

ST. IGNATIUS COLLEGE

Chicago

262.01 Boon

No. 8749

137

ST. IGNATIUS
HIGH SCHOOL LIBRARY
1076 W. ROOSEVELT ROAD

H
562

Bo

v. 10

8749

The Faculty Library
St. Ignatius High School
Chicago, Illinois

Digitized by the Internet Archive
in 2013

SUMMA AUREA

DE LAUDIBUS

BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIÆ,

DEI GENITRICIS SINE LABE CONCEPTÆ.

SUMMARY

OF THE

RESEARCHES OF THE

AMERICAN

SUMMA AUREA

DE LAUDIBUS

BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIE,

DEI GENITRICIS SINE LABE CONCEPTÆ,

OMNIA QUÆ DE GLORIOSISSIMA VIRGINE MARIA DEIPARA SCRIPTA PRÆCLARIORA REPERIUNTUR IN
SACRIS BIBLIIS, OPERIBUS SANCTORUM PATRUM, DECRETIS CONCILIORUM, CONSTITUTIONIBUS
ROMANORUM PONTIFICUM ET LIBRIS CELEBERRIMORUM DOCTORUM, HISTORICA
METHODO ET ORDINE TEMPORUM DIGESTA, COMPLECTENS;

NECNON

MONUMENTA HAGIOGRAPHICA, LITURGICA, THEOLOGICA, ASCETICA, ENCOMIASTICA, PARÆNETICA, ETC.,
QUIBUS ADSTRUITUR, ILLUSTRATUR, VINDICATUR DOGMA CATHOLICUM DE PRÆROGATIVIS,
VIRTUTIBUS, CULTU, INTERCESSIONE ET LAUDIBUS SANCTISSIMÆ VIRGINIS DEIPARÆ.

HOC OPUS VERE AUREUM

CUNCTIS B. MARIE PIIS CULTORIBUS, DIVINI VERBI PRÆCONIBUS, ANIMARUM PASTORIBUS,
THEOLOGIS, SACRÆ SCRIPTURÆ INTERPRETIBUS, CATECHISTIS, ETC., ETC.,
PERUTILE, IMO NECESSARIUM,

DEDICAVIT

EMINENTISSIMO S. R. E. CARDINALI F.-N. MORLOT,

PARISIENSI ARCHIEPISCOPO,

COLLEGIT, DISTINCTE ET ORDINATE DISPOSUIT, RECENSUIT, DISSERTATIONIBUS
AC NOTIS LOCUPLETAVIT, ATQUE IN V PARTES DISTRIBUIT

JOANNES JACOBUS BOURASSÉ,

CANONICUS ECCLESIAE METROPOLITANÆ TURONENSIS.

*Hocce opus, quod sub titulo : LIBER MARIE ET FILIORUM EJUS annuntiaverat,
nunc propriis sumptibus edit J.-P. Migne,*

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITOR.

TOMUS DECIMUS.

VENEUNT 12 VOLUMINA 80 FRANCIS GALLICIS.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISINA.

1862

ST. IGNATIUS
HIGH SCHOOL LIBRARY
1076 W. ROOSEVELT ROAD

ELENCHUS

OPERUM QUÆ IN HOCCE VOLUMINE DECIMO *SUMMÆ AURÆ* CONTINENTUR.

SUMMA AURÆ DE LAUDIBUS B. VIRGINIS Mariæ.

POLYANTHEA MARIANA, in qua, libris octodecim, Deiparæ Virginis sanctissima Nomina, celeberrima et innumera laudum Encomia, altissimæ gratiarum, virtutum et sanctitatis Excellentiae, cœlestes denique Prærogativæ et Dignitates, juxta alphabeti seriem, Lectorum oculis exhibentur, auctore R. P. H. MARACCIO, e Congr. Clér. Reg. Matris Dei. (*Continuatio, a littera N usque ad finem.*)

col. 9

SECTIO QUINTA. — *FAMILIA MARIANA.*

I. — PONTIFICES MAXIMI MARIANI, seu de Romanorum Pontificum in Mariam Deiparam Virginem ardenti studio ac pietate, auctore eodem.	595
II. — ANTISTITES MARIANI, seu de Catholicæ Ecclesiæ Archiepiscopis ac Patriarchis præcipuo in Mariam Deiparam Virginem amore præcellentibus, eodem auctore.	763
III. — PURPURA MARIANA, seu de purpuratis Patribus, S. R. E. Cardinalibus, pietate in Mariam Deiparam Virginem eminentibus, auctore eodem.	1077
IV. — CÆSARES MARIANI, seu de Christianis imperatoribus in ter Augustam Deiparam Virginem Mariam singulari pietatis ac venerationis cultu præcellentibus, auctore eodem.	1367
Index Rerum.	1481

ENCOMIA MARIANA.

POLYANTHEA MARIANA.

(CONTINUATIO.)

LIBER DUODECIMUS.

NOMINA ET ELOGIA DEIPARÆ VIRGINIS MARIE, INCIPIENTIA A LITTERA N.

Elenchus nominum et elogiorum Deiparæ Virginis in hoc libro contentorum.

IN HOC LIBRO DEIPARA VIRGO MARIA DICITUR

Naasson : Nachor : Nardus : Narratio : Nasus : Nata : Natatoria : Nathan : Natura : Navicula : Navigium : Navis : Naum : Nauta : Nazareth : Nebula : Negotiatrice : Negotium : Nemus : Neptis : Neri : Nidus : Nilus : Nitor : Nix : Nobilitas : Noe : Noemi : Nomen : Norma : Nota : Nox : Nubecula : Nubes : Numen : Nuntium : Nundinæ : Nupta : Nurus : Nutritia : Nutrix et Nympha.

NAASSON, Deo per obsequium famulatione. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De Laud. Virg.*, fructu 4.

NACHOR, mentis a Deo illustratione. — Ibid.

NARDUS profluens, ac unguentarium more castitatis aromata irrigans, quorum evaporatio odor suavissimus dicenti in Canticis : *Nardus mea dedit odorem suum.* — S. Joan. Damasc. orat. 4, *De Nativ. S. Virg.*

NARDUS. — D. Bernard. serm. 3, super *Salve Regina*.

Nardus aromatica, dans infirmantibus spem salutis. — Philipp. abbas, lib. 11, in *Cant.* c. x.

Nardus pretiosa suavis fragrantiae. — Idem, loco citato.

Nardus, cujus odor sicut virgula fumi, per desertum ovium nonaginta ascendens, et omnium virtutum cœlestium acies penetrans et transgrediens, ipsum Regis accubitus gratissima suavitate respersit, et tota domus cœlestis repleta est ex odore unguenti. — Ernest. Prag. in *Mariali*, cap. 75.

Nardus, parva per humilitatem, calua per charitatem, odorifera per honestatem. — Ibid.

Nardus semper virens, semper florens, semper candore virginitatis angelicæ rutilans, suavissimum sanctæ humilitatis spirans odorem, et miram cœlestis gratiæ effundens fragrantiam, qua longe lateque dispersa ad se attraxit gloriosum regiæ Majestatis principem, sacerdotalis dignitatis diademate insignitum Jesum Christum auctorem om-

nium. — Dionys. Fab. tract. 1, *De Concept. B. V. M.*

Nardus obedientiæ. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. Virg.*, fructu 2.

Nardus semper virens, semper florens, candore rutilans, quæ suavissimum sanctæ humilitatis emisit odorem, et ad se attraxit Principem Majestatis, regiæ atque sacerdotalis dignitatis diademate insignitum, ut non ad tempus, sed perpetuam secum faceret mansionem. — D. Laur. Justinian. *De humilitate*, cap. 8.

Nardus parva per humilitatem, medicinalis per curationem infirmitatum spiritualium et corporaliū, odorifera per exemplorum vitæ suæ diffusam suavitatem. Nardus enim est herba parva medicinalis, et multum odorifera. — D. Anton. in *Sum.* part. iv, tit. 15, cap. 8.

Nardus, quæ permaxime dedit odorem suæ humilitatis, quando tota se Deo committens et subiciens ait : « Ecce ancilla Domini. » — Ibid. cap. 21, quod est *De modis quibus Deus fuit cum Maria*.

Nardus Regis æterni, quæ dedit odorem suum. Cant. 1. — Ibid. cap. 8, quod est *De Annuntiatione B. V. M.*

Nardus parva per humilitatem, odorifera per virginitatem, calida per charitatem, virtuosa per pietatem. — Bernardin. de Busto, serm. 1, *De assimilatione B. Mariæ*.

Nardus humilitatis amore calens, devotione virens, bona opinione redolens, ac divinis flagrans

vaporibus, quæ tantam gratiam invenit apud Deum odore et decore suo, ut perfusis regionibus universis ipsum quoque Christi accubitus ascendens, ipsum grata suavitate resperserit, dicens in Epistola : « Cum esset Rex in accubito suo, nardus mea dedit odorem suavitatis. » — Claudius Rap. Cœlestin. serm. 2, *De Concept. B. Virg. M.*

Nardus pudicitie fragrantissima. — Ludov. Blos. in *Endogia* II, *Ad B. Virg. M.*

NARRATIO amabilis. — Jacobus monach. in *Mariali*, orat. 3.

Narratio vocalissima. — Ibid.

Narratio hominibus rerum nunquam ante auditarum. — Idem, in *Mariali*, orat. 6.

Narratio nova ac peregrina, quæ a linguis circumfertur. — Ibid.

NASUS, quia sicut ministerio nasi purgantur humores capitis, sic adjutorio B. Virginis purgantur vitia, et pravi humores mentis, quæ est caput animæ. Et quia sicut nasus discernit inter foetorem et odorem, sic beata Virgo ad virginitatem seipsam, velut ad aromata, convertit, et carnis corruptionem velut foetorem longe a se projecit. Et quia sicut in naso attenditur motus indignationis, sic beata Virgo quidquid vile est et sordidum detestabatur, et omnem mundanam altitudinem extollentem se adversus Deum abominabatur. Et quia sicut per nasum attrahitur et emittitur spiritus, sic beata Virgo attrahit spiritum, et eundem ad alios emittit exemplo Domini, qui in faciem hominis inspiravit spiraculum vitæ; dicendo enim, monendo, consulendo, pro peccatoribus orando inspirat spiraculum vitæ, quo reviviscant a morte peccati. — Idiota, *De S. Virgine*, part. 1, contempl. 8.

Nasus Ecclesiæ speciosus, qui per duo virginitatis et humilitatis foramina de capite, id est de cœlo eduxit spiritum nostrum, id est Dei Filium. — D. Bern. serm. 4, super *Salve Regina*.

Nasus, cujus ministerio purgantur vitia mentis nostræ, sicut per nasum humores capitis, et suis amicis tribuit gratiam discernendi inter aromata et foetores, quibus designantur vitia et virtutes. — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. vi.

Nasus non parvus, quia non deficit ei discretio, non grandis, quia non adfuit ei præsumptio, non tortus, quia nulla occasione declinavit a recto; de his enim tribus impediendis agitur Levit. xxi. Et ideo fuit idonea ministrare Domino, unde dicit, Eccli. xxiv : « In habitatione sancta coram ipso ministravi. » — Ibid. lib. v.

Nasus, qui nobis est via spiritus, id est gratiæ Dei, quæ meritis ejus, et precibus nobis datur, et ministrat spei respirationem peccatoribus desperatis. — Ibid. lib. II.

Nasus, quia, si ministerio nasi purgantur humores capitis, adjutorio Mariæ purgantur vitia, et pravi mores nostræ mentis, quæ caput est animæ. — Ibid. lib. v.

Nasus, quia, si nasus discernit foetorem et odorem, Maria Virgo fovens virginitatem, et ad ipsam velut aromata se convertit, et carnis corruptionem tanquam foetorem longe a se projecit. — Ibid.

Nasus, quia, si nasus est via spiritus, Maria et ipsa via est, qua Spiritus sanctus venit ad nos, ad nostram scilicet justificationem et consolationem, et quandoque quasi recedit a nobis ad nostram humiliationem. — Ibid.

Nasus, quia, si nasus ministrat animæ, id est vitæ carnis respirationem : Maria vitæ nostræ spirituali spei respirationem, unde dicit Eccli. xxiv : « In me omnis spes vitæ et virtutis. » — Ibid.

Nasus, quia, si penes nasum attenditur motus indignationis, Maria per sanctam superbiam, quidquid vile erat et sordidum detestabatur, et omnem mundi gloriam per humilitatem abominabatur. — Ibid.

NATA, quæ diuturno debito matrem liberavit, et Patris nuditatem operuit, cum mutuo dedit opifici carnis indumentum. — Leo imperator, in *Orat. De præsentat. S. Virg.*

Nata sui nati. — Joan. Geom. in *B. Virg.* hym. 3.

Nata criminis expers, ut modo vult hominum pars maxima. — Joan. Bapt. Mantuan. lib. vii *De sacris diebus* ad diem 26 Julii.

NATATORIA Siloe, ad quam missus est cæcus natus lavare oculos suos, Joan. iv, ut illuminarentur; ipsa enim dicitur illuminatrix, precibus suis, meritis et exemplis illuminans peccatores, et restituens visum interiorem. — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. ix.

NATHAN, filius David, Jesu filii sui mundo donatione. — Barthol. de Pisis, lib. i *De laud. Virg.*, fruct. 4.

NATURA virginea. — Amphiloeh. in *Orat. de occurso Domini nostri Jesu Christi*.

Natura prima, proxime accedens ad Deum, opificem omnium generationis. — S. Andr. Cret., orat. 2, *De Dormit. S. Virg.*

Natura creata, latior omni, quæ sub aspectum cadere, et non cadere conspecta est; in qua comprehensus, qui comprehendi non potest, viti latitudinem redegit in angustissimum. — Georg. Nicomed. in *Orat. de exitu SS. Domine nostræ Dei Parentis, quando fuit oblata in templo*.

Natura terrena, suas ipsius rationes supergressa. — Idem, orat. 3, *De præsentat. B. V. Mariæ*.

NAVICULA, nullo modo a dæmone concussa. — S. Proclus, in orat. 6, quæ est *De laud. S. Virg.*

Navicula Domini. — Albert. Magn. *Serm. in Dominic. v post Trinitat.*

Navicula fidelis, per quam nos peccatores minuscula nostra, id est orationes, lacrymas, elemosynas et jejunia nostro Judici præmittere de-

bemus, ut, cum venerimus, ipsum propitium inveniamus. — Alb. M. *Serm. in Dom. v post Trin.*

Navicula, in qua transfretavit Filius Dei, de littore immortalitatis ad litus mortalitatis, assumens nostram humanitatem, conferens nobis suam Deitatem. Matth. ix. — Idem, in *Biblia Mariæ super Evangel. Matthæi*.

Navicula, per quam Dominus descendit in mundum. — Id. *Serm. in Dominic. v post Trinitat.*

Navicula nobis a Deo provisa in mari tempestuoso hujus mundi. — Bernardin. de Busto, *serm. 3, De assimilat. B. Mariæ*.

Navicula, utilis ad transfretandum occursus periculosos mundialis occupationis, ad deferendum proventus deliciosos divinalis contemplationis, ad debellandum incursus angustiosos dæmonialis tentationis. — Ibid.

NAVIGIUM universo mundo majus, cælisque ipsis amplius conditoris Navis constructum. — Nicephorus Gregor. *Orat. in S. Deiparam* apud Cerosolam, tom. VI.

Navigium quo advenit ad nos Dei Verbum. — Barthol. de Pisis, lib. 11 *De laud. Virg.*, fructu. 6.

NAVIS regia, quæ de Tharsis divitias portat, e gentiliū regione offerens Regi cœlestis Hierusalem conversionem gentium — S. Proclus in *orat. 6*, quæ est *De laud. B. V. M.*

Navis mercibus referta, nulloque egens gubernatore. — Isychius, *serm. 2, De laud. Virg.*

Navis mare percurrens, onusque quærens frugiferum. — Joan. Gubecus, *orat. in Concept. S. Dei Genitricis*.

Navis a divina Trinitate facta, compaginata omnium virtutum firmitate ac plenitudine omnium gratiarum et omnium bonorum operum, cujus institor fuit Spiritus sanctus, qui eam gubernavit et ornavit virtutibus pretiosis, scilicet auro sapientiæ, argento eloquentiæ, pomis odoriferis sanctæ opinionis, cibariis omnium Scripturarum et mandatorum Dei, carnibus Agni immaculati, oleo misericordiæ et pietatis, sale discretionis, lacte benignitatis et doctrinæ, speciebus aromaticis omnium virtutum, igne divini amoris, operto tamen humilitatis cinere, lignis bonæ operationis; et ad istas merces custodiendas fuit in ea cor humile, spiritus mansuetus, mens tranquilla, verecunda frons, demissa supercilia, oculi columbini, os taciturnum, labia sine morsu, lingua veridica, gustus moderatus, tactus promptus ad bona opera, modestus incessus, pedes prohibiti ab omni via mala, et sensualitas ex toto subjecta rationi. — Idiota, *De B. Virg. M.*, part. xiv, contempl. 59.

Navis, in quam intrare possumus per devotionem et dilectionem, ut tute navigando per mare mundi cum tranquillitate perveniamus ad portum salutis. — Ibid.

Navis, per quam possumus feliciter navigare per hoc mare mundi. Unde de ea scribitur Proverb.

xxx1: « Facta est quasi navis institoris de longe portans panem suum. » — Ibid.

Navis, quæ portavit panem de longe, quia de cœlo venit Panis angelorum, et fuit coctus in clibano ejus uteri virginalis igne Spiritus sancti, et secundo fuit coctus in ara crucis, ubi induruit per ignem passionis, et sic fuit bis coctus, qui competit navigantibus. — Ibid.

Navis tutissima, sine qua nullus potest evadere pericula maris hujus mundi; suscipiens nos, ne submergamur impulsu ventorum, qui undique nos concutiunt et impellunt, et velut arundinem agitant hinc et inde. — Ibid.

Navis nos sustentans et portans in mundi mare. — S. Anselm. *Luc. super Ave Maria*

Navis maris. — D. Bernard. *serm. 3, super Salve Regina*.

Navis ab artifice commendanda; ejus enim factor et conditor Deus. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. M. V.* 20, lib. xi.

Navis ad hunc finem a Deo facta, ut per eam panis cœlestis deferretur ad homines, ut ipsum gustando fierent angeli; quia per Mariam « panem angelorum manducavit homo, » Psal. lxxvii, et per ipsam cœli cibaria misit hominibus in abundantia Deus Pater. — Idem, loco citato.

Navis aperta a superiori, ad pluvias gratiarum et charismata donorum, quæ desursum veniunt a Patre luminum: Jac. iv. — Ibid.

Navis aperta superius, quasi quodam velamine patientia forti, qua passiones aeris, id est, tribulationes quas procurant aeræ potestates, constanti animo repellebat. — Idem, loco citato.

Navis bitumine linita intrinsecus, et extrinsecus, scilicet, quoad Deum et proximum charitate ferventissima et indissolubili, vel charitate in affectu et effectu. — Ibid.

Navis clausa ab inferiori, ad aquas mundanarum vanitatum et carnalium voluptatum, quæ transeunt velut aqua, et ad perpetuam amaritudinem suos rapiunt amatores. — Ibid.

Navis concava interius, per humilitatem veram, et ideo capax effecta est veri panis. — Ibid.

Navis, cujus anchora fuit timor filialis et castus, quo firmiter stabiliebatur inter omnes procillas fluctuum; unde in Psalm. lxxxvii Christo dicitur: « Posuisti firmamentum ejus formidinem, » id est, timorem. B. Gregorius, *Anchora cordis*, pondus timoris, Eccli. xxxiv, « qui timet Deum, nihil trepidabit. » — Ibid.

Navis, cujus gubernator et rector, Christus sapientia Patris, et ei convenit illud Psalm. xxii, « Dominus regit me. » — Idem, loco citato.

Navis, cujus institor fuit Christus, qui de cœlo per eam venit in mundum ad negotiandum, vendendum et emendum. Sicut enim de patria sua institor transit ad alienam, spe lucri et desiderio acquirendi, sic et Christus venit in sua incarnatione de cœlo in terram ad emendum et redimen-

dum animas nostras, unde dicit Jer. xii : « Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam, dedi dilectam animam meam. » — Rich. a S. Laur. *De laud. B. M. V.* lib. xi.

Navis, cujus velum fuit virginitas dependens ex antenna charitatis. Ex vehementia enim inimicæ dilectionis emisit prima Virgo nostra votum perpetuæ castitatis ; vel ejus velum fuit sanctum desiderium ejus, quod inspirabat et inflammabat Spiritus sanctus, juxta illud Cant. v : « Veni, auster perflatur, » ideo cum ex vehementia desiderii responderet : « Ecce ancilla Domini, fiat mihi, » venit auster, id est, Spiritus sanctus, et flavit, et velum intumuit, quia in momento, quo verbum illud protulit, scilicet « fiat mihi : » Dei Filium de Spiritu sancto, id est, de operatione Spiritus sancti, concepit ; et sic navis ista versus portum vitæ perpetuæ jugiter movebatur. Dicitur autem velum a volatu, juxta illud poeticum : Velorum pandimus alas ; bene autem velum signat desideria Virginis, quæ exeuntia a corde ipsius statim volabant in cælum, unde et ipsi propriissime convenit illud Psal. xxxvii : « Domine, ante te omne desiderium meum. » Vel ejus velum fuit charitas vento gratiarum perflata, continue extensa in anteriora appetitu æternorum, et sinistram et dexteram, compatiendo miseris, et congratulando devotis. — Ibid.

Navis, cujus virga, seu antenna fuit charitas ; nam sicut antenna componitur ex duobus lignis, et se extendit ad dexteram et sinistram ; sic charitas consistit in dilectione Dei et proximi, amicos in Deo, et inimicos diligens propter Deum. — Ibid.

Navis deducens amicos suos in portum voluntatis eorum. — Idem *De laud. Virg.* lib. vii.

Navis de longe portans panem suum, Prov. ult., id est, de cælo apportans panem suum ; qui non fuit de terra, sed de cælo, Joan. vi, respirans ad vitam cœlestem, non terrenam, quod adimpletum est ad litteram, quando Christus, qui vivus panis est, in ejus utero, quasi in navigio virginali de Nazareth venit in Bethleem, domum panis. — Idem, *De laud. Virg.* lib. xi.

Navis immensæ magnitudinis ; et hoc oportebat, quia ad hoc facta est a Deo, ut omnes electos contineat juxta illud : « Sicut lætantium omnium nostrum habitatio est in te. » Psal. lxxxvi, et omnes quodammodo ferat ad portum vitæ, unde dicitur ei Isa. xlviii : Affer filios meos de longinquo. — Ibid.

Navis lata in medio, scilicet, in corde per capacitatem desiderii, ut mercimoniis bonorum omnium impleretur. — Ibid.

Navis linita bitumine castitatis, carnis et spiritus, sicut arca Noe, cui dictum est, Genes. vi : « Linies arcam intrinsecus et extrinsecus ; vel linita bitumine charitatis, quia aquæ multæ, id est, tribulationes non poterunt extinguere charitatem ejus, nec intrare per desolationem usque ad animam ejus. — Ibid.

Navis onerata mercimoniis humanæ salutis in gratiarum plenitudine, unde gratia plena in Spiritu sancti superventione, in Filii Dei, qui est omne bonum, et a quo est sufficientia nostra, II Cor. iii, admirabili Conceptione. Ipse enim oneravit navem istam omnibus mercibus pretiosis, et charismatibus omnium donorum, quibus copiosissime pauperiem ditavit humanam, quando divitias totius veri boni nobis conferre voluit per Mariam. — Ibid.

Navis, quæ ad littus optatum pervenit in Filii resurrectione, ad portum veræ salutis in sua Assumptione, et quæ tunc in mundo pressuras passa est cum Filio, nunc cum ipso pacem possidet et quietem. — Ibid.

Navis, quæ cum piratis et latronibus præliabatur, id est, cum aeris potestatibus, et adhuc pugnat assidue pro salute famulantium sibi, unde et dicitur terribilis ipsis dæmonibus, « ut castrorum acies ordinata, Cant. vi. » — Ibid.

Navis, quæ suscipit amicos suos naufragantes in fluctibus hujus maris. Unde dicit Eccli. xxiv : In fluctibus maris ambulavi cum familiaribus meis, videlicet, tanquam navis, ut ipsos eriperem a naufragio peccatorum, et ereptos deducere in portum voluntatis eorum : ambulat etiam in fluctibus maris mœstos consolando, et tristes lætificando. — Idem, *De laud. Virg.* lib. ii.

Navis, quæ toti mundo fame pereunti portavit panem suum, id est, Dei Filium, quem fecit suum, et illum quodammodo emit a patre pretio virginitatis et humilitatis, et cæterarum virtutum, quando sindonem fecit, id est, virginitatem vovit et vendidit, quasi pro pretio Filii Dei, et de cælo venit ad nos panis iste per hanc navem, qui sedebamus in tenebris et umbra mortis, et vincti eramus in mendicitate et ferro, Psal. cvi, ad innuendum, quod veniebat reparare nos, qui fame moriebamur, ad vitam cœlestem, non terrenam ; et cum esset panis angelorum, dari voluit hominibus, ut ipso gustando fierent angeli. — Idem, *De laud. Virg.* lib. xi.

Navis tribulationibus et pressuris quas patiebatur in Filio, in sublime elata : unde, Genes. vii, « factum est diluvium, et multiplicatæ sunt aquæ, et elevaverunt arcam in sublime a terra ; » sed quanto tunc in mundo gravius pressa, tanto nunc in cælo sublimius exaltata. — Ibid.

Navis virtutum omnium firmitate compaginata, et omnium gratiarum omniumque bonorum operum plena. — Ibid.

Navis ampla, quæ nos portat in cælum. — Hugo Carensis in *Psal.* lxxx.

Navis hujus maris, per quam omnes perveniunt ad portum salutis. — Idem, in cap. xxiv *Eccli.*

Navis institoris de longe portans panem suum, id est, Christum, qui est panis vivus, qui de

longe venit, « qui de cœlo descendit. » — Idem, in *Psal.* Lxxx.

Navis, qua homo a tentationum fluctibus liberatur. — D. Bonavent. serm. 2, *De B. V. M.*

Navis refertissima institoris, id est, Christi, de longe portans panem suum, scilicet nobis : « Panem angelorum manducavit homo. » — Albertus Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Proverbiorum.

Navis illius nobilis institoris, de quo dicitur Proverb. xxx : « Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum. » — Idem, serm. *De S. Margarita virgine*.

Navis institoris de longe portans panem suum, Proverb. ult., id est, « panem vivum, qui de cœlo descendit. » — Idem, super *Missus est*, cap. 497.

Navis, quæ negotiatorem cœlestem deduxit ad terras. — Idem, serm. *De S. Margarita virg.*

Navis ad hoc facta, ut Deum de cœlo ad terram portaret. — Jacob. de Voragine in *Mariali*, serm. 3, N.

Navis a tota Trinitate fabricata. In ea enim pater posuit suam potentiam, in quantum potentiam divinitatis receptivam ei contulit ; Filius suam sapientiam, in quantum ei sigillum integritatis integrum servavit ; Spiritus sanctus gratiam, in quantum plenitudinem gratiæ ei dedit. — Ibid.

Navis, cujus arbor et velum, ipse Christus fuit. — Ibid.

Navis divina arbore insignita, nempe Christo. — Jacob. de Voragine serm. pro Sabbat. post Ciner.

Navis facta de cedro virginitatis, de cypresso charitatis, de oliva pietatis, de platano humilitatis. — Idem, in *Mariali*, serm. 3, N.

Navis in medio mari, quia mediatrix inter Deum et peccatores. — Idem, serm. 2, pro Sabbat. post Ciner. qui est *De dignitate et pietate B. V. M.*

Navis onusta mercibus maximarum virtutum, humilitatis, virginitatis et fecunditatis, quibus Deo, angelis et toti humano generi grata fuit. — Idem, in *Mariali*, serm. 3, N.

Navis, quæ nobis panem apportavit cœlestem. — Idem, serm. 2, *De Nativit. B. V. M.*

Navis, quæ portavit mercatorem cœlestem. — Idem, serm. 2, pro Sabbat. post Ciner.

Navis superius aperta ad amorem cœlestium, inferius clausa ad amorem terrenorum, in medio lata, quia totius Trinitatis nobile triclinium effecta. — Idem, in *Mariali*, serm. 3, N.

Navis virtutum mercibus onusta. — Idem, serm. 2, pro Sabbat. post Ciner.

Navis, cui beatus erit, qui commiserit animam suam ex vero corde et puro, ut ipsa regente, et ipsa duce, cum venerit ad districtum de mari, id est, ad horam mortis, integra navi, et salvis mercibus perveniat ad portum salutis. — Ern. P. ag. in *Mariali*, cap. 406.

Navis, in quam Rex ipse cœli institor ac negotiator factus ascendit, et per eam venit in civitatem nostram, afferens secum omnes thesauros sapientiæ et scientiæ : quærere et emere hujus margaritas, scilicet paupertatem, vilitatem, asperitatem, persecutiones, passionem et omnes miseras mundi hujus, et peccata nostra, pro quibus vendidit et tradidit semetipsum. — Ibid.

Navis institoris currens et recurrens de nundinis mundi ad nundinas cœli, deferens secum nostras miseras, quas ei committimus, et referens nobis aurum, id est mansuetudinem cordis ; argentum, id est dulcedinem oris ; ebur, id est firmam castitatem corporis ; simias, id est jucunditatem mentis ; pavos, id est honestatem conversationis. — Ibid.

Navis institoris, quæ bene et vere de longe portavit panem suum, quia procul et de ultimis terræ, id est de summa et extrema humilitate. — Ibid.

Navis, quæ in tempestate passionis Filii, quando omnes naves submersæ fuerunt, apostolis in Scyllam cadentibus, et Judæis a Charybdi absorptis, integra, et salvis mercibus pervenit ad portum Dominicæ Resurrectionis. — Ibid.

Navis Salomonis, quæ cum classe Hiram regis Tyri ibat in Tharsis, quod interpretatur *exploratio gaudii*, id est, ad nundinas cœlestes ibat cum peccatoribus, et erat in illis, quasi una ex illis ; naves siquidem Hiram regis Tyri sunt peccatores humiles hujus mundi. — Ibid.

Navis, gubernatione. — Barthol. de Pisis, lib. 1, in *Laude Virg.*, fructu 8.

Navis institoris, in qua congregavit Spiritus sanctus omnium spiritualium copiam divitiarum, fuitque cunctis virtutibus, donis, fructibus et beatitudinibus in termino excellentiæ omnino onusta. — Dion. Carth. in cap. xxxi *Proverb.*

Navis, quia sicut navis defert contenta in se ad loca remota, sic beata Virgo exuberantiam suorum charismatum undique longissime atque latissime diffundit, dispersis communicavit ; ita quod de plenitudine ejus accepimus omnes. — Ibid.

Navis a tota Trinitate fabricata et facta. — Bernardin. de Busto, serm. 3, *De assimilat. B. M.*

Navis facta de cedro virginitatis, de cypresso charitatis, de oliva pietatis, de platano humilitatis. — Ibid.

Navis habens Christum pro velo. — Ibid.

Navis, in qua arbor erectus fuit Christus. — Ibid.

Navis liberans a tempestatibus. — Ibid.

Navis mercibus virtutum et gratiarum onerata, id est humilitatis, virginitatis, fecunditatis. — Ibid.

Navis officiosa. — Ibid.

Navis, qua mediante vadimus securi et liberi ab omnibus periculis maris et fluminum. — Ibid.

Navis, quæ Deum de cœlis in terram portavit. — Ibid.

Navis, quæ nobis Christum panem angelorum deportavit. — Bernardin. de Busco, serm. 3. *De Assimilat. B. M.*

Navis, quæ nobis detulit thesaurum maximum, id est Christum, « in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei absconditi. » — Ibid.

Navis, quam omnes debent conscendere, qui ad portum salutis æternæ volunt prospere et feliciter pervenire. — Ibid.

Navis salutis. — Ibid.

Navis superius aperta ad amorem cœlestium, inferius clausa ad amorem terrenorum. — Ibid.

Navis tutissima. — Ibid.

NAUM floris vitæ germinatione. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. Virg.*, fructu 4.

NAUTA mundi, ne mergamur in profundo. — D. Bonavent. in *Psal. minore B. V. Quinquag. 3.*

NAZARETH, quæ interpretatur *Transmigratio facta*, vel *Revelatio*, vel *Tota*, quia per ipsam transmigramus a vitiis ad virtutes, de malo ad bonum, de bono ad melius, de meliori ad optimum. Item ipsa quæ illuminatrix est, revelat oculos nostros interiores, ut videre, id est cognoscere valeamus mundi vanitatem, utilitatem nostram, et Dei bonitatem, revelat etiam nobis mysteria Scripturarum : rectificat etiam quosdam, qui rotabantur ambulantes in circuitu per temporalia, exemplo suæ paupertatis. — Rich. a S. Laurent. *De laud. Virg.* lib. xi.

NEBULA, in cujus gremio Christus pluvia cœlestis, cursu venit in Ægyptum, fugiens voluntarie sceleratas manus iniquorum. — Anast. Sinaita, lib. viii *Anagog. Contempl. in Hexaemeron.*

Nebula lucida, ex qua fons luminis scatet. — Georg. Nicomed. *Orat. de exitu SS. Dominae nostræ Dei Parentis, quando fuit oblata in templo.*

Nebula, qua Sol spiritualis vehitur, cujus radii luminaria ipsa illustrius decorantur. — Idem, *orat. 3, De Concept. Deiparæ*, quæ Græce ms. exstat in cod. Vatic., n. 430.

Nebula lucis in vitæ hac solitudine novum Israel intercessionem obumbrans, ex qua gratiæ audita decreta, ac de qua ortus iustitiæ Sol incorruptionis cuncta radiis collustrat. — S. Joan. Damasc. *orat. 4, De Nat. B. Virg.*

Nebula lucis juxta prophetarum vaticinia; quandoquidem Dominus in ipsa venit, ut rueret Ægyptia erroris simulacra, et luceret ea venerantibus. — Idem, in *Cantic. Græcor.* sono 1.

Nebula, tegens omnem carnem ab ardore iræ Dei, per humilitatem, tenuis per charitatem, rorans exemplo castitatis, refrigerans contra ardorem solis, id est tentationis, vel persecutionis obumbrans. — Hugo Carensis, in *Eccli.* cap. xxiv.

Nebula absconsionis Filii Dei. — Albert. Magnus, in *Biblia Mariæ*, super librum iii Regum.

Nebula refrigerans, pluens et donans. — Idem, in *Biblia Mariæ*, super lib. iii Regum.

Nebula, quæ texit omnem carnem, id est totam

Christi substantiam. — Ern. Prag. in *Mariati*, cap. 10.

Nebula, per carnis suæ Deo administrationem. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. Virg.*, fructu 2.

Nebula, quia ab hominum concursatione semota. — Idem, lib. 1 *De laud. Virg.*, fructu 8.

Nebula, quia a terrenis sublevata. — Bernardin. de Busto, serm. 4, *De nominat. Mariæ.*

Nebula, quia fuit a terrenis sublevata. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 9, *Coronæ novæ B. Mariæ.*

NEGOTIATRIX prudens, quia amorem creaturæ omnino commutavit in amorem Creatoris; habuit enim prudentiam serpentis, omnia pro capite exponendo. — Rich. a S. Laurent. *De laud. Virg.*, lib. xii.

NEGOTIUM sæculorum. — D. Bernard. serm. 2, in die *Pentecostes.*

Negotium quietum et pacificum. — Arnoldus Carnotensis, tractatu de illo verbo Domini: *Mulier, ecce filius tuus.*

NEMUS Abrahæ quod plantavit in Bersabe. Genes. xxi. — Ernestus Prag. in *Mariati*, cap. 62.

Nemus, in quo viror non herbarum, sed gratiarum; venustas, non florum, sed morum; celsitudo, non arborum, sed virtutum; concentus, non avium, sed angelorum. — Ibid.

Nemus, regio cultu et manu consitam, de quo tot pulchra et mira dicuntur *Esther.* 1, in quo ille beatus Assuerus omnibus, qui erant in Susis, quod interpretatur *lætitia*, festum facit. Constat enim omnem populum civitatis, a maximo usque ad minimum, invitatum fuisse ad convivium illud nuptiale celebrandum in nemore pectoris virginalis, id est omnes animæ intentiones, cogitationes, affectiones, vota, consilia ac desideria, sensus quoque et appetitus, et quidquid gaudio participare poterant. — Ibid.

Nemus pœnitentiæ. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. Virg.*, fructu 8.

Nemus virtuosorum. — Ibid., fruct. 2.

NEPTIS Evæ. — S. Andr. Cret. *Orat. de Nativ. B. Virg.*

Neptis, quæ majorum habuit reparare casum. — Photius Constantinop. *Orat. in S. Mariæ Nativit.*

Neptis nostra. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ*, super lib. Gen.

NERI, aliorum sui gratia, et gloria irradiatione. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. Virg.*, fruct. 4.

NIDUS Dei. — S. Germ. *orat. 1, in Dorm. B. Virg.*

Nidus columbæ, id est receptaculum Spiritus sancti, qui sicut columba descendit in Christum Luc. iii; unde ei dictum est: « Spiritus sanctus superveniet in te. » — Richard. a S. Laur. *De laud. Virg.*, lib. 10.

Nidus columbæ, id est Christi, qui dicitur columba, Jer. xxv, facta est tunc in desolationem a facie, id est ab instantia iræ columbæ, id est Christi: qui etiam quando punit, tranquillus est

in se, et qui non continet in ira sua misericordias suas. — Rich. a S. Laur. *De laud. virg.* lib. x.

Nidus, concavus per humilitatem interiorem, sphaericus per æternorum inquisitionem; asper exterius, scilicet in carne, per abstinentiam et macerationem; mollis et suavis interius per mentis benignitatem; suspensus per contemplationem; clausus inferius per amorem paupertatis, quoad terrena: apertus superius per desiderium supernæ beatitudinis. — Ibid.

Nidus, in quo quievit avis, id est Christus. Unde ipsa dicit, Eccli. xxiv: « Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo. » — Ibid.

Nidus, in quo justus a mundi pressuris pacem invenit et quietem. — Ibid.

Nidus, in quo vir justus instar avis ponit, et fovet ova sua, et pullos, id est opera, et bonos motus. — Ibid.

Nidus, quem Christus signatus per aquilam, elevatus in cælum ad præceptum Patris Job xxxix, posuit in arduis, cum Matrem suam in Assumptione etiam super angelos collocavit. — Ibid.

Nidus, ubi passer solitarius Jesus Christus demoratur. — D. Bonavent. in *Psalterio minori B. M. V.* Quinquagena 3.

Nilus, quia si Nilus, quando sol per Virginem signum transit, omnes exitus suos revocat; et cum ingressus fuerit sol in Libram, tunc Nilus totus intra ripas colligitur, nec perfundit terram, quod est in tempore vindemiæ, et ideo dicitur de Gehon, qui est idem ac Nilus, et assistens quasi Gehon in die vindemiæ, id est, non influens. Beata Virgo in tempore vindemiæ, id est in die judicii, assistet Filio suo, nec tunc inundabit, aut perfundet aquis gratiarum suarum corda arida peccatorum. — Richardus a S. Laur., *De laud. Virg.*, lib. ix.

Nilus, quia sicut Nilus in maximis fervoribus, ita Maria maxime in maximis necessitatibus subvenire solet; et sicut sunt septem ostia Nili, et septem beneficia temporaliter: ita similiter Mariæ spiritualiter; infundit enim terram, id est cor peccatoris durum et exustum, emollit ad poenitentiam, impinguat illud per gratiam, fecundat per bona opera, firmat per constantiam, datat per virtutum magnificentiam, potat in devotione, lætificat in contemplatione. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 25.

Nitor. — Venant. Fortunatus, *Elegia in laud. Mariæ Virg.*

Nitor tota. — Philotheus in *Menæis Græcorum* die 46 Julii.

Nitor orbis. — D. Petrus Damian. in *Carminib. de Assumpt. B. Mariæ*, apud Surium, tom. VII.

Nix propter refrigerium Spiritus sancti et nativum candorem virginitatis, quæ est viror genitus. — Richard. a S. Laurent., *De laud. Virg.*, lib. v.

Nix, quia sicut nix calorem in visceribus terræ augmentat et nutrit, et per eam radices in hieme virtutem accipiunt, et vigorem, quem in æstate ostendunt, sic et beata Virgo amorem divinum

interius fovet, et auget, et per eam omnes cogitationes et affectus interni virtutem accipiunt et vigorem. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 17.

Nix, quia sicut Nix in altissimis montibus, ita B. Virgo in altissimis mentibus perpetuo habitat, et hoc propter puritatem aeris: quia calor nisi presso aere non fervet. Et ita est de illis altissimis mentibus, in quibus propter puritatem Spiritus ardor libidinis vim non habet. — Ibid.

Nix, quia sicut nix in terra multa bona operatur, beata Virgo in corde humili multa bona facit, tempore frigoris, id est timoris; induit enim illud candore et decore, infundit illud pietate, inebriat charitate, germinare facit in operatione, ut dicitur Isaïæ lv. Deinde poros terræ constringit, id est timore, religiositate cor compescit et castigat, ne evagetur per cogitationes inutiles et affectiones. — Ibid.

Nix per pudicitiam. — Barthol. de Pisis, lib. i, *De laud. Virg.*, fruct. 2.

Nix, quia exstinguit incentiva libidinum. — Idem, lib. i, *De laud. Virg.*, fructu 8.

Nix candidissima. — Bernardin. de Busto, serm. 2, *De assimilat. B. Mariæ*.

Nix de alto ad nos descendens, non in strepitu, aut furore magnæ severitatis propter peccata nostra, sed in dulcedine et pietate humaniter ad nos veniens. Nix enim propter substantiæ suæ mollietatem et levitatem in suo descensu strepitum vel sonum non generat. — Ibid.

Nix nive candidior. — Ibid.

Nix, nobis dolos et insidias et machinationes diaboli manifestans. — Ibid.

Nix occultans turpitudinem delictorum nostrorum, dum ejus interventu vestimur indumento innocentiae et sanctitatis. Nix enim sua præsencia loca foetida tegit et occultat. — Ibid.

Nix, quæ a Deo missa est in mundum, ut sua cooperatione vestiret, et impingualet terram humanæ generationis. — Ibid.

Nix, quæ libenter in montibus, id est in sanctis et devotis descendit, dans eis abundantiam consolationum. — Ibid.

Nix, quæ quemlibet suum devotum impinguat consolationibus divinis. — Ibid.

Nix restringens venas libidinum. — Ibid.

Nix sicut lana Psalm. cxlvii, quia nostram nuditatem tegit. — Ibid.

NOBILITAS populi Christiani. — S. Anselm. in *Med. de B. Virg. M.*

Nobilitas generis David. — D. Bruno Carthusian. in *Serm. de Annuntiat. B. M. V.*

Nobilitas mundi. — Bernardin. de Busto, in *Mariali*, serm. 2, *De Coronatione. B. M. V.*

Nobilitas generis humani. — D. Bernardin. Senens. Tom. I, serm. 61, qui est *De superadmirabili gratia et gloria B. Virg. Matris Dei*.

Nobilitas humani generis. — Mauric. de Villa Probatâ, serm. 25 *Coronæ novæ B. Mariæ*.

NOE, præceptorum divinorum impletione. — Barth. de Pisis, lib. I *De laud. B. Virg. M.*, fructu 4.

NOEMI, in qua macula etiam venialis peccati non est: in utero portans candidum et rubicundum. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ*, super lib. Ruth.

NOEMI in afflictione. — Barthol. de Pisis, lib. I *De laud. Virg.*, fruct. 2.

NOMEN dulce spirans. — S. Amphil. Iconii episcopus, *Orat. in laud. Deiparæ*.

NOMEN supra modum desiderabile. — Georg. Nicomed. *orat. 5, De Præsentat. B. Virg. Mariæ*.

NOMEN a Deo impositum. — Jacobus monachus in *Mariali*, *orat. 5*.

NORMA veritatis. — S. Proclus in *orat. 6*, quæ est *De laud. B. Virg. M.*

NORMA fidei orthodoxæ. — S. Cyrillus, homil. 6, Ephesi dicta *Contra Nestorium*.

NORMA omnium. — D. Petr. Damian., lib. II *Epistolar.*, epistola 14.

NORMA omnis mortificationis. — Rupert. abbas, lib. V *Commentar. in Cantic.*

NORMA recta virtutum universis fidelibus Christi. — Honorius Augustodun. in *Sigillo B. Virg. Mariæ*.

NORMA castitatis. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. V. M.* Quinquagena. 2.

NORMA vitæ. — Henricus ab Hassia in epistola sui tractatus, *De Concept. B. V. M.*

NORMA omnium hominum sine defectu. — D. Anton. in *Sum.* III part., tit. XXXI, cap. 3.

NORMA omnium mulierum. — Idem in *Sum.* part. IV, tit. XXXII, cap. 22, *Maria*.

NORMA virginum. — Gulielm. Vinc. *Serm. De Concept. B. V. M.*

NORMA justitiæ. — Dion. Carth., lib. IV, *De Præc. B. Virg.*, art. 4.

NORMA innocentiae. — Bernard. de Busto, in *Officio Concept. B. V. M.*

NORMA justitiæ. — Idem in *Mariali*, *serm. 2, De Coronat. B. V. M.*

NORMA virginittatis et pudicitiae et omnium aliarum virtutum. — Idem, *serm. 5, De Nativit. B. M. V.*

NORMA cunctis virginibus sanctis. — Joan. Trith., *De miraculis B. V. prope Dittelbach.*, lib. I, cap. 10.

NORMA justitiæ. — Ibid., cap. 12.

NORMA superabundans sapientiae Christianae. — Idem, lib. I *De miraculis B. V. in Urticeto*, cap. 6.

NORMA morum. — Casimirus Poloniae princeps. in *Hymno de B. V. M.*

NORMA obedientiae. — Joan. Picus, lib. II in *Cant.*, cap. 19.

NORMA totius humilitatis. — Idem, lib. in *Cant.*, cap. 5.

NOTA candoris. — Joan. Hildesheimens., cap. 16 *Defensorii Ord. Carmeli*.

NOX de qua Psal. XVIII: «Et nox nocti indicat scientiam.» — S. German. Constant., *Serm. in Nat. B. V. M.*

NOX per absconsionem. — Barthol. de Pisis, lib. II *De laud. Virg.*, fruct. 2.

NUBECULA levis per immunitatem peccatorum, dulcis per plenitudinem charismatum. — Joannes, XLIV episcopus Hierosolymitanus, in libro *De institutione primorum monachorum in lege veteri exortorum et in nova perseverantium*, cap. 32.

Nubecula nata contra mare, id est, contra solitam amaritudinem in vitiosa propagine naturæ humanæ. — Ibid.

Nubecula, quæ a discipulis Eliæ de mari, id est de amara et vitiosa natura humana oriri et ascendere visa est. — Ibid., cap. 33.

Nubecula, quæ in septima ætate a discipulis Eliæ, visa fuit in Carmelum spiritualiter ascendere. — Ibid., cap. 34.

Nubecula, materia corporis solaris, id est, Mater materia corporis Salvatoris. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 160.

Nubecula, curva per humilitatem, sed immensa per gratiam. — Idem, in *Biblia Mariæ* super lib. III Regum.

Nubecula adducens pluviam salutarem, quam sol justitiæ Deus noster, propter eximiam charitatem suam, qua dilexit nos, tanquam quemdam vaporem dulcissimum elevavit de mari, id est, de populo Judæorum amarissimo. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 15.

Nubecula parva, quasi vestigium hominis, III Reg. XVIII: «Quia sicut cera mollis retinet vestigium sigilli;» ita retinuit Maria formam Filii. — Ibid.

Nubecula ascendens in Carmelum, hominis, patris videlicet Eliæ, præ se ferens vestigium. — Idem, lib. *De patronatu et patrocinio Deip. Virg. in sibi dicatum Carmeli Ord.*, cap. 5, § 1.

Nubecula levis. — D. Laur. Justin. in lib. *De casto connubio Verbi et animæ*, cap. 9.

Nubecula lucida, de qua sol spiritualis Christus Deus noster: «Qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum,» factus est, conceptus et natus. — D. Antonin. in *Sum.*, part. IV, tit. XV, cap. 4.

Nubecula quasi vestigium hominis ascendebat de mari in Carmelum. Traditum tenemus Deum sub figurata hac visione revelasse tunc Eliæ quatuor magna mysteria. Primo, quod quædam infantula nasceretur, quæ ab utero matris suæ ab omni peccato munda egrederetur. Secundo, tempus quo hoc adimpleretur. Tertio, quod hæc infantula virginittatem perpetuam ad exemplum Eliæ amplexaretur. Quarto, quod Deus jungens naturam suam humanæ naturæ de Virgine illa homo nasceretur. — Arnold. Bostius, lib. IV *Specialis Historiæ Ord. B. Mariæ Virg. de Monte Carmel.*

Nubecula clara. — Bernardin. de Busto *serm. 3, De assimilat. B. M. V.*

Nubecula divina, in qua omnis amaritudo maris, id est humani generis, scilicet peccati originalis in dulcedinem conversa est justitiæ originalis vir-

tute radii solaris, id est, filialis præsentationis. — Bern. de Busto, sermo 3 *De assim. B. M. V.*

Nubecula divina, per humilitatem parva, in qua Rex æternus transfiguratus est, et de terribili Iudice in Patrem piissimum mutatus est: tota lucida per supernaturalem virtutem, ab omni tenebra præservata. —Ibid.

Nubecula divina, in qua Rex æternus transfiguratus est, et de terribili Iudice in Patrem piissimum mutatus. —Maurit. de Villa Probata, serm. 8, *Coronæ novæ B. Mariæ Virg.*

NUBES Isaïæ. —Jacobus Nisibensis in *Cantic. in laudem B. M. Virg.*

Nubes levis, cui imber divini adventus nuntiatus est. —D. Gregor. Thaumaturg., serm. 3, in *Annuntiat. B. V. Mariæ.*

Nubes cœlestis, quæ tonitruum Spiritus sancti in se ipsa reconditum deduxit in mundum, et imbrem Spiritus sancti in universam terram ad producendum fidei fructum, cum impetu dimisit. —D. Epiphani. in *Serm. de laud. Virg.*

Nubes columnæ similis, Deum habens, qui populum deduxit per desertum. —Ibid.

Nubes lucida, habens intus Deum Verbum, ad quam vocalissimus Isaïas, cap. xix : « Ecce nubes levis, et venit in Ægyptum. » —Ibid.

Nubes lucida, quæ fulgur de cœlo lucidissimum ad illuminandum deduxit Christum. —Ibid.

Nubes tonitruiformis, fulgur interius in utero gestans. —Ibid.

Nubes levis, per quam Dominus venit in Ægyptum, id est in afflictionem mundi hujus. —S. Ambrosius, *De viduis*, p. II.

Nubes levis, quia carnem gerebat levem, quia virgo erat, nullis oneribus gravata conjugii. —Ibid.

Nubes, de qua per Moysen figurate est scriptum : « Ecce gloria Domini apparuit in nube. » —Joan., xlv, episcop. Hierosolymorum in libro *De institutione primorum monachorum in lege veteri exortorum, et in nova perseverantium*, cap. 32.

Nubes, per quam genus humanum accepit a Filio Dei desideratum pluviae, id est gratiæ divinæ beneficium. —Ibid., cap. 36.

Nubes columnæ similis, Deum habens, qui in deserto Israelis ductor fuit. —S. Joan. Chrysost. *Hom. in Christi Natal.*, apud Combef. tom. II suæ Bibl.

Nubes levis, cui Gabriel divini adventus imbrem annuntiavit. —Idem, *Orat. de Annunt. B. Virg. Mariæ.*

Nubes Domini, quod ex Spiritu sancto eum concepit, quem impatibiliter peperit —S. Proclus, in orat. 5, quæ est *De laud. B. Virg. Mariæ.*

Nubes levis, qui eum, qui super Cherubim sedet, suo gestavit in corpore. —Id. orat. 1, *De laud. Virg.*

Nubes virginea, e qua Sol justitiæ nascendo illuxit. —Idem orat. 4, quæ est *in diem Natalem Domini.*

Nubes cœlo fulgida. —S. Sabba in *Menæis Græcorum* die 12 Januarii.

Nubes lucem ferens. —Eutychian. in *Vita Theophili*; apud Surium, tom. I, die 4 Februarii.

Nubes continens Deum. —S. Andr. Cret. *Can. in Partum B. M. V.*

Nubes lucida, ex qua magnus Sol justitiæ processit, et terram illuminavit. —Idem, in *Can. in Isa. proph.*

Nubes tota lucida. —Idem, orat. 3, *De Dormit. Virg.*

Nubes pluvias incorruptas continens. —Isychius, serm. 2, *De laud. Virg.*

Nubes pluviae potum animis sanctorum exhibentis. —Chrysippus, in *Serm. de S. Maria Deipara*, qui exstat tom. VI *Bibliothec. Magnæ veter. PP.*, part. II.

Nubes velox, de qua locutus est Isaïas gloriosus. —D. Severus Alexandrinus, *De ritibus Baptismi*, tom. IV *Bibliothec. PP.*, edit. I; et tom. VII *Bibliothecæ Magnæ.*

Nubes, in qua Christus lux inaccessa corporaliter insedit, et inscitiae meæ tenebras illustravit. —Anonymus in *Euchologio*, seu *Rituale Græcorum*, in Canone funereo pro mulieribus defunctis.

Nubes levis prophetæ, cui insidens Dominus Ægyptum intravit, atque sanctos Ascetas in ea regione aliquando futuros, instar siderum præparavit. —Idem, in *Menæis Græcorum*, die 6 Maii.

Nubes præ omnibus omnino luminibus fulgida. —Idem, in *Menæis Græcorum*, die 9 Julii.

Nubes undique lucida. —Ibid., die 9 Julii.

Nubes spiritualis, ex qua luminis quod nescit occasum, radii mundo orti sunt, et per quam impietatis tenebræ diminutionem accipiunt et fugantur. —Georg. Nicomed. orat. 1, *De Concept. B. Virg. Mariæ.*

Nubes sublimis aere gradiens, in qua sedens qui ingreditur super nubes cœlestes, destruxit simulacra, quæ colebantur ab Ægyptiis. —Idem, in *Orat. de exitu SS. Dominæ nostræ, quando fuit oblata in templo.*

Nubes, de qua scriptum, Isa. x : « Ecce Dominus sedet super nubem levem, et veniet in Ægyptum, et commovebuntur simulacra Ægypti. » —S. German. Constantin. *Serm. in Nat. S. Virg.*

Nubes lucida, a qua sol splendidissimus ortus est detentis umbra mortis. —Idem *Orat. in Præsent. B. Virg. Mariæ.*

Nubes lucida, cui lacrymarum imber copiosus fuit tempore Passionis Filii. —Idem, in *Mariali*, fragm. 16.

Nubes tempore Passionis Filii lacrymarum imbribus plena. —Ibid., fragm. 16.

Nubes undique rutila. —Ibid., fragm. 15.

Nubes valde subtilis, ex qua altissima Dei Majestas in tenebris, et umbra sedentibus effulgere voluit justitiæ Solem. —Cosmas Hierosolymitanus, in *Menæis Græcorum*, die 15 Augusti.

Nubes lucis, terrenum ac grave pondus, leve quodammodo tabernaculum sortita, ac si aereum velutque in altari panem vitæ operiens, in qua Dominum sedisse Isaias vaticinatus est, cap. xix. — S. Joan. Dam., orat. 4, *De Nat. B. V. M.*

Nubes lucis in deserto veteris vitæ novam adumbrans Jerusalem, per quam lex gratiæ excepta est, et ex qua Sol justitiæ exortus est fulgoribus incorruptionis exhilarans universa.—Ibid.

Nubes lucis, Soli justitiæ expansa.—Ibid.

Nubes, quæ totius divinitatis imbrem excepit, depluens nobis stillas indulgentiæ. — Idem, in *Paracl. B. Virg. Mariæ*.

Nubes solis tota lucida illuminans animas nostras, et dispellens nubila iniquitatum nostrarum.—Ibid.

Nubes tota lucida, quæ Solem justitiæ Jesum lucis datorem ac Deum concepit.—Ibid.

Nubes animata.—S. Joannes Damascenus, *Can. in SS. Deip.*

Nubes, ex qua Sol justitiæ refulsit.—Idem, *Can. in SS. Apost. Petrum et Paulum*.

Nubes levis, ex qua Deus altissimus justitiæ Solis, qui in tenebris et umbra versabantur, effulsit.—Idem, *can. 2, in Dorm. B. M. V.*

Nubes levis imbrem ferens Christum.—Idem, in *Oct. Græcorum*.

Nubes lucida aquæ vivæ pluviam incorruptionis Christum nobis pluens.—Ibid.

Nubes lucida, quæ Solem Christum tulit ex ea incarnatum propter salutem nostram.—Idem, *Can. in Concept. S. Joannis Baptistæ*.

Nubes lucis.—Idem, *Can. in Cosm. et Dam.*

Nubes solis.—Idem, in *Can. SS. Deiparæ*.

Nubes animata solis, ad cujus ortum atra malitiæ caligo imminui cœpit.—S. Josephus, *Hymn. in Mariâli*.

Nubes Deo gratissima.—Ibid.

Nubes divina, in templo Dei tanquam in cœlo expansa, quæ dulcedinem stillavit, universam animarum nostrarum amaritatem auferentem.—Ibid.

Nubes, ex qua aqua viva stillavit.—Ibid.

Nubes guttatim salutarem pluviam divinæ undam distillans, et animabus nostris propter vitiorum ariditatem penitus incultis exhibens se, ut quamdam fontanam scaturiginem, qua nos irrigati ad faciendos fructus pietatis fecundamur.—Ibid.

Nubes intellectualis.—Ibid.

Nubes luce refulgens quæ novum populum præcedit ad terram promissionis.—Ibid.

Nubes lucida, animæ nostræ nubes multas et graves illuminativis intercessionibus suis dissolvens, ut radios illius, qui ex ea tanquam sol ortus est, videre possimus, et ex ejus luce lucem inocciduum acquiramus.—Ibid.

Nubes lucida, ex qua cum apparuisset Dominus, Ægypti simulacra penitus abolevit.—Ibid.

Nubes lucida, ex qua ortus est in carne Sol intellectualis.—Ibid.

Nubes lucida, ex qua Sol magnus Christus Deus apparuit nobis, et ea, quæ prius tenebris perfusa erant, illuminavit.—Ibid.

Nubes lucida solis, effundens in nos lucem spirituales veræ pœnitentiæ, et pravarum cogitationum tenebras dissipans.—Ibid.

Nubes lucida solis, emittens nobis jubar luminis spiritualis veræ pœnitentiæ, et dispellens tenebras pravarum cogitationum.—Ibid.

Nubes lucida Solis justitiæ, per cujus intercessionem ab obscurissimis tenebris et ab æterno supplicio liberamur.—Ibid.

Nubes lucida, quæ justitiæ Solem inocciduum ulnis continuit, illuminans nos multis malis obtenebratos.—Ibid.

Nubes lucida, quæ nostræ pusillanimitatis ac socordiæ nubes dispellit.—Ibid.

Nubes lucida, quæ præcessit novum populum ad terram veram promissionis.—Ibid.

Nubes lucifera, quæ divinum lumen peperit miserabilis animæ nostræ nubila dispellens, et luce salutis nos illuminans.—Ibid.

Nubes lucis, in quam sol radios suos explicuit, et ex qua indulgentia plenis criminibus pluit.—Ibid.

Nubes lucis, quæ olim solem obscuratum vidit, dum crucifigeretur ille qui est immortalis.—Ibid.

Nubes levis, quam vidit olim Isaias propheta Spiritu illuminatus, super quam devectus Dominus gloriæ venit et abstulit omnia Ægyptiorum simulacra.—Ibid.

Nubes lucis sancta, ex qua sedentibus in tenebris et umbra, exortus est Sol, Christus, lucis dator.—Ibid.

Nubes solis lucidissima, depellens animæ nostræ nubes intercessionibus suis, et mentem nostram illuminans negligentiae tenebris obductam.—Ibid.

Nubes splendida spiritualis Solis.—Ibid.

Nubes tota lucida, quæ assidue fideles obumbrat.—Ibid.

Nubes verbi.—Ibid.

Nubes undequaque lucida, ex qua nobis illuxit Sol, qui ignorat occasum, Christus scilicet Deus noster, ut eos, qui in ignorantiae tenebris detinebantur, illuminavit.—Ibid.

Nubes aquosa per gratiarum et omnium charismatum abundantiam, et ideo dicta est gratia plena.—Idiota, *De B. Virg.*, part. xiv, Contempl. 42.

Nubes, de qua scriptum est Psal. civ, « Expandit nubem in protectionem eorum; » a Deo enim facta et ordinata est, ut peccatores protegeret et defenderet.—Ibid.

Nubes humectans et fecundans fructus terræ, id est refrigerans ardorem concupiscentiarum, et fecundans homines ad bene operandum : ardorem etiam Solis justitiæ, id est iram et indignationem suis sanctissimis precibus modificat et refrigerat, ne peccatores illico feriat.—Ibid.

Nubes lucida per gratiæ illustrationem et sanctæ conversationis exemplum.—Ibid.

Nubes nigra per humilitatem, quæ dicitur quasi humi latens, et etiam *nubes* nigra, id est obscurata tribulatione, et denigrata ex compassione, et doloribus Filii sui benedicti patientis, quando Filii Dei, et sui non erat species, neque decor.—Ibid.

Nubes, quæ vento ducitur et agitur, id est gratia Spiritus sancti, quæ eam traxit, reduxit et circumduxit, docuit et custodivit, onerata aquis sapientiæ salutaris; nam Spiritus sapientiæ docuit eam angelo respondentem; Spiritus pietatis traxit eam ad Elisabeth, Spiritus intellectus docuit eam, et eam duxit cum benedicto Filio suo descendere in Ægyptum.—Ibid.

Nubes, quæ misericorditer abscondit peccatores ab ardore solis, id est ab ira Filii sui, et quia obumbrat eis, et ipsos refrigerat ab æstu concupiscentiarum, et velut pluvia quadam gratia sua fecundat eos ad bene operandum.—Idem, *De B. Virgine*, part. vi, contempl. 9.

Nubes, quia sicut *nubes* protegit nos, et defendit a calore solis, sic beata Virgo protegit nos a fervore iræ et vindictæ Solis justitiæ.—Idem, *De B. Virg.* part. xiv, contempl. 21.

Nubes rubicunda per pulchritudinem naturalem et verecundiam virginalem, ferventissimam charitatem et patientiam singularem.—Ibid.

Nubes, ex qua justitiæ Sol existens, infidelitatis caliginem in omnes terræ fines diffusam disjecit, sublato divinæ cognitionis lumine iis, quibus oculi ad divinum lumen hauriendum non cæcutiunt.—Leo imperator, in *Orat. de Annunt. B. V.*

Nubes diei pariter, et recti itineris nuntia.—Joan. Geometr. *Serm. in Annunt. SS. Dei Genitricis.*

Nubes levis, quam Sol verus conscendit Christus, juxta Isaiam cap. x; ut tenebrosam mundi hujus illustraret Ægyptum, quæ pluvia totius fecunditatis internæ terrenorum pectorum glebas emollit.—Guibertus abbas, *De laud. B. Mariæ*, cap. 6.

Nubes levis, quæ tantam a peccati omnis additamento in se levitatem habuit, quantam sacrosanctæ Christi dignitas carnis animæque commernit.—Ibid.

Nubes protectione.—Hugo de S. Victore, *Serm. in Nativit. vel Assumptione B. Mariæ Virg.*, qui est in ordine 34.

Nubes levis, per quam Dominus noster in Ægyptum, id est in hunc mundum advenit; ipsa enim recte potest appellari *Nubes*, quia illa pluvia spiritualis gratiæ plena fuit; levis autem quia eam nulla sarcina mundi oneravit; super hanc nubem caminus ascendit, et Ægyptum, id est mundi infima, intravit secundum illam prophetiam, ubi Isaias x: « Ascendet Dominus super nubem levem, et ingredietur Ægyptum. » — B. Aelredus, *Serm. in Annuntiat. B. Virg.*

Nubes tota lucida.—Theod. Lasc. imp. in *Can. ad SS. Deiparam.*

Nubes lucidissima Christi Dei.—Ibid.

Nubes aquosa, per gratiarum et omnium charismatum abundantiam, unde dicta est gratia plena. Ideo dicuntur *nubes* quasi nimborum naves, aquis etiam sapientiæ salutaris onerata fuit hæc *nubes*, quando conservabat omnia verba, quæ de Filio dicebantur, conferens in corde suo. Luc. ii. — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. vii.

Nubes candida per virginitatem et omnimodam puritatem, unde Apoc. xiv: « Vidi et ecce nubem candidam, per innocentiam, virginitatem, benignitatem et immortalitatem, » et super nubem sedentem similem Filii hominis.—Ibid.

Nubes expansa a Deo in protectionem nostram, Psal. civ, id est nobis data, ut nos protegat a fervore Solis justitiæ tanquam *nubes*.—Ibid.

Nubes hyacinthina per cœlestem conversationem verissime dicere potuit: Mea conversatio in cœlis est. » Philipp. iv.—Ibid.

Nubes lucida, per prædictæ illustrationem, et sanctæ conversationis exemplum, designata per illam nubem quia lucidam, de qua legitur in historiis de opere quartæ diei, quæ, antequam sol fieret, mundum illuminabat, et de qua secundum quosdam factum est corpus solis, ideo dicitur Job xxxvii: « *Nubes*, » id est Maria, « et sancti spargunt lumen, » suum scilicet lumen exemplorum.—Ibid.

Nubes nigra per humilitatem, ideo dicit ipse Cant. i, « *Nigra sum sed formosa*, » quia nigredo humilitatis excellentissima est formositas animæ fidelis: vel nigra, id est, obscura, et guttis nocturnum, id est tribulationibus plena et denigrata ex compassione et doloribus Filii patientis.—Ibid.

Nubes quasi suspensa inter cœlum et terram, et hoc per desiderium æternorum, Job vii: « Suspendium elegit anima mea, » id est, suspensionem a mundo, vel elevationem, ut conversatio ejus esset in cœlo, et quæ sursum sunt quæreretur.—Ibid.

Nubes, quia sicut *nubes* ad fructum terram habilitat et fecundat; unde dicitur Eccli. xxxi: « Speciosa est misericordia ejus in tempore tribulationis, sicut *nubes* pluvix in tempore siccitatis. » Ita Maria velut *nubes* misericorditer abscondit peccatores ab ardore solis, et ipsis refrigerat ardorem concupiscentiarum, ac eos fecundat ad bene operandum.—Ibid.

Nubes, quia sicut *nubes* fructibus, hominibus et animalibus solis ardorem temperat: ita Maria ardorem, id est iram Solis justitiæ suis precibus mortificat et refrenat, ne peccantes illico feriat.—Ibid.

Nubes, quia sicut *nubes*, secundum beatum Isidorum, dicitur ab obnubendo: beata Virgo humana carne velavit Unigenitum Dei, obnubere enim, operire est.—Ibid.

Nubes, quia sicut *nubes* solis temperat claritatem, et refrigerat fervorem: ita Maria mortalium lipipientibus oculis Solis æterni temperavit claritatem, et refrigeravit fervorem. Unde dicit Ezech. xxxii: « Solem nube tegam. » Et hoc quando Deus

dixit : « Ut habitaret in nebula, » III Reg. viii. Et quando nubes carnis facta est latibulum ejus, Job xxxi. Propter hoc etiam dicit ipsa, Eccli. xxiv:

Sicut nebulam texi omnem terram, » scilicet a fervore Solis justitiæ, temperans illi claritatem divinitatis. — Rich. a S. Laur. *de laud. Virg.* lib. vii.

Nubes, quia sicut nubes vento impellitur, ita Maria vento vehementissimæ persecutionis impulsula fuit in Filii Passione, et tunc resoluta est in multa lacrymarum stillicidia. — Ibid.

Nubes rubicunda per pulchritudinem naturalem, verecundiam virginalem, ferventissimam charitatem, patientiam singularem; vel rubicunda per martyrium animæ, quando ut luna conversa est in sanguinem, per compassionem in Unigeniti Passione, Joel ii. — Ibid.

Nubes vento ducta, id est gratia Spiritus sancti, qui ipsam et impellebat, et trahebat, et circumducebat, et ducebat, et custodiebat, ut de ea possit illud exponi, Deut. xxxii : « Circumduxit eam, et docuit, et custodivit. » Spiritus enim sapientiæ docuit ipsam angelo respondere; Spiritus pietatis traxit eam ad Elisabeth; Spiritus intellectus deduxit eam cum Filio ad templum; Spiritus timoris impulit eam, et fecit cum Filio descendere in Ægyptum, et sic de aliis. — Ibid.

Nubes media inter terram et solem, id est inter peccatores et Deum, ejus ardorem et iram mitigat. — Hugo Carensis, in *Psal.* civ.

Nubes plena imbre gratiarum. — Ibid.

Nubes pluvialis, quæ perusta mille malis corda nostra refecit, illis Deum infundens. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. Virg.* quinquagena. 2.

Nubes rorifera. — Idem, in *Psalterio B. Virg.*

Nubes levis, quia nunquam pondere alicujus peccati fuit aggravata. — Albert. Magn. *Serm. in Dominic. i Adventus.*

Nubes levis, quia sine omni peccati gravidine. — Idem, *serm. 4, in Dominic. infra Octavam Nativit. Domini.*

Nubes per quam Dominus venit in mundum. — Idem, *Serm. in Dominic. ii Adventus.*

Nubes purissima sine omni peccato. — Idem, in *Biblia Mariæ*, super prophetam Isaiam.

Nubes, quæ pluviam divinæ gloriæ pluit toti mundo. — Idem, *Serm. in Dominica i Advent.*

Nubes umbrationis, et ductionis. Num. x. — Idem, *Biblia Mariæ*, super lib. Numerorum.

Nubes æstus tribulationum, et carnalium concupiscentiarum rore suæ gratiæ refrigerans, patientiam tribuendo, et carnalem concupiscentiam extinguendo. — Jacob. de Voragine, in *Mariali*, *serm. 6, N.*

Nubes a terrenis elevata per contemplationem cœlestium, concava per humilitatem, aquosa per compassionem et pietatem. — Idem, in *Mariali*, *serm. 12, A.*

Nubes concava per humilitatem, et ideo valde

idonea ad recipiendam cœlestium gratiarum infusionem. — Idem, in *Mariali*, *serm. 6, N.*

Nubes imbre gratiarum suarum totam Ecclesiam irrigans et fecundans. — Ibid.

Nubes in motu bene operandi velocissima. — Ibid.

Nubes, in qua fuerunt multi vapores marini, id est, multæ tribulationes, quæ tamen tribulationes virtute divini amoris sibi in dulcedinem vertebantur. — Ibid.

Nubes nos sublevans a terrenis. — Ibid.

Nubes, quæ concava per humilitatem, et rorida per plenitudinem gratiæ, genuit in se cœlestem arcum, id est Christum qui est signum fœderis inter nos et Deum, per quem promisit Deus dare gratiam et gloriam. — Idem, in *Mariali*, *serm. 9, N.*

Nubes, quæ se interponens inter Solem et nos, Dei justitiam ad misericordiam flectit, et nobis refrigerium magnum facit. — Ibid.

Nubes lucida, et levis, super quam Dominus ascendens per carnis Assumptionem, ingressus est mundum. — Ægidius Columna, ex *Exposit. in Salutat. Angelicam.*

Nubes imbris vitalis. — Jacob. monachus, *Orat. de Nativ. B. Virg.*

Nubes lucida, jugem illum depluens rorem, quo mœstitiæ æstus extinctus est. — Ibid.

Nubes intellectualis, ejus dum prædicatur expansio, inoccidua lucis in mundum radii exoriuntur. Vis autem ac robor infidelitatis imminui incipit, ac dispelli. — Jacob. monachus, *Mariali. orat. 1.*

Nubes lucida, qua Sol justitiæ circumdatus, carnis efficitur operimentum, ex qua navram nostram indutus maledictionis primos parentes exspoliavit. — Idem, *Mariali. orat. 6.*

Nubes lucida, quæ rorem perennem effudit, qui flammeum consternationis ac mœroris imbrem est extincturus; et aquam, quæ mortuis est, vivificaturam. — Idem *Mariali. orat. 2.*

Nubes lucidissima ad se accedentium gratiæ suæ oculos reverberans, ita ut illam difficile possint intueri. — Idem, *Mariali. orat. 6.*

Nubes lucidissima justitiæ Solem in sinu gerens, quæ clarissimos mundo radios explicavit. — Idem, *Mariali. orat. 5.*

Nubes lucis receptaculum. — Idem, *Mariali. orat. 6.*

Nubes nostra lucida. — Idem *Mariali. orat. 2.*

Nubes pluviae vitalis super omnes terrarum fines expansa. — Ibid.

Nubes solem spirituales continens, ejus radiis luminaria cœlestia præclarior illustrantur. — Idem, *Mariali. orat. 1.*

Nubes cava ob humilitatem, in qua conceptus est ineffabiliter ad instar arcus, sine opera hominis, ille, qui est imago Dei invisibilis; qui est pax nostra, quem in signum salutis et fœderis posuit Deus Pater. Arcus enim, ut dicit Seneca, nihil

aliud est nisi imago solis, cava nube concepta. — Ern. Prag. *Marial.* cap. 13.

Nubes levis, super quam Dominus ascendit *Isa.* x. Leve enim est quod recedit a centro; et Maria semper toto spiritu cordis fugit ex mundo, obliviscens populum suum, et domum patris sui. — Ibid.

Nubes per gratiæ infusionem. — Barthol. de Pisis, lib. i *De laud. Virg.*, fruct. 2.

Nubes, quia abdicatrix terrenorum. — Ibid., fruct. 8.

Nubes levis, quia gravamen in portando Filium non habuit, *Isa.* x. — D. Anton. in *Sum.* part. iv, tit. 16, cap. 13.

Nubes levis, quia onera conjugii ignoravit, ac etiam pondera peccati. — Ibid., in *Sum.* cap. 21, quod est *De modis quibus Deus fuit cum Maria.*

Nubes manna pluens. — Arnold. Bostius, in Prolog. lib. *De patronatu Mariæ Virg. in dicatum sibi Carmeli ordinem.*

Nubes a terra, id est a terreno amore elevata. — Bernardin. de Busto, ser. 3, *De assimil. B. Mariæ.*

Nubes concava per humilitatem, idonea valde ad recipiendum cœlestium gratiarum infusionem. — Ibid.

Nubes levis, quia nullam peccati gravedinem habuit. — Ibid.

Nubes nos elevans a terrenis. — Ibid. serm. 2.

Nubes nos protegens ab incendiis tentationum, et illuminans in nocte tenebrosa ignorantiae, et ostendens nobis viam cœlestis patriæ, et nos ducens ad fluentia divinæ gratiæ. *Exod.* xiv. — Ibid.

Nubes omnis laboris nostri consolativa. — Ibid.

Nubes omnium malorum nostrorum mitigativa. — Ibidem.

Nubes, quæ æstus tribulationum, et carnalium concupiscentiarum rore suæ gratiæ refrigerat. — Ibid.

Nubes, quæ concava humilitate, et rorida cœlestis gratiæ plenitudine, genuit in se arcum cœlestem, id est, Christum: qui est signum fœderis inter nos et Deum. — Ibid.

Nubes, quæ infundendo divinæ gratiæ rorem facit nos multiplicare bonorum operum messem. — Ibid.

Nubes, quæ inter solem et nos se interponit, dum Dei iustitiam ad misericordiam flectit. — Ibid.

Nubes, quæ nobis Christum tanquam pluviam salutarem compluit. — Ibid.

Nubes, quæ suarum gratiarum imbre totam Ecclesiam irrigat et fecundat. — Ibid.

Nubes velocissima ad bene operandum. — Ibid.

Nubes virginea, in qua fuerunt multi amari vapores, id est, multæ amaræ tribulationes, quæ tamen tribulationes virtute solis, id est divini amoris, in dulcedinem sibi convertebantur. — Ibid.

Nubes serena divinæ pinguedinis. — Joan. Trith *De mirac. B. Virg. prope Dittelbach.* lib. 1, cap. 10.

Nubes æstus tribulationum refrigerans, patientiam tribuendo. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 8, *Coronæ novæ B. Mariæ*

Nubes, figurata per illam, quæ ducebat filios Israel per desertum, *Exod.* xiv; quæ nos protegit ab insidiis tentationum, et illuminat in nocte tenebrosa ignorantiae, et ostendit nobis viam cœlestis patriæ. — Ibid.

Nubes imbre suarum gratiarum totam terram irrigans et fecundans. — Ibid.

Nubes levis, quia mundi affectibus prorsus exonerata. — Ibid., serm. 10.

Nubes levis, quia parva et integra. — Ibid. serm. 8.

Nubes lucida. — Ibid.

Nubes ob conservationem cœlestem. — Ibid.

Nubes omnium malorum nostrorum mitigativa. — Ibid.

Nubes, quæ concava per humilitatem, et rorida per gratiæ plenitudinem, genuit in se arcum cœlestem, id est Christum, qui est signum fœderis inter nos et Deum. — Ibid.

Nubes, quæ elevata est de thalamo fœderis. Num. 10. — Ibid.

Nubes, quæ infundendo divinæ gratiæ rorem fecit nos multiplicare bonorum operum messem. — Ibid.

Nubes, quæ interponendo se inter nos et solem, umbram generat, et refrigerium præstat, dum Dei iustitiam ad misericordiam flectit. — Ibid.

Nubes, quia sicut nubes est laborantium recreativa, sic et ipsa est omnis laboris nostri consolativa. — Ibid.

Nubes, quia sicut nubes est solaris radii incorporativa, et tamen radius, qui in ipsa nube incorporatur, ipsam penetrans, et exiens, non eam scindit, nec ipsa nubes dividitur; sic ipsa Domina nostra Filium in se recepit, et carne vestivit, et sine sui incorruptione peperit. — Ibid.

Nubes tota lucida, et per supernaturalem virtutem ab omni tenebra præservata. — Ibid.

Nubes candida, ardorem æstus temperans. — Lud. Bos. in *Endologia* 2, ad *B. Virg. M.*

NUMEN alterum a numine ipso. — Justus Lipsius in *Carminibus ad Patronam Virginem pro Panegyricis Marianis Martini Delrii.*

NUNTIIUM faustum gaudii. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 6.

NUNDINÆ salutaris commercii. — S. Proclus in orat. 1, *De laud. Virg.*

NUPTA agni. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. Virg.* Quinquagena 3.

NURUS Patris. — D. Althelm. in libro *De laud. Virginis*, cap. 22.

NUTRITIA Filii ac Verbi Dei. — S. Joan. Damascen., orat. 1 *De Nativit. S. Mariæ.*

NUTRIX Christi. — Tertullian. in libr. iii, *Adversus Marcionem*.

Nutrix altoris, vel, secundum alios, **nutrix** omnia nutriens. — S. Methodius, *Homil. in festo Purificat. B. M. Virg.*

Nutrix ejus, qui mundum alit et nutrit orbem terrarum. — S. Amphiloch. *Orat. de occursu Dom. nostri Jesu Christi*.

Nutrix cœlestis panis. — D. Hieron. in *Epistola, sive Serm. de Assumpt. B. M. V.*, tom. IX.

Nutrix sui nutrientis. — S. Proclus, orat. 15. Quæ est in S. *Pascha et S. Joan. evangelista*.

Nutrix Dei. — D. August. *libro De Assumpt. B. M. V.* tom. IX, Operum ejus.

Nutrix vitæ nostræ. — S. Sabba in *Menæis Græcorum*, die 25 Julii.

Nutrix alentis. — S. Andreas Creten. in Orat. 5, *De Dormit. B. M. V.*

Nutrix vitæ nostræ. — Idem, in *Cant. in Nat. B. M. V.*

Nutrix vitæ. — Anastas. Antiochen. orat. 1, in *Annuntiât. B. M. V.*

Nutrix Dei. — D. Ildephons. lib. *De Virginit. S. Mariæ*, cap. 3.

Nutrix cœlestis panis. — Idem, serm. 2, in *Nativit. B. M. V.*

Nutrix summe mystica sacerdotis; mundum ad se attrahentis. — S. Germ. Constant. orat. 1 in *Præsentat. B. M. V.*

Nutrix ejus, qui mundum nutrit. — S. Joan. Damascen. orat. 1 *De Nat. B. M. V.*

Nutrix sui, et omnium nutritoris. — Ambros. Ausbert. *Hom. in festo Purificat. B. M. V.*

Nutrix Creatoris sui. — Idiota *De B. Virgine* part. 1, contempl. 19.

Nutrix carentis matre ante sæcula, et in fine sæculorum nati sine patre filii, et omnem spiritum alentis. — Leo imper. in *Orat. de Nativit. B. Virg. M.*

Nutrix altoris cunctorum. — Jo. Geom. in *B. Virg. Hymn. 3.*

Nutrix nostra, nos lavans a fœcibus peccatorum, nos consolans etiam in cunabulis vagientes; lactans parvulos esurientes, blandimentis nos alliciens, deliciis nos fovens et nutriens. — S. Anselm. Luc. super *Salve Regina*.

Nutrix salutis mentis nostræ. — S. Anselm. in *Orat. ad B. Virg. M.*

Nutrix Creatoris. — S. Petrus Cluniac., Prosa in honorem Matris Domini.

Nutrix omnipotentis Filii Dei. — Idem, lib. iii *Epistolar.*, epistola ultima.

Nutrix nutritoris, auctoris sui, et omnium. — Philippus abbas, lib. 1, in *Cantic. cap. 4.*

Nutrix sapientiæ. — Helinandus Cisterciensis, serm. 1 in *Nativ. B. Virg. M.*

Nutrix adolecentularum. — Guilielm. Parvus in cap. 6, *Cantic.*

Nutrix Dei digna. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. V. M.* Quinquagena 1.

Nutrix refovens mentem nostram. — D. Bonav. in *Psalterio B. Virg. M.*

Nutrix filia et sponsa Dei. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 107.

Nutrix nostra et totius Ecclesiæ. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 153.

Nutrix omnium fidelium justorum, et omnium fidelium peccatorum. — Ibid.

Nutrix parvulorum. — Ibid. cap. 141.

Nutrix pulchræ dilectionis. — Ibid. cap. 170.

Nutrix veri pacifici, quem in involumentis nutrit, et curis multis; quem puerum portavit in ulnis, et infantulum præ filiis hominum, speciosum, et gratiosum vultu placido intuita est, materno affectu illum deosculans, dulcissime amplectens, ludens manibus, ridens ore, jubilans animo, et dicens: «Risum fecit mihi Dominus meus; qui audierit me, corridebit mihi.» Gen. xxi. — Ibid. cap. 99.

Nutrix Christi, et hoc tam capitis, quam membrorum. — Ibid. cap. 153.

Nutrix sibi obsequentibus. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. Virg.*, fruct. 8.

Nutrix diligens Filii sui. — D. Bernardinus Senensis, tom. I, serm. 61.

Nutrix Dei. — D. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 20.

Nutrix affectuosissima Filii sui. — Dion. Carth. *Re laud. Virg.* lib. iii, cap. 3.

Nutrix totius Ecclesiæ, cui competebat de concernentibus Ecclesiam præscire ventura, ac vaticinari. — Idem, lib. ii, *De laud. Virg.* a. 18.

Nutrix populorum et orphanorum. — Bernardin. de Busto, in *Mariali*, serm. 2, *De Coronat. B. M. V.*

Nutrix veri Sponsi. — Idem, serm. 1, *De Nativitate B. Mariæ V.*

Nutrix certissima egenorum. — Joan. Trith., lib. 1, *De miraculis B. V. M. in Urticeto*, cap. 9.

Nux, quia sicut nux habet amarum corticem, testam duram, nucleum dulcissimum, ita Virgo Mater exterius habuit carnis infirmitatem, et duram testam, id est, fidei firmam constantiam, et virginitatis perseverantiam, et dulcissimum nucleum Christum, ex quo data est nobis dulcedo æternæ beatitudinis. — Alanus de Insulis.

Nympha Dei, cui Ave omnis creatura clamat. — Theoph. Nicæn. *Hymn. in Annunt. SS. Deip.*

LIBER DECIMUS TERTIUS.

NOMINA ET ELOGIA DEIPARÆ VIRGINIS MARÆ, INCIPIENTIA A LITTERA O.

Elenchus nominum et elogiorum Deiparæ Virginis in hoc libro contentorum.

IN HOC LIBRO DEIPARA VIRGO MARIA DICITUR

Obed : Objectum : Oblatio : Oblatrix : Oblectamentum : Oblectatio : Oblitteratio : Obsecratrix : Observatrix : Obses : Obsignatio : Obstetrix : Occasio : Occasus : Oculus : Odor : Œconomia : Œnophorum : Officina : Olea : Oleaster : Oleum : Olfactorium : Olfactus : Oliva : Olivetum : Olla : Omega : Omnia : Onychinus : Onyx : Opalus : Operatorium : Operatrix : Operimentum : Opes : Opificina : Opificium : Opinio : Opitulatrix : Optatrix : Opulentia : Opus : Oraculum : Oratio : Oratrix : Orbis : Ordinatrix : Ordo : Organum : Oriens : Origo : Orithes : Ornamentum : Ornatus : Ortus : Os : Ostensio : Ostiaria : Ostium : Ostrea : Ostreola : Ovicula : Ovis : Ovum : Ozias.

OBED Christi nutritione. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. Virg.*, fruct. 4.

OBJECTUM gloriæ præcipuum, post Deum. — Joan. Mauburn. in *Rosario de præconiis B. Virg.*, membr. 8.

OBJECTUM contemplandi Deum in suis effectibus, quo post assumptam Verbi æterni humanitatem non est in universa machina mundi, et in toto ordine rerum objectum tam præclarum, et evidens, tam gratiosum, et admirabile. — Dion. Carth. lib. 1, *De laud. Virg.* a. 28.

OBLATIO humanæ naturæ, plane Deo digna, atque angelorum spirituali sacrificio, et oblatione spiritualior, sacratioque ac purior ipsorum puritate. — S. Georg. Nicomed. orat. 3, *De præsent. B. M. V.*

OBLATIO justorum Joachim et Annæ, quæ mundi facta est redemptionis pretium — Ibid.

OBLATIO acceptissima. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 3.

OBLATIO Creatori tantummodo destinata. — Ibid. orat. 4.

OBLATIO Domino consecrata. — Ibid. orat. 3.

OBLATIO pretiosissima creaturarum. — Ibid. orat. 5.

OBLATIO singularis puritatis, quam oportebat a puris gressibus recedi. — Ibid. orat. 3.

OBLATIO terræ, per quam ipsa terra purgata, et purificata hostiæ mysticæ altare evasit, cum antea idolorum nidibus inquinata fuerit et impio cruore respersa ac fœdata. — Ibid. orat. 6.

OBLATRIX prima, inter feminas gloriosi muneris virginitalis. — Zacharias Chrysopolit. lib. 1, *In unum ex quatuor*, cap. 3.

OBLIAMENTUM omnium terrigenarum. — D. Ephrem serm. *De laude B. Mariæ Virg.*

OBLIAMENTUM perenne. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 5.

OBLIAMENTUM commune omnium. — Isidorus Thessalon. *Oratio de Annunt. B. M. V.*

OBLIATIO arcana animarum, — Anonymus in *Menæis Græcorum*, die 4 Aprilis.

OBLIATIO animi. — Georg. Nicomed. orat. 2, *De Concept. Deiparæ.*

OBLIATIO sempiterna patriarcharum. — S. Jo. Damasc. orat. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

OBLITTERATIO unica mœroris. — Idem. orat. 2.

OBSSECRATRIX pro mundi salute. — Arnoldus Carnotensis in *Tractatu de laudibus Mariæ.*

OBSERVATRIX legis. — Ambros. Ausbert. *Hom. in fest. Purificationis B. M. Virginis.*

OBSERVATRIX magna divinarum præceptorum, tanta enim obedientia Deo subjecta fuit, et tanta cordis promptitudine ejus voluntati parere et adhærere voluit, quod de præceptis ipsius nihil penitus detraxit, sed omnia corde pervigili, opere continuo absque ulla diminutione inviolabiliter observavit, Deum super omnia diligendo et proximum sicut se ipsam. — Idiota, *De B. Virgine*, part. 11, contempl. 4.

OBSERVATRIX perfectissima consiliorum, et præceptorum Dei. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 66.

OBSERVATRIX perfectissima mandatorum et consiliorum Dei, super omnes. — D. Anton. in *Sum.* part. iv, tit. 15 et 18.

OBSES fidei mundi apud Deum. — D. Augustin. serm. 2, in *Annuntiatione B. M. Virg.*

OBSES quam suæ fidei mundus fecit Deo. — Idem, serm. 17, *De Nativit. Domini*, qui est 21 de tempore.

OBSIGNATIO testamenti Dei. — S. German. Constantin. orat. 2, *De præsent. B. M. Virg.*

OBSTETRIX et Virgo. — Aurel. Prudentius, *Hymno xi*, ad viii Kalend. Januarii.

OBSTETRIX Filii sui. — D. Hieron. lib. *Adversus Helvidium De perpetua virginit. S. Mariæ.*

OBSTETRIX sui ipsius in divini puerperii celebri-

tate. — Arnold. Carnot. in *Tractat. de laudibus Mariæ*.

OCCASIO Incarnationis Dei. — Dion. Carth. in *Cant.* art. 12.

Occasio libertatis damnatis. — B. Casimir. Poloniæ princeps in *Hymno de B. M. V.*

OCCASUS, de quo scriptum Psalm. LXXVII : « Iter facit ei, qui ascendit super occasum Dominus nomen illi. » — S. German. Constant. *Serm. in Nat. B. M. Virg.*

OCULUS columbæ, quia dux prævia Ecclesiæ. — Honor. Augustod. in *Sigillo B. Mariæ V.*

Oculus cœli, id est, Ecclesiæ sanctis ut stellis illustratæ ratione puritatis suæ ; quia sicut oculus totum corpus, sic Maria totam illustrat Ecclesiam ; quæ est corpus Filii sui sanctorum radiis exemplorum ; unde canitur de ea : « Cujus vita inclyta totas illustrat Ecclesias. » — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. iv.

Oculus per discretionem, vel respectu misericordiæ justos a dextris, peccatores respiciens a sinistris. — Idem, *De laud. Virg.* lib. ix.

Oculus cæco, id est, peccatori, ipsum ducens, ipsi viam monstrans, ipsum à fovea inferni defendens. Job xxix. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super librum Job.

Oculus orbis. — Bernardin. de Busto, serm. 2, *De Assumpt. B. Mariæ*.

Oculus cæco. Job xxix, quia multos sanat cæcos quotidie. — Maurit. de Villa Probata, serm. 7, *Coronæ novæ B. Mariæ*.

ODOR benevolentiae Christi. — S. Andr. Cret. orat. 2, in *Annunt.*

Odor Dei jucundus ad olfaciendum. — S. Joan. Damasc. in *Cant. SS. Deip.*

Odor suavitatum. — D. Petr. Damianus in *Carminibus de Assumpt. B. M.*

Odor mortis in mortem non credentibus. — D. Amadeus, homil. 7, *De laud. Virg.*

Odor vitæ in vitam credentibus in Filium suum. — Ibid.

Odor balsami, præservans a corruptione culpæ ; balsamum enim a corruptione præservat. — Jacob. de Voragine in *Mariali*, serm. 3. L.

Odor cinnamomi, confortans homines, ut perseverent in dono gratiæ. Odor enim cinnamomi habet confortare. — Ibid.

Odor myrrhæ fugans vermes tentationis diabolicæ. Odor enim myrrhæ fugat vermes. — Ibid.

Odor suavissimus lætitiæ. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 2.

Odor suavissimus virtutum aromatibus plenitudinem terræ suaveolentia perfundens. — Idem, in *Mariali*, orat. 6.

Odor suavitatis. — Bernardin. de Busto ser. 4, *De virtutibus Mariæ*.

OËCONOMIA Dei ad homines attemperationis. — Leo imperator in *Orat. de Nat. B. Virg.*

OËNOPHORUM, vas scilicet ferens vinum, Maria si-

quidem nobis attulit gratiam, quæ signatur in vino : unde et nuptiantibus vinum procuravit. Joan. II. — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. x.

OFFICINA unitatum inter se maturarum. — S. Proclus in orat. 1, *De laud. Virg.*

Officina celebris divinorum cum hominibus contractuum. — S. Andr. Cret. orat. 3, *De Dormit. B. Virg.*

Officina communis reconciliationis. — Idem, orat. 3, *De Dormit. Virg.*

Officina tremendi Incarnationis mysterii, in quod desiderant angeli prospicere. — Ibid.

Officina Dei. — S. Germ. Constant. orat. 1, in *Præsent. B. Virg.*

Officina divinitatis et humanitatis, passionis et impassibilitatis, vitæ ac mortis. — S. Joan. Damasc. orat. 1, *De Nat. B. Mariæ*.

Officina immensorum bonorum, atque omnem mentis captum et cognitionem superantium. — Idem, orat. 1, *De Annunt. B. Mariæ*.

Officina medica gratuita, omnibus vulneratis. — Idem in *Paracl. B. Virginis*.

Officina medicaminum, nos vitæ participes efficiens, quippe quæ vitam vitæ illius, quæ principium lucis est, nobis oriri fecit. — Ibid.

Officina medicaminum, quibus dolores curantur. — Ibid.

Officina nostræ salutis. — Idem, orat. 3, *De Nativit. B. Virg.*

Officina aromatarii spiritus. — S. Joseph, *Hymn. in Mariali*.

Officina, in qua « Verbum caro factum est. » — Arnold. Carnot. *Tractat. de illo verbo Domini : Mulier, ecce filius tuus.*

Officina purgatissima Spiritus sancti. — Idem in *Tract. de laudib. Mariæ*, tom. XII *Bibliothecæ PP.*

Officina divinæ incorporationis. — Petrus Cellensis, serm. 3, *De Pentec.*

Officina salvationis nostræ, quia causa et materia solvendi pro nobis debiti ab ea suscepta est. — Idem, serm. 4, in *Annunt.*

Officina Verbo incarnando apta, et solius Dei reactiva, opere incomparabili a Deo constructa, quam ipse Deus extra circumlinivit specie et pulchritudine, quam Rex concupisceret, intus replevit optimis terræ mercibus nullo modo ante pretio emptis, vel adeptis. — Id., serm. 7, in *Annunt.*

Officina virginalis, in qua omnipotentia Patris vas novum de nova materia novaque cælatura exsculpsit. — Id., serm. in *Vigilia Nativ. Domini*.

Officina medica opportuna, animorum pariter atque corporum nobis a Deo exhibita. — Jacob monach. *Orat. de Nat. B. Virg.*

Officina pigmentaria medicaque, quæ nobis ex SS. Joachim et Anna structa est. — Ibid.

Officina medica a Deo facta ad congruam animorum corporumque curationem. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 2.

Officina divinæ dispensationis. — Matthæus Cantuacen. in caput 1 *Cantic.*

Officina, in qua et per quam Spiritus sanctus fabrefecit quidquid in gratia mirificum operatur. — D. Bernard. Senens. tom III, *Serm. de Assumpt. B. Virg.*

Officina stupenda operationis Spiritus sancti, in qua et de qua fabricatum est corpus mundissimum Filio Dei, et nova infusa anima; ambo simul tanquam unam naturam humanam integram et perfectam in persona Filii Dei univit. — Ibid.

Officina Spiritus sancti. — Joan. Mauburn. in *Rosario de Præconiis SS. Virg.*, membro 1.

Officina eximia miræ operationis Spiritus sancti, in qua et de qua formatum est corpus mundissimum Filii Dei, et summa creata est anima Christi; ostenditque Spiritus sanctus universis beatis quod in hac officina, et per eam, fabrefecit quidquid in gratia mirificum operatur. — Dion. Carth. lib. iv *De laudib. Virg.*, art. 9.

Officina stupendæ operationis Spiritus sancti. — Bernard. de Busto, serm. 2, *De Assump. B. M.*

Officina totius salutis humanæ. — Arnold. Bos-tius, cap. 5, § 1, lib. *De patron. et patroc. Deip. Virg. in sibi dicatum Carmeli ord.*

Officina purissima Spiritus sancti. — Ludov. Blossius in *Endologia* 2, ad *B. Virg.*

OLEA frugifera, per quam scatuit oleum exhilarans, et pinguefacit creaturam. — Georg. Nicomed. *Orat. de Exitu SS. Domine nostræ Dei Parentis, quando fuit oblata in templo.*

OLEASTER, quia, si oleaster est arbor inculta, silvestris, amara et infructuosa, Maria fuit humano exercitio inculta; silvestris, quia a mundana conversatione sequestrata; amara per compassionem, et infructuosa, quoad propositum virginitalis. — Rich. a S. Laur. *De laud. V. lib. xii.*

OLEUM unctionis sacrum. — S. Proclus in orat. 6, quæ est *De Laud. B. Virg.*

Oleum maxime propter misericordiam effusum extra vas suum, cuius vas est ipse Christus, cuius plenitudinem beata Virgo accepit, et nobis de sua plenitudine gratiam pro gratia refudit. — Idiota, *De B. Virg.*, part. iv, contempl. 2.

Oleum misericordiæ, quod verus Samaritanus, id est, Christus Jesus, infudit vulneribus sauciati, id est, generis humani per prævaricationem primæ matris de Jerusalem in Jericho descenditis. — Ibid.

Oleum. — D. Bernard. serm. 5, super *Save Regina.*

Oleum juxta multas proprietates olei, et maxime propter misericordiam, effusum, id est, extra vas fusum, cuius vas ipse Christus, de cuius plenitudine accepit, et nobis de sua plenitudine gratiam pro gratia refudit. — Rich. a S. Laur. *De Laud. Virginis*, lib. i.

Oleum misericordiæ, quod verus Samaritanus id est, Christus, infudit vulneribus sauciati, id est,

SUMMA AUREA B. V. MARIE. X.

generis humani per prævaricationem primæ matris de Jerusalem Jericho descenditis. Luc. x. — Ibid.

Oleum, quia sicut oleum exstinguit et ampliat ignem; exstinguit enim ignem in lapide, et accendit in ligno: ita Maria incendium peccati exstinguit in eo, qui aliquando lapideus et durus fuit peccando, et ex toto corde conversus est ad eam. Et si proprietas est olei exstinguere ignem græcam et lapidem ignitum, consuetudo est Mariæ in suis amatoribus exstinguere fervorem peccati. Si autem quis lignum fuerit, id est, tractabilis et patiens, succendet in eo dulcedinem Dei, si nominis ejus misericordiam invocaverit toto corde. — Ibid.

Oleum sanctum omni liquori supereminens. — Bernardin. de Busto, in *Mariali*, serm. 6, *De Concept. B. V. M.*

OLEFACTORIUM Numinis, suave spirans. — S. Joan. Damasc. in *Menæis Græcorum*, die 27 Januarii.

OLEFACTUS bonæ redolentiæ Christi. — Anonym. Græcus in *Hymn. ad B. V.*, apud *Nomencl. Marianum.*

OLIVA speciosa, quæ fructum gloriæ attulit, cuius flos odorem suavisissimi halitus. — S. Joan. Chrysost. orat. 7, *De SS. Deipara.*

Oliva fructifera, plantata in domo Dei, a qua corporalem Domini ramum accipiens Spiritus sanctus, naturæ humanæ tempestate convulsæ, pacem cœlitus lato faustoque nuntio prædicatam attulit. Psalm. li. — S. Proclus in orat. 6, quæ est *De laud. B. Virg.*

Oliva fructifera in domo Dei. — D. Hildephons. serm. 4, *De Assump. B. Mariæ.*

Oliva fructifera, per quam misericordia orbis plenus factus est. — Anonym. in *Euchologio*, seu *Rituale Græcorum* in Officio Olei sancti.

Oliva fructifera in domo Dei. — S. German. Constant. *Serm. in Nat. B. Virg.*

Oliva fructifera in domo Dei. — S. Joan. Damasc. orat. 1, *De Nativ. B. M.*

Oliva perpetuo vernans, ac pulchrum fructum proferens olei spiritualis. — Idem, orat. 2, *De Assump. sive Dormitione B. M.*

Oliva fructifera, quæ produxit Verbum misericors, quod semper misericordia et veritas præcedunt. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Oliva per affectum pietatis speciosa, per effectum fructifera: effectus enim pietatis nihil valet, nisi sit ex affectu; nam sicut ex oliva fructus, sic ex affectu, meritorium opus. — Idiota, *De B. V. Part. vi*, contempl. 15.

Oliva plena pinguedine pietatis et compassionis. — Ibid.

Oliva, quia sicut oliva fructus facit in hieme, sic beata Virgo fructum peperit tempore hiemali, quo refrigerata erat charitas, et iniquitas abundabat. — Ibid.

Oliva, quia sicut oliva humore olei plena est, ita

beata Virgo humore gratiæ perfusa, hujus vitæ tempore non aruit, sed vitæ æternæ amœnitatem inter omnes Evæ filias gloriosa suscepit. — Ibid.

Oliva speciosa, id est, omnimoda speciositate repleta per pietatem et compassionem, quæ sunt virtutum beati Virginis gloria. — Ibid.

Oliva speciosa in campis, id est, in illis qui sequuntur latitudinem suæ praviæ voluntatis, et discurrunt per campos velut equi infrenes, non retardati freno timoris, seu mundani pudoris aut vinculis divinorum præceptorum, quando corde toto poenitentes confugiunt ad eam. — Ibid.

Oliva speciosa in campis, id est, in peccatoribus meultis, quibus gratiam sanctissimis suis precibus, exemplis et meritis subministrat, ut excolantur per fidem et poenitentiam, et referant fructum. — Ibid.

Oliva speciosa in campis propter communitatem pietatis et compassionis suæ, quantum est in se sine acceptione personarum. — Ibid.

Oliva per misericordiam. — Hugo de S. Victore *Serm. in Assump. B. M. V.*, qui est in ordine 47.

Oliva — D. Bernard. *serm. 3, super Salve Reg.*

Oliva fructifera in domo Dei. — Nicephor. Gregor. *Orat. in S. Deiparam*, apud Cerasolam tom. VI.

Oliva fructifera in campis, id est, in Ecclesiis. Christi enim Ecclesiæ campi congrue dici possunt, quos disciplinæ celestis aratum colit; doctrinæ Evangelii serit, justitiæ executio fertiles reddit. — Adam de Pers. in *Mariali*, fragm. 7.

Oliva, quia, si de oliva profluit pinguedo olei, fundit gratiæ plenitudinem et misericordiæ unctionem profert Mater Christi. — Ibid.

Oliva speciosa et suavis, ex qua « speciosus forma præ filiis hominum » nascitur, sanctæ suavitatis unctionis. — Ibid.

Oliva speciosa in campis, quia gratia ejus et misericordia omnibus est communis. — Ibid.

Oliva speciosa, quæ in campis posita florem campi protulit, ex cujus amœnitate pulcherrima campestria sibi humanæ turpitudinis nuditas procuravit: campestria enim sunt perizomata, velamenta turpitudinis, quæ de flore isto sibi consuunt, quicumque per fidem et amorem virginei partus criminum verecunda deponunt. — Ibid.

Oliva fructifera, medicinaliter impinguescens, ex qua sudat oleum, quod omni pretiosius est unguento, et digna fluunt aromata, non auro comparabilia, non argento. — Philipp. abbas lib. iv in *Cantic.* cap. 30.

Oliva speciosa in campis, de qua profluxit oleum gaudii et misericordiæ, quod nos sanans ab infirmitate ungit in regnum cœlestis gloriæ. — Honorius Augustod. in *Sigillo B. Mariæ*.

Oliva æstate et hieme virens, cujus viror animæ fides et perseverantia, quæ non aruit in ea propter hiemem Dominicæ passionis, sicut in omnibus discipulis; tunc enim « defecit omnis Sanctus; »

ideo prædictum erat de ea Proverb. ult.: « Non extinguetur in nocte » Dominicæ passionis « lucerna ejus, » id est, fides. — Rich. a S. Laur. *De Laud. V. lib. xii.*

Oliva, cujus folia amara sunt et medicinalia, quia ejus verba invitant ad poenitentiam; vel folia ejus verba evangelicæ prædicationis, quibus docuit apostolos et filios nascentis Ecclesiæ, folia etiam ejus medicinalia, Ezech. xlvii, et Apocal. xxi, quia sanant canerum, et exemplum verborum ejus detractionem et cætera turpiliquia. Cancer corrodit os et linguam, et Sap. i dicitur: « A detractione parcite linguæ. » — Ibid.

Oliva, de qua Jer. xi, dicitur: « Olivam uberem, pulchram, fructiferam, speciosam vocavit Dominus nomen tuum. » Fuit enim oliva uber per affectum misericordiæ, pulchra per puritatem affectus, fructifera per effectum misericordiæ, speciosa per abundantiam effectus. — Ibid.

Oliva, de qua processit et nata est vera oliva, id est, Christus, qui est pax nostra, misericordia nostra, lux nostra, sine qua non videmus. — Ibid.

Oliva, ex qua habetur oleum, quod est liquor olivæ, scilicet Christus, qui est oleum gratiæ infirmis, dimittendo eis peccata. Isa. x, oleum sapientiæ ad catechumenos instruendos; oleum lætitiæ ad reges et sacerdotes inungendos, id est, spirituales viros lætificandos. — Ibid.

Oliva frondosa et ramosa, cujus frondes et rami amatores ejus, ei quodammodo fide, spe et charitate inserti, quia amor est amantis et amati unio quedam spiritualis; unde talis potest dicere: « Mihi adhærere ei bonum est, et ponere in ea spem meam. » Psam. lxxii, quia salibus nutrimentum gratiæ subministrat, maxime autem inseruntur ei imitatores ejus in pietate et duplici misericordia, scilicet in affectu et effectu. — Ibid.

Oliva fructuum suum, quantum in se est, omnibus communicans, quod apparuit, quando Filium suum peperit in via; ut posset ab omni prætereunte capi, et dicerent traseuntes: « Filius datus est nobis. » Isa. ix. — Ibid.

Oliva fructus, quia plena pinguedine divinæ gratiæ et misericordiæ, luce sapientiæ et hilaritate bonæ conscientiæ. — Ibid.

Oliva nostra, quæ æstate et hieme viret, nam humore gratiæ perfusa hujus vitæ tempore non aruit, sed vitæ æternæ amœnitatem inter omnes Evæ filias gloriosa suscepit. — Ibid.

Oliva pacifera, per quam finita est guerra, quam Eva fecerat inter Deum et hominem, inter hominem et angelum, inter hominem et hominem, inter corpus et animam. — Ibid.

Oliva per affectum pietatis. — Idem, *De Laud. Virg.* lib. v.

Oliva, propter misericordiam et pietatem, dulcis in fructu, odorifera in flora, nempe in Filio, qui dicit Eccles. xxiv: « Spiritus meus super mel dul-

cis, et sicut cinamonum et balsamum aromatizans dedi suavitatem odoris. » — Idem, *De Laud. Virg.* lib. xii.

Oliva, quæ comam suam diu conservat : comam enim virginitatis jugiter servavit, quia ante partum, in partu et post partum Virgo. — Ibid.

Oliva, quæ fructum facit in frigore pinguem, quia ad litteram in hieme peperit Salvatorem, et quando refriguerat charitas, et abundabat iniquitas. — Ibid.

Oliva, quia, si oliva est arbor insignis, Maria gloriosa est generis nobilitate, gloriosior morum honestate et gratiarum universitate, gloriosissima Filii dignitate. — Ibid.

Oliva, ramos habens flexibiles, quia facillime flecti potest oratione devota, ut habeatur fructus ejus, qui Christus est. — Ibid.

Oliva, speciosa in campis, ab effectu, quia speciem et virtutem tribuit abundanter familiaribus suis, maxime si habuerint in se proprietates campi, ut sint florigeri per castitatem, exulti per poenitentiam, fructiferi per operationem bonam, et fructus suos pro ejus honore libenter subministrent necessitatem patienti. — Ibid.

Oliva, speciosa in campis, id est, in illis qui sequuntur latitudinem suæ prævæ voluntatis, et discunt per campos licentiæ, velut equi emissarii et infrenes, non retardati freno timoris, vel divini amoris, seu mundani pudoris, aut vinculis divinarum præceptorum, quando ex toto corde poenitentes confugiunt ad eam. — Ibid.

Oliva, speciosa in campis, id est, peccatoribus incultis, quibus gratiam suis orationibus, exemplis et meritis subministrat, ut excolantur et referant fructum. — Ibid.

Oliva speciosa in campis propter communitatem, nam misericordia ejus et gratia communis est omnibus invocantibus eam in veritate. — Idem, *De laud. Virg.* lib. iv.

Oliva speciosa in campis, propter communitatem pietatis ejus et misericordiæ, quam cunctis exhibet, quantum in se est, sine acceptione personæ. — Idem, *De Laude Virginis*, lib. xii.

Oliva speciosa in germine et liquore, id est, in floribus sacrorum desideriorum, in foliis verborum, in frondibus et ramis operum, quia habuit in se opera active et contemplative. — Ibid.

Oliva speciosa propter omnimodam speciositatem corporalem, quæ in dispositione membrorum, et spiritualem, quæ consistit in virtutibus animæ. — Ibid.

Oliva valde copiosa in fructu, unde dicit, « Ego autem sicut oliva fructifera in domo Domini, » psal. li; id est, in Ecclesia, quia fructus ejus omne bonum est, et summum bonum, qui omnibus omnia factus est, ut lucrificet universos, I Cor. ix, et ipse in futuro erit omnia in omnibus, id est, sufficientia omnium. I Cor. xv. — Ibid.

Oliva, quæ fructum fecit in frigore, id est, in

hieme peperit Salvatorem; de qua nascitur oleum ad infirmos, oleum gratiæ, oleum ad cathecumenos, oleum sapientiæ, oleum ad inungendos reges et sacerdotes, oleum lætitiæ. — Hugo Carensis in cap. xxiv *Ecclesiastici*.

Oliva, de qua diversi generis oleum dimanavit, oleum videlicet effusionis, oleum puritatis, oleum justitiæ, oleum unctionis. — Absalon abbas in *Serm. de Nativit. B. M. V.*

Oliva, cujus folia sunt verba evangelicæ veritatis, quæ ipsa apostolos, et alios nascentes Ecclesiæ filios docuit. — Ibid.

Oliva, cujus fructus sunt opera activæ et contemplativæ vitæ, utpote aures Deo inclinare, orationibus secretis divinis interesse, puerum Jesum lacte pascere, et his similia. — Ibid.

Oliva, cujus rami sunt viri justii, qui imitatione virtutis etiam sanctitatis proposito beatæ Virginis quodammodo inserti sunt, longitudine spei et latitudine charitatis undequaque diffusi. — Ibid.

Oliva nostra, quæ et æstate et hieme virorem suum retinuit, quia humore spiritualium gratiarum perfusa, præsentis vitæ tempore non aruit, et æternæ vitæ amœnitatem inter omnes filias Evæ gloriosa suscepit. — Ibid.

Oliva speciosa in ramis, speciosa in foliis, speciosa in germine, speciosa in liquore. — Ibid.

Oliva totius misericordiæ et pacis et bonitatis. Jerem. ii. — Albert. Mag. in *Biblia Mariæ* super Jeremiam.

Oliva fecunda in sobole; multos enim generat in fide et gratia. — Jacob. de Voragine in *Mariali*, serm. 2, O.

Oliva propter pinguedinem spiritualis gratiæ. — Idem, in *Mariali*, serm. 11.

Oliva reconciliationis, quæ Deum nobis reconciliavit. — Idem, in *Mariali*, serm. 2, O.

Oliva rubra per charitatem, viridis per virginitatem, et nigra per humiliationem. — Ibid.

Oliva, signum victoriæ, quia dæmones superavit ac vicit. — Ibid.

Oliva speciosa, quia pulchra in ramis, in foliis et fructibus; habuit enim misericordiam in ramis, scilicet, in corde, exhibendo maternæ compassionis affectum; habuit in foliis, scilicet in ore, advocando pro nobis apud Deum; habuit in fructibus, id est in opere, exhibendo suæ miserationis auxilium. — Idem in *Mariali*, serm. 3, O.

Oliva tenebrosos illuminans, lumine suæ gratiæ; vulneratos sanans medicina suæ misericordiæ; famelicos satians dulcedine suæ consolationis. — Idem, in *Mariali*, serm. 2, O.

Oliva viriditatis continuæ: nam virorem suæ sanctitatis nunquam amisit, nec in æstate consolationis, nec in hieme tribulationis, nec in vere juventutis, nec in autumno senectutis. — Ibid.

Oliva in amplitudine hujus mundi velut in medio campi speciositatem virtutum retinens, sanctis cogitationibus virens, bonis operibus florens, nobis

fructum æternæ beatitudinis pariens, cœlesti oleo fecunda, id est, Spiritus sancti gratia. — Alan. de Insul. in *Serm. de S. Maria*.

Oliva fructifera, ex qua oleum exhilarans effluxit, et universas creaturas impinguavit. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 3.

Oliva, quia, si oliva arbor pacis est, beata Virgo totius mundi reconciliationem obtinuit. — Ernest. Prag. in *Mariali*, cap. 50.

Oliva, quia, si oliva est mater olei, beata Virgo proprie est Mater gratiæ, et Mater misericordiæ. — Ibid.

Oliva speciosa in campis, id est, inter patriarchas, qui fuerunt viri misericordiæ, in latitudine charitatis, vel legis naturalis ambulantes. — Idem, in *Mariali*, cap. 49.

Oliva fiduciæ. — Barthol. de Pisis, lib. 1 *De laud. Virg. fructu* 2.

Oliva, quia misericordissima. — Idem, libr. 1, *De laud. Virg. fructu* 8.

Oliva speciosa in campis, omnibus se communicans, et parata dare singulis de oleo suo, quo foveatur, non exstinguatur ignis in lampadibus suis, quatenus in nocte, lucerna non extincta Sponso parati sint occurrere, et ad nuptias secum intrare pro voto Sponsi copia fruituri. — Anton. Pœq. serm. 7, *De Concept. B. M. Virg.*

Oliva speciosa in campis, quæ mundo naufragorum illum olivæ paternæ protulit Jesum Christum. — Joan. Gerson. Tractat. 9, super *Magnificat.*

Oliva virens. — D. Laur. Justinian. libro *De casto connubio Verbi et animæ*, cap. 9.

Oliva speciosa in campis, ad quam et justi et peccatores accedere possunt, ut inde oleum misericordiæ accipiant. — D. Anton. in *Summ.* in part., tit. 51, cap. 4, quod est *De multiplici misericordia, quam accepimus a Deo, mediante Virgine Maria*.

Oliva speciosa in campis, ob misericordiam. — Idem, in *Sum.* part. iv, tit. 7, cap. 2, § 5.

Oliva : quia, sicut oliva jugiter viret, dulcem fructum producit, et pacis est signum, et pietatem misericordiamque designat : sic beata Virgo jugiter in omni virore profecit sapientia, pietate morum ac virtutum, et suavissimum protulit fructum, reparatorem pacis generavit hominibus, et nos jugiter reconciliat Deo, estque totius misericordiæ Mater et pietatis fontana. — Dion. Carth. in cap. xxiv Eccli.

Oliva, cujus fructus fuit Christus, viridis in tota sua conversatione, rubens in passione, niger in morte. Fructus enim olivæ primo virescit, deinde rubescit, postea nigrescit. — Bernardin. de Busto, serm. 1, *De assimilat. B. Mariæ V.*

Oliva, cujus oleum, id est, pietas, illuminat tenebrosos in Dei cognitione. — Idem.

Oliva fructifera in domo Dei, Psal. LI. — Ibid.

Oliva in campis speciosa. — Idem, in *Mariali* serm. 6, *De Concept. B. Mariæ*.

Oliva in sobole fecunda, novellas plantationes

filiorum generans in fide et gratia. — Idem, serm. 1, *De assimilat. B. M. V.*

Oliva misericordiæ. — Ibid.

Oliva propter pinguedinem spiritualis gratiæ. — Ibid.

Oliva pullulans. Eccli. xxiv. — Ibid.

Oliva reconciliationis, Deum enim nobis reconciliavit. — Ibid.

Oliva solida et imputribilis. — Ibid.

Oliva victoriæ, dæmones enim superavit ac vicit. — Ibid.

Oliva viriditatis continuæ : nam viriditatem suæ sanctitatis nunquam amisit, nec in æstate consolationis, nec in hieme tribulationis, nec in vere juventutis, nec in autumno senectutis. — Ibid.

Oliva fructuosa misericordiæ. — Joan. Tritheimus, lib. 1 *De miraculis B. M. V. in Urticeto*, cap. 6.

Oliva fructifera in domo Dei. Psalm. LI. — Maurit. de Villa Probat. serm. 22, *Coronæ novæ B. Virg. Mariæ*.

Oliva gloriosa. — Ibid. serm. 5.

Oliva in campis, quia communis omnibus personis. — Ibid. serm. 22.

Oliva propter pinguedinem spiritualis gratiæ. — Ibid. serm. 53.

Oliva, quæ viriditatem suæ sanctitatis et innocentiae nunquam amisit. — Ibid. serm. 5.

OLIVERUM amœnissimum. — Bernardinus de Busto serm. 1, *De assimilat. B. M. V.*

OLLA Elisæi. — Jacobus Nisibensis in *Cantic. in laudem B. M. V.*

OMEGA, id est, novissima creaturarum humilitate. — Cæsar. Cistec. *Hom. de Nomine Mariæ*.

OMNIA omnibus. — D. Bernard. *Serm. de B. M. V.* super illud Apocal. *Signum magnum*.

Omnia omnibus. — B. Joseph Steinfel. Opusc. 4.

Omnia omnibus facta, ut, quantum in se est, lucrifaciat universos, cum non sit qui se abscondat a calore charitatis ejus. — Richard. a S. Laur. *De Laud. Virg.* lib. II.

Omnia omnibus, non secundum assimilationem, ut Paulus, sed secundum veritatem. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 126.

Omnia omnibus, ut nostra curet vulnera. — Jacob. Monach. *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Omnia omnibus facta, ut naturæ vulneribus menderetur. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 2.

Omnia omnibus. — D. Antonin. in *Sum.* part. iv, tit. 15, cap. 26.

ONYCHINUS, quia, si onychinus gemma sine omni læsione intrat oculum, et ibi moratur, et ipsum purgat et sanat : per Mariam sanati sunt, quicunque Domino placuerunt. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 42.

ONYX, quia, si onyx gemma phantasmata tristitiamque depellit, Maria cogitationes inutiles, et demonum suggestiones. — Ernest. Prag. in *Mariali*, cap. 42.

Onyx lapis transparent, animæ fœtum educens, et partum boni propositi suis meritis apud Deum in opus bonum accelerans, internumque mentis oculum intrans, ab omni pulvere terrenæ cupiditatis efficaciter purgans. — Jo. Trithem. lib. 1, *De mirac.* B. M. V. *Urtic.* cap. 7.

OPALUS spiritualis, longe præcellens lapidem varii coloris pretiosissimum, qui sanat omnes ægritudines oculorum. In sola India hic lapis reperitur ad quantitatem magnæ Nucis avellanæ; et Deum sola Virgo peperit humilis et innocens Maria: opalus aspectu mirabilis carbunculi, smaragdi, sapphiri, amethysti, et aliorum diversorum fulgentium coloribus lapidum decorus, pulcherrimusque describitur: et Maria intacta Dei Genitrix cunctis sanctorum in cœlo virtutibus et meritis ut lucidissimum speculum exornatur. — Joan. Trithem lib. 1 *De mirac.* B. M. V. in *Urticeto*, cap. 7.

OPERATORIUM Spiritus sancti. — Albertus Magn. in *Postillis* super cap. xi, Luc.

OPERATRIX virtutum. — Rupert. Abbas, lib. iv, *Comment. in Cantic.*

Operatrix unica Conceptionis Filii Dei. — Mattheus Cantacruzenus in cap. v *Cantic.*

Operatrix virtutum. — Joan. Mauburn. in *Roseto Exercitat. spiritualium*, tit. 21, cap. 6.

OPERIMENTUM nostræ nuditatis. — S. Germ. Constant. orat. 2, in *Præsent.* B. M. V.

OPES inexhaustæ. — S. Joan. Damascen. orat. 2, *De Assumpt.* B. M. V.

OPIFICINA unitiois naturarum. — S. Proclus, in orat. 1, *De laud.* B. M. V.

Opificina virginitatis, adversus quam dæmones insidias struere non potuerunt. — Idem, orat. 6, quæ est *De laud.* B. M. V.

Opificina virginalis, in qua princeps pacis, corporis arma videns, eaque incontaminata divinitate temperans, eisdem diabolum interemit hostem. — Idem, in orat. 4, quæ est *In diem Natalem Domini.*

OPIFICIUM unitiois naturarum. — S. Proclus, in orat. 1, *De laud.* B. M. V.

Opificium virtutum arboris venustatem habens, castitatis floribus suavissime olens, sensorum splendoribus clarescens, cunctisque aliis uberrimis bonis, nulla penuria gaudens: dignum prorsus, in quo Deus ad homines veniens domicilium nancisceretur. — S. Joan. Damasc. in orat. 4, *De Nativ.* B. M. V.

Opificium excellens naturæ, et pars nobilissima rerum. — Arnold. Bostius, cap. 1, § 2, *De patronatu Deipar. Virgin. in sibi dicatum Carmeli ordin.*

OPINIO prædicationis sancti Pauli apostoli, nam sanctus Paulus, antequam exsequiis et funeri beatæ Virginis interesset, beatam Virginem gentibus Christum in carne peperisse prædicebat, deinceps vero etiam commigrasse illam ad ipsum docuit: quo exploratum in gentibus fieret, ipsorum

salutem in ejus confirmatam esse intercessione, ut et ipsi immobili apud Deum defensione gauderent. — S. German. Constant. orat. 3, *De Assumptione* B. M. V.

OPITULATRIX periclitantium. — D. Ephræm *serm. De laud.* B. M. V.

Opitulatrix studiosa omnium. — Anonym. in *Euchologio seu Rituali Græcorum, et Officio funereo in Sacerdotem vita functum.*

Opitulatrix justorum et peccatorum. — D. Fulbert. Carnotens. *serm. 1, De Nativ.* B. M. V.

Opitulatrix cœlestis. — Frideric. Forner. in *Epist. dedicat suæ Palmæ triumphalis.*

OPTATRIX affectuosissima universalis humanæ salutis. — Dion. Carthus. lib. 1 *De Præsentat.* B. M. V., art. 25.

OPULENTIA sanctissima, quæ ex abundanti virtute scaturit. — Georg. Nicomed. orat. 3, *De Concept. Deiparæ*, quæ Græce ms. exstat in *Cod. Vatic. n. 436.*

Opulentia bonorum copiosissima ex peculiaribus virtutibus effusa. — Jacob. monachus, in *Mariali*, orat. 4.

Opulentia gaudii. — Isidor. Thessalonicens. *Orat. de Annunt.* B. M. V.

Opus sui figura vestiens artificem. — De Zeno *serm. 3, in Nativ. Christi.*

Opus opificis sui. — S. Petr. Chrysost. *serm. 145.*

Opus nobis artis ad laudem artificis. — Venant. Fortunat. *Elegia in Laud.* B. M. V.

Opus ejus, qui in ea factus est temporaliter, et non excessit a sua æternitate. — S. Andr. Cret. orat. 3, *De Dormit.* B. M. V.

Opus magnificum horrendæ dispensationis, in quod angeli desiderant prospicere. — Ibid.

Opus Redemptionis nostræ, quod enim Deus in nostra redemptione est operatus, in ejus personæ veritate formavit. — D. Ildephous. *De Virginitate* B. M. V. cap. 12 et ult.

Opus solum Incarnationis Dei nostri. — Ibid.

Opus præcationis. — Georg. Nicomed. orat. 1, *De Præsentat.* B. M. V.

Opus Dei speciale. — Idiota, *De B. V. M.* part. xvi, contempl. 1.

Opus excelsi excogitatum ante sæcula, consummatum in fine sæculorum, in quos bene fabricando studuit excelsus Dominus. — Idem, *De B. V. M.* part. xiv, contempl. 57.

Opus primum Dei dignitate et præfiguratione. — Idem, *De B. V. M.* part. xiv, contempl. 11.

Opus speciale inter omnia opera æterni Artificis post operationem illam, qua naturæ nostræ unitus est Filius Dei, quia Deus ad hoc fecit beatam Virginem, ut quod de primo opificio fuerat deformatum, per eam reformaretur. — Idem, *De B. V. M.* part. iii, contempl. 1.

Opus, quod solus Opifex supergreditur. — D. Petrus Damian. *serm. 1, De Nativ.* B. V. M.

Opus speciale Dei artificis, de quo dicitur Eccli. xxiv : « Gloria Domini plenum est opus ejus, » quam ad hoc fecit, ut quod de priori artificio fuerat deformatum, per eam reformaretur. — Richard. a S. Laur. *De Laud. B. V. M.* lib. x.

Opus speciale Dei Patris. — Idem, De Laud. Virginis lib. xii.

Opus speciale et principale Dei : nam, cum universa opera Domini dicantur bona valde, Genes. i, opus quod est Maria, vel opus quod factum est in Maria, scilicet Incarnatio Filii, debet dici bonum, melius, optimum valde. — Ibid.

Opus speciale illius Artificis, qui fabricatus est auroram et solem. Psalm. lxxiii. — Idem, De Laud. B. V. M. lib. x.

Opus digitorum Dei grande nimis et decorum. — D. Bonav. in Psalter. minori B. V. M. Quinquagen. 4.

Opus Domini excellentissimum, plenum gratia ejus in mundo et gloria in cœlo. — Idem, in Speculo B. V. M., cap. 3.

Opus Domini mirabile, antonomastice, de quo dicitur in Eccles. : « Vas admirabile opus Excelsi. » — Ibid. cap. 7.

Opus plenum Dominicæ gloriæ : nam præter assumptam a Verbo naturam, nullum est opus, nulla est creaturæ, in qua tanta divinæ gloriæ materia eluceat, sicut in Maria. — Ibid.

Opus vere mirabile, quia nusquam invenitur simile, unde de eo dicitur : « Non est factum tale opus in universis regnis, » — Ibid.

Opus admirationis, tam angelorum quam hominum. — Albert. Magn. in Biblia M. super Evangelium Joannis.

Opus totius novitatis. — Idem, Biblia Mariæ super Jeremiam prophetam.

Opus Dei singulare, perfectissimum et ab omni naturæ impuritate et defectu alienum, et ab omni culpa actuali purissimum. — Anton. Pocq. serm. i, De concept. B. V. M.

Opus admirandum divinæ artis, ejus speciem captus fuit et ipse Conditor, et summa illud sibi cognatione conjunxit. — Isidor. Thessalon. in Orat. de Nativ. B. V. M.

Opus eximium supra naturæ vires. — Ibid.

Opus sublime Creatoris divina formositate dilucens. — Idem, in Orat. de Præsent. B. V. M.

Opus Dei mirabilissimum. — Bernardinus de Buzio, serm. 4, De Nativ. B. V. M.

Opus primum mirabile, productum a Deo in Novo Testamento. — Ibid.

ORACULUM Spiritus sancti. — Rupertus abbas, lib. v, Comment. in Cantic.

Oraculum prophetarum. — D. Bonavent. in Speculo B. V. cap. 2.

Oraculum, ex quo loquitur Dominus peccatoribus, et respondet in dubiis. — Ern. Prag. in Mariali, cap. 114.

Oraculum novum, a Deo factum, per quod Deus,

qui multifariam multisque modis olim loquebatur in prophetis, de medio oraculi figurativi novissime diebus istis locutus est nobis in Filio Verbum vivum et efficax, quod est ipse Dei Filius Jesus Christus. — Idem, in Mariali, cap. 113.

Oraculum tabernaculi, id est, Ecclesiæ fidelium Veteris Testamenti. — Ibid.

Oraculum templi, id est, Ecclesiæ Novi Testamenti. — Ibid.

Oraculum verum, ad quod confugere debemus, quoties verba propitiatoria et bona et completoria audire volumus. Oraculum enim locus dicebatur proprie, unde responsa divina dabantur. — Ibid.

Oraculum contemplantibus. — Barthol. de Pisis, lib. i De Laud. B. V. M., fruct. 8.

Oraculum et Sancta sanctorum per sui totam Deo exhibitionem. — Idem, lib. i De Laud. B. V. M., fruct. 2.

Oraculum prophetarum. — Joan. Picus, lib. ii, in Cantic. cap. 3.

Oraculum divinum et cœleste. — S. Thom. de Villa Nova in conc. 4, De assumpt. B. V. M.

ORATIO pulchra omnium hymnigraphorum. — D. Ephræm in Serm. de laud. B. V. M.

ORATRIX apud eum qui ex ipsa natus est. — S. Joan. Damasc. in Paracl. B. V. M.

Oratrix nostra nobis a Deo posita, quæ rubore non suffunditur, ejus intercessionibus Filius propitium nobis impartitur Spiritum communicativum bonitatis, qui ex Patre per ipsum procedit. — S. Joan. Damasc. in Octoec. Græcorum.

Oratrix acceptissima ad Deum, quem peperit. — S. Joseph. Hymn. in Mariali.

Oratrix nostra, ut ab hostibus nostris liberemur. — Ibid.

Oratrix gratiosa, pro nostris infirmitatibus ad Deum. — Joan. Trithem. De Mirac. B. V. Mariæ prope Dittelbach. lib. i, cap. 12.

ORBS proprius Solis justitiæ Christi. — Anast. Sinaita lib. iii Anagog. contempl. in Hexamer.

Orbis terræ. — Hugo Carensis in Psalm. xxiii.

Orbis terræ, quia, sicut orbis terræ et machina mundi multam præbet materiam studendi, disputandi et exercitandi se hominibus studiosis, et interdum curiosis, de quibus dicit Salomon, « quod Deus mundum tradidit disputationi eorum, » Eccli. iii : ita Maria multam et sanctam daret occupationem hujusmodi studioso ad exercitandum se in laudibus et creaturæ et Creatoris, si quis cor suum tradere vellet diluculo ad hæc exercitia, quæ proprie sunt studia liberalia et nobilia. — Ern. Prag. in Mariali, cap. 33.

Orbis terræ, quia, sicut sunt infinita beneficia, quæ præstat, et corporaliter et temporaliter, orbis terræ mortalibus : sic infinita sunt beneficia temporalia, et spiritualia, quæ præstat beata Virgo fidelibus. — Ibid.

Orbis Filii Dei, propheta attestante, qui ait : « Illuxerunt conuscationes tuæ orbi terræ, » id est,

Mariæ, quæ facta est orbis Filii Dei, qui est terra quæ in æternum stat. — D. Bernardin. Senensis tom. III, serm. 1, *De glorioso Nomine Mariæ*.

Orbis Filii sui. — Bernardin. de Busto serm. 6, *De Nominat. Mariæ*.

Orbis Filii Dei. — Maurit. de Villa Probata in serm. 1, *Coronæ novæ B. V. Mariæ*.

Orbis terræ. — Ibid.

Orbis unus, in quo omnium, qui fuerint, vel futuri sunt post Christum, spiritualia decora absolutissimis clausa numeris reperiuntur. — Joan. Picus lib. II in *Cantic.*, cap. 12.

ORDINATRIX ordinis Virginalis. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. *Apocal.*

ORDO aptus moderantium et moderatorum seditionem excludens. — Georg. Nicomed. orat. 3, *De Concept. Deiparæ*, quæ Græce ms. exstat in Cod. Vatic. n. 416.

Ordo inconcussus principum et subjectorum. — Jacob. monachus in *Mariali*, orat. 1.

Ordo angelorum, quia protegit ab hostium insidiis suos fideles. — Barthol. de Pisis, libr. 1 *De laud. B. V. M.*, fructu. 2.

Ordo archangelorum, quia revelat sacris inspirationibus Dei magnalia suis devotis. — Ibid.

Ordo Dominationum, quia custodit Christi fideles. — Ibid.

Ordo Potestatis quia diabolus ab hoste fugat. — Ibid.

Ordo Principatus, quia Imperatrix est. — Ibid.

Ordo Virtutum, quia miracula plura exercet. — Ibid.

ORGANUM Domini ex se nascituri. — Theod. Aneyr. *Orat. in Natal.*

Organum gaudii, per quod soluta est dirarum condemnatio, ejusque loco inducta gaudii justificatio. — S. Andr. Cret. *Orat. in Annunt. B. M.*

Organum virginalis. — Sergius relatus a Canisio, lib. 1, *De Deipara*, cap. 11, et Coecio, tom. I, pag. 307, in *Orat. de Nativ. B. V. M.*

Organum divinum Incarnationis Verbi. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Organum a Spiritu sancto pulsatum. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 6.

Organum hymnologicum. — Ibid.

Organum puritatis resonans melodiam, quod in materialium potestatum canticis præluit, quod cum Cherubica glorificatione consonans voces emit. — Ibid.

ORIENS intelligibilis Solis justitiæ. — D. Greg. Thaumaturg. orat. 1 in *Annunt. B. V. M.*

Oriens domui primi parentis Adæ. — S. Andr. Cret. *Can. in S. Lazarus*.

Oriens, de quo scriptum Psalm. LXXVII : « Regna terræ, cantate Deo, psallite Domino, quia ascendit super cælum cœli ad orientem. — S. German. Constant. *Serm. in Nativit. B. V. M.*

Oriens luminare dans, quod nunquam occidit : ejus egressio a summo cœlo, cujusque calorem,

hoc est, providentiam gubernantem nemo unquam effugere potuit. — Idem, orat. 1. in *Præsent. B. V. M.*

Oriens in occasu naturæ nostræ, propter benignitatem Solis justitiæ, qui apparuit. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Oriens Solis illius, qui super occasum humanæ naturæ natus est. — Ibid.

Oriens Solis, qui ante Luciferum coruscavit, per quem illi, qui in tenebris versabantur, lucem viderunt. — Ibid.

Oriens Solis justitiæ. — Ibid.

Oriens paterni splendoris et Solis, qui ante Luciferum ex Patre ortus est. — S. Joan. Damasc. in *Can. SS. Deip*

Oriens Verbi. — Ibid.

Oriens Orientis. — D. Petr. Damian. in *Carminib. De Assumpt. B. V. M.* apud Surium, tom. VII.

Oriens lucis, nam ex ea ortus est Christus, qui est lux mundi. — Richard. a S. Laur. *De laud. B. V. M.* lib. VII.

ORIGO, per quam detruncata est origo peccati. — D. Augustin. serm. 17, *De Nativit. Dom.*, quæ est 21, *De tempore*.

Origo salutis. — S. Andr. Cret. *Orat. de Nativ. B. V. M.*

Origo vitæ, quæ ipsam divinitatis vivificam plenitudinem totam excepit. — Idem, orat. 1, *De Dormit. B. V. M.*

Origo prima lætitiæ. — Anastas. Antiochen. in orat. 2, in *Annunt. B. V. M.*

Origo bonorum. — Anonym. in *Rituale Græcorum* in Officio communis supplicationis.

Origo verarum mundi hilaritatum. — Idem, in *Menæis Græcor.* die 27 Maii.

Origo incorruptionis. — S. Joan. Damascen. orat. 4, *De Nativ. B. V. M.*

Origo omnium amenitatum. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 16 Januarii.

Origo lucri. — Leo imperator in *Orat. de Partu B. V. M.*

Origo principii, quia ille ex ea prodit per materiam carnis, qui caput est et initium omnium rerum per essentiam Deitatis. — D. Petr. Damian. *Hom. in Nativ. B. V. M.*

Origo nostrarum felicitatum. — Guib. abbas in *Ib. De Laud. B. V. M.*, cap. 6.

Origo virtutum. — Adam de Persenia, *Serm. in Annunt. B. V. M.*

Origo salutis. — Innocent. III Papa, serm. 2, *De Assumpt. B. V. M.*

Origo virtutum. — Ibid.

Origo totius nostræ beatitudinis, quicquid enim beatitudinis ab illo mari magno, id est, ab illa infinita bonitate Dei Trinitatis ad genus humanum pervenit, totum per eam venam dequxit. — Richard. a S. Laur. *De B. V. M.* lib. I.

Origo lucis in regeneratione. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Apocal.

Origo omnis gratiæ, in humanum genus transfundendæ et secundum statum viæ, et secundum statum patriæ, unde Eccli. xxiv : « Ego Mater pulchræ dilectionis, timoris et agnitionis, et sanctæ sp̄s, in megratîa omnis viæ et veritatis. » — Idem, super *Missus est*, cap. 61.

Origo omnium, quia Mater Dei, qui est origo omnium, quidquid enim per se est origo causæ, est per se origo et causa causati. — Ibid. cap. 182.

Origo omnium virginum. — Ibid. cap. 181.

Origo temporalis Christi. — Idem, super *Missus est*, cap. 211.

Origo omnium gratiarum. — Jacob. de Vorag. in *Mariæ*, serm. 2 M.

Origo virtutis. — Alanus de Insul. in *Anticlaud.* lib. v.

Origo beatissima pietatis. — Martin. de Magistris in *Exposit.* super canticum *Salve Regina*.

Origo copiosissima miserationis. — Ibid.

Origo misericordiæ. — Ibid.

Origo pulchræ dilectionis. — Ernest. Prag. in *Mariæ*, cap. 150.

Origo Dei secundum id, quod natum est. — D. Anton. in *Sum.* part. iv, tit. 15, cap. 20.

Origo lucis. — Ibid. cap. 14, quod est *De Nom. B. V. M.*

Origo omnis benedictionis. — Ibid. cap. 25, quod est *De triplici fructu B. V. M.*

Origo omnis gratiæ in humanum genus transfundendæ, et secundum statum viæ, et secundum statum patriæ. — Ibid. cap. 15, quod est, *De plenitudine gratiæ in B. V. M.*

Origo, ex qua, et per quam Deus noster factus est frater noster, Creator noster factus est noster Salvator; Iudex noster factus est noster advocatus; et Dominus scientiarum factus est magister noster ac Legislato; et Dominus angelorum inter homines conversari dignatus est. — Dionys. Carthus. lib. II, *De Laud. B. V. M.* art. 9.

Origo lucis. — Idem, lib. I *De Presentat. B. V. M.*, art. 29.

Origo post Deum universorum, quæ nobis conferuntur, charismatum, ei namque regnum misericordiæ est commissum, et per manus ipsius dat nobis, et dare disposuit Deus, quidquid gratiæ tribuit nobis. — Idem, in *Cantic.* artic. 15.

Origo pacis et commune bonum. — Joannes Bap. Mantuanus, tom. II, lib. I, *Parthenices Marianæ*.

Origo consolationis. — Maurit. de Villa Probata, serm. 24 *Coronæ novæ B. V. M.*

Origo bonorum omnium, mundique melioris. — Joan. Picus, lib. I, in *Cantic.* II.

Orithes spiritualis, plus quam triplicis speciei: Orithes virtute mirabilis cum nigro rotundo; morsus infernarum ferarum venenatos curans et præ-

servans a serpentum aliarumque bestiarum diabolicarum percussione; cum virente albis permisto venulis, adversis resistens casibus, cum tenui vero non sinens animam fœtum concipere malignantis. — Joan. Trithem. lib. I *De mirac. B. V. M.* in *Urtic.*, cap. 7.

ORNAMENTUM præclarissimum cœlestis hierarchiæ. — D. Ephrem. in serm. *De laud. B. V. M.*

Ornamentum illibatæ virginitatis. — S. Proclus. in orat. I, *De laud. B. V. M.*

Ornamentum præclarum naturæ nostræ. — Isychius, serm. 3 *De laud. B. V. M.*

Ornamentum virginitatis singulare. — Sergius Hierapol. in *Orat. de Navit. B. V. M.*

Ornamentum peculiare et peregrinum naturæ. — Georg. Nicomed. orat. 2 *De Concep. Deip.*

Ornamentum proprium Sancti sanctorum. — Idem, orat. 3 *De Presentat. B. V. M.*

Ornamentum quod nobis tribuit fiduciam et honorem. — Idem, orat. 3 *De Concept. SS. Deiparæ.*

Ornamentum summum omnium pulchrorum, quæ primæ imaginis extinctam venustatem ad pristinam reparavit pulchritudinem. — Idem, *Orat. de exitu SS. Domine nostræ Parentis, quando fuit oblata in templo.*

Ornamentum castitatis. — S. German. Constant. orat. I in *Present. B. V. M.*

Ornamentum longe præstantissimum naturæ muliebris. — Id. in orat. I in *Annunt. B. V. M.*

Ornamentum generis humani. — S. Joan. Damasc. orat. I *De Assumpt. B. V. M.*

Ornamentum mulierum. — Idem, orat. I *De Nativit. B. V. M.*

Ornamentum mundi suscipiens deprecationem nostram, et eos, qui illam deprecantur: quemadmodum suscepit Filius ejus lacrymas meretricis, fidem Chananæ, gemitus publicani, Petri pœnitentiam et viduæ minuta. — Idem, in *Paracl. B. V. M.*

Ornamentum sanctorum angelorum. — Ibid.

Ornamentum fidelium. — S. Jo. Damasc. in *Triod. Græcorum.*

Ornamentum divinum apostolorum sacrorum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariæ*.

Ornamentum divinum confessorum. — Ibid.

Ornamentum divinum hierarcharum. — Ibid.

Ornamentum divinum martyrum. — Ibid.

Ornamentum fidelium. — Ibid.

Ornamentum hominum. — Ibid.

Ornamentum sanctorum. — Ibid.

Ornamentum justorum. — Ibid.

Ornamentum matrum. — Theodor. Lasc. imper. in *Poem. B. M. Virg.*

Ornamentum prophetarum. — Jacob. Monachus *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Ornamentum Leviticum. — Jacob. Monachus in *Mariæ*, orat. 6.

Ornamentum naturæ. — Idem, in *Mariali*, orat. 2.

Ornamentum sacerdotale. — Idem, in *Mariali*, orat. 1.

Ornamentum virginum. — Ibid.

Ornamentum præcipuum ac speciosissimum totius Ecclesiæ. — Ern. Pragens. in *Mariali*, cap. 94.

Ornamentum pudicitæ. — D. Laur. Justinian. in *Serm. Nativ. B. M. V.*

Ornamentum cœli splendidissimum. — D. Bernardinus Senens., tom. III, serm. 1, *De glorioso Namine Mariæ.*

Ornamentum cœli. — Dion. Carth. lib. 1, *de Præsent. B. Mariæ*, art. 29.

Ornamentum præclarissimum creaturarum omnium. — Idem in *Cant.* art. 24.

Ornamentum pulcherrimum curiæ supernorum patriæ beatorum. — Idem, lib. iv *De Laud. B. M. V.*, art. 15.

Ornamentum totius creaturæ. — Idem, lib. ii *De Laud. B. M. V.*, art. 7.

Ornamentum cœli empyrei. — Bernardinus de Busto serm. 6 *De Nominat. Mariæ.*

Ornamentum omnium angelorum. — Idem, in *Mariali*, serm. 2 *De Coronat. B. M. V.*

Ornamentum regni divini. — Idem, serm. 2 *De Assimilat. B. M. Virg.*

Ornamentum universi. — Idem, in *Mariali*, serm. 2 *De Coronat. B. M. Virg.*

Ornamentum totius salutis. — Maurit. de Villa Probata, serm. 25 *Coronæ novæ B. M. V.*

Ornamentum cœli singulare. — Ludovic. Blosius, in *Endologia 2 ad B. M. Virg.*

ORNATUS paradisi. — Venant. Fortunatus *Elogia in laud. B. Mariæ V.*

Ornatus sacerdotum. — Georg. Nicomed. orat. 5 *De Concept. Deiparæ*, quæ Græce ms. exstat in Cod. Vatic. n. 456.

ORTUS solis qui nullum ferre potest occasum. — Chrysippus in *Serm. de S. Maria Deipara.*

Ortus solis. — D. Petrus Damian. in *Carminibus de Assumpt. B. M. V.* apud Surium, tomo VII.

Ortus veri Solis. — Albert. Magn. serm. 2, in *Festo omnium Sanctorum.*

Os non silens apostolorum. — S. Andr. Cretens. orat. 2 in *Annunt.*

Os faciendum humanæ naturæ. Georg. Nicomed. orat. 2 in *Concept. Deiparæ.*

Os nostrum ad defensionem. — Idem, in *Orat. de Presentat. B. M. V.*

Os Domini, de quo dicitur Jerem. xv : « Si separaveris pretiosum a vili, » id est, animam a peccato, « quasi os meum eris, dicit Dominus. » — Richard. a S. Laur. *De Laud. B. M. V.* lib. vii.

Os Ecclesiæ, quia pro Ecclesia Catholica exorat assidue et allegat. — Idem, *De laud. B. M. V.* lib. xii.

Os nostrum, quia assidue pro nobis Filium in-

terpellat, unde Apoc. xii : « Terra, id est, maria, aperuit os suum ad Filium exorandum pro muliere, id est, fideli anima, quam serpens, id est, diabolus, infestabat. Et ipsa est, quæ primo legitur in Novo Testamento pro homine exorasse, dicens : « Vinum non habent. » Joan. i. — Idem, *De laude B. M. Virg.* lib. ii.

Os prophetarum. — Jacob. de Vorag. serm. 6 *De Assumpt. B. M. Virg.*

Os a Deo humano generi concessum. — Jacob. Monachus, *Orat. de Nativ. B. M. Virg.*

Os libertatis plenum. — Ibid.

Os nostræ libertatis. — Ibid.

Os confidentissimum precationis. — Jacob. Monachus in *Mariali*, orat. 2.

Os humani genti a Deo datum. — Ibid.

Os durum, quia impenetrabilis omnibus jaculis inimici. — Maurit. de Villa Probat. serm. 14 *Coronæ novæ B. M. Virg.*

Os humanæ naturæ disertissimum sermone celebratum. — Idem in *Mariali*, orat. 1.

Os nostræ confidentiæ. — Idem in *Mariæ*, orat. 2.

Os veracissimum. — Idem, in *Mariali*, orat. 5.

OSTENSIO illius temporis, de quo ad Galatas : « Cum igitur venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum natum ex Virgine. » — Joan. Halgrin. in cap. 6 *Cantic.*

OSTIARIA, quantum ad immundorum exclusionem et mundorum introductionem. — Alb. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Proverbiorum.

Ostiaia paradisi. — Jacob. de Vorag. serm. 8 *De Assumpt. B. M. V.*

Ostiaia spiritalis, habens cum ostiariis mundorum introductionem et immundorum exclusionem. — D. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. 15. cap. 16, quod est *De triplici gratiarum genere* in *B. M. V.*

Ostium salutis. — S. Proclus in orat. 1 *De laud. B. M. V.*

Ostium veritatis. — Rupertus abbas, lib. v, Comment. in *Cantic.*

Ostium, de quo dicitur Cant. viii : « Si ostium est, compingamus illud tabulis cedrinis ; » facta est enim ostium, cum superveniente in eam Spiritu sancto, et virtute Altissimi ei obumbrante, quæ prius absconderat, per humilitatem, conservans et conferens in corde suo iis, qui scire ea digni inventi sunt, revelavit per charitatem ; compactum quoque fuit hoc ostium tabulis cedrinis, quia et tabularum planitiem in humilitatis habuit æqualitate, et cedri naturam incorruptibilem retinuit in virginitatis integritate ; bene autem dictum est, « compingamus, » quia virtutes istæ, ex quo versæ in habitum transierunt in affectum cordis, tanta invicem inveniuntur unitate compactæ, ut non jam aliud sit humilitas, vel castitas, quam charitas, et in uno charitatis præce-

pto, præcepta omnia cætera consumentur. — Henric. Clareval. Tractat. 12, *De peregrinante civitate Dei*.

Ostium civitatis Jerusalem, per quod quidquid est, civitati necessarium ministratur : per Virginem enim Sponsus ad collectionem fidei-um diligit introire, per eam quoque omnibus in ea confidentibus subvenire ; ipsa omni clausa viro, soli Deo fidei reseratur clavicula, ut per ipsam ad homines Verbum caro visibiliter inferatur. — Philipp. abbas, lib. vi in *Cant.* cap. 45.

Ostium, per quod Christus in mundum introivit. — Honor. Augustod. in *Sigillo B. M.*

Ostium in Ecclesia malignis obsistens spiritibus, ne ad devotos suos intrent et accedant, sicut volunt. — Rich. a S. Laur. *De Laud. B. M.* V. lib. v.

Ostium tot tabulis cedrinis a SS. Trinitate compactum, quot in ea sunt virtutes et privilegia dignitatum. — Ibid.

Ostium in Ecclesia malignis obsistens spiritibus, ne ad devotos suos intrent et accedant, sicut volunt. — Joan. Halgrin. in cap. viii et ultimum *Canticorum*.

Ostium tot tabulis a SS. Trinitate compactum, quot in ea sunt virtutes et privilegia dignitatum. — Ibid.

Ostium per quod ingressus est ad nos Filius Dei, compactum ex tabulis cedrinis geminæ charitatis, qua Deo nos conjungit. — Hugo Carensis in cap. viii *Canticor.*

Ostium cœli, « per quod si quis introierit, salvabitur. » — Albert. Magnus in *Biblia Mariæ* super Evangel. Joan.

Ostium mundationis ad quod leprosus, id est peccator, mundatur per Agnum, id est, pinguedinem Dei, misericordiam et gratiam, Levit. xiv. — Idem, in *Biblia Mariæ*, super lib. Levit.

Ostium præsentationis, ad quod omnis peccator præsentari debet. Levitic. i. — Ibid.

Ostium, per quod ad paradisum intramus. — Jacob. de Vorag. serm. 8 *De Assumpt. B. V. M.*

Ostium, per quod ingressus est Salvator in mundum. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 91.

Ostium spei omnibus, et in omni negotio coram Deo. — Ibid.

Ostium, per quam Salvator mundi venit in carne assumpta ad genus humanum, et per ipsam omnes habemus accessum ad Salvatorem judicem nostrum. — Dion. Carth. in *Cant.* art. 27.

Ostium, quod Deus eompegit tabulis cedrinis, id est, latitudine charitatis, plenitudine pietatis, omni divinorum ornatu, et permixtione charismatum, ut vere aptissima sit, ut exsistat Regina misericordiæ, Genitrix gratiæ, Advocata piissima, Refugium miserorum, Spes desolatorum,

potentissima quoque et opulentissima sit ad præcurrendum ac protegendum atque salvandum. — Ibid.

Ostium in cœlo. — Bernardin. de Busto, ser. 5 *De Nominat. Mariæ*.

Ostium, quod Deo per fidem et obedientiam et humilitatem præbuit aditum ad se, ut incarnaretur de ipsa, compactum tabulis cedrinis, id est, instructum sacris Scripturis, ut intelligeret de se esse dicta, quæ a prophetis de Virgine sunt prædicta. — Alanus de Insul. in cap. viii *Cantic.*

Ostium, « per quod si quis introierit, salvabitur. » Joan. iv. — Maurit. de Villa Probata, serm. 3 *Coronæ novæ B. V. M.*

Ostium virginale ad nos Christum salutis nostræ ostium supremum introducens. — Joan. Pious, lib. iii in *Cantic.* cap. 14.

OSTREA incontaminata pretiosæ margaritæ. — S. Proclus in orat. 6 *De Laud. B. V. M.*

OSTREOLA, quæ inter inundationes maris in passione Filii, ad instar unguis humani, immobilis permansit sine omni sensu impatientiæ vel rancoris. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 60.

OVICULA una electa, una perfecta, omnes habens perfectiones ovium cæterarum. — Ernest. Prag. in *Mariali*, cap. 80.

Ovicula una, quia in se et a se indivisa, et ab omnibus aliis ovibus, quæ percusso pastore dispersæ sunt, longe divisa ; quæ in omni gratia crevit apud Deum cum filiis suis, id est cum angelis, de pane illius comedens et de calice ejus bibens ; comedit enim quotidie de pane vitæ et intellectus, et aqua sapientiæ Spiritus sancti potata, in sinu Dei Patris familiarissime dormivit, II Reg. xii. — Ibid.

Ovis immaculata, quæ peperit Agnum Christum. — D. Ephrem in *Serm. de Laud. B. V. M.*

Ovis nullo modo a dæmone seducta. — S. Proclus in orat. 6 *De laudib. B. V. M.*

Ovis innocentia. — Hugo de S. Victore *Serm. in Nativ. vel Assumpt. B. V. M.* qui est in ordine 34.

Ovis. — D. Bernardus, serm. 3 super *Salve Regina*.

Ovis, in cujus vellus illa cœlestis pluvia descendit, sicut dicit sanctus David, « Descende sicut pluvia in vellus : » vellus enim, ut ait quidam, cum sit de corpore, nescit corporis passiones ; sic virginitas, cum in carne sit, vitia carnis nescit. Vellus potest illum humorem, qui desursum venit, recipere, sed non potest humorem de carnis voluptate sentire : sic virginitas beatæ Mariæ illum rorem, qui de cœlo venit, exceptit, sed nullam carnis voluptatem sentire potuit. — B. Aelfredus abbas, *Serm. in Annunt. B. V. M.*

Ovis, Mater Agni, de qua ortus est Agnus ille cœlestis, « qui tollit peccata mundi, » Joan. i, qui tanquam ovis ad occisionem ductus est et quasi

agnus coram tondeute se obmutuit, et non aperuit os suum. » Isa. l. m. — Ibid.

Ovis, quia Agnum peperit, qui tollit peccata mundi. — Petr. Blesensis, serm. 1 in *Advent. Domini*.

Ovis, in cujus vellus descendit per incarnationem pluvia, seu aqua salutaris sapientiæ Patris, nempe Filius. — Garnerius Lingon. serm. 1 in *Adventu Domini*.

Ovis, Mater Agni, quæ videns Filium crucifigi patienter sustinuit, nec remurmuravit, aut contradixit, licet ipsius animam gladius Filii pertransiret. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. V. M.* lib. xii.

Ovis Christi præcipua, quæ nos suis meritis induit et calefacit. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*, serm. 5, V.

Ovis Dei, cujus pascua sunt uberrima, pingua et virentia. Sunt uberrima, quia pascitur in cognitione summæ veritatis. Sunt pingua, quia pascitur in delectatione summæ suavitatis. Sunt virentia, quia pascitur in virore summæ amœnitatis. — Idem, in *Mariali*, serm. 6, O.

Ovis Dei fecunda, quia unum fructum protulit, qui totum mundum sustinuit. — Ibid.

Ovis Dei, quæ nullum unquam læsit, sed nos nutrit suis doctrinis, pascit suis meritis, vestit suis exemplis. — Ibid.

Ovis Dei, quæ suum Pastorem cognovit, et a Pastore agnita fuit. — Ibid.

Ovis propter obedientiam spontaneam, Dei enim præcipientis, consulentis et inspirantis vocibus obediit. — Ibid.

Ovis propter simplicitatem veram. — Ibid.

Ovis quæ abhorruit herbam putridam, id est, amorem peccati, quæ facit animam putrescere et fœtere; contempsit herbam siccā et aridā, id est, amorem mundi, qui cito siccatur et arescit, et solum herbam viridem comedit, id est, amorem Dei qui facit animam virentem, Deo gratam et placentem. — Ibid.

Ovis, quæ dicitur locuta fuisse in translatione ossium Joseph, quæ signabat mystice transmigrationem apostolorum a Judæis ad gentes, de qua ipsa locuta est et prophetavit dicens: « Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles » — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 87.

Ovis, quam noster verus Joseph reportavit in humeris suis gaudens, in die Assumptionis ejus, gaudentibus angelis et dicentibus: « Quæ est ista, quæ ascendit de deserto deliciis affluens, innixa super dilectum suum? » — Ibid.

Ovis virtutum plurimarum nobis, qui sumus oves errantes, proposita in exemplar. — Ibid.

Ovis mansuetudine. — Barthol. de Pisis, lib. *De laud. B. V. M.*, fructu 8.

Ovis per mititatem, — Ibid. fructu 2.

Ovis Dei benignissima, quæ in maxima abun-

dantia habens indumentum divinæ gratiæ, de illa nobis omni anno, imo omni die communicat. — Bernardin. de Busto, serm. 2 *De Assimilat. B. V. M.*

Ovis Dei bona. — Ibid.

Ovis Dei fecunda. — Ibid.

Ovis Dei præcipua, nos suis meritis induens et calefaciens. — Ibid., serm. 4.

Ovis Dei propter simplicitatem veram, et propter obedientiam spontaneam. — Ibid., serm. 2.

Ovis innocentissima. — Ibid.

Ovis nos nutriens lacte suæ devotionis, pascens carne Filii sui, quam ipsa generavit, et vestiens vestimento gratiæ in hoc sæculo, et gloria in futuro. — Ibid.

Ovis nos nutriens sicut doctrinis, pascens suis meritis, et vestiens suis exemplis. — Ibid.

Ovis sancta et immaculata, quæ nobis peperit illum immaculatum Agnum, de quo dicitur, Joan. 1, « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. » — Ibid.

Ovis Dei benignissima, quæ, in maxima abundantia habens indumentum divinæ gratiæ, de illa nobis omni anno, omni die communicat. — Maurit. de Villa Prob., serm. 7 *Coronæ novæ B. M.*

Ovis Dei præcipua, quæ suis meritis nos induit et calefacit. — Ibid. serm. 16.

Ovis Dei, quæ pastum amoris Dei habuit in hac vita modo vero habet alia pascua gloriosa, de quibus dicitur Ezech. xxxiii: « In pascuis uberrimis pascam oves vestras, et in montibus excelsis, et ibi requiescent in herbis virentibus, et in pascuis pinguibus pascentur super montes Israel. » Pascitur enim in cognitione summæ veritatis, in dilectione summæ suavitatis, in virore summæ æternitatis. — Ibid., serm. 7.

Ovis Dei vera. — Ibid.

Ovis innocentissima. — Ibid.

Ovis plena sapientia, prudentia et patientia. — Ibid.

Ovis propter cognitionem mutuam, oves enim cognoscunt pastorem, et pastor cognoscit oves suas; et similiter Christus agnovit Matrem suam in hac vita sibi tanquam Filius obediendo, in morte eam discipulo commendando, post mortem, eam ad æternam gloriam deducendo, et ad suam dexteram collocando. Et ipsa agnovit Christum in utero, cum novem mensibus fovendo, extra uterum cum lacte virgineo fovendo et nutriendo, in mundo sibi tanquam Filio fiducialiter imperando, in patibulo ipsum associando. — Ibid.

Ovis propter obedientiam, oves enim multum sunt obediētes voci Pastoris. — Ibid.

Ovis propter simplicitatem veram, ovis enim nullum lædit, sed omnibus servit, quia lacte suo nutrit, et de carne pascit, et de lana vestit: et similiter B. Virgo nullum unquam læsit, sed nos nutri-

suis doctrinis, pascit suis meritis, et ornat suis exemplis; vel nutrit lacte suæ devotionis, pascit carne Filii sui, quem ipsa generavit, vestit vestimento gratiæ, in hoc sæculo, et gloriæ in futuro. cata— Ibid.

Ovis, quæ peperit Agnum mitem, qui tollit peccatum mundi. — Ibid.

Ovis quoad pastum: non enim comedit herbam putridam peccati, sed virentem amoris divini. — Ibid.

Ovis sancta et immaculata, quæ nobis peperit illum immaculatum Agnum, de quo dicitur Joan. 1: «Ecce agnus Dei.» — Ibid.

Ovum, cui Spiritus sanctus obumbrare dignatus est, superveniens in illud, in modum volueris ovo supersedentis, donec pullus in eo formetur. — Rupert. abbas lib. vii, in *Matthæum*.

Ovum, quod petere debemus a Patre: nam Pater nobis non porrigit scorpionem, ut de beata Virgine quidquam suspicemur, quod sit contra verita-

tem, quod pertineat ad hæreticam pravitatem. — Ibid.

Ovum, quod sancti omnes antiqui a Patre misericordiarum desideratissime postularunt, et prophetica oracula sine dubio dandum esse confirmarunt. «Si petierit ovum, numquid porriget illi scorpionem (Luc. xi, 12).» — Ibid.

Ovum, quod sine dubio petierunt priores filii maxime qui non solum fidem, verum etiam prophetiam habebant sacramenti Incarnationis. — Ibid.

Ovum, quod Spiritus sancti superventione, et virtutis Altissimi obumbratione concepit; et peperit Filium voluerem id est, non terrenum, sed celestem, non carnalem, sed spirituales, quamvis veram carnem et terrenum corpus habentem. — Ibid.

OZIAS spiritualiter, qui interpretatur *robustus*; firma enim et robusta fuit in sancto proposito virginitalis. — D. Anton. in *Summ.* part. vi, tit. 15, cap. 16.

LIBER DECIMUS QUARTUS.

NOMINA ET ELOGIA DEIPARÆ VIRGINIS MARIE INCIPIENTIA A LITTERA P.

Elenchus nominum et elogiorum Deiparæ Virginis in hoc libro contentorum.

IN HOC LIBRO DEIPARA VIRGO MARIA DICITUR :

Pacificatrix : Pagina : Palatium : Pallium : Palma : Palmes : Pandora : Panegyris : Panis : Pannus : Papa : Paradisus : Parens : Paries : Pars : Participatio : Partus : Pascua : Passerculus : Pastor : Pater : Patria : Patrocinatrix : Patrocinium : Patrona : Pavor : Pausatio : Pax : Peculium : Pectus : Pelagus : Pellis : Pelvis : Penarium : Penus : Perductrix : Peremptrix : Perennitas : Perfectio : Perfugium : Pergamenum : Perpetuatrix : Persona : Pes : Petitionaria : Petra : Phaleg : Phares : Pharmacia : Pharos : Phiala : Philaterius : Philocapta : Philomela : Phison : Phoenix : Pigmentaria : Pigmentarium : Pigmentum : Pignus : Pincerna : Pinguedo : Pinna : Pinus : Piscina : Piscis : Pistrinum : Placatio : Plaga : Planta : Plantatio : Plasma : Plasmatio : Platanus : Plenitudo : Plusquam Abraam : Plusquam Martyr : Plusquam Propheta : Poculum : Pollex : Polus : Pomerium : Pomum : Pons : Populus : Porta : Portaria : Portatrix : Portentum : Porticus : Portinaria : Portio : Portus : Possessio : Postica : Potentatus : Potentia : Potestas : Potus : Præcentrix : Præceptrix : Præceptum : Præconium : Prædicatio : Prædium : Prælata : Præliatrix : Prælux : Præmium : Præparatio : Præsepe : Præservatio : Præses : Præsidens : Præsidium : Prævia : Pratum : Precatrix : Pretium : Prima : Primaria : Primas : Primicerias : Primigenia : Primipila : Primitiæ : Primitiva : Primogenita : Princeps : Principissa : Principium : Probatica : Procreatrix : Procuratrix : Prodigium : Productrix : Profligatrix : Profugium : Profunditas : Profundum : Progenies : Proles : Proma : Promissio : Promotrix : Promptuarium : Pronuba : Procemium : Propagatio : Propagatrix : Propago : Propheta : Prophetissa : Propinatrix : Propitiatio : Propitiatorium : Propitiatrix : Propugnaculum : Propugnatrix : Propulsatio : Prosa : Prosapias : Protectio : Protectrix : Proturbatrix : Prudentia : Psalteria : Psaltes : Pudor : Puella : Puerpera : Pugnatrix : Pulchritudo : Pulvis : Pupilla : Purgatrix : Purificatorium : Purificatrix : Puritas : Purpura : Puteus : Pyrites : Pyxis : Quadriga : et Quies :

Pacificatrix mundi. — S. Joann. Damascen. in *Orat. de Purificat. B. V. Mariæ*.

Pacificatrix Dei et hominum. — Idiot. in *Contemplat. de B. V. Maria*.

Pacificatrix nostra ad angelos. — D. Bonavent. in *Speculo B. V. M.* cap. 9.

Pacificatrix discordantium. — Bernard. de Busto, in *Mariali*, serm. 2 *De Coronat. B. V. M.*

PAGINA, candore castitatis dealbata, disciplina honestatis rasa, æqualitate et continentia morum adæquata, omni virtute præparata: grandis a sacramentorum captu et continentia, quam Spiritus sanctus assumens per fidei consensum, scripsit in ea verbum stylo hominis per Incarnationem. — Albert. Magnus, in *Postillis super cap. II Luc.*

PALATIUM animatum Regis angelorum. — D. Greg. Thaumaturgus, serm. 3, in *Annuntiati. B. V. Mariæ.*

Palatium animatum Regis angelorum. — S. J. Chrysost. *Orat. de Annunt. B. V. Mariæ.*

Palatium undique floribus ornatum, et sigillo regio munitum. — Idem, *orat. 7 in SS. Deip.*

Palatium Regis Christi. — S. Sabba, in *Menæis Græcorum*, die 8 Maii.

Palatium Regis sacrosanctum. — S. Andreas Cretensis, *orat. 1, in Annunt. B. V. Mariæ.*

Palatium terrenum Regis cœlestis. — Idem, *orat. 1, De Dormit.*

Palatium Regis æterni. — Anonym. in *Menæis Græcor.* die 15 Augusti.

Palatium Regis purissimum. — Idem in *Euchologio*, seu *Ritualis Græcor.* in *Officio olei sancti.*

Palatium Deo adaptum et paratum. — Georg. Nicomed. *orat. 3, De Concept. Deip.* quæ Græce ms. exstat in Cod. Vatic. n. 36.

Palatium animatum Majestatis et gloriæ divinæ. — S. Germ. in *Mariæ*, frag. 5.

Palatium sacro ædificatum, immaculatum, purissimumque summi Regis Dei. — Idem, *orat. 4, in Presentati. B. M. Virg.*

Palatium illustrissimum summi omnium Regis. — S. J. Damasc. in *Menæis Græc.* die 15 Januarii.

Palatium mundissimum Regis omnium Conditoris. — Idem, in *Paracl. B. V. M.*

Palatium Regi præparatum. — Idem, *orat. 3, De Nativ. B. M. V.*

Palatium Regis mundissimum, mentem nostram omnium peccatorum genere conmaculatam emundans, ac jucundum Divinitatis faciens nespitium. — Idem, in *Paracl. B. V. M.*

Palatium Regis statuens nos precibus suis domos Trinitatis. — Ibid.

Palatium venustum. — Ibid.

Palatium Verbi. — Joan. Euchaita, in *Menæis Græcor.* die 30 Januar.

Palatium Christi. — S. Joan. Damasc. in *Can. SS. Deip.*

Palatium admirandum, in quo cœlorum virtutes diversantur, cujus opus omnem superat cogitationem. — Joann. Eubæus, *Orat. in Concept. S. Dei Genitricis.*

Palatium, portam habens in ædem ad orientem, per quam portam nemo ingressus est, nisi solus Dominus Deus. — Ibid.

Palatium Regis cœlestis, sine hominum manibus constructum. — Ibid.

Palatium sine terrestrium artificum opera con-

structum, sublimius cœlis, latius universa rerum creatura, in quo nullus habitavit, nisi Artifex ipse, creaturarumque Conditor cœlestium et terrestrium. — Ibid.

Palatium Creatoris. — S. Joseph. Hymn. in *Mariæ.*

Palatium Dei amplissimum. — Ibid.

Palatium Dei animatum. — Ibid.

Palatium Dei capax, in quo inhabitavit Christus Rex universi. — Ibid.

Palatium Dei, in quo inhabitans, omnes homines ædificavit. — Ibid.

Palatium Dei luminosum. — Ibid.

Palatium Dei præclarissimum. — Ibid.

Palatium Dei Regis universorum. — Ibid.

Palatium Domini lucidissimum. — Ibid.

Palatium gloriæ plenum. — Ibid.

Palatium gloriosissimum Regis sæculorum. — Ibid.

Palatium jucundum continens Regem factum similem nobis. — Ibid.

Palatium jucundum ordinum universorum. — Ibid.

Palatium lucidissimum Christi omnium Regis. — Ibid.

Palatium magnum Christi. — Ibid.

Palatium Regis divinum, in quo, quemadmodum ipse voluit, habitavit. — Ibid.

Palatium Regis in quo faciens habitationem suam, ille supersubstantialis effecit fideles domicilium SS. Trinitatis. — Ibid.

Palatium Regis mundum. — Ibid.

Palatium Regis purissimum. — Ibid.

Palatium Regis spirituale. — Ibid.

Palatium solius Regis. — Ibid.

Palatium Verbi animatum. — Ibid.

Palatium Verbi gloriosissimum. — Ibid.

Palatium Verbi lucidum. — Ibid.

Palatium præparatum Domini adventus. — Photius Constantinopol. *Orat. in B. V. Mariæ Nativit.*

Palatium terrestre Regis cœlestis. — Joan. episc. Aretin. in *Tract. De dormit. SS. V. Mariæ.*

Palatium, ex quo humili habitu progressus Rex, erectam contra nos mortis potentiam sustulit, durissimamque ipsius et molestissimam tyrannidem in quietem commutavit. — Leo imp. in *Orat. de Assumpt. B. Virg.*

Palatium Dei regnantis. — Gueric. abbas, serm. 4, *De Assumpt. B. V. Mariæ.*

Palatium Regis æterni. — D. Petr. Damian. serm. 2 *De Nativit. B. V. Mariæ.*

Palatium mirificis impensis constructum, et gazis incomparabilibus locupletatum. — Petrus Celsensis, serm. 6 *De Adventu.*

Palatium pretiosissimum Regis gloriæ. — Theodor. Lasc. imperator, in *Can. ad B. V. M.*

Palatium Regale Domini. — Richard. a S. Laur. *De laud. B. V. Mariæ*, lib. II.

Palatium Dei sacratum. — D. Bonavent. in *Exposit. super Salve Regina.*

Palatium Regis cœlestis. — Adam de Insul. in *Prologo super Cant.*

Palatium Dei in corpore suo. — Joan. Taule-
rus, *Serm. in festo Annunt. B. V. Mariæ.*

Palatium magnum Regis. — Niceph. Gregoras,
Orat. in SS. Deipar.

Palatium Deo paratum. — Jacob. monach. in
Mariali, Orat. de Nativ. B. V. Mariæ.

Palatium insolubile. — Ibid.

Palatium cœlis amplius ac spatiosius. — Jaco-
bus monachus in *Mariali, orat. 6.*

Palatium cœlis superius. — Ibid.

Palatium Deo constructum ac præparatum. —
Idem in *Mariali, orat. 2.*

Palatium indissolubile. — Ibid.

Palatium mysticum ineffabili puritate adornatum,
universi Regem, et eum qui cuncta creata continet,
mirabiliter excipiens. — Idem, in *Mariali, orat. 5.*

Palatium Regalis habitationis. — Idem, in *Ma-
riali, orat. 6.*

Palatium Regis angelorum ipsis sublimius. —
Ibid.

Palatium, in quo creatus est noster summus
Pontifex Jesus Christus. Psal. LXXXVI: « Homo
natus est in ea, et ipse fundavit eam Altissi-
mus. » — Ern. Prag. in *Mariali, cap. 96.*

Palatium Divinitatis. — Joan. Gerson. *Serm.*
in festo SS. Trinitatis.

Palatium totius puritatis. — Idem, *Serm. de Con-
cept. B. V. Mariæ.*

Palatium Dei. — Maurit. de Villa Probata, *serm.*
12 *Coronæ novæ B. Mariæ.*

Palatium splendidum Imperatoris æterni. — Lud.
Blosius, in *Endologia ad B. V. M.*

PALLIUM Eliæ. — Jacobus Nisibensis, in *Cant.*
de laud. V. Mariæ.

Pallium hyacinthinum, operiens candelabrum,
id est Christum incarnatione, et omnia vasa qui-
bus ministratur in sanctuario, id est omnes servos
Christi, qui serviunt Deo, involvens hyacinthino
vestimento, quia ipsa protegit omnes servientes Filio
suo, Num. vii, — Allert. Magn. in *Biblia Mariæ,*
super lib. Numerorum.

*PALMA exaltata in gloria, cujus dulcedine reple-
tus est orbis terrarum.* — S. J. Chrysost. *orat. 7,*
in SS. *Deiparam.*

Palma. — Venant. Fortunatus, *Elegia in laud.*
SS. *Mariæ Virg.*

Palma in quam ascendimus elevando mentem ad
eam per devotam orationem, et per vitæ ejus,
quantum humana fragilitas sufficit, imitationem;
ejusque fructum pretiosissimum hic apprehendi-
mus per veram fidem, et in gloria per veram cogni-
tionem et fruitionem. — Idiota, *De B. Virg. Part.*
viii, *contempl. 17.*

Palma, quæ in altum crevit per altissimam con-

templationem, et dilectionem. — Idem, *De B. Virg.*
part. xiv, *contempl. 64.*

*Palma, quia, si fructus palmæ immensam dulcedi-
nem in se habet, fructus B. Virginis, scilicet bene-
dictus Filius ejus, dulcis est in verbo, dulcis in
exemplo; dulcis est in promisso, dulcis in jugo
imponendo, dulcis in operatione, dulcis in pec-
catorum remissione, dulcis in flagellatione filiorum,
et tandem sentiatur dulcissimus in præmii retribu-
tione, quando cibabit nos se ipso, qui est manna
abconditum, et potabit nos torrente voluptatis
suæ.* — Idem, *De B. Virg. part. 1, contemplat. 21.*

*Palma, quia, si palma amarissima est in radice,
sed dulcissima est in fructu, beata Virgo amarissi-
ma fuit in radice Judæorum, quæ Deo suo erat
gens amarissima, sed dulcissima in fructu; quia
fructus ejus uteri virginalis, scilicet benedictus
Filius ejus, fuit nobis dulcissimus in amaritudinibus
peccatorum nostrorum dulcorandis.* — Idem, *De
B. Virg. part. 1, contempl. 46.*

*Palma, quia, si palma est arbor victoriosa, et
designat victoriam, beata Virgo victoriosissima fuit,
quia mundum paupertate, carnem virginitate, et
diabolum vicit humilitate; pro nobis etiam pugnat
quotidie contra hostes invisibiles, et ejus adjutorio
de ipsis triumphamus, nam ante eam nunquam
apparuit victoria, sed omnes tanquam devicti in
carcerem trudebantur.* — Ibid.

*Palma, quia, si palma inferius angustatur et su-
perius dilatatur, beata Virgo angusta fuit inferius,
et stricta circa pœnas corporis et contemptum
mundanorum, sed superius dilatata et amplificata
fuit in his quæ pertinent ad animam, et dilectio-
nem Dei et proximi.* — Ibid.

*Palma, quia, si palma inferius est aspera, et con-
temptibilis et rugosa, beata Virgo in hoc mundo
fuit humillima, et aspera in abstinentia vitæ, et
multas sustinuit asperitates et misérias, tribula-
tiones et contemptus, præsertim in benedicti Filii
sui acerbissima Passione.* — Ibid.

Palma virtutum. — D. Anselm. in *Hom. de Virg.*
Conceptione.

Palma. — D. Bernard. *Serm. 3. super Solve
Regina.*

Palma excelsa privilegio meritorum, in quam
Sponsus ascendere tanquam in arborem voluit
sycomorum, cujus ascensio, id est, carnis assum-
ptio, fidei cuique ficus fatua reputatur: ei autem,
qui digne suspicit, et humiliter suscipit, fructum sa-
lutiferum operatur; quem fructum ipse Sponsus gra-
tanter apprehendit, cum in eo displicere nihil sibi
penitus deprehendit, cum acceptat, cum approbat,
cum suo gaudet beneplacito convenire, quoad salu-
tem fidelium datur palmæ fecunditas parturire. Ap-
prehendit, inquam, cum ei custos fidelissimus
appropinquat; cum præmunit et præcavet, ne quid
illi exponendum avibus derelinquat; cum ipsam
palmam fovet, et tantam provehit in virtutem ut
ex ipsa dependeat quicquid mundo congruit ad sa-

lutem. Dependet autem ex ea Christi caro, carnis passio lignum crucis, culparum abolitio, noctis fuga, reditus veræ lucis, mundi reconciliatio, virtutum constantia, fiducia præmiorum : quæ omnia gratanter apprehendit, qui Auctor, et Dispositor est eorum, Cant. vii : « Dixi : Ascendam in palmam, et apprehendam fructus ejus. » — Philipp. abb. lib. vi in *Cant.*, cap. 24.

Palma sanctificationis Cades, id est, sanctificatis, quia per ejus generosam sobolem nanciscuntur victoriam et significationem. — Honor. Augustod. in *Sigillo B. Mariæ Virg.*

Palma, in hoc mundo cortice paupertatis aspera, sed in cælo pulchra et gloriosa. — D. Anton. de Padua, *Serm. in Dom. iii Quadragesimæ.*

Palma, quia, si palma diuturna est in foliis, Maria diuturna est in verbis. Ejus enim verba posita in Evangelio nunquam deficient ab Ecclesia Dei. — Richard. a S. Laurent. *De laud. B. V. Mariæ*, lib. 12.

Palma, quia, si palma est arbor victoriosa, designans victoriam, Maria mundum paupertate, carnem virginitate, diabolum vicit humilitate ; et pugnat pro nobis contra hostes invisibiles, et ejus adjutorio de ipsis triumphamus. — Ibid.

Palma, quia, si palma donatur victores et coronantur, Mariæ dicitur, Isa. lxi : « Eris corona gloriæ in manu Domini, et diadema regni in manu Dei tui ; » fructu etiam hujus palmæ cibantur, qui vice-rint, Apoc. ii. — Ibid.

Palma, quia, si palmæ fructus dactylus, exterius mollis et rubens, sed robustum lapidem continens interius : Mariæ fructus Christus est, qui carnem quasi mollem, id est, peccatrici similem, exterius prætendebat, sed robur Divinitatis interius occultabat ; Isa. xlv : « Vere tu es Deus absconditus. » Quæ videlicet caro mollis per benignitatem, quæ ipsa coegit incarnari, tandem rubricata est in Passione sanguine proprio, unde dicitur ei, Isa. lxxii : « Quare rubrum est indumentum tuum ? » id est, caro ; virtus autem lapidis hujus, dactyli, quo Filii divinitas figuratur, diabolum excerebravit, quod signatum est, I Reg. xvii, in facto David, qui lapide dejecit Goliath. — Ibid.

Palma, quia, si palma ramos suos circumquaque diffundit, Maria nos protegit contra iracundiam Filii, et fervorem concupiscentiarum. — Ibid.

Palma, quia, si palmæ rami omnes sursum eriguntur, Maria quidquid boni habuit, Deo attribuebat, dicens : « Quia fecit mihi magna, qui potens est. » Luc. i. — Ibid.

Palma, quia, si palma secundum figuram corporis, sicut dicunt, qui palmas viderunt, similis est aspersorio aquæ benedictæ, Maria est aspersorium aquæ, id est, gratiæ Spiritus sancti, quod Jesus, sacerdos magnus secundum ordinem Melchisedech, apprehendit, quia in ipsa semen Abraham apprehendit (Hebr. xxi) : et ipsum aspersorium aqua prædicta replens, unde dicta est gratia plena, popu-

lum undique aspersit, sicut promiserat, Ezech. xxxvi : « Effundam super vos aquam mundam ab effectu, » scilicet, quia de plenitudine ejus omnes acceperimus. — Ibid.

Palma, quia, si palma similitudinem humanæ manus quodam modo exprimit in frondibus, et a palma humana forte appellatur palma, propter conformitatem, vel quia ramo palmæ solet ornari palma, id est, manus Victoris : Maria extendit manus suas inopi per largitatem, et palmas ad pauperes (*Prov. ult.*). Nec collecta est manus ejus in pugnum ad percutiendum, sed extensa, sicut frondes palmæ ad donandum ; dat enim omnibus affluenter, quantum in se (*Jac. i*). Idcirco de ea potest dici sicut dicitur de Sapientia, Sap. viii : « In operibus manuum illius honestas sine defectione, » quia opera ejus, quæ exhibuit Filio Dei, honestatem habent indeficientem ; similiter et opera misericordiæ quæ miseris peccatoribus impendere nunquam cessat. — Ibid.

Palma, quia, si palma spatulas habet pro foliis, et est spata bellicum instrumentum, cujus diminutivum spatula, quibus, quantum in se est, a nobis resecat per exempla superfluitatem et magniloquium verborum, quasi diceret : « Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes » (I Reg. xxi) ; sed recedant vetera de ore vestro : item rami ejus, id est, virtutes, gladii sunt, quibus dimicavit contra vitia, et nobis reliquit exemplum dimicandi. — Ibid.

Palma, quia si palma speciosa in floribus, Maria in exemplis et virtutibus ejusque flores honoris et honestatis, Eccles. xxiv. — Ibid.

Palma, quia, si palma suavis est in fructibus, Mariæ fructus, quos colligimus in præsentī, sunt suavis miserationum ipsius, vel fructus ejus Sacramentum Filii qui dulcissimum fereulum est digne recipienti. — Ibid.

Palma angusta in infimis, id est, in amore terrenorum, sed lata in summis, id est, in amore cælestium. — Jacob. de Vorag. in *Mariæ*, serm. 1.

Palma, cujus folia, id est, verba fuerunt sursum elata, quando eis Dominum magnificavit ; fuerunt acuta, quia eis dæmonem perforavit ; fuerunt plana et suavia, quia eis Dei beneficia in se recognovit ; fuerunt in longum protensa, quia eis usque in finem mundi a generatione in generationem Dei misericordiam omnibus affuturam, esse prædixit, fuerunt incisiva, quia eis vitia incidit : fuerunt denique virentia, quia eis admonuit, quod beneficium Incarnationis divinæ in cordibus nostris semper debet virere. — Ibid.

Palma fructifera. — Ibid.

Palma honorabilis ad triumphum. — Ibid.

Palma semper virens, habuit enim virides cogitationes, quia fuerunt sanctæ ; virides intentiones, quia fuerunt mundæ ; virides affectiones, quia fuerunt valde sollicitæ. — Ibid.

Palma umbrosa ad quiescendum, cujus umbra,

id est, vita, refrigerium nobis præstat, et malum ignem refrigerat. — Ibid.

Palma, quia, si palma horridam quamdam radicem habet, asperum corticem, roboris firmitatem, stipitis proceritatem, pulchra in culmine, delectabilis in flore, dulcis in fructificatione, soletque deferri in signum victoriæ: Beata Virgo processit de radice horrida, id est, de peccatrice Synagoga, tanquam de spinosa, asperum habuit corticem, quia quantum ad sæcularem honorem fuit infima, quantum ad divitias temporales pauperula, sed firmitatem habuit roboris per constantiam mentis, erecta fuit in stipite, quia ad cælum suspensa animi intentione, pulchra in culmine, in virginitate et humilitate celsitudinis, delectabilis in flore, quia sine concupiscentia concepit florem campi, et liliū convallium, dulcis in fructificatione, quia sine pœna peperit mundi Salvatorem, quæ nobis proponitur in signum victoriæ et exemplum, ut, sicut ipsa vicit mundum, peccatum, diabolū, ita et nos vincamus juxta posse nostrum. — Alanus de Insul. in cap. vii *Cantic.*

Palma in supernis speciosa, dilatata et exaltata faciens comam sanctarum meditationum et affectionum stabilium, eloquiorumque castorum; folia sine successione conservans, quæ multis mortalibus sunt usque modo in umbraculum diei ab aestu, et in securitatem et in absconsionem a turbine et a pluvia. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 18.

Palma, quæ ad flatum venti Spiritus sancti, angelo nuntiante, concepit, et protulit fructum suum, tenerrimum, rubicundum et dulcissimum in humanitate et carne exteriori, sed intus osseum et forissimum per divinitatem, Dominum virtutum, et potentem in prælio. — Ibid.

Palma, quia victoriam de hoste consecuta. — Barthol. de Pisis, lib. 1 *De laud. B. V. M.*, fructu 8.

Palma victoriæ. — Idem, lib. 1 *De laud. B. V. M.*, fructu 2.

Palma frondens. — D. Laur. Justin. in lib. *De casto connubio Verbi et animæ*, cap. 9.

Palma exaltata in Cades, quia exaltata super apostolos, principales enim victoriosi de mundo cum palma martyrii fuerunt apostoli. — D. Antoninus in *Summ.* part. iii, tit. 51, cap. 3.

Palma, in quam Unigenitus Dei per Incarnationis mysterium descendit, et apprehendit fructus ejus; quia merito præclarissimam virgunculam tam acceptissimam habuit, quod dignatus est fieri Filius ejus; apprehendit quoque fructus ejus, quia ex purissimis ejus sanguinibus assumpsit et formavit sibi corpus humanum, qui (teste Apostolo) nunquam angelos, sed semen Abrahamæ apprehendit. — Dion. Carth. in *Cant.* art. 24.

Palma, per culpam nunquam incurvata, sed in omni virtute et sapientia jugiter erecta, ac gloriosissime de invisibilibus hostibus triumphans. — Ibid.

Palma, quia, sicut palma in oppido Cades præfulget, et in superioribus suis decor, ac suavis aspectus est: ita beata Virgo per dona gratiæ et gloriæ splendidissima est effecta, et cunctis suavior. — Idem in cap. xxiv *Eccli.*

Palma angusta in infimis amore terrenorum, sed lata in summis amore cœlestium. — Bernardin. de Bust. serm. 1 *De assimil. B. V. M.*

Palma, cujus fructus dulcissimus et sapidissimus. — Ibid.

Palma excellentissima. — Ibid.

Palma incorrupta et semper integra. — Ibid.

Palma in sua Conceptione, quia de diabolo mirabiliter triumphavit, et nunquam ei subjacuit. — Idem in *Mariali*, serm. 5 *De Concep. B. V. M.*

Palma pulcherrima. — Idem, serm. 1 *De assimil. B. V. M.*

Palma semper virens, quia virorem fide semper tenuit, et nunquam amisit, nec tempore ætatis, id est, prosperitatis, nec tempore hiemis, id est, adversitatis. — Ibid.

Palma super omnes arbores exaltata. — Idem in *Mariali* serm. 1 *De Concept. B. V. M.*

Palma virginalis summe fructuosa. — Idem, serm. 1 *De assimil. B. V. M.*

Palma umbrosa ad requiem, quia umbra vitæ suæ refrigerium nobis præstat, et malum ignem refrigerat. — Ibid.

Palma florens et fructifera. — B. Casimirus Poloniæ princeps in *Hymno de B. V. M.*

Palma excellentissima. — Mauritius de Villa Probata, serm. 20 *Coronæ novæ B. M.*

Palma ob spiritus firmitatem. — Ibid.

Palma semper virens. — Ibid.

Palma in Cades divinitus exaltata indeciduis gratiarum foliis vernans, virtutum floribus eximia, et præcipuo illo vitæ fructu sublimata. — Joan. Picus, lib. iii in *Cantic.* cap. viii,

Palma justitiæ speciosissima. — Ludov. Blosius in *Endologia* 2 ad B. V. M.

PALMES, cujus vitis vera effecta est fructus. — D. ug. serm. 5 *De Nat. Dom.* qui est 9 *De tempore.*

Palmes germinis immarcescibilis. — S. Andr. Cretensis, orat. 2 in *Annunt.*

Palmes, quæ botrum incorruptionis produxit Christum, qui vivit in æternum. — Idem, *Cant.* in diem *Parasceves.*

Palmes racemi divini animarum nectar, et ambrosiam emittentis. — S. Joan. Damasc. orat. 3 *De Assumpt. B. V. M.*

Palmes vere et singulariter benedictus, qui a sua vite, id est, Christo, nullo potuit timore præcidi, tempore Passionis. — D. Bernard. in tractat. *De Passione Domini*, cap. 2.

Palmes vitis veræ. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. V. Quinquagena* 3.

PANDORA nostra, quæ Deo suo non stupori, sed amoris magis fuit: in poetarum etenim figmentis legitur, Pandoram quamdam mira sui pulchritu-

dine etiam suis factoribus stupori fuisse : placuit virginitate, placuit puritate, placuit humilitate, placuit denique omnigena morum virtute. — S. Thom. de Villa nova, serm. 2 *De Ann. B. V. M.*

PANEGRIS salutaris reconciliationis. — S. Proclus in orat. 1 *De laud. B. V. M.*

PANIS. — D. Bern. serm. 3 super *Salve Regina.*

Panis de cœlo præstitus Christianis, sicut exponit Augustinus, omne delectamentum in se habens, et omnis saporis suavitatem. — Rich. a S. Laurent. *De laud. B. V. M.* lib. iv.

PANNUS purpureus et floridus, quem perfectissimus artifex Deus de lana corrupta, id est massa humani generis infecta, sine ulla infectione fabricavit, ut omnes de ejus opificio mirarentur. — Bernardin. de Busto in *Mariati* serm. 8, *De Concept. B. V. M.*

PAPA, quia sicut Papa est Pater Patrum, habens in cœlo et in terra potestatem : sic ipsa Mater est omnium Christianorum, et habet potestatem in cœlo et in terra et in purgatorio et in inferno. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* sup. libr. Proverbiorum.

PAPA vel *Papissa* spiritualis ob omnium Ecclesiarum sollicitudinem, potestatis spiritualis plenitudinem et privilegiatorum actuum universitatem. — D. Antonin. in *Sum.* part. iv, tit. xv, cap. 16.

PARADISUS spiritualis. — D. Jacob. apostol. in *Liturgia, sive divina Missa.*

Paradisus virginalis habens omnia, ex qua Unigenitus Deus Verbum genitus est. — D. Dionys. Alexandr. in *Epist. contra Paul. Samosatens.*

Paradisus Dei ratione præditus. — D. Greg. Thaumaturg. serm. 3 in *Annunt. B. V. M.*

Paradisus immortalitatis semper vigens, in qua lignum vitæ plantatum, cunctis immortalitatis fructum suppeditat. — Idem, orat. 2 in *Annunt. B. V. M.*

Paradisus divina plantatus manu. — D. Athanas. *Orat. in Purificat. B. V. M.*

Paradisus deliciarum, totiusque amœnitatis atque immortalitatis. — D. Ephrem, *Serm. de laud. B. V. M.*

Paradisus florentissimus virginitatis, in quo lignum vitæ satum produxit fructus omnibus salutare, ex quo Evangeliorum fons in quatuor ora sectus, miserationum flumina credentibus deduxit ; sive, ut alii transferunt, paradisus castimonie perpetuo virens, in quo vitæ lignum plantatum omnibus salutis fructum fundit, ex qua quadripartitus Evangeliorum fons dimanans, mortalibus fide exornatis, miserationum fluentia ubertim emittit. — D. Basilus Seleuc. *Orat. in Annunt. Deiparæ V.*

Paradisus Domini dans suavitatem odoris. — S. Joan. Chrysost. orat. 7 in SS. *Deip. V.*

Paradisus Dei rationalis. — Idem, *Orat. de Annunt. B. V. M.*

Paradisus floridus et immarcescibilis, in quo plantatum est lignum vitæ, quod omnibus ultro

fructum præbet immortalitatis. Genes. ii. — S. Proclus orat. 6, quæ est *De laud. B. V. M.*

Paradisus rationalis secundi Adami. — Idem in orat. 1 *De laud. B. V. M.*

Paradisus spiritualis secundi Adami. — Ibid.

Paradisus virgineus, ex quo impollutis Domini manibus efformatus est secundus Adam. — Idem in orat. 6.

Paradisus, ex quo flos immortalitatis germinavit. — S. Sabba in *Menæis Græcor.* die 16 Januarii.

Paradisus Dei, e quo fons vitæ æternæ Jesus Christus Dominus noster egressus est, qui potat omnes ad se venientes. — Petr. Diacon. *Serm. in Assumpt. B. V. M.*

Paradisus, in quo est lignum vitæ. — S. Andreas Cretensis, *Can. in Nativ. S. Joan. Præcurs.*

Paradisus spiritualis vitalis ligni salutis, quæ ipsum Edem satorem Christum in ea velut figuratum expressumque intus habuit, Christum, inquam, qui ineffabili virtute, instar fluminis ex fecunda ejus vulva egressus, quatuor velut initis orbis terræ faciem fluentis Evangelii irrigavit. — Idem orat. 1 in *Annunt. B. V. M.*

Paradisus immortalitatis. — Isychius, serm. 2 *De laud. B. V. M.*

Paradisus ratione pollens. — Anonymus in *Menæis Græcor.* die 4 Junii.

Paradisus Dei amœnissimus et rationalis, ad orientem voluntatis Dei plantatus, ipsi Deo floridum lilium et immarcescibilem proferens rosam ; ac nobis, qui ad occidentem mortis pestilentem ebibimus, animisque perniciosam amaritudinem. — S. German. Constant. orat. 1 in *Præsev. B. V. M.*

Paradisus, in quo floret vitale lignum ad sciendam veritatem, quod qui degustant, immortalitatem consequuntur. — Ibid.

Paradisus perennis. — Idem, orat. 2 in *Dormit. B. V. M.*

Paradisus terrestris, a Deo consitus, ex quo imperavit Deus Cherubinibus, ut quas accepit a natura leges, ad sanctitatem excolerent, enseque igneum circa eam in orbem rotarent, ipsamque ab omnibus fraudulentis serpentis insidiis tuerentur. — Idem in *Annunt. B. V. M.*

Paradisus mysticus, illaborate germinans Christum. — Cosmas Hierosolym. in *Theogoniam hymn.* 12.

Paradisus, ad quem serpens aditum non habuit. — S. Joan. Damascen. orat. 2 *De Assumpt. B. V. M.*

Paradisus ligni vitæ. — Idem orat. 3 *De Assumpt. B. V. M.*

Paradisus deliciarum perpetuarum. — Idem in *octoech. Græcor.*

Paradisus rationalis. — Ibid.

Paradisus voluptuosus. — Ibid.

Paradisus, prædium Edem beatius, ubi virtutis planta omni virore germinavit ; ac in quo arbor

vitæ enituit; cujus commercio ad pristinam vitam redimus, terga dante atque cedente flammæ gladio, uti scriptum est.—S. Jo. Damascenus orat. 4 *De Nativit. B. V. M.*

Paradisus spiritualis novi Adami, in quo condemnatio abrogata, in quo vitæ lignum consitum, in quo nuditas nostra contexta est.—Idem orat. 2 *De Assumpt. sive Dormit. B. V. M.*

Paradisus voluptatis. — Idem in *Menæis Græcor.* die 27 Januar.

Paradisus spiritualis, quæ cum qui paradisum plantaverat, ex incontaminatis suis progenit visceribus. — Joan. Eubæus *Orat. in Concept. SS. Dei Genitricis.*

Paradisus animatus, in cujus medio est arbor vitæ Dominus, qui dulcedine sua vivificat omnes sui participes, et corruptioni obnoxios. — S. Joseph. Hymn. in *Mariæli.*

Paradisus refulgens, qui splendide effloruit, et hominibus paradisum, et cum Christo reconciliationem acquisivit. — Ibid.

Paradisus novus habens in medio sui lignum vitæ, ex quo comedens Adam a mala morte liberatur. — Ibid.

Paradisus novus, in quo vitæ lignum signum est, cujus esca eos, qui per escam ceciderant, novæ vitæ restituit. — Ibid.

Paradisus, quæ vitæ lignum semper habuit in medio sui. — Ibid.

Paradisus, per quam paradiso deliciarum digni facti sumus. — Ibid.

Paradisus animatus. — Cosmas Vestitor, *Orat. in SS. Joachim et Annam Dei Genitr. parentes.*

Paradisus, cujus fructum edentes, insitam nobis et interitus effectricem rubiginem abjicimus, et ad floridam senique expertem formam traducti sumus. — Leo imperat. in *Orat. de Annunt. B. V. M.*

Paradisus, e quo planta pullulavit immortalis. — Idem in *Orat. de Nativ. B. V. M.*

Paradisus beatitudinis. — Guerrius abbas serm. 2 *De Annunt. B. V. M.*

Paradisus deliciarum. — Radulphus Ardens hom. 2 in *Nativit. B. V. M.*

Paradisus cælestis, cælestis boni plenitudine. — Hugo Victorin., *Serm. in Nativit. B. V. M., qui est in ordine 34.*

Paradisus deliciarum. — Idem lib. III *Erudition. theologicar. ex Miscellaneor.* II, tit. 125.

Paradisus, a Deo plantatus, ut illum ingredienti, lignum vitæ æternæ comedamus, et non moriamur. — Rupert. abbas lib. IV *Comment. in Cantic. canticor.*

Paradisus, de quo ille fluvius, sive illud flumen egressum est, de quo Psalmista dicit : « Fluminis impetus lætificat civitatem Dei, » qui inde dividitur in quatuor Evangelia. — Ibid.

Paradisus novus et cælestis, in quo non posuit Deus hominem, quem formaverat, sicut in paradiso

antiquo et terrestri, sed formavit hominem, qui apud ipsum in principio erat. — Ibid.

Paradisus Dei, quia lignum vitæ mundo protulit, de quo qui manducaverit, vivet in æternum. — D. Bernard. in *Deprecat. et laude elegantissima ad B. V. M.*

Paradisus, de qua egreditur fons gratiæ, qui distenditur per mundum, et extenditur usque ad mundi terminum. — Richard. Victorin. in *Exposit. Cantic. canticor.* cap. 23.

Paradisus deliciarum. — Petrus Blesensis serm. 38.

Paradisus Filii Dei. — Petrus Cellensis serm. 7 *De Assumpt. B. V. M.*

Paradisus paradiso terrestri præstantior, quia, si in paradiso illo serpens cum homine reperitur, in Virgine solius Spiritus sancti obumbratio cum Jesu suscipitur. — Idem in *Serm. de B. V. M.*

Paradisus serpentem lividum non admittens. — Philipp. abbas, lib. IV in *Cantic. canticorum*, cap. 25.

Paradisus novus et cælestis, de quo flumen illud egressum est, de quo legitur : « Fluminis impetus lætificat civitatem Dei. » — Guilielm. Parvus in cap. 1 *Cantic.*

Paradisus deliciarum. — Theodor. Lascaris imperator in *Can. ad SS. V. Deiparam.*

Paradisus fecunde germinans. — Ibid.

Paradisus vernans, in qua viret noster visus, de qua surgit flos dulcoris, de qua fluit fons amoris, et omne quod est optimum. — B. Joseph Steinfel. *Opusc.* 4.

Paradisus, cujus ligna non fructificarunt juxta genus suum, sed supra genus suum, dum Unigenitum Dei concepit et peperit, virginitatis gloria permanente. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. V. M.* lib. XII.

Paradisus, de quo exivit fluvius Dioryx, id est Dei Filius, qui se comparat fluvio, dicens: Ego quasi fluvius Dioryx; si enim Dioryx interpretatur *medicamentum generationis*, partus virgineus *medicamentum* fuit generationis humanæ in peccato primi hominis lethaliter vulneratæ. — Ibid.

Paradisus, in quo crevit ille fructus vitæ, de quo qui digne manducaverit, mortem non videbit in æternum, Joan. VIII. — Ibid.

Paradisus, in quo honorifice positus est secundus Adam, Gen. II, quia salvo pudore materno. — Ibid.

Paradisus non apertus serpenti, qui seduxit Evam, sed conclusus contra omne nocivum. — Ibid.

Paradisus terrestris, quia si ex paradiso terrestri fluvius egrediens quatuor fluviis totam terram irrigat; Christus Dei sapientia, qui aquæ sapientiæ salutaris se comparat, Eccli. XV, et, dicit Eccli. XXIV: Ego quasi fluvius Dioryx egrediens per carnalem nativitatem de beata Virgine, quatuor fluminibus Evangeliorum totam terram Ecclesiæ copiose irrigat et fecundat. — Ibid.

Paradisus terrestris, quia si ibi crescunt lignum vitæ et lignum scientiæ boni et mali, in beatæ Virginis utero paulatim secundum carnem adolevit Christus, « lignum plantatum secus decursus aquarum » Psalm. 1, qui est lignum scientiæ, « in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi, » ad Coloss. 11, et lignum vitæ, unde Joan. xiv : « Ego sum veritas, et vita. » — Rich. a S. Laur. *De laud. B. V. M.* lib. xii.

Paradisus terrestris, quia si in paradiso terrestri non est homo carnaliter genitus, sed divina virtute positus, sicut legitur Genes. 11, « Tulit Deus hominem, et posuit in paradiso voluptatis. » Similiter et « Secundus homo de cælo cælestis, » 1 Cor. xv, non generatione carnali in beatam Virginem venit, sed solo opere Trinitatis. — Ibid.

Paradisus terrestris, quia si in paradiso terrestri positus est Adam, ut operaretur et custodiret illum : in beata Virgine positus est Christus homo, ut operaretur in ea fecunditatem, ut custodiret in ea illibatam virginitatem, operatus est, unde ipsa dicit Luc. 11, « Quia fecit mihi magna, » custodivit eam, integram conservavit, operatus est dum fecundavit, custodivit, dum florem non abstulit. — Ibid.

Paradisus terrestris, quia, si paradisus terrestris, aquis diluvii non contingitur : beatæ Virginis sublimem conversationem, quæ vere erat in cælis, non attigit illud diluvium, de quo dicitur Osee 14, « Maledictum et mendacium inundaverunt. » — Ibid.

Paradisus terrestris, quia, si paradisus terrestris custodia angelorum munitur, sicut legitur Gen. 11, beatam Virginem angeli sollicitè custodiebant, unde Cant. 11 : « Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt. » — Ibid.

Paradisus terrestris, quia si paradisus terrestris terra est superior et cælo inferior, beata Virgo omni puro homine qui de terra est, Joan. 11, superior : Deo qui habitu potestatis suæ omnia continet, inferior. — Ibid.

Paradisus terrestris, quia, si paradisus terrestris tertio die sæculi plantatur : beata Virgo post tempus ante legem, et tempus sub lege, tertio tempore sæculi, quod est gratiæ, virtutum plenitudine ornatur. — Ibid.

Paradisus terrestris, quia, si paradisus terrestris totum genus nostrum in gaudio enutrisset, nisi peccatum primi hominis impedisset : beata Virgo omnes homines sine personarum discretionem glorioso fructu ventris sui in gaudio æterno reficeret, nisi eorum peccata impedirent. — Ibid.

Paradisus in qua plantavit Deus lignum vitæ, quando ex ea Filius Dei, qui vita est, carnem assumpsit. — Joan. Halgrin. in cap. iv *Cantic. canticor.*

Paradisus sic a Domino conclusus, ut nulli hosti maligno ejus pateret ingressus. — Ibid.

Paradisus, habens mala punica in varietate virtutum, fructum pomorum in perfectione operum, cyprum cum nardo, illam fertilem uvarum, hanc

miri odoris herbam aromaticam, ob sobriam ebrietatem sensuum, et suave fragrantem opinionem virtutum, quibus adduntur crocus lætitiæ, fistula exspoliationis carnis, cinnamomum suavitatis, cum universis lignis Libani, per quæ virtutum universitates figurantur. Myrrha quoque mortificationis, et Aloes incorruptionis, cum omnibus primis unguentis, effusus in oratione ab illo unguento, quando consistens in capite, « descendit in barbam, barbam Aaron, » non illius veteris et significantis, sed novi et signati. — D. Amedeus hom. 7, *De laud. B. Virginis*

Paradisus cælestis. — D. Bonavent. in *Psalterio minori B. V.* Quinquagena 3.

Paradisus Dei, in benedictionibus multiplicium deliciarum spiritualium. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 5.

Paradisus Dei, non solum mente, sed et ventre continens in se lignum vitæ, Jesum Christum. — Ibid. cap. 12.

Paradisus Dei specialis. — Ibid. cap. 9.

Paradisus divinarum deliciarum. — Albert. Magn. in *Postillis* super cap. xi *Luc.*

Paradisus plantationis. — Idem, in *Biblia Mariæ* super lib. *Genesis*.

Paradisus voluptatis a principio, in quo posuit Deus hominem, id est Christum, quem formaverat. — Idem, super *Missus est*, cap. 150.

Paradisus deliciarum, in quo fuit cedrus contemplationis excelsæ, cypressus odoriferæ famæ, palma gloriosæ victoriæ, rosa patientiæ, oliva misericordiæ, et platanus fidei perfectæ. — Jacobus de Voragine in *Mariæ*, sermone 2 P.

Paradisus valde amœnus ob arborum diversitatem, ob rivulorum jucunditatem, ob auræ tenuis gratum refrigerium, ob avium cantum, ob dulcedinem fructuum et pomorum. — Ibid.

Paradisus fructus vitæ. — Joan. Hondericus Hymn. 1, *De partu virgineo*.

Paradisus Dei in anima sua. — Jo. Taulerus *serm. in festo Annunt. B. Virg.*

Paradisus amœnissima omnigenæ voluptatis. — Henricus Suso in capite 16, *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus*.

Paradisus, in quo ortus est fructus ligni vitalis omne delectamentum et gaudium in se continens. — Ibid.

Paradisus multo præstantior terrestri illa, ex qua ejecti sumus, paradiso. — Ibid.

Paradisus cælestis. Ern. Prag. in *Mariæ*, cap. 2.

Paradisus afflictorum. — Barthol. de Pisis libr. 1 *De laud. Virg.*, fructu 2.

Paradisus vitalis D. Jo. Rusbroch., lib. 11, *De ornatu spirituali nuptiarum*.

Paradisus deliciarum, quia spiritualium copia deliciarum fuit in ea, dum ageret in terris, recondita, propter virtutum omnium perfectionem, divinæ consolationis assiduitatem, familiarem cum

angelis locutionem, assiduam plene divinarum contemplationem, et actualem divinæ majestatis fruitionem. — Antonius Poëq. serm. 1 *De Concep. B. Virg.*

Paradisus, quæ ne ad momentum quidem serpentis admisit ingressum. — Ibid.

Paradisus, talis nobis, et de nobis a Domino plantatus, in cujus medio poneretur lignum vitæ temporis veniente plenitudine, quod redemptionis et glorificationis humanæ fructum ferret in tempore suo, ad cœlestem evecturus paradisum pios hujus cultores paradisi. — Ibid.

Paradisus voluptatis, quam divina clementia plantavit ab initio, et ante sæcula, dignitate et prævisione, non existentia, et actuali in esse productione, in cujus medio poneretur lignum vitæ, cujus folia ad sanitatem gentium, et fructus dulces ad vescendum, quam donari voluit gratiarum et privilegiorum munere singulari, ne quo possit morsu serpentis attingi, aut illius infici flatu letifero, cujus caput virulentum mira foret virtute contritura. — Ibid.

Paradisus amœnissimus, in quo fuit fons copiosus, clarus, perlucidus, diffundens ex se rivos limpidissimarum meditationum sanctissimarumque affectionum. — Dionys. Carthus. in *Cant.* art. 12.

Paradisus cœlestium gaudiorum, mysticarum secretarum nuptiarum, quibus unita est verbo æterno natura humana. — Idem, lib. 1, *De laud.* Virg. art. 20.

Paradisus vernans, in qua viget noster visus, de qua surgit flos decoris, de qua fluit fons amoris, et omne quod est optimum. — Joannes Gerson in *Josephina*.

Paradisus, ad quam aquæ diluvii, id est peccati originalis, non pervenerunt. — Bernard. de Busto in *Mariali*, serm. 8 *De Concep. beatæ Mariæ Virgin.*

Paradisus amœnissimus. — Idem, serm. 1 *De Assimilat. B. M. Virg.*

Paradisus cœlestis, ad cujus custodiam collocavit Deus multos angelos, et flammam ignis Spiritus sancti ad defendendum, ne aliquis dæmon unquam in eum introiret per peccatum, et non solum ad custodiendum ipsum paradisum, sed etiam eos qui in illum per devotionem ingrediuntur. — Ibid.

Paradisus in benedictionibus Eccli. xxiv. — Ibid.

Paradisus virginalis. — Ibid.

Paradisus voluptatis in partibus orientis, id est gratiæ, a Deo plantatus. — Ibid.

Paradisus omnium cœlestium divitiarum. — Jo. Truth. lib. 1 *De mirac. B. V. in Urtic.* cap. 6.

Paradisus Dei nostri. — Mauritius de Villa Prob. serm. 52, *Coronæ novæ B. Mariæ*.

Paradisus voluptatis a principio, in quo posuit Deus hominem, id est Christum quem formaverat. — Ibid.

Paradisus voluptatis, in qua fuerunt cedrus contemplationis excelsæ, cypressus odoriferæ famæ, palma gloriosæ victoriæ, rosa patientiæ, oliva

misericiordiæ, platanus fidei perfectæ. — Ibid. serm. 2.

Paradisus spiritualis pulcherrimus deliciarum Dei, quam plantavit Dominus ab initio, eam prædestinando, eam præfigurando, et eam suo ordine producendo: in cujus medio posuit lignum vitæ Christum, mundi Salvatorem, de Virgine creatum, ut custodiret illam, et in ea operaretur « magna, qui potens est, et sanctum nomen ejus. » — Dionys. Fab. tract. 1 *De Concep. B. V. M.*

Paradisus Virginalis, cui adfuit fons gratiæ spiritualis, infundens et irrigans universam superficiem terræ: fluens oleo misericordiæ, compassionis, pietatis, lacte et melle summæ ac sempiternæ dulcedinis, qui et dividitur in quatuor, omnem terram reddens aptam frugibus alendis, et universis gratiarum charismatibus recipiendis. — Ibid.

Paradisus Virginalis, ex qua fons divinus, id est fontana Paracliti Spiritus sancti gratia manere dignatus est, tanta copia spiritualium charismatum rigans, et inebrians massam generis humani, ut cum sanctorum et electorum omnium cedris, olivis et vineis, lignum etiam vitæ, Christum, scilicet Deum et hominem nasci fecerit de terra virginæ carnis benedicta, in qua ab ipsa hora suæ Conceptionis accepit ex eo ipso plenitudinem beatitudinis. — Ibid.

Paradisus Dei, — S. Thom. de Villanova in conc. 2, *De Assumpt. B. V. Mariæ*.

Paradisus amœnus sacrarum deliciarum. — Ludov. Blossius in *Endologia* 3 ad *B. V. Mariam*

Paradisus beata affluens consolationum deliciis. — Idem in *Endologia* 2 ad *B. V. Mariam*.

Paradisus voluptatis. — Idem in *orat. ad SS. Virgin. Mariam*, quæ exstat in ejus *Scriniolo spirituali*.

Paradisi amœnitas, ex qua pependit multis diebus infans Deus. — Joan. a Jesu Maria, tom. II Oper. suor., pag. 65 *Theol. mysticæ*.

Parens beatissima. — Melito Sardensis in libello *De transitu B. V. Mariæ*.

Parens Dei. — Titus Bost. in comment. super cap. 1 *Lucæ*.

Parens nostra secundum generis prosapiæque rationem. — D. Athanas. *Serm. de SS. V. Deipara*.

Parens omnium — D. Ephrem in *Serm. de laud. B. V. Mariæ*.

Parens expers laboris et doloris. — D. Greg. Nazianz. in *Tragœdia de Christo patiente*.

Parens, quæ Christum dedit luci. — Ibid.

Parens Verbi. — Ibid.

Parens Conditoris nostrum omnium. — S. Proclus orat. 6, quæ est *De laud. B. V. Mariæ*.

Parens sancta, cujus viscera cœlestis intravit gratia. — Sedulius in hymn. de Christo, qui incipit: *A solis ortus cardine*

Parens Dei intemerata. — Eutychianus in *Vita Theophili*.

Parens Dei mundo desiderata. — Ibid.

Parens Dei semper virgo. — Eutych. in *Vita Theophili*.

Parens Dei veneranda, et omnibus laudibus celebranda, quæ est sola casta et pura, quæ est sola sancta anima et corpore, quæ sola habet fiduciam ad eum qui est natus ex ipsa. — Ibid.

Parens gaudii incomprehensibilis. — S. Andreas Cretensis *Orat. in Annuntiat. B. V. Mariæ*.

Parens prolis sine patre. — Idem *Orat. de Nativ. B. V. Mariæ*.

Parens Agni et Pastoris. — S. Germ. *orat. 2 in Dormit. B. V. Mariæ*.

Parens vitæ. — Ibid.

Parens Dei summopere admiranda, cujus venter cælum est, in quo habitavit is qui nullo loco capi potest. — S. Jo. Damasc. *orat. 2 De Nativ. B. V. Mariæ*.

Parens gloriæ. — Idem *orat. 2 De Assumpt. sive Dormit. B. Mariæ*.

Parens sanctissima, per quam salutem consecuti cælitus sumus. — Idem in carmine *De Epiphania*.

Parens sine concubitu, quæ nuptialis viri concubitus ignara ubera, quæ lactarent infantem, ut cæteræ matres habuit, e quibus lac emulgitur virginum alens universa. — Idem *orat. 4 De Nativ. B. V. Mariæ*.

Parens vitæ, cujus laudes cantare decet, sola enim ventre clausit λόγον, ægris medelam qui tulit mortalibus. — Idem in carmine *De Pentecoste*.

Parens Verbi. — Photius Constantinopolit. *Orat. in B. V. Nativ.*

Parens absque dolore. — Jo. Geom. in *B. V. Mar. hymn. 1.*

Parens grata sophiæ rationis et æqui. — Idem in *B. V. Mar. hymn. III*

Parens luminis. — Idem in *B. V. Mar. Hymn. II.*

Parens pulchra, casta, gravidata Verbo. — Ibid.

Parens Dei Regis justitiæ. — Theophylactus in *Orat. de Præsentat. B. V. Mariæ*

Parens parientis. — D. Petr. Damian. *Hom. in Nativ. B. V. Mariæ*.

Parens salutis et salvatorum. — S. Anselm. in *Orat. ad B. V. Mariam*.

Parens summi nati. — Goffridus abbas in *Orat. ad Matrem Domini*.

Parens nostri parentis. — Petr. Maurit. Cluniacensis prosa in honorem Matris Domini.

Parens Jesu. — Arnold. Carnotens. in tractat. *De laudib. B. V. Mariæ*.

Parens justitiæ. — Adam. de Persenia *Serm. in Annunt. B. V. Mariæ*.

Parens Jesu Christi sancta. — Innocentius Papa III in *Hymno de SS. V. Maria*.

Parens singularis et unica dilecti sui. — Rich. a S. Laur. *De laudib. B. V. Mariæ*, lib. VI.

Parens alma Domini. — D. Amedeus hom. 8 *De laud. B. V. Mariæ*.

Parens charissima, per cujus castissima viscera

Verbum Dei venit ad nos. — Idem hom. 7 *De laud. B. V. Mar. Deip.*

Parens absque nævo. — D. Bonavent. in *Psalterio minori B. V. Quinquagen. 3.*

Parens casta. — Idem in *Opusc. de Compassione B. V. Mariæ*.

Parens Dei intacta. — Idem in *Psalterio minori B. V. Mariæ. Quinquagen. 2.*

Parens Patris. — Idem in *Psalterio minori B. V. Mariæ. Quinquagen. 1.*

Parens, cujus imperio paret Rex majestatis. — Joan. Hondom. in *invocatione SS. Deiparæ*.

Parens eximia. — Idem Hymn. 2. *De partu virginico et lactatione pueri Jesu*

Parens Filii Dei. — Joan. Taulerus *Serm. in festo Annuntiat. B. V. Mariæ*.

Parens longe piissima Unigeniti Dei. — Idem in tractatu *De 10 Cæcitatibus*, cap. 11.

Parens nostra longe fidelissima. — Ibid.

Parens omnium. — Isidor. Thessalonic. *Orat. De Assumpt. B. V. Mariæ*.

Parens et virgo simul. — D. Bernardin. Senensis, tom. I, *serm. 52.*

Parens fidentissima. — Martin. de Magistris in *Exposit. super cantic. Salve, Regina*.

Parens illustrissima. — Ibid.

Parens inclyta pietatis. — Ibid.

Parens misericordiæ. — Ibid.

Parens piissima Dei atque hominum. — Ibid.

Parens Principis misericordiæ. — Ibid.

Parens Deifera. — Dionys. Carthus. in cap. xxxi *Proverb.*

Parens salutipara. — Bapt. Mantuan. lib. XII, *De sacris diebus* ad diem 8 Decemb.

Parens orphanorum. — Bernardin. de Busto, *serm. 1 De Nativ. B. V. Mariæ*.

Parens restaurativa omnium creaturarum. — *serm. 2 De Assumptione B. V. Mariæ*.

Parens Christi sacratissima. — Joan. Trith. *De miraculis B. Virg. Mariæ prope Dittelbach*. lib. 1, cap. 14.

Parens Dei lucidissima. — Idem lib. III *De mirac. B. V. Mariæ in Urticeto*.

Parens Dei sancta. — Ibid. lib. III, in *Præfatione*.

Parens Dei superinnocentissima. — Idem *De mirac. B. V. M. prope Dittelbach*. lib. 1, cap. 2.

Parens omnipotentis Dei sanctissima. — Ibid. lib. 1, cap. 4.

Parens omnium in fide Christi viventium. — Ibid. lib. 1, *De mirac. B. V. M. in Urtic.* cap. 8.

Parens salutis nostræ. — Idem cap. 2.

Parens beatissima summæ clementiæ summæque lætitiæ, per quam cœlestis benedictio et felicitas æterna ad nos dimanavit. — Ludov. Bloisius in *Endologia II, ad B. V. M.*

Parens pietatis dulcissima, quæ fideles sui cultores feliciter transfert ad amœnas paradisi mansiones. — Idem in *Endolog. XXI ad B. V. M.*

Parens magna magni Dei. — Justus Lipsius in *D. Virg. Aspricollens.* cap. 30.

Parens sacræ partitionis. — Ibid.

Parens cœlestis eloquentiæ, e ejus ore melle dulcior fluit oratio, quæ linguam disertam adeptas, et desideriorum verba capis, remitte mihi, ut refrigerer responso tuo, cui tota patet anima mea. — Joan. a Jesu-Maria, tom. II Oper. suor. *Tract. myst.* pag. 65.

PARIES mundi. — S. Andreas Cretensis, *Can. in S. Andr. apostolum.*

Paries firmissimus multitudinis Christianorum. — Jacob. monachus, in *Mariali*, orat. 6.

PARS, quæ insolubiliter et non per divisionem Deo uniti hominem. — S. Andr. Cretensis, orat. 3, *De Dormit. B. V. M.*

Pars Dei. — Radulphus Ardens, hom. 1, in *Assumpt. B. V. M.*

Pars magnæ sanctæ civitatis Sjon. — Rupert. abbas lib. II *Comment. in Isaiam*, cap. 51.

Pars magna sanctæ Ecclesiæ. — Ibid.

Pars optima prioris Ecclesiæ. — Idem, lib. I *De operibus Spiritus sancti*, cap. 8.

Pars absque parte. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. V. Quinquagena* 2.

Pars una, quam Jacob, id est, Deus Pater in gladio et arcu tulit de manu Amorrhæi, et dedit Joseph, id est Christo Filio suo. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ super lib. Gen.*

Pars non modica lætitiæ, et exultationis sanctorum. — Joan. Picus, lib. III in *Cant.* cap. 16.

PARTICIPATIO affluens bonis omnibus virtutum. — S. Joan. Damasc. in orat. 4, *De Nativit. B. V. M.*

PARTUS, quo bona vim omnem intellectus superantia genitoribus comparata sunt. — Georgius Nicomed. orat. 1, *De Præsent. B. V. M.*

Partus optimus ex bonis lumbis redditus. — Jacobus Monachus, in *Mariali*, orat. 2.

Partus, qui auctoribus suis ineffabilia bona conciliavit. — Idem, in *Mariali*, orat. 2.

Partus precum timorisque Dei. — Isidorus Thessalonic. in *Orat. de Nativ. B. V. M.*

PASCUA. — D. Bernard. serm. 3, super *Salve Regina*

Pascua virens fide, et virtutibus, et æterna perseverantia sanctitatis. — Rich. a S. Laurent. *De laud. B. V. M.* lib. VIII.

PASSERULUS nitidissimus absque ulla nævi umbra. — S. Joan. Damasc. in *Menæis Græcor.* die 22 Januarii.

PASTOR bonus, pascens Ecclesiam continue benedicto fructu ventris sui, pane angelorum in ipsa formato, in Sacramento altaris nobis ministrato. — D. Antonin. in *Summ.* part. IV, tit. 15, cap. 19.

PATER Christi, non enim Christus alium Patrem habuit in terris. — D. Antonin. in *Summ.* part. IV, tit. 15, cap. 41.

PATRIA exsilibus. — Barthol. de Pisis, lib. I, *De laud. B. V. M.* fruct. 10.

Patria exsilibus. — Bernardin. de Bust. serm. 3, *De Nativ. B. V. M.*

PATROCINATRIX perpetua eorum qui illam honorant. — S. Joan. Damascen. in *Paracl. B. V. M.*
Patrocinatrix semper fidelium. — Idem in *Octoech. Græcorum.*

Patrocinatrix continua terrigenarum. — D. Fulbert. Carnotens. serm. 1, *De Nativ. B. M.*

PATROCINIUM commune omnium. — S. German. Constant. orat. 2, in *Præsent. B. V. M.*

Patrocinium inconcussum. — Idem, orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Patrocinium omnium Christianorum. — Idem, in suo *Mariali*, fragm. 13.

Patrocinium validissimum. — Idem, orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Patrocinium animarum nostrarum. — S. Joan. Damasc. *Octoech. Græcorum.*

Patrocinium generis hominum. — Ibid.

Patrocinium inexpugnabile Christianorum. — Ibid

Patrocinium nostrum unicum. — Idem, *Can. in S. Leontium.*

Patrocinium omnium fidelium. — Idem, *Can. in S. Alben*

Patrocinium Christianorum, quod pudore non confunditur. — S. Joan. Damasc. in *Paracl. B. V. M.*

Patrocinium divinum salvans nos a passignibus, et concupiscentiarum nebulam dissolvens. — Ibid.

Patrocinium fidelium in hora mortis. — Ibid.

Patrocinium formidabile servorum suorum. — Ibid.

Patrocinium forte suos salvans famulos. — Idem in *Cant. Græcor. sono* 1.

Patrocinium mundi. — Idem in *Paracl. B. V. M.*

Patrocinium nostrum firmissimum. — Ibid.

Patrocinium nostrum in tempore resolutionis nostræ. — Ibid.

Patrocinium nostrum post Deum. — Ibid.

Patrocinium omnium a gravissima damnationis sententia liberans nos. — Ibid

Patrocinium omnium, quod confundi non potest. — Ibid

Patrocinium peccatorum. — Ibid.

Patrocinium validum liberans nos ab angustiis, passionibus, peccatis, et igne sempiterno. — Ibid.

Patrocinium vitæ nostræ. — Ibid.

Patrocinium mundi, per cujus intercessionem mundus ipse consistit. — Theostericus, in *Vita S. Nicetæ*, apud Surium, tom. II, die 3 Aprilis.

Patrocinium animarum nostrarum. — S. Joseph hymnograph. in *Mariali.*

Patrocinium eorum qui eam laudant. — Ibid.

Patrocinium fidelium, quod pudore non confunditur. — S. Jos. Hymnogr. in *Mariali*.

Patrocinium fervens servorum suorum apud Deum. — Ibid.

Patrocinium firmissimum piorum. — Ibid.

Patrocinium liberans nos ab omni tribulatione. — Ibid.

Patrocinium omnium fidelium, assistens et auxilians nobis a molestiis vitæ circumventis, neque permittens nos fluctibus illius immodicis agitari ac conteri. — Ibid.

Patrocinium omnium fidelium, qui in profundo malorum, et in salo tribulationum periclitantur. — Ibid.

Patrocinium omnium, qui in ea confidunt. — Ibid.

Patrocinium omnium, qui laboribus conficiuntur et exclamant. « Benedictus Deus Patrum nostrorum. » — Ibid.

Patrocinium peccatorum. — Ibid.

Patrocinium unicum fidelium. — Ibid.

Patrocinium universorum a Deo constituta. — Ibid.

Patrocinium verum Christianorum. — Euthymius, *Encomio in adorationem venerandæ zonæ SS. Deiparæ, et fasciarum Domini*.

Patrona nostra acceptissima erga Filium suum. — D. Gregor. Nazianz. in *Tragœdia de Christo patiente*.

Patrona omnium inique oppressorum. — S. Sabas in *Menæis Græcor.* die 28 Januarii.

Patrona sermonis. — S. Andr. Cretens. orat. 8, *De Dormit.* SS. V. M.

Patrona unica sub pallium suum confugientium clientulorum. — Anonymus, in *Menæis Græcorum*, die 4 Januarii.

Patrona peccatorum. — S. Germ. Const. in orat. 3, *De Assumpt. B. V.*

Patrona populi fidelis. — Idem *Orat. in zonam Deipæ*

Patrona eorum, qui in necessitatibus, et rebus adversis versantur. — S. J. Damasc. in *Parach. B. Virginis*.

Patrona firma ac immobilis vitæ nostræ. — Ibid.

Patrona hominum a Deo constituta. — Ibid.

Patrona immaculata et pura. — Ibid.

Patrona in periculis, quæ non confunditur. — Ibid.

Patrona mundi, a Filio ac Deo suo constituta. — Ibid.

Patrona nostra bona. — Ibid.

Patrona nostra apud Deum confessionem repulsæ non patiens. — Ibid.

Patrona nostra, quæ pudore non suffunditur. — Ibid.

Patrona quam mundo constituit Deus Patrum nostrorum benedictus. — Ibid.

Patrona vitæ nostræ. — Ibid.

Patrona gloriosa peccatorum, quæ Redemptorem ac Salvatorem peperit. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Patrona nostra apud Christum, ut liberemur ab æterno iudicio, et ab omnimoda sapientis læsione. — Ibid.

Patrona vitæ nostræ. — Ibid.

Patrona Christianorum. — Ibid.

Patrona omnium. — Idiota, in *Contemplatione de SS. V. M.*

Patrona peccatorum. — D. Anselmus, in *Hymno B. Dei Genitricis*.

Patrona diligens nobis auxilium proposita inter tentationum impetus, inter omnes periculorum angustias, inter omnia quæ timere potest humana miseria. — Petrus Bles. serm. 34.

Patrona gregis Christiani, quæ non solum ante faciem nostram per exempli ducatum ingreditur, sed et a tergo nos contra spiritualia tela nequitæ brachio non carneo tuetur. — Guillelmus Parvus, in *Cant.* cap. i.

Patrona omnium. — Absalon. abb. serm. 2, *De Assumpt. B. Virg.*

Patrona mundi invicta. — Theodorus Lasch. imperator, in *Can. ad SS. Deiparam*.

Patrona nostra vere. — Ibid.

Patrona cunctorum hominum, ipsius opem flagitantium. — J. Taulerus, *Serm. in festo Annunt. B. M. V.*

Patrona miseri peccatoris. — Henricus Suso, in cap. 16 *Dialogi Sapientiæ et Ministri ejus*.

Patrona nostra. — Martinus a Magistris in Expositione super cant. *Salve Regina*.

Patrona compatiens miseriis nostris. — D. Antoninus, in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 44.

Patrona humani generis. — Joan. Turrecremata, in Proœmio sui tractatus *De Concept. B. V.*

Patrona summa, per cujus manus judicia superna transeunt et implentur. — Thomas a Kempis, in iii part. *Sermonum*, serm. 2.

Patrona felix, quæ nescit non esse propitia in gregem suum: hostem sævire non sinit: opem non tardat suæ benevolentiae, cui obicem objici non permittit: quodque sua virtute jusserit, totum confirmat. — Balduin. Leersius, in *Collectaneo exemplar.* cap. 3.

Patrona labe carens. — Joan. Palconydorus, in prologo *Fasciculi tripartiti historiarum ord. Carmelit.*

Patrona fidelis, in cunctis tribulationibus nostris ad Filium. — Joan. Trith. lib. ii *De miraculis B. V. in Urticeto*, cap. 10.

Patrona mitissima generis humani. — Ibid. lib. iii.

Patrona nostra amica, et potens ad Filium. — Idem, *De miraculis B. Virg. prope Dittelbach.* lib. i, cap. 11.

Patrona pientissima humani generis, in omni periculo, in omni necessitate, et in omni molestia

mentis et corporis fiducialiter invocanda. — Idem lib. II *De Mirac. B. V. in Urticeto*, cap. 1.

Patrona omnis populi fidelis. — Idem *De Mirac. B. V. prope Dittelbach*, lib. I, cap. 9.

Patrona pientissima miserorum. — Idem, lib. I *De Mirac. B. V. in Urticeto*, cap. 1.

Patrona promota in tribulationibus. — Ibid. lib. II.

Patrona promptissima humano generi ad Filium. — Ibid. lib. I, cap. 9.

Patrona sapiens, et potentia plenissima. — Maurrit. de Villa Probata, serm. 21, *Coronæ novæ B. V. M.*

Patrona nostra unica, ad quam omnes aspicimus. — S. Thom. de Villa Nova, conc. 3, *De Nativit. B. V. M.*

Patrona benignissima. — Justus Lipsius, in *Diva Halensi*, cap. 14.

Patrona in periculis, in molestiis, et in omni vitæ cursu. — Ibid. cap. 1.

Patrona singularis hominum peccatorum. — Robert. Bellarm. in *Conc. de Assumpt. B. V. M.*

Pavor spiritualibus nequitiis. — D. Laur. Justin. in lib. *De casto connubio verbi et animæ*, cap. 9.

PAUSATIO fessis. — Alan. de Insul. in *Anti-claud.* lib. V.

PAX mundi. — D. Ephræm *Serm. De laud. B. V. M.*

Pax eorum, qui oppugnantur. — S. Sabba, in *Menæis Græcor.* die 24 Februar.

Pax eorum, qui bellum sustinent. — Theod. Lascaris imperator, in *Can. ad SS. Deiparam.*

Pax beata cordium. — D. Bonav. in *Psalterio B. V. M.*

Pax Domini. — Albertus Magn. super *Missus est*, cap. 121.

PECULIUM Christi. — D. Athanas. *Orat. in Purific. B. V. M.*

PECUS Dei signatum. — Matthæus Cantacuzen. in *Can.* cap. 8.

PELAGUS Virgineum. — D. Basilus Seleuc. *Orat. in Annunt. Deip. Virg.*

Pelagus gaudii inexhaustum. — S. Joan. Damascen. *Orat. 2, De Dormit. B. V. M.*

Pelagus gratiarum. — Idem *orat. 1, De Nativit. B. V. M.*

Pelagus intimæ pietatis. — Idem in *Paract. B. V. M.*

Pelagus miserationum. — Ibid.

Pelagus sanationum. — Idem, *orat. 2, De Assumpt. sive Dormit. B. V. M.*

Pelagus inenarrabile. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Pelagus immensum scientiæ, perpetuæ lætitiæ, dignos. faciens eos qui eam honorant. — Theod. Lasc. imp. in *Can. ad SS. Deipar.*

Pelagus formositatis. — Isidor. Thessal. *Orat. de Annunt. B. V. M.*

Pelagus dulcoris, fons pietatis, et flumen bonitatis. — Arnold. Bostius, cap. 4, § 5, lib. *De patron. et patrocin. Deip. Virg. Mariæ in sibi dicatum Carmeli Ordin.*

Pelagus repellens a nobis undas tentationum. *Pelagus* enim dicitur quasi pellens undas. — Bernardin. de Bust. serm. 2, *De Assimil. B. M.*

Pelagus infinita multitudine gratiarum. — Marcus Viger. in *Decach. Christian.* lib. IV, cap. 14.

PELLIS Adami veneranda, ex qua pastor exortus est. — S. Joan. Damasc. in *Can. Græcor.* sono 1.

Pellis ovilla veneranda, et ex Adamo nata, e qua revera pellem eandem indutus processit pastor ille, qui totum hominem superexaltat propter incomprehensam misericordiam suam. — Idem in *Menæis Græcor.* die 22 Januarii.

Pellis veneranda Adæ, unde processit ille pastor, qui totum hominem vere induit. — Idem, *Can. in S. Andreæ apost.*

Pellis, ab illis quæ sunt carnis illo forti rasorio separata, quod acutius omni gladio ancipiti usque ad divisionem pertingere spiritus et animæ prædicatur, cujus tracta et detracta ferramento, affectiones et afflictiones corporis quasi nesciens diligit oblivisci, et in his quæ supra sunt extensa, eorum præcipue reminisci. — Philipp. abbas, lib. I in *Can.*, cap. 18.

Pellis, quam verus Salomon ad omne suum libitum informavit, detractam quippe a carnis concupiscentia, et affectu noxio pravitatis, manu misericordiæ in sublime extulit puritatis: et abrasis cupiditatibus, quasi colores varios stellatamque pulchritudinem superduxit, imo virtutum merita et cœlestem gratiam introduxit. — Ibid.

Pellis Salomonis, id est, veri pacifici Christi, tunc facta, quando idem Christus pro salute generis humani de ea nasci dignatus est. — Idem, tom. VI *Moralitatum in Cant.*

Pellis Salomonis, quam summus ille opifex, Salomonis nomine designatus, longe tamen amplioris benevolentiæ, sapientiæ, potentatus ab affectu detractam corporeo spirituali suo beneplacito sic aptavit, sic perunctam oleo gratiæ ad omnia, quæ digna fuerant, informavit, ut nulla rebellio, nulla prorsus in ea contrarietas haberetur, sed instar pellis ad obediendum agilis per omnia redderetur. — Idem lib. I in *Can.*, cap. 18.

Pellis veri pacifici, tegens arcam, id est, Christum. — Honorius Augustodun. in *Sigillo B. V. M.*

Pellis Salomonis, quæ molles erant, et fortes, et more pellium excarnatæ et extenuatæ, hyacinthinæ, et rubricatæ; talis enim fuit Maria fortis patientia, mollis obedientia, quasi distincta varietate virtutum ab omni carnalitate, et carnali voluptate separata per virginitatem; extenuata per paupertatem et humilitatem; hyacinthina per contemplationem, et desiderium supernorum; rubricata in

Filii Passione per animæ martyrium. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. V. M.* lib. v.

Pellis delicata veri Salomonis, Christi veri pacifici. — Joan. Halgrinus, in *Cant.* cap. 1

Pellis hyacinthina contemplatione cœlestium et amore. — Ibid.

Pellis protegens totum tabernaculum, id est sub umbra suæ protectionis, defendens totam Ecclesiam. — Ibid.

Pellis rubricata, quia per compassionem doloris tincta in Passione Filii. — Ibid.

Pellis Salomonis, quæ non typicam, sed veram Arcam, Christum videlicet, intra sua viscera continuit. — Ibid.

Pellis Christi multis tribulationibus exposita. — Jacob de Vorag. in *Mariali*, serm. 8 F.

Pellis, quæ os nostrum, id est Christum carne vestivit. — Ibid.

Pellis, quæ semper adhæsit ossi, id est Christo. — Ibid.

Pellis Salomonis propter mortificationem carnis, et propter varietatem virtutis: pelles enim Salomonis erant de coriis mortuorum animalium picturæ varietate colorum. — Alan. de Insul. in *Cant.* cap. 1.

Pellis separata ab ove in sua Conceptione, mundata sua sanctificatione, extensa per disciplinam, desiccata per abstinenciam, dealbata per continentiam, rasa per paupertatem, lenis per mansuetudinem, tenuis per humilitatem, punicata in Salutatione angelica, regulata in instructione ejusdem, in qua scriptum est digito Dei verbum illud abbreviatum, quod fecit Dominus super terram. (Isa. ix.) — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 85.

Pellis Christi. — Bernardin. de Bust. serm. 3, *De virtutib. Mariæ.*

Pellis Salomonis admirabilis. — Idem, in *Mariali*, serm. 6, *De Concept. B. V. M.*

PELVIS sic vocata, quod ibi pedes lavantur. Joan. III dicitur de Domino: « Misit aquam in pelvim, » id est implevit Mariam gratia, « et cœpit lavare pedes discipulorum, » hoc enim officium exemplo Filii implet in nobis humilis Virgo, quæ se semper ancillam exhibet, cujus est hoc officium. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. V. M.* lib. x.

PENARIUM vitæ, cui nihil potest auferri. — S. Andr. Cretensis. orat. *De Dormit. B. V. M.*

PENUS vitæ inviolabilis. — S. Andr. Cretensis orat. 3, *De Assumpt. B. V. M.*

PENUS inconsumpta et indeficiens medelarum. — Anonymus, in *Euchologio*, seu *Rituale Græcor.* in *Officio communis supplicationis.*

PERDUCTRIX hominis ad regna cœlestia. — D. Antoninus, in *Summa* part. iv, tit. 15, cap. 44.

Perductrix hominum ad societatem angelorum. — Ibid.

PEREMPTRIX diaboli pulcherrima. — S. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 24.

PERENNITAS longævitatæ eternæ. — Theod. Lascaris imperator, in *Orat. De Annunt. B. V. M.*

PERFECTIO studiosorum. — Georg. Nicomed. orat. 3, *De Concept. Deiparæ.*

Perfectio divinarum ordinationum. — S. German. Constant. orat. 2, in *Præsent. B. V. M.*

Perfectio eorum qui in virtute exerceantur. — Jacob. monach. in *Mariali*, orat. 1.

Perfectio totius creaturæ naturæ. Omnes enim naturas et mundi perfectiones, ultima sua perfectione Virgo sacra complexit per partum suum. — D. Bernardin. Senensis, tom. I, serm. 61.

Perfectio hominum. — D. Antonin. in *Summ.* part. III, tit. 31, cap. 2, § 2.

PERFUGIUM divinum conciliationis inter Deum atque homines. — S. Andr. Cretens. orat. 1, in *Annunt. B. V. M.*

Perfugium certissimum. — S. Germ. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Perfugium commune omnium Christianorum. — Idem *Serm. in Nativ. B. V. M.*

Perfugium nostrum. — Idem, orat. 2, in *Præsent. B. V. M.*

Perfugium validissimum peccatorum. — Idem, orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Perfugium totum mundum continens et servans. — Leo imperator in *Orat. de Assumpt. B. V. M.*

Perfugium peccatoris. — Goffridus abbas, in *Orat. ad Matrem Domini.*

Perfugium unicum peccatorum. — Henric. Suso, in cap. 16 *Dialogi Sapientiæ et Ministri ejus.*

PERGAMENUM virgineum purissimum sine noxa et nævo peccati, in quo scriptura præclara et character pulcherrimus verbi æterni scriptus est. — S. Thom. de Villa Nova in *Conc. 1 De Nativ. B. M.*

PERPETUATRIX omnis boni in nobis. — D. Bonav. in *Specul. B. V. M.* cap. 8.

PERSONA omnibus sanctis spectanda, atque imitanda, perfectior longe quam nostra oratione demonstrari possit. — D. Fulbert. Carnot. serm. 1, *De Nativ. B. V. M.*

Persona illustris, cujus vita non solum Ecclesias illustrat, sed et cœlos adornat. — Guericus abbas, serm. 2, *De Purific. B. V. M.*

Persona suprema ac dignissima in ecclesiastica hierarchia. — Albert. Magnus, super *Misus est*, cap. 68.

Persona, quæ nobis dona contulit cœlestia. — B. Casimir. Poloniæ princeps, in *Hymn. de B. V.*

Persona communis communem, non propriam vestigans utilitatem. — Joan. Picus lib. II, in *Cant.* cap. 1.

Pes claudo, id est peccatori, Job xxix. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ*, super lib. Job.

PETITIONARIA nostra apud Deum. — Jac. de Vorag. in *Mariali*, serm. 7 M.

PETRA e montis vertice abscissa, quæ mannam

sugendam dedit petrae illi spiritali, quae mentis lumine comprehenditur. — D. Athanasius, *Serm. in descriptione SS. Deipar.*

Petra deserti, cui Deus praecipit ut aquam scaturiret, scaturitque, non quam sinu haberet, sed quam praecipit reposuisset. Sicut enim petra illa Dei nutu fons effecta est, aquarumque impetu fluentium partus torrentes edidit, nulla subjecta vena, nihilque a fluvio mutuata, sed cum arida venarumque ac humoris expers esset, repente facta est fluviorum parens, uberrime profluens aquam, qua prius destituta erat: sic et innupta Virgo, obumbrante sancto Spiritu, Dominum nostrum peperit carne, non naturae excitata lege, sed Altissimi virtute ad partum provocante. Non enim cum a natura mutuo accepisset, ex naturae peperit lege, sed cum Spiritus sanctus roborasset, ita demum peperit, ut visum est Dei gratiae. — S. Joan. Chrysost. orat. in *Theophania* et in *S. Joan. Praecursorem.*

Petra ex qua lac vitae emanavit praebens omnibus alimentum. — Idem, orat. 7, in *SS. Deipar.*

Petra non excisa. — Idem orat. *De Annunt. B. V. M.*

Petra potum praebens sitientibus vitam. — S. Andr. Cretens. orat. 2, in *Annunt.*

Petra durissima, ex qua torrens vitae exortus eos, qui jamjam siti rerum ad salutem pertinentium morituri erant, non solum vitali potu in vitam restituit, sed et omnes sordes, quas ex via inter passionem contraxerant, abluit. — Leo imperator, orat. *de Annunt. B. V. M.*

Petra verbum mellis instar fundens. — Joan. Geometra, serm. in *Annunt. SS. Dei Genitricis.*

Petra, quia in amorem integritatis proposito firma, affectu solida, sensu quoque ipso adversus illecebram peccati tota insensibilis erat et lapidea. — Gueric. abbas, serm. 2, *De Annunt. B. V. M.*

Petra agri, de qua non defecit nix Libani, Jerem. xvm, id est Sapientia Patris, Verbum in principio apud Deum, Candor lucis aeternae, Speculum sine macula. — Petrus Cellensis, serm. 6 in *Annunt.*

Petra deserti, cui attendere debent, ut fortes fiant in tentatione, qui cito consentiunt mundo sive carni. — Garnerius Lingon. serm. 2 *De Purific. B. V. M.*

Petra deserti, de cujus caverna, id est beatis visceribus, nobis emissus est Agnus. — Ibid.

Petra deserti, quae orta est de tribu Noemi, unde dictum est, Isa. xvi: « Emitte Agnum, Domine, Dominatore terrae de petra deserti ad montem filiae Sion. » — Ibid.

Petra, ad quam allidendi sunt parvuli Babylonis, id est primi motus et malitiae, et nequitiae cogitatus, de quibus in Psal. cxxxvi: « Beatus, qui tenebit, et allidet parvulos suos ad petram, » id est Mariam, invocando fideliter auxilium hujus petrae, ipsius enim adjutorio conteritur caput serpentis,

id est initium suggestionis. — Richard. a S. Laur. *De laud. B. V. M. lib. viii.*

Petra, de qua Psal. cxi: « Petra refugium herinaceis, » vel secundum aliam litteram « Leporibus. » Herinacei sunt magni peccatores, obsiti densis peccatorum aculeis, qui cum corriguntur, armant se spinis suis, id est excusationibus: tamen si humiliter ad Mariam convertantur, possunt apud eam refugium invenire; vel herinacei sunt humiles paenitentes, hirsuti per jejunia, per vigiliis, saccum et cilicium; et hujusmodi spinis debet se armare, qui vult apud eam refugium invenire, ne possint morderi a carne vel diabolo, sicut perca armata spinis suis non timet morsum lucii devorantis. Lepores sunt timidi peccatores, fugientes a justitia Filii ad misericordiam Matris, sicut fecit Theophilus. De hujusmodi dicitur Prov. xxx: « Lepusculus plebs invalida, collocat in petra cubile suum, » id est in Maria refugium suum, et in ejus misericordia spem suam. — Ibid.

Petra dura contra tribulationem et gravis contra instabilitatem, de qua dixit Dominus Moysi et Aaron Num. xx: « Loquimini ad petram, et dabit vobis aquas. » — Idem, *De laud. B. V. M. lib. ii.*

Petra, super quam non est inventum vestigium colubri, id est, diaboli, Prov. xxx, quod triplex est, superbia, avaritia, luxuria; primum exclusit ab ea humilitas, secundum charitas, tertium virginitas. — Idem, *De laud. B. V. M. lib. viii.*

Petra deserti, de qua Dominus emisit Agnum Dominatorem terrae, Isa. xvi. — D. Anton. de Padua serm. in *Dom. i Quadrage.*

Petra deserti, quia inenarrabilis; virgo etiam ante partum, in partu, et post partum exstitit. — Ibid.

Petra, propter firmum propositum virginitatis, unde respondit angelo, Luc. i: « Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? » id est, firmiter proposui non cognoscere. — Ibid.

Petra durissima contra inimicum. — D. Bonavent. in *Litaniis Psalterii B. V. M.*

Petra illa, super quam domus fundata est, et firmata, quam etsi flumina et venti percutiant, tamen inter flumina illa immobilis perseverat. — Idem, serm. 4 *De B. V. M.*

Petra, super quam Christus aedificavit Ecclesiam suam, quia in Passione Dominica, tota deficiente Ecclesia primitivorum, in fide sola Domina nostra firma in fide permansit ut petra. — Ibid.

Petra dans aquas gratiarum et gaudiorum. — Albert. Magn. in *Bibl. Mariae. sup. proph. Isaiam.*

Petra dura contra tribulationem, gravis contra instabilitatem, frigida contra libidinem, de qua Dominus Moysi, Num. xx: « Loquimini ad petram, et ipsa dabit vobis aquas. » — Idem super *Missus est*, cap. 197.

Petra fundens rivos olei, id est dona Spiritus

sancti largiter et libenter. — Idem in *Biblia Mariæ*, super lib. Job.

Petra refocillationis, dans aquas gratiarum limpidissimarum, Num. xx. — Idem, in *Biblia Mariæ* super lib. Num.

Petra deserti, de qua exiit Agnus Dei, dominator terræ, Isa. xvi. — Ernest. Prag. in *Mariali*, cap. 39.

Petra Ecclesiæ. — Ibid.

Petra fundens nobis rivos olei ad curationem vulnerum animarum nostrarum, Job xxix. — Ibid.

Petra refugii, et securitatis hericio, id est homini peccatori spinis aculeisque peccatorum onerato, et undique circumsepto. Psal. cxi : « Petra refugium herinacis. » — Ibid.

Petra conterens diabolum. — Barthol. de Pisis, lib. 1 *De laudib. Virg.*, fruct. 8.

Petra per præsidium. — Ibid., fruct. 2.

Petra primaria in gradu et excellentia. — Paul. de Heredia, in tract. *De Concept. B. V. M.*

Petra, supra quam constructus est mundus. — Ibid.

Petra incommovibilis Christianæ fidei, per quam nobis iter ostenditur cœlestis patriæ. — Joan. Trithem. lib. 1 *De miracul. B. V. M. in Urticet.* cap. 6.

Petra primaria ex Israel excisa, cujus dilectione et Messias Filii ejus, creavit Deus sanctus et benedictus hunc mundum, ob quod quidem Arcanum dictum est apud Jeremiam, cap. xxxiii : « Nisi pactum meum [supple esset,] diem ac noctem leges cœlo et terræ non posuissem, » nomina enim Hebraica *Jesus* et *Maria* ascendunt ad numerum Berith, quod est idem, quod pactum ; quamobrem verba ipsa Jeremiæ ita interpretantur. « Nisi pactum meum esset, » id est nisi amore mei Jesu et Mariæ diem et noctem leges cœlo, et terræ non posuissem, hoc est mundum non creassem. — Petrus Galad. lib. vii, *De arcan.* cap. 2, ex rab. Hacados :

Petra primaria, ex qua, ut antiqui Judæorum exposuerunt, excidendus erat Messias : neque quidem ab re, cum tempore, gradu et excellentia primaria foret. — Idem, lib. vii, *De arcan.* cap. 3.

Petra primaria, quam vidit Deus sanctus et benedictus ex Israel excidendam, ex qua Messias futurus erat, qui misericordias suas extenderet super totum orbem. — Ibid. cap. 2, ex rab. Hacados.

Petra spiritualis potum copiosissimum fundens. — Ludov. Blossius, in *Endologia* II, ad B. V. M.

PHALEG fidelium defensione. — Barthol. de Pisis, lib. II, *De laud. B. V. M.*, fruct. 4.

PHARES ab omni prava separatione. — Ibid. fruct. 4.

PHARMACUM ex omni pectore dolorem propulsans. — S. Joan. Damasc. orat. 2, *De Assumptione B. V. M.*

Pharmacum dolorem primigenitum tollens. — Nicetas David, *Hom. de Nativ. B. V. M.*

PHAROS alta luminis. — venant. Fortunatus, *Elo-oia in laud. B. V. M.*

PHIALA aurea propter plenitudinem sapientiæ cœlestis, et cæteras auri proprietates. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. V. M.*, lib. x.

Phiala odorifera, quia plena odoramentis, id est orationibus sanctis, quibus sanctam delectat Trinitatem, et totam curiam cœlestem, sicut odoramenta suam circumquaque diffundunt suavitatem, quæ odoramenta, id est preces sentire desiderat Filius suus, dicens ei Cant. II : « Sonet vox tua in auribus meis ; vox enim tua dulcis ad audiendum et odorandum. » — Ibid.

Phiala principum impleta butyro de qua legitur Judic. v in cant. « Deus ore, » principes enim fuerunt apostoli et evangelistæ, quibus beata Virgo propinavit butyrum, docens eos Incarnationis Dominicæ venerabile sacramentum. — Ibid.

Phiala, propter amplitudinem charitatis, qua diligit nos, quia phiala inferius ampla, superius stricta propter virtutem taciturnitatis. — Ibid.

Phiala vitrea, propter virtutem virginitatis : vitrum enim de cinere fit, « omnis caro fenum est, » Isa. xl. Transparens propter confessionem divinæ laudis : vitrum enim colorem non celat contenti in se liquoris : lucida propter honestatem conversationis. Matth. v : « Luceat lux vestra. » — Ibid.

Phiala Deum ferens. — Isidor. Thessalon. *Orat. de Assumpt. B. M. V.*

PHILATERIUS lapis, suis meritis humilem devotumque pœnitentem spe bona de misericordia Dei donans, simul et certa repromissionis confidentia. — Joan. Trith., lib. 1 *De mirac. B. Virg. in Urticeto*, cap. 7.

PHILOCAPTA Dei. — D. Bernard. Senensis, tom. IV *De sermonibus extraordinariis Serm. in festo Purificat. B. Virg.*

PHILOMELA dulcis, ejus vox amore plena. — Joseph Steinfeld. in *Opusculo* 4.

Philomela suprema, summas voces angelorum, omne genus musicorum sua vincens cantilena. — Idem *Opusc.* 2.

Philomela dulcis, ejus vox amore plena, ejus suavi cantilena laus sanctorum est amœna, et gaudium angelicum. — Joan. Gerson. in *Josephina*.

Philomela, quia sicut philomela, quamvis avicula sit minima, tamen mirabilia in ea formavit Altissimus ; dedit enim ei dulcedinem vocis, qua delectantur et homines et bestię ; libertatem etiam dedit ei, ut libera esset ab impetu rapacium, et eam volare quocunque voluerit permisit. Ita beata Virgo Factoris sui Mater, cantu dulcissimo sola Filium Dei traxit de cœlo, unde meruit libertatem, ne ab aliqua rapaci capiatur culpa, sed semper libera maneat ; ex quo concluditur, quod concepta est sine peccato originali. — Joan. de Meppis in tract. *De Concept. B. V.*, pag. 89.

Philomela omnes aves, id est sanctos superans

in cantu. — Bernardin. de Busto serm. 2 *De Visitatione B. Mariæ*.

Philomela, quæ omnes alias aves, id est sanctos superavit in cantu post Christum. — Maurit. de Villa Probata serm. 25, *Coronæ novæ B. M.*

Phison, qui et Ganges fluvius, quia si Phison interpretatur *oris immutatio*, Maria aperuit os suum sapientiæ, dum credendo concepit dicens: « Ecce ancilla Domini: » Eva enim aperuit os suum insipientiæ, dum dubitando respondit serpenti. Gen. iii. — Rich. a S. Laur., *De laud. Virg.*, lib. ix.

Phison, quia, si Phison circuit terram Hevilat, quod interpretatur vel *dolens*, vel *parturiens*: beata Virgo circuit dolentes per contritionem, ad consolandum eos, maximeque parturientes peccata sua per confessionem, et bona opera per satisfactionem. — Ibid.

Phison, quia, si Phison interpretatur *caterva*, quia fuit cum caterva decem magnorum fluviorum: Maria venit in mundum cum multitudine gratiarum, ut de immensa plenitudine ejus omnes reciperent abundanter. — Ibid.

Phison, quia, si Phison interpretatur *os papillæ*, quod semper videtur esse clausum, et tamen emit: os beatæ Virginis quasi semper clausum videbatur, per censuram silentii, et tamen quodcumque loquebatur, dulce verbum emittebat, et de ejus verbis, velut pueri de lacte, nutritur infantia spiritalis, si discrete perpendatur. — Ibid.

Phison circumiens terram Evilath, id est dolentes, consolando eos. — Hugo Carensis in cap. xxiv *Ecclesiastici*.

Phison, qui *oris mutatio* interpretatur, mutans nobis os severitatis in os benignitatis. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ super librum Genes*.

Phison per nominis sui interpretationem, per loci sui circuitionem, per beneficii sui largitionem. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 24.

Phison, quia sicut Phison nutrit pisces magnæ monstruositatis: nutrit arundines incredibilis quantitatis; nutrit et aurum et gemmas ineffabilis pretiositatis: ita Maria pascit et nutrit in multis divitiis ac deliciis suos præbendarios, et viros magnæ in Ecclesia Dei virtutis, honestatis et perfectionis, in piscibus, arundinibus et gemmis significatos. — Ibid.

Phison, quia mater pauperum. — Barthol. de Pisis lib. i *De laud. Virg.*, fructu 8.

PHŒNIX, de cujus aromatibus singularis avis, et Phœnix unicus igne Spiritus sancti mediante in lucem prodiit, et in cordibus sanctorum nidificavit. — Garnerius Lingon. ser. i in *Nativ. B. V. M.*

Phœnix aromatizans, gratius cinnamomo et balsamo, et nardo suavius Regem in aspectu suo delectans. — D. Amedeus hom. 6 *De laud. SS. Virg.*

Phœnix, quæ congregans omnes species, et igne circumfusa superessentiali, cælum cælorum, et potestates angelicas, mirifico replevit suavitatis incenso. — Ibid.

Phœnix, quia, sicut phœnix est unica avis in terris: ita beata Virgo unica est in mulieribus. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 77.

Phœnix, quia, sicut phœnix est avis una et unica in mundo, sicut a plasmatore suo mirabiliter concipitur, mirabili modo vivit, modoque mirando moritur, singulariter super omnes aves mundi concipitur, sine putredine et fœtore, ex aromatibus, etiam lignis pretiosis: ita beata Virgo Conditoris Mater absque originalis peccati fœtore est concepta, unde ait Psalmista (*Psal. xlv, 10-11*): « Astitit Regina a dextris tuis, in vestitu deaurato, circumdata varietate; et omnis gloria filię Regis ab intus. » — Joan. de Meppis in tract. *De Immaculato Concept. B. Virg.* pag. 88.

PIGMENTARIA antidoti, seu unguenti adversus omnem lœnem valentis, nempe Christi. — S. Dominicus in *Compendio conc. de Salut. angelic.*

Pigmentaria peritissima. — Joan. Picus lib. iii in *Cantic.*, cap. 11.

PIGMENTARIUM fragrantissimum florum omnium. — Isidor. Thessalon. orat. *de Assumpt. B. Mariæ*.

PIGMENTUM diversis virtutum aromatibus plenum. — Jacob. de Voragine in *Mariali* sermone 1, *G.*

Pigmentum diversis virtutum aromatibus plenum. — Bernardin. de Busto serm. 1 *De Assimilat. B. M. V.*

PIGNUS sine macula. — S. Joan. Chrysost. *Orat. de Annuntiat. B. Virg.*

Pignus in sanctis educatum. — Theodor. Ancyran. *Orat. in B. Mariam*.

Pignus gaudii. — Georg. Nicomed. orat. i *De Præsent. B. V. M.*

Pignus Annæ dulcissimum. — S. Jo. Damasc. orat. i *De Nativ. B. V. M.*

Pignus promissionis. — Idem orat. 2 *De Nativ. B. V. M.*

Pignus nobis datum eliminandæ penitus tristitiæ, a parentibus transfusæ, e felici Joachimi et Annæ sinu, quasi de thesauris productum. — Leo imperator in *Orat. de Nativ. B. V. M.*

Pignus divinum libertatis. — Jacob. Monach. *Orat. de Nativ. B. V. M.*

Pignus reparationis speratæ. — Ibid.

Pignus pretiosissimum. — Jacob. Monach. in *Mariali*, orat. 6.

Pignus speratæ antea revocationis. — Idem in *Mariali*, orat. 2.

PINCERNA vini virgines germinantis. — D. Bern. serm. 4 super *Salve Regina*.

Pincerna beatorum, dicens Cant. v, quasi cum beatissimis: « Bibite et inebriamini, charissimi. » — Richardus a S. Laur. *De laud. SS. Virg.* lib. xii.

Pincerna Domini et Filii sui dicens Cant. viii, ubi loquitur de dilecto: « Dabo tibi poculum ex vino condito. » — Ibid.

Pincerna gloriæ quæ confecit claretum de vino, et aromaticis speciebus, id est de virtutibus suis,

quo Filium potat et cœlestes convivas. — Ibid.

Pincerna gratiarum, dilectores suos et convivas potans vino et potu multiplici, largiens differentias potuum secundum differentias potatorum. — Ibid.

Pincerna illorum qui sunt in purgatorio, quibus ipsa miscuit vinum, quia licet sperent, tamen affliguntur expectando; nam « spes, quæ differtur, affligit animam » (*Prov.* xiv), illos etiam, qui studiose servierunt in hac vita, creditur ipsa misericorditer in purgatorio visitare; et aut verbum solatii, aut jucunditatem suæ visionis, aut aliquod spiramentum jucundi odoris, aut aliquid hujusmodi, quo refocillentur, et levius ferant, ipsis, pie creditur, impertiri. — Ibid.

Pincerna justorum designata per Rebeccam Gen. xxiv, quæ de hydria sua potavit camelos, id est justos. — Ibid.

Pincerna propinans mustum forte et calidum, spiritalem gratiam primo gustantibus, quo calefacti et a se alienati, in amorem Matris et Filii duleiter inardescunt. — Ibid.

Pincerna propinans vinum compunctionis, pœnitendo lugentibus, qui dicere ei possunt : « Potasti nos, o Maria, vino compunctionis. (*Psal.* lxx.) — Ibid.

Pincerna propinans vinum defæcatum, adversus vitia reluctantibus : vinum doctrinæ spiritualis ; sapientiam Filii, quæ vera est, libenter addiscentibus, vinum duræ increpationis quibusdam horribiter delinquentibus : vinum amineum, id est album, ab *a*, quod est, *sine*, minio, castitati studentibus. Vinum roseum, quod scilicet rubet, ut rosa, charitate ferventibus ; vinum humanæ redemptionis, sitim justitiæ patientibus ; vinum meracissimum, sacramentum Filii sui digne recipientibus vinum floratum, novitiis sibi et Filio servire incipientibus ; vinum raspatum humilitatis fæces peccatorum conculcantibus ; vinum cariophyllatum aromatizans, saporose et dulciter se et Filium suum laudantibus ; vinum pigmentatum, conditum speciebus cœlestibus, dulciter et suaviter de se cogitantibus ; vinum claretum sapidissimum, Filii passionem, et suam compassionem devote recolentibus, et tam Filio quam Matri et toto affectu compatientibus ; vinum vetus, et suave olens, in amore ipsius perseverantibus ; vinum rosatum et aromaticum perfectis, dissolvi et esse cum ipsa desiderantibus : siquidem ex ferventissima charitate, quæ figuratur in rosa, quæ intentissimi ruboris est, procedit tale desiderium ; denique vinum honorarium in nuptiis Assueri et Esther, id est Christi et Ecclesiæ discumbentibus, quod est vinum præcipuum et abundans, ut legitur Esth. i, et dicitur honorarium, quia principibus et potentibus honoris gratia præsentatur. — Ibid.

Pincerna propinans vinum lætitiæ spiritualis, de impetranda venia, per ejus adjutorium, spem concipientibus, de quo dicitur, « Vinum lætificat cor hominis. » (*Psal.* ciii.) — Ibid.

Pincerna propinans vinum mistum devotionis, ipsam ex corde invocantibus : quod non debet bibi sine aqua lacrymarum, ne reddat hominem præsumptuosum, et bibitur in nuptiis Christi et animæ pœnitentis ad ipsum redeuntis, et talibus dicit ipsa (*Prov.* ix) : « Bibite vinum, quod miscui vobis. » — Ibid.

Pincerna sanctorum dicens convivis suis (*Prov.* ix) : « Bibite vinum quod miscui vobis, » et (*Cant.* v.) « Bibite, et inebriamini, charissimi. » — Ibid.

Pincerna cœlestis curiæ. — D. Bonav. in *Litaniis Psalterii B. V.*

Pincerna gratiæ dulcoris. — Idem in *Psalterio B. V.*

PINGUEDO omnis sacrificii. — S. Method. *Hom. in festo Purificationis B. V.*

Pinguedo cœlestis dulcedinis. — Joan. Trith. lib. i, *De Mirac. B. V. in Urticeto* cap. 6.

PINNA, seu concha (est enim pinna etiam concharum genus), Genitrix pretiosissimæ margaritæ, nempe Christi. Margarita enim in mari Rubro generatur, generatur autem sic : Extremitates maris Rubri siccantur, paucarum aquarum fluxum habentes : inveniuntur autem ibi marini pisces testacea cute muniti in toto mari illo Rubro pinnae nominati. Stant igitur pinnae illæ semper hiantes, et expectantes escas ad nutrimentum sui, interim dum ita consistunt hiantes, et expectant nutrimentum et magna copia accedunt astrapæ : accedit aliqua astrapa ad pinnam, et cum reperiat testas pinnae apertas, ingreditur in illam, pinna vero contracta, statim et constricta in se ipsam intus in se includit astrapam. Astrapa vero coagulata cum pinnae oculis, oculos pinnae illustrat fulgore, et commutat eas in margaritas. Egressæ autem margaritæ ex pinna prociidunt ad littus maris illius, atque ita piscatores capiunt illas. Perinde intelligendum de incarnatione Sermonis : Mare quidem est mundus, et Virgo concha ; stabat autem Virgo quemadmodum pinna in templo et concipiebat cœlestem panem Christum Deum, qui et descendens, et ingressus in eam, ut astrapæ, et coaluit in visceribus virginis illius, et splendidam reddidit ter sanctissimam carnem, quam assumebat incarnatus : et sic natus est ex ea, ut pura et pretiosissima margarita, sermo Dei, sine congressu maris, et ut Margarita cœlestis est et terrena : cœlestis quidem secundum astrapam, terrestris vero secundum commissionem oculorum pinnae. Sic etiam Christus cœlestis est et terrenus : cœlestis quidem secundum deitatem, terrestris autem secundum humanitatem, et quemadmodum margarita generatur sine congressu masculi et feminae ex astrape et pinna, ita etiam natus est Christus sine congressu masculi et feminae ex deitate et ex carne Virginis ; et quemadmodum margarita cum sæpe conteritur, materia quidem oculorum pinnae conteritur et resolvitur ; non enim fulgor astrapis patitur, alter vero fulgor astrapis impatu-

bilis manet, materia autem oculorum pinus sola conteritur et patitur: ita et in Christo hæc intelligenda sunt. Cum enim ille Servator noster flagellaretur et pateretur a Judæis infidelibus excruciatum in cruce, materia quidem carnis, hoc est humanitas sola passa est, deitas autem impatibilis permansit. — D. Athanas. in *quest. variis* qu. 49.

PINUS propter altitudinem et eminentiam vitæ, excellentiam contemplationis, sapientiæ, spei et conversationis sanctæ, de qua promittit Dominus Ecclesiæ suæ (*Isa. lx.*), « Gloria Libani ad te venit pinus, » etc., et de hac pinu potest exponi illud *Isa. xlv*: « Plantavit pinum, quam pluvia nutrit, et facta est hominibus in focum; » plantavit enim Deus Pater in horto Ecclesiæ suæ pinum istam, scilicet Mariam, et nutrita fuit pluvia, hoc est abundantia gratiarum, et quia gratia plena, ideo facta est hominibus in focum, quia diligitur ab omni vero Christiano. — Rich. a S. Laur. *De laud. SS. Virg.*, lib. xii.

Pinus, propter rectitudinem, et fructus multiplices justitiæ, quos continuit variis et ordinatis cellulis, et quasi connexit testis solidissimis, et quasi infrangibilibus invictæ fortitudinis. Considera pomum pineum, et videbis quo ordine sibi cohæreant partes ejus, qualiter unicuique nucleorum propria cellula provisita sit, qualiter majores majoribus et minores minoribus deputatæ sunt: et apparebit tibi mirabilis ordo, et rectitudo justitiæ et cohærentia partium ejus. Similiter viris justis, vel in judicando, vel in sustinendo justitiam magna fortitudo necessaria est, ne amore, vel odio, prece vel pretio, deviet a recto, quia tam his quam aliis diversis modis insidiatur diabolus, deorationi fructuum ejus, scilicet justitiæ. (*Prov. xv*), « In abundanti justitia virtus maxima est, » id est virtuositas. (*Eccli. vii.*) « Noli velle fieri judex, nisi virtute valeas irrumperè iniquitates. » — Ibid.

Pinus, quia, si pinus secundum Isidorum omnibus prodesse creditur, quæ sub ea seruntur: Maria promovet et augmentat quidquid boni incipitur a fidelibus, ad imitationem exemplorum ipsius. — Ibid.

PISCINA probatica, in quam angelus Domini descendebat secundum tempus, et movebatur aqua, et sanabatur unus, Joan. v. Tempore enim Incarnationis descendit Angelus magni consilii in Virginem Mariam, et mota est aqua, quoniam ad novam salutationem turbata fuit Virgo, et sanatus est unus, id est quotquot crediderunt Deum trinum et unum, et uni, id est Christo, adhæserunt per fidem suæ Incarnationis, et ideo de intemerata Virgine cantatur:

*Tu piscina puritatis
Rore plena pietatis
In quam Deus Majestatis
Voluit descendere.
In quam reus et perversus
Si contritus et conversus*

*Se disponat, erit tersus
A peccati vulnere.*

Idiota, *De B. Virg.* part. xiv, contemplat. 28.

PISCINA, quæ est aquarum collectio, quia sicut piscina est collectio aquarum sine piscibus, sic splendidissima Virgo est velut piscina, quia in ea fuit congregatio omnium aquarum, id est gratiarum et scientiarum sine piscibus mundanarum curiositatum. — Ibid.

Piscina quinque porticus habens, id est quinque principalia genera misericordiæ, primum, quod convertit errantes in via; secundum, quod illuminat in tenebris ambulantes, cum sit stella et luna; tertium, quod vivificat mortuos cum sit vena vitæ, id est dilectionis; quartum, quod spem infundit desperatis, ideo dicit, In me est omnis spes viæ (*Eccli. xxv*); quintum, quod multis quorum lata erat sententia impetravit ab altissimo Filio suo spatium pœnitendi. — Ibid.

Piscina in Hesebon. — S. Anselmus in *Med. B. Virg.*

Piscina in Hesebon. — Petrus Bles. sermo 38.

Piscina probatica, a Domino secundata. — Idem serm. 1 *Adventus Domini*.

Piscina probatica, in quam descendit magni consilii Angelus. — Ibid.

Piscina solitudinis. — Ibid.

Piscina misericordiæ. — Adam de Persenia, in *Mariali*, fragm. 3.

Piscina de cœlo recipiens aquas vivas, quas ad Ecclesiam defert, et animas sanctas, velut aqueductus. — Richard. a S. Laurent. *De laud. Virg.* lib. ix

Piscina, per compassionem redundans aqua pietatis in Hesebon, per charitatis fervorem, quia Hesebon interpretatur *ignis in eis*, in porta filiae multitudinis, quia omnibus communis et præsto est omnibus miseris subvenire. — Ibid.

Piscina probatica. Joan. v, in quam angelus Domini, secundum tempus descendebat, et movebatur aqua, et sanabatur unus. Tempore enim Incarnationis, descendit Angelus magni consilii in Mariam, et mota est aqua, quando ad novam salutationem turbata est Maria, et sanatus est unus, id est quotquot crediderunt Deum trinum, et unum et isti uno, id est Christo adhæserunt per fidem suæ Incarnationis. — Ibid.

Piscina puritatis, plena pietatis rore, in quam Deus Majestatis voluit descendere, in quam reus et perversus, si contritus et conversus se disponat, erit tersus a peccati vulnere. — Ibid.

Piscina superior in via agri fullonis, *Isa. vii*, quia plena aquis gratiarum, quæ veniunt de supernis. — Ibid.

Piscina, quia, si piscina est aquarum collectio sine piscibus, et dicitur piscina quasi per contrarium: in Maria fuit congregatio omnium aquarum, id est gratiarum, sine piscibus mundanarum curiositatum. — Ibid.

Piscina Salvatoris, quinque porticus habens, Joan. v, in quam piscinam secundum tempus misericordiæ descendebat angelus Domini, id est Filius Dei, moveas in ea aquam gratiarum ad sanandum, unde ibi sanus fiebat a quacunque infirmitate detinebatur. — Albert Magn. in *Biblia Mariæ super Evang. Joan.*

Piscis marænula inter fluctus maris hujus vitæ. — Philipp. abbas lib. II in *Cantic. canticorum*, cap. 8.

Piscis, quia sicut piscis gaudet in mari, et ibi nutritur : ita Maria in tribulationibus quas patiebatur cum Filio, et pro Filio exultabat, et sic spiritualiter impinguebatur ; unde et de ipsa et cæteris sanctis dicitur Deuter. penult : « Inundationes maris, » id est tribulationes mundi, quasi lac, quod dulce et nutritivum, sugent, id est dulciter et cum desiderio attrahent, sicut parvuli lac de mamma. — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.*, lib. VII.

Piscis natans in mari tribulationum. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 160.

Pistrinum, quia in eo fuit pistus panis vitæ ; unde signata est per Saram, cui dixit Abraham (Gen. III) : « Accelera, tria sata simile commisce, et fac succinericios panes. » — Rich. a S. Laurent. *De laud. Virg.* lib. X.

PLACATIO Judicis justi. — S. Andreas Cretensis orat. 2 in *Annuntiat. B. Virg.*

PLAGA non consita. — S. Joan. Chrys. *Orat. de Annunt. B. Virg.*

PLANTA incorruptionis. — Isychius serm. 2 *De laud. Virg.*

Planta feracissima virginitatis, per quam virginitatis pulchritudo latissime sese diffudit. — S. Jo. Damasc. orat. 1 *De Nat. B. M. V.*

Planta cælestis, pretiosior cunctis, sanctorum universis. — D. Bern. serm. 2 *De Adventu Domini.*

Planta, ex qua procedens immortalitatis fructus filiorum terræ sterilitatem in fructiferam pietatem commutavit. — Jacob. Monachus in *Mariali* orat. 6.

Planta, quæ ex cælestibus fornicibus advenit, quæ et istos cœlites transcendit, et universas intellectuales potestates superavit. — Ibid.

Planta, cunctis efficacissima medelam afferens. — Isidor. Thessalon. in *Orat. de Nat. B. V.*

Planta nova, de qua habemus florem odoriferum verbum, videlicet Unigenitum Dei. — D. Catharina Senensis in 11 suarum orationum, quam orationem Romæ habuit in die Annuntiationis B. Virg. anno 1379.

Planta peregrina, quæ fructum protulit nuptiarum, et florem virginitatis non amisit. — Robert. Bellarm. conc. 1, super *Missus est.*

Planta singularis, cujus pretium procul et de ultimis finibus ; quæ fructum saluberrimum, et salutem omnium gentium peperit. — Idem super *Missus est.*

PLANTATIO rosæ, quia Rosam genuit et Florem mundi Christum, qui dicit : « Ego flos campi, » et

vere Rosam, id est Virginem et martyrem ; virginum et martyrum Regem. — Helinandus Cisterciensis serm. 1 *De Assumpt. B. M. V.*

Plantatio Domini, ad glorificandum. (Isa. LXI.) Ad gloriam enim suam fecit Dominus beatam Virginem, quia ab omni fidei incessanter inde glorificatur. — Richard. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. XII.

Plantatio rosæ in Jericho, quia, si plantatio rosæ, etsi sit flore venusta, est tamen tactu aspera : beata Virgo fuit intacta, et intangibilis ad corruptionem, sed flore venusta per fecunditatem, et super hunc florem requiescit Spiritus Altissimi. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 49.

Plantatio rosæ exaltata in Jericho, quia exaltata super martyres. Rosa enim pulcherrimus flos est, sed in spinis nascitur, et significat martyres inter spinas ortos tormentorum. — D. Antoninus in *Summ. III part.*, tit. 31, cap. 3.

PLASMA Dei. — Petr. Diaconus *Serm. in Assumpt. B. M. V.*

Plasma, quæ Deo plasmatori suo in nullo contradixit. — Philipp. abb. lib. I, in *Cantic. canticorum*, cap. 18.

PLASMATIO illius quem genuit. — Origenes hom. 1 in *diversos.*

PLATANUS exaltata super aquam, quæ fontem vitæ in utero portavit. — S. Joan. Chrysost. orat. 7 in *SS. Deiparam.*

Platanus juxta aquas, quia donis irrigata divinis in bonis operibus dilatata semper fuit. — Hugo de S. Victore *Serm. in Assumpt. B. M. V.*, qui est in ordine 47.

Platanus. — D. Bern. serm. 5, super *Salve Regina.*

Platanus, cujus umbra dici potest Incarnatio Verbi Dei in ea, cui Spiritus sanctus ad hoc obumbravit, ut ipsam in umbraculum Ecclesiæ præpararet. Umbra enim ex lumine est, et corpore opaco, opposito ad lumen, et tunc platanus hæc copiosissimam reddidit umbram, quando lumen incorporeæ divinitatis, corpus in ea assumpsit nostræ humanitatis. — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.*, lib. XII.

Platanus exaltata juxta aquas in plateis. (*Eccli.* XXIV) ; quia si platanus latis foliis umbram faciens, exterius refrigerat, aqua interius ; homo vero dupliciter exæstuat, exterius in tribulationibus, interius in tentationibus et concupiscentiis ; Maria, ut in ea plenum ostendatur refrigerium tanquam platanus, contra æstum exterioris tribulationis, et interioris concupiscentiæ seu tentationis remedium præstat, et per hoc digna est exaltari et laudari in plateis, id est in populis. — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. XII.

Platanus juxta aquam, quia sicut rami, vel arbores plantatæ juxta aquas juvant illos qui submerguntur in aquis ad exeundum : sic Maria juvat ad exeundum de aquis carnalis concupiscentiæ, et aliorum peccatorum suis orationibus, meritis et

exemplis Juvat, inquam, si se tradiderint ei fide et dilectione, et manibus bonæ operationis, ad ejus honorem et gloriam quod bonum est, operantes. — Ibid.

Platanus juxta aquas plantata affectu misericordiæ, id est juxta peccatores fluxibiles ad vitia, nam prope est omnibus invocantibus se in veritate Psal. cxliv, et juxta est omnibus, qui tribulato sunt corde, Psal. xxxiii. — Ibid.

Platanus; quia si *platanus* est arbor mollis et tenera in foliis, *Maria* pia et compatiens peccatoribus, quos instruit verbis et exemplis in spiritu lenitatis, quia lex clementiæ in lingua ejus. Prov. iii. — Ibid.

Platanus, quia si *platanus* est arbor patula, quæ, expansis ramis, uberem facit umbram et idoneum præbet umbraculum calore solis nimio fatigatis; *Maria* solis, id est Christi fervorem, id est iram justitiæ ejus et vindictæ, suis temperat precibus a peccatoribus devote et fideliter exorata; et patulam se exhibet peccatoribus, omnes, quantum in se est, parata recipere sub sua protectione, et omnes refrigerare malo igne exustos: protegit autem contra carnalem concupiscentiam, quia virgo; contra ventum mundanæ vanitatis, quia humillima; contra tentamenta divitiarum, quia pauperrima; contra fervorem solis, quia Mater Solis justitiæ. — Ibid.

Platanus, quia si *platanus* similis est viti in foliis, *Maria* in moribus similis Filio, qui est « vitis vera » (Joan. 15). Unde « nubes quæ ascendebat de mari. » (III Reg. xviii.) Quasi « vestigium hominis » dicitur habuisse. (Osee x.) Vitis frondosa Israel, id est *Maria*, fructus, id est *Christus* adæquatus est ei. — Ibid.

Platanus, cujus umbra in platea dicitur diffusa, quoniam omnibus criminosis et sub peccati onere gentibus opem suæ protectionis porrigit; omnibus, inquam, post lapsum redeuntibus, et desiderantibus viam salutis. — Absalon abbas in *Serm. De Nativit. B. Virg. M.*

Platanus, quæ umbram copiosissimam reddidit, quando lumen incorporeæ Divinitatis in ea assumpsit corpus nostræ humanitatis. — Ibid.

Platanus, sub cujus umbra nobis pausandum est, ut in æstu vitiorum refrigerium, in pressuris sæculi umbraculum, et in omnibus laboribus, qui vitæ huic fastidium ingerunt, quietem assequamur. — Ibid.

Platanus, cujus latitudo charitas, cujus radix sapientia, cujus cortex humilitas, cujus semen fides, cujus folia sermones. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 51.

Platanus exaltata in plateis, id est inter prophetas, qui juxta aquas Scripturarum in charitatis latitudine habitabant. — Id. in *Mariali*, cap. 49.

Platanus, quia defendit nos a diabolo. — Barthol. de Pisis, lib. *De laud. Virg.*, fruct. 18.

Platanus exaltata, quæ semper retinet viriditatem, ob virorem perfectæ castitatis. — D. Antoninus in *Sum.* in part. tit. 51. cap. 3.

Platanus, quia sicut *platanus* folia mollia ac lata habet, sic beatâ *Virgo* fuit totaliter mansueta, cujus verba et opera erant latitudine charitatis amplissima, quæ etiam sub alarum suarum latitudine, id est pietatis et potestatis subventionem suscipit, ac tuetur cunctos ad ipsam confugientes, et iustarum platanum sublimatur ac colitur a Christifidelibus. — Dionys. Carthusian. in cap. xxiv *Ecclesiastici*.

Platanus, cujus folia, id est virtutes, patula per exemplum, et ampla per meritum, et tamen plana, id est humilis per despectum: quia quantumcunque esset gratia, et virtutibus plena, tamen se semper humiliabat, et despiciebat, ancillam Dei vocando. — Bernard. de Busto serm. 1, *De assimilat. B. Mariæ*.

Platanus juxta aquas exaltata. — Idem in *Mariali*, serm. 6, *De Concept. B. M.*

Platanus sterilis per votum virginitatis, sed per insertionem Spiritus sancti fecundissima; produxit enim ex se, et protulit in utero suo pomum dulcissimum paradisi. — Ibid.

Platanus, quæ optime crevit juxta gratiæ divinæ aquas. — Maurit. de Villa Probata serm. 24, *Coronæ novæ B. Mariæ*.

Platanus, quæ insertionem Spiritus sancti produxit fructum dulcissimum, pomum fragrantissimum, Filium Dei. *Platanus* enim si inseratur, facit valentes fructus. — Ibid.

PLENITUDO divinorum oraculorum. — Georg. Nicomed. orat. 1 *De Præsentat. B. Virg.*

PLENITUDO prophetiæ. — S. German. Constant. orat. 2 in *Præsent. B. Virg.*

PLENITUDO perfectissima omnium gratiarum post Dominum. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ suæ libr. Genesis*.

PLENITUDO prophetica. — Jacobus Monachus in *Mariali*, orat. 6.

PLENITUDO fontalis omnium bonorum. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 22.

PLENITUDO omnium bonorum post Conceptionem Filii. — idem in *Mariali*, cap. 36.

PLENITUDO cœlestis gratiæ. — Jo. Trith. *De mirac. B. Virg. prope Dittelbach*. lib. 1, cap. 10.

PLENITUDO gratiæ. — B. Casimirus, Poloniæ princeps, in *Hymn. de B. Virg.*

PLUSQUAM ABRAHAM, ex quo Patres prodierunt in mundum, ex ea enim nati sunt spiritualiter omnes patres, etiam Abraham, id est, in fide Filii. — D. Anton. in *Summa*, part. 1, tit. 15, cap. 22.

PLUSQUAM MARTYR, quia spiritualiter et atrocius plusquam sancti passa est gladio passionis Christi. Alii namque sancti, etsi passi sunt pro Christo in carne, tamen in anima [quia immortalis est] pati non potuerunt. Beata vero Dei Genitrix in ea parte passa est, quæ impassibilis habetur, « et tuam ipsius animam pertransivit gladius. » (Luc. ii.) — D. Hieron. in *Epist. sive Serm. de Assumpt. Beatæ Mariæ Virgin.* ad Paulam et Eustochium.

Plusquam martyr, quia nimio amore vulnerata testis exstitit Salvatoris, et præ mœrore in animo cruciatum sustinuit passionis. — D. Hildephons. serm. 2 *De Assumpt. B. Mariæ Virg.*

Plusquam martyr, quia duplex pertulit martyrium, dum mortem benedicti Filii sui vidit, et ejus salutifero exemplo sua membra sanctissima super terram mortificavit, quod genus martyrii alio illo, nimirum quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate est molestius, et sicut non fuit dolor sicut dolor ille, qui transivit corpus et membra benedicti Filii ejus, sicut ipse dicit: « O vos omnes qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor similis, sicut dolor meus » (*Thren.* 1, 12); sic non dolor fuit sicut dolor ille, qui ejus viscera virginea per compassionem pertransiit. — Idiota, *De B. V.* part. xii, contempl. 5.

Plusquam martyr, quia in ea corporeæ sensum passionis excessit compassionis affectus. — D. Bern. serm. *de B. Virg.* super illud Apocal. : *Signum magnum.*

Plusquam martyr, quia non in carne, sed in mente passa est, in carne Filii sui, non corporaliter, sed mentaliter, quod fuit ei acerrimum martyrium quam corporale. — Helinand. Cisterc. serm. 1 *de Assumpt. B. M. Virg.*

Plusquam martyr, nam alii in corpore, ipsa vero in anima passa fuit, ut dicitur, « Tuam ipsius animam pertransibit gladius. » — Honor. Augustod. in *Sigillo B. Mariæ.*

Plusquam martyr, in passione Filii sui. — D. Birgitta, lib. 1 *Revelat.* cap. 52.

Plusquam martyr. — D. Antoninus in *Sum.* part. iv, tit. 15, cap. 17, quod est *de gratia virtuali B. Mariæ Virg.*

Plusquam martyr, propter vehementissimum suæ compassionis dolorem, in passione Filii. — Dion. Carth. in *Cant.* art. 12.

Plusquam martyr, tempore passionis Christi, mente et corpore vehementissime prorsus afflicta et dolens, in tantum quod, nisi divinitus tulset conservata, spiritum exhalasset. — Idem lib. iv, *De laud. Virg.* art. 18.

Plusquam martyr, quia in anima propter Christi passionem nimium doluit. — Jo. Trith. lib. 1, *De mirac. B. V.* in *Urticeto*, cap. 40.

Plusquam martyr, quia ejus martyrium fuit anima et spiritus. — Maurit. de Villa Probata serm. 50 *Coronæ novæ B. Mariæ.*

PLUSQUAM PROPHETA : si enim Joannes dicitur plusquam propheta, quia de eo prophetatum est, et quia parentes in sua nativitate prophetas quodam modo fecit : multo magis dici debet plusquam propheta beata Maria, quæ copiosissime et aperte per prophetas est prænuntiata, a patriarchis designata, et in multis generibus rerum figurata, et ipsum Joannem constituit prophetam. — D. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 19.

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X.

PLUSQUAM VIRGO, quia Mater secunda, virgo concipiens et virgo pariens. — Helinand. Cisterc. serm. 1 *de Assumpt. B. Mariæ Virg.*

POCULUM miscens exultationem. — S. Andr. Cret. orat. 2 in *Annunt. B. V.*

POLLEX noster, potenter nos in civitatem cœlestem introducens. — Jacob. de Voragine in *Mariati*, serm. 1 M.

Pollex manus, quia potenter nos in civitatem cœlestem introducit. — Maurit. de Villa Probata serm. 9 *Coronæ novæ B. Mariæ.*

POLUS conditus, ipsis cœli axibus præstantior, ex qua ipsa Deus persona cum hominibus versatus est, ac ex qua aeterna mundo propitiatio advenit. — S. Joan. Damasc. in orat. 4 *de Nativit. B. Virg.*

Polus globis ornatus septenis, decoris zonis insignis, spiritibus Sophiæ. — Joan. Geometra in *B. Virg.* hymn. 2.

Polus mente plenus. — Ibid.

Polus mille oculis præditus, sidera circum solem clara regens innumera claritate clarius. — Ibid.

Polus ter radians, et circum æthera pandens, immensum et nitidum, nec tenebras capiens. — Ibid.

Polus immobilis in æturo cœlesti Ecclesiæ iis qui timent in mari mundi hujus naufragium, præbens salutis portum. — Alan. de Insul. in serm. *de Annunt. B. Virg.*

Polus arcticus, quem videre possunt qui nunquam ab oriente, id est ab innocentia recesserunt. — Ern. Prag. in *Mariati*, cap. 8.]

Polus per securitatem. — Barth. de Pisis lib. 1, *De laud. Virg.* fructu 2.

POMERIUM Domini, consitum manu Sapientiæ omni arborum genere, id est omnimoda virtute. — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. xn.

POMUM bene olens, fructus sterili prognatus, ac divina venustate decorus, canens in Canticis : « Stipate me malis, quia vulnerata charitate ego sum, » ejus Christus puritatem decerpens intemeratam, mundo fragrantem odoris suavitatem in epulis habuit. — S. Jo. Damasc. orat. 4 *De Nat. B. Virg.*

Pomum suavissimi odoris. — S. Joseph. Hymn. in *Mariati*.

Pomum virtutum. — S. Vincent. Ferrerius in serm. *de S. Anna matre Virg. Mariæ.*

Pomum granatum odoriferum, totum sua dulcedine reficiens mundum. — Jo. Trith. lib. ii, *De mirac. B. Virg.* in *Urticeto*, cap. 6.

PONS deferens ad Creatorem. — S. Jo. Damasc. in *Can. S. Eliæ prophetæ.*

PONS per quem Deus ad homines descendit. — S. Proclus in orat. 1 *De laud. Virg.*

PONS hominibus ad Deum. — Eutychianus in *Vita S. Theophili*.

Pons penetrando polos. — Venant. Fortunat. *Elegia in laud. S. Mariæ V.*

Pons traducens terrestres ad cælum. — S. Andreas Cretensis orat. 2 in *Annunt.*

Pons eorum qui fluctibus jactantur. — S. German. Constantinop. orat. 3 de *Assumpt. B. Virg.*

Pons inducens nos in regnum. — S. Jo. Dam. in *Paracl. B. Virg.*

Pons transmittens nos ad Deum. — Ibid.

Pons ad Creatorem. — S. Jo. Dam. *Can. in Nat. B. V.*

Pons salutis, per quem mortales ex inferno, in quem deciderant, ascensum invenientes, Christum Deum vitæ largitorem hymnis glorificant. — Ibid.

Pons unicus mundi ad Deum traducens mortales ad vitam sempiternam. — Idem in *Octoech. Græcorum.*

Pons securus Christianorum. — D. Theodor. Studites in *Canone qui canebatur in erectione SS. imaginum.*

Pons ad Creatorem traducens per quem omnes ad salutem transvehuntur. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Pons ad divinam vitam traducens eos qui concipiunt : « Benedicat omnis creatura Domini. » — Ibid.

Pons deducens ad Deum. — Ibid.

Pons in excelsum terrigenas deducens. — Ibid.

Pons trajectu felicissimus et facilissimus. — Ibid.

Pons transferens ad lucem genus humanum. — Ibid.

Pons vere transmittens a morte ad vitam omnes laudantes te. — Ibid.

Pons transmittens omnes ad immateriales mansiones. — Ibid.

Pons fluctuantium. — Joan. episcop. Aretinus in tractatu de *Dormit. SS. V. Mariæ.*

Pons trajiciens populos a terra in cælum. — Theodorus Lasc. imperat. in *Can. ad SS. Deip.*

Pons a Deo factus, quo nos a mundi fluctibus trajicientes ad tranquillum portum Dei perveniamus. — Jacobus monach. orat. de *Nat. B. V.*

Pons a Deo fabricatus, a mundi tempestatibus nos trajiciens, et ad divinam tranquillitatem deducens. — Idem in *Mariali*, orat. 2.

Pons liberatis a corruptione. — Em. Pal. imperator in orat. de *Dormit. SS. Virg.*

Pons periculosi hujus mundani fluminis. — Bern. de Busto in *Mariali* serm. 2 De coronat. B. Mariæ.

POPULUS. — D. Bernardinus serm. 3 super *Salve Regina.*

Populus Israel, cujus non solum non premit vel opprimit caput undæ congeries imminens, sed nec rivus præteriens pedes ataminat incenditis, imo pede sicco, puro vestigio, munda vitam præterit hujus mundi, nullo vitiorum actu

laccessita, — Philipp. abbas lib. 11 in *Cantic.* cap. 5.

PORTA, per quam Deus in carne exoritur, sive porta, per quam in carnem ingressus est Deus. — S. Method. in hom. fest. *Purific. B. Virg.*

Porta, per quam Dominus ingressus est mundum. — D. Cyprian. in *Expositione Symboli apostolorum.*

Porta orientalis. — D. Gregor. Thaumaturg. serm. 3 in *Annunt. B. M. V.*

Porta cælorum, de qua propheta vociferatus est his verbis : « Ecce porta clausa, et nullus ingreditur per eam, nec egreditur præterquam solus Dominus, et erit porta clausa Duci, quia Dux ipse vocabitur, et in ipsum sperabunt omnes gentes. » — D. Epiphan. in serm. de *Laud. Virg.*

Porta, de qua scriptum est, quia Dominus pertransibit per eam et erit clausa post partum, quia virgo concepit et genuit. — S. Ambros. lib. 1 *Epistolar., Epist. 7, ad Syriacum.*

Porta justitiæ, sicut ipse Dominus dixit : « Sine nos implere omnem justitiam. » — Ibid.

Porta sanctuarii, per quam in hunc mundum Redemptor intravit. — Ezech. XLIV. Ibid.

Porta clausa Ezechielis. — Amphiloch. in orat. de *occursu D. nostri Jesu Christi.*

Porta virginea nunquam patefacta. — Ibid.

Porta cælorum. — D. Ephrem. in serm. de *laud. B. Mariæ Virg.*

Porta Ezechielis omnino clausa. — D. Hieron. in epist. de *Assumpt. B. Mariæ V. ad Paulam et Eustochium.*

Porta orientalis, ut ait Ezechiel, semper clausa et lucida, operiens in se, vel ex se proferens Sancta sanctorum, per quam sol justitiæ, et Pontifex noster secundum ordinem Melchisedech ingreditur et egreditur. — Idem in *Apolog. ad Pammachium pro lib. Adversus Jovinian.*

Porta cælorum. — S. Joan. Chrysost. orat. in *Nat. B. V. Mariæ.*

Porta orientalis. — Id. orat. de *Annunt. B. M. V.*

Porta palatii, quæ munita est, et intus in cubiculo Rex agnitus. — Idem, orat. 7 in *SS. Deip.*

Porta paradisi. — Idem, orat. in *Nativit. B. V.*

Porta, quæ ad orientem respicit, propter ingressum et egressum Domini, in æternum clausa. Ezech. XLIV. — S. Proclus in orat. 6 quæ est de *Laude B. V. M.*

Porta salutis. — Idem in orat. 4 de *Laud. V.*

Porta clausa in æternum, quia virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum. — D. August. serm. 14 de *Nativit. Dom.*, qui est 18 De *tem-pore.*

Porta cæli. — Ibid.

Porta Ezechielis per quam Dominus solus intrat, et egreditur, quia Spiritus sanctus imprægnavit eam. — Ibid.

Porta Ezechielis, per quam non transivit homo, quia Joseph non cognovit eam. — Ibid.

Porta in domo Dei clausa. — Idem, in *serm. de Assumpt. B. M. V.* tom. X.

Porta sacratissima perpetuo clausa. — Idem, *serm. 19 ad Fratres in Eremo.*

Porta ad vitam, quæ sola vera est vita. — S. Sabas in *Menæis Græcor.* die 28 Januarii.

Porta clausa, per quam hominibus apertus est paradisus ille vetustus. — Idem in *Menæis Græcor.* die 20 Januarii.

Porta nemini pervia, et sigillo quodam arcano conclusa. — Idem in *Menæis Græcor.* die 17 Januarii.

Porta creantis. — Arator subdiaconus lib. 1 *Historiæ apost.*

Porta vera, quam peccatores pulsamus, et sæpe aperitur, et offert preces nostras Deo nostro, qui ex ipsa natus est et accepit peccatorum nostrorum remissionem. — Eutychianus in *Vita S. Theophili* apud Surium tom. I, die 4 Febr.

Porta ad cælos humano generi, sub Tartara lapso. — Venant. Fortunat. *Elegia in laud. S. M. V.*

Porta clausa, in quam intrat vir nemo, nec exit, nisi Dominus solus, cui quoque clausa patet. — Ibid.

Porta clausa, quam vidit olim Ezechiel, per quam ingressus est ille qui est incomprehensibilis universis, et egressus est custodiens illius uterum immaculatum, sicut erat etiam ante partum. — S. Andreas Cretens. *Can. 5 in partum B. V.*

Porta cœlestis. — Idem in *Can. de Annuntiat. B. Virg.*

Porta cœli summa. — Idem, *orat. 5 De Dormit. B. Virg.*

Porta cœlorum, de qua dixit ille Gen. xxviii: « Quam terribilis est locus iste; non est is alius, quam domus Dei, et hæc est porta cœli. » — Ibid.

Porta impertransibilis, quam prophetavit Ezechiel. Ezech. xlv. — Idem, *Can. in Concept. B. V.*

Porta inaccessibilis luminis. — Idem, *Can. in Nativit. B. Virg.*

Porta intelligibilis, per quam ingressus est Creator noster, eo modo quem ipse novit. — Idem, *Can. in Dom. Palm.*

Porta mystica. — Idem *Can. in Sabb. sanctum.*

Porta orientalis Christi orientis, ex alto orientis. — Idem, *orat. De Dormit. B. Virg.*

Porta per quam nulli ingredi licet. — Idem, *Can. 5 in partum B. Virg.*

Porta regalis. — Id. *Can. in Dom. post diem 17 Decembris.*

Porta sublata supra cælos cœlorum. — Idem *orat. 3 De Dormit. B. Virg.*

Porta paradisi, per quam itur ad incorruptionem. — Anastas. Antiochenus *orat. 2 in Annunt. B. Virg.*

Porta clausa in oriente sita: quæ introduxit portarum clausarum Regem. — Isychius *serm. 2, De laud. Virginis.*

Porta in oriente sita, quia lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (Joan. 1), ex utero ejus processit velut e quodam thalamo regio. — Ibid.

Porta præsentis vitæ Unigenito Dei. — Ibid.

Porta clausa, soli Regi aperta. — Chrysipp. in *serm. de S. Maria Deipara.*

Porta paradisi. — D. Severus Alexandrin. in lib. *De ritibus baptismi*, tom. IV *Bibliothec. PP.* Edition. 1, et tom. VII *Bibliothecæ Magnæ.*

Porta consistens ad orientem, semper clausa, quæ neque ante natum neque post natum Filium alterius accessum, vel transitum novit, quia ipse solus Dominus per eam nascendo transivit, unde et semper est clausa, quia semper virgo. — D. Hildephons. lib. *De virginitate S. Mariæ*, cap. 3.

Porta, cujus egressor et custos est solus Deus: nemo cum illo ingressus est, nemo egressus; in ad-eundo eam nemo socius, in egrediendo nemo sodalis, qualiter introierit, nemo novit; qualiter exierit, egressio sola cognoscit; absque veste Deus, ut ita dicam, ingreditur, qui, ut, certe dicam, carne vestitus egreditur. — Ibid. cap. 2.

Porta Dei clausa. — Id. *ser. 1 in Nativ. B. M. V.*

Porta domus Dei, ejus in exitu clausa. — Idem, lib. *De virginitate S. Mariæ* cap. 2.

Porta in domo Domini clausa, in qua Princeps sedit, ut comederet panem coram Domino, quia Dei Filius in utero illius novem mensium spatio moratus est, indeque egressus, et tanquam sponsus de thalamo suo, ut comederet panem coram Domino, juxta quod ipse dixit: « Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me Patris. » (Joan. iv, 54.) — Idem, *serm. 6 de Assumpt. B. M. V.*

Porta, quæ ostensa est Ezechieli, de qua dicit: « Vidi portam in domo Domini, et hæc erat clausa, et vir non transiet per eam, quia Dominus Deus exercituum ingressus est per eam. » (Ezech. xlv, 2.) — Idem, *serm. de Purificat. S. Mariæ V.*

Porta lucidissima a Deo penetrata. — Anonymus in *Euchologio*, seu *Rituali Græcorum* in officio funereo virorum sæcularium.

Porta Numinis. — Idem in *Menæis Græcor.* die 15 Augusti

Porta pœnitentiæ. — Idem in *Euchologio*, seu *Rituali Græcor.* in officio communis supplicationis.

Porta semper occlusa, et mystice obsignata. — Idem in *Euchologio*, seu *Rituali Græcorum* in officio funereo in sacerdotem vita functum.

Porta solis ex alto progressi. — Idem in *Menæis Græcorum* die 4 Januarii.

Porta unica, per quam Christus ad redimendum genus humanum transivit. — Idem in *Menæis Græcorum* die 10 Februarii.

Porta ad orientem respiciens, ex infecundo sterilis utero, ex promissione partu edita, Deoque in ha-

bitaculum consecrata. — Georg. Nicomed. *Idiom. in festo Præsentat.*

Porta Dei, Ezechiel. XLIV. — Idem in orat. *de exitu SS. Dominae nostrae Dei Parentis, quando fuit oblata in templo.*

Porta, quæ percipitur intelligentia, per quam cum solum transiisset Dei Verbum, obsignatam conservavit sicut novit. — Ibid.

Porta Regis, in sua Conceptione fixa, per quam nulli transitus patet; ei quidem mirabili quadam ac cogitatu majore ratione per eam transitorio preparata, nobis autem pervias cœli portas praviæ efficiens. — Idem, orat. *1 De Concept. B. Virg. M.*

Porta vitæ immortalis. — Idem, orat. *in sanctos martyres Cosmam et Damianum.*

Porta cœlorum, per quam unus transivit cœlorum Dominus, nemini secum aut ante patere ejus aditum passus. — S. German. Constant. serm. *in Nativ. B. Virg. M.*

Porta, de qua dixit Dominus ad Ezechielem: « Porta hæc clausa erit, et non aperiatur, et nemo transibit per eam, et erit porta clausa. » — Ibid.

Porta Emmanuelis clausa respiciens ad orientem. — Idem, orat. *1 in Præsent. B. V. M.*

Porta magni Regis, undequaque munita. — Idem, Orat. *in Annunt. Virg.*

Porta ad orientem exstructa, per quam Christus ingreditur et egreditur. — S. Jo. Damasç. orat. *1 de Nativ. B. M. V.*

Porta cœlestis. — Idem in *Cantic. ecclesiast. Græcor.,* sono 1.

Porta Dei, per quam transivit Conditor incarnatus sigillatam illam custodiens. — Idem in *Octoech. Græcor.*

Porta divinae lucis dissipans caliginem peccatorum. — Ibid.

Porta impervia, per quam Christus Dominus pertransivit. — Idem in *Can. SS. Deip.*

Porta invia Domini. — Idem in *Octoech. Græcorum.*

Porta ornatissima ac lucidissima Orientis, qui apparuit ex alto super terram, mundum illuminans radiis puritatis, et fidelibus perennium miraculorum splendores emittens. — Idem *Can. in SS. Cosm. et Damian.*

Porta per quam transivit Dominus Deus mirabilem, Deus patrum nostrorum. — Idem in *Can. in Nativ. B. Virg.*

Porta tota lucida solis. — Idem, *Can. in SS. Cosm. et Damian.*

Porta conclusa. — Ibid.

Porta Dei, divinos splendores ostendens miserae animæ nostræ, in quos ingrediamur cum confessione, et malorum nostrorum expiationem accipiamus. — Idem in *Paracl. B. V. M.*

Porta Dei perpetua virginitate prædita. — Idem, orat. *1 de Nativ. B. V. M.*

Porta divinae lucis, animarum nostrarum tene-

bricosam noctem immaterialibus lucis suæ fulgoribus illustrans. — Idem in *Paracl. B. Virg.*

Porta divinae lucis illuminans animas nostras. — Ibid.

Porta Ezechielis clausa, Domino pervia, neque tamen aperta, quemadmodum idem Ezechiel prophetico spiritu prædixit. — Idem in orat. *1 De Assumpt. B. V. M.*

Porta gratiæ, quæ hominibus cœlestem portam aperuit. — Idem in *Paracl. B. Virg.*

Porta impervia, quæ ducit ad Deum, pœnitentiæ portas aperiens nobis. — Ibid.

Porta lucifera, luce inoccidua in se suscepta illuminans eos qui cum fide clamant ad eam: « Benedictus fructus ventris tui. » — Ibid.

Porta lucis, aperiens portas animæ nostræ, peccati ocludendo aditus, ne nos apprehendat manus crudelis inimici, quæ nos ad exitium atque horribile supplicium deducat. — Ibid.

Porta lucis, aperiens nobis lucidas portas pœnitentiæ, et voluptatum aditum ocludens precibus suis. — Ibid.

Porta lucis illuminans animam nostram passionibus obcæcatam, et pravis cogitationibus obscuratam, et in discrimine positam. — Ibid.

Porta lucis, illuminans cor nostrum malitia excæcatum, et non sinens nos obdormire in mortem, dum cogitationum immundarum tenebris assidue offundimur. — Ibid.

Porta lucis, illuminans oculos cordis nostri peccati tenebris excæcatos, et divinarum illustrationum capaces efficiens. — Ibid.

Porta lucis, illuminans oculos cordis nostri, quos profundissimæ peccati tenebræ obscuraverunt, et pœnitentiæ radium immittens nobis. — Ibid.

Porta lucis, illuminans oculos cordium nostrorum, et passionum pravorumque affectuum nubes, et profundas tenebras expellens. — Ibid.

Porta lucis inaccessibilis, divino splendore suo illuminans animam nostram, vitæ calamitatibus et malorum cogitationum nigredine obtenebratam. — Ibid.

Porta lucis, luce sua vesperi nescia dissipans graves tenebras animæ nostræ, et lucidas pœnitentiæ vias ostendens nobis, ut per eas incedentes, peccati caliginem effugiamus. — Ibid.

Porta lucis, nobis affulgens purissimis pœnitentiæ radiis et peccatorum nostrorum nebulas dissipans. — Ibid.

Porta lucis, portas lucis aperiens nobis, ne nox peccati cooperiat nos. — Ibid.

Porta, per quam intravit et exivit Deus, sigillatam illam relinquens. — Ibid.

Porta per quam prodit lux omnia illuminans. — Idem in *Menais Græcorum* die 18 Januarii.

Porta, quæ ad orientem respicit, ex qua vita oriens mortis occasum ab hominibus expulit, per quam Dei pes pertransiit, et virginitatis claves retinuit. — S. Joan. Damase., orat. 4 *De Nativit. B. Virg.*

Porta salutaris, ejectis ex æde, per eam enim nobis omnibus meliora promanant. — Idem in *Paract. B. V. M.*

Porta salutaris eorum qui per fidem salvantur. — Ibid.

Porta salutifera per quam solus Factor omnium transivit. — Ibid.

Porta salutis. — Ibid.

Porta solis justitiæ, oriri faciens nobis radium pœnitentiæ, et dissipans nubes pravarum cogitationum. — Ibid.

Porta Verbi divini, aperiens nobis portas pœnitentiæ, et suscipiens nos confugientes ad se. — Ibid.

Porta virginalis, ex qua et per quam, qui est super omnia Deus, in orbem terrarum corporali ratione ingressus est. — Idem in orat. 4 *De Nativ. B. V. M.*

Porta vitæ semper aperta. — Idem in *Paract. B. Virg.*

Porta Ezechielis, quæ bene monstratur clausa, quia virgo semper mansit intacta, per quam vir non transiit, sed Dominus. Ezech. XLIII. — Rattramus Corbeien. in opusc. *De partu B. V.*

Porta clausa, ab Ezechiele visa, per quam transivit Jesus, qui habitavit in utero ejus, et carnem accepit ex sanguinibus ejus, sine ulla permissione, aut confusione. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali.*

Porta cœlestis, per quam clausa est janua, quæ introducebat ad mortem. — Ibid.

Porta cœlestis, per quam omnes peccatores in atria indulgentiæ ingrediuntur. — Ibid.

Porta cœlestis, per quam peccatoribus universis indulgentiæ aperiuntur, et patet ingressus. — Ibid.

Porta cœlestis templi portas expandens. — Ibid.

Porta Dei, a propheta prævisa, per quam ipse Deus modo sibi tantum viso transivit. — Ibid.

Porta Dei clausa, per quam solus Dominus transivit, deducens nos in semitas divinas, et salutis portas aperiens nobis. — Ibid.

Porta Dei clausa, per quam solus intravit Altissimus, dirigens nos in vias Dei, et aperiens nobis salutis portas. — Ibid.

Porta divina, per quam Dominus transivit. — Ibid.

Porta divinæ gloriæ, a portis inferni eruens miserabilem animam nostram. — Ibid.

Porta ducens ad divinum introitum. — Ibid.

Porta ferens ad ingressum divinum. — Ibid.

Porta gratiæ quæ hominibus cœli portam aperuit, aperiens nobis patenter portas pœnitentiæ et a portis mortis liberans nos. — Ibid.

Porta impenetrabilis, pœnitentiæ portas aperiens nobis. — Ibid.

Porta impervia, per quam transitur ad Deum. — Ibid.

Porta ineffabiliter efferens Solem justitiæ, qui corda nostra divinis splendoribus illuminat. — Ibid.

Porta lucifera ab Ezechiele prævisa : per quam transivit lux vera Christus Deus noster. — Ibid.

Porta lucis aperiens aditus pœnitentiæ. — Ibid.

Porta lucis benedicta, atque omnimoda puritate exornata, dissolvens cordi nostro circumfusam nubem, atque evibrans in nos radium veræ pœnitentiæ, ut sicut in die honeste ambulemus in præceptis Dei. — Ibid.

Porta lucis, cor nostrum illustrans luce divina peccati tenebras depellendo. — Ibid.

Porta lucis divinæ, illuminans animas nostras. — Ibid.

Porta lucis fulgida, a propheta prævisa, lucis enim Datorem nobis similem factum ineffabili ratione peperit. — Ibid.

Porta lucis illuminans animam nostram, ab affectibus excæcatam, pravisque cogitationibus obtebratam, ac periclitantem. — Ibid.

Porta lucis, illuminans animam nostram passionum caligine excæcatam, pravisque cogitationibus obscuratam. — Ibid.

Porta lucis, illuminans animam nostram quam inimicus peccatorum tenebris obscuravit. — Ibid.

Porta lucis, illuminans cor nostrum a malitia excæcatum, et non sinens nos obdormire in mortem, qui semper impurarum cogitationum tenebris obvolvitur. — Ibid.

Porta lucis, illuminans oculos cordis nostri, et procul repellens profundissimas peccati tenebras ex infelici anima nostra. — Ibid.

Porta lucis, illuminans oculos cordis nostri peccati tenebris obscuros, capaces faciens eos divinarum illustrationum. — Ibid.

Porta lucis, illuminans oculos cordis nostri, quos densissimæ peccati tenebræ obscuravere, et emittens nobis pœnitentiæ radium. — Ibid.

Porta lucis intellectualis, lumine vultus sui illustrans nos jacentes in tenebris passionum, ne nox mortis comprehendat nos, quæ irritas reddat spes nostras. — Ibid.

Porta lucis intelligibilis, luce sua illustrans nos, qui in hujus vitæ nocte cæcitate laboramus, ac fluctibus jactamur peccatorum. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali.*

Porta lucis, oriri super nos faciens radium divinæ cognitionis, cum tenebris ignorantiae graviter oppressi simus. — Ibid.

Porta lucis, quæ ex incorruptis visceribus ejus effulsit, vibrans in nos illuminativos poenitentiae radios et dissipans peccatorum nostrorum tenebras. — Ibid.

Porta lucis, quæ ex orci penetralibus solem intuitu est exortum, et collustrantem terminos terræ. — Ibid.

Porta lucis spiritualis. — Ibid.

Porta luminis, quæ lucem divinam atque immaculatam in lucem edidit. — Ibid.

Porta, quæ aditum fecit ad vitam. — Ibid.

Porta, per quam ad nos Dominus descendit supernaturali modo, gignens orientem et solem et lucem mystice advocatam atque accersitam, Deum scilicet et hominem natura duplici præditum. — Ibid.

Porta, per quam nulli hominum conceditur via, aperiens nobis veræ poenitentiae portas, et ostendens nobis semitam salutis. — Ibid.

Porta, per quam nulli patet aditus, et solus Creator transiit, sicut ipse solus novit, relinquens eam clausam, quemadmodum erat ante partum. — Ibid.

Porta, per quam nulli transitus patet, poenitentiae portas aperiens nobis, et in vias rectas dirigens nos. — Ibid.

Porta, per quam solus Christus Deus pertransiit salvans genus humanum. — Ibid.

Porta salutaris poenitentiae portas aperiens nobis, et a peccati portis liberans nos, custodiens nos divina potentia sua. — Idem.

Porta Solis gloriæ. — Idem.

Porta spiritualis lucis, per quam ingressus est ad nos Christus, speciosus apparens, splendoribus divinitatis occultatis, in stola carnis invisibilis, ut Deus, in forma autem nostra visibilis. — Idem.

Porta unica, per quam Verbum solum pertransiit, quæ vectes et portas inferni partu suo contrivit. — Idem.

Porta cæli cælorum. — Joan. epis.-c. Aretinus in tract. *De dormit. SS. Virg. Mariæ*

Porta, de qua scriptum legitur Ezech. XLIV : « Porta hæc clausa erit, et vir non transiet per eam, quoniam Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa principi. » Deus namque veram ex Virgine suscipiens carnem, perfectionem ex ea humani corporis sumpsit, virginittis ei gratiam non ademitt. — Ericus, hom. in festo *Purification. B. V. M.*

Porta clausa, quia semper fuit clausa peccato cogitationis, peccato locutionis et peccato operationis, et ideo scribitur : « Non intrabit in eam aliquid coinquinatum. » — Idiota, *De B. V. Mariæ* part. XIII, contempl. 2.

Porta cæli, per quam cæli Rex venit in mundum : ideo canitur de ea : « Tu Regis alti Janua. » — Idem ibid., part. XIV, contempl. 33.

Porta cæli respiciens ad orientem, per quam factum est admirabile commercium, et terrena fuerunt cælestibus sociata. — Ibid.

Porta lucis, per quam egredimur a tenebris culpæ et poenæ et totius miseræ, et ingredimur ad lucem, quæ est Christus, et ad lucem gratiæ et virtutis et meritorum et beatitudinis æternæ. — Ibid.

Porta lucis, per quam verus Sol justitiæ terram, id est Ecclesiam, illustravit, et fidelem animam radiis gratiarum ; unde dicitur de ea « porta lucis fulgida. » — Ibid.

Porta orientalis, per quam ingressus est in mundum verus Oriens, id est Christus, et per quam nobis oritur gratia, et patet accessus ad verum Orientem, qui ortus est ex ea. — Ibid.

Porta templi, quæ dicebatur *speciosa*, ad quam debemus sedere exemplo illius claudi, quem sannaivit ibi beatus Petrus dicens ei : « In nomine Jesu Christi Nazareni, surge et ambula. » Act. III. Hæc namque duo summe sunt nobis necessaria, scilicet surgere a peccato, et ambulare de virtute in virtutem passibus fidei et bonorum operum. — Ibid.

Porta ter clausa, id est ante partum, in partu et post partum. — Idem, *De B. V. Mariæ*, part. VIII, contempl. 7.

Porta clausa virginitate, e portâ sterilitate clausa egressa, uni Regi servata ad permanendum, ex qua is progrediens ineffabiliter et admirabiliter ad sese convertit eos qui male aversi erant. — Leo imper. in orat. *de Nativ. B. V. Mariæ*.

Porta, quæ soli Regi ad salutem nostram procurandam ingressuro præparata est et destinata, claustris venerandæ virginitatis suæ immotis. — Idem in orat. *de Assumpt. B. V. Mariæ*.

Porta pervia simul atque clausa. — Joan. Geometra serm. in *Annunt. SS. Dei Genitricis*.

Porta orientalis semper clausa in domo Domini, quæ tamen Deum Israel admisit et emisit. — Guarrie. abbas, serm. 3, *De Annunt. B. V. Mariæ*.

Porta sanctuarii, perenniter clausa. — Idem, serm. 2, *De Annunt. B. V. M.*

Porta cæli pervia. — Herm. Contractus, in antiphona, *Alma Redemptoris*.

Porta illa, de qua Ezechiel testatur dicens : « Converti me ad viam portæ sanctuarii exterioris, quæ respiciebat ad orientem, et hæc erat clausa. Et dixit Dominus ad me : Porta hæc quam vides clausa erit, et non aperietur, et vir non transiet per eam, et semper erit clausa. » Vere semper clausa, quia semper incorrupta, incorrupta ante partum, incorrupta post partum, concipiens virum, nesciens virum. — D. Petr. Damian. hom. in *Nativ. B. Virg. Mariæ*.

Porta misericordiæ. — Idem, serm. *de Annunt. Virg. Mariæ*.

Porta templi clausa. — Idem in *Carminibus de Assumpt. B. Mariæ*.

Porta crystallina.—S. Anselmus Lucensis super *Ave Maria*.

Porta in domo Domini clausa, quam Dominus intravit et exivit et clausam reliquit, quia virgo ante partum et post partum.—D. Bruno Carthusian. serm. 1, *De laud. B. M. Virg.*

Porta apud Ezechielem cap. xl, « quæ respiciebat ad viam orientalem, et ecce gloria Dei Israel ingrediebatur : » hæc enim respexit ad viam orientalem, quia quidquid ipsa fuit, quidquid in ea actum est, nil aliud quam divini luminis indicavit actionem.—Guibertus abb. in lib. *De laud. B. Mariæ*, cap. 4.

Porta atrii interioris per cuius præcordialem amorem, ad purissimæ fidei excurrimus intellectum qui ipsius fidei fructus est, ex quo sentimus, quomodo sub eadem persona, et quod Deus et homo est.—Idem, *ibid.*

Porta atrii interioris, quæ non tam prius quam omnium excellentius ad summam Dei notitiam intromissa est, et quo ipsa Spiritu sensit; per eandem id ipsum nobis sentire causas dedit.—*Ibid.*

Porta cuius limen summa est virginalis obedientia, in qua princeps tunc stetit, cum per divinitatis potentiam, quæ motis omnibus semper stat, virginem se fecundasse, et quomodo per Spiritum sanctum fecundaverit, virginemque demiserit, ipse monstravit.—*Ibid.*

Porta de qua dicitur Ezechielis xlvi : « Non claudetur usque ad vesperam. » *Porta* enim ista usque ad vesperam non clauditur, quia clementiæ ejus aditus usque in finem sæculi nulli pie petenti obstruitur.—Idem, cap. 6.

Porta Ezechielis, quæ clauditur sex diebus, in quibus opus fit, quia conceptionis ejus mysterium, ex qua introitus ad vitam homini patuit, omnem in præsentī sæculo naturam, quod significare sex dies assolent, latuit et latebit.—Idem, cap. 4.

Porta Ezechielis, respiciens ad orientem, quia quo nullus mortalium, imo nulla creaturarum rationalium vix scintillare prævaluit, illuc ista in Deum, videlicet auctorem luminis liberrime mentem fixit.—*Ibid.*

Porta Jesu Domini, per quam justi intrant : nulli enim justitiam assequuntur, nisi per fidem Incarnationis ejus introeant.—Idem, cap. 6.

Porta per quam Deus ad nos egreditur.—*Ibid.* cap. 4.

Porta qua fidei mysteria deteguntur.—*Ibid.*

Porta, super cuius limen princeps ille apud Ezechielem adorat, qui non superliminare dignitatis, sed limen ejus humilitatis, quod omnibus est pervium, adorantes, id est in omnimoda veneratione habentes, inspirat ; hoc enim plane Deus jure facere dicitur, quod fiendum aliis administrat.—Idem, cap. 6.

Porta cæli, ex qua mundo lux est orta.—Goffridus abbas in orat. *ad Matrem Domini*.

Porta templi clausa.—Idem, serm. 4, *in Nativit. Domini*.

Porta clausa.—Hugo de S. Victore lib. iv, *De proprietatibus et epithetis rerum*, cap. 2.

Porta clausa ante partum et post partum.—Rupert. abbas lib. ii, *Comment. in Ezechiel*, cap. xxxii.

Porta clausa Ezechielis.—Idem lib. i, *Comment. in Matthæum*.

Porta clausa principi, id est ad opus vel ad honorem principis ; princeps enim magni principatus, qui est in forma Dei, sedit in ea.—Idem lib. ii, in *Comment. in Ezechiel*, cap. xxxii.

Porta cæli, per quam Dominus noster, parvulus propter nos factus, egressus est.—Idem, lib. iii, *De divinis officiis*, cap. 18.

Porta maxima cæli, per quam ad nos Verbum Dei, caro factum, de cælo descendit.—Idem, lib. iii, *De divinis Officiis*, cap. 13.

Porta respiciens ad orientem, et verum in semetipsa suscipiens Solem justitiæ.—Idem, lib. ii, *Comment. in Ezechiel*, cap. xxxii.

Porta sanctuarii exterioris, ab Ezechiele visa, per quam primo patuit janua sanctuarii interioris, sanctuarii cœlestis, quod erat extra nos, extra quod eramus nos.—*Ibid.*

Porta Ezechielis.—Bernard. serm. 3 super *Salve Regina*.

Porta misericordiæ.—Idem, serm. *in Conceptione Virginis Mariæ*.

Porta, qua ad nos intravit salutis antidotum.—Idem, serm. 2 *in Annuntiat. B. Mariæ*.

Porta.—S. Petrus Mauritius Cluniacensis, *Prosa in honorem Matris Domini*.

Porta clausa et bene munita : nullum enim accessum invenit inimicus, nullum omnino foramen ; clausa erat et signata signaculo castitatis, quæ per ingressum Domini non fracta, sed potius magis solidata et firmata est ; quia ille, cuius muneris est virginitas, per præsentiam suam non abstulit virginitatem, sed magis confirmavit.—B. Ælred. serm. 1 *in Assumpt. B. Virg.*

Porta orientalis : nam si porta, quæ solet esse adversus orientem, primo recipit claritatem solis, beatissima Virgo, quæ semper respiciebat adversus Orientem, ad claritatem scilicet Dei, primo suscepit in se radium, imo totam plenitudinem claritatis illius veri solis, scilicet Filii Dei, de quo ait Zacharias propheta, *Luc. 1* : « Visitavit nos Oriens ex alto. » — *Ibid.*

Porta cæli.—Richard. a S. Victore *Exposit. in Cant. canticor.*, cap. 30.

Porta, in qua nobilis erit Christus, vir Ecclesiæ, cum sederit ad judicandum cum senatoribus terræ.—*Ibid.*

Porta iudicii.—*Ibid.*

Porta semper obserata, soli Regi pervia.—Idem, *Exposit. in Cant. canticor.*, cap. 42.

Porta Ezechielis clausa. — Petrus Blesensis, serm. 2 in *Adventu Domini*.

Porta, per quam in nostram Deus inhumanatus ingressus est civitatem, id est Ecclesiam. — Ibid.

Porta clausa propter virginitatis integritatem. — Petr. Bles., serm. 38.

Porta sanctuarii. — Ibid.

Porta ad quam venit Dominus egressus de Samaria, quia ipsa in mente aperta per fidem, et in corpore clauso per castitatem, sine pollutione eum munda concepit, et sine læsione integra generavit. — Adam. Præmonstrat. lib. I, serm. 16.

Porta orientalis in Ezechiele respiciens ad orientem, quia in ea Christus suum sine omni violatione et ingressum habuit et egressum, et per eam nos introitum habemus ad regnum. — Ibid.

Porta respiciens ad orientem, id est ad Dominum Christum, qui est verus Oriens, ut ei soli placeat in interna intentione. — Ibid.

Porta respiciens ad orientem, id est, ad opus sanctitatis, ut illud pro Christi nomine exerceat in conversatione. — Ibid.

Porta sancta et perpetua, ut dictum invenitur in Ezechiele, cap. XLIV, quia « Porta hæc clausa erit, et non aperiatur, » quia ipsa semper, et ante partum incorrupta et post partum mansit illæsa. — Ibid.

Porta duodecima civitatis Dei. — Henricus Clævæall. tract. II *De peregr. civit. Dei*.

Porta luce clarior, per quam totius multiformis benedictionis, velut cœlestis cuiusdam unguenti, ex variis speciebus a cœlesti pigmentario confecti plenitudo ad nos transfusa est; unde et ab angelo dicta est in mulieribus benedicta, non solum quia Evæ maledictio per eam est in benedictionem conversa, sed quod etiam, ea mediante spiritua-lem a Deo accipere meruimus benedictionem. — Ibid.

Porta lucis, quæ igne charitatis succensa, civitatem nostram purificare, jucundare, illuminare fumo excellentissimæ suæ opinionis non cessat, meritis perficiens, beneficiis jucundans, exemplis eam illuminans et inflammans. — Idem, tract. 12, *De peregr. civit. Dei*.

Porta nostra ad Filium, interim incarnationis ejus, et civitatis suæ peregrinantis mysteria revelando, tandem ad civitatem regnantem et triumphantem in cœlis post Liæ lippitudinem accedentibus, non Rachelis, sed suam, et Filii sui pulchritudinem, sine speculo et ænigmate revelata facie ostendendo. — Idem, tract. II *De peregrinante civitate Dei*.

Porta omnium fidelium ad Christum accedentium, introducens ad fidem testimonium fidei perhibendo. — Ibid.

Porta orientalis, per quam ipsis etiam apostolis primo nostræ redemptionis primordia patuerunt. A quo enim melius, quæ de nostri Redemptoris infantia scripturi et prædicaturi erant, in universo

mundo, ac fidelius potuerunt addiscere, quàm ab ea, quæ omnia viderat et audierat et manibus suis tractaverat, firmiter conservaverat conferens in corde suo? Unde eis, nisi per eam innotuit angelicum illud Ave, mundo tam suave? Unde tota ipsius angelicæ Salutationis series, cujus singula verba, velut cuiusdam divinæ epistolæ per angelum allatæ, sed Spiritu sancto dictante, oracula sunt divina? Unde ipsius responsio Virginis, et ipsius angeli, qualiter quæ dicta erant ab eo, fieri deberent instructio, et conceptus Elisabeth, tam prænuntiatio angelica sancta ad Zachariam, quam annuntiatio edita ad Mariam? Unde Mariæ ascensio ad montana et ad salutationem ejus propheticum Elisabeth responsum et ipsius Mariæ canticum, non magis propheticum quam profundum? Unde tandem Domini nostri stupenda et veneranda ipsisque cœlestibus miranda nativitas, pannorum involutio, reclinatio in præsepium, angustia diversorii, angelica apparitio ad pastores, evangelizatio magni gaudii, quod foret omni populo, hymni angelici decantatio gloriosa? Hæc omnia Maria conservans et conferens in corde suo portam se clausam usque ad octavum Circumcisionis diem mundo exhibuit, quæ jam Spiritu sancto reserata Filio Dei patuerat, et non soli Gabrieli, sed etiam multitudini cœlestis exercitus patefacta luce clarius resplendebat: hæc etiam octavo Filii sui die mundo cœpit sensim aperiri, ne, si subito totam se aperiret, oculis minus sanis non tam lucem fulgore quam cæcitatem inferret. — Ibid.

Porta patens pastoribus ad Salvatorem mundi accedentibus. — Ibid.

Porta prima et suprema portarum civitatis Dei: primâ ordine, dignitate suprema; ab ipsa siquidem cæteræ portæ habuerunt initium, in ipsa obtinent fulcimentum, per ipsam recipiunt complementum; ipsa quidem in eminentiori parte civitatis sita, aliis ministrat lucem gloriæ, dignitatem confert, affert consummationem: ex ipsa namque sacramenta nobis omnia profluxerunt, gratiarum omnium charismata, et exempla virtutum non minus delectabiliter quam mirabiliter effluerunt. — Ibid.

Porta, qua nihil gloriosius in tota civitate Domini apparet, præter eum qui ipsius portæ et civitatis fundamentum est et fundator, initium et finis, conditor et dominator. — Ibid.

Porta Salvatori mundi mundum intranti. — Ibid.

Porta cœli. — Adam de Persenia in *Mariali* frag. 3.

Porta paradisi. — Idem, serm. in, *Assumpt. B. V. M.*

Porta orientalis clausa solique Principi in ingressu sanctorum pervia. — Petrus Cellensis, serm. 5 in *Annunt.*

Porta orientalis per quam solus Princeps ingressus est. — Idem, serm. 6 de *Adventu*.

Porta per quam Christus ingressus est mundum ad nostram redemptionem. — Idem, serm. 1 de *Assumptione B. V. M.*

Porta orientalis Ezechielis. — Philippus abbas, tom. I *Moralitatum in Cant. canticor.*

Porta clausa non propter solam pudicitiam, sed propter perfectam sanctitatis et justitiæ custodiam, et propter carentiam omnis offensionis, qua ita custoditum est corpus ejus, et cor ejus omni custodia, ut ex nulla unquam parte intrare potuerit in eam peccati macula a tempore primæ sanctificationis. — Helinandus Cisterciensis serm. 1 *De Assumpt. B. M.*

Porta in domo Domini clausa, Ezech. XLIV. — Innocentius Papa III, serm. 2 *in Nativit. Domini.*

Porta filiæ multitudinis, quia multitudo fidelium per eam intrabit cœli palatium. — Honorius Augustod. *in sigillo B. M.*

Porta, per quam clausam Rex cœlorum ad nos intravit in mundum. — Ibid.

Porta Ezechielis-clausa. — Absalon abbas, serm. 5 *de adventu Domini.*

Porta cœlestis. — Theodorus Lascaris imperator *in Can. ad sanctiss. Deiparam.*

Porta, per quam nulli patuit via. — Ibid.

Porta anguli, Jerem. xxxi : duo enim parietes e diverso venientes faciunt angulum ; valde enim e diverso veniebant virginitas et maternitas, si quis attendat naturam, sed per Dei gratiam ipsam concurrentes unitæ sunt, et in occursum virginitatis et maternitatis ipsa facta est porta anguli, et janua paradisi ; per quam portam ille ingressus est regionem nostram, qui angulus duorum populorum ; et sicut ubi porta in angulo est, non toti concurrunt parietes, sed partes parietum, sic in Maria non totæ concurrerunt virginitas et maternitas, quia quasi pars virginitatis est sterilitas, quasi pars maternitatis corruptio, quæ non concurrerunt in virgine nostra, sed de virginitate integritas, de maternitate fecunditas, quia optimam partem elegit. Luc. x. — Rich. a S. Laur. *De laud. V. lib. II.*

Porta aquarum II Esdr. III, propter abundantiam gratiarum et donorum, vel propter multitudinem lacrymarum Filio patiente. — Idem, *De laud. Virg. lib. x.*

Porta clausa Ezech. XLIV, quia clausa fuit semper peccato cogitationis, peccato locutionis, peccato operationis, et hoc est, quod sub appellatione civitatis Jerusalem dicit de ea Apocalypsi XXI : « Non intrabit in eam aliquid coinquinatum » per consensum in cogitatione, et faciens abominationem in operatione et mendacium in locutione. — Idem, *De laud. Virg. lib. III.*

Porta clausa occasionibus peccatorum. Ezech. XLIV. Ideo sicut dicitur : Nam primo non adjiciet, ut pertranseat per eam Belial, sed universus interii ; quia ipsa contrivit caput serpentis, Gen. III, id est, etiam initium tentationis. — Idem, *De laud. Virg. lib. I.*

Porta clausa Principi, id est, ad honorem principis, id est, Christi, cui clausa dicitur, quia ad hoc ut solus sederet in ea, sicut dicitur Ezechiel

XLIV, omnibus aliis clausa fuit. — Idem, *De laud. Virg. lib. x.*

Porta clausa principi, id est, peccato, quod principatur in quibusdam contra quod Apostolus ad Rom. VI : « Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. » — Ibid.

Porta-clausa principi, Christo intranti scilicet, et exeunti, sicut radius solis intrat et exit per vitrum, sine sui et vitri corruptione. — Ibid.

Porta cœli, qua cœli Rex venit in mundum, de qua Gen. XXVIII : « Terribilis est locus iste, vere non est hic aliud, nisi domus Dei, et porta cœli. » — Ibid.

Porta, de qua dicitur Ezech. Lxiv : « Porta atrii inferioris quæ respicit ad Orientem, erit clausa sex diebus, in quibus opus sit, die autem Sabbati aperietur, » quia Maria clausa fuit ad humanam peccandi consuetudinem, aperta vero ad introducendos nos in requiem et pacem pectoris in præsentī, et in futuro in æternam requiem et in illam pacem quæ est semper duratura. — Ibid.

Porta Ecclesiæ, quia nisi per illam non intrant fideles ad vitam. — Idem, *De laud. Virg. lib. v.*

Porta equorum, II Paralip. XXIII, ob prædicationem et doctrinam, quam docuit apostolos, qui fuerunt equi Domini ; unde Habac. III : « Viam fecisti in mari equis tuis, » id est, in mundo. — Idem, *De laud. Virg. lib. x.*

Porta Ezechielis, clausa principi, quia nullis patuit tentationibus diaboli, qui dicitur princeps mundi. Joan. XIV. — Ibid.

Porta Ezechielis, in qua princeps ipse, id est Deus, sedit, et non alius, per assumptæ carnis humilitatem ; sicut enim qui sedet, in parte prostratus est, et in parte erectus, sic Dei Filius in natura humana prostratus, in divina fuit erectus. — Ibid.

Porta fontis, II Esdr. III, ob virginitatem, vel quia ipsa est fons signatus, vel quia fidelibus et puris maxime patet. — Ibid.

Porta gregis, II Esdr. III, propter innocentiam, vel quia innocentibus præcipue patet. — Ibid.

Porta Jerusalem civitatis supernæ, de qua dicit Ezechiel. XLIV : « Converti me ad viam portæ sanctuarii exterioris, quæ respiciebat ad Orientem, et erat clausa, et dixit Dominus ad me : Porta hæc clausa erit et non aperietur, et vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa principi. » — Ibid.

Porta lucis, quia per eam egredimur a tenebris culpæ, pœnæ et totius miseræ, et ingredimur ad lucem, quæ Christus est, et ad lucem gratiæ virtutum et meritorum et beatitudinis æternæ. — Ibid.

Porta lucis, quia per eam verus Sol justitiæ totam illustravit et illustrat Ecclesiam et fidem animam

radiis gratiarum, unde dicitur et porta lucis fuidit. — Rich. a S. Laur. *De laud.* V, lib. II.

Porta orientalis, quia per eam ingressus est in mundum verus Oriens, id est, Christus, et per eam oritur in nobis gratia, et patet accessus ad verum Orientem, qui ortus est ex ea, ipsa etiam principium ortus nostri ad vitam. — Ibid.

Porta piscium, II Paralip. xxxiii, quia ipsa recipit eos, qui tunduntur, et impugnantur fluctibus persecutionum. — Ibid.

Porta quæ nunquam clauditur usque ad vespere: Ezech. xlii, quia usque ad finem vitæ nostræ semper possumus invenire misericordiam apud Matrem misericordiæ, et usque ad finem mundi, unde dicit Eccli. xxiv: « Usque ad futurum sæculum non desinam, » scilicet misereri miseris, et pro peccatoribus advocare. — Ibid.

Porta Samariæ, id est, Ecclesiæ, ejus meritis, precibus et exemplis intramus in Ecclesiam non solum numero, sed merito. — Id. *De laud. Virg.* lib. xii

Porta sanctuarii exterioris, id est, Ecclesiæ militantis, per quam Christus intravit in mundum, et per quam Deus ad nos, et nos accessum habemus ad Deum; nam antequam Maria fieret porta, erat quasi murus continuus, dividens inter nos et Deum, et ideo pauca aut nulla celebrabantur commercia angelorum et hominum; facta autem hac porta factum est admirabile commercium, et deinceps terrena cœlestibus sociata. — Idem, *De laud. Virg.* lib. xix.

Porta sterquilini, II Esdr. iii, ob paupertatem, quia beata Virgo rejecit a se, quidquid in mundo videbatur pretiosum; et omnia putavit ut stercora, ut lucrificaret Christum; vel quia etiam foetentes peccatores admittit, si ipsos inveniat pœnitentes. — Ibid.

Porta templi, quæ dicebatur *Speciosa*, Act. iii, ad quam debemus sedere et mendicare exemplo illius claudi, quem sanavit ibi Petrus dicens ei: « In nomine Jesu Christi Nazareni, surge et ambula: » hæc enim duo summe sunt nobis necessaria, scilicet surgere a peccato, et ambulare de virtute in virtutem, passibus fidei, et honorum operum, qui claudicavimus a semitis nostris. — Ibid.

Porta vallis, II Esdr. iii, ob humilitatem, vel quia humiles in paradisum introducit. — Ibid.

Porta vetus, II Esdr. iii, ob charitatem, quæ est vetus mandatum, I Joan. i. — Ibid.

Porta clausa, de qua Ezech. xlii: « Porta hæc clausa erit in æternum. » — D. Anton. de Padua, *Serm. in Dom. 4 post Epiphan.*

Porta clausa principi, id est, ad honorem principis, scilicet Filii Dei. — Ibid.

Porta clausa, quia virgo ante partum, virgo in partu et virgo post partum. — Ibid.

Porta Ezechielis, in qua solus princeps Christus sedit per assumptam carnis humanitatem. — Idem *Serm. in Dom. 3 post Trinitatem.*

Porta Ezechielis, principi hujus mundi, id est diabolo, clausa, quia nulli tentationi ipsius mens ejus patuit. — Ibid.

Porta in qua David, id est Christus, Rex regum, surgens de sinu Patris, sedit, carnem ex ipsa assumenda. — Ibid.

Porta apertionis nescia. — D. Bonavent. in *Laud. B. V. M.*

Porta clausa. — Idem in *Psalterio minori B. Virg.*, quinquagena 2.

Porta libertatis. — Idem in *Psalterio minori*, quinquagena 1.

Porta pervia paradisi. — Idem in *Litaniis Psalterii B. V.*

Porta vitæ. — Idem in *Psalter. B. V.*

Porta cœli, per quam exivit quidquid unquam gratiæ creatum vel increatum in hunc mundum venit; omnium enim bonorum mater est, et mater gratiæ, et mater misericordiæ, et etiam ipsa Sapientia increata tanquam aqueductus exivit ab ipsa, et venit in mundum. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 185.

Porta cœli, per quam omne genus hominum ad summam familiaritatem Dei Patris introductum est. — Idem super *Missus est*, cap. 9.

Porta cœli, quæ egredientem exportavit, et ingressuros importat. — Idem super *Missus est*, cap. 185.

Porta homines portando. — Ibid.

Porta illuminationis omnis creaturæ. — Idem in *Biblia Mariæ* super Ezechielem prophetam.

Porta omnibus intrare volentibus pervia. — Idem super *Missus est*, capite 185.

Porta orientalis domus Domini, per quam toti mundo lux affulsit. — Idem in *Biblia Mariæ* super Ezechielem prophetam.

Porta orientalis, per quam ingressus est ille, cui nomen Oriens. — Idem in *Postillis* super cap. x Luc.

Porta patens per misericordiam peccatori. — Idem in *Biblia Mariæ* super Ezechielem prophetam.

Porta, per quam intravit quidquid unquam boni de cœlis in terram descendit, et e converso. — Idem super *Missus est*, cap. 185.

Porta, quæ principem et imitatores suos introducit, indignis clausa. — Id. super *Missus est*, cap. 74.

Porta regni, et nostræ ingressionis in regnum. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Genesis.

Porta speciosa templi ecclesiastici, juxta quam vestibulum est uteri, in qua summus Rex et Sacerdos sacris est indutus; in quibus pro nobis immolaturus ad Deum accedat. — Idem in *Postillis* super cap. ii Luc.

Porta templi Speciosa, quæ Filio Dei exivit per ipsam, fuit clausa. — Id. super *Missus est*, cap. 185.

Porta cœlestis. — Jacob. de Voragine in *Mariali*, serm. 6, P.

Porta cœli: sicut enim per portam intus inferimus et extra efferimus, sic et ipsa per merita sua nos portat ad cœlum et ad nos reportat dona gratiarum. — Ibid.

Porta felix, quia per ipsam ad felicitatem æternam intramus. — Ibid.

Porta regia semper clausa, per quam rex Christus intravit et exivit, firmatam munivit, ipse sensus velut pariete quodam protexit, ipsius virtute implicitas maculas hæc porta dissolvit: ipso adjuvante conjecta tela dispulit et reiecit. — Jacobus monach. in *Mariali*, orat. 6.

Porta Ezechielis ob virginitatem clausa. — Ægidius Columna *Expositione in Salutem Angelicam*.

Porta paradisi. — Ibid.

Porta, de qua Dominus ad Ezechielem cap. XLIV: « Porta hæc clausa erit, et non aperiatur: » aperta quidem fuit Domino, sed non viro, sicut ibidem ad ipsum dicitur: « Vir non transivit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, » aperiatur autem Domino non virginalis integritas corporis, quia sicut Ezechiel post prædicta subdidit, hæc clausa erit ipsi etiam principi, sed aperiatur porta auris, et porta cordis, quia videlicet intravit per aurem Virginis Verbum incarnandum. — Alanus de Insul. in cap. v *Cantic*.

Porta salutis. — Idem in *Anticlaud.* lib. v.

Porta, per quam nullus transiit, et per quam solus ille potens transiens portas ac vectes inferni confregit. — Jac. monach. *Orat. de nat. B. V.*

Porta clausa, de qua Ezechiel dixit: « Porta hæc clausa erit, et non aperiatur, et nemo unquam transibit per eam, et erit clausa, quia hic ipse dux sedebit in ea ad comedendum panem. » — Matthæus Cantacuzenus in cap. v *Cantic. canticor*.

Porta, quam per Gabrielem vox unigeniti Filii Dei pulsavit. — Ibid.

Porta Domini, per quam ipse Dominus cœlorum ingressum constituit, et januam in paradiso collocavit. — Ibid.

Porta impervia, per quam solus potentissimus ingressus, inferorum portas vectesque confringit, nosque tanquam validissimos eripiet. — Idem in *Mariali* orat. 2.

Porta spiritualis, per quam solum Dei Verbum ingrediens, sigillatam eo modo quo novit, conservavit. — Idem in *Mariali* orat. 3.

Porta, de qua Dominus dixit ad Ezechielem: « Porta hæc clausa erit, et nullus penitus pertransibit per eam; » hoc enim oraculo non solum Deus affirmavit purissimam illam generasse Virginem, virginemque semper mansisse, sed etiam humanis cogitationibus, quæ variis disquisitionibus et consiliis sese torquent, imperviam fuisse, nullus prorsus per eam prohibetæ cogitationis sensus pertransivit; nulla naturalis necessitatis

voluptas, nulla naturæ legi permissa consuetudo, sed uni Deo et servata est, et consecrata, quia Dominus Deus Israel transivit per eam, et fuit clausa, ipse solus transivit per eam, ipse eam sigillavit, ipse sigilla illius munita conservavit, ipse cogitationum habenas rexit, ac moderatus est ipse mentem pudicitia firmatam. — Ibid.

Porta paradisi. — Jo. Taulerus in *Tractatu De decem cœcitatibus*, cap. 11.

Porta misericordiæ, nulli unquam præclausa. — Henric. Suso in cap. 40 *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus*.

Porta respiciens ad orientem, quia mentis ejus intentio ad illum, de quo dicitur: « Ecce vir, Oriens nomen ejus, » semper erat intenta. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 98.

Porta dignissima. — D. Birgitta in *Serm. angelico de excellentia Virg.* cap. 93.

Porta cœli cœlorum. — Barth. de P'is lib. II, *De laud. Virg.*, fructu 2.

Porta qua Deus ad homines exivit. — Idem, lib. I *De laud. Virginis*, fructu 8.

Porta regis divinalis. — Idem, lib. I *De laude Virg.*, fructu 6.

Porta paradisi. — S. Vincent. Ferrerius in *Serm. de Conceptione B. M. V.*

Porta clausa. — D. Laurent. Justinian. in libro *De casto connubio Verbi et animæ*, cap. 9.

Porta cœli. — Idem, *Serm. de Nat. S. M. V.*

Porta paradisi. — Idem, *De triumphali Christi Agone*, cap. 7.

Porta sanctuarii, quæ clausa perhibetur, Ezech. XLIV, per quam minime per materialem coitum transivit Joseph, quoniam universorum Dominus solus ingressus est per eam, ignorante sacramentum hoc tenebrarum princepe. — Idem, in *Fasciculo amoris*, cap. 12.

Porta cœli, ad omnia magnalia Christi animas sibi devotas admiranda gratia inducens. — D. Bernardinus Senensis, tom. II, *Sermo de laudib. virginis et 12 Dominicellæ Matris Dei*.

Porta cœli, quia per eam alta et sacra cœli et Scripturarum sacramentorum mysteria reserantur. — Id. tom. I, serm. 61 qui est *De superadmirabili gratia et gloria B. V. M. Dei*.

Porta cœli, ut dicitur Genes. xxviii. — Idem, tom. III, serm. 1 *De glorioso nomine Mariæ*.

Porta soli principi servata, quam princeps non violavit egrediens, sicut nec etiam ingrediens, sicut mystice ponitur Ezech. XLIV. — Idem, tom. I, serm. 12.

Porta clausa, quia a nullo violata. — D. Antoninus in *Summa*, part. IV, tit. 15, cap. 15.

Porta cœlestis, quia ipsa Sapientia increata Dei Filius tanquam aquæ ductus intravit, et exivit per eam vestitus carne nostra. — Idem in *Summ.*, part. IV, tit. 15, cap. 20.

Porta cœli felix, quia omnes importat in cœlos per benedictum Filium suum. — Ibid.

Porta cœli felix, per quam bona spiritualia de cœlo nobis exportantur, et homines in cœlum importantur. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 15.

Porta cœli, per quam exivit de cœlis ad nos, quicquid unquam gratiæ creatum venit in mundum. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 20, quod est *De gratia privilegiorum singularium B. M. V.*

Porta cœli, per quam intravit quicquid boni, id est, omnis qui de terris intravit in cœlum, ut sancti omnes. — Ibid.

Porta cœli, quia per ejus suffragium, et vitæ exemplum nos importat in cœlum. — Ibid.

Porta Ezechielis clausa. Ezech. xlv. — Ibid.

Porta in templo Ecclesiæ. — Ibid.

Porta orientalis, per quam ingressa est gloria Domini. Ezech. xliii. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 10, quod est *De missione Spiritus sancti ad M. V.*

Porta misericordiæ. — Dion. Carthusian. lib. iii, *De laud. Virg.*, art. 21.

Porta piissima omnibus patens et aperta, per quam omnes habemus accessum ad Salvatorem judicem nostrum. — Idem, in *Cant.*, art. 27.

Porta salutis et cœli scala: sane non est, nec fuit aliquando sub cœli gyro tam immundus, tam celestus, tam desperatus, si cor suum ad Mariam mellissimam mulierem convertit, quin de illa dulcedinem et virtutem exire, qua perfectam salutem consequatur, sentiat:

Nemo caret venia, cui dulcis in ore Maria.

— Arnold. Bostius, cap. 4, § 1, lib. *De Patron. et Patrocini. Deip. Virg. in sibi dicatum Carmeli ord.*

Porta clausa Ezechielis nunquam per peccatum aperta. — Bernardin. de Busto in suo *Mariali* serm. 6, *De Concept. B. M.*

Porta cœlestis civitatis. — Idem, serm. 4 *De Assimilat. B. M. V.*

Porta cœlestis, quia nobis cœlum aperuit. — Idem, serm. 5, *De nominatione Mariæ.*

Porta cœli, quia per merita sua nos portat ad cœlum. — Ibid.

Porta felix, quia per ipsam ad felicitatem æternam intramus. — Ibid.

Porta paradisi. — Ibid.

Porta regia. — Ibid.

Porta humanæ salutis, per quam nobis, si fuerimus in ejus obsequio sedulo devoti, pœnitentibus indulgentia miserationis Christi impetratur. — Jo. Trith. *De Mirac. B. V. prope Dittelb.* lib. 1, cap. 16.

Porta civitatis paradisi. — Maurit. de Villa Probata serm. 50 *Coronæ novæ B. M.*

Porta clausa in æternum ob perpetuam virginitatem. — Ibid. serm. 25.

Porta cœli. — Ibid.

Porta felix, quia per eam ad felicitatem æter-

nam intramus. — Idem, serm. 4 *Coronæ novæ B. M.*

Porta regia respectu Christi. — Ibid.

Porta Ezechielis ter clausa, scilicet ante partum, in partu, et post partum virgo. — Petrus Gelat. lib. vii, *De arcanis*, cap. 14.

Porta cœli, nos redeuntes in multitudine misericordiæ, gratiæ et gloriæ largitate suo modo cum tota Trinitate suscipiens. — Joan. Picus, libro iii, in *Cantic.*, cap. 14.

Porta, per quam mundum ingressus, qui mundi Dominus est. — Ibid.

Porta orientalis clausa, per quam solus intrat et egreditur princeps. — S. Thom. de Villa Nova in conc. 1 *De Assumpt. B. M. V.*

Porta clausa, quam vidit Ezechiel. — Ludov. Blosius in *Endologia* 3 ad B. V.

Porta orientalis inviolata, per quam speciosus forma præ filiis hominum ad nos venit. — Ibid.

PORTARIA cœli, quia per sua merita nos portat ad cœlum, et ad nos reportat dona gratiarum. — Maurit. de Villa Probata, serm. 4 *Coronæ novæ B. M.*

PORTATRIX sui et omnium Creatoris. — Ambrosius Ansbert. *Hom. in festo Purific. B. Virg.*

Portatrix infirmarum animarum: portavit enim Filium Dei pro nobis in utero sanctitatis, ut nos portat in utero miserationis. Deuteronomii cap. 1, — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Deuteronomii.

Portatrix ignis. — D. Catharina Senensis in suarum orationum, quam orationem habuit Romæ in die Annuntiat. B. V. anno 1579.

Portatrix Christi. — D. Antoninus in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 35.

PORTENTUM gloriosum cunctis sæculis admirandum. — S. Thom. de Villa nova, serm. 2, *De Annunt. B. M. V.*

PORTICUS templi Salomonis II Reg. vi: sicut enim ingredientibus templum patebat jugiter hæc porticus, et per illam intrabatur in templum, et primitus occurrebat: sic Mariæ misericordia semper patet existentibus in hac vita, et per illam intratur in Ecclesiam militantem merito, et in triumphantem præmio, et prima omnium sanctorum occurrit ad adiutorium nostrum, et ad suscipiendum in amplexu pietatis, ad Filium suum per pœnitentiam revertentes. — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. x.

PORTINARIA Dei, nos introducens ad Christum. — Jacob. de Voragine in *Mariali*, serm. 6 P.

Portinaria Dei, thesaurum nobis aperiens, et nos in cœleste palatium introducens. — Ibid.

Portinaria Dei, thesaurum Dei nobis aperiens, et nos in cœleste palatium introducens. — Bernardin. de Busto serm. 5 *De Nominat. Mariæ.*

Portinaria paradisi. — Idem in *Mariali* serm. 2 *De Coronat. B. M. V.*

PORTIO, quæ indissolubiliter et indivise junxit

Domino humanitatem. — S. Andr. Cret. orat. 3 *De Dormit. B. M. V.*

Portio Christi. — Guericus abbas, serm. 4 *De Assumpt. B. M. V.*

Portio Christianæ plebis sola expetenda. — Guibertus abbas in *Rhythm. ad B. M. V.*

Portio maxima et optima totius Ecclesiæ, pro felicitate uteri propitii. — Rupert. abbas, lib. vii *Commentariorum in Apocalypsin.*

Portio Domini antonomastice. — Albert. Magnus in *Biblia Mariæ* super librum Ecclesiastici.

Portio dignior et sanctior utriusque Ecclesiæ, scilicet Ecclesiæ fidelium Veteris Testamenti, et Ecclesiæ Novi Testamenti. — Ern. Prag. in *Mariæ*, cap. 115.

Portus naufragantium tutissimus. — S. Ephr. in *Sermone de laud. B. M. V.*

Portus noster. — Ibid.

Portus tranquillissimus. — Ibid.

Portus tutissimus in hac vita navigantium. — Ibid.

Portus in fluctibus laborantium. — S. Sabbas in *Menæis Græcorum* die 28 Januarii.

Portus eorum, qui ad illam confugiunt. — Eutychianus in *Vita S. Theophili* apud Surium tomo I, die 4 Februarii.

Portus vitæ naturarum. — S. Andreas Cretensis orat. 2 in *Annuntiat.*

Portus tempestate jactatorum. — Idem in *magn. Can.*

Portus noster. — Anonymus in *Menæis Græcorum*, die 2 Aprilis.

Portus naufragantium. — S. German. orat. 2 in *Dormit. B. M. V.*

Portus tempestate jactatorum. — Ibid.

Portus Christianorum. — S. Joan. Damasc. in *Canone de SS. Trinitate.*

Portus eorum qui gravibus turbantur procellis. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Portus noster, dum gravibus passionum procellis in pelago vitæ assidue immaniter jactamur. — Ibid.

Portus noster placidus ex peccatorum tempestatibus. — Ibid.

Portus periclitantibus in æstu tentationum, passionum nostrarum fluctus tranquillans. — Ibid.

Portus salutaris illis, qui in vitæ pelago versantur. — Ibid.

Portus salutis. — Ibid.

Portus serenus. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 27 Januarii.

Portus tempestate jactatis. — Idem, orat. 1 *De Assumpt. B. M. V.*

Portus ad eam cum fide recurrentibus perturbationum procella liberans eos — S. Joann. Damasc. in *Octoech. Græcorum.*

Portus animarum nostrarum. — Idem, *Can. in S. Simeonem Stylit.*

Portus generis hominum. — Idem in *Octoech. Græcorum.*

Portus salutis omnibus a Deo datus. — Idem, *Can. in Nativit. B. V.*

Portus tranquillissimus. — Id. in *Can. SS. Dei-paræ.*

Portus tranquillus eorum qui tempestatibus jactantur. — Idem in *Paracl. B. V.*

Portus tranquillus ipsam laudantium. — Ibid.

Portus tranquillus, quem Salvator Dominus et Creator ex impolluto utero ejus, corpore assumpto, constituit omnibus in tempestate versantibus. Unde omnes, qui passionum procellis jactantur, et dolorum ventis percelluntur, ad eam confugiunt, deprecantes, ut refrigerii ac pacis participes efficiantur. — Ibid.

Portus noster. — Theophanes Nicænus in *Menæis Græcorum*, die 20 Januarii.

Portus a tempestate tentationum, nobis graviter periclitantibus passionum nostrarum fluctus mitigans et peccatorum nostrorum pelagum desiccans. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariæ.*

Portus eorum qui tempestate jactantur. — Ibid.

Portus in pelago adversitatum fluctuantibus, quæ universam hominum naturam naufragium passam partu suo salvavit. — Ibid.

Portus nobis in mari versantibus. — Ibid.

Portus noster, dirigens nos ad quietam stationem salutis, dum agitur marinis fluctibus vitæ. — Ibid.

Portus noster, nobis gravissimis passionum procellis sine intermissione semper jactatis, in mari vitæ hujus. — Ibid.

Portus salutaris universis passionum tempestates fluctusque sedans et serenans, atque omnes qui in terra sunt miserabiles ad poenitentiae tranquillitatem perducens. — Ibid.

Portus Christianorum, nos multis periculis circumdatos, et peccatorum tempestate periculosissime jactatos, dirigens Spiritus sancti aura ad pacatissimam stationem. — Ibid.

Portus timentium naufragium. — Jo. Geometra in *B. M. V. Hymn. 4.*

Portus unicus fidelium, omnes vexationibus et injuriis inimici dæmonis seu tempestate jactatos quieti et saluti restituens. — Theoleptus in *Canone sive Cantico compunctionis.*

Portus ad naufragos. — Petrus Cellensis serm. 6 *de Adventu.*

Portus in naufragio. — Adam de Pers. in *Mariæ*, fragm. 2.

Portus noster. — Idem in *Serm. de Assumpt. B. V. M.*

Portus totius misericordiae mundo naufragium patienti. — Ibid.

Portus noster in tempestatibus. — Theodor. Lasc. imperator in *Proœm. B. M. V.*

Portus orthodoxorum. — Idem in *Can. ad S. Deivaram.*

Portus salutaris. — Theodor. Lasc. imperat. in *Can. ad S. Deiparam.*

Portus tranquillus animarum nostrarum. — Ibid.

Portus, a quo iter navigantium inchoat, quia fidem Dominicæ incarnationis, cujus Maria fuit ministra, inchoatur iter Christiani versus cœlestem Jerusalem, inde enim est motio veniendi ad Deum. — Rich. a S. Laur. *De laud.* V. lib. II.

Portus, dictus a deportandis commerciis, veniens enim Dei Filius salvare mundum apportavit secum ad Mariæ portum quidquid erat nobis necessarium. — Ibid.

Portus, quia, si portus a mari corroditur, Mariæ detrahunt Judæi, pagani, hæretici et blasphemii qui pleni sunt amaritudinibus vitiorum. — Ibid.

Portus salutis, ubi figenda est anchora nostræ spei, ut navis mentis nostræ contra pericula maris, id est mundi, firmiter teneatur; Dominus enim per eam illos retinuit, qui, antequam ipsa nasceretur, in æternas amaritudines descendebant, velut in profundum maris. — Ibid.

Portus indulgentiæ. — D. Bonavent. in *Psalterio B. V. M.*

Portus naufragantium. — Idem in *Canticis Psalterii B. V. M.*

Portus vitæ miseris. — Idem in *Laud.* B. M. V.

Portus nostræ salutis a Deo factus. — Jacob. monachus, *Orat. de Nativit.* B. M. V.

Portus salutaris a Deo factus. — Idem in *Marioli* orat. 2.

Portus, ad quem tantocius currere debent, qui vere divites esse cupiunt. — Ern. Prag. in *Marioli* cap. 22.

Portus voluptatis et copiositatis, ubi nullius boni penuria est, ad quem confluant omnes merces, omnes divitiæ mundi hujus: omnes nimirum, qui pericula mundi hujus evadunt, omnem gloriam suam, et omnes merces suas afferunt ad hunc portum. — Ibid.

Portus nobis spes nostras in eam pie collocantibus. — Emmanuel. Pal. imp. in *Can. ad SS. Deip.*

Portus naufragantibus. — Barthol. de Pisis lib. I, *De laud. Virg.*, fructu 10.

Portus, quia peccatores ad viam ducit salutis. — Idem, *De laud. Virg.*, fructu 8.

Portus naufraganti. — D. Laurent. Justin. libro *De casto connubio Verbi et animæ*, cap. 9.

Portus naufragantium. — Idem *De triumphali Christi agone*, cap. 7.

Portus naufragantibus. — Guilielmus Vinc. *Serm. de Concept.* B. V. M.

Portus communis et refugium omnium hominum et mater universalis omnium Christianorum, omnibus omnia se faciens, sinum misericordiæ cunctis aperiens, ut de plenitudine ejus supereffluentissima recipiant universi. — Arnold. Bostius cap. 4, § 2, lib. *De Patronatu ac Patrocinio Deip. Virg.* in dicatum sibi *Carm. Ord.*

Portus desiderabilis. — Bernardin. de Busto in *Marioli*, serm. *De coronat.* B. M. V.

Portus naufragantibus. — Idem, serm. 3 *De Nativit.* B. M. V.

Portus naufragi sæculi. — Ludov. Blossius in *Endologia* 1 ad B. M. V.

Portus, et tranquillitas diu desiderata, quando requiescam in te? quando sedebam in pacis hujus pulchritudine? Cur, o spatiositas dulcissima, cœlesti delectatione privas me? — Joan. a Jesu Maria, tom. II *Oper. suor.*, tract. *De theol. myst.* pag. 61.

POSSESSIO fructus incorrupti. — S. Andreas Cretensis, orat. 2 in *Annunt.*

Possessio, cujus dominus est virtutum Deus. — D. Hildeph. in lib. *De Virginit.* S. M. V., cap. 2.

Possessio Dei. — Ibid.

Possessio Dei spatiosissima. — S. Joseph. Hymnograph. in *Marioli*.

PORTICA felix totius expectationis et desiderii et postulationis adventus boni Jesu, in qua omnia desideria sanctorum præcedentium consummari et terminari videntur. — Maurit. de Villa Probata serm. 27 *Coronæ novæ B. M.*

POTENTATUS nullius dominium passus, nimirum qui nullis affectibus succumbebat, sed puritate omnes supergressa erat. — S. Andr. Cretensis, orat. 3 *De Dorm.* B. V.

POTENTIA, quæ nequit labefactari, quatenus nequaquam vincebatur ab animi perturbationibus, ut quæ erat puritate omnibus superior. — S. Andreas Cretensis, orat. 3 *De Dormit.* B. M. V.

Potentia divinarum illuminationum immediate susceptiva, et omnium bonitatum veluti distributiva. — Albert. Magn. sup. *Missus est*, cap. 53.

POTESTAS in supernaturalium operatione. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ sup. lib. Apocal.*

Potestas consummata omnium creatorum. — D. Bernardin. Senensis tom. I, serm. 61, qui est *De supernaturali gratia et gloria B. M. V.*

Potestas consummata omnium creatorum. — Maurit. de Villa Probata serm. 25 *Coronæ novæ B. M.*

POTUS. — D. Bernardin. serm. 3 super *Salve Regina.*

Potus sobrietate plenus. — Jacobus monachus in *Marioli*.

PRÆCENTRIX illius cantici novi, quod a virginibus cantatur ante sedem Dei et Agni. — Albert. Magn. serm. 1 in *Assumpt.* B. M. V.

Præcentrix lætitiæ. — Jacob. monach. in *Marioli*, orat. 6.

Præcentrix in choris cœlestibus, quia sicut in cæteris gratiis et gaudiis, ita et in Dei laudibus vocem ejus præcellere constat. — Ern. Prag. in *Marioli*, cap. 134.

Præcentrix in choro virginum, quæ quasi tympanistriæ concinunt, prout sibi fuerit imperatum. — Idem in *Marioli*, cap. 136.

PRÆCEPTUM pudiciæ atque incorruptionis. —

D. Ephrem. in serm. sive tract. *De margarita pretiosa*.

PRÆCONIUM apostolorum. — D. Ephrem. in *Serm. De laud. B. M. V.*

Præconium Patrum. — Ibid.

Præconium prophetarum. — Sergius relatus a Canisio libr. 1 *De Deipara* cap. 11, et a Coccio, tom. I, pag. 307, in orat. *de Nativit. B. M. V.*

Præconium prophetarum honorificum. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali*.

Præconium venerandum sanctorum martyrum. — Ibid.

Præconium apostolorum. — D. Bonav. in *Cantic. Psalterii B. V.*

Præconium augustum libertatis et honoris. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 1.

PRÆDICATIO verissima impervestigabilium Dei præscientiarum ac decretorum. — S. Andr. Cretensis, *Orat. in Annunt. B. M. V.*

Prædicatio augusta. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Prædicatio magna omnium prophetarum. — Ibid.

Prædicatio speciosa et veneranda prophetarum. — Ibid.

PRÆDIUM patens. — D. Ephrem. in *Serm. de laude B. M. V.*

Prædium æde beatius, ubi virtutis planta omni virore germinavit. — B. Jo. Damasc. orat. 4, *De Nativit.*

PRÆLATA cælorum elevata, non elata, subjecta regens æthera. — S. Joseph. Steinfeld. *Opusc. 4.*

Præolata hominum. — Albert. Magn. *super Misus est*, cap. 191.

Præolata nostra. — D. Antonin. in *Summa* part. IV, tit. 15, cap. 44.

Præolata Deo, quia Mater Dei, licet subjecta Deo, in quantum creatura. — Maurit. de Villa Probata *serm. 7 Coronæ novæ B. M.*

PRÆLIATRIX victoriosa. — Bernardin. de Busto in *Mariali*, *serm. 2 De coronat. B. M. V.*

Præliatrix nostra contra omnes dæmones. — Maurit. de Villa Probata, *serm. 7 Coronæ novæ B. M.*

PRÆMIUM salutis ac vitæ æternæ, simul et gloriæ, grandi opulencia magnum. — D. Ildephons. in lib. *De Virginitate S. M.* cap. 12 et ult.

Præmium coronæ universis certantibus repositum. — Helinand. Cisterciensis *serm. De Assumpt. B. M. V.*

Præmium beatificum sanctorum post Deum. — Jo. Mauburnus in *Rosario de Præconiis B. M. V.*, membro 8.

PRÆPARATIO Domini. — D. Epiphanius in *Serm. de laud. V.*

PRÆSEPE. — D. Bernard. *serm. 3 super Salve Regina.*

PRÆSERVATIO Adam et Evæ, et totius eorum posteritatis. Constat nempe quod ex propria transgressione Adam et Eva non solum mortis, sed

et annihilationis exterminium meruerunt, et divinæ ultionis, quæ personarum acceptionem ignorat, sicut nec culpam angelicam, sic nec etiam humanam dimisit impunem, sed propter præcipuam reverentiam et singularissimam dilectionem, quam habebat ad Virginem, præservavit, quia eam ab æterno super omnes creaturas Deo uniendas, quæ exsisturæ erant, superexcessive dilexit. — D. Bernardin. Senensis tom. I, *serm. 61.*

Præservatio generis humani. — Ibid.

Præservatio humani generis. — Maurit. de Villa Probata, *serm. 25 Coronæ novæ B. M.*

PRÆSES vitæ nostræ. — D. Gregor. Nazianz. in *Tragædia de Christo patiente.*

Præses nostra, ratione suæ sanctitatis ac puritatis eminentissimæ, modumque omnem superantis naturæ. — S. Germ. Constantin. *Orat. in Annunt. B. V. M.*

Præses nostra, a nobis beatificanda. — S. Jo. Damasc. in *Parac. B. M. V.*

Præses totius vitæ nostræ. — Ibid.

Præses Christianorum. — Joseph. Hymnograph. in *Mariali*.

Præses omnibus ad eam accurrentibus. — Emmanuel Pal. imperator in *Can. ad S. Deiparam.*

PRÆSIDENS suprema totius humani generis. — Jacob. monach. *Orat. de Nat. B. V. M.*

Præsidens quartæ hierarchiæ. — Bernardin. de Busto in *Mariali*, *serm. 2 de Coron. B. M. V.*

PRÆSIDIUM firmum omnium Christianorum. — D. Ephrem. in *Orat. ad S. Deiparam.*

Præsidium unicum Christianorum. — S. Sabba in *Menæis Græcorum*, die 25 Februarii.

Præsidium fidelium universorum. — S. Andreas Cretensis, *Can. in Concept. B. V. M.*

Præsidium animarum nostrarum. — Anonymus in *Menæis Græcorum*, die 7 Aprilis.

Præsidium inconcussum. — S. German. orat. 2 in *Dormit. B. M. V.*

Præsidium nostrum. — Idem, orat. 2 in *Præsentat. B. V. M.*

Præsidium fidelium omnium, qui in profundo malorum et tribulationum fluctuoso mari semper periclitantur. — S. Jo. Damasc. in *Parac. B. V.*

Præsidium inexpugnabile fidelium. — Ibid.

Præsidium inexpugnabile tribulatorum. — Ibid.

Præsidium miserabilis animæ nostræ. — Ibid.

Præsidium mundi. — Ibid.

Præsidium nostrum post Deum. — S. Joan. Dam. *Octoech. Græcorum.*

Præsidium nostrum inexpugnabile, nos ad Deum conducens et vitam nobis gloriæque præstans æternam. — Ibid.

Præsidium nostrum semper vigilans post Deum. — Ibid.

Præsidium omnium nostrum. — Ibid.

Præsidium stabile in tentationibus. — Ibid.

Præsidium totius vitæ nostræ. — Ibid.

Præsidium, undeque hostes repellens, qui

gratis oppugnant, et perterrefaciunt, et vexant miserum cor nostrum.— S. Joan. Dam. *Octoech. Græcorum*.

Præsidium unicum fidelium. — Ibid.

Præsidium universorum. — Ibid.

Præsidium nostrum singulare. — D. Theodor. Studites in Canone qui caneatur in erectione sanctar. imaginum.

Præsidium inexpugnabile Christianorum.—Theophan. Nicænus in *Menæis Græcorum*, die 9. Januarii.

Præsidium animarum nostrarum. — S. Joseph. Hymnographus in *Mariali*.

Præsidium firmissimum Christianorum. — Ibid.

Præsidium formidabile eorum qui invocant eam. — Ibid.

Præsidium fortissimum in necessitatibus.—Ibid.

Præsidium inexpugnabile laudantium Deum. — Ibid.

Præsidium mundi. — Ibid.

Præsidium nostrum semper vigilantissimum. — Ibid.

Præsidium peccatorum. — Ibid.

Præsidium servorum suorum.—Ibid

Præsidium tribulatorum, impensis precibus orans pro nobis, ut a periculis liberemur. — Ibid.

Præsidium tutissimum et ad propugnandum apertissimum. — Ibid.

Præsidium unicum generis humani. — Ibid.

Præsidium unicum lapsorum. — Ibid.

Præsidium unicum omnium fidelium. — Ibid.

Præsidium universorum. — Ibid.

Præsidium peccatorum.—Leo imperator in *Orat. de Assumpt. B. V. M.*

Præsidium urbanum mœnibus nostes arcens, et moles concutiens horrificas. — Joan. Geometra in *B. V. hymn. 4.*

Præsidium unicum fidelium. — Ibid.

Præsidium pugnae singulis circumpositum. — Helinand. Cisterc. serm. *De Assumpt. B. M. V.*

Præsidium incastellatum, contra timores inimicorum.—Albertus Magnus in *Postillis* super cap. x Lucæ.

Præsidium singulare desperatorum.—Dionysius Carth. lib. ii, *De Prec. Mariæ*, art. 9.

Præsidium multitudinis Christianæ.—Jo. Thrith. lib. i, *De mirac. B. V. in Urticet.*, cap. 9.

Præsidium nostrum dulce. — Ludov. Blosius in *Endologia* ad *B. V.*

Præsidium terræ singulare. — Idem in *Endologia* 2 ad *B. V.*

PRÆVIA virginum : exemplo enim illius aliæ se offerunt in templum Regi Domino.—Albert. Magn. in *Postillis* super cap. i Lucæ.

PRATUM fragrantissimum. — D. Greg. Thaumaturgus orat. i in *Annunt. B. M. V.*

Pratum totius fragrantiae sancti Spiritus. — Chrysipp. in serm. *de S. Maria Deipara.*

Pratum, et pratorum maxime odoriferum, et varium, et incorruptione coronans eos, qui decer-

punt non vernis comatum floribus, qui speciei habent delectationem, quæ facile marcescit, sed emittens gratiæ bonum odorem, profundit sensum, et mentem apud se longe suavissima demulcet auditione. — Georg. Nicomed. in orat. *de exitu S. Dei parentis, quando fuit oblata in templo.*

Pratum Deo consitum suavissimi odoris. — S. Joan. Damascen. in *Can. S. Deiparæ.*

Pratum manu divina consitum. — S. Jo. Damasc. in *Menæis Græcorum*, die 27 Januarii.

Pratum virginale. — D. Bernard. serm. *Ad milites Templi*, cap. 6.

Pratum odore suavi redolens. — Theodorus Lascaris imperator in *Can. ad S. Deiparam.*

Pratum salutare. — Ibid.

Pratum pulcherrimum. — Ibid. Thessalon. orat. *de Assumpt. B. M. V.*

PRECATRIX nostra coram Deo.—Albertus Magnus in *Biblia Mariæ* super lib. Esther.

PRETIUM omne superans munus. — Georg. Nicomed. in *Orat. de Exitu S. Dei parentis, quando fuit oblata in templo.*

Pretium pretiorum. — S. German. Constant orat. 2, in *Præsentat. B. M. V.*

Pretium splendidum ac magnificum, a Deo pro Eva donatum. — S. Jo. Damasc. in orat. 4 *De Nativit. B. M. V.*

PRIMA quæ servandæ virginitatis votum Deo omnipotenti vovit, quia ex quo homo factus est, ab initio sæculi nulla hoc votum obtulit; et quæ prima inter feminas constituit in corde suo, ut diceret: Domine, offero tibi virginitatem meam, cum a nullo homine, nec verbo didicisset, neque exemplo ad imitationem videlicet invitata constituisset, ut virgo pro amore Dei specialiter permaneret. — S. Bartholom. apostolus in orat. *ad Polymium regem apud Abdiam* lib. viii *Hist. Apostolor.*

Prima quæ fecunditati carnis virginitatem sponte prætulit. — Hugo de S. Victore lib. *De perpetua virginitate S. M. V.*

Prima, quæ votum virginitatis Deo sponso suo obtulit. — Idem lib. iv *De proprietat. et epithetis rerum* cap. 2.

Prima de primitiis pomorum Dei. — Rupert. abbas lib. iv *Commentar. in Canticum.*

Prima vovens voti egregii, virginitatis gloriosum sanctimonii munus obtulit Deo. — Petrus Blesensis serm. i, in *Assumpt. B. V. M.*

Prima Ecclesiæ primitivorum. — D. Amedæus hom. 7 *De laudib. Virg.*

Prima post Deum super omnes cœligenas in sede gloriæ collocata. — Ibid.

Prima post Redemptorem in mulieribus benedicta. — Idem hom. i *De laudib. Virg.*

Prima, quæ Deo devovit cœlibatum. — Albertus Magnus in *Postillis* super cap. x Lucæ.

Prima, quæ virginitatem Deo consecravit. — Idem super *Missus est*, cap. 53.

Prima inter primas summi Regis cohortes. — D. Antoninus in *Summa* part. iv, tit. 15, cap. 47.

Prima omnium creaturarum Dei, quæ puræ creaturæ sunt. — Idem in *Summa* part. iv, tit. 15, cap. 44.

Prima, quæ votum virginittis emisit, et semper servavit sine aliquo illicito motu. — Ibid. cap. 48, quod est de gratia 7 donorum quæ fuit in B. M. V.

PRIMARIA, quoad gloriæ magnitudinem et dignitatis celsitudinem, inter omnia inferiora corporalia, quæ sunt visibilia, aut inter omnia intellectualia, quæ sunt invisibilia, aut etiã inter illa cœlestia luminaria, quæ sunt quædam media, quia cum primis participat corporalitatem, cum aliis perpetuitatem. — D. Bernardin. Senensis, tom. III, serm. 1.

Primaria omnium, quoad gloriæ magnitudinem et dignitatis celsitudinem. — Bernardin. de Busto, serm. 6, *De nominat. Mariæ*.

Primaria quoad gloriæ magnitudinem et dignitatis celsitudinem inter omnia corporalia quæ sunt visibilia, et omnia intellectualia quæ sunt invisibilia. — Maur. de Villa Probata in serm. 1 *Coronæ novæ B. M.*

PRIMAS humani generis ab Architecto et Dominatore omnium Deo creata. — S. Saba in *Menæis Græcorum* die 1 Januarii.

PRIMICERIA voto feminarum virginum. — Joan. XLIV Episc. Hierosolymitanus in libro *De institutione primorum monachorum in lege veteri exortorum, et in nova perseverantium*, cap. 36.

Primiceria virginittis sine corruptione fecunda, sine gravamine grvida, sine dolore puerpera. — Idiota, *De beat. M. V.* part. xvi, contempl. 1.

Primiceria virginum. — D. Fulbertus Carnotensis serm. 3, *De Nativ. B. M. V.*

Primiceria virginittis. — D. Bern. serm. 3 *De beat. Virg.* super illud Apocal. *Signum magnum*.

Primiceria virginum. — Petrus Bles. sermone 33.

Primiceria virginittis quia prima novit virginittatem, et ideo prima, quia ante eam nulla. — Rich. a S. Laur. *De laude S. V. M.* lib. III.

Primiceria dominarum. — D. Bonavent. in *Psalterio B. M. V.*

Primiceria virginum. Prima enim suam virginittatem Deo consecravit. Ideo Psalmus de ipsa ait: «Adducent Regi,» id est, Christo, «virgines post eam,» id est, Reginam, quæ prima summo Regi dedicavit virginittatem. — D. Bernardin. Senensis, tom. I, serm. 52.

Primiceria in numero militantium pro Christo. — D. Antoninus in *Summa* part. iv, tit. 15, cap. 46.

Primiceria virginum omnium. — Idem in *Summa* part. iv, tit. 15, cap. 31.

Primiceria virginittis. — Dion. Carthusian. lib. IV, *De prec. B. M. V.* art. 11.

Primiceria continentie universalis. — Jo. Mauburnus in *Rosario De gloria V.*, membro 6.

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X.

Primiceria virginum in Novo Testamento, sicut Elias et Elisæus in Veteri Testamento. — Baldvinus Leersius in *Collectaneo exemplorum et mirac.* cap. 1.

Primiceria virginum. — Bernard. de Busto, serm. 1 *De Assumpt. B. M. V.*

Primiceria virginittis. — Maurit. de Villa Probata, serm. 31 *Coronæ novæ B. M.*

Primiceria virginum, quæ se totam Deo consecrans, virginittis votum ei mente grata obtulit. — Ludov. Blosius in *Endologia* 1 ad B. V.

PRIMIGENIA virginum. — S. Anselm. Lucens. super *Ave Maria*.

PRIMIPILA virginittis. — Idiota, in sua *Contemplatione de S. V. M.*

PRIMITIÆ muliebris puritatis in castitate: non enim plausibile est alii, præter Mariam, virginittis primitias ascribere. — Origenes in cap. XIII Matthæi.

Primitiæ communionis et conjunctionis omnium genitoris Dei cum suo figmento. — S. Andreas Crentensis, orat. 3 *De Dormit. B. V. M.*

Primitiæ ex nobis sumptæ, quas Deo offerre Adam incepit ab ipso Virginis ortu. — Idem, orat. *de Nativ. B. M. V.*

Primitiæ gaudii. — Idem, can. in *Concept. B. M. V.*

Primitiæ generis humani. — Idem *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Primitiæ massæ Adam in Christo deitate donatæ. — Idem, orat. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Primitiæ immortalitatis, quia mors instar fluminis ruens apud ipsam perdidit vires, partui ejus allisa. — Anonymus in *Menæis Græcorum* die 5 Maii.

Primitiæ humanæ naturæ. — Georg. Nicomed. orat. 3, *De Præsentat. B. M. V.*

Primitiæ nostri generis. — Ibid.

Primitiæ nostræ massæ. — S. Damasc. orat. 3, *De Nativ. B. M. V.*

Primitiæ sanctissimi generis humani. — Idem in orat. 4, *De Nativ. B. M. V.*

Primitiæ salutis omnium. — Cosmas Vestitor, Orat. in SS. Joachim et Annam Dei Genitricis parentes

Primitiæ revera pretiosissimarum rerum. — Leo imperator in *Orat. de præsentat. B. V.*

Primitiæ mirandorum operum Christi. — D. Anselm. in *Hymn. 2 B. Dei Genitricis*.

Primitiæ vitæ beatæ. — Theodor. Laſcaris imperator in *Cant. ad S. Deiparam*.

Primitiæ virginum. — D. Bonavent. in *Speculo B. M. V.* cap. 7.

Primitiæ omnium. — Jacobus monachus in *Mariæ*, orat. 6.

Primitiæ muliebris naturæ. — Idem in *Mariæ*, orat. 1.

PRIMITIVA omnium. — Bernardin. de Busto, serm. 6, *De nominat. Mariæ*.

Primitiva omnium intellectualium, quia omnium spirituum transcendit excellentiam. — Mauriti. de Villa Probata in serm. 1 *Coronæ novæ B. M.*

Primitiva omnium cœlestium luminarium, quia luci comparata invenitur prior. Sap. vii. — Ibid.

PRIMOGENITA, quæ rerum omnium conditarum Primogenitum, in quo omnia coagmentata sunt, peperit. — S. Jo. Damasc. orat. 4, *De Nativit. B. M. V.*

Primogenita ante omnem creaturam, non in tempore, sed in sanctitate ac dignitate. — S. Vincentius Ferrerius, serm. *de Concept. SS. V. M.*

Primogenita Filii sui, pro qua redimenda plus venit in mundum, quam pro omni alia creatura. — D. Bernardin. Senensis, tom. I, serm. 61.

Primogenita Redemptoris Filii sui Jesu. — Idem tom. II, serm. 15, qui est *De festivitibus B. V. M. et maxime Conceptione, Nativitate et Annuntiatione.*

Primogenita ante omnem creaturam. — D. Antonin. in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 14.

PRINCEPS virginitatis. — D. Epiphani. lib. iii, *Adversus hæreses*, hæres. 78.

Princeps omnium prudētissima ac sagacissima. — D. Ephraem in *Serm. de laud. B. V. M.*

Princeps intelligibilis reformationis. — S. Andreas Cretens. orat. 2 in *Annunt.*

Princeps nostra, ratione suæ sanctitatis ac puritatis eminentissimæ, modumque omnem superantis naturæ. — S. German. Orat. in *Annunt. B. V. M.*

Princeps a principatu, quia cœlorum Regina facta est in sua sanctissima Assumptione, et sola cum Deo principatum tenet in cœlo et in terra, et in omnibus abyssis. — Idiota, *De B. V. M.* part. xiv, contempl. 9.

Princeps a principio, quia Christo dedit principium essendi secundum naturam humanam quam assumpsit ex ea. — Ibid.

Princeps cœli et terræ. — Ibid.

Princeps Ecclesiæ, per quam princeps hujus mundi, id est diabolus, qui dicitur princeps, id est, principium captivitatis, ejicitur foras, scilicet a cordibus electorum; iste enim princeps primam mulierem captivavit, sed a Maria Principe captivatus est, quia scriptum est de ea, Gen. ii, « Contret caput » ejus, quod non solum semel, sed quotidie etiam facit, quando ejus adjutorio diabolus expugnatur. — Ibid.

Princeps, id est, primum capiens, scilicet illum qui dicit Apoc. i: « Ego sum primus et novissimus. » — Ibid.

Princeps illa, de qua scribitur Isa. xxxii: « Princeps ea, quæ digna sunt Principe, cogitat, » scilicet cogitationes pacis, et non afflictionis; unde sicut Filius ejus benedictus est Princeps regum terræ, sic etiam ipsa nominatur Princeps regum terræ, quia ad ejus principatum sanctissimum pertinent illi qui, ut regnent in cœlo, bene regnant

in terra, et bene regunt se et suos subditos. — Ibid.

Princeps, quasi principium capiens, id est, illum, qui dicit Joan. viii: « Ego sum principium, qui et loquor vobis. » — Ibid.

Princeps, quia filia Principis, id est, Dei Patris. — Ibid.

Princeps, quia Mater Principis, scilicet Christi, qui dicitur Princeps regum terræ. — Apocal. i. — Ibid.

Princeps eloquii, mellifluique soni. — Joan. Geometr. in *B. V. M. hymn.*

Princeps superum terrigenumque. — Ibid.

Princeps inter chōros sanctarum virginum. — D. Fulbert. Carnotens. serm. 3 *De Nat. B. V. M.*

Princeps mulierum. — Ibid.

Princeps super omnes creaturas post Deum. — Goffridus abbas, *Serm. in omni festivitate B. V. M.*

Princeps in omnibus agendis. — Rupert. abb. lib. i *Commentar. in Cantica canticor.*

Princeps cœlorum. — Petr. Bles. serm. 38.

Princeps angelorum. — Richard. a S. Laur. *De laud. B. V. M.* lib. xii.

Princeps a principatu, quia cœlorum facta est Regina in sua Assumptione, et sola cum Deo principatur in cœlo et in terra, in mari et in omnibus abyssis, unde et designatur per Israel, qui interpretatur *Princeps cum Deo.* — Idem, *De laud. B. M. V.* lib. vi.

Princeps a principio dicta, quia dedit Christo principium essendi secundum humanam naturam, quam assumpsit ex ea, unde dicit ei Christus, Job x: « Pelle et carnibus vestisti me. » — Ibid.

Princeps, a qua diabolus, qui primam mulierem captivavit, captivatus est, unde Gen. iii: « Contret caput tuum, » quod non solum semel sed quotidie fit, cum a viris justis ipsius adjutorio diabolus expugnatur. — Ibid.

Princeps a tota Trinitate Ecclesiæ data, ut per eam princeps mundi, id est diabolus, qui dicitur princeps, id est, principium captivitatis, ejiceretur foras, scilicet a corporibus electorum. — Ibid.

Princeps, de qua dicitur Isa. xxxii: « Princeps ea, quæ digna sunt Principe, cogitabit, » scilicet cogitationes pacis et non afflictionis. Jerem. xxxix. — Ibid.

Princeps designata multipliciter in Genesi per Saram, quæ interpretatur *Princeps.* — Ibid.

Princeps quæ cum Filio, Apoc. i, potest dici congrue princeps regum terræ, quia ad ejus principatum pertinent illi, qui ut regnent in cœlo, bene regnant in terra, et bene regunt se et subditos suos. — Ibid.

Princeps quasi principium capiens, id est illum, qui dicit Joan. viii: « Ego principium, qui et loquor vobis; » vel quasi primum capiens, id est,

illum, qui dicit Apoc. 1, et Isa. XLVIII : « Ego sum primus et novissimus. » — Ibid.

Princeps recta, quia et filia Principis, id est, Dei Patris, Cant. VIII, et Mater Principis, id est, Christi, qui dicitur Princeps regum terræ Apoc. 1. — Ibid.

Princeps mundi et Regina. — S. Simon Stock in *Hymno de Deipara*.

Princeps feminarum. — D. Bonavent. in *Psalterio minori B. V. Quinquagena* 2.

Princeps regum et regnorum. — Idem in *Psalterio minori B. V. Quinquagena* 1.

Princeps in principum subiectione. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Apocal.

Princeps nobilissima. — Idem super *Missus est*, cap. 5.

Princeps omnium creaturarum, quantum ad defensionem, cohortationem et commissionem. — Idem in *Biblia Mariæ* super librum Genes.

Princeps Phariseorum, qui *divisi* interpretantur; ipsa enim est princeps et domina fidelium, qui vita et moribus divisi sunt a populo diaboli; populus quippe diaboli superbus est, iracundus, invidus et acediosus, avarus, luxuriosus et gulosus. Et populus beatæ Virginis e diverso humilis est, mitis, benignus et religiosus, sufficiens etiam in his quæ a Deo habet, et castus et sobrius. — Id. *Serm. in Dom. 7 post Trinitat.*

Princeps provinciarum cœli et terræ. — Idem in *Biblia Mariæ* super Lamentationes Jerem. proph.

Princeps Sara, quæ panem vivum qui de cœlo descendit, ex tribus satis farinæ sub cineribus mortalitatis nostræ decoxit. Gen. XVIII. — Idem in *Postillis* super cap. x Lucæ.

Princeps stellis coronata claritatem virtutis omnium sanctorum possidens. — Idem in *Postillis* super cap. i Matthæi.

Princeps totius Ecclesiæ. — Idem, *Serm. in Domin. 17 post Trinitatem*.

Princeps non unius tantum gentis, sed totius mundi, ideo non Sarai sed Sara, id est, princeps simpliciter est nomen ejus. — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 1-6.

Princeps principum dicens Prov. VII : « Per me principes imperant, » et sicut spirituum, qui principatus appellantur, ministerium est suos subditos adjuvare, magnificare et defendere ab hostium iniquorum oppressione injusta, ita et beata Virgo hæc eadem suis servulis fidelissime facere consuevit. — Ibid.

Princeps super diabolum. — D. Birgitta lib. i *Revelation.* cap. 16.

Princeps martyrum. — Dionys. Carthusian. lib. 2 *Deprec. B. V.* art. 11.

Princeps Ecclesiæ Christi. — Bernardin. de Busto, *serm. 1 De Assimilat. B. M. V.*

Princeps maxima inter principatus. — Idem in *Mariali*; *serm. 5 De Coronat. B. M. V.*

Princeps mundi. — Idem *serm. 2 De Assumpt. B. M. V.*

Princeps martyrum. — Joan. Trith. lib. i *De mirac. B. M. V. in Urticeto*, cap. 6.

PRINCIPISSA principatum. — D. Antonin. in *Summa* part. v, tit. 1, cap. 44.

Principissa cœlorum. — Dionys. Carthus. in cap. XXXI *Proverbiorum*.

Principissa cœli et terræ. — Fridericus Fornerus, lib. v, cap. ultimo *Palmæ triumphalis*.

PRINCIPIUM circumcisionis spiritualis : per aurem enim intrans Christus in eam, universa cordis dissecuit vitia; vulnus mulieris, dum de virgine natus est, curavit. — D. Zeno in *Serm. de Circumcisione*.

Principium festi, sive festivitatis nostræ. — S. Method. in *Hom. in festo Purificat. B. M. V.*

Principium reparationis, sive resurrectionis mulieribus. — D. Gregor. Thaumaturg. *orat. 2, in Annunt. B. M. V.*

Principium vitæ. — Cosmas Hierosolym. in *Menæis Græcorum* die 1 Augusti.

Principium vitæ indesinentis. — S. Jo. Damasc. *orat. 3 De Assumpt. B. M. V.*

Principium beneficiorum Dei in genus humanum. — Idiota, *De B. V. M.* part. ix, contempl. 8.

Principium ortus nostri ad vitam. — Idem *De B. M. V.* part. xiv, contempl. 33.

Principium virginittis. — Idem *De B. V.* part. vi, contempl. 6.

Principium novæ creaturæ, quia novæ specialitatem professionis, scilicet virginittis habuit, et novo gignendi genere Auctorem totius sanctæ novitatis exposuit. — Guibertus abbas in lib. *De laud. S. M.* cap. 1.

Principium unicum in generis nostri reparatione. — Rich. a S. Vict. lib. i *De Emmanuele* cap. 12.

Principium humanittis Christi. — Petrus abbas Cellensis in libro *De panibus* cap. 7.

Principium nostræ salutis. — Absal. abbas, *serm. 1 De Assumpt. B. M. V.*

Principium vitæ. — Theodor. Iase. imper. in *Can. ad S. Deiparam*.

Principium ortus nostri ad vitam. — Rich. a S. Laur. *De laud. V.* lib. iv.

Principium Christi secundum humanitatem. — Ibid.

Principium Christi. — Hugo Carensis in cap. XXIV *Ecclesiastici*.

Principium feminarum secundum dignitatem. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 198.

Principium omnis gratiæ in nobis post Deum. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Genesis.

Principium vitæ increatæ. — Idem super *Missus est*, cap. 195.

Principium novæ vitæ. — Jacob. de Voragine in *Mariali* *serm. 10. S.*

Principium omnium gratiarum. — Jacob. de Voragine in *Mariali* serm. 2, M.

Principium non solum materiale, sed activum conceptionis carnis Christi, unde ipsa præ omnibus mulieribus, quæ suscepto semine concipiunt, verius dicitur mater, vel, ut ita dixerim, plusquam mater, quia in aliis feminis fit commistio seminum viri et mulieris in conceptione, et sperma agentis in matrice locum obtinet in generatione fœtus, ut dicunt Galenus et Hippocrates; hic autem tota massa, atque materia corporis Christi fuit ex substantia ipsius Virginis; sola et ipsa beata Virgo ex Spiritu sancto, et virtute Altissimi non solum accepit virtutem conceptivam passivam, verum etiam generativam activam. — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 122.

Principium ex quo recreatum fuit omne creatum. — D. Antonin. in *Sum.* part. iv, tit. 15, cap. 18.

Principium feminarum, quia quicquid boni fuit in feminis ipsa habuit, et in summo gradu, et aliquod bonum habuit, quod nulla alia habuit. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 23, quod est *De quadruplici benedictione B. M. V.*

Principium conceptionis Filii Dei. — Paul. de Heredia in tract. *De Concept. B. M. V.*

Principium diei gratiæ. — Bernardin. de Busto, serm. 2, *De Assimilat. B. V. M.*

Principium divinarum gratiarum, in quantum principalius propter ipsam Filius Dei incarnatus est, per quem omnis gratia mundo elapsa est. — Ibid.

Principium nostri amoris. — Idem in *Mariali* serm. 2 *De coronat. B. M. V.*

Principium novæ vitæ, id est legis Christi. — Idem serm. 6 *De nominatione Mariæ.*

Principium omnium gratiarum. — Ibid. serm. 2.

Principium divinarum gratiarum, in quantum principalius propter ipsam Filius Dei incarnatus est, per quem omnis gratia mundo elapsa est. — Mauriti. de Villa Probata serm. 12, *Coronæ novæ B. M. V.*

Principium novæ vitæ, id est, legis Christi. — Ibid. serm. 15.

Principium splendoris justis et peccatoribus. — Ibid. serm. 15.

Principium splendoris sanctis prophetis. — Ibid.

Principium alterum a Deo sanctitatis. — Ibid.

Principium diadematis, id est, humanæ mortalitatis altissimo Dei Filio. — Idem lib. 1 in *Cantic.*, cap. 15.

Principium quoddam reparationis nostræ. — Idem lib. III in *Cantic.*, cap. 7.

Principium salvandorum. — Ibid.

Principium lucis æternæ justis et injustis. — Dionys. Fab. tract. 4 *De Concept. B. V. M.*

PROBATICA, quæ non ministrum angelum accepit,

sed illum magni consilii Angelum, qui tanquam bona pluvia in vellus absque ullo strepitu descendens, omnem naturam morbo laborantem atque ad interitum vergentem in certam sanitatem ac vitam senio carentem restituit. — S. Joan. Damasc. orat. 1 *De Nativ. B. M. V.*

PROCREATRIX sanctificationis aquæ. — Georg. Nicomed. orat. 3 *De Concept. Deiparæ.*

Procreatrix numinis. — S. Jo. Damasc. in *Menæis Græcor.* die 1 Januarii.

Procreatrix boni immensi. — Theophan. Nicæn. in *Menæis Græcor.* die 9 Januarii.

PROCURATRIX sola supernaturalium bonorum mortalibus. — S. Joan. Damasc. in *Canone de S. Trinitate.*

Procuratrix negotiorum et petitionum nostrarum apud Patrem et Filium. — Idiota in *Contemplatione de SS. V. M.*

Procuratrix nostra. — B. Joseph. a Steinfeld. Opusc. 4.

Procuratrix æternæ benedictionis. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Genes.

Procuratrix fidelissima omnium peccatorum. — D. Birgitta in orat. 1 *Revelat.*

Procuratrix felicissima, quæ magna gaudia nobis procuravit, et adhuc non desinit quotidie procurare. — Idiota, *De B. M. V.* part. xv, contemplat. 6.

Procuratrix clementissima pauperum. — Joan. Trith. lib. 1 *De mirac. B. M. V.* in *Urticeto* cap. 6.

Procuratrix felicissima, quæ immensa gaudia nobis procuravit. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 8 *Coronæ novæ B. M.*

PRODIGIUM celeste. — D. Ignatius Epist. 1, ad S. Joannem Evangelistam.

Prodigium incomprehensum. — S. Saba in *Menæis Græcorum* die 26 Januarii.

Prodigium stupendum quod Joan. Apoc. XII, 1, scribit dicens: « Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole, et luna sub pedibus ejus, et in capite ejus corona stellarum duodecim. » — D. Bernardin. Senensis tom. III, *Serm. de Assumpt. B. M. V.*

Prodigium divinum præclarissimumque. — Dion. Carth. lib. III *De laud. Virg.*, art. 29.

Prodigium summum. — Idem lib. 1 *De laud. Virg.* art. 29.

PRODUCTRIX ejusdem germinis cum Deo divinitati effecta simillima, amplioremque, quam qui cogitari queat, aut fari, excellentiam deiformem sortita. Etenim idem ipse Christus, qui Patris Filius est, Sapientia et Virtus, Mariæ quoque unigenitus est. — Dionys. Carth. lib. 1 *De præc. Mariæ*, art. 18.

PROEMIUM miraculorum Christi. — S. Andreas Cretensis, orat. 2, in *Annunt. B. V. M.*

Proæmium gaudii. — S. Germ. Constant. *Serm. In Nativ. B. M. V.*

PROFLIGATRIX inferni. — S. Joan. Damasc. in *Menæis Græcorum* die 27 Januarii.

Profligatrix omnium perversorum. — Joan. Trith. lib. 1 *De mirac. B. M. V. in Urticeto* cap. 6.

PROFUGIUM firmum omnium Christianorum. — D. Ephræm. in *Orat. ad sanctiss. Dei Genitr.*

Profugium in Hierosolymis — Idem in *Ser. de laud. B. M. V.*

Profugium exsulum miserorum. — Martinus de Magistris in *Expositione super Cantic. Salve Regina.*

Profugium certissimum omnium ad eam recurrentium. — Ludov. Blosius in *Endologia* 2 ad B. M. V.

PROFUNDITAS cujus ardua est inspectio. — S. Andr. Cretensis *Can. in SS. martyres in Creta.*

Profunditas difficultatum contemplabilis angelorum oculis. — Id. *orat. 2, in Annunt.*

Profunditas inexplicabilis in vacuum plenitudinis ejus, qui omnia implet in omnibus. — Idem., *orat. 1, De dormit.*

Profunditas, cujus subtilis recessus ne quidem acies angelica penetrat. — S. Jo. Damasc. in *Menæis Græcorum* die 25 Martii.

Profunditas quam angelorum oculi non possunt intueri. — S. Joan. Damasc. *Can. in Annunt. Deip.*

Profunditas immensa. — S. Joseph. Hymnographus in *Mariali.*

Profunditas inintelligibilis. — Ibid.

PROFUNDUM inexplicabile plenitudinis non evacuabile omnia in omnibus implentis. — S. Andreas Cretensis *orat. 1 De dormit. B. V. M.*

Profundum invisibile oculis angelorum. — S. Anselm. in *Hymno 2 B. Dei Genitricis.*

Profundum scientiæ. — Isidor. Thessalon. *Orat. de Annunt. B. V. M.*

PROGENIES David. — Joan. Eubæus, *Orat. in Concept. SS. Dei Genitricis.*

Progenies divinitus ordinata. — D. Fulbert. Carlotensis, *serm. 1 De Nativ. V. M.*

PROLES impolluta. — S. Joan. Chrysost. *Hom. in Christi Natali.*

Proles fecunda Annæ sterilis. — S. Andreas Cretensis *Can. in Nativ. B. M. V.*

Proles sanctæ Annæ. — Ibid.

Proles ampla beataque non habentium prolem. — Georg. Nicomed. *orat. 3, De Concept. Deiparæ.*

Proles felix parentum. — Idem, *orat. 1, De Præsent. B. V. M.*

Proles illustris ex justis hominibus Joachim et Anna. — S. German. in suo *Mariali.*

Proles pulchra. — S. Joan. Damasc. *orat. 3, De Nativ. B. V. M.*

Proles acerba sententia potior, quæ delargita est ad mundi fines lætitiā. — Leo imperator in *Orat. de Nativ. B. V. M.*

Proles tarde edita, sed omnibus naturæ fœturis antecellens. — Ibid.

Proles nobilis regiæ generositatis. — Guericus abbas, *serm. 1, De Annuntiat. B. V. M.*

Proles generosa Jesse. — Goffridus abbas in *Orat. ad Matrem Domini.*

Proles siderea de humano germine, de immundo semine nata. — Helinand. Cisterc. *serm. 1, in Nativ. B. V. M.*

Proles alta regum. — D. Bonavent. in *Psalterio B. V. Quinquagena* 3.

Proles nobilissima summi patriarchæ. — Albert. Magn. in *Orat. ad B. V. M. incipiente: Salve in utero virginali.*

Proles magna, qua, prole orba, aucta est diva Anna. — Jacob. monach. *Orat. de Nativ. B. V. M.*

Proles præclara parentum. — Ibid.

Proles David. — Joan. Hondemius, *Hymn. 2, De partu virgineo, et lactatione pueri Jesu.*

Proles floridissima suorum parentum. — Dionys. Carthus. in *Cant. art. 8.*

Proles magni Tonantis. — Justus Lipsius in *Carmine ad patron. Virginem pro Panegyricis Marianis Martini Delrii.*

PROMA CONDA novi mundi conditoris. — Joan. Damasc. in *orat. 4, De Nativ. B. V. M.*

Proma conda lætitiæ. — Joan. Geom. in *B. V. hym. 1.*

Proma conda divinorum donorum. — Emmanuel. Pal. imperat. in *Orat. de dorm. B. V. M.*

PROMISSIO Israel. — Hugo Carensis in cap. xxiv *Ecclesiastici.*

Promissio patriarcharum. — D. Bonavent. in *Canticis Psalterii B. V. M.*

PROMOTRIX justorum. — D. Bonavent. in *Canticis Psalterii B. V. M.*

Promotrix dulcissima pœnitentium. — Joan. Trith. lib. 1 *De mirac. B. V. M. in Urticeto*, cap. 6.

Promotrix omnium humilium. — Ibid.

PROMPTUARIUM indeficiens famelicæ creaturæ. — S. Joan. Chrysost. *Homil. in Christi Natali.*

Promptuarium omnium plane miraculorum quavis unquam ratione factorum, aut quæ modo eduntur. — S. Andreas Cretensis, *orat. 3, De Dormit. B. V. M.*

Promptuarium ineffabilem Domini miraculorum. — S. Joan. Damasc. in *Paracl. B. V.*

Promptuarium omnis puritatis. — S. Joan. Damasc. in *Can. SS. Deip.*

Promptuarium latum deitatis omnia complectentis. — Idem, *orat. 2, De Assumpt. sive Dormit. B. Mariæ.*

Promptuarium omnium munditiarum. — Idem in *Menæis Græcorum* die 27 Januarii.

Promptuarium Christi immaculatum. — Theodor. Lasc. imperator in *Canon. ad SS. Deiparam.*

Promptuarium plenitudinis unde omnes stipendiantur. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super Evangelium Joannis.

Promptuarium Dominicæ œconomix. — Jacobus monachus in *Mariali* orat. 6.

Promptuarium gratiarum. — Idem in *Mariali* orat. 5.

Promptuarium venerandarum mysteriorum. — Ibid. orat. 6.

Promptuarium Dei. — Barthol. de Pisis lib. II *De laud. B. V. M.*, fructu 2.

PRONUBA sui Nati. — Joan. Geometra in *B. V. Hymn.* 2.

PROPAGATIO benedictionis in omnes. — Albert. Magn. in *Postillis* super cap. I Lucæ.

PROPAGATRIX operariorum. — Richard. a S. Laur. *De laude S. V. lib. II.*

PROPAGO naturæ irreprehensæ. — Chrysipp. in *Serm. de S. Maria Deipara.*

PROPHETA Dei. — D. Bonavent. in *Canticis Psalterij B. V. M.*

Propheta summa, quæ Deum non solum demonstravit, sed genuit. — Albert. Magn. super *Missus* est, cap. 158.

Propheta et plusquam propheta : nam si ideo Joannes Baptista dicitur propheta, et plusquam propheta, quia quem alii prophetando prædixerant, iste et venturum prædixit et venientem digito ostendit, quanto magis Maria plusquam propheta dicetur, ad cujus vocem ipse Baptista spiritum prophetandi accepit, quæ ipsum Dominum prophetarum peperit et exhibuit, ipsa nimirum prophetavit et de præterito dicens : « Suscepit Israel puerum suum, » et de præsentī salutando Elisabeth, et de futuro dicens : « Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. » — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 140.

Prophetis illuminatissima, sapientissimaque Doctrina doctorum Ecclesiæ. — Arnold. Bostius, cap. 11, § 2, lib. *De patronatu et patrocinio Deiparæ Virg. in sibi dicatum Carmeli ordinem.*

PROPHETISSA, de qua Isaias : « Et ingressus sum ad prophetissam : » Dixit enim, et vaticinata est : « Ex hoc tempore beatam me dicent omnes generationes » terræ. — D. Epiphani. lib. I *Contra hæreses*, hæresi 30.

Prophetissa, ad quam proxime accessit Isaias per prænotionem spiritus : prophetico enim afflata Spiritu elocuta est : « Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. » — D. Basilii in cap. VIII Isaiæ.

Prophetissa, juxta Isaiam cap. VIII, quæ peperit Emmanuel sine viro, natum illum nobis sine patre, qui ipse ante sæcula Sapientia est, justitiaque et sanctificatio et redemptio a Deo Patre. — S. Amphil. Sydæ episc. *Orat. in SS. Deiparam V.*

Prophetissa, quæ non agnito conceptionis modo

ex auditu concepit et peperit Deum viventem. — Ibid.

Prophetissa, ex qua ille, de quo Moyses scripserat propheta, Christus, ipsa veritas advenit. — S. Andreas Cretensis *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Prophetissa orta ex David, laudibus honoranda. — Idem, *Can. in Dominicam post diem 17 Decembris.*

Prophetissa, quam vidit Isaias, cap. VIII. — Idem, orat. 1, in *Annunt. B. M. V.*

Prophetissa Dei. — D. Ildephons. *serm. 2, De Assumpt. B. M. V.*

Prophetissa, de qua scriptum, Isa. VIII : « Et accessi ad prophetissam, et concepit et peperit filium, et dixit Dominus ad me, Voca nomen ejus, Accelera spolia detrahere, festina prædare, quia, antequam sciat puer vocare patrem et matrem, auferet fortitudinem Damasci, et spolia Samariæ. » — S. Germ. Constant. *Serm. in Nativit. B. V. M.*

Prophetissa ad quam accessit propheta, id est, Spiritus sanctus, Isa. VIII. — Ratramus Corbeiensis in opusc. *De partu B. M. V.*, cap. 4.

Prophetissa, quæ plena Spiritu sancto pulcherrimam nobis edidit prophetiam : « Magnificat anima mea Dominum. » — D. Bruno Carthus. *Hom. de Nat. Domini.*

Prophetissa. — Franc. abbas lib. VIII, *De gratia Dei.*

Prophetissa ad quam accedendo beatum se Isaias, imo beatos se omnes prophetae sancti non immerito crediderunt, quod ad Dei templum, ad Spiritus sancti sacrarium, quidpiam verbi boni se afferre cognoverunt. — Rupert. abb. lib. I, *De operibus Spiritus sancti*, cap. 9.

Prophetissa, ad quam accessit omnis sanctus, et fidelis propheta, ad quam tendebat, et in qua completa est omnis sancta et fidelis prophetia. — Idem lib. VI, *Comment. in Canticum canticor.*

Prophetissa, ad quam Isaias, imo et omnes accesserunt prophetae sancti : omnium quippe sanctus, et omnium verbum ad uterum ejus tendit. — Id. lib. I, *Commentar. in Isaiam*, cap. 34.

Prophetissa, ad quam Isaias propheta jussus accessit, cujus in utero omnium prophetarum sanctorum completa est prophetia, nec enim quod carne concepit, mente ignorare potuit. — Ibid.

Prophetissa, ad quam omnes omnino prophetae sancti convenerunt : omnium enim et singulorum divinæ gratiæ, et particulares prophetiæ in eam simul Spiritu sancto superveniente concurrerunt. — Idem lib. I, *De operibus Spiritus sancti*, cap. 9.

Prophetissa, ad quam prophetae omnes accesserunt, et in quam omnium fides et omnium prophetiæ convenerunt, sciens ipsa quid ageretur secundum secundum veritatem Scripturarum. — Idem lib. IX, *De glorificatione Trinitatis et processione Spiritus sancti*, cap. 8.

Prophetissa, de qua gratulabundus loquitur propheta sanctus Isaias : « Et accessi ad prophetissam, et concepit et peperit filium. » — Rupert, lib. 1, *De operibus Spiritus sancti*, cap. 9.

Prophetissa ex qua Mater Dei facta est. — Idem lib. 1, *Commentar. in Canticum canticor.*

Prophetissa fidelis, ad quam non solus Isaias, sed prophetae omnes accesserunt, quia prophetiae omnium, et Scripturae omnes in ejus sensum cum veniente in ea Spiritu sancto convenerunt. — Ibid.

Prophetissa, in qua omnis prophetia impleta fuit. — Idem Prologo in *Explanationem 12 prophetarum.*

Prophetissa magna et capax omnium prophetarum sive prophetiarum. — Idem, lib. v, *Commentar. in Canticum canticor.*

Prophetissa magna, quae nihil Spiritu sancto docente ignoravit. — Idem, lib. 1 *Commentarior. in Canticum canticor.*

Prophetissa magna, quae quid ageretur non ignorabat, quoniam gratia plena erat. — Ibid.

Prophetissa nulli prophetarum comparanda, cuius in sanctuarium pectoris Spiritus sanctus prophetias omnes convexerat. — Idem, lib. 11, *De operibus Spiritus sancti.*

Prophetissa prophetarum. — Idem, lib. 1, *Comment. in Matthaeum.*

Prophetissa singularis. Neque enim haec particularem, ut singuli prophetarum, verbi gratiam, sed universam Spiritu sancto superveniente suscepit ex eo verbi Dei substantiam. — Idem, lib. 1, *De operibus Spiritus sancti*, cap. 9.

Prophetissa magna, quae concepit et peperit Filium Dei. — Hugo Carensis, in cap. xxiv *Ecclesiastici.*

Prophetissa, per excellentiam, alios excellens in prophetia. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 151.

Prophetissa sapientiae. — Idem, in *Biblia Mariae* super librum Canticorum.

Prophetissa, cum dixit : « Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. » — D. Antoninus in *Sum.* part. 1v, tit. 15, cap. 3.

Prophetissa prophetas faciens. — Ibid. cap. 22, quod est de causis ob quas Deus fuit cum Maria.

Prophetissa, quia dixit in Cantico : « Beatam me dicent omnes generationes ; » quae tunc erat omnibus ignota, sed futurum erat post tempora, quod dixit. — Ibid. cap. 19, quod est de gratiis gratis datis M. V.

Prophetissa : si enim Joannes Baptista dicitur propheta, quia Christum digito demonstravit occultum aliis, quanto magis dici debet prophetissa, quae eum genuit et toti mundo occultum Deum visibilem ostendit. — Ibid.

Prophetissa et plusquam prophetissa : nam si de magno et sancto Joanne Baptista asseritur, quod

fuit propheta et amplius quam propheta, quoniam quem praedixit venturum, monstravit praesentem ; quanto magis beata Virgo fuit prophetissa, et plusquam prophetissa, quoniam Christum, de quo nondum nato ex utero multa in suo cantico prophetavit, non solum monstravit praesentem pastoribus, magis, Simeoni et Annae, multisque aliis, sed et toti mundo peperit eum ac praesentem exhibuit. — Dion. Carth. *De laud. Virg.* lib. 11, art. 18.

Prophetissa, de qua Spiritus sanctus per Isaiam loquitur dicens : « Accessi ad prophetissam, et concepit et peperit filium ; » ad eam enim accessit Spiritus sanctus non locum mutando, sed per prophetam loquendo, et demum tempore ab aeterno praedestinato, virtutem sine viro concipiendi, ei conferendo, et tunc Virgo ipsa concepit, et peperit Filium Dei Verbum carne humana indutum ac mundi Salvatorem. Hic autem Spiritus sancti accessus tunc ad eam factus est, cum, ut ait Lucas cap. 1, « Missus est angelus Gabriel a Deo ad Virginem desponsatam viro, et nomen Virginis Maria, et ait angelus ei : Ecce concipies in utero, et paries filium, » etc. — Petrus Galat. lib. vii, *De arcan.* cap. 16.

Prophetissa illa, de qua Isaias meminit cap. viii, « Et accessi ad prophetissam, et concepit et peperit filium. » — Idem, lib. vii, *De Arcan.* cap. 17.

Prophetissa parens regis Messiae. — Ibid.

Prophetissa, quia suo vaticinio scit omnia, a primordio ad finem usque, quod nemo unquam prophetarum cognoscere potuit. — Ibid.

PROPINATRIX vitae. — D. Amedeus, hom. 8 *De laude B. M. V.*

Propinatrix in nuptiis Christi, et sacrosanctae Ecclesiae. — Albert. Magn. *Serm. in Dom. 2 post Epiphan.*

PROPI TIATIO communis mundi universi. — S. Andreas Cretensis orat. 3, *De Dorm. B. M. V.*

Propitiatio nostra. — S. Damasc. in *Paracl. B. M. V.*

Propitiatio peccatorum nostrorum. — Ibid.

Propitiatio benignissima Christianorum apud Deum. — S. Joan. Damasc. *Can. in Decol. S. Joan. Baptistae.*

Propitiatio peccantium. — S. Joseph. Hymnographus in *Mariali.*

Propitiatio nostra. — Photius Constantinopolit. *Orat. in S. Mariae Nativ.*

Propitiatio nostra apud Filium, quia rogat pro culpis nostris. — Petrus abbas Cellensis in lib. *De panibus*, cap. 21.

Propitiatio nostra apud Filium, utpote Genitrix. — Em. Pal. imperator in *Orat. de Dormit. SS. Virg.*

Propitiatio peccatoribus. — Bart. de Pisis lib. 1, *De laud. Virg.* fructu 10.

Propitiatio desperatis. — Bernardin. de Busto, *serm. 3, De Nativit. B. M. V.*

PROPI TIATORIUM, ex quo Deus hominibus in forma

humana innotuit. — S. Method. in *Hom. festi Purificat. B. M. V.*

Propitiatorium laborantium. — D. Ephræm. in *Serm. de laud. B. M. V.*

Propitiatorium ad Sancta sanctorum, et in penetralibus divinæ mysticæque arcæ dispositum, quod Seraphinorum pennis obumbratum est, et mystico Jesu vento peccata nostra expiavit. — S. Andreas Cretensis, orat. 3, *De dormit. B. Virg.*

Propitiatorium commune mundi universi. — Ibid.

Propitiatorium mundi. — Anonymus in *Euchologio, seu Rituali Græcorum in Officio aquæ benedictæ minoris.*

Propitiatorium commune omnium Christianorum. — S. German. in suo *Mariali* fragm. 15.

Propitiatorium mundi universi. — Ibid.

Propitiatorium plane novum, Deoque simillimum, purgandi vi præditum, et non manufactum. — Idem, orat. 1, in *Præsentat. B. M. V.*

Propitiatorium revera sacrum, in quo Deiferi sanctæ Ecclesiæ doctores divinarum revelationum habentes oraculum, responsa de futuris accipiebant. — Idem *Serm. in Nat. B. M. V.*

Propitiatorium totius orbis. — Id. orat. 1 *Præsentat. B. M. V.*

Propitiatorium culparum nostrarum. — S. Joan. Dam. in *Paract. B. M. V.*

Propitiatorium eorum qui lapsi sunt. — Ibid.

Propitiatorium nostrum, a multis peccatis redimens nos, et salvos faciens. — Ibid.

Propitiatorium nostrum apud Deum, eripiens nos a futuris terribilibus suppliciis, et liberans nos ab omnibus minis et insidiis hostium visibilibus et invisibilibus. — Ibid.

Propitiatorium nostrum apud Filium suum, gravium delictorum absolutionem impetrans nobis. — Ibid.

Propitiatorium nostrum, benevolentiae plenam consolationem nobis præbendo. — Ibid.

Propitiatorium omnium mortalium, judicem Filium suum propitium nobis reddens. — Ibid.

Propitiatorium commune fidelium. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali.*

Propitiatorium jucundum lucis illius, quæ illuminat universa. — Ibid.

Propitiatorium mundi. — Ibid.

Propitiatorium nostrum apud Deum, eruens nos a futuræ vitæ terribilibus tormentis, ac liberans nos ab omnibus minis, et conatibus hostium tam visibilibus quam invisibilibus. — Ibid.

Propitiatorium nostrum apud eum qui ex ea natus est, gravium debitorum remissionem impetrans nobis, et divini regni Dei ingressum, et deliciarum fruitionem, lucisque consortium. — Ibid.

Propitiatorium omnium hominum propitium nobis reddens Judicem Filium suum. — Ibid.

Propitiatorium peccatorum a tempestatibus immensorum liberans nos. — Ibid.

Propitiatorium purum peccantium, intercessione sua effringens peccatorum nostrorum chirographum. — Ibid.

Propitiatorium spirituale, a quo omnium preces suscipiuntur, quas Filio suo offert in pretium redemptionis eorum qui suaviter canunt: « Benedicite, opera, Dominum. » — Ibid.

Propitiatorium universi. — Ibid.

Propitiatorium commune totius mundi. — Joan. episc. Aretinus in tractatu *De devotione S. V. M.*

Propitiatorium sacratissimum. — Leo imperator in *Orat. de Præsentat. B. V. M.*

Propitiatorium totius sæculi. — D. Anselm. in lib. sive tract. *De concept. B. V. M.*

Propitiatorium. — Arnold. Carnotensis tract. de illis verbis Domini: « Mulier, ecce filius tuus. »

Propitiatorium exauditionis. — Petrus Bles. serm. 35.

Propitiatorium animarum. — Theodor. Lasc. imperator in *Can. ad S. Deiparam.*

Propitiatorium mundi. — Ibid.

Propitiatorium, sic dictum, quasi propitiationis oratorium, propitiatio enim placatio est; Mariæ namque datum est a tota Trinitate, ut sit nostra propitiatrix ad Filium offensum pro peccatis nostris ipsum pro nobis orando, et ei ventrem in quo eum portavit, et ubera quæ suxit, repræsentando. — Rich. a S. Laur. *De laude S. Virg.* lib. x.

Propitiatorium, super quod propitiatur Dominus peccatoribus, Exod. xxvi. — Albertus Magn. in *Postillis* super cap. v Matthæi.

Propitiatorium veniæ. Exod. xxi. — Idem in *Biblia Mariæ* super libr. Exodi.

Propitiatorium aureum, quo aperitur arca, id est Ecclesia seu congregatio fidelium. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 115.

Propitiatorium gratiarum. — Idem in *Mariali*, cap. 25.

Propitiatorium, id est, quidam fons patens domui David et toti Ecclesiæ, non solum in ablutionem peccatorum, sed in redemptionem captivorum, in sanationem infirmorum, in liberationem vinctorum, in illuminationem cæcorum, in restaurationem deperditorum, in consolationem mæstorum, in salvationem justorum, et quicquid aliud excogitari potest ad opus propitiationis pertinens. — Idem in *Mariali*, cap. 115.

Propitiatorium totius Ecclesiæ. — Idem in *Mariali*, cap. 125.

Propitiatorium per veniæ peccatoribus impetrationem. — Barthol. de Pisis lib. 1, *De laud. S. V.* fructu 2.

Propitiatorium, quia ab ipsa Deus ad parcendum inclinatur. — Idem lib. 1 *De laud. S. V.*, fructu 6.

Propitiatorium traditis diabolo. — Idem lib. 1 *De laud. sanctiss. V.*, fructu 8.

Propitiatorium verum in quo dignatus est Dei

Filius corporaliter habitare, humano generi repropitiaturus. — Anton. Pocq. serm. 2, *De Concept. B. M. V.*

Propitiatorium templi. — D. Laur. Justin. in lib. *De casto connubio Verbi et animæ*, cap. 9.

Propitiatorium Dei. — Ludov. Blosius in *Endologia ad B. V. M.*

PROPIIATRIX nostra apud Filium suum et Dominum nostrum. — Joan. episc. Aretinus in tract. *De Dormit. SS. V. M.*

Propiatrix pro peccatis. — Ibid.

Propiatrix nostra ad Filium offensum, pro peccatis nostris, ipsum pro nobis orando, et ei ventrem in quo eum portavit et ubera quæ suxit, representando. — Richard. a S. Laur. *De laud. B. M. V.* lib. x.

PROPUGNACULUM fidei Christianæ. — S. Andreas Cret. orat. 3, *De Dormit. sanctiss. Virg.*

Propugnaculum animarum nostrarum. — Anonymus in *Euchologio seu Rituali Græcorum in Officio communis supplicat.*

Propugnaculum inexpugnatum cunctorum mortalium. — Ibid. in Officio pro pluvia obtinenda.

Propugnaculum nostrum adversus Barbaros. — Idem in *Euchologio et Officio funereo pro sacerdote vita functo.*

Propugnaculum turritum Christianarum civitatum. — Idem in *Menæis Græcor.* die 15 Augusti.

Propugnaculum Christianorum. — S. Jo. Damasc. in *Canone de S. Trinitate.*

Propugnaculum mundi. Idem in *Menæis Græcorum* die 15 Augusti.

Propugnaculum forte, Filium suum pro nostra salute exorans. — S. Joseph. Hymnographus in *Mariali.*

Propugnaculum validissimum fidelium. — S. Jo. Damasc. in *Can. SS. Deip.*

Propugnaculum in pelago tribulatorum. — Ibid.

Propugnaculum omnium fidelium, qui in profundo malorum, et in salo tribulationis semper periclitantur. — Ibid.

Propugnaculum defensione. — Hugo de S. Victore, *Serm. in Nat. vel Assumpt. B. M. V.* qui est in ordine 34.

Propugnaculum eorum qui in eam spes suas pie collocant. — Emmanuel. Pal. imper. in *Cant. ad S. Deiparam.*

Propugnaculum tutum, contra omnes insultus diabolicæ pravitatis. — Jo. Trieth. lib. 1 *De miraculis B. M. V.*

Propugnaculum Ecclesiæ. S. Thom. *de Villa Nova, conc. 1 De Assumpt. B. M. V.*

PROPUGNATRIX eorum qui in ea spem collocarunt. — S. Andreas Cretensis orat. 3, *De Dormit. S. Virg.*

Propugnatrix Christianorum. — Cosmas Hierosolymit. in *Theogoniam* hymn. 2.

Propugnatrix eorum qui in necessitatibus et tribulationibus positi sunt. — S. Damasc. in *Paracl. B. V.*

Propugnatrix fida fidelium. — Ibid.

Propugnatrix nostra fortissima. — Ibid.

Propugnatrix nostra invisibiles hostes nos invadentes repellens. — Ibid.

Propugnatrix veritatis. — Isidor. Thessal. in *Orat. de Assumpt. B. M. V.*

Propugnatrix nostra immensæ clementiæ, quæ magno suorum profectu venenosi serpentis caput membraque in dies conterens, eum ad nihilum usque deducit, et veneratores suos glorificat. — Arnold. Bostius cap. 4, § 1, lib. *De patrocinio Deip. V. Mariæ in sibi dicatum Carmeli ordinem.*

Propugnatrix cœlestis addictorum clientelæ suæ servorum. — Frideric. Fornerus in *Epistola dedicata suæ Palmæ triumphalis.*

PROPULSATIO nostra in periculis. — S. Joan. Damasc. in *Paracl. B. V. M.*

Propulsatio diabolorum. — Theophan. Nicænus in *Menæis Græcorum* die 16 Januarii.

PROSA chara mœsto. — S. Joseph. Steinfeld, *Opusc. 4.*

PROSAPIES pietatis, per quam impietatis prosapiæ est destructa. — D. Augustin. serm. 17, *De Nativit. Domini*, qui est 21 *De tempore.*

PROTECTIO luculenta nostrorum genitorum. — D. Ephraem. in *Serm. de laud. B. M. V.*

Protectio nostra post Deum. — Eutychianus in *Vita sancti Theophili.*

Protectio omnium. — S. Andreas Cretensis *Can. in S. Andreæ apostol.*

Protectio animarum. — Anonymus in *Euchologio, seu Rituali Græcorum, in Officio magni et angelici habitus.*

Protectio Christianorum non confundenda. — Idem in *Euchologio, seu Rituali Græcorum, in Officio communis supplicationis.*

Protectio mundi. — Idem in *Euchologio, seu Rituali Græc. in Officio aquæ benedictæ minoris.*

Protectio nostra sola. — Idem in *Euchologio, seu Rituali Græcorum in Canone funereo pro pueris vita functis.*

Protectio omnium ad se recurrentium. — Idem in *Euchologio, seu Rituali Græcorum in Officio funereo pro sacerdote vita functo.*

Protectio sola fidelium. — Idem in *Euchologio seu Rituali Græcorum in Canone funereo pro pueris vita functis.*

Protectio sola generis hominum. — Idem in *Euchologio, seu Rituali Græcorum in Officio funereo virorum sæcularium.*

Protectio vivorum et mortuorum. — Ibid.

Protectio immobilis. — S. German. orat. 2, in *Dormit. B. M. V.*

Protectio tremenda eam sincero corde Dei Genitricem confitentium. — Idem in suo *Mariali* fragm. 15.

Protectio fidelium constituta a Deo qui ex ejus sanguinibus incarnatus est. — S. Joan. Damasc. in *Paracl. B. M. V.*

Protectio fortis illam honorantium. — S. Joan. Damasc. in *Paracl. B. V. M.*

Protectio nostra nos ad Deum conducens, et vitam nobis gloriamque præstans æternam. — Ibid.

Protectio omnium — Ibid.

Protectio pauperum. — Ibid.

Protectio salutifera quam Deus incarnatus dedit omnibus Christianis. — Ibid.

Protectio servorum suorum. — Ibid.

Protectio vitæ nostræ. — Ibid.

Protectio omnium. — D. Theodor. *Studites in Canone qui canebatur in erectione sanctarum imaginum.*

Protectio casta laudantium Deum. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali.*

Protectio divina populi Christiani. — Ibid.

Protectio fidelium, quæ non confunditur, nec erubescit. — Ibid.

Protectio periclitantium. — Ibid.

Protectio totum mundum continens et servans. — Leo imperator in *Orat. de Assumpt. B. M. V.*

Protectio animarum nostrarum. Theod. Lasc. imperat. in *Can. ad S. Deiparam.*

Protectio fidelium. — S. Joan. Damasc. in *Can. S. Deip.*

Protectio omnium. — Idem, *Can. in Nat. B. Virg.*

Protectio divina. — Idem in *Poem. B. Virg.*

Protectio mundi laudabilissima. — Idem in *Can. ad sanctiss. Deiparam.*

Protectio nostra fortissima. — Idem in *Poem. B. M. V.*

Protectio nostra gloriosissima. — Idem in *Canone ad sanctiss. Deipar.*

Protectio nostra. — D. Bonavent. in *Psalterio B. M. V.*

Protectio totius Ecclesiæ : nam super arcam positum est propitiatorium, et Maria super mundum, unde luna, id est mundus iste, qui mutatur ut luna, quotidie sub pedibus ejus esse dicitur. Apoc. xii. — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 115.

Protectio simplicium et innocentium. — Bernardin. de Busto serm. *De Assimilat. B. M. V.*

Protectio justorum. — Mauriti. de Villa Probata serm. 12 *Coronæ novæ B. M.*

Protectio simplicium et innocentium. — Ibid. serm. 16.

Protectio nostra. — S. Thom. de Villa Nova conc. 3, *De Nativ. B. M. Virg.*

PROTECTRIX fervens in præsentī vitæ cursu, hostiles quoscunque impetus a nobis avertens : et in via salutis nos constituens. — D. Ephæm in *Orat. ad sanctiss. Dei Genitricem.*

Protectrix in prosperis. — D. Ildephons. serm. 6, *De Assumpt. B. M. V.*

Protectrix animarum nostrarum. — Anonymus in *Menæis Græcorum* die 16 Martii.

Protectrix fidelium. — Idem in *Euchologio, seu Rituali Græcor. in Officio funereo virorum sæcularium.*

Protectrix hominum. — Idem in *Euchologio, seu Rituali Græcor. in Officio funereo exsequiarum.*

Protectrix nostra. — Idem in *Euchologio, seu Rituali Græcor. in Officio communis supplicationis.*

Protectrix valida. — Idem in *Euchologio, seu Rituali Græcorum in Officio olei sancti.*

Protectrix vitæ nostræ. — Idem in *Euchologio, seu Rituali Græcor. in Officio communis supplicationis.*

Protectrix sola fidelium. — S. Joan. Damasc. in *Cantic. Ecclesiasticis Græcor. sono 2.*

Protectrix nostra benigna. — S. Joseph. *Hymn. in Mariali.*

Protectrix servorum suorum apud Filium. — Ibid.

Protectrix vigilantissima in necessitatibus. — Ibid.

Protectrix potentissima servientium sibi. — Idiota, in *sua contempl. de S. V. M.*

*Protectrix potentiæ, protegit enim nos potenter ab omni adversitate, vel protegit potentiam quam dedit servis suis ad bene agendum, et ad declinandum a malo : quia sicut dicit Gregorius lib. ix *Moral.*, cap. 78 : « Cito bonum perditur, quod a largiente non custoditur, » vel protegit eos contra potentiam malignorum spirituum.* — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. Virginis.* lib. ii.

Protectrix vitæ nostræ. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. Virg. Quinquagena 3.*

Protectrix tribulatorum. — Albert. Magnus in *Postillis super cap. xxi Lucæ.*

Protectrix domus totius Ecclesiæ. — Dionysius Carthusian. in cap. xxxi Eccli.

Protectrix Ecclesiæ a Deo constituta, cujus certissime bonum materno semper zelo affectavit. — Idem, lib. iii, *De prec. Mariæ*, art. 5.

Protectrix fidelissima Ecclesiæ militantis, in quam tanquam in hortum suum descendit, quotidie omnem statum ac dispositionem Ecclesiæ considerando, preces pro ea fundendo, dona gratiæ impetrando. — Idem in *Can.* art. 21.

Protectrix fortis atque fidelissima miserorum. — Idem, lib. i *De prec. Mariæ*, art. 9.

Protectrix nostra fidelissima, potentissima ac piissima a Deo constituta. — Idem, lib. iii, *De laud. sanctiss. Virg.*, art. 20.

Protectrix totius Ecclesiæ militantis, cui decuit plurima revelari de statu, processu, eventu ejusdem Ecclesiæ militantis, ut ex illorum præcognitione magis procuraret, ac tueretur bonum totius Ecclesiæ. — Idem, lib. iii *De laude sanctiss. Virg.*, art. 18.

Protectrix piissima monachorum et cœnobarum. — Joan. Mauburnus in *Rosario De gloria B. Virg.*, membr. 6.

Protectrix fidelissima omnium eam laudantium. — Ludov. Blosius in *Endologia 2, ad B. V. M.*

PROTURBATRIX dæmonum, nos invadentium. — S. Joan. Damasc. in *Paract. B. M. V.*

PRUDENTIA infantium.—Georg. Nicomed. orat. 3, *De Concept. Virg. Deiparæ.*

Prudentia animarum sanctarum. — D. Anselm. in hymno. 2, *B. Dei Genitricis.*

PSALTERIA egregia. — D. Laur. Justinian. in *Ligno vitæ, De humilitate*, cap. 2 et 3.

PSALTES nostra. — Joan. Gerson. tractat. 2 *Canticor.*

Psalles gloriosa, quæ præcise Dei laudes canere studuit. — D. Antonius in *Sum.* part. iv, tit. 15, cap. 28.

PUDOR. — Venant. Fortunatus, *Elegia in laud. S. M. V.*

Pudor virgineus. — Arnold. Carnot., tract. de illis verbis Domini : *Mulier, ecce filius tuus.*

PUELLA sancta et præclara quæ in virginitate mansit. — D. Epiphan. in *Serm. de laud. sanctiss. V. M.*

Puella virgo. — Ibid.

Puella honoratissima. — D. Ephræm. in *Serm. de laud. B. M. V.*

Puella sacratissima. — Ibid.

Puella gratia æquanda nullis, sive puella gratiosa. — D. Gregor. Nazianz. in *Tragædia de Christo patiente.*

Puella sponsa. — D. Gregor. Nyssenus *Orat. in Christi Nativit.*

Puella intacta. — Aurelius Prudentius in *Apotheosi.*

Puella intemerata. — Idem, *Hym. 3, ante cibum.*

Puella innupta, quæ Sponsum generavit immortalem. — D. Basilius Seleuciens. *Orat. de Adamo.*

Puella a prophetis olim prædicta. — S. Joan. Chrysost. orat. 7, in *SS. Deiparam.*

Puella, genere regali, et omnibus virtutibus ornata, pulchritudinem Davidicæ radicis propriam servans, tota pulchra et intacta. — Ibid.

Puella innupta, sine semine partus. — Idem, *Orat. de Annuntiat. B. V.*

Puella innupta, ex qua egressus est Propheta magnus, a Moyse signatus. — S. Proclus in orat. 6, quæ est *De laud. B. V.*

Puella puerpera. — Idem in orat. 4, quæ est in *dies Natal. Dom.*

Puella viri salutationis ignara. — D. Augustin. *serm. 2, in Annunt. sanctiss. M. V.*

Puella, cujus venter secreta incognita bajulavit. — Sedulius in hymno de Christo, cujus initium : *A solis ortus cardine.*

Puella cujus uterum sidereum implevit onus. — Idem lib. II *Carminum.*

Puella, quæ sic Deum in sui pectoris capit, recipit, oblectat hospitio, ut pacem terris, cœlis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum cœlestibus parentelam, ipsius Dei cum carne commercium pro ipsa domus exigat pensione, pro ipsius

uteri mercede conquirit, et impleat illud Prophetæ : « Ecce hæreditas Domini, filii merces fructus ventris. » Psal. cxxvi. — S. Petrus Chrysolog. *Serm.*

Puella prorsus divina. — S. Saba in *Menæis Græcorum* die 24 Martii.

Puella sacratissima, quæ per suum vivificum partum potentiam mortis dissipavit. — Idem in *Menæis Græcorum* die 3 Januarii.

Puella innupta, ex qua Deus, cum esset corporis expers, corpus anima rationis ac intellectus facultate prædita animatum, nostri causa induit. — Leontius *Orat. in occurs. Domini, seu in Purific. B. M. V.*

Puella astrigeris prælata choris. — Venant. Fortunat. *Elegia in laud. B. M. V.*

Puella benedicta, nova dona gerens. — Ibid.

Puella casta. — Ibid.

Puella dulcis et pretiosa, omnes ultra homines, dona decoris habens. — Ibid.

Puella, castissima parens illius, qui humiliatam naturam sublimem evexit. — S. Andr. Cretensis in *magno Can.*

Puella conjugii ac rei maritalis expers. — Idem, *Can. in Nativ. B. V. M.*

Puella magni nominis. — Idem *Can. in sanctos decem martyres in Creta.*

Puella omni nævo carens. — Idem, in *Can. de Nativ. B. V. M.*

Puella, sine semine pariens omnium Dominum. — Idem, *Can. in I Machab.*

Puella sola immaculatissima. — Idem, *Can. in Concept. B. V. M.*

Puella virgo ex Juda, Davidque procedens, regni sacerdotisque ejus præ se speciem ferens, qui secundum ordinem Melchisedech, Aaron sacerdotium gessit. — Idem, *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Puella, cujus beatitudini congratulatus est David : — Chrysippus in *Serm. de S. M. Deip.*

Puella impolluta. — Ibid.

Puella innupta, cujus membris infunditur, qui toto mundo non capitur. — D. Ildephons. *serm. 1, in Nativ. B. M. V.*

Puella, cujus lacte nutritus est ille qui nutrit omne quod spirat. — Anonymus in *Menæis Græcorum* die 25 Julii.

Puella divina. — Georg. Nicomed. orat. 1, *De Præsentat. B. M. V.*

Puella omni creatura sublimior, semper virgo, et pueri Mater, viri nescia et fecundissima. — Idem, orat. 2, *de Concept. Deiparæ apud Cerasotam* tom. 6.

Puella admiranda. — S. Germ. Constant. *Serm. in Nativ. B. V. M.*

Puella beatissima, quæ una Deum nobis incommutabiliter carne peperit. — Idem, orat. 1, in *Præsentat. B. M. V.*

Puella cœlis sublimior. — Ibid.

Puella Deo dicata. — Ibid.

Puella, de qua est salus, et per quam totius mundi redemptio, Jesus Christus, Deus Verbum. — S. Germ. Constant. *Serm. in Nativ. B. V. M.*

Puella omni puritate fulgens. — Ibid.

Puella semper virgo, nunquam experta nuptias. — Ibid.

Puella incorrupta, cujus primogenitus infans apparuit, qui ex Patre est ante sæcula Primogenitus. — Cosmas Hieros. in *Theogoniam hym.* 13.

Puella pariens, expers viri. — Idem in *Theogoniam hym.* 11.

Puella Dei Genitrix. — S. Joan. Damasc. in *Paracel. B. M. V.*

Puella Deo charissima. — Ibid.

Puella castissima. — Ibid.

Puella divina felicitate cumulativissima. — Ibid.

Puella divina felicitate plena. — Ibid.

Puella immaculatissima. — Ibid.

Puella immunis ab omni macula. — Ibid.

Puella incorruptissima. — Ibid.

Puella innupta. — Ibid.

Puella integerrima lucis suæ splendoribus nobis illucescens. — Ibid.

Puella omni laude dignissima. — Ibid.

Puella omnis maculæ expers. — Ibid.

Puella quæ Datorem lucis peperit. — Ibid.

Puella quæ Dei capax fuit, et Dei Filium genuit. — Ibid.

Puella quæ sola Deum, qui a nullo capi potest, propter suam bonitatem incomprehensibilem effectum peperit. — Ibid.

Puella sacra et prorsus immaculata. — Idem, orat. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Puella sanctissima ac Deo gratissima. — Idem in *Paracel. B. M. V.*

Puella speciosissima atque dulcissima. — Idem, orat. 1, *De Nativ. B. M. V.*

Puella sublimior omni creatura, omnium enim Creatorem corporaliter nobis genuit. — Idem in *Paracel. B. M. V.*

Puella tota pura. — Ibid.

Puella, Virgo sancta, per quam hic, qui capi non potest, cum mortalibus consuetudinem habuit. — Idem in *Carm. de Annuntiatione.*

Puella incorrupta, quæ sine viri experientia peperit salutem animarum nostrarum. — S. Joan. Damasc. in *Octoech. Græcor.*

Puella pura et augusta, quæ non hominem simplicem attulit, sed hominem perfectum et verissime perfectum Deum. — Ibid.

Puella, quæ ea, quæ matrum propria sunt, ignoravit, et supra naturæ ordinem Deum conceptum in carne peperit. — Idem, *Can. in Apparitione S. crucis.*

Puella semper virgo ex sterili in salutem mortaliū nata. — Idem, *Can. in Nativit. sanctiss. Deiparæ.*

Puella superadmirabilis, quæ terrarum orbi

Christum oriri fecit, et universa æternæ vitæ gaudio replevit. — Idem, *Can. in S. Simeon. Styl.*

Puella vere superior omni creatura, etenim Creatorem omnium corporaliter nobis genuit. — Idem in *Octoech. Græc.*

Puella sanctissima et nova. — Joan. Eubæus, *Orat. in Concept. SS. D. V. M.*

Puella egregia, Israel claro de germine gentis. — D. Althel. in libro metrico *De laudib. virginum.*

Puella, in quam, ut pluvia in vellus, descendit Verbum Patris, ut voluit. — Theophan. Nicænus, *Hymno in Annuntiat. SS. Deiparæ.*

Puella, nuptialis tori expers. — Idem in *Menæis Græcorum* die 9 Januarii.

Puella Dei Genitrix semper beatissima. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Puella illibatissima. — Ibid.

Puella immaculatissima, cujus nomen dominium resonat; quæ Deum bonorum datorem peperit. — Ibid.

Puella maritalis tori ignara. — Ibid.

Puella multis nominibus celebrata. — Ibid.

Puella multorum nominum appellatione conspicua, ex qua Verbum natum est, quod nos a fœdaram actionum irrationalitate liberat. — Ibid.

Puella multorum nominum titulis decorata. — Ibid.

Puella omni benedictione cumulata, ac divina gratia plenissima. — Ibid.

Puella, omnibus miraculis admirabilior; illum enim genuit, qui est ante omnia sæcula, nobis similem factum propter summam misericordiam suam. — Ibid.

Puella, præter consuetum morem legislatorem in utero congestans, qui illam supra rationis captum incorruptam atque immaculatam conservavit. — Ibid.

Puella purissima ferens Verbum illud quod a delictorum flamma et a peccatorum combustionem universos obumbrat. — Ibid.

Puella, quæ massam nostram terrenam coelestem effecit. — Ibid.

Puella, quæ per vocem angeli concepit magni consilii Angelum, et ex suis sanctissimis sanguinibus incarnatum peperit. — Ibid.

Puella veneranda. — Ibid.

Puella unica Deo charissima, quæ fontem impassibilitatis peperit. — Ibid.

Puella divina. — Nicetas David. in *Hom. de Nativ. B. M. V.*

Puella immaculata, e cujus purissimis sanguinibus sacratissimum sibi Deus exstruxit templum. — Gregor. Tauromeniæ archiepisc. *Orat. de Annuntiat. B. M. V.*

Puella, cujus Filius universorum Deus. — Leo imperator. in *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Puella infans, per quam natura pulchra fit, no-

vam adepta formositatem, quæ turpitudine vitiorum deformis consenuerat. — Ibid.

Puella, qua mundus lætitia ditatus est. — Ibid.

Puella, quæ tanquam forceps prunam Divinitatis tenuit. — Idem in *Orat. de Purific. B. M. V.*

Puella casta, parens sempergeniti. — Joan. Geom. in *B. V. M. Hymn. 2.*

Puella eximia, a qua nunquam abfuisse credendus est Spiritus sanctus, circa quam omnis frequentia cœlestium agminum invigilavit. — D. Fulbert. Carnotensis, *Serm. 3, De Nativ. SS. M. V.*

Puella maxima. — Ibid.

Puella pudica, quæ amatorem peperit integræ castitatis. — Ibid.

Puella sacra. — Ibid.

Puella puritate perfecta, Cherubim et Seraphim antecedens. — Michael Psellus in cap. vi *Cantic.*

Puella divina. — Theophylact. in *Orat. de Præsent. B. M. V.*

Puella infans, Deo ob innocentiam ac rectitudinem in templo oblata. — Ibid.

Puella, quam in templo a parentibus præsentatam locus suscepit, nulli præterea virorum aspectus, nulli sacerdotum accessus, ac neque pontificis, præterquam semel in anno duntaxat, vestigio calcatus: decebat enim, ut quæ puritatis merito supra omnem naturam sanctificata, atque ex vulva justificata fuerat, legis minime gravitati serviret, quæ nulli justo posita, solis peccatoribus imposita est. Lex enim transgressionum causa intravit, iisque pædagogus imposita est, qui rudiori ea institutione ac pædagogica disciplina egent; illi vero, quæ et angelis eminet, non lex sed gratia perfectiora præstabat. Ibid.

Puella cujus in gremio confovebatur, quem vastissima cœli non recipit latitudo. — D. Petrus Damian. *Hom. in Nativ. B. M. V.*

Puella innupta, cujus membris infunditur, qui toto mundo non capitur. — Ibid.

Puella de propagine Adam nata, quæ peperit hominem Deum. — Anselmus in lib. *De excellentia sanctiss. V. M. cap. 3.*

Puella laudatissima et ab omni labe aliena. — Euthymius *Encomio in adorationem venerandæ zonæ sanctiss. Deiparæ, et fasciarum Domini.*

Puella pudica. — Goffridus abbas in *Serm. de Purificat. B. M. V.*

Puella verecunda, cujus prolocutor est ipse Deus, ipse Spiritus sanctus. — Rupert. abbas, lib. i *Commentarior. in Cantic. canticor.*

Puella electa et præparata Altissimi Filio. — D. Bern. *Serm. de B. V. super illud Apocal. Signum magnum.*

Puella decora nimis, et incognita viro, quæ ad fontem jam descenderat, et onusta redibat, cui occurrit Gabriel archangelus nuntius deferens de desponsatione contrahenda inteream et Isaac filium Abrahæ, cui quas detulerit inaures aureasque armillas, non ignorant, qui eam in vestitu deaurato

intuiti sunt astantem a dextris Regis Filii ejus. — Petrus Cellensis, *serm. 3, in Annunt.*

Puella de terra Israel, quam, cum de æterno consilio tempus beneplaciti immineret, ut Deus Pater per unicum Filium dispersiones Israel per adoptionem hæreditati immarcescibili aggregaret, ipse Deus sibi desponsavit, et dote bona de thesauris suis cumulavit, publicis instrumentis matrimonium confirmans, atque legitimo privilegio donationem propter nuptias contra dæmonum hæreticorumque versutias corroborans. — Idem, *serm. 3, De Assumpt. B. V.*

Puella pura. — B. Josephus Steinfeld, opus c. 4.

Puella parvula, quæ utero suo circumdedit hominem perfectum, cœlo terraque majorem. — Rich. a S. Laur. *De laude sanctiss. V. lib. iv.*

Puella castissima. — D. Amedeus, *hom. 2, De laud. sanctiss. V.*

Puella præclara. — D. Bonavent. in *Præfatione Psalterii B. M. V.*

Puella Dei, ex radice David genita. — Matth. Cantacuzenus in cap. iii *Cantic. canticorum.*

Puella divina. — Jacobus monachus, *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Puella tenera. — Joan. Taulerus, *Serm. in festo Nativ. B. V. M.*

Puella quam ad antiqui illius Samuelis similitudinem in sacrario fovendam sacerdotes duxere. — Nicephorus Calist. lib. i *Hist. eccles., cap. 7.*

Puella divina. — Jacobus monachus in *Mariali orat. 2.*

Puella immaculatissima. — Idem in *Mariali orat. 4.*

Puella intemerata. — Idem in *Mariali orat. 6.*

Puella quam præparavit Deus sponsam electam, et charissimam Filio Domini Dei nostri, qui est verissime Isaac risus noster. — Ern. Prag. in *Mariali cap. 30.*

Puella augusta. — Em. Pal. imperator in *Canone ad sanctiss. Deiparam.*

Puella cujus gloria totum in orbem diffusa. — Isidor. Thessal. in *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Puella Deo adamata. — Idem in *Orat. de Præsentat. B. M. V.*

Puella Deo charissima, illustris et ipso illustrior lumine, sine qua neque lumen, neque cœlum, neque omnis creatura potens est animam vere illustrem reddere Deoque dedicare. — Ibid.

Puella Deo servata. — Idem in *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Puella divina, immaculata et inculpatissima. — Ibid.

Puella magnipotens, et natura sublimior, unica ad decorem universæ creaturæ. — Ibid.

Puella, per quam omnis caro vidit salutare Dei. — Idem in *Orat. de Præsentat. B. M. V.*

Puella sacratissima. — Idem in *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Puella superior natura, et ineffabiliter in fasciis Mater. — Ibid.

Puella venustissima, per quam eripitur a calamitate homo, et resumit dignitatem pristinam. — Isidor. Thessal. in *Orat. de Nativ. B. V. M.*

Puella benedicta, quæ tantam perfectionem attulit universo, quod ulterioris perfectionis non est capax, nec Deus potest ordinaria potestate ipsam perficere ulteriori perfectione; imo si ipse Pater, vel Spiritus sanctus de femina nasceretur, nihil accresceret orbi, quia quidquid nobilitatis, quidquid divinitatis, et quidquid æternitatis est, totum in illo æterno supposito, quod ipsa generavit. — D. Bernard. Senensis tom. I, serm. 61, qui est *De superadmirabili gratia et gloria B. M. V.*

Puella benedicta, quam Deus in suam prædestinationem præhonorandam cunctis operibus suis ab æterno præordinavit, propter cujus reverentiam et amorem, omnes liberationes et indulgentiæ in Veteri Testamento factæ sunt. — Ibid.

Puella felicissima, a Verbo æterno ac adorando in veram Matrem præelecta. — Dionys. Carthus. lib. n, *De laud. S. V.*, art. 1.

Puella formata atque electa ut perditū hujus relimeretur sæculi proles. — Idem *De prec. S. V. M.* lib. I, art. 3.

Puella honestissima. — Idem, lib. I, *De laud. SS. V. M.*, art. 24.

Puella illustris, nostra Mater, et Soror a dominatore Deiformiter sublimata. — Idem, lib. I, *De prec. sanctiss. V. M.*, art. 31.

Puella pudica, devota et serenissima. — Ibid. lib. I, art. 27

Puella quæ nedum gratia, sed gratiarum quoque plenitudine, ipsoque gratiarum fonte impleta fuit, et dotata. — Ibid. lib. I, art. 38.

Puella sacerrima, ab æterno Patre præelecta, ac præparata, ut naturalem ac unigenitum Filium suum, ipsius Verbum Sapientiamque existentem, felici ventre effunderet. — Ibid. lib. II, art. 18.

Puella sacra, ex cujus purissimis sanguinibus virtus Altissimi, Unigenito Dei corpus paravit, et in eodem instanti perfectissime organizavit. — Ibid. lib. I, art. 18.

Puella sancta, cujus pars modica assumpta, omnium fuit idonea sæculorum relaxare delicta. — Ibid. lib. I, art. 26.

Puella sanctissima. — Idem, lib. I, *De laud. SS. Virg.*, art. 12.

Puella omnium pulcherrima, sanctissima, sapientissima, humanissima, benignissima, elegantissima, gratiosissima. — Bernardin. de Busto, serm. I, *De vita B. M. V.*

Puella, quæ suæ fragrantis humilitatis, virginitatis, charitatis, aliarumque odore virtutum, rhinocerotem, id est fortissimum Deum ad se traxit, atque suavissimum fidei suæ sinum aperiens, illum mansuetissimum fecit, adeo quod in ejus utero requievit, unde illum postea aliis venatoribus eum quærentibus, scilicet apostolis tradiderit

capiendum. — Idem serm. 2, *De Assimilat. B. M. V.*

Puella super omnes præelecta. — Idem in *Mariæ* serm. 2, *De Coronat. B. M. V.*

Puella adolescentula, quæ Filium æterni Patris, quem cæli cælorum non capiunt, concepit, in utero gestavit, peperit et propriis uberibus lactavit. — Claudius Rap. Cælest. serm. 2, *De Concept. B. M. V.*

Puella simplex, et humilis, quæ eo honoris gratiæ et gloriæ provehi meruit, ut Deum de Deo, de æterno coæternum, et Filium a Patre procedentem unigenitum concipere potuerit, Deumque nobis parere et hominem. — Ibid.

Puella, Dei æterni conjugio deputata. — Maurit. de Villa Probata, serm. 27 *Coronæ novæ B. M.*

Puella mitissima et omnibus grata. — Ibid. serm. 26.

Puella modestissima. — Joan. Picus, lib. I in *Cantic.*, cap. 6.

Puella mira. — S. Thom. de Villa Nova in conc. 2, *De Nativit. B. M. V.*

Puella amabilis. — Ludov. Blosius in *Endologia* 3, ad *B. M. V.*

Puella beatissima. — Idem in *Canone vitæ spiritualis*, cap. 20.

PUERPERA, quæ licet humanæ naturæ particeps sit, dona tamen homine majora, divina largitate, consecuta est. — D. Athanas. *Orat. in Purificat. B. M. V.*

Puerpera, tori naturalis nescia, quam Spiritus sanctus in partu adjuvit, quapropter neque quod natum est, sigillum virginitatis commovit, neque virgo laborem ac dolorem in partu sensit. — D. Ephrem, in serm. sive tract. *De margarita pretiosa*

Puerpera virgo. — D. Basilius in cap. VII *Isaiæ prophetæ.*

Puerpera sublimis. — D. Hieronym. in epist. sive serm. *De Assumptione B. M. V.* tom. IX.

Puerpera sine viro Virgo, ac post partum virgo existens. — S. Jo. Chrysost. *Hom. in Christi diem Natalem.*

Puerpera sine puerperio. — S. Proclus in orat. 4, quæ est in diem *Natalem Domini.*

Puerpera nostra. — D. Augustin. serm. 17, *De Nativ. Domini*, qui est 21 *De tempore.*

Puerpera sublimis. — Idem in *Serm. de Assumpt. S. Virg. M.* cap. 10.

Puerpera, virgo in partu. — Idem, serm. 17, *De Nativ. Domini*, qui est 21 *De tempore.*

Puerpera enixa eum, quem Gabriel prædixerat, quem Matris alvo gestiens clausus Joannes senserat. — Sedulius in Hymno de Christo, qui incipit : *A solis ortus cardine.*

Puerpera gaudia matris habens cum virginitatis honore. — Idem, lib. 2 *suorum Carminum.*

Puerpera Regem enixa, qui cælum terramque tenet per sæcula. — Ibid.

Puerpera, quæ ventrem non labefecit, nec semine partus indiguit. — S. Andreas Cretensis *Orat. de Nativ. B. M. V.*

Puerpera integra. — D. Ildephons. in lib. *De virginitate S. Mariæ*, cap. 11.

Puerpera sublimis, cujus visceribus Auctor cœli terræque committitur. — Idem, serm. 7, *De Assumpt. B. M. V.*

Puerpera Virgo. — Idem in libro *De virginitate S. Mariæ V.* cap. 12 et ultim.

Puerpera sola inter omnes virgines. — S. Jo. Damasc. in orat. 4, *De Nativit. B. Virg. M.*

Puerpera capax Dei, omnibus lucusque cœlis incomprehensi. — Theophan. Nicænus in *Menæis Græcorum* die 18 Augusti.

Puerpera incontaminata, virginali puerperio prædita, cujus alvum veneranda Dei proles a summo cœlorum fastigio descendens ovem erroneam redemptura, et drachmam perditam quæsitura, sine periculo perpetuæ virginitatis, et dispendio castitatis intravit. — D. Althelmus in lib. *De laud. Virgin.* cap. 3, exstat tom. VIII *Bibliothec. Magn. veter. Patrum*.

Puerpera Virgo. — Idem in lib. *De laud. virginum versibus conscript.*

Puerpera sine dolore. — Idem in sua *Contemplatione de SS. V. M.*

Puerpera sine suæ integritatis dispendio. — S. Odilo in *Serm. de Assumpt. S. V. M.*

Puerpera felix, quæ sic gaudet de fecunditate prolis, ut nequaquam doleat de amissione virginitatis. — D. Petr. Damian. in *Serm. Nat. Domini*.

Puerpera gloriosa, in qua sola reperitur secunda virginitas, quæ sic intemeratis visceribus Filium Dei protulit, ut illibata pudiciæ cresceret integritas, non libido virginalis integritatis sigillum violaret. — S. Ansel. in *Med. de B. V.*

Puerpera casta. — D. Bernard. hom. 3, *De laudib. Virg. Matris super Missus est*.

Puerpera intacta. — Idem in *Orat. Rhythm. ad D. Jesum Christum, ejusque SS. M.*

Puerpera sine muliebri dolore. — Idem *Serm. in Nat. S. Virg. M. de Aquæductu*.

Puerpera Emmanuelis nostri in omni virtutum consummatione perfecta. — Rich. a S. Victore, lib. II, *de Emmanuele*, cap. 29.

Puerpera virginalis, cui nihil de plena virtutum consummatione deficit. — Ibid.

Puerpera in cujus partu facies universitatis risit, et lætus orbis suo plausit Domino. — D. Amedeus hom. 4, *De laud. SS. V. M.*

Puerpera nova. — D. Bonavent. in *Laud. B. V. M.*

Puerpera vera cœlestis Regis. — Idem in *Canticis Psalterii B. V. M.*

Puerpera Dei purissima. — Matthæus Cantacuzenus in cap. V *Cantic. canticorum*.

Puerpera, in cujus utero virtute Altissimi Verbum

caro factum est. — D. Laurentius Justinianus in *Fasciculo amoris*, cap. 12.

Puerpera cœlestis, et cunctis angelicis mentibus purior. — Dion. lib. 1, *De laud. V.*, art. 27.

Puerpera singularis. — Thom. Bradini. in tract. *De fundat. et antiquit. ordin. Carmeli*, cap. 2.

Puerpera Regis. — S. Thom. de Villa Nova in concione 2, *De Assumpt. B. V. M.*

PUGNATRIX pro suis contra mundum, contra diabolum et peccatum. Judic. 1. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Judicum.

PULCHRITUDO martyrum. — D. Ephræm. in *Serm. de laud. B. M. V.*

Pulchritudo Jacobi a Deo dilecta. — Cesarius, *Dialog. 1.*

Pulchritudo excellentissima. — S. Andr. Cretensis orat. 3 *De Dormit. B. Virg. M.*

Pulchritudo Jacob, quam elegit Deus, et in qua habitavit; et ex ipsa processit tanquam sponsus ex thalamo, et nos renovavit. — Idem, *Can. in Isaiam prophetam*.

Pulchritudo eximia. — Idem, orat. 3 *De Dormit. B. V. M.*

Pulchritudo, quam Deus dilexit Jacobus ille cœlestis, quamque a se electam velut tabernaculum sanctificationis incoluit. — Anonymus in *Menæis Græcorum* die 4 Januarii.

Pulchritudo pulcherrima omnium pulchritudinum. — Georg. Nicomed. in *Orat. de exitu SS. Domine nostræ Deiparentis, quando fuit oblata in templo*.

Pulchritudo fidelium. — S. Jo. Damasc. in *Canticis ecclesiastic. Græcorum*, sono 1.

Pulchritudo Jacob, quam solam matrem Deus elegit, per quam cum ejusdem Jacobi posteris annumeratus est. — Idem in *Parach. B. V. M.*

Pulchritudo unica Jacob, a Deo electa. — Idem in *Menæis Græcorum* die 25 Martii.

Pulchritudo Jacobi quam solam Deus elegit. — Theophan. Nicænus, *Hymn. in Annuntiat. SS. Deiparæ*.

Pulchritudo Jacob, quam Deus amavit et elegit. — S. Joseph. Hymnogr. in *Mariæ*.

Pulchritudo martyrum et apostolorum omnium. — Ibid.

Pulchritudo prophetarum. — Ibid.

Pulchritudo humani generis. — Joannes episc. Aretinus in tract. *De Dormit. sanct. V. M.*

Pulchritudo virginum. — Idiota, *De B. V. M.* part. VIII, contempl. 20.

Pulchritudo virginea. — Rupert. abbas, lib. VI, in *Oseam prophetam*.

Pulchritudo specialis Ecclesiarum. — Adam de Persenia in *Mariæ*, fragm. 7.

Pulchritudo justitiæ. — D. Bonavent. in *Speculo B. V. M.* cap. 12.

Pulchritudo Ecclesiæ; quid enim decoris Eccle-

sia est, quod non inveniatur in Maria. — Albert. Magn. in *Postillis* super cap. II Lucæ.

Pulchritudo inamissibilis naturæ. — Jacob. monachus in *Mariali* orat. 6.

Pulchritudo clarissima. — D. Birgitta lib. IV *Revelat.* cap. 19.

Pulchritudo desideratissima. — Ibid.

Pulchritudo honestissima. — Ibid.

Pulchritudo nova. — Ibid.

Pulchritudo potentissima. — Ibid.

Pulchritudo pretiosissima. — Ibid.

Pulchritudo, quam omnes videre optabant patriarchæ, de qua omnes cecinerunt prophetæ, de qua omnes electi gaudent. — Ibid.

Pulchritudo suavissima. — Ibid.

Pulchritudo magnificentissima. — Isidor. Thesalon. in *Orat. de Nativ. B. V. M.*

Pulchritudo orbis universi. — Idem in *Orat. de Presentat. B. V. M.*

Pulchritudo intellectualis. — Ibid.

Pulchritudo sacratissima, expressissime referens Deum. — Ibid.

Pulchritudo dulcissima cælo ac terræ dominans. — Joan. a Jesu-Maria tom. II *Oper. suor.* pag. 63, *Theolog. myst.*

PULVIS, non terræ, qualem ventus dispergit et aura tollit, sed pulvis pigmentarius, sive pulvis pigmentarii, pulvis myrrhæ et thuris, qualem pigmentarius Spiritus sanctus confecit ex optimo thure, quod est suavitas mentis, et ex myrrha prebatissima, quod est mortificatio, sive incorruptio carnis. — Rupert. abbas, lib. III, *Commentar. in Cantic. canticor.*

PUPILLÂ oculi, quam Deus Trinitas custodivit semper ab omni nocivo. — Idiota, de *B. V. M.* part. XVI, contempl. 1.

Pupilla oculi, quam semper ab omni nocivo Deus Trinitas conservavit. — Rich. a S. Laur. *De laud. SS. V.* lib. II.

PERGATRIX criminum. — D. Bonavent. in *Laud. B. V. M.*

PURIFICATORIUM animarum nostrarum. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali*.

PURIFICATRIX aliorum. — Joan. Picus lib. II in *Cantic.*, cap. 16.

PURITAS virginea, de qua assumptum est purum semen. — D. Petrus Damianus, *Serm. de S. Victore confessore.*

Puritas virginalis, pura in utero, purior in mundo, purissima rutilans in cælo. — D. Bonavent. in lib. *De ecclesiastica hierarchia*, part. IV, circa finem.

Puritas a putrefactione non læsa. — Jo. Hondermius in *Hymno de Assumpt. B. V. M.*

Puritas sanctitatis. — Dionys. Fab. tract. I, de *Concept. B. V. M.*

PURPURA regia, quæ cæli terræque Regem induit, universale corporis indumentum purpuram referens. — D. Epiphani. in *Serm. de laud. B. V. M.*

Purpura verissima ad indumentum et gloriam summi Regis divinitus aptissime dedicata. — D. Hieronym. in *epist. sive serm. de Assumpt. B. V. M. ad Paulam et Eustochium.*

Purpura a Deo contexta. — S. Andr. Cret. orat. 3, de *Dormit. B. V. M.*

Purpura intellectualis Dei incarnati. — Idem, *Cant. in Domin.* post diem 17 Decembr.

Purpura, qua Deus Rexque universorum indutus, mortalibus apparuit. — Idem, *Can. in Concept. B. V. M.*

Purpura regia, quam Deus inficiens Davidico sanguine purpuravit. — Idem, *Orat. de Nativit. B. V. M.*

Purpura Verbi, ex qua contexta est stola carnis. Idem, *Can. in diem Parasceve.*

Purpura regia, in sua conceptione contexta, qua futurus nuntius est omnium Regis adventus; hominum, qui inimici erant, prævie reconciliatio sancita, et tropæa adversus hostem erigenda occupato celebrata. — Georg. Nicomed. orat. 1, de *Concept. B. V. M.*

Purpura David, varietate a Deo indita fulgens, quæ incarnato Davidis Deo veluti trabeam obtulit carnem, quæ assumpta est. — S. Germ. Constant. *Serm. in Nativ. B. V. M.*

Purpura, ex qua interstinctum summi supernarum virtutum antistitis humerale contextum. — S. Jo. Damasc. orat. 4, *De Nativ. B. V. M.*

Purpura regia, quæ ex virginali suo sanguine purpureum stragulum texuit dicenti in Canticis: « Plexus capitis tui ut purpura, Rex vincetus in transeursibus. » — Ibid.

Purpura, quæ virtutum Regis purpureis floribus contextam vestem suis sanguinibus tinxit. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali*.

Purpura, quam instar conchæ Anna protulit, quæ lanam incarnationis Regis tinxit. — Ibid.

Purpura vere, quia super omnes sanctos regali dignitate, velut Domina mundi et Regina cæli effulsit, et se præ omnibus regaliter egit et rexit. — Hugo de S. Victore *Serm. de Assumpt. B. V. M.* qui est in ordine 46.

Purpura sanguine conchylii tineta, quæ ita Spiritu sancto compluta et madefacta fuit, ut nullis de cætero usibus manciparetur nisi divinis. Nicolaus monachus in *Epistola de Concept. B. V. Mariæ ad Petrum Cellensem.*

Purpura sanguine conchylii tineta. — Petrus abbas Cellensis, lib. VI *Epistolar.*, epist. ult.

Purpura veracissima ad indumentum et gloriam summi Regis divinitus aptissime dedicata, ut nulli deinceps ea uti usu femineo licuerit, nisi Deo. — Ibid.

Purpura Christi sanguine infecta, quæ summo Regi tam proprie, tam specialiter exhibetur, ut non humano, sed divino tantum usui coaptetur, ut non virum hominem, sed Deum et hominem nosse,

et diligere comprobetur. — Philipp. abbas lib. vi, in *Cantic. canticor.* cap. 22.

Purpura regalis. — Jacob. monach. orat. de *Nativ. B. V. M.*

Purpura regans. — Jacob. monach. in *Mariæ* orat. 2.

Purpura Regis nostri, tincta tinctura mundissima, sanguine scilicet Filii sui, qua melior nulla cogitari potest. — Ernest. Pragenses. in *Mariæ* cap. 6.

Purpura soli Deo dicata. — Dion. Fab. tract. *De Concept. B. V. M.*

PUTEUS aquarum viventium. — D. Hieronym. in epist. sive serm. de *Assumpt. B. V. Mariæ ad Paulam et Eustochium.*

Puteus quintus veri iurjurandi, in qua affluxit immortalitatis aqua, per adventum Domini, in carne, tempore plenitudinis, quinti fœderis; primum enim fœdus fuit tempore Adami scriptum; secundum, tempore Noe; tertium, tempore Abrahami; quartum, tempore Moysis; et quintum, tempore Domini. — S. Proclus in orat. 6, quæ est *De laud. B. V. M.*

Puteus semper viventis aquæ. — Chrysipp. in serm. de *S. Mariæ Deip.* qui exstat tom. VI *Bibliothecæ Magnæ V. P.* part. II.

Puteus aquarum viventium. — D. Ildephons. serm. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Puteus inexhaustus aquæ vitæ. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariæ.*

Puteus altus, id est profundus, ad quam profunditatem humanæ conditionis fragilitas non attingit. — Idiota, de *B. V. M.*, part. xiv, contemplat. 23.

Puteus altus, super quem requievit, et quasi humiliatus resedit Jesus Christus Filius ejus benedictus, fatigatus ex itinere nostræ redemptionis. — Ibid.

Puteus aquarum viventium, ad quem venire debet, qui habet aridum cor, nec timere debet laborem extrahendi, nam fluunt semper aquæ propter vivacitatem et fecunditatem. — Idem *De B. V. M.* part. v, contemplat. 5.

Puteus aquarum viventium, id est, gratiarum et doctrinarum, quæ vitam præstant hic per gratiam et per gloriam in futuro. — Idem *De B. V. M.* part. xiv, contemplat. 23.

Puteus aquarum viventium, in quantum peccatores mortuos vivificat a peccato. — Idem *De B. M. V.* part. v, contemplat. 3.

Puteus aquarum viventium, quæ fluunt impetu de Libano, de cujus plenitudine licet acceperint omnes, non minuetur, imo quanto magis effluerint, tanto amplius abundat plenitudo. — Idem *De B. V. M.* part. v, contemplat. 5.

Puteus aquæ vivæ, ejus aqua qui repletur, aquam vitæ habebit in æternum. — Idem *De B. V. M.* part. xiv, contemplat. 23.

Puteus beatissimus, ejus aquam, id est, gratiam, haurire potest peccator hydria, seu situla con-

cava humilitatis, quæ capax est gratiæ et sola meretur impleri. — Ibid.

Puteus formatus lapidibus ab imo usque ad summum, in quo lapides fuerunt virtutum universitas, bitumine charitatis et cæmento humilitatis indissolubiliter colligata, quibus virtutibus ipsa beata Virgo erat confirmata in omni bono. — Ibid.

Puteus obscurus, quia nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, nec lingua hominis effari potuit, quantum gratiæ, quantum charitatis, quantum pietatis largitus est Deus gloriosæ Virgini Mariæ. — Ibid.

Puteus profundus per sapientiam inattingibilem, et per gratiarum miram profunditatem, quam fragilitas humanæ conditionis non attingit. — Ibid.

Puteus, quem foderunt multipliciter Patres antiqui, ejus historiam sub figuris et ænigmatibus revelando, inter quæ omnia maxime profundum est mysterium Incarnationis. — Ibid.

Puteus, quia sicut puteus in viscera terræ descendit, sic gloriosa Virgo profundius omni creatura descendit per humilitatem, et ideo copiosius plena fuit a Spiritu sancto plenitudine gratiarum. — Ibid.

Puteus aquarum viventium. — Rupert. abbas lib. iv, Comment. in *Cantic. canticor.*

Puteus altus et capax, et mysterii admirabilis profunditate. — Adam de Persenia in serm. de *Assumpt. B. V. M.*

Puteus altus. — Petrus Cellensis serm. in *Anunt. B. V. M.*

Puteus aquarum viventium, ad cujus aquas quidquam morticinium, quidquam noxium non accedit, non serpens insibilat, non venefico flatu lædit, non lapsus desuper ramus turbat, limus influens non succedit, custos earum sponsus quidquam inesse turbidum non concedit. — Philippus abbas lib. iv, in *Cantic. canticor.* cap. 28.

Puteus virginalis, quem occulto replet ductu ille qui est Libanus sempercandens, nivibus non solutis, imo summæ lucis candor, et divinæ speculum virtutis: ejus profundos lacus etsi largiori copia non haurimus, qui angusto quidem vase et incapaci desiderio convenimus, quisquis tamen pensare prævalet, qua ubertate Libanus aquas fundit, novit, quanto impetu earum abundantia huic puteo se fundit. — Ibid.

Puteus, ex quo hauritur peccatis nostris indulgentia, tentationibus medela, flagellis temperamentum, insidianti adversario repugnaculum. — Petrus Cellensis serm. 1, in *Anunt.*

Puteus aquarum viventium in die Purificationis eruderatus. — Garnerius Lingon. serm. 1, in *Purific. B. V. M.*

Puteus continens abyssos vitæ et immortalium gaudiorum, non tantum sibi, sed et aliis. — Guilielmus Parvus in cap. iv *Cantic.*

Puteus aquarum viventium. — Guil. Parvus in cap. iv *Canticorum*.

Puteus effundens angelis torrentem voluptatis, hominibus vero in hac peregrinatione rivulos sanctitatis et sanitatis. — Ibid.

Puteus altus, id est excelsus per vitæ sanctitatem, plenus profunda misericordia ad replendam vacuitatem cordis peccatoris, quod profundum est et inscrutabile, Jerem. xvii. — Richard. a S. Laur. *De laud.* V., lib. ix.

Puteus altus, Joan. iv, propter profunditatem intelligentiæ, cujus scilicet profunditatem humanæ cognitionis fragilitas non attingit; super quem requievit et quasi humiliatus resedit Jesus, fatigatus ex itinere nostræ redemptionis. — Ibid.

Puteus obscurus, quia nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descendit, nec lingua hominis effari potuit, quantum gratiæ, quantum misericordiæ, quantum charitatis, quantum pietatis largitus est Deus Virgini gloriosæ. — Ibid.

Puteus profundus per sapientiam inattingibilem, id est gratiarum tantam profunditatem, quod eam fragilitas humanæ conditionis non attingit, unde Eccli. vii: «Alta profunditas, quis inveniet eam?» — Ibid.

Puteus, quantum ad illa beneficia, quæ labore et cooperatione liberi arbitrii ab ea, et per eam acquiruntur. — Ibid.

Puteus, quantum ad profundas et spirituales devotiones, quas suis spiritualibus subministrat. — Idem *De laud.* V. lib. i.

Puteus septem: nam signatur per Bersabe, quæ interpretatur *puteus septem*, vel *puteus satietatis*, quia peperit nobis Christum, qui est sufficientia omnium, qui omnia erit in omnibus, I Cor. xv, et ideo satietatis. — Idem *De laud.* B. V. M. lib. ix.

Puteus septem, quia ab ipsa septiformi gratia repleta, hauriuntur per orationem aquæ salientes in vitam æternam. — Ibid.

Puteus aquarum propter inscrutabilem profunditatem gratiarum. — Joan. Halgrin. in cap. iv *Cantic. canticor.*

Puteus aquarum viventium, id est gratiarum, salientium in vitam æternam. — Ibid.

Puteus aquarum, id est, populorum sæcularium, viventium cum vita gratiæ saltem primæ. — Hugo Carensis in cap. iv *Cantic. canticor.*

Puteus per humilitatis profunditatem, de quo Num. xxi: «Ascendat puteus, quem foderunt principes.» — Ibid.

Puteus clausus et signatus, de quo egressus est fons domus David, patens in ablutione peccatoris, et menstruatae. — D. Amedeus homil. 7, *De laud.* S. V. M.

Puteus, quantum ad specialem devotionem, quam dat suis spiritualibus. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 197.

Puteus, quem foderunt principes, id est prophetæ, per nuntiationem, patriarchæ per exhibitio-

nem, apostoli per ostensionem, et paraverunt duces, id est reges. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Numerorum.

Puteus, super quo Dominus locutus est ad Moysen. — Ibid.

Puteus totius consolationis, Num. xxi. — Ibid.

Puteus aquæ viventis, in quantum peccatores mortuos vivificat a peccato. — Jacob. de Vorag. in *Mariali* serm. 5. G.

Puteus satietatis. — Idem serm. 1, pro Sabbat. S. Hebdom. *Quadrag.*, qui est de B. V. M.

Puteus aquarum viventium, quia est quoddam receptorium capacissimum gratiarum, quæ cum impetu, id est, cum virtute, et magno dantis desiderio, fluunt de illo monte, qui est candor lucis æternæ. — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 32.

Puteus latitudinis, abundantiæ et saturitatis, ut dicitur Gen. xxvi, ut si quis hydriam suam tres metretas continentem impleri desiderat, ex eo hauriat abundanter saturitatem justitiæ, abundantiam pacis, et latitudinem cordis, quæ est gaudium in Spiritu sancto. — Ibid.

Puteus, qui licet, quantum in se est, sit omnibus expositus, tamen non sine industria et labore aquæ, id est gratiæ, ejus hauriuntur a nobis. — Ibid.

Puteus, quia corda nostra sua gratia irrigat. — Barthol. de Pisis lib. 1, *De laud.* S. V. M., fructu 8.

Puteus aquarum, quæ fluunt impetu de Libano candido paradisi. — Joan. Gerson. tract. 3, super *Magnificat*.

Puteus satietatis aquæ vivæ salientis in vitam æternam. — Ibid.

Puteus aquarum viventium, gratiæ septiformis superabundans. — D. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 20.

Puteus aquarum viventium, id est, gratiarum perfectarum, quæ fluunt de paradiso, quasi similes illis. — Idem in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 5

Puteus septimus, quia plena septiformi aqua gratiæ Spiritus sancti. — Ibid. cap. 44.

Puteus altus contemplatione et profundus humilitate. — Bernardin. de Busto serm. de *Purific.* B. V. M.

Puteus apertus omnibus gratiositate. — Ibid.

Puteus honestatis. — Idem in *Officio Concept.* B. V. M.

Puteus irriguus sanctitate. — Idem serm. 3, de *Parturitione* B. V. M.

Puteus latus charitate. — Ibid.

Puteus plenus aquis salutaribus. — Ibid.

Puteus viventis et videntis, Gen. xvi. — Ibid.

Puteus inestimabilis misericordiæ. — Joan. Trithem. lib. 1, *De miracul.* B. V. M. in *Urtic.* cap. 6.

Puteus innocentæ. — Ibid. lib. iii.

Puteus aquarum viventium, in quantum peccato-

res mortuos vivificat. — Mauriti. de Villa Probata sermon. 28 *Coronæ novæ B. V. M.*

PYRITES, quia igne divini amoris accensa, emittebat fructus orationis ad Deum, et ignita exempla ad proximum, quibus eum ad fervorem protinus accendebat. Pyrites enim lapis est pretiosus, cui inest plurimum ignis, et facile scintillas emittit, ut dicitur in libro *De proprietate rerum*. — Mauriti. de Villa Probata sermon. 28 *Coronæ novæ B. V. M.*

Pyxis nova unguentaria unguenti inexhausti. — S. Andreas Cretensis orat. 3 *de Dormitione Virg.*

Pyxis, quæ est vas unguentarium, factum ex busso, in qua transmisit nobis Pater illud unguentum medicinale, quo sanatus est mundus, qui prius omnimoda infirmitate laborabat, scilicet Filium

suum. — Rich. a S. Laur. *De laude Virginis* lib. x.

Pyxis aurea, quæ nobili electuario gratiæ a summo pigmentario est impleta. — Albert. Magi. serm. 2 *de Annuntiat. B. M. V.*

QUADRIGA, qua currendum est ad Filium Dei. — Arnold. Carnotens. tract. de illis Verbis Domini: *Mulier, ecce filius tuus.*

QUIES grata cordis nostri. — B. Joseph. Steinfeld. *Opusc. 4.*

Quies Dei. — D. Bonavent. in *Psalter. minori B. V. M.*, quinquagen. 2.

Quies tutior hominibus. — Idem in *laud. de B. V. M.*

Quies laborantium. — Albert. Magnus super *Missus est*, cap. 60.

Quies mortuorum. — Ibid.

LIBER DECIMUS QUINTUS.

NOMINA ET ELOGIA DEIPARÆ VIRGINIS MARIÆ, INCIPIENTIA A LITTERA R.

Elenchus nominum et elogiorum Deiparæ Virginis in hoc libro contentorum.

IN HOC LIBRO DEIPARA VIRGO MARIA DICITUR :

Rache : Radius : Radix : Rahab : Ramus : Raptrix : Ratio : Rationale : Ratis : Rebecca : Receptaculum : Receptrix : Reclinatorium : Reconciliatio : Reconciliatorium : Reconciliatrix : Recreatio : Recreatix : Rectrix : Recubitus : Recuperatrix : Redemptio : Redemptrix : Redintegratio : Reditus : Reductio : Reductrix : Refectio : Refocillatio : Refocillatrix : Reformatio : Reformatrix : Refrenatrix : Refrigeratrix : Refrigerium : Refugium : Regeneratio : Regeneratrix : Regia : Regina : Regio : Registrum : Regnatix : Regnum : Regula : Relevamen : Revelatio : Revelatrix : Reliquarium : Remedium : Remissio : Remotrix : Renovatio : Renovatrix : Reparatio : Reparatrix : Repositorium : Representatio : Requies : Res : Resa : Reseramentum : Reseratrix : Resina : Resonatio : Respectus : Respiratio : Restauratio : Restauratrix : Restitutio : Resurrectio : Resuscitatio : Resuscitatrix : Retributio : Retributrix : Reversio : Revocatio : Revocatrix : Rheda : Rheu : Rivulus : Rivus : Roboam : Roboratio : Roboratrix : Robur : Ros : Rosa : Rosarium : Rota : Rubinus : Rubus : et Ruth.

RACHEL, de qua dicit Scriptura, Gen. xxix: « Erat autem pulchra, et venusta aspectu; » nam secundum corpus fuit venustissima et formosissima, et nemo potest dignius loqui de interiori ejus pulchritudine, quam ipse, qui est « speciosus forma præ filiis hominum, » super omnes creaturas in tantum amavit, concupivit, sanctificavit, ut non solum ejus mentem inhabitaret, sed et in ejus corpore sibi habitaculum præpararet. — B. Aelred. abbas serm. in *Annunt. B. V. M.*

Rachel, mater nostri veri Joseph, id est Christi : si enim Rachel mater Joseph interpretatur ovis, multo melius potest Maria appellari ovis, in cujus vellus illa cœlestis pluvia descendit, sicut dicit sanctus David : « Descendet sicut pluvia in vellus » Psal. lxxi, et de qua ortus est Agnus ille cœlestis, « qui tollit peccata mundi, qui tanquam ovis ad occisionem ductus est, et quasi agnus coram

tondente se obmutuit, et non aperuit os suum. » — Ibid.

Rachel speciosa et amabilis super omnes mulieres Deo Patri, quæ peperit verum Joseph. — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 80.

Rachel, quæ genuit Joseph, id est Christum Salvatorem mundi. — Bernardin. de Busto serm. 1. *De nominat. M. V.*

Radius solis intelligibilis. — S. Andr. Cretens. orat. 2. in *Annunt. B. V. M.*

Radius virginitatis, e quo sese ipsius divinitatis splendor diffudit. — Anonymus in *Menæis Græcor.* die 25 Julii.

Radius micans, omni lucidior radio. — Georg. Nicomed. orat. 3, *de Præsentat. B. V. M.*

Radius deitatis — S. Anselm. Luc. sup. *Salve.*

Radius deitatis. — D. Bernard. in *Meditat. super Salve Regina.*

Radius solaris, quia sicut radii solares descendunt super lutum, et tamen non deturpantur a luto, sed potius illuminant lutum: sic anima Virginis descendit super terrenum lutum humane nature, et tamen non fuit deturpata a luto peccati originalis, sed potius totam humanam naturam illuminavit. — Joan. de Meppis in tract. *De immaculata Concept.* pag. 86.

Radius divini amoris. — Joan. Trith. lib. 1, *De mirac. B. V. M. in Urtic.*, cap. 6.

RADIX speciosissimi floris. — S. Method. hom. festi *Purificat. B. V. M.*

Radix gloriæ. — D. Epiphani. in orat. *de Laud. SS. V. M.*

Radix sanctissima, ex qua Christus prodiit. — D. Ephrem in serm. *de Laud. SS. Virg.* lib. x.

Radix Jesse, quæ ex sese sine extraria ope immarcescibilem protulit vitæ florem. — S. Proclus in orat. 6, quæ est *de Laud. B. V. M.*

Radix vitæ florens. — Venant. Fortunat. Eleg. in *Laud. B. V. M. in hymno de Nativit. Dei.*

Radix omnium bonorum. — Chrysip. in serm. de *S. M. Deipara.*

Radix generis Jesse, de qua flos Christus ascendit nascens, nulla corruptione creatus, sed sola sancti Spiritus infusione generatus. — D. Ildephons. in lib. *De virginitate S. V. M.* cap. 6.

Radix immortalitatis. — Anonymus in *Menais Græcor.* die 4 Junii.

Radix bonorum, in sterili utero nata, qua fore prænuntiatum est, ut, quæ vitio exaruerat natura hominum, virentia pietatis germina produceret. — Georg. Nicomed. orat. 1 *de Concept. B. V. M.*

Radix expectatorum. — Idem orat. 1 *de Præsentat. B. V. M.*

Radix de qua Isaias xi, « Et erit radix Jesse, et qui surrecturus est, ut dominetur gentibus, in ipso gentes sperabunt. » — S. German. Constant. serm. in *Nativ. B. V. M.*

Radix Jesse. — Ibid.

Radix Jesse. — S. Joan. Damasc. orat. 2 *de Nativ. B. V. M.*

Radix rami divini sermonis. — Idem in orat. 4 *de Nativ. B. V. M.*

Radix Jesse, de David stirpe generata, de ejus radice flos Christus ascendit. — Pascbasius Rabert. lib. 1, in *Matthæi Evangelium.*

Radix non irrigata, Deum plantatorem pariens. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariati.*

Radix nunquam irrigata, quæ vitæ racemum protulit. — Ibid.

Radix arboris agnitionis vitæ nostræ. — Joan. episc. Aretin. in tract. *De Dormit. SS. V. M.*

Radix Jesse. — Ibid.

Radix Dei progerminatrix, in prato gloriæ plantata, ex qua ramus pullulavit, sub ejus umbra

requiescunt terræ fines. — Leo imp. in orat. *de Præsentat. B. V. M.*

Radix pariens. — Jo. Geometr. in *Annunt. SS. Dei Genitricis*

Radix virginitatis. — Ibid.

Radix consolationis. — S. Anselm. Luc. super *Salve Regina.*

Radix totius fervoris et charitatis. — Garnerius Lingon. serm. 2 *de Assumpt. B. V. M.*

Radix sancta. — D. Bonav. in *Psalter. minori B. V. M.* quinquagena 1.

Radix prima omnium benedictionum. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 216.

Radix, ex qua resurrectionis arbor pullulavit, quæ arbor immortalitatem alit ac vegetat, quæ gratiæ ubertatem fructificat, cujus fructus non decidet, et delectatio in æternum perseverabit. — Jacobus monachus in *Mariati* orat. 2.

Radix gaudii. — Idem in *Mariati* orat. 6.

Radix, quæ incorruptionis florem parturivit, ex qua velut ex suo folliculo prodiens ac prominens, jucundum erroris odorem repulit, et gratiæ suavissimum habitum spiravit. — Ibid

Radix rerum expectatarum, quam sancti Joachim et Anna germinarunt. — Idem in *Mariati* orat. 2

Radix rerum in spe positarum, quam sancti Joachim et Anna germinarunt. — Jacob. monach. orat. *de Nativ. B. V. M.*

Radix resurrectionis, arborescens germinans immortalitate vernantem, uberes gratiæ ferentem fructus, cujus non defluet fructus, deliciæque in sæcula conservabuntur. — Ibid.

Radix, quæ plena humore gratiæ, postquam hiems abiit et recessit, et plenitudo temporis advenit, sine opere hominis, virtute Spiritus sancti et caloris cælestis erupit in germen, de quo Jer. xxiii: « Suscitabo David germen justum. » — Ern. Prag. in *Mariati.* — Ibid

Radix, quia sicut radicis proprium est in terra semper abscondi, et in absconso fideliter operari, ita Mariæ proprium fuit fugere publicum, amare secretum, abscondi ab hominibus, vacare Deo, sed non otiari: nam, ut dicit S. Bernardus, otium non est vacare Deo, imo negotium negotiorum est. — Ibid.

Radix, quia sicut radix appetitivam et attractivam habet naturam, ipsa enim appetit, sugit et attrahit humorem, unde tota arbor vivit, viret et crescit: similiter beata Virgo os suum aperuit in oratione, et attraxit Spiritum secundum rorem gratiæ, unde totum corpus Ecclesiæ vivit, pascitur et proficit. — Ibid.

Radix, quia sicut radix non solum firma est in se, sed totam arborem stabiliri facit, et eam supportat: ita Maria Ecclesiam, vel fidelem animam omnem, quæ ei innititur, non solum sicut basis columnam, sed ut radix arborem sustentat, et

stabilit semper magis ac magis vivificando eam, et vegetando. — Ern. Prag. in *Mariali*.

Radix, quia sicut radix sollicita est pro tota arbore, et in hieme, quando nihil agere putatur, de terra haurit avidè, quod in æstate effundit abundè; ita Maria sollicita existit pro toto humano genere, unde Esther non pro se, sed pro damnatione populi sui se affligebat, Esth. iv, et orabat dicens: « Da mihi animam meam, pro qua peto, et populum meum, pro quo obsecro. » — Ibid.

Radix clementiæ. — Barthol. de Pisis lib. i, *De laud. S. Virg.*, fructu 2.

Radix fructificare nos faciens per opera virtuosa. — Ibid., fructu 8.

Radix totius salutis. — D. Bernard. Senensis tomo I, serm. 61, qui est *De superadmirabili gratia et gloria B. V. M. D.*

Radix constantissima confessorum Christi. — Joan. Mauburn. in Rosar. *De gloria S. V. M.*, membro 6.

Radix Deum germinans. — Bernardin. de Busto in *Mariali*, serm. 6, *de Concept. B. V. M.*

Radix Filii Dei. — Idem serm. 1, *de assimilat. B. V. M.*

Radix totius salutis. — Maurit. de Villa Probata, serm. 25 *Coronæ novæ B. V. M.*

Rahab Jerichontina: nam sicut Rahab Judæos exploratores recepit, et abscondit, Jos. ii, sic Maria Judæos, id est vere confitentes se, et Filium suum, et exploratores veræ terræ promissionis ad possidendum eam: sicut enim pia mater abscondit filium suum sub pallio, quando pater vult verberare, sic Maria refugientes ad se, Christi justitiam formidantes. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V. M.* lib. xii.

Rahab in defensione. — Barthol. de Pisis lib. i, *De laud. S. V. M.*, fructu 2.

Ramus mysterii sublime elatus. — Georg. Nicomed. orat. 3, *de Concept. Deiparæ V.*

Ramus virginitatis, semper virens. — S. Joan. Damasc. orat. 4, *de Nativ. B. V. M.*

Ramus divinæ plantationis. — Ibid.

Ramus illibatus. — Cosm. Vestitor. orat. in sanctos Joachīm et Annam.

Ramus arboris Davidicæ. — Hugo de S. Victor. in *Annotationib. elucidatoriis in Epist. ad Roman.*

Ramus qui ex radice omni gratia refertus ascendit. — Matthæus Cantacuzenus in cap. viii *Cantic canticor.*

Ramus arboris bonæ, quia sicut ramus abscissus ab arbore bona, et insertus in malam arborem, non inficitur ab ea, sed potius perficit eam; sic anima beatæ Virginis non inficitur ab eo corpore, sed potius ipsum corpus perficitur, et sanctificatur in omnibus partibus suis, ex redundantia gratiæ ab anima beatæ Virginis. — Joan. de Meppis in tract. *De Immacul. Concept. B. V. M.* pag. 86.

Ramus æternæ dulcedinis. — Maurit. de Villa Probata, serm. 10 *Coronæ novæ B. V. M.*

RAPTRIX cordium. — S. Anselm. Lucens. super *Ave Maria*, et super *Salve Regina*.

RATIO tota spei nostræ. — D. Bernard. serm. in *Nativ. S. V. M. de Aqueductu*.

Ratio, post Filium suum, omnium quæ facta sunt et quæ futura sunt. — Rich. a S. Laurent. *De laud. S. V. M.* lib. ii.

Ratio singularis, post Filium suum, salutis peccatorum; nam propter Virginis immensam dilectionem, tam ipse Christus, quam tota beatissima Trinitas sceleratissimis peccatoribus frequenter indulget. — D. Bernard. Senens. tom. I, serm. 61, qui est *De superadmirabili gratia et gloria B. V. M. D.*

RATIONALE dubiorum. — S. Germ. Constant. serm. in *Nativ. B. V. M.*

Rationale sacerrimum. — S. Joan. Damasc. orat. 1, *de Nativ. B. V. M.*

Rationale summi Pontificis, id est Christi, quam supremus ipse Pontifex gerebat in pectore. — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 157.

RATIS salvari volentium. — S. Andr. Cretens. orat. 2, in *Annunt.*

Ratis propter constantiam animi nunquam disjecti per prospera vel adversa. *Ratis* enim dicitur quasi fortis; quia ratum idem est quod firmum. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V.* lib. xi.

Ratis mundi. — D. Bonavent. in *Psalt. minori B. V. M.*, quinquagen. 1.

REBECCA: nam si Rebecca erat virgo pulcherrima, quæ non noverat virum, servus autem Abrahæ juxta aquam eam invenit, ibique eam allocutus est, Gen. xxiv: beata Maria, virgo quoque formosissima fuit, libenter manebat juxta spirituales aquas, id est sanctas Scripturas, ad has aquas sæpius recurrebat, ut posset dicere cum Propheta Psal. xlii: « Super aquam refectionis educavit me; » denique ibi eam invenit angelus, servus videlicet Abrahæ, non illius terreni et mortalis, sed illius cælestis et æterni; sic enim dicit evangelista Lucas ii: « Ingressus angelus ad eam dixit: Ave, gratia plena, Dominus tecum. » Quo ingressus ad eam? Sine dubio ubi ipsa se absconderat a vanitatibus sæculi, et de curis mundi ingressa erat in privatum thalamum suum, et clauserat ostium suum, et privatim orabat Patrem suum; hauriebat sibi aquas in gaudio de fontibus Salvatoris, id est, de Scripturis sanctis, ubi legerat et Virginis partum, et Salvatoris adventum: forte eo tempore, quo angelus venit, habebat Isaiam in manibus, forte tunc studebat in illa prophetia: « Ecce Virgo concipiet, et pariet Filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel. » — S. Aelredus serm. in *Annunt. B. V. M.*

Rebecca: quia si servus Abrahæ, sicut dicit Scriptura Gen. xxiv, dedit Rebecce in aures aureas et armillas, id est ornamenta aurium et brachiorum: servus magni Abrahæ, id est Gabriel angelus, ornavit aures beatæ Virginis decore orna-

mento, quando dixit: « Ave, gratia plena: » ornavit brachia sua pulchra quadam armilla aurea, quando dixit: « Dominus tecum; » ille enim, cujus adventum angelus nuntiabat, potest bene nuncupari Armilla, quia sicut armilla nec initium habet, nec finem, ita ille secundum divinitatem nec incipit esse, nec desinit; hac Armilla fuerunt ornata brachia beatæ Virginis, quia ipsa Dei Filium, quem de se genuit, sæpe inter brachia sua amplexans portavit. — Ibid.

Rebecca, quam quæsit nuntius filio domini sui, id est Gabriel archangelus Filio Dei, de cujus hydria ipse bibit, quia de conformitate virginitatis ejus et viæ mundissimæ biberunt et jumenta, id est homines, si non de hydria virginitatis, saltem de hydria humilitatis, placuit enim propter humilitatem, atque propter hanc Deus elegit et præelegit eam. — Petr. Bles. ser. 58.

Rebecca, puella nimis pulchra, quæ, deposita hydria de scapulis, adaquavit non solum servum Abraham, sed etiam camelos omnes sitientes: « Venite ad aquas » Isaia LV, de fonte et puteo Salvatoris, de quibus ipse bibit, et omnis familia ejus. — Petr. Cellens. serm. 2, in *Annunt.*

Rebecca, habens apud se vestes Esau, valde bonas; Gen. xxvii, quia carnem, quam Christus, qui Esau peccator, quia in similitudinem carnis peccati apparuit, tanquam vestem de purissima ejus substantia assumpsit, habuit apud se; quia non aliunde de semine viri, sed de sua substantia tantum formata et assumpta est caro Christi. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V. M.* lib. x.

Rebecca, quæ de hydria sua potavit Eliezer et camelos, Gen. xxiv, Christum scilicet et omnes sanctos. — Idem *De laud. S. V. M.* lib. xii.

Rebecca, quæ dixit filio Jacob, Gen. xxvii: « Fili mi, acquiesce consiliis meis. » Sicut enim Rebecca Jacob, qui interpretatur *luctator* et *supplantator*, appellavit filium suum, non Esau, ita soli luctatores et supplantatores vitiorum, filii Mariæ, sunt digni hæreditate ipsius, et soli tales possunt vocare Mariam Matrem suam. — Idem *De laud. S. V. M.* lib. ii.

Rebecca, virgo pulcherrima et incognita viro, Gen. xxiv, quæ de hydria sua, quæ signabat ubera ejus, potavit Eliezer et camelos, id est Christum et sanctos; nam ex humilitate Deo placuit, sed ex fide concepit Sanctum sanctorum, id est Christum, qui sanctificat omnes sanctos. — Idem *De laud. S. V. M.* lib. iv.

Rebecca de qua dicitur: « Puella decora nimis, virgoque pulcherrima et incognita viro. » — D. Bon. in serm. 2, *De B. V. M.*

Rebecca in veritate, quæ multum a Deo accepit. — Albertus Magn. in *Postillis* super cap. 1, Luc.

Rebecca puella decora nimis, virgo pulcherrima et incognita viro, quæ implevit hydriam cordis

gratia, venia, gloria. — Idem in *Biblia Mariæ* sup. lib. Genes.

Rebecca, quæ multum accepit a Domino, in cujus aures servus summi patriarchæ, sermo scilicet propheticus, suspendit in aures aureas, ut nullum audire delectaret præter solum Dilectum. — Idem in *Postillis* super cap. x Lucæ.

Rebecca, quæ multum gratiæ recepit, virgo pulcherrima et incognita viro, quam summus Patriarcha Filio suo Isaac, gaudio universæ terræ elegit in Matrem. — Idem in *Postillis* super cap. 1 Lucæ.

Rebecca, cujus hydria plena est aqua, id est anima plena est Dei gratia. — Gen. xxiv. — Jacob. de Vorag. in *Mariæ*, serm. 1

Rebecca per dilectionem. — Barthol. de Pisis lib. 1, *De laud. S. V. M.*, fructu 2.

Rebecca figurative, quæ Filium, id est Israel qui interpretatur *videns Deum*, docuit, et juvit refectionem offerre Patri suavem, cum vestibus odoriferis, ut benedictionem Patris obtineret. — D. Antoninus in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 2, *Quod S. Virgo Maria est Mater nostra quadrupliciter.*

Rebecca, mystice, quam Eleazar procurator Abraham, id est archangelus Gabriel, Dei nuntius, missus de terra promissionis, id est superna in Aran, id est in mundum, invenit præ cæteris virginem pulcherrimam mente et corpore ad fontem aquarum viventium, gratiarum et divinorum eloquiorum, quæ etiam sua liberalitate ipsi angelo nuntio desponsationis, sitienti salutem humanam, et camelis ejus, id est hominibus, qui ab eo dirigebantur et gubernabantur, potum dedit satisfaciens desiderio suo, cum nuntiasset adventus sui causam et missionis, ut scilicet eam desponsaret Filio Dei, cum consensit dicens: « Ecce ancilla Domini. » — Idem in *Sum.* part. iv, tit. 15, cap. 8.

Rebecca spiritualis, quæ non solum curam habet de electis, ratione utentibus, ut sitientibus procuraret aquam gratiarum; sed etiam de peccatoribus curam habet, ut animabus irrationabilibus, non petentibus, nec desiderantibus, aquam gratiarum procuraret. — Idem in *Sum.* part. iv, tit. 15, cap. 14.

Rebecca, quia super omnes plus gratiæ accepit; Rebecca enim interpretatur, *multum accepit.* — Maur. de Villa Probata, serm. 7 *Coronæ novæ B. V. M.*

Rebecca puella decora nimis, virgoque pulcherrima et incognita viro, quam legatus Abraham cœlestis ad fontem aquarum reperit, id est Scripturas divinas rimantem, et de profunditate litteræ mirificos haurientem haustus. — S. Thom. de Villa Nova serm. 1, in *Annunt. B. V. M.*

Rebecca, virgo sacra, quam inauribus argento vermiculatis, divitis potentisque Domini nuntius subarrhavit, virginis auribus miranda ingerens

sermone polito mysteria : datoque consensu Filio Domini sui eam perpetuo connubio desponsavit, ut in ejus sacro uteri thalamo Deus et homo jam non sint duo, sed una caro, una persona, unus Deus et homo, Dominus noster Jesus Christus, Dei naturam et hominis, in se ipso indissolubili nexu copulans hypostasi beata. — S. Thom. de Villa Nova serm. 1 de Annunt. B. V. M.

Receptaculum capacissimum naturæ incomprehensibilis. — D. Gregor. Thaumaturg. orat. 3, in Annunt. B. V. M.

Receptaculum omnium mysteriorum divinorum. — Idem orat. 3, in Annunt. B. V. M.

Receptaculum superælestis lætitiæ. — Ibid.

Receptaculum spatiosum naturæ incomprehensibilis. — S. Joan. Chrysost. orat. de Annunt. B. V. M.

Receptaculum novum lucis immaterialis universæ terræ divinæ scientiæ splendores effundens. — S. Andreas Cretensis, Can. in S. Andr. apostol.

Receptaculum sapientiæ Dei. — Idem, orat. 2, in Annunt.

Receptaculum gratiæ. — Anastas. Antiochen. in orat. 1, in Annunt. B. V. M.

Receptaculum divinitatis. — Sergius relatus a Conisio lib. 1, De Deipara, cap. 11.

Receptaculum Dei. — S. Joan. Damasc., Can. in Annunt. Deip. V.

Receptaculum Importabilis. — Idem in Octoech. Græcorum

Receptaculum lucis. — Ibid.

Receptaculum dignum incomprehensibilis divinitatis. — S. Germ., orat. in Annunt. B. V. M.

Receptaculum Filii et Verbi Patris et solius Dei. — Idem orat. 1, in Præsentat. B. V. M.

Receptaculum omnis puritatis. — Idem in Mariali, fragm. 4.

Receptaculum Sancti sanctorum. — Idem orat. 1 in Præsent. B. V. M.

Receptaculum Illocabilis. — Cosmas Hierosolym. in Theogoniam hymno 9.

Receptaculum Dei sacratum. — S. Joan. Damasc. in Cantic. Græcor. sono 1.

Receptaculum incomprehensibilis Creatoris. — Idem in Canone de S. Trinitate.

Receptaculum lætitiæ, quippe quæ supernam vocem auribus excepit. — Idem in Paracl. B. V. M.

Receptaculum lucidum divinæ immensitatis, in pedaneo utero illum complexa, qui in ipso etiam utero orbis terræ complectitur fines. — Idem orat. 4 De Nativit. B. V. M.

Receptaculum puritatis, capax divinæ inhabitationis, animæ nostræ sordes ac maculas delens. — Idem in Paracl. B. V. M.

Receptaculum Dei. — Joan. Eubœus., orat. in Concept. S. Dei Genitricis.

Receptaculum Dei. — Theophanes Nicænus, Hymn. in Annunt. S. Deiparæ.

Receptaculum amplissimum illius qui immensus est. — S. Joseph. Hymn. in Mariali.

Receptaculum divinæ gratiæ capax. — Ibid.

Receptaculum continens Incomprehensibilem. — Ibid.

Receptaculum Dei. — Ibid.

Receptaculum Domini purissimum, ab omni macula purificans nos, et purissimi Spiritus divini domos nos efficiens. — Ibid.

Receptaculum Domini venerandum, erigens nos collapsos in chaos gravissimæ desperationis et peccatorum et tribulationum. — Ibid.

Receptaculum illius quem nihil capere potest. — Ibid.

Receptaculum lucis, illuminativis radiis suis illustrans cor nostrum, socordiæ nubes depellens, ac peccati tenebras eliminans. — Ibid.

Receptaculum lucis, quæ ex ea pura digne Deo effulsit, illuminans oculos animæ nostræ, atque ignorantiae tenebras eliminans, peccatique tenebras dejiciens atque exterminans. — Ibid.

Receptaculum luminis, splendentis ante luciferum ex Patre, et in ea habitaculum figentis novissimis temporibus, nostramque ferentis humanam formam, et illam sine permistione deificantis. — Ibid.

Receptaculum naturæ incomprehensibilis. — Ibid.

Receptaculum purum castitatis, Verbum illud in se recipiens, quod a nulla re potest comprehendi aut contineri. — Ibid.

Receptaculum purum illius qui a nullo capi potest. — Ibid.

Receptaculum vitæ. — Jo. episc. Aretin. in tract. De Dormit. S. V. M.

Receptaculum Dei omnipotentis dignissimum. — D. Anselm. hom. de S. V. M. Conceptione.

Receptaculum gaudii. — Theod. Lascaris imperator in Can. ad S. Deiparam.

Receptaculum omnium gratiarum. — Richard. a S. Laur. De laud. S. V. lib. iv

Receptaculum fugientium ab ira Dei. — Albert. Magn. in Biblia Mariæ, sup. lib. Josue.

Receptaculum benedictionis. — Jacob. de Vorag. in Mariali, serm. 2, 5.

Receptaculum Spiritus sancti in templo repositum, et ad Verbi susceptionem feliciter præparatum. — Jacobus monachus in Mariali, orat. 5.

Receptaculum gratiæ clarissimum ipsis solis radiis splendidius et illustrius. — Nicephor. Callistus lib. 1, Hist. eccl., cap. 8.

Receptaculum Dei mundissimum. — D. Birgitta lib. v Revelat., interrogat. 12.

Receptaculum capacissimum gratiarum, quæ cum impetu, id est cum virtute et magno dantis desiderio, fluunt de illo monte, qui non interpretatur *candidatio*, ut Libanus, sed est candor lucis æternæ. — Ern. Prag. in Mariali cap. 32.

Receptaculum Deificis fulgoribus excipiendis a

Deo confectum. — Isidor. Thessalon. in orat. de *Præsent. B. V. M.*

Receptaculum Dei incomprehensibilis. — Idem orat. de *Assumpt. B. V. M.*

Receptaculum purissimum. — Idem in orat. de *Præsentat. B. V. M.*

Receptaculum vastissimum, et vires naturæ superans. — Idem in orat. de *Assumpt. B. V. M.*

Receptaculum gratiarum. — D. Laur. Justin. *De triumphali Christi agone*, cap. 7.

Receptaculum benedictionis æternæ. — Bernardin. de Bust. ser. 12, de *Annunt. B. V. M.*

Receptaculum Dei. — Idem serm. 2, de *Assumpt. B. V. M.*

Receptaculum lucis æternæ. — Idem serm. 5, *De parturitione B. V. M.*

Receptaculum omnium gratiarum divinarum. — Idem serm. 4, *De assimil. B. V. M.*

Receptaculum securum omnium ad eam devote recurrentium. — Idem serm. 2, de *Assumpt. B. V. M.*

Receptaculum benedictionis æternæ. — Maurit. de Villa Probata serm. 25 *Coronæ novæ B. V. M.*

Receptaculum lucis æternæ. — Ibid. serm. 24.

Receptaculum omnium gratiarum divinarum. — Ibid. serm. 5.

RECEPTRIX Dei, in qua disruptum est peccati chirographum, in qua Deus factus est homo, manens ipse Deus, gestarique utero sustinuit, et ad nostræ generationis humilitatem se dejecit, non exinanito Paternæ gloriæ sinu, maternosque nihilominus opplens amplexus. — Basilii Seleuciens. orat. in *Annunt. B. V. M.*

Receptrix Filii Dei. — Albert. Magn. in *Postillis* super cap. x Luc.

Receptrix generalis Dei et hominum largissima, cujus ostium viatori patuit celeriter, totaliter et frequenter, Job xxxi. — Idem in *Bibl. Mar.* sup. lib. Job.

Receptrix generalis omnium peregrinorum Christi. — Idem in *Biblia Mariæ* sup. librum Ecclesiastici.

RECLINATORIUM singulare sapientiæ Dei Patris. — Radulph. Ardens homil. 1, in *Nativ. B. V. M.*

Reclinatorium unicum æternæ pietatis. — Maurilius Rothom. in orat. ad *B. M. V.*

Reclinatorium aureum, in quo Deus post tumultus angelorum et hominum se reclinans, requiem invenit. — D. Petr. Damian. serm. de *Annuntiat. B. V. M.*

Reclinatorium verum et dulcissimum unici Filii Dei omnipotentis. — D. Anselm. in lib. sive tract. *De Concept. S. V. M.*

Reclinatorium summi boni. — D. Bern. in orat. *Rhythmic. ad Dominum Jesum Christum ejusque S. Matrem.*

Reclinatorium Filii Dei. — D. Petr. Cluniacensis lib. iii *Epistolar. Epist. ult.*

Reclinatorium regis. — Idem *Prosa in honorem S. Matris Dei.*

Reclinatorium Regis. — Rich. a S. Vict. *Expositione in Cantic. canicor.* cap. 42.

Reclinatorium pietatis. — Petr. Bles. ser. 38.

Reclinatorium Trinitatis. — Adam Præmonstrat. lib. 1, serm. 40.

Reclinatorium Christi, in quo ipse Christus totum caput reclinavit, quia obumbrante Spiritu sancto in Matre accumbens et requiescens quasi longos somnos fecit; dum moras humani corporis per membra disponendi, seu componendi profunda secreti sui ratione patienter expectavit. — Petrus Cellensis serm. 4, in *Nativit. Domini.*

Reclinatorium aureum veri Salomonis, in quo ipse fabricator caput suum a conturbatione hominum reclinavit. — Philippus abbas lib. iv, in *Cantic. canticor.*, cap. 5.

Reclinatorium, in quo Salomoni grata requies impertitur. — Ibid.

Reclinatorium, in cujus Christum se reclinavit uterum aureum, splendore castitatis fulgidum. — Honorius Augustod. in *Sigillo B. M. V.*

Reclinatorium quiescenti. — Ernestus Prag. in *Mariali*, cap. 59.

Reclinatorium splendidissimum totius supersanctæ Trinitatis. — Dion. Carth. lib. iv, *De Præcon. B. V.*, art. 6.

Reclinatorium idoneum Filii Dei. — Bernardin. de Busto, serm. 2, *De assimil. B. M. V.*

Reclinatorium specialissimum Verbi Dei. — Idem in suo *Mariali*, serm. 2, de *Coronat. B. Mariæ.*

Reclinatorium totius Trinitatis. — Idem serm. 5, de *Nativ. B. M. V.*

Reclinatorium divinæ Majestatis. — Jo. Trith. lib. 1, *De mirac. B. V. in Urticeto*, cap. 6.

Reclinatorium summæ Trinitatis. — Idem *De mirac. B. M. V. prope Ditzelbach.*, lib. 1, cap. 12.

Reclinatorium speciale Verbi Dei. — Maurit. de Villa Probata, serm. 7 *Coronæ novæ B. M.*

Reclinatorium Spiritus sancti, in quo nullum habuit locum originalis macula delicti, cum ad perfectam ejus consummationem nihil omnino deficit, nisi quod satis digne laudari non potest. — Dion. Fab. tract. 1, de *Concept. B. M. V.*

Reclinatorium odoriferum deitatis. — Lud. Bloisius in *Endologia* 1, ad *B. M. V.*

RECONCILIATIO divina cum hominibus. — S. Andreas Cret. orat. 1, in *Annunt. B. M. V.*

Reconciliatio cum Deo omnium illorum qui eam assidue beatificant. — S. Joseph. Hymin. in *Mariali.*

Reconciliatio peccatorum. — Joan. Geometra serm. in *Annunt. S. Dei Genitr.*

Reconciliatio laudabilis. — Jacob. monach. in *Mariali*, orat. 6.

Reconciliatio opportuna in tempore iracundiæ. — Antonius Pocq. serm. 8, de *Concept. B. V.*

RECONCILIATORIUM commune, quo omnes Deo

possumus reconciliari. — S. Andreas Cret. orat. 5, *de Dormit. B. V.*

Reconciliatorium totius Ecclesiae. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 125.

RECONCILIATRIX nostra. — D. Ephrem. in serm. *de laud. B. M. V.*

Reconciliatrix pro eo qui ad precationum ejus auxilium confugerit. — D. Severus Alexand. in lib. *De ritibus baptismi.*

Reconciliatrix potentissima servorum et amatorum suorum, cum superbenedicto Filio suo irato. — Idiota, in sua contempl. *De S. M. V.*

Reconciliatrix mundi. — S. Jo. Damasc. orat. in occursum Domini.

Reconciliatrix secunda post secundas offensas apud Deum. — Joan. Geometr. serm. in *Annunt. S. Dei Genitricis.*

Reconciliatrix Filii sui. — D. Anselmus lib. *De excellentia S. Mariæ* cap. 12.

Reconciliatrix mundi. — Idem in *Hymn. invocat. ad S. V. M.*

Reconciliatrix piissima. — Franc. abbas lib. vi, *De gratia Dei.*

R reconciliatrix humanæ naturæ. — Rich. a S. Victore *Exposit. in cantic. Canticor.*, cap. 25.

Reconciliatrix mundi. — Ibid.

Reconciliatrix ad reos. — Petrus Cellensis serm. 6, *De Adventu.*

Reconciliatrix erronearum ovium. — Jo. Halgrin. in cap. 1 *Cantic. canticor.*

Reconciliatrix nostra apud Deum. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Exod.

Reconciliatrix peccatorum. — Idem super *Missus est*, cap. 225.

Reconciliatrix per quam omnes fuerunt reconciliati. — Idem super *Missus est*, cap. 114.

Reconciliatrix reorum. — Idem in *Bibl. Mariæ* sup. Evangel. Matthæi.

Reconciliatrix Ecclesiae militantis cum triumphante. — D. Bernard. Senensis tom. III, serm. 1, *de glorioso Nomine V. M.*

Reconciliatrix hominum cum Deo. — D. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 15.

Reconciliatrix omnium. — Idem in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 24.

Reconciliatrix omnium iniquorum ad eam confugientium. — Dion. Carth. lib. II, *de laud. S. V. M.*, art. 25.

Reconciliatrix digna, missa ad Deum a patribus exsilio dampnatis. — Bernardin. de Busto in *Mariali*, serm. 6, *De Concept. B. V. M.*

Reconciliatrix nostra. — Idem serm. 1, *de Nominat. B. V. M.*

Reconciliatrix omnium peccatorum. — Idem in serm. *de Compassione B. V. M.*

Reconciliatrix pœnitentium. — Jo. Trith. lib. I, *De mirac. B. V. M. in Urtic.*, cap. 8.

Reconciliatrix nostra inter Deum et humanam naturam, missa a patribus tanquam digna. —

Maurit. de Villa Prob. ser. 5 *Coron. nov. B. M. Reconciliatrix* peccatorum. — Idem serm. 17 *Coronæ novæ B. M.*

RECREATIO generis nostri. — S. Sabbas in *Menæis Græcor.* die 24 Martii.

Recreatio eorum qui ad ipsam confugiunt. — Eutychianus in *Vita S. Theophili*

Recreatio potentissima eorum qui affliguntur. — S. German. orat. in *Zon. Deip. V.*

Recreatio in labore servis suis. — Adam de Pers. in *Mariali*, fragm. 2.

Recreatio eorum qui doloribus tenentur. — Jacob. monach. orat. *de Nativ. B. V. M.*

Recreatio a laboribus. — Jacob. monach. in *Mariali*, orat. 2.

Recreatio omnium sub fide Christi mœstorum. — Jo. Trith. lib. I, *De mirac. B. V. M. in Urticeto*, cap. 9

Recreatio summa humilium monachorum. — Idem lib. I, *De mirac. B. V. M. in Urticeto*, cap. 6.

RECREATRIX. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 55.

Recreatio mundi. — Dionys. Carth. lib. II, *De laud. S. V.*, art. 24.

RECTRIX orbis. — Paulus de Heredia in tract. *De Concept. B. V. M.*

RECUBITUS Christi. — Mathæus Cantacuzenus in cap. 1 *Cantic. canticor.*

RECUPERATRIX gratiæ. — Dion. Carth. lib. III, *De laud. S. V. M.*, art. 20.

Recuperatrix perditionis orbis. — Bernardin. de Busto in *Mariali*, serm. 2, *de Coronat. B. V. M.*

REDEMPTIO captivorum. — D. Ephrem in serm. *de laud. B. V. M.*

Redemptio lacrymarum Evæ. — S. Andr. Cretens. orat. 2, in *Annunt. B. V. M.*

Redemptio prompta captivorum. — Anonymus in *Euchologio*, seu *Ritualii Græcor.* in *Officio funereæ in sacerdotem vita functum.*

Redemptio Evæ. — S. Jo. Damasc. in *Octoech. Græcorum.*

Redemptio maledictionis antiquæ. — Idem in *Can. SS. Deiparæ*

Redemptio dolorum Evæ. — Idem in *Paracl. B. V. M.*

Redemptio hominum. — Ibid.

Redemptio nostra in adversis. — Ibid.

Redemptio nostrorum vinculorum. — Ibid.

Redemptio Evæ. — Theophanes Nicæn. hymn. in *Annunt. SS. Deiparæ V.*

Redemptio mortalium. — Idem in *Menæis Græcor.* die 16 Januar.

Redemptio a maledictione. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Redemptio animarum nostrarum. — Ibid.

Redemptio omnium malorum. — Ibid.

Redemptio perfecta fidelium. — Ibid.

Redemptio captivitatis. — Joan. Geometra, serm. in *Annunt. SS. Dei Genitricis*.

REDEMPTRIX humani generis, ex eo quia carne ejus patiente in Christo, redemptus est mundus. — D. Catharina Senensis in xi^a suarum orationum, quam orationem Romæ habuit in die Annunt. B. V. M. anno 1379.

Redemptrix hominis perdit. — D. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 44.

Redemptrix peccati, incarnatione et passione Filii sui. — Paul. de Heredia in tract. *De Concept. B. V. M.*

Redemptrix captivorum. — Joan. Mauburn. in *Roseto Exercit. spiritualium* tit. 21, cap. 6.

Redemptrix universi. — Bernardin. de Bust. in *Mariali*, serm. 2, *De Coronat. B. V. M.*

Redemptrix peccatorum, carne sua patiente in Christo. — Maurit. de Villa Probata serm. 12 *Coronæ novæ B. V. M.*

REDINTEGRATIO infrangibilis confractorum, erigens nos dejectos, et salvans pereuntes maternis precibus suis. — S. Joan. Damasc. in *Paracl. B. V. M.*

Redintegratio ægrotantium ad salutem. — Theodorus Lascaris imperat. in *Can. ad SS. Deipar. Virg.*

REDITUS proscriptis. — Alanus de Insul. in *Anticlaud.* lib. v.

REDUCTIO expulsoꝝ. — S. German. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

REDUCTRIX luminis apud nos exorti. — S. Jo. Damasc. in *Menæis Græcor.* die 4 Januar.

Reductrix exsulum. — Joan. Gerson. in serm. *De Spiritu sancto.*

Reductrix naturæ in primum, imo super primum statum institutionis, quia etsi innocentiam et perfectam gratiam habebat in illo statu humana natura, non tamen deitatem unitam. — D. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 44.

Reductrix omnium et omnis creaturæ in homine ad illum, a quo exierunt, ipsi personaliter uniendo. — Ibid.

Reductrix omnium reducibilium ad Deum. — Ibid.

Reductrix innumerabilium perditissimorum ad gratiam et salutem. — Dion. Carth. lib. 1 *De laude B. V. M.* initio.

REFLECTIO humanæ mentis. — Bernardin. de Bustis in *Mariali* serm. 2, *De Coronat. B. V. M.*

REFOCILLATIO afflicti generis nostri. — S. Jo. Damasc. in *Menæis Græcor.*, die 15 Januarii.

Refocillatio nostra in omnibus malis. — Idem in *Paracl. B. V. M.*

Refocillatio progenitorum defessorum, per quam primæ matris lacrymarum fluentia cohibita sunt, per quam primi parentis sudorum scatebræ cessaverunt. — Jacob. monachus in *Mariali*, orat. 2.

Refocillatio tribulatorum. — Ibid.

REFOCILLATRIX Adami et Evæ, per quam rece-

perunt illi sortem felicitatis antiquæ. — S. Joan. Damasc. in *Menæis Græcor.* die 27 Januarii.

Refocillatrix animarum sitibondarum. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Genes.

Refocillatrix pauperum. — Joan. Trith. lib. 1 *De mirac. B. V. in Urtic.*, cap. 6.

REFORMATIO eorum qui in imo corrupti fuerunt ceno. — S. German. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Reformatio post secundum exitium. — Joan. Geometra, serm. in *Annunt. SS. Dei Genitricis*.

REFORMATRIX deformationis primi opificii. — Idiota in sua contempl. *de B. V. M.*

REFRENTRIX iræ Dei quoad peccatores. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* sup. lib. 1 Reg.

Refrenatrix potentissima cunctorum spirituum malignorum. — Dionys. Carth. *De laud. B. V. M.* lib. iii, art. 29

REFRIGERATRIX optima iræ Dei. — D. Bonavent. in *Speculo B. V. M.*, cap. 9.

REFRIGERIUM in meroribus. — S. Joan. Damasc. in *Paracl. B. V. M.*

Refrigerium sudorum. — Idem orat. 2, *De Assumpt. sive Dormit. B. V. M.*

Refrigerium congregationum sanctarum. — Adam. de Pers. in serm. *De Assumpt. B. V. M.*

Refrigerium nostrum in cunctis necessitatibus nostris. — D. Bonavent. in *Psalterio B. V. M.*

Refrigerium defunctorum progenitorum, per quam primæ parentis lacrymarum rivi repressi sunt; et per quam primi item parentis sudorum inhibiti sunt fontes. — Jacob. monach. orat. *De Nativ. B. V. M.*

Refrigerium laborum. — Ibid.

Refrigerium mæstorum animo. — Ibid.

Refrigerium laboranti et æstuanti. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 39.

Refrigerium unicum peccatorum. — Dion. Carth. lib. 1, *De præcon. B. V. M.*, art. 25.

Refrigerium laborantium. — Bernardin. de Bust. in *Mariali*, serm. 2, *De Coronat. B. V. M.*

Refrigerium expectatissimum servitutis humanæ. — Joan. a Jesu-Maria, tom. II Oper. in *Tractat. mysticæ theol.* pag. 62.

REFUGIUM peccatorum. — D. Ephrem. in serm. *De laud. B. V. M.*

Refugium animarum nostrarum. — S. Sabbas in *Menæis Græcor.* die 17 Januarii.

Refugium eorum qui affliguntur. — D. Eutychia nus in *Vita S. Theophili*.

Refugium eorum qui sunt vexati. — Ibid.

Refugium generis hominum. — Ibid.

Refugium fidelium. — Anonymus in *Euchologio*, seu *Rituali Græcorum in Officio pro infirmis a spiritalibus immundis obsessis*.

Refugium mundi. — Idem in *Euchologio*, seu *Rituali Græcorum in Officio communis supplicationis*.

Refugium munitum cunctorum mortalium. —

Idem in *Euchologio*, seu *Rituali Græcorum in Officio tempore siccitatis*.

Refugium nostrum. — Idem in *Euchologio*, seu *Rituali Græcorum in Officio magni et angelici habitus*.

Refugium paratum hominibus. Idem in *Euchologio*, seu *Rituali Græcorum in officio pro infirmis a spiritibus immundis obsessis*.

Refugium tutissimum. — Idem in *Euchologio*, seu *Rituali Græcorum in Officio in pestilentialis morbi periculo*.

Refugium mirabile, et quod facile efficiatur omnium Christianorum. — S. German. in suo *Mariali*, fragm. 15.

Refugium paratissimum peccatorum. — Idem orat. in *zonam Deiparæ*.

Refugium Christianorum. — S. Jo. Damasc. in *Canone de SS. Trinitate*.

Refugium eorum qui lapsi sunt. — Idem in *Parac.* B. V. M.

Refugium universorum Christianorum. — S. Jo. Damasc. *Can. in Elisæum prophet.*

Refugium fidelium. — Ibid.

Refugium fortissimum ab omni invasione universorum hostium visibilium et invisibilium liberans. — Ibid.

Refugium hominum desperatorum. — Idem in *Canticis ecclesiast. Græcor.*, sono 1.

Refugium inopum. — Idem in *Parac.* B. V. M.

Refugium maximum peccatorum, propitiam se suis supplicibus ostendens. — Ibid.

Refugium mundi. — Ibid.

Refugium nostrum in mœroribus. — Ibid.

Refugium nostrum post Deum. — Ibid.

Refugium per quod consequimur salutem. — Ibid.

Refugium servorum suorum. — Ibid.

Refugium stabile mundi, in quo salvamur, ex ea enim Deus incarnatus, omnibus eam dedit protectionem salutiferam. — Ibid.

Refugium tribulatorum, ab omni malo invulneratos custodit nos precibus suis, sub ejus protectionem cum fide confugientes. — Ibid.

Refugium fidelium a periculis cunctis omnes adjuvans atque liberans. — D. Theod. Studites in *Canone qui canebatur in erectione sacrarum imaginum*.

Refugium omnium. — Ibid.

Refugium peregrinorum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Refugium eorum qui salutem consequuntur. — Ibid.

Refugium fidelium ad eam recurrentium, ab omni necessitate et damno hostili salvos faciens nos. — Ibid.

Refugium omnium hominum. — Ibid.

Refugium omnium Christianorum eam fideliter laudantium. — Ibid.

Refugium nostrum. — Photius Constantinopol. orat. in B. V. M. *Nativit.*

Refugium fidele et inexpugnabile omnibus im-

pugnatis a triplici concupiscentia, vel ab hoste multiplici, si ad eam refugitur sapienter. — Idiotæ, *De B. V. M.* part. xiv, contempl. 55.

Refugium misericordium, avertens suos misericordes oculos ab eo quem videt immisericordem, cum ei sit omnino dissimilis. — Idem, *De V. M.* part. xvii, contempl. 6.

Refugium tutissimum illorum qui fugiunt a facie ejus, id est divini iudicii, et illorum qui mundum fugiunt, quia de mundo non sunt, quos mundus exagitat detractionibus et maledictis. — Idem, *De B. V. M.* part. xiv, contempl. 23.

Refugium tutissimum peccatorum, a qua nullus, quantumcunque magnus, peccator despicitur, nullus repulsam patitur, nisi ex voluntaria malitia eam deserat et fugiat; omnes peccatores ad se redeuntes manu pia recipit, nec moram in hoc facit, nec dilationem concedit, sed sinum misericordiæ suæ aperit omnibus, omnibus exaudibilem aurem præbet. — Idem, *De B. V. M.* part. ix, contempl. 14.

Refugium peccatorum. — Leo imp. in orat. *de Assumpt. B. V. M.*

Refugium salutare omnium ad Filium. — Constant. VIII imp. in suis *Exapostillariis*.

Refugium expulsoium. — S. Anselm. Luc. super *Salve*.

Refugium nostrum post Deum. — S. Anselm. in orat. *ad B. V. M.*

Refugium nostrum tutum. — Ibid.

Refugium præcipuum peccatoribus post Filium suum, quo post lapsum fugiant. — Goffridus abbas, serm. in *omni festivit. B. V. M.*

Refugium expulsoium. — D. Bernard. in *Medit. super Salve Regina*.

Refugium nostrum. — Idem serm. 3, super *Salve Regina*.

Refugium miserorum. — Adam Præmonstratensis, lib. 1, serm. 40.

Refugium miserorum. — Petrus abbas Cellensis in lib. *De panibus*, cap. 21.

Refugium misericordiæ cunctis suppositum. — Helinandus Cisterciensis, serm. 1, *de Assumpt. B. V. M.*

Refugium animarum nostrarum. — Theod. Lascaris imperat. in *Can. ad SS. Deip. V*

Refugium Christianorum. — Idem in *Poem. B. V. M.*

Refugium miserorum ubique terrarum. — Richard. a S. Laur. *De laud. SS. V. lib. II.*

Refugium misericordiæ, peccatoribus a Deo provisum. — D. Anton. de Padua, serm. in *Domin. 3 Quadragesimæ*.

Refugium nostrum in omni necessitate nostra. — D. Bonavent. in *Psalt. B. V. M.*

Refugium pauperum in tribulatione. — Ibid.

Refugium peccatorum. — Idem in *canticis Psalterii B. V. M.*

Refugium percuntium. — Ibid.

Refugium singulare, hac in vita vacillante. — Idem in *Laud. B. V. M.*

Refugium sui gregis. — Ibid.

Refugium omnium pauperum. — S. Mechtildis, lib. 1. *Gratie spiritualis*, cap. 54.

Refugium omnimodum totius Ecclesiae. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 125.

Refugium reorum a facie Judicis. — Idem in *Mariali*, cap. 62.

Refugium singulare et certum omnibus eam requirentibus et orantibus. — Jo. Gerson, serm. *De Concept. B. V. M.*

Refugium peccanti. — D. Laurentius Justinianus in lib. *De casto connubio Verbi et Animæ*, cap. 9.

Refugium peccatorum. — Idem, *De triumph. Christi agone*, cap. 7.

Refugium miserorum. — Dion. Carth. lib. 1, *de prec. SS. V. M.*, art. 29.

Refugium singulare ac potentissimum perditorum. — Idem, *De laude SS. V. M.* lib. II, art. 25.

Refugium et firmamentum nostrum. — Arnold. Bostius, cap. 1, § 1, lib. *De patron. Deip. V. M.* in sibi dicatum *Carmeli ordin.*

Refugium nostræ miseriæ. — Bernardin. de Bust. in *Mariali*, serm. 2, *de Coronat. B. V. M.*

Refugium omnium ad eam devote recurrentium. — Idem, serm. 2, *de Assumpt. B. V. M.*

Refugium omnium periclitantium et miserorum et tribulatorum. — Idem, serm. 2, *de assimilat. B. V. M.*

Refugium peregrinantium. — Idem, serm. 4, *de assimilat. B. V. M.*

Refugium salutis, sibi devotis et recurrentibus. — Idem, serm. 3, *de assimilat. B. V. M.*

Refugium oppressæ mentis. — D. Casimirus Poloniæ princeps in hymn. *De B. V. M.*

Refugium injuriam pro veritate patientium. — Joan. Trith. lib. 1, *De mirac. B. V. M.* in *Urtic.*, cap. 6.

Refugium in tribulatione gementium. — Idem, lib. 1, *De mirac. B. V. M.* in *Urtic.*, cap. 8.

Refugium miserorum. — Maurit. de Villa Probat. serm. 7 *Coronæ novæ B. V. M.*

Refugium omnium periclitantium, miserorum et tribulatorum. — Ibid. serm. 12.

Refugium peregrinantium. — Ibid. serm. 5.

Refugium salutis sibi devotis et reverentibus. — Ibid. serm. 11.

Refugium nostrum. — S. Thom. de Villa Nova, conc. 3, *de Nativ. B. V. M.*

Refugium omnium peccatorum. — Idem, conc. 1, *de Assumpt. B. V. M.*

Refugium in periculis et tentationibus. — Ludov. Blosius in *Endologia* 1, ad *B. V. M.*

Refugium nostrum charum. — Idem in *Speculo spirituali*, cap. 5.

Refugium singulare peccatorum. — Idem in *Canone vite spiritualis*, cap. 18.

REGENERATIO universorum. — Isidor. Thessalon. in orat. *de Nativ. B. V. M.*

REGENERATRIX. — D. Athanasius, serm. in *Evangel. de SS. V. Deip.*

REGIA, ex qua Rex humili habitu egressus, perempta morte, quæ principatum in nos obtinuerat, doloris plenam et laboriosam ejus tyrannidem in quietem commutavit. — Leo imperat. in orat. *de Assumpt. B. V. M.*

REGINA nostra, cujus humilitatem imitari debemus, et quoad possumus vestigia sequi. — S. Petrus apostolus apud Amadeum, rapt. 8.

Regina omnium. — D. Andr. apost. serm. in *Transitu B. V. M.* apud Amadeum, rapt. 8.

Regina nostra. — S. Jacob. Major apost. apud B. Amadeum, rapt. 8.

Regina nostra cælorum et angelorum. — S. Joan. apost. serm. in *Transitu B. V. M.* apud Amadeum, rapt. 8.

Regina nostra, quam potentissima, quam fortissima, cui omnes insunt virtutes perfectæ. — S. Philipp. apostol. serm. in *transitu B. V. M.* apud Amadeum, rapt. 8.

Regina angelorum et hominum. — S. Matthæus apostol. serm. in *transitu B. V. M.* apud Amadeum, rapt. 8.

Regina vere. — Idem in *Liturgia Æthiopum.*

Regina cæli, in qua omnia pulchra, omnia magna, omnia excelsa sunt. — S. Simon. apostolus serm. in *transitu B. V. M.* apud Amadeum, rapt. 8.

Regina nostra. — Ibid.

Regina nostra. — S. Thaddæus apostol. serm. in *Transitu B. V. M.* apud Amadeum, rapt. 8.

Regina nostra. — S. Matthias apostol. serm. in *Transitu B. V. M.* apud Amadeum, rapt. 8.

Regina angelorum. — S. Lucas evangelista serm. in *Transitu B. V. M.* apud Amadeum, rapt. 8.

Regina misericordiæ, cui data est omnis misericordia. — S. Dionys. Areopagita in orat. ad *B. V. M.* apud S. Birgittam in *Revelat.* lib. IV, cap. 103.

Regina vere. — S. Methodius in *Homil. festi Purificat. B. V. M.*

Regina adstans a dextris Dei, in vestitu deaurato, circumamicta varietate: eo quod secundum sexum femineum Regina et Domina et Mater Dei appellari debeat. — D. Athanasius serm. in *Evangel. de S. V. M. Deipara.*

Regina proprie, quandoquidem ipse Rex est, qui natus est ex ea. — Ibid.

Regina nostra. — Ibid.

Regina, quæ assistens a dextris Filii ubique regnantis, quasi in vestitu deaurato incorruptionis et immortalitatis circumamicta et variegata, sacris et solemnibus verbis celebratur, non quidem secundum spiritualem simplicitatem, ut quasi sine corpore et carne assistat, sed quod induta sit [quantum spectat ad sanctissimam ejus carnem] incorruptibilitate et immortalitate. Variegata rursus, quantum attinet ad ossa sanctissima, quæ

ejus carnem suffulciunt, nam ex carne ejus, et ex ossibus ejus, velut ex veteri Adamo novus Adam, ut vicem ejus expleret, costam sibi finxit, nimirum incarnationem, eamque semel indutam perpetuo gestat. — Ibid.

Regina cunctis sublimior. — D. Ephrem. serm. de laud. B. V. M.

Regina omnium. — Ibid.

Regina præstantissima ac perquam benedicta. — Ibid.

Regina supernorum civium. — Ibid.

Regina virorum pariter atque mulierum. — Ibid.

Regina mundi. — D. Hieron. in epistol. sive serm. De Assumpt. B. V. M.

Regina mundi. — D. Greg. Nazianz. in *Tragædia de Christo patiente.*

Regina omnium vere. — Ibid.

Regina cælorum pro eo quod Regem peperit angelorum. — D. Augustin. in serm. De Assumpt. S. V. M., tom. X.

Regina totius castitatis. — S. Petrus Chrysologus serm. 143.

Regina cœlitum ordinum. — S. Sabbas in *Menæis Græcor.* die 15 Augusti.

Regina regem enixa. — Idem in *Menæis Græcor.* die 8 Julii.

Regina felix. — Venant. Fortunat. *Elegia in laud.* S. V. M.

Regina generis humani, a Deo rege omnium in cœli Reginam regaliter assumpta. — S. Andr. Cretens. orat. 2, de *Dormit.* B. V. M.

Regina nova. — Idem orat. 3, de *Dormit.* B. V. M.

Regina omnis humanæ naturæ, quæ habet non comparabilem cum aliis appellationem. — Ibid.

Regina totius humani generis, nuncupationem cum usu sinceram retinens. — Ibid.

Regina universorum hominum, ipsiusque per se Sapientiæ, et Verbi subsistentis capax; primæ inquam illius et Principis ac omnium causa. — Ibid.

Regina, cujus decorem concupivit rex. — Chrysipp. in serm. de S. V. M. *Deip.*

Regina cœli. — D. Severus Alexandrin. in lib. *De ritibus baptismi.*

Regina beata. — D. Ildephos. serm. 3, de *Assumpt.* B. V. M.

Regina cælorum. — Idem serm. 7, de *Assumpt.* B. V. M.

Regina gentium. — Idem serm. 4, de *Assumpt.* B. V. M.

Regina inter sorores. — Idem in lib. *De Virginitate* B. V. M. cap. 1.

Regina mundi. — Idem serm. 1, de *Assumpt.* B. V. M.

Regina nostri orbis. — Ibid.

Regina stans a dextris Dei, in vestitu deaurato, circumdata varietate. — Idem serm. 2, de *Assumpt.* B. V. M.

Regina amictu inaurato circumdata, F. lio Regi

nunc assistens in cœlis. — Anonymus in *Menæis Græcor.* die 23 Junii.

Regina universi. — Idem in *Menæis Græcor.* die 5 Julii.

Regina celebranda, Regem regum Christam enixa. — Idem in *Canone ad S. Deiparam, qui exstat in Rituali Græcor.* pag. 813.

Regina assistens a dextris Dei, quæ prope est pulchritudine et decore, quæ est speciosa natura, et nullam suscepit maculam libero suo arbitrio, quæ ascendit ex Libano virginitatis, et mundum perfudit unguento; ex qua dulcedo diffuens veterem amarorem ligni dulcem reddidit; cujus supra mel labia exstiterunt dulcia, et e lingua ejus, tanquam e fonte, manavit lætitia; cujus vestes unguento delibute, bonum odorem emisierunt, supra omnia terræ aromata. — Georg. Nicomed. in orat. de exitu S. Deiparentis, quando fuit oblata in templo.

Regina creatorum. — Idem in orat. in sanctos martyres Cosmam et Damianum.

Regina universi. — Idem in orat. 1, in *Concept. Deiparæ.*

Regina, cujus regales fascias David inter prophetas, interque reges eximius rex, mentis acie præfigurans, acclamavit: « Omnis gloria filix regis ab intus, in fimbriis aureis, circumamicta varietatibus, Psal. xlv. » — S. German. Constant. serm. in *Nativ.* B. V. M.

Regina, de qua scriptum psal. xlv: « Astitit Regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate. » — Ibid.

Regina humani generis. — Ibid.

Regina super omnia mundi gloriosa. — Idem orat. in *Præsent.* B. V. M.

Regina, cujus decus nulla reperiri lingua tam volubilis potest, quæ digne concinat. — S. Jo. Damasc. in *Carm. de Pentecoste.*

Regina ex David lumbis procedens, ut jurejurando promissum erat, ex qua Deus fructum suum super sedem suam se positurum receperat. — Idem in orat. 4, de *Nativ.* B. V. M.

Regina ex regio semine descendens. — Idem orat. 3, de *Nativ.* B. V. M.

Regina generis sub rege Deo rectore omnium. — Idem orat. 3, de *Assumpt.* B. V. M.

Regina humanæ naturæ. — Ibid.

Regina celebranda Regem regum Christum enixa. — Idem in can. ad S. Virg. *Deiparam.*

Regina Dominipara, animæ nostræ vulnera e cicatrices compassiva intercessione sua abolens. — Idem can. in *Decoll. S. Joan. Baptistæ.*

Regina Mater. — Idem can. 1, in *Dormit.* B. V. M.

Regina pura, quæ primi parentis Adæ lapsum, et primæ matris Evæ mœrorem in gaudium convertit. — Idem in can. S. *Deiparæ.*

Regina Mater de universa natura bene merita. — Idem orat. 1, de *Assumpt.* B. V. M.

Regina Mater Verbi. — Idem orat. 2, *de Assumpt.*
B. V. M.

Regina omnium creaturarum, ut Mater Creatoris.
— Idem in *Cantic. Græcor.* sono 1.

Regina Regem omnium ineffabili ratione enixa.
— Idem in *Paract. B. V. M.*

Regina Regi ex utero suo et fulgenti a dextris adjuncta, quem ipsa Regem suppliciter interpellat, ut nos quoque in die retributionis constituendos a parte dextera curet. — Idem in *Menæis Græcor.* die 27 Julii.

Regina summa puellarum. — Idem in orat. 4, *de Nativit. B. V. M.*

Regina suprema, stans a dextris Regis, qui ex utero ejus natus est, quemadmodum in psalmo scriptum est. — Idem in *Paract. B. V. M.*

Regina Virgo, quæ regem Christum peperit. — Ibid

Regina, quæ virgines, tanquam puras et impollutas, ad honorem et gloriam suam adducit in templum regis. — Joan. Eubœus orat. in *Concept. S. Dei Genitricis Mariæ.*

Regina supernorum civium. — D. Althelm. in lib. *De laud. Virginitatis*, cap. 22.

Regina. — Theophilus Nicænus, *Hymn. in Annunt.* *S. Deipare.*

Regina astans a dextris Christi, vere circumdata fimbriis aureis, mediatione sua et intercessionibus suis cœlorum regnum nobis acquirens. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariati.*

Regina angelorum omnium, simul et hominum, ut quæ regem universorum procreavit. — Ibid.

Regina castissima, atque ab omni labe mundissima. — Ibid.

Regina creaturarum omnium, tanquam Creatorem enixa. — Ibid.

Regina Deo gratissima, a pessimorum dæmonum, qui nos conturbant, vexatione, et ab igne gehennæ liberans nos. — Ibid.

Regina immaculata, pariens lumen, quod de lumine coruscavit, et procul a nobis tenebras tentationum et concupiscentiarum depellens. — Ibid.

Regina mundi. — Ibid.

Regina omnium creaturarum. — Ibid.

Regina, quæ regem Christum peperit. — Ibid.

Regina nos regni cœlestis hæredes efficiens. — Ibid.

Regina rerum creatarum. — Ibid.

Regina tota pura et immaculata. — Ibid.

Regina veneranda. — Ibid.

Regina universorum a Domino constituta : ex utero enim ejus Deus incarnatus est, ut suum plasma ab eo, qui eidem dominabatur, liberaret. — Ibid.

Regina a dextris summi omnium Regis in cœlis astans. — Nicetas David Hom. *de Nativit. B. M. V.*

Regina universorum, ea, qua Filium contingit,

omnem superante cognitionis vim, sublimatione ac necessitudine. — Ibid.

Regina nova. — Joan. episc. Aretin. in tract. *De Dormit. S. V. M.*

Regina supra omnis humanæ naturæ solium excelsum elevata. — Ibid.

Regina cœli, quam cives cœlici post S. Trinitatem honorant, laudant, glorificant. — Idiota, *De B. M. V.* part. ix, contemplat. 21.

Regina cœlorum, et mundi habens plenariam potestatem, et quicquid potest facere Filius ejus. ipsa illud potest ab ipso impetrare suis precibus. — Idem *De B. Virgine*, part. ix, contempl. 14.

Regina mundi propter reginæ largitatem : largitur namque servis suis dona gratiarum, vestes virtutum, thesauros meritorum et magnitudinem præmiorum, et ideo potest dicere, Prov. viii : « Sunt mecum divitiæ et gloria. » — Idem *De B. M. V.* part. xiv, contempl. x.

Regina propter protectionem : protegit enim nos sub pallio virginitatis et humilitatis ; nam humilitas et virginitas sunt alæ ejus latæ per utriusque virtutis plenitudinem, et ideo ei potest et debet dicere, quicumque fidelis : Sub umbra alarum tuarum protege me a facie eorum qui me affligerunt, quia in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas, Psal. xvi : in umbra virginitatis contra incendium luxuriæ, et in umbra humilitatis contra ventum inanis gloriæ, seu tempestatem superbiæ. — Ibid.

Regina omnium. — Idiota, in *Contemplatione de S. V. M.*

Regina cœli terræque, quam omnis natura ratione utens hymnis celebrat. — Leo imperator in orat. *De Nativit. B. M. V.*

Regina Mater Dei. — Idem in orat. *de Assumpt. B. M. V.*

Regina nostra e stirpe orta. — Idem in orat. *de Annuntiat. B. M. V.*

Regina a dextris regis splendens decore, et circumamicta dote Trinitatis, universis simul gratis, et ornata varietate et dignitate eorum qui per ipsam fuere salvati. — Joan. Geometra serm. in *Annuntiat. S. Dei Genitr. M.*

Regina lenis et benigna. — Idem in *B. M. V. Hymn. 1.*

Regina omnium prudentium virginum. — D. Fulbert. Carnotensis, serm. 3, *de Nativ. SS. V. M.*

Regina cœlorum. — Radulph. Ardens, hom. 1, in *Assumpt. B. M. V.*

Regina coronata, sedens a dextris Filii in vestitu deaurato, circumdata varietate. — Guericus abbas, serm. 2 *de Assumpt. B. M. V.*

Regina mater. — Idem serm. 1, *de Annuntiat. B. M. V.*

Regina virginum. — S. Odilo in hymn. *De Annunt.* *S. V. M.*

Regina Mater misericordiæ. — Hermannus Contractus in Antiph. *Salve Regina.*

Regina angelorum. — Mauril. Rothom. in orat. ad B. V. M.

Regina angelicam reverberans in cœlesti gloria nignitatem. — D. Petrus Damian. serm. 1, de *Nativit. B. V. M.*

Regina cœlestis. — Idem lib. II *Epistolar., epistol. 14.*

Regina cœli, quam apostoli non sine maximo stupore demirantur. — Idem serm. 1, de *Nativit. B. V. M.*

Regina cœlorum. — Idem, serm. de *Nativit. Salvatoris.*

Regina illa, quam videntes filiae Sion, beatissimam prædicaverunt, et reginae laudaverunt eam. — Idem, serm. de *Assumpt. B. V. M.*

Regina mundi. — Idem, hom. in *Nativit. B. V. M.*

Regina sedens a dextris Dei virtutum in vestitu deaurato, in corpore semper immaculato circumdata varietate, virtutum multiplicitate distincta. — Idem serm. de *Assumpt. B. V. M.*

Regina cœlorum. — S. Anselm. Luc. super *Salve Regina.*

Regina misericordiae, quia non est in hac vita sic desperatus, sic miser, cui non impetret salutarem misericordiam si quis ad ejus declinaverit regimen. — Ibid.

Regina bellatorum. — Ibid.

Regina cœli et terræ, omnisque creaturæ. — S. Anselm. lib. de *excellencia S. V. M.*, cap. 6.

Regina gaudii. — Idem in *Psalterio B. V. M.*, part. II.

Regina gratiæ. — Idem in *Psalterio B. V. M.*, part. I.

Regina omnium sanctorum in cœlo et in terra. — Idem in lib. sive tractatu de *Concept. B. V. M.*

Regina omnium tam angelorum quam hominum. — Idem in lib. de *Excellentia S. V. M.*, cap. 1.

Regina cœli et terræ a Deo constituta. — D. Bruno Carthusianus in serm. de *Nativitat. SS. V. M.*

Regina cœli. — Franco abbas lib. VI, de *gratia Dei.*

Regina omnium, quæ suscepit in utero unicam deitatis unice hypostasim vere trinam habentis subsistentiam, nempe Filium. — Joan. Zonaras in canone de *SS. V. M. Contra hæreses.*

Regina cœli et terræ, quæ ex suis circumstantiis se talem ubique propalat in sanctorum visionibus, et signorum efficacia ex cœlestium spirituum apparitione, hominum patrocinio, inferorum exactione. — Guibertus abbas in lib. de *laud. B. V. M.*, cap. 2.

Regina cœlorum singularis et honorabilis. — Goffrid. abbas serm. in *omni festivit. B. V. M.*

Regina universalis angelorum et hominum. — Idem serm. 1, in *Nativ. Domini.*

Regina majestate. — Hugo de S. Victor. serm.

in *Nativit. vel Assumpt. B. V. M.*, qui est in ordine 54.

Regina cœlorum, quam circumsteterunt obstrictum vice gloriam Deo concinentes angeli. — Rupert. abbas lib. III *Commentar. in Cantic. canticorum*

Regina cœlorum, totum jure possidens Filii regnum. — Ibid.

Regina hominum. — Idem lib. VIII de *divinis officiis*, cap. 6

Regina regnorum in terris. — Idem lib. III *Commentar. in Cantic. canticorum.*

Regina sanctorum in cœlis. — Ibid.

Regina bellatorum. — D. Bern. in *Meditat. super Salve Regina.*

Regina clemens. — Idem serm. 4, in *Assumpt. B. V. M.*

Regina cœlorum misericors. — Idem serm. 4, in *Assumpt. B. V. M.*

Regina mundi gloriosa. — Idem serm. 1, in *Assumpt. B. V. M.*

Regina filiorum Dei. — Idem serm. 1, super *Salve Regina.*

Regina nostra. — Idem serm. de *B. V. M.* super illud Apocalyps., *Signum magnum.*

Regina regni Davidici. — Id. in orat. rhythm. ad Dom. Jesum Christum, ejusque S. Matrem.

Regina sæculi. — Ibid.

Regina singularis, fecunda et virgo. — Idem serm. 3, in *Vigilia Nativ. Domini.*

Regina nostra, cui debemus servire: Apostolus enim præcipit: « Servi, subditi estote omni timore dominis, » I Petr. II; et si ille contra præceptum Domini facit, qui non servit istis dominis carnalibus, sine dubio reprehensibiles sunt, qui spirituali huic Dominae non serviunt. — Aelredus abbas serm. 2, de *Nativit. B. V. M.*

Regina mundi. — Richard. a S. Victore *Expositione in Cantic. canticorum*, cap. 42.

Regina angelorum et hominum. — Petrus Blesensis serm. 1, in *festo Omnium Sanctorum.*

Regina a dextris Dei. — Idem, serm. 1, de *Assumpt. B. M. V.*

Regina angelorum, quam gloriantur angeli se habere Dominam, cum illam Dominus angelorum sibi elegerit in Matrem. — Petr. Bles. serm. 25.

Regina cœlestium potestatum, cœli et terræ possidens principatum. — Idem. serm. 34.

Regina cœlorum. — Idem. serm. 38.

Regina angelorum, ad quam confugiendum in omni impugnatione dæmonum. — Adam de Pers. in serm. de *Assumpt. B. M. V.*

Regina justitiæ. — Idem serm. in *partu B. M. V.*

Regina virtutum. — Idem in *Mariali*, serm. 4.

Regina Domina nostra beatissima. — Petrus abb. Cellensis, lib. IX *Epistolar.,* epist. 10

Regina a dextris Filii circumdata varietate. — Petrus Cellensis serm. 7, de *Assumpt. B. M. V.*

Regina cœli, cui a Deo regnum paratum est ab origine mundi. — Idem serm. 2, *de Assumpt. B. M. V.*

Regina reginarum.—Idem serm. in *Vigilia Nativitatis Domini*.

Regina cœlorum. — Philippus abbas tom. VI *Moralitat. in Cantic. canticorum*.

Regina regali purpura vestita. — Idem lib. iv, in *Cantic. canticorum*, cap. 5.

Regina cœli, hominum et angelorum.—Balduin. Cantuar. in tract. *De salut. angelic.*

Rgina gloriosa, cui gratiam et gloriam dedit Dominus in tanta multitudine, ut præventa ab eo in benedictionibus dulcedinis, benedicta facta sit ingrediens et egrediens, quippe cujus introitum simul et exitum Dominus custodivit et custodiens benedixit.—Helinand. Cisterciensis serm. 1, in *Nat. B. M. V.*

Regina reginarum.—Guilielm. Parvus in cap. vi *Cantic.*

Regina cœlicorum civium.—Honorius Augustodun. in *Sigillo B. M. V.*

Regina cœlorum, cujus potestas Jerusalem prædicatur. —Ibid.

Regina cœlorum, super omnes ordines angelorum a Filio sublimata.—Ibid.

Regina mundi.—Absalon abb. serm. 2, *de Assumpt. B. M.*

Regina omnium.—Ibid.

Regina, terris omnino appetenda, quæ in via hujus sæculi, imo vitæ hujus dispendio, triplici semita pœnitentes ad Deum convertit, videlicet interventu reconciliationis, exemplo imitationis et auxilio protectionis, quatenus peccatori, intercedendo, impetret veniam; ignoranti, bene vivendi exemplo, ostendat disciplinam; fortiter agenti, opem impendendo, præstet fiduciam. — Ibid.

Regina veraciter. — Cæsarius Cisterciensis in *hom. de Nomine Mariæ*.

Regina cœli.—S. Dominicus in *Compendio Conc. de Salut. Angel.*

Regina astans a dextris Domini sui, vestimentum habens anguste variegatum, quemadmodum David ad eam exclamavit.—Theodorus Lascaris imperator in *Can. ad S. Deiparam V. M.*

Regina augustissima.—Ibid.

Regina incomprehensibilis hominum.—Ibid.

Regina omnium.—Ibid.

Regina bene se regentium, unde dominari debet sensualitati suæ, et castigare corpus suum, et redigere in servitutem, si tantæ Reginæ familiæ ascribi concupiscit.—Rich. a S. Laur. *De laud. S. V. M.* lib. 4.

Regina, cui verissime convenit quod dicitur de Filio Prov. xx: « Rex qui sedet in solio judicii, dissipat omne malum intuitu suo: » sedens enim cum Filio in solio paradisi, oculo misericordiæ respiciens peccatorem, intuitu suo

dissipat omne malum, id est, triplex malum, malum scilicet culpæ, cujus impetrat veniam; malum pœnæ, quam non sinit statim infligi, et malum diaboli, ne tentando tantum nocere prævaleat quantum desiderat. — Idem *De laud. Virg.* lib. 2.

Regina, de qua dicitur Christo per Psalmistam: « Astitit regina a dextris tuis, in vestitu deaurato, circumamicta varietate, » Psal. XLIV. Adstat enim ob promptitudinem serviendi, vel ministrandi, quia astare ministrantis est; vel ob promptitudinem auxiliandi, quia astare auxiliantis est; vel ob promptitudinem contradicendi adversariis nostris accusantibus nos in curia Unigeniti sui, quia astare contradicentis est: vel ob perseverantiam in supradictis, quia astare perseverantis est. — Idem *De laud. B. V. M.*, lib. vi.

Regina ob coronationem; coronata est enim in sua Assumptione, sicut ei promiserat Filius Cant. iv: « Veni de Libano, veni, coronaberis: » ideo designata est per Esther, quam rex Assuerus accepit in uxorem et voluit esse reginam, et posuit diadema regni in capite ejus, id est coronam virtutum in gratiæ adimpletionem, et coronam gloriæ in Assumptione.—Ibid.

Regina ob dignitatem; participat enim regnum cœleste cum Filio, et quæ in præsentī se exhibuit humilem ancillam, ibi tanquam sublimis Regina a sanctis omnibus adoratur. — Ibid.

Regina ob dotationem, cui Sponsus suus Rex primo gratiam, secundo gloriam, imo et regnum cœleste, cum omnibus pertinentiis suis contulit, loco dotis, unde in figura ejus dixit Lia Gen. xxx: « Ditavit me Deus dote bona. » — Ibid.

Regina ob largitatem; largitur enim servis suis dona gratiarum, vestes virtutum, thesauros meritorum et magnitudinem præmiorum, unde et ipsa dicit Prov. vii: « Mecum sunt divitiæ et gloria, » id est, divitiæ gloriosæ.—Ibid.

Regina ob liberalitatem; liberalis enim est, quia liberalitas est virtus omnibus exposita, communis alloquio, dulcis obsequio, omnium bonorum familiaritatem retinens, quæ descriptio bene convenit liberalitati Mariæ. — Ibid.

Regina ob potestatem, qua potenter subvenit peccatoribus, ab ipsis fideliter invocata. — Ibid.

Regina propter parentelam et generis nobilitatem, quia regali ex progenie Maria, orta de tribu Juda, clara ex stirpe David, fuit enim de tribu sacerdotali et regia, quia Christum paritura erat, qui est Rex et Sacerdos. — Ibid.

Regina propter significationem, designatam per reginam Sabam. III Reg. x; et II Paralip. ix, et per reginam Esther. — Ibid.

Regina propter unctionem, unde et dicitur ei:

Unxit te Dominus omnium per creationem, Deus Filius tuus secundum humanitatem oleo lætitiæ, quo Spiritus sanctus proprie intelligitur, quo repleta est ex utero matris suæ; non enim ad mensuram dedit ei Deus Spiritum sanctum, Joan. v. Cujus gratia non solum impleta est, sed etiam cumulata, ut de ea plenitudine acciperet omnis mundus gratiam pro gratia. — Ibid.

Regina regni cœlestis, ubi plenariam habet potestatem, quoscunque voluerit, introducendi, quidquid voluerit, impetrandi, quidquid a Filio petierit, obtinendi: ideo potest vere dicere cum Filio, Matth. xviii: «Data est mihi omnis potestas in cœlo et in terra.» — Ibid.

Regina, quam sequuntur omnes sanctorum acies ordinatæ secundum status suos, et proprias dignitates et merita, ut sub ipsa et cum ipsa militent pro nobis contra hostem. — Joan. Halgrin. in cap. vi *Cantic. canticor.*

Regina angelorum. — D. Amadeus homil. 7, *De laud. S. V. M.*

Regina cœli. — Idem homil. 2, *De laud. S. V. M.*

Regina admiranda et reverendissima. — D. Bonav. in præfatione *Psalterii B. V. M.*

Regina ad Regem æternum, ad Regem gloriæ ingrediens. — Idem in *Speculo B. V. M.* cap. 11.

Regina ad Regem omnibus regibus gloriosior, solemnissima processione ingrediens. — Ibid. cap. 9.

Regina angelorum. — Ibid. cap. 2.

Regina clamantium in cœlo. «Sanctus, sanctus, sanctus. — Ibid. cap. 11.

Regina cœli dignissima. — Idem in *Corona B. M. V.*

Regina cœlorum piissima. — Idem in *Exposit. super Salve Regina.*

Regina continentium. — Idem in *Speculo B. V. M.* cap. 15.

Regina fulgentissima cœli. — Idem in *Psalt. B. V. M.*

Regina gloriæ et honoris. — Ibid.

Regina gratiæ. — Ibid.

Regina justitiæ et misericordiæ. — Ibid.

Regina mundi. — Idem in serm. 1, *De B. V. M.*

Regina nobilis cœlorum. — Idem in *Litaniis Psalterii B. V. M.*

Regina nostra salutifera. — Idem in *Psalterio B. V. M.*

Regina pietatis. — Ibid.

Regina plena omni gloria. — Ibid.

Regina potentissima. — Idem in *Speculo B. V. M.* cap. 11.

Regina quæ regnat in cœlis. — Idem in *Psalterio B. V. M.*

Regina reginarum. — Idem in *Psalterio minori B. V. M.*, quinquagena 2.

Regina Regis Mater. — Idem in *Psalterio B. V. M.*

Regina regnantium. — Idem in *Exposit. super Salve, Regina.*

Regina Saba, quæ cum comitatu multo angelorum et divitiis innumerabilium meritorum ingressa est cœlestem Jerusalem. — Idem in *Speculo B. V. M.* cap. 11.

Regina Saba, quod interpretatur clamor; est enim Regina mundi, ubi est clamor gemebundus, et Regina cœli, ubi est clamor jucundus. — Ibid.

Regina sæculorum. — Idem in *Psalter. minori B. V. M.*, quinquagena 1.

Regina sanctorum. — Idem in *Speculo B. V. M.* cap. 9.

Regina totius cœlestis curiæ. — Idem in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Regina totius misericordiæ. — Idem in serm. 2, *De B. V. M.*

Regina totius mundi. — Ibid.

Regina Virginum. — Idem in *Exposit. super Salve Regina.*

Regina Virgo regia de genere David regis. — Idem in *Laud. B. V. M.*

Regina virtutum cœli. — Idem in *Litaniis Psalterii B. V. M.*

Regina orbis beatissima. — S. Thom. Aquin. cap. xii Apocal.

Regina a regno æterno. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 91.

Regina a regno Filii. — Idem super *Missus est*, cap. 189.

Regina cœli ab æterno totaliter ordinata. — Idem in *Biblia Mariæ* sup. lib. Proverbiorum.

Regina cœli et mundi et angelorum et hominum. — Idem super *Missus est*, cap. 225.

Regina cœli, jus et dominium et usumfructum possessionis habens in rebus Filii sui. — Idem super *Missus est*, cap. 105.

Regina cœli, per quam exsules in hæreditatem cœlestis patriæ restituimur. — Idem serm. 1, in *Nativ. B. V. M.*

Regina cœlorum, in cujus sacratissimo utero humanitas Redemptoris jucundissimum habitaculum invenit. — Idem in *Orat. ad B. V. M.* incipiente: *Salve in utero virginali.*

Regina fulgore divinitatis circumamicta. — Idem in *Postillis* super cap. i Lucæ.

Regina gloriæ. — Idem super *Missus est*, cap. 194.

Regina gloriosa cœli et mundi. — Idem super *Missus est*, cap. 184.

Regina gratiæ. — Idem super *Missus est*, cap. 194.

Regina maxima, quia Regina misericordiæ. — Ibid.

Regina misericordiæ, gratiæ et gloriæ. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Apocal.

Regina misericordiæ, quia ab ipsa fuit origo regni misericordiæ, et ab ipsa est potestas pri-

ma misericordiæ et gratiæ. — Idem super *Missus est*, cap. 109.

Regina misericordiæ, quæ instar Ruth animarum spicas, fallente diabolo, manibus messorum apostolorum subductas, stans in agro actionis et miserationis, colligit, et in horreum Domini, hoc est Ecclesiam, humeris sui adjutorii reportans, reducit. — Idem in *Postillis* super cap. x Luce.

Regina naturaliter, quia Mater Dei. — Idem super *Missus est*, cap. 191.

Regina nostra a maxima fidelitate, bonitate et misericordia commendabilis, cujus fere tota supplicatio est pro nobis coram Deo, ut ab hostibus liberemur. — Idem in *Biblia Mariæ* super librum Esther.

Regina omnium creaturarum. — Idem in *Biblia Mariæ* super Evangel. Luce.

Regina omnium prophetarum. — Idem in *Biblia Mariæ* super Isa. proph.

Regina pacis, charitatis et dilectionis. — Idem super *Missus est*, cap. 194.

Regina potentissima, largissima et æterna. — Idem in *Biblia Mariæ* super librum Esther.

Regina propter Filium. — Idem super *Missus est*, cap. 159.

Regina, quæ astitit a dextris Dei in vestitu deaurato. — Idem super *Missus est*, cap. 50.

Regina quæ astitit in varietate virtutum, in vestitu deaurato, splendore deitatis in ea supervenientis. — Idem in *Postillis* super cap. i Matthæi.

Regina reginarum; — Idem super *Missus est*, cap. 192.

Regina Seraphim et omnium angelorum. — Idem super *Missus est*, cap. 189.

Regina virginum : ipsa enim sola a maledicto legis, quasi a servitute carceris et captivitatis, virginitatem liberavit, et eam liberam ac gloriosam reddidit : et sic omnes virgines, in quantum virgines, a servitute legis liberavit, et suæ servituti mancipavit : et sic est effecta regina virginum, omnes aliæ sunt ancillæ Virginis et pedisequæ — Idem sup. *Missus est* cap. 117.

Regina Ecclesiæ. — Jacob. de Vorag. in *Mariali* serm. 1. R.

Regina reginarum. — Idem serm. 1, *De Assumpt.* B. V. M.

Regina cælorum ab omni peccato munda. — Ægidius Columna in *Exposit.* in *Salutat.* angel.

Regina totius mundi. — Ibid.

Regina gloriæ, stans a dextris Filii vestita lucidissimis speculis, in quibus sanctorum omnium merita miro modo elucescunt. — S. Mechtild. lib. 1, *Gratiæ spiritualis*, cap. 40.

Regina virtutum. — Ibid. cap. 45.

Regina, quæ Deo ineffabiliter carnem, veluti re-

giam quamdam purpuram, ex suis ipsius purissimis virgineisque sanguinibus intexit. — Nicephorus Gregor. Orat. in *S. Deip.* V.

Regina omnium. — Matthæus Cantacuzenus in cap. viii *Cantic. canticor.*

Regina virginum. — Joan. Hondem. hymn. 2 *De lactatione pueri Jesu.*

Regina a dextris Dei. — Joan. Taulerus in tractatu *De 10 cæcitatibus*, cap. 11.

Regina cælorum. — Idem *Serm.* in *Festo Annunt.* B. V. M.

Regina cujus gloriæ conglorificamur divitiis, gloriarum pulchritudine oblectamur ac jucundamur. — Jacobus Monachus in *Mariali*, orat. 2.

Regina integerrima. — Idem in *Mariali* orat. 4.

Regina justissima patriarcharum. — Idem in *Mariali*, orat. 1.

Regina nostra, circa quam, si virtutibus exornati fuerimus, et puritate refulgentes expeditum ac liberum satellitium habebimus ; si autem peccatis veluti quadam veste obscura ac tetra induti fuerimus, procul ab illius servitio ac ministerio repellimur. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Regina omnium creaturarum a Deo constituta. — Ibid. orat. 4.

Regina per ora prophetarum glorificata. — Ibid.

Regina, per quam nobis immortale regnum apertum est. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Regina purissimo Regis amore colligata, quæ ad illius desiderium propriæ puritatis decorem apparavit. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Regina universorum. Idem in *Mariali*, orat. 1.

Regina omnium sanctorum. — Jacob. Monachus Orat. *De Nativit.* B. V. M.

Regina primorum parentum. — Ibid.

Regina universorum. — Ibid.

Regina elementissima inexhaustæ misericordiæ. — Henricus Suso, cap. 16 *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus.*

Regina cælorum dulcissima et præclarissima. — Idem in 5 *suarum Epistolarum.*

Regina illustrissima. — Idem, cap. 16 *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus.*

Regina mellitissima cælestis patriæ. — Idem in *Dialogo Sapientiæ et ministri ejus*, cap. 12.

Regina præstantissima cæli et terræ. — Idem, cap. 17 *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus.*

Regina suavissima. — Ibid.

Regina cælestis in throno residens, una cum Filio perpetualiter conregnatura, interpellans fideliter pro peccatoribus et fidelibus in omni negotio. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 126.

Regina cæli. Sicut enim absente rege terreno, regina regnum gubernat, ita quando Rex noster Christus ex aliqua causa faciem suam abscondit, tunc Maria maxime misericordiam suam ostendit. — Idem in *Mariali*, cap. 6.

Regina misericordiæ semper augusta. — Idem in *Mariali*, cap. 28.

Regina reginarum, quam viderunt reginæ cæteræ, et laudaverunt, et beatissimam prædicaverunt, id est in superlativo gradu et summo beatam. — Jacobus Monachus in *Mariali*, cap. 126.

Regina summæ Majestatis semper augusta. — *Ibid.*

Regina angelorum. — D. Birgitta in serm. Angelico *De excellentia SS. V.*, cap. 21.

Regina cæli benedicta super omnem creaturam excedens dignitate et potestate. — Eadem lib. III *Revelat.* cap. 20.

Regina cæli, quam ipse Deus prælegit sibi in conjunctionem deitatis et humanitatis. — Eadem lib. III *Revelat.* cap. 17.

Regina corona virtutum decorata. — Eadem in serm. Angel. *De excellent.* SS. V. cap. 6.

Regina coronata super omnia quæ creata sunt. *Regina* propter munditiam, coronata propter excellentem dignitatem. — Eadem lib. V *Revelation.* *revelat.* 4, in lib. *Questionum.*

Regina excellentissima. — Eadem in sermone Angel. *De excellent.* B. V., cap. 10.

Regina misericordiæ, cui data est omnis misericordia. — Eadem lib. IV *Revelat.*, cap. 103.

Regina nostra. — Eadem in orat. 4 *Revelat.*

Regina omnium spirituum. — Eadem lib. VI *Revelation.*, cap. 23.

Regina cæli ac terræ. — D. Joan. Rusbroch. in *Speculo æternæ salutis*, cap. 12.

Regina cum Filio coronata. — Idem in libello *De septem amoris gradibus*, cap. 8.

Regina mundi civibus. — Barthol. de Pisis, lib. I *De laud.* S. V. M., fructu 8.

Regina benedicta. — Isidor. Thessalon. in orat. *De Præsent.* B. V. M.

Regina Deo sponsata. — *Ibid.*

Regina omnium communis. — Idem in orat. *De Nativit.* B. V. M.

Regina summe venerabilis. — Idem, orat. *De Assumpt.* B. V. M.

Regina universorum. — Idem orat. *De Annunt.* B. V. M.

Regina cæli. — S. Vincent. Ferrer. serm. 3 *De Nativ.* B. V. M.

Regina alma cælorum. — Joannes Gerson. in *Josephina*.

Regina cæli, ino mundi habens præminentiam et virtutem influxivam super omnes. — Idem, tract. 3, super *Magnificat.*

Regina cæli. — D. Laurent. Justin. *De triumphali Christi agone*, cap. 7.

Regina astans supplex a dextris Filii, pro devote postulantiibus, ad intercedendum contra indignationem Judicis, ad excusandum defectum nostræ infirmitatis, ad subveniendum, accipiens pro nobis plene influxum divinitatis. — D. Bernard. Senensis tom. I, serm. 52.

Regina cælestis. — Idem serm. *De septem verbis* B. V. M.

Regina cæli inattingibilis dignitatis. — Idem, tom. III, serm. *De Assumpt.* B. V. M.

Regina cælorum. — Idem, tom. I, serm. 52.

Regina curialissima, quæ non potest salutari sine resalutatione miranda; si enim mille *Ave Maria* dicis in die devote, millies a Virgine resalutaris. — *Ibid.*

Regina divinæ misericordiæ. — Idem, tom. I, serm. 61, qui est *de superadmirabili gratia et gloria M. Dei M.*

Regina generosa; cui lege successionis et hæreditario jure totius universi debetur primatus et regnum. — *Ibid.*

Regina gloriæ, gratiæ et justitiæ. — *Ibid.*

Regina gratiis coronata. — *Ibid.*

Regina misericordiæ. — Idem tom. I, serm. 52, qui est *de Angelica salut.*

Regina mundi. — Idem tom. I, serm. 61, qui est *de supernaturali gratia et gloria B. V. M.*

Regina omnium. — *Ibid.*

Regina pacis et dilectionis, patientiæ et sapientiæ. — *Ibid.*

Regina peccatorum. — *Ibid.*

Regina reginarum. — *Ibid.*

Regina regni cælorum. — Idem tom. IV, in sermonibus extraordinariis, serm. *de septem flammis amoris* in B. V. M.

Regina semper sedens ad dexteram Christi in gloria sempiterna. — Idem tom. I, serm. 52.

Regina super patrimonium et proprietatem Filii sui. — Idem tom. I, serm. 61, qui est *De superadmirabili gratia et gloria B. V. M.*

Regina miserantissima. — Martinus de Magistris in *Exposit. sup. Cantic. Salve Regina*.

Regina misericordiæ, præsentia sedula, munimine potens, sollicita periculis, promptitudine facilis. — *Ibid.*

Regina angelorum. D. Antonin. in *Summ.* part. IV, tit. XV, cap. 16, quod est *De triplici gratiarum genere* in B. V. M.

Regina assistens a dextris Dei. — Idem in *Summ.* part. IV, tit. 15, cap. XV, quod est *De plenitudine omnis gratiæ* in B. V. M.

Regina jus et dominum et usum fructum possessionis habens in rebus Filii sui. — Idem in *Summa* part. IV, tit. XV, cap. 24, quod est *de benedictione beatæ Mariæ Virginis apud omnem generationem*.

Regina cælorum. — *Ibid.*

Regina ejus regni, cujus Deus est rex. — Idem in *Summa* part. IV, tit. XV, cap. 21, quod est *De modis quibus Deus fuit cum Maria*.

Regina maxima. — Idem in *Summa* part. IV, tit. XV, cap. 20, quod est *De gratia privilegiorum singularium B. M. V.*

Regina misericordiæ vere et proprie. — *Ibid.*

Regina mundi. — Idem in *Summa* III part. tit. XXXI, cap. 3.

Regina non solum mundi, sed cæli. — Idem in *Summ.* part. IV, tit. XV, cap. 45.

Regina pacis et dilectionis. — Idem in *Sum.* part. iv, tit. xv, cap. 20.

Regina potentiae. — Ibid.

Regina quæ assistit a dextris Dei in fimbriis aureis. — Idem in *Summa* part. iv, tit. xv, cap. 3.

Regina, quæ non solum ex gratia, sed natura instigante, iustitia hoc dictante, est super omnes qui sunt in regno Filii. — Idem in *Sum.* part. iv, tit. xv, cap. 44.

Regina reginarum. — Idem in *Sum.* part. iv, tit. xv, cap. 20.

Regina regni misericordiae. — Ibid.

Regina sapientiae. — Ibid.

Regina super patrimonium et proprietatem Filii sui Jesu Christi. — Ibid.

Regina viæ simul et patriæ. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. xv, cap. 22.

Regina astans Regi gloriæ, in vestitu deauratissimo, splendidissimo ac rubicundissimo, quoniam, ipsa charitate Dei, et proximi ineffabiliter atque excellentissime æstuabat et æstuat ardentissimo optans affectu Christi Filii sui mortem et sanguinem fructificare in nobis. — Dion. Carthusianus in *Psal.* XLIV.

Regina clementiae. — Idem *De laud. S. Virg.* lib. 1, art. 2.

Regina cælestis, cui vescenti Rex regum ministravit. — Idem lib. 1 *De laud. S. Virg.*, art. 55.

Regina cæli inextinguibilis dignitatis. — Idem lib. iv *De laud. S. Virg.*, art. 9.

Regina omni venustate, temperantia, proportionem, intextura virtutum, donorum et fructuum, eminentissime perornata. — Idem in cap. xxxi *Proverbiorum.*

Regina potentissima universitatis, instar acierum ac exercituum angelicorum spirituum [qui castra Dei vocantur] metuenda angelis tenebrarum; et omni altitudini contra Deum se extollenti; multo enim sublimius imperialius, gloriosius reprimunt et coercet aereas potestates ab impugnatione et infestatione militantis Ecclesiæ. — Idem in *Cant.*, art. 21.

Regina quæ assistit a dextris Dei in vestitu deaurato, id est, in spiritali amictu, charitatis fervore ornato. — Id. lib. 1 *De laud. S. Virg.*, art. 31.

*Regina reginarum, id est animarum virtuosarum, sanctarum, perfectarum, quæ cæteris eminent, sicut reginæ ancillis, atque ad assiduos summi Regis amplexus purissimos introducuntur, propter quod reginæ non immerito nuncupantur; et item quoniam carni et concupiscentiis ac passionibus dominantur, tam plene, ut recte vocentur reginæ; nihilominus inter eas est ordo secundum quod una est sanctior alia; estque gloriosissima Virgo omnium earum Regina, et cæteræ velut pedisequæ ejus sunt, sicut ait Psalmista: « Adducentur regi virginæ post eam. » *Psal.* XLIV. Etenim quo aliqua sunt perfectiora ac eminentiora, tanta sunt in vita hac pauciora, et sicut in tota militante Ecclesia*

unus est Pontifex summus, cui soli inest plenitudo ecclesiasticæ potestatis, cujus respectu alii prælati, quantumlibet excellentes, sunt subditi ac modicæ potestatis, sive auctoritatis; ita in universa triumphanti Ecclesia, imo in tota electorum universitate, inter electas creaturas in esse creato subsistentes, una sola est perfecta et summe Deo charissima et incomparabiliter magna, et super omnium angelicorum ordinum altitudines elevata, atque cælesti propinquissima Sponso, piissima, purissima et dulcissima Virgo Maria. — Idem *De laud. S. V.* lib. iii, init.

Regina regnantium. — Idem lib. iv, *De præcon.* B. V. M., art. 10.

Regina supercælestis. — Idem lib. ii, *De præcon.* B. V. M., art. 28.

Regina totius Ecclesiæ militantis, cui decuit plurima revelari de statu, processu, eventu ejusdem Ecclesiæ militantis, ut ex illorum præcognitione magis procuraret ac tueretur bonum ipsius Ecclesiæ. — Idem lib. ii, *De laud. S. V. M.*, art. 18.

Regina totius mundi. — Idem lib. 1, *De laud. S. V. M.*, art. 5.

Regina unica ac summa astans semper a dextris Filii sui, quæ ineffabiliter delectat Patrem æternum, et placet incomparabiliter Sponso ac Filio suo. — Idem in *psal.* XLIV.

Regina cælorum. — Thom. a Kempis in part. iii *Sermonum*, serm. 2.

Regina mundi. — Idem in *Soliloq.* cap. 24.

Regina angelorum. — Paulus de Heredia in tractatu *De Concept. B. V. M.*

Regina cælorum et angelorum, cui Dei Filius reliquit totius orbis regimen et gubernationem. — Ibid.

Regina reginarum. — Ibid.

Regina cæli Maria (cujus natura bonitas, cujus voluntas potestas est, cujus laudes omnis cælestis Jerusalem jugiter festiva decantat) supplices suos ab hostilium insultibus legionum tutissima defensione semper munit; quemadmodum gallina sub velamento alarum suarum pullos suos a milvorum rapina protegit et defendit. — Arnoldus Bostius lib. *De patron. et patrocinio Deipar. Virgin. Mariæ in sibi dictum Carmeli ordin.*, cap. 9, § 2.

Regina alta. — Bernardin. de Bustis, serm. 2, *De Assimilat. B. V. M.*

Regina angelorum et hominum. — Ibid. serm. 4.

Regina angelorum et omnium sanctorum. — Idem serm. 2, *De assumpt. B. V. M.*

Regina cælestis. — Idem, serm. 3 *De Nominat. B. V. M.*

Regina cæli inattingibilis dignitatis. — Idem serm. 2, *De Assumpt. B. V. M.*

Regina cælorum et totius orbis. — Idem, serm. 3, *De Nominat. M. V.*

Regina Ecclesiæ. — Ibid.

Regina excellentissima. — Idem, serm. 1, *De Coronat. B. V. M.*

Regina gloriæ. — Idem, serm. 5, *De Nominat. B. V. M.*

Regina inclyta cœlorum. — Idem, in *Mariali serm. 1, De Concept. B. V. M.*

Regina maxima. — Idem serm. 5, *De Nominat. B. V. M.*

Regina nostra beatissima. — Idem in *Mariali, serm. 2, De Coronat. B. V. M.*

Regina nostra serenissima. — Idem, serm. 1, *De Coronat. B. V. M.*

Regina omnium regnorum Dei. — Idem, serm. 5, *De Nominat. B. V. M.*

Regina omium virginum. — Idem in *Mariali, serm. 2, De Coronat. B. V. M.*

Regina orbis universi. — Ibid.

Regina paradisi gloriosissima. — Ibid.

Regina regum. — Idem, serm. 5, *De parturitione B. V. M.*

Regina supra patrimonium et proprietatem Filii sui. — Idem, serm. 5, *De Nominat. B. V. M.*

Regina astans a dextris Dei, ac potioribus bonis in stola corporis et animæ gloriosa et deaurata, undique circumdata varietate gratiarum, et diversitate virtutum multiplici adornata. — Claudius Rap. Cœlest. serm. 2, *De Concept. B. V. M.*

Regina nostra, quæ dæmonibus imperat, cœlum aperit, Deum placat, gratiam confert amicis et gloriam. — Ibid.

Regina tantæ præeminentiae, ut indecens ducendum sit, ipsam vel ad modicum jugo subjacuisse diabolicæ servitutis, et odium incurrisse divinæ indignationis. — Idem, serm. 1, *De Concept. B. V. M.*

Regina mundi. — B. Casimirus Poloniæ princeps in *Hymn. de B. V. M.*

Regina, quæ nos divina illustravit gratia. — Ibid.

Regina angelorum præeientissima. — Joan. Trithem. *De mirac. B. V. M. prope Dittelbach.*, lib. 1, cap. 12.

Regina cœlestis patriæ. — Idem *De mirac. B. V. M. prope Dittelbach.* lib. 1, cap. 10.

Regina ecclesiastica. — Idem, lib. III, *De mirac. B. V. M. in Urticeto.*

Regina cœlorum. — Idem *De mirac. B. V. M. in Urticeto, in præfatione lib. 1.*

Regina miserationum. — Idem, lib. III, *De mirac. B. V. M. in Urticeto.*

Regina omnium potentissima. — Idem *De mirac. B. V. M. prope Dittelbach.* lib. 1, cap. 10.

Regina potens angelicæ charitatis. — Idem, lib. III, *De mirac. B. V. M. in Urticeto.*

Regina potens in cœlo. — Ibid., lib. 1, cap. 6.

Regina unica cœli. — Ibid., lib. 1, cap. 2.

Regina altissima omnium sanctorum. — Mauritius de Villa Probata, serm. 19, *Coronæ novæ B. V. M.*

Regina angelorum et hominum. — Ibid. serm. 5.

Regina bene se regentium. — Ibid. serm. 6.

Regina cœlestis. — Ibid. serm. 22.

Regina cœlestium, terrestrium et infernorum — Ibid. serm. 5.

Regina consolationis. — Ibid. serm. 24.

Regina gloriæ. — Ibid. serm. 26.

Regina gloriosa. — Ibid. serm. 5.

Regina gratiarum. — Ibid. serm. 19.

Regina humilitatis. — Ibid. serm. 17.

Regina maxima. — Ibid. serm. 26.

Regina misericordiæ. — Ibid.

Regina mundi. — Ibid. serm. 9.

Regina omnium sæculorum. — Ibid. serm. 12.

Regina pietatis, pulchritudinis et miserationis. — Idem serm. 19, *Coronæ novæ B. V. M.*

Regina piissima. — Ibid. serm. 22.

Regina regens omnia. — Ibid. serm. 32.

Regina super omnes in Christo in gratia et gloria sublimata. — Ibid. serm. 33.

Regina terrarum. — Ibid. serm. 5.

Regina triumphalis. — Ibid. serm. 16.

Regina virginum gloriosa. — Ibid. serm. 8.

Regina universi. — Ibid. serm. 25.

Regina angelorum. — Joan. Picus lib. 1 in *Cantic.*, cap. 7.

Regina cœlorum præcellentissima. — Idem, lib. III in *Cantic.*, cap. 16.

Regina misericordiæ. — Idem, lib. 1 in *Cantic.*, cap. 9.

Regina mundi. — Idem, lib. III in *Cantic.*, cap. 7.

Regina omnium creaturarum. — Idem, lib. III in *Cantic.*, cap. 16.

Regina misericordiæ, cujus candidissima puritas et ab omni sorde aliena non modo solis et lunæ ac stellarum omnium, verum etiam angelorum ipsorum superat puritatem; utpote quæ in maternis visceribus sanctificata, et naturam habens purissimam, nunquam contraxit peccatum, nec originale, nec actuale. — Dionys. Fab. tract. 1, *De Concept. B. V. M.*

Regina cœlorum terrarumque a Deo constituta. — S. Thom. de Villa Nova conc. 1, *Assumpt. B. M. V.*

Regina cœlorum terrarumque omnium, angelorum dignitati prælata. — Idem, serm. 1, *De Annunt. B. V. M.*

Regina potens. — Idem, conc. 2, *De Assumpt. B. V. M.*

Regina cœli et terræ, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, et eadem terribilis dæmonibus, sicut castrorum acies ordinata. — Ludov. Blosius in *Endologia I B. V. M.*

Regina cœli inclyta. — Idem in *Speculo spiritali*, cap. 14.

Regina cœli potentissima. — Idem in *Canone vite spiritualis*, cap. 18.

Regina cœlorum illustris. — Idem in *Endologia* 3, ad B. V. M.

Regina illustrissima. — Ibid.

Regina serenissima hominum et angelorum. — Fridericus Fornerus lib. v, cap. ult. *Palma triumphalis.*

Regina cœli, terræ, maris, supra quam nihil nisi Deus est. — Justus Lipsius in *D. Virg. Hallensi*, cap. ult.

Regina cœlitum potens. — Ibid. cap. 31.

Regina supernæ Jerusalem clementissima. — Joan. a Jesu Maria, tom. II Oper. suor., pag. 62 *Theol. mysticæ.*

Regina cœli humanissima et decora valde. — Ibid.

Regina desideratissima, spero, quod regnatura sis in corde meo, eo quod sis formosa nimis super universas creaturas. — Ibid. pag. 64.

Regina sapientissima, postquam adducuntur Regi electarum virginum multa millia, nam constituit te sapientia dives Filius tuus, Magistram suavissimam domus ac regni sui, ut melius quam Joseph erudires principes ejus, sicut tenetipsam, et senes ejus prudentiam doceres. — Ibid. pag. 63.

Regina clementissima Jerusalem, et firmissima invocantium et quærentium te. — Ibid. pag. 68.

Regina cœlo formosior, quis poterit cogitare vim formæ tuæ? quibus oculis intuetur te civitas sancta Jerusalem? Omnia corda feruntur in te, « trahit enim sua quemque voluptas. » — Ibid.

Regina clementissima, et plus quam lepidissima sermone, in cujus labiis gratia diffusa est, utinam semel pro me Filio tuo supplicares, ut fierem interventu tuo in animam viventem, et inciperem nova sacrificare desideria, quibus dulcoris tui sapor misceretur! — Ibid. pag. 67.

Regina specie ac decore præstantissima. — Idem, tom. III Operum suorum in tractatu *De amore cultuque Reginæ cœli*, 1 part. cap. 2.

Regina cœli, quæ ut pulchritudine, ita et decore apprime excellit, quis possit assequi, quam efficaciter spectatores suos venustissimis actibus demulceat? Sive statum, sive incessum, sive sessionem contemplerur, eximius decor est; quod si intuitum sermonemque observemus, felices plane illi qui venustate tanta puri amoris altrice fruuntur. Non absque consilio canitur ei: « Pulchra es et decora, filia Jerusalem. » Cant. vi. — Ibid.

Regina cœli stellis coronata, sole amicta, et luna velut calceata. — Joan. a Jesu Maria tom. III Oper. suor., tract. *De amore cultuque Reginæ cœli*, 1 part. cap. 3.

Regina cœli, ea nitens puritate, qua major sub Deo intelligi nequit. — Ibid. cap. 4.

Regina cœli, cum sapientiam ipsam, unigenitum videlicet Dei Filium, alta mente conceperit, et ad regis dignitatis proportionem, sapientiæ potu, e propinquo fonte hauserit, quis possit exprimere, quo sit amore digna ex eo capite cumulatissimæ

sapientiæ, quæ animum ipsius luculentissime illustrat et honestat. — Ibid. cap. 6.

Regina virginum, quæ divinitatis arcana sublimissima contemplatione percepit. Felices, qui assistent ei divinæ ipsius sapientia fruituri. — Ibid.

Regina cœli, cum immortalis Regis gratia plurimum excellat, cæcus profecto ac delirus est qui eam summo prosequi amore, et quibus posset obsequiis velut demulcere non satagit. — Ibid. cap. 7.

Regina cœli, quæ Dei opes uti proprias possidet atque dispensat. — Ibid. cap. 8.

Regina cœli, quæ invictissimis a Deo viribus roborata, regno quod expugnari nequit, præfecta est. — Ibid. cap. 9.

Reginam cœli mundo universo propositam, unoque duntaxat divinæ Majestatis solio præcedi, cum noverit populus Christianus, debet profecto potentiam tantam suspicere, amare ac rite colere. — Ibid.

Regina cœli, clementissima, spes firmissima salutis. — Ibid. part. 2, cap. 1.

Regina cœli, et absolutissimum sanctitatis exemplar. — Ibid. cap. 3.

Regina cœli clementissima et arx tutissima miserorum ad te confugientium. — Ibid. cap. 6.

Regina potentissima, per te Ecclesia militans sic protegitur, ut quidquid habet boni, alatur et crescat; et quidquid admistum est vel imminet mali, procul arceatur. — Ibid. cap. 9.

Regina pacifica, cui pendent amoris tributum nobilissima quæque corda universæ terræ. — Idem, tom. IV Oper. suor., pag. 267

Regina clementissima, solita semper afflictos, qui ex hac lacrymarum valle ad te suspirant, suavissime consolari, simulque rigare cœlesti refrigerio, tanquam rore matutino, corda arentia. — Ibid. pag. 268.

Regna orbis. — Robert. Bellarm. in conc. *De Assumpt. B. M. V.*

Regina potens excelsa. — Idem, in conc. *De Nativit. B. M. V.*

Regio Dei incomprehensibilis. — S. Andr. Cret. orat. 2, in *Annunt.*

*Regio, in qua solitudo Deo tantum, et domui — D. Hildephonsus lib. 1 *De virginis*. S. M. cap. 2.*

Regio Dei spatiosissima. — S. Jo. Damasc. in *Paracl. B. M. V.*

Regio gaudii spatiosissima. — S. Damasc. in *Can. S. Deipar.*

Regio inarata, et a nullo cultore subacta, quæ proseminavit totius mundi agricolam Deum, qui nimirum cuncta produxit. — Idem in *Menæis Græcor.* die 27 Januarii.

Regio virginea, in qua figmenti Dominus, totius figmenti causa, cum figmento copulatur, ut figmento salutem comparet. — Idem orat. 5, *De Nativ. B. V. M.*

Regio Dei spatiosissima. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Regio divinæ naturæ capax.—Ibid.

—*Regio* ab agricola intacta, cujus fructus ditissimus ac felicissimus in cunctis generationibus.—Jacob. Monachus in *Mariali*, orat. 1.

Regio impervia et inaccessibilis.—Idem in *Mariali*, orat. 6.

Regio lucis reparatrix, ex qua salutis radii universo orbi terrarum.—Idem in *Mariali*, orat. 3.

REGISTRUM apostolorum.—D. Bonavent. in *Speculo B. V. M.*, cap. 2.

REGNATRIX, creata sanguine regum atque sacerdotum fatidicorumque virorum.—Joan. Geom. in *B. V. M. hymn.* 2.

Regnatrix, cui Trias est stirps et caput.—Ibid.

Regnatrix, cujus purissima radix stirps charitum triplex atque sata a Triade.—Ibid.

Regnatrix veri.—Idem in *B. V. M. hymn.* 1.

REGNUM a terrenis quidem sumptum, sed ex superna gloria potentiam habens inexpugnabilem.—S. Andreas Cretensis, orat. 3, *De Dormit. S. V. M.*

Regnum imperatoris cœlestis.—D. Bernard. in *Serm. de B. V. M.* cujus initium est: Ave Maria.

Regnum cœlorum ipsi Domino.—Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 17.

Regnum cœlorum spirituale omnium in ipsa lætantium, omnes continens et salvans, et ambiens in esse lætitiæ, et omnium hominum affectum trahens ad se, et omnium desiderium quietans in se.—Idem super *Missus est*, cap. 198.

REGULA vitæ.—Joan. episc. Aretin. in tractat. *De Dormit. B. V. M.*

Regula iustitiæ.—Alanus de Insul. in *Anticlaud.* lib. v

Regula apostolis de Christo actitatis.—Barthol. de Pisis lib. II *De laud. S. V. M.*, fructu 6.

Regula omnis exemplaritatis post Christum.—D. Bernard. Senensis, tom. II, serm. 6.

Regula omni statui.—D. Antonin. in *Summ.* part. IV, tit. xv, cap. 14.

Regula viatorum.—Ibid.

Regula perfectionis universæ.—Dion. Carth. lib. IV *De præc. B. V. M.*, art. 4.

Regula omnium hominum.—Bernardin. de Bustis, serm. 5, *De Nativit. B. V. M.*

Regula omnium viventium.—Idem, serm. 4, *De Nominat. Mariæ.*

Regula omnium viventium.—Maurit. de Villa Probata, serm. 9, *Coronæ novæ B. M.*

Regula hominum obliquæ originis nescia.—Joan. Picus, in lib. I in *Cantic.*, cap. 7.

RELEVAMEN in angustiis.—Ludov. Blossius in *Endologia* ad *B. V. M.*

RELEVATIO pristini lapsus.—Theodor. Lasc. imperator. in *Can. ad S. V. M.*

RELEVATRIX concussi orbis, qui sub sævo duri erat hostis dominio.—D. Fulbert. Carnotens. serm. 3, *De Nativ. S. V. M.*

Relevatrix cadentium.—Albertus Magn. in *Biblia Mariæ* superlib. Job.

RELIQUIARIUM Spiritus sancti.—S. Thom. de Villa Nova in conc. 3 *De Nativit. B. V. M.*

REMEDIIUM EVÆ.—Joan. Geometra, serm. in *Anunt. S. Dei Genitricis.*

Remedium doloris.—Ibid.

Remedium post secundam et extremam desperationem.—Ibid.

Remedium cæterarum mulierum, quia flagella cæterarum mulierum exolvit.—Raduloh. Ardens, hom. 2 in *Anunt. B. M. V.*

Remedium Adæ magnum.—Cæsarius Cisterc. in *homil. de SS. Nomine Mariæ.*

Remedium singulare atque opportunum, peccantibus a Deo provisum, ne desperarent.—D. Antonius de Padua, serm. 2, in *Sabb. 2 Quadrag. de Transfigur. Domini in B. V.*

Remedium, quo curantur animæ vulnera.—Joan. Trith. lib. I *De miraculis B. V. in Urticeto*, cap. 10.

Remedium unicum nostrum.—S. Thom. de Villa Nova. conc. 3, *De Nativit. B. M. V.*

REMISSIO peccatorum, nobis cæno infixis a Deo data.—S. Germ. Constant. orat. 1, in *Præsent. B. M. V.*

Remissio laborum.—Jacobus Monachus, *De Nativit. B. M. V.*

Remissio sudorum.—Ibid.

REMOTRIX maledictionis EVÆ, Jesu auctore.—Cæsarius Cisterc. in *hom. de SS. Nomine Mariæ.*

RENOVATIO inveteratorum.—S. German. Constant. orat. 2, in *Præsent. B. M. V.*

Renovatio mundi.—S. Jo. Damasc. in *Paracl. B. M. V.*

RENOVATRIX humanæ naturæ.—Bernard. de Bustis in *Mariali*, serm. 2, *de Coronat. B. M. V.*

Renovatrix sæculi.—Jo. Trithem. lib. I, *De miraculis B. M. V. in Urticeto*, cap. 6.

REPARATIO gentis humanæ, post Christum.—S. Sabbas in *Menæis Græcorum* die 22 Februarii.

Reparatio EVÆ.—D. Ildephonsus, serm. 4, *De Assumpt. B. V. M.*

Reparatio vitæ.—Idem, serm. 1, *De Assumpt. B. V. M.*

Reparatio hominum incorrupta.—S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali.*

Reparatio hominum.—Idiota, *De B. Virg.* part. III, contempl. 1.

Reparatio hominum et naturæ nostræ.—Idiota, *Contemplat. de SS. V. M.*

Reparatio omnium.—S. Anselm. Lucensis super *Salve Regina.*

Reparatio desperatorum.—D. Bern. serm. 1, super *Salve Regina.*

Reparatio casus.—JacoLus Monachus in *Mariali*, orat. 5.

REPARATRIX Adæ. — Sergius relatus a Canisio lib. 1, *De Deipara*, cap. 11.

Reparatrix innocentiae. — Idiota, in *contemplat. de SS. V. M.*

Reparatrix perditæ gratiæ. — Ibid.

Reparatrix lapsorum. — D. Anselm. in *Psalterio B. M. V.*, parte 1.

Reparatrix nostra. — Idem, *Hom. de B. Virg. Concept.*

Reparatrix perditæ orbis. — Idem in lib. *De excellentia SS. V. M.* cap. 9.

Reparatrix vitæ. — Idem in *Psalterio B. V.*, part. 1.

Reparatrix vitæ. — Goffridus abbas in *Orat. ad Matrem Domini.*

Reparatrix parentum. — D. Bernard. hom. 2, *De laud. Virginis Matris super Missus est.*

Reparatrix terrarum. — S. Petr. Maurit. Cluniacensis *Prosa in honorem Matris Domini.*

Reparatrix creaturæ angelicæ atque humanæ. — Rich. a S. Victore *Expositione in Cantic. canticor.*, cap. 28.

Reparatrix sæculi. — Petrus Bles. cap. 38.

Reparatrix gloriæ. — Helinandus Cisterc. serm. 1, in *Nativit. B. V.*

Reparatrix perditorum. — D. Bonavent. in *Psalterio minori B. Virg.*, quinquagena 2.

Reparatrix debilium. Sicut enim luna in suo incremento corporibus humores recuperat; sic et beata Maria Deum Israel concepit et peperit, qui dat virtutem et fortitudinem plebi suæ. — Albert. Magn. serm. 2, in *Assumpt. B. M. V.*

Reparatrix Ecclesiæ triumphantis. — Idem in *Postillis* super cap. 1 Lucæ.

Reparatrix ordinum angelorum. — Idem super *Missus est*, cap. 192.

Reparatrix opportuna orbis perditæ. — Antonius Poeq. serm. 6, *De Concept. B. V.*

Reparatrix perditorum. — Joan. Gerson. in serm. *de Spiritu sancto.*

Reparatrix sæculi. — D. Laur. Justin. in serm. *Nativit. B. M. V.*

Reparatrix ordinum angelorum. — D. Anton. in *Summa*. part. iv, tit. xv, cap. 44.

Reparatrix innumerabilium perditissimorum ad gratiam et salutem. — Dion. Carth. lib. 1, *De laud. SS. V. initio.*

Reparatrix ruinæ cœlestis. — Idem, lib. iv, *De Præconio B. V.* art. 9.

Reparatrix potens ruinarum angelicarum. — Jo. Maubur. in *Rosario de gloria V.* membro 5.

Reparatrix nostra, quia ita reparavit genus humanum, ut nunc sit fortius, quam esset ante. — Bernardin. de Bustis, serm. 1, *De Nominat. M.*

Reparatrix desperantis animæ. — D. Casimirus Poloniæ princeps in *hymno de B. V.*

Reparatrix castissima humanæ salutis quæ, Deo præservante, nulli unquam reatui fuit subiecta.

— Jo. Trithem. lib. 1, *De mirac. B. V. in Urticeto*, cap. 4.

Reparatrix depravatæ naturæ. — Idem, lib. iii, *De miracul. B. V. in Urticeto.*

Reparatrix famæ suorum gloriosæ. — Idem, lib. 1, *De miracul. B. V. in Urticeto*, cap. 6.

Reparatrix felicitatis æternæ. — Ibid.

Reparatrix orbis. — Idem lib. 1, *De mirac. B. V. in Urticeto*, cap. 8.

Reparatrix salutis æternæ. — Idem, lib. iii, *De miracul. B. V. in Urticeto.*

Reparatrix semper castissima salutis nostræ, quam omnipotens Deus mundam, sanctam et innocentem condidit, et speciali privilegio puritatis ab omni peccato, tam originali quam actuali semper præservavit. — Idem *De mirac. B. Virg. prope Diltelbach*. lib. 1, cap. 10.

Reparatrix hominum et naturæ nostræ. — Maur. de Villa Probata, serm. 2, *Coronæ novæ B. V.*

Reparatrix omnium malorum. — Ibid. serm. 12.

Reparatrix orbis. — Ibid.

Reparatrix gratiæ. — Joan. Picus lib. 1 in *Cantic.*, cap. 2.

Reparatrix magna misere sortis primorum hominum. — Justus Lipsius in *B. Virg. Aspricoll.*, cap. 1.

REPOSITORIUM virginitatis, Dei capax, de quo editus incorruptus partus, et virginitatis opulentia non est passa detrimentum. — S. Germ. Constant. serm. in *Nativit. B. V. M.*

Repositorium pretiosissimi thesauri. — Jacob. Monachus in *Mariali*, orat. 4.

REPRESENTATIO modis omnibus similis originali speciei atque decori. — S. Andreas Cretensis, orat. 1, *De Assumpt. SS. V. M.*

REQUIES Domini. — Chrysippus in serm. *De S. Maria Deipara.*

Requies æterna unigenito Filio Dei — S. German. orat. 1, in *Dormit. B. M. V.*

Requies laborantibus. — Jo. Damasc. orat. 1, *De Ascentu B. M. V.*

Requies laborum nostrorum. — Idem, orat. 2, *De Assumpt. sive Dormit. B. M. V.*

Requies laborum ludorumque, quibus ob spinas affligebamur, et miseria sustinebamur. — Leo imperator in orat. *De Nativit. B. V.*

Requies Domini. — Guericus abbas, serm. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Requies Domini in sæculum sæculi: sapientia namque Dei Patris, quæ in omnibus requiem quesivit, in ea velut in hæreditate Domini habitare disposuit. — Serlo abbas serm. 2, *De Assumpt. B. M. V.*

Requies in laboribus nostris. — Richard. a S. Laur. *De laud. sanctiss. Virg.* lib. vi.

Requies Domini gloriosa, quam in omnibus quærebat Filius Dei, qui est sapientia Eccli. xxiv, quam invenit in ea, sicut ipsa dicit ibidem: (Qui

creavit me, scilicet Deus Filius meus, per quem omnia facta sunt, requievit, secundum quod homo in tabernaculo meo, id est, in corpore novem mensibus et sex diebus. — Idem *De laud.* SS. V. lib. x.

Requies Domini, in qua Christus novem mensibus requievit, sicut ipsa dicit. Eccli. xxiv : « Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo. » — Idem *De laudib. sanctiss.* M. V. lib. ii.

Requies opulenta, quæ promittitur populo fidei Isaia xxxii : « Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et in tabernaculis fiduciæ, et in requie opulenta. » — Idem *De laud. sanctiss.* M. V. lib. x.

Requies dejectis. — Alanus de Insul. in *Anticlaud.* lib. v.

Requies peculiaris trium in divinis personarum. — Anton. Pocq. serm. 1, *De Concept.* B. V. M.

Requies Christi, non tantum quia in ea novem mensibus requievit, verum etiam quia plus per quietum amorem requievit in ea, quam in tota alia rationali creatura. — D. Bernard. Senensis, tom. III, serm. *De Assumpt.* B. V. M.

Requies laborantium. — Bernardin. de Bustis in *Mariali*, serm. 2 *de Coronat.* B. V. M.

Requies mea et nutrimentum amoris mei. — Joan. a Jesu Maria, tom. II Oper. suor. tract. *De Theol. mystic.*, pag. 63.

Res Christi. — D. Athanas. *Orat. in Domini occursum, seu in Purificat.* B. V. M.

Res prodigiosa atque inaudita, quippe cum Virgo peperit citra virginitatis corruptionem. — D. Basilus, hom. *De humana Christi generatione*, quæ est 25 in ordine reliquarum.

Res magna venerandæ œconomiae, quam cupiunt inspicere angeli. — S. Andr. Cretensis, orat. 3, *De Dormit.* B. M. V.

Res nova in terris : ipsa enim sola semper Virgo tanquam Dei Mater parit, et virgo est. — Idem, *Can. in vii Machab.*

Res lætifica Deo dicata, ad persolvendum gratiam communem, omnium salutem. — S. Germ. Constant. serm. in *Nativit.* B. Virg.

Res creata, quæ increatum emisit. — D. Bonav. in *Laud.* B. V. M.

Res divina, intacta et sacrosanta. — Nicephorus Callistus, lib. 1 *Hist. Eccl.* cap. 5.

Res omnium pretiosissima Deo. — Emmanuel Pal. imperator in *Orat. de Dormit.* SS. Virg.

Res omni admiratione major. — Isidor. Thessal. in *Orat. de Nativit.* B. M. V.

Res omnium splendidissima et pretiosissima. — Idem in orat. *De Annuntiat.* B. Virg.

Res pretiosissima. — Idem in orat. *De Assumpt.* B. M. V.

Res singularis mundo donata. — Bernardin. de Bustis in *Mariali* serm. 6, *De Concept.* B. M. V.

RESA nostrorum toleratione. — Barth. de Pisis, lib. 1 *De laud. sanctiss. Virg.*, fructu 4.

RESERAMENTUM portarum cœlestis paradisi. — D. Ephrem in serm. *De laud. B. M. V.*

RESERATRIX portarum misericordiæ. — Cosmas Hierosol. in *Theogoniam* 6 hymn.

Reseratrix viarum poenitentiae. — S. Joan. Damasc. in *Paraclet.* B. V.

Reseratrix paradisi. — Matthæus Cantacruzenus in cap. iv *Cantic. canticorum.*

Reseratrix arcanorum et futurorum. — Barthol. de Pisis, lib. iii, *De laud.* SS. V. fructu 8.

RESINA clementiæ, omnium resinarum in se habens gratiam et virtutem. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 70.

RESONATIO omnium prophetarum. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali.*

RESPECTUS justitiæ. — Adam de Persen. in *Mariali* fragm. 31.

RESPIRATIO narium nostrarum ; quemadmodum enim aeris exhalatio vitalem per nares inspirat hominibus spiritum ; ita Mariam omnium orthodoxorum respiratio in ore defert : neque spiritum ducendo, tantam ex aere refrigerationem haurimus, quantum ex Mariæ nominis patrociniis sentimus. — S. Germ. orat. 2, in *Dorm. B. V.*

RESTAURATIO feminarum, quia per ipsam a ruina primæ maledictionis probantur esse subtractæ. — D. Augustin. serm. 2 *De Nat. Domini*, qui est 15 *De tempore.*

Restauratio feminarum, quia per ipsam a ruina primæ maledictionis probantur esse subtractæ. — D. Fulgentius serm. *De laud.* SS. V. M. ex partu Salvatoris.

Restauratio generis. — S. Andr. Cretens. orat. *De Nativ.* B. V. M.

Restauratio sola hominum. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali.*

Restauratio angelorum. — Idiota, *De B. V. Maria*, part. iii, contempl. 1.

Restauratio angelorum. — Mauriti. de Villa Probata in serm. 2, *Coronæ novæ B. Mariæ.*

RESTAURATRIX perditæ vitæ. — S. Eleutherius serm. *de Natali Domini.*

Restauratrix sæculorum. — D. Bernard. *Epist.* 174, ad *Canonicos Lugdunenses.*

Restauratrix angelorum ruinæ. — Rich. a S. Victore *Expositione in Cantic. canticor.* cap. 25.

Restauratrix ordinarum angelorum. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 192.

Restauratrix vitæ. — D. Bernard. Senensis, tom. IV, serm. 37, qui est *De amore in carn.*

Restauratrix numeri angelorum. — D. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. xv, cap. 44.

Restauratrix ordinum angelorum. — Ibid.

Restauratrix nostra. — Bernardin. de Bustis, serm. 1, *De Nominat. Mariæ.*

Restauratrix boni nominis. — Jo. Trith. lib. 1, *De mirac. B. V. M. in Urtic.*, cap. 9.

RESTITUTIO lapsi in rectum statum. — S. German. Constantinop. serm. in *Nativ. B. V. M.*

Restitutio in integrum collapsi generis humani. — S. Jo. Damasc. orat. 3, *De Nativ. B. V. M.*

RESURRECTIO progenitoris Adam. — D. Ephrem. in serm. *De laud. B. V. M.*

Resurrectio mortuorum. — S. Jo. Damasc. in *Paracl. B. V. M.*

RESUSCITATIO post mortem secundam, eamque longe profundior, multoque ad reviviscendum difficiliorem. — Jo. Geometr. serm. in *Annunt. SS. Dei Genitricis.*

RESUSCITATRIX Ecclesiæ militantis. — Alb. Magn. in *Postill.* super cap. 1 *Lucæ.*

RETRIBUTIO multarum precum a Deo data. — Jacob. Monach. in *Mariali*, orat. 5.

RETRIBUTRIX magnorum donorum pro exiguis, ex divitiis suarum gratiarum. — D. Athanas. serm. in *Evangel. de SS. Deipara.*

REVERSIO postliminio pulsorum. — S. German. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

REVOCATIO proflugi orbis terrarum. — S. Jo. Chrysost. *Hom. in Christi Natal.*

Revocatio Adam cadentis. — S. Andr. Cretensis, orat. 2, in *Annunt. B. V. M.*

Revocatio exsulum. — S. German. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Revocatio prima primi lapsus primorum parentum. — Idem serm. in *Nativ. B. V. M.*

Revocatio Adæ. — S. Joan. Damasc. in *Paracl. B. V. M.*

Revocatio eorum qui ceciderunt. — Ibid.

Revocatio nostra in illecebris. — Ibid.

Revocatio Adæ et Evæ, per quam receperunt antiquam felicitatem. — S. Joan. Damasc. in *Can. SS. Deiparæ.*

Revocatio Adami lapsi. — Idem, *Can. in Annunt. Deip.*

Revocatio primæ matris. — Idem, *Can. in SS. apost. Petrum et Paulum.*

Revocatio Adæ. — Theophan. Nicæn. hymn. in *Annunt. SS. Deiparæ.*

Revocatio eorum qui ceciderunt. — S. Joseph, Hymn. in *Mariali.*

Revocatio Adæ. — Ibid.

Revocatio primorum parentum. — Ibid.

Revocatio terrigenarum expulso- rum. — Ibid.

Revocatio post jacturam honorum. — Joan. Geometr. serm. in *Annunt. S. Dei Genitricis.*

Revocatio errantium. — Adam de Persen. in *Mariali*, fragm. 2.

REVOCATRIX Evæ. — Sergius relatus a Canisio lib. 1 *De Deip.*, cap. 11.

Revocatrix desperatorum. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ super librum Esther.*

Revocatrix pereuntium. — Jo. Trith. lib. 1, *De mirac. B. Virg. in Urticeto*, cap. 6.

RHEDA aurea solis, quæ Dominum solum contulit æthereum. — Joan. Geom. in *B. V. M. hymn.* 3.

RHEU, omnium incentivorum in ea ad malum extinctione. — Barthol. de Pisis, lib. 1 *De laud. SS. V.*, fructu 4.

RIVULUS, de quo fons magnus exortus est. — D. Augustin. serm. 5, *De Nativit. Domini*, qui est 9. *De tempore.*

Rivulus, ex quo ortus est fluvius magnus. — Idem serm. 19 *Ad fratres in Ere- mo.*

Rivulus exiguus, ex quo ortus est fons aquæ salientis in vitam æternam. — D. Petrus Damian. serm. *De Epiphania Domini.*

Rivulus honestatis. — D. Laur. Justinian. serm. *De Nativit. B. M. V.*

RIVUS fontem emittens. — D. Bonavent. in *Laud. B. V. M.*

Rivus dives misericordiæ. — Jacobus Monachus Orat. *De Nativit. B. M. V.*

Rivus omnis gratiæ. — Barthol. de Pisis lib. 11, *De laud. S. Virg.*, fructu 6.

Rivus indeficiens omnis gratiæ. — Marcus Vigorius in *Decachordo Christiano*, lib. 1, cap. 24.

ROBOAM spiritualiter, qui interpretatur latitudo populi; fuit enim in virtutum populo dilata- ta. — D. Antoninus in *Summa* part. iv, tit. xv, cap. 6.

ROBORATIO fidei. — D. Birgitta in orat. 1 *Re- velat.*

ROBORATRIX perfectissima omnium, in fide catholica. — D. Birgitta in serm. angelico *De excellentia S. V.* cap. 19.

ROBUR imbecillum. — S. Sabbas in *Menæis Græcorum*, die 28 Januarii.

Robur inconcussum, quatenus puritate rebus omnibus elevatur, nullis vincebatur affectionibus. — S. Andreas Cretensis orat. 3, *De Dormit. B. V. M.*

Robur omnium sanctorum. — Idem in *Encomio de zona B. V.*

Robur infirmorum non exsuperandum. — Anonymus in *Euchologio, seu Rituali Græcorum in Officio in sacerdotem vita functum.*

Robur populi. — Idem in *Canone ad SS. Deip.* qui exstat in *Ritualibus Græcor.* pag. 815.

Robur imperii. — Georg. Nicomed. in orat. 3, *De Concept. B. V. M.*

Robur nostræ imbecillitatis. — S. German. Con- stant. orat. 2, in *Præsentat. B. V. M.*

Robur inexpugnabile, liberans nos ab angustiis, passionibus, peccatis et igne sempiterno. — S. Joan. Damasc. in *Paracl. B. V.*

Robur miserabilis animæ nostræ. — Ibid.

Robur nostrum. — Ibid.

Robur omnium, qui cum fide laudant ejus myste- rium. — Joan. Damasc. *Cant. in Nativ. B. V.*

Robur apostolorum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Robur athletarum. — Ibid.

Robur eorum omnium qui semper concinunt,

Laudabilis et gloriosus Deus patrum nostrorum. — Ibid.

Robur eorum qui eam cum fide sincera beatificant. — Ibid.

Robur fidelium. — Ibid.

Robur firmissimum omnium martyrum. — Ibid.

Robur sanorum. — Joan. Geometra serm. in *Anunt. sanctiss. Dei Genitricis*.

Robur debiliū. — Adam Præmonstratensis lib. 1, serm. 40.

Robur fluctuantium. — D. Laur. Justinian. in serm. *De Anunt. B. V. M.*

Ros Gedeonis. — Jacobus Nisibensis in *Cantic. in laudem B. V.*

Ros aridæ animæ. — S. German. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Ros ad quem anima illa, quæ tanquam concha vigilaverit, concipiet illum pretiosissimum unionem, id est, illum devotionis affectum, quo cum Deo unus spiritus efficitur. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 18.

Ros, quam beata erit illa anima, si tanquam apis argumentosa recondat in omnibus cellulis cordis sui; si tamen de corde suo favum fecerit, ut in mellis dulcedinem citius convertatur. — Ibid.

Ros emolliens nostram duritiam, secundans mentis nostræ terram sterilem, in æstu tentationis refrigerans, in fornace tribulationis confortans. — Ibid.

Ros dulcorans mentem. — Barth. de Pisis, lib. 1 *De laud. S. V.*, fructu 8.

Ros per inspirationem. — Ibid., fructu 2.

Ros, quia gratiam spargit. — Ibid., fructu 8.

Ros cœlestis. — Isidor. Thessalon., in orat. *De Nativit. B. M. V.*

Ros auroræ cœlestis tribulatos corde refrigerans. — Joan. Trith. lib. 1, *De miraculis B. V. M. in Urticeto*, cap. 6.

Ros opportunus ignem fornacis exstinguens. — Ludov. Blosius in *Endologia* 2 ad *B. V.*

Rosa optimi coloris in mulieribus germinans. — S. Joan. Chrys. orat. 7 in *S. Deiparam V.*

Rosa, quam cultura spinarum ferax, scilicet Judæicus populus produxit. — Chrysipp. in serm. *De B. M. Deipara V.*

Rosa inmarcescibilis summopere fragrans, ac ultra quam dici potest; cujus Dominus odore delectatus, in ea requievit, ac ex ea florens, mundi odorem depressit. — S. Joan. Damasc. orat. 4, *De Nat. B. M. V.*

Rosa, quæ e spinis, hoc est, Judæis orta, divina fragrantia cuncta perfudit. — Idem, orat. 1, *De Nat. B. V. M.*

Rosa virginitate clarissima, odoreque gratiæ spirans. — Idem, orat. 3, *De Assumpt. B. M. V.*

Rosa virginitatis rubicunda, et cocco tincta. — Idem in *Menæis Græcorum* die 27 Januarii.

Rosa convallium, quam Deus elegit ex vita, cum-

que in ea habitasset, secundum carnem processit, nos divinæ scientiæ suavissimo halitu afflans. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Rosa divina universos terræ fines replens suaveolentia, ac peccati nostri fœtorem eliminans. — Ibid.

Rosa electa, quam cum in convallibus vitæ Verbum Dei invenisset, pulchritudinis ejus amore captum est, et incarnatum, odore replevit orbem terrarum. — Ibid.

Rosa in medio spinarum hujus vitæ, quam cum Deus invenisset immaculatam, habitavit in utero ejus inviolato, et mystica suaveolentia mundum replevit. — Ibid.

Rosa in medio spinarum, quam vere invenit in hujus mundi convallibus Jesus omnium plantator, atque ex utero ejus natus, nos divinæ cognitionis suavissimo odore perfudit. — Ibid.

Rosa redolens, quam cum purus ille in convallibus reperisset, in medio ejus habitavit, humanum genus suavissimo replens odore. — Ibid.

Rosa semper vigens, quæ sola pomum suavissimi odoris protulit. — Ibid.

Rosa aromatica propter odorem unguentorum suorum, id est, suarum virtutum. — Idiota, *De B. Virg.* part. xiv, contempl. 43.

Rosa fragrantissima. — Ibid.

Rosa plantata in Jericho, quia in ea fuit summa perfectio amoris, et myterium intensissimi doloris. Quanto enim diligebat ardentius, tanto est vulnerata profundius; non enim fuit talis filius, nec fuit talis mater, non fuit tanta charitas, sicut inter eam beatissimam Matrem et benedictum Filium ejus; non fuit tam indigna mors, non fuit dolor tantus. Sciebat namque Mater inviolata qualis erat ejus gloriosissimus Filius, et unde conceptus, et quomodo, et ideo quanto ipsum dilexit tenerius, tanto vulnerata fuit profundius, nihil habens consolationis, sed tantum habens tribulationis et doloris; nam absorpta sunt sacratissima viscera maternis doloribus, ultra quod homo vel angelus perpendere posset. Martyres namque passi sunt propter fidem, sed beata Virgo passa fuit propter charitatem; ideo de ea scribitur, «Vulnerata charitate ego sum,» et sicut charitas major est quam fides, sic martyrium beatæ Virginis excellit inter martyria sanctorum: alii martyres diversis gladiis martyrizati sunt, sed beata Virgo eodem gladio quo Filius ejus benedictus. — Idem *De B. V.* part. xii, contempl. 6.

Rosa, quia, si rosa antequam marcescat, carpitur, beata Virgo antequam benedicta ejus caro putredine marcesceret, ad utriusque stolæ immortalitatem de mundo assumpta fuit. — Idem *De B. V.* part. xiv, contempl. 43.

Rosa, quia, si rosa de spina nascitur non spinosa, beata Virgo nata est de Judæis incredulis bene credula. — Idem.

Rosa, quia, si rosa est capitis confortativa, beata Virgo confortat caput, id est, mentes peccatorum,

qui ad se devote, et ad suam misericordiam currunt. — Ibid.

Rosa, quia si rosa est oculorum clarificativa, beata Virgo clarificat oculum mentis nostræ dirigendo nos in viam mandatorum Dei. — Ibid.

Rosa, quia, si rosa est omnium florum delicatissima ad olfaciendum, sic pariter est beata Virgo, quia dicitur de ea, « Speciosa facta es, » scilicet ad instruendum, et suavis, scilicet ad tangendum et olfaciendum. — Ibid.

Rosa, quia, si rosa est omnium florum suavissima, beata Virgo omnium mulierum et hominum est suavissima. — Ibid.

Rosa, quia, si rosa est regina omnium florum, quia purpurei coloris est, et purpura regibus convenit, beata Virgo est Regina virginum et decus mulierum. — Ibid.

Rosa, quia, si rosa frigida est, beata Virgo frigida fuit per exclusionem pravi amoris, et quia omnibus suis exemplis ac meritis malarum concupiscentiarum fervorem refrigerat, maxime in servitoribus suis. — Ibid.

Rosa, quia, si rosa in granis est crocea, beata Virgo affectu intimæ charitatis, quia ei cura est de omnibus, quia dicit, « Testis est mihi Deus, quomodo vos omnes cupiam in visceribus Christi Filii mei benedicti. » — Ibid.

Rosa, quia, si rosa prius clausa ad solis radium aperitur, beata Virgo cum vivendo virginitatem, consensum omni conceptioni clausisset, et generationi, Soli tamen justitiæ aperuit, cum intellexit quod Filium Dei posset concipere et parere manens virgo. — Ibid.

Rosa, quia, si rosa restringit, beata Virgo restringit suis orationibus fluxum cujuslibet viti, maxime in amatoribus suis. — Ibid.

Rosa, quia, si rosa spinis adhæret, licet omnino eis dissimilis, beata Virgo peccatoribus, qui sunt spinæ, adhæret pietate, et compassione, licet omnino a peccato sit immunis. — Ibid.

Rosa rubicunda per Dei et proximi charitatem; nam igneus color designat charitatem. — Ibid.

Rosa rubicunda per verecundiam virginalem, et per pulchritudinem naturalem, quia tota pulchra est, et macula non est in ea. — Ibid.

Rosa lenis. — D. Anselm. in hymn. 1, *B. Dei Genitricis*.

Rosa charitate, vel compassione. — Hugo de S. Victore, serm. in *Nativ. vel Assumpt. B. V. M.*, qui est in ordine 34.

Rosa Judaicæ spinæ. — Idem, serm. in *Nativ. B. M.*, qui est in ordine 65.

Rosa natura frigida per vitiorum extinctionem, forma lata per charitatem: colore alba aut rubra per puritatem et passionem, vel certe compassionem; odore grata per bonam opinionem. — Ibid.

Rosa, candida per virginitatem, rubicunda per charitatem, candida carne, rubicunda mente, candida virtutem sectando, rubicunda vitia calcando:

candida affectum purificando, rubicunda actum carnalem mortificando, candida Deum diligendo, rubicunda proximo compatiendo. — D. Bern. serm. *De B. M.*, cujus initium est *Ave Maria*.

Rosa reddens salutiferam omnibus sortem. — Ibid.

Rosa omnium affectus mulcendo. — Ibid.

Rosa per martyrium. — S. Petrus Maurit. Cluniacensis *Prosa in honorem Matris Domini*.

Rosa plantata super rivos aquarum, id est nutrita in plenitudine gratiarum, et tanquam exaltata super choros angelorum. — Helinandus Cisterciensis serm. 1, *De Assumpt. B. M.*

Rosa mystica, cujus candor subtilis juxta radices foliorum est perpetua cordis munditia, quam semper integram perfectissime custodivit. — Ibid.

Rosa mystica, cujus color roseus est verecundiæ rubor, castitatis ardor et justitiæ zelus. — Ibid.

Rosa, quia sicut rosa pulcherrima florum, sic Maria pulcherrima mulierum. — Ibid.

Rosa sine spina. — Innocent. Papa III, in *Hymno de S. V. M.*

Rosa a Deo intime lætificata. — B. Joseph. Steinfeldensis *Opusc.* 2.

Rosa charitatis, admirandæ suavitatis, toto corde complectenda, et nequaquam dimittenda, salutanda dulciter. — Idem, *Opusc.* 4.

Rosa clara. — Ibid.

Rosa delicata. — Idem, *Opusc.* 3.

Rosa florens, omnibus præiens virginibus. — Idem, *Opusc.* 2.

Rosa juncta Filio. — Idem, *Opusc.* 5.

Rosa, per cujus merita cum Christo resurgimus, ad Christum ascendimus, et cum Christo in æternum gaudemus. — Idem, *Opusc.* 1.

Rosa principalis. — Idem, *Opusc.* 2.

Rosa, pulchra nimis et formosa, super omnes amorosa, sola sine compare. — Idem, *Opusc.* 4.

Rosa speciosa, super rosam formosam. — Ibid.

Rosa amara: et hoc ab effectu, quia semen ejus, id est, verba et exempla, in suis imitatoribus amaricant mundi noxias voluptates: ipsa enim designatur per librum quem devoravit Joannes, Apoc. x, qui erat dulcis gustu, et amarus effectu. — Rich. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. xii.

Rosa capitis confortativa. Per caput mentem intellige, confortavit enim Basilium, Julianum Apostatam formidantem, et Theophilum jam fere desperantem, quando locuta est ad cor ejus; ideo dicitur rosa in Jericho, quod interpretatur *defectus*, quia sæpe, nisi confortaret, peccatores deficerent. — Ibid.

Rosa crocea, propter affectum intimæ charitatis; ei enim cura est de omnibus, Sap. vi, quasi dicat illud Philipp.: « Testis mihi est Deus quomodo vos omnes cupiam in visceribus Christi Filii mei. » — Ibid.

Rosa delicatissima ad olfaciendum, unde dicunt adolescentulæ, Cant. i: « Curremus in odorem

unguentorum tuorum, » et propter pulchritudinem et hanc suavitatem, dicit ei Ecclesia : Speciosa facta ad intueundum, et suavis ad tangendum et olfaciendum. — Ibid.

Rosa florum regina; purpurei enim coloris est, et purpura regibus convenit. Alii pulchri flores, aliæ bonæ mulieres, ipsa verò Regina virginum, et decus mulierum, sicut rosa florum. — Ibid.

Rosa inclinans et humilis in statura, per humilem obedientiam, juxta doctrinam Spiritus sancti dicentis ad eam : « Audi, filia, et vide, et inclina aurem tuam. » Psal. XLIV. — Ibid.

Rosa in foliis frigida : Maria enim fuit ab effectu frigida, quia orationibus suis, meritis et exemplis malarum concupiscentiarum fervores refrigerat, et maxime in familiaribus suis. — Ibid.

Rosa in Jericho, quod sonat defectus, quia compassa est Filio, quando fides in omnibus defecebat, præter ipsam. — Ibid.

Rosa plantata, et firmiter radicata in Jericho, id est, in defectu et aculeis paupertatis. Unde tanquam pauperrima, non habuit unde Filium natum sufficienter operiret, vel ubi honeste reclineret, et ex hoc defectu et his aculeis in odorem et decorem ascendit speciosissimæ Rosæ. — Ibid.

Rosa propter Dei et proximi charitatem : rosa enim coloris est ignei, et per ignem charitas designatur Luc. XII : « Ignem veni mittere in terram. » Est etiam rosa intensissimi ruboris, in quo summa perfectio amoris. — Ibid.

Rosa propter patientiam singularem : purpurei enim, vel sanguinei coloris est, et in sanguine signatur martyrium, quia mente compassa est Filio, et intensio illius doloris signatur in rosa per intensionem ruboris. — Ibid.

Rosa, propter pulchritudinem naturalem et verecundiam virginalem. — Ibid.

Rosa pulcherrima ad intueundum ; ipsa enim est pulcherrima mulierum Cant. V, sicut rosa florum, cui dicit Filius, Cant. II, « Ostende mihi faciem tuam, » etc., quia facies tua decora, idem, Cant. VI, dicit ei tota Trinitas : « Revertere, revertere, Synamitis, ut intueamur te, » et in hoc verbo, Ut intueamur, ostenditur, quod tota Trinitas ipsius speciem desiderat intueri. — Ibid.

Rosa, quæ cum perfecte creverit sursum patula, deorsum undique flectitur, quia ad perfectum clementum exaltationis cœlestis sublimata, et ad divini luminis susceptionem tota virtute expansa, ad mortalium suffragia per compassionem undique, sine personarum acceptione, flectitur, et æqualiter, id est communicative, est illi cura de omnibus. Sap. VI. — Ibid.

Rosa, quæ prius clausa ad solis radium aperitur ; cum enim vivendo virginitatem consensum animi conceptioni clausisset et generationi, Soli tamen aperuit justitiæ, cum intellexisset se Dei

Filium posse concipere et parere, manens virgo. — Ibid.

Rosa, quæ spinis adhæret, licet omnino eis dissimilis : Maria enim peccatoribus, qui sunt spinæ, pietate adhæret et compassionem, licet a peccato omnino immunis. — Ibid.

Rosa stiptica, id est, fluxus capitis restrictiva, quo designatur verbositas ; Maria enim est mulier sensata et tacita, Eccli. XXVI, et suo exemplo in suis imitatoribus fluxum restringit supradictum ; quasi dicat, « Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes I Reg. II : » restringit etiam suis orationibus et exemplis fluxum vili cujuslibet, maxime in amatoribus suis, et dicitur vitta coccinea. Cant. IV. — Ibid.

Rosa suavissima ad tangendum ; rosa enim de spina nascitur, non spinosa : et Maria de Judæis, qui erant quasi spinæ, unde sicut spina rosam, etc., sed ipsam non inveniunt peccatores spinosam aut scrupulosam, quia suavis est universis. — Ibid.

Rosa pulcherrima, quæ famæ suæ odore totam pigmentat Ecclesiam. — Hugo Carenensis in cap. XLIV Ecclesiastici.

Rosa candidissima. — D. Bonavent. in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Rosa decens. — Idem in *Laud. B. M. V.*

Rosa florens et fecunda. — Ibid.

Rosa gratia divina facta cœlorum Regina. — Ibid.

Rosa martyr. — Idem in *Speculo B. V.*, cap. 2.

Rosa munda. — Idem in *Laud. B. M. V.*

Rosa recens sine spina. — Ibid.

Rosa speciosa. — Ibid.

Rosa veris speciosa. — Idem in *Litan. Psal. B. V.*

Rosa paradisi. — Albert. Magn. serm. 1 in *Nativit. B. M. V.*

Rosa florens sine spina. — S. Gertrudis *Insinuationum divinæ pietatis* lib. II, cap. 17.

Rosa calida passiones frigidas in hominibus sanans, dum eorum corda ad amorem Dei inflamat. — Jacobus de Vorag. in *Mariali*, serm. 4. R.

Rosa delectans spiritualem visum sua pulchritudine, spiritualem olfactum sui odoris immensitate, spiritualem gustum sua suavitate, et spiritualem tactum sua lenitate. — Ibid.

Rosa quæ contrita, id est, tribulationibus afflicta, quanto plus sustinuit majores contritiones, tanto majores reddidit odores ; nam in Ægyptum expulsa dedit odorem patientiæ ; in passione Filii gladio perforata dedit odorem fidei perfectæ ; in tribulationibus aliorum dedit odorem compassionis ; in tribulationibus quas patiebatur a Judæis, dedit odorem gratiarum actionis ; in tribulatione quam post Christi Ascensionem patiebatur ex Filii absentia, dabat odorem sancti desiderii et devotionis. — Ibid.

Rosa, quæ de spinis, id est, de Judæis spinosis nata, spinarum naturam, id est Judæorum, mores non fuit imitata. — Ibid.

Rosa tota rorida, id est, rore Spiritus sancti plena, a qua rorem divinæ gratiæ excutimus,

quando per ferventia desideria eam exoramus. — Ibid.

Rosa virtuosissima, cor confortans, dando Dei charitatem, fluxum peccatorum refrenat, dando Dei timorem; oculum intellectus clarificans, dando divinorum cognitionem; dolorem capitis sanans, spem nostram ad cœlestia desideria sublevando. — Ibid.

Rosa in Jericho: nam sicut rosa in Jericho plantata oritur pulchrior, redolet fragrantior, majori rubore vestitur, diutius sua pulchritudine coloratur, sic beata Virgo quasi quædam rosa in defectu humanæ naturæ plantata (Jericho enim interpretatur *defectus*), fuit cæteris mulieribus virtute formosior, rubore terrenarum tribulationum per patientiam venustior, odore bonorum operum redolentior. — Alan. de Ins. in serm. *De B. M. V.*

Rosa florens, nescia spineti, nescia culpæ. — Alanus de Insul. in *Anticlaud.* lib. v.

Rosa sine spina. — S. Mechtildis lib. 1 *Gratiæ spiritualis*, cap. 45.

Rosa redolens. — Joan. Hondemius in hymn. *De variis Encomiis Deiparæ*.

Rosa de prato paradisi. — Jo. Hildesheim cap. 10 *Defensorii ord. Frat. B. M. V. de Monte Carm.*

Rosa colore rubens per charitatem, odore fragrans per bonam famam, stipata per modestiam, florum speciosissima, quia mulierum pulcherrima et gratiosissima. — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 49.

Rosa in Jericho, id est in civitate palmarum, id est, in cœtu discipulorum, ubi erant duodecim apostoli tanquam duodecim fontes, et septuaginta palmæ. — Ibid.

Rosa benedicta. — D. Birgitta in serm. Angelico *de Excellentia sanctiss. Virg.* cap. 16.

Rosa electissima. — Ibid.

Rosa florens; nam sicut rosa crescere solet inter spinas, ita hæc venerabilis Virgo in hoc mundo crevit inter tribulationes; et quemadmodum quando rosa in crescendo se plus dilatat, tanto fortior et auctior spina efficitur, ita et hæc electissima rosa Maria, quanto plus ætate crescebat, tanto fortiorum tribulationum spinis acutius pungebatur. — Ibid.

Rosa lenissima. — Ibid.

Rosa continentiae. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud.*, S. Virg. fructu 2.

Rosa paradisi. — S. Vincent. Ferrerius, serm. *De S. Anna matre V. M.*

Rosa nova. — Jo. Gers. *De Concept. B. V. M.*

Rosa singularis. — Idem in *Josephina*.

Rosa speciosa, et super rosam formosa. — Ibid.

Rosa redolens. — D. Laurent. Justin. lib. *De casto connubio Verbi et Animæ*, cap. 9.

Rosa paradisi. — D. Antonin. in *Summa*, III part., tit. xxxi, cap. 3.

Rosa, quia sicut rosa est pulcherrima florum, ita beata Virgo est venustissima feminarum, imo sanctissima creaturarum purarum, quæ mitigativa est dolorum vitæ præsentis, et illuminativa oculo-

rum cordis: sicut aqua ex rosis expressa sedat dolores atque clarificat oculos. — Dionys. Carthusianus in capite xxiv Eccli.

Rosa speciosa et odorifera, nata inter spinas, id est inter feminas conceptas in peccato originali. — Paulus de Heredia in tract. *De Concept. B. V.*

Rosa, quia sicut rosa producitur de virga spinosa, et tamen in se non habet aliquam spinam, sed est tota pulchra et delectabilis visu: sic Virgo benedicta, licet fuerit producta de arbore spinosa peccati originalis, tamen in ejus anima non fuit aliqua macula peccati originalis: et ita erat delectabilis visui aspicientium, ut non solum boni proficiebant in ejus visu, sed luxuriosi, eam aspiendo, fiebant casti. — Joan. de Meppis in tract. *De immac. Concept. B. V.* pag. 86.

Rosa a Judæis per peccatum spinosis nata, nunquam fuit aliqua peccati spina infecta. — Bern. de Bust. serm. 1, *De assimil. B. M. V.*

Rosa admirabilis virtutis. — Ibid.

Rosa pulcherrima et immaculata, quæ nullum spinæ, id est peccati, aculeum sensit. — Idem in *Mariali*, serm. 5, *De Concept. B. M. V.*

Rosa, quæ sua pulchritudine et amœnitate delectat visum hominum, angelorum et Dei. — Idem serm. 1, *De assimil. B. M. V.*

Rosa, quæ sui odoris immensitate delectat spirituales olfactum. — Ibid.

Rosa, quæ valde contrita, id est tribulationibus afflicta, quanto majores sustinebat contritiones, tanto majores reddebat odores: nam in Ægypto expulsa, dedit odorem fidei perfectæ, in tribulationibus vero, quas a Judæis passa est, dedit odorem actionis gratiarum. — Ibid.

Rosa, quam quanto aliquis magis contrectat, de ea meditando, loquendo et scribendo, tanto majorem sentit devotionis odorem. — Ibid.

Rosa redolens. — Idem in *Mariali*, serm. 6, *De Concept. B. M. V.*

Rosa rubens castitatis. — Idem in *Officio Concept. B. M. V.*

Rosa tota odorifera. — Idem, serm. 1, *De assimil. B. M. V.*

Rosa tota rorida, id est rore Spiritus sancti plena. — Ibid.

Rosa recens. — B. Casimirus Poloniæ princeps in *Hymn. de B. M.*

Rosa calidos refrigerans rore gratiæ. Rosa enim frigida est in foliis, et passiones calidas sanat frigiditate foliorum. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 21, *Coronæ novæ B. M.*

Rosa florens. — Ibid. serm. 10.

Rosa frigidos ad amorem Dei inflammando: rosa enim est calida in semine, et passiones frigidas sanat caliditate seminum. — Ibid., serm. 21.

Rosa, quia tribulationibus contrita dedit odorem. — Ibid.

Rosa sine spina. — Ibid.

Rosa visum oblectans sua pulchritudine, olfa-

etum odoris immensitate, gustum cogitationibus sanctis in memoria, intelligentiam vero intentionibus rectis, et voluntatem affectionibus mundis, denique spiritualem tactum humanitate et lenitate. — Ibid.

Rosa florens. — Jo. Trith. in orat. coram imagine B. Mariæ recitanda. lib. *De modo et forma quotidiani exercitii monachorum.*

Rosa vernans, suavitatem redolens supernæ dulcedinis. — Idem lib. *De miraculis B. M. V. in Urticeto*, cap. 6.

Rosa inter spinas, de qua Cant. cap. ii : « Sicut rosa inter spinas, sic amica mea inter filias : » quia quemadmodum rosa speciosa et odorifera, ex qua multa efficiuntur aromata, nascitur inter spinas, ipsa tamen spinis carens, ita beata Virgo nata est inter feminas, originali peccato conceptas, tanquam rosa inter spinas, ipsa tamen ejusdem peccati omnino expers fuit. — Petrus Galat. lib. vii, *De arcan.*, cap. 5.

Rosa sine spinis, quam Deus prima causa produxit de spinosis Judæis sine cujuscunque peccati aculeo vel spina, sicut causa secunda de spinis pungentibus et acutis producit Rosam pulchram et benivolentem. — Petrus Bardus serm. 7, *De Concept. B. M. V.*

Rosa vernans, de hujus sæculi spinoso et arenti deserto lecta, cui in toto Dei cœlesti viridario similis non est alia. — S. Thom. de Villa Nova in conc. 2, *De Assumpt. B. M. V.*

Rosa rubens charitatis ardentissimæ. — Ludov. Blosius in *Endologia* 3, ad B. V.

Rosa venusta inenarrabilem suavitatem spirans. — Idem in *Endologia* 2 ad B. V.

Rosa vernans amœnitatis cœlicæ. — Idem in *Speculo spirituali*, cap. 14.

ROSARIUM Spiritus suave spirans, ex qua Christus, nente nemine, absque ulla semente, Salomonis gnatum omnem decore suo obscurante stola indutus est. — S. Jo. Dam. orat. 4, *De Nat. B. M. V.*

Rosarium gratiarum. — Theodor. Lascaris imperator in *Can. ad SS. Deip.*

Rosarium, in quo semper invenies rosas recentes, rosas inmarcescibiles. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 49.

ROTA ad cœlos humano generi sub Tartara lapso. — Venant. Fortunatus *Elegia in Laud. S. M. V.*

Rota volubilis, secundum omnem Spiritus sancti nutum. — D. Bernard. Senensis tom. III, serm. *De Assumpt. B. V. M.*

Rota Dei dæmonibus terribilis. — Bernard. de Buis, serm. 4, *De assimilat. B. V. M.*

Rota divina, a terrenis elevata cogitatione, affectione et conversatione. — Ibid.

Rota habens quatuor facies, id est, quatuor virtutes cardinales, Ezech. cap. i. — Ibid.

Rota Dei, Ezech. i. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 4, *Coronæ novæ B. M.*

Rota dæmonibus terribilis; nam sicut boves

terrentur, quando audiunt strepitum rotarum, ita ipsi dæmones fugiunt, ut audiunt invocari et nominari hanc divinam rotam. — Ibid.

Rota divina. — Ibid.

Rota habens quatuor facies, Ezech. i, id est, quatuor virtutes cardinales, scilicet, justitiam, prudentiam, fortitudinem et temperantiam; vel quatuor facies, id est, quatuor aspectus, quorum unus vertit ad Deum pro nobis intercedendo; alium ad paradysum, id est ad beatos, eos lætificando; tertium vertit ad mundum miserando et protegendo; quartum ad diabolum exterrendo et expellendo. — Ibid.

Rota juxta quatuor animalia Ezech. i, quæ secundum expositores significant evangelistas, juxta quos ipsa fuit cum eis, conversando atque ipsos instruendo. — Ibid.

Rota super terram, Ezech. i, quia a terrenis elevata cogitatione, affectione et conversatione. — Ibid.

RUBINUS, lætos faciens vivere devotos suos: habet enim rubinus virtutem lætificativam, ut dicitur in libr. *De propr. rerum.* — Bernardin. de Bustis, serm. 1, *De nominat. B. M. V.*

Rubus intellectualis, absque combustione, divinitatis ignem tenens. — D. Epiphanius in serm. *De laud. B. V. M.*

Rubus ardens incombustus. — D. Ephrem. in serm. *De laud. B. V. M.*

Rubus incombustus, habens intus ignem divinitatis, et combustionem nullatenus passa. — S. Jo. Chrys. orat. in *Nat. B. M. V.*

Rubus naturæ animatus, quem divini partis ignis non combussit. — S. Proclus in orat. 1, *De laud. B. V. M.*

Rubus ardens, sed non consumptus. — D. Augustin. serm. 19, *Ad fratres in eremo.*

Rubus, quem videns Moyses, Exod. iii, dixit: « Transiens video visionem hanc magnam. » — Andreas Cretensis orat. 3, *De Dormit. B. V.*

Rubus ardens inexistus: peperit siquidem, et uterum non aperuit; concepit, et vulvam non corripuit; eduxit infantem, et uterum signatum reliquit, lac suppeditavit, ubera tamen intacta conservavit. — Isychius serm. 2, *De laud. SS. V. M.*

Rubus ardens igne spirituali, sine adustione. Chrysipp. in serm. *De SS. Deipara V.*

Rubus qui ardebat in monte, et non comburebatur. — Georg. Nicomed. Orat. de S. Dei Parente, quando fuit oblata in templo.

Rubus, de quo Moyses, Exod. iii, « Vadam, et videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. » — S. Germ. Constant. serm. in *Nativit. B. M. V.*

Rubus, igni complexum miraculum, ipsa peccato inaccessa (nam et planta intacta erat, ignique illibata), a cujus divino partu, cœlum terrigenis accessum redditum est. — S. Damasc. in orat. 4, *De Nativ. B. M. V.*

Rubus ardens a Moyse prævisus in monte Sinai;

sine combustione enim intolerabilem ineffabilis essentiae fulgorem portavit, cum unita est una divinarum personarum illius carnis nostrae crassitie.

— S. Jo. Damasc. in *Can. S. Basil. Magn.*

Rubus ignifer. — Idem *Can. in S. Deipar.*

Rubus divinitatis igne non combustus, omnes fruticasas passiones nostras comburens, et ab igne aeterno eripiens nos. — Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Rubus, divinum ignem in visceribus suscipiens, et nullam prorsus combustionem patiens. — Ibid.

Rubus igne succensus, a Moyse praevisus, extinguens affectionum nostrarum fornaces, et ab igne gehennae eripiens et salvans nos. — Ibid.

Rubus, qui divinitatis gestavit ignem, qui illam sine combustione servavit, et post partum Virginem incorruptam custodivit. — Ibid.

Rubus, ignem intolerabilem pariens, et materialis passiones nostras comburens. — Ibid.

Rubus Moysis qui ardebat et comburebatur. Sicut enim in rubo erat ignis secundum essentiam, non secundum virtutem combustivam, sic in beata Virgine fuit fomes secundum essentiam, non secundum virtutem ad peccatum inclinativam. — Idiota, *De B. V. M.* part. II, contemplat. 1.

Rubus, per quem coeleste mysterium est manifestatum, quia cum divinitatis ille ignis, qui sustineri et comprimi nequit, humanam materiam comprehendisset; luminis quidem communionem immittit, at neque comburit, neque absuit naturam divinitatis flamma circumdatam. — Leo imperator in orat. *De Annunt. B. V. M.*

Rubus incombustus, assidue refulgens, atque augens virides igne cremante comas. — Joan. Geometra in *B. V. hymn.* 1.

Rubus ardens non combustus. — Hugo de S. Victore lib. IV *Eruditionum theologicar. et miscellaneor.* 2, tit. CXXXIV.

Rubus Moysis. — D. Bernard. in orat. *De B. Maria*, cujus initium *Ave Maria*.

Rubus mirabilis, et cunctis praedicabilis saeculis, in igne illaesus. — Philipp. abbas, lib. II, in *Cantic. canticorum*, cap. 10.

Rubus ardens, sed non consumptus. — Innocent. Papa III, serm. 2, *De Assumpt. B. Virg.*

Rubus per fidei virorem, sive carnis integritatem. Caesarius Cisterciensis, hom. 1 in *Dom. 1 Adventus*.

Rubus incombustus. — Theodorus Lasc. imperator in *Can. ad S. Deiparam V.*

Rubus ardens, qui non comburebatur, quia beata Virgo concipiebat Filium, nec violabatur; gravidabatur, sed non gravabatur; alleviabatur in partu, sed nec dolebat, nec evacuabatur. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. Virg.* lib. II.

Rubus parvula, per summam humilitatem et contemptum sui, aspera per exercitium virtutum, contra molliem et dissolutionem: viridis per fidem vel perpetuam sanctitatem: florida per

virginitatem: odorifera per sanctam opinionem; aculeata per multiplicis tribulationis punctionem; et hoc maxime in Filii passione. — Ibid.

Rubus Moysis, quia ardebat, et non comburebatur; illaeso enim virginitatis pudore, Dei Filium parturivit sine dolore. — D. Antonius de Padua serm. in *Dominic. 12 post Trinitatem*

Rubus benedictus. — D. Bonavent. in *Speculo B. V. M.*, cap. 13.

Rubus apparitionis. Exod. III. — Albert. Magnus in *Biblia Mariae*, super lib. Exodi.

Rubus qui, virore carnis incombusto, praetendit ignem divini fructus. — Idem in *Postillis* super cap. X Luc.

Rubus virginitate virens, qui ignem divinum per fecunditatem tenuit, et florem pudicitiae inconsumptum servavit. — Ibid.

Rubus contra haereticos. — Barthol. de Pisis, lib. I *De laud. S. V.*, fructu 8.

Rubus integritate et virginitate — Idem *De laud. S. Virg.*, fructu 8.

Rubus, quem Moyses sancto Spiritu igniendum, et nulla pollutione humana contaminandum praeviebat. — Ibid. fructu 10.

Rubus incombustus. — S. Vincent. Ferrerius in serm. *de Concept. B. V. M.*

Rubus igne non urens — Bernardin. de Bustis in *Officio Concept. B. M. V.*

Rubus ardens, divino semper fragrans amore. — Joan. Trith. lib. I. *De Mirac. B. V. M. in Urticeto*, cap. 6.

Rubus igne non ustus. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 13 *Coronae novae B. M.*

Rubus ardens et incombustus cui Dominus impressus. — Thom. de Villa Nova, conc. 2, *De Assumpt. B. M. V.*

Ruth, quae reliquit populum suum et domum patris sui, propter Noemi; quae interpretatur pulchra, id est, propter amorem spiritualis pulchritudinis, et ideo Booz, id est Christus, concupivit eam. — Richard. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. VI.

Ruth, videns vel festinans: vere videns in contemplatione, bene festinans in actione; videns nostram miseriam, festinans ad impendendam suam misericordiam. — D. Bonavent. in *Speculo B. M. V.* cap. 5.

Ruth nostra colligans in agro Ecclesiae spicas remanentes, fideliter sequens messorum vestigia, ut quod alii abjiciunt, ipsaumat, quae usque ad finem mundi fideles ad se congregabit. — Albert. Magn. in *Biblia Mariae* super lib. Ruth.

Ruth in paupertate. — Barth. de Pisis, lib. I, *De laud. SS. Virg.*, fructu 2.

Ruth Moabitis, quae oblita populum suum, et domum patris sui a sene Booz audire meruit: « Benedicta es, filia tu, a Domino, quia non es secuta juvenes pauperes, sed divites, plenam mercedem recipias a Domino Deo Israel, ad quem venisti, et sub cujus confugisti alas, » vere enim

Maria, non solum populum suum et domum patris sui, sed etiam totum mundum oblita, ad Deum Israel et alas ejus confugit, neque juvenes pau-

peres secuta est, sed ditissimum Antiquum dierum Sponsum habere meruit. Ruth. II et III, cap. — Robert. Bellarm. conc. 2 super *Missus est*.

LIBER DECIMUS SEXTUS.

NOMINA ET ELOGIA DEIPARÆ VIRGINIS MARIÆ, INCIPIENTIA A LITTERA S.

Elenchus nominum et elogiorum Deiparæ Virginis in hoc libro contentorum.

IN HOC LIBRO DEIPARA VIRGO MARIA DICITUR :

Saba : Sabbatum : Sacculus : Saccus : Sacellum : Sacerdos : Sacerdotissa : Sacerdotium : Sacrarium : Sacrificium : Sadoc : Sagena : Sagitta : Sal : Salamandra : Salathiel : Sale : Salem : Salinum : Salix : Salomon : Salvatio : Salvatrix : Salus : Salutare : Samaritana : Samius : Sanatio : Sanatrix : Sancta sanctorum : Sanctificatio : Sanctificatrix : Sanctitas : Sanctuarium : Sanguis : Sapientia : Sapphirus : Sara : Sardius : Sardonyx : Sarug : Satietas : Satisfactio : Saturnus : Saul : Scabellum : Scala : Scatebra : Scaturigo : Sceptrum : Schema : Schola : Scholaris : Scientia : Scopus : Scrinium : Scriba : Scriptura : Sculptura : Scutella : Scutum : Scyphus : Secretarium : Secretum : Securis : Securitas : Secutrix : Sedatrix : Sedes : Sella : Sellon : Sem : Semei : Semilunium : Semen : Semita : Sequestra : Seraphim : Serenitas : Serva : Servatrix : Servitrix : Seth : Setim : Siderites : Sidus : Sigillum : Signaculum : Signifera : Signum : Simeon : Simila : Similitudo : Simulacrum : Sinus : Sion : Siphon : Situla : Smaragdus : Soboles : Socia : Socrus : Sol : Solamen : Solatium : Solatrix : Solemnitas : Soliditas : Solitudo : Solium : Solsequium : Solum : Solutio : Solutrix : Soror : Sors : Species : Specillum : Specimen : Spectaculum : Speculum : Specus : Spes : Sphæra : Spica : Spiraculum : Spiritus : Splendor : Spoliatrix : Spongia : Sponsa : Sponsarium : Sponsio : Stabilimentum : Stabilitas : Stabulum : Stacte : Stagnum : Statua : Stella : Stemma : Sterilitas : Stilla : Stirps : Stola : Storax : Suavitas : Subdiacona : Subdiaconus : Subjectum : Subjugale : Sublevamen : Sublevatrix : Sublimitas : Subministratrix : Subsidiium : Substantia : Subventio : Subventrix : Sudarium : Suffitus : Suffugium : Suggestum : Suleus : Summa : Summitas : Sunamitis : Superatrix : Superhumerales : Superliminare : Suppeditatio : Suppeditatrix : Supplantatrix : Surculus : Susanna : Susceptio : Susceptrix : Suscitatrix : Sustentaculum : Sustentatio : Sustentatrix : Sylva : Symbolum : Symphonista.

SABA regina, quæ ingressa est Jerusalem supernam cum comitatu multo, quia cum fuit assumpta in cælum, ad æthereum thalamum ei obviam fuit ipsius Filius benedictus et angeli et sancti. — Idiota, *De B. V.* part. xiii, contempl. 10.

Saba regina, quæ interpretatur *conversio* vel *incensio*, quia beata Virgo peccatores convertit, et eorum affectus per charitatem incendit. — Ibid.

Saba regina, quæ regis adivit Salomonis regna, cujus sapientiam audivit in sacrario. — Rich. a S. Vict. *Expositione in Cantic. canticor.*, cap. 42.

Saba regina, quia sicut regina Saba tanta et talia regi Salomoni attulit aromata, quanta et qualia non sunt ultra visa in Jerusalem, similiter Regina nostra de cælo et gratia præveniente tales de mente protulit incarnando Dei Verbo affectiones, quales nulla sperare potuit, aut proferre creatura suo Creatori. — Petrus Cellensis serm. *de B. V. M.*

Saba regina, quia si Saba interpretatur *conversio* vel *incensio*, Maria peccatores convertit, et eorum affectus per charitatem incendit. — Rich. a S. Laur. *De laud. SS. V. M.* lib. vi.

Saba regina, quæ cum multo comitatu famulo-

rum ac sanctorum, imo et ipsius Filii sui, ingressa est in Jerusalem in die Assumptionis. III Reg. x. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super librum III Regum.

Saba regina, quæ pretiosa aromata, id est virtutum munera attulit in Jerusalem, id est ad Ecclesiam sanctam, unde mystice III Reg. x scriptum est: « Non sunt allata aromata tam multa, quam illa quæ dedit regina Saba regi Salomoni. » — D. Bernard. Senensis tom. III, serm. *de glorioso Nom. Mariæ*.

Saba regina, quæ pretiosa aromata, id est virtutum munera, attulit in Jerusalem, id est in Ecclesiam sanctam, et non sunt allata tam multa et pretiosa aromata sicut illa quæ dedit regina Saba Salomoni, id est Maria Filio Dei, mystice dicitur III Reg. x. — Bernardin. de Busto, serm. 2, *de Nominat. B. V. M.*

Saba regina, quæ pretiosa aromata, id est virtutum munera, attulit in Jerusalem: et non sunt allata tam multa et pretiosa aromata, quæ dedit regi, id est Filio Deo, Virgo Maria. — Maurit. de Villa Probata, serm. 50 *Coronæ novæ B. M.*

SABBATUM a Deo benedictum. — Jacob. de Voragine, serm. 2, pro Sabbat. post Ciner. qui est *De dignitate et pietate B. V. M.*

Sabbatum divinæ requiei. — Ibid.

Sabbatum, in quo complevit Deus opera gratiæ. — Ibid.

Sabbatum, in quo Deus universa refecit. — Ibid.

Sabbatum medium inter diem gaudiosum, id est Dominicam, et diem pœnosum, id est feriam sextam, quia mediatrix inter Deum et hominem. — Ibid.

SACCULUS pecuniæ, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 197.

SACCUS redemptionis, in quo Deus abscondit pretium humanæ redemptionis, Proverb. vii. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Proverbiorum.

SACELLUM divinum plurima luce coruscum. — S. Joan. Damasc. in *Can. sanctiss. Deiparæ V.*

Sacellum sancti Spiritus. — Honorius Augustod. in *Sigillo B. M. V.*

Sacellum Dei electum. — Jacob. Monach. orat. *de Nativit. B. V. M.*

SACERDOS pariter et altare, quæ quidem mensam ferens, dedit nobis cœlestem panem Christum in remissionem peccatorum. — D. Epiphan. in serm. *de laud. Virg.*

Sacerdos consilii arcani. — S. Andr. Cretensis orat. 2, in *Annuntiât. SS. V. M.*

Sacerdos Dei. — S. Joan. Damasc. orat. 4, *de Nativit. B. M. V.*

Sacerdos a Deo ordinata, quantum ad corporis Domini de ipsa formationem et dispensationem; communicavit enim nobis corpus Filii sui in cibum, et sanguinem suum in potum. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Proverb.

Sacerdos justitiæ, quæ proprio Filio suo non pepercit, Rom. viii; sed stabat juxta crucem, ut dicit Joan. xix, non solum ut dolorem Filii consideraret, sed ut salutem humani generis expectaret. — Idem in *Biblia Mariæ* super libr. Canticor.

Sacerdos spiritualis ob corporis Christi formationem, contrectationem et conjunctionem, et a culpis et pœnis per Filium suum absolutionem. — D. Anton. in *Summa* part. iv, tit. 15.

Sacerdos magna, secunda post Christum in sacerdotii sanctitate, secunda in templo et sacrificio, postquam adducuntur et inducuntur virgines omnes in templum regis. — Joan. Mauburn. in *Roseto exercit. spiritualium*, tit. 24.

Sacerdos summa post Christum. — Idem in *Rosario de præconiis B. V.*, membro. 5.

SACERDOTISSA justitiæ, quæ proprio Filio non pepercit, sed stabat juxta crucem Jesu, non, ut dicit beatus Ambrosius, ut mortem Filii aspiceret, non ut dolorem Filii consideraret, sed ut salutem humani generis expectaret, parata ipsa offerre Filium

Deo pro salvatione mundi. — D. Anton. in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 3.

SACERDOTIUM. — D. Bern. serm. 3, super *Salve Regina*.

SACRARIUM Spiritu sancto servatum. — D. Cyprianus in serm. *de Nativit. Christi*.

Sacrarium divinum. — D. Greg. Thaumaturgus, serm. 3, in *Annuntiât. B. V. M.*

Sacrarium penetrabile innocentiae. — S. Proclus in orat. 6, quæ est *de laud. B. V. M.*

Sacrarium Spiritus sancti. — D. Isidor. *De vita et morte sanctorum*, cap. 68.

Sacrarium Dei, quia omnes thesauri sapientiæ et scientiæ in ejus utero sunt reconditi: in quo et Verbum caro factum est, in quo habitat omnis plenitudo divinitatis. — S. Ildephons. serm. 1, *de Assumpt. B. M. V.*

Sacrarium Spiritus sancti. — Idem in libro *De virginitate S. V. M.*, cap. 10.

Sacrarium Dei animatum. — S. Jo. Damascenus in *Menais Græcorum* die 25 Martii.

Sacrarium sacratissimum virginitatis. — Idem in orat. 4, *de Nativit. B. M. V.*

Sacrarium purum virginitatis, in quod Spiritus sanctus descendens, effecit splendidum et sanctissimum tabernaculum Filii excelsi. — S. Joseph. Hymn. in *Mariâli*.

Sacrarium Domini speciale. — Idiota, *De B. M. V.* parte xvi, contemplat. 4.

Sacrarium Spiritus sancti. — Radulph. Ardens hom. 2, in *Nativit. B. M. V.*

Sacrarium, in quo Deus Dei Filius carnem suscepit. — D. Petr. Damian. serm. 1, *de Nativit. S. Joan. Baptistæ*.

Sacrarium plenitudinis totius divinitatis ad instar cœli. — Idem hom. in *Nativ. B. M. V.*

Sacrarium Spiritus sancti, — Idem in orat. *ad Deum Filium*.

Sacrarium regis, cujus honor judicium, pedum cujus est scabellum, sumptæ carnis indumentum. — D. Anselm. in *Psalterio B. V. M.*, part. ii.

Sacrarium Spiritus sancti, in quo et per quod Dei sapientia humanæ naturæ conjungi voluit et incorporari, et omnibus se pura mente confitentibus parcere et misereri. — Idem in libro sive tractatu *De Concept. S. V. M.*

Sacrarium universalis propitiationis. — Ibid.

Sacrarium omnium virtutum, gignendo Dominum virtutum, et regem gloriæ Christum. — Idem in Orat. *ad B. M. V.*

Sacrarium sanctorum Scripturarum. — Rupert. abbas lib. iv *Commentar. in Cant. cantic.*

Sacrarium Spiritus sancti illibatam. — Idem lib. ii *Comment. in Joannem*.

Sacrarium Spiritus sancti, in quo totus Deus novem mensibus habitans dignatus est homo fieri. — Idem lib. iii, *De divinis Officiis*, cap. 6.

Sacrarium Spiritus sancti. — S. Bernard. serm. 4, in *Assumpt. B. V. M.*

Sacrarium Spiritus sancti. — S. Petrus Maurit. Cluniae. lib. III *Epistolar.*, epist. ultima.

Sacrarium Spiritus sancti. — Nicolaus monachus in *Epist. de Concept. B. M. V. ad Petrum Cellensem.*

Sacrarium in quo Deus requievit. — Petr. Bles. serm. 38.

Sacrarium Spiritus sancti. — Ibid.

Sacrarium Spiritus sancti. — Cæsarius Cisterc. in *Hom. de Visitat. B. M. V.*

Sacrarium, in quo repositi fuerunt sacri libri, per scientiam utriusque Testamenti; ibi sacra vestimenta, quia vestita fuit et ornata virtutibus universis; vel quia sanctissima et mundissima humanitate vestivit Unigenitum Dei; ibi reliquiæ, scilicet beatissima membra Christi; ibi sacra vasa ministerii divini, est enim sacrarium locus templi in quo sacra reponuntur. — Richard. a S. Laur. *De laud. S. M. V.* lib. x.

Sacrarium Christi. — D. Bonavent. in *Psalterio B. M. V.*

Sacrarium Spiritus sancti. — Idem in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Sacrarium Spiritus sancti, quia concepit ex Spiritu sancto. — S. Thom. Aquin. in *Expos. Salut. ang.*

Sacrarium Dei. — B. Mechtild. lib. 1, *Gratiæ spiritualis*, cap. 45.

Sacrarium Spiritus sancti. — Joan. Hildesheimensis, cap. 15, *Defensorii ord. Carm.*

Sacrarium innocentiae. — Martinus de Magistris in *Exposit. super cant. Salve Regina.*

Sacrarium misericordiae. — Ibid.

Sacrarium Spiritus sancti. — D. Antoninus in *Summa*, part. IV, tit. 15, cap. 29.

Sacrarium amantissimum ac præelectissimum, quod Spiritus sanctus indesinenter inhabitavit atque possedit. — Dion. Carth. lib. II, *De prec. Mariæ*, art. 28.

Sacrarium familiarissimum Spiritus sancti. — Idem lib. II *De laud. SS. V.*, art. 26.

Sacrarium præstantissimum Paracleti adorandi. — Idem lib. II *De laud. SS. V.*, art. 9.

Sacrarium summum Spiritus sancti. — Idem lib. I *De laud. B. M. V.*, art. 11.

Sacrarium Spiritus sancti inviolatum. — Bernardin. de Bustis in *Mariali*, serm. 2. *de Coronat. B. M. V.*

Sacrarium Spiritus sancti Deo dicatum, ornatum bonis moribus, pace Christi (quæ homines angelos facit) refertum, intelligentiæ lumine coruscum, divina decorum gratia, interiori exteriorique puritate nitidum, nec ullius unquam mali conscium, et omni veneratione dignissimum. — Claud. Rap. Cœlestin. serm. 2, *de Concept. B. M. V.*

Sacrarium Domini. — D. Casimirus Poloniæ princeps in hymno *de B. V.*

Sacrarium unicum ac speciosissimum summæ

divinitatis. — Jo. Trith. *De mirac. B. M. V. prope Dittelb.* lib. 1, cap. 12.

Sacrarium Spiritus sancti. — Maurit. de Villa Probata serm. 8 *Coronæ novæ B. M. V.*

Sacrarium Domini. — Jo. Picus lib. III, in *Cantic.* cap. ultim.

Sacrarium Spiritus sancti. — Idem lib. II, in *Cantic.* cap. 15.

Sacrarium Spiritus sancti. — S. Tho. de Villa Nova in conc. II *de Assumpt. B. M. V.*

Sacrarium totius Trinitatis. — Idem serm. 1, *de Annuntiat. B. V. M.*

Sacrarium immaculatum Verbi Dei. — Ludov. Blosius in *Endologia 2 ad B. V. M.*

Sacrarium venerandum Spiritus sancti. — Idem in *Endologia 1 ad B. V. M.*

SACRIFICIUM clarissimum Deo oblatum. — S. German. Constant. orat. 1, in *Præsent. B. V. M.*

SADOC, aliorum justificatione. — Barthol. de Pisis lib. 1, *De laudib. S. V.*, fructu 4.

SAGENA angelorum manibus subtilissime contexta, per quam captus est Leviathan; per ipsam enim projectus est draco ille, et serpens antiquus, et ipsa contrivit caput ejus, et fecit confusionem in domo Nabuchodonosor. — Ernest. Prag. in *Mariali*, cap. 108.

Sagena vere aurea; nam si Nero Cæsar tantæ fuit, ut legitur, voluptatis, ut retibus aureis piscaretur: non est mirum si noster Imperator, qui imperat ventis et mari, piscari cum hac sagena delectatur. — Ibid.

Sagena Dei, quæ non sibi soli laborans, aut pro se sola, vel suis etiam domesticis, aut pro civitate sua, aut pro populo, aut pro regno sollicita existens, sed totum universum in suo concludens pectore, ipsius reparationem et renovationem charitate copiosissima impetravit. — Ibid.

Sagena Dei totum occupans, totum amplectens, totum ad litus trahere satagens, unde ipsa dicit Eccli. XXIV: « Gyrum cœli circuivi sola: » et per consequens quicquid cœli ambitu continetur, ergo et ipsum etiam infernum, qui in visceribus terræ esse creditur. — Ibid.

Sagena quæ, ducta in altum valde navicula cordis sui, ac omnibus desideriis animæ suæ in capturam laxatis, illum optimum piscem cepit, qui in craticula crucis assatus fuit, et ad nostras delicias diligentissime præparatus. — Ibid.

Sagena, quæ peccatores quosque, qui sunt membra diaboli, capere Christo non desinit, et usque ad futurum sæculum non desinet. — Ibid.

SAGITTA quæ Sponsum cœlestem vulneravit. — Hug. Carensis in cap. XXIV Eccli.

Sagitta electa, quæ caput iniquorum Julianum Apostatam interfecit. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 26.

Sagitta electa, quæ ipsum invulnerabilem Omnipotentis Filium vulneravit. — Ibid.

Sagitta Jonathæ, id est Christi, quæ nunquam

abiit retrorsum; nunquam enim tam durum invenit obstaculum, quod non facillime penetraverit. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 26.

Sagitta Christi electa, quia ejus virtus et operatio velocissime agitur, rectissime dirigitur, profundissime penetrat, nunquam reflectitur. — Ibid.

Sagitta contra serpentem antiquum. — Bernard. de Bustis in *Mariali*, serm. 2, de *Coronat. B. M. V.*
SAL terræ, a peccati putredine præservans. — Jacob. de Voragine serm. 6, de *Assumpt. B. V.*

Sal terræ, quod mundum insipidum condivit. — Ibid.

Sal optimum terræ, quod quamplurimos a peccati putredine præservavit, et insipidum mundum condivit. — Bernardin. de Bustis serm. 2, de *Assumpt. B. M. V.*

SALAMANDRA, quia sicut salamandra, ut dicit Isidorus, non modo in igne vivit, sed, ut glacies, ignem extinguere dicitur: ita beata Virgo in fornace succensa hujus mundi, quasi salamandra exstitit, quia non tantum ab igne illæsa fuit, sed et ipsum ignem libidinis in aliis exstinxit. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 81.

Salamandra, quia sicut salamandra in igne non corrumpitur aut comburitur, sed perficitur: sic Virgo benedicta in igne peccati originalis non fuit usta, aut combusta, sed perfectior effecta, et gratia repleta. — Jo. de Meppis, tract. *De Immaculata Concept.* pag. 86.

SALATHIEL, virginitate servata Filii editione. — Barth. de Pisis lib. 1 *De laud. SS. V.*, fructu 4.

SALE templi ascensione, et ibidem a parentibus demissione. — Barth. de Pisis, lib. 1 *De laud. SS. V.*, fructu 4.

SALEM civitas. Salem enim dicta est civitas Melchisedech, qui interpretatur *rex justitiæ*, vel *rex justus*, vel *rex pacis*, vel *rex pacificus*, et signat Christum: Salem vero interpretatur *pax*, vel *justitia*, aut *missi*, aut *perfecti*, aut *reddens*, aut *reddita*, aut *consummata perfecte* aut *consummatio perfectionis*, et designat Mariam. — Richard. a S. Laur. *De laud. SS. V.* lib. xi,

SALINUM: fuit enim vas aptum sali, id est, sapientiæ Dei recipiendæ. — Rich. a S. Laur. *De laud. SS. Virg.* lib. x.

SALIX, quia si salix habilis est vitibus vinciendis, ejusque folia olivæ foliis sunt similia, et semen haustum in poculo sterilitatem dicitur operari: Maria vincit, id est ligat vites, id est flexibiles paxillo sustentat, id est, Filio de quo dicit Pater *ms. xxi*: « Figma paxillum in loco fideli; » ejus folia, id est verba foliis olivæ sunt similia; nam misericorditer loquitur pro nobis bonum in conspectu Unigeniti sui; ejusque semen, id est Filius sua prædicatione multos steriles fecit a fructu carnali, alliciens eos ad propositum castitatis. — Rich. a S. Laur. *De laud. SS. V.* lib. xii.

Salix, sic dicta, eo quod celeriter saliat, id est

crescat, arbor infructuosa, prope aquas libenter crescens, frigida, gracilis, amara et flexibilis. Maria enim saliit celerrime, quia ante tota fuit sancta quam nata; fuit infructuosa, quoad propositum virginitatis; prope aquas gratiarum et donorum crevit; fuit frigida per castitatem, gracilis per humilitatem, amara per compassionem, flexibilis quoad Deum obedientia, quoad nos misericordia, quoad se humilitate perfecta. — Ibid.

Salix virens. — D. Bonavent. in *Psalterio minori B. M. V.*

SALMON corporis et animæ plena concordia et conjunctione. — Barthol. de Pisis, lib. 1 *De laud. SS. V.*, fructu 4.

SALVATIO totius mundi. — D. Ildephons. serm. 7 de *Assumpt. B. M. V.*

Salvatio fidelium. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Salvatio mundi. — Ibid.

Salvatio omnium hominum. — Ibid.

Salvatio humani generis. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 109.

SALVATRIX mundi. — Anonymus in *Canone ad sanctiss. Deiparam*, qui exstat in *Rituale Græcorum*, pag. 815.

Salvatrix mundi suo modo. — S. Jo. Damasc. in *Menæis Græcorum* die 15 Augusti.

Salvatrix nostra apud Deum omnipotentem. — S. Anselm. in orat. ad *B. M. V.*

Salvatrix generationis. — D. Bonavent. in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Salvatrix nostra. — Ibid.

Salvatrix perditorum. — Idem in *Psalterio B. M. V.*

Salvatrix omnium peccatorum. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 225.

Salvatrix mundi propter eminentiam, virtuositatem et meritum suæ compassionis, qua patienti Filio fidelissime et acerbissime condolendo excelenter promeruit, ut per ipsam, hoc est per preces ejus ac merita, virtus ac meritum passionis Christi communicetur hominibus. — Dion. Carth. *De laud. SS. Virg.* lib. ii, art. 23.

Salvatrix mundi, quia eum, qui orbem refecit, ipsa concepit, et edidit, lactavit et fovit. — Idem lib. ii *De præcon. B. M.*, art. 9.

Salvatrix nostra: si enim Paulo Christi ministro licuit dicere de Judæis, ut salvos faciam aliquos ex eis, quanto magis potentissimæ Matri Christi ascribitur quod sit eorum salvatrix, quibus indesinenter auxiliatur, pro quorum sollicitate salute, quorum est fidelissima advocata, affectuosissima Mater, reconciliatrix piissima, adiutrix et protectrix assidua? — Idem lib. ii *De laud. SS. V.*, art. 23.

Salvatrix orbis, non propter efficientiam, quoniam nec salutem, nec gratiam ipsa efficit, sed propter subventionem, quia gratiam felicitatem-

que nobis precatur atque procurat. — Idem lib. II *De præc. B. M. V.*, art. 9.

Salvatrix peccatorum. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 17 *Coronæ novæ B. M.*

Salus firma universorum Christianorum ad eam sincere et vere recurrentium. — D. Ephrem. in serm. *De laud. B. M. V.*

Salus mundi. — Ibid.

Salus omnium. — Ibid.

Salus maxima in quovis loco. — D. Greg. Nazianz. in *Tragœdia de Christo patiente.*

Salus nostri generis. — Ibid.

Salus animarum nostrarum. — Eutychianus in *Vita Theophili.*

Salus totius mundi. — Ibid.

Salus animarum nostrarum. — S. Andr. Cret. orat. 2, in *Annunt. sanctiss. V.*

Salus consummata animarum nostrarum. — Anonymus in *Euchologio*, seu *Rituale Græcor. in Canone pro pueris vita functis.*

Salus generis Christianorum. — Idem in *Euchologio*, seu *Rituale Græcorum in Officio aquæ benedictæ minori.*

Salus integra animarum. — Idem in *Euchologio*, seu *Rituale Græcorum in Officio communis supplicationis.*

Salus universorum. — Georg. Nicomed. orat. 3, *De Præsentat. B. M. V.*

Salus communis humani generis. — S. German. orat. in *Annuntiat. B. M. V.*

Salus indeficiens. — Idem orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Salus vere mundi. Idem orat. in *Annunt. B. M. V.*

Salus generis hominum. — Cosmas Hierosol. in *Theogoniam*, hymno 6.

Salus animarum nostrarum. — S. Joan. Damascen. in *Paracel. B. M. V.*

Salus certa confidentium in ea. — Ibid.

Salus credentium. — Idem in *Cantic. Græcorum*, sono 1.

Salus delinquentium. — Ibid.

Salus fidelium. — Idem in *Paracel. B. V.*

Salus humani generis. — Idem in *Carmine de Annuntiatione.*

Salus hominum salvans ex corruptione, et ad salutem reducens. — Idem in *Paracel. B. V.*

Salus in periculis. — Idem in *Cant. Græc.*, sono 1.

Salus nostra benevolentiae plenam consolationem nobis præbendo. — Idem in *Paracel. B. V.*

Salus nostra in tentationibus. — Ibid.

Salus omnium nostrum. — Idem in *Canticis ecclesiasticis Græcorum*, sono 2.

Salus perfecta animarum. — Idem in *Paracel. B. M. V.*

Salus secunda in tribulationibus. — Ibid.

Salus secunda, quæ genus hominum cœlificavit. — Ibid.

Salus vera mundi Creatorem pariendo. — Ibid.

Salus unica fidelium, divina felicitate cumulatisima. — Ibid.

Salus hominum. — S. Jo. Damasc. *Can. in Nativ. B. V.*

Salus perfecta animarum nostrarum. — Idem in *Octoech. Græcorum.*

Salus universorum. — Idem *Can. in S. Simeon. Stylitam.*

Salus omnium hominum. — Theodericus in *Vita S. Nicetæ.*

Salus Christianorum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Salus confugientium ad se. — Ibid.

Salus in omni loco et tempore invocanda. — Ibid.

Salus omnium fidelium. — Ibid.

Salus omnium hominum. — Ibid.

Salus omnium illorum qui eam verissimam Domini Genitricem agnoscunt. — Ibid.

Salus omnium mortalium. — Ibid.

Salus populi Christiani. — Ibid.

Salus unica omnium peccatorum. — Ibid.

Salus a Deo prædestinata, prophetarumque oralibus prænuntiata. — Nicetas David in homil. *De Nativ. B. M. V.*

Salus ægrotantium. — Joan. Geometra serm. in *Annuntiat. sanctiss. Dei Genitricis.*

Salus fecunditatis. — S. Anselm. in orat. *ad B. M. V.*

Salus indeficiens nobis proposita. — Euthymius *Encomio in adoration. venerandæ zonæ sanctiss. Deiparæ.*

Salus mundi. — Goffridus abb. in orat. *ad Matrem Domini.*

Salus unica credentium. — Petrus Diaconus serm. in *Assumpt. B. M. V.*

Salus orbis. — D. Bern. serm. sup. *Salve Regina.*

Salus mundi, quia omnium salus per ipsam facta est. — Rich. a S. Victore *Expositione in Cantic. canticorum*, cap. 26.

Salus certa. — Adam de Pers. in *Mariali* fragm. 2.

Salus ad se ex fide accurrentium. — Theod. Lascaris imperator in *Poem. B. M. V.*

Salus animarum nostrarum. — Idem in *Can. ad sanctiss. Deiparam V.*

Salus omnium fidelium. — Ibid.

Salus cordium. — D. Bonavent. in *Psalterio B. M. V.*

Salus ex Judæis. — Idem in *Psalterio minori B. M. V.*, quinquagena 2.

Salus hominum tutior. — Idem in *Laud. B. V. M.*

Salus invocantium. — Idem in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Salus nostra in Domino. — Ibid.

Salus orbis. — Idem in *Psalterio minori B. V. M.*, quinquagena 1.

Salus vera. — Idem in *Litaniis Psal. B. V. M.*

Salus æterna omnium pia ipsam voluntate lau-

dantium.—Philoth. in *Menæis Græc.*, die 16 Julii.

Salus mundi.—Ern. Prag. in *Marial.* cap. 66.

Salus tota mundi.—D. Birgitta lib. iv, *Revelat.*, cap. 75.

Salus nostra, per quam et cœlos inhabitamus, et paradysum recuperavimus.—Isidor. Thessalon. orat. *De B. M. V.*

Salus mundi.—Jo. Gers. in serm. *De Spiritu sancto.*

Salus desperanti.—D. Laurent. Justin. in lib. *De casto connubio Verbi et Animæ*, cap. 9.

Salus justorum.—Idem in *Triumphali Christi agone*, cap. 7.

Salus in periculis.—Joan. Palæonydorus lib. iii *Tripartiti fasciculi historiar. ord. Deip. Virg. Mariæ de Monte Carmelo*, cap. 7.

Salus mundi sævientis.—Bernardin. de Bustis in *Officio Concept. B. M. V.*

Salus tuta, et pacis origo.—Bapt. Mantuan. tom. ii, lib. i, *Parthen. Marianæ.*

Salus omnium.—Joan. Trith. lib. iii, *De miraculis B. V. M. in Urticeto.*

Salus viventium.—Idem lib. i, *De mirac. B. V. M. in Urticeto*, cap. 6.

Salus mundi.—Maurit. de Villa Probata serm. 3 *Coronæ novæ B. M.*

Salus mundi, quia omnium salutem, qua nihil Deo grātius, semper desideravit, quæsit et obtinuit, et quia per ipsam salus mundi facta est.—Dionysius Fab. tract. 1, *De Concept. B. M. V.*

Salus unica omnium electorum Dei.—Ibid.

Salus certa fidelium post Unigenitum suum.—Ludov. Blosius in *Endologia ad B. V.*

SALUTARE Dei, per quam sanctus Jacob jam morti proximus vitam sperabat eternam, dicens, Gen. xlix : 'Salutare tuum expectabo, Domine,' per eam enim ipse Deus, Rex noster, ante sæcula disposuit operari salutem in medio terræ.—Richard. a S. Laur. *De laud. Virg.* lib. ii.

SAMARIA, quia si Samaria interpretatur *custos Domini*, vel *conjunctio Domino*; Maria vere custodivit Dominum sibi; unde dicit, 'Tenui eum nec dimittam,' Cant. iii. Custodivit etiam se Domino dicens, Cant. ii : 'Dilectus meus mihi, et ego illi.' Item, Cant. vii : 'Ego dilecto meo, et ad me conversio ejus.' Ipsa etiam precibus suis conjungit nos Domino disjunctos prius ab eo per peccatum, si tamen pœnitentes, dimisso peccato, confugerimus ad eam.—Richard. a S. Laurent. *De laud. Virg.* serm. 12.

SAMARITANA, quæ potu fidei, specialius omni creatura, Deum potavit, quando respondit angelo : 'Ecce ancilla Domini, fiat mihi;' tunc enim ei dixit Christus, 'Da mihi bibere.' Joan. iv.—Rich. a S. Laur. *De laud. SS. Virg.* lib. iv.

SAMUS lapis albus, gravis atque frangibilis, quia purissima, candidissima, eunctisque ponderosa virtutibus, et facilis ad commiserationem omnem vertiginem, et mentis alienationem a suis pellens fide-

libus, antiquas sistens pœnitentium lacrymas, in oculis cordis, et bonarum cogitationum abortum prohibens, intellectus veram illustrationem exercitantibus se in contemplatione divini amoris præbens.—Jo. Trith. lib. i, *De miraculis B. V. in Urticeto*, cap. 7.

SANATIO manifesta ægritudinum eorum qui ad eam recurrunt.—Theodor. Lascaris imperator in *Can. ad SS. Deiparam V.*

*SANATRIX percussio*nis Evæ.—D. Augustin. serm. 17, *de Nativ. Dom.*, qui est 21 *De tempore.*

Sanatrix hominum, secundum animam et corpus, superans omnes in gratia sanitatum.—Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 151.

Sanatrix hominis in anima et in corpore, per benedictum fructum ventris sui.—D. Antoninus in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 19.

SANCTA SANCTORUM.—S. Andreas Cretensis can. in *Nativ. B. V. M.*

Sancta sanctorum, quæ Sanctum sanctorum nobis peperit sanctos omnes facientem Christum Redemptorem.—S. Joan. Dam. in *Cantic. Græcor.*, sono 1.

Sancta sanctorum, quæ sola concepit Deum incommutabilem.—Idem in *Canticis ecclesiasticis Græcorum*, sono 2.

Sancta sanctorum.—Hugo de S. Victore lib. iii *Erudition. theologicarum*, tit. 125.

Sancta sanctorum.—Rupert. abbas lib. vii et ult. *Commentar. in Cantic.*

Sancta sanctorum.—D. Bernard. serm. super *Salve Regina.*

Sancta sanctorum.—Arnold. Carnotensis tract. de illo verbo Domini, *Mulier, ecce filius tuus.*

Sancta sanctorum, quia summum Sacerdotem, qui dicitur Sanctus sanctorum, Dan. ix, solum in se suscepit: Sancta enim sanctorum locus erat templi secretior, ad quem nullius erat accessus nisi tantum sacerdotis.—Richard. a S. Laur. *De laud. sanctiss. Virg. M.* lib. x.

Sancta sanctorum non quidem tempore, sed dignitatis amplitudine prioribus Sanctis sanctorum excellentior.—Isidor. Thessalonie. in orat. *de Præsentat. B. M. V.*

Sancta sanctorum, in qua fuit pretiosus ille Thesaurus, Tabernaculum Dei, Thronus Dei atque Thalamus Dei.—D. Bernard. Senensis tom. iii, serm. *de Assumpt. B. M. V.*

SANCTIFICATIO.—D. Epiphan. lib. iii, *Adversus hæreses, hæresi 79.*

Sanctificatio in Sancta sanctorum nobis nata, per quam digni facti sumus regno cœlesti.—S. Jo. Chrysost. orat. *de Nativ. B. V.*

Sanctificatio.—S. Germ. Constant. orat. 1, in *Præsent. B. M. V.*

Sanctificatio rerum omnium.—S. Joan. Damasc. in orat. 1, *de Assumpt. B. M. V.*

Sanctificatio splendidissima.—Idem Can. in *An-nunt. Deip.*

Sanctificatio Dei. — Jacob. Monachus orat. de *Nativ. B. M. V.*

Sanctificatio immaculata. — Jacobus Monachus in *Mariali*, orat. 4.

Sanctificatio unica ad ejus susceptionem Sancta sanctorum apparata sunt. Idem in *Mariali*, orat. 2.

Sanctificatio nostra sola. — Ibid.

SANCTIFICATRIX mundi. — Paulus de Heredia in tractatu *De Conceptione B. M. V.*

SANCTITAS plenissima. — Origenes Hom. 1 in *diversos*.

Sanctitas nitens. — D. Anselmus in *Invocatione sanctiss. M. V.*

Sanctitas matronarum. — Albert. Mag. in *Postillis* super cap. 11 Luc.

SANCTUARIUM Deo præparatum. — S. Gregor. Thaumaturg. serm. 5, in *Annunt. B. M. V.*

Sanctuarium Spiritus sancti. — D. Hieronym. in libro *Adversus Helvidium*.

Sanctuarium Deo præparatum. S. Jo. Chrysost. Orat. de *Annunt. B. V. M.*

Sanctuarium totius sacerdotalis patriæ. — S. Andr. Cret. orat. 1, de *Dormit. B. V.*

Sanctuarium totius sacri cultus et sacrificii. — Idem orat. 1, de *Dormit. S. M. V.*

Sanctuarium. — Anonymus in *Menæis Græcorum*, die 50 Maii.

Sanctuarium pellucidum ab omni peccati communione liberum servatum. — S. Georg. Nicomed. orat. 1, de *Præsent. B. M. V.*

Sanctuarium, divinæ gloriæ præconiis celebratum. — S. Germ. Const. serm. in *Nativit. B. M. V.*

Sanctuarium manifestum. — Theophan. Nicænus Hymn. in *Annunt. S. Deiparæ V.*

Sanctuarium spiritale, quod Deus, qui in sanctis requiescit, peperit. — S. Jos. Hym. in *Mariæ*.

Sanctuarium Dei. — Arnoldus Carnotensis tractat. de illis verbis Domini: *Mulier, ecce filius tuus*.

Sanctuarium ad ejus limen alis submissis per humilitatem, et capite ad collum retorto per continuam devotionem prædicantes gloriam Dei, et venerantes scabellum divinitatis adorare debemus, quoniam sanctum est. — Petrus Cellensis, serm. 2, in *Annunt.*

Sanctuarium, quod si non sufficimus penetrare, tamen prosternimur adorare, et tanquam sanctas reliquias tangere. — Idem serm. 6, de *Assumpt. B. V.*

Sanctuarium Domini speciale, de quo ipse dicit, Levit. xxvi: « Pavete ad sanctuarium meum. » — Richard. a SS. Laur. *De laud. S. Virg.* lib. 11.

Sanctuarium Dei. — D. Anton. de Padua serm. 11, in Sabbato Dominic. 11 Quadragesimæ *De Transfiguratione Domini de B. V.*

Sanctuarium a Deo honoratum. — Jacobus Monachus in *Mariæ*, oratione 4.

Sanctuarium Dei. — Idem in *Mariæ*, orat. 6.

Sanctuarium humanis consiliis nequaquam deserviens. — Idem in *Mariæ*, orat. 4.

Sanctuarium sanctuarii, dignissimum continens in se sanctuarium corporis Christi. — Ern. Prag. in *Mariæ*, cap. 117.

Sanctuarium, in quo Deus et Dei Filius carnem suscepit. — D. Bernard. Sermon. de *Privilegiis S. Joannis Baptistæ*.

Sanctuarium, in quo reposita est arca thesaurorum omnium, scilicet ipse Filius Dei, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ Dei absconditi. — Bernardin. de Bustis, serm. 6, de *Annunt. B. M. V.*

Sanctuarium speciale Domini. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 26 *Coronæ novæ B. M. V.*

Sanctuarium Spiritus sancti. — Joan. Picus lib. 111, in *Cantic.*, cap. 14.

Sanctuarium Dei. — S. Thom. de Villanova in conc. 5, de *Nativ. B. M. V.*

SANGUIS cordis Christi; sicut enim sanguine vivificantur et roborantur omnia membra corporis, sic per Mariam omnes vivificantur a peccato, et fructuosiores fiunt ad Deum. — D. Birgitta, lib. iv *Revelation.*, cap. 10.

SAPIENTIA emphaticæ. — Richard. a S. Laur. *De laud. S. Virg.* lib. 11.

Sapientia, filiis suis vitam inspirans gratiæ et gloriæ, Ecclesiastici iv. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ*, super librum Ecclesiastici.

Sapientia, in qua nulla fuit ignorantia secretorum. — Idem super *Missus est*, cap. 96.

Sapientia, justum deducens per vias rectas, et ostendens illi regnum Dei. — Idem serm. 1, in *Nativ. B. M. V.*

Sapientia mater omnium. — Idem in *Bibl. Mariæ* super libr. Sapientiæ.

Sapientia, quæ non invenitur in terra suaviter viventium, Job xxviii. — Ern. Prag. in *Mariæ*, cap. 60.

Sapientia, quam Dei sapientia Jesus Christus super salutem et omnem pulchritudinem dilexit. — Idem in *Mariæ*, cap. 1.

Sapientia per emphaticam locutionem. — Joan. Person. tract. 9 super *Magnificat*.

Sapientia totius orbis — Paulus de Hered. in tractat. *De Concept. B. M. V.*

Sapientia mundi, ejus amore creavit Deus cælum et terram. Non solum autem totus mundus amore beatissimæ Virginis a Deo conditus est, sed etiam sustentatur; mundus enim ipse, ob nostras pravas actiones, nullo pacto consistere posset, nisi ipsa gloriosa Virgo cum sua misericordia et clementia pro nobis orando sustineret. — Petrus Galat. lib. vii, *De arcanis*, cap. 2.

SAPPHIRUS inæstimabilis claritatis. — Albertus Magn. serm. in *Conversione S. Pauli apost.*

Sapphirus, quia si sapphirus gemma corpus et membra integra vegetatione conservat, ardorem interiorem refrigerat, tollit et ex oculis et ex fronte dolores, medetur et linguæ ulcera, fugat et

sedat et illum morbum horribilem qui vulgo dicitur: *Noli me tangere*, optimusque est contra fraudes et invidiam et contra terrores, de Maria dicitur Sap. vii: « Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa. » — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 42.

Sapphirus, in cujus visceribus operatione Spiritus sancti generatus est rubinus, sive carbunculus, scilicet Dominus noster Jesus Christus. — Bernard. de Bust. serm. 1, de *nominat. B. M. V.*

Sapphirus, super pulchritudinem sapphiri speciosissima, amatoris sui spirituale corpus vegetans, ardorem cupidinis illicitæ fugans, castitatis donum conferens precantibus, sudorem restringens putridum in peccatis, frontis interni hominis dolorem mitigans, sordes oculorum cordialium purgans ventris, conscientiae torsiones poenitentium sanans, anthraces solo tactu liberans, pium mitemque reddens atque pacificum, in bonis operibus faciens devotum, et servans hominem a fraudibus, dolis ac terroribus dæmonum immunem semper et illæsum. Et sicut sapphirus gemma gemmarum sua pulchritudine ac virtute mirabili ante omnes pretiosos excellit lapides: sic beatissima Dei Genitrix Virgo Maria dignitate, meritis atque virtutibus, universos cives longe superat cælestes. — Joan. Trithem. lib. 1 *De mirac. B. M. V. in Urticeto*, cap. 7.

Sapphirus, tristes fidelium mentes latificans. — Idem, lib. 1 *De mirac. B. M. V. in Urtic.* cap. 6.

Sapphirus spiritualiter; quia sicut sapphirus est super omnes gemmas, sic ipsa super omnes puras creaturas; sicut sapphirus Apollini, ita ipsa Deo est consecrata; sicut sapphirus regis digito convenit, sic ipsa Dei Filio cælesti regi conveniens Mater fuit. — Maur. de Villa Probata, serm. 50, *Coronæ novæ B. M. V.*

Sapphirus, non solum ob gloriam, sed ob omnimodam puritatem, quia sicut sapphirus, licet elemento terrestri opaco et obscuro originem habeat, a sui tamen principio diaphanus et clarus est: ita immaculata Mater Messiae, etsi a parentibus peccato obnoxiiis prodierit, a sui tamen initio clarissima, et absque originalis peccati macula fuit. — Petr. Pal. lib. vii, *De arcanis*, cap. 18.

SARA, quæ nos peperit, Isa. li: nam in illo nobis Mater facta est, qui nos fratres vocare non confunditur, ut ibi narrabo nomen tuum fratribus meis. — Garnerius Lingon. serm. 2, in *Purific. B. V. M.*

SARA, quæ princeps interpretatur: obtinuit enim principatum sui, principatum mundi et principatum cæli; principatum quidem sui, quia voluptatibus non consensit; principatum mundi, quia eam mundi vanitas non seduxit; principatum cæli, quia ad Filii dexteram super choros angelorum jam ascendit. — Ibid.

SARA, quia miscuit tria sata farinæ, Gen. xviii, divinitatem scilicet, animam et carnem. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V.*, lib. 1.

SARA a Deo Patre visitata, quæ concepit et pe-

perit Isaac, id est, Christum risum nostrum et gaudium. — Hugo Carensis in cap. xxi Genesis.

SARA nostra charissima. — D. Bonavent. in *Speculo B. V. M.*, cap. 6.

SARA princeps, lactans Filium magno Patriarchæ Patri, multarum gentium, quem peperit ei, ad virtutem ejus demonstrandam jam seni in fine mundi. Non enim datur hoc naturæ, quod uber arens, non infusum semine viri, lac ministret ubertim Filio nascenti. — Albert. Magn. in *Postillis*, super cap. xi Lucæ.

SARA, quæ tria sata farinæ miscuit, quando Christum existentem in tribus substantiis de suis visceribus generavit, Gen. xviii. — Jacob. de Voragine in *Mariali*, serm. 4 F.

SARA, quæ interpretatur princeps vel carbo; carbo, quia intangibilis, princeps, quia Domina et Imperatrix, ista commiscuit tria sata similæ, quia omnes electos de tribus filiis Noe in unum corpus Ecclesiæ congregari procuravit, vel tria sata similæ commiscuit, quia tres naturas, sive substantias in una persona Christi, tanquam in uno pane, causaliter univit. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 104.

SARA, per contemptum peccatorum. — Barth. de Pisis, lib. 1, *De laud. B. M. V. fructu* 2.

SARA Tobiae in exercitio. — Ibid.

SARA princeps, quæ verum genuit Isaac, id est Filium Dei, in cujus semine benedicentur omnes gentes; per quem omnis creatura principatum habuit. — D. Bernard. Senensis, t. III, serm. 3, *De glorioso nomine Mariæ*.

SARA, quæ tria sata farinæ commiscuit, quando Christum existentem in tribus substantiis de suis visceribus generavit. — Bernard. de Bust. serm. 3, *de Nativ. B. M. V.*

SARA nostra, cui Abraham, id est Deus, dixit, Gen. xviii: « Accelera, tria sata farinæ commisce, et fac subcinericios panes. » Tunc enim tria sata farinæ commiscuit, quando Christum existentem in tribus substantiis, nempe anima, corpore et divinitate, de suis visceribus generavit. — Petrus Bardus, serm. 5, *De Concept. B. M. V.*

SARDIUS, quia si sardius gemma fluxum sanguinis restringit, Maria fluxum peccati cohibet; unde « qui audit me, non confundetur; et « qui operantur in me, non peccabunt. » Eccli. xxiv. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 42.

SARDIUS lapis inter ardentes gemmas coloris rubei computatus, spirituales augens divitias, dæmonum a dormientibus horrendas somniorum reprimens larvas, hilaritatem inducens, acuens ingenium, inimicos vincens et stringens sanguinis fluxum. — Jo. Trithem. lib. 1, *De miraculis B. M. V. in Urticeto*, cap. 7.

SARDONIX, quia si sardonix gemma compescit lites, Maria super omnia detestatur eum qui suscitatur inter fratres discordias, Prov. vi. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 42.

SAREPHTANA mulier, quæ etiam modo vati Eliæ in filiis præbens refocillamen et hospitium, cui et jugiter Eliæ successio perfecunda Patris verba devotione fervida replicabit : « Da mihi filium tuum, III Reg. xvii. » — Arnold. Bost., cap. 1, § 1, lib. *De patron. et patrocin. Deipar. Virg. in Carmel. ordin.*

SARUG, recta morum regulatione. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. SS. Virg.*, fructu 4.

SATIETAS congregationum sanctarum.—Adam de Persenia in serm. *De Assumpt. B. M. V.*

SATISFACTIO nostra digna, coram largitore cunctorum bonorum. — D. Bernard. Senens. tom. I, serm. 61.

Satisfactio nostra digna coram largitore omnium bonorum. — Maurif. de Villa Probata, serm. 2, *Coronæ novæ B. M.*

SATURNUS spiritualiter. — Bernardin. de Bustis serm. 2, *De Assumpt. B. V. M.*

SAUL ab humero, et sursum sanctis supereminens universis. I Reg. x. — Richard. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V. lib. iv.*

SCABELLUM, de quo dicitur in Psal. xlviii : « Adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctus est. » — Ibid. lib. x.

Scabellum, in quo pedes Domini steterunt. Sicut enim Christi divinitas designatur per caput, unde I Cor. xi : « Caput Christi Deus, » sic et ejus humanitas, in qua venit ad nos, sicut pedibus ambulatur, designatur per pedes. — Ibid.

Scabellum, quia sicut in scabello quiescunt pedes, ita Christus, Deus et homo, requievit in utero Matris suæ, sine motu et strepitu contrario. — Ibid.

Scabellum, quod adoraverunt tres Magi. Matth. ii, adorantes Filium sedentem in gremio Matris suæ. — Ibid.

Scabellum pedum Dei, per Filii Dei susceptionem. — Bernardin. de Bustis serm. 2, *De Assumpt. B. V. M.*

SCALA, quam Jacob vidit ad cœlos pertingentem, Gen. xxviii.—D. Athanas. orat. in *Domini Occursum*, seu in *Purific. B. V. M.*

Scala cœlestis, per quam Deus descendit ad terras, ut per ipsam homines ascendere mereantur ad cœlos. — D. August. serm. 11, *De Nativ. Domini*, qui est 18 *De tempore*.

Scala cœlestis, quia per ipsam Deus descendit ad terras, ut per ipsam homines ascendere mereantur ad cœlos : ipsis enim licebit ascendere illuc, qui Deum crediderint ad terras per Virginem Mariam descendisse.—D. Fulgent. serm. *De laud. SS. Virg. Mariæ ex partu Salvatoris*.

Scala cœlestis, in quam gloria cœlestis descendit ad inferiora, quatenus humilitas ad cœli subveheretur altiora. — D. Eleuther. serm. in *festo Annunt. B. V. M.*

Scala cœlestis, per quam descendit Deus. — S. Andr. Cretens. orat. 2, in *Annunt. SS. V. M.*

Scala intellectualis, per quam descendit Deus,

nostraque forma assumpta eandem in cœlos reduxit. — Idem, Can. in *partum B. V. M.*

Scala, quam vidit Jacob, qui in divinis erat initiatus, in qua vidit angelos Dei ascendentes et descendentes, quicumque is esset ascensus et descensus. — Idem, orat. 5, *De Dormit. B. M. V.*

Scala in cœlum porrecta. — Anastas. Antioch. orat. 2, in *Annunt. B. M. V.*

Scala Jacob. — Anonym. in *Euchologio*, sen *Rituali Græcorum in Canone funereo pro mulieribus defunctis*.

Scala sublimis, et ad cœlum usque porrecta, per quam Christus descendit, cumque mortalibus in exilium pulsus agere vitam incepit. — Idem in *Menæis Græcorum* die 4 Januarii.

Scala, quæ in cœlum provehere queat.—S. German. Const. orat. 3, *De Assumpt. B. M. V.*

Scala a Deo sustentata, summo patriarchæ Jacob jucundissime ostensa. — Idem, orat. 1, in *Præsent. B. M. V.*

Scala celsissima, cujus caput ad cœlos usque pertingebat, ea nempe, quæ illie sunt bona, considerans attentius, atque contemplans : ima sui parte terræ innixa substantiæ suæ, videlicet, pondere deorsum trahente. — Idem, orat. in *Annunt. B. M. V.*

Scala Jacob. — Idem, serm. in *Nativ. B. M. V.*

Scala animata, per quam Excelsissimus omnium descendens in terra apparuit, et cum hominibus conversatus est : quæ mortem quasi scalam usurpans, ex terra in cœlum in sua Assumptione gradum fecit.—S. Joan. Damasc. orat. 3, *De Assumpt. B. M. V.*

Scala cœlestis Basilicæ. — Idem, in *Cantic. Græcorum*, sono 1.

Scala cœli.—Idem, orat. 2, *De Assumpt. B. M. V.*

Scala descensus Dei.—Idem, orat. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Scala Jacob, per quam, qui super terram exaltatur, visus est et conversatus cum hominibus, ut voluit laudabilis patrum Deus, atque supergloriosus. — Idem, in *Cantic. Græcorum*, sono 1.

Scala Jacob : ut enim Jacob per extremas scalæ partes cœlum cum terra copulatum, et angelos per eam descendentes et ascendentes, necnon eum, qui vere fortis et insuperabili robore præditus est, typice secum decertantem vidit : eodem quoque modo beata Virgo mediatrix munere perfuncta, Deique ad nos descensus effecta scala (per quam ille infirmam nostram massam assumpsit, sibi que ipsi conjunxit ac copulavit, atque hominem mente videntem Deum effecit), ea quæ inter se dirempta erant, in unum coegit. Hinc angeli quidem ad eam descenderunt, ut videlicet Domino ac Deo inservirent, homines autem angelica vitæ ratione usi, in cœlum sublimes rapiuntur. — Idem in orat. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Scala, per quam e terra in cœlum, et ab interitu ascendimus ad vitam.—Idem in *Menæis Græcorum* die 27 Januarii.

Scala spiritualis in terra firmata ob ortum quem habuit ex terra; sed capite pertinens ad cælum. — Idem, orat. 1, *De Nativ. B. M. V.*

Scala viva, quam illud rerum omnium Artifex Dei Verbum sibi ipsi condidit, cujus ima pars in terra firmata est, summa autem ad cælos usque porrigitur, in qua Deus requievit; cujus locum Jacob conspexit; per quam Deus sine ulla migratione descendens, vel, ut rectius loquar, indulgenter se demittens, in terra visus est, et cum hominibus conversatus est. — Ibid.

Scala cælestis hominibus a Deo facta, per quam Dei Verbum ad nos descendit. — S. Jo. Damascen. Can. in *S. Julianum*.

Scala cælestis, per quam Dei Verbum descendit in terram. — Idem in *Octoech. Græcor.*

Scala intellectualis digna Deo. — Idem, Can. in *Nativit. B. M. V.*

Scala, per quam ad nos descendit Altissimus ad corruptam naturam corrigendam. — Idem in *Octoech. Græcor.*

Scala, per quam a terra ascendimus in cælum, et a corruptione ad vitam. — Idem in *Can. S. Deip.*

Scala ad cælum usque sublimis a Jacob visa in spiritu, per quam Dominus descendit, atque homines ad magnam divinæ scientiæ celsitudinem evexit. — S. Joseph. Hymn. in *Mariati*.

Scala cælestis a terra ad cælum pertingens, per quam Deus Verbum cum hominibus conversatus est. — Ibid.

Scala Dei, per quam feliciter, imo felicissime ascenditur. — Ibid.

Scala Jacob, quæ nos in profundum malorum delapsos ac perditos ad cælestem altitudinem sublevavit. — Ibid.

Scala illa, quæ ad cælum pertinebat, et in qua Deus innitebatur, homines reddens cælestes. — Ibid.

Scala in excelsum terrigenas deducens. — Ibid.

Scala, in qua innixus fuit Deus, e terra ad cælum exaltans eos qui cum orthodoxa fide clamant assidue: « Benedicite opera Domini Dominum, » Dan. III. — Ibid.

Scala nostra stabilitas atque immobilis. — Ibid.

Scala, per quam quidem supersubstantialis descendit in terram, nos vero in excelsum traduxit. — Ibid.

Scala, quæ omnes per gratiam in altum extollit a terra. — Ibid.

Scala, quam contemplatus est Jacob, per quam omnes in cælum ascendimus. — Ibid.

Scala in cælum subvehens. — Photius Constant. orat. in *B. M. Nativit.*

Scala ad cælum ascendentium. — Joan. episc. Aretinus in tractatu *De Dormit. S. V. M.*

Scala cælestis tangens cælum, et per suas sanctissimas orationes hauriens aquam vivam superius de fonte vitæ, qui apud Deum est, et inde re-

fundens inferius misericorditer nobis miseris. — Idiota, *De B. M. V.* part. XIV, contemplat. 35.

Scala, cui innixus fuit Dominus in Incarnatione. — Ibid.

Scala Jacob, per cujus preces et intercessiones piissimas, merita et exempla angeli ascendunt contemplando, et descendunt strenue operando. — Ibid.

Scala Jacob, per quam ascenderunt et descenderunt angeli, quando angelus descendit ad eam visitandum et nova nuntiandum, vel quando angeli sancta desideria, sanctas orationes, et pias locutiones Domino nuntiarunt, quod est officium angelorum. — Ibid.

Scala Jacob, quam Dominus ei innixus tenet per gratiam illis qui eam in præsentī imitantur, ne a servitio vel dilectione ipsius impulsu vel tentatione aliqua corruant. — Ibid.

Scala Jacob, quia sicut scala Jacob stans super terram tangebatur cælum; sic beata Virgine mediante terrena cælestibus uniuntur. — Ibid.

Scala quam vidit Jacob, quæ stabat super terram, et cacumen ejus tangebatur cælos, et angeli descendebant et ascendebant per eam, et Deus erat innixus super scalam. Hujus enim pes scalæ fuit paupertas, quia beata Virgo contempsit omnia carnalia et mundana; cacumen fuit excelsa contemplatio usque ad cælum, non solum aereum, sed etiam sidereum, et empyreum, scilicet usque ad sedentem in throno divinæ Majestatis; latera fuerunt virginitas et maternitas, quæ non facerent scalam, nisi conjungerentur scalones, sive gradus, qui fuerunt fides, spes, charitas, puritas, voti firmitas, humilitas, obedientia, prudentia, modestia, misericordia, compassio, pietas, benignitas et cæteræ virtutes. Unde sicut mediante scala de alto descenditur ad imum, et ab imo ascenditur ad summum; sic beata Virgine mediante Dei Filii descendit ad nos illectus humilitate ejus, et per eam nos misericorditer ascendimus in cælum, qui per Evam cecideramus in infernum hujus mundi. — Ibid.

Scala, quia sicut ascendentes tenent scalam manibus et pedibus, sic nos tenere debemus beatam Virginem pedibus, id est affectibus, ut eam diligamus; et manibus, id est operibus; ut quando vixerimus, operemur ei placita, et per eam scalam ascendamus in cælum, ibique maneamus in æternum. — Ibid.

Scala mortalibus, qua ad cælos scandant. — Leo imperator in orat. *De Assumpt. B. M. V.*

Scala, per quam Deus quidem descendit, et ascendit homo, incipiens a terrenis, et cælestia attingens. — Jo. Geom. serm. in *Annunt. SS. Dei Genitricis*.

Scala polum penetrans, et sidera tangens, quæ Deum nobis nosque Deo reparat. — Idem in *B. M. V. hymn. 1.*

Scala cælum terris jungens, ima supernis. — D. Petr. Dam. in carminib. *De Assumpt. B. M. V.*

Scala Dei. — Petrus Damianus *ibid.*

Scala cœlestis, per quam supremus Rex humiliatus ad ima descendit, et homo, qui prostratus jacebat, ad superna exaltatus ascendit. — Idem in *hom. Nativ. B. V. M.*

Scala cœlestis, per quam descendit ipse Deus. — D. Anselm. in hymno 2 *S. Dei Genitricis.*

Scala cœli. — Idem in *Med. B. V.*

Scala Jacob uniens terrena cœlestibus. — Hugo de S. Vict. lib. iv, *Erudit. theologicar.* II, tit. 134.

Scala Jacob. — D. Bern. in orat. *de B. Maria*, cujus initium *Ave Maria.*

Scala peccatorum. — Idem, serm. in *Nativ. S. V. De aqueductu.*

Scala cœli. — Petr. Bles., serm. 38.

Scala angelorum. — Adam de Pers., in *Mariali*, fragm. 3.

Scala spiritualis, a terra in cœlum pertingens. — Theod. Lascaris imperat. in *Can. ad SS. Deip. V.*

Scala, cujus latera, sibi opposita, virginitas et maternitas; quæ non facerent scalam nisi jungerentur. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. Virg.* lib. x.

Scala Jacob, cui Dominus innixus visus est, quia juvat servientes Matri suæ, et ipsius amatores Filius Dei; contemptores vero ejus et parvi pendentes servitium ejus, permittit prius cadere in peccatum, deinde in infernum. — *Ibid.*

Scala Jacob, Gen. xxviii, quæ non ostenditur nisi in somnis, quia oportet animam sopitam esse a curis sæcularibus, et occupationibus exterioribus, quæ videre appetit, id est, intelligere dignitatem et altitudinem Mariæ, nec ostenditur ejus excellentia, nisi luctantibus contra vitia et peccata, quæ designantur per Jacob. — *Ibid.*

Scala Jacob, per quam angeli ascendunt et descendunt. Angeli enim descendebant ad Mariam visitandam, et ascendebant sancta ejus desideria, sanctas orationes, et pias lacrymas Domino nuntiantes, quod est officium angelorum. — *Ibid.*

Scala Jacob, per quam ascendunt et descendunt angeli, id est, viri qui angelos imitantur in illis virtutibus quæ angelis attribuuntur: hi enim per hanc scalam, id est, per preces Mariæ, merita et exempla, ascendunt contemplando; descendunt strenue operando; et qui imitantur eam in præsentī, in morte incurrunt in amplexus Domini, qui videbatur innixus scalæ, quasi tenens eis scalam per gratiam, ne a servitio vel dilectione Mariæ, tentatione aliqua vel impulsu corruerent. — *Ibid.*

Scala Jacob, per quam descendunt angeli, quasi parati ad manu eos trahere, qui optarent ascendere per hanc scalam, et succurrere imbecillitati eorum. — *Ibid.*

Scala Jacob, quæ stare dicitur super terram, et cacumen ejus tangere cœlum, quia, mediante Maria, terrena cœlestibus uniuntur, sicut scala illa quodammodo cœlum terræ conjungere videbatur. — *Ibid.*

Scala innixa super dilectum suum per fidem, quia credere non est nisi firmiter inniti veritati. — *Ibid.*

Scala, per quam qui vult ascendere, debet se appendere manibus, pedibus et genibus; pedibus, id est, affectibus, ut ipsam diligat, ita quod ex redundantia illius dilectionis resonet in ore ejus gratiarum actio et vox laudis; manibus, ut quandiu vivit, ad honorem ipsius Virginis omni instantia operetur, quicquid beatæ Virgini crediderit complacere; genibus, ut ante ipsius imagines sive altaria, et cum recitatur nomen ejus, humiliter ea flectat. — *Ibid.*

Scala, quia sicut mediante scala ab alto descenditur ad imum et ab imo conscenditur ad summum, ita, Maria mediante, descendit Filius Dei ad nos, et per ipsam nos conscendimus in cœlum, qui per Evam cecidimus in miseriam hujus mundi. — *Ibid.*

Scala animæ ad regnum cœlorum. — D. Bonavent. in *Psalterio B. M. V.*

Scala cœlica, per quam patet ascensus ad æterna. — Idem in libro *De hierarchia ecclesiastic.* part. iv, circa finem.

Scala, per quam angeli ascendunt, id est qui angelicam vitam ducunt. — *Ibid.*

Scala, per quam descendit Angelus magni consilii, ut nostram assumeret infirmitatem. — *Ibid.*

Scala, quæ a Jacob est visa in somnis, quia Mariæ præsentia prævisa est multipliciter a prophetis. — *Ibid.*

Scala regni cœlestis et gloriæ. — Idem in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Scala tangens cœlum. — Idem in *Psalterio minori B. M. V.*, quinquagena 1.

Scala ascensionis, de culpa ad gratiam, de mundo ad cœlum. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super librum Genesis.

Scala cœlestis, per quam Deus ad nos descendit, quæ licet esset in terra corpore, tamen cacumen mentis ejus cœlum tangebatur corde et amore; quæ angelos pro nobis ad Deum mittit, et ad nos venire facit; cui Dominus innixus fuit, quando in ejus utero fuit incorporatus, Gen. viii. — Jacob. de Voragine in *Mariali*, serm. 6, P.

Scala cœlestis, per quam Christus descendit ad terras. — Ægidius Column. ex *Expositione in Salut. angelic.*

Scala a Deo erecta, quæ a moestitia ad læta gaudia, atque a terra in cœlum nos transmittit. — Jacobus Monachus orat. *de Nativ. B. V.*

Scala, per quam cœlestium virtutum Rex ad infimum nostrum incolatum descendit. — *Ibid.*

Scala a Deo fulta et firmata, ab animi consternatione ad alacritatem, et a terra ad cœlum nos transferens. — Jacob. Monachus in *Mariali*, orat. 2.

Scala, per quam Rex virtutum cœlestium ad profundissimum incolatum nostrum descendit. — *Ibid.*

Scala, per quam descendit Unigenitus Dei, cum

venit ad nos. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 107.

Scala nostra ad Filium. — Emmanuel. Pal. imperator in orat. *de Dormit. sanctiss. V. M.*

Scala ad cælum, subventionem. — Bartholom. de Pisis, lib. 1 *De laud. Virg.*, fructu 8.

Scala cælum adeuntium. — Idem, lib. 1 *De laud. sanctiss. V.*, fructu 2.

Scala sanctis et justis, ut cælum ascendant. — Idem lib. 1 *De laud. S. V.*, fructu 10.

Scala paradisi. — D. Laur. Justin. in serm. *de Annunt. B. M. V.*

Scala Jacob, cujus summitas cælum tangit, et per consequens ad ipsum ducit: in qua descendunt angeli et ascendant, quia per ipsam descendunt angelici spiritus ad nostram protectionem, atque per ipsam ascendent homines sancti ad gloriæ cœli suspensionem. — D. Bernardus Senensis tom. III, serm. 1, *De glorioso nomine Mariæ.*

Scala omnium virtuosorum. — Joan. Mauburnus in Rosario *De gloria S. V.*, membro 6.

Scala Jacob florida. — Arnold. Bostius in prologo libri *De Patrono et Patrocinio Deip. Virg. in dicatum sibi Carmeli ord.*

Scala peccatorum. — Thom. a Kempis in *Soliloquiis*, cap. 24.

Scala peccatorum, singulis ad se confugientibus sinum apiens misericordiæ in sublevamen suæ miseræ. — Antonius Pocq. serm. 2, *de Concept. B. M. V.*

Scala cœli, per quam ad nos Deus descendit. — Bernardin. de Bustis serm. 5, *De nominat. B. M.*

Scala Jacob ad cælum pertingens. — Idem serm. 1, *de Nativ. B. M. V.*

Scala paradisi. — Idem in *Mariali*, serm. 6, *De Concept. B. M. V.*

Scala, per quam angeli ad nostram protectionem descendunt, et gratiæ divinæ nobis dantur. — Idem serm. 2, *de assimilat. B. M.*

Scala, per quam ad cælum scandere possumus. — Ibid.

Scala, per quam Filius Dei ad nos descendit. — Ibid.

Scala, per quam in cælum ascenditur. — Idem in *Mariali*, serm. 2, *de Coronat. B. M.*

Scala sanctis et justis, ut cælum ascendant. — Idem serm. 3, *de Nativ. B. M.*

Scala alba, visa a divo Francisco, a qua peccator non cadit. — Mauritis de Villa Probata serm. 30, *Coronæ novæ B. M.*

Scala, per quam angeli ad nostram protectionem descendunt. — Ibid.

Scala, per quam Dei Filius ad nos descendit. — Ibid.

Scala cœli, per quam ascendant et descendunt angeli, in cujus medio affixus est Christus. — S. Thom. de Villa Nova conc. 2, *de Assumpt. B. M. V.*

SCATEBRA incorruptionis, ex qua fluentum vitæ

Christus scaturit. — S. Joan. Damascen., orat. 4, *de Nat. B. V.*

Scatebra omni sanctimonia redundans, ex qua Sanctus sanctorum prodit, mundum ab execratione expians. — Ibid.

SCATURIGO bonorum omnium. — S. Joan. Damascen. orat. 2, *de Assumpt. B. M. V.*

Scaturigo dulcedinis. — Idem in *Menæis Græcorum* die 27 Januarii.

Scaturigo perennis divitiarum. — Idem, orat. 2, *De Assumpt. B. M. V.*

Scaturigo sempiterna, ex qua abundantes gratiarum et remediorum divitiæ manant. Idem in *Menæis Græcorum* die 18 Augusti.

Scaturigo spiritualium aromatum. — Idem in *Menæis Græcorum* die 27 Januarii.

Scaturigo uberrima benedictionis. — Idem, orat. 1, *de Assumpt. B. M. V.*

Scaturigo fontana animabus nostris, propter vitiarum ariditatem penitus incultis, qua nos irrigati ad faciendos fructus pietatis irrigamur. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Scaturigo fontalis omnium bonorum. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 22.

Scaturigo pietatis. — Jo. Trith., *De mirac. B. V. prope Dittelbach*, lib. 1, cap. 2.

Scaturigo vivens omnium virtutum. — Idem, lib. 1 *De miraculis B. M. V. in Urticeto*, cap. 6.

Scaturigo gratiæ. — Dionys. Fab. tract. 1, *De Concept. B. M. V.*

Scaturigo omnis bonitatis. — Ibid.

Scaturigo misericordiæ in ævum omne penitus indeficibilis. — Frideric. Fornerus lib. v, cap. 20, *Palmæ triumphalis*.

SCEPTRUM rectæ doctrinæ. D. Cyrill. hom. 6, Ephesi dicta *Contra Nestorium*.

Sceptrum Davidicum. — S. Andr. Cret., orat. 1, *de Dormitione B. V.*

Sceptrum Regis omnium. — Idem, can. in *Dom.* post diem 17 Decembris.

Sceptrum sanctum. — Idem, can. in *Concept. B. V.*

Sceptrum Davidis. — S. German. Constant., serm. in *Nat. B. V.*

Sceptrum Davidicum. — Jo. epist. Aretin., in tract. *De Dorm. SS. V. M.*

Sceptrum. — D. Bernardus, serm. 3, super *Salve Regina*.

SCHEMA clarum David. — D. Bonavent. in *Psalterio minori B. V.*, quinquagena 2.

SCHOLA virtutum. — Petr. Bles., serm. 38.

Schola virtutum. — Adam. de Pers., in *Mariali*, fragm. 3.

Schola omnium virtutum. — Bernard. de Bustis, in *Mariali*, serm. 2, *de Coron. B. M. V.*

Schola eruditissima Paracliti Spiritus. — Jo. Picus, lib. 1 in *Cantic.*, cap. 14.

SCHOLARIS pueri Jesu, cui ut viro perfecto, quinimo ut Deo ipsi vacavit; ejusque opera ac voces

pro divinis vocibus et operibus habuit; unde nihil illi dictorum ejus, aut actionum excedebat; sed sicut ipsum Verbum prius in visceribus, ita postea ejusdem sermones ac mores, omnesque institutiones concipiebat, et in corde suo quodammodo fovebat: partim quidem secum contemplabatur ejus faciem ac formam atque virtutes, partim vero tempus exspectabat, quo clarius hæc omnia revelarentur. — Jo. Geom. in *Cantic. Græcor.* super Luc.

Scholasticus Spiritus sancti, cujus schola est fidei et morum et bonorum operum. — Rich. a S. Laur. *De laud. SS. V. lib. vi.*

SCIENTIA scientiarum sanctarum. — D. Bern. serm. 1, super *Salve Regina.*

Scientia totius orbis. — Paulus de Heredia in tractat. *De Concept. B. M. V.*

SCRIPUS nivei candoris sine nodo. — S. Matthæus apostolus serm. in *Transitu B. M. V.* apud Amadeum, raptu 8.

SCOPUS, qui excogitatus fuit ante sæcula. — S. Andreas Cretensis orat. 3, *De Dormit. B. V.*

SCRINIUM deauratum Spiritus. — S. Andreas Cret. orat. 2, in *Anunt.*

Serinium Spiritus sancti. — D. Anselm. in dialogo *De passione Domini.*

Serinium divinæ legis. — Arnold. Carnotensis tract. de illis verbis Domini: *Mulier, ecce filius tuus.*

Serinium Verbi Dei. — Joan. Hondemius hymn. *De Assumpt. B. M. V.*

SCRIBA doctissima, proferens de cordis sui thesauro nova et vetera. — Joan. Mauburn. in *Rosario de ortu M. V.*, membro 6.

SCRIPTURA, Scriptura major: nam quanto facta sunt potiora verbis, vel scripturis, tanto sunt majora ostensa in Maria, quam in Scriptura, post Deum; Scripturæ enim dedit, ut Christum loquatur, Mariæ contulit, ut per eam Christus pandatur: ibi eum multiplex tegit figura, hic vestit eum Mariæ caro pura; ibi prænuntiatur, hic ostenditur; ibi latet in mortua charta, hic patet in carne monstrata; ibi dicta sunt magna, hic facta sunt magna. — D. Antoninus in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 22.

SCULPTURA Spiritus sancti. — D. Hieron. in *Epistola De Assumpt. B. M. V.*

SCUTELLA, vas quod antiquitus habebat quodammodo formam scuti, unde et scutella dicitur a scuto per diminutionem: Maria enim et pascit et defendit nos, pascit ut scutella, defendit ut scutum. — Richard. a S. Laur. *De laud. Virg. lib. x.*

SCUTUM eorum qui summa rerum potiuntur. — Georg. Nicomed. orat. 3, *De Præsent. B. V.*

Scutum insuperabile, spiritualium hostium phalanges repellens ab iis qui cum fide et affectu eam canunt. — Theodor. Lasc. imperator in *Can. ad SS. Deiparam.*

SCYPHUS Joseph, in quo augurari solet, dum tanquam quodam augurio vere mirabilium suorum

cœpit me, « qui facit mirabilia magna solus (*Psal. LXXI.*) » in virginali conceptu, ubi unum fecit supra naturam, alterum vero supra omnem scientiam. Supra naturam etenim est virginem concipere, supra omnem scientiam Verbum humanæ naturæ indissolubiliter cœniri. — Petrus Cellensis serm. 2 in *Anunt.*

Scyphus, vas, secundum Isidorum, in quo manus abluimus, Maria enim mediatrice, mala opera nostra pœnitendo purgamus. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V. lib. x.*

SECRETARIA Dei primæva. — Dion. Carth. in *Cant.*, art. 25.

Secretaria familiarissima, quam Deus per contemplationem introduxit in cellaria sua, in secreta et abdita sapientiæ suæ, in mansiones cœlestes, in occultissimas et profundissimas theorias. — Idem in *Cant.*, art. 5.

Secretaria fidelissima Filii sui. — Idem *De laud. Virginis*, lib. iii.

Secretaria Omnipotentis, quæ ex revelatione et intuitionem divina novit plura secreta et secretiora mysteria, etiam clarius quam alii sancti. Itaque mente gratissima excellentissime dicere potuit Creatori, « Incerta et occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. » *Psal. L.* — Idem lib. ii, *De laud. sanctiss. V.*, art. 8.

Secretaria præelecta Dei omnipotentis. — Idem in cap. xxxi *Proverb.*

Secretaria Spiritus sancti. — Idem lib. iv, *De laud. SS. V.*, art. 10.

Secretaria æterni consilii. — Bernard. de Bustis in *Mariali*, serm. 2, *De Coronat. B. V. M.*

SECRETARIUM omnium Scripturarum sanctarum. — Rupert. abbas, lib. iv *Commentar. in Cantic. canticor.*

SECRETUM Dei, et ideo beata Virgo dicitur Arca, quæ dicitur ab arcano, quam Arcam Deus clausit, et nemo aperit. — Idiota, *De B. Virgine*, part. xiv, contempl. 29.

Secretum Dei, de quo ipse Deus dicit per Isaiam, cap. xxiv: « Secretum meum mihi. » — Richard. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V. lib. x.*

SECURIS, qua resecanda sunt ligna æterno tabernaculo necessaria, quam tenuit Sapientia, cum ædificavit sibi domum, et excidit columnas septem. — Petrus Cellensis serm. 1, *De Assumpt. B. V.*

SECURITAS bellis oppressorum. — Anonym. in *Euchologio seu Rituali Græcorum in Canone funereo pro pueris vita functis.*

Securitas nostra. — Jo. Geometra serm. in *Anuntiat. sanctiss. Dei Genitricis.*

Securitas stantium. — Ibid.

SECUTRIX Christi, religionis fide, id est, veræ credulitatis charitate. Non enim potuit nisi divinitatis ejus esse credula, quæ se noverat, hunc non virili semine secundum ordinem naturæ, sed divino spiramine, nuntiante angelo, concepisse. — D. August. in lib. *De Assumpt. B. M. V.*

Secutrix devota Christi usque ad mortem, non plus gressibus quam imitationis affectu. — Ibid.

Secutrix Dei. — D. Bonavent. in *Speculo B. M. V.* cap. 10.

SEDATRIX seditionum. — D. Bernard. Senensis tom. III, serm. 1, *De glorioso nomine Mariæ.*

SEDES spiritualis, glorificata Deoque digna. — S. Method. homilia in festo *Purificat. B. V. M.*

Sedes propria ipsius puritatis, ad inhabitandum peridonea Deo. — S. Sabbas in *Menæis Græcorum* die 23 Januarii.

Sedes omnium miraculorum, quæ usquam, modoque evaserunt, aut fuerunt consummata. — S. Andr. Cretensis, orat. 3, *De Dormit. B. V. M.*

Sedes Numinis, late patens, et omni cœlorum amplitudine major. — Anonymus in *Menæis Græcorum* die 14 Aprilis.

Sedes Dei sancta, in qua Deus collocatus, beneficio carnis ex ipsa desumptæ, omnium gentium et nationum Rex fuit, illas omnes sibi subjiciens. — S. Germ. Constant. in *Annunt. B. M. V.*

Sedes plusquam cherubica. — Idem orat. 1, in *Presentat. B. V. M.*

Sedes cherubica. — Cosmas Hierosol. in *Theogoniam*, hymno 1.

Sedes incomprehensibilitatis divinæ. — Idem in *Menæis Græcorum* die 25 Januarii.

Sedes Dei animata. — S. Joan. Damasc. orat. 4, *De Nativit. B. V. M.*

Sedes Regis portans portantem omnia. — S. Jo. Damasc. Can. in *Annunt. Deip.*

Sedes Dei spatiosissima. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Sedes pura illius qui nullo potest loco contineri. — Ibid.

Sedes Verbi amplissima. — Ibid.

Sedes Dominica, in terra parata. — Photius Constantinop. orat. in *B. M. Nativit.*

Sedes Regis. — Leo imperator in orat. *De Præsent. B. M. V.*

Sedes sacratissima. — Idem in orat. *De Assumpt. B. V. M.*

Sedes aurea, super Cherubinos, purior Sera-
phim, ac Thronis latior. — Joan. Geometr. in *B. V. hymn. 1.*

Sedes David, non quod David in ea sederit, sed quod ex semine David assumpta et fabricata sit. — Guerricus abbas serm. 1, *De Annunt. B. M. V.*

Sedes Dei judicantis. — Idem serm. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Sedes Domini in sæculum sæculi. — Idem serm. 1, *De Annunt. sanctiss. Virg.*

Sedes sapientiæ. — S. Anselm. Luc. super *Salve Regina.*

Sedes Dei singularis. — Rupert. abbas lib. 1, commentar. in *S. Matthæum.*

Sedes unica Domini. — Idem lib. v, commentar. in *Cantic. canticor.*

Sedes sapientiæ. — D. Bernard. in *Meditat. super Salve Regina.*

Sedes Dei. — Philipp. abbas lib. 1 in *Cant. canticor.*, cap. 18.

Sedes regia, in qua resedit majestas deitatis, quæ posita est in cœlo in assumptione, ministerio angelorum. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V. lib. x.*

Sedes Regis magni, in qua quasi humiliatus resedit tempore Incarnationis. — Ibid.

Sedes Dei et Christi, quam ædificavit Dominus in generatione præsentis per gratiam, et in generatione futura et æterna per gloriam. — Hugo Carensis in *Psalm. LXXXVIII.*

Sedes regia, qui Regem regum in utero concepit et portavit et peperit. — Idem, in cap. 1 Lucæ.

Sedes Christi mirabiliter luminosa. — D. Bonavent. in *Speculo B. M. V.* cap. 2.

Sedes Dei altissima. — Idem in *Speculo B. M. V.* cap. 5.

Sedes, quam sibi paravit omnium artifex, et sapientia Christus. — Idem in lib. *De ecclesiast. hierarchia* circa finem part. iv.

Sedes quam subintravit, et in qua quievit omnium Artifex. — Ibid.

Sedes, ex qua procedunt fulgura comminationis, et voces admonitionis, et tonitrua summæ placationis. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super librum Apocal.

Sedes Filii Dei posita in cœlo, id est, in Ecclesia. — Ibid.

Sedes misericordiæ, unde Filius Dei filiis Adæ protulit sententiam absolutionis. — Idem in *Biblia Mariæ* super Evangel. S. Joan.

Sedes sapphirica, quam vidit Ezechiel super firmamentum, id est, supra altitudinem omnium sanctorum in gloria confirmatorum, utpote quæ exaltata est super choros omnium angelorum. — Idem super *Missus est*, cap. 193.

Sedes totius nobilitatis, quia solus Deus sedit in ea. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Apocal.

Sedes totius propitiationis. — Ibid.

Sedes totius pulchritudinis. — Ibid.

Sedes summi Regis. — Jacob. de Voragine in *Mariali*, serm. 6. T.

Sedes regia Dei. — Jacobus Monach. in *Mariali*, orat. 5.

Sedes cathedralis Dei. Sicut enim *Sedes* pontificalis proprie summi Pontificis est Romæ, licet ipse præsit omnibus Ecclesiis, quæ sunt sub ipso, ita licet quælibet anima justi *sedes* sit sapientiæ, tamen proprie *sedes* cathedralis fuit in Maria. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 2.

Sedes incarnandæ Dei sapientiæ ab æterno parata et præelecta. — Ant. Pocq. serm. 6, *De Concept. B. V. M.*

Sedes sapientiæ. — D. Laurent. Justin. *De triumphali Christi agone*, cap. 7.

Sedes sapphirica, quam vidit Ezechiel propheta

super firmamentum, hoc est, omnium sanctorum altitudinem in gloria confirmatorum, utpote exaltata super choros angelorum. — D. Antoninus in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 44.

Sedes altissima a principio, quia absque peccato originali concepta. — Paulus de Heredia in tract. *De Concept. B. M. V.*

Sedes Dei gloriæ et altitudinis Dei. — Ibid.

Sedes, in qua Deus ostendit gloriam suam et claritatem, quæ est Christus, gloria, lux et claritas totius orbis. — Ibid.

Sedes Dei elevata a mundo, clausa peccato, aperta Deo. — Bernardin. de Bustis, serm. 4, *De assimilatione B. M. V.*

Sedes Dei sancta. — Ibid.

Sedes excelsa et elevata ab omni stercore peccati. — Ibid.

Sedes, in qua Deus semper sedit per gratiam. — Ibid.

Sedes in sæculum sæculi Deo præparata, et ab omni labe præservata. — Idem in *Mariali*, serm. 9, *De Concept. B. M. V.*

Sedes magnitudinis Dei. — Idem serm. 4, *De assimilati. B. M. V.*

Sedes regalis. — Ibid.

Sedes summi Regis. — Idem serm. 3, *De assimilat. B. M. V.*

Sedes virginea, super quam sedens fuit Christus Filius Dei. — Idem serm. 4, *De assimilati. B. M. V.*

Sedes Dei altissimi, super quam divina sedet majestas. — Petrus Galat. lib. vii, *De arcanis*, cap. 1.

Sedes prima creata propter ejus perfectionem atque excellentiam, in qua Deus ipse ostendere debebat gloriam suam et claritatem, quæ est Messias; totius mundi gloria, lux et claritas. — Ibid.

Sedes, quam Deus construxit, ut in ea sederet Rex Messias ad ostendendam majestatis suæ gloriam cunctis mortalibus. — Ibid.

Sedes summi Regis. — Maurit. de Villa Probata, serm. 25 *Coronæ novæ B. M.*

SEGES lætitiæ, quæ in partu maturuit. — S. Proclus in orat. 6, quæ est *De laud. B. M. V.*

Seges arcane beatitudinis. — S. Jo. Damasc. orat. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Seges vivifici frumenti. — Idem orat. 1, *De Nativit. B. M. V.*

SELLA pulchra decoraque consulis supercælestis. — S. Proclus in orat. 4, quæ est *in diem Natal. Domini.*

Sella, quam fecit sibi rex Salomon de lignis Libani. II Reg. x. — S. Germ. Constantinop. serm. in *Nativ. B. M. V.*

Sella regalis Regis cælestis. — Idem in *Mariali*, fragmento 15.

Sella, de qua legitur IV Reg. iv, quod eam præparavit vero Elisæo magna illa mulier, quæ signat cælestem sapientiam, quæ habuit quasi quatuor

pedes, id est, quatuor cardinales virtutes. — Richardus a S. Laurent. *De laud. sanctiss. V.* lib. x.

Sella veri Elisæi, in qua resedit humiliatus obediens Patri veluti discipulus assumendo carnem in Virgine; in qua Patri obedivit usque ad mortem crucis. — Ibid.

Sella ante regium adventum præparata. — Matthæus Cantacuzenus in cap. 11 *Cantic. cantic.*

Sella Dei, quia novem mensium spatio Deum omnium portavit in utero, hominem pro nobis factum, ex ea carnem sumere haud dedignatum. — Idem in cap. 11 *Cantic. canticor.*

Sella non lignea, sed carnea, in qua cælorum Rex Jesus requievit. — Ibid.

SELLON nova, in qua spiritalis Arca incarnationis Dei Verbi conquievit, et omnis plenitudo divinitatis corporaliter inhabitavit. — S. Germ. Constantin. serm. in *Nativit. B. V. M.*

SEM exemplorum ostensione. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. sanctiss. V.*, fructu. 4.

SEMEI, suæ præsentiae eam invocantibus impensione. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. sanctiss. V.*, fructu. 4.

SEMEN David, ex quo genitus est Christus secundum carnem. — D. Epiphani. lib. 1, *Contra hæreses*, hæresi 29.

Semen prorsus immaculatum. — S. Jo. Damas. orat. 1, *De Nativit. B. M. V.*

Semen bonum. — Cosmas Vestitor, orat. in *sanctiss. Joachim et Annam Dei Genitricis parentes.*

Semen Abrahæ, de quo ortus est Sol justitiæ Christus Deus noster, in quo sine dubio non una gens, sed omnes gentes benedictæ sunt. — B. Ælredus serm. 3, *De Nativit. B. M. V.*

Semen, de semine Abrahæ natum, quod tam miram benedictionem recepit a Domino, quod abstulit maledictionem mundi. — Ibid.

Semen David, de qua Christus factus fuit sine semine, quia inventa est in utero, habens de Spiritu sancto, miroque modo concipiens; ipsa enim de se substantiam carnis ministravit, nec est pollutus ex ea carnem assumens. — Balduin. Devon. in tract. *De Salutati. angelica.*

Semen clarum. — D. Bonavent. in *Psalterio minori B. V.*, quinquagena 2.

Semen Abrahæ; quod nunquam peccato servivit. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 50.

Semen Abrahæ, quod in gratiis et virtutibus, sicut stellæ cœli multiplicatur. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 3.

SEMILUNIUM ante conceptum Salvatoris, illustrans alios radiis bonorum exemplorum, quando scilicet nutriebatur in templo; fuit enim luna plena quando vocata fuit ab angelo gratia plena. — Idiota, *De B. M. V.* part. xiv, contemplat. 14.

SEMITA nostra salutaris. — Jo. Damasc. in *Paracleto B. M. V.*

Semita nostra ad cœlum. — Adam de Pers. in *Mariali*, fragm. 1.

Semita erranti. — Alan. de Insul. in *Anticlaud.* lib. v.

Semita justitiæ pulcherrima. — Jo. Trith. *De mirac. B. V. M. prope Dittelbach.* lib. 1, cap. 10.

SEQUESTRA Dei hominumque constituta, ut inimicitiarum parietes intergerini convellantur, et cœlestia terrenaque in unum coeant. — S. Basilii Seleuc. orat. in *Annunt. B. M. V.*

Sequestra desperatorum. — S. German. orat. 2, in *Dormit. B. M. V.*

Sequestra, qua Dei Filius ut fieret hominis Filius, usus est, in qua stabulatum ædemque inde quamdam sibi molitus, homoque factus perfectus. — D. Theodor. Studites serm. 64, qui est prior in *Annuntiati. B. V. M.*

Sequestra inter Deum et homines, cui misereri est proprium, quia quæ se ad tanti immensitatem officii misericorditer a Deo perpendit assumptionem, non immerito adeo specialia ad nos habet viscera, ex quibus et propter quos est tam singulariter excellens, ut misericordiam consequeremur. — Guib. abb. in lib. *De laud. B. M.* cap. 6.

SERAPHIM, quæ ex puro immaculatoque altari sui pectoris carbunculum illum vivificum atque ineffabilem carne indutum sanctarum manuum suarum complexu, tanquam forcipe accipiens, justo Simeoni porrexit. — S. Method. hom. *festi Purificat. B. M. V.*

Seraphim incomprehensæ visionis. — D. Epiphani. serm. *De laud. S. V. M.*

Seraphim Simeonis; sicut enim *Seraphim*, carbone accepto, Isaiam purgavit, sic Dei Mater, tanquam forcipe, manibus Simeonem illustravit, tribuens illi, quem ferebat, lumini occiduo et paci dominantem. — Cosmas Hierosolym. in *Theogoniam*, hymno 13.

Seraphim in summa super omnes dilectione. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 194.

Seraphim ratione charitatis. — Barth. de Pisis lib. 1 *De laud. S. V.*, fructu 2.

SERENITAS eorum qui turbati sunt. — S. German. Constant. orat. 2, *De Assumpt. B. M. V.*

Serenitas eorum qui tempestate jactantur. — Theod. Lasc. imp. in *Canone ad S. Deip. V.*

Serenitas latissima cordis mei, quis mihi det, ut magna sollicitudine curram post decorem tuum, donec mergar in abyssum ejus. — Jo. a Jesu Maria, tom. II oper. suorum in *Theolog. mystica*, cap. 68.

SERVA, quam sibi Dominus vertit in parentem. — S. Chrysologus serm. 104.

SERVATRIX. — Justus Lipsius in *Diva Virg. Italensi*, cap. 27.

SERVITRIX Dei. — S. Bonav. in *Speculo* cap. 8.

Servitrix devota Christi usque ad ejus mortem. — Bernardin. de Bustis, serm. 1 *De Assumpt. B. M. V.*

SETH Dei cognitione. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. B. V. M.*, fructu 4.

SETIM, quæ est arbor nobilissima Orientis, ut dicitur; fuit enim Maria nobilis genere, nobilior omnium charismatum plenitudine, sed nobilissima ex eo quod Christus, verus Oriens, qui nos visitavit ex alto, oriri ex ea dignatus est in quantum homo. — Richard. a S. Laurent. *De laud. B. V. M.* lib. x.

Setim, quæ est arbor pulchra, levis, fortis, imputribilis, incremabilis, albæ spinæ similis, et candida; fuit enim pulchra per perfectam plenitudinem totius honestatis, levis per contemptum totius terrenitatis, dilectio enim terrenorum reddit animam ponderosam; fortis in conservando propositum virginitatis; imputribilis absque fermento invidiæ et corruptionis; incremabilis absque fervore totius iracundiæ et iniquitatis; albæ spinæ similis in foliis, id est in verbis per mansuetissimam correctionem alienæ perversitatis; et denique candida per omnimodam puritatem et innocentiam. — Ibid.

Setim, quæ interpretatur spinæ, vel germina, vel positiones ac correptiones eorum; sensit enim pro Filio et cum Filio multiplicem tribulationis punctationem, per eam, id est per merita ejus et orationes resurgimus a peccato; germinamus bene incipiendo, et per eam ponimur in Ecclesiæ merito; per eam tandem ponendi in cœlesti ædificio. — Ibid.

Setim stabilitatis. — Barth. de Pisis, lib. 1, *De laud. SS. V. M.*, fructu 2.

Setim, quia sancta in oratione. — Idem lib. 1, *De laud. SS. V.*, fructu 8.

SIDERITES, lapis per totum stellis virgulis plenus, qui Græce νικτήθος, id est victoriæ lapis, nuncupatur, multis dives virtutibus, devotione in nobis cum luna crescente maxima operans atque stupenda amorem inter Deum et animam conciliat: phthisicos a tentationis impulsu deficientes mirabili efficacia relevat, et in omni certamine spirituali victoriam præstat. — Jo. Trith. lib. 1, *De miraculis B. M. V. in Urticeto*, cap. 7.

SIDUS Spiritus sancti. — D. Hieron. libr. *Adversus Helvidium De perpetua virginitate B. M. V.*

Sidus inclytum illustrans omne sæculum, per quod dies et tempora assumunt vitæ lumina. — S. Odilo in hymno *De Nativit. S. V.*

Sidus antelucanum lucis gratiæ, solisque justitiæ, qui ex ipsa progenitus est. — Hugo de S. Victore, serm. in *Nativit. vel Assumpt. B. M. V.*

Sidus scintillans. — D. Bern. hom. 2, *De laudib. Virg. Matris* super *Missus est*.

Sidus mundi. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. M. V.*, quinquagesima 3.

Sidus principale. — Ibid.

Sidus Dei, quia peperit Filium, tanquam divini splendoris radium. Sicut enim sidus radium suum emittit sine sui corruptione; sic Virgo peperit Fi-

lium sine sui violatione. — Jacob. de Voragine in *Mariæ*, serm. 4. P.

Sidus clarum, quo cœlum et terra illustratur. — S. Mechtildis lib. 1 *Gratiæ spiritualis*, cap. 55.

Sidus nostram illuminans noctem. — Joan. Honderius in *Invocatione SS. Deiparæ V.*

Sidus vadens ante solem, quia justitiam Dei præcedit sua pietate. — D. Birgitta in *Revelationibus extravagantibus*, cap. 50.

Sidus splendidissimum. — Jo. Turrecremata in præmio sui tractatus *De Concept. B. M. V.*

Sidus terris placidum, quod liberat omnes a pelagi fervore rates, quod luce benigna, Saturni Martisque graves eliminat iras. — Joan. Bap. Mantuanus Oper. suor. tom. II, lib. 1, *Parthen. Marianæ*.

Sidus fulgentissimum. — Bernardin. de Bustis serm. 6, *de nominat. B. M. V.*

Sidus lucem pariens. — Idem in *Officio Concept. B. M. V.*

Sidus fulgentissimum. — Mauriti. de Villa Probata serm. 2, *Coronæ novæ B. M.*

Sidus radiorum. — Jo. Picus, lib. III, in *Cantic.* cap. 15.

Sidus clarissimum, unde ortus est Sol justitiæ, et Rex gloriæ, amator et Redemptor animarum nostrarum. — Ludov. Blos. in *Salutatione ad B. M. V.*

Sidus fulgentissimum. — Idem in *Endologia* 1, ad *B. M. V.*

Sidus rutilans. — Idem in Orat. quadam ad SS. Virg., quæ exstat in ejus *Scriniolo spirituali*.

SIGILLUM Veteris Novique Testamenti. — S. Germ. Constant. serm. in *Nativit. M. V.*

Sigillum regium, quæ regem universorum, ex se assumpta substantia formavit corpore Matri simillima, quandoquidem qualis parens est, talis utique et partus existit. — S. Jo. Damasc. orat. 4, *de Nativit. B. V. M.*

Sigillum virginitalis. — Alanus de Insul. in cap. 1, *Cantic.*

Sigillum confirmationis. — S. Birgitta, lib. IV, *Revelationum*, cap. 157.

SIGNACULUM pietatis. — S. Proclus in orat. 6, quæ est *De laud. B. M. V.*

Signaculum fidei nostræ. — Ildephons. serm. 1, *de Assumpt. B. M. V.*

Signaculum testamenti Domini. — S. Germ. Constant. orat. 2, in *Præsent. B. M. V.*

Signaculum regium, universorum Regem ex se editum materno corpusculo similem efformans, siquidem ita comparatum est, ut talis sit fœtus, qualis et parens. — S. Jo. Damasc. orat. 4, *de Nativ. B. M. V.*

Signaculum prophetarum. — S. Joan. Damasc. *Can. in S. Alben.*

Signaculum Dei sapientia dignum, sub quo summæ aureæ de B. V. MARIA. X.

gnatum est mysterium a sæculis absconditum. — Franc. abbas lib. VI, *De gratia Dei.*

Signaculum cordis nostri. — D. Bonav. in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Signaculum cordis Dei. — Matthæus Cantacuzenus in cap. 8, *Cantic. canticorum.*

Signaculum pulchritudinis in deliciis paradisi. — Henric. de Hassia in Epistola sui tractatus *De Concept. B. M. V.*

Signaculum cordis nostri. — Tho. a Kempis in *Soliloquiis*, cap. 24.

SIGNIFERA virginitalis. — Idiota, *De B. M. V.* part. III, contempl. 1.

Signifera virginitalis. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. M. V.* lib. III.

Signifera virginitalis. — Hugo Carensis in *Psal. XVIII.*

Signifera virginum. — D. Bonav. in *Litaniis Psalterii B. M. V.*

Signifera deitatis. — Jo. Honderius in *Invocatione sanctiss. Deiparæ V.*

Signifera virginitalis. — Bernardin. de Bustis, serm. 2, *de assimilat. B. M. V.*

SIGNUM nobis ad salutem a Domino datum: Deus enim homo factus est, et ipse Dominus salvavit nos, ipse dans Virginis signum, sive signo Virginis regi Achaz dato. — D. Irenæus lib. III, *Adversus hæreses*, cap. 25.

Signum mirabile et prodigiosum, multumque a communi natura diversum. — D. Basil. hom. *De humana Christi generatione*, quæ est 25 in ordine reliquarum.

Signum cui contradicatur. — Timotheus presbyter Hierosolym., in orat. *De propheta Simeone Dei susceptore.*

Signum dissolutionis eorum quæ in templo Hierosolymitano fieri consueverunt. — Georg. Nicomed. archiep. in orat. *De exitu SS. Virg. Dei Parentis, quando fuit oblata in templo.*

Signum hominibus, concipiens et pariens Virgo, quia Deus erat homo ille qui concipiebatur et pariebatur. — Guarnerius abbas serm. 3, *De Annunt. B. M. V.*

Signum in bonum. — Ibid.

Signum magnum in cœlo visum et de cœlo promissum. — D. Bernard. serm. *De B. V.* super illud Apoc. *Signum magnum.*

Signum magnum in cœlo. — Rich. a S. Vict. Expositione in *Cantic. canticorum.* cap. 59.

Signum, quod supra sidera, supra cœlum, supra omnem creaturam præcelsius et gloriosius præeminet. — Petr. Cellensis, serm. 6, *De Adventu.*

Signum solstitiale solis justitiæ. — Absalon abbas, serm. 2, *De Salvatoris Adventu.*

Signum solstitii æstivalis, quia in ipsa, redivivo quodam calore gratiæ, sol justitiæ ad nos appropinquavit. — Ibid.

Signum ævi, insigniens omnem ætatem, præsen-

tem, præteritam et futuram. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V. lib. vii.*

Signum magnum active, quia signat nobis sermonibus, responsionibus et operibus suis, quid amplectendum sit, quid cavendum, quid appetiendum, quid vilipendendum. — Idem *De laud. sanctiss. V. lib. xii.*

Signum magnum gratia et gloria, merito et præmio, vel ut fiat comparatio, magnum quia Virgo, majus quia Mater, maximum quia Mater Dei, ultra quod nulla magnitudo creaturæ. — Ibid.

Signum magnum passive, quia signata est in operibus antiquorum, in factis patriarcharum, in oraculis prophetarum, ut in arca Noe, in virga Aaron, in rubo Moysi, in arca Testamenti, in throno Salomonis. — Ibid.

Signum magnum, ratione dantis, scilicet ipsius Domini, Isa. vii : « Dabit Dominus ipse vobis signum » quasi non alius ; quia nullus dare posset tale signum, nisi ipse solus ; vel in hoc, quod dicitur Dominus ipse, signatur, quod hoc signum nec divinitas operata est sine homine, nec humanitas sine divinitate Verbi. — Ibid.

Signum magnum ratione situs, vel loci in quo apparuit, nempe in cælo ; vere enim magnum est quidquid cæleste est ; sed minimum quidquid terrenum est ; quia terra est quasi punctum sive centrum cæli, cælum vero quasi magna camera circumquaque diffusa. — Ibid.

Signum magnum ratione novitatis ; nunquam enim auditum, vel visum fuerat, nunquam in cor hominis ascenderat, quod aliqua pura creatura, scilicet homo, exaltaretur super universos et singulos ordines angelorum. — Ibid.

Signum ævi, insigniens omnem ætatem, præteritam et futuram. — Jean. Halgrin. *in cap. vi Cant. cantic.*

Signum divinum. — D. Amadeus, hom. 3, *de sanctiss. V. M.*

Signum divinæ bonitatis et sapientiæ. — S. Thom. Aquinas super cap. xii *Apoc*

Signum divinæ charitatis et pietatis ad genus humanum, Isa. vii : « Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. » — Ibid.

Signum magnum divinæ charitatis et pietatis ad genus humanum, quia Deus valde magnum indicium bonitatis suæ et charitatis ad homines ostendit in ipsa. — Ibid.

Signum in cælo, ad quod fluctuans navem cordis dirigere debet. — Albert. Magn. *in Postillis super cap. i Matth.*

Signum severitatis, formidoloso peccatori. — Idem in *Biblia Mariæ super lib. Gen.*

Signum fœderis inter nos et Deum. — Ern. Prag. *in Mariali, cap. 14.*

Signum divinæ bonitatis et sapientiæ, divinæ charitatis et clementiæ ad humanum genus, teste Isa. vii, ubi ait : « Dabit Dominus ipse vobis si-

gnum : Ecce virgo concipiet. » — D. Bernard. Senens. tom. III, serm. *de Nativ. B. M. V.*

Signum magnæ gloriæ, tam utique magnæ quod, ultra quam dici possit, superat et lætificat omnes angelicos cives. — Idem, tom. I, serm. 61.

Signum magnæ gratiæ, in incarnatione Filii Dei demonstratæ et datæ. *Signum* enim operit et claudit quod signatum est : et beata Virgo in immaculato utero suo, ex dono gratiæ magnæ et infinitæ clausit et operuit Filium Dei pro nobis, quando scilicet Verbum caro factum est, et habitavit in ea. Unde Ezech. xxxii, Dominus ait : « Solem nube tegam, » id est Christum in Virgine abscondam. — Ibid.

Signum magnæ gratiæ, quia cælum et Deum per carnis assumptionem fecit esse nobiscum ex gratia sua. — Ibid.

Signum magnæ intelligentiæ ; signum enim ducit in signati cognitionem. Sic Virgo Maria supra omnem aliam creaturam, ducit in sapientiam et intelligentiam Filii sui et Dei ; hinc Isa. lix, de ipsa Dominus ait : « Exaltabo ad populum meum signum meum, » id est, per signum utique meum, quod est gloriosa Virgo, altam intelligentiam dabo de me ipso et de Filio meo. — Ibid.

Signum magnum, quia magnam charitatem generi humano Deus ostendit in ea. — Idem, tom. III, serm. *de Nativit. Domini.*

Signum populorum, Isa. xli, signum quippe est, quod se offert sensui, aliquid relinquens intellectui. Maria autem incarnatum Deum sensui præsentavit, quia in terris visus est, et cum hominibus conversatus est, ut dicitur Baruch. iii. Sed aliquid intellectui derelinquit, quia per hoc, quod Dei Filium in carne sua visibilem exhibuit, divinitatem per fidem intellectui patefecit ; propterea vere fuit signum, quemadmodum Isa. vii, ait Dominus ad Achaz : « Pete tibi signum a Domino Deo tuo, » et sequitur : « Ecce Virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel. » — Idem, tom. III, serm. I, *de glorioso nomine Mariæ.*

Signum virginale et cæleste, quod in cælo apparuit Ecclesiæ militanti, ut omnibus bene vivendi præberet exemplum. — Idem, tom. I, serm. 61.

Signum virginale, quod apparuit, et quotidie apparet in cælo animæ, quando, scilicet, quilibet justus, seu peccator devotionis Virginis non est oblitus, sed in hoc mari sæculi periculis pleno, devotionis oculos ad Mariam, quæ dicitur Stella maris, instanter levat. — Ibid.

Signum virginale, quod apparuit in cælo gloriæ, cum scilicet in anima et corpore in cælum assumpta est, ex qua tota cælestis curia decoratur. — Ibid.

Signum magnum, quod in cælo Ecclesiæ militantis et triumphantis apparuit. — D. Antoninus in *Summa*, iii part., tit. 31, cap. 3.

Signum salutis. — Joan. Polæonidorus lib. v,

Fasciculi tripartiti Historiar. ord. Deip. V. Mariæ de Monte Carmelo, cap. 7.

Signum Domini. — Bernard. de Bustis serm. 6, *De nominat. Mariæ.*

Signum refulgens in gloria cœlesti. — Idem in *Mariæ*, serm. 2, *De Coronat. B. M. V.*

Signum fœderis inter Deum et nos, in generationes sempiternas. Gen. ix. — Maurit. de Villa Probata, serm. 25, *Coronæ novæ B. M.*

Signum refulgens in gloria cœlesti, multo magis quam smaragdus in medio auri. — Ibid. serm. 31.

Signum nostræ reconciliationis cum Deo. — Ibid. serm. 22.

Signum populorum. — Ibid. serm. 5.

Signum supremi adjutorii. — Frider. Fornerus in Epist. dedicatoria suæ *Palmarum triumphalis.*

SIMEON, precum Deo præsentatione. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laudib. sanctiss. V.*

SIMILA, ex qua nobis confectus est panis cœli. — D. Joan. Rusbroch. *De tabernaculo fœderis*, cap. 118.

SIMILITUDO expressissima Dei. — Ern. Prag. in *Mariæ*, cap. 14.

SIMULACRUM immaculatum puritatis atque integritatis. — D. Gregor. Thaumaturgus orat. 2, in *Annunt. B. M. V.*

Simulacrum cœli in die Incarnationis, quando ex ejus utero prosiliere radii, quando incarnatus sola matrice eripit, quando lux in humana forma fuit efformata, quando partus fuit Nati exortus, non exordium. — S. Proclus in orat. 2, quæ est *De incarnatione Domini in B. V.*

Simulacrum divinum ac vivum, ad quod opifex Deus inventus est, mentem quidem divinitus gubernantem habens, ac soli Deo operam dantem; cupiditatem autem omnem ad id quod solum expetendum atque amandum est intentam. — S. Jo. Damasc. orat. 1, *De Nativit. B. M. V.*

Simulacrum divinum. — S. Amadeus, hom. 3, *De laud. sanctiss. V. M.*

Simulacrum admirabile. — Isidor. Thess. orat. *De Assumpt. B. M. V.*

Simulacrum novitate mira decorum. — Idem in orat. *De Nativ. B. M. V.*

Simulacrum novum et incomparabile. — Ibid.

Simulacrum præclarissimum splendidissimumque, post Christi humanitatem, contemplandi Altissimum, in quo plane simulacro beati in cœlo adorandæ Trinitatis bonitatem, pietatem, charitatem, omnipotentiam, sapientiam, liberalitatem, misericordiam, æquitatem limpidissimam ac jucundissime contemplantur, et Deum laudant in ipsa, ac ipsam in Deo, qui se tam charitative ac liberalissime communicavit, ac dedit Virgini tantæ, atque per eam omnia tam sapienter et clementer refecit, sicut per primam feminam omnia fuerant deformata. — Dion. Carth. lib. iv *De laud. sanctiss. V.*, art. 15.

Simulacrum totius sanctitatis. — Idem, *De laud. sanctiss. V. lib. 1, art. 2.*

Simulacrum virtutum. — Idem, lib. 1, *De præcon. B. Mariæ*, art. 24.

SINUS exiguus immensi illius sinus omnia in se concludentis. — S. Method. in hom. fest. *Purific. B. M. V.*

Sinus angustus omnia complectens. — S. Andr. Cretens. orat. 1, *De Dormit. sanctiss. V.*

Sinus magnus virginitatis, in ejus Nativitate relictus. — Idem, orat. *De Nativ. B. M. V.*

Sinus ævi. — Joan. Geometra in *B. V. hymn. 2.*

Sinus immensi. — Idem, serm. in *Annunt. sanctiss. Dei Genitricis.*

Sinus securitatis et tranquillitatis. — Ern. Prag. in *Mariæ*, cap. 22.

SION, in qua Deus factus est homo. — D. August. *Enarratione in psalmum CXLII.*

Sion Mater, quam fundavit Altissimus, et homo in ipsa factus est. — Venant. Fortunat. *Elegia in laud. sanctiss. M. V.*

Sion de qua veniet Redemptor, et amolietur iniquitates Dei Jacob, quam elegit Dominus in habitationem sibi. — S. German. in suo *Mariæ*.

Sion, quæ percipitur intelligentia, quam David prædixit divinus. — Idem in orat. in *zonam. Deip.*

Sion nova, cujus in turribus ipse Deus cognoscitur, mediusque pertransit inconcussam servans; gentes commovens, et reges prosternens, ut adorent gloriam ipsius. — Idem in orat. 1 in *Præsentat. B. M. V.*

Sion, civitas anima Regis regum Christi, de qua gloriosa dicta sunt. — S. Jo. Damascen. in *Can. sanctiss. Deiparæ V.*

Sion sancta, quam elegit Opifex, quam Verbo providentiæ præparavit ante sæcula, in qua in carne est genitus, ex qua progressus diaboli vires contrivit. — Georg. Nicomed. in Orat. *De exitu sanctiss. V. M., quando fuit oblata in templo.*

Sion, id est, speculativa plus quam omnes. — Radulph. Ardens, hom. 1, in *Assumpt. B. M. V.*

Sion, de qua Deus nos tuetur incarnatus memor nostri libaminis. — D. Anselm. in *Psalterio B. M. V. part. 1.*

Sion gloriosa, de qua nobis manifesta fit carne Verbi facies, decoris Dei species. — Ibid.

Sion, in qua Deus habitavit, homo factus. — Ibid.

Sion, in qua natus est fundator ipse ejus. — Idem in *Psalterio B. V. M., part. II.*

Sion pacis, in qua decet hymnus Deum. — Ibid.

Sion, quæ parturivit et peperit masculum, id est Christum, Filium masculum, Filium fortissimum, valentem, ad debellandum fortem armatum. — Rupert. abbas lib. II *Commentar. in Isaiam*, cap. xxxi.

Sion — D. Bernard. serm. 1, in *Annuntiât. B. M. V.*

Sion, quam elegit Dominus in hæreditatem sibi.

— Serlo abbas, serm. 2, *De Assumpt. B. V. M.*

Sion ad quam dicitur : Adorna thalamum tuum,

Sion. — Petrus Cellensis serm. *De Purificat. B. M. V.*

Sion, in cujus thalamo Sponsus cubavit vespere, et mane, et meridie; mane per Annuntiationem angelicam; meridie per obumbrationem Spiritus sancti; vespere per partum ejusdem Virg. — Ibid..

Sion quæ ita adornavit thalamum suum, ut nihil fuerit quod Pater abhorruerit, nihil quod Filium offenderit, nihil quod Spiritum sanctum rejece- rit. — Ibid.

Sion, de qua dicit Pater, Isa. : « Dabo in *Sion*, id est in Maria, salutem, » id est, Jesum, qui interpretatur *salus*, qui datus est ei in incarnatione, quando factus est Filius ejus, et per ipsam datus est nobis. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. Virg.* lib. II.

Sion, quia sicut *Sion* erat locus eminentissimus in Hierusalem, sic beata Virgo in utraque Ecclesia. — Ibid.

Sion de qua ortus est Emmanuel, et missus in salutem Israel. — Hildebert. in procem. *de Nativ. Domini*.

Sion ob cœlestium contemplationem, et quia sicut *Sion* erat locus eminentissimus et tutissimus in Jerusalem, sic beata Virgo in Ecclesia. — Hugo Carensis in psalmum LXXXVI.

Sion mons sublimis. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. V. M.*, quinquagesima 5.

Sion vera, quam elegit Dominus in habitationem; ibi requies sua in sæculum sæculi, ibi habitavit quando elegit eam. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 2 2.

Sion, quam sibi Deus in habitationem elegit. — Jacob. de Voragine in *Mariali* serm. 3. P.

Sion quia gloriam Domini semper speculata fuit. — Ibid.

Sion, nostra nova. — Matthæus Cantacuz. in cap. IV *Cantic. canticor.*

Sion quam Dominus elegit et prælegit in habitationem sibi. — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 4.

Sion, cujus portas, id est sensus, diligit Dominus, super omnia tabernacula Jacob, id est, plusquam corpora omnia aliarum virginum. Sicut enim *Sion* locus in Jerusalem eminentissimus atque tutissimus erat, sic beata Virgo per virtutum eminentiam altissima atque a vitis tutissima erat. — D. Bernard Senensis, tom. II, serm. 51.

Sion, electa a Domino in habitationem, psal. cxviii. — Bernardin. de Bustis serm. 5, *De parturitione B. M. V.*

Sion, quia semper Domini gloriam speculabatur. *Sion* enim interpretatur *speculatio*. — Ibid.

Sion, cujus artifex et conditor Deus. — Maur. de Villa Probata, serm. 50 *Coronæ nova B. M.*

Sion, cujus portæ, id est sensus, clausæ fuerunt

contra omne obnoxium et inhonestum, et apertæ ad bonum. — Ibid.

Sion, cujus portas, id est sensus, diligit Deus super omnia tabernacula Jacob, id est, plusquam corpora aliarum virginum. — Ibid.

Sion, eo quod de *Sion*, id est de Judæis, nata est. — Ibid.

Sion, quia contemplativa. — Ibid.

Sion, quia sicut *Sion* erat locus amœnissimus et tutissimus in Jerusalem, sic beata Virgo in Ecclesia etiam triumphante. — Ibid.

SIPHON, vas sic dictum, quia aquas sufflando fundit, quo scilicet vase utuntur Orientales. Nam ubi senserunt domum ardere, currunt cum siphonibus plenis aqua. Et exstinguunt incendia; sed et cameras expressis ad superiora aquis emundant similiter, et Maria, aquas gratiarum nobis ministrando, exstinguit in nobis vitiorum incendia, et per ipsam emundamur ab inquinamentis spiritus et carnis nostræ. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V. lib. x.*

SITULA, de qua descendunt jugiter stillicidia gratiarum, consolationum, aspirationum, illustrationum et hujusmodi, ad humani cordis duritiem excavandam. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. Virg.* lib. IX.

Situla Domini, quæ plus omnibus sitivit Incarnationem ejus, ob redemptionem mundi, et post ascensionem ejus magis sitiēbat ad Deum fontem vivum. — Ibid.

Situla Dei, gratia Dei repleta, quæ, si quis eam cum devotione tetigerit, mox gratiam suam effundit. Num. xxiv. — Jacob. de Voragine in *Mariati*, serm. 9. A.

Situla, gratia Dei repleta, quæ, si ab aliquo cum devotione tangatur, mox gratiam suam effundit; unde Num. xxiv, dicitur: « Fluat aqua de situla ejus, » id est, de Virgine Maria, Matre ejus. — Bernardin. de Bustis serm. 5, *De nominat. Mariæ*.

SMARAGDUS purus. — Cosmas Vestitor orat. in sanctiss. Joachīm et Annam, Dei Genitricis parentes.

Smaragdus, quia, si smaragdus gemma auget opes, gratum reddit, juvat eos qui additascrutantur, Maria dicit: In viis justitiæ ambulabo, ut ditem diligentes me, et thesauros eorum repleam. — Ern. Prag. in *Mariati*, cap. 42.

Smaragdus spiritualis. — Bernardin. de Bustis in *Mariati*. serm. 2, *de Coronat. B. M. V.*

Smaragdus pudicitiae. — Joan. Trith. lib. I, *De miraculis beatæ Mariæ Virg. in Urticeto*, cap. 6.

Smaragdus viridis, lucens et optimus, suis amatoribus salutarem mentis et corporis præstans continentiam, necessarij victus augens substantiam, illusiones et tentationes fugans diabolicas, vires interioris hominis reficiens fatigatas, Deo et hominibus reddens amabilem, curam epilepsiæ conferens efficacem, ingenium et memoriam Dominicæ passionis acuens; vim devote precantibus infun-

dens, medicinam afferens visui defatigato, morsui-que canis rabidi, intoxicatis atque leprosis, apostema simul et calculum patientibus. — Idem lib. 1. *De miraculis B. M. V. in Urticeto*, cap. 7.

Smaragdus ratione coloris. Sicut enim smaragdus viriditate sua herbas virentes superat, et viridium gemmarum obtinet principatum, sic beata Virgo virginitate sua, in sacratissimas virgines, quæ quasi gemmæ vel herbæ carnis virorem semper conservarunt, obtinet principatum. — Maurit. de Villa Probata serm. 31 *Coronæ novæ B. V.*

Smaragdus ratione nitoris, quia ut dicitur, tantus est nitor smaragdi, quod ejus viror nec in sole aliquo modo obumbretur; et similiter tantus fuit nitor puritatis et virginitatis Domine nostræ, quod solem justitiæ Christum gignendo vel pariendo, in nullo perdidit suam virginitatem. — Ibid.

Smaragdus ratione operationis, quia smaragdus valet ad augmentum divitiarum, et beata Virgo opes spirituales nobis auget, dum multiplices gratias impetrat, et dum nos ad bene operandum et merita cumulandum incitat; smaragdus collo suspensus a morbo caduco præservat, beata Virgo a casu et peccato reprimat et conservat; smaragdus lascivos motus refrenat, et contra illusiones et phantasmata dæmonum valet; beata Virgo contra tentationes et illusiones dæmonum, et contra lasciviæ libidinem auxilium nobis præbet; smaragdus visum confortat, et beata Virgo visum confortavit, producendo nobis verum lumen Christum, qui illuminat omnem hominem. — Ibid.

Smaragdus ratione repræsentationis, quia, ut dicitur in libro *De proprietate rerum*, si corpus smaragdi extensum fuerit, et extersum sive politum ad modum speculi, imagines repræsentat; et similiter beata Virgo, cujus corpus fuit extensum ex divinali gravidatione, extersum et politum ex omnis immunditiæ elongatione et omnium virtutum adornatione, imagines nobis repræsentavit, id est, divinam et humanam, quia Verbum incarnatum nobis protulit, id est, Dominum Jesum Christum, qui in quantum Verbum est imago Patris, et figura substantiæ ejus, ad Coloss. 1, et secundum carnem sive humanitatem est, ut ita dicam, imago Matris, id est, homo ex homine in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo, ad Philippenses 2. — Ibid.

Soboles ingens suorum parentum. — D. Fulbert. Carnotensis serm. 3. *De Nativ. sanctiss. Virg.*

Soboles naturæ speciosissima. — Jacob. Monachus in *Mariali*, orat. 11.

Soboles pulcherrima. — Isidor. Thessalon. in orat. *De Nativ. B. M. V.*

Socia Dei in Incarnatione. — S. Ephrem in tract. *De margarita pretiosa*.

Socia angelorum. — S. Georg. Nicomed. orat. 3, *De Præsentat. B. M. V.*

Socia sola salutaris passionis Christi. — Idem in *S. Mariam assistentem cruci*.

Socia conjunctione perpetua vitæ unigeniti Filii sui. — S. Germ. orat. 1, in *Dormit. B. M. V.*

Socia impigra viatorum. — Joan. Geometra in *B. V. hymno* 4.

Socia angelorum per munditiæ integritatis. — Hugo de S. Victore lib. *De perpetua virginitate B. M. V.*

Socia nostra. — D. Bernard. in orat. rhythmic. ad *Dom. Jesum ejusque sanctiss. Matrem*.

Socia vitæ angelorum. — Idem serm. in *Nativit. sanctiss. Virg., de Aquæductu*.

Socia angelorum per munditiæ integritatis. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. Virg.* lib. III.

Socia particeps in regno Dei. — Albert. Magnus super *Missus est*, cap. 71.

Socia toti Trinitati. — Jacob. de Voragine serm. 7, *De Annuntiat. B. M. V.*

Socia nobis a Deo data, non solum naturalis, ut ita loquar, et generalis humanæ naturæ reconciliationis, ut Dei et hominum mediatrix, opportuna-que fieret in tempore iracundiæ reconciliatio, quemadmodum Esther super omnes mulieres ab Assuero adamata, revocata regis sententia salutem obtinuit populo suo, suspensio proditiōis procuratore in patibulo, verum etiam data socia personalis et privatæ reconciliationis, ut maternis affluens visceribus super filiorum damnatione. — Antonius Pocquet. serm. 8, *De Concept. B. M. V.*

Socia nostræ peregrinationis nobis a Deo data non solum naturæ similitudine, sed sociali opitulatione. Solet enim fidelis socius itineris viam docere, fatigatum sustinere, dulci socium alloquio convenire, injuriatum vel aggressum defendere, et alium offendentem excusare, et ad satisfactionem, si is per se non sufficit, se obligare; talemque se nobis exhibuit et exhibet usque adhuc beata Virgo, quam dedit nobis Dominus sociam peregrinationis; nam docet nos viam veritatis et justitiæ, sanctæ conversationis exemplo: etenim sequens illam non deviat, cujus vita inclyta cunctas illustrat Ecclesias. Hinc Stella maris appellatur, quæ suos devotos contemplatores et imitatores perducat ad portum salutis: novit utique viam, quæ Viam peperit, cujus est pes secutus vestigia, nec ad dextram declinans, nec ad sinistram. Docet quoque viam precibus assiduus, revocans errantes in invio, et iter pandens ante eos; fatigatum sustinet et confortat, dum ex isto tempore ad incedendum excitat, pusillanimitatem charitatis profligans strenuitate; sustinet quoque, donec vires resumat, visitatus ab alto, suo non deserens juvamine in cœpto pergentem itinere. Est etiam velut comes facundus pro vehiculo, cujus non habet amaritudinem conversatio, nec tædium convictus, sed lætitiæ et gaudium; dulci namque refovet sermone, quos duplex afficit tædium viæ prolixioris, affectiones sanctas, devotas meditationes, sincera desideria, et castas ingerens cogitationes suis precibus

et meritis; denique defendit offensum, et tuetur adversus insurgentes inimicos aggressum, sicut fuit cera a facie ignis, sic fugientibus cunctis, ea in auxilium exurgente. — Ibid.

Socia reconciliationis humanæ quam dedit nobis Dominus ad faciendam misericordiam cum patribus et filiis senioribus et parvulis. — Ibid.

Socia Spiritus sancti. — Joan. Mauburn. in *Rosario de præconiis B. M. V.* membro 1.

Socia Dei familiarissima. — Dionys. Carth. lib. 1, *De laud. S. V.* art. 24.

Socia totius superbeatissimæ Trinitatis. — Idem in *Cant.* art. 8.

Socia amabilis et indissolubilis totius individuae Trinitatis. — Dionys. Fab. tract. 1, *De Concept. B. M. V.*

Socia Filii sui in omni dolore ac tribulatione. — Robert. Bellarmin. in conc. 1, super *Missus est.*

Socia omnium molestiarum et passionum Christi. — Idem in conc. *De Assumpt. B. M. V.*

Socrus sanctarum animarum. — D. Althelmus in lib. *De laud. virginittatis*, cap. 22.

Sol non cessans moveri, sed semper proficiens, nunquam deficiens nec sibi, nec aliis: amorem in altari cordis sui tanquam ignem indeficientem jugiter portans. — S. Philippus apostolus, serm. in *Transitu B. M. V.* apud Amadeum, rapt. 8.

Sol, quæ lumen nobis attulit. — Ibid.

Sol, in quo posuit Rex tabernaculum suum, et processit Sponsus ad nos de thalamo suo, Rex virtutum, Rex gloriæ, ut omnes regnent per eum. — D. Ildephons. serm. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Sol, de quo psal. XVIII: « In sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. » — S. German. Constant. serm. in *Nativit. B. M. V.*

Sol mysticus. Quemadmodum enim splendidissimus hic perpetuæ luce præditus Sol, tametsi cum a lunari corpore aliquantisper obducitur, quodammodo deficere, caligineque obrui, ac fulgorem cum tenebris commutare videatur, non tamen a luce sua excedit, verum perennis in se vitæ fontem scaturientem habet: imo, ut rectius loquar, ipse deficiens luminis fons est, quemadmodum scilicet Deus constituit, a quo ille creatus est: ad eundem quoque modum beata Virgo fons perennis veri luminis, atque inexhaustus, ipsius per se, ac subsistentis vitæ thesaurus, et uberrima benedictionis scaturigo, quæ nobis bonorum omnium parens et causa exstitit, etiamsi ad breve aliquod temporis spatium corporeo modo morte oblecta fuerit, tamen immensi luminis vitæ immortalis, ac veræ beatitudinis puros et inexhaustos latices, gratiæ flumina, sanationum fontes ac perennem benedictionem nobis fudit. — S. Jo. Damasc. in orat. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Sol radians, effundens splendores salutare in omnes fines terræ. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Sol clarus per sapientiam, purus per continen-

tiam, fulgidus per famam, calidus per charitatem, et exaltatus per Christi conceptionem. — Idiota, *De B. V.* part. xiv, contempl. 13.

Sol illuminans intellectum per veram cognitionem, et inflammans affectum per veram dilectionem. — Ibid.

Sol in magnitudine et potestate, in utilitate, in claritate et in calore, cujus magnitudo est ejus humilitas, quia in humilitate omnis animæ quantitas mensuratur, cujus potestas est fides, quia fides potestas animæ est. Nam quantum habet quisque fidei, tantum habet potentiae, cujus utilitas est misericordia, qua post misericordiam ejus Filii benedicti, nihil est utilius humanæ creaturæ; cujus claritas est ejus puritas, calor vero est ejus charitas, quia charitas est animæ caliditas. — Ibid.

Sol, quia sicut sol cæteris sideribus claritate luminis et majestate præfertur, sic ipsa in cœlesti gloria sanctis omnibus honore et gloria superposita est. — Ibid.

Sol, quia sicut solem ignis non comburit, nec aqua emollit, nec gladius scindit, nec fœtor corrumpit, nec vitium obsistit, sic beata Virgo incorruptibilis fuit. — Idem *De B. M. V.* Part. xv, contempl. 2.

Sol, quia sicut sol non crescit, nec decrescit, sic ipsa non crevit per elationem, nec unquam decrevit per pusillanimitatem. — Ibid.

Sol, quia sicut sol radiis suæ claritatis illuminat mundum, sic beata Virgo suis virtutibus et exemplis populum irradiat Christianum; ideo dicit de se ipsa Eccl. XXIV: « Illuminabo omnes sperantes in Domino, » alios nequaquam. — Idem *De B. M. V.* part. iv, contempl. 6.

Sol, quia sicut sol super bonos et malos oritur indifferenter, sic beata Virgo præterita merita non discutens, clementissimam et exorabilem se exhibet, ac omnibus necessitatibus liberaliter subvenit, quia habuit gratiam superplenam, cum larga et plena diffusionem. Ejus namque gratiam sensit infernus, quia, mediante ea, exspoliatus fuit; sensit terra, quia mortuos reddidit; sensit cœlum, quia se aperuit; senserunt angeli, quia fuerunt reparati; senserunt peccatores, quia fuerunt justificati. — Ibid. part. v, contemplation. 4.

Sol, qui dicitur, quasi sua omnibus largiens, quia ipsa, quidquid habet, quantum in se est, communicat et bonis et malis; malis enim veniam impetrat, et gratiam justis multiplicat et conservat; et sicut sol fulgore suo totum illustrat orbem terrarum, sic ipsa fulgore miraculorum totum illustrat orbem terrarum, et illustrabit usque ad diem judicii; et sicut sol est rex siderum, sic ipsa Regina virginum, imo sanctorum omnium. — Ibid. part. xiv, contempl. 13.

Sol diei mystici. — D. Anselm. in hymno 2, *B. Dei genitricis.*

Sol cujuslibet virtutis, aut bonis operis consum-

matione. — Hugo de S. Victore, serm. in *Nat. et Assumpt. B. M. V.*, qui est in ordine 54.

Sol. — D. Bernard. serm. 3, super *Salve Regina*.

Sol in quo Filius Dei veniens ad nos, posuit tabernaculum suum, et de utero ejus velut de thalamo suo tanquam Sponsus procedens, exsultavit, ut in vita hujus sæculi, pro salute nostra Patri obediens usque ad mortem perseveraret, et sic Ecclesiam a damnatione antiqui hostis liberatam, et sanguine suo dotatam sponsam sibi associaret. — Serlo abbas serm. 1, *De Assumpt. B. M. V.*

Sol, quia sicut de prolato radio non corrumpitur aut minuitur solis corpus, sic Mariam parientem non violavit prolatio sacri partus. — Adam de Pers. in *Mariali*, fragm. 2.

Sol splendoris radios exhibens universis. — Ibid.

Sol sanctitate rutilans, qui mundum pressum tenebris gaudet cura pervigili circuire, ruinas frigescentes affectu ferventissimo resarcire, nostras caluparum nebulas interventu lucido proturbare, nostrarum terram mentium respectu benignissimo fecundare. — Philipp. abbas lib. vi in *Cantic. canticor.*, cap. 10.

Sol splendore stabili virtutum radiis insignitus. — Ibid.

Sol propter prærogativam electionis. — Guilielmus Parvus in cap. vi *Cantic.*

Sol spiritualiter, quia sicut sol claritate luminis et majoritate cæteris sideribus antefertur, sic in cœlestis vitæ gaudio illa sanctis omnibus jucunditate et gloria supraponitur. — Absalon abbas, serm. 1, *De Assumpt. B. V. M.*

Sol, a cujus respectu solvitur glacies, id est, gelicidium cordis peccatoris. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V.* lib. II.

Sol, clara per sapientiam, pura per continentiam, fulgida per famam, calida per charitatem, exaltata per Christi conceptionem. — Ibid. lib. VII.

Sol, cujus claritas, humilitas, cujus rotunditas, appetitus et desiderium æternitatis, vel æternitas virginitatis. — Ibid.

Sol, de quo dicitur II Machab. I, ut tempus adfuit quo sol refulsit, qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur. Maria enim quandiu fuit in via, fuit quasi sub quodam nubilo, de quo dicitur Job XXVI: « Qui tenet vultum solis sui, et expandit super illud nebulam suam. » Sed ex quo clarificata est nebula sua in Assumptione, accensus est, quoad eam, quasi quidam magnus ignis, devotio fidelium, et ab universis recte credentibus mirabilis prædicatur. — Ibid.

Sol, illuminans intellectum per veram cognitionem, et inflammans affectum per veram dilectionem. — Ibid.

Sol non occidens quoad se; unde dicitur Ecclesiæ Isa. LX: « Non occidet ultra sol tuus; » occidens autem quoad nos, si mortaliter peccaverimus. Eccle. I: « Oritur sol, et occidit, » ubi Augu-

stinus: Sol iste, si non feceris casum, non faciet tibi occasum. — Ibid.

Sol, quia sicut corpus solis non comprehenditur nisi in radio suo; sic nec Mariæ dignitas, nisi in Filio suo; quantum enim Filius dignior, tantum Mater excellentior. — Ibid.

Sol, quia sicut, cum sol oritur in oriente, tunc illuminatur mundus, cum vero in occidente se abscondit, mundus fit tenebrosus, sic cum gratia Mariæ nobis oritur, illuminamur, cum occidit per peccatum nostrum, tunc obtenebramur. — Ibid.

Sol, quia sicut in mundo est unus sol, Maria una sola est Mater et Virgo; unde et comparatur phœnici, quæ est unica avis sine patre. Unde Sedulius: « Nec primam similem visa est, nec habere sequentem; » ideo etiam dicitur electa ut sol, qui similem non habet, nec ipsa similem habet, nec habitura est in æternum. — Ibid.

Sol, quia sicut nunquam deficit lumen solis, similiter nec Maria defecit in Filii passione, licet tunc deficeret omnis sanctus. — Ibid.

Sol, quia sicut in solem defigit oculos a posteriori ponit umbram suam: ita qui cordis oculos, intellectum videlicet et affectum, constanter defigit in Mariam ejus recolens paupertatem, umbram rerum labentium facillime addorsat. — Ibid.

Sol, quia sicut sol ad hoc factus est, ut illuminet totum mundum, sicut dicitur Gen. I, sic Maria ad hoc facta est a Deo Trinitate, ut misericordiam, veniam, gratiam et gloriam quasi lumen a Deo impetret toti mundo. — Ibid.

Sol, quia si sol dicitur quasi solus lucens; est enim sol iste materialis oculus hujus mundi, lux creaturarum, speculum Creatoris, quo nulla mundana creatura pulchrior, nulla utilior, nulla clarior; quo lucente cætera omnia luminaria sic sunt quasi non sint; sic, et dici debet et credi de Virgine gloriosa respectu omnium creaturarum, non solum hominum, sed et angelorum. — Ibid.

Sol, quia sicut sol dicitur quasi solus lucens, et cæteris luminaribus claritate luminis et majestate præfertur: ita in cœlesti gloria Maria sanctis omnibus honore et gloria superponitur. Ideo in figura Mariæ dictum est de Judith, cap. II: « Non est talis mulier super terram. » — Ibid.

Sol, quia si sol dicitur quasi sua omnibus largiens, Maria quidquid habet, quantum in se est, omnibus communicat et bonis et malis, ut ei conveniat, quod de Patre dicitur Rom. VIII: Si pro nobis omnibus tradidit Filium suum, scilicet, volens eum pati, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? — Ibid.

Sol, quia sicut sol dicitur, quasi sursum levans, quia in fervore suo attrahit guttas maris salsas, Amos V; ita Maria aquas marinas foetentes et salsas, nempe amarus peccatores, qui foetent et amarescunt, calore pietatis et charitatis attrahit ad cultum Filii sui orationibus, meritis et exemplis, et sublata ab eis salsedine vitiorum, quæ per gratiam dulcoratas, proponit peccatoribus, qui in

terra sunt, exemplum, ut priorum exemplo posterius conserventur. — Ibid.

Sol, quia sicut sol diem inchoat per ortum, terminat per occasum, distinguit in certas partes per progressum, discernit noctem a die suæ claritatis splendore; ita Maria vitam justii exemplo vitæ suæ, ut ei convenire videatur illud quod de Filio dicitur psal. cxviii: « Ordinatione tua perseverat dies, » id est, vita Christiani. — Ibid.

Sol, quia sicut sol est pulcherrimum luminarium cœli, ita Maria dignissima creaturarum Dei; ideo ipsa dicitur primogenita ante omnem creaturam, id est, dignior omni pura creatura. Eccli. xxiv. — Ibid.

Sol, quia si sol est rex siderum, Maria est Regina virginum, imo omnium sanctorum, qui sunt stellæ, de quibus dicitur Eccli. xliii, « Species cœli, » id est, Ecclesiæ, « gloria stellarum, » id est, virginitas sanctorum. — Ibid.

Sol, quia sicut sol, ex quo mane surrexerit, præstolatur tota die ad ostium, paratus intrare domum, si aperiatur ei: similiter et Maria, ex quo ascendit in cœlum, videtur dicere cum Filio, Apoc. iii: « Ego sto ad ostium, et pulso. » — Ibid.

Sol, quia sicut sol fugat tenebras, et mundum illuminat tenebrosus; ita Maria pulsat cunctas hæreses, et mediante partu suo, mundum illuminavit et totam illustrat Ecclesiam suorum radiis exemplorum. — Ibid.

Sol, quia sicut sol, id est, Christus electus est ex millibus hominum, Cant. v, sic Maria electa est ex millibus feminarum, unde dicitur Cant. vi: una est Matri suæ, electa Genitrici suæ. — Ibid.

Sol, quia sicut sol luminare est par sibi non habens, et toti mundo copiose sufficiens; sic beata Virgo, nec primam similem visa est, etc.; item quia fulgore miraculorum lucet ubique terrarum, et lucebit usque ad diem iudicii. — Ibid.

Sol, quia sicut sol lunam, sic Maria illuminat Ecclesiam: unde beatus Bernardus: Tolle Mariam, quid restat nisi tenebræ? — Ibid.

Sol, quia sicut sol maculam nescit, de Maria dictum est Cant. iv: « Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te. » — Ibid.

Sol, quia sicut sol nec crescit unquam, nec decrescit: similiter Maria nunquam crevit per elationem, nunquam decrescebat per pusillanimitatem, vel per tristitiam, quæ angustat; quia nec timoris habuit angustiam, nec elationis supercilium. — Ibid.

Sol, quia sicut sol producit terræ nascentia, Maria producit, id est, procul ducit de virtute in virtutem illos, qui exemplo suæ paupertatis exeunt de terra, hoc est, de amore terrenorum, et ita cœlo nascuntur, sicut, quod de terra oritur, sursum crescit. — Ibid.

Sol, quia sicut sol radiis suæ claritatis illuminat mundum; ita Maria suis virtutibus, et exemplis populum irradiat Christianum. — Ibid.

Sol, quia sicut sol sua claritate totum illuminat et ornat mundum, sic species beatæ Virginis, et vita ipsius totam illustrat Ecclesiam. — Ibid.

Sol, quia sicut sol suo lumine penetrat tantum materias mundiores; et quasi limatas, ut vitrum, crystallum, sed crassiores nequaquam: Maria suis radiis illustrat solum vitreos per poenitentiam, quæ corpus excoquit, cum ipsa sit ignis et per puritatem quasi crystallinus. — Ibid.

Sol, quia sicut tantæ liberalitatis est, quod a nulla creatura quantumcunque foetente et sordida, si sit ei exposita, radios suos avertat, nec quantumlibet speciosam illustret, si abscondatur ab eo: similiter nec Maria a quantumcunque vilissimo peccatore ipsam fideliter invocante, avertit respectum pietatis suæ, nec, quantumlibet magnus fuerit quis per litteras, divitias aut honores, ipsum irradiat, si ipsam negligat invocare, multos tamen prævenit, ut velint, et volentes prosequitur, ne frustra voluerint, sicut dicit August. de Filio ejus. — Ibid.

Sol, quantum ad generationem Filii, quia sicut sol sine sui corruptione gignit radium, sic et Virgo Filium. — Ibid. lib. v.

Sol veri solis imaginem repræsentans in universitate. — Ibid. lib. vii.

Sol hæresum tenebras e mundo auferens, cujus lumen, id est fides, nunquam defecit. — Hugo Carensis in psalmum xviii.

Sol illuminans. — D. Bonavent. in *Speculo B. M. V.* cap. 3.

Sol qui nullam habuit obscuritatem peccati, in quo Deus posuit tabernaculum suum, id est corpus suum. — D. Thomas Aquin. in *Psal.* xviii.

Sol ardens. I Reg. ii. — Albert Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. I Regum.

Sol ad juvandum omnibus fidelibus, Josue x. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Josue.

Sol cœli per omnia respiciens, Eccli. xlii; id est, cuilibet de omni servitio, quod ipsi impensum fuerit, speciales scintillas æternæ retributionis transmittens, sicut principes facere consueverunt. — Idem serm. 2, in *Assumpt. B. M. V.*

Sol Dei, quem Deus oriri fecit per Nativitatem in mundo, per gratiam in mente: super bonos, ut confirmentur, consolentur et illuminentur, et malos, ut convertantur et salventur. Matth. v. — Idem in *Biblia Mariæ* super Evangel. S. Matthæi.

Sol, qui ortus est toti Ecclesiæ, quando nata fuit. — Idem in *Bibl. Mariæ* super lib. Ecclesiast.

Sol, quia sua præsentia ornat cœlum, Eccli. xxvi. — Idem in *Bibl. Mariæ* super libr. Ecclesiast.

Sol dans justis lucem sapientiæ et calorem diviniæ justitiæ. — Jacob. de Voragine in *Mariali*, serm. 9. L.

Sol frigidos accendens igne suæ charitatis. — Idem in *Mariali*, serm. 8. P.

Sol justis, quibus mittit radium gratiæ suæ, et

illuminat eos per exemplum et beneficium. — Idem serm. 2, *pro Sabb. 4 hebdom. Quadrag.*

Sol, quia sicut sol habet tres planetas supra se, et tres infra se, et ipse est medius, sic Virgo gloriosa beata Maria habet supra se in Trinitate tres personas, et infra se tres status salvandorum, scilicet virginum, continentium et conjugatorum, et ipsa in medio constituta, ubi ipsam beatam Trinitatem reconciliat tribus statibus salvandorum. — Idem serm. 6, *de Purific. B. M. V.*

Sol quosdam illuminans ad Dei cognitionem, alios inflammans ad Dei amorem, alios fructus producere faciens per bonam operationem. — Idem in *Mariali*, serm. 5. F.

Sol, quia sicut sol omnibus mundanis antefertur, sic beata Virgo omnibus creaturis praeferitur, et ipsum verum solem imitari nititur vivendo in omni humilitate, mansuetudine, iustitia et sanctitate; et sicut sol sui cursus solitas non mutat habenas, sic beata Virgo propositum, quod semel arripuit, non mutavit. — Alanus de Insul. in cap. vi *Catic.*

Sol radians in virtute, totum cœlum illuminans. — S. Mechtildis lib. 1 *Gratiæ spiritualis*, cap. 55.

Sol ex quo *Sol* iustitiæ corpus accepit. — Jacobus Monachus in *Mariali*, orat. 6.

Sol, eo quod Dei et Patris suscepit Verbum. — Matth. Cantacuzenus in cap. vi *Cant. cantic.*

Sol, in quo Deus posuit tabernaculum suum. — Jo. Taulerus in tract. *de decem cœcitatibus*, cap. 11.

Sol, quia sicut in rebus corporalibus nihil est, quod, secundum Dionysium, magis expresse vestigium Trinitatis ostendat quam sol: ita similiter in rebus spiritualibus nihil invenimus Deiformius quam Maria. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 5.

Sol, quia sicut nihil lucidius sole videre potest visus noster exterior, ita nil lucidius atque gloriosius Maria cogitare potest intellectus noster; et sicut sol lucens in virtute reverberat visum nostrum, ita quodammodo Mariæ claritas ipsorum angelorum videtur reverberare affectum stupentium et querentium, Quæ est ista? — Ibid.

Sol, quia sicut omnia luminaria cœli sua claritate non solum excedit sed exstinguit, ita in comparatione Mariæ cæterorum electorum lumina non apparent. — Ibid.

Sol per vitam exemplarem. — Barthol. de Pisis lib. 1, *De Laud. sanctiss. V.*

Sol, quia charitate plena. — Idem lib. 1, *De laud. V. fructu 8.*

Sol eo, qui videtur, splendidior. — Isidor. Thessalon. orat. *de Assumpt. B. M. V.*

Sol fulgentissimus puritatis. — Ibid.

Sol veram et inextinguibilem afferens mundum lucem. — Ibid.

Sol, de quo Eccli. xxvi: « Sicut sol oriens in mundo, in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum domus suæ. » Nam sicut sol materialis suo splendore totum illuminat et præor-

nat hemispherium nostrum: sic felicissima Virgo, omnium optima mulierum, universam decorat, illustrat, lætificat militantem ac triumphantem Ecclesiam. Domus enim bonæ mulieris est sancta Ecclesia tam militans Virgini gloriosæ commissa, quam triumphans ex angelis atque hominibus constituta. — Dionys. Carth. lib. 1 *De laud. B. M. V.*, art. 4.

Sol Soli iustitiæ Christo Domino similis. Quemadmodum enim Christus inter viros, sic beata Virgo inter mulieres incomparabilis est. — Idem lib. 1 *De præconio S. M.*, art. 25.

Sol, quia quemadmodum sol cuncta sidera ac planetas quantitate, luminositate et causalitate excedit: sic divinissima Virgo, post unicum sui benedicti uteri fructum, universos sanctos in omni perfectione, sapientia, pulchritudine et fecunditate transcendit. — Idem *De laud. B. M. V.* init. lib. 1.

Sol, quia sicut sol cæteris planetis ac stellis est major, luminosior atque causalior, sic beata Virgo post Christum est cæteris sanctis major, perfectione luminosior, sapientia et virtute causalior; utpote Genitrix veri Domini, Salvatoris mundi, et innumerabilium peccatorum reductrix ad gratiam et salutem. — Idem in *Cant.* art. 21.

Sol, quia sicut sol iste lucens atque sensibilis, omnibus indifferenter secundum uniuscujusque capacitatem claritatis suæ radios influit, sic benignissima Virgo bonis et malis, gratis et ingratiss, iustis et iniustis exorabilis est atque compatiens; multos demum prævenit et eripit, salvat et dicit, universorumque preces ac necessitates amplissimo itemque materno affectu suscipit atque amplectitur. — Idem lib. 11 *De præconio SS. M. V.*, art. 15.

Sol divinæ gratiæ lumine semper fulgidus, et nunquam obscuratus tenebris peccati. — Bernard. de Bustin in *Mariali*, serm. 8, *de Concept. B. M. V.*

Sol divinus — Ibid.

Sol fulgentissimus et clarissimus illuminans justos per exemplum et beneficium. — Idem serm. 2, *de assimil. B. M. V.*

Sol in sua Conceptione, quia clarior omnibus sideribus, id est, omnibus creaturis. — Idem in *Mariali*, serm. 5, *de Concept. B. M. V.*

Sol noster fructuosissimus, quo mediante, omnes fructus nostri efficiuntur maturi, id est, omnia opera nostra, ut jejunia, orationes et eleemosynæ, et similia sunt Deo grata, et nobis utilia. — Idem serm. 2, *De assimil. B. M. V.*

Sol, qui nescit occasum. — Idem in *Mariali*, serm. 6, *de Concept. B. M. V.*

Sol refulgens gloria cœlorum, lustrans atria luce, replens sæcula. — Idem in *Officio Concept. B. M. V.*

Sol replens filios suos, id est beatos, clarissima Dei visione et ferventissimo ejus amore. — Idem serm. 2, *de nominat. M. V.*

Sol, in quo posuit Altissimus tabernaculum

suum, hoc est, corpus suum. — Claudius Rapinas Cœlestinus serm. 2, *de Concept. B. M. V.*

Sol, utpote quæ fidei splendore illustrata in passione Christi. Sicut enim lumen solis nunquam exstinguitur, sic nec illa mota est, nec vacillavit a fide et sola omnium semper perstitit immobilis, ardens et lucens. — Ibid.

Sol pulcherrimus, universam illustrans Ecclesiam. — Jo. Trith. lib. 1, *De Mirac. B. M. V. in Urticeto*, cap. 6.

Sol salutaris sapientiæ. — Idem *De miraculis B. M. V. prope Dittelbach*, lib. 1, cap. 10.

Sol bonis et malis communis, his enim comparat gratiam, illis auget. — Philippus de Greve, serm. 190, *in psalm. LXXXVIII.*

Sol iustis et perfectis. — Ibid.

Sol illuminans, per exemplum et beneficium. — Mauriti. de Villa Prob. serm. 9 *Coronæ novæ B. M.*

Sol in situ, quia si sol est in medio planetarum, beata Virgo habet supra se tres divinas personas, et sub se tres angelorum hierarchias. — Ibid.

Sol omnes tam justos quam peccatores calefaciens. — Ibid.

Sol, propter incorruptibilitatem, impermistibilitatem, formositatem, luminositatem, fructuositatem et maturitatem. — Ibid.

Sol, quo nebula iniquitatis dissolvitur. — Ibid.

Sol suos devotos inflammans ad Dei dilectionem. — Ibid.

Sol terræ nascentia produciens. — Ibid. serm. 19.

Sol, de qua Cant. vi, « electa ut sol, » quia sicut sol in suæ creationis instanti suam omnem adeptus est claritatem: ita beata Virgo in suæ Conceptionis instanti omnes assecuta est perfectiones, atque ipsa sine peccato originali concepta. — Petr. Gal. lib. vii, *De arcanis*, cap. 5.

Sol in Dominica Annuntiatione et Nativitate, et quotidie veritate, sanctitate, virginitate, obedientia et humilitate, quæ implet omnem iustitiam, et similibus virtutum ardoribus orbem universum illuminans mirabiliterque inflammans et incendens. — Joan. Picus, lib. iii, *in Cant.* cap. 5.

Sol mysticus. Nam sicut sol luce sua totum illuminat mundum et cunctis planetis major est et splendidior: sic beata Virgo major ac dignior universis creaturis totam illuminat, fecundat atque lætificat Ecclesiam non solum militantem, verum et triumphantem, quia omnium electorum Dei unica est salus et gloria. — Dionys. Fab. tractat. 1, *De Concept. B. M. V.*

Sol clarissimus, defectum prorsus nesciens. — Ludov. Blosius in *Endologia* 2, ad *B. M. V.*

Sol e cœlis terram illuminans. — Ibid.

Sol a terra cœlos irradians. — Ibid.

Sol peccati nubes discutiens. — Ibid.

Sol in Filii passione dolore obscuratus. — Robert. Bellarm. in conc. *de Resurrect. Domini.*

SOLAMEN dulce conversorum. — D. Ephrem in serm. *de laud. B. M. V.*

Solamen in afflictionibus. — Anonym. in *Eucholog.* seu *Rituali Græc. in Officio comm. supplic.*

Solamen pupillorum. — Adam Præmonstratensis lib. 1, serm. 40.

Solamen hominum. — D. Bonavent. in *Laud. B. V. M.*

Solamen lugentium. — Idem in *Psalt. B. M. V.*

Solamen sæculi. — Idem in *Laud. B. M. V.*

Solamen omnium miserorum. — S. Mechtild. lib. 1 *Gratiæ spiritualis*, cap. 54.

Solamen miseris. — Joan. Hondemius in *invocatione SS. Deiparæ V.*

Solamen unicum reorum. — Henricus Suso in cap. 16 *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus.*

Solamen laborantium. — D. Laur. Justin. in serm. *de Annuntiat. B. M. V.*

Solamen desolatorum. — Thom. a Kempis in *Soliloquiis*, cap. 23.

Solamen unicum sub humilitate mœstorum. — Jo. Trith. lib. 1, *De miraculis B. Virg. in Urticeto*, cap. 6.

Solamen confessorum. — Robert. Bellarm. in conc. *de Nativ. B. V.*

SOLATIUM mundi. — D. Ephrem in serm. *De laud. B. M. V.*

Solatum solitariorum. — Ibid.

Solatum unicum, planeque divinum animæ nostræ. — S. Sabbas in *Menæis Græcorum* die 29 Januarii.

Solatum eorum qui affliguntur. — Eutychianus in *Vita Theophili.*

Solatum laborum. — Georg. Nicomed. orat. 2, *de Concept. Deiparæ V.*

Solatum Christianorum. — S. German. orat. in zon. *Deipar. V.*

Solatum blandum iis qui in mœrore versantur. — S. Jo. Damasc. orat. 1, *de Assumpt. B. M. V.*

Solatum nostrum in afflictione. — Idem in *Parac. B. M. V.*

Solatum unicum in terra. — Idem orat. 2, *de Assumpt. B. M. V.*

Solatum miserorum. — S. Anselm. Lucensis super *Salve Regina.*

Solatum miserorum. — D. Bonav. in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Solatum nostrum. — Idem in *Psalterio B. M. V.*

Solatum omnium supernorum civium. — Idem in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Solatum operantium. — Albert. Magnus super *Missus est*, cap. 160.

Solatum afflictorum. — Jacob. Monach. orat. *de Nativ. B. M. V.*

Solatum amanti. — Ern. Prag. in *Mariati* cap. 39.

Solatium mundi. — D. Laur. Justin. in lib. *De casto connubio Verbi et animæ*, cap. 9.

Solatium peregrinationis. — Idem in serm. *de Nativit. B. M. V.*

Solatium singulare, nedum justis atque devotis, sed miseris quoque, itemque desperatis peccatoribus. — Dionys. Carthus. lib. 1, *De præcon. S. Mariæ*, art. 25

Solatium unicum in tribulatione. — Joan. Trith. in orat. *ad S. V.* quæ incipit: *Ave, sole splendior.*

Solatium dulce animarum nostrarum. — Ludov. Blossius in *Endologia* 3, *ad B. M. V.*

SOLATRIX tribulorum. — D. Birgitta lib. iv *Revelationum*, cap. 49.

SOLEMNITAS salubris commutationis. — S. Proclus in orat. 1, *de laud. S. V.*

SOLITUDO, in qua apparuit minutum verbi. — Rupert. abbas lib. 1, *Commentar. in Matthæum.*

Solitudo, in qua ros jacuit Spiritus sanctus. — Ibid.

Solitudo, de qua dixit Isa. xxxv: « Exsultabit solitudo; » quod fuit, quando dixit: « Exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo. » Lucæ 1. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V.* lib. viii.

Solitudo ob mundi contemptum et amorem solitariæ vitæ. — Ibid.

Solitudo, quia separata a turbine mundi et soli intenta Creatori. — Ibid.

Solitudo exsultans terræ, quæ floruit quasi lilium per virginitatem. — D. Bonav. in *Speculo B. M. V.*

Solitudo, quia libenter solitaria fuit. — Ibid.

Solitudo quæta et dulcis ante Filii incarnationem. — Ern. Prag. in *Mariæ*, cap. 36.

Solitudo, quantum ad Deum, quia ipsi soli servans fidem, ipsi soli semper vacans, ipsi soli se tota devotione committens. — Ibid.

Solitudo per fugam. — Barthol. de Pisis, lib. 4, *De laud. S. V.*, fructu 2.

Solitudo, quia Deum assidue contemplabatur. — Ibid. fructu 8.

Solitudo exsultans, Isa. xxxv, quia viro non conjuncta germinavit, id est, peperit cum lætitia. — D. Anton. in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 31.

SOLIUM sublime et elevatum, in quo sedens Dominus Sabaoth, prophetarum acutissimo Isaïæ visus est, Isa. vi. — S. Andr. Cretens. orat. *de Dormit. SS. V.*

Solium excelsum et elevatum, super quod propheta sedentem vidit Dominum Sabaoth. — S. German. Constant. in *Nativ. B. V. M.*

Solium elevatum in gloria, animata sedes, quæ Dei cathedram in se ipsa designavit, et Deum, qui super intellectuales requiescit virtutes, continuit. — S. Joan. Damascen. orat. 4, *de Nativitate B. V. M.*

Solium regium, cui astiterunt angeli, Dominum

et effectorem insidentem cernentes. — Idem orat. *de Assumpt. B. V. M.*

Solium excelsum et elevatum Domini Sabaoth. — Joan. episc. Aretinus in tractat. *de Dormit. SS. V. M.*

Solium regale. — Ibid.

Solium Dei triumphantis in cælo — Gueric. abbas serm. 1, *de Assumpt. B. V. M.*

Solium excelsum et elevatum super omnem creaturam. — Idem serm. 1 *de Assumpt. B. V. M.*

Solium speciale Regis excelsum, et elevatum super gloriam omnium. — Idem serm. 1, *de Assumpt. B. V. M.*

Solium divinitatis. — S. Petr. Damian. serm. 2, *de Nativit. B. V. M.*

Solium imperii. — D. Anselm. in hymn. 2, *B. Dei Genitricis.*

Solium Deitatis. — S. Petr. Mauric. Cluniac. *Prosa in honorem Matris Domini.*

Solium totius Trinitatis. — Idem lib. iii *Epistolar.*, *Epist. ult.*

Solium excelsum et elevatum super choros angelorum. — Petr. Bles. serm. 33.

Solium excelsum per arduam novitatem virginitatis propositi, elevatum per singularitatem spiritualis doni, id est, fecunditatem uteri. — Helinandus Cisterc. serm. 1, *de Nativ. Domini.*

Solium Domini excelsum ob dignitatem conditionis, elevatum ob prærogativam virtutis, et superexaltatum ob susceptionem Filii Dei in se. — Rich. a S. Laur. *de laud. B. V.* lib. x.

Solium Dei in misericordia præparatum. — D. Bonavent. in *Speculo B. V. M.*, cap. 8.

Solium divinæ misericordiæ, in quo omnes inveniunt solatia misericordiæ. — Ibid.

Solium excelsum et elevatum: excelsum, quia supra conditionem naturæ corruptæ a fomite liberatum; elevatum autem, quia super hominem, ne peccandi haberet potentiam, est per gratiæ beneficium confirmatum. — Idem lib. *De ecclesiast. Hierarchia*, part. iv, circa finem.

Solium vere beatissimum, vere stabilissimum, excelsum intellectu, elevatum in affectu, excelsum super homines, elevatum super angelos; excelsum in gratia, elevatum in gloria. — Idem in *Speculo B. V. M.* cap. 7.

Solium Domini, in quo Deus sedet, per misericordiam se incarnando. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super Jeremiam prophet.

Solium gloriæ, quod sibi Rex cæli æternaliter elegit. — Idem super *Missus est*, cap. 193.

Solium incarnationis Filii Dei excelsum quantum ad animam, elevatum, quantum ad corpus, Isa. vi. Idem in *Bibl. Mar.* sup. proph. Isaïam.

Solium misericordiæ, ad quod peccatores misericorditer congregantur, et ibi absolvuntur, et non secundum merita puniuntur, Jerem. iii. — Idem in *Biblia Mariæ* sup. Jeremiam prophet.

Solium misericordiæ, ad quod veniens peccator

absolvitur, Job xxiii. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Job.

Solium misericordiæ, in quo Filius Dei misericorditer judicat peccatorem, Isa. xvi. — Idem in *Biblia Mariæ* sup. prophet. Isaia.

Solium propitiationis. — Idem in *Bibl. Mar.* sup. Jeremiam prophet.

Solium regale, in quo Dei Filius, utpote verus Salomon, id est, rex pacificus, sedit, judicans omnes fines terræ; medio siquidem tempore, quo in Virginis utero gestabatur, non minus ea quæ sursum erant in cælo, et quæ in terra deorsum, prudentissime gubernavit. — Idem in *Annunt. B. V. M.* serm. 1.

Solium summi Regis. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*, serm. 6, T.

Solium excelsum et elevatum, quod vidit Isaïas in templo cælesti, super quod templum stabat Seraphim clamans jugiter: Sanctus, sanctus, sanctus. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 150.

Solium excelsum super gratiam, elevatum super gloriam, in quo sedit Rex lætus et hilaris, utpote in regalibus nuptiis et convivio permagnifico. — Idem in *Mariali*, cap. 148.

Solium egregium, quod sibi præparavit in misericordia increata, sed incarnanda dignanter propter nos Dei sapientia. — Anton. Pocq. serm. 7, de *Concept. B. V. M.*

Solium excelsum et elevatum ratione dignitatis altissimæ, cujus majestate plena erat omnis terra, ratione dignitatis latissimæ. — D. Bernard. Senensis, tom. III, serm. de *Assumpt. B. V. M.*

Solium, super quod Isa. vi, vidit Dominum sedentem, quia Dominus immobiliter requievit super Virginem ratione dignitatis firmissimæ. — Ibid.

Solium Salomonis, id est, Salvatoris, in quo fuit Deus mundum reconcilians sibi, quoniam ipsa non solum portavit Unigenitum Dei in sua mente per fidem, charitatem ac jugem memoriam venerationemque præcipuam, sed etiam in suo inviolabili utero tulit eum ex se hominem factum. — Dion. Carthus. in *Cant.* art. 12.

Solium gloriæ Dei. — Paulus de Heredia in tract. de *Concept. B. V. M.*

Solium Salomonis cælestis. — Bernardin. de Bustis, serm. 3, de *assimilat. B. V. M.*

Solium summi Regis. — Ibid.

Solium valde sublime, super quod sedit Deus. — Idem serm. 2, de *assimilat. B. V. M.*

Solium summæ Trinitatis, quod angeli venerantur. — Jo. Trith. lib. i, de *mirac. B. V. M.* in *Urticeto*, cap. 6.

Solium gloriæ Domini. — Philipp. de Greve serm. 190, in *Psal. lxxxviii*, qui sermo est *De B. V. M. comparata throno, soli et lunæ*.

Solium Salomonis cælestis. — Mauric. de Villa Probata serm. 22, *Coronæ novæ B. V. M.*

Solium, super quod sedit Deus, quod valde fuit in sublime elevatum. — Ibid. serm. 9.

Solium gloriæ altitudinis a principio, Jerem. xvii. Cum enim sit in cælesti gloria super omnes choros angelicos exaltata: recte solium gloriæ altitudinis dicitur, hoc est, sedes Dei altissimi, super quam divina sedet Majestas. — Petrus Galat. lib. vii, de *arcanis*, cap. 18.

Solium gloriæ altitudinis a principio, Jerem. xvii, quia fuit sedes Dei altissimi a principio, cum fuerit absque initiali peccato concepta. — Ibid.

SOLSEQUIUM, quod dicitur ex eo quod solem sequitur; quasi ei inclinans; vel quia cum sole se inclinante, semetipsum inclinat. Maria enim exemplo Christi veri Solis dicentis Matth. ii: « Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde: » se humiliat et inclinat. — Richard. a S. Laur. de *Laud. SS. V.* lib. xii.

SOLUM natale, idque peramplum gaudii. — S. Joan. Damasc. in *Menæis Græcor.* die 27 Jan.

Solum, quod dicitur a soliditate, ob soliditatem et constantiam animi Mariæ in proposito virginittatis conservando: et stabilitatem fidei ejus in tempore Dominicæ sepulturæ. — Rich. a S. Laur. de *Laud. SS. V.* lib. viii.

SOLUTIO nexuum Evæ. Evæ enim inobedientiæ nodus solutionem accepit per obedientiam Mariæ, et quod alligavit mulier Evæ per incredulitatem, hoc Virgo Maria solvit per fidem. — D. Irenæus, lib. iii, *Adversus hæreses*, cap. 33.

Solutio sterilitatis. — Georg. Nicomed. orat. 3, de *Concept. Deip. V.*

Solutio vinculorum nostrorum. — S. Germ. Constant. orat. 2, in *Præsent. B. V. M.*

Solutio catenarum peccatorum, quæ nos graviter astringunt. — S. Jo. Damasc. in *Paracl. B. V. M.*

Solutio nostra in vinculis. — Ibid.

Solutio mœstitiæ. — S. Jo. Damasc. in *Can. SS. Deip. Virg.*

Solutio dolorum Evæ. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Solutio maledictionis. — Ibid.

Solutio tristitiæ. — Jacob. Monach. orat. de *Nativit. B. V. M.*

Solutio sterilitatis. — Jacob. Monach. in *Mariali*, orat. 1.

SOLUTRIX omnis quæstionis. — Rupert. abb. lib. i, *Commentar. in Cantic. canticor.*

SOROR nostra, eo quod omnes liberi sumus ex Adamo procreati. — D. Athanas. in *Epistol. ad Epictetum*.

Soror nostra, quatenus omnes ex Adam sumus. — D. Epiphan. lib. iii, *Contra hæreses, hæres. 77.*

Soror et sponsa Dei. — Idem in serm. de *Laud. sanctiss. V. M.*

Soror Christi. — D. Hieronym. in *Epist. ad Paulam et Eustochium*.

Soror virginum. — Idem, in *Epist. ad Rustic. Narbonens. episc. de 7 gradibus Ecclesiæ*, quæ epist. tom. IX est in ordine 15.

Soror Christi spiritualiter, Dei voluntatem faciendo. — D. Augustin. in lib. *De virginitate*.

Soror Dei, de qua scriptum, Cant. iv : « Quam pulchri sunt oculi tui, soror mea sponsa. » — S. Germ. Const. serm. in *Nativit. B. M. V.*

Soror perpulchri fratris cognominis, eique summe cupita, cujus vox ejusmodi in Canticis sonat : « Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum. » — S. Joan. Damasc. orat. 2, de *Nativit. B. M. V.*

Soror angelorum ; in carne enim præter carnem vixit, quia ejus vita fuit angelica, non humana ; unde angeli dicunt de ea Cant. viii : Quid faciemus sorori nostræ in die, quando alloquenda est, in die scilicet illa, quando eam alloquetur angelus Gabriel. — Idiota, de *B. V. M.* part. xiv, contempl. 3.

Soror angelorum, quia vitam angelicam, imo plus quam angelicam duxit in terris in carne vivendo præter carnem. — Ibid. part. xiii, contempl. 10.

Soror benedicti Filii sui, cujus cor vulneravit Cant. ii, non vulnere doloris, sed vulnere charitatis ipsum ad amorem suum delectabilem attrahendo, ut eam profunde diligeret toto corde. — Ibid. part. xiv, contempl. 3.

Soror Christi per castissimam, sinceram et ferventissimam dilectionem, quæ solet esse inter fratrem et sororem. — Ibid.

Soror Christi, quia Christus Filius est Dei Patris per naturam, et ipsa specialis, imo specialissima filia est ejusdem Patris per gratiam, ut tanto sit speciosior soror Christi, quoniam ambo unus sanguis et una caro effecti sunt, unde dicitur Gen. ii, Erunt duo, scilicet Christus et Maria, in carne una virginali. — Ibid.

Soror Christi, quia per naturæ identitatem ei conformis et connaturalis, et hæreditatis æternæ comparticeps, summe etiam dilecta ab ipso, quia nemo carnem suam odio habuit ; et si simile a suo simili noscitur, et ab ipso diligitur, quanto beata Virgo naturæ fuit mundioris, ac moribus et virtutibus Christo fuit similior, tanto amplius ab eo dilecta est, tanquam specialis soror. — Ibid.

Soror patriarcharum et prophetarum, qui dicunt de ea : « Soror nostra parvula est, et ubera non habet, » Cant. viii. Parvula enim fuit per humilitatem mentis, mundaque et pura tanquam juvenula, quæ ubera non habet. — Ibid.

Soror populi Christiani per naturam, quæ summa gloria est populo Christiano, si esset, qui adverteret, habere scilicet sororem Reginam angelorum et hominum, imo, quod plus est, habere sororem Sponsam Patris, Matrem Filii, amicam Spiritus sancti, et Reginam cælestis regni, ubi plenariam habet potestatem, quosque voluerit introducendi, et quidquid voluerit impetrandi. — Ibid.

Soror Dei per fidem. — Rupert. abb. lib. iii Commentar. in *Cantic. canticor.*

Soror et sponsa Dei. — Idem, lib. iv Comment. in *Cantic. canticor.*

Soror matrum. — D. Bernard. homil. 2, de *Laud. V. M.* super *Missus est*.

Soror nostra. — Idem in orat. rhythmic. ad *Dom. Jesum ejusque sanctam Matrem*.

Soror nostra, quam debemus amare, quia amat nos ; cujus sanctitas, cujus benignitas, cujus puritas non solum sibi, sed nobis omnibus profuit. — B. Aelredus abb. serm. 2, de *Nativit. B. V. M.*

Soror angelorum, præcelsis meritis, non natura. — Philippus abb. lib. vi in *Cantic. canticor.*, cap. 44.

Soror Christi. — Idem, lib. iv in *Cantic. canticor.*, cap. 21.

Soror Dilecti, quam cognato affectu ei Pater micus obtulit diligendam. — Idem, lib. v in *Cantic. canticor.*, cap. 2.

Soror Dei per gratiam communionis. — Balduin. Devon. in tractat. de *Salut. angelic.*

Soror Christi, cohæres in Patris gloria. — Honorius Augustodun. in *Sigillo B. M. V.*

Soror Christi, quia cohæres in regno Patris. — Ibid.

Soror populi Christiani ob naturam, quod summa gloria est ipsi populo Christiano, si esset qui adverteret, habere scilicet sororem Reginam angelorum et hominum, imo quod plus est, habere sororem Sponsam Patris, Matrem Filii, amicam Spiritus sancti. — Richard. a S. Laur. de *Laud. sanctiss. Virg.* lib. vi.

Soror sanctorum angelorum per virginitatem, charitatem et humilitatem, et maxime per cœlibatus integritatem ; ideo dicunt Cant. viii : Quid faciemus sorori nostræ in die quando alloquenda est ? — Ibid

Soror sodalium Christi, id est, angelorum, vel patriarcharum et prophetarum, qui dicunt de ea Cant. viii : « Soror nostra parvula est, et ubera non habet. » — Ibid.

Soror per castissimam, sinceram et ferventissimam dilectionem, quæ solet esse inter fratrem et sororem. — Ibid.

Soror Christi, per naturæ identitatem, conformis et connaturalis ei, et hæreditatis æternæ comparticeps, summe etiam dilecta ab eo, quia nemo carnem suam odio habuit, ad Ephes. v. — Ibid.

Soror Christi, qui Filius est Dei Patris per naturam, et ipsa specialis, imo specialissima filia ejusdem Patris per gratiam, et tanto specialior Christi soror, quanto ipsi duo unus sanguis et una caro, de quibus I Cor. vi : Erunt duo, Christus scilicet et Maria, in carne una virginali. — Ibid.

Soror Christi, quia cohæres ejus, et communicans cum eo regnum Patris, hæres Dei et cohæres Christi. Rom. viii. — Ibid.

Soror Christi spiritualis, quæ quanto naturæ

mundioris, et virtutibus Christo similior, plus ab illo diligitur. — *Ibid.*

Soror Christi, unde dicit Christus Cant. iv : « Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa ; » et Cant. viii, dicit Maria cum magno desiderio postulans incarnationem Filii : Quis mihi det te fratrem meum in humana natura fratrem ? — *Ibid.*

Soror Domini propter humanæ naturæ contubernium. — Joan. Halgrinus in cap. iv *Cantic. canticor.*

Soror Christi, cœlesti scilicet generatione, et cœlibatus integritate, humilitate parva. — Hugo Carrens. in cap. viii *Cantic. canticor.*

Soror Dei, quæ Dei Patris voluntati per omnia obedivit. — *Idem* in cap. iv *Canticor.*

Soror Dei fidelissima et verecundissima. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. *Canticor.*

Soror Dei parvula per humilitatem, sed maxima per dignitatem, non habens ubera concupiscentiæ et luxuriæ, sed gratiæ et misericordiæ. — *Ibid.*

Soror Dei propter vitæ conformitatem, et hæreditatis identitatem. — *Idem*, serm. 3, de *Assumpt. B. V. M.*

Soror nostræ paupertatis. Deuteron. xv. — *Idem* in *Biblia Mariæ* super lib. Deuteron.

Soror nostræ professionis, defensionis et fidelitatis. — *Idem* in *Biblia Mariæ* super lib. Gen.

Soror Regis æterni. — *Idem*, serm. in *Dominic. 17 post Trinitatem*.

Soror angelorum, quantum ad spiritualis gratiæ participium, in qua Christus futurus erat similis Mariæ et angelicæ naturæ. — Alan. de Insul. in cap. i *Canticor.*

Soror Christi ratione humanæ naturæ, secundum quam Virgo quodammodo erat futura soror Christi, quia in humana natura ei conveniens erat. — *Ibid.*

Soror Dei parvula humilitate, parvula ætate, secundum aliquos, qui dicunt, eam fuisse tredecim annorum, quando Dei Filius ad eam misit angelum, parvula etiam terrenæ possessionis modicitate, parvula opinione. — *Ibid.*

Soror Dei per dilectionem. — *Idem* in cap. iv *Canticor.*

Soror Dei per gratiam. — *Ibid.*

Soror uni, eniti Filii Dei. — Matthæus Cantacuzen. in cap. v *Cantic. canticor.*

Soror nostra vera germanaque. — Joan. Tauleus in tract. *De 10 cæcitatibus*, cap. 11.

Soror nostra per propagationem ; angelorum soror per regulæ angelicæ professionem ; Christi autem soror propter perfectam et maximam assimilationem, secundum hominem interiorem, id est, secundum voluntatem ; et forsitan etiam secundum hominem exteriorem, quia secundum naturales et medicos prima et maxima causa assimilationis natorum et generantis. — Ern. Prag. in *Mariæ*, cap. 129.

Soror Christi propter singularem hæreditatis

participationem ; unde ipsa dixit : « In omnibus requiem quæsi, et in hæreditate Domini morabor ; » tanquam in fundo proprio, alias enim non esset requies. — *Ibid.*

Soror humilibus. — Barth. de Pisis lib. i, *De laud. B. Virg.*, fructu 8.

Soror nostra ab humana specie. — Jo. Gerson. tract. 5, super *Magnificat.*

Soror affectu et natura summi Sacerdotis Jesu Christi, et Ducis populi Israel, populi fidelis. — D. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 14.

Soror Dei. — *Idem* in *Summ.* part. iv tit. 15, cap. 8.

Soror nostra, quia creatura rationalis creata a Deo ut Patre omnium. — *Idem* in *Summ.* part. iv, tit. 15, cap. 15.

Soror Dei per communionem naturæ. — Dionys. Carthus. lib. iii *De laud. B. Virg.*, art. 20.

Soror Filii Dei, et participio gratiæ, et peculiaris communionis naturæ. — Joan. Picus lib. iii in *Cantic.*, cap. 14.

Soror Patris æterni, gratiæ participatu. — *Ibid.*

Soror Spiritus sancti, gratiæ participatu. — *Ibid.*

Soror totius Trinitatis, non naturæ æquilibrio, sed singularis gratæ participatione. — *Ibid.*

Soror nostra cœlorum Principi nupta. — S. Thom. de Villa Nova serm. 1, de *Annunt. B. M.*

Sors ad cœlos, humano generi sub tartara lapsa. — Venant. Fortunat. Eleg. in *laud. S. M. V.*

Sors uni Domino congruens. — Isidor. Thessalonic. orat. de *Annunt. B. V. M.*

SPECIES divina regium characterem aspectu præferens. — S. Joan Chrysostom. orat. 7, in *SS. Deiparam Virg.*

Species inbecillitatis, quæ fortitudinis omne specimen superavit. — Georg. Nicomed. orat. 3, de *Præsentat. B. V. M.*

Species electa divinitati Unigeniti Dei. — S. German. orat. 1, in *Dormit. B. V. M.*

Species Jacob. — *Idem* orat. in *Annunt. B. V. M.*

Species Jacob, quam Creator elegit et dilexit ex omnibus generationibus, atque ex ea velut sol exortus. — S. Joseph. Hymn. in *Mariæ*.

Species Jacob, quam cum speciosius forma Dominus dilexisset, inhabitavit uterum ejus, et cœlestium donorum pulchritudine humanum genus decoravit. — *Ibid.*

Species Jacob, quam dilexit Deus, qui per eam exornat pulchritudine ac fulgore omnes qui prius peccati nigredine fuerant deformati. — *Ibid.*

Species Jacob, quam solam elegit solus, qui habitat cœlos, cumque in medio ejus habitasset, nequaquam labefactavit claustra virginitatis ejus. — *Ibid.*

Species Jacob, quam dilexit Dominus. — Nicetas David in *Homil. de Nativit. B. V. M.*

Species Christi specialis, quæ speciem suam nunquam per aliquod peccatum mortale vel veniale maculavit. — Rich. a S. Victore Exposit. in *Cantic. canticor.*, cap. 39.

Species Christi singulariter præ omnibus speciosa Christoque simillima, non solum speciem Christi ipsa habens, sed etiam in aliis hanc restituens. — Ibid.

Species cui si admiscetur alia, aliquid ei videbitur subtrahere odoris, nihil vero conferre vigoris; sola placuit Deo Patri, ut Filii sui Mater fieri mereretur; sola sine exemplo placuit Christo, ut ex ea nasceretur, et Spiritui sancto, ut ejus templum fieret et eo repleretur; sola non immerito nostræ salutis sufficiens, ex qua pro nobis Salvator nasci dignatus est. — Petr. Cellens. serm. de *Assumpt. B. M.*

Species salutaris, quæ sine aliarum admistione specierum efficacissima est ad conficiendum humanæ salutis unguentum. — Ibid.

Species lucis. — Philotheus in *Menais Græcor.* die 16 Julii.

Species aromatica, vivificans mortuos, illuminans cæcos, sanans infirmos, desperatos roborans, et confirmans debiles et languidos. — Bernardin. de Bustis serm. 4, de *assimilot. B. V. M.*

Species aromatica vivificans mortuos, illuminans cæcos, sanans infirmos, desperatos roborans, confirmans debiles et languidos. — Mauriti. de Villa Probata serm. 24 *Coronæ novæ B. V. M.*

SPECILLUM omnium prophetarum. — S. German. Constant. orat. 2, in *Præsentat. B. V. M.*

SPECIMEN cujus gemma sole splendidior. — Isychius serm. 2, de *laud. S. V. M.*

Specimen gemmæ omne pretium excedentis. — Chrysipp. in serm. de *S. Maria Deipara.*

Specimen virginittatis. — S. Leander in *Regula et institut. Virginum* edita Moguntiæ, an. 1616.

SPECTACULUM sacratissimum. — D. Ignatius Epistola ad *S. Joan. evangelistam.*

Spectaculum novum inter spectacula omnia maxime habendum. — S. Andr. Cretens. orat. 2, de *Dormit. S. V. M.*

Spectaculum angelorum intelligentia majus. — S. German. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Spectaculum omni magnifica specie sublimius. — Idem in suo *Mariali*, fragm. 15.

Spectaculum incomprehensibile. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali.*

Spectaculum intelligibile. — Ibid.

Spectaculum Cherubin. — Joan. Geometr. in *B. V. M. Hymn.* 4.

Spectaculum desiderabile. — Jacob. Monachus in *Mariali*, orat. 5.

Spectaculum dulce ac jucundum. — Ibid.

Spectaculum dulcissimum eam amantium. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Spectaculum imperceptibile intellectualibus oculis. — Ibid.

Spectaculum sublimissimum. — Isidorus Thessalonic. in orat. de *Nativ. B. V. M.*

SPECULUM virginum, de quo refulget species castitatis, et forma virginittatis. — S. Ambros. lib. 11, de *Virginitate.*

Speculum, in quo refulget forma virtutis. — D. Hieronym. in Epist. ad *Paulam et Eustoch.*

Speculum gratia castitatis exsplendescens, quod oriundam ex se lucem dedit. — S. Sabbas in *Menais Græcor.* die 12 Februarii.

Speculum sidereum. — Venant. Fortunat. elegia in *laud. S. V. M.*

Speculum intellectuale paterni splendoris, cujus nos claritate Dei, qui ante Luciferum est, claritate sumus illustrati. — S. Andr. Cretensis orat. 1, de *Dormit. SS. V.*

Speculum, per quod justitiæ Solem venientem de cælo suscipientes ii qui densis in tenebris peccati versabantur, illustrati sunt. — Idem orat. 1, in *Annunt. B. V. M.*

Speculum spiritale præcognitionis perspicuæ, per quod prophete infinitam erga nos Dei submisionem mystice vaticinati sunt. — Ibid.

Speculum omnium prophetarum. — S. German. Constant. orat. 2, in *Præsent. B. V. M.*

Speculum tersissimum ac lucidissimum, quod divini radii nitorem in se evibratum continuit. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Speculum, in quo refulgent mores et virtutes. — Idiota, de *B. V. M.* part. 11, contempl. 8.

Speculum totius justitiæ. — Gueric. abbas. serm. 4, de *Purific. B. V. M.*

Speculum vaginalis munditiæ. — D. Petrus Damian. lib. 11 *Epistolar.*, Epist. 14.

Speculum honestatis. — S. Anselm. Lucens. super *Salve Regina.*

Speculum pudicitæ. — Franco abbas lib. vi, de *gratia Dei.*

Speculum purissimum virginittatis. — Ibid.

Speculum totius integritatis. — D. Bernard. serm. 1, super *Salve Regina.*

Speculum sine nævo divinæ Majestatis. — Philipp. abbas, tom. II *Moralit. in Cantic. canticor.*

Speculum totius castitatis. — Cæsar. Cisterc. lib. vii de *mirac. B. V. M.*, cap. 13.

Speculum virginittatis. — Idem lib. de *miraculis B. Mariæ*, qui est 7 inter libros *illustrium miraculorum*, cap. ultimo.

Speculum charitatis. — B. Joseph. Stein. Opusc. 4.

Speculum sine macula, in quo debent fideles animæ quasi duplici oculo, fidei scilicet et amoris, jugiter speculari. — Richard. a S. Laur. de *laud. S. Virg.* lib. vi.

Speculum confessorum. — D. Bonavent. in *Speculo B. Virg.*, cap. 2.

Speculum clarissimum clarius Seraphim tertio, et purius, tantæ puritatis, ut purius intelligi non posset, nisi Deus esset, quod summus Artifex fecit in ostensionem plenioris artis suæ. — S.

Thom. Aquin. opusculo 61, *De 10 gradibus charitatis*, gradu 10.

Speculum, ex quo summus Artifex mirabiliter produxit aliud nobilius speculum, quod ineffabiliter in unitatem divinæ personæ assumptum, ut conjuncta summe et mediatissime faciei divinæ ipsam plenissima et totali similitudine repræsentat. — Ibid.

Speculum bonitatis Dei. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Sapientiæ.

Speculum divinæ imitationis. — Ibid.

Speculum imperialis palatii, quod omnes electorum animæ summo desiderio contemplantur; et in quo universorum beatorum facies resultant et elucet; unde de ea dicitur, Sap. vii: «Candor est lucis æternæ, et speculum sine macula Dei majestatis, et imago bonitatis illius.» — Idem serm. 2, in *Nativit. B. M. V.*

Speculum omnibus recreandis. — Idem super *Missus est*, cap. 193.

Speculum omnis honestatis. — Idem in *Postillis* cap. 11 Joan.

Speculum omnis pulchritudinis et innocentiae ad primam pulchritudinem dirigens. — Idem super *Missus est*, cap. 9.

Speculum purissimum virtutis Altissimi. — Idem in *Postillis* super cap. 1 Lucae.

Speculum salvandorum. Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Canticor.

Speculum salvos faciendi nobis propositum. — Idem super *Missus est*, cap. 39.

Speculum sine macula Dei majestatis. — Idem super *Missus est*, cap. 192.

Speculum totius pulchritudinis post Deum. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Canticor.

Speculum Dei, in quo debent omnes suas impunitates et maculas videre, et eas mundare et corrigere. Nam superbi ibi cognoscunt suas maculas respiciendo ibi ad suam humilitatem, avari respiciendo ad suam paupertatem, luxuriosi respiciendo ad suam virginitatem. — Jacobus de Voragine in *Mariali*, serm. 7, S.

Speculum Dei, in quo nostræ mentis maculas debemus aspicere, ut sic mundi possimus Deo mundo corde et corpore deservire. — Ibid.

Speculum Dei, in quo refulsit Christus, qui est imago Dei Patris. — Ibid.

Speculum Dei, omnes ad se venientes recipiens intra viscera suæ pietatis. — Ibid.

Speculum divinum, in quo nos debemus speculari. — Idem serm. 2, pro Sabb. 4 hebdom. *Quadragesimæ*.

Speculum divinum, in quo omnes debent prospicere, et maculas suas videre. — Ibid.

Speculum tersum et clarum, quod radius solaris, imo vero sol Christus intravit in conceptu, et exivit in partu sine corruptione. — Idem in *Mariali*, serm. 7, S.

Speculum totius munditiæ. — Ibid.

Speculum humilitatis. Alan. de Ins. in cap. 1 *Canticæ*.

Speculum quod nobis ob oculos ponere ac imitari debemus. — Jo. Taulerus in festo *Purificationis B. V.*

Speculum totius sanctitatis. — Ibid.

Speculum relucens splendoris æterni Sol's. — Henric. Suso, cap. 16 *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus*.

Speculum, in quo beatæ illæ animæ, quæ suos defectus, et ipsius speculi magnificentiam et gloriam speculari jugiter didicerunt. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 86.

Speculum in quo omnes filii Aaron, Exod. xxxviii, id est, viri contemplativi, qui accedunt ad offerendas Domino hostias spirituales, id est, fructus labiorum confitentium Domino, solent sese inspicere, et maculas suas defectusque cognoscere.

Speculum, in quo videtur Deus non jam magnus Dominus et laudabilis nimis, sed parvulus Dominus, et amabilis nimis; imo certe ibi videtur simul in unum dives et pauper, parvus et magnus, æternus et infans, Pater et Filius, Creator et creatura. — Idem in *Mariali*, cap. 86.

Speculum, quia sicut speculum materiale omnes recipit, et neminem respuit, nulli tamen mentitur, nulli adulatur, nulli blanditur, de unoquoque, qualis sit in veritate, testimonium perhibens, ita beata Virgo, et thronus est gratiæ, et locus refrigerii in conspectu Dei, et tamen ipsa est testis in cælo fidelis: testis autem fidelis non mentietur, Prov. xiv. — Ibid.

Speculum sine omni macula Dei majestatis. — Ibid.

Speculum speculorum, tanta claritate fulgens, qua major sub cælo cogitari non possit; unde necesse est intelligere, ipsam illius bonitatis et principalis luminis tantum habuisse participium, quantum sub Deo cogitari potest, creaturam aliquam percipere potuisse. — Ibid.

Speculum totius Ecclesiæ. — Idem in *Mariali*, cap. 94.

Speculum clarissimum virginum. — D. Birgitta in serm. angel. de excellentia SS. V. cap. 19.

Speculum omnis virtutis divinæ; nulla enim est virtus in Deo, quæ non fulgeat in ea, licet Deus sit fons et dator omnium. — Eadem lib. 1, *Revelationis*. 42.

Speculum nostrum. — D. Joan. Rusbroch. in *Speculo æternæ salutis*, cap. 42.

Speculum exemplorum. — Barthol. de Pisis lib. 1, de laud. SS. Virg., fructu 2.

Speculum divinum et lucidissimum. — Isid. Thessalonic. orat. de Assumpt. B. M. V.

Speculum summe deiforme. — Idem in orat. de Præsentat. B. M. V.

Speculum pulchritudinis, nobilitatis, boni amoris et honestatis omnibus eam aspicientibus. — Joannes Gerson. serm. de Concept. B. V.

Speculum angelis, in quo virginittis gloriœ fulgent sigilla, clamant indicia, exsultant claustra, virginalia signa tripudiant, encenia ludunt pulchritudinis virginalis. — Henricus de Hassia in Epistola sui tractatus *de Concept.* B. V.

Speculum perlucidum sanctitatis omnis decentiæ. — Ibid.

Speculum humilitatis. — D. Laur. Justin. *De triumphali Christi agone*, cap. 7.

Speculum perlucidum sanctitatis. — Idem in serm. *de Nativit.* B. M. V.

Speculum Christianæ vitæ, ad quod semper respicere debent, qui cum Christo regnare volunt. — D. Bern. Senensis tom. II, serm. 51.

Speculum sine macula. — Idem, tom. I, serm. 61.

Speculum angelorum. — D. Antonin. in *Summa*, III part., tit. xxxi, cap. 3.

Speculum directivum totius humanæ vitæ. — Idem in *Summa*, part. IV, tit. xv, cap. 22.

Speculum nobis propositum. — Idem in *Summa*, part. IV, tit. xv, cap. 10.

Speculum omnis sanctitatis omnibus recreandis. — Idem in *Summa*, part. IV, tit. xv, cap. 44.

Speculum maturitatis honestatisque. — Dion. Carth. lib. I, *De Præcon.* S. M. V., art. 24.

Speculum purissimum, in quo apostoli ipsum Dominum conspexerunt. — Idem, lib. II, *De laud.* S. V. M., art. 26.

Speculum Dei clarissimum, nullo originali vitio maculatum. — Bernardin. de Bustis, serm. 2, *de assimil.* B. M. V.

Speculum Dei, in quo omnes debent inspicere, et postea maculas suas diluere ac tergere. — Ibid.

Speculum Dei, virginitate lucidum. — Ibid.

Speculum divinum, in quo omnes debent speculari. — Ibid.

Speculum fulgidum. — Ibid.

Speculum in quo resplendet omne bonum. — Idem in *Mariati*, serm. 2, *de Coronat.* B. M. V.

Speculum luminosum. — Idem, serm. 4, *de Nativit.* B. M. V.

Speculum novum, in quo sol splendet æternæ quietis. — Idem, serm. 2, *de Assumpt.* B. M. V.

Speculum omnibus Christianis. — Idem, serm. 2, *de assimil.* B. M. V.

Speculum, omnes ad se venientes recipiens intra viscera suæ pietatis. — Ibid.

Speculum omnis honestatis, et bene vivendi in hoc sæculo, post Christum. — Idem, serm. 5, *de Nativit.* B. M. V.

Speculum omnium lamentantium mortem Christi. — Idem, serm. *de Compassione* B. M. V.

Speculum politum et extersum, per suam maximam puritatem repræsentans nobis imagines omnium virtutum, ut eas imitemur. — Idem in *Mariati*, sermone 2, *de Coronation.* B. M. V.

Speculum pudicitæ. — Idem, serm. 1, *de Nativit.* B. M. V.

Speculum, quod Christus, qui est verus Sol ju-

stitiæ, intravit in conceptu, et exivit in partu sine corruptione, id est, sine virginittis ejus violatione. — Idem, serm. 2, *de assimil.* B. V. M.

Speculum sine macula, quantum ad honestatem carnis. — Idem, serm. 4, *de Nativit.* B. V. M.

Speculum totius innocentæ. — Idem in *Officio Concept.* B. V. M.

Speculum totius mundi. — Idem, serm. 12, *de Annunt.* B. V. M.

Speculum virginal, in quo maculas mentis nostræ debemus inspicere, et eas lavare, ut sic possimus mundo corde et corpore Deo servire. — Idem, serm. 2, *de assimil.* B. V. M.

Speculum angelicæ puritatis. — Jo. Trith., *De mirac.* B. V. M. *prope Dittelbach.*, lib. I, cap. 10.

Speculum castimonie. — Idem, lib. I, *De mirac.* B. V. M. in *Urtic.*, cap. 6.

Speculum innocentæ et simplicitatis. — Idem, *De mirac.* B. V. M. *prope Dittelbach.*, lib. I, cap. 10.

Speculum lucidissimum, cunctis sanctorum in cælo virtutibus et meritis exornatum. — Idem, lib. I, *De mirac.* B. V. M. in *Urtic.*, cap. 7.

Speculum prophetarum. — Idem, lib. I, *De mirac.* B. V. in *Urticeto*, cap. 6.

Speculum totius sanctitatis. — Idem, *De mirac.* B. V. M. *prope Dittelbach.*, lib. I, cap. 52.

Speculum verum castitatis et totius pudicitæ, quod nec originale unquam, nec actuale maculavit peccatum. — Idem, lib. I, *De mirac.* B. V. M. in *Urtic.*, cap. 9.

Speculum Dei, quia Dei imaginem, id est, Dei Filium in se recepit. — Mauriti. de Villa Probat., serm. 10, *Coronæ novæ* B. V. M.

Speculum imagines omnium ad se venientium recipiens intra viscera suæ pietatis. — Ibid.

Speculum innocentæ. — Ibid., serm. 23.

Speculum, in quo peccatores respicientes videre possunt, quomodo et qua parte sint infecti, et contra virtuosus intueri virtutes et bonos mores ipsius, quos debent imitari. — Ibid., serm. 10.

Speculum omnibus Christianis. — Ibid.

Speculum politum et extersum, per suam maximam puritatem repræsentans nobis imagines omnium virtutum, ut eas imitemur. — Ibid., serm. 31.

Speculum propter ipsius speculi fulgorem; ipsa etenim tota fuit fulgida. — Ibid., serm. 10.

Speculum propter radii solaris penetrationem sine speculi corruptione; Christus enim, qui est verus Sol, istud speculum intravit in conceptu, et exivit in partu sine virginittis ejus violatione. — Ibid.

Speculum propter rerum præsentium repræsentationem: omnia enim, quæ ibi sunt, relucunt in speculo, et similiter in beata Virgine tanquam in speculo Dei omnes debent inspicere, et postea maculas suas diluere et tergere; nam superbi cognoscunt ibi suas maculas, respiciendo ad ejus humilitatem, avari respiciendo ad ejus paupertatem.

luxuriosi ad ipsius virginitatem. — Mauriti. de Villa Probat., serm. 10 *Coronæ novæ B. V. M.*

Speculum sine macula. — Ibid., serm. 24.

Speculum totius mundi. — Ibid., serm. 25.

Speculum virginale, in quo maculas mentis nostræ debemus aspicere, et eas lavare, ut sic possimus mundo corde et corpore Deo servire. — Ibid., serm. 10.

Speculum totius humilitatis. — Joan. Picus, lib. 1, in *Cantic.*, cap. 5.

Speculum perlucidum angelicæ puritatis et sanctitatis universo mundo exhibitum. — Dionys. Fab. tract. 1, de *Concept. B. V. M.*

Speculum purissimum supra omnem cæli serenitatem, quod nulla unquam nebula obduxit, in quo lucet candor lucis æternæ, dum in te formosissimus representatur Filius Dei. — Jo. a Jesu Maria tom. II, tract. *De mystic. theol.*, pag. 63.

Speculum lucidissimum oculorum meorum omnibus diebus vitæ meæ. — Ibid.

Specus expolitum. — S. Joan. Damasc., orat. 5, de *Assumpt. B. V. M.*

Spes desperantium atque reorum. — D. Ephrem in *Threnis S. V. M.*

Spes fida et optima animæ nostræ. — Idem, in serm. de *laudib. B. V. M.*

Spes omnium p̄borum, rebus adversis afflictorum. — Ibid.

Spes sæcularium. — Ibid.

Spes unica desperantium. — Idem in orat. ad *S. Dei Genitricem.*

Spes unica nostra, securissima et sanctissima apud Deum. — Idem in *Threnis S. V. M.*

Spes unica patrum. — Idem, in serm. de *laud. B. V. M.*

Spes unica peccatorum. — D. Augustin., serm. 2 in *Annunt. S. V. M.*

Spes desperatorum. — S. Sabba in *Menæis Græcorum* die 28 Januarii.

Spes nostra. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 3 Januarii.

Spes eorum, qui spem abjecerunt. — Eutyhian. in *Vita Theophili.*

Spes generis Christianorum. — Ibid.

Spes totius mundi. — Ibid.

Spes unica, quæ vehit orbis opem. — Venant. Fortunatus, *Elegia in laud. B. V. M. et Matris Domini.*

Spes ad eam currentium. — S. Andr. Cretens. in *magno Can.*

Spes animarum nostrarum. — Idem, in *Can. de partu B. V. M.*

Spes bonorum sæculorum. — Idem, orat. 2, in *Annunt. B. V. M.*

Spes eam laudantium. — Ibid. in *magno Can.*

Spes eorum qui eam semper honorant, non cessans exorare ex se natum, ut a periculis omnimodisque tentationibus liberet. — Idem in *Trioctis major. Hebdom.*

Spes nostra tutissima. — Idem, *Can. in diem Mercurii majoris S. Ec.*

Spes totius mundi. — Idem in *Can. de Annunt. B. V. M.*

Spes una Christianorum. — Idem, *Can. in Concept. B. V. M.*

Spes fidelium. — D. Ildephons., serm. 7 de *Assumpt. B. V. M.*

Spes animarum nostrarum. — Anonymus in *Euchologio seu Rituali Græcor. in Officio aquæ benedictæ minori.*

Spes desperatorum. — Ibid.

Spes fidelium. — Ibid.

Spes nostra omnis. — Ibid.

Spes sola fidelium. — Ibid.

Spes incommutabilis. — S. German. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Spes salutis nostræ. — Idem, orat. 2, in *Præsent. B. V. M.*

Spes Christianorum, quæ pudore non afficitur. — Idem, orat. in *zonam Deip.*

Spes universorum. — Idem orat. 3 de *Assumpt. B. V. M.*

Spes animæ nostræ. — S. Joan. Damasc. in *Paracl. B. V. M.*

Spes Christianorum. — Idem, orat. 1, de *Nativ. B. V. M.*

Spes desperatorum. — Idem, in *Paracl. B. V. M.*

Spes fidelium. — Ibid.

Spes firma, quæ genus hominum cœlificavit. — Ibid.

Spes humilium. — Ibid.

Spes mundi. — Ibid.

Spes nostra in patrociniis plane immota. — Idem in *Menæis Græcor.*, die 15 Augusti.

Spes nostra stabilis et firma. — Idem in *Paracl. B. V. M.*

Spes nostræ salutis. — Idem in *Canone de S. Trinitate.*

Spes omnium ad eam recurrentium. — Idem in *Paracl. B. V. M.*

Spes Christianorum. — S. Joann. Damasc. in *Octoec. Græcor.*

Spes firmissima animarum nostrarum. — Idem, *Can. in S. Simeon. Styl.*

Spes omnium quæ non confunditur. — Idem in *Can. S. Deiparæ.*

Spes salutis nostræ. — Idem, *Can. in S. Resurrect. Christi.*

Spes unica fidelium. — Idem, *Can. in SS. triginta martyr.*

Spes omnium fidelium. — Ibid.

Spes omnium nostrum divinitus concessa. — Idem, orat. 2, de *Nativ. B. V. M.*

Spes orphanorum. — Idem, in *Paracl. B. V. M.*

Spes, quæ non confunditur. — Ibid.

Spes, quæ peccatoribus ardentè patrociniatur. — Ibid.

Spes salutis nostræ. — Ibid.

Spes unica fidelium. — Ibid.

Spes unica desperatorum, adjuvans nos assiduus suis precibus ad Adjutorem, et Deum omnium.—Ibid.

Spes unica gaudii nostri.— Idem, orat. 1, de *Nativit. B. V. M.*

Spes desperatorum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Spes eorum qui ad ipsam recurrunt. — Ibid.

Spes firmissima omnium Christianorum. — Ibid.

Spes piorum. — Ibid.

Spes, quæ non confunditur.— Ibid.

Spes unica fidelium. — Ibid.

Spes universorum. — Ibid.

Spes nostra post Deum. — Cosmas Vestitor Orat. in *S. Joachim et Annam Dei Genitr. parentes*.

Spes salutis Israel. — Nicetas David. in hom. de *Nativ. B. V. M.*

Spes miserorum, cui nunquam sine spe misericordiae supplicatur. — Idiota, *De B. V. M.* part. vi, contempl. 21.

Spes virtutis, quia ipse, qui dat lapso virtutem, et iis qui non habent fortitudinem, robur multiplicat, etiam dedit beatæ Virgini omnes virtutes theologicas et cardinales, quas etiam virtutes ipsa beata Virgo sperantibus in se subministrat suis orationibus et exemplis. — Idem *De B. V. M.* part. xiv, contempl. 54.

Spes vitæ æternæ habendæ et virtutis iis qui pugnant contra vitia, in qua est ille per carnis assumptionem, a quo est spes vitæ triplicis, scilicet vitæ naturæ, vitæ gratiæ et vitæ gloriæ. — Ibid.

Spes invicta utriusque mundi. — Jo. Geom. in *B. V. Mar.*, hymn. 4.

Spes majorum. — Idem in *B. V. M.*, hymn. 2.

Spes nostra. — Herman. Contractus in Antiph. *Salve Regina*.

Spes viventium. — S. Anselm. in *Medit. de B. M. V.*

Spes desperatorum. — Franco abbas lib. vi, *De gratia Dei*.

Spes nostra. — Theoleptus in *Canone sive Cantico compunctionis*.

Spes nostra. — D. Bernard. serm. 3, super *Salve Regina*.

Spes post Deum sæculorum. — S. Petr. Maur. Cluniacens. Prosa in honorem *Matris Domini*, tom. XII *Bibliothec. PP.*

Spes pugnantium. — Petr. Bles., serm. 38.

Spes prima post Deum. — Serlo abbas, serm. 1, de *Assumpt. B. V. M.*

Spes unica veniæ. — Adam de Pers. in *Mariali*, fragm. 2.

Spes mundi. — Innocent. Papa III, in hymn. de *S. V. M.*

Spes desperatorum. — Theodor. Lascaris imper. in *Poem. B. V. M.*

Spes hominum confusionis repulsam non patiens. — Idem in *Can. ad S. Deip. V.*

Spes nostra, quæ non confunditur. — Ibid.

Spes sola animarum nostrarum. — Ibid.

Spes stabilissima animarum nostrarum. — Ibid.

Spes universorum. — Ibid.

Spes nostra sincera.—B. Joseph. Steinf. Opusc. 4.

Spes humana. — D. Bonav. in *Psalter. minori B. V. M.*, Quinquagena 3.

Spes mundi. — Idem in *Psalter. Minori B. V. M.*, Quinquagena 1.

Spes nostra sola post Deum.— Idem in *Canticis Psalterii B. V. M.*

Spes nostra sola. — Idem in *Exposit. sup. Salve Regina*.

Spes omnium in ipsa confidentium. — Idem in *Psalterio B. V. M.*

Spes pœnitentium. — Ibid.

Spes pœnitentium per hoc, quod est animarum mare, per hoc, quod suam ipsius animam pertransivit gladius redemptionis peccatorum. — Albert. Magn. in *Postillis* super cap. 11 Luc.

Spes unica dolentium, et expiantium peccata in mundo. — Idem in *Postillis* sup. cap. 1 Luc.

Spes nostra, quia per ipsam salvari speramus. — Jacob. de Vorag. serm. 4, de *Nativit. B. V. M.*

Spes miseris. — Alan. de Insul. in *Anticlaud.* lib. v.

Spes firma rataque nobis a Deo facta. — Jacobus monach. in *Mariali*, orat. 2.

Spes nostræ salutis. — D. Birgitta in serm. angelico de *excellencia S. V. M.*, cap. 6.

Spes omnium. — Eadem, Ibid., cap. 7.

Spes delinquentium. — D. Laurent. Justin. in serm. de *Nativ. B. V. M.*

Spes nostra.— Idem in ligno vitæ *De spe*, cap. 5.

Spes peccatorum. — Idem, serm. de *Annunt. B. V. M.*

Spes exsulum miserorum. — Martinus de Magistris in *Exposit. super Cantic. Salve Regina*.

Spes inclyta mortalium. — Ibid.

Spes nostra sanctissima. — Ibid.

Spes nostra suavissima. — Ibid.

Spes nostra scilicet ad suffragandum in omnibus auxilium procurandum. — D. Antonin. in *Sum.* part. iv, tit. xv, cap. 17.

Spes reorum. — Idem in *Summ.* part. iv, tit. vii, cap. 2, § 5.

Spes desolatorum. — Dionys. Carthus. in *Can.*, art. 27.

Spes miserorum. — Idem de *laud. S. V. M.* lib. II, art. 23.

Spes reorum. — Thom. a Kempis in *Soliloquiis*, cap. 24.

Spes nostra ab uberibus Matris, quæ facta est nobis in salutem. — Arnold. Bostius, cap. 1, § 1, lib. *De Patronatu et Patrocinio Deip. V. Mariæ in sibi dicatum Carmeli ordin.*

Spes unica dulce refrigerium. — Joan. Baptista Mantuanus lib. II *De sacris diebus*, ad diem 21 Novembr.

Spes omnis tribulati. — Bernardin. de Bustis in *Mariali*, serm. 2, de *Coronat. B. V. M.*

Spes omnium periclitantium et miserorum et tribulatorum. — Idem, serm. 2, de *assimilat. B. V. M.*

Spes solida nostræ mercedis. — Idem in *Mariali*, serm. 2, de *Coronat. B. V. M.*

Spes totius curiæ cœlestis. — Idem, serm. 2 de *Assumpt. B. V. M.*

Spes oppressa mentis. — B. Casimirus Poloniæ princeps in hymn. *De B. V. M.*

Spes desolatorum post Deum unica. — Joan. Trith. lib. 1 *De mirac. B. V. M. in Urtic.*, cap. 6.

Spes unica injuriam pro veritate patientium. — Ibid.

Spes unica mortalium post Deum. — Idem in orat. ad SS. Virg. quæ incipit: *Ave, sole splendidior.*

Spes unica mundi post Deum, quia secundum ejus arbitrium, et in hoc sæculo, et in futuro merces copiosa servientibus ei retribuetur. — Idem *De mirac. B. V. M. prope Dittelbach*, lib. 1, cap. 12.

Spes unica nostra post Filium. — Ibid.

Spes unica peccatorum. — Idem in orat. ad B. V. quæ incipit: *Ave, sole splendidior.*

Spes unica post Deum in tribulatione gementium. — Idem, lib. 1, *De mirac. B. V. M. in Urt.*, cap. 8.

Spes justorum. — Maurit. De Villa Probata in serm. 2 *Coronæ novæ B. M.*

Spes miserorum. — Ibid. serm. 7.

Spes nostra, quia animam firmat et tranquillam facit. — Ibid.

Spes omnium finium terræ. — Ibid. serm. 12.

Spes omnium periclitantium, miserorum et tribulatorum. — Ibid.

Spes viduarum, orphanorum, militum, præliantium in bello, et nautarum in tempestate maris, et eorum qui offenduntur iniquo judicio, et qui infamia et falso testimonio gravantur, et omnium desolatorum. — Ibid. serm. 2.

Spes labentium. — Dion. Fab. tract. 1, de *Concept. B. V. M.*

Spes nostra unica, in qua confidimus. — S. Thom. de Villa nova in conc. 3, de *Nativ. B. V. M.*

Spes nostra chara. — Ludov. Blosius in *Specul. spirituali*, cap. 5.

Spes nostra dulcis post Deum. — Idem in Endolog. 3, ad B. V. Mariam.

Spes nostra suavis. — Idem in Endolog. 2 ad B. V. M.

Spes omnium Christianorum post Filium. — Ibid.

Spes opportuna desperantium. — Idem in Endolog. 1 ad B. V. M.

Spes vitæ. — Idem in *Canone vitæ spiritualis*, cap. 18.

Spes lætissima laborum mundi. — Joan. a Jesu Maria, tom. II, tract. *De Theol. myst.*, pag. 62.

Spes et firmamentum in terra morientium. — Ibid., pag. 63.

SPHERA digna prædigni sideris. — Jo. Hondem. hymn. 2, *De lactat. pueri Jesu.*

Sphæra Solis sublimis. — Ibid.

SPICA novella spem ferens et cœli panem. — Venant. Fortunatus *Elegia in Laud. S. V. M. et Matris Domini.*

Spica immortalitatis. — S. Andr. Cretens. orat. de *Nativ. B. V. M.*

SPIRACULUM hominis, per quod peccator respirat in spe veniæ et gratiæ. — Idiota, in contemplat. *De S. V. Maria.*

Spiraculum hominis, quia peccator per Virginem respirat in spe veniæ et gratiæ. — Idiota, *De B. V. M.* part. iv, contempl. 1.

Spiraculum hominis, Prov. xx, qua peccator per eam respirat in spe veniæ et gratiæ. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V. M.*, lib. 1.

SPIRITUS Spiritui sancto familiaris. — S. Germ. orat. 1, in *Dormit. B. V. M.*

Spiritus Christianorum. — Idem, orat. in *Zon. Deip. V.*

Spiritus unus cum divina sapientia. — Idiota, *De B. V. M.*, part. vii, contempl. 4.

Spiritus, quem Dominus in cruce positus æterno Patri commendavit dicens: « In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. » — D. Anselm. in *Dialogo De Passione Domini.*

Spiritus unus cum Deo per charitatem. — Rupert. abb. lib. iii, *Comment. in cant. Cantic.*

Spiritus unus cum Deo per cœleste desiderium. — Absalon abb. serm. 2, *De Assumpt. B. V. M.*

Spiritus unus cum Deo. — D. Amedeus hom. 8, *De laud. B. V. M.*

Spiritus unus cum Christo Filio suo. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*, serm. 10. L.

Spiritus unus cum Deo. — Jo. Tauler. serm. in festo *Purific. B. V. M.*

Spiritus unus nobiscum ex dilectionis obligatione. — Joan. Gerson. tract. 5, sup. *Magnificat.*

Spiritus unus cum Deo, cui adhærere illi est esse, quem sapere est illi vivere, quem amare sunt ejus deliciae, in quo manere perfecta illi contentatio exstat. — Dionys. Carthus. lib. iv, *De Præcon. B. V. M.*, art. 6.

SPLENDOR ævi illustrissimus ac fulgentissimus. — D. Ephrem. in serm. *De laud. B. V. M.*

Splendor Moysis. — Ibid.

Splendor mundi. — S. Joan. Chrysost. serm. 6, de *Ascensione Domini.*

Splendor aureis rutilans oculis. — Anonymus in *Menæis Græcor.* die 7 Martii.

Splendor omni genere venustatum decorus, cujus nobis exoriens lumen occasum non habet. — Ibid.

Splendor, qui scintillat ut fulgor unaque totum terrarum orbem illustrat. — Ibid.

Splendor recreationis. — Idem in *Euchologio*

seu *Rituale Græcorum in Officio in pestilentialis morbi periculo.*

Splendor lætus ac multi luminis. — Georgius Nicomed. orat. 3, *De Præsentat. B. V. M.*

Splendor angelorum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Splendor apostolorum. — Ibid.

Splendor sanctarum animarum. — D. Anselm. in hymn. 2 *B. Dei Genitricis.*

Splendor singularis. — Idem in *Psalterio B. V. M.*, part. II.

Splendor virtutis. — D. Bernard. serm. 4, in *Assumpt. B. V. M.*

Splendor omnis omnium, qui spiritus fulgores suscipiunt. — Theodor. Lascaris in orat. *de Annunt. B. V. M.*

Splendor, qui solem Christum mundo intulit. — Idem in Cant. *ad S. Deip. V.*

Splendor cœli. — S. Simon Stock in precat. *ad Deip. V.*

Splendor gloriæ mundum decorans lumine. — D. Bonavent. in *Laud. B. V. M.*

Splendor orientalis. — Idem in *Litaniis Psalterii B. V. M.*

Splendor sanctæ Ecclesiæ. — Ibid.

Splendor nitidissimus. — Jacobus monach. in *Mariali*, orat. 6.

Splendor micans divinitatis. — Isid. Thessalon. in orat. *de Præsentat. B. V. M.*

Splendor nostræ naturæ. — Idem, orat. *de Assumpt. B. V. M.*

Splendor sanctimonix. — D. Laur. Justin. *De triumphali Christi agone*, cap. 7.

Splendor lucis æternæ, quantum ad puritatem mentis. — Bernardin. de Bustis serm. 4, *de Nativ. B. V. M.*

Splendor sidereus Cui Pater æthereas mentes subiecit et astra: Nulli adeo vivax animi solertia, nulli Tam felix aderit florentis gloria linguæ, Ut Mariæ possit laudes æquare loquendo. Quæ data sunt illi, nunquam mortalibus ullis Antea concessit, nec post concedet Olympus. — Jo. Bapt. Mantuan. lib. v, *Parthen. Marianæ*, 5.

Splendor cœlestis disciplinæ. — Jo. Trith. *De mirac. B. V. M. prope Dittelb.*, lib. I, cap. 10.

Splendor plusquam æthereus. — Idem, lib. III, *De mirac. B. V. M. in Urtic.*

Splendor virginum. — Idem, lib. I, *De mirac. B. V. M. in Urt.*, cap. 6.

Splendor maximus. — Mauritius de Villa Prob. serm. 31 *Coronæ novæ B. V. M.*

Splendor peccatoribus. — Ibid.

Splendor innocentix expers omnis culpæ, pacis plene fruens tranquillitate. — Dion. Fab. tract. 1, *De Concept. B. V. M.*

SPOLIATRIX diaboli, peccati et inferni. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ*, sup. lib. Job.

SPONGIA humens humani ingenii, quæ abstersit

viti commenta nefandi. — Joan. Geom. in *B. V. M.*, hymn. 3.

Spongia nostræ nequitix, infandi dæmonis millena volumina solvens. — Idem in *B. V. M.*, hymn. 4.

Spongia, quæ aquam gratiæ, quam a Deo in magna quantitate traxit, in nos facillima compressione refundit. — Richard. a S. Laur. *De laud. S. V. M.*, lib. I.

Sponsa cœlestium thalamorum. — D. Petrus apostolus apud Cosmam Vestitorem, et Pelbartum in *Stellario*, lib. x, part. v, art. 1.

Sponsa simul et Mater viduati orbis. — D. Gregor. Thaum. serm. 3, in *Annunt. B. V. M.*

Sponsa beata Trinitatis individux. — D. Epiphan. in serm. *De laud. S. V. M.*

Sponsa cœlestis, quæ donorum antenuptialium nomine Spiritum sanctum accepit, dotis vero gratiam una cum paradiso. — Ibid.

Sponsa Dei. — Ibid.

Sponsa et Mater Dei. — Ibid.

Sponsa Trinitatis. — Ibid.

Sponsa sancta, Deo in fide desponsata. — D. Cyrillus Hierosolymitanus, *Catech.*

Sponsa fabri. — D. Hieronym. in epist. *ad Celsantiam*, tom. I.

Sponsa virgo. — Idem in lib. I *Adversus Jovinianum.*

Sponsa cœlestis et vivi Sponsi. — S. Jo. Chrys. orat. in *Nativ. B. V. M.*

Sponsa mundi vidui. — Idem, homil. in *Christi Natalit.*

Sponsa pulchra Canticorum, quæ veterem exuit tunicam, et legales pedes lavit, ac sacrosanctum Sponsum in suo ipsius thalamo venerabunda suscepit. Cant. v. — S. Proclus in orat. 6.

Sponsa Dei, cui angelus non conceptionem in iniquitatibus aut partum in peccatis annuntiavit, sed gaudium exposuit, quod Evæ tristitiam abstulit. — Theod. Ancyrr. orat. in *B. V. M.*

Sponsa Christi Filii sui. — D. August. serm. 6, *de Nativ. Dom.* qui est 10 *De tempore.*

Sponsa Christi in carne, sua virginitate servata. — Idem, serm. 14, *de Nativ. Domini*, qui est 18 *De tempore.*

Sponsa Dei æterna, juxta illud Oseæ II, « Et desponsabo te mihi in æternum. » — Idem serm. 18, *de Nativ. Domini*, qui est 22 *De tempore.*

Sponsa decora Regis regum. — Idem, in serm. *de Assumpt. B. V. M.*, tom. X.

Sponsa Domini nostri. — Idem serm. 14, *de Nativ. Domini*, qui est 18 *De tempore.*

Sponsa Filio Dei. — Ibid.

Sponsa Filii sui. — Idem, in serm. *de Assumpt. B. V. M.*, tom. X.

Sponsa Joseph. — Idem, serm. 14, *de Nativit. Domini*, qui est 18 *De temp.*

Sponsa semper. — Idem, serm. 18, *de Nativit. Domini*, qui est 22 *De tempore.*

Sponsa, ad quam cœlestis innocentiae destinatum est arcanum. — S. Petr. Chrysol., serm. 146.

Sponsa Dei, quæ Christo est in utero pignorata, cum fieret. — Idem serm. 140.

Sponsa Mater, *Sponsa virginitate*, *Mater secunditate*. — Idem, serm. 146.

Sponsa Christi. — Idem, serm. 140.

Sponsa numinis, cujus Conceptio nostram excedit sapientiam. — S. Sabbas in *Menæis Græcor.*, die 28 Januarii.

Sponsa animarum sanctarum. — S. Andr. Creten. orat. 2, in *Annunt. S. V. M.*

Sponsa Dei pura. — Idem, Can. in vii Machabeos.

Sponsa immaculata. — Idem in Can. de *Nativ. B. V. M.*

Sponsa incorrupta. — Idem, Can. in *Domin. Palmar.*

Sponsa innupta, quæ Deum portavit, et peperit sine ulla mutatione incarnatum. — Idem, Can. in diem Jovis majoris Hebdom.

Sponsa plane incorrupta, quæ sola sine dolore peperit eum, qui non potest comprehendi. — Idem orat. 3, de *Dormit. B. V.*

Sponsa Christi, quæ pro nuptiis arrhas accepit, in dotis titulo et pignus hæreditatis æternæ Spiritum sanctum. — D. Ildephons. serm. 2, de *Assumpt. B. M. V.*

Sponsa Domini. — Idem, serm. 4, de *Assumpt. B. M. V.*

Sponsa et conjux. — Id. serm. 1, de *Assumpt. B. M. V.*

Sponsa et Mater sui Creatoris. — Ibid.

Sponsa Filii Dei, concipiens solum Deum. — Id. in lib. *De Virginitate S. M.*, tom. I.

Sponsa Spiritus sancti. — Idem serm. 6, de *Assumpt. B. M. V.*

Sponsa, amplexus maritalis experts. — Anonymus in *Euchologio*, seu *Rituale Græcorum de elevatione Panis Panegia nuncupati*.

Sponsa Dei, Gubernatorem Christum enixa. — Ibid.

Sponsa Domini. — Ibid.

Sponsa et Mater Christi omnium regis, quæ ab æterno fulsit creaturis omnibus sanctior. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 29 Julii.

Sponsa ornata divini Spiritus. — Idem in *Euchologio*, seu *Rituale Græcorum in canone funereo pro mulieribus defunctis*.

Sponsa sole amicta, et præ omnibus veneranda. — Id. in *Menæis Græcorum*, die 25 Januarii.

Sponsa venusta Sponsi Verbi. — Idem in *Euchologio*, seu *Rituale Græcorum in canone funereo pro mulieribus defunctis*.

Sponsa, cujus pulchritudo est incomparabilis et gloria ineffabilis, cujus lux oculorum solis superat radios. — Georg. Nicomed. in orat. de exitu *S. V. M.* quando fuit oblata in templo.

Sponsa munda. — Id. orat. 1, de *Præsent. B. V.*

Sponsa, quæ nuptias experta non est. — Idem, orat. 3, de *Concept. Deiparæ V.*

Sponsa cœlestis. — S. German. in *Mariali*, fragm. 15.

Sponsa Deinuba. — Idem, orat. 1, in *Præsent. B. M. V.*

Sponsa de qua scriptum Cant. iv : « Veni de Libano sponsa. » — Idem serm. in *Nativ. B. M. V.*

Sponsa destinata a Deo, quæ supra captum peperit Dominum nostrum Jesum Christum. — Id. orat. 2, in *Præsent. B. M. V.*

Sponsa Domina divina. — Ibid.

Sponsa innocentissima. — Ibid.

Sponsa innupta Patris æterni. — Idem in suo *Mariali*, fragm. 5.

Sponsa cujus pronubus Spiritus sanctus, ac Christus sponsus, qui dicit in Canticis : « Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te, veni de Libano sponsa. » — S. Jo. Damasc. orat. 4, de *Nativit. B. M. V.*

Sponsa Dei ab omni labe prorsus vacua. — Id. in *Paract. B. M. V.*

Sponsa Dei immaculata et casta, sanctificans animas nostras passionibus inquinatas. — Ibid.

Sponsa Dei immaculatissima. — Ibid.

Sponsa Dei, quam unum divinum Verbum, quod illuminat omnem orbem, inhabitavit. — Ibid.

Sponsa Dei sanctissima, quæ sola incomprehensibilem Deum indefinite in utero suo conceptum gestavit, hominem factum, propter suam bonitatem. — Ibid.

Sponsa Dei, unica inter mulieres. — Idem in canone de *S. Trinitate*.

Sponsa Deo juncta, quæ Dei peperit misericordiam. — Idem in orat. 1, de *Nativitate B. M. V.*

Sponsa nulli nupta. — Idem in *Canticis ecclesiasticis Græcorum*, sono 2.

Sponsa Patris. — Idem in *Paract. B. M. V.*

Sponsa undequaque purissima. — Ibid.

Sponsa Dei immaculatissima. — S. Joan. Damasc. Can. in *S. Maximum*.

Sponsa Dei sanctissima divinitatis cum carne facto concursu. — Idem, can. in *sanctos Cosm. et Damian.*

Sponsa Dei universa natura creata sublimior. — Idem, can. in *S. Deip.*

Sponsa nuptiarum experts, cujus in mari Rubro quondam imago designata est : ibi enim Moyses partitor aquæ ; hic Gabriel minister miraculi : tunc profundum sicco pede transivit Israel, nunc autem Virgo Christum sine semine generavit. Mare post transitum Israel invium remansit, post partum Emmanuelis remansit incorrupta. — Idem in *Octoecho Græcorum*.

Sponsa Regis magni clarissime repræsentans pulchritudinem Sponsi sui super aurum refulgen-

tem, et super solem coruscantem. — Idem, can. in *S. Chariton*.

Sponsa Regis magni, per quam a maledictione Evæ omnes liberati sumus. — Idem, can. in *Encom. S. Resurrect. Christi*.

Sponsa tota Immaculata. — Idem, can. 1, in *Dormit. B. Virginis*.

Sponsa, individuæ Trinitatis. — Joan. Eubæus, orat. in *Concept. S. Dei Genitricis*.

Sponsa Filii. — D. Althelm. in libro *de laud. Virginitatis*, cap. 22.

Sponsa Dei. — D. Theodorus Studites in canone, qui caneatur in erectione sanctarum imaginum.

Sponsa Dei per quam Deus bene voluit hominum liberare corruptibilem substantiam. — Theophan. Nicenus hymno in *Annunt. S. Deiparæ*.

Sponsa inculpatisima Conditoris. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 17 Januarii.

Sponsa Dei benedicta, casta, semperque gloriosa. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariati*.

Sponsa Dei castissima. — Ibid.

Sponsa Dei illibata. — Ibid.

Sponsa Dei immaculatissima. — Ibid.

Sponsa Dei innupta. — Ibid.

Sponsa Dei purissima. — Ibid.

Sponsa Dei sanctissimi. — Ibid.

Sponsa Dei, tota immaculata illum enixa, qui propter ineffabilem misericordiam suam infirmitates nostras portavit. — Ibid.

Sponsa Patris speciosissima. — Ibid.

Sponsa Spiritus sancti. — Cosmas Vestitor, orat. in *S. Joachim et Annam Dei Genitricis parentes*.

Sponsa revera pura. — Ibid.

Sponsa eximia Sponsi cœlestis. — Photius Constantinop. orat. in *S. Mariæ Nativit.*

Sponsa cœlestium thalammorum. — Jo. episc. Aretinus in tractatu *de Dormit. S. V. M.*

Sponsa Dei a Sponso suo dotata duplici dote, gratia primo, unde dicta est gratia plena, et tandem gloria in cœlis, quia gratiam et gloriam dabit Dominus, Psal. LXXXIII. — Idiota, *De B. M. V.* part. xiv, contempl. 5.

Sponsa Dei dignissima. — Ibid.

Sponsa Dei non solum propter amoris affectionem, sed etiam propter dominium: nam sicut sponsa post sponsum secundum locum habet in domo, sic ipsa post Christum secundum locum habet in universo, et in bonis Sponsi majorem obtinet portionem. — Ibid.

Sponsa Dei, quia sicut Deus eligit sponsam, ut sibi placeat, sic Deus ipsam elegit, ut canit Ecclesia, « Elegit eam Deus, et prælegit eam, » quia sine exemplo illi placuit, et sicut sponsa ornatur diversis ornamentis, sic ipsa ornata fuit diversis donis Spiritus sancti, et sicut sponsa conjungitur viro, sic ipsa conjuncta est Jesu Christo per verba de præsentī, eum dixit: « Ecce Ancilla Domini, » et sicut sponsa in thalamum sponsi introducitur,

sic ipsa introducta est in thalamum sui Sponsi in Assumptione. — Ibid.

Sponsa fidelis Jesu Christi ei fidem servans: nam cum tempore Passionis fides apostolorum concussa vacillaret, ipsa *Sponsa* fidelis Sponso sine fidei titubatione constanter adhæsit. — Ibid.

Sponsa Jesu Christi, cui dotem dedit, scilicet de carne sua purissima ac mundissima carnem, in qua passus fuit pro redemptione generis humani. — Ibid.

Sponsa illius artificis qui fabricatus est auroram et solem. — Ibid.

Sponsa mente et corpore speciosa. — Idem *De B. M. V.* part. xii, contempl. 1.

Sponsa singularis singulari virginitate desponsata. — Ibid.

Sponsa Altissimi. — Leo imperator, in orat. *de Præsentat. B. M. V.*

Sponsa immaculata. — Idem in orat. *de Annunt. B. M. V.*

Sponsa, quam Deus Pater Unigenito elegit; et loco arrhabonis dedit reconciliationem cum genere humano. — Idem in orat. *de Nativitat. B. M. V.*

Sponsa, quam ob animæ pulchritudinem dilexit Rex, sibi que delegit. — Idem in orat. *de Annunt. B. M. V.*

Sponsa Unigeniti. — Idem in orat. *de Præsentat. B. M. V.*

Sponsa Dei sanctissima. — Constantinus VIII, imperator, in suis *Exapostillariis*.

Sponsa Dei. — Joan. Geometra in *B. V. M.* hymn. 1.

Sponsa et Mater Domini. — D. Fulbertus Carnotensis, serm. 3, *de Nativ. S. V.*

Sponsa sine exemplo, Deo conjuncta, de cuius casti corporis materia oritur lumen in tenebris ad exturbandas veterum piaculorum nebulas. — Ibid.

Sponsa Regis. — Guericus abbas, serm. 3, *de Assumpt. B. V. M.*

Sponsa Domini. — D. Petrus Damian. hom. in *Nativit. B. V. M.*

Sponsa ducens nos ad Sponsum. — Idem, serm. in *Annunt. B. V. M.*

Sponsa insponsata, per quam orbis lapsi facta est ereptio. — D. Anselm. in hymn. 2, *B. Dei Genitricis*.

Sponsa traducens terrena super cœlestia. — Ibid.

Sponsa adulterum. — S. Anselm. Lucens. super *Salve Regina*.

Sponsa cum qua Deus sponsum novum creavit hominem. — Franco Abbas, lib. vi, *De gratia Dei*.

Sponsa Dei electa. — Ibid.

Sponsa Domini angelorum. — Ibid.

Sponsa elegans et decora. — Ibid.

Sponsa nostra. — Idem, lib. vi, *De gratia Dei*.

Sponsa sapientiæ Dei ab æterno ordinata. — Franco Abbas, lib. vi, *De gratia Dei*.

Sponsa speciosissima inter filias hominum, de cujus utero tanquam sponsus de thalamo ad nos processit speciosus forma præ filiis hominum. — Ibid.

Sponsa expers nuptiarum Patris, qui non potest comprehendi. — Euthymius Encomio in *adorationem venerandæ zonæ S. Deiparæ et fasciarum Domini*.

Sponsa pura, impolluta, intacta, pulcherrima, et ab omni reprehensione aliena Patris, qui nec videri nec comprehendi potest. — Ibid.

Sponsa Dei. — Joan. Zonaras in canone de S. V. Maria contra hæreses.

Sponsa Dei. — Goffridus abbas in orat., ad Matrem Domini.

Sponsa intacta. — Idem, serm. in omni festiv. B. V. M.

Sponsa Dei. — Hugo a S. Victore serm. de Assumpt. B. V. M.

Sponsa fide. — Idem, serm. in Nativ. vel Assumpt. B. V. M., qui est in ordine 34.

Sponsa Regis æterni. — Idem, serm. de Assumpt. B. V. M., qui exstat in fine II tomi Operum ejus.

Sponsa Dei Patris, in qua completa est causa, cur Synagoga, id est, Ecclesiam prioris populi, idem Deus Pater se adamasse, atque in conjugium assumpsisse, tam multis testatur Scripturæ locis. — Rupert. abbas, lib. i, *De operibus Spiritus sancti*, cap. 7.

Sponsa Dei per Spiritum sanctum amorem verum. — Idem, lib. iii, *Comment. in Cantic. canticor.*

Sponsa et Mater Filii Dei Patris. — Idem, lib. vii, *De glorificatione S. Trinitatis et processione Spiritus sancti*, cap. 13.

Sponsa vera principaliter amici æterni, id est, Dei Patris. — Ibid.

Sponsa Dei. — D. Bernard. serm. 3, sup. *Salve, Regina*.

Sponsa Agni mitissimi. — S. Petrus Maurit. Cluniac. Prosa in honorem Matris Domini, serm. 12, *Bibliothecæ PP.*

Sponsa Dei, quæ per nuptias cum Deo non amisit virginitatem suam, et Deus per easdem nuptias non amisit divinitatem suam. — B. Aelredus, serm. in Annunt. B. V. M.

Sponsa Mater Sponsi sui, id est, Filii, quia animam illius divinitati suæ conjunxit Filius, et quia Deus ipse homo factus de ipsius utero quasi sponsus de thalamo processit. — Ibid.

Sponsa Regis nostri. — Idem, serm. 2, de Nativit. B. V. M.

Sponsa Dei. — Adam de Persenia in *Mariali*, fragm. 2.

Sponsa Dei. — Philip. abbas præmio in *Cantic. canticor.*

Sponsa dilecti, quam severo et sincero commercio suasit ei mysterialis unitas amplectendam. — Idem, lib. v, in *Cantic. canticor.*, cap. 2.

Sponsa Filii sui. — Idem, lib. ii, in *Cantic. canticor.*, cap. 14.

Sponsa inter filias virtutum merito decorata. — Idem lib. ii, in *Cantic. Canticor.* cap. 20.

Sponsa Mater. — Idem, lib. i, in *Cantic. canticor.*, cap. 14.

Sponsa Virgo. — Idem, lib. iii, in *Cantic. canticor.*, cap. 16.

Sponsa Dei per fidem desponsationis. — Balduin. Devon. in tract. *De Salut. Angelica*.

Sponsa Patris æterni. — Absal. abbas serm. 2, in Annunt. B. V. M.

Sponsa Christi, eo quod illum Deo Patri genuerit. — Honor. Augustod. in *Sigillo B. V. M.*

Sponsa Filii sui, quia genuit ei virgines suo exemplo. — Ibid.

Sponsa Patris, eo quod Christum illi genuerit. — Ibid.

Sponsa quæ Patri æterno clausa genuit Filium. — Ibid.

Sponsa Spiritus sancti. — D. Franciscus in orat. 2, ad B. V. M.

Sponsa Dei solemnis. — B. Joseph. Steinfeld. opusc. 4.

Sponsa Dei castissima. — Theodor. Lasc. imp. in canone ad S. Deip. V.

Sponsa Dei sanctissima. — Ibid.

Sponsa Patris. — Ibid.

Sponsa fidelis, de cujus fidelitate confidit valde Sponsus, sicut dicitur Proverb. xxxi, « Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit, » quia quoscunque suis orationibus meritis et exemplis liberat a diabolo, apponit et assignat dominio Sponsi sui. — Richard. a S. Laur. de laud. S. V. M., lib. vi.

Sponsa Filii, cui dedit ipse Filius duplicem dotem; unde dicta est « gratia plena, » et tandem « gloria in excelsis, quia gratiam et gloriam dabit Dominus. Psal. lxxi. » — Ibid.

Sponsa Filii, quam sibi tunc spiritualiter desponsavit, cum illi tanta se gratia sociavit, ut de carne ejus sacratissimam sibi carnem assumeret. — Ibid.

Sponsa opposita primæ sponsæ, nempe Evæ, quia si prima sponsa de costa viri sui formata est, de carne Mariæ formatus est Filius suus, quod petebat Eccli. xxxvi: « Innova signa et immuta mirabilia: » mirabile enim fuit de costa viri formare mulierem, sed immutatio mirabilium est, quod de carne solius mulieris formatus sit homo. — Ibid.

Sponsa sponsarum. — Idem de laud. B. V. M., lib. i.

Sponsa Christi electa in prædestinatione, ornata in sanctificatione, copulata Christo in ejus Conce-

ptione, assumpta ad thalamum in Assumptione. — Idem *de laud SS. V. lib. vi.*

Sponsa Christi propter inconcussam fidei constantiam : cum enim tempore passionis fides apostolorum concussa vacillaret, ipsa velut sponsa fidelis sponso suo, sine fidei titubatione, constanter adhæsit. — Ibid.

Sponsa Christi, quia sicut quidquid habent sponsus et sponsa, utrique commune est, ita quidquid habet Filius, habet Mater, et e converso, unde videtur ei dicere Filius illud, Joan. xvii : « Mea omnia tua sunt, » aliter tamen, quia non a Matre Filius, sed omnia a Filio habet Mater. — Ibid.

Sponsa Filii sui. — D. Anton. de Padua, serm. in *Dominic. 3 Quadrag.*

Sponsa, de cujus carne formatus et Sponsus ejus. — Joan. Hailgrin. in cap. iv *Cantic. canticor.*

Sponsa Domini propter inconcussam fidei constantiam : cum enim tempore passionis fides apostolorum concussa vacillaret, ipsa velut sponsa sponso suo sine fidei titubatione constanter adhæsit. — Ibid.

Sponsa quæ sponso suo familiarior majorem in sponsi bonis obtinet portionem. — Ibid.

Sponsa Christi ab ipso omni virtutum genere prædotata. — Hugo Carensis in cap. iv *Cantic. canticor.*

Sponsa Sponsi. — D. Amedeus homil. 7, *de laud. S. V.*

Sponsa Dei electa, Dei plena gratia. — S. Simon Stock in hymn. *De Deip.*

Sponsa a Deo Patre electa. — D. Bonavent. in *Litaniis Psalterii B. V. M.*

Sponsa Domini delicatissima. — Idem in *Speculo B. V. M.* cap. 5.

Sponsa Domini, qua nulla amabilior. — Ibid.

Sponsa Domini venustissima. — Ibid.

Sponsa æterni Patris. — Idem in canticis *Psalterii B. V. M.*

Sponsa justissima Domini Spiritus sancti. — Idem in *speculo B. V. M.* cap. 5.

Sponsa pulchra in justitia et judicio respectu sui, pulchra in miserationibus, et misericordia respectu proximi, pulchra in fide respectu Dei. — Ibid.

Sponsa Regis alma. — Idem in *Psalterio minori B. V. M.* Quinquagena 2.

Sponsa Regis æterni. — Idem in cantic. *Psalterii B. V. M.*

Sponsa Spiritus sancti formosissima in conversatione, dulcissima in allocutione — Idem in *Speculo B. V. M.* cap. 8.

Sponsa summa summi Regis. — Idem in *laud. B. V. M.*

Sponsa summæ bonitatis. — Idem in *Speculo B. V. M.* cap. 8.

Sponsa summi Consolatoris. — Ibid.

Sponsa Patris. — D. Thom. Aquin. serm. *de B. V. M. ex Evangelio Dominic. 4 in Quadrag.*

Sponsa Dei, de cujus dignissimis nuptiis dicitur Esther 11 : Rex Assuerus, id est Christus, pro conjunctione et nuptiis Esther, id est Mariæ, in die Annuntiationis celebratis, quarum conciliator fuit Gabriel, jussit convivium præparari, id est, gaudium speciale, magnificum in toto orbe, in cælo, et in purgatorio. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ*, sup. lib. Esther.

Sponsa Dei electa, in morte Filii sui viduata. — Idem in *Biblia Mariæ*, sup. Lament. Jerem. proph.

Sponsa Dei per inæstimabilem charitatem. — Idem, serm. 3, in *Assump. B. V. M.*

Sponsa non habens maculam neque rugam. — Idem in *Postillis, super cap. 1, Lucæ.*

Sponsa Patris. — Idem, serm. 3 in *Nativ. B. V. M.*

Sponsa propitiationis, quam præparavit ab æterno Filio in Matrem, reo in reconciliationem, justo in præmium. — Idem in *Biblia Mariæ* super libr. Genesis.

Sponsa regis æterni. — Idem, serm. in *Dominic. 17 post Trinitatem.*

Sponsa veri Salomonis. — Idem, serm. 1 in *Assumpt. B. V. M.*

Sponsa Sponsi cœlestis, qui cum ea spirituale matrimonium contraxit. — Jacob. de Vorag. in *Mariati*, serm. 8 S.

Sponsa Dei Patris, cum qua Deus Pater matrimonium per verba de præsentis contraxit, quando illa respondit ad angelum, et cor direxit ad Deum, dicens, Luc. 1 : « Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. » — Ægidius Columna *Exposit. in Salutat. angel.*

Sponsa Dei per dilectionem Dei. — Alanus de Insul. in cap. 11 *Cantic.*

Sponsa Dei per naturalem unionem. — Idem in cap. iv *Cantic.*

Sponsa Dei, quæ venit de Libano, id est, de candidature et dealbatione virtutum. — Ibid.

Sponsa Dei singularis et unica. — Idem in cap. 1 *Cantic.*

Sponsa, quæ a Deo generationem habuit, et tota Dei effecta est atque divina. — Matthæus Cantacuzen. in cap. iv *Cantic. canticor.*

Sponsa Dei electissima et amantissima. — Jo. Thauler. in festo *Purificat. B. V. M.*

Sponsa Spiritus sancti. — Idem, serm. in festo *Annunt. B. V. M.*

Sponsa Deo reservata. — Jacob. monach. in *Mariati*, orat. 4.

Sponsa innupta. — Idem in *Mariati*, orat. 2.

Sponsa purissima. — Ibid.

Sponsa munda. — Jacob. monach. orat. *de Nativ. B. V. M.*

Sponsa innupta a Deo præelecta. — Ibid.

Sponsa, cujus laudibus totum illud dulcissimum epithalamium Cantici canticorum de ea spiritua-

liter a Spiritu sancto est dictatum. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 131.

Sponsa Dei præelecta. — D. Birgitta in serm. Angel. de excellentia S. Virg. M. cap. 3.

Sponsa Dei. — Emmanuel Psal. in can. ad S. Deip. V.

Sponsa mundana contemnentibus et relinquentibus. — Barthol. de Pisis lib. 1, *De laud.* S. V. fructu 8.

Sponsa Dei purissima et lucidissima. — Isidor. Thessalonic. in orat. de *Præsent.* B. V. M.

Sponsa Deo dignissima. — Idem in orat. de *Assumpt.* B. V. M.

Sponsa Dei reservata. — Idem in orat. de *Præsentat.* B. V. M.

Sponsa divina. — Ibid.

Sponsa Dei super omnes charissima. — Joan. Gerson. tract. 5 super *Magnificat.*

Sponsa sapientiæ. — Idem, tract. 9 super *Magnificat.*

Sponsa præcipua Conditoris universorum. — D. Laur. Justin. in serm. de *Annunt.* B. V. M.

Sponsa, quam sibi delegit sapientia. — Idem in serm. de *Purific.* B. V. M.

Sponsa castissimæ dilectionis, singularissimæ fecundationis, sollicitissimæ educationis, quæ singulari munditia virginitatis, et amplius profundissima abyssus humilitatis, placuit altissimo Patri, cui et Filium suum unigenitum dedit, quem de suis castissimis visceribus concepit et peperit et diligentissime innutrivit. — D. Bernard. Senens. tom. III de *Assumpt.* B. V. M.

Sponsa Dei dilectissima. — Idem, tom. I, serm. 61 *De superadmirabili gratia et gloria* B. V. M. Dei.

Sponsa æterni Patris. — Idem, tom. I, serm. 52.

Sponsa, quam coram tota cœlesti curia æternus Pater dulcissime amplexatus est, et recognovit Matrem unigeniti Filii sui. — Idem, tom. III, serm. de *Assumpt.* B. V. M.

Sponsa sanctissima sancti Joseph. — Idem in serm. de S. Joseph.

Sponsa summi Regis per gloriosam Assumptionem. — Idem, tom. I, serm. 52.

Sponsa totius Trinitatis incommunicabilis charitatis. — Idem, tom. III, serm. de *Assumpt.* B. V. M.

Sponsa Principis misericordiæ. — Martin. de Magistr. in Exposit. sup. antiph. *Salve Regina.*

Sponsa Dei, ex qua genitus est Christus, id est, opere Dei supernaturali. — D. Antonin. in *Summ.* part. iv, tit. xv, cap. 5.

Sponsa Dei in mysterio incarnationis. — Idem in *Summ.* part. iv, tit. xv, cap. 58.

Sponsa Dei Patris, ex qua virtute Spiritus sancti Filium generavit, communem Filium utrique. — Idem in *Summ.* part. iv, tit. xv, cap. 3.

Sponsa ornata omni gratia. — Ibid.

Sponsa Dei Patris, ab æterno prædestinata et

præelecta. — Guilielmus Vinc. serm. *ae Concept.* B. V. M.

Sponsa celeberrima. — Dion. Carth. *De præc.* B. V. M. lib. 1, art. 1.

Sponsa charissima Spiritus sancti, in qua potissime Spiritus sanctus sibi complacuit. — Idem, lib. II, *De laud.* S. V. M. art. 26.

Sponsa Dei amabilissima. — Idem in *Cant.* a. 5.

Sponsa Dei dilectissima, cui Deus excellentissimam condonavit divinorum intuitionem. — Idem, lib. II, *De laud.* S. V. M. art. 9.

Sponsa Dei divinissima. — Idem lib. III, *De laud.* S. V. M. art. 23.

Sponsa Dei præelectissima. — Idem lib. 1, *de laud.* S. V. M. art. 27.

Sponsa Dei sapientissima. — Idem, in *Can.* art. 5.

Sponsa spiritualissima. — Idem, lib. III, *De laud.* S. V. M. art. 23.

Sponsa Deifera. — Idem in *Can.* art. 12.

Sponsa delicatissima. — Idem, lib. 1, *De præcon.* S. V. M. art. 25.

Sponsa desiderabilissima. — Idem, lib. 1, *De præcon.* S. V. M. art. 18.

Sponsa dilectissima Dei incarnati. — Idem in *Cantic.* art. 27.

Sponsa ex inæstimabili sua pietate et gratia omnium eam sincere amantium, quamvis adhuc defectuosorum ac pauperum, infirmorum atque in multis quotidie culpabilium. — Idem, lib. III, *de laud.* S. V. art. 20.

Sponsa præcipua Dei Patris, quam mystico spiramine fecundavit, induens Unigenitum suum substantia carnis ejus. — Idem, lib. 1, *de laud.* S. V. M. art. 24.

Sponsa præelectissima Dei omnipotentis, quam ipse Deus misericordissime, paternaliter et incessanter custodivit, dilexit et protexit in omnibus. — Idem *de laud.* S. V. M. lib. II, art. 18.

Sponsa singularis et singulariter unica, atque ineffabiliter prædilecta Sponsi cœlestis, ab ipso Sponso unigenito Filio suo fide illuminatissima desponsata, spe certissima subarata, charitate ferventissime amplexata, copiosissime fecundata per exuberantissima gratiarum charismata. — Idem in *Can.* art. 5.

Sponsa singularis Filii sui. — Idem *De laud.* S. V. M. lib. III, art. 3.

Sponsa singularis Patris æterni. — Idem, lib. 1, *de laud.* S. V. art. 2.

Sponsa summa Spiritus sancti. — Idem, lib. IV, *de laud.* V. M. art. 10.

Sponsa Trinitatis adorandæ incommunicabilis charitatis. — Idem, lib. IV, *de laud.* S. V. M. art. 9.

Sponsa unica Patris æterni. — Ibid.

Sponsa singularis Spiritus sancti, a quo ab origine mundi electa, ex millibus præelecta, dote bona dotata, singulari amore ei copulata, a quo obumbrata et quodammodo, si dici liceat, imprægnata. — Joan. Mauburn. in *Rosario de præconiis* B. V. M. membr. 1.

Sponsa Altissimi. — Bernardin. de Bustis in *Mariali*, serm. 2, de *Coron. B. V. M.*

Sponsa a Sponso cœlesti non solum gratia, et sanctitate repleta, sed etiam in ipsa gratia et sanctitate confirmata, ac in perpetuum stabilita. — *Idem*, serm. 5, de *Nativ. B. V. M.*

Sponsa benedicta, quam cœlestis Sponsus non solum replevit gratia, sed sibi totaliter consecrav. — *Ibid.*

Sponsa benedictissima Regis cœlestis. — *Ibid.*

Sponsa cœlestis, cujus fecunditas incomparabilis, quia Filium illum protulit, qui universum orbem redemit, quod omnes mundi homines et cunctæ simul creaturæ facere non potuissent. — *Ibid.*

Sponsa cœlestis, ex cujus formositate nullus unquam occasionem concupiscentiæ accepit, sed potius, si quis luxuriosus eam inspexisset, remordetur de peccato suo, reprimebatur ejus concupiscentia. — *Ibid.*

Sponsa cœlestis sacratissima. — *Ibid.*

Sponsa cœlesti Sponso fertilissima, quia unigenitum ejus Filium peperit, qui solus omnes filios et filias, qui unquam fuerunt, et erunt, meritis et virtutibus antecessit. — *Ibid.*

Sponsa, cujus dos fuit tam ampla, ut soli Deo cognoscenda servetur. — *Ibid.*

Sponsa Dei admirabilis cœlestis. — *Ibid.*

Sponsa Dei castissima. — *Id.* in *Mariali* serm. 7, de *Concept. B. M. V.*

Sponsa Dei, cui Deus sponsus non solum donavit sponsalia munera, et donationem propter nuptias illi fecit, sed etiam illius dotem accrevit, et nova dote ipsam ditavit. — *Idem*, serm. 5, de *Nativit. B. M. V.*

Sponsa Dei, cui Deus sponsus pretiosam dotem dedit, cum ei omnes thesauros sapientiæ et scientiæ donavit, et contulit gratias suas. — *Ibid.*

Sponsa Dei fecundissima. — *Ibid.*

Sponsa Dei idonea. — *Ibid.*

Sponsa Dei inelyta, super omnes creaturas integerrima et mundissima. — *Ibid.*

Sponsa Dei integerrima. — *Ibid.*

Sponsa Dei intemerata, castissima, immaculataque. — *Idem* in *Mariali* serm. 1, de *Concept. B. M. V.*

Sponsa Dei nobilissima. — *Idem* in *Mariali* serm. 7, de *Concept. B. M. V.*

Sponsa Dei omni speciositate fulgentissima. — *Idem*, serm. 4, de *Nativit. B. M. V.*

Sponsa Dei ornatissima, beatissima, delicatissima, dignissima. — *Idem*, serm. 5, de *Nativit. B. M. V.*

Sponsa Dei Patris, ex qua virtute Spiritus sancti ortus est Redemptor humani generis. — *Idem*, serm. 4, de *assimilat. B. M. V.*

Sponsa Dei pulcherrima, gratiosissima, beatissima. — *Idem*, serm. 5, de *Nativ. B. M. V.*

Sponsa Dei verecundissima. — *Ibid.*

Sponsa Deitatis. — *Idem* in *Officio Concept. B. V. M.*

Sponsa Deum ipsum habens pro dote. — *Idem*, serm. 5, de *Nativit. B. V. M.*

Sponsa dilectissima Regis cœlestis. — *Ibid.*

Sponsa egregia Dei Patris omnibus digna. — *Ibid.*

Sponsa idonea æterni Regis formosissima et omni pulchritudine renitens. — *Ibid.*

Sponsa innocens, immaculata atque omni puritate repletissima, quam Imperator cœli et terræ, Rex regum, et Dominus dominantium, qui est innocens et impollutus, sibi assumpsit. — *Ibid.*

Sponsa nobilis, quæ Sponso suo cœlesti maximam dotem dedit, cum omnium virtutum et optimorum morum ornamentum ei donavit. — *Ibid.*

Sponsa nobilissima ac jucundissima Dei Patris. — *Idem*, serm. 1, de *Nativ. B. V. M.*

Sponsa Paracleti. — *Idem* in *Mariali* serm. 2, de *Coronat. B. V. M.*

Sponsa Patris æterni. — *Idem*, serm. 8, de *Annunt. B. V. M.*

Sponsa purissima Dei purissimi. — *Idem*, serm. de *Nativit. B. V. M.*

Sponsa quam omnipotens Deus sibi ab æterno elegit, ut ejus unigenitus Filius tanquam sponsus procederet de thalamo suo. — *Ibid.*

Sponsa Regis angelorum, et Imperatoris universorum. — *Ibid.*

Sponsa Regis cœlestis, non solum ipsi, sed omnium oculis gratiosa. — *Ibid.*

Sponsa Regis æterni gloriosa. — *Ibid.*

Sponsa totius Trinitatis incommunicabilis charitatis. — *Idem*, serm. 2, de *Assumpt. B. V. M.*

Sponsa Dei, qui est Rex regum, et Dominus dominantium, et ideo Regina reginarum, et Domina dominantium. — Claud. Rapin. Cœlestin. serm. 2, de *Concept. B. V. M.*

Sponsa dilecta et immaculata cui se et sua communicavit Sponsus cœlestis, qui tanto familiaritatis et amicitiae vinculo cum ea conjunctus fuit, ut ab initio immaculatæ Conceptionis suæ, in sanctuarium Dei introducta, actualis, læta, perfecta et æterna non defuerit Verbi divini fruitio. — *Ibid.*

Sponsa, quam merito ac decenter talem condidit Sponsus in tempore, qualem elegit, ac præordinavit in sua æternitate. — *Ibid.*

Sponsa, quam tanto Sponsus insignivit honore, tanta prævenit gratia et sanctitate, tanta exivit dignitatis magnitudine, tanta decoravit formositate, ac tanto roboravit virtutum agmine, ut nulla unquam obnubilaverit mentem ejus tentatio, nulla peccati pollutio vel ad momentum tetigerit, sed in mediis quoque tribulationum procellis, ipsam

meridiei claritatem suo splendore semper superaverit. — Claud. Rapin. cœlestin. serm. 2 *de Concept. B. V. M.*

Sponsa, cujus dos soli Deo cognoscenda servatur. — Maurit. de Villa Probata serm. 29, *Coronæ novæ B. V. M.*

Sponsa Dei electa. — Ibid. serm. 12.

Sponsa Dei Patris, ex qua virtute Spiritus sancti genitus est Redemptor humani generis. — Ibid.

Sponsa dilectissima Patris cœlestis. — Ibid. serm. 1.

Sponsa dotata a Sponso cœlesti, quoad sensus corporis et animæ. — Ibid. serm. 29.

Sponsa Imperatoris æterni. — Ibid. serm. 3.

Sponsa Sponsi cœlestis, repleta gratia et sanctitate, et in gratia et sanctitate confirmata, et in æternum stabilita. — Idem, serm. 29, *Coronæ novæ B. V. M.*

Sponsa valde petens Dei Patris. — Ibid. serm. 23.

Sponsa Patris æterni. — Marcus Vigerius in *De-cachordo Christiano*, lib. 1, cap. 17.

Sponsa Dei charissima et vitæ merito, et divini muneris privilegio nunquam petulcæ carnis corruptione gravata, aut pollutione maculata peccati, aut legi delinquendi subjecta, sed tota pulchra, tota gratiarum varietate decorata. — Dion. Fab. tract. 1, *de Concept. B. V. M.*

Sponsa Dei charissima, tota pulchra, tota formosa et tota ab omni parte beata : omni carens opprobrio, et originalis culpæ veteri contagio, tum ex vitæ sanctitatis merito, tum ex divini singularis muneris privilegio tam ardentem ab æterno Dei Filio adamari meruit, ut suavi languens amore, et ardenti charitatis flamma succensus, exclamare cogeretur : « Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum. » — Ibid.

Sponsa Dei excellentissima, tota corpore et mente speciosa, tota meritis fecunda, tota amore pudica, sola sine peccato concepta, cujus gratiarum copiam plenissimam, ineffabilem virtutum decorem, meritorumque celsitudinem, ac denique corporis et animæ puritatem, supra angelicam, cælum miratur, et stupet natura, et beatorum spirituum venerantur agmina, laudant, reverentur. — Ibid.

Sponsa Dei sacratissima, quæ non solum meruit a generali lege pallidæ mortis, et horrendæ carnis atque spiritus divisione libera fieri, quantum voluit, verum etiam ab universis hujus ærumnosæ vitæ, tam animi, quam corporis miseriis, calamitatibus, angustiis atque doloribus, quibus vita præsens tota repleta est, utpote cujus conceptus culpa est, nasci miseria, vivere pœna, mori angustia. — Ibid.

Sponsa Dei sacrosancta, in conceptione pura, supra legem concepta, et a communi mortalium omnium generalitate singulari privilegio, sola exempta; necnon a prima atque universali humanæ

naturæ culpa divinitus præservata, ac etiam in justitia originali, per infusionem divinæ lucis, et cœlestis gratiæ, quæ interioris hominis oculos illuminat, conservata. — Ibid.

Sponsa tota pulchra, tota formosa, tota speciosa, et ab universali originalis culpæ macula prorsus libera, præparata Sponso cœlesti, præ filiis hominum forma specioso, ad regales divinæ humanæque naturæ nuptias celebrandas, de sinu Patris properanti, ut ex carne virginali sancta et immaculata, Sanctus sanctorum et immaculatus Dei Filius nostræ conditionis susciperet substantiam, ac veniente temporis plenitudine ex immaculata immaculatus, et ex omnino sancta omnino sanctus conciperetur, nasceretur, lactaretur. — Ibid.

Sponsa Dei per fidem. — Joan. Picens lib. II, in *Cantic.* cap. 12.

Sponsa Dei. — S. Thom. de Villa Nova in conc. 2, *de Assumpt. B. M. V.*

Sponsa Patris. — Idem, serm. 1, *de Annuntiat. B. M. V.*

Sponsa ruralis, quam sibi delegit unigenitus Dei Filius, et cœlestis gloriæ princeps adamavit. — Ibid.

Sponsa unica, quam potentissimus Dominus sibi ex omnibus elegit, et præ omnibus adamavit. — Idem in conc. 2, *de Nativ. B. V. M.*

Sponsa amabilis, quam Deus concupivit. — Ludov. Blosius in *Endolog.* 1, *ad B. V. M.*

Sponsa Dei altissimi. — Idem in *Endologia* 3, *ad B. V. M.*

Sponsa secretissima secretissimi Sponsi. — Ibid.

Sponsa candidissima, et vera serenitas animæ quærenti te. — Joan. a Jesu-Maria, tom. II *Oper. suor.* pag. 64, *Theod. myst.*

Sponsa Spiritus sancti. — Robert. Bellarmin. Conc. 2, in *Dominic. 1 Adventus.*

SPONSARIUM immortalitatis. — Theophan. Nicænus, hymn. in *Annunt. S. Deip. V.*

SPONSIO subsistens veraque divinorum contractuum. — S. Andreas Cretensis, orat. 3, *de Dormit. B. V. M.*

STABILIMENTUM monachorum et solitariorum. — D. Ephrem, serm. *De laud. B. V. M.*

Stabilimentum præfirmum salutis humanæ. — S. Joan. Damasc. in *Menæis Græc.* die 27 Januar.

Stabilimentum primi parentis. — Jacob. monach. in *Mariali*, orat. 6.

STABILITAS virginum. — S. Andr. Cret. can. in *S. Andreæ apostol.*

Stabilitas eorum, qui ex materia moventur. — Theod. Lasc. imp. in can. *ad S. Deip. V.*

Stabilitas immobilis. — Ibid.

Stabilitas martyrum et omnium sanctorum. — Ibid.

Stabilitas scientiarum. — Ibid.

STAEFLUM. — D. Bernard. in serm. 3, sup. *Salve Regina.*

STACTE ex virginalis balsami confectione sanctitatis stactem, id est lactis, Christo stillans, ac canens in Canticis: « Fasciculus stactes dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. » — S. Joan. Damasc. orat. 4, de *Nativ. B. V. M.*

STAGNUM gratiarum et donorum, gratias, quas Spiritus sanctus ei subministrat, nobis distribuens unicuique secundum propriam virtutem, id est, humilitatis capacitatem: nam « de ejus plenitudine omnes accepimus. Joan. 1. » — Rich. a S. Laurent. de *laud. S. Virg.* lib. ix.

STATUA a Deo sculpta. — S. Andr. Cretens. orat. 3, de *Dormit. B. V. M.*

Statua divinæ cælaturæ. — Ibid.

Statua sacrosancta Spiritus sancti. — S. Joan. Damasc. orat. 3, de *Assumpt. B. V. M.*

Statua divina. — D. Amedeus homil. 5, de *laud. B. V. M.*

STELLA, ex qua prodiit sol Christus Dominus noster. — S. Philipp. apost. serm. in *transitu B. V. M.* apud Amedeum, raptu 8.

Stella fulgidissima, ex qua Christus processit. — D. Ephrem. serm. de *laud. B. V. M.*

Stella, quæ stellam protulit, nempe Christum, et præsepe partum excepit. — S. Joan. Chrys. orat. 7, in *S. Deip. V.*

Stella proferens solem. — D. August. serm. 20, ad *Frates in eremo.*

Stella, quæ solem dedit. — D. Eleutherius, serm. de *Natali Domini.*

Stella manifestans solem. — S. Andr. Cret. orat. 2, in *Annunt. B. V. M.*

Stella lucida, ex qua ortum fuit astrum lucidissimum ex Jacob. — Anastas. Sinaita, lib. iv, *Anagog. contemplat. in Hexaemeron.*

Stella vitæ. — Isychius serm. 2, de *laud. S. V. M.*

Stella maris, genuit enim lumen mundi. — D. Isidor. lib. vii, *Orig.* cap. 10.

Stella maris, quam cælum suis recepit sedibus. — D. Ildephons. serm. 1, de *Assumpt. B. V. M.*

Stella, de qua ortus est ille, per quem illuminatur omnis mundus, per quem vera lux in mari hujus sæculi refulsit. — Ibid.

Stella monstrans solem. — S. Joan. Damasc. can. in *Annunt. Deip. V.*

Stella refulgens splendoribus Deitatis ex Jacob, iis, qui tenebris opprimebantur, orta: per eam enim Christus Deus incarnatus est, quo illuminamur. — Idem in *Octoec. Græcorum.*

Stella maris. — Albinus Flaccus, hom. de *Nativit. B. M. V.*

Stella maris, inter fructivagas undas pelagi fide ac moribus sequenda, ne mergamur undis diluvii, sed per eam illuminemur, ut Christum natum ex ea pro salute totius mundi credamus.

— Paschasius Ratbertus, lib. 1, in *S. Matthæi, Evang.*

Stella alta ratione dignitatis. — Idiota *De B. M. V.* part. iii, contempl. 6.

Stella clara et lucida sanctitatis exemplo illuminans mundum multiplici virtutum radio, clara etiam per vitæ puritatem, non habens in se aliquam maculam. — Ibid. part. xiv, contempl. 13.

Stella clarissima immittens radium lucis suæ, qui noctem cordis nostri illuminet peccatorum tenebras effugando. — Ibid.

Stella desiderabilis. — Ibid. part. xiv, contempl. 16.

Stella exemplo fidei magos ad Christum adducens. — Ibid. part. xiv, contempl. 1.

Stella fixa in firmamento cæli, id est, sacra Scripturæ per jugem meditationem legis divinæ et in bonis cœlestibus per desiderium, et amore æternorum tanquam vera filia Abrahæ, cui promissum erat, Gen. xii: « Multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli. » — Ibid. part. xiv, contempl. 13.

Stella fulgida ratione puritatis. — Ibid., part. iii, contempl. 6.

Stella gratiæ ex Jacob orta emittendo illum radium, qui totum mundum illuminavit. — Ibid. *De B. V.* part. iii, contempl. 5.

Stella laudabilis. — Ibid. part. xiv, contempl. 16.

Stella maris, id est, miserorum, qui ad hoc ordinata est ab æterno, ut per eam Dominus, in quantum in ipso est, omnium miseretur, et omnes miseri fluctantes in amaritudine criminum in ea refugium invenirent, quæ lucem genuit fluctantibus in hoc mari. — Ibid. part. xiv, contempl. 17.

Stella maris, quia navigantes mare mundi spatiosum, ubi sunt reptilia absque numero, et animalia pusilla cum magnis, Mariam veram stellam maris, inter omnes stellas, id est, sanctos præcipue cognoscunt, ad eam frequentius spiritualibus oculis respiciunt, ipsam perditam sollicitius requirunt, secundum ipsam iter suum dirigunt: ipsa namque recte vivere cupientes exemplis suis dirigit, errantes reducit et periclitantes ad portum salutis. — Ibid.

Stella maris, quia dirigit in hac misera peregrinatione peccatores, errantes per devia reducit ad vitam, et viarum discrimina ostendit et defendit viatores. — Ibid. part. xiv, contempl. 7.

Stella maris stellis æthereis præeminens altitudine, quia universis cælis et creaturis altior est: nam cæteri sancti migrantes a corpore recipiuntur inter choros angelorum, sed ipsa quadam excellenti majestate gloriæ exaltata est super omnes ordines beatorum. — Ibid. part. xiv, contempl. 17.

Stella maris stellis cæteris præeminens immobilitate, quoniam quasi in centro firmamenti constituta cæteris vario motu modo ad ortum solis, modo

ad occasum tendentibus, immobilis permansit. — Idiota de B. M. V. part. xiv, contempl. 7.

Stella matutina dirigens in hujus mundi pelago viatores, illos ab erroris semita revocando. — Ibid. part. iii, contempl. 7.

Stella matutina : nam sicut stellæ materia incorrupta est, quia cuncta corpora citra luminaria subjacent corruptioni, sed sola natura stellarum mundo manente non potest corrumpi, sic materia beatæ Virginis incorrupta permanet, de qua natus est secundum carnem ille « cujus animam Deus non reliquit in inferno, nec dedit sanctum suum videre corruptionem, » ipsa etiam Virgo secundum carnem penitus expers corruptionis fideliter est credenda, quæ incorrupta virginitate de se genuit eum, qui omnis incorruptionis est causa. — Idem De B. V. part. xiv, contempl. 16.

Stella matutina, quia semper fuit in mane oriens, et nunquam tetendit ad occasum peccati, sed semper splendida stella fuit illuminando populum, qui ambulabat in tenebris peccatorum. — Ibid.

Stella matutina, quia sicut stella matutina, licet luna et omnes stellæ superveniente solis lumine non appareant, sed absorbeantur a splendore solis, lucet cum sole, nec ad lumen solis propriam claritatem amittit, sic beata Virgo, quæ peperit solem, lucet cum sole, id est, benedicto Filio suo, et quanto majori dignitate rutilat Filius ejus benedictus, tanto majori dignitate splendet ipsa Mater, et licet longe sit minor Filius, sicut stella minor sole, hoc tamen gaudet privilegio, quod omnis anima Deo comparata suam reprimit claritatem, sed quia honor Filii honor est Matris, in excellentia Filii ejus benedicti lucet excellentia ipsius, quia Mater est, quæ tantum Filium meruit generare. — Ibid.

Stella a Deo sculpta. — S. Andreas Cretensis, orat. de Dormit. B. M. V.

Stella matutina splendidissima lucens antequam diescat, quia ortus ejus præcessit ortum Jesu Christi benedicti Filii ejus, qui est lux et dies. — Ibid.

Stella mirabilis. — Ibid.

Stella, quæ vincenti promittitur in præmium, Scriptura attestante, « Vincenti dabo stellam matutinam, Apoc. ii, » in cujus ortu scilicet quando gratia, et dilectio ejus ponuntur in corde justī, fugantur fures, id est, dæmones, quibus ipsa est « terribilis ut castrorum acies ordinata, Cant. vi, » et ideo vigiles sunt alacriores, et quicunque de sua salute est sollicitus. — Ibid.

Stella, quia sicut stella habet motum continuum, sic beata Virgo continuo motu fuit de virtute in virtutem, de uno bono ad aliud, de vita activa ad contemplativam. Et quia sicut stella firmamentum exornat, sic beata Virgo totam Ecclesiam tanquam pulcherrimo lumine exornat; siquidem tota pulchra est et ex omni sui parte lucida. — Ibid. parte xiv, contempl. 15.

Stella, quia sicut stella illuminat noctem, sic beata Virgo noctem illam solitariam nec laude dignam, quæ ab Eva fluxerat, usque ad eam illuminavit : nam in gloriosissimo ortu ejus omnia meliorari incepterunt, quia ipsa repleta gratia septiformi replevit nos plenitudinem gratiæ refundendo, nisi steterit per nos. — Ibid.

Stella maris, quia sicut stella in mari navigantibus est rectæ viæ indicium, sic beata Virgo in hoc mundo fluctuose viventibus aliis rectam viam humilitatis, aliis castitatis, aliis bonæ operationis, aliis contemplationis, seu cujuslibet virtutis ostendit. — Idem de B. V. parte xiv, contempl. 17.

Stella, quia sicut stella se parvam ostendit, sic beata Virgo parva apparuit per humilitatem, cum se obtulit in ancillam, quæ postulata erat in matrem, et quia sicut stella tempore gelicidii, id est, passionis benedicti Filii sui, quando cæterorum charitas refriguit, ipsa sola quasi de nocte totam Ecclesiam illustravit, et per excellentissimam conversationem semper coruscavit et rutilavit, et quia sicut stella aspectum et effectum habet ad terram, sic beata Virgo ad dexteram, id est, ad terrenos quorum procurat negotia, maxime servorum et amatorum suorum. — Ibid. part. xiv, contempl. 16.

Stella, quia sicut stellæ incorruptibiles sunt de natura, sic beata Virgo incorruptibilis est de gratia, et etiam sine corruptione putredinis et incinerationis in corpore de mundo assumpta fuit. — Ibid. part. xiv, contempl. 16.

Stella splendida, cujus sanctissimus ortus claruit ex operatione divina, ex operatione angelica atque cooperatione humana, claruit ex operatione divina, quia beata Virgo per operationem Dei fuit concepta : nam parentes ejus ad senilem ætatem pervenerant, et per 20 annos simul steterant, nec prolem susceperant; claruit ex operatione angelica : nam angelus singulariter ejus parentibus beatam Virginem nuntiavit; claruit ex operatione humana ratione parentum, quia beatæ Virginis parentes fuerunt nobiles quoad mundum, et sancti quoad Deum. — Ibid. part. viii, contempl. 6.

Stella tota ignea per charitatem, maxime ex quo illum concepit, qui est ignis ardens, tota etiam ignea per virtutum universitatem : nam virtutes igneæ sunt naturæ, et ideo sursum trahunt, quia locus ignis sursum est. — Ibid. de B. V. part. xiv, contempl. 15.

Stella maris, quæ Solem peperit justitiæ. — D. Fulbertus Carnotensis in versic. de B. V.

Stella maris, supremo rerum cardini Deo proxima, ad quam universos Christicolæ, inter fluctus hujus sæculi migrantes oportet attendere, et respectu exempli ejus cursum vitæ dirigere : quod qui fecerit, non jactabitur vanæ gloriæ vento, nec frangetur scopulis adversorum, nec absorbebitur scyllæ voragine voluptatum, sed prospere veniet

ad portum quietis æternæ. — Idem, serm. 1, de *Nativ.* S. V. M.

Stella præluca. — Idem, serm. 3, de *Nativ.* S. V. M.

Stella maris. — Radulphus Ardens, hom. 2, in *Annunt.* B. V. M.

Stella, ex qua claritas illa, illa lux illudque lumen Verbum caro factum, ad nos processit. — S. Odilo, serm. de *Annunt.* B. V. M.

Stella maris, quia sicut illi, qui inter fluctus maris exercitatione navigii laborant, stellis sibi Deo auctore famulantibus, ad portum quietis venire desiderant, ita quisquis hujus sæculi periculoso naufragio, fluctibus perniciosus irruentibus, sive de animæ, sive de corporis vita periclitatur, necesse est ut ad contemplationem istius stellæ aciem mentis dirigat, per cujus meritum et gratiam posse se ab omni periculo liberari non dubitet. — Ibid.

Stella nostra splendida et matutina adhuc incumbens ignorantie tenebris et jam jamque Deo propitio deficientibus præparata, ut per illam ad nos procederet Sol justitiæ Christus Deus noster. — Ibid.

Stella maris. — Herman. Contractus in antiph. *Alma Redemptor.*

Stella cœli nova. — D. Petrus Dam. in carminibus de *Assumpt.* B. V. M.

Stella, ex qua Sol enituit. — Idem in serm. de *Epiphania Domini.*

Stella igneæ naturæ : ipsa enim est rubus ille, in quo apparuit Dominus Moysi, qui videbatur quippe ardere, sed non comburebatur, quia gravis quidem apparuit Virgo, sed igne libidinis non est consumpta. — Ibid.

Stella in terra, de qua Balaam prædixit in prophetia sua : « Orietur stella ex Jacob, et confringet omnes alienigenas. » — Ibid.

Stella maris, cujus splendor illuminat mundum. — Ibid.

Stella maris, quæ soli nato suo obtulit aurum regie dignitatis, quia ipsa fuit de regia tribu, myrrham integritatis, et thus devotionis ad similitudinem Magorum. — Ibid.

Stella matutina in medio nebulæ, quæ in cœli cardine summo splendore coruscans, orbem subditum splendoribus radiis incolorat. — Idem, serm. de *Assumpt.* B. V. M.

Stella nova maris, quæ lux est reddita terris. — Idem, in carminibus de *Assumpt.* B. V. M.

Stella, per quam Sol justitiæ illuxit mundo. — Idem, hom. in *Nativ.* B. V. M.

Stella, quæ ex se radium illum emisit, qui penetrat usque ad cordis secreta, et « qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. » — Idem, serm. de *Epiph. Domini.*

Stella, quæ in nocte hujus sæculi singulariter fulsit, secundum quod de ea scriptum est : *Cunctas hæreses sola interemisti in universo mundo.* — Ibid.

Stella splendida et clara, adeo ut de ipsa scriptum sit in Canticis canticorum : « Quæ est ista quæ progreditur sicut aurora consurgens? » — Ibid.

Stella a Deo data nobis in mari omnis amaritudinis constitutis, tenebris undique circumseptis, a portis salutis nimium elongatis, turbinibus et procellis ad naufragium agitatæ, imo tempestate nimia pene submersis. — S. Anselm. Lucensis super *Ave Maria.*

Stella marina, in amaritudine positæ relucens. — Ibid.

Stella maris, cujus una sola illustratio plus valet, quam omnium possessio mundanorum. — Ibid.

Stella maris, mundo totaliter transformando et nos dirigendo. — Ibid.

Stella maris, qua refulgente omnis amaritudinis, compassionis et passionis mare gaudenter intrabimus. — Ibid.

Stella maris, qua radiante impossibile est naufragium fieri, nec potest nubes aliqua interponi nisi volenti. — Ibid.

Stella refulgens, et salutis portum demonstrans, imo impetrans et conservans. — Ibid.

Stella clara, de qua justis lux est vita, rectis corde lætitia. — D. Anselm. Cant. in *Psalterio B. M. V.* part. II.

Stella cœlestium pariens lucem gentium. — Ibid.

Stella cœli. — Idem in hom. de S. V. M. *Concept.*

Stella monstrans solem. — Idem in hymno 2, *B. Dei Genitricis.*

Stella maris. — Idem in hymno 1, *B. Dei Genitricis.*

Stella paradisi. — Idem in *Psalterio B. M. V.* part. II.

Stella solis claritatem suo vincens jubare. — Idem in hymno 1, *B. Dei Genitricis.*

Stella virginalis. — Idem in *Psalterio B. M. V.* part. I.

Stella maris, quæ lucem salutis mundo edidit. — Zachar. Chrysopolit. lib. 1, in *unum ex quatuor*, cap. 3.

Stella maris. — Franco abbas, lib. VI, de *gratia Dei.*

Stella a vero Sole illuminata, de qua exortum est in tenebris « lumen rectis corde, miserator et misericors, et justus. » — Guibertus abbas in tract. *Contra Judæos*, lib. III, cap. 3.

Stella, de qua natus est sol. — Goffrid. abbas, serm. 4, de *Nativit. Domini.*

Stella maris. — Id. in orat. ad *Matrem Domini.*

Stella splendida, de qua radius satis splendidior ad tenebras processit, qui inibi residentes homines magno et admirabili fulgore irradians, honorans creaturam, et consumens culpam ad patriæ cœle-

stis claritatem provexit. — Goffrid. abbas, serm. 1, in *Nativit. Domini*.

Stella, cujuslibet virtutis aut boni operis inchoatione. — Hugo de S. Victore, serm. in *Nat. vel Assumpt. B. M. V.* qui est in ordine 34.

Stella ex Jacob orta. — Idem, lib. iv, *De proprietatibus et epithetis rerum*, cap. 2.

Stella maris. — Ibid.

Stella consurgens, quæ de Spiritu Creatoris sui concipiens, licet parvula, magnum Solem peperit. — Rupert. abb. lib. iv, in *Amos prophet.*

Stella maris, quæ miro modo peperit solem justitiæ Christum, solem verum et æternum. — Ibid.

Stella maris magni et spatiosi. — D. Bern. serm. in *Nat. S. Virg. de Aqueductu*.

Stella matutina. — Id. serm. 3, super *Salve Regina*.

Stella nobilis ex Jacob orta, cujus radius universum orbem illuminat, cujus splendor et præfulget in supernis, et inferos penetrat, terras etiam perlustrans, et calefaciens magis mentes quam corpora, fovet virtutes, excoquit vitia. — Id. hom. 2, de *laudib. S. V. Matris*, sup. *Missus est*.

Stella præclara et eximia, super hoc mare magnum et spatiosum necessario sublevata, micans meritis, illustrans exemplis. — Ibid.

Stella fulgens orientis, umbras fugans occidentis. — S. Petrus Mauri. Cluniac. prosa in *honorem Matris Domini*.

Stella maris, id est sæculi, ad quam debemus oculos nostros erigere, quæ in sua nativitate apparuit in terra, ut ipsa nos ducat, ut ipsa nos illuminet, ut ipsa nos consoletur. — B. Ælredus abb. serm. 3, de *Nativit. B. M. V.*

Stella Jacob procreata, veri Solis nuntiā. — Rich. a S. Victor. Expositione in *Cantic. canticor.* cap. 42.

Stella maris, in hoc mari magno et spatioso nobis ducatum luminis prævium præstans. — Petrus Blesensis serm. 5, *Mariæ Magdalenæ*.

Stella maris. — Adam Præmonstratensis, lib. 1, serm. 24.

Stella matutina, quæ solis noviter orientis mundo lumen invexit. — Henric. Clarævall. tract. 11, de *peregrinante civitate Dei*.

Stella maris, ad quam, qui potest habere confugium, non timet naufragium, nec incurret Charibdim et Scyleam voraginem, qui illam habuerit propitiatricem. — Petr. Cellens. serm. v, in *Annuntiat. B. V.*

Stella maris in ingruente tempestate. — Ibid.

Stella maris, in cujus luce ad veritatis semitam reducemur. — Adam de Pers. in *Mariati*, fragm. 2.

Stella maris necessaria in hujus incertitudinis pelago naviganti. — Id. in serm. de *Assumpt. B. M. V.*

Stella maris, omni stellarum fulgore fulgentior.

— Philippus abbas tom. II *Moralitatum in Cantic. canticor.*

Stella, quæ in medio nebulæ luxit, scilicet, inter ignorantiam et desperationem, quia primo nesciebant adventum Christi gentes, antequam venirent prophetæ; post prædicationem vero prophetarum, dum moram faceret, desperaverunt: et tunc subito stella matutina refulsit, quasi rutilans de radice Jesse: et vere de radice Jesse, id est, de radice incendii. Jesse enim *incendium* interpretatur; mirabiliter enim incendimur hujus novalis incendio, quæ vel ignis, vel feni, vel stipulæ expers fuit, et omnes accendit, qui in ea confidunt, et meritis ejus adjuvari posse se credunt. — Garnerius Lingon. serm. 3, de *Nat. B. V.*

Stella, ad cujus radium nemo in periculo qualicumque positus respexit, quin statim opem senserit. — Helinandus Cisterciensis, serm. 1, de *Nativ. B. V. M.*

Stella ex Jacob de limoso genere orta. — Ibid.

Stella maris, id est, consolatrix mœrentium, illuminatrix pœnitentium, eorum scilicet, qui recogitant omnes annos suos in amaritudine animæ suæ, quorum contritio magna est velut mare, id est, lata et profunda, ut amaritudo confessionis omnes circumstantias peccatorum in lucem proferat, et amaritudo satisfactionis per omnia corporis membra discurrat, et amaritudo compunctionis semper de fundo cordis ebulliat. — Ibid.

Stella maris, id est, illuminatrix mundi, qui tanquam mare tumet in superbis, fervet in iracundis et invidis, foetet in luxuriosis, ebriosus et gulosis. — Ibid.

Stella non marium vel fontium aquarum dulcium, sed stella maris, quia consolationem ejus non meretur accipere terra suaviter viventium, sicut signo Tau non merentur insigniri frontes ridendum et lætantium, sed virorum dolentium et gementium propter abominationes quæ sunt in medio eorum. — Ibid.

Stella singularis, stellarum omnium prima et præcipua, omnes stellas non solum humanas, sed etiam angelicas merito transcendens et præmio, sicut scriptum est Prov. xxxi, 29: « Multæ filiæ congregaverunt divitias, tu supergressa es universas, » nulla enim unquam stella sic luxit exemplo, sic stetit proposito. — Ibid.

Stella proferens Solem. — Innocent. Papa III, serm. 2, in *Nativit. Domini*.

Stella clarissima. — Honor. Augustodun. in *Sigillo B. V. M.*

Stella, quam, qui in salo hujus sæculi navigant, considerantes, ejus humilitatem et castitatem imitando, portum vitæ per eam tuti intrant. — Ibid.

Stella cœli propter eminentis gloriæ præmium. — Absalon abbas, serm. 3, de *Annunt. B. V.*

Stella cœli, quæ sua claritate ceteros sanctos illuminat. — Ibid.

Stella maris, miræ pulchritudinis, quæ in mari

hujus sæculi nos regit et protegit, et meritis suis ac precibus ducit ad portum salutis. — Idem serm. 1 festi *Omnium Sanctorum*.

Stella maris propter miserorum refugium. — Idem serm. 3, de *Annunt. B. V. M.*

Stella maris, quæ recte viantes dirigit, errantes reducit, periclitantes ad portum salutis restituit. — Idem serm. 2, de *Assumpt. B. V. M.*

Stella maris, quia sicut stella hæc navigantibus in mari rectæ viæ indicium est, sic et Maria in hoc mundo tortuose viventibus, aliis rectam viam bonæ operationis, aliis rectam viam humilitatis, aliis rectam viam castitatis ostendit. — Idem serm. 3, in *Annunt. B. V. M.*

Stella maris, quoniam omnes miseri, omnes in amaritudine criminum fluctuantes ab ipsa opem refugii exposcunt. — Ibid.

Stella mundi, id est, justorum : qui propter munditiam cordis recte mundi vocantur, quia dum ipsi affectu devotionis ad illam respiciunt, contra pressuras hujus mundi consolationis beneficia consequuntur. — Ibid.

Stella mundi propter justorum solatium. — Ibid.

Stella illa, de qua scriptum est, « Orietur stella ex Jacob. » — Caesarius Cistere. in homil. de *S. Nomine Mariæ*.

Stella immobilis totius peccati immunitate. — Ibid.

Stella maris eximia. — Ibid.

Stella maris, quæ propter nos movetur visceribus misericordiæ, et nunquam sensum novit carnalis concupiscentiæ. — Ibid.

Stella maris, quæ quanto vicinius circa polum, id est Christum, movetur, tanto limpidius ejus gloriam contemplatur, tantoque plenius illius majestate illustratur. — Ibid.

Stella, quam Maria Ægyptiaca respiciens, ad portum salutis ducta est, et Theophilus de profundo maris extractus. — Ibid.

Stella spiritualis, ad quam oculis mentis suspicere debet, qui in hoc mari magno et spatioso, in quo piscis minor a majore devoratur, amaricatus fuerit damno rei familiaris, vel turbatus injuria potentiæ sæcularis, vel fluctuaverit impulsione diabolicæ malignitatis, vel forte instabilis effectus mobilitate propriæ infirmitatis. — Ibid.

Stella maris. — S. Dominicus in Compendio conc. de *Salut. angel.*

Stella Domini lucidissima. — Theodor. Lasc. imperator in can. ad *S. Deiparam V.*

Stella lucidior omni paritate. — Ibid.

Stella semper lucida. — Ibid.

Stella clara maris. — B. Joseph. Steinfeld. *Opusc. 4.*

Stella aspectum et effectum habens ad terram, id est, ad terrenos, quorum procurat negotia, et maxime ad servum et amatorem suum. — Richard. a S. Laur. de *laud. S. V. lib. 1.*

Stella clara et lucida, sanctitatis exemplo illuminata. — SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X.

nans mundum multiplici virtutum radio, clara etiam per vitæ puritatem, non habens in se maculam. — Ibid.

Stella cœli sua claritate omnes illuminans ordines beatorum. — Ibid.

Stella coruscans et rutilans per excellentissimam conversationem, de qua dicere videtur Psalmista psal. lxxvi : « Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ. » — Ibid.

Stella, de qua legitur Num. xxiv : « Orietur stella ex Jacob; » sicut enim stella, cunctis corporibus citra lunam subjacentibus corruptioni, sola natura stellarum mundo manente non potest corrumpi; ita Maria etiam secundum carnem penitus experta fuit corruptionis, et virginitate incorrupta, de se genuit eum qui omnis incorruptionis est causa. — Ibid.

Stella exemplo fidei Magos ad Christum adducens. Matth. ii. — Idem de *laud. S. V. lib. vi.*

Stella fixa in firmamento cœli, id est, Scripturæ, per jugem meditationem legis divinæ, vel in bonis cœlestibus per desiderium et amorem æternorum, tanquam filia vera Abrahamæ, cui promissum est, Gen. xxi : « Multiplicabo semen tuum sicut stellas cœli. » — Idem, de *laud. S. V. lib. 1.*

Stella ignea tota per charitatem, maxime ex quo illum concepit, qui ignis consumens est, Dent. iv, ad Hebr. xii; vel etiam ignea per virtutum universitatem : virtutes enim igneæ naturæ sunt, et ideo sursum trahunt, quia locus ignis sursum est. — Ibid.

Stella maris in Filii nativitate, quando emisit radium totum mundum illuminantem et mundo edidit lucem veram. — Ibid.

Stella maris, quia navigantes mare mundi spatiosum, ubi sunt reptilia absque numero, et animalia pusilla cum magnis (*Psal. cvii*), ipsam inter omnes stellas, id est sanctos, præcipue cognoscunt, ad eam frequentius spiritualibus oculis respiciunt, secundum eam iter suum dirigunt; ipsa enim recte vivere cupientes exemplis suis dirigit, errantes ad viam reducit, periclitantes ad portum salutis deducit. — Ibid.

Stella maris, quia omnes miseri fluctuantes in amaritudine criminum in ipsa refugium inveniunt, quæ lucem genuit fluctuantibus in hoc mari. — Ibid.

Stella maris, quia præcipue illuminat amaros pro peccatis, et ipsa est lumen peccatorum, et profundissime peccantium, sicut patet in Theophilo. — Ibid.

Stella maris, quia sicut stella in mari navigantibus rectæ viæ indicium est, ita Maria in hoc mundo tortuose viventibus, aliis rectam viam humilitatis, aliis castitatis, aliis bonæ operationis, aliis contemplationis seu cujuslibet virtutis ostendit. — Ibid.

Stella maris, quia sicut stella maris cæteris stel-

his præmet immobilitate; nam quasi in centro firmamenti constituta, cæteris vario motu modo ad ortum, modo ad occasum tendentibus, ipsa immobilis persistit; Maria cæteris filiis hominum ad suam mobilitatem corrudentibus, immobilis et immutata permansit: nec solum immobilis per peccatum, sed ut breviter dicam ad nullum promissum angeli, a voto virginitatis, sive proposito titubavit. — Ibid.

Stella maris, quia sicut stella maris cæteris stellis præminet luminis communione, ita Maria cæteris sanctis vicissim suum lumen præbentibus, sine vicissitudine semper æquali radio, quantum in se est, cunctis viventibus claritatem infundit; cæteri enim sancti jure patronatus sibi commissis plus possunt prodesse: et sic mortalibus sua impendunt suffragia, sed modo differenti, ut Petrus Romanis, Dionysius Francigenis, Martinus Turonicis, et hujusmodi. Maria vero sicut est omnium Regina, sic est omnium Patrona, et æqualiter, quantum in se est, est ei cura de omnibus (*Sap. vi*), sine acceptione personarum omnes illuminans radiis misericordiae suae. — Ibid.

Stella maris, quia sicut stella maris cæteris præeminet altitudine, quia in vertice mundi posita sicut caput membris, sic superextollitur cæteris stellis; ita Maria universis cœli et terræ creaturis altior, quia cæteri sancti migrantes a corpore recipiuntur inter choros angelorum: at Maria excellenti quadam majestate gloriæ exaltata est super omnes choros angelorum, et super omnes ordines beatorum. — Ibid.

Stella maris ratione misericordiae, quia lucem consolationis et gratiæ subministrat in amaritudine constitutis. — Id. *De laud. S. Virg.* lib. iv.

Stella matutina, in cujus ortu, scilicet, quando gratia et dilectio Mariæ oritur in corde justis, fugiunt fures, id est, demones, quibus ipsa terribilis est ut castrorum acies ordinata, vigiles sunt alacriores, id est, prælati, vel quicumque de sua salute solliciti; agri animæquiores; operarii vigilantiores. — Ibid. lib. i.

Stella matutina, lucens antequam diescat, quia ortus Mariæ præcessit ortum diei, id est, Christi, qui lux est et dies. — Ibid.

Stella matutina, quæ vincenti promittitur in præmium, Apoc. ii. — Ibid.

Stella matutina, quia semper fuit in mane oriendi, et nunquam tendebat ad occasum peccati. — Ibid.

Stella mundi, id est, iustorum, qui propter cordis munditiam, mundi appellantur: quia dum affectu devotionis ad illam respiciunt contra pressuras hujus mundi, consolationis ab ea beneficia consequuntur. — Ibid.

Stella navigantes per mare mundi introducens in portum salutis, ideo signata per stellam quæ Magos adduxit ad Christum, qui est portus salutis; unde Matth. ii: « Ecce stella quam viderant; » et

statim sequitur: « Et intrantes domum, invenerunt puerum, » qui est portus. — Ibid.

Stella pigros ad laborandum excitans, cum ipsa sit Lucifer et stella matutina; ante ortum enim ejus inutilis erat labor hominis ad vitam æternam promerendam. — Ibid.

Stella propter motum continuum, quia continue movebatur de virtute in virtutem, de uno bono ad aliud, et de activa ad contemplativam. — Ibid.

Stella quæ apparuit Magis, quæ lucebat cum sole, nec ad lumen solis propriam claritatem amittebat. Maria enim, quæ verum Solem peperit, lucet cum Filio, et quanto majori dignitate rutilat Filius, tanto majori dignitate splendet Mater, quæ licet longe sit minor Filio, sicut stella minor sole, hoc tamen gaudet privilegio, quod omnis anima Deo comparata, suam reprimit claritatem: sed quia honor Filii, honor est Matris, in excellentia Filii lucet excellentia Matris, quæ tantum Filium meruit generare, quod designatur in hoc, quod stella illa lucebat in die. — Ibid.

Stella, quia si stella adornat firmamentum, Maria Ecclesiam tanquam pulcherrima mulierum. — Ibid.

Stella, quia si stella est attractivæ naturæ, (unde Alchabicius philosophus: « Ea est natura stellarum respectu vaporum, quæ adamantis respectu ferri, ») Maria trahit ad Filium fluidos per vitia, sicut patet de Theophilo, eique omnis anima fidelis dicere debet: « Trahe me post te. » — Ibid.

Stella, quia si stella noctem illuminat, Maria illuminavit noctem illam solitariam, nec laude dignam, quæ ab Eva defluerat usque ad ipsam; nam in ortu ejus meliora omnia inceperunt. — Ibid.

Stella. Quasi stella radiis suis terram illustrat, Maria illustrat terrenos; repleta enim gratia septiformi nos replet semper de sua plenitudine, nobis refundens gratiam, nisi steterit per nos. — Ibid.

Stella, quia si stella tempore gelicidii lucet, et scintillat clarissime, Maria in Dominica passione, quando cæterorum charitas refriguit, sola quasi de nocte totam Ecclesiam illustravit. — Ibid.

Stella, valde pulchra per vitæ honestatem: siquidem stella pulchra est ex omni sui parte, et Mariæ dicitur Cant. iv: « Tota pulchra es, amica mea, » quomodo non tota pulchra, quæ non habuit maculam, neque rugam, et quomodo non tota pulchra, quæ a planta pedis usque ad verticem pulchra? — Idem.

Stella maris. — D. Antonius de Padua serm. in Dominic. viii post Trinitat.

Stella maris, quæ non solum bene merentes dirigit, sed etiam errantes, et devios reducit ad portum salutis. — Joan. Hailgrinus in cap. i *Cantic. cantic.*

Stella de nocte lucens, quæ naufragantes hujus mundi ad portum salutis dirigit. — Hugo Carenensis in cap. i *Luceæ*.

Stella, quæ radium emisit totum mundum illuminantem, nempe Christum. — Ibid.

Stella maris. — S. Simon Stock in *precatone ad Deiparam V.*

Stella matutina. — Ibid.

Stella maris : nam, ex quo cœlos cum Filio suo regnatura conscendit, induta decore, induta pariter fortitudine, præcinxit se, mirabiles elationes maris solo nutu compositura; mare quippe præsentis sæculi navigantes, seque plena fide invocantes, ab impetu procellæ, et ventorum rabie eruit, eosque secum ovantes ad littus felicissimæ patriæ perducit. — D. Amedeus hom. 8 de *Laud. B. V. M.*

Stella fulgidior universis sideribus. — D. Bonavent. in *laud. B. V. M.*

Stella in fluctibus præsentis vitæ valde necessaria. — Idem in *Speculo B. M. V.*, cap. 3.

Stella lucis matutinæ. — Idem in *Psalterio minori B. M. V.*, quinquag. 2.

Stella maris hominibus conversis. — Idem in *Speculo B. M. V.*, cap. 3.

Stella maris munda. — Idem in *Laud. B. V. M.*

Stella maris navigantium directiva — Idem in serm. 4 de *B. V. M.*

Stella nostra navigantes per mare mundi, in navi innocentie vel pœnitentie dirigens ad litus cœlestis patriæ. — Idem in *Speculo B. M. V.* cap. 3.

Stella matutina oriens ex alto. — Idem in *canticis Psalt. B. V.*

Stella purissima sine peccato purissime vivendo. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 3.

Stella radiosissima, radium æternum emittendo, id est Dei Filium pariendo. — Ibid.

Stella Solem enixa. — Idem in *Psalterio minori B. V.*, quinquag. 3.

Stella Solem gignens. — Idem in *Laud. B. V.*

Stella vere beatissima, vere radiosissima, cujus radius non solum mundum, imo etiam cœlum, et non solum cœlum, imo etiam infernum penetravit. — Idem in *Speculo B. M. V.* cap. 3.

Stella utilissima, nos ad patriam cœlestem dirigendo, imo ducendo nos per mare hujus sæculi ad gratiam Filii sui, tanquam ad portum paradisi, unde ipsa est stella illa clarissime fulgens, tres Magos ad Christum rectissime ducens. — Ibid.

Stella ex Jacob orta. Num. xxiii. — D. Thom. Aquin. serm. in *Annunt. B. M. V.*

Stella maris, quia sicut per stellam maris navigantes diriguntur ad portum, ita Christiani diriguntur per Mariam ad gloriam. — Idem in *expos. Salut. angel.*

Stella cœlo suo inseparabiliter affixa, quia in omnibus persecutionibus et tribulationibus, quæ advenerunt Filio, non separavit se ab ipso. — Albert. Magn. serm. 3 in *Nativ. B. M. V.*

Stella, cujus ortum vir genilis Balaam prænuuntiavit, Num. xxiv. — Ibid.

Stella fluctuationes teatationum nostrarum in hoc mari magno tranquillans. — Idem in *Postillis* super cap. 1 Lucæ.

Stella gloriosa, nobis in præsentis exsilii pere-

grinatione constitutis radios suæ pietatis transmittens, ut radiorum ipsius ductu quilibet nostrum in patriam perpetuæ felicitatis perveniat. — Idem, serm. 3 in *Annunt. B. M. V.*

Stella illuminationis. Num. xxiv. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Numer.

Stella in firmamento gloriæ fixa, ut nos naufragos de statu miseriæ reducat ad portum salutis æternæ. — Idem in *Biblia Mariæ* super Evang. Lucæ.

Stella marina, quæ nobis in mari hujus mundi constitutis ostendit viam navigandi et portum cœli. — Idem, serm. 3, in *Annunt. B. M. V.*

Stella maris clarissima. — Idem super *Missus est*, cap. 185.

Stella maris, omnes aberrantes ad portum reducens. — Idem super *Missus est*, cap. 10.

Stella maris, omnes naufragos reducens ad portum salutis æternæ. — Idem super *Missus est*, cap. 153.

Stella maris, quia fluctuantibus in procellis tentationum et in dubiis est prævia. — Idem in *Postillis*, super cap. 1 Matth.

Stella maris, tam præcedentes se, quam sequentes illuminans, quia nisi per fidem Verbi incarnati vel incarnandi de Virgine nunquam alicui salus fuit. — Idem super *Biblia Mariæ* super Evang. Lucæ.

Stella matutina conferens calorem pulchræ dilectionis. — Idem, serm. 3 in *Nativ. B. M. V.*

Stella matutina, quæ in ortu suo dissipavit nebulam tristitiæ, quæ obtexerat fideles omnes, adventum Christi magno cum desiderio præstolantes; omnes enim illi, quibus revelatum fuit in Spiritu, quod illa, quæ erat Mater Dei futura, jam esset nata, mirabiliter nimirum debebant exultare. — Ibid.

Stella orta ex Jacob. — Idem in *Postillis*, super cap. 1 Lucæ.

Stella, per quam tota Ecclesia est illustrata. — Idem in *Nativ. B. V. M.*

Stella poli, ducens nos ad portum tutum et quietum. — Idem in *Postillis*, super cap. 1 Lucæ.

Stella poli, quia ducit in devotiis. — Ibid.

Stella præstans se sequentibus ducatum. — Idem in *Biblia Mariæ* super Evang. Matth.

Stella primo apparens peccatori ad Deum redeunti. — Ibid.

Stella, quæ dulcem harmoniam devotæ laudis effudit in aures Domini. — Idem, serm. 5, in *Nativ. B. V. M.*

Stella, quæ in firmamento gloriæ fixa, nos naufragos de statu miseriæ traducit ad portum salutis æternæ. — Idem super *Missus est*, cap. 60.

Stella veri Solis, sine corruptione vel diminutione integritatis generativa. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Eccles.

Stella a casu, et ab errore libera. — Jacob. de Vorag. serm. 3 de *Nativ. B. V. M.*

Stella incorrupta. — Ibid.

Stella maris, circa quam cœlum se vertit, dum tota cœlestis curia ad eam attendit. — Idem in *Mariali* serm. 4 M.

Stella maris ferrum trahens, id est mentes ferreas et duras ad humilitatem reducens. — Ibid.

Stella maris, navim Ecclesiæ dirigens suis doctis et exemplis. — Idem in *Mariali* serm. 9 S.

Stella maris, nautas in periculis dirigens, id est periclitantes in mari hujus mundi ad portum salutis perducens. — Idem in *Mariali* serm. 4 M.

Stella maris, nunquam occidens, quia cæteris sanctis sua auxilia et merita trahentibus, ipsa ad auxilium venit. — Ibid.

Stella matutina, dans calorem dilectionis divinæ, refrenans furorē iracundiæ, dans temperantiam sive temperamentum discretionis maturæ, jucunditatem conscientiæ, et humorem obedientiæ. — Idem in *Mariali* serm. 10 S.

Stella matutina, quæ falsit in medio nebulae superbiam per humilitatem; in medio nebulae avaritiæ per paupertatem; in medio nebulae carnalis immunditiæ per virginitatem. — Ibid.

Stella maris a Sole Christo Filio suo illuminata, qui est Sol justitiæ, et per lumen susceptum a Sole illuminans alia. — Ægidius Columna, Expos. in *Salut. angel.*

Stella post Solem justitiæ Christum prima, et omnibus clarior, quæ in hoc mari magno et spatio, in quo sunt reptilia, quorum non est numerus, necessario est super omnes alias elevata, meritis super omnes, et orationum suffragiis adjuvans laborantes, et exemplis vitæ perfectissimæ dirigens deviantes. — Ibid.

Stella maris. — Alan. de Insul. in serm. *Annunt. B. V. M.*

Stella, quæ in Arcturo cœlesti gerit imaginem immobilis poli juxta philosophos: Arcturus enim est ille stellarum numerus septenarius, qui nunc Arctos, nunc Ursa, nunc Septentrio dicitur; in stella, quæ polus dicitur, ultimum locum tenens immobilis manet, iter navigantibus præbens. Per Arcturum igitur Ecclesia signatur, quia sicut Arcturus semper urgetur, et nunquam mergitur, sic Ecclesia semper flagellatur, neque flectitur; in hoc Arcturo cœlesti, quæ polus immobilis est Maria, nulla tentatione mota, nulla tribulatione concussa, iis qui timent in mari mundi hujus naufragium, præbet salutis portum. — Alan. de Insul. in *Anticlaud.* lib. v.

Stella diem ac Deum afferens. — Philotheus in *Menæis Græcor.* die 16 Julii.

Stella magnifica magni maris. — Joan. Hondericus in hymno *de iis quæ in Veteri Testamento adumbrarunt B. V. M.*

Stella polo præeminens, magni maris vincens voragines. — Idem in *Invocat. sanctiss. Deip.*

Stella nobilis ex Jacob orta. — Joan. Tauler. serm. in festo *Annunt. B. V. M.*

Stella maris, lucidissima, splendidissima, præclara, serenissima. — Henric. Suso in 8 suarum *Epistolarum.*

Stella maris nos dirigens in viam pacis. — Ern. Prag. in *Mariali* cap. 119.

Stella maris; sicut in nautis mare transeuntibus necesse est notare stellam maris longe a supremo cœli cardine coruscantem, et illius aspectum æstimare, ac dirigere cursum, ut possint apprehendere portum destinatum, ita similiter oportet universos Christicolos inter fluctus sæculi hujus remigantes, Mariam, quæ supremo rerum cardini proxima est, attendere, et ejus exempli respectu cursum dirigere, quod qui fecerit, hic nec inanis gloriæ venio jactabitur, nec scopulis adversorum frangetur, nec absorbebitur Scyllæ voluptatum voragine, sed prospere ad portum perveniet quietis æternæ. — Idem in *Mariali* cap. 8.

Stella maris, summa vigilantia nos custodiens. Licet enim omnis stella a *stando* dicatur, secundum Isidorum, tamen hoc nomen proprie convenit stellæ maris, quæ semper stat, nec unquam a puncto suo movetur, dum omnes aliæ cum firmamento circumferuntur; similiter, etsi omnes sancti, tanquam quædam astra matutina, cum virtute divina circumferantur, ut luceant ei cum jucunditate qui fecit eos, in Maria tamen maternus nunquam requiescit affectus, ut obliviscatur filiorum uteri sui. Semper enim, licet in altissimis habitet, tamen humilia respicit. — Ibid.

Stella matutina, prænuntians diem. Sicut enim stellæ hujus officium est terrere fures, fugare lupos, relevare infirmos, excitare vigiles, lætificare viatores: ita Mariæ quoque officium est terrere dæmones, fugare hæreticos, consolare pusillanimes, excitare angelos et corda sanctorum ad laudandum Deum, et lætificare viatores. — Idem in *Mariali* cap. 7.

Stella, quia sicut stella, cum sit major tota terra, tamen punctualem et minimam se ostendit, ita Maria quanto major erat, tanto humiliabat se in omnibus, et minimam se ostendebat. — Idem in *Mariali* cap. 9.

Stella, quia sicut stella fixa est in altissimis in firmamento cœli: ita Maria Virgo assumpta est ad æthereum thalamum, in quo Rex regum stellato sedet solio. — Ibid.

Stella, quia sicut stella motu sui superioris, id est firmamenti, movetur citissime, quia quotidie lustrat omnia in circuitu; motu autem proprio movetur lentissime, quia in centum annis, ut dicunt, tantum per unum gradum; ita Maria nunquam in vita sua per dimidium gradum mota est motu proprio, sed citissime semper, et perniciosissime motu sui superioris, id est Spiritus sancti, quo illi Dei aguntur, sicut stellæ a firmamento. — Ibid.

Stella, quia sicut stella sine sui corruptione suum emittit radium, sic Maria absque sui læsione suum peperit Filium; et sicut stellæ radius suam

non minuit claritatem, ita nec Mariæ Filius suam integritatem. — Idem in *Mariæ* cap. 8.

Stella ex Israel orta. — D. Birgittæ in serm. angelico de *Excellentia S. M. V.* cap. 9.

Stella maris. — Ibid. cap. 11.

Stella præfulgida. — Ibid. cap. 9.

Stella matutina, quia exemplaris fuit. — Barthol. de Pisis lib. 1, *De laud. S. Virg.*, fruct. 8.

Stella maris, quæ sui devotos contemplatores perducit ad portum salutis. — Ant. Poëq. serm. 8, de *Concept. B. V.*

Stella clara et splendida per pulchritudinem, pura et munda per virginitatem. — Joan. Gerson. serm. de *Epiphania Domini*.

Stella diurna, quæ diem et verum Solem nobis annuntiavit, nec annuntiavit solum, sed adduxit, et Solem justitiæ peperit. — Ibid.

Stella maris in hujus mundi procella se ad nos inclinans. — Idem in *Josephina*.

Stella, quam inspicere debemus et sequi, quo nos ducat per hujus mundi viam, ad Dei habitationem et paradisum. — Idem in *Epiphania Domini*.

Stella, quæ figurata est in stellis signis ejusdam Virginis, quæ Puerum tenet Jesum nominatum, ut testatur Albumazar astrologus incredulus. — Ibid.

Stella, quæ nos ad portum dirigit salutis, quemadmodum stella cœli nautas marinos, ideo interpretatur *Maria maris Stella*. — Ibid.

Stella, quæ nunquam lumen amisit gratiæ, nec obscurata fuit peccato mortali, veniali, aut originali. — Ibid.

Stella, quæ viam nobis ostendit omnem evadendi tribulationem, quemadmodum stella, quæ Anchisæ apparuit et Æneæ, et eis viam ostendit, cum ex civitate Trojana, quæ capta erat et ardebat, abirent, de qua loquitur Virgilius lib. II *Æneidos*. — Ibid.

Stella vera, quæ nos ad Deum dirigit. — Ibid.

Stella maris, in peccatorum conductione, quia per mare hujus sæculi eos dirigit ad portum poenitentiae. — D. Laur. Just. in *Ligno vitæ, De spe*. cap. 5.

Stella a Deo illuminata et illuminativa. — D. Bern. Senens. tom. III, serm. 1 de *S. Nom. Mariæ*.

Stella admiranda. — Ibid.

Stella calefaciens, præfulgens et fovens. — Ibid.

Stella fulgida tenebrarum, id est, peccatorum effugatrix. — Ibid.

Stella in portum salutis æternæ introductiva. — Ibid.

Stella maris, cardinis cœli Jesu propinquissima, ut non solum ejus corusco splendore possimus dirigere cursum nostrum cum salute, verum etiam in quacunque necessitate nostra possimus eam cum omni fiducia invocare. — Idem tom. I, serm. 57.

Stella maris, in ejus nativitate propter in utero sanctificationem seu præsevationem. — Idem, tom. III, serm. 1.

Stella maris, propter integritatem virginalem. — Ibid.

Stella maris, supremo cardini, id est Deo, proxima, ad quam universi Christicolæ, inter fluctus hujus sæculi navigantes, debent attendere et respectu exempli ejus cursum vitæ dirigere, si nolunt jactari vanæ gloriæ ventis, et frangi scopulis adversorum, vel absorberi Scyllæa voragine voluptatum, sed prospere venire ad portum quietis æternæ. — Idem tom. I, serm. 61, qui est de *super-admirabili Gratia, et Gloria B. M. V. Matris Dei*.

Stella, mundum illuminans per æterni splendoris, id est Filii sui, illustrationem, et inflammans per caloris Spiritus sancti communicationem. — Idem, tom. III, serm. 1, de *S. Nomine Mariæ*.

Stella, navigantibus hoc mare magnum et spatiosum manibus, in quo reptilia, quorum non est numerus. — Idem tom. I, serm. 52.

Stella orta ex Jacob, tenebrarum terræ purificatrix et serenatrix. — Idem tom. III, serm. 1.

Stella polo, id est Filio suo, vicinissima in incarnatione per carnis identitatem, quia eadem caro, quæ fuit Virginis Matris, facta est caro Filii Patris, in conversatione per administrationem, in passione per compassionem, in assumptione per gloriæ susceptionem. — Ibid.

Stella, quia emisit per nativitatem Filii Dei radium mentis nostræ irradiativum. — Idem tom. I, serm. 52.

Stella, quia fixa stetit in cœlo suo, id est, in Filio suo, in vita ejus per omnium virtutum irradiationem, in morte ejus per mortis compassionem. — Idem tom. III, serm. 1.

Stella, quia immobiliter stetit in cœlo, id est, in Filio suo, stans juxta crucem, quia cadentibus de cœlo reliquis stellis, id est apostolis, ipsa sola stetit per fidem. — Ibid.

Stella, ad quam oportet aspicere. — D. Anton. in *Summa*, part. IV, tit. 15, cap. 52.

Stella disposita ad recipiendos radios fulgentis supernæ lucis. — Idem in *Summa* part. III, tit. 31 cap. 5.

Stella, ex qua radius ad nos diffunditur misericordiæ et bonitatis. — Idem in *Summa*, part. IV, tit. 15, cap. 52.

Stella illuminatrix. — Idem in *Summa*, part. IV, tit. 7, cap. 2, § 1.

Stella, in firmamento gloriæ fixa, ut nos naufragos de statu miseriæ traducat ad portum salutis æternæ. — Idem in *Summa*, part. IV, tit. 15, cap. 4.

Stella maris, a stando et lumen fidei naufrago mundo retinendo. — Idem in *Summa*, part. IV, tit. 15, cap. 41.

Stella maris, non tantum a sole illustrata et illuminata, sed ipso sole vestita. — Idem in *Summa*, part. IV, tit. 15, cap. 20.

Stella maris, quæ ducit navigantes ad portum. — Idem in *Summa* III part., tit. 31, cap. 4, quod est de *multiplici Misericordia, quam accepimus a Deo mediante S. V. M.*

Stella maris, quia existens in statu cœlestis

patriæ, ut stella in cœlo dirigit nos in statu viæ, quisumus in mari. — Idem in *Summa*, part. iv. tit. 15, cap. 14.

Stella orta ex Jacob, id est, progenie patriarchæ Jacob. — Idem in *Summa*, part. iv. tit. 15, cap. 5.

Stella, quæ eclipsim pati non potest. — Idem in *Summa* in part., tit. 51, cap. 3.

Stella semper rutilans, semper clara in fide. — Idem in *Summa*, part. iv. tit. 15, cap. 14.

Stella virginalis, ad quam Magi gavisus sunt gaudio magno. — Idem in *Summa* part. iv. tit. 15, cap. 52.

Stella virginalis, de qua prænuntiavit Balaam propheta dicens Numer. xxiv: « Orietur stella ex Jacob. » — Idem.

Stella maris præclara et eximia, quæ supremo cardini, scilicet Deo proxima, miro splendore micans, noctis tenebras discutit, profugit errorem caliginis, et hæreses interimit universas. — Joan. Turrecremata in præmio sui tract. *De Conceptione B. V.*

Stella maris, id est, procellosi et inquieti mundi istius, videlicet humani generis, in hoc sæculo peregrinantis, periclitantis et deviantis. Quemadmodum enim in firmamento stella illa quæ dicitur stella maris, est situ sublimis, et velut immobilis, nautasque dirigens et attrahens ferrum, et circa ipsam orbis versatur: sic optima incomparabilisque Maria in Ecclesia militanti fuit; et in Ecclesia triumphanti nunc est summa, et maxime constans, exsules dirigens, viam salutis demonstrans, induratos emolliens, et circa ipsam mundus versatur. — Dionys. Carthusianus lib. ii *De laud. Virginis*. art. 24.

Stella, ab omni impressione peccati aliena. — Bernardin. de Bustis in *Mariali*, serm. 5, *de Concept. B. M. V.*

Stella admiranda. — Idem serm. 6 *de Nominat. Mariæ*.

Stella cœli, quæ cœlo suo, hoc est in Filio, immobiliter stetit. — Ibid.

Stella coruscans, calefaciens, præfulgens et fovens. — Ibid.

Stella, cujus respectus est super mundum per æterni splendoris, id est Filii sui, illustrationem, et per consequens per caloris Spiritus sancti communicationem. — Ibid.

Stella divina. — Ibid.

Stella fulgentissima, de qua ortus est Sol æternæ claritatis. — Idem serm. 2 *de Assimilat. B. M. V.*

Stella fulgentissima nobis faciens vitæ cursum bene dirigere, et non jactari vento vanæ gloriæ, nec frangi scopulis adversitatum, nec absorberi Seyllæ, vel Charybdis voragine, id est, voluptatum sensualitate, sed prospere pervenire ad æternæ felicitatis portum. — Idem serm. 6.

Stella fulgentissima, quæ sine splendore gratiæ divinæ nunquam fuit. — Idem in *Mariali* serm. 5, *de Concept. S. M. V.*

Stella fulgida Ecclesiam militantem tanquam

inferiorem orbem Ecclesiæ triumphanti, tanquam orbi superiori reconcilians, nuntians pacem his, qui prope, et his, qui longe, id est, Ecclesiæ militanti et triumphanti. — Idem serm. 6.

Stella fulgida effugans tenebras peccati. — Ibid.

Stella illuminans noctis profunditatem, id est, mentis cæcitatem. — Ibid.

Stella marina, quæ in conceptione nescivit occasum peccati originalis, sed ab omni peccatorum occasu distans fuit. — Idem in *Mariali* serm. 4 *de Concept. B. V. M.*

Stella maris, ferrum attrahens, id est, ferreas hominum mentes sæpe convertens. — Idem serm. 6, *de Nominatione Mariæ*

Stella maris, navem Ecclesiæ dirigens suis meritis et exemplis. — Ibid.

Stella maris, per quam omnia pericula et discrimina hujus mundi evitantur, et omnia itinera certificantur. — Ibid.

Stella matutina, dans calorem dilectionis divinæ, refrenans fervorem iracundiæ, dans temperamentum discretionis naturæ, dans etiam humidum ductibilitatis obedientiæ, dans quoque jucunditatem conscientiæ; stella enim matutina causat caliditatem et refrenat maris malitiam, temperat motum appetitionis indiscretæ, atque humiditatem causat et jucunditatem. — Ibid.

Stella matutina, quæ fulsit in medio nebulæ superbiæ propter humilitatem, in medio nebulæ avaritiæ propter pauperitatem, in medio nebulæ carnalis immunditiæ propter virginitatem. — Ibid.

Stella poli. — Ibid.

Stella, quæ emisit radium, in quo est majestas divinitatis. — Ibid.

Stella, quia nos stabiles facit in gratia Dei. — Ibid.

Stella, quæ semper in cœlo erat mente. — Ibid.

Stella, radios suos dirigens in mundum. — Ibid.

Stella regia, dirigens fideles per peregrinationem hujus mundi, ne errent a tramite virtutis. — Ibid.

Stella regia, nos per viam hujus sæculi rectam ducens, et finaliter reducens ad patriam cœlestem ad Deum, qui creavit nos. — Ibid.

Stella regia, orta in oriente justitiæ originalis et innocentiae, et non in occidente originalis culpæ. — Ibid.

Stella regia, quæ licet quandoque se abscondat ad modicum tempus devotis suis, subtrahendo illis solitas consolationes, quas de illa habent, ut magis eos incitet ad quærendam eam: tamen postea se eis demonstrat et consolationibus replet, ac finaliter ad videndum, et perpetuo contemplandum Filium suum in cœlesti palatio perducit. — Ibid.

Stella temporum, annorum, dierum et mensium reserativa, quia in ea incipit tempus gratiæ, per Filium annus remissionis, dies lætitiæ, et mensis omnis nostræ consolationis. — Ibid.

Stella tenebrarum purificatrix et serenatrix. — Ibid.

Stella vivificatrix. — Ibid.

Stella maris salutaris, præcellens cunctis stellis atque luminaribus. — B. Casimirus Poloniæ princeps in hymno de *B. V.*

Stella maris, noctis tenebras illuminans. — Jo. Trith. lib. 1 *De mirac. B. M. V. in Urtic.* cap. 6.

Stella rutilissima cœlicæ doctrinæ. — Idem *De mirac. B. M. V. prope Dettelbach.* lib. 1, cap. 10.

Stella incipientibus. — Philip. de Greve serm. 190, in *Psal. LXXXVIII.*

Stella admiranda. — Maurit. de Villa Probata in serm. 1 *Coronæ novæ B. M.*

Stella calefaciens, coruscans et præfulgens. — Ibid. serm. 5.

Stella divina. — Ibid. serm. 11.

Stella Ecclesiæ navem dirigens. — Ibid.

Stella fulgentissima. — Ibid. serm. 13.

Stella maris. — Ibid. serm. 26.

Stella marina. — Ibid. serm. 11.

Stella matutina in medio nebulæ. Eccles. v — Ibid. serm. 13.

Stella nos conducens ad gloriam. — Ibid. serm. 28.

Stella, per quam omnia pericula et discrimina hujus mundi evitantur et omnia itinera certificantur. — Ibid. serm. 11.

Stella poli. — Ibid. in serm. 1.

Stella, quæ emisit radium in quo est majestas divinitatis. — Ibid. serm. 13.

Stella, quæ in cœlo suo, hoc est in Filio, immobilitate stetit. — Ibid. serm. 5.

Stella, quæ in firmamento et cœlo suo, id est in Filio, stetit per omnium virtutum irradiationem. — Ibid.

Stella, quæ nos stabiles facit, et dirigit in mundum, et ad æterna gaudia per suam gratiam. — Ibid. serm. 10.

Stella regia, dirigens fideles, ne errent a tramite virtutis. — Ibid. serm. 6.

Stella regia, piis et justis et devote quærentibus eam, sicut faciebant Magi, libenter se ostendit. — Ibid.

Stella regia, quia sicut illa stella orta est in oriente, ita beata Maria orta est in oriente justitiæ originalis et innocentiae. — Ibid.

Stella splendida. — Ibid.

Stella maris. — Jo. Picus lib. 1 in *Cantic.* cap. 9.

Stella præfulgida. — Idem lib. vii in *Cantic.* cap. 1.

Stella Jacob fulgida, cœlos omnes perornans. — Ludov. Blosius in *Endologia* 2 ad *B. M. V.*

Stella maris, ex qua Christus natus est splendidior sole. — Robert. Bellarm. conc. 2.

Stella maris, in hoc oceano profundo et æstuoso viam nobis ad portum ostendens. — Idem in conc. de *Nativit. S. M. V.*

Stella maris, radios suos ubique diffundens. — Idem conc. 1 super *Missus est.*

Stella splendida et matutina, quæ sine ullo virginitatis detrimento Christum quasi radium lu-

cis clarissimum et splendidissimum peperit. — Idem conc. 2, quæ est de *Nativ. Domini.*

STEMMA vere pretiosum. — Theodor. Lasc. imperator in Can. ad *S. Deiparam V.*

STERILITAS peccati. — S. Joseph. Hymnographus in *Menæis Græcorum.*

STILLA herbæ arefactæ, per quam ossa nostra, ut scriptum est Isai. LXVI, « quasi herba germinabunt. » — S. Germ. orat. 2 in *Dormit. S. M. V.*

STIPES sacro igne inflammatus, ejus exemplo omne inflammatur humanum genus. — Garnerius Lingon. serm. in *Purificat. S. V.*

STIRPS vitæ, per quam stirps mortis percussa est. — D. August. serm. 17 de *Nativ. Dom.* qui est 21 *De tempore.*

Stirps procerae laurus, proci arcens non fulguris fulmen, sed dæmonis faculas. — Jo. Geom. in *B. V. hymn.* 2.

Stirps vitæ perpetuæ. — Ibid.

Stirpis Jesse beata. — D. Bonavent. in *Psalterio minori B. V.*, quinquag. 1.

STOLA, divino opere varia. — S. Andr. Cret. orat. 3 de *Dormit. sanctiss. V.*

Stola regia Verbi, principium omne superantis. — Idem orat. 1, de *Dormit. sanctiss. Virg.*

Stola charitatis. — D. Bonav. in *Expositione* super *Salve Regina.*

STOLO virens naturæ humanæ. — Jacobus monachus orat. de *Nat. B. V.*

STORAX, per clarissimam, id est dignissimam divinæ laudis dedicationem; storax enim, ut phisicorum libri narrat, vocem clarificat, et congrue gratiam divinæ laudationis figurat. — Hugo de S. Victore serm. in *quolibet festo B. Mariæ*, qui est in ordine 53.

Storax — D. Bern. serm. 3, super *Salve Regina.*

Storax, quia si hujus arboris gutta primo candida est, postea calore solis fusca efficitur: Christus Dominus, qui a beata Virgine tanquam gutta processit, fuit candidus per innocentiam et animæ puritatem, quia peccatum non fecit; sed calore solis, id est fervore passionis, quasi fulvus factus est, vel quasi subrufus, unde dicit sponsa: « Amicus meus candidus, et rubicundus, » Cant. ii. — Rich. a S. Laur. de *Laud. sanctiss. V.* lib. ii.

Storax, quia si storax est arbor Arabiæ, quæ interpretatur *campestris*, quia campus fructifer, et latus et studiose excultus: Maria studio Spiritus sancti agricolata est et excultata, et nobis attulit pretiosum illud frumentum, quo in sacramento pascantur homines et angeli; lata est etiam per multitudinem et viscera pietatis. — Ibid.

Storax, lacrymas fluens; sæpe enim lacrymas et suspiria emisit. — Jacob. de Voragine serm. 7, de *Assumpt. B. M. V.*

Storax ædificationis. — Barth. de Pisis lib. 1 de *Laud. sanctiss. Virg.* fructu 2.

Storax, quia pietate viscerosa. — Ibid., fructu 8.

Storax, purgans aerem corruptum, id est animam nostram sive spiritum habentem corruptionem peccatorum, et fugans omnem vaporem et fumum pestilentem malarum suggestionum [diaboli]. *Storax* enim secundum Isidor. 17 *Etymolog.* est arbor Arabiæ, cujus fumus purgat aerem corruptum, et fugat omnem vaporem et fumum pestilentem — Bernardin. de Bust. serm. 1 *de Assimilat. B. M. V.*

Storax cogitationum. — Jacobus Monach. in *Mariali* orat. 6.

SUAVITAS singularis. — Adam de Pers. in *Mariali* fragm. 2.

Suavitas nostra. — Martinus de Magistris in Exposit. super cantic. *Salve Regina*.

SUBDIACONA spiritualis, ob doctrinæ apostolicæ ostensionem. — D. Antoninus in *Summa* part. iv, tit. 15, cap. 16.

SUBDIACONUS, quantum ad verbi divini observationem. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super libr. Proverb.

SUBJECTUM, ex quo, incarnationis Dei. — Dion. Carthusian. in *Can.* art. 12.

Subjectum perfectissimum, et naturaliter factum absque peccato originali, quia ex eo Filius Dei incarnandus erat. — Paulus de Heredia in tract. *De Concept. B. M. V.*

Subjectum, in quo Dei Filius fuit incarnatus. — Petrus Gal. lib. vii *De Arcan.* cap. 6.

SUBJUGALE. — D. Bernard. serm. 5 super *Salve Regina*.

SUBLEVAMEN præsentaneum recurrentium ad illam — D. Ephrem in orat. *ad sanctiss. Dei Genitricem M.*

SUBLEVATRIX super omnes. — D. Antonin. in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 2, § 5.

SUBLIMITAS, ad quam difficilis humanis oculis est intuitus. — S. Andreas Cretensis can. in 10 *sanctos martyres in Creta*.

Sublimitas humilium. — S. Jo. Damasc. in *Paract.* B. M. V.

Sublimitas ineffabilis. — S. Joseph Hymn. in *Mariali*.

Sublimitas sapientiæ quæ peperit sapientiam et Verbum Patris substantiale. — Theodorus Lasc. imperator in can. *ad sanctiss. Deiparam V.*

SUBMINISTRATRIX vitæ. — S. Andr. Cretensis orat. 3 *de Dormit. B. M. V.*

SUBSIDIUM oppressorum. — D. Ephrem in orat. *ad S. Dei Genitricem*.

Subsidium robustum fidelium. — Anonym. in *Euchologio seu Rituali Græcorum in Officio pro infirmis a spiritibus immundis obsessis*.

Subsidium firmum. — S. Germ. orat. 2. in *Dormit. B. M. V.*

Subsidium hominum. — S. Jo. Damasc. in *Paract. B. M. V.*

Subsidium promptum omnibus poscentibus. — idem orat. 1 *de Assumpt. B. M. V.*

Subsidium nostrum, cujus vi omnes semper insultus et ærumnas evadimus. — Theophan. Nicæn. in *Menæis Græcorum* die 9 Februarii.

Subsidium sacrum omnium. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Subsidium generis mortalis, dum fortuna fuit acerba casibus innumeris. — Joan. Geom. in *B. M. V.* hymn. 4.

Subsidium nobile, quod Deus nobis afflictis dignatus est elargiri. — S. Anselm. Lucens. super *Salve Regina*

Subsidium nobile afflictorum. — D. Bern. in *Meditat.* super *Salve Regina*

Subsidium in tribulatione. — Adam de Pers. in *Mariali*, fragment. 2.

Subsidium, peccatoribus a Deo datum. — Guilielm. Vincen. serm. *de Concept. B. M. V.*

Subsidium in necessitatibus. — Bernardin. de Bust. serm. 2 *de Assimilat. B. M. V.*

Subsidium unicum nostrum. — S. Thom. de Villa Nova conc. 3 *de Nat. B. M. V.*

Subsidium revocationis. — Jacobus monachus in *Mariali* orat. 6.

SUBSTANTIA illorum, qui Christum de ea dicunt conceptum, et natum. — Joan. Gers. tract. 9 super *Magnificat*.

SUBVENTIO in oppressione servis. — Adam de Pers. in *Mariali*, fragm. 2.

Subventio optima in laboribus. — D. Bonavent. in *Psalter. B. M. V.*

SUBVENTRIX inopum. — S. Anselm. in *Meditat. de B. M. V.*

Subventrix omnium gratia sua — D. Antoninus in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 6.

SUDARIUM Salomonicum. — Jacobus Nisibensis in cantic. in *Laud. B. M. V.*

SUFFITUS aromatum, quæ intelligentia apprehenduntur. — S. Andreas Cretensis orat. 3 *de Dormit. S. V.*

Suffitus spiritalis divinorum holocaustorum. — Idem orat. 1 *de Assumpt. B. M. V.*

SUFFUGIUM peccatorum. — S. Thom. de Villa Nova conc. 3 *de Nativ. B. M. V.*

SUGGESTUM celebre afflictorum. — Justus Lipsius in *diva Virg. Hallensi*, cap. 48.

SULCUS, qui divinam protulit spicam, per quam fidelium corda nutriuntur, et spiritualis fames cessat. — S. Joseph. Hymnogr. in *Mariali*.

SUMMA, de qua clamaverunt oracula prophetarum. — S. Andreas Cretensis orat. 3 *de Dormit. B. M. V.*

Summa divinorum oraculorum. — Ibid.

Summa perfectionis. — D. Laurent. Justin. *De triumph. Christi agone* cap. 7.

Summa virginitalis. — Joan. Picus lib. 1 in *Cantic.* cap. 2.

SUMMITAS summitatum. — S. Germ. Constant. orat. 2 in *Præsent. B. M. V.*

SUNAMITIS libera. — Rupert. abbas lib. vi Comentar. in *Cantic. canticor.*

Sunamitis, puella speciosa sola digna stare coram Deo rege et in sinu ejus dormire, ipsumque calefacere, id est, bene calentem charitatis ejus gloriam, scilicet, remissionem peccatorum obtinere. — Ibid.

Sunamitis vere ingenua, vere libera. — Ibid.

Sunamitis singularis unica et nobilissima. — Ibid.

Sunamitis, flammam præferens charitatis, et ignem rutilans divinæ dilectionis; *Sunamitis* enim interpretatur *coccinus*; *coccinus* autem ignei coloris est. — S. Aelred. serm. 2 in *Assumpt. B. M. V.*

Sunamitis nostra, miræ excellentiæ Virgo, cui non nisi regis congruebat amplexus; ejus qui meretur amplexum, meretur simul et regnum. Petenti enim Bethsabée, ut daretur Abisag Adoniæ, respondit sapientissimus Salomon III Reg. 11: « Cur postulas Abisag Sunamitem Adoniæ? postula ei et regnum. » — Ibid.

Sunamitis illa quæ David servivit. — Rich. a S. Victore, Expositione in *Cantic. canticor.* cap. 47.

Sunamitis quæ David antiquum calefecit. — Petrus Blesensis serm. 3 in *Adventu Domini.*

Sunamitis de qua dicitur Cant. vii: « Quid videbitis in Sunamite nisi choros castrorum; » non absurde enim dici potest, ut hic quærat, non de his, quæ intus videri non possunt, sed de his quæ circa Sunamitem fiunt. In authenticis itaque libris quærendum est de choris castrorum; legimus in Numeris cap. 11: « Locutus est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: Singuli per turmas signa atque vexilla per domos cognationum suarum castrametabuntur; filii Israel per gyrum tabernaculi fœderis, Judas ad orientem figet tentoria, » etc. et ne supra modum sermonem protendamus, compendiose dicamus, quod circa tabernaculum fœderis, quod intelligimus corpus et animam Virginis, omnes filii Israel castrametarentur. Omnes autem filii Israel sunt omnes fideles; constituuntur tamen per singulas plagas, Judas, Issachar et Zabulon ad orientem: Ruben, Simeon et Gad, ad meridiem: Ephraim, Benjamin et Manasse ad occidentem: Dan, Aser et Nephtalim ad aquilonem; Judas confessio, Issachar merces, Zabulon tabernaculum fortitudinis. Isti ad orientem cantant: « Orietur stella ex Jacob. » Ruben videns, Simeon auditio, Gad felicitas; isti ad meridiem cantant: « Tota pulchra es, amica mea, » etc. Ephraim frugifer, Benjamin filius dexteræ, Manasse oblivio; isti ad occidentem cantant: « Surge, propera, amica mea, veni, columba mea: » Dan judicium, Aser beatus, Nephtalim conversio; isti ad aquilonem cantant: « Surge, aquilo, hiems transit, imber abiit et recessit, flores apparuerunt in terra nostra. » Ecce habet *Sunamitis* choros castro-

rum, qui circumdant eam tanquam flores rosarum et lilia convallium. — Petrus Cellensis serm. 7 de *Assumpt. B. M. V.*

Sunamitis, in qua potissime videtur gratia omnis viæ et veritatis, et omnis soes vitæ et virtutis. Eccli. xxiv. — Ibid.

Sunamitis puella, quæ ubi venit plenitudo temporis in omnibus finibus Israel quæsita, et inventa est coccinea obumbratione Spiritus sancti, et calefecit antiquum dierum, ut mitteret Filium suum, et dormiret cum virgine, donec Agnus cum vellere nostro exiret, et mundum redimendo salvaret et regeret. — Idem serm. 6 in *Synodo.*

Sunamitis, quæ placet regi sua specie, senem regem conservat castitate, et fovet calore sapientiæ. Quæ enim tam speciosa, quam illa, cui dicitur Cant. 1: « Tota pulchra es, amica mea. » — Idem serm. 7 de *Assumpt. B. M. V.*

Sunamitis quam antiquus dierum prælegit, et dedit ei Filium suum, quæ Dei præcordia pene jam tepentia, deficiente charitate in humano genere calefecit, et cum adhuc peccatores omnes, propter nimiam charitatem suam Filium suum de Virgine incarnari constituit. — Ibid.

Sunamitis, in qua considerantibus occurrit perfectio tanta morum, ut ei non hominum, sed magis castra consonent angelorum. — Philippus abbas lib. vi in *Cantic. canticor.*, cap. 14.

Sunamitis, in qua nihil sponsus videt, nisi miram concordiam laudis et fortitudinis exquisitæ, nisi choros laudabiles et antiquos exercitus angelorum, nisi virtutes consonas, et robur indeficiens, ut castrorum. — Ibid.

Sunamitis speciosa, in universis finibus Israel diu quæsita, quæ cæteris postpositis, David regem in suo sinu dormientem calefecit ac ministravit, nec tamen virginitatis flore se privavit. — Cæsarius Cisterciensis hom. de sanctiss. *Nomine Mariæ.*

Sunamitis, quæ interpretatur *coccinea*, fuit enim beata Virgo coccinea, quia in sanguine Filii per compassionem rubricata. — Richard. a S. Laur. De laud. sanctiss. V. lib. v.

Sunamitis, quæ interpretatur *mortificans*, vel *mortificata*; mortificavit enim in se carnem et mortificata quodammodo fuit a mundo in Filii passione. — Ibid.

Sunamitis, in qua videntur chori castrorum, adhærentes videlicet ipsi beatæ sanctorum acies, qui cum ipsa pro nobis militant contra hostem. — Joan. Hailgrinus, cap. 7 *Cantic. canticor.*

Sunamitis, quæ interpretatur *mortificata*, sive *coccinea*; moriente enim Filio commoriens per compassionem Filii quasi rubricata est in coccino passionis. — Idem in cap. *Cantic. canticorum.*

Sunamitis, quæ Deum Patrem ab amore humani

generis quasi tepentem calefecit. — Hugo Carenſis in cap. xxi *Genesis*.

Sunamitis, quæ viſi ſunt chori caſtrorum, id eſt, conventus virtutum, quæ in Virgine ordinatur, quibus Virgo contra vitia, dæmones et hæreticos munitur; et nota, quod chori ſunt canentium, caſtra vero pugnantium; in Virgine ergo fuerunt chori canentium, quantum ad conſonantiam virtutum, caſtra vero pugnantium ſecundum quod Virgo circumſepta, et ſanctis diſciplinis inſtructa, vitiorum et dæmonum repellebat inſultus. — Alanus de Inſul. in cap. i *Cantic*.

Sunamitis. — Matthæus Cantacuzenus in cap. vii *Cantic. canticorum*.

Sunamitis femina magna, in cujus uteri ſancti cœnaculo receptus eſt Eliſæus, id eſt Salvator, Deus meus, non figurate, ſed expreſſe, ut ſalvum faceret populum ſuum a peccatis. — D. Anton. in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 22.

Sunamitis, in qua ſint chori caſtrorum, eo quod potens ſit nos adjuvare et tueri; eſt enim in ea acies virtutum firmiſſima, et omnium ſpiritualium inſuperabilis vis armorum; et habet ad manum cœleſtium ſpirituum victoriosam militiam, ſuo imperio obedire promptiſſimam, per quos poteſt juvare, victoriamque conferre. — Dionys. Carth. in *Cant.* art. 21.

Sunamitis, quæ ſummo Prophetæ prophetarum Domino menſam, candelabrum lectulumque paravit: lectulum in utero, menſam in pectore, candelabrum in intellectu; quia in utero illius quievit, in pectore paſſus eſt, et ab intellectu illius conditus eſt. — S. Thom. de Villa Nova conc. 1 de *Assumpt.* B. M. V.

Sunamitis magna et honorata, in medio populi tui reſidens, quæ patri Eliſæo præparaſti cœnaculum, quæ et poſt exceſſum Filii, ut in cordibus electorum reviveſcat, ſæpe proficiſcaris in Carmelum. — Boſtius cap. 1 § 1, lib. De patron. *Deip. Virg. in Carm. ord.*

SUPERATRIX dæmonum. — Adam Præmonſtratenſis lib 1, ſerm. 40.

Superatrix dæmonum ac ſuperborum. — D. Bonavent. in *Canticis Pſalt.* B. M. V.

Superatrix omnium dominationum. — S. Antonin. in *Summa* part. v, tit. 15, cap. 44.

SUPERHUMERALE noſtrum, divina ex virtute factum. — D. Anſelm. in *Pſalterio* B. M. V. part. iii.

SUPERLIMINARE cœleſtium adytorum, ubi ſtant Seraphin, contractis aliſ, quibus partim velant faciem, partim pedes, et partim volant hymnumque tremendum concinunt, intolerandam obtueri gloriam non valentes. — S. Germ. Conſtantinop. ſerm. in *Nativit.* B. V.

SUPPEDITATIO bonorum. — S. Jo. Damasc. in *Parac.* B. M. V.

SUPPEDITATRIX gaudii. — S. Jo. Damasc. in *Can. S. Deiparæ*.

Suppeditatrix vitæ. — S. Andreas Cretenſis orat. 3 de *Dormit.* B. M. V.

SUPPLANTATRIX diaboli. — S. Jacobus apoſtolus ſerm. in *Transitu* B. M. V. aoud Amedeum, raptu 8.

SURCULUS Davidis, qui virgam virtutis Chriſtum floruit. — S. Andreas Cretenſis orat. de *Nativ.* B. M. V.

Surculus Davidis ſacer, beatus, prædicandus, et fauſtis omnibus proſequendus. — Chryſipp. in ſerm. de *S. Maria Deipara*.

Surculus naturæ ſemper virens et pulcherriſmus. — Georg. Nicomed. orat. 3 de *Conceſt. Deiparæ* V.

Surculus Davidicus. — S. Jo. Damasc. in orat. 2 de *Nativ.* B. M. V.

Surculus nobiliſſimus humani generis, in ſublime virtutum erigens magnitudinem ſuam, et novum ſimul ac dulce ſpectaculum exhibens. — Jacobus Monachus in *Mariali* orat. 3

Surculus nobilis generis humani. — Jacob. Monachus orat. de *Nativit.* B. M. V.

Surculus regalis, qui ex regali ſtipite germinavit. — Ibid.

SUSANNA, quæ interpretatur *lilium*; nulli enim alii melius convenit hoc nomen, quam beatæ Virgini, quæ præmium meruit caſtitatis. — Idiota, De B. V. M. part. xiv, contemplat. 4.

Susanna in honeſtate. — Barth. de Piſis lib. 1 De laud. ſanctiſſ. V., fructu 2.

SUSCEPTIO orphanorum. — D. Ephrem in ſerm. De laud. B. M. V.

Susceptio gentis chriſtianorum. — S. German. orat. 2 in *Dormit.* B. M. V.

Susceptio noſtra; nam in mari mundi ſubmerguntur omnes illi, quos ipſa non ſuſcipit; et quos non ſublevat a naufragio peccatorum, unde Sapient. xiv, tranſeuntes mare, id eſt mundum, per ratem id eſt Mariam, liberati ſunt. Richard. a S. Laur. De laud. S. V. lib. xi.

SUSCEPTRIX Imperatoris cœleſtis in terreſtri hoſpitiſ. D. Auguſtin. ſerm. 6, de *Nat. Domini*, qui eſt 10 De tempore.

Susceptrix hoſpitiſ immortalis, mortali alvo. — Ibid.

Susceptrix Verbi in principio apud Deum. — Idem in ſerm. de *Assumpt.* B. M. V. tom. X.

Susceptrix Dei. — S. Andr. Cretenſis orat. 1, de *Dormit. ſanctiſſ. V.*

Susceptrix Dei. — S. Jo. Damasc. orat. 4, de *Nat.* B. M. V.

Susceptrix fideliffima ſervorum ſuorum. — Albertus Magnus in *Biblia Mariæ* ſuper lib. Eccleſiaſtici.

SUSCITATRIX mortuorum. — D. Fulbertus Carnotenſis ſerm. 4 de *Nativit.* V. M.

SUSTENTATIO fidelium. — S. Proclus in orat. 6, quæ eſt de laud. B. M. V.

Sustentatio in sudoribus. — Jacob. Monachus in *Mariali* orat. 2.

Sustentatio pauperum. — S. Saba in *Menæis Græcorum* die 24 Januarii.

Sustentatio pauperum. — Theophanes Nicænus in *Menæis Græcorum* die 16 Januarii.

SUSTENTACULUM totius contemplationis et ascensus. — Andr. Cretensis orat. 3 de *Dormit. B. M. V.*

SUSTENTATRIX claudorum. — Albertus Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Job.

Sustentatrix totius orbis ; orbis enim nullo pacto consistere posset, ob nostras pravas operationes, nisi ipsa plena pietate et clementia, pro nobis orans, illum sustentaret. — Paulus de Heredia in tract. *De Concept. B. M. V.*

Sustentatrix pauperum. — Jo. Trith. lib. III, *De Mirac. B. M. V. in Urticeto.*

SYLVA deserti Ziph, quod interpretatur *florens*, et collis Hachila, quod interpretatur *suscipiens eos*, ubi David et viri sui in locis tutissimis latitabant a facie Saul. In ea enim non solum secure latitant, sed et habitant confidenter et gaudent laudantes Dominum, et jubilantes in felici silentio et in libertate spiritus, sicut aviculæ in sylvis. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 62.

Sylva, quia sicut in sylva malus crescens a nemine hominum plantatur, nec foditur, nec excolitur in hortorum morem, et tamen uberrime germinat flores atque fructificat ; ita et Christus, qui est sicut malus inter ligna sylvarum, sine virili semine, sine humano opere, ascendit sicut virgultum coram Deo, et utradix de terra sitiendi, quæ est Maria, Isa. LI — Ibid.

Sylva, quia sicut in sylva multa sunt genera lignorum sublimium pulcherrimorum, ita in beata Virgine multa sunt genera donorum sublimium et perfectorum, et ista sunt illa ligna sylvarum, quæ exsultaverunt ante conspectum Domini, quando venit in mundum, ut dicit Psalmus. — Ibid.

Sylva, quia sicut in sylva, seu foresta imperatoris, optime clausa, ubi soli principi licitum est venari, abundat copia ferarum lætantium atque

ludentium ; sic in Mariæ præsentia, atque custodia habitant et exsultant multa genera virorum justorum ; ibi enim est lepusculus plebs invalida, homines, scilicet, pauperes spiritu et timorati ; ibi est Cyrogrillus, pœnitens quilibet, spinis peccatorum adhuc totus plenus ; ibi est Damula, gens inermis, quæ de laqueo venantium ad claustrum refugium fugere nititur ; ibi sunt capræ, cervique camporum, id est, viri virtutum, vita pariter atque scientia eminentes et præclari. — Ibid.

Sylva, quia sicut in una sylva sunt ligna multa et magna, et in quolibet ligno sunt quasi infinitæ materiæ, ex quibus possent, si scirent et vellent excisores, sculpere et educere imagines pulcherrimas et multifarias, ita in beatissima Virgine multæ sunt gratiæ et virtutes excellentes, atque sublimes, ex quibus doctores sancti et prædicatores possunt exsculpere et excudere quasi infinitas, et pulcherrimas imagines, et honestissimas vivendi formulas, si tamen vellent cor suum dare ad vigilandum diluculo in similitudinem picturæ, et pulchritudinis illius tabernaculi, quod Moysi monstratum est in monte, et noctem tanquam diem transigere, ut addicerent sculpere signacula sculptilia, sicut dicit Eccli. xxxvii. — Ibid.

Sylva, quia sicut ligna in sylva plantata et radicata sine cultura et labore et omni opere humano proficiunt jugiter et crescunt, sic viri justi in beatæ Virginis amore plantati et radicati, semper de bono in melius proficiunt, semper se ipsis robustiores fiunt, et hoc non propter industriam suam, et laborem humanum, sed propter irriguum gratiæ, quod ex ejus largitate percipiunt incessanter. — Ibid.

SYMBOLUM victoriæ. — S. Joan. Damasc. orat. 4 *De Nativ. B. V. M.*

SYMPHONISTA musicorum melos transgrediens. — Joan. Hondemius hymn. 2 *De lactatione pueri Jesu.*

Symphonista maxima laudum divinarum. — Maur. de Villa Probata, Prolog. in *Coronam novam B. V. M.*

LIBER DECIMUS SEPTIMUS.

NOMINA ET ELOGIA DEIPARÆ VIRGINIS MARIÆ, INCIPIENTIA A LITTERA T.

Elenchus nominum et elogiorum Deiparæ Virginis in hoc libro contentorum.

IN HOC LIBRO DEIPARA VIRGO MARIA DICITUR :

Tabernaculum : Tabula : Tanais : Tectum : Tegimen : Tegmen : Tegumentum : Tela : Tellus : Telum : Templum : Tempus : Tentoria : Tentorium : Terebinthus : Terminus : Terra : Terror : Testa : Testamentum : Testimonium : Testis : Thalamus : Thamar : Thare : Theatrum : Theca : Thecua : Theman : Theologa : Theotocos : Theriaca : Thesauria : Thesaurus : Teuchites : Throna : Throni : Thronus : Thuribulum : Thus :

Thymiama : Thymisterium : Thyrsites : Tiara : Tigris : Timor : Tinctura : Titulus : Tomus : Tonitrus : Toparius : Torrens : Torcular : Trabea : Frames : Tranquillitas : Translatio : Tribunal : Triclinium : Tripudium : Tristitia : Triumphatrix : Triumphus : Tropæum : Truncus : Tuba : Tunica : Turris : Turtur : Tutamen : Tutamentum : Tutela : Tutelaris : Tutrix : Tympanistria et Typus.

TABERNACULUM Christi. — Melito Sardensis in libello *De Transitu Virginis*

Tabernaculum Dei laudatissimum, non ab hominibus fabricatum, sed Spiritu sancto firmatum et virtute Altissimi protectum. — D. Dion. Alexandr. in *Epist. contra Paul. Samosatens.*

Tabernaculum Dei sanctum, non manufactum, in quo Rex noster, Rex gloriæ factus est Pontifex, et manet in perpetuum, semel ingressus in sancta, et æterna redemptione inventa, et ex quo exivit Verbum factum pontifex, non secundum legem carnalis mandati, sed secundum virtutem vitæ indissolubilis. — Ibid.

Tabernaculum verum, in quod nec alius introivit, nec exivit, nisi solus Dominus, ejus tabernaculi porta integra et inviolata, quia manu Dei clausa, et digito ejus signata. — Ibid.

Tabernaculum Altissimi; in quo fœdera ac Dei juramenta ad patres nostros finem gloriosissimum acceperunt. — S. Method. in hom. in festo *Purificat.* B. V.

Tabernaculum ab Altissimo sanctificatum. — D. Athanas. serm. in *Evangel. de sanctiss. Deipara.*

Tabernaculum Christi. — Idem in *Purificat.* B. V.

Tabernaculum Dei. — S. Proclus in orat. 6, quæ est de laud. B. V.

Tabernaculum fidelium, animatam ferens œconomiam arcam, et per primiperas Novi ac Veteris Testamenti juvenas per rectam securamque salutis viam incedens. — Ibid.

Tabernaculum testimonii, a qua verus Jesus Deus cum esset, post statum embryonis novem mensium tempus egressus est. — Ibid.

Tabernaculum, quod sanctificavit Altissimus (*Psal.* xlv), in ejus medio Deus non commovebitur. — S. Amphil. Sydæ episcopus orat. in *S. Deipar.*

Tabernaculum a Deo benedictum, quoniam paternæ gloriæ plenum Christum Jesum hominem, eundem ac Deum in iis ex quibus et in quibus naturis consistit, admirabili ratione in utero suo gessit. — S. Andreas Cret., orat. 1, de *Annunt.* B. V.

Tabernaculum a Deo formatum, in quo universa lex et propheta reipsa sunt adimpleti, et in eo adumbratæ typicorum characterum formæ fuere delatæ speculis veritatis dissolutis. — Idem orat. 2 de *Dormit.* B. V.

Tabernaculum cœleste, in quo Verbum habitavit. Idem in cant. de *Nativ.* B. V.

Tabernaculum Dei animatum. — Idem cant. v, in *Partum* B. V.

Tabernaculum Deo gratissimum. — Id. in cant. de *Nativ.* B. V.

Tabernaculum, ex quo Deus humanam indutus

imaginem, viri processit specie. — Idem orat. 1, de *Dormit.*

Tabernaculum impollutum mundissimis suarum miserationum stilis emundans peccatis pollutos. — Idem cant. in *Concept.*

Tabernaculum magnificum, et vastum donorum Dei. — Idem orat. 2 de *Dorm.* B. V.

Tabernaculum regale. — Idem cant. in *Dorm.* post diem 17 Decembr.

Tabernaculum sanctissimum in quo incorporeus Deus secundum beneplacitum Patris inhabitans, utero gestatus, et formatus homo sine corruptione, absque mutatione ex ea, stupenda ratione, processit. — Id. cant. in *S. Georg. marty.*

Tabernaculum sanctissimum Verbi omnium creatoris. — Idem orat. 3 de *Dorm.* B. V.

Tabernaculum sanctum, in quo cœlorum Rex corpore hospitatus. — Idem in *Triodiis Major.* Hebdom.

Tabernaculum refrigerii in quo Dominus habitavit. — Anastas. Antiochen. in orat. in *Annunt.* B. V.

Tabernaculum ad omni sorde liberum. — Isychius serm. 2 de laud. *Virg.*

Tabernaculum gloriæ. — D. Hildephonsus serm. 7 de *Assumpt.* B. M. V.

Tabernaculum sanctum sanctitatis. — Anonymus in *Menæis Græcorum* die 12 Maii.

Tabernaculum Dei cœlo altius. — Georg. Nicomed. in *S. Mariam assistentem cruci.*

Tabernaculum divinum, ejus exstruktionem, pietatis quidem fundamenta firmitus stabiliuntur; impietatis vero munitiones penitus convelluntur. — Idem orat. 1 de *Concept.* B. V.

Tabernaculum immaculatum. — Idem in orat. de exitu sanctiss. Dei parentis, quando fuit oblata in Templo.

Tabernaculum mundissimum. — Idem in orat. 2 de *Præsentat.* B. V.

Tabernaculum, quod sibi Verbum ex Joachimi atque Annæ massa exstruens, ex eodem altiori supra intellectum ratione humanæ naturæ massam assumpsit. — Ibid.

Tabernaculum sanctissimum, quod est capax essentiae immaterialis, quod nostrum, quod acciderat, excitavit tabernaculum, quod parentis nostri David tabernaculum, quod fuerat ablatum, rursus erexit, per quod membra, quæ fuerunt dissoluta nostra transgressione, reducta ad suam integritatem. — Idem in orat. de exitu *S. Deipar.*, quando fuit oblata in templo

Tabernaculum sanctificatum. — Ibid.

Tabernaculum spirituale. — Idem orat. 1 de *Præsent.* B. V.

Tabernaculum Dei animatum septem firmamentis capacius pariter sublimiusque ac mirabilius. — S. Germ. in suo *Mariali*, fragm. 15.

Tabernaculum non manufactum, sed a Deo fabricatum, in quod solus Deus Verbum et primus Pontifex in fide sæculorum semel ingressus est, sacris mysticis occulte operaturus in ea pro salute hominum. — Idem serm. in *Nat. B. V.*

Tabernaculum purpuræ revera opere, quod novus ille Beseleel auro intextum, variumque effinxit. — Idem in suo *Mariali*, fragm. 15.

Tabernaculum vectile, quod eximius architectus Beseleel construxit. — Idem orat. in *Annunt. B. V.*

Tabernaculum Altissimi, divinum, sanctificatum. — S. Joan. Damasc. in canone de *S. Trinit.*

Tabernaculum castitatis. — Idem in *Paracl. B. V.*

Tabernaculum cœlis sublimius. — Ibid.

Tabernaculum Dei mundissimum. — Ibid.

Tabernaculum Dei purissimum. — Ibid.

Tabernaculum Dei unicum, ac ratione præditum. — Idem orat. de *Nativ. B. M.*

Tabernaculum Deo Jacob exhibitum. — Idem in orat. 4 de *Nativ. B. V.*

Tabernaculum divina majestate ornatum. — Idem in *Menæis Græcorum*. die 27 Martii.

Tabernaculum divinissimum, ad quod angeli non sine metu accedebant. — Idem orat. 2, de *Assumpt.* sive *Dormit. B. M. V.*

Tabernaculum Altissimi divinum ac sanctificatum. — S. Joan. Damasc. Can. in *Encom. S. Resur. Christi*.

Tabernaculum a Deo ornatum. Idem can. in *Annunt. Deip.*

Tabernaculum Dei susceptivum. — Idem can. 2. in *Dorm. B. V.*

Tabernaculum Dei viventis. — Ibid.

Tabernaculum gaudii. — Idem in can. *sanctiss. Deiparæ*.

Tabernaculum gloriæ Dei. — Idem can. 2 in *Dorm. B. V.*

Tabernaculum reconciliationis nostræ cum Deo. — Idem can. in *Nativ. B. V.*

Tabernaculum sanctum et latius cœlis suscipiens Dei Verbum, quod nulla creatura capere potest. — Idem in *Octoech. Græcorum*.

Tabernaculum, ex quo vita principium duxit. — Ibid.

Tabernaculum gloriæ Domini. — Idem orat. 4 de *Assumpt. B. M. V.*

Tabernaculum immortalis lucis ac supernæ sapientiæ. — Idem in *Paracl. B. V.*

Tabernaculum inco inquinatum ab omnibus sordibus peccatorum, nos abluens intercessione sua. — Ibid.

Tabernaculum impollutum, suarum miserationum purissimis stillicidiis mundans nos peccatis pullos. — Ibid.

Tabernaculum luciferum Christi regis, irradians

mentem nostram inimici fraudibus obtenebratam, criminumque caligine obcæcatam. — Ibid.

Tabernaculum mundum, ac pretiosum castitatis ac virginitatis. — Ibid.

Tabernaculum naturæ incomprehenensibilis. — Ibid.

Tabernaculum, quod Deus fixit. — Idem in orat. 4 de *Nativ. B. V.*

Tabernaculum quod incomprehensibile Verbum in suo utero suscepit. — Idem in *Paracl. B. V.*

Tabernaculum sacrum et sacerrimum, Deoque dignum. — Idem orat. 2 de *Assumpt.* sive *Dormit. B. M.*

Tabernaculum sanctum cœlisque patentius, cum sola Dei Verbum, ejus nulla creatura capax est, exceperit. — Idem in canone de *sanct. Trinitate*.

Tabernaculum Verbi, quod sine semine ex sancto ejus utero processit. — Idem in *Paracl. B. V.*

Tabernaculum castitatis lucidissimum, lucis datorem deferens incarnatum, qui homo similis nobis apparuit propter hominum errorem et corruptionem abolevit. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Tabernaculum cœlis ipsis augustius, cœlestium tabernaculorum nos efficiens participes, ferventibus precibus suis apud Christum, quem genuit, omnium Regem ac Dominatorem. — Ibid.

Tabernaculum Dei amplissimum. — Ibid.

Tabernaculum Dei animarum. — Ibid.

Tabernaculum Dei immaculatum, emundans nos maculatos gravissimarum passionum illecebris, fonte misericordiæ suæ. — Ibid.

Tabernaculum Dei impollutum. — Ibid.

Tabernaculum Dei jucundum ac sanctissimum. — Ibid.

Tabernaculum Dei mundum. — Ibid.

Tabernaculum Dei sanctum, a legali tabernaculo præfiguratum, in quo supervenit propitiatio nostra, quæ nobis omnibus sanctificationem largiretur. — Ibid.

Tabernaculum Domini incorruptum. — Ibid.

Tabernaculum fluvii viventis, ex quo bibentes nos, qui mortui eramus, hæredes vitæ evadimus. — Ibid.

Tabernaculum gloriæ. — Ibid.

Tabernaculum mundum spiritualis sanctificationis. — Ibid.

Tabernaculum purum Creatoris. — Ibid.

Tabernaculum sanctificationis, sanctificans animas nostras, voluptatum sordibus inquinatas et divinæ gloriæ illas participes efficiens. — Ibid.

Tabernaculum sapientiæ illius quæ omnem excedit sapientiam. — Ibid.

Tabernaculum solis spiritualis, qui nos divinis splendoribus pietatis illuminavit, atque ignorantie nebulas dissipavit. — Ibid.

Tabernaculum spirituale. — Ibid.

Tabernaculum splendidum et sanctissimum Filii excelsi. — Ibid.

Tabernaculum Verbi divinum. — Ibid.

Tabernaculum Verbi purissimum, purificans a

pravis affectionibus cor nostrum, divinique spiritus vas mundum illud efficiens. — Ibid.

Tabernaculum Dei capax. — Leo imperator. *De Assumpt. B. V.*

Tabernaculum Dei, pugnaturi in mundo. — Guericus abbas, serm. 1 *De Assumpt. S. M.*

Tabernaculum Dei. — D. Petrus Damianus hom. in *Nativ. B. V. M.*

Tabernaculum quod gloria Domini, hoc est Filius Dei, non mox discessurus, sed veram carnem suscepturus, implevit. — Idem serm. 2 *de S. Joan. apostolo et evangelista.*

Tabernaculum, quod non corpora hujus aeris nubes obtexit, sed Spiritus sanctus invisibiliter obumbravit. — Ibid.

Tabernaculum Dei. — D. Bernardus serm. 3, super *Salve Regina.*

Tabernaculum Altissimi, a fundamento ipso sanctificatum, alioquin si corruptum esset fundamentum, omne superpositum nutaret ædificium. — Petr. Com. in serm. *de Concept. B. V.*

Tabernaculum Dei habens intra se Sanctum sanctorum, Virgam signorum, tabulas Testamenti, altare incensi, ambo Cherubim, respicientia in alterutrum, manna et sine umbra propitiatorium palam expositum. Et hæc omnia non in figuris, sed in ipsa veritate in se continens reposita, exhibens mundo legem et disciplinam, incensionem zeli, castitatis odorem, concordiam Testamentorum, panem vite inconsumptibilem cibum, sanctitatem, humilitatem et obedientie holocaustum, poenitentiae omnibus tutum naufragis portum. — Arnold. Carnot. in tract. *De laud. Mariæ.*

Tabernaculum Patris aeterni. — Adam Præmonstrat. lib. 1, serm. 40.

Tabernaculum in sole positum, de quo utique tabernaculo Filius Dei processit, « tanquam sponsus de thalamo suo. » — Philipp. abbas tom. II *Moralitatum in Cantic. canticorum.*

Tabernaculum proprium Altissimi. — Idem lib. II *Cantic. canticorum*, cap. 25.

Tabernaculum Salomonis, id est, veri pacifici Christi. — Idem tom. VI *Moralitatum in Cantic. canticorum.*

Tabernaculum Ecclesiæ, vel Dei, ut dicitur, « Et in sole posuit tabernaculum suum, » in quo Filius Dei homo veniens requievit, et de quo ut sponsus de thalamo processit. — Honorius Augustodun. in *Sigillo B. Mariæ.*

Tabernaculum, de quo dicitur a Psalmista, Psal. xiv : « Domine, quis habitavit in tabernaculo tuo? » id est, in beata Virgine; quasi diceret : Nullus, nisi tu solus; propter quod dicitur Ezech. xlv : « Princeps ipse sedebit in ea, quasi non alius. » — Rich. a S. Laur. *De laudib. B. V.* lib. x.

Tabernaculum, de quo dicitur Isa. iv : « Erit tabernaculum in umbraculo diei ab æstu, et in securitatem, et in absconsionem a turbine et pluvia. » Erit enim gloriosa Virgo servientibus, et amatori-

bus suis in die judicii in umbraculum ab æstu, et contra æstum illum, de quo dicitur II Petr. ultim., « Elementa calore solventur. » Erit in securitatem a turbine, id est, contra illum turbinem, de quo Jerem. xxx : « Ecce turbo Domini, furor egrediens. Erit etiam in absconsionem a pluvia, id est, contra pluviam illam, de qua Job. xx dicit de Christo, et impio : « Pluet super eum bellum suum. » — Ibid.

Tabernaculum, de quo dicitur Levit. xxvi : « Ponam tabernaculum meum (id est, Mariam) in medio vestri, et non abjiciet vos ultra anima mea, » quia per eam conservamur a peccato, propter quod solum Deus abjicit peccatores. — Ibid.

Tabernaculum fœderis, de quo Num. x, quia in ea « dictatum est fœdus inter Deum et hominem, » per matrimonium assumptæ carnis, vel humanæ naturæ; hic enim in sua incarnatione fœderavit Christus humanam naturam divinæ. — Ibid.

Tabernaculum, in quo Altissimus armavit se armis nostræ mortalitatis, quibus contra diabolum dimicavit, sicut postulaverat Psal. xxxiv : « Apprehende arma et scuta. » — Idem, *De laud. V.* lib. iv.

Tabernaculum, in quo Christus, cum diabolo pugnaturus pro sponsa sua exhæreditata, scilicet Ecclesia, armaturam humanæ carnis sibi adaptavit, sicut ipsum ex parte generis humani rogaverat Psalmista dicens psalm. xxxiv : « Apprehende arma, et scutum, et exurge in adjutorium mihi. » — Idem, *De laud. sanctiss. V.* lib. x.

Tabernaculum, « quod nunquam poterit transferri, » ut dicitur Isa. xxxiii, scilicet ad alios usus, quam ipsius Filii Dei. — Ibid.

Tabernaculum veri Moysis, quod ornabatur, construebatur et tegebatur de pellibus rubricatis et hyacinthinis, et sagis cilicinis et cortinis pulchrificabatur testis opere plumario, Exod. xxvi, et xxxvi, id est, acuali, quia gloriosa Virgo fuit ornata et distincta omnimoda pulchritudine virtutum; unde et dicitur Psal. xlv : « Circumamicta varietatibus. » — Ibid.

Tabernaculum Christi primo positum in sole, id est, in pulchritudine gratiæ, deinde etiam in Assumptione positum in sole, id est, in externa claritate; sol enim pulcherrimus et clarissimus est. — Ibid.

Tabernaculum Regis justitiæ. — Joan. Hailg. in caput I *Cantic. canticorum.*

Tabernaculum Altissimi, in quo Deus armavit se armis nostræ mortalitatis, quibus contra diabolum militavit. — Hugo Carens. in *Psal.* xlv.

Tabernaculum Altissimi sanctificatum, Psal. xcvi. — D. Thom. Aquin. serm. in *Purificat. B. M.* ex *Epistola.*

Tabernaculum Dei secundum illud Psal. xviii, « In sole posuit tabernaculum suum. » — Idem, in part. quæst. 3, art. 2.

Tabernaculum dormitationis et quietis Filii Dei.

Ecclesi. xxiv. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Ecclesi.

Tabernaculum peccatorum, quod sanctificatum est ad aliorum mundationem, completum ad pauperum ditationem, erectum ad abjectorum exaltationem, sanctificatum in Conceptione et Nativitate, completum in Filii Dei Incarnatione, erectum in ipsius gloriosa Assumptione. Num. xvi. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Num.

Tabernaculum protectionis in omni tribulatione, Num. xvi. — Ibid.

Tabernaculum, quod Deus Pater peccatoribus extendit. — Idem in *Biblia Mariæ* super proph. Isa.

Tabernaculum repletionis. Exod. xl. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Exod. v.

Tabernaculum sanctissimum, in quo Dominus congressurus cum diabolo, tunicam induit carnis nostræ. — Idem, serm. 1 in *Annunt. B. M.*

Tabernaculum testimonii, quod Dominus replevit se ipso, ad generis humani redemptionem, gratia ad justorum conformationem, venia ad reorum reconciliationem, gaudio ad tristem consolationem. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Exod.

Tabernaculum unionis inter nos et Deum, Levit. xxvi. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Levit.

Tabernaculum Altissimi. — Ægidius Columna ex *Expos. in Salut. angel.*

Tabernaculum Dei. — Alanus de Insul. in Prolog super *Cantic. canticor.*

Tabernaculum Altissimi sanctificatum. — Niceph. Gregor. orat. in *S. Deipar.*

Tabernaculum Dei purum, et quavis mundi labe prorsus expers. — Ibid.

Tabernaculum purissimum Dei et Verbi. — Matth. Cantacuzenus in *cap. II Cantic. canticor.* Salomonis.

Tabernaculum Dei verum. — Jacob. Monach. orat. de *Nativit. B. M. V.*

Tabernaculum multis nominibus celebre. — Ibid

Tabernaculum spiritale. — Ibid.

Tabernaculum Dei verum. — Jacob. Monach. in

Mariali, orat. 4.

Tabernaculum divini accessus. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Tabernaculum divinum, cujus structura, dum in conceptione annuntiatur, pietatis quidem ac religionis fundamenta jaciuntur, impietatis vero munitiones ab imo concutuntur. — Idem in *Mariali*, orat. 1.

Tabernaculum, in quo beneficentiæ copia reposita fuit. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Tabernaculum intellectuale, legali tabernaculo ea, quæ ad gratiam pertinent, annuntians et jubens litteram spiritui locum cedere. — Idem in *Mariali*, orat. 3.

Tabernaculum multis nominibus appellatum. — Idem in *Mariali*, orat. 2.

Tabernaculum Pontificis magni. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Tabernaculum sanctissimum. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Tabernaculum verum, quod non per symbola et figuras, sed per propriam substantiam, quemadmodum ipsi placitum fuit, legislatorem excepit in sese, atque omnibus legem spiritus enuntiavit. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Tabernaculum divinum. — Nicephor. Callist. lib. II *Hist. Eccles.*, cap. 22.

Tabernaculum vitale et salutiferum. — Idem, cap. 23.

Tabernaculum a Deo sanctificatum, in quo fuerunt candelabrum et mensa et propositio panum, nempe Christus. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 3.

Tabernaculum, a Domino ab initio sanctificatum, ut dicitur Sap. ix, Mirabile in oculis angelorum, et nostris in constructione, in sanctificatione et in veneratione. — Ibid.

Tabernaculum, « quod fixit Deus, et non homo, » multo peramplius, et perfectius præ omnibus aliis fecit, dicens Apoc. xxii: « Qui sitit, veniat et bibat aquam vitæ gratis. » — Idem in *Mariali*, cap. 103.

Tabernaculum incomparabile et admirabile, de quo Psal. xli: « Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, » in cujus comparatione alia tabernacula, nempe justi, licet sint pulchra valde et dilecta Deo et hominibus et angelis, nullius pene reputantur momenti; unde Psal. lxxxvi dicitur: « Diligit tantummodo portas Sion, super omnia tabernacula Jacob. » — Idem in *Mariali*, cap. 3.

Tabernaculum agonizantium. — Barth. de Pisis, lib. I *De laud. B. M. V.*, fruct. 2.

Tabernaculum pauperibus. — Idem, lib. I *De laud. S. V.* fruct. 8.

Tabernaculum Altissimi, universæ terræ exaltatione fundatum, quod Altissimus singulari gratia sanctificavit, a labe præservans originali, ut Matrem haberet sine macula et ruga, omnium maculas abstersurus. — Anton. Pocq. serm. 5, de *Concept. B. M. V.*

Tabernaculum sanctificatum, de quo Altissimus processit opportune, « tanquam sponsus de thalamo, » fons patens domui David, in ablutionem peccatoris, et menstruæ. — Idem, serm. 10 de *Concept. B. M. V.*

Tabernaculum Dei receptivum. — Isidor. Thessal. de *Assumpt. B. M. V.*

Tabernaculum singulare divinitatis. — Joan. Gerson. serm. in *Fest. Trinitatis.*

Tabernaculum Dei. — S. Vincent. Ferr. in serm. de *Concept. V. M.*

Tabernaculum, in quo Filius Dei novem mensibus habitavit. — Idem, serm. 1 *De nativ. B. V.*

Tabernaculum Testamenti. — D. Laur. Just. in lib. *De casto connubio Verbi et Animæ*, cap. 9.

Tabernaculum, in quo Dominus noster Jesus

Christus novem mensibus habitavit. — D. Bernard. Senens. tom. I, serm. 52.

Tabernaculum, quod sanctificavit Altissimus. — Idem, tom. III, serm. de *Assumpt. B. M. V.*

Tabernaculum Altissimi. — D. Anton. in *Summa*, part. 4, tit. 13, cap. 10.

Tabernaculum Christi, quia in eo habitavit ingrediens campum hujus mundi ad pugnandum. — Ibid.

Tabernaculum Dei. — Paulus de Heredia in tract. *De Concept. B. M. V.*

Tabernaculum, in quo Christus carnem humanam assumpsit. — Ibid.

Tabernaculum, in quo Deus ostendit claritatem suam et sanctitatem. — Ibid.

Tabernaculum maternale Filii Dei. — Dion. Carth. lib. 1 *De Prece Mariæ*, art. 17.

Tabernaculum Divinitatis. — Ibid.

Tabernaculum ornatisimum, in quo omnes mundi thesauri. — Bernard. de Bust. in suo *Maricki*, serm. 6, de *Concept. B. M. V.*

Tabernaculum pretiosum, in quo repositus est « speciosus forma præ filiis hominum. » — Idem serm. 6 de *Annunt. B. M. V.*

Tabernaculum sanctum. — Idem in *Mariali*, serm. 2 de *Coronat. B. M. V.*

Tabernaculum Spiritus sancti, omni sanctitate repletum. — Id. serm. 5 de *Nominat. Mar.*

Tabernaculum virgineum, in quo Deus habitationem suam elegit. — Idem serm. 6, de *Annunt. B. M. V.*

Tabernaculum ab Altissimo sanctificatum mirabiliter, ne ullo læderetur peccato. — Claud. Rap. cœlest. serm. 2 de *Concept. B. M. V.*

Tabernaculum Regis, decentissimo cultu, magnoque studio compositum, ut commercium inciperet præstolata redemptionis, et querulosa rixa, quæ inter Deum et hominem, inter cælum et terram noxie consenuerat, metam acciperet. — Idem serm. 1 de *Concept. B. M. V.*

Tabernaculum fœderis sanctissimum. — Jo. Trith. lib. 1 *De Mirac. B. V. in Urticeto* cap. 6.

Tabernaculum Dei. — Maurit. de Villa Probata, serm. 6 *Coronæ novæ. B. V. M.*

Tabernaculum, in quo Deus claritatem et sanctitatem suam ostendere debebat. — Petrus Gol. lib. VII *De Arcanis*, cap. 7.

Tabernaculum, ad quod nobis in hoc mundo contra mundum, carnem et diabolum est confugiendum. Primo, quia est a Deo sanctificatum per plenitudinem mentis : secundo, quia est a Deo inhabitatum per plenitudinem ventris : tertio, quia est a Deo elevatum per plenitudinem beatitudinis. — Petrus Bardus. serm. 3 de *Concept. B. V.*

Tabernaculum Altissimi in ipsa animatione, quando primo anima cœpit corpus vivificare, et animare sanctificatum, ita ut nunquam originali peccato fuerit obnoxium. — Ibid.

Tabernaculum pretiosum et speciosum a Deo factum pro repositione pretiosi localis, nempe Christi, unde eam locale locatum in hoc taberna-

culo fuerit dignissimum, et ab omni sorde peccati purissimum, congruum fuit, quod tabernaculum suum esset speciosissimum et ab omni peccato purissimum. — Ibid.

Tabernaculum, quia si tabernaculum proprie est tentorium præliantium, in quo præliantes sumunt, et induunt arma sua bellica, mutato suo habitu quotidiano ; ita Rex Deus in virginali tabernaculo mutavit habitum suum, induens arma sua, id est, humanitatem suam, cum diabolo præliaturus ; unde III Reg. XXIII : « Rex Israel mutavit habitum suum, et ingressus est in prælium. » — Ibid.

Tabernaculum immortale sanctæ atque individue Trinitatis, in quo cœlestis rerum omnium Faber habitavit, ad quod solus intravit Pontifex summus, quemadmodum scriptum est : « Ecce Tabernaculum Dei cum hominibus, et habitavit cum eis » (*Apoc. XXI, 3*), pure, sancte et familiariter conversando, devote colloquendo, ac etiam convivando. — Dionys. Fab. tract. 1 de *Concept. B. V.*

Tabernaculum sanctitatis Dei per operationem Spiritus sancti studiose præparatum, in quo spiritualia divinæ humanæque naturæ celebrata sunt mysteria, prophetarum completa oracula, figuræ consummatæ, et universa totius Veteris Testamenti evacuata ænigmata. — Ibid.

Tabernaculum sacrosanctum, in quo dignatus est Deus incarnari. — S. Thom. de Villa Nova in conc. 4 de *Assumpt. B. M. V.*

Tabernaculum fragrantissimum divinitatis. — Ludov. Bos. in *Endologia 3 ad B. M. V.*

TABULA a Moyse Dei inspectore visa. — S. Athanas. serm. de *Purific. B. V.*

Tabula, quamvis Scripturam excipere idonea, in qua scriba ille, scilicet Spiritus sanctus, scribere poterat, quodcumque visum fuerat, et de ea facere universorum Dominus quidquid libebat. — Titus Bostren. in *Comment. super cap. 1 Lucæ*.

Tabula scriptam legem mortalibus afferens. — D. Ephrem in serm. de *laud. B. M. V.*

Tabula novæ legis, ab ipso numine sculpta, cui suum Deus verbum inscripsit, illud, inquam, verbum, quod mortale factum est ; ut mundum a superstitione redimeret. — Anonym. in *Menæis Græcorum* die 29 Junii.

Tabula a Deo impressa characteribus, in qua inscriptum Dei verbum supra rationem, legalis litteræ difficultatem traduxit ad levitatem spiritus. — Georg. Nicomed. in orat. de *exitu S. Deiparentis*, quando fuit oblata in templo.

Tabula, cordis dolore contrita, quando furore ebrii Israelitæ perrexerunt adversus Filium ejus ludere. — S. Germ. in pio *Mariali*, fragm. 16.

Tabula Verbi divini plane illæsa. — Cosmas Hierosolymit. in *Menæis Græcorum* die 15 August.

Tabula a Deo scripta. — S. Jo. Damasc. can. 2, in *Dormit. B. M. V.*

Tabula gratiæ, quæ Verbum Patris suscepit. — Idem in *Octoec. Græcorum*.

Tabula lapidea, animata, quæ Verbum Dei digito omnium validissimo, Spiritu Verbum subsistens carnem assumpturum excepit. — S. Jo. Dam. orat. 3 de *Assumpt. B. M. V.*

Tabula veneranda. — S. Joseph. hymn. in *Mariati.*

Tabula nostræ libertatis. — Leo imperator in orat. de *Nativit. B. M. V.*

Tabula a Deo conscripta. — Joan. Geometra serm. in *Annunt. sanctiss. Dei Genitricis.*

Tabula pictoria, in qua Deus pictor pinxit quod voluit, atque ita etiam quod prius dixerat, Quomodo erit hoc? non fuit incredulitatis, sed desiderii addiscendi modus; nam si discredidisset, nequitiam dixisset: « Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. » Luc. 1. — Theophylact. in *Evang. Lucæ.*

Tabula, in qua per Spiritum scriptum est Verbum. — Theod. Lasc. imp. in can. ad *sanctiss. Deiparam.*

Tabula lapidea, sine stylo scripta. — Ægidius Columna ex Expositione in *Salutat. angelicam.*

Tabula promissi foederis, quæ non Dei duntaxat recepit scripta, sed ipsummet Dei Verbum in carne concepit. — Nicephorus Gregor. orat. in *S. Deiparam in Cerasolam*, tom. VI.

Tabula Novi Testamenti. — Jacob. monach. in *Mariati*, orat. 2.

Tabula Novi Testamenti. — Jacob monach. orat. de *Nativit. B. V. M.*

Tabula, in qua descriptum est Verbum, a quo habemus doctrinam vitæ. — D. Catharina Senensis in 11^a suarum orationum, quam orationem habuit Romæ in die Annunt. B. M. V., anno 1379.

Tabula duplex, observantia divinatorum præceptorum. — Barthol. de Pisis, lib. *De laud. V.*, fructu 6.

Tabula a Deo scribenda, quæ longe fuit excelsior Mosaicis tabulis. — Isid. Thessalonic. in orat. de *Nativit. B. V. M.*

TANAIS, civitas, quæ habet campum adjacentem, ubi « Deus posuit prodigia », sicut dicitur in Psalmo 11: si enim Tanais interpretatur *humile mandatum*, Maria iis, quæ Deus mandaverat per angelum, obedivit, dicens: « Ecce ancilla Domini, » cujus est obedire, per campum hujus Taneos latitudo charitatis Mariæ, in quo scilicet campo facta sunt prodigia quando ibi Deus factus est homo, Verbum caro, Mater Virgo, Magnus Parvus, Leo Agnus, et antiquus dierum Pater. — Rich. a S. Laur. *De laud. V.*, xi.

TANAIS, quod interpretatur *mandatum humile*, vel *mandatum humilitatis*, quia Maria pro exemplo manifeste mandat omnibus humilitatem, dicens cum Filio, Matth. 11: « Discite a me, quia mitis sum, et humilis corde. » — Ibid.

TECTUM Dei fabrica exstructum. — S. Joan. Dam. in orat. 4 de *Nativit. B. V. M.*

Tectum, quod dicitur a *tegendo*, quia Filius Dei in Maria tectus est veste carnis, cum prius esset quasi nudus, id est, purus Deus, de quo tecto dicit

Psalmista, in figura Christi: « Factus sum sicut passer solitarius in tecto, » Psal. ci, id est, in utero virginali quem solus inhabitavi. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. M. V.*, lib. x.

Tectum, ubi passer solitarius Jesus Christus demoratur. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. M. V.*, quinquagena 3.

TEGIMEN ardoris, quia misericorditer in nobis refrigerat concupiscentias, quas diabolica suggestio inflamat. — Rich. a S. Laur. *De laudib. B. M. V.* lib. 11.

TEGMEN mundi latius nebula. — S. Andreas Cretensis, orat. 2 in *Annuntiat. B. M. V.*

Tegmen omnium nostrorum. — S. Jo. Dam. in *Paract. B. V. M.*

Tegmen nobis omni auxilio denudatis. — Theod. Lasc. imp. in *Proæm. B. V. M.*

Tegmen forte omnibus ad eam accurrentibus. — Em. Pal. imp. in can. ad *sanctiss. Deip.*

TEGUMENTUM nostrum. — Anonymus in *Mænais Græcorum*, die 2 Aprilis.

Tegumentum nostrum. — S. Joan. Damasc. in *Paract. B. M. V.*

Tegumentum ad eam recurrentium. — S. Joan. Damasc. in *Octoec. Græcorum.*

Tegumentum animarum nostrarum. — Ibid.

Tegumentum, totum mundum continens et servans. — Leo imperator in orat. de *Assumpt. B. V. M.*

Tegumentum rerum existentium, utpote quæ in his non comprehensum peperit. — Theod. Lasc. imp. in can. ad *sanctiss. Deip.*

Tegumentum nostræ nuditatis. — Bern. de Bust. serm. de *Assimilat. B. M. V.*

TELA pictoria, in qua Spiritus sanctus tanquam pictor, Deum hominem mirabiliter efformavit. Quemadmodum enim pictores colorum adminiculo, et hominem, et fontem, et fluvium pingunt, nihil a fonte accipientes, aut fluvio, vel homine: sic et Spiritus sanctus in Virgine non coloribus, sed voluntate anima præditum hominem condidit, cum nullum semen, quo proles formaretur, ab humana natura mutuatus esset. — S. Joan. Chrys. orat. in *Theophania et sanctum Joan. Præcursores.*

Tela admirandæ œconomix; in qua ineffabili quodam modo admirabilis illius unionis tunica confecta est, cujus quidem textor exstitit Spiritus sanctus, nectrix virtus ex alto obumbrans; Lana vetusta Adami pellis; Trama impolluta Virginis caro; Radius textorius immensa gestantis gratia, artifex Verbum, per auditum illapsus. — S. Proclus in orat. 1 de *Laud. V.*

Tela amictus divinitus texti ei, qui operit cælum nubibus. — S. Joan. Damasc. in orat. 1 de *Nativ. B. M. V.*

TELLUS nullo proscissa aratro, elegantem ac pulchrum fructum ferens, secundum naturam quidem, pro nostri similitudine, ac temporis gestationis in utero, præter naturam autem, quinimo supra naturam, quod Deus Verbum e cœlis advene-

rit, et in sancto utero ejus Adamum reformaverit. — S. Greg. Thaum. orat. 1 *de Annunt. B. M. V.*

Tellus, quæ nullo semine gravidata cœlestem emisit spicam. — S. Gregorius Turonen. archiepisc. orat. *de Annuntiat. B. M. V.*

Tellus bona, non sata. — Joan. Geom. in *B. V.*, hymn. 1.

Tellus fructuosa, quæ fructum vitæ protulit. — S. Joseph. Steinfeld., opusc. 5.

Tellus, quæ secundum quosdam, dicitur a *tolendo* se in altum active, vel passive, quia tollimus ei fructus suos, vel quia fructus ejus nos tollunt, id est, nutriunt, vel quia nos tollit, id est, portat, vel a *tolerando*, quia tolerat labores hominum. — Richard. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V.*, lib. viii.

Tellus spontanea proprio germine auguste sese gerens atque efferens. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 1.

TELUM ferarum invisibillum. — S. Andr. Cret. orat. 2 in *Annuntiat. sanctiss. V.*

Telum, quo configitur hostis hominum. — Barth. de Pisis, lib. ii *De laud. S. V.* fructu 6.

TEMPLUM sanctificatum. — S. Jacobus in *Liturgia* sive *divina Missa*.

Templum honorabile. — Origenes, hom. 1 in *diversos*.

Templum a Spiritu sancto consecratum. — D. Cyprian. in serm. *de Nativit. Christi*.

Templum virginale in cujus sacrario Deus, divinitatis dignitate deposita, non tamen potestate, cœlo egressus hospes pudicus illabitur, ibidemque, qualis velit esse, disponit; imo, quod jam olim disposuerat, complendum latenter assumit. — D. Zeno serm. 3 in *Nativit. Christi*.

Templum Dei animarum. — D. Greg. Thaumaturg. serm. 3 in *Annuntiat. B. V. M.*

Templum immaculatum, in quod Spiritus sanctus ingressus est. — Idem, orat. 2 *de Annunt. B. M. V.*

Templum divinitatis. — D. Epiphani. in serm. *de Laud. B. V.*

Templum impollutum, habitantis in se, Verbi Dei. — Ibid.

Templum minime compositum, lapidem cœlestem habens Christum. — Ibid.

Templum pudoris. — S. Ambr. in lib. *De dono B. V.*

Templum Spiritus sancti. — Idem lib. ii, *super Luc.*

Templum Christi. — D. Gregor. Nazianz. in Epistola ad *Nemesium*.

Templum Dei. — D. Hieron. in lib. *adversus Helvidium De perpetua virginit. B. V.*

Templum Domini corporis. — Ibid.

Templum vere Deo dignum, castitatis aromatis bene odoratum, a magno Pontifice, qui secundum ordinem Melchisedec sine matre est; ac sine patre, inhabitatum. — D. Basilii. Seleuc. in *Annunt. Deiparæ*.

Templum Dei animatum. — S. Joan. Chrys. orat. *de Annunt. B. V.*

Templum Dei indissolubile. — Idem orat. in *Nativit. B. V.*

Templum Dei sanctum. — Idem serm. 6 *de Ascens. Dom.*

Templum, in quo summus Sacerdos, qui est in excelsis, habitavit. — Idem orat. 7 in *sanctiss. Deiparam*.

Templum Dei sanctificatum. — S. Proclus in orat. 6 quæ est *de Laude B. V.*

Templum sanctum spei nostræ, in quo sanctitas omnis et magnificentia residet. — S. Amphil. Sidæ ep. orat. in *S. Deip.*

Templum Dei. — D. Augustinus serm. *de Assumpt. sanctiss. V. M.*, tom. X.

Templum Dei. — Idem serm. 20, *de Nativit. Domini*, qui est 24 *De tempore*.

Templum pudoris. — Idem serm. 17 *de Nativit. Domini*, qui est 21 *De tempore*.

Templum magnum Deitatis. — S. Petr. Chrys. serm. 144.

Templum infantis maximi. — Sedulius lib. ii *suorum carminum*.

Templum Dei sanctum. — D. Cyrill. homil. 6 *contra Nestorium*.

Templum insolubile, sive inviolatum. — Ibid.

Templum Christo Regi. — S. Sabbas in *Menæis Græcorum*, die 8 Maii.

Templum Dei animatum. — S. Andr. Cret. can. in *Concept. B. V.*

Templum divinum. — Idem, *de Dormit. B. V.*

Templum magnificum gloriæ divinæ. — Idem orat. in *Annunt. B. V.*

Templum novum, quod sibi Deus admirabili plane modo compegit. — Idem orat. *de Nativ. B. V.*

Templum omnium Conditoris. — Ibid.

Templum incorruptum. — Hesychius serm. 2 *de Laud. B. V.*

Templum majus cœlo. — Ibid.

Templum Dei. — D. Isidorus, *De vita et morte sanctorum*, cap. 68.

Templum Dei sanctum. — Sergius relatus a Canisio lib. i *De Deipara*, cap. 11.

Templum ad Dei habitationem. — S. Ildeph. serm. 3 *de Nativit. B. M.*

Templum cœleste. — Idem serm. 7 *de Assumpt. B. V.*

Templum Conditoris. — Idem serm. 4 *de Assumpt. B. M.*

Templum Dei, in quo Deus verus versatur, non in figura et ænigmate, sed in veritate pro salute omnium Deus homo immolatur, in cujus profuso sanguine testamentum confirmatum est novum, quod testatus est cum Patribus nostris, et reconditum in utero Virginis, inde ad nos usque translatum. — Idem serm. 1 *de Assumpt. B. M.*

Templum divinæ Majestatis. — Ibid.

Templum Divinitatis.—Idem serm. 3 de *Assumpt.* B. V.

Templum Domini. — Idem serm. 6 de *Assumpt.* B. M.

Templum singulariter unicum Factoris sui. — Idem in lib. *De virginit.* S. Mariæ, cap. x.

Templum Verbi.—Idem serm. 4 de *Assumpt.* B. M.

Templum verum Dei vivi. — Ibid.

Templum Dei, nos Spiritus sancti templa efficiens — Anonymus in *Menæis Græcorum*, die 1 Februarii.

Templum inintermatum. — Idem in *Euchologio* seu *Rituale Græcorum in officio exsequiarum.*

Templum sanctum.—Idem in *Enchologio* seu *Rituale Græcorum de elevatione panis Panagia nuncupati.*

Templum animarum, excelsus cœlis, totoque creatorum ambitu latius ac capacius. — Georgius Nicomed. orat. 4 de *Præsentat.* B. V.

Templum Dei capax. — Idem idiomelon in *festum Præsentationis.*

Templum indissolubile. — Idem in orat. de *Exitu sanctissimæ Domine nostræ Deiparentis quando fuit oblata in templo.*

Templum animatum magnificæ gloriæ ejus, quia nostræ salutis causa homo factus est, ac induit carnem. — S. Germ. in suo *Mariali*, fragm. 15.

Templum Dei triste, ob disruptum ex ipsa assumptum saecinum velum.— Idem in suo *Mariali*, fragm. 16.

Templum Domini animatum. — Idem orat. 2 in *Præsentat.* B. V.

Templum immaculatum et celsissimum Pontificis, et sacrorum principis Dei. — Idem orat. 1 in *Præsentat.* B. V.

Templum Sponsi Ecclesiæ per Incarnationis miraculum. — Idem serm. in *Nativ.* B. V.

Templum Christi animatum.— Idem orat. 2 in *Dormit.* B. V.

Templum Christi sacrosanctum. — Idem serm. in *Nativit.* B. V.

Templum animatum divinæ lucis. — S. Jo. Damasc. in *Octoec. Græcorum.*

Templum Dei capax. — Idem can. in *Annunt. Deiparæ.*

Templum sanctum, quod sanctum suscepit factum hominem, ut homines beneficentia sua cummlaret. — Idem can. in *S. Annam.*

Templum vitæ æternam vitam sortita, per mentem enim ad vitam translata est, cum subsistentem Vitam peperisset. — Idem can. 1 in *Dormit.* B. V.

Templum Dei omnium Regis. — S. Jo. Damasc. in *Paract.* B. V.

Templum Dei sanctum, cœlis amplius ac speciosius. — Ibid.

Templum Dei sanctum mirabile in æquitate.— Idem orat. 1 de *Assumpt.* B. M.

Templum Dei sanctum, quod ille pacis princeps Salomon spiritualiter construxit et habitavit; non auro et inanimis lapidibus ornatum, verum auri loco, Spiritu fulgens, pro lapidibus autem pretio-

sis, Margaritam ingentis pretii Christum habens. — Idem orat. 1 de *Nativ.* B. M.

Templum Deitatis. — Idem in *Cantic. Ecclesiast. Græcor.*, sono 1.

Templum divinum multitudine luminum splendens. — Idem in *Menæis Græc.*, die 27 Januar.

Templum gloriæ supercœlestis. — Idem in *Canticis Ecclesiast. Græcorum*, sono 1.

Templum illustrissime sanctificatum. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 25 Martii.

Templum mysticum divini Spiritus. — Idem in *Paractetica* B. V.

Templum mundissimum Dei, cœlorum, omniumque creaturarum factoris, nos templa divini Spiritus efficiens. — Ibid.

Templum Numinis capax. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 25 Martii.

Templum omnium Conditori extractum; quo susciperetur. — Idem in orat. 4 de *Nativit.* B. V.

Templum, purissime compacta domus Domini, de qua ait David: Est Templum tuum, mirabile in justitia, ex qua sibi Christus corporis templum extruens, templa Dei vivi mortales effecit. — Idem. in orat. 4 de *Nativ.* B. V.

Templum purum, atque intactum, a mundi Factore inventum, in quo ipse habitans hominum naturam reformavit. — Idem in *Ecclesiast. Græcorum Cantic.*, sono 2.

Templum sanctificatum in quo Deus habitavit supra mentis captum, a peccatorum sordibus nos emundans. — Idem in *Paract.* B. V.

Templum sanctum atque admirabile ac summo Deo dignum.— Idem lib. iv *De fide orthodoxa*, cap. 15.

Templum Dei animatum et novum.— Joan. Eubæus orat. in *Concept. sanctæ Dei Genitricis.*

Templum magni Regis. — Ibid.

Templum, quod beneplacito Patris, et cooperante sancto ac vivifico Spiritu, Christus Dei Filius lapide angularis ædificavit, et ipse in eo habitavit, ut legem et prophetas impleret, veniens ad salvandum nos. — Ibid.

Templum Domini, ad cœli vicem, continentis omnia. — Paul. Diaconus serm. 2 de *Assumpt.*

Templum animatum adventus sanctissimi Spiritus. — Theophanes Nicænus hymno in *Annunt. sanctiss. Deiparæ.*

Templum capax Dei. — Ibid.

Templum sacratissimum Virginitatis. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 7 Januarii.

Templum Dei animatum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Templum Dei capax. — Ibid.

Templum Dei, in quo cum ille, tanquam sacerdos inhabitasset, humanam substantiam deificavit, et fideles templa sua mirabiliter effecit. — Ibid.

Templum Dei maxime purum. — Ibid.

Templum sanctissimum. — Ibid.

Templum Dei viventis, in quo habitationem suam ineffabiliter constituit. — Ibid.

Templum Deo addictum per divinam generationem. — Ibid.

Templum Deo gratissimum. — Ibid.

Templum divinum Omnipotentis. — Ibid.

Templum gloriæ. — Ibid.

Templum immaculatum, quod Deum suscepit humano corpore indutum, in duabus naturis cognitum. — Ibid.

Templum in quo Deus, supra cogitationis conceptum, inhabitavit, et ab animabus hominum errorem ac seductionem eliminavit. — Ibid.

Templum mundum, a Verbo mundissimo factum. — Ibid.

Templum mundum castitatis. — Ibid.

Templum pulcherrimum, conditum a Jesu Rege Maximo. — Ibid.

Templum purissimum virginitatis. — Ibid.

Templum sanctificationis, per vocem Gabrielis archangeli concipiens eum, qui requiescit in sanctis suis sanctissimum Deum, qui universos sanctificat ac liberata malis. — Ibid.

Templum sanctificatum Dei, omni sanctitate majoris. — Ibid.

Templum sanctum, quod Deum in se continuit, universis sanctitatem largientem. — Ibid.

Templum animatum ejus, qui ei indidit animam. — Photius Constantinop. orat. in S. M. Nat.

Templum Dei altissimi. — Idiota in Contemplat. De V. M.

Templum Dei, quod miranda illa obumbratio Spiritus sancti uno momento irradiavit, et decorem ejus manifestavit et auxit, sicut sol in semper ornatum thalamum incidens, gloriam ejus occultatam repente nobis ostendit, et illustriorem facit. — Ibid.

Templum Salomonis, de quo loquitur Deus, « Oculi mei erunt aperti, et aures meæ rectæ ad orationem ejus qui loco isto oraverit, elegi eum et sanctificavi locum istum, » nam beata Virgo facile impetrat quidquid petit a benedicto Filio suo. — Idiota De B. V., part. xvi, contempl. 7.

Templum cœlis nobilius, quod non hostiis, non fumigationibus indiget victimarum. — Leo imperator in orat. de Præsentat. B. V.

Templum Dei. — Ibid.

Templum gloriæ Domini divinum. — Idem in orat. de Annunt. B. V.

Templum inviolabile. — Idem in orat. de Præsent. B. V.

Templum sanctimonix plenum, quo exceptus est, qui capi nusquam potest. — Idem in orat. de Purificat. B. V.

Templum novum et animatum. — Idem in orat. de Præsentat. B. M. V.

Templum nulli pervium. — Joan. Geometra serm. in Annunt. sanctiss. Dei Genitricis.

Templum Dei. — Radulphus Ardens hom. 2 in Nativ. B. M.

Templum Dei vivi. — D. Petrus Damasc. in orat. ad Deum Filium.

Templum Divinitatis. — Idem hom. in Nativit. B. M. V.

Templum Dei gratissimum. — S. Anselm. in orat. ad B. V.

Templum Dei vivi. — Idem in Med. B. V.

Templum, gratiarum omnium capabile. — Idem in hymn. primo B. Dei Genitricis.

Templum Jerusalem, habens cœlestem speciem, a cujus sanctuario processit Patris visio. — Idem in Psalterio B. V., part. II.

Templum pietatis et misericordiæ. — Idem in Invocat. ad V.

Templum vitæ et salutis universorum. — Idem in orat. ad B. V.

Templum sanctum Domini. — Zacharias Chrysopolitan. lib. I in unum ex quatuor, cap. 3.

Templum Domini in quo Deus ipse habitavit, et per sanctificationem Spiritus et per humanam conceptionem. — Goffridus abb. serm. 4 in Nativ. Dom.

Templum sacrum Salvatoris. — Idem in orat. ad Matrem Domini.

Templum Salomonis. — Hugo de S. Victore lib. IV, De proprietatibus et epithetis rerum, cap. 2.

Templum Spiritus sancti. — Idem serm. de Assumpt. B. M. V. qui exstat in fine III tomi Operum ejus.

Templum Spiritus sancti. — Petrus Diac. in Assumpt. B. M. V.

Templum Domini virgineum. — Rupert. abb. lib. II Comment. in Joann.

Templum proprium charitatis, id est, Spiritus sancti. — Idem lib. VII, De glorificat. Trinitatis et processione Spiritus sancti, cap. 13.

Templum Spiritus sancti. — Idem lib. I, De operibus Spiritus sancti, cap. 7.

Templum Dei. — D. Bernard. serm. 3 super Salve Regina.

Templum Domini. — Idem serm. in Nativit. Virg. de Aquæductu.

Templum Pontificis supremi. — Idem in serm. de beata Maria, cujus initium est, Ave Maria.

Templum sanctissimum, Trinitati consecratum. — Ibid.

Templum. — S. Petrus Mauric. Cluniacensis, prosa in honorem Matris Domini.

Templum Spiritus sancti ex Dei gratia, quod enim ex se erat, humiliter confitebatur dicens : « Ecce ancilla Domini, » et iterum : « Respexit humilitatem ancillæ suæ. » — B. Ælred. Abb. serm. 1 in Assumpt. B. M. V.

Templum Dei. — Richard. a S. Victore, exposit. in Cantic. canticor., cap. 26.

Templum Dei propter sanctitatem. — Petr. Bles. serm. 38.

Templum Spiritus sancti. — Idem serm. 12.

Templum Spiritus sancti. — Arnold. Carnot.

tract. de illo verbo Domini, *Mulier, ecce filius tuus.*

Templum a quo discedere non debemus, sed debemus effundere in eo orationem nostram, et tribulationem nostram in eo pronuntiare, nam quam per Christi Matrem transmittimus orationem, exaudiet Deus nostramque per eam sumet precem, *Qui pro nobis natus Tulit esse tuus.* — Adam Præmonst. lib. 1, serm. 40.

Templum in quo ad Dominum clamamus ut de eo exaudiat vocem nostram, et clamor noster in conspectu ejus introeat in aures ejus. — Ibid.

Templum sanctum, in quo Christus Sanctus sanctorum de Spiritu sancto conceptus, novem mensibus demoratus est. — Ibid.

Templum Unigeniti Dei gloriosissimum et speciosissimum pandens nobis ostium misericordiæ et clementiæ suæ et admittens preces nostras coram se. — Ibid.

Templum Filii Dei. — Petrus Cell. serm. 7 de *Assumpt.* B. M. V.

Templum honorabile Spiritus sancti. — Idem, serm. 5 de *Assumpt.* B. M. V.

Templum Agni, carne in visceribus maternis et sanguine purificatum. — Idem in lib. *De panibus*, cap. 21.

Templum ad emundationem delictorum. — Ibid.

Templum ad Pontificem intronitendum. — Ibid.

Templum, ad novæ vitæ dedicationem. — Ibid.

Templum a quo plebs renovata processit. — Ibid.

Templum a Spiritu sancto consecratum. — Ibid.

Templum, caste vivendo. — Ibid.

Templum conspersione infidelitatis non profanatum. — Ibid.

Templum, hostiam vivam, sanctam, Deo placentem se offerendo. — Ibid.

Templum, in Filii Nativitate. — Ibid.

Templum, in quo Altissimus pacificatus. — Ibid.

Templum, in quo nativitate bona senescimus. — Ibid.

Templum, in quo orationum thymiamata ministrantur. — Ibid.

Templum, in quo sacerdos noster sacrificiorum officia consummavit. — Ibid.

Templum sacerdotis. — Ibid.

Templum virginale, quo prorsus nihil ad nos, nihil ad angelos dignius et melius de omnibus thesauris suis protulit æterna Trinitas, ex quo holocaustum ad immolandum traxit, et extraxit Verbum Deo Patri cœternum et consubstantialia. — Idem lib. vi *Epistol.*, epist. ult.

Templum singulare, in cuius Sancto sanctorum super misericordiæ propitiatorium Filius Dei vivi humiliando se, « formam servi accipiens, » se-

dere voluit. — Garnerius Lingon. serm. 4, in *Purific.* B. M. V.

Templum divinis usibus dedicatum, quod Spiritus sanctus nunquam deseruit. — Helinandus Cisterc. serm. 1 de *Assumpt.* B. M. V.

Templum totius Trinitatis. — Ibid.

Templum Domini. — Cæsar. Cisterc. in hom. de B. M. *Visitat.*

Templum animatum. — Theod. Lasc. imp. in can. ad sanctiss. *Deipar.*

Templum Dei immaculatissimum. — Ibid.

Templum Christi. — Ibid.

Templum, aspersum aqua benedicta, nempe gratia, vel Scriptura sapientiæ salutaris, quam Maria habuit super omnes. Habuit etiam aquam lacrymarum, maxime tempore Dominicæ passionis, et aquam devotionis, omni tempore vitæ suæ. — Rich. a S. Laur. *De laud.* B. M. V., lib. x.

Templum, cujus sacerdos Christus Dominus, unde Psal. x, « Dominus in templo sancto suo » sicut sacerdos. — Ibid.

Templum, de cujus medio suscepimus misericordiam Dei, Psal. xlvii, id est, Filium, de pura misericordia nobis datum a Patre; unde dicimus Patri: « Suscepimus, Deus, misericordiam tuam, in medio templi tui. » — Ibid.

Templum Dei sanctum, mirabile in æquitate, id est, in Incarnatione, quod dicitur æquitas, quia justum fuit, ut qui fecerat, reficeret: item, ut qui occasionem ruinæ dederat, damnum solveret. — Ibid.

Templum, in quo Deo sacrificatur, quod maxime fuit, quando Mater in Filio martyrizabatur, imo et quoties pro mundi salute Dominum exorabat, in Spiritu humilitatis et in animo contrito. — Ibid.

Templum, in quo reposita fuerunt non pretiosæ reliquiæ, sed Filius Dei et charismata omnium gratiarum. — Ibid.

Templum intus, et exterius crucibus insignitum, interius per memoriam passionis, exterius per ejus imitationem. — Ibid.

Templum, quia, si in templo Domino offertur, in utero beatæ Virginis obtulit Filius Patri humilitatem, quia hominis superbiam expiavit. — Ibid.

Templum, quod dicitur quasi *tectum amplum*; Maria enim ampla est charitate, præsidio, pietate. — Ibid.

Templum, per quam preces projicimus ad Christum. — Hugo Carensis in *Psal.* lxiiv.

Templum veri Salomonis, de cujus fundatione, III Reg. v: « Præcepit rex, ut tolleretur lapides grandes in fundamentis templi, » id est, virtutes eminentes in fundatione beatæ Mariæ. — Id. in *Psal.* lxxvvi.

Templum Dei solemne. — D. Bonavent. in *Psalterio minori* B. V., quinquagena 1.

Templum impollutum. — Idem in *Psalterio minori B. V.*, quinquagena 2.

Templum Spiritus sancti. — Idem in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Templum Trinitatis. — Ibid.

Templum ædificatum, ut Filius Dei ibi fieret. — D. Thomas Aquinas serm. in *Purificat. B. Mariæ* ex Epistola.

Templum columnis, id est, virtutibus miris et magnis ornatum, Prov. ix : « Sapientia ædificavit sibi domum, excidit columnas septem. » — Ibid.

Templum Dei mirabile præ omnibus sanctis. — Ibid.

Templum desiderabiliter pulchrum, III Reg. vi : « Nihil erat in templo, quod non auro tegetetur, » quin nihil in Virgine, quod non sanctitate plenum esset, Cantic. v : « Totapulchra es, amica mea. » — Ibid.

Templum gratiæ, ad quod cum fiducia adire debemus, ut misericordiam inveniamus in tempore opportuno. — Ibid.

Templum, in quo Christus fuit Rex et Sacerdos. — Ibid.

Templum, in quo « orationes omnes quæ in eo funduntur, exaudiuntur, III Reg. viii, exaudias in cælo orationes eorum. » — Ibid.

Templum, magna dignitate privilegiatum, ut omnes rei, et malefactores, qui ad illud currunt, ex toto corde salventur, sicut patet in Theophilo, et in aliis pluribus. — Ibid.

Templum mirabiliter magnum secundum longitudinem, per latitudinem charitatis ; sicut enim plus habuit de fide, spe et charitate, quam aliqua creatura, sic plus habuit de magnitudine, III Reg. vi : « Domus, quam ædificavit Salomon cubitos sexaginta longitudinis. » — Ibid.

Templum opere totius Trinitatis consecratum. — Ibid.

Templum sanctum Dominatoris. — Ibid.

Templum variis figuris depictum, quia omnium sanctorum et angelorum virtutibus decoratum, III Reg. vi, « Fecit in templo Cherubim et picturas. » — Ibid.

Templum aureum charitatis, III Reg. vi. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super libr. III Reg.

Templum Dominatoris. — Idem serm. 1, in *Dedicat. Ecclesiæ*.

Templum gloriæ quod Spiritus sanctus possedit, digne inhabitando, et in omni gratia totaliter implendo. — Idem in *Biblia Mariæ* super librum Proverb.

Templum gratiæ, misericordiæ et gloriæ. — Idem in *Biblia Mariæ* super Jerem. proph.

Templum maiestatis. — Idem in *Biblia Mariæ* super Ezech. proph.

Templum munitionis peccatoribus, iustis et omnibus, Zachar. ix. — Idem in *Biblia Mariæ* super Zachar. proph.

Templum pacis, in quo osculata est Divinitas humanitatem, in quo Templo « obviaverunt sibi misericordia et veritas, iustitia et pax osculate sunt. » Idem in *Biblia Mariæ* super libr. Cantico- rum.

Templum purissimæ humanitatis Christi. — Idem in orat. ad B. V. incipiente *Salve in utero virginali*.

Templum totius Trinitatis, ad quod nullus intro- mittitur nisi solus Deus. — Idem in *Biblia Mariæ* super Evangel. Joan.

Templum totius Trinitatis per humilitatem fun- datum, per spem erectum, per charitatem decora- tum. — Id. in *Biblia Mariæ* super serm. proph.

Templum Dei, a Deo propter suam laudem et habitationem constructum. — Jacob. de Vorag. in *Mari- ali*, serm. 2, F.

Templum Dei a tota Trinitate effectum, a Patre fundatum, a Spiritu sancto consecratum, a Filio inhabitatum. — Ibid.

Templum quasi tenens amplum. Ipsa enim ha- buit amplum affectum ad Deum diligendum, amplum uterum ad Deum capiendum, amplum intellectum ad Deum cognoscendum, amplum sinum ad com- patiendum. — Idem serm. 1 de *Purificat. B. M. V.*

Templum, et sacrarium Spiritus sancti operantis Filii Dei incarnationem. — Ægidius Columna ex exposit. in *Salutat. angelic.*

Templum Dei gloriosissimum, luminosissimum et deliciosissimum. — S. Matth. lib. 1 *Gratiæ spi- ritualis*, cap. 52.

Templum Dei purissimum. — Matth. Cantacru- zenus in cap. 11 *Cantic. canticor.*

Templum Dei. — Joan. Taulerus serm. in festo *Annuntiat. B. M. V.*

Templum electissimum æternæ sapientiæ, nulla labe aspersum. — Idem serm. in festo *Purificat. B. M. V.*

Templum, in quo suaviter illa majestas quievit, ut sponsus in thalamo suo, idque mira cum exul- tatione et voluptate, quam in virgineo cœpit utero, velut in horto omnigenum aromatum, ac suave fragrantum herbarum cuncti generis virtutum atque charismatum pleno. — Idem in festo *Annuntiat. B. M. V.*

Templum præsanctum atque incomprehensibile. — Jacob. monach. orat. de *Nativ. B. M. V.*

Templum animatum, quod cœlis est sublimius, atque universis rebus creatis amplius et capacius. — Jacob. monach. in *Mariali*, orat. 3.

Templum glorificatum. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Templum, in quo Deus quievit. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Templum omni sanctitate eminentius. — Idem in *Mariali*, orat. 2.

Templum prope divinum. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Templum sanctum, quod ex templo Hierosoly-

mitano demigrans, universam illius gloriam secum transtulit. — Ibid.

Templum Domini sanctum, ad quod in peccatis, in periculis, in necessitatibus, in tentationibus et in omni tribulatione et angustia fiducialiter recurrere debemus, sicut monemur, III Reg. viii. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 112.

Templum Salomonis, ad hoc primo et principaliter ædificatum, et sanctificatum Domino, ut esset nomen suum ibi, et ibi habitaret, non per nebulam et caliginem, III Reg. viii, sed corporaliter et per veritatem. — Ibid.

Templum Salomonis, quia sicut in circuitu illius templi Cherubim, et palmæ undique sculptæ erant: ita beata Virgo interius et exterius et angelorum multitudine, et virtutum plenitudine circumdata existit et munita. — Ibid.

Templum Salomonis, quia sicut in templo illo interius et exterius nihil erat, quod non auro purissimo tegeretur; ita nihil fuit in beata Virgine, quod divinæ Sapientiæ splendore non ornaretur. — Ibid.

Templum Salomonis vivum et verum et universa terra sanctius. — Ibid.

Templum vivum Dei vivi. — Joan. Hildesheimensis in *Defensorio ord. Carmelit.*, cap. 13.

Templum, in quo Dei Filius induxit se vestibus sacerdotalibus spiritualiter, in quibus obtulit sacrificium pro mundo. — D. Birgitta, lib. iii *Revelation.*, cap. 29.

Templum Salomonis, cujus parietes fuerunt deaurati, cujus tectum præfulgens, cujus pavementum pretiosissimis stratum lapidibus, cujus compositio tota effulgens, cujus interiora omnia redolentia, et delectabilia ad intuendum, in quo verus Salomon spatiabatur, et sedit, in quod induxit arcam gloriæ, et candelabrum ad lucendum. — Ibid.

Templum Salomonis illius qui fecit inter Deum et hominem pacem, qui reconciliavit reos, qui vitam reddidit mortuis, et pauperes ab exactore liberavit. — Ibid.

Templum Trinitatis. — D. Catharina Senensis in orat. 11 quam Romæ habuit in die Annuntiat. B. M. V., anno 1379.

Templum beatis spiritibus. — Barth. de Pisis lib. i *De laud. sanctiss. V.*, fructu 8.

Templum Dei, non quidem manibus factum lapidibus, sed cœlestibus instructum virtutibus, in quo Deus colitur, adoratur et veneratur. — Idem lib. ii *De laud. B. V.*, fructu 2.

Templum Dei per orationem. Idem lib. i *De laud. B. V.*, fructu 2.

Templum in quo Deus non littera, sed spiritu adoratur. — Id. lib. i *De laud. V.*, fructu 6.

Templum Conditori, qui capi nullo loco potest, paratum. — Isid. Thessal. in orat. *De præsent. B. V.*

Templum Dei. — Id. in orat. *De Nativ. B. V.*

Templum sanctum Domini. — S. Vincent. Ferrer. serm. 3 *de Nativit. B. V. M.*

Templum sanctum Divinitatis. — Jo. Gerson serm. in *fest. Trinit.*

Templum totius puritatis. — Idem serm. *de Concept. B. M. V.*

Templum verum misericordiæ in templo Misericordiæ figuratum, de quo loquitur Statius poeta lib. *Thebaidos* 12 dicens, Athenis fuisse templum quoddam Misericordiæ templum nuncupatum, in quo omnis creatura auxilium, sublevamen et consolationem recipiebat. — Idem in serm. *de Purificat. B. M. V.*

Templum immaculatum. — D. Laurent. Justin. in serm. *Nativ. B. M. V.*

Templum Paracleti. — Idem *de triumphali Christi agone*, cap. 7.

Templum Christi verbo singulariter dedicatum, in quod tota venit gratiæ plenitudo. — D. Bern. Senen. tom. II, serm. 54, quod est *de festivit. B. V. et maxime Concept., Nativ. et Annunt.*

Templum Dei. — Id. tom. I, serm. 61, qui est *de superadmirabili gratia et gloria B. M. V. Matris Dei*.

Templum Domini. — Idem serm. *de Purificat. B. V.*

Templum reformationis. — Idem, tom. IV in sermonib. extraordin. in *festo Purific. B. V.*

Templum Sanctum sanctorum. — Ibid.

Templum Dei, ob immunitatem, securitatem et venerationem. — D. Anton. in *Summa*, iii parte, tit. xxxi, cap. quod est *de multiplici misericordia, quam accepimus a Deo mediante Virgine Maria*.

Templum, in cuius medio suscepimus Dei misericordiam. — Ibid.

Templum virginale, ad quod qui pœnitens et devotus accedit, postulans adjuvari pro diversis miseriis, exauditur a Domino, misericordiam recipiens; unde Psalm. xvii: « Exaudivit de templo sancto suo vocem meam. » — Ibid.

Templum electissimum adorandi Paracleti Spiritus. — S. Dion. Carth. *De laud. sanctiss. V.*, lib. iii, init.

Templum formosissimum ac toto orbe famosissimum Spiritus sancti. — Idem lib. iii, *De laud. V.*, art. 22.

Templum mundissimum adorandi paracleti Spiritus sancti. — Idem, lib. iii, *De laud. Virginis*, init.

Templum purissimum Spiritus sancti. — Idem lib. *De laud. B. M. V.*, art. 11.

Templum splendidissimum adorandi paracleti Spiritus sancti. — Id. *De laud. V.* lib. iii, init.

Templum summum ac unicum Spiritus sancti. — Idem, lib. iv, *De laud. V.* art. 10.

Templum venerandissimum, quod Spiritus sanctus indesinenter inhabitavit atque possedit, irradiavit, idemque implevit. — Idem, lib. ii *De Præc. Mariæ*, art. 28.

Templum in quo Dei Filius incarnatus est. — Paulus de Hæredia in tract. *De Concept. B. V.*

Templum veri Salomonis, in cujus ædificio, id est, conceptione sonus ferri, id est, vox et fama peccati originalis longe fuit. — Ibid.

Templum Dei, auro charitatis tectum. — Bernardin. de Busto, serm. 5 *de Nominat. Mariæ.*

Templum Dei vivum, nemini claudens gremium pietatis. — Ibid.

Templum divinæ majestatis. — Idem, serm. 2 *de Purific. B. M.*

Templum Domini sanctum. — Ibid.

Templum manu Dei factum. — Idem in suo *Mariæ*, serm. 6, *de Concept. B. M.*

Templum sacratissimum in quo suum fecit habitaculum Spiritus sanctus. — Idem, serm. 5 *de Nativit. S. M.*

Templum Spiritus sancti. — Idem in suo *Mariæ*, serm. 2 *de Coronat. S. M.*

Templum veri Salomonis. — Idem in officio *Concept. S. M.*

Templum Virginale sacratissimum. — Idem, serm. 2 *de Purificat. B. M.*

Templum Virginale tanti privilegii, ut confugientes ad illud sint a dæmonibus securi, et non possint ad eorum servitia violenter trahi, nec ab eis in profundum inferni projici. — Idem, serm. 5 *de Nominat. M.*

Templum Spiritus sancti, ab initio sui esse quem semper in se ipsa latentem habuit, et inoffensum custodivit, nec ab ejus magisterio, vel ad momentum recessit. — Claud. Rap. Cœlest. serm. 2 *de Concept. B. V.*

Templum Dei pulcherrimum, quod cunctis virtutibus in cœlo splendet exornatum. — Joap. Trith. lib. *De mirac. B. V. in Urticeto*, cap. 6.

Templum Dei. — B. Casimirus Poloniæ princeps in hymno *de B. V.*

Templum Dei sanctum. — Philipp. de Greve serm. 129, in Psalm. LXIV.

Templum Domini, de quo bona gratiæ recepimus. — Ibid.

Templum Domini mirabile in æquitate; in ipsa enim facta est mirabilior in infinitum adæquatio, quam fiat in natura, imo supra naturam facta est, quia contrariorum tres mirabiles conjunctiones et adæquationes fiunt, Deus et homo, Mater et Virgo, fides et cor humanum. — Ibid.

Templum Dei vivum, nemini claudens gremium pietatis. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 26, *Coronæ novæ S. M.*

Templum illud, de quo dicitur: « Suscepimus, Deus, misericordiam tuam in medio templi tui. » Ipsa enim produxit nobis ex suo sacratissimo utero æternam misericordiam. — Idem, serm. 6 *Coronæ novæ B. M.*

Templum sacratissimum supersanctæ et individue Trinitatis. — Ibid.

Templum sanctificatum. — Ibid.

Templum tantis privilegiis dotatum, ut nullius vere pœnitentis oratio excludatur in eo. — Ibid.

Templum veri Salomonis. — Idem, serm. 15 *Coronæ novæ S. M.*

Templum virginale, ad quod confugientes sunt securi a dæmonibus. — Idem serm. 6 *Coronæ novæ S. M.*

Templum in quo Dei Filius fuit incarnatus. — Petr. Gæl. lib. VII *De arcanis*, cap. 7.

Templum Dei vivi, nulla peccati macula contractum. — Dion. Fab. tract. 1 *de Concept. B. V.*

Templum Dei. — S. Thomas de Villa Nova in conc. 2 *De Assumpt. B. V.*

Templum Dei gratissimum. — Ludovic. Blossius in *Endologia* 1 *ad B. V.*

Templum veri Salomonis. — Idem in *Endologia* 3 *ad B. V.*

Templum Dei. — Robertus Bellarminus in conc. *de Nativ. B. V.*

Templum Salomonis. — Idem in conc. *de Assumpt. B. V.*

TEMPUS propitiationis. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Levit.

TENTORIA Cedar ob tribulationes quibus in se et in Filio exposita fuisse legitur; eleganter enim per tentoria Cedar tribulationes figurantur; de Cedar namque legitur, quod semper in tabernaculis habitabat, ubi et tabernacula ejus variis turbinibus et procellis ventorum et imbrium erant exposita. — Alanus de Insul. in cap. 1 *Cantic.*

TENTORIUM Dei et Verbi. — S. Andr. Cret. orat. 2 in *Annunt.*

TEREBINTHUS ramos extendens, sub cujus tegumentum gentes, quæ erraverant, accurrerunt. — S. Joan. Chrys. orat. 7 in *S. Deip.*

Terebinthus extendens ramos gratiæ et salutis. — S. Anselm. in *Med. B. V.*

Terebinthus per veram charitatem. — Hugo de S. Victore serm. in *quolibet Festo B. Mariæ*, qui est in ordine 55.

Terebinthus extendens ramos gratiæ et salutis. — Petr. Bles., serm. 58.

Terebinthus expandens vel extendens ramos suos, id est exempla operum, ad obumbrandum peccatoribus, et refrigerandum contra incentiva vitiorum, et maxime contra æstum libidinis. — Richard. a S. Laurent. *De laud. sanctiss. V.*, lib. XII.

Terebinthus, quia, si folia et odor terebinthi fugant serpentes, nominis Mariæ invocatio, et virtutum suarum opinio, sive imitatio fugant a servis suis serpentes vitiorum, vel folia ejus, id est, orationes, quando pro suis servis orat Filium. — Ibid.

Terebinthus quia si terebinthus est arbor parva et medicinalis, et sudans resinam optimam; Maria, parva per humilitatem, et sudavit, id est, peperit Christum, qui est medicina languentium animarum; sicut enim sudor exit de carne, ipsa carne manente integra, sic natus est de ejus carne, integra manente, Filius Dei. — Ibid.

Terebinthus, quia si terebinthus valet contra malum aureum, obediencia Mariæ, quando respondit : « Ecce ancilla Domini, » purgavit inobedientiam Evæ, quia consensit diabolo promittenti : « Eritis sicut dii. » Gen. iii. — Ibid.

Terebinthus ramos suæ orationis de fonte pietatis precedentis ad nos extendens, dum exemplo suo breviter, humiliter et fiducialiter orare docet, breviter cum dixit « Vinum non habent. » Joan. ii, humiliter, quia non dixit, Fili, da eis vinum, sed contenta fuit narrare necessitatem aliorum, iudicio ejus totum relinquens fiducialiter, cum dixit ministris : « Omnia quæcunque dixerit vobis, facite. » — Ibid.

Terebinthus extendens ramos honoris et gratiæ, id est, virtutes et exempla et beneficia in quibus libenter habitant, libenter jubiliant cœlestes aviculæ, id est animæ sanctæ. — D. Bonav. in *Speculo B. V.* cap. 5.

Terebinthus parva ob humilitatem, sed cooperante Dei gratia extendens magnifice ramos virtutum suarum a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. — Ern. Prag. in *Mariæ*, cap. 54.

Teberinthus contra dæmones. — Barthol. de Pisis lib. i *De laud. V.*, fructu 2.

Terebinthus se expandens. — D. Laur. Justin. in lib. *De casto connubio Verbi et Animæ*, cap. 2.

Terebinthus medicinalis. — Bernard. de Busto serm. 1, *de assimilât. B. M.*

TERMINUS fœderum Dei ad nos. — S. Andr. Cret. orat. 3, *de Assumpt. B. V.*

Terminus testamentorum a Deo conditorum. — S. Andr. Cret. orat. 3, *de Dormit. B. V.*

Terminus consiliorum Dei. — S. Germ. Constant. orat. 2 in *Præsent. B. V.*

Terminus exilii. — Petr. Bles. serm. 38.

Terminus miseriæ. — Adam de Pers. in serm. *de Assumpt. B. V.*

Terminus noctis peccatorum. — Absalon abbas serm. 1 *de Assumpt. B. V.*

Terminus regis. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. V.* lib. iv.

Terminus hæreditatis nostræ. Josue, i. — S. Albert. Magn. in *Biblia Mariæ*.

Terminus genealogiæ Domini. — A. Anton. in *Summa* part. iv, tit. xv, cap. 6, quod est *de Nativit. B. M.*

TERRA virginea nunquam maledicta, ex qua formatus est secundus Adam. — S. Andr. apost. in *Abdiam Babylonium* lib. iv *Historiarum*.

Terra, de qua Christus, qui vera est veritas, ortus est. David enim eam, quæ est ex Virgine, Christi generationem prophetans, dixit : « Veritas de terra orta est. » Psal. lxxxiv. — D. Iren. lib. iii, *Adversus hæreses*, cap. 5.

Terra virgo, per quam Deus antiquam plasmationem in se recapitulatus est. Quemadmodum enim protoplastus ille Adam de terra rudi, et de

alhue virgine (nondum enim pluerat Deus, et homo non erat operatus terram, habuit substantiam, et plasmatus est manu, id est, Verbo Dei, « omnia enim per ipsum facta sunt, Joan. i, » et sumpsit Dominus limum a terra, et plasmavit hominem : ita recapitulans in se Adam ipse Verbum existens ex Maria, quæ adhuc erat virgo, recte accepit generationem Adæ recapitulationis. — Idem, lib. iii, *Adversus hæreses*, cap. 31.

Terra nondum generationi resignata, de qua novissimus Adam, ut Apostolus dixit : « In spiritum vivificantem a Deo est prolatus. » — Tertullian. in lib. *De carne Christi*.

Terra rudis et illaborata, ex qua Verbum carnem, ut Aaron vestem talarem, assumpsit, ut jam habens quod offerret ipse Pontifex seipsum in victimam daret, et omnes suo sanguine a peccatis ablueret, et a mortuis excitaret. — D. Athanas. in lib. iii, *Contra Arian*.

Terra sanctissima ex qua Deus sanctissimam carnem sine pollutione induit. — Idem in quæst. variis, quæst. 20.

Terra, quæ nobis produxit lignum per quod nobis salus venit, nempe Christum. — S. Ambr. in *Psal. i*.

Terra intacta, et tamen pane cœli plena. — Gregor. Nyssen. in libro *De vita Moysis*.

Terra nostra, ex qua verus Legislator, cujus figuram Moyses gerebat, naturæ tabulas sibi confecit. Nec enim nuptiarum solemnitas carnem Dominicam produxit, sed ipsæ suæ carnis factus lapicida, digito Dei eam inscripsit. Spiritus enim sanctus pervenit in Virginem, et Excelsi eam virtus obumbravit. — Ibid.

Terra inviolata, quæ cœlestem fructum suscepit. — S. Joan. Chrysost. orat. 7, in *sanctiss. Deip*.

Terra non sata, quæ fructum germinavit salutarem. — Theodor. Ancyran. homil. 1, *de Nativit. Salvatoris lecta in concil. Ephesino*.

Terra Hevilath auriferax. — S. Proclus in orat. sexta, quæ est *de laud. B. V.*

Terra inculta et campestris, ex qua non satum granum germinavit, et mundus fame confectus latatur et gaudet. — Idem in orat. 4, quæ est in *diem Natalem Domini*.

Terra Israelitica, quæ vivificum dedit fructum suum. — Idem in orat. 6, quæ est *de laud. B. V.*

Terra non sata, quæ cœlestem protulit fructum. — Idem in orat. 4, quæ est in *Natalem Domini*.

Terra repromissionis, quia per prophetam multo ante promissa est; nam per Isaiam Dominus eam ante multorum annorum spatia repromisit, sic enim ait : « Ecce Virgo in utero concipiet, et pariet filium. » — D. Augustin. serm. 100, *de tempore*.

Terra Salvatoris germinatrix. — Idem in orat. *de quinque hæresibus*, cap. 5.

Terra, quæ fructum benedictum dedit. — B. Vigilius lib. iii, *Adversus Eutychium*.

Terra, quæ germine dedit Salvatorem.—Venant. Fortunat. *Elegia* in laudem S. M. V. et Matris Domini.

Terra annuntiationis, a qua fluit mel et lac. — S. Anrd. Cret. orat. 2, in *Annunt.*

Terra aromatum ferax. — Idem, orat. 3, de *Dormit.* B. V.

Terra Deo culta. — Idem, orat. 4, de *Dormit.*

Terra non sata, quæ ratione, supra quam dici potest, mirabili eum peperit, qui est sine fluxione a Patre. — Idem, orat. de *Nativit.* B. V.

Terra, quæ agricolæ manum nunquam passa est, ex qua vita nostra primitias massæ, Adæ ob suam evisceratam misericordiam assumens, nos sibi ipsi univit. — Idem in cant. de *Nativit.* B. V.

Terra, quæ sine semine fructum tulit nullo cultu insemnatum. — Idem, orat. de *Nativit.* B. V.

Terra, quæ spicam immortalitatis protulit. — Idem, can. in diem *Parasceves.*

Terra, quam inhabitavit terræ Auctor. — Idem in cant. de *Concept.* B. V.

Terra sancta, quam Joel aspexit. Joel III. — Ibid.

Terra sancta virginalis, ex qua novus ille Adam ineffabili a Deo fictione veteri recuperando, novus Adam factus est. — Idem, orat. 1, in *Annunt.* B. V.

Terra vere desiderabilis. Rex enim desideravit gloriam ejus pulchritudinis, et amavit divitias ejus virginitatis, et in ea habitavit, et inter nos fixit tabernacula, et per eam, Deo et Patri nos reconciliavit. — Idem, orat. 3, de *Dormit.* B. V.

Terra virginalis, ex qua secundus, et vetere antiquior processit Adam. — Ibid.

Terra virgo instauratoris Adæ. — Idem, orat. 4, de *Dormit.*

Terra Abrahamitica, quæ pluviam excipiens, cœlestem panem, id est Christum, ad esum, et salutem hominum protulit. — Anastas. Sinaita, lib. II, *Anagog. contemplat. in Hexaemeron.*

Terra, cujus fructus sublimis, nam quem Virgo genuit, non solum homo sanctus fuit, sed etiam potens Deus. — D. Gregor. Magn. in lib. I *Reg.* cap. 1.

Terra quæ dedit fructum suum, quia quem Virgo peperit, non concepit materiali opere, sed sancti Spiritus obumbratione. — Ibid.

Terra a Spiritu sancto irrigata. — B. Isidorus in *Commentar. super Genes.* cap. III.

Terra de qua veritas orta est. — D. Isidorus in *Nativit. Domini*, cap. 12.

Terra quæ dedit fructum suum. — D. Isidor. de *Nativit. Domini*, cap. 12.

Terra, quæ fide aperta, non corruptione genuit Salvatorem. — D. Isidor. de *Nativit. Domini*, cap. 12.

Terra, de qua veritas oritur, quæ veritas Christus eadem est, et quæ de cœlo prospexit justitia ejus. — D. Hildephons. in lib. *De virginit. S. M.* cap. 5.

Terra fide aperta, non corruptione germinans Salvatorem rorantibus cœlis, et nubibus pluentibus Justum, id est, prophetis pronuntiantibus ejus adventum. — Ibid.

Terra parturiens divinum. — Idem in lib. *De virginit. S. M.*, cap. 8.

Terra quæ dedit Filii fructum, dante nobis Domino benignitatem nostræ redemptionis. — Idem in lib. *De virginit. S. M.*, cap. 6.

Terra nomine fœta. — Anonymus in *Menais Græcorum*, die 25 Julii.

Terra sancta et desiderabilis, ex qua orta est veritas et justitia, in qua opereculo tecti pedes prohibentur progredi, id est, ratiocinatio, quæ dubitatione operitur, et incredulitate. — Georg. Nicomed. in orat. de *exitu sanctiss. Domine nostræ Dei Parentis*, quando fuit oblata in templo.

Terra desiderabilis, de qua scribitur, et pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. — S. Germ. Constan. serm. in *Nativit. B. V.*

Terra non culta. — Idem, orat. P. in *Præsentat. B. V.*

Terra sancta, de qua dixit Deus Moysi. Exod. III : « Moyses, solve calceamentum tuum, terra enim in qua stas terra sancta est. — Idem, serm. in *Nativit. B. V.*

Terra spiritualis Deo ob subministrativum suæ carnis ministerium. — Idem, orat. 4, in *Dormit. B. V.*

Terra vere desiderabilis, de qua figulus pulveris nostri limum desumens contractum a peccato vas renovavit. — Idem, serm. in *Nativit. B. V.*

Terra vere sancta, quæ sola sine semine, et absque ulla molitione divina fecunditate illustris est. — Idem, orat. in *Annunt. B. V.*

Terra Veritatem produciens, de qua dicitur Psal. LIV : « Veritas de terra orta est. » — Idem, serm. in *Nativit. B. V.*

Terra Dei gressu calcata. — S. Joan. Damascen. orat. 4, de *Nativit. B. V.*

Terra Dei receptrix, ex qua sempiternæ vitæ lignum emergens, Christus hic est cunctorum vitæ causa, Evæ inobedientiam, Adamique interitum dissolvit. — Idem, orat. 3, de *Assumpt. B. V.*

Terra divinæ spicæ. — Ibid.

Terra impolluta. — Idem in *Paracl. B. V.*

Terra, in qua a Spiritu is carne fundatus canitur, qui fundat terram super stabilitatem suam. — Idem in orat. 4, de *Nativit.*

Terra, in qua peccati nulla enata spina, secus vero, per cujus et germen illud penitus evulsum est. — Ibid.

Terra, in qua sacratissimus Moyses legis umbram habentis calceamentum solvere gratia comutaturus, visus est. Exod. III. — Ibid.

Terra non prioris more maledicta, ac cujus fructus spinis ac tribulis undequaque horrescant, sed super quam benedictio Domini, ac cujus be-

neditus fructus ventris, ut in sacris habetur oraculis. — Ibid.

Terra nullum admittens sementem, fructumque universis cœlimoniam præbentem produciens. — Ibid.

Terra ex qua Veritas orta est. — S. Jo. Damascan. Can. in *S. Deipar*.

Terra inarata et inculta quæ Cultorem omnium excoluit. — Ibid.

Terra pura ac virgo, ex qua ipse unigenitus Filius, cum Deus, et ejusdem cum Patre substantiæ esset, hominem sibi ipsi effinxit. — Idem, orat. 2, de *Assumpt.* sive *Dormit.* B. M. V.

Terra, quæ ex intemeratis ac incorruptis lumbis vitæ spicam edidit. — Idem, in orat. 4, de *Nativit.* B. M. V.

Terra, unde suum Veritas ortum accepit. — Idem, in *Mensis Græcorum*, die 27 Januarii.

Terra, de qua Veritas, id est Christus, orta est. — Paschasius Ratbertus lib. II, in *Matth. evang.*

Terra bona. — Cosmas Vestitor orat. in *SS. Joach. et Annam Dei Genitr. parentes.*

Terra ab aratoris manu immunis, quæ produxit universi nutritorem, fortificans pane vitali corda nostra debilitata, et fracta ex satietate gravissimorum peccatorum nostrorum. — S. Joseph hymnographus in *Mariali*.

Terra a coloni manu immunis. — Ibid.

Terra electa, per quam humani generis massa a terra in cœlum sublevata est. — Ibid.

Terra, ex terra infecunda nata, sed mira fecunditate prædita fecundissimum fructum gignens, agricolam scilicet bonorum, et spicam vitæ allatricem, qua nutrit omnes divina voluntate. — Ibid.

Terra fecundissima quæ mysticam spicam fructificavit, omnes spiritus nutrientem. — Ibid.

Terra inarata, quæ spicam nobis protulit universi nutritorem Dominum Jesum, ex quo nos comedentes, ad vitam revocamur. — Ibid.

Terra nescia cultoris, quæ agricolam peperit, omniumque Creatorem, silvescentem [passionibus animam nostram fructiferam reddens mediante divina scientia. — Ibid.

Terra nunquam aratro proscissa. — Ibid.

Terra, quæ sine agricolæ cultura spicam speciosam fructificavit, nutritorem scilicet omnium creaturarum. — Ibid.

Terra sancta deducens nos in terram mansuetorum. — Ibid.

Terra benedicta, quæ dedit fructum suum, Psal. LXVI, sed non vendidit, quia non haberemus pretium, dedit namque fructum in tempore suo, id est, in tempore gratiæ, nec solum semel dedit fructum, sed jugiter dat ipsum peccatoribus remedium. — Idiota de B. V. part. XIV, contempl. 22.

Terra, de qua dicitur Psal. XXIII : « Domini est terra, » scilicet illius propria, « et plenitudo ejus, » id est, virtutes et dona gratiarum, quia dicere

potest : « Gratia Dei, sum id quod sum. » — Ibid.

Terra, de qua est orta Veritas, scilicet humanæ carnis, quam sibi univit benedictus Filius ejus dante Deo benignitatem nostræ redemptionis. — Ibid.

Terra, de qua formatus est homo, scilicet novus Adam Jesus Christus Filius ejus benedictus. — Ibid.

Terra fluens melle virginitatis et lacte fecunditatis. — Ibid.

Terra, in qua omne ædificium fundatur, quia quidquid boni facere volumus, in ea fundare debemus per fidem incarnationis, cujus ministra fuit. — Ibid.

Terra, in qua qui seminat, centuplum accipiet, qui enim ibi seminat scilicet orationes et exempla salutaria, in præsentī vita multam retributionem recipiet, quia ipsa beata Virgo convertit quosdam de errore viæ suæ, quosdam pacificat benedicto Filio suo, quibusdam dat gratiam continendi, facit quosdam humiles, quosdam largos, quosdam misericordes, quosdam pacificos, quibusdam largitur vestimenta virtutum, et quosdam sapientes constituit, et ista est eorum centuplicatio, qui seminant in tali terra, qualis est B. Virgo. — Ibid.

Terra plena per mansuetudinem et justitiam, et montosa per summam excellentiam, et convallosa per duplicem humilitatem. — Ibid.

Terra promissionis Judæis promissa reddita Christianis. — Ibid.

Terra, quæ aperta est in Annuntiatione ; tunc enim aperuit aures ad audiendum verbum angeli, cor ad credendum et consentiendum, os ad consensum exprimendum et orandum, ut fieret, quod ei promittebatur. — Idem, de B. V. part. VIII, contempl. 7.

Terra, quam solus Deus inhabitavit, solus eam incoluit, et ipsius Filium fructificavit, ut de eadicitur Psalm. LXVI : « Terra dedit fructum suum, » bene enim dicitur suum, quia nec terra alia digna exstitit portare talem fructum, nec talis fructus terræ alii competeat ; ideo dicitur fructum suum, id est sibi congruum, quia soli Virgini congruebat parere Deum, et soli Deo Matrem habere Virginem, et sicut terra maledicta in opere Adam fructus dedit maledictionis, sic e converso Maria, terrâ benedicta dedit fructum benedictionis. — Ibid.

Terra, quia sicut fere quidquid vivit, vivit de terra, sic quidquid vivit per gratiam, vivit per Virginem Mariam quæ genuit vitam. — Ibid.

Terra intacta permanens, et divinis referta alimentis inventa, et manna incultum proferens, panem arationis et sationis expertem. — Joannes Geometra serm. in *Annuntiat. sanctissimæ Dei Genitricis.*

Terra benedicta in opere redemptionis, quæ remissionem peccatorum ; fructumque vitæ parturit universis, et filiis Adæ præjudicium originalis dis-

solvit maledicti. — Guericus abbas serm. 2 de Annuntiat. B. M. V.

Terra Domini benedicta. — Ibid.

Terra inculta, et optimo fructu referta. — Ibid.

Terra non viro, sed Domino aperta. — Ibid.

Terra nostra dans fructum benedictum. — Ibid.

Terra omnino intacta nec fossa, nec seminata, de solo cœli rore Salvatorem germinans, et mortalibus panem angelorum alimoniam vitæ æternæ ministrans. — Ibid.

Terra cœlestis ferax lactis et mellis, ex qua veritas orta tollit errorum dogma. — D. Petr. Dam. in Carminib. de Assumpt. B. M. V.

Terra cœlestis, quæ dedit fructum suum. — Idem, orat. ad Deum Filium.

Terra viventium, ad quam debemus intentis semper amoris gressibus festinare. — Idem, lib. vii Epistolarum, epistola 19.

Terra benedicta, in qua cantatur canticum, quod in terra aliena cantari non est licitum. — D. Anselm. in Psalterio B. V. M. part. iii.

Terra benedicta sanctificans mysteria, cujus sacra fecunditas Dei Patris est veritas. — Idem, in Psalterio B. V. M. parte secunda.

Terra, quæ dedit fructum Deo. — Ibid.

Terra virginea, in cujus medio Deus salutis est mysteria operatus in Filio. — Ibid.

Terra incorrupta, cui benedixit Dominus. — D. Bruno Carthusian. ad Psalm. ci.

Terra, de qua dicitur Psal. LXXXIV : « Benedixisti, Domine, terram tuam, » ex qua benedictione, id est, a Deo ingenta fructuositate, captivitas Jacob accersitur. — Guibertus abbas in lib. De laud. B. Mariæ cap. 8.

Terra juxta librum Sapientiæ, cap. xix, posita in immensæ castitatis arido, quæ tunc fuit aperta, Isa. xli, cum benedicta Virgo verbis angelicis felicissimi animi sinus obedienter pandit. — Ibid.

Terra sanctissima, quæ dedit fructum suum. — Goffridus abbas, serm. 4 in Nativit. Domini.

Terra benedicta, in gratia secundi hominis et beata in gloria Dei Patris. — Hugo de S. Victore lib. ii Erudition. theologic. ex Miscellan. 2, tit. 1.

Terra, cujus fructus sublimis. — Idem, lib. iv, De proprietatibus et epithetis rerum, cap. 2.

Terra, de qua altare carnis Christi factum est : altare facietis mihi de terra. Exod. xx. — Idem lib. iii Allegoriar. in Exod. cap. 2.

Terra, de qua dicitur : cecidit semen in terram bonam. — Idem lib. iv De proprietatibus et epithetis rerum, cap. 2.

Terra, de qua eductus est verus panis. — Ibid.

Terra, de qua formatus est verus Adam. — Ibid.

Terra, de qua orta est veritas. — Idem lib. ii, Erudition. theologic. ex Miscellan. 2, tit. 1.

Terra fluens lacte et melle. — Idem, lib. iv. De proprietatibus et epithetis rerum, cap. 2.

Terra nostra dans fructum suum, Christum Fi-

lium suum proferendo. — Idem, lib. ii, Erudition. theologic. ex Miscellan. 2, tit. 1.

Terra, quæ dedit fructum suum. — Idem, lib. iv, De proprietatibus et epithetis rerum, cap. 2.

Terra quæ germinavit Salvatorem. — Ibid.

Terra, quam Dominus benedixit. — Ibid.

Terra virgo, de qua divina operatione, Verbum creditur incarnatum. — Idem, lib. i Allegoriarum in Genes. cap. 7.

Terra animata et sensibilis, de qua formatus est secundus homo. — Rupert. abbas lib. ii De vict. verbi Dei, cap. 26.

Terra animata, sensibilis, rationalis, et quod optimum est, fidelis, et propter fidem Spiritus sancti, et seminis Dei perceptibilis. — Idem, lib. i, De operibus Spiritus sancti, cap. 11.

Terra benedicta, ex qua fons ille ascendit, qui apud Deum erat, et vera lux est, sicut scriptum est, « Quoniam apud te est fons vitæ et in lumine tuo videbimus lumen, » ad irrigandam superficiem terræ, ad instruendam sive excolendam Ecclesiam per universum orbem terræ. — Idem, lib. iv Commentar. in Cantic. canticor.

Terra Domini a Domino benedicta. — Idem, lib. i De operibus Spiritus sancti, cap. 11.

Terra non morientium, sive mortuorum morte peccati, qua omnes in Adam mortui sunt ; sed terra viventium, de qua Christus sine manibus abscissus est. — Idem, lib. ii, Commentar. in Isaiam cap. xix.

Terra nostra, terra virginea, de qua promittentem audivimus Spiritum sanctum, « Dominus dabit benignitatem, et terra nostra dabit fructum suum. » — Id., lib. ii, Commentar. in Levit. cap. xxxvii.

Terra virginea per sanctum vivificata Spiritum. — Idem, lib. ii, Comment. in Isaiam, cap. xix.

Terra benedicta, omnium gentium proferens benedictionem. — D. Bernard. in tract. De Passione Domini, cap. 1.

Terra, cujus fructus sublimis. — Idem, serm. 2, in Purificat. B. M. V.

Terra, de qua scriptum est : « Aperiat terra et germinet Salvatorem ; » aperta quippe fuit per fidem, credens et obediens angelo, germinavitque vitem salutarem Salvatorem nostrum, æternæ vitæ præmia largientem. — Idem, in tract. De Passione Domini, cap. 1.

Terra, de qua scriptum est : « Terram non operabatur quisquam, sed irrigabatur a fonte ascendente de paradiso ; » Terra quippe hæc non accepit operationem humanam, ut conciperetur in ea Filius Dei, sed aqua Spiritus sancti irrigata fuit. — Ibid.

Terra, in qua per conceptionem plantata est supercœlestis vitis, Filius Patris. — Ibid.

Terra promissionis lacte et melle manans. — Idem, serm. 3, super Salve Regina.

Terra vere beata, imo beatissima. — Idem in tract. De passione Domini, cap. 6.

Terra vere benedicta, quæ Deo dante benignitatem, benedictum fructum protulit. — Idem, in tract. *De Passione Domini*, cap. 1.

Terra, cui benedixit Dominus, de qua Psalmista ait: « Deus enim noster ante sæcula operatus est salutem in medio terræ. » — Petr. Com. in serm. *de Conceptione B. M. V.*

Terra, de qua fructus ille sublimis erupit, qui cibatur angelos in cælo, et dat vitam mundo. — Ibid.

Terra incorrupta, in primo homine formata, et sanctificata in Noe, ad posteritatem servata, denique ab Anna cœlesti beneficio suscepta. — Id., in serm. *de laud. sanctiss. V.*

Terra ab omni vitiorum exactione et inquietudine liberrima. — Richard. a S. Vict. lib. II, *De Emmanuele*, cap. 28.

Terra beata, quæ fructum germinavit quando Salvatore genuit. — Idem, Annotat. in *Psalm. LXXI.*

Terra, de qua bella omnia finitenus auferuntur. — Idem, lib. II, *De Emmanuele*, cap. 29.

Terra, de qua lux radiavit. — Idem, Exposit. in *Cantic. canticor.* cap. 59.

Terra, de qua omnis pugna tollitur. — Idem, lib. II, *De Emmanuele*, cap. 29.

Terra, in qua inventus est lapis ille, sine manibus excisus, qui crevit in montem magnum et implevit universam superficiem terræ. — Idem, Annotat. in *Psalm. LXXI.*

Terra, in qua pax alma reparatur. — Id., lib. II, *De Emmanuele*. cap. 29.

Terra, in qua secundum Moysis sententiam nascitur aurum optimum, et invenitur bdellium, et lapis onychinus. — Idem Annotat. in *Psalm. LXXI.*

Terra, de qua Dominus panem eduxit, cum Filium suum de sacra Virgine natum prædicari fecit, ut sic vinum lætificet cor hominis, id est, evangelica prædicatio de mœrore peccati ad spem veniæ nos reformet, et exhilararet faciem in oleo, id est, quem promisit ab antiquis per Spiritum sanctum, impleat et confirmet, et panis cor hominis confirmet, id est, corpus Christi digne sumptum ad tolerantiam passionum corda nostra corroboret. — Serlo abb. serm. 1, *de Assumpt. B. V.*

Terra sancta. — Petrus abb. Cellensis in lib. *De panibus*, cap. 21.

Terra orientalis, de qua Christus oriri dignatus est. — Philipp. abbas tom. I, *Moralitatum* in *Cantic. canticor.*

Terra benedicta, sanctificata ab utero, imprægnata a Spiritu sancto, omni maledictione carens, salvo pudore concipiens, sine dolore pariens, sine timore moriens, sine peccato vivens. — Helinandus Cisterc. serm. 1 *de Nativit. Dom.*

Terra exorabilis, id est, orari digna et exorari facilis. — Ibid.

Terra fertilis, eximios ac multiplices afferens fructus. — Ibid.

Terra in qua beati viventes, qui plantati sunt, fa-

mem et inopiam deinceps non passuri, beatiores autem, qui de hac terra fecundati sunt, et in ejus possessionem jam missi nullas deinceps calumnias vel hominum vel dæmonum audituri. — Ibid.

Terra promissionis lacte et melle manans, id est, promissum nobis Salvatorem generans humanitate lacteum, et vita cœlestem, innocentia candidum, indulgentia dulcem, misericordia copiosum, justitia insignem, humilitate parvulum, potestate sublimem, parvum in præsepio infantulum et amabilem, nimis magnum in cœlis, et laudabilem nimis. — Ibid.

Terra quæ venientem super se bibens imbrem Spiritus sancti pluviam voluntariam, quam segregavit Deus hæreditati suæ, omni benedictione spiritali repleta est in cœlestibus in Christo, et irrigata tanquam paradisus Dei, de quo produxit nobis Deus omne lignum pulchrum visu, et ad vescendum suave. — Ibid.

Terra viventium, id est pœnitentium; sicut enim peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem, sic pœnitentia, cum consummata fuerit, vitam restituit; nam in quacunque die peccator ingemuerit, salvus erit. Et sicut anima quæ peccaverit, ipsa morietur, sic cum aversus fuerit impius ab impietate sua, quam operatus est, et fecerit judicium et justitiam, vita vivet, et non morietur. Nolo, inquit, mortem peccatoris, sed ut convertatur, et vivat. — Ibid.

Terra bona, munda et benedicta, in qua Dei Filius per conceptionem mirabilem atque ineffabilem seminatus est, non opere virili, sed Spiritus sancti. — Cæsarius Cisterc. hom. in *festo sanctorum Thomæ et Vincentii.*

Terra per fecunditatem. — Idem, hom. 1, in *Domin. p. Advent.*

Terra, quæ herbam viventem produxit, quando Christum in carne produxit. — Idem, hom. in *festo sanctorum Thomæ et Vincentii.*

Terra bona, in quam cecidit semen non carnale, sed spirituale, non culpæ, sed gratiæ, non viri, sed Verbi Dei, non corruptionis, sed credulitatis. Absalon abbas, serm. 3 in *Purificat. B. V.*

Terra, de qua fons ascendit, quando splendor gloriæ et fons vitæ Dei Filius de ipsa nasci voluit. — Idem, serm. 5 *De Adventu Domini.*

Terra nunquam maledicta. — S. Dominicus in tract. *De corpore Christi.*

Terra a Deo fundata super stabilitatem suam, scilicet supra fidem, vel humilitatem. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. M. V.*, lib. VIII.

Terra alicubi plana per mansuetudinem vel justitiam, alicubi montuosa per summam excellentiam, alicubi convalliosa per duplicem humilitatem. — Ibid.

Terra appensa super nihilum per humilitatem Job. XXVI: vera enim humilitas, quæ soli Deo ininitur, infra se non videt nisi nihilum, id est, defectus proprios et mundi vanitatem; unde dicitur Thren. III: « Ego vir videns paupertatem meam. »

id est, ideo virilis, quia cognoscens meos defectus sicut terra, quæ ideo firma, quia super nihilum appensa, Jeremiæ iv, aspexit terram, et ecce vacua erat, et nihil. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. M. V.* lib. viii.

Terra Dei benedicta, de qua Psalm. lxxxiv: «Benedixisti, Domine, terram tuam.» Dicitur enim terra Dei, quia tota fuit Dei, eo quia eam solus Deus inhabitavit, solum eam excoluit, et ipsum solum ipsa fructificavit. — Ibid.

Terra, de qua dictum est Gen. ii, quod homo non erat, qui operaretur terram, nullus enim homo operatus est in terra Virginis, de qua formatus est Christus, qui factus ex semine David secundum carnem, id est, tanquam de limo terræ secundum hominem. — Ibid.

Terra, de qua formatus est homo. Gen. ii, scilicet novus Adam. — Ibid.

Terra de qua orta est veritas, scilicet humanæ carnis, quam sibi Christus univit dante Deo benignitatem nostræ redemptionis. — Ibid.

Terra deserta, invia et inaquosa, in qua Dominus in sancto apparuit, ut videret, id est, videri faceret, et cognosci virtutem et gloriam Virginis gloriosæ. — Ibid.

Terra desiderabilis, unde de servis Mariæ dicitur Psal. cv, pro nihilo, id est, pro brevi et minimo servitio habuerunt terram desiderabilem, id est Mariam. — Ibid.

Terra ex qua nascitur aurum optimum, id est, caro Christi, quæ de ea nata est, et formata, et ibi invenitur bdellium, et lapis onychinus, id est, anima Christi, et deitas; bdellium enim secundum Plinium est arbor aromatica et valde odorifera, et signat animam Christi, quæ totum mundum universis virtutum et exemplorum odoribus respersit, lapis vero onychinus, qui pretiosus est valde, colore, candore, et humani unguis similitudinem exprimens, signat deitatem Christi, quæ cum sit candor lucis æternæ, et speculum sine macula, splendor gloriæ, et figura Patris, nihilominus tamen ad humani unguis similitudinem humanæ carni, in incarnatione supersedit, et ei personaliter inhæsit. — Ibid.

Terra fluens melle virginitalis, et lacte secunditatis, de qua legitur Num. xiii et xiv, et de qua dicit locus de Judæis Ezechiel xx: «Dedi eis terram fluentem lacte et melle.» — Ibid.

Terra frumenti, Deuter. viii, quia nobis peperit Christum, qui se dicit granum frumenti. Joan. xii. — Ibid.

Terra Geraræ, Gen. xxvi, in qua seminavit Isaac et invenit illo anno centuplum, in qua qui semina-verint, expendent ad honorem ejus sua temporalia, invenient etiam ipso anno, id est, in præsentī vita multam retributionem, quæ notatur per centuplum. Convertit enim quosdam ab errore viæ suæ, quosdam pacificat Filio, quibusdam dat gratiam continendi, quosdam humiles, quosdam

largos, quosdam misericordes, quosdam facit pacificos, quibusdam largitur vestimenta virtutum, quosdam prophetas, id est sapientes, constituit, sicut dicitur Sapientiæ, et hujusmodi quæ sunt centuplum eorum, quæ seminant in hac terra. — Ibid.

Terra Hevilath, in qua, et ex qua, et per quam Deum et hominem habuimus. — Ibid.

Terra Hevilath, in qua natum est aurum optimum, nempe Christus. Gen. ii. — Ibid.

Terra Hevilath, quod interpretatur *dolens*, vel *parturiens*; hæc enim conveniunt beatæ Virgini, habito respectu ad Filii passionem, quando doluit super pacto suo. — Ibid.

Terra inebriata a Deo Psal. lxxv, pigmentis omnium gratiarum, raspato humilitatis, vino albo virginitalis, vino rubeo charitatis, vino plano mansuetudinis, vel paupertatis, proferrato constantiæ, et fortitudinis musto forti, et calido divinæ dilectionis, caryophyllato lætitiæ, spiritualis clareto sapidissimo æternæ beatitudinis. — Ibid.

Terra infima per summam et profundam humilitatem, calcabilis per obedientiam, et sitibunda per gratiæ desiderium. — Ibid.

Terra nostra, id est nobis data, cujus fructa redempti sumus ab obligatione gehennæ, et abundanter vivere possumus in æternum. — Idem, *de laud. Virg.*, lib. ii.

Terra nostra, quæ dedit fructum suum, Psalm. lxxxiv; fuit enim Maria terra nostra, quia ex dono Dei facta est nostra, deditque fructum suum, id est, sibi congruum, quia soli Virgini congruebat parere Filium Dei, et soli Deo Matrem habere Virginem; vel dedit fructum suum, quia scilicet totum suum, non communem sibi et viro, quia formatum de sola carne Virginis opere Spiritus sancti. — Idem, *de laud. B. V.*, lib. viii.

Terra Ordei Deuter. viii, quod est frigidiæ naturæ, et inde sit potus febricitantibus ad caloris refrigerium; Maria enim infirmantibus per peccatum attulit medicinam. Eccli. xxxviii. — Ibid.

Terra promissionis, promissa Judæis, credita Christianis, cujus fructus, ficus, uva et malogranatum; per ficum dulcedo Mariæ; per uvam dilectio ejus lætificans ineffabiliter cor sibi devotum; vel virtus orationum ejus, quæ Christum inebriant, et faciunt oblivisci peccatorum nostrorum; per malogranatum diversitas gratiarum, quibus facit nos socialiter et charitative conversari. — Ibid.

Terra, quæ cadentes suscipit, et ipsos adjuvat ad surgendum; de Maria enim dicitur Apocal. xiii, Et adjuvit terra, id est Maria, mulierem, id est animam fidelem; ideo sicoranda est jugiter: *Succurre cadenti, surgere qui curat, populo*; alioquin nisi velimus surgere, non potest ipsa succurrere; manibus autem, id est, bonis operibus factis ad honorem ejus, et pedibus, id est devotis affectibus, debemus nos prendere huic terræ, et humiliari ad eam, sicut qui de se prendit terræ, incli-

natur versus terram, ut sic resurgere valeamus post casum peccati. — Ibid.

Terra, quæ nobis interponitur, et abyssu, quæ subtracta sicut Core, Dathan et Abiron, Num. xvi, statim descendimus in infernum viventes; subtracto enim nobis adiutorio Mariæ, statim labimur in peccatum, et inde in infernum. — Ibid.

Terra, quam debemus inhabitare per dilectionem veram, et iuge servitium. Unde Mariæ dicitur, Psalm. lxxxvi, « sicut lætantium omnium habitatio est in te, » et hoc, ut pascamur in deliciis ejus, Psalm. xxxvi, « Inhabita terram, et pascueris in divitiis ejus vel deliciis. » — Ibid.

Terra, quam Deus in propria persona visitavit, Psalm. lxi, quando dictum est Mariæ: « Dominus tecum. » — Ibid.

Terra, quia diversis floribus, id est, virtutibus picturata et ornata, quia diversis herbarum medicinalium generibus vestitur; nam ipsius humilitas exemplo medicinat superbiam, paupertas et largitas cupiditatem et avaritiam, virginitas luxuriam, benignitas odium et iram, sic de aliis. — Ibid.

Terra, quia sicut de terra flores oriuntur, et herbarum aromaticarum, species et radices ex quibus conficiuntur medicinae, Eccli. xxxviii: Altissimus creavit de terra medicinam, ita de Maria nata sunt membra Salvatoris, quibus contritis in cruce sanatum est genus humanum. — Ibid.

Terra, quia sicut de terra tollitur aurum et argentum, quo redimuntur captivi, Maria peperit illum, qui est redemptio animarum nostrarum. — Ibid.

Terra, quia sicut de terra tractabili formantur quædam vasa ad diversos usus necessaria, ita de substantia carnis Mariæ formatum est vas corporis Dominici, in quo vase nobis a Patre transmissum est illud electuarium, quo sanatum est genus humanum. — Ibid.

Terra, quia sicut omne ædificium in terra fundatur, sic quicquid boni facere volumus, in Maria fundare debemus per fidem incarnationis, cujus fuit ministra, et eorum quæ ad ipsam pertinent. — Ibid.

Terra, quia sicut terra inter cætera elementa, sola est immobilis et solida et nullum ædificium firmum est, nisi a terra habeat firmitatem, sic Maria nunquam mota est per consensum peccati, imo in ejus constantia nos habiles firmitatem accipimus per exempla ejus, et orationes, sine cujus auxilio impossibile est esse firmum. — Ibid.

Terra rivorum, aquarum et fontium, in cujus campis et montibus erumpunt fluviorum abyssi, Deuter. viii; per rivos enim, aquas, fontes et fluvios omnia figurantur bona et charismata gratiæ et virtutis, quæ per Mariam habuit mundus. — Ibid.

Terra sitiens, de qua Isaia lvi: « Ascendet sicut virgultum coram eo, et sicut radix de terra

sitiendi. » Terra enim sitiens dicitur terra arida, et non compluta, quæ licet exterius humorem non recipiat, unde concipiat et aliquam radicem pariat, quæ postmodum in arborem vel herbam prodeat, tamen quandoque a Deo operante, in se ipsa et non aliunde radicem aliquam concipit, quæ prosilit in herbam, vel arborem; sic beata Virgo non accipiens humorem ab extrinseco, unde intus conciperet, operante in se divina gratia, concepit Filium ex se ipsa. — Ibid.

Terra benedicta, de qua formatus est secundus Adam. — D. Anton. de Padua serm. in Dom. 10, secunda Quadrag. post Trinit.

Terra benedicta, de qua natus est fons pietatis et misericordiæ. — Idem, serm. in Domin. 2 Quadrag.

Terra virgo de qua humanitatis Christi laguncula assumpta est. — Idem, serm. in Dom. 4 Adventus.

Terra, de qua orta est Veritas. — Hildebert. in poem. de Nativit. Dom.

Terra, cujus flores sunt decor, et odor gratiarum, virtutum et operum. — Jo. Hailg. in cap. ii Cantic. canticorum.

Terra, quæ illum fructum sublimem produxit, de quo dixit Isaia, « et fructus terræ sublimis. » — Ibid.

Terra benedicta, quæ non tantum fructum dedit, sed quotidie peccatoribus remedium præstat. — Hugo Carenensis in Psalm. lxxxiv.

Terra, in qua ædificia bonorum operum nostrorum fundare debemus. — Idem in Psal. lxxvi.

Terra lacte et melle manans, de qua fluxit, id est, natus est Christus, in quo est mel divinitatis et lac humanitatis. — Idem in Psal. lxxvi.

Terra nostra, quæ dedit fructum suum. — Idem in Psal. xxiii.

Terra, quæ dedit fructum suum, id est, Filium suum, et totum secum, quia non ex commistione seminis natum, sed tantum ex carne Virginis formatum opere Spiritus sancti. — Idem in Psal. lxxvi.

Terra per similitudinem; sicut enim vetus Adam de terra incorrupta, nullumque passa contagium, formatus est, sic terris terra Virgo novum Adam procreavit. — D. Amedeus homil. 5, de laud. S. V.

Terra a Domino benedicta, quia sicut in terra fit concursus, et multiplicatio omnium radorum cælestium, sic in ipsa omnia dona juncta sunt gratiarum. — D. Bonavent. in serm. 1 de B. V. M.

Terra a gloria Domini illuminata. Apoc. xviii. — Idem in Speculo B. V. cap. 5.

Terra benedicta propter benedictum fructum ventris sui. — Idem, in Speculo B. V., cap. 12.

Terra bona. — Idem in Psalterio minori B. V., quinquagena tertia.

Terra, cujus latitudinem solus Deus dimensus est. — Idem, in Speculo B. V., cap. 5.

Terra florida, quæ in floridæ vitæ honestate floruit omnium virtutum venustate. — Idem in *Speculo B. V.*, cap. 10.

Terra fructuosa. — Idem in *Psalterio minori B. V.*, quinquagena secunda.

Terra plenissima, cujus fructus et possessiones sunt opera, mores, exempla et diversa merita sanctissimæ vitæ ipsius. — Idem in *Speculo B. V.*, cap. 7.

Terra plenissima, de qua habemus spiritualis vitæ necessaria. — Ibid.

Terra, quæ fructum illum nobis protulit, de quo Propheta: « Terra dedit fructum suum. » — Idem in *Speculo B. V.*, cap. 5.

Terra valde fructifera, ferens fructum panis, vini, olei et mellis, Dominum nostrum Jesum Christum; ipse nobis namque est fructus panis confortantis contra defectum. Ipse nobis est fructus vini ad perfectum. Ipse quoque nobis est fructus olei illuminantis intellectum. Ipse insuper nobis est fructus mellis dulcorantis affectum. — Idem in *Speculo B. V.*, cap. 16 et ult.

Terra virgo. — Ibid.

Terra benedicta, de qua Altissimus, id est Deus Pater, medicinam fidelium, id est, Jesum Christum secundum corpus creavit, et animam secundum Deitatem, quippe semper existit increatus, et vere prudens qui fuerit, non abhorrebit hanc medicinam. — Albert. Magn. serm. 2 in *Assumpt. B. M.*

Terra benedicta, in qua Sator æternus seminavit semen, id est, Filium suum in Annuntiat. Luc. viii. — Idem serm. in *Dom. Sexag.*

Terra cui benedixit Dominus, et quæ juxta Apostolum ad Hebr. vi, « Accepit benedictionem a Domino. » — Idem in *Postillis* super cap. xi Luc.

Terra, cujus aurum optimum. — Idem super *Missus est*, cap. 197.

Terra, cujus fructus sublimis Isa. iv. — Idem serm. in *Dom. Sexag.*

Terra, de qua Altissimus creavit medicinam. — Idem super *Missus est*, cap. 197.

Terra divinum ferens fructum. — Idem in *Postillis* super cap. x Luc.

Terra faciens salutem. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Genesis.

Terra germinans Salvatorem. — Idem in *Biblia Mariæ* super prophet. *Isaiam*.

Terra fructificans. Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Genes.

Terra Domini et plenitudo ejus. Psal. xxiii. — Idem in *Postillis* super cap. xi Luc.

Terra gratia plena, quæ aperta per devotionem, et consensum fidei ad verba angeli germinavit Salvatore totius mundi. — Idem. serm. 1 in *Domin. 4 post Epiphan.*

Terra in qua agricola Spiritus sanctus expectat fructum pretiosum, patienter ferens, donec accipiat temporaneum et serotinum Isa. v, tempora-

neum in conceptu, serotinum in crucis redemptione. — Idem, in *Postillis* super cap. xi Luc.

Terra, in quam cecidit granum frumenti, id est, Deus. — Idem, serm. in *Purificat. B. M.*

Terra, in qua vitis illa plantata est, quæ dicit: « Ego sum vitis vera. » — Idem in *Postillis* super cap. i Lucæ.

Terra, lacte et melle manans, habens in ubere suæ pietatis, unde nutriat Christum in gremio, et in cordibus fidelium mellito lacte cordis sui; a quo ubera sua dependent. — Idem in *Postillis* super cap. xi Lucæ.

Terra nostra de qua Isa. xiv, « Aperiatür terra, » quæ aliter aperta non est, nisi quia omnia interiora ejus occurrentia in consensum verbi angelici, peregrinum in terra, Dominum in gaudio susceperunt. — Idem in *Postillis* super cap. x Lucæ.

Terra optima, non germinans spinas et tribulos, ad colendum facillima, fertilissima, quia propter Deum et hominem. Deut. viii. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Deuter.

Terra optima, quam dedit nobis Deus, ut aliamur et ditemur et laudemur. — Ibid.

Terra, quæ ad germinandum Salvatorem Spiritu sancto viroretur, Isa. xlv: « Rorate, coeli, desuper, et nubes pluant Justum, aperiatür terra, et germinet Salvatorem. » — Idem in *Postillis* super cap. xi Lucæ.

Terra, quæ dedit fructum suum Psal. lxxxiv, fructum scilicet, quo homines et angeli perfruuntur. — Ibid.

Terra sacerdotalis scilicet Patris, et Filii, et Spiritus sancti, quæ semper libera fuit, et est a conditione actualis peccati, tam venialis quam mortalis. Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Genesis.

Terra secundum figuram. — Idem super *Missus est*, cap. 182.

Terra alta per cœlestium contemplationem, temperata per discretionem, plena per humilem conversationem. — Jacob. de Vorag. serm. 1 de *Annunt. B. V.*

Terra apta ad generandum. — Idem in *Mariæ*, serm. 4 T.

Terra bona. — Ibid.

Terra bono semine seminata. — Ibid.

Terra dulcis et suavis. — Ibid.

Terra fecunda. — Ibid.

Terra fructifera. — Idem serm. 2, pro Sab. 3 hebdom. 40, qui est de *Virg. excellentia atque constantia*.

Terra, in qua Christus scripsit, quando eam omnibus donis et virtutibus dotavit et adornavit. Joan. ii. — Ibid.

Terra, in qua tota Trinitas scripsit, Pater in ea scripsit suam potentiam, Filius suam sapientiam, Spiritus sanctus suam bonitatem et misericordiam. — Ibid.

Terra in superficie, id est, exterius, quondam

despecta, sed interius continens cœlestem thesaurum, scilicet Dei Filium. — Idem in *Mariali*, serm. 3 T.

Terra integra et illibata. — Idem in *Mariali*, serm. 5 O.

Terra interius venustata plantis, id est, ornata venustate morum, interius ditata innumeris thesauris, id est, virtutibus; in intimo plena tormentis (ibi enim infernus esse perhibetur), id est, in corde vulnerata doloribus tormentorum, juxta illud: «Tuam ipsius animam pertransibit gladius,» Luc. II. — Idem serm. 2 de *Annunt. B. V.*

Terra multipliciter attrita in Filii passione. — Idem in *Mariali*, serm. 3 T.

Terra ob constantiam et firmitatem in fide. — Idem serm. 2 pro Sab. 5 Hebdom. Quadr., qui est de *Virg. excellentia atque constantia*.

Terra omnibus gratiis a Deo visitata, amore Dei inebriata, et cunctis virtutibus locupletata. — Idem in *Mariali*, serm. 3 T.

Terra omnium elementorum, id est, sanctorum, infima per humilitatem, sed præ omnibus ornata propter virtutum varietatem. — Ibid.

Terra, quæ herbam virentem germinavit, quia Dei amore suppleta fuit. — Idem in *Mariali*, serm. 6 O.

Terra, quæ rore Spiritus sancti madefacta genuit lilium paradisi. — Idem in *Mariali*, serm. 3 R.

Terra sicca ab humore cupiditatis, frigida ab omni concupiscentia carnalitatis, et divinarum influentiarum maxime susceptiva. — Idem.

Terra, cui benedixit Dominus. — Ægidius Columna ex *Exposit. in Salut. angel.*

Terra germinans Salvatorem. — Ibid.

Terra in æternum stans, quia fidem immobiliter retinuit usque ad finem vitæ. — Ibid.

Terra, de qua legitur Psal. XLVIII: «Veritas de terra orta est.» — Alan. de *Insul. serm. de Adv. Dom.*

Terra inarabilis. — Ibid.

Terra melle manans et lacte. — Ibid.

Terra promissionis. — Ibid.

Terra, quæ non, ut nostra infirmitas, rastris et ligonibus concupiscentiarum vexata, fructum fecit; non fluctibus luxuriæ perfusa germinavit, sed solo Spiritus sancti rore Filium edidit; semen vero fuit Virginis caro, opere Spiritus sancti a reliqua carne separata, et in corpus Christi formata, si tamen semen censi debeat, quod non per luxuriæ pruritum, sed per Spiritus sancti refrigerium est separatum. — Ibid.

Terra subcœlestis, juxta quam viandum. — Ibid.

Terra tripliciter clausa, et tripliciter aperta; clausa sigillo castitatis, circumspectione mentis, castigatione carnis; tripliciter autem aperta, charitatis dilatatione, carnis separatione, quæ facta sola est Spiritus sancti operatione, et quasi fide, quando iis credidit, quæ angelus ei prædixit: sic aperta separatione carnis, ut non amiserit sigillum virginitatis; sic aperta dilatatione charitatis, ut

non perdidit circumspectionem mentis; sic aperta fide, ut non amiserit castigationem carnis, atque sic germinavit Salvatorem. — Ibid.

Terra bona, quæ vitæ spicam protulit, de qua Deus per figuram Moysi in lege dixit: «Introducā vos in terram bonam, in terram fluentem lac et mel.» — Matthæus Cantacuzenus in cap. IV *Cantic. canticor.*

Terra desiderabilis et sancta. — Jacob. monach. orat. de *Nativ. B. V.*

Terra desiderabilis ac sancta, per quam a spinarum maledictione liberata est, et protulit fructus benedictionis. — Jacobus monach. in *Mariali*, orat. 2.

Terra sancta ac desiderabilis, ex qua veritas et justitia exortæ sunt, in qua pedes involueris coniecti, cogitationes, inquam, dubietate aque infidelitate coepte progredi prohibentur. — Idem in *Mariali*, orat. 3.

Terra, de qua dicitur Gen. XLIX: «Issachar.» (id est, Dei Filius) vidit requiem quod esset bona, scilicet qua requievit inter terminos, scilicet major homine, et minor Patre, in tabernaculo Virginis, et terram, id est, ipsam beatam Virginem, quod esset optima et vere optima, quia in corde bono et optimo verbum Dei suscepit et concepit, et fructum attulit, et trigesimum, et sexagesimum, et centesimum. Habuit enim fructum fecunditatis conjugalis, pietatis vidualis et puritatis virginalis, et ideo ipsa sola est benedicta non modo inter omnes mulieres, sed etiam super omnes mulieres. — Ernest. Prag. in *Mariali*, cap. 63.

Terra lacte et melle manans. — Idem in *Mariali*, cap. 35.

Terra, non laboris, sed amoris, quæ nullo suscepto semine non reddidit, sed dedit nobis fructum suum, Psal. LXXXIV. — Idem in *Mariali*, cap. 63.

Terra optima, pro cuius habendæ aviditate ipse Dei Filius factus est vir mercede, et tributis serviens, et supposuit humerum suum ad portandum peccata nostra, in corpore suo, super lignum. — Ibid.

Terra orientalis Evilath, ubi nascitur aurum. — Idem in *Mariali*, cap. 40.

Terra promissionis. — Idem in *Mariali*, cap. 35.

Terra gloriosa. — D. Birgitta in serm. angel. de *Excellentia V.* cap. 15.

Terra fructifera, in qua seminatum fuit Verbum unigenitum Dei. — D. Catharina Sen. in 11^a suarum orat. quam Romæ habuit in die Annuntiat. B. M. V. anno 1379.

Terra per operis virorem. — Barth. de Pisis lib. II, *De Laud. B. M. V.*, fructu 2.

Terra a qua veritas orta est, et propter quam de cœlo prospexit justitia. — Isidor. Thessalonic. in orat. de *Annunt. B. M. V.*

Terra pullulans. — D. Laur. Justin. in lib. *De casto connubio Verbi et Animæ*, cap. 9.

Terra in quam cecidit granum frumenti, Verbum

scilicet Dei Patris, per incarnationem. — D. Bernard. Senens. tom. I, serm. 52, qui est *de angelica Salut.*

Terra cujus stabilissima sunt fundamenta, et non commovebuntur in sæcula. — Ibid.

Terra, quæ verum edidit panem, et vinum lætificans hominis cor, quæ nimirum nobis sunt noster Jesus. — Ibid.

Terra nova, quæ rorantibus cœlis desuper germinavit Salvatorem. — Joan. Gers. serm. *de Nat. B. V.*

Terra permanens, de qua veritas orta est, quæ manet in æternum. — Idem tract. 5, *sup. Magnificat.*

Terra virginalis absque quacunque corruptione, de qua dicit Propheta : « Benedixisti, Domine, terram tuam. » — Idem *de Nativit. Domini.*

Terra de qua Altissimus creavit medicinam, Eccli. xxxviii. — D. Anton. in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 19.

Terra, de qua Veritas orta est, id est Christus. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 22.

Terra humillima, firmissima et fructuosissima, de qua Veritas orta est. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 25.

Terra in cujus medio Deus operatus est nostram salutem. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 4.

Terra per profundam humilitatem de qua Veritas orta est. — Idem in *Summa*, in part. tit. 31, cap. 3.

Terra, propter suam humilitatem summam, arida ab omni concupiscentia. — Idem in *Summa*, parte iv, tit. 15, cap. 1.

Terra, quæ dedit fructum suum. — Ibid.

Terra, quæ in æternum stetit firma in fide, Eccli. i. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 19.

Terra, quæ segregata ab aquis deliciarum et populorum, dum parvula in templo præsentata, et a parentibus Deo dedicata fuit, germen cœpit producere herbas sanctorum cogitationum, flores ferventium desideriorum, fructus perfectarum operationum, quarum semen remansit super terram, id est, exteriorum exemplorum, juxta quod alii possunt fructificare per imitationem. — Idem in *Summa*, part. v, tit. v, cap. 4.

Terra, quoad corpus terrenum, humile et fructiferum. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 22.

Terra virginalis, quæ aperta in ore suo per consensum cordis, corporis per vocale verbum dicens : « Fiat mihi secundum verbum tuum, » immediate germinavit Salvatorem Christum. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 8.

Terra a Domino visitata, et omnibus virtutibus ornata. — Bernard. de Busto serm. 3 *de Nativ. B. M.*

Terra attrita in Christi passione per dolorem. — Ibid.

Terra benedicta, quam Deus omnium gratiarum profluvio irrigavit. — Ibid.

Terra bona, bono semine seminata, secunda, et ad germinandum apta. — Ibid.

Terra bona, habens irriguum superius et inferius, quam Caleb, id est Deus, dedit filiæ suæ, id est Ecclesiæ, in dotem, pro peculiari possessione, Jos. xv. — Ibid.

Terra cultivata aratro Spiritus sancti, et madefacta rore gratiæ. — Ibid. serm. 2 *de Assumpt. B. M.*

Terra inculta, integra et illibata. — Idem serm. *de Assimilat. B. M.*

Terra in cujus medio Deus operatus est nostram salutem. — Idem serm. 3 *de Nativit. B. M.*

Terra in qua debemus operari per devotionem, quia, ut inquit Sapiens, Prov. xii, « qui operatur terram suam, saturabitur panibus, » id est consolationibus spiritualibus. — Ibid.

Terra in superficie, id est exterius despecta, sed intus continens cœlestem thesaurum, scilicet Dei Filium. — Ibid.

Terra omnium elementorum, id est omnium sanctorum, infima per humilitatem ; et præ omnibus elementis, id est præ omnibus sanctis magis ornata, per virtutum varietatem. — Ibid.

Terra optima et fructifera, fluens lacte et melle, quam promisit Deus populo suo. Exod. iii. — Ibid.

Terra optima nobis a Deo data. — Ibid.

Terra purissima. — Idem. serm. 2 *de Assimil. B. M. V.*

Terra quæ divino rore madefacta, genuit Filium paradisi. — Idem serm. 5 *de Nominat. M.*

Terra quæ germinavit herbam virentem sanctorum cogitationum et meditationum, et flores ferventium desideriorum et fructus perfectarum operationum. — Idem serm. 3 *de Nativ. B. M.*

Terra quæ in æternum stetit, quia fidem semper servavit. — Ibid.

Terra quæ peperit æternam et ineffabilem sapientiam, Psal. lxxxiv. — Ibid.

Terra quæ Spiritus sancti rore secundata generavit Filium suum. — Idem serm. 5 *de Nominat. M.*

Terra quam Deus sua habitatione illustravit, Isa. vi. — Idem serm. 3 *de Nativit. B. M.*

Terra sacerdotalis, a tributo originalis peccati immunis, de qua natus est summus Sacerdos, qui et hostia pro nobis est immolatus. — Idem serm. 4 *de Assimilat. B. M.*

Terra sapientia fundata. Prov. iii. — Idem serm. 3 *de Nativit. B. M.*

Terra virginalis, cujus præparator, arator, seminator et cultivator fuit Spiritus sanctus, ut nasceretur in ea fructus benedictus totius mundi. — Idem, serm. 2 *de Assimilat. B. M.*

Terra virginalis, in qua flos omni suavitate fragrantissimus, Jesus Christus, productus est. — Ibid.

Terra virginalis, quæ protulit fructum centesimum. — Idem, serm. 3 *de Nativit. B. M. V.*

Terra benedicta, quam Deus omnium gratiarum

profluvio irrigavit, de qua intelligi potest illud ad Rom. 11: « Terra sæpe super se bibens imbrem, accepit benedictionem a Deo. » — Maur. de Villa Probata, serm. 4 *Coronæ novæ B. M. V.*

Terra, in qua debemus operari per devotionem, Proverb. 12: « Qui operatur terram suam, saturabitur panibus, » id est, consolationibus spiritualibus. — Ibid.

Terra optima, quam dedit nobis Dominus Deus noster. — Ibid.

Terra, quæ rore divino madefacta genuit lilium paradisi. — Idem, serm. 28 *Coronæ novæ B. M. V.*

Terra, quam Deus sua habitatione illustravit, de qua Isa. 61 dicitur: « Et plena erat omnis terra maiestate ejus. » — Idem, serm. 4 *Coronæ novæ B. M.*

Terra Spiritus sancti rore fecundata. — Idem, serm. 28 *Coronæ novæ B. M.*

Terra virginalis. — Idem, Prologo in *Coronam novam B. M.*

Terra argillosa, quæ Ilium suæ virginitatis in candore et honore servavit. — Philipp. de Greve, serm. 132, psal. LXVI.

Terra irrigua, et a Domino benedicta, mundo germinans Salvatorem. — Joan. Picus, lib. 1 in *Cantic.* cap. 6.

Terra sacrosancta, ab omni maledictionis opprobrio libera, de qua secundus Adam ille cœlestis formatus est. — Idem, lib. 1 in *Cantic.* cap. 7.

Terra benedicta, et ab omni limo peccati munda, non a limo, qui infuit, sed qui infuisset, si præservata non fuisset, ita ut modus benedictionis hujus terræ fuerit non per ablationem limi, qui pro instanti, vel pro modico tempore infuit, sed per præservationem, quia nunquam in hac terra limus fuit. — Petrus Bardus, serm. 5 de *Concept. B. M. V.*

Terra benedicta ipsius Domini benedicentis; unde est illud Prophetæ: « Domini est terra. » — Ibid.

Terra optima, cujus aurum optimum, id est, Christus. — Ibid.

Terra optima, quia produxit fructum sine humana industria, non solum trigesimum, vel centesimum, sed fructum infinitæ virtutis, Christum benedictum fructum ventris sui. — Ibid.

Terra promissa, de qua fluxit mel divinitatis, et lac humanitatis, id est Christus. — Ibid.

Terra propter similem fructificationem, quia sicut terra (quæ est elementum) quando a bono et industrioso cultore qui habet artem colendi terras, est bene et debite cultivata, irrigata et seminata, fructum bonum producit et copiosum; ita beata Virgo terra nostra ab industrio cultore, qui omnium est artifex, cultivata aratro, videlicet Spiritus sancti, benigne etiam irrigata rore divinæ gratiæ, qua angelico teste, plena fuit, bene etiam seminata triplici dignissimo semine, nempe æterno divinitatis æternæ, antiquo nempe carnis Christi ex Adam susceptæ, et novo nempe animæ

de novo creatæ, de his tribus seminibus produxit fructum valde bonum, cum quo venerunt nobis omnia bona, vel produxit ex his tribus seminibus panem valde dignum, panem vivum, qui ait, Joan. 6: « Ego sum panis vivus. » — Ibid.

Terra propter similem nutritionem: sicut enim terra (quæ est elementum, et mater, et nutrix universaliter omnium viventium), nutrix dicitur nutriens corporaliter: ita B. Virgo est mater et nutrix omnium spiritualiter. — Ibid.

Terra propter similem susceptionem, quia sicut terra (quæ est elementum) suscipit omnes cadentes, ne descendant in abyssum, quia est elementum firmum et stabile: ita beata Virgo suscipit omnes peccatores de statu gratiæ in peccatum cadentes, ne ultra in abyssale baratrum descendant desperationis. — Ibid.

Terra mellea, tota redundans dulcedine, quæ cultores suos mira reficit dulcedine, mira dulcedine potat, mira dulcedine pascit. — Dionys. Fabr. tract. 1 de *Concept. B. M. V.*

Terra promissionis lactea et mellea, tota redundans dulcedine. — Ibid.

Terra salutifera germinans lignum vitæ æternæ. — Ibid.

Terra sublimis, cujus fructus suavis, sapidus et salubris. — Ibid.

Terra virginea benedicta, quæ in suo partu fructum salutiferum germinavit; genuit enim mundi Redemptorem, Salvatorem et splendorem gloriæ Dei Patris et figuram substantiæ ejus, et nihilominus nostræ humanitati unitum caput gloriosum. — Ibid.

Terra viventium. — Ibid.

Terra benedicta, fructum beatissimum proferens. — Ludov. Blosius in *Endologia* 2 ad *B. V.*

Terra conservata ac designata a Deo ad opus incarnationis, jam inde ab æternitate. — Robert. Bellarminus conc. in *festo Annuntiat. B. V. M.*

Terra sancta. — Ibid.

Terra virgo. — Ibid.

TERROR dæmonum ac superborum. — D. Bonav. in *Canticis Psalterii B. V.*

Terror dæmonum. — Mauritius de Villa Probata serm. 12 *Coronæ novæ B. V.*

Terror diaboli. — Dionysius Fabr. tract. 3 de *Concept. B. V. M.*

Terror dæmonum. — Jo. Trith. lib. 1 de *Miraculis B. V. in Urticeto*, cap. 6.

TESTA, quæ Deo figulo in nullo contradixit. — Philippus abbas lib. 11 in *Cant.* cap. 18.

TESTAMENTUM Altissimi. — Hugo Carens. in cap. xxv *Eccli.*

Testamentum Altissimi. — Bernardin. de Busto serm. 2 de *Assimilat. B. M.*

Testamentum Altissimi. — Maur. de Villa Probata serm. 19 *Coronæ novæ B. M.*

TESTIMONIUM confidenti et obedienti. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 39.

TESTIS resurrectionis Filii sui. — D. Hieronym.

in epist., sive serm. *de Assumpt. B. M. V. ad Paulam et Eustochium.*

Testis luculenta ineffabilis in Christo divinitatis; Virgo enim pariens testatum orbi fecit ipsum esse verum Deum, verumque Dei Filium, ejusdem cum Patre naturæ substantiæ, et si ab illis, in quorum oculos incurrebat homo tantum nostri similis fuerit habitus. — S. Sophronius orat. in *Christi Natalitia.*

Testis valde idonea propter Evangelium dilecti. — Rupert. abbas, lib. v *Commentar. in Cant. cant.*

Testis in cœlo fidelis coram Filio suo; unde dicunt, qui volunt absolvi: Confiteor Deo et beate Mariæ, quasi diceret confitens, volo quod ipsa sciat confessionem meam, ad testificandum pro me coram Deo, quod ante mortem confessus fui peccata mea; debemus autem vere confiteri et habere causam bonam, quia fidelis testis est, et pro nobis non mentietur, sicut Prov. xiv. — Rich. a S. Laur. *De laud. V. lib. II.*

Testis in cœlo fidelis; ipsa enim orat ibi pro peccatoribus, et testatur, quod Filius Dei pro eis factus est homo, ostendens Filio pectus et ubera. — Idem *De Laud. B. M. V. lib. x.*

Testis in cœlo fidelis; ibi enim testatur, et allegat pro nobis. — Hugo Carens. in *Psal. lxxx.*

Testis in cœlo fidelis, orat enim ibi pro peccatoribus, et testatur, quod Filius Dei pro eis factus est homo. — Idem in *Psal. lxxxviii.*

Testis fidelis, in quantum dicit veritatem coram Deo pro justis et peccatoribus. — Jacob. de Voragine in *Mariati*, serm. 9 L.

Testis in cœlo fidelis. — Ern. Prag. in *Mariati*, cap. 14.

Testis in cœlo fidelis. — Bernard. de Busto, serm. 3 *de Assimilat. B. M.*

Testis divinitatis Christi fidelissima. — Joan. Trith. lib. 1 *De miraculis B. M. V. in Urticeto*, cap. 6.

Testis in cœlo fidelis. — Maur. de Villa Probata, serm. 14 *Coronæ novæ B. M. V.*

Testis, quia causas absolvit. — Ibid.

Thalamus Dei immaculatus. — Melito Sardensis in libello *de Transitu V.*

Thalamus humanitatis Christi, dilecto cubiculario, Joanni scilicet, a Domino commendatus. — D. Cyprian. in serm. *de Passione Domini.*

Thalamus sanctimonie, quem Spiritus sanctus honoravit. — Idem in serm. *de Nativit. Christi.*

Thalamus purus Dominiæ secundum carnem Nativitatis. — D. Gregor. Thaumaturgus serm. 3 in *Annunt. B. M. V.*

Thalamus Sponso purissimo dignus. — D. Greg. Thaum. in orat. 3 in *Annunt. B. M. V.* — Ibid.

Thalamus Dei. — D. Epiphan. in serm. *de Laud. S. V.*

Thalamus ex quo Christus processit sponsus. — Ibid.

Thalamus virgineus, habens Filium Dei, Deum sponsum Christum. — Ibid.

Thalamus sanctissimus, de quo Christus sponsus processit in orbem. — Philo episcopus Carpathiorum in *Commentariis super Cant.*

Thalamus Christi. — S. Ambros. serm. *de Commem. conf. pont.*

Thalamus cœlestis Sponsi. — D. Cyrill. Hierosolym. in orat. *de Occurr. Domini.*

Thalamus purus, ex quo purissimus puritatis Doctor processit. — Idem, *Catech. 12.*

Thalamus Sponsi. — D. Hieronym. in alia epistola, sive serm. *de Assumpt. B. M. V. tom. IX.*

Thalamus virgineus. — D. Basilius Seleuc. orat. in *Annunt. Deiparæ.*

Thalamus dignus Sponso purissimo a Gabriele archangelo præparatus. — S. Joan. Chrysost. orat. *de Annunt. B. V.*

Thalamus incarnationis divini. — Ibid.

Thalamus Domini, quia in ipsa, tanquam in sponsali thalamo, Deus Verbum inhabitans, peregit mysterium. — S. Proclus in orat. 5, quæ est *de Laud. B. V.*

Thalamus, in quo Verbum humanam carnem sibi desponsavit. — Idem in orat. 1, *de laud. S. V.*

Thalamus secundi Adami. — Idem in orat. 2, quæ est *de Incarnat. Dom. in B. V.*

Thalamus cœlesti Sponso. — D. Augustin. serm. 20 *de Nativit. Dom.* et 24 *de Tempore.*

Thalamus, de quo Christus tanquam Sponsus processit. — Idem serm. 17 *de Nativit. Dom.* qui est 24 *de Tempore.*

Thalamus Domini animatus, qui inter confusos spinarum acervos, ad fulgentis lilii modum effloruit. — S. Sabba in *Menæis Græcor.* die 25 Junii.

Thalamus animatus Domini Dei. — S. Andreas Cret. can. in *Concept. B. V.*

Thalamus Cherubicus. — Idem, can. v in *Partum B. V.*

Thalamus cœlestis, quæ Deum portavit, ac sine mutatione ex se incarnatum peperit. — Idem in *triodiis Maj. Hebdom.*

Thalamus divinus. — Idem in cant. *de Annunt. B. V.*

Thalamus, in quo Christus humanam sibi naturam desponsavit. — Idem in orat. II in *Annunt. B. V.*

Thalamus superadmirabilis illius, qui sibi copulavit humanam naturam. — Idem can. in *Dominic. Palm.*

Thalamus, ex quo sol justitiæ processit Christus. — Anastas. Sinaita lib. IV *Anagog. contemplat.* in *Hexaemeron.*

Thalamus regis, in quo admirandum illud mysterium unionis naturarum in Christo inexplicabili modo inter se coeuntium fuit absolutum. — Sergius relatus a Canisio lib. 1 *De Deipara*, cap. II; et a Coccio tom. I pag. 507, in orat. *de Nativit. B. V.*

Thalamus admirabilis, de quo speciosus forma

prodiit sponsus. — D. Hildephons. serm. 7, de Assumpt. S. M.

Thalamus admirabilis Dei, quia de utero ejus incarnatus Deus processit velut sponsus, in ea relicto perennis virginitatis decore et mansuro. — Idem in lib. *De Virginit. S. M.* cap. 3.

Thalamus, per quem patuit nobis aditus ad regium sponsarum cubiculum. — Georg. Nicomed. in orat. 3, de Concept. *Deiparæ*.

Thalamus animatus regis cœlorum. — S. Jo. Damasc. in orat. 4 de *Nativit. S. V.*

Thalamus artificio Dei constructus. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 27 Martii.

Thalamus Dei electus, consortes faciens thalami cœlestis eos qui illam singulariter cum effectu venerantur. — Idem in *Paracl. S. V.*

Thalamus a Deo constructus. — S. Jo. Damasc. can. in *Annunt. Deip.*

Thalamus Dei animatus. — Idem can. in *sanctum Simeon. Styl.*

Thalamus immortalitatis. — Idem can. in *Annunt. Deip.*

Thalamus divinæ Verbi humanitatis. — Id. orat. 5 de *Assumpt. S. V.*

Thalamus immortalitatis. — Idem in *Menæis Græcorum* die 25 Martii.

Thalamus lumine micans, ex quo universorum Dominus, tanquam sponsus processit Jesus Christus. — Idem in *Canticis Græcorum*, sono 1.

Thalamus nuptialis virginitatis, præclaris dotibus exstructus ei qui in *Canticis* ait: «Introivi in hortum meum, soror mea sponsa,» de ejus cum carne commercio illa subnectit: «Egredimini et videte regem Salomonem in corona, qua coronavit eum mater sua in die desponsationis ejus, et in die lætitiæ cordis ejus.» — Idem orat. 4 de *Nativit. B. M. V.*

Thalamus Spiritus. — Idem, orat. 1 de *Nativit. B. V.*

Thalamus virgineus. — Idem, orat. 2 de *Nativit. B. M.*

Thalamus impollutus individue Trinitatis. — Jo. Eulæus orat. in *Concept. S. Dei Genitric.*

Thalamus Deo structus. — Theophanes Nicænus hymno in *Annunt. S. Deiparæ*.

Thalamus Christi luciferus, in quo ille requiescens nostros abstulit labores. — S. Jos. Hymn. in *Mariæ*.

Thalamus Dei animatus. — Ibid.

Thalamus Dei impollutus. — Ibid.

Thalamus Dei incontaminatus. — Ibid.

Thalamus Dei indissolubilis, nos thalami spiritualis faciens habitatores. — Ibid.

Thalamus Dei intellectualis. — Ibid.

Thalamus Dei lucidissimus. — Ibid.

Thalamus Dei Verbi, in quodam Verbum propter summam bonitatem suam incarnatum requievit. — Ibid.

Thalamus Dei undequaque luce coruscans. — Ibid.

Thalamus divina gratia coruscans. — Ibid.

Thalamus electus Domini, regis faciens nos cœlestis thalami consortes, divina protectione sua. — Ibid.

Thalamus luce plenus illius, qui immaculatum ejus uterum habitavit. — Ibid.

Thalamus totus lucidus. — Ibid.

Thalamus unicæ pulchritudinis. — Ibid.

Thalamus admirabilis ratione eorum quæ facta sunt in eo: ibi enim facta est illa beatissima copula divinæ naturæ et humanæ: factus est leo agnus, Deus homo, æternus, temporalis, antiquus dierum puer, Verbum infans, immortalis mortalis, immensus parvulus, Creator creatura. — *Idiota De B. V.* part. xiv, contempl. 31.

Thalamus aromaticus, quia repletus omnibus aromaticis speciebus, id est, donis et virtutibus, ut toti Trinitati esset odoriferus. — Ibid.

Thalamus clausus et munitus tam fortiter, quod leo refugiens ei nocere non potuit, nec unam quidem rimulam invenire potuit, qua posset inspicere subtilis astutia inimici. — Ibid.

Thalamus mundus virginitatis decore, adornatus virtutibus diversis, quietus, quia nihil ibi fuit contradictionis inter carnem et spiritum, nihil rebellionis inter rationem et sensualitatem. — Ibid.

Thalamus pulchre dispositus, in quo sunt duo parietes sese e regione respicientes, scilicet virginitas et maternitas. — Ibid.

Thalamus, qui est locus nuptiarum, quia in utero ejus virginali Dei Filii humanæ naturæ tanquam sponsus, sponsæ absque fœditate et immunditia copulatus est. — Ibid.

Thalamus qui habuit profundum humilitatis, longum fidei, altum spei, et latum charitatis, habuit etiam ostium ab oriente, per quod ingressus est verus Oriens, qui nos visitavit ex alto, fuit clausus ab aquilone, a quo panditur omne malum, quia nihil coinquinatum aut nocivum in eum potuit intrare, fuit grandis ad suscipiendum eum, qui replet cœlum et terram, fuit excelsus, quia ab omni terrenitate remotissimus, et cœlo propinquissimus multoque decore venustus. — Ibid.

Thalamus dilecti et Unigeniti. — Leo imperator in orat. de *Nativit. B. V.*

Thalamus egregie ornatus. — Idem in orat. de *Assumpt. B. V.*

Thalamus honestissimus. — Ibid.

Thalamus virgineus. — Idem in orat. de *Annunt. B. V.*

Thalamus Unigeniti Dei. — Ibid.

Thalamus regius Trinitatis, in quo omnes sunt honorum thesauri, sapientiæ opes, fortitudinis vires, recti consilii prudentia, sermonum dona, sceptrum principatus, opum largitio, dignitatum excellentia, omnis artium facilitas, conjugiorum

ac liberorum felicitas, loquela, lepos, decor et sanitas, pulchritudo et robur. — Jo. Geometra serm. in *Annunt. SS. Dei Genitric.*

Thalamus sponsi incarnati. — Guerr. abbas, serm. 1 de *Assumpt. S. V.*

Thalamus virgineus. — Idem, serm. 5 de *Purific. B. M.*

Thalamus sponsi. — S. Odilo in serm. de *Assumpt. B. V.*

Thalamus, qui venientem ad nuptias sanctæ Ecclesiæ suscepit sponsum. — D. Petrus Damasc. serm. 2 de *Nativit. B. M. V.*

Thalamus virginalis, de quo egressus est flos virgineus. — Idem serm. de *Nativit. Salvatoris.*

Thalamus virginalis, quæ illum, « qui peccatum non fecit, » ignorante viro, terris effudit. — Idem serm. 1 de *Nativit. S. Joan. Baptistæ.*

Thalamus Dei. — Anselmus in *Psalterio B. V.* part. 1.

Thalamus sponsi Ecclesiæ. — Franc. abb., lib. viii de *gratia Dei.*

Thalamus sponsi. — Hugo de S. Victor. lib. iv de *proprietatibus et epithetis rerum*, cap. 2.

Thalamus sanctitatis. — Rupert. abb. lib. iii, de *div. offic.* cap. 11.

Thalamus a sancta Trinitate decenter præornatus, ut de eo sponsus præ filiis hominum speciosus ad publicum procederet. — D. Bernard. in serm. de *B. Maria*, cujus initium est, *Ave Maria.*

Thalamus Dei. — Idem serm. 3, super *Salve, Regina.*

Thalamus sponsi cælestis. — Idem in serm. de *B. Maria*, cujus initium est, *Ave Maria.*

Thalamus virginalis. — Idem, serm. 2 in *Assumpt. B. M.*

Thalamus Dei. — Arnold. Carnot. tract. de illo verbo Dom. *Mulier, ecce filius tuus.*

Thalamus regis nostri. — Petr. Blesens. serm. in *Annunt. B. V.*

Thalamus propter naturæ communionem, de quo Christus egressus est tanquam sponsus de thalamo suo. — Petr. Blesens. serm. 3.

Thalamus ad amplexus jucunditatem. — Petrus abbas Cellens. in lib. de *Panibus*, cap. 21.

Thalamus ad sobolem Christianorum. — Ibid.

Thalamus ad sponsum excipiendum. — Ibid.

Thalamus a quo nova processit progenies. — Ibid.

Thalamus a Spiritu sancto fecundatus. — Ibid.

Thalamus cum emissionibus. — Ibid.

Thalamus ineffabiliter concipiendo. — Ibid.

Thalamus in quo pubescimus. — Ibid.

Thalamus in quo Sponsus, id est Dei Filius, cum sponsa sua, humana scilicet natura, cubavit, et fructus est cupidis amplexibus, et cum ea factus est una caro, una anima, et unus spiritus. — Ibid.

Thalamus in quo Sponsus, qui gigas erat magnitudine, sol pulchritudine, leo fortitudine, abyssus scientiæ profunditate, Deus æternitate, contraxit

se paulo minus ab angelis, exiit se vestimentis gloriæ accinctus cilicio, deposuit fortitudinem circumdatus infirmitate, abscondit sapientiam, ut iumentum factus, in derisum esset tota die omni populo, æternitatem dissimulavit factus sub sole, ut quasi cum tempore temporaliter curreret, nec deficeret. — Ibid.

Thalamus in quo uterus imprægnatus. — Ibid.

Thalamus in Spiritu imprægnatione. — Ibid.

Thalamus sponsi. — Ibid.

Thalamus virili contaminatione non corruptus, vel violatus. — Ibid.

Thalamus nuptialis, quem ille, qui a summo coelo, a secreto sinu Patris egreditur, salvo signo firmitatis clausum ingreditur, et inde in celebrato nuptiarum mysterio sponsus egreditur. — Philip. abb., lib. 5 in *Cant.* cap. 3.

Thalamus Sponsi cælestis. — Idem, lib. ii in *Cant.* cap. 7.

Thalamus Sponsi. — Absalon abbas, serm. 3 in *Purificat. B. V.*

Thalamus aureus. — Theod. Lasc. imp. in can. ad *sanctiss. Deip.*

Thalamus cælestis. — Ibid.

Thalamus decentissimus. — Ibid.

Thalamus immaculatus Regis omnium. — Ibid.

Thalamus clarissimus: non enim poterat non esse clarissimus, cum totum fontem luminis, totum Solem justitiæ intra se contineret, Jos. x: « Stetit sol, » id est Christus, in medio cæli, id est virginalis uteri; Deus enim, qui se ipso usquequaque repleverat, lux est, et tenebræ in eo non sunt. — Richard. a S. Laurent. de *Laud.* V. lib. x.

Thalamus clausus; illum enim clausit Dominus tam diligenter, ut draconem pervigilem omnino lateret, et leonem rugientem longe a se excluderet, et nec unquam pateret rimula, qua posset inspicere subtilis astutia inimici. Fuit etiam clausus humano intellectui, quia sicut dicitur Eccli. xxiv, infirmior illo Rege, scilicet nato de David, non investigabit eum. — Ibid.

Thalamus cunctis bonis cumulatus; in thalamo enim solent custodienda reponi, cujus thalami vestiarius fuit uterus virginalis, in quo summus Pontifex induit vestes mundissimæ carnis. — Ibid.

Thalamus deliciosus, unde, et dicitur deliciis affluens, et propter hoc etiam decantat Ecclesia beatæ Mariæ: « Speciosa facta es, et suavis in deliciis tuis. » — Ibid.

Thalamus dives, quia in eo fuerunt « omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi. » Coloss. ii, propter hoc venter ejus appellatur sacculus pecuniæ. Prov. vii. — Ibid.

Thalamus excelsus, multoque decore venustus, quia ab omni terrenitate remotissimus et cælo propinquissimus, et quia non est factum tale opus in universis regnis cælestium, terrestrium et inferorum. — Ibid.

Thalamus fortiter firmatus clave, clavo et pessu-

lo; firmavit enim thalamum hunc tota beata Trinitas, quia Patris potentia munivit eum contra diaboli violentiam, sapientia Filii contra diaboli fraudulentiam, bonitas Spiritus sancti contra ejusdem diaboli nequitiam. — Ibid.

Thalamus formis et imaginibus decoratus; habuit enim quasi imagines angelorum per concordiam, omnimodam puritatem patriarcharum per fidem, et spem prophetarum per scientiam de futuris, apostolorum per zelum, martyrum per patientiam, confessorum per temperantiam, virginum per humilitatem, omnium sanctorum per justitiam et omnimodam virtutem. — Ibid.

Thalamus fragrans, in quo singulæ virtutes singulas reddebant fragrantias, propter quod de ipsa quærent angeli, Cant. iii: « Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ et thuris, et universi pulveris pigmentarii, » ratione autem tantæ fragrantiae comparat se ipsa, Eccli. xxvi, aromaticis arboribus, cedro, cypresso, cinnamomo, eademque ratione comparatur domui saltus Libani, III Reg. vii, cujus pars inferior dicebatur pigmentaria, quia pigmenta regia continebat. — Ibid.

Thalamus grandis ad suscipiendum illum, qui replet cælum et terram, Jerem. xxiii, et qui est « Rex magnus super omnes deos, » Psal. xciv. Ideo signatus est per thronum grandem, quem sibi fecit rex Salomon. — Ibid.

Thalamus immaculatus, unde dicitur Mariæ, Cant. iii: « Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te: » Sap. vii: « Nihil inquinatum incurrit in illam; » Apoc. xxi: « Non intrabit in eam aliquid coinquinans. — Ibid.

Thalamus mirabilis, ratione eorum quæ facta sunt in eo; ibi enim in beatissima illa copula divinæ naturæ et humanæ factus est leo agnus, Deus homo, æternus temporalis, antiquus dierum puer, Verbum infans, immortalis mortalis, immensus parvulus, Creator creatura, qui fecit hoc quod factum est, Joan. i: « Verbum caro factum est. » — Ibid.

Thalamus nobilis, ex eo summe nobilitatus, quod ad hoc præparatus est, ut filius summi regis requiesceret ibi, qui dicit de eo: « Hæc requies mea, » Psal. cxxxi. — Ibid.

Thalamus pacificus, in quo nihil fuit contradictionis aut rebellionis inter carnem et spiritum, rationem et sensualitatem, quod præsignatum fuerat in arca Noe ubi omnia animalia pacifica. — Ibid.

Thalamus pulchre depictus, variisque coloribus apte distinctus; ejus enim pictor fuit Spiritus sanctus, de quo dicitur, Eccli. xxxviii: « Assiduitas ejus variat picturam; » fuit autem distinctus candidulo virginitatis, viridi perpetuæ sanctitatis, aureo pretiosissimæ charitatis, lazurino voluntariæ paupertatis, sapphirino cœlestis conversationis, hyacinthino contemplationis, liliaceo innocentissimæ

puritatis, roseo verecundiæ virginalis, livido compassionis, minio martyrii spiritualis, sinoplide patientiæ singularis, croceo angelicæ assimilationis, nigredulo humilitatis, pallidulo mortificationis, beryllo sapientiæ cœlestis, purpureo regiæ dignitatis, marmoreo varietatis omnium virtutum, gratiarum et donorum. — Ibid.

Thalamus pulchre dispositus, quia habuit duos parietes sese e regione respicientes, scilicet virginitatem et maternitatem, habuit profundum humilitatis, longum fidei, altum spei et latum charitatis, cum ostio ab oriente, per quod ingressus est verus Oriens, qui nos visitavit ex alto. — Ibid.

Thalamus redolens, cujus redolentia humilitas virginalis quoad carnem, et per ista duo ad se attraxit Unigenitum Dei, qui et in utero ejus odorem virginitatis, et in mente ejus odorem humilitatis reperiens, et his odoribus odorem suæ divinitatis admiscens hunc thalamum ineffabiliter pigmentavit. — Ibid.

Thalamus redolens, quia continebat omnes aromaticas species, et universa prima unguenti, et universum pulverem pigmentarii, velut Spiritus sancti specialissima hypotheca. — Ibid.

Thalamus sigillo signatus, signaculo virginitatis, quia ipse erat secretum Domini, de quo ipse prædixerat, Isa. xxiv: « Secretum meum mihi; » bis autem dicitur secretum meum mihi, quia a cogitationibus et operibus Virginis, et interna pulchritudine virtutum suarum, gratiarum et donorum, mediante sigillo virginitatis, exclusus est omnino diabolus, sicut per sigillum a secretis excluduntur, qui non sunt amici. — Ibid.

Thalamus Spiritus sancti opere constructus, in quo Dei Filius humanæ naturæ tanquam sponsus sponsæ absque fœditate et immunditia copulatus est. — Ibid.

Thalamus Sponso cœlesti appropriatus; unde Psalmista de Christo nascente, Psal. xlviii: « Ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo, » id est, sibi perpetuo, quia nullus alius eum inhabitavit. — Ibid.

Thalamus, summe mirabilis, quia qui prius fecerat hunc thalamum, postea factus est in eodem thalamo; unde Psal. lxxxvi: « Homo factus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus, » ideo exclamat. Isa. lxxvi. « Quis audivit unquam tale? » — Ibid.

Thalamus pietatis et gratiæ. — D. Bonavent. in canticis *Psalterii B. M. V.*

Thalamus deliciarum Dei Deuteronom. Num. xxxii. — Albert. Magn. in *Bib. Mariæ* super lib. Deuteronomii.

Thalamus Filii Dei. — Idem in *Postillis* super cap. ii Lucæ.

Thalamus requiei, in quo nunquam Filius Dei per aliquod peccatum inquietatus fuit, Eccli. ii. — Id. in *Bibl. Mariæ* super librum Ecclesiast.

Thalamus Sponsi æterni. — Idem in *Postillis* super cap. i Lucæ.

Thalamus pudoris. — Jacob. de Voragin. in *Mariali*, serm. 7 M.

Thalamus Regis gloriæ. — Idem in *Mariali*, serm. 5 S.

Thalamus pudoris. — Alanus de Insul. in *Anticlaud.* lib. v.

Thalamus ornatus, varioque opere excultus. — Jacob. Mon. orat. de *Nativit. B. M. V.*

Thalamus regalis. — Ibid.

Thalamus Cherubicus. — Jacobus Monachus in *Mariali*, orat. 9.

Thalamus Dei lucidissimus. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Thalamus ex quo pulcherrimus Sponsus progressus, universam terram divinitatis radiis illustravit, et circumdedit fines orbis. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Thalamus intellectualis ac Supermundanus, in quo Creator ipse sibi carnis nostræ grossitiem desponsavit, in quo divinæ dispositionis perficitur mysterium. — Ibid.

Thalamus intellectualis, atque honoratissimus, quæ mystici atque ineffabilis ingressus signo recepto, thalamum cum ipso nuptialem inexcogitabili modo recepit, et manens incorrupta, gravida facta est de illo qui in eadem habitavit. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Thalamus, luce castitatis perfusus, quem oportebat castarum virginum praelatis facibus illuminari, atque immaculatis splendoribus irradiari. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Thalamus mysticus Deo præparatus. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Thalamus regalis Deo exstructus. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Thalamus regius. — Id. in *Mariali*, orat. 2.

Thalamus varietate decoratus ac Deo exornatus. — Ibid.

Thalamus mirabilis, desiderabilis atque laudabilis, in pavimento, pariete, tecto, columnis ac fenestris, pavimentum voco ipsum corpus Virginis, parietem animam, tectum spiritum, columnas affectus, sive virtutes motivas, fenestras apprehensivas. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 97.

Thalamus Christi complacentia ad ipsum. — Barth. de Pisis lib. 1 *De laud. S. V.*, fruct. 8.

Thalamus devotorum. — Idem lib. 1 *De laud. S. V.* fructu 2.

Thalamus nuptialis, præditus innumerabilibus ornamentis meritorum. — D. Laurent. Justin. in lib. *De Casto connubio Verbi et Animæ*, cap. 9.

Thalamus puritate nitidus, moribus ornatus, et omni præditus sanctitate, floribus aspersus, virtutibus decoratus, fragrans castitatis odore, charitate fervens, virginitate redolens; pollens humiliate. — Ibid.

Thalamus Spiritus sancti. — Dion. Carth. lib. 1 *De Laud. V.* art. 9.

Thalamus veri Salomonis. — Idem lib. 1 *De Prec. Mariæ*, a. 9.

Thalamus Christi, panis valde pretiosis virtutum adornatus. — Bernard. de Busto serm. 5 *de Nominat. M.*

Thalamus divinæ gloriæ. — Idem in suo *Mariali*, serm. 6 *de Concept. B. M. V.*

Thalamus divinus, diversis floribus aspersus, scilicet rosa patientiæ, viola humilitatis profundæ, lilio puritatis et munditiæ. — Id. serm. 5 *de Nominat. M.*

Thalamus idoneus imperatori cœlesti. — Id. in suo *Mariali*, serm. 8 *de Concept. B. M. V.*

Thalamus Regis gloriæ. — Id. serm. 12 *de Annuntiat. B. M. V.*

Thalamus amarus, decentissimo cultu, magnoque studio compositus, ut commercium inciperet præstolata redemptionis, et querulosa rixa, quæ inter Deum et hominem, inter cœlum et terram noxie consenuerat, metam acciperet. — Claudius Rapin. Cœlest. serm. 1 *de Concept. B. V.*

Thalamus omnium virtutum et gratiarum floribus adornatus, in quo conjunxit Deus ima summis, terrena cœlestibus, humana divinis, sordes vitiorum abluendo, et virtutum germina seminando ac legem dando delinquentibus in via. — Id. serm. 2 *de Concept. B. M. V.*

Thalamus purus et immaculatus, in quo divinæ mentis conceptus, de consensu Patris, ad tolerantiam passionis descensus miro et incomprehensibili modo salvo integritatis virginæ signaculo conciperetur, omnium materiam acciperet, lateret in Virgine, tanquam sol in sidere, et velut artifex in opere fieret et nasceretur. — Ibid.

Thalamus Dei. — Maurit. de Villa Probata, serm. 6, *Coronæ novæ B. M.*

Thalamus humilitatis. — Idem, serm. 4, *Coronæ novæ B. M.*

Thalamus Regis gloriæ. — Idem, serm. 5, *Coronæ novæ B. M.*

Thalamus sacratissimus, in quo divina celebrata sunt mysteria, ineffabilisque Dei et hominis effecta est unio. — Dion. Fab. in tract. P. *de Concept. B. M. V.*

Thalamus Spiritus sancti, in quo Verbum Dei caro factum est. — Ibid.

Thalamus Filii Dei. — S. Thomas de Villa Nova in conc. 2 *de Assumpt. B. M. V.*

Thalamus floridus Sponsi cœlestis. — Lud. Bloisius in *Endologia* 3, *ad B. V.*

THAMAR in elegantia. — Barth. de Pisis, lib. 1 *De laud. V.*, fruct. 2.

THARE, pravitatis hæreticæ prostratione. — Barth. de Pisis, lib. 1 *De laud. V.*, fructu 4.

THEATRUM tremendum, ardens, purumque, suave et terribile ac effugiens oculos. — Jo. Geom. in *B. V. hymn. 3.*

THECA potens gladii bis acuti. — Venant. Fortunat. *Elegia in laudem B. M. V. Matris Domini.*

Theca nova unguenti, quod minime exinanitur. — S. Andr. Cret. orat. 3 de *Dormit.* B. V.

Theca vitam ferens. — Ibid.

Theca mystica et unguentaria, e qua suaviter halans unguentum ebullit. — S. Joan. Damasc. in *Menais Græcorum*, die 27 Januarii.

Theca thesauri pretiosissimi, qui absconditus est in Filio Dei. Coloss. 11 : « In ipso sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei absconditi. » — Albert. Magn. in *Postillis* super cap. xi Lucæ.

THECŪA, quæ vertit figuram Verbi, quando Verbum caro factum est, et impetravit a David rege, id est, a Deo, Absaloni, id est, peccatori veniam. — Philipp. de Greve, serm. 275 in *Psal.* cii.

THEMAN, de quâ scriptum Deus ait : « Theman veniet, » Apoc. iii. — S. Germ. Constant. serm. in *Nativit.* B. V. M.

THEOLOGA, quæ theologiam scivit impropotionaliter universis. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 47.

THEOTOCOS. — D. Hieron. in epist. sive serm. de *Assumpt.* B. V. M. ad *Paulam et Eustochium*.

Theotocos sola, sic glorificata, ut Deum Dei Filium coæternum et consubstantiali Patri generaret. Virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum. — Albinus Flaccus lib. iii de *S. Trinit.*, cap. 14.

Theotocos, quia Deum veraciter genuit. — D. Petr. Damian. serm. 1 de *S. Joanne apostolo et protomartyre*.

Theotocos sancta, quæ martyres omnes eminentia suæ passionis ita transcendit, ut rosa alios flores rubedine præcellit; cum enim Dei Filium ex se genitum tam innocenter in cruce torqueri vidit, majorem præ omnibus martyribus cruciatum in animo sustinuit. — Honor. Augustod. in *Sigillo B. M.*

Theotocos sancta a Deo honorata; propter honorem enim ejus Dominus peccata reis dimittit; gratiam aridis infundit, et justis gloriam promittit. — Albert. Magn. in *Bibl. Mariæ* super lib. II Regum.

THERIACA contra omnia venena tentationum. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 68.

THESAURARIA gratiarum honorantibus se promittens gloriam. — Idiota in sua *Contemplat.* de B. V. M.

Thesauraria gratiarum Domini, donis spiritualibus ditans copiosissime servientes sibi. — Rich. a S. Laur. de *laud.* S. V. lib. 11.

Thesauraria Jesu Christi. — Albert. Magnus, serm. 2 in *Nativit.* B. V. M.

Thesauraria Dei, cui Pater commisit thesaurum suæ potentiae, Filius thesaurum suæ sapientiæ, et Spiritus sanctus thesaurum suæ misericordiæ. — Jacobus de Voragine in *Mariali*, sermone 5 T.

Thesauraria Patris æterni. — Idem, serm. 2, pro Sabbat. Hebdom. Sancte Quadr., qui est de B. V. M.

Thesauraria ineffabilis supernaturalium mysteriorum, quæ, ut in cæteris, ita in sapientia ditat universos mortales. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 6.

Thesauraria gratiæ. — Joan. Gerson. serm. de *Concept.* B. V. M.

Thesauraria Spiritus sancti. — D. Bernard. Senens. tom. I, serm. 52, qui est de *Salutat. angel.*

Thesauraria Dei. — D. Bernard. Senens. serm. de *Purificat.* B. V. M.

Thesauraria Altissimi. — Bernardinus de Busto in suo *Mariali*, serm. 2 de *Coronation.* B. V. M.

Thesauraria bonorum cœlestium. — Idem serm. de *Nativ.* B. V. M.

THESAURUS cœlestis. — Origenes hom. 1 in *diversos*.

Thesaurus amoris Dei Patris. — S. Method. in homil. in *festo Purific.* B. V. M.

Thesaurus dispensationis plane arcanus. — D. Epiphan. in serm. de *laud.* B. V. M.

Thesaurus Ecclesiæ stupendus, qui adeptus est ingens mysterium. — Ibid.

Thesaurus incontaminatus. — S. Jo. Chrys. orat. 3 de *Annunt.* B. V. M.

Thesaurus impollutus virginitatis. — S. Proclus in orat. P. de *Laud.* B. V. M.

Thesaurus purus illibata virginitatis. — Ibid.

Thesaurus pretiosus seu venerandus totius orbis. — D. Cyrillus hom. 6, Ephesi dicta contra Nestorium.

Thesaurus arcanorum Dei judiciorum a Deo ob-signatus. — S. Andr. Cret. orat. 1 de *Dormit.* B. V. M.

Thesaurus beneplacitorum Patris æterni. — Idem in *Menais Græcor.* die 1 August. ode 8, de *sanctis Machabæis*.

Thesaurus incorruptionis intellectum superantis. — Idem, orat. P. de *Dormit.*

Thesaurus magnus salutis in ipsis sanctorum penetralibus depositus. — Idem, orat. de *Nativit.* B. V. M.

Thesaurus mysterii ante sæcula absconsi. — Idem orat. 3 de *Dormit.* B. V. M.

Thesaurus paternæ suaveolentiæ. — Idem Cant. in *Sabb. Sanctum*.

Thesaurus sacramenti a sæculis absconditi. — Idem orat. 5 de *Dormit.* B. V. M.

Thesaurus, sanctissimus omnis sanctitatis. — Ibid.

Thesaurus vitæ a Deo signatus. — Idem Cant. in *S. Georg. mart.*

Thesaurus vitæ immortalis. — Idem orat. 1 in *Annunt.* B. V. M.

Thesaurus vitæ nostræ, eo quod luminis largito-

rem et auctorem vitæ humanæ peperit. — Idem cant. in *Nativ. B. V. M.*

Thesaurus locupletans. — Hesychius, serm. 2 de *Laud. S. V.*

Thesaurus grandis totius orbis. — Anonym. in *Menæis Græcor.* die 4 Junii.

Thesaurus salutis. — Idem in *Euchologio* seu rituali Græcor. in Officio communis supplicationis.

Thesaurus incontaminatus, immunis, et ab humanarum consuetudinum contagio custoditus. — Georg. Nicomed. orat. 1 de *Præsentat. B. V.*

Thesaurus Novi Testamenti. — Idem in orat. de *Exitu S. Dominæ Dei Parentis, quando fuit oblata in templo.*

Thesaurus sacer et inviolabilis. — Idem, orat. 3 de *Præsentat. B. V. M.*

Thesaurus integritatis. — S. Germ. Const. orat. 1 in *Præsent. B. V. M.*

Thesaurus oblectamentorum. — Idem orat. 2 in *Dormit. B. V. M.*

Thesaurus voluptatum. — Ibid.

Thesaurus bonorum, quamvis nulla auferre possit. — S. Jo. Damasc. orat. P. de *Nativit. B. V. M.*

Thesaurus inexhaustus benedictionis. — S. Jo. Damasc. in *Octoec. Græcor.*

Thesaurus nostræ resurrectionis. — Ibid.

Thesaurus virginitatis. — Ibid.

Thesaurus vitæ. — Ibid.

Thesaurus divinus. — Idem orat. 2 de *Assumpt. sive Dormit. B. V. M.*

Thesaurus gratiæ inexhaustus. — Idem in *Paract. B. V. M.*

Thesaurus inexhaustus ipsius vitæ. — Idem orat. 1 de *Assumpt. B. V. M.*

Thesaurus pretiosus, qui vitam suscepit. — Idem orat. 2 de *Assumpt. B. V. M.*

Thesaurus salutis. — Idem in *Paract. B. V. M.*

Thesaurus sanctitatis. — Idem orat. 1 de *Assumpt. B. V. M.*

Thesaurus solis effulgentis. — Idem in *Menæis Græcor.* die 27 Januarii.

Thesaurus venerabilis et sacrosanctus in quo ipsa divinitas latuit. — Idem in *Menæis Græcor.* die 24 Junii.

Thesaurus veræ sapientiæ. — Idem orat. 1 de *Assumpt. B. V. M.*

Thesaurus virginitatis. — Idem orat. 1 de *Nativ. B. V. M.*

Thesaurus vitæ. — Idem orat. 2, de *Assumpt. sive Dormit. B. V. M.*

Thesaurus castitatis. — S. Joseph Hymn. in *Mariali.*

Thesaurus Domini. — Idiota in sua *Contemplat. de B. V. M.*

Thesaurus bonitatis. — S. Anselm. Luc. sup. *Salve Regina.*

Thesaurus Joanni commendatus. — D. Bernard. in *Lamentat. B. V. M.*

Thesaurus Dei. — Idem, serm. 3 in *Annunt. B. V. M.*

Thesaurus magnus. — Ibid.

Thesaurus, ad cuius custodiam positus est Joannes fidelis ædituus. — Arnoldus Carnot. tract. de illo verbo Domini: *Mulier, ecce filius tuus.*

Thesaurus Domini, de quo dicitur Sap. viii: « In-
finitus est thesaurus hominibus, quo qui usi sunt,
participes facti sunt amicitiae Dei propter disciplinæ dona commendati. — Rich. a S. Laur. *De Laud. S. Virg.* lib. iv.

Thesaurus, quia si de thesauro confiditur, unde Baruch iii: « Qui argentum thesaurizant et aurum, in quo confidunt homines, » de Maria dicitur, Proverb. ult.: « Confidit in ea cor viri tui. » — Ibid.

Thesaurus, quia si thesaurus est, ubi diversarum opum divitiæ quasi minutatim recluduntur, ut quasi singuli in unum ibi cumulum reperiuntur in Maria, ut in gazophylacio reposuit Dominus omnia dona gratiarum, meritum, virtutum, prærogativarum et charismatum. — Ibid.

Thesaurus mysteriorum, qui auferri non potest. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Thesaurus nobis a Deo repositus. — Idem in *Mariali*, orat. 2.

Thesaurus pretiosissimus in nobis ipsis reponendus. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Thesaurus salutis. — Ibid.

Thesaurus sermonum. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Thesaurus, quia si thesaurus occultatur et clauditur, Mariam invenit angelus clausam in thalamo, non hærentem in platea. — Ibid.

Thesaurus, quia si thesaurus possidet cor possessoris sui; unde Matth. vi: « Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum, » similiter cor Domini ad Mariam, quæ est possessio ejus active et passive. Passive Dominus possedit me, active possedit hominem per Deum. — Ibid.

Thesaurus, quia si thesaurus sollicite custoditur, de Maria dicit Psalmista Psal. xc: « Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te. » — Ibid.

Thesaurus bonus de quo bonus homo, id est, Christus, Deus et homo, profert bona, id est, misericordiæ, gratiæ et gloriæ, Matth. xii. — Albert. Magn. in *Bibl. Mar.* sup. Evang. Matth.

Thesaurus Christi pretiosus. — Jacob. de Vorag. serm. 1 de *Assumpt. B. V. M.*

Thesaurus gratiæ. — Idem in *Mariali*, sermone 7 M.

Thesaurus a Deo universis rebus creatis in honore præclarus. — Jacob. monachus in *Mariali*, orat. 5.

Thesaurus arcanorum bonorum. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Thesaurus castitatis in humana natura latens. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Thesaurus honestissimus. — Ibid.

Thesaurus imperscrutabilium virtutum. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Thesaurus inviolabilis (intra Sancta sanctorum receptus et conservatus. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Thesaurus occultus inexhaustæ misericordiæ Dei. — Henric. Suso in cap. de commendat. et encomio illustrissimæ Reginæ cœlorum, quod est 16 *Dialog. Sapientiæ et ministri ejus*.

Thesaurus, cui pie ac alacriter oculos suæ majestatis infixit, qui postmodum in Evangelio suo dixit : « Ubi est thesaurus tuus, ibi est et cor tuum. » — D. Birgitta in serm. angelico de *Excellentia Virg.*, cap. 10.

Thesaurus cum prope... fuit cor Dei. — Ibid.

Thesaurus Dei, ipsi super omnia amabilis, cujus gazophylacium fuit venerabilis Anna mater. — Ibid.

Thesaurus, ex quo angeli exsultaverunt. — Ibid.

Thesaurus pretiosus. — Ibid.

Thesaurus domorum divinarum. — Emr. Pal. in orat. de *Dormit. B. V. M.*

Thesaurus admirabilis. — S. Isid. Thessalon. orat. de *Assumpt. B. V. M.*

Thesaurus magnus et sine labe. — Idem in orat. de *Præsentat. B. V. M.*

Thesaurus mysteriorum. — Idem orat. in *Annunt. B. M. V.*

Thesaurus principalis æterni Patris. — D. Bernard. Senens. in serm. de *S. Joseph*.

Thesaurus Domini, in quo fuit cor ipsius Domini; nam ubi est thesaurus, ibi et cor: fuit enim Dominus in B. Virginis intellectu per veram sapientiam, in affectu per ardentissimam charitatem, in memoria per stabilem sincerissimamque inhæSIONEM. — Dion. Carthus. lib. 1 *De Præc. Mariæ*, art. 10.

Thesaurus indulgentiæ. — Joan. Trith. lib. 1 *De Mirac. B. M. V. in Urticeto*, cap. 6.

Thesaurus innocentiae. — Joan. Trith. lib. III, *De mirac. B. V. M. in Urticeto*.

THEUCHITES sapiens, quæ pie pro Absalone fratricida et protervo, id est, pro genere humano advocans Patri suo David reconciliavit, et ab exilio revocavit, II Reg. XIV. — D. Antonin. in *Summa* part. III, tit. 31, cap. 4.

THIARA pontificis, quæ super omnia ornamenta ponebatur in fronte pontificis ex auro purissimo, in qua sculptum erat sanctum Domini, Exod. XXVIII: fuit enim tota aurea, tota divina, super omnia vestimenta, super duodecim lapides, super tunicam talarem, et rationale et humerale in fronte pontificis, super omnes apostolos, martyres, doctores, patriarchas, prophetas, per vestes illas designatos locatur, sicut ipsa ait: « Ego in omni gente, et in omni populo primatum tenui, » in qua opere cellario Spiritus sancti, sanctum illud Domini sculptum est, de quo angelus: « Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est: » ac propterea

merito omnibus sanctis præponitur. — S. Thom. de Villa Nova in conc. 1 *de Nativit. B. M. V.*

THRONA inter thronos. — Bernardin. de Busto in suo *Mariali*, serm. 2 *de Coronat. B. V. M.*

THRONI in Dei corporali susceptione. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 193.

THRONUS gloriosus. — S. Method. in homil. in *festo Purific. B. V. M.*

Thronus intelligibilis, glorificatus, Deoque dignus. — Ibid.

Thronus sublimis et elevatus ob gloriam illius, qui ipsum est fabricatus, Regi Domino Sabaoth palam instructus. — Ibid.

Thronus virginalis, coram quo sicut olim David ante faciem arcæ, choreas læti ducere debemus. — Ibid.

Thronus virginalis, super quo Dominus carne indutus publice prodivit. — Ibid.

Thronus Cherubicus in summis spiritualibus regnis lucis splendore coruscans. — D. Greg. Thaum. orat. 2 in *Annunt. B. M. V.*

Thronus Christi Pontificis in Ecclesia speluncæ Bethleemitiæ. Parva enim illa domus, in qua Virgo peperit, Ecclesiæ figuram continebat; præsepe vero altaris, Joseph sacerdotis per vices munus suum exercentis, pastores diaconorum, angeli sacerdotum, et Dominus Jesus pontificis formam in se gerebat; thronus autem Dei per Virginem Mariam figurabatur. — D. Athanas. serm. in *Descriptionem S. Deiparæ*.

Thronus Cherubicus, cruciformis et cœlestis. — D. Epiphani. in serm. de *Laud. B. V.*

Thronus divinitatis. — Ibid.

Thronus Creatoris nostri gloriosissimus. — D. Ephrem in serm. de *Laud. B. V. M.*

Thronus Dei. — D. Augustin. in lib. de *Assumpt. B. V. M.* tom. IX Oper. ejus.

Thronus nuptialis. — Idem serm. 17 *de Nativ. Domini*, qui est 21 *de Tempore*.

Thronus radiis solaribus irrigatus. — S. Sabba in *Menæis Græcor.* die 30 Januarii.

Thronus Dei. — Venant. Fortunat. eleg. in *Laud. S. V. M.*, et *Matris Domini*.

Thronus Dei sublimior cœlis atque omnia creatura. — Andr. Cretens. can. 7 in *partum B. V. M.*

Thronus excelsus et elevatus, in quo sedens Dominus Sabaoth, visus est prophetarum perspicacissimo Isaïæ. — Idem orat. 1 *de Dormit. B. V. M.*

Thronus gloriosus atque celsissimus. — Idem in magno can.

Thronus igniformis, Regis Christi. — Idem Can. in diem *Parasceves*.

Thronus intelligibilis. — Idem in Can. de *Annunt. B. M. V.*

Thronus Dei, — Hesychius serm. 2 *de Laud. B. M. V.*

Thronus Divinitatis. — D. Hildeph. serm. 3 *de Assumpt. B. V. M.*

Thronus Dei, in cujus utero veniens sapientia

Dei Patris, « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis. » — Idem serm. 2 *de Assumpt. B. V. M.*

Thronus forma ignea splendidus, in quo resedit Jesus, nostrum omnium Dominus, et Rex universi. — Anonym. in *Menæis Græcor.* die 25 Jan.

Thronus Regis excelsus. — Idem in *Menæis Græcor.* die 4 Januarii.

Thronus gloriosus. — Georg. Nicomed. in orat. *de Exitu S. Dominæ nostræ Deiparentis, quando fuit oblata in templo.*

Thronus Cherubicus, vastissimus, igneus, excelsus, quæ Christum Regem in sinu gestavit. — S. Germ. Constant. serm. in *Nativit. B. V. M.*

Thronus Dei bajulus. — Idem in suo *Mariali*, fragm. 15.

Thronus Dei sanctus. — Idem orat. 1 *de Præsent. B. V. M.*

Thronus excelsus et elevatus universorum Creatoris ac Redemptoris. — Idem in suo *Mariali*, fragm. 15.

Thronus Pontificis Domini. — Idem in suo *Mariali*, fragm. 1.

Thronus Cherubicus, cui Verbum sine principio cum carne insedit. — Cosmas Hierosol. in *Theogon.* hymn. 13.

Thronus continens Deum, lumini inocciduo, et paci dominantem. — Ibid.

Thronus Dei in quo habitavit is, qui in Altissimis habitat, ex ea natus sine viri experientia. — S. Joan. Damasc. in *Octoecc. Græcor.*

Thronus divinus et luciferus. — Ibid.

Thronus igneus. — Idem in can. *S. Deiparæ.*

Thronus igniformis Domini. — Idem can. in *SS. apost. Petrum et Paulum.*

Thronus regius, jucundus, et omnibus creaturis eminentior. — Idem in *Octoecc. Græcor.*

Thronus sui Creatoris. — Ibid.

Thronus alte fastigium tollens, in gloria animata sedes Dei, in se sessionem designans, intelligentibusque ipsis virtutibus potiorum Deo requiem præstans. — S. Joan. Damasc. in orat. 4 *de Nativ. B. V. M.*

Thronus Cherubicus, portans illum, quem angelorum acies intueri non possunt. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Thronus Dei inclytus. — Idem in *Cantic. Græcor.* sono 1.

Thronus igneus Regis Christi. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Thronus regnantis. — Idem in *Paracl. B. V. M.*

Thronus igniformis. — Idem in *Canticis Ecclesiasticis Græcor.* sono 2.

Thronus Dei Cherubicus. — Joan. Eubæus orat. in *Concept. Dei Genitricis.*

Thronus Emmanuelis, omniumque regis Christi. — Ibid.

Thronus incombustibilis. — Ibid.

Thronus multo mirabilior Cherubim. — Ibid.

Thronus altissimus, in quo requievit laudabilis

Deus patrum nostrorum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Thronus altissimus Christi; in ea enim, cum solus ille requievisset, nostros abstulit labores, et futuram requiem dignis præparavit. — Ibid.

Thronus Cherubicus, ferens in ulnis ferentem omnia, qui propter nos carne nostra circumdatus est, et cum esset simplex, duplex apparuit. — Ibid.

Thronus Cherubicus, portans eum qui continet et portat universum. — Ibid.

Thronus altissimus, in quo ille sedens secundum carnem, eos, qui in perditionis tenebris sedebant, excitavit ad lucem scientiæ propter bonitatem suam. — Ibid.

Thronus divinus, in quo Deus residens omnibus cœlestem sedem præparavit. — Ibid.

Thronus Dei, in quo ille sedens incarnatus ab antiquo casu homines erexit. — Ibid.

Thronus Domini eminens super Cherubinos et Thronos in suprema Dei regia collocatus. — Ibid.

Thronus Domini universorum. — Ibid.

Thronus eminentissimus Altissimi. — Ibid.

Thronus igneus gestans illum qui nutu gestat universa. — Ibid.

Thronus igneus inviolatus, ferens in ulnis Deum, qui humanam suscepit naturam, et unione ineffabili ob immensam misericordiam suam eidem copulatus est. — Ibid.

Thronus igneus, ipsis Cherubim sublimior, ferens divinisimum Verbum. — Ibid.

Thronus igneus Omnipotentis. — Ibid.

Thronus igneus Regis, quo ille residens omnes homines a primo lapsu erexit, et concessu Patris sui honoravit. — Ibid.

Thronus igniformis, Creatorem portans. — Ibid.

Thronus igniformis Verbi Dei, in quo idem Verbum propter summam bonitatem suam incarnatum requievit. — Ibid.

Thronus pretiosissimus ac sublimissimus Dei altissimi. — Ibid.

Thronus Regis altissimus. — Ibid.

Thronus Regis, in quo, cum ille sedisset, sedem cœlestem fidelibus præparavit. — Ibid.

Thronus Regis jucundus. — Ibid.

Thronus Regis universi, in quo cum consedisset ab antiquo casu, excitavit nos, et ad divinum consessum præparavit. — Ibid.

Thronus sanctus in Sancta sanctorum collocatus et omnium Regi præparatus. — Ibid.

Thronus gratiæ, quia plena gratia ad quam nos miserabiles peccatores accedere debemus ut gratiam inveniamus in auxilio opportuno. — Idiota *De B. V.* part. 14, contemplat. 30.

Thronus, qui Regem regum in carne per incarnationem humiliatum suscepit. — Ibid.

Thronus, quia sicut thronus firmiter et aperte est compactus, sic beata Virgo indissolubili interinarum virtutum concatenatione compacta fuit,

quæ connexæ mutuo se roborabant. Hæ sunt virginitas, simplicitas, sollicitudo et omnes cardinales ac theologicæ virtutes. — Ibid.

Thronus Salomonis, qui interpretatur *pacificus*, quia ille Rex pacificus novem mensibus in ea requievit, et incircumscriptibilis erat; secundum divinitatem in ea sedit, et circumscriptus evasit. — Ibid.

Thronus Cherubicus, in quo requievit Deus. — Leo imp. in orat. *de Purificat. B. V.*

Thronus divinissimus. — Idem in orat. *de Assumpt. B. V.*

Thronus ejus, qui nullo clauditur tecto. — Jo. Geometra serm. in *Annunt. S. Dei Genitricis.*

Thronus summus sperans, non super armos, sed utero gestans visceribusque Deum. — Idem in *B. V. hymno 3.*

Thronus Dei regnantis. — Guericus abb. serm. 1 *de Assumpt.*

Thronus grandis. — Idem serm. 3 *de Annuntiat. B. V.*

Thronus Jesu, de quo judicia decernit, et per quem preces exaudit. — Idem serm. 2 *de Assumpt. S. M.*

Thronus regalis. — Idem serm. *de Assumpt. S. M.*

Thronus Regis coronati. — Idem serm. 1 *de Assumpt. S. M.*

Thronus Dei. — D. Petr. Dam. in carminibus *de Assumpt. B. M.*

Thronus ille mirabilis, de quo in regnorum historia legitur in hæc verba: « Fecit rex Salomon thronum de ebore grandem, et vestivit eum auro fulvo nimis. » — Idem sermone 1 *de Nativit. B. M. V.*

Thronus Dei. — S. Anselmus in *Meditat. B. V.*

Thronus deitatis, in quo Deus majestatis dignatus est homo fieri. — Idem in *Psalterio B. V. part. 1.*

Thronus, quem fecit Salomon de ebore grandem, et vestivit eum auro fulvo nimis, III Reg. x. Sapientia enim Dei Patris primum juxta Apostolum pacifica, thronum hunc sibi fecit, dum sedem in Virgine, qua nihil unquam fuit castius, sibi posuit; elephas enim, cujus ossa sunt ebur, continentis ac mundæ naturæ est; porro grandem nimirum ex filio cœlis, terræ et inferis præsentem, hunc auro fulvo nimis vestivit, cum eam non virtutum scintillis, ut alios, sed ipsa substantialiter propria divinitate interius exteriusque inferciit, qui habuit sex gradus, et summitas throni rotunda fuit in parte posteriori; sex enim gradus sunt timor et pietas, scientia et fortitudo, consilium et intellectus, quibus pervenit ipsa ad eum, qui sibi specialiter præsedet, sapientiam Christum; summitas throni singularis eminentia fuit Genitricis Dei; hæc rotunda fuit a parte posteriori, quia humanis visibus despicibilis, dum adhuc viveret, quasi fabri uxor, jam nunc ubi solus Deus videt supparem quodammodo prodigiis se ostendit omnipo-

tentiæ Dei. — Guibertus abbas in lib. *De laud. B. M. cap. 3.*

Thronus Salomonis. — Hugo de S. Victore lib. iv, *De Proprietatibus et epithetis rerum*, cap. 2.

Thronus eburneus pacifici nostri. — Petrus Blesensis serm. 1 in *Assumpt. B. V. M.*

Thronus Dei aliis thronis, scilicet divinis spiritibus multa Deo familiaritate conjunctis, longe conjunctior, cum sit cum Filio Deo de carne una. Hanc enim prærogativam dedit Pater Filio, ut sit ei consubstantialis; hanc prærogativam habet mater, ut sit ei consubstantialis. — Petrus Blesensis serm. 33.

Thronus Dei, sed non thronus de quo fulminat, de quo terribilis mortis sententias et decreta damnationis æternæ promulgat, sicut scriptum est, Apoc. iv: « De throno Dei procedunt fulgura vocis et tonitrua, » ut verbis civilibus utar; sed de quo Christus jurisdictionem exercet pacificam; Filius enim per præsentiam, per preces et merita suæ Matris largitur captivis indulgentiam, clausis aperationem, cæcis illuminationem, laborantibus requiem, infirmantibus sanitatem, indigentibus abundantiam, metuentibus securitatem, inter amicos fidem, inter inimicos pacem, in dubiis certitudinem, in errore consilium, in tribulatione solatium, in bello propugnaculum, in exilio refugium, in naufragio portum, ignorantibus sapientiam, se humiliantibus exaltationem, pupillis et viduis consolationem, incipientibus et proficientibus gratiam, perficientibus et triumphantibus gloriam et coronam. — Ibid.

Thronus, in quo Deus requievit. — Idem serm. 33.

Thronus propter judicariam potestatem, qua in ea sedere decrevit, cui omne judicium datum est, et qui judicat fines terræ. — Ibid.

Thronus Regis. — Ibid.

Thronus Salomonis de ebore et auro purissimo, in cujus auro sapientia et dignitas, in ebore autem candor et decor, planities et fortitudo designatur; nam cum speciosa facta sit et suavis, de ejus fortitudine scriptum est: « Mulierem fortem quis inveniet? » — Ibid.

Thronus, super quem requiescit Spiritus Dei. — Idem serm. 33.

Thronus Dei, de quo procedebant fulgura, et voces, et tonitrua, quia filii Jesu Christi parabolas, ænigmata legalia et mirifica gesta, dicta, opera, avidius edidit, fidelius credidit, sincerius luculentiusque aliis edidit. — D. Bernard. in serm. *de B. V. Maria*, cujus initium, *Ave Maria*.

Thronus gratiæ, ante quem procedere et proci dere debemus non solum illi præ mulieribus gloriam solventes, sed etiam reverentiam præ omni etiam angelica natura exhibentes. — Petr. Cellensis serm. 1 *de Nativ. Domini*.

Thronus de auro cœlesti, ebore spirituali constitutus, ex auro scilicet divinæ majestatis, et ex ebore perpetuæ virginitatis, quia et divinitas Filii

Dei, cooperante Spiritu sancto, in ea est ineffabiliter adumbrata, et virginitas ejus permanet, et permansit ei illibata. — Philipp. abbas tom. II *Moralitat. in Cant.*

Thronus ille de quo Psalmista dicit : « *Thronus tuus, Deus, in sæculum sæculi,* » Psal. XLIV. — Ibid.

Thronus ille, non quem fecit Salomon rex mortalis, filius scilicet David regis, sed potius ille quem elegit ab æterno, et prælegit sibi ad habitandum Deus, Dei Filius videlicet, Rex immortalis. — Ibid.

Thronus Salomonis imperio præsentis subiectus. — Idem lib. I in *Cant.* cap. 18.

Thronus eburneus per castitatem animi, constantem. — Helinandus Cisterciensis serm. 2, in *Nativ. B. V. M.*

Thronus grandis per charitatem perfectam. — Ibid.

Thronus per humilitatem et innocentiam. — Ibid.

Thronus regius per fecunditatem. — Ibid.

Thronus augustus Salomonis. — Cæsarius Cisterc. hom. in *Assumpt. B. V. M.*

Thronus, in quo solus Princeps Christus secundum vaticinium Ezechielis sedit. — Ibid.

Thronus igniformis Domini. — Theod. Lasc. imp. in *Poem. B. V. M.*

Thronus de ebore grandis, siquidem usque ad beatam Virginem non habuerat Christus thronum de ebore, sed quasi sedem plebeam et communem ; sed in ipsa thronum de ebore habuit, quæ prima virginitatem vovit, et in ipsa, quæ fuit thronus grandis, celsior est factus secundum throni celsitudinem. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. V.* lib. II.

Thronus deorsum clausus, et sursum patulus ; nam beata Virgo deliciis, divitiis, terrenis voluptatibus et superfluitatibus super omnes puros homines clausa fuit, et jugiter suspirans ad cœlestia, corde patulo hauriebat dona perfecta a Patre luminum descendencia. — Ibid.

Thronus firmus, et apte compactus : fuit enim beata Virgo indissolubili æternarum virtutum concatenatione compacta, quæ connexæ mutuo se roborabant, nempe virginitas, simplicitas, sollicitudo, et omnes virtutes cardinales et theologicæ. — Ibid.

Thronus gratiæ, ad quem accedere debemus dilectione, vigilia, affectione, cultu, devotione, laude, oratione, ut misericordiam consequamur, id est, remissionem peccatorum. — Ibid.

Thronus gratiæ, quia in ea sedet et regnat gratia, quæ plenum habet in Maria dominium : ibi enim invenitur gratia, quam jugiter parit et emittit in lucem, unde et dicitur Mater gratiæ, ibi invenitur misericordia, id est remissio peccatorum, ibi gratia, quæ parit et educat omne bonum ; unde, Sap.

xvi, dicitur : « *Domino omnium nutrici gratiæ tuæ deserviebant.* » — Ibid.

Thronus portabilis, quia ejus exemplum ubique diffundit. — Ibid.

Thronus, quem fecit sibi Salomon rex pacificus, id est, Christus ; fecit enim hunc thronum pacificus, ut pacem faceret, quia mediante Filio hominis pacificati sumus Deo Patri ; mediante etiam Matre Dei veri pacifici, pacem apud Filium, quoties volumus, possumus invenire. — Ibid.

Thronus recipiens Regem a statione ad sessionem quasi humiliatum, nam beata Virgo Regem æternum, qui cum in forma Dei esset, exinapivit semetipsum in carnem humiliatum, in incarnatione suscepit ; in ea enim Christus formam servi assumpsit, in qua judicariam potestatem exercebit. — Ibid.

Thronus Salomonis, in quo sunt quasi duæ manus : una, qua justos continet ne corrumpantur in profundum, alia qua peccatores erigit ad gratiam. — Ibid.

Thronus Salomonis, in quo verus pacificus corporaliter novem mensibus sedit, et quievit. — Ibid.

Thronus Salomonis vestitus auro fulvo nimis, id est, decoratus sapientia, verecundia, obedientia, patientia, puritate, charitate, pretiositate, medicinalitate, et exemplorum fulgore, et singulis aliis virtutibus, quarum magna multitudo notatur in proprietatibus auri. — Ibid.

Thronus Salomonis, auro paupertatis vestitus. — D. Anton. de Pad. serm. in *Dom. 5 post Trinitat.*

Thronus Salomonis, cujus sedile aureum, scilicet humilitatem, tenuerunt duæ manus, id est, vita activa et contemplativa, et duo leonès, id est, Gabriel et Joannes evangelista, vel Joseph et Joannes juxta contemplativam, et duodecim juvenuli, id est, duodecim apostoli, hunc et venerantes et ei obsequentes. — Ibid.

Thronus Salomonis, cujus summitas rotunda in parte posteriori, quia charitas Virginis, ob cujus meritum in posteriori parte, id est in æterna beatitudine, summum tenet locum, fine et principio caret. — Ibid.

Thronus Salomonis de ebore, quia candida innocentia, et frigida sine libidinis ardore fuit. — Ibid.

Thronus Salomonis, cujus tale opus non fuit in universis regnis, quia nec primam similem visa est, nec habere sequentem. — Ibid.

Thronus Salomonis eburneus. — Id. serm. in *Domin. 2 post Epiphan.*

Thronus Salomonis, in quo sex gradus fuerunt. verecundia, prudentia, modestia, constantia, humilitas, virginitas. — Id. serm. in *Dom. 5 post Trinitat.*

Thronus Salomonis de ebore per munditiam, grandis per humilitatem. — Hugo Carensis in *Psalm. LXXXVIII.*

Thronus Salomonis ob candorem virginitatis eburneus, apud Deum grandis et auro fulvo nimis vestitus, id est, charitate decoratus. — Idem in caput 1 *Lucæ*.

Thronus veri Salomonis, id est, Christi, qui in ea sicut in throno a statura divinitatis se demisit, ut sedens in ea carnem et humanam naturam sumeret. — Idem in *Psal.* LXXXVIII.

Thronus Filii Dei. — S. Bonavent. in *Speculo B.* V. cap. 8.

Thronus indeficiens. — Ibid.

Thronus in æternum. — Ibid.

Thronus Salomonis grandis omnino in gratia et in gloria. — Idem in *Speculo B.* V. cap. 2.

Thronus sapphirus, super firmamentum angelicum exaltatus. — Idem in *Speculo B.* V. cap. 11.

Thronus veri Salomonis. — Idem in *Psalterio minori B.* V. Quinquag. 2.

Thronus gratiæ. — Albert. Magn. serm. 2, in *Dedicat. Eccles.*

Thronus in Dei corporali receptione. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. vi Apocalypsis.

Thronus Salomonis eburneus. — Idem serm. 2 in *Dedicat. Eccles.*

Thronus totius Trinitatis. — Idem in *Biblia Mariæ* sup. lib. III Regum.

Thronus veri Salomonis de ebore castitatis, puritatis et innocentiae, grandis in natura, in gratia, in gloria, in misericordia, in humilitate, in bonitate, in largitate, et in pulchritudine vestitus totaliter, regulariter plusquam omnis creatura pura, auro fulvo nimis, id est, charitate suprema, imo et ipso Deo, III Reg. x. — Ibid.

Thronus Christi eburneus per virginitatem, aureus per charitatem, grandis per humilitatem, IV Reg. x. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*, serm. 6 T.

Thronus Christi in iudicio. — Ibid.

Thronus Dei peccatoribus, qui sunt in mundo. — Ibid.

Thronus Dei, quia in ipsa Deus requievit; de ebore, quia solida et firma permansit; grandis, quia ejus dignitas omnem dignitatem angelicam transcendit. — Idem in *Mariali*, serm. 1 E.

Thronus gloriæ beatis. — Idem serm. 7 de *Assumpt. B. V. M.*

Thronus gratiæ et misericordiæ. — Idem in *Mariali*, serm. 6 T.

Thronus gratiæ justis. — Idem serm. 7 de *Assumpt. B. V. M.*

Thronus misericordiæ peccatoribus. — Ibid.

Thronus summi Regis. — Idem in *Mariali*, serm. 6 T.

Thronus Cherubicus. — Jacob. monach. orat. de *Nativ. B. V. M.*

Thronus summe regalis. — Ibid.

Thronus Cherubicus. — Jacob. monach. in *Mariali*, orat. 2.

Thronus cœlestis, in quo Dominus assidet, in

quo naturas innovat, et res transmutat. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Thronus gloriosus. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Thronus igneus importabilis naturæ. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Thronus regalis. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Thronus regalissimus. — Idem in *Mariali*, orat. 2.

Thronus eburneus, III Reg. x, ob castitatem; ebur enim os est elephantis solidum valde et candidum, tantæ frigiditatis, ut panno involutum, si superponitur ignis, non sinat ipsum pannum exuri, in quo notatur aperte, quod tam sancta, tam solida fuit beatæ Virginis castitas, ut ipsam conservaret illæsam, et eos qui ei adherent comburi igne libidinis non permittat. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 98.

Thronus, a quo recipimus triplex beneficium, ut ait Apost. Hebr. iv, nempe misericordiam qua liberamur a peccato, gratiam qua perficimur in bono, auxilium quo salvamur a peccato. — Ibid.

Thronus igneus Daniel. vii, propter ignitum desiderium, quo incendebatur, anhelando post Filium. — Ibid.

Thronus luminosus sicut sol, *Psal.* LXXXVIII. — Ibid.

Thronus misericordiæ peccatoribus, gratiæ justis. gloriæ beatis. — Idem in *Mariali*, cap. 148.

Thronus Salomonis, cui nulla anima par in thronis; non enim sedes, in quibus rex sedet, dicuntur throni, sed in quibus sedet cum ornatu regali; similiter, licet omnis anima viri sancti sit spiritualiter sedes Dei, tamen non omnes dicuntur throni Dei, sed spiritualiter et singulariter, in qua sedet Rex noster indutus stola purpurea, et in diademate, quo coronavit eum Mater sua in die desponsationis suæ, id est incarnationis, Cant. iii; unde nec ipsi throni cœlestes in comparatione hujus throni possunt propriissime dici throni, sed magis tribunalia, quia in eis et propter eos Dominus suam ordinat et exercet justitiam. — Idem in *Mariali*, cap. 98.

Thronus Salomonis eburneus propter castitatem, cujus scabellum humilitas, cujus sedile mansuetudo, cujus duæ manus hinc et inde operatio sancta et oratio devota, cujus summitas rotunda gloria, et sublimitas æterna; unde non fuit tale opus in universis regnis, quia inter omnia opera Dei et universas creaturas Maria primum locum tenet et summum. III Reg. x. — Ibid.

Thronus sapphirinus, Ezech. i, quia tota conversatio ejus in cœlis fuit in tantum, ut non modo nostræ humanæ, sed angelicæ naturæ puritatem ac pulchritudinem superaret, quod notatur aperte, cum dicitur, quod super firmamentum, quod erat eminens capiti animalium, erat similitudo throni; nam per animalia sancti designantur, in quibus est natura humana; per firmamentum, natura angelica, in bono confirmata, intelligitur. — Ibid.

Thronus Deo cōhærendo. — Barthol. de Pisis lib. 1 *De laud.* S. V., fruct. 2.

Thronus fiduciæ. — Idem lib. 1, *De Laud.* S. V., fructu 8.

Thronus sperandorum. — Idem lib. 1 *De Laud.* S. V., fructu.

Thronus Dei. — D. Laurent. in lib. *De Casto conubio Verbi et animæ*, cap. 9.

Thronus gratiæ, de cujus plenitudine accipiunt universi, captivus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, angeli lætitiā, Filii persona humanæ carnis substantiam, denique Trinitas tota gloriam. — Idem in ligno vitæ *de Spe*, cap. 5.

Thronus sapientiæ. — Idem in serm. *de Nativit.* B. V. M.

Thronus Filii Dei, sicut sol fulgens, quantum ad gloriam animæ, et sicut luna perfecta in æternum, quantum ad gloriam corporis sine defectu. — D. Bernard. Senens. tom. III, serm. *de Assumpt.* B. V.

Thronus, in quo sedet et requiescit David, manu fortis, et vultu desiderabilis Jesus Dei Filius, II Reg. iii. — Ibid.

Thronus justitiæ. — Martin. de Magistris in Exposit. super canticum *Salve, Regina*.

Thronus Dei, ad quem cum fiducia accedere debemus, « ut misericordiam et gratiam consequamur in tempore opportuno, ad Hebr. iv. » — D. Anton. in *Summa*, part. iv, tit. xv, cap. 15.

Thronus gratiæ Dei, ad quem cum fiducia adire debemus, ut misericordiam consequamur. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. vii, cap. 2, § 5.

Thronus veri Salomonis, id est, Christi, in quantum scilicet in ventre ejus stetit, et in gremio ejus parvulus sedit. — Ibid.

Thronus verus Salomonis, qui detulit Deum de cœlo in mundum, et in mundo de loco ad locum. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. xv, cap. 44.

Thronus Salomonis, id est Salvatoris, in quo fuit Deus mundum reconcilians sibi, quoniam ipsa non solum portavit Unigenitum Dei in sua mente per fidem, charitatem, ac jugem memoriam, venerationemque præcipuam; sed etiam in suo inviolabili utero tulit eum ex se hominem factum. — Dion. Carth. in *Cant.* art. 12.

Thronus Spiritus sancti. — Idem, lib. iv *De Laud.* S. V., art. 9.

Thronus sapphirinus. — Paulus de Heredia in tract. *de Concept.* B. V.

Thronus admirabilis. — Bernard. de Busto serm. 5 *de Parturit.* B. M.

Thronus altissimi et clementissimi Principis. — Idem, serm. 2 *de Assimilat.* B. M.

Thronus Dei. — Idem, serm. 3 *de Nominat.* Mariæ.

Thronus de ebore castitatis, et auro pretiosissimo innocentie et charitatis. — Idem in suo *Mariæ*, serm. 8 *de Concept.* B. M.

Thronus de ebore per virginitatem, de auro per ferventem charitatem, grandis per maximam humilitatem. — Idem serm. 3 *de Assimilat.* B. M.

Thronus divinæ misericordiæ. — Idem serm. 2 *de Assimilat.* B. M.

Thronus excelsus, super quem sedit vir, qui est Deus et homo. — Idem in suo *Mariæ*, serm. 6, *de Concept.* B. V. M.

Thronus gratiæ Dei. — Id. serm. 7 *de Annunt.* B. M.

Thronus innocens, II Reg. xiv. — Id. serm. 3, *de Parturit.* B. M.

Thronus misericordiæ. — Idem serm. 3 *de Assimilat.* B. M.

Thronus Regis æterni. — Ibid.

Thronus Salomonis, id est, Christi. — Idem serm. 3 *de Nominat.* M.

Thronus summi Regis. — Idem serm. 3 *de Assimilat.* B. M.

Thronus terribilis contra dæmones, ejus devotos impugnantes, de quo throno dicitur, Apoc. vi, « De throno procedebant fulgura, et voces, et tonitrua. » — Id. serm. 3 *de Nominat.* B. M.

Thronus veri Salomonis Christi. — Id. serm. 3 *de Assimilat.* B. M.

Thronus veri Salomonis. — Jo. Trith. lib. *De Miraculis B. V. in Urticeto*, cap. 6.

Thronus Dei, quia ad modum sedentis in ipsa se submisit et humiliavit Deitas. — Philip. d. Greve serm. 190 in *Psal.* LXXXVIII.

Thronus Dei, quia, si thronus est sedes judicaria, Dei Filius de Virgine carnem assumpsit, et in illa judicabit mundum et in judicio apparebit. — Ibid.

Thronus Salomonis, eburneus ob castitatem. — Ibid.

Thronus Christi, ubi Christus judicabit. — Maurrit. de Villa Probata, serm. 54 *Coronæ novæ* B. M.

Thronus Christi, in quo mystice fuerunt ea quæ in throno Salomonis. — Ibid.

Thronus de ebore per virginitatem, et de auro per ferventem charitatem, et grandis per maximam humilitatem. — Ibid.

Thronus Dei, de quo Paulus ad Hebr. iv: « Adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ ejus, ut misericordiam consequamur, et gratiam inveniamus in tempore opportuno. » — Ibid.

Thronus divinæ misericordiæ. — Idem serm. 19, *Coronæ novæ* B. M.

Thronus eburneus gloriosus. — Idem serm. 14 *Coronæ novæ* B. M.

Thronus eburneus, in quo Filius Dei sedit per incarnationem. — Ibid.

Thronus gratiæ et misericordiæ. — Ibid.

Thronus in conspectu Dei. — Idem in serm. 2 *Coronæ novæ* B. M.

Thronus innocens, II Reg. xiv, quia immunis ab

omni peccato. — Idem serm. 14 *Coronæ novæ B. V. M.*

Thronus, in quo Deus novem mensibus spiritaliter et corporaliter resedit. — Ibid.

Thronus, in quo sedens Christus Rex pacificus præbet se populo clementem et benignum, ac præsto omnibus ad hunc thronum accedentibus dona largitur. — Ibid.

Thronus pulcherrimus. — Ibid.

Thronus, quia habet proprietates illorum angelorum, qui throni dicuntur, id est, maximam celsitudinem, Regis circumdationem, stabilem collocationem, Regis susceptionem, Regis declarationem, familiarem apertionem. — Ibid.

Thronus, quia iudicium continet. — Ibid.

Thronus Salomonis grandis, quia ejus dignitas omnem angelicam dignitatem transcendit. — Idem serm. 22 *Coronæ novæ B. M.*

Thronus Salomonis, id est, Christi, quia in eo novem mensibussedit, et eum omni pietate replevit. — Idem serm. 3 *Coronæ novæ B. M.*

Thronus terribilis contra dæmones, ejus devotos impugnantes, de quo dicitur Apoc. iv, « De throno exeunt fulgura, et voces et tonitrua. » — Ibid.

Thronus ab Ezechiele visus, cujus aspectus lapidis sapphiri, super quem similitudo hominis, id est, Dei Filius incarnatus sive Messias. Ezech. cap. i. Dixit autem Ezechiel aspectum hujus throni vel solii, sive sedis esse similem sapphiro, ut non solum innueret intemeratæ Virginis gloriam, sed ipsius quoque omnimodam puritatem. Quia sicut sapphirus, licet ex elemento terrestri opaco et obscuro originem habeat, a sui tamen principio diaphanus et clarus est, ita immaculata Mater Messiae, etsi a parentibus peccato obnoxiiis prodierit, a sui tamen initio clarissima et absque originalis peccati macula fuit. — Petrus Gal. lib. vii *De arcanis*, cap. 18.

Thronus aureus veri Salomonis. — Ludovic. Blosius in *Endologia P., ad B. V. M.*

Thronus Salomonis. — Robert. Bellarm. in conc. *de Nativ. B. V. M.*

Thuribulum aureum, quod carbonem ignitum portavit. — S. Matthæus apost. in *Liturgia Æthiopum*.

Thuribulum aureum. — D. Ephrem in serm. *de laud. B. V. M.*

Thuribulum aureum, in cujus utero ignis Verbum habitavit de Spiritu sancto. — S. Andreas Cretensis can. in *Nativ. B. V. M.*

Thuribulum aureum, in quo Verbum, quod carnem assumpsit, bono odore implevit orbem terræ, in quo combusta fuerunt crimina inobedientiæ, per quod liberatur aer a molestia inquinamentorum, per quod bonus odor Spiritus spiravit in homines. — Georg. Nicomed. in orat. *de exitu S. Dom. nostræ Dei Parentis, quando fuit oblata in templo*.

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X.

Thuribulum revera aureum intelligibilem aromaticum, in quo spiritale thymiaa compositum, Christus ex divinitate et humanitate in Deitatis igne diffudit odorem animatæ suæ carnis inconfuse, inseparabiliter. — S. German. Constant. serm. in *Nativit. B. V.*

Thuribulum aureum, carbone divino refertum, cordis nostri fœtorem in suavem fragrantiam mutans. — S. Jo. Damasc. in *Menæis Græcorum*, die nona Martii.

Thuribulum aureum, illo immateriali, et oculis hominum intolerabili carbone refertum, in quo conflagravit rebellionis Adami chiographum a Christo conscissum. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 27 Januarii.

Thuribulum aureum, quod divinum carbonem peperit, odoreque suo bono creaturam universam replevit. — Idem orat. 3, *de Assumptione B. V. M.*

Thuribulum vas sensu aureum, divinum intus carbonem ferens, ex quo suavis fragrantia spiritus corruptionis pudorem mundo diffans efflatur. — Idem in orat. *de Nativit. B. V.*

Thuribulum aureum carbonis immaterialis, qui sustineri non potest, in quo combustum est chiographum contractum et conscissum Adamitica inobedientiæ. — S. Jo. Damasc. in cant. sanctiss. *Deiparæ*.

Thuribulum carboniferum Deum continens. — Ibid.

Thuribulum purissimum, quoniam unus Trinitatis indivisæ Verbum Deus ex ea carne suscepta mundum suavi replevit odore. — Idem in *Octoe. Græcorum*.

Thuribulum aureum passionum nostrarum fœtorem expellens. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Thuribulum spiritalis vitalisque carbonis. — Ibid.

Thuribulum Spiritus sancti. — Ibid.

Thuribulum totum aureum in Sancta sanctorum importatum, in quo Verbum carnem accendens suavissimo terrarum orbem odore complexit. — Jacobus Monachus in *Mariali*, orat. 3.

Thus fragrantie. — D. Anselmus in hymno 1 *Dei Genitricis*.

Thus. — D. Bernard. sermone 3, super *Salve Regina*.

Thus Virgineum divino igne immersum in defectum salutarem modo ineffabili totum versum, fortioris tamen imperio damna biliter non consumptum, sed amoris et decoris merito delectabiliter est assumptum. — Philipp. abbas lib. iv in *Cantic.*, cap. 24.

Thus integrum, quia sicut thus integrum, si igne tangatur, vaporem suum sursum emittendo manifestat habitationem suam, Maria per dilectionem operando, et tam opera præcepti, quam consilii ad Deum referendo ostendit, quod conversatio sua in cælis erat, Philipp. iii, per puram intentio-

ne.n. — Richard. a S. Laurent. *De laud. S. V.* lib. xii.

Thus lucidissimum et masculinum. Sic enim vocatur illud thus, quod sponte effluit, et est præcipuum, et non solum fumat, aut fragrat in igne, sed etiam ardet et inflammatur, ipsa enim et amore ardebat, et odore fragrabat; unde Eccli. l, 9, quasi ignis effulgens, et thus ardens in igne. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 71.

Thus oratione. — Barthel. de Pisis lib. i *De laud. V.*, fructu 8.

Thymiama divinum compositionis, Levit. iv. — S. Proclus in orat. 6, quæ est *de laud. B. V.*

Thymiama spiritalis divinorum holocaustum. — S. Andr. Cret. orat. *de Dormit.*

Thymiama spiritualium aromatum. — Idem orat. 3 *de Dormit. B. V. M.*

Thymiama suavissimum. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariali*.

Thymiaterium aureum, passionum nostrarum foetidissimum odorem depellens. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Thyrsites spiritalis lapis corallo persimilis, somnum dilectis suis inducens divinæ contemplationis. — Jo. Trith. lib. i *De mirac. B. V. in Urticeto*, cap. 7.

Tigris fluvius, quia sicut Tigris cum maximo impetu, ut dicitur, fluit in mare Mortuum (*sic*), Maria quotidie infundit gratiam peccatoribus desperatis, qui prius erant mare per amaritudinem vitiorum, et mortui in peccatis. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V.* lib. ix.

Tigris fluvius, quia si Tigris interpretatur *velox*, vel, *sagitta*, et vadit contra Assyrios: B. Virgo quasi sagitta Domini exemplo suæ humilitatis destruit superbiam; unde de ea dicitur IV Reg. xiii, « sagittas salutis Domini contra Syriam; » nisi enim sagitta esset, non diceret Sponsus, « Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa. » — Ibid.

Tigris fluvius, quia si Tigris vocatur sic propter velocitatem currendi instar bestię tigridis, quæ velocissime currit: Maria cum festinatione visitavit Elisabeth, concepto Salvatore. — Ibid.

Tigris, id est, velox in auxilii subventionem, in consolationis exhibitionem, pro peccatoribus ad Deum interpellationem. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* sup. lib. Genesis.

Tigris fluvius; sicut enim Tigris vadit contra Assyrios, Gen. ii, et in eo invenitur piscis, cujus cor omne genus dæmoniorum extricat, et ejus fel illitum oculos sanat, et illuminat excecatos, Tob. vi; ita Maria sic potenter currit contra Assyrios, id est, contra dæmones acies suas contra nos dirigentes, quod nihil ei resistere possit, et ipsa nobis produxit illum benedictum piscem, cujus cordis, id est sapientiæ, particula, sive caro Verbi quasi socia in cruce assata, vel potius ipsius anima beata, ut sapientia omnem extricat dæmoniorum astutiam et virtutem, et omnem virorum Leviathan perple-

xitatem dissolvit et dissipat; fel autem ejus passio fuit, quod præ omnibus collyriis, quæ confici possunt, oculos cæcorum illuminat, ut videant lumen cæli. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 28.

Timor singularis malignorum spirituum. — D. Petrus Dam. serm. *de Assumpt. B. V. M.*

Tinctura verbi purpuræ, quæ intelligentiā percipitur, quæ non potest nominari. — S. Andr. Cretens. orat. 3, *de Dormit. B. V. M.*

Titulus Jacob. — S. Joan. Chrysost. in *Nativ. B. V. M.*

Titulus nobilissimus libertatis nostræ. — D. Ildeph. in lib. *De virginitate S. Mariæ* cap. 12 et ult.

Titulus honorificus apostolorum. — S. Joseph Hymnograph. in *Mariali*.

Titulus honorificus mulierum. — Ibid.

Titulus honorificus sanctorum angelorum. — Jacob. Monach. in *Mariali*, orat. 5.

Titulus præconialis; sicut enim titulus dicitur *inscriptio*, vel *signum laudis et honoris*, quia olim in imaginibus laudes nobilium intitulabantur; ita in Maria scripta et intitulata sunt insignia magnificentiæ Regis nostri Jesu Christi. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 39.

Titulus præconialis; quia sicut titulus est brevis annotatio eorum quæ in sequenti opere fusius continentur, et dicitur a *Titan*, quod est sol, vel illuminans, quia titulus illuminat totum opus sequens; ita beata Virgo sub quadam brevitate mirabili ac lucidissima continet tanquam titulus libri vitæ omnem plenitudinem gloriæ cælestis, quæ per partes distribuitur cæteris secundum sapientiam et magnificentiam largitoris. — Ibid.

Titulus rationalis, quia sicut titulus est ratio sive causa possidenti, utpote per donationem, per emptionem, per hæreditariam successionem et similia; unde Matthæus xxvii dicit de Jesu, « quod posuerunt causam ejus scriptam super caput ejus; » Joannes dicit xix: « Scripsit titulum Pilatus; » Marcus x utrumque jungit dicens: « Erat titulus causæ ejus inscriptus Rex Judæorum. » Ita beata Virgo est titulus possessionis nostræ, per quam possidemus et præscribimus regnum Dei, si tamen pertinemus ad illum pusillum gregem, cui complacuit Patri dare regnum. Luc. xii. — Ibid.

Titulus pudicitæ. — D. Laurent. Justin. *De triumph. Christi agone*, cap. 7.

Tomus novus juxta Isaiam, cap. viii, scriptiois novæ, cujus fidei testes angeli et homines. — S. Amphil. Sidæ episc. orat. in *S. Seip.*

Tomus vere a Deo scriptus Novi Testamenti, quod is olim ad homines est testatus. — S. Andreas Cret. orat. 3, *de Dormit. B. V. M.*

Tomus, de quo scriptum Isa. viii, Et dixit Dominus ad me: « Sume tibi tomum (*librum*) grandem, et scribe in eo stylo hominis, velociter spolia de-

trahe, cito prædare. » — S. German. Constant. serm. in *Nativ. B. V. M.*

Tomus novi mysterii incorruptione prorsus illibata, in qua omnis expers formæ Verbum, humanæ formæ penicillo depictum, id est, corpus indutum est, nobis per omnia factum simile, modo solum peccatum exceperis. — S. Jo. Damasc. orat. 4, de *Nativ. B. V. M.*

Tomus novus, in quo ineffabili ratione Deus Verbum citra omnem manus operam inscriptus est. — Idem orat. 2, de *Assumpt. B. V. M.*

Tomus novus, quem omnium Opifex condidit Deus Verbum, quem Pater ex corde eructavit, Dei lingua a Spiritu sancto tanquam calamo in ipso conscribendum, qui quidem homini scienti litteras traditus, haud tamen fuit ab eo lectus, neque enim Joseph Mariam cognovit, aut ipsius mysterii potentiam. — Idem in orat. 1. de *Nativit. B. V. M.*

Tomus, seu liber plane intaminatus, in quo conscriptum est Verbum divinum, ejus divinitas circumscripta existit. — Theophanes Nicænus in *Menæis Græcor.*, die 25 Januarii.

Tomus elegantissimus Scripturæ Verbi Dei, cujus beneficio cum gravissimo servitutis jugo premeremur, libertas nunquam auferenda nobis est comparata. — Leo imperat. in orat. de *Assumpt. B. V. M.*

TONITRUS inimicos perterrefaciens. — S. Andreas Cretens. orat. 2, in *Annuat.*

TOPAZIUS, quia sicut topazius est receptivus omnis coloris, ita Maria prædita fuit optimis naturalibus, et receptiva omnis gratiæ et virtutis. — Rich. a S. Laur. *De laud. V.*, lib. iv.

Topazius, quia si topazius gemma aquas bullientes compescit, Maria concupiscentias carnis ferventes. — Ern. Prag. in *Mariæ*, cap. 42.

Topazius spiritualis glauci coloris, topazio pretiosior, devotis precibus lascivos motus comprimens, invocata incendium libidinis exstinguens, hemorrhoidas turpium desideriorum stringens, et sanans ira lunaticos atque phreneticos, animas tristes, et cogitatus mentis lætificans perturbatos, sanguinem vitiorum sistens, et mortem avertens subitanæ, summique Principis Dei, et sanctorum ejus omnium supplicantibus impetrans gratiam. — Jo. Trith. lib. 1, *De mirac. B. V. M. in Urtic.*, cap. 7.

TORRENS bonitatis divinæ. — Theophan. Nicænus in *Menæis Græcor.* die 17 Januarii.

Torrens, de quo dicitur Prov. viii : « *Torrens redundans fons sapientiæ.* » — Richard. a S. Laur. *De laud. B. V. M.* lib. ix.

Torrens in mare se præcipitans, id est, in corda amara per contritionem et recogitationem peccatorum suorum in amaritudine animæ; nescit enim gratia ejus surda rerum molimina. — Ibid.

Torrens multitudine beneficiorum suorum, velut quadam inundatione aquarum, excavans lapides, et

duritiem cordis lapidei, ut humilietur, et sui miseretur, et consumens terram, id est, terrenitatem in cordibus suorum, et non multum firma et ponderosa secum trahens, id est, non multum radicato in dilectione mundi. — Ibid.

Torrens, quia si torrens impetuose currit, Maria suis precibus gratiæ aquas impetrat a Christo amatoribus suis, quæ ad ipsam a Libano, et ab ipsa ad eos affluunt sine mora. — Ibid.

TORCULAR vinum refundens divinæ jucunditatis. — Albertus Magn. in *Postillis*, sup. cap. xi Lucæ.

TRABEA Regis universorum. — Photius Constantinopolit. orat. in *S. M. Nativ.*

TRAMES aquæ immensæ, procedens de fluvio, id est, abundanti gratia Spiritus sancti. — Rich. a S. Laur. *De laud. V.* lib. ix.

Trames: unde dicit, Eccl. xxiv : « *Ego quasi trames aquæ immensæ de fluvio,* » ipsa enim est via gratiæ, unde se vocat tramitem, id est, viam aquæ immensæ, quæ per eam derivatur ad homines. — Idem, *De laud. V.* lib. ix.

Trames aquæ immensæ venientis de fluvio dulci, non de mari amaro. — Hugo Carensis in cap. xxiv *Eccl.*

TRANQUILLITAS vera in belli tempestate. — S. Sabas in *Menæis Græcor.* die 24 Februar.

Tranquillitas fluctuantium. — Anonym. in *Euchologio* seu *Rituali Græcor.*, in canone funereo pro pueris vita functis.

Tranquillitas æstuantium. — S. Germ. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Tranquillitas nostra ex peccatorum tempestatibus. — S. Joan. Damascen. in *Paracl. B. V. M.*

Tranquillitas nostra. — Theod. Lasc. imp. in can. ad *B. V. M.*

TRANSLATIO a morte. — S. Germ. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

TRIBUNAL Judicis. — Petr. Bles. serm. 38.

Tribunal, quod secundum Isidorum dicitur ex eo quod inde a sacerdote tribuantur præcepta vivendi, et est locus in sublimitate constitutus unde universi exaudire possunt; nam exempla Virginis gloriosæ nobis proponuntur quasi quædam præcepta, quibus instrui debemus et informari secundum beneplacitum divinæ voluntatis. — Rich. S. Laur. *De laud. S. V.* lib. x.

TRICLINIUM Trinitatis. — Hugo de S. Victore lib. iv *De proprietatibus et epithetis rerum*, cap. 2.

Triclinium divini consilii, in quo divinitas veniens ad nostram salutem, nostra carne calcata est. — Rupert. abbas, lib. iii *De divin. off.* cap. 11.

Triclinium Trinitatis, Pater enim potens, cui competit vis irascibilis, roboravit eam contra extollentiam superbiæ; Filius sapiens, cui rationalis, contra insinuationem totius voluptatis prævæ; et Spiritus sanctus, cui concupiscibilis, contra ve-

nenum totius malitiæ. — Richard. a S. Laur. *De laud. S. V.* lib. III.

Triclinium Deitatis. — D. Bonaventur. in *Laud. B. V. M.*

Triclinium nobile totius beatissimæ Trinitatis. — D. Thomas Aquin. in serm. *De B. V. M.* ex Evangelio Domin. 4 in Quadrag.

Triclinium, in quo Deus fuit tanquam hospes prandens; sedens enim infantulus in Virginis utero, et Patre plenissime fruebatur, et mundis affectibus Matris, ac sanctis operibus delectabiliter pascebatur. — Albert. Magn. serm. 1, in *Annunt. B. V. M.*

Triclinium nobile, continens corpulentam substantiam Christi animam et deitatem, vetus et novum et æternum. Vetus in materia corporis, novum in anima tunc de novo creata, æternum autem in deitate. — Idem in *Postillis* super cap. 1 Lucæ.

Triclinium nobile totius Trinitatis. — Idem serm. 2 in *Annunt. B. V. M.*

Triclinium nobile totius Trinitatis. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*, serm. 9. M.

Triclinium omnium virtutum. — Ægidius, Columna ex exposit. in *Salutat angel.*

Triclinium nobile totius Trinitatis, per gratiæ plenitudinis effusionem. Nam quidquid virtutis et gratiæ puræ creaturæ conferri potuit, in eam refusum copiosissime, nullatenus ambigendum, usque adeo, quod plures virtutes, et gratias in sola [divina sic dispensante sapientia] conjunctum meruit habere, et in gradu perfectiori, quam omnes simul puræ creaturæ non unitæ sigillatim. — Anton. Pocq. serm. 1, de *Concept. B. V. M.*

Triclinium totius Trinitatis. — D. Bernardin. Senens. tom. II, serm. 51.

Triclinium præclarissimum æternæ Trinitatis, quod Spiritus sanctus indesinenter inhabitavit atque possedit. — Dionys. Chartus. lib. II *De laud. B. M.*, art. 28.

Triclinium Spiritus sancti. — Id. lib. IV *De laud. B. V.* art., 9.

Triclinium habitationis et requietionis Trinitatis. — Joan. Mauburnus in Rosario de *Præconiis B. V. M.*, membro p.

Triclinium omni gratia et sanctitate repletum, a tota Trinitate peculiariter possessum. — Ibid.

Triclinium panis angelorum. — Idem in *Roseto exercit. spiritualium*, membr. 2.

Triclinium vere nobile et præcipuum a Patre mirabiliter fabricatum, a Filio specialiter inhabitatum, a Spiritu sancto singulariter adornatum. — Idem in Rosario de *Præconiis B. V. M.*, membro p.

Triclinium totius Trinitatis incontaminatum. — Bernardin de Busto in suo *Mariali*, serm. 2 de *Coron. B. M.*

Triclinium nobile totius Trinitatis. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 7 *Coronæ novæ B. M.*

Triclinium gloriosum adorandæ Trinitatis. — Ludov. Blossius in *Endologia* I, ad B. V.

Tripodium cunctorum, quotquot suum apud ipsam refugium quærunt. — Anonym. in *Menæis Græcor.*, die 4 April.

Tripodium omnium beatorum. — Albertus Magn. in *Bibl. Mariæ* sup. lib. Esther.

Tristitia dæmonum. — S. Anselm. in hymn. 2, B. Dei Genitricis.

Triumphatrix antiqui serpentis, quod de sua mundissima carne corporata sapientia vicit usquequaque malitiam, « attingens a fine usque ad finem fortiter, et disponens omnia suaviter, » Sap. VIII. — D. Fulbert. Carnotens. serm. 1, de *Nativit. B. M. V.*

Triumphatrix diaboli. — Jo. Mauburn. in *Roseto exercit. spiritualit.* 21, cap. 6.

Triumphatrix hostium victoriosissima. — Idem in Rosario *De gloria B. V. M.*, membro 6.

Triumphatrix hæreseon. — Frideric. Fornerus in epist. dedicat. suæ *Palme triumphalis*.

Triumphus cœli empyrei. — Bernardin. de Busto in suo *Mariali*, serm. 2, de *Coronat. B. M.*

Tropæum nostrum contra hostes. — Theodor. Lasc. imp. in can. ad S. *Deip.*

Tropæum invictum nobis a Deo præstitum. — Jacob. Monach. orat. de *Nativ. B. V. M.*

Tropæum insuperabile a Deo constitutum. — Jacob. monach. in *Mariali*, orat. 2.

Truncus, qui vitæ fructum produxit. — Theod. Lasc. imp. in Can. ad S. *Deip.*

Truncus desiderabilis, qui in Sanctis sanctorum recenti rore augeri et crescere visus est. — Jacob Monach. in *Mariali*, orat. 3.

Truncus mysterii altissimus, ex quo immortalitatis flos ascendens, perennis odoris suavitatem exhalavit, cujus fructus est vita et incorruptio, et perpetuitas omnibus qui illius participes fiunt. — Idem in *Mariali*, orat. 1.

Truncus regalis ex radice regia germinans. — Idem in *Mariali*, orat. 2.

Truncus terræ floridissimus. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Tuba clarissima arcanæ præcognitionis humanæ. — S. Andr. Cret. orat. 1, in *Annunt. B. V.*

Tuba. — D. Bernardus serm. 3, super *Salve Regina*.

Tuba convocationis ad veniendum; tuba hortationis ad bellandum, tuba jubilationis ad epulandum, Num. x. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* sup. lib. Numerorum.

Tuba instructione apostolorum. — Berthol. de Pisis lib. I *De laud. V.*, fruct. 6.

Tuba, qua Deus se mundo reseravit. — Idem lib. III *De laud. V.*, fructu 6.

Tunica auro fulgens. — S. Andr. Cret. orat. 3, de *Dormit. B. V.*

Tunica summi Sacerdotis. — Hugo de S. Vict. lib. III *De proprietatibus et Epithetis*, cap. 2.

Tunica inconsutilis desuper contexta per totum. — Bernardin. de Busto in suo *Mariali*, serm. 6, *de Concept. B. V. M.*

TURRIS fortitudinis hominibus a facie inimici. — S. Jacob. Minor apost. serm. in *Transitu B. V. M.* apud Amadeum, rapt. 8.

Turris auro comante fulgentissima. — S. Sabas in *Menæis Græcor.*, die 30 Januar.

Turris Ecclesiæ immota. — S. Andr. Cret. orat. 2, in *Annunt.*

Turris firmissima absconditæ spei. — Idem orat. 1, *de Dormit.*

Turris nullis concutienda tempestatibus. — Anonym. in Can. *ad S. Deip.*, qui exstat in *Rituale Græc.*, pag. 813.

Turris securitatis. — Idem in *Euchologio* seu *Rituale Græcor.* in Officio communis supplicat.

Turris propugnaculi munitissima. — S. German. orat. 2, in *Dormit. B. V. M.*

Turris valida auxilii. — Ibid.

Turris nullis concutienda tempestatibus, hostium impiorum Christianisque infensorum fremitus, ferocientemque tyrannorum insultum intentasque a Barbaris minas dissipans. — Joan. Damasc. in Can. supplicii Deip. rumore belli.

Turris fidelium. — S. Jo. Damasc. in *canticis Græcor.* sono 1.

Turris firma fortitudinis. — Idem in *Paract. B. V. M.*

Turris fortis sive inconcussa. — Idem in *Cantic.*, *ecclesiastic. Græcor.* sono 2.

Turris piorum, per quam Rex Christus iis fulsit, qui erant in tenebris. — Idem in *Cantic. Græcor.* sono 1.

Turris salutis dæmonum acies a nobis repellens, tentationum ac periculorum tela rejiciens, et passionum impetus procul arcens, donansque nobis puram libertatem, et divinorum charismatum abundantiam concedens. — Idem in *Paract. B. V. M.*

Turris securitatis fidelibus a Deo constituta, ad quam recurrentes a tentationibus liberamur, et a periculorum experimento immunes evadimus. — Ibid.

Turris salutaris prohibens phalangum diabolicarum accessum, unaque periculorum et tentationum turbas profligans, pravarum quoque cupiditatum insultus excutiens, et denique procul abigens maledictionem malis istis annexam. — Theophan. Nicænus in *Menæis Græcor.*, die 20 Jan.

Turris defendens pauperes, humiles et amatores pacis et concordie. — Idiota, *De B. V. M.* part. xiv, contempl. 37.

Turris fortitudinis a facie inimici. — Ibid.

Turris inexpugnabilis peccatorum. — Ibid.

Turris propter altitudinem, quia sicut turris altissima est, sic beata Virgo altissima fuit, et emi-

nens propter contemplationem cœlestium, et eminentiam scientiæ de æternis; nam in cœlo mente conversabatur cum angelis, et cœlos attingebat stans in terra. — Ibid.

Turris propter rectitudinem; quia sicut turris rectitudinem habet, sic beata Virgo rectitudinem et directionem intentionis ad Deum semper habuit, et rectitudinem justitiæ, quia nunquam ad sinistram per adversa, et nunquam ad dexteram per prospera declinavit, nunquam retro reflexa fuit ad mundana, et nunquam aliqua tentatione inflexa. — Ibid.

Turris, quam ædificavit Dominus in medio vineæ suæ, Matth. XXI, id est, ad defensionem totius Ecclesiæ Catholicæ, ne diriperentur racemi ejus, id est fideles, vel fructus bonorum operum. — Ibid.

Turris, quia sicut turris est præsidium et defensio habitantium in civitate, sic beata Virgo est præsidium et defensio peccatorum, qui in cunctis necessitatibus et angustiis necesse habent ad turrem inexpugnabilem confugere et dicere: «Sub tuum præsidium confugimus, sancta Dei Genitrix.» — Ibid.

Turris, quia sicut turris habet fortitudinem, ita beata Virgo fuit mulier fortis, eique tota innititur Ecclesia militans, et per fortitudinem fidei, spei et charitatis totam sustentat Ecclesiam, et suis sanctis deprecationibus dat lapso virtutem, et robur multiplicat, sicut turris munit et roborat existentes in ea. — Ibid.

Turris quia sicut turris habet quadraturam, et aliquando rotunditatem; ita beata Virgo quadraturam habuit, quæ fides fuit integra, spes firma, charitas fervens, et una operatio perseverans; et ista latera æqualia sunt, quia quantum quis credit, tantum sperat; quantum sperat, tantum diligit; quantum diligit, tantum operatur. Habuit etiam rotunditatem, quia quemadmodum cœlestia corpora sunt rotunda, sicut est cœlum, sol, luna et stellæ, per quæ figuratur æternitas principio carens et fine, cujus appetitum et desiderium rotunditas figurat, hujusmodi appetitum et desiderium ipsa habuit præ omnibus creaturis. — Ibid.

Turris fortitudinis hominibus contra diabolum. — S. Anselm. in orat. *ad B. V. M.*

Turris fortitudine. — Hugo de S. Vict. serm. in *Nativ.* vel *Assumpt. B. M.*, qui est in ordin. 34.

Turris Libani cum propugnaculis ædificata. — D. Bernard. serm. 4 sup. *Salve Regina.*

Turris Libani, dignitate celsa, gravitate firma. — Ibid.

Turris eburnea, a toto refulgens aurea, tota delectabilis. — Rich. a S. Victor. *Exposit. in Cant.* cap. 42.

Turris ad pavidos. — Petrus Cellensis serm. 6, *de Adventu.*

Turris inundans deifluæ misericordiæ, continens vitæ sustentaculum. — Arnold. Bostius cap. 9, § 2, lib. *De patron. Deip. Virg. in dicatum sibi Carmeli ordinem.*

Turris Davidica ædificata cum propugnaculis, id est, cum præceptis et monitis Scripturarum, prophetarum eloquiis, spirituali scientia litterarum.—Philipp. abbas lib. iv in *Cant.*, cap. 12.

Turris Davidica, quæ a longe hostem prospicit, imo despicit, et non curat; ad cuius intuitum horret ille, et refugit, et in proposito confidentiæ non perdurat, et quidquid minarum, vel fraudum præsumpserit machinari, eliditur, et in se reeliditur malitia præsumptis, tantum horrorem incutit, tam potenter repercutit hostem facies intuentis.—Ibid.

Turris eburnea: turris quidem cum ab hostibus fortiter se defendit, eburnea autem, cum a carnis æstu liberam se ostendit, turris cum virtutum ejus congerie occursus malignantium perhorrescit, eburnea cum rigore frigido, ut brumæ gelicidio, dealbescit.—Idem lib. vi in *Cant.*, cap. 19.

Turris eburnea vere proposita cunctis in exemplum sanctimonix, circumposita singulis in præsidium pugnx, superposita omnibus in spectaculum gloriæ, reposita universis legitime certantibus in præmium coronæ.—Helinandus Cisterc. serm. 2, in *Nativ. B. V. M.*

Turris eburnea vere, virginitate candida, mentis integritate solida, casto timore frigida, mundi contemptu nuda, zelo castitatis armata.—Ibid.

Turris eburnea sublimis voto, præcelsa merito, fortis proposito, recta consilio, erecta desiderio, inexpugnabilis inimico, virginitate candida, affectione munda, zelo castitatis armata.—Idem serm. 1 de *Assumpt. B. V. M.*

Turris David, id est Christi.—Honor. Augustod. in *Sigillo B. V. M.*

Turris eburnea, quia castitate contra superbiam firmiter munita.—Ibid.

Turris Libani respiciens contra Damascum, id est, erecta contra diabolum.—Ibid.

Turris hostium superbiam retundens.—Theodor. Lasc. imp. in can. ad SS. *Deip.*

Turris nostra tutissima.—Ibid.

Turris David, quia verus David, id est Christus, in Jerusalem, id est, in Ecclesia sua ædificavit et erexit, ut esset peccatoribus refugium et munimen.—Rich. a S. Laur., *De laud. S. V. lib. II.*

Turris eburnea, de qua dicit Sponsus, *Cant. VII.*, loquens ad Ecclesiam: « Collum tuum sicut turris eburnea » propter virtutem castitatis, eburnea propter specialem conversationis ejus eminentiam; et quia elephas, cuius ossa sunt ebur, naturales habet inimicitias ad draconem, sic et Maria pugnam habet cum hoste nostro diabolo perpetuam, ut nobis præstet defensiones auxilii.—Ibid.

Turris fortitudinis, quod apparuit in Christi passione, ubi in nullo excessit, licet mente compassa Filio; ostendens mentem suam turrim fortitudinis, quia sciebat mortem Filii omnibus

profuturam. Et hæc ejus fortitudo ex fide, quæ montes transfert (*Matth. XXI.*), et dilectione, quæ est fortis, ut mors (*Cant. VIII.*), indubitanter procedebat.—Ibid.

Turris gratiæ Dei ab ipso suo exordio inexpugnabilis omnibus insultibus inimici.—Ibid.

Turris gregis nebulosa, Michææ IV: et dicitur turris gregis, quia defendit humiles, pauperes et amatores pacis et concordix, et pro amore suo et Filii sui large dantes lanam suorum temporalium, et cæteras proprietates ovium; dicitur nebulosa propter suam altitudinem, scilicet contemplationem, quia nubes transcendit, vel quia in mundo afflicta et despecta, unde Job XXVI: « Qui tenet vultum solis sui, et expandit super illud nebulam suam. » — Ibid.

Turris Hananeel, id est, turris gratiæ Dei Jerem. XXXI, quæ velut quadrata virtutibus omnibus ædificiis Spiritus sancti præcellit prærogativa gratiarum, sicut turris supereminet toti castro; et multorum bonorum operum, velut lapidum structuris in altum consurgens, omnibus fugitivis præstat refugium et munimen.—Ibid.

Turris Hananeel, II Esdr. III, quod interpretatur *gratificatio regia*, hoc est, gratia virginitatis, quæ regi grata est; unde Psal. XLIV: « Concupiscet rex decorem tuum, » id est, virginitatem tuam.—Ibid.

Turris Libani, quasi in Libano monte sita, qui *candor* interpretatur, ut per hoc ostendatur quod candore virginitatis tanquam pede contere valeat caput serpentis, id est, concupiscentiam; vel etiam quoad se fuit turris Libani fundata super petram, id est, Christum, cui soli innitebatur; unde *Cant. VII.*, « innixa super dilectum suum. — Idem, *De laud. S. V. lib. V.*

Turris non solum potens ad muniendum confugientes ad eam, sed et hostes insequentes potens expugnare.—Idem, *De laud. S. V. lib. I.*

Turris propter altissimum, id est, profundissimum fundamentum, quod turri necessarium est. Fundamentum hujus turris profundissima humilitas, quasi de lapidibus rudibus et impolitis, quia humilitas latet in profundo cordis, sicut fundamentum latet in terra; nec quærit apparentiam, vel ornatum mundanum, quod signatur in hoc, quod lapides fundamenti, nec dolati sunt, nec politi, sed multo cæmento, vel bitumine compacti, quo charitas Virginis figuratur; vel fundamentum hujus turris est fides, quæ fundamentum et principium est omnis spiritualis boni, sicut fundamentum principium ædificii; vel hujus turris fundamentum est rupes nativa et firma, Christus scilicet, qui est firma petra, *Matth. VII.*; vel denique hujus turris fundamentum sunt eminentissimæ et præcipuæ virtutes, velut lapides prægrandes qui

idonei sunt fundamento. — Idem, *De laud. B. V.* lib. xii.

Turris propter altitudinem et eminentiam utriusque vitæ, scilicet activæ, contemplativæ, vel propter contemplationem cœlestium, vel etiam propter eminentiam scientiæ de æternis; vel quia in cœlo mente conversabatur cum angelis, dicens cum Apostolo, Philipp. iii: « Mea conversatio in cœlis est; » cœlos enim attingebat stans in terra, (*Sap. xviii*), vel turris propter excellentiam suæ humilitatis. In his enim omnibus, et multis aliis supereminebat hæc turris toti castro Ecclesiæ. — Ibid.

Turris propter fortitudinem; nam ipsa est mulier fortis, cui tota innitur Ecclesia militans, cujus fortitudo maxime apparuit sepulto Domino, quando defecit omnis sanctus, vel titubavit in fide, et tunc ipsa per fortitudinem fidei, spei et charitatis totam sustentavit Ecclesiam. Ipsa est etiam, quæ suis orationibus dat lasso virtutem, et his qui fortes sunt, fortitudinem et robur multiplicat (*Isa. xl*), sicut turris munit et roborat existentes in ea. — Ibid.

Turris propter portus ostensionem: dicit enim Isidorus, quod pharum est turris maxima, quam Græci ac Latini in commune ex ipsius rei usu pharum appellaverunt, eo quod flammæ indicio longe videatur a navigantibus ad prævidendos portuum introitus, et præcavenda pericula scopulorum, ne decepti tenebris male applicent. Talem turrim Ptolemæus juxta Alexandriam octingentorum talentorum construxisse dicitur. Tali turre congrue signatur Maria illuminatrix, quia per eam populus, « qui ambulabat in tenebris, » per mare mundi « vidit lucem magnam, » id est, Christum, *Isa. ix*. Ipsa etiam luminositate exemplorum suorum monstrat nobis viam rectam et portum salutis æternæ. Conservat etiam servos suos a scopulis peccatorum, si providerint Dominam in conspectu suo semper: unde *Eccli. iv*: « Qui intuetur illam, permanebit confidens. » — Ibid.

Turris propter præsidium et defensionem habitantium in castro, vel in civitate Ecclesiæ, qui in cunctis necessitatibus et angustiis suis necesse habent per orationem confugere ad hanc turrim, quia turris fortissima nomen ejus, sicut dicit D. Bernardus. Dicat ergo qui a carne, mundo, diabolo qualitercunque tentatur: « Esto mihi, Domina, turris fortitudinis a facie inimici, *Psal. lx*. » — Ibid.

Turris propter rectitudinem et erectionem, seu directionem intentionis, juxta illud Psalmistæ orantis, *Psal. v*: « Dirige, Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam. » Item, « Dirige me, Domine, in veritate tua, et doce me, » *Psal. xxiv*. Rectus est enim coram Deo, cujus intentio ad Deum propter Deum dirigitur, vel etiam propter rectitudinem justitiæ, quia nunquam ad sinistram per adversa, nunquam ad dextram declinavit per

prospera, nunquam retro se reflexit ad mundana, nunquam ante, aliqua tentationis instantia, vel recta per paupertatem, quia, *Job. i*, nudus egreditur homo de utero matris suæ, et nudus revertitur illuc. Ergo si medium paupertatis sit rectitudo, perpendicularum igitur, ad quod erigi et dirigi debet turris, paupertas est. — Ibid.

Turris propter speculationem, quia per speculatores solent de turribus adversantium hostium insidiæ provideri, et, visis hostibus, solent clamare speculatores: Ad arma, ad arma, *Isa. lxi*. Propter hoc dicitur, *Cant. viii*, « Nasus tuus, » id est, beata Virgo, « sicut turris Libani, quæ respicit contra Damascum. » Damascus sanguinem bibens significat diabolum, contra cujus insidias opponitur nasus, id est, discretio beatæ Virginis, quæ præsentit, et quasi odoratur malitiam diaboli, et ipsius insidias a longe prævidet, quasi de specula, et pro nobis misericorditer et potenter se ei opponit. — Ibid.

Turris quam ædificavit Dominus in medio vineæ suæ (*Isa. v*), ad tuitionem et defensionem totius Ecclesiæ Catholice, ne diripiantur racemi ejus, id est, fideles, vel fructus bonorum operum. In hac etiam turre habitavit verus David, et jugiter inhabitat ad custodiendam Ecclesiam. — Ibid.

Turris Thebes (*Jud. ix*), de qua mulier, id est, Ecclesia, emisso lapide, id est Christo, confregit cerebrum Abimelech, id est, diaboli, capiti ejus molæ fragmentum illidens — Ibid.

Turris cum propugnaculis ædificata. Propugnacula autem ista sunt virtutes et gratiæ, dignitates et prærogativæ, intentionum puritas et operum sanctitas, virtus orationum et merita operum, per quæ beata Virgo peccatorem poenitentem protegit, et expugnat inimicum. — *Joan. Halg. in cap. iv Cant.*

Turris David, quam Christus David in Jerusalem, id est, in Ecclesia sua ædificavit et erexit, ut esset peccatoribus munimen et refugium. — Ibid.

Turris, ex qua pendent mille clypei et omnis armatura fortium. Nam ad defensionem nostram et impugnationem hostium ipsa nobis subministrat adjutorium, et omnium exempla virtutum. — Ibid.

Turris fortissima et inexpugnabilis et terribilis inimicis, ut castrorum acies ordinata. — Hugo Carens. in *Psal. lxxxvi*.

Turris propter firmitatem, eburnea propter castitatem. — Idem in *cap. i Luc.*

Turris fortitudinis, tuens nos a facie crudelis vastatoris. — D. Bonavent. in *Psalterio B. V. M.*

Turris nostræ spei. — Idem in *Psalterio minori B. V. M.*, quinquagena 2.

Turris David, in qua fideles forte refugium inveniunt. — Albert. Magn. serm. 2, in *Assumpt. B. V. M.*

Turris munitissima in se et in aliis, in qua quisque inveniet defensionem contra malum suum, ibi enim pendet clypeus castitatis contra luxuriam,

humilitatis contra superbiam, charitatis contra invidiam, omnis armatura fortium in ipsa. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Cant.

Turris potentiæ Dei, Mich. iv. — Idem in *Biblia Mariæ* super Michæam prophetam.

Turris divinæ dilectionis. — Jacob. de Voragine serm. 4, de *Nativit. B. V. M.*

Turris Libani defendens ab incursibus malignantium. — Alan. de Insul. in cap. 1 *Cant.*

Turris nullis unquam exposita insidiis, atque ab omni prorsus subdola versuti illius fraude aliena. — Matth. Cantacuz. in cap. iv *Cant.*

Turris, ex qua mille clypei dependent, quia omnes electi de virtutibus suis gloriosis gratias referunt Virgini gloriosæ; unde Apoc. xxi dicitur, quod reges terræ afferunt gloriam et honorem suum in illam. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 92.

Turris gregis; ad ipsam enim tanquam ad singulare refugium confugimus nos pusillus greg, in periculis, in angustiis, in rebus dubiis et in omnibus necessitatibus. — Ibid.

Turris, in qua cor nostrum, si velimus illud custodire, aut quia fugitivum, aut quia lascivum, aut quia silvestre, aut quia fur et latro, recludere debemus, ut recludatur et retineatur et incarceration, ut domesticetur, ut mutetur. — Ibid.

Turris, in qua est plenitudo clypeorum, id est, virtutum, qui nos protegunt et tuentur; qui dicuntur esse in ea mille, id est, perfectissime, vel mille, id est, infinite. — Ibid.

Turris nebulosa, quia ejus celsitudo et dignitas a nobis videri non potest, nec intelligi. — Ibid.

Turris propter altitudinem, rectitudinem, fortitudinem, amplitudinem et plenitudinem. — Ibid.

Turris, quia sicut in turribus solent poni obsides filii nobilium causa fœderis, ita in Maria positus est, et quasi obses datus Filius Regis summi. — Ibid.

Turris sanctorum. — Barth. de Pisis, lib. 1, *De laud. B. V. M.*, fructu 2.

Turris stabilitate. — Idem, lib. 1, *De laud. S. V. M.*, fructu 8.

Turris fortitudinis, ex qua mille clypei pendent. — Bernardin. de Bust. in *Mariali*, cap. 6, de *Concept. B. V. M.*

Turris fortitudinis, Christianis contra insidias diabolicæ pravitatis. — Joan. Trith. *De mirac. B. V. M. prope Dittelbach*, lib. 1, cap. 40.

Turris fortissima et inexpugnabilis, ad quam omnes debent refugere et confugere. — Maurit. de Villa Probat. serm. 30 *Coronæ novæ B. V. M.*

Turris fortissima nos protegens. — Idem serm. 31, *Coronæ novæ B. M.*

Turris fortitudinis a facie inimici — Idem in serm. 2 *Coronæ novæ B. M.*

Turris David, illius, inquam, David, qui superbum Goliath quinque lapidibus de torrente, id est, quinque vulneribus, et crucis baculo, gloriantem,

in Calvariæ monte prostravit. — S. Thomas de Villa Nova, conc. 1, de *Assumpt. B. V. M.*

Turris David, in qua est omnium fortium armatura, ibi fides apostolorum, ibi fortitudo martyrum, ibi puritas virginum, doctorum sapientia, anachoretarum paupertas, devotio confessorum; ibi denique omnium sanctorum virtus agglomerata reperitur. — Ibid.

Turris, in qua pendent mille clypei, in qua et contra omnem æstum tribulantis, et ad omnem faciem persequentis dæmonis tutissimum clypeum invenies, quo te protegas. — Ibid.

Turris fundata super firmam petram, in montibus sanctis, immobili fundamento, siquidem «Deus in medio ejus non commovebitur.» — Ibid.

Turris inexpugnabilis, quæ nunquam diabolo præstitit tributum, aut fidem; in quam intravit Jesus, quando «Verbum caro factum est,» inde inimicos expugnaturus, et regnum suum recuperaturus, in quo ab initio dæmon fuerat intrusus — Ibid.

Turris, quam petere debet homo in quacunque tribulatione, sive peccatis afflictus, sive persecutionibus attritus, sive tentationibus turbatus. — Ibid.

Turris munitissima, ejus muris, qui cinguntur, securi sunt. — Ludovic. Bos. in *Endolog. 2 ad B. V. M.*

Turtur munda. — Isveh. serm. 2, *De laud. B. V. M.*

Turtur speciosissima. — S. Joan. Damascen. in *Menæis Græcor.*, die 22 Januar.

Turtur tremula. — D. Althelm. in lib. *De laud. S. V. M.* versibus conscripto.

Turtur solitaria, elongans et fugiens, atque in solitudine cordis secum commanens, nidulo castitatis insidens, ac sanctæ meditationis pullos ad robur consummatæ virtutis, fructibus contemplationis enutrients. — Franco abbas, lib. vi, *De gratia Dei.*

Turtur castitate. — Hugo de S. Victore, serm. in *Nativit. vel Assumpt. B. V. M.*, qui est in ordine 34.

Turtur castissima. — Rupert. abbas, lib. v *Comment. in Cant.*

Turtur solivaga et castissima, quam solitariam angelus invenit atque salutavit. — Idem, lib. 1, *Comment. in Cant.*

Turtur pudicissima. — D. Bernard. serm. de *B. V.* super illud Apocal. *Signum magnum.*

Turtur gemebunda. — Philipp. abb. lib. ii in *Cant.* cap. 6.

Turtur spiritualis. — Ibid.

Turtur ob amorem castitatis et solitudinis. — Cæsar. Cisterc. in homil. de *Purific. B. M.*

Turtur castissima. — D. Amedeus, hom. 7, de *laud. B. V. M.*

Turtur casta et felle carens. — Albert. Magn. serm. 1, in *Purific. B. V. M.*

Turtur ob continentiam et pudicitiam; in turturibus enim honestas vultus, et simplicitas denotatur. — Alan. de Insul. in cap. 1 *Cant.*

Turtur nostra, amica luctus, castitatis custos, solitudinis et quietis amatrix, quæ in rupibus inaccessis, id est, in tribus personis divinis, quæ lucem inhabitant inaccessibilem, invenit nidum sibi, et non solum sibi, sed nobis, si tamen nos ad pullos ejus pertinere noscamur. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 77.

Turtur ob perfectam ipsius innocentiam, ob omnimodam sanctitatis custodiam, ob amabilem societatis gratiam, ob devotam orationis instantiam, et ob quietam contemplationis lætitiā. — Ibid.

Turtur, quia sicut turtur gemitum pro cantu habet, et sola avium pullos de nocte pascere dicitur, ita Maria in oratione jugiter pro toto genere humano gemitibus inenarrabilibus postulabat, et in nocte tribulationis pullos suos, qui sumus nos, suis precibus et consolatione interna pascere consuevit. — Ibid.

Turtur dilectione. — Barth. de Pisis, lib. 1, *De laud. S. V.*, fructu 8.

Turtur per devotionem. — Idem, lib. 1, *De laud. S. V.*, fructu 2.

Turtur sobria pudicissimæque, quæ sanctæ ubique moderationis servavit temperiem. — Dionys. Carth. lib. 11, de *præc. Mariæ*, art. 25.

Turtur carens felle peccati originalis. — Paulus de Heredia in tract. *De Concept. B. V. M.*

Turtur, de qua *Cant.* cap. 11: « Pulchræ sunt genæ tuæ, sicut turturis, » quia sicut turtur felle caret, et a principio sine eo creata est, ita Matri Messiae nec originale, nec actuale, nec etiam mentale peccatum attribuendum est. — Petr. Gal. lib. vii *De arcan.*, cap. 5.

Turtur pudicissima, cujus vox Omnipotentis aures mirifice demulcet. — Ludov. Bos. in *Endolog.* 3 ad *B. V. M.*

TUTAMEN infractum. — S. Sabas in *Menæis Græcor.* die 17 Januar.

TUTAMENTUM totius mundi salutem tenens. — Leo imp. in orat. *de Assumpt. B. V. M.*

TUTELA virorum pariter atque mulierum. — D. Ephrem. serm. *de laud. B. V. M.*

Tutela insuperabilis in tentationibus. — Anonym. in *Menæis Græcor.* die 4 Januarii.

Tutela totius mundi. — Idem in *Menæis Græcor.* die 13 Martii.

Tutela animæ nostræ in hora supremæ inquisitionis. — S. Joan. Damascen. in *Paracl. B. V. M.*

Tutela fortissima, canum nos circumdantium, et animam nostram capere cupientium machinas, et arrogantes impetus dissipans. — Ibid.

Tutela nostra in tentationibus. — Ibid.

Tutela nostra post Deum. — Ibid.

Tutela servorum suorum post Deum. — Ibid.

Tutela universæ vitæ nostræ. — Ibid.

Tutela nobis cognitissima, cujus vi omnes semper insultus et ærumnas evadimus. — Theophan. Nicæn. in *Menæis Græcor.* die 9 Februarii.

Tutela fidelium, quæ non confunditur, nec erubescit. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Tutela unica hominum. — Ibid.

Tutela animarum. — Theod. Lasc. imp. in can. ad *S. Deip.*

Tutela eorum qui ex fide ad eam accurrunt. — Idem in *Poem. B. V. M.*

Tutela nobis omni auxilio denudatis. — Ibid.

Tutela velox suum auxilium dans servis suis defensionem ejus exposcentibus celeriter. — Ibid.

Tutela beatis. — Alan. de Insul. in *Anticlaud.* lib. v.

Tutela oppressorum. — Bernardin. de Bust. in suo *Mariali*, serm. 2, *de Coronat. B. V. M.*

Tutela publica miserorum. — Justus Lipsius in *D. V. Hallensi*, cap. 27.

TUTELARIS in tentationibus. — Theod. Lasc. imp. in *Poem. B. V. M.*

TUTRIX peccatorum. — S. Andr. Creten. can. in *Concept. B. V. M.*

Tutrix humilium. — D. Bonav. in *laud. B. V. M.*

Tutrix Christianorum. — D. Bernard. Senens. serm. *de Purific. B. V. M.*

Tutrix maxima. — Joan. Palæonydor. in *Prologo tripartiti fasciculi histor.*

Tutrix mitissima et maxima. — Arnold. Bost. n. prologo lib. *De patron. ac patrocin. Deip. V. in ord. Carmeli.*

Tutrix Christiani populi. — B. Casimir Poloniæ princeps in hymno *de B. V. M.*

TYMPANISTRIA nostra. — D. August. serm. 57, *de Nativ. Domini*, qui est 21 *De tempore.*

Tympanistria nostra concrepans de supernis. — Franco abbas, lib. vii *De gratia Dei.*

Tympanistria nostra, quia sicut Maria soror Moysi sumpsit tympanum in sua manu, egressæque sunt omnes mulieres penes eam cum tympanis et choris, quibus præcinebat Exod. xv; sic beata Virgo præcellit cum tympano mortificationis carnalis voluptatis ludens in choro angelorum, quam multitudo magna virginum, quibus ipsa præcinit, est subsecuta. — Albert. Magn. in *Postillis* super cap. 1 Lucæ.

Tympanistria nostra, id est, Virgo tympano canens Exod. xv: « Sumpsit Maria tympanum, et præcinebat, » quia prima votum virginitalis emisit, egressæque sunt post eam, id est, ad exemplum ipsius omnes mulieres cum tympano et choris, quibus ipsa præcinebat; ipsa enim in choris celestibus præcentrix esse non dubitavit, quia sicut in cæteris gratiis et gaudiis, ita et in Dei laudibus, vocem ejus præcellere constat. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 155.

Tympanistria nostra. — Jo. Gerson. tract. 2, super *Magnificat*.

Tympanistria nostra. — Bernard. de Bust. serm. 4, de *Visit. B. V. M.*

Typus S. Ecclesiae. — S. August. serm. 6, de *Nativ. Domini*, qui est 10 *De tempore*.

Typus Ecclesiae. — D. Isidorus in *Allegoriis Novi Testamenti*.

Typus Ecclesiae. — Ambros. Ansbert. hom. in *festo Purificat. B. V. M.*

Typus Ecclesiae. — Zacharias Chrysopolitan. lib. 1 in unum ex quatuor cap. 512.

Typus gratiae divinae. — Adam Præmonstrat. lib. 1, serm. 24.

Typus Ecclesiae, quia Virgo et Mater. Etenim Ecclesia Mater prædicatur, quia Spiritu sancto fecundata, per eam quotidie filii Deo in baptismo generantur. Virgo autem dicitur, quia integritatem fidei servans inviolabiliter, ab hæretica pravitate non corrumpitur. — Honor. Augustodun. in *Sigillo B. V. M.*

Typus Ecclesiae. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V. M.* lib. vi.

LIBER DECIMUS OCTAVUS.

NOMINA ET ELOGIA DEIPARÆ VIRG. MARIE, INCIPIENTIA A LITTERIS U, V ET Z.

Elenchus nominum et elogiorum Deiparæ Virginis in hoc libro contentorum.

IN HOC LIBRO DEIPARA VIRGO MARIA DICITUR :

Ubertas : Ulmus : Ultio : Umbilicus : Umbra : Umbraculum : Unguentaria : Unguentifera : Unguentum : Ungula : Unigenita : Unio : Urbs : Urceus : Urna : Uter : Uterus : Uva : Uxor : Vades : Vallis : Vallum : Vapor : Vas : Vaseculum : Vates : Vehiculum : Velamentum : Vellus : Velum : Vena : Venatrix : Veneratio : Venia : Venter : Venus : Venustus : Ver : Veritas : Vernacula : Vernula : Verriculum : Vertex : Vesper : Vesperus : Vestiaria : Vestibulum : Vestimentum : Vestis : Vexillifera : Via : Viatrix : Vicinus : Victima : Victoria : Victrix : Vidua : Vigil : Vigor : Villa : Vinetrix : Vinculum : Vindex : Vineia : Vinetum : Vinum : Viola : Vir : Virago : Virga : Virginitas : Virgo : Virgula : Virgultum : Virguncula : Viridarium : Viror : Virtus : Virtutes : Vis : Viscera : Visio : Visitatio : Visitatrix : Vita : Vitis : Vitrum : Vitra : Vitula : Vivificatrix : Volumen : Voluntas : Voluptas : Votum : Vox : Vulneratrix : Vulnus : Zelatrix et Zorobabel.

UBERTAS bonorum. — Georg. Nicomed. orat. 3 de *Concept. Deiparæ*.

UBERTAS orbis celeberrima. — Jacobus Monachus in *Mariati*, orat. 1.

ULMUS, quam promisit Dominus sæculo desolato. Isa. xli : « Ponam in deserto ulmum, » id est nasci faciam Mariam, per hanc arborem figuratam. Nam si ulmus, secundum Isidorum, in uliginosis locis et humidis melius proficit, et apta est viribus sustentandis : Maria proficiebat ex humoribus charismatum, et donorum Spiritus sancti, et meritis et exemplis orationibus sustentat fructificantes in bono, imo totam Ecclesiam, quæ est vitis. — Richard. a S. Laur. *De laud. S. V.* lib. xii.

ULTIO eorum qui vexantur. — Eutychianus in *Vita sancti Theophili*.

UMBILICUS Ecclesiae, quia sicut umbilicus in medio totius corporis, ita Maria in medio Ecclesiae, quæ corpus est Filii sui, omnibus quantum in se est parata benefacere. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V.* lib. ii.

UMBILICUS, nunquam indigens poculis, cum sit plena gratia, et semper hauriat aquas in gaudio de fontibus Salvatoris, Isa. xii. — Ibid.

UMBILICUS, quia sicut umbilicus est in medio corporis, sic et ipsa est Mediatrix generis humani. — Jacob. de Vorag. in *Mariati*, serm. 17, C.

UMBRA refrigerans. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 8 *Coronæ novæ B. M.*

UMBRACULUM fontanum aquæ salientis in vitam æternam, atque vitam eandem in omnes omnino homines derivantis. — S. Saba in *Menæis Græcorum*, die 3 Januarii.

Umbraculum laboris æstu confractorum. — Idem in *Menæis Græcorum* die 28 Januarii.

Umbraculum quod Ecclesiae præparavit umbra refrigerans, qua virtus Altissimi obumbravit ei, et per carnem ex ea assumptam. — Idiota *De B. V.* part. viii, contempl. i.

Umbraculum Spiritus sancti. — Franc. abb. lib. vi *De gratia Dei*.

Umbraculum Spiritus sancti. — Adam Præmonstrat. lib. i, serm. 40.

Umbraculum meridiani, id est, refugium contra æstum persecutionis urentis et ferventis, sicut sol in meridie urit et fervet, vel contra incentiva libidinis. — Richard. a S. Laurent. *De laud. S. V.* lib. ii.

Umbraculum quod virtus Altissimi Ecclesiae præparavit. — Idem, *De laud. S. V.* lib. xii.

Umbraculum Dei placitum. — D. Bonav. in *Litanis Psalt. B. V.*

Umbraculum protectionis in tentationibus nostris. — Idem, in *Psalt. B. V.*

Umbraculum infirmorum, refrigerans umbra mi-

sericordiae, quos reverberat sol radiis justitiae. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 160.

Umbraculum a turbine et a pluvia, Isa. iv, id est, ab insultu et tentatione diaboli. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 94.

Umbraculum peccatoris poenitentis, eidem ponens umbram suam, quasi noctem in meridie, ut habitent apud eam fugitivi, et Dei timentes sententiam iudicis. — Id. in *Mariali*, cap. 39.

Umbraculum jucundissimum. — Isidor. Thessal. in orat. de *Nativ. B. V.*

Umbraculum Ecclesiae. — Maur. de Villa Probata, serm. 8 *Coronae novae B. M.*

UNGUENTARIA bona, quæ ex purissimis sanguinibus suis tanquam ex speciebus aromaticis, composuit pretiosum thymiam, scilicet Dominum nostrum Jesum Christum, et illud obtulit Deo, in Præsentatione in templo. — Bernardin. de Bustis, serm. 1, de *assimilat. S. M.*

Unguentaria excellentissima. — Jo. Picus lib. 11, in *Cant.* cap. 14.

UNGUENTIFERA, per quam Deus suorum ad nos beneficiorum derivat fragrantiam, quæ Christum portavit, thesaurum inexhaustum, ejus ubique puritatis aromata supra omnem odoris fragrantiam, cum Dominus fuisset odoratus, in ea quidem habitavit, atque ad nos per eam venit. — Georg. Nicomed. in orat. in *S. Mariæ assistentiam ad sepulcrum*.

UNGUENTUM suaveolens, quæ Dominum unguentum vitæ, mirabili inseratione suscepit; unguentum, inquam, quod nostros animos suavius perspiret floribus gratiæ. — S. And. Cret. can. in *Concept. B. V.*

Unguentum thymiamatis odorem afflans. — S. Germ. Const. orat. 1, in *Præsent. S. V.*

Unguentum, maximi infinitique pretii compositio, omnimodæ castimonie unguenta perspirans, ex qua Dominus ejus cognominis prodiit, quippe ait: « Unguentum effusum nomen tuum, » quo regale unctum sacerdotium est. — S. Jo. Damasc. orat. 4, de *Nativ. B. V.*

Unguentum pretiosum. — Idem, orat. 2, de *Assumpt. B. M.*

Unguentum tanta suavitate, tantaque vi præditum, ut vel leviter admotum, fructum ejusmodi afferat, qui nulla ratione auferri possit. — Ibid.

Unguentum pretiosum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Unguentum in corde et corpore. — Cæsarius Cisterc. in hom. de *Nomine Mariæ*.

Unguentum fragrans. — Isidorus Thessalonic. orat. de *Assumpt. B. M. V.*

Unguentum suavissimum. — Idem in orat. de *Nativ. B. M. V.*

UNGULA, per concupiscentiæ carnalis extinctionem: ungula enim, quia frigida naturæ, concupiscentiæ carnalis male blandientis, extinctionem designare potest. — Hugo de S. Vict. serm. in *quolibet festo B. M. V.*, qui est in ord. 35.

Ungula, ex qua confectum est odoriferum thymiam, scilicet Dominus noster Jesus Christus, qui suo Patri oblatus est: sicut sacrificium gratissimum super omnia alia. Ungula enim est species aromatica sic dicta secundum Isidorum in lib. xvii *Etymolog.*, et Nicol. de Lyra super xxiv *Eccl.*, quia est ungui similis, et alio nomine dicitur onycha, et hæc species ponitur in confectione thymiamatis, ut habetur Exod. xxx. — Bernard. de Bustis serm. 4 de *assimilat. B. M. V.*

UNIGENITA, quam sanctus fortis Dei Filius Deusque ex sterili matre produxit, ut qui unigenitus erat, ac primogenitus omnis creaturæ Unigenitus ex ea genitus, Primogenitus esset inter multos fratres, æque videlicet ac nos carnis et sanguinis ab illa particeps factus. — S. Jo. Damasc. orat. 1 de *Nativ. B. M. V.*

UNIO hominum ad Deum. — Anast. Antioch. orat. 2, in *Annuntiat. B. M. V.*

Unio spiritualis, cunctis unionibus, quas perlas vocant, affectu atque virtute medendi, longe præstantior, cultorem sibi devotum, castum reddens, et placidum: infirmum conscientie poenitentis confortans stomachum: ulcera mentis curans mortifera; vocis, cordis et totius animæ tollens nocumenta; epilepticos, cardiacos et nimio fluxu ventris infirmos liberans, febres animi pestilenciales curans. — Jo. Trith. lib. de *miraculis B. M. V. in Urticeto*, cap. 7.

URBS fortitudinis, cujus antemurale fuit jugis et vigil angelorum custodia. — Joan. Halgrin. in cap. iv *Cant.*

Urbs fortitudinis nostræ, in qua conclusus est Salvator per Incarnationis mysterium, et ipse eam conclusit, ut murus per defensionis ministerium. — Ibid.

Urbs refugii nostri. — Ibid.

Urbs fidelis, fideliter recipiens et conservans ad se fugientes. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super proph. Isa.

Urbs fortitudinis contra omne malum. Isa. xxvi. — Ibid.

Urbs palmarum. Judic. xv. — Bern. de Bustis serm. 1, de *assimilat. B. M.*

Urbs palmarum. — Maur. de Villa Probata, serm. 20 *Coronae novae B. M.*

URCEUS, vas scilicet, in quo deportatur aqua benedicta; in Maria enim, tanquam in vase, transmisit nobis Pater aquam illam gratiæ, quam nobis promiserat, Ezech. xxxvi: « Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini: » aliter enim non poteramus habere benedictionem Dei. — Richard. a S. Laur. de *laud. S. V. lib. x.*

Urna aurea, continens manna cœleste. — D. Epiphanius in *serm. de laud. S. V.*

Urna pulcherrima, cœli manna gestans. — D. Ephrem. in *serm. de laud. B. M. V.*

Urna aurea, proferens manna, nempe Christum. — S. Jo. Chrys. orat. 7, in *sanctiss. Deipar.*

Urna aurea, eum continens, qui dulce manna, et mel e petra ingrato populo subministravit. — S. Andr. Cret. orat. 1, in *Annuntiat. B. V.*

Urna Divinitatis manna continens. — Idem can. in *Isaiam prophetam.*

Urna manna intus mundo dulcedinem ferens. — Idem can. in *Concept. B. V.*

Urna mannæ divinæ. — Anonym. in *Euchol. seu Rituali Græcorum* in officio aquæ benedictæ minori.

Urna inelyta et gloriosa. — Georg. Nicomed. in orat. *de exitu S. Dei Parentis, quando fuit oblata in templo.*

Urna tota aurea, habens manna. — S. Germ. in suo *Mariali*, fragm. 15.

Urna ex auro confecta, Christum cœleste manna condens, cibum omnibus immortalem. — Idem, *serm. in Nativit. B. M. V.*

Urna ex auro puro constans, et suavissimam animarum nostrarum dulcedinem, Christum, qui manna est, condens. — Idem, orat. 1 *Præsentat. B. M. V.*

Urna manna habens, sed in passione Filii plena amaritudine. — Id. in suo *Mariali* fragm. 16.

Urna, auro fictum vas, ab omni vase secretum, ex quo mundus universus impensum manna accepit, vitæ scilicet panem, igne Deitatis excoctum. — S. Jo. Damasc. in orat. 4 *de Nativitate B. M. V.*

Urna dulcis mannæ. — Idem orat. 2 *de Assumpt. B. M. V.*

Urna sincera, ac instar auri rutilans, quæ cœleste manna produxit. — Idem, orat. 3 *de Assumpt. B. M. V.*

Urna auro fulgida, quæ Christum vitæ manna portavit. — S. Joseph Hymn. in *Mariali.*

Urna continens manna; Christum enim genuit qui omnibus honorantibus illam, scientiæ manna velut imbrem demittit. — Ibid.

Urna divinitatis manna continens. — Ibid.

Urna ferens manna, quod piorum sensus dulcedine perdidit. — Ibid.

Urna, quæ intelligibile manna tulit, Christum scilicet dulcedinem mundi. — Ibid.

Urna, quæ manna, id est, Christum dulcedinem nostram portavit, et in carne peperit, qui eripit ab omni amaritudine fœdissimorum peccatorum eos qui superexaltant ipsum in sæcula. — Ibid.

Urna quæ vitæ manna in utero portavit. — Ibid.

Urne rationalis, quæ Christum, immortalitatis manna tulit, liberans nos a mortiferarum passionum amaritudine, ut cum fide et pietate eam glorificemus. — Ibid.

Urna tota aurea. — Ibid.

Urna Deum continens. — Joan. Geom. *serm. in Annunt. S. Dei Genitricis.*

Urna habens manna. — Hugo de S. Vict. lib. iv, *De proprietat. et epithetis rerum*, cap. 2.

Urna aurea. — D. Bernard *serm. 2 super Salvæ Regina.*

Urna aurea, de luto nostræ naturæ producta, quæ in se reconditum habuit manna cœlestis gratiæ. — Petr. Comest. in *serm. de Concept. B. M. V.*

Urna aurea supernæ dulcedinis habens manna. — Petrus Bles. *serm. 38.*

Urna divina, continens manna. — Theodorus Lasc. imperator in *Poem. B. M. V.*

Urna tota aurea quæ Deum tanquam manna suscepit. — Idem in can. *ad S. Deiparam.*

Urna aurea, in qua reposita fuerunt aurum Deitatis et argentum mundissimæ et candidæ humanitatis Filii Dei. — Rich. a S. Laur. *De laude B. M. V.* lib. iv.

Urna aurea, per excellentiam vitæ, per integritatem et puritatem, per plenitudinem gratiæ. — D. Amedeus hom. 1, *de laud. S. V.*

Urna, quæ manna reconditum habuit, quia panem angelorum, qui de cœlo descendit, et dat vitam mundo, sacrosancto gessit in utero. — Ibid.

Urna aurea, splendore gratiæ capax cœlestis panis, in quam grana sanguinis, et sata puræ similitudinis sunt collecta, ad divini Sacramenti confectionem. — Albert. Magn. in *Postillis* super c. ii Lucæ.

Urna, in quam manna cœleste colligitur. — Ibid.

Urna immortalitatis manna continens. — Jacob. Monach. orat. *de Nativ. B. M.*

Urna Spiritus sancti auro conflata. — Ibid.

Urna penitus aurea, in qua reseratur cœlestis dulcedinis manna. — Jo. Trith. lib. i, *De miraculis B. V. M.* in *Urticeto*, cap. 6.

Urna mannæ cœlestis. — S. Thom. de Villa Nova in conc. 3 *de Nativit. B. M. V.*

Urna pulcherrima, cœlesti balsamo plena. — Idem *serm. 1 de Annuntiat. B. M. V.*

UTER, vas sic dictum ab utero, quia totum quasi in ventre; nam in utero Mariæ statuit Dominus aquas gratiarum, quasi in utro, sicut dicit Psalmista LXXVII, et de illa plenitudine jugiter recipimus gratiam pro gratia, nisi steterit per nos. — Rich. a S. Laur. *De laud. B. M. V.* lib. x.

UTERUS divinæ incarnationis. — D. Anselm. in hymn. 2 *B. Dei Genitricis.*

Uxor Joseph, propter solam desponsationem. — D. Cyrillus Hierosolymit. *Catech. 12.*

Uxor Christi, quam bis quasi dotavit Dominus, nempe primo gratiæ, secundo gloriæ. — Rich. a S. Laurent. *De laud. B. M. V.* lib. vi.

Uxor figurata Genes. iii, ubi legitur: « Vocavit Adam nomen uxoris suæ Evam, eo quod mater esset omnium viventium. » Apoc. xix: « Venerunt nuptiæ Agni, » id est tempus carnis assumendi; « et uxor ejus præparavit se, » id est, se reddidit idoneam, ut de ipsa carnem assumeret — Ibid.

Uxor, de qua dicitur Christo in Psal. xxvii: « Uxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus

tuae : Maria enim vitis (*Eccli. xxiv*), abundans in multitudine spiritualium filiorum, quia est Mater omnium viventium vita gratiae. — Ibid.

Uxor figurata, Judith. v, ubi legitur in figura Mariae : « Benedicta inter mulieres Jeal uxor Haber Cincæi : » Beata enim Virgo dicitur uxor Christi. Nam si omnis anima spiritualiter uxor Dei est, illa præcipue uxor dicitur, in quam plus contulit gratiarum. — Ibid.

Uxor et sponsa et Mater Filii Dei. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 50.

Uxor Regis æterni. — Idem in *Biblia Mariæ* super lib. Job.

Uxor Noe, per obedientiam. — Barthol. de Pisis lib. i *De laud. S. V.*, fructu 2.

VADES peccatorum. — S. German. orat. in *Dormit. B. V. M.*

VALLIS frumenti ferax ; scriptum est enim, quia « valles abundabunt frumento », Psal. *Lxiv*, in qua exortum est frumentum illud, quod de se ipso in Evangelio ait : « Nisi granum frumenti, cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet. (*Joan. xxi*) ; » rorantibus quippe cœlis desuper, nubibusque Justum pluentibus ad abundantiam roris hujus se vallis ista aperuit, et germinavit Salvatorem. — Adam de Pers. serm. in *Annuntiat. B. V. M.*

Vallis abundans illo frumento, de quo dicitur Joan. *xii*, « Nisi granum frumenti. » — Richard. S. Laur. *De laud. sanctiss. V. lib. viii*.

Vallis, de qua dicitur Isa. *xl* : « Omnis vallis implebitur ; » potest enim Maria congrue dici omnis vallis, propter omnimodam humilitatem cordis, vocis, operis et omnium sensuum, et propter hoc impleta est omni charismate spiritali, et dicta est gratia plena. — Ibid.

Vallis plena cœlesti frumento, de cujus plenitudine nos, qui eramus vacui, accepimus. — D. Anton. de Pad. serm. in *Domin. 4 Advent.*

Vallis benedicta. — D. Bonav. in *Speculo B. M. V.*, cap. 13.

Vallis benedictionis. — Ibid.

Vallis Dei humilitate profunda. — Ibid.

Vallis vallium, quia humillima humilium. — Ibid.

Vallis illustris, quam noster verus Abraham elegit in habitationem sibi. Gen. *xii*. — Ern. Prag. in *Mariati*, cap. 37.

Vallis, in qua abundavit duplex humor, scilicet ab inferiori fontes ; unde Psal. *ciii*, « Qui emittis fontes in convallibus, » et a superiori rores. Unde Isa. *xlvi* : « Rorate cœli desuper ; » habuit enim beata Virgo duplicem pietatis et devotionis affectum, scilicet, de restauratione angelica, et de redemptione humana. — Ibid.

Vallis uberrima, pinguis propter temporalia beneficia, pinguior propter spiritualia, pinguiissima propter cœlestia, quæ ab ipsa recipimus copiose. — Ibid.

Vallis visionis, vere et recte, quia Dominus noster sol justitiæ eam semper invisit. — Ibid.

Vallis exaltata super omnes montes. — D. Eirgitta lib. i *Revel. cap. 31*.

Vallis propter humilitatem, quam præ aliis habuit, altior tamen omnibus montibus, id est, sanctis. — Ibid.

Vallis humilitatis. — Maurit. de Villa Probata, serm. 4 *Coronæ novæ B. M.*

Vallis amœna, vernans virtutum liliis. — Ludov. Blos. in endologia 2 ad *B. V.*

VALLUM fidele. — D. Ephrem. in sermone de laud. *B. M. V.*

Vallum imperii. — Georg. Nicomed. orat. 3 de *Præsent. B. M. V.*

Vallum fortissimum. — S. Germanus orat. 2, in *Dormit. S. M. V.*

Vallum undique munitum. — Ibid.

Vallum fidelium. — S. Joan. Damasc. can. in *S. Maxim.*

Vallum sapientissimorum martyrum. — S. Joseph. Hymnograph. in *Mariati*.

Vallum inconcussum, a Deo fundatum. — Jac. Monach. orat. de *Nativ. S. M. V.*

VAPOR virtutis Dei. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 192.

Vapor Dei, quia habuit cogitationes odoriferas. — Jacob. de Vorag. in *Mariati*, serm. 11 L.

Vapor virtutis Dei. — Maurit. de Villa Probata serm. 31 *Coronæ novæ S. M.*

Vas electionis, quod non sustinuit justitia communibus laxari injuriis, quoniam plurimum a cæteris differens natura communicabat, non culpa. — D. Cyprianus in serm. de *Nativ. Christi*.

Vas exiguum, cui ubique divinitas dilatata plenitudinem sui infudit. — Ibid.

Vas Dei capax nunquam commaculatum. — S. Athanas. serm. in descriptionem *SS. Deip.*

Vas miraculorum. — S. Gregor. Thaum. orat. 2 de *Annunt. S. M. V.*

Vas omnium mysteriorum divinarum. — Ibid.

Vas supercœlestis lætitiæ. — Ibid.

Vas admirabile. — D. Epiphan. lib. iii *Adversus hæreses*, hæresi 78.

Vas electum. — Idem, lib. i *Contra hæreses*, hæresi 50.

Vas eximium. — Idem, lib. iii *Adversus hæreses*, hæresi 79.

Vas honoratum et colendum. — Idem, lib. iii *Adversus hæreses*, hæresi 78.

Vas, in quod advenit hominum salus. — Ibid.

Vas pretiosum ac excellentissimum. — Ibid.

Vas, quod cepit incomprehensibilem, et suscepit mysterium signi cœlestis et vitæ hominum. — Ibid.

Vas sanctum. — Ibid.

Vas, quod ad suam descensionem Christus elegit. — S. Ambros. in lib. *De bono V.*

Vas præclarum et electum Dei. — D. Ephrem in serm. de laud. *B. M. V.*

Vas non aureæ instar arcæ, quæ manna cepit, sed cœlestem panem alvo comprehendens, panem

alimenti roborisque causa credentibus datum. — D. Basil. Seleuc. orat. in *Annunt. Deip.*

Vas impollutum. — S. Jo. Chrys. 3 de *Annuntiat. B. M. V.*

Vas incontaminatum. — Ibid.

Vas immaculatum virginittis. — S. Proclus in orat. 1 de *laud. S. V.*

Vas in honore Dei a facie templi. — Venant. Fortunat. elegia in *laudem S. M. V. Matris Domini.*

Vas novum unguenti non deficientis. — S. Andreas Cret. orat. 3 de *Dormit. B. V.*

Vas, quod sibi mundi Conditor pręparavit, ut per ipsum posset apparere hominibus. — D. Ildephons. serm. 3 de *Nativ. B. V.*

Vas sanctificationis. — Idem, in lib. *De virginitate Marię*, cap. 10.

Vas illibatum. — Anonymus in *Euchologio*, seu *Rituale Gręcorum*, in officio exsequiarum.

Vas impollutum. — Georg. Nicomed. orat. 1 de *Pręsent. B. M. V.*

Vas virtutum pretiosum, ferens signa incorruptę puritatis. — Idem in oratione *de exitu S. Dei Parentis, quando fuit oblata in templo.*

Vas electum, quod sibi Deus reposuit. — S. Germ. Constant. orat. 1 in *Pręsent. B. M. V.*

Vas, ex quo recreationis manna nos malorum ardoribus arefacti ebibimus. — Idem, orat. in *zon. Deiparę.*

Vas in quod se Deus infudit. — Idem, orat. 1 in *Dormit. B. M. V.*

Vas pretiosum, totius divini cultus, et divina mysteria continentis, in quo Deus carne obsignatur, et sanctificat omnia, et occulte veniens ad homines fit habitator, et patitur se peccatorum manibus tractari et ori luteo admoveri, et nostrę carnis pulveri immisceri, temperans se, non evanescens. — Idem serm. in *Nativ. B. M. V.*

Vas auro fictum, ab omni vase secretum, ex quo mundus universus impensum manna accepit, vitę scilicet panem igne Deitatis excoctum. — S. Jo. Damasc. in orat. 4 de *Nativ. B. M. V.*

Vas luminis vere lucentis. — Idem, in canone *de sanctiss. Trinitate.*

Vas virginittis aureum ac firmum. — Idem, orat. 4 de *Nativ. B. M. V.*

Vas suavissimi odoris. — S. Jo. Damasc. can. in *S. Annam.*

Vas lucis illuminantis totum orbem, illuminans obtenebratam vitę deliciis miseram animam nostram, quo sicut in die per vias Dei ambulemus. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Vas innocentię purissimę sine macula et labe. — Idiota in sua contempl. de *S. V. M.*

Vas admirabile et novum, quia nunquam inventum est, in quo fuerunt multa mirabilia et multę novitates. — Idiota *De B. V.* parte xiv, contempl. 57.

Vas, admirabile opus Excelsi, in quo bene fabricando studuit excelsus Dominus. — Ibid.

Vas admirabile propter continendi modum, quia cum Deus sit in omni creatura per essentiam, et in solis justis per gratiam, his duobus modis fuit in beata Virgine et novo et mirabili modo per unionem. — Ibid.

Vas admirabile propter operositatem, quę superat materiam. Fuerunt namque in beata Virgine omnes varietates virtutum et donorum, omnes sculpturę desideriorum sanctorum, et omnes picturę sanctarum cogitationum. — Ibid.

Vas admirabile propter recipiendi et emittendi modum ineffabilem et singularem, quia contra morem aliorum vasorum, nec fractum, nec apertum est in recipiendo, vel emittendo: recepit enim et emisit cum integritate, ut stella radium et flos odorem. — Ibid.

Vas admirabile, quod cęlestis aurifaber, qui sapientia sua de luto aurum fecit, formavit de luto humanę naturę, non tamen luteum, sed vere aureum; de quo etiam vase manente integro ineffabiliter formavit postea vas corporis sui, et in hoc opere sapientia Dei vicit malitiam diaboli, qui in primis parentibus aurum humanę naturę redegerat in lutum. — Ibid.

Vas capax gratię adeo et maxime per humilitatem, quod sola meruit impleri, ut sibi et toti mundo sufficeret copiosa. — Ibid.

Vas, de quo dicitur, « A Domino factum est istud, et est mirabile in oculis nostris, » quia in beata Virgine fuit consors contrarietas contrariorum, scilicet mortalitas et immortalitas, virginittis et fecunditas, et quod mirum fuit, rationis et fidei. — Ibid.

Vas eximium propter continentiam, quia beata Virgo continuit suum continens; et licet nullum aliud vas possit se majus continere, beata Virgo continuit illum, quem totus non capit orbis, et a quo ipsa continebatur. — Ibid.

Vas illius artificis, qui fabricatus est auroram et solem, opus excogitatum ante sæcula, consummatum in fine sæculorum. — Ibid.

Vas misericordię, ad quod recurrere debent vasa contumelię plena luto fędissimo diversorum vitiorum. — Ibid.

Vas profundissimum per humilitatem, solidissimum per patientiam, integerrimum per virginittatem, amplissimum per charitatem, purissimum per omnimodam puritatem, capacissimum per desiderium, et ideo balsamum divinę gratię dignum et congruum est continere. — Ibid.

Vas quod se ipsa implevit operata Dei sapientia et ob vasis inestimabilem pulchritudinem in eo novem mensibus corporaliter habitavit. — Ibid.

Vas virgineum, divinis charismatibus, ut margaritis ineffabiliter ornatum, in quo qualitas Dei mista homini compaginaretur corporaliter, non secundum propagationem, sed secundum Spiritus sancti operationem. — D. Fulbertus Carnot. serm. 3 de *Nativit. sanctiss. V.*

Vas vitæ et salutis universorum. — S. Anselm. in orat. ad B. V.

Vas novum per virginitatem, in quod Pater æternus mittens sal sapientiæ suæ sanavit aquas Jericho, id est gentes mundi. — Hugo de S. Viet. lib. 1, *Erudit. theologic.* ex *Miscellaneor.* 2, tit. 110.

Vas aureum, continens manna. — Arnold. Carnot. tract. de illis verbis Domini: *Mulier, ecce filius tuus.*

Vas singulare, in quo Filius Dei latere voluit, non solum per inhabitantem gratiam, sed per carnis unionem, in quo Deus hominem assumpsit, hominem dico, id est, hominis naturam, non hominis personam, sed hominem in persona: ita ut in Deum transiret, non naturæ versibilitate, sed Dei dignatione, quia nec Deus est mutatus in humanam substantiam, assumendo hominem, nec homo in divinam, cum glorificatus est in Deum. — Garnerius Lingon. serm. 2 de *Purific. B. M. V.*

Vas adeo capax gratiæ, et maxime per humilitatem, quæ sola meretur impleri, ut sibi et toti mundo sufficeret copiose. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss.* V. lib. x.

Vas admirabile, de quo in Psalmo cxvii, « A Domino factum est » vas « istud, et est mirabile in oculis nostris. » In Maria siquidem convenerunt tres admirabiles conjunctiones, quasi contrariorum, quæ factæ sunt non secundum naturam, sed supra naturam; quæ sunt Deus et homo, Mater et Virgo, fides et cor humanum. — Ibid.

Vas admirabile, per quod habemus Christum, qui est « panis vivus, qui de cœlo descendit, » (Joan. vi), et qui est fructus fructuum in mensa altaris, et habituri sumus in mensa cœlesti, et per quod etiam suscipimus jugiter data optima, quæ descendunt a Patre luminum. — Idem, *De laud. S. V.*, lib. xii.

Vas admirabile propter conformitatem; contentum enim in vase accipit formam vasis, non e contrario, sicut videre est in aqua vel lacte congelatis in vase, vel in campana, quæ formam accipit moduli: e contrario modo hic fuit, quia continens mutatum fuit secundum exigentiam contenti, assimilata est enim humana natura Deitati. — Ibid.

Vas admirabile, propter continendi modum; quia cum Deus in omni creatura sit per essentiam, in solis justis per gratiam, his duobus modis in Maria fuit, et admirabili modo per unionem. — Ibid.

Vas admirabile, propter continentiam; continuit enim suum continens, nullum enim aliud vas potuit majus se continere, sed Maria illum continuit, quem totus non capit orbis, et a quo ipsa continebatur. — Ibid.

Vas admirabile propter contrariorum inconcordem contrarietatem, scilicet mortalitatis et immortalitatis, virginitatis et fecunditatis, et quod mirum fuit, rationis et fidei, quæ multum sunt contrariæ; unde Maria potuit dicere post partum: Sum, quod

eram, id est, Virgo, nec eram, quod sum, id est Mater; modo dicor utrumque, id est Mater et Virgo. — Ibid.

Vas admirabile, propter omnimodam sufficientiam; quia quo plus ex eo hauritur, eo plus in eo invenitur, unde dicitur Mariæ Cantic. vi: « Umbilicus tuus crater tornatilis, nunquam indigens poculis. — Ibid.

Vas admirabile, propter pretiositatem, quæ superabat materiam, fuerunt enim in hoc vase omnes varietates virtutum et honorum, omnes sculpturæ sanctorum desideriorum, omnes picturæ sanctorum cogitationum, ideo dicitur vas admirabile opus Excelsi. — Ibid.

Vas admirabile, propter recipiendi et emittendi modum ineffabilem et singularem, quia contra morem aliorum vasorum, nec fractum, nec apertum est in recipiendo, vel emittendo. Recepit enim cum integritate, ut oculus et vitrum solem; emisit cum integritate, ut stella radium et flos odorem. — Ibid.

Vas admirabile, quo cœlestis Aurifaber, qui sapientia sua de luto facit aurum, formavit de luto humanæ naturæ, non tamen luteum, sed vere aureum, de quo etiam vase manente integro ineffabiliter formavit postea vas corporis sui. — Ibid.

Vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso, Eccli. l. Fuit enim aureum Regi regum conveniens, quia aurum regibus convenit; designata per omnia vasa Domini, id est, Ecclesiæ, quæ fecit verus Salomon de auro purissimo, sicut legitur II Paralip. iv et III Reg. vii. Designata etiam per omnia vasa, de quibus rex Salomon potabat, et per universam suppellectilem domus saltus Libani, quæ omnia fuerunt de auro purissimo. Fuit etiam solidum per constantiam et omnimodam patientiam, quod omnibus promissis angeli a virginitatis proposito inclinari non potuit, aut plicari, quod nulla tribulatione, nullo metu mortis potuit conquassari, sicut manifeste apparuit, quando fugientibus discipulis stetit imperterrita juxta Filii crucem. Fuit denique ornatum omni lapide pretioso, id est, omnimoda virtute ut illud Ezech. xxviii: « Omnis lapis pretiosus operimentum tuum, » ei multo melius attribui debeat, quam Lucifero ante occisum. — Ibid.

Vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso Eccli. i: scilicet jaspide fidei, hyacintho spei, carbunculo charitatis, sapphiro contemplationis, sardonicho martyrii, topazio universæ virtutis, et omnimodæ pulchritudinis, et sic de cæteris lapidibus, quibus virtutes cæteræ designantur. — Idem, *De laud. sanctiss.* V. lib. iv.

Vas castrorum Eccli. xliii; vas castrorum in excelsis, in firmamento cœli resplendens. Sicut enim luna dicitur vas castrorum, quia est vas universale, ab omnibus planetis, qui castra dicuntur, dispositionem recipiens; ita Maria, quæ pulchra dicitur ut luna, vas est universale, universaliter habens

perfecte, quidquid boni alii sancti habent particulariter. — Rich. a S. Laur. in *Laud. S. V. lib. x.*

Vas cœlestis sapientiæ. — Idem, *De laud. S. V. lib. iv.*

Vas crystallinum, sapphirinum, smaragdinum, eburneum, aureum et argenteum ad reponendum Dominici corporis sacramentum, et omnium reliquiarum, id est, virtutum impretriabilem thesaurum. — Idem, *De laud. S. V. lib. x.*

Vas electionis, quod Deus elegit, et præelegit, imo et præelectionis, sicut de Paulo legitur, Act. ix. — Ibid.

Vas electrinum, ob aurum sapientiæ, et argentum eloquentiæ, et quia continuit Christum, qui electrum dicitur Ezech. i, propter aurum divinitatis, et argentum humanitatis. — Ibid.

Vas ineffabile, in quo Filius Dei comedit rævum suum cum melle suo, bibit vinum suum cum lacte suo (*Cant. v.*). — Ibid.

Vas misericordiæ, præparatum a Domino in tempore miserendi. — Idem, *De laud. SS. V. lib. iv.*

Vas novum, de quo IV Reg. ii dixit Elisæus: Afferte mihi vas novum, et mittite in illud sal: Maria siquidem vas novum per gratiam sine alicujus vetustate peccati, in quo vase omnia nova fecit Dominus; unde dicit Apoc. xxi: « Ecce nova facio omnia. » Cui vasi immissum est a tota Trinitate in incarnatione sal, id est Christus, qui est sapientia Patris, et sic sanatae sunt aquæ Jericho, id est, populi mundani, quia aquæ multæ, populi multi. Apoc. xvii. — Idem, *De laud. sanctiss. V. lib. x.*

Vas perfectæ bonitatis, quæ principaliter consistit in tribus, ut scilicet vas sit de bona materia, de bono odore et de bono sono. In sono percipitur veritas integritatis, ut patet in campanis; in odore sapor bonitatis, ut patet in doliis; in materia effectus virtutis. Sonus nostri vasis humilitas, quando respondit: « Ecce ancilla Domini; » odor virginitas, unde: « Quoniam virum non cognosco: » materia aurum, id est charitas, quæ operatur magna, vel electrum, compositum ex argento candidæ virginitatis, et auro splendidæ et pretiosæ maternitatis, quæ peperit Filium, qui figura est et splendor gloriæ Patris. — Ibid.

Vas profundissimum per humilitatem, solidissimum per patientiam, integerrimum per virginitatem, amplissimum per charitatem, mundissimum per omnimodam puritatem, et capacissimum per desiderium, et ideo balsamum divinæ gratiæ dignum et congruum continere. — Ibid.

Vas, quo se ipsa implevit corporata Dei sapientia, et ob vasis inæstimabilem pulchritudinem, in ipso novem mensibus corporaliter habitavit. — Ibid.

Vas quod mundum servavit virginitas, profundum humilitas, solidum charitas, et tale vas, scilicet mundum, profundum et solidum, necessarium erat Christi electuario continendo. — Ibid.

Vas unum, id est, singulare, in quo repositum est manna Exod. xvi, id est, dulcedo divinitatis,

quæ dicitur et est panis angelorum, et hoc in Dominica incarnatione. — Ibid.

Vas unum, id est, singulare quoad animam per fidem; unde Luc. i: « Beata quæ credidisti, » et quoad carnem, cujus portionem quamdam assumpsit Dei sapientia. — Ibid.

Vas pretiosissimum et sanctissimum in quo Dei Verbum conceptum est. — D. Amedeus hom. 3, *de laud. sanctiss. V.*

Vas cunctis venerabile. — D. Bonav. in *laud. B. M. V.*

Vas dignum. — Ibid.

Vas egregium. — Ibid.

Vas figulum pariens. — Ibid.

Vas gratum. — Ibid.

Vas immensissimum, quia illum, qui cœlo major est, continere potuit. — Id. in *Speculo B. V. cap. 5.*

Vas laudabile. — Idem, in *laude B. V. M.*

Vas nobile. — Ibid.

Vas purissimum. — Idem, in *Speculo B. V. cap. 11.*

Vas unguenti. — Idem, in *Psalterio B. Virg., quinquagen. 3.*

Vas admirabile, opus Excelsi. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 197.

Vas auri solidum, ornatum omni genere pretioso, ornatum quidem omni lapide pretioso virtutum, solidum, quia humana virtute moveri non posset in divini conceptus præjudicium. — Idem in *Postillis* super cap. i Lucæ.

Vas, continens corporaliter plenitudinem deitatis in Filio Dei. — Id. in *Postillis* sub cap. ii Lucæ.

Vas dulcedinis divinæ. — Idem, in *Postillis* super cap. i Lucæ.

Vas gratiæ cœlestis. — Idem, serm. 2 in *Annuntiat. B. M. V.*

Vas innovationis et sanationis. — Idem, in *Biblia Mariæ* super lib. IV Regum.

Vas novum, habens multiplicem novitatem, IV Reg. ii — Ibid.

Vas plenum omnibus gratiis. — Idem, super *Missus est*, cap. 197.

Vas quod vinum divinitatis, et aquam humanitatis simul continuit sine confusione mistionis naturarum vel proprietatum. — Ibid.

Vas refectionis. Exod. xvi. — Idem, in *Biblia Mariæ* super lib. Exod.

Vas sanctissimum, quod manens clausum, Deum in se recepit, et clausum effudit, id est, Virgo Deum concepit, et post partum virgo permansit, unde fuit « hortus conclusus, fons signatus, » Cantic. iv, et « porta clausa » Ezech. xliv. — Idem, super *Missus est*, cap. 197.

Vas satietatis. — Idem, in *Biblia Mariæ* super lib. III Regum.

Vas admirandum, quia existens clausum conceptum Filii Dei recepit, et similiter in partu ipsum

effudit. — Jacob. de Voragine in *Mariali*, sermone 1, V.

Vas admirandum, quia illud in se continuit, quod majus erat se ipsa. — Ibid.

Vas aromaticum, in quo fuerunt omnes species aromatum, omniumque virtutum. — Ibid.

Vas castogum, intra sua viscera pietatis recipiens omnes qui habent munditiam castitatis, resplendens in firmamento cœli gloriose, quia in Ecclesia militanti omnibus dat exemplum virginitatis perpetuæ. — Idem in *Mariali*, serm. 8, L.

Vas continens unguenta contra omnes infirmitates. — Idem in *Mariali*, serm. 1, V.

Vas Dei. — Ibid.

Vas escarum, in quo Rex cœli 9 mensibus se pavit. — Id. serm. 2, pro Sabb. S. hebdom. Quadrag.

Vas escarum, quia in ipsa se Christus cibavit, dum de ipsa carnem assumpsit; homo in ipsa se cibavit, dum per fructum ventris sui æternam in ea invenit satietatem. — Idem in *Mariali*, serm. 7, D.

Vas escarum, quia nobis cibum angelorum ministravit. — Idem serm. 2, de *Nativ. B. M. V.*

Vas integrum, novum, mundum et admirandum. — Idem serm. 2, de *Nativ. Domini*.

Vas majestatis divinæ. — Idem in *Mariali*, serm. 9, M.

Vas plenum floribus, plenum balsamo, plenum splendore. — Idem serm. 2, de *Purific. B. V. M.*

Vas profundum propter profundam humilitatem, et gratia Dei profunde adimpletum. — Idem in *Mariali*, serm. 1, V.

Vas purissimum, absque rubigine culpæ originalis, culpæ actualis et omnis pœnalitatis. — Ibid.

Vas purum et novum, in quod sal sapientiæ fuit missum, quando Christus, qui est Dei sapientia, in ejus uterum intravit. — Ibid.

Vas solidum, quia in suo conceptu habuit integritatem, in vita peccati immunitatem, in obitu induit immortalitatem. — Ibid.

Vas impollutum. — Jac. monach. in *Mariali*, orat. 3.

Vas pretiosissimum a Deo sanctificatum. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Vas gratiæ clarissimum ipsis solis radiis splendidius et illustrius. — Nicephorus Calistus lib. 1 *Hist. Eccles.*, cap. 8.

Vas quod eum, qui incomprehensibilis est, comprehendit. — Idem, cap. 7.

Vas ex auro mundissimo confectum, gratia perfusum, smaragdis et sapphiris, omnigenisque virtutum præclarissimis obductum et ornatum gemmis, cujus unicus aspectus cœlestis Regis oculos longe dulcius afficit, quam vel omnium rerum creaturarum. — Henricus Suso, cap. 16 *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus*.

Vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 88.

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X.

Vas honoris, ornatum omni lapide pretioso. — Idem in *Mariali*, cap. 137.

Vas non modo solidum, sed solidissimum, quia nec peccatum operis, nec oris, nec cordis aliquod de ea decidere unquam potuit. — Idem in *Mariali*, cap. 4.

Vas novum, quod attulerunt nobis patriarchæ generando, et prophetæ prædicando, in quod ubi missum est sal sapientiæ Dei Patris, sanatae sunt aquæ Jericho, quæ pessimæ erant et steriles, donec missum est sal in vas novum, id est, Verbum Patris in Mariam, carni unitum. — Idem in *Mariali*, cap. 29.

Vas novum simpliciter, quia singulariter, nimirum usque ad ipsius creationem nihil erat novum sub sole, Eccli. 1. Sed per istum novum facta sunt omnia nova. Apoc. xxi, dixit qui sedebat in throno: « Ecce nova facio omnia. » — Idem in *Mariali*, cap. 87.

Vas, propter omnimodam vitæ novitatem, propter summam puritatem, propter perfectam soliditatem, propter pretiositatem, operositatem et speciositatem, capacitatem, sufficientiam, dignitatem, atque omnimodam utilitatem. — Ibid.

Vas vitreum puritate, æneum vero, vel potius aureum, soliditate. — Idem in *Mariali*, cap. 4.

Vas a Deo honoratum. — D. Birgitta, lib. *Revelat.*, cap. 8.

Vas clausum et non clausum; clausum diabolo et non Deo: quia sicut torrens cupiens ingredi vas oppositum sibi, et non valens, inquit alios exitus et ingressus; sic diabolus quasi torrens vitiorum cupiebat totis adinventionibus suis appropinquare cordi Mariæ, sed nunquam ad aliquod quantumcunque minimum peccatum valuit inclinare animum ejus, quia clausum erat contra tentationes; nam torrens Spiritus Dei influxerat cor ejus, et spirituali gratia replevit eam. — Eadem, lib. v *Revelationum*, Revelat. 13, in lib. quæst.

Vas conclusum, in quod incomprehensibilitas divinitatis Dei absque violatione descendit. — Eadem lib. v *Revelat.*, interrogat. 12.

Vas luminosum et non luminosum; luminosum quia omnis anima pulchra a Deo creata est, sed anima Mariæ crevit ad omnem perfectionem luminis, in tantum, quod Filius Patris fixit se in anima ejus, ex cujus pulchritudine gaudebat cœlum et terra; sed vas istud non luminosum fuit apud homines, quia mundi honores et divitias contemnebat. — Eadem, lib. v *Revelationum*, revelat. 13, in lib. quæst.

Vas mundum et non mundum; mundum quia tota pulchra, et tanta immunditia non inveniebatur in ea ubi cuspis acus infingeretur; sed non mundum, quia de radice Adæ processit, et de peccatoribus nata est, licet sine peccato concepta. — Ibid.

Vas parvum et non parvum; parvum et modicum in humilitatis suæ contemptu; magnum et non parvum in charitate Deitatis. — Ibid.

Vas purissimum, mundissimum et electissimum prae omnibus angelis et hominibus.—Eadem, lib. 1 *Revelat.*, cap. 31.

Vas puritatis, in quo jacuit panis angelorum, et in quo est omnis dulcedo et pulchritudo. —Ibid.

Vas repletum et replens gratia. — Eadem, lib. 1 *Revelat.*, cap. 47.

Vas vacuum et non vacuum; vacuum ab omni voluptate et peccato; non vacuum, sed plenum coelesti dulcedine et omni bonitate.—Eadem, lib. 1 *Revelat.*, revel. 13, in lib. quæstion.

Vas aptum suscipiendo consubstantiali Patri, coæterno illi Verbo, quod ex Patre quidem sine tempore, ex ea vero in tempore, et ex utroque prodiit sine ulla læsione. — Emmanuel. Pat. imp. in orat. *de Dormit. B. M. V.*

Vas donorum omnium divinorum plenum. — Ibid.

Vas plenum benedictionis, de qua prima parens exciderat.—Ibid.

Vas humilitatis, in quo vase viget et ardet lumen veræ cognitionis.—S. Catharina Sen. in 11 suarum orat. quam orationem Romæ habuit in die Annunt. B. M. V. anno 1379.

Vas, in quo repositus est thesaurus divinus. — Ibidem in orat. 16

Vas domorum. — Barth. de Pisis lib. 1, *De laud. sanctiss. V.*, fructu 2.

Vas, quia electa prae cunctis in Dei Matrem. — Ibidem, lib. 1, *De laud. sanctiss. V.*, fructu 8.

Vas gratia plenum : sicut enim vas liquore plenum, si movetur aliquatenus, liquorem effundit : sic beata Virgo, supplicum precibus mota, statim peccatoribus gratiam impetrat integræ conversionis, qua purificati non priventur ineffabili dono divinæ fruitionis. — Antonius Pocq. serm. 7 *de Concept. B. M. V.*

Vas idoneum ad capiendum balsamum illud divinum, nempe Christum. — Ibid.

Vas Dei capax. — Isidorus Thessalonie. in orat. *de Nativ. B. M. V.*

Vas illustrissimum omni materia sublimius. — Ibidem orat. *de Annunt. B. M. V.*

Vas immaculatissimum. — Ibidem in orat. *de Præsentat. B. V. M.*

Vas nitidissimum. — Ibidem in orat. *de Annunt. B. V. M.*

Vas novissimum, quod eum comprehendit, qui incomprehensibilis est. — Ibidem orat. *de Assumpt. B. V. M.*

Vas quod vitam largitur. — Ibid.

Vas sacratissimum animatumque. — Ibidem in orat. *de Præsentat. B. V. M.*

Vas plenissimum odoramentorum coelestium. — D. Laurent. Justin. in lib. *De perfect. et discipl. monast. convers.*, cap. 16.

Vas divinitatis, quia nulla creatura tantum amat nec tantum timet Deum, quantum Virgo gloriosa. — D. Bernardin. Sen. tom. IV, serm. 37.

Vas purissimum. — D. Antoninus in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 20.

Vas dilectissimum Spiritus sancti, quod idem Spiritus sanctus summe et singulariter adimplevit, prius omni dono gratiæ ac virtutum, ac postmodum omni felicitate, donis ac dotibus gloriæ. — Dionys. Carth. lib. iii, *De laud. S. V.*, art. 9.

Vas electissimum Spiritus sancti. — Ibidem, lib. ii, *De laud. S. V.*, art. 26.

Vas fluido liquore repletum, quod quacunque ex parte motum, mox se diffundit, atque communicat ; Maria enim misericordia miserationibusque exuberans, prece pulsata, repente succurrit, omnibusque se exaudibilem ac propitiabilem exhibet. — Ibidem lib. iii, *De præc. M.* art. 15.

Vas mundissimum, in quo Dei Filius personaliter habitavit. — Ibidem lib. 1 *De laud. S. V.*, art. 17.

Vas quo Christus carnem humanam assumpsit. — Paul. de Hæredia in tract. *de Concept. B. V.*

Vas Paracleti. — Joan. Mauburn. in Rosario *de præconiis B. V.*, membr. 1.

Vas novum Elisei, cæli sale singulari more perspersum prorsus superefficacissimum, non modo aquarum, sed et totius universi sanitatem conferens. — Arnold. Bostius cap. 1, § 1, lib. *De patrôn. et patrocínio Deip. V. M.* in sibi dictum *Carm. ord.*

Vas admirandum. — Bernardin. de Bustis, serm. 4, *de virtutib. sanctiss. V. M.*

Vas aromaticum, continens species omnium aromatum, id est, omnium virtutum. — Ibidem serm. 4, *de assimilat. B. V.*

Vas continens unguentum contra omnes infirmitates. — Ibid.

Vas Dei gratia plenum. — Ibidem serm. 7, *de Annuntiat. B. M.*

Vas Deitatis. — Ibidem in suo *Mariali*, serm. 8 *de Concept. B. M.*

Vas divinum, omni puritate repletissimum. — Ibidem, serm. 4, *de assimilat. B. M.*

Vas integrum, per carnis integritatem et virginitatem. — Ibidem, serm. 4, *de virtutibus Mariæ.*

Vas mirabilissimum et stupendissimum, quia illud, quod in se continuit, majus se et infinitum fuit. — Ibidem, serm. 4 *de assimilat. B. M.*

Vas misericordiæ Dei, perpetuum et æternum. — Ibidem in suo *Mariali*, serm. 7, *de Concept. B. M.*

Vas mundum. — Ibidem serm. 4, *de virtutib. M.*

Vas novum, id est, virginitatis gloria decoratum. — Ibid.

Vas novum, in quo sal sapientiæ missum fuit, quando Christus, qui est Dei sapientia, in uterum ejus intravit. — Ibidem serm. 4 *de assimilat. B. M.*

Vas plenum balsamo divinæ sapientiæ. — Ibidem serm. 4.

Vas profundum per profundam humilitatem. — Ibid.

Vas purissimum. — Ibid.

Vas solidum, quia in suo conceptu habuit integritatem, in partu jucunditatem, in vita virtutis stabilitatem, in obitu vero induit immortalitatem.

— Idem, serm. 4, de *Assimilat. B. M.*

Vas Spiritus sancti. — Idem, in suo *Mariali*, serm. 2 de *Coronat. B. M.*

Vas virgineum continens Deum. — Idem, serm. 4 de *assimilat. B. M.*

Vas plenum internæ consolationis. — Jo. Thrith. lib. 1, de *miraculis B. V. in Urticeto*, cap. 6.

Vas omnium bonorum. — Philippus de Greve, serm. 126, in *Psal. LXIV.*

Vas universale, quidquid alii particulariter boni habent, perfecte continens. — Ibid.

Vas admirabile opus Excelsi. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 24 *Coronæ novæ B. M.*

Vas continens, quem cælum et cæli cælorum capere nequeunt. — Ibid.

Vas, in quo fuit species omnium aromatum, id est, virtutum. — Ibid.

Vas, in quo fuit vinum divinitatis, et aqua humanitatis, sine commistione naturarum. — Ibid.

Vas integrum per carnis integritatem et virginitatem. — Ibid., serm. 25.

Vas novum, id est, virginitatis gloria decoratum. — Ibid.

Vas ornatum omni lapide pretioso; in conceptu enim habuit integritatem, in partu jucunditatem, in vita virtutis stabilitatem, in obitu immortalitatem. — Ibid. serm. 24.

Vas plenum balsamo sapientiæ. — Ibid. in serm. 3.

Vas thesauri Spiritus sancti. — Ibid. in serm. 4.

Vas eximium Spiritus sancti. — Jo. Picus lib. III in *Cantic.*, cap. 13.

Vas admirabile, admirabilem habens novitatem, puritatem et pretiositatem. — Petrus Bard. de *Concept. B. M. V.*

Vas admirabile, quia opus Excelsi, et figuli artificiosissimi, qui secundum totam industriam suæ artis operatus est opus istud, ex speciali gratia producendo opus istud ex sterili matre et frigido patre. — Ibid.

Vas argenteum, admirabilem habens puritatem, de quo Prov. xxv : « Aufer rubiginem de argento, et egredietur vas purissimum. » Fuit autem ab hoc vase ablata rubigo peccati originalis, quæ infuisset, si per gratiam intemerata Virgo præservata non fuisset. — Ibid.

Vas aureum et pretiosum, de quo Eccli. I, « quasi vas auri solidum; » alia enim vasa similia, ut mulieres, franguntur, et concipiendo per virginitatis amissionem, et pariendo per dolorem et afflictionem, et vivendo per peccatum, et moriendo per corruptionem : vas autem istud tam solidum fuit, quod nullo modo est fractum, quia in conceptu habuit integritatem, in partu habuit jucunditatem, in vita habuit impeccabilitatem, et in morte immortalitatem. — Ibid.

Vas novum, habens admirabilem novitatem, cum nunquam talis visa sit novitas in terris; unde Jeremias : « Novum faciet Dominus super terram, mulier circumdabit virum; » admirabilis est enim novitas, quod mulier parvula circumdet, in utero claudat, et ex omni parte contineat virum, et gigantem, et Deum quem cæli capere non possunt. — Ibid.

Vas novum, nam nunquam figulus tale figmentum vel vas fabricavit, neque fabricaturus est; primum est et secundum non habet. — Ibid.

Vas per quod cælestis Jerusalem, quæ fuit per Luciferum et suos destructa, est reparata et reformata. — Ibid.

Vas purissimum, quia ab omni specie peccati mortalis, et venialis, et originalis semper purum. — Ibid.

Vas, quod in suo utero parvulo Deum infinite magnum clausit, et clausum infractis claustris suæ virginitatis effudit. — Ibid.

Vas, quod vinum divinitatis, et aquam humanitatis in se recepit sine confusione vel mistione naturæ. — Ibid.

Vas solidum, fabricatum ex auro charitatis [quam perfectius et excellentius habuit quam alia quæcunque pura creatura] et lapidibus pretiosis omnium virtutum aliarum. — Ibid.

Vas terreum, non de terra maledicta, sed de ea, quam benedixit Dominus Psal. LXXXIV : « Benedixisti, Domine, terram tuam. » — Ibid.

Vas admirabile, divino plenum balsamo. — Dionysius Fab. tract. 4, de *Concept. B. M. V.*

Vas auri fulvi, solidum virtute charitatis. — Ibid.

Vas cælestis gloriæ. — Ibid.

Vas electionis, opus summi artificis, nihil nabens cum terra commune. — Ibid.

Vas honoris et gratiæ. — Ibid.

Vas intus purum, foris clarum, nobile per omnia. — Ibid.

Vas non aquæ, sed omnium gratiarum liquorem continens, cælesti plenum nectare, balsamo et ambrosia. — Ibid.

Vas non humanis et terrenis, sed divinis tantum usibus ab æterno præordinatum, ac cælestibus sacramentis recondendis penitus consecratum, adeo ut nihil aliud quam sanctum, sacrum, ac divinum continere posset, aut ad alium sensum convertere. — Ibid.

Vas non solum vini et olei, sed omnium gratiarum liquoribus contentivum. — Ibid.

Vas omni lapide pretioso ac virtutum floribus decoratum. — Ibid.

Vas totius sanctitatis et sinceræ puritatis. — Ibid.

Vas purissimum, omni amaritudine carens. — Ludov. Blosius in *Endologia* 1, ad *B. V.*

Vas amplissimum et capacissimum, omni vanitate vacuum, et gratia usque ad summum repletum. — Robert. Bellarm. conc. 2, super *Missus est.*

VASCULUM pretiosissimum virginittis. — S. Andr. Cret. orat. 1, de Dormit. B. M. V.

Vasculum puræ virginittis. — Anonym. in Euch. seu Rit. Græc. in offic. in pestilentialis morbi periculo.

Vasculum gratia plenum. — Georgius Nicomed., orat. 3, de Præsentat. B. M. V.

Vasculum Spiritus sancti, suscipiendo Verbo Dei aptatum. — Idem orat. 1, de Præsent. B. V. M.

Vasculum Dei capax. — S. German. Const., orat. 1, de Assumpt. B. V.

Vasculum, ipsum utero complexa, qui in omnibus incomprehensus existit. — S. Joan. Damasc., orat. 4, de Nativit. B. V.

Vasculum præelectum et dignissimum a primo artifice fabricatum essentiae Dei capax. — D. Bernard. Sen. tom. 1, serm. 61.

Vasculum præelectum et dignissimum a primo artifice fabricatum, essentiae Dei capax. — Maur. de Villa Probat. serm. 23 Coronæ novæ B. M.

VATES Dei. — D. Antoninus in Summa, part. iv, tit. 15, cap. 29.

Vates excellentissima, ut in his præsertim, quæ in cantico suo mirificentissime prædixit, luculenter apparet, inter quæ sic de ipsa cecinit: « Quia respexit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. » — Petrus Galat., lib. vii De arcan., cap. 7.

VEHICULUM perspicuissimum lucis spiritalis. — S. Andr. Cret. orat. 1, de Dorm. B. M. V.

Vehiculum sanctum, in quod Rex regum tanquam in thronum ascendit, indutus purpura, ex ejus purissimis sanguinibus confecta. — Id., can. 1, in parta B. V.

Vehiculum splendidissimum luminis intelligibilis. — Idem, orat. de Dormit. B. V. M.

Vehiculum divinitatis valde purum. — Anonymus in Menæis Græcorum, die 24 Martii.

Vehiculum numinis irreprehensum, et omni capto nitidius. — Idem in Menæis Græcorum, die 7 Aprilis.

Vehiculum solis inaccessi, et radiorum loco, ipsummet solem emittens, cunctarum mentium capto majorem. — Id. in Menæis Græcorum die 7 Martii.

Vehiculum regium, quo vectum Verbum cum carne in terram advenit. — Georg. Nicomed. in orat. de exitu S. Dei Parentis, quando fuit oblata in Templo.

Vehiculum numinis. — S. Jo. Damasc. in Menæis Græcorum, die 15 Januarii.

Vehiculum sapiens, et animatum divinæ sapientiæ. — Idem in Menæis Græcor., die 27 Januar.

Vehiculum inocciduum soliformis, quæ solem superintellectualem produxit. — S. Jo. Damasc. can. in SS. marty. Eul. et Eulamp.

Vehiculum ipsis Cherubim præcellentius. — Idem can. in Nativit. B. V.

Vehiculum lucis. — Idem in can. sanctiss. Dei paræ.

Vehiculum Cherubicum. — S. Joseph. Hymn. in Mariali.

Vehiculum divinum Regis Christi. — Ibid.

Vehiculum luciferum solis illius, qui ex ejus visceribus refulsit, et rigidissimas fraudis tenebras dissolvit. — Ibid.

Vehiculum luciferum solis spiritalis, per quem illi qui in tenebris sedebant, viderunt lumen scientiæ. — Ibid.

Vehiculum regale ac sanctum. — Ibid.

Vehiculum clarissimum veræ lucis vitæ. — Jo. episc. Aretinus in tract. de Dormit. S. V. M.

Vehiculum nobis a Deo provisum. — D. Bern., serm. in Nativ. V. de aqueductu.

Vehiculum lucis. — Albert. Magn. in Biblia Mariæ super lib. Regum.

Vehiculum Christi, de peccato regnantis. — Matth. Cantacuzenus in cap. 1 Cant.

Vehiculum purissimum, eximiumque Filii Dei. — Idem, in cap. v Cant.

Vehiculum igneum incarnationis Verbi. — Jacobus monachus in Mariali, orat. 5.

Vehiculum regale, in quo Verbum in vecturæ cum carne ad nos accessit. — Idem in Mariali, orat. 5.

Vehiculum Solis justitiæ. — Idem in Mariali, orat. 2.

VELA tuta ratis. — Jo. Geom. in B. V. hymn. 4.

VELAMENTUM intellectuale corporis universalis Cherubim transcendens: illa enim avertuntur, cum nequeant spiritualem ignem divinitatis fixis oculis intueri, hæc autem apertis oculis fixe intuens incomprehensibilem et somni expertem oculum Christi, cum desiderio et osculo salutabat. — D. Epiphan. in serm. de laud. sanctiss. V.

Velamentum secundum sanctorum, in quo mundi propitiatorium et obumbratio, ipsis Cherubim excellentior, quod et ipsum penetralium Dominum ventre, tanquam velamine obtexerit, utero gestatum. — S. Germ. Constant. serm. in Nativ. B. V. M.

VELLUS imperceptibilis roris. — S. Method. ix hom. in festo Purific. B. M. V.

Vellus, de cujus fructu salutaria populis vestimenta texuntur. — S. Ambros. serm. 2, de Nativ. Domini.

Vellus, de cujus molli sinu agnus egressus est, qui et ipse matris lanicinium, hoc est, carnem gestans, molli vellere cunctorum operit vulnera populorum. — Ibid.

Vellus, quia ita concepit Dominum, ut toto eum hauriret corpore, nec ejus discissuram corporis pateretur, sed esset mollis ad obsequium, et solida ad sanctimoniam; quid enim tam silenter, et sine strepitu fit, quam cum imber in lanæ vellus infunditur; nullius aures sono verberat, nullius corpus humore re percussione aspergit, sed sine

inquietudine ovium, totum imbrem per multiplices effusum partes, toto corpore in se trahat, unius meatus scissuram nesciens, solida mollitie plures præbens meatus, et quod clausum videtur per densitatem, est patulum per tenuitatem. — Ibid.

Vellus Gedeonis. — D. Ephrem. in serm. *de laud. B. M. V.*

Vellus virgineum, in quod cœlestis imber placido se infundit illapsu. — D. Hieron. in epistola, sive serm. *de Assumpt. B. M. V. ad Paulam et Eustochium.*

Vellus mundissimum, cœlesti pluvia madens, ex quo pastor induit ovem. — S. Proclus in orat. 1, *de laude S. V.*

Vellus incontaminatum, in mundi area positum, super quam ubi salutis pluvia e cœlo descendit, immensa malorum illuvies ab universa terra exaruit; rursusque vellus exsiccatum a subsidente affectuum humore, terram incorruptibili replevit munere bonorum. Judic. vi. — Id. in orat. 6 quæ est *de laud. B. V.*

Vellus salutare et spiritale. — S. Amphil. Sydæ episc. orat. in *S. Deiparam.*

Vellus virgineum, in quod cœlestis imber placido se fundit illapsu, et tota divinitatis unda, bibulo se nostræ carnis celavit in vellere, donec per patibulum crucis expressum, terris omnibus in pluviam salutis effunderet. — S. Petrus Chrys. serm. 143.

Vellus, exorta et detonsa ex ovibus Israel, id est, ex justissimis parentibus, qui quasi oves erant, id est, innocui et simplices, mansueti et mites, in se benigni et aliis proficui. — Cassiodorus apud Richard. de *S. Laur. de S. V. lib. xii.*

Vellus divinum. Judic. vi. — S. Andr. Cret. can. in *Concept. B. V.*

Vellus mundissimum roris cœlestis. — Idem orat. 1, *de Dormit. B. M. V.*

Vellus, quod imbrem, quem de cœlo excepit in utero, ita dulcem peperit, ut ille omnibus ambrosiam seu nectar quoddam exhiberet; omnibus, inquam, qui et illum adorant, et ipsam Genitricem illius divinam omnium linguis collaudatam magnificant. — Anonymus in *Menæis Græcor.* die 3 Aprilis.

Vellus, de quo Psal. LXXI: «Descendet sicut pluvia in vellus, et sicut stillicidia stillantia super terram.» — S. Germ. Constant. serm. in *Nat. B. V.*

Vellus Gedeonis, quod ille madefactum symbolice guttis cœlestibus sine ullo strepitu videns, et rem miraculo tribuens, humorem illum futuræ pluviae signum, animadvertit. — Ibid.

Vellus plenum aqua lacrymarum in passione Filii, cum siccitas esset in universa terra; sustinuit enim, qui simul contristaretur, ac conlacrymaretur, et non fuit, Psalm. LXXVIII. — Idem in suo *Mariali*, fragm. 16.

Vellus, quod delabentem e cœlo divinum imbrem

primo suscepit, ut arcanioribus remediis toto orbe diffusam siccitatem curaret. — Idem in orat. in *Annunt. B. M. V.*

Vellus Davidicum, in quo Regis omnium, ac Dei Filius, qui ejusdem cum Patre suo æternitatis est, una cum eo regnat, pluviae instar descendit. — S. Joan. Damasc. orat. 1, *de Assumpt. B. V. M.*

Vellus Gedeonis, victoriæ symbolum, ex qua figurate res immortalis defluxit, qui scilicet conceptis verbis, ait: «Confidite, ego vici mundum.» Joan. xvi. — Idem orat. 4, *de Nat. B. M. V.*

Vellus, divino rore perfusum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Vellus, in quod sicut pluvia descendit sapientia Dei Patris, et incarnata citra mutationem vias vitæ ostendit nobis. — Ibid.

Vellus roscidum, a Gedeone prævisum, ex quo ille ros distillavit, qui idololatriæ incendium exstinxit. — Ibid.

Vellus puritatis, in quo Deus majestatis inundans, tanquam pluvia distillavit in gratia. — D. Anselm. in *Psalterio B. V. parte II.*

Vellus complutum. — Hugo de S. Victore, lib. IV *De proprietatibus et epithetis rerum*, cap. 2.

Vellus rore, id est gratia, perfusum. — Id. ibid., c. 4 allegiarum in lib. *Judic.* cap. XI.

Vellus, in quod sicut pluvia descendit Verbum Dei, fidelibus gehennæ regnum exstinguens. — Theoleptus in canone sive cantico compunct.

Vellus Gedeonis. — D. Bernard. serm. 3, super *Salve Regina.*

Vellus Gedeonis, rore ditans vasculum. — Richard. a S. Victor. *Exposit. in Cant.* cap. 42.

Vellus, de cujus fecunditate, quidquid spiritualis gratiæ Ecclesia, in toto orbe diffusa, in membris suis majoribus sive minoribus percipit, totum sibi provenire, et suæ capacitatis concham expresso vellere rore compleri humiliter recognoscit, et sic quidem velut hæreditati suæ pluviam hanc voluntariam segregavit ille, qui sicut pluvia in vellus descendit, et suo descensu vellus ab omni humore carnalis concupiscentiæ lavit, purgavit et desiccavit, ut aream tali humore aridam siccitatem velleris detergeret et mundaret, portans in se iniquitates omnium nostrum, et afflictus propter scelera nostra. — Henric. Clareval. tract. 12, *De peregrinante Dei civit.*

Vellus Gedeonis, quæ humanæ naturæ, velut ovi centesimæ, quæ errando perierat, ad tegumentum et ornatum data esse cognoscitur. — Ibid.

Vellus, in quam ros divinæ gratiæ, cum tanta plenitudine, placido se infudit illapsu, ut merito gratia plena dicta sit ab angelo, et de ejus plenitudine tota humanæ naturæ area, quæ usque ad illud tempus sicca, et absque humore charitatis arida perstiterat, inveniretur perfusa. — Ibid.

Vellus complutum et madefactum incarnatione. — Petrus abbas Cell. lib. VI *Epistolar.* epist. ult.

Vellus animatum. — Theodor. Lasc. imperator in can. *ad sanctiss. Deiparam*.

Vellus, cujus pili sublimes, subtiles, longius extensi, suaves et recurvi, sunt virginei cogitatus, et affectus, ex quo omnis ornatus virtutis, cumulus omnis gratiæ et gloriæ universæ. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V.*, lib. xii.

Vellus Gedeonis, Judic. vi, madefactum rore gratiarum, quod compressione levissima devotæ salutationis et orationis, larga distillabit stillicidia super terram cordis humani. — Idem, *De laud. S. M. V.* lib. i.

Vellus, quia sicut de vellere sumitur portio, ut inde fiat vestimentum; sic de substantia Virginis, velut de vellere lanam, modicam portionem sumpsit Spiritus sanctus, de qua ineffabili artificio tunicam texuit, qua indutus est Filius Dei. — Idem *De laud. sanctiss. V.*, lib. xii.

Vellus, quia sicut sine ovis læsione sumitur ab ea vellus, ut inde fiat vestimentum, sic sine læsione suæ virginitatis concepit Maria Christum in utero, ex causa intrinseca, et ipsum sine dolore peperit, virginitatis gloria permanente. — Ibid.

Vellus, quia si lana velleris, imo ipsum vellus, valde bibulum est, et in magna quantitate de pluvia, velaqua, et quod receperat, facillima compressione refundit; sic Mariæ humilitas valde sitibunda, et bibula per desiderium gratiæ, de qua tanto amplius hausit, quanto magis se humiliavit, et sine detrimento suæ plenitudinis ipsam gratiam facillime refundit omnibus, quoties comprimitur oratione devota. — Ibid.

Vellus, quia si vellus est suavissimum ad tangendum, Maria suavissima est per pietatem et benignitatem quam non inveniunt peccatores scrupulosam. — Ibid.

Vellus, quia si vellus vestit et circumdat ovem, Maria non solum Christum, qui Isa. Lvi, dicitur ovis, vestivit carne virginea, ipsumque circumdedit, ut dicitur Jerem. xxxi, sed vestit virtutibus, et circumdat protectione oves, id est, simplices et innocentes. — Ibid.

Vellus quo tegitur quicumque non vestitur pilis carnalibus, sordidis et caprinis ignominiose. — Ibid.

Vellus Gedeonis, rore infusum. — Hildebert. in procem. *de Nativit. Dom.*

Vellus, ex quo facta est a Spiritu sancto vestis Filii Dei, id est caro, frigora pellens infidelitatis. — Hugo Carensis in *Psal. lxxi*.

Vellus clari Gedeonis. — D. Bonav. in *Psalterio minori B. V.*, quinquagena 2.

Vellus roris divini, Judic. vi, quod per invocationem, et per devotam salutationem expressum, concham cordis rore gratiæ adimplet. — Albert. Magn. in *Bibl. Mariæ* super lib. Judic.

Vellus ad vestimenti Christi præparationem valde idoneum. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*, serm. 5, V.

Vellus cœlesti pluvia madidum, — Ibid.

Vellus incorruptum, impollutum et illibatum. — Ibid.

Vellus purpureum. — Ibid.

Vellus rore Spiritus sancti perfusum. — Ibid.

Vellus virgineum tantæ virtutis, ut non possit tam levi desiderio tangi, quin statim impleat concham marinam, id est, animam nostram. — Ibid.

Vellus, de cujus molli sinu egressus est Agnus cœlestis, qui imbre placido virgineum vellus perfudit, et tota divinitatis unda in carne se contulit, ac deinde per patibulum crucis expressus, omnibus terris pluviam salutarem effudit, et humanis mentibus stillicidia gratiæ contulit. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 81.

Vellus, de quo mulier fortis Mater nostra Ecclesia quotidie domesticis suis vestes præparat. — Ibid.

Vellus Gedeonis aureum, quod factum est purpureum, quando non tantum intinctum est, imo totum immersum est in carnalibus, id est, in Jesu Christi vulneribus. — Idem in *Mariali*, cap. 6.

Vellus marinum: sicut enim velleris marini colorem nullus adhuc, qui diversis succis obducunt vellera, arte quacunque penitus potuit imitari; ita Mariæ speciem et decorem nullus eorum qui sanctorum laudes variis extulerunt præconiis, sufficienter exprimere potuit. — Idem in *Mariali*, cap. 71.

Vellus, quia nulli unquam onerosa ad portandum, et levis admodum ad tractandum, adinstar velleris, quod facillime potes dilatare, extendere, coarctare, comprimere in fila, coloribus variis obducere, et quocunque placet modo ducere. — Ibid.

Vellus, quia sicut vellus, ut natura est omnibus, de carne naturaliter oritur, et carnis nescit passionem, et crescendo leviter, ipsius carnis operimentum et munimentum efficitur: ita beata Virgo secundum communem modum naturæ orta est, de tribu Juda, secundum carnem, et de carnali populo nata, nec legem carnaliter observabat, nec, quæ carnis sunt, sapiebat; imo passionem carnis, quæ in membris nostris operantur, penitus ignorabat; non solum autem secundum corpus, sed et secundum spiritum ambulans, ad instar velleris, per patientiam omnimodam omnimode impassibilis erat, et proficiendo jugiter ipsi carnali populo, a quo nutriebatur, facta est in ornamentum, operimentum et nutrimentum. — Ibid.

Vellus, rore cœli plenum, quando tota arca mundi a rore gratiæ sicca fuit, quo expresso, utinam ille bonus et verus Gedeon Jesus Christus conchulam cordis nostri sterilis et aridi rore suo implere dignetur. Judic. vii. — Ibid.

Vellus salamandrinum in virtuositate; sicut enim salamandra, quæ non modo in igne vivit, sed ut glacies, ignem extinguere dicitur, lanam quamdam profert, de qua laneæ vestes contextæ comburi non possunt: ita beata Virgo in fornace succensa hujus mundi, quasi salamandra existit, quia non tantum ab igne illæsa fuit, sed et ignem libi-

dinis in aliis extinxit. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 71.

Vellus tantæ utilitatis ut per illud salvati et liberati simus. — Ibid.

Vellus nostrum, calefactione ad Dei amorem. — Barth. de Pisis lib. 1, *De laud. sanctiss. V.* fructu 8.

Vellus per misericordiam. — Idem lib. 1, *De laud. sanctiss. V.*, fructu 2.

Vellus ad vestimenti Christi præparationem, et fabricationem valde idoneum. — Bernard. de Bust. serm. 4, *de assimilat. B. M.*

Vellus cœlestis pluvia madidum. — Ibid.

Vellus magni Gedeonis. — Id. in Officio Concept. B. M. V.

Vellus, quo cœlestis Agnus coopertus est. — Idem serm. 9, *de Annunt. B. M.*

Vellus, rore gratiæ et divinitatis plenum. — Idem serm. 4, *de assimilat. B. V. M.*

Vellus Virgineum, rore originalis justitiæ repletum. — Ibid.

Vellus cœlestis pluvia madidum. — Maurit. de Villa Probata, serm. 16 *Coronæ novæ B. M.*

Vellus Gedeonis, sine carne plenum rore. — Ibid. serm. 25.

Vellus, idoneum valde ad vestimenti Christi præparationem et fabricationem. — Ibid. serm. 16.

Vellus rectissime, quia vellus est de carne excisum, sed sine carnis corruptione. — Ibid.

Vellus repletum rore originalis justitiæ, area, id est, Judaica gente in siccitate peccati remanente. Judic. vi. — Ibid.

Vellus rore Spiritus sancti perfusum. Judic. vi. — Ibid.

Vellus, in quo silenter se infudit Ros ille Dei, id est, Verbum æternum, dum medium silentium tenerent omnia. — S. Thom. de Villa Nova in conc. 1, *de Nativit. B. M. V.*

Vellus madidum in area sicca, cui se placidus e cœlo imber infudit. — Idem conc. 2, *de Assumpt. B. M. V.*

Vellus, quod totum Spiritus sanctus perfudit, et purpura excellenti tinxit, ut ex illa fieret purpura Regis, caro illa Christi sanctissima. — Idem in conc. 1, *de Nativ. B. M. V.*

Vellus candidissimum et tenuissimum, merito sue puritatis et innocentiae, cui tota se infudit plenitudo divinitatis. — Robert. Bellarm. conc. 2 super *Missus est*.

VELUM cœlestis Sponsi. — D. Cyrillus Hierosol. in orat. *de occurso Dom.*

Velum animatum Verbi, quod in se celavit divinitatem, et ejus igne non fuit combusta essentia materialis. — Georg. Nicomed. in orat. *De exitu S. Deiparentis, quando fuit oblata in templo.*

Velum, nos in hujus mundi mari deducens et obumbrans. — S. Anselmus Luc. super *Salve Regina*.

Velum templi, quia si in velo illo quatuor colores, in beata Virgine quatuor virtutum perfectiones, nempe perfectio contemplationis, designata in hyacintho coloris cœlestis; perfectio charitatis,

designata in purpura coloris sanguinei; geminus dilectionis affectus ad Deum et proximum, designatus in cocco bis tincto; et perfectio virginis castitatis, designata in bysso retorta, quæ est linum Ægyptiacum candidissimum. — Richard. a S. Laurent. *De laud. sanctiss. V.*, lib. x.

Velum templi, quia si velum illud includebat Sancta sanctorum: Maria gremio uteri sui circumdedit illum qui est Sanctus sanctorum. Daniel. ix. — Ibid.

Velum hyacinthinum, quo velatus fuit Filius Dei, et nos velamur a diabolo et peccato et ira Dei, Exod. xxvi. — Albert. Mag. in *Biblia Mariæ* super lib. Exodi.

Velum animatum Verbi, quod in se divinitatem occultavit, cujus ignis materialem substantiam illius non combussit. — Jac. monach. in *Mariali*, orat. 3.

Velum templi, quia sicut hoc velum, ut dicit Josephus, erat contextum ex universis floribus quos gignit humus, et Maria dicit: « In me omnis gratia viæ, » etc., Eccl. xxiv, id est, omnis creaturæ quæ est via ad cognoscendum Deum. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 117.

Velum templi, quod scissum fuit in passione Domini, a summo usque deorsum, quando gladius pertransivit animam ejus, pertingens usque ad divisionem animæ et spiritus, compagum quoque ac medullarum, cogitationum cordis et intentionum. — Ibid.

Velum: quia sicut velo involvebatur area, de Maria dicitur, Jer. xxx: « Mulier circumdabit virum, » gremio uteri sui; et sicut velum dividebat inter Sanctum et Sanctum sanctorum, ita Maria abscondit nos a vultu iræ ipsius, qui dicitur Sanctus sanctorum. Daniel. ix. — Ibid.

Velum per protectionem. — Barth. de Pisis lib. 1 *De laud. sanctiss. V.*, fructu 8.

VENA aquarum viventium, quia quidquid venit beatitudinis ab illo magno mari, id est, ab illa infinita Dei bonitate Trinitatis, ad genus humanum totum per hanc venam, id est, beatissimam Virginem Mariam, defluxit, et defluxit omni die. — Idiota, *De B. V.* parte xiv, contempl. 54.

Vena aquæ vivæ per quam pervenire possumus ad fontem vivum, et ab hoc recipere perpetuo aquam salutarem. — Ibid.

Vena concava per veram cordis humilitatem. — Ibid.

Vena misericordiæ, per quam venit ille fons æternus ad nos abluendum a peccatis, irrigandum virtutibus, et fecundandum bonis operibus et exemplis. — Ibid.

Vena occulta per sacratissimam conversationem, unde in thalamo clausa inventa fuit a Gabriele angelo. — Ibid.

Vena subtilis ad declarandas nobis fallaces astutias inimici, quia tanta est pietas B. Virginis, et amor ad salutem nostram, quod semper vigilat ad

custodiam populi Christiani, quem suis sanctissimis precibus et exemplis defendit. — Idiota, *De B. V.* parte xv, contempl. 54.

Vena tenuis per voluntariam paupertatem. — Ibid.

Vena vitæ ad obtinendam nobis vitam sempiternam. — Ibid.

Vena vitæ, id est dilectionis. — Idem *De B. V.* part. xiv, contempl. 28.

Vena vitæ, sicut est sanguis, quia sicut vita carnis occulte decurrit per venam, sic benedictus Filius ejus, qui est vita animarum nostrarum, occulte venit ad nos per Virginem Mariam; ideo hæc de se ipsa dicit, « In me est omnis spes vitæ et virtutis. » — Idem *De B. M. V.* parte xiv, contempl. 54.

Vena veniæ. — Rich. a S. Laur. exposit. in *Cant.* cap. 42.

Vena vitæ amœna. — B. Joseph. Steinfeld, opusc. 4.

Vena occulta, per secretissimam conversationem, gracilis per voluntariam paupertatem, concava per veram cordis humilitatem, subtilis ad repellendas ex nobis fallaces astutias inimici, maxime vigens ad custodiam populi Christiani, longa valde per finalem perseverantiam, distributa per corpus Filii, quod est Ecclesia Catholica. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. Virginis* lib. ix.

Vena per quam defluxit quidquid beatitudinis defluxit ab illo magno mari, id est, ab illa infinita bonitate Dei Trinitatis, ad genus humanum pervenit. — Idem, *De laud. sanctiss. V.* lib. i.

Vena, quia quidquid beatitudinis ab illo mari magno, id est ab infinita bonitate Dei Trinitatis, ad genus humanum pervenit, totum per hanc venam refluxit. — Idem *De laud. S. V.* lib., ix.

Vena, quia si vena est via sanguinis, in quo vita omnis viventis, Levit. xvii, Maria est via vitæ nostræ spiritualis a Christo, qui se dicit viam, Joan. xiv, in cujus sanguine, id est, in fide passionis, vita est animarum nostrarum. — Ibid.

Vena vitæ, plangens se cum Filio de peccatoribus, Jeremiæ xvii, unde me dereliquerunt venam aquarum viventium. — Ibid.

Vena vitæ; sicut enim sanguis, qui est vita carnis, occulte decurrit per venam, sic Christus, qui est vita animarum nostrarum, occulte venit ad nos per Mariam; unde dicitur ei Isaïæ xl: « Vere tu es Deus absconditus, » in utero scilicet virginali. — Ibid.

Vena benedicta. — D. Bonav. in *Spec. B. V.* cap. 15.

Vena Ecclesiæ benedicta, per quam Ecclesiæ magna affluunt bona. — Ibid.

Vena fontis vitæ. — Ibid.

Vena in temporalibus plus quam larga, quia large et perfecte omnia contempsit. — Ibid.

Vena misericordiæ. — Idem in cantic. Psalterii *B. M. V.*

Vena munda, per quam vivi fontis unda nobis irroratur. — Idem in *Psalterio minori B. V.*, quinquagena 1.

Vena, per quam fons vitæ Christus ad nos venit, et per quam ad fontem vitæ Jesum Christum etiam nos venimus. — Ibid.

Vena, per quam gratiæ innumere ad homines defluerunt. — Ibid.

Vena salutis nostræ. — Ibid.

Vena Spiritu sancto plena. — Ibid.

Vena, fundens fontem misericordiæ. — Aloert. Mag. in *Postillis* super cap. i Lucæ.

Vena benedicta, in qua non communicat alienus. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 30.

Vena nostræ salutis. — Bernard. de Bust. in *Mariali*, serm. 2, de *Coronat. B. V. M.*

VENATRIX animarum. — S. Anselm. Lucensis super *Ave Maria*.

VENERATIO summe æcora mundi universi. — S. German. in suo *Mariali*, fragm. 15.

VENIA multorum errantium. — S. Andr. Cret. orat. 2, in *Annunt. S. V.*

Venia peccantibus. — S. Jo. Damasc. orat. 1, de *Assumpt. B. M. V.*

Venia peccatorum. — D. Bernardus serm. 1, super *Salve Regina*.

Venia damnatorum. — D. Bonavent. in exposit. super *Salve Regina*.

Venia peccatoribus. — Barthol. de Pisis, lib. 1, *De laud. sanctiss. V.*, fructu 10.

Venia reorum. — Thom. a Kempis in *Soliloquiis* cap. 24.

VENTER divinæ incarnationis. — S. Andr. Cret. orat. 2, in *Annunt. Deip.*

VENUS, quæ in circulo intemerati uteri sui illum, qui est voluptas et gaudium omnium beatorum, novem mensibus continuit, et hospitata fuit; in circulo enim Veneris, teste Martiano, omnes dicuntur consistere voluptates. — Albertus Magn. serm. 3, in *Annunt. B. M. V.*

Venus, in quantum homines in Dei amorem inflammant. — Jacobus de Vorag. in *Mariali*, serm. 105.

Venus, in quantum homines inflammant ad Dei amorem. — Bernard. de Bust. serm. 6, de *Nominat. sanctiss. Mariæ*.

VENUSTAS speciosa, ornans Jerusalem sanctam. — Venantius Fortun. elegia in laudem *S. M. V.*

Venustas humanæ naturæ. — S. Jo. Damas. orat. 1, de *Nativ. B. M. V.*

Venustas angelorum. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

VER gratiæ, per Annam, ut spiritualem hirundinem manifestatum. — S. Sabbas in *Menæis Græcorum*, die 23 Julii.

VERITAS prophetarum. — D. Bonav. in cantic. *Psalterii B. V.*

VERNACULA felix Spiritus sancti. — D. Althelmus in lib. *De laud. S. V.*, cap. 22.

VERNULA quietis. — Philipp. abbas lib. v in *Cant.*, cap. 12.

VERRICULUM nihil errans immutabilis Deitatis. — S. Jo. Chrys. hom. in *Christi Natalem*.

VERTEX Syona sanctior, quem non fumus, non caligo, non procella, non terrorem incutiens ignis contegit, sed sanctissimi Spiritus vis illuminatrix: nam illic quidem Dei Verbum, tanquam digito, lapideis tabulis spiritu legem inscripsit: in hac autem ex Spiritu sancto, ac ejus sanguinibus idem ipsum Verbum incarnatum est, seque humanæ naturæ efficacissimum ad salutem remedium concessit. — S. Jo. Damasc. in orat. 1, de *Nativit. B. V.*

Vertex, ex quo torrens vitæ exortus eos, qui jam siti rerum ad salutem pertinentium morituri erant, non solum vitali potu in viam restituit, sed et omnes sordes, quas ex via inter passiones contraxerant, abluit. — Leo imperator in orat. de *Annunt. B. V.*

Vertex sanctorum utriusque Testamenti. — Rich. a S. Laur. de *laud. S. V.* lib. viii.

Vertex sanctorum Patrum. — Albert. Magnus serm. 25, de *Euchar.*

Vertex bonitatis. — Emman. Pal. imper. in can. ad *S. Deiparam*

VESPER, ratione imitationis ad Christum, quem secuta est operibus, virtutibus, gratiis et præmiis. — Barth. de Pisis lib. 1, de *laud. S. V.*, fructu 8.

VESPERUS, quia semper solem, id est Christum, comitata fuit. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*, serm. 2, D.

VESTIARIA, ex qua indutus fuit Filius Dei carne, peccator venia, justus gratia, perfectus gloria. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super lib. Esther.

VESTIBULUM regni cœlorum, plane dignum. — S. Sophronius in *Menæis Græcor.* die 14 Februarii.

Vestibulum Filii Dei regis summi. — Albert. Magn. in *Postillis* super cap. 1 Lucæ.

VESTIMENTUM Dei sicut nix, album per puritatem, Daniel. vii. — Bernardin. de Bustis serm. 2 de *assimilat. B. M.*

VESTIS absque macula ejus, qui induit lumen sicut vestimentum. — S. Methodius in hom. in *festo Purificat. B. M. V.*

Vestis regia. — S. Andreas Cret. orat. 3, de *Dormit. B. M. V.*

Vestis sine macula, ovis pariter et pastoris. — Idem, orat. 1, de *Dormit.*

Vestis purpurea Regis terribilissima. — Theodorus Lasc. imper. in can. ad *S. Deipar.*

Vestis ovis, id est, protectio simplicium et innocentium. — Hugo Carensis in *Psal. LXXI.*

Vestis Christi deaurata, integra semper reservata. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*, serm. 13 A.

Vestis purpurea, nulli alteri nisi imperatori cœlesti idonea. — Idem in *Mariali*, serm. 9 P.

Vestis regia ac purpurea, quæ dum in conceptione contextitur, omnium regum præsentia prænuntiatur. Arrhabones etenim primo proponuntur, et innupta

sponsa præfertur. — Jacob. monach. in *Mariali*, orat. 1.

Vestis purpurea summi Regis. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Vestis, qua Christus induitur, id est, carne humana. — Barth. de Pisis lib. 1, de *laud. sanctiss. V.*, fructu 6.

Vestis candida. — Bernardin. de Bust. in suc *Mariali*, serm. 6, de *Concept. B. M. V.*

Vestis Christi deaurata. — Idem serm. 1, de *Assumpt. B. M. V.*

Vestis ovium, id est protectio simplicium et innocentium. — Maurit. de Villa Probata, serm. 16. *Coronæ novæ B. M. V.*

VEXILLIFERA virginum. — D. Bern. serm. 4, super *Salve Regina.*

VIA, quam Dominus suo itineri præparavit. — D. August. in orat. de *quinque hæresibus*, cap. 5.

Via ad cœlos humano generi; sub Tartara lapso. — Venant. Fortun. eleg. in *laud. B. M. V.*

Via salutis nostræ. — Anastas. Antiochen. in orat. 1, in *Annuntiis. B. M. V.*

Via Dei. — Georg. Nicomed. in orat. de *exitu S. Dei Parentis*, quando fuit oblata in templo.

Via ab omni errore libera. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali.*

Via deducens nos quotidie errore malo prolabentes, in semitas salutare. — Ibid.

Via poenitentiae nobis, deducens nos ad portas salutis. — Ibid.

Via recta nobis, quæ viam ipsam peperit. — Ibid.

Via redeundi iterum erranti. — Jo. Geometra serm. in *Annunt. S. Dei Genitricis.*

Via reconciliationis. — S. Anselm. in orat. ad *B. V.*

Via in mari. — D. Bern. serm. 3, super *Salve Regina.*

Via, per quam Salvator advenit. — Idem serm. 2, de *Adventu Dom.*

Via consilii. — Petr. Bles. serm. 38.

Via communis salutis, expers iniquitatis et malitiæ, expers molestiæ et laboris, in qua pax et justitia osculatæ sunt. — Adam de Persenia in *Mariali*, fragm. 1.

Via expers asperitatis et duritiæ, expers ignorantiae et erroris, in qua misericordia et veritas obviaverunt sibi. — Ibid.

Via felix, quam qui tenuerit, non errabit, et quam qui perseveranter amaverit, non peribit. — Idem serm. 1, in *partu B. M. V.*

Via, per quam speciosus forma præ filiis hominum venit ad nos. — Ibid.

Via, quam facit æquitas rectam, veritas certam, virginitas mundam, fecunditas fructuosam, pietas accessibilem, charitas communem, humilitas facilem, singularitas admirabilem, pax amabilem, æternitas tutam. — Ibid.

Via virtutis, per quam Dei virtus et Dei sapien-

tia Christus ad infirmos et fatuos venit. — Adam de Persenia serm. 1, in *partu B. M. V.*

Via vitæ per quam ad nos venit Rex virtutum, ad virtutum Regem nos reducens. — Ibid.

Via nectaris. — Theodorus Lasc. imp, in can. ad *S. Deiparam*.

Via aquæ immensæ, id est, gratiæ abundantis, per eam ad homines derivatæ. — Richard, a S. Laur. *De laud. S. V.* lib. ix.

Via ad patriam redeuntium. — Ibid.

Via in invio peccatorum. — Ibid.

Via viro invia, quia sine adiutorio viri, solâ operatione Spiritus sancti, vestivit Deum carne virginea. — Idem *De laud. S. V.*, lib. iv.

Via recta, per quam aquæ gratiæ fluunt in Ecclesiam. — Hugo Carens. in *cap. xxiv Ecclt.*

Via recta ad æterna gaudia. — S. Simon Stock in hymno *de Deipara V.*

Via ad patriam sanctitatis. — D. Bonavent. in *Psalterio B. M. V.*

Via nostræ reconciliationis. — Ibid.

Via, per quam nos salus de supernis sedibus visitavit. — Ibid.

Via vitæ. — Idem in *Psalterio minori B. M. V.*, quinquagena 1.

Via veritatis. — Jac. de Vorag. in *Mariali*, serm. 7, M.

Via oberrantibus. — Barth. de Pisis lib. 1, *De laud. sanctiss. V.*, fructu 10.

Via, per quam ad cœlestem Patrem acceditur, quandoquidem nemo ad illum, nisi per novum Virginis partum, ad hunc vero venit nemo sine Matre. — Isidor. Thessal. in orât. *de Annunt. B. M. V.*

Via erranti. — D. Laur. Just. in lib. *De casto concubio Verbi et Animæ*, cap. 9.

Via, per quam spargitur lux, et dividitur æstus super terram; Job xxxviii: lux enim æterna est super tenebrosus mundum per ipsam sparsa, id est, manifestata, et æstus, id est, calor charitatis Spiritus sancti partitus est super terram, ut non sit jam, qui se abscondat a calore ejus. — D. Bernardin. Senens. tom. III, serm. 1, *de glorioso Nom. Mariæ*.

Via aberrantibus. — Bernardin. de Bustis serm. 3, *de Nativit. B. M. V.*

Via, per quam spargitur lux æterna, et dividitur æstus, id est, calor charitatis Spiritus sancti, super terram, Job xxxviii. — Id. serm. 6 *de Nominat. M.*

Via, qua pervenitur ad Deum. — Idem serm. 2, *de Nominat. M.*

Via Filii Dei. — Maurit. de Villa Probata, serm. 5 *Coronæ novæ B. M. V.*

Via omnium securissima cœlestis habitationis. — Ibid. serm. 31.

Via, per quam spargitur lux et æstus super terram, id est, calor charitatis Spiritus sancti. — Idem serm. 11.

Via, qua pervenitur ad Deum. — Ibid. serm. 12.

Via recreationis Filii Dei altissimi. — Ibid. serm. 10.

Via regis intrandi ad gloriam. — Ibid. serm. 4.

VIATRIX simpliciter, dum erat in terra, et comprehendens, et fruens secundum quid. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 78.

Viatrix simpliciter, et comprehensor secundum quid in hac vita. — D. Antoninus in *Summa*, part. iv, tit. xv, cap. 20.

VICINUS noster, domui nostræ, id est familiæ Christianæ, per fidem propinquus et conjunctus, quem assumere nobis debemus, quando non sufficimus ad esum Agni, id est, quando mysterium eucharisticum penetrare non valemus; eadem fide immolando et comedendo Agnum Dei, in qua ipsa Virgo concepit et peperit. — Rupert. abb., lib. II, Comment. in *Exod.*, cap. vii.

VICTIMA immaculata in templo oblata. — Georgius Nicomed. in *fest. Præsent. B. M. V.*

VICTORIA piorum. — S. Gregor. Thaum. orat. 2, *de Annuntiât. B. M. V.*

VICTRIX diaboli. — S. Jacobus apostol. Minor. serm. in *Transitu B. M. V.* apud Amadeum rapt. 8.

Victrix mundi, cujus victoria talis fuit, quod cunctas hæreses interemit. — Ibid.

Victrix dignitatis angelicæ, meritorum virtutibus. — D. Hieronym. in epist. sive serm. *de Assumpt. B. M. V. ad Paulam et Eustochium*.

Victrix sexus sui, dolorem gemitumque nesciendo. — D. Augustin. serm. 20, *de Nativit. Domini*, qui est 24 *De tempore*.

Victrix diaboli. — Idiota in sua contempl. *de V. M.*

Victrix omnis peccati. — Petr. abb. Cellens. lib. vi *Epistolar.*, epist. ult.

Victrix diaboli per humilitatem. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 53.

Victrix in holocaustum Creatori consecrata. — Jacobus monachus in *Mariali*, orat. 6.

Victrix pura a servitute libera. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Victrix serpentis antiqui et draconis rufi. — D. Antoninus in *Summa*, part. iv, tit. xv, cap. 44.

Victrix superbix. — Ibid.

Victrix fortissima diabolicæ fraudis, atque nequitix. — Dion. Carth. lib. 1, *De prec. Mariæ*, art. 31.

Victrix potentissima cunctorum spirituum malignorum. — Idem lib. III, *De laud. sanctiss. V.*, art. xx.

Victrix hæreseon. — Fridericus Fornerus in Epist. Dedicat. *Palmæ triumph.*

Victrix, cordium pulchritudo, cepisti et traxisti ad te omnia corda nobilia, quorum præda gloriatur Filius tuus, non ferro, vel metu, sed placidissimo aspectu tuo, in uno scilicet oculorum tuorum et in uno crine colli tui. — Jo. a Jesu Maria tom. II oper. suor. in tract. *Theolog. myst.* pag. 62.

VIDUA designata per illam viduam quæ vasa vacua implevit oleo ad præceptum Elisæi, IV Reg. iv; ista enim vasa vacua fuerunt cogitationes ejus, et opera ejus, quæ vacua fuerunt amore terrenorum, et immunditia mortalis et venialis peccati. Ista vasa clausa fuerunt inferius per contemptum temporalium, aperta superius per appetitum cœlestium, hiantia per gratiæ desiderium, et capacia per profunditatem humilitatis, et latitudinem charitatis. Ista vasa implevit ad præceptum Elisæi, id est Christi, oleo, scilicet pietatis et misericordiæ, quod vivificat peccatorem. — Idiota *De B. V.* part. xiv, contempl. 6.

VIDUA designata per viduam illam evangelicam quæ tantum duo minuta misit in gazophylacium et plus cunctis divitibus posuit juxta Dominicam sententiam, Luc. xxi; unum enim minutum quod obtulit, fuit ejus admirabilis humilitas, quæ in reputatione sui ipsius summe minutam eam fecit; aliud minutum fuit ejus fides comparata grano sinapis: quæ duo minuta ipsa posuit, quia in gazophylacio, id est in Christo, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei, hæc abscondit. Primum minutum fuit cum dixit: « Ecce ancilla Domini; » secundum minutum fuit cum dixit: « Fiat mihi secundum verbum tuum: » et quia plus cæteris obtulit, benedicta fuit, nam omnibus aliis humilior et fidelior fuit, et ideo plus meruit; nam Dominus non considerat quantum datur ei, sed ex quanto; plus enim dantis attendit charitatem quam muneris quantitatem, et secundum charitatis intentionem retribuit gloriam vel coronam. — Ibid.

VIDUA designata per illam viduam evangelicam quæ tantum duo minuta misit in gazophylacium, Luc. xvi, quæ plus cunctis dantibus posuit juxta Dominicam sententiam: unum enim minutum fuit ejus humilitas, quæ valde minutam faciebat eam in reputatione sua; aliud minutum fides quæ comparatur grano sinapis, Luc. xvii. Hæc duo minuta posuit Maria, quasi in gazophylacio, quod est Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ Dei absconditi, quando dixit: « Ecce ancilla Domini, » et « fiat mihi, » quibus plus omnibus obtulit, quia omnibus humilior et omnibus fidelior. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V.* lib. vi.

VIDUA figurata per viduam Sareptanam quæ pavit Eliam, id est Christum, III Reg. xvii, de cujus hydia non defecit farina, nec oleum de lecytho. — Ibid.

VIDUA pauper, sed ditatrix largissima totius Ecclesiæ; nullus enim hominum, vel angelorum tantum dedit quantum ipsa, Marc. xii. Vidua hæc, pauper scilicet rebus, id est Maria, plus omnibus misit, plus in quantitate, pretiositate, utilitate, quia misit Jesum filium suum in lætitiā desolatorum, in illuminationem cæcorum, in liberationem captivorum. — Albert. Magn. in *Biblia M.* super Evangel. Marc.

VIDUA sine sollicitudine. — Ern. Prag. in *Maria li.* cap. 78.

VIDUA viduarum. — D. Bernardin. Sen. tom IV, serm. 56.

VIDUA non desolata, sed filio naturali associata. — D. Antonin. in *Sum.* part. iv, tit. 15, cap. 15.

VIGIL. ad quem de cœlo missus est vigil, id est, angelus. Daniel iv. — D. Bernardinus Sen. serm. 1, *de Consensu virginali.*

VIGOR noster. — Joan. Geometr. in *B. V.* hymn. 4.

VILLA designata per Capharnaum, quod interpretatur *Villa consolationis*; nam sicut Deus « et Pater Domini nostri Jesu Christi, est Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, » sic et Maria, non tamen sicut ipse, est Mater misericordiarum et totius consolationis, « quæ consolatur nos in omni tribulatione nostra. » II Cor. i. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V.*, lib. xi.

VILLA in qua habuit Dominus quasi duplicem villicum, scilicet Joseph et Jesum: sed uterque injuste diffamatus est, quasi de dissipatione bonorum hujus villæ: Joseph, unus villicus, cui desponsata est, ut custodiret eam, quod et legitime fecit, diffamatus est a Judæo, dicente, quod cognoverat eam; sed erubescat Judæus infelix, qui dicit Christum ex Joseph semine esse natum. Alius villicus, Jesus filius ejus, qui optime custodivit eam, sicut filius matrem charissimam: hanc diffamavit hæreticus, dicens, quod nascendo corruperat eam: contra quod dicit B. Anselmus, Jesus namque salvat, non violat, disjuncta solidat, non confringit solida. Sanctum nomen ejus, ita et opus ejus: fuerunt ergo bona hujus villæ, conceptus Virginis salvo pudore, et partus sine dolore, hoc est, sine naturalium læsione. — Ibid.

VILLA sita in monte virtutum, quia virtutes ejus excellunt virtutes omnium sanctorum, unde dicit Eccli. xxiv: « Ego in altissimis, » scilicet virtutibus habitavi; virtutes enim aliorum altæ sunt, sed virtutes ejus altissimæ. — Ibid.

VILLA tria in se habens, quæ habent villæ sitæ in montibus, scilicet, quod est mundissima, clarissima et sanissima; fuit enim Maria mundissima in intentione, sanissima in Filii conceptione, clarissima in Dei cognitione. — Ibid.

VINCITRIX Dei et hominis, quæ attingit a fine misericordiarum Dei usque ad finem miseriarum hominis peccatoris. Sap. viii. — Albert. Magnus in *Biblia Mariæ* super lib. Sapientiæ.

VINCULUM firmissimum cœlestium terrestriumque. — S. German. orat. in *Assumpt. B. V.*

VINDEX innocentium. — Justus Lipsius in D. Viig. Hallensi, cap. 51.

VINEA minime rigata uvæ immortalitatis. — S. Joan. Damasc. orat. 2, *de Assumpt. sive Dorm. B. V.*

VINEA uberrima, quæ ex Anna pullulavit, atque uvam suavissimam protulit, nectar mortalibus fun-

dentem in vitam æternam. — S. Joan. Damasc. orat. 1, de *Nativ. B. M. V.*

Vinea ejus spirituales cultores fuerunt inspiratio divina, Patris potentia, Filii sapientia, Spiritus sancti disciplina, monitio angelica, propria diligentia, et Patris ac Matris doctrina. — Idiota *De B. V.* parte in, contempl. 2.

Vinea facta et electa a Domino, qui eam primo plantavit in radicibus, id est, in antiquis patribus virtutum ipsorum imitatione, quia præceptum B. Virginis fuerat a Domino: « In electis meis mitte radices: » Eccli. xxiv. In Abraham fides et obedientia, in Isaac spes et patientia, in Jacob charitas, et in Davide humilitas, istæ fuerunt radices B. Virginis, et ex istis radicibus incepit ipsa pullulare mediantibus parentibus ejus Anna et Joachim. — Ibid.

Vinea fossa veræ paupertatis et humilitatis dilectione. Humilitas enim profundavit mentem B. Virginis, ut capax fieret totius bonitatis; paupertatis amor exclusit ab ea appetitum totius terrenitatis, et utraque virtus fecit eam capaciorem totius divinæ largitatis. — Ibid.

Vinea, quia sicut vinea crescit quotidiana melioratione, sic beata Virgo crevit in vineam latiore et fructificavit in palmites, et emisit propagines, id est, crevit de virtute in virtutem, et de bono in melius cum magna constantia et simplicitate. — Ibid.

Vinea, quia sicut vinea vili discolori cortice tegitur: sic beata Virgo non habuit in sui exterioris habitus qualitate mutatoria pretiosa bene colorata, sed magis exemplo benedicti Filii sui fuit pannosa, et natum suum Filium involvit vilibus panniculis, quod non fecisset, si pretiosos habuisset. — Ibid.

Vinea visitata in angelica missione, ideo ipsa beata Virgo orabat dicens: « Respice de cælo, et visita vineam istam, et perlice eam quam plantavit dextera tua: Psal. LXXIX. » — Ibid.

Vinea nostra, quæ floruit, quando Salvatorem concepit; fronduit, quando obumbrans ei Altissimi virtus et angelis et hominibus mysterium occultavit; fructificavit, quando quem sine contagione conceperat, sine dolore partu edidit. — Adam Perren. serm. in *Annunt. B. V.*

Vinea florens, digne cultori suo respondens. — Philip. abbas lib. vi, in *Cant.* cap. xi.

Vinea non palmitibus, sed populis dives. — Idem, lib. vi, in *Cant.* cap. xvi.

Vinea Christi, coram Christo, id est, in gloria Christi. — Honor. Augustod. in *Stigillo B. M.*

Vinea Domini, ab eo tradita custodibus, cum pendens in cruce dixit: « Ecce mater tua, » quia, et alii apostoli impenderunt ei necessaria. — Ibid.

Vinea nostra, quæ floruit pariendo Christum. — Ibid.

Vinea pacifico, id est, Christo, qui vera vitis, voluit in ea germinari beatorum propago. — Ibid.

Vinea pro cujus fructu vir affert mille argenteos, hoc est, quisque fidelis omnia, quæ habet, dat, ut fructum hujus vineæ Christum lucrifaciat. — Ibid.

Vinea de qua vitis vera processit, quæ in conceptione Filii Dei floruit. — Hugo Caren. in *cap. vi Cant.*

Vinea in qua tot sunt vites, quot virtutes, in qua quidam colunt, sive operantur, humilitatem, alii virginitatem, alii pietatem, et sic de aliis. — Idem, in *cap. xxiv Ecclesiast.*

Vinea nostra, quæ floruit *Cant.* ii, quia vulpes parvulæ, hoc est, peccati motus, nihil in ea demolitæ sunt. — Albert. Magn. in *Postillis* super *cap. xi Lucæ.*

Vinea vera, quæ botrum nobis protulit Christum. — Matth. Cantacuz. in *cap. vii Cant.*

Vinea electa, quam pacificus verus Salomon, Jesus Christus, tradidit custodibus, angelis scilicet, excolendam et custodiendam. — Ern. Prag. in *Mariæ*, *cap. 53.*

Vinea propria et peculiaris pacifico vero Salomoni, Jesu Christo. — Ibid.

Vinea quam plantavit Noe, id est Deus, bibensque vinum devotionis ejus inebriatus est, et nudatus, jacuit in tabernaculo uteri virginalis. Gen. ix. — Ibid.

Vinea electa Domini Sabaoth, quæ protulit balsamum, Christum, quo liquore affluentis Spiritus inungimur, et a mentis corruptione servamur. — Barth. de Pisis lib. iii *De Laud. sanctiss. V.*, fructu 2.

Vinea de qua *Cant.* vii: « Vineam meam coram me est, » nam beata Virgo ab æterno valde specialiter fuit in prædestinatione, et in luce sapientiæ atque in bonitate complacentiæ Dei, et gratiosissime fuit cum ea, specialissimam habens curam ipsius, in assumpta quoque humanitate filialiter ac familiarissime est conversatus cum ipsa. — Dion. Carth. in *Cant.*, articulo 27.

Vinea secundissima et pulcherrima nimis, eminentissime deputata et consecrata Deo pacifico Christo altissimo, omnes populos sibi habens subditos et commissos, præsertim credentes. — Ibid.

Vinea quam tradidit Deus custodibus, id est, angelis sanctis custodiendam; non, ne peccaret, quia confirmata fuit in bono, in tantum quod nec venialiter potest peccare: sed ad reverentiam ejus, et ad consolationem ejus, profectum, atque obsequium: sub cruce quoque eam tradidit sancto Joanni apostolo custodiendam, similiter principi apostolorum, tanquam totius Ecclesiæ præsulī ac prælato fuit humillime subdita. — Ibid.

Vinea Dei electa, a Deo ipso plantata. — Bernardin. de Bastis serm. 1, de *Assimilat. B. M.*

Vinea Domini, cujus operatio suavis, labor dulcis, cultura melliflua. — Ibid.

Vinea Domini fertilissima. — Ibid.

Vinea Engaddi, quæ optimum et perfectissimum

balsamum produxit, scilicet Dominum nostrum Jesum Christum. — Ibid.

Vinea in qua nata est vitis vera, scilicet Christus. — Ibid.

Vinea optima, quæ igne Spiritus sancti calefacta, fructum suavissimum produxit. — Ibid.

Vinea Dei, cujus operatio suavis, labor dulcis, cultura melliflua. — Maurit. de Villa Probata serm. 23 *Coronæ novæ B. M.*

Vinea Dei fertilissima. — Ibid.

Vinea Engaddi, quæ optimum et perfectissimum balsamum produxit Dominum nostrum Jesum Christum. — Ibid.

Vinea facta a Domino. — Ibid. serm. 2.

Vinea florens virtutibus. — Ibid. serm. 33.

Vinea in qua nata est vitis vera. — Ibid.

Vinea coram Deo. — Joan. Picus lib. III, *De Cant.* cap. xv.

Vinea cujus fructus pretiosus, ac dignus omnino, pro quo vadimonium simul et patrimonium deseratur. — Ibid.

Vinea Dei, ex singulari virtutum dignitate. — Ibid.

Vinea Deo custode tuta. — Ibid.

Vinea Domini Sabaoth, quæ illud semen verum viviradicemque, ac vitem veram, Christum concepit, ut gemmis abundantioribus insignita, palmitibus densaretur, et a mari usque ad finem orbis terræ propensas mitteret propagines suas, ac demum ut flore odorifero nequitiis eliminaret serpentinae atque enecaret, et fructu immarcescibili per infinita sæcula copiosius redundaret. — Ibid.

Vinea ex qua nobis pacificus Christus, viviradix et vitis vera, per sanguinem torcularis suæ crucis, et quæ in cœlis sunt, et quæ in terris pacificaturus prodiit. — Ibid.

Vinea quæ malleolum, caputque, et totius Ecclesiæ principium in primis edidit; et ejusdem capituli membra quoadusque caput Christus in illis formetur, pietatis maternæ impensissimis studiis jugiter parurit. — Ibid.

Vinea quando illum angelo nuntiante viviradicem accepit, quando illum flore odorifero de radice Jesse ascendente salutariter vitæ fructum pariens edidit, quando editum fovit, et maturum ad torcular usque produxit. — Ibid.

VINETUM gratiæ, in quo sempiternæ vinum crevit lætitiæ, de quo cœlestis beatitudinis inebriantur convivæ. — Joan. Trith. lib. I, *De miraculis B. V.* in *Urticeto*, cap. 6.

VINUM super omnia post Christum lætificans cor hominis. — Idiota de B. V., part. VIII, contempl. 14.

Vinum cuncta replens cœli cellaria, quod cœlicolæ universi, quanto bibunt copiosius, tanto sitiunt amplius, unde ipsa dicit Eccli. xxiv: « Qui bibunt me, adhuc sitient. » — Rich. a S. Laur. *De laud.* V., lib. x.

Vinum quod est potus divitum, de se ipsa dicens,

Eccli. XLII: « Qui bibunt me, adhuc sitient. » — Idem, *De laud. sanctiss. V.*, lib. v.

Viola, quia si viola ante omnes flores apparens serenitatem temporis venientem designat, quia nascitur incipiente tempore vernali de terra inculcata; beata Virgo similiter prima votum emisit perpetuæ virginitatis, et quasi in principio nascentis Ecclesiæ apparuit in tempore vernali, quando omnia e terra nascentia quodammodo renovantur, nam ab ea incepit reparatio mundi. — Idem, *De B. V.*, part. XIV, contempl. 44.

Viola, quia si viola ardorem febrium refrigerat, beata Virgo ardores vitiorum et quarumcunque tentationum hostilium refrigerat, incentiva fomitis domat, calorem iracundiæ, avaritiæ ac cæterorum vitiorum tollit, et aufert de cordibus sibi devote famulantium. — Ibid.

Viola, quia si viola est flos parvulus et inclinis, beata Virgo parvula fuit per humilitatem et inclinis per obedientiam. — Ibid.

Viola, quia si ex viola componitur syrupus violaceus, qui singulis ægitudinibus est medicinalis ac summum inæstimabilis pretii medicamentum, beata Virgo ægros sanat, debiles juvat, sanos conservat, et ab omni infirmitate liberat. — Ibid.

Viola, quia si viola membra desiccata et arida humectat, beata Virgo corda, et membra arida, et frigida tepore, pigritia et desidiosa ad bene operandum humectat et emollit ad exercitium bonorum operum et devotionis et charitatis pinguedinem subministrat. — Ibid.

Viola, quia si viola miri odoris dicitur; beata Virgo redolet et fragrat propter multitudinem unguentorum suorum, id est, virtutum et gratiarum suarum et charismatum, quæ redolent inter universos fideles Christianos, et maxime inter ejus servitores devotos. — Ibid.

Viola, quia si viola noxios et corruptos purgat humores, beata Virgo malos humores, scilicet peccata, quæ corrumpunt animam, suis sanctis orationibus et exemplis purgat, et evellit a mentibus spiritualiter languentem infirmum. — Ibid.

Viola, quia si viola solidam radicem habet, et nihil aliud habet durum, radix beatæ Virginis fuit fides, cujus solidissima constantia apparuit in passione benedicti Filii ejus. — Ibid.

Viola quia si viola temperatæ proprietatis est, beata Virgo temperatæ complexionis fuit per omnimodam modestiam, quæ regebatur cum moderatione rationis. — Ibid.

Viola, quia si viola terræ adhæret, beata Virgo pariter terræ adhæret, id est, terrenis peccatoribus per compassionem et pietatem et affectum misericordiæ. — Ibid.

Viola humilitate. — Hugo de S. Vict. serm. in *Nativ.* vel *Assumpt.* B. M. V., qui est in ord. 34.

Viola odorifera, cujus odor non tantum homines respersit, sed et angelos in admirationem sui convertit, non solum terram, sed etiam cælum implevit. — Hugo de S. Vict., serm. in *Assumpt. B. M. V.*, qui est in ordine 46.

Viola purpurea. — Ibid.

Viola quæ vere caput ad ima deflexit, dum in eo, quod major exstitit, semetipsam amplius humiliavit, eligens non alta de se sapere, sed magis humilibus consentire. Omnis enim *viola* naturaliter caput, id est, flosculum suum ad ima deflectit, ac per hoc humilitatem convenienter exprimit. — Ibid.

Viola parva per humilitatem, inclinis per obedientiam, terræ adhærens per compassionem et pietatem et affectum misericordiæ erga terrenos peccatores, subtilis et suavis odoris, per suaveolentem opinionem, Deum, angelos et homines delectantem, et temperatæ complexionis per omnimodam modestiam. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V.*, lib. xii.

Viola, quia si *viola* ardores febrium reprimat, Maria reprimat ardores vitiorum tentantium, maxime in familiaribus suis; ardor, tentatio carnis, vel iracundia mentis. — Ibid.

Viola, quia si *viola* noxios et corruptos purgat humores, et desiccata et arida membra humectat: Maria orationibus et exemplis suis malos eliminat, et egregios format mores, et amatoribus suis devotionis et charitatis pinguedinem subministrat. — Ibid.

Viola: si enim *viola* flos, ante omnes alios flores apparens, serenitatem temporis venientem designat, quia nascitur incipiente tempore vernali, Maria prima votum emittens perpetuæ virginittis, quasi in principio nascentis Ecclesiæ apparuit, et in tempore vernali, quando omnia terræ nascentia quodammodo innovantur: nam ab ipsa incept reparatio mundi. — Ibid.

Viola castitatis speciosissima. — Jo. Trith. lib. 1, *De miraculis B. M. V. in Urticeto*, cap. 6.

Viola fragrantissima divinæ suavitatis. — Ludovicus Blossius in salut. ad B. V.

Viola redolens altissimæ humilitatis. — Idem in Endolog. 3, ad B. M. V.

Vir fortis per constantiam et magnanimitatem. — Bernardin. de Bustis serm. 4, de *Nomin. Mariæ*.

Virago Psalmographi plectro cantata. — Venantius Fortunatus, elegia in laud. B. M. V.

Virago, id est, virum agens, vel viriliter agens; viriliter enim egit, vovens prima virginittatem, absque omni humano præcepto, consilio et exemplo, sola inspiratione Spiritus sancti. — Rich. a S. Laur. *De laud. sanctiss. V.*, lib. vi.

Virago, quæ fecit viriliter vincendo diabolum, sicut prædictum erat Gen. ii: « Inimicitias ponam inter te, et mulierem, ipsa conteret caput tuum; » et in ejus figura dictum est, Judith xiii: « Fecisti viriliter. » — Ibid.

Virago, quia egit virum suum, id est Christum,

qui toties vocat eam sponsam in Cautico, quando ex magnitudine Filii consensit, ut de ejus substantia fieret Christus homo, unde ad Gal. iv dicit Apostolus, « ipsum factum ex muliere, » unde etiam potest dicere de Christo illud Gen. ii: « Hoc nunc os ex ossibus meis. » Eva enim dicta est *virago*, quia de viro suo sumpta est. Gen. ii. Maria *virago*, quia de ipsa sumptus est vir suus, quod tunc factum est, quando consensum suum expressit dicens: « Ecce ancilla Domini, fiat mihi. » — Ibid.

Virago, quia viriliter egit per temperantiam, integritatem mentis et corporis custodiendo; viriliter fecit per justitiam soli Deo adhærendo, dulciter, fortiter, sapienter, ita ut nec illecta, nec abstracta, nec decepta, ab ejus amore perfecto aliquatenus declinaret; fecit et viriliter per prudentiam, per quam evacuaverat, quæ erant parvuli, cogitando viriliter. Item fecit viriliter per fortitudinem, terribilia aggrediendo, mirabilia operando, horribilia sustinendo. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 121.

Virago, quia virum egit, id est, opera virilia fecit, unde licet omnes tales mulieres fortes, quæ femineæ cogitationi masculinum animum inferunt, sicut de una harum dicitur, II Machab. vii, dicantur communi nomine viragines, quales sunt illæ amazones, quæ dicuntur esse in Oriente, nulli tamen propriissime convenit nisi Mariæ, de qua dicitur Judith xv: « Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi tui, quia fecisti viriliter. » — Ibid.

Virago singularis, sicut a viragine, virgo singularis per synecopen nominatur, de qua Isa. vii: « Ecce virgo concipiet; » illud enim, Ecce rem virilem, venerabilem, venientem, novamque et mirabilem demonstrat. — Ibid.

Virago sola, quia in conceptione carnis Christi quodammodo virum egit, dum ex Spiritu sancto, et virtute Altissimi, non solum accepit virtutem conceptivam passivam, verum etiam, et generativam activam. — Idem in *Mariali*, cap. 122.

Virago dæmonibus. — Barth. de Pisis lib. 1, *De laud. sanctiss. V.*, fructu 8.

Virago ratione fortitudinis. — Idem lib. 1, *De laud. sanctiss. V.*, fructu 2.

Virago fortissima, de qua in Genesi, Dominus dixit serpenti: « Inimicitias ponam inter te et mulierem, ipsa conteret caput tuum. » — Dion. Carth. in cap. xxxi *Prov.*

Virga de radice Jesse, tota gracilis, tota recta, non curva, sine nodo, et sine cortice. — S. Andr. apost. serm. in *Transitu B. M. V.* apud Amad., rapt. 8.

Virga de radice Jesse, cujus flos et fructus, Jesus Christus. — Tertul. in lib. *De carne Christi*.

Virga ex Jesse admirabiliter atque ineffabiliter germinans. — D. Gregorius Thaum. orat. 1, in *Annunt. B. M. V.*

Virga, quæ pulcherrimi fructus florem germinavit. — Ibid.

Virga Aaron, nullo humore germinans. — D. Anastasius orat. in *Domini occursum*, seu in *Purificat.* B. M. V.

Virga, cujus flos Christus, qui bonum odorem fidei toto sparsurus orbe, virginali ex utero genuinavit. — S. Ambros. lib. II, *De Spiritu sancto*.

Virga germinans florem. — Idem lib. *De viduis*, part. II.

Virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex actualis culpæ fuit. — Idem in cap. II *Isa.* apud Clitoveum lib. I, *De con.* cap. 15 et alias.

Virga regis, ad salutem electa. — Idem lib. I *Epistolarum*, epistola 7 ad Syriacum.

Virga Aaronis viridans. — D. Ephrem. in serm. *de laud.* B. M. V.

Virga vere, cujus flos Filius ejus. — Ibid.

Virga, cujus flos Christus. — D. Hieron. in epist. ad Eustoch. *De custodia virginis*, tom. I.

Virga de radice Jesse exorta. — Idem in epist. *Assumpt.* B. M. V. ad Paulam et Eustoch.

Virga Domini, ex qua baculus fesso jam per ætatem mundo, qui eum sustentaret, exiit. — Idem in epist. *ad amicum ægrot.* quæ tom. IX est in ord. 7.

Virga simplex, pura, sincera, nullo extrinsecus germine cohærente, et ad similitudinem Dei, unione fecunda. — Idem in epist. ad Eustochium *De custodia virginis*, tom. I.

Virga Aaron arida, quæ folia fructusque momento genuinavit, Num. cap. XVII; non enim illam Moyses mandarat terræ, non imbribus rigarat, non tempus radices aluerat, ætatem non viderat, aut ver, non hiemem autumnumve habuerat, nec aerum temporumque mutationibus servierat, sed divino obsequens sermoni, naturam calcaverat, et contra naturam fructum dedit, ut et pro naturæ ratione et contra Opificis optimi voluntati serviremus: quemadmodum ergo *virga* Aaron contra naturam edidit fructum, ut Judæa crederet, sic et viva illa *virga* regia, nimirum Virgo, absque conubii legibus peperit, ut orbis terrarum salutem consequeretur. — S. Jo. Chrys. orat. in *Theophania* et in *sanctum Joan. Præcursores*.

Virga Moysis, quia sicut Moysis *virga* per naturam quidem *virga* erat, per dispensationem autem fiebat serpens; sic et Maria per naturam quidem virgo existens, per dispensationem facta est mater, quo Chaldaeorum magi crederent, quemadmodum etiam, ut terreteretur Ægyptus, *virga* facta est serpens. — Ibid.

Virga quæ florem genuinavit, et radicem in profundum emisit. — Idem, orat. 7 in *S. Deipar.*

Virga Aaron frondens, et fructum faciens. — D. August. serm. 19, *ad fratres in eremo*.

Virga de radice Jesse, de qua flos Christus per nativitatem ascendit. — Idem lib. III, *De symbolo ad Catechum.*, cap. 4.

Virga virtutis Dei. — Idem serm. 5, *de tempore*.

Virga de radice Jesse, cum novum florem carnis humanæ utero quidem materno, sed partu enixa sit virgineo. — D. Leo serm. 4, *de Nat. Dom.*

Virga Aaron, quæ absque opere et subsidio terreni cultus, absque consuetis et legitimis ruralis ministerii alimentis, in tabernaculo fœderis posita genuinavit; nam absque terreni, id est, humani seminis officio Christum Dominum peperit. — B. Vigilius lib. III *Adversus Eutychium*.

Virga, quæ de Jesse orta radice, novo miraculi genere, Christum Dominum genuinavit. — Ibid.

Virga radice Jesseicæ, quæ naturæ suæ germen, id est Dominum Jesum, et suæ carnis materia protulit. — Ibid.

Virga Aaron, quæ præ cæteris floruit, id est, præ cæteris virginitate digna resplenduit. — D. Eleuther. serm. in fest. *Annuntiat.* B. M. V.

Virga de radice Jesse. — Ibid.

Virga quæ florem parturivit. — Idem in serm. *de Natali Domini*.

Virga de qua flos Christus abortus, cujus odor vivax membra sepulta levat. — Venant. Fortunat. *Elegia in laudem B. M. V.*

Virga, quæ fructum edidit. — Idem in hymn. *de Nativ. Domini*.

Virga Aaron, ex radice David nascens. — S. Andr. Cret. in Can. *de Nat. B. V.*

Virga Aaron, semper virens. — Idem orat. *de Nativ. B. M. V.*

Virga divina, quæ mysticum genuinavit florem, Christum, conditorem omnium. — Idem Can. in *Concept.* B. M. V.

Virga ex David familia et semine prodiens, quæ Dominum Redemptoremque universi florem gestavit. — Idem can. in *Nativit. B. M. V.*

Virga, ex qua genuinavit flos Christus, ex radice David. — Ibid.

Virga, ex radice Jesse intemerata, quæ Christum florem genuinare meruit. — Ibid.

Virga Levitica. — Idem orat. 3, *de Dormit.*

Virga, quæ florem Christum, Adæ unicum Redemptorem genuinavit. — Idem can. in *Nativit. B. M. V.*

Virga sancta, a Deo producta, germinans ex David ipsummet Deum, florem, Satorem. — Ibid.

Virga semper florens, ex qua vitæ nostræ flos, Christus genuinavit. — Ibid.

Virga virtutis, quæ Christum florem gestavit. — Ibid.

Virga Jesse ob virginitatem, quæ nullo modo vulnerari aut incurvari potuerit. — Hesychius serm. 2, *de laud. sanctiss. V.*

Virga Jesse semper virens, quæ cuncto generi humano vitam pro fructu attulit. — Ibid.

Virga de radice Jesse, de cujus radice flos Christus ascendit. — D. Gregor. Magn. in lib. I *Reg.* cap. 1.

Virga Aaron, quæ sine humore florem protulit,

id est, sine coitu, edidit Verbum Dei. — D. Isidorus in Comment. *super Numer.*, cap. xv.

Virga Aaronis, de radice Jesse germinans. — Sergius in orat. *de Nativit. V.*

Virga Aaron, quæ in tabernaculo Domini posita, tertia die inventa est germinasse; nam neque sata, neque radicata, sine ullo cultore, tertia die, hoc est, tertio sæculi tempore, Spiritu sancto fecundata, nobis Deum genuit, et hominem Christum. — D. Hildephons. serm. 6, *de Assumpt. B. M.*

Virga de radice Jesse, de stirpe enim David regis, qui filius fuit Jesse, nobilissima prosapia et regali stemmate exorta processit, de cujus radice flos ascendit, quia verus ille Nazareus, et flos munditiæ, Christus per eam, ex ea incarnatus, in mundum venit. — Ibid.

Virga, quæ florem Christum spirituali tantum infusione, sine hominis corruptionis accessu produxit. — Idem in lib. *De virginit. S. M. V.*, cap. 3.

Virga, quæ operante Providentia divina, ex radice vitata prodiit sine vitio, attestante Isa. propheta, qui dixit: « Exiit virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet. » Hujus enim gloriosæ Virginis figuram tenuit virga illa, quæ fuit in mysterio Aaron sacerdotis, jubente Domino, a sancto Moyse in tabernaculo posita, quæ altera die sola fronduit, nucesque protulit, quia procul dubio sola Virgo Maria fuit, quæ Dominum peperit, et post partum virgo permansit. — Idem serm. *de B. M.*, apud Nierembergium in exceptionibus, cap. 2.

Virga præflorida, et omni prædicatione major, quæ ex se attulit florem, qui nunquam marcescit. — Anonym. in *Menæis Græcor.*, die 25 Jul.

Virga, quæ florem protulit Dominum, id est, Verbum divinum. — Ibid.

Virga ex infecundis lumbis enata. — Georg. Nicomed. orat. 1 *de Præsent. B. M. V.*

Virga regalis, quæ ex regalibus plantis succrevit. — Idem orat. 1, in *Conceptione Deip. V. M.*

Virga sacerdotalis, quæ absque irrigatione produxit florem, qui non marcescit, nempe Dominum. — Idem in orat. *de Exitu S. Dei Parentis quando fuit oblata in templo.*

Virga vegeta, orta ex radice Jesse, quæ mundo salutis florem produxit. — Ibid.

Virga, de qua Isaïas cap. 11: « Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet. » — Ibid.

Virga ex radice Jesse, de qua flos Christus natus est. — Cosm. Hierosol. in *Theogoniam* hymn. 4.

Virga Aaronica, quæ non effloruit nucibus, sed Christo. — S. Jo. Dam. in *Menæis Græc.*, die 27 Jan.

Virga de radice Jesse, ex qua integro decore muliebri floridus perennisque flos, Christus surgit. — Idem in orat. 4, *de Nativit. B. M. V.*

Virga, divinæ plantationis ramus, quæ nullo

suscepto semine, universorum Deum atque hierarcham Filium flore germinavit. — Ibid.

Virga honorata, quæ nobis vitæ lignum, Dominum germinavit. — Id. in *Paracl. B. M. V.*

Virga infirmam animam nostram sustentans. — Ibid.

Virga orta de radice Jesse, ex qua mundo flos divinitus existens ascendit. — Idem orat. 1 *de Nativ. B. M. V.*

Virga Aaronica, quæ non nuces, sed Christum florem peperit. — S. Jo. Dam. in *can. sanctiss. Deiparæ.*

Virga de radice Jesse fructum proferens salutarem iis qui cum fide Filio suo clamant: « Benedictus est Deus patrum nostrorum. » — Idem in *Octoec. Græcorum.*

Virga de radice Jesse, quæ sine ullius irrigationis ope florem speciosissimum, Christum peperit. — Idem *can. in S. Deip.*

Virga germinans de radice Jesse, quæ prius mystice atque arcane in germine virgæ aromaticæ designata est; ut enim illa nuces, sic ista Christum florem peperit. — Ibid.

Virga de radice Jesse, quæ per recti operis intentionem ad supernam enituit, et vitiositatis nodis funditus carens, flexibilis per humilitatem effulsit; inde non immerito florem protulit, qui totius orbis campos sacris floribus decoravit. — Paulus diaconus serm. 2, *de Assumpt. B. M. V.*

Virga Aaron, quia, quemadmodum virga Aaron protulit absque telluris subministratione et humoris irrigatione, nativas tamen per semitas germen, flores et fructum, sic Mater Virgo non de voluptatis rivo, nec de maritali commercio, genitalem tamen per semitam genuit carnem Verbum factum. — Ratramnus Corbeiens. in *Opusculo De partu B. M. V.*, cap. 4.

Virga divini satus germinans florem semper vivum Christum. — Ibid.

Virga, ex qua flos divinus productus est, et quæ se ductorem, arefecit. — Ibid.

Virga ex radice Jesse, quæ florem protulit universæ creaturæ satorem, qui infrugiferæ scientiæ plantas arefecit, fidem autem verissimam nobis cum devotione plantavit. — Ibid.

Virga germinans ex radice Jesse, et inviolata proferens florem Christum. — Ibid.

Virga honorabilis ac pretiosa, quæ ramum incorruptibilem germinavit. — Ibid.

Virga honorabilis, quæ immarcescibilem ramum produxit. — Ibid.

Virga Jesse, ex qua Christus exortus est flos, qui vitam protulit terrigenis. — Ibid.

Virga mystica, ex qua flos immarcescibilis effloruit. — Ibid.

Virga venerabilis, ex qua nobis lignum vitæ, Dominus germinavit. — Ibid.

Virga virginitatis, ex qua flos effloruit sator

noster Deus, qui mala germina rescindit propter summam bonitatem suam. — Ibid.

Virga Christum florem immarcescibilem producens. — Nicetas David in hom. *De Nat. B. V.*

Virga Aaron, quæ fronduit, ac nucem protulit, Num. xvii. — Ambrosius Ansbert. hom. in festo *Purificat. B. M. V.*

Virga, quæ de radice Jesse surrexit ac floruit, Isa. ii. — Ibid.

Virga egressa de radice Jesse, Isa. ii, id est, de suprema humilitate, quia non dicitur egredi de stipite, sed de radice Jesse, quæ latet in humo, quia humilitas dicitur quasi humi latens; nam sicut totum quod habet arbor, de radice procedit, sic tota virtus et excellentia beatæ Virginis ab ejus humilitate processit, quam Deus respexit; respexit namque humilitatem ancillæ suæ, quasi radium, et, « Ex hoc beatam eam dicunt omnes generationes. » — Idiota *De B. V.* parte iii, contempl. 3.

Virga egressa de radice Jesse; quia sicut virga de radice egrediens, altior, rectior, subtilior, humidior, flexibilior, viridior et pulchrior est, quam egrediens de stipite: sic beata Virgo altior fuit vitæ sanctitate, rectior charitate, subtilior humilitate, humidior pietate, flexibilior obedientia et compassione, viridior fidelitate, pulchrior castitate, et planior simplicitate omnibus aliis sanctis. — Ibid.

Virga egressa de radice Jesse, quod interpretatur *incendium*, quia beata Virgo ex incendio ferventissimæ charitatis, quam Deus Pater habuit ad genus humanum, data est nobis ad salvationem et ad exemplum. — Ibid.

Virga florida; quia sicut virga florida, si deorsum flectatur, secum inclinat florem suum, ita beata Virgo Maria inclinat se ad orationes nostras, et secum flectit florem suum, scilicet Unigenitum suum orando, ut nobis miseris indulgeat, et misereatur. — Id. *De B. V.*, part. xiv, contempl. 51.

Virga, quia, si virga de terra modicum occupat, beata Virgo modicam terram occupavit, quia in paupertate semper vixit. — Ibid.

Virga, quia, si virga, ex quo crescere incipit, jugiter crescit, donec perveniat ad perfectum clementum, beata Virgo semper crevit de virtute in virtutem ex multitudine charismatum et gratiarum, et ideo dicta est gratia plena. Nunquam tamen crescere desinet quoad reverentiam, laudem et amorem ex memoria beneficiorum suorum. — Ibid.

Virga, quia, si virga levis est et sursum erecta, beata Virgo levis fuit per contemptum temporalium. Omnis enim res quanto magis terrenorum quantitatem participat, tanto ad terram facilius se inclinat, et ideo amor terrenorum reddit ponderosum; sed quanto minus terrenus est, tanto facilius se in altum levat; amor enim Dei *ignis* appellatur, qui naturaliter tendit sursum, sed mundanus amor velut terrenus amor tendit deorsum. Propter hoc

beatissima Virgo levis erat, et ad ea quæ sursum sunt, jugiter se erigebat per dilectionem Dei et proximi. — Ibid.

Virga, quia, si virga levi flatu auræ movetur et agitur, beata Virgo levi aura devotæ orationis flectitur, et levi tactu bonæ operationis, et ad nos miseros peccatores. — Ibid.

Virga, quia, si virga, quasi mediatrix est inter radicem et fructum, beata Virgo mediatrix est inter nos et Filium suum; quia sicut Filius ejus est mediator Dei et hominum, scilicet inter nos et Patrem, sic beata Virgo inter nos et Unigenitum suum, ipsa Mater Regis et Mater servi, ipsa Mater Dei et Mater hominis, ipsa Mater rei et Mater judicis, et sic Mater utriusque, scilicet Dei et hominis per gratiam. — Ibid.

Virga, quia, si virga semper tremula est, beata Virgo tremula fuit, id est, Deum timuit filialiter et caste, ideo de ea scribitur: « Mulier timens Dominum, ipsa laudabitur, » Prov. xxxi; timuit etiam audiens Salutationem angelicam, ideo dictum ei fuit: « Ne timeas, Maria. » — Ibid.

Virga, quia, si virga tenuissimo cortice tegitur, beata Virgo tecta fuit subtiliter per amorem secretæ et solitariæ vitæ, designata per Saram uxorem Abraham latitantem in tabernaculo. — Ibid.

Virga, ex qua, cum tanquam vitalis flos, benedictio effluisset, mox maledictio, interitus effectrix, interiit. — Leo imperator in orat. *De Assumpt. B. M. V.*

Virga, qua assumpta secundus Moyses, vel potius antiquo illo antiquior, et Dominus, submergit persecutores, servat vero eos, quos labor luti, et laterum attriverat. — Idem in orat. *de Annuntiat. B. V. M.*

Virga floris vice suavem odorem, gloriam nostri generis preferens. — Jo. Geometra, serm. in *Annuntiat. S. Dei Genitricis.*

Virga Aaron, quæ sine radice, sine quolibet naturæ vel artis adminiculo fructificavit, id est, sine conjugali opere Filium procreavit, Filium sane flore designatum, et fructu; flore propter speciem, fructu propter utilitatem; est enim « speciosus forma præ filiis hominum, » et vitalis refectio non solum angelorum, sed etiam hominum. — Fulbertus Carnot. serm. 1. *de Nativit. B. V. M.*

Virga, cujus flos Filius ejus. — Idem in versiculo *de B. M. V.*

Virga de radice Jesse ab omni nodo vitiorum plana, virens omni virore virtutum, recta rectitudine intentionis, rotunda rotunditate perfectionis. — Radulphus Ardens, hom. 1, in *Annuntiat. B. V. M.*

Virga Aaron secunda. — D. Petr. Damasc. in carminibus *de Assumpt. B. M. V.*

Virga Aaron, per quam fiunt signa et miracula. — Idem, serm. *de Assumpt. B. M. V.*

Virga de radice Jesse, germinans de tortuosa radice generis humani, et de patriarcharum arbore

in altitudinem et rectitudinem erumpens, omnem ignorans nodositatem, foliorum tenebras nesciens, infructuosa quæque non habens. — D. Petr. Damascenus, *serm. de Annuntiatione B. M. V.*

Virga directionis, virga regni Dei, quia nihil virgine rectius, nihil subtilius. — Idem, *serm. 1, de Exaltat. sanctæ Crucis.*

Virga Jesse, veri prævia luminis, quæ in illa inaccessiblei luce præluens sic utrorumque spirituum hebetat dignitatem, ut in comparatione virginis nec possint nec debeant apparere. — Idem, *serm. de Assumpt. B. M. V.*

Virga, in qua miserorum spes et consolatio continentur. — Ibid.

Virga nostra, ex aromatibus myrrhæ et thuris et universis pulveris pigmentarii, quia in ea carnis integritas per myrrham, et mentis devotio per thus designata, semper indivisa manserunt, et ideo fuit donis Spiritus sancti referta, ut audire meruerit. Ave, gratia plena, Dominus tecum. — Idem, *serm. de Epiphan. Domini.*

Virga, qua retunditur impetus adversantium demoniorum. — Idem, *serm. de Assumpt. B. V. M.*

Virga, quia per intentionem desiderii ad superna emicuit, per sinceritatem boni operis distortæ nodositatis vitium non incurrit. — Idem, *hom. in Nati. it. B. V. M.*

Virga Virgo, ex qua Jesus Christus mirabiliter est generatus. — Idem, in *serm. 1. de Exalt. sanctæ Crucis.*

Virga pulcherrima quæ florem purissimum protulit. — D. Anselmus in lib. sive tractat. *de Concept. V.*

Virga Aaron, quæ sicca peperit florem, et incorrupta peperit Salvatorem. — D. Bruno Carthusian. lib. *de Laude Ecclesiæ*, cap. 3.

Virga de radice Jesse, quæ genuit florem, id est Christum, qui est flos campi, id est, mundi, et lilium convallium secundum Salomonem, et eum non ex æstu mentis, sed ex superveniente Spiritu sancto concepit. — Idem, *serm. 1, de Laud. B. V. M.*

Virga de radice Jesse egressa, quia præminens et sine exemplo in toto humano genere ostensa, et quia singularis et unica paritatis omnimodæ subtilitate porrecta. — Guibertus abbas in tract. *contra Judæos*, lib. II, cap. 4.

Virga Aaron, de qua sine omni læsione prodit nascendo flos Christus. — Hugo de S. Vict. in *Annotationib. elucidatoriis sancti Joan.*

Virga aurea et virga Aaron, quæ floruit et nucem protulit amygdalinam, Christum concipiendo et pariendo. — Idem, lib. V *Erudition. theologicarum* ex 2 *Miscellaneor.* tit. 55.

Virga, cujus flos filius ejus. — Idem, lib. IV *Erudition. theologicarum.* ex *Miscellan.* 2, tit. 27.

Virga erecta per spem. — Idem, lib. V, *Erudition. theologicarum* ex *Miscellaneor.* 2, tit. 27.

Virga flexibilis per mansuetudinem, et omnem passionem proximi. — Ibid.

Virga florifera per gratiam virginitatis. — Ibid.

Virga florifera, per virginealem conceptionem. — Ibid.

Virga fragilis, per objectionem sui, et despectionem mundi. — Ibid.

Virga frondosa per gratiam devotionis. — Ibid.

Virga fructifera per partum salutis. — Ibid.

Virga fructifera per prærogativam secunditatis. — Ibid.

Virga gracilis per humilitatem. — Ibid.

Virga in cælum usque porrecta per longanimitatem. — Ibid.

Virga recta per fidem. — Ibid.

Virga Aaron, quæ neque plantata, neque rigata, germinavit, floruit, fructum fecit. — Rupertus abbas, lib. II, *Comment. in Num.* cap. IV.

Virga, de qua flos ascendit, quando de ipsa natus est Christus. — Idem, lib. I, *Comment. in Cant.*

Virga de radice Jesse, gracilis et pulchra, humilis quidem, sed recta, cujus flos fructus ventris ejus Christus, Dei Filius. — Idem, lib. II, *De Victor. Verbi Dei*, cap. 18.

Virga de radice Jesse, quæ nullum habuit sibi fruticem cohærentem. — Idem, lib. II *Comment. in Isaiam*, cap. VI.

Virga egressa de radice Jesse, quia de domo David nata, quæ tanto humilior exstitit hominibus hujus sæculi, quanto virgula quævis minor et gracilior est, grandibus cedris, et quercubus magnis. — Idem, lib. I, *Comment. in Cant.*

Virga gratiæ. — Idem, lib. II, *Comment. in Isaiam* cap. VI.

Virga Moysis et Aaron. Sicut enim virga illa virgas maleficorum et incantatorum devoravit, et omnem superbiam Ægyptiacam obrivit, ac deinde germinavit, fronduit, floruit ac fructum protulit, non plantata, non succo terræ animata, sed virtute cœlesti, supra usum naturæ, provecta, sic pulcherrima mulierum amica Dei Maria, cunctam pravitatem hæreticam interemit, superbiam diaboli dejecit, conceptu florida, partu fructifera, virgo in conceptu, incorrupta in partu, virgo ante partum. — Idem, lib. I, *Comment. in Cant.*

Virga, quæ cum flore Filii sui, ascendit contra altitudinem Assur, id est, diaboli. — Idem, lib. II, *De vict. Verbi Dei*, cap. 51.

Virga, quæ juxta fidem Evangelii, sine virili semine Christum nobis protulit, verum florem, verumque decus generis humani, in quo corporaliter inhabitat omnis plenitudo divinitatis. — Idem, lib. II, *Comment. in Num.* cap. 4.

Virga regia, quæ instar virgæ illius quondam litem dirimentis, querimoniasque filiorum Israel removens, qui contra Moysen murmurabant et Aaron, tanquam ille sacerdotium traxisset magis fraterno amore, quam arbitrio cœlesti; judaicam

superbiam conpescuit, percussa gente, dejecta gloria templi manufacti, palamque fecit, quia non carnale, sed spirituale sacerdotium Deo est curæ; quia solus Christus sacerdos in æternum est, non secundum taurorum, aut hircorum cædes, sed secundum ordinem Melchisedech. — Ibid.

Virga requiei Domini, in cujus flore requiescit omnis plenitudo divinitatis. — Idem, lib. II, Comment. in *Isaiam*, cap. VI.

Virga sensibilis, quæ superbiam diaboli percussit, superbiæ culpam de toto genere humano corripuit, et iram Dei, quæ proinde supervenerat, avertit, placatumque Deum nobis reddidit. — Idem, lib. II, *De Vict. Verbi Dei*, cap. 50.

Virga speciosæ novitatis, in qua vetus Evæ genus revivuit et in flore, quem peperit, carnis nostræ silva reffloruit. — Idem, lib. II, Comment. in *Numer.* cap. IV.

Virga virginea. — Idem, lib. II, Comment. in *Isaiam*, cap. VII.

Virga electa. — Bern. serm. 2, de *Adventu Domini*.

Virga floris Dominici. — Idem, in orat. Rhyth. ad Dominum Jesum Christum, ejusque Matrem intemeratam Virginem.

Virga hami divini. — Idem, serm. in *Concept. V. M.*

Virga Jesse, de qua germen Domini virore Virgineo pullulavit. — Id., serm. 2, in *die Pentecostes*.

Virga Jesse, quæ de tortuosa radice generis humani, et patriarcharum arbore, in altitudinem et rectitudinem erupit. — Idem, serm. in *Concept. V. M.*

Virga sublimis. — Idem, serm. 2, de *Adventu Domini*.

Virga de radice Jesse, quam in Spiritu prævidit Isaias. — Petr. Comest. in serm. de *Concept. B. V.*

Virga de radice Jesse, de qua signanter ait Isaias, florem non de summitate ejus procedere, sed de radice ipsius ascendere, ut in beatæ Virginis conceptione nullius intelligatur origo culpæ, sed sicut singulariter Deum concepit, sic singulariter concipi a Deo sibi datum fuit. — Ibid.

Virga directionis et regni Dei, quia nihil virgine rectius, nihil subtilius dici potest. — Ibid.

Virga virtutis, non infirmitatis, quam emisit Dominus ex Sion. — Ibid.

Virga gracilis et recta, fortitudinis ignara, egressa de radice Jesse, scilicet vitiata et terræ infossa. — Ibid.

Virga, cujus flos filius ejus. — Rich. a S. Vict. in tract. *De comparat. Christi ad florem, et Mariæ ad Virgam.*

Virga erecta, in cælum usque porrecta per spem. — Ibid.

Virga flexibilis per compassionem. — Ibid.

Virga florifera per virginalem conceptionem. — Ibid.

Virga fructifera per partum salutis. — Ibid.

Virga gracilis per humilitatem. — Ibid.

Virga Jesse, quam fert Isaias de radice natam esse, cujus flos Messias. — Idem, expositione in *Cant.* cap. 42.

Virga procera per longanimitatem. — Idem in tractat. *De comparat. Christi ad florem, et Mariæ ad virgam.*

Virga recta per fidem. — Ibid.

Virga sustentationis; senex namque ille antiquus dierum, cujus egressus a diebus æternitatis, quem vidit Daniel, cano capite et pedibus metallicis, qui in lingua sua loqui non poterat, neque ambulare, sitire non poterat, aut esurire, neque cætera nostri defectus argumenta poterat prosequi, innixus huic virgæ defectus nostros prosecutus est, quos oportuit et decuit. — Petr. Bles. serm. 1, de *Advent.*

Virga Aaron, sicut enim virga illa, sine aliquo succo humoris protulit fructum, sic beata Virgo sine viri semine protulit Christum. — Serlo abbas, serm. 2, de *Nativit. B. M. V.*

Virga, quæ protulit florem, qui sparsit in mundo suavem salutis odorem: odore siquidem Christi repletus est mundus, de quo dictum est Gen. XXVII: « Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni. » — Idem, serm. 1, de *Assumpt. B. M. V.*

Virga aurea, cujus summitatem Ecclesia velut altera Esther in altari quotidie osculatur, et osculando promeretur, ut Aman in Antichristo, adversus populum sanctorum, non diu prævaleat, et ut Mardocheus, imo in Mardocheo Petrus, vel in Petro Ecclesiæ Romanæ Pontifex patruelis ejus, qui solus ante Aman genua non curvabit, honore regio dignus inveniatur. — Henricus Clarævall. *De peregrin. civitat. Dei*, tract. 12.

Virga aurea, vel quia atavis edita regibus, vel quia aurea Virga, primæ matris Evæ florens rosa processit, vel quia gratia plena, et inter mulieres benedicta, mediante benedicto fructu ventris sui, in carne Filii sui est divinitati conjuncta, ita ut illud quod dictum est ei ab angelo, « Dominus tecum » sicut est omnibus fidelibus commune, ita ei fuerit speciale. In aliis enim Deus dicitur esse per gratiam, ei autem ita divinitatis suæ infudit essentiam, ut ex ea etiam humanam sibi univertit natura. — Ibid.

Virga ferrea, non in miserando, sed in sustentando, non in subveniendo, sed in subvehendo. Non enim est baculus arundineus tantum, imo plusquam ligneus, quia quantum ferrum ligno præeminet in fortitudine, tantum beata Maria supra omnem humanum modum virtute est induta ex alto, Spiritu sancto superveniente in eam, id est, supra solitum veniendi in homines modum, in eam

descendente, et virtute ei Altissimi obumbrante. — *Henricus Clarevall. De peregrin. civit. Dei, tract. 12.*

Virga Moysi, fide recta, flexibilis humilitate, integra virginitate, de qua egressus est ille serpens, qui exaltatus in cruce laxis a serpente antiquo suæ visionis medicinam paravit, qui tandem morte superata, velut cauda mortalitatis constricta per resurrectionem suam naturam humanam multis miseriis et corruptionibus distortam, in virgæ rectitudinem reparavit. — *Ibid.*

Virga Moysi, per quam aquæ maris divisæ, aquæ maris dulcoratæ, aquæ de silice reperiuntur excussæ, ad ictum siquidem hujus virgæ tentationum impetus dividuntur, cum parvuli tenentur cogitatus, et ad petram Christum alliduntur. Aquæ etiam sacri eloqui dulcorantur, cum in manu hominis involutus liber in ore comedentis efficitur mel dulce, aquæ quoque de silice produciuntur, cum Christo respiciente induratum quemlibet in peccato, compunctionis lacrymæ proferuntur. — *Ibid.*

Virga Aaron, quæ sine succo floruit, fronduit, et nuces protulit, quia beata Dei Mater, sine viro Salvatore conceptit et peperit. — *Adam de Persenia, serm. in Annunt. B. V.*

Virga, de qua processura promittitur securis, nempe Deus homo, Virginis Filius, qui est securis. Virga enim cedit, ut corripiat, securis excidit, ut destruat, virga corripit, ut corrigat; securis destruit, ut in ignem mittat, et virga utimur in correctione parvulorum, securi in exterminatione spinarum; virgæ correctio est in misericordia, sicut scriptum est *Psal. xiv*: « Corripiet me justus in misericordia. » Securis excisio in furore et ira, virga corripiciens corrigit ad virtutem; securis exterminans, percutit ad consumptionem. Quem non correxerit virga in spiritu veritatis, securim expectet necesse est in spiritu judicii et spiritu ardoris. Qui ad Matris misericordiæ exemplum se non corrigit, terribilem ejus Filium in judicio sentit. — *Ibid.*

Virga de radice Jesse, inter bonas arbores incomparabiliter optima, ex qua vitæ fructus processit. — *Ibid.*

Virga de radice Jesse, operi divinæ incarnationis necessaria, ex qua natus est fructus, qui gustatus non intulit mortem, sed reformavit ad vitam. — *Ibid.*

Virga de radice Jesse, quæ in antidotum prioris arboris suo fructu mortem inferentis, de virgulto Davidicæ stirpis processit, cujus fructus fuit ejus partus, veram vitam fructificans. — *Ibid.*

Virga directionis, quam flexibilem facit immensa pietas, fortem incorrupta potestas, fertilem divini partus fecunditas. — *Ibid.*

Virga ferrea, qua mundus regitur, mundi pri-

ceps prosternitur, contractus infernus aperitur. — *Ibid.*

Virga flexibilis per misericordiam, recta per judicium, porrecta per virginitatis excellentiam, fructifera per Unigeniti conceptionem. — *Ibid.*

Virga fortis, qua fortem armatum in pace atrium possidentem, fortior illo superveniens Rex virtutum percussit et attrivit. — *Ibid.*

Virga, in qua zelus Domini exercituum visitat iniquitates orbis, et tot verberibus atterit peccata hominum, quot virtutibus illustrat Virginis partum. — *Ibid.*

Virga Moysi, quæ virgas Magorum Ægypti legitur devorasse, quia virginei partus veritas totius mundi hæreses rexit et interemit. — *Ibid.*

Virga nostræ correctionis, flexibilis per misericordiam, et recta per judicii veritatem. — *Ibid.*

Virga per misericordiam reum corrigens, et reducens ad gratiam. — *Ibid.*

Virga, qua corripitur iniquitas orbis. — *Idem in Mariali, fragm. 3.*

Virga, qua primo corripitur et corrigitur mundus, de qua ipse mundi conditor per Prophetam dicit: « Visitabo in virga iniquitates eorum, *Psal. lxxxviii*; » mundus quippe in virga corripitur, dum ei per exemplum et partum Virginis, in quo sit reprehensibilis et condemnabilis, demonstratur. — *Idem, serm. in Annunt. B. V. M.*

Virga, quæ quando florem suum, nempe Christum Filium suum præduxit, ver nostrum incepit, hiems pertransiit, imber abiit; dum insolentiam criminum, et senium vetustatis tempus misericordiæ redivivum deterisit. — *Ibid.*

Virga, quæ in tantam arborem crevit, ut communis salutis fructum proferens, dum Mater Omnipotentis efficitur, et angelorum Regina, et sæculorum Domina prædicetur. — *Ibid.*

Virga, quæ tot ictus dorso imprudentium dedit, quot virtutibus ostensis, in se mundi insipientis vitia debellavit. — *Ibid.*

Virga, quæ tunc floruit, cum interveniente ope et opere Spiritus sancti, de mundissima carne sua carnem creando partui ministravit; de ea autem flos ascendit, cum Dei Filius de conceptu ad partum venit. — *Ibid.*

Virga, quæ virgam extrudit a virga; per hanc enim virgam virtutis effectum est, ut non relinqueret Dominus virgam peccatorum, hoc est, virgam divinæ hæreditatis, de qua per Psalmistam dicitur: « Redemisti virgam hæreditatis tuæ. — *Ibid.*

Virga reductionis, per quam emendatur reus, ne pereat. — *Ibid.*

Virga virtutis, de qua si virtutum flores decerpimus, timeamus perdere; si non, dum decerpimus, timeamus perire. — *Ibid.*

Virga virtutis divinæ, quia ejus fide, vita, partu,

expirans vitiis, ad virtutem sæculum respiravit.

— Adam de Persenia, serm. in *Annunt. B. V.*

Virga virtutis, quam emisit Dominus ex Sion, quia, sicut dicit Isa.: «Egressa de radice Jesse, orta est virgo de stirpe David:» qui sicut ipse de se in Psal. II testatur «constitutus super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus.» — Ibid.

Virga Aaron, quæ fronduit credens angelo, floruit concipiens in utero, germinavit pariens ex utero, nuces protulit, fugiens in Ægyptum cum Filio, vel videns eum pendentem in patibulo. — Petrus abbas Cellens. in lib. *De panibus*, cap. 31.

Virga Aaron frondens, et fomentis naturalibus non adjuncta nuces novitate mirabili producens, stupente natura, virum nesciens ad parandum filium promota est. — Philippus abbas, lib. I, in *Cant.* cap. 16.

Virga Aaron, sine cultura humani auxilii florens, et fructum faciens, quando absque contactu hominis Filium Dei de Spiritu sancto concepit et peperit. — Idem, tom. VI *Moralitat.* in *Cant.*

Virga de radice Jesse, quia de radice incendii: radix enim totius fervoris et charitatis. — Garner. Lingon. serm. 2, de *Assumpt. B. M. V.*

Virga exaltata et elevata, ut quæ exaltata est in se, exaltata sit in nobis, exaltata sit nobis, exaltata sit a nobis, exaltata sit in nobis, quæ exaltata est pro nobis. — Ibid.

Virga ex aromatibus myrrhæ et thuris, quia in omni disciplina se semper exercuit. — Ibid.

Virga flexibilis, quia misericors. — Ibid.

Virga secunda prole, virgo corpore et mente, plena justitia et simplicitate. — Ibid.

Virga levis, quia carens pondere peccatorum. — Ibid.

Virga myrrhæ, propter disciplinam vitæ activæ. — Ibid.

Virga nata de Jesse, quæ Christum protulit, tanquam florem, unde et in typum hujus mysterii virga Aaron repente floruit. — Idem, serm. 1, in *Adventu Domini.*

Virga, quam quicumque est Dei Pastor, quicumque officium Jacob implet, si Laban occurrit, si mundus deprimit, si labores suos et luctas derideat, quorum iniquitas prodit ex adipi, tenere debet in carnalibus cordis sui, quæ habeat in se amygdalinum fecunditatis, populeum virginitalis, et platanicum justitiæ et sanctitatis vel simplicitatis. — Idem, serm. 2, de *Assumpt. B. M. V.*

Virga thuris, propter disciplinam vitæ contemplativæ. — Ibid.

Virga, vocata funiculus, Zach. XI; quia in altum se elevans odorem suavitatis emisit. — Ibid.

Virga, cujus proceritas inattingibilis. — Innocent. Papa III, in encomio de *beatissima V. M.*

Virga, erecta per devotionem et spem. — Ibid.

Virga flexibilis per mansuetudinem et compassionem proximi. — Ibid.

Virga florifera per virginalem Conceptionem et gloriam virginitalis. — Ibid.

Virga fragilis per abjectionem sui, et per pudorem. — Ibid.

Virga frondosa per sanctissimam conversationem, et per bonorum operum executionem. — Ibid.

Virga fructifera per partum vitæ æternæ, et per prærogativam fecunditatis. — Ibid.

Virga gracilis per humilitatem et despectionem mundi. — Ibid.

Virga procerâ per longanimitatem et charitatem. — Ibid.

Virga virginalis, quæ florem Christum produxit. — Ibid.

Virga Jesse, per quam Ecclesia a diabolo est liberata, sicut populus Dei a Pharaone per virgam Moysis. — Honor. Augustodun. in *Sigillo B. M. V.*

Virga Aaron, quæ in tabernaculo posita, inter cæteras tribuum Israel virgas floruit, et germinavit amygdala, Num. XVII. Floruit plane pariendo Christum, germinavit amygdala, quando multa justorum millia suo exemplo ad vitæ novitatem convertit. — Absalon abbas in serm. 1, in *Annunt. B. M.*

Virga, de qua processit flos ille campi, fructu, odore, pulchritudine singularis. — Absalon abbas in serm. 1, in *Annunt. B. M. V.*

Virga gracilis per innocentiae puritatem, flexibilis per obedientiae virtutem, recta per operationem justitiæ, eminens per perseverantiam virtutis, uniferuis per morum concordiam. — Ibid.

Virga inter virgulta paradisi exorta, ad quam fluvius spiritualium charismatum abundantius quam ad cætera derivavit, utpote quæ fructum meliorem et sublimiorem cæteris erat productura, quo et in terris homines, et in cælo spiritus pascerentur. Quid enim aliud fuerunt Spiritus sancti obumbratio, plenitudo gratiæ, fervor fidei, castitas virginalis, quam stillicidia quædam gratiarum in ipsam descendentium, ut cresceret et faceret fructum? — Idem, serm. 3, de *Assumpt. B. M. V.*

Virga Moysi, per quam Deus fecit mirabilia in mundo, e quibus unum de maximis est, quod versa in colubrum, dracones Ægyptiorum devoravit, quia cum de se Christum in similitudine carnis peccati genuit, omnia crimina, omnes hæreses impiorum, quæ Ægypto hujus mundi illudebant, tum virtute prolis, tum exemplo suæ sanctitatis delevit. — Idem, serm. 1, de *Assumpt. B. M. V.*

Virga Moysis, quæ dracones Ægyptiorum devoravit. Exod. IX. Quatenus venena peccatorum, et tenebras hujus mundi per solem justitiæ, de se procedentem illuminavit. — Idem, serm. 1, de *Annunt. B. M. V.*

Virga, quæ omni petenti patriam proponitur imitanda. — Ibid.

Virga virtutis Dei. Psal. CIX. Quia Filius, qui est Dei virtus et Dei sapientia sicut flos de virga,

sic de beatæ Virginis natura, secundum carnem processit. — Absalon abbas, in serm. 1, *Annunt. B. V. M.*

Virga virtutis Dei, quia in humanitate, quam Deus assumpsit, de illa hostem illum antiquum potenter prostravit. — Ibid.

Virga de radice Jesse, cujus flos et fructus Salvator. — Cæsar. Cisterc. in hom. *de Visitat. B. M. V.*

Virga de radice Jesse exorta, quæ florem nobis protulit, super quem Spiritus septiformis gratiæ requievit. — Idem in Prologo libri *De miracul. B. M. V.*

Virga divina, quæ passionum pelagum divisit. — Theod. Lasch. imp. in can. *ad S. Deipar.*

Virga victoriam præbens omniumque adversariorum elationem intercessionem suam fortiter confringens. — Ibid.

Virga nunquam arens. — B. Joseph. Steinfeld. Opusc. 4.

Virga Aaron, quæ peperit amygdalas, quæ sunt eibus infirmantium: quia Maria pietatis opera Christo, qui dicit: « Infirmata est in paupertate virtus mea. » Psal. xxx. De propria substantia exhibuit, nec cessat unquam membris ejus hujusmodi opera misericorditer exhibere. — Richard. a S. Laur. *De laud. S. V.* lib. xii.

Virga Aaron, quæ peperit supra naturam et contra naturam, id est contra solidum cursum naturæ, et non simpliciter contra naturam, quia non naturalius est naturæ, quam obedire ordinationi Creatoris sui. Peperit autem amygdalas, vel nuces, sicut dicit alia translatio, per quæ videlicet amygdalas, vel nuces significantur multorum iustorum millia, quos ad vitæ novitatem, suo quotidie convertit exemplo; vel per nucem, aut amygdalam Christus, in cujus persona triplex substantia: cortex amarus, caro quæ passa est amaritudines passionis, nucleus dulcis anima, in qua fuit dulcedo fruitionis; nam fuit simul in unum viator et comprehensor: testa divinitas utrique unita, in qua fortitudo insuperabilis, quæ abscondita fuit in passione. Habac. iii. — Ibid.

Virga Aaron, quia instar illius virgæ aridæ sine humore virilis seminis peperit amygdalam, id est, genuit Christum, quæ scilicet virga floruit consentiendo, fronduit gignendo, fructificavit pariendo. — Ibid.

Virga aurea angelis et beatis qui Reginam vident in decore suo. — Ibid.

Virga aurea Assueri, fabricata manu cælestis sapientiæ, quasi de triplici auro, id est, de auro Ophir virginitalis, de auro Arabiæ humilitatis, de auro Hevilat charitatis. — Ibid.

Virga aurea Assueri, in cujus conductu ad Christum ingredimur, et qua mediante videtur Esther iv, quæ non dicitur fuisse deaurata quasi per exteriorem apparentiam, sed aurea per veram virtutum existentiam. — Ibid.

Virga consolationis, de qua in Psal. xxii; sicut

enim Deus Pater Domini nostri Jesu Christi Pater est misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra II Cor. i; sic et Maria Mater est misericordiae, et consolatur nos in tribulationibus nostris, nisi peccata nostra prohibeant bonum istud a nobis. Jerem. v. — Ibid.

Virga consumptionis, cujus summitate tetigit angelus panes, et carnes Gedeonis, et ascendit ignis de petra totum consumens holocaustum; sicut legitur Judicum vi: nam si aliquis hanc virgam, id est, Mariam, manu tenuerit per similitudinem operum, et per disciplinam, quæ virga est, tetigerit carnes suas, id est, se carnalem: exhibet ignis charitatis de petra, qui Christus est, et consumet in eo quidquid invenerit consumendum, per adiutorium hujus virgæ. — Ibid.

Virga defensionis, qua se debent fideles defendere a canibus, hoc est, a morsibus tentationum, scilicet invocando nomen ejus, quia ipsa est virga virtutis, sed si tantummodo habeatur in ore, sicut illi habent, qui eam tantummodo laudant, vel salutant nihil operantes ad honorem ejus, non bene defendent se per eam. Accipiat ergo tripliciter in corde per meditationem, et amorem, in ore per laudem et salutationem, in manu per operationem, et operum conformitatem; et ita erit utilissima ad omnimodam defensionem. Propter hoc dicitur Marc. vi: « Nihil tuleritis in via » nisi virgam tantum, id est, Mariam, per jugem meditationem ad defensionem nostram. — Ibid.

Virga directionis et virga regni Domini, Psal. cix, quæ dirigit meritis, orationibus et exemplis quotquot ingrediuntur in regnum Filii sui, et ad ipsa quaerenda est per orationem directio, et conductus, ut ei dicatur, sicut dicitur filio Psal. xxiv. « Dirige me, » o Domine, « in veritate tua, et doce me, » quoniam tu es salus et salvatrix mea. — Ibid.

Virga ferrea malignis hominibus, et ipsis demonibus, quia per eam infringuntur capita iniquorum, unde dicitur Christo in Psal. ii, « in virga ferrea tanquam vas figuli confringes eos. » — Ibid.

Virga gracillima per summam humilitatem, quæ statu auræ tenuis, vel humilis salutationis, vel orationis facile poterit inclinari; inclinata vero secum afferet florem, et fructum suum. — Idem *de laud. S. V.* lib. i.

Virga impugnationis, qua mediatrice projicit Dominus beneficia sua ad nos tanquam lapides vivos, et sibi capiat, et vindicet humani cordis arcem, et animi nostræ civitatem. — Idem *de laud. S. V.* lib. xii.

Virga Jonathæ, in cujus summitate gustavit mel, et illuminati sunt oculi ejus, I Reg. xiv, Maria enim virga mellea, mellita pietate, charitate,

benignitate, quam si sæpius ori nostro apponamus, ipsam orando, laudando, benedicendo, confitendo, ejus magnalia prædicando, sentire poterimus mellem ejus dulcedinem, et illuminabuntur oculi nostri interiores, id est, intellectus, ad cognoscendum; affectus, ad diligendum Matrem et Filium. — Ibid.

Virga irritationis: cum virga enim solent irritari canes, et provocari ad ictum, et latratum, et illi qui devote beatæ Virginis serviunt, diabolum ad iram provocant, et incitant ad tentandum. — Ibid.

Virga lignea hominibus mundanis, quibus attulit fructum vitæ, quia lignorum est ferre fructum. — Ibid.

Virga mensurationis, quæ data est Joanni Apoc. ii; unde dicit: « Datus est mihi calamus similis virgæ, et dictum est mihi: Surge et metire templum Dei et altare. » Si enim volumus pertinere ad templum et altare Dominicum, necesse est nobis hac virga per imitationem mensurari. — Ibid.

Virga Moysis, per quam fecit signa in Ægypto, et ad quam in omni necessitate decurrebat. Exod. iv, quia Christus per Mariam mirabilia fecit in mundo. — Ibid.

Virga Moysis, per quam interrupit Dominus petram, id est, humani cordis duritiam in eremo, id est, in peccatore infructuoso, pleno feris, id est, monstis peccatorum; qua duritia interrupta, adquat peccatores, id est, reficit aquis lacrymarum, quæ provocant aquas gratiarum. — Ibid.

Virga Moysis, quæ, ore aperto, ad Filium exorandum devorat et annihilat serpentes, id est, astutias dæmonum et tentationum, animas venenantes, unde dictum est serpenti Genes. iii: « Ipsa conteret caput tuum. » — Ibid.

Virga Moysis, quæ versa in colubrum dracones Ægyptiorum devoravit, Exod. vii, quia cum Maria Christum induit carne, quæ similis erat peccatrici, hæreses quibus impii Ægypto, id est, mundo illudebant, cum virtute suæ prolis, cum exemplo suæ sanctitatis delevit, quod impletum est, quando ipsa cum Filio ingrediente Ægyptum omnia idola corruerunt sicut prædixerat Isaias xix. — Ibid.

Virga Moysis, qua percussa est petra. Exod. xvii, et fluxerunt aquæ, ita ut biberet populus et jumenta. Petra enim Christus nunquam ita severus, aut durus est erga peccatores, quin effundat aquas gratiarum vel indulgentiæ; si hæc virga ipsam tetigerit pia oratione; propter hoc dicitur Num. xx, quod cum Moyses elevasset manum percutiens virga bis silicem, egressæ sunt aquæ largissimæ, id est, copiosa fluentia misericordiæ, ita ut biberet populus, id est, rationabiles et jumenta. id est, brutales. — Ibid.

Virga Moysis, qua tunc humani cordis duritia,

tanquam petra percuitur, cum peccator induratus respectu gratiæ misericorditer ab ea tangitur, ut ab ipso fluant rivuli lacrymarum. — Rich. a S. Laur. *De laud. S. V. lib. xii.*

Virga Moysis, quam Moyses tenebat in manu Exod. iv; teneri enim debet in manu per similitudinem operum, non in ore tantum per invocationem et laudem, vel in corde per fidem quæ sine operibus mortua est. — Ibid.

Virga Moysis, tunc devorans serpentes, id est, astutias dæmonum tentantium, quando facit cum tentatione proventum, juxta illud Psal. cvi: « Omnis sapientia eorum devorata est. » — Ibid.

Virga odorationis, id est, virga odorifera, quæ quoscunque per gratiam tangit, odoriferos reddit; de qua dicitur Cant. iii, « Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus. » Ideo dicitur Eccli. xxiv, « quasi Libanus non incisus, » quod est thus integrum, vaporavi habitationem meam, id est, illos quos inhabito per gratiam. — Ibid.

Virga pastoralis, quia Moyses gregem suum minavit ad interiora deserti Exod. iii; quia sicut oves regente virga minantur, sic exemplo Mariæ corriguntur mores fidelium, et quasi quodam ordine componuntur. — Ibid.

Virga percussiois, de qua dicitur Isa. xi, percutiet terram, id est, qui nimio affectu uniti sunt terræ, et quasi terra effecti: virga oris sui, id est, Maria, quæ ait Eccli. xxiv: « Ego ex ore Altissimi prodixi; » qua scilicet mediante, percussit Julianum Apostatam, qui fidem catholicam reliquerat pro acquirendo principatu Romano. — Ibid.

Virga percussiois de qua Isa. xxx: « Pavabit Assur virga percussus. Diabolus enim pavit nomen et imitationem Virginis quibus percuitur et vincitur, sicut canis baculo læsus, cum videt baculum levare, fugit. — Ibid. »

Virga piscationis, qua mediante extrahuntur pisces, id est, homines de luto aquarum multarum, id est, mundanarum et carnalium voluptatum, quæ multæ sunt, et quicunque peccatores de profundo peccatorum, et de mari, id est, de amara dulcedine mundi: quando scilicet exemplo Mariæ contemnent divitias, paupertatem amplectantur, linea qua ferrum virgæ adhæret, totus processus vitæ ejus hamus aduncus oratio ejus, inescatio, universa bona, quæ nobis per ejus misericordiam ministrantur. — Ibid.

Virga prædicationis, quæ sola datur prædicatoribus ad portandum in via, unde Matth. vi: « Dixit Dominus duodecim apostolis, Nihil tulertis in via, » nisi virgam tantum; qui enim habere posset hanc virgam comitem in via vitæ præsentis, non deesset ei gratia, non doctrina, vel aliquid necessarium. — Ibid.

Virga, qua in cælum extensa a Moyse. Exod. ix,

dedit Dominus tonitrua, et grandinem, ac discurrantia fulgura super terram Ægypti. Maria enim incutit timorem quibusdam superbis, qui Deum non timent, nisi quando tonat et fulgurat et eos exterret, dans gratiam cogitandi mala sua; quod præcipue fit, quando considerant, quam graviter ipsa punita sit in Filio, licet nunquam peccaverit. — Richard. a S. Laur. *De laud. S. V.* lib. xii.

Virga, qua percussit Moyses aquam fluminis coram Pharaone et servis ejus, et versa est aqua in sanguinem, et pisces qui erant in flumine mortui sunt, Exod. vii. Maria enim precibus suis, meritis et exemplis, conversis peccatoribus et maxime dilectoribus suis, mundanas et carnales delectationes quæ cito præterfluunt, ut aqua, convertit in abominationem et amaritudinem quasi in sanguinem, quem nemo potest bibere, et sic moriuntur pisces fluviales, id est, vanæ curiositates. — Ibid.

Virga regiminis, vel confectionis, de qua Pater Filio: « Reges eos, » id est, bonos, « in virga ferrea, » id est, inflexibili justitia, quæ manifeste reperitur in exemplis Mariæ; « et tanquam vas figuli confringes eos Psal. ii, » id est, quidquid in eis luteum et testaceum est, purgabis. — Ibid.

Virga, sicut enim mediante virga vel adjutorio virgæ conservat, pastor regit, et dirigit gregem suum: ita Christus, mediante Maria, populum christianum; ideo orabat Michæas in fine: « Domine Deus noster, pascere populum tuum in virga tua, gregem hæreditatis tuæ. » — Ibid.

Virga sustentationis, quam senes deferunt ad se sustentandos, ut quod non possunt propria virtute, faciant adminiculo virgæ; nam « Antiquis dierum « Daniel, vii, » cujus egressus ab initio, a diebus æternitatis, Michææ v, » non poterat per se stare, ambulare, discurrere, esurire, sitire, aut hujusmodi quæ non competunt deitati; et ideo innixus est huic virgæ, et in ea incarnatus, et ab ipsa portatus, ut in carne, quam de ipsa acceperat, crucifigi posset et mori, et sic redimere mundum. — Ibid.

Virga vigilans, id est, ad vigilias excitans, siquidem cum virga solent excitari clerici somnolenti ad eundem ad scholas, vel in ipsis scholis dormitantes, unde Prov. xii: « Stultitia colligata est in corde pueri, » id est, in corde puerili, et virga disciplinæ fugabit eam. Videns enim Deus infantile esse totum genus humanum, et quod « moram faciente sponso, dormitaverunt omnes et dormierunt, » Matth. xxv: dormitant enim frequenter peccantes et resurgentes dormiunt, peccata continuantes, obdormiunt obstinati, et in peccatis morientes; videns, inquam, hoc Deus, misit nobis virgam vigilantem, id est, beatam Virginem, ut precibus suis, meritis et exemplis, excitaret nos a somno peccati, quod sæpe fit meditando de ea, ipsam amando, orando et ei serviendo. Nullus enim per alicujus sancti meritum excitabitur, nisi

per eam excitetur; ipsa enim illis quos diligit, virga est disciplinæ, hoc est, evigilationis, procurans nobis quandoque per Filium disciplinam præsentium flagellorum, ne perpetua incurramus. — Ibid.

Virga virtutis divinæ, de qua Propheta dicit Filio Dei: « Virgam virtutis suæ emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum. » Psal. cix: quod sic exponitur, o Christe, Dominus, id est Pater, emittet, id est, extra mittet, hoc est, nasci faciet ex Sion, hoc est, ex gente Judæorum, virgam virtutis tuæ, id est, Mariam, in qua et per quam multis modis manifestabitur virtus tua. — Ibid.

Virga virtutis, id est, divinæ misericordiæ, quæ maxime est virtus Dei; unde in Collecta, « Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime et miserando manifestas; quia in Maria fecit nobis Deus misericordiam, sumendo carnem ex ea, in qua pro nobis mortuus est, et dando etiam ipsam nobis in Advocatam et Matrem misericordiæ ad impetrandam nobis misericordiam. — Ibid.

Virga virtutis, id est, divinæ potentiae, quia in ipsa virtus et potentia Dei mirabilia operata sunt, scilicet quod Deus homo, Verbum caro, Mater Virgo, et hujusmodi. — Ibid.

Virga fumi; quia, si fumus agilis est, et de ignis calore est et procedit, et ascendens, ab humanis disparet aspectibus: beata virgo per officiositatem agilis fuit, et quæ ad B. Elisabeth se transtulit, ascendens in montana, ut ei ministraret, et filio de ipsa nascituro; agilis fuit, quia levi versu, levi saltu, velut Idithum, id est, transiliens, omnes vitiorum spinas et foveas transilivit. Hæc ardore Spiritus sancti accensa, sic ascendendo profecit in gratia, sic ascendit in gloria, quod velut disparsens omnem humanam cogitationem excedit. — Jo. Hailgrin. in cap. iii *Cant.*

Virga Dei, quæ consolatur nos in omni tribulatione nostra. — Hugo Carensis in *Psal.* xxii.

Virga virtutis Dei, quia in ipsa virtus Dei, id est, potentia mirabilia operata est. — Idem in *Psal.* cix.

Virga elegantissima, orta de radice Jesse, quæ ramorum suorum mirabili extensione sese ubique terrarum expandit, ut dispersos filios Adæ ab æstu, et turbine, et a pluvia umbra desiderabili protegeret, fructuque saluberrimo aleret esurientes. — D. Amadeus hom. 6, *De laud. B. V. M.*

Virga gratiosissima, et recta, subtilis et porrecta, gratiosa per verecundiam, et formositatem, recta per judicium et æquitatem, subtilis per contemplationis ingenium, porrecta per vitæ meritum. — Idem, hom. 1, *de laud. S. V.*

Virga sublimata super omnia ligna paradisi, et super altissimorum montium præcelso vertice exaltata. — Idem, hom. 8, *de laud. B. V.*

Virga Jesse, in qua Deus fecit esse Aaron

amygdalum, mundi tollens scandalum. — S. Simon Stock in hymno *de Deipara V.*

Virga Aaron, florida per virginitatem, fructifera per fecunditatem. — D. Bonavent. in *Speculo B. V.* cap. 3.

Virga Aaron, recta, florida et fructifera; recta, imo rectissima per justitiam et æquitatem; florida per virginitatem; fructifera per fecunditatem. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 8.

Virga aurea charitate, munditia, incorruptione et integritate virginali. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 10.

Virga aurea hominibus. — Ibid.

Virga aurea in nostra contemplatione. — Ibid.

Virga aurea perfectis, et contemplativis. — Ibid.

Virga dura dæmonibus, arcens dæmones a nobis. — Ibid.

Virga felix, quæ ad animam contemplativam confortandum clementer extenditur, quando contemplationi et devotioni ejusdem animæ tam pia, et tam dulcis ingeritur, quod ex hoc ipsa anima contra terrorem divinæ justitiæ et ad splendorem divinæ gloriæ confortatur. — Ibid.

Virga ferrea dæmonibus, et incorrigibilibus. — Ibid.

Virga ferrea duris. — Ibid.

Virga ferrea in nostra detensione. — Ibid.

Virga fertilior universis arboribus. — Idem in *Laud. B. V. M.*

Virga flexibilis pietate. — Ibid.

Virga florem æternum, florem misericordiæ proferens. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 11.

Virga florem, omnibus floribus pretiosorem, mirabilissima emissionem produciens. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 9.

Virga fumea incipientibus et pœnitentibus. — Ibid.

Virga fumea in nostra conversione. — Ibid.

Virga Jesse sublimis, quæ se usque ad sedentem in throno dilatavit. — Id. in *Psalterio B. V.*

Virga lignea, florida et fructifera proficientibus. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 10.

Virga, per quam pervenimus ad florem, id est, accedimus ad Christum. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 6.

Virga, quæ sic in sublime excrevit, quod fructum angelis ferre altiore meruit. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 15.

Virga regia, in qua flores pretiosæ virginitatis, virtuosæ honestatis, miraculosæ fecunditatis et gloriosæ immortalitatis. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 10.

Virga regia nobilitate, justitia, dominatione et potestate regali. — Ibid.

Virga virtutis Domini contra inimicos fideles. — Idem in *Speculo B. V.* cap. 3.

Virga directionis, Psal. XLIV. — D. Tho. Aquin. serm. in *Annunt. S. V. M.* ex Epist.

Virga gloriosa, quia a Magis prophetata, ab hominibus prædicata, et ab omnibus generationibus beatificata. — Ibid.

Virga gloriosa, quia floruit sine humore, frondit sine corruptione, parturit sine læsione; de his tribus Num. XVII: « Inventa est virga Aaron. — Ibid.

Virga, per quam de manibus inimicorum omnium liberamur, Psal. C: « Virgam virtutis tuæ emittet Dominus. » — Ibid.

Virga, per quam diabolus superamus, II Reg. XXIII, Cumque descendisset ad eum in virga, vi extorsit hastam de manu Ægyptii, id est, diaboli. — Ibid.

Virga, per quam divinam clementiam impetramus, Esther. IV: « At ille ostendit ei virgam, in qua signum clementiæ monstrabatur. — Ibid.

Virga, quæ de Israel consurrexit, et percussit duces Moab. Num. XXIV. — Idem, serm. 2 in *Annunt. B. V. M.*

Virga, quæ de Petra, id est, de Christo nobis produxit aquam gratiæ, ut bibamus, Num. XX: « Tolle virgam, et loquere ad Petram. » — Idem, serm. in *Annunt. B. M.* ex Epist.

Virga, quæ mare nobis divisit, id est, mundum, ut transeamus, Exod. XIV, « Tu leva virgam, et percuties. » — Ibid.

Virga quæ mel dat nobis devotionis, ut reficiamur, I Reg. XIII, « Extendit summitatem virgæ, et intingit in favum mellis. » — Ibid.

Virga Aaron, Num. XVII, quæ floruit virtute justitiæ, frondit justitiæ sermone, fructificavit in omni virtutis opere. — Albert. Magn. in *Postillis* super cap. II Lucæ.

Virga Aaron, quæ virtute viruit, frondit benedictione, floruit gravitatione cordis, quo nos concepit, et corporis quo Filium Verbum incarnatum suscepit, fructificavit in partu salutis cibum, et refectionem salutare. — Idem in *Postillis* super cap. 10 Lucæ.

Virga aurea, signum vitæ æternæ. — Idem in *Biblia Mariæ* super librum Esther.

Virga concussionis, quæ gratiam nobis apud Christum impetrat. — Exod. XVII. — Idem in *Biblia Mariæ* super librum Exodi.

Virga florens, Numer. XVII. — Idem in *Biblia Mariæ* super librum Numerorum.

Virga floris, Isai. XVII. — Idem in *Biblia Mariæ* super prophetam Isaiam.

Virga, longa contemplatione, recta justitiæ perfectione, solida mentis stabilitate, gracilis paupertate, flexibilis humilitate. — Idem in serm. *de B. V.* qui est 56 inter sermones de sanctiss. V.

Virga percutiens dæmones, corrigeniens peccatores, et vigilans super electos. — Idem in *Biblia Mariæ* super Jeremiam prophetam.

Virga rectitudinis virtutis, quæ ascendit de ra-

dice Jesse, hoc est, de incendio charitatis super quam stetit flos divinæ lucis. — Idem in *Postillis* super cap. x Lucæ.

Virga a Deo creata. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*, serm. 6 V.

Virga, ad nos flexibilis per compassionem; nam modo flectitur ad justos impetrando eis gratiam: modo ad peccatores, impetrando veniam: modo ad morientes, expellendo ab eis fallaciam: modo ad mortuos, eorum animas deducendo ad gloriam. — Idem in *Mariali*, serm. 7 V.

Virga aromatica. — Ibid.

Virga aurea. — Ibid.

Virga, cui Deus hamum apposuit, quando deitatem suam sub esca carnis velavit, et sic dæmonem malum piscem cœpit. — Idem in *Mariali*, serm. 6 V.

Virga, cui Deus laqueum sive viscum apposuit, quando sapientiam suam in humana carne de Virgine assumpta occultavit, et sic ovem dæmonis irretivit, et cœpit. — Ibid.

Virga, cui Deus stimulum apposuit, quando carni Virginis se univit et sic bovem, id est, diabolum, de cordibus avarorum ejecit. — Ibid.

Virga directionis, quia omnia opera sua semper in Deum direxit. — Idem in *Mariali*, serm. 7 V.

Virga flexibilis ad pietatem ex aromatibus, quia plena odoribus omnium gratiarum, et universi pulveris pigmentarii, quia omnes glorias quas alii sancti habent particulariter, ipsa habet universaliter. — Idem, serm. 5, de *Assumpt. B. V.*

Virga gracilis, sed illius fructus portatrix, qui totum mundum satiavit, imo qui totum mundum suo robore sustentavit. — Idem in *Mariali*, serm. 6 V.

Virga gracilis per humilitatem, flexibilis per pietatem, utilis per officiorum multiplicationem. — Idem, serm. 3, de *Annunt. B. V.*

Virga in se, et in flore commendabilis. — Idem in *Mariali*, serm. 6 V.

Virga nobis data ad dominandum, et ad dæmones percutiendum. — Idem, serm. 3 de *Annunt. B. V.*

Virga nostræ defensionis a dæmonibus nos defendens et eos percutiens. — Idem in *Mariali*, serm. 6 V.

Virga nostræ directionis, in præsentī vita nos dirigens, et ad pascua æterna deducens. — Ibid.

Virga nostræ sustentationis, nostras infirmitates sustentans et regens. — Ibid.

Virga prophetarum. — Idem, serm. 6, de *Assumpt. B. V.*

Virga, quæ habuit flores redolentium cogitationum, quoad Deum, folia verborum sanativorum, quoad proximum, fructus operum purorum et mundorum quoad se. — Idem in *Mariali*, serm. 7 V.

Virga, quæ genuit florem et amygdalam, id est, Christum. — Idem, serm. 3, de *Nativit. B. V.*

Virga, quæ germinavit non operatione humana, sed virtute divina. Num. xviii. — Idem in *Mariali*, serm. 6 V.

Virga recta per intentionis puritatem. — Idem in *Mariali*, serm. 7 V.

Virga regni Dei, quia Deus per ipsam regnum, quod diabolus occupaverat, acquisivit. — Ibid.

Virga Aaron germinans sine pluvia. — Ægidius Columna in exposit. in *Salutat. angel.*

Virga Aaron, quia sicut virga Aaron sine omni exteriori beneficio fronduit, floruit, fructum fecit; sic ipsa sine virili adminiculo floruit Christum concipiendo, fructum fecit pariendo. — Alan. de Insul. serm. de S. M.

Virga, de qua flos est egressus, id est, Christus natus. — Ibid.

Virga de radice Jesse, id est, de antiquorum patrum genere egressa, quæ sui fructus suavitate redemit amaritudinem radicis antiquæ. Vitium enim, quod erat in trunco, redemit in surculo. — Ibid.

Virga de radice Jesse, ratione directionis, ratione correctionis, ratione parturitionis. Sicut enim virga in altum dirigitur, sic beata Virgo ad æterna erigitur; sicut virga excessus corriguntur, sic per Virginem peccata remittuntur, sicut virga parturit fructum, sic Virgo parturit panem angelorum. — Idem in serm. de *Annuntiat. B. M. V.*

Virga non solum ratione muneris, sed etiam ratione nominis. Facta enim unius litteræ mutatione in vocabulo, de virga fit virgo; et dum ex Evæ matris floribus velut aurea Rosa processit Virgo Maria, virga facta est Virgo. — Ibid.

Virga, quia sicut virga, dum in altum erigitur, recta linea dirigitur, sic Virgo Maria in altum beatitudinis fuit erecta, et tramite virtutum directa, unde et de ipsa dicitur Cant. iii, «quæ est ista quæ ascendit per desertum, etc.» — Idem, in serm. de B. M.

Virga ratione nominis, ratione significationis, ratione proprietatis. Ratione nominis, quoniam mutatione a in o de virga est virgo; ratione significationis, quia per virgam Aaron figurata est Virgo Maria; quia sicut virga illa sine omni exteriori beneficio fronduit, floruit, fructum fecit, sic Virgo Maria sine virili adminiculo floruit, Christum concipiendo, fructum fecit, pariendo; ratione proprietatis, quia sicut virga instrumentum est regis, instrumentum est corrigentis, instrumentum est mensurantis, sic gloriosa Virgo Maria instrumentum fuit cœlestis Regis, quo scilicet usus est ad regendum populum suum; instrumentum corrigentis, quia eo usus est ad corrigendum genus humanum; instrumentum mensurantis, quo usus est ad claudendum se sub mensura humanitatis. — Ibid.

Virga solida, quæ ex tribu Juda germinavit. — Matth. Cantacuzenus in cap. vi Cant.

Virga virginea, florem gignens, quo florescunt

regna sidera. — Jo. Høndemius in hymn. *de Assumpt. B. V.*

Virga, ex infecundis lumbis enata. — Jac. Monach. orat. *de Nativit. B. M. V.*

Virga ex infecundis lumbis exorta. — Jac. Monach. in *Mariali*, orat. 2.

Virga ex lumbis David enata. — Ibid.

Virga regalis, ex regis plantationibus producta. — Idem in *Mariali*, orat. 1.

Virga sacerdotalis, quæ sine irrigatione incorruptibilem florem Dominum germinavit. — Idem in *Mariali*, orat. 3.

Virga vicens ex radice Jesse, quæ mundo salutis florem emisit. — Ibid.

Virga Aaron, rore gratiæ secunda, quæ germinavit, floruit, ac fructum protulit, attulit pretiosum, dum Maria, gaudia matris habens cum virginitatis honore, Salvatorem mundo protulit, per quam nobis Virginitatis insignia pullularunt. — Joan. de Malinis cap. 5, *Speculi Historial. Ord. Fratrum B. M. V. de monte Carmelo.*

Virga admirabilis utilitatis in fructu. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 43.

Virga amabilis atque admirabilis. — Ibid.

Virga amygdalina, quam vidit Jeremias vigilantem super peccatores, ad excitandum eos et castigandum, ut per disciplinam quæ in nuce intelligitur, sic corrigantur per virgam in præsentī, ne cadant in ollam succensam a facie aquilonis in futuro. — Idem in *Mariali*, cap. 58.

Virga amygdalina; quia sicut inter multas virgas in tabernaculo positas, una sola inventa est germinare, Num. xvii, ita inter multas puellas educatas in templo, sola Maria Deum genuit. — Ibid.

Virga corrigens errantes in via morum. — Idem in *Mariali*, cap. 45.

Virga deducens homines in via pœnitentiæ, sicut per virgam deducti sunt filii Israel inter medios fluctus maris Rubri. Exod. xiv. — Ibid.

Virga egrediens de radice Jesse, id est exiens, et recedens a natura radicis; nam radix ad ima, virga ad alta tendit; radix in terra, virga in aere proficit; radix terræ humore, virga cœli rore solisque calore gaudet, et crescit: similiter populus ille judæicus, unde originem duxit, terrena quærebat, in terrenis gaudebat: ipsa vero ad superna tendebat, et quæ sursum sunt, sapiebat. — Ibid.

Virga egressa de radice Jesse, id est, orta de stirpe David, regalique progenie. — Ibid.

Virga egressa de radice Jesse, id est, orta nobis, et data nobis est immensitate incendii, charitatis divini, Jesse enim interpretatur *incendium*. — Ibid.

Virga lacrymas contritionis de corde peccatoris educens, sicut per virgam educta est aqua de Petra, Exod. xvii. — Ibid.

Virga magnæ dignitatis in suo ortu. — Ibid.

Virga mirabilis gratiositatis in progressu. — Ibid.

Virga, quæ crevit in lignum vitæ, quæ, quod in utraque ripa fluminis, id est, in hac vita, et in superna patria fructus affert. — Ibid.

Virga, protegens in tentatione afflictos, reficiens in labore lassatos, consumens in bene proficientibus omnes carnales affectiones, illuminans in contemplatione, et introducens in regnum cœleste. — Ibid.

Virga vigilans, quæ custodivit vigilias noctis super gregem suum, id est, super nos miseros, qui ab oriente, id est, ab innocentia baptismali recessimus peregre in regionem dissimilitudinis, et habitamus in hac regione umbræ mortis, in frigoribus borealibus, in lateribus aquilonis. — Idem in *Mariali*, cap. 8.

Virga vigilans super peccantes, ne ipsi statim damnentur. — Idem in *Mariali*, cap. 45.

Virga virtutis Dei, id est, misericordiæ, quæ est propria Dei virtus, « Dei enim proprium est misereri semper, et parcere. » — Ibid.

Virga ineffabilis, quæ dum in Annæ utero crescebat, medulla ejus in cœlo gloriosius permanebat. — D. Birgitt. in serm. Angelic. *de excellentia V. Patris*, cap. 11.

Virga Aaron, quæ non humano semine, sed divino munere fructum subito fecit, quia in instanti fructum nostræ germinavit salutis. — Barthol. de Pisis lib. ii, *De laud. S. V.* fructu 5.

Virga Assueri aurea, id est, tota charitate referta, per quam clementiæ signa miseris et afflictis ostenduntur. — Ibid.

Virga expellens a nobis diabolum. — Idem, lib. i, *De laud. sanctiss. V.* fructu 8.

Virga Jonathæ, per quam mel divinæ gustatur dulcedinis. — Idem, lib. ii, *De laud. sanctiss. V.* fructu 5.

Virga Israel, per quam duces Moab, id est, dæmones, alienigenarum, id est, perfidorum hæreticorum dogmata exterminari debebant. — Ibid.

Virga, per quam ignavia sancta disciplina pueriliter viventium propellitur. — Ibid.

Virga, quæ afflicti solantur et mœsti. — Ibid.

Virga, qua si peccator percutitur, sua virtute, ejus anima ab inferno per emendationem vitæ, gratiæ et gloriæ collatione liberatur. — Ibid.

Virga vigilans, quæ morti et somno peccati nunquam obnoxia fuit. — Ibid.

Virga virtutis, non solum efficacia misericordiarum, sed exemplaritate virtutum et morum. — Ibid.

Virga Aaron quæ floruit, et flos de radice ejus ascendit, super quem requievit « Spiritus sapientiæ et intellectus, spiritus consilii et fortitudinis, spiritus scientiæ et pietatis, atque timoris Domini. » — D. Laurent. Justin. in serm. *de Annuntiat. B. M. V.*

Virga, ad cujus elevationem præparatur via

populo Dei, cujus patrocinio omnis pene amaritudo Dei populo dulcoratur. Exod. ix. — D. Bernardin. Senens. tom. III, serm. de Assumpt. B. V.

Virga Aaron, quæ absque humano opere frondit, floruit et fructum fecit. Non minus enim de semine Aaron, quam de semine Judæ originem trahens, non amittens virginitatis florem in obumbratione Spiritus sancti, quasi frondium umbra nucem illam amygdalinam produxit, in qua testa humanitatis nucleum divinitatis absconditum continebat. — Idem, tom. I, serm. 59.

Virga Moysis, qua unda maris Rubri percutitur, et per consequens dividitur, et inter fluctus Dei populus transitorius desertum ingreditur. — Id. tom. III, serm. 1, de glorioso nomine Mariæ.

Virga Aaron, quæ arida in tabernaculo Domini posita cum aliis virgis sola inventa est viruisse, floruisse et fructum fecisse. Descendens enim ipsa non solum ex tribu regali, sed et sacerdotali, dedicata ab infantia in templo Domini cum aliis virginibus, ipsa arida, id est, Virgine permanente, non humectata humano semine viruit, virtutem generandi a Spiritu sancto suscepit, floruit Christum concipiendo, fructum fecit benedictum ventris sui ipsum parturiendo. — D. Anton. in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 24

Virga Aaron, quæ frondit, floruit et fructificavit sine opere humano. — Idem in *Summa*, part. III, tit. 31, cap. 3.

Virga, de qua Isaias cecinit, pavebat Assur, id est, diabolus, virga percussus, suffragii scilicet virginalis. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 24.

Virga figurata per virgam Aaron, quæ in tabernaculo posita miraculose floruit, et fructum fecit, eum tamen sicca esset. Num. xvii. Quia beata Virgo in templo dedicata floruit, Christum concipiendo, fructum fecit pariendo eum, ipsa tamen sicca, id est, virgine permanente. — Ibid.

Virga fixa in aere per aviditatem cœlestium. — Ibid.

Virga tota calore charitatis. — Ibid.

Virga Joseph, quam adoravit Jacob moriens, et debet revereri quilibet moriens, ut ab ea tueatur. — Idem in *Summa*, parte iv, tit. 15, cap. 24.

Virga Moysis, qua facta sunt tot miracula. — Idem in *Summa*, III part. tit. 31.

Virga Moysis, quæ extensa super mare Rubrum hujus sæculi, peccatis rubricati, submergit Ægyptios dæmones et Hebræos, id est, electos, lætos educit. — Id. in *Summa*, parte iv, tit. 15, cap. 24.

Virga Moysis, quæ percussit petram, cor scilicet durum et obstinatum precibus et meritis ejus aquas lacrymarum affluenter emittit. — Ibid.

Virga Moysis, quæ versa in serpentem summæ prudentiæ in mysterio incarnationis Filii sui et instructionis apostolorum devoravit serpentes magnorum, id est, confutavit sapientiam sapientum hujus mundi, et prudentiam prudentum reprobat, ac hæreses cunctas interemit. — Ibid.

Virga multipliciter benedicta in figuris sacræ Paginæ. — Ibid

Virga, qua percussus pavit Assur, id est, diabolus. — Idem in *Summa*, III part. tit. 31, cap. 3.

Virga, quam portare jussi sunt apostoli ad prædicandum missi. — Ibid.

Virga, quia semper recta fuit, nunquam inclinata ad terram, sed semper erecta ad cœlum. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 24.

Virga regis Assueri, qua tangitur anima in signum clementiæ Dei. — Idem in *Summa*, III part. tit. 31, cap. 3.

Virga regis Assueri, qui interpretatur *beatitudo*, qua extensa super illum, qui ingrediebatur ad eum, salvus erat, et qui non tangebatur ab ea, occidendus ejiciebatur. Accedentes enim ad Deum oratione, vel in morte, tot sunt demerita nostra, quot nisi interveniant preces Virginis, reprobantur, ut præsumptuosæ orationes nostræ, et rei mortis judicantur, nisi ipsa subveniat. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 24.

Virga sublimia virtutum et cœlorum petens. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. xv, cap. 5.

Virga, a Deo nobis data ad defensionem nostram et percussionem diaboli. — Bernardin. de Bust. serm. 3, de Nativit. B. M. V.

Virga alta generositate, altissima pulchritudine. — Idem, serm. 4, de virtutibus M.

Virga Aaron pullulans a veneno serpentis Pharaonis illesa. — Id. in suo *Mariali*, serm. 6, de Concept. B. M. V.

Virga data nobis, ut nos in præsentī vita regat, et ad pascua æterna deducat. — Idem, serm. 3, de Nativit. B. M. V.

Virga de radice Jesse, ex qua prodiit flos florum, et fructus fructuum, benedictus Jesus Filius Dei. — Idem serm. 1, de Nativit. B. M. V.

Virga directionis, quia opera sua semper in Deum direxit. — Idem serm. 3, de Nativit. B. M.

Virga divina, recta per intentionis puritatem. — Ibid.

Virga ferrea dæmonibus effugandis. — Ibid.

Virga flexibilis per compassionem. — Ibid.

Virga gracilis, et fructus illius portatrix, qui totum genus humanum satiavit. — Ibid.

Virga nos dirigens ad æterna gaudia. — Ibid.

Virga nostram infirmitatem sustentans. — Idem, serm. 3, de Nativit. B. M.

Virga, quia fructum protulit angelorum. — Idem, serm. 6, de nominat. B. M.

Virga regni Dei, quia per ipsam Deus regnum suum, quod diabolus occupaverat, acquisivit. — Idem, serm. 3, de Nativit. B. M.

Virga senectutis patriarcharum. — Id. serm. 2, de Assumpt. B. M.

Virga totum mundum sustentans. — Idem, serm. 3, de Nativit. B. M.

Virga vigilans super devotos suos, ut eos custodiat. — Idem, serm. 2, *de Nativ. B. M.*

Virga Jesse nobilissima, quæ florem salutis proferens, semper manet intacta. — Jo. Trith. *De mirac. B. M. V. prope Dettelbach. lib. 1, cap. 10.*

Virga data nobis a Deo ad defensionem nostram, et percussionem dæmonum. — Mauriti. de Villa Probata, serm. 7, *Coronæ novæ B. M.*

Virga de radice Jesse. — Ibid., serm. 3.

Virga directionis, Psal. XLIV, quia opera sua semper direxit in Deum. — Ibid. serm. 7.

Virga erga nos flexibilis per compassionem. — Ibid.

Virga nobis data, ut in præsentī vita nos regat, et ad pascua æterna deducat. — Ibid.

Virga nobis data, ut nostram infirmitatem sustentet. — Ibid.

Virga, quæ protulit florem, in quo est caro humanitatis. — Idem, serm. 13, *Coronæ novæ B. M.*

Virga, quia data nobis tanquam domina et regina; ponitur enim *virga* quandocunque pro imperio. — Idem, serm. 7, *Coronæ novæ B. M.*

Virga regni Dei, Psal. XLIV, quia per ipsam regnum suum Deus, quod diabolus occupaverat, acquisivit. — Ibid.

Virga vigilans ex Jeremia; etenim vigilat super devotos suos, ut custodiat eos. — Ibid. serm. 4.

Virga virtutis Dei. — Idem, serm. 5, *Coronæ novæ B. M.*

Virga æquitatis et totius rectitudinis, de radice Jesse egressa, de qua flos Christus ascendit. — Marcus Vigerius in *Decachordo christiano lib. 1, cap. 1.*

Virga de radice Jesse ab ortu recta, et nullis pluviarum, ventorum, tempestatumve læsa injuriis. Jo. Picus lib. 1 in *Cant. cap. 15.*

Virga Davidica, quæ sine terreno humore, aut virili semine, cum candore virginali floruit, fronduit et fructificavit edendo Christum mundi Salvatorem. — Dionys. Fab. tract. 1, *De Concept. B. M. V.*

Virga, ex qua ortus est flos virginalis, flos gratiæ, flos salutis et gloriæ: *virga* enim florem, virgo edidit Salvatore. — Ibid.

Virga florens flores angelicæ pulchritudinis, perfectæ bonitatis et æternæ beatitudinis. — Ibid.

Virga florifera, quæ in spiritu humilitatis enixa, sic placuit Altissimo, ut de flore ventris sui virginalis talem fructum produceret propter quem posset dicere: Visum mihi fecit Deus, quia talis Filius mihi risus est æternus. — Ibid.

Virga gratiæ. — Ibid.

Virga radicis Jesse, quæ cœlestem concepit florem, et virgo peperit Deum et hominem, in quo habitat plenitudo divinitatis, et qui ait in Cantico

canticorum: « Ego flos campi, et lilium convallium. » — Ibid.

Virga recta per fidem, flexibilis per compassionem, gracilis per humilitatem, florifera per virginalē conceptionem, et per salutarem divini partus editionem fructuosa. — Ibid.

Virga virginalis, de qua supra naturam, et ad naturæ gloriam productus est flos speciosus præ filiis hominum, flos mirabilis, utilitate singularis, formosus in exemplis, fragrans in promissis, fructuosus in præmiis. — Ibid.

Virga Aaron nullo humano opere florida, super ejus florem spiritus Domini requievit. — S. Thom. de Villa Nova in conc. 2, *de Assumpt. B. M. V.*

Virga de radice Jesse, in sanctis Patribus seminata, de qua natus est flos, quo medicatus est orbis. — Idem in conc. 2, *de Nativ. B. M. V.*

Virga Jesse florida universum orbem exhilarans. — Ludov. Bles. in *Endologia 2, ad B. M. V.*

Virga florens, quæ sine ullo virginitatis detrimento Christum quasi uvam suavissimam peperit. — Robert. Beltar. conc. 11, quæ est *de Nativ. Dom.*

Virga Jesse, quæ floruit in Nazareth, quæ interpretatur *florida*, et mense Martio, qui est mensis florum. — Id. conc. in *festo Annuntiat. B. M. V.*

VIRGINITAS incorrupta, qua tanquam navigio, aut curru aliquo, Deus noster in humanam vitam trajicit. — D. Greg. Nyss. orat. in *Christi. Nativit.*

Virginitas secunda. — D. Hieron. in *Epist. sive serm. de Assumpt. tom. IX.*

Virginitas inviolata, ignara concupiscentiæ. — D. Leo, serm. 2 *de Nativ. Dom.*

Virginitas immaculata. — Sergius in orat. *de Nativ. V.*

Virginitas beata et intemerata, immaculata et incorrupta, nullis coinquinata sordibus, nullis vexata Evæ cruciatibus. — D. Ildephons. lib. *De perpetua virginitate S. M.*

Virginitas bene secunda, quæ novo inauditoque genere et mater dici potest et virgo. — Idem, serm. 2, in *Nativ. B. M. V.*

Virginitas Domino consecrata. — Id., serm. 2. in *Nativ. B. M. V.*

Virginitas inviolata, quæ concepit tanquam femina, et peperit tanquam mater, ne Genitrix divinitatis de conceptu fieret gloriosa, et de partu redederetur inhonora. — Rattramus Corbeiensis in *Opusc. de partu B. M. V. cap. 1.*

Virginitas mirabiliter secunda, quæ novo et inaudito miraculo, et mater dici potuit et virgo. — D. Petrus Dam. hom. in *Nativ. B. M. V.*

Virginitas, cui nec angelica puritas valet comparari. — D. Bernard. serm. 4, in *Assumpt. B. M. V.*

Virginitas secunda, quæ virum non cognovit, et

Deum hominem peperit. — Petrus Cellensis, serm. in *Vigilia Nativ. Domini*.

Virginitas fecundissima, in æternum benedicta, per quam fructum vitæ et gaudium salutis æternæ percipere meruimus. — Albert. Magn. in orat. ad B. V. incipiente: *Salve in utero virginati*.

Virginitas illibata, exaltata super omnes choros angelorum. — Ibid.

Virgo gloriosa. — D. Petrus apostolus in sua *Liturgia*.

Virgo, in qua fervor divini honoris, et zelus divinæ venerationis super omnia effulsit. — Idem in serm. habito de *Transitu B. M. V.* apud Amadeum, rapt. 8.

Virgo, in qua omnes sunt collectæ virtutes, omniaque collecta dona. — Ibid.

Virgo, in qua omnia sunt laude digna. — Ibid.

Virgo semper. — Ibid.

Virgo humillima, ejus humilitatem supra omnia alia respexit Deus. — D. Paulus apost. serm. de *Transitu B. V.* apud Amadeum, rapt. 8.

Virgo, ex qua natus est Jesus Christus. — D. Andreas apost. in *Symbolo apostolor.* apud D. August. serm. 415, *De tempore*.

Virgo immaculata, ex qua formatus est secundus Adam. — Idem in ejus passione ab Achaïæ presbyteris descripta.

Virgo immaculata, quæ concepit, et peperit peccatorum omnium Redemptorem, et inviolata semper fuit. — Idem, serm. de *Transitu B. V.* apud Amadeum, rapt. 8.

Virgo omni laude dignissima, in qua omnia splendida, omnia pulchra, omnia decora. — S. Jo. apost. serm. in *transitu B. M. V.* apud Amadeum, rapt. 8.

Virgo gloriosa, quam prono vertice omnes veneramur. — S. Jacob. Minor. apost. serm. in *transitu B. V.* apud Amadeum, rapt. 8.

Virgo semper, ex qua unigenitus Dei Filius dignatus est propter nostram salutem, carnem induere. — Idem in sua *Liturgia* sive divina *Missa*.

Virgo, de qua Verbum æternum voluit ab æterno, in tali et tali tempore, carnem assumere. — S. Thom. apost. serm. in *transitu B. M. V.* apud Amadeum, rapt. 8.

Virgo, per ejus uterum Filius Dei dignatus est nasci cum homine, ita ut homo in ea conceptus secum haberet Deum, « qui fecit cælum et terram, mare, et omnia, quæ in eis sunt. » S. Barth. apost. in orat. ad Polimium regem apud Abdiam Babylonicum lib. viii *Hist. apost.*

Virgo Genitrix Dei. — S. Matthæus apost. in *Liturgia Æthiopum*.

Virgo immaculata. — Ibid.

Virgo, in quam non credens, anathema est. — Ibid.

Virgo Mater Dei et Christi. — Ibid.

Virgo desponsata Joseph. — S. Lucas in suo *Evangel.* cap. i.

Virgo sola ante partum, et post partum. — Idem,

serm. in *Transitu B. V.* apud Amadeum, rapt. 8.

Virgo laudatissima, in ejus laude omnes deficiunt. — S. Marcus, serm. in *Transitu B. V.* apud Amadeum, rapt. 8.

Virgo, ex cujus sanguinibus corpus sibi fabricavit Deus, nulla viri consuetudine intercedente. — D. Ignatius in Epist. ad Trallianos.

Virgo, ex qua Christus, qui ante omnia sæcula natus est ex Patre, natus est sine viri commercio. — Idem in Epist. ad Magnesianos.

Virgo, ex qua revera natus est nobis Deus Verbum, vestitus corpore, obnoxio iisdem passionibus nobis. — Idem in Epist. ad Trallianos.

Virgo, ex qua sola insolens admirandusque partus ille Domini confectus est, non quod detestanda sit legitima commistio, sed quod ejusmodi partus decebat Deum: Decebat namque Creatorem non consueto, sed peregrino, et admirando uti partu, utpote omnium opificem. — Idem in Epist. ad Neronem.

Virgo altissima, cujus præsentia Deiformis. — S. Dion. in Epist. ad Paulum præcept.

Virgo Deiformis. — Ibid.

Virgo divina. — Ibid.

Virgo de genere David. — D. Irenæus lib. iii, *Adversus hæreses*, cap. 27.

Virgo, ex qua natus est Emmanuel. — Idem, lib. iii, *Adversus hæreses*, cap. 25.

Virgo obaudiens, sive obediens. — Idem, lib. iii, *Adversus hæreses*, cap. 55.

Virgo prænuntiata ab Isaia, Genitrix Emmanuelis. — Idem, lib. iv, *Adversus hæreses*, cap. 40.

Virgo immaculata, ex qua Dominus noster Jesus Christus secundum carnem advenit. — S. Hippol. in orat. *De consummat. mundi*.

Virgo sancta, in quam Deus Verbum de cælis descendit, ut ex ea incarnatus, sumpta anima humana, rationis particeps, factus omnia quæcunque homo est, excepto peccato, salvaret Adam qui ceciderat, et immortalitatem hominis largiretur iis qui crederent in nomine ejus. — Idem, in *hom. contra hæresin Noeti*.

Virgo sanctissima, quæ carnigerum vere genuit Salvatorem. — Idem in orat. *de consummatione mundi*.

Virgo Dei Genitrix. — S. Method. M. hom. in *festo Purific. B. V.*

Virgo sancta, cujus memoria longe superat omnem sermonem. — Ibid.

Virgo et Mater prorsus sancta, quæ etiam antequam pareret, ea, quæ mulieribus propria sunt, effugit. Sine viri quippe congressu, cum concepisset Spiritu sancto sibi eam jam antea desponsante et sanctificante, peperit primogenitum et unigenitum Patris Filium eum, qui in supernis unigene absque Matre ex paterna substantia eluxit, virginitatemque naturalis unitatis indivisam, inseparabilemque conservavit, quippe hic in terris ex virginis nuptiali thalamo sponsi instar, Adami naturam sibi

firmiter adunans, consociansque indivisam atque incorruptam Matris puritatem custodivit, cum, inquam, qui in supernis incorruptibiliter genitus, in inferioribus hisce ineffabiliter natus est. — Ibid.

Virgo desponsata, non tamen in concupiscentia juncta. — Origenes, hom. 1, *In diversos*.

Virgo et Mater Domini. — Ibid.

Virgo, ex qua Patris unigenitus Filius generatus est, ut illam virginem priorem Evam, quæ ceciderat, iterum renovaret atque erigeret. — Ibid.

Virgo neque persuasione serpentis decepta, neque ejus flatibus venenosis infecta. — Idem, hom. 1, *in diversos*.

Virgo, quæ Deum dignanter incarnatum, ad mundi peperit salutem. — Ibid.

Virgo, quæ genuit, permanens virgo. — Ibid.

Virgo, quæ intempera permansit. — Idem, hom. 8, *in Leviticum*.

Virgo, quæ in utero accepit, prædicationem angeli suscipiens, prophetarum testimonia assumens. — Idem, hom. 1, *In diversos*.

Virgo, quæ Mater Filii facta est, et castitatis sigillum non perdidit. — Ibid.

Virgo, quæ peperit Filium ad colligendum fortem armatum, et conculcandum serpentis impii caput, ad conterendas vires ejus, et prædam ejus diripiendam, atque captivitatem populi sui convertendam, ad denuo reparandum Adam, ad erigendum jacentium genus, quod per mulieris temerariam credulitatem fuerat antea dejectum. — Ibid.

Virgo sancta, quæ genuit Deum, et intacta permansit. — Ibid.

Virgo, cui gloria abundantior debita erat. — D. Cyprianus in serm. *de Nativit. Christi*.

Virgo, cujus obsequium tradidit Dominus Virgini discipulo. — Idem in serm. *de Pass. Dom.*

Virgo, in cujus partu nulla est intelligenda corruptio. — Idem in Exposit. Symb. apostol.

Virgo, ex qua Jesus Christus, heri, et hodie, et ante luciferum genitus, initium carnis sumpsit. — Idem in serm. *de Nativit. Christi*.

Virgo capiens eum, quem mundus mundique non capit magnitudo. — D. Zeno in *Nativit. Christi*.

Virgo prædestinata, in cujus templo Deus Dei Filius, tempore constituto, dissimulata interim majestate, ab æthere sede profectus, sibi met castrametatur, quibus latenter infunditur in hominem gigniturus, ibidemque, salvo quod erat; meditatur esse, quod non erat. — Ibid.

Virgo sacra, in cujus visceribus corpus sibi Dominum comparavit, suo judicio nasciturus. — Idem, serm. 3, in *Nativit. Christi*.

Virgo, Christum enixa. — Tertullianus in lib. *De Monogamia*.

Virgo et Mater, in signum disposita. — Idem in lib. *in Adversus Marcionem*.

Virgo, in quam introductum fuit Dei Verbum, exstructorium vite. — Idem in lib. *De Carne Christi*.

Virgo quæ juxta Isaiam concepit, et peperit Emmanuel, Nobiscum Deum. — Ibid.

Virgo quantum a viro; non enim peperit ex viri semine. — Ibid.

Virgo beata, omni gloria atque virtute refulgens. — D. Greg. Thaumaturgus, orat. 2, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo castissima, gratia plena. — Idem, orat. 1, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo castissima, quæ in corpore vitam transiegit incorruptam, in castitate ac virtutibus vivens. — Idem, orat. 2, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo, desponsata quidem Joseph, sed Jesu Filio Dei servata. — Idem, serm. 3, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo desponsata viro, sed non conjuncta; desponsata, sed servata; desponsata ne citius latro mysterium cognosceret. — Ibid.

Virgo inviolata, atque immaculata. — Ibid.

Virgo Mater, quæ eum parit, qui omnem nutrit, vivumque producit spiritum, fasciis involvit eum, qui verbo omnem ligat creaturam, in præseprio reclinavit eum, qui in cathedra super Cherubim vehitur. — Idem, orat. 2, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo, omnino immaculata. — D. Gregorius, serm. 3, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo pura, casta et impolluta, ex qua Dominus noster Jesus Christus inconfuse et immutabiliter progressus est in deitate et humanitate perfectus: Patri per omnia similis, et nobis per omnia consubstantialis, sicut margarita ex duabus naturis, ex fulgure nimirum et aqua, occultis quibusdam indicis ac signis matris, provenit. — Idem, orat. 1, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo, quæ didicit ea, quæ angelis etiam fuerunt abscondita. — Ibid.

Virgo, quæ manibus gestavit eum, qui verbo res omnes creatas gestat. — Idem, orat. 2, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo, quæ sola ex omnibus generationibus sancta corpore et spiritu exstitit, solaque tulit eum, qui verbo omnia portat. — Idem, orat. 1, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo sancta, cum qua totus gratiæ thesaurus reconditus fuit. — Ibid.

Virgo sancta, in qua sola Evæ lapsus reparatus est. — Ibid.

Virgo sancta, quam cunctæ per Gabrielem cælestes potestates salutarunt. — Idem, orat. 2, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo sanctissima, cujus laus omnem prorsus laudem propter Deum ex illa incarnatum, ac hominem natum excedit, cui omnis creatura in cælis, et in terris et apud inferos, reverentiam ac cultum convenientem offert. — Ibid.

Virgo sanctissima, quæ canticum Deo gratiarum actionis, bonique odoris, ac theologiæ plenum retribuit. — Ibid.

Virgo sanctissima, quæ patriarchicam superavit perfectionem. — Ibid.

Virgo sanctissima, quæ studiose lampadem virginittatis conservavit, et ne exstingueretur, aut commacularetur, provide diligenterque curavit. — De Gregorius, orat. 1, in *Annunt. B. V. M.*

Virgo, sola sancta, ad quam Gabriel archangelus claro lumine venit, *Ave, gratia plena*, ei annuntians, et sic ipsa Verbum suscepit et in tempore corporeæ completionis pretiosam Margaritam produxit. — Idem, orat. 1 in *Annuntiat. B. M. V.*

Virgo, Davidis veniens origine. — *Juvenus* in *Histor. evangelic.*, lib. 11.

Virgo lectissima. — Idem in *Historia evangelic.*, lib. 1.

Virgo, Genitrix Dei amabilis et dilecta, pura et sancta, victrix et triumphans, gloriosa et perfecta, quæ genuit Filium virginittate sua salva et illisa. — Jacobus Nisibensis in Cantic. in *Laud. B. V.*

Virgo beata, quæ eum claritatis et gloriæ cumulum consecuta est, ut omnem prorsus terrigenarum naturam liquido superarit. — D. Athanasius in orat. in *Purificat. B. V.*

Virgo, casta ante partum, in partu, et post partum. — Idem in *Questionibus seriis*, quæst. 19.

Virgo, cujus virginalis flos intactus permansit. — Idem, serm. in *Descript. S. Deiparæ.*

Virgo, ex qua Deus mirabiliter contra rerum naturam, et incorruptibiliter creditur natus. — Idem in *Disputat. Laodiceæ* habita contra Arium.

Virgo, ex qua Deus sibi ipsi corpus formavit, ut nobis non tenue argumentum suæ divinitatis exhiberet eum, qui hoc sibi corpus formaverat, aliorum quoque conditorem et formatorem esse; quis enim videns sine viro ex virgine sola corpus prodire, non secum cogitit eum, qui sub tali corpore appareat, esse quoque cæterorum corporum et conditorem et dominum. Idem in lib. *de Incarnat. Verbi, ejusque corporali ad nos Advent.*

Virgo illibata, impolluta ac viri nescia. — Idem in lib. *de Incarnat. Verbi ejusque corporali ad nos Advent.*

Virgo incorrupta atque ab omni labe pura. — Idem serm. in *Descript. S. Deiparæ.*

Virgo, in qua rerum Conditor sibi corpus, hoc est, templum ædificavit in peculiare instrumentum, quo se cognitum redderet, eique ut domicilio inhabitavit, atque ita a nobis simili corpore mutuo, eo quod omnes mortis corruptioni obnoxii essemus, pro omnibus ipsi in mortem deditum Patri suo sacrificavit. — Idem in lib. *de Incarnat. Verbi ejusque corporali ad nos Adventu.*

Virgo, in quam Spiritus sanctus descendit, cum omnibus suis essentialibus virtutibus, quæ illi per rationem divini principatus adsunt, imbuenseam in gratia. Idem, serm. in *Evangelio de sanctissima nostra Deipara.*

Virgo naturæ corruptibilis, quæ intemerata pudoris integritate, et infractis virginalibus claustris, mirabili incorruptionis integritate, Filium genuit.

— Idem in *disputat. Laodiceæ* habita contra Arium.

Virgo pariens quidem, sed nihil eorum quæ parturientes pati solent, sentiens. Idem, serm. in *descript. Sanctiss. Deiparæ.*

Virgo perpetua, ex qua Dominus noster, et Deus Jesus Christus, per Spiritum sanctum sumpsit incarnationem atque humanam formam. — Idem in *Dictis et interpellationibus sacræ Scripturæ*, quæst. 43.

Virgo, quæ superventu Spiritus sancti sanctificata et corroborata, et virtute Altissimi gravida, eum gestavit, qui ex sua propria essentia Dei erat Filius, pro unica ejus divinitatis natura et genuit eundem incarnatum, et hominem factum, secundum duarum naturarum proprietatem, eundemque duplicem, et unum ex duobus constantem infuse, immutabiliter. — Idem, serm. in *Evangel. de Sanctiss. nostra Deipara.*

Virgo sancta, in quam adveniens Verbum in Spiritu finxit et concinnavit sibi corpus, volens consociare et offerre per se creaturam Patri et reconciliare omnia in se pacificans, quæ in cælis sunt et in terra. — Idem, Epist. *ad Serapionem* contra eos qui dicunt Spiritum sanctum creaturam esse.

Virgo sanctissima, in cujus utero conceptus, gestatus est Rex cælestis. — Idem, serm. in *Descript. sanctiss. Deiparæ.*

Virgo sanctissima, quæ etiam a partu *Virgo* permansit. — Idem, serm. in *Evang. de SS. nostra Deip.*

Virgo verissime, ante partum, et post partum. — Idem, orat. in *Purificat. B. V.*

Virgo virtute, et spiritu impleta, ut salutarem fœtum concipere posset. — Idem, serm. in *Evangel. de SS. nostra Deipara.*

Virgo immaculata. — Titus Bostr. in comment. super cap. 11 *Lucæ.*

Virgo, quæ præpotentis Dei voluntate, naturæ fines supergressa, concepit, nulliusque viri commercio usa, digna effecta est, quæ non cujusvis promiscue, sed unigeniti Filii Dei Mater fieret. — Ibid.

Virgo sanctissima, quæ virgineo quodam pudore tenta, hominum conspectum declinabat. — Ibid.

Virgo sapientissima, cui plurima de Filii sui divinitate patefacta compertaque erant. — Idem in Comment. super cap. 11 *Lucæ.*

Virgo beata, cujus corpus divinæ exstitit dispensationis officina. — D. Basilus hom. *De humana Christi generatione*, qui est 25 in ordine reliquarum.

Virgo legi purificationis nequaquam obnoxia, cum citra copulam seminis facta sit Mater Emmanuelis. — Idem in cap. vii *Isaie.*

Virgo et Mater. — Idem, hom. *de humana Christi generatione.*

Virgo perpetua, de qua unigenitus Filius, et Ver-

omni Dei dignatus est immutabiliter humanari. — Idem in sua *Liturgia* sive *Missæ*.

Virgo, quæ seminis viri expers salva virginitate peperit. — Idem, orat. de *Providentia*.

Virgo sancta, ex qua exortus est Emmanuel. — Idem in cap. vii *Isaïæ*.

Virgo a prophetis descripta. — D. Epiphanius in serm. de laud. S. V.

Virgo apud Deum honorata. — Idem lib. iii, *Adversus hæreses*, hæres. 58.

Virgo beata, quæ gloriam cœlestem portavit, et ex multis floribus paradisi mundum odore replevit. — Idem in serm. de laud. sanctiss. V.

Virgo, de qua velut de terra plastes seipsum efformavit. — Idem lib. iii, *Adversus hæreses*, hæres. 79.

Virgo, habita a Deo in honore, tanquam ancilla digna, et Mater. — Idem serm. de laud. S. V.

Virgo honorata, sed non ad adorationem (nempe patriæ) nobis data, sed ipsa adorans eum, qui ex ipsa carne genitus est, de cœlis vero e sinibus Paternis accessit. — Idem lib. iii, *Adversus hæreses*, hæres. 79.

Virgo impolluta, quæ digna facta est habitaculum fieri Filii Dei, et ad hoc delecta est ex multis millibus Israel, quo vas et habitaculum dignum esset, in signum solum partus. — Idem lib. iii, *Adversus hæreses*, hæresi 48.

Virgo incomprehensi mysterii ferens miraculum, quæ fidem ter optatam orbi prædicavit. — Idem in serm. de laud. S. V.

Virgo multis virtutibus exornata, in lampade gestans lucem inextinguibilem, sole splendidior. — Ibid.

Virgo per quam obedientiæ gratia facta est annuntiatio Dei adventus in carne de cœlo, et vita æterna. — Idem lib. iii, *Adversus hæreses*, hæres. 78.

Virgo placens Christo Regi. — Ibid.

Virgo plurium nominum. — Ibid.

Virgo post partum, quæ geminam produxit, et coronam regiam plexuit. — Ibid.

Virgo post partum purior (si liceat dicere) quam antea. — Ibid.

Virgo proprie, cum citra virum, conceptionem Dei Verbi in veritate habuerit. — Idem lib. i *Contra hæreses*, hæresi. 50.

Virgo, quæ cœli circulum præ se ferens, Deum incomprehensum gestavit. — Ibid.

Virgo, quæ digna facta est suscipere in propriis sinibus universorum Regem, Deum, cœlestem Filium Dei, cujus uterus templum factum est, ac domicilium ad Domini in carne dispensationem per Dei benignitatem, et admirandum mysterium præparatus est. — Idem lib. iii *Adversus hæreses*, hæres. 79.

Virgo, quæ in spelunca citra laborem prægnans, cœli et terræ Dominum posuit in præsepio. — Idem in serm. de laud. S. V.

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X.

Virgo, quæ mari, id est, mundo universo, serenitatem et tranquillitatem contulit, dum portum peperit Christum. — Ibid.

Virgo sancta, cujus immensa est gratia. — Ibid.

Virgo sancta, de qua Deus Verbum carnem induit. — Idem lib. iii *Adversus hæreses*, hæresi. 79.

Virgo sancta, per quam medius obstructionis paries inimicitias dissolvit, per quam pax cœlestis donata est mundo, per quam illuminati sunt fines terræ, per quam homines facti sunt angeli, per quam homines appellati sunt amici, servi, et filii Dei, per quam homines meruerunt esse conservi angelorum, et cum eis familiariter conversari; per quam notitia cœlestis a terra transmittitur in cœlos: per quam homines fiduciam habent in cœlo erga Altissimum, per quam crux resplenduit per universam terram: per quam mors conculcatur, et spoliatur infernus: per quam ceciderunt idola, et excitata est notitia cœlestis: per quam cognovimus unigenitum Filium Dei, quem ipsa peperit. — Idem in serm. de laudib. S. V.

Virgo sanctissima, quæ Deum habitantem in cœlis, concepit in terra, ut hac ratione exercitum angelorum traheret in terram, et versaretur cum hominibus. — Ibid.

Virgo sanctissima, quæ exercitus angelorum in stuporem deduxit. — Ibid.

Virgo sanctissima, quæ Verbum verum Deum ipsum Christum Dominum nostrum peperit. — Ibid.

Virgo unigenito Filio a cœlesti Sponso præparata: quam Pater dilexit, Filius inhabitavit, Spiritus sanctus percipivit. — Ibid.

Virgo sacratissima, ac semper intemerata, cujus uterum sibi Deus Filius præparavit ad desponsandam sibi humanam carnem. — Philipp. Ep. Carpathiorum in Commentariis super Cant.

Virgo expers virilis consortii. — S. Ambrosius lib. ii, *Super Luc.*

Virgo, in qua omnes emicant virtutum species, secretum verecundiæ, vexillum fidei, devotionis obsequium. — Idem, lib. ii, *De Virg.*

Virgo moribus, verecundia, oraculo, mysterio. — Idem, lib. ii, *Super Luc.*

Virgo non solum corpore, sed etiam mente, quæ nullo doli ambitu sincerum adulteravit affectum, corde humilis, verbis gravis, animi prudens, loquendi parcior, legendi studiosior, non in incerto divitiarum, sed in prece pauperis spem reponens. — Idem, lib. ii, *De Virg.*

Virgo per gratiam ab omni integra labe peccati. — Idem in *Psal. cxviii.*

Virgo, quæ nec corruptionem de viro, nec corruptionem sensit ex partu. — Idem in *Symb. apost.*, cap. 12.

Virgo, quæ in utero concepit et peperit Filium, Isa. vii. — Idem, lib. i *Epistolar.*, epist. ad Syriac.

Virgo, quæ meruit habitare in cœlo, quia cœlestem vitam vixit in sæculo. — Idem, lib. ii, *De Virg.*

Virgo incorrupta, quæ nesciam illam corruptio-

nis lucernam corporali ratione concepit. — *Amphilo-
loch. in orat. de Nativit. Domini.*

*Virgo intemerata, cujus partus novus et castis-
simus. — Ibid.*

*Virgo Mater, in qua Salvator noster nulla præ-
eunte viri cognitione, sine virginitatis illius cor-
ruptione ortus est. — Idem, orat. de Occursu Do-
mini.*

*Virgo ante partum, virgo in partu, virgo post
partum. — D. Ephrem. in serm. de Laud. B. M. V.*

*Virgo beata, quæ ob promptam obedientiam,
mercedem accepit, ut sine labore atque dolore
fetus gestaret ac pareret. — Idem in serm. sive
tractatu de Margarita pretiosa.*

*Virgo beatissima, quæ Deum Verbum toto sus-
cepit corpore, simplicitateque naturæ, et non cu-
rioso, ac redundanti motu, Deitate impleta est. —
Ibid.*

*Virgo, cujus natura non perdidit sigillum Christo
concepto, et ob id, neque eo genito, reserata est,
ut partum in lucem ederet, neque vero rupta est
dum gigneret, nam neque rupta erat, dum conciperet. — Ibid.*

Virgo gratiæ plena. — Ibid.

*Virgo inviolata, integra, planeque pura ac casta.
— Ibid.*

Virgo lucifera. — Ibid.

*Virgo, quam pro Filii generatione non adhiuit
homo, sed Deus. — Ibid.*

*Virgo, quæ instar cochleæ naturaliter, id est,
vere et realiter peperit pretiosam margaritam,
nempe Christum. — Ibid.*

*Virgo, quæ naturæ ministravit Divinitatis, ac
propterea naturam ei incorruptibilem præbuit
Deus. — Ibid.*

*Virgo, quæ non ex superinducto semine, quod
absit cogitare, suam ipsius substantiam genuit,
sed sine carnali motu concepit, atque inviolata my-
sterium peregit. — Ibid.*

*Virgo innupta, cujus partus superat omne mira-
culum. — D. Gregor. Nyssen. in orat. in Ba-
ptismum.*

*Virgo lucem pariens sine corruptione, quemad-
modum olim rubus ignem accendit sine combu-
stione. — Idem, orat. in Christi Nativit.*

*Virgo, a qua deitatis lux assumpta carne illuxit
hominibus. — Idem in lib. De vita Moysis.*

*Virgo, a qua Deus veram carnem habuit. — D.
Cyrillus Hierosolym. Catech. 4.*

*Virgo, de qua natus est ille, qui virgines efficit
animas. — Ibid.*

*Virgo, de qua operæ pretium fuit apparere vitam.
— Ibid.*

*Virgo, quæ verum et summum peperit Sacerdo-
tem. — Ibid.*

*Virgo, ex qua Verbum vere humanitatem assump-
sit. — Ibid.*

*Virgo sancta, ex qua unigenitus Dei Filius natus
est. — Idem, Catech. 4.*

*Virgo sancta, quæ ex David processit. — Idem,
Catech. 12.*

Virgo sine viro pariens. — Ibid.

*Virgo anima et corpore a Spiritu sancto purgata.
— D. Gregor. Nazianz. in Christi Nativit. et orat. 2,
in Pascha.*

*Virgo beata omnium feminarum, quæ præit
sexum et genus. — Idem in tragœdia De Christo
patiente.*

*Virgo supra omnes decora virgines, et maxima.
— Ibid.*

Virgo veneranda, casta, felicissima. — Ibid.

*Virgo viri nesciens thorum, quæ se parituram
Deum audivit angeli verbis. — Ibid.*

*Virgo domans omnia venena. — Aurel. Prudent.
hymn. 3, ante cibum.*

Virgo innuba Spiritui nupta. — Idem in Apotheosi.

*Virgo de qua Deus jungens naturam suam hu-
manæ, homo natus est. — Joan. episc. Hiero-
sol. in lib. De institut. monachor. cap. 32.*

*Virgo beatissima, per quam Deus natus homo
humani generis redintegravit imaginem, venenato
serpentis morsu corruptam, ut sicut Opifex mundi
a principio fuerat, sic esset usque in consumma-
tionem sæculi reparatur. — D. Gaudent. tract. 13,
Contra avaritiam Judæ.*

*Virgo Mater, quæ Christum velut apem virginem
permansurum dedit. — Idem, tract. 19 et ult.*

*Virgo sacra, cujus partus inositatus. — Idem,
tract. 12, in illud Nunc judicium est mundi.*

*Virgo abscondita. — D. Hieron. in lib. 1, Ad-
versus Jovin.*

*Virgo, quæ sola sine exemplo, sine macula, sine
corruptione, sine virili commistione genuit Filium,
gratia, nomine et opere, mundi Salvatorem. —
Idem in Epist. de Nativit. S. M. ad Chromatium et
Heliodorum, tom. IX.*

*Virgo semper beata et gloriosa de stirpe regia
et familia David oriunda, in civitate Nazareth
nata. — Ibid.*

*Virgo incorrupta. — Timotheus presbyter
Hierosolym. in orat. de propheta Simeone Dei
susceptore.*

Virgo multo ac divino lumine circumfusa. — Ibid.

*Virgo supra omnes inculcata et omnibus modis
sancta, per illum qui habuit domicilium in ea. —
Ibid.*

*Virgo expers nuptialis consuetudinis, de qua
unigenitus Dei Filius absque semine corpus as-
sumpsit. — Cæsar. Dialogo 3.*

*Virgo ex qua Deus sine aliqua commistione et
conjunctione viri incarnatus, naturaliter factus est
homo, manens Deus, quemadmodum vermis ex
terra sine aliqua conjunctione carnem accipit et in
vitam producit. — Ibid.*

Virgo perpetua. — Idem, Dialogo 1.

*Virgo absque maledicti acerbitate pariens fetum
virgineum a veteris culpæ ægritudine liberum. —
D. Basil. Seleuc. orat. de Adamo.*

Virgo et Deipara, ex qua natus omnium Conditor et Dominus, in humanæ naturæ communicationem venit. — Idem, orat. in *Annunt. Deip.*

Virgo quæ nixum tulit non a natura ortum : sed a gratia et partu dispensationis, non consuetudinis. — Idem, orat. in illud *Matth. xx* : *Dic ut sedeant hi duo filii mei.*

Virgo sanctissima, sive ter sacrosancta, de qua qui cum laude graviterque dixerit, non ille quidem a veritate aberrabit, sed pro merito haud fecerit satis. — Idem, orat. in *Annunt. Deip.*

Virgo ab angelis enutrita, aucta, custodita, sanctificata, desponsata, ac in Dei domum, ac pro-sapiam recensita. — S. Joan. Chrysost. tract. 7, in *S. Deip.*

Virgo cœlestibus potentiis præstantior ; illæ enim cum timore et tremore assistunt, faciem velantes suam ; humanum hæc genus illi offert, quem genuit. — Idem, orat. in *Hypap.*

Virgo desponsata quidem Joseph, sed reservata Jesu Dei Filio. — Idem, orat. de *Annuntiat. B. M. V.*

Virgo gignens, sed post partum virgo inventa : genuisse enim arguit natus infans, mansisse autem post partum virginem propria ejus corporis natura docuit. — Idem, hom. in *Christi diem Natal.*

Virgo ignota viro, et sola post partum virgo perpetua. — Idem orat. 7 in *S. Deiparam.*

Virgo intemerata, corruptionis omnis experta, — Ibid.

Virgo Mater virginis Infantis. — Idem, hom. in *Christi diem Natal.*

Virgo multioculis, et sex aligeris spiritibus splendidior, quæ vitæ rescriptionem nobis attulit, et per quod dissolutus est paries intermedius maceræ. — Idem, orat. in *Nativit. B. M. V.*

Virgo non de cœlo descendens, sed ex Davidis orta semine ; non ex spiritu existens, sed corpore, et anima constans, quæ in utero accepit, ut uteri tumor rei argumento esset, nec tamen infantis intus positi sator appareret. — Idem, hom. in *Christi Natal. diem.*

Virgo, quæ incomprehensibilem in ulnis suscipiens, sine fatigatione comprehendit. — Idem orat. 7 in *S. Deiparam.*

Virgo, quæ infantem genuit, nec generando corrupta fuit. — Idem hom. in *Christi Natal. diem.*

Virgo sacra, cujus infinita gratia — Ibid.

Virgo innocens, sine macula, omni culpa vacans, intemerata, impolluta, sancta anima et corpore ; sicut lilium inter spinas germinans ; non docta Evæ mala, non muliebri vanitate fœdata, non anilibus instituta fabulis, non malo auditu aures sordidata, non inhonesto sermone polluta linguam, non visu illicito infecta oculos, quæ nativum colorem luxuriæ adductis coloribus non deturparit, non fucis genas obduxerit, non collo efformatis in torques lapillis fulgorem asceverit, non manus armillis, pedesque aureis torquibus vinxerit, non unguentorum speciebus emollita sit, non splendi-

dam vestem ab hominibus sponsa acceperit, non erroris simulacra cordi inculpserit ; longe hæc facessant et similia [neque enim tenebris ad lucem ulla communio est], sed quæ necdum nata, auctori Deo consecrata sit, nata vero grati animi monumentum sacra alumna, ut in sacrario ac templo moraretur, oblata fuerit, legis discipula Spiritu sancto delibuta, divina gratia, ut palliolo amicta, animo divina sapiens, Deo corde nupta, sanctitatis splendores oculis spirans, auribus cantica insonans, lingua melliflua, labiis favum stillantibus, pulchra gressibus, moribus pulchrior ; sermone venerabilis, actione venerabilior, mansueta moribus, mansuetior motibus, bona in hominum oculis, Dei obtutibus melior, quæ Deum ventre suscepit, vereque Deum partu ediderit, atque ut verbo dicam, tota pulchra ut propensa voluntas, totaque suavis ut cella unguentaria. — Idem orat. in *B. M. V.*

Virgo intemerata, ex qua splendor gloriæ et figura occultioris Paternæ substantiæ carnem voluit assumere. — Ibid.

Virgo in vitæ obsequium electa pro ea quæ ad mortem ministra exstiterat virgo Eva. — Ibid.

Virgo manens virgo, etiamsi vere matris nomen obtinuerit. — Idem, orat. in *Natalem Domini.*

Virgo muliebri comprehensa sexu, at muliebri exsors nequitia. — Idem, orat. in *B. M. V.*

Virgo paradiso gloriosior : ille enim Dei cultura factus est. Hæc autem secundum carnem Deum ipsum excoluit, ubi voluit hominis copulari naturæ. — Idem, hom. 4, de *Nativit. Salvat.* lecta in conc. Ephes. tom. I *Conc.*

Virgo, per quam cessarunt Evæ tristitia, per quam perierunt mala, per quam obsessit error, per quam maledictio abolita, per quam Eva redempta. Sanctum enim quod ex ea natum est. Sanctum, ac omnium sanctorum Sanctum, ac cujus sit, ut sanctitatem impertiat. — Idem in orat. ad *B. M. V.*

Virgo, quæ ipsum vicit deliciarum paradisum ; ille namque sine semine genus omne plantarum stirpium protulit, ex virgine terra exortis plantis ; hæc autem *Virgo* melior est illa terra, non enim pomorum tulit arbores, sed virgam Jesse fructum salutarem hominibus afferentem. Et illa terra virgo erat, et ista virgo ; sed ibi quidem arbores nasci præcepit Deus, hujus autem virginis ipse Creator secundum carnem factus est germen ; neque illa terra ante arbores plantaria suscepit ; neque hæc ex partu virginitatem læsit. — Idem, hom. 4, de *Nativit. Salvat.* in concil. Ephes. tom. I *Concil.*

Virgo, quæ peperit principium, principii experta ; infantem temporibus superiorem, sæculis anteriorem ; Virginis prolem sempiternum ubera sugentem, matre seniore, lactaneum omnia alentem, humana indutum forma, Dei splendorem, pauperem visu ; regem nullum qui succedat, habentem. — Idem, orat. in *B. M. V.*

Virgo, quæ virginitatis integritate retenta, effecta est mater. — Idem, orat. 2. de *Nativit. Salvat.*

Virgo tota venerabilis, tota gloriosa, tota bona, omnem charitatem superans, tota lucis fulgoribus concreta veneranda, incomparabilis, celsissima, Deo digna, beatificanda. — Idem, orat. in *B. M. V.*

Virgo venerabilis, in cujus utero subsistens Spiritus, sapientia templum sibi non manufactum ædificavit, et habitavit in nobis. — Ibid.

Virgo Verbum edens, hominem factum, quæ eum, qui ex se natus est, hominem ostendit, et Verbum hominem enim ostendit effecta mater, sed et Verbum eundem prodidit virgo perseverans, quod et prius fuit; neque enim illud amisit, hocque assumpsit, sed mansit virgo, quod erat, ac mater effecta est, quod non erat, quippe eum erat paritura, qui homo factus Deus perseveravit. — Idem, orat. in *Natalem Domini.*

Virgo virginitatem divinæ ordinationi servans. — Ibid.

Virgo cui terra, et mare satellitum more subserviunt; hoc quidem placida sua navigantibus dorsa substernens; illa vero viatorum vestigia expedite deferens. — S. Proclus in orat. 1, de *Laud. S. V.*

Virgo habens uterum, mundo ipso ampliorem: quem enim ille claudere in se non poterat, iste circumplexus est ample. — Idem in orat. 4, quæ est in diem *Natalem Domini.*

Virgo innupta, nec unquam experta virum. — Ibid.

Virgo Mater, quæ contumaciæ lignum, vitæ ligno reparavit. — Ibid.

Virgo pariens, virginitate minime vitata. — Idem in orat. 18.

Virgo a profanis nuptiis, clamorosaque pompa immistis, aliena et exsors. — Idem in orat. 4, quæ est in diem *Natalem Domini.*

Virgo pudica, casta, irreprehensa, inculcata, illibata, pia, Deoque chara, pura, impolluta. — Idem in orat. 6, quæ est de *Laud. B. M. V.*

Virgo quæ paradisum Adamo reservavit, imo et quæ paradiso ipso splendidior exstitit, quandoquidem ille a Deo fuit excultus, at ista Deum ipsum excoluit in carne. — Idem in orat. 4, quæ est in diem *Natalem Domini.*

Virgo, quæ virginitate non violata, imo integritate obsignata, peperit. — Ibid.

Virgo sacra et Deipara. — Idem in orat. 1, de *Laud. S. V.*

Virgo diva divini Spiritus sanctûmonio omni parte delibuta. — S. Amphil. Sydæ episc. orat. in *S. Deip.*

Virgo Mater diva, summeque laudabilis. — Ibid.

Virgo, quæ mire excellenti divineque decenti ratione intermeratis ulnis gestavit eum, qui verbo omnia portat. Ad Hebr. 1. — Ibid.

Virgo secunda, quam Deus sine nota et crimine fabricatus est, sicut antiquam illam virginem, nempe quam sine probro condidit. — Ibid.

Virgo ubique laudatissima. — Ibid.

Virgo æterna. — D. August. serm. 18 de *Nativit. Domini*, qui est 22 De tempore.

Virgo ante partum, in partu et post partum. — Idem, serm. 19 ad *Frates in eremo.*

Virgo a Spiritu sancto fecundata. — Idem, lib. II, De *Symbol. ad catechum.*, cap. 5.

Virgo beata ac venerabilis. — Idem, serm. 2 in *Annunt. V. M.*

Virgo beatissima. — Idem, serm. de *Assumpt. B. V. M.*, tom. X.

Virgo de toto mundo electa. — Idem, serm. 10, de *Nativit. Domini*, qui est 14, De tempore.

Virgo habens filium nesciens virum. — Idem, serm. 9, de *Nativit. Domini*, qui est 17 De tempore.

Virgo illibata post partum. — Idem, serm. 13, de *Nativit. Domini*, qui est 15 De tempore.

Virgo lactans, angelorum et hominum cibum nutriens. — Idem in serm. de *Assumpt. B. V. M.*, tom. X.

Virgo sed Mater, sterilitate enim caruit, non pudore. — Idem serm. 20 de *Nativ. Dom.* et 24 De tempore.

Virgo, quæ partu suo recepit, et virginitatem, dum pareret, duplicavit. — Idem serm. 6 de *Nativit. Dom.* qui est 10 De tempore.

Virgo in æternum. — Idem serm. 18 de *Nativ. Dom.* qui est 22 De tempore.

Virgo in conceptu. — Idem serm. 2 in *Annunt. S. V.*

Virgo in conjugio. — Idem serm. 21 de *Nativ. Dom.* et 25 De tempore.

Virgo in libro Isaïæ præfigurata, quæ concipiens in utero, non de viro, sed de Spiritu sancto, et gravida fuit, et incorrupta permansit. — Id. serm. 2 in *Annunt. sanctiss. V.*

Virgo in partu. — Idem serm. 13 de *Nativit. Dom.* qui est 19 De tempore.

Virgo, per quam mundo reddita est salus. — Idem serm. 13 de tempore, qui est 17 De tempore. *Nativit. Dom.*

Virgo perpetua. — Idem in lib. de *Assumpt. B. M. V.* tom. IX Operum ejus.

Virgo post partum. — Idem serm. 6 de *Nativ. Dom.* qui est 1 De tempore.

Virgo puerpera in partu. — Idem serm. 2 de *Annunt. B. M. V.*

Virgo sacratissima. — Idem in serm. de *Assumpt. B. V. M.*, tom. X.

Virgo semper clausa, sed non infecunda. — Idem serm. 9 de *Nativ. Dom.* qui est 13 De tempore.

Virgo sine corruptione imprægnata. — Idem serm. 41 de *Nativit. Dom.* qui est 18 De tempore.

Virgo sine viro gravida. — Idem serm. 9 de *Nativit. Dom.* qui est 15 De tempore.

Virgo tam casta, ut esse potuerit virgo post partum. — Idem in serm. de *Assumpt. B. V. M.*, tom. X.

Virgo tam speciosa, ut eam Deus sibi elegerit in sponsam. — Ibid.

Virgo tam sancta, ut ad eam venire dignatus sit Spiritus sanctus. — Ibid.

Virgo tanti meriti, ut Dei Filium in semetipsam susceperet, et post partum omni modo *Virgo* permaneret. — Idem serm. 10 de *Nativit. Dom.* qui est 14 De tempore.

Virgo virilis ignara consortii. — Idem serm. 6 de *Nativit. Dom.* qui est 10 De tempore.

Virgo beata, cujus virginitas sic non est violata partu, ut non fuerat temerata conceptu. — D. Leo serm. 3 de *Nativit. Dom.*

Virgo electa de semine Abrahamæ, ac de radice Jesse, per propheticas voces, et mystica signa promissa. — Idem serm. 10 de *Nativit. Domini.*

Virgo in Sacramentum pietatis, scilicet incarnationis electa, in qua et ex qua ædificavit sibi Sapientia domum, et formam sibi servi in similitudinem carnis peccati incommutabilis Verbi Deitas coaptavit. — Id. serm. de *Nativit. Domini.*

Virgo Regia Davidicæ stirpis a Deo electa. — Idem serm. 1, de *Nativit. Domini.*

Virgo Spiritu fecunda. — Idem serm. 2 de *Nativit. Domini.*

Virgo concipiens, sed de Spiritu pariens, sed eum quem prædixit Isaias vii : « Ecce *Virgo* in utero accipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel, quod interpretatur Nobiscum Deus. » — S. Petrus Chrysogonus serm. 145.

Virgo, cui salva sunt omnia. — Ibid., serm. 142.

Virgo, cujus, qui mentem non stupet, animum non miratur, ignorat satis quantus sit Deus. — Idem, serm. 140.

Virgo, in cujus conceptu, in cujus partu crevit pudor, aucta est castitas, integritas roborata est, est solidata virginitas, omnes perseveravere. — Idem serm. 142.

Virgo, quæ omnium genuit Salvatorem. — Idem serm. 144.

Virgo, quæ peperit Deum cæli, Regem terræ, orbis Dominum, Reparatorem mundi, Mortificatorem mortis, Redditorem vitæ, perpetuitatis Auctorem. — Idem serm. 146.

Virgo, quam Deus sibi vertit in Matrem. — Idem serm. 140.

Virgo, quam Genitricem dici pietas voluit, quam non sinebat integritas. — Idem serm. 142.

Virgo, quam gratia Matrem præstitit, non natura. — Ibid.

Virgo vere benedicta, quæ et divini germinis suscepit gloriam, et Regina totius exstitit castitatis. — Idem, serm. 143.

Virgo vere benedicta, quæ et superni conceptus meruit gratiam, et sustulit integritatis coronam. — Ibid.

Virgo vere benedicta, quæ et virginitatis possidet decus, matris et protulit dignitatem. — Ibid.

Virgo vere benedicta, quæ fuit major cælo, for-

tior terra, orbe latior : nam Deum quem mundus non capit, sola cepit, portavit eum qui portat orbem, genuit Genitorem suum nutrit omnium viventium Nutritorem. — Ibid.

Virgo innuba, quæ suum peperit Parentem. — Sedulius lib. II Carminum.

Virgo post partum nitens nullo temerante pudorem. — Idem in hymno de Christo, qui incipit *Cantemus socii.*

Virgo nova, quæ facinus antiquæ Virginis piavit. — Ibid.

Virgo Deipara, ex qua natus est Deus verus, et homorationabiliter animatus. — D. Cyrillus homil. 1 de *Incarnat.*

Virgo in omni genere sanctitatis perfecta. — S. Sabbas in *Menæis Græcorum*, die 24 Martii.

Virgo sacrosancta, ab omni nævo intacta. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 5 Januarii.

Virgo sanctissima, quæ universi Nutritorem lactavit uberibus. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 17 Januarii.

Virgo gratia repleta. — D. Fulgentius de *fide ad Petrum diac.*, cap. 2.

Virgo incorrupta, cujus uterum Deus, ex ea nasciturus, implevit. — Idem lib. De *fide ad Petrum diac.* cap. 2.

Virgo inviolata, per cujus partum peccatum, et pœna peccati, quæ per scelus corruptæ mulieris intravit in mundum, aufertur a mundo. — Ibid.

Virgo quam Deus, quide ea fuerat nasciturus, ita singulari gratia prævenit atque replevit, ut ipsum haberet ventris sui fructum, quem ex initio habuit universitas Dominum, et ipsum sibi videret nascendi solemnitate subditum, quem in unitate Paternæ substantiæ, non solum humana, sed etiam angelica creatura cognoscit et adorat Altissimum. — Ibid.

Virgo quæ Deum cæli ineffabiliter concepit, ac peperit. — Idem de *Incarnat. et gratia Jesu Christi*, cap. 6.

Virgo quæ secundum hominem, incorrupta virginitate, concepit. — Idem serm. de *duplici Nativit. Christi.*

Virgo sancta, quæ Deum Verbum, secundum quod caro factum est, concepit. — Idem De *Incarnat. et gratia*, cap. 6.

Virgo a Conditore mundi præelecta, quæ illum, qui ante omnia sæcula genitus est, absque Matre ab æterno Patre concepit. — D. Eleutherius serm. in *festum Annunt. B. V.*

Virgo a nobis merito laudanda. — Ibid.

Virgo illibata, de qua Deus verus, idem Dominus noster Jesus Christus, juxta humanitatem genitus est. — Idem in orat. ad Deum pro *fide et ecclesia Tornacensi.*

Virgo quæ absque virili semine concepit, et absque aliqua carnis infestatione parturivit. — Ibid.

Virgo quæ Deum hominem absque homine produxit. — Ibid.

Virgo quæ Domino illibatam exhibuit castitatem. — S. Eleutherius serm. in festum Annunt. B. V.

Virgo quæ illum concipiens, quem Pater ab initio invisibilem genuerat, nobis visibilem produxit virgo permanens post partum. — Idem serm. de Incarnat. Dom.

Virgo quæ lumen, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, Joan. v, parturivit. — Idem in serm. de Natali Dom.

Virgo quæ permanens in castitate, Dei Filium terris edidit, et post admirabilem partum in virginitate consistens, Christum Jesum divino lacte nutrit. — Idem in orat. ad Deum pro fide et Ecclesia Tornacensi.

Virgo post partum a nobis veneranda. — Idem serm. in festum Annunt. B. V.

Virgo tanti existens meriti, ut non tantum meruit Salutatione angelica visitari, sed intra claustra virginis uteri illum comprehendere, qui nullo modo poterat comprehendi. — Ibid.

Virgo innupta et sancta, quæ non ex viri semine, sed de Spiritu sancto concepit. — Leontius orat. in Purificat. B. M. V.

Virgo sanctissima, omni munditia ac sanctitate plena. — Idem orat. in Purificat. B. M. V.

Virgo de cujus alvo Dei Filius emicavit. — Arator subdiac. lib. II *Historiæ apostolicæ*.

Virgo sacra, ad partum generata novum. — Idem lib. II, *Histor. apost.*

Virgo secunda, fugans mala criminis Evæ, restituens, quæ prima tulit. — Idem lib. I *Historiæ apostol.*

Virgo parens Joannis absque partu. — Nonnus in Paraphrasi 5 secund. Joan. Evangelii.

Virgo partu felix. — Ibid.

Virgo sancta, ex qua Dei Filius processit ad salutem generis humani. — Eutychianus in Vita S. Theophili.

Virgo immaculata, ex qua magnus ille pastor agnus natus est. — S. Andreas Cret. in can. de Nativit. B. M. V.

Virgo immaculatissima, ac viri nescia, ex qua gentium salus et expectatio. — Idem orat. de Nativit. B. M. V.

Virgo ipsorum Seraphin vincens naturam, miraculo Dei generationis. — Idem orat. 4 de Dormit. B. V.

Virgo munda, atque immaculatissima, e tota natura electa. — Idem orat. de Nativit. B. V.

Virgo munificentissima, maxima reddens pro minimis. — Idem orat. 3 de Dormit. B. V.

Virgo omni prorsus macula carens. — Idem orat. de Nativit. B. V.

Virgo, quæ sine viri copula peperit omnium nutritorem. — Idem can. in Isaiam. proph.

Virgo quæ sola post partum incorrupta apparuit, et pura, quippe quæ sola sine passione et corruptione secundum carnem Deum nostrum concepit. — Idem can. in Exaltat. sanctæ crucis.

Virgo quæ sola præter naturam fuit electa ad naturam renovandam et quæ sola serviit Opifici universæ naturæ. — Idem orat. 3 de Dormit. B. V.

Virgo, quam ante omnes generationes naturæ totius Creator elegit. — Idem orat. de Nativit. B. V.

Virgo semper florens, ex qua Deus carnem assumpsit. — Idem in can. de Nativit. B. V.

Virgo, supra quam dici possit, omni labe carens et viri nescia, de qua Christus, ipsa salus, expectatio gentium. — Idem orat. de Nativit. B. V.

Virgo divina ac beata. — Anastasius Antiochen. in orat. 2 in Annunt. B. V.

Virgo cui prophætæ tribuunt laudes. — Isychius serm. 2 de Laud. sanctiss. V.

Virgo Deipara, cujus talis ac tanta exstitit dignitas, ut unigenitus Dei Filius, mundi Conditor, velut infans gestaretur ab ea. — Ibid.

Virgo quæ usque adeo omnibus antecellit, ut ipsum Deum Verbum volentem susceperit, quem ipsa citra ullam loci angustiam comprehendit. — Idem serm. 4 de Laud. sanctiss. V.

Virgo secunda virgini primæ, scilicet Evæ, omnino contraria, nam cum Eva concluderetur molestiis, per sententiam condemnatoriam ob transgressionem, inflictis, et ab ea gemitus plurimi prodirent, omnisque mulier illius causa in dolore esset constituta, et partus omnis propter eam acerbiter pareretur, Maria miseriam omnem feminei sexus repulit, omnemque tristitiæ fontem, qui inter pariendum adesse solet, obstruxit, et nubem desperationis, qua premuntur mulieres in partu, dissipavit, et lumina lætitiæ apud contribules coruscare fecit. — Ibid.

Virgo beatissima. — D. Gregorius Magn. in lib. I Regum cap. 1.

Virgo casta, in qua Verbum Patris per Spiritum sanctum inhabitavit, et ortum ex ea, qui omnem rationem excedit, sumpsit. — S. Sophronius in orat. de Angelor. excellentia.

Virgo cujus utero Deus, salutis nostræ causa, nobis per omnia assimilatus, se circumscribi sustinuit. — Idem orat. in Christi natalitia.

Virgo ex qua Deus prodiens, in manifestissimum omnipotentis Divinitatis suæ judicium, et argumentum integram incorruptamque conservavit, ipsamque nihilominus Deiparam esse palam ostendit. — Ibid.

Virgo immaculata, ex cujus virginali sanguine Verbum vere factum est incarnatum. — Idem in epistola ad Sergium Constantinopolit.

Virgo quæ Deum in lucem edidit. — Idem orat. in Christi natalitia.

Virgo sanctissima, in sacra Bethlehem cisterna, cujus aquam desideravit David, mystice designata. — Ibid.

Virgo Dei Mater. — S. Alcimus Avitus in libello De consolatoria castitatis laude ad Fuscina sororem.

Virgo Spiritu sancto fecunda. — Ibid.

Virgo ante partum. — D. Isidorus, *De vita et morte sanctorum*. cap. 68.

Virgo in partu. — Ibid.

Virgo post partum. — Ibid.

Virgo pura et unica, quæ sine peccato concepit Jesum, et peperit Creatorem et Redemptorem mundi. — D. Severus Alexandr. in lib. *de Ritibus baptismi*.

Virgo sanctissima, et laudatissima, ex qua unigenitus Dei Filius incorporatus est. — Ibid.

Virgo ad quam non veniens, properat ad gehennam. — D. Ildephons. in lib. *De virginit. S. Mariæ*, cap. 4.

Virgo ante conjugium, virgo in conjugio, virgo prægnans, virgo pariens, virgo lactans. — Id. serm. 2 in *Nativit. B. V. M.*

Virgo ante Filii adventum. — Idem in lib. *de Virginit. S. M.* cap. 1.

Virgo augustissima. — Ibid.

Virgo beata et venerabilis. — Idem serm. 2 de *Assumpt. B. M.*

Virgo beatissima quæ mundum pugillo continentem pannis involvit. — Idem serm. 4 de *Assumpt. B. M.*

Virgo benedicta et gloriosissima, quæ non dico quod non ex communi lege naturæ, sed etiam nec ex natura primæoriginis, Filium, neque ex semine viri, sed de Spiritu sancto, ex sua carne divinitus procreatum, sine ulla vitiorum colluvione Deum et hominem protulit. — Idem lib. *De perpetua virginit. Mariæ et de ejus parturit.*

Virgo castitate concipiens, non ex viro, sed de Spiritu sancto pariens, non dolore, sed gaudio. — Idem serm. 1 in *Nativit. B. M. V.*

Virgo clarissima, stirpe David progenita. — Idem serm. 1 de *Assumpt. B. M.*

Virgo concipiens sine viro. — Idem in lib. *De virginit. S. M.* cap. 3.

Virgo cujus gloria transiit in Genitricem. — Idem in lib. *de virginit. M.* cap. 2.

Virgo cum Filii nativitate. — Ibid.

Virgo cum Filio nascituro. — Ibid.

Virgo cum Genitricis officio. — Ibid.

Virgo Dei Genitrix. — Idem lib. *De perpetua virginit. S. M. et de ejus parturit.*

Virgo et Mater ineffabilis, donis munerata, et privilegiis sublimata divinis. — Idem serm. 2 de *Assumpt. B. M. V.*

Virgo ex Deo. — Idem in lib. *De virginit. S. M.* cap. 1.

Virgo generans incorrupta. — Idem in lib. *De virginit. S. M.*, cap. 3.

Virgo genere Abrahæ orta, in cujus semine benediciebantur omnes gentes de tribu Juda. — Idem serm. 1 de *Assumpt. B. M.*

Virgo gloriosa, cujus ineffabile meritum longe ante, et figuris legalibus, et prophetarum oraculis

prænuntiabatur. — Idem serm. 6 de *Assumpt. B. M.*

Virgo gloriosa, cujus uberibus Conditor mundi infans nutritur. — Idem sermone 4 de *Assumpt. B. M.*

Virgo immaculata, quæ clausis concepit visceribus, et clausis et incorruptis peperit sine dolore, sine gemitu et sine tristitia et ærumna. — Idem lib. *De perpetua virginit. S. M. et de ejus parturit.*

Virgo in cujus utero omnis Ecclesia subarrhatur, conjuncta Deo fœdere sempiterno. — Idem serm. 2 de *Assumpt. B. M.*

Virgo indubitata, etiam dubitante sponso. — Idem in lib. *de virginit. S. M.* cap. 1.

Virgo innupta ex Filio, læta fide concipiens, gaudio pariens, virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum. — Idem serm. 4 de *Assumpt.*

Virgo integra cui fecunditas matris data est. — Idem serm. 1 in *Nativit. B. M.*

Virgo judice sponso. — Idem in lib. *de Virginit. S. M.*, cap. 1.

Virgo lactans Dominum cœli, angelorum cibum et hominum nutriens. — Idem serm. 7 de *Assumpt. B. M.*

Virgo maternam accipiens veritatem. — Idem lib. *De virginit. S. M.* cap. 2.

Virgo Mater visceribus fecundis, et genitalibus integris. — Idem serm. 1 in *Nativit. B. M.*

Virgo mirabilis. — Idem serm. 1 de *Assumpt. B. M.*

Virgo non qualiscunque, sed una ex numero prudentium, et prima omnium inter primos, quæ vadit post Agnum proximior, quocunque ierit. — Idem serm. 1 de *Assumpt. B. M.*

Virgo nostra ex fide, ex honorificentia, ex laude, ex glorificatione, ex dilectione, ex prædicatione. — Idem in lib. *De virginit. M.*, cap. 3.

Virgo parturiens integra. — Ibid.

Virgo perennis cum conjugē simul et prole. — Ibid.

Virgo per quam cognoverunt omnes a parvo usque ad magnum Deum vivum — Idem in libro *De virginit. S. M.*, cap. 4.

Virgo per quam conversi sunt ad Dominum omnes fines terræ. — Ibid.

Virgo per quam Dominus notum fecit salutare suum, et ante conspectum nostrum revelavit justitiam suam. — Ibid.

Virgo per quam invenerunt Deum, qui per observantiam legis invenire non potuerunt. — Ibid.

Virgo per quam terra omnis impleta est gloria Dei. — Ibid.

Virgo per quam viderunt omnes salutare Dei. — Ibid.

Virgo per conceptum. — Idem in lib. *De virginit. S. M.* cap. 1.

Virgo post Filii generationem. — Ibid.

Virgo post Filium natum. — Ibid.

Virgo prudens, et una ex numero prudentum virginum. — Id. serm. 4 de *Assumpt. B. M.*

Virgo pudica, corpore decora, animo fulgida, fide perspicua, mente præclara, amore virginitalis devota, ad obediendum parata, ministerio sibi credito cauta, in persecutione pacifica, in Passione Christi mente compassa, a prophetis Dei prædicta, a philosophis sanctis prætata, ab archangelo salutata, a Spiritu sancto fundata, atque ab eodem adumbrata, seminis viri ignara, prole Filii secunda. — Ibid.

Virgo quæ pro maledictione primæ originis, benedictionem attulit mundo. — Idem in lib. *De perpetua virginit.* S. M. et de ejus parturit.

Virgo quam assignat generatio. — Idem in lib. *De virginit.* S. M., cap. 2.

Virgo quam Deus sine corruptione adiit. — Idem in lib. *de virginit.* S. M. cap. 1.

Virgo quam evidenter, et persona, et natura divinitatis aggressa est. — Idem in lib. *de virginit.* S. M. cap. 8.

Virgo, quam gravitas Matris honorat. — Idem in lib. *de virginit.* S. M. cap. 2.

Virgo quam maternus non impedivit partus. — Ibid.

Virgo, quam nobilitat fetus. — Ibid.

Virgo, quam non violavit fetus. — Ibid.

Virgo sacra, quæ sacrato ubere Matris aluit actum, qui præsentia majestatis suæ in cœlis angelos pascit. — Idem serm. 4 de *Assumpt. B. M.*

Virgo sancta quæ sola refulsit inter filias ac lilium inter spinas. — Idem serm. 1 de *Assumpt. B. M.*

Virgo sanctissima, quæ eum qui cuncta pascit, cœlestia et terrestria simul et regit, lacte carnis aluit et nutrit. — Ibid.

Virgo simul et sponsa. — Idem serm. 3 de *Assumpt. B. M.*

Virgo sola Mater Dei. — Idem in lib. *De virginit.* S. M. cap. 12 et ultim.

Virgo tam sancta, ut ad eam venire Spiritus sanctus sit dignatus; tam speciosa, ut eam Deus elegerit sponsam, tam casta, ut potuerit esse virgo post partum. — Id. serm. 1 in *Nativit. S. M.*

Virgo vere, quia integra et incorrupta. — Idem, in hom. contra eos qui mendose affirmant: *Virginem contra legem Dominum peperisse.*

Virgo æterna. — Anonymus in *Menæis Græcorum*, quæ 5 Julii.

Virgo Dominipara, quæ ipsissimum Deum nostrum ac Dominum, sola nostra miseratione incarnatum, dedit in lucem. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 7 Februarii.

Virgo innocentissima, quæ generis humani naturam, in limum terræ conversam, ad indolem plane cœlestem reduxit. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 18 Martii.

Virgo nævis omnibus libera. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 4 Januarii.

Virgo quæ nuptiarum experts, peperit, et virgo permansit. — Idem in *Euchologio* seu *Rituale* Græcorum in Officio aquæ benedictæ minoris.

Virgo quæ Salvatorem et Dominatorem mundi et Dominum peperit. — Ibid.

Virgo quæ supra naturæ modum, ac morem in immaculato utero suo Dei Verbum concepit. — Idem in *Menæis Græcorum*, die 25 Martii.

Virgo Salvatorem et Deum enixa. — Idem in *Euchologio* seu *Rituale* Græcorum in Officio communis supplicationis.

Virgo sola pura et illibata. — Idem in *Euchologio* seu *rituali* Græcorum in Officio funereo in sacerdotem vita functum.

Virgo ad se attrahens Deum. — Georgius Nicomed. in orat. de *S. Dei Parentis exitu, quando fuit oblata in templo.*

Virgo a naturæ inquinamenti exempta. — Idem orat. 3 de *Præsentat. B. M. V.*

Virgo omni pretio major. — Ibid.

Virgo per quam lapsus facta est reparatio. — Idem in orat. de *exitu S. Dei Parentis, quando fuit oblata in templo.*

Virgo unguentifera. — Idem in orat. in *S. M. assistentiam in sepulcro.*

Virgo beata, cœlestibus culminibus omnino excelsior, atque angelis omnibus, forma licet divina præstantibus, specie sua longe antecellens. — S. Germanus Constant. orat. in *Annuntiat. B. M. V.*

Virgo, de qua scriptum Isai. vii : « Ecce virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel. » — Idem serm. in *Nativit. B. M. V.*

Virgo immaculata atque impolluta. — Idem in suo *Mariali*, fragm. 15.

Virgo immaculatissima, in quam si quis innumerata dicat elogia, nunquam sequetur scopum : tantum abest, ut illum attingat, et propositum in ea laudanda assequatur, cum illa superet omnem disertam linguam, et omnem mentis aciem prætergrediatur. Etenim ejus magnalia vastissimum pelagus fecit gutta illa cœlestis, quæ ab ipsa manavit, — Idem orat. in *Præsent. B. M. V.*

Virgo laudatissima et gloriosissima, omni ex parte intemerata et nulli culpæ obnoxia. — Idem in *Zon. Deiparæ.*

Virgo nesciens thalamum ac carnalis voluptatis dedecore carens. — Idem in suo *Mariali*, fragm. 15.

Virgo omnium purissima. — Id. orat. in *Annuntiat. B. M. V.*

Virgo purissima, et omni celebratione et veneratione digna. — Ibid.

Virgo, cujus ventrem non ussit ignis divinitatis, sicut nec fornax pueros. — Cosmas Hierosolymit. in *Theogoniam*, hymn. 1.

Virgo, ex qua Conditor perditum hominem substantificavit, veritate incarnatus. — Ibid.

Virgo, ex qua sine sorde incarnatur Christus,

natus sine semine ex Deo, et Patre. — Idem in *Theogoniam*, hymn. 2.

Virgo in qua incorrupte habitavit Deus Verbum. — Idem in *Theogoniam*, hymn. 13.

Virgo, quæ in ventre concipiens, peperit Deum hominem factum, manens virgo. — Idem in *Theogoniam*, hymn. 1.

Virgo a Deo magnificata ac præordinata, atque in maximam nostram utilitatem creata. — S. Jo. Damasc. orat. in *Annunt. B. M. V.*

Virgo carens omni macula. — Idem can. in *S. Julianum*.

Virgo, ejus laudatione sinceris fidelibus omnino non adnascitur satietas; semper enim desideriiis divinis et spiritualibus cumulantibus velut Dei Matrem illam magnificant. — Idem in *Octoec. Græcorum*.

Virgo Dominipara. — Idem can. in *SS. apostol. Petrum et Paul.*

Virgo maritalis thalami nescia. — Id. can. 1 *Dorm. B. M. V.*

Virgo nuptias non experta, quæ in utero suo habuit eum, qui est Deus super omnia, et peperit Filium temporis expertem omnibus eum laudantibus pacem largientem. — Id. in *Octoec. Græcorum*.

Virgo tota sancta, quæ angelis superior apparuit, quippe quæ omnium Salvatorem peperit. — Idem can. in *S. Leontium*.

Virgo ab omni culpa immunis. — S. Jo. Dam. in *parad. B. M. V.*

Virgo ab omni labe mundissima. — Ibid.

Virgo ab omni labe pura. — Ibid.

Virgo ab omni macula immunis. — Ibid.

Virgo alma, quæ unum e Trinitate peperit Filium prædivinum; et propter nos incarnatum. — Idem in *Canticis ecclesiast. Græcor.* sono 1.

Virgo ante partum, in partu et post partum. — Idem orat. 2 *de Assumpt. B. M. V.*

Virgo a partu, et semper virgo, ut quæ ad extremum usque spiritum nunquam cum viro consuetudinem habuerit; quonam enim modo ea quæ Deum genuerat, atque ex eorum quæ postea secuta erant, experimento miraculum cognoverat, viri complexum admisisset? — Idem lib. 14 *de fide orthodoxa*, cap. 15.

Virgo beata, ex qua ineffabiliter Deus homo factus est, et hominem modis omnibus induit. — Idem in *ecclesiast. canticis Græcor.* sono 2.

Virgo beatissima, quæ gentium expectationem Christum Dei, imo ipsummet Deum ac Dominum virgineo modo in virgineo utero peperit. — Idem orat. 2 *de Nativ. B. M. V.*

Virgo casta, in ejus sinu habitat is qui sinu Parentis æterni non abscedit. — Idem in *cantic. Græcor.* sono 1.

Virgo casta, per ejus uteri januam inviam, atque clausam Sol justitiæ transivit, atque mun-

do illuxit. — Id. in *Cantic. ecclesiastic. Græcor.* sono 2.

Virgo castissima Dei que Sponsa. — Idem in *cantic. ecclesiastic. Græcor.*, sono 1.

Virgo, ejus conceptum monstrabat scala non fabricata, et mire indurata per mare via. — Idem in *cantic. ecclesiast. Græcor.*, sono 2.

Virgo, ejus gloriæ excellentia omni laudum lege est major. — Idem in *Canticis Græcorum* sono 1.

Virgo, ejus incomprehensæ Conceptionis immensa est abyssus. — Ibid.

Virgo, ejus partui adsunt servorum more ordines cœlici obstupescentes merito, quod ejus virginitas puerperio daret. — Ibid.

Virgo, ejus partus captum antecellit humanæ mentis. — Idem in *Carminibus de Epiph.*

Virgo, ejus utero, mirando modo, contentum est essentia sua ipsius Verbum Dei, continens omnia sæcula. — Idem in *ecclesiast. Græcorum canticis*, sono 2.

Virgo, ejus uterum virgineum omnium Rex habitavit. — Idem in *canticis ecclesiasticis*, sono 1.

Virgo Deipara, ex qua unigenitus Filius et Verbum Dei et Deus, ob viscera misericordiæ suæ salutemque nostram benigna Patris voluntate, Spiritusque sanctissimi cooperatione, absque semine conceptus, citra corruptionem natus est homo. — Id. lib. 1 *de fide orthodoxa*, cap. 2.

Virgo Deiparens, ex qua Verbum caro absque ulla mutatione factum est. — Idem lib. 11 *De fide orthodoxa*, cap. 1.

Virgo divinitus gratia donata. — Idem orat. 1 *de Nativ. B. M.*

Virgo et Mater Dei. — Ibid.

Virgo et Virginum amans. — Idem orat. 2 *de Assumpt. B. M.*

Virgo excedens omnes terminos mortalium. — Idem in *carm. de Christi Nativ.*

Virgo, ex qua corpus assumens Virtus Altissimi, hypostasis perfecta, Dei Sophia inter nos versata est. — Idem in *cantic. eccles. Græcor.* sono 2.

Virgo, ex qua Deus modo essentiam superante, in temporalem existentiam venit. — Idem orat. 2 in *Nativ. B. M.*

Virgo, ex qua incarnatum est, quod ante carne carebat, Verbum. — Idem in *canticis Græcorum*, sono 1.

Virgo ex qua, qui est ante sæcula ut sæculi factor, volens carnem puer assumpsit. — Idem in *canticis ecclesiast. Græcor.*, sono 2.

Virgo, ex qua sine semine Dei Filius incarnatus est. — Idem in *Cantic. Græcor.*, sono 1.

Virgo, ex qua sub mundi finem, sine viro, incarnatus est Altissimus. — Idem in *cantic. eccles. Græcor.*, sono 2.

Virgo immaculata, quæ cum terrenis affectionibus commune nihil habuit, sed cœlestibus cogita-

tionibus educata est. — Idem orat. 2 de *Assumpt.* B. M. V.

Virgo inculpatissima, quæ unam duabus in naturis hypostasim, Deum incarnatum peperit. — Idem in canone de SS. *Trinitate*.

Virgo, in cujus ventre immensa bonitate esse voluit, qui antea essentiam omni dedit creaturæ. — Idem in *canticis ecclesiast. Græcor.*, sono 2.

Virgo innocentissima. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Virgo, in qua ad vocem angeli incarnatus est universi Dominus. — Idem in *canticis eccles. Græcor.*, sono 1.

Virgo, in qua Spiritus sanctus sacram Verbo carnem condidit. — Ibid.

Virgo intacta, cujus partum mysticum omnes prædixerunt vates. — Ibid.

Virgo intacta, in qua hominum primi parentes exhilarantur Eden ejus auspiciis recepta, quam a transgressionem amiserant. — Ibid.

Virgo intemerata, inculpatissima. — Idem in canone de SS. *Trinitate*.

Virgo laudabilissima a dæmonum vexatione ac tyrannide, atque ab omni pœna liberans nos. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Virgo laudatissima, quæ lumen, quod est ex lumine, nobis oriri fecit. — Ibid.

Virgo laudibus omnibus celebranda. — Ibid.

Virgo Mater effecta. — Idem orat. 3 de *Nativit. B. M. V.*

Virgo Mater immaculata. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Virgo materna libertate apud Filium prævalens. — Idem in *canticis ecclesiasticis Græcorum*, sono 2.

Virgo nescia viri. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Virgo omni labe carens. — Ibid.

Virgo orta ex Davide, et præparata Deo. — Idem orat. 2 de *Nativit. B. M. V.*

Virgo perpetua, quæ Deum in lucem edidit. — Idem orat. 1 de *Assumpt. B. M. V.*

Virgo perspicue glorificans eos qui pie ejus laudant miracula. — Idem in *canticis Græcorum*, sono 1.

Virgo priscæ fornicationis adversaria. — Idem orat. 1 de *Nativ. B. M. V.*

Virgo prolem enixa, sola inter virgines puerpera, matrumque more gestans, quæ sunt virginum propria, quæ res stuporis immensitate omne longe portentum superat. — Idem orat. 4 de *Nativ. B. M. V.*

Virgo pura et thalami nescia, quæ Deum utero suo ineffabiliter concepit, et peperit Filium ante principium, sine principio existentem. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Virgo purissima ac divina gratia beatitudine amplissime cumulata. — Ibid.

Virgo, quæ hominibus partu Deum dedit. — Idem in *cantic. ecclesiastic. Græcor.*, sono 2.

Virgo, quæ partu suo immaculato Evam a doloribus solvit. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Virgo, quæ sine nuptiali congressu concepit, et post partum iterum Virgo apparuit. — Idem in canone de SS. *Trinitate*.

Virgo, quæ sine semine concepit, atque Virgo semper mansit, ita demonstrans germanæ Divinitatis Filii, Deique sui symbola. — Idem in *cantic. ecclesiast. Græcor.*, sono 2.

Virgo, quæ sine semine ex fulgore divino peperit Christum, gemmam omnium pulcherrimam. — Idem in *cantic. Græcor.*, sono 1.

Virgo, quæ vitam incorruptibilem concepit, et mundi Redemptorem Regemque peperit. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Virgo, quam Isaias prophetico Spiritu filium concepturam ac parituram prædixit, hoc est, eum, qui vere nobiscum Deus est, id est, post assumptam humanitatem, Deus quoque esse non destitit. — Idem orat. 1 de *Assumpt. B. M. V.*

Virgo sancta, quam si quis Dei Genitricem non confitetur, a Deitate remotus est. — Idem orat. 1 de *Nativ. B. M. V.*

Virgo sola omni laude dignissima. — Idem in *Paracl. B. M. V.*

Virgo summe immaculata. — Ibid.

Virgo tota immaculata. — Ibid.

Virgo tota lucida, quæ lucis datorem Deum peperit, oculos cordium nostrorum luce cognitionis divinæ illuminans. — Ibid.

Virgo tota sine macula. — Ibid.

Virgo unica, quæ sine naturæ lege peperit Dominum universi mundi. — Idem in *cantic. ecclesiast. Græcor.*, sono 2.

Virgo prætenera, quæ Deum et regem angelorum procreavit. — Joan. Euchaita in *Menæis Græcor.*, die 30 Januarii.

Virgo omni ex parte purissima et incontaminata. — Joannes Eubechus orat. in *Concept. S. Dei Genitricis*.

Virgo cœlesti pignore facta, edens ex alvo salvantem sæcula Regem. — Althelm. de *Laud. V.*

Virgo favorabilis ante sacri sermonis receptaculum, et favorabilior post cœlestis puerperii præconium. — Idem in lib. de *Laudib. V.*, cap. 22.

Virgo gloriosa, sanctissima, beatissima, quæ suis in laudibus humanæ vocis modos exsuperat. — Paulus Diac. serm. 2 de *Assumpt.*

Virgo singularis gloriæ, quæ universo mundo peccati labe tabido, generaliter salutem invexit. — Ibid.

Virgo beata, quæ salva sui integritate corporis Deum edidit et hominem. — Albinus Flaccus lib. 3 de SS. *Trinitate*, cap. 14.

Virgo beata, ex qua corpore contracto Deus et Verbum homini se devinxit. — D. Theod. Studites in serm. *Catech.* 65

Virgo, ex qua Deus regiam gestans stolam, hominibus apparuit in hominum forma. — Idem

in *Canone qui canebatur in erectione sanctorum imaginum.*

Virgo purissima a Deo glorificata. — Ibid.

Virgo castitatis consummatissimæ. — Theoph. Nicænus in Menæis Græcor., die 7 Januar.

Virgo cujus Conceptionis modus inenarrabilis. — Idem hymn. in Annunt. S. Deiparæ.

Virgo immaculata, et omnium sacratissima, ex qua donorum nobis cœlestium, quæ mentem humanam excedunt, scaturigo promanat. — Idem in Menæis Græcor., die 17 Januarii.

Virgo semper immaculata, quæ inviolata manente virginitate Verbum peperit cum carne incorporeum. — Ibid.

Virgo ab omni nævo mundissima. — S. Joseph. hymn. in suo Mariæ.

Virgo ab omni prorsus labe pura. — Ibid.

Virgo ab omni prorsus macula immunis. — Ibid.

Virgo ab omnibus laudata. — Ibid.

Virgo amatrix benignitatis, haurire faciens effuse omnes de suarum flumine misericordiarum. — Ibid.

Virgo amatrix bonorum, bonas efficiens animas nostras peccati malitia depravatas, dum bonum Deum ac Dominum peperit. — Ibid.

Virgo amica bonorum, quæ bona Dominum ac Dominatorem peperit, animam nostram multitudine malorum vitiatam, tanquam bona efficiens bonam. — Ibid.

Virgo a nævis omnibus intacta. — Ibid.

Virgo angelis honorabilior, pariens illum, qui ipsos angelos creavit. — Ibid.

Virgo animarum nostrarum vires quadam multiplicium peccatorum paralysi dissolutas, quasi nervis quibusdam corroborans. — Ibid.

Virgo apud Deum gratiosissima, pariens carne Deum, qui solvit mortis vincula, et corruptione omnes liberavit. — Ibid.

Virgo beatissima, illibata puritate, in qua naturæ leges innovatæ sunt, quia supra naturam Verbum peperit. — Ibid.

Virgo carens omni macula, tota casta ac benedicta. — Ibid.

Virgo castissima, ex qua Dominus altissimus, cum esset verus Deus, humanam formam suscepit, atque hominem deificavit, eumque a corruptione ereptum incorruptione donavit. — Ibid.

Virgo castissima, quæ sola unum Trinitatis peperit in duabus substantiis, unaque hypostasi conspicuum. — Ibid.

Virgo castissima, quæ Verbum, quod ante a carne erat immune, ex se incarnatum, eo modo quo Deo dignum ac decens erat, concepit, et supra naturæ ordinem peperit. — Ibid.

Virgo celeberrima, ex qua tanquam Sol exortus est Deus, et eos qui in tenebris versabantur, divinæ cognitionis luce illustravit. — Ibid.

Virgo Christum legislatorem enixa. — Ibid.

Virgo cœlis latior, cum continuerit in utero Deum. — Ibid.

Virgo concipiens sine semine eum, qui universa creavit, Verbum Dei absque voluntate carnis, absque corruptione pariens, et absque doloribus qui cæteras matres invadunt. — Ibid.

Virgo compassione ornata, quæ Verbum summa compassione plenum peperit. — Ibid.

Virgo Dei Sponsa, quæ absque nuptialis thalami experimento, et absque seminis corruptione Unigenitum Patris concepit, et in carne peperit ex immaculatis sanguinibus suis. — Ibid.

Virgo Deo gratissima, cui magnalia fecit Christus. — Ibid.

Virgo Deum gignens, et incorrupta permanens. — Ibid.

Virgo divina gratia cumulatissima. — Ibid.

Virgo divina gratia plenissima. — Ibid.

Virgo divinorum splendorum circumdata varietatibus. — Ibid.

Virgo Dominipara. — Ibid.

Virgo expers omnis maculæ. — Ibid.

Virgo, ex qua expectatio gentium processit. — Ibid.

Virgo, ex qua nata est illuminatio scientiæ, quæ erroris tenebras dissolvit. — Ibid.

Virgo, ex sterili nata, quæ mœrorem eliminavit, et principium dedit lætitiæ iis, qui divinam illius Nativitatem concelebrant. — Ibid.

Virgo extra omnem reprehensionis aleam collocata. — Ibid.

Virgo ferens manibus suis ferentem universum, et lacte nutriens ut infantem, lactis datorem. — Ibid.

Virgo genitrix lucis, a periculis liberans animas nostras. — Ibid.

Virgo Genitrix, omnibus creaturis sublimior. — Ibid.

Virgo gloriosa, quæ genus nostrum gratia replevit. — Ibid.

Virgo immaculata, Deo desponsata. — Ibid.

Virgo immaculata, quæ Agnum, ac Dominum in carne peperit. — Ibid.

Virgo immaculatissima, quæ in utero suo concepit Verbum Patri coæternum, et incarnatum peperit, a quo universis ex Adam natis jam collapsis donatur reparatio. — Ibid.

Virgo incorrupta ante partum, et post partum, supra naturæ ordinem. — Ibid.

Virgo inculpatissima, ex qua Deus factus est homo, ut deificaret humanum genus. — Ibid.

Virgo intacta. — Ibid.

Virgo intemerata, omni laude celebranda. — Ibid.

Virgo intemerata, robore divino clementer nos circumdans et accingens. — Ibid.

Virgo intemeratissima, ex qua, propter excessum benignitatis, exortus est ille, qui est totus desiderabilis, totus dulcedo ac vita. — Ibid.

Virgo inter omnes mulieres Deo gratissima. — S. Joseph Hymn. in suo *Mariali*.

Virgo inviolata, cujus vivifico partu peremptus est hostis, et ad vitam revocatus est Adam olim ob inobedientiam peremptus. — Ibid.

Virgo inviolata, ex cujus utero sponsus Dominus, cum splendore procedens, sanctorum populos attraxit. — Ibid.

Virgo inviolata, quæ corpore amictum peperit, et ulnis gestavit Dominum Jesum, qui portat universa nutu suo omnipotenti. — Ibid.

Virgo inviolata, quæ Salvatori ac Deo ex castis sanguinibus suis corpus dedit. — Ibid.

Virgo inviolata, quæ sapientiam Dei subsistentem genuit. — Ibid.

Virgo inviolata, quæ vitam genuit, quæ per mortem et passionem suam omnes mortis vires dissolvit. — Ibid.

Virgo inviolatissima, in qua Dominus habitavit. — Ibid.

Virgo lacte nutriens illum, qui omnibus dat alimentum. — Ibid.

Virgo latior cœlis, continens in se ineffabiliter Deum. — Ibid.

Virgo lucis Genitrix. — Ibid.

Virgo Mater a qua Deus carnem mendicavit. — Ibid.

Virgo Mater immaculatissima, ex cujus utero effloruit botrus ille, qui cultoris operam nullam habuit. — Ibid.

Virgo Mater incorrupta. — Ibid.

Virgo Mater, quæ modo inexplicabili in suo utero Deum universorum concepit, et supra mentis captum verborumque conceptum, eundem peperit. — Ibid.

Virgo miseratrix. — Ibid.

Virgo nullis subjecta maculis. — Ibid.

Virgo nunquam sordidata. — Ibid.

Virgo nuptialis thalami nescia, quæ vitam nostram Christum ineffabiliter peperit. — Ibid.

Virgo omni beatitudine cumulatissima. — Ibid.

Virgo omni ex parte illibata. — Ibid.

Virgo omni laude superior, salvans laudatores suos in se confidentes ab omni circumstanti periculo ac tribulatione. — Ibid.

Virgo omni sanctitate prædita, quæ Deum incarnatum peperit. — Ibid.

Virgo omnibus creaturis purior demonstrata, quia peperit eum qui tollit peccata. — Ibid.

Virgo omnibus laudibus celebranda. — Ibid.

Virgo parens, sola sine conceptione concipiens, sola lactans infantem, partus sordium nescia, sola edens in lucem Creatorem, et Dominum suum. — Ibid.

Virgo pariens ineffabiliter, et naturæ innovans leges. — Ibid.

Virgo pariens infantem novum, qui Adamo est antiquior et æqualis consideret Patri. — Ibid.

Virgo perennis in quam salutiferum Verbum de-

scendit, tanquam imber qui infidelitatis pluvias exsiccat. — Ibid.

Virgo perpetua, ex tribu Juda, e cujus ventre lignum vitæ germinavit, quod liberavit a mortifero cibo eos qui per escam subiere ruinam, et fraude serpentis decepti sunt.

Virgo per quam Deus apparuit mortalibus, factus homo. — Ibid.

Virgo plurimis dignissima laudibus. — Ibid.

Virgo præconiis universorum decantata. — Ibid.

Virgo primæ matris Evæ maledictionem manifeste solvens. — Ibid.

Virgo puella cujus conceptionem omni cogitatione superiorem non potest humana mens assequi, Deum enim peperit. — Ibid.

Virgo puella in cuius utero S. Dominus habitavit. — Ibid.

Virgo puella, quæ naturæ leges innovavit, enixa Deum immortalem mortali carne indutum, ut mortalem ob suam bonitatem deificaret. — Ibid.

Virgo puella, sola benedicta, sola omnibus laudibus celebranda. — Ibid.

Virgo purissima, in qua naturæ leges revera innovatæ. — Ibid.

Virgo purissima luce, quam peperit, illuminans oculos animæ nostræ, ne deprehendant nos profundissime peccatorum tenebræ, neque desperationis abyssus cooperiat nos. — Ibid.

Virgo purissima, quæ amatorem misericordiæ Deum in carne peperit. — Ibid.

Virgo purissima, quæ Verbum ineffabile illum concepit et peperit, qui mundo salutem attulit. — Ibid.

Virgo purissima sanctis omnibus superior. — Ibid.

Virgo quæ absque viri experientia Deum peperit, factum similem nobis. — Ibid.

Virgo quæ datorem lactis lactavit, cor nostrum famescens, ac gemens satiens omni cogitatione ac compunctione divina. — Ibid.

Virgo quæ experts naturæ legum et matrum usum nesciens, peperit sine dolore filium, qui eam manu sua in matris utero formavit. — Ibid.

Virgo quæ ignem intolerabilem peperit. — Ibid.

Virgo quæ incarnatum Deum in utero habuit. — Ibid.

Virgo quæ ipsis Cherubim superior apparuit. — Ibid.

Virgo quæ naturæ novas leges indidit, quando supra naturæ ordinem peperit: Deus enim et homo fuit ille, qui ex ea modo ineffabili incarnatus est. — Ibid.

Virgo quæ novum peperit infantem, qui mundum jam diu senio confectum divina scientia renovavit. — Ibid.

Virgo quæ omnium Dominum Emmanuel sine viri opera peperit. — Ibid.

Virgo quæ per suum sanctissimum puerperium

omnia omnino quadam benedictione sancta exhilaravit. — Ibid.

Virgo quæ sine virili commercio Deum incircumscriptibilem peperit in carne. — Ibid.

Virgo quæ singulari privilegio cœlestem Regem peperit. — Ibid.

Virgo speciosa facta ornamentis virtutum, et aurearum fimbriarum varietate circumdata, speciosum super omnes homines Verbum peperit. — Ibid.

Virgo quæ subsistentem Dei sapientiam peperit. — Ibid.

Virgo quæ virginitatem incorruptam conservavit, ex qua Deus Verbum incarnatus est, conservans illam virginem post partum ineffabilem. — Ibid.

Virgo quam Verbum ex ea ineffabiliter incarnatum in ligno crucis pendens, discipulo virgini commendavit. — Ibid.

Virgo sancta, cœlis capacior, comprehendens corporaliter Deum incircumscriptum. — Ibid.

Virgo sancta, quæ Deum supersanctum peperit. — Ibid.

Virgo sanctior ipsis Cherubim, quippe quæ Deum omni sanctitate superiorem peperit. — Ibid.

Virgo sanctissima, cœlis excelsior, Cherubim superior, pretiosiorque mundo toto. — Ibid.

Virgo sanctissima, quæ mediante voce angeli peperit Verbum carens principio, quod carnem accepit, mente atque animæ præditam, ex ejus puris sanguinibus, hostesque carnis expertes devicit. — Ibid.

Virgo sanctissima sponsa Dei. — Ibid.

Virgo semper gloriosa, quam Deus sanctificavit et elegit. — Ibid.

Virgo singulari apud Deum gratia pollens. — Ibid.

Virgo singularis, quam Verbum purum, puram et incorruptam dilexit, et ex ea incarnatum reformavit omnem hominem. — Ibid.

Virgo sola omni laude dignissima, quoniam Deum ex pretiosis sanguinibus suis corporavit, et supra rationis conceptum formidabili ratione peperit. — Ibid.

Virgo sola pura ac benedicta. — Ibid.

Virgo sola pura et gratia plena. — Ibid.

Virgo sola sine ulla macula. — Ibid.

Virgo spatiosior cœlis, dum illum in utero sine ulla contractione concepit, qui nullo termino concludi aut definiri potest. — Theodor. Ancyrr. orat. de S. V. M.

Virgo speciosa, quæ peperit speciosum forma, Christum Dominum, divinis splendoribus fideles illustrantem. — Ibid.

Virgo sublimior Cherubim atque omnibus creaturis. — Ibid.

Virgo summe intacta, præcipiens nos ac liberans

ab omni insidiantium nobis cupiditatum amicitia, et ab inimici tentationibus quotidianis, quibus ille nos per peccata gravia abripere violenter in captivitatem nititur. — Ibid.

Virgo summe pura, casta et immaculata. — Ibid.

Virgo superior supernis potestatibus. — Ibid.

Virgo superlaudabilis, quæ superlaudabilem Deum peperit eos, qui eam collaudant, efficiens participes lucis, et liberans eos intercessionibus suis a gehenna et flamma et ab omni læsione inimici. — Ibid.

Virgo supra omnis cogitationis captum enixa Christum Deum nostrum. — Ibid.

Virgo tota immaculata, quæ in duabus substantiis, divina, humana, notificatum, unum Trinitatis peperit Deum simul et hominem. — Ibid.

Virgo tota immaculata, quæ suscepit in visceribus suis Deum Verbum, qui naturam nostram peccatorum excessibus inquinatam purificavit. — Ibid.

Virgo tota lucida, illuminans nos peccatorum tenebris involutos. — Ibid.

Virgo tota lucida, quæ lucis splendorem Deum in lucem edidit, illuminans oculos cordis nostri lumine divinæ cognitionis. — Ibid.

Virgo vere benignissima, ditans omnes Spiritus sancti donis, multisque miraculorum ostensionibus. — Ibid.

Virgo vere post partum, quemadmodum fuerat ante partum. — Ibid.

Virgo viri nescia. — Ibid.

Virgo unica, quam puram et incorruptam Verbum illud purum direxit, et ex ea incarnatum hominem reformavit. — Ibid.

Virgo universis celebranda laudibus. — Ibid.

Virgo usque ad quam mors perduravit; vitam enim Christum genuit, qui pure in se credentibus immortalem ac divinam redemptionem donavit. — Ibid.

Virgo Mater ex sterili Matre nata. — Photius Constantinop. orat. in S. M. Nativ.

Virgo beatissima, sacratissima, beata. — Ambrosius Ansbertus in festo Purificat. B. V

Virgo Mater non cujuslibet, sed Dei. — Ibid.

Virgo beatissima. — Idiota in contemplat. de S. V. M.

Virgo gloriosissima, per quam et in qua et cum qua et a qua habet mundus, et habiturus est omne bonum. — Ibid.

Virgo beatissima, semper laudabilis, semper extollenda, semper glorificanda, semper magnificanda, semper veneranda et semper timenda. — Idiota de B. V. part. xiv, Contempl. 10.

Virgo constans, et in proposito animi perseverans, quia sicut accepit, sic semper in bono proposito perseveravit, signata per Annam Matrem Samuelis, cujus cultus non sunt in diversa

mutati, I Reg. i. — Idem de B. M. part. xiv, contempl. 8.

Virgo Deifica donis cœlestibus repleta in terris manens corpore, et in cœlis mente. — Idem de B. M. part. ix, contempl. 9.

Virgo disciplinata in cogitatu, in auditu, in respectu, in olfactu, in gustu, in risu, in loquela, in tactu, in incessu, et in omni motu, ut de ea dicatur, Eccli. xxvi: «Disciplina tua donum Dei est.» — Idem de B. V. part. xiv, contempl. 8.

Virgo fidelissima cui debemus fidem signiferam omnium virtutum. — Idem de B. M. V. part. xiv, contempl. 1.

Virgo gloriosissima in omni profecto proposito et bona operatione firmata. — Idem de B. M. V. part. xiv, contempl. 12.

Virgo humillima, et omni humilitate plena. — Idem de B. M. V. part. xvii, contempl. 4.

Virgo illustrissima ex clara stirpe procreata, quæ regium statum sprexit et paupertatem dilexit, in qua nihil fuit sublime, vel altum, nisi mens, quæ semper fuit elevata in Deum. — Idem de B. M. V. part. ix, contempl. 10.

Virgo immaculata, quæ ferum contra nos moncerotem seu unicornem mansuescere fecit in suo utero virginali: sicut enim unicornis est animal sævissimum et tantæ fortitudinis, quod nulla arte venatorum capi potest; imo unico cornu quod gestat in fronte, quæque disrumpit obstantia, sed per virginem tantum mitescit quod a venatoribus capi potest: inest ei enim naturaliter, quod visa virgine in sinu illius se reclinat et suæ ferocitatis oblitus cum mansuetudine requiescit: sic Filius Dei Patris, cujus potestati quæ per cornu designatur, nemo resistit, sævus et indomitus videbatur, cum pro sola cogitatione superbæ Luciferum cum suis de cœlo, et pro morsu pomi Adamum et Evam expulit a paradiso, mundum delevit diluvio, Sodomitæ igne et sulphure demersit in infernum; sed hunc beata *Virgo* in hujus mundi castellum intrantem suscepit in domum suam, hoc est in gremium uteri sui virginalis, velut unicornem in sinu, et ipsum vestivit carne virginea, in qua incomprehensibilis secundum divinitatem capi dignatus est a venatoribus gentilibus, et Judæis et addictus spontaneæ occisioni, sed passus est crucifigi. — Idem de B. V. part. xiv, contempl. 7.

Virgo modesta, cujus modestia fuit nota omnibus hominibus in superfluis resecandis per temperantiam, in sensibus refrenandis per prudentiam, in rationabiliter se habendo ad proximum per justitiam, in æquanimitate tolerando adversa per fortitudinem. — Idem de B. M. V. part. xiv, contempl. 8.

Virgo mundissima, cujus mundi et immaculati esse debent servi et laudatores, quia ipsa est hortus conclusus, et fons signatus: nam in hortum floridum et deliciosum non est intrandum pedibus immundis, et aqua purissimi fontis non est hau-

rienda sordidis manibus. — Idem de B. M. V. part. xvii, contempl. 1.

Virgo non solum de numero prudentum, sed omnium prudentissima, habens oleum misericordiæ in omnibus vasis suis, in vase cordis per affectum, in vase manuum per effectum, et in vase oris per benignitatem orationum. — Idem de B. M. V. part. ii, contempl. 14.

Virgo parem non habens. — Idem de B. M. V. part. ix, contempl. 2.

Virgo potentissima. — Idem de B. M. V. part. xiv, contempl. 37.

Virgo pretiosissima, cui timor et reverentia debetur, ne coram oculis ejus aliquid indecens cogitare, considerare, consentire aut facere aliquis audeat, et illos misericordes oculos qui non possunt respicere iniquitatem, avertat a nobis. — Idem de B. M. V. part. xvi, contempl. 4.

Virgo prudens, quæ oleum, id est nitorem bonæ conscientiæ, pietatis et misericordiæ habuit in vase triplici, scilicet oris, cordis et operis cum lampade integerrimæ virginittatis. — Idem de B. M. V. part. xiv, contempl. 4.

Virgo prudentissima, quæ non tantum habuit unum vas oleo gratiæ repletum, quo lampadem suam exstinguibilem nutrirer, sed aliud vas habuit redundans, et indeficiens, ex quo effuso oleo misericordiæ, omnium lampades illuminaret, ut vas omnium usque ad summum repleret et in eo nihil deficere inveniret; prudens igitur *Virgo* fuit, ut sibi provideret, nec timida fuit, ut aliis subveniret; nec dixit, Ne forte non sufficiat, scilicet mihi et vobis; sed sciens, quod sufficeret sibi et nobis, sufficienter retinuit, et sufficienter tribuit, ut ex illius plenitudine effunderetur, quo lampades nostræ extinctæ illuminarentur. — Idem de B. M. V. part. v, contempl. 5.

Virgo salutaris. — Idem de B. M. V. part. xv, contempl. 22.

Virgo virginitate singularissima pollens. — Idem de B. V. part. vi, contempl. 6.

Virgo virtuosissima, cujus servus debet esse aromaticus per fragrantiam bonæ opinionis et per exemplum castitatis et pietatis et humilitatis. — Idem de B. V. part. xvii, contempl. 11.

Virgo plusquam beata, nullo genere vacans virtutum, quodcumque enim donum, alicui sanctorum unquam datum fuit, illi non fuit negatum, sed omnium sanctorum privilegia omnia habuit in se congesta. — Ibid.

Virgo plusquam gloriosa. — Ibid.

Virgo præbenedicta, conbenedicta et postbenedicta. — Ibid.

Virgo pura. — S. Gregor. Taurom. archiepisc. orat. de Annunt. B. M. V.

Virgo de qua salutis nostræ anchora pendet. — Leo imperat. in orat. de Præsent. B. M. V.

Virgo Mater, quæ virginitatem et partum, tam

valde inter se diversa, in se conjuncta monstrat. — Ibid.

Virgo carens crimine vitii nostri.—Jo. Geometra in *B. V. hymn. 3.*

Virgo conservans zonam virorum virginitatis amantium. Vigil. Trident.—Idem in *B. V. hymn. 4.*

Virgo data, Dei munere, utrique parenti.—Idem in *B. M. V. hymn. 2.*

Virgo edens miracula magna, sacra, alta, una concipiens Dei natum. — Ibid.

Virgo exterius atque interius. — Ibid.

Virgo innupta, Dei numine, condens in terræ viscera daemonia. — Ibid.

Virgo quæ sobolem peperit supremam, mundi fabrum mundo, celsithronumque solo. — Ibid.

Virgo sideribus circumdata claris. — Idem in *B. M. V. hymn. 3.*

Virgo beatissima, cui nulla defuit virtus. — D. Fulbertus Carnot. serm. 1 *de Nativit. S. V. M.*

Virgo beatissima, de qua natus est Christus. — Idem, serm. *de Purific. B. M. V.*

Virgo ex cujus secretis natus est Juvenis speciosus præ natis hominum, de cujus labiis diffusa est omnis gratia, perlata per quadripartita mundi climata. — Idem, serm. 3, *de Nativit. S. V.*

Virgo nimis superque beata, quæ nulli comparanda est merito, nec coæquanda castitatis titulo. — Idem, serm. 3 *de Nativit. B. M. V.*

Virgo per quam venit Dominus omnium potestatum et virtutum et dominationum. — Idem, serm. 3 *de Nativit. S. V.*

Virgo quæ veternas parentum sustulit offensas. — Ibid.

Virgo sacratissima, sine viro gravida. — Ibid.

Virgo sacratissima, et ultra quam dici possit dilecta. — Ibid.

Virgo secunda in cujus benedictionem Dominus maledictionis notam primæ Virginis transmutavit. — Ibid.

Virgo venerabilis ipsis quoque sanctorum ordinibus angelorum, ex dignitate divinæ maternitatis; quod opere manifesto declaravit ille magnus atque fortis archangelus Gabriel, qui eam antequam Dei Mater fieret, quia futuram noverat, tanta veneratione salutando prævenit. — Idem, serm. 1 *de Nativit. S. V. M.*

Virgo immaculatissima, quam omnibus, omnes omnium hominum generationes vocibus nunquam cessantibus beatissimam prædicant, quia totius mundi peperit Salvatorem. — Psellus in *cap. vi Cantico.*

Virgo Mater. — Ibid.

Virgo admirabilis, quia quamvis de regia stirpe nata esset, quamvis ab angelo salutata, quamvis gratia et benedictione expleta, quamvis Mater Dei electa, tamen in tanta sublimitate, nescit elevari, sed potius se ancillam profitetur, et subjectam. — Rudolph. Ardens, hom. 2, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo beata, quæ sine semine de Spiritu sancto

concepit. — Idem, hom. 2, in *Purific. B. M. V.*

Virgo Mater, de qua temporaliter Dominus noster natus est sine Patre. — Idem, hom. 2 in *Nativit. B. M. V.*

Virgo plena gratia, quantum nihil virtutis, nihil meriti, nihil honoris est, quod in ea non abundet, et gratiæ quæ singulis sanctis sigillatim distribuuntur, Mariæ universaliter conferuntur.—Idem, hom. 2, in *Annunt. B. M. V.*

Virgo sacratissima, quæ absque viri consortio genuit, non qualemcumque, sed ipsum Dei Filium, Deum et Creatorem suum. — Idem homil. 2, in *Nativit. B. M. V.*

Virgo perpetua, et singularis, quæ sola spiritus obumbratione Deum concepit. — Guarricus abbas, serm. 4, *de Purific. B. M. V.*

Virgo purissima et pauperrima. — Ibid.

Virgo Mater beatissima.—Idem serm. 1, in *Nativit. B. M. V.*

Virgo regali ex progenie electa, ut æterno Regi Filio Regis, materna quoque nobilitas regium honorem deferret. — Idem serm. 1 *de Annuntiat. S. V.*

Virgo clemens, pia et dulcis. — Hermannus Contractus in Antiph. *Salve Regina.*

Virgo prius ac posterius. — Idem in Antiph. *Alma Redemptoris.*

Virgo cunctis prælucens virtutibus, ac creaturis omnibus præcellens. — Theophylactus in orat. *de Præsentat. B. M. V.*

Virgo beatissima, ante constitutionem mundi in consilio æternæ sapientiæ electa, et præelecta. — D. Petrus Damian. serm. 2 *de Nat. B. M. V.*

Virgo beatissima, cui non excellentissimus ille patriarcharum chorus, non providus prophetarum numerus, non iudex apostolorum senatus, non martyrum victor exercitus, non aliquis antiquorum, non quisquam sequentium patrum potuit comparari. — Idem hom. in *Nativit. B. M. V.*

Virgo beatissima et intemerata, per quam non solum amissa olim vita hominibus redditur, sed etiam beatitudo angelicæ sublimitatis augetur. — Ibid.

Virgo, cujus caro ex Adam assumpta maculas Adæ non admisit. — Idem serm. *de Assumpt. B. M. V.*

Virgo, cum qua habitat Deus, quia cum illa unius naturæ habet identitatem. — Idem serm. 1 *de Nativit. B. M. V.*

Virgo Dei Filio singulariter consecranda, et specialiter sancto conjugata Spiritui. — Idem serm. *de Assumpt. B. M. V.*

Virgo Dei Genitrix, cujus pulchritudinem sol et luna mirantur. — Idem serm. 1 *de Nativ. B. M. V.*

Virgo gratiosis cumulata muneribus. — Idem serm. *de Assumpt. B. M. V.*

Virgo ineffabilis, modum in suis laudibus humanæ vocis exsuperans. — Idem in hom. in Nativit. B. M. V.

Virgo in qua, et quæ in cœlis, et quæ in terris fuerunt refabricata. — Idem serm. de Assumpt. B. M. V.

Virgo, in qua universus pulvis pigmentarius conjectus est, quia in ea virtutum conventus reverendum sibi thalamum consecravit. — Ibid.

Virgo intemerata et gloriosa, in lege præfigurata, in patriarcharum et prophetarum oraculis prænuntiata, et ab angelo singulari honorificentiae privilegio salutata. — Idem serm. 2 de Nativit. B. M. V.

Virgo puerperea; Verbum verbo concipiens absque viro. — Idem in carminib. de Assumpt. B. M. V.

Virgo, quæ inter animas sanctorum et angelorum choros supereminens et evecta merita singulorum, et omnium titulos antecedit. — Idem serm. de Assumpt. B. M. V.

Virgo quæ magnitudinem summæ Divinitatis infra sui ventris conclusit Arcanum. — Idem serm. 1 de Nativit. B. M. V.

Virgo, qua quidquid majus est, minus est. — Ibid.

Virgo, quam tali modo Deus induit, et in ea indutus est, ut meliori non posset. — Ibid.

Virgo, quam tota Divinitatis plenitudo, sine mensuræ discretione perfudit, ut totam caperet, qui fecit totum. — Idem serm. 1 de Nativit. S. Joan. Bapt.

Virgo, quam totam tota indivisibilis Dei natura largiori gratia superfudit. — Idem serm. 1 de Nativit. B. M. V.

Virgo regalis, ad thronum Dei Patris evecta, et in ipsius Trinitatis sede reposita. — Idem serm. de Assumpt. B. M. V.

Virgo singularis, cui nihil defuit sanctitatis, nihil justitiæ, nihil religionis, nihil perfectionis. — Idem hom. in Nativit. B. M. V.

Virgo singularis et incomparabilis. — Idem serm. 2 de Nativit. B. M. V.

Virgo singularis, maternis circumsepta visceribus, sublimiori quam Jeremias et Joannes Baptista sanctificationis genere mundata. — Idem serm. 1 de Nativit. S. Joan. Bapt.

Virgo singularis, utramque naturam exsuperans, et immensitate gratiæ, et fulgore virtutum. — Idem serm. de Assumpt. B. M. V.

Virgo splendidissima, ex qua processit « speciosus forma præ filiis hominum, tanquam sponsus de thalamo suo. » — Idem hom. in Nativit. B. M. V.

Virgo virginum. — Idem in carminib. de Assumpt. B. M.

Virgo amabilis fecunditatis, quæ Filium Altissimi genuit, et perduto humano generi Salva-

torem peperit. — D. Anselmus in Invocat. ad V.

Virgo beata, in qua magna multitudo dulcedinis Dei, et omnes thesauri sapientiæ et scientiæ. — Idem in homolog. Evangelii secundum Lucam; Intravit Jesus in quoddam castellum.

Virgo beata, quæ de carne sua mundissima peperit illum, qui decorem primæ creationis omnium cunctis restituit. — Idem in libro De excellent. V. M. cap. 11.

Virgo beata, quæ in se Dei Filium incorporavit. — Idem in lib. De excellent. B. M. V. cap. 19.

Virgo benedicta et superbenedicta, per cujus benedictionem benedicitur omnis natura, non solum creata a Creatore, sed et Creator a creatura. — Idem in orat. ad B. M. V.

Virgo castissima, per quam Deus venit in hunc mundum, et humanum genus suo sanguine salvavit. — Ibid.

Virgo ea puritate nitens, quæ major sub Deo intelligi nequit. — Idem in lib. De concept. Virginali. cap. 18.

Virgo in conceptu, in partu, et post partum. — Idem lib. De excellent. S. V. M., cap. 5.

Virgo per quam inæstimabilia bona habet rerum natura. — Id. in lib. De excell. V. M., cap. 11.

Virgo quæ altissimi Patris Filium ex virginali utero edidit nobis. — Ibid.

Virgo ante partum, in partu et post partum. — D. Bruno Carthus. serm. de Purificat. B. M. V.

Virgo beatissima, de qua Dominus, et Salvator noster secundum carnem factus est. — Idem in serm. de Nativit. V. M.

Virgo virginum, quia cunctis virginibus major est. — Idem serm. 2 de SS. Trinit.

Virgo viri salutationis ignara. — Zacharias Chrysopolit. lib. 1 in unum ex quatuor, cap. 5.

Virgo Filio Dei desponsata, cui in officina Spiritus sancti, industria summi Artificis præparata fuerunt ornamenta. — Franco abbas lib. vi, De gratia Dei.

Virgo specialis, specialiter digna, singulariter pulchra. — Ibid.

Virgo tam speciosa, ut Regem cœlorum oculis ceperit, Filium Dei de sinu Patris allexerit, et in amplexus suos cum ulnis charitatis pia violentia captivum traxerit. — Ibid.

Virgo beata, et semper laudanda. — Euthym. Encomio in adorat. venerandæ zonæ S. Deiparæ et fasciarum Domini.

Virgo castissima, et nulli culpæ affinis, quam extimescunt intelligentes omnes hierarchiæ, quæ habuit in utero eum qui pugno omnia continet, et eum in utero gestavit, qui nec contineri nec adiri potest ab universa creatura, Deum perfectum, et

hominem perfectum, duplicem naturā, una autem consistentem personā. — Ibid.

Virgo gloriosa, et plusquam benedicta, potens omnia. — Ibid.

Virgo incomparabilis in bonitate, et benignitate, convenienter, et qui ex ea natus est, Deus et homo. — Ibid.

Virgo intemerata et impolluta, quæ Verbum illud quod cælos constituit, habuit in utero. — Ibid.

Virgo perpetua, super quam dici potest benedicta et gloriosa. — Ibid.

Virgo casta, in ejus uterum de cælo descendens Dominus, et carnem assumens, mentis participem, atque animatam, nostram salvavit naturam. — Jo. Zonaras in canone *de sanctiss. V. contra hæreses.*

Virgo Dominica, cujus supplicationibus Deus habitavit in nobis. — Ibid.

Virgo immaculata, quam Spiritus Dei increatus obumbravit. — Ibid.

Virgo omnium Regina. — Ibid.

Virgo immaculata, et pura ab omni peccato. — Odo episcop. Camerac. *In exposit. Cantionis.*

Virgo omni creatura excellentior, quæ quanto copiosior apud se merito coronatur, tanto sibi indignior ex sua quasi inutilitate putatur. — Guibertus abb. in lib. *De laud. B. M. V.*, cap. 5.

Virgo puerpera, per quam fit nobis aditus divinæ agnitionis : a nemine enim scitur, a quo non diligitur. — Idem, cap. 4.

Virgo unica sine exemplo Deifera. — Idem in tract. *contra Judæos*, lib. 1, cap. 1.

Virgo beatissima, ad quam Deus Pater ex se genitum Filium misit, ut ipse Dei Filius Virginis etiam Filius fieret et Sponsus. — Goffridus abbas, *serm. in omni festivit. B. M. V.*

Virgo beatissima et incomparabilis. — Ibid.

Virgo cui partus Deificus fecunditatem quidem attulit, sed salvam fecit ejus virginitatem ; et sicut voluit, ut veraciter in ea fieret una persona, ipse Deus et homo, ita voluit, ut ipsa fieret una persona, Mater et virgo. — Ibid.

Virgo, cui serviunt angeli, famulantur archangeli, quam omnis etiam militia cœlestis exercitus laudat et veneratur. — Ibid.

Virgo digna Deo. — Id. *serm. 4 in Nativ. Dom.*

Virgo humilis, compatiens, misericors et pia. — Ibid.

Virgo incomparabilis. — Idem *serm. 4 in Nativ. Domini.*

Virgo ineffabilis, quæ verum Dei Filium, verum hominem ineffabiliter concepit et peperit. — Idem *serm. in omni festivit. B. M.*

Virgo laudabilis, atque sanctissima, in qua Creator ipse factus est creatura. — Ibid.

Virgo mente et corpore inviolata. — Idem *serm. in omni festivit. B. M.*

Virgo sancta ante partum, virgo sanctior in partu. — Ibid.

tu, virgo sanctissima post partum ; quæ sola lætitiā matris simul obtinere meruit, et gloriā virginitatis. — Idem *serm. 1 in Nativ. Dom.*

Virgo sancta, gloriosa, honorata, a Deo sublimata. — Idem *serm. in omni festivit. B. M.*

Virgo venerabilis, quæ verbo concepit angelico, et clauso utero natum mundo edidit Salvatorem. — Idem *serm. in Nativ. Dom.*

Virgo vera, in qua verus Dei Filius Christus Dominus, vere totum hominem assumpsit, animam scilicet et carnem. — Idem *serm. in omni festivit. B. M.*

Virgo beata, pauper, humilis, obediens, quieta, modesta, simplex, sapiens. — Hugo de S. Vict. lib. iv *De proprietatibus et epithetis rerum*, cap. 2.

Virgo floribus honoris et honestatis ornata. — Idem *serm. in quolibet festo sanctæ Mariæ, qui est in ordine SS.*

Virgo gloriosa, semper nominanda, et nulla oblivione tacenda. — Ibid.

Virgo virginum singularis integritate, unica castitate, excellens dignitate. — Ibid.

Virgo beata, cujus vita integerrima non habuit cur gemeret, nisi vulnus charitatis propter dilationem plenæ atque perfectæ beatitudinis, in tempore hujus peregrinationis. — Rupert. abbas, lib. vii *De glorificat. SS. Trinit., et process. Spiritus sancti*, cap. 13.

Virgo dilecta, de cujus utero processit dilectus, tanquam sponsus de thalamo suo. — Idem lib. iii *Comment. in Cant.*

Virgo felix, cujus ubera suxit is qui angelos suæ visionis dulcedine pascit. — Idem lib. i *Comment. in Cant.*

Virgo incorrupta, quæ essentialiter sanctum de Spiritu sancto concepit. — Idem lib. i *De operib. Spiritus sancti*, cap. 10.

Virgo in cujus sinum, imo uterum, Deus, rhinoceros fortissimus, atque omnipotentissimus, incomprehensibilis cunctis venatoribus, singulare deponens omnipotentiae cornu, comprehendere et occidere potuit a venatoribus, a Judæis insidiantibus. — Idem lib. ii *Comment. in Deuteronom.*, cap. 15.

Virgo sacra, de qua natus est Christus, novus Adam. — Idem lib. vi *in Oseam prophetam.*

Virgo solitaria, nullique viro pervia. — Idem lib. i *Comment. in Mathæum.*

Virgo vere fidelis et veraciter magnæ fidei. — Idem lib. i *Comment. in Cant.*

Virgo valde fidelis, quæ per fidem Deum castis visceribus suscepit. — Idem lib. vii *Glorificat. SS. Trinit. et process. Spiritus sancti*, cap. 9.

Virgo immaculata, ad cujus opem ceu ad petram, tutamque anchoram, confugiendum. — Theoleptus in *Canone sive Cantico compuncto.*

Virgo intacta, cujus roris aspersione ardor libidinis extinguitur. — Ibid.

Virgo admiranda, et omni honore dignissima. — Ibid.

D. Bernardus hom. 2 *de laudib. V. M.* super *Missus est*.

Virgo Mater piissima, sanctissima ac beatissima. — Idem in *Lamentat. V. M.*

Virgo natura pavidā, simplex, verecunda, venerabilis, humilis, sancta, sobria, devota. — Idem hom. 1 *de laud. V. M.* super *Missus est*.

Virgo, per quam omnis mortalitas emersit ad vitam. — Idem epist. 174, ad *canonicos Lugd.*

Virgo prudens, lampadem habens, et in vase oleum portans. — Idem serm. 2 in *Assumpt. B. M.*

Virgo, quam sibi sancta Trinitas sanctificavit. — Idem serm. *de B. M.* cujus initium est *Ave Maria*.

Virgo regia, gemmis ornata virtutum, geminoque mentis pariter et corporis decore præfulgido, specie sua et pulchritudine sua in cœlestibus cognita. Idem hom. 2 *de laudib. V. M.* super *Missus est*.

Virgo sacerdotalis. — Idem serm. in *Nativ. SS. V. de Aquæductu*.

Virgo Deum enixa. — S. Petrus Cluniac. prosa in honorem *Matris Domini*.

Virgo plena gratia, plena Deo, plena Spiritu sancto, et virtute Alissimi. — Idem lib. in *Epistolar.*, epist. ultim.

Virgo semper nominanda. — Ibid.

Virgo sublimis et supercœlestis. — Ibid.

Virgo summa, ac supercœlestis Christi Mater. — Idem in prolog. tract. *contra Judæos*.

Virgo singularis, quam de Spiritu suo Deus Pater gloriose fecundavit. — Nicol. mon. in ep. *de Concept. B. V. ad Petrum Cellensem*.

Virgo gloriosissima, de qua nihil nisi virgineum excogitari potest; quod autem aliter præsumitur ex corruptione mentis progreditur, et ex cogitantis vitio proficiscitur. — Petrus Comest. in serm. *De Concept. B. V.*

Virgo gloriosissima, non solum in Conceptione sua, verum etiam ante omnem conceptionem benedicta. — Ibid.

Virgo plena Deo, major mundo, celsior cœlo, fecundior paradiso. — B. Ælredus serm. in *Annunt. B. V.*

Virgo Genitrix Dei. — Richard. a S. Vict. in tract. *Comparat. Christi ad florem et Mariæ ad Virg. m.*

Virgo exaltata, sicuti cedrus in Libano, obumbrans angelicæ excellentiæ cacumen. — Arnold. Carnot. *de laudib. S. M.*

Virgo puerpera, in supernis et infernis admirabilis. — Ibid.

Virgo sancta, in qua antiquum consilium de incarnato Verbo palam factum est mundo. — Ibid.

Virgo solitaria, vacans meditationibus sanctis. — Ibid.

Virgo ante partum, in partu et post partum. — Petrus Blesensis serm. 2 in *Adv. Dom.*

Virgo beata, in qua nil terribile est; nam in ipsa

est plenitudo gratiæ, et puritas humanæ vitæ. — Petrus Bles. serm. 12.

Virgo sapiens, quæ, fatuis virginibus remanentibus foris, cum Sponso ingressa est ad gaudium nuptiale. — Idem serm. 34.

Virgo præ cunctis mulieribus cœlesti atque invisibili oleo singulariter uncta. — Adam de Pers. in *Mariali*, fragm. 3.

Virgo prudentissima, quæ oleum in lampade habuit, cum gratiæ plenitudinem in spiritu puritatis suscepit. — Ibid.

Virgo cœlestis. — Petrus abbas Cell. in lib. *De panibus*, cap. 2.

Virgo de cujus fructu tota simul nutritur Ecclesia. — Ibid.

Virgo in qua omnium virtutum chorus adunatur, ut Rex virtutum suscipiatur. — Ibid.

Virgo nostra beatissima, in æterna prædestinatione singulari privilegio munita, nec a sua Conceptione in aliquo violata. — Idem lib. ix *Epistolar.*, epist. 10.

Virgo adolescentula quæsitā ex omnibus finibus Israel, ut staret coram Rege in castitate et humilitate, et foveret eum ineffabili de Spiritu sancto Conceptione, dormiretque Rex in sinu ejus, vel ipsa in sinu Regis, quæta ab omnium vitiorum infestatione et Deum continens uteri integerrimi consecratione, et calefaciens eum singularis charitatis illustratione. — Petrus Cellensis serm. 6 in *synodo*.

Virgo cujus singulare ac speciale privilegium præ angelis, præ omnibus sanctis, præ omnibus Dei donis est, quod virgo concipiet et pariet Filium. — Idem serm. 6 *de Adventu*.

Virgo Dei Genitrix in umbilico suo confringens virtutem serpentis antiqui, Christum Dei virtutem et Dei sapientiam in utero concipiens, non ex concupiscentia viri, sed ex gratia Dei. — Idem serm. 2 in *Annunt.*

Virgo Domini singulariter amans, et a Domino præamata, qua nihil amabilius in universis creaturis. — Id. serm. in *Vigilia Nativ. Dom.*

Virgo ex qua mundo apparuit lux vera, sanitas æterna, redemptio copiosa. — Idem serm. 1 *de Assumpt. B. V.*

Virgo immaculata, inviolata, soli Deo apta, carne incorrupta, fide integra, pulchra ut luna, electa ut sol. — Idem serm. 5 *de Pentec.*

Virgo non divisa, sed una virtute, virginitate, Conceptione, prole, dignitate, protestatione, propitiatione et salvatione. — Id. in serm. 6 *de Adv.*

Virgo nostra cui Deus confertum et coagitatum omnium gratiarum cumulum reservavit, ut haberet proprium fontem, cui nec angelus nisi cum gratiarum actione communicaret. — Ibid.

Virgo ore, oculis, labiis, digito, pede, manu, corde, mente, carne. — Ibid.

Virgo per quam reperimus Deum et hominem. — Idem serm. 1 *de Assumpt. B. M. V.*

Virgo pia ad infirmos, sancta ad justos, herba fullonum ad immundos, sal ad putridos, scala ad claudos, reconciliatrix ad reos, misericordia ad miseros, portus ad naufragos, turris ad pavidos, Domina ad suos, singularis bonitas ad cunctos. — Idem serm. 6 *de Adventu*.

Virgo prudentissima in cujus uteri vestibulo tres doctissimæ puellæ de Israel in omni varietate et pulchritudine texentes, scilicet prædestinatio, sapientia et gratia divina, simul et similiter in præparanda tunica Verbi Dei cooperatæ sunt. — Idem serm. 1 *de Adventu*.

Virgo sapiens, quæ habuit oleum effusum in ventre suo, cum lampade mirabilium operum, quæ introivit cum sponso, imo in quam introeunt sponsus et filius ejus Jesus. — Idem serm. 6 *de Assumpt. B. M. V.*

Virgo singularis sola omnibus sufficiens, quæ singulos odore unguentorum suorum ad amorem suum trahit. — Idem serm. 1 *de Assumpt. B. M. V.*

Virgo virginum, de qua splendor gloriæ de Patre luminum ante tempora sæcularia æterna procedens genitura, carne sumpta in plenitudine temporis in humana verus Deus et verus homo apparuit sine peccato natura. — Idem serm. 3 *de Assumpt. B. M. V.*

Virgo virginum quæ carnem et sanguinem de intactis et sacrosanctis visceribus incarnando Verbo pro nostra reparatione præparavit. — Idem serm. 4 *in Annuntiat.*

Virgo virginum, singulari et quodam modo inestimabili pene immediate accedens ipsi Trinitati, ut si ullo modo Trinitas quaternitatem externam admitteret, sola *Virgo* quaternitatem compleret; sed est Trinitas, nec aliquatenus sibi fieri potuit, aut poterit quaternitas. — Idem serm. *de Purificat. B. M. V.*

Virgo certa fide, spe robusta, servens spiritu, vel amore. — Philippus abbas lib. 1 *Cant.* cap. 3.

Virgo Dei Filio desponsata. — Ibid.

Virgo diligens et dilecta. — Idem lib. III *in Cant.* cap. 16.

Virgo docta, dives, prudens, studiosa. — Idem lib. V *in Cant.* lib. III.

Virgo electa. — Idem lib. VI *in Cant.* cap. 15.

Virgo floridæ pulchritudinis et mundæ ac fecundæ rectitudinis. — Idem lib. I *in Cant.* cap. 16.

Virgo secunda Spiritu, quæ Deum peperit incarnatum, et invisibilem deitate, ad homines protulit calceatum. — Idem lib. III *in Cant.* cap. 25.

Virgo genere nobilis, insignis moribus, præ filiabus hominum speciosa, litteris sapiens, humilis spiritu, meritis gloriosa. — Idem *in Explicat. tituli Cant.*

Virgo incorrupta, cui ille Spiritus obumbrans, in ea Deo, Dei Filio, gratum umbraculum præparavit. — Idem lib. I *in Cant.* cap. 25.

Virgo in qua Verbum Patri coæternum, Dei sa-

piencia carne voluit sic vestiri, ut quod erat permanens, dignaretur habitu ut homo inveniri. — Idem lib. II *in Cant.* cap. 7.

Virgo insignis virtutibus, et venusta excellentia meritorum. — Idem lib. VI *in Cant.* cap. 28.

Virgo inter cæteras, hoc est, præ cæteris mulieribus speciosa. — Idem lib. II *in Cant.* cap. 1.

Virgo mirā et miranda. — Idem lib. VI *in Cant.* cap. 9.

Virgo non tam melle quam dulcedine plena mentis; dives non pecunia, sed spiritualibus documentis. — Idem lib. IV *in Cant.* cap. 24.

Virgo plena Deo, dives dono gratiæ plenioris. — Idem lib. II *in Cant.* cap. 23.

Virgo præ cunctis virginibus digne læta, et dignis muneribus totius gratiæ repleta. — Idem lib. I *in Cant.* cap. 1.

Virgo prudens et in omnibus prudenter erudita. Idem lib. II *in Cant.* cap. 23.

Virgo quæ hominem, salutem hominum, parit, virginali partu. — Idem lib. IV *in Cant.* cap. 23.

Virgo, quam Deus sibi assumpsit fœdere nuptiali, sed supra legem nuptiarum conservavit integram mente et corpore virginali. — Idem *Proæmio in Cant.*

Virgo, quam sibi ab æterno in Matrem Dei Filius præelegit, in qua tempore congruo sumens carnem membris contractionibus se coegit, de qua nasci voluit, sepe carnis novo genere non abrupta, cuius factus est Filius, ante partum et post partum virginitate penitus incorrupta. — Idem lib. II *in Cant.* cap. 4.

Virgo sanctissima, atque millies benedicta. — Idem, tom. II *Moralitatum in Cant.*

Virgo ad quam venit Deus, et quam prævenit, ut, cum ea esset, et in ea, et ex ea, et esset per eam in nobis. — Balduin. Devon. in tract. *de Salut. angelic.*

Virgo, cujus tanta fuit integritas, et mentis et corporis castitas, ut tota virgo fuerit, tota impoluta, tota immaculata, nullo sensu corrupta, nullo sensu contaminata; totum erubuit quod turpe est, totum reprobavit quod malum est; totum voluit quod pudicum est, totum devovit quod inhonestum est. — Ibid.

Virgo sine macula peccati, sine ruga duplicitatis, sine cerusa deceptionis. — Garnerius Lingo. serm. 2 *de Nativit. B. V.*

Virgo pariens virum. — Innocent. Papa III, serm. 2 *in Nativ. Domini*.

Virgo augusta, non despiciens nos jactatos procella fluctuum mundanorum, sed dans nobis manum auxilii, ægritudine vitæ dilassatis. — Theodorus Lasc. imperat. in *Proæm. B. V.*

Virgo sancta, cui similis non est nata in mundo in mulieribus. — D. Franciscus, orat. 2 *ad sanctiss. V. M.*

Virgo pura, pulchra nimis, intus, foris. — B. Joseph. Steinfeld. Opusculo 4.

Virgo verecunda, rubicunda, latabunda, cujus vultum is, qui videt, de ea gaudet, ad eam ridet, nam formas vincit omnium. — Ibid.

Virgo et mater, quod nulla alia; unde in figura ejus dicitur de Judith. cap. II ejusdem: « Non est talis mulier super terram. » — Rich. a S. Laur. *De laud.* V. lib. III.

Virgo non solum una de numero prudentium virginum, sed omnium prudentissima, habens lampadem integerrimæ virginittatis, et oleum misericordiæ in omnibus vasis suis, in vase cordis per affectum, in vase manuum per effectum, in vase oris per benignitatem orationis. — Idem *De laud.* S. V. lib. IV.

Virgo per antonomasiam seu antonomastice. — Ibid.

Virgo propter integritatem intentionis, et munditiam mentis quam præstat diligentibus se. — Idem *De laud.* S. V. lib. II.

Virgo prudens, quæ oleum, id est, nitorem bonæ conscientie, vel pietatis et misericordiæ habuit in vase triplici, scilicet cordis, oris et operis, cum lampade integerrimæ virginittatis. — Idem *De laud.* S. V. lib. VI.

Virgo, quæ sævum rhinocerotem mansuescere fecit in suo gremio virginali; dicunt enim qui scripserunt naturas animalium, quod rhinoceros, vel unicornis, animal est sævissimum et tantæ fortitudinis, quod nulla venatorum arte capi potest, sed per virginem tantum mitescit; est enim naturale unicorni, vel rhinoceroti, quod, visa virgine, in sinu illius se reclinat, et suæ ferocitatis oblitus mansuetissime requiescit. — Ibid.

Virgo, quia præstat mentis constantiam et munditiam, et quasi revirginat corpora dissoluta, conferens gratiam castitatis. — Idem *De laud. sanctiss.* V. lib. IV.

Virgo regia gemmis ornata virtutum, geminoque mentis pariter et corporis decore præfulgida, specie sua et pulchritudine sua in cœlestibus cognita, quæ cœli civium in se provocavit aspectus: ita ut regis animum in sui concupiscentiam inclinaret, et cœlestem nuntium ad se de supernis educeret. — Idem *De laud.* S. V. lib. I.

Virgo sapiens, quæ accepta lampade, id est, exteriori conversatione honesta, sumpsit secum oleum, id est, bonæ conscientie testimonium. Matth. XXV. — Idem *De laud. sanctiss.* V. lib. XII.

Virgo ab angelo salutata, a Deo desponsata, quæ de Spiritu sancto concipiens, Deum verum et hominem genuit. — D. Amedeus hom. 1. *De laud.* S. V.

Virgo gloriosa, quæ in carne degens, extulit se extra carnem, et carnis passiones mactavit robore Spiritus, instar velleris, quod, cum sit de carne, excrescit extra carnem, et carnis passiones ignorat. — Idem hom. 3, *De laud. sanctiss.* V.

Virgo humilis, ad thronum gloriæ coronata condescendens. — Ibid.

Virgo Mater, omnium in se charismatum commercia deferens: prima namque visione scintillans, sacri amoris ignibus proximorum pectora suaviter exurebat, animi fidem suggerebat, verecundiam suadebat, honestatem venustabat, inflectens ad pietatem, spirabat florem virginittatis, serebat novale castitatis, depingens oculis habitum humilitatis, et præferens indicium veritatis. — Idem, hom. 7 *de laud. sanctiss.* V.

Virgo pulcherrima, quæ strictis amplexibus auctori pulchritudinis hærens, effecta est plus virgo, imo, plusquam virgo, quia mater et virgo. — Idem hom. 1 *de laud. sanctiss.* V.

Virgo, quæ Christum salva virginittate peperit, quia salvo pudore concepit, peperit inviolata, quia illibata suscepit; et quia in delictis non concepit, absque dolore peperit, nullum habens in conceptione contagium, nullum passa in partu dissidium. — Idem hom. 4 *de laud. sanctiss.* V.

Virgo quæ sola Emmanuelem meruit suscipere, sola parere, sola lactare. — Idem hom. 1 *de laud. sanctiss.* V.

Virgo virginum, vernans in floribus, et in fructuum suavitate deliciens. — Ibid.

Virgo puerpera. — S. Simon Stock in precatione ad Deip. V.

Virgo sola digna dici, area compluta cœlestique rore imbuta. — Idem in hymno de Deipara V.

Virgo admiranda. — Bonavent. in *Psalterio minori B. V.* Quinquagen. 2.

Virgo casta, quæ Deum parere, et sic parere meruit, quod virginittatem non amisit. — Idem in *Speculo B. M. V.* cap. 13.

Virgo Deo chara, pulchra nimis, suavis, prudens, clara. — Idem in *Psalt. minori. B. M. V.* Quinquagen. 1.

Virgo Deo digna. — Ibid.

Virgo Deo juncta. — Idem in *Psalt. minori B. M. V.* Quinquag. 2.

Virgo digna coli. — Idem in *Psalt. minori B. M. V.* Quinquagen. 1.

Virgo diligenda, laude cunctis præferenda. — Ibid.

Virgo formæ raræ. — Idem in *Psalt. minori B. M. V.* Quinquag. 1.

Virgo fructifera. — Idem in *Speculo B. M. V.* cap. 16 et ultimo.

Virgo Genitrix Dei. — Idem in *Psalt. B. M. V.*

Virgo gloriosissima. — Ibid.

Virgo gratiosissima. — Ibid.

Virgo gratissima. — Idem in *Speculo. B. M. V.* cap. 5.

Virgo lucidissima. — Idem in *Speculo B. M. V.* cap. 9.

Virgo palmæ coæquata. — Ibid.

Virgo par argento. — Ibid.

Virgo pia sine pare. — Ibid.

Virgo plena bonis. — Idem in *Psalt. minori B. M. V. Quinquag. 1.*

Virgo plena gratia et clementia. — Idem in *Litanis Psalterii B. M. V.*

Virgo plenissima. — Idem in *Speculo B. M. V. cap. 7.*

Virgo pollens laude multa. — Idem in *Psalt. B. M. V. Quinquag. 3.*

Virgo primitiva. — Idem in *Psalt. minori B. M. V. Quinquag. 2.*

Virgo prudentissima. — Idem in exposit. super *Salve Regina.*

Virgo recti cordis. — Idem in *Psalt. minori B. M. V. Quinquag. 2.*

Virgo regia ex Davidica stirpe nata. — Idem in *serm. de B. M. V.*

Virgo Regina. — Idem in *Psalt. B. M. V.*

Virgo sacratissima. — Idem in præfat. *Psalterii B. M. V.*

Virgo sanctissima, dulcissima ac dignissima. — Idem in *Speculo B. M. V. cap. 3.*

Virgo semper castissima et mundissimâ. — Idem in *laud. B. M. V.*

Virgo sine dolo. — Idem in *Psalt. minori B. M. V. Quinquag. 2.*

Virgo sublimissima. — Idem in *Speculo B. M. V. cap. 11.*

Virgo super omnia benedicta. — Idem in *Canticis Psalterii B. M. V.*

Virgo tota lenis. — Idem in *Psalt. minori B. M. V. Quinquag. 3.*

Virgo tota pia. — Ibid.

Virgo vernans flore. — Idem in *Psalt. minori B. M. V. Quinquag. 1.*

Virgo vincens solem. — Idem in *Psalt. minori B. M. V. Quinquag. 2.*

Virgo beata. — D. Thomas Aquinas *serm. 2 in Annuntiat. B. M. V.*

Virgo beatificata ab omnibus generationibus. — Idem *serm. in Annunt. B. M.*

Virgo benedicta ab angelis, quia eorum vitam in terris inchoavit, instituendo vitam virginum; eorum ruinam reparavit, gignendo eum qui reparavit, coram se allocutionibus humiliavit, dicendo: « Ecce Ancilla Domini. » — Idem *serm. 2 in Annuntiat. B. M.*

Virgo benedicta ab omnibus creaturis, quia eas a coinquinatione liberat, quia earum Creatorem laetat, quia eas in statum pristinum renovat; Filius enim, quem genuit, creaturas omnes creavit, eas emundavit, ipsas renovavit. — Ibid.

Virgo benedicta a Deo Patre, quia in eodem Filio secum communicat. — Ibid.

Virgo benedicta a Filio, quia dignum habitaculum ei præparavit. — Ibid.

Virgo benedicta a justis, quia eos exaudit in precibus, liberat in tentationibus, augmentat gratiam in virtutibus. — Ibid.

Virgo benedicta a mulieribus, quia eas ab inimicis liberat, quoad virum excusat, quoad Deum honorat; mulieres enim per peccatum a diabolo tenebantur, a Deo aspernabantur; sed beata Virgo ab inimicis liberavit, quia Christus Filius ejus diabolus destruxit; quoad virum excusat; si dicit vir: « Propter te damnor, » mulier potest respondere: « Per me salvaris; » item honoravit quoad Deum, quia idem est Filius Dei, et Filius mulieris. — Ibid.

Virgo benedicta a peccatoribus, quia eos de angustia liberat, in periculis adjuvat, et de peccatis veniam impetrat. — Ibid.

Virgo benedicta a Spiritu sancto, cujus operatione Salvatorem mundi genuit. — Ibid.

Virgo exaltata sicut angeli, patriarchæ et prophetæ, apostoli, martyres, confessores et virgines. — Idem *serm. in Assumpt. B. M.*

Virgo exaltata super choros angelorum, et super omnes sanctos. — Ibid.

Virgo gloriosa, a qua in omni periculo possumus salutem obtinere, cum ab ea mille clypei, id est, remedia contra pericula pendeant. — Idem in *exposit. Salut. angelic.*

Virgo gratiosa et gloriosa. — Idem *serm. in Annunt. B. M. V.*

Virgo speciosa propter candorem virginitatis, ruborem charitatis, et rectitudinem sanctitatis, benignitatem humilitatis; propter flores desiderabilium morum, propter pulcherrima folia dulcium verborum. — Ibid.

Virgo antonomastice, quia sola virginitatem vere in summo habuit. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 34.

Virgo beata, igne Spiritus sancti totaliter succensa. — Idem super *Missus est*, cap. 41.

Virgo beata, omni laude dignissima. — Idem super *Missus est*, cap. 39.

Virgo beatissima, benedictiones singulorum singulariter et universorum universaliter, singulas et universas possidens in supremo. — Idem super *Missus est*, cap. 228.

Virgo beatissima, cui Deus tantum dedit, quantum puræ creaturæ potuit. — Idem super *Missus est*, cap. 38.

Virgo beatissima, in substantia ad summam propinquitatem cum Deo elevata: non enim poterat altius elevari, quam quod esset Mater Dei. — Idem super *Missus est*, cap. 36.

Virgo beatissima, omnibus creaturis optima et pulcherrima. — Idem super *Missus est*, cap. 39.

Virgo beatissima, per insitam sibi naturaliter misericordiam peccatores ad cælum trahens. — Idem super *Missus est*, cap. 184.

Virgo beatissima, quæ super omnium virtutum, apicem sublimata, de congruo, et singulari suo merito, mundo subvenit perditio, Salvatorem gignendo. — Idem super *Missus est*, cap. 39.

Virgo beatissima, supremam in Ecclesia continens dignitatem. — Idem super *Missus est*, cap. 68.

Virgo benedictissima. — Albert. Magn., super *Missus est*, cap. 34.

Virgo Davidicæ stirpis, ex cuius Ave, etiam alii de posteritate Evæ a vā purgati sunt. — Idem in *Postillis*, super cap. 1 Lucæ.

Virgo Deo charissima. — Idem super *Missus est*, cap. 50.

Virgo donis Spiritus sancti plenissima. — Idem super *Missus est*, cap. 40.

Virgo et mater soluta, et uxor, et vidua, voto serviens et libera, in quo omnis spes vitæ, et omnis spes virtutis secundum quemlibet statum : omnis enim status exemplum habet in ea. — Idem in *Postillis*, super cap. x Lucæ.

Virgo et mater, virgo et matrona sancto matrimonio juncta. — Idem in *Postillis* super cap. xi Lucæ.

Virgo eximie pietatis et misericordiæ. — Idem serm. 2 in *Annuntiat. B. M. V.*

Virgo fidelissima. — Idem super *Missus est*, cap. 228.

Virgo gratioſa, id est, gratiis plena. — Idem in *Dominic. 3 post Trinit.*

Virgo habens coronam regni Ecclesiæ militantis, et Ecclesiæ triumphantis. — Idem super *Missus est*, cap. 71.

Virgo in qua nihil fulsit nisi divinum. — Idem in *Postillis*, super cap. 1 Lucæ.

Virgo inter omnes virgines singularis, utpote nec primam habens ullam similem, nec sequentem. — Idem super *Missus est*, cap. 54.

Virgo misericordissima. — Idem super *Missus est*, cap. 228.

Virgo mundissima, humillima, castissima. — Idem serm. 2 in *Nativit. Dom.*

Virgo mundissimæ naturæ. — Idem serm. 3 in *Nativit. B. M.*

Virgo nobilissima et dignissima in summo. — Idem super *Missus est*, cap. 50.

Virgo sapientissima. — Idem serm. 2, in *Annuntiat. B. M. V.*

Virgo profundissimæ humilitatis, et summæ nobilitatis et dignitatis. — Idem super *Missus est*, cap. 50.

Virgo prudentissima. — Idem super *Missus est*, cap. 228.

Virgo pulcherrima et incognita viro. — Id. in *Postillis*, super cap. 1 Lucæ.

Virgo quæ habuit omnes aureolas, et omnia dona gratuita omnium aliorum sanctorum. — Idem super *Missus est*, cap. 117.

Virgo quæ mulieris peccata abolevit. — Idem super *Missus est*, cap. 34.

Virgo quæ non cadit in numerum cum aliis, quia non est una de omnibus, sed super omnes. — Idem super *Missus est*, cap. 117.

Virgo quæ opprobrium virginitatis abstulit, et virginitatem consecravit. — Idem super *Missus est*, cap. 34.

Virgo quieta, non vaga, non garrula, non quietis impatiens. — Idem in *Postillis* super cap. 1 Lucæ.

Virgo Regia, Davidica, puerpera. — Idem in *Postillis*, super cap. 1 Lucæ.

Virgo singularis inter omnes, et multis privilegiis privilegiata. — Idem super *Missus est*, cap. 54.

Virgo summe odorifera. — Idem serm. 3, in *Assumpt. B. M. V.*

Virgo tardiloqua, multiloqua. — Idem serm. 2, in *Annuntiat. B. M. V.*

Virgo verax, et veritatem in omni verbo et facto servans. — Ibid.

Virgo virginum, in cuius virginea carne beata Deitas almæ humanitati se voluit sociare. — Idem in orat. ad B. V. incipiente *Salve in utero virginali.*

Virgo virginum, quæ sine præcepto, sine consilio, sine exemplo, gloriosum munus virginitatis Deo obtulit et per sui imitationem omnes virgines virgo generavit. — Idem super *Missus est*, cap. 54.

Virgo prudens, quæ lampades suas, id est, corpus suum et animam, ornavit oleo puritatis, lychno pietatis, lumine veritatis, et igne charitatis. — Jacobus de Voragine in *Mariati*, serm. 9. V.

Virgo gloriosissima, quæ de antiquo serpente victoriam reportavit. — Ægidius Columna ex exposit. in *Salwat. angelic.*

Virgo mentis et corporis integritate. — Alanus de Insul. in cap. 1 *Cant.*

Virgo quæ proprium pariendi lege pudorem non perdens, Matris meruit cum Virgine nomen, in qua concordant duo nomina rite sejuncta, quæ secum pugnare solent, litesque movere, nec jam discordant, Mater Virgoque, sed ipsis litibus exclusis, se pacis ad oscula vertunt. — Idem in *Anticlaud. lib. v.*

Virgo dulcissima, gloriosa, beata, præclara. — S. Mechtildis lib. 1 *Gratiæ spiritualis*, cap. 13.

Virgo excellentissima, sanctissima, nobilissima, amantissima, dignissima. — Eadem, lib. 1 *Gratiæ spiritualis*, cap. 57.

Virgo gratiosissima. — Eadem lib. 1 *Gratiæ spiritualis*, cap. 55.

Virgo intacta. — Eadem lib. 1 *Gratiæ spiritualis*, cap. 15.

Virgo serenissima, beatissima. — Eadem lib. 1 *Gratiæ spiritualis*, cap. 56.

Virgo non modo anima, verum etiam oculis et auribus, quæ nec viderit, nec audierit quidquam inhonestum. — Nicephorus Gregoras, orat. in S. *Deiparam.*

Virgo beata, in qua omnis virtus, et operatio sanctissimi Spiritus habitavit. — Matthæus Cantacuzenus in cap. iv *Cant.*

Virgo cuius forma divina, inviolata ac firmata

super fundamenta divina.—Idem in cap. vii *Cant.*

Virgo omni ex parte inculpata. — Idem in cap. i *Cant.*

Virgo omni ex parte labis expers. — Idem in cap. ii *Cant.*

Virgo ineffabilis. — Ibid.

Virgo innocentissima. — Ibid.

Virgo integerrima. — Id. in *Mariali*, orat. 5.

Virgo intemeratissima. — Ibid.

Virgo inter omnes alios homines sapiens, et intellectui præeminens. — Ibid.

Virgo laudabilissima. — Id. in *Mariali*, orat. 6.

Virgo per repromissiones Deo desponsata.—Idem in *Mariali*, orat. 4.

Virgo purissima. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Virgo quæ proprie permansit virgo, quæ sola mentem illibata ab illecebrarum insidiis semper servavit, quæ sola ab omnibus mulierum legibus fuit immunis, et divinæ dispositionis verbo reservata. — Ibid.

Virgo sapientissima. — Ibid.

Virgo uterum gestans. — Ibid.

Virgo veneranda. — Idem in cap. ii *Cant.*

Virgo amabilissima. — Jacobus mon. in *Mariali*, orat. 6.

Virgo cujus dignitatem intellectus nullus capere potest. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Virgo immaculatissima. — Idem in *Mariali*, orat. 6.

Virgo impolluta. — Idem in *Mariali*, orat. 4.

Virgo incorrupta. — Idem in *Mariali*, orat. 5.

Virgo victrix. — Jo. Hondemius in hymn. de *Assumpt.* B. M.

Virgo vim naturæ transgrediens.—Idem hymn. 2 de partu virgineo et laudat. pueri Jesu.

Virgo cœlestis, cujus cella fuit cœlum, in quo cum universis desideriis suis tota inclusa fuit. — Jo. Tauler. serm. in festo *Nativit. B. V. M.*

Virgo dignissima supra mortales omnes. — Idem serm. in festo *Purificat. B. M.*

Virgo divinissima. — Ibid.

Virgo Mater dulcissima. — Idem in Tract. de decem *Cæcitatibus*, cap. 11.

Virgo Mater speciosissima splendidissimaque. — Ibid.

Virgo perpetua omni ornata puritate. — Idem serm. in festo *Purificat. B. M.*

Virgo præclarissima. — Ibid.

Virgo prorsus divina et intemerata. — Idem serm. in festo *Nativit. B. M.*

Virgo sacratissima. — Idem in tract. de decem *Cæcitatibus*, cap. 11.

Virgo sanctissima, beatissima. — Idem serm. in festo *Nativit. B. M. V.*

Virgo tota pulchra, et deificata, in corpore naturalique complexionem, et sensibus suis sanctissima. — Idem in tract. de decem *Cæcitatibus*, cap. 11.

Virgo benignissima. — Henricus Suso, cap. 20 *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus.*

Virgo integerrima, quæ cepit insuperabilem unicor nem. — Idem cap. 16 *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus.*

Virgo sacratissima, quam salutant corda omnia, et linguae omnibus laudibus vehunt, quandoquidem quidquid in nos beneficii conferre voluit benignitas Dei, per ejus manus in nos derivatum est. — Idem cap. 20 *Dialogi Sapientiæ et ministri ejus.*

Virgo sine sterilitate. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 78.

Virgo vere Nazarena et florida, candidior nive per castitatem; nitidior lacte, quia cum pudicitia habuit innocentiam; rubicundior ebore antiquo, quia cum innocentia habuit verecundiam; sapphiro pulchrior, quia cum verecundia habuit sanctimoniam et vitam perfecte cœlibem. — Idem in *Mariali*, cap. 98.

Virgo ab angelo salutata. — D. Birgitta in serm. angel. de *Excellent. Virg.* cap. 14.

Virgo beatissima, in qua Deus magnus factus est puer parvus: antiquissimus Dominus; factus est pusillus filius: sempiternus Deus et Creator invisibilis, creatura. — Eadem, lib. iii *Revelat.*, cap. 29.

Virgo desiderabilis. — Eadem, in serm. de *Excellent. V.* cap. 15.

Virgo dignissima et honestissima, in Dei Matrem electa. — Eadem in orat. 4 *Revelat.*

Virgo et Mater gloriosa. — Eadem, in serm. angel. de *Excellent. V.*, cap. 1.

Virgo fecundissima et virginissima. — Eadem in orat. 4 *Revelat.*

Virgo gloriosa ab omni peccato immunis. — Eadem in serm. angel. de *Excellent. V.*, cap. 16.

Virgo incomparabilis. — Eadem in serm. angel. de *Excellent. V.*, cap. 3.

Virgo in corpore et anima, Spiritu sancto plena. — Eadem in serm. angel. de *Excellent. V.*, cap. 15.

Virgo in cujus uterum Filius Dei venire dignatus est, exclusa quacunque carnis contagiosa voluntate. — Eadem, lib. iii *Revelat.*, cap. 10.

Virgo indubitata, dubitante sponso. — Eadem, lib. iv *Revelat.*, cap. 18.

Virgo Mater, impleta omni divina sapientia cum Deo. — Eadem, lib. i *Revelat.* cap. 31.

Virgo mundissima, in qua Deus mundissimus quievit. — Eadem, lib. v *Revelat.*, interrogat. 12.

Virgo omnis peccati expers. — Eadem in serm. angel. de *Excellent. V.*, cap. 5.

Virgo præelecta in Dei Matrem. — Eadem in serm. angel. de *Excellent. V.*, cap. 5.

Virgo pretiosa. — Eadem, lib. iv *Revelat.*, cap. 140.

Virgo purissima et immaculata. — Eadem, lib. i *Revelat.*, cap. 31.

Virgo sanctissima. — Eadem in serm. angel. de *Excellent. V.*, cap. 4.

Virgo summæ Trinitati gratissima. — D. Birgitta in serm. angel. de *Excellent. V. cap. 1.*

Virgo purissima, cujus et anima et corpus omnium labe carebant. — Emmanuel. Pal. imperat. in orat. de *Dormit. V.*

Virgo quæ cœli, terræque et omnium quæ in eis sunt, Conditorum, omnisque carnis moderatorem secundum carnem peperit. — Idem in can. ad *S. Deip.*

Virgo integerrima, sacratissima ac beatissima. — D. Joannes Rosbroch. in *Speculo æternæ salutis*, cap. 19.

Virgo intemerata, præstantissima, gloriosa. — Idem in præfat. lib. 1 *De ornatu spiritual. nuptiar.*

Virgo mater beatissima. — Idem in libello *De septem amoris gradibus*, cap. 8.

Virgo sacratissima præ creaturis omnibus in Dei Genitricem electa. — Idem in *Speculo æternæ salutis*, cap. 12.

Virgo candidissima. — Isidorus Thessalonic. orat. de *Nativit. B. V.*

Virgo celeberrima, sublimissima et divina. — Idem in orat. de *Annunt. B. V.*

Virgo cunctis hominibus, et hierarchiis vicinior Deo. — Idem in orat. de *Præsent. B. V.*

Virgo cunctorum hymnis decantatissima. — Idem in orat. de *Annunt. B. V.*

Virgo Deo simillima, decantatissima, laudatissima, gloriosissima, immaculatissima. — Ibid.

Virgo immaculatissima, qua neque sol, neque aliud præclarum corpus, jucundiores, aut copiosiores, aut lucidiores, utilioresque radios emisit. — Idem in orat. de *Nativit. B. V.*

Virgo incomparabilis. — Idem in orat. de *Præsentat. B. V.*

Virgo inculpatissima, purissima, honorabilissima. — Idem in orat. de *Annunt. B. V.*

Virgo irreprehensibilissima, superimmaculata et penitus purissima. — Ibid.

Virgo laudatissima. — Idem in orat. de *Nativit. B. V.*

Virgo laudibus omnium cumulata. — Ibid.

Virgo purissima, nullius criminis labe, Christo simillima. — Ibid.

Virgo purissima, per quam vera creationis re-integratio et vita effloruit, una angelis sanctior, et communi infortunio superior. — Ibid.

Virgo purissima, quæ sua lucida nativitate terræ affulsit, suæque luce creaturam superiorem et inferiorem implevit. — Ibid.

Virgo purissima, sacra, intemeratissima, immaculata, spectatissima, summe laudanda. — Idem, orat. de *Assumpt. B. M.*

Virgo, qua nihil similius, nihil vicinius Deo. — Ibid.

Virgo incorrupta, et habens Filium Dei. — S. Vincent. Ferr. serm. 3, de *Nativit. B. V.*

Virgo sanctissima, gloriosissima. — Idem in serm. de *Concept. B. M.*

Virgo bene ignita. — Joannes Gerson. tract. 9 super *Magnificat.*

Virgo benignissima. — Idem, serm. de *Concept. B. V.*

Virgo dignissima. — Ibid.

Virgo dulcissima. — Ibid.

Virgo Verbigena. — Idem in *Josephina.*

Virgo beata, referta cumulo omnium gratiarum. — D. Laurent. Justin. in serm. de *Nativit. B. M. V.*

Virgo, cui nullus plane mortalium, quamvis donorum cœlestium numerositate sit præditus, valet cœquari. — Ibid.

Virgo elevata supra omnem principatum et potestatem et virtutem. — Idem in serm. de *Assumpt. B. M. V.*

Virgo gloriosissima Domini Mater. — Idem de *triumphanti Christi agone*, cap. 7.

Virgo, in qua sola exuberavit, quidquid honoris, quidquid felicitatis habebatur in singulis. — Idem in serm. de *Assumpt. B. M.*

Virgo prærogativa sanctitatis ornata, et gratiæ plenitudine fecundata. — Ibid.

Virgo pudicissima, quæ chirographum abiecit decreti, et protoparentum abstulit opprobrium, quæ arenti sæculo stillicidia gratiæ irroravit, et ipsum fecunda ditavit fruge: quæ pereunti mundo, et aquarum diluvio inundanti, portum salutis aperuit. — Idem in lib. *De casto connubio Verbi et Animæ*, cap. 8.

Virgo, quæ non semen suscepit, sed Spiritu fecunda Redemptorem concepit, et ideo purificari non eguit, quæ purificantem hominum sordes genuit. — Idem in serm. de *Purificat. B. M. V.*

Virgo sanctissima, quæ virtutum omnium ornata decore, et gratiarum plenitudine, atque donorum cœlestium irradiata fulgore, Regem suo ad se traxit odore. — Idem in lib. *De casto connubio Verbi et Animæ*, cap. 9.

Virgo alma. — D. Bernardin. Sen. tom. I, serm. 55, qui est de *Pass. Dom.*

Virgo amorosissima. — Idem, serm. de *Purific. B. V.*

Virgo benedicta, sine væ pudoris in conceptione Filii, sine væ laboris in gestatione, sine væ doloris in parturitione. — Idem, tom. I, serm. 57.

Virgo dilecta, in cellam vinariam ad Regem sponsum suum introducta, et ab ubertate domus ejus inebriata. — Idem, serm. de *septem verbis B. V.*

Virgo gloriosa, cujus hæreditas est salutatio sua, quam apud homines devotione hæreditavit. — Idem, tom. I, serm. 52.

Virgo gloriosa, quæ plus meruit in uno suo consensu, scilicet Conceptionis Filii Dei, quam omnes creaturæ, sive angeli, sive homines in cunctis suis actibus, motibus et cogitationibus. — Idem, tom. I, serm. 61.

Virgo humilis et verecunda. — Idem, tom. IV, serm. 37.

Virgo inæstimabilis. — Idem, tom. III, serm. de *Assumpt. B. V.*

Virgo intacta et intemerata. — Idem, tom. IV, in sermon. extra ord., serm. de *septem flammis amoris in B. V.*

Virgo sacratissima, quæ Dominum et hominem, sicut vera Mater vere possedit. — Idem, serm. de *Purific. B. V.*

Virgo salutifera. — Idem, tom. IV, in sermon. extra ord., serm. de *septem flammis amoris in B. V.*

Virgo sanctissima et purissima. — Idem, tom. IV, serm. 37.

Virgo sapientissima et prudentissima. — Idem, tom. I, serm. 61.

Virgo alma. — D. Anton. in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 23.

Virgo amiceissima Deo. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 13.

Virgo ante partum, in partu et post partum. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 21.

Virgo capacissima. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 22.

Virgo corpore et mente. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 12.

Virgo cum fecunditate divinæ prolis. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 13.

Virgo excellentissimi meriti. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 16.

Virgo gloriosissime beata. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 17.

Virgo gravida Dei. — Idem in *Summa*, part. iii, tit. 31, cap. 3.

Virgo in spiritu et corpore. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 17.

Virgo maxima. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 22.

Virgo maxime victoriosa. — Idem in *Summa*, part. iii, tit. 31, cap. 3.

Virgo plena Deo. — Ibid.

Virgo pulcherrima mente et corpore. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 14.

Virgo regia. — Idem in *Summa*, part. iii, tit. 31, cap. 3.

Virgo sanctissima, quæ innumerabiles sententias terribilium flagellorum, quæ meruit mundus propter peccata sua, misericorditer revocavit. — Idem in *Summa*, part. iii, tit. 31, cap. 4.

Virgo semper intacta. — Id. in *Summa*, part. i, tit. 8, cap. 3.

Virgo verecundissima. — Idem in *Summa* part. iv, tit. 15, cap. 35.

Virgo virginum, quia prima Virginis per imitationem generavit. — Idem in *Summa*, part. iv, tit. 15, cap. 22.

Virgo virginum, quia virgines omnes in fomitis extinctione, in puritate, et in fecunditate excellit, quia nulla virgo secunda nisi ipsa. — Ibid.

Virgo voto. — Id. in *Summa*, part. iv, tit. 15, c. 12.

Virgo regia, intemerata, felicissima, clarissima,

sanctissima. — Jo. Turrecr. in *Proœmio sui tract. de Concept. B. V.*

Virgo integerrima, completissima, et perfectissima, et per consequens sordibus originalis criminis nullatenus maculata, sed ab omni contagione penitus incontaminata; quia cuicumque aliqua pars perfectionis suæ deest, non debet dici integrum vel completum; constat autem, quod Virgo gloriosa ab universa Ecclesia asseritur, et prædicatur perfectissima et completissima, et hoc semper in gradu supremo: ergo sequitur, quod nullus gradus perfectionis ei desit, et per consequens, quod ab omni livore peccati prorsus fuerit aliena. — Guilielm. Vinc. Cœlestin., serm. de *Concept. B. V.*

Virgo mundissima et purissima, et per consequens sordibus originalis criminis nullatenus fœdata, sed ab omni contagione penitus impolluta, quia summus gradus munditiæ nihil secum patitur admistum contrarietatis, ut astruunt naturales. — Ibid.

Virgo summe beata, et per consequens sordibus originalis criminis nullatenus inquinata, sed ab omni labe penitus segregata, quia turpes, deformes et maculati non sunt usquequo beati. — Ibid.

Virgo admirabilissima. — Dionys. Carthus. lib. 1, de laud. S. V. art. 14.

Virgo altissima. — Idem lib. 1, de laud. S. V. art. 2.

Virgo amabilissima. — Id. de laud. S. V. lib. 1, art. 1.

Virgo benedictissima. — Idem de laud. sanctiss. V. lib. 1, art. 2.

Virgo benignissima. — Ibid.

Virgo Deificatissima. — Idem lib. 1, de laud. S. V. art. 16.

Virgo divinissima. — Idem lib. 1, de laud. S. V. art. 34.

Virgo dulcissima. — Idem lib. 1, de laud. S. V. art. 4.

Virgo electissima. — Idem lib. II, de laud. S. V. art. 3.

Virgo excellentissima. — Idem lib. 1, de laud. S. V. art. 27.

Virgo incomparabilis, quæ quo in seipsa melior, sanctior honorabiliorque consistit, eo justius atque decentius est ejus præconiis immorari. — Idem de laud. B. V. lib. 1, art. 1.

Virgo inviolatissima. — Idem de laud. sanctiss. V. lib. 1, art. 1.

Virgo morigeratissima. — Idem lib. II, de laud. S. V. art. 25.

Virgo mundissima, ex qua Unigenitus Dei nasci voluit. — Idem lib. 1, de laud. sanctiss. V. art. 6.

Virgo nobilissima, ex qua incarnatum est Dei Verbum. — Id. lib. 1, de laud. S. V. art. 5.

Virgo præelectissima, in qua, ex qua et per quam impleta sunt excellentissima Christi mysteria. — Idem lib. 1, de laud. S. V. art. 11.

Virgo prorsus mundissima, in cujus gremium omnipotens ille rhinoceros caput suum, ac verti-

cēm reclinavit, seque ab ea potentissima capi permisit. — Dionys. Carthus., lib. III, *de laud. B. V.* art. 22.

Virgo serenissima. — Idem lib. I, *de laud. B. V.* art. 9.

Virgo sincerissima. — Idem lib. I, *de laud. B. V.* art. 10.

Virgo suavissima. — Idem lib. I, *de laud. B. V.* art. 12.

Virgo tantæ perfectionis ac puritatis, quod puræ creaturæ subsistenti in esse creato, non decuit ampliorem conferri. — Idem lib. I, *de laud. S. V.* art. 14.

Virgo verecundissima. — Idem lib. I, *de laud. S. V.* art. 25.

Virgo virginum antonomastice. — Id. lib. I, *de laud. B. V.* art. 4.

Virgo unica, quæ innocentiae vestem immunem omnino servavit, imo quotidie, omnique hora, puriorem, splendidiorem ac cœliformiorem exhibuit Deo. — Idem *de laud. sanctiss. V.* lib. III, art. 6.

Virgo incomparabilis, omnibus amabilis et venerabilis. — Thomas a Kempis in *Soliloquiis* cap. 24.

Virgo a peccato originali immunis. — Paulus de Hæredia. in tract. *de Concept. B. M. V.*

Virgo concepta absque effrenata libidine et delectatione corporea. — Ibid.

Virgo immaculata, sine peccato originali concepta. — Ibid.

Virgo intemerata, gloriosa, immaculata, piissima, gloriosa, inclyta, incorrupta, excellentissima, beata, intacta, munda, impolluta, elementissima, sancta, sanctissima. — Ibid.

Virgo munda ab omni peccato. — Ibid.

Virgo singularis in præ eminentia bonitatis et iustitiæ. — Ibid.

Virgo singularis, quia sola absque peccato originali concepta. — Ibid.

Virgo enthea. — Bapt. Mantuan. lib. VII, *De sacris diebus de Visitat. B. M. V.*

Virgo angelicis prælata choris et dignior omni agmine spirituum. — Idem lib. II *Parthen. Marianæ.*

Virgo, cui cœlum militat, quam trepidant Erebi sedes, cui terra fretumque vota precesque ferunt. — Idem lib. I *Parthen. Marianæ.*

Virgo incorruptissima. — Bernardin. de Bustis serm. 6 *de nominat. B. M. V.*

Virgo Mater æterni Verbi. — Idem in suo *Mariæ*, serm. 2 *de Coronat. B. M. V.*

Virgo sine sterilitate. — Idem serm. 8, *de An nuntiât. B. M.*

Virgo super omnes amans, amabilis et amata. — Arnoldus Bostius lib. *de patronatu B. V. Mariæ in dicatum sibi Carmeli ordinem*, cap. 1.

Virgo fecunda, sole amicta, veri solis imago expressissima, inter millia astrorum Deo assistantium longe præfulgentior. — Arnold. Bostius lib. *de Patron. Deip. V. in sibi dicatum Carmeli Ord.*, cap. 11, § 2.

Virgo perfecti decoris ab æterno Domini Jesu Mater præelecta (cujus portio modica a Verbo æterno assumpta ad redimendum totum genus humanum fuit idonea); illam originali sorditie aliquando deturpatam, filiamque diaboli fuisse, tantæ ejus sanctitati, tantæ aulæ Dei prærogativæ minime convenire, etiam maximus ille gurgis errorum et hæresium, atque atrocissimus totius orbis turba Mahumetes, Agarenorum legislator, procurator orci, primusque diaboli satelles, in Alcorano, quanquam spurcissimus asseverat: prævalet enim in tantum, ut ab hoste mereatur habere laudes, cujus clarissima virtus etiam perfidorum invidiam superavit. — Ibid. cap. 13, paragraph. 2.

Virgo ab omni vitiorum contagio prorsus libera, adeo moderata, et splendens, et virtutum gemmis decorata, ut nullam prorsus legem haberet in membris, quæ legi mentis, vel ad momentum repugnaret; et sic in omni gratia consummata, in omni dono, tam corporali quam spirituali confirmata, ac etiam in omni bono solidata, ut nullus omnino defectus, aut boni carentia in eam incidere posset, nec ulla etiam venialis culpæ macula. — Claudius Rap. Cœlestin. serm. 2, *de Concept. B. V.*

Virgo beata, auro obryzo purior, gemmis pretiosior, balsamo suavior, margaritis nitidior, nectare et ambrosia dulcior, et omni harmonia delectabilior, tota mitis, tota suavis, tota delectabilis. — Ibid.

Virgo beata, quæ, ut multæ filiæ virgines sanctæ, et animæ devote congregaverint divitiarum virtutum et meritorum ac bonorum operum, supergressa est universas puritate Conceptionis, excellentia humilitatis et fecunditate virginitatis. — Ibid.

Virgo beata, quæ omnibus hominibus cœlestem et æternam peperit vitam, vitalem cunctis generationibus gratiam, et universis gentibus et nationibus gloriam sempiternam. — Ibid.

Virgo Christifera, a peccati inquinamento tota munda et libera, innocentiae et sanctitatis veste induta, et in omni dono per donum gratiæ et gloriæ omnino confirmata, ubique tuta, ubique secura. — Ibid.

Virgo Deipara nunquam sine præfatione honoris nominanda, quæ sancta antequam nata genuit mundi Salvatorem, cujus sacrosancta, pura et immaculata Conceptio fuit cœlitus ab omni originalis culpæ, et humanæ pruriginis colluvie præservata, perfecta quoque gratiarum omnium ac donorum spiritualium plenitudine præventa. — Ibid.

Virgo Deipara, tota puritate nitida, tota circumquaque virtutum gemmis irradiata, tota spiritualium gratiarum, cœlestiumque donorum, ac divinorum charismatum fulgore respersa. — Ibid.

Virgo, Deum et hominem paritura, quæ sic divina præventa est benedictione, ut, præter sortem et conditionem generis humani, nullam prorsus, nec minimam originalis culpæ maculam, ex originis suæ propagatione, contraxerit. — Ibid.

Virgo gloriosa, ante Deo cognita, quam concepta, prius sanctificata, quam nata, in carne degens præter carnem, et ab omni labe peccati prorsus extranea, et ab antiquo damnationis chirographo libera, nec ullas carnis virginalis sentiens molestias, vitam in terris ducens angelicam, Deo conjuncta, Verbo propinqua, divinis imbuta mysteriis, angelorum servato consortio, et a Spiritu sancto absque ullo temporis intervallo possessa, ac cœlesti ab initio gratia præventa, divini amoris, toto cursu vitæ suæ, cremata incendio, mortua mundo, et soli vivens Christo. — Ibid.

Virgo gloriosa, cujus sublimis dignitas et digna sublimitas, excellens gloria, et gloriosa excellentia, decus eximium et singularis honor. — Ibid.

Virgo gloriosa, per quam divinus reparatus est honor, qui primo homine cadente disperierat. — Ibid.

Virgo humilis, quam innatæ Dei bonitati visum est tibi prævidere, prævidendo conservare, conservando præparare, novo, mirandoque et inaudito seminis ortu concepta, atque ab omni culpæ originalis prurigne prorsus aliena. — Ibid.

Virgo illibata et ditata, cœlesti progenie gravidata, nec fraudata flore pudicitiae. — B. Casimirus Poloniæ princeps in hymn. de B. V.

Virgo omni laude digna et præconio. — Ibid.

Virgo, per quam valvæ cœli patent miseris. — Ibid.

Virgo puerpera, semper munda et secunda. — Ibid.

Virgo beatissima, ac semper intemerata. — Joan. Trith. de miraculis B. V. prope Dittelbach. lib. 1, cap. 2.

Virgo, cœlestis pluviae gratia semper infusa dulciter. — Idem de miraculis B. V. prope Dittelbach. lib. 1, cap. 10.

Virgo gloriosissima, castissima, sanctissima. — Idem de miraculis B. V. prope Dittelbach. lib. 1, cap. 2.

Virgo innocentissima, ac omni laude dignissima. — Idem de miraculis B. V. prope Dittelbach. lib. 1, cap. 10.

Virgo, luce Spiritus sancti circumfusa, semper innocentissima. — Idem lib. III, de Miraculis B. V. in Urticeto.

Virgo post partum inviolata: quia nulla sanctior creatura unquam in mundo fuit. — Idem lib. 1, de miraculis B. V. in Urticeto.

Virgo pudicarum omnium pudicissima. — Idem in orat. ad B. V. quæ incipit: Ave, sole splendidiior.

Virgo, quæ mundi Salvatorem innocens et castissima peperit. — Idem lib. 1 de miraculis B. V. in Urticeto, cap. 9.

Virgo semper castissima. Idem lib. 1, de miraculis B. V. in Urticeto, cap. 7.

Virgo semper immaculata. — Idem lib. III, de miraculis B. V. in Urticeto in præfat.

Virgo semper innocens, Deoque placens, mente et corpore integerrima. — Idem lib. III, de miraculis B. V. in Urticeto.

Virgo semper innocentissima. — Idem lib. 1, de miraculis B. V. in Urticeto, cap. 4.

Virgo semper intacta, quæ de Spiritu sancto sine pollutione concepit Filium, et pariens, inviolata castis lactavit uberibus Deum. — Idem de miraculis B. V. prope Dittelbach. lib. 1, cap. 10.

Virgo semper intemerata. — Idem lib. III de miraculis B. V. in Urticeto.

Virgo semper sacrosancta. Idem lib. 1, de miraculis B. V. in Urticeto, cap. 2.

Virgo beatissima, secunda. — Philippus de Greve serm. 129, in Psalm. LXIV.

Virgo de qua Virgo processit. — Idem serm. 148, in Psalm. LXXI.

Virgo maxima. — Idem serm. 132, in Psalm. LXVI.

Virgo benignissima. — Mauriti. de Villa Probata serm. 20 Covenæ novæ B. M.

Virgo clarissima. — Ibid. serm. 50.

Virgo cœlestis et æterna. — Ibid. serm. 17.

Virgo dignissima. — Ibid. serm. 13.

Virgo dulcissima. — Ibid.

Virgo excellentissima. — Ibid. serm. 52.

Virgo ex omnibus electa. — Ibid. serm. 51.

Virgo fulgentissima. — Ibid. serm. 10.

Virgo gloriosissima. — Ibid. serm. 33.

Virgo imperialis. — Ibid. serm. 28.

Virgo incomparabilis. — Ibid. serm. 31.

Virgo innocentissima. — Ibid. serm. 14.

Virgo pretiosissima. — Ibid. serm. 26.

Virgo prudens, quæ lampades suas, id est, corpus et animam ornavit oleo pietatis, lychno puritatis, lumine veritatis, et igne charitatis. — Ibid. serm. 25.

Virgo super omnes alias benedicta. — Ibid. serm. 27.

Virgo virtuosissima. — Idem serm. 14.

Virgo tota pulchra, in qua macula nunquam fuit, aspectu decora modestis, terribilis adversariis honestatis. — Marcus Vigerius in Decachordo Christiano lib. 1, cap. 16.

Virgo mente et actu. — Petrus Gal. lib. VII de Arcan. cap. 13.

Virgo alacris, sacrata, devota. — Joan. Picus lib. II in Cantic., cap. 4.

Virgo a prima origine illibata. — Idem lib. I in Cantic., cap. 15.

Virgo Cherubica. — Idem lib. II in Cantic., cap. 13.

Virgo Christiformis patientissima, fide plena et virtutum omnium gloria insignita. — Idem lib. III in Cantic., cap. 6.

Virgo circumspectissima, perbenedicta. — Idem lib. I in Cantic., cap. 17.

Virgo cordatissima. — Idem lib. I in Cantic., cap. 2.

Virgo eximia, omnigenæ sordis expers, et paternæ nescia labis. — Joan. Picus, lib. III in *Cant.*, cap. 10.

Virgo facie decora, et intentione rectissima, quam nulla labe fuscavit originis. — Idem lib. II in *Cant.*, cap. 4.

Virgo gratiarum, virtutisque plenitudine locuples. — Idem lib. I in *Cantic.*, cap. 8.

Virgo incontaminatissima. — Idem lib. I in *Cantic.*, cap. 13.

Virgo in omnes benefica. — Idem lib. III in *Cant.*, cap. 16.

Virgo integra, illibata, divina. — Idem lib. I in *Cantic.*, cap. 2.

Virgo mediatrix. — Idem lib. III in *Cant.*, cap. 8.

Virgo omniformi, naturalis, et personalis integritatis, decore florens. — Idem lib. I in *Cant.*, cap. 5.

Virgo pientissima. — Idem lib. I in *Cant.*, cap. 10.

Virgo pigmentaria. — Idem lib. III in *Cant.*, cap. 1.

Virgo præstantissima, strenuissima. — Idem lib. III in *Cant.*, cap. 14.

Virgo pudicissima, humilis, prudens, sobria, præ omnibus eruditissima. — Idem lib. I in *Cant.*, cap. 2.

Virgo puerpera, sed in partu doloris expers, ut in conceptu omnis prorsus inquinamenti exsors. — Idem lib. I in *Cant.*, cap. 6.

Virgo pura, et primævi contagii immunissima. — Idem lib. I in *Cant.*, cap. 6.

Virgo Seraphica. — Idem lib. II in *Cant.*, cap. 13.

Virgo Seraphicæ charitatis igne ambusta. — Idem lib. II in *Cant.*, cap. 20.

Virgo solitaria, et ab onerosæ mortalium turbæ tumultuoso comitatu aliena. — Idem lib. II in *Cant.*, cap. 1.

Virgo spectatissima, quæ ex divinis muneribus, cœlestibus prærogativis, superna munificentia copiosius, dum conciperetur, decerpitis, et assiduis per sanctorum virtutum exercitamenta gradibus aucta, eo pervenit, ut reliquas omnes sibi compositas longo latoque intervallo anteiret. — Idem lib. I in *Cant.*, cap. 5.

Virgo studiosa. — Idem lib. I in *Cant.*, cap. 18.

Virgo superbenedicta, sacrata. — Idem lib. II in *Cant.*, cap. 12.

Virgo veneranda, ac virtutibus omnibus præpollens. — Idem lib. I in *Cant.*, cap. 1.

Virgo immaculata, quam Rex cœlestis concupivit, et in sponsam elegit: quæ non fuit sicut cæteri hominum in sua conceptione, quæ est mundior cæteris, et in sua conversione, quæ est sanctior cæteris, et in sua coronatione, quæ est gloriosior cæteris. — Petrus Bardus, serm. 7, de *Concept. B. M. V.*

Virgo, super omnem creaturam puram purissima, nec per tempus, nec per instans temporis et

labe et macula peccati originalis maculata. — Id. serm. 6 *Concept. B. M. V.*

Virgo Deipara, tota formosa, tota speciosa, nullius unquam peccati, nec originalis quidem culpæ rea, nec obligationi Adæ obnoxia, imo nec morti temporali, nisi volens subjecta, sed ab universis naturæ humanæ incommodis mere libera instar primorum parentum in statu innocentiae adhuc degentium. — Dion. Fab., tract. 1, de *Concept. B. M. V.*

Virgo et Mater mirabilissima, ac prorsus incomparabilis, phœniceque rarior tam in cœlo, quam in terris. — Ibid.

Virgo in cunctis mirabilis et præ cunctis amabilis ab omnibus invocanda, et ab universis honoranda, cujus singularis gratia conceptionis, cujus decor puritatis, cujus honor dignitatis, cujus odor sanctitatis dæmones exterminat, morbos sanat et languores, et mœstos lætificat; cui sub Deo nihil comparari potest, conferri, aut æquari, nec in cœlo, nec in terra, nec in omnibus abyssis, quantumvis spiritualium charismatum copiosa varietate floreat, quippe quæ sanctorum omnium, beatorumque spirituum universa transcendit merita, virtutes, gratiamque et gloriam superat et transcendit, non minus quam mons sublimis terræ circumjacentis superficiem. — Ibid.

Virgo argentea, sine omni macula et concupiscentia. — S. Thom. de Villa Nova in conc. de *Nativ. B. M. V.*

Virgo pudicissima, regia, sacra, sacerrima. — Idem, serm. 1, de *Annuntiât. B. M. V.*

Virgo purissima, prudentissima, pulcherrima, devotissima, humillima, mitissima, omni gratia plena, omni sanctitate pollens, omnibus virtutibus ornata, omnibus charismatibus decorata, Deo gratissima. — Id. in serm. 2 de *Nativ. B. M. V.*

Virgo regia inter virgines primatum tenens. — Idem serm. de *Annuntiât. B. M. V.*

Virgo regia, nobilissima. — Idem in conc. 2, de *Nativ. B. M. V.*

Virgo tota, carne, mente, aspectu, contactu, cogitatu, affectu, sermone, opere, spiritu, sensu. — Idem serm. 2, de *Annuntiât. B. M. V.*

Virgo vere singularis, vere unica, ad quam nulla est alia virgo, ad cujus comparisonem omnis alia virginitas corruptio videri potest. — Ibid.

Virgo decoris stupendi. — Ludovic. Blosius in *Endologia* 3 ad *B. M. V.*

Virgo Deipara incorrupta, et ab omni illuvie immunis. — Idem in *Endologia* 2.

Virgo Deo gratissima. — Idem in *Endologia* 3.

Virgo electa inter filias Jerusalem speciosissima. — Ibid.

Virgo melle dulcior, et balsamo suavior. — Ibid.

Virgo ornatissima. — Ibid.

Virgo præclara, serena, purissima, elegantissima, gratiosissima. — Ibid.

Virgo purissima, dulcissima, tenerrima. — Idem in *canone vitæ spiritualis*, cap. 20.

Virgo puritatis plusquam angelicæ. — Idem in *Endologia 3 ad B. M. V.*

Virgo rosis rubicundior, et liliis candidior. — Idem in *Endologia 1.*

Virgo sacratissima, et inter mulieres benedictas peculiari benedictione singulariter insignis. — Idem in *Endologia 2.*

Virgo sole serenior, et astris lucidior. — Idem in *Endologia 1.*

Virgo speciosissima, pariter et incorruptibilis, inconcupiscibilisque, cujus purissima, perfectissimaque conversatio corda aspicientium cœlesti quadam luce penetrabat, castioraque reddebat. — Ibid.

Virgo taciturna. — Id. in *Endologia 3 ad B. M. V.*

Virgo tota mitis, tota amœna, tota fulgens, tota benigna. — Id. in *Endolog. 2.*

Virgo ultra omnem pulchritudinem decora. — Idem in *Endolog. 1.*

Virgo auxiliatrix. — Justus Lipsius in *Diva V.* in *Hall.* cap. 15.

Virgo suprema. — Idem in *Diva V. Aspricolli*, cap. 55.

Virgo speciosissima, et purissima voluptas animæ meæ. — Joannes a Jesu Maria tom. II Oper. suor., tract. *de Theolog. mystic.* pag. 62.

Virgo pulcherrima et expectatissimum refrigerium servitutis meæ, in quam me conjecit Eva mater mea. — Ibid.

Virgo venustissima, et speculum lucidissimum oculorum meorum, omnibus diebus vitæ meæ. — Ibid. pag. 63.

Virgo speciosissima et amœnitas paradisi. — Ibid.

Virgo purissima et Mater suavissima. — Ibid. pag. 64.

Virgo dilectissima et pulchra nimis. — Ibid.

Virgo prudentissima et vita animæ meæ optatissima. — Ibid. pag. 65.

Virgo generosissima, et ad fundendas delectationes castas propensissima. — Ibid.

Virgo supra astra matutina splendidissima. — Ibid. pag. 65.

Virgo castissima et splendor illustrissimæ cordis mei. — Ibid. pag. 68.

Virgo suavissima et nobilissima præda mea. — Ibid.

Virgo et princeps serenissima, quæ decore tuo corda rapis et quasi mancipia trahis. — Ibid. pag. 66.

Virgo dulcissima et super omnes mitis mater. — Ibid. pag. 67.

Virgo pulchritudine coronata, et speciosa valde. — Ibid.

Virgo suavissima, et cœlestis decor domus Dei. — Ibid.

Virgo super omnes speciosa, sicut aurora valde rutilans. — Ibid. pag. 268.

Virgo nive candidior, splendidior sole, et desiderabilis super omnia pretiosa mundi. — Idem tom. IV Operum suorum, cap. 266.

Virgo cœlorum regina prædestinata. — Ibid.

Virgo amabilissima, fons inexhaustibilis misericordiæ. — Ibid. pag. 269.

Virgo una et præcipua de numero prudentum. — Ibid.

Virgo castissima, de thesauro virginitatis suæ vehementer sollicita. — Robertus Bellarm. conc. 3, super *Missus est.*

Virgo integerrima. — Idem conc. 1, super *Mis-*
sus est.

Virgo sapientissima. — Idem conc. 3, super *Mis-*
sus est.

VIRGULA fumi ex aromatibus, nimirum, quia multis repleta est virtutum odoribus. — D. Hieron. in epist. sive serm. *de Assumpt. B. M. V. ad Paulam et Eustochium.*

Virgula fumi, quia gracilis et delicata, quia divinis extenuata disciplinis, et concremata intus in holocaustum, incendio pii amoris et desiderio charitatis. — Ibid.

Virgula fumi ex aromatibus : quia delicata, et divinis extenuata disciplinis : multis virtutum erat impleta odoribus, per quas quotidie se in holocaustum Domino concremabat incendio pii amoris, et desiderio charitatis. — D. Ildephons. serm. 6, *de Assumpt. B. M. V.*

Virgula radices. — D. Althelmus in lib. *de laud. Virginit.* cap. 22.

Virgula fumi ex aromatibus, scilicet per bonam operationem, per devotionem Dei et proximi, unde Virgula fumi deinde procedit, quia desiderium ex amore venit. — Idem de B. M. V. part. xiv, contempl. 56.

Virgula fumi ex aromatibus, quia sicut virgula fumi gracilis est, sic beata Virgo gracilis fuit per paupertatem, quia omnia temporalia contempsit, vel si ea aliquando habuit, largiter erogavit; gracilis etiam fuit per carnis extenuationem, quia, licet nunquam peccaverit, semper in pœnitentia permansit : gracilis insuper fuit, quia cœlestibus extenuata disciplinis, et subtilis vita contemplativa, ut sine obstaculo transiret per arctam viam, et intraret portam angustam quæ ducit ad vitam. — Ibid.

Virgula fumi, quia, sicut virgula fumi agilis, ita beata Virgo agilis fuit; levi enim cursu, et levi saltu omnes vitiorum spinas et foveas transiliit. — Ibid.

Virgula fumi, quia si virgula fumi flexibilis est, beata Virgo flexibilis fuit per humilitatem quoad se, per obedientiam quoad Deum, et per compassionem et pietatem quoad proximum. — Ibid.

Virgula fumi, quia, si virgula fumi levis est, beata Virgo levis fuit, id est, sine ponderositate

peccati, et ideo continuo ferebatur desiderio æternorum. — D. Althelmus de B. V. M., part. xiv, contempl. 56.

Virgula fumi, quia, si *virgula fumi* libere alta petit, beata Virgo alta petiit per subtilem contemplationem, et rectitudinem intentionis. — Ibid.

Virgula fumi, quia, si *virgula fumi* obscura est, beata Virgo obscura fuit per tribulationum multitudinem, quas passa fuit amore benedicti Filii sui, et ideo dicebat : « Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol » (*Cant.* 1, 5), id est, gloriosissimus Filius meus. — Ibid.

Virgula fumi ex aromatibus per desertum ascendens, quia ex vitæ suæ virtutibus in interni semper incensi rectitudinem proficere studuit : nec sparsa per cogitationes defluxit, sed sese intra arcana cordis in rigoris virga constrinxit. — S. Petrus Damjan. homil. in *Nativit. B. V. M.*

Virgula fumi : nam si *virgula fumi* recta est, subtilis, odorifera, et quanto magis in aëra extenditur, tanto amplius dilatatur : ipsa recta fuit in sublimitate conversationis, subtilis in Deitatis contemplatione, odorifera in virtutum opinione, angusta in temporalibus, in spiritualibus dilatata. — Idem serm. de *Assumpt. B. V. M.*

Virgula fumi, suavem odorem spirans Altissimo, cœlestibus disciplinis erudita, atque extenuata. — Rupert. abb. lib. iii, *Comment. in Cant.*

Virgula fumi, vere mirabilis, ascendens per desertum, id est, animam habens valde solitariam, et illi multum dissimilis, quæ descendit per paradysum, cecidit paradiso, non gracilis per humilitatem, sed nimis grossa, et rigida per mentis tumorem. — Ibid.

Virgula fumi ex aromatibus. — Petrus Bles., serm. 58.

Virgula fumi ex aromatibus, longe lateque suavissimum dans odorem, doctrinam justitiæ, disciplinæ formam gratiorem : largitur suffragia, gaudet benevolentiam exhibere, quæ digne considerantibus, tanquam aroma videtur redolere. — Philip. abb., lib. iv in *Cant.*, cap. 1.

Virgula fumi, per desertum ascendens, quia deserens quæ infra sunt, in superiora liberius se extendit, retroque proposito terram calcans cœlum desideriis apprehendit. — Idem lib. i in *Cant.*, cap. 16.

Virgula fumi, quæ cum subtilis et gracilis ab inferioribus oriatur, attollens se in auras tenues, et ipsa tenuatur : sic in altum proficiens ut secreto nubium se committat, et velut se exinaniens oculos intuentium non admittat : Virgo enim, quamvis de terrenis parentibus procreata, terrenis tamen ab-rasis fecibus disciplinæ studio tenuata, ad tantam meritorum altitudinem supra homines est progressa, ut recte asseratur capacitatem admirantium supergressa. — Idem lib. iv in *Cant.*, cap. 1.

Virgula fumi ex aromatibus, recta per actionem, fragrans per bonam æstimationis famam, sursum

erecta per mentis sinceram intentionem. — Gulielmus Parvus in cap. iii *Cant.*

Virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ et thuris. — Honorius Augustod. in *Sigillo B. M.*

Virgula non ligni insensibilis et duri, sed fumi, qui speciem habet, sed substantiam non habet : cum enim cernitur, aliquid esse videtur : cum manus apponitur, nihil invenitur : sic Maria videbatur hic esse per carnis speciem, sed hic non erat pet dilectionem. — Rich. a S. Laur. de laud. sanctiss. V. lib. xii.

Virgula fumi, quæ habens omnia aromata virtutum, omnium odore profudit Ecclesiam. — Joan. Hailgrin. in cap. iii *Cant.*

Virgula per rectitudinem intentionis et operis, propter gratiam humilitatis, propter perseverantiæ soliditatem, et propter extenuationem carnis suæ, quæ ascendit de virtute in virtutem, per desertum, id est, per mundum quem pro deserto habuit, nam contemnens mundum, et ejus concupiscentias, spiritualibus adhæsit deliciis. — Ibid.

Virgula fumi. Cantic. iii. — D. Thomas Aquin. serm. in *Annunt. B. M.* ex epist.

Virgula fumi, quia concremata per charitatem. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*. serm. 7. V.

Virgula fumi, nigra et obscura amaritudine propriæ afflictionis, agilis tamen et erecta ad divinam. — Ægidius Columna in *exposit. in Salut. angelic.*

Virgula fumi ex aromatibus, quia multis fuit repleta virtutum odoribus. — Alan. de Insul. in cap. iii *Cant.*

Virgula fumi, quia gracilis et delicata, quia divinis extenuata disciplinis, et concremata intus in holocaustum incendio pii amoris et desiderio charitatis. — Ibid.

Virgula flore fulgens. — Joan. Hondem. hymn. 1 de *Partu V.*

Virgula fumi, ascendens ex aromatibus myrrhæ et thuris, *Cant.* iii. Dicitur *virgula fumi*, non ligni, nam virga ligni paulatim ascendit, tarde et pedetentim de die in diem proficit : et quanto plus ascendit, tanto fragilior, graciliorque efficitur : e contra est videre in *virgula fumi* ascendente de thuribulo, pleno prunis accensis, et pulveribus aromaticis superpositis, quando non est ibi nisi unica apertura : ascendit enim cum impetu fortiter et velociter, per virtutem ignis, in modum columnæ : ascendit etiam cum fervore et ardore, et quanto plus ascendit, tanto plus dilatatur, et odorem suavitatis circumquaque diffundit : et talis tantique odoris, quod omnium aromatum, id est, virtutum et gratiarum quæ cogitari possunt, in se contineat fragrantiam et virtutem, quod notatur, cum dicitur *et universi pulveris pigmentarii*. Solent autem pigmentarii multis modis conficere pulveres, certarum specierum recipientes numerum et mensuram : ita gratiæ cæterorum sanctorum, quasi in certo numero datæ sunt et mensura, in Maria

autem omnium gratiarum plenitudo tanquam universi pulveris pigmentarii cumulus aromatizans incomparabilem spargebat odorem. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 45.

Virgula benedicta. — D. Birgitta in serm. angel. de *Excellentia Virg.* cap. 2.

Virgula de qua processit flos ille quem reges et prophetæ desiderabant. — Eadem lib. vi *Revelat.* cap. 56.

Virgula fumans. — D. Laur. Just. in lib. de *casto connubio Verbi et Animæ*, cap. 5.

Virgula fumi, ex aromatibus myrrhæ et thuris et universi pulveris pigmentarii. — Idem in serm. de *Assumpt. B. M. V.*

Virgula fumi, cujus profectui non fuit admista aliqua curvitas culpæ, nec negligentia ulla, sed lineariter prorsus rectissime progrediebatur in omni bono, similis vaporis resolutio ex incensione thymiamatis optimi, ex omni aromatica specie confecti, quia in profundo præfacto Virginis excellentissimæ concurrebant plurimarum actus, et ordinatissimæ contemperationes virtutum, suavissime redolentes apud Altissimum. — Dionys. Carth. in *Cant.* art. 12.

Virgula pigmenti. — Arn. Bostius in prolog. lib. de *patronatu Deiparæ V. in sibi dicatum Carn. Ord.*

Virgula fumi ex aromatibus myrrhæ et thuris et universi pulveris pigmentarii. — Joan. Picus lib. ii in *Cant.*, cap. 6.

Virgula, in qua fructus advenit, et formosiores flores non recesserunt, et sic fructus vitæ suavis in ea maturuit, ut flores fragrantissimi non marcuerint. — Dionys. Fab. tract. 1 de *Concept. B. V.*

Virgultum, ex quo radix perfectorum processit. — D. August. serm. 19, ad *fratres in eremo*.

Virgultum de quo nata est radix omnium. — Idem serm. 5, de *Nativ. Dom.*, de *tempore*.

Virgultum, id est viridarium ad Dominum spatiandum et recreandum, ubi ipse posset flores et fructus colligere, in quibus seipsum posset et pascere, et in ipsis suavissime pausare. — Rich. a S. Laur. de *laud. S. V.* lib. xii.

Virgultum floridum, ad quod debemus frequenter descendere, ut flores colligamus, qui erunt et fructus eximii honoris et honestatis et utilitatis. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 49.

Virguncula nostra singulariter casta: excellenter speciosa, unice munda. — Hugo de S. Viet. lib. de *perpetua Virginit. S. M.*

Virguncula humilis. — D. Bernard. in orat. de *B. Maria*, cujus initium est *Ave Maria*.

Virguncula pudicissima. — Dionys. Carthus. lib. i, de *laud. S. V.* art. 24.

Virguncula perfectæ innocentiae. — Ludovicus Blésius in *Endologia* 1 ad *B. V.*

Viridarium ad Dominum spatiandum et recreandum, ubi ipse posset flores et fructus colligere, in quibus posset seipsum pascere, et in ipsis suavissime

sime pausare. — Rich. a S. Laur. de *laud. sanctiss. V.* lib. xii.

Viridarium amœnum arborum diversitate; in eo enim fuerunt cedrus contemplationis excelsæ, cypressus odoriferæ famæ, palma gloriosæ victoriæ, rosa patientiæ, oliva misericordiæ, platanus fidei perfectæ et lignum vitæ. — Bernardin. de Bustis serm. 1 de *assimilat. B. M.*

Viror virginalis, de quo pullulatum est viride lignum Filius Dei. — D. Petrus Damasc. serm. de *S. Victore confessore*.

Virtus hospitalitatis. — S. Petrus Chrysost. serm. 146.

Virtus ex alto, per quam reges Christiani accinguntur ad bellum. — S. Sabba in *Menæis Græcorum* die 2 Julii.

Virtus populi. — Anonym. in *canone ad S. Deipar.* qui exstat in *Rituale Græcorum*, pag. 815.

Virtus fidelium ab omnibus periculis custodiens servos suos fideles. — S. Joan. Damasc. in *Paraclet. B. M.*

Virtus nostra. — S. Joseph. Hym. in *Mariali*.

Virtus nostra. — D. Bernard. serm. 5 super *Salve Regina*.

Virtus ope destitutorum. — Theodorus Lasc. imperator in *Poem. B. M.*

Virtus nostra potentior, conterens inimicum. — D. Bonav. in *Psalt. B. V.*

Virtus in Dei fortissimorum actuum perfectione. — Albert. Magn. in *Biblia Mariæ* super librum Apocal.

Virtus misericordiæ, in qua peccatores portantur ad conversionem. Isai. xlv. — Idem in *Biblia M.* super Isaiam prophetam.

Virtus suprema virtutum. — Bernardin. de Bustis in suo *Mariali*, serm. 2 de *Coron. B. M.*

Virtutes in Dei fortissimorum actuum perfectione. — Albert. Magn. super *Missus est*, cap. 195.

Vis consilii inexcogitabilis ante sæcula dispositæ administrationis circa hominem. — S. Andr. Cret. orat. 3, de *Dormit. B. V.*

Vis aliæ Sophiæ, melior Seraphim. — Jo. Geom. in *B. V.* hymn. 4.

Vis ignea genio pravo. — Id. in *B. V.* hymn. 1.

Vis robustis tortior, virtute antestans mentibus æthereis. — Idem in *B. V.* hymn. 4.

Viscera Dei. — S. German. orat. 1 in *Dormit. B. V.*

Visio magna prophetarum, quam multifarie multisque modis sancti imaginantes, sacrationes divinas imagines symbolice docebantur, magnumque dispensationis sacramentum figuraliter intelligebant. — S. Andreas Cret. orat. 1, de *Dorm.*

Visio nova ex dispensatione, atque horrenda, quam præviderunt veraces prophetæ, cum Deipara Virgo conceptu partuque sine semine,

casta a partu transierit. — S. Andreas Cret. can. in *S. Lazarum*.

Visio, de qua scriptum Ezech. 1, 27, 28 : « Vidi aspectum ignis splendentis in circuitu, velut aspectum arcus, cum fuerit in nube in die pluviae, ita erit extensio splendoris per gyrum : » hæc visio similitudinis gloriæ Domini. — S. Germ. Constantinop., serm. in *Nat. B. V.*

Visio magna Exod. 3, quam desiderabat videre Moyses, quasi de prope dicens : « Vadam, et videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. » — Rich. a S. Laur. de *laud. S. V.* lib. XII.

Visio omnium prophetarum. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 85.

VISITATIO ægrotantium, nos graviter animo ægrotantes curans, ac salutem nobis conferens. — S. Joan. Damasc. in *Psal. B. V.*

Visitatio velox ægrotantium. — S. Joseph. Hymn., in *Mariali*.

VISITATRIX ægrotantis animæ nostræ. — Cosmas Hierosolymit. in *Theogoniam*, hymn. 6.

VITA viventium. — S. Andr. Cret. orat. 3, de *Dormit. sanctiss. V.*

Vita vere, quia vitam attulit, et peperit vitam Ecclesiæ. — Anast. Sinaita lib. II *Anagog. contemplat. in Hexamer.*

Vita projectorum. — Anonym. in *Eucholog. seu Rituali Græc. in can. funereo pro pueris vita functis*.

Vita nostra. — S. German. Constant. orat. 2 in *Præsent. B. V.*

Vita Christianorum. — Idem orat. in *zonam Deiparæ*.

Vita cordis nostri. — S. Jo. Damasc. in *Paracl. B. V.*

Vita omnium. — S. Joseph. Hymn. in *Mariali*.

Vita amabilis, desiderabilis, delectabilis. — S. Anselmus Lucensis super *Salve Regina*.

Vita, carnales vitas ad nihilum reducens. — Ibid.

Vita, contraria mundi vitæ, quam qui habere vult, se affligat, delicias respuat, delicata quæque contemnat; et qui amplius mortificaverit se, eandem amplius possidebit. — Ibid.

Vita divina fortificans potestate, impetratione divinam sapientiam exhalans, et divina vegetans bonitate. — Ibid.

Vita mirabilis, mortuos vivificans, per quam est regressus de privatione ad habitum. — Ibid.

Vita, mortem non timens, mortem expellens, mortales immortales constituens. — Ibid.

Vita non senescens, sed potius senes ad juventutem reducens. — Ibid.

Vita vere, quæ mortem superbæ humilitate vicit, quæ nobis vitam gratiæ impetravit, quæ vitam gloriæ genuit. — Ibid.

Vita vere, quæ vitam nostram naturalem a mul-

tis periculis liberat, seipsam ut vitam morti opponens cum viderit expedire. — Ibid.

Vita viventium. — D. Amedeus hom. 8, de *laud. B. V.*

Vita mundi. — D. Bonavent. in *Psalt. minori B. V.* Quinquag. 2.

Vita mortuorum. — Ern. Prag. in *Mariali*, cap. 46.

Vita nostra, per quam cum emortui sumus, mortis et sentimus et detestamur horrorem, et confecto lacrynis suspiriisque medicamine mortis pondus excutimus. — Martinus de Magistris in exposit. super Cant. *Salve Regina*.

Vita nostra, qua hostium non morimur insulti- bus. — Ibid.

Vita nostra, qua semel mortui, ne iterum quidem atque iterum occidimur. — Ibid.

Vita, qua nostra mors enecta deperit. — Ibid.

Vita, qua sursum vitæ potiri spiritibus incipimus. — Ibid.

Vita mundi. — Bernardin. de Bustis in suo *Mari- ali*, serm. 2, *Coron. B. M.*

Vita dulcis. — Mauritius de Villa Probata, serm. 8 *Coronæ novæ B. M.*

Vita optatissima cordis mei. — Joan. a Jesu Maria, tom. II, tract. *Theol. Myst.* pag. 64.

Vitis semper vicens, quæ animas glorificantium lætificat. — D. Gregor. Thaum. orat. 1, in *An- nunt. B. M.*

Vitis veritatis fertilissima, et quoad virginitatem minime vindemiata, quæ licet non fossa, uva- rum tamen feracissima, nempe quæ maturam uvam genuit Christum. — D. Epiphan. in serm. de *laud. S. V.*

Vitis, quæ protulit botrum, et lætitia vini ejus bibitit, et non deficit. — S. Joan. Chrys. orat. 7, in *S. Deiparam*.

Vitis evangelica, salutis botrum, qui nec satietatem, nec fastidium ingerit, ferens. — S. Proclus in orat. 6 quæ est de *laud. B. V.*

Vitis non effossa, ex qua botrus ad maturitatem progressus est. — Ibid.

Vitis, quæ nullo hominum excolente botrum speciosissimum ex seipsa dedit, fontis ritu, vino salu- tati fluentem, quo quidem vino omnium mentes et corpora exhilarantur. — S. Roman. Diaconus in *Menæis Græcor.* die 15 Januarii.

Vitis vitam ferens Ecclesiæ Christum, lætifi- cans universos. — S. Andr. Cret., can. in 7 *Ma- chab.*

Vitis uvarum ferax valde florens intacta. — Isy- chius, serm. 2 de *laud. V.*

Vitis uvas pulchras producens. — Chrysippus in serm. de *S. M. Deipara*.

Vitis, quæ botrum inter omnes excelsissimum, absque ullo vinitore peperit. — Anonym. in *Me- næis Græcorum* 26 Januarii.

Vitis generosissima, e generoso lumbo exorta.

— Georgius Nicomed. orat. 5, de *Concept. Deip.*

Vitis abundans pulchris pampinis. — S. Germ. Constant. orat. 1 in *Præsent. B. V.*

Vitis mystica, a Deo plantata, quæ uberes protulit pampinis in Ecclesiæ finibus, et matura nobis de vulva uvam incorruptionis florentissimam procreavit. — Id. serm. in *Nativ. B. V.*

Vitis divina, quæ florens botrum speciosum protulit, tribuentem omnibus divinum animæ fervorem. — S. Jo. Damasc. in *Parach. B. V.*

Vitis, quæ cultoris manum non experta botrum vitæ fructificavit. — S. Joan. Damasc. in can. SS. *Deiparae*.

Vitis florens, quæ fructificavit nobis botrum incorruptibilem, afferentem vinum lætitiæ universis finibus terræ. — S. Joseph. Hymn. in *Mariæ*.

Vitis fructifera, quæ botrum produxit, ex quo illis, qui eam fideliter beatificent, divinum mustum exprimitur. — Ibid.

Vitis, quæ sine cultoris opere ventre concepit Christum, incorruptionis botrum, ex quo immortalitatis fontes, ut vinum, nobis fundunt æternam vitam. — Ibid.

Vitis salutifera, ex qua botrus ille incorruptibilis effloruit, qui divinum mustum profundit, de quo, quisquis mystice bibit, divinæ ac salubris lætitiæ fructus percipiet. — Ibid.

Vitis vera, quæ botrum maturum protulit, ex quo effluit vinum, lætificans animas eorum qui eam cum fide glorificant. — Ibid.

Vitis beatissima, ex qua nata est uva, id est Christus, quæ uva pressa fuit in torculari crucis, et inde eliquatum est mustum nostræ redemptionis, de quo David dicebat psalm. xxii, « Calix meus inebrians quam præclarus est. » — Idiota, *De B. Virgine*, part. xv, contempl. 1.

Vitis extendens palmites suos, id est, orationes suas, beneficia et exempla, usque ad mare, id est, usque ad existentes in qualibet amaritudine. — Idem, *De B. Virgine*, parte iii, contempl. 2.

Vitis fructificatione. — Hugo de S. Vict. serm. in *Nativ. vel Assumpt. B. M. V.* qui est in ordine 54.

Vitis per singularem fecunditatem. — Idem serm. in *quolibet festo B. M.* qui est in ordine 55.

Vitis, quæ per florem suæ virginitatis fructificavit Christum, botrum nostræ redemptionis, qui suos electos inebriat in mundo vino gratiæ, in cælo vino gloriæ. — Ibid.

Vitis abundans, et fructificans suavitatem odoris, ex qua processit ille magnus botrus Cypri de vineis Engaddi, qui in torculari crucis pressus et expressus, totius vinum gratiæ abundantissime propinavit. — Adam de Persenia serm. in *Annuat. B. M. V.*

Vitis, de qua exprimitur vinum libaminum, ut in Ecclesia legitur: « Ego quasi vitis fructificavi »

suavitatem odoris. » Eccli. xxiv. — Petrus Cellensis serm. 6, de *Adventu*.

Vitis nostra, ad quam alligatum pullum, id est, Filium suum Pater ostendit. — Ibid.

Vitis, quæ germinavit vinum germinans virgines. — Ibid.

Vitis, quam putavit cælestis Agricola, cum purgavit illam ab omni tam originali quam actuali culpa; paxillo alligavit, cum Joseph desponsavit; fecundavit cum per angelum salutavit, frondes et folia protulit, cum angelo respondit: « Fiat mihi secundum verbum tuum. » — Ibid.

Vitis, quæ botrum tulit Dominum gloriæ. — Theodor. Lasc. imperator in can. ad *S. Deip.*

Vitis assidue exulta operatione totius Trinitatis, ejus speciales excultores fuerunt inspiratio divina, Filii sapientia, Spiritus sancti disciplina, monitio angelica, propria diligentia, patris et matris doctrina et hujusmodi. — Rich. a S. Laur. de laud. S. V. lib. xii.

Vitis, betro suo famelicis cibans, quia spiritaliter esurientium fructus, quem peperit, plena est refectio. — Ibid.

Vitis cujus odor nectareus, id est, generalis opinio virginæ beatitudinis, et omnimodæ ejus virtutis, in his qui in ejus currunt odoribus, frangit superbiam, sistit luxuriam, frenat avaritiam, et generaliter pestes omnes suffocat vitiorum. — Ibid.

Vitis diligens montes, id est, sanctos, et ibi melius crescens, præsertim si hi sint pretiosi, id est, super Christum fundati et luminosi a Sole justitiæ, et ferventes charitate. In hujusmodi enim locis solet hæc vitis proferre vinum optimum, id est, dare talibus magnam devotionem. — Ibid.

Vitis eos qui sani sunt multimode delectans odore, virore, respectu, gustu, potu, umbra, protectione, absconsione, medicina et refrigerio, multis aliis modis quos lingua non sufficit enarrare. — Ibid.

Vitis, ex qua nata est uva mellita, et saporis dulcissimi contra uvam fellis, et botri amarissimi Deut. xxxii, et contra uvam acerbam, quam comederunt Adam et Eva, patres nostri; unde et adhuc obstupescunt dentes filiorum. Jerem. xxi et Ezech. xviii. — Ibid.

Vitis flexibilis obedientia quoad Deum, et pietate quoad proximum, quia Mater misericordiæ. — Ibid.

Vitis fructificans suavitatem odoris, Eccli. xxiv; quia sicut sine læsione vitis procedit ab ea odoris suavis, et idem odor longe lateque diffunditur; ita de beata Virgine sine læsione pudoris, processit Filius Dei, cujus dulcis opinio replet mundum. Et sicut res odorifera et odorem a se emittit, et odorem in se plurimum retinet, sic beata Virgo emisit suavitatem odoris, fructum suum, qui Christus est, producendo, quem tamen excellenter in se retinuit; mansit siquidem in ea secundum divi-

nitatem, qui ex ea prodiit secundum humanitatem. — Rich. a S. Laur. *de laud. S. V.* lib. xii.

Vitis, in qua tot sunt propagines, quot virtutes, imitatores humilitatis ejus operantur in propagine humilitatis, imitatores misericordiæ ejus in propagine pietatis, et sic de aliis. — Ibid.

Vitis lætitiæ mater, quia botrus ejus, vel vinum, id est Christus, Deum scilicet Patrem lætificat, et homines, Judic. ix. — Ibid.

Vitis pastinata singulorum charismatum impinguatione, putata resecatione omnimodæ superfuitatis a corde ipsius, membris et sensibus, conclusa secretissima conversatione, fossa veræ paupertatis et humilitatis dilectione, a terra elevata jugi cœlestium contemplatione, dicens illud Job vii: « Suspendium elegit anima mea, » et Sap. xviii: « Cœlos attingebat, stans in terra; » item sedebat solitaria, et tacebat, et levabat se supra se Thren. iii: et ideo vere dicere poterat cum Apostolo: « Mea conversatio in cœlis est, » ad Philipp. iii. — Ibid.

Vitis plantata a Domino in sua conceptione in montibus Samariæ, Jerem. xxxi, id est, in eminentia Ecclesiæ; Samaria enim interpretatur *custodia*, et significat Ecclesiam quæ custodit Christianos. — Ibid.

Vitis, quæ præcisa fuit lacrymis, quando vulnerata est usque ad cor in Filii passione; tunc enim præscindebatur, quando sputis et colaphis et clavis et lancea Filius incidebatur, qui est vitis vera. — Ibid.

Vitis, quæ servum requirit, non Dominum; unde dicit de operariis suis Eccli. xxiv: « Qui operantur in me, non peccabunt. » — Ibidem, *de laudib. sanctiss. V.* lib. ii.

Vitis, quia si vitis odore florum suorum serpentes et venenata fugat, Maria floribus suis principalibus, nempe virginitate, paupertate, humilitate fugat et exterminat a suis amatoribus verbo et exemplo, et subsidio triplex genus serpentum, nempe superbiam, luxuriam et avaritiam. — Ibidem *de laudib. sanctiss. V.* lib. xii.

Vitis sanguine uvæ suæ, id est, Christi Filii sui, sitientes potans, quia « sanguis Christi vere est potus. » Joan. vi. — Ibid.

Vitis, quæ de semetipsa dixit, Eccli. xxiv: « Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris. » — D. Antonius de Padua, *serm. in Dominic. 3 Quadrag.*

Vitis, quam ante se vidit pincerna regis Pharaonis, Genes. xl: « Videbam coram me vitem, in qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas, et post flores uvæ maturescere. » Tres enim propagines ejus fuerunt angelica Salutatio, Spiritus sancti superventio, et Filii Dei inenarrabilis conceptio; ex quibus propaginata proles fidelium quotidie per totum mundum fide propagatur, id est, multiplicatur. Gemmæ, humilitas et virginitas; flores, fecunditas sine corruptione, par-

tus sine dolore: botri uvarum, paupertas, patientia et abstinencia. — Ibid.

Vitis, quæ præ cæteris citius et altius Dei amore fuit radicata, et veræ vitæ, id est, Filio suo, qui dixit Joan. xv, « Ego sum vitis vera, » inseparabiliter se innexit. Vitis enim ideo dicitur, quod vim habeat citius radicandi, vel quod invicem se innectit. — Ibid.

Vitis ferens botrum, per quem pulsa est mundi sitis. — D. Bonavent. in *Psalm. minori B. M. V.*, quinquag. 3.

Vitis frondens generosa. — Ibidem in *Litaniis Psalm. terii B. M. V.*

Vitis cujus fructus, uva et vinum, id est, corpus Christi et sanguis. — Albert. Magn. *serm. 27, de Eucharist.*

Vitis, de cujus flore, id est virginitate, ortum est vinum honoris, id est, sanguis Christi pretiosus. — Ibid.

Vitis fructificationis, habens bonas propagines, cujus fructus excellit omnes alios in quantitate et qualitate, sanctitatis suavitate. — Ibidem in *Biblia Mariæ super Oseam prophetam x.*

Vitis jucunditatis et lætitiæ. — Ibidem, in *Biblia Mariæ super librum Ecclesiast.*

Vitis vera. — Ibidem in *Biblia Mariæ super Evang. Joan.*

Vitis a Dei Filio imbalsamata. — Jacob. de Vorag. in *Mariali*, *serm. 11, V.*

Vitis, amorem mundi, qui est aqua putrida in nobis, in amorem Dei, qui est tanquam vinum suavissimum et odoriferum, convertens. — Ibid.

Vitis a Patre æterno purgata. — Ibid.

Vitis calore Spiritus sancti excocta. — Ibid.

Vitis Christi deaurata. — Ibidem, *serm. 1 de Assumpt. B. M. V.*

Vitis, in qua fuerunt tres propagines, id est, tres personæ, scilicet persona Patris, qui in ea Christi incarnationem fecit: persona Spiritus sancti, qui eam similiter operatus est: et persona Filii, qui corpus humanum sibi induit, Gen. cap. i. — Ibidem in *Mariali*, *serm. 11.*

Vitis, propter lætitiā jucunditatis æternæ. — Ibid.

Vitis, quæ protulit fructum plurimum, fructum suavissimum, et fructum odoriferum. — Ibid.

Vitis sine irrigatione pullulans, Spiritus sancti fulcimento munita, gratia impinguata, racemum sine ulla culturæ opera fructificans, ex quo immortalitatis exprimitur mustum, ex quo mysticæ lætitiæ fluentum diffunditur, ex quo salutaris crater repletus incorruptione participes implet. — Jac. Monach. in *Mariali*, *orat. 6.*

Vitis admirabilis, amicabile, multiplicabilis in propagatione, « extendens palmites suos usque ad mare, et usque ad flumen propagines, » Psal. Lxxix. — Ern. Prag. in *Mariali*, *cap. 53.*

Vitis de qua facit sibi umbraculum omnis vir sapiens et spiritualis. — Ibid.

Vitis secunda in fructu duplici, scilicet in fructu ventris et in fructu mentis. — Ibid.

Vitis lacrymosa et lugubris; sicut enim nulla arbor sic abundat in lacrymis sicut *vitis*: ita nec aliquis sanctorum, sicut Maria, in compassione pro perditione humani generis. — Ibid.

Vitis optima, cujus vinum est ejus gratia et consolatio. — Ibid.

Vitis, sui ipsius diffusiva, quæ omnes appropinquantes sibi amplecti, atque astringere nititur, et in omni corde per amorem radicare conatur. — Ibid.

Vitis virtuosa et desiderabilis in emissionem floris, id est, in voto atque proposito virginis, et super omnia aromata odore aromatizans. — Ibid.

Vitis umbrosa et delectabilis in extensione palmitum, id est, virtutum gloriosarum: qua operuit montes, id est, sanctos omnes umbra ejus, et arbusta ejus cedros, id est, altitudinem angelorum. — Ibid.

Vitis, quia dulcis in conversatione. — Barth. de Pisis lib. 1 de laud. sanctiss. V., fructu 8.

Vitis sanctitudinis. — Idem lib. de laud. S. V., fructu 2.

Vitis electorum. — D. Antoninus in *Summa* part. IV, tit. 15, cap. 26.

Vitis producens palmites sibi hærentes, per devotionem. — Ibid.

Vitis, quæ fructificavit suavitatem odoris, scilicet Dominum Jesum. — Idem in *Summa* part. IV, tit. 15, cap. 25.

Vitis fecundissima, quæ universæ suavitatis fontem protulit, et flores ejus fructus honoris et honestatis: quoniam sine tactu pudoris, honestatisque detrimento, Christum regem peperit, qui flos est, cuncta reficiens atque adornans. — Dion. Carth. lib. 1 de prec. Mariæ, art. 24.

Vitis, quia sicut *vitis* in hieme arida est et despecta videtur, sed suo tempore viret, frondet et optimos parit fructus; ita B. Virgo in sæculo isto, præsertim tempore persecutionis et passionis Filii sui, fuit contempta, et extrinsecus despectibilis videbatur, sed intus coram Deo virentissima, suavissima et fructuosissima fuit, et sua compassione materna multis milibus iniquorum gratiam conversionis promeruit: cujus exemplo innumerabiles personæ sanctam servaverunt virginitatem. — Ibid.

Vitis florifera. — Thom. Bradleyus in tract. de fundatione et confirmat. Ord. Carmeli, cap. 2.

Vitis circumiens fenestras et domos, id est, animas suorum devotorum sua protectione. — Bernardin. de Bustis serm. 1 de Assimilat. B. M. V.

Vitis cœlestis, quæ a Deo Patre in prima sua

plantatione, id est in sua conceptione, sanctificata, protulit fructum magnum, et pulchrum, imo maximum et pulcherrimum. — Ibid.

Vitis, cujus flores, id est virtutes, fuerunt coram Deo et hominibus valde odoriferi. — Ibid.

Vitis, cujus folia, id est verba, saluberrima sunt ad vulnera vitiorum nostrorum mundanda et sananda. — Ibid.

Vitis cujus palmes, id est animus, fuit ad consentiendum per fidem flexibilis, cum dixit angelo: « Ecce ancilla Domini. » — Ibid.

Vitis dignissima, quæ non solum circuit universum orbem protegendo, sed etiam circuit cœlum illustrando. — Ibid.

Vitis dignissima quam cœlestis Agricola sanctificando et præservando ab omni imperfectione et superfluitate, fecit super omnes alias vites quæ putatione indigent, fructificare. — Ibid.

Vitis divina, sub qua requiescere, requies est suavissima. — Ibid.

Vitis, in loco alto, id est, in altitudine contemplationis et sanctitatis radicata, et radiis et calore solis, id est, fervore charitatis, et divini amoris optime reverberata. — Ibid.

Vitis nunquam infirmata per peccatum, et semper plena ovis virtutum. — Ibid.

Vitis propter lætitiā jucunditatis internæ. — Ibid.

Vitis, quæ a Dei Filio imbalsamata, fecit fructum odoriferum. — Ibid.

Vitis, quæ aquam putrefactam, id est, amorem mundi convertit in nobis in vinum suavissimum et odoriferum, id est, in amorem Dei. — Ibid.

Vitis quæ calore Spiritus sancti excocta fuit, fecitque fructum suavissimum. — Ibid.

Vitis quæ capreolis brachiorum suorum dulciter strinxit ac tenuit Deum. — Ibid.

Vitis, quæ habuit serenitatem et claritatem aeris, id est, nitorem puritatis in mente, et dulcedinem terræ, id est, dulcorem benignitatis in conversatione, et suavitatem virginis in carne. — Ibid.

Vitis, quæ habuit tres propagines in se, id est, tres personas divinas. — Ibid.

Vitis, quæ illud dulcissimum vinum protulit, quod lætificat Deum et homines. — Ibid.

Vitis, quæ inter omnes sanctorum et sanctarum arbores magis crevit in merito, et in gratiæ cumulo. — Ibid.

Vitis, quæ protulit fructum pulchrum, suavissimum et odoriferum. — Ibid.

Vitis, quæ veris tempore, propter Passionem Filii vulnerata amarissimas lacrymas emisit. — Ibid.

Vitis fecundissima. — Joan. Trith. in orat. coram imagine B. Mariæ recitanda libro De modo et forma quotidiani exercitii monachorum.

Vitis fructifera. — Joan. Trith. lib. 1 *De miraculis B. V. in Urticeto*, cap. 6.

Vitis abundans, nobis continue proferens vinum suum dulcissimum, dicens : « Bibite, amici, et inebriamini, charissimi. » — Maurit. de Villa Probata, serm. 25 *Coronæ B. M.*

Vitis circumiens fenestras et domos, id est, animas suorum devotorum, sua protectione. — Ibid.

Vitis, cujus flores, id est mores, tanti odoris, id est tantæ honestatis, fuerunt, ut omnes serpentes, id est venenosas cogitationes et tentationes, a cordibus aspicientium effugarint. — Ibid.

Vitis, cujus palmes, id est animus, fuit ad consentiendum per fidem flexibilis, cum dixit angelo : « Ecce ancilla Domini. » — Ibid.

Vitis dignissima, quæ non solum circuit universum orbem protegendo, sed et circuit cælum illustrando. — Ibid.

Vitis divina, sub qua requiescere, requies est suavissima. — Ibid.

Vitis in loco alto, id est, in altitudine contemplationis et sanctitatis radicata, et radiis, et calore solis, id est fervore charitatis et divini amoris optime reverberata. — Ibid.

Vitis propter lætitiâ jucunditatis internæ. — Ibid.

Vitis, quæ calore Spiritus sancti excocta fuit, et genuit fructum suavissimum per gratiam Dei. — Ibid.

Vitis, quæ fecit fructum odoriferum, eo quod fuit a Dei Filio imbalsamata; Filius enim Dei, qui est verum balsamum, novem mensibus in ejus utero habitavit, et de ipsa in nativitate exivit. — Ibid.

Vitis, quæ habuit tres propagines : personam Patris, quæ Christi incarnationem in ea fecit, personam quoque Spiritus sancti, quæ similiter per gratiam suam in tali generatione cooperatus est ; item personam Filii Dei qui in ejus utero humanatus est. — Ibid.

Vitis, quæ opera cœlestis Agricolaë super omnes vites fructificavit, proferens fructum pulcherrimum, Filium Dei, Redemptorem mundi, Deum hominem. — Ibid.

Vitis, quæ propter Passionem Filii sui vulnerata amarissimas lacrymas emisit. — Ibid.

Vitis, quæ protulit illud vinum, quod lætificat Deum et hominem. — Ibid.

Vitis, quia sicut vitis aquam putrefactam convertit in vinum suavissimum et odoriferum : sic ipsa amorem mundi, qui est quasi aqua putrida, convertit in nobis in amorem Dei, qui est tanquam vinum suavissimum, et odoriferum : replens animam suavitate devotionis, et ipsam incitans ad odorem suæ sanctæ imitationis. — Ibid.

Vitis, quia super omnes sanctos et sanctas ma-

gis crevit in merito, et in gratiæ cumulo ; vitis enim inter arbores multum crescit, unde supra domos et arbores, et circa fenestras domorum circumduci potest. — Ibid.

Vitis respectu Filii sui. — Ibid.

Vitis fecunda, quæ sine ullo virginitatis detrimento Christum quasi uvam suavissimam peperit. — Robert. Bellarm. conc. 41.

VITRUM mundissimum atque solidissimum per quod igneos radios transmisit Sol justitiæ, ad effugandas tenebras gentium, ex quibus puritas vitri, et claritatis augmentum concepit, et integritatis detrimentum non sustinuit. — Franc. abb. lib. vi *De gratia Dei*.

Vitrum : sicut enim vitrum, cum sit corpus diaphanum, solis luci non resistit, ita in Maria nihil exstitit opacitatis, ex parte sensualitatis et fomitis, quod resisteret gratiæ Dei, aut deprimeret sensum mentis : et sicut vitrum solis radios sine sui læsura recipit, et transmittit, ita Maria ipsum Solem justitiæ sine læsura, aut corruptione concepit et edidit. — Ern. Prag. in *Mariâli*, cap. 86.

VITTA coccinea, quia minio sanguinis Filii per compassionem rubricata, ejusdem Passionis memoriam cordibus nostris inspirat. — Rich. a S. Laur. *de laudib. B. M. V.* lib. v.

Vitta, quæ dicitur a vinciendo, quia ex ea capilli, vel ipsum pectus vincuntur, instar vittæ ligantis : Maria enim crines, id est justos, ne effluant capiti, et invicem suis orationibus constringit, et adunat, ne per errores et vitia dispergantur, et eos vinculo pacis et mutuæ charitatis colligat. — Ibid.

VITULA primipara, nuptiale nondum experta jugum, et exusta, cujus cinis, Domini scilicet, corpus ex ea assumptum, inquinatos, ab impura peccatorum lue, emundat, Hebr. ix. — S. Proclus in orat. 6 quæ est *de laud. B. M. V.*

Vitula jugi expers, saginati vituli. — S. Andr. Cret. orat. 1, *de Dormit.*

Vitula triennis in Sancta sanctorum inducta. — Jac. mon. in *Mariâli*, orat. 3.

VIVIFICATRIX posterorum. — D. Bernard. hom. 2, *de laud. Virginis Matris super Missus est.*

Vivificatrix nostra, ex vinculis inferni ad vitam reducens nos, defluentes in terram. — Theodorus Lasc. imperator in *Poem. B. M. V.*

Vivificatrix omnium ; per ipsam enim omnia mortua vitæ sunt restituta. — D. Bern. Sen. tom. III, serm. 1, *de glorioso Nomine Mariæ.*

Vivificatrix cunctorum. — D. Antoninus in *Sum.* part. iv, tit. 15, cap. 13.

Vivificatrix omnium. — Joan. de Meppis in tract. *de Immaculat. Concept. B. M. V.* pag. 86.

Vivificatrix ab æterna morte. — Bernard. de Bustis in suo *Mariâli*, serm. 2 *de Coronat. B. M.*

VOLUMEN NOVUM Novi Testamenti, per quod exemplo dæmonum vastatum est imperium et homi-

num captivitas protinus dissoluta. — S. Proclus in orat. 6 quæ est de laud. B. M. V.

Volumen vere Novi Testamenti, a Deo scriptum, quod Deus ante fecit cum hominibus. — S. Andr. Cret. orat. 5, de Dormit. B. M. V.

Volumen, de quo scriptum est Ezech. ii : « Et ecce manus missa ad me, et in ipsa involutus liber expandit illum coram me, erat scriptus intus, et foris; et dixit ad me, Fili hominis, comede volumen istud. » — Germanus Const. serm. in Nativ. B. M. V.

Volumen novum Patris, in quo inscriptum substantiale Verbum. — Idem orat. in Annunt. B. V.

Volumen in quo verbum vitæ digito Dei scriptum fuit, cujus deprecationibus in libro vitæ scribi possumus, rescisso per eam pessimo libello peccatorum nostrorum. — S. Joan. Dam. in Paracel. B. M. V.

Volumen, in quo Patris digito descriptum est Verbum incarnatum, quod Adæ primi parentis chirographum lancea rescidit. — S. Joseph. Hymn. in Mariali.

Volumen, in quo scriptum est digito Patris verbum, quod deprecatur, ut in libro vitæ describat servos suos. — Ibid.

Volumen maxime novum, quæ verbum in se scriptum habuit, quod in libro viventium divinos athletas suos descripsit, qui ea quæ scripta sunt, adimpleverunt. — Ibid.

Volumen novum a propheta indicatum, in quo paterno digito scriptum est verbum, quod in libro vitæ ascribit ex sua bonitate omnes obtemperantes imperio suo. — Ibid.

Volumen novum a propheta visum, in quo verbum Patris scriptum fuit, precibus Jesum renovatorem universi rogans, ut nos scribat in libro viventium. — Ibid.

Volumen novum et recentissimum. — Ibid.

Volumen novum, in quo verbum Patris scriptum fuit, precibus suis nos scribi faciens in libro viventium, ac delens scripturam multorum malorum nostrorum. — Ibid.

Volumen plane novum, in quo dignatum est Verbum divinum conscribi, idque conjunctione cum eo facta, summe admiranda, ut nos omnes libro vitæ insereremur. — Ibid.

Volumen commodissimum, in quo Dei Verbum scriptis mandatum est, per quod gravi servitutis iugo oppressi, in perpetuam libertatem vindicati sumus. — Leo imperator in orat. de Assumpt. B. V.

Volumen, quod Dei sapientiam suscepit. — Theod. Lasc. imperat. in can. ad S. Deiparam.

VOLUNTAS bona Dei ad mortales. — S. Andr. Cret. orat. 2 in Annunt.

Voluntas Domini. — Gueric. abb. serm. 1, de Assumpt. B. M.

Voluntas Patris æterni, quatenus ejus voluntatem perfectissime faciebat. — Idem serm. 4, de Assumpt. B. M.

VOLUPTAS. — D. Ephrem, in serm. de laude B. M. V.

Voluptas ipsa paradisi. — Anonym. in Menæis Græcor. die 4 Aprilis.

Voluptas animorum nostrorum. — S. Germ. Constant. orat. 2 in Præsentat. B. M. V.

Voluptas Dei. — Rupert. abb. lib. iv Comment. in Cant.

Voluptas animæ te medullitus amare, et in tuis optatissimis amplexibus a labore mundi requiescere cupientis. — Joan. a Jesu Maria tom. II Oper. suor. tract. de Mystic. Theol. pag. 62.

Voluptas abyssus. — Ibid. pag. 64.

Voluptas, qua perficitur castitas et amor suavissimus nutritur. — Ibid. pag. 66.

VOTUM genitale clarissimi, atque omni gentis cogitatione præstantioris Dei ad homines adventus. — S. Joan. Damasc. orat. 2 de Nativit. B. M.

Vox prophetarum, ubique resonans. — S. Joseph. Hymnograph. in Mariali.

Vox gloriæ Dei, ac si aquarum multarum, Ezech. xliii; quia cum una sit scientia, hanc semper esse Virginem et Dei Matrem, tamen pro diversis, et diligentium et amantium qualitatibus, quandiu præsens volvetur sæculum, non deerunt, qui ejus gratissimam et scriptis et verbis, promulgaturi sint laudem. — Guibertus abbas in lib. de laud. B. M. cap. 4.

Vox clamantis, non in deserto, ut Joan., sed in cælo. — Albertus Magn. super Missus est, cap. 155.

Vox clamantis in cælum. — D. Antoninus in Summa part. iv, tit. 15, cap. 19.

Vox prophetarum. — Bernard. de Bustis in suo Mariali serm. 2 de Coron. B. M.

VULNERATRIX divini cordis spiculo præacuto humilitatis. — Rupert. abb. lib. iii Commentar. in Cant.

VULNUS divulgatum dæmonum. — S. Andr. Cret. orat. 2, in Annunt.

Vulnus dæmonum, cor nostrum peccatis vulneratum curatione divina dignans. — S. Joan. Damasc. in Paracel. B. M. V.

Vulnus dæmonum. — S. Joseph. Hymn. in Mariali.

ZELATRIX internæ quietis, veræque pacis. — Dion. Carth. lib. i De præc. Mariæ, art. 27.

Zelatrix maxima animarum. — Bernard. de Bust. de virtutib. B. M. V.

Zelatrix omnium bonorum affectuosissima, de qua nihil fulsit nisi divinum: quam Deus Pater Filio suo, quem de corde suo genitum, tanquam se ipsum diligebat, matrem præparaverat: quam Spiritus sanctus, qui de ipsis secundum divinitatem procedebat, in matrem sanctificavit: quam Filius, qui est speculum sine macula divinæ Majestatis, et imago bonitatis illius, sibi in Matrem elegit. — Arnold. Bost. lib. De patron. et patro. B. V. Mariæ in sibi dicatum Carmeli Ord. cap. 4.

Zelatrix maxima domus Dei. — Ibid. cap. 9, § 2.

Zelatrix maxima animarum. — Mauri. de Villa
Probata, serm. 25, *Coronæ novæ B. M. V.*

ZOROBABEL fidelium in caput institutione. —
 Barth. de Pisis, lib. 1 de laud. *B. M. V.*, fructu 4.

SECTIO QUINTA.

FAMILIA MARIANA.

PONTIFICES MAXIMI MARIANI

—
 SEU

DE ROMANORUM PONTIFICUM IN MARIAM DEIPARAM VIRGINEM
 ARDENTI STUDIO AC PIETATE

LIBER UNUS

EX SCRIPTORIBUS ANTIQUIS RECENTIBUSQUE IPSORUMQUE PONTIFICUM VITIS ET REBUS GESTIS, SERVATO
 TEMPORUM ORDINE, CONGESTUS

A P. HIPPOLYTO MARRACCIO, LUCENSI,

Ex congregatione Clericorum Regularium Matris Dei.

—
Pontificis æterni Matri Mariæ,

Cujus beatis pedibus Pontifices ipsi Maximi, Christi vicarii, Petri successores (quorum pedibus subduntur imperia), devotissima supplicatione provolvuntur;

Quæ Pontificis nomen officiumque implevit, Pontem se ipsam inter Deum et homines faciundo;

Quæ, summi Pontificis in morem, pro salute humani generis, in ara Crucis, Filium suum æterno Patri obtulit redemptionis hostium;

Quæ, cum summo Pontifice, habet omnium Ecclesiarum sollicitudinem, potestatis spiritualis plenitudinem, privilegiatorum actuum universitatem;

Hoc de Romanorum Pontificum in ipsam ardenti studio ac pietate, qualecunque Opusculum,
Hippolytus MARRACCIUS,

Servus immeritus et indignus congregationis suæ filius, vovet dicatque.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

—

Ut, summorum quoque Pontificum exemplo, eximius ille Deiparæ colendæ ardor magis ac magis in Christifidelium cordibus accendatur, Libellum hunc, quo, velut in tabella, eorumdem Pontificum ardens in Dei Matrem studium ac pietas legentium oculis exhibentur, e cellulæ meæ latebris et secreto meo, in publicum prodire permitto. Faxit Deus, ut prosit, et multos provocet ad imitandum. Licet autem verissime astrui possit, Pontifices omnes, quotquot a D. Petro, usque ad hæc nostra tempora, Romanæ Ecclesiæ gubernacula pertractarunt, Dei Matris cultu ac religione, insignes exstitisse: quia tamen de multis, nihil in hoc genere posterorum memoriæ traditum, vel saltem de ipsis, nihil mihi lectum, aut compertum: eos solum recensere valui, de quibus singularia quædam, apud probatæ auctoritatis Scriptores, litteris consignata inveni. Sed quæ me fugerunt, diligentius vestigabunt alii, luculentiusque tra-

etabunt. Interim hæc ego tibi, candide Lector, qualiacunque a me collecta, et utcumque tractata offero, Cæsaresque Marianos, seu de Christianorum imperatorum in Mariam Deiparam Virginem pietate, deque ipsius alterna in eisdem imperatores munificentia librum, jam ad coronidem perductum, brevi me daturum spondeo. Vale, mihiq; Deiparæ præsidium tuis precibus implora.

PONTIFICES MARIANI.

CAPUT PRIMUM.

De sancto Petro Pontifice Maximo.

Licet de singulari sancti Petri apostoli in Mariam Deiparam Virginem pietate ex SS. Patrum aliorumque orthodoxorum monumentis in Apostolis meis Marianis fuse lateque disseruerim, ad hujus tamen complementum operis, majusque lectoris commodum, eadem omnino, quæ ibi a me disserta sunt, hic denuo (cum nova non suppetant) repetere, haud relundans supervacuumque existimavi. Beatissimus igitur apostolorum princeps Petrus, Jesu Christi Sacerdotis æterni Vicarius, et Christianorum Pontifex summus, cum eximiam sanctissimæ Dei Genitricis dignitatem, atque præstantiam, purissimam quoque vitam, et sanctam actionem, necnon admirabilem et prædicabilem conversationem (ut Ildephonsus loquitur), probe cognitam atque perspectam haberet, magno et singulari quodam pietatis cultusque affectu in eam honorandam propendebat. In tantæ autem amore Matris non poterat non vehementer accendi, cum se ejus precibus, velut piis manibus e profunda trinæ negationis fovea erutum recordabatur. Hinc Jacobus Bidermannus in *Heroum epistolis* lib. III, epist. 2, divum Petrum e spelunca, in qua se amarissime deflebat, ad beatam Virginem scribentem, ejusque patrocinium apud Filium offensum implorantem his verbis inducit :

*Accipe, Virgo mei Genitrix dilecta Magistri,
Mittitur e latebris quæ tibi charta meis.
Illam oculo dignare pio licet impius auctor
Miserit, auctoris nil habet illa sui.
Quid velis exspectas, quidque oret epistola ? ferre
Quam prope sola mihi tu potes orat opem.
Mater es, affer opem, læsi tua pignora, læsi,
Auxilio matris tam grave crimen eget.
Culpa fuit lacrymis si digna perennibus ulla,
Dilueret totis quam neque Nilus aquis.
Illa fuit, fuit illa meæ (nil abnuo) lingvæ,
Illa fuit lingvæ culpa pudenda meæ.
Hæc lacrymas, hæc poscit aquas : satis esse nec Istri
Nec satis immensæ Thetyos unda potes,
Non potes esse satis, scio, non potes, indiget omni
Quæque fuit, quæque est, quæque erit, auctor aqua.
Qualis, ait, tua culpa fuit ; pudor impedit illam
Prodere : sed pudeat prodere culpa fuit.
Interea, pia Mater, opem, quam flagito, præsta,
Et veniam a Nato, quam rogo, posce tuo.
Hoc precibus dabit ille tuis, neque vota Parentis
Irrita abire suæ Filius ulla sinet.*

Unde S. Gregorius Nazianzenus in Tragœdia de

Christo patiente, Deiparam Petri lacrymis precibusque exoratam, sic pro ejusdem peccati venia Jesu Christo Filio locutam tradit :

*O Nate chare, o Nate mi, o Verbum Dei,
Peccare cum sit insitum homini, ignoscito.
Quod Petrus in te admisit, admissum id metu
Turbæ ferventis et frementis turbidum.*

Cui statim Filius :

*Jubeo, nihil te hic anxiam, o Virgo Parens,
Condono Petro quidquid est lapsus, tua
Vel unius gratia ; nam et ante etiam tibi
Es me obsequentem experta semper Filium.*

Augebatur in corde Petri virgineus amor, dum alia singularia Dei beneficia considerabat a Virginis in se benevolentia derivata : non enim ignorabat, tam benigna Matre precibus instante cum cætera Ecclesia, se e carcere et vinculis mirabiliter liberatum, cum Jacobo Joannis fratre occiso ab Herode comprehensus, et quatuor quaternionibus militum custodiæ traditus post Paschæ celebritatem populo erat ad mortem producendus, ut apostolorum Gesta commemorant. Sicut autem Deipara non modico dolore affecta est, cum Petrum a Judæis custodiæ traditum percepit, sic summa perfusa est voluptate, cum, disruptis catenarum laqueis, eum omnino liberum ad se redeuntem conspexit. Quod si fomentum amoris similitudo est, quonam pacto mutuis in Virgine et Petro non regnaret amor, quos cum in aliis, tum vero in ipso baptismo Deus Opt. Max. similes effecerat ? Christus enim, ut in cap. III Joannis tradit Euthymius, nonnisi Petrum et Virginem Mariam Matrem baptizavit. Ob ardentissimam autem devotionem, quam erga piissimam Virginem gerebat Petrus, ejus in sacris mysteriis memoriam recolens Genitricem Domini et Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi et Deiparam Dominam nostram immaculatam et gloriosam nuncupabat, ut patet ex ejus Liturgia, quam studio et ex interpretatione Gulielmi Lyndani episcopi Gandavensis editam, ac tom. I *Bibliothecæ magnæ veterum Patrum* attextam habes. Quapropter vir pius, doctus atque eruditus in paucis Melchior Inchofer Austriacus in sua conjectatione epistolæ beatæ Virginis Mariæ ad Messanenses cap. 2, de eodem S. Petro, ac ejus Liturgia locutus scripsit. « Quid hic commemorem Petrum apostolorum coryphæum, qui divinitus injecta mente, quemadmodum in carne Dei viventis Filium excelsa quadam constantia pro-

nantiavit, ita Virginis Matris augustum nomen, arrepto Salutationis angelicæ præconio, quod nihil eo sanctius efferre posset, non ipse sacravit modo, sed Liturgicis sacramentis inauguratum universo orbi Christiano præcipuo quodam sanctitatis cultu proposuit adorandum. » Idque credas velim non carne et sanguine revelante, sed Spiritu Patris æterni quem aliquando cœlo effudit, suggerente, quod nempe Virginis adorandæ partus salutis existit exordium, cujus in cruce peractæ memorandum in hac sacra functione recolitur mysterium, unde etiam de cætero (quemadmodum pius ait Anonymus) in hac venerabili commemoratione sanctorum prima ponitur Virgo, per quam et ille, et nos meruimus Auctorem vitæ suscipere. Non nescio, subdubitare quosdam, an hæc Salutatio, magnis alioquin scæta sacramentis, e Petri Liturgia rite saperet, ac plane aliis visum fuisse privata quorundam pietate, quemadmodum alia non pauca, fuisse Canonis immisam, cum et alieno loco posita esset, et cum præcedentibus apte minus cohæreret. Mihi tamen indistricto meliora sapientis animo fidem fecit conjectura majorem, eandem Jacobi quoque Liturgiæ primum, deinde et Marci seorsim insertam, utriusque sanctitatem commendare, nec orationis contextu minus, quam significatione mysterii perapposite insidere, quando et in Jacobi Liturgia, inter ministrorum deprecationem, et ejusdem Deiparæ commemorationem, velut spiramentum quoddam evangelicæ gratiæ intercedat : *Ave, Maria, gratia plena; Dominus tecum; benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui*, quæ Salvatorem peperisti animarum nostrarum : ut quemadmodum ista quondam Oratio flexit in reparandæ salutis sententiam, ita dominæ ad augendam in mortalium animis Dei gratiam, blando quidem, sed forti conciliatu permoveat : eapropter, etsi non pauca per consequentes ætates pietate Pontificum ad eam accessere Liturgiam, eam tamen Salutationem, et repetitam nuntii celestis, dicam et Ecclesiæ totius appreciationem ab ipsomet Petro meditate fuisse interjectam, alienum a re non puto. Quin vero et Jacobum exemplo principis apostolorum, et Marcum Magistri imitatione suis quoque Liturgiis eam intulisse, idque pridem antequam ipse Romanam Sedem fundare incepisset. Enimvero cum (ut Lyndanus ait) « anno nimirum decimo Petrus a Christi passione, atque resurrectione, et in cælum ascensione Romam tandem venerit, vero non est simile, ipsum totum hoc decennium, aut non fecisse officium Pontificis, aut Judaico usum ritu : nam Deo ingratum vixisse toto illo decennio, citra omne sacrificium, extremæ foret impietatis de eo vel suspicari. » Sic iste. Unde tandem concludit, alibi, quam Romæ, hanc (ut ait) Missam compositam, pluribusque pro ejusdem germanitate stabilienda velitatur. Hactenus Inchofer. Sed neque his cancellis Petri in Virginem pietas conclusa est. Antiochiæ enim degens plurimas sive a Luca, sive ab aliis

factas Deiparæ Virginis imagines procuravit, ut eas ad gentes secum exportaret, teste eodem Inchofer loco supra cit. cap. 57.

Dum in Syriæ partibus moraretur, honori Deiparæ adhuc in terris agentis sacellum erexit, a Jacobo Vitriaco cardinali, qui obiit in Syria anno 1244, his verbis memoratum : « Antaradensis civitas, sic dicta, quasi ante Aradum sita, vulgari autem appellatione hodie dicitur Tortosa, in qua beatus Petrus Phœnicens circumiens, cum a partibus Hierosolymitanis transiret in Antiochiam, in honorem beatissimæ Virginis Mariæ modicam fundavit ecclesiam, in qua etiam divina celebravit mysteria, quæ usque hodie in magno habetur honore, et multorum populorum accessu frequentatur, eo quod beatissima Virgo in illa sibi ab infantia primitivæ Ecclesiæ consecrata multa operatur miracula, et infirmis illuc venientibus grata confert subsidia sanitatum. Dicitur autem a multis, quod inter omnes beatissimæ Mariæ ecclesias ista fuerit prima : non solum autem a Christianis, sed etiam a Saracenis in magna habetur reverentia. » Hæc Vitriacus. Ejusdem sacelli a beato Petro in honorem Dei Genitricis positi Raphael Volaterranus lib. II Geographiæ in Syria, cum agit de Tripolitana regione in Phœnicia, meminit, scribens : « Antaradum civitas ante Aradum sita, hodie Tortosa dicitur, in qua sacellum divæ Genitricis primum omnium extruxit Princeps apostolorum ex ære Christianorum collato, in quo primum sacrificasse dicitur. » Sic ille.

Idem tanquam apostolorum caput, cæteris cooperantibus, virginali domum, seu cubiculum, in quo Deipara genita et educata, et in quo Verbum caro factum est, et templum consecravit, et in templi formam redegit. Ad civitatem quoque Calaritanam appellens, templum ibidem in honorem beatæ Mariæ Virginis ædificavit, sub nomine Sanctæ Mariæ de Portu, in eoque multis hominum salutari aqua tinxit, ac divina mysteria celebravit, teste Dionysio Bonifacio in *Triumpho SS. Regni Sardinie* lib. I, cap. 5. Nec Libycum præteribo templum quod in ejusdem sanctæ Dei Genitricis honorem una cum aliis apostolis non sine miraculo dedicavit. De quo in Mariali manuscripto pergamenaceo Bibliothecæ Norbertinæ Tungerloensis, ut refert Augustinus Wichmans lib. I *Brabantia Marianæ* cap. 5, hoc scriptum reperitur : « In Libyæ civitate, quæ proxima est civitati quæ vocatur Diospolis, est imago quædam sanctæ Dei Genitricis semper virginis Mariæ, quæ non est facta manu hominum, sed quasi pieta super marmor in figura, quasi viva in corpore sit; vestimenta autem ejus quasi purpura sunt; quæ imago est in ecclesia, quam sancti apostoli emerunt pretio a Judæis, qua utebatur synagoga, et in honorem sanctæ Dei Genitricis dedicaverunt, quæ modo est domus episcopi. Invidentes autem Judæi, quod sancti apostoli de synagoga eandem domum Dei fecissent, et Chri-

stum in ea prædicarent, venerunt ad Cæsarem, qui tunc illo tempore præerat, volentes reddere pretium apostolis, et recipere illam domum, ut ædificarent synagogam. Vocatis autem apostolis ad Cæsarem, venerunt ante illum; et interrogavit eos, propter quam causam hoc fecissent. Post interrogationem vero dixerunt apostoli: « Nos bene fecimus ædificantes domum, quam emimus, in honorem Salvatoris nostri Jesu Christi. » Tunc prædictus Cæsar præcepit Judæis et apostolis, ut sigillarent utrique hanc domum, et observarent dies quadraginta, ut Deus manifestaret, cujus esse deberet. Ascendentes autem apostoli in montem Sion, ubi beata Virgo Maria adhuc vivens in carne morabatur, rogaverunt eam dicentes: « Tu, beata Virgo Maria, obsecula Dei Filium Dominum nostrum Jesum Christum, quem secundum carnem tu Mater genuisti, ut secundum suam misericordiam domum hanc, quam primam omnium in tuo nomine dedicare curavimus, ad prædicandum verbum ipsius, nobis concedere dignetur. » Respondens igitur beata Virgo Maria beato Petro, ait: « Ite, et nolite turbari, quia ego vobiscum sum in ipsa Ecclesia in adiutorium. » Transactis autem 40 diebus, venerunt apostoli ad prædictam ecclesiam, et Judæi, et invenerunt velut reliquerant, ipsam domum signatam. Statim cœpit beatus Petrus apostolus domum hanc scopis mundare. Tunc unus ex Judæis aspiciens in parietem, vidit imaginem in occidente positam respicientem ad orientem. Diu autem attentius conspiciens ipse Judæus dixit: « Vere mulier est in hac domo. » Hæc verba alii Judæi audientes, et ipsam imaginem respicientes dixerunt: « Vere hæc est ipsa Maria. » Tunc beatus Petrus apostolus seorsum respiciens, vidit ipsam imaginem, et dixit: « Vere hæc est ipsa Maria, et Dei Genitrix. » Quod audientes Judæi turbati sunt, et præ timore inde abierunt, dicentes: « Jam quia Maria est in hac domo, nequaquam intrare debemus. » Postea vero Julianus, qui persecutor Ecclesiarum fuit, inter cætera mala quæ faciebat, præcepit Judæis, ut venientes tollerent ipsam imaginem, et expellerent de ipso marmore, atque offerre sibi studerent: illique abeuntes voluerunt ipsam figuram de ipso marmore separare: sed videntes faciem ipsius imaginis, præ timore reliquerunt eam, et dimissa usque in hodiernum diem ibi perseverat. Hactenus præcitatus ms. Codex.

Cum autem apostolorum princeps Petrus Mariæ adhuc viventi ædes sacras aliquando excitavit, neminem fuisse apostolorum Inchofer existimat, qui ejusdem exemplo in sua quisque provincia pro Virginis honore idem præstare non satergit.

Beatissimæ Virginis obitu instante, non sine præsentatione divinitus injecta, convocatus adfuit etiam admirando spectaculo divus Petrus, qui post Deiparam omni affectu ac reverentia coram aliis apostolis, virisque apostolicis salutatam, ejusdem Deiparæ laudes (ut ex revelatione sancti Gabrielis

archangeli in sua *Apocalypsi* refert beatus Amadeus), enarrare cœpit in hunc modum:

« Scio, fratres mei dilectissimi, notum esse omnibus vobis, quantæ dignitatis sit hæc, quam coram vobis cernitis, Virgo, in qua, etsi omnes sint collectæ virtutes omniaque collecta dona, fervor tamen divini honoris, et zelus divinæ venerationis in ea super omnia effulsit, quia, etsi vere Deo nihil majus sit, vel esse possit, homines tamen (etiam sancti) quadam familiaritate Dei assueti, ipsum tanquam amicum quemdam, et familiarem existimant, et non tanti eum faciunt, quanti ipse est. Sed hæc quamvis semper gratiam Dei habuerit, Deumque ipsum viderit, et ab eo super omnes exaltata fuerit, semper tamen quadam ineffabili humilitate se quotidie minorem existimans, et Deum, quo magis ei in dies appropinquabat, a se remotiorem existimabat: remotiorem dico, quia semper ipsum digniorem judicabat. Hæc est illa, quæ dum eligeretur in Matrem Dei, dixit: *Ecce ancilla Domini; fiat mihi secundum verbum tuum*. Hæc est illa, quæ jam electa in Matrem Dei, statim Filio dicebat: *Respexit Dominus humilitatem ancillæ suæ*. Quo ergo magis crescebat, eo se minorem censebat: et quo minor erat in oculis suis, eo major coram Deo efficiebatur. Recte id egit, quia omne bonum sibi collatum, donum Dei fuit; et nihil habebat, quod non acceperit. Omnia in ea sunt laude digna; sed omnia vobis, fratribus meis, me peritioribus non sunt recensenda. Cætera igitur omnia relinquens, hoc solum dicam, eo quod Magister noster Christus Jesus dixit: *Qui se humiliaverit, exaltabitur* (Matth. xxii, 42); et qui plus se humiliaverit, major erit in regno cœlorum. Quia ergo Domina nostra Dei Genitrix nemo humilior fuit, justum est, ut in regno cœlorum nemo sit major, atque sublimior ea. Nos igitur, fratres charissimi, humilitatem Reginæ nostræ Virginis Mariæ imitemur, et quoad possumus, vestigia ejus sequamur, ut ille, qui eam super omnes sublimavit, nos quoque tantæ gloriæ ac sublimitatis participes efficiat, qui cum Patre suo, et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen. »

Postmodum, ut eodem sancto archangelo revelante prosequitur jam fatus Amadeus, alios apostolos (ut ipsi quoque in Dei Matris commendationem aliquid dicerent) accersivit Petrus, omnesque secundum gratiam a Deo sibi collatam brevi eloquio tantam Matrem laudibus celebraverunt. Antequam vero Paulum vocaret ad dicendum, ei coram Dei Genitrice locum inter apostolos assignandum curavit, ut plenius in Paulo retulimus. Laudibus apostolorum expletis, Petrus a Virgine jussus sanctissimum Eucharistiæ sacramentum consecrare, ut eo omnes una reficerentur; accepit ipse panem, et benedixit, et eum particulam unam accepisset, et Mariæ dare vellet, illa, voce aliquantulum elevata, in fervore spiritus dixit: « Ecce video Filium meum, ecce intueor Deum meum. » Deinde

dixit Petro (quem et Patrem honoris gratia appellabat) : « Particulam istam repone, communionem omnibus his prius dabis; ego vero ultima sumam, ut viaticum integrum mecum deferam. » Accepto itaque corpore et sanguine Domini ab omnibus, Maria dixit Petro : « Tu, Petre, cum omnibus his Christum per passiones multas sequeris, et hoc est, quod Filius meus Dominus Jesus tibi dixit, quando dixit, *Sequere me* (Matth. viii, 22), scilicet per mortem, et passionem, etc. Vale, Petre, Pastor etiam meus, qui, et ego Christi Domini ovicula sum, » saluteque singulis impertita, « Da mihi, inquit, Petre Pastor ovium Christi particulam repositam, ubi manet et stat situs totus Filius meus dilectus. » Tunc Petrus suscipiens particulam illam, obtulit eam maximo cum tremore et reverentia sanctissimo ori ejus, et ipsa devotissime sacrum viaticum suscepit, eoque suscepto, mox anima ejus e corpore egressa est.

Cum divinum Mariæ corpus (quemadmodum ex Melitone, Damasceno, Metaphraste, Nicephoro, aliisque non paucis habemus) magna cum gloria ad sepulcrum apostolorum humeris portaretur, accidit, ut insanus quidam de genere sacerdotum furore atque ira percitus diceret : « Ecce tabernaculum illius, qui nos turbavit, et omne genus nostrum, qualem gloriam nunc accipit. » Accedensque evertere pheretrum, et corpus ad terram dejicere tentabat : sed statim secuta vindicta divinitus est ; nam manus ejus a cubitis aruerunt, lectulouque adhæserunt, ita ut elevantibus apostolis pheretrum, pars ejus penderet, et pars ad pheretri lectulum adhæreret. Cumque ille vehementi supplicio torqueretur, ad Petrum conversus dixit : « Deprecor te, dilecte Deo Petre, ne me despicias in tanta necessitate, quia tormentis magnis crucior valde. » Tunc respondens Petrus, ait : « Non est meum auxiliari tibi : si autem credideris toto corde in Dominum Jesum Christum, quem in suo utero sanctissimo hæc, cui calumniatus es, Virgo portavit, et post partum Virgo permansit, clementia Domini, et larga ejus pietas, quæ salvat indignos, dabit tibi salutem. » Ad hæc ille respondit : « Omnia credo, quæ dicis ; tantum precor, miserere, ne moriar. » Tunc Petrus fecit stare lectulum, et ait illi : « Si credideris toto corde in Dominum Jesum Christum, solventur a pheretro manus tuæ. » Et cum dixisset : « Hoc credo, » statim solutæ sunt manus ejus a pheretro, et cepit stare pedibus suis : sed erant brachia ejus arida, et non discessit ab eo supplicium. Tunc Petrus ait illi : « Accede ad hoc corpus, et osculare lectulum, et loquere, et dic : Credo in Deum et in Dei Filium, quem ista portavit, Jesum Christum, et credo omnia quæcunque locutus est mihi Petrus apostolus. » Et accedens osculatus est lectulum, et statim omnis dolor abscessit ab eo, et sanatæ sunt manus ejus, et cepit laudare et benedicere Deum largiter, et de libris Moysi's te-

stimonium reddere laudibus Christi, ita ut etiam ipsi apostoli mirarentur et flerent præ gaudio.

Corpore beatæ Virginis tumulato, Petrum de ejusdem beatæ Virginis pietate, quam erga se et alios ipsam ostendisse perspexerat, sermonem habuisse tradit Pisanus lib. v, *De laudibus Virginis*, fructu 8.

Nec verba dulcissima omittam, quæ Amadeo jam supra memorato, imo archangelo Gabriele auctore, Mariæ jam toti gloriosæ, ac fulgidæ post felicissimam animam corpori unitam, ac Filii ad eam adventum pro omnibus mortalibus locutus est Petrus, dicens :

« Oleum effusum est a Jesu nomen tuum ; ideo adolescentulæ te dilexerunt.

« Introduces ecce, o Rex, Mariam in cellaria tua, et exultabit, et lætabitur in te.

« Invenit, quem diligebat anima ejus : tenet, neque unquam dimittet.

« Introduxit enim eam in domum Matris, et in cubiculum Genitricis suæ.

« Inspicite Regem Christum in diademate suo, quo coronavit eum Mater sua.

« Fulciamus eam floribus, stipemus malis, quia amore Filii languet.

« Trahe nos quoque, o Maria, post te : curremus in odorem unguentorum tuorum. » Sic ille.

Refert etiam Cosmas cognomento Vestitor apud Pelbartum in *Stellario Coronæ Virginis*, lib. x, part. v, art. 1, sanctum Petrum Deiparam Virginem in cælum abeuntem his dictis compellasse : « Gaude, cælestium thalamorum Sponsa, Tetrarchici luminis candelabrum, per quam est æterna claritas manifestata. »

A tanto magistro pietatem erga Virginem didicerunt ejus discipuli Marcus, Maternus, Martianus, Evodius, Savinianus, Potentianus, Georgius, Fronto, Trophimus, Prodocimus, Paulinus, ut alios brevitate studio præteream. Quot enim, et quanta in sacra sua Liturgia (quæ a card. Sirleto edita, atque a Græco sermone in Latinum conversa exstat, cum alibi, tum tom. I *Bibliothecæ magnæ veterum Patrum*) de beata Virgine laudum ornamenta congerit Marcus evangelista ! vocat plenam gratia ; benedictam in mulieribus, quia peperit Salvatorem animarum nostrarum ; sanctissimam, intemeratam, illibatam, immaculatam, Dominam nostram, benedictam Genitricem Dei, et semper virginem. Tribuitur ab aliquibus sancto Marco Æthiopum Liturgia, quæ sanctæ Mariæ sæpius meminit, ejusdemque laudes luculentissime celebrat : in ea etenim hæc interseruntur verba : *Salve, Virgo Maria Dei Genitrix : tu es thuribulum aureum, quæ carbonem ignitum portasti. Lætare, Domina, quia salutem sanctam deprecamur, o Virgo in omni tempore Mater Dei et Christi, effer sursum et in altum orationem nostram apud electos Filii tui, ut remittantur peccata nostra. Lætare, Domina, quia peperisti nobis lumen verum*

Jesum Christum Dominum nostrum. Ora pro nobis apud eum, ut misereatur animæ nostræ : ora pro nobis in conspectu throni Filii tui Jesu Christi. Lætare, immaculata, vere Regina, lætare, gloria nostrorum parentum, quia peperisti nobis Emmanuel. O vere mediatrix ante Deum nostrum Jesum Christum, te supplices exoramus, ut memor sis nostri; ora pro nobis, ut deleantur iniquitates nostræ. Item : Servi tui hodie ministrantes sacerdos, et diaconus, et omnes ministri, populus et ego pauper servus tuus et peccator absolvamur per os Trinitatis sanctæ Patris, Filii et Spiritus sancti, et beatæ Mariæ cæli secundi. Item : Recordare, Domine, Jesu Christe, in regno cælorum omnium illorum, qui a nobis petierunt ut recordaremur eorum. O Domine, libera populum tuum, et benedic hereditati tuæ, ac nutri eum, et exalta usque in sæculum : custodi eos in recta fide, et in gloria omni tempore, et fac ut serveant ineffabili et inexcogitabili charitate, per preces et intercessionem, quam pro nobis facit Domina nostra sancta et immaculata Virgo Maria. Item : Hoc est corpus, et hic est sanguis Domini ac Servatoris nostri Jesu Christi, quod et quem assumpsit ex Domina nostra sancta et immaculata Virgine Maria. Denique : Gloria sit Domino, qui dedit nobis corpus suum sanctum et pretiosum sanguinem suum : gloria sit divæ Mariæ, quæ est gloria nostra, et quæ parturit nobis sacrificium.

Tribuitur eidem ordo baptismi secundum usum Æthiopum, qui Virginem Genitricem Dei Mariam plenam gratia, atque in omnibus sanctam appellat, ejusdemque intercessione Domino supplicat, dicens : *Custodi, Domine, populum tuum in rectitudine fidei omni tempore vitæ suæ, et sit in charitate, quæ superat omnem pacem intercessione plenæ gratiæ Virginis Genitricis Dei Mariæ, quæ in omnibus est sancta.*

Contendunt nonnulli sanctum Marcum e lingua patria, hoc est Galilæa Syriacæ transtulisse, non modo Evangelium suum, sed etiam cæteros omnes Novi Testamenti libros, ibique omnia Virginis festa, si unam Nativitatem adimas, sub variis sectionibus ac titulis adnotasse. De qua re optime omnino P. Ferdinandus Quirinus de Salaza in tract. *De Concept. B. Virg.* cap. 33, § 1, et Petrus de Oyeda in sua Informatione ecclesiastica pro Conceptione immaculatæ Virginis Mariæ, cap. 2.

Sed sanctissimæ Virginis amatorem fervidum ac laudatorem eximium se magis aperte declaravit Marcus in oratione illa, quam post apostolos in ejusdem Virginis dormitione habuit in hæc verba :

« Reccessuræ a nobis corporali præsentia Matri Dei, et ad æthereum thalamum accessuræ omnes nos commendemus. Laudatissimam ipsam Virginem omnes ample laudastis, omnesque procul dubio a laude defecistis. Si namque omnia grana arenæ maris, omnia folia herbarum, omnes guttæ maris, omnes stellæ cæli, omnia lilia, rosæ et alii flores, omnia animalia, artus et partes eorum,

omnes angelorum exercitus, et quæcunque alia excogitari possunt, in linguas converterentur, et mille annis loquerentur, quanta et qualis sit hæc Virgo, quam laudamus, nunquam exprimere possent. Laudavimus, non quantum debuimus, quia id impossibile est, sed quantum potuimus. Tu quoque nos Filio tuo, o piissima Dei Genitrix, etsi non quantum potes, saltem plus quam meremur, commendabis, ut una tecum tempore suo gaudia æterna possidere valeamus, præstante illud tuis obsecrationibus Patre, Filio et Spiritu sancto unico Deo, cui sit honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen. » Sic ille, quem propterea Dei Mater a nobis corporali præsentia recedens, atque ad æthereum thalamum accedens hac salutatione honoratum dimisit : « Vale, Marce pastoris nostri discipule charissime, et Evangelii tui verba longe lateque diffunde, ut ex revelatione sancti Gabrielis archangeli in sua *Apocalypsi* refert B. Amadeus. »

Quid vero sanctus Maternus? Ille postquam a morte mirabiliter ad vitam esset excitatus, in Germaniam missus Tungrenses, Colonienses, Trevirenses, aliosque finitimos populos ad Christi fidem perduxit. Hasteriæ vero, quæ hodie in diocesi Namurcensi Benedictinorum abbatia est, ecclesiam consecravît, ut scribit Richardus de Wassemburg, archidiaconus Virdunensis, lib. III Antiquitatum hisce verbis : « Erat autem Hasteriensis ecclesia a priscis temporibus a S. Materno Petri apostoli discipulo consecrata. Cujus vero in honorem? Certe non alterius, quam sanctissimæ Deiparæ, ejus ex magistri sui institutione fuit cultor eximius. » Sic nos docet ex Historia ecclesiastica Belgii Gulielmi Gazæi Heribertus Rosweidus in sua *Historia Belgica* ad annum 656. In urbe autem Tungrensi tunc frequentissima, ubi diligenti admodum superstitione habebatur collectum quidquid usquam fuerat vanis erroribus institutum, confutato dæmonum cultu, et sacrilegiorum impietate destructa, templum beatæ Mariæ semper virgini, Deique Genitrici exstruxit et consecravît, ut ab omni nationum genere coleretur, quæ in eadem urbe erant undequaque congregatæ. Atque ut res illa difficillima, de exstirpanda nimirum idololatria, et vexillo crucis Christi apud gentiles erigendo, quæ ipsis videbatur stultitia, optatum posset consequi effectum, probe sciens quæque ardua progressura feliciter, quibus beatæ Mariæ Virginis faveret gratia, et aspiraret auxilium, ejus cultui, et precibus putavit innitendum, quæ apud Ægyptios filium suum complexa idololatriæ extremam ruinam intulisset.

« Damnatur cultura Jovis, ait Ægidius, Junonisque et Veneris. Exstruitur templum beatæ Mariæ perpetuæ virginis, emundantur delubra dæmonum, ecclesiæ sanctorum dedicantur usque ad numerum septuaginta duarum congregationum. » Habet igitur Belgium in quo non modicum potest gloriari, et gloriando sibi gratulari, quod nimirum

sub ipsis Ecclesiæ nascentis incunabilis, antequam pleræque aliæ provinciæ vix quidquam de beata Virgine intellexerant, primam infra Alpes, sive Cisalpinam Mariano titulo insignitam ecclesiam habere meruerit. Auctorem, qui id ipsum doceat, profero Thomam Bozium, Romanæ congregationis Oratorii a sancto Philippo Nerio institutæ presbyterum, qui lib. ix *De signis Ecclesiæ*, cap. 9, ita ad rem nostram scribit : « Sed et apud Tungros volunt prisce Annale a Materno Petri discipulo ecclesiam de nomine Virginis conditam, quam primam dicunt infra Alpes ecclesiam fuisse. » Quibus verbis hæc sua subicit Loerius : « Quid audio? Non beatæ Virginis modo, sed absolute primam. Ergo nulla alia quolibet titulo exstabat, quando ista primo comparuit : iis porro apicibus, ut facta cathedralis Virginis titulum circumferret. Ut ut sit, magna sane Belgarum commendatio est, primas Cisalpes Mariano nomini meruisse, consecratam habere ecclesiam. » Quod id ipsum confirmant, præter citatos a Bozio, Annales Ecclesiæ tum Coloniensis, tum Trevirensis, Joannes Carthagenæ lib. xviii, homil. 7, et Petrus Canisius lib. v, cap. 23, dum ait : « Sanctus Maternus etiam apud Tungros Deiparæ Virgini ædem, eamque infra Alpes, ut volunt, primam consecravit. » Sic enim veteres Ecclesiarum narrant Annales.

Neque ea tantum in hoc tractu a Belgis tunc per S. Maternum Mariano nomini ædificata et consecrata fuit ecclesia : sed, et in oppido Huyensi, ad Mosæ et Huy confluentem, medio fere itinere inter Leodium et Namurcum, aliam in ejusdem honorem construxit, de qua ita Ægidius monachus Auræ Vallis ; sed, et per suos episcopatus plurimas fundavit ecclesias, inter quas eminet ecclesia beatæ Mariæ Huyensis, ut testatur Theoduinus Leodiensis episcopus, qui in ea requiescit. Verba Theoduii ita habent : « Ego Theoduinus, Dei gratia Leodiensis episcopus, notum esse volo tam præsentibus, quam futuris, qualiter post libertatem Huyensis ecclesiæ, quam Maternus beatæ memoriæ episcopus consecrando primitiavit, etc. » Sunt eadem sumpta ex Diplomate, quo idem in prædicta ecclesia quindecim canonicos instituit anno 1066, quando et eandem basilicam Marianam a fundamentis usque ad laquearia a se reædificatam et perfectam, præsentente Lietherto Cameracensi episcopo consecravit.

Dionanti insuper in eadem ditione haud procul ab Huyo, et ad Mosam quoque vetusta plane invenitur Mariana basilica, quam itidem a beato Materno consecratam suspicio est, sed suspicio tantum, nam hætenus certum testimonium non invenitur. Sed habemus firmiorem historicum sermonem de alia Mariana basilica, quam idem pontifex S. Maternus in Belgio Deiparæ dedicavit. Est illa Walverie, de qua Auctarium ad Jo. Molani Natales sanctorum Belgii auctore Arnoldo Rayssio canonico S. Petri Duaci. Ille igitur ad diem 28 Maii ex antiquis Mss. quæ cum instructione eidem commu-

nicavit Jo. a Chokier, Ecclesiæ Waleuriensis præpositus, hæc subsequencia commemorat : « Waleuriæ commemoratio Deiparæ Virginis miraculosæ, quæ cum processione solempni festive celebratur. » Subjungit deinde : « Est autem Waleuria, sive Valencurtium urbs perantiqua ad septimum a Namurco lapidem sita ad ripam Auræ rivuli inter Mosam et Sabin, cujus prima basilica a beato Materno sancti Petri discipulo duxit initium, qui ad fidem converso Arbo horum locorum tyranno ecclesiam beatæ Mariæ dedicavit, in eaque sacram Virginis statuam suis, ut creditur, manibus delineatam collocavit, miraculis variisque prodigiis, et curationibus famosissimam, et peregrinorum concursu ab olim etiam frequentissimam : ex quo potissimum divinitus manifestari placuit locum hunc singulariter pro Deiparæ cultu, et patrocinio electum. Cum enim miraculorum gloria jam longe lateque celebraretur, evenit fortuito igne templum absumi. Iconem autem dictam præeunte columba, cunctis qui aderant, plane videntibus, angelorum in sublime transportari ministerio, proculque in suburbano quodam horto ab iisdem sisti. Unde cum nulla arte deferri posset, Theodoricus loci regulus voto concepto monasterium se in loco hortuli exstructurum, divina permissione imaginem Waleuriam retulit, ad cujus adventum tanta brevi confluit hominum frequentia, et peregrinorum liberalitas, ut templum nulli totius Namuresii facile cessurum sit exstructum. In quo etiam ultra collegium novem canonicorum, cum præposito sub annum Domini 1020, ab Eduino loci dynasta fundatum, viginti sacellani, aut amplius a diversis nobilibus sunt instituti. In quorum beneficiorum gratam memoriam adhuc quotannis ipsa feria quarta Quatuor Temporum Pentecostes dicta imago maximo peregrinorum concursu honoratur, communique urbis lætitia, ac solempni omnium processione deferitur. » Hætenus Auctarium præcitatum.

Constans et firma traditio est, ecclesiam Marianam in Gallo-Brabantia supra Geldoniam Namurcum versus sitam, vulgo *Notre Dame d'Aulre Eglise*, quasi dixeris, diva Virgo alterius Ecclesiæ, quod cognomen etiam pago, in quo sita est, adhæsit ; vernacule, *Aulre Eglise*, a D. Materno Tungrensi episcopo, et Belgarum primo apostolo in honorem sanctissimæ Deiparæ fuisse consecratam, prout etiam antiquæ ejus ecclesiæ tabulæ, atque inscriptiones clare significant, inter cætera bina hæc disticha leguntur :

Creditur hoc templum Materni tempore structum.

Non magis antiquum Belgica terra tenet.

Hinc locus est (sic nos docuit non falsa vetustas)

In quo post Tungros altera sacra viget.

Itaque quod præter illam Marianam Tungrensem nulla alia in iis partibus esset ecclesia, dicta fuit hæc altera, sive secunda ecclesia. Quibus confirmandis ipsa structura suffragatur, quæ suamnam

præ se fert vetustatem, et longævæ ætatis non obscura vestigia.

De sancto autem Martino quid loquar? Hujus singularem erga sacratissimam Dei Parentem devotionem R. P. Octavius Cajetanus societatis Jesu fausta proles, vir omni heroicarum virtutum genere conspicuus, in libro quem *Origines illustrium ædium sanctissimæ Matris et Virginis Mariæ in insula Siciliæ* prænotavit, ex Græcis Actis ipsius S. Martiani prosecutus est his verbis: « Quo tempore S. apostolus Petrus Antiochiæ versabatur, cum ubique terrarum, ac præcipue apud Græcos populos quam celeberrimæ Syracusæ essent, satis agnosceret, multo maximo eas ornamento, ac longe præstantissima sanctæ fidei gloria cohonestare decrevit. Itaque anno 40 Martianum eo misit episcopum, qui non minorem inter apostoli discipulos, ob doctrinæ et sanctitatis specimen, tenebat locum. Hic quippe qui summa erat erga Virginem pietate præditus, illius imaginem secum tulit, cujus specie et pulchritudine cum divinum in se amorem fovebat, tum etiam populorum animos illustrabat, et ad Christum alliciebat. Illa tanquam cœlesti fulmine idolorum statuas abjicere, illa velut firmissimo clypeo abs Stygiis monstris sese defendere, illa tanquam ancipiti gladio ex energumenis horrendas larvas depellere, illa tanquam cœlesti medicina cæcis visum, loquelam mutis, auditum surdis, claudis et paralyticis integras vires impertiri, leprosos mundare, ægros omnes morbis liberare consueverat: adeo ut jure optimo hæc imago ingens miraculum, seu miraculorum mirificum instrumentum, appellari possit. Eam collocavit in antris Pelopia quondam nuncupatis, nunc vero ab æde superexstructa divi Joannis apostoli dictis, ad inferiorem partem Acradiniæ; nec enim sinebat tyrannorum sævities templa ædificari, perinde ut fidelium Syracusanorum animi peroptabant. Eodem in loco D. Martinus morabatur, ibi docebat, ibi baptisterium habebat, et sacris operabatur veluti sub tutela et patrocinio sanctæ Dei Genitricis. » Sic ille.

Sanctus vero Evodius non solum Petri discipulus, sed ipsius in Antiochena cathedra successor, vir ob assiduam rerum divinarum contemplationem, Divinus appellatus, nonne ob Deiparæ amorem perpetuam virginitatem coluit, unde virgo beatissimus ab omnibus acclamatur? nonne in silva, seu solitudine montis Neroi, seu in Montanis nigris non longe ab Antiochena civitate monasterium Deiparæ Virgini dicatum a fundamentis erexit, atque Carmelitæ monachis eximiis ejusdem Deiparæ cultoribus libentissime donavit? Quamdā epistolam scripsit, cui titulus, *Lumen*, ex qua Niceph. lib. II Hist. cap. 3, hujusmodi recitat fragmentum: « Trimula cum esset (loquitur Evodius de beata Virgine) in templum præsentata, ibi in Sanctis sanctorum traduxit annos undecim; deinde vero sacerdotum manibus Joseph ad custodiam est

tradita, apud quem cum menses peregisset quatuor, ab angelo lætum illud accepit nuntium: peperit autem illius mundi Lumen annum agens 13, die vicesima quinta mensis Decembris. Deinceps annos peregit triginta tres, quos etiam æternum et ætæculare Verbum et Filius ejus in terris exegit. Post crucis autem supplicium illud in domo Joannis annos implevit undecim, » etc. In eadem epistola dicebat Evodius a Christo ex mulieribus solam Virginem Matrem suam fuisse baptizatam.

De sanctis Saviniano et Potentiano hæc nobis suggerit Martyrologium Gallicanum sub die 31 Decembris: « Sanctus Savinianus beati Petri apostoli discipulus ab eodem S. Petro, una cum sancto Potentiano ad prædicandum Jesu Christi Evangelium in Galliam missus, dum ad metropolim urbium civitatem Senonensem contendere constitueret, Vastiniensem agrum ingressi paulisper subsistunt eo in loco, qui Ferrariæ celebris cœnobii nomine postea inclauit: dies enim Natalis Domini imminabat. Cui debito cultu transigendo dum intendunt vigiliis, jejuniis et orationibus defixi, ipsa nocte, qua ortum Solis justitiæ in sanctis meditationibus præstolabantur, repentino affulgente in tenebris lumine, ipsa hora qua Christus natus est, idem Dominus in præsepio positus, circumstante Matre sanctissima et beato Joseph, apparuit ea prorsus forma et situ ac statu quo cum natus est, in Bethleem exsistebat, angelica item melodia personuit, easdem laudes, quas tunc occinebant superni illi spiritus, replicans. Quo cœlesti viso et auditu ipsi animati, magni illius pietatis sacramenti nuntii a tam fausto auspicio divinum opus aggressi sunt, totoque ore et pectore effusi in præconia Deitatis, incolasque accolæque ad agnitionem divinæ Majestatis et misericordiæ vocaverunt et induxerunt. Primæ cœlestium negotiatorum stationis fortunatus hic successus fuit, in cujus perpetuum monumentum ædificam in honorem sancti Salvatoris nati, et beatissimæ Genitricis ejus ibidem extruxerunt, cui Bethleem nomen suavissimum et augustissimum, quo hactenus nobilis illic, quæ succrevit moles, inscripta nitet, indidire. Hinc digressi ad civitatem Senonensem, magni cum fausti progressus fiducia accedunt, ibique animabus prope infinitis ad Christi fidem et cultum conversis, ecclesiam sanctæ Dei Genitricis venerando nomini ac patrocinio dedicatam extruxerunt. Hinc Carnutum advolantes divini splendoris geruli, cum lustrarent totius civitatis aras, ut in sua *Parthenica* scribit Rouillardus, invenerunt aram, in qua scriptum erat, *Virgini pariturae*. Unde notandum, quod Druides in Gallia apud Carnotum et vicinas civitates erant homines peritissimi et insignes, qui centum et eo amplius annos ante beatæ Virginis nativitatem ei consecrarunt imaginem, et aram, quæ adhuc hodie exstant, titulum ponentes, *Virgini pariturae*. Mirum est, quod etiam diu ante Deiparæ Virginis nativitatem ad ipsius imaginem miracula

multa fierent : nam et filius reguli Monteleheriaci in aquis præfœcatus oblationibus et precibus ante ipsam imaginem factis, rediit ad vitam. Liberalitate reguli Monteleheriaci ad illum locum animatus Priscus, Carnotensium et Druidensium rex, carens liberis, totius regni et dominationis suæ Virginem parituram fecit hæredem. Ex quo tempore ille principatus devolutus est ad alios sapientes Druidas. Cum autem prædicti sancti Savinianus et Potentianus venissent Carnotum, prædicarentque Christum Filium Dei esse natum ex Maria Virgine, quam illi ignorantes colebant : insuperque adderent visitatam fuisse a regibus Orientis, et muneribus affectam, magno gaudio affecti sine magno labore omnes ad Christi fidem conversi sunt. Et ne quis eos antecelleret in tantæ Dominae veneratione, ipsi solemnes legatos ad beatam Deiparam Virginem miserunt, quæ tunc morabatur Hierosolymis, cui cum narrarunt qualiter dudum antequam nasceretur, concives ei imaginem et aram erexerant, et Priscus eam hæredem patriæ constituisset, eam suppliciter rogaverunt, Druidarum et totius populi nomine, quatenus principatum et hæreditatem, licet tantæ Majestatis indignam, dignaretur acceptare. Virgo autem gloriosa, legatos sereno vultu excipiens, eis gratias egit, et lubenti animo donum acceptavit, promisitque totius patriæ et civium perpetuam fore protectricem. His lætis nuntiis acceptis, legati redeuntes ad propria, civibus narraverunt omnia, qui, ineffabili gaudio repleti, multo amplius in beatæ Virginis amore et obsequio profecerunt. »

Veniamus ad sanctum Georgium, de quo sic auctor Chronici sanctissimæ Deiparæ ad annum Christi 60, ex Odone Gisseo in *Historia beatæ Virginis Aniciensis* : « Sanctus Petrus apostolus, inquit, anno Domini 46 multos ex discipulis suis misit in Gallias ad prædicandum Christi Evangelium. Inter cæteros autem S. Georgium misit Anicium. Hic autem Georgius primus Aniciensis in Velavia episcopus magno cum labore civitatis prædictæ populum ad Christi fidem convertit. Cum autem beatissimæ Virginis Mariæ Dei Genitricis præconia auditoribus suis sæpissime referret, erga beatam Virginem populi amor et devotio crescere cœpit. Quare, destructo per eum Apollinis simulacro, quod in vertice rupis Poliniacæ adorabatur, ecclesiam in honorem Deiparæ Virginis construxit : tunc magis ac magis cœpit populus affici ad beatam Virginem. Inter cæteros autem honesta quædam et devota matrona cujusdam loci, cui nomen erat Villa, juxta fluvium Bornæ, cum quartana dudum laborasset, jamque esset morti proxima, apparuit ei beata Virgo dicens : « Surge e lecto, charissima filia, in quo tot menses insomnes duxisti, et citius quam poteris, te ad montem et rupem Anicii confer ; ibi enim te ab infirmitate tua liberabo. » Non aures surdas ægrota mulier ad hanc continuit vocem : nam summo mane deferri

a suis domesticis curans ad assignatum locum, largum et quadratum lapidem ibi annotavit altaris instar, et in eo quiescens obdormivit. Interim denuo inivit eam Virgo, talibusque verbis est eam affata, nimirum : « Iste est locus, inquit, quem tibi constitueram, in quo evigilans pristinae sanitati restitueris in signum tibi et posteritati electionis istius loci a me factæ, ut ibi deinceps me in ævum mortales colant, mihiq; imposterum famulentur. » Ad hæc verba ægra mulier sanata et excitata ad sanctum Georgium accurrit, eique omnia quæ evenerant, enarravit. Tunc beatus Georgius absque mora locum miraculosum visitat, hac Dei famula aliisque viris ecclesiasticis comitatus. Qui cum ad hunc montis verticem ascendissent, adverterunt in extrema Corneliæ rupis parte locum, ubi hodie visitur basilica Deiparæ, nive albicantem, licet undecima Julii dies esset, ferventibus tunc caniculæ aestibus. Ad clariorem autem hujus miraculi notitiam concito gressu accurrit cervus, qui in nivem insiliens demetitum est longitudinem et latitudinem spatiumque ædificii, statimque disparuit. Quod prodigiosum factum attenta mentis acie sanctus Georgius considerans, jubet a cervo factum circuitum sepe ex virgultis cingi, partim ne pollueretur, partim ut hoc onus, quod a se tunc minime suscipi poterat, successoribus suis alia commodiori tempestate faciendum servaretur. Interim prædicti miraculi fama ad aures sancti Martialis ejusdem sancti Petri discipuli, atque Aquitanorum apostoli pervenit, qui ad prædictum Anicii montem venire non distulit, atque in eodem loco versus miraculosam rupem ad honorem Deiparæ erexit altare, atque ad perpetuam suæ peregrinationis memoriam huic loco calceum Deiparæ donavit, qui adhuc hodie ibidem religiose servatur. »

Nil de sancto Frontone Petragoricensium apostolo dicam, qui beatissimæ Virginis Mariæ templo ab Agabo in Carmeli vertice fundato extremam imposuit manum ; qui ad Petragoricenses concives episcopus destinatus monasterium in honorem beatæ Virginis in suburbiis ejusdem civitatis primum extruxit. Qui cum a Quirino præfecto infideli acriter divexaretur, eremum petiit, ut, impedimentis sublati, Deo Deiparæque Virgini tutius inserviret.

Nihil de sancto Trophimo Asiano, primo Arelatensis urbis antistite, qui Arelate, in palatio amplo, quod sibi locum aliquem divino cultui destinandum postulanti ejusdem civitatis præfectus jam ad Christi fidem conversus ultro concesserat, ædem in honorem sanctæ Dei Genitricis, cujus eximius erat cultor, ædificavit, quique aliam juxta paludes struxit ædiculam, quam eidem Christiferae Virgini consecravit, adjacente cœmeterio fidelium sepulturæ dedicavit.

Nil de sancto Prosdocimo Paduanæ civitatis

proepiscopo, qui oratorium, in eadem civitate ab Epiro Patrio Paduano excitatum, in honorem beatissimæ Mariæ semper virginis consecravit.

Nihil denique de sancto Paulino Antiocheno primo Lucensium præsule, qui templum Lucæ in honorem Dei Genitricis erexit, suæ erga tantam Virginem in corde conceptæ devotionis monumentum. Sed a discipulis ad magistrum revertens, ipsum utin vita, ita etiam post mortem ardentissimum Deiparæ Virginis cultorem, ac ejus gloriæ promovendæ cupidissimum contemplabor. Quis enim, nisi ipse Carthusianis Patribus varie a dæmone circa novum vitæ propositum divexatis, Horarias B. Virginis preces, tanquam malorum omnium remedium efficax proposuit?

Cum enim primi illi Patres Carthusiani quorundam malignorum hominum linguis fraudulentis deterriti, qui novitatis eos insimulantes, aiebant illos in mortis discrimen sese conjicere : effectum sane est ab illis, ut optimi Patres prorsus dubitarent, quidnam agendum ipsis esset, cum propter susceptæ vitæ austeritatem, tum propter deserti horrorem et vastitatem, in qua illorum nequam hominum moti sermonibus in vitæ periculum se venturos etiam ipsi jam formidabant. Quare hac de re perplexi cum essent et num illud vitæ genus prosecqui deberent, inter se deliberarent, adfuit mox apostolorum princeps Petrus, qui blande eos consolatus, hæc verba protulit : « Perplexi estis, utrum hanc eremum incolere, an deserere debeatis : at ego vobis annuntio sanctam Dei Genitricem perpetuo suo patrocinio in hoc deserto vobis adfuturam, si in ejus honorem Horarias preces quotidie legere velitis. » His dictis, continuo ille disparuit, et fratres incredibili affectu gaudio illam sacrosanctam Virginem Patronam totius Carthusiani instituti sibi delegerunt, et mirifice confortati in arrepto vitæ proposito perseverarunt, dicuntque Horarum beatæ Virginis pensum se quotidie persoluturos unanimiter concluderunt.

Quoties autem suis devotis salutem a Deo Deipara mediante impetravit ?

« Quidam religiosus (inquit Joannes Herolt) qui in monasterio Sancti Petri male vixerat, sine confessione et sacra communione defunctus est, cujus anima ducebatur a dæmonibus ad infernalium claustra. Quod cernens S. Petrus, cujus erat monachus, ad Dominum Jesum Christum accedens pro anima fratris deprecabatur. Cui Dominus : « Ignoras, inquit, quod propheta, me inspirante, dixit : *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, etc. Qui ingreditur sine macula, et operatur justitiam.* (Psal. xiv, 1, 2.) Quomodo hic potest salvus fieri, cum neque sine macula ingressus est, nec (ut debuit) justitiam operatus est ? » Hoc audiens S. Petrus venit ad B. Virginem Mariam, ut ipsa intercederet pro anima illa ; et cum surrexisset

sancta Dei Genitrix ante Filium suum cum sanctis virginibus, dixit ei Filius : « Quid me poscis, dulcissima Mater mea, cum meis charissimis sororibus ? » Cui cum sancta Maria respondisset, quod pro anima fratris defuncti rogaret, Christus ait illi : « Quia tibi placet, indulgentiam consequatur ; concedo propter preces tuas, ut anima fratris ad corpus revertatur, ut acta de malis poenitentia, demum æterna requie perfruatur. » Hoc cum S. Maria Virgo S. Petro innotuisset, confestim S. Petrus magna clave, quam tenebat, dæmones fugavit, et animam fratris de potestate eorum eripuit, et duobus angelis commendavit, ut ipsam animam ad corpus reducerent. At ille frater de morte resurgens, quæ sibi contigerant, vel quæ viderat, enarravit.

Exstatice quondam rapta B. Birgitta, ut ipsa refert suarum *Revelationum* lib. vi, cap. 93, mulierem in fune sedentem, cujus alterum pedem sustentabat vir speciosus, alium vero virgo quædam pulchritudinis miræ, conspexit. Tunc vero B. Maria angelorum Regina ei apparens, dixit : « Hæc domina tibi nota multis sollicitudinibus involuta carnis et mundi, mirabiliter ne caderet servata est : ipsa quoque multoties habuit voluntatem peccandi, sed nec locum, nec tempus : et hoc fecit oratio Petri apostoli, et Filii mei, quem ista mulier dilexit : quandoque habuit tempus, et locum, sed non voluntatem, et hoc fecit charitas mea, quæ sum Mater Dei : et ideo quia jam appropinquat tempus ejus, consulit ei B. Petrus, ut aliquam austeritatem assumat in habitu, deponendo vestimenta meliora ; quia ipse summus apostolus etiam nuditatem et carcerem pertulit, et esuriem, quamvis potens in cælis erat et in terris. Ego vero Mater Dei, quæ nullam horam sine tribulatione transivi in terris, consulo, ut ipsa non erubescat esse humilis, et obedire amicis Dei. » Post hæc autem statim apparuit B. Petrus apostolus dicens Birgittæ : « Tu nova sponsa Domini et Dei nostri, vade, quære ab illa muliere, quam ego dilexi, et custodivi, si forte esse velit ex toto mea filia. » Et illa requisita consentiente, et dicente, « Volo toto corde, » respondit B. Petrus : « Ego providebo ei sicut filiæ meæ Petronillæ, et recipiam eam in custodiam meam. » Et statim domina illa, his auditis, vitam suam mutavit, et non longe post toto vitæ suæ tempore infirmari cæpit, donec purgata cum maxima devotione tradidit spiritum.

Eadem Birgitta cum alias cœlestem Reginam sibi apparentem conspexisset, de beatissimo apostolorum principe sic loquentem percepit : « Petrus sic validus et fervens erat, ad proferendum verba Dei, quod si potuisset mori pro unoquoque homine, libenter fecisset : attamen timidus erat, ne a conspectibus illorum, quos verbo consolationis et prædicationis fovebat, raperetur,

quia salutem eorum plus desiderabat quam vitam propriam et honorem. Tempore placito Petrus venit Romam cum humilitate, et alios elevavit in positivum gradum, alios in comparativum, alios in superlativum, id est, quosdam fecit bonos, quosdam meliores, et alios optimos. Illi enim, qui fidem receperunt veram, qui in conjugio, et alia dispositione laudabili steterunt, isti fuerunt in positivo gradu. Qui vero sua dimiserunt propter charitatem divinam, qui aliis exempla bona vivendi ostenderunt verbis, exemplis et operibus, necnon et qui nihil Christo præposuerunt, isti fuerunt in comparativo gradu. Qui vero carnem suam dederunt pro amore Dei, isti fuerunt in gradu superlativo. Sic Deipara.

Quæ et iterum dilectæ sibi famulæ se conspiciendam præbens, his eam verbis affata est : « Esto humilis, et ego ero tibi misericors, Petrus erit tibi mitis et dicet : O filia aperi os, et cibabo te cibo dulcedinis. Verumtamen, filia, istud potes etiam spiritualiter intelligere : nam in Petro notatur fides sanctæ Ecclesiæ : sicut enim Petrus stabilis permansit usque in finem, sic et fides S. Ecclesiæ sine fine stabilis permanebit. Ergo Petrus, id est fides sancta dicit : Aperi os, et habebis cibum optimum, id est, Aperi intellectum animæ tuæ, et in sancta Ecclesia invenies cibum dulcissimum, id est, ipsum corpus Dominicum in Sacramento altaris, novam quoque legem et veterem, explanationes doctorum, patientiam martyrum, humilitatem confessorum, virginum castimoniam, omniumque virtutum fundamentum. Itaque fidem sanctam quære in Ecclesia sancti Petri, quæsitamque memoriter retine, et operibus consumma. » Hactenus cœlorum Regina. Quæ et mortalibus se visendam præbens haud semel Petrum suum in comitatu assumpsit, ut sanctorum gesta legentibus perspicuum fiet. Vide, si libet, opus nostrum *De fundatoribus Marianis*, in S. Joanne Gualberto, et S. Francisca Romana. Neque hoc solum, sed in sacris suis imaginibus eundem Petrum socium habere voluit, ut in imagine sanctæ Mariæ in Porticu de Urbe angelorum manibus e cœlo delata liquet, in qua sanctorum principum apostolorum capita hinc et inde super columnarum capitellis in angulis apparent : quæ quamvis ad ornatum posita videantur, non tamen sine mysterio posita videri debent, nimirum, ut quanti hos apostolos Dei Mater faceret, orbi innotesceret, quos et in ipsis imaginibus secum vellet, et ut cunctis pateret, hos ipsos prædicatores, et testes sui nominis exstitisse, dum Filii nomen gentibus revelarent. Quemadmodum observat Josephus Matraria noster in Historia, quam Latine de hac ipsa imagine elucubravimus, ac Ferdinando Austriaco serenissimo Hispaniarum infanti S. R. E. cardinali tituli S. Mariæ in Porticu dedicavit. Sed de Petro hactenus ; ad ejus successores veniamus.

CAPUT II.

De Callisto I, Pontifice Maximo.

Illustrissimum martyrem, clarissimumque Pontificem Callistum hoc nomine primum ædificasse basilicam in Transtiberina regione in honorem beatæ Virginis, auctor Vitarum Pontificum vetustus scribit ; non tamen creditur illa esse, quæ hodie tam celebris et ampla cernitur, cum ea tempestate ob crebras persecutiones occulta essent omnia, et sacella potius, atque eadem abdita, et plerumque subterranea, quam apertis in locis ac publicis fierent. Oratorium igitur, vel humile sacellum initio esse potuit, quod ad ministeria Christiani populi inserviret, non quod ad invidiam ethnicos irritaret. Et forsanelle fuit templum, quod erigere Christiani Alexandri Severi imperatoris rescripto obtinuerunt adversus ganeones, qui popinas in eodem situ fabricare volebant, dicentis melius fore ut Deus, quomodocunque illo loco coleretur, quam popinis manciparetur, ut Lampridius scribit. Religiosissimus Pontifex Callistus hanc ecclesiam pro votis construxit, Deiparæ Virginis titulo, ubi tempore Augusti oleum magno miraculo terra erumpens copiose fluxit in signum Christi humani generis Redemptoris in mundum proximi adventus. Sacrum adhuc foramen exstat, ex quo olim oleum scaturit, dictitantque qui hoc sunt experti, terram intus latitantem adhuc oleo esse madidam, quam erutam et effosam si quis comprimat, manum sentiat delibutam. Martyrii palmam assecutus est anno Domini 227, 14 Octobris. Vide, si placet, Antistites nostros Marianos, cap. v, in S. Evodio Aniciensi episcopo, ubi aliud non leve hujus sanctissimi Pontificis in Deiparam affectus argumentum affertur.

CAPUT III.

De sancto Dionysio I, Pontifice Maximo.

Hic anno salutis 268 Antiochiæ synodum 70 episcoporum adversus Pauli Samosatani episcopi Antiocheni hæresim in Verbi incarnationem et B. Virginis puritatem debacchantem celebrari jussit, in qua uti ab ineunte ætate beatissimæ Virgini inter claustra addictus erat, ita ejus partes acerrime tutatus est. Obiit anno 272, vii Kal. Januarii.

CAPUT IV.

De sancto Silvestro I, Pontifice Maximo.

Sanctus Silvester, hujus nominis primus, beatissimæ Virginis amator egregius, eidem templum, quod cognominatur, *Libera nos a pœnis inferni*, in Urbe erexit, et in ejus ara multis repositis reliquiis dicavit, quod ab ejus conditore aliquando vocatur templum S. Silvestri in Lacu. Hoc templum nobilitatum est, propter draconem suo afflatu Urbi pestilentissimum ibi S. Silvestri precibus mirabiliter extinctum. Est autem id templum in foro Romano, ubi olim fuit fanum Jovis Statoris. In eo loco olim cum vasto et repentino hiata terra subsedisset, Curtius eques Romanus equum conscendit, et præ-

cipitem in illud profundum egit, adductus superstitione cujusdam responsi quo vivens aliquis ad eam complendam deposcebatur; templum istud Deiparæ Julius III, anno 1550, matribus venerabilibus Turris Speculorum attribuit, cum antea fuisset cœnobium monialium S. Benedicti ab iisdem ob loci insalubritatem desertum.

Idem Pontifex solemnī ritu dedicavit S. Mariæ a Principio oratorium, quod S. Aspremus primus episcopus Neapolitanus a S. Petro consecratus in suis ædibus ad usum Christianorum exstruxerat.

Corporis autem vinculis solutus ad præmium evolavit æternum anno salutis 535, pridie Kal. Januarii.

CAPUT V.

De sancto Liberio I, Pontifice Maximo.

Hic ecclesiam Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe olim dictam basilicam Liberii a Joanne Patricio Romano, ejusque conjuge in monte Esquilino ædificatam Deiparæ sacravit. Cum enim par istud conjugum prolis expertum ambigerent, quemnam statuerent facultatum suarum, quas peramplas habebant, hæredem, precibus ad Deiparam contendere cœperunt, sibi divinitus id indicari. Audit Virgo clementissima, ac Nonis Augusti, quo tempore maximi in Urbe calores, Esquilinum collem nive operit, atque utrisque in somniis, ac simul ipsi Pontifici, ibi ædem sibi comparent, ubi expansam nivem candere compererint. A somno surgitur, visa conferuntur, locus inquiritur, reperitur, tunc lætitiarum affatim ædis amplitudinem signare, fundamenta jacere, muris, basibus, columnis onerare, tectum inducere, templo tandem coronidem dare; unde mox basilica Liberii, mox Mariæ ad Nives ex prodigio nomen attributum. Deinde autem S. Maria ad Præsepe fuit appellata, quod sacratissimum illud Domini præsepe recepisset, ac tandem ob præstantiam S. Maria Major, quod nomen hodieque tenet, in titulum accepit. Obiit Liberius anno 367, 8 Kal. Octobris, quo die anniversaria celebritate natalis ejus in Ecclesia recolitur.

CAPUT VI.

De sancto Damaso I, Pontifice Maximo.

Liberii cathedram excepit Damasus hujus nominis primus Pont. Max. qui tota vita Virgini devotissimus contra Apollinarem, ejusque sectatores hæreticos Romæ concilium congregavit, in quo idem Apollinaris, et ejus discipulus Timotheus, et reliqui ejus sectatores damnati sunt. Dicebat autem Apollinaris, carnem Christi de cœlo allatam esse, et beatam Virginem post natum ex ea Christum, Josepho viro conjunctam esse, quam scelestissimam sententiam impius Elvidius in Occidente studuit propagare.

Idem Pontifex divinum Deiparæ Virginis conceptum pulchre extulit illis verbis:

*Mox numine viso
Virginei tumuere sinus, innuptaque Mater
Arcano obstupuit compleri viscera partu,*

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X.

*Auctorem paritura suum, mortalia corda
Artificem tenere poli, mundique repertor
Pars fuit humani generis, latuitque sub imo
Pectore, qui totum late complectitur orbem,
Et qui non spatiis terræ, non æquoris undis,
Nec capitur cœlo, parvos conflavit in artus.*

Obiit Romæ anno 384, 4 Idus Decembris, quo die natalis ejus inter sanctos ascriptus, antiqua memoria perseverat.

CAPUT VII.

De Innocentio I, Pontifice Maximo.

Hic constituit, ut Sabbato jejunium servaretur, eo quod tali die Christus in sepulcro jacuisset, et quod ejus discipuli jejunassent, et maxime Deipara (quo etiam respexisse Pontificem, verosimile est), omnium discipulorum Magistra, apostolorumque vice Christi Caput, et quæ in luctu mortis Christi principem locum tenebat. Diem obiit anno 417, 6 Kal. Augusti.

CAPUT VIII.

De Cœlestino I, Pontifice Maximo.

Omnium ore, scriptisque pervulgatum Cœlestinum hujus nominis primum invictum exstitisse defensorem altissimæ dignitatis Matris Dei contra impium detestandumque Nestorium, qui sanctissimam Virginem Dei esse Matrem inficiabatur. Vix enim hujusce hæreseos rumor ad ipsum pervenit, cum graviter ab eodem Nestorio per litteras contendit, ut jactarum atrociter in B. Virginem blasphemiarum petulantiam ad sanam rediens mentem debita sceleri pœnitentia compensaret. Minabatur autem, nisi intra decem dies a susceptis litteris pontificiis sententiam hæreticam retractaret, et Mariam Virginem Theotocon, id est Matrem Dei confiteretur, excommunicatum fore, ac functione ecclesiastica privatum, Cyrillo episcopo Alexandrino imponens, ut prædictas litteras fideliter faceret notificari Nestorio. Ad multos præterea Orientis episcopos in eandem rem scripsit, egitque cum Theodosio imperatore, ut synodus generalis Ephesi contra Deiparæ Virginis hostem Nestorium congregaretur: quod cum imperatori placuisset, ab eodem Cœlestino præscripta fuit forma hujusmodi synodi celebrandæ, quæ et celebrari cœpta est in æde sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ, ob hoc Mariana appellata, multisque pro Deipara in medium adductis, tandem in portentosa superstitionis auctorem Nestorium sententiam tulit S. synodus, eumque episcopali dignitate privavit, atque ab omni sacerdotum consortio et cœtu alienum esse decrevit; qui et in exilium amandatus, procacissimæ linguæ, quam toties in divæ Matris injuriam, contumeliamque vibrarat, pœnas moribundus meritas dedit, ac vitam miserrimo fine terminavit, siquidem horrendi vermes subito misceri, et scatere visi sunt, qui blasphemam, atque sacrilegam Nestorii linguam morientis, velut agmine facto roserunt, atque ita confecerunt, ut nihil omnino superesset. Corpus quoque in sepulturam illatum terra ipsa devoravit, ut apud inferos una cum sceleratissimo

illo animo torqueretur. Inde mira devotio in Mariam Virginem excitata, templa et basilicæ in honorem Deiparæ erecta pleraque, et tunc primum additum ad Salutationem angelicam, *Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis*, etc. Porro de Virginis glória ab impiissimi Nestorii blasphemiiis sarta tecta cœtior factus Cœlestinus, incredibili gaudio exsultavit, lætusque jam diem ultimum expectans, ad cœlestem patriam suspirabat, quam ex præsentī vita decedens feliciter consecutus est anno Domini 452, 8 Idus Aprilis.

CAPUT IX.

De Sixto III, Pontifice Maximo.

Cœlestini successor Sixtus III basilicam S. Dei Genitricis Mariæ cognomento Majoris jam labentem, præcipitantemque mira quadam liberalitate refecit, atque reposuit, et aureis imaginibus decoravit: plures quoque adjecit imagines specie perpulchras, mysterio venerandas, quæ sacrosanctæ Virginis divinas historias in memoriam revocabant. Quas nonnihil vetustate detrimenti passas Dominicus Pinellus cardinalis, ejus basilicæ archipresbyter, summa adhibita opificum diligentia, resarciendas, et jam collabentes conservandas curavit, additis majorum exemplo aliis desuper positis, et pictura hinc inde. Eidem basilicæ obtulit Sixtus, ut refert Anastasius Bibliothecarius, altare argenteum purissimum pensans libras 500, patenas argenteas tres pensantes libras 60, hamas argenteas quatuor pensantes libras 60, scyphum aureum purissimum pensantem libras 50, scyphos argenteos quinque pensantes libras 50, calices ministeriales argenteos decem pensantes singulos libras 3, aquæmaniles argenteos pensantes singulos libras 8, coronam pharam ante altare argenteam pensantem libras 50, coronas argenteas fariales 34, pensantes libras 10, candelabra argentea quatuor pensantia lib. 20, thymiamatorium argenteum pensans lib. 5, canthara cerostata aurochalca 24 pensantia lib. 15. Possessionem Scaurianam in territorio Gacitano præstantem omnia inibi cum adjacentibus a tignis solidos 312, et trimisium; possessionem marmoratam in territorio Prænestino præstantem solidos 152; possessionem Celeris in territorio Afilano præstantem solidos 112; domum Palmati intra Urbem, juxta inibi basilicam cum balneo, et pistrino præstantem solidos 154, cervum argenteum in fonte baptisterii fundentem aquam, pensantem lib. 50, etc.

Hujus autem erigendæ seu in ampliorem formam restituendæ basilicæ, et tot tantisque ornamentis decorandæ, Deique Genitricis titulo consecrandæ eidem Sixto Papæ ex concilio Ephesino occasio suppeditata esse videtur. Vindicata enim a Nestorii blasphemiiis Dei Genitricis Maria, de tanta victoria in hujusmodi Deiparæ Mariæ honorem placuit ipsi tantum erigi fornitem triumphalem. Idem Pontifex scriptis ad Orientales litteris, Ephesinam synodum, quæ ad tuendum Deiparæ honorem con-

tra blasphemum Nestorium congregata fuerat, in omnibus, teste Gennadio, stabilitam reddidit. Ex hac vita decessit anno Domini 440, 6 Kal. Aprilis.

CAPUT X.

De sancto Leone I, Pontifice Maximo.

Sixtus III consecutus est Leo I, cognomento Magnus, ter sanctus ab ipsa œcumenica synodo acclamatus, qui cum videret Ecclesiam a Nestorianis et Eutychieis infestissimis Deiparæ adversariis exagitari, totum se ad eam propagandam, et in fide orthodoxa firmandam contulit. Quare concilium Chalcedonense indixit, ubi 650 coactis episcopis, Nestorius, Eutyches et Dioscorus hæretici damnati sunt, ejusque concilii decreta sua auctoritate firmavit. Hic in suis scriptis de beatissima Dei Genitrice Maria, quam, dum viveret, singulari studio coluit, magnifice omnino loquitur: « Virgo, inquit, Regia Davidicæ stirpis eligitur, quæ sacro gravidanda fetu, divinam humanamque prolem prius conciperet mente quam corpore; et ne superni ignara consilii ad inusitatos paveret affatus, quod in ea operandum erat, a Spiritu sancto, colloquio discit angelico, nec damnum credit pudoris Dei Genitrix mox futura. » Legendus est in sermonibus de Nativitate Domini, ac pluribus suis epistolis, ut in epistola sua dogmatica ad Flavianum episcopum Constantinopolitanum de Incarnatione Domini, et in epist. 15 quæ est ad Pulcheriam Augustam, et alibi, ubi Deiparæ honorem ac titulos propugnat. De hoc sanctissimo Pontifice a nonnullis scribitur, manum osculo mulieris quasi veneno tactam, priusquam libidinosa contagio pervaderet ad animum sibi præscidisse, pro restitutione Virginem exorasse, eaque a Virgine reddita, Pontificis duplicatam fuisse lætitiā; sed has nugas, aridasque fabulas censet esse Baronius. « Quod enim, inquit ille, Joanni Damasceno contigit, cum ab Iconoclasta Leone mutilatus est dextera, et sanatus a Virgine, inversa historiæ veritate Leo Papa præcisus manu jactatur, et a Deipara restitutus asseritur. Sed facessant commenta isthæc, quorum imago picta jussu Clementis Papæ VIII, consultis viris doctis, abradi jussa est, quod nulla penitus reperta sit veritate subnixa vel saltem verisimilitudine colorata, sed levissime in vulgus sparsa.

In pace quievit anno Domini 461, 3 Idus Aprilis.

CAPUT XI.

De sancto Hilario, Pontifice Maximo.

Leoni Magno substitutus est sanctus Hilarius beatissimæ Virginis cultu admodum celebrandus, in cujus basilica recondidit scyphum aureum ansatum pensantem lib. 8, scyphos per titulos 25 pensantes lib. 10, amas argenteas 25 pensantes lib. 10, calices ministeriales 10 pensantes singulos libras 2. Idem epistolas conscripsit de fide Catholica, tres synodos confirmantes, Nicænam, Ephesinam, et Chalcedonensem, quibus synodis astringitur,

et sancitur honor Deiparæ, ejusque eximius titulus Theotocos contra hæreses defenditur.

Moritur Romæ anno 467, 16 Kal. Aug.

CAPUT XII.

De sancto Gelasio I, Pontifice Maximo.

Sanctus Gelasius hujus nominis primus Manichæorum codices ante fores basilicæ S. Mariæ Majoris de Urbe incendio concremavit. Idem basilicam S. Mariæ via Laurentina in fundo Crispini milliario ab Urbe vicesimo, dedicavit. Fecit etiam libros adversus Eutychetem et Nestorium, Deiparæ Virginis hostes. Hoc institutore, initium sumpsisse dicitur festum Purificationis beatæ Mariæ, ut notat Baronius in Notis ad Martyrol. 2 Febr.

Obiit anno Christi 496, Kal. Decembr.

Porro Paulus V, prudentissimus et religiosissimus Pontifex, in parva testudine ante mirum illius sacellum in basilica Sanctæ Mariæ ad Præsepe Gelasium hunc penicillo exprimi jussit, quia ejus jussu apud eam basilicam pestilentes Manichæorum codices flamma combussit.

CAPUT XIII.

De Symmacho I, Pontifice Maximo.

Hic in Maria colenda laud segnem se fuisse monstravit, dum in ejus basilica, quæ S. Mariæ Majoris appellatur, nobile oratorium ædificandum curavit. In pace quievit anno 514, 19 Julii.

CAPUT XIV.

De Joanne I, Pontifice Maximo.

Sanctus Joannes hujus nominis I a S. Galla patricia Romana admonitus in domum suam delatam esse miraculose angelicis manibus Deiparæ Filium suum in ulvis foventis imaginem, aureis lineis in lapide pretioso sapphirino angelicis manibus efformatam, ac multa luce circumfusam, cum in domum venisset, fuis ad Deum precibus, campanis nullo impulsu, sed sponte sua tota urbe concrepantibus in aere suspensam imaginem admirabundus conspexit, quæ novo miraculo ab angelis in ejus est deposita manibus, atque eo ipso die Virginis sanctissimæ beneficio, quæ tota urbe grassabatur, pestis depulsa est. Cum autem S. Galla grati animi, et religionis ergo domum suam B. Mariæ Virgini dedisset, eamque in ecclesiam sub ejus titulo consecrandam Joanni Pontifici tradidisset, ipse Gallæ pietate commendata, donum oblatum in honorem beatæ Mariæ Virginis libenter accepit, ac in ecclesiam sub ejus titulo consecravat. Hæc est autem illa celebris ecclesia in Urbe, quæ vulgari sermone dicitur Sancta Maria in Porticu, propter porticum Octaviæ Marcelli matris, et Augusti sororis olim ibi sitam.

Excessit Joannes anno Christi 526, 6 Kal. Junii.

CAPUT XV.

De Joanne II, Pontifice Maximo.

Joannes II hujus nominis Pont. Max. se præcipuum divinæ in B. Virgine maternitatis assertorem, et vindicem demonstravit in libro quem *De duabus in Christo naturis* adversus Eutychianistas ad Avie-

num, et alios senatores conscripsit: ibi etenim quæstionem quamdam, de qua magnum certamen exortum erat, videlicet, an proprie, et veraciter Mater Domini Dei nostri Christi Maria semper virgo deberet appellari, his verbis resolvit: « Gloriosam, sanctam, semper virginem Mariam et proprie et veraciter Dei Genitricem, Matremque Verbi ex ea incarnati ab hominibus Catholicis confiteri recte esse docemus, proprie et veraciter, et idem ipse ultimis temporibus incarnatus, ex sancta et gloriosa Virgine Matre nasci dignatus est: propterea ergo, quia proprie et veraciter Dei Filius ex ea incarnatus est, ideo proprie, et veraciter Matrem Dei ex ea incarnati et nati esse confitemur, et ne Dominus Jesus propter honorificentiam, vel gratiam, Dei nomen accepisse videatur, sicut Nestorius sentit insulsus. Veraciter autem dico, ne phantasma, aut aliquo modo non veram sumpsisse carnem credatur, ex Virgine, sicut asseruit impius Eutyches. » Sic ille, loc. cit., quæ omnia testimoniis Patrum Augustini, Leporii, Gelasii, et aliorum pergit evidenter ostendere, ut patet ex tom. V *Bibliothecæ veterum Patrum* editionis primæ.

Idem Pontifex Neapolitanum templum, cui S. Mariæ Majoris nomen est, a S. Pomponio ædificatum (cui erat consanguineus) consecravat, ut in lapide pro foribus templi incisum legitur.

Vita functus est anno 534, die 27 Maii.

CAPUT XVI.

De sancto Joanne III, Pontifice Maximo.

Sanctus Joannes hujus nominis III monasterio divæ Mariæ Suessionensis varia indulsit privilegia, exemit illud ab omni novo tributo, et decimis, a subsidio dando regibus titulo belli; item ab omni regum jurisdictione; denique illud sub sua protectione, ac Romanæ Sedis esse voluit. Obiit anno 574, 13 Julii.

CAPUT XVII.

De sancto Gregorio I, Pontifice Maximo.

Sanctus Gregorius I hujus nominis Pont. Max. Dei Genitricis studiosissimus, ejusque laudum præco insignis, ac mirus encomiastes fuit. De qua in suis Commentariis super libros Regum, explicans illa verba Regum I: *Fuit vir unus de Ramatha de monte Ephraim*: in hunc modum scribit: « Postest autem hujus montis nomine beatissima semper Virgo Maria Dei Genitrix designari. Mons quippe fuit, quæ omnem electæ creaturæ altitudinem electionis suæ dignitate transcendit. Annon mons sublimis Maria, quæ ut ad conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem supra omnes angelorum choros usque ad solium Deitatis erexit? Hujus enim montis præcellentissimam dignitatem Isaias vaticinans ait: *Erit in novissimis præparatus mons domus Domini in vertice montium* (Isa. II, 2). Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ supra omnes sanctos refulsit; nam sicut mons altitudinem, ita domus designat habitationem. Mons quippe, et domus

apte dicitur, quæ dum incomparabilibus est illustrata meritis, Dei Unigenito, in quo recumberet, sacrum præparavit uterum : nam mons in vertice montium Maria non fieret, si supra angelorum altitudinem hanc divina fecunditas non levaret, et domus Domini non fieret, si in ejus ventre per assumptam humanitatem Verbi divinitas non jaceret. Sed recte mons frugifer dicitur, de qua optimus fructus, id est novus homo generatur ; quam certe in fecunditatis suæ gloria pulchram, ornatamque propheta respiciens ait : *Egredietur virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascendet (Isa. 11, 1)*. De hujus namque montis fructu David Deo exultans ait : *Confiteantur tibi populi, Deus, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum (Psal. LXVI, 4)*, terra quippe fructum suum dedit, quia quem Virgo peperit, non concepit materiali opere, sed sancti Spiritus obumbratione. Recte igitur mons Ephraim dicitur, quæ dum ineffabili dignitate divinæ generationis attollitur, in ejus fructu arida humanæ conditionis germina virescunt. Sic ille loco citato. Legendus est lib. ix *Registri* cap. 61, et lib. iv *Dialogorum*, cap. 17, ubi Deiparæ Virginis cum laude meminit. Hujus est Antiphona illa, quam modo canit Ecclesia, *Beata es Maria, quæ Dominum portasti Creatorem mundi, genuisti qui te fecit, et in æternum permanes virgo*. Illa item : *Benedicta et venerabilis es, Virgo Maria, quæ sine tactu pudoris inventa es Mater Salvatoris*, ut ait Bustus in *Mariali*, parte vi, serm. 2. Hujus ex calamo a nonnullis prodisse putatur hymnus ille tam cuius Christianorum familiaris :

*Stabat Mater dolorosa,
Juxta crucem lacrymosa,
Dum pendebat Filius, etc.*

Hymnus item,

*Quem terra, pontus, æthera,
Colunt, adorant, prædicant,
Trinam regentem machinam,
Clastrum Mariæ bajulat, etc.*

Neon hymnus de Maria commendata discipulo, incipiens : *Sublimate Rex in patibulo*, etc., quem affert P. Antonius de Balinghem in suo *Monte Myrrhae*, seu *Calvariæ*. Huic a Petro Canisio lib. v *De Deipara* cap. 16, ascribitur Præfatio de beata Virgine, qua Ecclesia Latina utitur in Missa de eadem beata Virgine, et quidem in ejus Sacramentario (quod antiqui sinum Romæ asservatur in Bibliotheca Vaticana M. S.) de solemnitate Nativitatis beatæ Mariæ Virginis specialis ponitur Præfatio, teste Gerardo Vossio in *Notis* super D. Ephrem. Salutationem angelicam, Horreum divinæ misericordiae, ex quo nutriuntur fideles animæ, appellabat. Citatur in sermone de Assumptione beatæ Mariæ a D. Antonino in *Summa*, iv p. tit. 15, cap. 45, § 5, et in sermone de beata Virgine citatur a Mauritio in *Corona* beatæ Mariæ sermone 5 ; citatur etiam in Salutatione Virginis a Bernardino Bustensi in suo *Mariali* serm. 6, de Conceptione, ut in *Mariana* nostra diximus *Bibliotheca*.

Romæ furente in dies acrius pestilentia, urbs assiduis funeribus exhauriebatur ; itaque mœstum ubique silentium, tristisque luctus passim universam civitatem tenebant, prementium malorum magnitudine jam prope animum despondentem. Qua re animadversa, Gregorius 4 Kal. Septembris populum ad concionem in basilicam S. Sabinæ vocavit, et divino repletus Spiritu ad flagella flagellis avertenda plebem incitavit, in fine hæc adjiciens : E singulis autem ædibus in hunc modum egressi, in adem beatæ Mariæ semper virginis Matris Jesu Christi Domini nostri conveniamus, ac longis ibi fletibus et gemitibus Domino supplicantes, peccatorum nostrorum veniam imploremus. Interim in dies magis pestilentia sæviebat ; ad cæteros autem casus, quibus homines fœde passim absuebantur, hoc etiam mali accesserat, quod multi cum sternerentur, alii cum oscitarentur, repente spiritum emittebant ; quod cum sæpius eveniret, consuetudo inducta est, quæ nunc etiam observatur, ut sternutantibus salutem precando, oscitantibus signum crucis ori admovendo, præsidium quærerent. Quibus rebus permotus Gregorius ad cætera cœlestis iræ piacula postero anno, qui fuit quingentesimus nonagesimus primus, religiosam in die Resurrectionis supplicationem instituit ; atque solemnem in pompa sanctam Dei Genitricis imaginem extulit. Hæc ex ore ejus Lucæ evangelistæ manu affabre ad vivum expressa, jam tum in æde divæ Mariæ ad Præsepe in Exquilis sita, eximia populi religione conservabatur. Factum est autem, ut imaginem ipsam quacunque ferretur, tetra pestilentis cœli gravitate cedente, optata salubritas sequeretur : qua de re gratulantibus omnibus, ecce angelus sanctam Virginem, his vocibus de cœlo alloquens est auditus : *Regina cœli lætare, alleluia*, usque ad illud, *Resurrexit sicut dixit, alleluia*, quam ubi Gregorius auribus orationem exceperat, statim divino instructus Spiritu, in hunc modum explevit : *Ora pro nobis Deum, alleluia*. Exinde Antiphona solemnibus Ecclesiæ Paschalis argumento lætitiæ mansit. Neque ita multo post angelus super Hadriani molem astans, ac strictum mucronem vagina recondens conspectus est. Quo viso Gregorius exhilaratus, converso ad populum ore : « Bono omnes, inquit, animo estote, nam optatus divinæ iræ, ac furentis jam pridem pestilentie finis Deo ipso annuente ostenditur ; » atque ita ut ille præsensit, ipse deinde morbus elanguit. Ab hac re Moli Sancti Angeli nomen est inditum. Eundem Pontificem venerabilem imaginem Sanctæ Mariæ in Porticu solemnem ritu detulisse apud Sanctum Petrum tempore pestis, ex traditione, ex veteribus manuscriptis, et ex picturis ejusdem Ecclesiæ habetur. Vide Joseph. Matrar. in præfatæ imaginis Hist. lib. 1, cap. ult.

Quam liberalis erga Deiparam fuerit sanctus Gregorius, ejus epistola ad Petrum subdiaconum missa declarat. Siquidem beatæ Mariæ oratorium dicaturus ad convivium illud, quod Agapem veteres

Christiani dicebant, illa parari jubet his verbis : « Sed quia cellæ ipsius tenuitas exigit debere nos in ipsa diei festivitate concurrere : propterea volumus, ut ad celebrandam dedicationem dare debeas ad erogandum pauperibus, in auro solidos decem, vini amphoras triginta, annonæ modios ducentos, olei orcas duas, vervecis duodecim, gallinas centum, quæ tuis possint rationibus postmodum imputari. » Noverat Gregorius liberalem se esse debere, sacellum ei Matri dicantem, cui et est, et semper fuit pergrata benignitas. Statuit benedictionem candelarum in ecclesia in die Purificationis beatæ Virginis Mariæ.

Fama, sine ullo certo auctore, vulgo inter Hispanos jactatur, regis legatos illam Virginis Matris sculptilem ex ligno imaginem ad Leandrum Hispanensem episcopum attulisse, D. Gregorii (cui suum in Job Commentarium etiam nuncupavit) donum, esseque illam, quæ longo post tempore in specu quodam reperta, præcipua totius Hispaniæ religione colitur, ad Guadalpeum oppidum templo dicato. Idem Gregorius alteram Divæ iconem ad Secundinum non vulgaris pietatis virum ex Urbe transmisit, ut patet ex lib. vii *Registri*, epist. 53. Confirmavit omnia privilegia concessa monasterio sanctæ Mariæ Suessionensis a sancto Joanne ejus prædecessore, aliaque nova adjecit, quæ tanta sunt, ut Ant. Iepéz in *Chronico Ordinis Divi Benedicti* neget, se unquam simile uspiam vidisse.

In ecclesia S. Mariæ Majoris de Urbe eodem Pontifice sacra Missarum solemnia peragente, cum forte, *Pax Domini sit semper vobiscum*, sonora voce protulisset, auditi angeli symphonicorum vicem excipientes, qui responderunt : *Et cum spiritu tuo*. In cujus rei memoriam, quoties ibi Romanus Pontifex sacris operatur, iisdem verbis auditis, a clero responsi nihil datur. In hac basilica non semel S. Pontifex sacrum fecit, et homilias ad populum habuit. Romæ in sacra æde Sanctæ Mariæ Imperatricis prope Hospitale sancti Joannis Lateranensis imago visitur Deiparæ, quæ S. Gregorium dicitur allocuta.

Tradit beatus Alanus Rupensis Dominicanus in suo *Psalterio beatæ Virginis* part. II, cap. 2, hunc Gregorium (ut ter benedicta Dei Mater revelavit) Psalterii, seu Rosarii Mariani sanctissimam sci-visse dignitatem, idque in substantia, et quantitate et qualitate : Et eum (subdit idem) quisnam de ulla ejusdem orandi negligentia, et omissione suspectum habere, vel cogitatione poterit ?

Mortalem vitam reliquit anno Dominicæ Nativitatis 604, 4 Idus Martii.

CAPUT XVIII.

De Bonifacio IV, Pontifice Maximo.

Sanctissimus Pontifex Bonifacius IV, vir si quis alius in Deiparam Virginem propensissimæ voluntatis, cum videret Phocam imperatorem erga Romanos Pontifices propensio rem (quod nemo Romanorum Pontificum hactenus tentasset), ab ipso

imperatore dari sibi Pantheon, nobile Romæ delubrum a Marco Agrippa ter consule tempore Augusti imperatoris erectum, Jovique Vindici, vel Cybeli deorum matri consecratum, petiit, ut illud expurgatum ab antiquæ sordibus idololatriæ, in honorem Dei Genitricis Mariæ (quam sinceris affectibus adamabat) et sanctorum martyrum, Domino consecraret ; quod ipso liberaliter concedente, id quod optavit, absque mora felicissime præstitit ; sicque Pantheon in ecclesiam mutato et consecrato, tituloque Dei Genitricis Mariæ nobilitato, sacrisque martyrum reliquiis ex cœmeteriis extra Urbem positis locupletato, nomen ipsi comparatum est, ut Dei Genitricis templum ad Martyres diceretur, quo decorum titulo hactenus perseverat. Sedebat anno 610.

CAPUT XIX.

De sancto Martino I, Pontifice Maximo.

Sanctus Martinus hujus nominis I cum de Domina nostra gloriosa semperque virgine Maria, quæ Dominum, ac Deum nostrum peperit, quam omnes sancti et Catholici Patres Theotocon, id est Dei Genitricem, appellant, falso contra eum, imo contra suas ipsorum animas iniqui viri testificati fuissent, respondit : « Quisquis beatam super omnem creaturam et naturam humanam, absque eo qui nasci dignatus est ex ea, venerabilem semperque virginem Matrem Domini nostri non honorat, atque adorat, anathema sit et in præsentem et in futuro. » Initio pontificatus et litteris, et legationibus missis operam dedit, ut Paulum Constantinopolitanum patriarcham a nefaria hæresi ad Catholicæ fidei veritatem revocaret : qui Constante imperatore hæretico fretus, eo amentię progressus est, ut Sedis apostolicæ legatos varie in Insulas relegarit, quo ejus scelere commotus Pontifex, coacto Romæ concilio centum quinque episcoporum, eum condemnavit, quæ causa fuit Constanti mittendi in Italiam Olympium exarchum, ut Martinum Pontificem interficiendum, aut ad se perducendum curaret. Igitur Olympius Romam veniens, licitori mandat, ut Pontificem dum in basilica Sanctæ Mariæ ad Præsepe Missarum solemnia celebraret, occideret, quod ubi licitor aggreditur, cæcus repente factus est. E vita decessit anno 653, prid. Idus Novembr.

Est autem gloriosum ejus sepulcrum, ubi pro sanctitatis ejus magnitudine tumulatus est apud Chersonam Lyciæ in monasterio perpetuæ virginis Mariæ Matris Domini nostri Jesu Christi, quod magnifico constat decore ornatum.

CAPUT XX.

De Eugenio I, Pontifice Maximo.

Eugenius hujus nominis I in Martini locum suffectus pro ardenti suo erga sanctissimam Deiparam studio ejus basilicam Sanctæ Mariæ Majoris appellatam in deliciis habebat, in eaque incruentum corporis et sanguinis Domini sacrificium frequenter offerebat. Quapropter cum Petrus patriarcha Con-

stantinopolitanus in fide claudus, ut obsequio Catholicos falleret, ad Sedem apostolicam (ut moris est) synodicam de fide sua direxisset epistolam, verum obscuram adeo, atque perplexam, ut unamne, an duas voluntates in Christo assereret, judicari non posset, eam ut clerus Romanus legit, qui fuit semper in tuenda disciplina Catholica constantissimus, stomacho, atque iracundia sic exarsit, ut nec illam accipere voluerit, et Pontificem se in basilica sanctæ Dei Genitricis, semperque virginis Mariæ, quæ appellatur ad Præsepe, celebrare interdium minatus sit, nisi promitteret, se nunquam illam approbatum. Obiit anno 657, Nonas Junii.

CAPUT XXI.

De sancto Agathone I, Pontifice Maximo.

Agathonis I Pontificis Maximi, et sanctitas eximia fuit, et devotio erga Divam Virginem singularis, cujus basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe peculiarem memoriam conservans hanc quoque suis donis affectit.

« Hic, inquit Anastasius S. R. E. bibliothecarius in ejus Vita, dimisit omni clero rugam unam, et ad luminaria apostolorum, et Sanctæ Mariæ ad Præsepe solidos duo mille centum et sexaginta. » Sic ille. Obiit anno Christi 682, 4 Idus Januarii.

CAPUT XXII.

De sancto Benedicto II, Pontifice Maximo.

Sanctus Benedictus Pont. Max. hoc nomine II ecclesiam beatæ Mariæ Virginis ad Martyres (quondam Pantheon dictam) exornavit : in ea fecit cooperatorium porphyreticum super altare, cum cruce ex gemmulis, quatuor Chrysoclavos, et in circuitu palergium holosericum pulcherrimum, etc. Migravit ad Dominum anno 685, 7 Maii.

CAPUT XXIII.

De Sergio I, Pontifice Maximo.

Sergius I Pont. Max. Litanias jam ante usitatas recitari voluit etiam quatuor festis Deiparæ diebus Annuntiationis, Purificationis, Nativitatis, et Assumptionis. Idem Romæ ecclesiam sanctæ Mariæ in Via Lata dedicavit, qui locus quondam fuit hospitium S. Pauli et aliorum sanctorum.

Obiit anno 701, 6 Idus Septembris.

CAPUT XXIV.

De Joanne VII, Pontifice Maximo.

Joannes hujus nominis VII, Pont. Max. fecit oratorium sanctæ Dei Genitricis intra ecclesiam B. Petri apostoli, cujus parietes musivo depinxit, illicque auri et argenti quantitatem multam expendit. Basilicam item sanctæ Dei Genitricis, quæ Antiqua vocatur, pictura decoravit, illicque ambonem noviter fecit, et super eandem ecclesiam quantum ad se episcopium constituere maluit, illicque pontificatus sui tempus explevit. Putat autem Baronius, basilicam hanc Dei Genitricis, quæ vocabatur Antiqua, fuisse ecclesiam Sanctæ Mariæ Transiberim positam, a Calisto Papa erectam, quam antiquior nulla : illicque sibi Joannem habitatio-

nem delegisse. Idem ecclesiam S. Mariæ Novæ restituit et exornavit. Obiit anno salutis 707, 17 Octobris, sepultusque est in D. Petri coram altari Deiparæ Virginis, cujus et statuam in medio variarum imaginum in Oratorio a se in eodem templo (ut diximus) exstructo opere tessellato collocarat, gravi vultu decoram, armillis et coronis ornata, expansis manibus Græco ritu, habitu coloris castanei, staturæ palmorum quindecim. Ad ejus dexteram stabat erectus idem Joannes VII vestitus planeta, et ornatus pallio, habens in capite quadratum diadema, et sublatum manibus offerens Deiparæ ipsum oratorium cum hac inscriptione :

Joannes indignus episcopus fecit beatæ Dei Genitricis servus.

CAPUT XXV.

De Gregorio II, Pontifice Maximo.

Gregorius II Pont. Max. Geroecomium, quod post absidam S. Dei Genitricis situm erat, monasterium instituit, ut in eo monachi ad honorem ejusdem S. Dei Genitricis singulis diebus atque noctibus Deo laudes canerent. Scripsit inter alia multa ad Germanum tum temporis patriarcham Constantinopolitanum epistolam, lectam laudatamque in 2 synodo Nicæna, et 7 generali act. 4, singularibus Deiparæ Virginis encomiis plenam : in ea enim Germanum hisce verbis affatur S. Pontifex : « Propugnatrix illius sanctæ, et omnium Christianorum Domine miranda facta, quæ in te declarata sunt, per quæ tu quoque contra hostes servatus es, non sunt reticenda : illi enim cum insania multa tumultuarentur, tantum in se invenerunt adversitatis hostilis, quantum eorum causa injustitiæ habebat. Neque hoc tamen mirandum est ; nam si Betulia per manum Israeliticæ mulieris servata est, cujus opus erat Holophernis sublatio, et per ea tempora ob id salus Israelis vocata est, quomodo non oportebat et tuam sanctitatem hujusmodi propugnatrix Dei, ac Domini nostri Matrem utentem, hostibus civitatis prævalere, ipsamque victoria coronare ? »

Plura in Dei Matris laudes Gregorius, quæ ex ejus epistola petere licebit in 7 synodo act. 4. Supremum vitæ diem explevit anno 731, 3 Idus Februarii.

CAPUT XXVI.

De Gregorio III, Pontifice Maximo.

Post Gregorium II pontificatum iniit Gregorius III qui imagines sanctissimæ Dei Genitricis contra Iconomachos constantissime defendit. Idem oratorio basilicæ D. Petri a se constructo, inter alia dona, contulit imaginem sanctæ Dei Genitricis, diadema aureum habentem cum gemmis, et collare aureum cum gemmis pendentibus in aures habentes hyacinthinas sex. Idem fecit in ecclesia sanctæ Dei Genitricis ad Præsepe per circuitum super columnas regulare candelabrum, ad instar ecclesiæ B. Petri apostoli. Fecit et ibidem in oratorio san-

eto, quod Præsepe dicitur, imaginem auream Dei Genitricis, amplectentem Salvatorem Dominum Deum nostrum, ornatam gemmis diversis, pensantem libras quinque. Item imaginem sanctæ Dei Genitricis antiquam deargentavit, ac investivit argento mundissimo, pensantem lib. 50. Item in basilica sanctæ Dei Genitricis, quæ ad Martyres dicitur, tectum vetus incuria demolitum, purgari fecit ad purum, et cum calce abundantissima, seu cartis plumbeis a novo restauravit, et quæque per circuitum ejusdem tecti fuerant dissipata, novo nitore construxit. Item basilicam sanctæ Dei Genitricis, quæ in Aquiro dicitur, in qua antea diaconia et parvum oratorium fuit, a fundamentis longiorem et latiore construxit atque depinxit. Item mutavit trabes in ecclesia sanctæ Dei Genitricis ad Præsepe numero quinque, et fecit vestes ad altaria ejus. Idem Deiparæ basilicam a sancto Calixto dedicatam pene a fundamentis dirutam, novis fabricis cum tecto construxit, ac totam depinxit, ubi contulit patenam argenteam, simul et calicem, et vestes altaris. Moritur anno Domini 741, 4 Kal. Decembris.

CAPUT XXVII.

De Stephano III, Pontifice Maximo.

Stephanus III Pont. Max. (quem cunctus Dei populus, congregatus intra venerabilem basilicam sanctæ Dei Genitricis ad Præsepe, post imploratum ipsius Domine nostræ sanctæ, semperque virginis Dei Genitricis Mariæ auxilium, bono animo, et consona voce sibi in Pontificem elegit) Longobardorum sævitia grassante, pro salute provincie, et omnium Christianorum, omni Sabbatorum die Litaniam, omni postposito neglectu, fieri statuit, et primo quidem Sabbato ad sanctam Dei Genitricem ad Præsepe. Idem in una dierum cum multa humilitate sollicite procedens in Litaniam cum sacratissima imagine Domini Dei, et Salvatoris nostri Jesu Christi, simulque cum ea, alia diversa sacra mysteria recipiens, proprioque humero ipsam sanctam imaginem, cum reliquis sacerdotibus idem sanctissimus Papa gestans, nudisque pedibus cum universa plebe incedens, in præfatam ecclesiam sanctæ Dei Genitricis, quæ ad Præsepe nuncupatur, posito in omnium capitibus populorum cinere, cum maximo eorum ejulatu pergens, misericordissimum Dominum nostrum deprecatus est, alligans, connectensque adorandæ cruci Dei nostri pactum illud, quod nefandus rex Longobardorum disruptit. Obiit anno 757, 6 Kal. Maii.

CAPUT XXVIII.

De Paulo I, Pontifice Maximo.

Stephano III vita functo, ad pontificatus dignitatem promotus est Paulus hujus nominis I, qui Constantino, et Leoni Augustis obsecratorias, atque admonitorias litteras direxit, pro restituendis, confirmandisque in pristinum venerationis statum sacratissimis imaginibus sanctissimæ Dei Genitricis. Idem infra ecclesiam B. Petri apostoli foris muros civitatis Romanæ, noviter oraculum, id est oratorium, in

honorem sanctæ Dei Genitricis construxit, musivo et diversis metallis eum adornans, ubi et effigiem sanctæ Dei Genitricis in statua, ex argento deaurato quæ pensat libras centum, constituit : in quo oraculo, et sibi sepulturam construxit.

Obiit anno Domini 767, 4 Kal. Julii.

CAPUT XXIX.

De Adriano I, Pontifice Maximo.

Adrianus I Pont. Max. in medio presbyterii basilicæ Vaticanæ imaginem sanctissimæ Dei Genitricis de laminis argenteis nimis pulcherrime factam constituit. Idem in ecclesia beatæ Dei Genitricis ad Martyres, fecit vela de palliis sericis numero viginti, et linea viginti. Item ipse ter beatissimus præsul, in basilica majori, quæ appellatur Sanctæ Dei Genitricis, obtulit vela de stauracim, seu quadropolio numero quindecim, et linea quindecim. Ille etiam coangelicus vir, divina inspiratione ignitus, constituit diaconias, ecclesiam sanctæ et gloriosæ semper virginis Dei Genitricis Mariæ Domine nostræ, quæ sita est in Adriano : et ecclesiam superscriptæ et intemeratæ Domine nostræ, quæ sita est foris portam beati Petri apostoli in caput Porticus. Quas diaconias hic almidicus vir, in abditis sine misericordiæ fructu reperiens, noviter restauravit, ubi et dona plurima mobilia atque immobilia pro remedio animæ suæ obtulit et constituit, ut per unamquamque hebdomadam, quintæ feriæ die, cum psallentio, id est cantu Psalmorum, a diaconia usque ad Balneum pergerent, et ibidem dispensatione per ordinem pauperibus consolari, atque eleemosynam fieri. Diaconiam etiam sanctæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ scholæ Græcæ, quæ appellatur Cosmedim, dudum brevem in ædificiis existentem sub ruinis positam restauravit ; nam maximum monumentum de Tiburtino tufo super eam dependens per anni circulum plurimam multitudinem populi congregans, multorumque lignorum struem incendens demolitus est, simulque collectionem rudium mundans, a fundamentis ædificans, prædictamque basilicam ultro citroque spatiosè largans, tresque absidas in ea constituens, præcipuus antistes veram Cosmedim amplissimam a novo reparavit. Item basilicam sanctæ Dei Genitricis ad Præsepe, quæ a priscis temporibus tota marcuerat, ultro, citroque restauravit, et in sarta tecta ejusdem ecclesiæ posuit trabes majores viginti. Item titulum sanctæ Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ, quæ vocatur Calixti Transtiberim, a novo in integrum ex omni restauravit parte, et in eodem titulo fecit canistra argentea quinque pensantia simul libras quindecim. In basilica vero sanctæ Dei Genitricis, quæ est ad Præsepe, in altare ipsius præsepii, fecit laminas ex auro purissimo historiis depictis, pensantes simul libras centum quinque. In eadem fecit delphinos argenteos per diversas coronas, pensantes libras viginti quatuor ; patenam item et calicem sanctum ex auro obrizo, pensantes libras viginti ; in qua,

et in cæteris monasteriis ibidem constitutis constituit, Deo, die, noctuque canentes solitas dicere laudes. Præterea in ecclesia semper Virginis Mariæ, quæ ad Martyres vocatur, renovavit ciborium de argento, quod ex vetustate consumptum erat, et addidit in eo argenti libras sexaginta, et in pristinum eum erexit noviter locum : sed et arcum in eadem venerabili ecclesia fecit de argento, pensantem libras duodecim. Sedebat anno Christi 772, sedit autem annos 23, menses decem, dies 17.

CAPUT XXX.

De Leone III, Pontifice Maximo.

Post Adrianum I, in Pontificia cathedra sedit Leo III, qui ob nimium amorem sanctissimæ Dei Genitricis, fecit in basilica ejus, quæ vocatur ad Præsepe, ciborium ex argento purissimo, quod pensat libras sexcentas et undecim : simul et rugas argenteas in ingressu presbyterii pensantes libras octuaginta, atque cortinam majorem sericam albam habentem periclysim, et crucem de fundato ; in o et in sacratissimo altari majori fecit vestem de chrysoclavo, habentem historiam Nativitatis, et sancti Simeonis, et in medio cheritismon ; simul etiam et in camera ejusdem ecclesiæ, et in quadriporticu, necnon et coronas argenteas tres pensantes inibi libras centum quadraginta quinque, et uncias novem. In eadem basilica beatæ Dei Genitricis Mariæ ad Præsepe, obtulit sicla argentea majora et fecit vestem albam chrysoclavam, habentem historiam sanctæ Resurrectionis ; sed et aliam vestem in orbiculis chrysoclavis habentem historias Annuntiationis, et sanctorum Joachim et Annæ. Item cortinam Alexandrinam cum periclysi de stauraci, et aliam albam cum periclysi de Blatthin pendentes super altare, et ante Præsepe vela alba cum periclysi de Blatthin ; necnon et intro rugas majores, atque ante secretarium numero duodecim, et intus præsepe fecit vestem de Alythino, cum chrysoclavo. In eadem basilica fecit gabathas quinque, ex auro purissimo, pensantes libras octo, et semis : atque crucem ex auro purissimo pensantem libras decem ; necnon et coronam majorem, ex argento purissimo, pensantem libras triginta sex. Enimvero et inibi fecit vela alba holoserica, pendentia inter columnas majores dextra lævaque numero quadraginta duo : ex quibus undecim rosata : fecit et in circuitu altaris, ubi supra, alia vela alba holoserica rosata, quæ pendent in arcu de ciborio, numero quatuor, ex quibus unum cum chrysoclavo, et margaritis, atque velum aliud majus album, quod pendet ante regias majores in introitu. In eadem Basilica sanctæ Dei genitricis ad Præsepe fecit vestem chrysoclavam, cum margaritis ornatam, habentem historiam Nativitatis Dominicæ, simul etiam, et arcus duos, ex argento, in presbyterio, cum columnis quatuor, et alios arcus quinque pensantes libras centum triginta et tres. Idem etiam præcipuus præsul fecit, in basilica sanctæ Dei Genitricis

ad Præsepe, vestem rubeam Alythinam, habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia D. N. Jesu Christi, et S. Simonis, quando in templo est præsentatus, et in circuitu listam de chrysoclavo, necnon et aliam vestem chrysoclavam, habentem historiam transitus sanctæ Dei Genitricis, miræ magnitudinis, et pulchritudinis, decoratam ex gemmis pretiosis et margaritis ornatam, cum periclysi de chrysoclavo, et in circuitu listam de chrysoclavo. Hic etiam misericordissimus Pontifex, et in Deiparam munificentissimus, fecit in præfata basilica ejus ad Præsepe, super altare, vestem chrysoclavam miræ magnitudinis, et pulchritudinis decoratam, cum periclysi de chrysoclavo undique ex margaritis ornatam. Hic etiam beatissimus Præsul divina inspiratione repletus, fecit in basilica Dei Genitricis ad Præsepe, in ingressu Præsepîi, regias vestias ex argento purissimo pensantes simul libras centum viginti, et septem, et super ipsas regias velum modicum fundatum habens in circuitu listam de chrysoclavo, necnon et alia vela tyria super regias majores tria in ingressu basilicæ cum periclysi de fundato. Hic etiam almificus præsul, investivit faciem altaris, sanctæ Dei Genitricis ad Præsepe, ex argento mundissimo deaurato, quod pensat libras octuaginta et sex : fecit etiam ibi coronas duas ex argento purissimo pensantes libras quinquaginta quatuor : cortinas majores Alexandrinas holosericas ornatas in circuitu de fundato : et coronam ex argento puro pensantem libras tredecim. In eadem basilica fecit rosata cum periclysi de fundato, canthara de argento purissimo duo pensantes inibi libras viginti tres, columnas duas pensantes libras viginti et unam, et uncias quinque : crucem cum Gabatha ex argento mundo pensantes simul libras quinque ; et sarta tecta ejusdem basilicæ omnia noviter instauravit ; in eadem basilica fecit cortinam de fundato, et in circuitu ornatam de blatthin, quæ pendet in porticu, super sedem mirifice decoratam, vela promiscua tam de fundato, quam etiam de Stauraci, et quadruplo ornata in circuitu de blatthin, numero quinquaginta. Fecit etiam, ubi supra, ante ingressum Præsepîi pharum in modum retis, ex argento purissimo cum canistris quinque pensantes simul libras triginta septem, et semis ; tetra vela alba holoserica rosata, mirifice decorata : et intra Præsepium fecit vestem albam holosericam rosatam ornatam in circuitu de chrysoclavo, et in medio habentem crucem, cum orbiculis de chrysoclavo, vela alba holoserica rosata numero quatuor, ornata in circuitu de tyrio. Ipse etiam a Deo protectus, venerabilis, et præclarus Pontifex, in eadem basilica sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur ad Præsepe, ob nimium amorem ipsius Dominæ nostræ, fecit pharum ex argento purissimo, cum lucerna, et cerapto suo pensantia simul libras quadraginta et semis et hoc constituit ejus beatitudo, ut Dominicorum diebus, vel in sanctis solem-

nitatibus, juxta lectorium consisteret, et ad legendum sacras lectiones luminis splendore fulgeret. Fecit etiam coronas argenteas, et delphinos suos duodecim, quæ pensabant libras centum duas, et uncias novem, et phara canthara argentea cum delphinis suis; ibi fecit numero septem, pensantia libras octuaginta quinque et semis.

Hic etiam beatissimus Pontifex renovavit ecclesiam sanctæ Dei Genitricis, semperque virginis Mariæ Dominæ nostræ, sitam in Fonticana, quæ per olitana marcuerat. In diaconia sanctæ Mariæ, quæ vocatur Cosmidim fecit vestem tyriam, habentem historiam Ascensionis Domini : coronam ex argento pensantem libras duodecim, et vestem albam holosericam, cum tabula de chrysoclavo, habentem historiam Dominicæ resurrectionis, et in circuitu lista de chrysoclavo. In ecclesia sanctæ Mariæ ad Martyres, fecit vestem tyriam, ut supra coronam ex argento pensantem libras duodecim, et uncias tres, et vestem albam holosericam rosatam cum tabula de tyrio habentem historiam Crucifixi, et rotam de chrysoclavo ornatam in circuitu de tyrio. In Diaconia sanctæ Dei Genitricis, quæ vocatur Dominica, fecit vestem de stauraci : vestem rubeam alythinam, habentem in medio tabulam de chrysoclavo, cum historia ejusdem Dei Genitricis ex margaritis ornatam, et periclysim de chrysoclavo : regnum ex auro mundissimo, pendens super altare majus, ex gemmis pretiosis ornatum pensans libras duas : coronam ex argento pensantem libras duodecim, et vestem albam holosericam rosatam, habentem in medio tabulam de tyrio, cum historia Crucifixi. In titulo Calixti, ad honorem, sanctæ Dei Genitricis, semperque virginis Mariæ fecit ciborium ex argento, pensans libras quingenta quatuor, et semis : regnum ex auro purissimo, pendens super altare majus ex gemmis pretiosis ornatum, pensans libram unam, coronam ex argento pens. lib. tredecim, et uncias tres : vestem albam holosericam rosatam habentem in medio tabulam de chrysoclavo, cum historia Præsentationis Domini nostri Jesu Christi, et S. Simeonis cum periclysi de tyrio, tetravila rubea alythina quatuor habentia cruces cum gammadiis, et in circuitu periclysim de tyrio, velum tyrium majus, quod pendet ante imaginem, cum periclysi de blatti unum : vela modica rubea alythina, cortinam majorem holosericam, et vestem chrysoclavam ex blatthin Bizanteo, habentem historiam Nativitatis Domini, et sancti Simeonis. Idem in oratorio sanctæ Dei Genitricis, sito in xenodochio Firmis, fecit vestem de stauraci pulcherrimam, et canistrum ex argento pens. libras duas et uncias septem. In diaconia ipsius Dei Genitricis, quæ appellatur Antiqua, super altare majus fecit ciborium ex argento purissimo pens. libras ducentas et duodecim : coronam ex argento pensantem libras tredecim, tetravila alythina ornata in circuitu de quadruplo. In diaconia sanctæ Dei Genitricis,

quæ ponitur in Via Lata, fecit coronam ex argento pens. libras novem. In diaconia sanctæ Mariæ in Cyro fecit coronam argenteam pens. libras octo. In diaconia B. Dei Genitricis, quæ ponitur foris portam B. Petri apostoli, fecit coronam ex argento pens. lib. quinque, et uncias tres, et vestem de tyrio mirifice decoratam. In diaconia ipsius Dei Genitricis, quæ ponitur in Adriano, eodem modo fecit coronam ex argento pens. libras quinque. In monasterio S. Mariæ, quod appellatur Ambrosii, fecit canistrum ex argento pens. libras duas ; pari modo fecit, et in monasterio S. Mariæ, quod appellatur Juliæ, ut supra. In oratorio S. Mariæ, quod ponitur in monasterio Michaelis fecit canistrum ex argento pens. lib. duas, et unc. duas : in oratorio S. Mariæ, quod ponitur in monasterio Aquæ Salviæ, fecit similiter : necnon et in oratorio S. Mariæ, quod ponitur in monasterio de Lutara : in oratorio S. Dei Genitricis in Mediana, fecit vestem albam holosericam rosatam habentem in medio crucem de chrysoclavo, et in circuitu ornatam de tyrio, vestem item de fundato, cum periclysi de chrysoclavo, habentem historiam Annuntiationis Domini : et in oratorio ipsius Dei Genitricis, quod dicitur domini Pauli Papæ, fecit vestem albam holosericam ornatam in circuitu de nizilo.

Idem super altare B. Petri apostoli fecit vestem cum vite ex auro purissimo cum gemmis pretiosissimis et margaritis habentem in medio vultum sanctæ Dei Genitricis Mariæ. Idem constituit, ut ante tres dies Ascensionis Dominicæ, Litanie celebrarentur, et quod feria secunda egrediens pontifex cum omni clero, et cuncto populo, cum hymnis, et canticis spiritualibus, ab ecclesia Dei Genitricis ad Præsepe, pergeret ad ecclesiam Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana.

Hic idem mansuetus Leo in Germaniam venisse dicitur, et ad Caroli Magni preces, Dei Matris ecclesiam ad Aquigrani consecrasset, pœnarumque obnoxios remissione donasse. Item supplicante Gerbaldo Leodiensi episcopo duas alias sancte Deiparæ, Matrisque nostræ basilicas dedicasse. Obiit anno salutis 816, pridie Idus Junii.

CAPUT XXXI.

De Paschali I, Pontifice Maximo.

Paschalis hujus nominis I Pontifex Maximus, ecclesiam sanctæ Dei Genitricis semperque virginis Mariæ Dominæ nostræ, quæ appellatur Dominica, olim constructam, et jam ruinæ proximam, solerti vigilantia ampliorem melioremque quam ante fuerat, a fundamentis ædificans renovavit, absidamque ejusdem ecclesiæ musivo mirifice decoravit, ubi etiam et plurima contulit dona, scilicet ciborium ex argento pensans libras trecentas triginta et duas, propitiatorium sacri altaris ex laminis argenteis sumptè decoravit. Confessionem quoque ejus cum rugulis intus, et foris mirum in modum perficiens adornavit, pens. libras centum, et quindecim, et uncias tres. Item ubi supra fecit

Gabatham ex auro purissimo pensantem libras duas, et uncias octo : verum etiam et alium ex argento, et columellas duas cum gammadiis duabus, imo et in sacro altari fecit vestem de chrysoclayo, habentem historiam Dominicæ Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, miræ pulchritudinis exornatam. Iterum, ubi supra, fecit vestem de staurace pulcherrimam, cum periclysi de blathin; item aliam vestem de blathin Bizantea, habentem tabulam de chrysoclayo, cum vultu S. Dei Genitricis, et angeli obsequio stantes cum periclysi de staurace, pariterque aliam vestem de staurace habentem pavones, et in medio crucem de blathin. Porro et vestes duas de quadruplo habentes in medio crucem de blathin. Item ubi supra fecit vestem ex auro textam cum periclysi de blathin : coopertorium rubeum de serico unum; fecit etiam in circuitu altaris vela rubea serica quatuor, cum gammadiis, et cruces de quadruplo. Hic venerabilis præsul obtulit in trabe ante vestibulum altaris vela tyria tria, et de quadruplo quinque. In arcus majores ejusdem ecclesiæ fecit vela de quadruplo numero viginti, et per arcus presbyterii vela parva de staurace quatuor, simulque in ingressu presbyterii vela tyria duo, et in ingressu jam dictæ ecclesiæ fecit cortinas majores de quadruplo cum periclysi de fundato mirifice valde. Idem in oratorio beatissimorum martyrum Processi et Martiniani sito infra ecclesiam B. Petri Principis apostolorum, quod ipse construxit, obtulit imaginem ex auro purissimo, habentem vultum sanctæ Dei Genitricis pensantem lib. decem, et uncias quatuor. Præterea idem summus Pontifex et orthodoxus, divina inspiratione pulsatus, ecclesiam sanctæ et intemeratæ Virginis Mariæ Domine nostræ ad Præsepe cernens quondam tali more constructam, ut post Sedem Pontificis mulieres ad sacra Missarum solemniam stantes prope assistere juxta Pontificem viderentur : ita ut si aliquid colloqui Pontifex cum sibi assistentibus voluisset, ex propinqua valde mulierum frequentatione, nequaquam ei sine illarum interventione liceret : largum ibidem locum inesse, qualiter inde sedem mutare valeret, concerneret, dato operis studio, cœpit indesinenter agere, sedem inferius positam sursum ponere, ut eo familiarius Domino preces fundere posset, quo consortia populorum modeste declinare potuisset. Denique sedem optime quam dudum fuerat, pulcherrimis marmoribus decoratam condidit, et undique ascensus, quibus ad eam gradiatur, construxit, pavimentumque altaris erigens pretiosissimis marmoribus stravit. Erexit sane sex inibi ante confessionem sacri altaris purpureo colore columnas, quas super et candidi marmoris trabem posuit, purpureis dextera, lævaque marmoribus nectens illas scilicet, cælaturisque exornans satis commode decoravit. Presbyterium quoque ipsius ecclesiæ diversis marmoribus, quam pridem fuerat, in melius reparavit, Propitiatorium vero sacri alta-

ris, seu confessionem interius, exteriusque cum rugulis suis ex auro purissimo mirifice decoravit pensans libras centum septuaginta quatuor, et uncias sex : similiter et altare ipsius basilicæ ex argenteis laminis cum historiis diversis pulcherrime compsit, atque deauravit, pensans libras trecentas octuaginta et quinque. Benignissimus etiam, præclarusque præsul obtulit ibi Gabathas ex auro purissimo, cum diversis gemmis, numero sex, pensantes libras viginti et uncias sex : et hoc constituit, ut semper diebus ac noctibus ante sacrosanctum altare lucernæ ardere debeant. Hic divina inspiratione fultus, obtulit in jam dicta basilica arcus ex argento numero octo, cum columnis sexdecim, pensantes insimul libras ducentas decem et octo et uncias octo. Fecit etiam et ante vestibulum altaris rugas majores ex argento pensans libras septuaginta et octo. Obtulit etiam et canthara ubi supra ex argento numero sex pensans insimul libras sexaginta et semis; pari modo et per arcus majores sæpe dictæ ecclesiæ fecit calices majores ex argento pendentes numero quadraginta et duos, qui omnes insimul pensant libras ducentas octuaginta et unam. Venerabilis etiam præsul ob amorem ejusdem Virginis Domine nostræ obtulit ibidem coronas ex argento numero quatuor pensantes libras sexaginta et duas, et semis, et uncias tres; item ubi supra canistra ex argento numero duo pensantia libras tredecim; fecit etiam ibidem imaginem ex argento deauratam cum vultu B. Dei Genitricis Mariæ pensantem libras decem et septem, et uncias tres. Christi quoque omnipotentis Domini famulus obtulit in sacrosancto altari sæpe dictæ basilicæ, vestes de chrysoclayo duas, habentes historiam Dominicæ Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, cum periclysi, diversis ornatas gemmis atque margaritis mirifice decoratas. Obtulit etiam ibi ipse aliam vestem de chrysoclayo, habentem historiam, qualiter Dominus noster Jesus Christus a Joanne in Jordane baptizatus est, cum periclysi de chrysoclayo mirifice ornata; item ubi supra compsit vestem de chrysoclayo, habentem historiam Dominicæ Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, cum periclysi de chrysoclayo, diversis ornata margaritis. Fecit ibidem in jam præfato altari vestem similiter de chrysoclayo habentem historiam, qualiter beata Dei Genitrix Maria corpore est assumpta, cum periclysi de chrysoclayo, seu diversis margaritis comptam, atque decoratam; item aliam vestem de chrysoclayo habentem historiam Dominicæ Ascensionis Christi Domini nostri rite decoratam. Item ubi supra, ob amorem ejusdem Virginis, construxit aliam vestem de chrysoclayo, habentem historiam, qualiter Spiritus sanctus venit super apostolos, diversis ornata margaritis, et decoratam, imo ibidem aliam munivit vestem de chrysoclayo cum historia palmarum, modeste comptam, atque decoratam; necnon ubi supra aliam compsit jam nominatus Pon-

tifex vestem de olovero, cum periclysi de fundato; pariter quoque et pro quotidianis diebus obtulit vestes de fundato duas, cum periclypsi de quadruplo pulcherrime exornatas. Fecit etiam per arcus majores jam præfatæ basilicæ vela de fundato quatuordecim et de quadruplo quatuordecim, similiter et de mizilo quatuordecim. Domini nostri Jesu Christi famulus ob amorem eidem Domine nostræ per arcus presbyterii jam dictæ ecclesiæ fecit vela de chrysoclavo, habentia historiam Domini nostri Jesu Christi, atque Nativitatem, seu Assumptionem ejusdem intemeratæ Virginis, numero viginti et sex; pariter et per ipsos arcus obtulit vela de quadruplo, diversis historiis circumsecta, numero viginti quatuor, et obtulit sursum in aspectu absidæ pannum Alexandrinum mirifice decoratum. Obtulit etiam in trabem majorem ipsius basilicæ velum majus de fundato, habens trabes de chrysoclavo septem et periclysim de blathin Byzantæ: fecit etiam ad ornatum ipsius basilicæ, in ipsam trabem, vela de quadruplo, numero sex et de mizilo vela numero quatuor. Ipse quoque Pontifex fecit juxta vestibulum altaris in absidam, vela de quadruplo, numero duodecim, ibidem de blathin vela numero sex. Venerabilis quoque præsul fecit in ingressu jam dictæ basilicæ cortinam majorem Alexandrinam, cum diversis historiis compe decoratam. Simili modo et pro quotidianis diebus aliam ibidem obtulit cortinam Alexandrinam mirifice exornatam. Item vela alba holoserica in trabem majorem, cum periclysi de fundato numero sex: vela alia quatuor de blathin Byzantæ alba, ibidem constituit mirifice; item in absida ipsius basilicæ posuit vela alba cum periclysi de fundato numero sex: item altare præsepîi jam dictæ basilicæ, seu venerabilem confessionem ultro, citroque ex auro purissimo, cum diversis historiis mirifice composuit, atque decoravit pensantem libras centum triginta quatuor, et uncias quatuor. Similiter ex argento deaurato cum variis historiis ibidem uncias decem pensantem libras ducentas quinquaginta quatuor et uncias quatuor. Item ibidem obtulit præfatus pontifex Gabathas ex auro purissimo, cum gemmis diversis, numero tres pensantes libras octo et uncias decem; porro et vela de alitino, cum periclysi de blathin Byzantæ ibidem posuit. Benignissimus etiam præsul fecit in jam dicta basilica beatæ Dei Genitricis Virginis semper Mariæ Domine nostræ ad Præsepe gabathas ex auro, diversis gemmis ornatas, numero duas, pensantes libras sex. Item ibi ipse obtulit gabatham apostolicam ex auro purissimo pensantem libras quinque: item ubi supra fecit fara cathara ex argento numero octo pensantia insimul libras octuaginta duas; ob amorem quoque ejusdem Domine nostræ, obtulit in jam dicta basilica, columnas quatuor et arcum unum pensantes insimul libras sexaginta; fecit et in venerabili altari ipsius ecclesiæ vestem albam, habentem

in medio crucem de chrysoclavo diversis gemmis circumsectam et pulchritudine exornatam, aliam quoque ibidem adnectens vestem de blathin Byzantæ, simili modo cum cruce de chrysoclavo diversis lapidibus honestissime decoratam. Fecit etiam ad ornatum præfatæ ecclesiæ vela de chrysoclavo per arcus presbyterii habentia historiam Dominicæ Passionis, atque Resurrectionis D. N. Jesu Christi, necnon et in trabem majorem sæpius dictæ ecclesiæ obtulit vela alia, cum periclysi de quadruplo, numero sex. Item in trabes ipsius basilicæ fecit vela de fundato, numero septem; obtulit etiam vela holoserica, in circuitu altaris, jam dictæ ecclesiæ, habentia periclysim de quadruplo numero quatuor. Venerabilis quoque præsul fecit in ecclesia B. Dei Genitricis, quam vocant Dominicam, rugas ex argento pensantes libras sexaginta sex. Fecit etiam in ecclesia B. Dei Genitricis Mariæ Domine nostræ sita Savinis in episcopio, vestem de fundato, cum periclysi de blathin Byzantæ, et in oratorio S. Archangeli fecit vestem de quadruplo circumsectam cum historia Dei Genitricis pulcherrime comptam atque decoratam.

Obiit anno Domini 824, pridie Idus Maii.

CAPUT XXXII.

De Gregorio IV, Pontifice Maximo.

Gregorius IV Pontifex Maximus in ecclesia beatæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ Domine nostræ ad Præsepe, fecit vestem auro textilem, habentem Nativitatem, Baptismum, Præsentationem et Resurrectionem, habentem in capite ipsius historiæ gemmas albas trecentas et octuaginta, hyacinthinas quinquaginta, prasinas viginti duas, et in circuitu alvaviras legente de nomine Domini Gregorii Papæ IV. Idem in basilica sanctæ intactæque Virginis Dei Genitricis Domine nostræ Mariæ quæ cognominatur ad Martyres fecit ciborium ex argento purissimo simul libras quadringentas, simul et coronas ex argento purissimo pensantes libras decem et semis: vestem item fundatam cum gryphis. Idem in Diaconia beatæ Dei Genitricis in Via Lata fecit vestem de stauracim, cum periclysi de blathin, et in eadem diaconia obtulit vestem de fundato. Fecit etiam in diaconia beatæ semper Virginis Mariæ in Cosmedin, vestem de tyrio, habentem historiam Dominicæ Nativitatis, atque Resurrectionis Christi veri Dei nostri. Idem pene totam Porticum super oratorium sanctæ Dei Genitricis Mariæ, quæ Mediana dicitur, noviter ex trabibus, cæterisque lignis ob decorem basilicæ decoravit. Hic etiam præclarus et venerabilis Pontifex obtulit, in basilica Dei Genitricis Mariæ Transtiberim, vestem de tyrio, habentem historiam Dominicæ Nativitatis, atque Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi. Considerans autem, quod justum non esset, si amplius ecclesia hæc sanctæ Dei Genitricis, quæ more veterum

nunc usque Calixti Transtiberim dicitur, sine monachorum officio constitisset, maxime cum in ea signorum non minima frequenter fiant miracula, et virtutes diversæ; divinitus compunctus corde et Dei omnipotentis roboratus ac fretus juvamine, juxta latus prænominatæ basilicæ, monasterium a fundamentis statuit, et novis fabricis decoravit, in quo etiam monachos canonicos aggregavit, qui inibi officium facerent, et omnipotenti Domino grates et laudes diebus singulis et noctibus prosecutis intimo cordis spiramine decantarent. Eo tempore sæpe dicta ecclesia, quibusdam per circuitum locis longo senio erat prærupta, sed eam firmissimis undique munitiombus pastor eximius restauravit, et in ea sanctum fecit præsepium ad similitudinem præsepî sanctæ Dei Genitricis, quæ appellatur Major, quod videlicet laminis aureis et argenteis adornavit. In quo pro remedio ac venia delictorum, hæc obtulit dona. Imaginem auream, habentem historiam Domine nostræ cum diversis et pretiosis gemmis, coronas argenteas duas per unamquamque, delphinos duodecim pensantes insimul libras duodecim: canistra argentea quatuor pensantia libras viginti et quatuor, et in altari quoque ejusdem Ecclesiæ tabulas de argento pensantes libras centum et tredecim. Fecit idem venerabilis Pontifex in eodem sancto loco infra ambitum ipsius ecclesiæ operosam, decoramque Resurrectionem; nam prius altare in humili loco situm fuerat, pene in media testudine, circa quod plebs utriusque sexus conveniens, Pontifex cum clero plebi confuse immixto sacra mysteria celebrabat. Sed et sancta corpora beatorum Calixti et Cornelii et Calepodii, in mediana plaga ecclesiæ tumulata, post tergum populi jacentia non condigne honorificabantur, quod religiosissimus idem Papa non leve tulit, sed solerti, solitoque studio, cum infima industria operam adhibens, mirificum opus inchoans optime consummavit; nam effosso clandestino antro summa cum reverentia præfata sancta corpora elevans in occidentali plaga ejusdem ecclesiæ, hoc est in ambitu absidæ honorifice collocando occuluit, circa quæque maximæ molis aggravans aggerem, comptum ministris lapidibus tribunal erigens decoravit, supraque confessionem respicientem ad ortum solis miri odoris cælaturas ornata compagine coaptavit. Infra consurgentem siquidem basim altaris miri metri, et ornatus modulo, ex argento perspicue in honorem sanctæ Dei Genitricis, semperque virginis Mariæ, elata scilicet priori, erexit inter consurgentes pulchri operis gradus. Ante quam presbyterium amplum operosi operis funditus construxit, cui ex septentrionali plaga lapidibus circa septem matroneum apposuit. Sed et decorem altari addens, et Matrem Domini meritis honorans muneribus, fecit ibidem vestem chrysoclavam, cum blatta Byzantea, habentem historiam Nativitatis et Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, et insuper imaginem Dei Geni-

trici Mariæ, refoventem imaginem oblitoris sui. Obiit anno Domini 844, 8 Kal. Februarii.

CAPUT XXXIII.

De Sergio II Pontifice Maximo.

Mortuo Gregorio IV, in pontificio throno collocatus est Sergius II, qui pro remedio, et futura animæ suæ retributione cameram præsepî Domini nostri Jesu Christi, quod basilicæ beatæ Dei Genitricis Domine nostræ connectitur, quæ Major ab omnibus nuncupatur, argenteis tabulis ac deauratis, habentibus historiam beatæ Dei Genitricis Mariæ magnifice atque præcipue perornavit. Obiit anno 847, pridie idus Aprilis.

CAPUT XXXIV.

De Leone IV Pontifice Maximo.

A Sergio II, Pontifex factus est Leo hujus nominis IV, qui in basilica sanctæ Dei Genitricis, quæ ponitur in vico, qui nuncupatur Sardorio, milliaro ab urbe Roma tricesimo, fecit vestem de fundato habentem historiam sanctæ Dei Genitricis de chrysoclavo cum prophetis. In eadem basilica quatuor catholicos libros obtulit, unum Evangeliorum, alium Regnorum, Psalmorum, atque Sermonum. Gabathas item cum canistro de argento exauratas, et calicem et patenam de argento exauratam, par unum legente de nomine Domini Leonis IV Papæ, pens. simul in unum libras quatuor et uncias quinque. In basilica Sanctorum quatuor coronatorum fecit vela, habentia historiam sanctæ Dei Genitricis, tria. Obtulit in oratorio sanctæ Dei Genitricis semper virginis Domine nostræ Mariæ, quod in Mediana consistit, vestem cum rotis, aquilisque et cruce de chrysoclavo cum gammadiis, unam. In oratorio beatæ Dei Genitricis, quæ ponitur ad ambonem, fecit vestem de fundato cum gammadiis, et crucem ex argento texto unam. In ecclesia beatæ Dei Genitricis semper virginis Mariæ Domine nostræ Transtiberim, absidam, quæ præ nimia vetustate ruitura eminebat, prænominatus præsul restauravit. In Diaconia sanctæ Mariæ Virginis, quæ ponitur in Cyro, fecit regnum ex argento intrinsecus bullis aureis circumdatum. In ecclesia sanctæ Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ Domine nostræ, quæ ponitur in Frascati, obtulit vestem de fundato unam, habentem in medio tabulam modicam exauratam interclusam et vela de fundato quatuor. In ecclesia sanctæ Genitricis Dei Mariæ, quæ ponitur in Morenico-narrano, fecit vestem de fundato unam et vela similiter de fundato quatuor. In ecclesia Dei Genitricis Mariæ, quæ ponitur in civitate Portuensi, fecit vestem de spanisco unam, ornatam in circuitu de fundato, et in medio crucem de argento: similiter vela de spanisco ornata in circuitu de fundato, numero tria. In ecclesia beatæ Dei Genitricis Mariæ Domine nostræ, quæ ponitur infra civitatem, quæ vocatur Anagnia, obtulit vestem de fundato cum gammadiis auro textis unam, et vela de fundato quatuor. In ecclesia sanctæ Genitricis Mariæ,

quam ipse beatissimus Pontifex a fundamentis super scholam Saxonum noviter construxit, obtulit vestes de fundato tres et vela similiter de fundato quatuor. In ecclesia sanctæ Dei Genitricis Mariæ in Æmilia, quæ via Aurelia nuncupatur, obtulit vestem de fundato unam.

In primo pontificatus sui anno juxta basilicam B. Lucie martyris, quæ in Orfea sita est, in quibusdam tetrīs, abditisque cavernis diri generis serpens, quī *basiliscus* Græce, Latine *regulus* dicitur, ortus est : qui flatu suo ac visione omnes qui ad easdem properabant cavernas, celeriter necabat, mortisque tradebat periculo, ita ut omnes stupor ac timor invaderet, serpentis virtutem mirantes, et cladem. Ipse vero beatissimus et præclarus Pontifex hanc populi necem audiens, ad orationem se convertit, cum jejuniis Dominum deprecari non cessans, ut ab hujusmodi omnes interitu liberaret. Dum hæc agerentur, præclarus et celeberrimus dies advenit, in quo beatæ Dei Genitricis, semperque virginis Mariæ Assumptio celebratur : tunc præfatus, et universalis Papa a patriarchio cum hymnis et canticis spiritualibus, sancta præcedente iconē, ad basilicam S. Adriani martyris, sicut mos est, propriis pedibus, cum omni clero perrexit, de qua regressus cum omni fidelium cœtu ad basilicam beatæ Genitricis Dei, et Domini nostri Jesu Christi, quæ ad Præsepe dicitur, cum Dei laudibus, magna comitante cæterva populi properabat ; qui cum pervenisset ad locum, in quo ipse sævissimus basiliscus tetrīs, ut jam superius diximus, jacebat cavernis, omnem clerum et populum stare præcepit, atque juxta easdem cavernas properans super foramen ipsius, ubi pestiferi flatus egrediebatur serpentis, intrepidus stetit, et oculos ad cælum pariter tetendit, et palmas, Christumque, qui est super omnia Deus, profusis lacrymis deprecatus est, ut ab eodem loco diri serpentis genus sua potentia effugaret, et data super populum oratione, Dei laudes ad basilicam quam superius memoravimus, profectus est, exhibere. Ab eodem vero die ipse pestifer basiliscus ita effugatus, atque ab ipsis projectus est antris, ut ultra in illis locis nulla læsionis ejus macula appareret : ob cuius rei memoriam, Octavam Assumptionis B. Virginis celebrari jussit. Hanc vero Octavam quæ minime Romæ antea colebatur, vigiliis sacris, matutinisque cum omni clero pernoctans laudibus in basilica ejusdem Virginis Domine nostræ, quæ foris muros, juxta basilicam sancti Laurentii martyris sita est, primo celebrari præcepit. In quam etiam magna populi multitudo convenerat, novæ festivitatis cupiens celebrare solemnitatem. Hoc ipse magnanimus cum videret antistes, omnibus, qui aderant huic celebritati, plures argenteos erogavit. Fecit vero idem beatissimus in ejusdem Dei Genitricis, semperque virginis Mariæ ecclesia vestem de fundato unam : necnon fecit ibidem vela numero quadra-

ginta quinque. Item vestem unam habentem historiam Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, et imaginem almifici prædicti Præsulis. Insuper fecit ibidem vestem de fundato unam, habentem in medio tabulam exauratam cum effigie Nativitatis Domini nostri Jesu Christi et ipsius almifici Pontificis. In eadem ecclesia fecit cortinam lineam unam habentem in gyro listam de fundato, et in medio crucem similiter de fundato. Item vela de fundato numero viginti septem. Idem beatissimus Pontifex, Porticum, quæ ante dictam basilicam sanctæ Dei Genitricis consistit, clarius ac firmiter renovavit.

Villegas 14 Septembris, memorat hunc Leonem adversus Saracenos, seu Mauritanos, Romam cogitantes, militares copias conscripsisse, et Ostiam usque in eorum occursum duxisse : priusquam vero confligerent, jussisse, ut omnes sacra se exhomologesi expiarent, divinam Synaxim, munitissimum saluti clypeum sumerent, beatissimam Virginem in auxilium advocarent, singulisque una manu arma, altera Rosarium tenerent ; sicque eum, ex conflictu illo maximam victoriam reportasse.

Hujus sanctissimi viri imago, Pontificis summi habitu, imaginem divæ Virginis manibus tenentis, in arbore Benedictina conspicitur. Obiit anno salutis 855, 6 Kalend. Augusti.

CAPUT XXXV.

De Benedicto III, Pontifice Maximo.

Mortuo Leone IV, unus Pontificis dignus successor est habitus Benedictus III, natione Romanus, qui in basilica sanctæ Dei Genitricis, semperque virginis Domine nostræ, quæ ad Præsepe nuncupatur, auream obtulit, pretiosissimamque coronam unam pens. libras quatuor. Præfatus beatissimus Papa nimio amore constrictus in ecclesia beatæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ Domine nostræ, quæ ponitur Transtiberim, fecit vestem in altari majori de chrysoclavo habentem historiam Assumptionis ejusdem Dei Genitricis : item vestem unam in circuito ornatam de olovero, habentem in medio crucem de chrysoclavo. Ejusdem ecclesiæ absidam majorem in ruinis positam, noviter, atque a fundamentis faciens, ad meliorem erexit statum, fenestras vero vitreis coloribus ornavit, et pictura musivi decoravit : necnon et porticum, atque baptisterium cum secretario, omnia, et in omnibus sarta tecta noviter renovavit. In eadem ecclesia fecit amam unam ex argento purissimo pensantem libras decem : gabathas quatuor pens. libras novem, et semis, canistra novem pensantia insimul libras undecim : Evangelium argento, auroque perfusum unum pens. libras quindecim ; insuper cortinam unam, canistrum unum, arcum cum duabus gammadiis ex argento purissimo pens. insimul libras quadraginta. Idem in basilica Dei Genitricis, quæ vocatur Antiqua, quam a fundamentis Leo Papa, viam juxta sacram construxerat, fecit vela de fundato, cum periclysi de blathin numero tre-

decim, et vestem de chrysoclamis habentem historiam Nativitatis Domini nostri Jesu Christi secundum carnem. Sedebat anno 856.

CAPUT XXXVI.

De Nicolao I, Pontifice Maximo.

Benedicti III funere peracto, in Pontificem electus est Nicolaus I, qui in diaconia sanctæ Dei Genitricis Mariæ Domine nostræ, quæ vocatur Cosmedin, fecit vestem holosericam unam de stauraci habentem historiam, leones majores undecim. Ibi ipsum fecit velum album rosatum unum, ornatum in circuitu de tyrio miræ magnitudinis: obtulit vero in jam dicta Diaconia gabatham Saxicam de argento purissimo unam deauratam, quæ pens. libras duas, et uncias quatuor. In eadem ecclesia fecit hospitium largum, ac spatiosum, satisque præcipuum, ad opem atque utilitatem Pontificum, et ibidem renovavit secretarium, ibique pulchri decoris fecit triclinium cum caminatis ad honorem et decorem ejus: pari modo juxta idem secretarium porticum renovans illic construxit, atque ædificavit oratorium, et plurima dona ibi contulit. Almus idem beatissimus Præsul in basilica semper Virginis Mariæ Domine nostræ, quæ vocatur ad præsepe, fecit cantharum de argento sessilem parium unum pens. libras octo, et uncias quatuor; ibidem æternæ pro retributionis præmiis pannos optimos obtulit. In patriarchio Lateranensi domum pulcherrimam, nimisque decoram fieri jussit, et oratorium sanctæ Dei Genitricis illuc construens, vestes, et competentes ornatus pro æternæ vitæ amore lucifluis votis ipse beatissimus Pontifex obtulit. Ecclesiam autem Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ, quæ primitus Antiqua, nunc autem Nova vocabatur, quam dominus Leo IV Papa a fundamentis construxerat, sed picturis eam minime decorarat, ipse beatissimus Præsul pulchris, ac variis fecit depingi coloribus, agens decorem, et plurimis corde puro ornavit speciebus. Obiit Romæ, Idib. Novembris anno Christi 867.

CAPUT XXXVII.

De Adriano II, Pontifice Maximo.

Post Nicolaum I ad pontificatus gloriam sublimatus Adrianus II Pont. Max. in Christi Genitrice, apud ejus basilicam, dictam de Præsepe, jugibus orationibus incubebat, tantam inierat fiduciam, ut benefaciens non deficeret, nec quidquam discriminis, cuncta, quæ habere poterat, discretissime largiens, incurrere formidaret. Nam cum die quadam antequam Pontifex renunciaretur, Sergio Pontifici familiaris, ab eo denarios quadraginta dono accepisset, domum rediens dispensatori mandavit, ut eos peregrinis et pauperibus, qui in vestibulo domus suæ stabant, erogaret, facere ille mandata conatus, cum videret, ne minime quidem parti tantula re satisfieri posse ad Adria-

num rediens rem ipsi exponit: tum Adrianus accepta pecunia, ad pauperes veniens, ternos denarios singulis præstitit, et totidem sibi, rei familiari satisfactorius, reservavit, admirante dispensatore, miraculo rei. Ab eadem basilica sanctæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ, quæ appellatur ad Præsepe, a procerum, ac plebis multitudine raptus, ac ad Lateranense patriarchium deductus, omnium ordinum votis et acclamationibus comitantibus Pontifex creatus est. Obiit autem anno 872, Kal. Novembris.

CAPUT XXXVIII.

De Stephano VI, Pontifice Maximo.

Stephanus VI Pont. Max. cum conspiceret nocturnis vigiliis in ecclesia majori, quæ vocatur sanctæ et superexaltatæ Dei Genitricis Mariæ ad Præsepe, lampades consuetudinarias deesse, gabathas argenteas cum lampadibus obtulit, et continuatim vigiliis ardere præcepit; necnon idem mitissimus Pontifex fecit in eadem prædicta basilica vela quatuor in circuitu altaris majoris, quorum duo sunt de serico pigacio, tertium pavonatile, quartum de Alexandrino ornatum totum in circuitu de olovero. Misit quoque in ecclesiam sanctæ Dei Genitricis, semperque virginis Mariæ sitam in Manturiano librum Regum unum, vestem sericam super altare unam. Obiit anno 891, 12 Kal. Junii.

CAPUT XXXIX.

De Gregorio V, Pontifice Maximo.

Gregorius V Pont. Max. in honorem beatissimæ Virginis Mariæ, cui tota vita addictissimus fuit, Ulsimense monasterium pro piis, et Deo fideliter servientibus puellis condidit, ad cujus etiam honorem largas die Sabbati pauperibus eleemosynas erogavit. Hinc in ejus sepulchrali epitaphio, de eo legitur:

*Pauperibus dives per singula Sabbata vestes
Divisit, numero cautus apostolico.*

Obiit anno 998, 12 Kal. Martii.

CAPUT XL.

De Gregorio VII, Pontifice Maximo.

Gregorium VII Pont. Max. Mariano cultui propagando mirifice studuisse, vel ex eo potest probari, quod Mathildi filiæ Beatricis ducissæ Tusciæ femina integerrimæ, et de Rom. Eccl. optime meritæ, devotionem Virginis Deiparæ hisce verbis commendavit: « De Matre vero Domini, cui te principaliter commisi, et committo, et nunquam committere, quousque illam videamus, ut cupimus, omittam, quid tibi dicam? quam cælum et terra laudare licet ut meretur, nequeant, tamen non cessant; hoc tamen procul dubio teneas, quia quanto altior et melior et sanctior est omni matre, tanto clementior et dulcior circa conversos peccatores et peccatrices: pone itaque finem in voluntate peccandi, et prostrata coram illa ex corde contrito et humilitate lacrymas effunde: invenies illam, in-

dubitanter promitto, promptiorem carnali matre, ac mitiorem in tui dilectione.» Hæc ille.

Ante pontificatum ad Ecclesiarum directionem a summo Pontifice destinatus, cum inter multa opera quæ operatus est, antistitem quemdam falsis criminibus impetum a malignantium calumniis, duce spiritu veritatis, eripuisse, Romam reversus, basilicam Petri apostoli causa orationis, et gratiarum actionis ingressus est. Erat ei familiare diviticulum ad B. Mariæ Dei Genitricis iconem, consistentem intra eandem basilicam, ut ante eam orando procideret, et plorando cor suum effunderet. Igitur cum hac vice, secundum suam consuetudinem facturus, accessisset, vidit, quod dictu mirabile est, ipsam imaginem lacrymas stillare, et quasi dolorem suum pro aliqua dilecti sui molestia significare, ipse autem repletus stupore et exstasi, postquam satis in admirationem defixus est, lacrymis lacrymas ubertim reddidit, et supplicatione completa, Lateranense Palatium, Pontificem salutaturus revisit : qui mox perlatus ad eum falsi rumoris excipiens indicium, quod videlicet pro muneribus prænotatum justificasset episcopum, patenter dedit intelligi, quid in sacra imagine significasset similitudo condolendi. Verum cum sapientia, quæ lucebat in vultu ejus rationem cœpisset reddere, erubescabant omnes, qui in ea præsentia erant adversarii ejus, et juxta B. Hieronymum, falsus rumor cito opprimebatur, et mordax lingua cito confodiebatur, quippe vita ipsius voce et exemplo commendabatur. Inde cum prædicto more solito repeteret imaginem, converso miraculo, vidit eam arridere sibi tanquam triumphatori.

Quodam tempore cum maxima detineretur corporis infirmitate, quædam neptis ejus ad eum visitandi gratia venerat, et qualiter se haberet, inquirebat; tum ille, ut nepti super ægritudine suam animum levaret, monilia ejusdem manu tenens, an nubere vellet, requisivit : post recepta sanitate, dum solitis orationibus incumberet, nec recordatione præteritorum malorum, nec spe futurorum bonorum, aut desiderio, et ut breviter concludamus, nullo modo ad hoc ut saltem unam lacrymulam exprimere valeret, pertingere potuit. Diu igitur mœsto animo revolvens, quid egisset, quo delicto Deum offenderet, qua denique culpa datam sibi compensationis gratiam perdidisset, tandem temperato mœrore id consilii accepit, ut religiosos viros secum in jejuniis, et orationibus supplicari Domino deposceret, quatenus ei revelare dignaretur, pro qua noxa donum illi, quod pridem habuit, sublatum sit, quod congrua devotione peractum est. Completis itaque duarum hebdomadarum vigiliis, jejuniis, et corporali disciplina, pius, et velox auditor desiderium cordis tribuit ei. Nam cuidam innocenti, et simplici viro beata Dei Genitrix in visione apparuit, eique præcepit, dicens : «Vade, et dic Gregorio, quod cum ego illum in chorum virginum elegerim, ipse e contrario aliter, quam de-

beret, egit.» novo autem permotus elogio, Gregorius magis hæsitare cœpit, intensiusque orare, ut apertius sibi Dei misericordia quid esset, ostenderet. Iterum eidem cui supra sancta Virgo Maria Mater Domini in somnis apparens, inquit : «Hæc dices Gregorio : Quoniam ipse contra gravitatem institutionis nostræ monilia tractavit neptis suæ, ideoque gratiam, quam habuit, amisit : sed nunc quia pœnitentiam de peccato suo peregit, donum lacrymarum recipiet.»

Quadam ætate, quæ Romæ humanis corporibus valde contraria est, dum ibidem vir Dei maximis per integram hebdomadam æstualet febribus, apparuit ei beata Dei Genitrix semper virgo Maria, atque ut indignationem ostenderet, ventrem ejus manu versa percutiens recessit : deinde per alteram septimanam adeo debilitatus est, ut respirare eum, qui exitum ejus præstolabantur, vix sentire possent. Finita hebdomada illa, rursus ad eum beata Dei Genitrix Maria, hora diei quasi sexta accessit; qualiter se haberet, et si adhuc satis pœnarum luisse sibi videretur, ab eo sciscitatur. Cui ille respondit : « Domina piissima, ut tibi videtur : » tum levi manu quasi corpus ejus perungens, ab oculis ejus evanuit. Mox illò, vestimenta sua quasi ad ecclesiam processurus esset, requirente, hi, qui aderant, prænimia infirmitate minus sanum sentire æstimabant; at ille nihil mali se habere affirmans, extorquet, ut vestibus se induant, atque ad ecclesiam perducant : quo facto in tantum sanitate recepta convaluit, ut etiam sacra Missarum solemnina publice in ecclesia Salvatoris sequenti die celebraret. Jussu beatæ Virginis, quæ ei in visione apparuerat, Henricum IV Romanorum regem excommunicavit. Templum Sanctæ Mariæ in Porticu de Urbe, quod Galla Patricia in propriis ædibus ædificaverat, vetustate pene collapsum, restauravit, ut videre est in lapide, in summo altari collocato. Cujus etiam tempore nobile illud ciborium quod adhuc visitur, exstructum fuisse existimatur, in quo sacra imago Deiparæ Filium in ulnis foventis aureis lineis in lapide pretioso sapphirino angelorum manibus, ut pie creditur, efformata superne est reposita. Sancte decubuit anno Dominicæ Nativitatis 1085, 8 Kal. Junii.

CAPUT XLI.

De Urbano II, Pontifice Maximo.

Urbanus II Pont. Max. zelo Mariani honoris promovendi admodum fervens in concilio Claromontano pro recuperatione Terræ Sanctæ et Saracenorum tyrannide anno 1095 congregato, mandavit omnibus Christianis, ut singulis diebus Sabbatinis Officium B. Virginis recitaretur, prout habet scriptus Codex abbatæ Dionysianæ. Urbanus namque Pontifex, ut res illa difficillima inchoanda optatum posset consequi effectum, Dei Genitricis precibus annitens, ut celeste Numen sibi redderet propitium, quod probe sciret experimento, quæque ardua progres-

sura feliciter, quibus B. Mariæ Virginis faveret gratia, et aspiraret auxilium, de Patrum statuit sententia, ut Horariæ illæ preces, et laudes, quæ vulgo Officium Dei Genitricis appellari consueverunt, a clero potissimum, omnibusque Christianis, si non quotidie, saltem diebus Sabbatinis digne eidem Virgini persolverentur, ut nimirum ipsa apud Filium ageret, quo fidelis populus in tot ac tantis discriminibus subeundis ejus præsidio muniretur. De quo etiam statuto habetur mentio in Vita S. Brunonis apud Surium 6 Octobris. Quod quidem tunc a Claromontana synodo indictum, et a clericis pie susceptum, ad laicos etiam tam viros, quam feminas magno cum sænore gratiarum fuit propagatum, quamvis ad summum pro laicis saltem, non fuerit nisi temporale præceptum, durante scilicet hujus sacræ militiæ expeditione : quæ nihilominus constitutio apud tenerioris affectus Marianos clientes etiamnum hodie in usu est. Quod autem optabat, ejusdem Virginis cultu, ac subsidio, paulo ante mortem obtinuit Urbanus, capta nimirum Hierosolyma per Godefridum ducem Bullonium, et S. R. I. ad Scaldin Antuerpianum marchionem, anno 1099, die 15 Julii, ipsa crucifixi Christi feria, et dispersionis apostolicæ anniversaria die, quatuor scilicet supra decem diebus, antequam Urbanus II ex hac vita ad æternam discederet, ut nimirum in cælo posset triumphare, cui non erat in terris par laboribus honor, ut inquit Baronius, qui diem 14 ponit interceptæ Hierosolymæ, alii 15 : sed obvia, et nullius quasi discrepantiæ est conciliatio.

Præfatio illa Sabbatina : *Et te in veneratione B. Mariæ semper Virginis collaudare*, etc., Urbano huic pontifici Maximo insigni Virginis Deiparæ cultori a Loerio, et aliis communiter tribuitur. Unde Carolus Sigonius de eodem Urbano agens (et citatur a citato Loerio in hanc probationem) : « Sanxit, inquit, hic idem Pontifex multa alia Ecclesiæ salubria. In primis autem novem Præfationibus decimam addidit : *Et te in veneratione B. Mariæ semper Virginis collaudare*, et quæ sequuntur ad Deiparam laudandam, et prædicandam aptissima. Idem asserit Honorius Augustodunensis presbyter in opere quod *De gemma animæ* conscripsit lib. 1, cap. 120, et in eandem opinionem hactenus ego cum illis ; sed ab ea me revocat Petrus Canisius, qui lib. iv, cap. 21, sui *Mariæ* ita scribit : « Consonat et Missa Gregoriana, in qua mille abhinc annis propemodum, quoties de Virgine sollemnis memoria celebratur, præsentibus omnes excitantur hac voce : *Gratias agamus Domino Deo nostro*, moxque causa hujus gratiarum actionis adnectitur : *Vere dignum, et justum est, æquum, et salutare : Et te in veneratione B. Mariæ semper Virginis collaudare, benedicere et prædicare, quæ et Unigenitum tuum sancti Spiritus obumbratione concepit, et Virginitatis gloria permanente, lumen æternum mundo effudit, Jesum Christum Dominum nostrum*. Ex quibus liquido Gregorium illum re et cognomento

Magnum auctorem hujus Præfationis habemus. Puto autem, Urbanum tantummodo prædictam Præfationem Sabbatinam cæteris receptis addidisse, et nova Missa Mariana pro expeditione Terræ Sanctæ ordinata, eam legendam, vel cantandam statuisset ; neque amplius quidpiam insinuare videntur Honorius, Sigonius, aliive, qui tantummodo dicunt, Urbanum II eam reliquis addidisse, sed composuisse nequaquam.

Volunt etiam Antoninus, et Genebrardus, hunc Urbanum, Sabbatinum B. Virginis Officium composuisse. Quibus hac in re cum aliis non ulterius assentior, quam quod in concilio Claromontano, Sabbato legendum id injunxerit, in novum forsitan et meliorem ordinem redactum.

Idem Pontifex Urbanus II Ecclesiam monasterii Burgidolensis diocesis Bituricensis ad fluvium Indrum in honorem B. Mariæ semper Virginis, cui devotissimus erat, solemniter dedicavit ; in cujus etiam honorem aliam dedicavit ecclesiam in Apulia, ac privilegiis munivit. Beato fine quievit anno 1099, 6 Kal. Augusti.

CAPUT XLII.

De Paschali II, Pontifice Maximo.

Mortuo Urbano II, pontificale officium suscepit Paschalis, hujus nominis pariter II, qui ecclesiam Sanctæ Mariæ in regione Ariolæ consecravit. Ecclesiam item Sanctæ Mariæ ad Monticulum, vulgo in Monticelli, cujus festum die Nativitatis Virginis solemniter celebratur. Hujus tempore erat Romæ juxta portam Flaminiam locus dæmonibus infestus, qui molestiis, et divexationibus variis, prætereuntium iter præpediebant, spectris et umbris terrebant, viam occludebant. Admonuit B. Virgo Maria hunc Paschalem locum illum adire, Neronis imperatoris cineres sub quadam nuce ibi latere, nidum esse malorum dæmonum, locum illum instantium ; cineres illos extrahere, in Tiberim projicere, ecclesiam sibi in eodem loco fabricari : ita vero dæmones fugati sunt, et nova ecclesia B. Mariæ Virgini constructa est, quæ hodie dicitur S. Maria de Populo. Moritur Romæ apud Sanctam Mariam Transtiberim anno 1118, 21 Januarii.

CAPUT XLIII.

De Gelasio II, Pontifice Maximo.

Post Paschalem II in apostolica sede locatus est Gelasius II, qui diaconiam Romæ, quam S. Mariam in Cosmedim vulgariter nuncupant, sibi tunc cardinali diacono a domino Papa Paschali II commissam ruinæ proximam restauravit, et in auro ac argento, in libris ac paramentis, in domibus innumeris, in fundis, atque casalibus, aliisque egregiis divitiis locupletavit. Ejus precibus suavis idem Paschalis Papa II Caietæ cathedralem ecclesiam solemniter consecravit, atque in honorem Dei Parentis Virginis Mariæ Deo Opt. Max. dedicavit. Cum eum jam Pontificem schismatici persequerentur, in ecclesia quadam, quæ S. Mariæ in Cereo dicebatur,

refugium invenit. Anno ab Incarnatione Domini nostri Jesu Christi 1119, ad civitatem Pisanam veniens, ibi 6 Kal. Octobris novam ecclesiam in honorem gloriosissimæ semperque triumphatricis Virginis Mariæ maxima cum solemnitate consecravit, tali-que die omnibus vere pœnitentibus et confessis concessit de indulgentia quatuordecim mille annos, et ab Assumptione gloriosæ Virginis Mariæ usque ad Nativitatem Domini nostri Jesu Christi concessit viginti quatuor millia annorum indulgentiæ. Item in omnibus festivitibus beatæ Mariæ semper virginis mille annos. Item in singulo die totius anni concessit quadraginta octo annos indulgentiæ, et centum quarantenas. Obiit sanctissime anno Dominicæ Nativitatis 1149, coronatus in Laterano (quantum conjectura assequi possit D. Constantinus Gaetanus) 2 Februarii die Purificationis beatissimæ Virginis Mariæ.

CAPUT XLIV.

De Callisto II, Pontifice Maximo.

Cum Gelasius II Cluniaci excessisset, in Romanum Pontificem delectus est Callixtus II beatissimæ Virginis cultor singularis. Ille abbatiam S. Mariæ de Bonavalle suis sumptibus laboribusque fundavit, ut patet ex ejus diplomate dato Valentis v Kal. Martii Indict. 13, Incarnationis Dominicæ anno 1120. Cum Pisas se contulisset, a Pisanis rogatus majorem ecclesiam ad honorem beatæ Mariæ, tota ibidem Tuscia concurrente, dedicavit solemniter, ut ex Pandulpho refert Baronius *Annal.* tom. XII. In abside oratorii S. Nicolai episcopi, in quo Lateranenses nunc celebrant Pœnitentarii, intra septa quondam nunc diruti apostolici patriarchii etiamnum visitur effigies hujus Pontificis procumbentis ad pedes Deiparæ Virginis, certissimum ejus in tantam Matrem pietatis ac devotionis argumentum. Obiit anno 1124, Id. Decembris.

CAPUT XLV.

De Innocentio II, Pontifice Maximo.

Innocentius II Pont. Max. collabentem vetustate basilicam S. Mariæ Transtiberim dejecit, et ea qua apparet hodie amplitudine, fortitudine atque decore insigniter excitavit. Anno 1131, in Brabantiam profectus ibi Idib. Octobris ecclesiam Xenodochii Majoris in honorem Deiparæ solemniter ritu Bruxellis consecravit, cujus rei diploma Pontificium anno 1497 se vidisse testatur Henricus Bergius Cameracensis episcopus, cujus tenor est hujusmodi: « Anno ab Incarnatione Domini 1131, Idib. Octobris, regnante Ludovico seniore in Francia, dominus Papa Innocentius ecclesiam istam dedicat in honorem B. Mariæ Virginis, etc., » quæ ad longum recitat Autbertus Miræus in Codice piarum donationum cap. 86. Idem Pontifex cum esset Pisæ, ordinem Canonicorum Regularium Sancti Augustini in antiquissima canonica S. Mariæ de Rheno prope Bononiam reformavit atque firmavit. Ex hoc S. Mariæ monasterio Pontifices summi prodierunt Honorius II, Lucius II, cardinales, archiepiscopi,

episcopi quamplurimi. Idem monasterium Understorfense in Bavaria ord. D. Aug. canonicorum in honorem B. M. V. ædificatum confirmavit, cujus etiam Bula exstat. Ædem sacram et domicilium a Leopoldo Austriæ marchione prope Viennam ædificatum in honorem Deiparæ, quod sæcularibus clericis largo censu dotatum assignarat, permisit, ut ab iis incuriosius rem suam agentibus in Regulares D. Aug. Canonicos transferretur, et ut id ratum perpetuo foret, idem pontifex diplomate sanxit. Obiit anno Dominicæ Nativitatis 1143, 8 Kal. Octobris, Romæ in ecclesia S. Mariæ Transtiberim sepultus cum hoc epitaphio:

Hic requiescunt venerabilia ossa sanctissimæ memorie D. Innocentii Pape II, qui præsentem ecclesiam ad honorem Dei Genitricis Mariæ, sicut est, a fundamentis, sumptibus propriis renovavit.

CAPUT XLVI.

De Eugenio III, Pontifice Maximo.

Eugenius III Pont. Max. porticum ante basilicam S. Mariæ Majoris refecit, et picturis opere vermiculato, quod musivum vocant, exornavit, ut inscriptio capitalibus litteris adhuc ostendit:

Tertius Eugenius Romanus Papa benignus

Obtulit hoc munus, Virgo Maria, tibi,

Quæ Mater Christi fieri merito meruisti

Salva perpetua virginitate tibi.

Et via, vita, salus, totius gloria mundi,

Da veniam culpis, virginitatis honos.

E vita migravit anno salutis 1153, 6 Idus Julii.

CAPUT XLVII.

De Adriano IV, Pontifice Maximo.

Adrianus IV hujus nominis Pont. Max., Nicolaus antea vocatus, apud Anglos obscuris parentibus ortus, scripsit ante pontificatum de Conceptione beatissimæ Virginis ad Petrum Pontinacum librum unum. Cum anno 1153, Soram cum 7 cardinalibus pervenisset, ibi Idibus Octobris ecclesiam S. Mariæ dedicavit, quæ adhuc perstat ecclesia cathedralis, ut refert Baronius tomo XII, ad annum Christi 1155. Obiit anno Dominicæ Nativitatis 1159, Kal. Septembris.

CAPUT XLVIII.

De Alexandro III, Pontifice Maximo.

Adriano IV successit Alexander III, qui æternæ Sapientiæ Matrem Mariam Virginem summo devotionis affectu coluit. Parisiis existens basilicæ S. Mariæ primum lapidem imposuit. Secundo sui pontificatus anno ad Urbem reversus, ibi ecclesiam S. Mariæ Novæ, auctore Domino solemniter dedicavit, ut refert Baronius tomo XII ad annum Christi 1161. Ordinem Eremitarum Montis Virginis sub peculiari ejusdem Virginis protectione a Guilielmo Vercellensi institutum confirmavit. Beneventi ordinem Fratrum Cruciferorum S. Mariæ formavit. A rabie Federici profugus pro munere receptæ hospitalitatis, Venetorum nobile xenodochium S. Mariæ Charitatis nomine, inexhausto indulgentiarum thesauro ditavit. Vivere desiit anno 1181. De quo haud prætermittenda est revelatio facta in Hi-

spania Marco viro pio et religioso, canonico regulari monasterii S. Isidori Legionensis, quo corpus S. Isidori translatum est, et requiescit, quam refert Lucas Tudensis historiographus Hispaniæ lib. III *De Miraculis et translatione corporis S. Isidori*, cap. 46. Cum in cubiculo per noctem Marcus jaceret, visus est sibi senex venerandus eum vocare, et ut post se veniret, indicaturus ei magnalia divina, qui surgens, continuo secutus est eum, qui cum ad claustrum pervenisset monasterii, reperit totum magno splendore plenum, et turbis cœlestibus albis vestibus amictis, qui omnes laudes concinebant Altissimo suavi harmonia. In sacello regio aderat beatissima Dei Genitrix Maria, choro circumdata apostolorum. Quidam autem illorum sanctorum quæsierunt ab aliis, ubi essent principes apostolorum Petrus et Paulus et egregii confessores Gregorius et Isidorus; quibus responsum, Romam adiisse, ad excipiendam animam Alexandri III Papæ, tunc vita defuncti, et ad subveniendum ei, et parva mora interjecta, ecce quatuor sancti, deferentes secum animam Alexandri III Papæ, post quos sequebatur magna caterva dæmonum magno strepitu, et clamore dicentium: « Alexandrum ad poenas expurgatorias damnandum, ob aliqua peccata quæ commiserat. » Accesserunt sancti illi ad Dei Genitricem Mariam, et annuerunt omnes beato Isidoro, ut petitionem exponeret: ille precatus pro anima illa, memorans, quantas gratias et privilegia concesserat ille suo monasterio, et Ecclesiæ Filii sui inogeniti; proinde precari illam, ut animam illam liberam sineret ab igne expiatorio, et mox in nostram societatem recipiatur, cum hæc facilia sint tibi, quæ genuisti in tuis visceribus Christum conditorem cœli et terræ. Quibus Virgo respondit: « Indignum erit vobis præcipuis sanctis gloriæ cœlestis aliquid denegare; proinde confisa de misericordia Filii mei, annuo votis et petitioni vestræ. » Vix finierat sermo Virginis, cum vox de cœlo intonuit: « Fiat voluntas Matris, et sanctorum meorum, et Alexander continuo iungatur cœli civibus. » Ut audierunt eam vocem beati, omnes magna lætitia perfusi, Alleluia concinerunt, et caterva dæmoniorum confusa aufugit, et visio illa cœlestis disparuit. Marcus autem presbyter, priori et canonicis omnia quæ viderat, ordine retulit in capitulo congregatis, ipsi vero annotaverunt tempus visionis, et deprehenderunt eodem die, et hora Alexandrum III Romæ vita fuisse defunctum.

CAPUT XLIX.

De Clemente III, Pontifice Maximo.

Clemens III Pont. Max. a teneris annis beatissimæ Virginis cultu clarus, in cujus domo, in canonica scilicet S. Mariæ Majoris de Urbe, nutritus atque edoctus fuerat, ac per omnes ejusdem Ecclesiæ dignitates pertransierat, ædes præfate basilicæ canonicorum usui deputatas, propriis impensis fabricavit. Rebus humanis eximitur anno Dominicæ Nativitatis 1191, 8 Kal. Aprilis.

CAPUT L.

De Cælestino III, Pontifice Maximo.

Post Clementis III mortem Romanus Pontifex designatus est Cælestinus III, qui Sanctæ Mariæ Teutonicorum militum ordinem confirmavit, et S. Augustini regulam præscripsit, data lege, et sancita, ut in sodalitium istud nonnisi Teutones, iique prosapia nobiles admitterentur, candidum habitum atra cruce signatum portarent, Orationem Dominicam, cum Salutatione angelica et apostolorum Symbolo ducentes quotidie recitarent, in omnem eventum parati, pro secura custodia sepulcri Dominici certare strenue, hostium impetus, id affectantium, nihil formidare, vitam ubi necesse esset, gloriose profundere. Idem congregationem monachorum Montis Virginis approbavit. Vide *Bull.* tom. I, fol. 31. Idem Romæ propensiore studio, quo tenebatur erga cultum venerandæ imaginis Dei Genitricis Mariæ, quæ fuerat Gallæ Placidæ, verius Patriciæ, collocatæ in antiquo foro Romano in ecclesia S. Mariæ in Porticu, ædificavit, juxta ipsam, hospitalem domum infirmorum, quam et redditibus locupletavit.

Decessit anno Dominicæ Nativitatis 1198, 6 Idus Januarii.

CAPUT LI.

De Innocentio III, Pontifice Maximo.

Cælestino III vita functo, ad pontificiæ dignitatis apicem promotus est Innocentius III, qui (ut dixi in *Fundatoribus meis Marianis* cap. 17, hicque in complementum operis, ac legentis commodum repetere non gravabor) insigni devotionis cultu adversus illibatam Dei Matrem ferbuit, ac Mariæ totissimus fuit. Et vero ipsam in pervetusto illo ad Rosarii coronam precandi ritu libenter venerari, ac familiariter quotidie salutare consuevit. Neque solum sua illi sat ista fuerat devotio, verum etiam (quod in concionibus ad frequentem populum habendis præcipuum nomen ferret, ac laudem) in hisce ad sanctum Dei Matrisque Dei cultum latius proferendum, quod ipse genus orandi deamabat, ac terebat Rosarium, idem ut laicis rudique vulgo proprium impense pro suggestu commendare solebat. Neque Deus zelum viri tanti, tantum, vel in hoc vitæ pelago irremuneratum dimisit, sed ad summum denique pontificatum Romanum illum evocavit, ut dignum in terris Christi Vicarium ageret. Hic ut de fide perduceretur ad speciem, de stadio veniret ad bravium, de via transiret ad patriam, et facilius obtineret quod implorabat, gloriose Dei Genitricis Virginis Mariæ memoriam relegebat.

Idem pro defensione et tranquillitate catholicæ et orthodoxæ Ecclesiæ in hunc modum orabat: *A cunctis nos quæsumus, Domine, mentis et corporis defende periculis, et intercedente beata et gloriosa Virgine Dei Genitrice Maria, salutem nobis tribue benignus, et pacem, ut destructis adversitatibus, et erroribus universis, Ecclesia tua secura tibi serviat*

libertate. Item : Mundet et muniat nos, quæsumus, Domine, unigeniti Filii tui pretiosissimus sanguis effusus, et tibi oblatus in cruce, et intercedente beata Virgine Dei Genitrice Maria, a cunctis nos reddat, et perversitatibus expiatis, et adversitatibus expeditos.

Hymnum mire devotum de beatissima Virgine Maria composuit, certis et magnis remissionibus atque indulgentiis ab ipso ditatum, quem in Marianorum cultorum gratiam subungere placet. Est autem hujusmodi :

*Ave, mundi spes, Maria,
Ave, mitis, Ave, pia.
Ave, charitate plena,
Virgo dulcis et serena.
Sancta parens Jesu Christi,
Electa sola fuisti,
Esse mater sine viro,
Et lactare modo miro.
Angelorum Imperatrix,
Peccatorum Consolatrix,
Consolare me lugentem,
In peccatis jam sætentem.
Me defende peccatorem,
Et ne tuum des honorum
Alieno et crudeli,
Precor te, Regina cæli.
Me habeto excusatum,
Apud Christum tuum natum,
Cujus iram pertimesco,
Et furorem expavesco.
Nam peccavi illi soli;
O Maria Virgo, noli
Esse mihi aliena.
Omni gratia tu plena.
Esto custos cordis mei,
Signa me timore Dei.
Confer vitæ sanitatem,
Da et morum honestatem.
Da peccata me vitare,
Et quod justum est amare,
O dulcedo virginalis,
Nunquam fuit, nec est talis,
Inter natas mulierum.
Omnium Creator rerum,
Te elegit Genitricem,
Quæ Mariam peccatricem
Emundavit a reatu,
Ipse tuo me precatu
A peccatis cunctis tergat,
Ne infernus me demergat.
Eia, rosa sine spina,
Peccatorum medicina
Pro me Deum interpella,
Ut me salvet a procella
Hujus mundi tam immundi
Cujus fluctus furibundi
Omni parte me impingunt,
Et peccati zona stringunt;
Christe Fili summi Patris
Per amorem tuæ Matris,
Cujus venter te portavit,
Et te dulci lacte pavit.
Te per ipsam oro supplex,
Quia tu es salus duplex,
Rerum dator mundanarum,
Atque salus animarum.
†. Audi nos pia Mater Christi.
‡. Nam te Filius nihil negans honorat.*

Oratio.

Interveni pro nobis, quæsumus, Domine Jesu Christe, apud tuam clementiam gloriosissima Virgo

Maria, dignissima Mater tua, cujus sanctissimam animam in hora passionis et mortis tuæ doloris gladius pertransiit. Qui vivis, et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Neque hic reticere possum hujus Innocentii, super illa Canticorum verba : *Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata* (Cant. vi, 9), de beatissimæ Virginis laudibus sermonem pulcherrimum, seu jucundissimam meditationem, verbis hisce conscriptam :

« Cum aurora sit finis noctis et origo diei, merito per auroram designatur Virgo Maria, quæ finis damnationis et origo salutis fuit, finis vitiorum et origo virtutum. Oportebat enim, ut sicut per feminam mors intravit in orbem, ita per feminam vita rediret in orbem : et ideo quod damnavit Eva, salvavit Maria, ut unde mors oriebatur, inde vita resurgeret. Illa consensit diabolo, et vetitum pomum comedit, secundum illud, *Tulit de fructu, et comedit deditque viro* (Gen. iii, 6); ista credidit angelo, et filium promissu concepit, secundum illud : *Ecce concipies, et paries filium* (Luc. i, 31). Illa comedit pomum ad mortem, juxta quod fuerat illi prædictum : *Quacunque die comederis, morte morieris* (Gen. ii, 17); ista concepit filium ad salutem, sicut fuerat ei prænotatum : *Vocabis nomen ejus Jesum, ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum* (Matth. i, 21); illa peperit in dolore, secundum illud : *Multiplabo ærumnas tuas, et conceptus tuos, et in dolore paries* (Gen. iii, 16); ista generavit in gaudio, secundum illud : *Annuntio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David* (Luc. ii, 10, 11). Illa fuit de solo viro producta, quoniam ædificavit Dominus Deus costam quam tulerat de Adam in mulierem, sed produxit virum et feminam : hæc autem producta fuit de viro et femina, sed solum virum produxit, quia novum fecit Dominus super terram, femina circumdabit virum (Jer. xxxi, 22) gremio uteri sui. Illa dicta est Eva, huic dictum est Ave, quia per hanc mutatum est nomen Evæ : Ave, inquit, gratia plena ; Dominus tecum (Luc. i, 28) : quasi diceret : Illa fuit plena peccato, sed tu plena gratia : illa fuit maledicta in mulieribus, sed benedicta tu in mulieribus : fructus ventris illius fuit maledictus Cain ; sed fructus ventris tui, erit benedictus Jesus : Cain invidiose fratrem occidit Abel, sed Jesus invidiose fuit occisus a fratribus. Aurora, fugatis tenebris, lumen mundo ostendit, tu vero destructis vitiis Salvatore sæculo protulisti, quia per te populus gentium, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, habitantibus in regione umbræ mortis lux orta est eis (Isa. ix, 2), illa videlicet, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (Joan. i, 9). Tu es igitur aurora

consurgens, finis videlicet noctis et origo diei, finis damnationis et origo salutis.

« *Pulchra ut luna.* Sicut rationaliter asserunt, qui de rerum naturis edisserunt, luna frigida est et humida. Quia frigida, designat virginitatem; quia humida, designat humilitatem; ignis enim, de quo siccitas provenit, quasi levis naturaliter petit sublimia; aqua vero, de qua procedit humiditas, quasi gravis naturaliter petit humilia. Frigiditas ergo et humiditas lunæ, virginitas et humilitas Mariæ, quia frigida fuit contra æstum luxuriæ, humida vero contra fastum superbiæ. Luna vero tunc est plene pulchra, cum existit rotunda, et Maria tunc existit plene formosa, cum fuit prole fecundata. Felix virginitas, quam ornavit humilitas, felix humilitas quam honoravit virginitas: sed longe felicior utraque fecunditas, quam simul ornavit et honoravit virginitas et humilitas. Ne ergo virginitas, maledictionem illam incurreret, de qua dicitur: Maledicta sterilis, quæ non parit (*Exod. xviii, 26*), comitatur illam fecunditas, et ne fecunditas immunditiam illam contraheret, de qua legitur: *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine* (*Job xiv, 4*), comitatur illam virginitas. Ne vero virginitas, vel fecunditas sententiam illam acciperet, de qua legitur: *Omnis qui se exaltat, humiliabitur*, utramque comitatur humilitas. Hæc tria simul Evangelista commendat, et commemorat in Maria: Cum esset, inquit, desponsata Mater Jesu Maria Joseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto (*Matth. i, 19*). Magna humilitas, quia Mater Jesu erat desponsata Joseph: sancta fecunditas, quia inventa est in utero habens de Spiritu sancto; pura virginitas, quoniam antequam convenirent, inventa est in utero habens: non quod post unquam carnali commistione, quia virgo fuit ante partum, virgo in partu, virgo post partum. Hæc est enim porta in domo Domini clausa, et vir non est ingressus per eam (*Ezech. xlii, 2*), hæc est hortus conclusus, et fons signatus (*Cant. iv, 12*): hæc est rubus ardens, sed non consumptus (*Exod. xiii, 5*). De fecunditate Gabriel angelus prædixit illi: *Ecce concipies, et paries filium*. Illa vero de virginitate respondit: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco* (*Luc. i, 34*)? Cum autem audivit, quod nec virginitas impediret fecunditatem, nec fecunditas auferret virginitatem, Spiritus sanctus, inquit, superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi (*Ibid. 35*), statim de humilitate subjunxit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum* (*Ibid. 39*). Fuit ergo Maria pulchra, ut luna, virgo scilicet humilis et secunda.

« *Electa ut sol.* Duo præcipue commendantur in sole, splendor et calor: quia splendet, significat sapientiam: quia calet, significat charitatem. De sapientia namque legitur, quod ipsa est *candor lucis æternæ*, et *speculum sine macula Dei majestatis, et imago bonitatis illius* (*Sap. vii, 26*). De

charitate legitur, quod *ignis est in Sion, et caminus in Jerusalem* (*Isa. xxxii, 9*). *Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem* (*Cant. viii, 7*).

« *Electa est ergo Maria*, quatenus splenderet et caleret ut sol: splenderet per sapientiam, caleret per charitatem, quia Spiritus sanctus supervenit in eam, et virtus Altissimi obumbravit eam. Spiritus sanctus est charitas, de quo dicitur: *Deus charitas est* (*I Joan. iv, 16*), et virtus Altissimi sapientia de qua legitur, Christus est Dei virtus et Dei sapientia (*I Cor. i, 24*). Audi Mariam interrogantem ex sapientia: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco*? Audi respondentem ex charitate, *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*. Audi sapientiam in Maria: *Maria*, inquit, *conservabat omnia verba hæc conferens in corde suo*. Audi charitatem in ea: *Magnificat anima mea Dominum, et exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo*. Supervenit igitur in eam Spiritus sanctus, ut ad concipiendum in corpore daret ei charitatis effectum, propter quod legitur, quia *Christus natus est de Spiritu sancto ex Maria Virgine*; et virtus Altissimi obumbravit ei, ut ad concipiendum in corde, daret ei sapientiæ intellectum, propter quod legitur: *Beata quæ credidisti, quoniam omnia completa sunt tibi a Domino*. Conceptit in corpore Verbum, quod caro factum est, et habitavit in ea. Conceptit in corde Verbum, quod erat in principio apud Deum, et Deus erat Verbum. Electa igitur est ut sol, quatenus in sole posuit tabernaculum suum, et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo (*Psal. xviii, 6*).

« *Terribilis ut castrorum acies ordinata.* Scriptum est enim, quia sapientia vincit malitiam (*Sap. vii, 30*), inter quas in hac vita mortali grandis, et gravis exercetur conflictus: pro sapientia namque pugnat, et expugnat chorus virtutum; pro malitia vero pugnat et repugnat exercitus vitiorum, quia non est conventio lucis ad tenebras, neque Christi ad Belial (*II Cor. vi, 14, 15*). Castra vitiorum quasi ducem sequuntur superbiam, de qua dicit Scriptura: *Initium omnis peccati est superbia* (*Eccli. x, 15*). Castra vero virtutum quasi ducem sequuntur humilitatem, de qua dicit Maria: *Respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*.

« *Acies ergo castrorum*, id est plenitudo virtutum ita fuit in Virgine ordinata, ut de se vere dicere possit: *Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem* (*Cant. ii, 4*). Ipsa est ergo *aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata*. Luna lucet in nocte, aurora in diluculo, sol in die. Nox autem sit culpa, diluculum poenitentia, dies gratia. Qui ergo jacet in nocte culpæ respiciat lunam, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium cor ejus ad compunctionem illustret. Quis enim de nocte invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Ipsa est

Mater pulchræ dilectionis, et sanctæ spei. Qui vero ad diluculum pœnitentiæ surgit, respiciat auroram, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium, cor ejus ad satisfactionem illuminet. Quis enim devote invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Ipsa est mater pulchræ dilectionis et sanctæ spei. Quia vero *militia est vita hominis super terram* (Job vii, 1) (nam *mundus positus est in maligno* (Joan, v, 19), *caro concupiscit adversus spiritum* (Galat. v, 17), *oculus depredatur animam* (Thren. iii, 51), *mors ingreditur per fenestras* (Jer. ix, 21), *nec est nobis coluctatio tantum adversus carnem et sanguinem, sed adversus spiritualia nequitie in cœlestibus, adversus rectores tenebrarum harum* (Ephes. vi, 12): *adversarius enim noster diabolus, tanquam leo rugiens, circumit quærens quem devoret* (I Petr. v, 8). Quicumque sentit impugnationem ab hostibus, vel a mundo, vel a carne, vel a dæmone, respiciat cœlorum aciem ordinatam, deprecetur Mariam, ut ipsa per Filium mittat auxilium de sancto et de Sion tueatur, ipso præstante, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula sæculorum. Amen. » Hæc Innocentius.

In solemnitate Assumptionis gloriosissimæ semper Virginis Mariæ versans illa verba Evangelii Lucæ cap. x : *Intravit Jesus in quoddam castellum, ac per castellum Deiparam intelligens, hæc inter alia notatu digna, ac a memoria nunquam excidenda, fidelium auribus intonabat* : « Ad munimentum castelli, duo sunt necessaria, murus exterior, et turris interior. Sane in hoc spirituali castello, quod est Dei Genitrix Virgo Maria, murus exterior est virginitas corporis, turris interior est humilitas cordis. Habet castellum istud murum virginitatis, contra insultum luxuriæ, habet turrim humilitatis, contra incursum superbie. Isti namque sunt hostes, qui miserum hominem frequenter et violenter infestant, videlicet luxuria carnis exterius, et superbia mentis interius. Si quando te luxuria carnis impugnat, ad hoc castellum procede, muro virginitatis adhære, deprecare Mariam. Quis unquam invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Si quando te superbia mentis infestat, ad hoc castellum accede, turrim humilitatis ascende, deprecare Mariam. Quis unquam invocavit eam, et non est exauditus ab ea? Hæc est Mater pulchræ dilectionis et sanctæ spei, quæ pro miseris orat, pro afflictis supplicat, pro peccatoribus intercedit. » Sic ille.

Ejus est istud de beatissima Virgine Maria encomium : « Virgo Dei Genitrix virga est, flos Filius ejus; mira floris summitas, et inattingibilis virgæ proceritas. Hæc est virga recta, virga erecta, procera, fragilis, gracilis, flexibilis, frondosa, florigera, fructifera; recta per justitiam, erecta per devotionem, procera per longanimitatem, fragilis per abjectionem sui, gracilis per humilitatem, flexibilis per mansuetudinem, frondosa per sanctissimam conversationem, florigera per virginalem conceptionem, per partum vitæ æternæ fructifera. Recta per fidem,

erecta per spem, procera per charitatem, fragilis per pudorem, gracilis per despectionem mundi, flexibilis per compassionem proximi, frondosa per bonorum operum executionem, florigera per gloriam virginitatis, fructifera per prærogativam fecunditatis. »

Ejusdem est ista salutatio : « *Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.* Ave quia per te mutabitur nomen Evæ. Illa fuit plena peccato, sed tu plena gratia. Illa recessit a Deo, sed Dominus tecum. Illa fuit maledicta in mulieribus, sed tu benedicta in mulieribus : per illam mors intravit in orbem, sed per te vita rediit ad orbem, » etc.

Ordinem militum de Avis, ab Alphonso Lusitanie rege contra Mauros institutum, sub Deiparæ Virginis patrocinio militantem, sua auctoritate confirmavit Innocentius. Nec Albigenisimæ hæreticorum, capitalium Deiparæ hostium pervicaciam ferre valens, quod neque miraculis a D. Dominico patrat, neque doctrinæ veritate, aut vitæ sanctitate moverentur, bellum sacrum in eos inlxit, et cruce signatos multis præmiis animavit. Porro quam impii essent, et quam horrendas evomerent in Deiparam blasphemias Albigenes, pudori casti lectoris consulens, prudens omitto : eas tamen suggerit Bzovius, tom. XIII.

De hoc Innocentio, a malevolis in ordinem Dominicanorum commoto, revelavit Deipara Ferdinando Diaz, Dominicano, Pontificis fervorem desedis, et quæ contra libertatem, atque instituta religiosorum, ad impiorum suggestiones sanxerat, abrogasse; quam porro revelationem ejusdem Ferdinandi orationes, vigiliæ et lacrymæ, ut Deipara iratum Pontificem mitigaret, præcesserant.

Neque omittendum, quomodo Deipara per quemdam virum sanctum, qui ei a sacris confessionibus erat, eum a molestandis religiosis Cisterciensibus sibi devotis averterit; literis suis mandaverat Ordini isti, ut quadagesimam partem omnium mobilium in succursu belli Terræ sanctæ transmitteret, ordo vero privilegiis sibi ab ejus antecessoribus datis innitens, non acquievit exactioni. Unde Innocentius in tantum commotus est, ut sæcularibus principibus indulgere proponeret, ut ipsi possessiones ordinis usurparent. Abbates vero, qui in proximo generali conventu confluerant, spem suam in Deipara ordinis patrona ponentes, speciales orationes indixere. Interim supradicto ejus confessario Deipara apparens in hæc verba Innocentio mandavit : Tu ordinem Cisterciensem, ejus ego advocata sum, destruere conaris, at non prævalebis, et nisi cito respiseas, ego te, et omnem potentiam tuam conteram. Territus Pontifex ulterius non perrexit; imo ordinis privilegia roboravit, hocque adjecit, ut negotia hujus ordinis primo omnium in curia expedirentur. Cumque hanc gratiam, et sua bulla, et cardinalium subscriptionibus firmaret, eique unus duntaxat cardinalis

contradiceret, ita in eum exarsit, ut statim eum amovere minaretur.

Humanis exemptus est anno a Virginis partu 1216, 16 Julii, de quo apud Surium in Vita S. Lutgardis hæc habentur timoris simul et consolationis plena : Dominus Innocentius III Papa post celebratum Lateranense concilium, ex hac vita migravit, moxque apparuit visibiliter S. Lutgardi. Illa ut vidit illum ingenti flamma cinctum, quinquam sit, percunctatur : respondit autem, « se esse Innocentium Papam. » Et illa cum gemitu : « Quid est hoc, inquit, communem nostrum Patrem tam dire cruciari ? » Respondit ille : « Tres ob causas ita crucior quæ etiam me æternis suppliciis iustissime addixissent, nisi per intercessionem piissimæ Matris, cui monasterium condidi in extremis me pœnituisset. Quod autem ad te suffragia petiturus venire permissus sum, id mihi a Filio suo misericordiæ Mater impetravit. »

CAPUT LII.

De Honorio III, Pontifice Maximo.

Honorius Papa III adolescens in ecclesia patriarchali Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe educatus, ejusdem etiam canonicus primum fuit ; Pontifex post Innocentium III creatus, pontificio decreto edixit, ut quotiescunque Virgineum Officium in templis caneretur, toties ejus, campanæ pulsu daretur indicium, teste Conrado a Lichtenau, abbate Uspergensi, sicut notat Genebrardus.

Idem non absque miraculo præcedente, ordinem Carmelitarum sub regula B. Alberti patriarchæ Hierosolymitani hæcenus viventem auctoritate apostolica anno Domini 1217 approbavit. Diutius distulerat postulationes ejus instituti Fratrum exaudire, quodpropter sacratissima Dei Mater Maria tenebris noctis interruptis, æthereo cum lumine adveniens, summum Pontificem admonuit, dixitque : « Non est adversandum in his, dum jubeo, nec dissimulandum, dum promoveo ; » insinuatque eidem Pontifici, duos ex Palatinis suis dictæ religionis æmulos, Deo ultore, esse plexos, dispari exitu, sed discessu pari. Audivit hæc omnia Honorius, et dato diplomate, eam vivendi rationem, ex præscripto formulæ Alberti institutam approbavit.

Idem anno 1217, die 5 Aprilis, consecravit ecclesiam S. Mariæ in Campitello de Urbe, suisque sanctis manibus in ejusdem ecclesiæ altari recondidit de lacte et capillis et vestimentis gloriosæ Virginis Mariæ partemque Coronæ de *Pater noster*, seu calculos, aut globulos precarios nonnullos, quibus augustissima cœlorum terrarumque Imperatrix, in Corona, seu Rosario persolvendo, Deo orationes suas Dominicas annumerare consueverat. De quorum calculorum, seu precariorum globulorum veritate, quoniam apud aliquos non levis orta est dubitatio, pro ipsis dissertationem composui, quam in tui gratiam, candide lector, appono.

DISSERTATIO

Pro Mariæ Coronæ calculis Romæ in ecclesia Sanctæ Mariæ in Campitello ab Honorio III collocatis.

Inter reliquias quæ in vetustissima, nunc a vetustate vindicata, ecclesia S. Mariæ in Campitello de Urbe, in marmoreo prisci operis tabernaculo, nobilissimæ familiæ Capizucchiæ insignibus insignito, ab an. invectæ per Christum in orbem salutis 1217 usque ad hunc an. 1641, summa cum religione asservantur et quotannis in Natali festo sanctissimæ Dei Genitricis, publico Christiani populi frequentissime concurrentis cultui ac venerationi exponuntur, quasi reliquiarum omnium Corona, exstat Corona quædam de *Pater noster*, beatissimæ Virginis Mariæ : seu calculi, aut globuli precarii nonnulli, quibus augustissima cœlorum terrarumque Imperatrix, in Corona, seu Rosario persolvendo, Deo Orationes suas Dominicas annumerare consueverat : sic enim legitur in antiquissimo earumdem reliquiarum syllabo, in eadem ecclesia asservato, et a Pio V Pont. Max. per visitatores suos apostolicos recognito atque approbato.

« In nomine Domini, Amen. Anno 1217, pontificatus D. Honorii III Papæ anno ejus 2 indictione 6 Mensis Aprilis die 5 consecrata est ecclesia hæc ab eodem summo Pontifice, et universali Papa, per cujus sanctas manus reconditæ sunt in hoc altari beatæ Mariæ Virginis multæ reliquiæ sanctorum et sanctarum : videlicet de ligno sanctæ crucis, de lacte et capillis et vestimentis gloriosæ Virginis Mariæ, item pars Coronæ de *Pater noster* Virginis Mariæ, » etc.

De hujus autem Coronæ veritate, quoniam dubium nonnullorum mentibus insedit, rem prædictæ ecclesiæ necessariam, Christianæ pietati utilem, ac beatissimæ Virgini gratam acceptamque me facturum existimavi, si illam ab omni falsitatis suspicione vindicarem. Quod ut facilius assequar, duo in primis, ex quibus omnis præfatæ Coronæ veritas constabit, breviter ostendere conabor. Primum est beatissimam Virginem in hac mortali vita degentem Orationem Dominicam sæpe recitasse : alterum, calculos seu precarios globulos in ejus recitatione adhibuisse. His vero ostensis, ad clariorem dictæ veritatis confirmationem, traditionem addam omni memoria superiorem, summorum Pontificum auctoritate stabilitam.

Et quidem quod Orationem Dominicam *Pater noster*, utpote a Filio traditam sæpe recitarit cœlorum Regina nullus ex catholicis, quod sciam, hucusque negare ausus est. Cur etenim primam ad ubique orandum in spiritu et veritate instructionem divinam, frequenter non usurparet Deipara ? Cur eam non crebro repeteret orationem, quæ ut in *Rationali divinarum officiorum* Gulielmus loquitur Durandus, auctoritate Doctoris, brevitate sermonis, sufficientia petitionum, fecunditate mysteriorum

cæteras omnes orationes antecellit? Quod si semel atque iterum quod pulchrum, ut inquit Manutius in *Adagiis*, quid hac oratione pulchrius? illam igitur crebro repetiit divarum Diva; eoque crebrius, quo pulchrior est: præcipue cum crebræ repetitioni, præter pulchritudinem, brevis ipsa inserviret. Nam, ut Theophylactus in cap. vi Matthæi de hac oratione commentatur, « Non sunt longæ orationes faciendæ, sed breves quidem et crebræ; oportet enim pauca loquentes perseverare in precibus; non enim, ut doceamur, petimus, sed ut nos a teporibus et sæcularibus curis abstrahamus. » Sic ille. Quis autem frequentem divinæ istius orationis repetitionem in Deipara, vel in alio quovis justæ culpationi patere posse affirmet? An per se, et ex genere suo culpanda est hujus orationis repetitio, an vero per accidens ratione numeri, quod ea certo numero fiat, ut sacrilegi hujus tempestatis hæretici contra nos petulanter insultant? Neutro sane modo: nam de sola repetitione precis ita jam olim fluvijs ille lactis Lactantius Firmianus lib. iv *Divinarum Institutionum* cap. 28: « Quid causæ est, cur precari pro filiorum salute semel, religiosi; et idem decies facere sit superstitiosi? Si enim semel facere optimum est, quanto magis sæpius? Si hora prima, ergo et tota die. » Hæc Lactantius. Non igitur nuda ejusdem Orationis Dominicæ, quæ non tantum bona, sed optima est, repetitio culpari potest: multo vero minus ea potest, quæ est mysteriosa repetitio, qualis evadit per mysteriosi numeri accessionem. Quis enim B. Virginem in aliquam vocare culpam audeat, si ipsa in orando ter, verbi gratia, vel decies, vel centies et quinquagies Orationem Dominicam fudisset? nonne tres sunt Personæ divinæ; decem legis præcepta; centum et quinquaginta psalmi Davidici, ad quos illam poterat referre? Non vacant mysterio numeri Biblici, atque Catholici, ideoque non sacrilegæ superstitioni, ut ab hæreticis fit, sed sinceræ religioni eorum est a nobis usus ascribendus. Possem quidem ad id non paucos locupletissimos auctores in medium afferre, qui hoc ipsum sensere; sed mihi nunc instar omnium sit auctoritas sancti et magni Patris Augustini, qui in lib. ii *Civitatis Dei* hæc scripsit: « Numeri ratio contemnenda nequaquam est; quæ in multis sacrarum Scripturarum locis, quam magni sit æstimanda elucet diligenter intuentibus. Nec frustra in laudibus Dei dictum est: Omnia in mensura, et numero, et pondere disposuisti. »

Sed dicet aliquis, Quid beatam Virginem sæpe Orationem Dominicam, eamque ad certum numerum fudisse jactas: cum nec semel in omni vita sua hujusmodi oratione usam possit evidenti ratione convinci? Quomodo enim purissima creaturarum, vere et ex animo dicere poterat, et orare: *Dimitte nobis debita nostra*, cum certissime sciret, se nullum debitum, id est peccatum, habere, sibi dimittendum? Nonne veritas est de fide, in concilio Claromontano sub Urbano II definita, ut refert

Vega lib. xiv in *Tridentinum* cap. 18, beatam Virginem nullum unquam habuisse actuale peccatum? Verum facili negotio solvitur hic nōlus. Asserunt enim nonnulli, beatam Virginem, licet nunquam peccaverit, non tamen semper et in omni actu suo, hoc certo cognovisse, sed dubitasse interdum; ideoque, *Dimitte nobis debita nostra*, dicere potuisse. Sed hoc, cum Suarez, falsum, et contra excellentem beatissimæ Virginis perfectionem existimo: suis enim omnibus actibus perfectissime dominabatur Deipara, perfectissimeque cognoscebat, considerabatque, in omni opere suo, quid secundum rectam rationem fieri posset, et oporteret, atque idcirco quale unumquodque opus suum existeret, perspicue clareque videbat: neque aliquid operata unquam est quod Deo gratum acceptumque fore, non prius certo existimaret; alioquin si vel inconsiderate, vel cum aliqua practica dubitatione operata fuisset, ab omni culpa vel imperfectione fomitis excusari non posset.

Respondendum igitur est, sanctissimam Dei Genitricem, quando Orationem Dominicam recitabat, illa verba, *Dimitte nobis debita nostra*, cum in se non caderent, pro universali Ecclesia protulisse. Unde vir doctissimus, et cum aliis, tum vero theologicis litteris ornatissimus Franciscus S. R. E. cardinalis Toletus, in suis in sacrosanctum Lucæ Evangelium *Commentariis* cap. xi, cum tanquam certum fidei dogma statuisset B. Virginem Matrem nullum unquam habuisse peccatum, subtexuit: « Nec propter hoc existimes B. Virginem non fuisse in hoc sæculo usam Oratione Dominica; usa enim est, non quidem in hac parte, *Dimitte nobis debita nostra*, pro se, sed pro corpore fidelium: petitiones enim hæ sunt communes, uti verba declarant: in quibus generaliter pro omnibus fidelibus petimus, et pro se, si quis etiam indiget, cum sit de corpore. » Sic Toletus.

Addit P. Joannes Baptista Novatus Mediolanensis, clari nominis hæc nostra tempestate theologus, in suo Opere *De eminentia Deiparæ Virginis Mariæ*, tom. I, cap. 3, quæst. 15: « Quod sicut eminens charitas Christum ad peccata nostra super humeros suos transferenda induxit, juxta illud Psalmi xii: *Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores*, et Apostoli ad Galatas iii: *Factus est pro nobis maledictum*, et II ad Corinth. 5: *Qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit*; et sic coram æterno Patre ad satisfaciendum pro nobis est debitor constitutus: ita simili quadam ratione beatissima Dei Mater, ex vehementissima charitate erga universam Ecclesiam et fideles qui omnes, ipsa sola excepta, erant peccatores, super se ipsam quodammodo delicta et debita peccatorum suscipiendo, pro illis velut debetrix constituta, veniam a Patre æterno deprecabatur, dicendo: *Dimitte nobis debita nostra*. Certum igitur, innotumque fit, B. Virginem in hoc sæculo degentem, sæpe orationem Dominicam recitasse. » An vero calcu-

los seu precarios globulos in ejus recitatione adhibuerit, modo est inquirendum.

Et quidem prima fronte non videtur. Nam Polydorus Virgilius Urbinas *De inventoribus rerum*, lib. v, cap. 9, modum orandi per calculos novitium putat, et circa annum salutis humanæ 1090, sub Urbano II, Pontifice Maximo, a Petro eremita Ambianensi inventum: hæc enim sunt ejus ipsissima verba: « Ut rationem cum Deo habere possemus, quoties Dominicam precem cum angelica Salutatione recitarem, est modus orandi postremo inventus per calculos, ut ita dicam, ligneos quos vulgus modo preculas, modo *patenôtres* appellat. » Ejus rei auctor fertur Petrus eremita, homo Gallus, civis Ambianensis, qui abhinc annis 450, hoc est, circiter annum salutis humanæ 1090, sanctitate floruit, egitque cum Urbano Romano Pontifice, ut bellum Asiaticum a nostris susceptum fuerit, quo Hierosolyma recepta sunt. » Sic ille. Cui nonnulli favent hæreticorum, qui calculorum, seu globulorum precariorum usum, vel recentem inventionem, vel supersticiosam esse Catholicis criminantur. At toto cælo, cum suis errare convincitur Polydorus; si enim Palladium Helenopolitanum episcopum, qui floruit circa annum Domini 590, atque Aurelium Cassiodorum, qui sæculum a Christi Nativitate quintum suis virtutibus illustravit, attente legisset, nunquam modum orandi per calculos, novitiam vel recentem inventionem esse tam leviter pronuntiasset. Quid enim Palladius? Hic, in sua *Historia Lausiaca* cap. 23, loquens de Paulo quingentorum monachorum abbate in Monte Pherme habitante, hæc inter alia litteris consignavit: « Habebat Paulus 300 preces expressas, et præstitutas, totidem habens in sinu calculos, et in unaquaque oratione jaciens unum calculum. » Sic ille. Quid vero Cassiodorus? De eodem et ipse loquens lib. viii, cap. 1, suæ *Historiæ Tripartitæ* sic scribit: « Orabat Paulus solummodo, et velut quoddam tributum habens impositum, trecentas orationes Deo unoquoque die reddebat, et ne numero forte delinqueret, trecentos lapides ponebat, et singulis orationibus lapides mittebat in sinum, expensis vero lapidibus orationes sciebat esse completas. » Hinc (inquit Heribertus Rosweidus in notis suis ad lib. viii, *De Vitis Patrum Orientis*, numero 58) probatur vetus usus calculorum Rosarii, ut frustranei sint hæretici, qui vel recentem inventionem, vel supersticiosam calumniantur.

Neque vero ab hoc Paulo, qui anno a virginali partu 370 superstes erat, ritum orandi per calculos incepisse existimandum est, cum certo certius constet, hujusmodi ritum ad apostolica usque tempora esse referendum. Tunc enim in Ecclesia Dei calculorum seu precariorum globulorum usus incepit, quando in ea incepit Corona, seu Rosarium (tum quia Corona, seu Rosarium, sine calculis, seu precariis globulis persolvi non potest; tum quia idem est Corona, seu Rosarium, ac pre-

ces Coronariæ, seu calculi, aut globuli precarii, ut videre est apud Jo. Andream Coppensteinium lib. 1 *De Institutione Rosarii*, cap. 2); sed Corona, seu Rosarium incepit apostolica ætate, quando adhuc Deipara in vivis erat, igitur et calculorum seu precariorum globulorum usus.

Duplex autem Corona, seu Rosarium inde usque ab ipsius Evangelii primordiis incepit, Rosarium scilicet Christi et Rosarium B. Virginis: illud ex 150 Orationibus Dominicis, istud vero ex 150 Salutationibus angelicis constans. Mirum fortasse, novumque hoc alicui videri poterit, sed nihil dico, quod evidentissimo doctissimorum, ac omni exceptione majorum virorum testimonio, non afferam confirmatum. Ut enim de Christi Rosario a Deipara frequentissime orato primum loquar beatus Alanus de Rupe, sacri Ordinis Prædicatorum, vir (teste Trithemio Spanhemensi abbate Benedictino) in divinis Scripturis eruditus, in declamandis sermonibus ad populum excellentissimæ opinionis, vita et conversatione Deo devotus, et beatæ Mariæ semper virginis amator præcipuus, a qua etiam singulari dono supernæ consolationis aliquoties meruit recreari, et jam in æterna felicitate refoveri: is, inquam, Deiparæ magistræ suæ pene familiaris, qui plurima, ut ipsius ex ore acceperat, ita consignavit scripto, in *Apologia* sua ad Ferricum de Cluniaco episcopum Tornacensem, cap. 8, inquit: « In primitiva Ecclesia, communis fidelium, cupiens imitari exemplum orandi in Synagoga, in qua erant 150 psalmi, accepit numerum eundem, per *Pater noster*, hocque appellabatur Psalterium, seu Rosarium Christi. » Ejus etiam ista sunt verba: « Dominicam Orationem Christus docuit discipulos ac in eis, Ecclesiæ toti præscripsit. Inde porro S. Bartholomæus apostolus, quaque eam et die centies, et centies nocte frequentasse proditur, cum totidem adgeniculationibus, quo in numero quatuor insunt quinquagenæ quarum tres sic oratæ Psalterium Jesu Christi constituunt, ex centum et quinquaginta Dominicis Orationibus constans: quartam vero quinquagenam adjunxit apostolus ob devotionis causam, ipsi Deoque notam. » Hæc Alanus. Certe, ut Jo. Andreas Coppenstein Mandalensis ordinis Prædicatorum theologus in suo Opere *De Institutione Fraternitatis Rosarii* lib. 1, cap. 24, ratiocinatur: « In clero inde a primæva Ecclesia, Horarum viguisse canonicarum usum, seu Psalmorum Davidis, Deo psallendorum, dubitari non debet. Ut igitur populus imitator est cleri factus in moribus, inque doctrina, ita quoque, et vel maxime in Dei cultu, et in ipsum orandi religione: ut quot clerus Deo psalmos Davidicos, tot eidem populus offerret Orationes Dominicas. » Unde in primitiva Ecclesia, quod clero erat Davidis Psalterium, hoc vulgo erat Christi Rosarium.

Nec solum Christi, ex 150 Orationibus Dominicis, sed beatissimæ quoque Genitricis ejus, ex 150 angelicis Salutationibus constans Rosarium,

in iisdem Ecclesiæ Christianæ incunabulis pullulavit. Sic enim plurimi, fama et doctrina celebres scriptores, inter quos est præfatus Alanus, Hieronymus Taxus, Albertus Castellanus, Balthasar Arias, Joannes Andreas Coppensteinius, alique quos sciens libensque prætereo, in suis quæ ediderunt operibus aperte testantur. Unum hic loquentem faciam Judocum Beyssellium, regię urbis Aquensis patritium, et unicum decus, virum tam in Scripturis sanctis, quam in sæcularibus litteris eruditissimum, philosophum, oratorem et poetam insignem, et juris utriusque professorem et interpretem celeberrimum, in libro, quem ad imperatorem Augustum Maximilianum Seniore, de Corona Rosacea conscripsit, ita erudite disserentem : « Coronariorum salutandæ Mariæ ritus novitiis inventis nequaquam ascribitur : siquidem cum ipsa pene Ecclesia pullulavit ; nam cum inter ipsa nascentis Ecclesiæ primordia, perfectiores quique fideles, tribus illis Davidicorum psalmorum quinquagenis divinas laudes assidue celebrarent, ad rudiores quoque, qui modo arctius divinis vacabant, pii moris æmulatio est derivata, ut tamen non psalmos ipsos canerent, quippe quos nec legere satis, nec intelligere possent ; sed ad mysticum illum numerum angelici concentus carmine uterentur, rati, id quod erat, cuncta illorum psalmorum sacramenta cœlesti hoc elogio delitescere. Siquidem eum, quem Psalmi venturum concinunt, hunc jam adesse hæc formula nuntiavit ; sicque trinas Salutationum quinquagenas (quod justī Psalterii vicem vi et numero compensarent) Mariæ Psalterium appellare cœperunt, Oratione utique Dominica in singulas decades ubique præposita, prout a Psalmidicis observari ante adverterant. » Hæc sapientissimus Aquensis.

Nec omittam multis et eximiis virtutum, gratiarum et miraculorum donis a Domino illustratum virum, quem Paulus V Pontifex Maximus ob ejus excellentia merita in beatorum numerum retulit, beatum Paschalem Baylon ex Discalceatis ordinis Minorum Regularis Observantiæ, provinciæ S. Joannis Baptistæ regni Valentini, in divino Opere, quod mirifice conscriptum reliquit, nullis aliis quam ab alto eruditus doctrinis (fuerat namque pastor ovium, et de gregibus, a Deo in statum humilium laicorum ad religionem sublatus) inter alia de Rosario beatissimæ Virginis fantem :

« Invenitur quod Virgo sanctissima Maria Domina nostra, antequam ex hoc mundo discederet, per revelationem a Spiritu sancto habitam, sanctum ordinavit Rosarium ; et quod cum omni cœlesti curia pro eis orat in cœlo, qui illud cum devotione persolvunt in terra. » Sic ille, ut inter alios refert Barezzius Cremonensis, tom. IV *Chronica Franciscanæ* lib. ix, cap. 53, et P. Ximenez cap. 34 *Chronica Vitæ ipsius Beati* de anno 1601. Quis autem horum virorum oraculis testimoniisque inficias ibit ?

An incredibile alicui apparet, viva adhuc Dei Genitrice, Salutationem angelicam in ejus Rosario recitando a Christi fidelibus usurpatam ? At incredibile apparere non debet, quod testimonio Deiparæ revelantis, et ratione quoque theologica, vir scientia, sanctitate et divinis revelationibus clarus, quem ante memoravimus, docet B. Alanus. Quod accepit, tradidit ; acceptum autem sic prodidit in *Apologia* superius allegata cap. 15 : « Revelavit aliquoties gloriosa veritatis amica Virgo Maria, quod angelica Salutatio in maxima semper fuerit reverentia, idque vel in incunabulis Ecclesiæ Christianæ : hoc ita docebat. Apostoli Dominicæ Annuntiationis virtutem, accepto Spiritu sancto, multo præclarius quibuscunque posteris permoveant ; simul et agnoverunt, se per ipsam primitias Spiritus accepisse : quippe fonti veritatis propinquiores ac luminis. Addo, cognoverunt etiam, quod divorum diva Deipara, in Testamento Novo causa rerum sacrarum fuerit secunda, Filius prima. Ex quibus clarissime perspexerunt nihil sese donorum gratiæ habere, nisi Virgine Maria mediante. Addebatque Maria : « Apostoli utebantur hac oratione, » scilicet utraque, Dominica et angelica Salutatione, hac inquam, vel ipsa adhuc vivente, verum sic ut eam referrent ad Mariam sub esse gratiæ et futuræ gloriæ ac divinæ providentiæ prout ab æterno B. Maria in Deo ideam sui habuit existentem, quæ ratio est mundi reparati. » Sic ille. At vero quis illam Mariæ et gratiam tunc præsentem, qua plena erat, et gloriam futuram, cujus certa erat, et ideam præcedentem, honore dignissima fuisse neget ? præsertim cum, ut Alanus ipse subdit, hæc idea, secundum D. Thomam, quæ est Maria Deifica, non sit aliud a divina essentia re, sed tantum ratione. Nec solum apostoli, viva adhuc Matre vitæ Salutationem angelicam usurparunt : sed ipsa Deipara sciens virtutem Annuntiationis Dominicæ, devotius illam dixit, et eadem secundum esse naturale humanum, Mariam secundum esse divinum et gratiæ et gloriæ oravit. Nec mirum : dignum etenim justumque erat, ut positam in sese a Deo gratiam honoraret. « Plane ingrati simus, subdit Coppensteinius, nisi et nos Virginis exemplo gratiam Dei in nobis honorificemus : nam etiam isto modo, Deus in nobis desiderat gloriarī. Istum ad modum, sed longe altiorem, Christus ut homo, cum orabat Deum, suam quoque secundam in Deitate personam ipse orabat. Mater Christi mortalis immortalem in sese gratiam minime adorabat, sed verbis angelicis nuntiata, ac declarata re colebat, et rite gratias Deo persolvebat. »

Sed nec calculorum, seu precariorum globulorum usus in Christi ac Christiparæ Rosario recitando, primitivis Ecclesiæ temporibus ita incipit, ut statim instar torrentis exaruerit, sed ita, ut inde incipiens, quasi fons perennis, usque ad hæc nostra tempora perennarit. Mentior, si de eodem Christi, ac Mariæ Rosario per calculos, seu præ-

carios globulos persoluto, in omnibus fere sæculis mihi clarissima non suppetunt exempla. Nonne sæculo a Christi Nativitate 4 Christianæ eloquentiæ flumen Ambrosius, Mediolanensis antistes (obiit hic anno tertio post excessum Theodosii, qui erat 397 ab Adventu Salvatoris, ex Cardinali Baronio) Rosarium Christi, ac beatissimæ Virginis per calculos, seu precarios globulos devotissime oravit? Scimus (verba sunt beatissimi Alani) ut ter benedicta Mater Dei revelavit, S. Ambrosium Psalterii seu Rosarii Christi, ac beatissimæ Virginis sanctissimam scivisse dignitatem, idque in substantia et quantitate et qualitate. Nonne sæculo ab eadem Nativitate quinto Catholicæ Ecclesiæ jubar Hieronymus, qui junctus est superis anno 420, et totius mundi sanctitate, ingenio et sapientia prodigium, Augustinus qui anno 433 mortalem cum immortalis vita commutavit, item ac Ambrosius pari animi pietate præstiterunt? « Scimus, inquit idem, ut B. Virgo Maria revelavit, S. Hieronymo orandi ritum, ad calculos, numero 150, singulare exstitisse refugium, tum adversus hæreticos, tum ut in omni scientiarum genere tantum præstaret stylo, quantum orbis admiratur. » Sanctus quoque Augustinus Ecclesiæ doctor incomparabilis Psalterium, seu Rosarium Christi et Mariæ usurpavit. Et quis enim dicere audeat, vel cogitare tantum virum, Psalterium tantum ignorasse, quod nos scimus, quod Ecclesia prædicat et frequentat? Nonne sæculo vi, idipsum facitavit gloriosus monachorum Pater Benedictus, teste ipsius Benedicti filio, Joanne de Prato? Idem loquatur Alanus: « S. Benedictus sacri ordinis amplissimi patriarcha dignissimus, ea cura et religione, sanctum in Psalterio Salutatorio, in Rosario scilicet Christi et B. Virginis, cultum Dei familiarem sibi, perpetuumque voluit, et observavit sic, ut eo, tam divinæ monasticæ institutionis fundator et auctor fieri mereretur. Nonne sæculo vii, idipsum prosecutus est aureus augustissimusque Ecclesiæ doctor S. Gregorius Papa, hujus nominis primus, ut ter benedicta Dei Mater revelavit? Quis enim hunc de illa ejusdem Rosarii negligentia, vel omissione suspectum habere, vel cogitatione potest, cum ejusdem Rosarii sanctissimam sciret dignitatem, idque in substantia et quantitate et qualitate? Nonne sæculo viii, Venerabilis Beda, tota Anglia, Britannia et Francia, longe lateque Psalterii Mariani intermissam frequentationem prædicationibus suis instauravit? atque ex eo gentes illæ, in primis Anglicana, eo Psalterium hoc amore et honore complexa est, ut passim in ecclesiis videre esset suspensa fixaque Rosaria compluria publicum ad usum, omnibusque communem, quibus templum ingressis ad ea suas fundere preces, Deoque libare placuisset. Nonne sæculo ix, Leo IV, Pontifex Maximus, cum adversus Saracenos, seu Mauritanos Romam cogitantes, militares copias

conscriptisset, et Ostiam usque in eorum occursum duxisset, priusquam confligerent, jussit, uti omnes beatissimam Virginem in auxilium advocarent, singulique Rosarium manu tenerent, sicque ex eo conflictu maximam victoriam reportavit? Nonne sæculo xi, ut de Petro eremita Ambianensi, et Ottone Bambergensi episcopo sileam, specialis Mariæ sponsus Bernardus, mirifico zelo Rosarium Christi et Mariæ propagavit, et exemplo illustravit: indeque vir tantus, tantam apud Deum sibi gratiam adinvenit, ut vel in terra multis altior divis merito Rosarii esse mereretur? Nonne sæculo xii, beatissimus Pater Dominicus, inclyti Prædicatorum ordinis patriarcha dignissimus, suum ipse in Jesu Matrem pietatis affectum, simul ac studium vixdum natu major decenni, et exinde continuo, sua in Rosario Mariæ, non in manibus versando solum delectatione, sed ad ipsum quoque sedula orandi devotione, luculente demonstravit? Quod præterea Rosarium, Deipara jubente atque adjuvante, cum tot signis et portentis mirabilibus ubique prædicavit, ut ob id, ejus si non institutor, certe singularis restitutor et propagator recte ab omnibus habeatur? Quid de signifero illo stigmatum Christi cherubico, patriarcha Minorum fratrum humillimo, ejusdem Dominici cœvo atque amicissimo, Francisco Assisinate dicam? Nonne hic Rosarium B. Virginis oravit, et inaudita, tum in se ipso, tum in ordine suo per idem designavit: ordinique pignus hoc devotionis præcipue reliquit usurpatum?

Succedentium sæculorum exempla, ne longior sim, tacitus prætereo, meamque assertionem sic premo: In primitiva Ecclesia, ut ex supradictis perspicuum est, Rosarium Christi, ex centum et quinquaginta Orationibus Dominicis constans, per calculos a Christifidelibus frequentabatur: igitur et a vera Christifidelium Matre Virgine Deipara. Quis enim adeo frontis effrontis est, ut affirmare audeat, orandi ritum a Christifidelibus usurpatum, ab illa quæ in omni virtutis actu eorundem absolutissima forma fuit, prætermisum atque neglectum? Si vero Christi Rosarium prætermisum, aut neglectum a Christipara non fuit, sed ab ea usurpatum, frequentatum, imo in deliciis habitum est: cur de ejusdem Rosarii calculis, seu precariis globulis, assumpto ejus ac cœlis donato corpore, ad nostram usque ætatem aliquid pervenire non potuit? Quot quæso beatissimæ Virginis reliquiæ, sacraque pignora nunc exstant, quæ in præcipuis Christiani orbis Ecclesiis summa cum religione asservata, pia fidelis populi veneratione coluntur? Lactem illum uberrum nive candidiorem liquorem, multoties Christo propinatum, Assisium in B. Damiani Ordinis D. Claræ cœnobio; Mons Gerardi in Flandris, Duacum in templo B. Amati; Tungri Eburonum, Tolatum et Ovetum in Hispaniis; Parisii tum in cathedrali templo, tum in sacro regis sacello,

ahaque orbis loca possident. Capillorum ejus purissimorum partem Roma in D. Crucis, magna religione conservat, teste M. Atilio Serrano in libro, quem *De septem Urbis ecclesiis* conscripsit. Eorundem aliquid habet Ovetum: participant, et Altimontum in Calabria, Aquisgranum in Germania, Mons Gerardi, Duacum, Audomaropolis; Mareolense asceterium, Atrebatu mille passibus abjunctum. Domo virginea gaudet Lauretum; ejusque partem se habere dicunt ascetæ Montis S. Eligii juxta Atrebatum. Lecti Virginei pars, eodem Attilio assertore, Romæ in basilica S. Mariæ Majoris asservatur. Beatissimæ Virginis indusia, seu interulæ Carnoti, et Aquisgrani in magna veneratione habentur. Taceo Deiparæ tunicas, zonas, vittas, vela, annulum atque alia, quæ sacratissimo ejus corpori, dum in terris vixit, proxima fuerunt, a Ferreolo Locrio Paulinate in libro S. Mariæ Augustæ, cum locis, in quibus eadem religiose asservantur, enumerata. Cur igitur de solis Rosariis calculis, seu coronariis preculis beatissimæ Virginis negetur, quod de aliis ejusdem reliquiis non negatur? Has vero cæterasque Mariæ reliquias, non articuli fidei loco nos Catholici habemus, aut tanquam tales facili populo, levique plebeculæ venditamus, ut falso vociferantur hæretici, sed modo traditionum (quas boni ipsi repudiant) auctoritati, modo veterum auctorum fidei, modo miraculorum ad eas patratorum splendori accedentes, Deiparæ reliquias eas esse, nihil aut vix nihil ambigimus, ideoque veneramur et colimus, nos earum præsentia beatos fatemur, et sumus: quanquam harum ab illis certitudo quandoque major, et ex ea honor habeatur.

Et quidem si pro nostris Marianæ Coronæ, seu Rosarii calculis aliud non staret, præter traditionem omni memoria superiorem, summorum Pontificum auctoritate firmatam, nihil nobis esset de eorum veritate dubitandum; adeo enim ex traditione desumptum, firmum est argumentum, ut quamvis non perpetua, sed multorum annorum sit inveterata traditio, convincat intellectum, ut si multa ei adversentur, non negetur, sed ei opposita corrigantur, quemadmodum in apparatu ad tomum I *Annalium ecclesiasticorum* cardinalis observavit Baronius: « Nihil opus argumentis, ingenio nihil, nihil testibus, in re pro qua traditio stat. » Totius orbis (verba sunt S. Hieronymi contra Luciferianos) in hanc partem consensus, instar præcepti obtinet. Nam et multa, quæ per traditionem in Ecclesiis observantur, auctoritatem sibi præscriptæ legis usurpant, et rationalis observatio ea sibi vindicat, quoniam ita nostri tradidere majores. » Sic ille. Pro nostris Marianis calculis stat traditio, eos nobis nostri tradidere majores, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontifices summi, confitemur, veneramur, lætanter glorioseque possidemus atque prædicamus, quod traditum accepimus, nihil amplius quærimus. « Traditio est,

inquirebat, homilia 4 in II ad Thessalonicenses Epistolam, S. Joannes Chrysostomus: nihil quæras amplius. An huic traditioni fidem ac vim adimere tentabis, quia ejus testem, scriptorem aliquem classicum, tibi assignare non valemus? At ideo traditum est, quia scriptum a nemine est. An necis, quia traditio ipsa sibi testis est? Quæ igitur sibi ipsa sufficit, quid scripturæ, quid testis, quid opis eget alienæ? Quæ ipsis rerum scriptoribus fidem tempore facit ac firmat, fidem ab iisdem sibi non quærit. » Antiqua pleraque ipsius testimonium desiderant, nullius ipsa, ut egregie loquitur Coppesteinus lib. II *De Fraternitate Rosarii*, cap. 5: « Concedesne de his Deiparæ precariis globulis, seu calculis, traditionem quidem esse, sed eam probam, aut legitimam non esse? Non credo. Nam si proba aut legitima ex te non est, sed novitia et ficta, assignare debes figmenti tempus, locum, modum, auctorem, occasionem; hoc autem nunquam poteris assignare, quamvis omnes tuas exseras ingenii vires. Quod si assignare non potes, traditioni acquiesce. Traditio est, nihil quæras amplius. » Liceat mihi pro Marianorum calculorum traditione hac usurpare, quod pro fide tradita, quondam Tertullianus, dum contra hæresiarcham, paternarum traditionum contemptorem, Marcionem ita scribit: « Si Christianus es, crede quod traditum est: si traditionem non recipias, multa quæ in Christi Ecclesia firmissima habentur, in dubium poteris revocare, cum non alio quam traditionis fundamentum nitantur. » Excidet a vero, si altiora traditione quæsieris: nam, ut verissime D. Athanasius in lib. *De Verbo incarnato contra Paulum Samosatenum*, « Qui ea, quæ ultra vires sunt, indagat, in præcipiti consistit: qui vero traditioni inhæret, extra periculum versatur. » Jam per quadringentos viginti et amplius annos Marianæ Coronæ globuli, quibus ipsa Orationes suas Dominicas Deo Optimo Maximo numerabat, in hac ecclesia S. Mariæ in Campitello religiose asservantur, et pia populorum fidelium veneratione coluntur, cum ibidem, ut hujus dissertationis initio diximus, anno salutis 1217 ab Honorio III Papa fidelibus fuerint ad venerationem expositi. Quis vero adeo demens est, ut eos antea alicubi cultos fuisse neget? quis tunc primo natos existimet? Certe vas, in quo asservantur, eam redolet antiquitatem ut illud ante mille annos elaboratum promptum cuique judicium præstet. Non enim minoris antiquitatis, quam altare portatile S. Gregorii Nazianzeni, quod ibidem pretiosissimis sanctorum ac sanctarum reliquiis refertum asservatur, intuitum oculis apparet. An Christi in terris Vicarius, hos calculos publicæ fidelium venerationi exposuisset, si eorum veritatem, antiquæ saltem traditionis vallo munitam, prius antea non cognovisset? tantam non suspicor in tanto Pontifice levitatem. Nec permisisset Deus suum in hoc errare Vicarium.

Hæc habui, Christiane lector, quæ pro Marianæ Coronæ globulis, Romæ in ecclesia jam dicta asservatis, in præsentia dissererem. Si tu hisce certiora habes, scribere ne dubita. Sentiam tecum, si his afferas meliora. Quousque autem aliud nescio, quod scio tenebo, illamque in mortali isto, et miserabili deserto positus, firma fide, humili corde, mente devota venerabor Coronam, qua Deipara vitæ hujus usura fruens, Deo orationes suas Dominicas annumeravit, quamque sacratissimo manuum suarum sanctificavit tactu.

Obiit autem præfatus Pontifex Honorius III (ut ad nostra tandem redeamus) anno salutis 1227, sepultus ante aram Præsepîi, in Basilica S. Mariæ Majoris.

CAPUT LIII.

De Gregorio IX, Pontifice Maximo.

Gregorius IX Pont. Max. post Honorium III Pontifex designatus, gloriøsæ Dei Matris Mariæ Virginis perpetuus cultor, dum armis Federici imperatoris exagitaretur, decrevit, ut hymnus *Salve Regina*, certis divinæ rei Horis adderetur, et ut laudes beatæ Virginis speciali oratione in Matutinis celebrarentur, et Salutatio ejusdem tum mane, tum vesperti, dato signo campanæ, ab omnibus genu flexo repeteretur.

Imaginem Deiparæ a S. Luca depictam, ex loco, qui dicitur, Sancta sanctorum, perlatam, cum omni clero ac populo in templo Sanctæ Mariæ de Populo reposuit.

Ordinem Sanctæ Mariæ de Redemptione captivorum, sive ut nonnulli vocant, de Mercede, a Jacobo Aragoniæ rege institutum ratum habuit, firmavitque anno 1250, exstatque diploma datum Perusii 16 Kal. Februarii. Alium item Ordinem, cui nomen Sanctæ Mariæ a Montesa, ab eodem rege erectum, sua auctoritate constabiliavit.

Idemque non procul a Reatina civitate, ecclesiam sub invocatione beatissimæ Virginis consecravit. Vita functus est anno 1241, 11 Kal. Septembr.

CAPUT LIV.

De Innocentio IV, Pontifice Maximo.

Innocentius IV Pont. Max. præcipua quadam religione in beatissimam Dei Matrem vehementer propensus, festum Nativitatis ejus inter solemnia festa cum Octavis retulit, et universo Christiano orbi, solemniter celebrandum, Bullis editis, indixit: nam post mortem Cœlestini IV, decursum fuit tempus sesquianni, et ultra, quo tempore non poterant concordare cardinales in electione Pontificis, unde succedebant in universa Ecclesia afflictiones, et multa mala, præsertim in Italia, siquidem Fridericus imperator, factus rebellis ipsi Ecclesiæ, sibi usurpabat terras Ecclesiæ subjectas. Desiderabant ergo cardinales, qui erant in Conclavi, electionem facere, et nunquam poterant inter se convenire et concordare; tractatum ergo fuit inter

eos, et propositum a quodam devotissimo beatæ Virginis, ut fieret votum quod qui primus ex eis Papa electus esset, brevi tempore, mandaret in Ecclesia universa (nam antea in particularibus quidem Ecclesiis jam celebrabatur hujusmodi festum, a tempore apostolorum) celebrari festum Nativitatis beatissimæ Virginis, cum suis Octavis, per totum Christianismum. Quo voto facto, statim successit electio Sinibaldi cardinalis, qui vocatus fuit Innocentius IV. Hic ergo instituit celebrari festum ab omnibus Christianis et Catholicis, in universa Ecclesia, Nativitatis B. Virginis die 8 mensis Septembris. Et quia hujusmodi electio Pontificis gaudium et jucunditatem maximam attulit universo mundo, propterea Pontifex ipse attribuens eam jucunditatem Nativitati, et meritis B. Virginis, instituit, ut diceretur ista Antiphona: *Nativitas tua, Dei Genitrix Virgo, gaudium annuntiavit universo mundo.* Officium etiam, quod in ejusdem Nativitatis festo legi et cantari solet, ordinavit.

Hujus tempore, Avenione, Arelate, et in aliis urbibus Galliarum, non tam ab hæreticis, quam ab invidis aliquibus clericis, multam calamitatem passæ sunt religiones Mendicantium. Causa fuit; quod in partem ministerii ecclesiasticæ hierarchiæ adjuncti, tum concionibus ad populum faciendis, tum confessionibus excipiendis operam majorem, quam illi negligentiores, navarent. Inter hos Carmelitæ, cum Divæ Dei Parentis Mariæ intercessionem implorarent, priori eorum generali Diva apparuit, dixitque: «Vade ad Innocentium IV intrepide, qui juxta nominis sui interpretationem, partem innocentium fovebit, atque promovebit.» Ivit ille, et a summo Pontifice quæcunque desiderasset, contra impugnatores obtinuit. Cum nescio quibus causis, esset in Ordinem Prædicatorum et Franciscanos, nulla eorum culpa incitatus, et quibusdam etiam editis eorum privilegia et facultates impedisset, ii quidem ad cœleste auxilium implorandum, inter alias preces Litanias etiam quotidianas indixerunt. Quæ dum Romæ a Fratribus Dominicis in ecclesia recitarentur, uni ex ipsis contigit, ut ipsam Virginem videret stantem una cum Filio, ita ut, ipso vultu ejus familiæ mœrorem ac lacrymas, quas uberius fundebant, misereri videretur, et ad Filium conversa hæc verba iterare: «Fili, exaudi eos.» Nec multo post, ipsum etiam Innocentium ferunt, morte jam imminente graviter pœnituisse, illaque verba ex psalmo protulisse: *Propter iniquitatem corripuisti hominem, et tabescere fecisti sicut araneam animum ejus (Psal. xxxviii, 12), statimque ex hac vita migrasse: tum denique in proverbium aulæ Palatinæ abiisse, A Litaniiis Prædicatorum libera nos, Domine.*

Hujus Pontificis jussu, cardinalis Petrus Capocius excitavit a fundamentis ædiculam beatæ Virginis Mariæ tali occasione. Cum imago quædam beatæ Virginis depicta in tegula, per imprudentium

dejecta esset in puteum, qui pridem ad equorum stabulum, ac prope viam publicam (unde postea templum denominatum est) situs erat in ædibus cardinalis Capocci, nocte porro quadam exundantibus putei aquis, et equile ipsum inundantibus, equorum strepitu excitati famuli, eam imaginem aquis supernatantem (licet ex se gravem) conspexere; mox cardinalem docent, qui magna pietate primum domi suæ imaginem reposuit, mox summi Pontificis jussu ædiculam ædificavit, in qua imago est collocata; tandem eam Patres Servitæ in ampliore formam extruxere. Puteus vero ille intra templum concluditur; ea ex aqua ægroti potissimum bibunt; vocatur autem templum S. Mariæ in Via. Obiit anno Dominicæ Nativitatis 1243, Idib. Decembris.

CAPUT LV.

De Alexandro IV, Pontifice Maximo.

Mortuo Innocentio IV, in Pontificem electus est Alexander IV, qui beatæ Mariæ Virginis monitu in somnis accepto, plurimis indultis, ordinem Servorum ejusdem B. Virginis approbavit: cujus propterea simulacrum Servitanæ familiæ alumni, Florentiæ, coram Dei Genitricis Annuntiæ imagine apponi curarunt, ut ejus monitis, servorum suorum cœtum, in gratiam apostolicæ sedis, receperat et comprobaverat, ejusdem quoque imagini devote astare, illam perpetuo venerari, ab eaque vicissim honorem et gratiam præcipuosque favores accepisse videretur.

Idem anno salutis 1258, Viterbii ædem S. Mariæ ad Gradus, a Raynaldo cardinali constructam, Deiparæ propriam esse voluit, eidemque propriis manibus dedicavit. Eodem anno, eadem in urbe, Trinitariorum ecclesiam sub sanctæ Virginis patrocinio consecravit, datis trium annorum et ter 40 dierum indulgentiis. Obiit anno 1261, 8 Kal. Junii.

CAPUT LVI.

De Urbano IV, Pontifice Maximo.

Urbanus IV Pont. Max. post Alexandri IV decessum, Romanus Pontifex renuntiatus, novo ordini militiæ beatæ Virginis Mariæ formam vivendi præscripsit, ut viduarum et pupillorum curam susciperent, ut paci componendæ servirent. Vivebant suis in ædibus cum uxoribus et liberis, tunica alba et subcinericia toga induebantur, crucem purpuream in campo albo, supra positis stellis, præferebant.

Idem prolationem nominis Mariæ, sacris indulgentiis ditavit, ut ejus esset frequentior invocatio. Vita functus est anno 1264, 10 Octobris.

CAPUT LVII.

De Nicolao IV, Pontifice Maximo.

Nicolaus IV Pont. Max. ob amorem D. Virginis, habitare consuevit apud Sanctam Mariam Majorem; quam porro basilicam, una cum Jacobo Columna restituit, atque eidem cujusdam monasterii tunc extincti, nomine S. Bartholomæi in Suburra,

ordinis S. Benedicti, redditus concessit. Oveti in Tuscia, angelorum Reginæ ædificavit longe pulcherrimum templum, quod et consecravit anno 1290, 15 Novembris, illudque marmoreis statuis, a primis artificibus sculptis, decoravit. Qua autem erga æternæ Sapientiæ Matrem Mariam Virginem pietate vigerit, in Bulla quadam, quam sui Pont. anno primo edidit, ostendit, ibi inter cætera fatus: « Propter veritatem et mansuetudinem et justitiam, Verbum Patris, quod totus non capit orbis, ancillam humilem recognoscens in sua se clausit viscera factus homo, humilians semetipsum, ut nos Divinitatis suæ participes stabiliret. Hæc est mulier amicta sole, et luna sub pedibus ejus, quæ cum virginitate fecunda nobis genuit Salvatorem. Hæc est illa quæ et Mater et Virgo, Deum habuit Filium, super choros angelorum ad cœlestia regna exaltata. Hæc est utique Virgo S. Mariæ, Virgo virginum, Mater Christi, regali ex progenie orta, ex Abraham semine, ex generosa et Davidica stirpe concepta, divinitus mysticis præfigurata miraculis, et sola inter mulieres a virili commercio et dolore parturientium aliena. Felix namque et omni laude dignissima sancta Parens, ex qua in mundum Paterni luminis splendor venit, cujus humilitas Deo grata nostris delictis misericordiam impetravit, et advocata pro nobis sedula veniam repromittit. Dignum certe est, ut Christifideles loca, suis insignita vocabulis, condigna reverentia venerentur, ut a suo Filio Patre fidelium, qui mentes elevat, virtutem largitur et præmia, veniam consequantur, » etc. Obiit anno Dominicæ Nativitatis 1292, pridie Nonas Aprilis, in patriarchio S. Mariæ Majoris, eoque loco ad caput basilicæ, minorem portam versus, in choro sepultus est, ut ex hoc epitaphio circa ejus sepulcrum, emblemate ex porphyreticis lapidibus ornatum, in pavimento inciso constat:

*Hic tumulus tumulat humilem, qui fascious auctus,
Sic moriens statuit, ossa manere sua.*

*Hunc Franciscus alit, Cardio ut sit, almaque Petri
Sedes magnificat, gratia dia beat.*

Quartus Papa fuit Nicolaus, Virginis ædem

Hanc lapsam refecit, fitque vetusta nova.

Petrus apostolicus socium, Franciscus alumnum

Protegat. Omnipotens, Matre rogante, beet.

CAPUT LVIII.

De Cælestino V, Pontifice Maximo.

Post Nicolaum IV, constitutus est summus Pontifex, Cælestinus V, ita in pontificatu appellatus, quod cœlitus missus esse diceretur. Illic tres annos natus, cum in præacutum lignum oculum dextrum illisisset, et lumen amisisset, a B. Virgine sanatus est, ut ne macula quidem, nec vulneris vestigium appareret, perfectumque lumen recepit. Grandiusculus factus, cum scholas frequentaret, sæpe ab eadem S. Virgine et S. Joanne evangelista erudiebatur. Factus vir, solebat per singulos annos sex quadragenas, incredibili cum rigore, jejuna; quarum tertiam in honorem ipsius Deiparæ jejunabat, in-

ciens in festo apostolorum Petri et Pauli, usque ad ejusdem Virginis Assumptionem; multis quoque ad eum videndum confluentibus, ut eos ad Virginis amorem ac devotionem inflammaret, corollas precarias tribuebat. Cœlestinorum ordini a se instituto, vivendi modum præscribens, non contentus fuit divinæ laudis officio, sed considerans intemeratam Virginem esse peccatorum Scalam, Portam cœli, veniæ Largitricem et gratiæ, misericordiæque Matrem, ordinariæ servitutis penso, præmisit quotidianum ipsius immaculatæ Genitricis officium, ut conciliata prius Matre, facilius esset, per eam, ad Filium accessus. Cujus præterea Officium, ipse ab adolescentia devotissimo cordis affectu recitabat. Cum a concilio Lugdunensi, impetrata sui ordinis confirmatione, rediret et juxta urbem Aquilæ, in loco Collismadii, requiesceret, vidit in somnis scalam erectam, necnon angelos ascendentes et descendentes, ac in scalæ summitate gloriosam Virginem Dei Genitricem Mariam, inter angelorum choros existentem, quæ ad beatum virum conversa, ut in eodem loco, ecclesiam in sui honorem construeret, præcepit. Illis auditis, ad monasterium Sancti Spiritus, concito gradu reversus, duos fratres sine mora Aquilam direxit, ut pro ædificanda ecclesia locum illum emerent. Quod ubi factum est, convocantur artifices, fundamenta jaciuntur, opus acceleratur, ecclesia construitur, et in eo loco quo scala illa mirabilis apparuerat, altare in honorem Virginis Deiparæ erigitur. Beato fine quievit anno 1296, die 19 Maii, de quo vide etiam *Fundatores nostros Marianos*, cap. 23.

CAPUT LIX.

De Bonifacio VIII, Pontifice Maximo.

Post Cœlestini V abdicationem, in summum Pontificem delectus est Bonifacius VIII, qui imaginem Deiparæ, ac suam, quam eidem Deiparæ offert apostolorum Princeps, vermiculato opere ad D. Petri basilicam (quam et multum ornavit) collocavit. A morte insuper, inventa sunt in ejus sacris vestibus, anno 1606, cum ejus sepulcrum aperiretur (in quo post annos duos, et trecentos, eodem die, quo mortuus fuerat, repertum est corpus ejus integrum et incorruptum, in quo non nisi extremum nasi desideraretur), non levia ejus in Deiparam affectus argumenta: nam in fimbriis albæ (quæ et camisium dicitur) visebantur, auro et serico acu pictæ infrascriptæ historiæ, Annuntiationis, Visitationis, Nativitatis, Inventionis Christi a Matre in medio doctorum, ut alias præteream.

Occasione Jubilæi, quod ipse indixit anno 1300, illustris accidit Deiparæ apparitio, quam, quia parum cognita, lubet hoc loco subicere. Clericus quidam, Jubilæi tempore, vidit per quietem sanctissimam Virginem, cum Filio in ulnis, in quodam thalamo residentem. Eam cum clericus genuflexo adorasset, ita ipsa ad eum: « Omnibus miserans

indulsit Deus. » Eo autem subjiciente, « Num et mihi? » subiecit Deipara: rursumque post morulam interjectam, repetiit idem: « Omnibus miserans indulsit Deus, vivis et mortuis. » Prostratus iterum ille, « Num et mihi? » Cui nec tum dato responso, at paulo post ait: « Indulsit omnibus mortuis et vivis miserans Deus, atque etiam tibi. » Et ut de vivis sileam, certe tunc temporis dæmones per energumenos publice clamabant omnes animas purgatorii æternam gloriam consecutas.

Antiphona illa: *Ave gloriosa Dei Genitrix*, etc., ad primas Assumptæ Deiparæ Vesperas in ecclesia Atrebatensi usurpari consueta, fertur ab hoc Pontifice fabricata, eaque opinione ducitur Genebrardus lib. iv *Chron.* ad annum 1294. Vide *Vitas Pontificum* novissime excusas in Vita hujus Bonifacii.

CAPUT LX.

De Clemente V, Pontifice Maximo.

Clemens V Pont. Max. maxima in Deiparam pietate fervens, contra Saracenos, ejusdem Deiparæ hostes, non semel tum in Syriam, tum in insulas Baleares, et in Hispanias, sacrum bellum edixit. Urestæ item in Gallia, Deiparæ templum erexit, in quo etiam conditus est anno 1514.

Exstant in *Parnasso Mariano*, Duaci per Belierum excuso, anno 1624, Hymni sacri Officii de Compassione beatæ Mariæ Virginis ex *Hortulo animæ* deprompti, auctore Papa Clemente, suntque infra:

Ad Matutinum.

*Hora matutina Mariæ nuntiatur,
Quod Jesus a Judæis falsis captivatur.
Domum Annæ petiit, illuc ducebatur,
Toto corde tremit, male cum tractatur.*

Ad Primam.

*Hora prima Maria Jesum suum natum
Crebris suspiriis, sequitur ad Pilatum,
Falsos testes audiens, sputo maculatum
Cernens, ingemiscit acriter alapatum.*

Ad Tertiam.

*Audit hora tertia crucifigi natum,
Vidit tectum purpura, spinis coronatum,
Ad mortis sententiam eundem damnatum,
Trabe magna graviter crucis oneratum.*

Ad Sextam.

*Hora sexta Maria videt clavari
Corpus Christi tenerum, in altum levare,
Jesum sitientem, felle saturari,
Et vestem proprio sanguine rubricari.*

Ad Nonam.

*Hora nona Maria Jesum exspirantem
Videns, audit eum magna voce clamantem,
Joanni Matrem, spiritum Patri commendantem,
Ensem Simeonis cor ejus perforantem.*

Ad Vesperas.

*Hora vespertina Maria dolorosa,
De cruce depositum voce querulosa
Continens in gremio dixit: O meorum
Vita, sustentatio, lumen oculorum.*

Ad Completorium.

*Hora completorii venit ad sepulcrum,
Unxit aromate Maria corpus pulchrum*

*Jesu, deformatum pallore mortis duræ,
Redemptionis nostræ.*

Commendatio.

*Has Horas canonicas Maria Mater pia
Tuae laudi refero cordis symphonia,
Sicut tu compassa es Nato in agone,
Sic huic me congregans, socium fac Coronæ. Amen.*

Porro quicumque pio adversus Deiparam affectu, et sensu, integrum de ejus Compassione Officium recitare volet, præmisso : *Domine labia*, etc., ad Matutinum, et : *Converte nos Deus salutaris noster*, ad Completorium, et : *Deus in adjutorium*, etc., ad singulas Horas, pro Collecta subjiciat orationem istam, ei præponendo (dicto prius hymno, ut supra, verum istum, cum suo responsorio) :

Ÿ. *In omni tribulatione, et angustia nostra.*

Ŕ. *Succurre nobis, piissima Virgo Maria.*

Oremus.

Interveni pro nobis, quæsumus, Domine Jesu Christe, nunc, et semper, et in hora mortis nostræ, apud tuam clementiam, piissima Virgo Maria, dulcissima Mater tua, cujus sacratissimam animam, in hora benedictæ passionis, et amaræ mortis tuæ, gladius doloris pertransiit. Qui cum Patre, et Spiritu sancto vivit, et regnat Deus in sæcula sæculorum. Amen.

Quoniam vero, octo fuerunt hujus nominis Clementis Papæ, nec in prædicto Parnasso, vel alibi, quod sciam, quisnam ille sit Clemens, qui hos hymnos de beatæ Virginis Compassione composuit, expressum reperitur, idcirco, donec proprius inveniat auctor, huic Clementi eos ascribere visum est : quisquis autem ille fuit, absque dubio æternæ Sapientiæ Matris Mariæ Virginis amantissimus fuit.

CAPUT LXI.

De Joanne XXII, Pontifice Maximo.

Clementi V successit Joannes XXI, dictus XXII, religione erga Deiparam Virginem illustris. Hic instituit, ut ter, in singulos dies, tintinnabula ad vesperum pulsarentur, ac tum unusquisque ter Salutationem angelicam divæ Virgini sacram recitaret ; institutum ita manet, ut hodie ubique gentium sit in usu, atque auditu tintinnabuli sono, cuncti confestim in vestigio genua flectant atque orent.

Idem Pontifex singulis, canticum *Salve Regina* devote recitantibus, quadraginta dies indulgentiæ concessit. Prolationem etiam nominis Mariæ, ut ejus esset frequentior invocatio, sacris indulgentiis ditavit.

Avenione, capellam Dei Genitricis, titulo de Miraculis ædificavit, ac perpetuos ibidem capellanos fundavit, hac occasione : Duobus Avenione, ubi tum degebat Pontifex, pro crimine pessimo commisso, uno sene et altero juvene, igni adjudicatis, eisque ad columnam ligatis, igneque accenso, junior ad invocationem Deiparæ, seniore exusto, illæsus exiit : quo in loco Joannes capellam Dei

Genitrici, titulo de Miraculis, ædificavit, et perpetuos ibidem capellanos, proventibus assignatis, instituit.

Huic sane Joanni beata Virgo jussit, ut non solum ordinem Carmelitarum confirmaret, verum etiam devotionem S. Scapularis adaugeret, propterea in utriusque favorem, sequentem Bullam, quam Sabbatinam vocant, concessit. Est autem hujusmodi :

« Joannes episcopus, servus servorum Dei, universis, et singulis Christifidelibus, etc. Sic mihi flexis genibus supplicanti Virgo visa fuit Carmelita, sequentem effata sermonem : O Joannes, o Joannes, Vicarie mei dilecti Filii, veluti te a tuo eripiam adversario (erat hic Ludovicus IV imperator), te Papam facio, solemnino dono Vicarium meis juvantibus supplicationibus a dulcissimo Filio meo petens, quod gratiose obtinui, ita gratiam et amplam meo sancto ac devoto Carmelitarum ordini confirmationem habeas præconcedere, per Eliam et Elisæum in Monte Carmelo inchoato. Quod unusquisque professionem faciens, regulam a meo servo Alberto patriarcha ordinatam observabit, et per meum dilectum Innocentium approbatam, ut verus mei Filii Vicarius debeat in terris assentire quod in cælis meus statuit, et ordinavit Filius, quod qui in sancta perseverabit obedientia, paupertate et castitate, vel qui sanctum intrabit ordinem, salvabitur. Et si alii devotionis causa in sanctam ingrediantur religionem, sancti habitus signum ferentes, appellantes se confratres et consorores mei ordinis prænominati, liberentur et absolvantur a tertia suorum peccatorum portione, a die quo præfatum ordinem intrabunt ; castitatem, si vidua est, promittendo ; virginitatis, si virgo est, fidem præstando ; si conjugata, inviolatam matrimonii conservationem adhibendo, ut sancta Mater Ecclesia imperat. Fratres professi dicti ordinis, supplicio solvantur, et culpa, die, quo ab hoc sæculo isti recedunt, properato gradu accelerant purgatorium : Ego Mater gloriosa descendam Sabbato post eorum obitum, et quas invenero in purgatorio, liberabo, et eas in Montem sanctum vitæ æternæ reducam. Verum quod isti confratres et consorores, teneantur dicere Horas canonicas, ut opus fuerit, secundum regulam datam ab Alberto ; illi, qui ignari sunt, debeant vitam jejunam ducere in diebus quos sacra jubet Ecclesia (nisi necessitatis jam traditæ impedimento) Mercurio, ac Sabbato debeant se a carnibus abstinere, præterquam in mei Filii Nativitate ; — et hoc dicto, evanuit ista sancta visio. Istam ergo sanctam indulgentiam accepto, roboro et in terris confirmo, sicut propter merita Virginis Matris gloriosæ Jesus Christus concessit in cælis. Nulli ergo hominum liceat, hanc paginam nostræ indulgentiæ, seu statuti ordinationem irritare, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis

Dei, et beatorum apostolorum Petri et Pauli se noverit incursum. Datum Avenione tertia die Martii, pontificatus nostri anno sexto. »

Hanc confirmarunt Alexander V, Gregorius XIII et XIV, Sixtus V et Clemens VIII. Quapropter favori huic Mariano impetrando S. Ludovicus Galliarum IX et Eduardus I Angliæ, reges, aliique innumerales omni sanctorum ac dignitate conspicui, confraternitati sacri Scapularis se adnumerari procurarunt.

Obiit anno Domini 1334, sepultus Avenione cum magna funeris pompa, in cathedrali ecclesia Sanctæ Mariæ de Donis, eique subrogatus est Benedictus XI, dictus XII.

CAPUT LXII.

De Benedicto XII, Pontifice Maximo.

Benedictus XII, Pont. Max. indulgentias peccatorum primus dedit, visitantibus sacram ædem beatæ Virginis Lauretanæ: unde ad eam magnus factus concursus; cumque Recinetenses (Recinetum abest tribus milliariis Laureto) senes ac valetudinarii eo pergere non possent, imagini ad Lauretanæ similitudinem, ara excitata, et sacello, ad id se conferebant, ab eodem Pontifice impetrata indulgentia, iis qui id præstarent. Vita functus est Avenione anno 1342, 25 Aprilis, sepultus in cathedrali sanctæ Mariæ de Donis, eique subrogatus est Clemens VI.

CAPUT LXIII.

De Clemente VI, Pontifice Maximo.

Clemens VI Pont. Max. qua erat in Dei Matrem, atque intemeratam Virginem Mariam, pietate, Avenione in agro quem ipse emerat templum eidem Matri construi jussit, annuisque redditibus donavit.

Hoc Pontifice Avenione sedente, unus aliquis reus, de nefario quodam crimine peractus, flammis adjudicatus fuerat; is autem beata Virgine in patrocinium advocata, visus est ab eadem Virgine pallio protegi; tertio autem, ab incenso rogo divina vi expulsus, a circumstante turba, quæ id coram geri viderat, ad Pontificem deductus est; isque re cognita, ecclesiam, sub nomine B. Mariæ, seu N. Dominæ a Miraculis, condi mandavit. Diploma Pontificis asservatur apud S. Agricolam, illudque se legisse testatur Valladierus serm. 6 de B. Virgine. Vide supra in Joanne XXII, cui prædicta ecclesia ab aliis ascribitur.

Obiit anno Dominicæ Nativitatis 1332, 8 Id. Decembris, cujus imago adhuc cernitur Lutetiæ Parisiorum in vitrea fenestra, quæ prima omnium occurrit ingredientibus ad templum Sorbonicæ domus, ubi flexo genu, et manus ad cælum tendens supplicique habitu Virginem sacram, quam vivens unice post Deum dilexerat, veneratur. Hujus Bulla de Fratrum Servorum B. Mariæ reformat., exstat tom. I Bullarii fol. 213.

CAPUT LXIV.

De Urbano V, Pontifice Maximo.

Urbanus V Pont. Max. apud Mimatenses D. Virginis episcopalem ædem augustissimam sumptibus suis instauravit, vasaque ex auro et argento purissimo, auratas vestes, et omnis generis instrumenta ecclesiastica donavit. Collegium canonicorum in vico, cui Quesaco nomen est, ad Tarnem auriferum, instituit, dicavitque Virgini Dei Parenti. In Monte Pessulano de novo fundavit, construxit et dotavit basilicam Dei Genitricis. Quolibet Sabbato, toto anno, ut et feria 4 et 6 aqua et pane vitam tolerabat. Roma in Galliam profectus secum tulit capillum beatissimæ Virginis Mariæ.

Inter plurimas a Dei Genitrice revelationes factas S. Birgittæ, una est de hoc Urbano. Antequam Urbanus V moreretur, S. Birgitta Romæ tunc existens intellexit, Pontificem velle, Roma deserta, Avenionem omnino redire. Itaque in visione audivit beatam Virginem Mariam sibi dicentem: « Papa vult relinquere Sedem Romanam, et Avenionem reverti; sed si fecerit, statim morietur, rationem obitus sui Deo redditurus. » Eam revelationem curavit per Pontificis confessarium ei renuntiari; ille tamen fati et cardinalibus urgentibus, Avenionem reversus, defunctus est anno 1370, Kal. Januarii. In ægritudine autem statuit, quod quando ab hac luce migrasset, suum ipsius corpus sepeliretur, more pauperum, apud S. Mariam de Donis, in Avenioniensi cathedrali.

CAPUT LXV.

De Gregorio XI, Pontifice Maximo.

Post Urbani V obitum, anno Dominicæ Nativitatis 1371, 8 Idus Januarii, in cathedrali Avenionensi S. Mariæ de Donis consecratus et coronatus est Gregorius XI, Pont. Max. Hunc beatissima Dei Genitrix hortata est, ut Avenionem relinquens, Romam veniret, eidemque obtemperanti, maternæ suæ pietatis viscera se exhibituram promisit. Unde lib. iv, cap. 139, *Revelationum* S. Birgittæ legitur: « Una persona vigilans, et nondormiens, sed in oratione persistens, in spiritu rapta fuit, et tunc omnes ejus corporis vires deficere videbantur, scilicet, cor ipsius inflammabatur, et exultabat charitatis ardore, ejusque anima consolabatur et quodam divino robore confortabatur spiritus ejus, ac etiam tota conscientia ejus replebatur spirituali intellectu: cui personæ tunc apparuit visio talis: audiebat enim tunc ipsa quamdam vocem dulcisonam, eam taliter alloquentem: « Ego sum illa, quæ genui Dei Filium, verum Deum Jesum Christum: quoniam alias dixi tibi aliqua verba, quæ Urbano Papæ deberent nuntiari: nunc etiam dico tibi aliqua, quæ mittenda sunt Papæ Gregorio: sed ut melius intelligantur, dicam tibi ea, per quamdam similitudinem. Sicut enim pia mater dilectum videns filium nudum et frigidum, in terra jacentem,

et ad erigendum se, vires corporis nullas habentem, sed præ desiderio favoris, et lactis materni, querulis vocibus cum vagitu plorantem, tenera dilectione compassa, filio festine occurrit, et ne deficeret frigore, pia manu materna elevavit eundem, quem statim leniter fovit, et materno calore sui pectoris mitissime calefecit, eumque dulciter mammillarum suarum lacte cibavit : sic ego Mater misericordiae volo facere Papæ Gregorio, si Romam, et in Italiam redire voluerit, animo permanendi ; et voluntatem habuerit ibidem, ut pius Pastor, plangendi compassionis lacrymis gemebundis, animarum sibi ovium commissarum æternam perditionem, et earum damna, et dispendia dolorosa, et innovare proposuerit statum Ecclesiæ cum humilitate et pastoralis debita charitate : tunc enim ego, sicut pia mater, elevabo eum de terra velut nudum, frigidum filium, id est, separabo eum, et totum ejus cor ab omni delectatione terrena, et ab omni mundano amore, quæ sunt contra Dei voluntatem ; et calefaciam eum suaviter materno calore, scilicet charitatis meæ, quæ est in pectore meo ; saturabo etiam ipsum lacte meo, id est oratione mea, quæ similis est lacti. O quam innumerabiles sunt illi, qui lacte orationis meæ sustentantur, et dulciter saturantur ! isto enim lacte saturabo eum, id est oratione mea, quam faciam pro eo ad Dominum Deum meum, qui est Filius meus, ut ipse dignetur misereri, et unire Spiritum suum sanctum cum interno sanguine cordis ejusdem Papæ Gregorii. Tunc autem ipse saturabitur vera satietate perfecte, in tantum quod ulterius ad nihil aliud desiderabit in hoc sæculo vivere, nisi ut possit Dei honorem totis suis viribus augmentare. Ecce jam nunc ostendi ei maternam charitatem, quam sibi faciam, si obedierit, quia Dei voluntas est, ut transferat sedem suam ad Romam, cum humilitate. Modo etiam re in posterum ipse ignorantia excusetur, ego præcavens eum, materna charitate, annuntio ei ista quæ sequuntur : videlicet quod si ipse prædictis non obedierit, indubitanter sentiet justitiæ virgam, id est Filii mei indignationem ; quia tunc abbreviabitur vita ejus, et vocabitur ad judicium Dei. Nulla tunc ei temporalium potestas auxiliabitur dominorum, nec etiam sapientia et scientia ei proderunt medicorum, nec flatus aeris suæ naturalis patriæ proficiet ei ad ejus vitam aliquatenus prorogandam : quasi dicat, quod si etiam veniret Romam, et prædicta non fecerit, tunc abbreviabitur ejus vita, nec proderunt ei medici, nec revertetur ad Avenionem, ubi possit ei proficere aer naturalis patriæ, sed potius morietur. » Sic ibi. Et ibid. cap. 440, hæc habentur : « Laus Deo sit pro omni sua dilectione, et servitium, et honor sanctissimæ Mariæ, pretiosæ Virgini suæ Matri pro compassione quam habet super omnes quos Filius suus redemit sanguine suo pretioso. Pater sancte, hinc est, quod cuidam personæ, quam vos bene nostis, vigilando in oratione existenti contigit, quæ sentiebat

cor suum totum inflammari divinæ charitatis ardore, et quadam visitatione Spiritus sancti : quæ quidem persona tunc audit quendam vocem sibi dicentem : « Audi tu, quæ vides spiritualia, et dicito illud quod tibi modo præcipitur, et scribe Gregorio summo Pontifici hæc verba, quæ modo audies. Ego, quæ loquor tibi, sum illa, quam Deo placuit sibi in Matrem eligere, qui de carne mea sumpsit sibi corpus humanum. Ipse quidem Filius meus fecit cum Gregorio Papa magnum opus misericordiae, quando scilicet fecit per me sibi dici sanctissimam suam voluntatem, quam in priori revelatione transmissam ei plenius intimavi, et hoc factum est potius propter orationes, et lacrymas amicorum Dei, quam propter merita ejus aliqua præcedentia. Ideo ego et diabolus inimicus ejus grave certamen habuimus super eum. Nam ego monui eundem Gregorium Papam alia littera, ut festinanter ad Romam, seu Italiam, se transferret cum humilitate, et divina charitate ; et ut ibidem sedem suam poneret, et usque ad mortem omnino permaneret. Diabolus vero, et aliqui consiliarii ejusdem, consuluerunt ei tardare, et in illis, ubi nunc est, partibus demorari, et hoc propter carnalem amorem, et etiam propter parentum et amicorum mundanam delectationem et consolationem ; et ideo diabolus majorem habet nunc justitiam et occasionem tentandi eum, quia magis obedivit consilio diaboli, et amicorum carnalium quam Dei et voluntati meæ. Verum quia ipse Papa desiderat de voluntate Dei adhuc plenius certificari : ideo justum est, ut tale suum desiderium impleatur. Noverit igitur certissime hoc quod infra sequitur, esse voluntatem Dei, videlicet quod sine dilatione quacumque, ipse veniat ad Italiam, seu Romam, et omnino taliter faciat, et acceleret iter suum, cum festinantia ad veniendum, quod in mense Martio, vel ad ultimum intrante Aprili proximo futuro, ipse personaliter in prædicta urbe, seu provincia Italiæ, omnino sit ingressus, si ipse in matrem meam unquam voluerit habere : si autem in prædictis inobediens fuerit, veraciter sciet, quod nunquam amplius tali consolatione, id est alia mea visitatione, seu revelatione visitabitur in hoc mundo ; sed post mortem suam respondebit coram divina justitia, cur mandatis Dei noluerit obedire : si vero in prædictis obedierit, tunc ego etiam complebo ea quæ promisi in revelatione illa a me sibi primitus destinata. Notum etiam eidem Papæ facio, quod nunquam sic erit firma et tranquilla pax in Francia, quod habitantes in ea, plena securitate et concordia possunt nullatenus congaudere, antequam populus regni placaverit Deum Filium meum per aliqua magna opera pietatis et humilitatis, quem suis multis pravis operibus et offensionibus ad indignationem et iram hactenus provocaverunt ; propterea noverit quod iter seu passagium illorum armigerorum de iniquis societatibus iniquorum, quod ipsi facere volunt, ad sanctum sepulcrum Filii mei, non magis

placet Filio meo, vero Deo, quam aurum illud quod populus Israel projecit in ignem, de quo diabolus conflatile vitulum compaginavit, quia in eis est superbia et cupiditas; et si aliquam habent voluntatem eundi ad memoratum sepulcrum, magis est, propter superbiam et cupiditatem pecunie, quam propter amorem et honorem Dei. » Et his dictis, hæc visio disparuit. Post hæc autem subjunxit et dixit mihi Mater Dei: « Item, dic episcopo meo eremitæ, quod claudat istam litteram, et sigillet eam, et postea sigillet in alio papyro copiam ejus, et ostendat eandem copiam apertam illi abbati, nuntio Papæ, et Nolano comiti, ut ipsi legant eam, et sciant quid continetur in illa: postquam vero illi eam legerint, dimittat eis supradictam litteram clausam, sigillatam, quam ipsi statim mittant Papæ Gregorio, sine mora, sed copiam illam apertam postquam legerit, non dimittat eis, sed volo quod dilaceret et rumpat eam, coram oculis eorum in frusta, quia sicut littera, quæ est una, dilacerabitur in multa frusticula, sic, nisi Papa, tempore et anno venerit præfixo in Italiam, terræ Ecclesiæ, quæ sub una ejus obedientia et subjectione modo eidem obediunt, dividuntur in plures partes in manus inimicorum, et firmissime scias quod, in augmentum tribulationis ipsius Papæ, non solum ipse audiet, sed et videbit oculis suis esse vera quæ dico, nec poterit cum tota manu potentie suæ reducere terras prædictas Ecclesiæ ad pristinum statum suæ obedientie et pacis. » Hactenus ibi cœlorum Regina. Apparens etiam Christus sponsæ suæ Birgittæ pro hoc Gregorio oranti dixit: « Attende, filia, ad verba quæ loquor; scias quod iste Papa Gregorius adjutorio orationis Virginis Mariæ Matris meæ, jam incipiet movere manus et pedes, scilicet faciendo voluntatem meam, et honorem meum in veniendo Romam. » Sic ille.

Porro Gregorius, singulari aliquo pietatis, cultusque officio sibi divam Virginem demereri studens, ordinem Olivetanorum, qui totus est eidem B. Virgini dicatus, vocaturque congregatio S. Mariæ montis Oliveti, confirmavit. Ordinem Fratrum B. Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum a solutione decimarum exemit. Instituit ut dies festus Nativitatis B. Virginis vigiliam haberet, quemadmodum tradit Radulphus Tungrensis *De canonum observatione*, proposit. 19. Maxima, dum viveret, basilicam S. Mariæ Majoris de Urbe reverentia prosecutus est: etenim dum Avenione esset, eis Sanctæ Lucie in Silice ecclesiam tunc temporis vacantem, redditusque concessit. Plenariam indulgentiam ad modum Jubilæi illis impertitus est, qui ejusdem Sanctæ Mariæ Majoris visitarent. Affirmant nonnulli, ut Platina, et Onuphrius, turrinam campanariam ejusdem basilicæ, structura atque elegantia omnes alias Romanas antecellentem, ab hoc Gregorio conditam, in qua hujus Pontificis

etiam nunc insignia Parii marmore insculpta cernuntur.

Obiit anno Dominicæ Nativitatis 1378, Kal. Aprilis, in diaconia Sanctæ Mariæ in via Nova, ejus quidem diaconus cardinalis ante pontificatum exstiterat, sepultus.

CAPUT LXVI.

De Urbano VI, Pontifice Maximo.

Mortuo Romæ Gregorio XI, pontificali gradu insignitus est Urbanus VI, qui, dignum reputans et debitum, ut festum Visitationis B. Mariæ Virginis, quando visitavit Elisabeth, in Dei Ecclesia celebraretur, ac attendens quod laudes tantæ Virginis humana lingua non sufficit exprimere, nec etiam sancti et justī, eam, in cujus ille, quem cœli capere non poterant, se contulit aula virginali, dignis laudum præconiis ad plenum efferre poterunt; et considerans quod ex quo Dominum in sanctis suis laudare jubemur, quanto magis in veneratione B. Mariæ Virginis Matris ipsius exsultantibus animis collaudare, et ejus laudum augendo titulos, gratias referre, quem genuit Filio debeamus, quæ etiam exaltata super sidera, stellato consedit sui solio Genitoris, ne etiam divinæ visus fuisset resistere voluntati, quæ tam sibi, quam aliis viris devotis, ad hujusmodi sanctam festivitatem celebrandam, ut pie ipse Urbanus credidit, dignata fuit mentem inspirare, deliberatione etiam super hoc mature præhabita, de fratribus suorum S. R. E. cardinalium consilio, ad exaltationem fidei Catholice digne et rationabiliter, videlicet vi Idus Aprilis, pontificatus sui anno undecimo, statuit ut festum præfatum, videlicet Visitationis B. Mariæ Virginis, quando, ut præfertur, visitavit Elisabeth, vi Nonas Julii, annis singulis in Dei Ecclesia, cum laudum cantico, lætitiæ jubilo, cordisque tripudio, sub duplici Officio, per orbem universum solemniter celebraretur. Suasit etiam et consuluit ut ipsius festi Vigilia, et Vigilia Nativitatis et Assumptionis prædictæ Virginis festivitatum, etiam in observatione jejunii devotius observaretur: et mandavit quod simile, non tamen duplex, Officium absque alicujus sancti commemoratione, exceptis primis vespere, ante Octavam apostolorum Petri et Pauli, et Officio totius diei Octavæ, cum commemoratione tamen ejusdem novi festi, per septem sequentes dies in Dei Ecclesia, cum celebritate debita decantaretur. Ac etiam volens idem Urbanus Christifideles ad colendum tantæ festum Virginis, et etiam celebrandum donis spiritualibus animare, ipsosque mysticis de thesauris militantis Ecclesiæ benedictionum muneribus cupiens prævenire, et omnibus vere pœnitentibus et confessis, qui matutinali Officio festi ejusdem, in ecclesia, qua idem Officium celebraretur, interessent, centum; qui vero Missæ, totidem; qui autem primis festi Vespere, similiter centum; qui autem secundis, totidem; illis vero, qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, ac Completorii Officiis pro qualibet Horarum ipsarum, 40 dies; illis autem,

qui per Octavam festi prædicti Matutinalibus, Vesperarum, Missæ, ac prædictarum Horarum Officiis interessent, centum dies, singulis Octavarum ipsius diebus, de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxavit. Sed cum superveniente Urbani obitu, litteræ apostolicæ super præmissis confectæ minime exstitissent, ejus in pontificali sede successor Bonifacius IX præmissa omnia rata ac firma esse, sua Constitutione declaravit, ut statim, de eodem Bonifacio IX agentes, dicemus.

Instituendi vero prædicti festi impulsus, seu causa fuit vicesimum septimum, quibusdam vicesimum primum, idque gravissimum, in Ecclesia Romana, schisma a Gregorii XI Pont. Max. morte, exortum in summi Pontificis electione. Etenim Gregorio eo sublato, Itali Italum Pontificem, Galli Gallum, quem Clementem VII appellarant, magnis utrique animis expetebant, cui malo, in tempore, et quasi nascenti Urbanus occurrendum esse ratus, ad Divæ præsidium impetrandum sese transtulerat, instituta ejus Visitationis solemnitate.

Hic idem Urbanus, quamvis schismate et schismaticorum principum armis, atque insidiis exercitus agitatique, tamen in tanta curarum et negotiorum mole ad Lauretanam Virginem ornandam curæ aliquid derivavit. Nam de cœlestibus flammis, v Idus Septembris, supra ædem Lauretanam spectari solitis, certior factus, cœlesti Reginæ honestandæ animum adjecit, Natalemque Virginis lucem, cœlestibus a Deo prodigiis decoratam, pontificiis a Dei Vicario muneribus decorandam, existimavit. Lauretanam igitur domum, ipso Natalis Virginis die, visentibus, cumulatissimam delictorum omnium indulgentiam impertivit. Romæ etiam celebre templum S. Mariæ Montis Serrati, nationis Aragonicæ, a celeberrimo illo in Hispania in Monte Serrato templo ita dictum, a fundamentis extruxit, ac Purificationi Deiparæ dicavit. Obiit Romæ, anno 1589, Id. Octobris.

CAPUT LXVII.

De Bonifacio IX, Pontifice Maximo.

Bonifacius IX Pont. Max. festivitatem Visitationis B. Mariæ Virginis ad Elisabeth, a prædecessore suo Urbano VI institutam, ad ejusdem B. Mariæ Virginis honorem, cultusque argumentum evulgavit et confirmavit, Constitutione edita tenoris sequentis :

«Superni benignitas Conditoris, humanam creaturam ad similitudinem suam creatam, misericordie pietate respiciens, etiam collapsam fore primi parentis lapsu considerans, illam miro decrevit consilio relevandam, ut scilicet Verbum supernum, quod erat in principio, eam a mortis nexibus liberaret. Igitur pii Patris, qua nos dilexit charitas, temporis veniente plenitudine, Verbum ipsum æternum sub forma servi carnem nostræ mortalitatis assumere, ut eadem mortem nostram moriendo destrueret, ac damnationis sententiam, simul et maculam, quam per reatum primi hominis, generis humani poste-

ritas incurrisse noscebatur, clemens Verbi æterni bonitas aboleret. Quapropter de clara stirpe regia Davidica præelegit Virginem, in cujus utero, mystico spiramine, Verbum ipsum carnem susciperet, ut egrederetur, juxta verbum propheticum, virga de radice Jesse, et flos de radice ejus ascenderet, et requiesceret Spiritus Domini super eum : perfectam Reginam inclytam Matrem eligens, quæ tanto Regi digna fuit sui corporis thalamum preparare, de quo tanquam sponsus præ filiis hominum procederet speciosus, locum in Nazareth, quæ flos, sive sanctitas dicitur, ad suam conceptionem elegit, in quo per angelicæ Salutationis eloquia ipsius incarnati Verbi mysteria, mira que fuerunt solemnia celebrata. Ibi enim sumpsimus nostræ redemptionis exordia, ibique primum dies sanctificationis illuxit, qui nobis de salute spem intulit, et de æternitate lætitiæ. In hoc etenim tantæ fecunditatis loco, Virgo regia, venustissima a Domino conservata, flos sanctitatis, vas cœlestis gratiæ mundissimum, omnium virtutum floribus redimita, cujus pulchritudinem sol et luna mirantur, Redemptorem gentium Virgo concepit, datura lucem gentibus sub mortis caligine constitutis, sane ipsa Regina cœlorum, in cujus se clausit viscera Dei Filius factus homo, ex tanti honoris fastigio sibi per angelum nuntiatio nequaquam elationis assumpsit spiritum, sed tanquam ancilla humilis, quamvis Mater effecta Domini, humilitatis suæ, quam respexit Dominus exsequens officium, exurgens abiit in montana ad Elisabeth cognatam suam, quæ vocabatur sterilis, jam semestri prægnantem, cum festinatione, et quemadmodum ab angelo humillime salutationis susceperat oraculum, sic etiam ipsam Elisabeth humiliter salutavit. Elisabeth vero, ut salutationem audivit Virginis gloriosæ, repleta Spiritu sancto, et incarnati Verbi mysterium in utero sentiens virginali, voce magna exclamavit, et dixit : *Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me? ecce enim, ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exsultavit infans præ gaudio in utero meo, et beata, quæ credidisti, quoniam perficientur in te quæ dicta sunt tibi a Domino. (Luc. 1, 42 et seqq.)* Ad quam Virgo veneranda, in humilitatis spiritu respondens, illud mirabile canticum decantavit : *Magnificat anima mea Dominum ; et exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo : quia respexit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes : quia fecit mihi magna qui potens est, et sanctum nomen ejus. (Ibid. XLVI et seqq.)* O magnum mysterium ! o admirabile commercium ! o ineffabile sacramentum ! ut matres de pignoribus, quæ gestabant in uteris, in Spiritu præsentirent, et etiam prophetarent, et ut sacri Evangelii pandit historia, cœli Regina gravida, partu consecranda divino, pro humilitatis amplioris signaculo, præcursoris sui, quem gestabat Filii, Genitrici gravidæ humanitatis impendit obsequium,

quo impenso, completoque hujusmodi Visitationis, quasi trium mensium, tempore, in domum suam est reversa. Hæc est enim illa, de qua sacra canunt elogia, et quæ, sole amicta, lunam habens sub pedibus, stellis coronari meruit duodenis. Hæc est illa, quæ in suis castis visceribus, cœli terræque gestavit Opificem, et sola cunctas hæreses interemit, et pro Christiano populo, ut Advocata strenua, et exoratrix pervigil ad Regem quem genuit, intercedit. Igitur felicis recordationis Urbanus Papa VI, prædecessor noster, dignum reputans et debitum, ut festum Visitationis ipsius bestæ Mariæ Virginis, quando, ut præfertur, visitavit Elisabeth, in Ecclesia Dei celebraretur, deliberatione super hoc matura præhabita, de fratrum suorum S. R. E. cardinalium, de quo numero tunc eramus, consilio, ad exaltationem fidei Catholicæ, digne et rationabiliter, videlicet vi Idus Aprilis, pontificatus sui anno undecimo, statuit festum præfatum, vi Nonas Julii, annis singulis, in Dei Ecclesia cum laudum cantico, lætitiæ júbilo, cordisque tripudio sub duplici Officio per orbem universum solemniter celebrari. Suasit etiam, et consuluit idem prædecessor noster, ut ipsius festi vigilia, ut vigilia Nativitatis et Assumptionis prædictæ Virginis festivitatum, etiam in observatione jejunii devotius observaretur, et mandavit quod simile, non tamen duplex, Officium absque alicujus sancti commemoratione, exceptis primis Vesperis, ante Octavam apostolorum Petri et Pauli, et Officio totius diei Octavæ, cum commemoratione tamen ejusdem novi festi, per septem sequentes dies, in Dei Ecclesia cum celebritate debita decantaretur. Ac etiam volens idem prædecessor Christifideles ad colendum tantæ Virginis festum, et etiam celebrandum donis spiritualibus animare, ipsosque de mysticis thesauris militantis Ecclesiæ, benedictionum muneribus cupiens prævenire, et omnibus vere pœnitentibus et confessis, qui matutinali Officio festi ejusdem, in Ecclesia, qua idem Officium celebraretur, interessent, centum; qui vero Missæ, totidem; qui autem primis festi Vesperis, similiter centum; qui autem secundis, totidem; illis vero, qui Primæ, Tertię, Sextæ, Nonæ ac Completorii Officiis, pro qualibet Horarum ipsarum, quadraginta dies; illis autem, qui per Octavas festi prædicti Matutinalibus, Vesperarum, Missæ ac prædictarum Horarum Officiis interessent, centum dies, singulis Octavarum ipsarum diebus de omnipotentis Dei misericordia de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxavit. Ne autem pro eo quod ipsius prædecessoris superveniente obitu, litteræ apostolicæ super præmissis confectæ minime exstiterint, hujusmodi Constitutio dicti prædecessoris frustretur effectum, volentes, et auctoritate apostolica decernentes, quod hujusmodi Constitutio a dicta die, videlicet vi Idus Aprilis, perinde sortiatur effectum, ac si super ea prædecessoris litteræ sub ipsius diei data, confectæ fuissent, prout superius enarratur:

quodque præsentis litteræ ad probandum plene Constitutionem hujusmodi ubique sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. Universos patriarchas, archiepiscopos, episcopos et alios Ecclesiarum prælatos monemus, et hortamur in Domino, per apostolica eis scripta in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo, mandantes, et in remissionem peccaminum injungentes quatenus tam gloriosum festum et celebre, annis singulis vi Nonas Julii, ut præfertur, devote ac solemniter celebrent, ac jejunium Vigilæ hujusmodi suadeant, in augmentum meriti observari, et faciant per universas ecclesias suarum civitatum et diocesium celebrari, ac Officium peragi supradictum, ut pia ejusdem Virginis Mariæ intercessionem ipsi Christifideles, et hic a noxis protegi, et in futuro sempiterna gaudia consequi mereantur. » Sic ille. Obiit anno 1404, die 1 Octobris.

CAPUT LXVIII.

De Innocentio VII, Pontifice Maximo.

Innocentius VII, Pont. Max., ita erga sanctissimam Matrem Dei Mariam devotus exstitit, ac in particulari erga ejus absque originali peccato Conceptionem ita pie fuit affectus, ut doctorem quemdam theologum, nomine Joannem Montesonem, qui in suis concionibus in peccato fuisse conceptam ausus est prædicare, instante ad hoc Parisiense gymnasio de Conceptionis articulo semper benemerito, et rigide punivit, et ut palinodiam caneret, coercuit. Si ex Roberto Gaguino ordinis SS. Trinitatis generali ministro lib. ix *His'or. Francorum* in Carolo VI referunt Doctor Luzerus serm. primo de Conceptione, cap. 5; Frater Joannes Baptista Lezana in *Apologetico* pro Conceptione, cap. 13; Mauritius Hilaretus homil. de Concep., atque alii permulti. Obiit anno 1406, viii Idus Novembris.

CAPUT LXIX.

De Alexandro V, Pontifice Maximo.

Alexander V, Pont. Max., ex sacro Minorum ordine ad summum Ecclesiæ culmen evectus, beatissimam Virginem intimo cordis affectu dilexit, pro cujus pura Conceptione, ante pontificatum, litterarum armis pugnavit, atque in Petri cathedra jam sedens, Constitutionem apostolicam in favorem ejusdem Conceptionis evulgavit. « Petrus de Candia (inquit Bustus) ex ordine Minorum ad pontificatum summum evectus, et Alexander V denominatus, immaculatam Virginis Conceptionem approbavit in 3 sentent., dist. 3, et existens in pontificatu hanc opinionem dicitur determinasse in civitate Pisarum, anno 1411, atque statuisset, ut ab omnibus teneri deberet. » Unde Magister Joannes Varzo in 3 sent., dist., 3, inquit: « Sanctissimus Dominus Papa Alexander V approbavit opinionem Minorum quoad Immaculatam Conceptionem attinet. » Hæc Bustus. « Cæterum, ut inquit Salazar, existimandum non est, prædictum Pontificem piam opinionem definivisse, aut determi-

nasse, sed tantummodo approbasse, ac sine injuria fidei defendi posse, pontificia auctoritate sanxisse. Vide Joannem Serranum episcopum Acernensem in tract. *De Immaculata Conceptione beatæ Virginis*, lib. II, cap. 8, et *Bibliothecam nostram Marianam*, lib. XIV, in Petrō de Candia. Decessit optimus Pontifex anno 1410.

CAPUT LXX.

De Martino V, Pontifice Maximo.

Martinus V, Pontifex Maximus, rediens ex concilio Constantiæ habito, Mediolani XVII Kalend. Novembris, templum solemniter sacravit ac Deiparæ dedicavit. Templum istud, inter Christianorum templa forte primum tenet (illud extruxit Joannes Galeatius, Mediolanensis dux, sub annum 1388); seu magnitudo in eo spectetur, seu artificium, seu pretiosa marmora, plane excellit. Est enim foris et intus niveo marmore ad tectum usque incrustatum, atque statuis marmoreis sanctorum et patriarcharum Novi et Prisci Testamenti historiis, mira arte elaboratis, undique exornatum. In eo visitur organum quod quatuor aureorum millibus stetit, gaudetque uno e sacris Christi crucifixi clavibus. Quæ omnia ad sanctissimæ Deiparæ decus faciunt.

Idem Pontifex, pace et otio Ecclesiæ parto, antiquissimum habuit, Lauretanam ædem miraculis ac prodigiis nobilem, suo aliquo munere insignem relinquere. Itaque multis magnisque indulgentiarum propositis præmiis, mortales omnes ad Lauretanum sacellum, Septembri potissimum mense visendum, colendumque invitavit. Porro anno ejus sæculi ferme vicesimo, hoc beneficium novo beneficio cumulavit: solemnes Recinati nundinas ad laudem et gloriam et honorem Lauretanæ Virginis (ut ipse in Litteris apostolicis ait) instituit, ratus fore, id quod evenit, ut ob locorum propinquitatem, Recinatensis emporii celebritas celebritatem augeret Lauretanæ domus, quippe cum finitimos populos, mercium illecebra, mercatores indulgentia delictorum ad Lauretanam ædem celebrandam alliceret. Lauretanus porro indulgentias trimestres esse voluit, et Recinatensi mercatui pares, nimirum, ut Septembri, Octobri, Novembri mensibus, quibus Recinatensis mercatus celebraretur, indulgentiæ Laureti percipi ab adeuntibus rite beatam Virginem possent.

Eo tempore, quo Florentiæ hæsit, frequenter visitavit iconem sanctissimæ Deiparæ Annuntiatae, in templo Servitarum nobilissimo, miraculis florentissimam. Cum autem eam imaginem suis ornamentis, argenteisque votis exutam, ob extremam fratrum inopiam conspexisset, sericis aulaeis, auro intertis, et sacra suppellectili tanto Pontifice digna exornavit. Deinde frequenter ad ejus altare sacra fecit. In cujus rei memoriam unum illud altare, cum nonnullas ob causas Florentiam aliquando sacris postea interdixisset, reservavit; ad quod tunc, omnes Florentini tanquam ad unicum animæ so-

latium recurrerent. Ibidem antequam Romam concederet, basilicam Sanctæ Mariæ Floris metropolitaneam a se effectam, necnon templum Sanctæ Mariæ Novellæ consecravat.

Hoc Pontifice Romanam Ecclesiam regente, quidam Tolosani studii rector determinare ausus est, beatam Virginem originali peccato fuisse corruptam. Qua de re in furore populi pulsus civitate. Romam veniens, ad summum Pontificem de illata sibi injuria conquestus est, conclusionem suam asserens publica velle disputatione tutari. Audiens hæc memoratus antistes, diem faciendæ disputationis indixit, collectoque maximo doctorum conventu, cum frater ille non veniret, missus est nuntius, qui eum advocaret; fratres autem, apud quos ille hospitatus fuerat, ad ejus cellam pergentes, ipsum mortuum reperere, interiora ventris non habentem.

Obiit anno 1431, die 12 Februarii.

CAPUT LXXI.

De Eugenio IV, Pontifice Maximo.

Martini V successor Eugenius IV, erga divæ Virginis cultum singulariter affectus, ejus ecclesias Sanctæ Mariæ Majoris et Sanctæ Mariæ Rotundæ in Urbe, ædificiis et sacellis exornavit. Florentiæ templum summum beatæ Mariæ Deiparæ appellatum ob regiam ejus et civitatis magnificentiam, exquisita pompa dedicavit. Ejus quippe causa pons ligneus egregio ornatu apparatus, eductusque in altum, et ab ecclesia Sanctæ Mariæ Novellæ, ubi Pontifex agebat, ad hanc usque ecclesiam productus est, iuris Pontifici Maximi cardinalibus, episcopis, cæterisque proceribus, qui alia, ob incredibilem populi concursum non poterant, viam præbitorum. Hic œcumenicum concilium, an. 1431, eodem Eugenio præside, contra Græcos coactum est, ac tandem iisdem Romanæ Ecclesiæ consentientibus, 6 Julii conclusum.

Idem Pontifex congregationem Canoniorum Regularium, ortam apud cenobium sanctæ Mariæ Frigionaria, in diocesi Lucensi an. 1401, auctoritate apostolica approbavit.

Idem dum Florentiæ ageret, postquam die octava Epiphaniæ aram sacratissimæ Dei Genitricis Annuntiatae consecrari mandasset 1443 indulgentias quoque perpetuo valituras, visitantibus idem sacellum divæ Annuntiatae, die eadem tertia decima Januarii, vivæ vocis oraculo primum, mox per apostolicas Litteras concessit. Rebus humanis excessit anno salutis 1447, VII Kal. Martii, post quem pontificium thronum adeptus est Nicolaus V.

CAPUT LXXII.

De Nicolao V, Pontifice Maximo.

Nicolaus V hujus nominis Pontifex Maximus in Deiparæ Virginis cultu fervens, Lauretanam ejus cellam pontificiis muneribus auxit. Videbat diem beatæ Virginis ab angelo salutatae sacrum, maxime insignem illi domui, ac memorabilem esse: quippe cum Deus eo ipso die inibi naturam humanam

induisset. Lætissimam ergo illam lucem, qua jacta sunt fundamenta salutis humanæ, anniversaria indulgentia decoravit. Ex quo templum Lauretanum, ut tanti mysterii memoria dignum erat, quotannis illo die eximie celebrari est cœptum. Porro Nicolaus, Lauretana æde indulgentiis coonestata, opulentia quoque ædis consulendum putavit. Igitur magnopere cavuit, ne Lauretana dona averterentur, neve divenderentur, areens ingressu ecclesiæ antistitem Recinatensem. Si quid eorum imposterum distrahere, aliove in usus convertere ausus foret, sin autem vendita jam ac distraeta; intra unius mensis spatium, non recuperaret, episcopatu dejiciens, civitati insuper Recinatensi eodem diplomate negotium datum, vel recuperandi Lauretana dona, vel tuendi. Nec pace solum, sed bellico etiam tumultu, insignis Nicolai Pontificis pietas in Lauretanam sedem enituit. Sub id tempus Mahometes Turcarum rex, Constantino Palæologo Orientis imperatore cæso, Constantinopoli vi capta fœdeque direpta, Turcici sedem imperii transtulit in Europam anno post Christum natum 1452. Ergo ut Constantinopolim Christiani imperii arcem a Barbaris captam, imperatorem ipsum cum nobilitate cæsum, Turcarum regem tanta victoria inflatum ex propinquo insultare Græciæ, minitari exitium Italiæ, fama tulit, tantus Christianis viris terror inaccessit, ut tota Italia trepidatum sit. Itaque Nicolaus satis memor ædis Lauretanæ, eam adversus Barbarorum incursiones satis firmo præsidio munit, et simul in hostem omnibus viribus consurgere parat, ejus rabiem compressurus.

Sodalitatem beatæ Virginis Hallensis approbavit, ac indulgentiis illustravit.

Bullam edidit in favorem Conceptionis beatæ Virginis Mariæ, quam exstare apud Augustinum Suarez ordinis Carmelitani in libro statutorum ejusdem ordinis, Hispali impresso anno 1573 asserit Petrus de Oieda in tract. *De Conceptione B. Mariæ Virginis*, cap. 1.

Magna reverentia basilicam sanctæ Mariæ Majoris de Urbe prosecutus est, ubi splendide domicilium summis Pontificibus extruxit, quod etiam hodie intuemur, per multos annos pro capitulo, et hujus basilicæ clero, sic Pontificibus concedentibus. Obiit anno salutis 1455, ix Kal. Aprilis.

CAPUT LXXIII.

De Callisto III, Pontifice Maximo.

Nicolaus V e vivis sublato, in potestatem pontificiam devenit Callistus hujus nominis III, ejus erga D. Virginem singularis devotio exstitit, quia fama erat, Turcas victoria usos, magna Peloponnesi, Æticylique parte in suam ditionem redacta, in Dalmatiam, atque in ipsam Italiam furore ac rabie instinctos rapi, nihil habuit antiquius, quam ut Lauretanam domum tutaretur, haud dubius, quin illa salva, Deiparæ præsidio cætera in Italia salva essent futura. Igitur Rodericum Borgiam fratris, et Joannem Milianum sororis filios.

cum legatorum pontificiorum munere ac nomine, copiis præficit; horum alterum in Picenum; Lauretana domo præcipue ejus curæ demandata, alterum Bononiam e vestigio destinat. Veniunt ambo legati cum suo utroque exercitu Lauretum: ibi pacem veniamque a Deo, Deique parente comprecati, sacram ædem a muris et propugnaculis nudam, tumultuario opere aggeribus cingunt. Cæterum beata Virgo tametsi Pontificis, pontificiorumque ducum erga se voluntatem minime aspernata, suam ipsamet celesti ope protexit domum, Turcarum rabie alio aversa domitaque. Quippe per id tempus pontificia classis non magna, duce patriarcha Aquileiensi Asiæ oras felici ausu, eventumque populata, effusum Barbariæ impetum fregit. Turcica classis acie victa, pleræque triremium captæ. Usumcassanus insuper Persarum rex, Callisti instinctu Turcarum fines infesto agmine ingressus, egregias reportavit de superbissimo hoste victorias, non tam humana vi (ut ipsemet litteris ad Pontificem datis, professus est) quam ope divina.

Idem Pontifex sacrum beatæ Virginis velum, ejusque cingulum in Ecclesia cathedrali Atrebatensi, ubi ea habentur, pie venerantibus indulgentias impertivit.

Nonnullorum sententia est, meridianum Salutationis angelicæ pulsum, non a Gregorio IX, sed ab hoc Callisto eadem de causa, qua matutinus et vespertinus ab Urbano II prius instituti fuerant, esse adinventum: scilicet ut eo excitatus populus Christianus orare recordaretur pro exercitu Christiano in Ungaria contra Turcas decertanti; id refert Petrus Messias, quidamque alii Neoterici.

Hic idem, ut habetur ex M. S. Sanctæ Mariæ in Porticu, ex picturis et ex traditione, ad sui temporis calamitates avertendas, venerabilem imaginem ejusdem B. Mariæ in Porticu, solempni ritu in processione portavit.

Moritur anno Domini 1458, viii Idus Augusti.

CAPUT LXXIV.

De Pio II, Pontifice Maximo.

Sanctissimus Pontifex Pius hoc nomine II, iam demortui Callisti III locum subrogatus, cum beatissimæ Virginis amore flagraret, Mantuam, ad illius templum invisendum, perrexit, ibique triduo in cœnobio B. Mariæ de Gratiis Fratrum Minorum commoratus, ac in ejusdem Deiparæ sacello solempni pompa sacris mysteriis operatus, omnibus Christi fidelibus templum illud prima Octobris Dominica venerantibus, perpetuam septem annorum, totidemque quadragenarum indulgentiam oretenus concessit. Quod tantæ munificentia exemplum, cum in tabulas referri, perpetuoque in eodem cœnobio asservari præcepisset, id a fratribus oppido fuit executioni mandatum, hoc pacto: « Ad laudem, et gloriam Domini nostri Jesu Christi, ejusque gloriosissimæ Genitricis Virginis Mariæ, Matris omnium gratiarum, et ad perpetuam rei memoriam, sanctissimus ac beatissimus in Christo Pater, et

Dominus D. Pius divina providentia Papa II, qui causa devotionis et spiritualis recreationis hanc basilicam cum loco visitavit, tribusque noctibus pernoctavit anno 1459, 19 Octobris, et 21 quæ fuit Dominicæ, post Missarum solemniam, populo astante fidei, pro sua solita clementia, omnibus Christianis fidelibus ipsam basilicam, sive ecclesiam visitantibus, in prima Dominica dicti mensis Octobris, et vere pœnitentibus et confessis, misericorditer concessit septem annos, et totidem quarantenas de vera indulgentia, et hoc viva voce perpetuis temporibus duratura. Quamobrem in posterum adeo loci illius reverentia excrevit, ut quotannis prima Octobris Dominica, summa populi frequentia, solemnique divinorum Officiorum ritu celebretur.

Quin etiam idem Pontifex, ut magis ac magis illius se religiosissimi templi studiosum ostenderet, suum ibi simulacrum pontificiis insignibus ornatum, e templi regione collocari, atque hæc in ejus basi carmina Italico idiomate, sculpti mandavit :

*Dai sette colli, Madre alma di Dio,
Ove fui posto a dar al mondo esempio,
Ne vengo ad adorarti in questo tempio
Con le chiavi, e col manto humile e pio.*

Quæ Latino carmine ita reddi possunt :

*Collibus e septem, Genitrix o alma Tonantis,
Urbi ubi sum positus Romanæ exemplar et orbi,
Veni, ut in augusto recolam tua numina templo
Clavibus, et chlamyde insignis, supplexque pius
[que.*

Idem innata sua quadam ac peculiari veneratione pariter et devotione semper accensus, supra prædictum altare almæ Virginis et gloriosissimæ Matris, sexta decima die Januarii 1460, devotissime celebravit, et in hujus memoriam, quibuscunque ibidem celebraturis a die suæ celebrationis pro qualibet Missa trium annorum, et trium quadragenarum, audituris vero Missam devote in forma Ecclesiæ ibidem constitutis, unius anni ac unius quadragenæ indulgentiam dedit, perpetuis temporibus duraturam, hoc tamen semper servato, ut celebrans prius petat licentiam guardiani, vel ejus loco existentis, paratus autem ante altare dicat devote : *Miserere mei, Deus, et De profundis clamavi*, ac ter *Pater noster*, cum *Ave Maria*. Assistentes vero cæteri pro ipsa indulgentia consequenda similiter genuflexi, ante Missam septies *Pater noster* cum *Ave Maria* devote persolvant, ut meritis ejusdem Virginis salutis auctor dulcissimus Jesus Christus, Vicarii sui totam vitam ad suæ sanctissimæ dirigat beneplacitum majestatis, demumque animam admittat in gaudium æternitatis : quam indulgentiam viva voce concessit.

Idem Pontifex, Christianis regibus ac principibus, non modo per litteras legatosque, sed etiam per se in concilio Mantuano sua præsentia ac voce, ad Turcicum bellum incitatis, ex itinerum labori-

bus, in longinquum periculosumque incidit morbum, alienissimo Christianæ reipublicæ tempore. Quippe magna sacrorum militum pars, qui cruce insignes sacræ militiæ dederant nomen, Anconam Pii Pontificis jussu convenerant ; jamque Pontificis ipsius ex composito præstolabantur adventum. Cæterum senile, laboribusque fractum Pii corpus, alienissimo tempore, ardens febris, molestissimaque tussis adeo affligerant, ut non dicam ire, sed aspirare Anconam, uti constituerat, haudquam valeret. Damnata igitur spe, atque ope medicorum, B. Mariæ Lauretanæ, cujus egregiam vim in morbis divinitus curandis, fama acceperat, implorat opem, non tam urgentis morbi, quam Anconitani itineris remedium quærens. Nec dubius auditas preces, extemplo calicem aureum opere ac pondere insignem B. Virginis donat dicatque, addita votivo calici ab ipsomet Pontifice in voto nuncupando dictata inscriptio, pontificii voti, donique monumentum :

« Pia Dei Genitrix, quamvis tua potestas nullis coarctetur finibus, ac totum impleat orbem miraculis, quia tamen pro voluntate sæpius uno loco magis quam alio delectaris ; et Laureti tibi placitam sedem per singulos dies innumeris signis et miraculis exornas : ego infelix peccator, mente et animo ad te recurro, supplex orans ut mihi ardentem febrem molestissimamque tussim auferas, læsisque membris sanitatem restituas, reipublicæ, ut credimus, salutarem. Interim hoc munus accipito meæ servitutis signum. Pius Papa II, anno humanæ salutis 1464. »

Et donum Virginis cordi fuit, nec sua spes Pium Pontificem ulla fefellit ex parte. Mirum dictu, voto nuncupato extemplo febris ardor refrigescere cœpit, tussis remittere, redire vires affectis, ac pene consumptis morbo pariter et ætate membris. Pius ergo moræ impatiens, nondum satis confirmata valetudine, committit se viæ, Anconam iturus, et Lauretanæ Virginis ex itinere votum exsoluturus. Lectica delatum complures cardinalium Romanorumque procerum prosecuti, quos partim Pontificis charitas ac reverentia, partim miraculi fama, partim etiam sacri exercitus visendi cupido ab urbe exciverat. In itinere Pontifex, quo propius Lauretanam ædem accedebat, hoc melius habebat, ut facile appareret, inde vires augeri. Itaque ad B. Mariæ Patronæ suæ conspectum valens, et vegetus pervenit, et præsentis opis in urbe, atque in via expertæ memor, vota persolvit. Nunquam alias ante major Lauretanæ majestatis species visa. Uno tempore cardinalium primorumque Romanæ civitatis plurimos Pium prosecutos, satis etiam multos egregios bello duces ex Ancona Pontifici obviam progressos, ipsumque Pont. Max. ante Lauretanam Virginem supplices ac venerabundos videres. Pius ergo voti religione exsolutus, iisdem comitantibus pergit Anconam. Cæterum quominus voti, cujus compos a Lauretana Virgine factus erat, fructum

perciperet, impedimento fuit sociorum sacri belli mora, nam dum gravior jam ætate ac viribus Pontifex per æstivos calores Anconæ sedet, Venetæ classis ducem, aliosque belli socios expectans, sive moræ tædio, sive senio affectum corpusculum urgente, languere cœpit. Inde in lentam ac pertinacem incidit febrim, cujus demum tabe consumptus, ad suorum laborum, egregique illius conatus præmia migravit in cœlum anno 1464, xvii Kal. Septembris. Pontifex omnino cum cæteris egregiis animi dotibus, tum vero pietate ac religione memorabilis.

CAPUT LXXV.

De Paulo II, Pontifice Maximo.

Post Pii II Pontificis in Anconitana urbe decessum, cardinales Pium Anconam prosecuti, Romam ad comitia pontificia iter intendunt. Atrox per id tempus ex tanta hominum colluvione, ut fieri solet, Anconæ orta pestilentia erat, quæ intolerabili æstu per autumnum humana corpora movente, per vulgaria primum capita vagari cœpit, inde nobilitatem quoque, primoresque corripuit. Ergo præsentis periculi terror projectionem Patrum, aut fugam potius maturavit; et si quemdam eorum ne fuga quidem eripuit morbo Lauretanæ gloriæ materiam futurum. Petrus erat Barbus cardinalis S. Marci, ætate, prudentia, ac rerum usu inter cæteros eminens; hic pestilentia tactus æstuarè animo cœpit, cum sæda impendentis mortis facies oculis obversaretur. Sed Pius II Pontifex Lauretanæ opis recens erat documentum. Itaque valetudinis Pio divinitus redditæ memor deferri se confestim ad templum Lauretanum jubet. Quo ut ventum est, ejectis arbitris, in Deiparæ cellam inferitur, ibi venerabilundus procumbere humi, omnem in B. Virgine, secundum Deum suæ curationis spem reponere, urgentis morbi mortisque impendentis remedium exposcere: rempublicam Pontifice orbatam Deo ac B. Virgini impensius commendare. Nec frustra, precibus insistenti levis quidam ac dulcis somnus obrepsit. Fama est, illi in quiete Deiparam Virginem cœlesti quadam specie oblatam, quæ bonum habere animum jussu, auditas ejus preces nuntiaret: mox discussum iri morbum; insuper ipsum propediem Dei nutu Pontificem Maximum futurum. Haud vanum fuisse visum docuit eventus. Extemplo cum somno morbus abiit; ipse voti compos, animi corporisque vigorem omnium spe maturius recuperavit. Ipsi admodum lætus multiplex Dei Deiparæque beneficium agnoscit, et gratis utrique impense actis, sospes ac vegetus exit e sacrosancto sacello, cunctis, qui ejus morbi conscii erant, attonitis, et ingenti admiratione defixis. At ille B. Mariæ promisso ad summi sacerdotii spem erectus, et simul accepti beneficii satis memor, Lauretanæ ædis præsidem protinus accersiri jubet. Huic propalam enuntiat, sibi esse in animo magnificentissimum S. Mariæ Lauretanæ templum condere: proinde primo quoque tempore

calcis, cæmentorum, materiæ, quod satis sit, comparet suo nomine, sumptuque, inde Romam ad comitia profectus Pontifex creatur, Pauli II inditum nomen. Vix dum pontificatu inito, haud immemor, cujus ope et valetudinem et summum illud fastigium adeptus esset, Lauretanum templum moliri instituit, ac præsagiente jam animo futuram olim amplitudinem ejus loci, veteri disturbato templo, ingentem circa aream insanis occupat fundamentis, inde opus cœptum strenue ædificare pergit. Bonam templi Lauretani partem a Paulo II exstructam, fidem facit Baptista Mantuanus, apud quem in Angelariorum carmine Antonium principem virum, præter Picenî oram navigantem sic gubernator navis affatur:

*Quod cernis Picentia juxta
Littora, delubrum est illud venerabile Magnæ
Matris, ab Assyriis quod dii super æquora quon-
[dam*

Huc manibus vexere suis.

Et paulo post:

*Lauretæ delubra vocant; neu crede superbam
Hanc ædem venisse fretis, superaddidit ista
Templa sacerdotum princeps ingentia Paulus.*

Ex quo profecto conjectari licet, Lauretanum templum ab eo plane ad fastigium esse perductum. Inter hæc dum templum summa ope exstruitur, Pontifex non ædificiis solum, sed litteris quoque ac muneribus pontificiis Deiparæ domum adornavit; nam visentibus ædem Lauretanam, diebus omnibus B. Mariæ sacris, ac præterea Dominicis diebus, peccatorum omnium veniam indulsit. Indulgentiis etiam singulares immunitates adjecit: quippe Lauretanam ædem una cum ministris, cæterisque rebus ad eam pertinentibus, a Recinatis episcopi jurisdictione exemptam, et in suam, Sedis apostolicæ et apostolorum Petri et Pauli tutelam recepit; sacerdotibus Lauretanis, absolventi peregrinos a sceleribus ac flagitiis, episcopo Sedique apostolicæ reservatis, satis amplam dedit facultatem.

Idem Pontifex, cum anno 1464, mala innumera in terrarum orbe invaluisse, festum Præsentationis B. Virginis approbavit, et solemniter celebrari imperavit, etiam indulgentiis (quod et Pius II ejus antecessor recens præstiterat) id pie colentibus impertitis, ut Usuardi Martyrologium a Joanne Molano auctum, verbis hisce confirmat; Hierosolymis, Præsentatio beatæ Dei Genitricis Virginis Mariæ quam Pius et Paulus Pontifices Romani cum indulgentiis instituerunt.

Idem studio colligendi res pretiosas et singulares, cum pietate tamen conjuncto, adductus, venerabilem imaginem sanctæ Mariæ in Porticu de Urbe in gemmis et auro formatam, in manibus habere curavit; quod tamen secreto et caute per episcopum Forensensem fieri mandavit. Jure secreto fieri commisit; nam alioqui, non sine murmuratione, aut reclamatione canonicorum ipsius ecclesiæ, vicinorum, aut etiam totius urbis, res illi ex sententia evenisset;

ergo discessit e palatio episcopus Forensis, accessit ad ecclesiam S. Mariæ in Porticu, et remotis arbitris, locum, ubi sacra imago custodiebatur, ascendit, seras aperuit, imaginem adoravit; manibus accepit, in sinum clausit, et in palatium ad summum Pontificem asportavit, qui summus Pontifex hilari vultu, et ea qua decet reverentia et pietate, eam excepit, adoravit, et in suam capellam, super altare collocavit. Sequenti vero mane Pontifex in suam capellam, ad adorandam imaginem rediit, eam non invenit, custodem capellæ interrogat de imagine, percontatur num tota illa nocte capella clavibus obserata fuisset, atque ita animo plurima volvens, spesque, metusque varie illum afficiebant: cum tandem missis de palatio nuntiis ad ecclesiam S. Mariæ in Porticu, venerabilis imago in suo loco inventa est: atque ita divino compellente Numine, magnoque miraculo venerabilem imaginem ipsam per se ad suam ecclesiam rediisse, summus Pontifex intellexit: quam deinde summo studio, magnaue pietate semper est prosecutus. Propterea vero indulgentias plurimas ejus ecclesiæ contulit, et voluit, ut suus nepos cardinalis Baptista Zeno acciperet titulum S. Mariæ in Porticu.

Pro victoria adipiscenda adversus Turcas, Christiani nominis hostes, solemnem supplicationem indixit, in qua imago sanctæ Mariæ de Populo gestabatur, Pontifice ipso cum cardinalibus nudis pedibus procedente.

Obiit anno 1471, v Kalend. Augusti, post quem Romanus Pontifex renuntiatus est Sixtus IV.

CAPUT LXXVI.

De Sixto IV, Pontifice Maximo.

Sixtus IV Pontifex Maximus, in servitio Dei Genitricis devotissimus, quanta cum devotione immunitatem Conceptionis ejus a peccato originali, amplexus sit, foverit, et fidelibus summo cum ardore suaserit, expresse convincunt plures illius Constitutiones, quarum duas, quæ habentur lib. III *Extravagantium communium*, *De reliquiis et veneratione Sanctorum* cap. 1, hic in legentium commodum exscribere operæ pretium existimavi.

Sixti Papæ IV, de Conceptione B. Virg. Constitutio.

« Cum præexcelsa meritorum insignia, quibus Regina cælorum Virgo Dei Genitrix gloriosa, sedibus prælata æthereis, sideribus quasi stella matutina prærutilans, devotæ considerationis indagine perscrutamur, et intra pectoris arcana revolvimus, quod ipsa, utpote via misericordiæ, et Mater gratiæ, et pietatis amica, humani generis consolatrix, pro salute fidelium qui delictorum onere gravantur, sedula oratrix, et pervigil ad Regem quem genuit, intercedit: dignum, quin potius debitum reputamus, universos Christifideles, ut omnipotenti Deo (cujus providentia ejusdem Virginis humilitatem ab æterno respiciens, pro reconcilianda

suo Auctori humana natura, lapsu primi hominis æternæ morti obnoxia, eam sui Unigeniti habitaculum, sancti Spiritus præparatione constituit, ex qua carnem nostræ mortalitatis pro redemptione populi sui assumeret, et immaculata Virgo nihilominus post partum remaneret) de ipsius immaculatæ Virginis mira Conceptione gratias, et laudes referant, et instituta propterea in Dei Ecclesia, Missas, et alia divina Officia dicant, et illis intersint, indulgentiis, et peccatorum remissionibus invitare, ut exinde fiant Virginis meritis et intercessionem divinæ gratiæ aptiores. Hac igitur consideratione inducti, omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus auctoritate confisi: auctoritate apostolica, hac in perpetuum valitura Constitutione, statuimus et ordinamus, quod omnes et singuli Christifideles utriusque sexus, qui Missam et Officium Conceptionis ejusdem Virginis gloriosæ juxta piam, devotam et laudabilem ordinationem dilecti filii Magistri Leonardi de Nogarolis, clerici Veronensis, notarii nostri, et quæ desuper a nobis emanavit Missæ, et Officii hujusmodi institutionem in die festivitatis Conceptionis ejusdem Virginis Mariæ et per Octavas ejus devote celebraverint, et dixerint, aut illis Horis canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandem prorsus indulgentiam, et peccatorum remissionem consequantur, quam juxta felicis recordationis Urbani IV in concilio Viennensi approbatas, ac Martini V, et aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum Constitutiones, consequuntur illi, qui Missam et Horas canonicas in festo Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi, a primis Vesperis, et per illius Octavas juxta Romanæ Ecclesiæ Constitutionem celebrant, dicunt, aut Missæ Officio, et Horis hujusmodi intersunt, præsentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1476, III Kal. Martij, Pont. nostri anno sexto. »

Ejusdem de eadem materia Constitutio altera.

« Grave nimis gerimus molestum, cum sinistra nobis de quibusdam ecclesiasticis personis referuntur, sed in eorum qui ad evangelizandum verbum Dei sunt deputati excessibus prædicando commissis, eo gravius provocamur, quo illi periculosius remanent incorrepti, cum facile deleri nequeant, qui multorum cordibus sic publice prædicando diffusius et damnabilius imprimuntur errores. Sane cum sancta Romana Ecclesia de intemeratæ semperque Virginis Mariæ Conceptione, publice festum solemniter celebret, et speciale ac proprium super hoc Officium ordinaverit: nonnulli (ut accepimus) diversorum Ordinum prædicatores in suis sermonibus ad populum, publice per diversas civitates et terras, affirmare hactenus non erubuerint, et quotidie prædicare non cessent, omnes illos qui tenent aut asserunt eandem gloriosam et immaculatam Dei Genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel

esse hæreticos ; ejusdemque Immaculatæ Conceptionis Officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine macula conceptam esse affirmant peccare graviter. Sed et præfatis prædicationibus non contenti, confectos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt, ex quorum assertionibus et prædicationibus non levia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, et majora merito exoriri formidantur in dies. Nos igitur temerariis ausibus, ac perversis assertionibus, ac scandalosis, et quæ exinde in Dei Ecclesia exoriri possunt (quantum nobis ex alto conceditur), obviare volentes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et certa scientia hujusmodi assertiones prædicatorum eorumdem, et aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos qui crederent aut tenerent eandem Dei Genitricem ab originalis peccati macula, sua Conceptione præservatam fuisse ; propterea alicujus hæresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare, aut hujusmodi Officium Conceptionis celebrantes, seu hujusmodi sermones audientes, alicujus peccati reatum incurere, utpote falsas et erroneas a veritate penitus alienas, editosque desuper libros prædictos id continentes, quo ad hoc, auctoritate apostolica, tenore præsentium reprobamus et damnamus. Ac motu, scientia et auctoritate prædictis, statuimus et ordinamus, quod prædicatores verbi Dei, et quicumque alii, cujuscunque status, gradus, aut ordinis, ac conditionis fuerint, qui de cætero, ausu temerario, præsumpserint in eorum sermonibus ad populum, seu alias quomodo libet, affirmare, hujusmodi sic per nos improbatas et damnatas assertiones, veras esse, aut dictos libros pro veris, legere, tenere, vel habere, postquam de præsentibus scientiam habuerint, excommunicationis sententiam eo ipso incurrant, a qua ab alio, quam a Romano Pontifice (nisi in mortis articulo) nequeant absolutionis beneficium obtinere. Item motu, scientia, et auctoritate similibus, simili poenæ ac censuræ subjicientes eos qui ausi fuerint asserere, contrariam opinionem tenentes, videlicet gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen, vel peccatum incurrrere mortale, cum nondum sit a Romana Ecclesia, et apostolica Sede decisum.

Non obstantibus Constitutionibus et ordinationibus contrariis apostolicis quibuscunque, quibus communiter vel divisim, a Sede apostolica indultum existat, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam ac expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Et ne de præmissis aliquando valeant ignorantiam allegare, volumus quod locorum ordinarii requisiti, præsentibus litteras in ecclesiis consistentibus in eorum civitatibus, et suarum diocesium, et locis insignibus, dum major ibi multitudo populi ad divina conve-

nerit, sermonibus ad populum mandent, et faciant publicari. Præterea quia difficile foret præsentibus litteras ad singula loca, in quibus expediens fuerit deferre : etiam volumus, et dicta auctoritate decernimus, quod earundem litterarum transumpto, manu publici notarii confecto, et autentico, alicujus prælati Ecclesiastici sigillo munito, ubique stetur, prout staretur eisdem originalibus litteris, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, damnationis statuti, ordinationis, voluntatis et decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1483, pridie Non. Septembr., pontificatus nostri anno 13. »

Idem præcepit ut fieret Octava sollemnis de festo Conceptionis, ita ut festivitates sanctorum, quæ infra illam venerint, post Octavam celebrentur. Constituit etiam, ut si festum Conceptionis in Dominica venerit, Dominica transferatur, ut habetur in *Mari magno* fol. 68, concess. 134, anno 1488. Concessit etiam ut Officium Conceptionis compilatum per F. Bernardinum de Bustis celebrari possit, ut hoc modo devotionis illius festi fieret incrementum. Vide in *Mari magno* fol. 114, pag. 2. Jussit etiam, ut festum Conceptionis, quod Ecclesia Romana celebrat, in tota Ecclesia solemniter celebraretur in laudem B. Virginis. Romæ in ecclesia Sancti Petri in Vaticano capellam ædificavit, ut in ea Conceptio immaculatæ Virginis celebraretur. Ante pontificatum librum de ejusdem immaculatæ Virginis Conceptione scripsit. Salutationi angelicæ B. Virginis adjecit : « Et benedicta sit Anna Mater tua, de qua sine macula tua processit caro virginea, idque pie fudentibus apostolica præmia impertivit, » ut Judocus Clitoveus in *Virginis laudibus*, lucido stylo, signare nil dubitat.

Festum Nostræ Dominæ de Pietate, Missa, seu Liturgia a se confecta adornavit, quam expressam habet Missale novum Franciscanorum.

Approbavit antiquum ritum orandi, Psalterium B. Mariæ Virginis, illudque orantibus indulgentias elargitus est.

Idem ut erat propensi animi erga Deiparam, instituit festum Oblationis, seu Præsentationis ejusdem Deiparæ : præterea nobilem ædem cum amplissimo cœnobio Sanctæ Mariæ de Populo ord. S. Augustini a fundamentis erexit. Hic pace Italiæ magna ex parte confecta, quoddam templum Romæ a se exstructum Pacis titulo signavit, et sanctissimæ Virgini Mariæ dicavit. Cujus templi erigendi hæc fuit occasio. Erat eodem loco antea parochialis ecclesia S. Andreæ, et in ejus porticu imago Deiparæ in pariete extra ecclesiam. Ante hanc dum aleatores ludunt, unus ob amissas pecunias, horrendo blasphemato beatissimam Virginem, postea

taxillos in imaginem jacit, et arrepto pugione, eam in pectore, in collo, in gena dextra, et in mento vulnerat : unde statim recens sanguis exsilit. Inde fama miraculi sparsa, ingens fit hominum ad imaginem concursus, succedunt miracula : unde quæ prius S. Andreæ ecclesia dicebatur, dicta est sanctissimæ Mariæ de Miraculis. Porro cum tota prope Italia bellorum motibus quateretur, et ipsa Roma a Calabria duce obsideretur, Sixtus ad dictam imaginem accedens, vovit, si Deus per beatissimæ Mariæ Virginis intercessionem, pacem Italiæ daret, se templum sub titulo Dei Genitricis erecturum. Quare voti compos factus, et urbe liberata, in solo veteri ecclesiæ Sancti Andreæ ad honorem Virginis Mariæ templum ædificavit; dictam etiam imaginem in illud transtulit, et loco decentissimo supra aram maximam collocavit.

Idem indulgentias et immunitates ædi Lauretanæ a Paulo II (de quibus Tursell.) firmavit, novasque addidit, scilicet immunitatem decimarum, facultatem dispensandi vota, etc.

Egregium porro suum erga B. Virginem Lauretanam studium, pietatemque, in cujusdam diplomatis sui præmio testatum reliquit his verbis : « Cupientes ut ipsa ecclesia Lauretana, ad quam specialem gerimus devotionis affectum, congruis honoribus frequentetur, et ut fideles populi libentius eo devotionis causa confugiant, confirmamus, » et quæ sequuntur. Ad hæc Sixtus Hieronymo Robureo, sororis filio, cardinali, cum episcopatu Recinatensi tutelam permisit ædis Lauretanæ, haud parvo ipsius ædis bono, quippe et avunculi instinctu, et sua voluntate, templum a Paulo II inchoatum exædificavit, ejusque cultum sacra suppellectili, lectissimis sacerdotibus, cantoribusque adauxit.

Subnectere libet orationem in laudem beatissimæ Virginis ab eodem Sixto compositam, ut in Horis antiquis Parisiensibus videtur, quam devote recitantibus ipse Pontifex undecim millium annorum indulgentiam concessit. Est autem hujusmodi :

Ave, Sanctissima Maria, Mater Dei, Regina cæli, Porta paradisi, Domina mundi, tu es singularis Virgo purissima ; tu concepta sine peccato originali, et ideo immaculatissima ; tu sine macula concepisti Jesum Salvatorem ; tu fuisti verissime ante partum, in partu, et post partum inviolata et illibata ; fac me tuis sanctis precibus pure, pie et sancte vivere, et ora pro nobis Jesum Filium tuum dilectum, et post mortem me suscipe, ab omnibus malis mentis et corporis libera me, et alios fac me liberare, opera misericordiæ acquirere, et in gloria paradisi in æternum tecum gaudere. Amen.

CAPUT LXXVII.

De Innocentio VIII, Pontifice Maximo.

Innocentius VIII Pont. Max. post Sixti IV funus a cardinalibus electus, eximia pulchritudine au-

ream Bullam cum gentilitiis insignibus donum misit Lauretanæ Virgini suspendendam e collo, velut suæ erga eam religionis indicium. Pontificale insuper amiculum (*pluviale* appellant) ex holoserico villosa, auroque magnificis sane ac præclaris floribus pictum, et opere phrygio prætexto, margaritisque conspicuum. Ad hæc peripetasmata intexta ex auro sericoque.

Hunc Innocentium Sixti IV prædecessoris sui extravagantes pro immaculatæ Virginis Conceptione confirmasse ferunt, et sub eo religionem sanctimonialium Conceptionis incrementa suscepisse, quarum Constitutiones, sed sub Benedictinorum regula, confirmavit.

Huic intensissimis doloribus ægerrime laboranti, cum remedium ullum medicorum peritia adhibere non posset, cælorum Regina suis favoribus opitulata est. Ipse enim audita perenni fama miraculorum et gratiarum Deiparæ Annuntiæ de Florentia, vix eidem voverat, quando id idem experimento didicit, et de acerrima illa infirmitate convaluit. Quamobrem imaginem suam pro gratiarum actione, tholo suspendi, in templo D. Annuntiæ curavit; ex sinceræ devotionis affectu, quem ad beatissimam Dei Genitricem gerebat, omnibus servorum ejusdem B. Virginis privilegiis ab origine examinatis, recognitis, et in compendium redactis, Bullam confici jussit, quæ magnitudine et numero privilegiorum jure optimo Mare magnum nuncupata fuit. Ad preces Antonii Alabanti ordinis Fratrum Servorum B. Mariæ Virginis generalis, speciale privilegium Calixti III de celebranda Missa in sero Sabbati sancti in honorem beatæ Dei Genitricis, ad insigniores ecclesias extendit eorumdem Fratrum Servorum.

De Confraternitate et Rosario beatæ Virginis Bullam edidit incipientem : *Splendor Paternæ gloriæ.*

Obiit viii Kal. Aug. anno 1492, succedente Alexandro VI.

CAPUT LXXVIII.

De Alexandro VI, Pontifice Maximo.

Alexander VI Pont. Max. cum imminetia sibi pericula maxima a Carolo VIII Gallorum rege videret, ad humanam prudentiam adjecit et divinum perfugium; nam ad Deiparam recursum habuit, et votis conceptis suam statui in templo Deiparæ Annuntiæ Florentiæ ante ejus imaginem suspendi jussit. Ea summo artificio ad vivum elaborata, solemni pompa præinentibus tubis excepta, et conspicuo in loco exposita ad hæc usque tempora visitur, monumentum perenne spei, quam Pontifex gravissimis in periculis in sacratissima Virgine reposuerat.

Propter suum in Immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptionem affectum, extravagantem Sixti IV, *Gravenimis*, etc., secundam pro Ecclesia universali, non illam particularem pro Longobardis editam

confirmavit, inseruitque suis litteris: *Illius, qui se, etc.*, incipientibus, cujus executioni iudices applicuit. Religioni insuper Conceptionis beatæ Virginis sub suis prædecessoribus Sixto IV et Innocentio inceptæ summopere favit, ita ut, sub illo non modice se dilataverit per Hispaniæ regiones, in quibus sub eodem etiam Pontifice plurima templa sunt ædificata, et fraternitates institutæ, præcipue in Lusitania et Catalonia in Conceptionis honorem.

Bullam edidit de confraternitate et Rosario B. Virginis incipientem: *Illius, qui perfecta est charitas, etc.*, a Coppensteinio in suis *De Rosario Operibus* relata.

Cœlum petiit anno 1503, xv Kal. Septembris.

CAPUT LXXIX.

De Julio II, Pontifice Maximo.

Julius II Pont. Max. maxima erga B. Virginem pietate affectus, anno 1511, die 10 Septembris, instituit religionem monialium sub titulo Conceptionis beatissimæ Virginis Immaculatæ, cui etiam religioni regulam constituit propriam, in cujus cap. 1 declarat se illam religionem instituisse in honorem Conceptionis B. Virginis Immaculatæ, et præcipit ut moniales dum habitum suscipiunt, expresse profiteantur se illum suscipere, ut ejusdem Dei Genitricis Conceptionem venerentur, ut patet ex illis verbis: «Ejusdem Genitricis Dei Conceptionem venerantes, etc.» Et statim in cap. 2, ut moniales his verbis professionem emittant: «Ego Soror N., ob amorem et servitium Domini nostri, et Immaculatæ Conceptionis ejusdem Genitricis voveo, etc.» Cap. item 3, ita scribitur: «Ut pallium sit hyacinthini coloris propter mysticam significationem, quod scilicet gloriosæ Virginis anima a creatione sua tota sancta fuit, cœlestis et singularis Regis æterni thalamus.» Item, cap. 4, ita habetur: «Ut autem divinum servitium semper crescat, et gloriosæ Virginis piis in cordibus purissimæ Conceptionis devotio augeatur.» In cap. 14, præcipit idem Pontifex, «ut in singulis festis simplicibus et semiduplicibus Dominicisque recitent moniales Officium Conceptionis illis institutum.» Statuit etiam idem Julius II ut, quamvis hujus religionis moniales regulam S. Claræ non profiteantur, sed propriam a se illis datam, tamen subjectæ sint Fratribus Minoribus, ideo quia tam indefesso studio et vigilantia, puritatis et innocentiae Dei Genitricis defensores existunt. Denique plures indulgentias concessit illis qui in regno Castellæ imaginem Conceptionis, quam præfatæ moniales portant, secum portarent; quasi devotionem hanc in immaculatam B. Mariæ Conceptionem non solum voluerit intus in corde latere, sed et exterius in pectus prodire.

Hic idem Pontifex religione erga Lauretanam Virginem nulli secundus, anno 4 pontificatus sui, sive Sixti IV patrui exemplo, sive quod in pontificia di-

tionem armis recipienda, imploratam Lauretanæ Virginis sensisset opem, Lauretanam ædem summa ope ornare cœpit. Omnium primum, rem ad augendam loci religionem efficacissimam, veterem ædis famam pontificia auctoritate altius in mortali pectoribus defigendam ratus est. Itaque, in primis diplomatis sui proœmio Urbani VI, Bonifacii IX, Martini V maximorum Pontificum decreta, ædi Lauretanæ perhonorifica perstringit. Hinc, Lauretanæ domus primordia exsequens, cubiculum esse ait (ut pie creditur, et fama est) B. Mariæ, ubi illa concepta, ubi educata, ubi ab angelo salutata, Christum conceperit, alueritque. Hanc deinde ædem ab apostolis consecratam, ac divinitus primum e Nazaretho, exinde e silva latrociniis infesta, in collem duorum fratrum; hinc ob fraternas rixas in eum, ubi nunc sita est, collem demigrasse. Deinceps præfatus se non minore studio teneri Lauretanæ domus ornandæ, quam Paulum II, aut Sixtum IV, quorum præclara in eam exstarent beneficia, confirmat illorum munera immunitatesque. Lauretanam insuper ædem denuo in tutelam Pontificis receptam, pontificium sacellum appellat, sacra inibi officia solemniter ritu similiter, ut Romæ in sacello Pontificis, peragi jubens. Porro Lauretani templi ministris omnibus indulsit, ut pontificii familiares, et convictores essent eo jure, quo qui optimo. Ad hæc prætorem Laureto præsidere jussit a pontifice deligendam, cui etiam mistum dedit imperium. Ex quo tempore oppidum Lauretum Recinetensium ditioni exemptum sui juris esse cœpit. Annonam quoque et alia venalia Lauretum deferentes, omni portorio ac vectigali immunes esse voluit. Interdixit etiam ne quisquam dona, seu pecunias beatæ Mariæ Lauretanæ oblatas averteret, cum excommunicationis latæ sententiæ minis.

Julius porro alia multa beneficia, quæ longo explicata diplomate operæ pretium non est referre, superioribus adjecit. Acta hisce immunitatibus æde Lauretana, ad ejus munimentum cura Pontificis versa. Igitur haud minore animo pacis opera aggressus, quam quanta mole gerebat bella, Lauretanum templum a Paulo II inchoatum, cujus absolutio variis casibus turbata fuerat, non exstruere solum, sed etiam præmunire parat. Videbat quippe, ædem non minus sanctimoniae, quam opulentiae fama inelytam, in vico immunito expositam, seu militum, seu barbarorum avaritiæ fore. Bramantis ergo nobilis architecti consilio, atque opera usus, per Hieronymum Robureum, Laureti patronum, rem urgere cœpit, et Hieronymus Lauretanam ædem omni ope ornare, munus ac decus Roburæ familiæ ratus, basilicam in arcis modum exstruxit munivitque. Quippe sacella ipsa propugnaculorum instar assurgunt, additæ undique in summis muris pinnae, aditusque sub tecto, ut ad propugnandum quoquo versus tuto discurrere miles possit. Omnino cernens intuitu, arcis potius

quam ædis speciem præbet. Et adjuvat templi munitionem collis, cujus in vertice sita eminet, præsertim qua vergit ad mare. Basilicæ corpus ex pilis ingentibus columnarum instar duodecim constat, quarum utrinque senæ concameratum tectum sustinent. Huic corpori duæ velut alæ, hinc atque hinc adjectæ, cum senis sacellis minoribus, quæ intercolumniis utrinque respondent.

Alia porro majora circa templi caput, sacella disposita numero septem: his interjecta sacraria quatuor, quibus fere Lauretana conduntur dona, sub tholo, quod est velut basilicæ caput sacrosancta beate Virginis cella præcipuam obtinet sedem, et undequaque spectabilem, multis circa, ut diximus, sacellis majoribus admirabili artificio excitatis. Inter hæc, evidenti miraculo novus Pontifici injectus est ardor, Lauretanæ Virginis honestandæ. Bononiam pergens ad comprimendos Bentivolorum motus, Lauretum venit, et ipso Natali B. Virginis die in natali ejus cella sacrum fecit. Sub sacrum, solempni pompa in suggestum ad id fabricatum ascendit. Hinc populo, qui ad Pontificis adventum major solito confluerat, bene precatus, amplissimam delictorum indulgentiam largitur omnibus, Lauretanam ædem eo die rite visentibus. Sunt qui scribant Julium eo tempore vota B. Virgini nuncupasse, pio justoque bello tyrannos persequi molientem. Certe id et belli eventus et Pontificis ob partam victoriam dona testantur. Julius igitur Bononiam profectus, expulsis Bentivolis, urbem pacavit. Inde Faventia, Forolivio, Ravenna, aliisque pontificiæ ditionis urbibus oppidisque vi receptis, cum Mirandulæ obsidio ducum incuria traheretur, ipsemet Pontifex novo exemplo pergit in castra, duces, militesque sua præsentia excitaturus. Ibi dum belli consilia cum cardinalibus agitabat sub tentorio, manifestum periculum divina utique evasit ope. Quippe globus ferreus instar humani capitis, repente ab hostibus æneo tormento prægrandi excussus, dejecto prætorio, nihil omnino Pontificem ipsum, aut quemquam eorum, qui Pontifici in consilio aderant, læsit. Id enimvero Pontifex B. Mariæ Lauretanæ debere se professus est: sive quod ad bellum iturus, ei vota fecerat, sive quod ad primum bombardæ fragorem Lauretanam Virginem inclamarat. Ergo Mirandulæ expugnatione, aliisque victoriis clarus, Lauretum pergit, ad vota reddenda. Gratiis Deo Deiparæque impense actis, globum illum in sacrosancto sacello pendi jubet, monumentum, quanta pestis esset a suo capite, Lauretanæ Virginis præsidio, depulsa. Suspensus est globus a latere sinistro aræ, quod vulgo cornu Epistolæ vocatur, ubi nunc quoque monstratur visiturque. Inde Pontifex ut gratus, non tantum pius in Virginem foret, Lauretanam basilicam impensius decorare cœpit: namque aram maximam sacra suppellectili augendam ratus, egregium aræ amiculum, ex veste Attalicâ crispante, argenteam crucem pondo librarum 40 illusam auro, et antiquo

opere cælatam, bina item sesquicubitalia candelabra ejusdem materiæ atque operis, pondo 26, ab urbe misit, et exstat in turbinata crucis basi titulus, haud obscurum indicium partæ a Pontifice Deiparæ Virginis ope, victoriæ:

Julius II Pont. Max. Deiparæ Virgini Lauretanæ dicavit anno 1510. In hoc signo vinces.

Neque his contentus Julius, binos insuper arre ornatus (frontalia vocamus) ex holoserico villosio caruleo, insignes auro, margaritis, et opere phrygio, addidit. Altarium ornatui ornatum ministrorum adiecit, mitram egregio opere, aliaque pontificalia ornamenta, quibus videlicet vel pontifices vel episcopi sacris operantes uterentur. Super hæc conchyliata peristremata exornandis templi parietibus, aliaque complura dona Lauretanæ Virgini dedit dicavitque. Cæterum intentus perficiendo exornandoque templo Lauretano, augebatur ad impensas Pontificis animus.

Itaque sacrosancto sacello muris basilicæ communito, munimentum Lauretano vico adversus hostium impetus, incursionesque, addendum ratus est. Dudum Hieronymus Robureus Laureti patronus, vel maxime memorabilis, qui id operis susceperat, excesserat vita, vix apertis primi ædificii fundamentis. Proinde Julius Pontifex præclara cœpta exsequens, eodem Brabante (cujus ante mentionem fecimus) auctore, pontificias circa templum ædes, sane ingentes ac magnificas inchoavit, principum hospitio præcipue destinatas. Quarum formæ talis: ædium sinus (ubi est aditus impluvii) basilicæ obversus eam duobus lateribus quasi brachiis cingitur. In quatuor angulis totidem prominent propugnacula, tota moles quadrati castelli speciem refert: templum habet pro arce, ejus hodie pars vix dimidia assiduo multorum annorum labore sumptuque absoluta. Nec vero dum pontificias ædes extrueret Julius, templum adornare destitit. Ad ejus cultum cantorum chorus institutus: organa musica egregia magnifico opere, auroque conspicua; campanæ duæ eximia magnitudine ac specie fusæ, turris campanariæ fundamenta jacta, Julii II opera sunt. Ita ornato templo augustissimæ Virginis cellæ extrinsecus ornandæ, satis pretiosi marmoris comparat: quod utique opus fuisset operum ejus maximum, nisi jam matura ævo mors, cœptis ejus intervenisset, Deo tam insignem laudem alteri reservante. Illud autem non postremo habendum loco, quod hujus generis ultimum mortalium ejus operum fuit.

Petrus Antonius Perottus, Sylvestrinorum præpositus generalis, D. Mariæ Lauretanæ studio accensus abbatiam S. Laurentii Lauretoproximam (ea est in agro Castri Ficardi) cum universis villis, ædibus, pratis, agris, olivetis, silvis ad eam pertinentibus, Pontifice approbante, Lauretano concesserat templo, anno 1512. Julius ergo paucis ante mortem diebus abbatiam illam pontificali diplomate Lauretanæ attribuit domui; Perottum ipsum Laureti gu-

bernatorem instituit, ratus (id quod erat) cui cordi fuisset Lauretanas fortunas augere, eidem conservare ac tueri auctas cordi futurum.

Idem anno 1512, lampadem argenteam Virgini Hallensi obtulit.

Concessit indulgentiam plenariam recitantibus Coronam B. Virginis 72 *Ave Maria*, eo quod crederet Deiparam ætatis suæ anno 72 ex hac vita migrasse. Savonæ, ubi Justinianus Lygur eum natum esse refert, templum Virginis ampliavit.

Suam erga S. Mariæ Majoris ecclesiam de Urbe, egregie pietatem patefecit, dum eidem ecclesiæ insignem apparatus auro intertextum pro sacris faciendis largitus est, ut refert abbas Paulus de Angelis in Descriptione basilicæ S. Mariæ Majoris, pag. 132.

Decubuit Romæ anno 1513, ix Kalend. Martii.

CAPUT LXXX.

De Leone X, Pontifice Maximo.

Leo X, haud in pontificatu magis quam pietate in B. Virginem Julii II successor, nihil potius habuit, quam ut in Lauretana ejusdem B. Virginis æde amplificanda nemini cederet. Et hujusce studii sui declarandi præclaram illi Deus materiam inter primum pontificatus rudimentum dedit. Per ea quippe tempora Lauretanæ religionis, ac celebritatis fama Neapolim perlata, duas Joannas Aragonias, seniore et juniore (reginas Neapolitanas, quia regia stirpe genitæ erant, vulgus appellabat) ad templum miraculis maxime inelytum visendum accendit. Itaque magnifico sane comitatu Neapolitani regni interiora penetrantes, per Samnites in Picenum transeunt, ingenti populorum quacunque transibant, gratulatione, cultuque exceptæ. Quo tempore Leonis præcipue magnificentia enituit. In omnibus pontificiæ ditionis oppidis, quæ erant in via, reginas regio apparatu excipi jussit, non tam illarum cultui, quam Lauretanæ Virginis celebritati favens, cumulatissimam insuper delictorum veniam et ipsis reginis et cæteris Lauretum ad illarum adventum occurrentibus, eodemque die Lauretanam ædem rite venerantibus, impertivit. Exin Leo cunctas Julii II superiorumque Pontificum indulgentias, immunitates, beneficia Lauretanæ domui tributa luculento diplomate rata esse jussit: ac deinceps aliis super alia diplomatis impense cumulavit. Lauretanam quippe ecclesiam collegiatam instituit: sigillo, cæterisque collegialibus insignibus ei attributis. Duodenos inibi canonicos (ex quorum numero archipresbyter, et almæ domus custos forent) totidemque sacerdotes assiduos, quos Mansionarios vocant: senos præterea clericos chori adjuutores esse voluit: sui cuique annui redditus pro rata portione assignati. Omnes porro indulgentias, quibus in templorum stationibus Roma perfruitur, Lauretanæ concessit ædi, ut iisdem temporibus Laureti percipere advenæ possent in una æde, quæ Romæ perciperentur in pluribus. Inde Anconitano, Pisaurensi, aliisque

autumnalibus finitimorum oppidorum mercatibus abrogatis, Recinati duntaxat, Septembri mense (ornando scilicet diei Natali B. Mariæ) celebrari emporium jussit. Ad hæc Recinatis emporii, immunitatumque nuntiis, ad barbaras quoque nationes, non tantum ad Christianos populos circummissis, evocavit undique mercium institores. Ergo gentium generumque omnium mercatores hac fama exciti, Recinatum ad indictum mercatum conflunt, Itali, Dalmatæ, Germani, Flandri, Græci, Armeni, Judæi denique Hispania nuper expulsi, Turcæque. Institorum ergo complures cujusque generis seu religione, seu miraculo loci (et vicinitas invitabat) ad Lauretanam ædem venisse constat: nec quemquam aditu prohibitum, præter obstinatos in avita superstitione Turcas, Judæosque, ne videlicet projicerentur margaritæ ante porcos. Græcos vero, et Armenos (tametsi plerique eorum schismatici essent) religione erga beatam Virginem cum Latinis certasse accepimus: plures eorum detractis in ipso templi aditu sibi calceis, manibus et oculis sublatis in cælum ad sacrosanctam accessisse domum: quo ubi ventum esset, ad limen procubuisse venerabundos, ibique prostratis humi corporibus, Deum Deique Parentem adorasse, demum ad conspectum Virginis, aramque adrepisse genibus, Jesu Mariæque nomina enixe invocantes. Hæc porro Recinatis mercatus a Leone instituta celebritas plurimos deinceps duravit annos, ingenti cum Lauretanæ celebritatis incremento. At Leo, ne quam Lauretani cultus amplificandi omitteret viam, ad ultimum sanxit, ne vota adeundæ sanctæ Mariæ Lauretanæ ullo modo possent cum aliis pietatis operibus commutari: proinde votum hoc quinque illis vulgo excipi solitis aggregavit.

Nec apostolicis litteris magis Lauretanam ædem Leo Pontifex, quam pontificiis opibus auctam voluit. Interim ab eo, templi, domusque Lauretanæ ædificia strenue adjuncta. Bina templi sacraria circumdatis segmentato opere armariis adornata. Inde ad ipsam sacrosanctam cellam honestandam convertit animum. Ac sacros quidem parietes intrinsecus ornandos, ratus non est, ne quid in eis ornatus esset, præter ipsos, quos Christi ac B. Virginis habitatio contactusque satis superque adornant. Cæterum intentus sacello extrinsecus magnifice exornando (et materies ad id nuper ab Julio præparata stimulabat) eam ornatus amplitudinem concepit animo, quæ digna Deipara Virgine, digna Romano Pontifice Christi Vicario, digna ipsius loci majestate, religioneque quoad paterentur humanæ opes, foret. Ergo Sansovino, architecto simul ac statuario illis temporibus nobilissimo, formæ describendæ negotium dat, monito quid sui consilii sit. Sibi utique esse in animo tale moliri opus, quod in parva mole omnem illius sæculi magnificentiam vinceret. Nec defuit regio Pontificis animo sapientissimi architecti solertia: formam quippe talem descripsit, quæ Leonis responderet optatis. Nec

Pontifici minus animi in perficiendo opere fuit, quam studii in forma optanda probandaque fuerat. Pretiosi marmoris haudquaquam satis erat, et descripta forma requirebat ingentes marmoris glebas. Igitur eas inde usque a Carraria (quæ candidi marmoris lapidicina in Liguribus est in primis nobilis) peti jussit, nullaque habita sumptus ratione Lybustica marmora navigiis imposita longissimo circuitu (quippe infero superoque mari, Italiae oram, pene quam longa est, circumveli necesse erat) subvehenda curavit. Quæ ad Anconam, sive ad Recinatensem portum demum exposita, Lauretum advehébantur plaustris. Ibi ab eximiis fabris illius ætatis maxima mercede conductis, antiqua illa Græcorum Romanorumque arte perpoliebantur. Inter hæc auxit loci majestatem, religionemque haud exiguum Lauretanæ basilicæ additum decus.

Leo, ut augustiorem sedis Lauretanæ speciem faceret, Petrum Antonium Perottum præsidem sacris operantem cum cætero habitu, tum vero episcopalibus insignibus venerabilem fecit, eidemque concessit ut sacris operatus populo bene precaretur episcopali ritu. Nec Leonis cura Lauretanum antistitem magis, quam aram pontificiis muneribus honestavit. Candelabra argentea quatuor sesquicubitalia auro interlita, et præclaro opere cælata, pondo fere 50, umbella insuper quadrata egregia, Leonis dona sunt. Per idem tempus a Barbarorum vi et ab avaritia Christianorum militum, Lauretana domus cœlesti utique præsidio intacta remanserat : unde multiplex periculi Lauretani, divinique præsidii rumor Leonem Pontificem perpulit, ut humana etiam ope talia pericula arceret in posterum. Apparebat pontificiarum ædium molem, ædis munimento destinata esse tantam, quantam vix assiduus plurimorum annorum absolvere posset labor. Ergo tam sera spe damnata adversus subitas hostium populationes, Lauretum fossis, aggeribus, mœnibus, propugnaculis cingit; satis etiam tormentorum æneorum adjecit ad propugnandum et procul arcendum hostem, et quo Lauretum templi, oppidique munitionibus septum, adjuvante collis situ, muniti castelli etiam eminus haud vanam speciem gerit. Hujus rei fama finitimos ad incolendum, non tantum peregrinos ad videndum excitavit; Barbaros vero, ac cæteros a conando imposterum scelere retardavit. Inter quæ cardinali Robureo Laureti patrono vita functo Bernardus cardinalis Bibiennensis, huic Julianus Rodolphus prior Capuanus a Pontifice suffectus est : qui Leonis jussu, quoniam jam paratum erat dynastis hospitium, domum hospitalem pauperibus peregrinis denuo extruxit. At Pontifex, perfectis Laureti munimentis, campanam raræ magnitudinis fundendam curavit 20 millium pondo, eamque Lauretam, oppidi nomine appellavit. Exinde haud parum memor egregii monumenti, quod circa sacrosanctum sacellum relinquere moliebatur, Saxonivum, cæterosque artifices litteris, præmiis,

promissis impensius urgere institit, ut se vivo tam eximium opus absolverent. Verumtamen haud potuit Leone vivo suprema illi operi imponi manus. Et sane genus cælaturæ, ac pulcherrimarum statuarum multitudo non unum requirebant pontificatum.

Idem Pontifex Leo anno 1518, pro victoria obtinenda contra Turcas, ordinavit tres solemnes processiones : primam a S. Augustino, usque ad S. Mariam in Ara cœli ; secundam a Sancto Laurentio in Damaso, usque ad Sanctam Mariam de Populo ; tertiam a S. Petro usque ad Sanctam Mariam super Minervam, in quibus portavit imaginem Salvatoris Christi, lanceam, caput S. Joannis Baptistæ, et S. Andreæ apostoli, reliquias etiam S. Crucis in Jerusalem, et aliarum ecclesiarum Urbis. In tertia vero processione, quæ fuit 14 Martii die Dominico, ipse Pontifex simul cum cardinalibus et clero nudis pedibus incessit a S. Petro usque ad Sanctam Mariam super Minervam, ubi fuit lecta Bulla concordiæ principum Christianorum contra Turcas : et in hac tertia processione, ut habetur ex Mss. illius temporis, quæ servantur apud Patres S. Mariæ in Porticu, portavit imaginem ejusdem S. Mariæ in Porticu. Hujus rei meminit Rev. P. Anton. de Balinghem societatis Jesu in Kal. Mart. die 14 Martii, dum ait : « Anno 1518, Turcarum metu urbe undique percussa, ad impetrandam contra eos Christianorum principum concordiam, Leo X, miraculosam Deiparæ imaginem ex S. Maria in Porticu allatam in solemnī supplicatione deferri jussit, quam ipse cum Patribus purpuratis, nudis pedibus est prosecutus. Hæc imago (ut obiter dicatur) ea est, quam ad B. Gallam illustrissimam et sanctissimam viduam Symmachi consulis et martyris filiam, angeli detulerunt, aureis lineis in lapide pretioso zapphirino, angelorum manibus (ut fertur) efformatam, multa luce circumfusam : quare vehementer ipsa commota Joannem Pontificem, postea martyrem, tota de re commonefecit ; qui cum prodigium visurus ad eam adisset, repente campanæ tota urbe concernerunt suamet sponte, eas pulsante nemine, viditque ipse imaginem istam in aere suspensam, quam tunc angeli in manus Pontificis deposuerunt.

Idem Leo anno Incarnationis Dominicæ 1514, sexto Kal. Maii, aram et sacellum B. Virginis Annuntiæ de Florentia a majoribus domus, et familiæ suæ de Medicis, magnis auri copiis abunde fuis, a fundamentis erectum, Bulla edita, amplissimis indulgentiarum muneribus decoravit. Ea in Bulla sanctissimam Dei Genitricem Mariam vocat pietissimam humani generis sospitatricem, divinorum ærarii beneficiorum, atque thesauri fidissimam custodem, ac splendidissimam dispensatricem, pro universo populo Christiano sedulam apud Dominum exoratricem, quam superi colunt, venerantur mortales, observant inferi, etc.

Cum ea duceretur opinione, quæ asserit beatis-

sinam Virginem ætatis suæ anno 72 ex hac vita migrasse, concessit indulgentiam plenariam recitantibus Coronam 72 *Ave Maria* in venerationem annorum vitæ ejusdem. Concessit etiam omnibus Christifidelibus indulgentias mille dierum, dicentibus unum *Ave Maria*, quodcumque hora auditur.

Erga Immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptionem eximiam ostendit pietatem, plurima ædificando templa in honorem hujus mysterii, magnas etiam elargiendo indulgentias non solum Fratribus Minoribus et monialibus Conceptionis hoc mysterium et festum tanto prosequentibus affectu, sed etiam aliis religionibus, ut constat ex Bulla: *Sane Religionis sinceritas*, in qua Fratribus Benedictinis indulsit facultatem interdictum suspendendi in festo, et per totam Octavam Conceptionis, quod postea omnibus Hispaniæ Ecclesiis communicavit. Eadem S. Mariæ in Campo Sancto a Leone IV constructam reædificavit in Conceptionis honorem, et aliis quamplurimis urbis ecclesiis, S. Mariæ de Populo, de Monte, de Ara cœli, Sanctorum Apostolorum, S. Francisci Transtiberim, S. Laurentii in Damaso, etc.; in ipso Conceptionis die, Jubileum concessit; hymnos insuper approbavit Zachariæ episcopi Gardiensis, quos ad ipsius Pontificis jussum in encomium composuit Conceptionis, et maximas concessit indulgentias utriusque sexus personis, imagines Conceptionis deferentibus.

Anno salutis 1518, pontificatus sui 6, Bullam edidit, qua dilectis filiis rectoribus et beneficiatis parochialium ecclesiarum oppidi Molinæ in Hispania, ut in nocte ante diem festum Conceptionis beatæ Mariæ Virginis post laudes annis singulis unam Missam in cantu cum presbytero, diacono et subdiacono solemniter celebrare libere et licite valerent, auctoritate apostolica de specialis dono gratiæ perpetuo indulsit. Bulla incipit: *Pia Christi fidelium*, ejusque exemplar authenticum vidi apud eruditissimum virum Bernardum de Toro Hispanensem.

Bullam edidit de confraternitate et Rosario beatæ Virginis incipientem: *Pastoris æterni*, etc., quam habes apud Joannem Andreæ Coppensteinium in lib. III, de eadem fraternitate, cap. 6 et tom. I *Bullarii*, in appendice.

Animam efflavit anno a Virginis partu 1521, Kal. Decembris.

CAPUT LXXXI.

De Adriano VI, Pontifice Maximo.

Leone X e terris sublato, ad sacrum reipublicæ Christianæ fastigium ascendit Adrianus VI, qui edidit de fraternitate Rosarii beatissimæ Virginis Mariæ Bullam unam incipientem: *Illius, qui Dominicum gregem*, etc., Pontificia etiam Bulla incipiente: *Romanus Pontifex*, data Tarragonæ anno Domini 1522, ultimo die mensis Julii, et sui pontificatus anno primo, regiam et gravissimam ap-

probavit confraternitatem Toletanam, in obsequium et laudem Conceptionis beatissimæ Virginis Immaculatæ fundatam, in qua œconomus et primus confrater erat Carolus V, imperator, cujus devotionem in Virginem imitati totius regni proceres, se ejusdem sodalitiæ legibus subjecerunt, in quibus multoties profitebatur expresse, se omnia illa et magna, quæ exhibebantur obsequia, Deo obtulisse in honorem Immaculatæ Conceptionis suæ Genitricis: et hanc sodalitatem concessit per omnes Hispaniæ civitates fundari, quam per cunctas propagari præcepit prædictus imperator.

Idem Adrianus Belgis suis Romæ templum elegans ædificavit divæ Virgini sacrum, cui ab Anima cognomentum est factum. Adhæc, omnia superiorum Pontificum privilegia ædi Lauretanæ data, confirmavit, plura relicturus versus Deiparam propensi animi monumenta, nisi pontificatus brevitatis (quippe qui vix annus fuit) obstitisset. In hujus sepulchro Romæ ante imaginem beatæ Virginis incisum legitur:

*Partus, et integritas discordes tempore longo
Virginis in gremio fœdera pacis habent.*

Obiit anno Christi 1523, viii Kal. Octobris.

CAPUT LXXXII.

De Clemente VII, Pontifice Maximo.

Clemens VII hujus nominis Pont. Max. post Adrianum VI summam rerum sacrarum dignitatem adeptus, præcipuo quodam pietatis affectu in Deiparæ cultum incubuit: pontificatu enim inito, nihil ferme prius habuit, quam ut Lauretanam beatæ Virginis ædem pontificiis diplomatis honestaret, quibus et vetera firmaret beneficia, et adjiceret nova. Inter beneficia Clementis fuit, quod Recinatensibus jus omne, si quod reliquum esset in Lauretum, ademit. Nec parvum ejusdem beneficium, quod Joannem Matthæum Gibertum Veronæ antistitem Laureto præposuit, virum doctrina pariter et virtute clarum. Ab eo Lauretana ædes supellectili sacra, optimis canonicis, solemnibus ceremoniis instructa, cultaque, Pontificiarum ædium porticus fornicatæ. Cæterum illa maxime cura intentum Clementis habebat animum, ut nobile illud a Leone X inchoatum augustissimi sacelli ornamentum pari magnificentia absolveret. Accendebatur domestica vel pietate vel gloria, ut ejus familiæ decus inchoata ædis Lauretanæ cælatura esset, ejusdem absoluta foret. Itaque Antonium Sangallum, Raphaelem Baccium, Nicolaum Tribulum, aliosque statuarios illa tempestate celeberrimos, ingenti pretio conducit. Raynerium Nerucium Pisanum Lauretanæ ædificationi, præcipue vero egregio illi operi pro dignitate perficiendo præesse jubet. Jam pretiosa marmora erant maxima ex parte cælata ac perpolita. Nerucius ergo cum cætera elaborantur, disturbat lateritios muros, qui sacræ cellæ pro fulcimento astructi, ab eademque divinitus repulsi, submotique spectaculo erant.

Inde pari interjecto spatio quod veteris miraculi monumentum foret, novos circumdari parietes placuit, qui cælato marmore convestiti extrinsecus adornarent sacellum, superstruendumque forniciem novum, dejecto lacunari tectoque veteri, sustinerent : ædem quippe lapide concamerari Pontifici placuerat, verito ne pervetustum tectum laqueatum, tot luminibus perpetuo ardentibus obnoxium, igne concepto, exitium sanctissimæ cellæ pararet : proinde ars postulabat ut altiora fundamenta jacerentur, quæ satis firmis substructionibus, tam insigne pretiosumque opus a terræ motibus tutum usquequaque præstarent. Igitur aperiendis novorum parietum fundamentis, sacra domus (ne subducto solo, quid detrimenti caperet) stragulis, ut sit, funibusque constricta, ac validis suspensa rudentibus, tandiu sublimis pependit e machinis, quoad, expletis fossis, nova fundamenta exstare cœperunt. Quo tempore satis constat (plurimorum enim oculis res comperta est), subimis parietibus, dum circa eos ad fundamenta humus effoderetur, pulverulentum tritumque solum, et proximi ruris sepem oppressam, aliaque militaris viæ, quam sacra ædes occuparat, indicia inventa esse, nova veteris miraculi monumenta. Cæterum aucta per idem tempus loci celebritate, sanctissimam ædem januis augeri oportuit ; una tum erat janua in medio fere pariete, qui vergit ad septentrionem. Hac ingredientibus omnibus et egredientibus aditus erat, pariter exitusque. Itaque in tanta advenarum multitudine, concursuque, aliis, ut sit, alios prementibus, nonnulli, quia recessum primis ultimi non dabant, coarctati, oppressique exanimabantur. Proinde perviam fieri cellam placuit, binis ad angulos duorum parietum januis patefactis. Ut primum architecti consilium distulit rumor (enimvero nefas videri, non magis accolis, quam peregrinis, eos parietes ferro temerari, quos per tot ætates divina Providentia salvos intactosque servasset), multi palam fremere, quisquis id auderet, haud impune scilicet ausurum. Igitur cœlestis iræ metus fabros a conando absterruit; haud vanum fuisse metum, docuit eventus. Quippè Nerucio ipsi architecto rem aggredienti quiddam accidit visu dictumque mirabile : fabris tale ministerium detrectantibus, ipsemet sacrum parietem perfodere aggressus est, majore artis fiducia, quam reverentia loci. Ergo ut malleum in sacrum parietem adegit, repente manu obtorpescente, insolitus horror reliquum corpus invasit : pallor deinde suffusus ori, ingentis mali nuntius : mox linquente animo, qui circa erant, collapsam excipiunt, domumque inter manus deferunt expiranti similem, et sensus omnis expertem. Exanimatus jacuit horas ferme octo, quoad scilicet ejus conjux, mulier pia et beatæ Mariæ Lauretanæ dedita, in paucis Deum Deiparamque precibus votisque placavit viro.

Tandem igitur, vitalis calor, qui totum prope-

modum corpus reliquerat, artubus reddi, et spiritus liberius meare cœpit; jamque allevans Nerucius oculos, redeunte statim animo, circumstantes noscitare, demum jam compos mentis audaciam incusare suam, veniam opemque a B. Maria exposcere. Nec frustra : animus religione exsolutus pariter corpus ægritudine levavit, ut morbi causam ipsamet curatio aperiret. Postquam convaluit, Pontificem tota de re admonitum, quid facto opus sit, consulit. Ille haud ignarus, id nimia architecti confidentia, magis quam indignatione beatæ Virginis evenisse, miscens monitis imperia, urget Nerucium, ut Dei Vicario auctore, non dubitanter exsequatur inceptum, et simul impense monet, ut sacros parietes perfodiat, non tam malleo et audacia, quam jejunio et veneratione Virginis armatus : sic demum rem ex sententia successuram : neque enim timendum esse, ne Deipara Virgo suam domum perviam fieri nollet, quæ eam peregrinis vellet cum salute, non modo sine pernicië patere. At Nerucium recenti malo ex audacia timidiorem jam factum, ne Pontificis quidem auctoritas percellere potuit, ut iterum ipsemet experiretur, quod tanto suo periculo paulo ante tentarat. Ad ultimum quia Pontificis imperium urgebat, et mora patefaciendi januas ædificationem morabatur operis, inventus est adolescens minime timidus, qui auctoritate Pontificis fretus, et plenus amicorum vocibus rem auderet. Clericus is erat basilicæ Lauretanæ, Venturam Perinum vocabant. Ille triduo munitus jejunio ad sacrum parietem venerabundus cum malleo accedit. Circa Perinum erat, et advenarum turba, et clericorum, hæc sollicita ex adolescentis fiducia, illa rei expectatione suspensa. At Perinus supplex ita præfatus dicitur : « Sacra Virginis domus, ignosce innocentiae meæ, non ego te hoc malleo, sed Clemens Dei Vicarius ornamenti tui avidus fodit, ille te ornatam, ille te perviam cupit, placeat Dei Parenti, quod Dei Vicario placet. » Talia precatus, designatum parietis locum percussit impune ; eum deinde ictus tuto iterantem fabri pari jejunio ac reverentia secuti, januas aperiunt tres, quarum duæ liberum populo ingressum egressumque prælerent, tertia sacerdotibus aditum daret ad sanctiorem sacelli partem, ubi est Virginis simulacrum. Eodem tempore parva fenestra, quæ una in anteriore pariete erat ferme e regione simulacri, amplior ad accipiendum lumen facta, et clathris æreis inauratis pulcherrime communita, cæmentis inde erutis, vetus janua, quæ satis ampla in medio pariete patebat, obstructa. Exin novus paries duci, et insigni cælato operis crusta operiri, convestiriq. cœptus. Sub id tempus Clemens ædi Lauretanæ adornande intentus, ingens periculum Deiparæ Virginis præsidio evasit. Fraude doloque hostium capta urbe Roma, ipse in arcem molis Adrianæ receperat se. Ibi a Cæsarianis obsessus posteaquam hostium vim sustinere non poterat, non votis modo, sed etiam litteris, Laure-

tanæ Virginis implorat auxilium. Nec missæ incassum preces. Pontifex haud ita multo post inter hostium tela elapsus in tutum est. Ad hoc, ex auro argentoque Lauretano tria circiter aureorum millia coacta, et Pontifici inopia laboranti per opportunum subsidium missa. Ita Clemens B. Mariæ Lauretanæ beneficio, præsens periculum inopiamque vitavit, ac demum discussa ingruente belli procella, pacem populis suis, atque otium peperit. Discrimine capitis belloque perfunctus, Lauretanæ Virgini gratiam non solum habendam, sed etiam quantum mortali fas esset, referendam existimavit. Igitur post Carolum V insignibus imperii ab se decoratum Bononiæ, Romam inde remigrans, ad Lauretanam divertit ædem, patronam, liberatricemque suam salutaturus. Gratiis rite actis, votisque Deo ac Virgini rite persolutis, ut tantorum erga se meritorum exstaret gratia, inchoata Lauretanæ ædificationis opera summa vi urgere statuit. Architecto igitur fabrisque instare cœpit, templum præcipue ad culmen perducere aliquando festinans. His operibus perficiendis pecuniam, quam mutuam a Virgine acceperat, reddidit. Itaque illo Pontifice, et pontificia tecta Laureti strenue ædificata, et templo fastigium impositum, cum egregio tholo, qui tantum se a fastigio attollit, quantum fastigium a terra. Inter hæc haud ultima Clementis cura erat, de absolvenda præclara illa cælati operis crusta, quam ut principia se dabant, haud falso augurabatur maxime inclytam toto orbe terrarum futuram.

Dum Lauretana domus egregiis operibus ornatio in dies existit, et Lauretanum oppidum excisis circa silvis, exsiccatisque paludibus exsistere cœpit salubrius. Infame incolarum morbis mortibusque erat illa tempestate Lauretanum cœlum, quippe magna ex parte palustre ac noxium multarum offensarum causas corporibus afferebat, ut incolæ bonam anni partem pituitosi essent omnes, ac redundantes, plerique tenui imbecillaque uterentur valetudine: pueri vero maxime immatura morte exstinguerentur, utpote qui propter corporum imbecillitatem proximi stagni halitum, locique ipsius gravitatem ægerrime ferrent. Periculit igitur fama ad Pontificem in oppido Laureto ob cæli inclementiam, plerosque infantium ac puerorum, priusquam ætas adolesceret, interire: ita paulatim incolis metu orbitatis alio demigrantibus, in oppido solitudinem fieri. Itaque ille Lauretanæ Virgini pulchrum ratus, et oppidum quam frequentissimum, et locum quam saluberrimum esse, de architectorum sententia commodissimum existimavit, vicinas lacunas siccare, nemora excidere, imminentes templo colles æquare, ut nebularum origine sublata, cœloque patefacto, aer ventorum salubrium flatibus apertus, salubriorem faceret locum. Igitur Joanni Antonio a Statibus Lauretano gubernatori, et Antonio Sansovino architecto scribit his verbis: « Accepimus aerem istic præsertim æstivo tempore

reddi insalubrem, partim ex eo quod quidam collis dictæ capellæ et ecclesiæ supereminens ventos montanos loco salubres excludit, partim quod in planitie dictæ ecclesiæ circumvicina, etiam ad quinque millia passuum plures paludes, et silvæ fere semper limosæ insalubritatem faciunt. Quamobrem nos illam ecclesiam toto orbe Christiano ob gloriosissimæ Virginis Mariæ merita, et confluentium illuc populorum multitudinem celebrem, his causis sublatis, salubrem reddere cupientes, jam ordinavimus, ut dictus collis supereminens complanetur: paludes factis fossis exsiccantur, silvæ excidentur, » etc. Lauretanus ergo præses impensius etiam quam jubebatur tam salubre opus aggressus est anno ejus sæculi 33 ac strenue per architectum, ingenti operarum vi conducta, pauperibus etiam peregrinis corrogatis, silvam vico proximam dejicere, lacunam ductis fossis in præterfluentem amnem, aut in mare proximum derivare; imminentem oppido collem cedere institit. Longum erat, ac pene infinitum opus, proinde tum inchoatum magis quam perfectum. Cæterum illa ipsa inchoatio et salubritatis aliquid in præsentia, et spei plurimum in posterum procedente opere incolis fecit. Salubrior jam facta erat Laureti habitatio, cum Lauretanæ domus historia facta esset exploratio. Hieronymus Angelita, civis Recinetensis, domi suæ vel generis nobilitate, vel integritate vitæ clarus in paucis fuit. Is Virginis Lauretanæ historiam a se conscriptam Clementi Pontifici per id tempus dicavit. Scribendæ dicandæque Pontifici historiæ causa fuit, quod per eadem ferme tempora sacrosanctæ domus e Galilæa in Dalmatiam, inde in Picenum asportatæ narrationem, ex Flumensibus Annalibus Dalmatæ quidam ad Recinetensem pertulerant civitatem. Itaque sive Angelitanæ historiæ admonitu, seu familiarium rogatu, seu potius cælestis Numinis instinctu, Clementem cupido cœpit, migrationem sanctæ domus e Galilæa intensius explorandi: haud erat ignarus idipsum olim et a Dalmatis, auctore Frangipanio, et a communi Picentium, civitatis Recinetensis hortatu, satis esse perspectum. Cæterum præcipuas Pontificis partes esse ducebat, rem tam inusitatam ac pene incredibilem denuo per certos homines explorare, ut aliorum iudiciis accederet Pontificalis auctoritas, quæ ex mortalium pectoribus dubitationem omnem, si qua forte resideret, funditus tolleret. Proinde ex omnium familiarium numero tres cubicularios suos delegit expertæ in primis religionis ac fidei. Hos quid facto opus esset monitos, rebusque necessariis abunde instructos dimittit, faustum eis iter precatus. Ergo illi Lauretum profecti, sacramque domum intensiore cura contemplati, dimensique, conscendunt navim, Illyricum petituri. Quo ut ventum est, ædiculam Lauretanæ instar satis vetustam, et miraculorum monumentis satis insignem inveniunt. Porro parieti ejus ædiculæ inscriptum, Lauretanam ibi domum olim fuisse. Hæc accolæ

ipsi monstrabant : haud vana ab illis afferri, veræ iacrymæ ubertim manantes ex desiderio testabantur. Confestim igitur legati, mensuris admotis, deprehendunt prorsus omnia convenire. Protinus repetito cursu pergunt in Galilæam, Nazarethum veniunt : sacræ domus fundamenta monstrata ab incolis cernunt, quoquo versus metiuntur, congruere cuncta comperiunt. Ex legatorum numero Joannes N. erat Senensis, qui novo aliquo indicio veteris miraculi fidem affirmandam ratus, duos inde attulit lapides ex iis quibus vulgo strui aedes Nazarethi solent. Lapis quidem laterem naturali forma imitatur (eujusmodi ex sectilibus lapidicinis erui alicubi solet), cæterum flaventibus intermicat venis. Reversus igitur Joannes cum collegis ad ædem Lauretanam, cum ejus lapidibus Nazarenos illos lapides confert : reperit geminos eorum, ac simillimos esse. Ea quoque res auxit miraculi fidem, cum talem lapidicinam in Piceno nullam esse constaret, et omnia quamvis vetusta ædificia, ob cæmentorum taliumque lapidum inopiam, laterculo structa cernerentur. Illi igitur successu admodum læti pervolant Romam, Pontificem expectati adeunt, comperta renuntiant. Joannes insuper Nazarenos lapides Lauretanis simillimos profert tanti miraculi testes : res summa et Pontificis lætitia, et assecularum præcipue sermone celebratur. Explorata autem Lauretanæ domus ex Galilæa, et Dalmatia translatione mire lætus Pontifex, enixe instare Nerucio cœpit, ut præcipuum sacrosanctæ cellæ ornamentum quam primum absolveret. Sed Deo aliter visum, qui incepti tam eximii operis nomen Clementi dedit, absoluti decus alteri reservavit. Enimvero in illo tam insigni opere extruendo, et ad culmen (quantum in ipso fuit) perducendo, adeo præclare Clementis non sedulitas modo, sed etiam magnificentia exstitit, ut haud immerito eum auctorem fama ferat : etiam si Leonis Pontificis symbola, insigniaque voluntaria multis locis inserta cernantur. Clemens quippe nullum omnino inseruit sui monumentum, rarum utique exemplum, Deoque acceptum adeo ut ejus haud dubie nutu tam excellentis operis gloria sequentem fugeret, fugientem sequeretur.

Hic idem Clemens Officium Conceptionis B. Virginis immaculatæ a Francisco Quinonio cardinali ordinatum approbavit, quod ab illo usque ad Pium V a plurimis recitabatur. Litteris etiam pontificiis satis favit religioni monialium Conceptionis, circa quam cuncta confirmavit quæ sui concesserant prædecessores.

Considerans, quam religioni nostræ salubre, ac fructuosum fuerit Rosarii institutum, quantaque exinde provenierint et quotidie proveniant bona, devotionis affectu erga Deiparam divinitus excitatus, ejusdem Rosarii confraternitatem, indulgentias et privilegia omnia per prædecessores suos Sixtum IV, et Leonem X, eidem societati quomodo libet concessas et concessa approbavit, confirma-

vit et roboravit : quinimo extendit, et ampliavit, ut patet ex ejus Bulla edita Romæ anno 1554, viii Idus M ii.

Gratias et privilegia Ordini Fratrum ac monialium B. Mariæ Virginis de Monte Carmelo a Joanne XXII et Alexandro V Romanis Pontificibus concessa, rata ac firma esse voluit, eidemque Ordini quæcunque alia indulta omnibus aliis Ordinibus concessa, et concedenda attribuit, indulgentiasque elargitus est pro confratribus utriusque sexus confraternitatum institutarum in loco dicti Ordinis.

Decessit anno salutis 1554, vii Kal. Octob.

CAPUT LXXXIII.

De Paulo III, Pontifice maximo.

Paulus, hujus nominis III, post Clementis VII obitum, summus Ecclesiæ Pastor salutatus, initio ferme pontificatus sui, ædem B. Virginis Lauretanam et indulgentiis et beneficiis cumulavit. Quippe indignum ratus, sacræ domus ministros ad usum domesticum vix pecunia emptum salem habere posse, vicens eis quotannis salis saccos ex Cerviæ salinis assignavit gratuitos, non contemnendum beneficium, sive muneris perpetuitatem, sive necessitatem accipientium, sive dantis animum spectes. Porro haud ignarus, quantum boni sit in bono præside, id semper egit, ut optimos Laureto præsidēs daret, donum omnium forte maximum. Gliscente Turcico bello, quod Solimanus Turcarum imperator, Tunetario regno per Ariadenum Ænobarbum subacto, Italiæ molebatur, Paulus, Carolo Cæsare ac Venetis in societatem associis, in Turcico bellum omnes intenderat curas viresque. Cæterum illa tempestate Lauretano templo vel imprimis consultum voluit. Et quoniam exhausto in apparatus bellicum ærario, pecuniæ inopia piis ejus consiliis obstabat, occasionem forte oblatam sibi e manibus elabi passus non est. Per idem tempus Recinetensium legati Romam ad Pontificem venerant, exostulantes, quod Lauretum avita ipsorum possessio a Julio Pontifice ereptum eis esset, ingenti cum damno, majore cum dedecore civitatis suæ. Quem enim existimaturum a sacrorum Principe, Christianique Vicario sine gravi aliqua causa antiquissimam Laureti possessionem Recinetensibus invitis ademptam? quo autem suo merito tam insignem optime meritis civitati inustam infamiæ notam? An quia Lauretanæ Virginis sedem impense ab initio foverit, donis coluerit, templo ornaverit, frequentaverit tectis, per 250 propemodum annos juste sancteque rexit? Quando a Recinetensium magistratibus avare, aut superbe esse imperatum? quando incolarum, peregrinorum, templi tutelam neglectam? Jam quoties latronum vias, obsidentium audaciam repressam? quoties ædem ipsam magnis armatorum præsidiiis ab hostium injuria defensam? En cur Recinetenses libenter memorarent : Deipara Virgo natalem domum suam in

Italiam transferens, in nostra potissimum silva sedem elegit, ter intra paucos menses locum mutans, nostris finibus non excessit : tres in nostro agro locos suis vestigiis insignes fecit, nos illi satis spatii ad templum concessimus, nos templum, nos vicum circa eam condidimus, nos incolis magistratus et jura dedimus. Multum vero ista eis profuisse, ut eum locum optimo jure possidere viderentur : siquidem in dicta causa sint de antiquissima possessione dejecti. Quod si æquum videatur munus a Deo, Deiparaque Recinetensibus datum, a Dei Vicario reddi, profecto ipsos daturos operam, ut neque Pontificem, neque Lauretanos Recinetensis tutelæ ac regiminis pœniteret. Recinetenses porro, ut utrisque cautum foret, nullam conditionem, quam æquissimus Pontifex imponeret, recusaturos. Ergo Paulus, legatis benigne auditis, medium quiddam secutus est, ut et Recinetensibus suum redderet, et tamen ædi Lauretanæ superiorum Pontificum beneficia conservaret. Igitur oppidum Lauretum (templo excepto, et salva præsidis jurisdictione inter oppidanos peregrinosque) Recinetensi civitati restituit, his conditionibus, ut Lauretanam domum adversus Turcam valido præsidio tueri, muros, ac munimenta, sicubi opus foret, reficere, peregrinis ultro citroque commeantibus itinera a latronibus tuta præstare deberent ; ad hæc octo aureorum millia a Leone X, in Laureti munitiones insumpta, pontificali fisco, unde erant deprompta, remunerarent ad usum Turciei belli.

Cæterum exinde Pontifex bello perfunctus Lauretanam ædem præsidiis munit, prædis locupletavit : namque ejus jussu ex duumviris Castri Ficardi, vicina Laureto nemora cum adjacentibus vineis, pratis, olivetis coempta sunt ; in eam rem sex aureorum millia ex ærario Pontificis erogata. Alia porro prædia circa Musionem annem a Pontifice empta, et Lauretanæ Virgini donata. Nec fortunis tantum Lauretanam ædem, sed etiam ministris per id tempus auxilium : satis enim gnarus integræ pueritiæ preces Deo, Deiparaque acceptissimas esse, collegium duodecim alumnorum instituit. Ibi lectissimos ex omni Piceno pueros ingenuos, impuberes institui jussit, ad laudes B. Virgini decantandas. In his porro legendis corporum animorumque integritatem spectari, in instituendis optimorum magistrorum rationem haberi voluit. Præcipua erat cura, ut non minus castitate morum, quam suavitate vocum sanctissimam Virginem delinirent. Ergo hi ex præscripto Pontificis in opportuno loco, intensiore cura educati, institutique, B. Mariæ carmina in ejus sacello statis quotidie canebant horis, pacem ac veniam a Deo Deiparaque orantes, et opem Italiæ contra Turcarum rabiem exposcentes. Nec puerilis pietas Pontificis spem, nec B. Virgo pueriles preces fefellit : etsi enim fœ-

deratorum principum classem ducum discordia inutilem fecit, tamen Deipara Virgo, et otium Italiæ peperit, et Turcarum audaciam fregit. Quippe haud ita multo post, compositis inter Cæsarem Galliaque regem controversiis, ex tristi bello læta repente Italiæ pax reddita. Maxima instructissimaque Turcarum classis Ariadeni Ænobarbi ductu exitium Italiæ ferens, ipso mense Augusto Acrocerauniis illisa scopulis in conspectu prope modum ædis Lauretanæ fecit naufragium ; quo naufragio satis constat maximam classis partem amissam : viginti Barbarorum millia hausta fluctibus, totumque ferme Adriaticum sinum hostium cadaveribus, armis, tabulis, armamentis, aliisque naufragii indiciiis stratum. Quorum arma ad Lauretum fluitantia cognita in litore, prius fere, quam nuntiari posset, insignem fecerunt hostium cladem. Ibi enimvero exsultare Lauretani advenæque, auditas profecto a Deo Deique Parente preces puerorum piorumque, aperuisse aliquando oculos, ultorem Turcicæ superbix, Deum ; alius alium hortatione firmare, talem ut præsidem præcipuo colerent honore, cujus præsidio totam illam Italiæ oram cernerent præsentem Turcarum formidine liberatam. Pontifex tali nuntio admodum lætus, ne benignior in indigenas, quam in peregrinos foret, nosocomium Laureti eadem fere tempestate absolutum aperuit, ægris advenis præcipue curandis. Alius porro locus scabiosis leprosisque extra mœnia, ne quid cæteros eorum contagio læderet, assignatus. Ab ægris inde ad sanos cura conversa, xenodochium pauperibus peregrinis excipiendis institutum, ubi benigne alebantur per triduum, et discedentes pane, vino, calceis, pecunia juvabantur. Hæc hospitalitatis et christianæ charitatis fama, mirum quantum vel advenis religionis, vel Lauretano templo opum adjecerit, cunctis ferme exteris gentibus expertam in suis peregrinis Lauretanam benignitatem remunerantibus. Nec vero dum exardescunt hæc christianæ charitatis officia, Lauretana opera a Clemente VII inchoata interim refrigere. Nihilominus Pauli jussu silvæ noxiæ cædebantur, nebulosæ siccabantur lacunæ, colles Lauretanæ sedi officientes ad solum diruebantur : surgebant eodem tempore ædes pontificiæ, exstruebatur porticus, templi tholus plumbeis intuebatur laminis : magnifica illa sacrosanctæ domus cælata crusta (quæ haud procul fastigio aberat) præcipue urgebatur. Inter hæc Paulus Pontifex ædis Lauretanæ celebritatem præclaris a se operibus adornatam sua præsentia cohonestavit, ratus a se principibus viris prodendum exemplum non solum ornandi cunabula Virginis, sed etiam celebrandi. Itaque intra triennium ipse bis Lauretanam Virginem invisit : semel anno ejus sæculi 41, cum dissuasor Algerianæ expeditionis, ab urbe Luca, et congressu Cæsaris per Æmiliam ad Flaminiam urbem rediret : iterum

triennio ferme post, cum Cæsari post Algerianum incommodum ad Belgicum bellum properanti occurreret Bononiam. Tum enim Pontifex maturata, ut in tempore occurreret, protectione, pontificiam ditionem obiens, venit Lauretum, utroque autem tempore, et immortalē hausit ex Lauretana aedē lētitiam, et praeclara B. Virgini dona attulit, Pontificales altarium, et sacerdotales vestes aureas, argumenta religionis ac munificentiae suae. Ceterum haud mediocrem suae magnificentiae fructum cepit, cum ex ceterorum operum suorum aspectu, tum vero ex magnificētissimi operis, quo sanctissimum sacellum extrinsecus convestitur, insatiabili specie. Exinde obstantis favonio collis aequandi difficultatem contemplatus, ratusque id esse non sumptus tantum, sed etiam laboris infiniti, commodi autem labori minime paris, dixisse fertur: parcendum esse inani labori, insistendumque utilioribus verioribusque aedis Lauretanae commodis, quae expectationi hominum responderent: proinde ab aequando colle ad extruendas pontificias aedes principum virorum hospitio destinatas curam operamque convertit. Ergo brevi maxima ejus aedificii pars absoluta, expolita, instructaque adeo magnifice, ut in ea etiam reges ac Pontifices maximi laute diversari queant.

Idem Pontifex Paulus III sui pontificatus tempore venerabiles imagines S. Mariae Majoris, et S. Mariae in Porticu, bis solemnī ritu per urbem deportavit, ad Turcarum impetus arcendos, et ad pacem Christianae reipublicae obtinendam; prima vice anno 1557, secunda vero anno 1543, ut ex ms. illorum temporum, quae in domo patrum Sanctae Mariae in Porticu custodiuntur, et nonnullorum traditione habetur. Privilegia omnia religionis Immaculae Conceptionis B. Virginis confirmavit, et concilium Tridentinum indixit, sub quo facta est illa declaratio decreti universalis de peccato originali sess. 5, adeo favorabilis piæ sententiae Conceptionis absque peccato, ut eam liberaverit a magna molestia adversariorum quotidie obtrectantium Virginem comprehendere tam sub universalibus locutionibus sacrae Scripturae, quam aliis aliorum conciliorum generalibus decretis. Unde et Pontificem hunc non minus suis praedecessoribus, imo cunctis praestantibus, sententiae quae Immaculatam Conceptionem tuetur, fuisse judicandum est.

Fraternitati etiam Rosarii beatissimae Virginis Mariae bullis editis favit, ut videre est apud Joannem Coppensteinium in suis, quae scripsit de eodem beatissimae Virginis Rosario, monumentis.

Ex hominum vita demigravit anno salutis 1549, iv Idus Novembris.

CAPUT LXXXIV.

De Julio III, Pontifice maximo.

Paulo III in pontificiae dignitatis amplitudine successit Julius pariter III, qui Lauretanae domus

B. Virginis indulgentias, immunitates, beneficia, sua firmavit auctoritate, ac memor divinae illius vocis: *Domum tuam decet sanctitudo, Domine* (Psal. xcii, 5), cleri populique Lauretani mores, legibus per cardinalem Carpensē latis, composuit ad sanctitatem. Exinde ab accolarum disciplina ad ornatum loci cura Pontificis versa, sacra ab eo supellex satis aucta, marmorei gradus in templi vestibulo excitati: atrium ad loci munditiem laterculo stratum: nonnullae etiam privatae aedes vel ad plateae speciem, vel ad incolarum commoditatem e regione porticus exstructae; ad ultimum summa, tectoque proxima pontificiae domus contignatio, rudis antea, ac deserta, ad habitandum satis exulta, eaque societati Jesu attributa. Pontifex quippe probe gnarus pravorum morum emendationem ex bene instituta confessione fructum piæ peregrinationis esse vel maximum, Lauretano templo cunctarum gentium peregrinationibus celeberrimo, idoneos providere poenitentiarios statuit: etsi enim non deerant sacerdotes pii doctique, tamen eorum sive paucitate sive peregrinarum inscitia linguarum minus utique proficiebant quam opus erat. Itaque Pontifex omnia circumspectans, decem cardinalis Carpensis admonitu, optimum factu existimavit, Patres societatis Jesu Lauretanis sacerdotibus, adjungere, ut essent qui linguae commercio peregrinos allicerent ad expiationem animorum, et simul advenarum confessionibus assiduam sedulamque operam darent.

Idem Pontifex per vicarium suum Philippum Archintum sanxit, ut Diocletianae Thermæ in templum sanctissimae Virginis Mariae et septem angelorum dicarentur. Itaque 15 Augusti Thermæ per episcopum Sebastenum in honorem sanctissimae Mariae angelorum et martyrum sunt dedicatae, duae arae ibidem erectae, et sacra quotidie celebrari cepta.

Ob specialem devotionem erga beatam Virginem, eundem anni sancti Jubilaeum, quem consequentibus adeuntes ecclesiae Romae concessit anno 1550, in die Nativitatis S. Mariae Virginis visitantibus sacellum, et ecclesiam Annuntiatae de Florentia.

Confirmavit cuncta, quae circa religionem monialium Immaculae Conceptionis beatissimae Virginis sui statuerant antecessores, approbavitque quidquid Patres concilii Tridentini sub Paulo III ordinaverant: unde et cum illis negavit esse suae intentionis Mariam Virginem sub communi regula de peccati originalis contractione comprehendere. Deiparae imagini in Sanctae Mariae Majoris de Urbe basilica observatae auream rosam a se benedictam solemnī pompa donum dedit, ut refert Paulus de Angelis in *Descriptione basilicae Sanctae Mariae Majoris*, pag. 152.

Vita functus est anno 1555, die 10 Kal. Aprilis.

CAPUT LXXXV.

De Marcello II, Pontifice maximo.

Marcellus Cervinus cardinalis, vir doctrina pariter et sanctitate clarus (qui nomen sibi antea impositum, ad supremum rei sacrae culmen, post Julii III obitum, evectus, Adriani Papae VI exemplo retinuit), in oppido Lauretanæ domui satis vicino (montem Fanum appellant) domicilium statuerat, suum id natale solum ferebat, revera locum intervendæ natali beatæ Virginis cellæ peropportuno elegerat. Inde Lauretum incenso studio ventitabat in augustissimo orbis terræ sacello sacris operaturus. Itaque sub Julii III Pontificis decessum Marcello rem divinam ibi de more facienti, res evenit visu eventumque mirabilis. Eximio candore ac specie columba, multis inspectantibus supra ejus caput placide cum involasset, nunc in sacrificantis manibus, nunc in ipso Missali libro quiescebat. Ea res objecta oculis astantium plerosque animis immobiles stupore defixit. Sacerdos, qui de more cardinali sacrificanti præsto erat, vulgarem aliquam columbam eo forte delapsam ratus, eam abigere conabatur. At cardinalis haud parum memor candidæ columbæ indicio divinitus olim designatos nonnunquam esse Pontifices, inhibet abigentem, ipse cœlestem columbam quiescere sinit, quoad sacrificio peracto sua sponte avolaret. Exinde cœlestis visum homini affirmat fidem. Nuntio de morte Pontificis Marcellus Romam revocatus, non sustinuit viæ prius, et pontificiis comitiis committere se, quam veteri suo instituto Lauretanam Virginem saluaret. Et aderat dies Annuntiæ Virginis sacer, qui cæteroqui pium ejus animum invitabat. Venit ergo pridie Lauretum, festo ipso die exclusa incondita turba, sacrum in augustissima cella facere attentissime cœpit. Inter sacrificandum post initium canonis, ecclesiam Pontifice orbatam memorans, Deo ac beatæ Virgini enixius commendabat. Effuse precanti B. Maria cœlesti specie, cœlitum septa comitatu se offert, animoque ejus divina luce ac dulcedine delibuto, ipsum fore Pontificem indicat: extemplo attentæ mentis oculis subducit se. Marcello tam novæ rei ac subitæ admiratio tantum repente animi corporisque totius incussit horrorem, ut ad aram trepidans pedibus ægre subsisteret. Sensit sacerdos ejus administrare aliquid profecto cardinali objectum divinitus, utique cum ejus conspiceret faciem insolito quodam splendore fulgentem: mox etiam notaret totum ejus corpus nova circumdatum luce. Ergo quod ipsemet viderat deinde cum aliis multis, tum Raphaëli Rieræ, qui rem litteris prodidit, pro familiaritate narravit. Quin etiam cardinalis ipse necessariorum, qui spectaculo adfuerant, precibus fatigatus, enuntiavit denique totam rem uti gesta erat: ac simul adjecit, tantum utique Pontificis munus longe altius esse fastigio suo: ac propterea Deum fortasse alium sibi Vicarium quæsiturum. Cæterum si Deo cordi esset ta-

lem in terris habere Vicarium; enimvero sibi antiquissimum fore, Christianam rempublicam conservare sartam tectamque, atque ædis Lauretanæ cultum longe ac late propagare. Itaque montem Fanum regressus, accersito tabellione, publicis consignari litteris jussit, quæ in B. Mariæ Lauretanæ gratiam destinarat animo: nimirum ut publicæ tabulæ suam Deiparæ obstringerent fidem, eademque si forte (quod accidit) mors interveniret, testes forent suæ erga illam egregiæ voluntatis. Exstant hodie, in eo quod dixi oppido, tabulæ Marcelli Cervini cardinalis, ex quibus satis apparet ei in animo fuisse canonicorum, cantorum, ministrorum, sacerdotum etiam societatis Jesu, numerum augere, ut sancta domus advenarum frequentia pietateque auctior foret. Ad hæc Laureti pomærio longe lateque prolato, muris propugnaculisque circa excitatis novam urbem, novam condere civitatem, episcopali sede, mero, mistoque imperio, et octo finitimis oppidis attributis insignem. Condendæ porro civitatis facilem hanc expeditamque excogitaverat viam, ut pauperes familias ex omni pontificali ditione partim spe præmiorum, partim etiam beatæ Mariæ Lauretanæ religione, ad novam frequentandam civitatem pelliceret: novis colonis proximam silvam publico ære coemptam viritum divideret, ut excisa silva repurgatisque saltibus, agros colerent suos: ita brevi et satis frugum, vini, olei novæ civitati fore, nec mercatores spe lucri ob loci celebritatem illectos defuturos. Hac demum ratione Lauretanæ Virginis, et dignationis et cultus accessurum esse vel plurimum. Cæterum Deo, cujus inscrutabilia judicia sunt, aliter visum; quippe illum præclara sua de Lauretana æde consilia mandare litteris, quam factis exsequi maluit. Ut Marcellus Romam attigit, facile quidem evenit quod Deo cordi erat, ut fieret pontifex, et exstitit beatæ Virginis fides: Pontificis tamen exstare non potuit. Is namque intra 22 diem, vixdum inito pontificatu excessit e vita. Pontifex egregiis consiliis magis quam operibus memorandus: salubria quippe ejus consilia plures deinde Pontificum secuti, multis ac magnis simul ecclesiam, simul Lauretanam ædem præsiidiis ac muneribus adornarunt.

Obiit anno 1535, pridie Kal. Maii.

CAPUT LXXXVI.

De Paulo IV, Pontifice maximo.

Marcello II hominibus erepto, ad summum Ecclesiæ sacerdotium conscendit Paulus hoc nomine IV, qui (ut in *Marianis nostris Fundatoribus* cap. 34, jam prosecuti sumus) materna adhuc alvo inclusus beatissimæ Virginis, quæ in Virgiliano, seu Virgineo monte prope Neapolim colitur, oblatu est, cumque ejus mater ad hunc montem pergeret, devotissimam ibi Deiparæ imaginem visitatura, ut caute sese in itinere gesseret, ab eremita quodam admonita fuit, cum Pontificem summum in utero gestaret. Mariæ Caraffæ

sorici suæ auctor fuit, ut ipsa Neapoli novum monasterium Sapientiae, pro monialibus Dominicanis in honorem beatissimæ Virginis, quæ vera Sapientiae Mater, ædificaret. Officium parvum beatissimæ Virginis cum sociis correxit, atque ad meliorem formam reduxit, ut patet ex diplomate Clementis VII sub datum Romæ die 20 Januarii anno 1529. Optans contra blasphemiae abusum, ut beatissimam Virginem Mariam Dei Matrem Dominam nostram, ejusque perpetuam virginitatem debito honore ac reverentia praequerentur fideles, poenalem legem statuit in eos omnes qui ipsam temere blasphemare ausi fuissent. Constitutionem quoque edidit anno 1555, qua monuit omnes, qui eo usque asseruissent, vel credidissent, beatam Virginem non fuisse Dei Matrem, neque semper virginem exstitisse, ut ab eorum assertione et credulitate infra certum terminum recedere, suumque errorem in manibus Inquisitorum alijurare deberent: ipsisque poenitentibus et abjurantibus remissionem concessit, quatenus relapsi, aut inquisiti, vel delati non essent; impenitentibus autem, et aliis de cætero errantibus relapsorum poenas irrogavit, quibuscunque non obstantibus.

Bellorum tempore urbem munire volens, ecclesiam S. Mariæ de Populo, ut quidam suadebant, demoliri non permisit, id consulentibus respondens, sanctissimam Virginem bonum urbis propugnaculum futuram. Primus auctor fuit Pontificii equitatus, qui hodie in die Annuntiationis beatissimæ Virginis a summis Pontificibus fieri solet ad ecclesiam beatæ Mariæ super Minervam, quam præterea ecclesiam singularem semper devotione coluit, et cardinalis existens, suas in ea consuetas orationes peragere consuevit. Ordinavit, ut die 15 Augusti, quo die gloriosæ Virginis Dominæ nostræ Assumptionis festum celebratur, in patriarchali ecclesia S. Mariæ Majoris pontificia haberetur capella, quemadmodum ab eo pontificatu ad hæc usque tempora servatur. In qua etiam ecclesia, beatissimæ Virginis parientis figuram altricibus circumdatam prorsus abradi mandavit. Ecclesiae S. Mariæ in Dominica, quæ in Navicula dicitur, Dominica secunda in Quadragesima stationes restituit. Statuerat ob suam devotionem Lauretum proficisci, seque in ea sancta domo beatissimæ Virginis visitatione recreare: sed se ad iter accingens multo ad id scutorum millia necessaria esse animadvertit: quibus cum careret, et cameram apostolicam gravare nollet, consilium mutavit. Hujus tamen sanctæ domus cultum amplificare non destitit: pontificatus namque initio vetera aliorum Pontificum beneficia novo sanxit diplomate, ædificationem sedulo jovit, auxit numerum ministrorum: nihil denique prætermisit, quod ad amplificandam loci religionem pertinere existimaret. Ecclesiam B. Mariæ Virginis Antuerpiæ operis mirifici, et quadrati ad 466 pedes sursum eminentis gloriosissimam, in cathedralem erexit, cum

prius aliquot sæculis collegiata sub præpositis fuisset. In mysterium Immaculatæ Conceptionis beatissimæ Virginis nihil minus suis prædecessoribus propensus, varias elargitus est per specialia diplomata indulgentias, et gratias sanctimonialibus Conceptionis, negavitque cum Patribus concilii Tridentini suæ intentionis esse, Mariam Virginem sub communi regula de peccati originalis contractione comprehendere. Bullam edidit de beatissimæ Dei Genitricis Rosario incipientem: *Ex apostolicæ Sedis*, etc. Sancto fine quievit anno salutis 1559, ætatis 83, die 18 Augusti.

CAPUT LXXXVII.

De Pio IV. Pontifice maximo.

Pius, hujus nominis IV, post Paulum IV summus totius Ecclesiæ Pontifex electus, Thermas Diocletiani in templum commutatas in honorem sanctæ Mariæ Angelorum consecravit, præsentibus cardinalibus universaque curia, et populo Romano: quod præterea templum in titulum cardinalitum erexit, variasque ei indulgentias donavit. Confraternitatem B. Mariæ Pietatis de Urbe ad pauperes advenas hospitandum, et ad egenos demerentes charitative suscipiendum approbavit, pluraque eidem privilegia indulsit. Laureti superiorem domus pontificiæ porticum magna extruxit ex parte. Vetus xenodochium, novo adjecto ædificio, amplius et commodius fecit. Lauretanum oppidum Recinetensibus adeptum sui juris esse jussit. Nec minor in cultu B. Virginis, quam in re Lauretana amplificanda optimi Pontificis pietas enituit. Canoniorum ministrorumque numerum non nihil imminutum supplevit. Collegium societatis Jesu a Paulo IV amplificatum simul pontificali diplomate stabilivit, simul redditibus auxit. Inter quæ cardinali Carpensi humanis rebus exempto Laureti tutelam permisit cardinali Urbinati, qui nulli veterum patronorum pietate ac studio erga Lauretanam Virginem cessit. Sub hoc Pontifice conclusum est concilium Tridentinum, quod et ipse Pontifex confirmavit plenarie, et consequenter declarationem illam decreti universalis de peccato originali, qua dicitur, non esse intentionis concilii Mariam Virginem sub communi regula de peccati originalis contractione comprehendere. Nec sat sibi in hoc fecisse in Virginis obsequium visus est, nisi et plures concederet gratias religionibus Minorum et Conceptionis pro eadem celebranda, quas ad alias postea extendit, præcipue Hieronymianam, in qua tolli interdictum concessit in festo Conceptionis beatissimæ Virginis. Rosarium præcipua devotione coluit, pro quo et Bullam edidit: *Dum præclara meritorum insignia*. Animam exhalavit anno salutis 1565, v Id. Decembris, post quem Ecclesiæ Dei gubernaculis summus Rector atque naclerus admotus est Pius V.

CAPUT LXXXVIII.

De sancto Pio V, Pontifice maximo.

Pius V Pontifex maximus beatissimæ Virgini Dei

Matri ita se devoverat, nullum ut ageret diem, quo vel dum summus esset Pontifex, tantisque rebus occupatus, sacri quod vocant Rosarii precationem non adhiberet. Quem quidem precandi ritum a D. Dominico institutum et ab Ecclesia catholica receptum, maximoque cum animarum fructu jam ubique gentium apud Christianos usitatum gravi decreto renovavit, et amplissimis sacræ indulgentiæ donis illo pie utentes, vel publicam processionem, quæ ab ejus sodalitati fratribus singulis mensibus fieri consuevit, devote comitantes exornavit. Atque hujusce sacri instituti societatem cum apostolicis suis decretis, et muneribus ubique locorum communicandi, et erigendi uni summo Dominicani Ordinis antistiti pro tempore esistenti, aliisve ab eo delegatis potestatem fecit. Cum (ut loquitur ipse in suo diplomate) adverteret Ecclesiam tot hæresibus et bellis agitatam, suorum prædecessorum vestigia sequens, oculos lacrymabundos, sed spe plenos convertit in montem illum (Deiparam intelligit) unde omne auxilium provenit, et singulos Christi fideles ad idem faciendum per Rosarii maxime recitationem exhortatur : ex quo sancti Pontificis ad Virginis cultum excitandum studio suus exstitit fructus. Cum enim tum in Belgio, tum in Gallia hæretici in Catholicos impia arma cepissent, ita ut in Gallia de religione actum videretur, idem Pontifex equitum et peditum copias auxiliares, anno 1569, ad Carolum Galliarum regem misit, et eodem anno 3 Octobris hæretici a Catholicis profligati sunt. Edixit porro, ne in popularibus concionibus, aliisve publicis in conventibus ubi promiscua virorum ac mulierum multitudo convenire solet, de beatæ Virginis Mariæ Conceptione disputare, alterutram partem damnum, propriamque asserendo sententiam; vel de hac ipsa quæstione, cujusvis pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari sermone scribere, vel dictare deinceps quispiam auderet, sub gravibus pœnis statim post factum subeundis. Ac Sixti IV Tridentinæque synodi super hac re decreta confirmavit. Cæterum quandiu per apostolicam Sedem res definita non fuerit, fas esset viris doctis in publicis Academicarum disputationibus de illa quæstione in utramque partem disserere, dum tamen neutra ut falsa reprobetur, nec ulla offendi subsit occasio.

Certe Pius in hoc se exhibuit specialem Immaculatæ Conceptionis beatissimæ Virginis cultorem, quod cum multa in Romano Breviario reformataverit, et aliquas festorum celebrationes abstulerit, festum tamen Conceptionis per universam Ecclesiam celebrari præceperit, Missalique, Breviario et Calendario Romanis a se publicatis, et observari præceptis inseruerit, solemnitatemque istam sacram, et Conceptionem beatæ Mariæ Virginis dignissimam in ecclesiastico Officio ab omnibus acclamari voluerit, ita ut virtute præcepti piissimi Pii V, necesse habeant universi fideles Romanum

Officium persolventes sub Conceptionis dignissimæ nomine, et professione illud celebrare. Sancto certe Pontifici pia hæc debet opinio. Sed, et fratres Minores non parum se ei debere profitentur, quibus proprium et antiquum Conceptionis recitare Officium libenter indulsit.

Missalem librum, Breviarium, statas et arbitrarías preces, ac B. Mariæ Virginis Officium ordinavit atque restituit, hoc recitantibus apostolicæ indulgentiæ præmio concessio.

Beneficiarios, qui citra legitimum impedimentum statas preces, quas vocant Horas canonicas, non recitarent, ad omissionis ratam, quam ipse præscripsit, beneficiorum fructibus privari; qui vero pensionem, aut res alias ecclesiasticas, ut clericus perciperet, eum ad beatæ Mariæ Virginis Psalmodiam recitandam sub iisdem pœnis obnoxium esse statuit.

Victoria ad Echinadas de Turcis navali prælio devictis per nuntios audita, maximas ille Deo gratias egit, per aliosque agi curavit, et ut tantum divinæ clementiæ beneficium, qua par erat, pietate Christianus populus coleret, ad honorem Dei, ejusque sanctissimæ Genitricis Virginis Mariæ, cujus potissimum precibus et auxilio tantam se victoriam adeptum esse profitebatur, instituit, ut deinceps in perpetuum Nonis Octobris commemoratio sanctæ Mariæ de Victoria in Ecclesia catholica pie recoleretur, ut hoc videlicet eximio divinæ benignitatis monumento posterorum animi ad agendas Deo ejusque Parenti gratias excitati, in eam spem erigerentur, posse nostræ religionis hostes (modo in unum Christianorum sensus viresque conveniant) omnino vinci, profligari, delerique: præsertim si non tam in armis, quam in ope divina (uti tunc factum est) spes reponatur, peccatorumque sordibus elutis, puræ ad Deum preces effundantur, atque Genitricis ejus Mariæ subsidium sedulis votis imploretur.

Idem anno 1565, Carmelitarum Ordinem (qui totus est B. Mariæ Virginis) secundum reformationem S. Theresiæ approbavit.

Inclita ejus in omnibus rebus pietas in divæ Mariæ Lauretanæ cultu satis enituit. Nihil quippe illi antiquius fuit, quam ut eam suo aliquo munere insignem faceret: proinde inter primum sui pontificatus rudimentum, illustre in suo monumento testimonium ædi Lauretanæ dedit. Nam cereos agnos de more consecraturus effigiem domus Lauretanæ angelorum humeris vectæ multis eorum imprimendam curavit, cum hoc titulo: *Vere domus florida, quæ fuit in Nazareth*. Quod quidem talis tantique Pontificis testimonium eo nobilius censendum, quo plures orbis Christiani partes cum sacrarum agnorum imaginibus peragravit. Neque eo contentus Pontifex cardinali Urbinati ædi Lauretanæ tutelam impensius commendavit, monito, nihil ut omnino prætermitteret, quod ad eam ornandam augendamque pertinere existimaret. Ita-

que optimus cardinalis ad id sua sponte pronus, impellente Pontifice in eam curam totus incubuit.

Nec nullam Pius Pontifex sui erga Lauretanam Virginem meriti gratiam ac mercedem retulit. Michaellem Bonellum cardinalem Alexandrinum sororis filium gravi periculosoque implicitum morbo, jamque morti proximum dolens beatæ Virgini Lauretanæ pro illo vota fecit: haud frustra. Extemplo Pii Pontificis preces auditæ, moribundo cardinali salus reddita, et Pontifex voti compos celeritati divini muneris pari religionis celeritate respondit: ut primum Michael per valetudinem iter illud exsequi potuit, eum ad Lauretanam Virginem misit, receptæ divinitus salutis testem votivo cum dono futurum. Donum fuit aræ et sacerdotis præclara vestis argentea opere crispo: hoc insignius, quod et pro egregii cardinalis salute, et a pio Pontifice mittebatur: quem nunquam cujusquam gratia, aut preces flectere potuere, ut vota in Lauretanæ domus emolumentum cedentia, in alia pietatis opera converteret, adeo fixum habebat, unde accepta essent beneficia a voventibus inibi vota solvenda, nec uspiam melius votiva munera, quam in Lauretanæ domus ornamentis et hospitalitate collocari.

Bartholomæus Bolognietus, civis Bononiensis, ad inopiam redactus, quam filiarum augebat multitudo, ne male cum illis ageretur, in tutelam ac fidem sanctissimæ Deiparæ Virginis eas pie contulerat, quæ mox in quiete ei visa: « Noli, inquit, vereri, nam filias tuas in tempore juvabit frater Dominicanus. » Evenit deinde, ut ille Romam profectus in familiaritatem se daret Michaelis Ghislerii Dominicani (qui postea fuit Pius V, Pont. Max.) per eos dies sacri quesitoris munere fungentis, qui de illius et integritate vitæ et rerum angustiis cognoscens, identidem ei pro viribus succurrens, Pontifex deinde creatus sex ejus filias nuptum honestas in familias collocavit, ejusdemque filio ampla dote præditam dedit uxorem, alterum vero sibi a cubiculis esse voluit; atque ita visis facta responderunt.

Antequam summus Ecclesiæ Pontifex renunciaretur, in summo vitæ discrimine constitutus, de se ad felicem obitum componendo, deque parando sibi sepulcro cogitare cœpit, quod ejusmodi esse voluit, quale in medio templi solo S. Mariæ super Minervam hodie conspicitur cum hoc Epitaphio:

« Ad laudem D. O. M. Fr. Michael Ghislerius ex oppido Boschi, Agri Alexandrini, Ord. Prædic., D. mis. tt. S. Sabinae presbyter card., noscens terram terræ se redditurum, ob certam resurrectionis spem, in Virginis Dei Genitricis templo, cujus et sanctorum ac piorum viventium cupiens adjuvari suffragiis, locum nunc vivens sibi statuit, in quo cadaver, cum suum obierit diem poni curavit, annum agens ætatis suæ 60, et humanæ salutis an. 1564. »

Ad summum pontificatus apicem postea evectus statuit corpus suum post obitum ad Boschense cœ-

nobium a se pontificia munificentia ædificatum asportari. Sed cum annis quindecim et amplius id nunquam curatum esset, factum plane videtur, non sine divino consilio, ut tanti Pontificis memoriam, et ossa non Boschum oppidum, non Alexandria in Cisalpinis, non alius denique quamvis celeberrimus in orbe locus exciperet, aut conservaret, nisi una Roma, atque ibi præcipue in basilica S. Mariæ Majoris et in sacello sacratissimis Christi Dei ac Domini nostri natalitiis inecunabulis consecrato; ut videlicet inde velut e frequentissimo terrarum orbis theatro, pontificalium ejus virtutum exempla spectatissima, tum ad Dei gloriam prædicandam, tum etiam ad præclara quæque edenda facinora posterorum animos excitarent, atque omnium gentium mentes ad colendam virtutem erudirent. Et qui beatissimæ Virginis Dei Matris in omni vita fuit cultor egregius, is non nisi in ejusdem Virginis æde urbanarum omnium eidicatarum longe augustissima post obitum quiesceret.

Deo placidissime reddidit spiritum Kal. Maii sub vespere anno post Christum natum 1572, ætatis vero suæ octavo et sexagesimo, cum pontificatum sanctissime administrasset annos sex, menses tres, dies quatuor et viginti.

Anno deinde a partu Virginis 1588, v Id. Januarii, Sixtus V, Pont. Max. eximio ac plane pontificia magnificentia digno apparatu e B. Petri in Exquilinam S. Mariæ Majoris basilicam Pii corpus transferendum curavit.

CAPUT LXXXIX.

De Gregorio XIII, Pontifice maximo.

Pio V mortuo successit Gregorius XIII, qui præcipuo quodam pietatis affectu in Deiparæ cultum propensus, inito pontificatu, nihil habuit prius quam ut maxime inclyto in terris Lauretanæ Virginis templo, si quid deesset, munifice adjiceret. Itaque indulgentias superiorum Pontificum non sua tantum firmavit auctoritate, sed prudentia etiam amplificavit, omnibusque promiscue Lauretanam ædem visentibus cunctorum indulsit veniam delictorum. Pœnitentiariorum insuper auctoritatem auctiorem fecit, addita cœnobarum quoque a delictis reservatis absolvendorum facultate. Illud vero insigne Gregorii donum. Indicta in annum 1575 Jubilæi celebritate, indulgentiisque toto orbe terrarum, ut fieri solet, in Urbis gratiam suspensis, unam excepit ædem Lauretanam, quam nihilo secius, quam cæteris annis, illo quoque Romanæ celebritatis anno jus suum obtinere voluit, ne Romana frequentia quidquam de Lauretana deciperet. Quin etiam Jubilæi anno circumacto, illam ipsam, quæ Romæ fuerat, Lauretano templo concessit indulgentiam, quam etiam Romæ adepti, denno Laureti consequerentur, si præscripta fecissent. Inde orsus magnificentum opus et tali Pontifice ac Lauretana majestate dignum satis gnarus erat, vias quæ Lauretum ferebant, etiam in ipsa ponti-

ficia ditione multis locis esse asperas angustasque, vix ut equiti peditique expeditus pateret aditus, pulchrum fore B. Mariæ Lauretanæ ratus est, itinera adeo lata, ac munita esse, ut etiam quadrigis facile ac tuto adiri posset. Itaque præcipuas vias regio sumptu prope ad veterem illam Romanorum magnificentiam etiam per saxa ac rupes aperuit munivitque : nempe vel in ipsis Apennini jugis via tanta est amplitudine, ut quadrigæ inter se occurrentes sine periculo commeent. Ita Pontifex perfecit (quod nisi factum videremus, fieri posse nemo crederet) ut essedis, quadrigisque expeditus per Apenninos montes, ac juga transitus pateret, ex Urbe non solum in Picenum, sed etiam in Æmiliam, in Galliam Cisalpinam, in Poloniam, ipsamque Germaniam. Ergo ex remotissimis quoque orbis Christiani partibus plurimi rhedis essedisque vehuntur Lauretum, invitante itineris commoditate, quos difficultas antea deterrebat.

Memor ejus, quod initio pontificatus imbiberat, Lauretanæ domus, rei que Christianæ amplificandæ studi, ut Romæ, atque alibi diversarum nationum, ita Laureti Dalmatarum collegium instituit, ingens afflictæ nationi vel auxilium, vel solatium. Quippe tricenos ibi adolescentes litteris bonisque moribus instrui jussit, haud majori genti Illyricæ adjumento, quam ædi Lauretanæ ornamento futuros. His ex arca Lauretana stipendium, certasque ædes, ubi antea erat nosocomium assignavit, novo nosocomio alibi excitato. Illyrici alumni festis diebus in templo linteati sacris solemnibus adesse, ac ministrare jussit iidem Patribus societatis Jesu in disciplinam traditi. Porro in sacri cultus curam intentus Pontifex musicum organum alterum condidit sane multiplex, ac varium, et auro picturisque conspicuum. Ex eo tempore bina egregia organa in templo Lauretano esse cœperunt, Julianum et Gregorianum, quo major concentuum varietas solemnia sacra decoraret.

Lauretana domo cultu ac multis principum muneribus aucta admodum lætus, suum quoque proprium Pontificis donum exstare voluit. Romani Pontifices Dominica Quadragenarii jejunii quarta (ea ab Missæ Introitu Dominica *Lætare* dicitur) veteri solemnique more rosam auream consecrant. Ea stirps est, seu planta rosarum vernantium ex auro, quæ aureo inserta vaseculo, et ex tripode eminens aureo, sesquicubitali altitudinem facile excedit : aureis nummis æstimari fertur circiter mille. Pontificale hoc donum, reginis plerumque mitti solitum Gregorius Lauretanæ Virgini, utpote Reginæ mortalium et cœlestium misit : et exstat in medio vaseculo titulus donantis monumentum.

Idem Rosarii beatæ Virginis devotissimus commemorationem S. Mariæ de Victoria, quam Nonis Octobris Pius V Pont. Max. ob insignem victoriam a Christianis bello navali, ejusdem Dei Genitricis auxilio de Turcis reportatam, quotannis fieri instituerat, sub duplici majori Officio, et S. Rosarii

titulo, in tota Ecclesia fieri dedit in mandatis. Id planum faciat ejus diploma datum Kal. Aprilis an. 1573, quod sic habet : « Animadvertentes quoque eadem die septima, quæ tunc fuit dies Dominica prima dicti mensis Octobris, fraternitates omnes sub dicti Rosarii nuncupatione militantes per universum orbem, juxta earum laudabilia instituta, et consuetudines, processionaliter incedentes, pias ad Deum preces effudisse, quas per intercessionem beatissimæ Virginis ad dictam victoriam consequendam multum profuisse pie credendum est, operæ pretium nos facturos esse existimavimus, si ad tantæ victoriæ cœlitus procul dubio concessæ memoriam conservandam, et ad gratias Deo, et beatissimæ Virgini agentas, festum solemne sub nuncupatione Rosarii in prima Dominica mensis Octobris singulis annis celebrandum instituerimus. Quocirca motu proprio, et de apostolicæ potestatis plenitudine ad laudem Dei, et Domini nostri Jesu Christi, ejusque gloriosæ Virginis Matris, tenore præsentium decernimus de cætero perpetuis futuris temporibus, qualibet prima die Dominica mensis Octobris, per universi orbis partes, in his videlicet ecclesiis, in quibus altare, vel capella Rosarii fuerit, ab omnibus, et singulis utriusque sexus Christi fidelibus festum solemne sub nuncupatione Rosarii prædicti sub duplici majori Officio, ad instar aliarum solemniū festivitatū celebretur, et sacrificetur, eademque die Officium de beatissima Virgine novem Lectionum more ecclesiastico persolvatur, etc. » Inde idem Gregorius sex fere post annos tertia Aprilis Dominica eandem solemnitate servari præcepit, plenaria peccatorum remissione hac die poenitentibus Rosarii sodalibus indulta, ut ex altero diplomate constat, dato 3 Junii an. 1579, cujus initium est : *Cum sicut accepimus in Ecclesia*, etc.

Societatem Annuntiationis B. Virginis nuncupatam, anno 1584, Romæ erexit, multisque donariis nobilitavit, id præstare rogatus a reverendissimo Patre Claudio Aquaviva societatis Jesu præposito generali. Unde brevi post tempore in omnes fere orbis partes emanavit, adeo ut nulla studiorum universitas ullibi terrarum frequentetur, ejusce societatis titulo non insignita. Sed et singulæ urbes, collegiis Patrum societatis Jesu donatæ, eadem societate gloriantur, in quibus ab urbe orbis domina eminet Parisiensis, Coloniensis, Moguntina, Trevirensis, Spirensis, Herbipolensis, Paderbornensis, Heyligenstadiensis, Confluentiana, Molsheimensis, Monasteriensis, Embricensis, Monachiensis, Salmanticensis, Angrensis, Panormitana, Ambulensis, Medinensis, Lovaniensis, Antuerpiensis, Tornacensis, Valencensis, Duacensis, Audomarensis et Atrebatensis.

Idem Pontifex in templo S. Petri ad Vincula Romæ, altare sacratissimæ Virginis ditavit privilegio liberandi animas a purgatorio.

In Liberiana B. Virginis basilica Eugenii Papæ IV

porticum refecit, xenodochium S. Mariæ ampliavit, ecclesiam S. Mariæ Montium ædificari jussit.

Ut plura ædificarentur monasteria Ordinis Conceptionis B. Virginis tam in Hispaniarum regionibus, quam in Indiarum remotissimis plagis, propriis diplomatibus, in quibus non tepide fideles ad prædictæ Conceptionis devotionem incendit, liberaliter concessit.

Congregationem nostram Dei Matris, Lucæ, ordinarii tantum loci auctoritate a Joanne Leonardio erectam inter canonicas haberi voluit, eique ecclesiam S. Mariæ Curtis Orlandingorum perpetuo univit.

Confraternitatem Recommendatorum B. Mariæ Virginis, Confalonis postea nuncupatam, Romæ anno 1264, a nonnullis Romanis Patriciis institutam, ac modum orandi, sive Coronam a S. Bonaventura ejus confratribus præscriptam, indulgentiis privilegiisque illustravit.

Congregationem Fratrum et monialium Ordinis B. Mariæ de monte Carmelo in regnis Hispaniæ sub denominatione Discalceatorum erectam approbavit.

Ad divæ Annæ, quæ peperit Mariam Virginem, ex qua natus est nobis Salvator mundi, devotionem, quam usque ab exordio nascentis Ecclesiæ, insignia quoque loca in ejus honorem toto orbe constructa testantur, in Christianorum cordibus excitandam, præcepit, ut perpetuis futuris temporibus ejus dies festus vii Kal. Augusti per totius orbis ecclesias duplici Officio quotannis recolatur. Obiit anno Dominicæ Nativitatis 1585.

CAPUT XC.

De Sixto V, Pontifice maximo.

Sixtus V, Pont. Max. post Gregorii XIII obitum electus, a sua infantia B. Virginem sibi advocatam delegit, ejusque patrocinio multa pericula evasit: ejus ideo ecclesias, et maxime basilicam S. Mariæ Majoris de Urbe devote admodum coluit. Quapropter Præsepis sacellum in ea minus decenter exstructum et ornatum esse videns, ipse dum cardinalis erat, beatæ Virginis ope fretus, insignem ibi capellam ædificavit, atque ædificio feliciter procedente, ejusdem beatæ Virginis precibus Pontifex creatus, eandem capellam exornavit, perfecit et consecravat. Sed ipsummet Sixtum in Bulla, quam de hac eadem capella edidit loquentem audiamus: « Gloriosæ, et semper virginis Dei Genitricis Mariæ salutiferam fecunditatem humiliter venerantes, intra cujus castissima viscera virtute Altissimi mirabiliter obumbrante, divina Sapientia sibi domum ædificavit, summas illius laudes, et præclara in universum genus humanum, sed in nos potissimum merita, et verbis, et factis quantum pro humana imbecillitate possumus, libenter prædicamus; hanc enim beatissimam Virginem, gratiæ et misericordiæ parentem, ab ipsa pene infantia nobis advocatam delegimus, cujus patrocinio et intercessione multis periculis erepti fuimus, multa beneficia a bonorum omnium largitore Deo accepimus. Itaque cum alias ejusdem sanctæ Virginis

nominæ, et miraculorum splendore illustres ecclesias semper in honore habuimus, tum inprimis erga celeberrimam ejus in alma Urbe basilicam ad Præsepe Domini, quæ S. Mariæ Majoris appellatur, præcipua quadam, et pia devotione affecti sumus. Cumque consideremus sanctum Dominici Præsepis sacellum in eadem basilica situm, ob sacras illius Præsepis reliquias, in quo Rex gloriæ nasci non abhorruit, et infans jacuit, magna in veneratione merito habitum, minus decenter pro loci dignitate et sanctitate ornatum et exstructum esse: nos cupientes tam eximium et religiosum monumentum debito cultu, decentique ornatu augere, ac nobili ædificio circumseptum communire, opus sane viribus nostris, et facultatibus nostrarum, illo quidem tempore tenuitate majus, freti ope ejusdem Deiparæ semper Virginis, et animo suscepimus, et reipsa aggressi sumus; nam jampridem cum S. R. E. cardinalatus honore fungemur, loco a dilectis filiis capitulo ejusdem basilicæ, interveniente etiam auctoritate felicitis recordationis Gregorii Papæ XIII, prædecessoris nostri, nobis concesso, insignem capellam et spatii amplitudine, et substructionis magnificentia templi instar cœpimus a fundamentis ædificare. Cumque ædificatio feliciter procederet, ecce, divina sic disponente clementia, nullis nostris meritis, sed ipsius beatissimæ Virginis precibus in apostolicæ Sedis fastigio locati sumus. Quare inchoatum opus tanto impensius urgentes, nullisque quamvis maximis sumptibus parcentes, capellam ipsam testudine sublimi, plumbi laminis extrinsecus tectam, et pretiosis crustis, et tegmentis marmorum, atque opere tectorio marmorato, egregiisque picturis, et sacris imaginibus, et loco ipso congruentibus exornatam, ita demum benedicente Domino perfecimus, atque omni ex parte absolvimus. Cum igitur Deo favente, pium hujusmodi opus jam absolutum, et ad tectum perductum foret, compertum est tandem relatione, ac testimonio fide dignorum viro- rum, qui ex peregrinatione Terræ Sanctæ nuper in urbem advenerunt, nobis nihil tale unquam cogitantibus, non humano consilio, sed plane divino instinctu ita contigisse, ut hæc nostra capella veteri capellæ ad Præsepe Domini, positæ in ecclesia Bethleemica, quæ est in Palæstina, ædificio, structione, ac præcipuis suis partibus admodum similis evaserit, ita ut ipsa gloriosa Virgo, quæ olim primis sanctæ hujus basilicæ fundatoribus certos fines et locum nihilus, quarum memoria in hodiernum usque diem religiose colitur, mirabiliter præscripsit, et designavit, nunc etiam in nostra capella quasi dictæ basilicæ appendice exstruenda divinitus mentem nostram inspiravit: simulque suæ, ac divinæ voluntatis, et providentiæ admirabilem, minimeque obscuram dederit significationem. Demum vero nos ad Dei omnipotentis, et intemeratæ Virginis partus gloriam, fidelisque populi erga cœlorum Reginam devotionem au-

gendam, eandem capellam solemnī ritu consecrari, et dedicari curavimus. » Sic ille.

Ob singularem etiam erga eandem Dei Genitricem devotionem, ad Dei gloriam, fideliūque ad illam pietatem adaugendam, festum diem sacræ ejus Præsentationis in templum cæteris ejus celebritatibus adjungi, perpetuoque observari voluit, sic suo in diplomate fatus: « Intemeratæ Matris Dei Mariæ, ex cujus purissimis visceribus salva per Spiritus sancti virtutem integritate virginitatis, Auctor vitæ nasci dignatus est, salutiferam fecunditatem humiliter veneramur, et quæcunque ultimis orientis adhuc Ecclesiæ, aliisque temporibus a sanctis Patribus in ejus honorem instituta fuerunt nostræ imbecillitatis ope tueri, atque augere, etsi quid fuerit prætermisum, ipsa adjuvante, quæ supra chorus sedet angelorum, renovare studemus, ut spiritualium gaudiorum crebritate devota nobiscum plebs lætetur, et cujus splendorem angelici cœtus admirantur in cœlis, ejus in terris per sacræs festivitates recolendæ, laudandæ, atque invocandæ pia memoria non prætermittatur. Aliis igitur celebritatibus perpetuæ Virgini, quæ ab æterno præparata, et propheticiis testificationibus prænuntiata, nondum tamen Mater Dei angelo nuntiante fuerat effecta, a catholica Ecclesia consecratis, ejusdem quoque quæ templum Dei futura erat, et sacrarium Spiritus sancti in templum Præsentationem ab antiquissimis usque temporibus summa ubique gentium cum veneratione observatam ascribi volumus, et sicubi intermissa est restitui, ac jugiter custodiri. Quare hac perpetua Constitutione mandamus, ut Præsentationis B. Mariæ semper Virginis festus dies undecimo Kal. Decembris per omnes totius orbis Ecclesias duplici Officio, prout in Nativitatis die, sumpto Præsentationis vocabulo, peragatur, idemque in Calendario cum duplicis adjectione inseratur. Præcipientes omnibus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, cæterisque Ecclesiarum prælatis in universi orbis amovitu constitutis, ut in suis quisque ecclesiis, provinciis, civitatibus et diocesisbus præsentēs nostras solemniter publicari faciant: ab omnibusque ecclesiasticis personis sæcularibus, et quorumvis Ordinum regularibus omnino observari, licet adnotatio hujus festivitatis in postremis Breviarii, et Missalis reformationibus fuerit prætermisā. » Sic ille. »

Idem dum ineffabilia meritorum insignia, quibus Dei Genitrix beata Virgo Maria Regina cœlorum gloriosa sedibus prælata sidereis, tanquam stella matutina prærutilat, devotæ considerationis indagine perscrutaretur, et intra arcana pectoris revolveret, quod ipsa utpote mater misericordiæ, mater gratiæ et pietatis, humani generis amica et consolatrix, pro salute fideliū, qui delictorum culpa prægravantur, sedula exoratrix, et pervigil ad Regem quem genuit, et maternis lactavit uberibus, intercedit: diguum, quin potius debitum arbitra-

batur, ut ecclesias et capellas ac confraternitates in ejus honorem erectas et institutas, gratiosis remissionum prosequeretur impendiis, ac indulgentiarum munere decoraret, ac per Romanos Pontifices prædecessores suos eisdem confratribus concessas indulgentias et privilegia, suæ approbationis munimine roboraret, easque innovaret, prout salubrius cognosceret expedire. Attendens itaque, quam religioni nostræ fructuosum fuerit SS. Psalterii, Rosarii nuncupati, gloriosæ semperque Virginis Mariæ almæ Dei Genitricis, institutum per beatum Dominicum Ordinis fratrum Prædicatorum auctorem, Spiritus sancti, ut creditur, afflatu, excogitatum, quantaque exinde mundo provenerint, et in dies provenirent bona, et quod propterea utriusque sexus Christi fideliū confraternitates sub invocatione Rosarii ejusdem B. Mariæ Virginis in diversis orbis ecclesiis, ac capellis et altaribus canonice institutæ, earumque confratres ac sorores a quamplurimis Romanis Pontificibus prædecessoribus suis, ac nonnullis Sedis apostolicæ cum potestate legati de Latere nuntiis, nedum confirmationem et augmentum earumdem confraternitatum, sed etiam indulgentias ac privilegia et indulta merito obtinere meruerint, ipse dictorum prædecessorum vestigiis inhærendo, ac eodem quo ipso prædecessores sui devotionis affectu divinitus excitatus, omnia et singula privilegia, immunitates et exemptiones, concessiones, indulta, indulgentias etiam plenarias et peccatorum remissiones ac relaxationes omnibus et singulis confraternitatibus dicti Rosarii ubicunque terrarum canonice institutis, earumque confratribus et sororibus tam per prædecessores suos, et sedem prædictam, seu illius nuntios cum potestate legati de Latere concessa, elargita et confirmata, auctoritate apostolica perpetuo confirmavit et approbavit, illaque omnia et singula perpetuæ firmitatis robur obtinere, ac inviolabiliter observari debere decrevit, ut patet ex ejus Constitutione, quam Romæ edidit die 30 Januarii anno 1586. *

Considerans oppidum Lauretanum in provincia Piceni situm nullius diocesis Sedi apostolicæ immediate subjectum in toto orbe celeberrimum, et in eo unam insignem collegiatam ecclesiam sub invocatione beatæ Mariæ Virginis Dei Matris fundatam, excellere, in cujus medio inest illud sacrum cubiculum divinis mysteriis consecratum, in quo Virgo Maria nata fuit, et ibidem ipsa ab angelo salutata, Salvatorem mundi de Spiritu sancto concepit, ministerio angelorum illuc translatum et ad dictam ecclesiam ob miracula, quæ in dies omnipotens Dominus, intercessione et meritis ejusdem beatæ Mariæ Virginis in eodem cubiculo operari dignatur, Christi fideles ex omnibus mundi regionibus devotionis et peregrinationis gratia confluere, et propterea cupiens oppidum, et ecclesiam hujusmodi dignioribus titulis et nominibus decorare: ad ejusdem omnipotentis Dei laudem

et gloriam et ipsius beatæ Mariæ Virginis honorem, necnon Christi fidelium devotionis augmentum, oppidum in civitatem, Lauretanam nuncupandam, ecclesiam vero in cathedralam, sub eadem invocatione pro uno episcopo, Lauretano nuncupando, qui jurisdictionem episcopalem habeat, et exerceat in spiritualibus, perpetuo erexit et instituit. Ne vero Lauretanæ urbis nomen vanum aut tenue foret, collem Laureto proximum (montem Regalem incolæ appellant), coemptum æquare institit, atque ita novæ urbi amplificandæ spatium ab ea parte fieri ceptum. Interim Pontifex Picenum, cæteramque pontificiam regionem latrocinii infestam non magis ferro, quam auro, salubri ratione pacavit, quippe latronibus ipsis atque exulibus, impunitatis ac præmii spe in socios incitatis, duces eorum cæsi, cæteri partim interfecti a sociis, partim ob interfectos socios restituti. Ergo Picentium civitates Picenti Pontifici et de sua gente, et de æde Lauretana optime merito egregiam ex ære statuiam locavere. Cæterum illud maxime memorabile Sixti Pontificis munus (alii ad Gregorium XIII trahunt) quod Lauretani templi valvas ex ære cælendas locavit aureorum millibus 40; et quod dum Lauretana ecclesia, primo episcopo extincto, vacaret, ex apparitione Virginis, cui devotissimus erat, successorem delegit.

Idem collegiatis ecclesiis beatæ Mariæ Virginis oppidi Montis Alti, atque oppidi Tolentini, in cathedrales pro episcopis sub ejusdem beatæ Mariæ Virginis invocatione erexit. Ecclesiam item cathedralem civitatis Firmi beatæ Mariæ Virgini dicatam, ad ejusdem B. Mariæ Virginis honorem in archiepiscopalem sublimavit. Congregationem sub titulo Annuntiationis B. Mariæ Virginis in Urbe institutam pro scholaribus insistentibus studiis collegii societatis Jesu, ad quoscunque alios etiam non studentes ampliavit, et facultatem alias congregationes aggregandi, eisque indulgentias communicandi concessit. Constitutione sua, *Expositum nobis*, etc., edita anno 1586, omnibus ac singulis Ordinis Immaculatæ Virginis Conceptionis monialibus et utriusque sexus fidelibus visitantibus ecclesias monasteriorum prædictarum monialium in festo Conceptionis Virginis Mariæ indulgentiam plenariam, et omnium peccatorum suorum remissionem elargitus est in perpetuum. Multis etiam favoribus commendavit confraternitates in Indiis erectas in obsequium immaculatæ Conceptionis, et pleraque alia tam exhibuit exteris suæ in immaculatæ Virginis Conceptionem devotionis indicia, quam reliquit domesticis in suis scriptis præclara vestigia. Rebus humanis excessit anno Christi 1590, 29 Augusti.

CAPUT XCI.

De Urbano VII, Pontifice maximo.

Post Sixtum V Ecclesiæ imperium tenuit Urbanus VII, qui Deiparæ impense addictus bona sua etiam paterna ad æstimationem 30 aureorum millium,

veteri testamento firmato, sodalitati B. Virginis Annuntiatae pro maritandarum puellarum dotibus legavit. De vita migravit anno 1590, v Kal. Octobris.

CAPUT XCI.

De Clemente VIII, Pontifice maximo.

Clemens VIII Pontifex maximus in universis suis actionibus ductricem et antesignanam Mariam sibi semper proponebat, cujus felicissimis auspiciis toto sui pontificatus tempore graviora negotia incepit, et incepta cum maximo totius Christiani orbis gaudio ad optatum effectum felicissime perduxit. Ab insita pietate erga Deiparam Virginem, Lauretanam ædem insigni indulgentiarum beneficio cumulavit, ut nihil jam adjici posse videatur. Haud ignarus erat, Lauretanum templum quovis anni tempore ab advenis celebrari, superiorum Pontificum indulgentias certis definitis temporibus videbat. Indignum rebatur complures peregrinorum per hiemem tot tantisque itinerum laboribus, periculisque perfunctos, a Virgine Lauretana discedere indulgentiarum expertes, præsertim ita tradito more, ut nullum Lauretanæ peregrinationis munus tam solemne esset, quam animos sacra confessione impensius expiandi, novæque imposterum vitæ instituendæ. Itaque Clemens Pontifex optimum ratus, ad B. Mariæ decorem, neminem ab ea tristem discedere: omnibus quocunque anni tempore Lauretanam Virginis cellam rite adeuntibus delictorum omnium veniam benignissime concessit; qui etiam permisit ut dies translatae in Picenum sacrae domus quotannis Laureti celebraretur iv Idus Decembris. Ferrariam pergens Lauretanæ petiit, in miraque Virginis cella sacris non semel operatus est. Vestes, quibus id egit, crucem argenteam insignem, candelabra sex, duo solida crura argentea, et mille nummos virginæ donavit ædi. Ferraria rediens, eandem Lauretanam domum, misericordiæ Matrem, decus, præsidiumque suum singularem in ea iterum veneraturus adiit, dono illic æterno Patri Filium ejus agnum innoxium a primordiis nascentis orbis mactatum, incruento sacrificio obtulit, et cardinales Aldobrandinum, et Cæsium sacerdotali consecratione initiavit. Ferrariæ ducatum beatæ Virgini Mariæ perpetuo consecravit. Eremum Servorum beatissimæ Virginis Dei Matris in Senario monte renovavit. Propter luctuosam Tiberis inundationem Romæ anno 1599, Bulla edita omnes hortatus est, ut redeuntes ad Deum, auxilium a sanctissima Deipara postularent: « Hæc (inquit) ad Matrem gratiarum et Advocatam peccatorum, ad beatissimam semper Virginem Dei Genitricem Mariam, et illius opem atque auxilium implorate; » ideoque solemnes supplicationes et processiones ad ejus basilicam sanctæ Mariæ Majoris indixit, instituens in urbe domum, in cujus parte una, pie educarentur virgines pauperes, in alia honestæ viduæ, in tertia vero impudicæ mulieres pœnitentiam agere volentes; hujusmodi domum ex proposito erga Deiparam studio monasterium

beatæ Virginis Mariæ Refugii nuncupari decrevit : « Quoniam vero (inquit) erectionis hujus, atque instituti fundamenta ita demum firma, et salutaria fore confidimus, si sanctissimæ Dei Genitricis ac Virginis Mariæ humani generis advocatæ præsidio ac patrocinio innitantur, inprimis nos ejusdem beatissimæ Virginis, quam singulari semper pietatis cultu prosecuti sumus, intercessione ac meritis freti, eandem domum B. Mariæ Refugii Urbis appellari debere statuimus : ex omnibus vero illius festivitatis Assumptionis ejusdem in cælum diem anniversaria celebritate ibi celebrandam esse decernimus. » Sic ille in Bulla anno 1595, hac de re evulgata. Congregationem nostram sub invocatione Deiparæ Virginis a P. Joanne Leonardio Alexandri Guidiccioni Lucensis episcopi auctoritate Lucæ primitus erectam approbavit et de novo instituit, variis ei concessis privilegiis, ac eidem congregationi ecclesiam S. Mariæ in Porticu de Urbe concessit, licentiamque nova ubique loca recipiendi de ordinariorum consensu relaxavit, archiconfraternitatem B. Mariæ de Suffragio in Urbe institutam ad orandum pro animabus in purgatorio existentibus approbavit. Ad propagandum ordinem Fratrum Discalceatorum beatæ Mariæ Virginis de monte Carmelo unam ejusdem ordinis domum in urbe apud ecclesiam Sanctæ Mariæ de Scala dictam erexit. Multa Deiparæ dicata loca, plenariis, ut vocant, indulgentiis ditavit. Jubilæum indicens, semper S. Mariæ Majoris basilicam visitandam præscripsit : in quam præterea basilicam, ob singularem in Divam affectum, plura variis temporibus beneficia contulit, velut anno 1594 in S. Lucie festo planetam tradidit, et anno 1595, pariter aliam planetam omnibus cum vestibus ad sacerdotem spectantibus, quibus ad beatæ Virginis altare celebravit : dedit etiam dalmaticam et alia. Anno 1596, die Nativitatis Virginis sericam planetam albam dedit auro undique splendidam, quam, dum celebraret, induit, et apparatus argento atque auro ornatum, et in vigilia Nativitatis Domini aliam planetam auro magnifice amplificatam, una cum pluviali. Anno Jubilæi 1600, cernens populi frequentiam, quatuor altaris apparatus ex auro et argento ditatos donum dedit. Taceo coronas ex auro, gemmis, pretiosisque lapidibus contextas, quas pro decore et ornameto sacratissimæ imaginis Deiparæ, ejusque sanctissimi Filii anno 1595, in festivitate Visitationis beatæ Virginis in eadem basilica existens, zelo devotionis motus elargitus est. Gallie rege Henrico IV Ecclesiæ contumaci, bonus Pontifex Clemens ad ovem perditam reducendam, nudis pedibus ad templum Liberianum D. Mariæ Majoris antelucanis horis parvo comitatu, bis se contulit. Cui præterea Henrico jam resipiscenti, idem Pontifex pro pœnitentia injunxit, ut singulis diebus, legitimo cessante impedimento, Coronam B. Mariæ Virginis recitaret : singulis vero diebus

Sabbati Rosarium ejusdem quam et sibi pro Advocata in cœlis assumeret, ut lib. IV *Galliæ Purpuratæ* refert Petrus Frizon. Cælum petiit an. 1605, 3 Martii.

CAPUT XCHI.

De Paulo V, Pontifice maximo.

Paulus V Pont. Max. dum præcelsa meritorum insignia, quibus Virgo Dei Genitrix gloriosa sedibus illata sidereis quasi stella matutina refulget, piæ considerationis indagine perscrutaretur : dum etiam intra pectoris arcana revolveret, quod ipsa uti mater misericordiæ pro Christiano populo sedula exoratrix, et pervigil ad Regem quem genuit, intercedit, quodque eandem sacratissimam Virginem in omnium rerum difficultatibus ac operibus suis semper invenerit adjutricem, ac innumera, quæ Largitor altissimus ei contulit beneficia, piis illius precibus crederet accepisse, dignum, quin potius debitum arbitratus est, ut sicuti Redemptor noster, et Deus ipsam sacratissimam Virginem sublimavit in cœlis, ita eam ipse quantum posset honoraret in terris. Atque ut religionem, quam semper erga ipsam Dei Genitricem animo inclusam tulit, externi quoque cultus insigni testimonio aperiret, cum alias ejusdem sacratissimæ Virginis nomine, et miraculorum splendore illustres ecclesias semper in honore habuerit, tum inprimis erga celeberrimam ejus in alma Urbe basilicam S. Mariæ Majoris appellatam, et illius sacratissimam imaginem, quæ inibi venerabiliter asservatur, præcipua quadam, et pia devotione affectus fuit : etenim imaginem hanc Christi fidelium religione semper clausisse, pluraque, et insignia ex ea miracula prodidisse, antiqua monumenta testantur ; ipsius vero basilicæ fundamenta ab eadem Virgine præclaro nivis miraculo designata fuisse, vetus traditio est. Itaque ubi primum ad apostolatus apicem evectus fuit, singulari erga eandem gloriosissimam Virginem, et illius sacratissimam imaginem prædictam, devotione, et divina quadam inspiratione permotus, in illius honorem insignem capellam a fundamentis exstruere, et ornare, ac eandem imaginem, quæ in media dictæ basilicæ navi prope dextrum cornu altaris majoris in ligneo ciborio marmoreis columnis elato colebatur, ad capellam novam prædictam transferre, et supra altare ejusdem capellæ propterea erigendum honorificentius collocare deliberavit : ipsamque deliberationem ex animo amplectens, et omni studio prosequens, in primis locum opportunum pro capella hujusmodi ædificanda, scilicet in navi dextera ejusdem basilicæ, ubi antiqua illius sacristia exsistebat, e conspectu alterius insignis capellæ ad Præsepe Domini per felices recordationis Sixtum Papam V prædecessorem suum a fundamentis erectæ, et omnem illius ambitum circumstantem usque in vias publicas elegit, ac antiquam sacristiam prædictam demoliri, et loco illius aliam in extrema pene basilica sinistrorsum, structura, ædificio ornatuque

magnificentissimam et commodissimam magna sua impensa fieri curavit, jactisque capellæ altissimis fundamentis, validissimisque et firmissimis muris illius ambitum universum complectentibus fabricatis, capellam novam prædictam ad sui formam erexit, ipsamque extrinsecus sublimi testudine plumbi laminis tegi, ac crustis, Tiburtinorumque lapidum tegmentis ad majorem illius roboris firmitatem undique vallari; intus vero sectis marmoribus, ac versicoloribus lapidibus, et columnis pretiosis de longinquis partibus advectis, egregiisque statuis marmoreis et picturis a primariis sæculi sculptoribus, pictoribusque delineatis atque confectis magnificentissime ornari sua itidem, et quidem maxima impensa etiam curavit. In præcipua vero parte ipsius capellæ novæ altare in honorem ipsius beatæ Mariæ Virginis, quatuor ex jaspide columnis aurata junctura contextis, ac statuis æneis superstantibus excultum erexit: medium autem qui prædictis columnis intercipitur, parietem, ubi locum sacræ imagini designavit, cæruleis lapidis lazuli crustis intexit, ibique locum instans fenestræ æneis angelorum figuris auro micantibus circumseptum, ac pretiosis gemmis undique exornatum pro ejusdem sacræ imaginis digna sede exendi ac aptari mandavit. Cum capellam prædictam ejusdem beatissimæ Virginis ope adjutus plurimum annorum pontificatus sui curriculo omni adhibita diligentia, nullis parcens expensis absolvisset atque perfecisset, ad ejusdem gloriosissimæ Virginis laudem et honorem, ac erga eam fidelis populi devotionem augendam, solemnem ritum vi Kal. Februarii pontificatus sui anno 8, sanctam imaginem prædictam omnium S. R. E. cardinalium cœtu, et prælatorum Romanæ curiæ, capitulique dictæ basilicæ, et fere totius Romani cleri interventu, ac fidelium utriusque sexus multitudine astante, ac etiam Paulo ipso in capella nova prædicta in una ex quatuor ad chori usum destinatis mansionibus, sacris cæremoniis præsentem, pioque affectu cuncta inspiciente, debita cum reverentia et religione diligenter e loco, ubi prius asservabatur, amoveri, et solemnem processione extra ipsam basilicam per vias, et loca publica designata omnibus ostendendam, hymnis et laudibus decantandis, clero universo psallente circumferri, moxque in eandem basilicam reportatam ad eandem capellam novam transferri, et supra altare in loco, seu tabernaculo, ut præfertur, in muro alte exciso, et ad id decenter aptato inibi sub diligenti custodia, clausuraque religiosissime servandam collocari etiam mandavit.

Quoniam vero maxime convenire censuit, ut in hac capella nova, ipsa beatissima Virgo, et illius imago prædicta non solum in marmoribus, lapidibus, figuris picturisque, imaginibus et ornamentis prædictis, sed etiam et multo magis in Missæ sacrificio, veraque et actuali corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi Filii sui oblatione, divi-

nisque Officiis jugiter honoretur, divinusque cultus non temporalibus modo, sed spiritualibus quoque ornamentis et rebus augeatur, in eadem capella nova unum prioratum pro uno priore, et duodecim capellanas pro duodecim capellanis perpetuis, necnon quatuor clericatus pro quatuor clericis erexit et instituit. Insuper ad divinum cultum, et piorum devotionem in eadem capella quantum poterat augendum, singulis Sabbati diebus ac B. Mariæ festivitatis illarumque Vigiliis, ac in festivitate Translationis primodiæ imaginis, quam ultima die Dominica mensis Januarii ejuslibet anni in eadem capella celebrari jussit, singulis quibusque annis perpetuis futuris temporibus Litanias ejusdem B. Mariæ Virginis cum organo, harmonia et cantu figurato alternis choris decantandas instituit et ordinavit. Præterea statuit et ordinavit, quod lampades quinque ante primodiæ imaginem, diu noctuque perpetuo accensæ permaneant, ac in honorem et venerationem ejusdem imaginis, ultra dictas lampades, duæ sint cereæ albæ, singulæ librarum quatuor, semper et perpetuo de die ante altare in illius angulis, super altis candelabris ad eum usum confectis. In Vigiliis vero ac festivitatis ejusdem beatæ Virginis cum octo diebus sequentibus dum primodiæ imago aperta ad populi conspectum permanebit, sex aliæ candelæ similes de die etiam perpetuo accensæ in altari, et super inibi existentibus candelabris retineantur.

Addidit sacello supellectilem auream et argenteam, crucem scilicet magnam argenteam ponderis lib. 128 pretii 2150 aureorum, duodecim apostolorum statuas argenteas pretio 6000 aureorum, sex candelabra argentea inaurata cum argenteis æqualibus lib. 156 pretii 300 scutorum, duo magna candelabra argentea ad gradus aræ ad funalia sustinenda lib. 114 pretii 2030 aureorum, sex brachia SS. argentea cum parastadis lib. 23 pretii 500 nummorum, coronidem gemmis distinctam pretii 12 mill. aureorum, lampadem argenteam lib. 31 pretii 500 nummorum, calicem aureum cum patena adamantibus, rubinis, saphiris et smaragdis ornatum lib. 5 unciarum 8 pretii 800 aureorum, duas aureas rosas 1000 aureorum pretii, duo diademata aurea gemmis distincta, angelorum par nobile ex auro, monilia aliquot pretiosissima, et torques aureos gemmis variegatos pro ornatu imaginis sanctissimæ Virginis lamina argentea facie tenus contextæ.

Super hæc aliam quoque supellectilem innumerabilem, atque pretio inæstimabilem ad altarium, sacerdotum ac ministrorum altaris usum ornatumque eidem sacello contulit. Admirabile sacellum, triumphalem quasi arcum victricis Deiparæ triumphos inspectantium oculis subjicientem, existimabis. In hoc Paulus delicias habuit, in hoc sacris operabatur: solemnibus, quæ suo jussu peragebantur, intererat. In hoc S. Carolus Borro-

mæum, et S. Franciscam Romanam, quibus cœlestes honores decreverat, excitatis primo aris, veneratus est. In hoc dum aliquando die 5 Augusti, qua festum sanctæ Mariæ ad Nives celebratur, pro salute reipublicæ, proque præsentibus tunc Ecclesiæ necessitatibus Hostiam sacrosanc tam litaret, in ipsa elevatione tam corporis, quam sanguinis Dominici, visus est pariter a terra in sublime elevatus, et utraque Eucharistiæ species, quam in altum pro more extulerat, solis instar apparuit, ac radiis illustrissimis circumfusa oculos admirantis perstrinxit. Amator autem humilitatis Paulus in marmorea prædicti sacelli fronte solem occidentem respiciente incidit jussit :

*Sanctæ Virgini
Dei Genitrici Mariæ
Paulus Papa V, humilis servus,
Sacellum obtulit an. sal. 1611,
Pontif. 6.*

Parum porro fuerat Paulo V Pontifici religiosissimo ædem hanc incomparabilem excitasse, marmore, gemmis, unionibus, monilibus, auro, argento, statuis picturisque exornasse, sacro instrumento instruxisse, et clero peculiari redditibus attributis, ad æternandum Dei et divæ Parentis cultum auxisse, nisi etiam æternitati vim inferre voluisset in erigenda statua colossæa ærea ejusdem Reginae cœlorum, quæ universam Urbem ex Exquilino prospectaret potentissima omnium Sospitatrix. In ruinis templi Pacis, quod omnium maximum ab imperatore Vespasiano ædificatum temporibus Commodi conflagravit, exstabat columna striata marmorea admirandæ altitudinis, quæ fornicius latus annexum fulcire videbatur. Eam Paulus V inde eximi, atque in Exquilini montis aream, quæ ad meridiem spectat, ingentibus operis transferri, in plateæ medio basim excitari, antequam Liberianam basilicam, superimposita ei gloriosæ Virginis Salvatorem gestantis ærea inaurata imagine collocari præcepit, ut monumentum honoris, et cultus Dei Parentis sanctiore loco omnibus occurreret. Ut autem cunctos istud orbis miraculum aspicientes ad devotionem excitaret, omnibus, qui eandem sacram imaginem venerantes genuflexi ante illam pias ad Deum preces effudissent, quibus diebus id egissent, tres annos, et totidem quadragenas indulgentiarum largitus est. Balthasar Ansides Perusinus Bibliothecæ Vaticanæ custos basi faciali titulum inseripsit.

Paulus V Pont. Max. columnam veteris magnificentiæ monumentum informi situ obductam, neglectamque ex immanibus templi ruinis, quod Vespasianus Augustus acto de Judæis triumpho, et reipublicæ statu confirmato, Paci dicaverat, in hanc splendidissimam sedem ad basilicæ Liberianæ decorem augendum suo jussu exportatam, et pristino mitiori restitutam beatissimæ Virgini; ex cujus visceribus Princeps veræ pacis genitus est, donum dedit, æneamque ejusdem Virginis statuam fastigio imposuit anno salutis 1614, pontificatus 9.

Antonius Querengus V. S. R. lateribus basis iambos addidit,

Averso a basilica :

*Ignis columna prætulit lumen piis
Deserta noctu ut permearent invia
Securi, ad arces hæc recludit igneas,
Monstrante ab alta sede callem Virgine.*

Dextro :

*Impura falsi templa quondam Numinis
Jubente mæsta sustinebam Cæsare.
Nunc lata veri præferens Matrem Dei,
Te, Paule, nullis obticebo sæculis.*

Sinistro :

*Vasta columnam mole, quæ stetit diu
Pacis profana in æde, Paulus transtulit
In Exquilinum Quintus; et sanctissimæ,
Pax unde vera est, dedicavit Virgini.*

Ejusdem Liberianæ basilicæ turrin campanariam repetito ictu fulminis concussam instauravit, stabilivit, plumbo operuit, campanam ingentis ponderis magnitudinisque eximiæ vitiatam, aucto pondere in honorem Dei Genitricis Mariæ reficiendam curavit. Sacrum vestiarium ad sinistram januæ maximæ ejusdem basilicæ amplissimum, ornatisimumque et huic adjunctum augustissima forma odeum exstruxit, inque ejus parte superiore commodissima pro canonicis conclavia ædificavit, qui deinde singulare beneficium memorantes, magnæ æneæ statuæ Paulum ipsum referentis perenne monumentum erexerunt.

Non satis erat animo vere magno Pauli Pontificis Exquilinum collem pietatis suæ monumentis occupasse, nisi etiam Quirinali eidem divæ Deiparenti consecrasset. Itaque in amplissimo pontificali palatio, quod majore ex parte auxit, et in augustiorem commodioremque formam redexit, aliud augustissimum illustrissimumque sacellum, longitudine 180, latitudine 60 palmorum nullis æquandum laudibus, nullis imitandum fere principibus, eidem sacrosanctæ Virgini a fundamentis exstruxit, aula regia adjuncta amplificavit, inauravit, et lapidibus pretiosis, picturis, sculpturis, opere plastico, columnis inæstimabilibus aureis ornavit, in quo omnia oculis objecta venustatem majestati commistam tantopere spirant, ut ad regni siderei desiderium, et ad pietatem in virginum Primiceriam vel solo aspectu inflamment. In Vaticano templo iconem sanctissimæ Deiparæ Virginis, quæ (ut antiqua habet traditio) inter columnas porticus veteris basilicæ impia manū in faciem percussa sanguinem fuderat, cultui fidelium exposuit.

Lauretanam divæ Deiparentis ædem inæstimabilibus donariis locupletavit. Sodalitati primariae ejusdem Divæ, quæ a Rosario nomen habet privilegia a 17 Pontificibus concessa restituit, quam plurimis confraternitatibus illius ipsius Reginae angelorum sive olim, sive recens institutis, indulgentias et gratias amplissimas concessit.

Peculiarem ritum Fratrum Ordinis Prædicatorum antiphonam illam : *Salve Regina*, etc., quoti-

die celebriter et in processioniis modum accinendi, quod ex illo in populi ad Prædicatorum Salve concurrentis animis in Virginem ipsam succendantur amoris et pietatis ignes, ducentorum annorum indulgentiis ornavit.

Nihil non egit, ut suum erga Virginis Immaculatæ Conceptionem affectum demonstraret. In Religione Minorum, aliisque ei subjectis, voluit quolibet Sabbato alia festivitate non præpedito, memoriam fieri tanti mysterii proprium Officium recitando, et Missam celebrando, in quibus expresse hæc Virginis docetur excellentia. Fideles omnes invitavit ad hoc ipsum confitendum concessis indulgentiis, iis qui recitarent ejusdem Officii Antiphonam: *Hæc est virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex actualis culpæ fuit, et Orationem: Deus, qui per immaculatæ Virginis Conceptionem dignum Filio tuo habitaculum præparasti, præsta, quæsumus, ut sicut ex morte ejusdem Filii tui prævisa, eam ab omni labe præservasti, ita nos quoque mundos, ejus intercessione, ad te pervenire concedas.* Confirmavit suis litteris, gravissimis superadditis pœnis, Sixtinas Constitutiones huic parti maxime favorabiles; nec his contentus, taceri aliam jussit, et e scholis et suggestis profligavit.

Postulante Henrico IV Galliarum rege, erexit Ordinem militarem sub regula et denominatione B. Virginis Mariæ de Monte Carmelo, pro nobilibus et ingenuis viris Gallicæ nationis, varique ei Ordini privilegia concessit, eidem ascriptis injungens, ut quotidie Officium beatæ Virginis, vel Coronam recitent, Sabbati diebus Missam audiant, festis beatæ Virginis Mariæ Eucharistiam sumant, die festivitatis B. Mariæ de Monte Carmelo ad ejus celebrationem conveniant. Novum item equestrem Ordinem de sacra militia Christiana sub protectione beatissimæ Virginis præcipuo ejus auctore Carolo Gonzaga duce Nivernensi confirmavit.

Ob singularem devotionem erga beatissimam Virginem ejusdem servis concessit, ut diebus Sabbati aliquo festo duplici, aut semiduplici, vel vigilia de præcepto non impeditis, Officium solemne cum novem lectionibus de beatissima Virgine agere, et illo agendo, divini Officii obligationi satisfacere, perinde ac si Officium Sabbati agerent, libere ac licite valerent.

Congregationem nostram Dei Matris de cætero nuncupandam censuit, quam quantum dilexerit, quantisque eam favoribus et gratis prosecutus sit, constat ex ejus diplomatibus Romæ expeditis anno 1609, 4 Junii; anno 1611, 10 Novemb. an.; 1614, 14 Januarii; anno 1615, 30 Julii; anno 1619, 14 Aug.

Post tractatum *De amore cultuque Reginæ cæli* sibi a Joanne, a Jesu et Maria Carmelita Discalceato oblatum, orationem hanc præcipuas summi Pontificis curas complectentem haud raro usurpare solitus erat:

« Clementissima cæli Regina, et spes firmissima
SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X.

salutis meæ, obsecro te, per immensi amoris incendium, quo flagras erga unigenitum Filium tuum, dirigas me illius Vicarium, ut ei tam in vitæ integritate, quam in creditæ mihi ab eo Ecclesiæ regimine, per omnia capita congruam, nec unquam ob ullam prosperitatem, sive adversitatem ab ejus mente dissentiam. Per te, Regina potentissima, Ecclesia militans protegatur, ut quidquid habet boni, alatur et crescat, et quidquid admistum est, vel imminet mali, procul arceatur; tuere et promove, fidissima tutelarum nostra, ecclesiasticam hierarchiam, ut qui in partem apostolicæ sollicitudinis mihi adjuncti et subjecti sunt, mecum in opus quod a Filio tuo mihi commissum est, exemplo vitæ et piis laboribus incumbant: atque adeo cardinales, patriarchæ, primates, archiepiscopi, episcopi eorumque vicarii et alii quovis nomine animarum curam gerentes, juxta officium quisque suum vitæ puritate, ecclesiasticæ disciplinæ studio, idoneo sacramentorum ministerio, et animarum eis subditarum cultura præcellant. Sacerdotes alii et clerus universus functiones suas legitime obeant et inculcate vivant: concionatores Jesum Christum crucifixum prædicent: monachorum sacrarumque virginum claustra florentia vigeant, et deformata reformentur, cunctusque populus Christianus divina et ecclesiasticarum legum præcepta custodiat, et sacramentis ad ejus salutem institutis digne ac frequenter utatur. Pax multa per te, mitissima Regis pacifici Mater, ætate nostra firmetur, ut omnes principes Christiani in veram concordiam, te animos conciliante, conspirent, et ubi adversus infideles bella gerunt, inter se foederati de hostibus Ecclesiæ victoriam reportent: schismaticique omnes jugo Filii tui suavi collum subdentes ad Ecclesiæ redeant unionem: per te, fortissima hæresum interemptrix, hæreticorum conatus reprimantur, et in Christianis Academiis doctrina Catholica integra constet, ut vincat Veritas, unigenitus scilicet Filius tuus. Per te, dulcissima misericordiæ Mater, convertantur non modo Christiani peccatores ad justitiam, sed infideles ad Catholicam Ecclesiæ Romanæ fidem, quæ per dilectionem operatur, ut fiant e selecto numero populi, quem acquisivit Redemptor noster pretio sanguinis sui. Per te denique, liberalissima cœlestium bonorum dispensatrix, et suavissimum omnium ad te suspirantium refrigerium, reparentur damna omnia nostris animis et corporibus illata, et abunde proveniat quidquid desideratur boni, ut confecto mortalis vitæ cursu, ad optatissimam perveniamus Dei civitatem, quam inquirimus, et summo ac sempiterno bono perfruamur. »

Paulo ante obitum ad suum B. Virginis in Exequiis sacellum lectica vectus concessit, veterem et miram ibi cultam Deiparæntis imaginem auri et gemmarum fulgore illustratam veneraturus angelorum Reginæ opem flagitavit: nobile donum virgineus Pastor Virgini Maximæ addixit, et tumulum

quem sibi exstrui præceperat, attente inspexit. A Virgine sacrum auspicatus imperium, a Virgine felicem migrationem, quam adesse jam e cœlo forsitan agnoverat, postulavit, jamjam moriturus, uno sacerdotum orationem: *Defende, quæsumus, Domine, beata Maria semper virgine intercedente, etc.*, recitante, ad finem respondit clara voce, Amen. Obiit Romæ anno 1621, 28 januarii.

CAPUT XCIV.

De Gregorio XV, Pontifice Maximo.

In Deiparæ obsequiis eximium se probavit Pauli V successor Gregorius XV, Pont. Max., eamque sibi omni ratione et cultu demereri studuit. Quam et tanto studio prosequabatur, ut non secus de illius gloria et splendore, quam de Matris cujusdam amantissimæ honore sollicitus esset. Primum ejus in pontificatu opus fuit Deiparæ Virginis laus: etenim cum Pontifex renuntiatus in Pontificias aedes se recepit, statim ante Deiparæ imaginem in genua procumbens Litanias Lauretanas maximo devotionis affectu persolvit.

Anno 1622, die 11 Maii summa cum veneratione et pietate recepit imaginem B. Mariæ de Victoria, quæ suffossis hæreticorum injuria oculis in oppido Bohemiæ Stracoziz inventa est. A R. P. Dominico a Jesu et Maria Carmelita Discalceato in prælio contra hæreticos apud Pragam commisso die 8 Novembris anno 1620 deportata, ob secutam repente B. Virginis auxilio insignem hostium debellationem, vocata est imago B. Virginis de Victoria. Eam postea a Ferdinando II Cæsare, et Maximiliano duce Bavarie, et aliis principibus pretiosis donis exornatam, et in urbem advectam, celeberrima totius cleri et eminentissimorum S. R. E. cardinalium pompa in ecclesia S. Pauli Carmelitarum Discalceatorum in monte Quirinali repositam, Gregorius, ut diximus, summa cum veneratione et pietate, die atque anno memoratis recepit.

Constitutionem Pauli V prædecessoris sui, ne in publicis actibus audeat quisquam asserere B. Virginem Mariam in originali peccato conceptam, ad privata etiam colloquia scriptaque extendit, vetuitque de hac opinione affirmativa aliquo modo agi, seu tractari. Præcepit item, ut in sacrosancto Missæ sacrificio, ac divino Officio celebrandis, tam publice quam privatim nemo alio quam Conceptionis nomine uti deberet, additis gravissimis pœnis pro transgressoribus, ut patet ex ejus Constitutione edita Romæ an. 1622 die 2 Junii, quæ sic habet: « Sanctissimus Dominus noster, auditis votis illustrissimorum et reverendissimorum DD. cardinalium contra hæreticam pravitatem generalium inquisitorum, decretum alias editum a felicis recordationis Paulo V, ejus prædecessore tenoris sequentis, videlicet: Sanctissimus dominus noster post longam et maturam discussionem datis votis illustrissimorum et reverendissimorum DD. cardinalium contra hæreticam pravitatem generalium in-

quisitorum re accurate ac diligenter perpensa, provide considerans, quod quamvis in Constitutione felicis recordationis Sixti IV super Conceptione beatissimæ Virginis Mariæ pro submoventis inter Christifideles scandalis, rixis et contentionibus edita, a sancto Trident. synodo innovata, et deinde in alia Constit. sanctæ memoriæ sancti Pii V super eadem re, quas similiter Sanctitas sua innovavit cum quibusdam provisionibus et adjectionibus pœnarum pro efficaci earum observatione, relinquatur unicuique libera facultas tenendi et etiam asserendi utranque partem, quod scilicet fuerit, vel non fuerit concepta cum peccato originali, et dum tamen neutra veluti erronea, aut hæretica damnetur; nihilominus ex occasione assertionis affirmativæ in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus et actibus publicis, quod eadem beatissima Virgo fuerit cum peccato originali concepta, oriuntur in populo Christiano, cum magna Dei offensa, scandala, jurgia et dissensiones: propterea volens hujusmodi scandalis ex debito sui muneris providere, decrevit et præcepit, ac præsentis decreti virtute mandat et præcipit omnibus et singulis cujusvis Ordinis, et instituti Regularibus et aliis quibuscunque tam ecclesiasticis, quam sæcularibus personis cujusvis conditionis, status, gradus, ordinis, aut dignitatis tam ecclesiasticæ quam sæcularis: etiamsi specialis, specifica et individua earum esset necessario mentio facienda, ut imposterum, donec articulus hujusmodi a sancta Sede apostolica fuerit definitus, vel per Sanctitatem suam et Sedem apostolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus et aliis quibuscunque actibus publicis asserere, quod eadem beatissima Virgo fuerit concepta in peccato originali. Contra facientes autem eadem Sanctitas sua voluit et declaravit subjacere debere, et subiecit censuris et pœnis contentis in supradictis Constitutionibus suorum prædecessorum et sua, ipso facto incurrendis. Per hujusmodi tamen provisionem Sanctitas sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei ullum prorsus præjudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu et terminis, in quibus de præsentis reperitur, præterquam quoad supra disposita. Ulterius sub eisdem censuris et pœnis mandans, quod negativam opinionem, videlicet, quod non fuerit concepta cum peccato originali, in prædictis publicis actibus asserentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, seu tractent. Insuper voluit et expresse mandavit, ut extra hos casus expressos publicorum actuum, in reliquis omnibus supradictæ constitutiones firmæ et illæsæ remaneant et exacte observentur, perinde ac si præsens decretum non emanasset, et ita decrevit et mandavit, ubique inviolabiliter observari, non obstantibus in hac parte supradictis constitutionibus et aliis omnibus in contrarium facientibus, etc. » Hoc suo

præsenti decreto ex eisdem causis evitandi scandala, dissensiones atque discordias in populo Christiano, quæ pari ratione oriri possunt, et, ut accepit, in aliquibus regionibus jam ortæ sunt, ex sermonibus privatis occasione assertionis affirmativæ, extendit et ampliavit ad privata colloquia et scripta : mandans et præcipiens omnibus et singulis supradictis, ne de cætero, donec articulus huiusmodi a Sede apostolica definitus, vel per Sanctitatem suam et Sedem apostolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in sermonibus et scriptis privatis audeant asserere, quod eadem beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nec de hac opinione affirmativa aliquo modo agere, seu tractare : exceptis tamen quibus a sancta Sede apostolica fuerit super hoc specialiter indultum ; per hoc tamen Sanctitas sua non intendit reprobare hanc opinionem, nec ei ullum prorsus præjudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu et terminis, in quibus reperitur, præter quam quoad in supradicto felicis recordationis Pauli V et hoc suo decreto disposita. Eademque Sanctitas sua voluit et expresse mandavit, ut in reliquis omnibus, ubi huiusmodi decretis non adversantur Constitutiones Sixti IV, Alexandri VI et sancti Pii V, et Pauli V, ejus prædecessorum super Conceptione beatissimæ Virginis, firmæ et illibatæ remaneant ac exacte observentur, perinde ac si huiusmodi decretum non emanasset. Et insuper eadem Sanctitas sua, cum S. R. Ecclesia de beatissimæ Virginis conceptione festum solemniter et officium celebret, omnibus et singulis personis ecclesiasticis tam sæcularibus, quam cujusvis ordinis et instituti regularibus mandat ac præcipit, ut in sacrosancto Missæ sacrificio ac divino Officio celebrandis, tam publice quam privatim non alio quam Conceptionis nomine uti debeant. Contravenientes autem Sanctitas sua voluit et declaravit subjacere debere, et subieci censuris et pœnis contentis in supradictis Constitutionibus ac præfato decreto suorum prædecessorum, ipso facto incurrendis, et ita decrevit et mandavit ubique inviolabiliter observari, non obstantibus in hac parte Constitutionibus superscriptis decreto præfato Pauli V consuetudinibus etiam immemorabilibus, necnon omnibus et singulis quæ prædecessores prædicti voluerunt non ob stare, ac aliis quibuscunque in contrarium facientibus. Volens et decernens pro observatione et executione præsentis decreti et omnium in eo contentorum, quod contra huiusmodi transgressores, etiam regulares cujusvis Ordinis et instituti etiam quomodolibet exemptos, et alias quascunque ecclesiasticas et sæculares personas cujuscunque status, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis tam ecclesiasticæ, quam sæcularis, tam episcopi et prælati superiores, aliique ordinarii locorum, quam hæreticæ pravitatis ubique locorum deputati inquisitores procedant, et in eos severe animadvertant, tribuens eis,

et eorum cuilibet liberam facultatem et auctoritatem contra eosdem transgressores procedendi, ac pœnis coercendi et puniendi. « Hactenus Constitutio : cui adnectam duo Brevia, unum ad Philippum IV, Hispaniarum regem, alterum ad Hispalensem civitatem datum, quibus pium suum erga Virginem Deiparam ejusque puram Conceptionem affectum haud obscura testificatione declaravit.

Gregorii Papæ XV Breve apostolicum ad Philippum IV, regem Hispaniarum, de Conceptione B. V.

« Philippo regi Hispaniarum Gregorius Papa XV.

« Charissime in Christo fili noster, salutem. Catholicæ religionis decus, et Austriacæ pietatis argumentum est, regem potentissimum, cui utriusque orbis provinciæ amplissimæ famulantur, tanto studio sanctorum laudibus et beatissimæ Virginis dignitati inservire. Benedicimus majestati tuæ (charissime fili) dignamque tibi a dominantium Domino regia pietate felicitatem precamur. Sane tibi et populorum fidem et hostium oppressionem polliceri haud temere possumus, cum ejus tibi Virginis patrocinium conciliare studeas, quam terribilem esse ut castrorum aciem ordinatam divina oracula testantur. Vix dici potest, quanto nos gaudio cumularint nuperræ litteræ majestatis tuæ de immaculatæ Deiparæ Conceptione disserentes. O curam Catholico rege dignam, et Christi Vicario gratissimam ! Ne quid tamen novi tanta in re decernatur in præsentia, monet tum negotii magnitudo, tum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum exemplum ; Spiritus sancti enim vocî auscultare, non humanarum rationum ponderibus rem examinare debemus, qui in divinæ sapientiæ cathedra Christiano orbi a Deo præfecti sumus. Quare cum nondum æterna Sapientia Ecclesiæ suæ tanti mysterii penetralia patefecerit, in Dei Romanorumque Pontificum auctoritate debent fideles populi conquirere ; magni tamen apud nos ponderis fuerunt preces majestatis tuæ, tantumque negotium iterum accuratiusque pensavimus, aliquod tibi regnisque tuis solatium afferre cupientes. Tum autem valde timuimus, ne veterator ille serpens, qui boni malique scientiam primis parentibus pollicens, maximis humanum genus miseriis cumulavit, ipsius pietatis armis abutatur ad Christianæ plebis pacem dirimendam. Quæ enim opinionum dissensio est, fieri potest animorum contentio, dum magnificum victoriæ genus plerisque videtur, ubi quid in controversiam venit, de aliorum ingeniis triumphare. Quare dissidiorum semina extinguere cupientes antequam asperior in istis provinciis pullulet zizanii proventus, ingeniorum perviciaciam libertatemque disserendi pontificio decreto coercendam censuimus. Ex eo et ex dilectis filiis nobilibus viris oratoribus tuis, comite Montis Regii et duce Albuquerque mentem nostram uberius cognoscet majestas tua. Cum enim nobis regiam petitionem elegantissime ex-

ponerent, luculenter intelligere potuerunt quam inviti refragemur, et quam alacriter semper gratificaturi sumus tanto regi, quem Europæ ornamentum et Catholicæ Ecclesiæ gaudium esse arbitramur, ac majestati tuæ apostolicam benedictionem amantissime impartimur.

« Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris, die 4 Junii 1622, pontificatus nostri anno secundo. »

Ejusdem Pontificis Breve apostolicum ad Hispalensem civitatem de eadem Conceptione.

« Dilectis filiis senatui civitatis Hispalensis Gregorius Papa XV.

« Dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem. Opulentæ Indiarum classes non tantum urbi vestræ decus afferre possunt, quantum Catholicæ religionis cultus et Christianæ pietatis studium. Magnum quidem est, alterius orbis divitias in vestrum portum convelli, sed profecto longe præclarior thesauris divinæ gratiæ animas vestras locupletari, præterquam quod ea opulentia multos exterarum nationum homines ad Hispalensia littora convocat: at enim pietas militiam cœlestis exercitus in vestras arces introducit, et angelorum opem consuetudinemque piis fidelium cordibus conciliat. Beati profecto estis, dilecti filii, cum intelligatis, quanto perituris divitiis præstantiora sint eloquia Domini desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum. Proinde nos, quorum felicitas Christianarum nationum salute continetur, paterno solatio litteræ vestræ cumulaverunt, quas nobis non ita pridem reddiderunt dilecti filii Matthæus Vasquez et Bernardus de Toro; ex illarum enim sententia, et ex horum sermone intelleximus, quo studio beatissimæ Virginis gloriæ inserviat. Ita sentire, ita loqui par est civitatem a dominantium Domino custoditam, et solidæ pietatis fundamentis innixam. Neque enim vera mortalium laus atque gratulatio a cœlestis aula gloria sejungitur. Vos autem scientiam salutis præclare didicisse ostenditis, cum beneficium vobis tributum esse profitemini, eo apostolico decreto, quo altercantium theologorum dissidia tollere, et cœlestis Reginæ dignitati consulere nuper volumus. Non deerit vobis remuneratio ab eo qui dives est in misericordia, et beneficentia illius Virginis perfruemini, quæ causa est nostræ lætitiæ et divinæ ultionis flagella tam sæpe a Catholicæ plebis capite averruncat. Nos autem paterna vos charitate in visceribus Jesu Christi complectimur, ac super urbem istam non minus virtutibus, quam divitiis abundantem apostolicæ benedictionis thesauros liberaliter effundimus, Deum beatissimamque Deiparam orantes, ut Hispalensem civitatem illustrioribus semper locupletent divinæ benevolentiae documentis. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem die 4 Novembris 1622, pontificatus secundo. »

Idem pro eo, quo sanctissimam Deiparam ejusque puram Conceptionem studio prosequabatur,

anno 1623 novam instituit, vel saltem confirmavit sub ejusdem Conceptionis titulo, equitum (ne dicam principum) religionem, tantis ditatam privilegiis, ut merito ab omnibus credatur (inquit Serranus) omnes antea equitum institutas religiones brevi superaturam.

Congregationem nostram sub invocatione sanctissimæ Virginis Dei Matris a venerabili viro Joanne Leonardio Lucæ primitus erectam, in religionem trium votorum solemnium apostolica auctoritate approbavit, et favoribus gratiisque specialibus ornavit.

Ex peculiari quoque in sanctissimam Dei Genitricem devotione incitatus, beatissimorum ejusdem parentum Joachimi scilicet et Annæ festa in universali Dei Ecclesia amplius honoranda censuit. Unde suis perpetuo valituris Constitutionibus festum divæ Annæ ab omnibus Christifidelibus, sicut alia festa de præcepto celebrari et observari, ab omni illicito opere abstineri, et sub præcepto observationis festorum comprehendere: festum vero sancti Joachimi sub duplici Officio die 20 Martii quotannis celebrandum, et in Breviario, Missali et Calendariis imposterum imprimendis describendum voluit, præcepit et mandavit. Nummos etiam aureos argenteosque beatissimæ Virginis sole amictæ ac stellis coronatæ imagine eundem ordinavit; qua de re Francisci Marracii mei et carne et spiritu fratris hanc accipe elegiam.

De nummis aureis argenteisque Gregorianis, quibus signum magnum, Virgo Deipara, insidet, septem caput cincta sideribus, elegia.

Quartus ab undecimo, summo qui gessit honore,
Nomine Gregorius, pontificale decus:
Vixerit ille licet jamdudum, rivet in ævum,
Æternam pietas quem Mariana facit.
Virginis effigiem, cui dat victoria nomen
Impia quamque manus læserat hæretici,
Monte Quirinali, sacro stipante senatu,
Collocat: hic illam Roma bruta colit,
Infecto vetuit prognatam semine dici
Debuit intacte quæ generare Deum,
Nec minus idcirco turmas instruxit equestres
Quo foret illius purius usque decus.
Evexit nostram Patrona Virgine cymbam
Ad ter votivas religionis opes.
Argento Divæ formam commisit et auro
Illud candor obit, vindicat istud amor.
Hic pede Virgineo calcantur cornua lunæ,
Hic vestis Mariæ quam bene sole micat!
Vos, heu! defecistis, quæ debueratis in orbem
Cingere bisseum Virginis astra caput.
Quinque recessistis. Quæ vos, quæ causa diremit
Cœlestes ignes? Causa moneta fuit.
Quippe locum nostris non præbuit illa pyropis,
Ipse monetalis campus avarus erat,
Dum nos certatim volumus pars esse coronæ,
Et socio bis sex agmine progredimur,
Depulit, acceptis septem de plebe sororum
Quinque reluctatus circulus ille miser.
Et cum sit Virgo tam larga, negavit avarus,
Æterni id nobis causa doloris erit.
Lugemus nostrasque vices charasque sorores
Non Hyades fratrem congenere magis:
Talia lucifusæ deploravere sorores,
Causam mæroris stricta metalla dabant.

*At quot in argento nequeunt splendescere flammæ
 Gregorius flammæ tot Marianus alit.
 Nil refert, an stella micet, seu sidera plura
 Argentum capiat: dum Mariam capiat.
 Hanc cupit ergo coli: nummosque insignit eadem
 Cujus erat fixo dulcis imago sinu;
 Seu quo cum nummis Divæ proferret honorem;
 Seu quo abeat nummis aurea victa fames;
 Seu quo tam firmo servetur pectore virgo
 Quam faciles nummi mobilitate fluunt;
 Seu quo non studens perituris tempore gazis;
 Seu quo dives opes hac tuearis ope;
 Seu quo thesauros discas per flumina mille,
 E Mariæ diti posse referre mari;
 Seu quo cognoscas per quam toto æthere aperto,
 Divitiæ terris emicuerunt Dei.
 Et si Tartarea gaudes te peste redemptum,
 In pretium agnoscas hanc peperisse Deum.
 Obiit Romæ 1625, 7 Julii.*

CAPUT XCV.

De Urbano VIII, Pontifice Maximo.

Urbanus VIII, æternæ memoriæ Pontifex, qui hodie felicissime sanctam gubernat Ecclesiam, in laudem beatissimæ Virginis Dei Matris (quam sibi a teneris annis in cœlestem patronam delegit) multa elucubravit mellitissima, cedroque dignissima; e quibus aliqua, ad tanti Pontificis pietatem ingeniumque degustandum, expedire visum est hoc loco describere.

Urbani VIII paraphrasis in Canticum B. Mariæ Virginis.

*Ad astra Regem cœlitum
 Tollit meum cor laudibus,
 Et in Deo, qui detulit
 Mihi salutem, gestiens
 Exsultat usque spiritus.*

*Placido suam nam lumine
 Famulam benignus respicit;
 Meam canent in sæcula
 Beatitatem posterii.*

*Me cujus est potens manus,
 Sanctumque nomen unice
 Felicitatis ultimum
 Evexit ad fastigium.*

*Quotquot fideli pectore
 Eum timent cum filiis,
 Et filiorum filios
 Dei foret benignitas.*

*Sternit potenti brachio,
 Et mente cordis intima
 Quos spiritus superbiæ
 Sublimiores evehunt.*

*Deturbat ex eburneis
 Potentiores sedibus,
 Humilesque in altum sublevat.*

*Bonis replevit pauperem,
 Opesque ademit diviti.*

*Suæ memor clementiæ,
 Suscepit Israel sacro
 Puerum suum cum gaudio.*

*Ut est locutus Patribus
 Nostris; Abramo, et illius
 Perenne in ærum semini.*

Ejusdem Christi Domini mox morituri cum beatissima Maria Matre colloquium.

*Chr. Instat, sacra Parens, temporis ultimum
 Momentum: rapiunt me tibi, quæ vocant
 Summi jussa Patris jam
 Optatam crucis ad necem.*

*M. V. Heu, Fili! miseram siccine deseris
 Matrem? me miseram? Cor mihi saucias
 Dura cuspidis vocis:
 Sic me lux mea deseris?*

*Chr. Jam primis animam lac tibi præbui:
 Non sic transadiget cor mihi lancea,
 Ut morsu tuus angor
 Carpens viscera dividit.*

*M. V. Per quod jam puero lac tibi præbui,
 Ne me, qui cruciet linque superstitem
 Tanto, Nate, dolori:
 Ah pro te moriar precor.*

*Chr. Dum mors me rapiet, te manet acrior,
 Qui dum me pareres, non tetigit dolor,
 Orbi non tulit ortus
 Vitam, mors mea deferet.*

M. V. Heu saltem miseræ da mihi præmori.

*Chr. Patris, dum moriar, vivere te jubet
 Non mutanda voluntas,*

M. V. Saltem da mihi commori.

*Chr. Me complexa sat es, non licet amplius:
 Te jam (quid retinent me tua brachia?)
 Mater linquere cogor.
 Judæ me vocat osculum.*

Ejusdem de pronubo Deiparæ Virginis annulo, qui Perusinae religiosissime asservatur, epigramma.

*Imbriferis arcus fulgens in nubibus orbem
 Effera diluvii damna timere vetat:*

*Sic Deus omnipotens voluit. Decus annule majus
 Est tibi, quem supplex urbs Perusina colit.*

*Es gemino constans arcu felicior index;
 Nam peragit Virgo nupta salutis opus.*

*Virgineo terræ conjungens sœdere cœlum,
 Hæc duce non pelagi, non Stygis unda nocet.*

Ejusdem in laudem B. Virginis hymnus Etrusco carmine modulatus.

Strofe 1.

*Lungi da me la favolosa lira
 D' Anfione, e d' Orfeo
 A dar col plectro tuo germe Jesseo
 Suono al ciel grato la mia mano aspira.
 Ma chi fia, che mi snodi
 La lingua in sacri a lui conformi modi?
 Già d' Isaia purgo visibil fuoco
 La bocca; io grazia chieggiò
 A te Regina dell' Empireo seggio,
 Mentre il tuo nome invoco,
 Che sgombri il sen d' ogni terreno affetto,
 E del divino spirto impetri al core
 Invisibil' ardore.
 Che d' almi sensi colmi l' intelletto,
 M' apra le labbra, e monde,
 E se me l' avvalore,
 Che di tua gloria sian nuntie faconde.*

Antistrofe 1.

*Del Re celeste all' aureo trono avanti
 Posto a pie la bilancia
 Di zelo accesa l' una e l' altra quancia,
 La spada alzando in rigido sembante
 Con voce, che pareva
 Quasi tuon, la giustizia li chiedea
 Vendetta memorabil dell' eccesso
 Che a figli già trasfusa
 Il primo padre, cui l' angue deluse;
 Dall' altra parte spesso
 Clemenza umil s' oppose, finche il ciglio
 Con Maesta volgendo, ma sereno
 De sensi suoi nel seno*

Racchiusi Iddio svelo l'alto consiglio,
Onde messo immortale,
Ratto come baleno,
Prese a fender in giù l'aria con l'ale.

Epodo 1.

Sgorrendoi Nabatei,
Non fermo prima le veloci penne,
Passando gl' Idumei,
Che alla città di Nazaret pervenne :
Qui genuflesso in atto umil s'inchina,
E in brevi note del Signor sovrano
Alla Vergin, che fia del ciel Regina,
Espone il grand' arcano
A tanto annuntio tu real Donzella
Consenti, et t'offri ossequiosa Ancella.

Strofe 2.

Questo fu in nodo marital, che a Dio
Ti fè diletta Sposa :
Quindi al candor di Vergine amorosa
Di Madre in te fecondità s'unio.
Fosti ab eterno eletta,
E senza macchia original concetta.
La pietà, l'umiltade e l'innocenza,
La speranza e la fede,
Con carità fervente in don ti diede
L'eterna Sapienza.
Onde il Verbo incarnato di te nasce,
Per cui splendon le stelle, et moto ha il cielo.
Ed or eposto al gelo,
Giace nel fieno involto infra le fascie
Mentre gl' angeli intorno
Al suo corporeo velo,
Con la lor luce fan di notte giorno.

Antistrofe 2.

O Come all' apparir dall' Oriente
De tre Regi, che il raggio
Di nuovo astro per guida han del viaggio,
Di soave diletto empi la mente !
O quando a Simeone
La tua mano il bambin in braccio pone,
Vedendo lui, che adempiti i presagi
Lieto brama morire
Quanto nel sen s'accresce il tuo gioire !
Non ti fu ne' disagi
Di povertà gravoso alcuno affanno :
Ben da reali ossequii scorger sento
Periglioso spavento
Di morte al figlio, a te d'estremo danno
Ma ponvi a tempo inciampo
Angiol, che scende intento
Dal ciel, per aprir varco al vostro scampo.

Epodo 2.

Quegli, lo cui potere
Spazio non ha, ne termine prescritto,
Fuor che del suo volere,
A te col figlio fuggir in Egitto
Da per difesa, mentre il crudo Herode.
Sangue innocente di fanciulli uccisi
Scorrer vedendo, si rallegra e gode.
Ahi, questi i primi arvisi
Son, ch'è nota ti fan nel fiero oggetto
La spada, che passar ti deve il petto.

Strofe 3.

Nell'angustie s'affina, e negl' affanni
La virtù con la prova.
E tu, Maria, ben sai, che in ciel s'approva,
Che non più udito strazio il fil degl'anni
Tronchi a Giesù, già parmi
Sentir, ohime ! lo strepito dell'armi,
Indarno ei sparge al Padre le preghiere,
Ahi, che d'angoscia langue,

Cadendo a terra, e goccie atre di sangue
Suda, e l'ostili schiere
Si fan vicine : ahi che d'intorno cinto
E con bacio ingannevole tradito,
Olraggiato, e schernito
Prigione e tratto d'aspre funi avvinto,
E mentre e notte oscura
Per la tema smarrito,
Ciascun de' suoi suggendo s'assicura.

Antistrofe 3.

Del miserabil caso alla cartezza
Tosto spinta dal duolo
Maria tu corri, l'orme del Figliuolo
Cercando. Or qui t'è d'uopo la fortezza
D'animo invitto, ahi lasso.
Trave funesta porta a lento passo
Alla morte sen'va lacero e stanco,
Coronato di spine,
Pende trafitto di sua vita al fine
Al' uno, e l'altro fianco
Con un ladron tu priva di conforto,
Sospirando il rimiri (ah dir pur l'oso)
Cadente e sanguinoso,
E lo piangi con viso afflito e smorto,
Mentre di croce tolto,
Con officio pietoso
In cavo marmo è il corpo suo sepolto.

Epodo 3.

Tergi, o Vergine, il pianto,
Non sempre oscuro e il cielo, ecco risorge
In luminoso manto
Dalla tomba Giesu, che lieto porge
Agl'occhi tuoi di se vista gradita :
Ma in breve si dilegua, e al ciel sen'vola,
Onde in fiamme discese aura di vita
Celeste il cuor l'afforza e ti consola,
Or l'effetto conferma, e l'occhio vede
Quel che pria ti mostro la viva fede.

Strofe 4.

Mal dell' amato soffre amor l'assenza,
Ma tempra in te la brama
Il divino voler, che al fin ti chiama
A fruir di Giesù l'alma presenza,
Ed ecco alato stuolo
Al ciel t'innalza con felice volo,
Dove applauso ne fan d'angeli i cori ;
Qui calcando le stelle,
Vengonti incontro vergini donzelle ;
Qui d'immortali onori,
Pompa il figlio t'appresta, e il sommo Padre
T'ammanta di splendor in regio trono :
Qui con musico suono,
E con la voce le celesti squadre
Mentre beata godi,
A gara intente sono
A cantari tuoi meriti e le tue lodi.

Antistrofe 4.

Salve del ciel supremo eburnea Porta,
Nunzia di vera pace,
D'amor divino inestinguibil face
A viatori desiata scorta,
Sacro di pietà nido,
Porto nelle tempeste amico, e fido.
Nelle miserie altrui Consolatrice,
Nelle tenebre luce,
Degli spiriti eletti e scudo e duce,
Celeste Imperatrice,
Felicità dell'alme a te devote,
Madre di Dio che ogni languor risana
Con sua virtù sovrana,
Esser vittima ei volle, e sacerdote,
Per sottrar dall'atroce

*Scempio la stirpe umana,
A lui tempio tu fosti, altar la croce.*

Epodo 4.

*Fra gl' angelici canti
So che vil sembra il suon della mia cetra
A' tuoi supremi vanti,
Ma l' affetto perdon da te m' impetra
La tua gloria immortal dal cielo scenda
Cinta di rai, qual è nel sommo coro
E in giri amplî veloce il volo stenda;
E sopra vanni d'oro
Portando di quest' hinno le parole
Circondi il terren globo a par del sole. Sicille.*

Ut merito cecinerit Lucensis Virgilius, Lælius Guidiccionius, in Epigrammate quodam de hoc eodem ad Deiparam hymno:

*Tam bene divinæ rutilos Genitricis honores
Qui Tusco promat carmine, nullus erit.*

Et in capitulo vere aureo, quod nuper in laudem B. Virginis emisit, post creaturas omnes ad cœlestem Reginam laudandam invitatas, sic eundem alloquitur:

*Ma tu, che in terra hai di celesti some
Carchi gl' Homeri, Urban, novello Atlante
Cinto il volto di rai, d'auro le chiome.*

*Tu caro a lei, per virtù tali e tante
Tu che talor, qual gemino Elicona
Fai il Vaticano, e' l Quirinal sonante.*

*Che quanto unque in tua laude altri ragiona
Rendi minor del morto, e che cantando
Di lei, l' ergesti a singolar corona.*

*Che su l'Esquilie (ov' in suo onor già, quando
Fervea più l' Sol, diè neve il cielo aperto),
E l' adori, e vi mandî altri adorando,*

*Ch' indi a tua gran pietà degno remerto
Ripoti allor ch' afflitta Italia geme
Certo presidio al viver nostro incerto.*

*Ch' a Roma nel tuo ardor verde la speme
Serbi sì, ch' egra fame, e peste, o guerra
Non pur non soffre, ma soffrir non teme.*

*Che lungi scacci i non più uditi in terra
Danni, mercè del virginal ritegno,
Che ripara vendette, amor disserra.*

*Che lei sol celebrar fra noi sei degno
Fa col tuo plettro risuonar Maria
Per te, cui lieto ella propaga il regno,
Tornin le grazie al mar, d' ond' escon pria.*

Dum legatus cardinalis a Latere Bononiæ præsideret, anno 1612, pridie Nonas Maii, pontificali-
bus indutus, Deiparæ Virginis imaginem, cui
nomen a Subsidio, altari ad fores D. Petronii con-
structo superpositam, et magnificentissimo appa-
ratu circum posito, astantibus omnibus magistra-
tibus civitatis, confraternitatum et artium
Ordinibus ad propria vexilla collectis, platea etiam
universi populi concursu referta, et armato milite
equestris pedestrisque militiæ stipata, musicis
interim undique modulantibus, argenteo diademate,
auro gemmisque intexto coronavit: quam coro-
nationem ad perpetuum præclare reigestæ mo-
numentum, egregiis versibus celebrarunt claris-
simi nominis poete, quorum aliquos hoc loco pro-
ducam.

De imagine B. Virginis a summo Pontifice Urbano VIII,
dum legatus cardinalis a Latere Bononiæ præsideret,
coronata: Bernardini Marescotti Ode.

*Dum clarus ostro dignus astris Felsinam
Urbem, Massæe, regebas,
Viderete Bononides nostræ caput
Cingentem Virginis auro.*

*Regina superum sic tua fulsit manu,
Novam redimita coronam,*

*Fecunda venit hinc tibi laudum seges,
Numerosaque gloria crevit:*

*Urbanus orbem, urbemque jam imperio premis
Massæi nomine major:*

*Jam sceptrâ gestas, tam potens cingit caput
Populis diadema verendum.*

*Hæc pro Corona Virgo donat munera,
Hæc sænora pandit honoris.*

Ad sanctiss. D. N. Urbanum VIII, de imagine B. Virginis
olim ab ipso diademate insignita, Thomæ Dempsteri
epigramma.

*Tu Divam celebras: hæc mutua dona rependit,
Nempe in cultores gratior illa suos.*

*Das sertum Matres: Mater tibi sertâ ministrat,
Proque uno, triplici cingit honore caput.*

*Legatus Divam revereris Felsina in urbe,
Et rursus Romam dat tibi Diva tuam.*

*Virginis historia hæc te secum semper habebit,
Te secum Virgo semper habere velit.*

*Tu memor in terris es semper Virginis almæ;
Et Virgo in cœlis sit memor usque tui.*

*Nec dubium quin hæc, quæ summos cessit honores
In terra, cœli te regione locet.*

*Annuat, et pietas Petro similis tua spondet,
Te Petro æqualem post tua fata fore.*

Ad eundem, Joan. Dominici de Bassis.

*Debita quæ superum Reginæ sertâ dedisti
Munere ter gemino reddere grata parat.*

*Per te Virgo caput redimita fulsit in orbem,
Orbis apostolici te dedit ipsa caput.*

Juliani Bezzii Carmen Italicum, quo introducitur B. Virgo
cum Urbano VIII loquens.

*Già porporato Eroe d'api divine
Tu pria'nsegnasti a correr mele il Reno,
E bastando sol gl'occhi a portli il freno,
La man volgesti a incoronarmi il crine.*

*Corona, che del tempo alle rapine
Tolta, sembra di stelle in ciel sereno,
E contrapeso al duol fa nel mio seno.
A quella, che il mio Figlio ebbe di spine.*

*O come il velo al vero apre e disserra!
Che se di stelle in ciel Dio m'incorona,
Dritt'è che'l faccia il suo Vicario in terra
Quinci l'alta pietade al ciel risuona,
Ed ecco à cenni tuoi, ch'ei s'apre e serra,
E ti dà tre corone una corona.*

Antonii Aldrovandi in eodem argumento aliud.

*La man fatal di lui ch'onnipotente,
Le divine vicende or tien nel suolo
Alle cui note, ed al cui cenno sola
E l'Empireo, e l'abisso ubidente.*

*Merito in apprestar sertâ lucente
Alla Dea, che scaccio la morte, e'l duolo
Che di nuovi splendori aprisse il polo
Alla porpora sua novo oriente.*

*E se di gloria in ciel corona intesse
Quel Dio, che sovra il ciel calca l'obblio,
E Maria n'orna con sue mani stesse.*

*Decretato ab eterno in alto uscio,
Che qui l'imgo ancor diadema avesse
Da quel, che in terra esser dovea pur Dio.*

Joannis Baptistæ Cavalcæ aliud.

*Mentre del picciol Reno al l'ampie sponde
D'Astrea ministro, il gran Maffeo sedea,
E con giuste maniere altrui gioconde
Il bel popol di Felsina reggea,*

*L'imagin di Maria che dal l'immonde
Piaghe di peste liberato avea
Cio, che bagnan del Ren le placid'onde,
Si volse ad honorar quanto potea.*

*Quindi con santo, e con devoto zelo
Con applauso commun, con pura mano
Lei coronò che coronata è in cielo.*

*Ed ella oprò, che in lui cadesse invano
Di peste rea l'immedicabil telo,
E'l coronò nel ciel del Vaticano.*

Josephi Guenieri ad B. Virginem aliud.

*Quando peste crudel varcato il Reno
Qui sovra ogn'elemento empia la terra
La semiviva gente in tanta guerra
A te ricorsa, ebbe soccorso apieno.*

*Alla morte barante ordine e freno
Pose il tuo amor, ch'ogni furore atterra;
Onde poi da ogni bocca ognun disserra,
E sacra a te la lingua, e'l cor dal seno.*

*Poi coronata dal tuo grande Urbano,
Ch'esser base del mondo oggi risuona,
Come ne fu già cardine soprano.*

*Non fia (dicesti allor) tuo dono invano
Che se sul Ren mi porgi una corona,
Io tre già te n'impetro in Vaticano.*

Non omitam hoc loco, Italico sermone in Romanum verso, Joannis Baptistæ Rotæ Bononiensis, splendore ingenii generisque viri clarissimi, de hac ipsa re elogium, quod erudito plane stylo in encomiis sacrum Coronarum, Bononiæ anno hujus sæculi tricesimo tertio prælo datis reliquit. Illud hujusmodi est.

« Restat, ut sacræ illius dextræ gloriam reputemus, quæ tam illustri facinore, quo priscam reverendamque effigiem D. Virg. de Succursu coronavit, suppediavit nobis dicendi materiam, probavit præteritæ antiquitatis coronationes, auxit Virginis in cœlo gaudia, eidem in orbe reverentiam restauravit. Enimvero vel ab eo tempore indicia divinorum decretorum humana ingenia ex talibus gestis capessere poterant in magno Maffæo. Naturæ ordo insolubilis est, ut infima subsint sublimibus, influantque hæc in illa. Ut Joannes quidem Baptista Christi capiti manum injiceret, debuit inter natos mulierum major appellari, dum Christus idem minimus inter filios hominum præseferebat. Extendit Maffæus noster manus super illius caput, quæ secundum Deum nihil habet majus. Decuit igitur eum Dei personam induere. Ut imperatores inungantur, legitimeque coronentur, summo jure et Pontificis auctoritate opus est, cuius sunt partes partiri regna ac transferre. Ergo dum cœlum nil temere operans, Maffæum, qui universi Imperatricem coronaret, elegit, interea ante-

vertebat, devenerabaturque procul dubio Petri successorem. Fama est, ingresso Urbem Augusto, ut nomen imperatoris capesseret, aureis orbibus cinctum erupisse solem, quasi illius imperii amplitudinem Cæsari præcinendo, quod cum sole manus extendit. Ita equidem crediderim, Maffæo cum Romano fastigio Urbani nomen assumente, patuisse Vaticano in cœlo Virginis solem auræ illius coronamenti honestate, quod ille olim fronti adjecerat, ut inauraret tranquillitatis longissimam ætatem ad felicia apostolicæ navis itinera. Quin ex eo ipso die, quo in ortu patriæ mee signum istud magnum Mariæ per nostrum principem coronatæ conspectum fuit, pepigit illa cœlesti usura, ut acceptam coronam triplicem redderet. Quod sane et sidera olim noverunt, et Rhenicolæ cecinere in oraculum cygni. Felix sæculum nostrum sub imperio ab ipso Empireo per Deiparentem demisso. Beatum Urbani imperium, cui non tam ex consilio ærridet, quam inservit ex debito cœlum. En Josue noster, qui aureo circulo, perinde quam amico vinculo supra Bononienses in cursu gratiarum cœlesti Mariæ solem stilit, ut adoraremus perpetuo religionis ortu, nec aliquando vergentem in occasum intueremur. O, ut ille ad promissam felicitatis terram penetravit, quæ gloriosarum apium mel defluit, didicere hujusmodi apes mellificare regna ab ea Virginali alvo, quæ Emmanuelem peperit, a quo propter orbem universum mellificati fuere cœli. Cedant vero jam tandem tot dolorum alluviones, quæ mundum involvunt, melleis alluvionibus Urbanæ magnificentiæ: simul Maria, ut iris inter hæc alluvia, sædera percutiat pacis. Ne desperet quidem terra pacificam olivum in sinu virentem suo conspiceret. En sancti Spiritus columbam egressam de sinu Mariæ salutaris Dæe in altissimis oleis Urbanæ sapientiæ requieturam, oleis, ne quidem cultu Palladis vane de Jovis cerebro natæ adultis, sed sub auspiciis Virginis sacratissimæ altissimæ Idææ primogenitæ beatificatis. Exstitit, (ut ita loquar) Maria, Urbani studiorum Pallas: ipsa eum demisit e cœlo, ut Vaticani palladium. Audiat proinde e solio felicitatum suarum potentissima regnorum Patrona, novissima nostrorum mortalium vota. Præstet longissimum orbi æterna providentia Urbanum, ut sibi ipsi longissimus consistat orbis. » Sic ille.

Pro incredibili etiam, qua erga Deiparentem observantia ferebatur: eidem Deiparenti Romæ in Theatino divi Andreæ templo gentilitium sacellum dicavit magnificentissime exornatum.

Lauretanam ædem miraculis ac prodigiis nobilem non semel invisit, suisque muneribus auxit.

Florentiæ in patria, cœnobium S. Mariæ Angelorum pro monialibus B. Virginis de Monte Carmelo, magnis sumptibus ædificandam curavit. Celeberrimum templum S. Mariæ ad Martyres Pantheon, seu S. Mariæ Rotundæ vulgo appellatum, binis ad

campani æris usum turribus exornavit, et nova contagione munivit.

Ad suum quoque in Mariam Deiparam obsequium affectumque declarandum, pontificatus sui anno primo religiosum Christianæ militiæ ordinem, Conceptionis Deiparæ titulo insignitum instituit; in apostolica institutionis Bulla, pridie Idus Februarii ejusdem anni apud S. Petrum expedita, sic inter cætera fatus: « Inestimabili gaudio perfundimur, cum principes viri, vel ad veteres Ordines amplificandos, vel ad novos apostolica auctoritate instituendos, animos generose convertunt. Verum præcipue in Domino oblectamur, dum institutionem unius militaris Religionis sub invocatione Conceptionis Deiparæ Virginis immaculatæ meditantur, quam Christifideles omnes propitiam apud unigenitum Filium suum nacti sunt advocatam, utpote quæ Mater gratiæ et pietatis, pro humani generis salute sedula oratrix apud Regem quem genuit semper intercedat, sperantes hujusmodi institutionem, ejusdem Virginis cælorum Reginæ intercessione, Christianæ reipublicæ uberrimos fructus allaturam, » etc.

Hujus militiæ habitum, apostolica benedictione munitum, Catholicæ Hispaniarum reginæ Isabelle cum sequenti diplomate transmisit:

« Charissimæ in Christo filiæ nostræ Isabelle, Hispaniarum reginæ Catholicæ, Urbanus Papa VIII.

« Charissima in Christo filia nostra, salutem et apostolicam benedictionem. Qua pietate Imperatrici angelorum majestas tua regalis imperii fasces submittat, jam diu famæ tibi plaudentis vox testatur, nuper autem nobilis viri ducis de Alcalá declaravit oratio. Cum autem cupias, tuam erga immaculatam Deiparam illustri aliquo documento religionem significari, mittimus majestati tuæ munitum apostolica benedictione, habitum militiæ Christianæ quæ ab ejusdem Virginis Conceptione petiit sacrum equestris familiæ nomen et auspicium. Sic quod insigne, Catholica regina, condis in corde, idem in regali pectore gestabis: videamus, quam felix sumere possit in Austriacis regnis incrementum nova hæc militia, cujus vota et instituta saluberrimos triumphos quærunt Christianitatis. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 26 Septembris 1625, pontificatus nostri anno secundo. »

Cui præterea habitui militiæ Christianæ, Conceptionis B. Mariæ Virginis, eidem reginæ transmissio, impertitus est indulgentiæ omnes S. Caroli Borromæi; item indulgentias omnes canonizationis sanctorum quinque; item similiter omnes indulgentias comitis de Monterei, et insuper (ut ipse Sanctissimus dixit), post longam et plenam dierum vitam, in articulo mortis indulgentiam plenissimam et remissionem omnium suorum peccatorum.

Ne pestilentiae Italiani atrociter devoranti urbs Roma pateret, B. Virginem protectricem elegit,

cujus ædem exquilinam frequens ipse pedes invisit, plurimisque beneficiis populum ad eandem invisendam permovit, ut non falso creditum sit B. Virginem, Urbani precibus exorata fores ei furiae oclusisse, ne Romanam urbem fœdaret.

Anno 1626, die S. Francisci festo, primum lapidem templi Fratrum Capuccinorum in urbe, immaculatæ Virginis Conceptioni dicati jecit. Cusa tum numismata priori in facie Pontificis imaginem, et hæc: *Urbanus VIII, Pontifex Maximus*, in altera vero ea referebant: *Ecclesia B. Virginis Concept. primo jacto lapide 1626*.

Sed et argenteos aureosque nummos imagine sanctissimæ Virginis Deiparæ signavit, cum inscriptionibus in aliis: *Monstra te esse Matrem*; in aliis vero: *Sub tuum præsidium*, atque ex adverso, vel sui effigie, vel apibus suis. Qua de re Francisci Marraccii fratris mei, poetæ latini, bonarumque artium amantis Epigrammata, in gratiam Lectoris appono.

De argenteis aureisque nummis ab Urbano VIII, Pont. Opt. Max. imagine sanctissimæ Virginis signatis, epigrammata.

I.

*Dives ab Urbano sæclum! quare? Quia Matrem
Divitiis Mariam præsidiumque facit.*

II.

*Ut tua virgineis flammantur pectora flammis,
Urbane, o ingens gloria Pontificum,
Sic cupis, ut totus Mariæ persentiat ignes
Orbis, et in Mariam religiosos eat.
Utque vides studiis intentum semper avaris,
Ejus in argento signa precesque doces.
Quo mens, quæ nummis potitur, nummis et in ipsis
Interdum Mariæ commeminisse queat.*

III.

*Vidit ut Urbanus mortalia corda nitore
Argentum semper cæca tenere suo,
Dixit: In argento cælestia signa reponam
Si cæli forsân commeminisse queant.
Virginis æthereæ signavit imagine nummos,
Cujus et in gremio dulce quiescit onus.
Ut mortale genus non tam splendore metalli
Lumina, quam pectus pascit amore Deæ.*

IV.

*Quid studium mortale solum jam defodit Indum?
Visceraque irrupit dives avarus opis?
En docet Urbanus, quæ sit prædives origo
Auri, quæ argenti pondera servet humus.
Inspice nummorum facies; de pectore Virgo
Immensas avidis pollicitatur opes.
Hanc scrutare libens, sunt ejus opesque decusque,
Hæc est Mater opum, præsidiumque potens.*

V.

*Se Matrem monstrare tuis, Urbane, requiris
Christiparentem apibus, præsidiumque tuis.
Nil metuendum est: ipsa erit æternum pia Mater
Christiparens apibus, præsidiumque tuis.*

VI.

*Urbane, vivent, quantum vaga sidera vivent,
Quæ Mariam juxta nummificantur opes.*

VII.

*Quæ pretium misero peperit Jesseia mundo
Gaudet in Urbanis esse numismatibus;
Ut quanto fueris pretio de morte redemptus,
Monstret, et ut pretium vile numisma putes.*

VIII.

*Præsidet Urbanis Virgo pulcherrima nummis,
Quo nummos temnas captus amore pio.*

IX.

*Auri sacra fames mortalia pectora quondam
Cogebat nummos esse putare deos.
Nummus numen erat : devotum flexit avarus
Ante numisma suum, per sua vota, genu.
Et bene nummatos credebant esse beatos
Atque minores uno omnipotente Jove.
Falsum numen erat : quis denegat ? at magis idem
Falso dives erat, grande beatus ope.
Dedocet errores Urbana moneta velustos,
Edocet in nummis numina vera tamen :*

*Namque Dei signis pendens ab ubere Matris
Virginis, hæc eadem condecorata venit.
Ut si forte trahat flavus tua pectora nummus
Numinis objectu pectora contineas.
Numen id est omni longe pretiosius auro.
Id cole : si facias, jure beatus eris.*

Atque hæc sunt, quæ de SS. D. N. Urbani VIII, præsentis Ecclesiæ Pastoris in Mariam Deiparam Virginem singulari studio ac pietate, ad meæ cognitionis notitiam pervenerunt ; cætera prædicabunt alii cum plura quæ me latent, tanti Pontificis Marianæ religionis argumenta, prædicanda supersint, etc. Deo ac B. Virgini laus.

II. — ANTISTITES MARIANI,

SEU

DE CATHOLICÆ ECCLESIE EPISCOPIS, ARCHIEPISCOPIS AC PATRIARCHIS
PRÆCIPUO IN MARIAM DEIPARAM VIRGINEM AMORE PRÆCELLENTIBUS

LIBER UNUS

EX PROBATIS GRAVIBUSQUE AUCTORIBUS DECERPTUS

A P. HIPPOLYTO MARRACCIO LUCENSI.

Ad te pro dignitate laudandam omnis lingua est inops, etiamque animus excelsior mundo in tua laude vertiginem sentit, o Deipara. Cum tamen clemens existas, fidem nostram, qua laudes tuas amplectimur, accepta. Nosti enim desiderium tui nobis divinitus inspiratum, tu es quippe summa Christianorum antistes.

(Ex sancto Joan. Damasceno in *Menæis Græcorum*, die 1 Januarii, apud *Pietatem Marianam Græcorum*, part. 1, num. 9.)

*Antistitum Antistitæ ab æterno ordinatæ, ac in regale sacerdotium præ consortibus suis a
Spiritu sancto interius inunctæ,*

Mariæ Sacratissimæ,

Quæ (ut magnus loquitur Albertus) habet cum episcopis clericorum ordinationem, præbendarum collationem, templorum consecrationem, sacrarum virginum velationem; ordinat enim clericos, non sacramentum conferendo, sed ad continentiam obligando; præbendas confert, non eas instituendo, sed faciendo; templa consecrat, non corporalia dedicando, sed spiritualia, castimoniam inspirando; virgines velat, non exterius benedicendo, sed interius virtutibus adornando, easque sibi specialiter in filias adoptando. Et licet sacerdotii munere functionibusque (quia mulier) haud fuerit perfuncta; omnium tamen sacerdotum jura, religiones, sanctitates eminentissima quadam virtute complexa, imo et supergressa, omnium prima sacerdotum tum in ara cordis, tum in ara Crucis Unigenitum suum pro salute humani generis, velut hostiam æterno Patri placentem, votis omnium obtulit litavitque, accedensque nunc in accepto labiorum sacrificio, in pacifico cordis holocausto, atque in suavissimo supplicationis thure, ante illud aureum humanæ reconciliationis altare, non solum rogat, sed imperat, ad impetrandam justis gratiam et peccatoribus veniam potentissima.

Hos Christiani orbis ecclesiarum antistites, præcipuo quodam in ipsam amore præcellentes, indelebile debite servitutis Mnemosynon, dicat, dat, consecrat, inter illius mancipia minimum Hippolytus MARRACCIVS.

LECTORI.

In meo hoc Marianorum antistitum Opere contexendo, consilium non fuit, Lector humanissime, antistites omnes Marianos, seu omnes Catholicae Ecclesiae episcopos, archiepiscopos et patriarchas, Mariae Deiparae Virginis sedulos laudatores et cultores eximios, qui variis obsequiis pietatisque exercitiis religiosissimum suum erga augustissimam Deiparentem studium declararunt, exiguo Libri hujus sinu complexuque includere, (quis enim adeo audax est, viriumque suarum ignarus, qui si modum aliquem finemque scriptiioni suae imponere cogitet, vel hoc audeat excogitare?) sed ex iis qui fuerunt, ac in praesentem usque diem innumeri fere sunt Deiparae Virgini singulariter addicti, nonnullos (praesertim sanctos ac veteres) solum breviter commemorare: (Sufficiunt enim pauca ex iis, quae recte et ex virtute ab unoquoque gesta sunt, ad vitae universae docendum institutum, nec totum aurum, quod affertur conuolvens lapis, sed ejus paululo affricatus ostendit esse, vel probum, vel improbum, » inquit in sua *Sanctorum Historia* Theodoretus) quorum Marianam pietatem celebrant historici, ac toti mundo ad aliorum exemplum imitationemque proponunt, quatenus nos eorum vestigiis insistentes, gloriosam Dei Genitricem amare, praedicare, laudare, ejusque cultum honoremque totis viribus amplecti ac promovere studeamus. Nulla enim exemplo ad acuendam virtutem efficacior oratio, nulla opere ipso ad pietatem excitandam doctrina potentior: praesertim in antistitibus qui, cum aliis dignitate antistitent, ac in sublimitatis fastigio publice fulgeant, eorum exemplum omnes intuentur ad imitandum, ac illorum vitam sibi ante oculos statuunt, ut eidem tanquam animatae legi se in omnibus et per omnia conforment. Quod agnoscens divinus gentium doctor Paulus apostolus, Timotheum Ephesinorum antistitem, in Epistola, quam ad eum scripsit, informans: *Exemplum*, inquit, *esto fidelium in verbo, in conversatione, in charitate, in fide, in castitate, ut profectus tuus manifestus sit omnibus.* (I Tim. iv, 12, 15.) Probe enim noverat bono antistitis exemplo populum ad imitationem provocari, ac ad similia agenda quodammodo inescari. Hinc Hieronymus ad Heliodorum antistitem scribens, his eum verbis admonuit: « In te omnium oculi diriguntur, domus tua et conversatio tua, quasi in specula constituta, magistra est publicae disciplinae. Quidquid feceris, id sibi omnes faciendum putant. Cave ne committas, quod aut qui reprehendere volunt, digne lacerare videantur, aut qui imitari, cogantur derelinquere. » Sic Hieronymus. Porro sanctus Gregorius Nazianzenus antistes, tunc Constantinopoli eximie profecit, et populum vetustis haeticorum venenis infectum facili negotio persanavit, cum (ut libro ii, cap. 9, *Hist. Ecclesiast.* scripsit Eusebius) « multa quidem verbis, plura tamen docuit exemplis: et cum visus est nihil discipulis imperare quod non prius ipse fecisset. » Cum igitur bonum antistitem exemplum, adeo efficax validumque sit ad cujuslibet virtutis in inferioribus impressionem, quomodo non etiam erit ad Mariani cultus pietatisque suadendam?

Spero equidem hos antistites Marianos Marianam pietatem suo exemplo, cuilibet hoc Opus attente legenti non tantum allinituros et affricaturos, sed etiam aliquem, et quidem indelebilem ejusdem pietatis veluti characterem impressuros. Nam si spectata unius justi Abelis pietas « quemdam virtutis characterem posteritati delineavit, » (ut Oratione 14 scripsit sanctus Basilius archiepiscopus Seleuciensis) quonam pacto tot antistitum spectata pietas Mariana, pietatis ipsius, per sedulam imitationis aemulationem, durabilem permanentemque in fidelium cordibus non imprimet characterem?

« Ad ostendendam innocentiam venit Abel (inquirebat sanctus Gregorius Praefat. in *Moral.* cap. 10), ad docendam actionis munditiam venit Enoch; ad insinuandam longanimitatem spei et operis venit Noe; ad manifestandam obedientiam venit Abraam; ad insinuandam laboris tolerantiam venit Jacob; ad ostendendam mansuetudinem venit Moyses; ad ostendendam inter flagella patientiam venit Job; » nunc vero ad ostendendam, docendam, insinuandam, manifestandam pietatem Marianam, non divisim, sed simul plures in hoc Opere veniunt antistites Mariani, ut in pietate erga augustissimam Dei Genitricem, non tam stylo doctrinae, quam vitae exemplo, et non tam verbis, quam factis orbem instruentes, eandem omnibus pietatem potentissime ac felicissime persuadeant. Veniunt, ut in Deipara colenda, amanda, laudanda sint nobis norma, regula et amussis: veniunt, ut instar lapidis magnetis, qui ferrum ad se allicit et trahit, ad sui imitationem nos adducant et impellant: veniunt ut quaedam spirituales picturae ac scitae imagines, ut nos, ad modum pictorum, picturas et imagines non tantum saepe spectantium, sed imitantium, exhibita a tantis viris Marianae pietatis obsequia assidue attendentes, ea consimilibus pietatis actibus, tanquam coloribus ac penicillis pro nostro modulo aemulari satagamus. Cor illud, quo Deiparam Virginem ardentissime amarunt, ac singulari semper studio ac benevolentia com-

plexi sunt, dant nobis in hoc Opere in similitudinem picturæ, videlicet ut nos tanquam boni pictores pietatem B. Virginis, quæ in eorum cordibus æstuavit, in nostris etiam cordibus per imitationem, quantum vires tulerint, exprimamus: et quæ in illis Marianæ pietatis obsequia inſpectamus, paribus pietatis actibus depingamus. Idcirco autem non unus aliquis, sed plures adducuntur in hoc Opere antistites Mariani, ut quilibet plura inspicendo Marianæ pietatis exemplaria, ex iis, quod præstantissimum in unoquoque est, seligens, perfectam in se formet ejusdem pietatis imaginem, Zeuxis felicitatem adeptus, qui Dianæ imaginem picturus, eam perfectissime effecit, quia ex omnibus Crotoniatæ urbis virginibus in uno spectaculo congregatis, quidquid eximium ac singulare erat, collegit, sui operis elegantiam ex earum specie mutuatus. Certe, si quis tantorum antistitum exempla secutus, sacratissimæ superum Reginæ puro ac sincero corde famulabitur, eamque ut Patronam optimam benignissimamque Matrem incessabili cultu ac devotione immutabilivenerabitur, tantæ Dominæ non solum servus et cultor, sed quodammodo antistes, cujuscunque tandem conditionis existat, efficietur: cum vera erga augustissimam Dei Matrem pietas, aut antistites inveniat, aut reddat. Hinc sanctus Arnoldus Carnotensis in Tractat. *de septem verbis Domini in Cruce*, super illa verba: *Ecce Mater tua*, sanctum Joannem, Evangelistam, Deiparæ Virginis filium adoptitium et custodem, ab ipsius Deiparæ Virginis cultu antistitem appellavit, dum scripsit: « Tu igitur, Joannes sancte, ad hoc eligeris, ut ministres et obsequaris ea dilectione, qua filius, ea obedientia, qua discipulus, ea subjectione, qua minister et famulus. Petro commendata Ecclesia, tibi Maria. Illi tumultuosa negotia, tibi pacifica, et quietia. Illi atria et vestibulum et altaria sanguinum, tibi commendatur Altare incensi et Sancta sanctorum: ad culmen ministerii tui nullus tecum admittitur, solus illi assistis propitiatorio, solus illud Vas aureum continens Manna, illud divinæ Legis Scrinium Pontifex destinatus observas. » Sic ille. Perpende hæc ultima verba: « Pontifex destinatus. » Et sanctus Theophanes episcopus Nicænus hymno in Annuntiat. Sanctissimæ Deiparæ, archangelum Gabrielem a Deo ad Virginem salutandam e coelo missum, quia Deiparam honoravit et laudavit, antistitis encomio celebravit, dum in persona ejusdem Gabrielis in hunc modum cecinit: « Dei antistes missus sum, divinum nuntiare tibi consilium. Cur me times, purissima, magis te timentem? Cur revereris me, Domina, te veneranter reverentem? »

Porro posse unumquemque, etiam laicum, episcopale officium in sua domo exercere, ac spiritualiter implere, Tract. 51, in Joann. docet eximius Ecclesiæ doctor sanctus Augustinus: et late, inter alios, probat Philippus de Greve cancellarius Parisiensis, serm. 252 in Psalm. cxviii. Horum igitur antistitem exemplo, atque æmulatione, augustissimam Dei Matrem (quam « Vitæ antistitem in gratiam cum Filio nos reducentem, » Orat. 1, de ejus Nativitate appellat Damascenus), ex cordis tui penetrali intimo, per omnimodas pii amoris ac devinetissimi affectus significationes, jugi ac devoto cultu venerare, Lector humanissime, ut hoc pacto non solum ejusdem augustissimæ Dei Matris antistes, eo modo quo potes, reddaris, sed apud eam et Filium gratiam in præsentī invenias, et gloriæ tandem beatorum consors in futuro efficiaris. Vale.

ANTISTITES MARIANI.

CAPUT PRIMUM.

De Ableberto Cameracensi, Acacio Melitenensi, Achelnoto Cantuariensi, Adalberto Pragensi, Adalgoto Curiensi, Adelberone Basiliensi, Adelboldo Trajectensi, Adelgisio Novariensi, Adolpho Moguntinensi, Adolpho Leodiensi, Agathodoro Tarraconensi, Agnello Ravenatensi, Agricolo Avenionensi, Alberone Verdunensi, Alberto Hierosolymitano, Alberto Magno Ratisbonensi, Aldobrandino Nicosiano, Alefredo Hildesheimensi, Alexandro Alexandrino, Alexandro Foroliviensi, Alexandro Lucensi, Alexandro Plocensi, Alexandro Tersactensi, Alexandro sancto Dominico, Alexandro Ticinensi, Aloysio Vergnensi, Alphano Salernitano, Alphonso Abulensi, Alphonso Bononiensi, Alphonso Toletano, Althelmo Schireburnensi, Althmanno Pataviensi, Amato Nuscensi, Amato Senonensi, Ambrosio Campensi, Ambrosio Lamocensi, Ambrosio Mediolanensi, Ambrosio Calaritano, Amedeo Lausannensi, Amizone Taurinensi, Amone Tullensi, Amphilochio Sidensi, Amphilochio Iconiensi, Anastasio Antiocheno, Anastasio Interamensi, Anatolio Constantino-politano, Andrea Cretensi, Andrea Fesulano, Andrea Trajectensi, Andrea Urgelensi, Andrea Asculano, Andrea Vladislaviensi, Anfrido Ultrajectensi, Angelo Bovinensi, Angelo Gebennensi, Angelo Tagastensi, Angelo Tudertino, Angelo Pacensi, Angilberto Mediolanensi, Annone Coloniensi, Anselmo Cantuariensi, Anselmo Moguntino, Antipatro Bostreno, Antonio Florentino, Antonino Accrernensi, Antonio Asturiensi, Antonio Carthagi-

nensi, Antonio Gandensi, Antonio Acernensi, Antonio Barensi, Antonio Granatensi, Antonio Grassensi, Apollinari Laodicensi, Archangelo Tribunensi, Ardingho Florentino, Arnesto Coloniensi, Arnoldo Trevirensi, Arnoldo Acherontino, Arnoldo Pacensi, Arnulpho Suessionensi, Aspreno Neapolitano, Athanasio Alexandrino, Attico Constantinopolitano, Audoen Rothomagensi, Audomaro Morinensi, Aufrido Trajectensi, Augustino Hipponensi, Augustino Ischanensi, Augustino Nebiensi, Augustino Conversano, Augustino Isolanensi, atque Avito Claramontano antistitibus.

§ I. — *De Ableberto, antistite Cameracensi.*

Sanctus Ablebertus, sive Emebertus Cameracensium atque Atrabatensium episcopus, ex sancta stirpe progenitus, inter alia singularia obsequia, quibus sibi orbis utriusque gaudium Mariam Virginem in amorem devinxit, de prædio suo quod Martinas dicebatur, familiis quidem et rebus circumfluis locupletissimo, Cameracensem sanctæ Dei Genitricis ecclesiam hæredem fecit. Cælum petiit anno orbis redempti 640, 15 Januar.

§ II. — *De Acacio, antistite Melitenensi.*

Acacius Melitenensis episcopus, natione Græcus, dignitatis Matris Dei contra Nestorium hæreticum invictus exstitit propugnator, pro qua, ut alibi, nempe in *Bibliothecæ Marianæ* parte prima retuli, insignem homiliam Ephesi in celeberrimo illo orthodoxorum Patrum consessu plenus Spiritu peroravit. Clarelbat anno reparatæ salutis 430.

§ III. — *De Achelnoto, antistite Cantuariensi.*

Sanctus Achelnotus Cantuariensis episcopus, natione Anglus, inter alia obsequii genera quibus suam in Deiparam voluntatem ac debitum servitutis insigniter explicavit, scripsit ad Fulbertum episcopum Carnotensem in laudem ejusdem B. V. Deiparæ librum insignem. Diem extremum peregit anno postquam Virgo Mater Deum peperit hominem 1038, Kalend. Novemb. Vide Bibliothecam nostram Marianam, part. 1.

§ IV. — *De Adalberto, antistite Pragensi.*

Sanctus Adalbertus Pragensis antistes, adhuc infans, cum ex gravissima ægritudine pene mortuus jaceret, ejusque vita desperaretur a medicis, a parentibus ad altare Virginis deportatus, Deo Deique Matri sanctissimæ religioso voto, siquidem viveret, oblati est. Ad quam parentum pietatem puncto temporis revixit puer, et deploratam valetudinem dono Virginis recuperavit. Obligatam parentum fidem filius sanus et valens egregie liberavit. Qui litteris excultus, Pragensisque electus antistes, cum Bohemos in officio continere non posset, in monasterium se abdidit, ubi strenuos quosque novitios tum celeritate parendi, tum rerum humilimarum tractatione superavit. Fæco et culinæ sedulam operam navabat episcopus, lances tergebat, domum verrebat, aquam laboriosissime comportabat. Nihil malo dæmone immissum cegitatione pulsabat animum, quin statim monasterii præfecto detegeret. Inde se ad Bohemos retulit precibus evocatus, cumque iis evangelicam lucem ostendisset, ad Sarmatas in fide instituendos profectus, tandem a barbaris, de quorum salute laborabat, occisus, pontificiam dignitatem, monasticam gloriam mar-

tyrii laurea cumulavit. Vitam Deiparæ debere præ se tulit Adalbertus, cujus illa prædicabilis sententia est: « Pontificatus insignia gestare haud esse difficile, pontificii muneris ante Christi tribunal rectam rationem reddere, et aeterno Judici officium probare pastoris, hoc opus, hoc summi Pontificis esse negotium. » Sancte decessit anno Domini 997, cujus dies in Martyrologio 23 Aprilis annotatur.

§ V. — *De Adalgoto, antistite Curiensi.*

Adalgotus, aliis Analgotus, Urberus, ex monacho Clarævallensi electus episcopus Curiensis in Rhetis, inter alia amoris sui erga Deiparam insignia, monasterii S. Mariæ Montis in Athesina provincia summus fuit illustrator, et in monasterio prædicto invenitur adhuc in crypta templi ab eo consecrata tale monumentum:

*Præsul Adalgotus ad cuncta decentia promptus
Consecrat hanc cryptam divinis usibus aptam.*

Claruit circa annum Redemptionis humanæ 1170.

§ VI. — *De Adelberone, antistite Basiliensi.*

Adelbero Basiliensis episcopus, ex maxima animi propensione, qua in Deiparam Virginem ferebatur, sacelli eremi ejusdem Deiparæ Virginis in Helvetia religione excitatus, idem sacellum invisit, et quo magis impensæ suppetere, et in ipsum sacellum Marianum venerationem suam testaretur, Sierns Elsatæ superioris nobilem vicum hæreditarium ipsi sacello proprium fecit, et perpetuum esse jussit, quidquid in eo juris a majoribus habebat, libere et munifice resignans. Vivebat anno salutis 915.

§ VII. — *De Adelboldo, antistite Trajectensi.*

Adelboldus episcopus Trajectensis, natione Phrysus, suum in Jesu matrem pietatis affectum simul ac studium luculenter demonstravit, scribendo (ut præter alios refert Trithemius) de laudibus S. Mariæ librum admodum pium et doctum. Ad sempiternæ gloriæ fruitionem pertransiit anno post redemptum genus humanum 1027, v Kal. Decembr. Vid. Bibliothec. nostram Marianam parte prima.

§ VIII. — *De Adelgiso, antistite Novariensi.*

Adelgisus Novariensis Ecclesiæ antistes, vir sanctissimus, et Gemma sacerdotum nuncupatus, inter alia Marianæ pietatis specimina, Ecclesiæ suæ Novariensi, augustissimæ Dei Matris nomini consecratæ multa bona contulit, in antiquis membranis ejusdem ecclesiæ, et in litteris Lotharii imperatoris annotata, quibus clerici circiter quadraginta, a se in eadem ecclesia instituti, alerentur, ut illic

jugiter Dei ac Dei Genitricis cultum honoribus competentibus peragerent. Vivebat anno salutis nostræ 840.

§ IX. — *De Adolpho, antistite Moguntinensi.*

Adolphus Moguntinensis archiepiscopus, luculentum satis suæ pietatis erga B. Virginem Mariam testimonium dedit, dum festivitatem Præsentationis ejusdem B. Virginis Mariæ per totam suam diœcesim solemnî ritu celebrandam instituit. Clarebat anno orbis redempti 1464.

§ X. — *De Adulpho, antistite Leodiensi.*

Adulphus comes de Marca, episcopus Leodiensis, vir summa sapientia et mansuetudine præditus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, approbavit et confirmavit famosam illam fraternitatem, sive Gildam, B. Mariæ, in templo divi Joannis evangelistæ in Busco ducis, anno Domini 1318 erectam et institutam. Cujus Gildæ, seu fraternitatis sodales solent inter alia, ad honorem Dei Genitricis, cum cantoribus arte musicali imbutis, quos conducunt, annuatim primas et secundas Vesperas, Matutinas et Missas in singulis festivitibus B. Mariæ, ac Vesperas in singulis Martis, et Missas in singulis Mercurii diebus de eadem Virgine cum magna solemnitate propriis sumptibus et expensis procurare. Obiit Adulphus anno Domini 1345.

§ XI. — *De Agathodoro, antistite Tarraconensi.*

Sanctus Agathodorus natione Græcus, quem B. Jacobus Zebedæi filius Tarraconensem in Hispania episcopum sacravit, et illius civitatis et regionis apostolum ordinavit, erga magnam Dei Matrem Virginem Mariam ardentissimo amore devinctus, excelso ejus nomini ac numini augusto, ad instar sui magistri, qui apud Cæsaraugustam et Bravaram eidem Dominæ nostræ templum erexerat, Tarraconæ ædificavit, dicavit ac consecravit. Æternam martyrio vitam comparavit anno salutis recuperatæ 60, die 4 Martii.

§ XII. — *De Agnello, antistite Ravennate.*

Sanctus Agnellus archiepiscopus Ravennas, inter alia pietatis suæ erga Deiparam argumenta, templum D. Mariæ in Cosmedin, quod Arianorum sacrificiis, Theodosio regnante, fœdatum fuerat, non solum purgavit et ad verum cultum traduxit, sed duodecim apostolorum simulacris tessellato opere decoravit. Ex hac vita in cælum migravit anno a partu Virginis 566, ætatis 94.

§ XIII. — *De Agricolo, antistite Avenionensi.*

Sanctus Agricola Avenionensis episcopus, vir sanctorum operum plenus, devotionis suæ erga B. Virginis specimen aliquod daturus, in basilica summa Deiparæ, datis in eum finem proventibus annuis, Horas canonicas voluit celebrari: condito testamento sanctissimam Virginem omnium bonorum suorum in sua æde reliquit hæredem. Cujus sacrum corpus, sicut ante obitum obnixe petierat, in templo B. Virginis de Donis, in eo loco qui nunc capella Rosarii nuncupatur, sepultum

fuit. Migravit in cælum sæculo a Christi Nativitate septimo die 2 Septembr.

§ XIV. *De Alberone, antistite Verdunensi.*

Beatæ memoriæ Albero de Chinii episcopus Verdunensis, non ob natalium, quibus pollebat, splendorem, sed ob inculpata vitæ et præstantis doctrinæ insignia, in episcopum a clero et populo consonis affectibus electus, beatissimæ Virginis impense exstitit devotus, in cujus honorem cathedralem suam ecclesiam a se mirifico operis artificio ædificatam, ab Eugenio Papa III consecrari curavit. Episcopatu abdicatione Præmonstratense institutum complexus et professus est, ubi biennio in omni humilitatis ac religionis observantia absoluto, post multa de livido dæmone revecta, ope sanctissimæ Virginis, tropæa, die et hora a se prædictis, inter psallendum cælesti splendore circumfusus, felicem animam ad cælum transmisit anno salutis 1158, die 2 Novembr., utque optaverat in cathedrali sua ecclesia, quam amore beatæ Dei Genitricis multa magnificentia extruxerat, honorifice tumulatus est, pro quo Missam celebrans S. Bernardus Collectam defunctorum mutasse dicitur in Collectam confessorum.

§ XV. — *De Alberto antistite Hierosolymitano.*

Sanctus Albertus Carmelita, Hierosolymorum patriarcha, ab ipso adolescentiæ flore Deiparæ Virginis obsequentissimus fuit. Inter Carmeli latebras pius Carmeli cultor, cœlestibus meruit relevari consolationibus. Hic Deiparæ Virginis præsentia radiis micante fruitur: hic ipsam sæpius dulci sermone alloquitur: hic tandem roseo Virginis ore promissum hoc accipit: « Alberte, majora te manent. » De quibus fusius Historiæ Carmeliticæ. Patriarcha Hierosolymorum electus monasterium in Carmelo Monte reædificari mandavit, et juxta fontem Eliæ, intra septa ejusdem loci, et in eodem quoque situ, quo prædecessores Carmelitæ capellam, in honorem B. M. Virginis post Christi Ascensionem ædificaverunt, pro gratiarum actione, magnifico apparatu exstrui curavit. Senio jam tandem confectus ac sanctis operibus plenus, Virgine Matre inter splendoris micante et occurrente, feliciter inter ulnas suorum, animam Deo suavi facie exhalavit, anno salutis reparatæ 1213, die 8 Aprilis.

§ XVI. — *De Alberto Magno, antistite Ratisponensi.*

Albertus, cui refertissimus omnium disciplinarum thesaurus Magni cognomentum peperit, archiepiscopus Ratisponensis, magno præcipue cultu ac veneratione castissimam Dei Genitricem per omne vitæ tempus coluit. Pueritiam transgressus, ac sextum decimum ætatis annum agens, templum (quod frequenter faciebat) semel ingressus, orationi tota mente erat intentus, et gloriosam Virginem imprimis precabatur, ut sibi adesset, et dubium ac plenum discriminis adolescentiæ suæ iter in viam salutis æternæ dirigeret. Adfuit illa continuo ac cœlesti voce allocuta supplicem suum bono animo

esse, omnia de se sperare jussit. Verum illud præ cæteris monuit, ut relictis vitæ hujusce illecebris tutiorem vivendi modum iniret, et recenti Prædicatorum Ordini, quem ipsa nuper a filio, ad sustentandum Christianæ reipublicæ labentem statum impetrasset, sese insereret, pollicita fore ut sapientia sua, quam divinitus acciperet, in lumen totius Ecclesiæ ingens evaderet. Quod ille maturo tempore exsecutus est. Fuit autem non acri admodum ingenio in adolescentia sua Albertus, quare primis illis mensibus, quibus monasticam vitam exorsus est, pueriliter angebatur, quod hebes ingenio esset, atque ob id cæteris in monasterio æqualibus haberetur inferior; quæ sic ille cura torquebatur, ut aliquando cogitaverit ad pristinam vitam, abjecta monastica, reverti. In qua sententia cum perstaret, tale somnium vidisse illum memorant. Putabat auditorii parietes sese opponere volenti abire: cumque per scalas illius cœpisset ascendere, quatuor videbat forma præcellenti et cultu venerabili matronas, quæ ascendente illo paratæ ad repellendum videbantur, et ab ea quæ in ordine prima erat, continuo ita repulsus est, ut parum abfuerit quin per scalas deturbaretur. Cum tamen postmodum ille perseveraret in proposito, et iterum ascendere cœpisset, a secunda similiter repulsus est; cumque idem tertio fecisset, a tertia item, sed cum objurgatione rejectus est: ait enim illa: « Et quonam impudens progredieris? » Cui Albertus: « Hebetudo, inquit, ingenii mei facit ut hinc abire decreverim, neque enim ferre possum quod ex omnibus, qui mecum student, me sit nemo hebetior atque indoctior. » At mox illa: « Sed ne hoc te deterreat, est enim nobiscum magna Deiparens, quæ tibi nulla in re defutura est, si ad eam confugeris, quam nos quoque pro te rogare sumus paratæ, nam ejus ancillæ nos sumus. » Quibus auditis mire lætatus est, ac simul rogare illas cœpit ut suis eam precibus sibi favorabilem redderent, quæ continuo ab illis rogata Albertum percontata est, quod sibi cuperet? Respondit: « Philosophiæ scientiam. » At illa: « Fies, inquit, voti compos. Tu modo operam deinceps studio diligenter impende. » His dictis, non confirmatus solum, verum etiam ad permanendum et prosequenda studia mirifice accensus est, tanquam oraculo per somnium admonitus. Nec fides obfuit, siquidem quantum postea in studiis philosophiæ profecerit, ea quæ ille scripsit facile indicant. Verum post hæc rogare crebro ipsam Dei Genitricem solebat, ut ita superno lumine illustraretur, ne philosophorum opinionibus unquam et rationibus deceptus in fide Christiana labaret, neve se aberrare permitteret. Cui felix ipsa Virgo cœlesti præsentia ita futurum spondit, eumque doctrinæ suæ splendore totam Ecclesiam aliquando illustraturum atque in fidei integritate ab hac vita migraturum; et ut ita futurum magis crederet, signum dedit fore ut aliquando memoriæ lapsus in publica lectione pateretur. Idque eventu

ipso comprobatum est. Tenebatur autem flagranti religionis amore, sinceritati mentis maxime studebat, orationi frequenter vacabat, labori vero nulli unquam in studiis parcebat, sed erat illi consuetudo ad altitudinem cœlestium arcanorum magis precibus et oratione penetrare quam studio: quod non solum ipse suis auditoribus dicere solebat, sed etiam in principio suæ Summæ testatus est. Tanta præterea et tam constanti veneratione Dei Genitricem (uti jam diximus) prosequabatur, ut non solum frequenter illi supplicaret, sed etiam, ubicumque daretur occasio, in suis libris ejus laudes nunquam præteriret. Quod inter cætera abunde testatur liber ille egregius, quem de ipsius Virginis laudibus scripsit, ut pure sit creditum, quod initio diximus, favore illius ad tantam eum omnium disciplinarum cognitionem, et nominis claritatem pervenisse. Erat etiam illi consuetudo vel in horto, vel in alio secreto loco cantilenam in honorem ipsius Virginis canere non sine lacrymis, quas illi dulcis ejus memoria et incredibilis suavitas excutiebat. Complures etiam sequentias (ut dicitur) illum composuisse memorant, quæ in ejusdem Virginis honorem solent in sacris altaribus a prædicatoribus per Sabbata cani. Quæ quidem omnia eximium illius amorem et exquisitissimum cultum in ipsam Virginem abunde testantur. Quare non desunt qui affirmare audeant commercio illum quodam B. Virginis et familiaritate usum, cum præcipue libræ de laudibus ejus conscriberet, in quo non tantum eximias dotes animi illius summo studio exsequitur ac enumerat, sed per singula corporis membra gradiens, qualia credendum sit illa fuisse singula, diligentissime scrutatur, et tanquam in tabula mirifice pieta proponit; quæ faciunt ut credamus illum cœlesti præsentia Virginis et alloquiis etiam frui consuevisse.

In dies Deiparam in Rosarii precibus salutabat, idemque ut frequentarent cæteri, exemplo, verbo, stylo exhortabatur, teste Coppenstein in *Perioche ejus vitæ*, et B. Alano Rupensi in *Rosario B. V.* parte iv, cap. 27.

Venerat ad ultimum jam vitæ felix Albertus, quod ne latere illum posset, alma Dei Parens, quam ille cultu præcipuo (sicut ostendimus) semper fuerat prosecutus, præsagio, quod adhuc juveni ac monasticam vitam nuper ingresso et exire cogitanti futurum illa prædixerat, monuit. Profitebatur ex more die quadam magnus Albertus in Coloniensi cœnobio admodum senex: refertissimum erat (ut semper) auditorium: cumque inter legendum multa (ut fieri solet) colligeret ac rationes adduceret, quod illi nunquam antea acciderat, memoria lapsus est: cumque insolita re omnes stupeficerent, ac sic ille aliquandiu reticuisset, sic tandem, quasi resumpto animo, fari cœpit: « Scio miratos esse vos omnes, auditores charissimi, ac inusitato casu meo percultos; sed video multo magis miraturos, ubi sciveritis, quæ causa fuerit, ut ita accideret:

divinitus hoc factum est; » remque altius exorsus ait : « Cum juvenis adhuc essem ac recens divi Patris mei Dominici factus miles, magnum quidem antiqui hostis certamen primis illis mensibus sum passus, tantum illud quidem, cum nimia per id tempus hebetudine ingenii laborarem, ut tandem decreverim ad pristinam vitam, abjecta monastica, reverti. Sed adfuit mihi præcipua generis humani tutela castissima Dei Genitrix, quæ blanda oratione sua laborantem animum confirmavit ac fore prædixit, ut in philosophia, quam me assequi posse desperaveram, voti compos fierem. Cumque postmodum vereri cœpissem, ne philosophorum rationibus illaqueatus atque deceptus a Christi fide aliquando aberrarem, omnem mihi ejusmodi metum ac dubitationem sustulit, fore pollicita ut in nullo deficerem, et integra fide ab hac vita discederem, neve ita futurum dubitarem, signum quidem, cum instaret obitus mei dies, præcessurum, ut cum publice profiterer, subito in memoriæ lapsum inciderem. Persolvit igitur quod futurum prædixerat felicissima Virgo, meque imminentis excessus mei admonuit; » et his dictis confestim ex loco abiit. Cepit autem omnes continuo stupor ingens et par mœror, cum cernerent quantum virum mox essent amissuri. Sed ante omnes Sufridum Coloniensem, qui mira charitate Alberto devinctus erat, qui tali percussus nuntio lacrymas continere non potuit. Ille contra hilari vultu ac leto animo diem excessus sui expectans, et cum Apostolo cupiens dissolvi, et esse cum Christo, abjecta jam prorsus omni cura legendi atque scribendi, soli Deo vacabat, et quotidie locum sepulturae suæ invisens, horarium pro se ibidem celebrabat defunctorum Officium, sic tanquam in horas paratus ad exitum diem obitus sui præstolabatur. Quare interjecto brevi tempore sarcina carnis abjecta ad parata Deiparae cultoribus præmia prope-ravit, annogratiae humano generi factæ 1280, xvii Kalend. Decembr., cum ætatis annum 86 ageret. De cujus litterariis monumentis in Dei Genitricis laudem commendationemque elucubrat, vide, si libet, Bibliothecam nostram Marianam, part. 1.

§ XVII. — *De Aldobrandino, antistite Nicosiano.*

Aldobrandinus Ursinus, Morlupi temporalis dominus, et Nicosianus episcopus, pro religiosissimo suo in Deiparam cultu, conventum Franciscanorum, semi tantum ab eodem oppido Morlupi, sed decimo quarto ab urbe Roma milliari, beatissimæ Mariæ Secundæ sacratum, propriis sumptibus ex Apostolica auctoritate, ex medio tuguriolo sive eremitorio, in justum conventum transferri curavit. Additus est autem titulo secundarius numerus, eo quod devotissima gloriosissimæ Virginis imago ibidem existens, quæ et conventui nomen dedit, et Morlupanis convicinisque populis ob frequentia miracula in maxima veneratione est, secundo loco a B. Evangelista Luca depicta exstiterit. Vivebat Al-

dobrandinus anno a lætabunda Christi Salvatoris Nativitate 1500.

§ XVIII. — *De Alefrido, antistite Hildesheimensi.*

Sanctus Alefridus, ex monacho Corbeiensi Instituti Benedictini episcopus Hildesheimensis in Germania, ut erat eximio in Immaculatam Dei Matrem affectu refulgens, in honorem ejusdem Immaculatæ Dei Matris construxit novam basilicam cathedralem magnificam ac robustissimam, eamque in forma monasterii exstructam 26 annorum spatio absolvit. Decessit ex hac lacrymarum valle anno Incarnationis Dominicæ 876.

§ XIX. — *De Alexandro, antistite Alexandrino.*

Alexander Sangrus, Neapolitanus, Francisci Sangri ducis Turris majoris filius, patriarcha Alexandrinus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, ecclesiam S. Mariæ de Pietate Neapoli suis sumptibus ædificavit, ibi in majori ara thaumaturgam Deiparæ Virginis imaginem collocavit, et duobus sacerdotibus, qui ante illam quotidie Missæ sacrificium offerrent, dotem assignavit. Vivebat anno a virginali partu 1608.

§ XX. — *De Alexandro, antistite Foroliviensi.*

Alexander Foroliviensis episcopus, natione Italianus, beatissimæ Virginis Mariæ a puerili ævo usque ad finem vitæ suæ cultor ferventissimus, dum per universam Germaniam, cum plena legati a Latere potestate, apostolici nuntii munere fungeretur, ex singulari beatissimæ Virginis et ejus sanctissimi Rosarii confraternitatis devotione per-motus, in quam admitti voluit, et ascribi petiit, prædictam confraternitatem non solum Bulla edita confirmavit et approbavit, sed indulgentiarum thesauris peccatorumque remissionibus ditavit, locupletavitque. Aiebat singulari devotione Virginem Mariam omni laude dignissimam excolendam esse, cum Jesus Christus Dominus noster ejus precibus flectatur, imo vero omnibus illius petitionibus accedat : affirmabatque fraternitates ejus et pia loca Virginis honori dicata summa affectione, ingenti cura, et egregia pietate a nobis esse veneranda, cum beatus ac devotus Bernardus affirmet, nihil nos sine Virginis intercessionem valere, nihil promereri posse, si ejus fuerimus auxilio destituti, sed misere et abjecte jacere, cum sine ipsa factum sit nihil. Enitebat anno Dominicæ Incarnationis 1476.

§ XXI. — *De Alexandro, antistite Lucensi.*

Alexander Guidiccionius Senior, ad differentiam Junioris, episcopus Lucensis, vir genere et virtute clarissimus, ut erat Deiparæ Virginis insignis amator, congregationem nostram Clericorum Regulæ Matris Dei (cujus fundator fuit venerabilis Pater Joannes Leonardius, in confraternitatem, seu societatem, aut congregationem clericorum sæcularium in communi viventium, sub titulo, invocatione et vexillo beatæ et gloriosæ semper virginis Mariæ in ecclesia S. Mariæ Curtis Orlan-

dinghorum Lucæ primitus erexit, eamque dum vixit, magnis beneficiis fovens, plurimis quoque pietatis charitatisque officiis, tanquam optimus parens, paterno semper est affectu prosecutus. Idem cum anno 1588, sacra Deiparæ Virginis imago, quæ nunc a Gratiis, seu Miraculis obinet appellationem, admirandis Lucæ prodigiis clarescere cœpisset, ejus historiam et miracula ab Hippolyto Sanctinio cathedralis ecclesiæ canonico, litterarum monumentis ad posteros transmitti curavit, ipsamque imaginem celeberrima ac religiosissima supplicationis pompa (cui ipse magno cum pietatis sensu, nec sine lacrymarum imbre interfuit) per Lucensem civitatem deferri mandavit, in cujus etiam memoriam honoremque quotannis, die prima post Dominicam in Albis, in tota sua diœcesi singulare ac præcipuum festum celebrandum instituit. Dumque vita superstes fuit, frequenti ejusdem imaginis visitatione, effusa munerum largitione, aliisque haud obscuris pietatis religionisque significationibus, suum in Deiparam amorem studiumque luculenter declaravit. Vitam optimo fine conclusit raræ virtutis ac recolendæ semper memoriæ antistes, anno salutiferæ Nativitatis 1605.

§ XXII. — *De Alexandro, antistite Plocensi.*

Alexander Plocensis in Polonia episcopus, vir eruditione, sanctitate ac præsertim B. Virginis devotione eximius, in Plocensi civitate conspicuum B. Virginis templum a primis initiavit fundamentis et consummavit: quod non tantum intrinsecis et specialibus locupletavit studiis, sed etiam armis communivit necessariis undique septum præsiidiis. Cœlum petiit anno salutis 1156.

§ XXIII. — *De Alexandro, antistite Tersactensi.*

Alexander Tersactensis antistes, vir antiqua probitate æque Deo et hominibus charus, erga gloriosissimam Virginem Mariam æternæ Sapientiæ Matrem, a pueritia in senectam, magno semper pietatis æstu flagravat. Hic longinquo gravique implicitus morbo jacebat, jamque exigua in spe trahebat animam, cum peropportune a familiaribus de divina illa B. Virginis æde, tunc temporis Galilæa in Dalmatiam angelorum manibus asportata sit certior. Extemplo ingens animum ejus cupiditas cepit hauriendi oculis tanti miraculi voluptatem. Cæterum urgente morbo deferri eo sine certo vitæ periculum nequibat: igitur hoc ægrius febris æstu patiebatur, quod affecta membra impetus animi haudquaquam sequebantur, nec tamen deseruit se. Deiparæ effigiem simul cum divina illa ædicula delatam acceperat. Itaque beatæ Mariæ sacellum haud falso esse ratus, impense ejus implorat opem, votum nuncupat non magis salutis recuperandæ avidus, quam cœlestis illius doni divinitus cognoscendi. Nec incassum missæ preces. Intempesta nocte somnum inter et vigiliam Deiparens repente cœlo delapsa, cœlestibus latera tegentibus, se illi obtulit, cubiculumque omne clarissima luce complevit:

mox benigno vultu, « Bono animo, inquit, esto, fili, en vocata adsum, præsentem tibi opem optataque rei notitiam ferens: sic igitur habeto, sacram ædem vestris nuper illatam finibus illam ipsam esse domum, ubi ego olim genita, ubi ferme educata sim. Hic ego, archangeli Gabrielis nuntio, Spiritus sancti opera divinam concepisti sobolem: hic Verbum caro factum est. Ergo post nostrum excessum domum talibus mysteriis insignem apostoli consecrarunt, celebraruntque certatim rem divinam inibi facitantes. Ara pariter cum æde allata ea ipsa est, quam apostolus Petrus sacris initiavit. Christi crucifixi imago, quæ cernitur, olim ab apostolis inibi posita. Simulacrum porro cedrinum effigies nostra est, Lucæ evangelistæ manu, qui pro familiaritate, quæ illi nobiscum intercesserat, nostram similitudinem coloribus, quantum mortali fas erat, expressit. Hæc igitur dilecta cœlo domus, per tot ætates in Galilæa maximis honoribus culta, nunc demum deficiente cum fide cultu, ex oppido Nazaretho ad vestras migravit oras. Nec dubia fides. Deus facti auctor apud quem impossibile non est omne verbum. Cæterum ut horum tu ipse sis testis idem præcoque, sanus esto. Tua ex longinquo morbo subita valetudo fidem miraculi faciet. » Hæc effata, sublimis abit in cœlum, cœlesti quodam odore in tectis relicto. Id vero non ludibrium sopitæ, aut ægræ mentis, sed veram fuisse speciem, rei ostendit eventus. Protinus antistes mista pavori lætitia evigilans, totus sudore fluere cœpit, depulsaque repente febris valens ac vegetus surgit e lectulo. Mox non magis valetudine quam Nazarethæ domus indicio lætus, submittit genua, et oculos pariter manusque in cœlum tollens Deo ac Deiparæ Virgini pro duplici beneficio multiplices grates agit; tantum donum sibi, patriæ gentique suæ gratulatur. Inde simul illuxit præ gaudio gestiens, in publicum prodit, et decori oblitus homo id ætatis auctoritatisque lymphato similis per vicos, per plateas, per compita cursare cœpit, nocturnum visum (ut quisque obvius erat, seu notus, sive ignotus) exponere, Dei ac Deiparæ donum vel proprium vel commune passim prædicare. Et erat ea vox et vultus, is ardor animi ex oculis emicabat, qui facile dictis faceret fidem. Accedebat haud dubium argumentum subita corporis sanitas roborque in eo, quem gravi diutinaque conflictatum febris hesternæ die vehementer laborasse constabat. Quæposteaquam ad oppidanorum plerosque pertulit rumor, confestim magni ad antistitem concursus fieri, et cœleste donum gratis Deo Deique Parenti agendis certatim uno omnium ore celebrari. Princeps inter gratulantes lætantesque gaudio exsultans ibat antistes, et addebat ad gradum natalem Virginis domum videre festinans. Quo ut venit, venerabundus votum, cujus se damnatum profitebatur, enixius exsolvit. Major secundum hæc religio mortalium incessit animis, neque enim vanus auctor, aut dubia fides ferebatur.

Itaque aedes miraculis inelyta majoribus in dies accolarum studiis celebrari colique cœpta : manare hæc primo ad finitimos fama, inde etiam ad remotos. Jamque omnibus circa populis templum illud sanctum erat, omnes ardebant cupiditate tam insolitæ, tam celebratæ rei aliquando visendæ. Peropportune illa tempestate Nicolaus Frangipanus e prima nobilitate Romana, Croatiae, Dalmatiæ, Styriæ prætor (Magnus Ban ab incolis vocabatur), regionem illam administrabat, vir pietate juxta ac virtute inelytus : idemque dominus erat Fluminis Tersactique. Is igitur simul rei miraculo, quod in suo fundo evenerat, simul Alexandri antistitis sermone ac repentina sanitate motus, obstupuit primo, inde lætus in suo potissimum agro condisse, et ipse strenue in montem accurrit, sanctissimamque ædem, haud secus quam dignum erat, donis colere atque ornare instituit. Cæterum quia rei novitas hominum memoriam, magnitudo superabat fidem, tam insolitum inauditumque miraculum diligentius explorandum existimavit; verebatur quippe ne ipsorum credulitas suspecta cæteris foret, neve tanta res plus admirationis quam fidei esset ad posteros habitura. Itaque re cum antistite communicata, placuit certos homines in Galilæam mittere, rem totam intentius inspecturos : ex omni numero electi quatuor expertæ fidei ac probitatis viri, in quibus Alexander ipse antistes fuit. Hi Nazarethum missi, omniaque explorata referre jussi. Igitur impigre consensa navi transmissoque Adriatico, Ionio, Cretico, Cyprio mari Palæstinam secundo cursu tenere. Nec mora, barbarorum animis auro delinitis, Hierosolymæ sacrosanctum Christi sepulcrum venerantur, inde fide publica, firmoque armatorum præsidio septi Nazarethum Galilææ urbem, quod navigationis caput erat, protinus pergunt; ibi impensius inquirentes, comperiunt ex incolis, non tam re, quam verbo Christianis domum natalem B. Virginis inde paulo ante sublatam. Deducuntur ad templum ab Helena Augusta olim sacre domui circumdatum, cernunt templi divinitus perrupti ruinas, cernunt eisdem monstrantibus aream, ubi sacrosancta domus steterat, cernunt fundamenta, recentia sanctæ domus avulsæ vestigia. Dimensi longitudinem ac latitudinem areæ, fundamentorumque crassitiem, reperiunt omnia cum translata in Dalmatiam ædis parietumque mensuris, quas ad id secum attulerant, prorsus congruere : tempus quoque augusti sacelli illinc ablatis, avectique in Illyricum convenire : ergo effusa cum lætitia et gratulatione domum revecti Frangipanio prætori explorata renuntiant. Ille enimvero tali nuntio admodum lætus, manantibus gaudio lacrymis, Deo Deique Parenti grates ingentes agit, quod se non solum vivente, sed propemodum vidente, tantum miraculum exstitisset, tam evidentibus prodigiis, talium virorum auctoritate firmatum. Extemplo igitur ad ædem Virginis sollemnis ac celebris indicta

est supplicatio, maximoque peraeta concursu virorum mulierumque. Ibi Alexander antistes pro concione ad populum rem ordine exponit, ac Deum, Deiparam, mortales omnes immortalesque contestans, propalam confirmat nihil se compertis affingere : si secus sit, non recusare quominus cœlestis ira meritis ex ipso expetat pœnas. Nimirum hoc ipsos Dei Matri gratiores esse oportere, quo res pene incredibilis exploratior afferatur. Quas velut missas e cœlo voces cum circumfusa audiret concio, repente ingenti gaudio efferri, nec temperare quin gratulationibus lacrymisque ipsum confunderent dicentem. Perorationem antistitis exceperunt preces auditorum, Deo Deique Matri grates, quibus signis, quibus vocibus poterant, agentium. Mirum quanta illi viro hæc nuntianti affirmantique fides fuerit non apud incolas solum, sed etiam apud externos, quantumque talium virorum testimonio frequentiarum religionisque sacrosanctæ accesserit cellæ. Nec deerant crebra illustrataque miracula, cum undique ægri, membris capti, energumeni adessent. Floruit Alexander hic Tersactensis antistes circa annum Domini 1298.

§ XXIV. — *De Alexandro, antistite S. Dominici.*

Alexander Geraldinus, Italus, Amerinus, episcopus S. Dominici in Indiis Occidentalibus, vir doctrina morumque continentia clarissimus, inter alia Marianæ pietatis testimonia, quibus sui cordis affectum erga Deiparam Virginem expressit, scripsit lyrico carmine *De variis ejusdem Deiparæ Virginis Mysteriis odas* vii. Vide Bibliothecam Marianam in Appendice. Devixit in Indiis Occidentalibus non sine opinione sanctitatis anno orbis redempti 1525.

§ XXV. — *De Alexandro, antistite Ticinensi.*

Alexander Saulius, primum Alériensis, ac postmodum Ticinensis antistes, qui S. Carolo Borromeo a sacris conscientiarum secretis, et Clericorum Regularium congregationis S. Pauli, vulgo Barnabitarum fuit præpositus generalis, augustissimam Dei Matrem Virginem Mariam in maxima semper veneratione habuit, ac a puerili ævo eam in suam advocatam ac protectricem elegit. Huic puritatis suæ florem obtulit, ac in ejus honorem quotidie Officium, et interdum cum seminarii, quod instituerat, clericis, simulque Coronam recitabat. Insuper, ut per abstinentiam mundus, illi gratior atque acceptior redderetur, singulis Sabbatis jejunabat. In festo Annuntiationis gloriosissimæ Virginis Mariæ religionis habitum suscepit, ac jam factus episcopus, in Campolaureo diœcesis Alériensis ædem sacram sub invocatione ipsius B. Virginis a fundamentis a se erectam auctoritate apostolica in cathedralem promovit. Cælum petiit anno salutis 1592, ætatis 58, quinto Idus Octobris.

§ XXVI. — *De Aloysio, antistite Veronensi.*

Aloysius Lippomanus, Patricius Venetus, Methonæ primum, deinde Veronæ episcopus, quo amore prosecutus fuerit B. V. Mariam, inter alia

contestatus est scribendo expositionem Salutationis angelicæ, et sermones de eadem B. Virgine in ipsius præcipuis festivitibus : colligendo etiam ac suis de Vitis sanctorum tomis apte inserendo homilias priscorum Patrum de eisdem festivitibus. E vita felicissime excessit anno redemptionis nostræ 1559.

§ XXVII. — *De Alphano, antist. Salernitano.*

Alphanus, primus Salernitanus archiepiscopus, studium suum erga beatissimam Virginem Mariam luculenter ostendit, dum, in suis poematibus, eandem beatissimam Virginem ad Jesum natum loquentem inducens, cecinit heroico carmine :

*Has mundi tenebras noster bene veneris Infans
Visere, qui lato diffundis lumina cælo,
Fili mi, filique Dei novus accola, solve !
Sed quis, quo properas compar Genitoris ? ab alto
Prosilens, quo Nate venis ? Qui rata polorum
Reples, telluris sinus hic magis complacet arctus
Concludi, num forte venis qui fine carebas,
Qui stans cuncta movens venisti in carne moveri,
Qui geris in dextra mundanæ pondera molis
Ancillæ tremulaque sua portabere palma ?
Cujus cælicole pascuntur minere, parvas
Quas tamen implesti, placuit tibi sugere mammas ?
Quem superi cecinere chori, quoque ante beati
Exsultant animi, venisti emitte lucus ?
En age jam nostros subeas, mi Nate, lacertos.
Parva gerit magnum Genitrix fragilisque Potentem
Factorem gestabit opus, nubisque decorem.
Ast inops ancilla tibi quæ molliâ parva
Membra legat pannus non hic domus inclyta sumptus
Apparat, ancillæ desunt ignavique ministri.
Cumque furat Boreas, non igne aut pelle fovebo ;
En tenerum patere loculo disponere corpus ;
En tibi pro lecto præsepe insternitur amplexu,
Qualia, Nate, legis tali tibi more parabo.*

Sic Alphanus, qui claruit circa annum reparatæ salutis 1056.

§ XXVIII. — *De Alphonso, antistite Abulensi.*

Alphonsus Tostatus, episcopus Abulensis, natione Hispanus, quid præstiterit in Deiparæ honorem, scripta ejus indicant eruditissima, et maxime Opusculum, seu Commentarium super illud Isaïæ VII, *Ecce Virgo concipiet* : et Expositio de beata Virgine Domina nostra super paradoxum illud : Vas fuit clausum et non clausum, parvum et non parvum, luminosum et non luminosum, vacuum et non vacuum, insuper mundum et non mundum.

In hac autem Expositione cap. ultimo ait inter alia : « Munda fuit (Maria) ab omni iniqua cogitatione, sincera ab omni perversa locutione, pura ab omni inquinata operatione. Item munda ab omni labe originali, sincera ab omni peccato mortali, pura ab omni culpa etiam veniali. Fuit autem hæc puritas et mundities animi perfectiori modo in beatissima Virgine, quam in aliis omnibus creaturis. Sic enim sacri testantur doctores, decessisse nimirum, ut beatissima Dei Mater tanta puritate polleret, qua major sub Deo non posset reperiri : sive accipiat puritas proprie privatione : aut abstractione omnis culpæ aut maculæ, nam sic ab omni prorsus vel minima labecula pura fuit : sive accipiat puritas pro augmento

virtutum, aut secundum numerum, aut gradualementem intensionem : nulla enim totius universi creatura ita perfectas, seu gradualiter intensas habuit virtutes, sicut habuisse Virginem gloriosam credimus. » Sic ille.

Spiritum efflavit circa annum orbis redempti 1440, ætatis 40. De quo vide Bibliothecam nostram Marianam, parte 1.

§ XXIX. — *De Alphonso, antist. Bononiensi.*

Alphonsus Paleottus, archiepiscopus Bononiensis, Deiparæ Virginis Mariæ adeo studiosus cultor fuit, ut illam potius deperire quam amare videretur. Magnæ Dei Matris imaginem semper secum gestavit, ac illius amorem, quem nutricis cum lacte suxit, in aliorum etiam cordibus semper inserere procuravit. Anno salutis 1605, post mortem Clementis VIII, annuente B. Maria Virgine, metropolitana ædem, angustam ac prope dirutam, in ampliorem a fundamentis reducturus, primum lapidem solemniter posuit, jussitque in numismatibus, in quibus erat effigies beatæ Virginis cum Filio in ulnis, præter proprium nomen, hæc verba apponi :

Funda nos in pace 1605.

Sed et anno 1606, Bononiæ male nuptiarum domicilium, sacra Virgine favente crexit. Obiit anno salutis 1610, die 18 Octobris.

§ XXX. — *De Alphonso, antist. Toletano.*

Alphonsus Carillus, Toletanus archiepiscopus, inter alia amoris, quo Deiparam Virginem prosequabatur, argumenta, conventum Minoriticum gloriosissimæ Virgini Mariæ sacrum in Complutensi nobilissima civitate suis sumptibus extruendum curavit. Obiit anno Domini 1482, ætatis suæ 62, die 1 Junii.

§ XXXI. — *De Althelmo, antist. Schireburnensi.*

Sanctus Althelmus Schireburnensis apud Occidentales Saxones episcopus, devotionis suæ erga B. Virginem Deiparam luculentum testimonium dedit, cum in libris quos de virginitatis virginumque laudibus contexuit, eam appellat : Nurum Patris, Sponsam Filii, animarum sanctarum Sororum, supernorum civium Reginam, sobolis perennis Genitricem, Hortum conclusum florenti vertice vernantem, Fontem signatum cælesti gurgite pollentem, Virginem favorabilem ante sacri sermonis receptaculum, et favorabiliorem post cælestis puerperii præconium, Columbam inter 60 reginas, et bis quadragenas pellices, quæ propter perenne puritatis privilegium Obsidem sæculi, Monarcham mundi, Rectorem poli, Redemptorem Solis, archangelo pronuntiante, Paraclito obumbrante, præcordiis tripudiantibus feliciter suscipere meruit, purpuram incontaminatam Virginali puerperio præditam, ejus alvum veneranda Dei proles a summo cælorum fastigio descendens, ovem erroneam redemptionem, et dragmam perditam quæsitura, sine periculo perpetuæ virginitatis, et dispendio castitatis intravit ; ut alia brevitas

studio omittam. Floruit sæculo viii a Christi Nativitate, ex Bibliotheca magna veterum Patrum, tomo VIII.

§ XXXII. — *De Altmanno, antist. Pataviensi.*

Altmannus, vir omnium morum honestate donatus, omni laude dignissimus, virtutibus et signis ditatus, nutu Dei in cathedram pontificalem Pataviensis Ecclesiæ sublimatus, monasterium in Monte Gotwico in Austria sub honore Dei Genitricis, et perpetuæ Virginis Mariæ constituit, quam sibi unicum præ cæteris sanctis elegit asylum, et Patronam clementia ac misericordia plenissimam. Ibi etiam, rogatu ipsius, migrans ad Dominum tumulatur, anno salutis 1091, sexto Idus Augusti, cujus sepulcrum frequentibus illustratur signis.

§ XXXIII. — *De Amato, antist. Nuscensi.*

Amatus Nuscæ episcopus, ac sancti Gulielmi ecclesiæ ordinis Montis Virginis institutoris discipulus, ad calcem Montis Lacinii, loco vulgo Fontiliano nuncupato, ecclesiam erexit in honorem sacratissimæ Deiparæ anno 1182, quæ ad præsentem usque diem exstat, ibique de ordinarii licentia ingens monasterium in honorem beatæ Virginis ædificavit, sub titulo S. Mariæ Novæ, quod hodie sanctæ Mariæ Longæ propter monasterii longitudinem (ut antiqua monumenta testantur) nuncupatur. Evolvit ad æternum præmium anno Domini 1195.

§ XXXIV. — *De Amato, antistite Senonensi.*

Sanctus Amatus, Senonensis in Gallia episcopus, Mariæ angelorum hominumque Domine imprimis amans, ab eadem etiam, quod nomine præferebat, fuit singulariter amatus; inter cætera autem Virgineæ pietatis in illum argumenta, casula, sui in eundem amoris tessera, a beatissima Virgine fuisse donatum refert inter alios Hyacinthus Choquetius in libro *De visceribus maternis beatæ Virginis erga ordinem Prædicatorum*, cap. 7 et 28. Obiit autem sanctus Amatus anno salutis 690, die 13 Septembris.

§ XXXV. — *De Ambrosio, antistite Cômpano.*

Ambrosius Catherinus, Politus, Senensis, ex sacro Prædicatorum ordine ad Minorem episcopatum primum, et ad Compsanum archiepiscopatum postea assumptus, inter alias pietatis suæ erga beatam Virginem tesseræ, edidit de consummata gloria ejusdem beatæ Virginis librum unum. Ad comprobendam etiam beatæ Virginis præservationem ab originali, tractatus plures pereruditos composuit, Lugduni, Romæ, Senis, atque alibi excusos, in quibus immaculatam purissimamque Virginis Mariæ Conceptionem, aperto Marte, a dextris et a sinistris tueri ac defendit: atque inter cætera, lectu dignissima, se miraculose in propria persona expertum fuisse hujusmodi præservationis privilegium testatur his verbis: « Ego autem (gratia sit beatissimæ Virgini) expertus sum (privilegium intelligit præservationis ab originali).

Qui cum essem a latronibus in itinere cum tribus comitibus circumvallatus, solus miro modo captivitatem de facto evasi, tametsi comites illi capti et spoliati postmodum dimissi fuerint, et propterea deteriori modo liberati. Hoc vero factum erga me gratiæ ipsius divæ Virginis ascripsi, cujus tunc nomen devote in corde meo, ab urgenti periculo excitatus, invocavi, ut me ita in eo discrimine redimeret, sicut ego illam redemptam credidi. Gavisus itaque sum vehementer me alia protectione quam comites a manu latronum liberatum. Nam vel ipse philosophus meliorem fortunam diceret, eam qua malum imminens propelleretur, quam, qua malum adjacens expelleretur. » Sic ille. Qui ex hac vita migravit, anno orbis per Christum redempti 1552, cujus de Deipara Virgine lucubrationes vide, si placet, in Bibliotheca nostra Mariana, parte I.

§ XXXVI. — *De Ambrosio, antistite Lamocensi.*

Ambrosius Neapolitanus, episcopus Lamocensis et Mantuanæ Ecclesiæ suffraganeus, natione Italus, devotionis suæ erga beatam Virginem argumenta reliquit de Annuntiatione ejusdem beatæ Virginis tractatum insigne, De Conceptione, Salutatione Angelica, et Cantico *Magnificat* conciones et alia quæ me latent. In pace quievit, anno Christi nati 1526.

§ XXXVII. — *De Ambrosio, antistite Mediolanensi.*

Sanctus Ambrosius, Mediolanensis antistes, vir plane sanctissimus ac doctissimus, cum ob alia, tum maxime propter illa quæ de Virgine scripsit, suo dignus est nomine, siquidem Mariæ Virginis ac Dei Parentis mores et vitam quasi penicillo depinxit, illiusque tum vere dulcescit oratio, ambrosiamque redolet, cum Deiparæ nostræ actiones et facta prosequitur. « Sit vobis (inquit ille, lib. II, *De Virginib.*) tanquam in imagine descripta virginitas vitæ beatæ Mariæ, de qua, velut in speculo, refulget species castitatis et forma virtutis. Hinc sumatis licet exempla vivendi, ubi tanquam in exemplari magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis, ostendunt. Primus discendi ardor nobilitas est magistri. Quid nobilius Dei Matre? quid splendidius ea quam splendor elegit? quid castius ea quæ corpus sine corporis contagione generavit? Nam de cæteris ejus virtutibus quid loquar? Virgo erat non solum corpore sed etiam mente, quæ nullo doli ambitu sincerum adulteraret affectum. Corde humilis, verbis gravis, animo prudens, loquendi parcior, legendi studiosior, non in incerto divitiarum, sed in prece pauperis spem reponens. Intenta operi, verecunda sermone, arbitrum mentis solita non hominem, sed Deum quærere, neminem lædere, bene velle omnibus, assurgere majoribus natu, æqualibus non invidere, fugere jactantiam, rationem sequi, amare virtutem. Quando ista vultu læsit parentes? quando dissensit propinquis? quando fastidivit humilem? quando derisit debi-

lem? quando vitavit inopem? eos solos solita cœtus virorum invisere, quos misericordia non erubesceret, neque præteriret verecundia. Nihil torvum in oculis, nihil in verbis proeas, nihil in actu inverecondum, non gestus fractior, non incessus solutior, non vox petulantior, ut ipsa corporis species simulacrum fuerit mentis, figura probitatis. Bona quippe domus in ipso vestibulo debet agnosci ac primo prætendat ingressu nihil intus latere tenebrarum, ut mens nostra nullis repagulis impedita tanquam lucernæ lux intus posita foris luceat. Quid ego exsequar ciborum parcimoniam, officiorum redundantiam: alterum ultra naturam superfuisse, alterum pene ipsi naturæ defuisse? Illic nulla intermissa tempora, hic congeminos jejuniis dies? et, si quando reficiendi successisset voluntas, cibus plerumque obivus, qui mortem arceret, non delicias ministraret. Dormire non prius cupiditas quam necessitas fuit, et tamen cum quiesceret corpus vigilaret animus, qui frequenter in somnis aut lecta repetit, aut somno interrupta continuat, aut disposita gerit, aut gerenda prænuntiat. Prodire domo nescia, nisi cum ad ecclesiam conveniret, et hoc ipsum cum parentibus, aut propinquis; domestico operosa secreto, forensi stipata comitatu, nullo meliori tamen sui custode, quam se ipsa, quæ incessu affectuque venerabilis non tam vestigium pedis tolleret, quam gradum virtutis attolleret, et tamen alios habebat Virgo membrorum custodes suorum, morum autem suorum se habebat ipsa custodem. Talis fuit Maria, ut ejus unius vita omnium disciplina sit. Si igitur auctor non displicet, opus probemus, ut quicumque sibi ejus exoptat præmium, imitetur exemplum. » Hæc, et alia plura notatu digna, refert de Deipara Ambrosius, quæ brevitas causa pertranseo.

Idem in lib. *De institutione Virginis* hæreticos confutans, qui sanctissimam Mariam perseverasse Virginem negaverunt, luculenter ostendit, quomodo non derogaverit virginitati Mariæ, quod conjux Joseph nominata fuerit: quod Maria pudorem nunquam mutaverit, quæ nec animum mutaverat: quod sit porta illa clausa, quam Ezechiel descripsit, in qua sedit Christus et exivit: quod sit hortus conclusus, paradisus et fons signatus; quomodo Mariana virginitas dicatur levis nubes, super quam Dominus sedit, quæ aliis virginibus pluviam spiritualem irrorat et unguentum integritatis: quomodo gressus Mariæ speciosi dicantur in calceamentis, et quomodo moduli femorum suorum similes sint torquibus, et umbilicus crater tornatilis, et venter sicut acervus tritici minuti inter lilia.

De Maria etiam in suis Operibus magnifice loquitur, ejusdemque laudes egregie celebrat, appellans Aulam regalem, Aulam cœlestium sacramentorum, Magistrum humilitatis, Imaginem virginitatis, Templum Dei, Portam per quam in hunc mundum Redemptor intravit: Virgam æterni floris germina-

tricem; Nubem bonam quæ fontem intra se genuit, quo rigavit orbem terrarum: Nubem vere levem, quia conjugii onera nescivit, quia levavit hunc mundum de gravi fœnore peccatorum, et quia remissionem peccatorum utero gestavit: Vas non terrenum sed cœleste, quod sibi Christus, ut per illud descenderet, elegit: Ollam Moabitidem, ex qua gratiæ cœlestis unguentum: vellus spirituale, de cujus molli sinu Agnus egressus est, qui et ipsius Matris lanicium, hoc est, carnem gestans, molli vellere cunctorum operit vulnera populorum.

Purissimam quoque Deiparæ Virginis Conceptionem non obscure asserit Ambrosius, dum exponens illud Isaïæ xi: *Egredietur Virga de radice Jesse*: de beata Virgine inquit: « Hæc est Virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex venialis culpæ fuit. » Quem locum citat Clichtoveus, lib. 1, *De puritate Conceptionis B. M.* c. 13; Hilaretus in serm. *De Conceptione*; Bernardin. de Bustis in *Mariali*, serm. 5, et alii antiquiores. Alii vero propterea hoc testimonium rejiciunt, quia hodie in Operibus Ambrosii non reperitur: sed tamen alii rursus vindicant, quia illud desumptum sibi persuadent ex Commentariis ejusdem Ambrosii in Isaïam, quæ idem S. Doctor a se conscripta affirmat in Lucam, lib. ii. Astipulatur etiam illius auctoritati non parvus antiquorum Breviariorum numerus, quæ præfata verba tribuunt Ambrosio, quorum fides magni haberi debet. Idem Ambrosius in Psal. cxviii, ad extremum versiculum, luculentius purissimam Virginis Conceptionem asseruit his verbis: « Suscipe me non in carne, quæ in Adam lapsa est, suscipe non ex Sara, sed ex Maria, ut incorrupta sit Virgo, sed Virgo per gratiam ab omni integra labe peccati. » Citatur etiam Ambrosius in homilia de Cain et Abel, ubi ita scribit: « De hoc grege sancta et immaculata et intacta illa ovis processit beata Maria. »

Salutationem angelicam beatæ Virgini factam vocabat organum, cujus modulatione æthereæ cuncta lætantur agmina: citharam, cujus melodia Ecclesia summa repletur lætitia: symphoniam, cujus suavi concordia peccatorum fugantur crimina: bibliothecam divinam et humanam, omnium scientiarum: necnon fidem apostolorum, per quam innumera fecere magnalia. « Scimus (inquit beatus Alanus in Rosario B. V., p. ii, cap. 2), scimus, ut ter benedicta Mater Dei revelavit, sanctum Ambrosium Psalterii, seu Rosarii beatissimæ Virginis sanctissimam scivisse dignitatem, idque in substantia, et quantitate, et qualitate. »

In divinum Deiparæ Virginis partum quam fuerit propensi animi, patet ex sequenti hymno, quem in ejus honorem cecinit:

Veni, Redemptor gentium,
Attende partum Virginis,
Miretur omne sæculum
Talis decet partus Deum.
Non ex virili semine,
Sed mystico spiramine

Verbum Dei factum est caro
Fructusque ventris floruit.
Avus tumescit Virginis,
Clastrum pudoris permanet :
Vexilla virtutum micant,
Versatur in templo Deus.
Procedit e thalamo suo
Pudoris aula regia
Geminæ Gigas substantiæ
Alacris ut currat viam.
Egressus ejus a Patre,
Regressus ejus ad Patrem,
Excursus usque ad inferos,
Rekursus ad sedem Dei.
Æqualis æterno Patri
Carnis tropæo accingere
Infirma nostri corporis
Virtute firma perpeti.
Præsepe jam fulget tuum
Lumenque jam spirat novum,
Quod nulla nox interpolet
Fideque jugi luceat.
Gloria tibi, Domine
Qui natus es de Virgine
Cum Patre et sancto Spiritu
In sempiterna sæcula.

Mirus etiam Ambrosii affectus in beatissimam Mariam cœli Reginam patet ex hymnis: *O gloriosa Domina*, et: *Quem terra, pontus, æthera* (quos Ambrosii esse asserit Locrius in *Maria Augusta*, lib. vii, c. 5). Nec non ex lib. x *Epistolar.* ejus, epistola 81, ad Syricium Papam, et ex lib. i *Officior.* cap. 18, aliisque ipsius de Deipara Virgine Opusculis in Mariana Bibliotheca enumeratis.

Dicebat Mariam nobis non solum virginittatis incensum attulisse, sed etiam Deum intulisse. Unde lætum exultantemque tanto munere scripsisse Isaiam, cap. vii: *Ecce Virgo in utero concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus.*

Imitationem beatæ Virginis, tanquam obsequium, inter alia omnia obsequia, eidem beatæ Virgini præstata, præcipuum, efficaciter omnibus inculcabat: quapropter lib. ii, super Lucam ad illa verba: *Maria autem conservabat omnia verba hæc confertens in corde suo*: « Discamus, inquit, sanctæ Virginis in omnibus castitatem, quæ non minus ore pudica, quam corpore argumenta fidei conferebat in corde. Si Maria a pastoribus discit, cur tu declinas a sacerdotibus? Si Maria ante præcepta apostolica tacet, cur tu post apostolica præcepta magis cupis docere quam discere? Disce personæ vitium esse, non sexus: sexus enim sanctus. Denique Maria præceptum non accepit, sed exemplum dedit. » Et infra: « Disce Virginem moribus, disce Virginem verecundia, disce Virginem oraculo, disce mysterio. Trepidare virginum est, et ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri affatus vereri. Discant mulieres propositum pudoris imitari. Sola in penetralibus quam nemo virorum videret, solus angelus reperiret: sola sine comite, sola sine teste, ne quo degenere depravaretur affatu, ab angelo salutatur. Disce, virgo, vertorum vitare lasciviam. » Sic ille.

Ut efficax sua esset apud Deum deprecatio, B. Mariæ Virginis suffragia petebat: hanc asserens tanti meriti a Deo factam, ut prima inter mulieres novum munus offerret, et nulla præter ipsam tam novum acciperet: novum, scilicet, munus prima offerret, ut puerpera Virgo perseveraret: nulla præter ipsam tam novum acciperet, ut Deum Virgo parens et post partum Virgo maneret.

Æternam gloriam adeptus est Ambrosius anno reconciliationis humanæ 397.

§ XXXVIII. — De Ambrosio, antistite Calaritano.

Ambrosius Machim, Sardus, Calaritanus, ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum alumnus, ex magistro generali sui ordinis, episcopus Algeriensis, in Sardinia, ac demum archiepiscopus Calaritanus, erga sanctissimam Virginem ejusque illibatam Conceptionem impense devotus, non solum ipse votum et juramentum emisit, tenendi et amplectendi opinionem piam de præservatione B. Virginis a peccato originali, sed De Conceptione immaculata pro voto et juramento civitatis Calaritanæ in honorem ejusdem immaculatæ Conceptionis facto præclarum sermonem habuit, quem typis Gaberti Calaris excusum dixi in Bibliotheca Mariana, parte i. Cætera istius antistitis erga Deiparam Virginem obsequiosæ pietatis testimonia ad meæ hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Clarebat anno salutis per Christum reparatæ 1632.

§ XXXIX. — De Amedeo, antistite Lausannensi.

Sanctus Amedeus, aliis Amadeus, Lausannæ episcopus, antea vero ordinis Cisterciensis monachus, et in cœnobio Altecumbæ ejusdem ordinis abbas, erga beatissimam Virginem Dei Genitricem Mariam quo cordis affectu raperetur, aperte testantur octo homiliæ, ab eo in laudem Deiparæ editæ, de quibus hæc Gervasius Jopherius: « Præsens hoc sanctissimum D. Amedei Lausannensis episcopi opusculum, in quo pientissimus ille princeps Ecclesiæ, magnæ et sanctissimæ Matris Mariæ præstantissimus præco, octo concinnavit homilias, pulcherrimas cum verborum tum sententiarum lautitiis, et tantum non omnibus numeris absolutas. His luculentissimis ornatissimisque homiliis inest tantum energiæ, tantum fervoris, quantum nemo, nisi saxeus plane lector, surda potest aure transmisisse, quin potius ardentissimas continuo dijudicabit, sentietque in Deiparam Virginem ignei amoris faces cordi suo adnotas, atque acutissimos in universum ejus honorem ac reverentiam stimulos experietur. » Sic ille. Has homilias cum nulli humilis antistes manifestasset, sollicitatus tamen a sorore sanctimoniali virgine religiosa, quatenus ei jucundum illud munusculum communicaret, annuit frater sororis desiderio ea conditione, ut illa jucundum quoque munusculum, quod a gloriosa Virgine accepisset, vicissim impertiret. Mittit continuo soror Laneam Chirothecam, quæ in

præsentem diem Lausannæ in reliquario sacrosanctæ Virginis Mariæ visitur quamplurimis laudata miraculis. Unde conjectura facilis quantum utrique adhuc viventi cum divis commercium. Obiit Amedeus anno Domini 1158, ante altare S. Crucis in æde beatissimæ Virginis sepultus.

§ XL. — *De Amizone, antistite Taurinensi.*

Amizone, hujus nominis secundo, in Taurinensi cathedra sedente, cum in Delphinatu vir nobilis e Ravardiorum familia, sed oculis captus, B. Virginem singulari pietate coleret, ipsa aliquando in somnis obversata, hæc illi intulisse visa : « Cura, fili, ut ad ecclesiam S. Andreæ Taurinensis civitatis deducaris, nam prope eam, propeque rudera semel a barbaris excisæ urbis delitescit ædicula, et in ea mea imago, quam fidelium venerationi exponi volo. Ubi enim loco proximus fies, tunc statim visum recipies, eoque recepto, ut devotiore loco ipsa imago collocetur, operam dabis. » His cum fidem præstitisset ille, ad locum perductus visum recepit. Quo miraculo excitatus cum Taurinensibus civibus Amizo episcopus, vir erga Deiparam observantissimus, locum adit, terram ruderaque evelli curat, ædiculam sub stratu latentem, et in ea sacram imaginem comperit, et hanc omnino integram et incorruptam, cum tamen ex nonnullis monumentis constaret, post quadringentos annos ibidem jacuisse sepultam, situi ac cariei obnoxiam. Ipsius igitur cultui Amizo prospiciens eadem ædicula intra ædem S. Andreæ collocata, in ea sacram imaginem constituit. Accidit autem hoc miraculum simulque ipsius sacræ iconæ inventio die 20 Junii anno salutis 1104.

§ XLI. — *De Amone, antistite Tullensi.*

Sanctus Amon in Tullensi urbe pastoralis cathedra sublimatus, suæ sedis civitate relicta ad eremi loca secreta, ut sic facilius sæculi vanitatem declinaret, divinorumque meditationi liberius vacaret, ac pro seclæ grege sibi commisso Dominum ibidem quietius exoraret, perrexit. In silvis enim et locis nemorosis Sanctesii territorii, sive Sanctesis provinciae, multis temporum curriculis, seu diebus quamplurimis legitur habitasse, et quantum sibi licuit ibidem eremiticam vitam duxisse. Ibi ad honorem almæ Dei Genitricis, quæ fructum protulit nostræ salutis, quæ vera spes est omnium salvandorum, et pia reconciliatrix peccatorum, devotam basilicam construxit: et ad devotionem et honorem Virginis gloriosæ verbo pariter et opere efficaciter induxit. Quæ quidem basilica a suo constructore sumpsit nomen, et Amonis ecclesia dicitur usque in hodiernum diem. Floruit autem Amon sæculo 1 a Christi Nativitate, et S. Mansueto S. Petri apostoli discipulo in Tullensi cathedra successit.

§ XLII. — *De Amphiloquio, antistite Iconiensi.*

Sanctus Amphiloquius Iconiensis in Lycæonia episcopus, quanto animi ardore gloriosam Dei Genitricem prosecutus fuerit, ex orationibus ejus in Annuntiationem, partumque Virgineum et Purifi-

cationem, quæ una cum ejus Operibus excusæ sunt, et quas in Bibliotheca Mariana parte prima, dum de hoc Amphiloquio agerem, enumeravi, aperte monstratur. In iis enim eximia splendidaque in Deiparam Virginem congerens encomia, appellat Virginem incorruptam, quæ nesciam illam corruptionis lucernam corporali ratione concepit : Nutricem ejus qui mundum alit ac nutrit terrarum orbem : Portam Virginealem Ezechielis nunquam patefactam : Matrem Creatoris omnium : Bajulamque illius qui portat universa. Floruit circa annum orbis Christiani 380.

§ XLIII. — *De Amphiloquio, antistite Sydensi.*

Amphiloquius Sydæ episcopus, vir apprime doctus, acerrimusque veritatis patronus, in concilio Ephesino clarus, in suæ erga magnam Dei Matrem eximie pietatis testificationem, scripsit Græce in S. Mariam et Simeonem orationem unam, quam ex apographo Jacobi Sirmondi excerptam, e Græco Latine redditam, notisque illustratam, una cum Operibus S. Amphiloquii Iconiensis episcopi edidit primo Parisiis apud Simonem Piget, R. P. F. Franciscus Combefis Ord. Prædicatorum, ut dixi in Bibliotheca Mariana, parte 1. Claruit anno nati Salvatoris 431.

§ XLIV. — *De Anastasio, antistite Antiocheno.*

Sanctus Anastasius patriarcha Antiochenus, qui quod in Monte Sinai philosophatus, sensum carnis domuerit, Sinaitæ cognomen adeptus est. Ut affectum suæ pietatis erga Virginem Deiparam ostenderet, eam in suis super Hexameron anagogicis contemplationibus, summis laudum præconiis exornavit, appellans, Fontem vitæ : Montem Dei : Orbem proprium Solis justitiæ : Stellam lucidam ex qua ortum fuit Astrum lucidissimum ex Jacob : Fornacem in qua visus est quartus in similitudine Filii Dei : Thalamum ex quo Sol Justitiæ processit Christus : Abyssum ex qua angeli verum Solem exortum viderunt : Evam secundam : Lunam plenam, quæ nunquam minuta fuit aut defecit aut privata fuit essentiali lumine, nempe virginitate : Luminare in firmamento Ecclesiæ : Deiparam gloriosissimam : Forcipem cœlestis Carbunculi, nempe Christi : Montem virginealem ex qua excisus est lapis absque manibus seminationis et corruptionis : Nebulam in cujus gremio Christus pluvia cœlestis cursu venit in Ægyptum, fugiens voluntarie sceleratas manus iniquorum : Vitam vere, quæ vitam attulit et peperit vitam Ecclesiæ : Terram Abraamiticam quæ pluviam excipiens cœlestem Panem, Christum ad esum et salutem hominum protulit. Obdormivit felicissimus in Domino, anno salutis 599. Hic idem Anastasius, sive alius qui huic in episcopatu successit, et circa annum vivificati generis humani virtute ac religione clarus emicuit, singulari quadam animi devotione erga Deiparam Virginem impulsus, scripsit Græce in Purificationem ejusdem Deiparæ Virginis orationem unam, Mediolani in florentissima Bibliotheca Borromæa

asservatam, necnon in Annuntiationem illibatæ omnino Dei Matris Mariæ orationes duas, unam eum libro variorum divinorum impresso Lugduni Batavorum anno 1619 per Jo. Meursium, Græce tantum evulgatas, in quibus, inter multa, sacrosanctam Dei nostri Matrem cum Gabriele his verbis alloquitur : « Ave, gratia plena, Dominus tecum, quoniam tu nobis facta es via salutis, et scala cœli, et locus requietionis et tabernaculum refrigerii, in quo Dominus habitavit ; ideo cum omnibus generationibus beatam te dicimus, solam benedictam in mulieribus, quam nec sol immissa voluptatis flamma adussit, nec fluxa vis lunæ per noctem læsit : neque enim dedisti in commotionem pedem animæ tuæ, sed immota permansisti fundata super hanc petram, et custodivit te Dominus, solus in te intrans, et ex te egrediens, et clausam atque obsignatam te custodiens in sæculum. Ave igitur, o Mater et Virgo, cibus vitæ et fons immortalitatis, nam ex te corruptionis corruptor, et mortis mortificator prodiit. » Item : « Ave, gratia plena, Dominus tecum. O gloriosam et divinam vocem ! o misericordiam et bonitatem nimiam ! O vere angelicum ministerium ! o beatam Virginem, quæ hujusmodi verba audire, aut potius hujusmodi rebus inservire meruit ! Tu sine conjunctione virili in utero concepisti, nuptiarum expers peperisti, sola Mater et Virgo simul fuisti. Neque enim partus virginitatem imminuit, nec Conceptio integritatem dissolvit, inviolatum salvumque virginitatis thesaurum etiam post partum conservasti. Tu tanquam infantulum lacte aluisti eum, qui dat escam omni carni : tuis uberibus admovisti velut infantem, qui lactis fontes parientibus ad editos infantes nutriendos suppeditat. Nam Mater facta es non nudi tantum hominis, aut prophetæ alicujus, aut qui Deum in se habitantem habeat, sed vera Mater magni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi. » Sic ille.

§ XLV. *De Anastasio, antistite Interamnensi.*

Sanctus Anastasius. episcopus Interamnensis in Umbria, in loco, in quo oratoriolum subterraneum situm erat, a sancto Peregrino Antisiodorensi episcopo honori B. Virginis erectum, prope ruinas templi Jovis, inter theatrum Fausti Titi Liberalis et Pomerium, Dei Matri in cœlum assumptæ dicatam, nobilem basilicam erexit, in qua et sedem episcopalem statuit. In antiquo autem oratoriolo subterraneo fabricavit devotam confessionem, seu subterraneam ecclesiam, quæ adhuc in ipsa cathedrali inspicitur, et S. Maria denominatur. Cœlum petiit anno 553, die 17 Aug.

§ XLVI. — *De Anatolio, antistite Constantinopolitano.*

Anatolius Constantinopolitanus antistes, natione Græcus, Mariæ Deiparæ Virginis studiosissimus cultor, inter alia grata eidem exhibita obsequia, scripsit docte devotissimeque de virginea Nativitate et Præsentatione cantica, ut ex Canisio, Coccio et

Richardio in Mariana Bibliotheca memoravimus. Æternæ felicitatis præmio potitus est, anno a Christi Nativitate 458.

§ XLVII. — *De Andrea, antistite Cretensi.*

Andreas Hierosolymitanus, archiepiscopus Cretensis, inter scriptores Græcos nominatissimus, Deiparentem Virginem, erga quam incredibili observantia ferebatur, hac oratione salutabat : « Ave, gratia plena, Dominus tecum. Gaude, lætitiæ instrumentum, per quod tristicis execrationis sententia in lætum gaudii judicium commutatur. Gaude, vere benedicta : Gaude, Virgo præclarissima : Gaude, ornatissimum divinæ gloriæ templum : Gaude, sacrosanctum Regis Palatium : Gaude, thalame, in quo sibi Christus humanitatis Sponsam adjunxit : gaude, electa a Deo antequam genita : gaude, divinum inter Deum atque homines conciliationis perfrugium : gaude, thesauri vitæ immortalis : gaude, cœlum in quo Sol gloriæ splendet, domicilium cœlo præstantius. Gaude, unicum illius qui nusquam capitur amplissimum habitaculum. Gaude, sancta terra virginea, ex qua novus Adam formatur, qui veterem Adam servet : gaude, fermentum sanctum ac Deo gratum, ex quo totius generis humani massa fermentatur, et in unius corporis Christi panem evadit, et admirabili ratione coagmentatur : gaude, gaudii Mater sempiterni : gaude, nova Dei arca, in qua noster Noe Christus humanitatem servavit : Arca in qua Dei Spiritus conquiescit : Arca in qua novæ gloriæ sanctificatio. Gaude, urna aurea, quæ continet illum, qui dulce manna et mel et petra ingrato populo subministravit. Gaude, seraphica mystici carbonis ardentis foriceps : Salve, spirituale præcognitionis perspicuæ speculum, per quod prophetæ infinitam erga nos Dei submissionem mystice vaticinati sunt. Gaude, speculum, per quod justitiæ Solem venientem e cœlo suscipientes ii qui densis in tenebris peccati versabantur, illustrati sunt. Salve, prophetarum ac patriarcharum omnium decus, et clarissima arcana præcognitionis humanæ tuba. » Sic ille.

Adeo fuit virginei honoris gloriæque percupidus, ut tersantissimam cœli Reginam ab omnibus, nemine prorsus excepto, honorari cuperet ac celebrari : unde Spiritu exsultans, ac fervore plenus dicebat : « Accurramus simul omnes ad Deiparam, chori Patrum et patriarcharum, spiritus prophetarum, et conventus sacerdotum, cœtus apostolorum, populi, martyres, doctorum congregatio, justorum animæ, piorum ordines, dignitates quælibet et ætates, reges et potentes, principes et qui parent imperio, adolescentes et virgines, senes cum junioribus, laudate, supplicate, dicite Dei Matri, dicite : Quam beata est domus David, ex cujus lumbis germinasti, Dei Mater ! matres et virgines, glorificate eam quæ est sola Mater et semper Virgo ! Benedicite, gentes, linguæ, beatam prædicate, cantate Matri Dei, omnes tribus terræ. »

Mariam appellabat Decus gratiosissimum virgi-

nitatis : Rosam suavecotentem quam ex loco spinoso sibi Omnipotens elegit : Organum lætitiæ, per quod delicti nostri condemnatio expiata : Fibulam seraphicam mystici anthracis : Dioptram perspectivam, per quam, qui in tristi peccatorum umbra sedebant, recipientes desuper cum gloria justitiæ Solem, mirabiliter illustrati sunt : Candelabrum aureum septem lychnis ornatum, nimirum, septem illis Spiritus sancti donis clarum ac lucidum : Paradisum sensu intellectuque præditum vividi salutis nostræ Ligni : Montem umbrosum cui Patris Virtus obumbravit : Tabernaculum a Deo formatum : Reginam humanæ naturæ : Spectaculum vere novum, quod non potest consequi cogitatio : Naturam primam ad Deum opificem omnium generationis proxime accedentem : Mensam mysticam atque cœlestem, eos qui mente sunt in divinis initiati mysteriis benigne invitantem ad convivium : Finem testamentorum quæ nobis fecit Deus : Declarationem oculorum et profundorum divinæ incomprehensibilitatis : Scopum ante sæcula excogitatum : Summam divinorum oraculorum : Primitias communionis et conjunctionis omnium genitoris cum suo figmento : Fideiunctionem divinarum reconciliationum : Pulchritudinem eximiam : Statuam a Deo sculptam : Imaginem recte descriptam divini Archetypi : Sustentaculum totius contemplationis et ascensus : Craterem Sapientiæ : Penarium vitæ : Fontem divinarum illuminationum : Potentiam quæ nequit labefactari : Receptaculum Dei : Reconciliatorium commune nobis propositum a Deo, ut reconciliemur : Fontem immortalitatis : Fluvium vitæ perennis : Habitaculum pulchrum divinæ demissionis : Terram vere desiderabilem : Thesaurum abscondi ante sæcula mysterii : Librum vere vivum ejus, qui in illo tacite fuit inscriptus verbi paterni vivifico calamo Spiritus ; Volumen Novi Testamenti a Deo scriptum : Templum divinum : Columnam vivificam : Nubem totam lucidam : Terram virginalem : Thecam novam unguenti quod minime exinanitur : Exultationem olei unctionis : Sufflitum aromatum, quæ intelligentia apprehenduntur : Florem incorruptionis : Lucernam luminosam : Purpuram a Deo contextam : Indumentum regale : Amictum a Deo variatum : Diadema regni manu non factum : Propitiatorium commune universi mundi : Propugnaculum fidei Christianorum ; adeoque effuse in ejus rapiebatur laudes, ut pene mirifica amoris vi extra se factum declararet. Aiebat sanctissimam Dei Matrem ut quæ sit munificentissima, maxima pro minimis reddere solitam esse. Floruit circa annum Domini 760, cujus Mariale, seu de Maria Deipara præclara monumenta ex Græcis MM. SS. Codicibus nunquam antea evulgatis, in unum collecta, jam apud me habeo editioni paratum, ac quantocius, Deo volente, ad Marianorum cultorum commodum publicam proferetur in lucem.

§ XLVIII. — *De Andrea antistite Fesulano.*

Sanctus Andreas Corsinus, Florentinus, inter eximios sanctissimæ Dei Genitricis cultores numerandus, ex Corsinorum nobili familia natus fuit, Patre Nicolao, matre vero Peregrina. His, postquam in unum matrimonium convenerunt, nihil fuit antiquius quam ut religionis præcepta in omnibus observarent. Itaque libidine terrenorum posthabita, iis quæ Dei erant studentes, sapius domum Domini visitabant. Cum vero, quod in Exodo legitur, audirent, primitias videlicet Deo offerendas esse, ut Deo ejusque Genitrici gratam oblationem facerent, admodum cupiebant ex se filios procreare, videntes primogenitum suum Mariæ religioni tradere. Quorum precibus divina Virgo annuens, divinitus eorum votum adimplevit. Post paucos dies concepit Peregrina mater, cumque jam tempus pariendi immineret, in somnis sibi visum est, lupum peperisse pro homine, qui cum Ecclesiam intrasset, paulatim immutatus, in agnum se vertit. Quam rem expergefata tacite considerans, nec viro quidem quæ ex somnis viderit est ausa confiteri. Proxima vero nocte, scilicet pridie Kalend. Decembris, puernascitur, qui cum lustraretur baptismatis sacramento, Andreas nomen accepit, quod eo die natus sit, quo Christiana religio B. Andreæ apostoli solemnia celebraret. Puer educatus ingenue crescit, studiisque litterarum traditur. Cum autem admodum scitus puer esset, et forma præstanti, utrique parenti plurimum charus erat. Postremo factus adolescens canes alere, equos mercari, sodalitates parare, et tractare arma, lites gerere cœpit ad hæc omnia divina pariter atque humana promiscua habere, parentibus non solum inobediens, sed nec eos se castigantes perferre poterat. Parentes vero ubi intellexerunt quantum periculum adolescenti imminerebat, timentes ne ob ejus facinora per dedecus vitam amitteret, a tam pessimis moribus illum jam ætatis suæ quintum decimum annum agentem revocare statuerunt. Igitur nacti opportunitatem ad se accersiri jubent, qui cum jussa parentum negligeret, contumeliosa verba respondens, ab eorum conspectu improbe discedebat. Quem mater, id inique ferens, animo concitato alloquitur : « Tu profecto, inquit, lupus es, quem in somnis visa sum peperisse. » Quibus verbis perterritus adolescens, retro ferens pedem, matrem oravit, ut, quid sibi vellent ea verba, significaret. Tunc mater inquit : « Audi, fili, verba mea, neque matris tuæ dicta contempnas. Ego una cum genitore tuosterilis annos plurimos duxi, tantusque sobolis amor fuit, ut etiam pro habendis filiis vota susceperim. Itaque primitias uteri mei Deo Mariæque Matri ejus offerendas constantissime vovi : hoc idem Nicolaus pater tuus communi voto promisit. Factum est ut Mariæ precibus conciperem, et cum jam pariendi tempus aderat, in somnis visa sum lupum parere : qui cum ingressus esset ecclesiam, formam lupi deserens, agnus effectus est. Postridie

vero te peperit. Qualis superiorem ætatem duxeris, non te latet: non enim ut homo ratione utens, sed ut rapacissimus lupus: nunc jam tempus exposcit, ut in agnum te vertas, et quæ pro te vota suscepimus, velis pia mente perficere: nam non nobis, sed Mariæ Virgini natus es. Expergi-scere igitur, fili, nec velis longius per socordiam atque malos mores vitam inficere. » Postquam mater loquendi finem fecit, Andreas hujusmodi oratione percussus, superiorem suam vitam tacitus considerans, pœnitentia motus, multis lacrymis Virginem deprecabatur, ut pro se ad Filium preces fundare dignaretur, ne juventutis suæ delicta cognosceret. Postridie vero mane ad Carmelitarum ecclesiam profectus est, ibique orando diu ante Virginis gloriosæ aram, lacrymis faciem irrigavit, rogans ut se lupum in agnum converteret. Tandem ab oratione surgens Hieronymum Melioratam qui ea tempestate, anno ab Incarnatione Domini 1316, provinciæ Tuscæ curam gerebat, prostratus oravit; ut eum intra religionem acciperet. Quod cum audiret vir præstans, miratus ingenuum adolescentem, summo loco natum, multisque educatum deliciis, cupere sacris initiari, servitutemque religionis subire, misit ad ejus parentes, qui referant Andreæ filium habitum religionis petere. Parentes ubi cognoverunt per nuntios in filio suo Spiritum sanctum tam cito mirabiliter operatum, stupore gaudioque repleti eo, ubi Andreas erat, propere concesserunt, atque unanimes filium quem orantes inveniunt, sicut voverant, B. Virgini offerentes, suscepti voti officia perfecerunt. Ita Andreas in agnum versus ad religionis observantiam admittitur.

Cum fuisset ad sacros ordines promotus, Corsini omnes statuunt, ut primam Missam Andreas cantaturus, oblationem magnis apparatus ingentique pompa celebraret. Sed ille ubi hoc audivit, habita prius licentia a provinciali, secessit septimo milliaro ab urbe in conventum Silvarum, ibique devotissime sacerdoti sui primitias offerenti beata Virgo Maria cum comitatu angelorum apparuit, dicens ei: « Servus meus es tu, quia ego elegi te, et in te gloriabor. » Et hæc dicens paulatim in auras se elevavit. Andreas stupore percussus, non elatione extollitur, sed magis per humilitatem nitebatur se dignum servum efficere, humanas laudes fugiens, studio bonarum artium sibi immortalitatem parabat.

Joanni Corsino ex cognatione sua lupum morbum in crure patienti suasit, ut vacando jejuniis Virginem Mariam summis precibus dies octo conaretur flectere. Ille vota suscipiens, et mira devotione perficiens meritis beatissimæ Virginis pristinae sanitati est restitutus.

Anno ætatis suæ 71, in nocte Nativitatis Domini, in ecclesia cathedrali Fesulana (cui anno ætatis 58 episcopus fuerat præfectus), dum solemnem pompam divinam faceret, Virgo gloriosa ei apparuit,

nuntians ei obitus sui diem in proximo mense, videlicet octavo Idus Januarii, quo die Epiphania Domini celebratur. « Ecce, inquit, fili mi, tempus egressionis tuæ: in die apparitionis Filii mei in terris, apparebit anima tua in cœlis: tecum ero, nec a te dissociabor. » Qua quidem revelatione tanto gaudio atque lætitia repletus est, ut qui prius ob victus parcitatem macilentus atque squalore perfusus erat, Seraphico pene colore perfusus sit. Non secus, ut B. Virgo prædixerat, morbo correptus divus antistes, eo die naturæ concessit, in cujus transitu multa divinitus prodigia facta illum ad superos evolasse testantur. Mortuus est anno ætatis suæ 71, pontificatus anno 12, ab Incarnatione vero Domini anno 1375, octavo Idus Januarii.

§ XLIX.—*De Andrea, antistite Trajectensi.*

Andreas Kuyckensis comitis filius, 25 ecclesiæ Trajectensis pontifex, multis moliminibus satagens, ut pacem inter comitem Hollandiæ et Hermannum Kuyckensem, qui graviter adinvicem, ob Florentium avum, ab Hermanno occisum, inimicabantur, componeret, vidit se tandem pacta pace voti compotem, at hypothesi ista Hermannum alligante, monasterium pro manium Florentii requiete statueret, et rite prædiis dotaret. Sicque fundavit monasterium in Insula B. M. Virginis, et adducti sunt illuc monachi ordinis Præmonstratensis de Lauduno. Obiit Andreas anno 1238, posteaquam decem annos Trajectensem ecclesiam honeste gubernasset.

§ L.—*De Andrea, antistite Vladislaviensi.*

Andreas Lipski quartus hujus nominis episcopus Vladislaviensis, inter alia suæ pietatis erga Deiparam Virginem argumenta, ecclesiam cathedralem Marianam Vladislaviensem imaginibus B. M. Virginis loci Patronæ historiam referentibus, eleganti pictura elaboratis, adornavit, fenestris illustravit aliquot, calice cum patena aurea et statua argentea D. Andreæ sesquicubitali, et paramentis pretiosis auxit et decoravit: pro ara principe exstruenda quinque millia florenorum testamento reliquit. Vivebat anno salutis 1631, quo ad episcopatum Cracoviensem translatus est.

§ LI.—*De Andrea, antistite Urgelensi.*

Andreas Capella, Hispanus, Valentinus, Ord. Carthusiani, ex Carthusiæ Scalæ cœli in Hispaniis priore, urgente rege Catholico Philippo II, Urgelensis ecclesiæ antistes, inter alia pietatis cordis sui erga Deiparam Virginem experimenta reliquit Hispanico idiomate a se conscriptas *Meditationes, breves quidem, sed succi plenas in præcipua ejusdem Deiparæ Virginis mysteria et festa*. Florebat in regno Valentia anno redemptionis nostræ 1608.

§ LII.—*De Andrea, antistite Asculano.*

Andreas Gelsominus, Italus, Cortonensis, ordinis Eremitarum Sancti Augustini, vir doctissimus atque egregie pius, quibus titulis ad Asculanam in regno Neapolitano cathedram promotus, vir Deiparæ Virgini indissolubilibus amoris nexibus

devinctus, cum ardentissimis desideriis magnæ Dei Matris cultum devotionemque amplificare sitiret, scripsit Opus aureum, cunctis valde utile, et ad fidelium in sacrosancam Deiparam pietatem promovendam aptissimum, prænotatum: « Thesaurus cœlestis devotionis Mariæ Virginis, in quo auctoritate atque exemplis sanctorum Patrum, quantæ sit utilitatis, tum in vita, tum in morte, tum etiam post mortem, devotio sanctissimæ Virginis demonstratur, necnon in quo hujusmodi devotionis summa sita sit. » Quod ab auctore auctum, et gloriosissimæ Virgini Lauretanæ inscriptum prodiisse Venetiis anno 1625 dixi in Bibliotheca Mariana, parte 1. Obiit anno salutis 1629, in festo Conceptionis B. Virginis Mariæ.

§ LIII.—*De Anfrido, antistite Ultrajectensi.*

Sanctus Anfridus Ultrajectensis episcopus, cum Deiparam Virginem ex intimo cordis affectu diligere, venerabile collegium S. Benedicti in Trajectensi ditione, supra montem Sanctum, in honorem Deiparæ construxit, in quo et sacræ religionis habitum accepit, et ad finem suæ vitæ retinuit. Fuerat ante comes in Brabantia, et quo loco sit modo apud Deum, miraculis crebris declarat. Feliciter in Domino obiit anno 1008, 3 Maii.

§ LIV.—*De Angelo, antistite Bovinensi.*

Angelus Justinianus, patricius Genevensis, ex dominis Chii, episcopus Bovinensis, pro ardenti suo erga Deiparam Virginem studio, ecclesiam cathedralem Bovinensem eidem Deiparæ Virgini sacram organo ac pretiosa suppellectili locupletavit, ac redivitibus etiam mirifice auxit. Mortalem hominem exiit anno orbis redempti 1600, ætatis 50, die 19 Augusti.

§ LV.—*De Angelo, antistite Gebennensi.*

Angelus Justinianus, patricius Genevensis, ex dominis Chii, ordinis Minorum de Observantia, episcopus Gebennensis, ob singularem atque ex intimo animi sensu profectam erga Deiparam pietatem, ecclesiæ sanctissimæ Annuntiatæ de Guastato in civitate Genevensi multa pretiosa, quæ a Carolo IX, Galliarum rege ob plures in Gallia hæreticos confutatos in præmium acceperat, legavit, atque in eadem ecclesia post mortem sepepleri voluit. Cælum petiit anno salutis 1596, ætatis 76, die 22 Februarii.

§ LVI.—*De Angelo, antistite Tagastensi.*

Angelus Rocca, a Camerino, ex apostolici sacrorum præfecto, episcopus Tagastensis, erga sanctam Dei Genitricem Mariam maxime devotus, inter alia devotionis suæ in illam specimina, edidit Opusculum insigne, de Præsentationis Deiparæ Mariæ semper Virginis in templo historia et festivitate, tam sanctorum Patrum quam aliorum veterum scriptorum ac recentiorum monumentis comprobata: deque indulgentiis ac decretis Romanorum Pontificum in eadem festivitate celebranda concessis: necnon diurnum ac proprium Officium duplex in ejusdem Præsentationis festo die reci-

tandum. Idem Augustini Triumphii Commentarios in canticum Deiparæ semper Virginis Mariæ et in Salutationem angelicam, necnon Pelbarti Themeswar stellarium Coronæ gloriosissimæ Virginis scholiis atque indicibus illustravit, ut alibi etiam, nempe in Bibliotheca Mariana, parte 1, notatum fuit. Occubuit Romæ anno salutis 1620, die 6 Aprilis.

§ LVII.—*De Angelo, antistite Tudertino.*

Angelus Cæsius, Romanus, episcopus Tudertinus, inter alia observantiæ suæ erga B. V. Mariam documenta, summam scutorum quatuor mille donavit societati Annuntiationis B. Virginis pro nubendis quotannis puellis honestis et pauperibus. Idem novum templum Romæ ac nobile, S. Mariæ de Vallicella vulgo vocatum, quod jam pridem Petrus Donatus frater S. R. E. cardinalis, munificentissime fundaverat, æmula virtute perfecit, pereleganti in eo constructo sacello, cui magnam dotem dixit. Decessit anno salutis 1606, ætatis 76, episcopatus 40.

§ LVIII.—*De Angelo, antistite Pacensi.*

Angelus Manriquez, natione Hispanus, patria Brugensis, ex Cisterciensis familiæ in alma Hispaniarum observantia generali, episcopus Pacensis, vir omnium scientiarum eruditione præclarus, Marianæ pietatis, qua tanquam cœlesti igne ejus cor amantissime inflammabatur, testes præclarissimos posteritati reliquit: *Discursuum prædicabilium in omnibus Deiparæ Domine nostræ festivitibus librum unum*, excusum Augustobrigæ, an. 1620; *De martyrio spirituali beatissimæ Virginis in Passione Filii Meditationes*, editas Hispali anno 1612; *De Conceptione immaculata Deiparæ Virginis tractatum*, omnibus numeris absolutum, et alia quæ ad meæ cognitionis notitiam hactenus non venerunt. Decessit in Hispania circa annum Domini 1650.

§ LIX.—*De Angilberto, antistite Mediolanensi.*

Angilbertus Pusterla, archiepiscopus Mediolanensis, ut erat amore in augustissimam cœli Reginam flagrantissimus, suo consilio et ope sedula effecit, ut Mediolani tria in ejusdem augustissimæ cœli reginæ honorem templa ædificarentur. Primum quidem a Falcoreno comite, quod suo de nomine S. Mariam Falcorenæ nuncupari voluit: secundum a Pedone comite, quod etiam nunc vulgus ex conditoris nomine S. Mariam Pedonem appellat: tertium ab istorum piorum comitum ancilla nomine Secreta, quod piæ mulieris cognomine non mutato S. Maria Secreta dicitur. Vivebat anno salutis mortalibus allatæ 835.

§ LX.—*De Annone, antistite Coloniensi.*

Sanctus Anno, archiepiscopus Coloniensis, hujus nominis secundus, ut affectui, quo erga Deiparam ferebatur, aliqua ex parte faceret satis, monasterium, quod dicitur ad Gradus, in honorem sanctæ Dei Genitricis Mariæ jactis fundamentis erexit, omniue varii decoris elegantia pulchre

distinctum consecravit, prædiis ad triginta canonicorum sufficientiam copiose delegatis, quos undique scientia, vita, vel moribus exquisitos illuc adunaverat. Ipse vero speciali devotione dilectæ sibi Dominae totus inhærens, cum ejus patrocinii animam credidisset, etiam sepulturam in eodem sibi futurorum nescius extruxit, et quasi jamjam migraturus, locum frequentabat, pernox in orationibus sua suorumque peccata lacrymarum fluminibus expians: cumque noctem totam sæpe duxisset insemnem, sub ipso lucis exortu super mattulam, vel super nudam humum, aliquoties super gradus in ingressu Capitolii se reclinans, vix puncto temporis oculis in soporem clausis, surrexit. Cujus constrictionis et abjectionis virtus non facile credebatur in eo, quandoquidem familiarissimis suis non semper innotuerit, et ipse publicis obsequiis vallatus incedens, aspectu ipso tremendus et gloriosus sæculi dignitatibus fuerit, qui tamen inter pauperes Christi degens, mitis et humilis semper exstitit.

Hic Deiparæ erat observantissimus, cujus patrocinio utendum nitendumque esse asserebat, et ut facerent ii, quibus præerat, frequenter admonebat. In quem finem historiam istam eis narrabat: « Romæ quidam qui luxu atque inertia diffuebat, nomine tantum Christianus, erat tamen S. Cæsario martyri addictissimus. Is mortuus est, et paulo post rediit ad vitam, maximo eorum horrore, qui ad ejus corpus vigilabant postero die humanum. Cumque ab eo quæreretur quoloco essent res suæ, Perpetuo, inquit, apud inferos scelerum meorum pœnas dedissem, nisi me S. Cæsarii deprecatio adjuvisset, qui flexis genibus coram Deo pro me supplicavit, quo orante supervenit sanctissima Virgo Deipara sanctorum omnium stipata choro, quæ Christum Filium suum ad sancti martyris flexit voluntatem. Quare vitæ redditus Deo reconciliatus est, iterumque in Domino obdormivit. »

Instabat aliquando Paschalis festi singularis et jucunda celebritas, cum vehemens februm ignis invasit episcopum, qui et decidit in lectum. Cumque Dominicæ Cœnæ dies illuxisset, et ipse membris omnibus defatigatus, ministerium sacramenti se desperaret implere posse, quod speciali semper devotione suo tempore frequentare solebat, major ex tristitia morbus cordis ejus intima penetravit: cœpit enim variis intus æstuarum cogitationibus, qui foris æstuabat febribus, et nunc quidem, ne fructu tam pii privaretur obsequii, ad id exsequendum modis omnibus surgere definivit, nunc vero, perpensis imbecillitatis suæ viribus, vix ad primum motum sufficientibus, stultitiæ proximum judicavit id conari velle, quod, nullo dubitante, facultatem excederet. Sed igne charitatis februm ignes mitigante, lectum relinquens Pontifex, fratres adiit, et, ex more, linteo præcinctus ad ablutionis mysticæ ministerium præter spem

omnium processit. Seditibus singulis in ordine suo, congregatio B. Mariæ semper Virginis, ipsius olim studiis elaborata, juxta suam dispositionem una nihilominus tenebatur in parte, ad quam consummato in cæteris charitatis suæ ac devotionis opere, veniens, intimo dilectionis oculo defixus in illam, recordabatur et aliarum in Christo per se congregatarum.

Illo in extremis agente, aderant ei lectores quatuor, duo a dextris et a sinistris totidem, qui per vices legentes, si inter legendum nonnihil errassent, ab illo manum agitante illico corripiebantur, et si vel parum a legendo cessassent, oculos ille vi quadam aperiens cogebat illos progredi. Ita usque ad extrema sensus illi mansit vivax et incolumis. Cumque in agone noctem cum die continuaret, illam pestem, quam nos jam cernimus, qua miser mundus omnis honestatis ac religionis expers jacet oppressus, spiritualibus ille oculis intuens, repente manus, ut poterat, in alta sustulit, et miserandum in modum exclamavit: « Sancta Maria, succurre miseris, succurre Coloniae, succurre civitati jamjam perituræ, » fessaque brachia paululum deponens, rursus ad sidera sublati illis, « Quænam sunt, inquit, o Domina, quæ se meis offerunt oculis horrenda spectacula? per singularem misericordiam tuam te obsecro, ut mihi janua fias, per quam hinc emigrem, ne tanta mala cogar videre oculis meis. » Moxque feliciter emigravit ad Dominum, mundo luctum, cœlis gaudium morte sua afferens, anno Christi Salvatoris millesimo septuagesimo quinto, episcopatus sui 21, pridie Nonas Decembr., illucescente sexta Sabbati.

§ LXI. — De Anselmo, antistite Cantuariensi.

Sanctus Anselmus archiepiscopus Cantuariensis in Anglia, Mariam Deiparam Virginem assidua, dum vixit, ac religiosissima pietate prosecutus est. Cum nocte quadam domo exiens ad destinatum locum properaret, in barathrum altissimamque voraginem decidit, et in ipsa ruina sanctissimam Deiparam, quam amabat, et scriptis ornat, contractione maxima vocis appellans, nihil passus est mali.

Idem cum dolorem multum pateretur in pede ex spasmis et paralyti, ob devotionem Virginis cœpit conari ut erectus staret ad Officium ipsius, quod cum facere cœpisset, sanitatem consecutus est.

Porro Anselmum festi purissimæ Conceptionis beatæ Virginis institutorem in Occidente et Anglia fuisse, cum Petri de Natalibus episcopi Equilini tum Arnoldi Wionii assertio est, quorum posterior sic fatur: « Sequimur hac in parte opinionem a pluribus receptam D. Petri Equilini, qui lib. 1, cap. 42, catalogi sanctorum, festivitatem Conceptionis ab Anselmo priore institutam primum, ac deinde facta episcopo auctam ac roboratam tenet. » Sic Wionius, qui et ejusce instituti Codicem M. S. in monasterio Cassinensi haberi tradit.

Ipsæ autem Pontifex Equilinus rei gestæ historiam simili calamo pingit ac pangit. « Hujus celebrationis festi principium fuit beatus Anselmus prior monasterii Becensis, postmodum Cantuariensis archiepiscopus, propter miraculum quod eidem apparuit, quod tale fuit : dum enim ipse dicti monasterii prior pro quibusdam urgentibus ad partes Britanniae navigasset, dispositisque agendis repatriaret, contigit, tempestate nimia oborta, et intumescente procella, navem periclitari. Et dum cuncti in discrimine nimio positi, omnique spe humana deserti divinum adjutorium et B. Virginis efflagitarent, potissime autem prior Anselmus, qui beate Dei Genitricis fuerat singularis devotus, subito conspiciunt quendam mirabili claritate fulgentem pontificali habitu decoratum super undas maris versus navem ambulando venire, qui proximus navi Anselmum vocat eumque alloquitur, ut, si periculum maris evadere cupit, et in patriam salvus redire, ei promittat coram Deo quod festum Conceptionis Matris Christi annis singulis solemniter celebraret, et celebrandum, quibuscunque poterit, suaderet; et cum ille de die festi, et Officio fiendo interrogasset, respondit, quod vi Idus Decembris festum illud celebrandum erat quo die B. Virgo concepta fuerat : et quod idem Officium, quo Ecclesia utitur in ejus Nativitate, in hoc festo dicendum erat, mutato solum nomine Nativitatis in nomen Conceptionis. Et cum prior de nomine nuntii interrogasset, respondit se esse Nicolaum episcopum a beata Dei Genitrice pro tali revelatione et eorum liberatione transmissum. Mox Anselmus jussa promisit et voti interpositione confirmavit, statimque sedata tempestate, et flante vento prospero ad propria redierunt. » Hactenus Equilinus.

Cæterum Cæsar Baronius non id B. Anselmo, sed Helsimo abbati tribuendum retur. « Petrus (scribit ille) in Catalogo rem gestam refert, ac tribuit S. Anselmo Cantuariensi episcopo, qui vixit ante Bernardi tempora, obiitque diem anno Domini 1109. At licet eadem revelatio eodem fere modo, ut scribit, se habuerit, tamen non est facta Anselmo, sed alii, qui nec temporibus, quibus ille factus est episcopus, claruit, sed paulo ante circa annum Domini 1070. Cum Gulielmus Normandorum dux regnaret in Anglia, quando Helsimo, alias Elpino, Anglo abbati, maris tempestate periclitanti divinitus quoddam visum apparuit, eundemque admonuit de ejusmodi celebranda solemnitate, subsequutumque est miraculum in fidei veritatis testimonium. Habemus rei gestæ historiam in antiquo Codice M. S. cujus exordium est : Eo tempore quo Gulielmus. » Hactenus Baronius.

At S. Anselmum, si non institutorem, certe præcipuum fuisse festivitatis Conceptionis Deiparæ Virginis promulgatorem, et nunquam minus recte de ejus mysterio scripsisse, latissime ostendit Bivarius in *Anselmo vindicato* lib. I et II, quem le-

gisse non pœnitebit. Hujus sunt illa verba aureis sane litteris exaranda : « Decens erat ut ea puritate, qua major sub Deo non potest intelligi, Virgo illa niteret, cui Deus Pater unicum Filium suum, quem de corde suo æqualem sibi genitum, tanquam seipsum diligebat, ita dare disponebat, ut naturaliter esset unus idemque communis Dei Patris et Virginis Filius, et quam ipse Filius substantialiter facere sibi Matrem eligebat, et de quo Spiritus sanctus volebat, et operatus erat, ut conciperetur et nasceretur ille, de quo procedebat. » Quæ Anselmi verba innumeri fere scriptores, eo sensu accipiunt, ut plane pronuntient B. V. Mariam etiam originis macula caruisse. Hæc enim est illa puritas, qua major sub Deo intelligi nequit : caruisse scilicet non solum mortali et veniali actualibus, sed etiam originali : alias si solis actualibus caruisset, alia major puritas intelligi posset, nimirum immunem fuisse etiam ab originali

Porro Anselmus in lib. *De Conceptione B. Virginis* cap. ult. post multas rationes, ad comprobandum eandem B. Virgineam fuisse ab originali peccato liberam, adductas, ita inquit : « De Domina nostra, quam in tantum culmen prædestinavit et extulit divina potentia, quam tot prærogativis dotavit cuncta disponens Dei Sapientia, quam sibi Matrem elegit ad mundo subveniendum, ipsa omnium salvandorum ineffabilis Dei misericordia, dicere morte peccati, quæ per invidiam diaboli occupavit orbem terrarum, in suo conceptu prægravari, ut taceam interim ipsas quas commemoravi rationes, animus evitat, intentio abhorret, lingua fateri non audet. Qui aliter sapiunt et melius approbant, credant. Ego, piissima Domina, qualiscunque servulus, credo et fateor, quod tu ex radice Jesse pulcherrima, et per hoc ab omni, quod te decoloret, peccati vulnere aliena, integerrima permanens florem pretiosissimum protulisti. » Sic ille.

Ut suum in Deiparam amorem, et innatam in ejus laudes propensionem testaretur, ipsam appellabat : Aulam, quam omnium Creator Deus corporaliter inhabitavit : Alleluia fidelium, per quam Dei inter gentes nuntiantur omnes laudes : Altitudinem cogitandi inaccessibilem : Astrum occidentis mundi luminis conspicui : Bonum virginale : Balsamum aromatizans : Beatificatricem omnium sanctorum : Castellum singulare, quia singulariter et Mater fuit et Virgo : Civitatem cœlestem : Cælum cœli : Canticum lætitiæ : Custodem altaris et templi Dei : Dominam omnium intelligibilem et intellectum transcendentium : Domum Dei : Decus bonorum angelorum : Domicilium castum : Filiam David : Florem æternum : Fontem dogmatum Christi : Genitricem æterni Solis : Gemmam singularem habentem scripta mysteria in æterni Pontificis rationali posita : Gloriam bonorum angelorum : Habitatulum purissimum Spiritus sancti : Habitationem divinam : Imperatricem cœli et terræ et omnium quæ in eis sunt : Introitum cœli : Januam

cœlestem qua processit Emmanuel : Initiatricem æterni Consilii : Initium dogmatum Christi : Liberatricem captivorum : Lætitiā fidelium : Lucem solarem : Liliū cœleste, per cujus florem unicum fidelibus testamentum æternum dispositum est : Laminam auream in se circumscriptum habentem nomen propitiabile, quod est indicibile : Lignum semper viride : Lamentum forte dæmonum : Laudem bonorum angelorum : Matrem felicissimam Filii Dei : Mediātricem inestimabilium beneficiorum : Martham, quæ proprium Dei Filium non in domo, sed in utero suscepit : Mansionem cœlestem, de cujus templi medio suscepimus incarnatam Dei misericordiam : Mœrorem dæmonum : Profundum invisibile angelorum oculis : Primitias mirandorum operum Christi : Patronam peccatorum : Prudentiam animarum sanctarum : Propitiatorium totius sæculi : Palmam virtutum : Reginam omnium tam angelorum quam hominum : Reparatricem perditū orbis : Reconciliatricem mundi : Rosam lenem : Reclinatorium verum ac dulcissimum unici Filii Dei : Spiritum, quem Dominus in cruce positus æterno Patri commendavit : Scrinium Spiritus sancti : Sion, in qua Deus habitavit homo factus : Stellam paradisi : Sacrarium Regis cœlestis : Superhumale divina ex virtute factum : Sponsam insponsatam, per quam orbis lapsi facta est erectio : Solium imperii : Solem diei mystici : Scalam cœlestem, per quam descendit ipse Deus : Splendorem sanctorum animarum : Sanctitatem nitentem : Thalamum Dei : Thronum deitatis : Templum Hierusalem, a cujus sanctuario processit Dei visio : Thus miræ fragrantiae; quid plura? Vellus puritatis, in quo Deus Majestatis inundans, tamquam pluvia, distillavit in gratia : Vas misericordiae : Uterum divinæ Incarnationis, cum aliis titulis sexcentis.

Deiparam Virginem sæpe suis orationibus requirebat, et, ut se per omnia adjuvaret, suppliciter petebat dicens in alia : « Maria, obsecro te per gratiam, qua se Deus esse tecum et te voluit esse secum, fac, propter ipsam secundum eandem ipsam gratiam, misericordiam tuam mecum, fac ut amor tui semper sit mecum, et cura mei semper sit tecum. Fac ut clamor necessitatis meæ, quandiu ipsa persistit, sit tecum, et respectus pietatis tuæ, quandiu ego subsisto, sit mecum. Fac ut congratulatio beatitudinis tuæ semper sit mecum, et passio miseriæ meæ, quantum mihi expedit, sit tecum. Doce cor meum qua reverentia te debeat cogitare : dic et da animæ meæ quo affectu, te memorando, ex te delectetur, delectando jucundetur, jucundando impinguetur. Impingua et succende eam tui dilectione : Tui continuo amore langueat cor meum, liquefiat anima mea, deficiat caro mea. Utinam sic viscera animæ meæ dulci fervore tuæ dilectionis exardescant, ut viscera carnis meæ exarescant ! Utinam sic intima spiritus mei dulcedine tui effecta impinguentur, ut medullæ corporis mei

exsiccentur. Domina, Mater Domini mei, si ego non sum dignus, qui sic debeam tui amore beatificari, certe tu non es indigna, quæ sic, imo amplius, debeas amari. Ergo, benignissima, ne sic deneges mihi petenti id quo me confiteor indignum, ut offeratur tibi id quo certe te negare non potes dignam. Da itaque, piissima, da, obsecro, supplicanti animæ meæ non propter meritum meum, sed propter meritum tuum ; da illi, quanto digna est, amorem tuum. Si enim non vis dare, ut habeam, quod desidero, saltem noli negare, ut reddam tibi, quod debeo. » Sic ille.

Aiebat non magni ponderis esse omne id quod dignitati, aut honori B. Virginis humana laude defertur, si meritis illius et insignibus comparetur. Aiebat nihil Domine nostræ æquale, nihil comparabile esse : omne enim quod est, aut supra eam, aut sub eam esse : quod supra eam est, solum Deum esse, quod infra eam, omne quod Deus non est.

Aiebat B. Virginem magis propter peccatores quam propter justos factam esse Dei Matrem : et fieri non posse ex memoria laudis B. Virginis salutem non provenire peccatorum, cum ejus uterius factus esset via ad sanandum peccatores venienti Salvatore. Aiebat indecens esse de beata Matre Dei quid dubitabile in laudem ejus recitari, cum ea quæ incunctanter de illa vera existunt, tanta laudis materia sint referta, ut quicumque in laudando eam morari desiderat, necesse sit, ut facultas ejus magnitudini rei et veritati succumbat. Aiebat eum, qui in dilectionis B. Virginis suavitatem transit, nullo pacto diffidendum in retributionis ejus participium esse transiturum : illumque, cui concessum fuerit sæpe dulci studio posse cogitare de illa, magnum promerendæ salutis indicium possidere. Aiebat nihil utilius, post Deum, memoria Matris ejus, nihil salubrius meditatione pii amoris, quo fervebat in memoria et contemplatione Filii sui, nihil jucundius sapore pertractati gaudii ejus, quo multipliciter pascabatur in eodem, et per eundem Filium suum. Aiebat velociorem esse nonnunquam salutem memorato nomine Mariæ, quam invocato nomine Domini Jesu unici Filii sui ; et id quidem non ideo quod ipsa major et potentior eo sit (nec enim ipse magnus, et potens per eam, sed illa per ipsum), sed quia Filius ejus Dominus est et Judex omnium, discernens merita singulorum, Maria vero Mater misericordiae, cujus merita intercedunt, ut qui non meretur, exaudiatur.

Aiebat Deipara Virgine tacente nullum sanctum orare, nullum juvare : ea autem orante, omnes orare, omnes juvare. Aiebat denique, quod sicut omnis a beatissima Virgine aversus, et ab ea despectus, necesse erat ut interiret, ita omnis ad eam conversus, et ab ea respectus, impossibile erat ut periret.

Immortalitatis stola indutus est Anselmus, Deiparæ Virginis amator fervens et laudator præcipuus,

anno orbis per Christum redempti 1109, ætatis 76, ejus pias ac doctas de Deipara Virgine lucubrationes in Bibliotheca Mariana enumeravi.

§ LXII. — *De Anselmo, antistite Moguntino.*

Anselmus Casimirus Wasibol ab Umbstat, Germanus, archiepiscopus Moguntinus, vir inter multa, quæ in eo nituerunt, animi decora, ardentissimo Mariani honoris zelo admodum conspicuus, inter alia affectus sui erga Deiparam Virginem monumenta, scripsit ad Urbanum VIII, Pont. Max. : *Pro decisione controversiæ illibatæ Conceptionis ejusdem Deiparæ Virginis Epistolam unam*, pietate sua et posterorum recordatione dignissimam. Cætera me fugiunt. Clarebat anno Dominicæ Incarnationis 1625, ut dixi in Bibliotheca Mariana parte, 1.

§ LXIII. — *De Antipatro, antistite Bostreno.*

Antipater Bostrensis episcopus, ejus meminit secunda synodus Nicæna, act. 4, natione Græcus, observantiæ suæ erga beatam Virginem Mariam egregium documentum dedit, scribendo, ut alibi, nempe in Bibliotheca Mariana, part. 1, ex Possevino observatum fuit, in Salutationem angelicam, sive Annuntiationem ejusdem B. Virginis homiliam insignem, quæ, si Deus dederit, una cum Bibliotheca magna Mariana, quam paro, integra aliquando proferetur in lucem.

In ea Antipater ad illa verba : *Ave, gratia plena; Dominus tecum* : in hunc modum loquitur : « Ave, quæ prima, et sola paris Infantem liberum ab exsecratione. Ave, quæ in mundo paris vitæ occasionem. Ave, quæ es incorrupta, sed non es expers prolis. Ave, quæ satu caruisti, sed non fructu. Ave, quæ partus dolores expectas, qui te minime invadent. Ave, quæ tuo primo parenti Adamo exhibes defensorem. Ave, quæ fers sine dolore naturæ creatæ fundamentum. Ave, quæ citra laborem intercedis inter mortalitatem et divinitatem. Ave, quæ paris Deum non nudum, et hominem non solum hominem. » Et ad illa verba : *Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui*, inter alia inquit : « Tu es benedicta, quæ exsecrationis portas solutionem. Tu es benedicta, quæ portas donum sapientiæ. Tu es benedicta, quæ eum gestas in utero, qui ambulavit in paradiso. Tu es benedicta, cujus sanctum templum fuit venter. Benedictus fructus ventris tui, ex quo cum comederit Adam, vincet inimicum. Benedictus qui fuit mundi cibus et amictus. » Sic ille. Floruit circa annum partus virginæ 780.

§ LXIV. — *De Antonino, antistite Florentino.*

Sanctus Antoninus, ex ordine Prædicatorum, archiepiscopus Florentinus, quantus, et quam dulcis gloriosæ Virginis Dei Matris exstiterit amator et laudum prædicator, ejus scripta testantur. In iis, inter alios fere innumeros honoris titulos, Deiparam appellat Medicum, quam sapientissimus Deus, præsciens nos habituros continuum certamen cum dæmonibus, et sæpe ab iis vulneribus peccatorum damnificari, concepit in mente sua, et disposuit

mundo mittere, ut contra vulnus superbiæ poneret ipsa exemplo vitæ suæ ligaturam, seu emplastrum humilitatis ad curandum; contra vulnus avaritiæ emplastrum liberalitatis, contra vulnus luxuriæ remedium castitatis, etc. Necnon Sacerdotissam justitiæ, quæ proprio Filio suo non pepercit, sed stetit juxta crucem Jesu, non ut mortem Filii aspiceret, non ut dolorem Filii consideraret, sed ut salutem generis humani exspectaret, parata ipsa offerre Deo Filium pro salvatione mundi.

Præter cætera erga beatam Virginem Mariam obsequia, quotidie ejus Horas ac Litanias recitabat. Florentino cuidam egenti, multarumque nubilium filiarum patri, auctor fuit, ut Annuntiæ Virginis templum, non in civitate Florentia modo, sed in universa etiam Italia notissimum, opem a Deipara petiturus frequentaret; fecit ille, quod monebatur, et, ante lucem vigilando, fanum non minus pie quam diligenter invisit. Quadam autem die homunciones duos oculis captos in ipso sacri templi aditu de emendicato lucro certantes ac colloquentes audivit. Eratque scitu jucunda contentio, uter vince-ret copia ac felicitate colligendi. Alter in ea pallioli sordidi latebra, aversoque fundo, quo obnubi caput solet interdum a viatore ventum, aut pluviam defendente (cuculli monachorum quamdam habet res ea speciem ac figuram), ducentos nummos aureos se assuisse gloriabatur. Succinebat alter in capidulo sese trecentos condidisse. Hæc inops ille civis Antonino ridens dolensque renuntiat. Is corrogatores plane cæcos, et mendicitatis nomine improbos fraudatores ad se accersitos vehementer objurgavit, quod indigentiae simulatione, venditationeque fœdissima veris pauperibus misericordiam abstulissent. Itaque ipsis consentientibus, et culpam fatentibus S. Præsulis arbitrio commissa res est : qui cum alteri, cui erat collectæ stipis major summa, triginta, alteri viginti quinque scutata reliquisset, et pro suis habere permisisset, quod erat reliquum ex illo utriusque furtivo thesauro, civi ærumnoso non magis prudenter, quam juste contribuit ad dotem et matrimonia filiarum : divinæque Virginis liberalitas illa fuit, quam Virginem Matremque de Virginis sanctæ consilio bonus ille Pater familias quotidianis et percursorationibus et precationibus invocaret. Idem Antoninus medicum, qui Joannes Caninus, congruo nomine, dicebatur, quippe et nefariæ necromantiæ deditus erat, et, hæretico hausto veneno, in Deiparam Virginem (proh immane scelus!) oblatrabat, quamvis reclamantibus in urbe plurimis, publico damnatum judicio eremavit. Cujusdam viri, quem Petrum Tonsorem appellatum accepimus, liberi, nocturnis exagitati terroribus, ad varios domus angulos pertraherantur. Id cum Antoninus rescivit, preces et exorcismos in membranula scriptos in eorum cubiculo puerorum, ad Deiparæ Virginis imaginem affigi jubet : quo remedio infantuli conquieverunt; cum vero pontifex mali causam inquirens, librum

a patre theologiæ imperito imprudenter legi solere comperisset, in quo bonis ad vulnera curanda remediis (erat vero chirurgus) cantiones, et excientorum carmina dæmonum miscebantur, librum coniecit in flammam, publico rogo in eum finem exstructo. Libro ardente, et chirurgi inconsiderantiam flammis crepantibus arguente, cælum, quod serenum erat ac lucidum, atris est nubibus obscuratum, illo tamen prorsus exusto, prior cælo lætitia redivit. Moriens D. Antoninus illud frequenter iterabat: « Sancta et immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam, nescio, » incertum, videretur Deiparam sibi apparentem, quam coluerat amaratque in vita: an lætus et gaudens, quod ad illum usque diem corpus ab omni libidinis contagione purum integrumque conservasset. Migravit e corpore anno 1459, cujus de Deipara Virgine lucubrationes habes in Bibliotheca virginali R. P. F. Petri de Alva, tribus tomis Madriti excusa anno 1648, in folio.

§ LXV. — *De Antonio, antistite Acernensi.*

Antonius de Cucharo, episcopus Acernensis, natione Italus, Deiparæ Mariæ, cujus cultui addictissimus semper fuit, conatus suos et studia consecrans, Opus nobile, partim abstrusis philosophiæ, partim altissimæ theologiæ irrefragabilibus assertionibus refertum de ter sancta Virginis Conceptione contextuit, eique titulum dedit *Elucidarium Deiparæ*. Superstes erat anno Verbi Incarnati 1506.

§ LXVI. — *De Antonio, antistite Asturiensi.*

Antonius a Caceres ex sacro Prædicatorum ordine, Asturiensis antistes, luculentum satis suæ pietatis erga B. V. Mariam testimonium dedit, scribendo de Conceptione, Annuntiatione et Purificatione ejusdem B. Virginis conciones pereruditae ac pias. Religiose animam exhalavit anno reconciliationis humanæ 1615, ætatis 65, vi Kal. August. Vid. Bibliothec. nostram Marianam, p. 1.

§ LXVII. — *De Antonio, antistite Carthaginensi.*

Antonius a Treio, ex generali ordinis Seraphici magistro episcopus Carthaginensis, natione Hispanus, pietatem suam erga Deiparam insignissime declaravit, dum anno reparatæ salutis 1618, ad Paulum V, Pontif. Max. a Philippo III, Catholico Hispaniarum rege, pro definienda controversia illibatæ Conceptionis, orator destinatus, ita præclare hoc munere perfunctus est, ut summam inde summæ virtutis laudem apud omnes fuerit adeptus. Exstat legatio Philippi III et IV, Catholicorum regum Hispaniarum ad sanctissimos dominos nostros Paulum V et Gregor. XV, pro definienda controversia Immaculatæ Conceptionis, Lugduni evulgata anno 1624, auctore R. P. F. Luca Waddingo, in qua quid tantus præsul tunc temporis pro eadem Conceptione egerit, apertissime demonstratur. Clarebat anno a Christi Nativitate 1618.

§ LXVIII. — *De Antonio, antistite Gandensi.*

Antonius Triest, episcopus Gandensis, in quo nobilitas virtutem, et virtus nobilitatem semper red-

didit illustriorem, inter alia pietatis suæ erga B. Virginem experimenta, imaginem B. Mariæ de Victoria, nunc in parochiali Calloano templo in Belgio celebrem, solemniter ritu consecravimus, quam e civitate Antuerpiensi usque Calloam summa cum solemnitate et pompa comitatus est. Cum vero in præfato templo de hujus antistitis licentia sodalitas mancipiorum B. Virginis fuisset instituta, ipse primus in eorumdem mancipiorum albo ad hoc præparato nomen suum manu propria inscripsit hoc modo: *Antonius Triest, episcopus Gandensis, mancipium B. V. Mariæ Domine nostræ*. Omnibus sodalitiis hujus sodalibus orationem sodalitatibus dicentibus, vel Rosarium, seu parvulam Coronam B. Virginis, auctoritate sua ordinaria viginti dierum indulgentiam in Domino concessit. Item 40 dierum indulgentiam omnibus sodalibus, quo die præfatum templum inviserint. Item 40 dies indulgentiarum iis qui comitentur imaginem B. M. Virginis de Victoria in processione Calloana circumferendam: atque ad augendam in sanctissimam Virginem et Matrem Christiani populi devotionem, quidquid ex parte sua potuit, libentissime contribuit. Vivebat anno reparatæ salutis 1638.

§ LXIX. — *De Antonio, alio antist. Acernensi.*

Antonius Agellius, Italus, Surrentinus, ordinis Clericorum Regularium Theatinorum alumnus, vir veterum scriptorum ac venerandæ antiquitatis Patrum studiosissimus, invitatus et reluctans, a Clemente VIII, Pont. Max. ad Acernensem cathedram promotus, inter alia obsequii et debitæ observantiæ suæ erga Deiparam Virginem testimonia, chartis commisit, a se elaboratum, *In Canticum B. Virginis Magnificat Commentarium*. Vitæ cursum feliciter clausit, anno salutis 1608, ætatis 76.

§ LXX. — *De Antonio, antistite Barensi.*

Antonius de Aggelo, Tarento oriundus, archiepiscopus Barensis in Apulia, inter alia, quibus pietatem suam erga augustissimam Dei Matrem apud posteros testatam esse voluit, ecclesiam Barensensem Marianam suppellectili præclara decoravit, amplis prædiis donavit, redditibus auxit, et in eadem sacellum in honorem Deiparæ Virginis erexit, in quo post mortem sepeliri voluit. Mortalem vitam reliquit anno 1495, die 22 Januarii.

§ LXXI. — *De Antonio, antistite Granatensi.*

Antonius Calderon, Hispanus, olim apud Salamanticenses (ecclesiam et academiam) theologiæ publicus professor, Toletanæ Ecclesiæ Hispaniarum, primatis canonicus, serenissimæ dominæ Mariæ Teresiæ Hispaniarum infantis magister, et demum ob eximia virtutum merita archiepiscopus Granatensis, sub auspiciis et invocatione immaculatæ Conceptionis B. Virginis in hanc lucem editus est. Cum enim Mater ejus imminere partum juxta naturæ leges præsensisset, conferebat se quotidie sub solis occasum in templum Conceptioni sacrum, Virginem deprecatur. Audierat videlicet eam parturientibus, quæ immaculatam Conceptionem invo-

carent, præsentissimam opem ferre. Erat e regione domus ejus collegium societatis Jesu, ubi frequens exomologesi et synaxi operam dabat, et tamen femina, alioquin vagandi inimica, hoc templo propinquiori prætermisso, in ædem Conceptioni sacram longiuscule a domo distantem, pressa licet ventris sarcina, sese proripiebat. Cum igitur quadam nocte in eo templo preces funderet subito partus doloribus correpta est, tam diris, ut pene crediderit se ibi parituram. Sed illis paulisper remissis, implorato Immaculatæ auxilio, quam festine domum revertitur, ubi paulo post Antonium in lucem edidit, felicem, cujus nativitas, si non in templo Immaculatæ perfecta, tamen cœpta est. Hæc simulatque Antonio per ætatem licuit audire et intelligere, agnovit se totum (quidquid erat) Conceptionis Immaculatæ esse, utpote cui debebat communis hujus auræ et lucis usuram. Atque aliquando rem secum tacitus considerans, animadvertit diem etiam, quo natus erat, commonere se hujus erga tantum mysterium observantiæ et obligationis: is enim fuit octavus mensis Octobris S. Birgittæ natalitio consecratus, quæ inter reliquos cœlites nobilissima et celeberrima Immaculatæ Conceptionis revelatione illuminata fuit. Crevit ergo cum eo a teneris unguiculis devotio erga Immaculatam: et cum academia ejus Beatiensis anno 1618, solenni juramento hujus mysterii defensionem sese obstrinxisset, idem ipse inter magistros et doctores præstitit, librumque rei gestæ, et sollemnissimæ pompæ, festivissimique apparatus, quibus academia tunc Conceptionem coluit, scripsit et typis mandavit. Rursus anno 1620 licentiaturæ (ita vocant) honorem suscepturus, iterum juravit, et tertio cum ad doctoratum in sacra theologia eodem anno ascenderet. Tunc enim eodem sacramento juxta ejusdem academici statutum se obstrinxit in manibus eminentissimi et reverendissimi domini D. Balthassaris cardinalis de Sandoual, qui ut eum singulari favore prosequeretur, dignatus fuit munus cancellarii subire, et illum propria manu doctorali annulo et sacris insignibus ornare. Deinde cum in alma Salmanticensi academia baccalaureatus honore decoratus fuit, anno 1624, iterum in Conceptionis Immaculatæ verba juravit juxta ejusdem universitatis sanctionem. Denique in celebri academia Toletana cum anno 1629, ad licentiæ gradum ascenderet. Itaque Antonius quinque hoc sacramento se obstrinxit, et fortasse non facile invenietur, qui toties publico et solenni ritu in diversis academiis Immaculatæ Conceptioni nomen dederit. Tot ergo titulis obætatus tanto mysterio, opportuno tempore arma capessens, prodiit in prælium, et pro titulo *Immaculatæ sarto tecto Marianæ Conceptioni servando Opus* composuit, cui nihil laudis opus, cum ipsum sibi laus et laurus sit. Prodiit Madridi anno 1650, Philippo IV, Hispaniarum et Indiarum regi Catholico dictum, piorum omnium plausibus exceptum. Porro dum Antonii calamus

pro immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptione asserenda ulterius felicissime progrediebatur, eum mors invida interruptit anno a Virginali partu 1654, die 24 Januarii.

§ LXXII. — *De Antonio, antistite Grassensi.*

Antonius Godeau, Gallus, et Grassensis in Gallia episcopus, vir non minus melioris litteraturæ eruditione quam eximio in beatissimam Dei Matrem devotionis affectu conspicuus, edidit carmine Gallico *De Assumptione B. Virginis Poema, in III libros divisum*. Necnon *De Oblatione suiipsius, suique regni facta a Christianissimo Galliarum rege beatissimæ Virgini Mariæ hymnum unum*. Quæ excusa Parisiis apud viduam Jo. Camusat, dixi in Bibliotheca Mariana, parte 1. Cætera quæ hic antistes obsequiosæ pietatis ac debitæ observantiæ suæ erga Deiparam testimonia posuit, adhuc me latent. Clarus habebatur anno salutis 1640.

§ LXXIII. — *De Apollinari, antistite Laodiceno.*

Apollinarius, sive Apollinaris, Laodicenæ Ecclesiæ in Syria episcopus, pro ea qua erga magnam Dei Matrem pietate pollebat, scripsit Græce, ut alibi etiam recensuisse me memini, nempe in Bibliotheca Mariana parte 1, Metaphrasim super Marianum Canticum, *Magnificat*. Floruit anno Domini 365, cui, teste Baronio tom. 1 *Annal. Ecclesiasticor.*, tribuitur ab eruditis tragœdia illa, quæ sub S. Gregorii Nazianzeni nomine circumfertur, inscripta *Christus Patiens*, pulcherrimis Deiparæ laudibus variegata.

§ LXXIV. — *De Archangelo, antistite Tribunensi.*

Archangelus Gozzeus, natione Dalmata, ordinis Prædicatorum, Tribunæ et Marcanae episcopus, vir scientia et morum gravitate clarissimus, in testimonium piæ venerationis, qua Deiparam Virginem cœlorum Reginam augustissimam prosequabatur, scripsit lingua Illyrica, *De Confraternitate Rosarii B. Virginis librum unum*, et item *De Rosario beatissimæ Virginis Mariæ librum unum*. Cætera non nevimus adhuc. Florebat anno reparatæ salutis 1596.

§ LXXV. — *De Ardingho, antistite Florentino.*

Ardinghus de Trottis, ex canonico et cive Tici-nensi a Gregorio IX, anno 1213, episcopus Florentinus creatus, viros septem, ordinis Servorum B. Virginis fundatores, oraculo ejusdem B. Virginis in suam tutelam recepit. Pulla veste habituque, cum Regula S. Augustini, tituloque Servorum sibi a Deipara ostensis, induit, ornavit, atque observare mandavit. Senarii Montis cacumen cum nemore iis primum ad incolendum largitus, quantum potuit re, consilio, et privilegiis prodesse, et quasi obster-trix in sinu fovere et enutrire non destitit. Et quia plura de eo in fundatoribus nostris Marianis, cap. 21, commemoravi, hic supersedeo. Obiit anno salutis 1230.

§ LXXVI. — *De Arnesto, antistite Coloniensi.*

In beatissimæ Virginis cultu laudatissimus fuit serenissimus princeps Arnestus Coloniae archie-

piscopus, ac sacri Romani imperii elector, pro cuius pura Conceptione ecclesiastico calculo firmanda scripsit ad sanctissimum dominum nostrum Urbanum VIII, epistolam suo in Dei Matrem affectu studioque dignissimam, quam mihi ab eruditissimo viro Bernardo de Toro Hispalensi communicatam in gratiam lectoris apponere non gravabor: sic autem illa habet:

« Beatissime Pater,

« Cogitanti mihi identidem de statu militantis Ecclesiae, et Romani imperii, et quam benigne misericors Deus inter tot et tantas procellas nos conservavit hactenus, et porro conservet, concessis etiam de hostibus fidei tot praeclaris victoriis, semper visum fuit totum id deberi intercessioni ac patrocinio beatissimae Virginis Matris, per quam primum suscepimus misericordiam de manu Dei nostri. Cujus rei cum permulta alia indicia, tum vero etiam communis sensus non modo piorum Christifidelium, sed et impiorum haeticorum evidens est testimonium: quorum proinde illi eam, ut optimam Matrem suam amant, observant, venerantur, isti non aliter atque hostem oderunt, ut triumphatricem aversantur et formidant. Itaque cum semper haereditarium fuerit nostrae domui, eam tanquam praecipuam ac specialem Patronam suam singulari veneratione prosequi cum Symbolo: *Da mihi virtutem contra hostes tuos!* nunc profecto justum ac rationabile censeo, ut hanc ejus virtutem, tam efficaciter expertus, in ampliorem devotionem ac augustiorem cultum enixe assurgam, et toto corde, atque omnibus viribus conuitar. Porro quid ei retribuere, aut qua significatione gratitudinem meam, aut ipsi Virgini honorificentius, aut universo orbi evidentius, aut piis Christifidelibus gratius contestari possim non invenio, quam si Sanctitati Vestrae cum debita reverentia et submissione supplicem, ut controversiam inter theologos de Immaculata sanctissimae Virginis Conceptione, non sine scandalo et piorum horrore ac gemitu, tot annis agitatam, auctoritate sibi divinitus concessa terminare, et pro Immaculata Conceptione, cum consueto anathematis fulmine, in contrarium docentes, aut sentientes, sententiam ferre dignetur: quemadmodum pronus cum devoto pedum osculo, quanta possum diligentia et enixa voluntate, supplico per praesentes. Supplicant haud dubie mecum socii, ac calidis gemitibus in aure Dei sonantibus omnes imperatores, reges, principes Catholici, ecclesiastici et saeculares, omnes religiosi ordines (dempto uno, eoque forte non integro), omnes academiae, quae partim hanc sententiam ita receperunt, ut nullum ad gradum theologiae admittant, nisi ante in eam jurarit, partim publicae profitentur ac docent, utriusque sexus Christifideles, qui tot locis dissiti, moribus, studiis, linguis discrepantes, uno sensu, concordia pietate, instinctu utique ejus, qui gentes in unitate fidei congregavit, eam devotionem sic amplexantur, ut contrarium sine gravi

perhorrentia scandalo et indignatione, audire non sustineant. Postulant merita beatissimae Virginis, et tot ejus beneficia nobis accumulata: postulat universa curia coelestis: postulat ipse Christus Deus ac Dominus noster, in quem totum proxime redundat, quod Matri impenditur: postulat, inquam, et quem ipse ante saecula praelegit, quae antiquum serpentis caput contereret, eam suus Vicarius potestati ejusdem serpentis nunquam infectam fuisse, ea potestate, quam ipse Matris suae interventu concessit, definiat: et hanc gloriam sibi (occulto quodam fato) reservatam, ad quam tot antecessores, Sixti, Pii, Pauli, Gregorii, etc. viam straverunt et praemonstraverunt, sed ipsi non pervenerunt, successoribus suis praeripiat. Ecclesia tam militans, quam triumphans beneficium agnoscat, et postquam illam diu, salutariter, feliciter gubernarit, ista Vestram Sanctitatem hinc abeuntem gratulabunda, et aeternum venerabunda gratissimis acclamationibus excipiet, id quod ex animo opto, ac voveo, Sanctitati Vestrae, me measque ecclesias praevio sanctissimorum pedum osculo humiliter commendans. Dat. Bonnæ, 21 Februarii 1624. »

Nec alia tanti antistitis ac principis devotionis erga Deiparam Virginem argumenta (licet plurima existant) innotuerunt adhuc.

§ LXXVII. — *De Arnoldo, antistite Trevirensi.*

Arnoldus, episcopus Trevirensis, pro eximio suo erga augustissimam Dei Matrem affectu, monasterium B. Mariae extra muros Bopardenses ex honorum hominum elemosynis fundatum promovit, et illi bene prospexit. Mortuus est anno gratiae humano generi collatae 1188.

§ LXXVIII. — *De Arnoldo, antistite Acherontino.*

Arnoldus, archiepiscopus Acherontinus, inter alia Marianae pietatis, cui indefesso studio incubuit, auctoramenta, basilicam Acherontinam (cujus altitudo, longitudo et latitudo talis est, ut his temporibus in ea regione, atque adjacentibus provinciis primum locum tenere posse videatur) in honorem beatissimae Virginis Mariae Assumptae construendam curavit. Coelum petiit anno Domini 1101.

§ LXXIX. — *De Arnoldo, antistite Pacensi.*

Arnoldus Albertinus, Majoricensis, Pacensis Ecclesiae antistes, inter alia, quibus suum erga Deiparam Virginem amorem ac singularem reverentiam testatus est, scripsit ediditque *De Conceptione et Assumptione ejusdem Deiparae Virginis Assertiones Catholicas*, quas habes in Bibliotheca Virginali Petri de Alva tomo III. Vivebat anno salutis 1534.

§ LXXX. — *De Arnulpho, antistite Suessionensi.*

Arnulphus, Suessionensis antistes, cum Deiparam Virginem ex intimo cordis affectu per totum vitae mortalis spatium dilexisset, ei morituro adfuit Domina nostra, vera misericordiae Mater, multis stipata sanctarum virginum agminibus, benignissima voce, cum certiore efficiens de anima ejus

inter Assumptionis suæ gaudia in cœlum transfere-
renda. Vicesimo et primo die ægrotationis suæ, qui
erat Sabbati dies, et vigilia Assumptionis gloriosæ
Dominae nostræ, Dei Genitricis semperque virginis
Mariæ, vocatis ad se discipulis cum ecclesiæ vicinæ
clericis, sacro oleo voluit inungi, dans confessionem
coram omnibus, et omnium preces humiliter expe-
tens. Ait autem ad illos : « Cras de Resurrectione
Domini gaudium erit in cœlis, et de assumpta Regina
mundi lætitia sanctis angelis duplicabitur, Christo
largiente, tertia quoque materia aderit, unde gau-
dia illa triplicentur. Itaque prohibeo vobis ne die
crastino mihi sepulcrum fodiat, sed in secundam
feriam id differatis : ita enim cœlitus definitum est,
ut in die S. Arnulphi, Metensis episcopi, hujus
peccatoris Arnulphi corpus terræ reddatur. » Multa
proinde prædixit, tam de regni statu, quam de
episcoporum et principum casibus futuris, quæ
omnia etiam ita evenerunt. Sub horam autem ves-
pertinam corpus et sanguinem Domini nostri Jesu
Christi summa cum devotione percepit, omnibusque
bene precatus, orabat, ut sibi quoque omnes pre-
carentur bene, sicque ad requiem aspirans, san-
ctæ crucis signo se consignavit, et ipso Dominicæ
noctis ingressu, de lectulo se subrigens, in pavi-
mento cinere et cilicio strato feliciter obdormi-
vit, et in regionem vivorum Domino conjungendus
ingressus est 18 Kalend. Septembris, anno Christi
1087.

§ LXXXI. — *De Aspreno, antistite Neapolitano.*

Sanctus Asprenus, civis Neapolitanus, primus-
que ejusdem civitatis antistes a S. Petro apostolo-
rum Principe institutus, construxit domuncu-
lam, sive cellulam cum oratorio et altari, in quo
(ut fertur) beatissimæ Virginis imaginem Chri-
stum puerum in ulnis habentem pingi curavit;
quod postea S. Mariæ de Principio oratorium di-
ctum fuit, eo quod B. Virginis effigies ibi prius-
quam alibi in ejusdem urbis, vel in aliis fortasse
locis, imo in cæteris Italiæ partibus depicta
esset. In ea autem cellula atque oratorio S. As-
prenus, dum vixit, cœlestem atque religiosam vitam
duxit, tandemque, ingravescente ætate, ad super-
nam patriam migravit Neapoli, die 3 Augusti, anno
a Christo nato 77.

§ LXXXII. — *De Athanasio, antistite Alexandrino.*

Sanctus Athanasius, archiepiscopus Alexandri-
nus, vir omnigena scientia madidus, ac disciplinis
theologicis innutritus, cujus labore ecclesiastica
area a prope infinitis errorum paleis purgata est,
beatissimæ Virgini toto pectore deditus et addi-
ctus, illius honorem adversus impios præclare
defendit, ejusque laudes orthodoxorum memoriæ
luculenta oratione transmisit. Hæc enim, ut ex
ipsius scriptis patet, est aula virginalis, quam
Dominus noster Jesus Christus in terris habitare
contentus fuit : hæc est Virgo sanctissima, in
cujus utero conceptus gestatusque est Rex cœle-
stis : hæc est Thronus Christi Pontificis in Eccle-

sia speluncæ Bethleemitiæ : hæc est Virgo incor-
rupta, atque ab omni labe pura : hæc est Clau-
strum virginalé omni ex parte purum atque
impollutum, in quo divinus Thesaurus repositus
fuit : hæc est Cœlum secundum nunquam coin-
quinatum : hæc est Vas Dei capax nunquam com-
maculatum : hæc est Petra e montis vertice
abscissa, quæ mœniam sugendam dedit Petræ illi
spirituali, quæ mentis lumine comprehenditur. Hæc
est Tabernaculum ab Altissimo sanctificatum :
hæc Regina et Domina et Deipara proprie, quan-
doquidem ipse Rex est, qui natus est ex ea, idem-
que Dominus et Deus : hæc est Eva nova variegata,
permanens ad primitias vitæ immortalis omnium
viventium : hæc est Parens nostra secundum
generis, prosapiæque rationem : hæc est Retribu-
trix magnorum donorum pro exiguis, ex divitiis
suarum gratiarum. Hæc est Mater vitæ, regenera-
trix, Domina nostra gratiosa, Regina nostra, Hera
nostra, Arca sanctuarii. Hæc est Fundamentum
Incarnationis, Homo vere et Soror nostra, eo quod
omnes liberi sumus ex Adamo procreati. Hæc est
Virgo casta ante partum, in partu et post partum.
Hæc est Domus sanctissima, quæ per vitream au-
rium fenestram radium divinum ex Sole justitiæ
Patre sine læsione aliqua recepit et emisit. Hæc
est Concha, sive Pinna, Genitrix pretiosissimæ
Margaritæ, nempe Christi. Hæc est Terra sanctis-
sima, ex qua Deus sanctissimam carnem sine pol-
lutione induit. Hæc est Virgo sancta, in quam ad-
veniens Verbum in Spiritu tinxit et concinnavit
sibi corpus, volens consociare et offerre per se
creaturam Patri, et reconciliare, omnia in se paci-
ficans, quæ in cœlis sunt et in terra. Hæc est
sanctissima, Immaculata Domina nostra Deipara
et semper Virgo, ex qua unus, et vivificæ Trinita-
tis Deus Verbum, et Dei Filius Dominus noster
Jesus Christus, propter salutem nostram ultimis
diebus humanam naturam assumpsit. Hæc est
Virgo illibata impolluta et viri nescia. Hæc est
Terra rudis et illaborata, ex qua Verbum carnem,
ut Aaron vestem talarem assumpsit, ut jam ha-
bens, quod offerret, ipse Pontifex seipsum Patri
in victimam daret, et omnes suo sanguine a pec-
catis ablueret, et a mortuis excitaret. Hæc denique,
ne in infinitum abeam, est Mons, qui Deo placuit
ad inhabitandum in eo, Mons opacus et densus,
ex quo venit Sanctus, Mons Sion, in quo habitavit
Dominus noster Jesus Christus, Mons, quia quem-
admodum ii qui campo oberrantes, et calore
æstuant, si montem subeant, velut rore conspersi
in umbra subter arbores montis, vel aqua sedant
æstum flammæ; ad eundem modum hominibus
quoque facta est sancta Virgo, quæ, rore quodam
sui partus animas hominum æstu peccati confe-
ctas, in vitam revocavit, et in umbram alarum Filii
sui fovit.

In Hispania apud antiquum cœnobium, quod
vulgo dicitur Valls vinarum, in termino Calagu-

ritanæ diœcesis, hodie Valvanera B. Mariæ Virginis admiranda conspicitur imago, apud quam (ut inconcussa traditio est) S. Athanasius Alexandrinæ ecclesiæ antistes, dum furorem Arianorum effugeret, diversatus, illius vallis speluncas habitavit, ideoque in ejus cœnobio singularis, tunc patroni, devotio conservatur: fere enim in omnibus privilegiis, gratiis et indulgentiis, quibus hanc domum summi Pontifices ornavunt, asseritur illa eos concedere, in honorem beatæ Mariæ et S. Athanasii doctoris Magni, qui in illa habitavit domo.

In cœlum migravit eximius Deiparæ Virginis encomiastes anno Domini 379, 6 Nonas Maii. De ejus ingenii monumentis ad magnam Dei Matrem pertinentibus egi in Bibliotheca Mariana parte 1.

§ LXXXIII. — *De Attico, antistite Constantinopolitano.*

Atticus, Constantinopolitanus episcopus, inter alias pietatis suæ erga Deiparam testimoniationes, ad reginas filias imperatoris Arcadii librum scripsit de virginitate et de fide quæ duæ virtutes, ut germanæ sorores, multis se officiis amplexantur: nam fidei Christianæ sua est integritas, flosque virgineus, quem violant, qui labuntur in hæresim. Opus valde egregium, in quo, dogma Nestorii præveniens, impugnavit, et Deiparam antequam hæretico gladio peteretur, libri præclari, tanquam firmi scuti, defendit oppositu. Vixit anno Domini 420.

§ LXXXIV. — *De Audoen, antistite Rhotomagensi.*

Sanctus Audoenus, Rhotomagenus antistes, singulari animi devotione erga magnam Dei Matrem affectus, inter alia monasteria et templa, quæ per omnes Franciæ provincias, partim a fundamentis condidit, partim superiorum Pontificum incuriæ neglecta restituit, sanctæ Dei Genitricis cœnobium ad Matronam fluvium in saltu Jotrensi ædificavit, copiosisque censibus fulsit. Idem, cum primariam suæ sedis ecclesiam, et quasi Matrem cæterarum præ omnibus, qui ante se erant, episcopis opibus thesaurisque ditavisset, inter alia templi ornamenta lectum ex solido auro in honorem perpetuæ Virginis et Dei Matris apposuit, cujus pulchritudo omnium oculos capiebat. Claruit anno salutis 672.

§ LXXXV. — *De Audomaro, antistite Morinensi.*

Sanctus Audomarus, episcopus Morinensis in Sithiu, pro incredibili suo erga augustissimam Dei Matrem affectu, egregium templum in honorem D. V. exstruxit, in quo et humatus est, prout ipse S. Bertino mandaverat. Claruit circa annum Dominicæ Incarnationis 640.

§ LXXXVI. — *De Aufrido, antistite Trajectensi.*

Sanctus Aufridus ex comite Lavoniensi episcopus Trajectensis, cum Deiparam Virginem sincero cordis prosequeretur affectu, venerabile collegium ordinis Sancti Benedicti supra montem sanctum in honorem sanctæ Dei Genitricis Mariæ construxit,

in quo sacrae religionis habitum accepit, et ad perennem vitæ suæ terminum devotissime perduravit. Idem, de consilio et licentia venerabilis Notgeri episcopi, fundavit cœnobium sanctimoniale beatæ Mariæ in Villa Turnæ, in quo suam ante episcopatum conjugem, sanctam videlicet Hilsuindem, constituit, in eoque filia eorum, S. Benedicta, primo regimen animarum sub regula S. Benedicti suscepit. Idemque, eodem S. Notgero episcopo agente, in honorem sanctæ Mariæ Virginis comitatum suum Leodiensi Ecclesiæ dimisit. Obiit plenus virtutibus anno salutis millesimo octavo.

§ LXXXVII. — *De Augustino, antistite Hipponensi.*

Sanctus Augustinus, Hipponensis Ecclesiæ in Africa antistes, quanto beatissimam Virginem Dei Matrem devotionis prosequeretur affectu, late ostendi in fundatoribus marianis Romæ editis anno 1643, cap. 4, quo lectorem ꝛuando.

§ LXXXVIII. — *De Augustino, antistite Isolanensi.*

Augustinus Falivernia Gephonensis Salernitanus, episcopus primum Capreensis, deinde Isolanensis designatus, affectum suum erga B. V. Reginam cœlorum gloriosam abunde declaravit, scribendo, ut ex Chronico ordinis Servorum refert in suo Apparatu Possevinus, complura opuscula carmine in laudem ejusdem B. V. Mariæ. Clarebat circa annum Dominicæ Nativitatis 1534, ut dixi in Bibliotheca Mariana parte 1.

§ LXXXIX. — *De Augustino, antistite Nebiensi.*

Augustinus Justinianus, Patricius Genvensis, ex Ordine Prædicatorum episcopus Nebiensis, inter cætera suæ devotionis erga Deiparam Virginem monumenta, ecclesiam cathedralem Nebiensem, sub invocatione B. Mariæ Virginis Assumptæ reparavit et ornavit, ac pro ministrorum usu ædes ædificavit, ut cultui B. Virginis hi essent promptiores. Cœlum petiit anno salutis 1535, ætatis 65.

§ XC. — *De Augustino, antistite Conversano.*

Augustinus Ferentillus, nobilis Interamnensis, ob præclaras animi dotes ab Urbano VIII, Pontif. Max. Conversanæ urbis in regno Neapolitano episcopus creatus, augustissimæ Dei Matris Virginis Mariæ cliens eximius, ejusque cultui obsequioque penitissime addictus, præter Officium divinum, Marianum quoque quotidie recitabat. In honorem sanctissimæ Dei Genitricis, quam sibi ab ipsa infantia in singularem Advocatam elegerat, in omnibus festivitatum ejus pervigiis, et singulis totius anni Sabbatis eidem dicatis jejunium servabat. Scapulare B. Virginis Carmelitanae pie gestavit, et juxta confraternitatis hujus leges quolibet die Mercurii a carnibus abstinuit. Licet in cathedrali sua ecclesia, quæ Mariæ in cœlum assumptæ dicata est, ac in tota sua diœcesi omnes Deiparæ festivitates cum omni solemnitate celebraret, singulari tamen spiritus fervore celebrare solitus fuit festum sanctissimæ Conceptionis. Cujus mysterium a Ferentilla familia sua sacellis, atque aliis pien-

tissimi affectus significationibus, propensissimo cultu semper honoratum, ut suorum populorum cordi magis esset infixum, ac memoriæ tenacius conservaretur impressum, non sine magno animarum fructu, et patenti Marianæ pietatis incremento, modum adinvenit, quo dictum mysterium, nullo puncto temporis intermisso assidua veneratione honoraretur. Schedulas enim impressas omnibus, tam ecclesiasticis quam laicis, erga Immaculatam B. Virginis Conceptionem propensius distribui curavit, quibus unicuique tam diu quam noctu, hora ad orationem in ejusdem Immaculatæ Conceptionis cultum peragendam assignabatur. Et si quis juste impeditus hujusmodi orationis horam, sibi in schedulis præscriptam persolvere non valeret, alium suo loco ad hoc munus substituere tenebatur, ut hoc pacto ne momentum quidem temporis sine hujus mysterii cultu ac celebratione elaberetur. Natus cælo est, ut speramus, eo die, quo augustissima Dei Mater Maria, quam adeo impense coluit, nata est in terris, die scilicet 8 Septembris anni 1641, ætatis 35, et dum pro ejus extreme ægrotantis incolumitate moniales Cappuccinæ monasterii SS. Cosmæ et Damiani urbis Conversanæ, simul congregatæ, ante imaginem B. Virginis a Gratiis appellatam, et miraculis ineluctam orationes funderent; earum una, præstantissimæ virtutis et admirandæ pietatis habita, in mentis excessum elevata, omnibus audientibus, non semel exclamavit: Augustinum præsulem jam cælo fructum esse maturum, et Dei voluntatem in illo esse adimplendam. Fuit Augustinus iste germanus frater illustrissimi ac reverendissimi domini, D. Joannis

Francisci Ferentilli utriusque signaturæ referendarii, viri in Romana curia celeberrimi, et multis mihi titulis colendissimi, qui præter alia præclara virtutum merita, atque animi dotes minime vulgares, profusa in sanctissimam Virginem devotione insignis, et ob ardentissimum in Mariam Deiparam affectum totus atque ex integro Marianus, adeo in augustissimam cæli Reginam semper et ubique Immaculatam, venerabundo teneroque corde liquescit, ut eum in magnæ Dei Matris obsequiis amoribusque non solum multorum Catholicorum præsulum præstantiam æquare, sed etiam longo intervallo superare non ambigam.

§ XCI. — *De Augustino, antistite Isolanensi.*

Augustinus Falivernia, Gephonensis, Salernitanus nuncupatus, ord. Servorum B. M. Virginis alumnus, ob morum integritatem, doctrinæ præstantiam, prudentiæque excellentiam prius Capreensis, deinde Isolanensis episcopus creatus, cordis sui affectum erga Deiparam Virginem apud posteros testatum fecit, scribendo inter alia, *complura opuscula carmine in ejusdem Deiparæ Virginis laudem.* Clarebat circa annum Dominicæ Nativitatis 1554.

§ XCII. — *De Avito, antistite Claromontano.*

Sanctus Avitus, Claromontanus episcopus in Arvernica pro eximia sua erga Deiparam Virginem religione, templum cathedrale, cui Nostræ Dominæ a Portu nomen est, a fundamentis erexit eidemque coronidem imposuit. Obiit anno 594 decimus octavus ejus loci episcopus, in numerum sanctorum relatus cum aliis 29 ejusdem diocesis antistitibus.

CAPUT II.

De Bacchylo Messanensi, Balduino Cantuariensi, Baptista Pennensi, Baptista Rhegiensi, Barbato Beneventano, Bartholomæo Constantinopolitano, Bartholomæo Laudunensi, Bartholomæo Coronensi, Basilio Cæsariensi, Basilio Seleuciensi, Bennone Metensi, Berardo Barensi, Bernardino Nazareno, Bernardo Anglonensi, Bernardo Calenensi, Bernardo Montis Albani, Bernardo Toletano, Bernardo Tholosano, Bisantio Barensi, Blasio Tribunensi, Bodoæ Tullensi, Bogumilo Gnesnensi, Bonifacio Ferentino, Bonifacio Lausanensi, Bonifacio Moguntino, Bonito Arverno, Brinolpho Scarensi, Britio Martulensi, Brunone Herbipolensi, Brunoni Hildesiano, Brunone Signensi, Burchardo Constantiensi, ac Burchardo Herbipolensi Antistitibus.

§ I. — *De Bacchylo, antistite Messanensi.*

Sanctus Bacchylus, primus Messanensium et Siciliæ episcopus, a S. Paulo circa annum Domini 42 ordinatus, eique a se fundatæ Ecclesiæ præpositus, jure inter Marianos antistites debet annumerari. Is enim una cum populo Messanensi, misit certos homines ad viventem tunc temporis Dei Matrem (ad quam erat frequens fidelium peregrinatio), illius benedictionem protectionemque expostulaturus: acceptæ fidei formulam de more apostolico primum Petro Antiochiæ commoranti, tanquam Ecclesiæ capiti, deinde Hierosolymis Dei Matri, cui in omnibus ab apostolis deferrebat præ-
everentia, offerant, ab eaque amantem dulcem-

que, ut illam vocat Dexter in Chronico, epistolam recipiunt, de qua Messanenses maxime gloriantur. Unde apud illos imago vetustissima Deiparæ Virginis, quæ a S. Luca depicta creditur, Ecclesiæ protometropolitane a Litorio, corrupto a Litteris Virginis vocabulo, nuncupatur. Bacchylo post S. Paulum urbs Messana suam erga sanctissimam Dei Matrem insitam ab incunabulis filialem pietatem agnoscit, ac ejusdem sanctissimæ Dei Matris erga se singularem protectionem clarissimis miraculis comprobata. Hujus sancti viri memoria celebratur Messanæ die 15 Januarii ex Octavio Clajetano in fastis sanctorum Siciliæ.

§ II. — *De Balduino, antistite Cantuariensi.*

Baldunus Devonius, ex abbate Fordensi ordinis Cisterciensis præsul Vuigorniensis, et tandem archiepiscopus Cantuariensis et totius Angliæ primas, natione Anglus, Deiparæ Virginis toto pectore deditus et addictus, inter alia studii sui in illam specimina, scripsit, ut ex Chrysostomo Henriquez in Fasciculo sanctissimi Ordin. Cisterc. lib. II, dist. 10, cap. 21 alias memoravimus: *De angeli nuntio ad B. Virginem librum unum.* Diem vitæ clausit extremum anno communis salutis 1493.

§ III. — *De Baptista, antistite Pennensi.*

Baptista Valentinus Cantalicius Sabinus, ex canonico S. Mariæ in Via Lata de urbe Pennensis atque Hadrianensis episcopus, ut erat beatissimæ Virginis cultui mira devotione addictus, inter alia devotionis suæ in illam specimina, scripsit Italice, *Expositionem in Officium ejusdem beatissimæ Virginis.* Decessit anno salutis 1514, ut in sua *Italia sacra* testatur vir eruditissimus D. Ferdinandus Ughehus.

§ IV. — *De Baptista, antistite Rhegiensi.*

Baptista Pallavicinus Parmensis, ex archidiacono Taurinensi creatus episcopus Rhegiensis, inter alia pietatis testimonia, quibus affectum suum erga Deiparam luculenter expressit, scripsit *De ejusdem Deiparæ laudibus carmina varia*, quæ cum aliis ejus operibus impressa Viennæ Austriæ, testatur Epitome Gesneriana. Vitam pretiosa Justorum morte conclusit, anno Dominicæ Nativitatis 1466.

§ V. — *De Barbato, antistite Beneventano.*

Sanctus Barbatus, episcopus Beneventanus, cum esset beatissimæ Virginis devotissimus, ejus præsertim auxilio, priscum gentilitatis ritum denuo Beneventi pullulantem extirpavit, hac occasione. Dum Constantius, Constantinus dictus, imperator Constantinopolitanus, anno Domini 663, Apulia pene universa depopulata, Luceriaque solo æquata, Beneventum omnibus suis copiis obsideret: Barbatus lacrymis civium, miserrimo patriæ aspectu, et Romualdi ducis tunc Beneventi regnantis precibus ac dolore commotus, idolorum cultum, sceleraque omnia clam palamque concionando detestans, libertatem duci, urbi, omnibusque promisit, si relicta vitæ praviatæ ad Deum toto animo redirent. Statim ii ferro ac flammæ hostium devoti sanctimoniam maximo cordis affectu sancto viro polliciti sunt. Hoc inito pacto, Deum S. Barbatus ita assidua oratione exoravit, ut Romualdo duci cum omnibus civibus ad mœnia ducto sanctissimam Dei Matrem pro Benevento contra hostes pugnantem, claro aspectu apertisque oculis demonstrarit. Qua visione Romualdus, ac Beneventani prius animo prostrati, idololatriam omnino abnegantes, ea fortitudine ac magnanimitate sunt muniti, ut brevi obsidione sublata hostes profligarent, suosque ac patriam in antiqua libertate ac pace collocarint, ope divina potius, quam humana.

Obdormivit in Domino miraculis illustris sanctus Barbatus, anno salutis 689, die 9 Februarii.

§ VI. — *De Bartholomæo, antistite Constantino-politano.*

Bartholomæus Falerius Venetus, patriarcha Constantinopolitanus, inter alia plurima (quæ mihi adhuc ignota doleo) devotionis suæ erga Deiparam Virginem Mariam argumenta, scripsit, ut in Mariana Bibliotheca, parte prima, recensuimus, *De meritis sanctissimæ et Immaculatæ Virginis librum unum.* Enitebat anno a Virginali partu 1296.

§ VII. — *De Bartholomæo, antistite Laudunensi.*

Bartholomæus, episcopus Laudunensis, vacanti Laudunensi cathedræ per Radulphum Remorum archipræsulem datus antistes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, Feretri B. Mariæ Laudunensis ecclesiam, diabolo stimulante, militum quorundam nequitia, igne supposito concrematam, ingenti studio indefessaque opera ac industria, miraculis innumeris ad circumductum Feretrum coruscantibus, in pristinam evexit ac retulit dignitatem. Claruit anno Domini 1413.

§ VIII. — *De Bartholomæo, antistite Coronensi.*

Bartholomæus Lapacius, de Ubertinis, Italus, Florentinus, sacri Ordinis Prædicatorum alumnus, ob incredibilem sui prudentiam, et vitæ candorem factus episcopus Argoleensis, deinde Coronensis, in Florentino concilio clarus, inter alias quas reliquit, Marianæ pietatis tesseras, edidit *Conciones festorum Deiparæ.* Ad meliorem vitam transiit, anno Christiano 1466, die 21 Maii.

§ IX. — *De Basilio, antistite Cæsariensi.*

Sanctus Basilius, re et cognomine Magnus, Cæsariensis archiepiscopus, natione Cappadox, quam eximie in omni vitæ Deiparam coluerit et laudaverit, dixi in *Fundatoribus Marianis* cap. 2, per totum quo lectorem amandatum volo.

§ X. — *De Basilio, antistite Seleuciensi.*

Sanctus Basilius Seleuciæ episcopus, sive archiepiscopus, quo studio Deiparam prosequeretur, sat manifestum apparet ex luculentissima illa oratione, sermone Græco in ejusdem Annuntiationem scripta, quæ ex bibliotheca Andreæ Scoti a Claudio Dasqueio Andomario soc. Jesu theologo latinitate donata exstat in tom. V. Bibliothecæ Magnæ Veterum Patrum part. III. In hac enim oratione Deiparam appellat: Materiam copiosam præconiorum: Thalamum Virgineum: Virginem et Deiparam, ex qua natus omnium Conditor et Dominus in naturæ humanæ communicationem venit: Paradisum florentissimum virginitatis, in quo lignum vitæ satum produxit fructus omnibus salutare: Sequestram Dei hominumque constitutam, ut inimicitarum parietes intergerini convellantur, et cœlestia terrenaque in unum coeant: Templum vere Deo dignum, castitatis aromatibus bene odoratum, a magno Pontifice, qui secundum ordinem Melchisedech sine matre est ac sine patre inhabitatur: Matrem sanctam Domini totius universi:

Vas non aureæ instar arcæ, quæ manna cepit, sed cælestem panem alvo comprehendens, et (ne longior sim) Virginem sanctissimam, de qua qui cum laude graviterque dixerit, non ille quidem a veritate aberrabit, sed pro merito laud fecerit satis. Legendus est in oratione de Adamo, et in oratione super illud Matthæi xx : *Dic ut sedeant hi duo filii mei* : ubi eandem Deiparam nuncupat Puellam inuuptam, quæ Sponsum generavit immortalem, Virginemque, quæ nixum tulit, non a natura ortum, sed a gratia, et partu dispensationis, non consuetudinis.

Vixit sancto Joanne Chrysostomo æqualis, circa annum Domini 406.

§ XI. — *De Bennone, antistite Metensi.*

Sanctus Benno ex regia principum Burgundiæ stirpe, canonicus Argentinensis, secundus eremi Deiparæ Matris in Helvetia incola, et postea Metensis episcopus, quæcunque a parentibus acceperat Mariano ejusdem eremi sacello et monasterio instaurando contulit, suoque exemplo plures amicos et familiares ad eremum incolendum et frequentandum simulque ad Virginem Deiparam honorandam et laudandam invitavit ac perduxit. A Metensibus, quia eorum scelera redarguebat, insidiis appetitus, et luminibus privatus, tanta injuria et calamitate animo haudquaquam destitutus, rursus in eremum Deiparæ Matris, quam ægre deseruerat, et quam semper pectore infixam secum circumtulera, perducere se curavit, in eaque insigni innocentia patientiaque, quicquid vitæ fuit reliquum, peregit. Ibi vita solutus beatorum adauxit numerum anno nongentesimo quadagesimo tertio nonas Augusti, ante sacellum Deiparæ Virginis multis lacrymis sepultus.

§ XII. — *De Berardo, antistite Barensi.*

Berardus de Costaca, Barensis Ecclesiæ in Apulia archiepiscopus, deinde archiepiscopus Panormitanus, inter alia pietatis suæ erga augustissimam Dei Matrem documenta, in cathedrali ecclesia Barensi consecravit altare, quod vocant S. Mariæ de Augusto, illudque plurimis donis et possessionibus ditavit, cum obligatione, ut quolibet die Sabbati in perpetuum Missa de beata Virgine super ipsum altare celebraretur. Obiit anno Domini 1252, 6 Idus Septembris.

§ XIII. — *De Bernardino, antistite Nazareno.*

Bernardinus de Frigrieora, Hispanus, nobilibus parentibus in Granatensi regno natus, ex Regio Hispaniarum majori capellano archiepiscopus Nazarenus in Apulia, inter alia affectus sui erga Deiparam Virginem testimonia, Nazarenam archiepiscopalem ecclesiam, prope dirutam, proprio labore, proprio ære fideliumque elemosynis a fundamentis ædificavit : ut in choro ejusdem ecclesiæ posita, marmorea hæc docet inscriptio :

Bernardinus Frigrieora, archiepiscopus Nazarenus, hanc ecclesiam ædificare fecit a fundamentis,

ad gloriam Dei et gloriosissimæ Mariæ, anno Domini 1572.

§ XIV. — *De Bernardo, antistite Anglonensi.*

Bernardus Justinianus, Patricius Genuensis, episcopus Anglonensis in regno Neapolitano, inter cætera ejus in Deiparam obsequii ac devotionis documenta, singulis totius anni Sabbatis jejuniis se macerabat : instituitque, ut eisdem diebus canonici in cathedrali, et clerus in reliquis diocesis ecclesiis, post Completorium, Litanias Lauretanas perpetuo canerent ; quod adhuc magna devotione servatur. Obiit in oppido Claramontis ejusdem diocesis, anno 1616, die 25 Octobris, anno vero ætatis suæ 43.

§ XV. — *De Bernardo, antistite Calenensi.*

Sanctus Bernardus, Calenensis Ecclesiæ in Campania non solum antistes, sed etiam tutelaris et patronus, in honorem sanctæ et intemeratæ Virginis Genitricis Dei Mariæ, quam sinceris affectibus adamare semper studuit, Calenensem basilicam cathedralem suis sumptibus fabricavit, et juxta illam domos competentes construi fecit, in quibus ipse cum suis clericis habitarent, ut competentiùs ad Dei Deique Genitricis servitium tempore Officii matutinalis occurrerent. Obdormivit in Domino anno salutis 1109, die 12 Martii, sepultus in basilica cathedrali Mariana recens a se constructa.

§ XVI. — *De Bernardo, antistite Montis Albani.*

Bernardus, episcopus Montis Albani, vir erga Deiparam Virginem singulari devotione affectus, cum quondam super pontem fluvii, qui est super civitatem Ebredunensem et sancti Crispini oppidum, equitaret, pons erat ruptus in medio, et a loco super flumen, ubi erat majus periculum, unum magnum foramen habebat ; eo autem inadvertente, equus, quem equitabat, transiens ex illa parte, ubi pons ruptus erat, super dictum foramen vacuum duos anteriores pedes posuit. Cumque rueret in præceps ad aquam, et jam caput equi quasi jam infra pontem esset, concussus pavore magno beatissimam Virginem Mariam dilectam suam in auxilium vocavit, vovens festum de sua Conceptione annuatim celebrare. Statim vero, absque læsione aliqua sui et equi, ab altera parte foraminis se in securo positum vidit, licet qualiter exierit, referre nesciret. Ex tunc autem majori semper cum devotione dictæ solemnitis celebrationem continuavit, et anno Domini 1436, die Sabbati 21 Aprilis, dum esset in concilio Basiliensi, quando de materia Immaculatæ Conceptionis publice facta fuit allegatio, hoc miraculum retulit. Vivebat, ut dixi, anno 1436.

§ XVII. — *De Bernardo, antistite Toletano.*

Sanctus Bernardus, primus archiepiscopus Toletanus, vir virtutibus clarus, et operibus heroicis insignis, in honorem B. Virginis, quam ferventi semper pro amore dilexit, ecclesiam Toletanam solemnissimo ritu dedicavit et applausu, et in majori altari multas et pretiosas sanctorum reli-

quias collocavit. Idem in ipsius B. Virginis commendationem nonnulla scripsit Opuscula, nempe, *super Canticum Magnificat B. M. V. sermonem unum : et super Salve Regina sermones quinque*, D. Bernardo Clarevallensi attributos, in secunda Marianæ Bibliothecæ editione, quia in prima omisi, si Deus dederit, recensendos. Asserit autem Julianus in Chronico, quod sanctus iste vir erat B. Virgini devotissimus, qui faciebat celebrare festum Conceptionis ejus. Quinimo, ut prosequitur Julianus, obtinuit ab Urbano II, ut in omnibus ecclesiis Hispaniæ curreret singulis diebus Officium parvum beate Mariæ Virginis post alia Officia majora Breviariorum; et demum concludit, quod ipse Bernardus cantu musico accentuavit hymnos: *Ave, Maris Stella : Quem terra, pontus, æthera : et Salve, Regina*, ex quibus laudabilibus operibus in Virginem Matrem tanti præsulis deprehenditur affectus.

Felix ad superna migravit, anno salutis 1122, die 5 Aprilis, atque ejus corpus in summa B. Virginis æde Toletana condigno honore sepultum est.

§ XVIII. — *De Bernardo, antistite Tolosano.*

Bernardus de Rosergio episcopus prius Basatensis, et Montis Albani, tandemque archiepiscopus Tolosanus, natione Gallus, ex propensa sua in Deiparam Virginem voluntate inter multa, quæ in ejus præstitit honorem, evigilavit *De ipsius Deiparæ Virginis laudibus lib. 1 sermonibus 8 comprehensum*. Claruit anno Domini 1460.

§ XIX. — *De Bisantio, antistite Barensi.*

Bisantius, Barensis Ecclesiæ in Apulia antistes, orphanorum Pater appellatus, Mariæ Deiparentis cultui ampliando omnino deditissimus, inter alia Marianæ pietatis monumenta, mihi hæcenus ignota, Barensen ecclesiam cathedralem, Mariæ Deiparæ in cælum assumptæ dedicatam, inchoavit, licet morte præventus non absolverit. Obiit anno Domini 1035.

§ XX. — *De Blasio, antistite Tribunensi.*

Blasius Ragusinus, Dalmata, sacri Ordinis Prædicatorum, ob sapientiæ pietatisque splendorem factus episcopus Tribunensis, Deiparam Virginem immortalis colens veneratione, inter alia quæ in ejusdem præstitit obsequium, litterarum monumentis consignavit, *Conciones in magnæ Dei Matris festivitatis*. Clarebat anno humanæ Redemptionis 1480.

§ XXI. — *De Bodone, antistite Tullensi.*

Sanctus Bodo, illustri genere natus in pago Odernensi in diocesi Vesontionensi, post aliquot annos in matrimonio tractos, ex quo Thetbergam filiam suscepit, exeunte homine Godone Tullensi episcopo, egregia ob virtutum decora in ejus locum suffectus est. Et speciali in sanctam Virginem devotione in ejus honorem monasterium in Vosago monte extruxit et sacravit, ubi virgines congregavit, quarum Thetberga ejus filia primiceria fuit. Felici exitu a morte defluente ad vitam indeficien-

tem emigravit die 2 Septembr., et sub Pipino floruit circa annum Domini 745.

§ XXII. — *De Bogumilo, antistite Gnesnensi.*

Sanctus Bogumilus, Gnesnensis in Polonia antistes, vir vitæ inculpatæ, et magnæ in Deum contemplationis, quam eximius Deiparæ Virginis cultor exstiterit, et quantopere honorem illius in Polonia studuerit amplificare, hinc planum est, quod cum Cisterciensis Ordo circa annum Domini 1089, exorsus, ut Sigibertus meminit, longe lateque in orbe Christiano virtutum et sanctimoniarum jucundam diffudisset fragrantiam, nec multo post ortum in Poloniam e Murimundo Andreoviam coloniam deduxisset anno Christi 1153, omnibusque proceribus regni eo nomine acceptissimus fuisset, quod sub præcipua tutela gloriosissimæ Virginis Matris militaret, et plures accensi desiderio serviendi cælorum terræque Reginæ, ut normam illius cultus a tam devoto cœtu mutuarent principes et comites, monasteria Ordinis illius opimis redditibus locupletassent; hos inter S. Bogumilus facile primatum obtinuit, qui ob honorem Dei beatissimæque Mariæ semper Virginis, Ordini Cisterciensi ecclesiam et monasterium in Dobrovo fundavit, et possessionibus et hæreditatibus locupletavit. Hic idem S. Bogumilus cum maximo devotionis ardore Deiparam Virginem Mariam omnibus vitæ suæ diebus fuisset prosecutus, prope mortem eandem Deiparam Virginem Mariam cum puero Jesu sibi assistentem habere meruit, hæc verba in agone dicens: « Jesu, Fili Dei et Virginis Mariæ, susceptor esto animæ meæ. » Obdormivit in Domino, anno salutis 1182, die 10 Junii, qui in vita, et post mortem, clarus miraculis Dobrovi quiescit.

§ XXIII. — *De Bonifacio, antistite Ferentino.*

Sanctus Bonifacius, Ferentinæ civitatis episcopus, cum duodecim aureos sui nepotis, eo inscio, in eleemosynam pauperibus erogasset, eosque postea nepos sibi restitui importune flagitaret: B. Virginis ecclesiam ingressus, elevatis manibus, extenso vestimento oravit, ut ei redderet unde furentis nepotis insania mitigaretur, tunc repente invenit in veste duodecim aureos, perinde fulgentes, quasi ex igne producti eadem hora fuissent. Floruit anno Domini 520.

§ XXIV. — *De Bonifacio, antistite Lausanensi.*

Sanctus Bonifacius episcopus Lausanensis apud Helvetios, civis Bruxellensis, et doctor theologus Parisiensis, eximius plane fuit B. Virginis Deiparæ amator, et ab eadem singulariter quoque dilectus; resignato siquidem episcopatu suo, quem per decem annos laudabiliter administraverat, non alium quietis suæ locum delegit, quam Cameram B. Mariæ, monasterium virginum ordinis Cisterciensis prope Bruxellam: quod nimirum is sibi a Deipara esset destinatus. Cujus videndi desiderio cum quadam vice teneretur: ecce mox ei se præsentem sistit, at ille procidens in genua, « Sanctifica me, » inquit, « o Domina, » et beata Virgo, « Sanctificavi te, »

ait, « et iterum sanctificabo. » Alias itidem in octava S. Joannis Baptistæ, desiderio internæ consolationis a Deipara obtinendæ languentem, ecce continuo iterum benigna Mater filium suum visitare et recreare dignata fuit. Apparuit siquidem ei coronam gestans in capite præfulgidam totoque corpore pretiose adornata, innumera sanctarum virginum turba comitata, quæ se una cum Regina sua Maria ad latus lectuli ejus collocarunt, et ad alterum S. Joannes Baptista, atque ita totam noctem suavissimis colloquiis transigentes, dilectum suum incredibili consolatione repleverunt. Quod ipsum abundantius eidem præstitit misericordiæ Mater nocte quadam Nativitatis Dominicæ; cum enim agitudine nimia detentus matutinalibus precibus se interesse non posse admodum deploraret, confestim se ei exhibuit, Filium suum unigenitum pannis involutum brachiis complexa, atque ejusdem supra lectulum eum reclinavit. Puerulus vero benedictis suis manibus stragulum a vultu Bonifacii removens, intuendum se clarissime illi dedit: quæ visio tanta eum consolatione affecit, ut libere protestatus sit, omnem se libenter hic tristitiam perpassurum, ut vel solam illam faciem in cœlis posset intueri. « Si nihil esset in paradiso, inquit ille, nisi facies illa benedicta, dignum esset pati omnes tribulationes, ut possemus videre faciem tam gloriosam. » Orationi cum aliquando insisteret, raptus est Spiritu in cælum: et ductus ad B. Virginem Mariam, vidit quo honore et reverentia et dignitate honoraretur a Filio suo et omnibus sanctis. Plura his similia occurrunt, sed supersedeo amore brevitat. Tu consule Chronicon Brabantix cap. 24, part. 1, et Herib. Rosweyd. in Vitis sanctorum 19 Februarii, Joannem Molanum et Aubertum Miræum ad eundem diem in *Fastis Belgicis*, necnon Thomam Cantiprat. lib. II *Apum* cap. 50, ejus tempore celebris existit sanctitate. Obiit anno circiter 1260.

§ XXV. — *De Bonifacio, antistite Moguntino.*

Sanctus Bonifacius, archiepiscopus Moguntinus, Aurati ad Almonum fluvium siti domicilium Deiparæ sacrum condidit. Idem, cum Thuringos ad fidem convertisset, Erfordix quæ eorum est metropolis, Virgini item sacram ædem ædificavit, quam et pontificali cathedra ornavit, quæ non multo post tempore Moguntiam migravit. Ejus etiam rogatu ex institutione Alcuini, magistri Caroli Magni, Missa de Deipara ultimo hebdomadæ die, Sabbato scilicet, assignata est. Martyrio coronatur pontifex anno 754, aliis 755, ac in Fuldensi monasterio, quod ipse etiam struxerat, sepelitur.

§ XXVI. — *De Bonito, antistite Arverno.*

Sanctus Arvernorum antistes Bonitus, cum se totum ad perfecte amandam Dei sanctissimam Genitricem a pueritia contulisset, mirabile, jam vir factus et sacerdos, in tali amore lucrum reportavit. Nam quodam tempore cum turbis ingressus templum S. Michaelis, in angulum se abdidit: peractis-

que mysteriis, aliis descendantibus, ille in suo permansit latibulo; et custodes quidem more suo circumspexerunt num quis adesset, sed nutu Dei factum est, ut ad ejus latebram non pertingerent. Obseratis inde foribus, sanctus vir liberius quanto secretius coram Domino effudit animam suam, talisque ei prolixè oranti visio oblata est: repente e cœlo insonuit vox tanquam suavis melodix, et micantibus luminaribus vir sanctus quasi multitudinem quandam conspexit eo adventantium. Ingressa autem in templum est Virgo Mater Maria cum candidissimo angelorum et sanctorum hominum cœtu, tanquam Regina circumstante exercitu. Cantabant autem omnes illi laudes Christo et Matri ejus, atque ipsa etiam sanctissima Virgo in laudibus Filii sui vocem exercebat suam: procedebant autem per medium templi chorum, cumque ventum esset ad altare, quæsitum est a sanctis nonnullis quisnam Missam celebraret? Tum Virgo beata, « Ecce, inquit, adest hic Bonitus, præsul vere bonus, et bene dignus, cui hoc munus demandetur. » Audiens hoc ille extimuit, seque subducere conabatur: cui sane lapis cessit, in quo hodieque ejus rei apparent vestigia; tandem quæsitus, et inventus, ad illum beatissimum conventum perductus est, sanctisque ministrantibus vestibus sacris indutus est, et divinæ aræ applicatus. Consummato autem, ea quæ par erat ratione, sancto illo opere, beatissima Virgo vale faciens dilecto suo, pro munere cœlestem illam vestem largita est. Res est nota satis, et apud Arvernenses celebris, maxime in ipsa Arvernorum urbe, ubi usque in præsentem diem populus vestis illa ostenditur, cujus quidem materia et textura a nullo mortalium potest dignosci: est autem candoris eximii, miræque tum lenitatis, tum lævitat.

Scriptis Bonitus copiose de laudibus intemeratæ Virginis Mariæ, ut in 21 suarum Epistolarum inquit Trithemius, et retuli ego in Bibliotheca Mariana parte I, sed temporum injuria perierunt. Floruit autem temporibus Galliarum regis Theodorici hujus nominis IV, atque in Arvernorum antistitem numero fuit quadragesimus primus, ut in ejus vita affirmat Ribadeneira. De eo Martyrologium Romanum sub die 15 Januarii, et Baronius in suis Annotationibus.

§ XXVII. — *De Brinolpo, antistite Scarensi.*

B. Brinolphus Vastonius episcopus Scarensis in Suecia, gloriosissimæ Virginis Deique sanctissimæ Parentis piissimus fuit atque ardentissimus cultor. De eo ad S. Birgittam ad ejus sepulcrum orantem, ex quo suavissimus manabat odor, ita Deipara: « Scito, inquit, filia, quod hic episcopus dum viveret, insigniter me honoravit, et honorem obsequiis firmavit. Cujus vita, quam Filio meo placuit, vel ex hoc odore conjicere licet. » Deinde Filio ait: « Hic servus tuus, o Fili, tibi fuit fidelis, at corpus ejus hic sine honore jacet. » Cui Christus promittit olim honorandum, et condigno loco collocandum,

quod 80 post annis contigit. Natus est cœlo die 6 Februarii, anno salutis recuperatæ 1317.

§ XXVIII.—*De Britio, antistite Martulensi.*

S. Britius episcopus Martulensis in Umbria prope civitatem Spoleti ad honorem B. Virginis duo oratoria cum Baptismali fonte erexit: quorum primum S. Maria in Mariano, alterum vero S. Maria in Salustiano appellatum est. Quievit in pace anno salutis 350, die 9 Julii.

§ XXIX.—*De Brunone, antistite Herbipolensi.*

S. Bruno, Herbipolensis episcopus, natione Germanus, Franciæ Orientalis singularis patronus, clarissimum pietatis suæ erga B. Virginem Mariam testimonium perhibuit, scribendo: *Commentarium in Canticum ejusdem B. Virginis, Magnificat*. Cœlesti gloria potitus est, anno orbis Christiani 1045, die 17 Maii.

§ XXX.—*De Brunone, antistite Hildesiano.*

Bruno, Hildesianus antistes, erga augustissimam Dei Matrem a puerili ævo usque in vitæ suæ finem, constanti pietate atque observantia affectus fuit. Dum Octavam Nativitatis B. Mariæ aliquando sollemnem ageret; in templo ipsi vivendam se præbuit Maria, quam in genua procidentis episcopus sic compellavit: « O Regina cœli, quid ex sublimi ad me miserum homuncionem venire dignata es? » Cui illa respondit: « Ex animo lætor, quod te auctore meæ Nativitatis memoria tanta celebritate peragitur, unde et singularis Filio meo honor emergit. » His dictis, in teneras auras evanuit. Hinc deinceps Octava Nativitatis B. Mariæ maxime sacra haberi cœpit. Est autem Bruno iste in Catalogo episcoporum Hildesheimensium 21 apud Antonium Democharem, de quo addit ipsum primum divinitus a Virgine admonitum, Nativitatem cum Octava celebrem haberi cœpisse, eumque floruisse anno 1160.

§ XXXI.—*De Brunone, antistite Signensi.*

S. Bruno Signensis, seu Signinus episcopus, divusque tutelariorum Signinorum, Deiparam Virginem immortalis colens veneratione, inter multa eidem præstita devotionis obsequia, litteris commisit (ut refert Petrus Diaconus in libro M. S. *De Viris illustribus Montis Cassini*) *De Nativitate, Annuntia-*

tione, Purificatione et Assumptione ipsius Deiparæ Virginis homilias, pietate cum eruditione conjuncta commendandas. Legitur in ejus Vita (quæ habetur in Breviario M. S. Bibliothecæ Cassinensis, signato olim nu. 1188, nunc autem 423), quod cum ad ipsius notitiam pervenisset, se Urbani II, Pontificis Maximi præcepto contra suam voluntatem ordinandum, intempestivæ noctis silentio B. Mariæ ecclesiam egrediens, fugam arripuit, et in quadam via Virgo quædam, imperiali trabea ornata, cujus facies splendebat sicut sol, illi eminus astistit. Quam unde, qualis, quæve esset, et quo iret, dum requisisset, illa respondit: « Sponsam quam non bene fugis, me noveris esse: quapropter ut ad ecclesiam redeas ex Dei omnipotentis parte præcipio, et cave ne Dei ulterius velis resistere voluntati: » et his dictis, disparuit. Percussus autem ad hæc Bruno tanto Virginis famine, Deique in sua ordinatione voluntatem advertens, succubuit, et Pontificis cathedram lætantibus cunctis suscepit.

Hanc vitam cum cœlesti commutavit, anno salutis 1125, xv Kal. August., sepultusque est in Signina cathedrali, ubi altare in honorem beatæ Mariæ consecraverat, ut antiqua fert inscriptio:

Hoc altare dedicatum est in honorem beatæ Mariæ a Brunone episcopo, v Kal. Februarii.

§ XXXII.—*De Burchardo, antistite Constantiensi.*

Burchardus baro Heuwensis, episcopus Constantiensis, suum in Deiparam Virginem amorem publico testimonio fassus est, dum in honorem ejusdem Deiparæ Virginis in ambitu cathedralis ecclesiæ egregium sacellum ædificavit, ubi et sepulturam sibi ipsi constituit et elegit. Decessit ex hac vita, anno Christianæ salutis 1398.

§ XXXIII.—*De Burchardo, antistite Herbipolensi.*

Sanctus Burchardus, episcopus Herbipolensis, a sancto Bonifacio episcopo Moguntino et martyre glorioso pontifex ordinatus, ut habere posset a molestiis curisque secessum, juxta mœnium Saxonix oppidum in Deiparæ Virginis gloriam monasterium instituit, ubi se a labore recreabat. Obiit anno Domini 791.

CAPUT III.

De Cæcilio Illiberitano, Cæsario Arelatensi, Carolo Montisregalis, Carolo Tornacensi, Chiliano Herbipolensi, Crispolto Vectonensi, Christophoro Cæsariensi, Cæcilio Sedulio Orientano, Conrado Assisensi, Conrado Constantiensi, Conrado Frisingensi, Conrado Trajectensi, Constantino Constantiensi, Corbiniano Frisingensi, Cornelio Bitontino, Cornelio Gandavensi, Cosma Majumano, Cosmo Collensi, Cunero Leovardensi, Cypriano Carthaginensi, Cyrillo Alexandrino, Cyrillo Constantinopolitano, Cyrillo Hierosolymitano et Cyro Smyrnensi antistitibus.

§ I.—*De Cæcilio, antistite Illiberitano.*

Sanctus Cæcilius Illiberitanus episcopus, a sancto Petro apostolorum Principe consecratus, natione Arabs, cupiens Christi Domini ac beatæ Mariæ Virginis ejus Matris laudem et gloriam ubique ere-

scere, litterarum monumentis consignavit: *De excellentiis et miraculis Christi et Matris ejus ab Incarnatione Verbi, usque ad Ascensionem librum unum*. Cœlestis regni hereditatem consecutus est, anno Christi Redemptoris 57, de quo lege Biva-

rium in Commentariis ad Chronicon Dextri, et Bibliothecam nostram Marianam, parte 1.

§ II. — *De Cæsario, antistite Arelatensi.*

Cæsarius, Arelatensis episcopus, ut cordialem suum erga Deiparam Virginem affectum externo aliquo signo declararet, fabricavit triplicem in una conclusione basilicam, cujus medium membrum in honorem sanctæ Mariæ Virginis cultu eminentiori construxit. Obiit anno 554, de quo vide Chronologiam sanctorum, et aliorum virorum illustrium ac abbatum monasterii Sacræ Insulæ Lerinensis.

§ III. — *De Carolo, antistite Montis Regalis.*

Carolus Argenteria, ex abbate S. Benigni Vicarioque Taurinensi, ecclesiæ Montis Regalis antistes, inter alia, quibus suum erga sanctissimam Dei Matrem studium palam omnibus declaravit, sacellum Sanctæ Mariæ de Claustro in sua cathedrali a fundamentis extruxit et ornavit. Fato functus est anno 1651.

§ IV. — *De Carolo, antistite Tornacensi.*

Carolus Hautbois, episcopus Tornacensis, pietatem suam erga Deiparam testatam fecit in institutione Missæ quotidianæ in sacello ejusdem Deiparæ, quod dicitur S. Mariæ Flandrorum. Sedere cepit Tornaci, anno salutiferi partus 1506. Nec alia de illo hactenus innotuerunt.

§ V. — *De Chiliano, antistite Herbipolensi.*

Sanctus Chilianus, episcopus Herbipolensis et martyr, Deiparæ Virginis fervens amator, ejusque cultus pietatisque egregius promotor, persuasisse dicitur Hethano Herbipolensium duci, ad fidem a se traducto, ut a fundamentis ibidem D. Virginis templum excitaret, quod hodieque non vulgari fabrica visitur. Enitebat anno Domini 684, cujus festum celebratur Herbipoli in Germania die 8 Julii.

§ VI. — *De Chrispolto, antistite Vectonensi.*

Sanctus Chrispoltus, Vectoniæ, sive Beetonix in Umbria episcopus et martyr, sancti Petri apostolorum Principis discipulus, inter alias ecclesias a se divino Numini dedicatas, extra civitatem Fulginci in Umbria, unam ad honorem Dei Matris ædificavit, dictam S. Maria foris Portam: in civitate etiam Beetonensi, aliam ad ejusdem Dei Matris honorem fabricari curavit, in qua et sepultus est anno Domini 95.

§ VII. — *De Christophoro, antistite Cæsariensi.*

Christophorus a Capite Fontium, archiepiscopus Cæsariensis, et coadjutor eminentissimi cardinalis de Pelue in archiepiscopatu Sevonienſi, cum esset singularis in Deiparam Virginem amoris ac zeli, ejus perpetuæ virginitatis sese assertorem invincibilem demonstravit, scribendo ea de re doctissimum librum prænotatum: *Perpetuæ Mariæ Virginis ac Joseph sponsi ejus virginalis catholica Defensio*. Vide, si libet, Bibliothecam nostram Marianam, parte 1. Clarebat circa annum reconciliationis humanæ 1580.

§ VIII. — *De Cæcilio Sedulio, antistite Oretano.*

Cæcilius Sedulius, Oretanus in Hispania antistes, cujus doctrina et sanctitas apud veteres sanctosque scriptores miris elogiis commendatur, in Virginem Dei Matrem devotissima pietate piæque devotione affectus, purissimæ illius Conceptionis, intactæ virginitatis, et supremæ excellentiæ in suis passim operibus manifestum assertorem, haud obscuris argumentis declaravit. Unde Virgo Dei Mater, in suos semper propensa cultores, clientis sui pietati suum etiam in terris præmium deesse non passa est, dum voluit ab universa Ecclesia in sacrificio Missæ continuo salutari, et suæ ordinariæ Missæ introitum illis Sedulii verbis inchoari.

Salve, sancta Parens, enixa puerpera Regem.

Neque hoc solum, sed et aliis etiam argumentis Deipara Virgo ostendit, quam sibi placeret casta et castigata Sedulii doctrina, et erga se singularis devotio: nam illo panegyrico carmine, quod in ejus ac sanctissimi Filii sui laudem Sedulius composuit, ita legitur delectata, ut illud ipsa cælestibus nymphis inter divinas laudes canendum proposuerit. Nam vidit Dunstanus vice quadam corporeis oculis in ecclesia S. Augustini in capella B. Mariæ, ubi modo in crypta sub feretro B. Augustini imago ejusdem Virginis locatur, Matrem Domini Salvatoris virginali corona decoratam, mellifluasque ejus voces audire meruit, quibus socias virgines, ad collaudandum Regem sæviorum hortabatur, concinens illud carmen sapientis ac senatoris Sedulii:

*Cantemus Domino, sociæ, cantemus honorem,
Dulcis amor Christi personet ore pio!*

Cumque ab aliis virginibus hoc fuisset acceptum, aliæ, qui sequuntur versus pronuntiabant:

*Primus ad ima ruit magna de luce superbus;
Sic homo cum tumultu primus ad ima ruit.
Unius ob meritum cuncti periere minores:
Cuncti salvantur unius ob meritum.
Sola fuit mulier, patuit qua Janua letho,
Ex qua vita redit sola fuit mulier.*

Atque in hunc modum totius carminis hini ac bini versus percurrerantur, illis semper repetitis, qui primi a Matre Domino dicebantur: *Cantemus Domino*.

Supernæ Jerusalem civibus annumerari meruit anno salutis 450. Vide infra in S. Dunstano antistite Cantuariensi.

§ IX. — *De Conrado, antistite Assisiensi.*

Conradus, Assisiensis episcopus, devotionis suæ erga B. Virginem Mariam argumentum reliquit historiam indulgentiæ S. Mariæ Angelorum, seu de Portiuncula prope Assisium, a se litterarum monumentis consignatam. Claruit circa annum mundi per Christum redempti 1537. Vide Bibliothecam Marianam.

§ X. — *De Conrado, antistite Constantiensi.*

Sanctus Conradus, Constantiensis pontifex, plurimis et maximis prodigiis in omnem orbem

evulgatus, cum ad locum quemdam in suo territorio situm, Cella Meginradi vocatum, anno ab Incarnatione Domini 948, ad hoc vocatus venisset, ut capellam unam in honorem sanctæ et superexaltatæ Dei Genitricis semper Virginis Mariæ, 18 Kalendar, Octobris, illic consecraret: cum circa medium noctis more solito causa orationis surrexisset, duleissimum canticum cum quibusdam religiosis fratribus ejusdem loci audivit: et cum diligentius quid hoc esset? perscrutari voluisset, veraciter comprehendit, talem cantum et talem ordinem angelos tunc habuisse in illius capellæ, pro qua ipse venerat, consecratione, qualem adhuc episcopi solent habere in ecclesiarum dedicatione. Ipse Conradus cæremonias his verbis libro, quem *De secretis secretorum* inscripsit, posteritati prodidit, quæ inserere operæ pretium putavi: « Descendit, inquit, Dominus de cœlis casula violacea ante altare ad sacrum Officium celebrandum, cui quatuor evangelistæ infulam capiti ejus imponentes, et more consueto deponentes, angeli aurea thuribula deferebant alis suis, ut ramis arborum flabant. Juxta Dominum S. Gregorius flabellum in manu tenens, S. Petrus in manu tenens baculum pastorem, sanctus vero Augustinus et Ambrosius stabant ante Dominum, Maria Virgo ante altare stabat splendida, sicut fulgur, S. Michael præcantor erat, S. Stephanus legit epistolam, B. Laurentius Evangelium. Sanctus cantabatur sic: Sanctus Deus in aula gloriosa Virginis, miserere nobis. Benedictus Mariæ Filius, in æternum regnaturus est, etc. » Sic ille. Mane autem facto, ac paratis ad manum necessariis magna attentione omnibus Conradum præstantibus, ipse solus cunctari morasque neciter: neque interea sacello pedem efferre, ibidem fixus, immobilis, attonitus inhærere et obstupescere, donec ad meridiem jam tempus vergeret. Tum vero omnes urgere sollicitareque, qui aderant antistites, solemnitate tandem et officia inchoaret promoveretque, et cessandi finem faceret, neque ultra tantum mortalium conventum distineret. Ille adhuc causas obtendere, et aliud signum expectare. Denique quid accidisset, quid perspectum haberet, paucis ostendit. Ibi vero tunc omnes veluti vana et tanquam cœlestium ex meditatione nata somnia memorantem reprehendere, objurgare, postremo ad sacrorum ministerium et consecrationis opus, illis posthabitis, impellere, cogere, donec cunctis, re inopinata, percussis et exhorrescentibus, cœlestem delapsam vocem, « Cessa, cessa, frater, divinitus capella consecrata est, » ter omnes audierunt: et tunc perterriti, et Conradum vera cognovisse, et sacellum Deiparæ cœlitis dicatum et consecratum esse veraciter affirmarunt.

Cum autem Conradus Leonem VIII, summum Pontificem monuisset magni, quod in dedicatione sacelli Deiparæ Matris apud Helvetios suæ diœcesis venerat, miraculi: simul consilium expetiit, an

sibi posterisve, re quam retulisset, certa et comperta, manum novæ dedicationi ultra admoveere liceret? Leo novitate, et Conradi juxta auctoritate et omnibus perspecta sanctitudine permotus, eorum qui aderant consilio et consensu, non modo divinitus factam consecrationem sanctam et ratam habuit confirmavitque, sed magnis privilegiis monasterium et eos qui pietatis causa sacellum adissent, indulgentiis impertivit, ut pluribus apparet ex Bulla in eam rem 3 Idus Novembr. anni 864 data, ejus integrum exemplar refert Christoph. Hartmannus in *Annalibus heremi Deiparæ Matris*, pag. 71 et 72.

Florebat Conradus iste anno Domini 984.

§ XI. — *De Conrado, antistite Frisingensi.*

Conradus, Frisingensis Ecclesiæ antistes, Monachium in primis Germaniæ superioris oppidum altera basilica (una tantum in eam usque ætatem eaque S. Petri fuerat) ornavit Deiparæ sacra clientelæ. Floruit anno Domini 1270

§ XII — *De Conrado, antistite Trajectensi.*

Conradus, episcopus Trajectensis, inter alia suæ pietatis erga Deiparam argumenta, instituit collegium Trajecti canonicorum Deiparæ Virginis, haud multo post interemptus a Frisio homine. Anno enim 1080 voluit prædictus Conradus ædificare novam ecclesiam ubi canonicos institueret, sed fundum adeo lutosum fuit, quod bases paloliorum stabilire non potuerit. Fuit in Latomorum consortio quidam Friso, qui eandem ecclesiam sub pœna mortis suæ voluit et promisit fundare, verum immoderatum salarium inde petiit. Sed episcopus largis eœcœniis a filio dicti Frisonis arcanum illud didicit, et inchoatam ecclesiam ad honorem Dei Genitricis magno opere condidit. Unde Friso ille magnum odium contra episcopum concepit; quapropter anno 1099, dum episcopus post Missarum solemnias solus in oratorio oraret, et privatas orationes cum devotione legeret, Friso ille cultrum eduxit, et reverendum dominum episcopum, instante diabolo, trucidavit. Sepultus is fuit in eadem basilica.

§ XIII. — *De Constantino, antistite Constantiensi.*

Constantinus, Constantiæ Cypri episcopus, ut erat beatissimæ Virginis amator eximius, dum secundæ Nicænæ synodo interesset, sequens miraculum de eadem beatissima Virgine retulit dicens: « Rusticus quidam (prædictæ scilicet civitatis) cum ingressus fuisset in templum Deiparæ ut oraret, vidensque imaginem ejus depictam in pariete, arrepto stimulo, quo boves agitare solebat, oculum dextrum imaginis pupugit et delevit. Confestim vero ut egressus est, cum voluisset stimulo agitare boves, ferrum subito confractum est, cujus particula advolans contra oculum dextrum rustici, illum penitus contrivit, et in terram projecit. » Floruit Constantinus anno Domini 781.

§ XIV. — *De Corbiniano antistite Frisingensi.*

S. Corbinianus, Frisingensis Ecclesiæ antistes,

cum Theodonis Bavariae ducis filium Grimoaldum, propter injustas incestasque cum fratris uxore nuptias, novum Herodem alter Baptista reprehendisset: ipsi tandem aliquando ex libidinoso cœno emergenti, et illicitam conjugem repudianti, ad promerendam flagitiorum veniam, ut Frisingensem divæ Virgini sacram ecclesiam prædiis et agris locupletaret, imperavit. Grimoaldus scelera vitæque pertæsus turpissime actam, haud gravate S. præsulis accepit imperium: quare prata, vineas, fertiles agros a possessione coemptos, amœnamque silvam, quam probari Corbiniano antistiti intellexerat, templo largitus est Virginis, illoque misericordiæ pietatisque genere, et culpas superioris vitæ redemit, et Mariæ Dei Matris cultum religionemque promovit. Clauit Corbinianus circa annum Dominicæ Nativitatis 715.

§ XV. — *De Cornelio, antistite Bitontino.*

Cornelius Mussus, episcopus Bitontinus, inter multa, quæ dedit, observantiæ suæ erga B. V. Mariam exempla, scripsit: *In Canticum Magnificat de laudibus B. Virginis pro Sabbatis Quadragesimæ Conciones* 6, et alia quorum alibi, nempe in Bibliotheca Mariana, parte prima, mentionem feci. Corpus deposuit anno partus Virginei 1574, ætatis 64.

§ XVI. — *De Cornelio, antistite Gandavensi.*

Cornelius Jansenius, episcopus Gandavensis, natione Belga, inter alia luculenta devotionis suæ erga B. Virginem testimonia, mundo exhibuit *Super Missus est angelus, et Canticum Magnificat Commentaria*, singularem eruditionem pietatemque spirantia. Obiit Gandavi anno salutis 1576, ætatis 66, 3 Idus Aprilis.

§ XVII. — *De Cosma, antistite Majumano.*

S. Cosmas Hierosolymitanus, a patriarcha Hierosolymitano Majumanus episcopus ordinatus, affectum suum erga B. V. Mariam cœlorum Reginam haud obscure declaravit, variis eam encomiis, epithetis ac laudum titulis ornando. Vocabat namque Habitaculum Verbi, Sedem Cherubicam, Propugnatricem Christianorum, generis humani Salutem, portarum misericordiæ Reseratricem, ægotantis animæ nostræ Visitatricem, Receptaculum illocabilis, Loculum infiniti Conditoris, Virgam de radice Jesse, de qua flos Christus natus est, Montem umbrosam et densum ex quo venit Deus incarnatus, Matrem Emmanuelis Immaculatam, Puerperam animis puris et insordidis labris magnificandam, Paradisum mysticum, qui illaborate Christum germinavit, Thronum Cherubicum cui Verbum sine principio cum carne inedit, ut alia brevitati consulens omittam. Floruit a Christi adventu anno 720, cujus de Deipara lucubrationes in Mariana Bibliotheca recensuimus.

§ XVIII. — *De Cosmo, antistite Collensi.*

Cosmus ex Gerardischæ gentis comitibus, Leonis XI pronepos, secundus episcopus Collensis, a Paulo V, Pontifice Maximo creatus, erga sacratissimam Virginem ardentissima devotione conspi-

eus, in templo D. Mariæ Annuntiatae de Florentia sibi sepulcrum cum hac Inscriptione præparavit:

*Sub tuum præsidium, sancta Dei Genitrix,
Cosmus ex comitibus Gerardischæ
Episcopus Collensis
Qui sibi vivens posuit anno Jubilæi
1621.*

Debitum naturæ solvit, anno post partum Virginis 1634, ejusque corpus Florentiam delatum, sepulcro quod sibi præparaverat, illatum est.

§ XIX. — *De Cunero, antistite Leovardiensi.*

Cunerus Petrus, seu Petri, Belga Zelandus, ex doctore theologo, ac paræco ad B. Petri Lovanien- sis, primus Leovardensium apud Orientales Frisos episcopus constitutus, nullius rei æque studiosus, quam Marianæ pietatis propagandæ et illustrandæ, inter alia litteraria monumenta, emendavit et auxit *Cursum D. Virginis in usum religiosum Ordinis S. Benedicti*, quem editum Ingolstadii 1587, dixi in Bibliotheca Mariana, parte prima. Migravit ex hoc calamitoso sæculo anno orbis redempti 1580, ætatis 49, die 15 Februarii.

§ XX. — *De Cypriano, antistite Carthaginensi.*

S. Cyprianus, Carthaginensis ecclesiæ in Africa antistes, in oratione, quam edidit, de Nativitate Christi, pro suo in Deiparam Virginem affectu, mirum ejus ac singulare privilegium recensuit, nimirum, quod Virgo simul fuerit et Mater: « Eratque ei, inquit, proprium privilegium, quod nulla mulierum, nec deinceps, nec ante meruit obtinere, quod erat simul Mater et Virgo singulis titulis insignita. Unde et Matri plenitudo gratiæ debebatur, et Virgini abundantior gloria, quæ carnis et mentis integritate insignis, spirituali et corporali intus et extra Christi præsentia fruebatur. » Sic ille. Puerperium B. Virginis, hujusque devota in puerum Jesum obsequia contemplatus scripsit: « Nulla domus ambitio, nisi reclinatorium in stabulo, Mater in fœno, Filius in præsepio. Tale elegit mundi Fabricator hospitium, hujusmodi habuit delicias sacræ Virginis puerperium. Panniculi pro purpura, pro bysso in ornatu regio laciniae congeruntur. Genitrix est et obstetrix, et devotam dilectæ soboli exhibet clientelam. Attrahat, amplectitur, jungit oscula, porrigit mammam, totum negotium plenum gaudio, nullus dolor, nulla naturæ contumelia in puerperio. Pedissequas substantia familiaris non patitur, mancipiorum obsequia sumptus tenuis et inops mensa excludit. Nullum domus arcta diversorium occultabat, nec secreti recessus erant illius casulæ, incrustaturam tectum et soli parietes per circuitum vestiebant, nec locus ibi erat lavacris, quæ solent puerperis præparari, quippe nec aliqua naturæ injuria Matrem Domini læserat, quoniam sine tormento peperit, quæ in Conceptione carni tormento peperit, quæ in Conceptione carni voluptate. Ultro maturus ab arbore bajula fructus elapsus est, nec oportuit vellicari, quod sponte prodibat. Nihil in hac re

petiit ultio, nec præcedens delectatio aliquam expetiit pœnarum usuram. Non sustinebat justitia, ut illud Vas electionis communibus lassaretur injuriis, quoniam plurimum a cæteris differens, natura communicabat non culpa. Angelica sane non est credendum ministeria defuisse, nec recesserat a venerabili pectore Matris Spiritus sanctus ad verbum Gabrielis illapsus. Possidebat domum suam et templum, quod sibi consecraverat, adornabat, servabat sacrarium suum, et sanctimonie thalamum honorabat. Parvulus sugens ubera pura alimonia utebatur, et fons sacri pectoris defæcatum edulium ori mundissimo infundebat. Sed et cor Matris quædam dulcedines, quæ humanum superant intellectum, imbuebant, eratque utrinque mira jucunditas, cum pia sanctæ Matris et devota humilitas, et Sancti sanctorum immensa benignitas confœderatis affectibus mergerentur. » Hæc et plura alia Cyprianus.

Dicebat Mariam Virginem esse quemdam Mundum intelligibilem et admirabilem, cujus Terra erat soliditas humilitatis, cujus Mare latitudo charitatis, cujus Cælum altitudo contemplationis, cujus Sol splendor intelligentiæ, cujus Luna decor munditiæ, cujus Lucifer fulgor sanctitatis, cujus Arcturus gratia septiformis, cujus Sidera aliarum virtutum ornamenta pulcherrima.

Virginem justam et omni justitia plenissimam appellabat, ejusque Conceptionem singularem esse libere affirmabat.

Citatur ejus sermo de *Laudibus Virginis* a Joan. Carthagena homil. 1, de *Ortu Deiparæ*; et a Fernando super cap. 24, lib. Genes. sect. 1, num. 5. in quo sermone inter alia inquit Cyprianus: « Deum Patrem Filio suo talem elegisse Matrem, talem fecisse ac perfecisse, quæ esset cælum, templum et thronus Dei. »

Cælum petiit anno Domini 259, ut dixi in Bibliotheca Mariana, parte 1.

§ XXI. — De Cyrillo, antistite Alexandrino.

Sanctus Cyrillus, episcopus Alexandrinus, ad Deiparæ Virginis honorem ab impiissimi Nestorii impiissimis mendaciorum blasphemias gloriose præ cæteris liberandum, a Deo Opt. Max. delectus, juvenis adhuc philosophicis studiis peractis in Carmelum secessit, ubi cum Carmelitis, sub Deiparæ tutela feliciter degentibus cœlestem vitam in terris aliquandiu egisse perhibetur. Quo loci, cum ineffabilis Incarnationis mysterii desiderio teneretur vehementi, ubi magno Eliæ prophetæ nubeculæ velamine Dominicæ Incarnationis mysterium revelatum traditur, ibi ejusdem occulta adeo intime scrutatus est, ut divinis illustrationibus credatur edoctus. Alexandrinus episcopus creatus, cum per errorem esset sancto Joanni Chrysostomo archiepiscopo Constantinopolitano iniquior, et nescio quam cum illo similitatem exerceret: apparuit ei Deipara, et tantum admonitione materna profecit, ut non modo errorem suum correxerit,

at etiam cum eo in gratiam redierit, valdeque, quod imprudens in eum irritatus fuisset, pœnituerit, ac in sacrum Catalogum episcoporum reponendum curarit. Dignitatis ac tituli Matris Dei fuit prorsus invictissimus propugnator, quem et Cælestinus Pontifex dignum censuit, cui in concilio Ephesino, ubi Dei Matris honor contra Nestorii blasphemias sancitus est, partes suas demandaret. Porro Ephesini decreta concilii, ubi sancti Patres, duce Cyrillo apostolicæ Sedis legato, pro Mariæ dignitate celsissima propugnaverunt, et ejus cognomenti, omnium maximi, assertores verissimi fuerunt, quanti Cyrillo steterint, ejus epistola ad Archimandritas scripta declarat. Vincula et maledicta perpeusus, et falsis criminibus circumventus, Deo et Dei Matre auxiliantibus victor evasit: nam qui a Nestorio stabant architecto teterrimo Cyrium hæreticum esse mentiti, et labem qua nulla potest esse deformior, Alexandriæ clarissimo præsuli aspergere conati, nequidquam et frustra laborarunt.

In concilio Ephesino concionem habuit ad Patres, cujus exordium est: « Alaerem video congregationem sanctorum omnium, qui hic prompte a sancta Deipara Maria Virgine vocati conveniunt, » ubi complura in laudem sanctissimæ Dei Genitricis locutus est: « Salvæ, inquit, per nos sancta Deipara, pretiosus totius mundi Thesaurus, Lampas inextinguibilis, Corona virginitalis, Sceptrum rectæ doctrinæ, Templum insolubile, Locus ejus, qui loco capi nequit, Mater et Virgo per quam in Evangeliiis benedictus nominatur, qui venit in nomine Domini. Salvæ, quæ incomprehensibilem in sancta virginali utero comprehendisti: per quam sancta Trias per universum orbem glorificatur et adoratur: per quam cælum exsultat, per quam angeli et archangeli lætantur, per quam dæmones fugantur, per quam diabolus tentator cælo decidit, per quam prolapsus plasma in cælum recipitur, per quam universa creatura idolorum vesania detenta ad cognitionem veritatis venit, per quam sanctum contigit baptismum credentibus, per quam oleum est exultationis, per quam per totum orbem fundatæ sunt ecclesiæ, per quam gentes ducuntur ad pœnitentiam: et quid multa connumero? per quam unigenitus Dei Filius his qui in tenebris et umbra mortis sedent, lux resplenduit, per quam prophetæ prænuntiaverunt, per quam apostoli salutem gentibus prædicarunt, per quam mortui excitantur, per quam reges regnant, per sanctam videlicet Trinitatem. Et quis adeo valet eloquio, ut plurimum laudatam Mariam satis celebret? Ipsa et Mater est et Virgo. O rem admirandam! Miraculum hoc me stupidum reddit. » Sic ille.

Ob partem Cyrilli victoriam contra Nestorium, additamentum illud accepisse in universa Ecclesia angelica Salutatio facile creditur: *Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostræ. Amen.*

Cœlestino demortuo successit Sixtus I, qui et ipse Ecclesiam Orientalem pacificare, per summum imperatorem et Cyrilli studium valde laboravit : quod excitavit in ipsum hæreticos, censores maledicos, quorum calumnias quemadmodum pertexere nequimus, ita ab illis omnibus B. V. Maria Cyrillum suum plane liberavit. Ad Nili fluenta insigne eremitarum Montis Carmeli cœnobium extollitur, quod rumor est Deiparæ jussu a Cyrillo episcopo Alexandrino constructum, Paleonidoro teste, lib. II, cap. 4 et 7. Multa scripsit Cyrillus in laudem Deiparæ, de quibus vide Biblioth. Marian. part. I.

Obiit anno Domini 454, coliturque die 28 Januarii.

§ XXII. — *De Cyrillo, antistite Constantinopolitano.*

Sanctus Cyrillus, qui postea Constantinopolitanæ civitatis antistes fuit, vix ablactatus in ipsa pueritia Deiparæ Virgini suam dicavit virginitatem. Ipsi aliquando comparuit serenissima angelorum Regina admirabili splendore circumdata, cultu gravi ætateque venerabili, et mira verborum suavitate locuta est in hunc modum : « Cyrille, si Græcorum errores evadere (fervebant eo tempore hujusmodi errores) tuamque certam reddere salutem cupis, Carmelum pete, ibique juxta vitam filiorum meorum Carmelitarum vive, ita enim fies salvus. » Hæc audiens Cyrillus sacratissimæ Virgini respondit : « O Domina, gloriosissima Mater Dei, gaude, quia cunctas hæreses erroneasque sola interemisti in universo mundo. Tu, Domina mea, Magistra mihi eris et refugium : gratias tibi ago immortales, quia me immeritum indignumque tuorum filiorum numero aggregare dignaris. » Hisque dictis, se a Cyrilli conspectu sacratissima Virgo surripuit, animam ejus mira consolationis dulcedine delibutam relinquens. Cum vero ad Carmelum Montem pervenisset Cyrillus, ut ejus sacratæ religionis habitu indueretur, dum lassis membris aliquantulum quietis daret, ei iterum gloriosa Virgo Dei Mater apparuit dixitque : « Hic, o Cyrille, securitatem, quam ob tuæ animæ bonum tantopere optas, consequeris. » Religioso habitu indutus sæpe benedictissimæ Virginis Matris Mariæ aspectu recreabatur. Divina revelatione cognovit Ecclesiam in provinciis Orientalibus, suamque cum ipsa religionem diris tribulationibus agitandam : insuper divinum cultum ab iis partibus omnino exsultandum, suumque ordinem exstinguendum fundiusque defendendum. Unde angelorum Reginam continuis precibus implorabat, ut sacram suam Carmeli religionem, ne omnino periret, defendere ac custodire dignaretur. Servi sui precibus benedictissima Virgo non defuit : ei etenim prolixius oranti, et multis cum lacrymis gemitibusque supplicanti apparens dixit, se viros zelantissimos suos ad hoc in diversis mundi partibus custodire, ut dictam sacratam religionem ingrederentur. eamque in tota terræ rotun-

ditate propagarent : simulque promisit suum illi nunquam defuturum auxilium, una cum auxilio Filii sui Jesu Christi, qui Ecclesiæ suæ vicarios, reges terræ,* principes, aliasque insignes personas moveret, ad Carmelitas bonis temporalibus spiritualibusque fovendos, ut eorum religio esset augmento. Obiit Cyrillus virtutibus plenus, anno 4200 in ecclesia Dominae nostræ Montis Carmeli digno honore tumulatus.

§ XXIII. — *De Cyrillo, antistite Hierosolymitano.*

Sanctus Cyrillus, episcopus Hierosolymitanus, Deiparæ Virginis studiosissimus cultor atque encomiastes insignis, illam Velum cœlestis Sponsi : Sponsam sanctam Deo in fide dispensatam, Thalamum purum ex quo purissimus puritatis doctor processit, nuncupabat. Sua sede pulsus est, quod Filium Deo Patri consubstantialem contra Arianos assereret. Fuisse autem eos Dei Patri contumeliosos patet : si enim Filius ejus non est Deus, Deoque Patri consubstantialis, sequitur eam non esse Dei Genitricem. Idem, occasione sumpta ex signo lucidissimo apparente a monte Calvariae usque ad montem Oliveti, litteris scriptis ad Constantinum imperatorem, eum ad rectam, tum Filii consubstantialis Patri, tum sanctissimæ Virginis Matris Dei fidem cohortatus est. Idem Cathedesi 12 convincit tam Græcos, quam Judæos, non fuisse impossibile Christum de Virgine Maria nasci, et quidem utrosque ex ipsorum doctrina. « Qui, inquit, ex cerebro Jovis natam filiam fabulavimus, quomodo ex utero virginali nasci alicui impossibile dicitis esse? Qui de femore vestri Jovis prognatum Bacchum falso esse dicitis, cur nostram veritatem rejicitis? » Judæos vero sic aggreditur : « Utrum est difficilius senem et sterilem muliebribus jam deficientibus parere, aut virginem juvenem generare? Sterilis erat Sara, et muliebribus deficientibus præter naturam peperit. Igitur cum et sterilem et virginem parere, sit præter naturam, aut utrumque nega, aut utrumque concede. Idem enim Deus utrumque operatus est. Neque enim audebis dicere, quod illic quidem possibile, hic autem impossibile Deo. » Iterum : « O Judæi, utrum difficilius est virgam in animal mutari? at id a tempore Moysis factum : et ipse animal illud fugiebat : licet enim ante virga fuisset, dentes tamen habebat et oculos, utpote draco. De virga itaque oculi pullularunt, et de utero Virginis Puer non nascetur? » Affert et de Virga Aaron, quæ una nocte floruit, et fructum tulit. Tum quærit : « Quando igitur Virga propter typicum summum Sacerdotem præter naturam fructum dedit, numquid Virgini, ut verum Sacerdotem summum pareret, hoc non conferret? » Vide cætera exempla longe efficacissima ad probandum, quod hic sanctus antistes intendit. Immortalem vitam adiit anno Verbi humanati 386.

§ XXIV. — *De Cyro, antistite Smyrneni.*

Cyrus Panopolites, ex præfecto urbis Constantinopolitanæ factus episcopus Smyrnenis, gloriosis-

simæ Virginis Jesu Christi Dei atque Hominis verissimæ sanctissimæque Parentis piissimus fuit, atque ardentissimus cliens. « Hujus opus est (inquit Nicephorus) templum Dei Genitrici dicatum, quod Cyri dicitur, in quo fama est, et Romanum illum cantorem eximium propter carmina decantata honorem et præmium virtutis a Dei Genitrice recepisse. Templum autem id hujusmodi occasione istic est erectum. Cypressus in eo loco ingens et procera fuit, in qua superioribus temporibus nescio quomodo imaginem Dei Genitricis quidam occultavit; cum autem multum præterisset tempo-

ris, et imago lateret, ipsa se ipsam indicavit. Cuppressus enim immenso coruscans lumine periinde atque fax una ardere visa est, et ingens etiam miraculorum vis ab obscura et latente efficacia manavit. Ubi autem quidam curiositate laudata arborem conscendit, imago ea, unde miraculorum vis profluxit, apparuit. Quapropter Cyrus loco ei honorem habens, pulcherrimum et maximum Dei Genitrici construxit delubrum. »

Floruit sub Theodosio Juniore, circa annum Domini 440.

CAPUT IV.

De Dagiberto Novariensi, Davide Menevensi, Davide Beneventano, Decio Aleriensi, Deodato Nivernensi, Desiderio Morinensi, Desiderio Placentino, Didaco Bracharensi, Didaco Cassanensi, Didaco Hydruntino, Didaco Nicæno, Didaco Toletano, Dionysio Alexandrino, Dionysio Brugensi, Dionysio Parisiensi, Dodilone Cameracensi, Dominico Torcellano, Domnolo Cenomanensi, Donodei Senensi, Dulcitio Agannensi, Dunstano Cantuariensi ac Durando Antistitibus.

§ I. — *De Dagiberto, antistite Novariensi.*

Dagibertus pius episcopus Novariensis, ad suam erga Deiparæ observantiam declarandam canonicis S. Mariæ dono dedit cortem, ut vocant, cum castello, aliaque plura bona ad se pertinentia, ea tamen conditione ac lege, ut prædicti canonici omnibus Kalendis sexaginta pauperes alant, centum vero ubi ejus anniversarium celebrandum recurreret, et insuper quod ipsimet canonici omni anno in festis Partus et Purificationis beatissimæ Virginis relectiones haberent. Vivebat anno Christi 926.

§ II. — *De Davide, antistite Menevensi.*

Sanctus David, Menevensium in Anglia archiepiscopus, inter alia pietatis suæ erga magnam Dei Matrem testimonia, cum ecclesiam Glastoniensem a discipulis S. Philippi apostoli, ex quibus Joseph ab Arimathia primus erat, olim constructam, et a Christo Domino in honorem suæ Matris consecratam, iterum dedicare disposuisset: ei Dominus in somnis apparuit, eumque a proposito revocavit. In signum vero, quod Dominus ipse ecclesiam prædictam prius cum ejus cœmeterio dedicaverat, Davidis manum digito perforavit, et sic perforata multis videntibus in crastino apparuit. Mox idem episcopus divina revelatione admonitus, aliam minoremque capellam in modum cancelli, in parte orientali, eidem ecclesiæ adjecit, et in honore Virginis Mariæ consecravit: in cujus rei memoriam pretiosissimum altare suum ipsi loco contulit. Et ut semper nosceretur ubi capellæ istæ conjungebantur, quædam pyramis in parte septentrionali exterius, et quidam gradus interius, et meridies linealiter eas absciunt, juxta quam lineam secundum quosdam antiquorum jacet S. Joseph ab Arimathia, cum magna multitudine sanctorum. Et licet ecclesia ipsa cum augmentatione

prædicta postea fuerit per alios sæpius de novo constructa atque dedicata, tamen locus ab altissimo Domino, et sanctorum cineribus semper manet consecratus. Locus siquidem ipse tanta temporibus illis colebatur devotione, quod reges, reginæ, episcopi, duces et alii utriusque sexus nobiles, cujuscumque essent celsitudinis, vel dignitatis, se beatos fore arbitrabantur, qui eum aliquibus possessionibus auxissent, vel qui in eo, vel alibi, cum aliqua particula terræ ejusdem sepeliri potuissent. Decessit David anno orbis redempti 522.

§ III. — *De Davide, antistite Beneventano.*

David, episcopus Beneventanus, Mariæ Deiparæ Virginis devotus obsequio, inter alia in ejus cultum ac venerationem præstita, ecclesiam S. Mariæ Beneventi, quæ hodie metropolitana est, cum prius nonnisi benedicta esset, solemniter ritu consecravit et dicavit, atque in ejus consecrationis et dedicationis die, qui fuit 15 Decembris, sermonem ad populum habuit, qui adhuc in ecclesiæ Beneventanæ codicibus legitur. Vivebat anno Domini 600.

§ IV. — *De Decio, antistite Aleriensi.*

Decius Justinianus, patricius Genuens, ex ordine Prædicatorum, episcopus Aleriensis, Deiparam Virginem diligentissima semper pietate colens, ad ejus cultum venerationemque alios etiam adducere sollicitè procuravit. Ecclesiam S. Mariæ de Campolaureo, quæ pro cathedrali habetur, regali suppellectili novoque sacello exornavit, et ut populos sibi creditos ad Marianam pietatem excitaret, in plerisque suæ diocesis pagis sanctissimi Rosarii, et mulierum Deiparæ Virgini speciali cultu inservientium societatem fundavit. Ut in cathedrali unoquoque die Sabbati, quo die etiam a cibis abstinebat, de sero Litanie Lauretanæ cum Antiphona *Salve Regina*, vel alia pro tempore ante

altare B. Virginis a canonicis et clero perpetuo caneretur ordinavit, eisque, dum potuit, semper interesse studuit. In cœlum, ut pie creditur, emigravit, anno salutis 1642, ætatis 61, die 21 Novembris.

§ V. — *De Deodato, antistite Nivernensi.*

Sanctus Deodatus, episcopus Nivernensis, nobili Occidentalium Francorum sanguine procreatus, animi propensione, qua erga sacratissimam Virginem Genitricem Dei Mariam ferebatur, morem gesturus, anno ab incarnato Verbo sexcentesimo sexagesimo nono, vallem quamdam, quam Galilæam vocabant, attingens, ibi basilicam construxit in honorem ejusdem sacratissimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ. Feliciter obdormivit in Domino anno salutis 707.

§ VI. — *De Desiderio, antistite Morinensi.*

Desiderius, qui ex præposito Insulensi, Morinorum exinde episcopus creatus est, devotionis suæ erga beatissimam Virginem specimen aliquod daturus, id constituit uti Missa de B. Virgine a canonicis in sacello Lauretanæ Virginis Insulæ caneretur. Decessit anno salutis 1169.

§ VII. — *De Desiderio, antistite Placentino.*

Desiderius, vulgo Deiparæ Virginis cancellarius, ob multa et præclara quæ de ea scripsit, nuncupatus, patria Placentinus, divinitus ad patriam subvectus est sedem anno 756. Cum enim Thomas episcopus decessisset, populusque, et clerus precibus Deum fatigaret, ut vacuæ Ecclesiæ dignus proponeretur, Deipara Virgo se obtulit per visum incluso, illumque legavit ad clerum, monitum suo nomine senatores, ut cancellarium suum (sic enim honoris ergo Desiderium vocabat) crearent episcopum. Haud vana visus est attulisse inclusus. Itaque Desiderium evexerunt ad sedem, ejusque electionem ad populi, clerique preces ratam Adrianus Pontifex dicitur habuisse: populus vero, clerusque haud habuit, quod a Desiderio desideraret, quod ad optimi pastoris munus spectare videretur; per viginti enim annos, quibus illam administravit ecclesiam, ita pie saneteque se gessit, ut nec cœleste decretum, nec populi vota ne latum quidem unguem fecellerit. Fato deinde functus est anno Domini 775.

§ VIII. — *De Didaco, antistite Bracharensi.*

Didacus a Sylva, ex pago, cui Fundao Lusitanice nomen est, oriundus, cum ex Joannis III Portugalliæ regis consiliario Minorita, postmodumque ejusdem regis confessarius, Cœptæque episcopus, atque tandem Bracharensium archiepiscopus factus esset, et Deiparæ Virginis pietate eniteret, suam patriam nobilitaturus, antiquius sacellum in B. Mariæ de Saxo honorem aliquantulum a præfato pago erectum, atque a paupere quodam eremita inhabitatum, in Minoriticum sub antiquiori titulo conventum ex domesticis facultatibus evehendum curavit. Quod quidem tum patriotis, tum quoque convicinis populi tanto gratius fuit, quanto

præfatum sacellum ob gloriosæ Virginis imaginem ibi erectam, atque sub saxo olim inventam, miraculisque insignem, illis celebrius erat. Vivebat anno a Christo Salvatore nato 1526.

§ IX. — *De Didaco, antistite Cassanensi.*

Didacus de Arze, episcopus Cassanensis, natione Hispanus, mihi alias in *Bibliotheca Mariana* memoratus, ut devotionem suam, qua erga magnam Dei Matrem afficiebatur, illustriorem redderet, et æternam litterarum monumentis consignaret, scripsit de Conceptione Immaculata ejusdem magnæ Dei Matris Orationes, seu potius Tractatus quatuor: *De expectatione partus Virginis* tractatum unum: et alia mihi hactenus ignota. Oculos in mortem clausit anno nati Salvatoris 1617.

§ X. — *De Didaco, antistite Hydruntino.*

Didacus Lopez de Andrada, alius Didacus de Paydua Andradas, archiepiscopus Hydruntinus in regno Neapolitano, natione Hispanus, Mariam Deiparam Virginem, cujus pio obsequio immutabiliter addictus, bene merendi, sancta (ut ita loquar) sinceræ devotionis ambitione permotus, scripsit Hispanicè de purissima ejusdem Deiparæ Virginis Mariæ Conceptione librum unum: quem ab Hieronymo de Andrada ejus germano fratre auctum, et Neapoli typis Scorigii evulgatum dixi in *Bibliotheca Mariana*, parte 1; mortalitatis viculis exutus est anno orbis redempti 1623.

§ XI. — *De Didaco, antistite Nicæno.*

Didacus Seco, episcopus Nicænus, natione Lusitanus, cujus in *Bibliotheca Mariana*, parte prima, honorificam mentionem feci, sensum suæ pietatis erga Deiparam Virginem ejusque illibatam Conceptionem luculenter ostendit, scribendo nunquam satis laudatas præloque dignissimas, de ejusdem illibata Conceptione Disputationes duas, quas missi legi aliquando apud doctissimum virum Bernardum de Toro Hispalensem. Clarebat anno Christiano 1617.

§ XII. — *De Didaco, antistite Toletano.*

Didacus Deza, Zamorrensis primo episcopus, deinde Salmantinus, Giennensis et Palentinus, demum archiepiscopus Hispalensis et Toletanus successively electus, natione Hispanus, luculentum sese Deiparæ Virginis laudatorem haud obscuro testimonio declaravit, scribendo Conciones de ipsius Deiparæ laudibus in ejus præcipuis festivitatibus. Æternæ vitæ percepit usuram, anno salutiferæ redemptionis 1523, v Idus Junii.

§ XIII. — *De Dionysio, antistite Alexandrino.*

Sanctus Dionysius Alexandrinæ urbis archiepiscopus, quem Nicetas Choniates Magnum et Theodoretus nominat doctrina insignem, in Epistola adversus Paulum Samosatensem, quæ exstat tum alibi, tum tom. III *Biblioth. magnæ Veterum PP.*, cum esset Deiparæ Virgini præcipua devotione affectus, multa ei laudum præconia ascripsit, et varia attribuit illustria epitheta, illam vocans: Filiam vitæ quæ genuit Verbum vivens, et per se

subsistens, increatum et Creatorem : Tabernaculum verum in quod nec alius introivit, nec exiit, nisi solus Dominus ; cujus Tabernaculi porta integra et inviolata, quia manu Dei clausa et digito ejus signata : Tabernaculum Dei laudatissimum, non ab hominibus fabricatum, sed Spiritu sancto firmatum, et virtute Altissimi protectum : Tabernaculum Dei sanctum, non manufactum, in quo Rex noster, Rex gloriæ, factus est Pontifex : Dominum Dei magnam : Montem Dei manifestum : Matrem incorruptam, benedictam a pedibus usque ad caput : denique Paradisum virginalem habentem omnia, ex qua Unigenitus Deus Verbum genitus est. Floruit circa annum Domini 250.

§ XIV. — *De Dionysio, antistite Brugensi.*

Dionysius Christophori Brugensium episcopus, inter alias suæ erga Deiparam Virginem clientelæ tesseras, anno 1625, die 3 Octobr. sodalitatem Septem Dolorum beatissimæ Virginis Mariæ Brugis exaltavit : de qua exstant ejusdem litteræ Teutonico sermone editæ, in quibus omnes sibi subditos in toto episcopatu ad eandem fraternitatem adhortatur. Cum enim R. dominus Petrus Teistram decanus, et capitulum S. Salvatoris litteris a sua celsitudine postulasset, ut ipsa eandem confraternitatem in suam reciperet protectionem, quod et fecit : scribit episcopus se ab eadem Elisabetha vidua Alberti Pii rogatum, ut eandem sodalitatem exaltaret, et ad eam exornandam omnem operam suam impenderet. Præstitit illud die et mense jam dictis feria 6 et in Dominicam sequentem solemnem indixit processionem in ecclesia collegiata S. Salvatoris, in qua olim ante centum annos a decano tunc ejusdem ecclesiæ M. Jo. Goudenberghe Cæsareæ majestatis Caroli V secretario instituta fuerat. Deputavit præterea feriam iv cujusque hebdomadæ ad visitandum sacellum Septem Dolorum, et primam feriam iv cujusque mensis, ut ibidem canatur solenne sacrum, et fiat processio circa cœmeterium ad sacella Septem Doloribus representandis mox ædificanda. Denique ut quotannis celebretur excellens solemnitas, et processio ad eorundem Dolorum cultum et venerationem. Prima solemnitas post dictæ solemnitatis exaltationem, sive instaurationem celebrata est anno sequenti feria vi ante Dominicam Palmarum, ut celebrari solet in primitiva sua institutione ; tanta autem fuit populi frequentia, quod templum S. Salvatoris, etsi totius fere patriæ amplissimum, tertiam partem non potuerit capere, ita ut tota civitas videretur ad hanc solemnitatem et supplicationem confluisse, et nunquam a centum annis tantus populi confluxus visus sit in ea civitate.

§ XV. — *De Dionysio, antistite Parisiensi.*

Sanctus Dionysius Areopagita, Athenis primum, Parisiis inde in Gallia episcopus, theologorum secundum apostolos et evangelistas apex, audita fama B. Virginis, perrexit Hierosolynam, ut videret eam ; de cujus excellentia et gravitate sequentem

scripsit epistolam ad S. Paulum, ut ex multis auctoribus eam probantibus commemorat Ferreolus Loerius lib. v *De Maria Augusta*, cap. 6. Titulus epistolæ hic est :

« Servus et novissimus vinctus Dionysius electissimo vasculo cœlico Paulo præceptori et principi, salutem.

« Confiteor coram te, princeps mi, ab hominibus non posse percipi, quam ego oculis non tantum mentis sed corporis vidi, perspexi atque propriis oculis intuitus sum Deiformem atque supra omnes angelicos spiritus sanctissimam Matrem Jesu Christi Domini nostri : quam mihi benignitas Dei et clementia Salvatoris et gloria majestatis Deiformis Virginis Matris ejus ostendere dignata est. Quoniam cum a Joanne, vertice Evangelii et prophetarum, qui in corpore habitans quasi sol fulget in cœlo, ductus fui ad Deiformem præsentiam altissimæ Virginis, tantus me immensus divinus splendor circumfulsit exterius et plenius irradiavit interius ; tanta etiam in me omnium odoramentorum superabundavit fragrantia, ut nec corpus infelix, nec spiritus posset totius ac tantæ felicitatis insignia sustinere. Defecit cor meum, defecit spiritus meus tantæ gloriæ majestate oppressus. Testor, qui aderat in Virgine, Deum, si tua doctrina non me docuisset, hanc verum Deum esse credidissem : quoniam nulla videri posset major gloria beatorum, quam felicitas illa, quam ego infelix nunc, tunc vero felicissimus, degustavi. Gratias ago summo atque optimo Deo, divinæque Virgini, et eminentissimo apostolo Joanni, et tibi Ecclesiæ vertici, atque principi triumphanti, qui mihi talia clarissime et clementissime præstitistis. Vale. »

Cum igitur Dionysius Mariæ Dominæ aspectum vidisset, advocatus fama, et Pauli Magistri relatu, de cœlesti Hierarchia, et de Virtutibus optime scripsit, quia in ipsa et circa ipsam et cœlestes hierarchias et virtutes suum vidit actum agentes, ut inquit Placidus Nigidus in suo *Mariali*, opusculo 4, serm. 9, qui etiam opusculo 1 ejusdem *Marialis*, cap. 6, scripserat : « Magnus Dionysius Areopagita, qui de cœlesti hierarchia ita conscripsit, ac si vidisset aliquando, a Virgine accepisse, vel in illius pia custodia ac famulatu cum esset, aeratas illas cœli acies, et in ordines distributas vidisse, tunc cum primum vidit, putandus est. » Sic ille.

Interfuit una cum cæteris apostolis sacratissimis Deiparæ exsequiis, ut ipsemet cap. 5 *De divinis Nominibus* ad Timotheum Ephesinum episcopum testatur illis verbis : « Nam et apud ipsos divino Spiritu plenos pontifices nostros, cum et nos (ut nosti) et perique ex sanctis fratribus nostris ad contuendum corpus illud, quod auctorem vitæ Deumque ceperat, convenissemus (aderat autem, et frater Domini Jacobus, et Petrus supremum decus, et antiquissimum Theologorum columen), ubi post contutum placuit, ut infinite potentem divinæ virtutis bonitatem laudarent omnes, quisque

pro capto suo. » Quæ verba de sancto corpore beatæ Virginis, non de sepulcro Christi Joannisve domo, ubi Christus cœnauerat, intelligenda esse, ratio ipsa, oratioque convincit : et est communis concorsque sententia sanctorum Patrum qui hoc D. Dionysii gravissimum testimonium perpendentes, Dei providentiam admirantur, apostolos, eorumque primarios discipulos undique congregatos ad suæ Matris obitum illustrandum, funus faciendum, et exsequias honestandas ; hoc Maximus, hoc D. Thomas, hoc Albertus affirmant, Dionysii interpretes loci.

Porro Petrus Halloyx Leodiensis in Vita S. Dionysii Areopagitæ, cap. 6, de eodem Dionysio beatissimæ Virginis migrationi una cum apostolis præsentem locutus, inter cætera dixit : « Noster hic Dionysius meruit angelorum hominumque Reginæ thalamo appropinquare, et ipsam Reginam viventem, et videntem cominus intueri, et in divino vultu effulgentes cœlestium gratiarum thesauros contemplari, et verba ex ore illo purissimo, melle simul et favo dulciora plus nimio felicibus ac fortunatis auribus excipere, et intimis animi medullis condere. O voluptas ! o delicia ! Quam cito tibi, o ter beate Dionysi, quam cito, et quam properanter in talium haustu deliciarum tot exantlati antehac abs te labores, et tot perpessæ graves ærumnæ forti animo toleratæ fumi instar evanuerunt, ac nihil esse, nec fuisse convictæ sunt ! Sic olim Jacobo patriarchæ septem anni in vita agresti et pastoritia dure exacti, cum super pecore vigilans, et æstu ureretur et gelu, tamen speciosæ suæ Rachelis respectu videbantur (ut ait Scriptura, Genes. xix,) pauci dies præ amoris magnitudine. Verum Dionysio totidem fere anni in laboriosissimo episcopatus onere transacti, conspectu Virginis Matris plena modestiæ majestate, non modo pauci dies videbantur præ amoris et admirationis magnitudine, sed nulli.

« Cum vero, et adhortantem ipsam ad susceptos in Filii sui vinea labores constanter in finem perferendos audiret, et proposita vincentibus multiformium coronarum præmia singulari cœlestis oris gratia præmonstrantem attendit, tum vero, et incredibili amore exarsit, et vix, ac ne vix quidem apud se fuit. Denique extrema valedicentis, et omnibus bene precantis verba submisso, quantum potuit, et corpore et animo, mistisque gaudii et mœroris affectibus excepit, ac diu mutus stetit. »

Tradit B. Amadeus in sua *Apocalypsi*, rapt. 8, ex revelatione sibi facta ab archangelo Gabriele, Dionysium quoque post apostolos genuflexum brevi eloquio B. Virginem laudasse, ab eaque jamjam decedente audire meruisse : « Vale, Dionysi eruditissime, et ea quæ a Paulo accepisti, diligenter conscripta conserva. » Si vero in aliis rebus tantus fuit Dionysius, quantum scripta ipsa demonstrant ; in hujus Virginis et Matris (amabilissimæ dicam an admirabilissimæ) celebrandis tali in con-

sessu præconiis, quantus exstitisse credendus est ?

Certe (quod ipsa de magistro Hierotheo dixit) « totus extra se raptus, totus in ea, quæ sublimissima sublimissime attingebat, transformatus. » Hinc canitur in *Menæo* Græcorum : *Venerandæ tuæ obdormitioni, o Virgo sanctissima, aderat Dionysius, una cum Hierotheo, ac divino Timotheo, quorum unusquisque simul cum apostolis hymnum gloriæ tuæ convenientem decantabat, quibuscum nunc omnis te mortalium lingua Dei Genitricem, et mundi Patronam concelebrat.* Sic ibi.

In Galliam missus a S. Clemente Papa, cum Lutetiæ Parisiorum evangelizaret verbum Dei, et beatissimæ Virginis perpetuam virginitatem, et magnalia, quæ Deus ei contulerat, populo prædicaret, paulatim omnes facile ad ejusdem Virginis amorem pertraxit. Construxit etiam ad ejus honorem parvam ecclesiam, atque traditio est ipsam attulisse imaginem B. Virginis, quæ exstat adhuc hodie in ecclesia ipsius.

Crotonæ in episcopio sacellum est Deiparæ Virginis dicatum, sub nomine Capituli Columnarum, a promontorio ibi proximo nomine sumpto, in quo, ut fama est, S. Dionysius Areopagita, illac olim transiens, pulcherrimam ejusdem Deiparæ Virginis imaginem deposuit.

Hujus templum in Gallia, in oppido ejusdem nominis, a Christo Domino, Deipara cooperante, dicitur consecratum.

Idem Dionysius Parisiis in campestri solo, in delubro Mercurii, exturbato ejus simulacro, templum Deo uni ac verò sub auspiciis dedicavit sanctissimæ Virginis : a qua deinde ab indigenis ad rei memoriam Domina nostra a Campis est appellatum : ubi et partem aliquam veli beatissimæ ipsius Deiparæ, cujus ipse interfuit exsequiis, ad majorem loci ejus sanctitatem deposuit. Glorioso occubuit, egregii martyrii decoratus laurea, anno Christi Domini circiter 121. Quem, orans aliquando D. Birgitta Suecia, Mariæ Deiparæ Virgini sic loquentem audivit : « Regina misericordiæ, tu es, cui data est omnis misericordia, et Mater Dei facta es propter miserorum salutem : miserere igitur regno Franciæ tuo et meo ; tuo quidem, quia habitatores ejus te pro modulo suo honorant : meo autem, quia Patronus eorum sum, et in me habent fiduciam. Tu quippe vides, quantæ animæ periclitantur omni hora, et hominum corpora, quasi bestiæ prosternuntur, et, quod gravius est, animæ quasi nix descendant in infernum. Consolare ergo eos, et roga pro eis, quia Domina es, et omnium Adjutrix. » Mater vero Dei cum B. Dionysio procedens ad Filium suum, eundem Filium pro regno Franciæ rogavit, et Filius propter preces Matris suæ Francorum regno subvenit.

§ XVI. — *De Dodilone, antistite Cameracensi.*

Dodilo XXI, Cameracensium et Atrebatensium antistes, ex maximo devotionis affectu, quo erga

Deiparam Virginem ferebatur, templum ejusdem Deiparæ Virginis in ea civitate, impietate Normanorum profanatum, splendori suo reddidit, ac Kalendis Augusti dedicavit, cui etiam multa ornamenta contulit. Idem unam juris sui villam, Buxerias nomine, stipendiariis Fratrum, qui in ecclesia B. Mariæ famulabantur, delegavit. Idem ab Arnulpho rege præceptum immunitatis super res ecclesiæ S. Mariæ Cameracensis obtinuit. Consecratus est episcopus anno 887, 17 Martii, vixitque ultra annum 900.

§ XVII. — *De Dominico, antistite Torcellano.*

Dominicus de Dominicis, primum Torcellanus, et postea Brixiensis episcopus (de quo fusius in *Bibliotheca Mariana*, parte prima), affectum suum erga augustissimam Deiparentem haud obscure declaravit, scribendo *De Planctu B. V. Mariæ* tract. 1. *De Filiatione S. Joan. evangelistæ ad beatissimam Virginem Dei Genitricem Mariam* librum unum, et alia, quæ non novimus adhuc. Mortalis vitæ attigit metam anno Christiano 1478, ætatis suæ 60, vi Kal. Martii.

§ XVIII. — *De Donnolo, antistite Cænomanensi.*

Sanctus Donnolus episcopus Cænomanensis, pro singulari suo erga Deiparam Virginem affectu, monasterium et xenodochium, ultra Sartam flumen, in honorem beatissimæ Matris Dei et Virginis Mariæ sapienter edificavit, atque suæ Ecclesiæ rebus dotavit: accurate constituens, ut illie pauperes et peregrini egentesque omnes, qui intra urbem propter ejus jugem custodiam admitti non possent, reciperentur. Porro monachos viginti quatuor illic ad regulæ monasticæ præscriptum vivere voluit, qui et perpetim Deo ac B. Virgini servirent, et adventantes pauperes recrearent, atque hospites comiter et congruenter acciperent.

Vir quidam opibus et nobilitate præstans, sua sorte non contentus, in villam Christi Matris cultui dedicatam atque devotam, cui hic Donnolus præerat, furenter invaserat, et eam sibi cum summa ecclesiæ perniciæ, ac civium offensione vindicarat. Sacrilegum hunc tyrannum Donnolus, ut resipisceret, sibi caveret, et ad frugem se reciperet, admonebat; ubi nihil agi videt, ad Deum se convertit orando, utque divinum suum numen ostenderet exoravit, nefariamque hominis audaciam accusat, qui bona olim ad expiationem animarum Ecclesiæ a fidelibus donata et tributa, et rapere ausus esset, et reddere appellatus, rogatusque renueret. Interim sacrilegus divina animadversione febrem patitur: cujus vi atque æstu sine ulla intermissione jactatur. Nihil sanior effectus ablata retinet, neque fertilis villæ possessione cedit, cumque febris arderet, et lecto afflux teneretur, nocte quadam præpotentis Dei Matrem, cujus res et bona usurpaverat, irruentem vidit, quæ ferro malleo, quem gerebat, pertinacis reguli frontem vulneravit. Ille, nimio terrore percussus, confestim ad sanctum episcopum misit, qui rogarent ut quæcunque ex rebus divæ Mariæ Dei

Matris dicatis ablata essent, cum fenore et incremento reciperet, se reddere velle quamprimum. Neque tamen prius convaleuit, quam præsens Donnolus, et vitæ sanctitate, et Virginis Mariæ cultu apprime celebratus, quæ erepta erant, conduplicata recuperans, pro agrotante preces effudit. Sed vulneris tamen in fronte accepti, ad rei memoriam, eruditionemque multorum, quoad dives ille vixit, impressa vestigia remanserunt.

Excessit e vita mortali Donnolus, anno salutis humanæ 584.

§ XIX. — *De Donodei, antistite Senensi.*

Donusdei de Malavoltis, Senensis episcopus, juris utriusque doctor insignis, et eruditione præclarus, pietatis et amoris sui erga Deiparam pignus testatissimum esse voluit, xenodochium Sanctæ Mariæ in Senensi civitate a se ædificatum, cui et multos redditus attribuit. Idem in ecclesia cathedrali, quæ Mariæ Deiparæ dicata est, capellanas quinque fundavit. E vivis sublatus est anno 1550.

§ XX. — *De Dulcitio, antistite Agannensi.*

Dulcitius, Agannensis episcopus, cum sanctorum martyrum Caprasii et Fidei, necnon Primi et Feliciani corpora ex loco indecoro sublata in ecclesia ab ipso constructa cum dignitate collocasset, eam ecclesiam cum martyrum, quorum reliquias cineresque contegebat, dicere potuisset, tamen beatissimæ Spiritus sancti Sponsæ duleis amator, Mariæ perpetuæ Virginis, quæ martyrum Regina est, appellatione et titulo decoravit. Claruit circa annum Domini 550.

§ XXI. — *De Dunstano, antistite Cantuariensi.*

S. Dunstanus archiepiscopus Cantuariensis, a prima ætate usque in finem vitæ suæ singulari erga Deiparam Virginem devotione affectus fuit. Hujus mater cum gravida esset, futurique partus lætitiæ præsagiret, in Luminum feriis quas beatissimæ Virgini Februario incipiente mater Ecclesia dicavit, ad eadem, quæ in ejusdem Dei Matris honorem Glasconie sumptuoso opere ædificata est, una cum marito perrexit. Ferebat uterque conjux cereos more majorum, ad pompam sacrorum illustrandam. Cum vero cives accensis facibus rei divinæ religiosæ lætisque animis interessent, quieto, sereno, minimeque ventoso coelo, omnium extincti sunt cerei. Dumque attoniti rei novitatem prodigiumque considerant, ecce ignis de coelo labitur, et ceream quem Dunstani mater manu præferebat, accendit, deque illo cœlesti lumine, qui aderant, partim admirantes, partim gratulantes suum quisque lumen accipiunt. Ex eo die Chinedrita (hoc prægnanti matronæ nomen erat) honoratissima per se, multo esse cœpit honestior, et conjugii, qui Herstanus appellabatur, viro facile primario, multo plus dignitatis accessit: nam qui vitæ conditione cæteris anteibant, morum etiam sanctitate primas tenere judicabantur: natus tandem puer, et Dunstanus, id est montanus lapis, nominatus, infantie annos egressus ad beatissimæ Dei Matris templum, ubi

cerei miraculum acciderat, a parentibus deducitur, proque ejus incolumitate fusæ preces et vota nuncupata. Adulta jam ætate perpetuæ se virginittis voto obstrinxit : et prope Dei Matris fanum, ubi lumen cœlitus emicuerat, domunculam sibi extruxit, ita brevem et angustam, ut vix ac ne vix quidem capere Dunstanum posset. Dunstano in illo sancto otio diu esse non licuit. Nam Cantuariensis is antistes electus, lucernam in candelabro collocavit, neque tamen de consueta in Virginem pietate quidquam remisit. Cum enim aliquando media de nocte ad sacrosanctæ Virginis sacellum iret, ipsa cœli Regina, numeroso virginum choro cincta, venienti Dunstano obviam processit, et summo honore acceptum ad sacellum deduxit, quo præsul ipse properabat, duabus ex illo cœlestium nympharum comitatu Sedulii carmen illud præcipientibus, cujus est initium :

*Cantemus, sociæ, Domino cantemus honorem :
Dulcis amor Christi personet ore pio.*

Recinebant hos ipsos reliquæ Reginæ cœli pedisequæ, duabus primis binos quosque persequentibus, atque hymnum continuantibus :

*Primus ad ima ruit magna de luce superbus ;
Sic homo cum timuit primus ad ima ruit.*

Cantemus, sociæ, etc., cæteræ repetebant, duabus

illis, quæ primæ cecinerant singula disticha percurrentibus, et ad finem usque cantantibus, ita tamen ut post duos impares junctos chorus universus : *Cantemus, sociæ, Domino, etc.*, usque ad illud : *personet ore pio*, dulcedine mira concentus iteraret. Hinc sancta Mater Ecclesia Sedulii versus frequenter usurpat, nam illud : *Salve, sancta Parens, enixa puerpera Regem, Gaudia Matris habens cum virginittis honore, Nec primam similem visa est nec habere sequentem, Sola sine exemplo placuisti, etc.*, mutuata est a Sedulio. Observabat Dunstanum non modo populus, sed ipse etiam Britanniae rex ut patrem honorabat, quippe quem Deo ac Dei Matri sentiret esse charissimum.

Magnavit ex corporis mortalis ergastulo, anno Domini 988.

§ XXII. — De Durando, antistite Aniciensi.

Durandus a sancto Portiano, natione Gallus, ordinis Prædicatorum, ex sacri palatii apostolici magistro, episcopus Meldensis et deinde Aniciensis Ecclesiæ præsul, Deiparæ Virginis cultor amantissimus, ut Mariana gloria latius in Christifidelium ingeniis exspatiaretur, scripsit de Sanctificatione B. Virginis quæstiones 4, de Maternitate ejusdem quæstionem unam, et de Matrimonio ejusdem quæstionem unam. Clarebat anno salutis 1520.

CAPUT V.

De Eadmero S. Andreae, Eberhardo Salisburgensi, Ecclesio Ravennate, Edmundo Ardacacensi, Edmundo Cantuariensi, Egino Constantiensi, Eguino Wigornensi, Eleocadio Ravennate, Eleutherio Tornacensi, Eleutherio Montis Marani, Elia Aniciensi, Eligio Noriensi, Elpidio Toletano, Emmanuele Segoriensi, Engelberto Coloniensi, Engranno Cameracensi, Ennodio Ticinensi, Epiphanio Salaminio, Erlupho Verdensi, Ernesto Pragensi, Eskilo Lundunensi, Ethelwoldo Wintoniensi, Eucharis Herbipolensi, Eucherio Lugdunensi, Everio Caenensi, Eugenio Toletano, Evodio Aniciensi, Evodio Antiocheno, Eusebio Vercellensi, Eusebio Emisseno, Eustachio Regiensi, Eutychio Constantinopolitano, Exuperio Bajocensi, atque Exuperio Tolosano antistitibus.

§ I. — De Eadmero, antistite S. Andreae.

Eadmerus, vel Edimerus Anglus, ex abbate S. Albani episcopus S. Andreae in Scotia, impensum suum erga Deiparam studium cumulate testatus est, scribendo de ipsius Deiparæ laudibus librum unum. Claruit anno salutiferæ Redemptionis 1121, cujus elogium ex Jo. Pitseo *De illustribus Angliæ script.* ætate 12, dedi in *Bibliotheca Mariana*, parte 1.

§ II. — De Eberhardo, antistite Salisburgensi.

Eberhardus, gente Boius, genere comes, Biburgensis abbas, inde Salisburgensis pontifex, nulli unquam quidquam, dum vixit, Mariæ nomine petenti denegavit, ideoque mortuum non nemo sinu magnæ Matris velut infantem foveri vidit, et nectare, quod ipsa illi Virgo libavit, inebriari. Sancte decessit anno Christiano 1164.

§ III. — De Ecclesio, antistite Ravennate.

Ecclesius, Ravennæ episcopus, e nobilissima præfectorum familia Ravennate oriundus, vir cum insigni nobilitate generis, eximia vitæ sanctitate

conspicius, inter alia Marianæ pietatis documenta, paternas ædes in templum erexit divæ Mariæ Virginis Matri, quod Majoris appellavit, quod alia essent sacra illi minora templa in eadem urbe. In ejus templi testudine D. M. Virginis imaginem tanta artificis eruditione, opere vermiculato pictam fuisse fertur, ut nihil pulchrius, et simile magis posset videri. Ad ejus pedes hæc carmina legebantur :

*Virginis aula micat Christum quæ cepit ab astris,
Nuntius e cœlis angelus ante fuit.
Mysterium Verbi Genitrix, et Virgo perennis
Auctorisque sui facta Parens Domini.
Vera Magi, claudi, cæci, mors, vita salentur.
Culmina sacra Deo dedicat Ecclesius.*

Hujus templi curam sacerdotibus, communiter vitam, victusque servantibus, tradidit, his additis muneribus : patina ex auro, urnis sacris argenteis septem, et ex auro una, fundis quatuor in agro Ravennati.

Ejusdem Ecclesiæ imago templum D. Mariæ Vir-

gini, ac infanti Christo Deo offerentis in D. Mariæ Majoris cernitur, opere picta vermiculato. Sedes supernas petit anno Domini 542, vi Kalend. Septembris.

§ IV.—*De Edmundo, antistite Ardacacensi.*

Edmundus Hybernus, Ardacacensis episcopus, ob religionem ab Elisabetha Angliæ regina pulsus in exilium, cum fidis aliquot famulis profugerat in Scotiam: sed unde præsidium quærebat, periculum exstitit. Scotiæ procures Angliæ reginæ rogatu Edmundum in vincula conjici jubent. At ille, rem odoratus, clam conscensa navî, reginæ insidias solerter elusit. Caterum manifesto periculo perfunctus, haud multo post occultum aliud discrimen incurrit: nec fortuita res, sed divina fuit: id adeo et discriminis tempus, et oblatum in tempore cæleste auxilium ostendit. Nam dum Galliam Edmundus petit, in Dracum Anglum nobilem archipiratum incidit, pridie Natalis diei beatæ Virginis, qui dies ab episcopo ejusque famulis præcipua devotione agitabatur. Et oblata in somnis uni ex comitibus species omnes ad spem salutis erexit. Is ea nocte, quæ occursum hostium antecessit, visus sibi erat in quiete cum hæreticis in magno hominum consessu disceptare nudus; ibi nuditatem suam erubescenti Virgo excellenti forma candida in veste occurrit, quæ illum enixe rogitantem, ut suam nuditatem tegeret, benigne comiterque sua cooperuit palla. Hoc ille deinde visum cum enuntiasset episcopo, communi consensu statuerunt, obversatam in somnis Virginem atque Deiparam fuisse, cujus præsidio tegendi forent. Itaque Edmundus adventante hostium classe, cum humanum nullum pateret effugium, Mariæ Lauretanæ (cujus dies Natalis certam ejus spem ostendebat salutis) cum suis implorat opem: Adjectum precibus votum, hostium manus si evasisent, ad Lauretanam ædem ituros, ac per triduum inibi Sacris operaturos. Nec irritæ preces votumve. Gubernator navis qua vehabantur, specie hæreticus, Catholicorum fautorem se in ipso temporis articulo præbuit: namque cum Anglicanam classem adesce vidit, ratus id quod erat, Catholicos quos vehabat, ad necem quæri, episcopum cum famulis occultum in sentina, remotissimo ab oculis tenebrosissimoque loco. Ibi, navi jam ab Anglis capta, et in Angliam abducta, octo ipsos latuerunt dies, Navarcho cibaria semel in die clam subministrante. Neque tamen interim prædones Angli segniter captam scrutati sunt onerariam. Quotidie certatim infensis animis omnes rimabantur angulos, episcopum de ejus fuga cognoverant, quæritantes. Ad ultimum accensis facibus cuncta intentum perscrutantes delabuntur in sentinam. Ventum erat ad latebram: quo præsentius periculum, hoc evidentius Deiparæ exstitit auxilium. Jam sacerdotem, cui visum in somnis objectum diximus, deprehensum in proximum attraxerant tabulatum, cæteros vestigaturi, cum divinum Ca-

tholicis præsidium senserunt adesce: ipsorum elapsam manibus nunquam postea recipere potuerunt: ergo octavo demum die scrutandi defatigatione curam quærendi episcopi omiserunt. Ita navis dimissa a prædonibus iter cæptum repetiit. Ecce autem aliud ex alio periculum. In eodem Gallicano cursu classis alia piratarum occurrit, qui trueulentiores prioribus Edmundum episcopum Elisabethæ reginæ instinctu quærebant ad necem. Ili navi capta in eam transiliunt, evertunt merces admotisque luminibus cuncta loca scrutantur, intentiori cura venit ad latebram, tandem episcopus ipse deprehenditur. Actum erat, nisi præsens Deiparæ tutela furorem retulisset. Ecce ibi dum captum extrahere conantur, repente capti ipsi oculis, lymphatisque similes errare cœperunt. Tandem haud dubia Dei vindicis ira conterriti, captam onerariam dimittunt; illa repetito cursu opatum, favente Virgine, tenuit portum, bis, paucis diebus, ultimo periculo defuncta. Episcopus ejusque familiares votorum haud parum memores, protinus ex eo loco, ubi in terram descenderant, pedibus Lauretum usque venerunt, anno post Christum natum 1586 et episcopus, votis rite persolutis, totam rem litteris consignatam apud ædem Lauretanam reliquit, duplicis in duplici suo periculo auxilii B. Mariæ argumentum.

§ V.—*De Edmundo, antistite Cantuariensi.*

Sanctus Edmundus, archiepiscopus Cantuariensis, cum adhuc Oxonii grammaticæ operam daret, et in tantilla ætate firmo animi proposito constitisset apud se pudicitiam suam integram ac illibatam ad obitum usque conservare, se beatæ Mariæ Virgini sollicitis precibus totum commendavit, eamque ad prosperam et felicem propositi sui totiusque vitæ summam conficiendam, non modo invocavit, sed et novo stratagemate eam sibi, immisso in digitum imaginis Virginis annulo, cui inscriptum erat: *Ave*, quasi desponsavit. Exacte certe constat eum castitatem per omnem postea vitam conservasse, et (quod ipse, eum obiret, fatebatur) præsentem illam et admirabilem opem beatæ Virginis, in summis rerum suarum difficultatibus et angustiis, sæpe expertum. Habuit vero in digito suo etiam annulum, eum quo post mortem, ut solent pontifices, sepultus est, cui itidem, cunctis admirantibus, angelica Salutatio insculpta fuit, ut beatissima Virgo ipsum suum sponsum, et habere et cognoscere dignaretur.

In morem perpetuum induxerat beati Joannis evangelistæ orationem illam in honorem Matris Dei, et ejusdem sancti, quæ incipit: *O intemerata*, recitare. Die quadam in studio occupatus, non tam neglexerat, quam oblitus fuerat debitum votivum exsolvere; sequenti nocte beatus Joannes ei apparuit, et, ut manum suam ei extenderet, imperavit: gerebat autem divus Evangelista ferulam, qua velut ultor alicujus criminis, desæviens minabatur palmam Edmundi percutere. Huic porro visum est, per

comminationis magnitudinem, quod si cum percussisset, ab ictu virgule mortem obisset. At sanctus Joannes clementior visus erectam manum retinuit, et ne superiorem orationem per incuriam omitteret, sedulo imperavit.

Artium magister effectus, Missæ sacrum audire, et preces canonicas quotidie legere consuevit, quod et discipulis suis exemplo et exhortatione sedula persuasit : et ut hoc commodius et liberius efficere posset, in parocia in qua degebat, sacellum in honorem beatissimæ Virginis construendum curavit.

Studiis intentus coram se habebat imaginem eburneam beatæ Mariæ, in cujus circuitu depictum erat nostræ redemptionis mysterium. Itaque in Codice fervebat lectio, et ad imaginem, vel ad eam potius, quam illa repræsentabat, preces dirigebantur ; utrinque vero ejus animo infuebat contemplationis dulcedo et exstasis.

Singulis diebus, præter Horarias preces majores, Officium de beata Virgine recitabat. Aliquando Biblia legenti somnus irrepsit, et candela ardens supra librum delapsa arsit, nec tamen illum exussit. Tum vero mus ingressus lumen exstinxit, sed beatissimæ Virginis Matris nomine, et auxilio invocato, lumen cœlitus restituitur. Matutinis, quæ nocte cantantur, precibus aderat : quibus absolutis, coram virginalis Mariæ Matris ara persistebat in precibus. Felix ejus anima evolavit a corpore xvi Kalend. Decembris, anno Christi 1246, ut Baronius probat.

§ VI.—*De Eginio, antistite Constantiensi.*

Eginus, episcopus Constantiensis, inter alia observantiæ suæ erga Deiparam documenta, reliquit post se crucem, habentem puri auri 50 marcas, argenti vero 35 et pretiosissimas gemmas, cum inscriptione :

*Hoc tropæum Christi Eginio pro luce perenni,
Virgo Maria, tuo sacro dicavit honori,
Cui prece, quæso, tua tribuantur regna Polorum.*

Valedixit humanæ vitæ, anno salutis humanæ 813.

§ VII.—*De Egwinio, antistite Wigorniensis.*

Sanctus Egwinus, sive Eguinus, quibusdam etiam Edwinus, Wigorniensis in Anglia episcopus, regali prosapia ortus, nec minus doctrina, quam sanctitate conspicuus, beatissimam Mariam Domini nostri Jesu Christi Genitricem toto affectu et spiritu, toto corde et amore amplexabatur, ut nunquam a memoria ejus excideret, nunquam verbis ejus deesset. Cujus visitatione et consolatione sæpe recreatus, omnia quæ mundi erant omittebat, ea quæ Dei erant indesinenter exercebat : miseris condolebat, pauperes recreabat, esurientes pascibat, et cætera pietatis opera indesinenter exercebat. Locus erat in territorio Wigorniensis dumis et vepribus condensis incultus, qui a modernis Eoveshammium appellatur. Hunc sanctus Egwinus a rege Merciorum Ethelredo expetiit et obtinuit ; super illam quoque silvam quatuor

pastores gregum ad victualia Servorum Dei nutrienda constituit. Ex quibus unus, Eoves nomine, quadam die ad interiora silvæ progressus est, et ecce astabat in loco quodam virgo quædam cum aliis duabus virginibus præclarissima, omnem mundanam pulchritudinem, et ipsius solis fulgorem sui splendore et gloria devincens, librum in manibus tenens, et cum sacris virginibus cœlestia cantica psallens. Expavit vir ille tam corusca visione hebetatus, nec ferens cœlestia conspiceret, tacitus ac tremens domum rediit, et quæ viderat sancto episcopo intimare curavit. Vir autem Dei tacite rem considerans, post jejunia et preces, quadam die cum tribus sociis, et cum Psalmis et orationibus devotis nudus pedes ad locum designatum pergit, eminusque relictis sociis ipse interius processit, diutiusque terræ accubans, cum gemitu et lacrymis implorabat respectum misericordiæ Redemptoris. Surgente illo ab oratione, tres virginibus non minoris splendoris et gloriæ quam prius, apparere : quarum quæ media erat, præcelsior et omni nitore splendidior præfulgebat : liliis candidior, rosis veruantior, odore inæstimabili fragrantior, librum quoque manibus præferens, et crucem auream luce radiantem. Cumque cogitaret hanc Dei Genitricem esse ; Virgo præcellentissima quasi favens tam piæ æstimationi, adorantem prætensa, quam tenebat, cruce benedixit, et cum tali benedictione disparuit. Gavisus itaque vir sanctus et intelligens divinæ voluntatis esse, ut locus ille incultus et spinetis horridus in honorem sanctæ Mariæ perpetuæ Virginis consecraretur, eundem protinus mundavit, opus inchoavit, et ad finem feliciter perduxit. Migravit ad Dominum virtutibus plenus, anno orbis redempti 720, iii Kalend. Januar. in monasterio, quod in honorem beatæ Dei Genitricis a fundamentis construxerat, sepultus. Post mortem vero cum monachus quidam Conventrens, nomine Spereulphus, quadam nocte in ecclesia Dei Genitricis, in eodem monasterio, in illius festo vigilans pernoctaret, januis clausis, cum inæstimabili claritate et decore conspexit processionem maximam sanctorum spirituum advenientem, sanctumque Egwinum gloriosam Dei Genitricem Virginem Mariam deducentem. Pervenientes igitur ad altare beatæ Virginis Mariæ, venerandus pontifex Egwinus, post matutinas honestissime decantatas, Missarum solemniam exorsus est. Monachus vero, qui hæc vidit, stupefactus intra se dixit : Quid hoc est ? num sensum perdididi ? nonne hic quidam sunt, quos diu ex hac luce subtractos intelligo ? Et accedens secreto ad quemdam, quæ esset, cui Missa decantaretur, inquit. Et ille : Tace, num ignoras dominum nostrum sanctum Egwinum beatæ Dei Genitricis et semper Virginis Mariæ sacrum Mysterium celebrantem ? Itaque Missa completa duo episcopi cœli Reginam dextra lævaque assumentes, eodem ordine, quo intraverant, cum processione regressi sunt.

§ VIII.—*De Eleocadio, antistite Ravennate.*

Sanctus Eleocadius, archiepiscopus Ravennatensis, vir Græcus, summusque philosophus, quem miris extollit laudibus Petrus Damianus, scribitque eum summa fuisse pietate puritateque, atque ita virtutibus floruisse, ut in humano corpore vitam cœlestem ac divinam imitaretur. Inter alia pietatis sue erga Deiparam Virginem documenta, edidit, ut ex libro 1 *Hist. Ravennatum* Hieronymi Rubei dixi in Appendice 2 *Bibliothecæ Marianæ*, de Christi Conceptu, atque Ortu ex Virgine opusculum, a temporum injuria, ut puto, exhaustum. Decessit anno duodecimo supra centesimum a Christi ortu, xvi Kalend. Martii.

§ IX.—*De Eleutherio, antistite Tornacensi.*

Sanctus Eleutherius, episcopus Tornacensis, natione Gallus, vir virtutibus miraculisque clarissimus, Deiparæ Virginis cliens devotissimus, eam tanti meriti existitis affirmabat, ut non tantum meruerit Salutatione angelica visitari, sed inter claustra virginalis uteri illum comprehendere, qui nullo modo poterat comprehendi. Appellabat Matrem Conditoris: vitæ perditæ Restauratricem: virgam Aaron quæ præ cæteris floruit, id est, præ cæteris virginitate digna resplenduit: scalam cœlestem, in qua Gloria cœlestis descendit ad inferiora, quatenus humilitas ad cœli subveheretur altiora: aulam virgineam pudicitiae, quam Spiritus sanctus ingrediens, talem Christum hominem factum ex ea fecit procedere, qui perditam restauraret, et omnium delicta relaxaret: virginem incorruptam et illibatam, quæ illum concipiens, quem Pater ab initio invisibilem genuerat, nobis visibilem produxit, virgo permanens post partum: Matrem Domini nostri Jesu Christi, non quia deitas naturaque Verbi in ipsa exordium acceperit, sed quod anima rationabili ex ejus impolluta alvo illud sanctissimum corpus Christi animatum natum sit, cui Dei Verbum adunatum substantialiter, scimus esse natum carnaliter: addebatque merito a nobis laudandam venerandamque, cum Deum hominibus reconciliaverit, terrena cum cœlestibus concordaverit, pro præteritis apud Deum interveniat, Filiumque exoret pro futuris.

Quinquennio ante mortem concilium habuit Tornaci contra Acephalos hæreticos, Deiparæ hostes, unam tantum in Christi persona naturam prædicantes. Illi porro concilium Chalcedonense improbabant, quod ejus honoris titulos, et Matris Dei compellationem tuetur contra deliramenta Eutychetis. Idem eos, quoad licuit, civitate ejecit, a quibus in ingressu Templi B. V. Mariæ, gravissime, remunerationis loco, in capite vulneratus est, anno salutiferæ Nativitatis 529.

§ X.—*De Eleutherio, antistite Montis Marani.*

Eleutherius Albergonus, ordinis Minorum Conventualium, sacræ theologiæ doctor insignis, ex gymnasii Mediolanensis regente electus episcopus Montis Marani, ad Deiparæ gloriam, quam semper

cordi habuit, latius propagandam, inter alia multa in hanc rem præstita, scripsit Conciones Sabbatinas de excellentiis B. Mariæ ex Evangeliiis, et Canticis *Magnificat*: quas excusas Romæ 1651, dixi ex Waddingo in Appendice secunda Bibliothecæ Marianæ. Vivebat ipse anno Dominicæ Incarnationis 1600.

§ XI.—*De Elia, antistite Aniciensi.*

Elias de Lestrangiis, Aniciensis antistes, cum in universitate Tolosana, in die celebritatis Conceptionis beatæ Mariæ, contra hanc sanctam Conceptionem prædicare decrevisset, priusquam ambonem ascenderet, et solito more orationem ante altare ad Virginem funderet: ibi existens, omnes rationes et puncta quæ contra Immaculatam conceperat, de sua memoria subito evanuisse animadvertit, oppositis et contrariis in eadem fixe permanentibus. Unde ad vitandam confusionem oppositum suo priori proposito prædicare coactus, hunc postea casum, ut sibi contigerat, quandiu vixit, ad exaltationem Virginis, privatim et publice frequenter enarravit: et magister Joannes Bireli canonicus Aniciensis in sermone ab eo facto de celebritate immaculatæ Conceptionis coram synodo Basiliensi, anno Domini 1435, inter alia miracula hoc retulit. Vivebat Elias iste anno Domini 1450.

§ XII.—*De Eligio, antistite Noviomensi.*

Sanctus Eligius, episcopus Noviomensis, cum adhuc in sæculo degeret opificio aurifaber, quatuor aureas Aquilas cudit, quas Rotelinda mater Odonis tunc episcopi Carnutensis obtulit divæ Virgini, ad exteriorem ornatum sacri aurei Feretri, quo continetur sacrum ejus indusium. Idem Antuerpiæ templum Veneri deæ sacrum in Marianum commutavit. Scripsit etiam de Purificatione B. Virginis homil. 4, sui erga sacrosancam Dei Genitricem amoris ac singularis reverentiæ testem. Obiit Noviomii anno 665. De hoc sancto viro hæc scribit beatus Alanus de Rupe in *Apolog.* pro Rosario beatæ Virginis cap. 20: « De sancto Eligio proditum accepimus, parasse cum cathedram sibi, visendam ab 150 clavis aureis et argenteis: itemque aliis quindecim majoris notæ intersertis: secundum quæ sic fixa signa Psalterium Virginis orasse legi Wismariæ ducatus Magnopolensis in libro *De mirabilibus mundi*. » Sic ille.

§ XIII.—*De Elpidio, antistite Toletano.*

Sanctus Elpidius, primus Toletanus præsul a sancto Jacobo apostolo ex Virginis Mariæ consilio designatus, Toleti in Hispania templum eidem sanctissimæ Virgini in terris adhuc superstiti dedicavit, quod funditus pene postea Dacianus subvertit anno 502, Constantinusque Magnus reædificavit anno 512. Ita in Chronicis Eutrandus: « Anno Domini 502, Constantino Claro et Galerio Maximo Cæsari consulatu 4, die 3 Aprilis, etc., diruta est ecclesia Toletana beatæ Mariæ Virginis Assumptioni a S. Elpidio erecta; solo æquata est a Duumviris jussu Diocletiani, edictoquo P. Daciani Hi-

spaniæ præsidiis, qui demolitioni interfuisse dicitur anno 518, lege Constantini cum aliis ædificatis ecclesiis, Toleti restituta est ecclesia Assumptioni sanctæ Dei Genitricis dicata. » In suis Adversariis Julianus n. 274 : « Basilica, inquit, beatæ Virginis Mariæ, quæ viventi primum ædificata est a sancto Pontifice Elpidio, tempore Diocletiani anno 305, edicto publico Diocletiani, præ-ente P. Daciano præside, æquata solo, reparata postea per S. Naltium, ac reddita religioni per Leonardum abbatem, nunc in pretio magno est, ad quam imperator vexilla ducit. » Et num. 387 : « Constantinus Magnus constructam Toleti prius ab Elpidio, Eugenio aliisque beatæ Virginis Assumptioni consecravit, » etc. Quod si Eugenius communiter primus Tole- tanus episcopus habetur, ideo est, quia major de illo notitia habebatur, quod feliciori ætate, et diutius eidem præfuit Ecclesiæ : cum tamen fuerit primus Elpidius, ut constat ex Catalogo episcopo- rum ecclesiæ Toletanæ, Gothico scripto idiomate, Fuldensis Bibliothecæ. Purpurea martyrii corona insignitus est Elpidius anno Christi 60, die 4 Martii.

§ XIV. — *De Emmanuele, antistite Segoviensi.*

Emmanuel, aliis Manuel, de Reynoso, episcopus Novæ Segoviæ in Insulis Philippinis, natione His- panus, ut erat Deiparæ Virginis cultui honorique addictissimus, scripsit de foundatione Fraternitatis Nominis Mariæ per venerabilem Patrem Simonem de Roias librum unum; Sermonum etiam de Conce- ptione Immaculata B. Virginis librum unum, et alia. Decessit Hispali, vir ob singularem erga Deiparam Virginem devotionis affectum imprimis prædican- dus, anno a Nativitate Salvatoris 1632.

§ XV. — *De Engelberto, antistite Coloniensi.*

Engelbertus Coloniensis antistes beatissimum Virginem Mariam tantopere dilexit, ut ad ejus laudem quartis quibusque feriis jejunaret : et cum jam esset electus antistes, negotiis impediri non potuit, quominus ædem Virgini sacram in subli- mi rupe sitam (Amatoris Saxum vulgus appellat) amoris divini flammis incensus inviseret. Religio- sis hominibus tantum honoris habebat, ut longe apparentibus, quamvis ignotis assurgeret, quos ipsos ita alloquebatur verecunde, ut eorum famulus esse videretur. Sacerdotes egenos de sua scutella sorbere, de patina edere, deque poculo bibere, vel repugnantes invitosque coge- bat. Qui enim beatissi- mæ Virginis verus ac perfectus est cultor, in eo humilitatem excelsam inveniri necesse est, præ- grandemque virtutem, cujus fuit Magistra Deipara. Floruit anno 1223 Loerio in Chron. Anaceph., Ma- riæ Augustæ.

§ XVI. — *De Engranno, antistite Cameracensi.*

Engrannus ex Corbeiensis cœnobii monacho episcopus Cameracensis, vir mira charitate, omni- que mansuetudine plenus, dum monasterium beatæ Virginis Cameracensis, cum totius studii accincto, ad occidentalem plagam ampliaret : culpis quidem

civium exigentibus, morte præventus, opus im- perfectum reliquit, triennioque ecclesiam modera- tus migravit ad Christum, anno 957, in eodem mo- nasterio S. Dei Genitricis ad australem partem honorifice tumulatus.

§ XVII. — *De Ennodio, antistite Ticinensi.*

Sanctus Ennodius episcopus Ticinensis, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, in ejusdem Deiparæ Virginis laudem hymnum pulcherrimum concinnavit, quem quia brevem, libenter hic subijcio :

Hymnus Ennodii de B. Maria :

*Ut Virginem fatam loquar,
Quid laude dignum Mariæ ?
Det partus, ornet, exigat
Quod clausa porta, quod Parens
Exposcit ipsa suggerat.
Sint verba ceu miraculum,
Quid mens requiras ordinem ?
Natura totum perdidit.
Hoc est salus, quod vincimur,
Cum sola Virgo degeret,
Concepit aure filium,
Stupente facium corpore,
Turgescit alvus Spiritu.
Quod lingua jecit semen est,
In carne Verbum stringitur.
De Matre cunctus noster est,
De Patre nil distans Deus,
Utrisque partus integer.
Quæ gignit, et qui præcipit
Nil major ille servulis.
Sed nec minor creante fit
Fons, dicta clausus accipit
Fons membra clausus egerit.
Nec rima cessit arctior
Et vera proles emicat :
Dic, Mater et Virgo, precor,
Quisquamne clau- sit exiens ?
Arctantur exta foetibus
Vinctum pudoris natus est.*

In cœlum receptus est Ennodius anno Domini 521, ætatis 48, xvi Kalend. Augusti.

§ XVIII. — *De Epiphanio, antistite Salaminæ.*

Sanctus Epiphanius Salaminæ Cypri, quæ postea, Hieronymo teste, Constantia dicta est, vel Salaminæ primum, et postea Constantiæ, ut Suidæ placet, diver- sarum Cypri urbium episcopus, quanti fecerit beatam Virginem, quamque in ejus laudes fuerit propenso animo, facile colligere licet ex sermone illo, variis pulcherrimisque vaginalium præconiorum Epithetis pleno, quem Græce scripsit, ac *De laudibus sanctissi- mæ Deiparæ Virginis* prænotavit. In eo sacrosantam æterni Verbi Genitricem his verbis salutatur : « Ave, gratia plena, multis virtutibus exornata Virgo, in lampade gestas lucem inextinguibilem, sole splen- didiorem. Ave, gratia plena, hami esca spiritualis, in te siquidem hamus Divinitas. Ave, gratia plena, gloriæ Arca spiritalis. Ave, gratia plena, quæ siti- entes perennis fontis dulcedine satias. Ave, gratia plena, Mare spiritale habens gemmam cœlestem Christum. Ave, gratia plena, splendidum cœlum, quæ in cœlis incomprehensum continet Deum. Ave, gratia plena, quæ Cherubicum Thronum Divinitatis fulgore su- peras. Ave, gratia plena, quæ cœli circumalium habes,

et Deum incomprehensum angusto potissimum loco in te ipsa contines. Ave, gratia plena, nubes columnæ similis, quæ Deum habes, qui populum deduxit per desertum. Quid dico? et quid proloquar? quo pacto beatam prædicabo gloriæ radicem? Solo enim Deo excepto cunctis superior existit, natura formosior est ipsis Cherubim, Seraphim et omni exercitu angelico : cui prædicandæ cœlestis ac terrestris lingua minime sufficit, imo vero nec angelorum. O beata Virgo, Columba pura et Sponsa cœlestis Maria, Cœlum, Templum et Thronus Divinitatis, quæ coruscantem in cœlo et terra Solem habes Christum : Nubes lucida, quæ fulgur de cœlo lucidissimum ad illuminandum mundum deduxisti Christum. Ave, gratia plena, porta cœlorum, de qua propheta vociferatus est his verbis : Ecce porta clausa, et nullus ingreditur per eam, nec egreditur præterquam Dominus solus (*Ezech. XLIV, 2*). O Virgo pura, sancta Mater Domini, beata Sponsa Trinitatis individuae, beata tu inter mulieres quæ Deum et hominem omnium Creatorem velut infantem in terra peperisti. O Virgo sancta, lucis æternæ Mater, lucis inquam, quæ in cœlis illuminat copias angelorum : lucis quæ illuminat ipsorum Seraphim incomprehensum oculum : lucis, quæ illuminat Solem splendidis facibus. O Virgo sanctissima, quæ exercitus angelorum in stuporem deduxisti ! stupendum est enim miraculum in cœlis, Mulier amicta sole : stupendum miraculum in cœlis, Mulier gestans lucem in ulnis : stupendum miraculum in cœlis, alter Thronus Cherubicus. O sanctissima Virgo, Mater Salvatoris, quæ genuisti principio carens Verbum, Filium scilicet, eundem cum Patre habentem Thronum ; consubstantiali Patri, et Spiritui sancto. Ave, sacrosancta Virgo, quæ velut Rubus intellectualis absque combustione Divinitatis ignem tenes. O Candelabrum virgineum, quod illustravit tenebris involutos. O Candelabrum virgineum, quod ignem et oleum inseparabile ad illuminandum intulit. O Candelabrum virgineum, quod ab altissimo throno accepit ter lucidum ignem, unum, inextinguibilem, consubstantiali, et ad illustrandam terram resplenduit. Corona regia pretiosissimum habens lapidem, et gemmis similem Christum. Purpura regia, quæ cœli terræque Regem induis. Liber incomprehensus, quæ Verbum et Filium Patris mundo legendum exhibuisti. O beata Virgo, quæ gloriam cœlestem portasti, et ex multis floribus Paradisi mundum odore replesti. » Sic ille.

Eandem tum ibi tum alibi in suis operibus appellat Sponsam Trinitatis : Thesaurum dispensationis plane arcanum : Thalammum processionis Sponsi : Sponsam cœlestem, quæ donorum antenuptialium nomine Spiritum sanctum accepit : cœli et terræ Mediatrix, quæ unionem naturaliter peregit : Nubem cœlestem, quæ tonitruum Spiritus sancti in se ipsa reconditum deduxit in mundum, et imbrem ejusdem Spiritus in universam terram ad producendum fidei fructum cum impetu demisit : Montem nulla-

tenus incisum, præruptam habentem petram Christum : Templum minime compositum, lapidem cœlestem habens Christum : Agrum minime cultum, quæ Verbum velut granum frumenti suscipiens etiam manipulum germinavit : Clibanum intellectualem, quæ ignem et vitæ panem habuit, et calidum mundo in esum attulit : Matrem Salvatoris sanctam : Ovem immaculatam quæ peperit Agnum Christum : Mensam fidei intellectualem, quæ panem vitæ mundo suppeditavit : Mensam virgineam locupletem, virtutibus plenam, optimis quibuscunque cibis abundantem, quibus terra fruatur : Lilium immaculatum, quod Rosam immarcescibilem genuit Christum : Vitem veritatis fertilissimam, et quoad virginitatem minime vindemiatam, quæ licet non fossa, uvarum tamen feracissima, nempe quæ maturam uvam germinavit Christum : Templum impollutum habitantis in se Verbi Dei : Thesaurum Ecclesiæ Dei stupendum, qui adeptus est ingens mysterium : Sacerdotem pariter et altare, quæ quidem mensam ferens dedit nobis cœlestem panem Christum in remissionem peccatorum : Crucem Domini ; extendens enim sanctas ulnas Dominum portavit : Thronum Cherubicum cruciformem et cœlestem : Cœlum splendidum, Radium habens lucidis facibus coruscantem, utpote Solem Christum : Seraphim incomprehensæ visionis : Monile paradisi inexplicabile : Vas electum : Vas admirabile : Vas eximium : Vas pretiosum et excellentissimum : Vas honoratum et colendum, quod cœpit incomprehensibilem, et suscepit mysterium signi cœlestis et vitæ hominum : Juvenculem fulvam, propter igneam ruborem deitatis Salvatoris in ea conceptum, super cujus collum jugum non ascendit, quia non novit jugum nuptiarum viri : Miraculum, cujus excellentia ad stuporem perducit hominum mentes : Leenam Christi, Leonis fortissimi Genitricem, cui secundus non contigit partus : Matrem viventium : Principem virginitatis : Causam vitæ : Similem Deo : ut alios honoristitulos brevitatis studio omit- tam.

Cum discipuli quidam Apollinaris in Arabia hæresim adversus Dei Genitricem disseminassent, illamque horrendam jactassent blasphemiam, qua diceret, post natum Christum Josepho viro conjunctam esse : Epiphanius ad hos hæreticos, Antidicomaritas dictos, confutandos, epistolam scripsit ad Ecclesiam, quæ est in Arabia et in Panarie adversus eosdem pluribus disputavit, ubi ipsa epistola ad Arabes scripta legitur. Idem acriter insectatus est aliam hæresim in eadem provincia exortam, dictam Collyridianorum, qui eandem sanctissimam Virginem ut Deum colebant, placentamque illi sacrificantes offerebant ; de quibus ita Epiphanius : « Admirati, inquit, sumus, cum aliud audivissemus : alios nimirum ita desipere, ut in tractatione de ipsa sancta Virgine pro Deo hanc introducere studuerint, et adhuc studeant, et furore quodam ac dementia ducantur. Narrant

enim quod quædam mulieres in Arabia, et partibus Thraciæ hanc vanitatem invexerunt, ut in nomen semper Virginis collyridem quamdam sacrificent, et simul congregentur, et in nomen sanctæ Virginis ultra modum quid tentent aggredi nefario ac blasphemio negotio, et in nomen ipsius sacra celebrent per mulieres : quod totum impium est ac nefarium, alienum a prædicatione sancti Spiritus. » Et alibi de iisdem : « Quædam enim mulieres currum quemdam, sive sellam quadratam ornantes, expanso super ipsam linteo, in quadam illustri anni die, per aliquot dies panem proponunt, et offerunt in nomen Mariæ, omnes autem pane participant, » etc. Cum autem Epiphanius hæresim confutat, primo loco demonstrat procul a more Catholice Ecclesiæ abhorrere, ut mulieres sacrificent : deinde pluribus docet nequaquam Dei Genitricem colendam tanquam Deum.

Claruit circa annum Domini ac Salvatoris nostri Jesu Christi 570.

§ XIX. — De Ertlulpho, antistite Verdensi.

Sanctus Ertlulphus Verdensis episcopus, natione Scotus, cujus cum laude meminit Thomas Dempsterus in *Historia ecclesiastica gentis Scotorum*, pro eo quo in Deiparam Virginem ferebatur affectu, scripsit de ejusdem Deiparæ Virginis Laudibus homilias. Nec alia tanti præsulis in cœli Reginam devotionis argumenta hactenus innotuerunt. Martyrii palmam consecutus est anno Domini 859.

§ XX. — De Ernesto, antistite Pragensi.

Ernestus primus archiepiscopus Pragensis, in testificationem suæ erga B. Virginem clientelæ, edidit *Mariale*, seu de Laudibus B. Mariæ Virginis opus insigne, quod repertum recenter in Bibliotheca secreta regum Bohemiæ, impressum est, ut audio, in typographia Academica Pragensi. Præerat circa annum Domini 1368. De quo consule Appendicem secundam *Bibliothecæ Marianæ*.

§ XXI. — De Eskilo, antistite Lundunensi.

Beatus Eskilus, quondam Danorum archiepiscopus et apostolicæ Sedis legatus in Insulis Aquilonaribus, postea vero humilis Cisterciensis ordinis monachus, et cœnobii Clarævallensis professus, cum adhuc esset adolescens annos natus circiter duodecim, transmissus a parentibus causa studiorum in Saxonia morabatur, quia tunc in nobili illa Hildeshemiensi Academia studia a clericis diversarum regionum celebri concursu frequentabantur. Itaque cum aliquandiu ibidem moratus fuisset, in gravissimam incidit valetudinem, et diuturno languore tabescens, tandem a medicis desperatus est, ideoque procuratum, ut oleo sacro inungeretur. Cumque presbyteri cæterique fideles hujus rei gratia lectulo ejus assisterent, subito factus in agonia, omni membrorum ac sensuum officio destitutus est, ita ut fere mortuus putaretur. Exemptus ergo carnis sensibus, ductus est in Spiritu ad quamdam domum, totam interius quasi clibanum ardentem : ad quam cum propius accederet, et curio-

sus inspicere vellet, subito erumpens vapor incendii prehendit incautum, moxque in illam fornacem flammivomam traxit invitum. Qui cum protinus ardere cœpisset, jamque nihil aliud nisi mortem et ignem æternum sibi superesse cogitaret : ecce, miserante Deo, apparuit ei uno in diversorii latere meatus quidam quasi tramitis angusti, de ostio ad ostium ducens, qui in flammis vacuus esse videbatur. Quem cernens, et spe evadendi animatus, conatu quo potuit reptans, ad locum illum refrigerii pervenit, et per illud ad ostium tendens, celeriter exiit et fugit palpitans ac tremens a facie ignis devorantis : moxque palatium quoddam regale ac amplum reperiens, et illud ingrediens, vidit in eo Reginam angelorum, vultu et habitu mirabili coruscantem, atque in throno gloriæ residentem, ad quam pavidus et anhelus accedens flagitabat obnixè ut sui miseretur. Quem protinus illa dedigneret aspiciens, atque minaciter alloquens, quod ausus fuisset in conspectu ejus apparere, mandat quantocius egredi, et cruciandum ad ignem reverti. Porro inter alios Matri misericordiæ assistentes, apparebant ibi tres viri venerabiles, quorum unus ejusdem civitatis episcopus erat, alter vero decanus, tertius ipsius ecclesiæ canonicus nescio quoungebatur officio. Hos itaque adolescens Eskilus intuens ac recognoscens, lacrymabiliter deprecabatur, quatenus piissimæ Dominae pro ipso supplicare dignarentur. Quod cum devotissime facerent, misericordissima illa dissimulatrix respondit eis dicens : « Quid est quod rogare præsumitis pro adolescente isto vanissimo, meoque respectu indigno? Hic enim perversus, ac lubricus nunquam me honoravit, neque salutationem meam, vel una vice repræsentavit. » Cumque illi rogarent, ut solita pietate dilecta juventutis et ignorantias illius dimitteret, si de cætero se emendaturum promitteret : accessit interim tremebundus adolescens, obsecrans eam, ac dicens : « Miserere mei, piissima Domina ; miserere mei, miseratrix generis humani, et ne claudas a me misero inexhausta viscera misericordiæ tuæ, quia paratus sum amodo, et usque in sempiternum servire tibi, et te super omnia post Deum venerari. Quod si Genitor meus istam calamitatem meam agnosceret, maxima auri pondera pro mea liberatione libenter impenderet. » Talia itaque cum lamentabili voce deprecaret, beatissima Virgo, vera Mater misericordiæ, serenata facie illum respiciens dixit : « Quid igitur putas, num quod valeas teipsum apud me condigno pretio redimere? In hoc enim forsitan placare me posses, si congruum mihi pretium pro tua redemptione persolveres. » Tum ille non modice exultans in verbo isto, fiducialius accessit, et dixit : « Etiam atque etiam, clementissima Domina, ego me optime redimam, et quidquid jusserit mihi dignatio tua, libentissime faciam : tantummodo esto mihi propitia, nec me in illum ignem crucian-

dum amplius remittas. » Cui Regina virginum respondit : « Volo igitur, ut de quinque generibus annonæ quinque mihi modios, hoc est, de singulis singulos non negligas reddere. » Quo ille audito lætanter accepit, respondensque alacriter dixit : « Charum est mihi, o charissima Domina, quod imponis, valdeque jucundum, et ego mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem dabo in horreum tuum (*Luc. vi, 38*). » Quod cum in fide sua firmiter promississet, datis et fidei jussoribus intercessoribus supradictis, dimissus est tandem libere ad humana reverti. Redditus itaque sibi confestim aperuit oculos, receptoque usu loquendi surrexit, et sedit in lectulo suo : moxque in jubulum erumpens cœpit clamare cum gaudio magno dicens : « Benedictus Deus, ego liberatus sum, et amplius non ardebo : gratias ago tibi, sancta Dei Genitrix Virgo, quæ liberasti me de incendio isto, et amplius non ardebo. » Videntes cuncti, qui aderant, adolescentem illum de mortis janua revocatum, ita clamantem, ac præ gaudio gestientem ; mirati valde, sciscitabantur ab eo tantæ lætitiæ causam. Ipse vero per multum temporis spatium nihil aliud dicere poterat, nisi tantummodo : « Deo gratias ago, non ardebo. » Et cum sæpius istud repetiisset, conversus tandem ad illos, quid sibi accidisset, vel quid vidisset per ordinem indicavit. Unus autem ex ipsis vir bonus et eruditus hæsitantem de visione adolescentulum secretius alloqui, atque instruere curavit, dicens : « Scito prænosces futurum te esse magni nominis virum, et gradum maximæ dignitatis in Ecclesia sortiturum : quem cum, favente Deo, adeptus fueris, oportet te in honorem Dei et sanctæ Virginis Matris diversorum ordinum cœnobiorum quinque tuis sumptibus construere, in quibus juxta mensuræ tibi propositæ rationem habeantur ad minus personæ duodecim. » His ille auditis interim tacuit ; sed quem res exitum habitura foret, sollicitus fuit semper. Processu temporis cum beatus adolescens ætate pariter et sapientia crescens, jam in virum optimum profecisset, varias Ecclesiæ dignitates consecutus est : et in primis factus Roskildensis episcopus, exhibuit se vigilantissimum et fidelem pastorem, tantumque sanctitatis nomen obtinuit, ut ab universo populo simul et honore et amore prosequeretur. Tandem e vivis sublato Lundunensi antistite communi cleri et populi voto archiepiscopus et primas regionum septentrionalium electus est. Postquam vero prophetatæ sibi dignitatis culmen ascendit, illico reddendi votum suum tempus adesse cognovit, in quo sub quinque generibus annonæ, secundum interpretationem vatis sui, diversorum ordinum cœnobiorum quinque se fundaturum Reginæ cœlorum devoverat. Nactus igitur opportunitatem, de remotis Galliarum partibus, ubi fontem religionis esse cognoscebat, non solum quinque, sed et plures spiritualis professionis conventus evocari curavit : inter quos duos Cister-

ciensis ordinis conventus obtinuit : unum scilicet de ipsa domo Cistercii, et alterum de Claravalle, quos in optimis terræ suæ locis, tanquam vites fructiferas vinum justitiæ germinantes plantavit. Ut enim semetipsum perfecte redimeret, mensuramque bonam et superfluentem piissimæ Liberatoricæ suæ, sicut promiserat, persolveret, quinque cœnobiorum fundatione contentus esse noluit, sed alia atque alia tam de suo, quam de aliorum fidelium dono fundavit.

Abdicata tandem dignitate archiepiscopali, habitum monasticum in Claravalle suscepit, ubi magno sanctitatis exemplo vitam feliciter consummavit, ibidemque in presbyterio ante altare B. V. Matris sepultus fuit. Claruit circa annum Domini 1177.

§ XXII. — *De Ethelwoldo, antistite Wintoniensi.*

Ethelwoldus episcopus Wintoniensis, Dei Matris devotus obsequio, cum Godovinum comitem ad suam sententiam, et rectam voluntatem non posset adducere, ab illius obsequio recessit iratus, perque sacrosanctum Mariæ nomen comitis pertinaciam illam haud impunitam fore juravit. Ventris tormenta ab illo ipso tempore sine ulla intermissione Godovinus est passus : sed pertinacia posita, placatoque et precante episcopo, ad priorem et mentis et corporis rediit sanitatem. Hic idem Ethelwoldus, seu Adelwoldus Wintoniensis in Anglia episcopus, ad Marianam pietatem, qua plenus erat, magis ac magis augendam, in agro Cantabricensi Thorneiense Benedictinum cœnobium in honorem sanctissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ fundavit et dotavit. Obiit Kalend. Aug. anno salutis 974, episcopatus sui 24.

§ XXIII. — *De Euchario, antistite Herbigolensi.*

Eucharius Sangrius, Germanus, Augustopolitanus, Herbigolensis suffraganeus, vir doctissimus, et qua virtute vitæque integritate, qua eximia in Deiparam Virginem religiosa pietate clarissimus, suæ erga sanctissimam Dei Genitricem Virginem Mariam observantiæ testimonium sincerissimum, vel potius monumentum sempiternum exhibuit, Historiam celeberrimam, et innumeris condecoratè miraculis divæ Dettelbacensis imaginis in Franconia Germaniæ inferiore, a se conscriptam, quam Vuirceburchi anno 1607, typis evulgatam dixi in Bibliotheca Mariana parte 1. Ex hac ærumnosa ad meliorem vitam creditur translatus non multo post annum 1620.

§ XXIV. — *De Eucherio, antistite Lugdunensi.*

Sanctus Eucherius Lugdunensis in Gallia episcopus, beatissimam Virginem Mariam ex intimo diligens animi sensu, multa ad ejus laudem commendationemque elaboravit, in Bibliotheca Mariana enumerata, nempe, *De Conceptione B. Virginis* homil. 1 ; *De Annuntiatione* homil. 1 ; *De Assumptione* homil. 1, et alia. Ad regni cœlestis lauream evolavit anno Christi Domini ac Salvatoris nostri 459, die 16 Novemb.

§ XXV. — *De Everio, antistite Catanensi.*

Sanctus Severius Catanæ urbis antistes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem speciminâ, templum in honorem sacrosanctæ Dei Genitricis apud Leontinos dedicavit, ædemque D. Mariæ de Bethleem extra Portam Stesichoream, vulgo Lacis, sacravit. Vixit sub Valeriano et Gallieno imperatoribus anno Christi Domini et Salvatoris nostri 260.

§ XXVI. — *De Eugenio, antistite Toletano.*

Sanctus Eugenius tertius Toletanus archiepiscopus, auctor fuit, ut xv Kalend. Januarii celebraretur in Hispania festum Annuntiationis B. Mariæ Virginis. Nam Toletani concilii decimi, anno 658 celebrati, præses, eo die Annuntiationis Festum transferri jussit, quod in Quadragesima condigne, ut dicebat, non poterat celebrari. Sed paucis post annis ab ejus successore Ildelphonso archiepiscopo et monacho transmutata est hæc Annuntiationis Festivitas in solemnitatem Expectationis S. Mariæ, quæ alio nomine festivitas S. Mariæ de O, appellata est eo, quod scilicet in primis hujus solemnitatis Vesperis incipiantur decantari septem illæ maximi Mysteriorum Antiphonæ ab O incipientes. Vivebat hic Eugenius anno salutis 660.

§ XXVII. — *De Evodio, antistite Aniciensi.*

Sanctus Evodius episcopus Aniciensis, multa devotione erga sacratissimam Virginem Mariam flagravit, hujusque frequentibus apparitionibus fuit vicissim honoratus. Initio pontificatus S. Callisti profectus est Romam, ut haberet licentiam construendi ecclesiam ad honorem B. Virginis, simul et transferendi sedem episcopalem ubi nunc est; quæ antea erat in oppido S. Pauliani. Causa profectionis fuit hæc: Pia quædam mulier, longa ægitudine confecta, in somnis visa est a B. Virgine famulorum obsequio deferri in montem Anicii, jussu D. Georgii virgultis clausi, ut ubi pristinam recuperaret sanitatem. Quo cum a famulis ducta fuisset, et supra rupem obdormisset, circa noctis medium excitata, melodiosum concentum audivit, simulque inusitatum animadvertit claritatem: ductaque est statim ad altare, quod olim S. Martialis erexerat ubi Deipara duabus legionibus, una nimirum angelorum, altera virginum stipata, talia ad eam verba habuit: Jam sana facta es, charissima filia: vade ergo ad famulum meum Evodium episcopum, et meo nomine ipsi renuntia, quatenus quam primum poterit, ædificii fundamenta jaciât, in quo futuris sæculis inclamata ægris levamento sim, et afflictis solatio. Mulier, sanctissimæ Virgini pro incolunitate sua pro peractis gratiis, perrexit ad episcopum, ipsi a Deipara colatum sanitatis beneficium, et una sibi impositum, quoad construendam in monte Anicii (quam primum fieri posset) basilicam, mandatum deferret refertque. Ille his auditis gavisus est; sed timens diaboli illusiones, triduanum indixit jejunium: quo peracto, cum clero et populo ad montem perrexit, atque, rem miram! in ferventiori ætatis calore ni-

vem adinvenit. Et licet monitu angelico jussus esset operi manum admove, prius tamen honoris gratia ad summum Pontificem Callistum perrexit, consilium insuper, et auxilium super prædictis petiturus. Summus Pontifex, qui rem omnem, priusquam ille veniret, divina revelatione noverat, S. Evodium honorifice suscepit, atque in reditu S. Scrutarium, tanquam Sedis apostolicæ in illis partibus vicarium illi adjunxit, datis ei pretiosissimis ad ornatum velaminum ecclesiæ reliquiis. Reversi ergo magna cum diligentia opus perfecerrunt, multis apparitionibus B. Virginis excitati et compulsi. Absoluto ædificio cum nihil præterquam dedicatio desideraretur, statuerunt ambo Romam redire, quatenus Dedicationis licentiam obtinerent. Vix quartam leucæ partem confecerant, cum duo venerabiles senes, albis induti, inusitata modestia spectabiles, ipsis ex improvviso occurrere. Quos cum D. Evodius, quo se conferrent, percontari cœpisset, subjecere, se Roma venire, delegatos esse a summo Pontifice ad episcopum sociumque Scrutarium, ne scilicet solliciti essent super consecratione basilicæ ab eis erectæ: fuisseque eam ab angelis indubitanter consecratam asseruerunt, dederuntque eis duo scriniola reliquiarum, quas nudis pedibus ad prædictam basilicam deferri jusserunt atque subjunxerunt: Ne putetis in his illusionem latere, reversi portas templi eo modo quo eas occluseratis, invenietis, statimque se vobis patebunt: Campanæ etiam nemine impellente personabunt, totumque templum accensis cereis et lampadibus fulgidum reperietis, necnon et altare novissime chrismate cœlesti perunctum. Sic locuti senes illi continuo disparuerunt. Redeuntes ergo viri sancti invenerunt omnia sicut eis fuerant prædicta, atque cum universo populo cantica lætitiæ modulantes magnificas divinæ Majestati gratias habuere. Enitebat Evodius anno reparationis humanæ 221.

§ XXVIII. — *De Evodio, antistite Antiocheno.*

Sanctus Evodius primus post Petrum episcopus Antiochenus, divinus ob assiduam rerum divinarum contemplationem appellatus, perpetuam coluit ob Deiparæ amorem virginitatem, unde Virgo beatissimus ab omnibus acclamatur. Ille non longe ab Antiochena civitate, in silva seu solitudine Montis Neroi, seu in montanis nigris, monasterium Deiparæ virginis dicatum a fundamentis erexit, atque Carmelitis monachis eximii ejusdem Deiparæ cultoribus libentissime donavit. Scripsit Epistolam quandam, cui titulus *Lumen*, ex qua Nicephorus lib. II *Histor.* cap. 3, hujusmodi recitat fragmentum: « Trimula cum esset (loquitur Evodius de B. Virgine) in templum præsentata, ibi in Sanctis sanctorum traduxit annos undecim, deinde vero sacerdotum manibus Joseph ad custodiam est tradita, apud quem cum menses peregisset quatuor, ab angelo lætum illud accepit nuntium. Peperit autem illius mundi lucem, annum agens quinquaginta et tres die mensis Decembr. Deinceps annos

peregit 33, quos etiam æternum et anteaeculare Verbum et Filius ejus in terris exegit : post crucis autem supplicium illud in domo Joannis annos implevit undecim, ut ætatis ejus anni simul collecti sint quinquaginta et novem. » Sic ille. In eadem Epistola dicebat Evodius : « A Christo ex mulieribus solam Virginem Matrem suam fuisse baptizatam. » Pervenit usque ad Galbæ et Othonis imperium ex Baronio in Annotationibus ad Martyrologium, pridie Nonas Maii.

§ XXIX. — *De Eusebio, antistite Vercellensi.*

Sanctus Eusebius episcopus Vercellensis, inter alia Marianæ pietatis specimina, tribus stadiis a Gaumelo Allobrogum urbe cis Padum, in Oropi Montis summo cacumine sacellum Virgini Deiparæ sacrum, ubi miraculis ejusdem imago Deiparæ accolat urbesque propinquas trahit, exstruxisse dicitur : quo receptus, et Arianorum barbariem per totam fere Italiam furentium declinaret, et animum variis curis distractum tranquillaret. Mortuus sub Valente et Valentiniano Augustis, martyrio coronatus, anno Domini 380.

§ XXX. — *De Eusebio, antistite Emiseno.*

Eusebius Emisenus episcopus, vir (Trithemii elogio) in divinis Scripturis eruditissimus, et in declamandis homiliis ad populum nulli suo tempore secundus, inter alia, quibus suæ erga Deiparam virginem pietatis testimonium apud posteros perhibuit, scripsit in præcipua festa ejusdem Deiparæ Virginis homilias 7, in Bibliotheca Mariana, parte 1 enumeratas. Clarebat anno ab intactæ Virginis partu 350.

§ XXXI. — *De Eustachio, antistite Regiensi.*

S. Eustachius Locatellus Bononiensis a Pio V, Pont. Max. Regiensi episcopatu decoratus, ad augendum in omnibus erga sacrosancam Dei Parentem, quam intimis ferebat præcordiis, pietatis affectum, scripsit de eadem sacrosancta Dei Parente Tractatum doctum pariter ac disertum. Decessit anno salutis 1575, pridie Nonas Octobris, ut ex Ferdinando Ughello tom. II *Italiae sacræ* dixi in *Bibliotheca Mariana* parte 1.

§ XXXII. — *De Eutychie, antistite CP.*

Sanctus Eutychie patriarcha Constantinopolitanus, ad avertendam pestem, quæ genus humanum exstinguebat, supplicationes adhibendas censuit, comitante clero et populo cum lacrymis prosequente,

a templo Maximo ad ædem usque beatissimæ Virginis, quæ in Blachernis religiosissime colebatur. Cessit ex animi sententia religio : precibusque illis placatus est Deus, immaculata Virgine deprecante, ad cujus itum est ædem. Sacrosanctæ Mariæ Virginis ab initio ætatis Eutychie venerator ardens fuit, cujus in ædem assidue veniebat, ac se Matri sanctissimæ permira quadam animi charitate tradebat. Idem Eutychie vulnera et morbos plurimorum oleo, quod ex D. Mariæ Virginis imagine fluebat in urbe Sozopoli, sanare consuevit. In his autem curationibus insignis illa fuit, qua religiosus quidam et pius sanatus est pictor, qui dum Veneris impudicæ picturam ex suæ domus pariete delet, ut sanctæ Mariæ Virginis apponat imaginem (oratorium domi cogitabat) a malo dæmone in effigie Veneris immorante, grave vulnus accepit : cumque manus vehementer esset inflata atque ægra, ad Eutychie confugit. Ille pictorem oleo sanctæ Mariæ inunctum, timore ac tumore liberavit. Floruit anno Domini 365.

§ XXXIII. — *De Exuperio, antistite Bajocensi.*

Sanctus Exuperius Bajocensis episcopus, a Clemente Papa in Galliam delegatus ad fidei flumina diffundenda, cum sementis Evangelii plurimam copiam excitasset dirutis Pseudonuminum simulacris, in Deiparæ Virginis honorem ædiculam Bajocis construxit et sacravit : ubi quotidie tremenda mysteria percelebrans, atque vitæ æternæ enuntians præcepta, una die septem energumenos, quos crucis signaculo munivit, dæmonis ab infestatione liberavit : quo miraculo quingentos infideles ad Christi obsequium fideique professionem pertraxit. Claruit circa annum Domini 100.

§ XXXIV. — *De Exuperio, antistite Tolosano.*

Sanctus Exuperius episcopus Tolosanus, vir apostolici spiritus et virtutis plenus, inter alia affectus sui erga Deiparam Virginem testimonia, templum Minervæ in ecclesiam B. Mariæ (quæ Deaurata dicitur) convertit. In Agrippinensi synodo Christi divinitatem, et consequenter B. Virginis Maternitatem asseveravit contra Euphratem pseudoepiscopum, portenta blasphemiarum evomentem. Quiescit in basilica S. Saturnini in argentea lipsanoteca, altari sanctissimæ Dei Genitricis, quæ de consolatione nuncupatur, supposita. Vixit circa annum partus Virginei 400.

CAPUT VI.

De Fabritio Plebano, Fausto Rhegiensi, Felice Trevirensi, Feliciano Fulginate, Ferdinando Algarbiensi, Ferdinando Coloniensi, Ferdinando Limensi, Ferrico Rhemensi, Firmino Ambianensi, Florentio Tuamensi, Francisco Antuerpiensi, Francisco Astensi, Francisco Atrebatensi, Francisco Bobiensi, Francisco Burgensi, Francisco Cameracensi, Francisco Fesulano, Francisco Gebennensi, Francisco Mantuano, Francisco Monopolitano, Francisco Osnaburgensi, Francisco Segoviensi, Francisco Abulensi, Francisco Algarensi, Friderico Aquileiensi, Friderico Coloniensi, Friderico Nebronensi, Friderico Viennensi, Frigidiano Lucensi, Frithwaldo Candidæ Casæ, Frontone Petragoriensi, Fructuoso Tarraconensi, Fulberto Cameracensi, Fulberto Carnotensi ac Fulgentio Ruspensi antistitibus.

§ I. — *De Fabritio, antistite Plebano.*

Fabritius Paulutius Foroliviensis, e nobilibus comitibus Calbuli oriundus, primus plebanæ civitatis in Etruria episcopus, cujus memoriam æternum recolendam alias celebravimus: pro eximia devotione, qua sacrosanctam Dei Genitricem Virginem colebat, inter alia illustria omnis reverentiæ ac religiosissimæ pietatis argumenta, scripsit de ejusdem sacrosanctæ Dei Genitricis Laudibus sermones 50. Inculpatæ vitæ terminum feliciter consummavit, anno a salutifero Virginis partu 1625, in Kalend. Februarii.

§ II. — *De Fausto, antistite Rhegiensi.*

Faustus Rhegiensis in Gallia episcopus, se strenuum divinæ maternitatis propugnatorem, et validum adversariorum expugnatorem exhibuit, scribendo Epistolam in modum libelli ad Diaconum quemdam Gratium (*alii* Græcum) nomine, qui a fide Catholica discendens ad Nestorianam abiit impietatem; in qua epistola admonet eum credere, sacrosanctam Virginem non purum hominem genuisse, qui postea susceperet Divinitatem, sed Deum verum et hominem verum. Floruit anno ab exordio salutis factæ per Christum 480, ut dixi in *Bibliotheca Mariana*, parte 1.

§ III. — *De Felice, antistite Trevirensi.*

Sanctus Felix hujus nominis secundus archiepiscopus Trevirensis, pro singulari pietate ac religione, qua Deiparam Virginem prosequabatur, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem, in eo loco, ubi Capitolium imperatorum et regum Galliæ palatium exstabat, collegium condidit, et collegium D. Virginis ad Martyres nominavit: post duodecimum autem pontificatus sui annum, episcopali renuntiando oneri, in eodem collegio solitarii contemplationi vacavit, reliquumque vitæ suæ tempus transiegit, tandemque vitam cum morte commutavit, anno salutiferi partus 592.

§ IV. — *De Feliciano, antistite Fulginate.*

Sanctus Felicianus martyr, Fulgini episcopus et patronus, dum Nursiæ evangelicæ prædicationi insudaret, ibi basilicam, quæ Argentea nuncupabatur, ad honorem beatissimæ Virginis solemniter ritu dedicavit, et ministros ad ejus cultum consecravit. Obiit sub Decio imperatore, martyrio et miraculis illustris, anno salutis 254, ætatis suæ 94.

§ V. — *De Ferdinando, antistite Algarbiensi.*

Ferdinandus a Sylva, Algarbiorum episcopus, ac Deiparæ Virgini devotissimus, pietati suæ erga tantam Matrem aliqua ex parte satisfactorius, conventum Minoriticum Marianum, sub titulo S. Mariæ de Paradiso, ex episcopalibus proventibus, non procul ab ea civitate, cui Sylves Lusitanice nomen est, a fundamentis ad apicem usque ædificandum curavit. Vivebat anno Christi Redemptoris nostri 1518.

§ VI. — *De Ferdinando, antistite Coloniensi.*

Ferdinandus, Gulielmi V, filius, et Maximiliani Bavariae ducis frater, Coloniensis archiepiscopus, Virgini Matri si quis principum in imperio addi-

ctissimus, adolescens adhuc de laudibus B. Virginis ad sodales Marianos peroravit Coloniæ, ut in Parænesi ad cultum B. Virginis refert serenissimus Maximilianus Henricus, ejus nepos. In Coloniensi sua diœcesi jussit solemnissime immaculatæ Virginis Conceptionem celebrari. Verba diplomatis publicati sunt hæc.

« Ferdinandus Dei gratia sanctæ Coloniensis ecclesiæ electus et confirmatus episcopus, S. R. I. per Italiam cancellarius, et princeps elector, etc. venerabili clero, civitati, et archidiœcesi nostræ Coloniensi salutem in Domino sempiternam. Cum aliquot annorum curriculo gravissimis adversitatibus Germania impetita, et miraculosis a Deo auxiliis ab hostium machinationibus conservata fuerit, et ulterioribus victoriis protegenda speretur, nisi divinæ misericordiæ fontem ingratitudo hominum exsiccet; hic attenta prisca consuetudine majorum, qui institutis festivitatibus victoriarum memoriam posteritati commendarunt, invictissimus religiosissimusque imperator Ferdinandus II, ut de concessis sibi triumphis perpetua exstet recordatio, et per æternam gratiarum actionem ampliora beneficia obtineantur, nos monuit ac requisivit, quatenus in diœcesibus nostris singularis contra hæreses imperii Patronæ immaculatæ semper Virginis Conceptionis diem festum, in tot tantarumque victoriarum perpetuam recordationem, solemniter celebrari sanciremus. Quapropter ut Deo gratias agamus, qui dedit victorias per Dominum nostrum Jesum Christum, præcipimus, hortamur et obsecramus universos diœcesium nostrarum subditos, primum omnium fieri gratiarum actiones, obsecrationes et postulationes pro Ecclesia, summo Pontifice, imperatore et omnibus qui in sublimitate constituti sunt; proque subditis, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate, atque in illum finem dictam Conceptionis festivitatem, tanquam perpetuum acceptorum beneficiorum memoriale, in choro et foro perquam celebriter instar summi festi cum octava perpetuo celebrari, et pridie, dummodo Dominica non sit, abstinentiam a carnibus servari mandamus. Atque confisi de divina misericordia 40 dierum indulgentias omnibus, qui ipso die festo et per octavam, uni majorum illarum, aut sanctæ Missæ Officio interfuerint, elagimur. Hujus vero festivæ institutionis, qua festum Conceptionis solemniter celebrari volumus, causam a pastoribus et Verbi Dei concionatoribus, populo, cum ingentium beneficiorum enumeratione explicari præcipimus, quatenus sic divina clementia, quæ petentibus postulata concedit, susceptis gratiarum actionibus, quos exaudire et incolumes servare dignata est, ab omni imposterum adversitate custodiat, ut in suo sancto servitio, et amore concrescant. Datum Bonnæ, anno salutis nostræ 1628, 27 Novemb. »

Venerabili archiconfraternitati purissimæ Conceptionis beatissimæ Virginis de Urbe sese inscribere

requisitus, eidem nomen suum dedit his verbis propria manu exaratis.

« Ad maiorem Dei ejusque Matris gloriam. — Pie credo et profiteor cum sanctis Patribus, et in speciali cum B. Hieronymo, quod Deipara Virgo candidata fuerit, et dealbata Spiritus sancti muneribus, quoniam quidquid in ea gestum est, totum puritas et simplicitas fuit, et ideo Immaculata, quia in nullo corrupta. Quam pulchre propheta Nubem diei vocat: Nubes enim illa non fuit in tenebris, sed semper in luce. Vel cum B. Anselmo, quod decens erat, ut ea puritate, qua major sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret, cui Deus Pater unicum Filium suum ita dare disponebat, ut naturaliter esset unus, idemque communis Dei Patris et Virginis Filius. O Deipara Virgo, Domina nostra, Advocata nostra, per merita dilecti Filii tui ab originali peccato præservata, et immaculate concepta, quæ angelos vincis puritate, et sanctos superas pietate, suscipe me indignum clientem tuum, qui ab infantia colere te cupivi: nunc libens archiconfraternitati tuæ, ad Immaculatæ Conceptionis tuæ honorem, Romæ erectæ me inseri, incorporarique desidero: hæc mea manu attestans: Ferdinandus dux Bavarie, archiepiscopus, et elector Coloniensis. »

Idem serenissimus imperii elector, et Coloniensis archiepiscopus Ferdinandus, dux Bavarie, etc., per omnes suæ diocesis episcopatus sodalitatibus Matris Dolorosæ ubique erigendis, statuis atque imaginibus collocandis, Officio divino de eadem Matre Dolorosa, quod olim in usu fuit, rite ordinando ac restituendo et omni alio religionis cultusque genere Deiparam sibi demereri obnixè studuit.

Optans apud suos vigere, et promotum videre desiderans mancipatum Marianum, anno 1634 ad petitiones sodalitatis Annuntiatæ, quæ est Colonie in gymnasio Societatis Jesu, confirmavit libellum inscriptum: *Mancipium Mariæ*: qui nomine ejusdem sodalitatis erat ibidem editus, prout ex sequenti patet diplomate:

« Ferdinandus Dei gratia S. Coloniensis ecclesiæ electus et confirmatus archiepiscopus, S. R. I. per Italiam archicancellarius, et princeps elector, etc. Supplicatum est nobis a sodalitate B. Virginis Annuntiatæ, quæ est Colonie in gymnasio Patrum Societatis Jesu, ut libellum inscriptum: *Mancipium Mariæ*: hoc est, *Modus dedicandi se Virgini in mancipium*, auctoritate nostra approbaremus. Mandavimus itaque, ut libellus iste diligenter perlegeretur et examinaretur a viris doctis ac piis in sacra theologia magistris, quibus id commisimus: ii autem cum ad nos retulerint, nihil in eo contineri, quod vel fidei orthodoxæ, vel bonis moribus, vel receptis in Ecclesia Catholica ritibus, aut consuetudinibus sit contrarium, aut minus consentaneum, sed ritum illum colendi Deiparam fundari in usu antiquo, quem laudavit pietissimus cardinalis Petrus Damiani, quique hoc tempore receptus sit in

pluribus orbis Christiani partibus: libellus autem similis sapiens antehac editus sit in lucem, tum in Italia cum approbatione legitima, tum in Germania, quem etiam in nostra diocesi Paderbornensi antehac typis excudi permisimus. Præterea cum plurimi ad illum colendi Dei Matrem modum afficiantur, et sentiant eo suam devotionem augeri: Nos Dei Matris honorem ac venerationem, cujus cultui semper peculiariter addicti fuimus, tum præsertim in nostro archiepiscopatu Coloniensi promotum, auctum propagatumque desiderantes, non solum censuimus permittendum, ut imprimatur cum nostra approbatione: cujus impressionis gratiose ac libenter hoc scripto potestatem facimus; verum etiam hoc devotionis Marianæ exercitium summopere commendamus. Hortamur insuper omnes animarum curatores, concionatores, confessarios, tam religiosos quam alios ecclesiasticos, ut sibi commissis enixe et efficaciter idem commendent, doceantque publicè et privatim nihil in eo superstitiosum, nihil sacris canonibus aut Christianæ pietati contrarium contineri. Denique inducant sedulo suos ad prædictæ devotionis exercitationem (quo et consequantur ipsi, ut Domina nostra sit futura ipsorum peculiaris Patrona, intercedendo assidue apud Deum pro salute eorumdem, et nobis eandem cœli Reginam in his reipublicæ calamitatibus, quod omnino confidimus, propitiâ et sospitatricem experiemur) harum testimonio litterarum manu nostra subscriptarum, et sigillo nostro munitarum. Dat. in oppido nostræ Bonnæ, die 15 Martii, anno 1634. Ferdinandus. »

R. Petro Rovillio Soc. Jesu auctor fuit, ut quæ de Virgine Foyensi (quæ singulari Dei munere e latebris annosæ quercus enituit, anno 1609, in Celsensi toparchia non procul Dionato, Leodiensis Agri oppido) variis incertisque rumoribus in vulgus spargebantur, diligenter exploraret: explorata vero et comperta perscriberet et litteris manderet.

Anno 1640, die 24 Martii Albo sodalitatis nobilium jurisconsultorum medicorum, quæ sub titulo Virginis Purificatæ exstat Lovanii in Belgio apud Patres Soc. Jesu, manum suam libenter inscripsit.

Instituit ut in Oëtingano B. Virginis sacello quotidie seni sacerdotes Horarias preces, quas Officium B. Virginis appellamus, recitarent: atque etiam inibi in omnia Sabbata festosque Deiparæ dies Sacrificium stipendiis liberalissimis constituit anno 1613. Idem vestem sacerdotalem auro contextam, et unionibus in effigiem Deiparæ consertis insignem, et aliam opere Phrygio perfectam, cujus margaritas aureæ complectuntur conchulæ: præterea statuem Virginis argenteam nobilem eidem Oëtingano Deiparæ sacello donavit: et plura alia in testificationem suam erga B. Virginem clientelæ præstitit, quæ me latent.

§ VII.— De Fernando, antistite Limensi.

Fernandus Arias de Ugarte, Hispanus, ex anti-

stite Quitensi, Cranatensi et Charcensi, archiepiscopus Limensis in novo orbe Peruano, inter alia pietatis suæ erga augustissimam Dei Matrem documenta in ecclesia sua Charcensi imaginem B. Virginis de Guadalupe collocavit, ac in ejus cultum honoremque capellaniam fundavit, ac amplissimos proventus annuos assignavit. Decessit Limæ anno 1658, ætatis 77, die 27 Januarii.

§ VIII. — *De Ferrico, antistite Rhemensi.*

Ferricus, seu Federicus Cassinel, Francisci equitis Torquati filius, ex perillustri procerum Lucensium in Italia genere, primum Lodovensis, deinde Antissiodorensis, et tandem Rhemensis episcopus, Conceptionis B. Virginis Deiparæ semper et ubique Immaculatæ acerrimus exstitit assertor, occasione Joannis de Monteson, theologi Sorbonici, qui eandem integerrimam Virginem in peccato conceptam fuisse palam et publice profitebatur: quam quidem sententiam tot tantisque argumentis coram Carolo VI, Gallorum rege, et numero principum ac procerum comitatu oppugnavit Ferricus, ut adversarium ad palinodiam perduxerit, et regem ipsum induxerit ad procurandum indici Festum Conceptionis B. Virginis mense Decembri proxime futuro: ut fidem facit auctor Historiæ Caroli VI nuperrime editæ: et Quercetanus in Historia Genealogica Prosapiæ Castellonæ. Obiit Nemausi 26 Maii, anno 1590.

§ IX. — *De Firmino, antistite Ambianensi.*

Sanctus Firminus, episcopus Ambianensis, vir sanctissimus, qui verbo et exemplo gregem suum in viam salutis direxit, et ab omni inquinamento gentilitatis civitatem emundavit, B. Virginis ædiculam condidit, ad quam succedente tempore sedes pontificia, senatusque ecclesiasticus translatus est. In hac ecclesia dum B. Pontifex die solemni Christianæ libationis mysteria perageret, cœlis apertis, virentem sibi palmam divinitus illapsam aspexit, accepitque exinde superno munere hanc gratiam, ut motus carnis nullatenus persenserit, sed ad cœlestis plane puritatis processerit eminentiam. Aulæ cœlestis conscendit ad gaudium circa annum Domini 400, die 1 Septembris.

§ X. — *De Florentio, antistite Tuamensi.*

Florentius Conrius, archiepiscopus Tuamensis, natione Hybernus, quo calesceret igne, quoque arderet fervore in illibatam Deiparæ Virginis Conceptionem, in insigni illo Opere manifestum reliquit, quod de eadem illibata Conceptione juxta S. Augustini sensum elaboravit. Ex hac mortalitate abiit circa annum Christi Domini 1631.

§ XI. — *De Francisco, antistite Antuerpiensi.*

Franciscus Sonnius, cognomento de Campo, natione Belga, ex doctore theologo Lovaniensi, ac canonico Ultrajectino, primum Sylvæducensium, post primus Antuerpiensium episcopus designatus, inter alia eximie pietatis argumenta, quibus in Virgine sacrosancta colenda et laudanda sedulum se

fuisse declaravit, edidit *De Salutatione angelica ejusdem Sacrosanctæ Virginis per modum Dialogi librum unum*. Vitali corporis facultate destitutus est anno Christi Domini nostri 1576, ætatis 60, pridie Kalendas Quintilis.

§ XII. — *De Francisco, antistite Astensi.*

Franciscus Panigarola, Mediolanensis, episcopus Chrysopolitanus et postea Astensis a Sixto V, Pontifice Max., creatus, inter alias sui amoris ac studii reverentique in Virginem sacrosanctam testimonificationes, multa de ejusdem encomiis litterarum monumentis consignavit, quæ qui legerit suum in cœli Reginam affectum magis magisque sentiet accendi. Obiit anno reconciliationis humanæ 1594, die ultima Maii.

§ XIII. — *De Francisco, antistite Atrebatensi.*

Franciscus Richardotus, Burgundus, post Antonium Perrenottum cardinalem Granvellanum Atrebatensium episcopus renuntiatus, cujus ampliorem laudationem exhibet in Bibliotheca Mariana: beatissimæ Dei Genitrici peculiariter addictus, ut suam, quam in corde gerebat erga eam, observantiam aperte profiteretur, scripsit Gallice, typisque Plantiniani Antuerpiæ evulgavit, *Super Evangelium Lucæ, Missus est angelus, etc. sermones 4*, et plura alia, quæ ad meam notitiam nondum venerunt. Mortalibus spoliis exutus est apud Atrebatens vii Kalend. August., anno Christi Salvatoris nostri 1574, ætatis vero 67.

§ XIV. — *De Francisco, antistite Bobiensi.*

Franciscus Maria Abbiatus, Mediolanensis, ex canonico regulari Lateranensi episcopus Bobiensis, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, ecclesiam Bobiensem ejusdem Deiparæ Virginis nomini consecratam, cum esset jam pene deformata, restituit, auxit et ornavit. Templum etiam Divæ Mariæ de Auxilio extra mœnia erexit. Superstes erat anno Domini 1620.

§ XV. — *De Francisco, antistite Burgensi.*

Franciscus Manso, et Zuniga, archiepiscopus Burgensis, inter alia sui affectus erga Deiparam specimina, diploma evulgavit, quo confirmavit statutum, quo civitas Burgensis solemniter vovit immaculatæ Virginis Conceptionem præcipuam semper habere Patronam, et inter celebriores festivitates numerandam, atque in ejusdem solemnitatis Vigilia ex præcepto jejunium observandum. Vivebat anno salutis 1622.

§ XVI. — *De Francisco, antistite Cameracensi.*

Franciscus Van der Burcht, archiepiscopus Cameracensis, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, de pia illa Virginem colendi exercitatione, qua quis se Deiparæ in mancipium sacrat, edoctus, manu sua se mancipium B. Virginis Mariæ firmavit, ac deinde istum Virginem colendi cultum non solum auctoritate sua approbavit, sed etiam solemnem catenularum benedictionem ipsemet publice celebravit, mancipatusque in

diœcesi sua fuit institutor. Vivebat anno Domini 1650.

§ XVII. — *De Francisco, antistite Fesulano.*

Franciscus Cathaneus Diacettius, Fesularum præsul piensissimus, cum Deiparam Virginem Mariam omni laude majorem præcipua quadam religione veneraretur, evulgavit idiomate materno a se conscriptam, *Vitam ejusdem Deiparæ Virginis Mariæ*, quam Florentiæ impressam anno 1570, dixi in Bibliotheca Mariana, parte prima. Item pietati suæ erga Deiparam Virginem asserendæ ampliandæque, in sua diœcesi ecclesiam S. Mariæ in Campo, suo ære restauravit, et monasterium S. Mariæ de Nivis in Prato Veteri suis impensis ad coronidem perduxit. Vivebat anno salutis 1575.

§ XVIII. — *De Francisco, antistite Gebennensi.*

Franciscus de Sales, episcopus et princeps Gebennensis, natione Allobrox, in omni sua vita eximie coluit Deiparam, cujus ope a gravissima tentationis desperatione liber fuit, et a morbo regio ab hac animi molestia procedente, quæ etiam in corpus virus suum exercuerat. Illibatum nitentemque virginitatis florem Deo, sub auspiciis sacrosanctæ Virginis, dedicavit : cui in depositi sacri gratiam precatorium pensum diebus singulis persolvebat. Nec vana spei repositione : ope enim ipsius Dei Genitricis fretus, subornatæ meretricis formosissimæ ab æmulis se ad turpia sollicitantis lasciviam et procacitatem debellavit, atque ex improvisa lucta victor regrediens, pudicitiam tanquam a Domino sibi commissum thesaurum ad domum castam integro castitatis signaculo reportavit. Sed cum de eximia hujus antistitis erga Deiparam Virginem pietate late in *Fundatoribus Marianis* jam Romæ editis anno 1643, a pag. 525, et deinceps pertractaverim, hic supersedeo.

§ XIX. — *De Francisco, antistite Mantuano.*

Franciscus III, Gonzaga, e principibus Bozzoli, ordinis Observantium D. Francisci, supremusque ejusdem ordinis, seu religionis gubernator, episcopus Cephalu Siciliæ urbis a Sixto V primum, exinde Patavii a Clemente VIII, Pontif. Max. creatus, denique ad ecclesiam Mantuanam translatus anno 1593, cum beatissimæ Virginis Mariæ devotionem a te in corde delixisset, anno secundo regiminis Mantuanæ Ecclesiæ, devotionem B. Mariæ Virginis de Itria in metropolitana ecclesia induxit. Cujus devotionis origo ut intelligatur, sub laconismo referam : Eudoxia namque Theodosii Junioris conjux, e Hierusalem (ubi ex pietate morabatur) inter cætera Pulcheriæ Augustæ fratris imaginem Parthenices, tensis brachiis cum Filio in sinu, qui, una cum Genitrice, Græcorum more, indumentis ornabatur, opera S. Lucæ evangelistæ depictam Byzantium mittit : Pulcheria templum eidem imagini magno sumptu ponit. Religio erga imaginem populum ciet, votorum rei redeunt eam deprecati, nec semel per urbem more Christiano delata imagine, maximis calamitatibus Virgo con-

suluit urbis, hostiles cuneos fudit, alia admiranda patravit. Siculi ea vident, ac Barbarorum sævitiei totam Siciliam crebris irruptionibus devastantium consulere student, imaginem peritissimo artifice effigiendam demandant, effigiatam jam in arca obstruunt, ascitisque duobus monachis Græcis, D. Basili regulam profitentibus, custodiendæ imaginis provinciam dedunt. Denique pelago fidentes in patriam vela contorquent. Atqui infidum Pontum arantes piratæ adoriuntur, reliquisque mancipiis ductis, deprædata navi, in arca cum imagine monachos obtrudunt, mari committunt : verum ea undis acta Itriæ antiquum Portum quinquaginta præcipitatis diebus integra tendit, ubi ab accolis excepta, monachos reduces promittit tot dierum non emaciatos inedia. E vestigio fama rei miræ per totam provinciam diditur, omniumque animi religione erga sanctam effigiem tacti, decurrente tempore, per totam ferme Trinacriam, quamplurima templa, atque sub nomine Virginis Itriensis moliri, variosque cœtus, quibus præ cæteris ritibus die Martis omnia sibi lacticinia interdiceri in honorem Deiparæ Virginis mos est, exorsi sunt.

Proinde Franciscus Gonzaga hujusmodi iconis religionem longe lateque per totam Siciliam diffusum Mantuano populo impertiri gestiens, anno 1595 a Christo nato, optimum exorsum in metropolitana basilica, altari hac causa posito, dedit. Cætera, quæ in testificationem suæ erga beatam Virginem clientelæ hic antistes, dum vixit, monumenta posuit, ad meæ adhuc cognitionis notitiam non venerunt.

§ XX. — *De Francisco, antistite Monopolitano.*

Franciscus Surgentius, patricii ordinis Neapolitanus, ex clerico Regulari Theatino primum Brundisius, deinde Monopolitanus in Apulia antistes, vir ad Ecclesiarum regimen simulque ad Marianæ pietatis incrementum factus, inter religiosa et splendida quæ erga augustissimam Dei Matrem posuit sui reverentissimi obsequii monumenta, sacellum imaginis divæ Virginis, cui vulgo a Madia nomen, non modo in Monopolitana urbe, sed apud externos etiam famigeratissimæ, ad quam velut ad insigne pietatis sacrarium accurrunt voti causa ab ea regione passim omnes (de ejus imaginis cultu, atque admirandis plane initiis plura infra in Romualdo antistite Monopolitano), hoc, inquam, sacellum, sanctissimæ Virgini a Madia nuncupatum, perangustum et tantæ majestati omnino impar, Franciscus iste laxavit, ornavitque : eo quidem sumptu, atque operis magnificentia, ut habitare jam splendidissime Dei Matrem gratulentur cives, atque externus quisque affirmet numerari inter ornatissima Mariana conclavia hanc cellam posse. Decessit anno salutis nostræ 1650, de cujus charitatis ardore, in pauperes studio, in Theatinum ordinem munificentia aliisque egregiis et magno præsele dignis virtutibus plura vir eruditissimus ac religiosissimus D. Josephus Silos clericus Regu-

laris, mihi pro sua dignatione amicus, in iii parte Historiarum sui ordinis lib. v, ad annum Domini 1638.

§ XXI.—*De Francisco, antistite Osnabrugensi.*

Franciscus Guilielmus, episcopus Osnabrugensis, Mindensis, Verdensis, et S. R. I. princeps, inter hujus ævi selectos ordinis ecclesiastici et imperii Romano-Germanici principes, qui a Dei Matre, tanquam animato magnete, a teneris attracti, illius vim virtutemque singularem senserunt, ideoque præcipui amoris ac devotionis nexu eidem sunt copulati, nomen merito proficitur suum. Adolescentulus omnibus naturæ gratiæque donis cumulatissimus, nomen dedit sodalitati beatæ Virginis Ingolstadii, quod non deseruit Romæ in Germanorum collegio, maturior humanis divinisque litteris animum excolens. Ad Osnabrugensem postea Infulam legitime vocatus, ipso nequaquam ambitiose officium dignitatemque episcopalem expetente, in congregatione Mariana præfecturam suscipere non detrectavit, eamque, si ullus Bavarici sanguinis, laudabiliter, ut regnum pene suum, administravit. Primus fuit præfectus in cœtu illo lectissimorum adolescentum, qui colloquium Marianum etiamnum appellatum, nomenclatore, ut institutore Jacobo Remio, viro a sanctitate et vaticiniis celebri, ad cavendum peccatum mortale, coactum, ea lege, ut quot septimanis Mariani in oratorio convenirent, ibique de prærogativis ac meritis Domine suæ colloquium instituerent, tum quidquid haberent apud Deum ex operibus bonis depositum in commune conferrent, communicandum iis ejusdem consortii, qui a crimine mortali sunt immunes. In Bavaria Oëtingæ cella est Virginis Matris, quæ tanquam magnes trahit ad se miris et occultis modis multos: at fortasse Francisco Guilielmo nullus nominabitur in facili sequela secundus: ibi ille præpositus prima dedit vitæ clericalis specimina: multa ad cultum Virginis Oëtinganæ constituit liberaliter: ecclesiam nobilitavit, cum ibi ageret præsentia assidua pietate cæteris faciem prælucens. Supersunt etiamnum in eo loco, sive dona ex principali munificentia ejus profecta, quæ spectantur, sive tituli ingeniose ab eo concepti, et artifice manu perpolitum ad honorem Divæ attractantes, qui leguntur, et principis memoriam aternant. Sed multo magis illa, quæ Osnabrugum vidit, et hodieque deprædicant ibi antiquæ pietatis cultores. Ex omnibus anni diebus electa est a Francisco Guilielmo tanquam triumphalis illa a Salutatione angelica celebris, sodalitatis Marianæ auspicalis, qua religionem Catholicam in patriam, cujus Pater erat, nec esse desiit, reveheret. Cujus, ut nunquam excideret memoria, supplicationem anniversariam adornare voluit, ex oratorio Mariano, et æde summa ad templum Virgini dicatum, et pompam oratione pia ac ad rem accommodata dictione honestari. Est ibidem memoria, festum Immaculatae Virginis Conceptæ cum Octava solemniter celebran-

dum ab hoc primum antistite fuisse in episcopatum introductum. Hic idem antistes lucem Conceptioni Immaculatae sacram elegit, qua Ratisponæ consecratus episcopus coram augustissimis Ferdinandis patre ac filio et totius nobilitate imperii, primam Deo offerret hostiam cum secunda principum omnium admurmuratione. Id cum faceret, vel Laureti in cella Nazarethica, vel Oëtingæ ad familiarem sibi aram trahi se sentiebat a suo Magnete, nempe a beata Virgine: et fecisset, si per ipsum stetisset, sed adamantinis tunc quidem, ob totius Europæ negotia detentum vinculis, absolvit, et in aliud tempus distulit tractionis effectum. Redux enim post expeditionem felicissimam cum morbo vexaretur pene exitiali, votum rite concepit Patronam suam Laureti conveniendi; nam eo traheretur; mox sanitati restitutus abruptim catenam non unam impedimentorum et morarum aulicarum, sicque Lauretanam Divam invisit, salutavit, sibi pietate ac muneribus iterato devinxit. Nec illud omitendum, quod in omnium oculis Coloniz versatur. Habet templum Societatis Jesu Marianum Coloniz aram Virginis memoriæ sacratam, et in ea signum Deiparæ, quod instar magnetis trahit plebem, nobiles, principes. Illam ibi fixit religiosissimus princeps Franciscus Guilielmus: nec hoc satis; appendit lampadem argenteam visendæ magnitudinis, in qua olivam ignis perpetui pabulum fundere voluit; itaque ardet, nec exstinguitur liberalitate inextinguibili dotata. An hoc ipso testari volebat, optare se ut cor suum ardeat semper coram Virgine, cum nihil magis in optatis habeat, quam ut in Parthenico ecclesiæ candelabro sit lucerna ardens et lucens?

Hic idem Franciscus Osnabrugensis antistes rogatus, ut sese inscribere vellet venerabili archiconfraternitati Immaculatae Conceptionis de Urbe, eidem archiconfraternitati sese inscripsit his verbis:

*Sancta Maria,
Immaculate concepta,
Et post partum virgo inviolata,
Sub tuum præsidium confugio.*

Immaculate Conceptæ, Virginum Maximæ, Cæli Reginæ, Matræ admirabili, Domine piissimæ, Advocatæ Clementissimæ

*Sodalium minimus, Servus humillimus,
Clientum infimus, se vovet devotetque*

Franciscus Guilielmus, episcopus Osnabrugensis, Mindensis, Verdensis, etc. Anno a partu ejusdem Virginis 1647. Cætera me fugiant.

§ XXII.—*De Francisco, antistite Segoviensi.*

Franciscus a Sossa Hispanus, episcopus primum Oxomensis, postea electus Segoviensis, inter multa religiosæ affectionis ac ferventissimæ devotionis suæ erga Deiparam Virginem specimina, scripsit (ut alibi etiam suo loco retuli) ad Philippum III, Hispaniarum regem *De Definibilitate illibatae Conceptionis tractat. 1; Super Decretum 2 Pauli V, de Conceptione beatæ Virginis Expositionem; Super*

Orationem Mexiæ de la Cerda de eadem Conceptione Deiparæ Virginis, Defensorium, et alia. Morti succubuit anno Verbi Incarnati 1618.

§ XXIII. — *De Francisco, antistite Abulensi.*

Franciscus Abulensis in Hispania antistes, pietati in Deiparam ejusque Immaculatam Conceptionem promovendæ toto conatu studens, ut exemplo suo creditos sibi populos ad Virginem diligendam, ac in mysterio ejus Immaculatæ Conceptionis honorandam, uti par est, accenderet, suorum prædecessorum vestigiis inhærens, doctrinæ, quæ disse-rit sanctissimam Virginem Mariam, præveniente et operante divini Numinis gratia, nunquam actualiter subjacuisse originali peccato, tanquam piæ, non solum semper summa consensione acquievit, sed ut felicius ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis gloriam elucidaret, utque esset illustrius omnium oculis ejus pietas testata, eandem sententiam se amplexurum ac defensurum sacrosancta sacramenti religione tactis evangelis promisit et vovit. Clarebat anno salutis 1622.

§ XXIV. — *De Francisco, antistite Algarensi.*

Franciscus Boil, Sardus, ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, ex regis Catholici concionatore episcopus Algarensis in Sardinia, vir pari morum et doctrinæ præstantia conspicuus, publicum ac præclarum observantiæ suæ erga augustissimam Dei Matrem monumentum statuit, *Sacræ Imaginis Domine nostræ del Puche Valentini Regni Patronæ Historiam*, quam editam Valentia typis Silvestri Esparsæ anno 1631, dixi in Bibliotheca Mariana, parte prima. Idem erga Immaculatam Deiparam cordis sui affectum patenti aliquo documento significaturus, in cathedrali sua publice vovit ac juravit, se semper illibatam ejus ab originali macula Conceptionem defensurum, et de eadem illibata Conceptione in ipsa publica voti professione præclarum sermonem habuit. In Domino feliciter obdormivit, anno orbis redempti 1655.

§ XXV. — *De Friderico, antistite Aquileiensi.*

Fridericus, Ungariæ regis germanus, et postea patriarcha Aquileiensis, adhuc clericus Matrem Jesu toto corde diligens, ejus Horas sollicite decantabat. Parentum suorum consilio nubere volens cum quadam adolescentula valde pulcherrima, accepta a presbytero nuptiali benedictione quadam die, Missa etiam celebrata, recordatus quod ejusdem beatæ Virginis Horas illa die, juxta morem solitum, non cantaverat, sponsam domum mittens, omnes ab ecclesia exire coegit, et ipse juxta altare beatæ Virginis solus remansit. Cum ipse Horas Dominicæ Matris decantaret, et hanc Antiphonam, *Pulchra es et decora, filia Hierusalem*, diceret: subito apparuit ei Virgo Maria cum duobus angelis dextram ei manum et levam tenentibus, dicens ei: « Si ego sum pulchra et decora, quid est quod dimittis me, et sponsam aliam accipis? Numquid ego non sum optime formosa? Numquid ego non sum pulchrior illa? Ubi vidisti tam pulchram? » Cui

ille stupefactus ait: « Domina mea dulcissima, claritudo tua omnem mundi pulchritudinem excellit et clarificat, quoniam tu es super omnes choros angelorum exaltata, et super cœlos cœlorum elevata. Quid vis, Domina, ut faciam? » At illa ait: « Si carnalem sponsam cui adhærere vis, amore me dimiseris, me sponsam in cœlesti regno habebis: et si Conceptionis meæ festum annuatim vi Idus Decembris solemniter celebraveris et celebrandum prædicaveris, mecum in regno Filii mei laureatus eris. » His dictis beata Virgo disparuit. Clericus vero domum adire renuit, et absque parentum suorum consilio ad abbatiam quamdam extra patriam illam perrexit, et ibidem monachali habitu decoratus, et post tempus exiguum meritis B. M. Virginis Aquileiæ episcopus patriarcha factus, festum Conceptionis beatæ Virginis, die præfata, quandiu vixit, annuatim cum propriis Octavis diligenter celebravit, et ubique celebrandum prædicavit. Dignitatem adeptus est anno 884, tenuitque annis tredecim.

§ XXVII. — *De Friderico, antistite Coloniensi.*

Fridericus hujus nominis III, archiepiscopus Coloniensis, inter alia pietatis suæ erga beatam Virginem specimina, in summi Coloniensis templi sacello, in quo corpus suum post mortem sepeliri voluit, Missam de beata Virgine in figurativo decantari quotidie, suis sumptibus ordinavit. Ab his Babylonis fluminibus ad æternæ salutis portum transfretavit, anno Incarnationis Dominicæ 1414, die 9 Aprilis.

§ XXVI. — *De Friderico, antistite Nebronensi.*

Fridericus Fornerus, natione Germanus, episcopus Nebronensis, et suffraganeus Bambergensis, inter alia luculenta religiosæ pietatis argumenta, quibus ferventissimum suum in Deiparam studium aperte professus est, permagnificum Opus in ejus laudem et honorem condidit, hoc frontispicio et vestibulo nobilitatum: *Palma triumphalis miraculorum Ecclesiæ Catholicæ, et imprimis Gloriosissimæ Virginis Mariæ, quibus ut nunc temporis tam in Aede Lauretana, Oëtingensi, Eremitana, Siche-miensi, Aspricollensi, Dettalsbacensi, quam in Weyernensi Ditionis ac Territorii imperialis Ecclesiæ Bambergensis, ita passim per totum Orbem Christianum in Italia, Hispania, Gallia, Germania, Polonia, utraque India et in Orbe novo luculentissime inclaruit. Libris v explicata, et ad Invictissimum Potentissimumque Principem Ferdinandum II, Romanorum Cæsarem semper Augustum destinata.* Idem accurate non minus quam pereleganti stylo descripsit *De miraculis Divæ Deiparæ Virginis Weyerensis lib. iv*, quos editos Colonia Agrippinæ typis Kinchii dixi in Bibliotheca Mariana, parte I. Clarebat Deiparæ Virginis eximius cliens anno salutis 1620.

§ XXVIII. — *De Friderico, antistite Viennensi.*

Fridericus Nausea, Blancicampianus, Germanus, Viennensis in Austria episcopus, inter alia devo-

tionis suæ ac voluntatis propensæ erga Deiparam Virginem specimina, scripsit, præloque commisit *Panegyricum in Beatissimam Mariam libro uno*; *Heptologum in VII festivitates B. V. Mariæ libro uno*; *Apologiam pro Salutatione Angelica libro uno*. Vivebat, ut dixi in Bibliotheca Mariana parte prima, anno reparatæ salutis 1550.

§ XXIX. — *De Frigidiano, antistite Lucensi.*

Sanctus Frigidianus, Ultoniæ, quæ regio est Hybernæ, regis filius, ex S. Patritii Hybernensium apostoli instituto Regularis clericus, seu canonicus, Lucensium episcopus destinatus, cum illam Ecclesiam regendam suscepisset, ut erat erga sacrosanctam Dei Genitricem propensissimæ voluntatis, ecclesiam in clivo prope civitatem ædificavit sub invocatione ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis, quæ temperum successibus a fundatore S. Mariæ de Frigidionaria, et corrupto vocabulo de Frisonaria, est nuncupata. Vixit circa annum Domini 560.

§ XXX. — *De Frithwaldo, antistite Candidæ Casæ.*

Frithwaldus Scotus, episcopus Candidæ Casæ, inter alia suæ benevolentiae atque optimæ voluntatis erga sacrosanctam Virginem monumenta, scripsit, ut alibi etiam memoravi: *De laudibus ejusdem Sacrosanctæ Virginis librum unum*. Gloriæ cælestis portum tenuit anno partus Virginei 764.

§ XXXI. — *De Frontone, antistite Petragoricensi.*

Sanctus Fronto, natione Gallus, patria Petragoricensis, peregrinationis causa ad cunabula Salvatoris anno 16 suæ ætatis imberbis accedens, et sacris Palæstinæ Hierosolymorumque locis devote peragratis, monachis eremitis in Carmelo, assumpto Deiparæ habitu, perpetuo associatus est. Ille ille est, qui beatissimæ Virginis Mariæ templo ab Agabo in Carmeli vertice, post sacram ejus Dormitionem primo omnium fundato extremam imposuit manum. Ad Petragoricenses concives episcopus destinatus, monasterium sui instituti, beatæ scilicet Virginis de Monte Carmelo, in suburbii ejusdem civitatis primum extruxit. Et cum a Quirino præfecto infideli divexaretur acriter, eremum petiit cum suis monachis, ut impedimentis sublatis Deo Deiparæque Virgini tutius inserviret: ibi dum orat, Quirinum in civitate Christo acquirit. Obiit octogenarius viii Kalend. Octobris, anno salutis 158.

§ XXXII. — *De Fructuoso, antistite Tarraconensi.*

Sanctus Fructuosus, episcopus Tarraconensis, puer adhuc habitum B. Virginis sub Carmelitarum instituto assumpsit, atque in Alexandrino cœnobio jura novitiatus custodivit. Hic cum ob immensam erga B. V. Mariam, cui addictissimus erat, devotionem, summa ab omnibus haberetur reverentia, Heleno octavo Carmelitarum generali defuncto, generalatus dignitate saffectus est. Cum autem in dies sanctitatis ejus fama crebresceret, summo Pontifice Sixto sanctissimo annuente, Tar-

raconensis Ecclesiæ in Hispania episcopus, omnium applausu, creatur. Floruit anno Domini 260.

§ XXXIII. — *De Fulberto, antistite Cameracensi.*

Fulbertus, decimus Cameracensium atque Atribatensium antistes, inter alia Marianæ pietatis specimina, Cameracensem S. Dei Genitricis ecclesiam multis commodis munire semper laboravit. Cum Hungari circiter annum 930 furibundo cum insultu urbem Cameracensem impeterent, Fulbertus Deipara Virgine precibus interpellata urbem inexpugnabilem hosti, civi illasam, servavit. Cœlestes ad triumphos evolavit anno Christiano 956, die 1 Julii.

§ XXXIV. — *De Fulberto, antistite Carnotensi.*

Sanctus Fulbertus Carnotensis in Gallia episcopus, cum sacrosanctæ Dei Genitricis Mariæ addictissimus servus, et promptissimus amator esset, in ejus laudem librum conscripsit, basilicam construxit, laudesque cecinit. Ab ea autem singulari remuneratus est dono, dum ipsi ægrotanti per visum apparens, sugenda aperuit sacra ubera. Quod ex multis auctoribus testatur in suo Chronico Benedictus Gononus, Cœlestinus, his verbis: « In mortis constitutus periculo, propter morbum, quem sacrum ignem vocant, qui ejus linguam adurebat, quadam nocte cum plus solito doloribus urgeretur, vidit illustrissimam Dominam cum magno comitatu et apparatu, se monentem, ut aperiret os: quod cum fecisset, subito puella formosissima (nempe Deipara) lac sacratissimum ex mamilla exprimens, linguam ejus omnino refrigeravit et sanavit. Eo sacratissimo lacte Fulberti genæ perfusæ fuerunt, guttasque in signum miraculi linteolis pretiosis abstergens, adhuc eas hodie in Carnotensi ecclesia videre et venerari licet. » Aulæ cœlestis conscendit ad gaudium anno salutis 1028, die 10 April. De cujus Marianis lucubrationibus consule Bibliothecam nostram Marianam, parte prima.

§ XXXV. — *De Fulgentio, antistite Ruspensi.*

Sanctus Fulgentius episcopus Ruspensis in Africa, Mariæ Deiparæ Virginis non solum fervens amator, sed luculentus etiam laudator fuit. « Facta est, inquit, Maria Fenestra cœli, quia per ipsam Deus verum fudit sæculis lumen: facta est Maria Scala cœlestis, quia per ipsam Deus descendit ad terras, ut per ipsam homines ascendere mereantur ad cœlos. » Hanc appellabat Restaurationem feminarum, quia hæc per ipsam a ruina primæ maledictionis subtractæ esse probabantur: Evam novam, quæ servando virginitatem omne genus feminarum ad se venientium instauravit: Matrem secundi hominis, in qua Dei gratia et mentem integram servavit et carnem: Virginem inviolatam, per cujus partum peccatum, et pœna peccati, quæ per scelus corruptæ mulieris intraverat in mundum, a mundo ablata est: ut plura alia laudum talenta, quæ Gazophylacio Ma-

riano plena manu intulit, brevitati consulens, omittam. Ad desideratum felicitatis pervenit bra-

vium anno salutis 529, ætatis 65, ut dixi ex Baronio in Bibliotheca Mariana, parte 1.

CAPUT VII.

De Gabriele Clodiensi, Gabriele Mediolanensi, Gabriele Rhemensi, Gangetico Trevirensi, Gaspare Algarensi, Gaudenzio Brixiensi, Gavino Abredonio, Gebehardo Salisburgensi, Gebhardo Constantiensi, Genesio Arverno, Gennadio Constantinopolitano, Genulpho Cadurcensi, Georgio Aniciensi, Georgio Antibariensi, Georgio Nazareno, Georgio Nicomediensi, Gerardo Antiocheno, Gerardo Cameracensi, Gerardo Cannadiensi, Gerardo Hildesheimensi, Germano Constantinopolitano, Gernado Moraviensi, Gerone Coloniensi, Gilberto Pictaviensi, Gilberto Aquensi, Godebaldo Ultrajectensi, Godefrido Spirensi, Godehardo Hildesheimensi, Godescalco Atrebatensi, Gonzalo Limensi, Goswino Hieropolitano, Gregorio Corinthio, Gregorio Nazianzeno, Gregorio Neocæsariensi, Gregorio Nysseno, Gregorio Tauromenitano, Gregorio Terracinensi, Gregorio Thessalonicensi, Gregorio Turo-nensi, Griphone Maronitarum, Gualterio Panormitano, Gualtero Pictaviensi, Guido Cameracensi, Guidone Aretino, Guidone Cervensi, Guidone Elnensi, Gulielmo Atrebatensi, Gulielmo Gandavensi, Gulielmo Lodovensi, Gulielmo Lugdunensi, Gulielmo Vincioniensi, Gulielmo Parisiensi, ac Gundisalvo Tolosano antistitibus.

§ I. — De Gabriele, antistite Clodiensi.

Gabriel Flamma, Venetus, canonicus Regularis Lateranensis, ex abbate generali suæ congregationis episcopus Clodiensis a Gregorio XIII renuntiatus, pietatis suæ erga Deiparam sensum luculenter admodum Christiano orbi representavit, scribendo habendoque, ut in Mariana Bibliotheca parte prima etiam memoravi, *In Evangelium Missus est angelus homilias 6; De B. V. Annuntiata Discursum unum; De Domo B. Virginis Lauretanæ Discursum unum; De lacrymis B. Virginis juxta Crucem Discursum unum*, et alia.

Statim atque ad suam pervenit ecclesiam, ut erat erga Deiparam Virginem studiosissimus et præcipua devotione propensus, ut templum in ejus honorem ad litus maris jamdudum inceptum absolveretur, pios Clodienses cives exoravit: quod completum atque munificentissime exornatum solenni pompa xv Kalend. Martii anno 1585 consecravit: in cujus facti memoriam Clodienses supra fores in marmore exstare voluerunt hæc monumenta:

Templum hoc Deiparæ Virginis immensis miraculis conspicuum ab Italis cæterisque populis in venerationem habitum, anno 1584 studio et labore Gabrielis Flammæ episcopi numeris omnibus absolutum, etc.

Ad parietes vero majoris sacelli ita legitur:

Templum hoc Deo, et B. Virgini dicavit et consecravit R. D. D. Gabriel Flamma, Dei, et apostolicæ Sedis gratia episcopus Clodiensis. Anno Domini 1585.

Quo etiam anno debitum naturæ solvit die 14 Julii.

§ II. — De Gabriele, antistite Mediolanensi.

Gabriel Sfortia, Francisci Sfortiæ ducis frater, a Nicolao V, Pontif. Maximo creatus archiepiscopus Mediolanensis, quem Donatus Bosius auctor coævus sanctissimum et vitæ probate virum vocat, inter alia suæ erga sacratissimam Dei Matrem devotionis studique illustria testimonia, consecravit

ecclesiam B. Mariæ Coronatæ, a Blanca Maria vicecomite ducissa fratris uxore pie ac liberaliter constructam, in qua etiam mortali vitæ valedicens humatus est anno Verbi Incarnati 1457, die 12 Septembris.

§ III. — De Gabriele, antistite Rhemensi.

Gabriel a S. Maria, natione Gallus, archiepiscopus et dux Rhemensis, inter alia pietatis ac reverentiæ officia, quibus in sacratissimæ Dei Matris cultu eximium se probavit, luci publicæ dedit Latino sermone elaboratas *Conciones 26* in quibus contra impios et blasphemos hæreticos honor Deiparæ propugnatur, et prærogativæ divæ Virginis ample explicantur. Eas autem Rhemis excusas anno 1625, in octavo, dixi in Bibliotheca Mariana, par. 1. Clarebat anno reconciliationis humanæ 1620.

§ IV. — De Gangetico, antistite Trevirensi.

Sanctus Gangeticus, ex Lutsemburgensi provincia oriundus, prius Cameracensis ordinatus episcopus, et ad Trevericam quoque ecclesiam postea adnotus, dignusque habitus, qui utrique præesset, suæ in Deiparam pietatis eximium argumentum orbi exhibuit, dum Cameraci ecclesiam in divæ Virginis honorem ædificavit. Clarebat anno post Verbum hominem factum 590.

§ V. — De Gaspare, antistite Algarensi.

Gaspar Prietus, ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, ad Algarensis cathedræ dignitatem virtutum merito sublimatus, Deiparæ Virgini addictissimus servus, ejusque Immaculatæ Conceptionis propugnator ardentissimus, cum semper specialem erga magnam Dei Matrem obsequiosæ pietatis præ se tulerit affectum, hunc tamen apertissimo testimonio comprobavit, dum, Catholicæ majestatis nomine, præsidis ac ducis generalis munere in regno Sardiniae fungens, ut in omnium cordibus devotum erga Immaculatæ Conceptionis mysterium pietatis affectum altius infunderet, de totius regni consensu, in Calaritana civitate, regni metropoli, in honorem ejusdem Conceptionis festa

tam solemnia fieri procuravit, ut a Francisco Carnicer equite et Calaritanæ civitatis secretario in litteras relata, laudem atque admirationem ab omnibus exciverint : et dum simul cum regni ordinibus universis voto ac juramento promisit, se publice, et privatim velle pie tenere et asserere sanctissimam Virginem Mariam Dei Matrem in primo veræ et naturalis Conceptionis suæ instanti, quo ejus benedicta anima creata fuit, et sancto corpori infusa, nullo modo contraxisse communem maculam peccati originalis, sed ab eo momento fuisse semper puram, pulchram, sanctam, ac Dei oculis gratissimam. Obiit Gaspar iste episcopus Helsenensis in Catalonia, cum magno sibi creditarum ovium mœrore, anno salutis 1637 in Kal. Novembris.

§ VI. — *De Gaudentio, antistite Brixienſi.*

Sanctus Gaudentius, episcopus Brixienſis, cum augustissimam cœlorum Reginam singulari cultus ac reverentiæ studio prosequeretur, in admirandis quos de variis argumentis conscripsit, tractatibus, in Veterum Patrum Bibliotheca tom. II recensitis, illam Virginem beatam, sacrosanctam, integram, intactam, incorruptam, beatissimam proclamabat : asserebatque ædem esse dignissimam divinæ virtutis, imo Dei ipsius domicilium, ubi Deus lumen pudoris perpetuum servavit ingressus, dum sine detrimento integritatis maternæ natus, sine corruptela conceptus. Florebat anno Incarnationis Dominicæ 316, cujus gloriosa memoria in Romano Martyrologio die 28 Octobris celebratur.

§ VII. — *De Gavino, antistite Abredonio.*

Sanctus Gavinus, Abredoniæ¹ urbis in Scotia episcopus, inter alia Marianæ pietatis documenta, ad statuam B. Virginis ligneam, quæ in sacello suæ cathedralis sita erat, sæpe pietatis ergo ventitare solitus fuit. Hujus episcopi domus ecclesiæ proxima eum in modum erat constructa, ut per adjunctam januam, quoties luberet, templum cathedrale orandi causa ingrederetur. Fertur, Deiparæ favore, inter alia pontem ædificasse ex lapide valde sumptuoso, longe inde advecto, septemplex fornice subnixum, qui flumen Dyum committit. In hujus pontis aditu sacellum condidit Virgini Matri, cujus cultor exstitit singularis. Est ibidem fons Deiparæ sacer, in quem cum impiissimus quidam hæreticus præ despectu intaminatæ Virginis alvum exonerasset, famem caninam deinceps fuit passus, et copiosissimum quidem cibum, imo altero tantum quantum prius aliquandiu cepit, sed ventre fuit penitus obstructo ac sensim intumescente, confusus fuit exemplum se præbere divinæ ultionis, atque astantes admonuit Dei Matrem non contemnere, ac tandem horrenda morte extinctus fuit. Quod exemplum etiam ipsi hostes fidei cum admiratione solent referre. Cum vero idem vir sanctus Gavinus, pro sua in Deum ejusque Matrem pietate, aliquando ardentius coram hac effigie B. Virginis oraret, vocem hanc divinitus accepit :

« Euge, o Gavine, postremus tu hic eris episcopus eorum, qui salutem consequentur æternam. » Non absuit miraculo fides : nam ipsum episcopi aliquot exceperunt, Catholici quidem religione, sed vita impii : deinde secuta hæresis, quæ etiamnum, proh dolor, Scotiam misere possidet. Illud vero admiratione dignum est : cum annos ante aliquot humandum esset cadaver Scoti cujusdam inter suos non ignobilis, at hæretici, locus sepulturæ ab ignaris is fuit designatus, in quo supradictus sanctus Gavinus quiescebat. Ignorabat hoc pollinctor funeris, sed Catholicorum nonnulli seniores ejus probe erant conscii : reperit igitur inter fodiendum cellam lapideam opere prorsus singulari, quam eum accenso lumine intrasset, conspicit ibi episcopi ejusdem corpus pontificali amictu cum mitra, pedo, annulo, reliquisque ornamentis ad usque ligulas calceorum, floridum, omnino integrum, et complicatis in morem manibus. Excitatus miro hoc spectaculo pseudominister dictæ ecclesiæ continuo illuc accurrit, et Gavinum episcopum, qui ante annos ducentos, aut circiter, obierat, incorruptum aspexit, quin etiam præcepto cavit ne quis defuncti reliquias attingeret. Claruit circa annum Domini 1400.

§ VIII. — *De Gebeardo, antistite Salisburgensi.*

Sanctus Gebeardus, archiepiscopus Salisburgensis, inter alias clientelæ suæ erga Deiparam Virginem tesseræ, anno Incarnationis Domini 1074, ordinationis autem suæ decimo quinto, in honorem sanctæ Dei Genitricis Mariæ monasterium in Valle Admontensi construxit, quod et ipso anno, tertio Kalendas Octobris, Indictione duodecima, dedicavit, tempore Gregorii Papæ VII, anno secundo ordinationis illius, imperii vero Henrici imperatoris anno 17. In quo nimirum monasterio 12 monachos sacerdotes ad serviendum Deo ac Deiparæ ordinavit ; ad quorum stipendia et vestes, necnon hospitum ac pauperum sustentationes prædia tradidit. Exacto felicis agonis cursu ad palmam supernam evolavit anno salutis 1088.

§ IX. — *De Gebhardo, antistite Constantiensi.*

Sanctus Gebhardus, episcopus Constantiensis, pro sua fidelissima constantique in Deiparam Virginem veneratione obtinuit, ut imago sacrosanctæ Dei Genitricis, lignæ insculpta tabulæ, quæ in Constantiensi ecclesia reperiebatur, sibi in somnis apparens virgam præberet pastorem, sibi quæ præciperet ut Dominicum gregem pasceret, eique pascua vitæ monstraret. Ad cœli gaudia perrexit anno Incarnationis Dominicæ 996.

§ X. — *De Genesio, antistite Arverno.*

Genesius, Arvernorum memorandus antistes, Magnilocense cœnobium in proprio solo tanta cum dignitate fundavit, ut loco nomen conveniret : nam monasterii convallem, latamque planitiem editi excelsique colles undequaque cingebant, nemonumque exhilarabat amœnitas, tum præterlabentis annis jugis aqua et cœnobii hortos mira laxitate

protensos, et prata circumjecta derivationibus facilibus irrigabat: domus amplitudo plane regifica: triplicemque ad monasterium aditum sua quemque porta claudebat: sole irradiante sacram adium, quas ibidem bonus præsul extruxerat, turres et tecta mirabiliter elucebant: apostolorum, quæ illic erant, sacella fulgebant: martyrum aræ nitebant, columnæ prisco marmore cælatæ surgebant: cameræ fornicisque pictura omnium oculos rapiebat. Enimvero beatæ semperque virginis Mariæ basilica, præter cæteras ædificiorum moles, eminebat: nam quæ sanctitate præstabat, templi fastigio et altitudine debebat esse superior. Itaque S. Mariæ Turris cæteras arces tum pulchritudine, tum celsitate vincebat. Cum enim Novati Jovinianique dogma pestiferum, sive incuria, sive ignorance quorundam in Arvernorum terras irrepisset, Genesius vere Pontifex, ac vere Pater, monasterium in illa peramœna solitudine condere in animum induxit, quo se Christi milites recipebant, et a contagione servarentur intacti. Ex illo autem pietatis ac fidei propugnaculo, sancti sapientesque monachi hæreticos debellabant, Novatique errorem et Joviniani dementiam editis libris oppugnabant. Enituit circa annum Dominicæ Nativitatis 656.

§ XI. — *De Gennadio, antistite Constantinopolitano.*

Gennadius, patriarcha Constantinopolitanus, vir ævo suo inter Græcos doctissimus, amoris atque observantiæ suæ erga sacrosanctam Deiparam specimen exhibuit, scribendo, *De Annuntiatione ejusdem sacrosanctæ Deiparæ librum unum*, quem in regia Bibliotheca in Scoriaco servari dixi in Bibliotheca Mariana, parte prima. Claruit anno Incarnationis Dominicæ 1440.

§ XII. — *De Genulpho, antistite Cadurcensi.*

Sanctus Genulphus, episcopus Cadurcensis in Gallia, præclara nobilium Romanorum prosapia ortus, a Sixto Pontifice summo Evangelii prædicandi causa in Gallias missus, ibidem ecclesias ad Dei laudes celebrandas fundans, eas in honorem S. Dei Genitricis Mariæ Virginis consecravit. Hoc etiam Genulpho beatam Virginem orante, monachi cæles vindicata est, ut late narrat anonymus Benedictinus in ejus Vita apud Bollandum de *Vitis Sanctorum* tomo II. Clarebat anno Domini Salvatoris nostri 246.

§ XIII. — *De Georgio, antistite Aniciensi.*

Sanctus Georgius, primus Aniciensis in Velavia episcopus, S. Petri apostoli discipulus, magno cum labore civitatis prædictæ populum ad Christi fidem convertit. Cum autem beatissimæ Virginis Mariæ Dei Genitricis præconia auditoribus suis sæpissime referret, ejusque opem fidelibus apprimè necessariam atque perutilem summopere commendaret, erga B. Virginem populi amor et devotio paulatim crescere cœpit. Quare, destructo per eum Apollinis simulacro, quod in vertice Montis Rupisve Poliniæ adorabatur, ecclesiam in hono-

rem Deiparæ Virginis construxit. Tunc magis ac magis cœpit populus affici erga B. Virginem. Inter cæteros autem hōnesta quædam ac devota matrona cujusdam loci, cui nomen erat Villa juxta fluvium Bornæ, cum quartana dudum laborasset, jamque morti esset proxima, apparuit ei B. Virgo, dicens: « Surge e lecto, charissima filia, in quo tot noctes insomnes duxisti, et citius quam poteris, te ad montem et rupem Anicii confer, ibi enim te ab infirmitate tua liberabo. » Non aures surdas ægrota mulier ad hanc continuit vocem: nam summo mane deferri a suis domesticis curans ad assignatum locum, largum et quadratum lapidem ibi annotavit, altaris instar, et in eo quiescens obdormivit. Interim denuo invisit eam Virgo, talibusque verbis est eam affata: « Nimirum iste est locus (inquit) quem tibi constitueram, in quo evigilans pristinæ sanitati restitueris, in signum tibi, et posteritati electionis istius loci a me factæ, ut ibi deinceps me in ævum mortales colant, mihi-que imposterum famulentur. » Ad hæc verba ægra mulier sanata et excitata ad S. Georgium accurrit, eique omnia quæ venerant enarravit. Tunc B. Georgius absque mora locum miraculosum visitat, hac Dei famula aliisque viris ecclesiasticis comitatus. Qui cum ad montis verticem ascendissent, adverterunt in extrema Corneliæ rupis parte locum, ubi hodie visitur basilica Deiparæ, nive albicantem, licet undecima Julii dies esset, ferventibus tunc caniculæ æstibus. Ad clariorem autem hujus miraculi notitiam concito gressu accurrit cervus, qui in nivem insiliens demetitus est longitudinem et latitudinem spatiumque ædificii, statimque disparuit. Quod prodigiosum factum attenta mentis acie S. Georgius considerans, jubet a cervo factum circuitum sepe ex virgultis cingi, partim ne pollueretur, partim ut hoc onus, quod a se tunc minime suscipi poterat, successoribus suis alia commodiori tempestate faciendum servaretur. Interim prædicti miraculi fama ad aures S. Martialis Aquitanorum apostoli pervenit, qui ad prædictum Anicii montem venire non distulit, atque in eodem loco versus miraculosam rupem ad honorem Deiparæ erexit altare, atque ad perpetuam suæ peregrinationis memoriam huic loco calceum Deiparæ donavit qui adhuc hodie servatur religiose.

Floruit S. Georgius circa annum Domini 60.

§ XIV. — *De Georgio, antistite Antibariensi.*

Georgius, sive Gerardus Adæ, Gallus, archiepiscopus Antibariensis, inter alia suæ in augustissimam cœli Reginam propensæ voluntatis indicia, litterarum monumentis consignavit *Officium Sanctificationis B. M. Virginis*. Claruit circa annum Domini 1280.

§ XV. — *De Georgio, antistite Nazareno.*

Georgius Benignus Ragusinus, episcopus Nazarenus, pro inusto sibi in Deiparam Virginem pietatis ardore, in litteras retulit *De Assumptione*

ejusdem Deiparæ Virginis librum unum. Clarebat circa annum salutis communis 1490.

§ XVI. *De Georgio, antistite Nicomediensi.*

Sanctus Georgius, archiepiscopus Nicomediæ, natione Græcus, erga sacrosancatam Virginem Dei Genitricem Mariam religiosissime affectus, inter alia pietatis devotionisque specimina, in ejus laudibus encomiisque celebrandis sese omnino oratorem facundissimum demonstravit. Hæc enim, ex tanti præsulis sententia et oratione, Adjutrix nostræ salutis : hæc Advocata, cujus ore nostra dicitur excusatio : hæc Agna immaculata, angelico excepta convivio, angelicis cibis exsatiata : hæc Adolescentula quæ talia dona consecuta est, ut incorporei cederent ejus ministerio : hæc Arma valida fidelium regum, per quæ bellorum frangunt audaces impetus et consequuntur tropæa victoriæ : hæc Arca sanctificationis quæ intus accepit eum qui dedit legem, quæ portavit Manna cœleste, quæ a diluvio peccati servavit nostram naturam, et per Partum liberavit orbem terræ ab interitu : hæc Candelabrum in spiritu inauratum, Lucerna cujus fines illuminat, per quam accenderunt septem dona Spiritus, et mundum terrenum illuminarunt : hæc Charta purissima in qua Verbum sine scriptis impressum scidit fraudis chirographum : hæc Civitas Dei animata, quæ ejus impulsu letatur in æternum : hæc Conciliatrix magnorum beneficiorum : hæc Fundatrix nostri gaudii : hæc Donum quod nullo potest, ut par est, honore affici : hæc Forceps propheticus, qui carbonem ferebat et labra expurgabat : hæc Fons re vera signatus, ex quo manant fluentia purissima, et irrigant orbem terræ : in quo limi qui conturbabat, non sunt deprehensæ reliquæ ; ex quo procedens fluvius gratiarum circuit universam quæ est sub sole regionem : hæc Gloriatio nostræ fiduciæ : hæc Germen, ob quod beata est domus Israel, quia ex illa pullulavit : hæc Hortus conclusus, quem peccati cogitationes non potuerunt intrare, in quo divina planta, quæ citra agricolæ culturam germinavit, Lignum maledictum, quod prius in vita mirandum in modum crescebat, exsiccavit radicitus, et ejus loco effecit, ut floreret benedictio : hæc Liber obsignatus, quem nullus legit sciens litterarum, præter eum, qui obsignavit, et servavit supra rationem : hæc Lectus Salomonis, quem in orbem circumstant sexaginta potentes, nempe divinitus inspiratæ Scripturæ veræ prophetiæ quæ per ea quæ signarunt, suo testimonio comprobant Deum esse ex ea pariendum ; in quo Verbum cum cecidisset, cum carne surrexit, et inimici tyrannicam valde afflixit potestatem : hæc Murus fortissimus multitudinis Christianorum : hæc Mater habens in Filium, quæ recusari non potest, fiduciam ; habens vires insuperabiles, robur inexpugnabile : hæc Mons umbratus, in quo Verbo placuit habitare, in quo, cum recubisset natura, declinavit peccati exustionem, ex quo sine manibus devolutus lapis angularis inimici contrivit imaginem,

et redegit in pulverem : hæc Mensa, quæ portat vitam, in qua vitæ nostræ panis propositus ambrosia pavit eos qui illius fuerunt participes, ex qua Crateres Sapientiæ imperturbatum et purissimum infundunt poculum cognitionis : hæc Nubes, quæ per aerem ingreditur, in qua sedens, qui ingreditur super nubes cœlestes, destruxit simulacra quæ colebantur ab Ægyptiis ; hæc Natura creata latior omni, quæ sub aspectum cadere, et non cadere conspecta est, in qua comprehensus, qui comprehendi non potest, vitii latitudinem redegit in angustissimum.

Hanc appellabat Ornamentum summum omnium pulchrorum : Oleam frugiferam per quam scaturit oleum exhilarans, et pinguefaciens omnem creaturam : Pratum, et pratorum maxime odoriferum, et varium, et incorruptione coronans eos qui decipiunt : Portam, quæ percipitur intelligentia, per quam cum solum transiisset Dei Verbum, obsignatam conservavit, sicut novit : Pulchritudinem pulcherrimam omnium pulchritudinum : Thesaurum Novi Testamenti : Terram sanctam et desiderabilem, ex qua orta est veritas et justitia : Thronum gloriosum : Tabernaculum sanctissimum, quod est capax essentiae immaterialis : Thuribulum aureum in quo Verbum quod carnem assumpsit, bono odore replevit orbem terræ : Tabulam a Deo impressam characteribus, in qua inscriptum Dei Verbum supra rationem, legalis litteræ difficultatem traduxit ad levitatem spiritus : Templum quod non potest dissolvi : Vehiculum regium, quo vectum Verbum cum carne advenit : Urnam inclutam et gloriosam : Virgam sacerdotalem, quæ absque irrigatione produxit florem, nempe Dominum : Vas virtutum pretiosum, ferens signa incorruptæ puritatis : Velum animatum Verbi, quod in se velavit Divinitatem : ut plura alia quæ plena manu Gazophylacio Mariano intulit, encomia, brevitati consulens, omittam.

Hujus *Mariale*, quo ipsius de Maria Virgine incomparabili, ac Dei Genitrice sacrosancta Opera omnia quæ reperiri potuerunt, ex insignium bibliothecarum monumentis Græce manuscriptis eruta, Latio illata, notisque illustrata continebuntur, in Marianorum cultorum commodum, si Deus votis annuerit, quantocius publicabo : ex eoque, quantum hic antistes Deiparæ Virginis fervens amator ac luculentus laudatè exstiterit, facile quilibet poterit cognoscere.

Floruit sæculo x, a Christi Nativitate, vel, ut alii volunt, circa Heraclii imperatoris tempora, anno Domini 640.

§ XVII. — *De Gerardo, antistite Antiocheno.*

Gerardus Odonis Rutenensis a Castro Rudolphi, natione Gallus, patriarcha Antiochenus, et Ecclesiæ Catanensis in Sicilia perpetuus administrator, inter alias pii sui in sacratissimam Dei Matrem affectus significationes, edidit *De præcipuis*

ejusdem sacratissimæ Dei Matris festivitatis sermones. Vivebat anno Verbi incarnati 1530.

§ XVIII. — *De Gerardo, antistite Cameracensi.*

Gerardus Cameracensis pontifex, ejus nominis I, templum divæ Virginis, eo loci a se magno labore et sumptu, septennii spatium, auctum ac reparatum, solemniter et plusquam solemniter (ita enim Chronicon) Deo in honorem Virginis dedicavit : adeo ut tantæ gloriæ pompam nemo digne suffecerit enarrare, aut verborum ambitu cohibere. In quo non omittendum, Deo et Deipara cooperantibus, invenisse eum binas non procul ab urbe lapideinas, unde columnas caderet : antea enim tricesimo ab urbe milliario (quod quidem opus valde remorabatur) advehiebantur. Hæc Chronicon. In quo etiam id licet mirari quam miraculose turris ipsa templi virginiei, a ruina quam minabatur, ope Virginis fuerit in eodem tempore vindicata. Migravit in cælum anno salutis 1048.

§ XIX. — *De Gerardo, antistite Cannadiensi.*

Sanctus Gerardus, episcopus Cannadiensis, et Ungarorum apostolus, Deiparæ Virgini totus mancipatus et addictus, ejusdem devotionem apud Ungaros omnes tanto fervore ac spiritu inculcavit, ut totum regnum ad illam ubique locorum invocandam, venerandam, pingendam, ac ejus imaginem deferendam excitaverit ; ex quo regni Dominam patria voce omnes appellant, et festum Assumptioni ejus sacrum adeo celebre in universo regno reddit, ut proprio nomine tacito, suo idiomate Diem Dominae universaliter dicant : in cujus rei testimonium, communes Ungarorum pecunias Deiparæ Virginis Mariæ icone obsignatas, esse cudendas decrevere. Ad Moritii fluente monasterium sub Deiparæ Virginis tutela exædificavit ; decernens ut in ejusdem ecclesia ante Deiparæ aram argenteum thuribulum thymiamate oppletum perpetuo adoleret : quodque ejusdem Virginis Officium 9 Lectionum singulis hebdomadibus concelebraretur, ut in celeberrimis solemnibus fieri solet. Magnis laudum præconiis suæ pietatis explebat officium ; et amorem quo erga cæli Reginam esset affectus, ostendebat. Cæteris etiam diebus, matutino penso absoluto, in eundem locum cum sacra pompa veniebat ; quam eandem supplicationem pompamque post vespertinas preces quotidie repetebat.

Sacratissimum Mariæ Nomen nunquam apud ipsum nisi sacrosanctum audiit : si quis sine reverentia perperam appellasset, impune non ferebat : ut contra, qui devote ac fide sincera in loco et tempore memorasset, numeratum filiorum numero habebat, nulla ei, quantum a se erat, gratia negata. Ipso auctore Stephanus Ungarorum rex sanctus pleraque circa ejusdem Dei Genitricis venerationem sancivit, et religiose servari jussit, ne alio nomine, quam Dominae, vel certe hac appellatione ad reliquas addita, nuncuparetur, quotiesque id accideret, genibus submissis et vultu in terram prono

adoraretur. Quo deinde factum ut divi regis edicto Pannonia universa jure mancipio familia S. Mariæ censeretur et vocaretur. « O prædicandam (inquit scriptor Vitæ Gerardi) virorum prudentiam, qui in hanc maris Stellam intendendo vitæ suæ cursum dirigebant ! Sed licet vicissim exclamare : O deplorandum miserorum statum, qui a ductu hujus Cynosuræ deflectentes, in tenebricosos errores inciderunt, et deserta majorum suorum sacrosancta religione tot hæresibus implicati, justo Dei judicio, libertatem cum immani servitute permutarunt ! »

Huc spectat illa piæ ac liberæ servitutis præscripta norma, qua omnes B. Mariæ servos esse, et dici optabat peculiari quodam ritu ascribendos. Horum insignia erant imago Deiparæ cæruleo panno intexta, eo schemate quo et nummi aurei, eodem Gerardo suasore, referunt signati, e circulo tenuis metalli, cui collum insertum cum hac epigraphe dependens : *Ave, Maria, gratia plena.* Et hoc quidem interius, si oculis patere nollent ; exterius vero Corona ejusdem Virginis precaria, unde unde pendula, aut etiam brachio manibusve implicata. Composuit non pauca Deiparæ Virginis prærogativas enarrantia opuscula, quæ sicut admirandam erga eandem devotionem ac religionem, ita non minus reconditam eruditionem, doctrinam, et humana majorem sapientiam præseferunt, ut dixi in Bibliotheca Mariana, part. 1.

Inter alia vero, quæ ad ornandum Deiparæ Virginis cultum instituit Gerardus, non postremum venerationis perinde ac teneræ cujusdam dilectionis locum vindicat, quoties se reus aliquis plectendus obtulisset, ac per nomen Matris Christi poenam deprecaretur, virum Dei totum in lacrymas colliquescentem non solum condonare, sed et noxam, quasi ipse reus esset, præstare solitum : et addebat lacrymans : Audito nomine Matris misericordiæ, inhumanum esse infelicitatis alienæ miseratione non moveri ; quanto magis si ea causa rogamur, non miserescere ut parcamus ne fortasse nostræ quoque calamitatis misratio non subeat apud quos offendimus. Atque ut hujusmodi obtestatione uterentur, qui in reatu erant, clam frequenter a sancti viri familiaribus edocebantur.

Cum sermonem in regis palatio cum aulico juvene, Guido nomine, de illibatæ Virginis Mariæ laudibus haberet, ipsum adeo fervido spiritualium ore, et facundis verborum incrementis allocutus est, ut viri sancti oratione captus, cor ejus in Deiparæ Virginis famulatum raperetur, eique individuum se adjungere comitem deliberaret. Dum vero puer hæc apud se alta mente revolvit, vox quædam cœlica nocte sequenti illius demulcens aures ad propria cito remeare jubet. Expergefactus, tremens ad B. Gerardum prima luce accurrit, quem illico prostratus efflagitat, ut beatæ Virginis Mariæ precibus se commendare non dedignaretur : cui serena facie, Hæc Dei voluntas ; subdit : Domi

te præsto recipe, uxoremque data occasione, sacris connubiis ducto, etenim e lumbis tuis bina lumina Orientalium Ecclesiam illustratura prodibunt. Quod rei eventus successivis temporibus prophetium dictum veritate complevit.

Martyrio coronatus est anno 1047, die 24 Septemb. Nocte autem ante martyrium vidit Jesum Christum ad D. Genitricis aram sacri corporis sui Eucharistiam, sanguinisque calicem sibi propinquantem: altero a martyrio die Pesthum delatus in ecclesia S. Dei Genitricis honorifice, quantum in ea rerum perturbatione licuit, depositus est, quoad Chiamadium miraculo deferretur.

§ XX — *De Gerardo, antistite Hildesheimensi.*

Gerardus Baro de Monte, non procul a Mindensi urbe natus, episcopus Hildesheimensis in Germania, cum esset Deiparæ Virginis observantissimus, hujus ope auxilioque suffultus, cum tumultuantibus Brunswicensibus ducibus congressus, feliciter dimicavit, captis plurimis nobilibus ac ducibus, cæsisque e Brunswicensium parte mille et quingentis, cum tamen totus Gerardi exercitus vix esset quingentorum. Voverat enim congressurus cum hoste D. Virginis basilicæ aureum tectum, si præsentia divini Numinis juvaretur, et victor evaderet: quæ sine dubio (si victoria ad duces devolveretur) vix esset habitura stramineum: eligeret ergo D. Virgo utrum mallet, stramineone, an aureo tecto exornari. Cum itaque victor in urbem redisset, omnem multam quam ex captis ducibus emunxerat, convertit in ornandam ecclesiam. Turriculam vero summæ basilicæ Marianæ, choro superimpositam, totam optimo auro Hungarico superinduci ac elegantissime illustrari fecit, ne posset D. Virgo de ipsius ingratitude conqueri. Decessit ex hac mortali vita, anno salutis 1398.

§ XXI. — *De Germano, antistite Constantinopolitano.*

Sanctus Germanus, patriarcha Constantinopolitanus, vir undequaque inelytus et magnus, et præsertim ob singularem erga Dei Matrem affectum æterna memoria ab omni posteritate recolendus, cujus Mariale, id est, de Maria Deipara Virgine Opera omnia, ab ipso conscripta, quæ reperiri potuerunt, ex nobilioribus Christiani orbis bibliothecis collecta, Latine expressa, notisque illustrata, Romæ anno 1650, Caballinis typis publicavi: divinam Dei Sponsam Virginem Mariam fide benedicebat, desiderio honorabat, timore adorabat, semper exaltabat, beatamque cum veneratione predicabat. Hæc sola erat ejus Domina, sola ei ex Deo solatium, sola æstus in eo existentis divinus ros, cordis ejus exarescentis guttæ divinitus fluentes, animæ ejus splendidissima lampas, itineris ejus directio, debilitatis ejus potentia, nuditatis ejus vestimentum, mendicitatis ejus divitiæ, vulnere ejus medicina, lacrymarum ejus ablatio, gemituum ejus cessatio, calamitatum ejus restauratio, dolorum ejus relevatio, vinculorum ejus solutio, sa-

lutis ejus Spes, Refugium, Vita, Auxilium, Armatura et Robur ejus. Sicut siticulosus ad fontem properat, sic ipse ad Virginem accurrebat, ejus ut auxilio impleretur. Hanc appellabat veræ vitæ Parentem, Fermentum redintegrationis Adam, opprobriorum Evæ Liberationem, mortis Sublationem, Spem immutabilem, firmam Protectionem, inconcussam Perfugium, vigilantem Tutelam, Salutem perennem, Auxilium stabile, Murum inexpugnabilem, Thesaurum voluptatum, Hortum non deficientem, Arcem tutam, Vallum undique munitum, validam auxilii Turrim, Portum tempestate jactatorum, Malaciam perturbatorum, desperabundis facilem Aditum, Revocationem exsulum, alienatorum Reconciliationem, damnatorum Restitutionem, maledictorum Benedictionem, Agni Pastorisque Parentem, et publicam bonorum omnium Procuratricem: asserens quod, quemadmodum gutta aliqua infusa mari nihil adjicit, nec pauperis crumena divitis thesaurum evacuat, ita nemo virginearum celsitudinem laudum oratione satis extollere valeret.

Aiebat sanctissimam Deiparam ab omni prorsus macula alienam iis delectari, qui virtutibus, et secundum Deum vitæ pio instituto renovantur. Aiebat in quavis quidem alia re dari plane satietatem, in laudanda vero et celebranda Virgine non esse præ jucunditate voluptatis epulantium modum. Aiebat B. Virginis patrocinium majus esse, quam ut intelligentia comprehendi possit, ac omnia ejus esse admirabilia, omnia supra naturam, omnia ingentia, et aliorum vires superantia: omnesque invitabat, sacerdotes, inquam, ac principes, solitariam etiam sequentes vitam, servos et liberos, opifices et agricolas, plantarum satores ac piscatores, juvenes et senes, viros et mulieres, ut secum ad Deiparam accederent, quæ in ipsa divina sacramenta perfecta fuere, considerarent, hancque ipsi lætitiæ acclamationem dedicarent: « Ave, quæ gratia plena, Ave gloriæ quoque plena: Salve, omnes lætificans salutare donarium: Salve, aurea revera spiritualium aromatum Acerra, qua spirituale sacrificium Christus, compositus et deitate simul et humanitate, in igne divinitatem vivificæ ipsius, ac spiritualis carnis boni odoris inconfuse, indivise ostendit: Salve, non manufactum Tabernaculum, atque a Deo conditum, in quod semel in consummatione sæculi solus Deus, ac solus Pontifex introivit occulte in se rem faciens divinam: Sanctorum alterum velamen, in quo elegans Propitiatorium, seu Operculum arcæ Testamenti Veteris, et Cherubim, cum venerandum Umbraculum, quatenus ipsum noxiarum adytum, Dominum in utero, sub velamento, uterum gestans abscondisti: Lucerna septupla et toties ardens: donorum septem Candelabrum septem fusoriis refulgens Spiritus sancti; Lucerna inextinguibilis luminis omnia collustrantis, quam mystice alat unctionibus oleum: Gaude, Altare, in quo Agnus, vivificans

spiritualiter omnem fructum, offertur : Divina Mensa sacrificii mentem omnem excedentis. »

Sed quam luculentus Deiparæ Virginis encomiastes fuerit S. Germanus, quantaque erga illam pietate atque observantia vigerit, facile intelliget, qui aureas ejus lucubrationes, in ipsius Deiparæ laudem commendationemque conscriptas, diligenter evolvet.

Nomen Dei Matris ore et corde et anima tota complectebatur, optabatque illud tunc in ore habere posse, cum mors ad ultimum reddendum spiritum ipsum compulisset : sibi enim omnino persuadebat futurum, ut crudeles aeris exactores hominumque hostes illud timerent, suumque exitum a tributo immunem esse paterentur. Idem Dei Matris Nomen optabat sibi ultimum linguæ loquentis motum, ut illud velut olivæ ramum in ore ferens avclaret et requiesceret, quemadmodum columba in salutari arca paradisi.

In bello contra impios, gestans imaginem Deiparæ, ac Deipara propugnatrice utens, Constantinopolim victoria coronavit, ut testatur S. Gregor. Pontif. Max. hujus nominis II, in epistola ad eum scripta, dum inquit : « Bellum erat cum impiis, in quo, licet non aperte, insignem tamen belli socium habuisti Dominum nostrum Jesum Christum : deinde etiam sanctam omnium Domine castæ Dei Matris imaginem, cujus faciem divites plebis supplicant. Propugnatrix illius sanctæ et omnium Christianorum Domine, Dei Genitricis videlicet, miranda facta, quæ in te declarata sunt, per quæ tu quoque inter hostes servatus es, non sunt reticenda : illi enim cum insania multa tumultuarentur, tantum invenerunt in se adversitatis hostilis, quantum eorum causa injustitiæ habuit. Neque hoc tamen mirandum est : nam si Bethulia per manus Judith Israelitis servata est, cujus opus erat Holophernis sublatio, et per ea tempora ob id salus Israelis vocata est, quomodo non oportebat tuam sanctitatem hujuscemodi propugnatrice utentem hostibus civitatis prævalere, ipsamque victoria coronare ? Sane ipsius Deiparæ intercessionibus, potens in bello Deus noster, fortis et longanimis duxit te super Joseph, et tanquam ovem pascet, et custodiet te in longa etiam tempora, ut Christianorum rempublicam universam beneficiis afficias, et ad divinam regulam cuncta dispenses. » Hæc ad Germanum nostrum S. Gregorius.

Porro Germanus in augustissimæ Virginis obsequio observantissimus, in ejus cultu religiosissimus, in ejus amore perpetuus, et constantissimus semper inventus, pro ejus sacris imaginibus contra Leonem Isauricum Iconoclastam libera atque intrepida pietate præditus, toto pectore, omnibusque (ut aiunt) unguis decertavit : ac ipsius præconia publicis litterarum significationibus et opusculis omni auro ac margaritis pretiosioribus, quæ nunc in ejus Mariali edito videri possunt, ad posteritatis memoriam propagavit.

Ad gaudia cœlestis aulae migravit anno salutis 730, ætatis 90, die 12 Maii.

§ XXII. — *De Gernado, antistite Moraviensi.*

Gernadus Scotus, episcopus Moraviensis, beatissimæ Virginis Deiparæ cultor deditissimus, inter alia pietatis argumenta, quibus eximiam suam erga eandem devotionem religionemque præsetulit, scripsit, ut ex Thoma Dempstero alibi retuli, *De laudibus Deiparæ Mariæ librum unum*. Claruit anno a plenitudine temporis 812.

§ XXIII. — *De Gerone, antistite Coloniensi.*

S. Gero archiepiscopus Coloniensis, Othonis I Cæsaris ex filio Ludolpho et Ida, Sueviæ ducibus, nepos, illustris fuit sacrosanctæ Deiparæ cultor : cujus honori non solum ingentem statuem ex argento cælatam dedicavit in æde metropolitana, sed etiam censum attribuit annuum in Mansfeden iis pendendum qui certos hymnos de Deipara concinunt, uti sæpius in Necrologio Metropolitano annotatur. Idem cum fratre suo Tiedmaro marchione ædificavit in ditione Bernburg apud Saxones in honorem Dei Genitricis abbatiam monachorum, quæ Novum Castrum Latine appellatur. Cælum petiit anno Christianæ redemptionis 976, sub finem Junii.

§ XXIV. — *De Gilberto, antistite Pictaviensi.*

Gilbertus Porretanus, natione Gallus, Pictaviensis Ecclesiæ episcopus, inter alia pietatis officia, quibus eximium suum erga sacrosanctam Dei Matrem affectum ostendere conatus est, scripsit *De laudibus ejusdem sacrosanctæ Dei Matris præclara quædam Opuscula*, a Bernardino Bustaini in Mariali sermone 8, *de Conceptione*, Jo. Carthagenæ *De Arcanis Deiparæ* libro 1, homil. 19, § 9, aliisque memorata. Claruit anno Domini 1149.

§ XXV. — *De Gilberto, antistite Aquensi.*

Gilbertus Genebrardus, Gallus, Arvernus, ordinis D. Benedicti congregationis Cluniacensis clarissimum lumen, ob insignia sapientiæ et zeli sui, quæ dedit, specimina, Aquensis archiepiscopus renuntiatus, ad cordis sui affectum erga Deiparam Virginem, ac ejus laudes declarandum, vertit e Græco in Latinum sermonem Joannis Zonaræ monachi Græci *Canonem de sanctissima Deipara* ; qui Canon ab ipso Latinitate donatus exstat tomo XII Bibliothecæ Magnæ Veterum Patrum, parte 1 ; Theodori item Abucaræ episcopi Carum *De B. Virgine Theotoco Disputationem* : et alia quæ me fugiunt. Ex hac vita migravit anno post Verbum hominem factum 1597.

§ XXVI. — *De Godebaldo, antistite Ultrajectensi.*

Godebaldus, XXIV Ultrajectensis, sive Trajectensis ad Rhenum episcopus, vir pius et mansuetus, prudens et religionis amator præcipuus, inter alia Christianæ pietatis monumenta quibus suam erga B. Virginem devotionem clarescere fecit abunde, construxit duo monasteria virorum et

puellarum in Oesbroet ad honorem beatæ Virginis. Cælum petiit anno Domini 1128.

§ XXVII. — *De Godefrido, antistite Spirensi.*

Godefridus, hujus nominis II, Spirensis Ecclesiæ antistes, inter alia quibus suum in Deiparam amorem publice professus est, dedit ecclesiæ Spirensi Marianæ insignem Evangeliorum librum, argento et pretiosis gemmis pulchre illustratum, cum hac inscriptione :

*Me Godefrid sanctæ Præsul dedit, ecce, Mariæ,
Munere pro tali teneat pia gaudia cæli
Quo residet regum Rex omni laude per ævum.*

Migravit ex hoc calamitoso sæculo, anno salutis 1178.

§ XXVIII. — *De Godehardo, antistite Hildeshemensi.*

Sanctus Godehardus, alius Gothardus, episcopus Hildeshemensis, miraculis et sanctitate illustris, cum, adhuc presbyter, a S. Henrico Boiorum duce Althaensi monasterio præpositus fuisset, in monte quodam qui Helingeresberg dicitur, castellum firmum, et in eo ecclesiam pulcherrimam in honorem S. Matris Christi Mariæ, in cujus speciale servitium futurum erat, cum condecienti ædificio construxit, et circumquaque, maxime tamen in saltu Bohemico, qui eidem provinciæ proxime astat, ad 50 et eo amplius mansos, labore tantum manuum cum fratribus, apostolico exemplo, silvis et vepribus erutis ad usum utilitatis informavit.

Hildeshemensem episcopatum sibi a Gruona imperat. oblatum, cum diu constantissime recusasset, tandem in Vigiliis S. Andreæ apostoli, quæ tunc in 6 Feria ante Adventum Domini eveniant, aspexit in visione, post solitas nocturnas vigilas ac preces matutinas, in atrio Hildeshemensis ecclesiæ, in qua post triduum Deo sacrandus erat, nimiam certe multitudinem inter se tumultuantem, et de episcopo Hildeshemensi serio concertantem. Tunc accessit ad eum in media multitudine cum pulchra puellarum caterva, quædam matrona venerabilis, vultu et habitu mirabilis (Deipara fuisse creditur), et apprehensa manu ejus, de frequentia turbarum eum in eandem ecclesiam introduxit, et extensa dextra, nutu tantum eum, ad petendam ante Crucifixum veniam, admonuit : statimque ipso se ad preces inclinante, ipsa cum circumstantibus clara voce ita Deo psallere cepit :

Infunde unctionem tuam clemens nostris sensibus. Ad quam vocem ipse e somno evigilans, et ejusdem visionis mysterio compunctus ecclesiam intravit, et coram altari Domini prostratus divinæ pietati se suamque visionem commendavit. Facto autem die, secretius imperatorem convenit, et mentis suæ pertinacia remissa, visionis ei seriem aperuit, et tandem se divinæ prædestinationi, et ejus etiam consilio ac voluntati obsecuturum devovit. Nec mora : eodem die diluculo clerus Hildeshemensis cum militia advenit : quibus dum imperator suum secretum, imo divinum decretum intimavit, tota

eorum unanimitas gratanter Dominum suscepit : sequenti vero die in Natali apostoli cum summo cleri plebisque tripudio eidem pastoralis cura commendatur : qui proxima Dominica Adventus Domini ab Arribone metropolitano Moguntiaco, digne Domino consecratus est anno Domini 1022.

Hunc præterea Gothardum beatissima Deipara, templi sibi oblato memor et obsequii, in miraculorum partem et societatem aliquando vocavit. Cum enim matrona quædam Mindensis diocesis fratris filiam mira pulchritudine a medicis desperatam plorans, ad altare Virginis Deum præpotentem, ejusque Matrem beatissimam, sanctum quoque Gothardum pro puellæ salute nuncupatis votis obsecrasset, domum reversa sanam reperit, et bene valentem. Quamobrem quinto post die ad sanctissimæ Dei Matris aram, et ad D. Gothardi tumulum cum illis, quæ sponderat, muneribus puellam sistit, et quemadmodum sanata fuisset, adhibitis multorum testimoniis, vere simpliciterque narravit. Obiit anno Domini 1038.

§ XXIX. — *De Godescalco, antistite Atrebatensi.*

Godescalcus Brabantus, ex asceta ordinis Præmonstratensis et abbate Montis S. Martini factus antistes Atrebatensis, inter alia Marianæ pietatis obsequia, quibus sibi cælestis Reginæ gratiam demereri studuit, festum Conceptionis B. Virginis in sua Atrebatensi Ecclesia quotannis celebrandum primo instituit. Ad regnum gloriæ Christo vocante profectus est anno salutis 1170, die 7 Augusti.

§ XXX. — *De Gonzalo, antistite Limensi.*

Gonzalus de Ocampo, Hispanus, Matritensis, ex episcopo Guadicensi archiepiscopus Limesis, inter alia manifesta pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, Hispali collegium pro sæcularibus studentibus, sub titulo Conceptionis Immaculatæ ejusdem Deiparæ Virginis fundavit, in eoque centum millium ducatorum summam liberaliter impendit. Obiit anno salutis 1626, die 19 Decembris.

§ XXXI. — *De Goswino, antistite Hieropolitano.*

Goswilius Hex Brabantus, episcopus Hieropolitanus, Trajectensis episcopi vicarius in pontificalibus, locupletia pietatis suæ erga Deiparam monumenta reliquit : *Sermones de eadem Deipara in ipsius præcipuis festivitibus.* Moritur anno orbis redempti 1475, viii Kalendas Aprilis.

§ XXXII. — *De Gregorio, antistite Corinthio.*

Gregorius, metropolita Corinthius, sive Gregorius Corinthi episcopus, natione Græcus, pietatem suam erga Deiparam mirifice commendavit, scribendo *In Canones Dormitionis, et Annuntiationis ejusdem Deiparæ Sermonem unum*, quem Græce M. S. servari in Bibliotheca Vaticana, ex Apparatu sacro Antonii Possevinidixi in Bibliotheca Mariana, parte prima. Quando ætatem egerit a nullo adhuc compertum habeo.

§ XXXIII. — *De Gregorio, antistite Nazianzeno.*

Sanctus Gregorius, cognomento Theologus, pri-

mum Sasimorum, deinde Nazianzenus episcopus, extra Divinitatem esse asserebatur, qui S. Mariam Deiparam non crederet: « Si quis, inquit ille in Epist. 1 ad Cledonium, S. Mariam Deiparam non credit, extra Divinitatem est. » Quam vero in Deiparæ laudes fuerit propenso animo, inter cætera patet ex his versibus:

*Veneranda o Virgo, casta, felicissima,
Quando beata nunc, beatorum polo
Exuta quidquid fecis humanæ, sedes,
Æternitatis pallio ornata, ut dea
Habita, senectæ expers, supremo ex æthere
Benigna adesto vocitus meis: preces
Admitte, Virgo o inclyta, hic quando tibi
Verbi Parenti, sed supra modum tamen
Legemque, solus inter omnes contigit
Honor. Ego fretus his tibi me audentius
In verba supplex offeram, et suavissimo
Contextum ab horto, qua tuum exornem caput,
Coronam, o Domina, proferam: ut quæ gratia
Modum supra omnem me tua semper levans
Me genere quovis casuum eruis omnium,
Hostes apertos, quodque longe majus est,
Illos, latente machina, qui me percut,
Avertis. At tu, quod precor summum, id mihi
Concede, vita sic ut excedam, illius
Ut tantum habens te præsidium semper, velut
Ingentem opum vim, te tuum erga Filium
Mihi Patronam sentiam acceptissimam.
Ne me ergo tradi tu sinas tanquam ad crucem
Ludibrioque illius exponi, omnium
Juratus hostis qui sis, et mortalium
Pestis. Tuere me, atque ab æterno assere
Igne et tenebris per fidem, qua iustior
Sum factus, et per gratiam tuam inclytam,
Qua nuppiam ulla notior nobis fuit.
Hoc propter, ecce, texo nunc tibi memor
Gratusque carmen, o Puella, gratia
Æquanda nullis, Mater et Virgo supra
Omnes decora virgines, et maxima,
Quæ vincis omnes cælitum illos ordines,
Regina, Domina, generis humani bonum,
Amica semper esto tu mortalibus,
Et maxima quovis in loco mihi salus.*

Sic ille. Meliori vita potius est, anno Christi Jesu 390. De cubus ingenii pietatisque lucubrationibus, quibus Dei Matrem honorans, suam erga illius cultum devotionem mundo inclarescere fecit, consule, si libet, Bibliothecam nostram Marianam, part. 1.

§ XXXIV. — De Gregorio, antistite Neocæsariensi.

Sanctus Gregorius, episcopus Neocæsariensis. qui doctrina et sanctitate illustris, propter signa atque miracula quæ cum multa Ecclesiarum gloria perpetravit, Thaumaturgus est appellatus, expositionem fidei per revelationem a S. Joan. evangelista, mediante Dei Genitrice beata Maria semper virgine, cujus devotissimus semper exstitit, accepit. « Cum enim aliquando (ut in ejus Vita inquit S. Gregorius Nyssenus) per totam noctem de ratione atque sermone fidei specularetur, variasque secum cogitationes ageret; erant enim et tunc aliqui, qui piam religionis doctrinam adulterarent per probabiles argumentationes, sæpe etiam intelligentibus et doctis veritatem ambiguum reddentes: pro qua tunc ei vigilanti, et sollicite noctem agenti, quidam evidenter apparet in figura humana, specie ac forma senili, sacro habitu amictus, magnamque

virtutem ornatu atque compositione indumenti referens. Is vero visu perterritus, et stupefactus, et surgere e lecto, et quis esset, ac qua de causa venisset sciscitari cœpit. Cum autem ille perturbationem mentis ejus submissa et quieta voce sedasset, dixissetque se jussu divino apparuisse ei, ob eas rationes, quæ apud ipsum controversæ ac dubiæ erant, ut piæ fidei ipsi revelaretur veritas: illius verbis confirmatus est ei animus, et cum quodam gaudio et stupore illum intuitus est. Deinde cum ille manum directo protendisset, ac quasi ostenderet ei per digitorum directam protensionem id quod ex transverso apparebat; ipse quoque una cum directa illius manus protensione suum circumegit obtutum, et ex adverso ejus, quod prius apparuerat, aliud quoddam excellentius et augustius, quam pro humana conditione, spectaculum in figura muliebri conspexit. Rursus autem perterritus, et facie aversa vultum in seipsum incligans, dubio ac plane perplexo fuit animo propter spectaculum, ut qui oculis apparitionem ferre nequiret. Etenim in hoc potissimum consistebat miraculum visionis, quod cum profunda nox esset, lumen una cum illis, qui ei apparuerant, velut lucida aliqua fax resplendebat. Cum igitur oculis ferre apparitionem non posset, audivit sermocinationem quamdam eorum, qui a se visi fuerant, explicantium inter sese rationem ejus rei, de qua ambigebatur: per quos non solum veram fidei cognitionem accepit, verum etiam nominatim eos qui apparuerant cognovit, utroque eorum propria appellatione alterum compellente ac alloquente. Audivisse enim dicitur ex ea quæ muliebri habitu visa erat, cum adhortaretur evangelistam Joannem, ut adolescenti mysterium veritatis manifestaret, illum autem dixisse se paratum esse etiam in hoc gratificari Matri Domini, quoniam id ei charum erat, atque ita exposito sermone, qui et rei quæsitæ conveniret, ac bene circumscriptus ac definitus esset, denuo ex oculis se subduxisse. Eum vero divinam Mystagogiam, ac disciplinam protinus litteris mandasse, et secundum illam postea in ecclesia sermonem prædicasse, ac posteris, tanquam patrimonium aliquod ac legatum, divinitus datam illam doctrinam reliquisse, per quam in hodiernum usque diem instituitur, qui ab omni hæretica pravitate intactus permansit. Mysticæ porro illius doctrinæ ac disciplinæ verba, sunt hæc:

« Unus Deus, Pater Verbi viventis, Sapientiæ subsistentis, et potentia ac figuræ æternæ. Perfectus Perfecti Genitor, Pater Filii unigeniti, unus Dominus, Solus ex solo, Deus ex Deo, Character et Imago Deitatis, Verbum efficax, Sapientia Constitutionis rerum universalium comprehensiva, et Virtus atque Potentia universæ creaturæ effectiva. Filius verus veri Patris, invisibilis ejus qui est invisibilis, et incorruptibilis corruptioni non obnoxii, et immortalis mortis plane nescii, et æternus æterni. Unus Spiritus sanctus ex Deo existentiam habens,

quique per Filium apparuit, scilicet, hominibus, imago Filii perfecti perfecta, Vita viventium causa, Fons sanctus, Sanctitas, Sanctificationis suppetitor in quo manifestatur Deus Pater, qui est super omnia, et in omnibus, et Deus Filius, qui per omnia. Trinitas perfecta, quæ gloria et æternitate et regno non dividitur, neque abalienatur. Non igitur creatum quid, aut servum in Trinitate est, neque adventitium, ut quod quidem prius non esset, posterius autem introductum sit. Non ergo deficit unquam Filius Patri, neque Filio Spiritus, sed immutabilis, et invariabilis eadem manet semper Trinitas.

• Quod si quis de hac re fidem sibi fieri velit, audiat ecclesiam in qua sermonem prædicabat : quippe apud quam adhuc etiamnum illa ipsa verba a beata manu illa exarata asservantur. Annon hæc cum divinis illis tabulis magnitudine gratiæ decerant? Illas autem dico tabulas, in quibus divinæ voluntatis constitutio insculpta et impressa est. Quemadmodum enim Moysen, dicit Scriptura, cum extra id fuisset, quod apparet, et intra invisibilia adyta animo constitutus esset (hoc enim per obscuram significatur caliginem) et divina didicisse mysteria, et per sese omni populo auctorem atque institutorem Dei cognitionis fuisse; eandem et in hoc magno viro licet perspicere dispositionem, cui loco montis quidem erat non sub sensum cadens aliquis tumultus, aut collis, sed altitudo desiderii verorum dogmatum : caliginis autem vice spectaculum, cuius spectandi alii non sunt capaces; tabularum vero loco anima : et litterarum vice in tabula exaratarum, vox illius, qui ei apparuit : quibus omnibus, et ipsi, et iis, qui ab eo instituebantur, contigit mysteriorum manifestatio et declaratio. Postquam ergo libertate quadam atque fiducia per illam repletus est visionem, tanquam athleta quispiam, quantum sufficit experientiæ et virium ad certamina a pædotriba nactus, animo præsentis ac future plenæ se exiit ad stadium, et cum adversariis in pulvere decertat; eodem etiam modo ille tum sui exercitatione, tum auxilio gratiæ ejus quæ sibi apparuerat, animo satis confirmatus, atque instructus, ita demum certamina aggredditur : non enim aliter atque labores et certamina oportet vocare omnem vitam quam ipse egit in sacerdotio, in quo per fidem cunctas adversarii vires fregit atque devicit. » Hactenus loc. cit. Nysenus.

Deiparæ etiam, quæ, ut diximus, mysticam fidei confessionem ei per dilectum S. Joannem evangelistam, in secreta noctis visione, divino dono atque permissu revelaverat, grates, quas poterat, redditurus, eximia ipsius in suis operibus encomia luculenter descripta reliquit. Exstant sub ejus nomine *De Annuntiatione gloriosissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ tres pulcherrimi sermones*, quos Græcè conjunctim in antiquissimo ms. volumine Biblio-

thecæ Cryptæ Ferratæ reperit Gerardus Vossius, indequæ descriptos cum Vaticanis et Sirletanis exemplaribus contulit, atque transtulit, et in utraque lingua cum notis et variis lectionibus adjectis in lucem pro publico Ecclesiæ bono posteritatisque memoria protulit. In iis a Gregorio nostro appellatur Deipara, Arca Dei ratione prædita : Arca Sanctificationis, intrinsecus et extrinsecus deaurata, quæ universum Sanctificationis thesaurum suscepit : Ager, qui non exaratus fructus protulit pulcherrimos : Ancilla, cum qua Rex Gloriæ inhabitat : Civitas animata, de qua dicebat Propheta : *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei (Psal. LXXXVI, 3)* : Cælum alterum in terra : Cubiculum divinæ Incarnationis : Dispensatrix gaudii universæ creaturæ : Domicilium Virtutis : Domicilium Verbo Dei dignum : Domicilium æquivalens dignumque cœli et terræ : Expers omnis corruptionis : Exemplum perfectum piorum : Electa a gratia ex omnibus generationibus : Fons lucis qui cunctos in ipsam credentes illuminat : Flos vitæ immaculatus : Firmamentum credentium : Fons perennis, in quo aqua viva scaturivit atque produxit Domini in carne adventum : Fugatrix antiqui doloris ac luctus : Gloriosissima inter angelos : Gloriatio virginum : Genitrix Dei Virgo : Impolluta jubilatio matrum : Indumentum Lucis : Illuminatio juxta proprii nominis interpretationem : Immaculata : Liber obsignatus, viro scienti litteras S. Joseph a sacerdotibus datus : Munimentum Justitiæ : Mulier sanctissima, ex qua Deus Verbum carnem et perfectam humanam naturam assumere dignatus est, et homo nasci : Mater judicis et Redemptoris : Nubes levis, cui imber divini adventus per angelum nuntiatus est : Oriens intelligibilis Solis justitiæ : Prudens et vera in cunctis : Plena gratia in sancta Conceptione et in glorioso Partu : Paradisus immortalitatis semper vicens, in qua lignum vitæ plantatum cunctis immortalitatis fructum suppetat : Principium reparationis, sive Resurrectionis mulieribus : Palatium animatum Regis angelorum : Paradisus Dei ratione præditus : Porta orientalis : Pratum fragrantissimum : Receptaculum capacissimum naturæ incomprehensibilis : Speciosa, cum qua *speciosus forma præ filiis hominum (Psal. XLIII, 3)* : Simulacrum immaculatum puritatis atque integritatis : Sanctuarium Deo præparatum : Sacrarium divinum : Sponsa simul et Mater viduati orbis : Templum immaculatum, in quod Spiritus sanctus ingressus est : Templum Dei animatum : Thalamus purus Dominicæ secundum carnem pativitis : Thalamus sponso purissimo dignus : Thronus Cherubicus in summis spiritualibus regnis lucis splendore coruscans : Virgo sancta, cum qua totus gratiæ thesaurus reconditus est : Vitis semper vicens, quæ animas glorificantium lætificat : Virga, quæ pulcherrimi fructus florem germinavit : Virga ex Jesse, admirabiliter atque ineffabiliter germigans : Vas ac Receptaculum omnium mysteriorum

divinorum, etc., ut alios honoris titulos, brevitatibus causa, pertranseam.

Virginem laudandi, celebrandi ac glorificandi desiderio ardens, dicebat : « Quibus encomiorum verbis dignitatem virginalem describam? quibus laudum significationibus atque præconiis Immaculatam ejus formam celebrabo? Quibus spiritualibus canticis atque elocutionibus gloriosissimam inter angelos glorificabo? Tua sane, o sanctissima Virgo, laus omnem prorsus laudem, propter Deum ex te incarnatum ac hominem natum, excedit. »

Virginem orabat, ut se perfectæ suæ gratiæ participem efficere dignaretur : hortabatur omnes ut angelicam consecrantes laudem, debitum pro viribus Deiparæ persolverent dicentes : *Ave, gratia plena, Dominus tecum* : omnes invitabat ad Virgam ex Jesse admirabiliter atque ineffabiliter germinantem, glorificandam, collaudandam, beatam prædicandam, lætisque acclamationibus excipendam. Aiebat, cunctas quidem festorum celebritates atque hymnodias decere nos tanquam sacrificia offerre Deo, primum autem omnium Annuntiationem sanctissimæ Dei Genitricis, verbis illis comprehensam. *Ave, gratia plena*, quæ ab angelo ei facta est : quoniam et prima omnis sapientiæ et salutaris doctrinæ in Novo Testamento, illa nobis salutatio a Patre luminum emissa est. Non solum sanctissimam Deiparæ Virginis in corpore pulchritudinem, sed et virtutes animæ ejus vehementer admirabatur. Anathematizabat eos qui Dei Filium ex sancta Maria Virgine Spiritus sancti opere incarnatum, et factum hominem non confiterentur.

Oiit circa annum Domini 266, imperante Galieno, inter præcipuos Mariæ commendatores, et Marianæ innocentiae vindices jure optimo numeratus a Ferdinando Quirino de Salazar in tractat. *De Concept.*, cap. 42, sæculo III.

§ XXXV. — *De Gregorio, antistite Nysseno.*

Sanctus Gregorius episcopus Nyssenus, quem Græci Patrem Patrum honoris causa appellant, divi Basilii Magni frater, quam egregiæ in sanctissimam Virginem Deiparam devotionis fuerit, patet ex operibus quæ ad posterum magna cum sui nominis gloria transmisit. In iis Deiparam nuncupavit Virginitatem incorruptam, qua tanquam navigio aut curru aliquo Deus noster in humanam vitam trajecit : Matrem et Virginem simul, cui nec virginitas partum ademit, nec partus virginitatem solvit : Integritatem incorruptam, Deo in humanam vitam introeunti, ut homines integros incorruptosque servaret, deservientem : Virginem lucem sine corruptione parientem, quemadmodum olim rubus ignem accendit sine combustione : Matrem incorruptam : Munus Deo sacratum, sive, Donarium divinum : Puellam Sponsam : Defensionem primæ mulieris : Ministram, ut pateret aditus Justitiæ : Virginem, a qua Deitatis lux assumpta carne illuxit hominibus : Incorruptam omni modo : Terram intactam, et tamen cæli pane plenam :

Terram nostram, ex qua verus Legislator, ejus figuram Moyses gerebat, naturæ nostræ tabulas sibi confecit : nec enim nuptiarum solemnitas carnem Dominicam produxit, sed ipse carnis suæ factus lapicida, digito Dei eam inscripsit ; Spiritus enim sanctus pervenit in Virginem, et Excelsi ei virtus obumbravit. De Nysseni scriptis, quibus se Deiparæ præconem ostendit, vide, si libet, Bibliothecam nostram Marianam, parte 1. Claruit anno Domini 380.

§ XXXVI. — *De Gregorio, antistite Tauromenii.*

Sanctus Gregorius, Tauromenii archiepiscopus in Sicilia, cognomento Figulus, vir doctrina, eloquentia, multaque sanctitate clarissimus, amoris atque observantiæ suæ erga Deiparam tesseram relinquit, *In Annuntiationem et Dormitionem ejusdem sacrosanctæ Deiparæ homilias duas*, quas Græce mss. exstare in Codice Bibliothecæ Vaticanæ num. 1145, dixi in Bibliotheca Mariana, part. 1. In iis Deiparam appellat Virginem puram : Dominam Immaculatissimam : Matrem Dei quæ Deum Verbum peperit : Puellam Immaculatam, e cujus purissimis sanguinibus sacratissimum sibi Deus extruxit Templum : et Tellurem, quæ nullo semine gravidata cœlestem emisit Spicam. Alia tanti præsulis in Deiparam Virginem devotionis et religionis argumenta, uti tempus quo claruit, mihi sunt in obscuro.

§ XXXVII. — *De Gregorio, antistite Terracinensi.*

Gregorius, Cassinensis monachus, a Paschali Papa II Ecclesiæ Terracinensi antistes datus, pro singulari suo in sacratissimam Dei Matrem affectu, scripsit (ut ex Arnaldo Wione alibi retuli) *Dei Matris homiliam insignem*. Claruit ab adventu Salvatoris nostri Jesu Christi anno 1112.

§ XXXVIII. — *De Gregorio, antistite Thessalonicensi.*

Gregorius, Thessalonicensis episcopus, cognomento Palamas, natione Græcus, inter alia sui in Deiparam affectus pietatisque testimonia, reliquit *In ingressum in Sancta sanctorum, et vitam in ea cœlestem omnino supersanctæ Dominæ nostræ et semper virginis Mariæ sermonem unum. Circa idem festum Deiparæ in ingressum in Sancta sanctorum homiliam unam*, quæ Græce ms. habes, ut alibi dixi, in Bibliotheca Vaticana. Floruit circa annum Christi Domini 1360.

§ XXXIX. — *De Gregorio, antistite Turonensi.*

Sanctus Gregorius, Turonensis in Gallia episcopus, Deiparæ Virgini impense affectus, ipsius gratiam ac patrocinium sibi in omni vita bonis operibus demereri studuit. Apud Arvernos, quos nunc Claramontanos appellamus, rerum, quæ Virginis quondam fuissent, reliquiæ servabantur, quibus honor habebatur eximius. Cum autem Assumptionis dies festus advenisset, Gregorius ad templum adiit, ubi sacrosancta Dei Matris pignora illa recondita erant, gentis gaudium et sancta lætitia. Augebat religionem ipsa ædis nominatio ab assumpta in cœlum Virgine. Statuerat autem Gregorius, vere

vigil rebus et nomine, in Assumptæ Virginis pervigilio, laudibus et hymnis excubias agere, et more institutoque majorum in cantu et precibus pernoctare. Ergo atra in nocte et tenebrosa propius accedens, e templi specularibus sacellum vidit ingenti claritate fulgere, collucereque luminibus, quæ omnem diei splendorem superarent. Ille ratus cantores et clericos ad celebrandas vigilias advenisse, auribus admotis nullam prorsus vocem audivit. Ad basilicam penetranti fores ultro patuerunt, sed ubi est ingressus, lux illa disparuit: et qui hominum lucubrationem quærebat, angelos excubantes invenit: lumen autem illud effugit, ne mortalium aciem perstringeret, quorum cantus parabatur: sibi que Gregorius persuasit lucidum illud jubar ex Virginis luce micuisse, cujus inibi reliquias Christi populus honorabat, et in sancti custodia timoris quasi in specula permanebat. Et quidem Gregorius, vir vere humilis sui contemptor, cœlestem illam virginalis templi lucem suorum peccatorum caligine fugatam esse affirmavit. Sed in his tenebris tantæ virtutis splendor emicat, huicque luci lux illa cessit, quam veniens aspexit. Idem Gregorius beatissimæ Dei Matris, sanctorum apostolorum, et D. Martini reliquias in crucem auream inclusas, tum salutis, tum vel maxime pietatis causa gestabat, quas nullo unquam, nec loco, nec tempore deponebat, illo philosopho lætior, qui omnia bona sua se secum ferre gloriabatur. Neque vero magis Gregorius Turonis episcopus hæc sacra fragmenta numerabat in onere, quam manum aut pedem, quinimo ei erant manus et pedes. Cum vero se, necessitate suadente, viæ commisisset, et sociis itineris adhibitis, quo pontificia negotia poscebant, sedulus festinaret, ecce non longe pauperis casam vidit ardere, quæ foliis stipulisque contexta igni se facilem dabat. Misellus homo cum liberis et uxore ultro ac citro versare, aquam certatim haurire, haustam sedulo infundere, victor ignis nolle succumbere. Hic Gregorius extractam crucem ex pectore reliquiarum custodem opponit incendio, et manu elata præferens, quasi minabatur flammis omnia perdentibus: ad sanctarum reliquiarum aspectum ignis, tanquam timeret, stetit, et prorsus evanuit: ut qui casum nesciret, minime putaret ignem uspiam exarsisse. Hæc, quæ maxima sunt, majora facit historiæ gravitas: narrat enim et quæ vidit, ipse Gregorius, qui mori mallet, quam mentiri.

Vitæ coronidem imposuit, anno Christi Domini 596, xv Kalend. Decembr. Qui et affectum suum erga Deiparam Virginem ad vivum expressit, scribendo, ut alibi dixi, nempe in Bibliotheca Mariana, parte 1: *De Salutatione angelica eidem Deiparæ Virgini facta librum unum.*

§ XL.—*De Griphone, antistite Maronitarum.*

Griphon, Maronitarum apud montem Libanum episcopus seu patriarcha, natione Gallus, aliis Flander, mihi alias in Bibliotheca Mariana dilaudatus, quanto esset et quam incenso affectu erga

Deiparam Virginem Mariam, haud obscuro testimonio demonstravit, scribendo: *De ipsius Deiparæ Virginis Mariæ laudibus Opusculum insigne.*

Cum prædicandæ Catholicæ veritatis causa ad Maronitas venisset, et verba quæ ille proponebat, ludibrio haberentur et exciperentur, cum regulo seu governatore ausus est pacisci: Si solem, qui nunc in occidente est, in orientem retorsero, credis in Christum ad instar Ecclesiæ Romanæ? Illo conditionem accipiente, cum aliis plerisque multis, mira res! flexis ille genibus Deum precatur, ut intercessione Deiparæ Reginæ angelorum, ejus Assumptionis festum eo die celebrabatur, misericorditer ageret, ostenderetque suam in miserum illum cæcumque populum clementiam, illum illuminando et ad fidem traducendo; effecit ut sol, qui jam fuerat occasurus, hæreticis videntibus, cursum in orientem reflecteret, iterumque ab oriente in occidentem suum cursum perageret, et ita per Deiparam gubernator et populus ille universus Ecclesiæ Matris jugo colla subjecit. Ea res quotannis recurrente tempore a populis illius montis Libani, solemnī pompa seu processione celebratur.

Ereptus mundo cœlo insertus est Griphon, anno Christianæ redemptionis 1475, die 18 Julii.

§ XLI.—*De Gualterio, antistite Panormitano.*

Gualterius Panormitanus archiepiscopus, in Panormitana civitate Siciliæ metropoli regumque sede templum maximum et cathedrale a fundamentis incredibili magnificentia erexit, ac Deiparæ Virgini dedicavit anno 1185; Gulielmi vero II regis anno 19. Id palam Dodecastichon in templi abside incisum faciet:

*Si ter quinque minus numerent de mille ducentis,
Invenient annos, Rex pie Christe, tuos.
Dum tibi constructam præsul Gualterius aulam,
Obtulit officii post tria lustra sui.
Aurea fulgebant Gulielmi regna Secundi:
Quo tantum tanto sub duce fulsit opus.
Sit tibi laus perpes, sit gloria, Christe, perennis.
Sit decus, et templi sit tibi cura tui.
Tu quoque florigeræ Mater pulcherrima turbæ
Perpetuus sacræ virginitalis apex,
Respice prostrati lacrymas et vota clientis,
Æternis penses hæc sua dona bonis.*

§ XLII.—*De Gualtero, antist. Pictaviensi.*

Gualterus de Brugis, qui et Valterus, et Walterus, natione Belga, a Nicolao III, Pontifice maximo, Pictavorum episcopus creatus, Deiparæ Virg. cliens deditissimus, ejusque honori promovendo intentus, inter alia multa addictæ voluntatis in illam signa, edidit sermones solida sapientia et fecundissima eruditione plenos, in annuas ipsius Deiparæ Virginis festivitates. Migravit in cœlum anno salutis 1307, die 22 Januarii.

§ XLIII.—*De Guiardo, antistite Cameracensi.*

Guiardus, vel Wiardus de Lauduno, episcopus Cameracensis, natione Gallus, pro singulari sua in Deiparam Virginem veneratione, scripsit, inter multa, Sermonem satis prolixum *De Doloribus ipsius divinæ Virginis in Passione Christi Domini, super*

illud : Stabat juxta crucem, etc. Vide, si libet, Georg. Colvenerium in Annotationibus supra cap. 4 libri 1 *De Apibus* Thomæ Cantipratensis, et Bibliothecam nostram Marianam, parte prima. Obiit anno Incarnationis Dominicæ 1248.

§ XLIV. — *De Guidone, antistite Aretino.*

Guido Petramalius, Aretinus episcopus, cum Deiparam Virginem ex intimo cordis affectu diligeret, ipsius aspectu atque præsentia aliquando recreari meruit hac occasione: Bernardo Tolomeo cum duobus sodalibus Patritio et Ambrosio Piccolomineo in proximo Senæ monte, qui Olivetus dicebatur, solitariam vitam ducentibus, non defuere, dæmone auctore, qui eos ad Pontif. Joan. XXII, tunc temporis Avenione degentem, quasi novarum rerum auctores deferrent. A summo igitur Pontifice acciti, et ab eodem, Virgine opitulante, benigne accepti, causam suam ita integre atque innocenter defenderrunt, ut ab eo innocentes judicati, eos ad virum præstantissimum et auctoritate gravissimum Guidonem, in cujus diœcesi mons Olivetus situs erat, cum mandatis et litteris apostolicis remiserit, ut ipsis habitum sanctæ Religionis sub aliqua probata regula traderet. Lectis litteris, atque ad Dei voluntatem clarius dignoscendam triduana inedia eremicolis indicta, dum, quodnam vitæ genus eis proponat, episcopus cogitat, monasticum S. Benedicti institutum in mentem venit. Bernardus interim Virginem Deiparam Patronam summo studio deprecabatur, ut optimum a Filio tantæ rei eventum obtineret. Triduo, quo inedia constituta est, exacto, per quietem cœlorum Regina episcopo adfuit, serenissima vultu, nitida et candida veste amiciebatur, et magna beatarum mentium frequentia deducebatur. « Divinæ, inquit, Majestati, mihi que gratissimum accidit consilium, quo charissimos montis Oliveti famulos Benedictinis legibus devincire cogitas: aliquid tamen desidero longe gratissimum, ac præcipio candido vestis habitu, utpote quos in deliciis habitura sim: etenim decretum est meis duntaxat auspiciis congregationem provehere, meoque nomine appellare. » Hic porrecta manu monticulos albos tres indicat in unum coactos, oleæ ramusculo undique consurgente, recta cruce purpurea medio monticulo infixæ, radiis undique, non secus atque auro collucentibus, his verbis: « Hæc eis dato insignia, nam mea hæc congregatio a monte Oliveto vocabitur. » Somno excitatus antistes, divinum esse negotium non mediocri cum admiratione intelligit, tantam sanctissimæ Virginis sollicitudinem animadvertens. Postera luce sese Bernardus, Patritius et Ambrosius episcopo sistunt, quibus illico conspectis et perhumaniter exceptis: « Patres, inquit, Deo beatissimæque Virgini gratias agamus, eo quia licet neminem fugiat eximia Dei erga illos, qui in eo confidunt, clementia et liberalitas, tamen dum, et nos pro tenuitate etiam atque etiam orabamus, per vestra jejunia, et rogationes, præcipuum idque satis illustre voluit exhibere argumen-

tum, cum nocte præterita miserationis Mater dormientem præsens consolata sit. » Quæ omnia in somnis acceperat, ordine prodidit. Quibus auditis, Deo gratias agere, lacrymas effundere, Bernardus præ cæteris gaudio propemodum solvi, quod Virgo Domina non obscure declaraverit obsequium ab ipso præstitum, et fuisse, et fore sibi acceptissimum. Paulo post, ut S. Dei Genitricis voluntatem exsequeretur episcopus, eos Aretii in templo sanctissimæ Trinitatis candidis induit vestimentis, eisdemque Benedictinæ Legis codicem tradidit: atque ubi omnes ad eam custodiendam, mentisque candorem candidis circumdatis vestibus consentaneum plane consequendum summa contentione exhortatus est, hæc addidit: Virgini quoque Filii sui id ore enuntianti auscultemus necesse est, ideo decernimus congregationem istam cœlesti, quod et vidistis et cognovistis, oraculo conditam, futuris perpetuo temporibus appelletis: *Monachorum S. Mariæ montis Oliveti*: ejusque insigne, quod ab ipsa Conditrice demonstratum, præferatis, tres nimirum monticulos niveos ejusdem formæ, simul compactos, quorum medius aliis impositus magis emineat, et purpureæ crucis signum exhibeat, utrinque demum virentis oleæ surculus exoriat. Facta deinde ab episcopo facultate monasterium cum delubro in prædicto monte erigendi, illud in honorem B. Mariæ semper virginis erexerunt, facultatibus propriis a Bernardo et Patritio ad id liberaliter attributis. Vivebat Guido anno Domini 1320.

§ XLV. — *De Guidone, antistite Cerveiensi.*

Guido, ex nobili Genariorum familia, episcopus Cerveiensis, Virginis Deiparæ in æde Ursiana Ravennæ aram, quæ est secundum suggestum, prædiis ditavit, ut quotidie sacerdotes sacra ibidem facerent. Decessit Ravennæ anno salutis 1320.

§ XLVI. — *De Guidone, antistite Elnensi.*

Guido de Terrena, dictus de Perpiniano, natione Catalanus, quem Joannes XXII, Pont. maximus, Majoricensi primum, deinde Elnensi infula decoravit, inter multa, eaque præclara studii sui in B. Virginem monumenta, edidit *Commentarium in Canticum ejusdem B. Virginis Magnificat*. Cœlum petiit, anno Christi Salvatoris 1330.

§ XLVII. — *De Gulielmo, antistite Atrebatensi.*

Gulielmus ab Isacio, Atrebatensium pontifex laudatissimus, ordine a S. Diogene 47, inter alia Marianæ pietatis specimina, sanxit, ut hebdomadatim Virgineum Officium sub semiduplici solemnitate diœcesis universa persolveret. Idem velum candidum, quo angelorum serenissima Domina sanctissimum suum caput mulierum more tegebat, et cingulum, quo in humanis agens sacratissimum cinxit uterum, manna quoque, quod in modum lanæ e cœlo pluvix mistæ (ut testatur Hieronymus) defluxit, Atrebatii in argenteam thecam faberrime compositam transtulit. Ad cœlos abiit anno salutis per Christum restauratæ 1293

§ XLVIII. — *De Gulielmo, antistite Gandavensi.*

Gulielmus Lindanus, Belgæ, Dordracenus, Ruremundensis ecclesiæ primo episcopus, deinde Gandavensis, pro incredibili, quo erga Deiparam Virginem ferebatur amore atque observantia, inter multa singularis affectus in eam argumenta, vertit e Græco in Latinum S. Gregorii Thaumaturgi *De festo Annuntiationis B. M. Virginis orationes, sive homilias*. Edidit etiam *Conciones in præcipuis ejusdem B. M. Virginis festivitibus*, et alia, mihi adhuc ignota. In vivis esse desiit Gandavi, vir omni memoria memorabilior, anno salutis humanæ 1588, ætatis suæ 63, iv Nonas Novembris.

§ XLIX. — *De Gulielmo, antistite Lodovensi.*

Gulielmus de Brissonet, ex antiqua et perillustri apud Turonenses prosapia oriundus, episcopus Lodovensis in Gallia, festum B. Mariæ Virginis Visitationis per totam suam diœcesim instituit: *Contemplationes Idiote de eadem B. Virgine*, in Gallicum idioma transtulit. Obiit anno 1553, Agmanti, ditionis temporalis monasterii S. Germani Parisiensis, ibique jacet sepultus in ecclesia B. Virginis Mariæ.

§ L. — *De Gulielmo, antist. Lugdunensi.*

Gulielmus Peraldus, Lugdunensis in Gallia episcopus, beatissimæ Dei Genitricis obsequiis impense addictus, inter alia studii sui erga illam argumenta, scripsit *Sermones in præcipuas ejusdem beatissimæ Dei Genitricis festivitates*, quos Lugduni editos anno 1576, dixi in Bibliotheca Mariana, parte prima. Vivendi finem fecit anno orbis Christiani 1255.

§ LI. — *De Gulielmo, antist. Vinconiensis.*

Gulielmus Wykham, Eduardo III Anglorum regi a consiliis, inde Vinconiensis episcopus, singulari quadam animi devotione erga Deiparam Virginem impulsus, collegium, quod Novum vocatur, in Oxoniensi Academia Virgini Matri posuit, sui erga illam amoris ac singularis reverentiæ monumentum. Clarebat anno salutis 1366.

§ LII. — *De Gulielmo, antistite Parisiensi.*

Gulielmus Arvernus, Gallus, episcopus Parisiensis, vir in humanis ac divinis litteris eruditissimus, atque inter doctores sui temporis doctrina, eloquentia et pietate admodum insignis, honori B. Virginis, cui æternis obsequiis mancipatus vixit, promovendo, scripsit *De Nativitate ejusdem Dei-*

paræ Virginis sermones 2; De Annuntiatione ejusdem sermones 2. De Purificatione ejusdem sermonem 1, et de Assumptione ejusdem sermones 2. Qui, ut dixi in Bibliotheca Mariana, parte 1, cum ejus sermonibus per annum, ad accuratissimum exemplar Bibliothecæ Patrum Cœlestinorum Parisiensium emendati, prodierunt Lutetiæ Parisiorum apud Petrum Chaudier, anno 1638, in-folio. Ad plures abiit hic antistes anno redemptionis nostræ 1248, Kalendas Aprilis.

§ LIII. — *De Gundisalvo, antistitæ Tolosano.*

Gundisalvus, Tolosanus archiepiscopus, qui primus Hispaniæ celebrandæ Conceptionis auctor a nonnullis fuisse perhibetur, vir Deiparæ Virginis cultui obstrictus penitus mancipatusque, dignusque propterea ut ipsius memoriam Tolosates accuratissime vestigent, et observantissime colant, ad posteritatis fructum utilitatemque composuit *Pulcherrimum de Conceptione B. Virginis tractatum, pluresque de eadem orationes et homilias*, ut tradit Bernardinus Bustensis in suo *Officio Conceptionis* per Sixtum IV, Roman. Pont. probato, dum secunda die infra Octavam Lectione 4, inquit: *De beato Gundisalvo archiepiscopo Tolosano, qui propter singularem erga Dominam nostram devotionem, ejus capellanus nuncupatus est, legitur, quod quotiescunque celebrabat, aderat ei Virgo benedicta. Cum autem in die Conceptionis ejusdem se ad sacrosancta Missarum solemnia præpararet, apparuit illi Dei Genitrix Maria, eique unam mundissimam planetam niveo candore radiantem tradidit, dicens: Reverenter festum Conceptionis meæ celebrari procura. Archiepiscopus vero non surdus auditor composuit pulcherrimum de Conceptione Virginis tractatum, ordinavitque festum Conceptionis per totam Hispaniam solemniter celebrari, totoque vitæ suæ curriculo annuatim publice de Conceptione B. Virginis omni, qua potuit, eloquentia peroravit. Sic Bustus. Sed sicut hujus Gundisalvi multa præclare gesta temporum injuria posteritati invidit, ita neque doctrinæ et eruditionis monumenta servavit. Floruit, ut conjectura et suspicione assequi licuit, sæculo ix a Christi Nativitate. De quo plura Ferdinandus Quirinus de Salazar in sua *Defensione pro Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione*, capitibus 55 et 42.*

CAPUT VIII.

De Harduino Noviomensi, Hartmanno Brixiensi, Aymone Alberstatensi, Helia Aquileiensi, Henningo Aboensi, Henrico Brunsvicensi, Henrico Cæsariensi, Henrico Constantiensi, Henrico Placentino, Henrico Ruremundano, Heriberto Coloniensi, Heriberto Aystetensi, Hermagora Aquileiensi, Hermannò Coloniensi, Hermannò Mimigernafordiensis, Hermannò Monasteriensi, Hernando Granatensi, Hesychie Hierosolymitano, Hieronymo Albensi, Hieronymo Montereagalensi, Hieronymo Papiensi, Hieronymo Salerno, Hieronymo Vladislaviensi, Hierotheo Segoviensi, Hilario Arelatensi, Hildeberto Turonensi, Hildulpho Trevirensi, Hildwardo Teneremundano, Hippolyto Portuensi, Hugolino Constantinopolitano, Hugone Armacano, Hugone Lincolnensi, Humberto Sebastensi, atque Humfrido Morinensi antistitibus.

§ I. — *De Harduino, antist. Noviomensi.*

Harduinus, 37 episcopus Noviomensis, devotio-

nis suæ erga B. Virginem specimen aliquod daturus, urbem suam Noviomensem sacra ejusdem

B. Virginis æde illustravit, anno circiter 998. Cætera autem, quibus tantus præsul suum erga augustissimam cœli Reginam amorem atque observantiam declaravit, adhuc me latent.

§ II. — *De Hartmanno, antistite Brixienti.*

Sanctus Hartmannus, Boius, ex canonico Augustiniano Batavis Boiorum episcopus Brixien- sis, quoties cœli desiderio capiebatur, ex publicorum negotiorum pelago in vicinum novæ cellæ, cui a Mariæ gratia nomen indiderat, locum, tanquam in portum, confugiebat, ubi cœlesti quiete pascebatur, et meliori divinarum illustrationum ac consolationum nectare inundabatur. Idem in Polingano templo altare in honorem sanctæ Dei Genitricis Mariæ Virginis dedicavit anno ab Incarnatione Domini 1160, in Nonas Novembris. Decessit x Kalend. Januar. anno post Christum natum 1160.

§ III. — *De Aymone, antistite Alberstatensi.*

Aymon, Alberstatensis Ecclesiæ in Saxonia episcopus, natione Germanus, ut ad cultum sacratissimæ Dei Matris, quam singulari honore ac reverentia prosequeretur, omnes Christi assecclas sedulo provocaret, inter alios laborum suorum partus, posteritati reliquit: *De præcipuis ejusdem sacratissimæ Dei Matris festis et mysteriis homilias* 8, mihi alias in Mariana Bibliotheca recensitas: Salutationem angelicam beatæ Virginis, Vallem appellabat, per quam ad profundum venimus humilitatis, et ad immensam pertingimus fertilitatem, ut in libro *De dignitate Psalterii Mariani*, cap. 10, refert beatus Alanus. Mariam vero virginem perpetuam ac Dei Genitricem primam omnium virginitatem suam sine macula Deo vovisse affirmabat, asserens ipsam in hæreditate Domini moratam, quia non peccando a possessione Domini non discessit, sed integram suam animam a concupiscentia, et carnem a corruptione servans, portio hæreditatis Domini effecta est. Debitum naturæ solvit anno post Christum natum 853.

§ IV. — *De Helia, antistite Aquileiensi.*

Helias, Aquileiensi Ecclesiæ antistes, inter alia obsequiorum genera, quibus, dum viveret, augustissimam cœli Reginam honorare studuit, Ecclesiam Aquileiensem Marianam sanctarum virginum Euphemie, Dorotheæ, Theclæ ac Heracinæ reliquiis auxit, et non procul a vicina insula monasterium monachorum in honorem S. Mariæ constituit, ut sibi fuerat revelatum, quod Barbanum nuncupavit, quia vir, Barbanus nomine, qui cum Tarilessso, socio suo, de Tarvisio illuc confugerat, constitutus ibi primus abbas. Decessit Helias anno salutis 589.

§ V. — *De Hemmingo, antistite Aboensi.*

Hemmingus, episcopus Aboensis, inter alia Marianæ pietatis documenta, omnes prædicationes suas a laude beatissimæ Virginis inchoabat, unde beata Virgo se ejus professa est Matrem, ejusdemque animam se Deo præsentaturam spopondit. Cum nocte quadam orationi vacaret, vidit nubem

lucidam, et in ejus medio Virginem sedentem, librum explicata manu tenentem, sibi que dicebat: « Nata est Birgitta filia, cujus admirabili voce mundus omnis personabit. » Vivebat anno salutis 1330.

§ VI. — *De Henrico, antistite Brunsvicensi.*

Henricus Brabantinus, Belga, episcopus Brunsvicensis, inter alias erga sacratissimam Dei Matrem haud obscuras debiti obsequii significationes chartis commisit, ut alibi etiam meminisse me memini: *In Evangelium, Stabat juxta crucem Jesu Mater*, etc., homiliam unam. Obdormivit in Domino anno redemptionis nostræ 1284.

§ VII. — *De Henrico, antistite Cæsariensi.*

Henricus Kaltysen, Teuto, Confluentinus, Ecclesiarum Nidrosiensis et Cæsariensis in Norvegia archiepiscopus, inter cætera pietatis suæ erga Deiparam argumenta, edidit *Super Canticum Marianum Magnificat librum unum*, necnon *Sermones in præcipuis beatissimæ Virginis festivitibus*. De hujus vitæ ergastulo liberatus est anno a Christo nato 1465, Kalend. Octobr.

§ VIII. — *De Henrico, antistite Constantiensi.*

Henricus, Constantiensis episcopus 44, vir admodum commendabilis, beatæ Mariæ Virginis Patronæ suæ (quam magna semper in veneratione habuit) auxilio, tanquam strenuus miles, barones nonnullos, diœcesi suæ damnum inferre attentantes, glorioso triumpho in fugam convertens, jura et res Ecclesiæ ab inimicis suis præservavit. De quo non mediocres beatæ Mariæ Virgini, cujus intercessione apud Filium hac potitus est victoria, laudes persolvere curavit. Feliciter in Domino obdormivit anno salutis 1248, die 24 Augusti.

§ IX. — *De Henrico, antistite Placentino.*

Henricus Henriquez, episcopus Placentinus, animi propensione, qua erga Deiparam sine labe conceptam ferebatur, morem gesturus, in principaliori porta cathedralis ecclesiæ titulum hunc celebrem ac gravem: *Mariam non tetigit peccatum primi hominis*, depingi mandavit, ubi hodie exstat, et cum veneratione ac devotione ab omnibus legitur. Vivebat anno salutis . . .

§ X. — *De Henrico, antistite Ruremundano.*

Henricus Cuychius, Belga, Culemburgensis, ex divi Petri Lovanii decano creatus episcopus Ruremundanus, inter alia pietatis obsequia, quibus gloriosissimam Virginem Dei Matrem sibi conciliare contendit, compilavit: *Officium solemnitatis Recollectionis festorum ejusdem gloriosissimæ Virginis Dei Matris*, quod a summo Pontifice approbatum, et Lovanii apud Joannem Masium anno 1594 excusum dixi in Bibliotheca Mariana, parte 1. Decessit e vita Ruremundæ in Geldria anno a plenitudine temporis 1600.

§ XI. — *De Hereberto, antistite Coloniensi.*

Liberalis ac pia Othonis Cæsaris cum Hereberti Coloniensis antistitis voluntate misericordia

concoris effecerat, ut de moliendo Virgineo nomini, tum cœnobio, tum templo intentis animi viribus ageretur. Jamque Herebertus prædiis et possessionibus ab egregio imperatore donatis de monasterii situ consultabat. Quo autem res illa ad eum, quem optabat, exitum perveniret, Deum immortalem, sanctamque ejus Genitricem fusis ab imo corde precibus implorabat, utque suam uterque voluntatem aperiret, obsecrare non intermittebat, et corpus exercere jejuni. Nocte quadam dormienti Heriberto, atque ab ipsa defatigatione consopito, cœli se Regina monstravit, hisque affata verbis anxium præsulis animum consolatur: « Adsum Domini Mater Maria, tuæ exauditæ sunt preces: surge igitur et Divitense castrum (hoc erat loco nomen) ab omni labe perpurga, ut ibi Deo, mihi et sanctis omnibus monasterium collocetur et templum: placere enim præpotenti illi Numini, ut, ubi abundavit iniquitas, ibi justitia solium teneat, ac vera sanctitas religioque triumphet. » Recedente jamque invisa Virgine post dicta, Herebertus evigilat, visionisque et auditionis dulcedinem regustare non desinit. Cum autem locum purgasset, atque expeditisset, fundamenta jecit, et summæ granditatis opus incepit, jamque ad exitum penè perduxerat, cum repente fabrica concidit, quæ talibus tamque felicibus erat auspiciis inchoata. Sed nunquam animus reliquit Herebertum, divinæ fidei sapientiæque memorem, quarum altera fallere nescit, alteram comprehendere mens humana non potest. Quare ædificationem resumptis viribus iteravit, quæ talis fuit, ut priorem nemo requireret.

Migravit in cælum anno salutis per Christum restauratæ 1021.

§ XII.—*De Heriberto, antistite Aystetensi.*

Heribertus, Aystetensis, seu Aureatensis in Germania antistes, ut innatum sibi erga sacrosanctam Dei Genitricem affectum apud posteros contestaretur, extra Aystetensem urbem, eo ipso in loco ubi primus episcopus a sancto Bonifacio est inauguratus, magnificum templum divæ Virgini Matri ædificavit. Naturæ debitum absolvit anno Domini 1042, mense Augusto.

§ XIII.—*De Hermagora, antistite Aquileiensi.*

Sanctus Hermagoras, natione Græcus, ex diutino incolatu, civis Aquileiensis, S. Marci evangelistæ alumnus, atque ab ipso Aquileiæ episcopus ordinatus, inter alia suæ erga beatam Virginem religionis indicia, cum Valentinum nobilem Aquileiensem sacro baptismatis fonte regenerasset, ipsius domum, in qua marmoreis tumulis martyrum corpora reverenter recondebant, in honorem S. Mariæ ecclesiam consecravit. Palmam martyrii adeptus est anno Christi 70, die 12 mensis Julii, quo ipso die ejus festum celebratur.

§ XIV.—*De Hermanno, antistite Coloniensi.*

Hermannus, Hassiæ landgravius, Coloniensis archiepiscopus, S. R. I. princeps elector, optans

sacrosanctæ Dei Genitricis gloriam in dies latius latiusque excurrere, anno a partu Virginis 1491, Brulæ (Coloniensis diœcesis oppidum est 4000 passuum Colonia abjunctum) haud procul suo palatio, cœnobium templumque S. Mariæ de Angelis fundavit, fundatumque religiosis S. Francisco devotis assignavit. Idem anno a partu Virginis 1493, 10 Decembris, frequentissima populi procerumque concione cinctus, et pontificalia indutus, Marianum cœnobium templumque a se fundatum solemniter cæremonia magnaue pietate consecravit consecratoque pretiosam suppellectilem, et sacras calvarias sanctorum Justini archiepiscopi, Terentii episcopi, Cortini ducis et Birgittæ viduæ donavit. Publicis piissimi testamenti tabulis moriens suum cor Mariano templo legavit ac donavit, vel ipsomet munere palam testatus, quod non ore tantum, sed ex intimo corde Deiparam Virginem et amaret et veneraretur. Itaque ejus mortui cor pixidi plumbeæ inclusum, et balsamo conditum, in Mariano Franciscanorum Patrum templo, quod omnino magnificum Brulæ, ut diximus, constituerat, coram summa ara in hypogeo conditum.

§ XV.—*De Hermanno, antistite Mimigernafordiensis.*

Hermannus, episcopus Mimigernafordiensis, vir industria et religione insignis, in sua Mimigernafordiensis civitate consecravit et instituit ecclesiam et monasterium trans Aquas, sanctimonialium, in titulum et honorem beatæ Mariæ Virginis, quod ita brevi excrevit, adeoque factum est celebre, ut nomen dederit civitati et episcopo, ita ut paulatim Mimigernafordiensis veterum abolito vocabulo, inceptorit dici Monasteriensis, et civitas et ecclesia. Quin etiam in episcoporum Monasteriensium catalogo diserte ponitur, jam inde ab Hermanni ætate, quæ sæculum Christi decimum exceperit, usum obtinuisse novæ appellationis. Vitæ terminum felicissimum fecit anno gratiæ 1050.

§ XVI.—*De Hermanno, antistite Monasteriensi.*

Hermannus, hujus nominis secundus, ex comitibus Cazenellenbogen, episcopus Monasteriensis, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, in sua diœcesi abbatiam pro Cisterciensibus in honorem beatæ Virginis fundavit, Campus beatæ Mariæ cognominatam. Ad meliora migravit anno Domini 1246.

§ XVII.—*De Hernando, antistite Granatensi.*

Hernandus de Talavera, Hispanus, ob singularem doctrinæ virtutisque opinionem assumptus in primum episcopum Granatensem, inter varia opera, pietatisque exercitia, quibus religiosissimum suum in Deiparam studium luculenter declaravit, edidit *Glossam super Ave Maria*, eruditionis devotionisque plenissimam. In vivis esse desiit anno salutis restitutæ 1507, die 14 Martii.

§ XVIII.—*De Hesychio, antistite Hierosolymitano.*

Hesychius (aliis Esichius, sive Isichius) ecclesiæ Hierosolymitanæ presbyter primum, deinde patriarcha, Virginis pio studio et amore succensus,

duos impii Nestorii libros ex volumine quodam præscindens, igni tradidit dicens: « Non manebit in cella mea Dominae nostræ sanctæ Dei Genitricis semperque virginis Mariæ inimicus. » Cujus egregii facti plenior qui cupit habere notitiam, legat Benjaminos, seu Religiosos nostros Marianos, cap. 3, in Cyriaco abbate.

Magnus fuit Hesychius sanctissimæ Virginis encomiastes, ut ex ejus scriptis liquet, præcipue ex duobus illis raris, insignibus atque præclaris de *S. Maria Deipara sermonibus*, quos e Græco Latinos reddidit Joannes Picus, doctor Parisiensis. In iis Virginem appellat: Secundam Evam, primæ omnino contrariam: Stellam vitæ: Thronum Dei: Templum majus cælo: Cathedram non inferiorem cathedra Cherubica: Hortum non seminatum, fertile, incultum: Vitem uvarum valde feracem, florentem, intactam: Turturem mundam: Columbam impollutam: Nubem, pluvias incorruptas continentem: Specimen, cujus gemma sole splendior: Fodinam, unde prodiit lapis totam terram tegens a nullo incisus: Navem mercibus refertam, nulloque egentem gubernatore: Thesaurum locupletantem: Lucernam oris expertem, a se ipsa jugiter ardentem: Arcam, arca Noe latior, longior et illustrior, illa enim ipsum Noe, hæc vero ipsius Noe factorem portavit: Arcam vitæ, non animalium, ut arca Noe: Complementum Trinitatis, quandoquidem et Spiritus sanctus adveniebat, atque hospitabatur, et Pater obumbrabat, et Filius utero gestatus inhabitabat: Vagam Jesse ob virginitatem, quæ nullo modo vulnerari, aut incurvari potuerit: Rubum ardentem inextustum: Agrum, qui fructum edidit sine cultore: Portam clausam, in Oriente sitam, quæ introduxit clausarum portarum Regem: Capsam divinæ gemmæ: Cælum Solis justitiæ: Plantam incorruptionis: Paradisum immortalitatis: Ornamentum præclarum naturæ nostræ: Gloriam luti nostri: Instrumentum Incarnationis ejus qui omnia produxit: Templum incorruptum: Tabernaculum ab omni reotum liberum: Matrem Regis eorum quæ sursum sunt et deorsum, ut alios honoris titulos, brevitatis studio omittam.

Legendus est Hesychius in lib. 1 super Levit. 11, 4, ad illa verba: *Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano*, ubi Deiparam cum clibano egregie confert: Quia sicut panes ignemque desuper clibanus suscipit; sic ipsa (inquit) desuper vitæ panem, Dei videlicet Verbum, in suo utero, ignemque suscepit præsentia Spiritus. Legendus est etiam super illud Psalmi XLIV, 2: *Eructavit cor meum verbum bonum*; etc., ubi per cor eandem Deiparam interpretatur, scribens in hunc modum: « *Eructavit cor meum verbum bonum*. Dicuntur hæc ex persona Ecclesiæ quæ Virginem Deiparam cor habuit: nam quemadmodum cujuslibet animantis præcipua pars anima constituta est; ita etiam Virgo Dei Mater nostrorum omnium, et necessariorum myterium est pretiosissimum, siquidem in

ea tanquam in corde fidelium vita Christus habitavit, cum Deus esset et Verbum. Ideo Verbum Bonum appellavit, quoniam cum carne illum Mater parturiens eructavit. » Sic ille Vixit Deiparæ beatissimæ cultor encomiastesque præcipuus circa annum Domini 600, sancti Gregorii Papæ æqualis.

§ XIX. — *De Hieronymo, antistite Albensi.*

Hieronymus Vida Cremonensis, ex canonico regulari Lateranensi Albæ episcopus creatus, animi sui in Deiparam sensum, et in ejus encomia proferenda desiderium orbi universo exposuit, canendo felicissime, sublimitate carminis Virgilianæ majestati proxima, in laudem magnæ Matris Virginis Hymnum unum, cujus initium est: *At quo, Diva, tuas mortali carmine laudes*, etc., Diem clausit extremum anno nati Salvatoris 1566, die 27 Septembr.

§ XX. — *De Hieronymo, antistite Monteregealensi.*

Hieronymus Venero et Leyva, Hispanus, Monteregealensis in Sicilia archiepiscopus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, quæ in ecclesiæ cathedrali S. Mariæ Montisregalis vetustate collabebantur, diligentissime reparavit: et cœnobium Sanctæ Mariæ de la Rocca, ordinis Eremitarum sancti Augustini, a fundamentis exædificavit. Decessit anno salutis 1628, 6 Augusti.

§ XXI. — *De Hieronymo, antistite Papiensi.*

Hieronymus, Papiensis antistes, cum adhuc esset in urbe Papia clericus, beatam Virginem multum diligebat, et ei modis omnibus placere satagebat. Defuncto itaque episcopo ejusdem civitatis, collecti clerici jejunarunt, ut Deus eis ostenderet, quem episcopum habere vellet. Interim beata Virgo Maria cuidam apparuit dicens: « Vade, et dic populo, ut accipiant cancellarium meum, et statuunt eum hujus loci episcopum. » Ille requirens, quisnam esset ille? Beata Virgo respondit, « Ille qui vocatur Hieronymus, qui est in Dei servitio die noctuque strenuus. » Et factum est quod, qui beatæ Mariæ Virgini servire studuerat, in hac vita tantum honorem meruit, et in alia felicitatem intravit. Corpus terræ, cælo animam dedit, anno salutis 787, ætatis 90, die 22 Julii.

§ XXII. — *De Hieronymo, antistite Salerno.*

Hieronymus Pinerius, Lusitanus, episcopus Salernus, inter alia argumenta suæ erga Deiparam Virginem clientelæ, edidit, ut alias dixi in Appendice Bibliothecæ Marianæ, *Conciones pro ejusdem Deiparæ Virginis festivitatis*. Enituit circa annum 1576.

§ XXIII. — *De Hieronymo, antistite Vladislaviensi.*

Hieronymus comes a Rozrazen, episcopus Vladislaviensis, inter alia Mariani cultus præclara specimen, ad decantandum Officium B. M. Virginis in ecclesia collegiata Volbóriensi medietatem Villæ Lutoslaviæ collegio vicariorum contulit. Idem basilicam Vladislaviensem Marianam, picturis, supellectile aurea et argentea, casulis dalmaticis, pluvialibus auxit et ornavit: nec aliqua fuit in ejus diœcesi ecclesia B. Virgini dicata, quæ aliquo ipsius

religiosæ liberalitatis monumento non gauderet. Romæ e statione vitæ decessit, magnam sanctitatis opinionem apud virtutum suarum æstimatores consecutus anno Jubilæi 1600.

§ XXIV. — *De Hierotheo, antistite Segoviensi.*

Sanctus Hierotheus, natione, ut multi asserunt, Hispanus, Athenarum prius, postmodum vero Segoviæ in Arevacis episcopus, vir sanctitate mirandus, et sapientia in paucis clarus, cujus natalis tam apud Græcos quam apud Latinos, die 4 Octobris celebratur, cum divino Spiritu afflatus ad montem Sion, atque ad religiosissimas illas ædes (ubi Virgo sacrosancta resolutionem tabernaculi sui expectabat) festinato convenisset, ibi eam in thalamo suo divini amoris faces jaculantem conspexit: ibi sacra ejus eloquia dulciora super mel et favum cupidis auribus imbibit: ibi divina responsa super Ecclesiæ statu, ibi extrema mandata de rebus ad Dei honorem sedulo præstandis avidissime una cum beatissimis apostolis excepit: denique optatissima ejus benedictione impertitus, a se excedentem universi orbis gloriam gemitu ac lacrymis prosecutus est. Inde cum omnis ille justorum chorus qui ibi aderat, partim in ipsius Virginis, quæ tam purum atque intaminatum Deo præbuerat habitaculum, partim in Dei, qui exserto potentis suæ brachio tam magna illi fecerat, laudes effundi cœpisset, unus Hierotheus, secundum apostolos, sed proxime apostolis, insignem decantatorum a se hymnorum gloriam retulit; ita enim excellebat, ita rapiebatur a sensibus, ita mente excedebat, ita divinis eloquiis agitante intus Spiritu bulliebat, ut cunctis audientibus, seu notis, seu ignotis prorsus sacro numine correptus, ac plane divinus laudator judicaretur. « Hierotheus, inquit Bonifacius, cum apostolis, cumque Timotheo primo Ephesiorum episcopo, et cum divino illo Areopagita Dionysio Mariæ Virginis exsequia celebravit, hymnosque panxit admirandos, quales nemo fudit sociorum, apostolos semper excipio, quos omnium plenissime sanctus afflavit Spiritus, ac præter cæteros Dei numen implevit. Apostolis ergo supremis theologis quicumque inferiores essent, Hierotheo divinitate carminum concedebant, quod virginalis funus cœlesti esset musa prosecutus: incitabatur, divina quadam vi trahabatur, et alienabatur a sensibus, seque ipse vincens, omnium et animos et aures rapiebat, ut merito divinatorum patiens haberetur. » Sic ille. Quam rem certo testimonio exhibitam habemus a B. Dionysio ejusdem Hierothei discipulo, in cap. 3 lib. *De divinis Nomini*bus scribente: « Convenimus quandoque apud pontifices nostros Dei plenos, nos simul et ipse (id est Hierotheus de quo agebat) multique sancti fratres nostri visuri corpus illud, quod vitæ principem Deumque suscepit: ubi aderant, et Jacobus frater Domini, et Petrus excelsum et amplissimum theologorum lumen et culmen. Illic ergo post contuitum placuit, ut pontifices omnes pro viribus quisque

suis infinite potentem bonitatem laudarent. Hierotheus autem alios omnes ibi doctores sacros, ut nosti, post ipsos theologos, hoc est apostolos, superavit, totus excedens, totus extra se positus, et eorum quæ laudabat, communionem patiens. Quamobrem ab omnibus qui audiebant eum, sive cognoscerent ipsum, sive non cognoscerent, occupatus Deo divinusque laudator est habitus. » Hactenus Dionysius. Favet Menæum Græcorum, ubi sub 4 die Octobris de eodem S. Hierotheo legitur: « Hierotheus ad sanctissimam Deiparæ sepulturam in sanctorum apostolorum cœtu præceptor fuit totus excedens, totus se deserens, et ab omnibus a quibus audiebatur et videbatur, Deo correptus, et divinus dilaudator habitus. » Item: « Oratoria tua Diviniloquentia fidelium choros, o beate Hierothee, collustrasti, et sacrum apostolorum collegium, o pie, lætificasti, diviniore usus exstasi, et psallens pro virili tua gloria, o vir humanissime. Totus Deo consecratus es, o beate, et Deo correpte sacrorum doctor, et tuis theologicis sermonibus ad eum omnimodis extra te raptus, et divinus hymnorum scriptor, et sapiens orator iis qui aderant, prudenter judicatus. » Item: « Apostolorum cœtui contubernalis, o beate atque eximie Hierothee, una cum ipsis sacrosanctæ Virginis Deiparæ, quæ vitæ Datorem nobis corporaliter genuit, divinæ dormitioni astitisti. » Iterum: « Cum Verbi Mater ad cœlestes illas sedes transmigraret, tu simul cum reliquis aderas apostolis, o Hierothee, eam abeuntem hymnis prosequens. » Hæc ibi.

Utinam vero Dionysius hymnos, seu poemata, quæ Hierotheus in laudem Deiparæ Virginis composuit, retulisset, aut alius quispiam ex illis divino Numine afflatis viris, litteris consignata ad posteritatis memoriam transmisisset! At quis id haud factum inficietur, cum idem Dionysius loco supra memorato nonnullas divinatorum illorum hymnorum partes, quibus Hierotheus una cum apostolis Deiparæ funus extulit, a Timotheo Ephesiorum episcopo persæpe se audisse testetur? Sed magno fidelium detrimento injuria temporum postmodum perierunt. Vivebat Hierotheus anno a Christo nato 55.

§ XXV. — *De Hilario, antist. Arelatensi.*

Sanctus Hilarius Arelatensis episcopus, natione Gallus, gloriosam Dei Genitricem non solum ipse amavit, coluit, honoravit, sed ad ejus amorem, cultum, honoremque alios promovere studuit, scribendo *Homilias de eadem gloriosa Dei Genitrice*. Mortalitatis cursum consummavit, anno a virginali partu 449, ætatis 48, die 5 Maji.

§ XXVI. — *De Hildeberto, antist. Turonensi.*

Sanctus Hildebertus, Cenomacensis primum episcopus, postmodum Turonensis archiepiscopus, natione Gallus, inter alia Christianæ pietatis specimina, quibus egregium suum erga beatissimam Dei Matrem studium ac devotionem abunde declaravit, edidit *De Partu ejusdem beatis-*

simæ Dei Matris, Prosam unam, tomo XII Bibliothecæ magnæ Veterum Patrum parte prima insertam. Debitam meritis adeptus est æternitatis lauream, anno Christiano 1236.

§ XXVII. — *De Hildulpho, antist. Trevirensi.*

Sanctus Hildulphus, archiepiscopus Trevirensis, claro genere ortus, relicto episcopatu eremum ingressus, ibi in honorem Dei Genitricis Mariæ unice a se dilectæ unicam fundavit Ecclesiam.

Floruit sub Pipino rege, patre Caroli Magni, anno Domini 700.

§ XXVIII. — *De Hildwardo, antistite Teneremundano.*

Sanctus Hildwardus Teneremundæ in Flandria episcopus, qui primus facem Christianæ lucis ei oppido invexit, B. Virgini Mariæ devotissimus, Dielivennæ oratorium in ejus honorem construxit, in quo, glorioso apostolatu perfunctus, sepultus fuit. Spolia ejus veneranda Teneramundam magna devotione translata sunt, quæ in templo canonicorum beatissimæ Dei Genitricis collocata, ibidem hactenus multo cum honore asservantur. Claruit circa annum restauratæ salutis. . .

§ XXIX. — *De Hippolyto, antist. Portuensi.*

Sanctus Hippolytus, episcopus Portuensis et martyr, in oratione de Consummatione mundi, illustribus titulis omnis puritatis indicibus Deiparam Virginem, quam mira devotione coluit, passim exornat: statim enim ab initio hæc habet: « Dei, qui ex impolluta Deipara Maria ortum sumpsit, atque incrementum, » etc. Et deinde: « Cum Dominus noster Jesus Christus secundum carnem advenerit ex sancta et immaculata Virgine, » etc. Ac denique paulo inferius: « Cum Salvator mundi genus humanum salvare decrevisset, ex immaculata Maria Virgine natus est. » Ubi, lector, cum Mariam impollutam et immaculatam audis, cur non de integra puritate, munditia et sanctitate capias, atque adeo de perpetua? Idem in Orat. ad ea verba: *Dominus pascit me*, etc., beatissimam Virginem Dei Matrem his verbis compellat: « Dic mihi, o beata Maria, quid erat, quod erat in tuo utero conceptum, et quid erat, quod a te in virginali matrice gestabatur? Sermo erat Dei primogenitus, de cœlis ad te descendens, et homo primogenitus in utero formatus, ut primogenitus sermo Dei, homini primogenito conjunctus extenderetur. » Sic ille.

Scriptis de *Sanctificatione beatissimæ Virginis orationem unam*, a Suarez tom. II, in III part., disp. 3, sect. 5, aliisque passim auctoribus memoratam. Scripsit etiam *In Canticum B. Virginis Magnificat*, Commentarium quod Græce Ms. exstare in Bibliotheca Bavarica testatur in Indice Græcorum Codicum hujus Bibliothecæ Antonius Possevinus.

Tradit Canisius, lib. 1, *De Deipara* cap. 4, ex Nicephoro, lib. II, cap. 3, hunc Hippolytum Portuensem episcopum, et insignem Christi marty-

rem scripsisse *De Genealogia B. Virginis*, de qua re consule Bibliothecam nostram Marianam, parte prima.

Floruit sub Alexandro Severo, anno reparatæ per Christum salutis 220.

§ XXX. — *De Hugolino, antistite Constantino-politano.*

Hugolinus Urbevitanus, Italus, ex patria sui cognominis oriundus, quem Urbanus V Pontifex Maximus ob egregia meritorum insignia in episcopum Ariminensem, et Constantinopolitanum patriarcham sublimavit, Virginis Matris gloriam maximis in Ecclesia incrementis efflorescere cupiens, inter alia debitæ servitutis in illam obsequia, litterarum monumentis consignavit *Sermones de præcipuis festis ejusdem Virginis Matris*. Claruit anno salutis per Christum restitutæ 1370.

§ XXXI. — *De Hugone, antist. Armacano.*

Hugo Cavellus Hibernus, Dunensis, archiepiscopus Armacanus, et totius Hiberniæ primas, Deiparæ Virginis studiosissimus cultor, inter alia suæ pietatis in eam argumenta, edidit, ut alibi etiam memoravi, *Rosarium B. Virginis*, seu, *Appendicem ad q. 1, dist. 3, de Immaculata Conceptione Mariæ*. Quievit in Domino, anno salutis 1626, ætatis 55, die 22 Septembris.

§ XXXII. — *De Hugone, antist. Lincolnensi.*

Hugo, virginali flore decorus, qui ex Carthusiano monacho Lincolnensis est factus episcopus, vehementissimæ libidinis impetu, invitatus et nunquam succumbens, sæpe numero rapiebatur: pugnabat enim cum immundissimo stuprorum artifice armis jejuni et orationis, quæ semper fuere fortissima. Monasterii præfectura in sua familia, ab iis delata quorum auctoritatem aspernari non poterat, suscipienda quodam tempore fuit, in ipsoque exordio demandati muneris, incredibiliter ab eo dæmone, qui vina et lustra suadet, Hugonis tentata et opugnata castitate, victoriam tamen beatissimæ Dei Matris ope, firmam atque stabilem reportavit. Nihil enim postea, aut parum admodum sensit ardoris, superioresque pugnas atque molestias pax, quæ dono Virginis secuta est, mirifice compensavit. Creatus episcopus, regi suo fortissime restituit ecclesiasticam immunitatem audaciter opprimenti. Hortantibus autem amicis, ut majoris graviorisque mali studio vitandi, maxima quæque negaret, levia quædam minutaque concederet: negavit se ullo pacto commissurum, ut timore periculi, quamvis magni, illius Ecclesiæ, quæ suæ Dominiæ sanctissimæ Deiparæ Virgini ædificata erat, jus vel minimum lædi pateretur; nam sedis episcopalis ecclesia Mariæ Dei Matris advocacy gaudebat.

Obit circa annum Domini 1200, cum jam sexagenarius esset, deinceps in Sabbato pacis æternæ quieturus. Fuit vero Rosarii Mariæ Virginis a juventute præcipuus amator et cultor, ut in suo

libro *De Rosario* testatur B. Alanus R. divinus, parte iv, c. 26.

§ XXXIII. — *De Humberto, antist. Sebastensi.*

Humbertus Senensis, Italus, ex patria sui cognominis oriundus, ab apostolica sede episcopus Sebastæ inauguratus, inter multa, eaque præclara studii sui erga B. Virginem monumenta, posteris dedit *Sermones de eadem B. Virgine pro ejus præcipuis festivitibus*. Floruit anno Nati Salvatoris 1366.

§ XXXIV. — *De Humfrido, antist. Morinensi.*

Humfridus, episcopus Morinensis, miraculo quo-

dam ductus, festum Assumptionis beatissimæ Virginis Mariæ præcipuum ac solemne apud suos esse voluit. Nam anno Christi 862, recurrente annua Assumptionis Deiparæ die, cum Teruanæ civium aliquis instaret ea ipsa luce, ut contemptis feriis, interula, sive indusium acu sibi pararetur, ecce integrum apparet sanguinolentis maculis inspersum : re autem ad Humfridum episcopum delata, adjuncto sacris indusio, id festum apud Morinos deinceps ipse præcipuum ut sit, decernit. Claruit circa annum 860.

CAPUT IX.

De Jacobo Audomarensi, Jacobo Christopolitano, Jacobo Hispalensi, Jacobo Januensi, Jacobo Laquedonensi, Jacobo Lausannensi, Jacobo Mechliniensi, Jacobo Nisibensi, Jacobo Plocensi, Jacobo Amoniensi, Ignatio Antiocheno, Ildephonso Toletano, Inguerlano Cameracensi, Injurioso Turonensi, Joanne Acernensi, Joanne Æthiopiæ, Joanne Antiocheno, Joanne Antuerpiensi, Joanne Aquiscintino, Joanne Atrebatensi, Joanne Bambergensi, Joanne Bellicensi, Joanne Brixinensi, Joanne Cabilonensi, Joanne Cantuariensi, Joanne Compostellano, Joanne Conimbricensi, Joanne Constantinopolitano, Joanne Eboracensi, Joanne Euchaitarum, Joanne Gnesensi, Joanne Hildersemensi, Joanne Kor Kagensi, Joanne Landawensi, Joanne Laudumensi, Joanne Lodovensi, Joanne Millensi, Joanne Moguntino, Joanne alio Moguntino, Joanne Monopolitano, Joanne Placentino, Joanne Ravennatensi, Joanne Sebastensi, Joanne Senensi, Joanne Thessalonicensi, Joanne Tornacensi, Joanne alio Tornacensi, Joanne Tossiniano, Joanne Trevirensi, Joanne Tugrensi, Joanne Valentino, Joanne Viennensi, Joanne alio Viennensi, Joanne Vladislaviensi, Joanne Ubitensi, Joanne Aquilonensi, Joanne Aretino, Joanne Bovensi, Joanne Constantinopolitano, Joanne Hierosolymitano, Joanne Iconensi, Joanne Juvenatensi, Joanne Muranensi, Joanne Portu Dëvite, Joanne Ratisponensi, Jodoco Spirensi, Jona Aurelianensi, Josepho Almeriensi, Josepho Oriolano, Josepho Thessalonicensi, Irenæo Lugdunensi, Isidoro Fulginate, Isidoro Hispalensi, Isidoro Thessalonicensi, Juliano Conchensi, Juliano Toletano, Julio Adjacensi, Juliano Juvenacensi, Ivone Carnotensi, Ivone Cracoviensi, Juvenali Hierosolymitano, ac Juvenali Salutiensi antistitibus.

§ I. — *De Jacobo, antistite Audomarensi.*

Jacobus Blaseus, ex ordine D. Francisci episcopus Audomarensis, pro eximia sua in Deiparam Virginem pietate, Audomari Deiparæ Hortum instituit, et magna ex parte dotavit, annuo ei assignato proventu circiter bis mille quadrigentorum florenorum. Hic plerumque quinquaginta puellæ pauperes aluntur gratis : et docentur, primum quidem, quæ ad fidem ac Dei cultum spectant, tum varia ministeria puellis apta, coquere cibos, suere, nere, et cætera. Sed et ad externas puellas sese profert hujus loci magistrarum industria, quas docent legere, scribere, aliaque illi sexui propria exercitia, idque bis in die, et gratis. Earum numerus est circiter 150. Ut autem aliqua in hunc Deiparæ Hortum admittatur, oportet sit vere pauper, egeat instructione et doctrina, legitimis natalibus orta, et ex diocesi Audomarensi. Vita excessit Jacobus, anno salutis 1618, die 21 Martii.

§ II. — *De Jacobo, antistite Christopolitano.*

Jacobus Perez, seu Didacus Perez de Valentia, Hispanus, propter eximiam in sacris litteris eruditionem, et in moribus excellentiam, ad episcopatum Christopolitanum assumptus, sui erga B. Virginem studii atque observantiæ exstare voluit specimen luculentum, quod contexuit, *In Canticum*

ejusdem B. Virginis Magnificat Commentarium. Excessit e vita anno a salutifero Virginis partu 1490, aliis 1491.

§ III. *De Jacobo, antistite Hispalensi.*

Jacobus Gusmanus, archiepiscopus Hispalensis, inter alia Marianæ pietatis specimina, in Ecclesia sua festum sacrosancti Nominis Mariæ instituit, ritu duplici peragendum, atque eodem die in perpetuum concessit 40 dierum indulgentiam iis omnibus qui debita peccatorum suorum facta confessione, et sacro Christi corpore refecti dicerent : Alabado sea el SS. Nombre de Maria : *Laudetur sanctum Nomen Mariæ !* Absque iis vero, toties quoties hac formula uterentur, dies decem. Vivebat anno salutis 1626.

§ IV. — *De Jacobo, antistite Januensi.*

Jacobus de Voragine, ex sacro Prædicatorum ordine archiepiscopus Januensis, suam erga Deiparam Virginem pietatem apud posteros haud obscuris testimoniis comprobavit, scribendo *Mariæ aureum pulcherrimumque de ejus Laudibus alphabetico ordine digestum, ac centum et sexaginta Sermonibus distinctum*, quod excusum Moguntiæ anno 1616 in 4 typis Petri Cholini, dixi in Bibliotheca Mariana, parte I, ubi alia etiam hujus præsulis de

Marie Deiparæ laudibus, mysteriisque Opuscula recensui. Obiisse dicitur anno salutis 1290.

§ V. — *De Jacobo, antistite Laquedonensi.*

Jacobus Candidus, nobilis Syracusanus, episcopus Laquedonensis in Apulia, cum ob propensissimum devotionis suæ erga Deiparam Virginem affectum, ab ipsa infantia, puritatis Virginalis candorem se semper integre illibateque servaturum, voto spondisset: ejusdem Deiparæ Virginis auxilio sibi favente, illum postea in omni vita sua ad mortem usque integrum illibatumque conservavit. In omnibus tribulationibus et tentationibus suis pro solatio remedioque ad Deiparam Virginem, tanquam ad Matrem amantissimam, filiali amore ac confidentia recurrerebat: et de status sui electione aliquando dubius, cum precibus et lacrymis ad hanc Matrem supplex confugisset, de divina circa se voluntate certus reddi meruit. Ecclesiam cathedralem Laquedonensem, augustissimo Mariæ Nomini consecratam, dum ejus esset episcopus, multis impensis, non sine miraculorum signis reparavit et ornavit. Erga cultum et obsequium sanctissimæ Dei Genitricis eximiam teneritatem ac propensionem animi semper ostendit: atque in tanta Domina laudanda celebrandaque totum fere vitæ suæ tempus impendit. Inter alia Marianæ pietatis exercitia, sæpe Coronam B. Virginis percurrerebat, hancque in ipsis etiam itineribus et deambulationibus adhibebat. Quando consuetis diei horis Salutationis angelicæ dabatur signum, statim, etiamsi in via lutosæ esset, genuflectebat, ut debitum Dei Matri tributum laudis offerret, solitus non prius surgere, quam tria terræ oscula impressisset. Dum vel in xenodochiis, vel in privatis domibus infirmos visitaret, Coronam B. Virginis eorum capiti imponere, et secreto tunc nonnullas orationes recitare in more habuit: quo medio plures infirmos non sine miraculo interdum restituit sanitati. Ut populum suæ curæ subjectum ad sanctissimæ Deiparæ Virginis Mariæ cultum magis ac magis excitaret, singulis totius anni Sabbatis (quibus etiam diebus ad honorem B. Virginis pane tantum et aqua jejunabat) in ecclesiam cathedralem circa Vesperam descendebat, ut ibi cum canonicis et clericis Litanias Lauretanæ, nec non Antiphonam *Salve Regina*, ad sonum organi recitaret. Omnes quibuscum sermonem miscebat, ad devotionem B. Virginis, et ad Coronæ et Rosarii Mariani recitationem brevibus quidem sed efficacibus verbis hortabatur: rudesque ac idiotas, si hos interdum in itinere offendisset, Salutationem angelicam, si nescirent, libenter edocebat. Cælum petiit anno Domini 1608, ætatis 47, mense Augusto, et post mortem D. Josuella de Polla, Laquedonensis ecclesiæ canonico, olim amicissimo suo, simul cum B. Virgine apparuit. Fuit Jacobus iste germanus frater reverendissimi Patris Vincentii Candidi, ordinis Prædicatorum, et S. P. apostolici magistri, viri doctrina et pietate eximii, et morum candore, vitæque puritate præcellentis-

simi, qui non sine sanctitatis opinione Romæ mortalitatis cursum feliciter clausit, anno Domini 1654.

§ VI. — *De Jacobo, antistite Lausannensi.*

Jacobus de Lausanna, ordinis Prædicatorum, natione Gallus, ob eximia virtutum merita ad Lausannensis ecclesiæ cathedram sublimatus, Deiparam Virginem observantia plane singulari colens, inter alia Catholicæ pietatis obsequia, quibus suum erga eam studium declaravit, scripsit *Sermones in præcipuis ejusdem Festivitatibus*. Claruit anno gratiæ 1517.

§ VII. — *De Jacobo, antistite Mechliniensi.*

Jacobus Boonen, archiepiscopus Mechliniensis, vir in B. Virginem observantissimus, inter alia pietatis suæ erga illam documenta, non tantum Belgis, sed fortasse quibuscunque etiam extra Hispaniam Europæis Ecclesiæ principibus præluxit faciem, ut confidenter luce sua Mariæ Virginis illustrarent mancipatum. Primus enim et ante omnes, hoc est, antequam Bruxellis constitueretur sodalitas, mancipii Mariani titulum rationemque sese Virgini nuncupandi examinare voluit, dato eo, quod sequitur, diplomate.

« Jacobus, Dei et apostolicæ Sedis gratia, archiepiscopus Mechliniensis, universis ac singulis præsentibus litteras visuris, salutem in Domino. Notum facimus anno Domini 1626, die 12 mensis Augusti in conventu PP. eremitarum ordinis S. Augustini civitatis Bruxellensis diocesis nostræ Mechliniensis, auctoritate nostra ordinaria, reverendissimum in Christo Patrem Bartholomæum de los Rios, præfati ordinis sacræ theologiæ magistrum, prædicatorum serenissimæ principis Isabellæ Hispaniarum infantis, etc., instituisse sodalitatem Christianissimorum utriusque sexus, sub invocatione sacratissimi Nominis Mariæ, et titulo atque nomine mancipiorum ejusdem sacratissimi Nominis. Quæ quidem sodalitas in hac diocesi nostra prima fuit hujus nominis et tituli, nec nobis innotuit etiam alibi in Belgio aliam ullam ante hanc istius tituli, et specifici nominis erectam fuisse, adeo quod inde abundantiores gratias et indulgentias a liberali dispensatione thesauri Ecclesiæ sanctissimo Domino nostro commissa expectare posse videatur. In cuius rei fidem præsentibus subscripsimus, easdemque sigilli nostri minoris subimpressione muniri curavimus. Bruxellæ 14 Decembr. 1630. — Jacobus archiepiscopus Mechliniensis. »

Idem in oppido Thenensi in templo Patrum eremitarum ordinis S. Augustini sodalitatem mancipiorum Virginis Deiparæ, ejusdemque dulcissimi Nominis Mariæ, sub titulo *Ave Maria* erexit, ejusdemque sodalitatibus patrocinium libenter suscipiens, ut plures animarentur ad se Deiparæ Virginis obsequio mancipandos, dictæ sodalitatibus confratribus, præscripta quædam pietatis exercitia obeuntibus, indulgentiarum dona liberaliter concessit. Omnes etiam curam animarum in sua diocesi habentes ad-

hortatus est, ut suos subditos ac poenitentes aduatis occasionibus sedulo docerent modum sese Virginis Deiparæ in mancipium consecrandi, cæteraque inculcarent pietatis exercitia, quæ in mancipiorum B. Virginis libello continentur : quatenus omnes intelligerent, Dei ac Virginis Deiparæ gloriam animarumque salutem hoc pacto non mediocriter promovendam, ut patet ex Bulla, data Bruxellæ anno 1637, die 14 Februarii, quam habes apud Bartholomæum de los Rios in *Phœnice Thenensi Redivivo* a pag. 202 et deinceps.

Sed et anno 1638, de sodalitate mancipiorum beatissimæ Virginis Mariæ bene mereri pergens, ejusdem sodalitatæ non solum fautorem, sed propagatorem se gessit, dum singulari pietate aliam mancipiorum congregationem instituit in templo, dicto Beata Maria ad Sabulonem.

Anno etiam 1627, die 2 Maii, Mechliniæ sodalitatem Rosarii beatæ Virginis Mariæ magno cum populi applausu et fructu erexit : et die 20 Septemb. 1626 pariter solemniter instituerat sodalitatem B. M. Virginis Dolorosæ in templo B. Mariæ ultra Diliam Fluvium. Qua de re Augustinus Wichmans, libro II *Brabant. Marianæ*, cap. 64, sic ait : « Non minus celebris, præter eam, quæ Bruxellis in D. Gaugerici parochiali ecclesia miraculis etiam insignis est, fuit olim estque hodie confraternitas Virginis Dolorosæ in Urbe Mechliniensi, quæ anno nupero 1616, die 20 Septemb. ab illustrissimo archipræsule Jacobo Boonen felicissime renovata fuit, successu devotionis tam fecundo, ut intra illum eundem annum ad decem usque millia eidem fuerint ascripta, numerenturque, hoc anno 1629, ultra decem et quatuor millia, prout tabulæ confraternitatis fideliter testantur. Tanta autem ibidem circa prædictæ Deiparæ dolorosa mysteria populi devotio est, ut ex libello ea de re edito, et ex litteris viri magni ad me datis intelligam, etiam hiemali aura et noctibus frigidissimis innumeros Virginis clientes non solum discalceatos sacras stationes ibidem obire, verum etiam nudis flexisque poplitibus adgeniculantes easdem circumrepere, viciniam totam gemebundis lacrymis et suspiriis adimplentes. O imitemur pium hoc studium ! etc. » Hæc Augustinus supracitatus. Hic idem Jacobus Affligemiense B. Virginis Mariæ templum, prorsus augustum, sed a Calvinianis hæreticis exustum, egregio regioque animo, magnisque impendiis restauravit ac solemniter dedicavit. Templum etiam B. Virginis Aspicollense, miraculorum fama inclytum, et structura et ornatu pereximium, præsentem Isabella Hispaniarum infanta, marchione Spinola Belgii tunc prorege, totaque aula, anno 1627, mense Junio consecravat. Cætera, quæ tantus præsul præstitit in testificationem suæ erga B. Virginem clientelæ, adhuc me fugiunt.

§ VIII. — De Jacobo, antistite Nisibensi.

Sancus Jacobus Nisibensis episcopus, cognomento Sapiens natione Syrus, sacrosanctæ Dei Genitricis

cultor eximius, et pietatis erga illam in nobis promovendæ studiosissimus, litterarum monumentis ad posteros transmisit *In laudem ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis Canticum unum*, piorum omnium encomiis celebrandum, quod ex Breviario Ms. Maronitarum exscriptum, atque ex Musæo pereruditi viri Jo. Baptistæ Mari Romani, ecclesiæ S. Angeli in Foro Piscium canonici, extractum, quia breve et adhuc ineditum, in Mariæ cultorum gratiam libenter subjicio :

Canticum in laudem beatissimæ Virginis, sancti Jacobi Syri, episcopi Nisibensis.

O Virgo Genitrix Dei, quomodo referam tua encomia ?

*Infirma quippe est natura terrenorum,
Quæ omnes tuas referre valeat pulchritudines.*

Etenim amabilis es et dilecta,

Pura es et sancta,

Victrix es et triumphans,

Gloriosa es et perfecta,

Et genuisti Filium unigenitum tuum

Virginitate tua salva et illæsa.

Melior est lux tua quam solis et lunæ

Et siderum que pendent in firmamento :

Quia illa occidunt et mutantur,

Lumen vero tuum nunquam occidet :

Serenior es aere,

Excelsior es cælo,

Altior es Cherubim,

Gloriosior es Seraphim,

Et Principibus et omnibus Potestatibus

Venerabilior es, Virgo, Filia David.

Arca tu es Noetica,

Lapis tu es Adamantinus,

Et botrus es Abrahamiticus,

Et sudarium es Salomonicum.

Civitatem filii Jesse,

Pallium Eliæ

Ollam Elisæ,

Nubem Isaïæ,

Et rorem atque lanam Gedeonis

Cognominaverunt te propheta Spiritu sancto.

Sanctifica, Domine, sensus et cogitationes nostras,

Et animas simul ac corpora nostra,

Per preces Mariæ, que genuit te

Hominem, cum sis Deus ;

Et dimitte debita nostra

Delendo ea,

Et munda sordes nostras

Lavando eas,

Et in die judicii et examinis

Abunde tribue nobis misericordiam tuam. Amen !

Enituit anno Verbi humanati 350.

§ IX. — De Jacobo, antistite Plocensi.

Jacobus hujus nominis I, Plocensis ecclesiæ in Polonia episcopus, cum primis rudimentis doctrinæ imbutus, utcumque, tandem prima qua licuit ætate sacerdos ordinatus, parochus Albæ ecclesiæ prope Cracoviam fuisset constitutus, videns se minus esse idoneum ad exercendam curam animarum, quod scientia huic rei necessaria destitueretur, vehementer accensus fuit eruditionis sibi comparandæ desiderio ; sed cum paternæ opes exiguæ essent, et census sacerdotii vix ad quotidianum victum sufficeret, humanis deficientibus subsidiis, ad divina confugiendum sibi putavit, quotidianis et frequentibus precibus sacrosanctam Dei Genitricem, cui peculiari devotione addictus,

instante obsecrans, ut sibi ex votis suis annuere dignaretur. Hoc dum sedulo agit, accidit ut die quodam templum suum parochiale media die solus orationis causa ingrederetur : et ecce subitoprehendit in altari majori jacere marsupium pecunia plenum, agnoscensque divinum et de cœlo sibi missum subsidium, accepto sacculo, Deo imprimis et ejus sacrosanctæ Matri gratias agit, ac juri parochiæ renuntians, itineri sese accingit, in celeberrima Academia Bononiensi studiis operam navaturus. Et cum hic in virum doctissimum exasisset, ad episcopatum tandem Plocensem promotus est : patriamque, quam quasi mundo ignotus reliquerat, primaria dignitate ornatus revisit. Porro beneficio accepto non ingratus, Marianæ Plocensis ecclesiæ thesauro intulit justæ staturæ imagines Jesu Christi Domini nostri et Salvatoris, et duodecim ejus apostolorum ex auro puro factas : item imagines septuaginta duorum discipulorum ex puro quoque argento fabrefactas suo sumptu comparatas prædictæ ecclesiæ donavit, eandemque alia quoque ecclesiastica aurea et argentea suppellectile munifice auxit et locupletavit. Obdormivit in Domino, anno salutis 1425, die 27 Maii.

§ X. — *De Jacobo, antistite Æmoniensi.*

Jacobus Philippus Thomassinus, Italus, Patavinus, episcopus Æmoniensis, sive Novæ Civitatis in Istria, vir doctrina præcipuus, atque eruditionis absolutæ, quem alias, licet non pro meritis, in Bibliotheca Mariana dilaudavi, Deiparæ Virginis cliens amantissimus, inter alia Marianæ pietatis specimina posteris relicta, scripsit *De diva Virgine Montis Ortoni Historiam* : et *Divæ Virginis Turriculæ, et Avantii Descriptionem*. Cætera non desunt, sed ad meâ hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Vivebat anno salutis 1647.

§ XI. — *De Ignatio, antistite Antiocheno.*

Sanctus Ignatius, episcopus Antiochenus, quam beatissimæ Virgini Dei Matri deditus esset cliens, quamque eam intimis ferret præcordiis, haud obscure declaravit binis illis quas ad Joannem evangelistam conscripsisse dicitur Epistolis. Harum enim in prima inquit : « Sunt et hic multæ de mulieribus nostris Mariam Jesu Matrem videre cupientes, et quotidie a nobis ad vos discurrere volentes, ut eam contingant, et ubera ejus tractent, quæ Dominum Jesum aluerunt, et quædam ejus secreta percontentur ipsam Mariam Jesu. Et quidam notificavere eandem Matrem Dei omnium gratiarum esse abundantem, et omnium virtutum, more Virginis virtutis et gratiæ, secundam, quæ (ut dicunt) in persecutionibus et afflictionibus est hilaris, in penuriis et indigentis non querula, injuriantibus grata, et modesta in re læta : miseris et afflictis condolet coafflicta, et subvenire non pigrescit. Contra vitiorum autem pestiferos confictus in pugna fidei disceptans entescit. Nostræ novæ religionis et pœnitentiæ est magistra, et apud fideles omnium operum pietatis Ministra. Humilibus qui-

dem est devota, et devotis devotius humiliatur, et mirum ab omnibus magnificatur, cum a scribis et pharisæis ei detrahatur : propterea multi multa referunt de eadem, tamen omnibus per omnia non audemus fidem concedere, nec tibi referre. Sed sicut nobis a fide dignis narratur, in Maria Matre Jesu humanæ naturæ naturæ sanctitatis angelicæ sociatur. Et hæc talia excitaverunt viscera nostra, et cogunt valde desiderare aspectum hujus (si fas sit fari) cœlestis prodigii et sacratissimi spectaculi. Tu autem diligenti modo disponas super desiderio nostro, et valeas. »

In altera vero ait : « Mihi si licitum est a te, ad Hierosolymæ partes volo ascendere, et videre fideles sanctos, qui ibi sunt, præcipue Mariam Jesu, quam dicunt universis admirandam, et cunctis desiderabilem : quem enim non delectet videre eam et alloqui, quæ verum Deum de se peperit, si nostræ sit fidei et religionis amicus ? quid moror ? cur detineor ? Bone præceptor, properare me jubeas et valeas. » Sic ille.

Ad beatissimam quoque Virginem Dei Matrem plures Ignatius epistolas scripsit, et ab eadem plures meruit obtinere invicem. Harum epistolarum meminit Dexter in Chronico ad annum Domini 115 illis verbis : « Epistolæ S. Ignatii ad B. Virginem celebres habentur. » Et ad annum 450 dum ait : « Epistolæ B. Virginis ad S. Ignatium, et ejusdem ad sanctissimam Virginem manibus fidelium nunc teruntur. » Meminit etiam D. Bernardus, serm. 7, in Psal. xc, dicens : « Magnus ille Ignatius, discipuli quem diligebat Jesus, auditor, martyr noster, ejus pretiosis reliquiis nostra ditata est paupertas, Mariam in pluribus, quas ad eam scripsit epistolis, Christiferam consalutat. Egregius plane titulus dignitatis, commendatio honoris immensi ! » Hæc tamen epistolæ, quæ Dextri ævo fidelium manibus terebantur, non sine magno eorundem fidelium detrimento perierunt, una dempta Ignatii ad Deiparam, et alia Virginis ad Ignatium, quas subicere libet :

« *Christiferae Mariæ, suus Ignatius.* — Me neophytum Joannis tui discipulum confortare et consolari debueras ; de Jesu autem tuo percepi innumera dictu, et stupefactus sum ex auditu. A te autem, quæ semper ei fuisti familiaris, conjuncta, et secretorum ejus conscia, desidero animo fieri certior de auditis. Scripsi tibi alias, et rogavi de eisdem. Valeas, et neophyti, qui mecum sunt, ex te, et per te, et in te confortentur. Amen. »

« *Ignatio dilecto discipulo, humilis ancilla Jesu Christi.* — De Jesu, quæ a Joanne audisti et didicisti, vera sunt, illa credas, et illi adhæreas, et Christianitatis votum firmiter teneas, et mores, et vitam voto conformes. Veniam autem una cum Joanne te et qui tecum sunt, visura. Sta, et in fide viriliter age, nec te commoveat persecutionis austeritas, sed valeat, et exsultet spiritus tuus in Deo salutari tuo. Amen. »

Scio apud multos suspectam haberi fidem ejusmodi epistolarum, eo præsertim, quod Hieronymus in libro *De Scriptoribus ecclesiasticis* agens de Ignatio inter ceteras ejus epistolas harum non meminit. « Fertur (inquit Baron. tom. I *Annal.* ad ann. Christi 48,) ejusdem Dei Genitricis epistola ad Ignatium reddita, ejusdem Ignatii una ad ipsam scripta, duæ vero ad Joannem evangelistam de eadem ipsa loquentes, sed Hieronymus, et alii antiquiores, qui ejusdem Ignatii recensuerunt epistolas, eas non noverunt. » Sed argumentum negativum obesse non potest (inquit Bivarius) cum positiva testimonia nobilium auctorum adsunt. Ergone opera Dionysii Areopagitæ apposititia sunt, quia Hieronymus eorum non meminit? Absit! Quod si Hieronymus siluit, Dexter ejus cœvus locutus est: locutus est Bernardus, qui apocryphis fidem dedisse nunquam comperitur. Suscipiunt gravissimi viri, Dionysius Carthusianus in *Commentariis Dionysii De divinis Nominibus*; Petr. Canisius lib. v, *De Deipara*, cap. 1; Laurent. Masella, lib. vi, *De B. Virgine*, c. 48; Franc. Arias, Æneas Sylvius, Sixtus Senensis, Joannes Carthagera et innumeri alii.

In hujus sancti martyris, ac singularis Deiparæ Virginis Amatoris Vita legitur, quod inter omnia sibi tempore passionis suæ illata tormenta, nunquam ab invocatione nominis Jesu Christi cessabat. Quem cum tortores requirerent, cur hoc nomen toties replicaret, respondit: Hoc nomen cordi meo insculptum habeo, et ideo ab ejus invocatione cessare non valeo. Postquam a leonibus suffocatus est, non tamen dilaceratus, tortores volentes curiosius, quæ sanctus dixerat, experiri, cor ejus a corpore ipsius evellunt, et illud scindentes per medium, totum cor ejus inscriptum hoc nomine Jesus aureis litteris inveniunt. Unde ex hoc miraculo plurimi crediderunt. Singulari autem beatissimæ Virginis beneficio S. Ignatium augustissimum Jesu nomen cordi suo insculptum habuisse referunt aliqui, dum scribunt S. Ignatium cum apostolis, discipulis, aliisque permultis B. Virginis ex hac vita decessui adfuisse, eamque brevi eloquio laudasse, eidemque cœtum discipulorum, totumque humanum commendasse genus: Deiparam vero jamjam migraturam sic Ignatium suum salutasse: « Vale, o Ignati ferventissime, et mei Jesu nomen in corde tuo insculptum perseveret: et subito ad verba ista sculptum fuit, et in omnibus amor, et fervor ardentissimus remansit. » Tanti beneficii memor Ignatius in epistolis quas ad Trallianos, Magnesianos, Tarsenses, Philippenses, Ephesianos et Heronem scripsit, Benefactricis suæ cum laude meminit, appellans eam, Virginem ex qua revera natus est Deus Verbum, vestitus corpore obnoxio iisdem passionibus nobiscum: Virginem ex cujus sanguinibus corpus sibi fabricavit Deus nulla viri consuetudine intercedente: Virginem, ex qua Christus, qui ante sæcula natus est ex Patre, natus est sine viri commercio: Virginem, ex qua sola insolens

admirandusque partus ille Domini confectus est, non quod detestanda sit legitima commistio, sed quod ejusmodi partus decebat Deum: decebat namque Creatorem non consueto, sed peregrino et admirando uti partu, utpote omnium artificem. Eandem, ut refert Carthagera, homil. 17, in *Magnificat*, § 4, et Fernandez in cap. xii *Geneseos*, sect. 1, appellat alibi animatum Dei templum, Anchoram Portumque tutissimum, et in bello versantibus munitissimum Propugnaculum. Huic a Petro de Morales lib. iii, tract. 9, in cap. 1 *Matthæi*, illud ascribitur dictum: « Impossibile est aliquem salvari peccatorem nisi per tuum, o Virgo, auxilium et favorem: quia quos non salvat Dei justitia, salvat sua intercessione Mariæ misericordia infinita. »

Martyrio coronatus est vir sanctissimus, et Matri Dei Mariæ acceptissimus, anno undecimo Trajani, teste S. Hieronymo in libr. *De script. ecclesiasticis*.

§ XII. — De Ildephonso, antistite Toletano.

Sanctus Ildephonsus (aliis Alphonsus, seu Hildephonsus), archiepiscopus Toletanus, Deiparæ Virginis in omni vita ferventissimus amator fuit, ejusque honoris, et gloriæ singularis vindex et patronus. Hujus Matri (quæ dies continuos ac noctes orationibus ad divam Mariam Virginem Dei Genitricem semper impendebat, orabatque, ut sibi tandem proles nasceretur) quiescenti Maria Virgo visibiliter apparuit, dixitque: Lucia (hoc enim nomine appellabatur) tibi filium prænuntio nasciturum, qui magnam Hispanis omnibus lucem afferet: quæ cum hæc dixisset summo splendore refulgens ab illius oculis evanuit. Concepit itaque deinde Lucia sanctissima mulier et filium peperit Ildephonsum, quem et Deiparæ Virgini læta obtulit, eidemque perpetuum sacellum consecravit.

Hic igitur a Virgine impetratus, a Virgine promissus, a Virgine annuntiatus, totum quod erat Virgini se debere non ignorans, obsequentissimum se illi gratissimumque se præbuit, totumque illius servitio mancipavit atque devovit; a quo ne temporalium sollicitudine aliqua præpediretur, monasterio se inclusit, ubi nocte dieque perpetuis Virginis laudibus desudaret.

Tam acerrimum defensorem honoris S. Dei Genitricis se præbuit ut propter hanc causam vulgo de eo adhuc abbate Agaliensi, versum fuerit in proverbium: *Ensis in offensis erat abbas Agaliensis*. Sensus autem proverbii est: In offensis S. Deiparæ Ildephonsus abbas Agaliensis erat ensis acutus, universos ejus offensores confodiens et dissecans, utpote cujus ensis sermo Dei erat. de quo apostolus ad Hebr. iv, 12 ait: *Virus est sermo Dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti, et pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum*.

Ex devotione, quæ erga beatissimam Virginem in ejus corde flagrabat, librum composuit *De per-*

petua et illibata virginitate S. Mariæ, in quo tres errores antiquos contra totidem virginitatis Marianæ articulos in unum collectos exagitavit, et illorum primos auctores gladio divini Verbi confodit ac devicit. Triformis siquidem in Dei Genitrice virginitas a Catholica Ecclesia prædicatur, seu, triplex articulus virginitatis, nimirum, ante partum, in partu et post partum : Primum semper impugnauerunt Judæi, qui dicunt Christum ex Joseph semine esse natum, et putabatur (ait Lucas cap. iii) Filius Joseph. Secundum evertere conatus fuit Jovinianus, affirmans Virginem Deiparam, non aliter atque mulieres cæteras, filium suum peperisse, sigillo nimirum Virginei corporis cum doloribus, vexationibus ac diruptionibus viscerum fracto ac deperdito. In tertium insurrexit Helvidius, docens post Dominicum in virginitatem partum Deiparam ex conjugē novos suscepisseliberos, seu filios quos videlicet Evangelium fratres Domini vocat. Hos tres errores libro specialiter edito nullus hactenus simul in honorem Virginis impugnauerat quod tamen dignum Ildefonso onus visum est, ut ad illius laudem susciperetur ab ipso. Quare in primo illius capite circa medium contra Jovinianum agens ait : « Audi tu, percipe tu, Joviniane : nolo pudorem nostræ Virginis corruptum partu causeris, nolo virginitatem per exitum nascentis scindas, etc. » Negabat etenim Virginem perseverasse in partu. Rursus sequenti cap. ii, in Helvidium invehitur, qui negabat virginitatem perpetuam post partum : « Audi ergo tu, Helvidi, (ait), quare Virginis nostræ principia corruptionis sine coarctas? quam ob rem initia pudoris exitu auctæ procreationis infamas? quid proloqui audes, mussitare contendis, susurrare proponis, garrere præsumis, ut virginalis uteri illa habitatio Dei, post generationem Dei, post nativitatem Domini de carne viro peritura carnis soboles germinaret, etc. » Denum a cap. iii usque ad xi inclusive, Hebræos insequitur, qui virginitatem in conceptione ante partum negant, incipiens his : « Quid dicis, o Judæe? dicito, quare non credis in genere tuo puerperam Virginem? quare non credis sine viro Virginem concepisse? etc. » In hos præcipue invehitur in hoc libro, utpote, qui novem integra illius capita in eorum depugnatione consumit. Duodecimum et ultimum perorationem ad Deum et ejus Genitricem continet.

Alii putant Ildephonsi tempore fuisse in Hispania hæreticos nonnullos Deiparæ virginitatem negantes, hosque præfato libro, necnon publicis disputationibus ab Ildephonso oppugnatos, debellatos atque Hispania depulsos.

« Cum Helvidius (inquit Rodericus lib. ii, cap. 22) et Pelagius a Galliis venientes, plerasque partes Hispaniæ infecissent, virginitatem B. Virginis infamantes, B. Ildephonsus illis occurrens, sacrarum Scripturarum testimoniis, et lingua melliflua, et gratia in labiis suis diffusa eorum dogma confutavit,

et ab Hispaniis confusos abegit. » Et Joannes Magnus lib. xvi *Hist. Gothorum*, c. 21, « Tempore, ait, Recinsuidi regis duæ hæreses Pelagiana et Helvidiana ex Galliis in Hispanias irreperentes maximam Hispaniarum partem corruperunt, et a recta fide abduxerunt : quarum assertoribus Ildephonsus sese tam viriliter opposuit, ut publica disputatione, petitis ex sacra Scriptura evidentissimis argumentis, convinceret eos esse intolerabiles Christianæ fidei inimicos, atque ob eam perfidiam ipsos quantocius extra Hispanias ejici mandavit. Deinde nunquam a prædicatione divini Verbi cessavit, donec, confutatis hæresibus, totam patriam Christo restituisset, omnibusque persuasisset sanctam Dei Genitricem Mariam, contra eorum impias assertiones, Virginem esse perpetuam et inviolatam. » Sic ille.

Sed minime prætereundus B. Thomas a Villanova, archiepiscopus Valentinus, in concione secunda de divo Ildephonso in hunc modum scribens : « Disponente Deo, Ildephonsus, quia id magis ad honorem Virginis pertineret, Toletanæ sedis, archiepiscopus est ordinatus, in quo dignitatis fastigio, data occasione, hæretici cujusdam erroris in perpetuam Mariæ virginitatem oblatrantis, quo erga Virginem zelo ferveret, magnifice demonstravit : namque incredibili diligentia scribendo, docendo, declamando blasphemantia ora contundens, convocato concilio, edito libro, instituto festo pestiferum illum errorem ab Hispaniæ finibus eliminavit. Sed non utique sine præmio : nam primo quidem publice coram omnibus, astante rege, Virgo Leocadia a tumultu suo progrediens mirum omnibus præbuit spectaculum, taleque reddidit Ildephonso encomium : Ildephonse, per te vivit Domina mea : quid præclarius? quid illustrius? Deinde per se ipsa Virgo nocte festi, quod in laudem perpetuæ ipsius virginitatis idem sanctus instituerat, aut monstraret quantum sibi illud obsequium placuisset, publice in loco prædicationis apparens, ubi ejus laudes Ildephonsus solitus erat populo declamare, decora ipsum propria manu induit veste sacerdotali, qua in sacris uteretur sacrificiis, et in suum eum sacerdotem assumpsit. O Pontifex gloriose, quanto honore sublimatus, et quam abunde remuneratus es pro labore! si quid egisti pro Virgine, certe multo amplius ab ea suscepisti. O Virgo sacra, quomodo diligis amantes te? quo modo honorificas honorantes te! » Sic Villanova.

Sed de hoc extremo Deiparæ Virginis in Ildephonsum favore, copiosius Julianus Pomerius in Vita sancti Ildephonsi apud Surium : « Superveniente (inquit) die sanctæ et semper Virginis Mariæ, ante tres diēs Litanias peregit, et Missam, quæ in ejus laudem caneretur, composuit. At ubi ventum est ad ejus sanctam solemnitatem, quæ est Assumptio, tam regem quam populum ad hanc gratiam sollicitabat. Nam servus Dei Ildephonsus, majori adhuc munere fretus, dum Dominæ suæ, Deo præsule, serviens, ovans ejus solemnitatem susci-

peret, et in laudem ipsius Dei Genitricis summo cordis affectu harmonica modulatione composita carmina aptaret, et libellum virginittatis more synonymo testimoniis-Veteris ac Novi Testamenti plenum compe edidisset, et digna facundia, ac magnificentia jam prafata Dominae festum exornasset: dumque ante Horas matutinas solito more ad obsequia Deo peragenda consurgeret, ut vigilias suo Domino consecraret, diacono, vel subdiacono, atque clero ante eum cum faculis pracedentibus subito ostium aperiennes, et Ecclesiam intuentes splendore caelesti micantem, deficientes ad lumen, quod ferre non valuerunt, aufugientesque cum tremore, faculas quas manibus tenebant, reliquerunt, et vestigia, per quae venerant, repetentes, prope mortui reversi sunt ad sodales. Sollicite vero omnis congregatio requirebat quid de Dei servo ageretur, cum angelicis choris, quos tam subito expaverant custodes, ut terga ad ostium dantes ita aufugerent? At ille bene sibi conscius ante altare beatæ semper Virginis procedens, reperit in cathedra ipsam Dominam sedentem, ubi erat solitus sedere, et populum salutare, et elevatis oculis, vidit in circuitu ejus omnem absidem repletam Virginum choris, quæ de Canticis David modulata suavitate aliquid cantabant. Aspiciensque in eam ipse sibi bene conscius et Deo charissimus, talem nostræ Dominae ad se loquentis vocem audit: Propere in occursum, serve Dei rectissime, et accipe de manu mea munusculum quod tibi de thesauro Filii mei attuli; sic enim tibi opus est, ut benedictione tegminis, quæ tibi data est, in meo tantum die utaris. Et quia oculos fidei fixos in meo semper servitio tenens mansisti, et laudem meam diffusa in labiis tuis gratia dulciter in cordibus fidelium depinxisti, et vestimentis Ecclesiæ jam in hac vita ornatus eris, et in futuro in promptuariis meis cum aliis servis Filii mei lætaberis. Et his dictis, una cum virginibus, et luce qua venerat, ab oculis ejus remeavit. Remansit vero Dei servus tantum securus de addipiscenda gloria, quantum præsens de promissa sibi victoriæ palma. Vestis quoque, quam detulerat Dei Mater, servatur in Toletana ecclesia, miræque est subtilitatis mirique candoris. Cathedram autem episcopalem, in qua dignata est residere Dei Mater, nullus postea sedere præsumpsit episcopus, nisi Dominus Sigibertus, qui statim sedem ipsam perdens exsilio relegatus est. »

In sigillo almæ ecclesiæ Toletanæ visitur sacrosancta Virgo tribus angelis circumdata, considentis habitu vestem sacram capiti ipsius S. Ildephonsi ante eam genuflexi imponens, cum hujusmodi allocutione: « Quoniam mente pura et fide firma, in meis laudibus permansisti, accipe vestem de thesauris Filii mei, qua in hac vita orneris. »

Refert Trithemius abbas in libro *De Scriptoribus ecclesiasticis*, quod « cum beatissimus iste præsul Ildephonsus librum *De Virginitate purissimæ Dei Genitricis Mariæ* ad finem usque complexset, cui

omni studio, quo poterat, semper devotissime servire solebat, apparuit ei Domina mundi sacratissima ipsum librum habens in manibus, et gratias ei agens pro tali servitio, quod sibi gratissimum esse affirmabat. Ille vero, cupiens eam altius honorare, constituit, ut celebraretur solemnitas ejus singulis annis octava die ante Natalem Domini, quæ solemnitas jam obtinuit, ut per universam fidelium Ecclesiam in honorem purissimæ Conceptionis ejus celebretur vi Idus Decembris. Unde rursum ei beata Dei Genitrix apparens, vestimentum sacerdotale, quod nos albam vocamus, et cathedram illi attulit, de quibus multa miranda et gloriosa narrantur. » Sic ille.

Porro Ildephonsus beatæ Deiparæ præstantiæ puritatisque summus professor et Assertor fuit, Conceptionemque ejus sine macula constanter credidit et palam defendit. Licet enim diversimode de S. Ildephonsi mente judicatum sit, nihil tamen uspiam contra illibatam Conceptionem scripsisse certum est: imo perspicue puræ Conceptioni subscripsisse in libro contra eos qui disputant de perpetua virginitate S. Mariæ et de ejus parturitione, ut probat Bivarius in suis *Sanctis Patribus vindicatis*, ubi Ildephonsum vindicat a sententia, quæ illi in controversia de Immaculata Conceptione B. Virginis imputari solet.

Huic, si Pelbarto credimus, B. Virgo sæpius apparebat; commisitque eidem, ut annuatim celebraret festum Conceptionis suæ. Unde ille tractatum composuit, in quo probat ipsam sine originali conceptam: qui tractatus, sive liber ab ipso editus, tantum Virgini complacuit, quod illi librum ipsum manutinenti apparuit, et pro tali opere gratias egit. Composuit etiam novem Lectiones in quolibet Sabbato ad honorem B. Virginis pro officio dicendas: Tractatum item insignem *De perpetua Virginitate et Parturitione ejusdem sanctissimæ Deiparæ*, necnon Sermones duodecim de eadem. Vide nostram Biblioth. Marianam, part. I.

Inter omnes quas Hispanica regio sanctissimæ Virginis Matrisque imagines prodigiosas jactat, dignitate primaque origine eminet, quæ sibi imperii Hispanici sedem, Carpetanorum scilicet Mantuam, seu Madritum delegit, ut inde toti imperio præsidium afferat, Antiochena Theotocos corrupto vulgo de Athoca. Ejus ex nomine locique ubi colitur situ cum laude et gloria meminit S. Ildephonsus: etenim in ejus Ecclesiæ vetustis scriptis unum videre est ejusdem præsulis, quo de Virgine de Athoca loquitur, dicitque se ad illius honorem et cultum aliquot ceræ pondo mittere. Scripsit quoque idem B. vir Cæsaraugustano cuidam canonico hujus sacratissimæ iconis præconia, eique, ut ad illam ex religione peregrinaretur, consuluit.

Asserebat pro B. Mariæ excellentia contra hæreticam pravitatem dimicare ac vincere, opus esse Spiritus sancti auxilio, ac virtute Altissimi, qui ei obumbravit, ut sine coitu viri et sine ulla corru-

ptione Deum et hominem pareret, Virgoque semper maneret.

Mariam appellabat Dominam suam, Dominatricem suam, dominantem sibi, rogabatque ut haberet Spiritum Filii ejus, ut de ea vera et digna saperet, vera et digna loqueretur, vera et digna diceret : « Prædicem te, inquebat, donec prædicanda es, diligam te donec diligenda es, laudem te donec laudabilis es, serviam tibi donec servientum est gloriæ tuæ. Procido coram te, sola Opus Incarnationis Dei mei, humilior coram te sola inventa Mater Domini mei. Rogo te, sola inventa ancilla Filii tui, ut obtineas deleri facta peccati mei, ut jubeas mundari me ab iniquitate operis mei, ut facias me diligere gloriam virtutis tuæ, ut reveles mihi multitudinem dulcedinis Filii tui, ut des mihi loqui, et defendere fidei sinceritatem Filii tui, concedas etiam mihi adhærere Deo, et tibi : servire filio tuo, et tibi : illi sicut meo factori, tibi sicut Genitrici factoris mei : illi sicut Domino virtutum, tibi sicut ancillæ Domini omnium : illi sicut Deo, tibi sicut Matri Dei : illi sicut Redemptori meo, tibi sicut operi redemptionis meæ. Ideo ego servus tuus, quia tuus filius Dominus meus. Ideo tu, Domina mea, quia tu ancilla Domini mei : ideo ego servus ancillæ Domini mei, quia tu Domina mea facta es Mater Domini tui. Ideo ego factus servus tuus, quia tu facta es Mater factoris mei. Oro te, oro te, sancta Virgo, ut de illo Spiritu habeam Jesu, de quo tu genuisti Jesum. O salutis ac vitæ meæ simul et gloriæ præmium grandi opulentia magnum ! o libertatis meæ nobilissimum titulum ! o ingenuitatis meæ præclara conditio ! o nobilitatis meæ astipulatio insolubiliter gloriosa, et gloriæ æternitate confecta ! Ut ego male deceptus ad reparationem meam fieri concupiscam servus Matris Domini mei : ut ego olim in primoplasto angelica communione sejunctus ancillæ et Matris Factoris mei merear confici servus. Hoc mihi præsta, Jesu Deus, Filius hominis ; hoc mihi tribue, Domine rerum, et Fili ancillæ, ut hoc credam de partu Virginis, quod de Incarnatione tua impleat fidem meam : hoc loquar de materna virginitate quod os meum impleat laude : hoc diligam de Matre tua, quod tu in me compleas de dilectione tua. Ita serviam Matri tuæ, ut ex hoc ipse me probes serviisse tibi : ita hæc dominetur mihi, ut ex hoc noverint placuisse tibi : ita dominium ejus me teneat in sæculum, ut tu sis meus Dominus in æternum ! Quam prompte servus hujus Domine effici concupisco, quam fideliter servitutis hujus jugo delector, quam plene famulari hujus imperiis opto, quam ardentem ab illius dominio dissociari non quæro, quam avide ab ipsius famulatu nunquam abstrahi cupio : tam vere illi serviendi facultatem inveniam, tam vere illi serviens gratiam illius merear, tam vere in servitutem ejus sine interemptione detinear, tam vere serviens gratiam merear, tam vere nusquam ab æternitatis ipsius jucundi-

tate disjungar ; ut comprober servire Deo, dominium Matris ejus super me in testimonium quæro : ut sim devotus servus filii generati, servitutem fideliter appeto Genitricis : sic namque refertur ad Dominum, quod servit ancillæ ; sic redundat ad Filium quod impenditur Matri ; sic alternatur in nutritio, quod adhibetur in nutrice : sic transit honor in Regem, qui defertur in famulatum Reginæ. »

Sed quo studio Deiparam Ildephonsus prosequeretur, præter jam dicta, satis superque declarant ejus de eadem opuscula conscripta, ad quæ lectorem amando : in illis Dei Genitricem sæpissime nominat, præclaris titulis decorat, ardentissimis votis precatur, et merita ejus nobis prodesse persuasum habet contra nostri temporis hæreticos.

« Quis ita Virgini gratus, ita familiaris, et acceptus fuit, ut Ildephonsus, inquit D. Thomas a Villanova ? Perlege sanctorum historias, et post illum evangelistam Domini Joannem, nullum invenies in hoc Ildephonso parem. Si quid de aliquo sanctorum simile audistis, dicite : ego, fateor, non audiui : nam etsi beata Dei Genitrix apparuisse aliis dicitur, sed non ita. Existimo igitur et Paulo apostolo Filium, et Ildephonso Matrem speciale hoc privilegium contulisse, ut vere et visibiliter perse apparere ante horam mortis dignarentur. Quod si illum, dum viveret, tali decoravit stola, quali existimas animam ejus exutam corpore induisse in illa cœlesti gloria, quam possidet ? »

Obit anno Domini 667, x Kalend. Februarii. Non defuerunt ei promissa a Regina cœli beata gaudia ; quinimo, ea suffragante, felix ejus anima ad cœli perlata est palatia, ubi Filium Virginis contuetur in sua gloria.

Ejus festivitas solemniori cultu celebratur in Hispania die 25 Januarii ex canone 11 concilii in Hispania ad Pennam fidelem sub Ægidio episcopo Toletano habiti, his verbis expresso : « Quia Mater Dei, et Salvatoris nostri Jesu Christi gloriosa et semper Virgo Maria, capellanus, ac suæ virginitatis specialem præconem B. Ildephonsum, patriarchalis ecclesiæ Toletanæ præsulem ac rectorem, post sui Assumptionem descendens de cœlo empyreo corporaliter visitavit, ac donis et muneribus spiritualiter decoravit, in signum spiritualis dilectionis et amoris : et quos Mater Dei diligit et honorat, nos teneamur diligere, et etiam honorare : statuimus et ordinamus, ut per totam Toletanam provinciam ejus festivitas præcipue, seu duplici officio solemniter celebretur. » Hæc Patres in dicto concilio anno 1302 celebrato.

Porro in officio proprio S. Ildephonsi hæc habetur Oratio : *Deus, qui B. Ildephonsum pontificem tuum virtute ex alto indutum indumento per manus Genitricis tuæ præstito decorasti, da nobis, quæsumus, ut utriusque meritis, et interventu, stola gloriæ indui mereamur.*

§ XIII. — *De Inguelrano, antistite Cameracensi.*

Inguelranus (aliis Ingiramus) Cameracensis et

Airebatensis antistes, pro sua erga Deiparam Virginem animi devotione atque affectu, eam basilicæ Cameracensis ejusdem Deiparæ Virginis nomini dedicatæ partem, quæ occidua plagæ adversa est, adhuc jacentem relevavit. Clarebat anno Domini 960.

§ XIV. — *De Injurioso, antistite Turonensi.*

Injuriosus, Turonensis antistes, suam erga Deiparam Virginem observantiam clarescere fecit, Basilicam in ejusdem Deiparæ Virginis honorem pie sancteque construendo. Flæruit sub Clotario Galliæ rege et Papæ Vigilii tempora fortunavit, anno Domini 941.

§ XV. — *De Joanne, antistite Acernensi.*

Joannes Serranus, Hispanus, Alcazarensis, ob præclara pietatis doctrinæque testimonia ad episcopatum Acernensem sublimatus, ut erat Deiparæ Virginis studiosissimus cultor, ejusque honoris ac puritatis omnimodæ propugnator acerrimus, litterarum monumentis consignavit *De Immaculata prorsusque pura sacrosanctæ semper virginis Mariæ Conceptione libros v.* Quos excusos Neapoli typis Agydii Longi anno 1636, dixi in mea Bibliotheca Mariana, parte prima. Clarebat anno salutis a Christo reparate 1631.

§ XVI. — *De Joanne, antistite Æthiopie.*

Joannes Nuñez, e Soc. Jesu patriarcha Æthiopie, Deiparam diligebat unice, et creditur a Deo, ejus interventione, eximia accepisse dona, multa-que prænovisse saluti animorum profutura. Cum de vitæ ratione, quam tenere deberet, dubitaret, incertusque esset num activæ vitæ genus, aut contemplativæ amplecteretur, certum numerum sacrificiorum Deo obtulit, ut id intelligeret. Itaque aperte Deus ipsi revelavit suæ voluntatis esse, ut Conimbricam se conferret, a Petro Fabro (uno e primis S. Ignatii sociis, viro plane insignibus a Deo donis ornato) sibi, quod sequendum foret, ostensum iri : ipsumque in eodem viso Fabrum ostendit. Id quemadmodum factum sit, sic paucis complector : videre sibi visus est per quietem sacerdotem in sacrosancta Liturgia sacrificantem, se vero ministrantem, cumque ad pacis osculum, quod de illius Ecclesiæ more sacris operanti porrigitur, ventum esset, sacerdotem ex dextro porrectum latere recusasse, inuentem sibi pacem ex lævo porrigi : illud vero ex dextro, ut mos ferebat, perseverasse, vicissimque e sinistro presbyterum ; cumque ea de re longior esset altercatio, Joannem somno solutum ferunt, et intellexisse sacerdotem sibi requirendum, qui esset ostensus, et ab eo pacem Domini (ut ille interpretabatur), sumendam. Hæc ubi statuisset, tamen ad certius explorandam Dei voluntatem, ad angelorum confugit Reginam, certo ei sacrificiorum dicato numero. Porro Mater clementissima se ei visendam præbuit cum eodem sacerdote ad latus, quem sacrificantem ille conspexerat, ac monuit iret Conimbricam, et in collegio Soc. Jesu famulum illum suum præstolaretur,

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X.

ex eo cogniturus quid a se Dei voluntas exigeret? Nec segnis ad Dei Matris imperium Joannes fuit. Itaque a Fabro in Societatem receptus est, neque ita longe post, Æthiopie, ob præclara virtutum merita, a Sede apostolica creatus est patriarcha.

Vita humana exiit anno 1662, die 25 Decembris.

§ XVII. — *De Joanne, antistite Antiocheno.*

Joannes, Antiochenus episcopus, in Ephesino concilio clarus, in Deiparam Virginem ardentem devotus, inter alia observantiæ suæ in illam testimonia, scripsit ad Nestorium episcopum Constantinopolitanum hæreticum, qui S. Mariam Deiparam negabat, epistolam insignem, impium ipsius dogma refutantem, cui Ephesinæ synodi antistites universi subscripsere. Claruit anno a virginali partu 451.

§ XVIII. — *De Joanne, antistite Antuerpiensi.*

Joannes Miræus, Belga, Bruxellensis, iv Antuerpiensium præsul vigilantissimus, ad votum Apostoli divinitus formatus, ad Catholicæ pietatis in beatissimam Virginem fomentum, scripto consignare et mandare prælo cæperat *Beneficia atque Miracula B. M. V. in Aspicolle*, sed morte præventus ad coronidem non perduxit. Obiit felicissimus in Christo anno salutis 1611, ætatis 51, die 12 Januarii.

§ XIX. — *De Joanne, antistite Aquisquintino.*

Joannes de Meere, præsul Aquisquintinus, pietatem suam, singularemque in Deiparam affectum enitere fecit, destruendo antiquum illud sacellum B. V. Mariæ in Piscicuria juxta Aquisquintum monasterium, ob cereum ibidem miraculis clarum, famosissimum, novumque aliud augustius et magnificentius in ejus locum exædificari curando, æternum veluti pietatis et religionis suæ in Dei Matrem monumentum. Vivebat anno salutis 1630.

§ XX. — *De Joanne, antistite Atrebatensi.*

Joannes Canardus, Atrebatensis antistes, singulari quadam religione in beatissimam Dei Matrem vehementer propensus, templo B. V. Mariæ et episcopio reparando plurimum sudoris et æris insumpsit, ac utinam geminas templi turrès, quæ cælo minantes etiamnum cernuntur, ad coronidem perduxisset. Vita mortali exiit anno 1407, die 7 Octobris.

§ XXI. — *De Joanne, antistite Bambergensi.*

Joannes Godefridus, Bambergensis et Wirtsburgensis episcopus, in Deiparam Virginem ardentem devotus, ipsius Rosarium et Officium, quantiscunque negotiis detineretur, etiam in itinere, præter stas sacerdotum preces, quotidie recitavit, idque adeo constanter, ut illa ipsa quæ obiit nocte, canonicas preces (Matutinum et Laudes) una cum Officio, et Rosario beatissimæ Virginis recitavit. Ad divæ Virginis Dittelbacensis ædem duobus milliaribus dissitam, supplicationes crebrius instituit nudis pedibus. Divi quoque Caroli Borromæi exemplo quotidie hora una post cœnam, æris campani signo, omnem aulicam familiam convocari jussit,

ut in sacello Litanias B. V. una recitarent et examinarent conscientiam. Per omnem vitam omnibus sabbati diebus beatissimæ Virginis honori cibo abstinuit. Obiit anno 1622.

§ XXII. — *De Joanne, antistite Bellicensi.*

Joannes Petrus Camusius, natione Gallus, episcopus et dominus Bellicensis, sacratissimam Dei atque hominis Matrem ardentissima prosequens veneratione, inter multa, eaque præclara devotionis suæ in illam specimina, scripsit Gallice atque ad Marianæ pietatis fomentum in lucem emisit *Homilias Mariales* numero xiv, *De præcipuis festivitibus beatissimæ Virginis Mariæ: Explicationem item Salutationis angelicæ: Collationes circa honorem B. Virginis debitum: et alia quæ meam adhuc effugiunt notitiam.* Clarebat anno salutis 1630.

§ XXIII. — *De Joanne, antistite Brixinensi.*

Joannes Brixinensis in Germania episcopus, S. R. I. princeps, ut singulari cordis affectu augustissimam Dei Genitricem coluit, ita illius singulare auxilium in se gratiamque expertus est. Binis morbis, utroque mortifero, afflictabatur: æstuabat ardenti feбри, diseruciabatur asperrimo calculi dolore: et in hoc altero vis omnis medicinæ, spesque medicorum defecerat, certaque mors denuntiabatur: cum erectus fiducia princeps, ad Deiparam verit animum, donum OEtinganæ Virginis inferendum sacello pactus, si iis cruciatibus levaretur. Sensit confestim recreari ex morbi atrocitate corpus, et subindè octonum dierum lapsu calculos quadraginta octo absque sensu doloris edidit. Obstupere medici, et una omnes alii, divinæ manus id opus esse Deiparæ conciliatum precibus confessi. Princeps capellanum suum Gasparum Hartelium OEtingam misit cum litteris, quibus decano canonicorum OEtingensium miraculi seriem exposuit: misit, et dopum quo voti fidem liberavit. Donum sunt: urcei gemini et discus sacrificialis ex argento fabrefacta: disci a tergo cælatum hoc epigramma.

Gloriosæ et admirabili Matri Dei Virginis Mariæ lethali morbo oppressus votum vovi, et voti Virginis ope sanus factus sum.

Joannes episcopus Brixiniensis.

Lethali morbo oppressus D. Virginis Matri Mariæ pervetusti sacelli veteris OEtingæ votum vovi, et continuo 48 lapilli, seu calculi, sine dolore expulsi sunt, et miraculose sanus factus sum.

§ XXIV. — *De Joanne, antistite Cabilonensi.*

Joannes Germain, Cabilonensis antistes, honori Virginis Matris (cui fuit addictissimus) propagando, in sua cathedrali ecclesia sacellum ædificavit divæ Virginis de Pietate dicatum. Sed et de *Conceptione beatissimæ Virginis Mariæ* scripsit Latino idiomate libros duos, qui Ms. exstant Cabilone in bibliotheca illustrissimi ac reverendissimi DD. Jacobi Nuchezii præsulis Cabilonensis in folio, ut ex lib. 1, *De Scripturibus Cabilonensibus* Ludovici Jacob Carmelitæ dixi in Appendice secunda ad Bibliothecam Marianam. Decessit anno reparatæ salutis 1460,

die 11 mensis Februarii, sepultusque est in sua cathedrali ante sacellum, quod ipse divæ Virginis de Pietate ædificandum curaverat.

§ XXV. — *De Joanne, antistite Cantuariensi.*

Joannes Peccamus, Anglus, ordinis Minorum, archiepiscopus Cantuariensis, singulari post Christum, ut par erat, honore et cultu beatissimam Virginem Mariam prosequabatur, ad quem et alios sedulo provocabat: ad ejus honorem multum id temporis quadraginta dies, qui Assumptionem ejus antecedunt, jejunare solebant: quod ille jejunium Anglis accurate commendabat, neminem vero illi astrinxit. Scripsit *Psalterium meditationum B. V. Mariæ libro uno*, ut dixi in Bibliotheca Mariana parte prima. Vita functus est anno 1292.

§ XXVI. — *De Joanne, antistite Compostellano.*

Joannes Beltranus de Guevara, archiepiscopus Compostellanus, ut erat devotissimus Deiparæ Virginis cultor, ac ferventissimus illibate ejus Conceptionis patronus, in ecclesia cathedrali Burgensi priam opinionem, quæ tenet B. Virginem sine originali macula conceptam esse, solemnissime semper amplectendam jurejurando obfirmavit. Vivebat anno salutis 1618.

§ XXVII. — *De Joanne antistite Conimbricensi.*

Joannes Suarez, Lusitanus, Conimbricensis episcopus et comes Arganil, quantum beatissimam Virginem Matrem amarit et coluerit, vel ex eo solum conjicias, quod litterarum monumentis consignavit super illud Luc. 1: *Missus est angelus ad Mariam Tractatus 18; De Visitatione B. V. ad Elisabeth Tract. 4; Super Canticum B. Virginis Magnificat Tractat. 10; Super illud Luc. xi, Beatus venter qui te portavit Tract. 1*, et alia

Hic idem Joannes, pro sua erga Lauretanam Virginem religione, ejus ædis lapidem summa ope operaque habere curaverat, ut ædiculam Lauretanæ similem suo in episcopatu conderet, ac tandem interdicti Pontificii religione solutus a Pontif. Max. impetraverat, cardinali Carpensii Laureti patrono non invito; sed Deus ac Dei Parens haud obscuris argumentis ei denuntiavit, ut ablatum lapidem Lauretum remitteret: quippe et inusitatus morbus prosperam ejus valetudinem divinitus afflixit, et piorum Deoque acceptorum hominum monitu hanc morbi causam esse perspexit. Itaque nulla interposita mora, veniam pacemque precatus a Deo ejusque sacrosancta Parente, sacrum lapidem per Franciscum Stellam Aretinum sacerdotem suum, qui illine eum abstulerat, referendum curavit. Arculam vero argenteam, qua ille continebatur, velut testem miraculi ad posteritatis memoriam in sacra æde asservendam voluit, orans B. Virginem ut, quidquid in ea re esset, sive erroris, sive culpæ, clementer sibi condonaret.

Claruit circa annum Christi Domini nostri 1560.

§ XXVIII. — *De Joanne, antistite Constantinopolitano.*

Sanctus Joannes Chrysostomus, patriarcha Constantinopolitanus, Deiparæ Virginis ab ipsa infan-

tia impense devotus, virgineis tantæ Matris uberibus, cum adhuc puer scholasticus esset, dulcissimo lacte meruit recreari. Sic enim legitur in Vita Henrici Sasonis sacri ordinis Prædicatorum cap. 20, ubi Dei Genitrix sancto cuidam homini sese visibilem exhibens, ita de Chrysostomo illi locuta perhibetur : « Cum puer scholasticus esset, et ante aram se demitteret in genua, ubi ego ipsa in lignea imagine Filium meum in sinu meo lactavi, per eandem imaginem dixi Filio, ut paulisper cessaret, sineretque puerum antedictum mea ubera sugere. » Hinc in Chrysostomo venustus eloquii, et aurea sermonis præstantia, ob quam sine fūco Chrysostomus, id est, *Os aureum* nuncupatus est. Tanti beneficii memor, ne pietissimæ Altrici suæ inveniretur ingratus, plura luculenter scripsit in ejus laudem, eandemque mirifice commendavit, appellans Animatum Palatium Regis angelorum : Domicilium rerum omnium Creatori servatum : animatam Civitatem, de qua loquitur Propheta : *Gloriosa dicta sunt de te, Civitas Dei* (Psal. LXXXVI, 5) : Paradisum Dei ratione præditam : Portam Orientalem : Habitaculum Verbo divino dignum : alterum Cælum in terra : Nebulam levem : Sanctuarium Deo paratum : Thalamum divinæ humanitatis : Porum cubiculum Ortus Dei secundam carnem : Arcam ratione præditam : Templum divinum : Judicis et Redemptoris Matrem : Genitricem vitæ, quæ mortem delevit : Habitaculum amplissimum illius naturæ quæ comprehendere non potest : Miraculum revera magnum : Gloriam et Firmamentum Ecclesiæ : Splendorem mundi : Fenestram cæli : Dominam cælestis palatii, cum aliis excellentissimis honoris titulis.

De eadem hæc scribit notatu digna : « Cum beata Maria, inquit, supra omnem creaturam humanam castitatem servaret, propterea Christum Dominum in ventre concepit. Ad hanc igitur sanctissimam Virginem et Matrem accurrentes, ejus patrocinii utilitatem assequamur. Itaque quæcunque estis virgines ad Matrem Domini confugite, illa enim pulcherrimam, pretiosissimam et incorruptibilem possessionem patrocinio suo vobis conservabit. Magnum revera miraculum, fratres dilectissimi, fuit beata semper virgo Maria. Quidnam illa majus aut illustrius illo unquam tempore inventum est, seu aliquando inveniri poterit? Hæc sola cælum et terram amplitudine superavit. Quid namque illa sanctius? Non prophetæ, non apostoli, non martyres, non patriarchæ, non angeli, non Throni, non Dominationes, non Seraphim, non Cherubim, non denique aliud quidpiam, inter creatas res visibiles aut invisibiles majus aut excellentius inveniri potest. Eadem ancilla Dei est, et Mater. Eadem Virgo et Genitrix. Hæc ejus Mater est, qui a Patre ante principium genitus fuit, quem angeli et homines agnoscunt Dominum rerum omnium. Visne cognoscere quanto Virgo hæc præstantior sit cælestibus potentiis? Illæ cum timore et tre-

more assistunt, faciem velantes suam. Hæc humanum genus illi offert quem genuit : per hanc et peccatorum veniam consequimur. Ave igitur, Mater, Cælum, Puella, Virgo, Ecclesiæ nostræ decus, Gloria et Firmamentum, assidue pro nobis precare Jesum Filium tuum.

Idem in sua Liturgia, sive Missa, sic salutando honorabat B. Virginem : *Vere dignum et justum est, glorificare te Deiparam, et semper beatissimam et penitus incontaminatam Matrem Dei nostri, honoratorem Cherubim, et gloriosorem incomparabiliter Seraphim, quæ citra corruptionem Deum peperisti. Vere Deiparam te magnificamus. Ave, gratia plena Mater, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui, quoniam Salvatorem nostrarum animarum peperisti. Sacrificium Missæ Deo offerebat præcipue in honorem sanctissimæ, immaculatæ, super omnes benedictæ Domine nostræ Deiparæ, ac semper Virginis Mariæ. Ad secundam sacrificii sublationem dicebat : Precibus, Domine, ejus, quæ te genuit, Deiparæ et semper virginis Mariæ, miserere, et serva nos. Dum sacrificium solemniter perageret, volebat ut diaconus ministrans bis diceret : *Sanctissimæ, intemeratæ, super omnes benedictæ, gloriosæ Domine nostræ Deiparæ, ac semper Virginis Mariæ memoriam agentes, nos ipsos, et invicem, et omnem vitam nostram Christo Deo nostro commendamus. Quæ verba etiam a populo repeti mandavit. Quando diaconus Evangelium erat cantaturus, talem super eum orationem fundebat : Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa* (Psal. LXXVII, 12), *per preces Domine nostræ Deiparæ, et semper Virginis Mariæ. Sanctissimum Christi corpus in Eucharistiæ sacramento recepturus dicebat : Intercessionem immaculatæ Domine nostræ Deiparæ, et semper Virginis Mariæ dignum me fac, ut sine condemnatione accipiam immaculatum tuum donum, in remissionem peccatorum, in vitam æternam, in purgationem malarum mearum cogitationum, in illustrationem mandatorum tuorum. Post sumptionem vero addebat : Grätias agimus tibi, Domine, humane Benefactor animarum nostrarum, quoniam et hodierno die dignatus es nos supercælestibus tuis et immortalibus mysteriis : dirige nostram viam, confirma nos in timore tuo omnes custodi vitam nostram : stabili gressus nostros precibus et supplicationibus sanctæ Deiparæ, et semper Virginis Mariæ.**

Idem Chrysostomus Arianos Christi hostes, ejusque Matris (quam negabant Dei Matrem, et Filium ejus Deum, Deoque Patri consubstantialem) acerrime persecutus est, eosque Constantinopoli, favente imperatore, expulit. Unde nil mirum, si erga ipsum ejusdem Matris patrocinium tam mirabiliter effulsit, uti patet sequenti in casu.

Tempore Arcadii et Honorii imperatorum, Cyrillus, sanctissimus Alexandriæ archiepiscopus ; consobrinus Theophili, et aliquando præsumptioni

serviens ut homo, ac Theophilum avunculum sequens, de Chrysostomo et male sentiebat, et loquebatur. Quia autem fervens hoc erat studium pugnandi, non a notitia veri, neque tamen ab invidia, aut diabolica pervicacia ortum, dignus est habitus, qui in viam revocaretur mystica quadam patefactione: imaginatus enim est Cyrillus se esse quodam terribili ac pulcherrimo in loco, ubi multitudo angelorum Genitrici Dei astaret, propeque eam Chrysostomus, tanquam amantissimus filius, et charissima oculi pupilla, se, cum accedere conaretur, ab eo repelli, Matrem autem Dei intercedere pro se, et poscere ut admittatur, quia non parum propter ipsam laboris pertulisset dum nomen Dei Genitricis vindicaret. Postquam ad se rediit Cyrillus, sui ipsius poenitentia ductus, in omnibus Chrysostomum exinde est secutus.

Mortem obiit Chrysostomus, eximius Deiparæ Virginis cultor, encomiastesque præcipuus, anno Domini 411, 6 Kalend. Februarii. Cujus Mariale (quo ejusdem Chrysostomi de Maria Virgine incomparabili, ac Dei Genitrice sacrosancta Opera omnia, quæ reperiri potuerunt, partim ex ipsius Operibus jam editis excerpta, partim vero ex Græcis Ms. Codicibus nunquam antea evulgatis fideliter exscripta, Latine expressa, notisque illustrata continentur) jam habeo editioni paratum, ac quantocius, Deo volente, in lucem aspectumque publicum proferetur.

§ XXIX. — *De Joanne, antistite Eboracensi.*

Joannes Beverlacijs, natione Anglosaxo, archiepiscopus Eboracensis, singulari erga Deiparam Virginem pietatis affectu conspicuus, posteritati transmisit *Super missus est Angelus, et Canticum ejusdem Deiparæ Virginis Magnificat, Commentaria*. Cessit e vita anno ab adventu Salvatoris 721.

§ XXX. *De Joanne, antistite Euchaitarum.*

Joannes Euchaitarum episcopus, natione Græcus, studium suum erga B. Virginem expressit, ac Marianæ pietatis in Christifidelium cordibus alimentum præbuit, scribendo in Dormitionem sacrosanctæ Deiparæ Orationem unam, Canones item 8 deprecatorios ad sanctissimam Deiparam secundum 8 Echos Græcorum, quæ Ms. exstare in bibliotheca Vaticana retuli alias in mea Bibliotheca Mariana, parte prima. Hic in *Menæis Græcorum* die 30 Januarii inter alios honoris titulos Deiparam appellat: Palatium Verbi: Decus amabile cunctorum mortalium, et Caput justorum, non minus inter postremos ac medios justorum ordines, quam inter primos propria cuique sanctitate præcellens. Vixisse creditur sæculo viii a Christi Nativitate, licet vir doctissimus P. Simon Wagnerech in sua *Pietate Mariana Græcorum*, de ejus ætate, aut vita se nondum quidquam invenisse scribat, quod viris doctis probare se posse confidat.

§ XXXI. — *De Joanne, antistite Gnesnensi.*

Joannes Lascius, archiepiscopus Gnesnensis,

regni Polonorum primas, pro ardenti suo in Mariana obsequia desiderio, in hæreditario oppido suo Laseo templum B. Virgini exstruxit, et canonicos fundavit cum præposito infulato, et mansionariis sacerdotibus, qui singulis diebus Officium B. Mariæ et Missam decantarent. Idem in synodo provinciali celebrata Gnesnæ anno 1510 instituit festum Conceptionis beatissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ cum Octava in tota provincia Gnesnensi sub Officio D. Leonardi Nogaroli, protonotarii apostolici, et sac. theologiæ doctoris edito, et a Romano Pontifice approbato deinceps fore celebrandum, a festo proximo Conceptionis ejusdem Virginis gloriosæ per annum incipiendum, et deinceps continuandum perpetuum. Æternæ salutis viam ingressus est anno Domini 1531.

§ XXXII. — *De Joanne, antistite Hildersemensi.*

Joannes Bregensis, Polonus, episcopus Culmenensis in Prussia, deinde Hildersemensis, amoris atque observantiæ suæ erga Deiparam Virginem haud obscurum documentum dedit, scribendo *Conciones in præcipuas ejusdem Deiparæ Virginis festivitates*. Claruit anno a salutifero Virginis partu 1574.

§ XXXIII. — *De Joanne, antistite Korkagensi.*

Joannes Korkagensis episcopus, Domini Trajectensis suffraganeus, ordinis S. Benedicti, inter alia multa quibus studium suum erga Deiparam Virginem declaravit, cum in monasterio Vuindesemensi canonicorum regularium altare in honorem B. Virginis consecrasset, turrin ascendens campanam in ea pendentem etiam consecravat, vocans eam Mariam: cunctis eam pulsare audientibus, et ter *Ave Maria* flexis genibus dicentibus, toties quoties quadraginta dies indulgentiarum concedens.

Idem in monasterio Montis S. Agnetis eorumdem canonicorum, consecravat pretiosam et formosam imaginem B. M. Virginis cum puero Jesu stantem super altare in ejus honorem consecratum, in medio ecclesiæ ante chorum, et concessit legenti devote flexis genibus quinque *Ave Maria* ante istam imaginem 40 dies indulgentiarum. Item consecravat aliam parvam imaginem B. Virginis positam ante portam præfati monasterii, et concessit ibidem devote legentibus flexis genibus ter *Ave Maria* 40 dies indulgentiarum. Clarebat anno Domini 1445.

§ XXXIV. — *De Joanne, antistite Landawensi.*

Joannes Paschal, natione Anglus, Eduardo Angliæ regi hujus nominis III gratissimus, a quo Walliæ, seu Landaviæ episcopus designatus est, et ab Innocentio VI confirmatus, clarissimis aliis suæ in Deiparam religionis argumentis addidit, *Homilias de præcipuis ejusdem Deiparæ festivitibus*. Claruit circa annum Christi Salvatoris nostri 1555.

§ XXXV. — *De Joanne, antistite Laudunensi.*

Joannes Docæus, Gallus, episcopus Laudunen-

sis, affectum suum erga Deiparam Virginem declaravit, et Marianam pietatem in fidelium animis alere studuit, litterarum monumentis consignando *De temporali Filii Dei Nativitate ex B. V. Maria libros XVIII. De Conceptione etiam, Nativitate, Purificatione et Assumptione B. Virginis Homilias 4.* Clarebat anno Christiano 1555.

§ XXXVI. — *De Joanne, antistite Lodovensi.*

Joannes, hujus nominis II, episcopus Lodovensis, ob reverentiam beatissimæ Virginis Dei Matris confraternitatem perpetuam in S. Genesii basilica instituit, voluitque ut quilibet sodalis daret quolibet anno septem denarios Turonenses in honorem septem gaudiorum Virginis Mariæ, expendendos in cera et oleo comparandis. Floruit anno 1572.

§ XXXVII. — *De Joanne, antistite Milnensi.*

Joannes Milnensis episcopus, suum in Deiparam Virginem amorem inter alia argumenta professus est, scribendo *Pro fraternitate Rosarii ejusdem Deiparæ Virginis.* Floruit, ut alibi demonstravi, circa annum Domini 1500.

§ XXXVIII. — *De Joanne, antistite Moguntino.*

Joannes Adamus, archiepiscopus et elector Moguntinus, B. V. Mariam, quam semper coluerat, sub mortem ut pro se oraret enixe oravit. Idem ad inchoationem et quoddam veluti catholicæ pietatis fomentum liberalis fuit in catechismis libellis pijs Rosariisque B. M. V. et similibus coemendis, quæ a catechistis utiliter pueris et alijs donarentur. Vivere desit anno Domini 1604, 10 Januarii.

§ XXXIX. — *De Joanne alio, antistite Moguntino.*

Joannes Suicardus, archiepiscopus Moguntinus, atque imperii elector, Virginem Mariam Matrem Dei, tanquam veram Patronam et Advocatam, summo honore veneratus est. Sacra loca adire, et religionis ergo peregrinari (quod etiam pedes magna cum animi devotione facere solitus fuit) summæ ipsi voluptati fuit. Nam anno 1611, mense Julio, Virginem Aspricollensem, et anno insequenti, mense Augusto, Divam Hallensem, quarum utraque est in Brabantia, cum summa admiratione Belgicarum provinciarum, accessit. Cujus suæ pietatis hunc fructum tulit, ut (quod probari potest) in maximis suis curis, præcipue ante electionem imperatoris Ferdinandi II, Mater Dei ipsum jucundo aspectu, solatio, et hortamine his verbis: Constans esto, Suicarde, dignata fuerit. Idem Conceptionis beatissimæ Virginis semper et ubique Immaculatæ devotissimus cultor, anno a virginali partu 1624, pro ejusdem Conceptionis definitione scripsit ad Urbanum VIII Pontificem Maximum litteras tenoris sequentis:

« Beatissime Pater, Suavissimus ille sensus, et totius Christianitatis conspiratio, qua ad gloriosissimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ Immaculatam Conceptionem asserendam fertur, mihi quoque occasionem suggerit, ut mei animi sensa, et in Virginis laudes proferendas desideria apud

Sanctitatem vestram exponam, et ejus sacris ad-volutus vestigijs, omni animi affectu supplicem, ut tandem hanc communem Christianitatis erga Dei Matrem pietatem sua definitione velit esse stabilitam. Satis quidem constat calcaneo mulieris insidiantem serpentem id omnibus sæculis egisse subdole, ut in quam ne momentaneum quidem sub originariæ alienjuss maculæ prætextu jus habere potuit, imo quam gratia et justitia plenam conceptam sibi formidabilem, et capiti suo per benedictum semen exitio futuram sensit ejus laudibus, quantum in se est, derogaret. Interim, qui sibi tabernaculum sanctificavit Altissimus, qui ab omni maledicto immunem Matrem viventium futuram, ex qua Verbum Dei virtute Spiritus sancti humanam naturam assumeret, delegit, Virginis Matris gloriam maximis incrementis in Ecclesia efflorescere voluit, ut merito beatam illam prædicent omnes generationes. Sat scio in hac questione de Immaculata Conceptione in diversa olim abiisse gravissimorum in Ecclesia Christi theologorum judicia, disputationis etiam calore ad contentiosam hanc causam delapsam esse disceptationem, adeo ut in vulgus etiam populumque, non sine scandalo gravi, periculosisque (ut nuper adeo in Hispaniæ regnis, aliisque locis patuit) tumultibus theologorum manarint dissidia, et inde hæretici, hostes purissimæ Dei Matris, non parvam sumpserint gloriandi, et Catholicæ religionis integritati detrahendi occasionem. Interim Spiritus veritatis, quo sancta Dei regitur et ad omnem veritatem eruditur Ecclesia, eam erga gloriosissimam Dei Matrem non infinis semper inspiravit venerationem, ut de Immaculata beatissimæ Virginis Conceptione in omnibus pene Ecclesiis prævaluerit sententia. Zelantes vero privilegium singularissimum Dei Matris summi Ecclesiæ Christi pastores omni studio evigilarunt, ne vel laudibus potentissimæ cœli Reginæ detraheretur, vel scandali in populo seminaria existerent. Hinc Sixti IV felicissimæ recordationis Extravagantes confirmatæ per concilium Tridentinum, hinc tam multa alia Brevia apostolica, motus proprii et decreta Pontificum, jam fere a centum quinquaginta annis in favorem Immaculatæ Conceptionis concessa. Et quidem tum sanctorum Patrum auctoritate, tum ratione, et miraculis pluribus fundata est hæc Christianitatis conspiratio, ut sancti Spiritus Opus singulare non immerito credatur, nec dubito, quin eorum etiam calculo doctorum foret approbanda, qui olim scholastica magis exercitatione, quam asserendi pertinacia, dum in re controversa de Ecclesiæ constaret sensu, aliud sibi sentiendum putarunt. Etsi vero multum debeat Ecclesia fel. mem. Gregor. XV, quod ejus decreto eo deducta sit hæc quæstio, ut neque publice, nec privatim, nec verbo, nec scripto cuiquam liceat dicere, Dei Matrem contraxisse peccatum originale (exceptis solis Fratribus Dominicanis, quibus permissum ut de hac questione disputare

possint inter se solos, et non coram aliis, nec cum aliis) et festum, quod Ecclesia celebrat, sit festum Conceptionis beatissimæ Virginis Mariæ, et prohibeatur ne quis amplius idem sub nomine sanctificationis celebret; tamen, beatissime Pater, glorioso Sanctitatis vestræ pontificatui hoc privilegium a sanctissima Dei Matre reservatum credo, ut Sanctitatis vestræ expresso decreto omnis ab Ecclesia varietas, et animorum discrepantia tollatur, efficiaturque ut uno ore omnes Deum in Matre sua honorificemus, et sine macula originali conceptam cœli Reginam meritis laudibus efferamus. Atque hoc decreto, ut pontificatum suum est illustratura Sanctitas vestra, ita regnis et populis pacem et tranquillitatem cum pietate est stabilitura, Ecclesiam lætificatura universam, gloriosissimam vero Virginem Dei Matrem sibi conciliatura, cujus benedicto Filio Jesu Christo Sanctitatem vestram, ejusque actiones omnes, et incolumitatem commendando, et me meumque archiepiscopatum cum oblatione humillimorum obsequiorum, Sanctitatis vestræ sacros exosculans pedes, eidem defero. Dat. Aschaffenburgi 11 Febr. anno 1624. — Joannes Suicardus. »

Animam de republica Christiana optime meritam Deo reddidit, anno salutis 1626, ætatis 73, die 17 Septembris.

§ XL. — *De Joanne, antistite Monopolitano.*

Joannes Lopez, Hispanus, Salmantinus, ob eximias animi dotes ad episcopatum Monopolitanum erectus, quo studio affectuque erga Dei Genitricem fuerit, haud obscure declaravit, scribendo *De Rosario ejusdem sacrosanctæ Dei Genitricis Mariæ libros duos: Annotationes item in Evangelia festivitatum Deiparæ*, et alia. Clarebat anno a plenitudine temporis 1470.

§ XLI. — *De Joanne, antistite Placentino.*

Joannes Linatus, Parmensis, episcopus Placentinus, eximium suum erga augustissimam Dei Parentem studium inter alia testatus est, pulcherrimis iconibus ejusdem augustissimæ Dei Parentis in summi templi excelso hemispherico vertice (vulgo cupulam vocant) pictoris celeberrimi arte ac penicillo expressis, quæ plastico etiam opere inaurato circumdatæ, et ad spiram usque columellarum perductæ, totam testudinem illam octonis angulis dissectam mirifice exornant: et ut perpetuo stent posterorum oculis usurpandæ, Joannis præsulis pietas in Mariam sanctissimam Virginem largiter effusa fecit. Mortale hoc solum deseruit anno salutis 1627, iv Nonas Aprilis, sepultusque est in cathedrali Placentia in sacello S. Mariæ de Populo cum hoc epitaphio:

Sub hoc saxo diem judicii expectant ossa Joannis Linati, nobilis Parmensis, Placentiæ episcopi, qui sicut vivens sub vexillo Deiparæ continuo militavit, ita in ejusdem sacello suo cineri moriens pacem legavit.

§ XLII. — *De Joanne, antistite Ravennatensi.*

Joannes, archiepiscopus Ravennas, vir Deiparæ

Virginis amantissimus, instituit in D. Mariæ templo, quod exstat in insula Ravennatis agri, cui Palatiolo nomen est, regularem monachorum conventum, qui assidue die noctuque Deum hymnis colerent, et ut Deo servientibus abunde suppeditaretur victus, ipsam Palatiolam insulam, quæ Pado, Rheno, mari super ac fossa nova circumdabatur, et in qua cœnobium illud ac templum erat, una cum silvis ædificiisque omnibus ac paludibus, concessit, et quæ etiam in littore maris illius insulæ, seu in fluvio, qui Padarhenus vocatur. Voluitque ut ex ipso monachorum conventu abbas deligeretur, et perpetuo precibus matutinis expletis quinquagesimum Psalmum, et tricies *Kyrie eleison*, ac pro peccatis precem recitarent, quod et post quotidianum hora diei tertia Officium faciendum jussit. Quo vero die migraret ex hac vita (fuit autem deinde xi Kalend. Decembr.) singuli sacerdotes rem divinam, et per tres deinde dies etiam facerent, illique precibus de more parentarent: vertentibus annis, eodem die abbas pane, vino, carnibus ac piscibus, ut tempus ferret, egentes quinquaginta aleret. Moritur anno Domini 899.

§ XLIII. — *De Joanne, antistite Sebastienensi.*

Joannes ille, qui a perpetuo silentio cognomen accepit, quippe abbatis Sabæ Lauram nobilitavit, mortuis parentibus, quos generis claritas et divitiarum copia fecerat gloriosos, divisaque inter fratres hæreditate, partem ipse suam beatissimæ Dei Matri donavit, cujus in honorem Nicopoli templum monasteriumque fundavit, ubi duodevicesimo suæ ætatis anno mundo renuntians, decem adhibitis fratribus, quibus animæ æterna salus cordi erat, professus est monachum. Ordinatus tandem aliquando Sebastienæ pontifex, vitam egit monacho et episcopo dignam: decennio post Hierosolymam peregrinatus, inde se ad Sabam contulit, et silentium quam arctissimum conservavit, neminemque toto quadriennio convenit, illo, qui ministrabat, excepto: quo vero die dedicationis templi beatissimæ Virginis Mariæ ab illius Lauræ monachis statæ feriæ atque solemnes agebantur, Joannes festæ illius lucis gratia cum monachis loquebatur, et de silentio remittebat. Clarebat circa annum 480.

§ XLIV. — *De Joanne, antistite Senensi.*

Joannes Senensis in Etruria episcopus ordine 37, inter alia servitutis atque observantiæ suæ erga Deiparam Virginem symbola, monasterium in ejusdem Deiparæ Virginis honorem fundavit prope fontem Beccium, ut ibidem ad magnæ Dei Matris laudes S. Benedicti moniales alerentur. In cujus ecclesiæ arcu trabali hæc adhuc carmina inscripta leguntur:

Præsulis ad votum hæc primum fundata Joannis Virginis ad laudem dant illustranda Mariæ Virgineis sanctis in Christi sorte dicandis Ut precibus sacris locus hic salvetur et Orbis. Anno Incarnationis Dominicæ M. XIII.

Floruit anno salutis 1050.

§ XLV.—*De Joanne, antistite Thessalonicensi.*

Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, natione Græcus, æternæ Virginis cliens et cultor amatissimus, scripsit *De laudibus ejusdem æternæ Virginis Homiliam unam*, quam ex vetusto codice bibliothecæ Vaticanæ depromptam vidi aliquando Græce Ms. apud eruditissimum virum Flaminium Cerasolam. Hic idem Joannes, quemadmodum Epiphanius presbyter Constantinopolitanus, alique litteris prodiderunt, scripsit *De Vita et Morte Deiparæ Virginis Mariæ librum unum*, sed cum in eo, hæreticorum fraude, vera falsis permista, et quædam cum fidei veritate pugnantia contineantur, merito illum inter apocrypha rejicit Canisius lib. v, *De Deipara*, cap. 5. Quo tempore effulserit mihi adhuc ignotum.

§ XLVI.—*De Joanne, antistite Tornacensi.*

Joannes a Prato (cujus regimen religiosum vocat abbas Ægidius) quod erga B. Virginem ejusque festum Sabbatum peculiarem habuerit affectum, declarant, quod præter Missam quotidianam ad Deiparæ altare nomini ejus dedicatum in Ecclesia Tornacensi, cujus erat episcopus, faciendam, laudes solemni ter decantandas, in singulis quoque Sabbatis, eadem, sed majori solemnitate fieri decreverit. Claruit circa annum Domini 1342.

§ XLVII.—*De Joanne alio, antistite Tornacensi.*

Joannes Vendevillius, ex consiliario regio episcopus Tornacensis admodum laudabilis, quasi enim sol refulgens, sic ipse refulsit in templo Dei, inter alia sui erga B. Virginem affectus cultusque documenta, Sabbatis singulis in honorem ejusdem B. Virginis jejunare consuevit. In Adventu autem ter in septimana. Placidissime non sine opinione sanctitatis in Domino obdormivit anno 1592. Biennio post obitum, cum ex causa monumentum ejus aperiretur, cadaver cum intestinis sepultum, neque balsamo, oleo, aromate, neque arte ulla conditum, plane incorruptum, ac si modo humatum fuisset, non sine admiratione et opinione miraculi repertum est.

§ XLVIII.—*De Joanne, antistite Tossiniano.*

Beatus Joannes Tossinianus episcopus, ex ordine Jesuatorum, vir insignis, ab infantia devotione præcipua cœpit Deiparam colere; nam quotidie priusquam pergeret ad scholas, orabat ante ipsius imaginem, et similiter quando redibat, prostratus ante eam gratias agebat. Natus est anno 1587.

§ XLIX.—*De Joanne, antistite Trevirensi.*

Joannes Trevirensis archiepiscopus, natione Germanus, S. R. I. per Galliam archicancellarius et princeps elector, Deiparæ Virginis mancipatus obsequio, ad corda nostra erga ipsius Deiparæ Virginis cultum venerationemque promovenda, edidit *Pro fraternitate Rosarii sacratissimæ Virginis Mariæ litteras pastorales*. Floruit circa annum salutis communis 1500.

§ L.—*De Joanne, antistite Tungrensi.*

Joannes, episcopus Tungrensis, qui propter morum facilitatem Agnus vulgo dicebatur, pietati

sue erga Deiparam astruendæ basilicam in Arduenna silva construxit, quam in honorem B. Virginis ac Dei Matris consecratam, ab omni in posterum tributo atque pensione auctoritate pontificia liberavit. Obiit anno Domini 654, viii Kal. Augusti.

§ LI.—*De Joanne, antistite Valentino.*

Joannes de Ribera, patriarcha Antiochenus, et archiepiscopus Valentinus, singulari quadam religione erga beatissimam Dei Matrem ejusque puram Conceptionem affectus, confirmavit et approbavit confraternitatem ejusdem pure Conceptionis in conventu S. Francisci urbis Valentini fundatam. Cujus confirmationis atque approbationis diploma habes apud *Armamentarium Seraphicum in Regesto* p. 671, et 672. Prædicta vero confraternitas adeo inter Valentinis augeri cœpit, ut die una contigerit duo hominum millia certatim ascribi. Vivebat anno salutis 1574.

§ LII.—*De Joanne, antistite Viennensi.*

Joannes archiepiscopus Viennensis, doctrinæ veritatis prædicator eximius, devotionis sue erga Deiparam Virginem haud vulgaria monumenta reliquit, dum basilicas B. Mariæ de ultra Geriam, et B. Mariæ Veteris Viennensis sumptuosis decoravit ædificiis, et dum a parte australi infra septa ecclesiæ majoris B. Mauriti capellam in honorem B. Virginis construxit. Obiit anno ab Incarnatione Domini 1266, 15 Kalendas Maii.

§ LIII.—*De Joanne alio, antistite Viennensi.*

Joannes Faber, Suevus, Viennensis episcopus, vir opere et sermone potens, Deiparæ Virginis fervens amator, ejusque honoris singularis vindex ac defensor, edidit contra Joannem Oecolampadium hæreticum epistolam apologeticam, qua illius in Deiparam Virginem calumnias egregie depulit ac dissipavit. Scripsit etiam *De beatissima Genitrice Dei Maria, et ejus Filio vere Deo tractatum unum; De perpetua virginitate Mariæ, tractatum unum; De Assumptione beatissimæ Virginis Mariæ, tractatum unum*, et alia, sui erga augustissimam cœli Reginam amoris atque benevolentiae signa luculenta, in Bibliotheca Mariana enumerata. Corpus deposuit anno Domini 1541.

§ LIV.—*De Joanne, antistite Vladislaviensi.*

Joannes Tarnowski, prius Posnaniensis, postea episcopus Vladislaviensis, inter alia affectus sui erga Deiparam argumenta, in ecclesia sua cathedrali Vladislaviensi, quæ Deiparæ Virginis nomini dicata est, sacellum pulchro opere, in quo Officium B. M. Virginis, et Missa a mansionariis decantari solet, prælatis eam, et canonicis audientibus, exædificavit, quod bracteis æneis tectum, statuis patronorum regni Poloniæ ex marmore elaboratis decoravit. Calicem præterea aureum cum patini eidem ecclesiæ donavit, et dum vestitu sacro ipsius decus augere cogitat, duobus annis in eo pontificio exactis, ad Gnesnensem cathedram translatus est,

in qua cum per sex tantum sedisset menses, e vivorum numero sublatus est anno Domini 1604.

§ LV. — *De Joanne, antistite Usbitensi.*

Joannes de Arundine (alii Arundineus) Theoticus Usbitensis episcopus, et Trajectensis episcopi in pontificalibus vicarius, pro eximia qua erga magnam Dei Matrem pietate pollebat, inter alia suæ sapientiæ lumina, posteris dedit *Sermones de ejusdem magnæ Dei Matris festivitatis*. Migravit ad astra anno 1490.

§ LVI. — *De Joanne, antistite Aquilonensi.*

Joannes Paulus Palanterius, Italus, Bononiensis, ordinis Minorum conventualium, ob doctrinæ virtutumque præstantiam Aquiloniæ episcopus creatus, inter alia obsequiosæ pietatis testimonia, quibus affectum suum erga augustissimam cœli Reginam palam testatus est, scripsit *Explanationem in Hymnos de B. Virgine, Ave, maris Stella, o gloriosa domina, et Quem terra, pontus, æthera*. Clarebat anno partus virginis 1590.

§ LVII. — *De Joanne, antistite Aretino.*

Joannes episcopus Aretinus, vir cultui beatissimæ Virginis Dei Matris in primis addictus, pro eximio suo in Deiparam amore et observantia, scripsit *Tractatum pulcherrimum in venerabilem Dormitionem sanctissimæ et gloriosissimæ Dei Genitricis semperque virginis intemeratæ Mariæ*, ex dictis sanctorum Patrum Andrea Cretensis, Cosmæ Vestitoris, Germani Constantinopolitani, et Joannis Damasceni : qui tractatus ex Ms. perantiquo pergameni codice bibliothecæ cœnobii Vallumbrosani exscriptus, exstat apud eruditissimum, mihiq; multis titulis colendissimum virum D. Ferdinandum Ughellum, abbatem Cisterciensem, et, Deo volente, integer in Bibliotheca magna Mariana, quam paro, tomo IX, proferetur in lucem. In eo tractatu B. Virginem appellat, Arcam vitæ : Arcam salvandorum : Arcam novam gloriæ Dei : Adjutricem exiguitatis nostræ apud Deum : Baculum imbecillum : Custodiariam ineffabilem juciorum thesauri Dei : Circumamictum brevem ejus, qui continet universa : Candelabrum luminis Triadici : Dignitatem regiam humani generis : Dominam cunctorum : Datricem omnium bonorum : Fortitudinem virtutis nostræ : Habitaculum Dei splendidissimum : Loquelam Dei : Lampadem semper lucidissimam : Mensam divinis epulis adornatam : Materiam aptissimam divinæ incorporationis : Mammillam nutrientem eum qui creavit omnia : Merum totius mundi : Margaritum inviolabile a Christo Domino Joanni creditum : Palatium terrestre Regis cœlestis : Portam cœli cœlorum : Propitiatorium commune totius mundi : Pontem fluctuantium : Propitiatricem pro peccatis : Pulchritudinem humani generis : Regulam vitæ : Reginam novam : Receptaculum vitæ : Radicem arboris agnitionis vitæ nostræ . Solium excelsum, et elevatum Domini Sabaoth : Sceptrum Davidicum : Scalam ad cœlum ascendentium : Spon-

sam cœlestium thalavorum : Vehiculum clarissimum veræ lucis vitæ : Virgam Leviticam : et ne plura congeram, Virginem suavissimam, admirabilem, celeberrimam. Vivebat Joannes iste anno Domini 876.

§ LVIII. — *De Joanne, antistite Bovensi.*

Joannes Camerota, Siculus, Bovensis antistes, vir non minus litteris quam Evangelica vita conspicuus, pro miro fervore quo gloriosissimam Christi Matrem complectebatur, scribendum suscepit *Opus de Epistola B. Virginis ad Messanenses*, sed morte præventus non absolvit. Obiit circa annum Domini 1631.

§ LIX. — *De Joanne alio, antistite Constantinopolitano.*

Joannes Xiphilinus, Trapezunte oriundus, sub Constantino Duca patriarcha Constantinopolitanus, testando suo erga Deiparam Virginem affectui, inter alia scripsit, *Homilias super Evangelia festivitatum ejusdem Deiparæ Virginis*. Quas Græce Ms. cum aliis ejus super Evangelia totius anni Homiliis exstare in bibliotheca serenissimi ducis Bavarie dixi in Bibliotheca Mariana, parte 1. Vivebat anno post Christum natum 1068.

§ LX. *De Joanne antistite Hierosolymitano.*

Joannes Syrus, patriarcha Hierosolymitanus, quem Theodoretus virum vocat plane insigne, et Prosper, vitæ puritate et prophetiæ dono nitentem in laudes atque enconia Deiparæ Virginis (quam præcipua devotione imisque præcordiis venerabatur) quanta animi propensione raperetur, patet ex ejus libro *De Institutione monachorum* cap. 32, 33, 34 et 36 ; ibi etenim Mariam appellat primam Virginem Deo dicatam : Primiceriam voto feminarum virginum, per quam virginitas fuit primo in feminis introducta atque incepta ; Nubem de qua per Moysem figurate est scriptum, *Ecce gloria Domini apparuit in nube* (Exod. xvi, 40) : Nubem, per quam genus humanum accepit a Filio Dei desideratum pluviae, id est, divinæ gratiæ beneficium : Infantulam, quæ ex utero matris suæ ab omni peccato munda egressa est : Nubeculam natam contra mare, id est, contra solitam amaritudinem in vitiosa propagine naturæ humanæ : ut alia, quæ ibi legi possunt, brevitatis studio omittam. Debitum naturæ solvit anno salutis 432.

§ LXI. — *De Joanne, antistite Iconiensi.*

Joannes Matthæus Caryophyllus, Cretensis, archiepiscopus Iconii, sacrorum conciliorum et Patrum doctrinæ peritissimus, et in refellendis Græcorum erroribus voce et scriptis excellens, quam esset in sanctissimæ Deiparæ beato cultu ac castissimo amore eximius, luculenter testatus est, non solum edendo tum Græce tum Latine *Epigrammata in omnes B. Virginis festivitates*, Romæ evulgata anno 1625, sed e Græcis manuscriptis codicibus bibliothecæ Vaticanæ transferendo in Latinam linguam *Græcorum Patrum in laudem beatissimæ Virginis Orationes* 25, a me in Bibliotheca Mariana, parte 1,

enumeratas, et ex iis aliquas in lucem productas. Clarebat in Urbe anno Incarnationis Dominicæ 1625.

§ LXII. — *De Joanne, antistite Juvenatensi.*

Joannes Antonius Viperanus, Siculus, Misco-nensis, ob morum integritatem, præstantiamque doctrinæ Juvenatensium pontifex creatus, in B. Virginem impense devotus, edidit *In ejus laudem Carmina varia*, et alia etiam in ejusdem obsequium præstitit, quæ mihi non innotuerunt adhuc. Clarebat anno salutis 1595.

§ LXIII. — *De Joanne, antistite Muranensi.*

Joannes Carolus Coppola, Italus, Gallipolitanus, ob egregia ejus in studiis bonarum litterarum et sapientiæ merita ab Urbano VIII Pont. Max. Muranensi pontificatu eehonestatus, in Mariam Deiparam Virginem ardentissima devotione incensus, inter alia insignia pietatis suæ erga illam statuta monumenta, posteritati reliquit *De ejus Immaculata Conceptione Poema sacrum*, a se Etrusco carmine elaboratum, quod excusum Florentiæ anno salutis 1635, dixi in Bibliotheca Mariana, parte prima.

§ LXIV. — *De Joanne, antistite Portus Divitis.*

Joannes Alonsus de Solis, Hispanus Salmantinus, ordinis Carmelitarum, ob præclara, quæ in eo enitebant animi decora ad episcopatum Portus Divitis, seu S. Joannis Portus Divitis in India Occidentali promotus, pro eximia, quæ erga magnam Dei Matrem pietate pollebat, scripsit *Conciones Mariales*, id est, *de festis et laudibus Mariæ Virginis librum unum*. Vivebat adhuc anno orbis redempti 1638.

§ LXV. — *De Joanne, antistite Ratisponensi.*

Joannes Picardi de Luxemburgo, Thento, ordinis Prædicatorum, propter eximiam in sacris litteris eruditionem, et in moribus excellentiam ad episcopatum Ratisponensem assumptus, honoræ B. Virginis, erga quam incenso prorsus studio ferebatur, quantum studuerit, aperte testatus est scribendo *Sermones in ejusdem Virginis festis insignioribus*. Clarebat anno salutis restitutæ 1518.

§ LXVI. — *De Jodoco, antistite Spirensi.*

Jodocus Gallus, Rubeaquensis, sacre theologiæ doctor, et Spirensis ecclesiæ antistes vigilantissimus, affectum, quem erga augustissimam Dei Matrem corde gerebat, posteritati etiam, et memoriæ consecravit, dum litterarum monumentis consignavit, *de Purificatione divæ Parthenices Mariæ Orationem unam : et de purificatione ejusdem dialogum*. Obdormivit in Domino apud Spirenses anno a virginali partu 1516.

§ LXVII. — *De Jona, antistite Aurelianensi.*

Jonas, episcopus Aurelianensis, singulari erga Deiparam Virginem devotionis affectu flagrans, pro cultu ejusdem Deiparæ Virginis adversus blasphemias Claudii Taurinensis ecclesiæ antistitis libris editis dimicavit, asserens, beatissimam Virginem Mariam, quæ peperit Christum, non ut Deum

adorandam, sed ut sanctam Dei Genitricem congruo honore venerandam, ejusque intercessionem apud divinam Majestatem humiliter flagitandam. Nec immerito, quippe, quoniam per eam Auctorem vitæ suscipere meruimus, et pro eo quod eadem sancta et intemerata Virgo Maria utique Deum et hominem nobis edidit, Dominum videlicet Jesum, a cunctis fidelibus pio coli amore, et debito venerari fas est honore. Floruit temporibus Ludovici Pii imp. circa annum Domini 820.

§ LXVIII. — *De Josepho, antistite Almeriensi.*

Joseph de la Zerda, Hispanus, episcopus Almeriensis, de cujus flagrantissimo in Deiparam studio nunquam satis, nec ipsi paria dici possunt, affectum suum erga augustissimam cœli Reginam luculento testimonio confirmavit, scribendo edendoque Opus sempiternum marmore dignum, prænotatum : *Maria Effigies Revelatiœ Trinitatis et Attributorum Dei*. Quod excusum Almetiæ in typographia episcopali, anno 1640, in folio, dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda. Clarebat vir Deiparæ integre adiectus, anno salutis per Christum reparatæ 1639.

§ LXIX. — *De Josepho, antistite Oriolano.*

Josephus Stephanus Valentinus, Hispanus, ex canonico et operario Ecclesiæ Segobricensis episcopus Oriolanus, egregium suum erga Deiparam studium declaravit abunde, scribendo *Sacri Rosarii beatissimæ Virginis Mariæ ab hæreticorum calumniis Defensionem, una cum mysteriis et diplomatis summorum Pontificum*. Clarebat anno salutis 1584.

§ LXX. — *De Josepho, antistite Thessalonicensi.*

Josephus Studita, Theodori Studitæ frater, ex Studiani asceterii monacho, archiepiscopus Thessalonicensis, qui inter omnes Menæorum hymnographos, quorum aperta in odium nomina exstant, ingeniosissimus post Damascenum videtur, Deiparæ Virgini Mariæ (quam intimis gerebat præcordiis) ingenium et calamum consecrans, condidit *In laudem ejusdem Deiparæ Virginis Odas plures*, Græcorum Menseis apte insertas. Clarebat circa annum salutis restitutæ 800.

§ LXXI. — *De Irenæo, antistite Lugdunensi.*

Sanctus Irenæus, Lugdunensis in Gallia episcopus, Deiparæ Virginis amator ferventissimus, in eam, si quis alius, præclarissima ornamenta congesti; sic enim de ea loquitur : « Ut Eva viro nupta, virgo tamen, Dei auctoritatem violando, et sibi et humano generi universo mortifera fuit; sic Maria desponsa viro, et nihilominus virgo, audiens et auscultans Dei imperio, tam sibi fuit, quam universo hominum generi salutaris. » Item : « Inobedientiæ nodum quo nos contumax Eva constrinxerat, Mariæ obedientia dissolvit : quod enim virgo Eva non credendo ligavit, vinxit, irrelitit, Mariæ Virg. viva fides expedit, solvit, liberavit. » Mariam appellat Terram de qua Christus, qui vera est Veritas, ortus est, juxta vaticinium David, qui eam, quæ est ex Virgine Christi generationem prophe-

tans dixit : *Veritas de terra orta est.* (Psal. LXXXIV, 42.) Appellat Hominem ex hominibus habentem genus, et secundum hominem generationem, ex qua Filius Dei Dominus noster, existens Verbum Patris, factus est Filius hominis. Appellat Humum, per quam Deus antiquam plasmationem in se recapitulavit : Quemadmodum enim protoplastus ille Adam de terra rudi et adhuc virgine (nondum enim pluerat Deus, et homo non erat operatus terram) habuit substantiam, et plasmatus est manu Dei, id est verbo Dei, omnia enim per ipsum facta sunt, et sumpsit Dominus limum a terra, et plasmavit hominem ; ita recapitulans in se Adam ipse Verbum existens, ex Maria, quæ adhuc erat Virgo, recte accepit generationem Adæ recapitulationis. Appellat denique (ut reliqua præconia prætermittam) Signum nobis ad salutem a Domino datum : Virginem ex qua natus est Emmanuel : Columbam, cujus simplicitate devicta est prudentia serpentis : Genitricem Emmanuelis : Evæ Advocatam, Valentinum et Apellem Deiparæ virginittatis infensissimos hostes acerrime insectatus est, et virginittatem ejus multis confirmavit.

Floruit circa annum Christi Domini ac Salvatoris nostri 180.

§ LXXII. — *De Isidoro, antistite Fulginate.*

Isidorus Clarius, Brixianus, monachus Cassinensis ac Fulgineorum episcopus, tantam in Deiparentem Virginem Mariam pietatem præsetulit, ut cum, sub solis occasum, per Urbem iter ageret, Salutationis angelicæ consueto signo audito, in trivio undequaque lutulento, genua statim illam recitaturus submiserit. Edidit *Super Missus est angelus, et Canticum Magnificat orationes varias* ; verborum elegantia et sententiarum gravitate referatas, quibus eximium suum erga sacratissimam Dei Matrem studium luculenter testatus est. Migravit ad Dominum magna cum sanctimonie fama 28 die Maii anno 1555.

§ LXXIII. — *De Isidoro, antistite Hispalensi.*

Sanctus Isidorus Hispalensis episcopus, ad differentiam Isidori Cordubensis episcopi Isidorus Junior appellatus, natione Hispanus, pietatis suæ erga Deiparam Virginem Mariam luculentum satis testimonium dedit, scribendo *De Vita et perpetua virginitate ipsius Deiparæ Virginis Mariæ.* Sunt qui asserant hunc Isidorem in suo Missali Mistarabico, quod jussu concilii Toletani IV reformandum emendandumque suscepit, peculiare Officium, de festo Conceptionis B. V. conflasse : qua de re lege, si libet, Salazar in *Defensione pro Immaculata Conceptione* cap. 35, nu. 41 et 48. Hic idem Isidorus, ut in ejus Operibus conspici potest, Mariam appellabat Stellam maris : Terram a Spiritu sancto irrigatam ; Virgam de radice Jesse : Typum Ecclesiæ : Hortum conclusum : Fontem signatum : Matrem Domini : Templum Dei : Sacrarium Spiritus sancti : Caput feminarum virginum, ut alios honoris titulos brevittatis studio prætermittam. Migravit

in cælum, anno post Verbum hominem factum 636.

§ LXXIV. — *De Isidoro, antistite Thessalonicensi.*

Isidorus archiepiscopus Thessalonicensis, inter alias prædicandas animi dotes, quibus in vita fulsit, erga magnam Dei Matrem Virginem Mariam incredibili studio, atque ardentissimo amore devinctus, non solum integerrimæ vitæ sanctissimis moribus, atque omnigenæ virtutis assiduus exercitationibus, sed voce, calamo, scriptisque laudatissimis creditos suæ curæ populos ad Marianum cultum pietatemque continuo fovit, quinimo singularem dicendi facultatem, qua maxime polluit, pleno ore in commendationem Virginis effundens, ejusdem Deiparæ orator eximius, ipsiusque laudationum lyra mirabilis, encomiorum tuba silentii nescia, prædicationum organum semper dulcissimum, gloriarumque a Spiritu sancto pulsatum suavissime resonans instrumentum, felicissime non minus quam verissime effici promeruit. Mariam enim laudans, appellavit Alimentum mysticum : Melle supra captum dulcius : Anchoram tutam et firmam animarum nostrarum : Altitudinem sapientiæ : Alabastrum odoris nunquam defuturi plenissimum : Auram tenuem leviter spirantem, ut facilius ascendamus : Arborem præclaram et supercœlestem omni gratia plenam : Arcam purissimam atque tutissimam quæ sola immaculatum suscepit. Appellavit Creaturam novam admirabilissimam : Causam reductionis creaturarum in meliorem statum : Cælum et cœlorum Fetum : Conformatricem varietatis et decoris ante contexti pepeli universi hujus mundi : Consolationem nostram incomparabilem : Causam veræ omnibus vitæ, et cujusvis alterius boni : Appellavit Ducem veritatis : Donarium speciosissimum divinumque : Dominum nostram immaculatissimam : Decorem orbis universi : Delectamentum quavis umbrosa arbore jucundius, et omni florum odore suavissimo gratius : Domicilium summe venerandum totius sacrosanctæ Trinitatis : Domum splendidissimam Creatoris : Deum quasi operanti Deo suam operam præstantem, ut nobili creaturæ homini dare posset salutem. Appellavit Erepticem generis a gehenna : Elementum magnum et vere vivificum, quo elementa maxime continentur : Formam cœli et terræ rerumque omnium creaturarum : Fructum pulcherrimum et præstantissimum : Fetum sublimissimum, omnibus, uno excepto Deo, sublimiorem : Florem gratissimi odoris cœlis veluti percolatum : Famam, quæ orbem universum permeavit : Formositatem, quæ Deum condecuit : Filiam Deoreservatam : Fulcrum prospere navigantibus ad Deum. Appellavit Genitricem Dei supra communem omnium modum puram : Germen floridum et speciosissimum, quod odore sui floris mundum exilaravit universum : Globum splendidissimum vitæ interminabilis : Gubernatricem egenis mortalibus ad Deum : Habitaculum aureum Deo dignum : Hominem novum post multos

solis recurrentis gyros : Hortum vitalis facultatis largitorem, ac immortalitatis fructus ferentem : Jubar splendidissimum ac gloriosum : Imaginem lucidissimam et divinam : Instrumentum a Deo assumptum ad novam creationem : Jucunditatem nostram incomparabilem. Appellavit Librum ob-signatum mysticum et arcanum, Josepho casto illi et scienti literas traditum : Lampadem animatam, cujus lux effulgens omnes obscuravit aliorum faciem : Lumen prospere navigantibus ad Deum : Mare gratiarum : Montem sublimissimum, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo : Medicum illustrem atque omnino cœlestem : Matrem Dei unigenam gratiæ et veritatis plenam : Mansionem totius sacrosanctæ Trinitatis : Miraculum miraculorum, quæ, Deo excepto, nihil magnificentius : Ministram mysterii ultra vires naturæ. Appellavit Opus admirandum divinæ artis : Opulentiam gaudii : Oblectamentum commune omnium : Pulchritudinem magnificentissimam orbis universi : Puellam venustissimam, natura superiorem, et ineffabiliter in fasciis Matrem : Pratum pulcherrimum : Phialam Deum ferentem : Pigmentarium fragrantissimum florum omnium : Propugnatricem veritatis : Plantam, quæ cunctis efficacissimam medelam attulit : Pelagum formositatis : Partum precum timorisque Dei : Purissimam, quæ sola propheticum illud evitavit : *In iniquitatibus conceptus sum*, potestque de se ipsa affirmare, solam non in peccatis concepit me mater mea : Rem omni admiratione majorem : Rorem cœlestem : Reginam omnium communem : Regenerationem universorum : Receptaculum purissimum Deificis fulgoribus excipiendis a Deo confectum : et, ne longior sim, appellavit Spectaculum sublimissimum : Simulacrum novum et incomparabile : Sobolem pulcherrimam : Sponsam Dei purissimam et lucidissimam : Sancta sanctorum, non quidem tempore, sed dignitatis amplitudine prioribus Sanctis sanctorum excellentiora : Speculum summe Deiforme : Splendorem Divinitatis micantem : Sortem uni Deo congruentem : Solem fulgentissimum puritatis : Salutem nostram, per quam et cœlos inhabitamus, et Paradisum recuperavimus : Tabulam a Deo scribendam, longe Mosaicis tabulis excelsiorem : The-saurum magnum, et sine labe : Templum Condi-tori, qui capi nullo loco potest, paratum : Tabernaculum Dei receptivum : Virginem omnium laudibus cumulatam : Unguentum suavissimum : Umbraculum jucundissimum : Vas Dei capax immaculatissimum : et Viam per quam ad cœlestem Patrem acceditur, quandoquidem nemo ad illum, nisi per novum Virginis partum, ad hunc vero venit nemo sine Matre. Floruisse creditur circa annum Domini 1400. Cujus Mariale seu de Maria Deipara Virgine præclara monumenta, ex Græco Ms. codice bibliothecæ Vaticanæ eruta, Latine reddita, notisque illustrata produxi Romæ typis Dominici Manelphi, anno 1651 in 8.

§ LXXV. — De Juliano, antistite Conchensi.

Sanctus Julianus, episcopus Conchensis in Hispania, cum a puerili ævo in finem suæ usque vitæ Deiparam Virginem ex intimo corde dilexisset, in extrema jam lucta constitutus, venire ad se proximæ pulchritudinis matronam conspexit, candidis amictam vestibus, splendenti facie, serto e rosis odoratissimis contexto redimitam, frequenti comitatam angelorum ac virginum choro, ista accinentium : *Ecce sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo*. Ea audita symphonia, surrexit in genua, Deoque gratias egit. Astitit propius Deipara (hæc enim erat illa matrona) dixitque : « Accipe, serve Dei, palmam hanc virginitatis ac puritatis, quam perpetuo illibatam servasti, argumentum ; » quæ elocuta, ex oculis ejus subdixit, conclavi toto mira diffusa cœlestis cujusdam odoris fragrantia. Commota sunt ex visione sancto pontifici viscera, cœpitque profusis lacrymis sua lugere peccata, ac dicere : Supplex Majestatem tuam obtestor, ut mei miserearis, meaque condones delicta. Has aliasque dum misit ad Deum preces, simul sanctissimam animam emisit anno 1208, die 28 Januar., quo die ab Ecclesia Conchensi divini Officii solemnitate celebratur.

§ LXXVI. — De Juliano, antistite Toletano.

Sanctus Julianus, archiepiscopus Toletanus, natione Hispanus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam obsequia, scripsit *Præfationem in librum S. Ildephonsi* ejusdem sedis archiepiscopi, de laude intemeratæ Dei Genitris Mariæ, quæ ei visibiliter in die Assumptionis suæ apparuit, vestimentumque ei dedit. In cœlum abiit 8 Idus Maii, anno orbis liberati 690.

§ LXXVII. — De Julio, antistite Adjacensi.

Julius Justinianus, patricius Genuensis, ex dominis Chii, episcopus Adjacensis, cum Deiparam Virginem eximia pietate coleret, ecclesiam cathedralem Adjacensem ipsius Deiparæ Virginis titulo insignitam, quæ Gregorii XIII, summi Pontificis, auctoritate fabricari cœpta erat, ad coronidem perduxit : illam pretiosis indumentis ex auro et argento aliisque ad divinum cultum necessariis ornamentis suo ære liberaliter exornavit : atque in ea ad divini ac Mariani cultus augmentum quinque canonicatus cum fructibus mensæ episcopalis auctoritate apostolica erexit. Obiit anno 1616, ætatis 73, die 28 Aprilis, ejusque corpus post quatuor annos integrum repertum est.

§ LXXVIII. — De Julio, antistite Juvenacensi.

Julius Massus, Florentinus, ad Juvenacensem Ecclesiam a Paulo Papa V erectus, Deiparæ Virgini summa devotione astrictus, in ejus honorem extra Juvenacensem urbem Ecclesiam sub titulo S. Mariæ de Misericordia extruxit et redditibus auxit. In cathedrali etiam sua sacellum erexit in honorem beatissimæ Mariæ Virginis Lauretanæ, et alia Marianæ pietatis signa edidit, quæ hactenus ad mœ-

cognitionis notitiam non venerunt. Mortali vitæ valedixit, anno 1637

§ LXXIX. — *De Ivone, antistite Carnotensi.*

Sanctus Ivo, Carnotensis ecclesiæ præsul, natione Gallus, Deiparæ Virginis honori cultuique addictissimus, inter alia pietatis suæ in illam specimina, ad posteritatis notitiam cum gloria transmisit *De Annuntiatione, Partu et Purificatione ejusdem Deiparæ Virginis sermones tres*, et plura alia quæ me latent. Placida pace in Domino obdormivit anno salutis 1117.

§ LXXX. — *De Ivone, antistite Cracoviensi.*

Ivo, Cracoviensis in Polonia antistes, inter alia pietatis suæ erga Deiparentem obsequia, in circo urbis Cracoviæ templum Virgini Matri Dei Mariæ construxit ac dicavit. Cacicense etiam monasterium in honorem B. Virginis pro Cisterciensibus monachis condidit, nec multo post Mogilam supra Vistulam uno a Cracovia milliario, locum a Vende principis tumultu dictum, id transtulit, et magnifice locupletavit. Vivebat anno salutis 1210.

§ LXXXI. — *De Juvenali, antistite Hierosolymitano.*

Juvenalis episcopus Hierosolymitanus, inter alia obsequia Deiparæ Virgini præstita, sudarium ejusdem Deiparæ Virginis una cum ejus sepulcro, Marciano imperatore adhuc superstitē, Constantinopolim misit, cum antea ad eundem Marcianum de obitu atque corporali Assumptione sanctissimæ Dei Genitricis luculentissimam habuisset orationem. Interfuit synodo Chalcedonensi contra Eutychem, qui Virginem Mariam Dei esse Matrem inficiabatur. Claruit circa annum Incarnationis Domini cæ 450.

§ LXXXII. — *De Juvenali, antistite Salutiensi.*

Juvenalis Ancina, Fossanensis, e congregatione Oratorii S. Philippi Nerei, a Clemente VIII Pontifice Maximo electus episcopus Salutiensis, inter alia multa quibus studium suum erga Deiparentem Virginem testatum reliquit, induxit in morem, ut in sua cathedrali post antiphonam *Salve Regina*, canerentur Litanie Lauretanæ gloriosæ Virginis Mariæ : cujus adeo erat devotus, ut in omnibus suis sermonibus semper eam laudaret, et in ejus honorem multas cantiones spirituales componeret ; quarum aliquas etiam edidit sub titulo *Templi Armonici* (ut dixi in Bibliotheca Mariana, parte prima), et alias in suorum amicorum manibus manuscriptas reliquit. Super tabulam sui cubiculi continuo Deiparæ imaginem tenebat, nec unquam cubiculum intrabat, vel egrediebatur, quin prius illam genibus flexis salutasset ; et idipsum illos omnes facere compellebat, qui illum visitationis causa adissent, dicens hilari vultu : « Eia, fratres, Virginem salutemus. » In meridie vero fingens se velle quiescere, omnibus suæ familiæ dimissis, et cubiculi ostio obserato, ante eandem imaginem prostratus, longo temporis spatio tanta devotione et attentione orabat, ut cum sæpius bis vel ter a cubiculario vocaretur, non audiret, imo potius interdum ipse alta voce cum Virgine loquens audiretur. Quapropter sanctissima Dei Mater, ut cognosceret mundus quam grata ipsi esset servi sui devotio, multis eum gratis cumulavit. Morti proximus hæc sæpius iterabat verba ; « Dulcis Jesus, et Maria, date pacem animæ meæ. » Obiit anno salutis 1604, ultima Augusti.

CAPUT X.

De Lævino Machliniensi, Lamberto Atrebatensi, Lamberto Constantiensi, Landulpho Taurinensi, Laurentio Dublinensi, Laurentio Gnesnensi, Laurentio Veneto, Lazaro Massiliensi, Leandro Hispalensi, Ledrado Lugdunensi, Leontino Burdegalensi, Leontio Neapoleos Cypri, Lixica Toletano, Luca Vladislaviensi, Lucifero Senensi, Ludovico Accernensi, Ludovico Mantuano, Ludovico Tolosano, Ludovico Tornacensi, Luitholpho Augustano, ac Lupo Cæsaraugustano antistitibus.

§ I. — *De Lævino, antistite Machliniensi.*

Lævinus Tortentius, Belga, Gandavensis, ex Brabantie archidiacono, et Leodicensis principis vicario generali secundus Antuerpiensium episcopus, et tertius Machliniensium archiepiscopus, æternæ sapientiæ Matrem Mariam Virginem eximio dilectionis affectu colens, inter alia suæ in illam devotionis obsequia, ac sincerissimæ servitutis testimonia, scripsit, ut alibi etiam memini : *De Partu B. Virginis libros tres, versu lyrico, et Votum Virgini Matri Lauretanæ*. Decessit anno Domini 1595, ætatis 70, vi Kalend. Maii, sepultus Antuerpiæ in cathedrali beatæ Virginis æde.

§ II. — *De Lamberto antistite Atrebatensi.*

Lambertus Atrebatensium 1 antistes, beatissimæ Virginis devotissimus cultor, in gravi civitatis suæ calamitate, de ejusdem beatissimæ Virginis sibi

apparentis manu candelam, seu ardentem cereum, qui hodie adhuc sine diminutione ardere conspicitur, pro salutari malorum omnium remedio suscepit ; auctorque fuit, ut in tanti beneficii memoriam Atrebatii Flagrantium sive Ardentium societas institueretur. Quod ut clarius innotescat, sciendum est, quod anno circiter 1105, corruptis oppido populi moribus, effusisque in libidinem, et vitia hominum animis, inclementior aura cœli, et tam pestilens aeris aspiratio fuit, ut Atrebatenses primum, mox vicinam late regionem insolenti morbo ultrix Dei manus incenderit, flagranti velut igne eam corporis partem, quæ afficiebatur, adurente. Nihil hic medicorum manus, nihil potuere pharmaca : plerosque omnes prompta mors abripiebat : alios, cum nulla usquam spes afforet, ad implorandam Dei sanctorumque opem mortis : ut solet,

horror adiebat. Jacebant itaque frequentes ad D. Mariæ porticum, et circa templum ejus diffusi, magno ejulatu ac planctu subsidium, miserandum in modum, exposcentes. Id forte temporis insignes duo fuere citharædi, quorum alter nomine Iterus in Brabantia, alter Petrus cognomento Normannus in Arce D. Pauli in Tarnesio commorabatur, capitali odio mutuo se prosequentes, quod Normannus Iteri fratrem morte affecisset. Diva Virgo nihilominus splendido amictu refulgens utrique eorum seorsim, die quadam lunæ, noctu apparuit, et proprio quemque nomine appellans, eadem proisus verborum forma compellavit : « Surge, inquit, et Atrebatem proficiscere, magnum ibi præ templi foribus agrorum turbam comperies, semianimes, ac fere flagranti tæbe consumptos : exinde Lambertum loci episcopum adibis, monebisque, ut Sabbato proximo nocte vigil excubet, ægros juxta templum decubnantes visitando : sub primum galli cantum conspicietur in simili, quam gero, veste, mulier a choro templi delabi cum cereo in manibus, quem vobis tradet, de quo ceræ pauxillum instillabis in vasa aquæ plena, quam ægris quibusque deinde potandam præbebitis, eademque inflammatas pestilentiali lue partes irrigabitis. Quotquot autem hoc salutari remedio viva credentes fide uti voluerint, evadent incolumes, quotquot autem despexerint, morte corripientur. »

Ad hæc pariter utrique dicta, Normanno sigillatim addidit, futurum ei comitem Iterum, homicidii causa hactenus quidem inimicum, sed fore ut ea occasione redirent in gratiam. Normannus, ut primo a somno vigil : O quanta, exclamat, quamque veneranda est Dei Matris præsentia ! proh utinam illius ego auxilio Itero fratri meo reconcilier ! utinam per Dei misericordiam Mariæque Matris intercessionem possim tot male affectis optatissimum afferre salutis nuntium ! attamen valde metuo, ne isthæc visio phantasma sit aut illusio ; itaque tota nocte proxima excubabo, si forte, Deo volente, eadem rursus sese offerat. Hæc secum ipse statuens, primo diluculo templum adit, sacris interest, subindeque supplex Deum orat, ut sibi clariorem visionis nocturnæ notitiam dignetur impartiri. Iterus etiam haud sane minori cum cura sollicitudineque, qua vigilando, qua orando, laborabat. Nocte proxima B. Virgo illis adfuit comminata nisi ad statutum locum cito properarent, utrumque eodem morbo correptum iri. Ea res illis timorem incussit, et ad iter, mane facto, impulit. Normannus, qui vicinior erat, Atrebat die Veneris sub auroram adfuit, ac postridie templum divæ Virginis adivit, episcopumque ad aram S. Severini orantem advertit. Confirmavit vehementer hominis animum, quod magnos infirmorum acervos pro templi valvis jacentes conspiceret, uti revera visu nocturno intuitus fuerat ; quare certior jam factus, et animosior, episcopum interpellat, petitque ut reducto paulisper loco liceat alloqui ; velle se cum

eo de quodam magni ponderis negotio communicare. Annuit episcopus.

Tum ille : « Die Lunæ elapso, mi Domine, noctu mihi diva Virgo Maria apparuit, mandavitque ut ad te venirem, et monerem, ut die Sabbati proximo, ægros, qui foris, et intra templum jacent, inviseres : tum illa post primum Galli cantum, maximum ad vos beneficii pignus cereum ardentem allatura est, de quo formato prius crucis signo stillas aliquot in vasa aquæ sinetis defluere, dabisque operam, ut ex ea ægri bibant, eorumque ulcera illinantur ; quicumque salubris medicinae usum neglexerit, aut nutanti fide exceperit, morietur. Id mei fuit muneri vobis indicare, vestrae jam sunt partes exsequi, si quid neglectum fuerit, culpam hic nullam agnosco. » Admirabundus ad hæc episcopus : « Quis, inquit, es tu, cujusve conditionis, aut patriæ ? » Affirmante illo sese citharædum : « Apaga hinc, ait, et mihi illudere cave. » Mox hominem reliquit, floccique pendens Normanni dicta, intro in palatium divertitur : ille vero pudore suffusus in templo se continet, flebilemque et miserandam tot agrotantium sortem expendens, misericordia commovetur. Haud multis inde post horis, ecce tibi longius adveniens Iterus in templum divæ Virginis sese infert, factaque oratione inde episcopum qui tum forte in sacello domestico sacris operabatur, adiit : quo peracto munere, venerabundus episcopum salutat, petitaque loquendi venia, inquit : « Pater sancte, jam secul et iterum oculis sese obtulit meis rara pulchritudine mulier, quæ sese B. V. Mariam esse diceret : mandavit illa ut sua ad te mandata referrem, ut proximo nempe Sabbato noctu ægrotos, qui foris et intra ecclesias sunt, invisas ; tum illa vobis aderit, cereumque accensum manibus porriget, ex quo defluentes aliquot guttas in vas aqua plenum infundetis, factoque desuper crucis signo bibendam aquam ægris offeretis : quicumque sincere credens ex ea biberit, sanitatem consequetur, qui secus, peribit. »

Hic demum obstupefactus episcopus, interrogare, quisnam ejus nominis, patriæ, conditionisque foret. Ille respondere esse se Iterum nomine, patria Brabantum, conditione, et arte citharædum : præsul referre alterum ejusdem farinae hominem eadem sibi paulo ante locutum, objicereque, quod conjurati sibi statuissent illudere. « Absit, inquit, Iterius : adeoque inter me et Normannum nullus intercedit usus, ut si hominem unquam offenderem, ego profecto sceleratum fratris mei interfectorem pro meritis ulciscerer. » His auditis, episcopus secum ipse reputabat visionem istam, Dei forsitan commiseratione contigisse, ut et ægris valetudinem deferret, et duobus his inimicis reconciliationis ansam præberet. Cœpit itaque Iterum paternis monitis ad pacem hortari, idque sacra Scripturæ verbis adeo efficacibus, ut ille omnino persuasus Normanno condonaret, ac supplex ad pedes episcopi procideret, sponderetque quidquid

ad pacem ineundam episcopus statuisset, ratum se habiturum. Mittit tum præsul secretarium, qui Normannum e templo accerseret; adfuit extemplo, provolutusque in genua, Deum primum, episcopum deinde, tum iterum admissi veniam obnixè deprecatur. Episcopus postquam nonnulla de charitate fraterna disseruisset, jussit eos se mutuo osculari in signum pacis, atque amoris. Sic peracta omnibus numeris reconciliatione, munus sibi seorsum nocturno visu demandatum unanimes studio feliciter exsequerentur. Ea propter jejuniis ab iis tribus religiose observato, totoque die in deprecatione consumpto, sub noctem ad templum profecti orantes pernolant, usque ad id fere temporis, quo eis fuerat divinitus indicatum: nec mora, affuit in notā veste B. Virgo, videbaturque a suprema parte chori cum accenso cereo delabi, quem illis obtulit, eadem ad omnes, quæ antea ad citharædos verba fecerat, faciens de miraculosa hujus cerei virtute, deque ritu quo circa ægrotos utendum esset, paucis adhortata, ut illum in perpetuam insignis adeo beneficii memoriam studiose conservarent, ac subito disparuit.

Rapti omnes atque attoniti, qua veneranda Deiparæ præsentia, qua diffusæ circa templum insolitæ lucis obtutu, quin et divini illius ignis ardore inflammati, Deo primum gratias agere, mox uno omnes pariter studio ad accuranda Dei Matris jussa animos promptè applicuere. Expletis itaque aquæ vasis crucis signum episcopus cereo exprimit, ceræque nonnihil in aquam instillat; subinde ejus virtute ægris declaravit, ut de illa cum magna fide et reverentia bibant, exhortatur. Parent monitis, ac etiam viscera lavant, atque omnes maximum inde levamen illico persentiscere, tam interius in partibus vitalibus, quæ acri veluti flamma adurebantur, quam exterius in membris, quæ jam pene computruerant. Fuere illic ad centum sexaginta ægroti, omnesque convaluere, excepto uno, qui sacram despiciens medicinam, ausus est temere deblaterare: malle se vinum, aliaque id generis multa indignantis ei contemnens animi edere indicia; at non impune; tantus enim illum subito invasit ardor, ut continuo in modum furentis animam exhalaret. Postquam rite peracta sunt omnia, cœpit affluens populi multitudo in Dei laudes efferri, admirandaque illius opera prædicare. Et cum clerus in templo sacra facturus jam adesset, episcopus canticum sanctorum Ambrosii et Augustini *Te Deum laudamus*, quo agendis gratiis Deo solet uti Ecclesia, intonavit, quod eleganti cum symphonia prosecutus est musicorum chorus, applaudente interea et exultante populo, quod tantis optatam votis sanitatem obtinuissent. Tradita inde sacra candelā custodiendā duobus citharædis, qui illam una cum episcopo de B. Virginis manu exceperant, ejusdem antistitis concilio venerandam viroꝝ pierum congregationem erexerunt, quam in tanti beneficii memoriam *Flagrantium*, sive *Ar-*

dentium Societatem nominarunt. Frequens statim cum e civibus, tum e nobilibus insignium virorum multitudo sacro sodalicio nomen dedit. Exstat in foro minori vetus superbaque pyramis, stupendum antiquæ artis opus, ubi cereus multo cum cultu, religioneque in theca argentea asservatur. Huc plurima passim vulgi frequentia, pars ad adorandum, pars ut aquam potent, aut ægris inde potandam ferant, magno cum pietatis sensu concurrunt. Ex hac autem mortalitate discessit Lambertus, anno exordio salutis per Christum 1115.

§ III. — *De Lamberto, antistite Constantiensi.*

Lambertus, episcopus Constantiensis, quem Hermannus Contractus in suo *Chronico* quamplurimum commendat, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, majorem B. Mariæ Matris Domini semper Virginis ecclesiam Constantiensem, quæ ruinam minabatur, fideliter restauravit, ampliavitque. Decessit anno a Nativitate Domini 1018.

§ IV. — *De Landulpho antistite Taurinensi.*

Landolphus Taurinensis ecclesiæ præsul laudatissimus, inter alia religionis suæ erga Deiparam Virginem documenta, in Taurinensi diœcesi Caburensem abbatiam in honorem B. Mariæ Virginis erexit, cui hodie abbas præsidet commendatarius eques Cassianus a Puteo, vir avita ac sua morum nobilitate longe clarissimus. Idem Landolphus in Suavis duos titulos in honorem Deiparæ Virginis condidit, atque in Campilione Ecclesiam in ejusdem pariter Deiparæ Virginis honorem ædificavit. Vivebat anno salutis 1015.

§ V. — *De Laurentio, antistite Dublinensi.*

Sanctus Laurentius Hibernus, Dublinensis ecclesiæ pontifex, Deiparam Virginem Mariam singulari observantia colens, suæ erga illam observantiæ fructum tum pro se, tum pro aliis non semel reportavit. In Angliam aliquando navigabat, multisque se in ea protectione sancto archiepiscopo comites addiderunt, ex illorum numero, qui in Britannia negotiari solebant, magnaque eos tenebat spes Laurentii sanctitatem omnia prospere successura. Jam longe processerant secundo cursu, prosperisque usi ventis, cum subito ingens excitata tempestas mortem cunctis, et miserabilem interitum minabatur. Cingunt illi, circumstantque pontificem, utque suis precibus imminens periculum depellat, cum gemitu ac lacrymis obtestantur. Eos Dei famulus Laurentius bono animo esse jubet, atque his verbis consolatur: «Confidite, nemo periturus esse vestrum: tantum donis et muneribus, ut Deus placeatur iratus, efficit. Quale autem et quantum illud sit templum, quod ad præpotentis Dei ejusque sacrosanctæ Matris laudem et gloriam Dublinæ a nobis extrui cœptum sit, vos minime ignorare arbitror: nunc ad ejus perfectionem munera et dona congerite: hoc si facitis, salvi pervenietis ad portum, corporum bonorumque periculum ego vobis hac lege præstabo.» His illi auditis, ad archiepiscopum pro sua quisque fa-

cultate dona quamplurima comportarunt. Erat quippe navis illa mercatorum, qui in Britannia negotiabantur referta divitiis. Laurentius, et quæ dabantur et quæ promittebantur accepit, et mare turbatum suis precibus tranquillavit.

Idem Laurentius cum Angliam propter sue ecclesiæ negotia revisisset, iisque confectis opportunitatem ventorum flatum et idoneam tempestatem diu in portu moratus expectaret, cuidam solitario, qui se in virginale templum, a quodam pio divite recens exstructum, abdiderat, noctu Dei se Mater ostendit, quærens quid causæ esset quare suum illud novum domicilium tandiu maneret indedicatum? Ad hæc bonus ille novi et recentis incola templi, respondit, proprium episcopum longum jam tempus a suæ diocesis terris abesse. « Ego vero, inquit, divina Mater, meam domum ab isto dedicari nolo: Ecce adest Laurentius Dublinensis antistes, cujus ego præstolabar adventum: consecret ille templum meum, neque enim prius in suam Hyberniam reversuro prosper ventus afflabit, quam meæ sit obsecutus voluntati. » Anachoreta templi fundatori visionem exponit: ille Laurentio in suum castellum comiter invitato, quæ solitarius et vidisset et audisset, explicavit. Laurentius diocesano inconsulto episcopo, ne templum hospes et advena dedicaret, quantum potuit recusavit: sed tamen Dei secutus voluntatem, quæ humana lege superior est, beatissimæ Dei Matris basilicam magna cæremonia consecravit: eumque peracto altaris sacrificio cibum apud divitem templi auctorem parce frugaliterque suo more cepisset; conscensa navi prospere rediit ad suos. Illo ex die virginali in Britannia templum miraculis innumeris claruit.

Per idem tempus rex Angliæ Henricus, D. Thome Cantuariensis antistitis vexator impius et nefarius parricida (quod tamen detestabile scelus poenis impositis explavit), cum Hybernæ rege Deronogo contendebat. Laurentius utrumque pacificaturus in Angliam renavigavit, mandata exposuit, quæ haberet a rege, ipse ultro multa de pace. Tyrannus tamen Henricus tanti legati preces rejecit, auctoritatemque contempsit; et ne in patriam reverti posset, aditus omnes jubet intercludi, ut quem necare non audebat, molesto ulcisceretur exsilio. Laurentius, benefactis malefacta remetiens, Henricum quocunque iret, officiose prosequabatur, eumque regem male de se meritum comitatus in febrim aliquando incidisset neque ultro progredi posset morbo quotidie magis ingravescente, ex Augensis Montis, quo pervenerat, cacumine ac vertice, ecclesiam contuetur: quam ubi ex incolarum sermone Mariæ Virginis esse cognovit, et in ea canonicos vivere didicit, qui S. Victoris Parisiensis institutum sequenbatur: *Hæc, inquit, requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam. (Psal. cxxxii, 14.)* Ad illam igitur deportatus, Dei beatissimæque Virginis invocato præsidio, Osberto viro et collegii illius abbati re-

ligioso peccata confessus, Eucharistiæque deinde viatico sacrosancto refectus, ad extremum sacro oleo inunctus, felicissime migravit ad Dominum, et in illa suorum legatione, tam gloriose vitam finivit, quam turpiter est ab immani Henrico tractatus: maximeque Augense monasterium nocte illa claritas illustravit, quæ beati illius exsulis gloriam et immortalitatem declarabat.

Exiit a corpore anno 1181, xviii Kal. Decembris, ut habet Rogerius in *Annalibus*.

§ VI.—De Laurentio, antistite Gnesnensi.

Laurentius Gembicki, ex episcopo Vladislaviensi, archiepiscopus Gnesnensis, vir vere natus omnibus prodesse, anno Domini 1559, quinta die mensis Augusti B. M. Virginis ad Nives dicata in lucem editus est bono satis omine, ut quemadmodum præcipue coluit augustissimam cælorum terræque imperatricem Virginem Deiparam, semper ad implorandum ejus patrocinium majori fiducia potuerit illam tota vita ex Psalmographo desumptam precandi formam usurpare accommodate: *Spes mea ab uberibus matris meæ, in te projectus sum ex utero. (Psal. xxi, 10.)* Cujus opem in morbis gravissimis, quibus in pueritia sæpius infestabatur, singularem expertus est, voto a parentibus emissio liber. Jam factus archiepiscopus, cum commendatam a Sigismundo Poloniæ rege patriæ sollicitudinem gereret anxius, et ad omnem e castris volentem famam intentus, supplicationes per universam Poloniam indixisset, quas sacerdotes cum populo tanto ferventius cum profusione lacrimarum obierunt, quanto ferventius increbrescebat Turcam etiam ex remotissimis Arabiæ et Ægypti regnis conquistum exercitum in excidium nationis Polonæ trecentorum millium capitibus censum, adduxisse. Non semel uberes lacrymas excivere nuntii pio archiepiscopi, parvam nostrorum manum posse facile a tanta multitudine opprimi cogitanti, et ad Matrem misericordiæ Virginem Deiparam, ut afflictis rebus Polonorum succurreret, preces ingeminanti. Dumque confectus mœrore futura patriæ busta deploraret, accidit, ut die quadam ab angoribus abductum animum ad ferventer implorandam opem Virginis Matris converteret, et post conjunctas lacrymis preces in sacello Squirnievicensi nocte intempesta e suo cubiculo prospiceret, quieti se daturus, in arcam, qua parte illam tilia inumbrat, ecce vidit Virginem Deiparam lunæ decrescentis cornibus insistentem, et se compellantem his verbis audire: « Bono sis animo, Laurenti, vere mihi est devota nominique meo Polonia, Filius meus ea, quæ metuis, amoliturus est a vobis mala ne tuo eveniant sæculo. » Hoc visum intimis amicis communicavit, et imaginem sibi oblatam Deiparæ quantocius fecit, ut meminisse potuit, repræsentari, quæ nunc in sacello palatii Squirnieviciani depicta cernitur. Exinde latiore præstolatur eventum belli, nec frustra: neque enim multo post diversum a priori nuntium audivit, Turcam ad conditiones pacis non

iniquas nostris descendisse, atque campo exercitum submovisse. Cujus famæ veritatis certior, ad ecclesias ordinationes gratiarum Deo ac Deiparæ misit, ac ingenti gaudio totam implevit Poloniam.

Exstat Vladislaviæ in ecclesia cathedrali Mariana pietatis hujus Laurentii monumentum, imago beatæ Virginis Mariæ infantem Jesum tenentis una, sceptrum altera manu ex lapide supra fores a parte aquilonari collocatum, et crux deaurata non parvi ponderis in fastigio chori minoris ecclesiæ fixa, tum et lampas argentea, ut mole non exigua, ita sumptu dives, ante majus altare appendi solita.

Excessit meritorum plenior quam ævi, anno Domini 1624, ætatis 63, die 10 Februarii.

§ VII. — *De Laurentio, antistite Veneto.*

Beatus Laurentius Justinianus, Venetus, patriæ suæ primo episcopus, deinde patriarcha, inter alia illustria Marianæ dilectionis orbi exhibita documenta, eximium se Deiparæ Virginis laudum encomiastem luculentissime declaravit, scribendo *De Natali, Annuntiatione, Partu, Purificatione atque Assumptione ejusdem Deiparæ Virginis Sermones* 5; mihi alias in Mariana Bibliotheca enumeratos, in quibus pie suo erga sacratissimam Dei atque hominis Matrem, amori indulgens, magnificis eam laudum ac præconiorum titulis compellavit, nempe, Arcam fœderis divinis manibus fabricatam: Arcam Testamenti verissimam, quæ auro vestita mundissimo, virtutum gemmis ornata, ac imputribilibus lignis spiritualiter facta, Testamenti tabulas, frondentem Virgam, et suavissimum in se manna continuit: Auroram rutilantem, quæ Solis Justitiæ irradiata fulgore placidum in se aspicientibus præbet affectum: Alienam a sæculi amore, a mortis dolore, atque a chirographo damnationis: Ancillam Domini divino paratissimam servire imperio: Reparatricem sæculi, Lunam mundi, Speculum sanctitatis, Magisterium fidei, Solatium peregrinationis, Templum immaculatum, Ornamentum pudicitiae, Gloriam virginitatis, Formam humilitatis, Rivulum honestatis, Exemplar continentiae, Thronum sapientiae, Magistram virtutum, Decus hominum, Lætitiâ angelorum, Interventricem mundi, Filiam præelectam æterni Patris, Portam cœli, Spem delinquentium, Scalâ paradisi, Fugam dæmonum, Spem peccatorum, Portum naufragantium, Confugium periclitantium, Solamen laborantium, Robur fluctuantium, Mediatricem verissimam Dei et hominum, ut alia, brevitati consulens, omittam.

Legendus est Laurentius in libro *De casto Convivio Verbi et Animæ*: in libro *De triumphali Christi agone*: in libro *De ligno vitæ*, atque alibi, ubi multas beatissimæ Virginis laudibus paginas exornans, et Marianam pietatem fidelium cordibus altius infigit, et qua ipse erga æternæ Sapientiae Matrem pietate ferretur, haud obscurum testimonium reddit. A vinculis hujusce mortalitatis so-

lutus, liber profectus est ad hæreditatem filiorum Dei, anno orbis redempti 1455, die 8 Januarii.

§ VIII. — *De Lazaro, antistite Massiliensi.*

Sanctus Lazarus, Massiliensis episcopus, quem Dominus suscitavit a mortuis, frequentius cum Martha et Magdalena sororibus Deiparam exceptit hospitio. Cum enim ex Evangelio constet eum Christum habuisse hospitem, nihil dubitandum est eos idem Matri præstitisse; Matri, inquam, quæ, ut scribit S. Epiphanius hæresi 78, erat assectatrix Jesu, cum ipso semper existens, et quæ Filii sui infantiam (verba sunt Augustini) ita prosecuta est, ut usque ad crucem ab ejus indubitanter ministerio non recesserit. Perpetue, inquit Metaphrastes, versabatur cum Filio, et ei semper assidebat. Vide plura apud P. a Castro cap. 15 *Hist. Deiparæ*. Massiliam appulit anno Christi Domini 55, ex *Annalibus* cardinalis Baronii, ubi optimi antistitis munere perfunctus, cœlestes tandem ad triumphos felicissime evolavit, die 17 Septembris.

§ IX. — *De Leandro, antistite Hispalensi.*

Sanctus Leander Hispalensis episcopus, quo familiarissime, ante etiam quam pontifex esset, usus est S. Gregorius Papa, quo affectu B. Virginem coluerit, haud obscure declaravit, dum in regula et institutione virginum a se elaborata, eandem salutavit, Matrem et ducem virginum: Apicem et Specimen virginitatis: Matrem incorruptionis, quæ virgines exemplo suo genuit, et mansit integra: Fecunditatem beatam, quæ pariendo implevit mundum, hæreditavit cœlos, nec amisit velamina virginitatis: Ad hunc dono misit S. Gregorius Deiparæ imaginem a D. Luca depictam, quæ Guadalupæ in Hispania in toto orbe nominatissimo templo colitur, estque variis miraculis, quæ sacræ ædis ambitu continentur, celeberrima. Ad patriam cœlestem commigrasse dicitur anno Domini 603, die 27 Februarii.

§ X. — *De Ledrado, antistite Lugdunensi.*

Beatus Ledradus, quem et Leidradum et Laidradum alii vocant, gentis Bavarus, ad Lugdunensem Galliæ cathedram, quæ multis et sanctis et doctis pontificibus claruit, Carolo Magno suffragante et jubente evectus, inter alia quæ Lugduni effecit, ecclesiam B. V. Mariæ de novo reedificavit, ut ipse in epistola Carolo Magno inscripta certissimus testis affirmat. Floruit anno 816, vel proxime sequentibus.

§ XI. — *De Leontio, antistite Burdegalensi.*

Leontius, xiii Burdegalensis antistes, cum esset erga Deiparam Virginem observantia singulari, in animum induxerat diocesim suam ejusdem Deiparæ Virginis ædibus collustrare. Id quæ felicitate perfecit, ex Honorio Fortunato elegantissimo pientissimoque Pictavorum episcopo cognoscamus: is in medio quasi ad Leontium epigrammate, taliter eum alloquitur:

*Tertius a decimo, tu verbi antistes, haberis,
Sed primus meritis enumerandus eris.*

*Templa vetusta Dei revocasti in culmine prisco,
Postque suum lapsum nunc meliora placent.
Flore juventutis, senio fugiente, coruscant,
Et tibi læta favent, quæ renovata virent.
Ut tu plus ageres, incendia tecta cremarunt,
Et nunc laude sua pulchrior illa micant.
Nullaque flammicremæ senserunt damna ruinae,
Quæ modo post ignes lumine plena nitent.
Credo, quod ex sese voluisset, et ipsa cremari,
Ut labor ille tuus hæc meliora daret,
Post cineres consumpta suos tenuisque favillas,
Sic solet et phœnix se renovare senex.
Instaurata etiam sacri est baptismatis aula,
Quo maculas veteres fons lavat unus aquis.
Ecce beata sacræ fundasti templa Mariæ,
Nox ubi victa fugit semper habendo diem.
Lumine plena micans imitata est aula Mariam
Ille utero lucem clausit, et ista diem.*

Placidia morte in Christo, qui vera est vita, obdormivit Leontius, circa annum salutis 500.

§ XII. — *De Leontio, antistite Neapoleos Cypri.*

Leontius, Neapoleos Cypri episcopus, vir suo tempore multa virtute clarissimus, ardentibus Deiparæ Virginis colendæ, ejusque gloriæ amplificandæ desideriis actus, scripsit Græce *In Purificationem ejusdem Deiparæ Virginis orationem unam*, quam ex Seguirino venerandæ antiquitatis Codice excerptam, atque a Francisco Combefis ordinis Prædicatorum Latinitate donatam prodiisse primo Parisiis anno 1648, una cum aliorum Græcorum Patrum orationibus, dixi in Appendice secunda Bibliothecæ Marianæ. In ea Leontius Deiparam appellat Conciliatricem sanctitudinis, ac puritatis universitati creatorum : Participem divinæ ac consubstantialis Trinitatis : Puellam innuptam, ex qua Deus, cum esset corporis expers, corpus anima rationis ac intellectus facultate prædita animatum nostri causa induit : et Virginem sanctissimam omni munditia et sanctitate plenam, quæ non ex viri semine, sed de Spiritu sancto concepit. Floruit sub Mauritio imperatore circa annum Domini 590.

§ XIII. — *De Lixica, antistite Toletano.*

Lixica, Toletanus episcopus, natione Hispanus, vir, et piis moribus, et litterarum etiam peritia insignis, affectum suum erga augustissimam cœli Reginam publico testimonio apud posteros consignavit, dum *De rebus admirandis inter Deiparam et S. Ildephonsum transactis Historiam* scripsit. Claruit circa annum partæ salutis 680.

§ XIV. — *De Luca, antistite Vladislaviensi.*

Lucas comes a Gorka, ex Palatino Posnaniensi episcopus Vladislaviensis, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, non mediocres fecit sumptus in collegia sacerdotum diversis domaniorum suorum locis, Officium B. M. Virginis psallentium fundata. Ecclesiæ Marianæ Vladislaviensi Sponsæ suæ decorem valde dilexit, ac proinde capellam in ea exstruxit, ornavit et dotavit, ut quotidie Missa de B. Virgine Maria, *Rorate*, empto censu pro sacerdotibus cantaretur. Calicem aureum et pleraque ornamenta eidem ecclesiæ donavit, atque ex suis proventibus erigendum psallendi

noctu diuque Officium in eadem ecclesia testamento disposuit. Ad quietis portum avita navi virtutibus onusta appulit, anno Domini 1542, ætatis suæ 60, die 3 Octobris.

§ XV. — *De Lucifero, antistite Senensi.*

Lucifer. Senensis in Etruria episcopus, inter alia servitutis et amoris sui erga Deiparam Virginem pignora, parvo episcopali palatio in veteri castello a se constructo adjecit templum S. Mariæ sacrum cum xenodochio. Vivebat circa annum Domini 506, ex Ferdinando Ughello in *Italia sacra* tom. III, pag. 620, atque Isidoro Ugurgerio Azzolino in *Pompis Senensibus*, parte prima.

§ XVI. — *De Ludovico, antistite Acernensi.*

Ludovicus Galbiatus, Acernensis episcopus ab Urbano VIII Pont. Opt. Max. creatus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem insignia, litterarum monumentis consignavit, *Ad famulorum Deiparæ Virginis erga eandem, vel excitandam, vel augendam devotionem, soliloquium*: quod executum Romæ typis Vitalis Mascardi 1637, dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda. Vitam finit mortalem anno a virginali partu 1659.

§ XVII. — *De Ludovico, antistite Mantuano.*

Ludovicus Gonzaga, quem Mantuanæ Ecclesiæ Sixtus IV præfecerat, anno Domini 1483, quoddam non ignobile beatissimæ Virgini templum hujusmodi de causa construendum curavit. Secundo Mantuana ab urbe lapide in maxime communi via, qua Veronam pergitur, ad fraxinum quandam cum duabus cereis candelis Deiparæ pendebat imago, quas cum duo agricolæ illac currum traducentes animadvertissent, insana quadam cupiditate concitati singulas rapuerunt. At repente voce viribusque destituti, divina id ultione exposcente, cum curru ac bobus immoti penitusque defixi constitere. Quamobrem resipiscentes, candelasque subreptas sese relatores, tantumque prodigium ubique prædicaturos pollicentes, vocem motumque pristinum recuperavere. Qua re multis jam in locis pervulgata, quamplures undique ad præfatam iconem confluebant, atque alii preces, alii vota et munera B. Virgini offerebant, adeoque populorum eleemosynæ excreverunt, ut templum ex iis secus commemoratam fraxinum exstrui, Deiparæque dicari piissimus præsul instituerit, perdurante adhuc eadem fraxino, ramorumque brachiis aræ majoris tholus complectente. Ille vero anno 1510 diem suum fortunatissime obiit.

§ XVIII. — *De Ludovico, antistite Tolosano.*

Sanctus Ludovicus, episcopus Tolosanus, Caroli principis cognomento Claudi filius, Deiparæ Mariæ a puerili ævo usque ad ultimum mortalis vitæ terminum assidua semper serventique pietate est famulatus. Gravissimo morbo correptus purulentum et tinctum fœdo cruore phlegma cœpit ejicere, ut medici læsum pulmonem suspicati sint. Ingravescbat morbus in dies magis magisque, sed maxime pridie Purificationis beatæ Mariæ Virginis,

adeo ut catarrhi gravedine propemodum suffocaretur. Tunc ad se rediens vovet Deo pro salute, beatæ Mariæ Virgini Matri, sancto Patri Francisco vitam et institutum Fratrum Minorum, seque in eo quoad viveret, perseveraturum. Voto revaluit, et patrocinio sanctorum, nec oblitus beneficii fuit, sed proxima Pentecoste Spiritu sancto afflatus summo mane in æde ad memoriam beatæ Dei Genitricis exstructa, quod secum tacite promiserat, ad altare Domini aperte renovans, manifeste seipsum obtulit Domino gratissimam oblationem et holocaustum. Ad Horarias preces addebat quotidie Psalmos, qui Pœnitentiales appellantur, cum Litanis, et plerosque alios gustui suo inflammandæque pietati opportunos, quos singulos pia illa oratione ad beatam Virginem: *Salve, Regina, Mater misericordiæ*, claudere solebat. Post Completorium nonnullas orationes de gaudiis beatæ Mariæ quam pie colebat, fundere consuevit, et aliquot alias preces. Pridie solemnitatium beatæ Virginis Matris in cibum aquam tantum sumebat et panem, vix necessitati naturæ satisfaciens, ut thesaurum virginitatis in fictili vase integerrime conservaret. Pro Christiano et catholico ritu sacramenta ecclesiastica ipso die festo Assumptionis beatæ Mariæ Virginis sibi jussit administrari. Die qua ex hac vita abiit, Salutationem ad benedictissimam Virginem continenter frequentavit. Rogatus cur toties repeteret, « Cito moriar, inquit, et beata Maria juvabit me, » atque ita obdormivit in Domino,

integra mente, xiv Kalend. Septembris anno 1298.

§ XIX.—*De Ludovico, antistite Tornacensi.*

Ludovicus, Tornacensis episcopus, ob specialem devotionem in confraternitatem beatæ Virginis de Septem Doloribus habitam, eam de novo decoravit, et in festo Miraculorum Virginis de Septem Doloribus in ecclesia S. Salvatoris Brugis Idibus Novembr. anni 1517, summam Missam solemniter celebravit. Vide Colven. in Kalendar. Mariano die 13 Novembris.

§ XX.—*De Luitholpho, antistite Augustano.*

Luitholphus, alias Luitholdus, episcopus Augustanus, studium, quo Deiparam Virginem Mariam colebat, palam omnibus testatus est, dum summam divæ Virginis basilicam, quæ anno incarnati Filii Dei 994 Augustæ conciderat, auxiliis Dominæ Adelheidis imperatricis Oththonis Magni relictæ viduæ Burgundionum reginæ, magnifice iterum instaurans, et fortiolem ac illustriorem, quam fuisset unquam antea, fecit, iterumque divæ Virgini Matri dedicavit. Decessit ex hoc mortali ac lugubri sæculo, anno a nato Christo humani generis Redemptore 996, die 27 Julii.

§ XXI.—*De Lupo, antistite Cæsaraugustano.*

Lupus Fernandez de Luna, archiepiscopus Cæsaraugustanus, pro eximio suo erga Deiparam affectu, edidit super festum de Conceptione Dominæ nostræ constitutionem synodalem, quam constitutionem habes apud Armamentarium Seraphicum in *Regesto* pag. 285. Vivebat anno salutis 1578.

CAPUT XI.

De Machario Antiocheno, Machario Epidaurensi, Machario Philadelphio, Magno Heracliensi, Mainardino Comaclensi, Malachia Duncensi, Marciano Syracusano, Marciano Constantinopolitano, Marco Cæsaraugustano, Marco Fulginate, Marco Truxillensi, Mario Salernitano, Marquardo Aystetensi, Marsilio S. Sebastiani, Martino Algerensi, Martino Barcinonensi, Martino Gnesnensi, Martino Siguntino, Martino Turonensi, Martino Vercellensi, Materno Tungrensi, Mathano Scoto, Matthæo Ephesino, Matthæo Aberdonensi, Matthia Gnesnensi, Matthia Spirensi, Matthia Vlatislaviensi, Maurilio Ardegavensi, Maurilio Rothomagensi, Mauritio Cenomannensi, Mauritio Messalubrensi, Mauritio Parisiensi, Mauro Cæsenate, Maximiliano Tornacensi, Maximo Gradensi, Maximo Ravennatensi, Maximo Regiensi, Maximo Taurinensi, Meinwerco Patherbornensi, Melchione Paraguensi, Melchione Rossensi, Mellone Rothomagensi, Memmio Catalaunensi, Methodio Tyrensi, Metrophane Smyrnæo, Michaelæ Merspurgensi, Michaelæ Salubriensi, Michaelæ Sinnadensi, Milone Aurelianensi, Milone Morinensi, Modesto Hierosolymitano, et Monulpho Trajectensi antistitibus.

§ I.—*De Machario, antistite Antiocheno.*

Sanctus Macharius, genere Armenus, Antiochiæ Syrorum pastor, Deiparæ Virginis cultor admirandus, cum Hierosolymitana peregrinatione obita multas in reditu Septentrionis oras perlustrasset, Cameracum venit, ibique aliquandiu commoratus, die quadam, præcipitante jam sole, in sanctissimæ Matris ac Virginis templum intravit, ut solito more in Filii Matrisque laudibus pernoctaret. Sed eum, cum advesperasceret, templi custos cum convitio eiecit et fores oclludit. Macharius animo tranquillo ac sedato æditiui tulit injuriam, seque ante ostium templi projecit in preces divinasque

laudes, qua loquendo, qua meditando prosequitur. Deus ignotum hospitem illustrare volens, Ecclesiæ portas aperuit. Vir sanctus in eodem vestigio persistit, manetque extra limen, ne templi janitorem hominem austerum et parum hospitalem offenderet ingrediens. Janitor ad preces nocturnas templum aperturus accedit; patens ut vidit, et, quem peregrinum excluserat, humi stratum ante fores aspexit, horrore concutitur, et metu prope exanimatur. Die postero res cunctis inclaruit; Deo a fidelibus gratiæ aguntur, viator eiectus ab omnibus honoratur, habeturque pro sancto. Gandavum deinde venit, magnæque omnium gratula-

tione excipitur. Non multo post immanissima pestis descevit, quam Macharius precibus et votis avertit ab urbe, et præ gentis charitate quamvis exteræ communem cladem sua redemit morte. Glande ictus pestifera tandem aliquando decessit maximo sui relicto desiderio. Affirmarat moriens sibi duobusque aliis esse pereundum, neminique præterea, nec vana fuit prædictio. Se in sanctissimæ Virginis subterranea basilica jussit humari, ut quam mente coluerat, etiam corporis et pacis somno quiescentis veneraretur hospitio. Obiit Gandavi in Flandria, anno ab orbe redempto 1012.

§ II.—*De Machario, antistite Epidaurensi.*

Macharius Melissenus Comnenus, Byzantinis a Cæsaribus, Theodori Æni despotæ et in Oriente dynastæ germanus frater, archiepiscopus Epidaurensis in regno Peloponneso, Deiparæ Virgini apprime devotus, frequenter ac fere assidue se eidem Virgini commendabat oratione illa, qua Græci ad Completorium in magna Quadragesima utuntur, videlicet: *Mater Dei, omnem spem meam in te repono; custodi me sub tua protectione: eamque ad ultimum usque suæ vitæ anhelitum tenacissime retinuit.* Obiit Neapoli pridie Idus Octobris anno salutis humanæ 1585, et in templo sanctorum apostolorum Petri et Pauli juxta aram summam marmoreo sepulcro conditus est.

§ III.—*De Machario, antistite Philadelphio.*

Macharius Chrysocephalus, archiepiscopus Philadelphensis, natione Græcus, pro eximio incensoque erga augustissimam Deiparentem studio, litterarum monumentis consignavit: *In Purificationem ejusdem augustissimæ Deiparentis Orationem unam: Quam Græce Ms. in Bibliotheca Borromea Mediolani asservari dixi in Bibliotheca Mariana, parte II. Cætera cum tempore, quo claruit, adhuc me latent.*

§ IV.—*De Magno, antistite Heracliensi.*

Sanctus Magnus Altinensis, ex anachoreta episcopus Novæ Civitatis, olim Heraclea nuncupatæ, in sinu Adriatico, quadam vice in spiritu raptus per revelationem monitus est ecclesiam ædificare Virgini gloriosæ, quæ nunc dicitur Maria formosa, quia in formoso ornatu Virgo Mater ei apparuit, et locum ædificationis demonstravit. Migravit ad Dominum suorum laborum mercedem recepturus, anno mihi adhuc ignoto, cujus corpus anno Domini 1207, pridie Kalend. Octobris Venetias translatum est.

§ V.—*De Mainardino, antistite Comacensi.*

Mainardinus de Contrariis, Ferrariensis, Comacensis Ecclesiæ episcopus, devotionis suæ erga beatam Virginem specimen dedit, restaurando templum Sanctæ Mariæ de Aula Regia. Diem clausit extremum anno salutis restitutæ 1460.

§ VI.—*De Malachia, antistite Dunensi.*

Sanctus Malachias, episcopus Dunensis in Hybernia, inter alia affectus sui erga Deiparam documenta, Viride Lignum monasterium in dominatu

Dunensi in honorem Virginis Deiparæ pro monachis Cisterciensibus fundavit, anno Domini 1144.

§ VII.—*De Marciano, antistite Syracusano.*

Quo tempore sanctus apostolus Petrus Antiochiæ versabatur, cum ubique terrarum, ac præcipue apud Græcos populos, quam celeberrimæ Syracusæ essent, satis cognosceret, multo maximo eas ornamento, ac longe præstantissima sacrosanctæ fidei gloria cohonestare decrevit. Itaque anno 40, Marcianum eo misit episcopum, qui non minorem inter apostoli discipulos, ob doctrinæ et sanctitatis specimen, tenebat locum. Hic quippe, qui summa erat erga Deiparam Virginem pietate præditus, illius imaginem secum tulit, cujus specie ac pulchritudine cum divinum in se amorem fovebat, tum etiam populorum animos illustrabat, et ad Christum alliciebat. Illa tanquam cœlesti fulmine statuas idolorum abjicere. Illa velut firmissimo clypeo a sygiis monstris sese defendere; illa tanquam ancipiti gladio ex energumenis horrendas larvas depellere; illa tanquam cœlesti medicina cæcis visum, loquelam mutis, auditum surdis, claudis et paralyticis integras vires impertiri, leprosos mundare, ægros omnes morbis liberare consueverat: adeo ut jure optimo hæc imago ingens miraculum, seu miraculorum mirificum instrumentum appellari posset. Eam collocavit in antris quondam Pelopia nuncupatis, nunc vero ab æde superstructa D. Joannis apostoli dictis, ad inferiorem partem Achradinæ, (nec enim sinebat tyrannorum sævitie templa ædificari), perinde ut fidelium Syracusanorum animi peroptabant. Eodem in loco D. Marcianus morabatur; ibi docebat, ibi baptismum habebat, et sacris operabatur, veluti sub tutela ac patrocinio sacrosanctæ Dei Genitricis. Clarebat anno a Christi Nativitate 50.

§ VIII.—*De Marciano, antistite Constantinopolitano.*

Marcianus, archiepiscopus Constantinopolitanus, Marianæ gloriæ, sibi cordi insitæ, augendæ intentus, scripsit inter alia *De Præsentatione beatæ semper Virginis Mariæ in templo Orationem unam: quæ Græce ms. exstat in Bibliotheca Regia Escorialis num. III, H. 8, pag. 107, ut ex Antonio de Leon in sua Oratione de Præsentatione B. Virginis dixi in Bibliotheca Mariana Appendice secunda. Cætera me fugiunt.*

§ IX.—*De Marco, antistite Cæsaraugustano.*

Marcus Maximus, natione Hispanus, ex monacho Benedictino Cæsaraugustanæ civitatis archiepiscopus creatus, Mariæ Deiparæ Virgini longe deditissimus servus, suum in eam amorem studiumque luculenter declaravit, canendo Latino carmine *De Domo B. Virginis De Columna, seu de Apparitione illa in qua Virgo Deipara Cæsaraugustæ D. Jacobo apostolo visendam sese præbuit, Hymnum unum: De eodem item argumento Elegiam unam: et alia, quæ ad meam adhuc notitiam non venerunt. Clarebat sub annum salutiferæ redemptionis 609*

§ X. — *De Marco, antistite Fulginate.*

Marcus Antonius Bizzonius, patria Romanus, vitæ ac morum integritate, ac præsertim Mariana pietate conspicuus, dum Fulginatam regeret Ecclesiam, contigit nonnullos templi ministros obiter ac perfunctorie ex quadam Deiparæ imagine, quæ in sacrario asservabatur, pulverem contractum excutere: quod ubi pius animadvertit præsul, ut incuriam illam suo exemplo redargueret simulque doceret quanta in æstimatione res sacræ ac præcipue ad Deiparam spectantes essent habendæ, ipsemet, multis coram astantibus, imaginem illam extenta lingua lambere, atque a sordibus expurgare non est dedignatus. Cumque in episcopatu vicesimum complisset annum, jam fere sexagenarius perrexit ad Dominum, anno salutis 1606, die 26 Aprilis.

§ XI. — *De Marco, antistite Truxillensi.*

Marcus Salmeron, Hispanus, Castellanus, ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum insignis theologus, et prædicator eximius, ex sui ordinis magistro generali episcopus Truxillensis, inter multa, quibus affectum cordialissimum, quem erga augustissimam Dei Matrem gerebat, eximie ostendit, scripsit *De Excellentis Deiparæ Virginis Mariæ librum unum; De Conceptione ejusdem conciones plures, non semel excusas, et super singulas Deiparæ Virginis festivitates tractatus singulares, egregie dispositos.* Hic, cum esset magister generalis sui ordinis, auctor fuit ut in conventu suo regali Hispalensi celebris confraternitas fundaretur, ex quam plurimis nobilibus ejusdem civitatis simulque religiosus ejusdem cœnobii composita, sub titulo mancipiorum B. Mariæ de Mercede, qui uti veri servi ipsius cultui perpetuo sunt addicti, et eam in sua miraculosa imagine, quæ in celeberrimo templo prædicti conventus in altari majori, ex dono S. regis Ferdinandi S. Petro Nolasco fundatori facto, asservatur, demississime reverentur: et præcipue ipsius Virginis descensionem, seu apparitionem ad revelandam prædicti ordinis fundationem, quæ Dominica proximiori Kal. Augusti, speciali Officio ex indulto Sedis apostolicæ colitur, magnificentissime celebrant: et singulis Sabbatis per annum post Completorium in prædicta ecclesia coram prædicta sanctissima imagine, maximo totius civitatis concursu, devotione, et spirituali gaudio solemnissime Antiphonam *Salve Regina*, et Litanias Lauretanas a musicæ artis peritissimis decantare faciunt. Obiit Marcus iste anno orbis per Christum redempti 1648.

§ XII. — *De Mario, antistite Salernitano.*

Marius Bologninus, Calatinas, archiepiscopus Salernitanus, inter alia Marianæ pietatis palam exhibita documenta, ecclesiam et cœnobium in honorem beatissimæ Virginis Mariæ, cujus fuit semper devotissimus, a fundamentis condidit pro Carmelitis Fratribus, ac redditibus locupletavit. Decessit Neapoli anno salutis 1605, die 25 Februarii, ejus-

que corpus Salernum delatum in Mariano Carmelitarum templo, ut testamento caverat, humatum est hac inscriptione:

Illustrissimi et reverendissimi D. D. Marii Bolognini archiepiscopi Salernitani regique consilarii, qui sponsam suam sanctis exornavit sanctionibus, monitis efformavit celestibus, divinisque muniuit instructionibus: cujus nimia devotio in Deiparam Virginem Carmelitani ordinis præcipuam Matrem, Carmelitas huc adduxit: Ecclesiam hanc extruxit, conventum fundavit, donis redditibusque secundavit; non animam, quæ meritis onusta petivit Olympum, sed corpus PP. Carmelitæ, ejus implentes vota, huc transferri ac tumulari curarunt.

§ XIII. — *De Marquardo, antistite Aystetensi.*

Marquardus ab Hageln, Suevus, episcopus Aystetensis in Germania, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, condidit ac fundavit prope summam basilicam novum canonicorum collegium, ac B. Mariæ Virgini dicavit. Decessit ex hac vita mortali anno Domini 1524, sepultus honorifica pompa funebri in novo Divæ Virginis collegio a se fundato.

§ XIV. — *De Marsilio, antistite S. Sebastiani.*

Juxta ecclesiam Sancti Severini in Colonia inclusus quidam habitabat Marsilius nomine, in Tuscia ad S. Sebastianum quandoque episcopus, et tempore schismatis, quod fuit inter Alexandrum et Paschalem, ab ipso Alexandro depositus. Hunc cum matronæ civitatis frequentarent, et una ei confessa fuisset, quod Domine nostræ sine quadam mira dulcedine dicere non posset nomen, de causa tantæ gratiæ requisita respondit: « Singulis diebus in honorem ejus quinquaginta *Ave Maria* cum totidem veniis dicere consuevi, per quæ tantam dulcedinem merui, ut omnis oris mei saliva orationis tempore in mel videatur conversa. » Quod cum audisset Marsilius, exemplo devotæ femine vix per sex hebdomades Angelicam Salutationem præfato modo et numero compleverat, et ecce tantam dulcedinem sentire cœpit in illius dulcissimæ Salutationis prolatione, in ore, et gutture, ut mellis dulcedinem longe transcenderet ipsa dulcedo.

§ XV. — *De Martino, antistite Algerensi.*

Martinus Bonacina, Italus, Mediolanensis, ab Urbano VIII Pontifice Maximo factus episcopus Algerensis, suæ erga Deiparam pietatis satis insigne testimonium dedit, scribendo more scholastico *De præcipuis beatissimæ Virginis Mariæ Mysteriis tractatum insignem*, quem excusum Mediolani typis Joannis Baptistæ Piccardi anno 1629, in-4, dixi in Bibliotheca Mariana, parte II. Mortale hominem exiit anno reconciliationis humanæ 1631, ætatis 46.

§ XVI. — *De Martino, antistite Barcinonensi.*

Martinus Garcia, Hispanus, Cæsaraugustanus, ex Catholicorum regum concionatore episcopus Barcinonensis, suæ in Deiparam pietatis eximium argumentum orbi exhibuit, *Sermones de*

ejusdem Deiparæ Virginis laudibus, a se consecratos. Claruit circa annum orbis redempti 1590.

§ XVII. — *De Martino, antistite Gnesnensi.*

Martinus Polonus, quia in Polonia ex nobili familia Strenorum oriundus, patria Cartulanus, per Nicolaum III Pontif. Max. ad Gnesnensis Ecclesiæ cathedram sublimatus, pio erga Deiparam Virginem amore adactus, inter cætera sui amoris in eam documenta composuit *Sermones in præcipuis Deiparæ Virginis festivitatis*. Diem clausit extremum anno mundi redempti 1279.

§ XVIII. — *De Martino, antistite Siguntino.*

Sanctus Martinus, ex abbate Hortensi ordinis Cisterciensis episcopus Siguntinus, adolescens adhuc una cum matre sua Sanctia dono dedit B. Mariæ de Cantavos, cui ab eadem matre fuerat oblatum, villam quæ dicitur Boenizes cum omni termino suo. Ad sacrum ordinem Cisterciensem vocatus, relicta matre Sanctia, dum orphanum se reputat, ad Mariam recurrit, non dubitans meliorum filium fore, quandiu melioris Matris, si sibi ipsam propitiâ experiatur. Demum confidens non sibi defuturum fontem misericordiæ, cui cunctis subvenire pro gloria est, ad Virginis altare supplex accessit : « Et te, o Domina, in Matrem mihi assumpsi : non decet te minorem mei curam, quam illam, gerere, quæ tibi a me postposita, et si gesseris, potes quæcunque voles. » Dixit, et statim ad donum probationis cum cæteris novitiis deductus est, norma ipse futurus aliorum omnium. Valedixit mortali vitæ anno nati Salvatoris 1210, ejus corpus in monasterio Hortensi ante aram sanctissimæ Virginis Mariæ sepultum est cum sequenti epitaphio :

*Martinum fortis rapuit vesania mortis
Pontificem sanctum, sobrium, justumque beatum.
Impetrare pia Virgo dignare Maria
Ut vivat semper monachus tuus hic eremita,
Cujus in hac fossa carnes conduntur et ossa.
Octo bis Octobris dissolvit membra Kalendis,
Anno ab Incarnatione Domini 1210.*

§ XIX. — *De Martino, antistite Turonensi.*

Sanctus Martinus, Turonensis in Gallia episcopus, de ejus laudibus nulla posteritas conticescet, quia devotum cordis affectum erga sanctissimam Dei Genitricem gessit, videre hanc meruit ad se venientem magno virginum comitatu, ejus et aspectu et alloquio quantam animo voluptatem hausserit, quibus gaudiis exultaverit, quam se ad quosvis labores sufferendos atque vincendos comparaverit, quam magnus et contemplantis, et agentis vitæ cultor evaserit, iis qui et vere Christiani sunt, et ejus vitam relegerunt, cogitandum perpendendumque relinquimus. Hunc graviter insidiis diaboli vulneratum Virgo gloriosa sanavit. Historia scripta cernitur in monasterio Majoris Monasterii prope Turones, quod ipse vivens ædificavit. Cum enim nocte quadam surrexisset ex more media nocte, ut cum aliis fratribus Matutinas laudes decantaret, diabolus ejus sanctitati invidens supra gra-

vis supereminavit pisa. Vir autem Dei nullas suspicatus insidias, festineque descendens, per gradusolvebatur contractis costis : et forte etiam mirandum in modum totum corpus contrivisset, nisi astitisset ei totius dulcedinis ac suavitatis Fons Virgo Deipara, quæ eum allevans sanatisque ejus vulneribus, ad proprium reduxit cubiculum, tantæ malitiæ auctorem diabolum fuisse asserens. Vivebat Martinus anno salutis 390.

§ XX. — *De Martino, antistite Vercellensi.*

Martinus de Advocatis, episcopus Vercellensis, cum esset in Deiparam Virginem observantissimus, ecclesiam Vercellensem ipsius Deiparæ Virginis honori dedicatam amplis redditibus decoravit. In ejus epitaphio ejus sepulcro affixo hæc inter cætera leguntur carmina :

*Audiat ergo pia mitissima Virgo Maria
Præsulis egregii vota precesque pii.
Hæc, quam laudavit, dum viveret, ac decoravit
Ipsam digna colit ducat in alta Poli.*

Obiit anno 1248, mense Julio.

§ XXI. — *De Materno, antistite Tungrensi.*

Sanctus Maternus B. Petri apostoli discipulus, cujus memoria in Martyrologio die 14 Septembris annotatur, postquam a morte mirabiliter ad vitam esset resuscitatus, in Germaniam missus, Tungrenses, Colonienses, Trevirenses aliosque finitimos populos ad Christi fidem perduxit. Is B. Virginis cultor eximius, Hasteriæ, quæ hodie in diœcesi Namurcensi Benedictinorum abbatia est, ecclesiam consecravit, ut scribit Richardus de Wasseburg archidiaconus Virdunensis lib. III *Antiquitat.* hisce verbis : « Erat autem Hasteriensis ecclesia a priscis temporibus a S. Materno Petri apostoli discipulo consecrata. Cujus vero in honorem? certe non alterius, quam sanctissimæ Deiparæ, uti nos docet ex Historia ecclesiastica Belgii Gulielmi Gazei Heribertus Rosweidius in sua Historia Belgica ad annum 656. » In urbe autem Tungrensi tunc frequentissima, ubi diligenti admodum superstitione habebatur collectum, quidquid unquam fuerat vanis erroribus institutum, confutato dæmonum cultu, et sacrilegiorum destructa impietate, templum B. Mariæ semper virgini, Deique Genitrici extruxit, et consecravit, ut ab omni nationum genere coleretur, quæ in eadem urbe erant undequaque congregatæ. Atque ut res illa difficillima, de extirpanda nimirum idololatria, et vexillo crucis Christi apud gentes erigendo, quæ ipsis videbatur stultitia, optatum posset consequi effectum, probe sciens quæque ardua progressura feliciter, quibus B. Mariæ Virginis faveret gratia, et aspiraret auxilium, ejus cultui ac precibus putavit innitendum, quæ apud Ægyptios filium suum complexa idololatriæ extremam ruinam intulisset. « Damnatur cultura Jovis, ait Ægidius, Junonisque ac Veneris, extruitur templum B. Mariæ perpetuæ Virginis ; emundantur delubra demonum, dedicantur ecclesiæ sanctorum usque

ad numerum septuaginta duarum congregationum. » Habet igitur Belgium in quo non modicum potest gloriari, et glorlando sibi gratulari, quod nimirum sub ipsis nascentis Ecclesiæ incunabulis, antequam pleræquæ aliæ provinciæ vix quidquam de beata Virgine intellexerant, primam infra Alpes, sive Cisalpinam primam Mariano titulo insignitam ecclesiam habere meruerit. Auctorem qui id ipsum doceat, profero Thomam Bozium Romanæ congregationis oratorii a S. Philippo Nerio institutæ presbyterum, qui lib. ix, de *Signis Ecclesiæ* cap. 9, ita ad rem nostram scribit : « Sed et apud Tungros volunt prisce Annales, a Materno Petri discipulo ecclesiam de nomine Virginis conditam, quam primam dicunt infra Alpes ecclesiam fuisse. » Quibus verbis hæc sua subiecit Loerius : « Quid audio ? Non B. Virginis modo, sed absolute primam. Ergo nulla alia quolibet titulo exstabat, quando ista prima comparuit, iis porro apicibus, ut facta cathedralis Virginis titulum circumferret. » Ut sit, magna sane Belgarum commendatio est, primam cis Alpes Mariano nomini meruisse consecratam habere ecclesiam. Quod ipsum confirmant præter citatos abs Bozio Annales Ecclesiæ tum Coloniensis, tum Trevirensis : Joannes Carthagenæ lib. xviii, homil. 7, et Petr. Canisius lib. v, cap. 23, dum ait : « Sanctus Maternus etiam apud Tungros Deiparæ Virginis ædem, eamque infra Alpes, ut volunt, primam consecravit. Sic enim veteres ecclesiarum narrant Annales.

Neque ea tantum in hoc tractu a Belgis per S. Maternum Mariano nomini ædificata, et consecrata fuit ecclesia, sed et in oppido Huiensi, ad Mosæ et Huy confluentem, medio fere itinere inter Leodium et Namurcum, aliam in ejusdem honorem construxit, de qua ita Ægidius monachus Auræ Vallis : « Sed et per suos episcopatus plurimas fundavit ecclesias, inter quas eminet ecclesia B. Mariæ Hoyensis, ut testatur Theoduinus Leodiensis episcopus, qui in ea requiescit : » Verba Theoduii ita habent : « Ego Theoduinus Dei gratia Leodicensis episcopus, notum esse volo tam præsentibus, quam futuris, qualiter post libertatem Hoyensis ecclesiæ, quam Maternus beatæ memoriæ episcopus consecrando primitiavit, etc. » Sunt ea desumpta ex diplomate, quo idem in prædicta ecclesia 15 canonicos instituit anno 1066, quando et eandem basilicam Marianam a fundamentis usque ad laquearia a se reedificatam et perfectam, præsentem Lietherto Cameracensi episcopo consecravit.

Dionanti insuper in eadem ditione, haud procul ab Huio, et ad Mosam quoque, vetustam plane invenio Marianam basilicam, quam item a B. Materno consecratam suspicio est. Sed suspicio tantum : nam hactenus certum testimonium non invenitur. Sed habemus firmiorem historicum sermonem de alia Mariana basilica, quam idem pontifex S. Maternus in Belgio Deiparæ dedicavit. Est illa Walcuriæ, de qua Auctarium ad Joannis Molani

Natales Sanctorum Belgii, auctore Arnoldo Rayssio canonico S. Petri Duaci. Ille igitur ad diem 28 Maii, ex antiquis mss. quæ cum instructione eidem communicavit Joannes a Chokier, Ecclesiæ Walcuriensis præpositus, hæc subsequencia commemorat : « Walcuriæ commemoratio Deiparæ Virginis miraculosæ, quæ cum processione solemniter festive celebratur. » Subjungit deinde : « Est autem Walcuria, sive Valencurtium urbs perantiqua ad septimum a Namurco lapidem sita ad ripam Auricæ rivuli inter Mosam et Sabim, cujus prima basilica a B. Materno S. Petri discipulo duxit initium, qui ad fidem converso Arbo horum locorum tyranno ecclesiam B. Mariæ dedicavit, in eaque sacram Virginis statuam suis, ut creditur, manibus delineatam collocavit, miraculis variisque prodigiis et curationibus famosissimam, et peregrinorum concursu ab olim etiam frequentissimam, ex quo potissimum divinitus manifestari placuit locum hunc singulariter pro Deiparæ cultu et patrocinio electum. Cum enim miraculorum gloria jam longe lateque celebraretur, evenit fortuito igne templum absumi, iconem autem dictam præeunte columba, cunctis qui aderant plane videntibus, angelorum in sublime transportari ministerio, proculque in suburbano quodam horto ab iisdem sisti. Unde cum nulla arte deferri posset, Theodoricus loci regulus voto concepto monasterium se in loco hortuli constructurum, divina permissione imaginem Walcuriam retulit, ad cujus adventum tanta brevi confluit hominum frequentia, et peregrinorum liberalitas, ut templum nulli totius Namurcesii facile cessurum sit constructum. In quo etiam ultra collegium novem canonicorum cum præposito, sub annum Domini 1020, ab Edvino loci dynasta fundatum, viginti sacellani, aut amplius, a diversis Nobilibus sunt instituti. In quorum beneficiorum gratam memoriam adhuc quotannis ipsa feria quarta quatuor Temporum Pentecostes dicta imago maximo peregrinorum concursu honoratur, communique urbis lætitia ac solemniter omnium processione deferitur. » Hactenus Auctarium præcitatum.

Constans et firma traditio est Ecclesiam Marianam in Gallo-Brabantia supra Geldoniam, Namurcum versus sitam, vulgo *Notre-Dame d'autre Eglise*, quasi dixeris : *Domina Virgo alterius Ecclesiæ*, quod cognomen etiam pago, in quo sita est, adhæsit, vernacule *Autre Eglise*, a D. Materno Tungrensi episcopo et Belgarum primo apostolo in honorem sanctissimæ Deiparæ fuisse consecratam, prout etiam antiquæ ejus, ecclesiæ tabulæ atque inscriptiones clare significant. Inter cætera bina hæc disticha leguntur.

*Creditur hoc templum Materni tempore structum,
Non magis antiquum Belgica terra tenet.
Hic locus est (sic nos docuit non falsa vetustas).
In quo, post Tungros, altera sacra viget.*

Itaque, quod præter illam Marianam Tungrensem nulla alia in iis partibus esset ecclesia, dicta

fuit hæc, altera, sive secunda Ecclesia. Quibus confirmandis ipsa structura suffragatur, quæ summam præferret vetustatem, et longævæ ætatis non obscura vestigia.

Vitæ finem beatissimo exitu imposuit Maternus anno salutis 135.

§ XXII. — *De Mathano, antistite Sanctonensi.*

Sanctus Mathannus Scotus, quia e Scotia oriundus, et ob sanctæ vitæ merita antistes Sanctonensis in Scotia, ut ardentissimum suum in Deiparam Virginem affectum scriptis quoque libris exprimeret, edidit *De Septem Doloribus ejusdem Deiparæ Virginis librum unum*, mihi alias ex Thoma Dempstero in Mariana Bibliotheca recensitum. Floruit anno post gratiam humano generi factam 587, coliturque die 12 Novembris ex Breviario Scotico, quo die animam maturam præmio gloriosæ æternitatis ad sanctorum felix emisit contubernium, ut inquit Martyrologium Gallicanum.

§ XXIII. — *De Matthæo, antistite Ephesino.*

Matthæus Philadelphus, natione Græcus, Ephesinorum præclarus antistes, inter alia virginæ pietatis cælo exhibita specimina, scripsit egregie *Pias ac religiosas Precationes, sive Orationes ad sacrosanctam et maculæ omnis expertem Virginem Deiparentem*, quas ab Alardo Amstelodamo, primo Latine conversas, et Salingiaci excusas anno 1559, dixi in Bibliotheca Mariana, parte II. In iis porro præclaris laudum titulis cumulat Deipara, compellaturque: perstreuum bello concussorum præsidium, securus, fida et sacra tempestate jactatorum Ancora, singulare a calumniatoribus afflictorum Auxilium, desperatorum Spes, dolentium Solutum, paratum ad omnes casus Subsidium, singularis salutis nostræ Propugnatio, tutissimus naufragorum Portus, totius Trinitatis nobile Triclinium, Templum sacratissimum Dei Patris, Aula et Thalamus immaculatus Filii, Sacrarium Spiritus sancti admirandum venerabileque, ut alia, brevitati consulens, omittam.

Floruit circa annum Christi Redemptoris nostri 1200.

§ XXIV. — *De Matthæo, antistite Aberdonensi.*

Matthæus Aberdonensis episcopus, natione Scotus, vir et religionis zelo, et doctrinarum sacrarum scientia perillustris, de quo plura Hector Boëtius in libro *De pontificibus Aberdonensibus*, ardentibus Virginis colendæ ejusque gloriæ amplificandæ desideriis actus, scripsit *In Evangelia Festivitatum Deiparæ*. Sedebat anno nati Salvatoris 1199.

§ XXV. — *De Matthia, antistite Gnesnensi.*

Matthias Lubjenski, ex episcopo Chelmensi, Posnaniensi, et Vladislaviensi, II, hujus nominis archiepiscopus Gnesnensis, natus est in hæreditario majorum suorum pago Lubna, die gloriosissimæ Virginis Deiparæ Filium æterno Patri Hierosolymis præsentanti sacro, anno Domini 1572. Ab ineunte ætate fuit B. M. Virgini singulariter devotus, corona

illam salutare singulis diebus usitatum habens. Habuit idem usitatum post recitatum Officium B. Virginis (quod singulis diebus recitabat) aliquid de Calendario ejusdem ad excitandam in se devotionem et imitandos aliorum colendi eam modos, legere: a qua illum consuetudine usque ad fatalem decubitus nulla etiam gravissima reipublicæ negotia, quorum pars maxima ei, ut primati regni et principi primo incubuit, avocabant. Pro summa propensione, ac incredibili erga Deiparam affectu, Lovicii ecclesiam collegiatam B. Virginis a fundamentis nova fabrica (veteri diruta) exstruxit. Sacellum B. M. Virginis Czestochoviensis deductis muris ampliavit, pro ampliori honore Deiparæ Virginis, ac majori capacitate concurrentium. Serenissimo Joanne Casimiro in regem Poloniæ electo, uncto, et regali diademate insignito, Czestochoviam Matthias recta profectus est, ibique pontificali solemnitate sacris operatus, gratias egit summo Numini pro felici coronatione, atque ut coronatum regem sospitet cum frequenti senatu et numerosa populi multitudine precatus est, donariumque aureum, memoriam diei et actus coronationis continens, ad aram B. M. Virginis, ejus auspiciis electus, et coronatus est Joannes Casimirus, appendit. Nihil intermisit eorum, quæ ad Deiparæ Virginis cultum pertinere putaret. Itaque in ecclesia cathedrali Vladislaviensi, quæ est Assumptioni B. V. dicata, aram principem insigni exornavit imagine, assumptæ in cælos Virginis Matris historiam referente. Ecclesiam collegiatam Umeioniensem Deiparæ Natalibus consecratam non mediocri refecit sumptu, imo in angustiore formam redegit. Belchoviensem ecclesiam parochialem sub Deiparæ titulo exstruxit. Gnesnæ in ecclesia metropolitana capellam (in qua sepultus est) B. Virgini sumptuose exornavit, et ut in illa Missa de B. Maria Virgine cantu figurali, cum pulsu organi, diebus singulis cantaretur, instituit. Camenensem ecclesiam parochialem in collegiatam erexit, sub titulo Purificationis B. Virginis Mariæ, ut ejus honor in partibus hæresi vicinis latius propagaretur, quæ sola cunctas hæreses interemit in universo mundo. In eadem ecclesia ut Officium parvum in honorem B. Virginis perpetuis temporibus decantarentur ordinavit, pensione certa in eam rem, cum consensu capituli almæ ecclesiæ metropolitanæ Gnesnensis, constituta. Obiit anno Domini 1652, ætatis suæ anno 82; vir, si quis alius, devotissimo, ferventissimo, ac imitando erga Deiparam affectu, qui solemnè illud in vita habuit, ut sæpe usurparet illa in honorem Deiparæ verba: *Beata viscera Mariæ Virginis, quæ portaverunt æterni Patris Filium.*

§ XXVI. — *De Matthia, antistite Spirensi.*

Matthias a Ramingen, Bavarus, Spirensis antistes, inter alia Mariani cultus præclara specimina, cathedralem Spirensis basilicam Deiparæ Virgini dicatam quatuor egregiis sacellis auxit et

illustravit. Emigravit ex hoc mortali et lugubri sæculo in ipsis Kalendis Augusti, anno Verbi Incarnati 1478, sepultusque est in divæ Virginis sacello a se constructo.

§ XXVII. — *De Matthia, antistite Vladislaviensi.*

Matthias de Buzenin Pstroconius Polonus, et regni Poloniæ supremus cancellarius, episcopus primum Premisliensis, deinde Vladislaviensis, vir mire in inopes pius, et in delinquentes benignus, puritatis etiam in tota vita studiosus, et egregius mortificationis cultor, beatissimam Virginem Genitricem Dei Mariam tenerrimo semper affectu prosecutus, ab eo tempore ex quo presbyteri ordinem suscepit, omni Sabbato votivo sacrificio Reginam cæli veneratus est, unde factum, ut eam præsentem in ipso mortis certamine salutaverit, et in his verbis *Ave Maria*, spiritum Creatori reddiderit, anno a restaurata salute 1609, ætatis 56, in Kalend. Junii.

§ XXVIII. — *De Maurilio, antistite Andegavensi.*

Sanctus Maurilius, episcopus Andegavensis in Gallia, ecclesiam in honorem sanctæ Deiparæ Virginis hac occasione construxit. In Comuniensi pago rupes erat excelsa atque sublimis, quam procerae undique arbores frondosi speciei nemoris amœnissimam faciebant. Eo populares quamplurimi, reliqui ex illa prisca superstitione, crebro ventilabant, et avos ac proavos imitati diis falsis anniversaria sacra faciebant: cumque per septem dies vino se et cibo complerent, choreis plausissent, calente mero alii alios non solum vulnerabant, sed etiam occidebant. Quod ubi Maurilius comperit, eo nulla intercedente mora cum veræ religionis amatoribus properavit. Ut ventum ad locum est, in eo jejunos et orans pernoctavit, ad gallicæ cantum tantus omnium, qui aderant, nares fœtor opplevit, ut ferri non posset. Albente cœlo ultro ab ipsis nefariæ impietatis auctoribus affirmatum, acclamatumque est divinam apparuisse virtutem, gentilitia sacra tollentem, et veteris insanie nequitias abolentem. Itaque S. Maurilio in exurenda silva se socios præbuerunt. Ut autem luco illi, quem antiquorum amentia Marti dedicaverat, lux et claritas esset, in eo ipso loco, perpurcato jam ac rite expiato, ad honorem beatissimæ Dei Matris basilicam sanctus præsul exstruxit, ibique inventa salus est, unde tam sæva mors popularibus cæcis imminerebat. Floruit Maurilius Theodosii et Honorii imp. temporibus, anno 394 et seqq.

§ XXIX. — *De Maurilio, antistite Rothomagensi.*

Sanctus Maurilius episcopus Rothomagensis, qui Remis exortus, a pueritia cœlestibus studiis devotus, in Fiscannensi cœnobio rudimenta religionis didicit, inter alia amoris sui erga Deiparam insignia scripsit, ut aliqui volunt, *ad eandem Deiparam Orationem unam*, quam habes inter opera D. Anselmi ex recensione Theophili Raynaudi Lugduni excusa anno 1630. Idem Rothomagi sanctæ Dei Ge-

nitricis basilicam stupenda, qua exstat, mole absolvit, atque solemnî ritu consecravit in qua sepultus, sanctitatis suæ gloriosa indicia perennavit. Obiit anno Domini 1067, die 9 Augusti.

§ XXX. — *De Mauritio, antistite Cenomannensi.*

Cenomannensis civitas inelyta et nota est, quæ dudum sub rege Angliæ, nunc autem regis Franciæ subjacet potestati. Hæc multis annis sine veræ vitæ pastore languerat, et mortuo episcopo electionis dies instabat. At quoniam vix est congregatio aliqua in personis adeo desolata, quin unum saltem habeat, qui filiali pietate de materno defectu ecclesiæ doleat, et gaudeat de profectu: quidam ipsius ecclesiæ vere canonicus, ad quamdam famosissimæ sanctitatis reclusam, pro digno episcopo eligendo, orationes petiturus accessit. Cujus precibus illa commota, ab oratione reversa est, et dixit: Charissime, ego quidem raptâ in cœlum vidi, quod beata Maria Virgo Patrona ecclesiæ pro delato negotio ad pedes Filii rogatura processit, cui Filius dignanter assurgens, « Tuum erit, inquit, Mater, et Domina, statuere quemcumque volueris. » Secegens ergo Mater Christi cum angelis sanctis, quasi de negotio tractatura, tandem reversa dixit: « Placet mihi, Fili, de consilio beatorum Mauritium quemdam archidiaconum Trecensem in episcopum præfici Cenomannis. » Et Filius, « Digne, inquit, elegisti, Mater, sic fiat. » Et mox reclusa canonicus: « Vide ergo, charissime, ut secretum habeas, quoad usque factum sit, quod audisti. » Effusus ergo vir pius in lacrymas præ gaudio et stupore Dominum benedixit. Quo autem ordine fieret propter eligentium perversitatem, nec suspicari quidem poterat, licet propter hoc fieri non dubitaret. Quis autem hic Mauritius fuerit breviter referemus. In Trecensi ecclesia archidiaconus constitutus circuibat diœcesim pedes, et eam in solo baculo prædicationis officio visitabat. Archidiaconatu vero postmodum derelicto, Nigrarum Monialium monasterium, quarum elemosynis nutritus fuerat adhuc puer, expetiit, ut eas ad emendatiorẽ vitam corrigeret, et rudem terræ populum prædicationibus erudiret; nec eum fefellit effectus. Quid plura? ad electionem ventum est Cenomannis. Electi sunt duo, præpositus scilicet et decanus, quorum primus vir sensatus et nobilis, alter vero litteratus ac dives erat. Neutro igitur volente alteri cedere, dixit decano præpositus: Mihi quidem episcopatum expedire non video, sed nec tibi: mihi sufficit honor, tibi divitiæ: cedere tibi nolo, nec tu mihi; nihil ergo restat, nisi jam in parte dilapidatam ecclesiam per nostrum litigium funditus enervari. Vellem igitur, si velletis et vos, ut inter nos virum vita probatum, et humilem concorditer postulemus, qui confusionis nostræ ruinas velit et valeat restaurare. Ecce venerabilis ille Mauritius, vir in omni norma justitiæ singulariter decoratus, qui etiam totum mundum posset divina prudentia gubernare. Præsto sum enim cum meis

omnibus tantum hominem postulare, et credo certius, quod Deo et salutis suæ adversabitur contradicens. Mox decanus subridens, Sic fiat, inquit, sed illa conditione ut, si ille episcopatum acceptare noluerit, mihi cedat. Cui mox præpositus exsultabundus inclamans, Ratificetur, inquit, et fiat. Et mox facta est postulatio consensu omnium, et firmata. Decanus autem præsumebat Mauritium nunquam acceptare præsulatum; præpositus vero dignius præsumebat Christi amore coactum sanctum virum propter salutem multorum non audere repuere sibi oblatum. Missi ergo duo canonici, inveniunt eum, secundum quod solebat, in via peditem ad prædicandum euntem. Litteris ergo suæ vocationis ostensis, respondit ille: « Ibitis ad hospitium nostrum, vespere autem facta prædicatione redibo, et mane, quod Dominus dederit, respondebo. » Et factum est sic. Redeuntibus illis ad hospitium, processit ille, prædicavit, audivit impransus confessiones usque ad vesperam, redit domum, salutabat hospites, incenatus oratorium intrat, pernoctat in precibus, respondet mane canonicis, « Consilium Dei, inquit, est et Matris ejus: negare non convenit, quod offertis. » Quid plura? condigno honore receptus incathedratur, consecratur, et tanto regimine claruit, ut intra quingentos annos similis ei fuisse non credatur. Quid mirum? Valde congruum fuit, ut taliter electum tale regimen sit secutum. Sedebat anno reparationis humanæ 1223.

§ XXXI.—*De Mauritio antistite Massalubrensi.*

Mauritius Centinus, Asculanus, ordinis Minorum Conventualium, cardinalis Centini nepos, ab Urbano VIII, Pont. Max. anno 1626, die 9 Februarii Massalubrensis in regno Neapolitano episcopus creatus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem, ejus devotissimus semper exstitit, argumenta conspicua, ecclesiam cathedralem Marianam Massalubrensem pene collapsam restauravit, ut subiecta docet inscriptio:

Hanc ædem Deiparæ gratiarum Parenti sacram, translata a Hieronymo Castaldo anno 1511, a maris littore episcopali sede in cathedralem erectam, a Petro Marchesio episcopo anno 1543, 8 Julii consecratam, jam pene collabentem Mauritius Centinus Asculanus, episcopus, reparato fornice, conflatis, ampliorique loco positis organis, suggestu erecto, populeo inauratoque laqueari ornata, in hanc formam redegit, Anno salutis 1631.

Obiit postea episcopus Milesiensis in Calabria.

§ XXXII.—*De Mauritio, antistite Parisiensi.*

Mauritius, Parisiensis episcopus, cognomine de Soliaco, qui ex paupere scholastico ob egregias mentis opes non sine divinæ vocationis præsentatione ad tam nobilem cathedram evectus, Parisiensis Ecclesiæ innumera decora et commoda attulit; cum sanctæ Dei Genitricis devotissimus esset, magnam ejus basilicam, ejus fundamenta solum posita erant, ad colophonem pene perduxit. Vicum novum beatæ Mariæ ad ejus conciliandum decorem ex

conspectu frontis aperuit: monasteria de Herivalle et de Hibernali sub titulo Deiparæ fundavit: beatissimæ Virginis diebus festis sermones respondentes a se conscriptos assignavit. Floruit sub Alexandro III, Pont. Max. Quem etiam in Galliam profugientem, et urbem Parisiorum ingredientem omni cum honore suscepit, vitæque functus est anno salutis restitutæ 1196, die 11 Septembris.

§ XXXIII.—*De Mauro, antistite Cæsena.*

Sanctus Maurus, urbis Cæsena antistes, Mariæ Deiparæ Virginis eximius cultor, ei per omnem vitam devoti famulatus obsequiis inservire studuit. Mirum in modum solitudine delectabatur, tempusque, quod pastoralis curæ negotiis suffurari poterat, contemplationi donabat: quapropter cum a summo Pontifice collem quatuor fere stadiis a sua urbe dissitum impetrasset, in eo ecclesiam Deiparæ Virgini sibi dilectæ sacram, simulque pro se cellulam ædificavit, ut ibi sese tanquam in jucundo balneo recrearet, et si quid immundum ab humana conversatione contraxisset, magna cum diligentia perpurgaret. Floruit circa annum Domini 529, suumque corpus in ecclesia B. Virginis jam dictæ sepeliri voluit.

§ XXXIV.—*De Maximiliano, antistite Tornacensi.*

Maximilianus Villanus a Gandavo, episcopus Tornacensis, inter alias amoris sui in Deiparam testificationes, membranæ politæ auroque fulgidæ sua primum insignia in fronte locavit, tum inferne, hinc grue ad lunam, inde aquila ad solem prospectantibus, et lemma epigraphicum expromentibus, *Vigilate, et orate*; in virgineis sodalitiis cancellati tabulis, apud Insulam Flandrorum, dato nomine, in hæc verba ipse sua manu subscripsit:

*Maria
Dei Mater et Virgo,
Gedeonis vellere apud omnes,
Apud Insulenses in insigni Æde
D. Petri Cancellorum
Appellatione celebris,*

Sicut olim Philippus Bonus Burgundiæ dux se primosque Aurati Velleris equites patrocinio tuo in dicta æde nobilitavit; ita ego pastor vigilandi studiosus me gregemque meum tibi votum, tutis cancellorum tuorum septis ibidem concludo, nosque ut serves oro.

*Usu, et possessione tuus
Maximilianus episcopus Tornacensis
Anno 1635, mense Septembri.*

Cætera pietatis tanti præsulis erga Deiparam Virginem testimonia ad meæ hactenus cognitionis notitiam non venerunt.

§ XXXV.—*De Maximo, antistite Gradensi.*

Maximus Dalmata, anno Domini 650 ad gubernaculum Gradensis Ecclesiæ admotus, vir justus et pius, publicum sui erga B. Virginem affectus monumentum posteritati reliquit, dum monasterium S. Mariæ de Barbano apud Torgestinos fundavit, et redditibus plurimis et amplissimis dotavit. Mortem obiit anno salutis 670.

§ XXXVI. — *De Maximiano, antistite Ravennatensi.*

Sanctus Maximianus Ravennatensis antistes, Poke natus, vir longe doctissimus, cujus præclara monumenta vel temporis vetustas exedit, vel plagiatorum violentæ manus rapuerunt, ut testatur Andreas Agnellus, aram maximam augustissimi templi Ravennatensis D. Mariæ Virgini ex alabastrite miræ perspicuitatis dicavit, cujus testudinem quatuor columnis suffulsit, quæ eum pretiosæ essent omnes, earum tamen una longe omnes nobilitate superabat. Idem prope Polam patriam suam templum divæ Mariæ sacrum edificavit, quam Formosam voluit appellari. Vocante Deo ivit ad superos, anno salutis 553, viii Kal. Maii.

§ XXXVII. — *De Maximo, antistite Regiensi.*

Sanctus Maximus, Regiensis in Gallia Narbonensi episcopus, inter alia Marianæ pietatis officia Teruanæ apud extremos hominum Morinos, ut eos vocat Virgilius, hoc est, apud Flandriæ Occidentalis populos, a paludibus (quas illi Mœren dicunt), hodieque ibi, et per campaniam Brabantinam frequentibus, ita dictos, quarto ab urbe Teruanensi lapide, in pago Vimensi, sacram ædem ad Deiparæ honorem exstruere cœpit anno quasi 470 (nam anno 466 S. Prosper ejus successor obiit), atque omni conatu anniti talibus exordiis populi favorem sibi demereri, quo Ecclesiæ splendor nonnihil iis in regionibus a sanctorum Fusciani, Victorici et Piatonis sacris laboribus obnubilatus sese clarius explicaret. Unde et Molanus in Natalibus: « Aliquot annis ante templi hujus adificationem, oratorium constructum in honorem Virginis fuit a B. Maximo Regiensi episcopo, et S. Prosperi successore. »

§ XXXVIII. — *De Maximo, antistite Taurinensi.*

Sanctus Maximus, episcopus Taurinensis, quam fuerit Deiparæ Virgini addictus, atque in ejus laudes voluntatis propensæ, patet ex ejus Operibus; sed præcipue ex ejus Homilia de Dominica in Ramis Palmarum, ubi eam mannæ comparat his verbis: « Illum inspiciamus versiculum in quo ait: *Ego autem sum vermis, et non homo.* (Psal. xxi, 7.) Cur Deus vermiculo se voluerit comparare? possumus hoc quidem humilitati primum assignare; sed magis illud accipiendum puto, quoniam vermis nulla extrinsecus admisione alienus corporis, de sola et pura terra procreatur; sic et ipse Salvator de sola et pura Maria procreatur. Legimus etiam in libris Moysi de manna vermiculos procreatos. Digna sane et justa comparatio, siquidem de manna vermiculus gignitur, et Dominus Jesus de Virgine procreatur. Quin potius ipsam Mariam manna dixerim, quia est subtilis, splendida et suavis origo, quæ cœlitus veniens cunctis Ecclesiarum populis cibum dulciorem melle defluxit: quem qui edere ac manducare neglexerit, vitam in semetipso habere non poterit, sicut ipse Deus ait: *Nisi quis manducaverit meam carnem, et biberit meum san-*

guinem, non habebit vitam in semetipso. (Joan. vi. 54.) Sic ille.

Mariam appellabat Matrem, per quam Salvator mundi, qui de Patre nativitatis non habet tempus, nascendi tempus accepit: Virginem, cui Deus ut nostræ conditionem carnis indueret, novum conceptum dedit et partum: feminam intactam, de qua secreto quodam incomprehensoque conceptu processit divina progenies: novam feminei sexus Gloriam: Ministram justitiæ: venerabilem Matrem sanctam: Virginem Matrem luminis, quam solam debent omnes Christi virgines imitatione subsequi: Portam clausam: Templum cœleste: admirabilem Dei Thalamum: Tabernaculum gloriæ, de quo speciosus prodiit Sponsus: Lucem gentium: Spem fidelium. Vide Bibliothecam nostram Marianam, parte II, ubi de litterariis monumentis, quibus Maximus suos ergo Deiparam plenissimos amoris sensus mortalibus declaravit. Claruit circa annum Domini 420.

§ XXXIX. — *De Meinwerco, antistite Paderbornensi.*

Sanctus Meinwercus, clarissimus et nobilissimus Paderbornensis ecclesiæ episcopus, in Hervordia basilicam S. Mariæ quæ vocatur ad Crucem dedicavit, quam ipsa unica spes mortalium, ad singulare inibi miserorum refugium sibi construi mandavit. Siquidem ecclesia Hervordiensis, sicut ecclesia Corbeiensis in episcopatu Paderbornensi sita a Ludovico filio Caroli Magni constructa, et a B. Badurado Paderbornensi episcopo dedicata, quæ omni pristini honoris et decoris ornatu, tam Ungarorum devastatione, quam fratris Bernardi ducis Saxonie Thietmari invasione spoliata, propemodum fuerat destituta. Cuidam itaque fame et nuditate afflicto pauperi in die Natali sanctorum martyrum Gervasii et Protasii ad Hervordienſe monasterium, propter auditam inibi sanctimonialium munificentiam, ire volenti, ipsa piissima Virgo Maria facie ad faciem apparens, abbatissæ et Sororibus ejusdem monasterii nuntiare mandavit, ut mutata pristina vita tantum spirituali insisterent exercitio, quantum temporali insistebant ædificio, dicens se per hoc ædem suam revisuram, et invocantes se perpetua tuitione custodituram: adjiciens se locum, in quo ei apparuit, ad sui nominis venerationem et Christianorum præelegisse intercessionem, ut, si quis eam ibi fideliter quæsierit, inveniatur, et quod juste petierit, se adeptum gaudeat. Paupere autem tantam visionem indicare trepidante, et ad suæ legationis veritatem confirmandam, signum aliquod suppliciter expetente: « Hoc erit tibi signum, ait Virgo piissima, quod nullius illatæ pœnæ, ne cicatricis quidem ullius, te contingat aliqua molestia. » Quo ad majus veritatis judicium aliud adhuc expetente signum: « Præcide, ait Dei Genitrix, baculum, et faciens inde crucis signaculum, pone, ubi meorum statum cognoveris esse pedum, et si non credunt verbum signi prioris, credant ostensioni sequentis, qui quocunque tem-

pore ad locum hunc venient, et me super eandem, quam facturus es, crucem in columbæ specie sedentem videbunt. 2. Ab abbatisa ergo nomine Godesti, cum Sororibus hoc nuntio accepto, episcopus Meinwercus cum vicinis proximorum monasteriorum clericis accersitur, consultu omnium ieiuniis et orationibus a Deo res inquiritur, nuntius indicio aquæ ferrique igniti examinatus, securus declaratur, columba in loco ostenso inquisita super crucem sedere invenitur, et maxima omnium devotione et veneratione basilica fabricatur, et dedicatur, et nomen S. Mariæ Virginis ad Crucem sortitur.

Idem Meinwercus pro obtinenda cælesti Hierusalem, ecclesiam ad similitudinem sanctæ Hierosolymitanæ ecclesiæ facere disponens, Wionem abbatem de Helmwardeshusen, quem de monachis civitatis suæ ibi præposuerat, ad se accersivit, eumque Hierosolymam mittens, mensuram ejusdem ecclesiæ, et S. Sepulcri deferri sibi mandavit. Reverso autem Wione abbate de Hierosolymis, et mensuras ejusdem ecclesiæ, et Sepulcri sancti reliquias deferente, cœpit episcopus ad similitudinem ejus ecclesiam Sanctæ Dei Genitricis et perpetuæ Virginis Mariæ extra Paderbornensem civitatem in orientali parte construere, in qua canonicos Deo servientes congregavit, quibus victum et vestitum de bonis propriis subministravit. Celeriter autem constructa ecclesia, sentiens diem mortis subimminere, archiepiscopos Bardonem Moguntinum, Hermannum Coloniensem et Brunonem episcopum Wirceburgensem ascivit, eorumque testimonio anno Dominicæ Incarnationis 1036, Indictione 4, viii, Kalend. Junii eam dedicavit. In ipsa autem die sanctificationis, ecclesiæ benedictione peracta, ante Missarum solemniam sermone ad populum finito, more aliarum ecclesiarum Deo consecratarum, eam variis assignatis prædiis dotavit. Feria itaque tertia ante Ascensionem Domini, hac dedicatione peracta solemnitateque Ascensionis Domini celebrata, cœpit aliquantulum infirmari, sentiensque diem vocationis suæ instare, precibus et elemosynis continuo cœpit operam dare. Erant autem duæ capellæ ad domum episcopalem, una in transitu, altera super columnas facta in honorem sanctorum Primi et Feliciani ante ecclesiam principalem. In hanc ante altare hora diei prima in Vigilia Pentecostes Non. Junii se deferri mandavit, et Dominici corporis et sanguinis perceptione munitus, sublatisque ad cælum manibus, et oculis, hora diei tertia, ea, inquam, hora qua Spiritus sanctus super apostolos in linguis igneis descenderat, quique in ejus mente gratuitam mansionem habuerat, inter verba orationis animam suam in manus Patris commendavit.

§ XL. — *De Melchior, antist. Paraguensi.*

Melchior Prieto, Hispanus, Burgensis veteris Castellæ, Gasparis Pietri episcopi Algeriensis, de quo supra, germanus frater, ordinis B. Mariæ de

Mercede Redemptionis Captivorum non infimum decus, vir doctrinæ, pietatis prudentiæque plenissimus, atque his titulis ad Paraguensem cathedram evectus, inter alia obsequentissimi affectus sui erga B. Virginem specimina illustria, plura de ejus laudibus litterarum monumentis consignavit, quæ in ejus Opere inscripto, *Josephina Evangelica*, ab unoquoque videri possunt. Hic dum Matriti moraretur, sæpissime coram sacra et miraculosa imagine Dominæ nostræ de Remediis, quæ illic in ecclesia conventus sui ordinis religiosissime colitur, diu noctaque longas trahebat moras, atque hujus tutelæ et patrocinio se suæque omnia ardentissimis precibus commendat. Obiit circa annum reparatæ salutis 1643.

§ XLI. — *De Melchior, antist. Rossensi.*

Melchior Rodriguez de Torres, natione Hispanus, patria Brugensis, ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, ob morum nitorem doctrinæque excellentiam electus episcopus Rossensis, ut pietatem religionemque, quam erga magnam Dei Matrem intus gerebat in corde, ostenderet etiam foris in opere, scripsit *De Itinere Jesu, Mariæ et Joseph librum unum*. Clarebat anno salutis 1629.

§ XLII. — *De Mellone, antist. Rothomagensi.*

Sanctus Mello, ortu Britannus, Rothomagensis civitatis, quæ sita est in Celticæ Galliæ finibus, antistes, cum a S. Stephano Pontifice indeque martyre Rothomagum missus, in sermonis et signorum magnificentia, quam admirabilis augebat vitæ sanctitas, brevi dierum decursu omnem pene civitatem in fidei obsequium traduxisset duabus jam a se ædificatis ecclesiis tertiam superaddidit, ut confluentium ad Christi signa ardori satisfaceret, quam S. Virginis Deiparæ venerationi sacravit, in qua, et presbyterio constituto episcopalis sedes primordia iniit. Claruit sub Melchiade Papa circa annum Christi Domini 312.

§ XLIII. — *De Memmio, antist. Catalaunensi.*

Sanctus Memmius primus Catalaunensis civitatis antistes, a S. Petro apostolo ad cœlestem Christi legem promulgandam in Galliam directus, oppido Pertensi Deo Servatori feliciter subjugato, pro ardenti tenerrimoque, quem erga magnam Dei Matrem gerebat affectu, illic ecclesiam in sanctissimæ Virginis memoriam ædificavit et sacravit. Enituit circa annum salutis communis 90.

§ XLIV. — *De Methodio, antist. Tyrensi.*

Sanctus Methodius, martyr maxime illustris, Olympi primum, postea Tyri episcopus, magnus fuit Deiparæ Virginis encomiastes, cui stylum et affectum attulit et obtulit. Patet ex luculentissima ejus oratione in Hypapanten Domini, sive in festum Purificationis B. Virginis, in qua maxima Deiparæ præconia ex professo enumerat, appellans eam : Altare animatum Panis vitæ : Arcam animatam Dei legislatoris : Arcam Dei, quæ ex diversorio Bethleemico se attollens (solvit enim legi 40

dierum debitum, non quod ad id teneretur, sed quod gratuito id facere volebat), in montibus Sion requievit : Armatricem Dei decora corporis armatura, per quam oculis nostris conspicuus redditur : Approbatam Deo, quæ Deum mortalibus generationis principium tribuentem uberibus suis subjectum habet : Beatam in generationibus inter mulieres omnes, Deo maxime felicem per quam impleta est terra divina ipsius gloria : Benignissimam, quæ omnibus generationibus excelsior, omnibusque visibilibus atque invisibilibus operibus longe præstantior declarata est : Benedictam prorsus : Coronam immarcescibilem : Cælum capax ad Deum, qui nunquam alioquin capi potest, recipiendum : Circumscriptionem ejus, qui circumscribi non potest : Complexionem ejus, qui cætera complectitur : sive Comprehensionem cuncta continentis, et comprehendentis : Discum Regium : Domum Dei magnam : Desiderabilem omnibus : Diem clarissimam, quæ mundo affulsit Justitiæque Solem produxit, per quam odiosus tenebrarum horror depulsus est universus, qua terrarum orbis veritatis purissimæ luce perfusus : Ferculum Regium : Filiam David ac Domini et Dei David Matrem : Facem fidelium : Forcipem Carbunculi purificantis : Fœneratricem carnis Deo nullius alioquin indigentis : Fœneratricem Deo divinam Incarnationem, quam non habet : Fontem propensionis Filii erga genus humanum : Gloriam solidam virginitatis : Genitricem Dei sanctissimam, in qua ornamur : Habitaculum Dei sanctissimum admirabilissimumque : Incomprehensibilem : Lacum vivificum desiderii David in Bethleem, ex quo poculum immortalitatis scaturivit : sive Cisternam Bethleemiticam, quam veluti vitæ Refocillatricem David desideravit, ex qua immortalitatis poculum emanavit : Locum ingentem Possessionis Dei, magnum, et non habentem finem, sublimem atque immensum : Lætitiam nostram indesinentem, sive Gaudium nostrum ineffabile : Matrem Domini, quæ supra legem existens, se legi submitit, et pura cum esset, tempus tamen 40 dierum in pollutas constitutum præfinitumque observavit : Matrem sacram, quæ sacrum ad templum ascendit, ut legi miraculum novum manifestum redderet, Partum videlicet suum : Matrem intemeratam : Matrem Virginem : Matrem Plasmatoris : Matrem Dei atque Ancillam, quæ sibi obnoxium habet omnium feneratorem; omnes namque Deo debitores cum simus, Mariæ Deus est debitor : Matrem Regis sæculorum : Matrem supra naturam, habentem fœtum supra omnem rationem : Matrem terrestrem, quæ Filium habet cœlestem : Margaritam pretiosissimam regni cœlestis : Montem umbratum Spiritus sancti : Nutricem Altoris, vel Nutricem omnia Nutrientis : Portatricem, sive Gestatricem illius, qui verbo suo portat universa : Portam per quam in carnem ingressus est Deus : Propitiatorium ex quo Deus hominibus in forma humana innotuit : Principium festivitatis nostræ :

Pinguedinem omnis sacrificii : Præstantissimam omnium Reginam vere : Radicem pretiosissimi floris : Seraphim, quæ ex puro immaculatoque Altari sui pectoris Carbunculum illum vivificum atque ineffabilem carne indutum sanctarum manuum suarum complexu tanquam forcipe accipiens Justo Simeoni porrexit : Susceptricem Dei in Arca legis susceptrice apertissime representatam : Sinum exiguum immensi illius sinus omnia in se concludentis : Thronum sublimem, et elevatum ob gloriam illius, qui illum est fabricatus Regi Domino Sabaoth palam instructum : Thronum virginalem, super quo Dominus carne indutus publice prodivit : Thronum virginalem, coram quo, sicut olim David ante faciem arcæ, choreas læti ducere debemus : Thronum intelligibilem, glorificatum, Deoque dignum : Tabernaculum Altissimi, in quo fœdera, ac Dei juramenta ad patres nostros finem gloriosissimum acceperunt : Thesaurum amoris Dei Patris : Virginem sanctam, cujus memoria superat longissime omnem sermonem : Vellus imperceptibilis roris : vestem absque macula ejus, qui induit lumen sicut Vestimentum : sive Indumentum impollutum illius, qui luce, uti vestimento, circumfunditur : ut alia multa præclare epitheta, quæ ibi sanctus martyr prosequitur, brevitate studio pertranseam.

Idem Methodius in Threnis Jeremiæ Mariam vocat glorificatam Deoque dignam Sedem : animatam Arcam nostri legislatoris Dei : dilectionis Dei Thesaurum : Spiritus sancti Umbraculum, et ejus, qui loco non potest comprehendi, Cælum vere comprehensibile.

Moritur sub Constantino principe Magno, vel (ut aliis placet) sub Decio, et Valeriano, anno Domini 255, in Chalcide Græciæ glorioso martyrio coronatus.

§ XLV. — *De Metrophane, antistite Smyrnæo.*

Metrophanes Smyrnæorum episcopus, natione Græcus, vir (si schisma tollas) magnis accensendus, ut opulentis Marianarum laudum thesauris aliquid adderet novarum opum, quæ Christianorum animos novis pascere repleantque deliciis, scripsit Græce *In laudem sanctæ Dei Genitricis Mariæ hymnos sacros*, qui inter ecclesiastica Græcorum cantica, Damasci Operibus inserta, Petro Morellio Turonensi interprete reperiuntur. Vixit circa annum Domini 375.

§ XLVI. — *De Michaele, antistite Merspurgensi.*

Michael Merspurgensis episcopus, qui et cognomento Sidonius, natione Germanus, inter alia devotionis atque amoris sui erga Deiparam Virginem documenta, scripsit suo Germanico idiomate *Christianam, et orthodoxam Salutationis angelicæ Explicationem* quæ, ut alibi dixi, nempe in Bibliotheca Mariana, parte secunda, a Tilmano Bredembachio Latinitate donata prodiiit Colonia anno 1562. In pretio erat circa annum Domini 1540.

§ XLVII. — *De Michaele, antistite Salubriensi.*

Michael Francisci, Belga, Insulensis, Philippo

Austriaco a confessionibus et consiliis, ante mortem designatus episcopus Salubriensis, ut erat ardentem erga sacratissimam Domini Matrem Virginem Mariam devotionis affectu conspicuus, inter plura, quæ litterarum monumentis consignavit, scripsit, ut alibi etiam recensui, *De Septem Doloribus Deiparæ Virginis tract. I; De Confraternitate Dolorum B. Virginis a Philippo Austriaco Burgundiæ Brabantique duce erecta tract. I; De veritate Confraternitatis Rosarii B. M. Virginis Quodlibetum; in Hymnum Salve Regina Commentarium*, atque alia quæ ad meam adhuc cognitionis notitiam non venerunt. Decessit in patria anno redemptionis nostræ 1502.

§ XLVIII. — *De Michaelē, antistite Sinnadensi.*

Sanctus Michael, episcopus Sinnadæ in Phrygia, cum esset rectæ fidei observator, Leonis Isaurici hæresim redarguens, propter imaginum Deiparæ Virginis venerationem, quam libera voce profitebatur, in exilium missus, cum certamen bonum certasset, migravit ad Dominum circa annum salutis restructæ 730.

§ XLIX. — *De Milone, antistite Aurelianensi.*

Milo, cognomento de Thailly, episcopus Aurelianensis, ut erat tenerrimo ardentissimoque erga Deiparam Virginem affectu imbutus, Conceptionis ejus solemnitate vi Idus Decembris imposterum celebrandam instituit, accedente assensu capituli Aurelianensis, et fundatione prima Gulielmi de Vi-

lamodii canonici, quam deinde auxit Jacobus Flotus cantor ejusdem Ecclesiæ. Vivebat Milo anno salutis recuperatæ per Christum 1315.

§ L. — *De Milone, antistite Morinensi.*

Milo vir sanctissimus, ex abbate S. Jodoci in nemore ord. Præmonstratensis 30 Morinensium episcopus anno circiter 1133, Idibus Octobris Teruannense templum magna omnium ordinum sacrorum sæcularium frequentia in honorem B. Virginis dedicavit. Obiit autem Milo anno circiter 1138, non sine opinione sanctitatis, ut quem ex miraculis, interventu Virginis, claruisse apparet ex monumentis abbatiæ S. Jodoci in nemore, vulgo Dommartinensis apud Artesios.

§ LI. — *De Modesto, antistite Hierosolymitano.*

Modestus Hierosolymitanus antistes, pro singulari devotionis cultu, quo in sacratissimam Deiparentem ferebatur, scripsit, ut ex Apparatu sacro Possevini in Mariana Bibliotheca recensui, *De Purificatione et Dormitione ejusdem sacratissimæ Dei Parentis homilias duas*. Nec alia de illo innouerunt adhuc.

§ LII. — *De Monulpho, antistite Trajectensi.*

Sanctus Monulphus episcopus Trajectensis, inter alia suæ pietatis erga Deiparam argumenta, fundavit, ut nonnulli rerum Leodiensium scriptores tradunt, ecclesiam seu collegium B. Mariæ Trajecti ad Mosam, eoque sedem transtulit episcopalem. Obiit anno orbis per Christum redempti 609.

CAPUT IX.

De Neapolione Perusino, Nicasio Remensi, Nicephoro Crotonensi, Nicolao Aleriensi, Nicolao Barensi, Nicolao Dyrrachiensi, Nicolao Lexoviensi, Nicolao Massiliensi, Nicolao Myrensi, Nicolao Polinianensi, Nicolao Recinetensi, Nicolao Vladislaviensi, Nicolao Waterfordiensi, Nivelone Suessionensi, Norberto Magdeburgensi, Notgero Leodiensi, Notherio, Veronensi, ac Nithardo Bambergensi antistitibus.

§ I. — *De Neapolione, antistite Perusino.*

Neapolio comitolus, Perusinus, ex Romanæ sacræ Rotæ auditore patriæ suæ præsul laudatissimus, Deiparæ Virginis studiosissimus cultor, typorum beneficio publicavit anonymi Opus sub titulo: *Centum triginta Privilegia gloriosissimæ Virginis Matris Dei*, Operis aditum epistola dedicatoria ad beatissimam Reginam cœli et terræ Mariam Virginem, et Dei Matrem, cohonestans. Animam Creatori reddidit, anno post Christum Salvatorem nostrum natum 1624, die 30 Augusti.

§ II. — *De Nicasio, antistite Remensi.*

Sanctus Nicasius archiepiscopus Remensis, pro sua in Deiparam Virginem observantia singulari, Remensem basilicam in honorem beatissimæ Dei Genitricis, divina admonitus voce, opere specioso construxit, quam et proprio consecravat sanguine. Nam cognito Barbarorum adventu, iis cum hymnis et canticis ad ostium hujus basilicæ, comitante sorore S. Entropia occurrit: dumque divinæ deditus psalmodiæ hunc pronuntiat Psalmi cxviii, versiculum: *Adhæsit pavimento anima mea*, mox insequente

gladio cervicem amisit, verbum tamen pietatis ab ore cæsi non defecit, capite enim in terra cadente, Psalmum prosecutus est dicens: *Vivifica me secundum verbum tuum*. Claruit anno Domini 407, et reliquis. De quo vide Martyrologium Gallicanum die 14 Decembris.

§ III. — *De Nicephoro, antistite Crotonensi.*

Nicephorus Meliss. Comnenus, Neap. Byzantinis a Cæsaribus, Theodori Æni despotæ, et in Oriente dynastæ filius, theologus suo ævo insignis, et Græcæ etiam linguæ ornameto illustris, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, in ore frequenter et fere continuo habebat Orationem illam, quæ exstat in Officio parvo beatæ Virginis, hoc initio: *O Domina mea, sancta Maria, me in tuam benedictam fidem*, etc. Hancque et gravi morbo oppressus devote repetens, cum eadem spiritum emisit Crotone, die 15 Februarii anno 1633, sepultus, ut ipse optaverat, in sacello Mariano apud Crotoneenses celeberrimo, ubi, ut fama est, sanctus Dionysius Areopagita, illac transiens, devotam beatæ Virginis imaginem deposuit.

§ IV.—*De Nicolao, antistite Aleriensi.*

Nicolaus Fortiguerra, Italus, Senensis, qui probitate et doctrina suffragantibus ad episcopatus Aleriensis cathedram in regno et insula Corsicæ evectus est, devotione erga beatam Virginem conspicuus, inter alia pietatis suæ in illam specimina, elucubravit : *Conciones pro præcipuis ipsius beatæ Virginis festivitibus*. Animam Creatori reddidit anno gratiæ per Christum 1070.

§ V.—*De Nicolao, antistite Barensi.*

Nicolaus Effrem, Barensis Ecclesiæ in Apulia episcopus, cum esset erga Deiparam Virginem summe studiosus, Barensensem basilicam a Bisantio prædecessore suo inceptam perfecit, ac in honorem ejusdem Deiparæ Virginis in cælum assumptæ consecravit. Huic etiam tribuitur nobile opus sacelli in honorem Dei Genitricis in cathedralis odeo erectum, quod hactenus exstat his versibus decorat :

*Obtulit hoc munus Effrem tibi, Virgo Maria,
Ut sibi placetur ex te caro facta Sophia.*

Ex hac mortali vita decessit, anno salutis 1062, die 27 Aprilis.

§ VI.—*De Nicolao, antistite Dyrrachiensi.*

Nicolaus, ab Aquapendente, Dyrrachii archiepiscopus, ut erat Mariani cultus observantissimus, ad Marianam pietatem in aliorum etiam cordibus promovendam, edidit : *Sermones de festis Deiparæ Virginis Mariæ*. Vivebat anno orbis Christiani 1460.

§ VII.—*De Nicolao, antistite Lexoviensi.*

Nicolaus Oresmeus, sive Oresmius, Gallus, ex decano Rothomagensi et Caroli V, Francorum regis Christianissimi præceptore episcopus Lexoviensis, ordine 26, sinceræ devotionis suæ affectui erga Deiparam Virginem contestando, scripsit : *Pro defensione Conceptionis ejusdem Deiparæ Virginis librum unum*. Florebat anno salutis 1377.

§ VIII.—*De Nicolao, antistite Massiliensi.*

Nicolaus Cœffetau, Gallus, Cenomanensis episcopus, prius Dardenensis et suffraganeus Metensis, deinde nominatione regis episcopus Massiliensis, vir vere magnus et ad summa quæque natus, sui in cœli Reginam amoris integerrimi posuit monumentum sempiternum, edendo Gallice stylo nitido venusto ac eleganti Opus prænotatum : *Tableau de la Vierge, S. Imago B. Virginis*, quod excusum Lugduni typis Jacobi, id est Cardon anno 1628, dixi in Biblioth. Mariana, parte II. Ex hac vita migravit ad meliorem anno a Christi Nativitate 1623, die 21 Aprilis.

§ IX.—*De Nicolao, antistite Myrensi.*

Sanctus Nicolaus, Myræ episcopus, non minus vitæ sanctimonia quam miraculorum gloria celeberrimus, qua pietate erga Virginem fuerit, intelligi facile potest ex eo quod illi Virgo sanctissima singulari benignitate contulisse dicitur pallium : et a Methodio patriarcha Constantinopolitano in Actis S. Nicolai manuscriptis (quorum meminit

Joannes Diaconus in Vita ejusdem S. Nicolai apud Lipomanum tomo V, et Baronius in Notis ad Martyrologium die 6 Decembris), narratur his verbis : « Nocte quadam S. Nicolaus juxta se vidit Salvatoris nostri Majestatem astare : librumque sibi Evangeliorum auro et gemmis decoratum porrigere. Ab alio latere sanctam aspicit Dei Genitricem omophorium pontificale (pallium nimirum quo archiepiscopi uti solent) super humeros sibi ponere. Elapsis postmodum diebus paucis, defuncto Joanne Myræ antistite, Nicolaus ejusdem civitatis episcopus creatur. » Hæc ibi. Cum vero pontificalia illi postea fuissent adempta, a Deipara restituta fuerunt. Quod multi auctores Græci, et inter Latinos Petrus de Natalibus in Catalogo sanctorum lib. I, cap. 33, ita testatur : « Fertur B. Nicolaus jam senem Nicæno concilio interfuisse, et quemdam Arianum zelo fidei in maxillam percussisse, ob idque a concilio mitra et pallio privatum exstitisse, propter quod ut plurimum sine mitra depingitur. Sed dum aliquando Missam B. Virginis, cui erat devotus, in pontificalibus celebraret, et privationem mitræ et pallii deffleret, quasi zelo nimio fidei ablata, ecce, cunctis videntibus, duo angeli astiterunt, quorum unus mitram, alter pallium divinitus sibi restituerunt, et ex tunc insignia reassumpsit sibi cœlitus restituta. » Hæc Petrus de Natalibus.

Joannes vero Studita monachus, dictus Damascenus, diversus ab illo celebri Damasceno, in Sermionibus quos de Sanctis idiomate Græco vulgari conscripsit, testatur a Christo et a Deipara pontificalia S. Nicolao restituta. Quare id quod Petrus de Natalibus gestum narrat in Missa Virginis, hic asserit a Virgine ipsa factum subsequenti nocte, posteaquam pontificalibus S. Nicolaus privatus est. Sane in imagine S. Nicolai id significatur, in qua ad ejus dextram Christus Dominus Evangeliorum codicem, ad sinistram vero Dei Genitrix pallium eidem porrigere cernuntur, et inter præclara S. Nicolai facinora, quæ circa ejus imaginem habentur, id quod in Missa ei contigisse memoravimus, typis expressum cernitur, addito hoc disticho :

*Ob colaphum hæretico impactum decora alta tiaræ,
Dempta tibi a patribus, cælica Virgo refert.*

Nec illud silebo : cum revelatio de Virginis conceptione die 8 Decemb. celebranda, cœlitus facta est Elsino Abbati Remensi in mari certissimum naufragium cum sociis timentis (quam revelationem refert Jacobus de Voragine in festo Conceptionis Virginis, illamque citat Baronius in Notis ad Martyrologium ad diem 8 Decembris, ejusque meminit subobscurè Bernardus Epistola 174 ad Lugdunenses.), Legimus apud Petrum de Natalibus in Catalogo sanctorum lib. I, cap. 42, et apud Arnold. Wion. lib. V *Ligni Vitæ*, cap. 103, sanctum Nicolaum episcopum, mira claritate fulgentem, pontificali habitu decoratum a Dei Genitrice ad hanc de festo Conceptionis revelationem fa-

ciendam, illosque a naufragio liberandos esse transmissum. Ex quo S. Nicolai, dum viveret, singularem erga Virginem pietatem colligere possumus, quippe qui ad hoc munus obeundum, quoad Virginis gloriam spectabat, ab eadem sit delectus. Nec mirum pontificalibus, quæ sibi Deipara primum dederat, et deinde oblata restituerat, indutum, in ejusdem obsequium naufragantibus apparuisse.

Hic idem S. Nicolaus episcopus Myrensis, etsi quavis hebdomade, diebus lunæ, Mercurii, Veneris non cœnaret, nihilominus tamen divæ Virgini honorandæ, omni Sabbato, præter aridum panem, et fontanæ hydriam in obsonium nihil admittebat, uti de eo memorat Jeremias Drexelius lib. II *Trismegisti* c. 5, § 3.

Claruit anno salutis 326, et reliquis, sub Constantino imperatore.

§ X. — *De Nicolao, antistite Polinianiensi.*

Nicolaus Polinianiensis Ecclesiæ in Apulia episcopus Deiparæ Virgini quam fuerit addictus patet ex memoria, quæ exstat in cathedrali Polinianiensi in columna marmorea prope altare B. Virginis Mariæ in hæc verba :

*Columna sum, et fœ immobilis
Imperio Nicolai præsulis
Capellæ fratrum Annuntiatæ
Virginis almæ inviolatæ, etc.*

Excessit e vivis anno 1363.

§ XI. — *De Nicolao, antistite Recinetensi.*

Nicolaus Astius, episcopus Recinetensis, vir sanctimonia pariter ac doctrina inclytus, ut erat Lauretanæ Virgini eximie deditus, ejus cultum omni ope fovere atque augere statuit. Ingens quotidie peregrinorum pauperum multitudo, seu vota reddendi gratia, sive indulgentias consequendi studio, confluebat Lauretum, quibus arca Lauretana benigne satis pro facultatibus subveniebat, largam singulis stipem impertiens. Hunc igitur benignitatis fontem, ne quando deficeret, certis prædiorum fructibus Recinetensis antistes augendum existimavit. Complura is habebat luculenta sane ac frugifera prædia ædij Lauretanæ propinqua, ea Deiparæ Virgini donavit dicavitque anno ejus sæculi 58. Cujus donationis caput visum est hoc loco interponere, ut appareat quam eximia Nicolai episcopi erga Lauretanam Virginem pietas exstiterit, id est ejusmodi : « Cum Nicolaus episcopus Recinetensis et Maceratensis, qui ecclesiam B. Mariæ de Laureto Recinetensis diœcesis, ex dispensatione Sedis apostolicæ obtinebat, considerans devotionem continuam, et dilectionem sinceram quam sedulo habebat ad prædictam Ecclesiam B. Mariæ., etc. »

Hic idem Nicolaus conventum S. Mariæ de Varano prope Recenatum suis sumptibus ædificavit, et Fratribus Minoritis ea tantum lege tradidit, ut sibi quotannis mortuorum Officium solemniter persolverent.

E vivis ereptus est, anno Christi Salvatoris nostri 1470.

§ XII. — *De Nicolao, antistite Vladislaviensi.*

Nicolaus Dzierzgowski, ex Chelmensis Ecclesiæ antistite episcopus Vladislaviensis, Mariano cultui amplificando intentus, septem sacellanis per Lucam comitem a Gorka antistitem Vladislaviensem (de quo suo loco diximus) pro decantanda singulis diebus Missa de Annuntiatione B. M. Virginis, in censu annuo pro dote eorumdem comparato, fundatis, octavum sacellanum presbyterum adjunxit. De hujus mortalis vitæ statione concessit, anno Verbi Incarnati 1550.

§ XIII. — *De Nicolao, antistite Waterfordiensi.*

Nicolaus Fagan, monasterii Ferrariensis in Castella religiosus, abbas Suriensis in Hibernia, et episcopus electus in Waterfordia, augendæ fidelium devotioni insistens, jussit Hispali afferri imaginem devotam sanctissimæ et purissimæ Virginis Mariæ, ad quam emendam Catholici elemosynas contulerunt. Hanc imaginem in oratorio xenodochii S. Joannis posuit, ad quam magnus factus fidelium concursus, et aucta devotio ; namque maxima ad hanc imaginem cœpta miracula fieri, quorum notissimum fuit sequens. Habitabat in comitatu Kilkeniæ vir quidam, qui brachium aridum, et impeditum habebat a nativitate, quo nec uti, nec illud movere poterat. Huic dormienti quadam nocte apparuit sacrosancta Virgo Deipara, jussitque Waterfordiam ire, et quandam suam imaginem, quæ in S. Joannis xenodochio erat, visitare, quam abbas Suriensis custodiebat, dicebatque, si hoc fecisset, plane brachium restitutum iri. Experrectus homo, verumque esse, quod acciderat, reputans, facere voluit, quod jussum erat, multaque cum fide et devotione Waterfordiam profectus est, et reperto abbati narravit, quod sibi acciderat, quodque ei Virgo apparens dixisset in somnis. Lætatur his auditis Nicolaus, jussitque illum usque in sequentem diem expectare : se tum Missam dicturum, et Deo illum commendaturum, dicens : quod et factum : manequit cum multis catholicis eo abierunt, et Nicolaus celebravit Missam. Dumque jam sacrosancta Hostia elevaretur, sensit se homo repente sanatum, cœpit pectus tundere, ut sanctissimam Hostiam adoraret, eodem brachio, quod hactenus quasi mortuum fuerat. Et licet miraculum sentiret, tamen idem manifestare noluit, ne populum commoveret, nisi absoluto sancto Missæ sacrificio, quo peracto, brachium levare in omnium præsentia, lætasque voces extollere cœpit, non sine magna astantium admiratione. Fuitque hoc modo publicatum miraculum, et populi devotio aucta, qui ad dictam imaginem visitandam accurrebat. Diem extremum obiit Nicolaus, multis in vita, pro fide catholica conservanda, et infidelibus convertendis, exantlatis laboribus, anno Domini 1617.

§ XIV. — *De Nivelone, antistite Suessionensi.*

Nivelo episcopus Suessionensis, capta Constantinopoli per Francos, inter alia quæ Deiparæ Virgini præstitit obsequia, immaculatam zonam sanctæ Dei Genitricis ex templo ejus in Blachernis depromptam, cum pretiosis aliis Christianæ pietatis pignoribus Suessionem attulit, atque in perpetuam venerationem collocavit in ipsius sacrosanctæ Deiparæ Virginis abbatiali æde, sub virginum sacrarum custodia, cum pepli ipsius beatissimæ parte. Vivebat anno humanæ restorationis 1252.

§ XV. — *De Norberto, antistite Magdeburgensi.*

Sanctus Norbertus Magdeburgensis antistes, et totius Germaniæ primas, magnus fuit sacrosanctæ Deiparæ Virginis amator, ejusque cultus propugnator strenuus, utpote totus, et in solidum Marianus. Sed cum de ejus eximia erga Deiparam Virginem pietate, late egerim in fundatoribus Marianis Romæ evulgatis anno salutis 1643, hic supersedeo, illucque lectorem amando.

§ XVI. — *De Notgero, antistite Leodiensi.*

Sanctus Notgerus Alemannus, Leodiensis Ecclesiæ episcopus, vir omnium morum elegantia insignitus, pro sua in Deiparam pronitate, ecclesiam Leodiensem S. Mariæ ædificiis latioribus ampliavit, ornamentisque ditioribus decoravit. Cum in castello Capræ Montis ecclesia in honore B. Mariæ, in qua duodecim presbyteri erant constituti, diruta fuisset, post oppidi excidium eorundem presbyterorum decimas et redditus præbendales, ad ecclesiam B. Mariæ Aquisgrani transtulit, et quot clerici prius ibi habebantur, tot in eadem ecclesia superaddidit Ecclesiam parochialem B. Mariæ S. Lamberti episcopi templo adjacentem, a fundamentis usque ad perfectionem consurgere fecit. Ecclesiam in honorem B. Joannis evangelistæ in insula Leodii ex suis sumptibus a fundamentis usque ad consummationem condidit, quam propter dilectionem apostoli a Christo amplius dilecti, et a Christianis amplius diligendi, in editiori loco insulæ ex directo ante faciem constituit ecclesiæ, quæ consecrata est ad titulum semper Virginis Mariæ, ut Filius deputa-

tus Virgini a Christo, summo testamento in cruce. Matris suæ semper profectum habeat divina constitutione, et custos Virginis custodiatur a Virgine. Inter alia bona castrum Hoy Leodiensi ecclesiæ S. Mariæ acquisivit, eamdemque ecclesiam Othonis III atque Henrici II imperatorum diplomatibus favorabilibus illustrari procuravit. Ad Sabbatum quietis depositione carnis migravit anno salutis 1007.

§ XVII. — *De Notherio, antist. Veronensi.*

Notherius, hujus nominis II, Veronensis ecclesiæ antistes, vir virtute et sanctitate conspicuus, in arrham sui erga Virginem amoris, sponsæ suæ ecclesiæ Veronensi, quæ beatissimæ Virgini Mariæ assumptæ dedicata est, prædia, domos, rura paterna et omnia sua reliquit et consecravit, ut ex subjecto elogio, quod in cathedrali Veronensi marmorea tabula incisum est, intelligi potest:

*Præsulis hoc tumulto requiescit corpus humatum
Notherii, largus qui fuit atque pius.
Nempe suo quidquid potuit largitur habere
Contulit ipse gregi mente benigna pura.
Prædia namque, domos, camporum rura paterna
Ecclesiæ cessit nil relinquendo sibi.
Omnibus impendens charitatis luce repletus
Omnia cælorum Æthereandus adit.
Consonet in gremio gaudentem summa potestas
Illum cum sanctis collocet, atque suis.
Virgo Dei Genitrix cujus se posse putavit
Salvari precibus suscipe vota sui.*

Obiit iv Idus Augusti, anno Dominicæ Incarnationis 928.

§ XVIII. — *De Nithardo, antist. Bambergensi.*

Nithardus a Tungen, Bambergensis antistes, inter alia propensissimæ voluntatis suæ erga Deiparam significationes, singulis Sabbatis in honorem D. Virginis cibo abstinebat, et quovis Sabbato circa vesperam a negotiis jam magis vacuus esse volebat, ut Virginem Matrem impensioribus studiis coleret. Bono igitur omine die Sabbati natus, pontifex creatus, inauguratus, ea demum die vita functus, ea sepultus est, singulari utique B. Virginis favore et patrocinio. Floruit superiori sæculo circa annum Christi Domini ac Salvatoris nostri 1580.

CAPUT XII.

De Octaviano Panormitano, Odone Bajocensi, Odone Cameracensi, Onuphrio Florentino, Osbaldo Trajectensi, Oswaldo Wigorniensi, Othwino Hildeshemensi, atque Ottone Bambergensi antistitibus.

§ I. — *De Octaviano antistite Panormitano.*

Octavianus Præconius, Siculus, Messanensis, episcopus primo Monopolitanus, deinde Arianensis, ac demum archiepiscopus Panormitanus, inter alia amoris sui erga Deiparam Virginem luculenta testimonia, litterarum monumentis consignavit *Historiam sacræ imaginis Dei Genitricis a Scalis Messanam insigni miraculo advectæ cum Officio de eadem, quam Panormi excusam anno 1565, dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda. Diem clausit*

extremum anno a Christi Domini nostri Nativitate 1568, die 18 Julii.

§ II. — *De Odone, antistite Bajocensi.*

Odo Bajocensis antistes, in Deiparam Virginem ardentem devotus, Bajocensi ejusdem Deiparæ Virginis templo incrementa nova addidit, clericorum auxit numerum, ac plurimis ornamentis splendissime decoravit. Cætera me fugiunt. Obiit anno Domini 1096.

§ III. — *De Odone, antistite Cameracensi.*

Cdo Cameracensis pontifex, inter alia observantia suæ erga Deiparam documenta, ad Marianam pietatem fidelium cordibus altius infigendam, reliquit *De B. Virgine Opusculum quoddam Gratia plena prænotatum*. Idem templum, quod anno circiter 1110, Robertus et Clementia selectissimi Flandriæ comites Aldenardæ condiderunt, Mathilde Arnulphi Junioris Aldenardensis filia, et Leberto quodam cum Sigellinde conjuge arcem præbentibus, eodem quasi tempore Deiparæ Virgini a se summo dilectionis affectu cultæ dedicavit. Decessit circa annum Domini 1119, die 9 Octobris.

§ IV. — *De Onuphrio antistite Florentino.*

Onuphrius Ostecutus, archiepiscopus Florentinus, illustre sui erga Dei Matrem affectus specimen exhibuit, scribendo *Commentaria super Missus est angelus, et super Marianum Canticum Magnificat*. Ad metam laborum pervenit, anno salutis 1403, ut ex Pocciantio dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda.

§ V. — *De Oobaldo antistite Trajectensi.*

Oobaldus pontifex Trajectensis, pietati suæ erga magnam Dei Matrem apud tunc præsentem et posteros astruendæ, ordinis D. Benedicti monasterium in Oosbrecht ad ejusdem magnæ Dei Matris gloriam comparavit. Floruit circa annum Domini 1000.

§ VI. — *De Oswaldo antistite Wigorniensi.*

Oswaldus Wigorniensis antistes, inter alia Marianæ pietatis specimina, sanctissimæ Dei Matri monasterium in ipsa episcopali sede locavit. Ut autem loci opportunitas ad monachorum, quos valde amabat, congressum invitaret, quædam superædificanda fuerunt, sed quadratus quidam lapis substructioni apprime necessarius nullis hominum viribus, insidente malo dæmone, saxumque gravante, poterat immoveri. Oswaldum res nimis latuit, signoque crucis hoste profligato, facili negotio erutus est lapis. Absoluto opere multi cathedralis ecclesiæ canonici fastu contempto ad novam Mariæ Dei Matris ædem migrarunt, et a clericis ad monachos domicilium episcopale translatum est. Die vero quadam Oswaldus cum in cælum oculorum aciem intenderet, ac diu in contemplatione defixus staret, rogatus, et quid tam cupide cerne-
ret? ita respondit: Illa equidem, frater, intueor, quæ magnopere cupiebam, eoque migrandum mihi est, quo jamdudum festinabam: rem, quæ videtur obscura, lux crastina, me tacente declarabit. Beata namque vita, cujus causa in hanc usque diem laboravi, præ foribus est, neque ante sol crastinus occidet, quin in æternam illam requiem et in beatorum felicissimam sedem me meus Christus, ut promisit, sic introducat. Itaque in sacrarium, unde cælum suspecturus exierat, reversus, Ecclesiæ sacramenta percepit. Nocte insequenti, adversæ valetudinis immemor, in templum se contulit,

Officium divinum rite peregit, pauperum pedes de more rite abluit, linteis detergit, exosculatur, quindecim Psalmis, quos in illo munere obeundo recitare solebat, absolutis, *Gloria Patri* cum diceret, et sanctum Spiritum, tertiam in Trinitate personam nominaret, extremum ipse anhelitum edidit, ac suum ipse spiritum, Domino recipiente, profudit. Cum vero ad Dei Genitricis ecclesiam quam construxerat, canonici corpus afferrent, nivea columba de cælo lapsa, quæ et sancti Spiritus, quem ore pronuntians expiravit, et Deiparæ Virginis Sponsæ pulcherrimæ symbolum est, cui templum ipse paraverat, expansis alis et lento volatu funus est illud minime funestum prosecuta. Spiritum Deo reddidit anno restauratæ salutis 992.

§ VII. — *De Othwino, antistite Hildeneshemensi.*

Othwinus episcopus Hildeneshemensis, cum Deiparæ Virgini amores suos a primis annis devovisset, ecclesiam in suo episcopatu in honorem ejusdem Deiparæ Virginis construxit. Obiit anno salutis 984, ordinationis suæ 30.

§ VIII. — *De Ottone, antistite Bambergensi.*

Sanctus Otto Bambergensis episcopus, ut erat flagrantissimo in Deiparam studio, sacram ædem Vueyerensem in honorem ejusdem Deiparæ Virginis edificavit: id enim voverat Deo pro felici paganorum conversione: fuerat hic ab infantia B. Virgini a parentibus consecratus, insuper ei sua sponte vehementer addictus erat. Eandem sacram ædem ipse episcopali ritu consecravat, atque in Dei laudem sub nomine Dei Matris ac tutela dedicavit, annisque redditibus affatim ditavit. Modo, et ab avorum memoria, infinitis claret miraculis Deipara in hoc sacratissimo templo. Quinque præterea domicilia constituit, quæ cœnobiorum quasi semina-
ria fuerunt, quorum unum sacrosanctæ Virginis fuit, quod reliquis quatuor ut invocatione sic etiam dignitate præstabat. Abbas Trithemius in Historia monasterii Hirsaugiensis Ottonem hunc vivum mortuumque scribit claruisse miraculis. Obiit anno Domini 1139.

De quo sic Alanus Rupensis in Rosario B. Virginis, parte 1, cap. 8: « Sanctus Otto, in Ecclesiæ præsidium, ac fidei proferendæ incrementum a Deo ad episcopatum, adeoque apostolatam evocatus, Selavia tota, cum fide Christiana Psalterium B. Virginis prædicavit, quo novella plantatio ad Christum Christique Matrem, precum suarum velut debitum pensum reddere edocta, consuescebat, quibus prædicabat orare, et sic eos orare condoccebat, quos baptizabat, eos et Psalteria secum quæ-
qua versus ad orandi assiduitatem capescendam circumportare jubebat, quæ cœpta pia consuetudo ad omnium retro valuit posteritatem, ut hoc ipso etiam tempore utriusque sexus viri et feminae cujuscunque gradus et ætatis e collo suspensa, torquis instar, gerant Psalteria. » Sic Alanus l. c. et ibid. p. 2. cap. 2, inquit: « S. Otto Patris sui S. Benedicti imbutus spiritu et disciplina formatus,

Sclavorum episcopus factus et apostolus, cum fide Christiana pariter eam per gentem plantavit quoque Psalterium B. Virginis. Itaque instillatum ea

Diæ Rosæ succum animis alte inbibit, ut in hoc usque tempus gens illa viri feminaeque promiscue pendula de collo gerant Psalteria. »

CAPUT XIV.

De Paride Salisburgensi, Paschali Burgensi, Paulino Lucensi, Paulo Atrebatensi, Paulo Brixiensi, Paulo Burgensi, Paulo Derthonensi, Paulo Emisseno, Paulo Vladislaviensi, Peregrino Antiodorensi, Petro Alexandrino, Petro Antiocheno, Petro Arequippeni, Petro Cæsariano, Petro Carnotensi, Petro Cauriensi, Petro Constantinopolitano, Petro alio Constantinopolitano, Petro Equilino, Petro Hierosolymitano, Petro Hispalensi, Petro Iprensi, Petro Neapolitano, Petro Norvicensi, Petro Pampilonensi, Petro Parisiensi, Petro Plocensi, Petro Ravennatensi, Petro Senogalliensi, Petro Tarentasiensi, Petro Vigezanensi, Petro Upsalensi, Petro Cajetano, Petro Hierosolymitano, Petro Siguntino, Petronio Bononiensi, Philippo Bambergensi, Philippo Neapolitano, Philippo Trevirensi, Philippo Jacensi, Philotheo Constantinopolitano, Photio Constantinopolitano, Piatone Tornacensi, Pio Hispalensi, Pirminio Meldensi, Placido Alexanensi, Polycarpo Smyrnensi, Pomponio Neapolitano, Poppone Aquileiensi, Potentiano Senonensi, Pothino Lugdunensi, Proclo Constantinopolitano, Prosdocimo Patavino, ac Pulchronio Viridunensi antistitibus.

§ I. — *De Paride, antistite Salisburgensi.*

Paris Salisburgensis archiepiscopus, inter alia obsequiosæ pietatis erga Deiparam Virginem officia, statuam Deiparæ Virginis OEtinganæ (cui erat devotissimus) quam, dum anno 1632, Gustavus Suecorum rex victorem exercitum Boicæ intulisset, Elisabetha Maximiliani Bavari electoris conjux Salisburgum asportaverat mense Aprili, et in sacrario suo collocaverat, annuente eadem Elisabetha electrica, in principe urbis basilica triginta diebus Deiparæ ad cælum evectæ religiosis, populo colendam proposuit, et post Gustavi mortem cum OEtinga jam in tuto esse judicaretur, mense Novembri ejusdem anni, domum, ad sacellum videlicet OEtinganum, in pompa ac supplicatione solemnissima reportavit. Cum vero una cum statua Virginis OEtingam allata essent præclara auri, argenti gemmarumque dona, quibus pietas populi Salisburgensis accepta beneficia testati, memoriam voluit stabilire, archiepiscopus factum ex auro calicem, perpetuum rei gestæ monumentum, supellectili sacræ addidit.

Deinde pro amore in Deiparam, proque pontificalis officii ratione (etenim OEtinga in ejus diocesi) et ad D. Virginem OEtinganam accedere sæpius, et aliis monumentis ornare quam præstantissimis contendit. Novum ejus amplissimumque beneficium est fons, quem anno Christi 1637, in Campo Mariano, medio ferme inter sacellum et canonicorum collegium spatium, statuit e marmore candido artificio singulari perfectum. Panditur ab imo labrum quaternis hemicyclis angulorum totidem extrorsum spectantium, interposito disclusis. Surgit e labri medio columna quadraria, cujus lateribus cohærent juvenes quaterni, in symmata Sirenum ab umbilico desinentes. Hi buccis aquam proflant, labrumque superius modice inclinatis cervicibus impositum sustinent. Imminent labro superiori de columnæ lateribus genii quatuor piscibus insidentes aquam ore reddentibus. Supra genios insignia Paridis et epigrammata sunt, alternæ

columnæ lateribus incisa. Epigrammata causam positi fontis exponunt, et hic ponimus.

I.

Publico Bono
Fonti Aquæ salientis Mariæ
A S. Ruperto Bojorum Apostolo
Veteri Patronæ,
Inter Patriæ hostiles flammæ,
Novæ in suam Urbem hospiti,
Ut porro in salutem fluere
Hunc Fontem exposuit
Paris Archiepiscopus Salisburgensis
Anno M. DC. XXXVII.

II.

Publicæ Gratitude
Fonti Gratiarum Mariæ,
Quod Provinciam Salisburgensem
Inter ardens Germaniæ bustum
Sanam salvam Mater Gratiæ
Conservavit:
Gratus hunc Fontem posuit
Paris Archiepiscopus Salisburgensis.
Anno Domini M. DC. XXXVII.

Porro epistylum columnæ opacant nubeculæ, de quibus exstant cœlestes genii. Superstat augusta magnitudine ac specie Deiparæ simulacrum Filium lævo brachio sustentis, liliatum dextera sceptrum præferentis, vultu in sacellum Marianum ab oriente objacens verso. Marmoris operisque pretium sena aureorum millia perhibentur. Cætera tanti antistitis obsequiosæ pietatis erga Deiparam Virginem monumenta adhuc me fugiunt.

§ II. — *De Paschali, antistite Burgensi.*

Paschalis, seu Paschasius de Fonte pudico, Hispanus, Dominicanus, propter inculpatæ vitæ mores animarumque fervidum zelum a catholicis Hispaniæ regibus Burgensi Ecclesiæ præsul designatus, inter alias affectus sui erga Deiparam Virginem illustres significationes, litterarum monumentis consignavit *Sermones pro omnibus ejusdem Deiparæ Virginis festivitibus*. Vita functus est Romæ, anno salutis 1512, ætatis 70, ut ex Alphonso Fernandez dixi in Bibliotheca Mariana, parte II.

§ III. — *De Paulino antistite Lucensi.*

Sanctus Paulinus Antiochenus, B. Petri apostolorum principis discipulus, ubique Lucensi ab eodem episcopus designatus, templum Lucae in honorem Dei Genitricis (cui a Christiana religione suscepta amores suos devoverat) erexit, suae erga tantam Virginem sinceræ devotionis monumentum. In antiquo Ms. Codice Ecclesiae Lucensis, gloriosæ Reginae cælorum devotus et charissimus appellatur Paulinus, et quanto hic tam benignæ Matri studio addictus fuerit, religioso viro, Jacobo nomine, ab angelo revelatum. Cælum petiit Paulinus, sub Nerone imperatore et Anolino præside martyrii laurea potitus, anno salutis 69.

§ IV. — *De Paulo, antistite Atrebatensi.*

Paulus Boudot, episcopus Atrebatensis in Belgio, Deiparæ Virgini dicatissimus servus, ejus cultum religionemque magno studio promovere satagit. Ferunt eum auctorem fuisse moris inter Gallo-belgas receptissimi, quo mendici apud copiosiorum ostia stipem efflagitantes, Litanias Lauretanas cantant, aut alios ejusmodi hymnos.

Cum diligenter inquisisset de novo pietatis exercitio, quo se quis in mancipium B. Virgini Mariæ dicat, ac libellum ea de re Hispanico sermone conscriptum ad umbilicum perlustrasset, tanto captus est mancipatus Mariani amore, ut non solum in Belgicum sermonem transferendum eum censuerit, sed etiam anno 1626, manu sua se in librum sodalitatis mancipiorum B. Virginis Bruxellæ in templo Augustinianorum erectæ, mancipiis B. M. Virginis ascripserit. Quam professionem mancipatus sui tanti deinde fecit, ut primum pro episcopatu Audomaropolitano anno eodem 1626, deinde pro episcopatu Atrebatensi anno 1628, bullam sequentem publicarit, indulgentiasque liberaliter mancipiis communicarit :

« Cum ad manus nostras devenisset libellus, cujus inscriptio est : *Mancipium Mariæ*, et postularetur ut illum approbaremus, ac permitteremus typis excudi, et publici juris fieri in nostra diœcesi, nos illum diligenter legimus ac examinavimus. Et quoniam animadvertimus cognovimusque illum esse perquam utilem ad excitandam in quolibet peculiarem devotionem erga gloriosam Virginem Dei Matrem, cujus cultui ac venerationi impense sumus addicti et in illam singulari zelo ferimur, desideramus, quantum in nobis est, honorem illius promovere, ac gloriam ejus Filii Domini nostri, non solum judicavimus permittendum esse, ut imprimatur cum nostra approbatione, verum etiam concessimus et concedimus indulgentias hic adjunctas omnibus utriusque sexus, qui fuerint capaces, et exercitationibus piis, quæ libello isto continentur, se excoluerint. Mandamus insuper omnibus decanis, parochis, concionatoribus, confessariis, ut suis parochianis, auditoribus, aut pœnitentibus enixe commendent ejusmodi devotionis officia, inducant etiam eosdem sedulo ad pie-

tatis prædictæ actus, quibus infallibiliter consequetur, ut Domina nostra omnium illorum sit futura singularis Patrona et Protectrix, et intercedat continuo apud Deum pro incremento virtutum, et salute animarum eorumdem. »

Indulgentiæ autem, quas piissimus iste Atrebatensium antistes omnibus suæ diœcesis hominibus divæ Virginis mancipatum complectentibus concessit, sunt hujusmodi :

Indulgentias 40 dierum in die professionis sui mancipatus, itemque in die renovationis ejusdem, sacra communione refectis.

Indulgentias 20 dierum quolibet die, quo mancipia catenam benedictam gestabunt.

Indulgentias 10 dierum quoties mancipia recitabunt Orationem : *Sancta Maria, Mater Dei*, etc.

Decessit anno 1635, die 11 Novembris, in æde cathedrali, ante imaginem B. Virginis, quam Florum vocant, miraculis celebrem tumulatus.

§ V. — *De Paulo antistite Brixiensti.*

Paulus Zana, Venetus, Brixiensti antistes, cum inter præclaras, quibus fulsit, animi dotes, Deiparæ etiam Virginis amore et devotione flagraret, templi S. Mariæ Gratiarum primum lapidem jecit, ejusdemque templi constructionem propria pecunia jovit. Obiit anno 1531, die 12 Martii.

§ VI. — *De Paulo, antistite Burgensi.*

Paulus Burgensis, cognomento a S. Maria, natione Hispanus, ad Carthaginensis primo, deinde ad Burgensis ecclesiæ cathedram sublimatus, erga Deiparam Virginem amoris sui tesseram reliquit *Circa quædam, quæ pertinent ad excellentiam ejusdem Deiparæ Virginis, capita 12.*

Claruit anno Domini 1450, ut ex Sixto Senensi dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda.

§ VII. — *De Paulo, antistite Derthonensi.*

Paulus Aresius, Italus, Mediolanensis, a Paulo V Pontif. Max. creatus episcopus Derthonensis, pro singulari pietate et religione qua Deiparam Virginem prosequeretur, scripsit *De pulchritudine ejusdem Deiparæ Virginis tractat. unum*, atque alia in divinæ Matris laudem commendationemque elaboravit Opuscula, quæ in Mariana Bibliotheca, parte tertia, recensuisse me memini. Ab hac vita ad meliorem migravit, anno mundi per Christum redempti 1642.

§ VIII. — *De Paulo, antistite Emisseno.*

Paulus Emissenus episcopus, natione Græcus, orator concionatorque Virginis præclarus, scripsit, et in Magna Alexandriae ecclesia, præsentē B. Cyrillo, fausta totius populi acclamatione habuit *De eadem B. Virgine Homilias duas*, quibus ipsam Theotocon, id est Deiparam, vel Dei Genitricem esse luculentissime demonstravit. Emicuit circa annum salutis 454.

§ IX. — *De Paulo, antistite Vladislaviensi.*

Paulus Wolucki, episcopus Vladislaviensis, pro insigni suo erga augustissimam Dei Parentem studio, ecclesiam cathedralem Vladislaviensem Marianam

supellectile et vestium sacrarum apparatu insigni egregie decoravit: calicem aureum cum patena, adamantibus, sapphiris, smaragdīs et aliis lapidibus pretiosis affatim distinctum, et duas statuas argenteas sanctorum apostolorum Petri et Pauli, valoris quingentorum florenorum, eidem donavit: utque in similibus donariis Marianæ ecclesiæ sponsæ suæ largiendis, hactenus eorum inopia laboranti, non essent desides reliqui præsules, prudentissime providit, sancita lege cum venerabili capitulo, ut deinceps quilibet episcopus Vladislaviensis in primo ingressu ad cathedram, statuas argenteas ejusdem ponderis, et calicem aureum valoris mille florenorum daturum se obstringeret.

Pietatem quoque suam erga augustissimam cœlorum Reginam insigni testimonio confirmavit, dum in Smarzoviciensi fundo ligneam amplæ capacitatis, trabibus et tignis e patria silva convectoris, in honorem S. Annæ Matris B. Virginis ædificavit ecclesiam, ad quam magno concursu fidelis populus, divina beneficia inibi per merita Genitricis Deiparæ petiturus, aliquoties in anno ventitare usitatum habet. Inter profusos lacrymarum imbres, et signique Servatoris nostri crucifixi, et B. M. Virginis crebra oscula animam egit, anno salutis restitutæ 1622, ætatis 63, die 15 Novembris.

§ X. — *De Peregrino, antistite Antisiodorensi.*

Sanctus Peregrinus Antisiodorensis in Gallia episcopus, et martyr, dum Interamnæ in Umbria evangelicæ prædicationis causa commoraretur, post templum Jovis apud theatrum Fausti Titi Liberalis, oratorium in honorem B. Virginis, cui cor suum voverat, erexit. Coronam meruit sempiternam, circa annum Christi Servatoris 142, die 16 Maii.

§ XI. — *De Petro, antistite Alexandrino.*

Petrus Alexandrinus antistes, ille, inquam, Petrus, qui Arium Ecclesiæ statum labefactare conantem omnium prius fidelium communione privavit, gnarus quæ et sacrosanctæ Dei Parentis dignitas esset, et urbium ac locorum ex ejusdem observantia et veneratione quanta salubritas, in Alexandrina sua civitate beatissimæ virginum Virgini templum condidit, conditumque adornavit. Quo opere episcopalem suam sedem longe melius honoravit, quam Macedo, a quo civitas, totius Ægypti lumen, Alexandriæ nomen accepit. Cœlum petiit anno salutis per Christum reparatæ 310, die 26 Novembris.

§ XII. — *De Petro, antistite Antiocheno.*

Petrus Gnapheus, antiquæ et percelebris Ecclesiæ Antiochenæ, quam Petrus apostolus primum administravit, archiepiscopus, sive patriarcha, Zenonis imperatoris, qui Leoni successit, amicus, Leonis I Pontificis Maximi coætaneus, etsi homo fuerit audax et turbulentus et in fide claudus, legem tamen tulit de Maria Deipara suppliciter invocanda: qua lege ille nihil novum inusitatumque sancivit, quandoquidem ab Ecclesia condita

Christiani Deiparam semper implorarunt, religiosissimisque et animis et vocibus appellarunt, sed quod in sua provincia, vel injuria hominum, vel iniquitate temporum, vel insania hæreticorum fieri desierat, veritate impellente revocavit. Vivebat anno salutis 450.

§ XIII. — *De Petro, antistite Arequipensi.*

Petrus de Perea, Hispanus, Augustinianus, virtute et sapientia clarissimus, qui ad Philippi III, Hispaniarum regis, propositionem episcopus Arequipensis in Indiis Occidentalibus a Paulo V Pontifice Maximo designatus est, devotionem suam erga Deiparam Virginem inter alia testimonia comprobavit, scribendo *De Conceptione Immaculata ejusdem Deiparæ Virginis tractatum unum*, quem impressum in Civitate Regum apud Hieronymum de Contreras anno 1629, in quarto, dixi in Bibliotheca Mariana, parte II. Rebus humanis exemptus est anno salutis restitutæ 1630 vel 1631.

§ XIV. — *De Petro, antistite Cæsaraugustano.*

Petrus Gonzales de Mendoza, archiepiscopus Cæsaraugustanus, vir flagrantissimo in Deiparam studio ejusque Conceptionis ab originali macula purissimæ singularis patronus, inter alias Marianæ clientelæ tesseras, scripsit *Litteras pastorales quibus ad votum pro Immaculata Conceptione emittendum fideles suæ diœcesis adhortatus est, ac favoribus prosecutus*. Litterarum exemplar affert Torres *De Conceptione* lib. IV, cap. 13, et ex eo Armamentarium Seraphicum in *Regesto* fol. 657. Vivebat anno Domini 1619.

§ XV. — *De Petro, antistite Carnotensi.*

Petrus Cellensis abbas, ordinis D. Benedicti, natione Gallus, qui post deinde S. Remigii Rhemensis abbas et episcopus fuit Carnotensis, tanto in Deiparam Virginem amore et charitate exarsit, ut diceret: « Si Filius ejus Jesus aliquid omisisset in prærogativa exaltationis suæ Matris, ego servus, ego mancipium, non quidem de effectu, sed saltem de affectu supplere gestirem. » Scripsit inter alia ad Nicolaum monachum S. Albani *De ejusdem Deiparæ Virginis Mariæ Conceptione Epistolæ duas*, prolixas satis et elegantes, in quibus, ut in Bibliotheca Mariana ex Jacobo Sirmundo dixi, eadem illi de festo Conceptionis B. Virginis cum Nicolao concertatio, quæ B. Bernardo fuerat cum canonicis Lugdunensibus Epistola 174, eademque sententia: nihil videlicet in ea re novandum videri ante Sedis apostolicæ decretum, quod quidem, si eorum ævo proliisisset, haud dubium, quin pro eximia utriusque in B. Virginem reverentia æquissimis lætissimisque animis accepissent. Floruit anno mundi per Christum redempti 1180.

§ XVI. — *De Petro, antistite Cauriensi.*

Petrus Garzas Galarza, Bellanensis, Hispanus, ob conspicua probitatis doctrinæque insignia electus episcopus Cauriensis, inter alia devoti famulatus erga Deiparam Virginem obsequia, scripsit *De Forma ejusdem Deiparæ Virginis, et de Genea-*

logia ipsius ex matre. Vivebat anno salutiferi partus 1579, ut retuli in Bibliotheca Mariana, parte II.

§ XVII. — *De Petro, antistite Constantinopolitano.*

Petrus Nombam, Anglus, Valdenensis, ob conspicuam religionem magnamque litteraturam electus patriarcha Constantinopolitanus, beatissimæ Virginis Dei Matri deditissimus cliens, non solum capellam a se Constantinopoli fundatam, sacrosanctæ ejus Conceptioni consecratam voluit, sed, ut in Bibliotheca Mariana, parte II, ex P. Isidoro de Luce Lusitano commemoravi, composuit *De eadem sanctissima Conceptione peroptimum tractatum.* Floruit circa annum Domini 1227.

§ XVIII. — *De Petro alio, antistite Constantinopolitano.*

Sanctus Petrus Thomas, patriarcha Constantinopolitanus, religiosus ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, maximo pietatis studio erga B. Virginem inflammatus, ei singulis horis ac momentis agonem suum et certamen contra carnem, mundum ac dæmonem enixis precibus commendabat, unde ejusdem Virginis patrocinio usque ad ultimam vitæ periodum castitatem pudicitiamque servavit, superatis omnibus carnis illecebris et titillationibus quas libentius solet effrenata juventutis libido acceptare. Nonnulli fide digni auctores referunt, quod beatus Petrus Thomas, sacerdos contra voluntatis propriæ propensionem consecratus, longissimas meditationes ante Missam faciens, cum maxima lacrymarum profusione soletet dicere : « Heu, miserrime Petre Thoma, tantæ dignitatis incapax, quo animo, quæve audacia et temeritate passus es, ut ad tantæ sublimareris auctoritatis gradum qua posses consecrare, et in sacrificii holocaustum Deo offerre Filium suum unigenitum? Proh Deum immortalem! major fuit mea temeritas : parce, Domine, parce : et tu, Gloriosa Virgo et Regina Cœli, sis mediatrix inter dilectum Filium tuum et me miserrimum peccatorem. » Idem testantur auctores tantæ eum fuisse erga B. Virginem Mariam pietatis, ut in suis orationibus singulis semper aliquid laudum ejusdem sacratissimæ Virginis intexeret, nec unquam accumberet mensis, quin prius aliquid ad honorem illius et gloriam peregisset : præterea quod, quemadmodum in corde B. Ignatii martyris undequaque videretur sacrosanctum Jesu nomen inscriptum, sic in corde B. Petri Thomæ scriptum legeretur augustum Virginis Mariæ nomen, tanquam singularis ejus Patronæ ac Dominæ, ejus dignissimo aspectu beatus fuerit multoties et illius frui dulciori colloquio promeruerit : quæ quidem illum jam inde prioribus ab annis in filium adoptaverat. Theologiæ studiis applicitus ad tantam pervenit egestatem, et in tantas pecuniæ angustias reductus fuit, ut vix posset requisitas habere vestes, candelas, oleum, cæteraque necessaria : nihilominus tantam erga Virginem conceperat ab infantia pietatem, adeoque

eam religiose colebat, ut satiari non posset. Eidem aliquando post matutinas horas in dormitorio oranti et revocanti in mentem quas pateretur ingentes angustias, invocantique B. Virginem in auxilium, ut studia non cogeretur imperfecta paupertate compulsus deserere, eadem beata visibiliter apparuit, apprehensaque ejus cappa, deducendo eum per dormitorium dixit : Fili mi, ne te sollicitum paupertatis cura detineat, aut mœstum, quoniam te nunquam deseram : studeas alacriter, Filioque meo debite semper inservias et mihi. » Quibus dictis citius evanuit Virgo. Postera luce, summo mane S. Petrus Thomas missam ad honorem Virginis Mariæ celebravit, gratiarum ei referens actiones de promissis. Finito sacrificio, vir quidam nobilis ejusdem patriæ sese B. Petro Thomæ peccata confessurus obtulit, qui, facta confessione, sex regia auri numismata impertitus est, et ab eo tempore nunquam se sensit habuisse penuriam, expertus tum in corporeis rebus, tum in spiritualibus peculiarem beatæ ejusdem Virginis Mariæ favorem et auxilium, secundum quæ ipsi dederat promissa. Frater Joannes Hildeshaim Carmelita, quondam dicti Petri Thomæ discipulus, aliam refert præfatæ Virginis apparitionem, hoc modo : « Commoranti Avenione D. Petro Thomæ, prælegenti regentique scholas in principali curia, et aliquando in Vigilia Pentecostes post matutinum vigilianti, summo cum fervore Virginem deprecanti, ut ipsa vellet suum ordinem conservare, eadem B. Virgo apparuit, confortans eum ac dicens : Ne timeas, o Petre, nam religio Carmelitana usque ad finem mundi perseverabit; quoniam Elias propheta, qui primus eam instituit, cum esset supra montem Thabor in Transfiguratione exoravit hoc a meo Filio : quo dicto statim Virgo disparuit. Ego vero, qui tunc ejus essem discipulus, et cameræ ejus vicinior, auditis ejusmodi colloquiis, omnino stupefactus, veni postridie mane summo, me prostravi ad ejus pedes, orans ipsum ac deprecans ut quæ audissem mihi patefacere non recusaret : et ille tunc omnia mihi per ordinem aperuit, præcipiens vetansque, ne ulli visionem, dum viveret, manifestarem. D. Petrus Thomas gratias Deo et B. V. Mariæ exhibens, Missam in honorem ejus celebravit, et altera die in memoriam Transfigurationis Domini nostri, quoniam tunc temporis facta fuisset mentio sui ordinis. » Hactenus Frater Joannes Hildeshaim.

Cum in solemnî cujusdam monasterii visitatione de illius pauperie sublevanda valde sollicitus esset, ducens et ipse pauperrimam vitam, beatissimæ Virginis de more auxilio implorato ab eadem audire meruit : « Ne timeas, Petre, omnia tibi necessaria adjiciuntur : » et altera die, sacro devotissime oblato, angelus Domini, mercatoris forma indutus, statim illi præsto fuit, et tantas illi aureas pecunias detulit, quanta necessitate urgebatur cœnobium illud. Quo facto angelus ille mercator dispa-

ruit, et divus noster Virgini Matri immensas habuit gratias.

Cathurei tanta facta est in aliqua ætatis tempestate terræ siccitas, et æstus circum urbem, ut omnes perirent segetes ac fructus; solemnesque quotidie processiones, et a clero, et a populo fierent ad impetrandos imbres. Tunc vero statutum est, ut B. Petrus Thomas ad diem dictam concionem haberet ad populum. Illo autem die B. Petrus Thomas solemnī processione clerum ex urbe, et populum ad mediam leucam eduxit, ibique primam instituit concionem, confortans devote multitudinem, monensque, ut suam omnino spem in B. Virginis auxilio collocaret, et quidem certa cum fiducia, quod eadem luce pluvias acciperent. Instituto autem sermone, cum nulla nubes in cœlo, nullumque futurorum imbrum appareret signum, Deus, sacris augustissimæ Virginis precibus motus, voluit servi sui piis promissionibus respondere: nam priusquam dicendi finem fecisset, paulatim pluvia cœpit decidere, tum postea crevit eo usque horror aquarum, ut vix populus potuerit præ nimia pluviarum abundantia in urbem reverti. Inter studentum, cumque doceret, talia ipsi veniebant in mentem, quæ nunquam legisset, quod et ipse mirabatur vehementer, gratias semper agens beatissimæ Virgini Mariæ maximas.

Clemens eo nomine VI, Pontifex Maximus, diem extremum Avenioni obiit, et cum solemnīs fieret exsequiarum illius pompa, mortui Pontificis cadaver meliori supremi Numinis providentia delatum est ad aliquod extra urbem monasterium. Ab urbe autem Avenione ad hoc usque monasterium duodecim factæ sunt stationes, et D. Petrus Thomas tunc in papali curia, et apud Deum et homines gloriosus, enixis cardinalium et consanguineorum pontificis precibus, inter eundem, duodecim fecit conciones mirabiles, et quotidie unam. Beata autem Virgo, quæ eo temporis usque devotissimum et fidelem servum suum semper glorificaverat, hac iterum occasione voluit eundem honorare. Delato autem corpore Papæ ad monasterium, Petrus Thomas suggestum ascendit pro more concionaturus, sed præ nimio itineris labore, et præcedentibus orationibus ita rancus factus est, ut neque loqui, neque intelligi commodè posset. Tunc timore scandali vertit se ad imaginem B. Virginis, preces effundens piās: quibus finitis, alta voce sermonis thema instituit, tamque intelligibili loquela perfunctus est, quanta prius fecisset.

Paulo ante obitum profectus est nudis pedibus, per lutum ac sordes incedens, ad ecclesiam D. Mariæ de Cana, ubi pontificalibus Missam celebravit. Inter digna ingenio suo monumenta scriptorum, *Librum de Immaculata augustissimæ Virginis Conceptione* posteris dereliquit.

Carnis relicto tentorio ad sidereum cœli perrexit palatium, anno Christi Domini 1366, die 6 Januarii.

§ XIX. — De Petro, antistite Equilino.

Petrus de Natalibus, Venetus, episcopus Equilinus, ut erat in Deiparam Virginem pietate eximius, inter multa eaque præclara studii sui in eam monumenta, scripsit *Historias de Nativitate, Præsentatione, Annuntiatione, Partu et Assumptione ipsius Deiparæ Virginis, Historias item de festivitate S. Mariæ ad Martyres, et de festo ad Nives*. Claruit circa annum salutiferi partus 1470.

§ XX. — De Petro, antistite Hierosolymitano.

Petrus de Cæsis, Aquitanus, Lemovicensis, ex nobilissimo Cæsiorum sanguine natus, a Clemente VI, Pontifice Maximo, Vassionensis primo episcopus, deinde patriarcha Hierosolymitanus electus, pro singulari pietate et religione, qua Deiparam Virginem prosequabatur, inter alias affectus sui erga illam significationes, scripsit *Sermones de præcipuis ejusdem Deiparæ Virginis festivitatis*. Claruit anno post redemptum genus humanum 1350.

§ XXI. — De Petro antistite Hispalensi.

Petrus Castro de Quiñones, archiepiscopus Hispalensis, vir magnæ Dei Matris amantissimus, tanto erga Conceptionem B. Virginis semper et ubique immaculatæ affectu ferebatur, ut in omnibus fenestris et portis suæ domus, et totius Hispalensis civitatis hæc verba depingi præceperit: *Mariam non tetigit peccatum primi hominis*, ut refert Bartholomæus Guerrero in solemnī controversia de Conceptione fol. 41. Idem anno 1617, de propugnanda pro viribus et posse Immaculatæ Conceptione votum emisit his verbis expressum: « Ad tuæ majestatis pedes, o cœli terræque Regina Maria, provolvi, et tua beneficia recolentes, atque erga Immaculatam tuam Conceptionem devotione accepta referentes, nos Petrus, Filii tui et apostolicæ Sedis gratia archiepiscopus Hispalensis, et venerabilis nostri capituli chorus, florentissimaque civitas Hispalensis, in hoc tibi sacro templo maximo Hispalensi, in hac nobis læta et fausta festivitatis tuæ die, fatemur te, Dei Mater, in proximo tuæ Conceptionis instanti, propter Christi Filii tui et Filii Dei merita, jam ab ipsa sua æternitate prævisa, fuisse ab originali peccato præservatam, testamurque Deum et Filium tuum, nos hanc sententiam de tua a peccato originali præservatione (nostro jamdudum insitam pectori) Deo inspirante constantissime ad ultimum vitæ spiritum retenturos. Hoc publice, hoc privatim docebimus, hæc eadem a nostris civibus et a cæteris omnibus, quantum in nobis fuerit, teneri et doceri, Deo adjuvante, curabimus. Sic Deus nos adjuvet et sancta Evangelia. »

Idem anno 1619 decrevit festum Conceptionis B. Virginis die 8 Decembris in Hispalensi civitate semper celebrandum, etiamsi in Dominica secunda Adventus incidere, ut patet ex ejus decreto, quod affert Armamentarium Seraphicum in *Regesto* pag. 655. Cætera tanti præsulis erga Deiparam obsequia

licet non desint, ad mœx tamen cognitionis notitiam haec non venter venerunt.

§ XXII. — *De Petro, antistite Iprensi.*

Petrus Simonius, Belga, Tiletanus, ex Gandavensi archipresbytero ad Iprensis Ecclesiæ cathedram sublimatus, quo erga magnam Dei Matrem Virginem Mariam devotionis affectu ferretur, inter alia testimonia comprobavit, scribendo *De conceptione ejusdem magnæ Dei Matris tractatum unum: De differentia Partus Evæ et Mariæ tractatum unum: et de Assumptione B. M. Virginis tractatum unum.* Hanc vitam cum meliori commutavit anno post Christi Nativitatem 1605, ætatis 66, ut ex Bibliotheca Belgica Valerii Andreae dixi in Bibliotheca Mariana, parte II.

§ XXIII. — *De Petro, antistite Neapolitano.*

Petrus de Mirabala, cognomento de Victoria, natione Hispanus, episcopus Neapolitanus in partibus, suum in Deiparam Virginem ejusque illibatam Conceptionem affectum latissime explicavit, scribendo Latino sermone *Pro Defensione Ecclesiæ et Immaculatæ Conceptionis ipsius Deiparæ Virginis, Apologiam* insignem, quam prodiisse Neapoli typis Dominici Roncaglioli 1617, in quarto, dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda. Clarebat anno salutis 1615.

§ XXIV. — *De Petro, antistite Norvicensi.*

Petrus de Montiduno, seu Montinduno, Anglus, episcopus Norvicensis in Anglia, ut erat pietate in Deiparam Virginem singulari, scripsit *Super Canticum ejusdem Deiparæ Virginis Magnificat libros duos.* Floruit anno Dôminicæ Incarnationis 1225.

§ XXV. — *De Petro, antistite Pampilonensi.*

Petrus hujus nominis I episcopus Pampilonensis, natione Gallus, inter alia suæ pietatis erga Deiparam Virginem indicia, restauravit ecclesiam Pampilonensem, ejusdem Deiparæ Virginis nomine insignitam, ut subjecta carmina testantur, in ipsius ecclesiæ portis incisa :

*Virginis Ecclesiam præsul sanctissimus olim,
Hanc rexit, sed Petrus in ista fecit et ardem:
Ex quo sancta piæ domus est incepta Mariæ,
Tempus protentum fert annos milleque centum,
Ex Incarnati de Virgine tempore Christi.*

Vivebat Petrus anno Domini 1415.

§ XXVI. — *De Petro antistite Parisiensi.*

Petrus Lombardus, episcopus Parisiensis, theologorum suo tempore princeps, pro singulari devotionis affectu quo erga Deiparam Virginem ducebatur, scripsit *De immunitate a peccato ejusdem Deiparæ Virginis, et de matrimonio ipsius cum S. Joseph.* Clarebat anno salutiferæ Redemptionis 1140.

§ XXVII. — *De Petro, antistite Plocensi.*

Petrus de Chot Kowo, hujus nominis IV, Plocensis Ecclesiæ in Polonia episcopus, ut singulare suum in magnam Dei Matrem studium contestaretur, capellam pro mansionariis Marianæ ecclesiæ Plocensis, ac domum in qua mansionarii a se constituti manerent, ædificavit, utque iidem mansionarii

Horas in honorem beatissimæ Virginis Mariæ Assumptæ perpetuis temporibus decantarent ac devote absolverent, constituit. Cumque, dum vixit, singulari veneratione beatissimam Virginem Mariam coluisset, ejusque opem sæpius fuisset expertus, ejus quoque beneficio, ut sub patrocinio ac die ipsius, qui eidem Reginae cœli in cœlum Assumptæ sacer est, ex hac mortali vita ad cœlestem transiret obtinuit, anno salutis 1497.

§ XXVIII. — *De Petro, antistite Ravennatensi.*

Sanctus Petrus, ob auream ingenii atque eloquentiæ ubertatem cognomento Chrysologus, Ravennatensis Ecclesiæ archiepiscopus, in ejus ore Marianum nomen mirifice semper dulcuit, et Virginæ laudes fecundissime pullularunt, aiebat : « Satis ab illo ignorari Deum, qui D. Virginis mentem non stuperet, animum non miraretur : pavet enim cœlum, tremunt angeli, creatura non sustinet, natura non sufficit, et una puella sic Deum in sui pectoris capit, recipit, oblectat hospitio, ut pacem terris, cœlis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum cœlestibus parentelam, ipsius Dei cum carne commercium, pro ipsa domus exigit pensione, pro ipsius uteri mercede conquirit. »

Mariam appellabat Ministram salutis, Matrem omnium viventium, Opus Opificis Dei, Creaturam Creatoris Dei, Templum Magnum Deitatis, Hospitium pusillum humanitatis, virginitatis Insigne, pudicitæ Decus, Indicium castitatis, Dei Sacrificium, Collegium sanctitatis, Sponsam Dei, Dominam ac Dominatoris Genitricem, Reginam totius castitatis, aliisque perampro orationis genere perhonorificis honestabat titulis, qui in ejus Operibus videri possunt. Ex hac peregrinatione terrestri ad patriam cœlestem commigravit, anno salutis per Christum restitutæ 449, sive sequenti.

§ XXIX. — *De Petro, antistite Senogalliensi.*

Petrus Rodolphus (Radulphius aliis, seu Rudolphus) Italus, Tossiniacensis, Minorita, episcopus Senogalliensis, mihi alias in Bibliotheca Mariana memoratus, luculentum amoris sui erga Deiparam Virginem monumentum statuit, quas composuit *Super Canticum ejusdem Deiparæ Virginis Magnificat Conciones.* Decessit anno salutis 1601, cum singulis Sabbatis Missam unam in honorem Conceptionis B. Virginis ad animæ suæ salutem celebrari statuisset.

§ XXX. — *De Petro, antistite Tarentasiensi.*

Sanctus Petrus Tarentasiensis archiepiscopus, vir operibus et sermone potens, singularis admodum nominis Mariæ cultor, tanto ejus honorandi studio flagravat, ut, sive oraret, sive comederet, omnia ad nominis hujus gloriam referret : ut aliqui scriptum reliquerint eum sacrum Mariæ nomen cordi impressum veluti alterum S. Ignatium gestasse, qui tanto ejus zelo arderet. Ad veræ felicitatis gaudia properavit, circa annum Domini 1170,

cujus transitus memoria quotannis colitur in Gallia die 8 Maii.

§ XXXI. — *De Petro, antistite Vigevanensi.*

Petrus Georgius Odescalcus, Italus, Cremonensis, ex clerico regulari ordinis Theatinorum Alexandriæ primum, deinde Vigevani episcopus, ut erat eximia in Mariam Deiparam Virginem pietate ac religione illustris, litterarum monumentis ad posterum transmisit *Institutum devotionis ad honorem beatissimæ Virginis Mariæ*, quod excusum Mediolani typis Jo. Jacobi Comi anno 1620, in quarto, dixi in Bibliotheca Mariana, parte II. Idem edidit *Collectionem variorum Operum devotionis, quæ in honorem beatissimæ Virginis fieri possunt*, et alia quæ meam adhuc effugiunt cognitionis notitiam.

Porro de singulari hujus antistitis erga B. Virginem pietate locutus in suæ *Italiæ Sacræ* tomo IV, vir eruditissimus Ferdinandus Ughellus, hæc inter cætera litterarum monumentis consignavit : « In Deiparam Virginem incomparabili studio flagrabat, ita ut etiam scripto collegerit studiose rationes, quibus se in ejus cultum impensius possent insinuare mortales.

Solebat ille semel in anno ad Morimundi nobile in Valle Ticinensi Cisterciense cœnobium se contemplationis ergo conferre, ubi cum per id tempus ego pietati litterisque privatus monachus operam darem, sane vacavit mihi ex ejus ore tum de perfectione præcepta, tum laudes Virginis, quibus haud satiari posse videbatur, affatim haurire. Nec verbis solum colebat Virginem, addebat etiam operum pondera verbis, siquidem extra Alexandriam tria in ejus honorem templa construenda dicandaque curavit. » Hæc Ughellus.

Vitæ cursum consummavit anno post natum de Virgine Salvatorem 1620, die 6 Maii.

§ XXXII. — *De Petro, antistite Upsalensi.*

Beatus Petrus archiepiscopus Upsalensis, cum sacratissimam Dei Matrem peculiari ardentique dum vixit, coluerit affectu, nil prorsus mirum si frequenter ejus vicissim patrocinia expertus sit. De eo inter alia, ita aliquando B. Birgittæ locuta est cœlorum Regina : « Dico adhuc eidem episcopo, quod quia ipse petit me in suam charam amicam, ideo volo ei dare fidem meam, et ligare me cum eo in unum vinculum : nam corpus Dei, quod fuit in me, recipiet animam ejus in se cum magna charitate, ut sicut Pater cum Filio fuit in me, quia corpus meum, et animam meam habuit in se; et sicut Spiritus sanctus qui est in Patre et Filio, fuit ubique mecum, quia et Filium meum habuit intra secum : sic et famulus meus ligatus erit cum eodem Spiritu : nam quando ipse diligit passionem Dei, et corpus ejus habet in corde charissimum, tunc habebit humanitatem, quæ intra se et extra habens Deitatem, et est Deus in eo, et ipse in Deo, sicut est in me Deus, et ego in eo. Cum verò famulus meus et ego habemus unum Deum, tunc habebi-

mus et unum vinculum charitatis, et Spiritum sanctum qui est cum Patre et Filio unus Deus. Adde adhuc unum verbum : si iste episcopus tenet promissionem suam mecum, ego juvabo eum, dum vivit. In fine vero vitæ volo servire et astare ei, præsentando animam ejus Deo, sic dicendo : « O Deus meus, iste servivit tibi, et obediit mihi, ideo præsto tibi animam ejus. » Sic Deipara de Petro isto, qui junctus est superis anno 1366, die 18 Octobris.

§ XXXIII. — *De Petro, antistite Cajetano.*

Petrus de Onna, Hispanus, ordinis B. Mariæ de Mercede redemptionis captivorum, ob doctrinam, pietatem et præclara multa, quæ in eo coruscant, episcopus Cajetanus, cum esset insigni in beatissimam Virginem Dei Matrem pietate excellens, inter alia præclara observantiz suæ erga illam documenta, edidit *De Præseruatione ejusdem beatissimæ Virginis a peccato originali tractatum* egregium, quem editum Hispali anno Verbi Incarnati 1517, dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda. Cælum petiit anno Domini 1626.

§ XXXIV. — *De Petro alio, antistite Hierosolymitano.*

Petrus Paludanus, Gallus, Burgundus, ex sacro Prædicatorum ordine, patriarcha Hierosolymitanus, vir vitæ probatissimæ, in quo præclara multa et omni laude dignissima coruscarunt, Deiparæ Virginis amantissimus cultor, inter alia devoti famulatus in illam obsequia, scripsit *De eadem sermones egregios pro ipsius præcipuis solemnitatibus* : quos excusos Coloniz anno 1608, dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda. Diem suum obiit in regno Cypri anno redemptionis nostræ 1320.

§ XXXV. — *De Petro, antistite Siguntino.*

Petrus Gonzalez de Mendoza, Hispanus, ordinis Minorum, Philippo II Hispaniarum regi apprime charus, ex commissario generali familiæ ultramontanæ episcopus Oxomensis, deinde archiepiscopus Granatensis, mox Cæsaraugustanus, demum Siguntinus, vir ubique in regimine prudens, omnibus acceptabilis, omnibus commendabilis, ardenti Deiparæ Virgini placendi obsequendique desiderio flagrans, inter alia obsequiosæ pietatis erga illam testimonia, scripsit Hispanice *Historiam Montis Calii B. M. Virginis de Saliceto*, quam impressam Granatæ anno 1616 dixi ex Waddingo in Bibliotheca Mariana, parte II. Clarebat circa annum salutiferi partus 1585.

§ XXXVI. — *De Petronio, antistite Bononiensi.*

Sanctus Petronius Constantinopolitanus, apud Theodosium imperatorem ob raras sanctitatis et prudentiæ dotes celebris, a Cœlestino Pontifice in somnis monito Bononiensis episcopus, quamvis invitatus, constitutus, ex maxima animi propensione, qua erga Deiparam Virginem ferebatur, ejusdem ædem Lauretanam, dum hæc adhuc esset in Nazareth, non solum religiose invisit ac humiliter veneratus est, sed cum Bononiam pervenisset, in

sua ecclesia ipsam ædem depingi fecit eo modo, quo tunc reperiebatur in Nazareth. Cum ejus tempore Nestorius Constantinopolitanus episcopus, divinarum litterarum studio intemperanter abusus, sanctissimam catholicæ fidei doctrinam violare perverso dogmate conaretur, asserens inter alia Mariam Dei Genitricem non esse appellandam, Petronius a Theodosio imperatore missus, Romam ad Cœlestinum pontificem venit, suoque adventu ac verbis effecit, ut idem Cœlestinus, ne ea pestifera hæresis latius serperet, œcumenicam synodum indiceret, quæ Ephesi frequenti ducentorum episcoporum conventu celebrata, Nestorii hæresim damnavit, ac B. Virginem Dei Genitricem appellandam esse declaravit. Mirandis virtutibus clarus ad Dominum migravit Petronius, anno salutis reparatæ 450, die 4 Octobris.

§ XXXVII. — *De Philippo, antistite Bambergensi.*

Philippus comes ab Hennenberg, anno Christianæ salutis 1475, in episcopum Bambergensem electus, Deiparæ Virginis Mariæ observantissimus cultor fuit, ut ex ipsius sepulchrali epitaphio mox subjiciendo cuilibet potest esse manifestum; singularia autem observantiæ ejus in augustissimam Dei Matrem specimina, mihi hactenus ignota. Commutavit hanc lugubrem vitam cum longe feliciori, anno a Christo nato 1487, die 27 Februarii, sepultus in cathedrali basilica Bambergensi cum tali epitaphio:

*Præsulis eximii lapis hic tegit ossa Philippi,
Quem Bamberga suo luxit ut orba Patre.
Prudens et justus, constans fuit atque severus;
Henbergæ ex comitum stirpe creatus erat.
Conspicuis struxit radiantes montibus arces,
Judæos turpes expulit Urbe procul.
Qui coluit vivus semper te, Virgo Maria,
Hunc tua suscipiant numina sancta, precor.*

§ XXXVIII. — *De Philippo, antistite Neapolitano.*

Philippus Minutulus, archiepiscopus Neapolitanus, inter alia observantiæ suæ erga Deiparam documenta, Neapolitanam ecclesiam majorem in honorem B. Mariæ in cælum assumptæ, in amplissimam ac augustissimam formam, quæ adhuc conspicitur, cœpit ædificare. Obiit anno sal. 1501.

§ XXXIX. — *De Philippo, antistite Trevirensi.*

Philippus Christophorus, archiepiscopus Trevirensis, ac sacri Romani Imperii princeps elector, Mariæ Deiparæ Virginis lectissimus cliens, inter alia Marianæ dilectionis illustria specimina, pro Deiparæ Virginis Conceptione stabilienda, scripsit ad sanctissimum Urbanum VIII epistolam unam, suo in tantam Matrem affectu atque amore dignissimam: quam mihi ab insigni viro Bernardo de Toro Hispalensi exhibitam, orbi quoque ipse in gratiam lectoris exhibeo. Est autem hujusmodi:

« Beatissime Pater. — Post debitam obedientiam, et sacrorum pedum osculationem. Quæ pro immaculata Deiparæ Virginis Conceptione a sanctissimo domino felicitis recordationis Paulo Papa V, Sanctitatis vestræ prædecessore, anno 1617 salubriter

cum ingenti omnium principum orbis Christiani gaudio constituta sunt, ea fuere ejusmodi, ut multis haud dubiam spem injecerint, fore, ut tandem Sedes apostolica controversiam illam inter catholicos amplius 300 annis magna studiorum contentione, imo gravissima interdum fidelium offensione, agitatam, pro arbitrio potestatis a Christo sibi concessæ, definiendo terminaret. Quam spem deinde auxit Gregorius, felicitis item recordationis Papa XV, qui, ut certa relatione didici, non contentus constitutionibus quas ante ipsum diversi Pontifices Romani de hoc ipso negotio ediderant, novum nihilominus decretum motu proprio vulgandum putavit, quo sub execratoria comminatione cavebatur, ut deinceps non tantum publice ecclesiasticæ concionibus, et doctores in scholis sententia, qua Conceptus B. Virginis peccato vitiatum asseritur, abstinere, sed ut nemini, etiam privatim, aliud verbis asserere licitum esset, præter quam Patribus Dominicis, idque cum eo, ut sanctificationis nomine, quo illi vice Conceptionis in Officiis divinis utebantur, impostorum abstinere. Verum enim vero Gregorio e rebus humanis sublato, spes, quam ille de componenda hac lite fecerat, intercidisse videri poterat, nisi Deus Sanctitatem vestram divino consilio Ecclesiæ suæ pastorem præfecisset, qui vigilantia sua et sollicitudine ad publicum statum tranquillandum omni contentione sibi incumbendum putaret. Quocirca, beatissime Pater, facere non potui, pro devotione et amore magnæ illius Matris, quin illud ipsum, quod jam ante multos reges et principes enixe postulasse cognovi, meis quoque humilibus precibus cum pedum veneratione, supplices peterem, ut Sanctitas vestra rixarum et offensionum, quæ inter nonnullos multo tempore incaluerunt, exitu reperto, Deiparentis defendendæ curam suscipere velit: vel potius ipsiusmet Filii Dei, qui ex æquo honorem et infamiam cum Matre ita divisit, ut quidquid de Matre, vel honorificum, vel cum nota conjunctum statuitur, id omne in Filii honorem vel ignominiam recurrat. Omitto momenta rationum, quibus veritatem consensu pene omnium academiarum totius Europæ contestatam stabilire solent in scholis theologi. Illud imprimis contendo gloriosissimam Virginem Mariam, tum demum perfectissimam ab hoste infernali, cujus caput calcaneo clisum præfocavit, victoriam reportaturam, cum fremente licet ringentim acatholicorum coluvie, candidissimum intemeratæ Conceptionis in Ecclesia vexillum erigere cœperit. Nimirum hoc est quasi quoddam hostimentum et gratia quam jure suo, si unquam alias, nunc vel maxime hæresum triumphatrix, pro beneficiis nuper Germaniæ, maxime vero Ecclesiæ meæ Spirensi (cujus singularis et potentissima Patrona semper existit) collatis postulare videtur. Nunc enim est illud tempus, cum in tantis religionis pene oppressæ dissidiis, clare enituit, sine illius tutela Germaniæ statum in extremam perniciem ruiturum fuisse.

Discant adversarii nostri Romanam Sedem esse magistram veritatis, qua loquente obmutescant qui loquebantur, tacente loquantur, qui loqui possunt, quieturi, si tacere jubeantur. Discant tantam esse fidelium erga summum Pastorem reverentiam, ut ad vocem illius omnes idem sentiant, idem loquantur. Jam vero, quo tandem animo Sanctitas vestra causam hanc, in quam omnes pene hactenus Christiani principes, imi æque ac summi, academix pene omnes conspirant, diutius negligere possit, secum pensitet necesse est. Habet Ecclesia præjudicia non tantum sanctorum Patrum, sed etiam tot Pontificum: denique suum ipsa iudicium: quid sentiat, satis superque aperuit, cum ante annos 200 Conceptæ Virgini diem sacrum indicere cœpit, quod utique non videtur factura fuisse, si candor ille purissimi conceptus, vel ad punctum temporis, peccati nebula obvolutus fuisset. Porro, Pater beatissime, Sanctitati vestræ apprime enitendum videtur, ut sanctissimæ Virg. veneratio vigeat, floreat, amplificetur, semina rixarum præcidantur, offencicula a fidei populo submoveantur, impiissimæ hæreticorum nationi calumniandi ansæ amputentur, dignitas deinceps Principis Cathedræ sarta tectaque conservetur. Quæ omnia ita futura confido, si Conceptus magnæ Matris, Patronæ ac Dominæ meæ immaculatus fuisse definiatur, et ad tot regum, populorum, academiæque consensionem accedat ejus Cathedræ calculus, quæ reliquas cathedras veritatis superat præsidatu. Quod si preces meæ indignæ ad hanc gratiam a Sanctitate vestra obtinendam aliquid momenti attulerint, spes me tenet misericordiæ Matrem vicissim Sanctitati vestræ in hac mortalitate, et olim in cœlis gratiam relaturam, meque indignissimum clientem suum, una cum duplici grege meo Trevirensi ac Spirensi, cultui ipsius præ reliquis miris modis obnoxio, favoris sui umbra pallioque elementissime protecturam. Deus, Dominus noster, Virginis Filius, Sanctitatem vestram Ecclesiæ suæ diutissime servet incolumem! Ex oppido meo Witliaco 3 Februar. anno 1623, more Trevirens. »

Cætera, quibus tantus præsul suum erga cœli Reginam ardens studium testatus est, adhuc me fugiunt.

§ XL.— *De Philippo, antist. Jaccensi.*

Philippus Guimeran, Hispanus, Valentinus, ordinis B. Mariæ de Mercede redemptionis captivorum alumnus, ex magistro generali sui ordinis episcopus Jaccensis in regno Aragoniæ, vir ingenio, consilio, doctrina, vitæ integritate, aliisque præclarissimarum virtutum ornamentis admodum illustris, cordialissimæ pietati suæ erga B. Virginem apud posteros astruendæ, scripsit *De Apparitione B. Virginis Mariæ de Podio librum unum*, nec non *De aliis imaginibus B. Virginis miraculosis quæ exstant in conventibus sui Ordinis Historias*. Vitæ hujus stadium feliciter absolvit anno salutis 1617.

§ XLI.— *De Philotheo, antist. Constantinopolitano.*

Philotheus, patriarcha Constantinopolitanus, Deiparam Virginem, velut parentem optimam, peculiari cultu ac veneratione prosequens, ejusque honori gloriæque propagandæ amanter intentus, scripsit Græce *Troparia in Deiparam, et in sanctissimam Deiparam secundum alphabetum Orationem*: quam Græce Ms. exstare in bibliotheca S. Sylvestri de Urbe, et apud clarissimum virum Leonem Allatium dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda. Hic in *Menæis Græcorum* die 16 Julii, ut in sua Pietate Mariana Græcorum refert vir doctissimus P. Simon Wagnereck, Deiparam appellat: Administram rerum omnium conditarum, Interventricem Deo dignam, Salutem æternam omnium pia ipsam voluntate laudantium, Genitricem Creatoris, ad cujus votum summa quæque dona communicat Deus, Virginem totam pulchram, Fontem gratiæ, Speciem lucis, Nitorem totam, et Phosphorum et Stellam, quæ diem ac Deum attulit. An autem Philotheus iste fuerit patriarcha Constantinopolitanus, cujus honorifice meminit lib. iv suæ Historiæ Joannes Cantacuzenus, quique (ut habet Frehereus in Chronologia Orientis) sedit Constantinopoli ab anno 1362 usque ad 1375 contra Latinos partium schismaticarum assertor, an alius ab illo diversus, apud me hactenus incertum.

§ XLII.— *De Photio, antist. Constantinopolit.*

Photius, patriarcha Constantinopolitanus, incredibilis lectionis auctor, et (si schisma excipias) magnis quoque viris et Ecclesiæ magistris accensendus, inter alia affectus sui erga sanctam Deiparam monumenta, scripsit in *sanctissimæ Dei Genitricis Natalem diem Orationem* insignem; quam Græce Ms. servari in Augustana Vindelicæ reipublicæ bibliotheca pluteo V, dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda. Eam ex Seguierano codice descriptam latine reddidit vir doctissimus F. Franciscus Combefis, S. theologiæ professor ordinis Prædicatorum, et tum Græce, tum Latine in novo auctario Bibliothecæ Patrum, anno 1648, Parisiis edidit Antonius Bertier. Ibi Photius Mariam laudans, illam nuncupat Palatium Dominici adventus, Virginem perpetuam, Scalam in cælum subvehentem, Sedem Dominicam in terra paratam, Ministram mysterii cœlestis, Parentem Verbi, Matrem Fictoris sui, Sponsam eximiam Sponsi cœlestis, Cælum virtutum stellis ornatum, et Justitiæ Solem prætendens, Trabeam Regis universorum, Propitiationem ac Refugium nostrum, Mediatrix nostram apud Filium suum et Deum, Montem sanctum, ex quo pretiosus ille summangularis lapis Christus Deus noster, nulla manuum opera abscissus, dæmonum delubra ac inferni regiam una cum tyrannide contrivit: et ne plura congeram: Clibanum animatum et cœlestem, in quo Plastes ille ac Conditor, massæ nostræ primitias divino excoquens igne, ac zizania superseminata com-

burens, totam sibi mundam massam in panes efformavit. Aiebat Photius Deiparam laudatores suos ab omni sorde omnique macula depurgatos cœlesti thalamo dignos efficere, ut in requie perpetua trino substantia omni majoris Trinitatis lumine illustrentur, ejusque mirabili ac ineffabili spectaculo delectentur : illiusque hoc erat effatum : Virginis donorum meritorumque pelagus pernavigantem, nunc metuere ac gaudere ; quiescere ac exsilire ; rursumque tacere ac loqui , contrahique ac dilatarî, qua timore, qua desiderio secum trahentibus. Vivebat anno Domini 858.

§ XLIII.— *De Piatone, antist. Tornacensi.*

Sanctus Piatto, patria Beneventanus, Tornaci Nerviorum episcopus, in Galliam ad regnum Dei propagandum proficiscens, Tornacenses cives, qua Sapientiæ divinæ argumentis, qua signis virtutibusque admirandis, magna ex parte ad religionem Verbi incarnati, itemque passi pro omnium salute, convertit, quibus verbo vitæ et gratiæ lavacro regeneratis, ad Christiani ritus observantiam divini que obsequii officium, ædiculum in Irenæi primi credentis fundo, sub præsidio S. Virginis Deiparæ, cui singulariter erat addictus, constitutis ad ministerium sacerdotibus, diaconis et clericis, addixit et consecravit. Enituit circa annum a Christo nato 260.

§ XLIV.— *De Pio, antist. Hispalensi.*

Sanctus Pius I, Hispalensis Ecclesiæ antistes, a S. Jacobo apostolo Zebedæi filio (cujus erat comes et discipulus) anno Christi 37 consecratus, cum eundem S. Jacobum Cæsaraugustam fuisset comitatus, ibidem consecrationi ecclesiæ B. Mariæ de Pilari præsens fuit, et cum Braccaram cum eodem S. Jacobo pervenisset, ibidem consecrationi alterius ædiculæ divæ Matri Virgini dicatæ interfuit. Hispali quoque, ubi erat episcopus, ad morem sui magistri eidem sacrosanctæ Virgini præcipuæ Hispaniarum Tutelari oratorium devota propensione consecravit. Æternum vitæ præmium martyrii impressione comparavit anno Christi 60, die 4 Martii.

§ XLV.— *De Pirmino, antist. Meldensi.*

Sanctus Pirminus, Meldensis aut Metensis episcopus, pignus sui erga Deiparam cultus esse voluit altare, quod in loco quodam, quem Gamundium vocant, ad ejusdem Deiparæ honorem crexit ac dedicavit. Floruit anno Christi 720.

§ XLVI.— *De Placido, antist. Alexanensi.*

Placidus Padiglia, Italus, Neapolitanus, ex sacro Cœlestinorum ordine ob præclara virtutum merita ab Urbano VIII Pont. Max. creatus episcopus Alexanensis, honori Deiparæ Virginis, quam a cunis ipsis impensissimo semper affectu coluit, augendo, scripsit Italice Opus prænotatum : *Imago pulcherrimi Vultus Virginis Mariæ Matris Dei, a Spiritu sancto in sacris Canticis depicta, et decem Discursibus prædicabilibus explicata*, quod Romæ edidit apud hæredem Bartholomæi Zannetti,

anno 1624, in quarto. Vivebat adhuc anno salutis 1646.

§ XLVII.— *De Polycarpo, antist. Smyrnensi.*

Sanctus Polycarpus, Smyrnensis episcopus a S. Joanne apostolo ordinatus, Ebionem et Cerinthum contra Mariam debacchantes, eique præcipuum Deiparæ titulum adimentes, acerrime oppugnavit, quibus etiam perimendis idem S. Joannes Evangelium suum conscripsit. Claruit circa annum salutis restitutæ 95.

XLVIII.— *De Pomponio, antist. Neapolitano.*

Sanctus Pomponius, episcopus Neapolitanus, Mariani cultus honorisque observantissimus, fecit basilicam intra urbem Neapolim ad nomen sanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, quæ dicitur ecclesiæ Majoris, grandi opere constructam. Erigendæ autem hujus basilicæ occasio, ex vulgi fama, ab Eugenio asseritur fuisse dæmoniæi cujusdam spectri, Pomponii oratione ac B. Virginis revelatione, expulsionem, quod ibi in porci speciem, grunntu suo cunctos terrefaciendo se visendum præbebat, quasi quod Deipara in somnis monuerit Pomponium, ut quo loci cærulei coloris panum invenisset, ibi ecclesiam sibi dicaret, eoque modo spectrum illud abactum fuisse.

Claruit anno salutis 518, sepultus in prædicta ecclesia S. Mariæ Majoris, quam ipse magnis sumptibus ædificaverat.

§ XLIX.— *De Poppone, antist. Aquileiensi.*

Poppo Germanus, claro genere ortus, ex Henrici imperatoris cancellario patriarcha Aquileiensi, cum ex Gradensi insula thesauros, quos ibidem prædecessores sui ob metum barbarorum condiderant, Aquileiam deportandos curasset, templum ibi sumptuosissimum cum pulcherrima turri sacrosanctæ Deiparæ Virgini tutelari exstruxit, et juxta templum ædes regio more amplissimas ædificavit. Hoc præterea templum a se exstructum solenni pompa dedicavit, assistentibus pluribus episcopis, ac præsentibus Joanne XIX Pontifice Maximo, et Conrado imperatore, anno 1031, tertio Idus Julii, quo etiam die instituit Poppo, ut in eo templa quinquaginta sacerdotes assidue divinis institutis assisterent, quibus præter alia multa prius concessa Meleratum, Palmatam, Silavum, Ronchium, Bonchetium, Castillionem, Marianum, Carolinum, S. Georgium, pagos Fori Julii non ignobiles attribuit.

Decessit anno salutis 1044, sepultus in patriarchali basilica Mariana a se constructa.

§ L.— *De Potentiano, antistite Senonensi.*

Sanctus Potentianus II, post S. Savinianum Senonensis in Gallia episcopus, S. Petri apostolorum principis discipulus, cum una cum Saviniano (de quo infra) Vastiniensem agrum ingressus, ipsa nocte Dominicæ Nativitatis ipsum Dominum in præsepio positum circumstante sacrosancta Matre et B. Joseph, ea prorsus forma, situ ac statu, quo natus est in Bethleem, videre meruisset, in loco

visionis, ad tantæ rei perpetuum monumentum, ædiculam in honorem nati Salvatoris et ejus beatissimæ Genitricis extruxit. In Senonensi etiam urbe, ubi innumeras animas ad Christi fidem convertit, ecclesiam sanctæ Dei Genitricis venerando nomini ac patrocinio dedicavit: Carnuti insuper, cum plebem Parituræ Virgini ex avita traditione devotam, pronam in fidem ejus Partus suscipiendam comperisset, Verbi divini ex Virgine incarnati mysteria felici ore edocuit, eosdem cœlesti verbo illuminavit, expiavit lavacro salutis, et instructos pietatis theoriis primum Christo consecravit. Hic adhibitis cæremoniis Christianæ religionis, speluncam quamdam Druidum, in qua jam tunc vîsebatur altare et imago dicata Virgini Parituræ, Deiparæ dedicavit, ac Carnutenses impulit, ut solemnes legatos ad Deiparam Virginem, quæ tunc morabatur Hierosolymis, destinarent. Martyrii palma laureatus occubuit, anno Christi Domini 75, de quo vide infra in Saviniano antistite Senonensi.

§ LI. — *De Pothino, antistite Lugdunensi.*

Sanctus Pothinus, alias Photinus, primus Lugdunensis Ecclesiæ præsul, vir doctrina et sanctitate clarus, qui sub Joannis Evangelistæ disciplina spiritum salutis et vitæ præcepta, divino munere, hausit, Mariani cultus promovendi desiderio exæstuans, Lugduni in crypta basilicæ episcopalis, primum altare in honorem sacrosanctæ Dei Genitricis dedicavit. Vivebat anno Domini 160, et nonagenario major, ad sempiternas immortalium gaudiorum delicias gloria et honore coronatus inelyto triumpho pervenit 4 Nonas Junii.

§ LI. — *De Proclo, antistite Constantinopolitano.*

Sanctus Proclus, e Cyziceno episcopo archiepiscopus Constantinopolitanus, Deiparæ Virgini addictissimus, ejusque honoris propugnator acerrimus, cum impiam illam ab impio Nestorio dictatam orationem audisset: « Nemo Mariam Dei Genitricem appellet, » nullo pacto se coercere potuit, sed divino igne succensus, justa indignatione commotus, pie fremuit, totus incanduit, zeloque Dei Genitricis ad capessendam haud incerti discriminis pugnam forti erectoque animo excitatus, sedente ipso Nestorio in patriarchali S. Sophiæ templo, Dominico quodam illucescente die ad dicendum pergens, concinnam illam ac vere auream vibrationem velut sententiarum aculeis instructam ad populum orationem habuit, ubi se a Virgine ad dicendum excitatum, ab eaque populi frequentiam in unum coactam fateatur. Nestorium, suppresso tamen nomine, modestiæ causa, neve exulceraretur magis, quam corrigeretur, sugillat, graviter oppugnat, clam invisum omnibus reddit, contra prolatam dictionem acriter invehitur, rectam fidei veritatem roborat, firmat ac tuetur: Theotocon appellandam Virginem validissimis argumentis probat, urget, demonstrat. Hæc odii causa, iræ seminarium, seditionis principium exstitit inter Nestorium et Proclum. Nec

enim reperiebatur, aut audebat quispiam Nestorio palam sese opponere, utpote doctrina celebri, facundia insigni, auctoritate præclaro. Ut autem vidit se ab episcopo Proclo redargui, expugnari ac vinci, exarsit in iram, minas intentat, furit in Proclum. At ipse nihil verebatur, ferrum omne paleam censebat tali patrocinio, Dei Genitricis scilicet, munitus ac septus. Et is qui jam vitam quietam degebat, seipsum acrius incitat, omnes animi vires colligit, arma pro Virgine sumit, festinus ad certamen pergit, in arenam securus contra Nestorium descendit: licet prior in urbe, non tamen solus, nec deerant Virgini manus, nec copiæ, nec subsidiarii milites: aperto Marte pugnat, palam contra eum jacula torquet, vibrat sacre Scripturæ et sanctorum Patrum dicta, et si non illico dejecit vel fugat, quia mirus pro eo stabat antistitem exercitus et imperatoris etiam non deerat fides, animo tamen fregit. Nec multo post insurgente divino illo Deique Genitricis amantissimo Cyrillo, cum sex millies fere episcopis, Romana simul ac totius orbis Ephesina synode, ac victrice acie, hisque laureatis bellatoribus ostantibus, in terram penitus disiectus est, palinodiam canere cogitur vel invitus. At ne impune tam funesta et execranda effutisset, exactoratur, fugatur in exilium, extorris focus et aris agitur, diris a Deo torquetur suppliciis, vermes blasphemantis linguam depascunt, donec ad longe graviora tormenta migraturus funestum diem obiit, acerbo funere mersus, vel ad terram elisus, vel amentia absumptus, vel specu terræ dehiscentis absorptus. Et victor lætus inter lætos epinicia canens stat Proclus: exultabundus acclamat, et occinit Cyrillus inquit: « Exsultet cœlum et lætetur terra. Pax in terra, devicto jam hoste, a cunctis proclamatur, triumphat Ecclesia, plaudit populus, gratulatur orbis, omnesque exsultant. » Dum autem, anno salutis 451, Ephesi contra Nestorium celebraretur concilium, Proclus Constantinopoli degit, tum quia Dalmatius Cirzi episcopus ad concilium accesserat, tum ut esset qui Nestorii audaciam coerceret vel retunderet. Sed licet corpore abfuerit, ejus tamen oratio primo loco inter concilii Acta apposita est, utpote qui primus contra Nestorium insurrexerit: ob id inter tot illustrium Patrum monumenta, in perenne Nestorianæ impietatis testimonium, et Procli trophæum victoriæ, optimo jure primum locum obtinet.

Hinc jure merito Menææ Græcorum Proclo acciunt: « Verbis, Procle, a Deo inspiratis clare venerabilem ex Virgine Dei nostri prædicasti Incarnationem, et ipsam Dei Genitricem celebrasti, sapientissima dogmata secutus apostolorum. » Et iterum: « Gloriosam Dei ex Virgine Incarnationem in dogmatum funda rotans, ut alienigenam olim Goliath divinus David, dementem Nestorii sententiam dejecisti. » Hæc in Menæis.

Porro S. Proclus, singulari quadam animi pietate ac devotione erga Deiparam impulsus, plura in

ejus laudem commendationemque luculentissimo stylo composuit, a Vincentio Riccardo clerico regulari ex insignium bibliothecarum penu eruta, et Romæ edita, atque a me etiam in Bibliotheca Mariana, secunda parte, recensita, in quibus sacratissimam Dei Genitricem ubique summis laudum præconiis ornat, Dei Genitricem demonstrat, ejus illustrat commendatque nomen, ipsam appellans: Ancillam, quam Deus in suam sibi Matrem ascivit: Agnam virgineam ex qua egressus est Pastor: Arcem Domini, quæ non legem portavit, sed Legislatorem utero gestavit: Arborem puritatis incorruptam, quæ protulit salutis fructum: Agrum, qui, nullo suscepto semine, segetem protulit: Arcem virgineam, quam Satanicus cuneus nullo modo subvertit: Altare aureum holocaustum: Alabastrum Nardi pistici pretiosum: Aurum Evilat: Benedictam in mulieribus, quæ sola Evæ mœrori medelam attulit, solam ingemiscens abstersit lacrymas, sola mundanæ redemptionis gestavit pretium: Candelabrum aureum, quod immateriale lumen, hoc est, Deum gestavit incarnatum: Columbam simplicem: Citharam animatam, quam Gabriel dulci modulamine personavit in Annuntiatione: Civitatem nullo modo a dæmone direptam: Characterem incontaminatum puritatis: Cælum in quod Pater æternus misit Unigenitum suum: Decus non vulgare generis universi muliebris: Diadema Ecclesiæ: Domicilium sanctæ Trinitatis: Emporium celebre salutaris commercii: Æmulam cæli: Evilat terram auri feracem, ex qua ortus est Carbunculus et Prasinus, nempe Christus, in his lapidibus adumbratus: Evam alteram, quæ non ut prima cælestis spectacula capta obtutu levi manu prostrata jacuit, sed manibus supra cælestis tecta Regis quasi forti munita vallo perstitit immota: Ephod sacerdotale Dei signans voluntatem: Exultationem matrum: Filiam Evæ, quæ injuriam maternæ inobedientiæ obedientia vindicavit: Formam eximie venustatis: Fiscellam bitumine illitam intrinsecus et extrinsecus, prudentia nimirum ac pietate exornatam, in qua spiritualis Moyses a mystico servatur Pharaone: Ferculum virtutis: Fastigium justitiæ: Gloriationem eximiam feminei sexus: Globum cœlestem novæ creaturæ, in quo Sol justitiæ, qui nunquam occidit, omnem ab omni anima peccatorum noctem fugat: Jugum textorium sacrosanctæ economiæ: Imaginem expressam orthodoxæ fidei: Indumentum temperantiæ: Locum sanctificatum: Lunam spirituales, quæ in suo virginitatis ordine stetit: Materiam sanctimonie castitatisque: Matrem viri nesciam: Miraculum universi præstantissimum: Mare virgineum: Montem de quo præcisus est lapis sine manibus: Nubem levem, quæ eum, qui super Cherubim sedet, suo gestavit in corpore: Naviculam nullo modo a dæmone concussam: Normam veritatis: Nutricem sui Nutritoris: Opificinam unctionis naturarum: Ostium salutis: Ornamentum illibate vir-

ginitatis: Ovem nullo modo a dæmone seductam: Oleum unctionis sacrum: Olivam fructiferam in domo Dei plantatam, a qua corporalem Domini ramum accipiens Spiritus sanctus, naturæ humanæ tempestate convulsæ pacem cœlitus læto faustoque nuntio prædicatam attulit: Paradisum spiritualem secundi Adami: Portam clausam Ezechielis: Pontem Dei ad homines: Puerperam sine puerperio: Parentem Conditoris rerum omnium: Puteum veri jurisjurandi in qua affluxit immortalitatis aqua per adventum Domini in carne: Rubum naturæ animatum, quem divini partus ignis non combussit: Radicem Jesse, quæ ex sese sine extraria ope immarcescibilem produxit vitæ florem: Solemnitatem salubris commutationis: Simulacrum cæli: Stellam pulchram decoramque consulis supracælestis: Sustentationem fidelium: Signaculum pietatis: Segetem lætitiæ: Thesaurum impollutum virginitatis: Thalamum in quo Verbum carnem sibi desponsatam habuit: Telam terribilis dispensationis, in qua ineffabilis Incarnationis tunica texta est: Terram non satam, quæ cœlestem protulit fructum: Templum Dei sanctificatum: Tabernaculum fidelium: Vitem non effossam, ex qua botrus ad maturitatem progressus est: Volumen novum Novi Testamenti, et ne plura cum lectoris mei satietate congeram, Vellus mundissimum cœlesti madens pluvia, ex quo Pastor ovem induit.

Obiit, imo potius in cælum abiit S. Proclus, anno salutis per Christum restituta 446, die 24 Octobr.

§ LIII. — *De Prosdocimo, antistite Patavino.*

Sanctus Prosdocimus, natione Græcus, S. Petri apostoli discipulus, ab eo Patavinus primus episcopus ordinatus, inter alia pietatis tributa B. Virgini impensa, Patavii in honorem Deiparæ Virginis ecclesiam ædificavit, et in monte Sumano non longe a Vicentia, ubi olim fanum Sumano idolo Vicentini erexerant, alteram in ejusdem Deiparæ Virginis honorem ecclesiam consecravit. Clarus meritis et miraculis evolavit in cælum anno salutis 159, Idibus Novembris, cum suæ ætatis centum et quatuordecim annos explevisset, sepultusque est Patavii in ecclesia B. Virginis a se constructa.

§ LIV. — *De Pulchronio, antistite Viridunensi.*

Sanctus Pulchronius, aliis Polychronius, Viridunensis in Gallia episcopus, perdignus S. Lupi Trecentis episcopi discipulus, qui cum sanctiatis gloria, tum curationum tanta gratia præfulsit, ut relegatis post tergum energumenum furientibus manibus, dæmonibus corpora vexantibus velocem adeo exitum imperaret, citius ut sensum perciperent obsessi, quam corporum collisionem, maxima in sacrosanctam Dei Genitricem Virginem devotione flagravat. Cujus, cum episcopalem sedem ab æde suburbana beatorum apostolorum Petri et Pauli in ecclesiam ipsius beatissimæ Virginis, quam in urbe construxerat, transtulisset, imaginem in eminentiori templi aditu collocavit, serpentem pedibus conculcantem, inscri-

pto circum imaginem hujusmodi cantico : *Gaude, Maria Virgo, cunctas hæreses interemisti*, ut innueret ipsius Deiparæ adversarios hæreticos, quos Ecclesia in Chalcedonensi concilio (cui interfuit) solemni judicio damnaverat, præsidio ipsius sanctissimæ Virginis fuisse protritos, futurosque omnes cum tota Satanae caterva, ejusdem potenti apud Deum interventu, etiam semper et ubique fore conculcandos.

De hoc eodem præstantissimo Virdunensi antistite in suis *Liliis Galliæ sanctæ*, part. 1, cap. 1, locutus Jacobus Rinaldus in hunc modum scripsit : « Cum dicta esset dies Chalcedone Nestorio et Eutycheti blasphemis in Christum ejusque Matrem sanctissimam hæreticis, zelo suo dictam esse putavit Pulchronius : eo advolvit actutum, quo eam tutaretur, ut filius, quam diligebat ut matrem. Cujus statum redux in trophæum conflare jussit, quæ serpentem aut hæresim pedibus proculcaret, ne

serperet longius, beataque Mater triumphato hoste superior videretur. Sedem item suam, quæ ad hoc usque tempus in suburbio hæserat, in urbem transtulit, ut urbanus esset domo, qui erat moribus. Huic operi perficiendo domum, quæ patris sui terreni fuerat, voluit esse cœlestis : quæ hominis, Dei : privata, communem : sua, omnium, sed D. Virginis præsertim, cui nascenti dicatam esse voluit, ut in qua domo natus esset, in ea nata coleretur Virgo, cujus se totum suaque omnia ita esse cupiebat, ut ne cunas suas ab ejus exemptas dominio vellet. Quam autem sic collocavit nascentem Pulchronius, eadem Pulchronium jovit morientem : nam pro terrena cœlestem, pro temporanea domum accepit æternam, in qua per mortem natus, æternum est victurus : qui enim mori possit, qui per mortem nasci potuit ? Sic ille.

Cœlum petiit Pulchronius anno a Christo nato 470, die 4 Maii.

CAPUT XV.

De Rabano Moguntinensi, Rachone Arverno, Rachone Æduensi, Raphaelæ Ragusæo, Ratbodo Tornacensi, Ratbodo Trajectensi, Raymundo Tiraconensi, Raynaldo Barensi, Regino Constantiensi, Remigio Dorkecestreysi, Remigio Remensi, Richardo Armacano, Richardo Cicestrensi, Richardo Dunelmensi, Richardo Remensi, Roberto Aquinate, Roberto Lincolnensi, Roberto Vuellensi, Roderico Toletano, Rodulpho Halberstadiensi, Rogerio Bituricensi, Romano Rotomagensi, Romualdo Barensi, Romualdo Monopolitano, Romualdo Salernitano, Romulo Fesulano, Rosimano Polinianensi, Rothardo Cameracensi, Rudolpho Vratislaviensi, Ruperto Vangionum, Ruthio Scoto, ac Rutilio Lauretano antistitibus.

§ I. — De Rabano, antistite Moguntinensi.

Rabanus Maurus, Germanus, ex urbe Fuldensi in Buconia oriundus, ex quarto cœnobii Fuldensis abbate VI archiepiscopus Moguntinus, in laudem beatissimæ Genitricis Dei Mariæ, cujus fuit cultor eximius, plura tum ligata tum soluta oratione elucubravit digna lectu, quæ cum in Bibliotheca Mariana, parte secunda, a me fuerint recensita, in præsentia supersedeo. Felici somno æternæ pacis quievit, anno orbis Christiani 856.

§ II — De Rachone, antistite Arverno.

Racho Arvernorum antistes, Marianæ pietatis restorationi ac dilatationi intentus, inter alia in hunc finem ab ipso præstita, Assumptionem S. Mariæ Virginis solemnem in sua ecclesia instituit. In hoc etiam triumphali D. Virginis die monasterium Casæ Dei in Arvernensi territorio consecravimus, ibique S. Robertum illius abbatem et cœnobiarum solemni benedictione constituit. Floruit sub Leone Papa IX, circa annum Domini 1049.

§ III. De Rachone, antistite Æduensi.

Sanctus Racho Æduensium episcopus, impiissimi cujusdam terræ regis jussu in mare projectus, ab angelis Dei miraculo ad portum deductus fuit, tali hora, qua fuerat projectus in mare. Et quia erga Deiparam Virginem singulari devotione ferebatur, cum exivit, eadem Deipara Virgo apparuit ei, confortans

eum. Tunc B. Racho impetravit a Domino, ut omnes venerantes suam nativitatem nunquam tempestatem paterentur, nec potestate inimici detinerentur. Cui B. V. Maria dixit : « Quod postulasti, tibi datum est desuper. » Post hæc in diversis partibus mundi legem Domini prædicavit. Ad ultimum vero rediit ad terram et civitatem suam Æduensium, et ibi abreptus felicitis mortis somno in cœlum emigravit, die 5 Decembris, anno mihi adhuc ignoto.

§ IV. — De Raphaelæ, antistite Ragusæo.

Raphael Bonellus a Barletta, archiepiscopus Ragusæus, Mariani cultus in se amantissimus, ejusque in aliis augendi studiosissimus, inter alia multa exaravit : *De Assumptione beatissimæ Virginis, et miraculo ejusdem Sermones duos*, Romæ anno 1581, et Venetiis anno 1587, ut alibi diximus, excusos. Claruit anno ab adventu Salvatoris 1570.

§ V. — De Raynaldo, antistite Barensi.

Raynaldus, ex monacho Cassinensi episcopus Caietanus, deinde archiepiscopus Barensis in Apulia, cum Mariana pietate ac Mariani cultus amore maxime flagraret, pretiosa plurima ad sacram suppellectilem spectantia cathedrali sponsæ, quæ Deiparæ Virgini in cœlum Assumptæ dicata est, liberaliter legavit. Pro suo etiam in Deiparam Virginem studio, in honorem ejusdem Deiparæ Virginis ecclesiam in Celle Maris suæ ditionis

loco a fundamentis erexit, dotavit ac cultu magnifico exornavit. Vivere inter mortales desiit anno reparatæ salutis 1188, die 4 Februarii.

§ VI.—*De Rathodo, antistite Tornacensi.*

Sanctus Rathodus, seu Radbodus, pierrimus Tornacensium episcopus, et magnus Deiparæ amator, celebre collegium in Brugensi civitate assignandum esse duxit, quod cum D. Donatiani ibidem de gloria et splendore contenderet. Neque enim optimo pontifici satis erat, quod in D. Donatiani iuge et magnificum altare etiam in superiori templi parte beatissima Virgo haberet, nisi speciali et propria sibi basilica famigeraretur.

Idem anno 1092, cum pestis igniaria, quam sacrum seu divinum ignem vocant, Tornaci (uti et anno 1129, Carnoti, Parisiis, Suessione, Cameraci, Atrebat, alibi) grassaretur, instituit, ut quotannis supplicatio Deiparæ compellendæ et honorandæ causa, ipso Exaltationis S. Crucis festo die, solemniter perageretur, quam deinde trecentis et octo devolutis annis, scilicet 1400, a Ludovico pontifice consensu totius civitatis restitutam, hodieque admodum celebrem audiit et legit continuari Ferreolus Lucius.

Scriptis *De Annuntiatione beatæ Mariæ Virginis sermonem unum*, quem Ms. ad sanctum Martinum Tornaci asservari dixi in Bibliotheca Mariana, parte II. Additque Antonius Demochares in Catalogo episcoporum Tornacensium, quod *festi Annuntiationis beatæ Virginis Officium*, quod in ecclesia Noviomensi quotannis cantatur, non ineleganti dictionis stylo dictaverit. Cælestis regni gaudia comparavit anno salutis 1095.

§ VII.—*De Rathodo, antistite Trajectensi.*

Sanctus Rathodus, Trajectensis episcopus, e nobili Francorum stirpe prognatus, cum aliquando graviter decumberet, ita ut vivendi spem omnem abjiceret, beatissima Dei Genitrix semperque virgo Maria, subsequentibus ipsam sanctis virginibus Thecla et Agnete, cum multa luce ei apparuit, totum habitaculum splendore perfundens. At ille tanta visione valde perterritus, loqui præ timore nihil potuit, et propemodum exanimatus est. Tum vero Porta salutis Domina mundi consolationis medicinam ei adhibens, omnemque non modo timorem, sed et languorem depellens : « Ne timeas, inquit, Rathode : certus eam te intueri, cui crebro supplices preces offers : non ego te mea dedignor consolari præsentia, qui in tuis ad Deum precibus mei semper memoriam usurpas. Noveris autem, nihil ex hoc morbo tibi imminere periculi, sed curatum te iri, nec tamen diu postea in carne victurum : securus esto tui, vigilare et operari ne cesses, sed perge, ut cœpisti. » Sub his verbis repente splendor ille disparuit, sed permansit diu odor gratissimus, morbus omnis plane ablatus est. Hæc cum ille clam quibusdam e suis exposuisset (neque enim se vivente voluit cuicumque ea innotescere) simul etiam formam, habitum, ornatum

sanctissimæ Matris Dei illis explicavit, addens, pulchritudinem ejus neminem satis posse admirari : sanctas autem virgines Theclam et Agnetem tam ex vultu quam vestitu potuisse dignosci.

Floruit Caroli Francorum regis ac Ludovici ejus filii temporibus, spiritu prophetiæ et vitæ sanctitate illustris. Obiit vero anno Dominici Natalis 917, die 29 Novembris.

§ VIII.—*De Raymundo, antistite Tiraconensi.*

Raymundus a Monte Chateno, episcopus Tiraconensis, beatissimam Virginem, dum viveret, singulari studio prosecutus est. Cum recreationis gratia venatum aliquando abiisset, binisque ab urbe Valentina distaret et amplius leucis, inter mare et stagnum illud grave, quod Albuferam incolæ vocant, inter omnes quos projecerunt accipitres, projecerunt unum, quem dictus episcopus magno habebat in pretio, qui præ aliis prædam insequens, perinde alta petiit, quod amplius non est visus ab ipsis venatoribus. Cumque episcopus redisset domum, agre ferens amissum herodium, misit Fratribus ordinis sacrosanctæ Trinitatis et Redemptionis captivorum, qui tunc parvum tugurium habitabant, in eo loco, in quo nunc Valentina eorum domus magnificentissime constructa manet, eleemosynam aliquam, petens ab ipsis ut Domino pro amisso accipitres funderent preces. Contigerat autem accipitrem cum præda descendisse intra septa parvæ illius domus Fratrum. Cumque episcopo denuntiassent falconem seu herodium illum cum præda juxta capellam Virginis de Remedio consedis, intellexit vir optimus Domini placitum, et ad eor reversus dixit : « Intellego venationem, quam Dominus in me desiderat, ejusque pia Mater Virgo. » Et ex illa hora omni studio cœpit ædificare, quod nunc inde pulchrum exstat, monasterium, quod et beatissimæ Virgini dicavit.

Floruit circa annum Domini ac Salvatoris nostri Christi 1520.

§ IX.—*De Regino, antistite Constantiensi.*

Reginus Constantiensis, quia Constantiæ Cypri episcopus, natione Græcus, inter alia Mariana pietatis devotionisque specimina, scripsit ac in celeberrimo illo Patrum consessu Ephesi habuit *Contra Nestorium pro Deipara Virgine homiliam unam*, quam adhuc exstare Græce et Latine in secunda parte concilii Ephesini dixi in Bibliotheca Mariana, parte II. Clarebat anno Domini 452.

§ X.—*De Remigio, antistite Dorcestrensi.*

Remigius Dorcestrensis, seu Lincolnensis in Anglia pontifex, ex maxima animi propensione, qua erga Deiparam Virginem ferebatur, monachorum asceterium S. Mariæ de Stou (Latine de loco dices) ex novo fabricavit. Idem Lincolnensem basilicam Marianam ad fastigium perduxit, cujus successor Robertus Bloetius a Remigii morte (id ille ipso sui obitus die facere decreverat) Deiparæ vovit et sacravit Vivebat anno salutis 1080.

§ XI. — *De Remigio, antistite Remensi.*

Sanctus Remigius, Remensis Ecclesiæ in Gallia antistes, pridie illius diei, in quo Clodovæum Francorum regem baptizaturus erat, ad altare sacrosanctæ Virginis Mariæ, cujus pietatis ardoribus vehementer incendebatur, in oratione et lacrymis pernoctavit. Secuta lux est vere læta felixque Francis, in qua Clodovæus post diutinam cunctationem et moram, postque dierum multorum compereundinationem summa totius regni gratulatione Christianus efficitur, columba ad baptismi complementum sacrum chrisma cœlitus deferente. Post hæc Remigius, Deiparæ cultor insignis, bonam eorum honorum partem, qua a rege acceperat, ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæ in Laudunensi castello sita erat, attribuit, quod ibi nutritus esset et educatus a suis. Quo autem loci illius major esset auctoritas, episcopatum ibidem statuit, et Genebaldum illam commendat ecclesiam, viro in profanis sacrisque litteris erudito ac generis nobilitate claro, cujus et continentia et religio laudabatur, ut qui jam pridem ab uxoris se contubernio removisset, quæ Remigii sororis filia erat, eaque libentissima vitam cœlibem agebat Genebaldus. Ad Christum felici donandus præmio pertransivit Remigius anno salutis 545, die 13 Januarii.

§ XII. — *De Richardo, antistite Armacano.*

Richardus Radulphus, Anglus, Oxoniensis, Armacani archiepiscopus, et totius Hiberniæ primas, pro præcipua sua erga Deiparam Virginem devotione, in litteras retulit *De Laudibus ejusdem Deiparæ Virginis librum unum*, quem Parisiis excusum apud Joannem Parvum anno 1511, dixi in Bibliotheca Mariana, parte II. Ultimum emisit vitæ spiritum anno Verbi Incarnati 1559.

§ XIII. — *De Richardo, antistite Cicesterensi.*

Sanctæ et nunquam intermoriaturæ memoriæ Richardus, natione Anglus, episcopus Cicesterensis, instante obitu ad beatissimam Christi Matrem semperque Virginem Mariam, quam in omni vita ardentissima charitate dilexerat, corde simul et voce se convertens, aiebat :

*Maria, Mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et mortis hora suscipe.*

Mandavitque suis capellanis, ut ea verba ad ejus aures pronuntiare non cessarent. Animam deinceps in illa latissima beatissimaque civium supernorum victuram societate reddidit Creatori, anno salutis 1255, ætatis suæ plus minus quinquagesimo sexto, pontificatus vero anno nono, tertio Nonas Aprilis.

§ XIV. — *De Richardo, antistite Dunelmensi.*

Richardus Dunelmensis in Anglia antistes, ut intimum suum erga augustissimam Dei Matrem affectum palam contestaretur in Dorsetensi agro Tarentensem abbatiam ordinis Cisterciensis in

ejusdem augustissimæ Dei Matris honorem fundavit et dotavit. Vivebat anno Domini 1250.

§ XV. — *De Richardo, antistite Remensi.*

Richardus Remensis archiepiscopus, natione Gallus, Deiparæ Virgini dicatissimus servus, inter alia præclara Opuscula, quibus præsentibus utilem et futuris notum se reddidit, ad amplioris Marianæ pietatis in fidelium pectoribus incitamentum, scripsit *Sermones festorum ipsius Virginis Deiparæ*. Claruit anno Incarnationis Dominicæ 1270, ut ex Willot in Athenis Franciscanorum dixi in Bibliotheca Mariana, parte II.

§ XVI. — *De Roberto, antistite Aquinate.*

Robertus Caracciolus, Licensis, unde dictus etiam de Licio, episcopus Aquinas, aliis Aquilæ Marsorum, suam erga præpotentem Dei Matrem Virginem Mariam observantiam, debita pietate, tam apud vivos, quam apud posteros, testalam reliquit, scribendo *Sermonum de B. Virgine librum unum, De solemnitatibus item totius anni Domini Sabaoth et Beatissimæ Virginis librum unum*, quos excusos Venetiis anno 1490 et 1495 dixi in Bibliotheca Mariana, parte II. Clarebat anno Incarnationis Dominicæ 1460.

§ XVII. — *De Roberto, antistite Lincolnensi.*

Robertus Capito, vel Grossa testa, Anglus, Suffolcensis, ex archidiacono Leicestrensi factus episcopus Lincolnensis, suam erga Deiparam Virginem expressit per externa indicia devotionem, scribendo, ut alias ex Pitseo in Bibliotheca Mariana memoravi, *Assertionem virginitatis Mariæ Matris Domini libro uno : Super Missus est angelus, librum unum ; De Laudibus B. Virginis tractatum unum*, et alia, quæ ad meæ adhuc cognitionis notitiam non venerunt. Diem suum obiit anno post adventum Messiæ 1255.

§ XVIII. — *De Roberto, antistite Wellensi.*

Robertus Burnell, Anglus, episcopus Wellensis in Anglia, ad suum erga augustissimam Dei Matrem Virginem Mariam affectum publico testimonio manifestandum, Kingronensem prioratum in agro Wiltonensi, ejusdem Dei Matris Virginis Mariæ nomini dicatum, liberaliter dotavit. Vivebat anno Domini 1292.

§ XIX. — *De Roderico, antistite Toletano.*

Rodericus Ximenes, Novarrus, archiepiscopus Toletanus, qui locum illustrem meritus est in eruditorum choro, Deiparæ Virginis cultui obsequioque eximia devotione addictus, cupiens memoriam beneficiorum, quæ Deipara mortalibus contulit, apud posteros conservari, litteris mandavit *Historiam divinæ penitus victoriæ, quam rex Alphonsus cognomine Bonus, Deiparæ imagine in regio vexillo depicta contra Saracenos reportavit*. Obiit anno salutis 1245.

§ XX. — *De Rodolpho, antistite Halberstadiensi.*

Rodolphus, Halberstadiensis in Saxonia antistes, ut suum erga præpotentem Dei Matrem pietatis religionisque affectum publico aliquo testimonio

comprobaret, eidem præpotenti Dei Matri templum Halberstadii condidit e regione basilicæ S. Stephani. Emigravit ex vitæ hujus carcere anno a Christo Salvatore nostro nato 1149, die 6 Octobris.

§ XXI. — *De Rogerio, antistite Bituricensi.*

Rogerus Aurelianensis, postea Lemovicensis ac demum Bituricensis antistes, ut suum in suavissimam Dei Matrem studium et amorem publico aliquo monumento profiteretur, monasterium S. Mariæ Ternense, sive de Ternis, quod Cœlestini possident in provincia Franciæ, a fundamentis erexit. Vivebat anno salutis per Christum restitutæ 1358.

§ XXII. — *De Romano, antistite Rothomagensi.*

Sanctus Romanus, episcopus Rothomagensis e prosapia regum Franciæ oriundus, vir apostolicis charismatibus insignis, a Mariana pietate, cujus ardoribus suaviter incendebatur, permotus, cathedralem Dei Genitricis ecclesiam, quæ ante exiguæ erat molis, magnifica structura, quali nunc cernitur, inchoavit. Felici exitu consummatus ad piorum laborum emeritam evolavit coronam circa annum Domini 634, sedis suæ 15, sepultusque fuit in antiqua S. Mariæ æde, eo quod nondum summi templi, quod initiaverat, satis profecta esset fabrica, ad quam deinde delata fuerunt sacratissima ejus ossa, ubi nunc usque magna cum veneratione et splendore ejus memoria celebratur.

§ XXIII. — *De Romualdo, antistite Barensi.*

Romualdus Grisonus, Barensis archiepiscopus in Apulia, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, Barensis ecclesiam cathedralem, in honorem ejusdem Deiparæ Virginis in cælum assumptæ olim consecratam, a fundamentis novis ornamentis additis restituit, et denuo consecravit, ut in marmore ibidem insculpti hi versus testantur :

*Hoc tibi sacravit templum, regina polorum,
Insignis titulis præsul Romualdus avorum, etc.*

In eadem etiam ecclesia eidem Deiparæ Virgini insigne sacellum erexit, et alia erga augustissimam Dei Matrem eximie pietatis specimina edidit, quæ hactenus ad meæ cognitionis notitiam non venerunt. Spiritus exhalavit anno salutis 1501, die 5 Februarii.

§ XXIV. — *De Romualdo, antistite Monopolitano.*

Romualdus, Monopolitanus antistes, Deiparæ Virgini longe deditissimus servus, cum episcopatus sui anno tricesimo Monopolitanam cathedralem ecclesiam a fundamentis reædificare cœpisset, dum opus perficitur, celebri illa beatissimæ Virginis Mariæ icone, quæ vulgo *della Madia* nuncupatur, miraculose inventa, eidem Deiparæ Virgini novum templum, quod olim Mercurium patronum agnoscebat, religiosissime dedicavit. Devotus enim episcopus Romualdus (inquit dictæ iconis Historia ex monumentis ejusdem ecclesiæ a canonico quodam monopolitano collecta) cum deficientibus ligni

necessariis opus inceptum perficere non potens, ad sacrosanctam Virginem quotidie precaturus accederet, tandem beatissima Virgo albis vestibus induta in somnis quemdam civem admonuit, ut Romualdum episcopum peteret, certumquæ redderet compotem votorum factum, lignaque pro tegumento templi jam portu maritimo civitatis cœlitus a se missa. Et cum civis devotus raptim ad episcopum accurreret, nulla fuit ipsi ab episcopo fides adhibita, rato potius illum a somno illud : eidem domum redeunti iterumque acubanti, initio somni iterum beatissima Virgo apparuit, suadens illum, etsi in somnis, non illudere : et cum secundo episcopum petivisset, eademque nuntiasset, ludibrio habitus domum iterum quieturus rediit. Cum tamen tertio B. Virginis irata in somnis apparuisset, demum episcopus expectatus, eodem cive asserente se portum maritimum petivisse, et ita, ut somniavit, invenisse ; convocatis civitatis magistratibus nocte surgens, toto populo sequente cum clero, ad portum processionaliter accessit, et repertis lignis et trabibus numero 51, quæ adhuc templum contegunt, textis et replicatis forma navigabili, quæ trabum textura vulgo dicitur *Madia*, super quibus nemine reperto, nisi solum iconio ligneo, quo B. Virginis imago coloribus describitur, palmorum quatuor altitudinis, trium longitudinis. Est autem pictura B. Virginis non integra, sinistra amplectitur infantem, Græco usu indutum. Quod iconium ab episcopo manibus propriis fuit ad prædictam ecclesiam delatum, ibique in altari majori collocatum, magnæque veneratione habitum : postea ex lignis prædictis perfecto templi opere, in altum sublatum iconium in medio templi repositum fuit, a quo loco, ut a majoribus fertur, sublatum sæpius, et alibi positum, semper de mane in eo loco sublimi, in quo nunc reperitur, repositum fuit. Ita historia prædicta. Ex hac autem vita ad meliorem migravit Romualdus, anno reconciliationis humanæ 1118.

§ XXV. — *De Romualdo, antistite Salernitano.*

Romualdus, Salernitanus archiepiscopus, quem alias cum laude in Bibliotheca Mariana memoravi, Marianæ pietatis incremento sedulus invigilans, inter alia præclara Opuscula, quæ ob præstantiam auctoris sui, sanctitatem atque eruditionem, publice olim in ecclesiis in divino Officio legebantur, scripsit etiam *De Annuntiatione B. Virginis Sermonem unum*. Clarebat anno Domini 1156.

§ XXVI. — *De Romulo, antistite Fesulanò.*

Sanctus Romulus, B. Petri apostolorum principis alumnus, primusque Fesularum in Etruria episcopus et martyr, imaginem beatæ Virginis ab apostolis acceptam populorum sibi creditorum cultui ac venerationi exposuit. Vetustissima enim traditio est apud Fesulanam gentem, ecclesiam S. Mariæ Primeranæ in Fesulana civitate celebrem a

priscis Fesulanis ita fuisse appellatam, quod S. Romulo illa ab apostolis fuerit transmissa, primaque ad augendam populi pietatem discooperiri cœperit. Floruit circa annum Domini 90.

§ XXVII. — *De Rosimano, antistite Polinianensi.*

Rosimanus Casamaxima, nobilis Barenensis, a Paulo III ad Polinianensem infulam evectus, ut erat Deiparæ Virginis summe devotus, ecclesiam in ejus honorem, cui de Fenestra nomen fecere, a fundamentis extruxit. Vivebat anno salutis 1544.

§ XXVIII. — *De Rothardo, antistite Cameracensi.*

Rothardus XXIX, Cameracensium atque Atebatensium antistes, vir ex prosapia nobili ortus, et piis moribus adornatus, inter alia Marianæ pietatis documenta, Cameracense monasterium S. Mariæ ab Engranno episcopo cœptum perfecit, aram S. Dei Genitricis Mariæ Cameracensis aurea tabula ex lapidibus pretiosis insignita vestivit. Calicem etiam majorem cum patena purissimo fecit ex auro: geminas quoque campanas magnas atque satis sonoras, quæ adhuc in turri quam struxit dependent, ex propriis sumptibus fabricavit: villam vero, quæ dicitur Villaris, altari S. Joannis in usibus Fratrum ejusdem ecclesiæ S. Mariæ deputavit. Idem prædium, quod dicunt Fontanas, Ecclesiæ S. Dei Matris acquisivit, nec non et litteras immunitatis super rebus S. Mariæ ab Othone III imperatore obtinuit. Obiit anno 994 vel 995, 20 Septembris, sepultusque est juxta prædictum monasterium sanctæ Mariæ ad Australem plagam.

§ XXIX. — *De Rudolpho, antistite Vratislaviensi.*

Rudolphus de Rudeschen, Germanus Renensis ex diœcesi Moguntina, primum decanus Wormatiensis, et postmodum episcopus Vratislaviensis, pro eo, quo in Deiparam Virginem ferebatur, affectu, inter multa præclara, quæ ad posteritatem transmisit, volumina, mansuris etiam litteris consignavit *Sermones, de eadem Deipara Virgine in ejus præcipuis festivitatibus*. Claruit anno Domini 1470, ut ex Trithemio in catalogo Virorum illustrium dixi in Bibliotheca Mariana parte secunda.

§ XXX. — *De Ruperto, antistite Vangionum.*

Sanctus Rupertus, episcopus Vangionum, cum Theodonem Ratisponensem regulum, ejusque filium Theodoretum sacri baptismatis aquis expiasset, idemque Utonem Oëtingæ ducem Christianis saceris initiasset, utrobique prope ipsa principum prætoria, Virgini Matri, quam impensissimo amore prosequabatur, ab his nobilibus potentibus neophy-

tis templo collocanda suasit. Cujus utriusque memoria ad nostram pervenit ætatem. Sed quod Oëtingæ ab Utone est constructum, Ratisponensi divæ Mariæ basilicæ celebritate præstat et gloria. Multa namque divinitus accidunt, quæ loci tum frequentiam, tum vel maxime religionem amplificant. Suum jus illa in sede tenet antiquitas, Bavaricæque religiosissimi principes vel ex loci hujus tacito testimonio condiscunt, quo studio quantaque alacritate animi patria sit avitaque religio retinenda. Ergo his moribus, atque temporibus sui similes perseverant, et in crassis circumstantium hæreticorum tenebris clarissima luce perfruuntur. Ille idem Rupertus Salisburgi sorori suæ Erentrudi sanctitate inclytæ monasterium ducis munificentia edificavit sub nomine Dei Genitricis, teste Baronio tomo septimo ad annum Domini 590. Obiit plenus dierum anno Domini 625.

§ XXXI. — *De Ruthio, antistite Scoto.*

Sanctus Ruthius Scotus, quia in Scotia natus, et in Scotia episcopus, S. Columbæ discipulus, Mariæ angelorum Reginæ laudibus honoribusque insudans, inter alia pietatis in eam experimenta, litterarum monumentis consignavit *Sermones de Deipara*. Claruit, ut ex Thoma Dempstero dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda, anno salutis 606.

§ XXXII. — *De Rutilio, antistite Lauretano.*

Rutilius Benzonius, Romanus, quem Sixtus V, Pontifex Maximus, a Deipara Virgine admonitus, Lauretanæ necnon Recanatensis ecclesiæ antistitem creavit, inter multa eaque præclara grati animi sui erga Deiparam Virginem monumenta, scripsit pie admodum, ac docte *Dissertationum et commentariorum in Marianum Canticum Magnificat libros 7; Expositionem Salutationis Angelicæ; Expositionem Psalmi lxxxvi; Fundamenta ejus in mentibus sanctis; de Laudibus Deiparæ Virginis. Pro sacrosancta domo Lauretana contra Petrum Paulum Vergerium hæreticum Apologiam*, et alia. Se tantum Deiparæ debere fatebatur, quantum nulla hominum ætas ad habendum, agendum et referendum gratias sufficere posset, totumque id quod in se erat, a Deipara esse, per Deiparam esse, et ad Deiparam esse, ingenue candideque gloriabatur. Vitam immortalem in cœlis adeptus est anno Christiano 1615, die ultima Januarii, ejus corpus apud sacrosanctam Deiparam Virginem in æde Lauretana perhonorifice tumulatum fuit, ut dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda.

CAPUT XVI.

De Sampsonem Remensi, Sanctio Salmanticensi, Sanctio Toletano, Saviniano Senonensi, Scipione Casalensi, Scrutario Aniciensi, Sebastiano Moguntino, Sebastiano Nixiæ et Paris, Sergio Damasceno, Servatio Trajectensi, Severino Septempedano, Severo Alexandrino, Siffrido Cremonensi, Siffrido Carpentoratensi, Siffrido Moguntino, Siffrido Spirensi, Si-

gewino Coloniensi, Sigone Claromontensi, Simone Elicensi, Simperto Augustensi, Simplicio Conversano, Sophronio Hierosolymitano, Spiridione Trimituntino, Stanislao Plocensi, Stephano Cameracensi, Stephano Capuano, Stephano Leodicensi, Stephano Turonensi, Stephano Cephaludensi, Suenone Danorum, Sulpitio Bituricensi, Switberto Werdensi, ac Symmacho Capuano antistitibus.

§ I. — *De Sampson, antistite Remensi.*

Sampson Desprets, Remorum archiepiscopus, inter alia Marianæ pietatis devotionisque specimina, ecclesiam B. Mariæ Valcellensis cœnobii, ordinis Cisterciensis, anno 1149, mensis Maii die 26, consecravimus; est autem templum istud Marianum longe pulcherrimum, et inter cætera huiusmodi ordinis apud Belgas amplissimum. Vitam optimo fine conclusit anno salutis 1160, die undecimo mensis Augusti.

§ II. — *De Sanctio, antistite Salmanticensi.*

Sanctius, Salmanticensium episcopus, inter alia Marianæ pietatis officia, juxta cujusdam puellæ præsagium, ruralem ac maximæ recreationis domum, quam mille passibus a S. Martino de Castaneto ulterioris Hispaniæ oppido episcopatus jure possidebat, in monasterium Minoriticum Marianum, sub titulo sanctæ Mariæ de Gratia, canonicis interim atque reliquo Salmanticæ matricis ecclesiæ collegio annuendum, transformandum curavit. Vivebat anno Dominicæ Incarnationis 1450.

§ III. — *De Sanctio, antistite Toletano.*

Sanctius, Aragoniæ Infans, Jacobi regis cognomento Victoris, seu Expugnatoris filius, atque archiepiscopus Toletanus, antequam in lucem prodiret, a parente Virgini Deiparæ ejusque ordini de Mercede Redemptionis Captivorum destinatus fuit ac voto oblatus. Hujus ordinis disciplinam postmodum ex imagine divæ Virginis acceptis oraculis professus est Cæsaraugustæ in Hispania in regali conventu S. Lazari ejusdem ordinis, a suo gloriosissimo patriarcha S. Petro Nolasco, habitu sanctæ religionis indutus. Cultum in Deiparam et pietatem summum totius vitæ negotium fecit: Preces et Odasque in ejus honorem scripsit; frequentioreque studio ante effigiem ipsius provolutus, verba Sponsi ad Sponsam in sacris Canticis dicta repetebat, pulchram modo et amicam, modo fontem signatum, aut conclusum hortum vocando, hisque talibus addebat ex suo, pluris eam sane esse et digniorem, sed sibi ad plura vim deesse præstanda. Pontifex Toletanus creatus Carthusianis monachis intra Aragoniæ fines monasterium extruxit, quod Scalam cœli appellavit, et Dei Matris auspiciis tutelæque subject, parentis sui secutus imitamenta, qui duorum millium Virgini Genitrici templorum auctor fertur. Porro in eodem ipso loco aliquando agenti Virgo ipsa se spectabilem objiciens, postquam opus laudavit, lato ore, vultuque amico, « Pete, inquit, Sanctie, quidquid pro tuis in me studiis tibi optes; quid deligis præmii? » Ad quæ ille accidens, unoque ipsius aspectu se felicissimum putans, exorare aliud fugiebat. Sed iterum postulare jussus, « Sat præmii, inquit, meum tulit ob-

sequium, Virgo, aspectu tuo: verum quod urges ultra audere, tuque vota mea rata facere potes: te rebus ipsam meis favorabilem et domui huic: nec majora peto. » Res ipsa responsum dedit. Ipse ad martyrii gloriam evectus est, atque is locus virtutum contubernium ad nostram usque memoriam effectus perseveravit. Cœlum petiit a Mauris occisus anno reparatæ salutis 1275. De quo vide, si placet, Bibliothecam nostram Marianam, part. II.

§ IV. — *De Saviniano, antistite Senonensi.*

Sanctus Savinianus, primus Senonensium in Gallia antistes, S. Petri apostoli discipulus, ab eodem S. Petro, una cum S. Potentiano, ad prædicandum Jesu Christi Evangelium in Galliam missus, dum ad metropolim urbium civitatem Senonensem contendere constituunt, Vastiniensem agrum ingressi paulisper subsistunt eo in loco, qui Ferrariæ celebris cœnobii nomine postea inclaruit; dies enim Natalis Domini imminabat, cui debito cultu transigendo dum intendunt, vigiliis, jejuniis et orationibus defixi, ipsa nocte qua ortum Solis justitiæ in sanctis meditationibus præstolabantur, repente affulgente in tenebris lumine, ipsa hora qua Christus natus est, idem Dominus in præsepio positus, circumstante Matre sanctissima et B. Joseph apparuit, ea prorsus forma ac situ et statu, quo cum natus est in Bethlehem exsistebat. Angelica item melodia personuit, easdem laudes, quas tunc accinebant superni illi spiritus, replicans. Quo cœlesti visu et auditu ipsi animati, magni illius pietatis Sacramenti nuntii a tam fausto auspicio divinum opus læti aggressi sunt, totoque ore et pectore effusi in præconia Deitatis, incolas accolosque ad agnitionem divini majestatis et misericordiæ vocaverunt et induxerunt. Primæ cœlestium negotiatorum stationis fortunatus hic successus fuit, in cujus perpetuum monumentum ædiculam in honorem nati Salvatoris et ejus beatissimæ Genitricis ibidem extruxerunt, cui Bethlehem nomen suavissimum et augustissimum, quo hactenus nobilis illic quæ succrevit moles insignita nitet, indidere. Hinc digressi, ad civitatem Senonensem magna cum fausti progressus fiducia accedunt, ibique animabus prope infinitis ad Christi fidem et cultum conversis, ecclesiam sanctæ Dei Genitricis venerando nomini ac patrocinio dedicatam extruxerunt. Hinc Carnutum advolantes divini splendoris geruli, cum lustrarent totius civitatis aras, invenerunt aram, in qua scriptum erat: *Virgini Parituræ*. Unde notandum quod Druides in Gallia apud Carnutum et vicinas civitates erant homines peritissimi et insignes, qui centum et eo amplius annos ante B. Virginis natiuitatem ei consecrarunt imaginem et aram quæ adhuc hodie

exstant, titulum ponentes : *Virgini Pariturae*. Mirum est quod etiam diu ante Deiparae Virginis nativitatem ad ipsius imaginem miracula multa fierent : nam et filius regis Montleheriaci in aquis praefocatus, oblationibus et precibus ante ipsam imaginem factis rediit ad vitam. Liberalitate reguli Montleheriaci ad illum locum animatus Priscus Carnutensium et Druidensium rex carens liberis totius regni et dictionis suae Virginem Parituram fecit haerodem. Ex quo tempore ille principatus devolutus est ad illos sapientes Druidas. Cum autem praedicti sancti Savinianus et Potentianus venissent Carnutum, praedicarentque Christum Filium Dei esse natum ex Maria Virgine, quam illi ignorantes colebant, insuper adderent visitatam fuisse a regibus Orientis, et muneribus affectam, magno gaudio affecti sine magno labore omnes ad Christi fidem conversi sunt, et ne quis eos excelleret in tantae Dominae veneratione, ipsi solemnes legatos ad beatam Deiparam Virginem miserunt, quae tunc morabatur Hierosolymis. Cui cum narrassent, qualiter dudum antequam nasceretur, concives ei imaginem et aram erexerant, et Priscus eam haerodem patriae constituisset, eam suppliciter rogaverunt, Druidarum et totius populi nomine, quatenus principatum et hereditatem, licet tantae majestati indignam, dignaretur acceptare. Virgo autem gloriosa legatos sereno vultu accipiens, eis gratias egit, et libenti animo domum acceptavit, promisitque totius patriae et civium perpetuam fore protectricem. His laetis nuntiis acceptis legati redeuntes ad propria civibus narraverunt omnia : qui, ineffabili gaudio repleti, multo amplius in beatae Virginis amore et obsequio profecerunt. Fortunata autem morte ad coelestes triumphos vitaeque indeficientis gaudia pervenit Savinianus, anno Christi Domini ac Salvatoris nostri 74, pridie Kalendarum Januarii.

§ V. — *De Scipione, antistite Casalensi.*

Scipio Agnellus Maffeus, Italus, Mantuanus, ex antiqua et nobili familia natus, ob eruditionis excellentiam cum insigni virtute conjunctam ad Casalensis episcopatus fastigium evehctus, ab insita erga Deiparam Virginem pietate excitatus, scripsit ediditque Italice opus praenotatum : *Mariale, seu de interna Cruce Matris Dei libri XII*, excusum Venetiis typis Babae anno 1634. Scripsit etiam ediditque eadem lingua *Descriptionem solemnitis Coronationis beatissimae Virginis*, jussu serenissimae dominae ducissae Mantuae et Montis Ferrati factae, libro uno, quam Mantuae apud Aurelium Osanam, anno 1640 in lucem evulgatam dixi in Bibliotheca Mariana, partem. Vivebat adhuc 1640.

§ VI. — *De Scrutario, antistite Aniciensi.*

Sanctus Scrutarius, Aniciensis in Gallia episcopus, Romani ordinis senator doctissimus, multa devotione erga sacrosanctam Virginem Mariam flagravat, cujus quoque frequentissimis apparitionibus fuit vicissim honoratus, ut inquit Martyrologium Gallicanum in supplemento die 12 Novem-

bris. Florebat anno salutiferi partus 220. De quo vide quae supra dixi in sancto Evodio antistite Aniciensi cap. 5.

§ VII. — *De Sebastiano, antistite Moguntino.*

Sebastianus ab Heusenstein, Hassus, natione Germanus, archiepiscopus Moguntinus, inter alia devotionis obsequia, quibus gloriosissimam Virginem Dei Matrem sibi demereri, et Marianam pietatem in fidelium cordibus altius insigere procuravit, chartis commisit *Explicationem Salutationis angelicae*, quam Parisiis apud Jacobum de Pays, anno 1550, in octavo editam dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda. Obiit anno post Christi Nativitatem 1553, die 17 Martii.

§ VIII. — *De Sebastiano, antistite Nixiae et Paris.*

Sebastianus Quirinus, Venetus, archiepiscopus Nixiae et Paris in ditione Venetorum, vir ad multiplicis doctrinae eruditionem et totius virtutis laudem comparatus, Mariae Virginis Dei Genitricis cultui intimis praecordiis deditus et addictus, scripsit ediditque in ejus laudem Opus praenotatum : *Plantae Horti mystici Dei, seu Conciones in laudem Mariae Virginis*, quod prodiisse Venetiis typis Jacobi Sazzinae, anno 1633, dixi in Bibliotheca Mariana, parte II. Morte sublatus est, anno reconciliationis humanae 1640, die 5 Decembris.

§ IX. — *De Sergio, antistite Damasceno.*

Sanctus Sergius, archiepiscopus Damascenus, a B. Petro Damiano lib. I Epistolar. in Epistola ad Nicolaum II Pontificem Maximum inter praesules heroicæ virtutis gloria inclytos merito recensitus, cum ob Saracenorum in Syriam irruptionem, sedem suam relinquere cogeretur, sacram inde ac innumeris miraculis insignem B. M. Virginis imaginem quae celeberrimi Edessani templi, ubi illa olim diuque manserat, custodem pro S. Alexio Romanorum nobilissimo bis allocuta fuerat, secum deferens, Romam peregrinus advenit, ibique illam in basilica S. Alexii, quam sacerdotalibus pene officiis destitutam sibi ad habitationem cultumque attribui a Benedicto Romanae sedis antistite precibus impetraverat, in marmoreo, quod etiam nunc cernitur, prisce operis tabernaculo religiosissime collocavit. Ex hac terrena peregrinatione ad coelestem patriam profectus est, anno orbis redempti 981, aetatis 74, in Idus Novembris, ante imaginem B. Virginis, quam secum ab Edessano templo Romam detulerat, ac singulari, dum viveret, pietate incessabilique devotione semper coluerat, perhonorifice tumulatus.

§ X. — *De Servatio, antistite Trajectensi.*

Sanctus Servatius, episcopus Trajectensis, qui primus anno circiter 382 Tungris, divino oraculo admonitus, Trajectum ad Mosam sedem episcopalem transtulit, Deiparae cultum mirifice propagavit, ut in comperto est apud multos. Neque enim a praedecessorum suorum erga B. Virginem zelo degener fuisse putandus, qui ab eadem ejus ecclesiae pastor investitus et pontifex fuit constitu-

tus. Beatus siquidem Valentinus, nonus Tungrensis episcopus, cum ad extrema vitæ vergeret, divino instinctu admonitus, baculum pastorem super altare B. Mariæ Virginis ponens, sub anathemate vetuit, ne quis eum temerarius inde tolleret, donec per revelationem Jesu Christi idoneus pastor designaretur. Tandem post septem annorum interstitium sanctus Servatius ab angelo divinitus monetur, ut Tungrensis ecclesiæ regimen suscipiat: ad quam angelo præcedente deductus, ab eodem ex altari B. Virginis ecclesiæ illius tutelaris baculum pastorem Virgine annuente accepit, et in cathedra pontificali collocatus est. Qui deinde sanctissimæ Deiparæ cultum tanto studiosius promovit, quanto Tungrenses (ut aliqui scribunt) in dies magis magisque deficiebant, et in omnia vitiorum genera prolapsi gentilitatem respicere incipiebant. Existimant nonnulli hæc amplius confirmari posse ex eo quod idem sanctus pontifex antiquius de prosapia et consanguinitate sanctissimæ Deiparæ fuerit habitus. Cujus opinionis non paucos, eosque veteres, ac non ita contemnendæ fidei auctores adducit Augustinus Wichmans in sua *Brabantia Mariana*, lib. 1, cap. 5. Cælum petit sanctus Servatius anno orbis per Christum redempti 385.

§ XI. — *De Severino, antistite Septempedano.*

Sanctus Severinus, Septempeda in Piceno episcopus, vir in omni vita mitissimus, septemque divini Spiritus donis affluentissime locupletatus, augustissimæ Dei Matris cliens deditissimus, inter alia obsequiosæ pietatis suæ erga eam specimina, ecclesiam cathedralem Septempedanam, sanctissimo tantæ Matris nomini dicatam, quam pauperem angustamque acceperat, ampliavit et ditavit. Moriturus, omnes suæ curæ commissos Reginæ angelorum patrocinio commendavit, et ecclesiam Septempedanam sponsam sibi dilectam se sub tantæ Matris defensione relinquere professus est. Ad beatorum vitam transiit anno Domini 543, ætatis 85, die 8 Januarii, sepultus in ecclesia B. Virginis a se aucta ditataque. Ejus vitam Italico sermone luculenter scripsit, ac Romanis typis anno 1643 in lucem publicam evulgavit reverendissimus P. Jo. Baptista Cancellottus, Soc. Jesu, vir, præter ingenium omnigenæ virtutis candorem, erga augustissimam Dei Matrem incenso studio flagrantissimus, qui nunc sanctissimo domino nostro Alexandro VII inservit a sacris conscientie secretis.

§ XII. — *De Severo, antistite Alexandrino.*

Sanctus Severus, patriarcha Alexandrinus, in libro *De Ritibus Baptismi, et Precibus Abecedariis Syrorum*, qui liber exstat tomo VII Bibliothecæ magnæ veterum Patrum, beatissimam Virginem Dei Matrem, erga quam ardentissimo dilectionis rogo fervebat, his verbis salutabat: « Pax tibi a nobis, Genitrix Dei: Pax tibi, Genitrix lucis: Pax tibi, quæ comparata es rubo illi, quem conspica-

tus est Moyses: Pax tibi, Nubes velox, de qua locutus est Isaias gloriosus: Pax tibi, Arca Testamenti: Pax tibi, Obediens: Pax tibi, Plena gratia: Pax tibi, quia ex te natum est Verbum æternum Patris: Pax tibi, Gestatrix vitæ, et mundi lætitiæ. » Eandem hac Oratione precabatur: « Pax tibi, salve, sancta Maria, Mater Dei, Regina cæli, Porta paradisi, Domina mundi, Pura, unica es, o Virgo, tu concepisti Jesum absque peccato; tu peperisti Creatorem et Redemptorem mundi, neque hac de re scandalizatus est in se, et ipse liberavit me ab omni malo, et tu, Virgo, preces auspicare pro peccato meo. Amen. »

Idem Hymnum, seu Canticum Mariæ Virginis hujusmodi translatione, seu paraphrasi illustravit: « Magnificat anima mea Dominum. Et exsultavit spiritus meus in Deo vivificatore meo, quod respexit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim posthac beatitudinem mihi tribuent generationes omnes. Quia egit mecum magnifica is qui potens est, et sanctum nomen ejus. Et gratia ejus in ætates et generationes iis qui ipsum reverentur. Præstitit victoriam brachio suo, et dispersit superbos cogitatione cordis sui. Deturbavit potentes de thronis, et exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis, et divites dimisit inaniter. Adjuvit Israel servum suum, et recordatus est misericordiæ suæ. Sicut locutus est cum patribus nostris, cum Abrahamo, et cum semine ejus in sæculum. » Hæc vero Salutationem angelicam: « Pax tibi, Maria, plena gratia, Dominus noster tecum; Benedicta tu inter mulieres, et benedictus est fructus, qui est in utero tuo, Jesus Christus. Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis, inquam, peccatoribus. Amen. »

Claruit circa annum a salutifero B. Virginis partu 700.

§ XIII. — *De Sicardo, antistite Cremonensi.*

Sicardus Caselanus, Cremonensis antistes, honori Virginis Matris, cui vixit semper addictissimus, proferendo, monasterium sanctimonialium S. Mariæ Vallis Viridis edificavit, et ecclesiam S. Mariæ loci Bonomercii construxit. Mortalitatem exiit anno Domini 1215, die 26 Januarii.

§ XIV. — *De Siffredo, antistite Carpentoratensi.*

Sanctus Siffredus, episcopus Carpentoratensis, alias Vendacensis, ex monacho sacre Insulæ Lerinensis, in propria Vendacensi sede, miro studio opereque non modico, ecclesiam edificavit in honorem sanctæ Dei Genitricis Mariæ. Cumque jam esset canitie venerandus, et terris positus angelorum duceret vitam, juxta dictam ecclesiam domunculam statuit, ubi in lege Domini die ac nocte meditans indefessis precibus Dominum exorabat. Floruit circa annum Domini 550.

§ XV. — *De Sigefrido, antistite Moguntino.*

Sigefridus, baro de Epstein, ex abbate Fuldensi archiepiscopus Moguntinus, ex Palestina in patriam reversus, in sui erga Deiparam Virginem amoris mnemosynon, Moguntia in honorem ejusdem Dei-

paræ Virginis insignem ecclesiam collegiatam erexit, ad Nostram Dominam hodie appellatam. Mortalem vitam absolvit anno Domini 1084.

§ XVI. — *De Sigefrido, antistite Spirensi.*

Sigefridus, comes de Leyningen, Spirensis ecclesie in Germania antistes, hujus nominis secundus, cum magno animi sui dolore insignem Spirensis urbis basilicam Deiparæ Virgini sacram conflagrare vidisset, hanc statim pro eximio suo in Deiparam affectu, piorum hominum subsidiis adjutus, iterum instaurandam curavit. Decessit ex hac lacrymarum valle anno Domini 1142, die 23 Septembris.

§ XVII. — *De Sigewino, antistite Coloniensi.*

Sigewinus, archiepiscopus Coloniensis, non solum probe noscens apud Deum esse acceptabile divinis cultibus et laudibus ecclesias fundare, sed etiam non dubitans apud ipsum esse placabile collapsas reparare ac pio religionis officio pristina consecratione innovare et reconciliare, monasterium S. Mariæ, a prædecessore suo Annone archiepiscopo fundatum et consecratum, sed exigentibus peccatis ex combustionem in cineres reductum reparari præcepit, et iterata consecratione Dei ac sacrosanctæ Matris laudibus sanxit, plurimis in illud collatis beneficiis. Obiit anno Incarnationis Dominicæ 1089, die 14 mensis Maii.

§ XVIII. — *De Sigone, antistite Claromontensi.*

Sanctus Sigo, Claromontis Arvernorum episcopus, cujus vita inter mortales adeo fuit gloriosa, ut post beatum excessum inter immortales cooptatus, mox sacra ejus memoria conspicua festo natalitio fieret, quæ etiamnum clara religioso cultu apud posteros perseverat, beatissimæ Deiparæ impenso studio a se cultæ ecclesiam de Portu jam collapsam reedificavit, hocque aliisque egregiis facinoribus clarus ad æternam properavit gloriam. Hujus pignora sanctissima in eadem basilica S. Mariæ de Portu religiose asservata, ibidem colenda hodie ostenduntur. Claruit anno a salutifero Virginis partu 840.

§ XIX. — *De Simone, antistite Eliensi.*

Simon Montacutus, Eliensis ecclesie in Orientali Anglia episcopus, suæ in Deiparam pietatis eximium argumentum orbi exhibuit capellam quam ejusdem Deiparæ nomini honoreque ædificavit. Ex hac vita ad meliorem migravit anno salutis per Christum restitutæ 1344.

§ XX. — *De Simperto, antistite Augustensi.*

Sanctus Simpertus, episcopus Augustensis, ex regali stemmate Francorum Caroli aliorumque procreatus, ut erat augustissimæ cœlorum Reginæ mira devotione addictus, Majorem Augustensem ecclesiam in honorem beatæ Dei Genitricis Mariæ dedicavit : quam cum per spatium 50 annorum sancte ac laudabiliter gubernasset, vita et miraculis clarus obdormivit in Domino, anno salutis 809.

§ XXI. — *De Simplicio, antistite Conversano.*

Simplicius Conversanensis ecclesie in Calabria episcopus, ut erat Deiparæ Virgini Mariæ impense

devotus, in ejus honorem quatuor in sua diœcesi sacella propriis sumptibus ædificari curavit : in Mostella Grifeti ad ortum solis, in loco castelli ad occasum, in palude ad boream, et prope S. Mar. ad meridianum. Obiit anno Domini 492.

§ XXII. — *De Sophronio, antistite Hierosolymitano.*

Sanctus Sophronius, patriarcha Hierosolymitanus, quo affectu studioque beatissimam Virginem prosequeretur, inter alia ejus oratio in Christi Natalitia prænotata satis superque ostendit et declarat. Ibi etenim Maria ab hoc sancto præclaro antistite appellatur : Finis maledictionis Evæ : Testis luculenta ineffabilis in Christo divinitatis : Virgo impolluta : Cisterna mystica et spiritualis, quæ aquam illam quæ nunquam deficit, utero comprehensam in lucem dedit : Lacus virgineus, ex quo aqua illa vivens omniaque vivificans secundum carnem nata est : aliisque luculentis laudibus extollitur. Obiit anno Domini 634 ; de quo vide Bibliothecam Marianam, parte II.

§ XXIII. — *De Spiridione, antistite Trimituntino.*

Sanctus Spiridion, episcopus Trimituntis in Cypro, natione Græcus, vir simplicitate eximius et præcellens sanctitate, in insula terrenorum amorum Ciprignæ dicata natus est, ut insulanos Deiparæ cœlestium amorum Matri dedicaret. Tantis congenite claritatis et naturalis mititatis splendoribus ab incunabulis micare cœpit, ut pauperes elemosynis et peregrinos hospitio hilari vultu reciperet, quos ob amorem beatæ Virginis Matris, quam mira devotione venerabatur, et frugali mensa et pedum ablutione recreatos dimittebat, nullum charitatis officium desiderare permittens. Ad nubilem ætatis periodum cum pervenisset, uxorem parentum jussu in Domino duxit, filiamque Irenem nomine obtinuit, quam B. Virginis exemplo virginitatis cultum a teneris colere docuit. Defuncta conjuge, Ireneque cognatorum fidei concredita, religionis causa in Palæstinam iter direxit, Carmelique jugum, Deo ducente, conscendit. Ibi alta eremi mœnia ab intervallo venerat, ineluctum Virginis templum propius pronus adoravit : trepido quodam gaudio exhilaratus sacra sacelli limina pie osculatus est : Deinde ad aram lacrymatus preces fudit : rite precatus claustrum viscera intravit, et paulo post Carmelitarum habitum in honorem beatissimæ Virginis Mariæ ingenti omnium lætitia obtinuit, quem et mira vitæ sanctitate illustrare curavit. Sub annum 324, Spiridionis filia Irene, illo absente, virgo e vita cessit : dum autem justa ei de morte solvunt, illius obitum, monente Deipara, videt. a qua proprias ædes ei repetendas accipit, ut ordini suo impiorum persecutionibus languescenti nova suppeditet incrementa et difficilia multa illius studio et amore subeat. Impiger ille divina implorata ope Cyprum appulit ; ibi sanctitatis ejus fama divulgata, divino afflante Spiritu, in Trimituntis sedem episcopalem, suo tunc temporis pastore vacantem, intrusus, omnibus plaudentibus recipitur, civitas

in triumphi specie lætitia perfunditur, unde et Carmeli nomen per omnium ora convolat, eremitisque prophetici ordinis monasteria in Cypria illa insula Spiridionis magnanimitate affecti certatim oppidani, coacervatis eleemosynis, magnifice construxerunt. Moritur anno 530, coliturque die 14 Decembris.

§ XXIV. — *De Stanislao, antistite Plocensi.*

Stanislaus Lubienski, Polonus, et Plocensis ecclesiæ in Polonia antistes, vir magni consilii, raræ prudentiæ, summæque apud omnes auctoritatis, ad suum erga beatissimam Dei Matrem, quam imis præcordiis venerabatur, pietatis affectum apud posterum contestandum, oculos liberalemque manum convertit ad comparanda nova decora sponsæ suæ ecclesiæ Plocensi, quæ eidem beatissimæ Dei Matri dicata est. Hic enim inter alia insignem illius Marianæ basilicæ structuram, temporum injuria et diuturna incuria collabentem suffulsit, et picturis ornavit, et in ea collegium uno de viginti sacerdotum et subdiaconorum ad psallendum nocturnis diurnisque horis fundavit, insuperque museo sponsæ suæ Marianæ constituendo ornamento annuos redditus assignavit. Neque hic stetit ejus Mariani cultus propagandi studium, nisi intercessisset heroicorum facinorum magnis viris impedimentum mors, quæ eum Viscoviæ sanctissima Jesu et Dei Matris nomina cientem sustulit anno salutis 1640, ætatis 67 die, 7 Aprilis.

§ XXV. — *De Stephano, antistite Cameracensi.*

Stephanus 22, Cameracensium et Atrebatensium antistes, vir tam ecclesiasticis quam sæcularibus disciplinis sufficienter instructus, pro ardenti suo in Deiparam affectu, res ecclesiæ B. Mariæ Cameracensis ampliavit, et præceptis regiis confirmari curavit. Ex rebus sui juris eandem ecclesiam sanctæ Dei Genitricis Mariæ cui ipse, Deo auctore præerat, hæredem fecit, a regibus multa obtinuit, quæ eidem ecclesiæ contradidit, et familiæ multam contulit: res præterea quasdam, quæ in episcopo subtractæ fuerant ecclesiæ, recuperavit.

Diem clausit extremum anno Dominicæ Incarnationis 934, 3 Idus Februarii.

§ XXVI. — *De Stephano, antistite Capuano.*

Stephanus Sulmonensis, ex nobili gente de Sanitate oriundus, ex Aptensis ecclesiæ in Gallia præposito et canonico ad Capuanum archiepiscopum sublimatus, cum esset beatissimæ Virginis Mariæ cultor devotissimus, inter alias amoris sui erga illam tesseræ, ecclesiæ S. Mariæ Majoris Capuæ aliqua mobilia ornamenta, et præcipue crucem argenteam dono dedit. Vita functus est anno Domini 1580, 5 Idus Julii.

§ XXVII. — *De Stephano, antistite Leodicensi.*

Stephanus, Leodicensis episcopus, a S. Lamberto decimus, natione Belga, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem insignia, scripsit ad Robertum Metensem episcopum *Capitula, ac preces* (Collectas vocant) præcipuarum in anno occurrentium ejusdem

Deiparæ Virginis festivitatum. Corpus deposuit anno ab exordio salutis per Christum 925, 14 Kalend. Junii, ut ex Sigiberto dixi in Bibliotheca Mariana parte secunda.

§ XXVIII. — *De Stephano, antistite Turonensi.*

Stephanus Rouchier, prius Bajocensis, postea Turonensis archiepiscopus, pro eximio suo erga magnam Dei Matrem affectu, fundavit monasterium S. Mariæ Esclimontense ordinis Cœlestinorum in provincia Franciæ. Clarebat anno partus Virginei 1448.

§ XXIX. — *De Stephano, antistite Cephaludensi.*

Stephanus de Muniera, Hispanus, ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum, et episcopus Cephaludensis, vir multis doctrinæ ac religiosæ virtutis titulis gloriosus, inter alia piissimi erga Deiparam Virginem animi sui signa, et religiosi pectoris argumenta, Rosarium integrum B. Virginis, quod semper secum a cingulo pendens gestabat, quotidie infallibiliter summo cum gaudio recitabat: et præter hoc alias orationes plures totumque ejusdem B. Virginis Officium indesinenter quotidie solvebat. Dum in Romana urbe commoraretur, erga imaginem Virginis Mariæ de Gratia in ecclesia S. Adriani sui Ordinis sitam, magnam devotionem et pietatem habebat. Coram ista imagine genuflectens, plures orando consumere horas solebat. Pro fabrica et capellæ ejus ornatu plurima tunc fecit elargiri dona; eamque continuo gerebat in corde, semper affectando, quod se offerret occasio, ut dictam capellam in meliorem et pulchriorem formam erigi faceret. Hanc suam mentem et pium desiderium probavit effectus. Nam episcopus factus, nondum uno elapso anno, plures largitiones et eleemosynas pro extructione capellæ transmisit. Unde brevi tempore scuta quinque mille fabricæ deputatus ab eo recepisse fassus est. Quo non contentus pro paramendis et Missarum celebratione in dicta capella dicendarum scuta fere 200 singulis annis in perpetuum reliquit. Ad monasterium Capuccinorum sex milliaribus a civitate Cephaludii distans se intra annum conferebat, ob devotionem ad Virginis Mariæ imaginem, quæ illic plurimis coruscat miraculis, magnæque populi frequentia honoratur. Diem suum obiit antistes iste anno salutis 1631, ætatis 63, non sine omnium, et maxime pauperum, quorum pater dicebatur, mœrore ac luctu.

§ XXX. — *De Suenone antistite Danorum.*

Sueno Danorum antistes, qui subditorum mores non solum dictis, sed etiam factis informavit, et quem copiose eloquens sapientia concionatorem admirabilem, Dei cultorem religiosissimum rara pietas fecit. Cum sacrosanctæ Trinitatis ædem magnificam a rege Canuto, qui gloriosus Christi fuit martyr, adjutus perfecisset, non minorem in extruendis Mariæ Matris sacriis operam posuit, quandoquidem tria ab eo dignissime condita numerantur. Nec domestica sanctitate contentus, ejus

incrementum laboriosa peregrinatione quæsit : cumque Hierosolymam proficiscens Byzantium pervenisset, sacros cineres et eorum varia ornamenta collegit, ad templum quod exerat, honestandum, et sacraria decoranda. Floruit circa annum Domini 1080.

§ XXXI. — *De Sulpitio, antistite Bituricensi.*

Sanctus Sulpitius, cognomento Pius, Bituricensis archiepiscopus, inter alia eximia Marianæ pietatis specimina, quæ Deiparæ Virginis amore succensus orbi exhibuit, celeberrimum monasterium cum basilica extruxit in suburbis Bituricensibus in honorem ejusdem Deiparæ Virginis, quod adhuc exstat, deguntque in eo monachi ordinis S. Benedicti.

Emissa spiritu, felix ad æternæ gloriæ præmium migravit anno Dominicæ Nativitatis 641, die 17 Januarii.

§ XXXII. — *De Switberto, antistite Werdensi.*

Sanctus Switbertus, Werdensis in Orientali Saxonia episcopus, cum cæcum non factum, sed jam natum illuminasset, simulacrorum gentili more

cultores ita permovit, ut se certatim ad Christum adjunxerint, quorum ipse sanum in gloriosæ Virginis obsequium, et laudem prævia nostrarum legum expiatione despondit. Illud autem percelebre monasterium, quod ad Rheni ripas Werde fundavit Mariæ Virginis advocacione similiter decoravit. Sancte decessit anno partus virginæ 807, die ultima Aprilis, quem clarum prodigiis et vitæ sanctitate præstantem Leo Romanus Pontifex hoc nomine III sacris cœlitibus annumeravit.

§ XXXIII. — *De Symmacho, antistite Capuano.*

Symmachus, episcopus Capuanus, quem sanctitatis titulo notat vetus M. S. Kalendarium Capuani Thesauri, 11 Kal. Novembris, ad suum erga Deiparam Virginem eximium cordis affectum contestandum, fere a fundamentis excitavit ecclesiam S. Mariæ Majoris Capuæ, et in ea post obitum sepeliri voluit. Ipsius nomen in abside ejusdem ecclesiæ per girum exaratum legitur in musivo :

Sancta Maria Symmachus episcopus.

Vixit circa annum Incarnationis Dominicæ 950.

CAPUT XVII.

De Tammone Verdensi, Tarasio Constantinopolitano, Theobaldo Assisiatensi, Theodoretō Cyrio, Theodorico Citizensi, Theodorico Coloniensi, Theodorico alio Coloniensi, Theodorico Magdeburgensi, Theodorico Metensi, Theodorico Trevirensi, Theodoro Anastasiopolitano, Theodoro Cæsaraugustano, Theodoro Cariensi, Theodosio Syracusano, Theodoto Ancyrano, Theodwino Leodiensi, Theolepto Philadelphio, Theophane Nicæno, Theophane Tauromenitano, Theophylacto Bulgariensi, Thoma Cantuariensi, Thoma Imolensi, Thoma Panamensi, Thoma Senensi, Thoma Valentino, Thoma Vicecomponensi, Thoma Cameracensi, Thoma Hierosolymitano, Thoma Veneto, Timotheo Ephesino, Timotheo Strongulensi, Tito Bostreno, Torribio Limensi, Tricidio Paduano, ac Trophimo Arelatensi antistitibus.

§ I. — *De Tammone, antistite Verdensi.*

Tammo, vel Tanno, Verdensis ecclesiæ apud Orientales Saxones episcopus, inter alias affectus sui erga Deiparam Virginem illustres significationes, dedit ecclesiæ imaginem ejusdem Deiparæ Virginis e solido auro concinnatam. In isto miseriarum Oceano fluctuare destitit, anno post Incarnationem Dei Verbum 1197, Idibus Decembris.

§ II. — *De Tarasio, antistite Constantinopolitano.*

Tarasius, alii Tharasius, patriarcha Constantinopolitanus, in secunda synodo Nicæna clarus, ut Marianæ pietatis ignem in se accensum aleret etiam in aliis, scripsit multas ad Deiparam Virginem *Apostrophas*, ab Ecclesiæ Græca in Menæis receptas, ut dixi in Bibliotheca Mariana parte secunda. Obiit humanæ vitæ diem, anno salutis 806, æquem merito inter Deiparæ encomiastas reponit vir Græca eruditione insignis P. Simon Wagnereck in suo Opere de *Mariana pietate Græcorum* parte prima in Prolegomenis, num. 27.

§ III. — *De Theobaldo, antistite Assisiatensi.*

Theobaldus Assisiatensis episcopus antea vero Stabiensis et Terracinensis, suum erga Dei Matrem pietatis ac religionis sensum luculenter declaravit, scribendo inter alia, *Historiam Indulgentiæ S. Ma-*

riæ de Portiuncula prope Assisium, ut ex Waddingo tom. I Annalium Minorum, atque ex Martyrologio Franciscano Arcuri a monasterio die 2 Augusti, in Bibliotheca Mariana, parte II memoravi. Floruit iste Theobaldus ad annum nati Salvatoris 1308.

§ IV. — *De Theodoretō, antistite Cyri.*

Theodoretus, Cyri episcopus, eximius sui sæculi splendor, erga Deiparam Virginem amoris sui reliquit tesseram *In Canticum Magnificat ejusdem Deiparæ Virginis Commentarium*. Idem quoque se puræ Conceptionis Deiparæ Virginis vindicem exhibuit, dum illa verba Canticorum cap. vi : *Una est columba mea*, etc., tali commentatione illustravit : « Has classes atque hos ordines Salomon ille prospiciens, et divino afflatus Spiritu sancto antecernens Verbi purissimi Incarnationem, et quæ ipsam sine semine genuit sanctissimam Dei Genitricem Mariam, illam Immaculatissimam, quam omnibus omnes omnium hominum generationes vocibus nunquam cessantibus beatissimam prædicant. » Et subinde brevi verborum interstitio sic asserit : « Inter tot animas omnium hominum, qui salvantur, ut electa columba est una illa sola quæ Christum genuit Virgo, Mater, Puella Maria, quæ puritate profecto Cherubim et Seraphim antecellit. »

Floruit Theodoretus iste circa annum Domini 450.

§ V. — *De Theodorico, antistite Citizensi.*

Theodoricus, Citizensis ecclesiæ antistes, vir valde commendandus, tertio episcopatus sui anno, scilicet anno Domini 1114, cum esset B. Mariæ Dei Genitrici specialiter devotus, quoddam mancipium penitus illiteratum eidem B. Virgini æque devotum in sua curia habebat. Cui mancipio B. Virgo Maria tunc apparuit, adhortans ut præfato episcopo diceret, ut claustrum suo honori consecrandum, non longe a suburbano seu territorio suæ civitatis in colle, quem antiquitas Bosawgia nominaverat, constitueret : et pro indicio veritatis insinuaret, quod secrete dicere solitus esset ante inchoationem Horarum beatissimæ Virginis hanc Antiphonam : *Nativitas tua Dei, Genitrix*, etc. Quæ cum eidem episcopo mancipium nuntiaret, et episcopus suum secretum illi revelatum cognosceret, quod Domina nostra sibi dilectissima Virgo Maria voluit fieri, quantocius adimplevit, et montem, qui Bosawgia dicitur, primum occupavit, ac fruticetis et spinetis mundavit, et mense Septembri 7 Idus ejusdem, ligneam capellam in eodem monte constructam in honore sanctæ Dei Genitricis et perpetuæ Virginis Mariæ dedicavit. Secundo dehinc anno qui est annus Domini 1115, basilicam hanc a fundamentis erexit, et septimo abhinc anno qui est annus Domini 1122, consummavit. Migravit ad Christum anno 1123, quinto Kalend. Octobris, cujus tumbæ incisum est hoc epitaphium :

*Annos millenos centum tres bis quoque denos,
Collige post Christum, titulum qui perspicis istum,
Tunc obiit sedis nostræ fundator et ædis.*

§ VI. — *De Theodorico, antistite Coloniensi.*

Theodoricus comes de Monte, ex præposito 12 apostolorum Coloniensis archiepiscopus, ob pietatem in B. Virginem ad eam dignitatem ascendit, anno salutis 1209, sed fastu adepti honoris virtutes suas postea corrumpens, ob ingrati animi vitium ab eadem dignitate fuit dejectus. De quo Cæsarius lib. vii *Illustriumque miraculorum*, cap. 41, hæc posterorum memoriæ consignavit : « Mortuo Brunone, de successore in ecclesia Coloniensi satis tractabatur. Hermannus decanus Bonnensis, qui vir est valde litteratus, cum Deum ejusque Genitricem sicut ipse mihi retulit, toto cordis affectu deprecaretur, quatenus tantæ ecclesiæ dignus præficeretur, nocte in visu eadem Virgo beata ei apparens, et librum aureis litteris scriptum porrigens ait, Defer librum istum episcopo. Nihil aliud in libro continebatur, nisi angelicæ Salutationes, id est, *Ave, Maria, gratia plena!* Per librum intellexit episcopatum, quem cum ferre vellet Joanni episcopo Cameracensi, eo quod tam rex quam ipsi illi faverent, probitatem illius cognoscentes, revocavit eum B. Virgo dicens : Non Joanni, sed Theodorico sanctorum apostolorum præposito deferas illum : quod si in episcopatu non bene se habue-

rit, sicut per me illum adeptus est, ita per me illo privabitur. Semper in ejus obsequio idem Theodoricus devotus fuerat, et sicut mihi notum est, quotidie Missæ ejus quotidianæ vult interesse, nummum offerens singulis diebus. Tempore electionis cum rex pro episcopo Cameracensi intercederet, eique ab electoribus responderetur, quod idioma terræ ignoraret, cessavit. Hoc ipsum prædixerat præfatus Hermannus. Tunc electores personis quatuor vota sua commiserunt, a quibus Theodoricus in antistitem electus est, qui post paucos dies a malis consiliariis in tantum depravatus est, ut modicam haberet differentiam inter personas laicas et ecclesiasticas, inter rusticos et monachos, æque ab his ut ab aliis telonia recipiens, indebitis exactionibus utrosque gravans. Illis aliisque actibus malis Dei Genitrix irritata, egit, sicut ex superiori visione colligitur, ut indigne satis a Moguntino deponeretur episcopo, æmulo ejus per electionem substituto. » Hæc Cæsarius. Præfuit usque ad annum 1214.

§ VII. — *De Theodorico, alio antistite Coloniensi.*

Theodoricus alter, ex præposito Bonnensi anno Domini 1414, a majore senatus capitularium parte creatus archiepiscopus Coloniensis, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem officia, anno salutis 1429, diœcesanam synodum celebravit, cui interfuerunt episcopi Leodiensis, Osnabrugensis, Monasteriensis, Mindensis, et Ultrajectensis, cum aliis ecclesiasticis diœcesi Coloniensi subjectis. In ea autem synodo 22 Aprilis decretum est ac mandatum, ut in omnibus his episcopatibus, eorumque templis collegiatis et parochialibus, intra et extra urbes, quotidie mane ante ortum solis, signum ter campanis daretur ad *Ave Maria*, in memoriam ac venerationem Dolorum et compassionis maternæ gloriosissimæ Virginis Mariæ. Super hæc factum est in eadem synodo hoc decretum quod est numero undecimum, his verbis : « Ad gloriam sanctæ et intemeratæ Virginis Dei Genitricis pro miseris peccatoribus Filium suum assidue deprecantis et orantis, cujus laudes, etsi omnes maris arenulæ in linguas converterentur, depromere nequirent : necnon ad honorem illius angustiae et doloris, dum Redemptor noster Jesus Christus expansis brachiis manibusque in ara crucis pro salute nostra immolatus Matrem suam benedictam dilectissimo discipulo suo Joanni evangelistæ commendavit : et præsertim, ut profanorum hæreticorum Hussitarum perfidiam, qui imagines ad laudem Christi crucifixi et gloriosæ Virginis dedicatas ausu sacrilego comburere ac devastare minime formidarunt, compesceret ; statuit et ordinavit ut festum Compassionis, seu Commemorationis præfatæ angustiae et doloris beatissimæ Virginis, deinceps singulis annis feria 6, post Dominicam *Jubilante* (nisi aliquod festum eodem die intervenerit, et ex tunc prima feria sexta proxime subsequenti in utrisque Vesperis, Matutino, Sacro, Horisque

aliis in choro tantum celebretur, ut Dominus noster Jesus Christus velamina de cordibus eorum auferat, et eosdem ad sacrosancam fidem catholicam revocare, et Christifideles de erroribus et omni malo perpiissimam suam misericordiam præservare et custodire dignetur. » Sic ibi.

Idem præclaræ memoriæ archiepiscopus Theodoricus iisdem ex causis in suo archiepiscopatu Coloniensi sodalitatem Matris Dolorosæ erexit, ex qua non modo pietas fidelium et fiducia erga Virginem magna sumpsit incrementa, sed etiam multis in locis statutæ sunt passim imagines dolores septem mœstæ Matris representantes, per quas innumera miracula Dei et Deiparæ benignitate patrata sunt, et plurima beneficia hominibus collata.

Exstat Coloniae statua B. M. Virginis miraculosa, quam prodigiosis beneficiis celebrem votiva dona et anthemata loquuntur: in cujus capella hic idem Theodoricus constituit, ut quotidianum Officium et Horæ de Domina in dies decantarentur.

Idem Theodoricus in sua diœcesi in honorem B. Virginis collegium fundavit et dotavit, quod Nemus B. Mariæ dicitur. Processionem etiam illam celeberrimam, quæ feria 6 ab Octava Paschatis fit Coloniae, senatus consensu instituit, ob festum Commendationis B. Mariæ.

Vitam cum morte commutavit anno per Christum reparatæ gratiæ 1465, solemnibus exsequiis in summo Coloniensi templo hac inscriptione tumulatus:

*Theodoricus erat formosus corpore, mente
Pulchrior, et lingua dulcis, in ore valens.
Præsul Agrippinus nulli pietate secundus,
Magnificus factis, religione, fide.
Octenis lustris totidem labentibus annis,
Præfuit ecclesiæ pastor ubique bonus.
Morsa dedit mundo, zona hunc sed ad astra remittit,
Quem duce tu Petro suscipe, Virgo pia.*

§ VIII. — *De Theodorico, antistite Magdeburgensi.*

Theodoricus, episcopus primum Mindensis, hinc archiepiscopus Magdeburgensis, ac regni Bohemiæ gubernator, inter alias Marianæ pietatis palam exhibitæ declarationes, in Pragensi diœcesi in regno Bohemiæ in loco dicto Schalitz pie fundavit ac sumptuoso opere ædificavit ad laudem et gloriam Dei Genitricis pro Cisterciensibus monasterium, quod ad Gratiam B. Mariæ Virginis intitulari et nominari voluit, amplis eidem monasterio possessionibus ac proventibus attributis, ut patet ex ipsius Theodorici diplomate, cujus exemplar affert in sua abbatiarum ordinis Cisterciensis notitia libro quinto Gaspar Jongelinus. Vivebat anno orbis per Christum Salvatorem redempti 1557.

§ IX. — *De Theodorico, antistite Metensi.*

Theodoricus, alias Theodorus, Metensis ecclesiæ in Lotharingia episcopus, inter alias erga Dei Matrem haud obscuras pietatis significationes, in

sua Metensi diœcesi festum Præsentationis ejusdem Matris celebrari jussit, ut ex Crespetio in Triumpho B. Mariæ refert Colvenerius in Calendario die 21 Novembris. Vitæ cursum consummavit anno post Verbum hominem factum 1584.

§ X. — *De Theodorico, antistite Trevirensi.*

Theodoricus Trevirensis archiepiscopus, natione Germanus, inter alia suæ in Deiparam devotionis ac sincerissimæ servitutis testimonia, litterarum monumentis consignavit, ut ex Trithemio in Bibliotheca Mariana memoravi, *De laudibus beatissimæ Dei Genitricis ac Virginis Mariæ librum unum*. Ad meliorem vitam transiit anno Domini 970.

§ XI. — *De Theodoro antistite Anastasiopolitano.*

Sanctus Theodorus Siceotes, ex anachoreta episcopus Anastasiopolis, vir sanctitatis admirandæ, Deiparam Virginem ineffabili complectebatur amore, eique toto vitæ suæ tempore devotissimus fuit. Adem pulcherrimam sancto angelorum principi Michaeli tam ætati quam hiemi commodam effecit, duobus cum oratoriis: altero in laudem S. Joannis Baptistæ ad lævam, altero ad dextram sacrosanctæ Dei Genitricis Mariæ, in quo monachos ex sancta regula vivere voluit, ubi cellulam habebat Theodorus silentio et tranquillæ menti, eratque monasterii virginalis incola fixus, in quo multa patravit ediditque miranda, in eoque se multis hominibus præstitit salutarem. Oranti in hoc Virginis sacrosanctæ cœnobio Mauritiî imperatoris præmonstrata cædes: in hoc ipso monasterio commorantem Domitius maximî exercitus imperator invisit, confirmatusque Theodori verbis ad eam profectus est pugnam, ex qua victorem exercitum deportavit.

In hoc ipso domicilio Virginis tunc erat, cum vir quidam nomine Phocas, qui ex intestinis graviter laborabat, ad eum venit; quem Theodorus humanissime acceptum apud se manere jussit, et vires recreare, sed ab itinere reffectum, re infecta, dimisit primo tristiorum: quem tamen Theodorus venturi præscius consolatur, brevi sanum fore confirmans, promissi veritatem exitu comprobante. In hac eadem Virginis virginum æde manentem quidam Sebastæ civitatis rector cæcus et oculis captus adivit, quo tempore Theodorus Psalmorum pensum solvebat: hospitem biduo retentum die tertia jubet proficisci, et bene sperare, ejus enim preces esse auditas: manere cupientem, et dum cæcitas pelleretur, expectare conantem obedi- re coegit, lumen, nisi quamprimum recedat, minime esse fulsurum. Hoc urbis ille præfectus audito, se confestum in viam dedit, cumque de more faciem postridie lavisset, quem optabat, recepit aspectum. In hac ipsa salutis officina quemdam naviculatorem, qui similiter Theodorus dicebatur, ab itineris labore relevatum sanitati restituit. Huic inclyto Dei omnipotentis servo ex longo quodam itinere revertenti, et ad sanctissimæ Deiparæ hoc

idem monasterium, suum videlicet nidum, revolanti, obviam quidam alter venit Theodorus, dux regius dynastaque permagnus, suosque a dæmone terreri vexarique narravit, domesticisque cibum capientibus, prandentibus, cœnantibus lapides super mensas accidere, mulierum telas abrumpi, muribus atque septentibus omnia compleri, præ timore pavoreque neminem in cubicula penetrare, animos horrore concuti ac misere perturbari. Theodorus, Theodori misertus, in domum formidolosam ingressus, noctem psallendo orandoque consumpsit, demum lustrali aqua aedes aspersit, ac dæmones ludificantes atque exterrentes profligavit.

Hunc mirabilem Theodorum, quo mundus erat indignus, perditissimi quidam veneno perimere statuerant, quo ille imprudenter epoto triduum sine sensu jacuit, ita ut de ejus morte rumor increbresceret : quæ inimicis lætitiæ, amicis numero pluribus, sententia melioribus, mœroris ingentis causam erat allatura. Extremo die tertio exanimi Theodoro beatissima Dei Mater apparuit, quæ sceleratissimis insidiosissimisque parricidis exitium comminata, Theodoro a mortis faucibus ad vitam revocato, et morbi causam, et veneni auctores patefecit, ut eos vel vitaret, si nocere persisterent, vel resipiscentes flagitiique pertæsos ad saniora consilia traderet. Quin etiam terna Theodoro adversus toxicum medicamenta porrexit, quibus quasi pillulis affectam bilem perpurgaret, « Comede, inquit, et nihil mali residebit in venis, quod te magnopere turbare queat. » Theodorus, mortifero somno solutus, gratias egit Servatori Christo, atque ejus Parenti, funestæ ægritudinis curatrici. Amicis deinde, qui gratulatum venerant, deliqui causam morbiq; detexit, veneni tamen spargendi artifices nequaquam nominavit, quos ulcisceretur, tantum abfuit, ut eorum potius salutem assiduis precibus immortalis Deo commendaret. Tales enim eos, vel esse, vel fieri necesse est, quibus se Dei benignissima Mater ostendit; quam Theodorus et ante et post hanc mirabilem sanitatem summis colebat honoribus, in ejusque vel monasterio, vel oratorio quantum poterat morabatur. Quos autem vel curasset vel curaturus esset, in beatæ Mariæ Virginis sacello preces fundere jubebat, et gratulabundos permanere. Et cum aliquando quadragesimam in Deiparæ monasterio suo more traduceret, monachus nomine Dionysius, horrei custos, ad eum venit mœstus, quod triticum defecisset. Cui Theodorus : Farinæ, inquit, reliquias in vasculum conjectas atque collectas affer ad me. Facit extemplo. Tum Theodorus, animadversa ciborum paucitate, precatus est Deum ut et monachis et hospitibus, qui plurimi convenire solebant (agebantur Ramorum feriæ, quas externi frequentabant) præbere dignaretur annonam. Deinde ad Dionysium conversus, Farinæ, inquit, vasculum super altare beatissimæ Virginis ponito : Deus nobis (remitte istam curam de pectore) sup-

peditabit alimenta. Postridie quam hæc Theodorus prædixerat, triginta Cypriæ naves onustæ frumento ad monasterium appulerunt. Eidem Sozopolitanam Mariæ Virginis ædem ingressuro, ubi divino munere oleum ex sacrosanctæ Deiparentis manabat imagine, dæmon ex energumeni paralytici ore convitia querelis mista jactabat. Ille, dæmone objurgato, paralyticum, in ipso templi aditu, et signo crucis et oratione sanavit. Post in celeberrimam Dei Matris ædem intravit, olei fluentis fama pernobilem; ibi manibus in crucis figuram expansis, suis sacrosanctæ Virgini preces suppliciter offerebat, et in salutari atque olivifera Dei Matris imagine oculorum aciem defigebat : cum repente oleum effervescens in Theodori oculos jaculando resiliit, orantisque faciem luminaque conspersit, iis qui viderant, acclamantibus magnum Dei servum esse Theodorum.

Huic Thomas patriarcha Constantinopolitanus dedit particulam veli sacrosanctæ Virginis Dei Genitricis Mariæ.

Decessit e vita mortali vir sanctissimus anno Incarnationis Dominicæ 613, die 24 mensis Aprilis.

§ XII. — *De Theodoro, antistite Cæsaraugustano.*

Sanctus Theodorus, episcopus Cæsaraugustanus, S. Jacobi Zebedæi filii, et Hispaniarum apostoli discipulus et pedisequus, inter alia obsequentis sui erga Deiparam animi argumenta, Cæsaraugustæ ecclesiam B. Mariæ de Columna a sanctissimo magistro suo, nutu Virgineo angelicisque coadjuvantibus choris exstructam præconio mirabilium cognitam perfecit, ecclesiasticisque ministris, ut par erat, et illa expetebant tempora, decoravit. Propter Dominum summe dilectum coronam martyrii effaciter diuque desideratam gladio comparavit, anno salutiferi partus 71, die 24 Martii.

§ XIII. — *De Theodoro, antistite Cariensi.*

Theodorus Abucaras, episcopus Carum, seu Caurum, natione Græcus, pro singulari pietate et religione qua erga Deiparam Virginem afficiebatur, inter alia scripsit disputationem insignem, qua Mariam Virginem Dei Genitricem, vel Jesu Genitricem potius quam Christiparam appellandam esse demonstravit. Vixit circa annum Dominicæ Nativitatis 955. Vide Bibliothecam Marianam, part. 2.

§ XIV. — *De Theodosio, antistite Syracusano.*

Theodosius, hujus nominis secundus, Syracusanus antistes, inter alia suæ pietatis erga Deiparam documenta, Syracusæ ædificavit ecclesiam sacrosanctæ Dei Genitricis de Balceria. Ad Deum migrasse traditur anno salutis 700, et ut sanctus colitur Syracusis 18 Maii.

§ XV. — *De Theodoto, antistite Ancyrano.*

Theodotus, sanctissimus episcopus Ancyranus, Virginem, quam unice post Deum coluit, et pro cuius honore adversus Nestorium in Ephesino concilio, non lingua solum, sed libris quoque editis decertavit, Manum appellabat, quæ Verbum essentielle subsistensque ex Patre natum per litteras

peperit, dum illud per corpus generavit, et humanis aspectibus conspicuum reddidit. Eandem paradiso gloriosiore esse asserebat : ille enim Dei cultura factus est ; hæc autem secundum carnem Deum ipsum excoluit, ubi voluit hominis copulari naturæ.

Floruit circa annum ab Incarnatione Domini 430.

§ XVI. — *De Theoduinio, antistite Leodiensi.*

Theoduinus, Leodiensis ecclesiæ antistes, e Barvarica familia oriundus, ut erat in Deiparentem Virginem pio affectu propensus, inter cætera bona, quæ strenue gessit in episcopatu, ecclesiam B. Mariæ in Hoy, in qua venerabilis Bozo archidiaconus et abbas S. Mariæ quindecim canonicos posuerat, alios quindecim addidit, et eandem ecclesiam a fundamentis usque ad laquearia consummavit, et præsentem Letherto Cameracensi episcopo in honorem B. Mariæ semper Virginis dedicavit. Idem quoque pontifex in Matrem Domini unice pius, cum universa multitudo cleri et populi in eandem ecclesiam corpus B. Domitiani confessoris atque pontificis pie ac devote transtulit. Nam antea illic parva ecclesiola a B. Materno primo Tungrensium episcopo constructa erat in honorem S. Mariæ, sicut ipse narrat in Privilegio suo ita dicens : « Ego Theoduinus, Dei gratia Leodiensis episcopus, notum esse volo tam presentibus quam futuris, qualiter post libertatem Hoyensis ecclesiæ, quam D. Maternus beatæ memoriæ episcopus consecrando primitiavit, adjecerim libertatem etiam Villæ, præfatam siquidem ecclesiam a fundamentis ad laquearia, a laquearibus ad ultra reædificavi, quam etiam in auro, et argento, et gemmis, et prædiis pro modulo meo ditavi, et de Agar Saran esse feci. » Sic ille. Qui etiam, quia beatæ Dei Genitricis unicus amator erat, ecclesiam ejus Tungris sitam sæpius visitabat.

Migravit ad Dominum anno salutiferi partus 1075, Nono Kalend. Junii, sepultus Hoy cum maximo honore in ecclesia beatæ Dei Genitricis a se constructa, cum his circa sepulcrum versibus :

*Cæpit, complevit, ditavit, et ipse dotavit
Gemmis, argento, picturis, vestibus, auro
Hoc Theoduinus Opus*

§ XVII. — *De Theolepto, antistite Philadelphio.*

Theoleptus, Philadelphicæ metropolita, de quo Jacobus Gretserus, Soc. Jesu, se nihil præter nomen legisse aut comperisse fatetur, ad Immaculatæ Virginis opem ceu ad petram tutamque anchoram devote confugiens, eidem Virgini sæpe cum laude supplicabat dicens : « Ne me repellas, sed toties in peccata delapsus erige : non est fidelibus portus alius, Virgo sacrosancta, præter te, quæ Christum tranquillitatem serenitatemque nostram genuisti, quæ omnes vexationibus atque injuriis inimici dæmonis, ceu tempestate jactatos quieti et saluti restituis. Dies retributionis veniet sicut fur in nocte peccatores omnes exterrens ; tum tu, casta Mater, miserta mei a supplicio me vindica : divina luce

tua, o bona, animam meam affectionum malarum tenebris affusam illumina, quo tanquam filius lucis opera lucis faciens a tenebris exterioribus liberer. Da mihi, Virgo, pedicas et laqueos vitæ hujus vanæ ac perituræ effugere, et vires suffice quibus ad vitam futuram curram, et a stridore dentium me libera. Cum hinc emigravero, ne, Virgo, me deseras, tunc enim nequam spiritus animam meam captabunt. Heu me ! qua ratione effugiam illos, aut quid faciam ? Heu me ! quomodo horribiles locos pertransibo ? Tu spes mea, tu portus meus, et ante te ego famulus tuus me prosterno. Aspersione roris tui, intacta Virgo, ardorem libidinis meæ restingue ; nam in te Verbum Dei sicut pluvia in vellus descendit, fidelibus gehennæ rogam exstinguens. A flamma gehennæ, a tenebris et verme, a stridore dentium et Tartaro, a lacu ignis et omnigenarum pœnarum libera, Virgo, te in fide colaudantes ! » Sic ille. Hæc utinam nos etiam sæpe repetamus !

Vixit, ut creditur, circa annum a Virginali partu 1200.

§ XVIII. — *De Theophane, antistite Nicæno.*

Sanctus Theophanes Nicænus episcopus, natione Palæstinus, inter alia Mariani cultus studiiq; specimina, composuisse dicitur *In Annuntiationem sanctissimæ Deiparæ Hymnum unum*. Idem contra Leonem Armenum imperatorem pro B. Virginis aliorumque sanctorum imaginibus strenue decertavit : cumque earundem imaginum restitutionem in templis vidisset, in gratiarum actiones Odas Hymnosque pulcherrimos elaboravit, quibus augustissimæ cælorum Reginæ laudes celebrat in hunc modum : « Gladii impiarum hæresum jam defece- runt ; templum enim tuum, o purissima veneranda Dei Genitrix, imaginibus exornatum omnium pietate conspiciamus, et sacro replemur gaudio. Purissima Virgo, tuum præsidium adepti nos fideles, divina præterea nos gratia per te illuminari precamur. Incarnatum divinum Verbum cum pepereris, Virgo effecta es gratia plena ; quapropter tui sacri templi encomia celebramus.

« Innova nobis antiquum decorem, immaculata Dei Genitrix, et domum istam tuam gratia tua sanctifica. Ille, qui testimonii tabernaculum sibi fieri præcepit Deus, tanquam in rationabili tabernaculo in te solus inhabitat glorificatus, et tuam ecclesiam miraculis gloriosam reddit. Super cælestes choros exaltata es, purissima Virgo, dum tu sola Creatoris omnium effecta es Mater : gaudentes igitur clamamus : Benedicta es inter mulieres, Domina immaculata. Radiis intellectualis luminis illustrata tua sancta domus omnes fideles sancti Spiritus nube obumbrat, et sanctificat illos unanimiter clamantes : Benedicite, omnia opera, Domino. Sublata est prima Matris Evæ maledictio per te, o sancta Dei Genitrix, cum tu universorum Dominum ineffabiliter pepereris Virgo, cujus imaginem nunc in figuris veneramur. »

Claruit circa annum salutis per Christum restitute 842.

§ XIX. — *De Theophane, antistite Tauromenitano.*

Theophanes Cerameus, archiepiscopus Tauromenitanus, pietatis suæ erga Deiparam Virginem meulentum testimonium dedit, scribendo : *De Annuntiatione Deiparæ Virginis in Evangelium : Missus est angelus, homiliam unam : De Assumptione B. Virginis in illud Lucæ x : Intravit Jesus in quoddam castellum, homiliam unam*, quas a Francisco Scorso e Græco Latine redditas, ac Lutetiæ Parisiorum in lucem evulgatas dixi in Bibliotheca Mariana, parte secunda. Enituit circa annum salutiferæ redemptionis 712.

§ XX. — *De Theophylacto, antistite Bulgariensi.*

Theophylactus, Bulgariæ archiepiscopus, natione Græcus, in sui erga Deiparam Virginem amoris ac singularis reverentiæ testimonium, scripsit *In Evangelia præcipuarum ejusdem Deiparæ Virginis festivitatum Expositiones*, quas habes in Bibliotheca Homiliarum Gerardi Mosani tomo IV. Vixit circa annum Dominicæ Incarnationis 860.

§ XXI. — *De Thoma, antistite Cantuariensi.*

Sanctus Thomas, Cantuariensis episcopus, in adolescentia sua castissimus erat, utpote qui beatissimæ Virgini Mariæ suam voverat castitatem. Cum autem esset inter socios sicut lilium inter spinas, audivit eos sæculares sæcularia conferre, et jactantes se de suis specialibus dominabus, et de clenodiis sibi datis ab ipsis : tandem in joco dixit : « Nihil valet, quod dicitis et jactatis, ego habeo amicam, quæ omnium vestrum præcellit amicas, quæ mihi clenodium dedit cui nunquam simile vidistis. » Hoc autem totum spiritualiter intendebat, sed illi secundum mentem suam recipere hoc volebant, supplicantes constantissime, ut eis clenodium demonstraret. Et vim jam inferre volentibus, aufugit in ecclesiam, seque ad orationem contulit, rogans, ut sibi tam presumptuosum verbum Domina dulcissima indugeret. Ecce autem in visione ei electissima Virgo apparuit, consolans eum flebilem, et dicens : « Ne timeas, quia optime et vere excellentiam tuæ amicæ inter socios, imo inter omnes homines obtinebis ; » deditque ei pyxidem valde parvulam nimis pulchram. Reversus ad se, et ab oratione consurgens, lætus abire volebat, sed socii præfati videntes eum, iterum pro exhibitione sui clenodii insistebant. Tandem socii e manu ejus prædictam pyxidem rapuerunt, et aperientes viderunt in ipsa parum de purpura : extraxerunt, et prodiiit de illa pulcherrima casula mirabiliter benefacta. Verbum illud mirabile pervenit ad episcopum Cantuariensem, cui accersitus Thomas rei indicavit veritatem. Unde providit ei episcopus in studio et expensis, præordinans eum in animo suo sibi futurum successorem, quod et postmodum factum est.

Fertur de hoc B. Thoma Cantuariensi antistite, quod cum ipse frequenter et singulis diebus salutaret B. Virginem et septem ejus gaudia, quæ habuit in terris posita, primum videlicet, in Filii Dei Conceptione. Secundum in ejus portatione in suo utero novem mensibus et Elisabeth visitatione. Tertium in ejus Nativitate. Quartum in Magorum adoratione. Quintum in Inventione Filii post triduum in templo. Sextum in Filii Resurrectione et Ascensione. Septimum in beatæ Virginis Assumptione in cælum. Quadam vice de prædictis eam salutanti per *Ave Maria*, ecce apparuit eidem B. Virgo cum claritate, et ait : « Charissime, devotionem tuam gratanter accepto, quia de meis gaudiis, quæ in vita ista habui, frequenter commemorando me salutas : attamen vellem insuper, ut et illa mea gaudia, quæ in cælo nunc gloriosa habeo, recoleres, et consimiliter de his quotidie me reverenter salutares, quod si feceris tu, vel quicumque alius fidelis ob mei devotionem hoc fecerit, en promitto quod in tempore obitus sui ego ejus animam protegam et liberabo, et in conspectu Filii mei pro ipsa adstabo, et intercedam, ac consolabor eam. » Tunc ipse B. Thomas adorando eam, et gratias agendo, dixit : « O gloriosa cælorum Regina et superbenedicta Domina mea, dic, quæso, mihi, quæ sunt ista tua in cælo gaudia, de quibus te salutare debeo ? » At ipsa B. Virgo septem ei gaudia enarravit, quæ subseribuntur :

- I. *Gaudeo quia secundum sacrosanctam Trinitatem, supra rem omnem pure creatam, primos honores obtineo ;*
- II. *Quia intemeratæ virginitatis aureola omnes angelorum et sanctorum ordines longe antecello ;*
- III. *Quia ingens lumen gloriæ meæ, ad instar solis, curiam cæli illustrat universam ;*
- IV. *Quia omnes cæli indigenæ me ut Deiparam venerantur atque colunt ;*
- V. *Quia a Filio nacta sum facultatem quodlibet impetrandi ;*
- VI. *Quia o'îm in terris mihi immensa collata fuit gratia meisque clientibus jam in cælo ingens gloria a Filio meo præparata est ;*
- VII. *Quia gloria mea novis surget incrementis ad diem usque extremum, et inde perennabit in omnem æternitatem.*

Has Laudes idem sanctus Thomas in rhythmos redegit, qui in certis ecclesiis, loco sequentiarum, decantantur. Sunt autem isti :

- I. *Gaude flore Virginali
Quæ honore speciali
Transcendis splendiferum
Angelerum principatum,
Et sanctorum decoratum
Dignitate numerum.*
- II. *Gaude, Sponsa chara Dei,
Nam ut clara lux diei
Solis datur lumine,
Sic tu facis orbem veræ
Tuae pacis resplendere,
Lucis plenitudine.*
- III. *Gaude, splendens Vas virtutum,
Cujus pendens est ad nutum*

*Tota cœli curia,
Te benignam et felicem,
Jesu dignam Genitricem,
Venerans in gloria.*

IV. *Gaude nexu voluntatis,
Et amplexu charitatis
Quod juncta sis Altissimo.
Ut ad votum consequaris,
Quidquid virgo postularis,
A Jesu dulcissimo.*

V. *Gaude, Virgo, Mater Christi,
Quia sola meruisti,
O Virgo purissima,
Esse tantæ dignitatis,
Quod sis sanctæ Trinitatis
Sessione proxima.*

VI. *Gaude, Mater miserorum,
Quia Pater sæculorum
Dabit te colentibus
Congruentem hic mercedem,
Et felicem poli sedem
Regnis in cœlestibus.*

VII. *Gaude, Virgo Mater pura,
Ceria manens et secura,
Quia tua gaudia
Non cessabunt nec decrescent,
Sed durabunt et florescent
Per æterna sæcula.*

Et post singulos versus, *Gaude*, addunt devoti Salutationem perorando *Ave Maria*. Qui vero litteras nesciunt, ut nequeant has perorare laudes, loco cujuslibet Gaudii dicunt *Ave Maria*, singula hæc gaudia devote meditando. Primum horum Gaudiorum dicitur *Gaudium Dignificationis*. Secundum, *Gaudium Illuminationis vel cœlestis gloriosæ Illustrationis*. Tertium, *Gaudium venerandæ Adorationis et Obeditionis*. Quartum, *Gaudium potestatis, seu potestativæ impetrationis*. Quintum, *Gaudium Consessionis*. Sextum, *Gaudium de gloria servorum suorum*. Septimum et ultimum, *Gaudium accumulandæ congratulationis*.

Testatur Thomas Valsingham in *Historia Anglicana* et in *Hypodigmate Neustriæ* ad annum 1599, sancto Thomæ Cantuariensi, dum esset in exilio, oleum conservandum a Deipara datum, ab eaque prædictum, reges Anglorum, qui hoc unguento ungerentur, pugiles Ecclesiæ futuros, quod unguentum in aquila aurea et olla lapidea conservatum diu latuit, nimirum, usque ad annum 21 Richardi II regis prædecessoris Henrici IV, qui eo inunctus est ab archiepiscopo Cantuariensi.

Hunc præterea Thomam juvat Dei Mater in resarciendo suo cilicio. Quod quidem ita innotuit, ut narrat discipulus: « Fuit quidam sacerdos idiota nullam sciens Missam nisi de B. V. Maria, et eum de illa quotidie celebraret, accusatus est apud S. Thomam episcopum: qui de cætero prohibuit ei dicere ullam Missam. Qua re eum affligeretur, (erat enim pauper) et B. V. Mariam invocaret, illa ei apparuit, aitque: Vade ad episcopum, et dic ei ex me, ut tibi restituat Officium tuum. Cui cum responderet: « Domina mea, ego homo sum pauper et vilis, non mihi patebit accessus ad eum, neque me audiet. — Vade, subjecit B. V. Maria, ego tibi viam

præparabo. — Et ille, O Domina mea, non credet meis verbis. — Respondit illa: Dices ei pro signo, quod ego te mitto, quod tali hora, tali loco, dum cilicium suum resarciret, ego illud ex una parte tenebam, adjuvans eum, et statim credet tibi. » Mane itaque sacerdos sine obstaculo intrans ad episcopum, ut B. V. Mariæ deferret nuntium, cum ille diceret: « Unde credam te ab illa missum? » prædictum signum de cilicio subjunxit. Quo audito, sanctus vir stupens et pavens, « Ecce, inquit, reddo tibi, ut tantum Missam de B. V. Maria celebres, et ora pro me semper. » Sic discipulus.

Gladiis impiorum appetitus, moriens tum seipsum tum ecclesiam suam, flexis genibus, B. Mariæ Virgini commendavit, ac in ipso templo sacrum caput impio ferro præcidendum obtulit. Coronatus est anno Domini 1170, iv Kalend. Januarii.

§ XXII. — *De Thoma, antistite Imolensi.*

Thomas ex Bononiensi canonico et priore ac præposito Ravennatensi Imolensis ecclesiæ episcopus, inter alia pietatis suæ erga Beatam Virginem luculenta testimonia, construxit cœnobium monialium sanctæ Mariæ de Misericordia. In pace quievit anno salutiferi partus Virginis 1529, 3 Kalend. Novembris.

§ XXIII. — *De Thoma, antistite Panamensi.*

Thomas a Barlanga, Uxamensis diœcesis, ordinis Prædicatorum, vir Deiparæ Virginis amantissimus, abdicata Panamensi insula in occidenti solis India in Hispanias solitudinis quietisque amore navigabat, et aliquot quidem diebus prosperrime, sereno scilicet cœlo, placido mari, secundisque ventis, cum fœdissima coorta tempestate in extremum vitæ discrimen adducti omnes, humanis præsidiiis penitus desperatis, oculos manusque in cœlum atollere, crimina, quæ tantum periculum præsentissimumque naufragium et Numinis irati vindictam provocabant, detestari, omnes uberibus lacrymis Dei misericordiam obnixè deprecari. Episcopus Thomas pontificia veste ornatus pro omnium incolumitate Litanias, altum et ex corde recitare, cæteris pie respondentibus. Diuturna fuit tempestas, cum benignissimum miserorum et naufragantium sidus Maria adesse, se vota que et lacrymas audire admirando prorsus schemate ostendit. Sub orientis solis crepusculum inter æstuantes undas ingens quidpiam conspiciunt, grandis, ut videbatur, navigii instar, quod in eos involare videbatur. Ii novo terrore concussi deflectere tentant, dumque omnes operi manum adhibent admoventque, splendente jam sole, advertunt areulam esse, quæ jam proxima in eorum navim leniter incurrebat: eam in puppim attrahunt, et considente mari thesaurum subesse rati, certatim quisque prædam illam sibi vindicat. Tum episcopus: Si, inquit, quæpiam religiosa imago sit, aut sacrum aliquod, mihi jure merito obveniat; omnibus palam assentientibus, arcam effringunt, ac primo ipso conspectu maxima lux splendorque omnium oculos perstrinxit. Ut involucria dimove-

runt, quibus sacrosanctum Virginis simulacrum obductum erat, suum perfugium Cynosuramque agnoscunt, atque in gēna provoluti, felicissimum cœlorum Regina Celeusma accinunt. Exinde lacteum mare fuit, faventesque zephyri, et prospero rursu Gaditana Hispaniarum littora attigerunt. Episcopus Barlangam concedit: iconemque (quam omnium consensus primo addixerat, tum vero reclamantibus, et ad sortes provocantibus, tertio jacta, toties antistiti, cœli haud dubie favore, felix cessit stetitque alea) divino munere, quam Indiæ gazis ditior secum defert. Illi porro, quæ post maximos serendi Evangelii sui que muneris exsequendi labores, beatæ æternitatis veluti artha, ipsi obtigerat, sedem in sacra æde, quam exstruere vixdum coeperat, posuit. Cum vero Barlangæ detecta fuit imago atque altari imposita, tantis radiis emicuit, quantis in mari antea splenduerat. At cum Dominicani, primores Castellæ Patres, paulo prius magnis rationibus statuissent, Prædicatorum ordinem in Augustam Emeritam, seu Edurronum, vulgo Medina de Riosecco, Barlangæ vicinam inducere, gravi verborum pondere in suam ipsorum mentem sententiamque antistitem Thomam pertrahere, qui, secundo consilio usus, prioris Dominicanorum cœnobii et templi cogitationem in Edurros deflexit, quo etiam omnem supellectilem ipsamque Virginis iconem invexit. Ægerrime ferebant e suis tectis Deiparæ recessum Barlangani, et quo eam detinerent nihil non tentarunt, donec astu quodam, dum abeuntem Virginem lacrymis prosequuntur, Filiolum eripiunt canonici, adeoque stringunt, ut nulla vi recuperare potuerint Dominicani, qui pietati cesserunt, et sanctissimæ Matris simulacrum in Augustam Emeritam maximo populi concursu in triumphi speciem intulerunt. Puellum vero Barlangani in majori sua æde festive reposuerunt. Utraque vero tam Filii quam Matris statua magnis prodigiis est clarissima, et in illas summa est populorum pietas. Clarebat Thomas anno Domini 1538.

§ XXIV. — *De Thoma, antistite Senensi.*

Thomas Fusconis de Bertha Romanus, ex ordine Prædicatorum, primo Cefadulensis, postea Senensis episcopus creatus, vir in divina sapientia longe clarissimus, ac singulari erga Deiparam Virginem pietate conspicuus, auctor Senensibus fuit, ut singulari voto ad ejusdem tutelam confugerent. Ecclesiæ cathedralis, quæ Deiparæ dicata est operarios instituit, attribuitque sumptus non paucos ex mensa episcopali ad templi honestamentum, unde postea stupendum opus venit ad posterum. Ultimam diem clausit anno salutis communis 1275.

§ XXV. — *De Thoma, antistite Valentino.*

Beatus Thomas de Villanova, Hispanus, ex ordine Eremitarum S. Augustini, archiepiscopus Valentinus, apostolicæ virtutis atque amplissimæ sanctitatis heros, devotionem Regina cœli propriæ matris cum lacte suxit. Statim enim ac parvulus

loqui cœpit, a matre Deiparæ Virginis devotissima in agendis omnibus sæpe sæpius sanctissimum Mariæ Nomen invocare edoctus est. Unde cum a pueritia hanc purissimam Virginem sibi in præcipuam Patronam delegisset, in omni postea vita sua cultui ac venerationi ejus mirifice existit addictus, per ejus manus se magnas a Deo misericordias consecutum libere fatebatur, et majores deinceps consecuturum confidebat. In hujus serenissimæ Dominae solemnitatibus singulares prorsus a cœlo gratias reportavit Thomas. In festo etenim Præsentationis ejus in templum ordinis S. Augustini habitum suscepit: in festo Nivium electioni de se factæ in Valentinum archiepiscopum consensit: in die gloriosissimi ejus Partus primum celebravit Sacrum: atque in die ejus sanctissimæ Nativitatis ex hac mortali vita in æternam requiem commigravit.

Hic sanctissimus præsul in sua civitate Valentina pauperum studentium sub invocatione sanctissimæ Virginis Mariæ de templo collegium fundavit insigne, qui in die Præsentationis ejusdem gloriosissimæ Virginis in templum, a Domino atque divina ejus gratia confortatus, in conventu Salmanticensi fuerat ad recipiendum S. Augustini habitum præsentatus, et in memoriam tanti beneficii tali a se die recepti collegium illud sacratissimæ Virginis indicavit, volens singulis annis in die Præsentationis, in sacello collegii prædicti, festum ejus solemniter celebrari.

Motus etiam a pietate erga serenissimam cœli Reginam, in sua cathedrali Valentina proprium aliquid ad divini cultus augmentum, et sacratissimæ Virginis servitium reperiri optavit, et ita Bruxellis fieri ordinavit Peristroma illud sacratissimæ Virginis Dominae nostræ mysteria continens gaudiosa, quo prædicta ecclesia in præcipuis anni festivitibus decoratur.

Idem Virginis Matris gloriam maximis incrementis in Ecclesia efflorescere cupiens, scripsit de præcipuis festis et mysteriis ejusdem Virginis Matris conciones 12 mihi alibi in Mariana Bibliotheca enumeratas, quibus in virgineas laudes plenis et passis velis excurrit. Ibi B. Virginem appellat Asylum unicum nostrum: Advocatam nostram idoneam: Ancillam Dei felicem, cui ancillantur omnia: Arcam Deiferam, grandi thesauro repletam: Adumbrationem perfectam Filii sui: Auroram fulgidam, rubicundam, purpuream, lætam, non obscuratam, non maculatam sicut alii filii Adam: Aquilam perspicacem et sublimem, quæ in clarissimum Divinitatis jubar oculos suos defixit: Chartam pergamenam purissimam, in qua et de qua scriptum est Verbum æternum: Custodiam justorum: Currum Dei virgineum: Citharam Regis sonantem: Columbam celerem per montium culmina in Visitatione pervolantem: Castellum, ejus nunquam vel unam pinnam demon potuit obtinere: Coronam mulierum: Consciam omnium secretorum Christi:

Cidaram pontificis auream, cui sacrum Dei nomen insculptum est : Columnam mundi : Donum divinæ sapientiæ : Domicilium Trinitatis et totius puritatis : Dominam totius creaturæ : Discipulam Salvatoris præclaram, quæ non ad horam, aut per diem, sed triginta tribus annis in schola illius ad pedes ejus sedens, audiebat verbum illius, et conservabat omnia verba, conferens in corde suo : Exemplum omnium sæculorum : Exemplar familiare et quotidianum virginum sacrarum : Feminam mirabilem, in cujus utero formatum est Verbum, quod sine tempore æternaliter in sinu Patris tenebatur occultum : Fundatricem unicam virginæ professionis : Firmamentum in terra : Florem virginem : Formam virginitatis : Famulam beatam, cui omnia famulantur : Filiam Dei : Gloriam virginum et mulierum : Hydriam plenam et plenissimam, ex qua omnis potatur rationalis creatura : Hortum deliciarum : Institutricem vitæ et professionis, quam tenent virgines : Imaginem adumbratam Filii sui : Imperatricem totius creaturæ : Januam paradisi, per quam Deus ingressus est mundum, ut reus quondam ingrediatur cælum : Lætitiam nostram : Librum puritatis, digito Dei intus et foris scriptum, a virginibus assidue perlegendum : Liliū candidissimum et purissimum : Monumentum virtutum omnium sæculis stupendum : Microcosmum Ecclesiæ : Mancipium Dei : Matrem illius, cujus Deus Pater est : Magistram primam virginum : Martham fidelissimam, quæ Christum excepit in domum suam, in uterum suum, intra viscera sua, et in virgineo thalamo peregrinantem in terris Regem gloriæ hospitavit : Magistram apostolorum et discipulorum Christi : Miraculum magnum orbis : Oraculum divinum ac cœleste : Pergamenum virginem purissimum, sine nota et nævo peccati : Protectionem nostram : Patronam nostram-unicam : Pandoram, quæ Deo suo non stupori, sed amoris magis fuit : Portentum gloriosum cunctis sæculis admirandum : Prophetissam nostram : Propugnaculum Ecclesiæ : Purpuram Regis : Reliquarium Spiritus sancti : Rebeccam sacram : Refugium unicum peccatorum : Reginam potentem : Rosam vernantem : Rubum ardentem et incombustum : Sponsam unicam, quam potentissimus Dominus sibi ex omnibus elegit, et præ omnibus adamavit : Subsidiū unicum nostrum : Spem nostram unicam : Sanctuarium Dei : Sororem nostram, cœlorum Principi nuptam : Scalā cœli, per quam ascendunt et descendunt angeli, in cujus medio affixus est Christus : Sonamitidem, quæ summo Prophætæ prophetarum Domino mensam, candelabrum, lectulumque paravit, lectulum in utero, mensam in pectore, candelabrum in intellectu, quia in utero illius quievit, in pectore pastus est, et ab intellectu illius creditus est : Tiaram pontificis, totam æream, totam divinam : Turrim David, in qua est omnium fortium armatura, id est, omnium

sanctorum virtus agglomerata : Thalamum Filii Dei : Tabernaculum sacrosanctum, in quo dignatus est Deus incarnari : Vellus, quod totum Spiritus sanctus effudit, et purpura excellenti tinxit, ut ex illa fieret purpura Regis, caro illa Christi sacratissima : Virgam de radice Jesse in sanctis Patribus seminatam, de qua natus est flos, quo medicatus est orbis : Urnam pulcherrimam cœlesti balsamo plenam : et, ne longius abeam, Virginem vere singularem, vere unicam, ad quam nulla est alia Virgo, et ad cujus comparisonem omnis alia virginitas corruptio videri potest.

Dicebat Mariam factam esse Ecclesiæ propugnaculum, et peccatorum unicum refugium, ut ad ipsam confugerent omnes rei, omnes mœsti, omnes afflicti, et ea protegente liberarentur ab hoste. Omnes in quacunque tribulatione positos, sive peccatis afflictos, sive persecutionibus attritos, sive tentationibus turbatos, ad Mariam confugere hortabatur, contra omnes æstum tribulantis et ad omnem faciem persequentis dæmonis tutissimum in ea clypeum, quo se protegerent, inventuros certo spondens. Aiebat quod, quamvis de Virgine sacra nihil fere aliud in Evangelio referatur, nisi quod Filium Dei Spiritu sancto conceperit, et aluerit, ex hoc tamen unico ejus fastigio tam amplam et immensam cogitandi et enarrandi nobis insurgere historiam, ut tot sanctorum voluminibus non modo nequeat exauriri, sed neque pro merito attingi, cum majora et sublimiora fuerint, quam ut humano sensu valeant comprehendere : unde, cum finierit homo de ea loqui, tunc incipere, imo necdum se incepisse cognoscere : et cum nunquam ab ejus laude cessaverit, nihil aliud invenire, nisi voluisse dicere.

Magno huic Deiparæ Virginis cultori ac encomiastæ, anno salutis 1553, ipso die felicissimæ Nativitatis Deiparæ, mori ex prædictione ipsius Salvatoris contigit. Cum enim aliquando in die Purificatæ Virginis coram effigie Christi de cruce pendens oraret, et anxius salutem suam divinæ misericordiæ commendaret, vocem hanc audivit Crucifixi Domini ore prolatam : « Æquo animo esto, in die Nativitatis Matris meæ venies ad me. » Promiseionemque hanc adeo gratiosam novo miraculo benignissimus Dominus confirmavit; os enim Crucifixi loquentis, quod ante clausum fuerat, deinceps apertum mansit, et in hodiernum usque diem visitur, dentibus tam perfecte apparentibus, ut optimi sculptores negent ullo artificio simile quid fieri posse. Hujus Mariani Antistitis corpus in ecclesia S. Mariæ Virginis de Succursu prope Valentiam exstat honorifice tumulatum.

§ XXVI. — De Thoma, antistite Vicecomponensi

Thomas, episcopus Vicecomponensis, archiepiscopi Moguntini, in pontificalibus vicarius generalis, sacre theologiæ professor, cupiens ut omnium fidelium devotio in venerationem purissimæ Dei Genitricis et Virginis Mariæ ubique terrarum

augeretur, ipsiusque intemperatæ Virginis sancti parentes Joachim et Anna veneratione congrua honorarentur, omnibus contritis pœnitentibus et confessis, qui piam assertionem illam, quod beata Dei Genitrix Virgo Maria nunquam subjacuerit peccato originali, sed speciali privilegio puritatis semper ab illo præservata exstiterit, ut Matrem Dei decebat, prædicaverint, crediderint et tenuerint : ac circa imaginem ejusdem sanctissimæ Virginis, orationem Joannis Trithemii abbatis Spanhemensis, quæ sic incipit : *Ave Sole splendidior*, semel, aut Salutationem angelicam, si orationem ipsam nescierint, flexis genibus, trina vice cum devotionis intentione dixerint toties quoties : ac qui sanctissimos parentes ejus venerantes orationem ejusdem abbatis de S. Joachim, quæ sic incipit : *O Patriarcha nobilis*, et illam de S. Anna ejusdem : *Salve, sanctissima*, aut si eas nesciverint, ter orationem Dominicam devota mente dixerint, et qui alios ad venerationem purissimæ Conceptionis Mariæ sancta intentione induxerint, ac parentum ejus memoriam fidelibus propalaverint, aut aliquid præmissorum mandaverint, procuraverint, aut alios ad hoc excitaverint, de Dei omnipotentis misericordia, et B. Mariæ semper Virginis clementia confisus, quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis, toties quoties aliquid præmissorum fecerint, in Domino misericorditer relaxavit, litteris super his datis Moguntiae anno Domini 1503, die 7 mensis Julii, quarum tenorem inseruit Trithemius in fine suarum orationum ad sanctos. Litteræ incipiunt, *Splendor poternæ gloriæ*. Enitebat hic Thomas anno post Incarnatum Dei Verbum 1500.

§ XXVII. — *De Thoma, antistite Cameracensi.*

Thomas Cantipratanus, ordinis Prædicatorum, natione Belga, patria Brabantus, Alberti Magni Colonie auditor, D. Thomæ Aquinatis discipulus, ac denum antistitis Cameracensis episcopus suffraganeus, de quo jure dubitari potest, an magis scientia vel pietate præcelluerit, inter alia pietatis testimonia, quibus eximium suum in Deiparam amorem et charitatem prodidit, in suo Bono universali de Apibus plura de eadem Deipara Miracula et Exempla litterarum monumentis consignavit, ad Marianam pietatem in fidelium cordibus fovendam omnino aptissima. Clarebat anno Domini 1260.

§ XXVIII. — *De Thoma, antistite Hierosolymitano.*

Thomas de Lentino, Siculus, ordinis Prædicatorum, vir vita integerrimus, et doctrina clarissimus, hisque nominibus ad patriarchatus Hierosolymitani dignitatem sublimatus, ut summam, et prorsus singularem, quam erga magnam Dei Matrem intus in corde fovebat pietatem, etiam exterius aliquo monumento testaretur, scripsit *Sermones in ejusdem magnæ Dei Matris Festivitates*. Obiit anno salutis 1277.

§ XXIX. — *De Thoma, antistite Veneto.*

Thomas Donatus, Venetus, ordinis Prædicatorum, vir pius, vitæ regularis observantissimus, et in sacris Litteris exercitatus, qui virtutis merito ad suæ civitatis patriarchatum pervenit, devotioni suæ erga Deiparam Virginem illustre satis monumentum posuit, scribendo *Sermones in præcipuas ejusdem Deiparæ Virginis festivitates*. Claruit anno Domini 1492.

§ XXX. — *De Timotheo, antistite Ephesino.*

Timotheus, ob egregias animi dotes adhuc adolescens a Paulo apostolo creatus primus Ephesi episcopus, imo archiepiscopus (jubet enim illi Apostolus, ut per alias urbes episcopos constituat et ordinet, quod est archiepiscopi), una cum apostolis, et apostolorum paribus et justis adfuit beatissimæ Virginis morti, et justis adfuit, et omnia, quæ tunc inibi peracta sunt, suis oculis aspicere meruit. Hinc S. Joannes Damasценus Orat. 2, de Dormitione Deiparæ, «Aderant, inquit, tunc cum apostolis sanctissimus Timotheus primus episcopus Ephesiorum, et Dionysius Areopagita, sicut ipse testatur in iis quæ de B. Hierotheo, qui ipse quoque tunc aderat, scripsit ad prædictum Timotheum, sic dicens : Nam etiam apud ipsos a Deo afflatus sacrorum antistites, quando nos quoque, ut nosti, et multi ex sanctis nostris fratribus, ad contuendum corpus, quod vitæ principium dedit, et Deum suscepit, convenissemus (aderat autem, et Domini frater Jacobus, et Petrus, suprema, et antiquissima theologorum summitas), et viso sacro corpore, placuit omnibus, prout quisque poterat, hymnis celebrare infinitam bonitatem divinæ potentiae, » etc. Martyrio coronatus est Timotheus anno Domini 109.

§ XXXI. — *De Timotheo, antistite Strongulensi.*

Timotheus Justinianus, patricius Genuensis, ex dominis Cili, episcopus Strongulensis, ut beatæ Virginis cultui opportune provideret, ecclesiam sub invocatione B. Mariæ, vulgo *Della Cattolica* in civitate Strongulensi existentem, debitisque obsequiis carentem, Fratribus ordinis Prædicatorum tradidit, eisque conventum a fundamentis, congruis assignatis redditibus, circa annum 1570 pie erexit. Ipse vero Timotheus, posteaquam Ariensi et Calamonensi in Creta insula, Chiensi in mari Ægæo, ac Strongulensi ecclesiis varia fortuna præfuisset, plenus dierum et meritorum, anno 1572, extremum clausit diem, sepultusque fuit in eadem cathedrali Strongulensi.

§ XXXII. — *De Tito, antistite Bostreno.*

Titus Bostrenæ ecclesiæ in Arabia episcopus, vir in divinis Scripturis eruditissimus, et in sæcularibus litteris egregie doctus, quam fuerit propensi animi in Deiparam, patet ex Commentariis ejus in Evangelium Lucæ, in quibus eandem vocat, Virginem inculpatissimam, ab omni animi commotione liberam : Virginem sanctissimam, sacratissimam, immaculatam, sapientissimam : Dominam

nostram : Parentem Dei : Matrem Domini, tantam consecutam gratiam, quantam nunquam alia mulier consequetur : Hostiam laudis Deo a seipsa oblatam : Tabulam quamvis Scripturam recipere idoneam, in qua Scriba ille, scilicet Spiritus sanctus, scribere poterat quodeunque visum fuerat et de ea facere universorum Dominus quidquid libebat. Claruit anno Domini 340.

§ XXXIII. — *De Toribio, antistite Limensi.*

Toribius Alphonsus Mogrovegus, Hispanus, Limanæ Ecclesiæ in Peruano novi mundi regno antistes laudatissimus, vir angelicarum virtutum æmulus, et charismatum apostolicorum hæres copiosus, qui ereditam sibi ecclesiam omni cum pontificalis virtutis laude administravit, et episcopali solio manifesta, æternæque inculpatæ vitæ, ac exploratæ sanctitatis vestigia impressa reliquit : ut erat magnæ Dei Matris amantissimus, erga imaginem thaumaturgam Dominæ nostræ de Sacratio, quæ in ecclesia S. Benedicti Regalis Vallisoleti præcipua devotione colitur, singulari devotione affectus, adolescens adhuc cum ad ejus altare Missæ sacrificium curasset offerri, atque in eo etiam sacrosanctum Christi corpus in Eucharistia recepisset, a fædo manus tubere ipsius Divæ intercessionem vix absoluto Missæ sacrificio, miraculose liberari meruit. Inter alia Marianæ pietatis tributa, Officium B. Virginis diebus singulis devotissime recitabat. Ad Limensem infulam sublimatus miraculosæ imagini Dominæ nostræ Virginis Mariæ, cui Copacauana cognomen est, insigne sacellum ædificavit, atque in eo ad cultum Dominæ suæ promovendum Indorum confraternitatem instituit hac occasione : Limæ in parœcia del Zercado eremitorium erat incultum ac vetus, una cum imagine Deiparæ Virginis, ab exemplari Copacauanæ deducta. Imago hæc magna erat et pulchra, etsi propter Indorum inopiam non satis honorifice habita. Quodam mane, dilucescente die, tugurii illius agrestis tectum, ac parietes dissipati apparere, imago vero Virginis sub dio cœli inclementiæ exposita. Nec latuit facinoris auctor, qui dedita opera, pessimoque consilio id perpetrarat. Audiit quæ gesta fuerant Toribius Alphonsus, summoque studio preces Deo Opt. Max. ejusque Parenti sanctissimæ effudit, ut ædis suæ curam susceperent, et auctorem ejusmodi flagitii deprehendi vellent, jussitque idem curari per omnes ecclesias sanctissimum Eucharistiæ sacramentum exponendo, sacramque imaginem solemnibus supplicatione ad cathedralem per provisorem deferri, ubi pro dignitate servaretur. Divinæ bonitatis est humanis rationibus effectus contrarios ex causis deducere. Quo tempore facinoris auctor ad supplicium quærebatur, eo divina miseratio maxime effulsit, inde gloriaa majorem sanctissimæ Virgini concilians, unde injuria insignior proficisci videbatur. Etenim dum præsulis jussa peraguntur, statim sacra effigies Deiparæ, Puerique inter brachia versan-

tis, sudoris eam copiam emisere, ut intra duas horas, quibus id factum est, duobus calicibus sacri humoris notabilis quantitas excipi potuerit. Prodigium tota Limana civitas venerabunda suscepit; cui deinde accessere et alia pene innumerabilia. Siquidem memorati sudoris vi mira visum cæci recuperare, claudi pedes, brachia contracta distendi, ægritudinis omne genus depelli. Inter eos qui salutem mira plane ratione consecuti sunt, Lutheri sectator numeratur, qui ob paralysim corporis impotens, beneficiis quæ per hanc sacram effigiem manifestissime conferebantur auditis, Catholicis illuc confluentibus et ipse se adjungens, postquam ad conspectum venit, Sana me, inquit, Domina, Dei Genitricem te deinde certissime crediturum. Vix ita, cum pio hominis affectu permota Virgo, statim sanitate illum donavit. Nec tantum corpus, sed et mentem ejus graviori hæreseos ac vitiorum languore resolvit : neque enim divinitus corpori advenit salus, anima non antea curata. Ejurata itaque hæresi apud S. Officii magistratus, in gremium Romanæ Ecclesiæ rite receptus, Dei Genitrici mancipium eodem in loco, perpetuo jure se dedit, totumque vitæ tempus in ea servitute consumpsit. Toribius vero, re, de qua paulo superius memoravimus, diligentissime inquisita, certisque auctoribus ac testimoniis confirmata, atque ad urbem Limam sudore illo deportato, cætera, uti mandaverat, perfici voluit. Itaque ad ecclesiara principem delata est sacra effigies, summa omnium lætitia, festivitate ac consensu : ubi exstructo sacello minime ignobili, per multos annos populorum cultu atque officiis exornata, munificentia divinæ thesauros cumulatissime dispensare non destitit. Quoniam vero primum imaginis hujus exemplar Indorum gens Copacauanæ apud Omasium possidet, hoc vero ad illius similitudinem conformatum in urbe Lima, miraculorum non minori laude florebat, præsulis piissimi jussu hic etiam societas Indorum hominum instituta est, quæ deinde ita claruit, ut pius auctor exoptarat. Illic igitur sacra effigies D. Toribio Alphonso præsule vivo servata est. Hic autem pietate in Deiparam eximius antistes tam proprium illud sibi habuit sacellum, ut in eo sacramenta ordinis et confirmationis conferret, pluresque horas orando traduceret. Hic idem antistes eximius cum noctu iter haberet, capellanos suos et servos prope se esse volebat, ut cum illis Litanias B. Virginis, quam Advocatam perpetuam semper in rebus omnibus habuit, jucundissimo mentis affectu decantaret. In augustissimo Deiparæ Virginis Guadalupensi sacratio insignem capellam fundavit et dotavit, et dum in hoc sacratio moraretur, de suo ex hac vita discessu certior divinitus factus est. Spiritum Creatori reddidit, anno salutis 1606, ætatis 68, die 3 Martii. Pro ejus inter divos recensione laborat nunc in Romana curia D. Jo. Franciscus de Vaghiadolid Limensis, vir multiplici virtutum

splendore decorus, et ad Marianam pietatem omnino factus, cui viventi adhuc parco, ne innatam ingenui hominis modestiam ipsius laudum commemoratione, licet verissima offendam.

§ XXXIV. — *De Tricidio, antistite Paduano.*

Tricidius Fontana, nobilis Paduanus, suæ civitatis episcopus creatus anno 620, ut erat virginæ Matris cultor egregius, in ejus honorem templum ædificavit, quod Sanctæ Mariæ templum nominavit. Obiit anno post salutiferum Virginis partum 647, ætatis 56.

§ XXXV. — *De Trophimo, antistite Arelatensi.*

Sanctus Trophimus Asianus ex Epheso, vir apostolicus, imo verus Galliæ apostolus, primus Arelatensis urbis antistes, Arelate in palatio amplo, quod sibi locum aliquem divino cultui destinandum postulanti ejusdem civitatis profectus, ad Christi jam fidem conversus, ultro concesserat, oratorium in honorem S. Dei Genitricis, ejus eximius erat cultor, ædificavit. Aliam quoque juxta paludes struxit ædiculam, quam eidem Christiferae Virgini consecravit, adjuncto cœmeterio fidelium sepulture dedicato. Clarebat in Galliis anno Domini 59.

CAPUT XVIII.

De Valerio Algarensi, Valerio Lucensi, Vasco Eborensi, Udalrico Augustano, Udone Magdeburgensi, Vedasto Atrebatensi, Venantio Pictaviensi, Verano Cavellicensi, Victore Bononiensi, Vidone Aquensi, Vigilio Antissiodorensi, Vigilio Tridentino, Villano Eugubino, Vincentio Bellovacensi, Vincentio Gravinensi, Vindiciano Atrebatensi, Virone Scoto, Vitaliano Capuano, Uriele Moguntino, Walfrido Eborensi, Wernhario Argentinensi, Wilboldo Cameracensi, Wilfrido Hangustadensi, ac Willigiso Moguntino, antistitibus.

§ I. — *De Valerio, antistite Algarensi.*

Valerius Ximenez, aliis Eximius ab Embun, ordinis Carmelitarum, Hispanus, Algarensis Ecclesiæ in Hispania episcopus, pro dulcissimo suo erga Deiparam Virginem pietatis devotionisque affectu, edidit inter multa, *De forma instituendi confraternitatem sacri Scapularis B. Virginis Mariæ librum ænum*: Stimulum item devotionis ad beatam Virginem de Monte Carmelo libro uno, quem excusum Cæsaraugustæ apud Angelum Taurinum anno 1604, in quarto, dixi in *Bibliotheca Mariana*, parte II.

E vivis excessit anno salutis 1654, die 18 Septembris.

§ II. — *De Valerio, antistite Lucensi.*

Valerius, episcopus Lucensis, S. Paulini Lucensis episcopi, ejus supra memini, discipulus, atque in cathedra episcopali successor, devotione in Deiparam efferebat: fama que ab antiquo ducitur, hunc cœpto a S. Paulino in ipsius Deiparæ honorem templo coronidem imposuisse. Diem obiit anno Domini 90, martyrii honore insignitus.

§ III. — *De Vasco, antistite Eborensi.*

Vascus, Perdigonius Eborensis pontifex, ut altiorum Deiparæ gratiam iniret, secundo ab urbe lapide in amenissimo loco asceterium erigere proposuit et votum absolvit: quod annuo censu liberaliter exornatum Nostræ Dominae de Rubo nuncupare placuit. De quo Jacobus Menæti Lusitanus hac phrasi loquitur: « Vascus episcopus Eborensis S. Hieronymi monasterium sub invocatione sanctissimæ Virginis Deiparæ, a rubo nuncupatæ, in amenissimo loco duobus passuum millibus a mœnibus Eborensibus distante erexit, et magnis reditibus locupletavit. »

Clarebat anno mundi per Christum redempti 4408.

§ IV. — *De Udalrico, antistite Augustano.*

Sanctus Udalricus, episcopus Augustæ Vindelicorum, Mariæ pietatis ardoribus incensus, jus legitimum S. Mariæ semper Virginis Familiæ ab antecessoribus suis antiquitus concessum, statuit inviolabiliter conservandum, nec quemquam in sua ditione degentium lædi permisit oppressione præpositorum.

Anno Dominicæ Incarnationis nongentesimo quinquagesimo quinto, gens Hungarorum, omni bellua crudelior, juxta quod viro Dei cœlitus antea fuerat revelatum, cum innumerabili multitudine erupit, omnemque Noricorum regionem a Danubio usque ad Nigram Silvam, quæ ad montana pertinet et partem provincie Alamannorum usque Hilarum fluvium devastando occupavit. Quæ Lycium transiens, ecclesiam Sanctæ Afræ igne combussit, atque civitatem Augustam obsidione circumdedit. Sanctus autem Dei pontifex nequaquam, visis tot lupis, instar mercenarii, sui gregis custodiam faciendo dereliquit, sed ex adverso se opposuit, ac totam causam Domino ac B. Virgini commendavit. At militibus circumquaque per murum et ante portam acriter contra hostes dimicantibus, ille super equum sedens, non clypeo protectus aut galea, sed stola indutus, intra lapidum ac sagittarum imbres incedebat securus. Videres novum Josue arcam Domini circumferre, buccinis concerpere, nisi quod Josue extra muros urbis Jericho, iste vero intus erat cum Dei populo. Sed merito noster Josue jam coruscante gratia Christi intus in domo Raab ad Deum conversæ, hoc est, ecclesiæ manebat, et civitatem diaboli foris manentem expugnabat. Josue duce, sacerdotibus qui arcam Domini ferebant, buccinis clangentibus ac cunctis populis clamantibus, vociferatione maxima muri Jericho funditus corruerunt; isto arcam Domini in pectore mundo gerente, ac cum sacerdotibus ac

Levitis, tubis, id est, psalmis, hymnis ac canticis spiritualibus sonantibus, cunctisque populis maxima prece ad Deum, et ad ejus sanctam Dei Genitricem Mariam semper Virginem pro sua ereptione clamantibus, Hungari, qui erant civitas diaboli, ceciderunt.

Processu temporis locum Agaunensium, ubi Sanctus Mauritius cum sacra legione quiescit, orandi gratia vir sanctus adivit, et non modicas Thebæorum martyrum reliquias acquisivit, quas cum summo honore Augustam attulit, ac in oratorio sanctæ Dei Genitricis cum hymnis et psalmodiis religiose collocavit.

Idem, Conrado Constantiæ urbis episcopo socio, ad incultam Helvetiorum solitudinem profectus, immaculatæ Virgini templum, utriusque pariter voluntate opibusque fundatum collocavit, quod templum miracula resque uni Deo factu faciles illustrarunt.

Obiit autem magnus integerrimæ Virginis amator anno Incarnationis Domini nostri Jesu Christi nonagesimo septuagesimo tertio, ætatis suæ octogesimo tertio.

§ V. — *De Udone, antistite Magdeburgensi.*

Udo Magdeburgensis, sive Parthenopolis in Saxonia archiepiscopus, cum a pueritia inertis esset ingenii, et ad litteras parum idoneus, dum in ecclesia majori S. Mauritii ejusque sociis dicata prostratus Deiparæ clementiam ad ingenii acumen obtinendum implorat, aliquantulum obdormivit. Cui Deipara apparens, « Non solum scientiæ, inquit, munus tibi tribuo, sed etiam post hujus episcopi mortem; Ecclesiam principis mei Mauritii tuæ fidelitati commendo; quam si bene rexeris, præmium grande consequeris: sin autem male, in anima et corpore morieris. » Ille evigilans, in omni scientia peritissimus apparuit, et post brevem in defuncti archiepiscopi locum multorum suffragio delectus, aliquantulum diu bene vixit: post aliquod vero tempus in omne scelus prorupit: nam facultates Ecclesiæ dilapidabat, mulieres etiam Deo sacras violabat; cumque multis annis male vixisset, et quadam nocte cum abbatisa quadam cubaret, vox ad eum hujusmodi facta est: « Cessa de ludo, quia lusisti satis, Udo; » quam ille contempsit. Sed cum sequenti et tertia nocte cum ingenti fragore eadem vox insonuisset, aliquantulum ingemuit, verum minime resipuit. Quare post tres menses quidam canonicus, Fridericus nomine, nocte orans pro Ecclesia præsertim Magdeburgensi, vidit Christum in ecclesia in aurea cathedra sedentem, et juxta eum Virginem gloriosam in alia itidem aurea cathedra consistentem, sanctorum multitudine stipatos. Cumque S. Mauritius de Udone conquestus esset, Christo jubente, a latere abbatisæ abstractus, eoque adductus est, quem S. Mauritius severius intuens hæc ad Christum: « Domine, inquit, ecce iste Udo, non episcopus, sed lupus, non pastor, sed raptor, maculator, ac devo-

rator est Domini gregis: » adjecitque Deiparam ei scientiam tribuisse, et ecclesiam Magdeburgensem commendasse; quin etiam eum tertio monitum vitam suam nequaquam emendasse. At vero Christus eum decollari præcepit: quare ab angelo capite truncatus, in eodem templo male periit. Sed ante decollationem multis pugnis collum Udonis valide percussit, et post quemlibet pulsum Hostiæ pollutæ per os episcopi in calicem ab eo paratum decidebant, quas omnes reverenter accipiens Regina cœli diligentissime lavit, ac super altare cum calice posuit. Mane autem facto, calicem cum Hostiis in altari, et caput Udonis abscissum, ac truncum corpus, quod in suo sanguine jacebat, inveniunt: pavementum vero marmoreum, atque candidum, adeo est sanguine infectum, ut ei connaturalis videatur. In eo autem loco, ubi est decollatus, novi episcopi ad orationem prosternuntur, ut exemplo Udonis sibi caveant. Canonicus vero Fridericus, qui hæc omnia non in somnis, sed apertis oculis viderat, ea cunctis narravit. Contigit autem Udonis archiepiscopi horrenda mors anno mundi per Christum redempti 985.

§ VI. — *De Vedasto, antistite Atrebatensi.*

Sanctus Vedastus, Atrebatensis episcopus, Marianus cultor egregius, reperta inter eversæ urbis rudera et vepres beatissimæ Virginis ara, templum ejus honori impense letatus erexit. Æternæ beatitudinis mercedem recepit anno Domini 640, 6 Februar., sepultus in ecclesia B. Virginis Mariæ haud procul ab ipso altari. Vide Chronic. Cameracense et Atrebatense lib. 1, et supra in S. Diogene, antistite Atrebatensi cap. 4, ubi Marianam Atrebatensem basilicam per Brabantes ad nihilum redactam, adjuvantibus regibus Francorum, a S. Vedasto reedificatam, atque clericis ibidem constitutis haud mediocriter locupletatam memoravi.

§ VII. — *De Venantio, antistite Pictaviensi.*

Venantius Honorius Clementianus Fortunatus, episcopus Pictaviensis, vir doctrina et vitæ integritate celebris, ut suum erga Deiparam Virginem amorem ac singularem reverentiam declararet, scripsit *De Partu ejusdem Deiparæ Virginis librum unum; De eodem hymnum unum; De Laudibus item S. Mariæ Virginis, et Matris Domini librum seu elegiam unam*, honorificis ejusdem titulis eximisque præconiis redundantem: quæ omnia habes tom. VI Bibliothecæ magnæ Veterum Patrum, parte II. Idem composuisse dicitur egregios illos hymnos: *Quem terra, pontus, æthera; O Gloriosa Domina, et Ave maris Stella*, qui canuntur in Officio B. Virginis. Claruit circa annum Domini 570, ac sine beato consummatus ad lauream cœlestem progressus est die 15 Decembris.

§ VIII. — *De Verano, antistite Cavellicensi.*

Sanctus Veranus, Gabalis in Aquitania ortus, a pueritia in Dei timore et sacris disciplinis institutus, fama ejus sanctitatis erumpente, cum decli-

nandæ humanæ existimationis affectu, ad Cavellicensem provinciæ Massiliensis urbem contendisset, ibi fugato immani dracone ecclesiam beatæ Dei Genitricis, cujus erat cultor insignis, ædificavit. Episcopali postea honore, invitus quamvis, sublimatus, in eo munere majora divinæ gratiæ munera propalavit. Cumque in sincero Dei ac B. Virginis famulatu consenuisset, plenus diebus ac meritis ad vitæ immortalis præmia evolavit, in oratorio, quod in honorem Deiparæ Virginis pridem construxerat, sepultus. Enituit circa annum Domini 588, coliturque præcipue pridie Idus Novembris, quo die fidelis dispensationis remunerationem largam accepit.

§ IX. — *De Victore, antistite Bononiensi.*

Victor, episcopus Bononiensis, qui clarum multis nominibus suum administravit episcopatum, anno salutis 1116, 3 Augusti, vicinis adhibitis episcopis templum B. M. Virginis in Monte juxta urbem Bononiensem columbæ auspiciis exstructum consecravit, idque Assumptioni ejusdem B. V. dedicavit; id autem hac occasione fuerat factum. Cum Picciola Alberti Gallutii filia, Octaviani Platesii uxor, sacellum in hoc colle Virgini Matri vovisset, ac fabri jussu ejus terram ad fundamenta egerere instituisset, columbam de industria locum quemdam circumvolitantem, ac ligneis frustulis collectis orbem satis amplum conficientem, uno atque altero die notarunt, ac mirati rem, religionis pleni, ad Victorem episcopum retulerunt. Ille, multis comitantibus clericis in collem provectus, cum columbam, perinde ut acceperat, novo adhuc intentam operi reperisset, cœlestem eo signo sine dubio portendi voluntatem asseruit, atque ut ædem eo in loco, et quidem rotundam, faceret, Matronam admonuit. Ita ex pia optimi præsulis interpretatione constructa ædícula, post paucos menses ab eodem ante diem nonum decimum Kalend. Septembris est dedicata. Miraculis inde plurimis editis, clarus locus, ac magna convenarum, dona pie conferentium, frequentia celebris, satis docuit vere sedem illam a B. Virgine sibi delectam, ac tanto columbæ officio atque labore significatam. Cum maxima omnium mœstitia diem obiit Victor anno salutis 1129.

§ X. — *De Vidone, antistite Aquensi.*

Sanctus Vido Aquensis antistes, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, cathedralem Aquensem, quæ hodie spectatur, ecclesiam, in honorem B. M. Virginis ædificavit, cui et ditissimum suum legavit patrimonium, ejusque ditionis fecit Meladium, Bistaurium, Setebrium, Castellottumque oppida, quæ ipse possederat. Ad superos plenus meritis evolavit anno salutis 1070, 4 Non. Julii.

§ XI. — *De Vigilio, antistite Antissiodorensi.*

Sanctus Vigilius episcopus Antissiodorensis, genere nobilis, ac sanctitate præclarus, Marianæ pietatis cultusque incremento sedulus invigilans, monasterium in suburbano Antissiodori construxit, quod pluribus ditatum muneribus in honorem san-

ctæ Dei Genitricis dedicavit. Enituit circa annum vivificati generis humani 600, martyrium perpesus die 11 Martii, sepultusque est in ecclesia B. Mariæ quam ipse construxerat.

§ XII. — *De Vigilio antistite Tridentino.*

Sanctus Vigilius, episcopus Tridentinus, Deiparæ Virginis amantissimus, ejusque honoris gloriæque zelantissimus, contra Eutychem scripsit, qui non solum Verbi divini et carnis unam esse naturam, verum eandem quoque carnem non de sacro Virginis corpore assumptam, sed de cœlo deductam fuisse deblaterabat, mentiebaturque impudenter Christum non de sacro Virginis utero vere natum, sed per eundem Virginis uterum tanquam solis radios penetrasse. Clarebat anno reconciliationis humanæ per Christum 400.

§ XIII. — *De Villano, antistite Eugubino.*

Sanctus Villanus, episcopus Eugubinus, vir egregia bonitate, mira temperantia, singularique integritate præditus, anno Domini 1226, ad honorem B. Virginis, quam præcipuo amore complectebatur, in civitate Eugubina monasterium Marianum erexit, de Pellagio nuncupatum, sub regula S. Benedicti. Idem interfuit cum aliis episcopis publicationi indulgentiarum in ecclesia S. Mariæ Angelorum, Portiuncula nuncupata, extra Assisium, præsentem seraphico Patre S. Francisco. Vera vita frui cœpit anno ab orbe redempto 1250, die 7 Maii.

§ XIV. — *De Vincentio, antistite Bellovacensi.*

Vincentius Burgundus, ordin. Prædicatorum, Bellovacensis seu Belvacensis in Gallia episcopus, mihi alias in *Bibliotheca Mariana* celebratus, affectum suum erga Deiparam Virginem inter alia testimonia comprobavit, litterarum monumentis ad posterum transmittendo *De Laudibus ejusdem Deiparæ Virginis, sive de moribus et gestis ipsius librum unum*. Morti succubuit anno Verbi Incarnati 1256.

§ XV. — *De Vincentio, antistite Gravinensi.*

Vincentius Justinianus, Januensis, ex Condominis Chii, episcopus Gravinensis, ut aliqua ex parte singulari devotioni, qua erga Deiparam Virginem ferebatur, satisfaceret, anno salutis 1602, templum elegans sub titulo S. Mariæ Gratiarum in Gravinensi urbe a fundamentis erexit. Obiit anno Domini 1614, ætatis 64, die 3 Octobris.

§ XVI. — *De Vindiciano, antistite Atrebatensi.*

Sanctus Vindicianus, Cameracensis atque Atrebatensis antistes, in sanctam Deiparam singulariter devotus, basilicam cathedralem Atrebatensem in ejus honorem, Theodorici regis subvectus munificentia, sumptuosa structura erexit, copioso censu suffulsit, eximieque ornamentis decoravit. Præclaris virtutum onustus spoliis ad cœlestia tabernacula migravit, anno Domini 704, die 11 Martii.

§ XVII. — *De Virone, antistite Scoto.*

Viro, seu Wiro, episcopus Scotus, quem in Gallia degentem Pipinus rex in tantum veneratus est, ut non modo ab hoc uno, tanquam animæ suæ præsule, salutis præcepta, præcipuaque consilia

peteret, sed etiam detractis calceis sua illi peccata confiteretur ad Ruram fluvium, in loco a mundi strepitu in silvis remoto, in honorem Dei Genitricis, cui cor suum amoremque devoverat, oratorium cœnobiumque constituit, illicque cœlestium rerum contemplationi vacans, admirandum se omnibus veræ pietatis speculum exhibuit. Floruit anno Domini 650 in regnum cœleste evocatus die 8 Maii, cujus sacrum corpus intra prædictum S. Deiparæ oratorium assecræ piissimi condiderunt.

§ XVIII. — *De Vitaliano, antistite Capuano.*

Sanctus Vitalianus, civis atque episcopus Capuanus, vir in omnibus prudens et rectus, inter alia pietatis suæ erga augustissimam Dei Matrem specimina, ex divina revelatione in monte Virgiliano, qui nunc mons Virginis dicitur, ecclesiam in honorem sanctæ Dei Genitricis Mariæ ædificavit, in qua et requievit in pace circa annum Domini 716, xvii Kalendas Augusti.

§ XIX. — *De Uriele, antistite Moguntino.*

Uriel, archiepiscopus Moguntinus, a rara prudentia cum ardenti erga sanctissimam Dei Genitricem affectu conjuncta egregiis laudum præconiis celebrandus, Marianæ gloriæ accessioni invigilans, sanxit ut in choro B. Mariæ Virginis ad Nives anniversaria esset memoria. Diem clausit extremum anno salutis 1514, ætatis suæ 45, die 9 Februarii.

§ XX. — *De Walfrido, antistite Eboracensi.*

Sanctus Walfridus, episcopus Eboracensis, erga augustissimam Dei Matrem Virginem Mariam eximia, dum vixit, religione pietateque flagavit. Roma Britanniam repetens, morbo in Gallia correptus est, ac in civitatem Meldum translatus, quatuor diebus ac noctibus quasi mortuus jacuit. Cum ita sine cibo et potu, sine voce et auditu, quadri-duo perseverasset, quinta demum illucescente die quasi de gravi experrectus somno exurgens resedit, apertisque oculis vidit circa se choros Fratrum psallentium, et Accam presbyterum ad se vocari jussit, quem remotis arbitris ita est affatus: Visio mihi modo tremenda apparuit. Astitit mihi quidam candido habitu, dicens se esse Michaellem archangelum, et, Ideo, inquit, missus sum ut te a morte

revocem; donavit enim Dominus tibi vitam per intercessionem suæ beatæ Genitricis semperque Virginis Mariæ; quare ab hac infirmitate liberaberis, sed esto paratus, quia post quadriennium revertens visitabo te; quod et accidit; nam quadriennio post, anno 709, obiit ubi sedisset annos quadraginta quinque.

§ XXI. — *De Wernhario, antistite Argentiniensi.*

Wernharius episcopus Argentinensis in Germania, ut suam erga Deiparam Virginem internam exprimeret per externa indicia religionem, cathedralem basilicam Marianam, e lignis olim et coctis exiguique valoris lapidibus a rege Galliarum Clodoveo neophyto constructam, demoliri fecit, et ex fundamentis renovari ac longe ampliori et quadrato lapide magnificentiorem ac fortiorem, quam antea, fieri curavit. Emigravit ex hoc lugubri sæculo anno Christi nati 1028, die 28 Octobris.

§ XXII. — *De Wilboldo, antistite Cameracensi.*

Wilboldus, xxvii Cameracensium atque Atrebatensium antistes, in testificationem aliquam suæ erga Deiparam Virginem clientelæ, textum evangelicum auro et lapidibus pulchre insignitum, multosque codices ecclesiæ ejusdem Deiparæ Virginis concessit. Obiit anno 965, vel circa, in basilica S. Mariæ Cameracensis ad meridianam plagam tumultus.

§ XXIII. — *De Wilfrido, antistite Hangustadensi.*

Wilfridus Hangustadensis, in Anglia episcopus, cum ad persecutionem declinandam in insula Seleseye per quinquennium latuisset, ibi in honorem B. Virginis, a se post Deum unice dilectæ, monasterium Benedictinum Salesiense nuncupatum fundavit, donante ei terram rege Australium Saxonum Ethelwoldo. Vivebat anno Domini 712.

§ XXIV. — *De Willigiso, antistite Moguntino.*

Willigisus, xvii archiepiscopus Moguntinus, primus electoratus dignitate donatus, Deiparæ Virginis cultui mira devotione addictus, ecclesiæ S. Mariæ, quæ Moguntinæ ad Gradus dicitur, a Moguntinis consulibus et civibus redificate, valvas duas æreas, quæ ad Forum ducunt, dedit. Diem clausit extremum anno salutis 1011, die 23 Februarii.

CAPUT XIX.

De Zaccharia Chrysopolitano, Zaccharia Gardiensi, Zaysone Augustano, ac Zenone Veronensi antistitibus.

§ I. — *De Zaccharia, antistite Chrysopolitano.*

Zaccharias Chrysopolitanus episcopus, vir summo tempore celeberrimus, inter multa pietatis religionisque specimina quibus sinceræ devotionis suæ erga Deiparam Virginem affectum posteris confirmatum voluit, scripsit *De Assumptione* ejusdem Deiparæ Virginis Sermonem unum. Scripsit etiam super *Missus est angelus* et Canticum *Magnificat* Commentaria, in quibus Mariam Stellam maris, Typum Ecclesiæ, Templum Domini sanctum ap-

pellat, aliisque honorum titulis exornat. Clarebat anno post Verbum hominem factum 1100.

§ II. — *De Zaccharia, antistite Gardiensi.*

Zaccharias Ferrerius, Italus, Vicentinus, ob doctrinæ pietatisque splendorem eximique cæterarum virtutum ornamenta ad Gardiensis ecclesiæ cathedram sublimatus, inter alias amoris sui erga sacratissimam Dei Parentem significationes, ad publicum Marianorum cultorum commodum, et posteritatis memoriam sempiternam, in lucem emisit:

De præcipuis ejusdem sacratissimæ Dei Parentis festis et mysteriis hymnos laudatissimos. In pretio erat anno post Christi Nativitatem 1525.

§ III. — *De Zayso, antistite Augustano.*

Zayso, Ecclesiæ Augustanæ antistes, sui erga Deiparam Virginem Mariam affectus sempiternum apud posteros exstare voluit monumentum, cathedralen basilicam D. Virginis a se inchoatam, quam hodie adhuc summum templum Augustani habent et appellant. Floruit temporibus Justiniani imperatoris ac Bonifacii II circa annum Domini 531.

§ IV. — *De sancto Zenone, antistite Veronensi.*

Sanctus Zeno Veronensis episcopus et martyr, vir eximiis virtutum ornamentis et gloriosis meritorum cumulis insignis, sacratissimam Dei Matrem Virginem Mariam intimo diligens amore, ac religione prosequens singulari, tres *De ejusdem sacratissimæ Dei Matris partu* sermones, ab ipso con-

scriptos, apud omnem posteritatem exstare voluit, suæ non magis doctrinæ, quam pietatis erga tantam Matrem eximium, atque immortale monumentum. In iis, inter multa, sic fatur : « Mira res, concipit Maria de ipso, quem parit : tumet uterus Majestate, non semine : capitque Virgo quem mundus mundique non capit magnitudo. Interea promoveant suum membra Factorem, et opus sui figura vestit artificem. Parturit Maria non dolore, sed gaudio : nascitur sine Patre Filius, non totus Matris, sibi debens, quod conceptus est : donans Matri quod natus, quæ principaliter stupet talem sibi filium provenisse, qui ex se natus non crederetur, nisi quia sicut fuit virgo incorrupta post conceptum, permaneret quoque talis post partum. » Sic ille. Enituit anno salutiferæ Redemptionis 260.

LAUS DEO AC DEIPARÆ VIRGINI Mariæ.

III. PURPURA MARIANA

SEU

DE PURPURATIS PATRIBUS, EMINENTISSIMIS S. R. E. CARDINALIBUS PIETATE
IN MARIAM DEIPARAM VIRGINEM EMINENTIBUS,

LIBER UNUS

EX VETERUM SCRIPTORUM MONUMENTIS, AC RECENTIORUM AUCTORUM

FIDE DIGNIS RELATIONIBUS CONTEXTUS

A P. HIPPOLYTO MARRACCIO.

Beata Virgo Maria fuit plena charitate, ac dilectione, et idcirco sequitur post eam purpuratorum exercitus.

Ex S. HIERONYMO S. R. E. doctore purpurato in serm. 1, *De Assumpt.*

Matri Virgini Mariæ Dominæ suæ clementissimæ

Quam totius naturæ eminentiam vocat Theodorus Lascaris imperator ; purpuram vero regiam, a Deo textam, Christi cælestis conchylii sanguine infectam, a Spiritu sancto complutam et madefactam, ad indumentum et gloriam summi Regis divinitus aptissime dedicatam ; quæ ex virgineis suis sanguinibus purpuream contexit vestem dicenti in Canticis : « Comæ capitis tui sicut purpura, » appellant ex sanctis Patribus non pauci : »

Purpuram hanc Marianam, seu de purpuratis Patribus, Eminentissimis S. R. E. cardinalibus, pietate in ipsam eminentibus, hoc, quaecunque Opusculum votis æternis, D. D. D. infimus servulus Hippolytus MARRACCIUS.

EMINENTISSIMO PURPURATORUM PATRUM COLLEGIO HIPPOLYTUS MARRACCIUS F. P.

Purpuram Marianam, seu, de purpuratis Patribus, eminentissimis S. R. E. cardinalibus, pietate in Mariam Deiparam Virginem eminentibus, hoc quaecunque Opusculum publica luce donaturus ; vestro

potissimum nomine illud præscribendum censui, principes eminentissimi, non ut tantorum virorum exemplo, vos ad Marianam pietatem provocarem (non enim sum adeo ineptus, ut nullis vos ad hanc stimulis indigere non cognoscam), sed ea tantum ratione ductus, quod res vestras, nempe fratrum vestrorum S. R. E. cardinalium, testimonia atque auctoramenta, quibus illi suum erga magnam Dei Matrem amorem studiumque declararunt, contineat et complectatur. Si enim quæ sunt Cæsaris, Cæsari reddenda esse docuit Veritas, quis etiam non fateatur, quæ sunt cardinalium, nonnisi cardinalibus deberi? Nulli igitur mortalium Opus hoc justius offerre ac consecrare poteram, quam vobis; mihiq; crimini, jure meritissimo, datum esset, si sub alterius auspiciis edidissem, atque in aliud, a vestro, nomen titulumque transtulissem. Utinam vero, sicut non dubito, vos consilium meum in hoc Opere vobis dedicando probaturos, sic meam probare possetis in eodem condendo, disponendo pertractandoque felicitatem! Sed gratiam, mea culpa, huic Operi detractam, magna ex parte, argumenti præstantia compensabit; maximamque vos eidem splendore vestri nominis addetis; qui (virorum doctissimorum testimonio) estis vicarii Christi consilarii, Christiani monarchæ assessores, pontificiæ dignitatis collaterales, Ecclesiæ senatores, flores humani generis, principes orbis terræ, ac denique reges, vel pro regibus habendi. Accipite igitur, eminentissimi Patres, a cliente vobis devotissimo Opusculum, non auctoris, sed eorum, quæ in illo continentur, nomine probandum; et si quando a publicis negotiis, vobis aliquid supersit temporis, quod ad studium lectionemque derivetis, illud diligenter evolvite, ut in eo, tanquam in speculo, eximiam fratrum vestrorum S. R. E. cardinalium erga beatissimam Dei Genitricem pietatem, evidentissimis ac luce clarioribus argumentis comprobata, intuentes, novas cordi vestro, jam æstanti, faeces admoveatis; quibus totum amabilissimæ Dei Matris ac clementissimæ Dominiæ vestræ Mariæ purissimo amore flammescat. Plurima hic legetis, jucunda, fructuosa ac sæculorum memoria dignissima, quæ non dubito quin tanto vobis gratiorem hujus Operis lectionem effectura sint, quanto singularibus Marianæ pietatis exemplis impensius delectamini. Pergite interim, principes eminentissimi, purpurei senatus vestri dignitatem, regiis omnibus virtutibus, sed pietate imprimis, et religione erga augustissimam cœli Reginam, augustiorem reddere; et me clientem Deiparæ Virginis ultimum, infimumque ac indignissimum, vestrum etiam esse dignamini. Romæ, ex ædibus Matris Dei in Campitello, die 5 Novembris, anno à Virginali partu 1653.

LECTORI.

Marianam S. R. E. cardinalium pietatem in hoc Opere suscito, Lector humanissime, ut ipsa in nobis, per eorum imitationem, vivat; vivens autem, vitam conciliet sine fine victuram. Rex Antiochus, cognomento Eupator, ut elephantes provocaret ad bellum, ipsis vestes, uvæ et mori sanguine aspersas, purpuramque referentes, ostendit: ego vero mortalium infimus, ut meipsum aliosque ad purissimum Deiparæ Virginis amorem cultumque reverentissimum inflammem, principes in medium produco, non tam vestibus murice tinctis, quam ardentissimis purissimisque erga magnam Dei Matrem affectibus purpuratos. Quos merito dixerim throni Salomonici ascensum purpureum; cum eorum exemplo quilibet permotus et eruditus, ad Mariam Deiparam, quæ veri Salomonis thronus est, dilectionis gressibus valeat ascendere, ut in ea quietem temporis et æternitatis secure inveniat. Purpuratos Patres, adhuc superstites, licet fere omnes, imo omnes, dubio omni procul, tenerrimo quodam ac flagrantissimo, erga magnam Dei Matrem affectu conspicui, ita eam honorent, observent, venerentur, ut ardentius dilectione Virginea, quam cardinalitia purpura flammescant; consulto tamen præteritos volui: tum, ut tantorum principum (qui dispendium virtutis laudari reputant) singulari modestiæ consulerem; tum etiam, ut eorum non otitis obsecundarem, qui, ante mortem consummationemque, neminem laudandum ac magnificandum esse censuerunt. Nihil hic retuli, quod vel a diversis auctoribus fide dignis, qui sua jam opera typis edidere: vel a variis mss. mihi amicorum gratia ac benevolentia communicatis: vel ab ipsorum S. R. E. cardinalium (de quibus hic agitur), monumentis, non desumpserim; nihilque in medium afferre libuit, quod non possem multis rationibus, solidisque clarissimorum scriptorum auctoritatibus stabilire. Utinam vero, dum purpurei senatus lumina, ut Mariana tantum devotione conspicua, venturæ posteritati repræsentavi; hoc munere tam feliciter defunctus essem, ut omnes simul S. R. E. cardinales, quorum amores atque affectus Deiparenti Virgini unice, post Deum, vacarunt et æstuarunt; in unum collectos, orbi spectandos exhibere potuissem! Sed cuinam, summa licet adhibita diligentia et fortuna omnino propitia, hoc exsequi concessum? Quæ unquam messis tam sedulo absoluta fuit, ut nullus spicilegio relictus sit locus? Quandonam venatori, licet sagacissimo, vitio versum est, si in magna silva, non omnes, quæ ibi latebant, cepit feras? At, quæ me fugerunt, colligent alii quibus est aliqua posteritatis cura, et Mariani cultus provehendi zelus: et quos repererit.

a me prætermisissos, S. R. E. cardinales, in cultu, atque obsequiis Deiparæ Virginis emicentes, vel ipsi edent, vel saltem huc attexere, pro sua benignitate, dignabuntur. Et quidem, mi Lector, æterna gratitudinis catena me tibi devinctum habebis, gratiamque tibi publice privateque reponam, non solum si amice admoneas errorum, quos in hoc Opere pereurrendo observaveris: sed si ea, quæ ad purpuratorum Patrum pietatem Marianam spectantia, a me omissa inveneris, pro tua humanitate ad me transmittas; ut in Appendice, vel alia hujus Operis editione, suo loco disposita, ad aliorum exemplum utilitatemque reponantur. Si enim virtus acrioribus ad imitationem sui stimulis nos invitat, quoties in illustri posita fastigio refulget, quid in eminentissimo purpuratorum Patrum vertice locata, præstabit atque efficiet pietas Mariana? Coget ipsa profecto omnes, atque (ut spero) ad sanctissimam Dei Matrem impense amandam, omnique cultu prosequendam efficacissime impellet. Qui vero Deiparam Virginem impense amant, omnique quo possunt studio prosequuntur, licet Romano ostro ac cardinei collegii dignitate non fulgeant; purpurati tamen sunt ac dici possunt: cum augustissima cælorum Regina, non solum purpura, sed purpuraria, servos suos domesticos, cultoresque intimos ac familiares, coccinis, aut bis tinctis, id est, purpureis vestimentis induat, dum eis ad ornatum et gloriam multa dona impertit, quibus tanquam tyriis vestibus decori incedunt; videlicet gratiæ dona, virtutes et alia hujusmodi, quæ animam splendidius, quam vestes murice aut cocco tinctæ cohonestant. Nec mirandum est, si Deipara servos suos purpura vestiat, cum ipsum Regem gloriæ Patris æterni Filium, mundo reddiderit purpuratum. « Rex gloriæ (inquit S. Sabbas in *Menæis Græcorum*), de Matris divinissimæ sanguinibus ipse sibi purpuram tingens, mystico modo purpuratus incessit. » Sic ille. Vale interim, humanissime Lector, tuisque fervidis apud Deum ac magnam Dei Matrem precibus, meis conatibus favere ne desine. Si autem (Deo dante) vita comes fuerit, atque otia et Mæcenates non defuerint, inter alias de Deipara Virgine lucubrationes, quas jam habeo editioni paratas, quantocius expecta: *Bibliothecam purpuream Marianam chronologice digestam, atque in duos tomos partitam, qua purpuratorum Patrum eminentissimorum S. R. E. cardinalium, de Maria Deipara Virgine Opera omnia, quæ reperiri potuerunt: partim ex ipsorum purpuratorum Patrum monumentis, jam editis, de prompta; partim vero ex insignium Bibliothecarum mss. codicibus, nunquam antea productis eruta continentur. Et iterum vale.*

PURPURA MARIANA.

CAPUT PRIMUM.

De Achille de Grassis, Adam Eston, Ægidio Albernotio, Ægidio Columna, Agapito Columna, Alano Coetivo, Alberto Cassinensi, Alberto Austriaco, Alexandro Estensi, Alexandro Farnesio, Alexandro Oliva, Alexandro Peretto, Alexandro Riario, Alexandro Sfortia, Alexandro Ursino, Aloysio Estensi, Alphonso Richelieu, Andrea Austriaco, Andrea Matthæo Palmerio, Andrea Signino, Anselmo Mantuano, Antonio Barberino, Antonio Cajetano, Antonio Caraffa, Antonio Casino, Antonio Jacobo Venerio, Antonio Maria Gallo, Antonio Maria Salviato, Antonio de Monte, Antonio Sanctacrucio, Antonio Saulio, Aratore N. Armando Richelieu, Arnaldo Velza, Ascanio Columna, Augustino Cusano, Augustino Galamino, Augustino Oregio, Augustino Valerio, atque Auxia de Podio, S. R. E. cardinalibus.

§ I.—De Achille de Grassis.

Achilles de Grassis, Bononiensis, in S. R. E. cardinalium numerum a Julio II adlectus; vir morum gravitate, et legum peritia nemini secundus; in quo nullum justitiæ, modestiæ, ac liberalitatis genus unquam desideratum est: tanta fuit erga Mariam Deiparam Virginem pietatis eminentia, ut eo Bononiensis Ecclesiæ thronum implente, ob ipsius præsertim (ut pie credi potest) preces, et merita, augustissima cælorum Regina, se Bononiensis civitatis specialem ac singularem protectricem duobus memorabilibus, ac posteritati consecrandis miraculis, comprobaverit. Nam anno 1512, cum Hispani Bononiensem urbem obsidentes cuniculum sub muro baracani (sic projectura muri vulgo

vocatur) portæ S. Stephani, in quo pieta erat B. Virginis imago, suffodissent, ac pulverem tormentarium indidissent; hic cum admotum ignem concepisset, non tamen murum, ut spem Hispani conceperant, naturali vaporis impetu labefecit, licet valde succusserit: quod virtute B. Virginis esse perfectum, quæ presenti ope, insigne hostium machinamentum elusit, ac tumultuariam urbis expugnationem avertit, apud omnes indubitatum. Deinde anno 1516, cum miles quidam per prætorii porticum, in quo depicta erat B. Virginis effigies, transiens, in conspectu ejus meiere non solum non erubisset, sed etiam juste ab illic prætereunte increpitus, B. Virginem in cælis sedere, neque ejus loci rationem habere, respondisset: diris

subito inflationis doloribus oppressus (licet postea, cum misericordiam ejus sæpe lacrymans invocasset, pristinam sanitatem recuperaverit), statim cognovit ac cognosci ab aliis effecit, speciali ac singulari B. Virginis patrocinio Bononiensem civitatem custodiri.

E vita migravit Achilles, anno orbis redempti 1523, x Kalend. Decembris, sepultus in titulo, quem fuerat assecutus, S. Mariæ Transtiberim.

§ II. — De Adam Eston.

Adam Eston, Anglus, Herfordiensis, ordinis divi Benedicti monachus, ex episcopo Londoniensi ob insignem eruditionem, pietate ornatam, ab Urbano VI Pontifice Max. S. R. E. cardinalis creatus, inter alia devotissimi sui erga Deiparam Virginem obsequii monumenta, magno sane pietatis sensu, rerumque gratia, et aptitudine, composuit Officium festi Visitationis beatæ Mariæ Virginis, ab Urbano VI, in remedium schismatis, instituti, et a Bonifacio confirmati. Mortalitatem exiit Romæ, anno ab immaculato Virginis partu 1397, xiii Kal. Novembris.

§ III. — De Ægidio Albernotio.

Ægidius Albernotius, Conchensis Hispanus, a Clemente VI Pont. Max. ob doctrinam, prudentiam, rerum gestarum peritiam, et nobilitatem (atavis enim regibus erat), in S. R. E. cardinalium ordinem cooptatus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam argumenta, in ecclesia beatæ Virginis Toletana (cujus fuit archiepiscopus) sex sacerdotia, quæ capellaniæ appellant, ad ejusdem B. Virginis cultum honoremque ampliandum, statuit: et moriens, duabus dotandis, quas indotatas relinquebat, eidem ecclesiæ triginta nummorum millia legavit. Vitam cum morte commutavit anno 1364.

§ IV. — De Ægidio Columna.

Ægidius Columna Romanus, nobilissimæ Columnensium familiæ illustrissimum ac felicissimum germen, S. Thomæ Aquinatis doctoris angelici discipulus, atque ordinis Eremitarum S. Augustini aliquando prior generalis, ex Bituricensis Ecclesiæ episcopo S. R. E. cardinalis, vir omnium scientiarum cognitione locuples, ac Deiparæ Virginis cultor amantissimus, licet optime nosset, omnes rhetorum leges, ad rite laudandum inventas, magnitudine gloriæ Dei Genitricis vinci, nihilque tam copiose et elaborate scriptum esse, quod sacrosanctæ Virginis Mariæ laudibus, honori ac meritis, ulla ex parte satisfaceret, tamen vi gratiæ ipsius, Marianarum laudum præco evasit eximius, suique in cœli Reginam affectus monumentum exstare voluit sempiternum, a se elaboratum commentarium in Salutationem angelicam. In quo quidem commentario (quod prodit primo Romanis typis, apud Antonium Baldum, anno 1555, et nuper Matritensibus, ex typographia regia, una cum tom. III Bibliothecæ Virginalis anno 1648) appellat Deiparam, Advocatam nostram apud Deum: Amicam Dei pulchram, suavem et decoram sicut Jerusalem:

Auroram valde rutilantem, quæ de seipsa Solem illum produxit, et mundo parturivit, qui illuminat omnia: Dominam omnium, quia Mater ejus, qui omnium Dominus est; nostris bonis non egentem, cum bonis omnibus sit plena: Domum divini Verbi et Sapientiæ Dei, columnis septem, id est, plenitudine donorum Spiritus sancti, virtutumque omnium suffultam, in quam venti peccatorum, et aquæ iniquitatum irruere non potuerunt: Habitaculum Spiritus sancti: Habitationem idoneam cœlestis Regis: Illuminatricem, quæ super omnes creaturas nobis misericorditer lumen influit: Lucem omni alia digniorem, puriorem, pulchriorem, et abundantiorum, ipsi summæ et æternæ luci immediatam: Mare amarum, sine peccati, austeritatis et terroris amaritudine, nostrasque auferens amaritudines: Matrem Filii Dei: Matrem pietatis et misericordiæ, Matrem omnium bonorum, et nullius egentem: Mediatricem magnam Dei et hominum, ad quam recurrunt universi. Nubem lucidam et levem, super quam Dominus per carnis assumptionem ascendens, ingressus est mundum: Portam Ezechielis, ob virginitatem clausam: Reginam cœlorum, ab omni peccato mundam: Scalam cœlestem, per quam Christus Dominus descendit ad terras: Sponsam Dei Patris, cum qua iste matrimonium, per verba de præsentī, contraxit, quando illa respondit ad angelum, et cor direxit ad Deum, dicens, Luc. 1: *Ecce ancilla Domini; fiat mihi secundum verbum tuum*: Stellam maris, a Sole justitiæ Christo illuminatam, et per lumen susceptum a Sole, alia illuminantem: Stellam, post Solem justitiæ Christum, primam, et omnibus clariorem, quæ in hoc mari magno et spatio in quo sunt reptilia, quorum non est numerus, necessario super omnes alias elevata, meritis super omnes, et orationum suffragiis adjuvat laborantes, et exemplis vitæ perfectissimæ dirigit deviantes: Tabernaculum Altissimi: Tabulam lapideam sine stylo scriptam: Templum Spiritus sancti, Filii Dei incarnationem operantis: Terram in æternum stantem, quia fidem immobiliter, usque ad finem vitæ, retinuit: Triclinium omnium virtutum: Virgam Aaron, sine pluvia germinantem, et (ne plura hic referam) Virgulam fumi, afflictionis propriæ amaritudine nigram, obscuramque, ad divina tamen semper agilem et perpetuo erectam.

Exemplum Gabrielis archangeli secutus, quotidie Mariam Deiparam devotissime salutabat, atque alios ad idem faciendum efficaciter hortabatur. Dulcissimum Mariæ nomen, cum nomine Filii sui Domini nostri Christi Jesu, non solum in suo, sed in omnium ore resonare desiderabat, quia sicut de nomine Filii ejus dicit Joel. 11: *Qui invocaverit nomen Domini, salvus erit*, ita et de nomine beatissimæ V. Mariæ idem pie et rationabiliter credi posse credebatur. Si enim in nomine Filii Dei quidquid petimus accipiemus a Patre, secundum illud Joan. xvi:

Usque modo non petistis quidquam in nomine meo : petite, et accipietis : quomodo et in nomine B. Virginis petendo, et illam, quæ Mater est Dei proprio nomine invocando et honorando, non accipimus? Hoc autem nomen, quod post nomen Filii ejus, vocabat super omne nomen, erat Ægidio tam dulce atque affectuosum, ut illi esset in ore mel, in aure melos, in corde jubilus : cui et genuflectens hyperdulæ adorationem humiliter impendebat. Dicebat, nihil nobis deesse posse, si sub B. Virginis Dei Genitricis dominio ac protectione maneamus; cum augustissima Dei Mater, non solum in Ecclesia victorum, sed et in illa triumphantium, gratia Filii et meritorum suorum abundantia, maximam retineat potestatem. Mariæ laudes, quantum poterat, celebrabat : hocque de Virgine benedicta tenendum esse affirmabat, quod qui illam blasphemaverit, et ei maledixerit, erit maledictus a Filio; qui autem benedixerit illi, benedicetur per Filium suum, et accipiet salutem æternam, secundum illud, quod in persona ejus dicitur Eccli. xxiv : *Qui elucidant me, id est, qui me laudant, me honorant et benedicunt, vitam æternam habebunt.* Unde ut benedictionum sanctissimæ Virginis particeps esse posset, et in vita æterna cum illa regnare, quotidie, cum angelo, eam laudare non cessabat, dicens : *Benedicta tu in mulieribus.* Ad honorem etiam Filii, et commendationem Matris (quod et aliis suadebat) cum B. Elisabeth quotidie dicebat : *Benedictus fructus ventris tui Jesus.* Aiebat in Salutatione angelica ab Ecclesia additum : *Mater Dei :* ut cum eam, quam salutamus et invocamus, Matrem Dei esse audimus, speremus et credamus, illam omnia ad salutem necessaria nobis a Filio esse impetraturam. Duo autem necessaria esse affirmabat, ad hoc ut Virgo beatissima a nobis, in nostris necessitatibus, invocata, pro nobis intercedere dignaretur : primum, ut cum humilitate, nostram agnoscentes indigentiam, ejus auxilium imploremus, juxta illud Eccli. xxxv : *Oratio humilientis se nubes penetrabit :* secundum vero, imitatio illius, juxta illud Apostoli, I Cor. iv : *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi :* debet enim in nobis aliquid suæ virtutis recognoscere, ut pro nobis dignetur Domino supplicare. Ægidium autem, quod alios præstare docuit, præstitisse, et humilitate atque imitatione, intercessionem ac patrocinium beatissimæ Virginis, in suis omnibus necessitatibus promeruisse, apud me omnino certum atque indubitatum. Mortalem hominem exiit, anno a Virginali partu 1516, die 22 Decembris.

§ V. — De Agapito Columna.

Agapitus Columna Romanus, episcopus primum Biixiensis, deinde Ulixbonensis, ab Urbano V Pont. Max. cardinalitii purpura donatus, vir non minus avorum sanguine, quam prudentia et morum gravitate præstantissimus : inter alia pietatis suæ erga sacratissimam Dei Matrem documenta, in basilica Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe, duos sacer-

dotes constituit, qui altari ejusdem sacratissimæ Dei Matris inservirent, ut patet ex ipsius testamento, in archivio prædictæ basilicæ asservato, ubi ita inquit : « Item volo, et mando, quod infra-scripti exsecutores meæ ultimæ voluntatis, et teneantur, et debeant vendere de bonis meis hæreditariis tantum quantum possint ex pretio inde recipiendo, emere tot possessiones et bona : quod in altari illo quod est subtus imaginem Virginis, possint et debeant vivere duo capellani perpetui, quorum quilibet habeat ad minus in redditibus annuis, florenos auri quadraginta. Item volo et mando, quod præsentatio ipsorum capellanorum fiat, et fieri debeat per exsecutores meos, dum vivant, et post mortem eorum, præsentatio pertineat ad priorem Sanctæ Mariæ Majoris. » Sic Agapitus, qui ad meliorem ivit vitam, anno Christi 1580, Idibus Octobris, ejusque corpus in pavimento jam dictæ basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris sepulturam accepit, ante imaginem gloriosæ Virginis.

§ VI. — De Alano Coetivo.

Alanus Coetivus Brito-Gallus, cui a Nicolao V Pont. Max. Romanæ purpuræ honor delatus, vir excellenti acie ingenii, et virtute nescia vinci, inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, dum esset archiepiscopus Avenionensis, et Sedis apostolicæ legatus in concilio provinciali, celebrato in ecclesia Avenionensi anno Domini 1457, in quo concilio, Petrus de Fuxo S. R. E. cardinalis (de quo infra) archiepiscopus Aquensis, et duodecim episcopi, cum ecclesiarum cathedralium capitulis, interfuere, statutum edidit, tenoris sequentis :

« Decretum in concilio Basiliensi factum, de Conceptione beatissimæ Virginis Mariæ, statuimus inviolabiliter observari ; districtè omnibus inhibendo, sub excommunicationis pœna, ne quisquam aliquid in contrarium prædicare, vel publice disputare præsumat ; quod si secus aliquis fecerit, dictam sententiam eum incurrere volumus ipso facto : et in prima synodo per diœceses, per quemlibet celebranda, prædicta statuimus publicari, et curatis ecclesiarum injungi, ut hæc populo manifestent. Datum in ecclesia cathedrali Avenionensi, die 7 mensis Septembris, anno Incarnationis Dominicæ 1457, pontificatus domini nostri Calixti Papæ III anno tertio. » Morti debitum exsolvit Alanus anno salutis 1474, ætatis 67, die 21 Julii.

§ VII. — De Alberico Cassinensi.

Albericus, Cassinensis cœnobii monachus, natione Campanus, ex oppido septem Fratrum ab Alexandro II Pont. Max. ad Romanæ purpuræ dignitatem evectus, vir doctrina eximius, et multis virtutibus suo tempore clarus ; qui in Romana synodo adversus Berengarium hæreticum feliciter disseruit, eumque ad saniores mentem revocavit, studium suum erga Deiparam Virginem, publicis monumentis posteritati consignatum reliquit, scribendo *De Virginitate ipsius Deiparæ Virginis li-*

brum unum, et *De Assumptione ejusdem* hymnos tres. Emicuit anno reconciliationis humanæ 1056.

§ VIII. — *De Alberto Austriaco.*

Albertus Austriacus, archidux Austriæ, Maximiliani II filius, et Rodulphi II imperatoris frater, a Gregorio XIII Pont. Max. cardinalitia purpura donatus, a prima adolescentia divæ Virginis amorem et cultum induit, eamque sibi patronam adoptavit, et ducem in bellis, periculis, molestiis, omni denique vitæ cursu elegit. Exemplo priscorum regum et principum, effigiem ejus, ut et Christi crucifixi, in Labaro prætulit, his verbis additis: *Sub tuum præsidium confugimus, sancta Dei Genitrix.* Diebus singulis Officium, ut vocant, Deiparæ (quod illum in finem majusculo characterē per Plantinianos edendum curarat), antequam somno se daret, attente recitabat. In omnibus ejus profestis, conscientiæ custodem, animique medicum advocabat, et expiatis noxis (si quæ erant) sacram synaxim incredibili pietate sumebat.

Quotannis ad B. Virginem Hallensem semel atque iterum ibat; ubi et lampas argentea visitur pondere atque opere insignis, quam pro dono suspendit, addito vectigali annuo, ut in ævum ante effigiem Virginis luceat. Verum amplius adhuc coluit eandem Virginem in Aspicolli Sichimensi Brabantia; nam ei templum magnificum, et vere regium, formâ rotunda, a fundamentis ædificavit, ad miraculosam ejus imaginem collocandam decentius. Varia tum aræ, tum ad sacrificandum ornamenta donavit, et quæcunque rara et pretiosa reperit in iis quæ ad se, mortuis Rodolpho et Matthia suis fratribus, pervenerunt, ea universa contulit cultui Deiparæ et ornamentis amplificandis; quorum pleraque sunt super omnem æstimationem. Per multos annos consequentes, sese quolibet anno Sichemium conferebat, ad Deiparam venerandum, ibique singulis vicibus, novem dies exigebat orando, peccata expiando, sese sacra Eucharistia reficiendo quam novendialem in loco isto moram concludebat, donis variis Deiparæ relictis. Neque id omittendum, licet his prius acciderit, ipsum, antequam in Hispaniam proficisceretur, ad connubium cum serenissima Isabella Clara Eugenia, Philippi II filia, sacram purpuram cardinalitiam suspendisse Virgini Matri, quæ Hallæ miraculis coruscat; qua posita, gladio se accinxit, idque eo ipso die, quo e vita abiit, anno 1598, quod observatione dignum videtur.

Ut suum in Virginem Lauretanam affectum testaretur, Lauretum una cum conjugē suā serenissimā Isabella Clara Eugenia, dono misit vestem, seu chlamydem inauratam, cui unum et viginti margaritarum millia, præter bis mille centum quinquaginta octo adamantes, mille centum amplius gemmas majores, erant intexta; quam chlamydem aurifabri Itali ad quatuor et triginta aureorum millia (nam taxari eam Paulus V Papa mandarāt) cum admiratione tantæ liberalitatis et pietatis æstima-

runt. Memor fragilitatis hujus, quā summus perinde, atque imos æquari sciebat; postquam archiducatum Austriæ, et dependentes inde provincias, Matthiæ fratris, et Cæsaris mortē ad se devolutas, cum imperio ab electoribus delato, Ferdinando reliquisset, extremum id etiam voluit, ut exanime corpus suum, quando jubente Deo tale foret, extra ducalem suam urbem Bruxellas, in palatium deduceretur, stipatum humili comitatu, et tredecim duntaxat funalibus accensis: quorum duodecim e communi cera, ad memoriā apostolici numeri; albicante decimo tertio in Deiparæ Virginis honorem.

Idem, cum aliquando in nullo quasi jam corpore, certe emaciato et consumpto, viscera vitaliaque defecissent, et non nisi animus esset, nihil de sua in Virginem pietate remittens, in collem Asperum, Divam solemnī more veneraturus, ac quasi valedicturus, postremum profectus est. Cumque ab archiatris dissuasum esset iter, sanitatem pietati postposuit, beatum se fore prædicans, si fatali jam limiti proximus, proxime ab imaginē Divæ exspiraret. Sed Divæ negotium fuit; quæ confirmato aliquantum ei vigore, difficillimis Europæ temporibus, principem adhuc vivere voluit, et vel in ipso morbo, labantibus fulcrum rebus esse. Fuit sane, et postquam periclitari religio, et majestas Austriacæ desiit, esse et ipse desiit, non jam relinquens corpus, a quo pridem erat derelictus, sed animum Deo ac æternitati jungens. Et hoc miraculorum miraculum fuit: Principem vivere (fas sit ita loqui), cum jam esset mortuus; superesse, cum desiisset. Sed hoc beneficium Divæ fuit. Hoc etiam in eo notabile et laudabile, ut nimirum vix expeditionem aliquam bellicam susciperet, nisi prius precibus votisque, per se vel per duces suos, ad aram ejus, vel Hallis, vel in colle Aspero, vel in La Ken, aut alibi, ubi celebrior divæ Virginis cultus, rite pieque conceptis et donariis oblatis.

Erga Conceptionem immaculatæ beatissimæ Virginis Mariæ mira fuit devotione propensus, unde pro ejus definitione ad Paulum V Pont. Max., suo conjugisque amantissimæ piissimæque nomine, scripsit litteras tenoris sequentis:

« Beatissime Pater. — Quæ regis catholici in Deiparam pietas, impulit, ut a Sanctitate Vestra litteris suis expeteret, quatenus illa, auctoritatis suæ decreto, Conceptionis Immaculatæ mysterium asserere dignaretur, eadem nos, devincti regis precibus, nostras quoque conjungere partium nostrarum esse credimus, quibus maxime in votis est, tantæ Virginis cultoris desiderio, intelligere Sanctitatem Vestram, sententiæ suæ interpositione, annuisse. Cujus accelerationem, si quæ unquam tempora desiderarunt, præsentia certe sunt, in quibus quantum in deprimenda Virginis excellentia hæreticorum pravitas desudat, tantum in ea extollenda orthodoxorum zelus debet eminere; quorum devotioni, incredibile est, quantum, my-

sterii supradicti declaratione, accedet. Ergo dum illam, pro tanti negotii pondere, et paterno Sanctitatis Vestrae in nos affectu, una cum rege catholico, ardentem expectamus, Deum Opt. Max. rogabimus, quatenus Sanctitatem Vestram Ecclesiae regimini et solatio diu servet incolumem. Furæ, 6 Decembris 1618. »

Confraternitatem regiam, et miraculosam Septem Dolorum beatissimæ Virginis Mariæ, quos ipsa pertulit, dum Filius ejus tempore passionis et mortis in hac valle miseriæ mortaliter viveret, a Philippo I, Austriaco Hispaniarum rege, proavo suo, ad sedandos gravissimos tumultus in Belgio exortos, et bellum per diversas ejus provincias dirissime sæviens exstinguendum, primo institutam, et a Carolo V imperatore, ipsius Philippi filio (ut in *Cæsaribus Marianis* retuli) haud parum promotam, insigni quodam pietatis affectu prosecutus est dum ejusdem confraternitatis, seu sodalitalis albo nomen suum consecravit; et præclaro religiosi cultus exemplo, subditis omnibus, velut stella quædam lucidissima, præluxit.

Imaginem thaumaturgam B. Virginis Montis Serati in Hispania, prope Barcinonem, religiosissime visitavit, suumque erga illam amorem ac pietatis affectum muneribus, munificentia regia dignis, testatus est. Obiit piissime, et animo quam maxime tranquillo, anno salutis 1621, die 13 Julii, princeps, si quis alius, Deiparæ Virginis amans, ac ejus cultui ad stuporem usque addictus.

§ IX. — De Alexandro Estensi.

Alexander Estensis, seu Atestinus, Ferrariensis, Cæsaris Mutinæ ducis frater, ac Estensis familiæ, fortissimis ducibus, amplissimis cardinalibus regisque affinitatibus inclytæ, nobilissimum germen, a Clemente VIII Pontifice Maximo sacro S. R. E. cardinalium collegio ascriptus; qui dum vixit, splendidam semper in aliorum commodum servitutem serviit, illiusque erat effatum: « Ex animo, viro principi nitendum, ne aliquando pœnitentia ducto dicendum esset: Diem amisi: » licet magno semper erga magnam Dei Matrem fuerit devotionis affectu, suumque erga illam studium evidentissimis et luce clarioribus argumentis explicaverit, hoc tamen solum ad mex cognitionis notitiam hætenus pervenit, quod ecclesiæ Regii Lepidi (cujus ipse erat episcopus) in honorem Assumptæ Virginis consecratæ, pretiosa dona (inter quæ, integer pontificis et ministrorum in divinis sacrificiis usum ornatus, phrygio opere ex auro contextus) vivens contulit, moriens vero, omnem sui domestici sacelli suppellectilem, quæ haud exigui erat valoris, eidem ultimis testamenti tabulis legavit. Mortalitatis sarcinam deposuit Romæ anno salutis 1654, die 15 Maii. Fuit titularis Sanctæ Mariæ in Via Lata, ejusque funus in ecclesia Sanctæ Mariæ in Vallicella curatum est.

§ X. — De Alexandro Farnesio.

Alexander Farnesius, Romanus, ex antiqua et nobilissima Farnesiorum familia natus, atque a Paulo III Pont. Max. patruo suo, sacra Romana purpura decoratus, qui honoris sui cardinalitii sibi videbatur fructum esse amplissimum atque optatissimum consecutus, si multis prodesset, si sæpe, si maxime, et si officii sui munera partesque tueretur: augustissimam cœli terræque Reginam, a prima infantia ad ultimum usque vitæ punctum, impenso semper studio coluit, et peculiari animi sensu erga ejus obsequia affectus fuit.

Insigne templum B. Mariæ Virginis ad cryptam Ferratam construxit, et permagnificum sacellum S. Mariæ de Scala cœli ad Aquas Salvas a fundamentis restauravit. In ecclesia B. Mariæ Virginis Montis Regalis, prope Panormum, a Gulielmo II, Siciliæ rege, cognomento Bono ædificata, ejus fuit archiepiscopus, pavementum stravit e rubro marmore, albis lineis vermiculato, in ejus media navi ejusdem Gulielmi insignia poni jussit, cum hoc disticho:

*Gratus Alexander regi Farnesius, arma
Gulielmo hæc posuit, templa quod ipse Deo.
M. D. LXIX.*

In ingressu autem portæ majoris visuntur insignia ipsiusmet cardinalis, cum hac inscriptione: *Alexander cardinalis Farnesius S. R. E. vicecancellarius, archiepiscopus Montis Regalis. M. D. LXIII.*

Sed, et prope atrium chori, ejusdem pariter cardinalis stemmata exstant, cum his versibus:

*Templa dicat rex strata solo, Farnesius addit
Marmora: nil aliud splendida tecta petunt.*

Tectum etiam ejusdem Marianæ ecclesiæ restauravit Alexander, octoque illud ingentibus trabibus suffulsit. Porticum quoque, quæ plateam respicit, fabricavit, atque in ea statuum marmoream B. Virginis collocavit, cum epigraphe:

*Per Virginem et Matrem concedat nobis Dominus
salutem et pacem.*

A Paulo III Pont. Max. precibus obtinuit, ut omnia privilegia præfatæ ecclesiæ B. Mariæ Montis Regalis, a summis Pontificibus, imperatoribus, regibus, aliisque concessa, confirmaret: atque ad divini cultus augmentum, sacerdotibus eidem ecclesiæ inservientibus ampliores redditus assignavit.

Basilicam S. Mariæ Majoris de Urbe, ejus fuit archipresbyter, singulariter dilexit, suumque in illam affectum, pretioso inter alia donario testatus est.

Deiparæ Virginis ac purissimæ ejus Conceptionis amantissimus, aggregavit archiconfraternitatem Conceptionis ejusdem Deiparæ Virginis, in arde Sancti Francisci Vineæ Venetiarum, cum archiconfraternitate Conceptionis in ecclesia S. Laurentii in Damaso de Urbe, ac ei privilegia et in-

dulgentias omnes, quæ communicare poterat, communicavit: ut ex Bulla, quam subijcio, cuilibet potest esse perspicuum:

« Alexander miseratione divina episcopus Ostiensis, cardinalis Farnesius nuncupatus, sanctæ Romanæ Ecclesiæ vicecancellarius, et venerabilis archiconfraternitatis Immaculatæ Conceptionis gloriosissimæ Virginis Mariæ in ecclesia Sanctorum Laurentii et Damasi de Urbe protector, ac Franciscus Paperonus prior, Cæsar Coronatus, Jo. Dominicus Guelphus et Franciscus Rallus custodes: universis et singulis carissimis in Christo confratribus societatis, sub invocatione ejusdem Conceptionis, existentis in sacello divæ Annuntiationis, per nob. D. Federicum Curellum in æde S. Francisci Vinæ Venetiarum constructæ et institutæ, salutem et pacem in Domino sempiternam.

« Sincera devotionis affectus, quo vos solemnia Immaculatæ et ineffabilis Conceptionis gloriosissimæ semper Virginis Mariæ, quæ sacratissimo ejus utero, prout nostri status exigebat necessitas, humanæ salutis auctorem protulit, quæ apud eum, quem maternis lactavit uberibus, sedulas ac ineffabiles pro nostræ fragilitatis expiatione preces effundit, reverenter et humiliter prosequimini singulariaque charitatis ac pietatis opera, in quibus vos, pro vestris viribus, continue exercetis, merito nos inducunt ut privilegia et indulgentias, ex benignitate summorum Pontificum, nostræ præfatæ archiconfraternitati Conceptionis de Urbe, aliis etiam exteris societatibus communicabilia, a Sede apostolica concessa (vobis vexillum, et alia ejusdem Conceptionis beatæ Mariæ insignia ferentibus) gratiose et liberaliter, prout vestra expostulat nobis desuper exhibita petitio, impartiamur et communicemus; quo libentius sub hujusmodi vexillo militare, et in piis salutiferisque operibus perseverare valeatis. Jamdudum siquidem a felicis recordat. Paulo Papa III emanarunt litteræ tenoris subsequentis:

« Paulus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam: Dum præcelsa meritorum insignia, quibus Regina cælorum Virgo Dei Genitrix gloriosa, sedibus prælata sidereis, quasi stella matutina prærutit, devotæ considerationis indagine perscrutamus, et intra pectoris nostri arcana revolvimus, quod ipsa, utpote via misericordiæ, Mater gratiæ, pietatis amica, humani generis consolatrix, pro salute fidelium qui delictorum onere prægravantur, prompta oratrix, et pervigil ad regem quem genuit, intercedit; dignum, quin potius debitum reputamus, universos Christifideles, ut omnipotenti Deo, cujus providentia ejusdem Virginis humilitatem ab æterno respiciens, pro reconcilianda Auctori humana natura, lapsu primi hominis æternæ morti obnoxia, eam sui Unigeniti habitaculum, sancti Spiritus præparatione constituit, ex qua carnis nostræ mortalitatem, pro redemptione populi sui, assumeret, et immaculata Virgo, post partum, nihilominus re-

maneret; de ipsius immaculatæ Virginis mira Conceptione gratias et laudes referant, et salutis operæ intenti existant, specialium gratiarum muneribus invitare, ac eorum pia suffragia donis cœlestibus confovere, ut exinde fiant ejusdem Virginis meritis et intercessione, divinæ gratiæ aptiores, et charitatis devotio in dies per amplius in eis augeatur. Cum itaque sicut accepimus in ecclesia SS. Laurentii et Damasi de Urbe est capella, sub invocatione Conceptionis ipsius gloriosæ Virginis Mariæ dicata, in eadem ecclesia sita, ad ejusdem omnipotentis Dei laudem et gloriam, et ipsius Conceptionis B. Mariæ Virginis honorem et reverentiam, una notabilis utriusque sexus Christi fidelium confraternitas, sub eadem invocatione Conceptionis B. Mariæ Virginis pro pauperibus puellis maritandis, et aliis charitatis operibus exercendis laudabiliter ac pie a pluribus annis instituta, et hactenus religiose observata fuerit, ac illius guardiani et confratres, pro tempore existentes, circa Missarum et aliorum divinorum Officiorum, in dicta capella pro confratrum et confraternitatis hujusmodi spirituali consolatione, et tam vivorum quam defunctorum animarum salute, celebrationem, et hujusmodi pietatis opera, prout facultates ipsius confraternitatis suppetunt, jugiter intenti existant. Nos cupientes, ut dilecti filii moderni et pro tempore existentes ejusdem confraternitatis guardiani et confratres, eo ferventius in eadem devotione perseverare ac circa hujusmodi salutis et charitatis opera exercenda promptius intendere studeant, et alii Christifideles ad ingrediendum eandem confraternitatem libentius inducantur, quo semper hoc majori cœlestis gratiæ dono refici posse cognoverint, et animarum salus per amplius propagetur; piis et devotis ipsorum modernorum guardianorum et confratrum, in hac parte, supplicationibus inclinati, eidem confraternitati, ac illius guardianis et confratribus præsentibus et futuris, etiam a Romana curia, pro tempore absentibus; ut omnibus et singulis privilegiis, auctoritatibus, conservatoriis, facultatibus, indulgentiis, et peccatorum remissionibus etiam plenariis ac gratiis, favoribus, et indultis confraternitati charitatis de eadem Urbe, ac illius confratribus, officialibus, ministris, servitoribus, et personis illius ecclesias visitantibus, etiam per modum communicationis privilegiorum et indulgentiarum, etiam plenariarum, hospitali nostro Sancti Spiritus in Saxia, et archihospitali pauperum infirmorum incurabilium S. Jacobi in Augusta, ac aliis piis locis et ecclesiis dictæ urbis concessorum seu extensionis illorum ad eandem confraternitatem charitatis, et alias quomodolibet concessis, quorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus, pro expressis haberi volumus: pariformiter, et æque principaliter, et in omnibus, et per omnia prout confraternitas charitatis, et illius confratres hujusmodi utuntur, potiuntur et gau-

dent: citra tamen immunitates et exemptiones, eidem confraternitati charitatis concessas, et absque illius præjudicio, uti potiri et gaudere libere et licite possunt auctoritate apostolica, tenore præsentium concedimus et indulgemus, ac illa omnia eidem confraternitati Conceptionis communicamus, et ad illam extendimus.

« Non obstantibus Constitutionibus et ordinationibus apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Decernentes præsentibus litteras, sub quibuscunque revocationibus, vel suspensionibus similium, vel dissimilium gratiarum, etiam in favorem basilicæ Principis apostolorum de dicta Urbe, seu cruciatæ, et expeditionis contra infideles, aut Sedis apostolicæ ab illis defensionis, et alias quomodolibet, ac sub quibuscunque tenoribus et formis, pro tempore factis, nullatenus comprehensas, sed semper ab illis exceptas esse, et censeri, necnon transumptis earundem præsentium manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicujus curiæ ecclesiasticæ munitis, eandem prorsus fidem adhiberi debere, quæ eisdem præsentibus adhiberentur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, indulti, communicationis, extensionis, et decreti infringere; vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat. Romæ, apud S. Petrum, anno Incarnat. Dominicæ millesimo quingentesimo septimo, septimo Idus Martii, pontific. nostri anno quarto.

« L. Sauli A. Cave. Ne. X. sive residuum de consensu. Bernardus Jo. Milen. Richardus Rubeus Cumyn. pro merced. Jo. Baren? Jo. Molin. P. de Laude F. de Miranda. Jo. de Brande. A. Cave G. Groleti. Regist. in secretaria apostolica. A. Cave omisso plumbo cum imaginibus sanctorum Petri et Pauli ab uno, ab altero Paulus PP. III, pendenti in filo serico glauci et rubei coloris.

« Hinc est, quod nos præinsertarum litterarum vigore juxta facultatem hujusmodi, indulgentias etiam alteri communicandi, prælibatæ confraternitati charitatis primitus concessam, auctoritate suffulti, precibus ex parte vestra nobis desuper porrectis, ut par est, inclinati, tenore præsentium, vos omnes, et singulos, qui, ut asseritis, et vexillum, et insignia, per nos gestari solita, accepistis et gestatis, archiconsortio nostro favorabiliter adjungimus et aggregamus. Vobisque omnibus, et singulis, sic adjunctis et aggregatis omnes et singulas indulgentias, vobis, ut præfertur, juxta tenorem dictarum litterarum per præfatum Paulum III, et alios Romanos Pontifices concessas, et quas communicare possumus, dummodo sicut nos pro consequendis plenariis omnium peccatorum indulgentiis et remissionibus ac aliis gratis et privilegiis circa Missarum et aliorum divinorum Officiorum in eadem vestra ecclesia sive capella, pro confratrum

spirituali consolatione, et tam vivorum quam defunctorum animarum salute celebratione, et alia hujusmodi pietatis opera, et imprimis, ubi facultates vestræ confraternitati suppetant, circa pauperes puellas maritandi munus, ad gloriam omnipotentis Dei Salvatoris nostri, et ejusdem Virginis Mariæ ejus Matris, intenti esse, nec cessetis, nec desistatis, prout favente Domino futurum speramus. Existimantes insuper, quod vos minime gravabimini, quotannis, certam quantitatem ceræ albæ, ponderis arbitrio vestro, archiconfraternitati nostræ recognitionem superioritatis dare, juxta morem veterem, et oblationem, nomine vestro, per magnificum D. Achillem Rammecarium juris utriusque doctorem factam, quæ penes nostrum scribam, de hac præsentis adjunctione et aggregatione rogatum in actis reperitur; et gratiose et libenter impartimur et communicamus. In quorum omnium fidem et testimonium, nos præfati has patentes litteras, quæ tum pro majori ipsius rei decore et ornamento, tum pro minori ipsorum aggregationem hujusmodi a nobis postulantium labore et impendio, impressæ fuerunt, manu propria subscripsimus, et tam dictæ archiconfraternitatis, quam ejusdem illustriss. et reverendiss. cardinal. protectoris sigilli appensione muniri jussimus. Dat. Romæ, in aula archiconfraternitatis, anno millesimo quingentesimo octuagesimo, Indict. viii, die vero 18 mensis April., pontif. in Christo Patris D. N. D. Gregorii divina Providentia Papæ XIII, anno octavo. »

« Franciscus Paperonus prior. Cæsar Coronatus custos. Jo. Dominicus Guelphus custos. Franciscus Rallus custos. »

Sancto mortalis vitæ fine ad felicem immortalitatem sibi aditum a divina clementia patefactum invenit Farnesius, anno salutis 1589, ætatis 70, vi Nonas Martii. Cujus cætera, quæ exstant, et me fugiunt, in Mariam Deiparam Virginem ardentissimi amoris argumenta, publicabit dies, eaque feliciores scriptorum calami posteritatis memoriæ consignare merebuntur.

§ XI. — De Alexandro Oliva.

Alexander Oliva, Augustinianus, Saxoferrato oriundus, quem theologica doctrina celebrem, et sanctitate illustrem Pius II Pontifex Max. ut ostenderet sibi gratam esse virtutem, inter S. R. E. cardinales assumpsit, sacro Mariæ Virginis cultui ab ipsa infantia devotus, cum trium annorum puerulus, flores quærens, in fontem cecidisset, et exanimis inde eductus esset: mater ejus, post novem horas, ejulans ad Deiparam ejus templum ingressa, se convertit. Nec frustra ejus opem imploravit; nam repente visus est moveri, ac matrem appellare. Quare attoniti, qui aderant, puerum ad templum deducunt, offeruntque altari. Ille sacrarium ingressus, forte dalmaticam vidit vestem, in cujus limbo imago erat Virginis auro intexta. Conversus ad matrem puer, dalmaticamque com-

plexus, et imaginem digito ostendens : « Mater, inquit, o mater, hæc mihi manum porrexit in fonte : » nec aliquanto spatio potuit adduci, ut inde discederet. Sacellum, in fonte, Virginis ædificatum est, miraculi monumentum. Eum, quintum agentem annum, ordini D. Augustini (quorum templum insignitum erat nomine beatæ Virginis Mariæ) tradiderunt, illi dedicantes, a qua servatus erat. Idem templo Deiparæ in Saxoferrato, civitate sua, cui se dicaverat, ædes fructuarias emit Romæ aureis nummis circiter ducentis, ac calices argenteos, libros, missales, vestes sacras, paramenta altarium, tectoria parietum largitus est. Singulis totius anni Sabbatis, cum id fieri poterat, templum Sanctæ Mariæ Majoris et Populi pie invisebat. Scripsit (ut alibi dixi) *De Partu beatæ Virginis* sermones centum, quibus eximium suum erga tantam Matrem studium luculenter comprobavit. Gravi atque ultimo morbo vexatus, semper beatam Virginem Mariam habuit in ore; et illam sibi noctu et interdiu astare dicebat. Junctus est superis anno 1465, ætatis 55.

§ XII. — De Alexandro Peretto.

Alexander Perettus, de Montealto, Sixti V Pontificis Max. ex sororis Camillæ filia pronepos, S. R. E. cardinalis, et vicecancellarius (quem Placidus Filingerus, in Oratione funebri de eo habita, purpuratorum Patrum phœnicem, Romæ oculum, omnibus charum, aureique sæculi instauratorem : qui crescentem pauperiem aurea pluvia refecit, virginittatis flores aureo rore servavit, labentes familias aureo baculo sustinuit, carcerum vectes aurea lima dissecuit, fluctuantes animos aureis anchoris firmavit : elogio, veritati per omnia consono, deprædicavit) Deiparæ Virginis cultor amantissimus, inter alia eximie suæ erga eam pietatis obsequia, Horarias ipsius preces quotidie devotissime recitabat, et novem diebus, eidem anniversaria celebritate illustribus, virginem aliquam, in ipsius Deiparæ Virginis honorem, et præterea centum virgines in annos singulos dotabat. In pervigiis omnium festorum B. V. Mariæ sibi jejuniū indixerat, ut præmisso jejunio, ad eadem festa devote celebranda se redderet aptiorem. Singulis Sabbati diebus basilicam S. Mariæ Majoris, aliasque Mariano nomini dicatas ecclesias adibat; Deique Matrem in ditionis ejus ædibus frequentans, piam erga illam urbanitatem exercebat. Ad Balnearios secedens hortos, semper ædem beatæ Virginis proximam, a Quercu dictam, manu muneribus non vacua visitabat. Huic (ut cœlestis Regina gratiam pretiosis donariis sibi magis magisque demereretur) obtulit sex candelabra argentea, cum cruce, librarum 52, duo candelabra magna, pariter argentea ad faces ante imaginem B. Virginis sustinendas librarum 96, ornamentum argenteum deauratum circa imaginem beatæ Virginis apponendum, librarum 60, cum his litteris in eo incisis : *Deiparæ Virgini Alexander cardina-*

lis Montaltus. Item imaginem suam argenteam simul cum imagine B. Virginis librarum 21, ut paramenta pretiosa ad aræ usum, vestes sacerdotales holosericas auro et argento contextas, aliaque, vere regia, votiiva cimelia, brevitati consulens, omittam. Egregium pondere ac pretio donum, plaris duobus aureorum millibus æstimatum, videlicet effigiem suam, ac fratris sui argenteam, pulcherrimi factam, pondo librarum 140 Lauretanæ Virgini consecravit, pio cum titulo :

Alexander Perettus Card. Montaltus, S. R. E. vicecancellarius, Sixti V nepos, D. Mariæ ipsum, et Michaelem fratrem perpetuo sustentanti, memor et gratus, sacrum monumentum posuit 1594.

Dotem assignavit, ut quotidie in sacra æde Lauretana, Missa de beata Virgine celebraretur. In Tusculano suburbio, Franciscanæ disciplinæ professoribus templum, cum adjuncto cœnobio, in Dei Matris Virginis sine labe conceptæ honorem, exstruxit, ornavitque, quod in ipsius templi facie his verbis expressum est :

In honorem Immaculatæ Conceptionis Deiparæ Virginis Alexander, cardinalis Montaltus, S. R. E. vicecancellarius, a fundamentis exstruxit.

E mortalium cœtu pie demigravit, anno salutis 1623, die 2 Julii, suumque corpus in Esquilina beatæ Virginis æde sepeliri, ex testamento præcepit. Cui ædi in sui sacelli cultum, quot, dum viveret, dona contulerit, narrat abbas Paulus de Angelis in Descriptione basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris, lib. II, cap. 10.

§ XIII. — De Alexandro Riario.

Alexander Riarius, Bononiensis, S. R. E. presbyter cardinalis, tit. S. Mariæ in Ara cœli, vir integer, et in sententia dicenda libertatis ac senatorii officii memor, ut erat in beatam Virginem egregie pius, aram principem ecclesiæ Sanctæ Mariæ Consolationis de Urbe, magnificentius exstruxit ac dotavit : Deique Genitricis celebrem imaginem, ex minus decenti loco, in illustriorem ibidem transtulit, ut hæc marmorea adjecta inscriptio docet :

D. O. M.

Alexander Riarius, S. R. E. presbyter cardinalis, altare hoc, privilegio pro mortuis insigne, exstruxit, utque D. i Genitricis imago ex minus decenti loco, ubi alias ab Augustino Maffeo pie fuerat exornata, in illustriorem transferretur, Missasque singulis Sabbatis in honorem Deiparæ Virginis, cæteris vero non festis diebus, pro requie animæ suæ singulas, dieque anniversario obitus sui 18 Julii, quadragenas quotannis celebrari, ejusque rei causa, annum censum scultorum quinquaginta, in perpetuum solvi mandavit.

Idem aræ, et sacerdotis ornatum ex veste Damascena; crucem auream, specie ac pretio nobilem; et candelabra cubitalia ex argento, haud vulgari opere facta, Lauretanæ Virgini donum obtulit : et plura alia in Domine suæ cultum ac venerationem præstitit, quæ tamen ad hæc haecenus

cognitionis notitiam non venerunt. Immortali vita potitus est, anno Domini 1583, ætatis 42, 15 Kalend. Augusti.

§ XIV. — *De Alexandro Sfortia.*

Alexander Sfortia, ex comitibus S. Floræ, Pauli III, Pont. Maximi nepos, a Pio V, Pontifice Maximo S. R. Ecclesiæ cardinalis, tituli S. Mariæ in Via, declaratus; vir rerum gerendarum dexterritus, et virtutum ornamentis illustris, in quo regia quædam, et majoribus suis hand indigna animi magnitudo semper floruit, ut singularem pietatis ac tenerrimi amoris affectum, quo augustissimam cœli Reginam venerabatur, publico monumento testaretur, in basilica Sanctæ Mariæ Majoris, cujus fuit archipresbyter, una, cum Guidone Ascanio Sfortia fratre (de quo infra) Virginis Assumptæ sacellum, artificio singulari ex Michaelis Angeli Bonarotæ modulo, ædificavit. Nec alia de eo hactenus innotuerunt. Vita excessit anno salutis 1581, die 17 Junii.

§ XV. — *De Alexandro Ursino.*

Alexander Ursinus, e nobilissima, Romanos inter principes, familia, non minus purpuræ dignitate, a Paulo V, Pontifice Maximo accepta, quam Deiparæ pietate, nutricis cum lacte hausta, eminentissimus: in congregationem beatæ Virginis, Romani collegii Societatis Jesu ascitus, publice in turba plebeiorum, cum illis sese acriter diverberabat, idque non raro ad sanguinem; quod perpetim agebat in pervigiis beatissimæ Virginis Mariæ, ut ei se, suamque vitam, proprio sanguine, consecraret: paratus etiam, si res ferret, ejus causa, totum sanguinem vitamque profundere.

Idem Bracciani (quod oppidum est Romæ vicinum, et ducum Ursinorum sedes) sodalitatem Deiparæ Virginis, e civibus sibi subditis, aulicisque erexit, ad instar ejus, quæ in Romano visitur collegio: in qua ipse perfectum concionatorem, disciplinæ choragum, et cæterorum pietatis officiorum antesignanum agebat. Unde cum ad eos sodales, in Vigilia Assumptionis, exhortationem habuisset, solito ardentior, ac deinde cum iis acriter sese, usque ad sanguinem, diverberasset, in febrim incidit, quæ ei, cum morte corporis, vitam attulit æternam duraturam, in octava Assumptionis Virgineæ, die Sabbati, anno salutis 1626. Fuit diaconus S. Mariæ in Cosmedin.

§ XVI. — *De Aloysio Estensi.*

Aloysius de Este, seu Atestinus, Herculis II, Ferrariæ ducis filius, in amplissimum cardinalium ordinem a Pio IV Pontifice Maximo relatus, præstantissimæ virtutis, atque inauditæ liberalitatis princeps; quem pauperum thesaurum, purpurei senatus lumen, ac Romanæ aulæ ornamentum fuisse, memoriæ proditum invenio. Deiparæ Virginis, ab ipsa infantia, purissimo amore captivus, ut indicaret cor, id est, amorem atque affectum suum, totum atque in solidum eidem Deiparæ Virgini consecratum, cor aureum Lauretanæ Virgini donum

misit. Qui autem Deiparæ cor dedit, quomodo, cum illo, eidem non omnia donavit, ac totus Deiparæ fuit? Cœlum petiit anno a salutifero Virginis partu 1586, ætatis 48, 11 Kal. Januarii.

§ XVII. — *De Alphonso Richelieu.*

Alphonsus Ludovicus du Plessis de Richelieu Gallus, Armandi (de quo infra) germanus frater, ex monacho Carthusiano, archiepisc. Aquarum Sextiarum, deinde archiantistes, et comes Lugdunensis, et Galliarum primas, postmodum vero S. R. E. Cardinalis, ab Urbano VIII P. M. creatus; vir virtutis non eximiæ solum, verum etiam admirabilis; quem Lugdunenses suas delicias, et pupillam oculi palam profitebantur. Erga sacratissimam Dei Matrem Virginem Mariam, præcipua quadam et pia devotione, in omni vita, affectus fuit. Cum anno 1655, die 19 Augusti, Urbano VIII Pontifice Maximo favente, et Francisco Barberino S. R. E. vicecancellario protegente, archiconfraternitas Conceptionis, et Stellarii beatissimæ Virginis, ab hominum memoria, in Urbe erecta, et per totum terrarum orbem propagata, ad augendam erga Deiparam, sine peccato conceptam, crescentem quotidie magis fidelium religionem, antiquissimam, et miraculis insignem conceptæ Virginis iconem, magnificentissimo apparatu ac pompa plane triumphali, plurimis passim fornicibus, statu, columnis, aris machinisque ornatissimis excitatis, Ælia arce ad publicum plausum instructa, veteri sacello restituto et ornato, in triumphi speciem circumduxisset, militibus Urbis, copiis tributitiis cum vexillis præeuntibus, profanis, sacrisque ordinibus, cardinalium, ac procerum familiis subsequentibus, senatu vero Romano, una cum patritiis, populoque universo, insueto plaudentis pietatis sensu, claudente triumphum, sibi mirifice gratulante, a Virgine, omni vel originis labe immuni, lustrari urbem suam, quam illius potissimum patrocini, ab omni semper hæresum labe immunem agnoscebat. Alphonsus tunc Romæ degens, ut nulli erat in augustissimam Dei Matrem pietate secundus, suum etiam ipse Virgini, sine macula conceptæ, studium ac voluntatem testaturus, in via Julia, fornicem, vere triumphalem, cum subjecta inscriptione erigendum curavit:

Magnæ Matri Deiparæ sanctissimæ, integerrimæ, noxæ communis et translatitiæ labis exsorti, Alphonsus Ludovicus du Plessis, de Richelieu, S. R. E. cardinalis, archiepiscopus et comes Lugdunensis, Galliarum primas, magnus Franciæ eleemosynarius, arcum hunc, triumphalibus insignem argumentis, excitavit; antiquæ de peccati principe monumentum victoriæ, de impiorum perfidia omen et præsagium novæ.

Licet autem eminentissimus hic cardinalis, pluribus aliis evidentissimis et luce clarioribus argumentis, affectum suum erga beatissimam Virginem, ac Dei Genitricem sanctissimam declaraverit; quia tamen hactenus ad meæ cognitionis notitiam hujus-

modi argumenta non venerunt, ea, hoc loco, recensere non valui. Felicem mortalis vite sortitus est exitum amantissimus Deiparæ Virginis eliens, anno a virginali partu 1653, mense Maio.

§ XVIII. — *De Andrea Austriaco.*

Andreas Austriacus, Ferdinandi archiducis Austriæ filius, et Ferdinandi imperatoris Cæsaris Augusti nepos, a Gregorio XIII, Pont. Max. sacri senatus dignitate donatus, qui majorem splendorem propriæ virtutis gloria exæquavit, et Belgicæ provinciæ, difficillimis temporibus, a Philippo II, rege præfectus, eam incomparabili prudentiæ et fortitudinis laude administravit. Inter alia Mariæ pietatis (quam cum ipso pene nutricis lacte hausit) clarissima testimonia, plures ad varia loca, Deiparæ Virginis religione cultuque celebria, sacras peregrinationes obiit; atque in eisdem locis, pietatis suæ vestigia munifice impressa reliquit. Lauretum præsertim adiens, ibi bina candelabra, solido ex ebena, gemmis, auroque distincta, necnon crucem auream, auro insidentem monti, gemmisque clarissimis inculatam Deiparæ Virgini dono dedit. Lustrali Clementis VIII anno, in religioso peregrini habitu, quasi alter Alexius, omnibus ignotus, Romam profectus; ibi, inter alias ecclesias, basilicam S. Mariæ Majoris, peregrinorum more, non semel pedes religiosissime visitavit. A Clemente autem VIII, Pont. Max. agnitus, et in Vaticanas ædes amantissime receptus, ibi post dies paucos, vi morbi lecto affluxit, sacrisque mysteriis rite ab eodem Pontifice expiatus, ex terrena peregrinatione ad cœlestem patriam migravit, anno salutis 1600, ætatis 42, pridie idus Novembris. Ejus funus, omnium bonorum lacrymis, curatum est in ecclesia S. Mariæ de Campo Sancto: et cadaver, non multo post, ad ecclesiam S. Mariæ de Anima translatum.

§ XIX. — *De Andrea Matthæo Palmerio.*

Andreas Matthæus Palmerius, Neapolitanus, archiepiscopus Materensis, et Acheruntinus, a Clemente VII, Pontifice Maximo in sacrum cardinalium numerum, præclaræ virtutis merito, ascitus; ejus pius, et constans animus, non minus docuit fortunam adversam superare, quam secundam contemnere: inter alia pietatis suæ erga suavissimam Dei Matrem, cœlique Reginam inclytam, documenta, Lauretum profectus, aræ et sacerdotis ornatum ex veste Attalica Lauretanæ Virgini donum tulit. Cætera tanti viri erga Deiparam Virginem amoris specimina adhuc me latent. Vita functus est anno salutis 1556, ætatis 44, xiii Kal. Februarii, sepultusque in ecclesia Sanctæ Mariæ de Populo.

§ XX. — *De Andrea Signino.*

Andreas Signinus, sive e comitibus Signiæ, ordinis Minorum, Italus, Anagninus, Alexandri Papæ IV nepos, qui a Bonifacio VIII, cujus erat propinquus, S. R. E. cardinalis creatus, dignitatem hanc sibi oblatam recusavit, et in maxima humilitate, et

paupertate totum vite suæ cursum transegit; inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem symbola, edidit *De partu ejusdem Deiparæ Virginis* volumen. Sancto fine quievit anno salutis nostræ 1502, die 1 Februarii.

§ XXI. — *De Anselmo Mantuano.*

Anselmus Mantuanus, origine autem Mediolanensis, Alexandri II, Pontificis Maximi, a quo S. R. E. cardinalis creatus, nepos; vir doctrina, et summo pietatis studio clarissimus. Quem Mathildis comitissa confessorium, ob vite sanctitatem, sibi ascivit, ejusque suam nobilissimum monasterium Sancti Benedicti de Mantua, in quo ipse aliquando monachus fuit, sua impensa condidit, et dotavit: beatissimæ Virgini Genitrici Dei Mariæ obsequiis, ad stuporem usque addictus, cum nocte quadam, post Matutinas, in beatæ Virginis sacello orandi gratia remansisset, ibique eidem beatæ Virgini pro Mantuana urbe (in qua morabatur) instantissimas supplicationes offerret, illam solis radios luce vincente, coram se animadvertit: quæ cum B. virum, futuræ gloriæ certissima spe, ad susceptum vitam institutum protrahendum adhortata esset, tandem se Mantuanæ urbis, quam sibi summo opere addictam videbat, perpetuo specialissimam patronam fore spopondit. Quibus dictis, cum evanisset, Anselmum voluptate jucundissima perfusum reliquit. Quodam alio tempore, dum in ecclesia Sancti Pauli in territorio Mantuano juxta episcopium, altare quoddam ad honorem B. Virginis consecraret: inter solemnâ consecrationis, in eodem altari, ipsam beatam Virginem corporeis oculis conspexit. Alio quoque tempore in Purificatione ejusdem gloriosæ Virginis Mariæ, dum tardior ad ecclesiam venisset, cantantibus jam clericis invitorium: *Occurrens Deo tuo*: vidit intranti sibi Deiparæ Virginis Domine suæ, Filium in occursum. Inter alia autem devoti sui erga augustissimam cœli Reginam obsequii pignora; ad posteros transmisit, a se elaborata, *Meditationes piissimas*, in *Salutationem angelicam*, *Ave Maria*, et in *antiphonam*: *Salve Regina*; quæ ex Codice ms: Bibliothecæ Sancti Benedicti Mantuæ exscriptæ cum Bibliotheca purpurea Mariana, quam paro, si Deus concesserit, proferentur in lucem. Ad æternæ felicitatis præmia perrexit Anselmus, anno salutiferæ Incarnationis 1086, die 18 Martii, quo die ejus nomen in Martyrologio Romano notatum est, et ejus Officium a Lucensibus, quorum fuit episcopus, sub ritu duplici, celebratur.

§ XXII. — *De Antonio Barberino.*

Antonius Barberinus, Florentinus, ex ordine Minorum Capuccinorum, Urbani VIII Pontificis Maximi germanus frater, cardinalis Sancti Bonifrii nuncupatus (vir, in quo pietas integerrima, vite moderatione conspicua, omnibusque probitatis numeris absoluta semper eluxit) inter alia splendidissima testimonia, quibus suam erga Deiparam religionem, quam cum ipso lacte bibit, atque fixam

in corde semper tenuit, palam apud praesentes, et posteros declaravit, templum Fratrum Capuccinorum in Urbe Immaculae Virginis Conceptioni sacrum, a fundamentis erexit, religiosi in Deiparam obsequii monumentum. Idem, ut alumni collegii Neophytorum in templo beatissimae Mariae ad Montes sacris ministeriis operam navarent, eos, simul incolentes, illuc transtulit, novasque aedes, eorum habitationi, a fundamentis extruxit. Etiam post iudutam cardinalitiam purpuram, absoluto divini Officii penso, Horarias beatæ Virginis preces, simul cum corona quotidie persolvit. Augustissimæ cælorum Reginae imaginem, ante quam in oratione procumberet, semper in cubiculo suo habere voluit.

Hospitali Sanctæ Mariæ in capella, in Transtiberina regione, certam pecuniæ summam legavit, ejusdem hospitalis pauperibus per singulos menses in perpetuum distribuendam. Monasterio beatæ Virginis Annuntiatae Cathecumenarum solvi jussit in menses singulos scuta viginti quinque, ut quotidiano monialium victui adjumento essent. Ecclesiæ beatissimæ Virginis de Montibus, ultimis testamenti tabulis, reliquit pollubrum suum argenteum, suosque calices et patenas : sicut ecclesiæ Sanctæ Mariæ Transtiberim, cujus erat titularis, scuta ducenta in indumentis sacerdotalibus impendenda. Nec alia in hoc argumenti genere ad meæ cognitionis notitiam adhuc pervenerunt. Quæ tamen me latent, ab oblivione vindicabunt alii, et eximia a tanto principe edita Marianæ pietatis specimina, haud diu in tenebris sepulta jacere patientur. Religiose animam exhalavit, anno reconciliationis humanæ 1646, ætatis 76, die 11 Septembris, cum ante obitum, ut suus spiritus, e corpore egressus, in pacis ac refrigerii loco, inter cælestis patriæ cives reciperetur, fixis humi genibus, a Deipara Virgine, unico peccatorum refugio, devotissimis atque ardentissimis precibus postulasset. Vide opus *De eminentissima Deiparæ Virginis perfectione*, a Joanne Mariæ Zamorio, Utinensi, ordinis Minorum Capuccinorum, elucubratum, atque Antonii nostri nomini consecratum, in cujus Epistola Dedicatoria ipsius Antonii in Deiparam pietas maxima prædicatur.

§ XXIII. — *De Antonio Cajetano.*

Antonius Cajetanus, Romanus, quem virum non minus majorum stemmate, quam propria virtute clarissimum Bonifacius IX, Pontifex Max. in amplissimum S. R. E. cardinalium ordinem retulit : inter alia pietatis suæ erga Deiparam specimina, absidem templi Sanctæ Mariæ super Minervam, ut insignia indicant, exædificavit : atque in hoc templo corpus suum, post mortem, sepeliri voluit. Diem supremum clausit, Romæ, anno salutis 1412, die 11 Januarii.

§ XXIV. — *De Antonio Caraffa.*

Antonius Caraffa, Neapolitanus, quem nobilissima familia natus, doctrina etiam, etsi non primum,

inter primos certe sui ævi numerandum probitate vero nulli secundum, Pius V, Pont. Max. sacra Romana purpura decoravit : inter alias suæ erga Deiparam eximiae pietatis testificationes, e Græco Latine reddidit, Catenam, seu explicationem veterum Patrum in Canticum beatæ Mariæ Virginis : *Magnificat*. Cœlum petiit anno salutis 1591, pridie Idus Januarii ; fuitque titularis Sanctæ Mariæ in Cosmedin, et mox etiam Sanctæ Mariæ in via Lata.

§ XXV. — *De Antonio Casino.*

Antonius Casinus, Senensis, aliis Florentinus, ex episcopo Senensi S. R. E. cardinalis a Martino V, Pont. Max. creatus, vir præter alias eximias animi dotes, in utroque jure peritissimus et excellentissimus : inter alia amoris sui erga Deiparam Virginem documenta, basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe (cujus fuit archipresbyter) sextam hereditatis partem reliquit. Cætera me fugiunt. Decessit Romæ anno salutis 1429, die 4 Februarii, sepultus in basilica Sanctæ Mariæ Majoris.

§ XXVI. — *De Antonio Jacobo Venerio.*

Antonius Jacobus Venerius, Recanatensis, Picens, ex episcopo Syracusano, Legionensi et Conchensi S. R. E. cardinalis, a Sixto IV, P. Max. creatus, vir ingenii et sapientiæ laudibus sua ætate percelebris : inter plura, quæ in omni vita prodidit, Marianæ pietatis specimina, hoc solum ad meæ cognitionis notitiam pervenit, quod ipse Deiparæ Virgini Lauretanæ pluviale præclarum, sacerdotisque ac ministrorum solemnem ceremoniam sacrificantium, vestes aureas, ingentibus floribus auro crispo, et opere Phrygio insignes obtulerit. Æternitati transcriptus est anno post Christum natum 1479.

§ XXVII. — *De Antonio Maria Gallo.*

Antonius Maria Gallus, Picens, Auximanus, illustri Gallorum familia ortus, quem Sixtus V, Pontifex Maximus, ob exploratæ, ac sibi cognitæ virtutis merita, Romanæ purpuræ dignitate insignitum voluit : sacra domus Lauretanæ beatæ Virginis (cui ab ipsa infantia devotissimus) protector datus, Lauretum se contulit, ubi summa omnium ordinum lætitia et gratulatione exceptus, creandorum Lauretanæ civitatis magistratum, leges ac jura, descripsit. Eo patrono Lauretani templi facies ad fastigium aliquando perducta est, egregium sane ædis Lauretanæ decus : quippe, et magnifice descripta est, et perfecta solerter ; tota constat ex Istro lapide, Tiburtino simili, ex amussim quadrato : tanto autem artificio structa, ut tantum opus, pene ex una lapidis gleba constare dicas. In media facie, tanquam os, janua patet maxima, striatis columnis marmoreis, et arcuata corona insignis. Hujus latera binæ januæ minores cingunt, stylobatis parastatisque columnis interpositæ, quibus facies subnixa consurgit. Supra januam maximam beatæ Mariæ parvum Filium complexæ effigies ænea visitur, pulcherrime facta ; sub fastigio in ipsa fronte ingens fenestra, oculi instar, striatis

columnis cœlatisque operibus adornata, basilicæ lumen præbet. Super fenestram titulus ædis Lauretanæ aureis litteris in Lucelleo marmore incisus :

Deiparæ domus, ubi Verbum caro factum est.

Cardinalis porro Gallus, ut eum pietas admoneret, ab æde oruanda, ad pauperes sublevandos versus, congesta ingenti pecuniæ vi, montem pietatis instituit, ubi pauperibus oppidanis pecunia mutua daretur gratis, ne cogerentur iniquitatem subire fœneratorum. Auctor fuit, ut summa Lauretanæ historiæ, in marmorea tabula inscriberetur, quo illustrius cumulatiusque esset tantæ ac tam insolitæ rei ad posterum monumentum.

Idem, et a sua pietate, et a subjiaciendis Catholicis regis ad eum datis litteris admonitus, apud Paulum V, Pont. Max. omni qua potuit efficacia instituit, ut purissimæ Conceptionis Dominiæ nostræ mysterium, auctoritate apostolica, tandem aliquando declarare dignaretur, et licet Pontifex non declaraverit, quia nondum advenerat tempus a Dei sapientia præordinatum : suum tamen Gallus erga Virginem sine macula conceptam, studium, satis abunde testatum reliquit. Porro exemplar litterarum, quas pro decisione mysterii Conceptionis ad eum dedit rex Catholicus, hoc est, Hispano idiomate in Latinum translatus :

« D. Philippus, Dei gratia rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ, utriusque Siciliæ, etc.

« Reverende admodum in Christo Pater, cardinalis mi valde chare, et dilecte amice. Dum episcopum Carthaginensem in istam destino curiam, ut mei oratoris extraordinarii fungatur munere, et instet apud suam sanctitatem, circa declarandum mysterium purissimæ Conceptionis Dominiæ nostræ, propter ipsius negotii gravitatem, et molem, et quia tantopere expedit quieti Christianæ reipublicæ, et concordiæ religionum, et omnium fidelium, ac Dei Genitricis devotorum, qui hac opinionum contrarietate scandalizantur : volui etiam te affectuose rogare, sicut et rogo, ut causam hanc tibi commendatam habeas, et cures quantum ad te attinerit, eam dirigere ad desideratum finem. Præterquam enim quod ad ita faciendum obligaris ex ratione tuæ dignitatis, singulariter mihi in hoc complacebis. Et benigne exaudire, et magnopere honorare velis prænominatum episcopum ; ita enim et illius persona, et multæ præclaræque dotes merentur. Et sit, reverende adm. cardinalis, mi valde dilecte amice, Dominus noster in tua continua tutela et protectione. Datæ Madriti, 9 Octobris anno 1618. Ego rex. Ex præcepto suæ Majestatis Antonius de Arostigui secretarius. »

Ex hac mortalium regione in cœlestem patriam perrexit Gallus, anno ab Incarnatione Dominica 1629, die 3 Martii, sepultus in ecclesia Sanctæ Mariæ in Ara-Cœli.

§ XXVIII. — *De Antonio Maria Salviato.*

Antonius Maria Salviatus, Romanus, in amplissimum S. R. E. cardinalium ordinem a Gregorio

XIII, Pontifice Maximo cooptatus : vir, qui toto vitæ suæ cursu esse, quam videri bonis semper maluit ; et cuicunque humanæ spei, Dei honorem et sedis apostolicæ commodum semper anteposuit : singulari quadam erga Deiparam Virginem devotione permotus, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Aquiro, antiquam, et prope ruinosa funditus diruit, ac aliam ampliore a fundamentis erexit, adjecto pro pauperibus orphanis hospitio et collegio ; cui illico pro dote assignavit decem aureorum millia et postea testamento legavit prædium valoris tunc aureorum viginti millium. Idem, ad Sanctum Gregorium de Urbe, sacellum Deiparæ Virginis, quæ eundem sanctum Gregorium fertur allocuta, marmoribus ac picturis ære proprio exornavit. Sed, et ad templum Sancti Jacobi Incurabilem (quod magnificentissimum, structura eximia, amplitudine admirabili, regioque apparatu visendum extruxit) imaginem B. Virginis, quæ in alia ecclesia, huic unita, et Sancta Maria Miraculorum dicta, conservabatur, ut populus erga idem templum majori devotione afficeretur, solenni pompa transferendam curavit.

Ecclesiæ etiam Sanctæ Mariæ Majoris, ut in illa pro ejus anima oraretur, mille aureos pro legato reliquit. Æternitatis iter ingressus est, anno salutis 1603, ætatis 65, die 25 Januarii.

§ XXIX. — *De Antonio de Monte.*

Antonius de Monte, Aretinus, Clementis VII patruus, quem Julius II Pontifex Maximus, ob eximiam in rebus gerendis fidem, et excellentem legum peritiam, in purpuratorum Patrum ordinem cooptavit : quanti apud se esset Mariana pietas, publice manifestum reddidit, dum Lauretanam beatæ Virginis domum religiosissime inivit. Ex Urbe autem Lauretum discessurus, in templo Sanctæ Mariæ Populi, eidem Virgini Maximæ donum obtulit. Qua de re Philippus Bellicius, qui illius itinerarium versibus expressit, est hoc loco audiendus.

*Ventum erat ad portas, cum celsi limina templi,
Proxima conscendens dominus, sic voce precatur :
Tu, quæ causa viæ. Virgo, sumptique laboris,
Alma, viam facilem concedens, annue cæptis,
Da, precor, ut meritas possim persolvere grates,
Incolumis rediens : et nostri pignus amoris,
Quæ tibi dona fero, nunc accipe. Dixit, et auro,
Obtulit insignem pallam, quam baltheus ostro
Contextam cingit Tyrio, dehinc maximus heros
Egreditur lætus, pulchra comitante cohorte,
Flamineam populo portam spectante Quirini.*

Cum ad Lauretanum templum pervenisset, Deum sacrificio, Dei Matrem lacrymis, precibus, munere veneratus est. Quod idem his verbis enarrat Bellicius :

*Inde propinqua caput, non longe a littore, templum
Tollere jam turres, et Lauretana videmus
Mœnia, quæ pelagi scopuloso gurgite fluctus
Adriacas volvunt, Borea resonante, procellas.
Miramur molem immensam, templumque superbum
Atque urbem, quondam nemora, et magalia tantum
Crescere, miramur strepitum, turbamque frequentem,
Virginis effigiem veram sedemque vetustam.
Tot memoranda ducum, regumque ingentia dona.
Solvere vota parans, sanctam prostratus ad aram*

*Procurbuit gemitu princeps, sacrisque peractis,
More suo lætus Matri pulcherrima donat
Munera Christipara; fulvo pretiosa metallo,
Atque ait : O nostræ, Virgo, spes una salutis,
Quæ miseros primi damnatos labe parentis,
Tariareis panis revocas, celoque redemptos,
Posse frui, æterno partu inviolata dedisti.
Nunc precibus placata meis, pietate misellum
Respice qua solita es, nostris et sordibus iram
Siste Dei tactam; tantique miserta laboris,
Accipe, diva Parens, quæso, hæc, sint vilia quamvis,
Munera, meque tua, sanctissima, protege dextra.
Da, Diva, optatam pacem, da, Diva, quietem
Christicolis; duce te, cessent crudelia bella,
In Turcas, Maurosque truces, et vana colentes
Numina, corda move, mentemque et pectora sancta
Pontificis; cui longa precor, tranquillaque fata.
Conscia mens recti; populum pietate gubernet,
Ille suum solita Petri sanctissima sceptrâ
Augeat, infundos vesani comprimat hostis
Errores, mersasque simul caligine cæca
Disjiciat sectas Martini, vinclaque tradat
Colla premenda tibi. Pariter da, Diva, salubrem
Aera, nec crebras inducant sidera mortes,
Languor epidemiæ cesset, da carcere demum
Visere terreno cælestia regna solutis.*

E vita excessit Antonius anno Christi 1553, ætatis 72, xii Kalend. Octobris.

§ XXX.—*De Antonio Sanctacrucio.*

Antonius Sanctacrucius, Romanus, non minus majorum sanguine, quam propria virtute spectatissimus, quem ex Seleuciæ archiepiscopo, et apud Sigismundum III, Poloniæ regem, apostolico nuntio, Urbanus VIII, Pontifex Maximus Romanæ purpuræ eminentia decoravit: ab ipsa pueritia Deiparam Virginem Mariam singulari quodam cultu, ac peculiari veneratione coluit. Primis juventutis suæ annis, albo sodalium beatissimæ Virginis Assumptæ, in domo professæ Societatis Jesu, nomen suum inscribi voluit, variisque semper pietatis exercitiis, intimum cordis sui erga augustissimam cœli Reginam affectum luculenter declarare satagit. Dum apud Sigismundum Poloniæ regem apostolici nuntii munere fungeretur, inter alia obsequiorum genera, quibus sacratissimæ Matris gratiam, in ejus festivitatis, quolibet anno recurrentibus, sibi studiose conciliare studuit, ad ejusdem sacratissimæ Deiparæ honorem, pauperibus sua domo coactis, propria manu fercula in mensa apponere, largas in eos elemosynarum summas effundere, atque in ecclesiis Mariano nomini dedicatis, accedentibus quibuscunque catholicis sanctissimum Eucharistiæ sacramentum ministrare solitus fuit. Dum pestilentia morbo Bononiensis civitas laboraret, facto voto Mariæ sospitatrici de Rosario, et indicta supplicatione, quotannis in ævum duratura, huic supplicationi Antonius cardinalis, tunc Bononiæ legatus an. 1631, nudis pedibus et profusis lacrymis, primus interfuit, cumque ex empyreis Mariæ Rosetis, divina aspirante aura, virus evanuisset ac revixisset salus, Antonius divæ Sospitatricis imaginem, circumducto per vias theatro, simul ac triumpho, in platea magna, auro ac gemmis, novo jure, Reginam religiosissime coronavit. Ad ecclesiæ

Theatinæ regimen assumptus, in oppido Franchæ Villæ, suæ diocesis, ubi ob aeris illius amœnitatem solebat hiemali tempore commorari, templum Deiparæ de Rosario dicavit, illudque donavit Fratribus ordinis Prædicatorum, adjuncto cœnobio, pro alendis duodecim religiosis. Ad archiepiscopatum Urbinatensem translatus, in ecclesiam suam, Deiparæ in cœlum Assumptæ dedicatam, singulis Sabbatis descendebat, ubi sacrosanctum Missæ sacrificium, pro se, suisque ovibus offerens, augustissimam cœli Reginam, inter alia, humillime deprecabatur, ut seipsam elementissimam Matrem sibi, et populo sibi commisso demonstrare dignaretur. E stadio mortalitatis excessit, suæ erga Deiparam servitutis præmium in cœlo percepturus, anno orbis redempti 1641, die 25 Novembris.

§ XXXI.—*De Antonio Saulio.*

Antonius Saulius, Genuensis, ex gente Saulia, non minus opibus, quam nobilitate inelyta exortus; quem Sixtus V, Pontifex Maximus, intuitu virtutis, prudentiæ, multorumque in Christianam rempublicam meritorum, in sacrum purpuratorum Patrum senatum ascivit: Deiparæ Virginis cultui honorique addictissimus, inter alia, quibus suos in tantam Matrem plenissimos amoris sensus luculenter explicavit, aram principem celebris ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Populo Urbis magnificentissime, suis sumptibus, excitari, atque in aræ medio thaumaturgam beatæ Virginis imaginem, quæ divi Lucæ evangelistæ penicillo depicta dicitur, decentissime collocari curavit. Decessit Romæ fere octogenarius, anno a salutiferæ Virginis partu 1623, die 24 Augusti.

§ XXXII.—*De Aratore N.*

Arator N. S. R. E. cardinalis subdiaconus, a Vigilio Pontifice Maximo creatus, vir doctissimus et poeta laureatus; quem natione Italum, et monachum fuisse Sancti Benedicti, asserit Ughellus in *Additionibus ad Ciacconium*: laudum sanctissimæ Virginis Deiparæ se præconem, eximia devotione illustrem, comprobavit; dum in suis *Apostolicæ Historiæ* libris, quos hexametro versu cecinit, et eidem Vigilio Papæ, ante confessionem sancti Petri, in corona multorum episcoporum, obtulit, hæc inter alia de ipsius Deiparæ Virginis laudibus inseruit:

*Porta, Maria Dei Genitrix intacta, creantis,
A Nato formata suo; mala criminis Eva
Virgo secunda fugat: nulla est injuria sexus,
Restituit quod prima tulit, non voce querelas
Excitet, aut gemitu mœrentia corda fatiget,
Antiqua pro lege dolor, scelera ipsa, nefasque
Hæc potius mercede placent, mundoque redempto,
Sors melior de clade venit; persona ruinam,
Non natura dedit, peperit tunc fœta periculum;
Nunc tumuit partura Deum, mortalia gignens
Et divina ferens, per quam mediator in orbem
Prodiit, et veram portavit ad æthera carnem,*

Et ibidem in commendationem beatæ Virginis attexit:

Davidica nam stirpe satus Genitrice Maria,

*Christus adest, quem tota canunt oracula vatam
Venturum sub carne Deum; seseque creantem
Virgineos intrare sinus.*

Ejus etiam ista sunt verba :

Truncata libido.

*Virgineum promittit opus; hæc namque propago
Pivinum concepit iter: hinc sacra Maria est
Ad partum generata novum, quæ conjugis expers
Mater inest, Natusque Dei de Virginis alvo
Emicat, atque hominem mediator in omnia complet.*

Hactenus Arator, qui vivebat anno a salutifero Virginis partu 545.

§ XXXIII. — *De Armando Richelieu.*

Armandus Joannes du Plessis de Richelieu, Pietavus, Gallus, et immortalis Gallorum gloria, a Gregorio XV, Pontifice Maximo, Romana purpura vestitus, dux et par Franciæ, Ludovici XIII, regis Christianissimi consiliarius fidelissimus, ejus imaginem, præclarissimis heroicarum actionum ductibus delineatam, Bononiæ produxit, anno 1642, typis Tebaldini Andreas Taurellus I. C. Divionensis: inter alias conspicuas Marianæ pietatis notas, egregium, cedroque dignum, *De perfectione Christiana* Opusculum, a se compositum, Parisinis typis sæpe recensum, Deiparæ Virgini, pro eo, quo in illam agebatur, devotionis ardore, subjecta epistola consecravit:

« Sanctissimæ Virgini, Dei Matri.

« Ut id operis, sancta, sacrata, gloriosa Virgo, sub tuis ponam auspiciis, non una quidem causa permovere. Agit etenim primo de perfectione, quam Filius tuus pretiosus docturus, præceptorum snorum auctoritate, et consiliorum exemplorumque virtute in hunc mundum venit. Illa deinde tu es, quæ hanc perfectionem altissimo eminentiæ gradu secundum gloriosum Filium tuum attigisti. Præterea, eo mihi tempore natum est, quo præcipua quadam ratione totum hoc tibi se regnum devovit. Equidem crimen effugere nequiquam possem, si quid mihi reliquum facerem, ex eo opere, quod tibi totum debetur. At, humilitatis meæ causa timere, ne gratum munus succederet, nisi ea spe erigerer, te pro tua benignitate, quæ inexhausta est, pro mea, qua maxime ope tua indigeo, inopia, proque fructu, quem fert benedictio, quam ex Filio tuo divino exorata, auctori lubricationibusque ipsius tibi sacris imperties quasi ex debito, esse accepturam. Cæterum, quemadmodum nullus Christianorum fieri unquam potest, ut Filiam tuam, mundi reparatorem, qua dignus est veneratione prosequatur, nisi, et tantæ Genitrici honorem habeat: ita nec tu tantæ charitatis incendio illum amare posses, ut amas, nisi illis adesses, qui nihil aliud respirant, nisi ipsius gratiam et nominis gloriam. Tua virtus tibi ex illo est, hocque unico jure, spero non defuturum mihi præsens auxilium tuum. Quo si indignus censeor, meriti hoc mei est. Vulnera, quæ causa mea exceperit in cruce, ori meo, quod deest, addent; nescit enim rogare quod volo. Iter ego

doceo, tantumque indico ex ingressu aspiciens, illud a te etiam atque etiam oro, ut precum tuarum vi, cum ingressus fuero, passibus adeo magnis curram, ut postquam longius processero, advocare possim, et voce et exemplo Christi fideles, quod nunc, licet velim, non tamen possum. Nihil est, quod a te fieri non possit, cum potentissimi Numinis Genitrix sis, summoque tibi amore conjunctissimi; nihilque quod ad illius gloriam pertineat, quod tu pro tuo in eum amore non maxime velis. Ita spero hoc opus tantam vim relaturum ex tua potentia, tuaque bonitate, ut cum proficuum saluti animarum, quæ una præcipue res hanc mihi curam iniecit, futurum sit, tum ei maxime, qui opem tuam, omni quidem vitæ suæ momento, præcipue tamen in articulo mortis implorat, utilissimum.»

Scriptis, ediditque lingua Gallica, dum adhuc esset episcopus Lucionensis, *Catechismum*, seu *Instructionem Christianam*, in octo supra viginti Lectiones partitam, pietate et doctrina refertissimam, in qua, lectione tertia, explicans illa verba apostolici Symboli *Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine*, tam pie, tam devote, tam dilucide, de Conceptione et Partu beatæ Virginis locutus est, ut admirationem afferre possit legentibus. Lectione etiam 24, Salutationem angelicam beatæ Virginis doctissimis simulque pientissimis commentariis illustravit, et de augustissimæ Virginis honore per totam illam lectionem præclarissimis modis meritis est. Ait enim ibi inter alia explicans illa verba: *Ora pro nobis*: « Nos magna ratione hanc beatæ Virgini porrigimus supplicationem, cum ejus auxilio indigeamus, et ipsa velit et possit illud nobis concedere. Nos ejus auxilio indigemus, quia mundus, caro et daemon, nostri potentissimi et præcipui inimici, suis tentationibus nos continuo adoriuntur. Ipsa potest et vult suum auxilium nobis concedere, quia perfecta charitate, quæ semper in ea fuit, plena est, et quia nemo plus potest apud suum Filium, quam vera Mater: nos, justa ratione, beatæ Virgini, ut suum nobis auxilium conferat, supplicamus, quia cum omni hora in periculis simus, omni hora ejus auxilio indigemus. Nos insuper eam rogamus, ut nostri in hora mortis nostræ recordetur, quia tunc juxta eum statum in quo deprehensi fuerimus, judicandi erimus in judicio particulari, quod in puncto illo ultimo fiet et consequenter tunc tempus erit, quo præcipue auxilio, et viribus indigebimus.» Sic ille.

Qualis ejus fuerit erga purissimam Dei Genitricis Conceptionem sensus, ipsemet luculentissimis, et luce clarioribus verbis declaravit, dum in tractatu *De perfectione Christiana*, cap. 40, hæc litterarum monumentis consignavit: « Solus Dominus noster Jesus Christus ab omnibus passionum depravatarum ac malarum inclinationum defectibus liber fuit: et pariter sola ejus sanctissima Mater ex spe-

ciali privilegio, ipsi concessio, libera fuit ab omnibus peccatis, originali et actuali. » Et in *Cathéchismo*, seu *Institutione Christiana*, lect. 3 : « Nos credimus beatam Virginem in gratia fuisse conceptam. » Et ibidem lectione 24 : « Beata Virgo dicitur benedicta in mulieribus, quia nulla fuit, nec unquam erit sine peccati macula concepta cum plenitudine gratiæ, sicut ipsa. » Cætera tanti principis erga augustissimam Dei Matrem Virginem Mariam amoris atque observantiæ testimonia adhuc me latent. Obdormivit in Domino, Parisiis, anno orbis redempti 1642, ætatis 58, die 4 Decembris.

§ XXXIV. — *De Arnolde Vetza.*

Arnoldus e Vetza Cadurencensis, Gallus, Joannis XXII Papæ (a quo purpura donatus) sororis filius : Deiparæ Virginis cultui, honorique addictissimus ædem beatæ Mariæ collegiatam (ut vocant) Villæ Novæ, prope urbem Avenionensem, trans Rhodanum construxit, dotavitque. Idem pia quædam in laudem beatæ Mariæ Virginis litterarum monumentis consignavit, ut ex Claudio Roberto, atque Eisingrenio dixi in Bibliotheca Mariana, p. 1. Ad superos evolavit anno orbis redempti 1538.

§ XXXV. — *De Ascanio Columna.*

Ascanius Columna Romanus, Marcii Antonii Palliani, et Talliacotii ducis, rerum præclare gestarum gloria clarissimii, filius, quem sanguine, ingenio, consilio, prudentia, integritate, religione atque omni virtute inclytum, Sixtus V, Pontifex Maximus, ad Romanæ purpuræ decus evexit : inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, vas argenteum opere eximio et pondere non contemnendo, Lauretanæ Virgini donum dedit. Fuit titularis Sanctæ Mariæ in Cosmedin, et protector monachorum Montis Virginis. Nec alia, de ardenti tanti principis in Deiparam studio, testimonia, licet non desint, mihi hæcenus innouerunt. Pie decessit Romæ, anno salutis 1608, ætatis 49, die 17 Maii.

§ XXXVI. — *De Augustino Cusano.*

Augustinus Cusanus Mediolanensis, a Sixto V, Pontifice Maximo, purpuræ honore auctus, qui in omnibus negotiis a Sede apostolica sibi commissis, magnam semper pietatis, justitiæ atque prudentiæ laudem tulit : Deiparæ Virginis pietissimus cultor, ipsius Lauretanæ ædi sacerdotis, aræque vestem, ex auro, argentoque contextam, donum dedit. Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Vallicella de Urbe sanctorum martyrum Papiæ et Mauri sacris corporibus (quæ in sua S. Adriani diaconia inventa fuerant) Sixto V, Pontifice Max. concedente, tanquam thesauris ditissimis locupletavit, atque in ea insigne sacellum in honorem Deiparæ Virginis Purificatæ erexit, ac dotavit. Fratres S. Mariæ de Mercede, Deiparæ Virginis obsequiis in solidum addictos, in suam S. Adriani diaconiam, a se ornatam, ut inibi ab iisdem Deipara Virgo semper laudaretur, libenti animo introduxit Diem suum,

ut vixerat, sanctissime obiit, anno salutis 1598, ætatis 56, die 20 Octobris.

§ XXXVII. — *De Augustino Galamino.*

Augustinus Galaminus, Brixichellensis, ex magistro generali ordinis Prædicatorum S. R. E. cardinalis a Paulo V, Pontifice Maximo, creatus, vir probatissimis moribus, et magna etiam, dum vixit, apud omnes sanctitatis opinione commendatus ; ob innatum sibi erga sanctissimam Dei Genitricem amorem, et ob reverentiam tantæ Matri ac Dominae a suo ordine debitam, statuit, ut in festis duplicibus, maioribusque sanctum ipsius Matris ac Dominae Officium continuo in choro a Fratribus recitaretur. Mille nummos aureos, libenti animo, contulit, ut in ecclesia S. Marci, civitatis Auximanae, sacellum beatæ Virginis Mariæ de Rosario exornaretur. Ut, juxta votum suum, esset particeps sacrificiorum et orationum, quæ fiunt in sacrosancta æde beatæ Virginis Lauretana, huic ædi viginti loca montium testamento reliquit, quatenus eorum fructus in emptionem ceræ, seu olei, vel alterius rei, quæ in dictæ ædis commodum vergeret, converterentur. Cœnobio Meldolensi beatæ Mariæ de Olivo, ubi religiosum Sancti Dominici habitum induit, donavit decem loca montium, pro Missa quotidiana, ibi ante imaginem beatæ Virginis perpetuo celebranda. Cui etiam imagini, lampadem argenteam valoris ducentorum aureorum, supremis testamenti tabulis, reliquit. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Ara Cœli, cujus titulo fuerat insignitus, legavit lampadem pariter argenteam, trecentorum aureorum : et cum statim post obitum suum ter millia Missarum sacrificia, pro anima sua, Deo offerri ordinasset, eorum partem, in sancta domo beatæ Virginis Lauretana, offerenda esse decrevit. Ab hac vita ad meliorem migravit, anno Incarnationis Dominicæ 1639, die 6 Septembris.

§ XXXVIII. — *De Augustino Oregio.*

Augustinus Oregius, Italus, vir morum probitate insignis, et sacræ theologiæ peritissimus, quem Urbanus VIII Pontifex Maximus, virtutis intuitu, Romana purpura, ac Beneventana infula decoravit : inter alia externa argumenta, quibus amorem et venerationem, qua Deiparam Virginem intimo cordis affectu plurimum prosequabatur, apud posteros testatus est : in tractatu, quem *De sacrosancto Incarnationis mysterio* Romanis typis evulgavit, *De Mariæ Matris Jesu virginitate, matrimonio, conceptione, partu et maternitate* egregie scripsit : suum autem erga purissimam ejusdem sacratissimæ Dei Matris Conceptionem sensum, his verbis aperuit. « Dicendum est sanctificantem gratiam Virgini Matri fuisse concessam, quæ illam ab omni macula originalis peccati præservavit. Probatur. Nam non videtur de Matre Dei, quæ tota pulchra est, et sine macula, virtute Spiritus sancti habitaculum Filii Dei præparata, congrue dici posse, ut fuerit prius filia iræ, quam dilecta a Filio, id

est, prius habuerit in se maculam originalis peccati, per quam esset in massa perditionis, quam gratiam, per quam esset inter filios Dei sancta et immaculata. Fuit igitur in instanti suæ Conceptionis simul, et secundum naturam condita, et per gratiam sancta. Neque hinc sequitur, quidquam subtrahi de dignitate Filii, per quem, et in cuius fide, ante ortum Virginis, tot annorum millibus patriarchæ atque prophetæ sanctificantem gratiam receperunt, qui tamen a Christo Domino redempti fuisse dicuntur. Nec obstat, si dicas, ipsos redimi potuisse, quia peccatum contraxerant, a quo si fuit præservata Virgo, non poterat redimi; nam quamvis peccatum non contraxerit, quia tamen ex semine Adæ, per communem modum, quo propagatur humana proles, originem traxit, cum quo modo, est semper conjuncta peccati macula, vel eam contrahendi debitum: potest dici redempta Virgo excellentiori quodam, et eminentiori modo, ex eo, quod fuerit a peccato præservata, quod contraxisset, nisi fuisset Christi meritis præservata, quod est de ipsa singulariter dictum, quia de Christo Domino, qui de Spiritu sancto conceptus fuerat, non potest dici, nec a peccato redemptus, nec a peccato, quod deberet contrahere, subtractus. Obijcies: Omnes qui in Adam peccaverunt, Redemptore indigent: si ergo beata Virgo Maria in Adam non peccavit, non indiguit Redemptore. Respondetur: Concesso antecedenti, negatur consequentia. Nam Virgo Dei Mater Redemptore indigebat, ut præservaretur a peccato, quod contrahere debuisset; quæ est virtualis redemptio, qua etiam Christus Dominus non indiguit, quia in ipso nec peccatum, nec contrahendi peccati debitum fuit. Sic ille, et plura in hanc rem alia, quæ, brevitati consulens, omitto. Mortalem hominem exiit, anno orbis per Christum salvati, 1635, die 12 Julii.

§ XXXIX. — *De Augustino Valerio.*

Augustinus Valerius, Venetus, patricio genere natus, episcopus Veronensis, inter purpuratos Ecclesiæ Patres a Gregorio XIII, Pontifice Maximo,

relatus, vir ingenio, eloquentia, civilium rerum usu, et recondita sacrarum litterarum doctrina, monumentisque spectantissimus: pro eximio suo erga Deiparam Virginem Mariam affectu, Veronæ in templo Sanctæ Anastasiæ, Patrum Dominicanorum, SS. Rosarii sacellum erigi, et Romæ in aula palatii S. Marci super januam ædium cardinalis titularis, ejusdem Deiparæ Virginis Mariæ effigiem depingi curavit. In ecclesia etiam Sancti Marci, cujus titulo erat insignitus, in choro a se pro canonicis exstructo, super cardinalitiam sedem ipsius sacratissimæ Dei Matris, ac purissimæ Virginis Mariæ imaginem exprimi ordinavit. Plura edidit ingenii monumenta, a cardinalium nomenclatore, Sanderò, Victorello, aliisque recensita, in quibus ardentissimum suum erga augustissimam cœli Reginam studium non semel patefecit. Thesaurum piarum et Christianarum institutionum in usum sodalitatis Deiparæ Virginis Mariæ a Joanne Perrello olim editum, iterum Veronæ imprimi curavit, ut hujus libelli auxilio Mariana pietas magis promoveretur, atque in catholicæ juventutis animis altius impressa remaneret. Spiritum Deo reddidit, anno salutiferi partus 1606, ætatis 75, die 24 Maii.

§ XL. — *De Auxia de Podio.*

Auxia de Podio, Valentinus, Hispanus, vitæ sanctimonia, sacrarum Litterarum cognitione, et omni virtutum genere exornatus, quem Sixtus IV, Pont. Max., in sacrum Purpuratorum Patrum collegium ascripsit: inter alias Marianæ pietatis exhibitiones, dum esset archiepiscopus Montis Regalis in Sicilia, ecclesiam beatæ Mariæ Virginis a Gulielmo II, Siciliæ rege ædificatam, multis, iisque pretiosis donis ditavit et ornavit: visiturque ibi etiam nunc ejus crux argentea cum Crucifixi effigie, prout illa ferebant tempora, eleganti artificio elaborata: et Mons cum imaginibus beatæ Virginis, et ipsiusmet cardinalis ante B. Virginem genuflexi. Mortalitem exiit, anno salutis Christianæ 1483, ætatis 60, vii Idus Septembris.

CAPUT II.

De Bartholomæo Cæsio, Benedicto Justiniano, Benedicto Ubaldo, Bernardo de Ambasia, Bernardo Divitio, Bernardo Macieiowski, Bernardo Sandoval, Bertrando de Montefavento, Bertrando a Turre, Bessarione Trapezuntio, Bonaventura Baduario, ac Bonaventura Fidanza, S. R. E. cardinalibus.

§ I. — *De Bartholomæo Cæsio.*

Bartholomæus Cæsius, Romanus, S. R. E. cardinalis, vir et majorum stemmate et propria virtute clarissimus, cum Clemente VIII, Pontifice Maximo, Romam Ferraria rediens, in Lauretana beatæ Virginis æde, ab eodem Clemente, cum cardinali Aldobrandino, initiatus est sacerdotio. Idem titulo ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Porticu insignitus, ecclesiam hanc, pene totam, instaurari, et picturis, quæ imaginis beatissimæ Virginis, Dei Matris, ab Angelis in S. Gallæ aedes olim delatæ, ac ibidem

cultæ Historiam complecterentur, non parvis expensis, illustrari curavit. Ut vero pietas et religio eorum, qui ad hanc ecclesiam confluent, in dies magis inclaresceret, et tam sanctæ imaginis cultus, desuetudine prope oblitteratus, excitaretur, Clemente VIII, annuente, eamdem ecclesiam nostræ congregationis Matris Dei præbyteris, sublato canonicorum collegio, commisit. Mortalem hominem exiit anno salutis 1622, sepultus in basilica Sanctæ Mariæ Majoris.

§ II. — *De Benedicto Justiniano.*

Benedictus Justinianus, patricius Genuensis, Vincentii Justiniani cardinalis (de quo infra) ex sorore nepos, vir probitate et consilio clarus, ac magnitudine virtutis inter clarissimos sacri senatus principes (Petramellarii iudicio) recensendus: erga beatissimam Virginem Mariam cultu ac pietate, dum vixit, maxime floruit; qui, etsi in egenis ope ferenda nunquam parcus, Sabbatis tamen, ejusdem pietatis causa, in elargiendis eleemosynis totus erat: quo die septem miserorum millibus munifica manu succurrisse, sunt qui de eo affirmant.

Cum Bononiensi legatione ad quinquennium fungi ei contigisset, nihil ex omnibus habuit prius quam ut Lauretanæ Virginis opem imploraret, totamque eidem legationis provinciam commisit: se, prolegati tantum ipsius munere fungi velle protestatus. Hinc eo quinquennio, rebus adeo tranquillis usus est, ut numquam opus habuerit ad tormenta, capitalesve pœnas deposcere aliquem, aut virum nobilem, aut scholarem, aut civem, cum toto eo temporis spatio, præter quinque fortuitas in vulgo cædes, nihil atrocius vindicandum, perpetratum esset. Cum finitimis præterea principibus nihil turbidum. Annonam, iniquis frugum temporibus, eo legato nullus desideravit. Supra septuaginta viros principes, domo, hospitioque excepit quam liberalissime, nullo publici sumptus dispendio. Quæ omnia, huic beatissimæ Virgini referebat accepta.

In supremis tabulis consignandis, quinquaginta millium scutorum eam hæredem dixit: quam pecuniam ex censibus ac fundis, de quibus in iisdem tabulis meminit, contractam, ad Lauretanam domum, in quosdam pios usus insumendam, pertinere voluit: administrationem vero penes officiales congregationis sanctissimæ Virginis Annuntiatae super Minervam demandavit: qui præter alia, et certo virginum numero, certas dotes, in eadem Lauretana domo distribui, et sacrum die Conceptionis Virginis Immaculatæ festo solemniter fieri, perpetuis temporibus curarent. Si quid præterea superesset, in collocandis pauperibus virginibus, nobili præsertim genere natis, insumi jussit, quibus liberum esset, virginalem statum in aliquo monasterio profiteri, vel in urbe, vel extra urbem, singulis ducenta scuta constituens: In supplicatione tamen, in manibus beatæ Virginis Lauretanæ imaginem, eadem circumferre tenerentur. Pie migravit e vita, anno ab intactæ Virginis partu 1621, die 27 Martii, ætatis annum agens 67, et pro eo celebratur quotidie Missa in S. domo Lauretana. Fuit titularis Sanctæ Mariæ in Cosmedin, sepultusque est in ecclesia Sanctæ Mariæ super Minervam, in propriæ familiæ sacello.

§ III. — *De Benedicto Ubaldo.*

Benedictus Ubaldo, civis et episcopus Perusinus, ab Urbano VIII, Pontifice Maximo in S. R. E. cardinalium ordinem ascitus, sacratissimæ Virgi-

ni impense devotus, dum Bononiæ legati apostolici munere fungeretur, felices prosperosque eventus qui in ea gerenda legatione successere, eidem sacratissimæ Virgini ascribens, ante templum D. Francisci marmoream columnam, imposita ejusdem Virginis statua, sequenti incisa inscriptione excitavit:

D. O. M.

Benedictus SS. Viti et Modesti diaconus card., de Monaldorum familia Perusiæ ortus, ut benefici testatoris avunculi Francisci Ubaldi sacre Rotæ Romanæ auditoris præceptum impleat, Ubaldo nuncupatus, episcopus Perusinus, et Bononiæ de latere legatus, ob suam erga sacrum D. Francisci ordinem propensam voluntatem, hanc columnam Immaculatæ Conceptioni erigendam curavit, et tantæ suæ, suæque domus protectricis, simulacro, proprium nomen, in adorationem submitti voluit; cumque gubernatæ civitatis tranquillitatem, ejusdem Virginis nomini acceptam, ferat, gratiam quam illi habet, hoc marmore testari jussit, anno Domini 1637, Pont. S. D. N. Urbani Papæ VIII.

Obiit, ut æternum viveret, anno salutis 1642.

§ IV. — *De Bernardo de Ambasia.*

Bernardus de Ambasia, Gallus, Tholosanus, vir admiranda eruditionis, et religiosa pietate clarissimus, quem fuisse amplissimum S. R. E. cardinalem, affirmat, inter alios, in suo *Paradiso Carmelitici decoris*, Marcus Antonius Alegre de Casanate: pro peculiari animi sensu, quo erga, Deiparæ Virginis laudes atque encomia afficiebatur, litterarum monumentis consignavit, de ejusdem Deiparæ Virginis festivitibus sermones egregios. Cætera me fugiunt. Floruit anno a salutifero Virginis partu 1590.

§ V. — *De Bernardo Divitio.*

Bernardus Tarlatus, alio nomine, Divitius ex oppido Bibiena, diœcesis Florentinæ, a Leone X, Pontifice Maximo, ob plurimas, eximiasque virtutes, quibus fulsit, ad cardinalatus fastigium meritisime elatus: inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Porticu de Urbe (quæ illi in titulum cesserat) prope collabentem (quod marmorea tabula testatur) confirmavit. Protexit etiam sub jam dicto Leone X, sacrosanctam, totoque terrarum orbe venerandam Lauretanam beatæ Virginis ecclesiam, quæ ejusdem Virginis, carnis sarcinam ferentis cellula exstitisse, atque angelicæ Salutationis, ac divini partus, quem editura esset, nuntii fuisse devote et pie creditur: et in qua se Virgo ipsa uberiorem in dies singulos exhibet gratiarum largitricem, fidelium cunctorum votis præsto succurrens. Nec alia de eo hactenus innotuerunt. Obiit Romæ, anno a salutifero Virginis partu 1520, sepultusque est in æde S. Mariæ de Ara Cœli.

§ VI. — *De Bernardo Maciejowski.*

Bernardus Maciejowski, Polonus, episcopus Cracoviensis, a Clemente VIII, Pontifice Maximo

in S. R. E. cardinalium numerum, ob egregia virtutum merita, relatus: quam eximie beatam Virginem coluerit, luculenter ostendit, dum in loco quodam, a Claromonte Poloniæ fere tribus stadiis dissito, in quo, cum veneranda beatæ Virginis imago, quæ nunc in Claromonte colitur, dejecta fuisset, fons novus erupisse fertur, cujus aqua partes imaginis deturpatæ, lotæ fuisse perhibentur: in tantæ rei memoriam, capellam ibidem ædificari curavit. Cætera me fugiunt. Ex cœtu mortalium ad immortalem felicitatem properavit, anno salutis 1608, 14 Kal. Februarii.

§ VII. — *De Bernardo Sandoval.*

Bernardus de Sandoval, et Roias, Hispanus, illustrium Deniæ marchionum sanguine natus, virtutum gloria ac pietatis laude celeberrimus a Clemente VIII, Pontifice Maximo in S. R. E. cardinalium ordinem adlectus, archiepiscopus Toletanus et Hispaniarum primas: ut mirum devotionis affectum cordi suo alte impressum, quo erga augustissimam cœli Reginam afficiebatur, externo aliquo, et publico monumento demonstraret: in ecclesia sua Toletana sacellum plane admirandum, sub titulo Dominiæ nostræ de Sacratio, suis sumptibus erexit atque in eo devotissimam beatæ Virginis imaginem, antiquitate et miraculis celeberrimam, solempnissima pompa collocavit. Exstat de hoc sacello insigne Opus, Hispanico sermone a Petro de Herrera elaboratum, Madriti anno 1617, una cum Relatione antiquitatis et translationis dictæ Imaginis typis evulgatum, quod ad tanti principis erga Deiparam affectum clarius cognoscendum consulere poterit devotus lector. Diem suum Madriti Bernardus explevit anno orbis per Christum redempti 1618, die 7 Decembris, et in ecclesia sua Toletana Mariana sepeliri voluit.

§ VIII. — *De Bernardo Uberto.*

Bernardus de Ubertis, ordinis Vallisumbrosæ, qui sanctissimæ vitæ doctrinam singularem adjuxit, ut quem Urbanus II, virtutum ejus fama motus, ad se accedere coactum, S. R. E. cardinalem renuntiavit: in Mariana pietate eximius, ut melius sua emissa vota servaret, præter juges afflictationes corporis, angelorum Reginæ, se obnixè commendabat: cujus amore adeo rapiebatur, ut nil ei esset jucundius, quam vel de ea habere colloquium, vel cum ea media meditatione ducere moram. Cum aliquando divinis interesset officiis, ob multam inedia, stomachique debilitatem, deficere se sentiebat; officium autem relinquere nolens, cœlorum Reginam animitus orabat, ut sibi, vel vires, vel aliud remedium, in illa necessitate, conferret. Vix orationem absolverat, cum abbas, qui comitem suum extra monasterium adhibere volebat, eum advocavit, secumque comedere jussit. Quare, ille devote cibum semens, gratias innumeras misericordiæ Matri expendit. Eridanus quondam suas ripas transgressus, alluvione maxima circumpositos agros, et terras devastabat: cum Bernar-

dus ad flumen ea parte, qua altius tumebat, accedens, Deiparam genuflexus, cum lacrymis deprecabatur, quatenus alluvionis cessationem impetraret a Filio. Mirabile dictu! Precatione absoluta, viro Dei propius flumen accedente, illa ingens aquarum moles, quasi Bernardi verita præsentiam, retrogredi cœpit, denique vasto fragore, congeries illa collisa, proprio in alveo conquievit. Quibus actis, iterum vir sanctus orationem repetiit; cumque, Deiparæ gratias egisset, flumini in nomine Domini imperavit, ne imposterum terris illis, quas tunc fere funditus devastarat, molestum esse auderet. Et factum est (ut aiunt) usque ad præsentem diem. Decessit Parmæ, ad cujus civitatis sacerdotium, totius cleri et populi suffragiis fuerat vocatus, anno salutis 1133, et inter sanctos postea relatus est.

§ IX. — *De Bertrando de Monte Faventio.*

Bertrandus de Monte Faventio, Vasco, Gallus, e Castro novo Ratherii, Cadurcensis diœcesis, religione ac virtutibus celeberrimus, qui Joanne XXII, Pontifice Maximo donante, cardinalitiam purpuram accepit: ut devotionis studium erga beatissimam Virginem cordi suo alte impressum, publico documento, exterius etiam demonstraret, in Monte Faventio, extra muros Avenionenses, ecclesiam Sanctæ Mariæ de bona Requie fabricari curavit. Domum etiam ibi exædificavit amplam, in eaque canonicos regulares D. Augustini constituit, piisque sustentandis, congruos proventus assignavit. Exuvias corporis reliquit in urbe Avenionensi, sepultus extra muros Avenionenses, in æde S. Mariæ de bona Requie, a se constructa, ante aram principem, cum hoc epitaphio:

Hic jacet Bertrandus de Monte Faventio, de Castro novo Ratherii, Cadurcensis diœcesis, tituli Sanctæ Mariæ in Aquirio diaconus cardinalis, qui post exstructam, suis expensis, et dotatam hanc ecclesiam, monasterium, aliaque pie et præclare a se gesta, in Domino feliciter obdormivit anno Domini 1343.

§ X. — *De Bertrando a Turre.*

Bertrandus a Turre, aliis a Cura, Gallus, ordinis Minorum, ex Aquitanix provinciali episcopus Salernitanus, ac postea S. R. E. presbyter cardinalis a Joanne XXII Pontifice Maximo creatus, necnon episcopus Tusculanus, vir insignis doctrinæ, meriti non exigui, et magnæ apud omnes auctoritatis; inter alia præclara Opuscula, quibus nomen suum immortalitati consecravit, in laudem beatissimæ Virginis Genitricis Dei Mariæ (quam eximia devotione, imisque præcordiis venerabatur) edidit, pro ejusdem præcipuis festivitibus sermones triginta quatuor, videlicet:

De Conceptione et Nativitate beatæ Mariæ Virginis, Sermones 6.

De Annuntiatione ejusdem, super illa verba: Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, Sermones 3.

De Visitatione ejusdem, super illa verba: Benedi-

cta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui, Sermones 3.

Super illa verba: Ecce Virgo concipiet, pro Vigilia Partus ejusdem, Sermones 3.

De Partu ejusdem, Sermones 9.

De Purificatione ejusdem, Sermones 6.

De Assumptione ejusdem, Sermones 6.

Qui omnes una cum aliis ejusdem Bertrandi sermonibus excusi sunt Argentinae, anno salutis 1501, tribus tomis: integrique in Bibliotheca Purpurea Mariana, quam instruo, si Deus dederit, offerentur.

Aiebat Bertrandus, nolle Deum nos aliquid habere ad vitam spiritualem, et ad virtutem pertineus, nisi transiret per manus Virginis Matris suae: prouuntiabatque, quod si Virgo beatissima, quae est peccatorum refugium, lumen errantium, et tribulatum solatium, desineret nobis miseris peccatoribus subvenire, non restaret nobis nisi desperatio. Ne naufragium fideles paterentur, et periclitarentur, eos hortabatur, ut continuo aspicerent ad maris Stellam, Mariam, quae homines dirigit, qui per mare hujus saeculi navigant, ipsosque, si volunt, ad portum salutis deducit. Et quamvis non ignoraret, Virginem puerperam esse misericordissimam, timebat tamen, ne pro illuminatione peccatorum, qui sunt in peccatis inveterati, et mentis oculis caligant, non intercederet, eo quod digne illam non invocarent, nec respicerent ad ipsam. Salubre illud consilium quod, Joan. II, dat Mater gratiae, consulens saluti omnium: *Quodcumque dixerit vobis Filius meus facite*, id est, per opera implete, optabat ab omnibus cum effectu audiri, omnemque hominem maledictum reputabat, qui istud Matris Christi consilium, cum effectu, non audiret. Ut nobis peccatoribus, multiplici purgatione indigentibus, exemplum purgationis daret, asserebat Virginem Mariam, licet purificatione non indigeret (quia tanta puritate nituit, qua sub Deo major nequit intelligi) nec ad purificationem teneretur (quia ab illa clarissime, ipsius legis verbis, excipiebatur), voluisse secundum legem purificari, et immunda reputari, ea ratione, qua Filius ejus circumcidi voluit, tanquam peccator. Considerans illa verba Eccli. xxiv, 24, in laudem divae Virginis: *Ego Mater pulchrae dilectionis, timoris, agnitionis et sanctae spei*, vehementer letabatur, ob magnam nobis miseris consolationem in Virgine Matre repositam: cum beatam Virginem appellatam crederet, Matrem pulchrae dilectionis, timoris, agnitionis et sanctae spei, quia istis illa secundaretur, et ista nobis impetrando pareret, petens contemplativis amorem, doctoribus cognitionem, et omnibus sanctam spem. Mariam appellabat Matrem virtutum, gratiam justorum, spem reorum, viam in exiliis, veritatem in doctrinis, virtutem in praeiis, vitam in praemiis, cum aliis titulis sexcentis. Dicebat eos, qui ope-

rantur in beata Virgine, id est, ad ejus exemplum et honorem, non peccaturos: imo, omne peccatum vitaturos, et si ex humana fragilitate contigisset, eos peccare, finaliter a peccatis justificandos. Credebat Deum, quando beatam Virginem elegit in Matrem, eidem B. Virgini commisisse, sub praeccepto, curam totius sui corporis mystici, quod sunt omnes fideles. Etenim cum ad matrem pertineat habere curam diligentem de corpore filii sui, Filius autem Virginis habeat duplex corpus, scilicet verum et mysticum, quod est Ecclesia, utrumque corpus commisit Virgini Jesus Christus. Et cum de corpore Filii sui habuerit Virgo curam diligentissimam, quando indiguit, videlicet in hac vita: de corpore mystico habuit et habebit curam diligentissimam, etiam quando diu indigebit, id est usque ad finem. Miram B. Virginis in caelo, terraque potestatem aliquando contemplatus, haec, inter alia, de illa litterarum monumentis consignavit: « In Jerusalem caelesti, et subcaelesti, id est, in utraque Ecclesia, militante scilicet, et triumphante et quantum ad omnes tam viatores, quam comprehensores, est Mariae Dominae nostrae potestas. Unde ipsa potest aequaliter dicere verbum illud Filii sui, quod dixit de se ipso (Matthaei ult.): *Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra*. Dicat ergo Maria: *Data est mihi omnis potestas in caelo, et hoc, quantum ad omnes comprehensores. Dicat etiam: Data est mihi potestas in terra, et hoc quantum ad omnes viatores. Ipsa enim habet potestatem excusandi eorum transgressionem, allegandi ipsorum exceptiones, presentandi ipsorum petitiones. Ipsa nempe excusat peccata nostra, et hoc non a toto, quia sic excusari non possunt: excusat tamen a tanto, et hoc allegando nostras exceptiones, videlicet quia sumus fragiles, et ad peccandum proni, et habemus fortissimos hostes, carnem, mundum et daemones. Ipsa etiam praesentat nostras petitiones, quas facimus, tam pro spiritualibus, quam pro temporalibus bonis, et impetrat nobis frequenter exauditiones. Ipsa namque impetrat nobis culparum remissionem, gratiarum infusionem, poenarum relaxationem, inimicorum corporalium et spiritualium fugationem, bellatorum turbinum tranquillationem, corporalis sanitatis restitutionem, et tandem gloriae ademptionem. Sicut enim mater Salomonis, posito throno, a dextris filii, sedit in eo, cui dixit Salomon: *Pete, mater mea, quod vis, neque fas est, ut avertam faciem tuam* (III Reg. II, 20): sic benedictus Filius Virginis Matris, Matri sedenti jam a dextris in throno gloriae, juxta illud Psal. XLIV, 10: *Adstitit Regina a dextris tuis*, dicit ei: *Pete, Mater mea, quod vis semper pro peccatoribus, neque enim fas est avertam faciem tuam*. » Sic Bertrandus, et plura in hanc rem alia, quae brevitati consulens, omitto. Beatos nunc in spe, et tandem in re appellabat illos, qui beatissimae Virginis vias, id est, monita et consilia, quae sunt viae ducentes ad vi-*

tam, custodirent; vel secundum suum modulum, ejus opera et exemplum imitarentur. Eosque in domum vitæ intraturos affirmabat, qui ad ejusdem beatissimæ Virginis fores, quæ sunt puritas, et humilitas, quotidie vigilarent, pro suo modulo ipsius puritatem, vel humilitatem imitando. Sordidum per carnis immunditiam, aridum per mentis ignaviam, sterilem et infructuosum per gratiæ carentiam, esurientem, et sitibundum per cœlestis desiderii famem, ad beatam Virginem, quæ voluptatis est paradisi, divina manus consitus, invitabat: cum in ea invenire posset fluvium, quo posset sanari contra fœditatem, emolliri contra ariditatem, secundari contra sterilitatem, potari de fonte vitæ, et satiari de ligno vitæ contra desiderii anxietatem. Studebat ipse, exemplo beatæ Virginis sic vivere, ut Christus, ipsius precibus, eum possideret, sicut suum domicilium ad habitandum: et Mariam Stellam maris continuo respiciebat et invocabat, quatenus ejus meritis et precibus tandem ad visionem claram Filii ipsius, Dei et hominis, pervenire mereretur. Ut pia Dei Genitrix esset nobis propitia, nobisque obtineret splendorem salutiferæ cognitionis, qua cognosceremus salutem necessariam; dulcorem intimæ refectionis, quo saperent nobis spiritualia; vigorem bonæ operationis, quo impleremus divina præcepta et consilia: ut tandem in nobis esset honor gloriosæ retributionis, suadebat Bertrandus ut detestaremur cuncta vitia, et doleremus de peccatis per nos commissis, et faceremus fructus dignos poenitentiae, et fructificaremur in omni bono opere. Sancto fine quievit, anno Domini 1326, aliis 1328, licet alii existiment superstitem adhuc fuisse 1329. Qua de re vide, si libet, Arcturum a monasterio in Martyrologio Franciscano die 30 Julii.

§ XI. — De Bessarione Trapezuntio.

Bessarion Trapezuntius, nobili Græcia ortus, ordinis S. Basilii, archiepiscopus Nicænus, utraque lingua, Græca et Latina peritissimus, maximusque et acerrimus fidei catholicæ defensor, quem Eugenius IV, Pont. Max., ad purpuratæ dignitatis eminentiam sublimavit: inter alia propensæ suæ erga Deiparam Virginem voluntatis testimonia, monasterium S. Mariæ Cryptæ Ferratæ prope Tusculanum, et maximam ecclesiæ partem refecit: vestibus sacris, et vasis aureis et argenteis et aliis ad divinum cultum necessariis rebus donatis. Bononiæ etiam in ecclesia S. Mariæ in Monte, multa construxit, atque ibi ante Deiparæ Virginis imaginem se positus genibus orantem, pictoris egregii manu exprimendum curavit. E cœtu mortalium, maximo omnium dolore, abiit, anno orbis redempti 1472.

§ XII. — De Bonaventura Baduario.

Bonaventura Baduarius, de Peraga, Patavinus, ordinis Eremitarum S. Augustini generalis magister, vir ingenio, consilio, animique constantia magnus, nec minus sanctus, quam doctus; quem Urba-

nus VI, Pont. Max., virtutis ergo, absentem, et nihil tale cogitantem, purpureo honore donavit: pro præcipua devotione, qua imis præcordiis augustissimam cœli Reginam venerabatur, inter alia ingenii sui præclarissima monumenta, scripsit opus, pietate et doctrina refertissimum, prænotatum: *Speculum Mariæ*, quod editum Augustæ anno 1476, dixi in *Bibliotheca Mariana* parte 1. Scripsit etiam ac posteritatis memoriæ transmisit *de SS. Genitrice in ejus præcipuis festivitatis sermones luculentos*, qui cum sermonibus, quos reliquit de sanctis, reperiuntur. Cætera autem pietatis officia, quibus eximium suum erga Deiparam Virginem affectum testatus est Baduarius, ad mea hætenus cognitionis notitiam non venerunt.

Migravit in cœlum, anno salutis 1396, et in Indice sanctorum et beatorum ordinis Eremitarum S. Augustini, beati, imo martyris titulo insignitur, eo quod pro libertate ecclesiastica tuenda, sagitta immaniter transfixus, occubuerit.

§ XIII. — De S. Bonaventura Fidanza.

Bonaventura Fidanza, Balneoregiensis, ex generali ministro ordinis Fratrum Minorum S. R. E. cardinalis, atque episcopus Albanus, a Gregorio XI, Pontifice Maximo creatus: gloriosissimæ Virginis Mariæ Jesu Christi, Dei hominisque dignissimæ Matris, piissimus fuit cultor, ac vere seraphicus in omni vita amator. Fidem faciunt hujus rei tot ac tam præclara Opuscula, ab ipso in tantæ Matris laudem, commendationemque elucubrata; quæ, et in *Bibliotheca Mariana* recensuisse me memini, et sparsim in ejus Operibus edita videri possunt. Adeo enim sunt pietate, affectuque redundantia; ut quicumque ea attente legerint, statim pronuntiare cogantur, illa non nisi e corde ac calamo, claritate erga magnam Dei Matrem mirifice incensis prodiisse. Integrum Psalterium Davidicum, cantica, quæ ex sacris Litteris in Officio recitantur, Symbolum S. Athanasii: *Quicumque vult salvus esse*, et hymnum sanctorum Ambrosii et Augustini, ejus initium est: *Te Deum laudamus*, mutatis subinde verbis, Deiparæ Virgini ingeniosissime accommodavit, ac in ejus laudem felicissime transtulit. Hoc autem Psalterium, gratia et adjutorio ejusdem Deiparæ Virginis, ex scintillula (ut ipse aiebat) suæ parvule intelligentiæ a se conditum et compactum, quibusdam virginibus sanctimonialibus obtulit, ut hujus lectione, eædem virgines ad sanctissimæ Dei Genitricis amorem magis magisque inflammarentur. Poterant enim ibi diversis præconiis Mariam extollere, et nunc ipsius virginitatem et castimoniam, nunc ejus fecunditatem et sanctimoniam, nunc ejus largitatem et elementiam commendare. Poterant efferre eam, velut plenam omni gratia, velut repletam omni scientia, velut illustratam omni sapientia et intelligentia. Poterant benedicere fructum ventris ejus gloriosi, membra corporis sancti et prærogativas animæ omni sanctitate pollentis. Poterant ad ipsius laudes invocare

choros angelorum et sanctorum nationes hominum, insulas gentium, cœlum et pulchritudinem luminarium, ac totum orbem terrarum. Poterant eam regare, ut destrueret vires spiritualium hostium, ut eis impetraret veniam peccatorum, ut eis redderet placabilem terribilem Judicem, ut eorum finem sua illustraret præsentia, eisque obtineret gaudia sine fine mansura. Inter plura autem eandem virgines his verbis allocutus est : « Rogo, charissimæ et desideratissimæ, ne tam nobilem, et speciosissimam Virginem repellatis, ne tam admirandam reverentissimamque Reginam Virginem Mariam vilipendatis, ne si a vobis contemptam se viderit, non dico tantis donis (nempe exultatione, glorificatione, gratiarum abundantia, et virginitalis perpetuæ immarcescibili corona, quæ dona Mariæ cultoribus promittuntur) fraudemini ; verum (quod absit) mala perpetua incurrat. Quapropter ad obsequendum ei sinum mentis extendatis, ad laudandum et glorificandum eam cor præparate, linguam laxate, ac celeri famulatu illi placere festinate. Constat enim, quod ex ipsius accessu remanebitis devotiores, ex ipsius tactu mundiores, ex ipsius amplexu, virtute et gratia profusiores et nitidiores. Igitur, o charissimæ, hoc tantillum meum munusculum primum vobis oblatum gratanter suscipite, fructumque ex eo proferre satagite, et in eo Matrem Dei frequentius collaudate, si forte piissima super vos suum convertat amabilem vultum, ad suum amorem vos recipiens, vestram animam in præsenti recreans et reficiens, et in futura gloria coronam de lapide pretioso vestro capiti superimponens. » Sic ille.

Cuilibet, pie et spiritualiter in Christo vivere volenti, inter alia monita, hoc monitum dabat, a se prius perfectissime observatum (injurii enim erimus tanto Deiparæ Virginis amatori, inquit in sua *Hierarchia Mariana* lib. iv, cap. 10, P. Bartholomæus de los Rios, si existimemus eum segnius fecisse, quam aliis commendasse, quæ vergerent ad cultum Dominæ suæ amantissimæ : neque enim sanctus vir, ut de S. Benedicto dicebat S. Gregorius, potuit aliter docere, quam vixit) : « Gloriosam Reginam, Domini nostri Matrem benedictam, in summo habeas omni tempore venerationis affectu, et in cunctis ad eam necessitatibus, periculis et pressuris, tanquam ad refugium tutissimum te convertas, ipsius tutelæ præsidium flagitando : eamque in tuam suscipiens advocatam, devotissime, ac secure tuam ei causam committas, quia Mater est misericordiæ, quotidie studens ei specialem, et singularem reverentiam exhibere. Et ut tua devotio sit ei accepta, et reverentia grata, ipsius puritatem et munditiam omni virtute, mente et corpore, illibate in te ipso servando, toto conatu nitaris humilitate et mansuetudine ejus vestigia imitari. » Hæc Bonaventura.

Quandiu privatus, publice in concione locutus est, auditores suos singulari quodam zelo, adeo

strenue, ad cultum, et obsequium B. Mariæ Virginis excitavit, ut nullam crebrius versaret, nullam doctius explicaret, nullam ardentius inculcasset materiam : at ubi, ob publicum generalatus sui ordinis officium, ad populum dicere vetabatur, latius zelum istum suum explicandi modum invenit : præscripsit enim omnibus ordinis sui concionatoribus, ut sæpius de B. Virginis cultu sermonem facerent, sibique persuaderent, non efficacius esse medium, populum a vitiis abstrahendi, eique virtutes homine Christiano dignas inserendi, quo omnis spectat concionandi labor : adeo qui privatus concionator, omnium auditorum suorum manibus Virginem colebat, jam publice in dignitate constitutus omnium subditorum suorum vocibus eandem depredicabat.

Eo auctore, in capitulo generali Fratrum Minorum, Pisis coacto, institutum est, ut *Gloria tibi Domine, Qui natus es de Virgine*, usque ad Epiphaniam continuaretur, eodem modo, quo intra Octavam Nativitatis Dominicæ cantatur : jussumque, ut novæ festivitates, videlicet Conceptionis B. V. Mariæ, Visitationis ejusdem, et B. Annæ illius Genitricis, in Franciscano ordine admitterentur. Id etiam piissimus cultor gloriosæ Virginis Matris Jesu instituit, ut Fratres sui populum hortarentur ad salutandam eandem, signo campanæ audito, quod post Completorium datur : quod creditum sit, ipsam, ea hora, ab angelo salutatam. Confraternitati Confalonis in Romana urbe a se erectæ, quamdam precandi formulam, ob reverentiam B. Virginis præscripsit. Ut bonis operibus fideliter insisteremus, et malis viriliter resisteremus, necessarium nobis esse affirmabat Mariæ exemplum inspicere, Mariæ suffragium implorare : tuncque Virginem Mariam virgam floridam et fructiferam nobis esse, quando in virtutibus et in virtutum operibus per exempla et merita Mariæ proficimus. Porro imitationem B. Virginis, præsertim in humilitate, obedientia, mansuetudine et charitate, omnibus ardentissime commendabat : asserens imitatione operum B. Virginis, exhilarari angelos Dei, et beatos eos appellans, qui in ejusdem B. Virginis imitatione studium suum, atque operam collocarent. « Beati, inquebat, immaculati in via, qui Matrem Domini imitantur : Beati imitatores humilitatis illius : Beati participes charitatis illius ; Beati perscrutatores virtutum illius : Beati conformes imagini illius. »

Hortabatur religiosos, ut Mariam venerarentur, quia ipsa erat adiutrix, et eorum specialis advocata : vexatos a dæmone, ut ad Mariam confugerent, quia ipsa erat inimicis animarum nostrarum terribilis, ut castrorum acies ordinata : tribulatos corde, ut ad Mariam accederent, quia ipsa datura erat refrigerium animabus eorum : peccatores, ut ad Mariam respicerent, quia ipsa eos erat perductura ad indulgentiæ portum : justos, ut Mariam glorificarent, quia ipsi fructu ventris ejus fuerant iustitiam operati : cœlum et terram, ut Mariam honorifica-

rent, quia summus Artifex ipsam mirabiliter honoraverat : virgines, ut Mariam laudarent et exaltarent, quia ipsa desponsaverat eis Regem angelorum. Summumque Bonaventuræ erat votum, ut omnes a juventute sua sanctissimam Dei Genitricem exquirent, et singulorum affectus in illam accenderentur : ut omnes aperirent cor ad investigandum eam, labia ad glorificandum illam : ut benedicerent illam in toto corde suo, ut in virtute sua glorificarent eam : ut ejus vestigia amplecterentur, nec dimitterent, donec ab ea mererentur benedici : ut darent magnificentiam nomini ejus, et collaudarent in sæculum conceptum, et partum ejus : ut in hymnis, psalmis et canticis pulsarent viscera ejus, et afferrent illi laudem et reverentiam : ut accederent ad eam cum reverentia et devotione, et cor eorum delectaretur in salutatione illius : ut impenderent illi sacrificium laudis, et inebriarentur ab uberibus dulcoris illius : ut in laudibus ejus delectarentur, et quiescerent in gremio dulcedinis illius : ut laudem ejus in populis nuntiarent, et adorarent illam in decore illius : ut recordarentur in sempiternum misericordiæ illius, et retinerent in mente virtutes et mirabilia ejus : ut concupiscerent placere illi, eique in cordis lætitia jubilarent : ut exquirent prudentiam ejus, et investigarent thesauros misericordiæ ejus : ut sentirent de illa in bonitate, et in simplicitate cordis quærerent illam : ut clamarent ad illam in periculis suis, et animo reverenti servirent ei : ut ejus precamina frequentarent, ut respirarent ad illam in finitione sua. Denique ut omnes ab ejus laudibus non cessarent, et per singula momenta recogitarent illam.

Dicebat, melius esse modicum cum gratia Mariæ, quam thesauros argenti et lapides pretiosos : scire et cognoscere Dei Matrem, esse radicem immortalitatis, et enarrare virtutes illius, esse viam salutis : acquirentes gratiam B. Virginis agnoscendos a civibus paradisi, et habentes characterem nominis ejus, annotandos in libro vitæ : confidentes in B. Virgine, non timere colubrum tortuosum, et exaltantes eam præconiis, evadere manus Acherontis : spem de gloria paradisi esse in corde illius, qui devoto animo B. Virginem honorificaverit : intellectum bonum omnibus B. Virginem honorantibus, et sortem illorum inter angelos pacis : colentem digne B. Virginem, justificandum, et negligentem illam, moriturum in peccatis suis : amorem B. Virginis expellere peccatum a corde, et gratiam illius expiare conscientiam peccatoris : viam veniendi ad Christum, esse appropinquare ad ejus Matrem, et qui hanc fugerit, non invenire viam pacis : non inveniri propitiationem sine B. Virgine, nec salutem sine fructu illius : pacem multam Mariam diligentibus, atque eorum animas non visuras mortem in æternum : sperantes in B. Virgine invenire thesauros pacis, nec pervenire ad regnum, qui eam in hac vita non invocavit : hono-

rantes B. Virginem coronam perennem obtenturos, atque in eam sperantes, lætitiæ perpetuam sortituros Bonum esse confiteri Virgini Mariæ, et psallere illi gloriam prosperitatem esse mentis : beatum virum qui B. Virginem timeret, et beatum cor, quod diligeret illam : cogitantem de B. Virgine in tranquillitate mentis, invenire dulcorem et requiem pacis : a nescientibus B. Virginem longe esse salutem, et perstantem in obsequio illius, procul futurum a perditione : oculos omnium nostrum, ad manus B. Virginis respicere debere, ut per eas aliquid boni accipiamus, et quiddam boni agimus, Domino offeramus : longe esse a Mariæ gratia immites, impatientes, iracundos, acediosos, incontinentes et ebriosos : mare B. Virginis suspiriis et castigationibus, lacrymis et orationibus, eleemosynis et aliis venerationibus a nobis esse movendum, ut nobis de sua plenitudine effunderet : eos omnes, qui in hoc mundo B. Virgini servierunt fideliter, posse eam ad regnum sequi fiducialiter : B. Virginem servos suos sicut pupillam oculi servare, et nescire reatum scelus eum, qui illam devote sequebatur : ut plura alia ejus de B. Virgine apophthegmata, auro gemmisque incidenda, brevitate gratia, in præsentia præteam.

Omnes creaturas ad B. Virginem laudandam invitans, aiebat : « Laudate Dominam nostram de cœlis, glorificate eam in excelsis. Laudate eam, omnes homines et jumenta, volucres cœli, et pisces maris. Laudate eam sol et luna stellæ et circuli planetarum. Laudate eam Cherubim et Seraphim, Throni et Dominationes et Potestates. Laudate eam, omnes legiones angelorum. Laudate eam, omnes ordines spirituum supernorum. Laudate eam, cœtus apostolorum. Laudate eam, Chori patriarcharum et prophetarum. Laudate eam, exercitus martyrum. Laudate eam, turmæ doctorum et confessorum. laudate eam in collegio virginum et continentium. Laudate eam ordines anachoretarum et monachorum. Laudate eam, conventus religiosorum omnium. Laudate eam, omnes animæ civium supernorum. » Sic ille. Qui et in benedictione Dominiæ suæ fere insatiabilis, atque assiduus, inter alia dicebat : « Benedicta sis, Domina, in æternum, et majestas tua in sæculum. Benedicta sit munditia carnis tuæ. Benedicta sit dulcedo misericordiæ cordis tui. Benedicta sint ubera tua, quibus lacte Deifico Salvatorem enutristi. Benedicti sint oculi tui splendidissimi, quos digneris misericorditer convertere super peccatores. Benedictum sit lumen et splendor faciei tuæ. Benedicta sit gratia vultus tui. Benedicta sit misericordia manuum tuarum, et emanatio virginæ lactis tui. Benedictum sit imperium super cœlos. Benedicta sit magnificentia tua super terram. Benedictum sit cor tuum, Domina, cum quo ardentem et sinceriter Filium Dei dilexisti. Benedicta sis, Regina cœlorum et angelorum, et benedicantur a Deo laudatores magnificentæ tuæ. »

Inter preces fere innumeras, quas Dominae suae amantissimae, ac Matri suavissimae, ex cordis sui visceribus, offerebat : illam suppliciter deprecabatur, ut ipsa miseretur sui, et ne averteret ab se speciositatem vultus sui : ut se in ea sperantem conservaret, sibiue stillicidia suae gratiae impartiretur : ut stillaret sibi gratiam uberum suorum, et manante lacte dulcedinis suae reficeret viscera sua : ut de sedibus mitteret sibi sapientiam, per quam in omni veritate dulciter illustraretur, et dignum faceret glorificandi nomen ejus : ut ductrix sua esset ad patriam, et dignaretur se angelorum cœtui aggregare : ut splendor faciei ejus esset illuminatio sua, et serenitas gratiae ejus refulgeret menti suae : ut manus ejus esset ad succurrendum sibi parata, et auris ejus intenderet ad deprecationem suam : ut fontem vitae influeret in os suum, et faceret se desiderare honorificentiam et gloriam ejus : ut eum liberaret ab omni tribulatione mala, et ab omni peccato custodiret animam suam : ut non averteret sacrum aspectum suum a se, neque abominaretur se propter immunditiam suam : ut non dereliqueret se in cogitatu et consilio inimicorum suorum, et ne sineret se cadere in exprobrationem illorum pessimam : ut impleret se servum suum virtutibus sanctis, et ira Dei non appropinquaret sibi : ut compateretur animae suae, et dirigeret illam, et dignaretur beneplacitum suum illi insinuare : ut de benedictione ventris sui daret sibi sustentationem, et de pinguedine gratiae suae dulcoraret animam suam : ut disrumperet vincula peccatorum suorum, et velut gallina tegeret se mirabili possessione sua : ut in conspectu ejus esset omne desiderium suum, spes sua et confidentia sua : ut gratia ejus, et virtus semper esset a dextris suis, et ne permitteret se in valle miseriae conturbari : ut effunderet gratiam suam super se, et a se solitam clementiam suam ne subtraheret : ut fructui ventris sui se reconciliaret et pacificaret ei, qui illam creavit : ut stillaret sibi gratiam suavitatis suae, quia ipsa erat pincerna gratiae dulcoris : ut super firmam petram stabiliret mentem suam, ac se tueretur a facie crudelis vastatoris : ut exstingeret ardorem cordis sui, et refrigeraret se gratia sua : ut respiceret paupertatem, miseriam, et angustiam suam, et ne tardaret eas remove : ut illuminaret ac clarificaret se, et dulcificaret linguam suam : ut respergeret cor suum dulcedine sua, et faceret se oblivisci miseriae Lujus vitae : ut concupiscentias sempiternas excitaret in anima sua, et de gaudio suam mentem inebriaret : ut faceret se dignum gratia et muneribus suis, et excitaret mentem suam, ad extollendam nobilitatem, et pretiositatem ipsius : ut cingulo castitatis restringeret renes suos, et gladio intelligentiae cor suum reverberaret.

Præsertim vero ab ea humiliter postulabat, ut concederet sibi amorem suum, et adjuvaret se in hora mortis suae. « Vulnera (inquietabat) cor meum,

o Domina, charitate tua. Excita spiritum meum ad amandum bonitatem tuam. Fac ut amor tui semper sit mecum, et cura mei semper sit tecum. Incola ego sum in terra, nihil abscondas mihi de amore tuo. Ure cor meum igne amoris tui, igniculo charitatis inflamma mentem meam. Non deficiat charitas tua de præcordiis meis, accendatur amore tuo tepor meus. » Denique : « Ave Virgo, mundi ratis, da ut ignis charitatis, de te mihi semper crescat, cor amore incalescat. » Et his quidem verbis amorem a Deipara requirebat Bonaventura. Auxilium vero in hora mortis suae ab eadem Deipara verbis subjectis flagitabat : « Suscipe in fine animam meam, et introduce me in requiem æternam. Conforta animam meam in novissimis, et in carne ista fac me conspiciere Salvatorem. Intecede pro me, Domina, apud Christum tuum, neque derelinquas me in morte. In exitu animae meae de hoc mundo occurre illi, Domina, et suscipe eam, consolare eam vultu sancto tuo : aspectus daemonis non conturbet illam ; esto illi scala in regnum cœlorum, et iter rectum ad paradisum Dei : impetra ei a Patre indulgentiam pacis, et sedem lucis inter servos Dei.

« Cum exierit spiritus meus, Domina, sit tibi commendatus, et in terra ignota præsta illi ducatum. Non conturbent eum culpæ prius commissæ, nec inquietent ipsum occursus malignantis. Perduc eum ad portum salutarem, ibi præstoletur secure adventum Redemptoris. Ne iradas me manibus inimicorum meorum, et in die mortis meae conforta animam meam. Erue me in die mala, et in die mortis meae non obliviscaris animae meae. Deduc me ad portum salutis, inter justos scribatur nomen meum. Custodi pedem meum ne lædatur, et in fine meo sit gratia tua. » Et tandem : « Da mihi in te confidentiam bonam in fine meo, et præsentia tua illustret finem meum. » Et quis sibi persuadeat beatissimam Virginem Dei, atque hominis Matrem suavissimam, flagrantissimis hisce precibus lacessitam, fidelissimo servo suo Bonaventuræ, in extremis mortalis vitae constituto, suo auxilio defuisse? Bonaventuræ, inquam, qui ardentissimum suum erga Deiparam affectum, corde clausum continere non valens, hæc interdum ore proferre coactus erat : « O Domina mea charissima, tuus totus ego sum, et omnia mea tua sunt, Virgo super omnes benedicta ; ponam te signaculum super cor meum, quia fortis est, ut mors, dilectio tua ! » Bonaventuræ, qui Deiparæ non semel dixerat : « Dulcore tuo liquefactum est cor meum, amore tuo inflammata sunt viscera mea : Suavitatem tuarum affluentia cor meum alienavit a me, et caro mea mirabiliter exsultavit in te ! » Bonaventuræ, qui frequenter, ex cordis intimo, Deiparæ clamaverat : « Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita ad amorem tuum anhelat anima mea ; quia tu es Genitrix vitae meae, et alitrix Reparatoris carnis meae, quia tu es lactatrix Salvatoris animae meae, initium et finis

totius salutis meae ! » Ego quidem arbitror, tanto viro, ex mundi hujus miseriis migraturo, Deiparam Virginem non solum suo auxilio non defuisse, sed sua praesentia, non sine frequenti beatarum mentium comitatu, ei adfuisse, ipsius animam vultu sancto suo recreasse, ac eandem, purissimis suis manibus exceptam, in tranquillissimum coelestis patriae portum introduxisse. Sed caetera, quae supersunt, Seraphici doctoris erga augustissimam Virginem tenerrimi affectus, ac ardentissimae pietatis indicia quis valeat, etiam leviter delibando, recensere ? Vernaculum se B. Virginis appellabat, ac minimum in familia ejus. Confitebatur ei in toto animo suo, glorificabat illam in tota mente sua : non satiabatur in laude ejus, et a relatu virtutum ipsius non fatigabatur. Voluntatem ejus semper exquirebat, et in semitam miserationum ejus deduci postulabat. Arundinem vento agitatam se in conspectu ejus agnoscebat, et ne confunderetur, sub ipsius jugo firmiter teneri desiderabat. In misericordia ejus sperabat, et per diem et noctem clamabat ad illam. Diligebat decorem faciei ejus, et venerabatur sanctam majestatem illius : speciem ejus a juventute sua concupivit, et delectatus est in voce laudis ejus. Fatebatur eam fortitudinem suam, refugium suum, consolationem suam, protectionem suam et adjutricem suam. Ad eam clamabat dum tribularetur cor suum, et in manus ejus commendabat spiritum, et totam vitam suam. Salutabat eam ut matrem illuminationis cordis sui, et ut nutricem refoventem mentem suam. Agnoscebat eam ut altricem Reparatoris carnis suae, et ut initium, et finem totius salutis suae. Alliciebatur gratia et bonitate ejus, et zelabatur amorem et honorem ipsius. In toto corde suo ad eam clamabat, et doceri ab ipsa optabat, quid acceptum esset apud eam omni tempore. Septenis horis decantabat ei laudes, et per eam omnia opera sua dirigebantur. In ipsa gaudebat et laetabatur, quia, ipsa duce, in domum Domini iturus erat. Adjutorium suum in virtute erat nominis illius, et in anima contrita ad illam veniebat. Offerebat ei plangens et suspiria sua et dolorem suum ei exponere : in ramis virtutum et exemplorum ejus libenter cogitatione habitabat, ac in illis, tanquam avicula coelestis, jucunde jubilabat. In solitudine consolationem ejus expectabat, et in cubili suo attendebat misericordiam ipsius. Per singulos dies decantabat ei laudes, et per singula momenta recogitabat illam. Quid plura ? sperabat in illa mane, sero et meridie, et laudare eam cupiebat usque in aeternum mente et voce. Haec autem et alia quae silentur, tenerrimi affectus, atque ardentissimae pietatis erga Deiparam specimina, sua mercede praemioque non caruere, cum ipsemet S. Bonaventura fateatur, se adjutorio B. Virginis evasisse pericula mortis, et de manu crudelis subfugisse. De ore leonis per B. Virginem liberatum, et tanquam infantem genitum a matre, ab ipsa susceptum. Ipsius auxilio ablatam a corde suo maestitiam

et moerorem, et suavitate ejus cor suum dulcoratum. Formidinem suam erectam ab ipsa in confidentiam bonam, et aspectu ejus mellifluo mentem suam serenatam. Lucem miserationum ipsius sibi infulsisse, et doloribus mortis circumdatum se ejus visitatione laetificatum. In periculo, se, ejus gratia recreatum ; et per ipsam expertum clementiam Jesu Christi. Voluptates sempiternas ab ipsa in se excitatas, ab ipsa se orantem exaudium, atque ab omni malo liberatum. Pro his autem fere innumeris beneficiis, favoribusque a Deipara Virgine sibi collatis, dicebat Bonaventura : « Gratias tibi, Mater pia, de omnibus quae assecutus sum de pietate et misericordia tua. Quid pro his retribuam tibi, nisi me totum ? Domina, suscipe. » Sic ille. Et quidem totus Deiparae semper fuit Seraphicus doctor Bonaventura, a cujus amore, quia nunquam declinare voluit, multa saepe a daemonibus aspera perpressus est, licet ipse, in Domina sua sperans, de inimicis suis gloriosum semper triumphum reportaverit. « Quoties (aiebat ipse cum Virgine loquens) exasperaverunt me peccatores inferni, quia a charitate tua declinare nolui ? Ego autem speravi in te, Domina, propter imperium et magnificentiam dexterarum tuarum, contere et dissipa omnes adversarios meos, et ego offeram tibi sacrificium laudis, et gloriam tuam devotius exaltabo. Ne des inimicis meis potestatem in animam meam, custodi omnia interiora et exteriora mea. Servientes tibi plus aliis invadunt dracones inferni, sed tu, Domina, defende nos. »

At, ulterius etiam se extendit Seraphici Bonaventurae erga Deiparam Virginem dilectio. Sacras sanctissimae Dei Genitricis imagines, nunquam insalutatas praeteribat : atque ab omnibus ante illas transeuntibus eas Salutationem angelicam honorari sitiebat : hujusque est ille versus ante innumeras fere Marianas imagines appictus :

*Virginis intactae dum veneris ante figuram,
Praetereundo cave, ne sileatur Ave.*

Quanti autem Salutationem angelicam Mariae ipse fecerit, aliisque illam commendare studuerit, ex hoc patet, quod ipse auctor creditur, ut ter ubique, et trinum, quotidie aere campano signum daretur, quo excitarentur fideles, ut sepositis aliis negotiis, Virginem Salutatione angelica salutarent. Necnon ex tractatu illo vere aureo, *Speculum B. Mariae Virginis* praenotato, in quo dulcissimam B. Virginis Salutationem, luculentissima explicatione illustratam, Marianis amatoribus proposuit. In hoc porro tractatu (quem Deiparae Virgini in haec verba oblatum voluit : « Eia, benignissima Domina mea Maria, istud exiguum munus, quod dat tibi pauper amicus, accipito placide. Te enim cum hoc munusculo, te cum hoc opusculo Salutationis tuae saluto, te genibus flexis, te capite inclinato, te corde et ore saluto »), inter caetera scripsit : « Dicamus singuli, dicamus universi, Ave Maria. Verbum bonum et suave, personemus

illud Ave, quo initiata est nostra redemptio ab æterno Væ. Personemus, inquam, singuli, personemus devotissime universi, dicentes : Ave Maria, Ave et Ave, et iterum Ave, et millies Ave : oremus, ut propter suum dulcissimum Ave, nos oret liberari ab omni væ. Et certe Maria nos libenter salutat beneficio et consolatione, si nos eam frequenter salutamus, servitio et oratione : libenter nos salutat cum gratia, si libenter eam salutamus cum Ave Maria. » Sic ille :

Erga dolores, quos B. Virgo, ob Filii passionem mortemque passa est, intimo prorsus compassionis affectu afficiebatur, dicebatque :

*Quæso, mihi misero, Virginum Regina,
Tecum flendi, lacrymas uberes propina.
Sit tuarum, obsecro, lacrymarum rivus,
In corde meo lapideo mæoris motivus.
Omnis ætas defeat mortem Salvatoris,
Gloriosæ Virginis prætextu doloris.*

Considerans vero B. Virginem non solum juxta crucem, sed in cruce cum Filio cruciatam, crucifixam, et in corde sauciam : ejus dolorum, vulnerumque sitientissimus, in has voces erumpebat : « O Domina mea, ubi stas? Numquid juxta crucem? imo in cruce cum Filio cruciaris. Ibi enim crucifixa es secum. Hoc solum restat, quod ipse in corpore, tu vero in corde es passa; nec non singula vulnera, per corpus ejus dispersa, in tuo corde generaliter sunt unita, quia nempe tuam ipsius animam gladius pertransivit. Vulnera, obsecro, cor meum, o Domina mea, nec me permittas sine vulneribus stare. Tu vulnerata es, sed ego non, qui debeo vulnerari : si vulnera ergo tua magis debent esse mea, quam tua : redde, Domina, redde quod debes. Da mihi mea vulnera ; mea dico, quia pro causa mea facta sunt. Nam tuum est corpus Filii tui, quia illud genuisti, nutritivisti, amplexata es, osculata es, et curam habuisti : et mea debent esse vulnera pro cujus causa perpetrata sunt. Certe si parentes mei non peccassent, ista vulnera non fuissent. O felix culpa, quæ talia meruit vulnera ; nam vulnera debent esse mea pro quo solvuntur culpæ. Tolle ergo, Domina mea, tolle quod tuum est, et da mihi vulnera : sed certe, si juxta pietatem dixeris, quod debent esse tua, quia Filius tuus est : et quia de stirpe nostra est, pro quibus solvitur culpa : vel certe, quia ista magis mereris, quia dignior es, nolo ultra tecum querere rationem, sed societatem. Tu enim vulnerata es, o Christi Mater, vulnera, et servum, sine vulneribus miserum, et nil aliud præter vulnera postulantem. Non peto cælum, non terram, non lunam, non sidera, sed vulnera. Quid est, o Domina, quod sic mihi de his vulneribus es avara, quæ semper cunctis fuisti et es dulcis, liberalis et larga? Hoc solummodo quæro, hæc vulnera sine intermissione solummodo peto, cum clamore, cum piis lacrymis, cancellatis manibus, tuis provolutus pedibus, benigne et humiliter postulo et postulabo : tunc desinam aploratu, donec me sensero tuis vulneribus

vulneratum. Et sic tandem, aut hæc vulnera mihi tribues, aut me percuties, ut recedam, et sic sine vulneribus non recedam. Quia tantum stabo ad tua flagella patienter sustinendo dolorem, donec a te ero undique vulneratus. Si autem mihi volueris sine percussione blandiri : perseverabo constans, et tua libenter recipiam blandimenta : et ipsæ tuæ blanditiæ meum cor amoris fervore dulcissime vulnerabunt. Si autem nihil dixeris, vel feceris mihi, tunc cor meum crudelissime vulnerabitur præ nimia tristitia, et dolore, et sic saltem a te sine vulnere non discedam. » Hactenus affectu plane Seraphico Bonaventura. Qui licet in lib. in sent., dist. 3, art. 4, q. 1, scripserit eandem B. Virginem in originali peccato fuisse conceptam, tamen dico Bonaventuram ibi de Conceptione carnis, carnalem parentum actum, non vero animationem corporis significante, juxta sanctorum Anselmi et Bernardi mentem fuisse locutum : et dato, quod ibidem sanctissimam Dei Genitricem in originali peccato conceptam tenuerit, non ita tamen huic sententiæ adhæsisse, ut in oppositam discedens, alibi conceptionem sine macula ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis, non etiam expresse defenderit. Inquit enim in *Speculo B. Virginis* cap. 1 : « Quam purissima propter carentiam culpæ fuerit Maria, bene innuitur, cum dicitur Ave. Recte namque ei dicitur Ave, quæ ab omni væ culpæ immunissima fuit ; sic utique Matrem Dei decuit, Anselmo teste, qui ait : Decebat, ut hominis illius Conceptio de Matre purissima fieret, ut ea puritate, qua major sub Deo nequit intelligi, virgo illa niteret, cui Deus Pater unicum Filium, quem de corde suo æqualem sibi genuit ita dare disponebat, ut esset unus atque idem Dei et hominis Filius » et in serm. 4, de B. Virgine : « Domina nostra, tota fuit purissima, omni carens penitus macula, tam in corpore, quam in anima, unde ipsi soli convenit illud : *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te* (Cant. iv, 7). Non solum ait pulchra es, in quo notat eam, omnem pulchritudinem habuisse hominis : sed addit, et macula non est in te ; in quo notat, eam nullam maculam admisisse : ut sic fuerit summe pulchra, per omnis boni præsentiam, et fuerit absque macula, per omnis mali absentiam. » Et in sermone secundo de eadem beata Virgine. « Domina nostra fuit plena gratia præveniente in sua sanctificatione ; gratia scilicet præservativa contra fæditatem originalis culpæ, quam contraxisset ex corruptione naturæ, nisi speciali gratia præservata præventaque fuisset. Solus enim Filius Virginis, fuit ab originali culpa immunis et ipsa Mater ejus Virgo. Credendum est enim, quod novo sanctificationis genere, in ejus Conceptionis primordio, Spiritus sanctus eam a peccato originali, non quod inluit, sed quod inuisset, redemit, atque singulari gratia præservavit : » Denique in *Cursu de Compassione*

B. Virg.: « Mater carens contagio dulci privatur Filio. » In laude *B. Virg.*: « Tu decus excellentiæ, tu lux carens fuligine culpæ, tu splendor gloriæ mundum decorans lumine. » Et in Psalterio minori *B. Virg.*: « Ave, Virgo recti cordis, nec ullius unquam sordis inquinata scditate, dono prolis illibate. Ave, Virgo ruga carens, da, intacta Dei parens, ut laus tua cum dulcore, meo semper sit in ore. Ave, Parens absque nævo, ad te cor et vultum levo, ut me quoque consoleris, quæ cunctorum misereris. » Quomodo enim *B. Virgo* absolute diceretur a Bonaventura caruisse contagio, si contagio originalis maculæ fuisset infecta? Quomodo absolute appellaretur lux fuligine carens, si fuligine originalis culpæ fuisset obscurata? Quomodo absolute assereretur nullius unquam sordis inquinata scditate, si sorde originalis peccati fuisset contaminata? Et quomodo absolute prædicaretur ruga et nævo carens, si ruga et nævo originariæ labis aliquando aspersa apparuisset? Nusquam igitur in *Deiparæ Virginis* amore ac dilectione, Bonaventura minus fervens, sed semper Seraphicus atque ardentissimus invenitur; et si ejus omnia, quæ erga *Deiparam* ostendit, eximiæ pietatis specimina, essent in præsentia recensenda, vix statui posset orationis finis.

Aulæ supernæ adyta penetravit anno a virginali partu 1274, ætatis 53, die 14 Julii, suisque adhuc Marianis operibus, tanquam igitis facibus, ad illius Dominiæ, cujus ipse totus omnino fuit, amorem purissimum Christifidelium corda suavissime ac fructuosissime incendere non cessat. Quis enim Psalterium ipsius, a tot hodie, non sine lucro, ac pietatis augmento, frequentatum, legere attente et devote possit, quin, nisi sit

saxeus, ardentissimas in *Deiparam Virginem* ignei amoris tædas, cordi suo admotas experiatur? Porro etiam hujus Psalterii particula utilis est, et magni facienda. Nam, ut refert Bartholomæus de los Rios in *Hierarchia Mariana*, lib. v, cap. ult. ex Carolo Stengelio; anno Domini 1470, Romæ in Conventu Patrum Augustinianorum ad Sanctam Mariam de Populo, pastor, una cum collega suo, subito peste extinctus fuit, quæ res, omnes, qui mox cum iis egerant, religiosos mirum in modum afflixit. Prior itaque convocatos cœpit, quæ potuit ratione, consolari, et simul votum edidit: Si pestis inter eos grassari cessaret, quod unus religiosorum quotidie recitaret quinque Psalmos ex sancti Bonaventuræ Psalterio, qui, litteris initialibus nomen beatæ Mariæ Virginis describerent. Accepit votum Virgo *Deipara*, et, res miræ ex quo cœperunt Psalmos recitare, nullus unquam eorum peste fuit contaminatus. Operæ pretium ergo est tam præsens hic ponere remedium contra dirum istud generis humani flagellum. Quinque Psalmi ex Psalterio S. Bonaventuræ nomen beatæ Mariæ Virginis exprimentes sunt.

Magna es, Domina.

Ad te, Domina, clamabo.

Refugium tu es, Domina.

In te, Domina, confido.

Ad Mariam cum tribularer.

Legendus est Paulus de Barry, in *Paradiſo Hagiophilo aperto*, ubi inter alia pietatis exercitia erga Dei Matrem, collocat: Recitare Psalterium *B. Virginis* a S. Bonaventura, corde, ore, calamo, Mariano doctore compositum, et Petrus Canisius in Opere *De Maria Deipara* lib. v, cap. 26, ubi hujusmodi Psalterium a Platzii hæretici calumniis blasphemisque defendit.

CAPUT III.

De Cæsare Baronio, Cæsare Montio, Carolo Borromæo, Carolo I a Lotharingia, Carolo II a Lotharingia, Carolo III a Lotharingia, Carolo a Sancto Spiritu, Christophoro Madrutio, Clemente Moneliano, Conrado Eginonis de Vrach, Constantio Sarnano, ac Cynthio Guidonis de Papa, S. R. E. cardinalibus.

§ I. — De Cæsare Baronio.

Cæsar Baronius, Soranus, S. R. E. cardinalis, sacrosanctæ apostolicæ Sedis bibliothecarius, atque Annalium ecclesiasticorum scriptor eximius, ab ipso matris suæ utero, futuræ in *Deiparam* pietatis indicium, inter cætera, satis admirabile præbuisse fertur, ut, ubi mater ad beatissimæ Virginis Mariæ templum appropinquabat, ipse pariter, quasi semet ultro Virgini offerre vellet, inusitato quodam motu, inter materna viscera commoveri, ac veluti præ gaudio, ad instar pene D. Jo. Baptistæ, prosilire sentiretur: unde et permota mater, simulac filium in lucem edidit (nempe anno Domini 1538, pridie Kal. Novembris), eundem beatissimæ Virginis patrocinio obtulit et commendavit: meruitque (cum, exacto biennio infantulus gravis-

simo morbo correptus, de vita periclitaretur) ipsa eidem filio suo ad ecclesiam *B. Virginis* ad Vallis radicem, mille passibus Sora distantem, deducto post triduanas preces, pene mortuo in cunabulis jacenti, sanitatem de repente impetrare: voce ad eam ex improvviso delapsa: « Bono animo lætoque sis, filius tuus nequaquam morietur. » Sic factum; quandoquidem subito quasi revixit infans, atque morbo gravissimo emersus, recepta, quam amiserat, voce, Matrem inclamitare cœpit: accurrit illa, continuo filium convalescere videt, atque admiratur. Quamobrem debitas Virgini gratias agit, et gaudii plena, cum puero domum revertitur. Exinde tam præclara in se Dei Matris clementia, et benignitate Cæsar invitatus (hæc enim omnia a parentibus acceperat), ubi primum adolevit, in

ejus maxime fidem et clientelam se contulit.

Dum Romæ cum S. Philippo Nerio moraretur, iterum gravissimo morbo vexatus, et morti, quam vitæ propinquior decumbens, rursus, per B. Virginis preces, ad longiorem vitam servatus est : id quod, quemadmodum acciderit, per idem tempus ipsi Cæsari divinitus ostensum est, hoc modo. Jacebat ille exanimis, atrocitate morbi pene confectus, cum ex improvviso somnum capit. Mox per quietem Christum Dominum, majestatis et gloriæ plenum, stantem ex adverso videt, ad ejus dexteram, Virginem Matrem, ad pedes, Philippum Nerium salutem sibi humilibus precibus exposcentem, et maxima cum fiducia sæpe illud clamantem : « Da, quæso, da Cæsarem, Domine ; sic cupio, sic volo, Domine, mihi Cæsarem redde. » Christo autem abnuente, videt extemplo Philippum, in Dei Matrem oculos precesque convertere, atque ea denique apud Filium intercedente, statim exoratum esse intelligit. Itaque experfectus, ac bonæ spei plenus, ereptum se e mortis periculo pro certo habuit. Philippo deinde ad eum venienti rem totam narrat, agitque maximas gratias : quod autem non inane falsumque somnium fuerit, sed objectum a Deo cœlitus visum, rei probavit eventus : nam illo ipso die, e morbo gravissimo ita recreatus est, ut plane jam extra omne periculum esse certo crederetur.

Cum ad novas ædes S. Mariæ in Vallicella, ubi congregatio Oratorii erecta est, primus omnium venisset Cæsar, magnam cepit, in ipso aditu Vallicellanae ecclesiæ, lætitiā ; continuo enim (quod ipse scribit) occurrit animo Soranum templum, ad Vallis radicem, eidem Virgini pariter dedicatum, in quo se olim infantem prope demortuum, vitam divinitus recepisse, memoria alte retinebat ; quamobrem, nunc demum in augustissimæ Dominæ clientelam atque ædes venisse sibi in gratulabatur.

Margarita erat quædam, in familia matronæ nobilissimæ ; piissimæque, Juliæ Ursinæ Rangonæ, nato ulcere, et carcinomate ad mammam sinistram gravissime affecta : ad hanc cum venisset Josephus Zerla, nobilis chirurgus, atque ulcus diligenter inspexisset, illius curandæ onus suscipere recusavit, quod non modo periculosum, sed omnino insanabilem morbum esse intelligeret. Adest interea Cæsar, et miseratione commotus, super ægram manus imponit, aitque : « Nos cum prole pia benedicat Virgo Maria ; » quibus dictis, abscedit. Nec dum limen excesserat, cum illa statim exsilit, et gaudio triumphans, En, ait dominæ cæterisque qui aderant : « Salva, et incolumis ego sum ; » inspectoque ulceris loco, sanus atque integer repperitus est.

Bartholomæum quemdam, cognomento Catenam de Monte S. Joan. : in Campania, insignem latronem, qui in suos cives aliosque plurimos grassabatur,

et jam finitima Soræ loca cædibus incendiisque oppleverat, Cæsar bonam reduxit ad frugem, missis ad illum precariis octo B. Virginis coronis, cum epistola, qua eundem ad studium Christianæ pietatis hortabatur, imprimisque ad cultum Deiparæ, ejus patrocinio atque auxilio omnia a Deo sperare liceret.

Sabbato cujusque hebdomadæ, inter alias eleemosynas, certam panis quantitatem viduis atque virginibus distribuendam curabat ; et ad suos, domi sermonem de divinis rebus, vel habebat ipse, vel ab aliquo suæ congregationis sacerdote, se audiente, haberi volebat. Ad hæc, singulis annis, recurrente natali die S. Josephi, Deiparæ Virginis sponsi, multis pauperibus epulum exhibebat ; cæteris autem omnibus, qui ad mensam recipi non poterant, panem et legumina cocta conditaque dari jubebat.

Congregationem nostram Dei Matris, ejus, dum vixit, protector fuit, præcipuo quodam amore semper persecutus est : ejusque constitutiones jussu Summi Pontificis Clementis VIII, et diligentissime examinavit, ac libentissime, etiam suo chirographo, approbavit.

Deiparæ imaginem, sacrique veli particulam, collo appensas ad pectus, diu noctuque gestabat ; atque identidem in vehementes quosdam affectus erumpens, veluti gemmam pretiosissimam utraque manu stringebat, deosculabatur, et plane quasi Matrem suam dilectissimam, ita Dei Matrem, dulciter alloquebatur. Ut obsequium suum erga Deiparam perpetuo aleret ac foveret, quasdam occultæ significationis notas in tabulis, libris, aliisque ejusmodi rebus, quæ ad manum esse solent, C | M inscribebat in hunc modum : ejus rei mysterium ut aperiret rogatus, atque obsecratus : Nihil aliud, inquit, arcanis hisce notis significatur, quam Cæsar Servus Mariæ.

Post obitum Clementis VIII, cum de eo ad summum pontificatum provehendo ferventer ageretur, solutis comitiis, ubi se periculo ereptum sensit, ac liberum ; gaudio triumphans, in cubiculum statim se recepit, et ad cœlum oculos manusque tendens : « Gratias tibi, inquit, maximas ago, Virgo beatissima, quæ mihi dignitatem hanc dari noluisti, ne reciperem mercedem meam in vita mea. » Cumque deinde Cardinalis quidam supervenisset, diceretque patienter ferendum esse, quod cardinales aliquot promovere eum ad pontificatum noluissent. « Hæc, ait (digito atque oculis Deiparæ imaginem indicans) hæc mihi verum summumque pontificatum, demum largitura est. »

In publicis Ecclesiæ calamitatibus asperissimum cilicium induebat, et ad Deiparam confugiens, affectu et fiducia plane filiali dicere solebat : « Ego vero, beatissima Mater, cilicium hoc nunquam exuam, nisi prius afflictis Ecclesiæ rebus opem feras. »

Animadvertit Vite auctor Hieronymus Barna-

bæus, Deiparam Virginem a Baronio, suæ cardinalitatis dignitatis (quam tamen semper a se longius rejicere tentavit) auctorem fuisse appellatam, quod olim cum morbo periculosissimo laboraret, eamque ardentem invocaret, audire sibi visus est dicentem: « Bono animo esto, Cæsar, nequaquam morieris, sed crisis magnus Ecclesiæ præsul. » Unde ipse VII *Annalium* tomo in fine: « Ast, ego, inquit, cum a quiete et tranquillitate aliisque bonis abstrahar violenter, atque invitis abripiar, unum duntaxat reliquum est, quod petam, ut cum hæc adeo iniqua, tristia, ærumnosa, metu plena atque periculis, non nisi te curante, Dei Genitrix, mihi contigerint, tu ipsa per lubrica gradienti, in summo versanti discrimine, deque æterna salute, ad singula momenta, periclitanti, feras opem assidue, et fluctuanti præsidium afferas: alioquin perplexos resolves laqueos, atque molestæ et invitæ vitæ fila disrumpas, ne ob inanem gloriolam istam, miser, incaute veræ, perennis gloriæ dispendium patiar. Sicque benedicens tu ipsa novissimis meis, magis quam principio, te juvante æternam beatitudinem consecuar. » Sic ille.

Deiparæ Virginis auxilio, virginitatem perpetuo illibatam servavit ab utero matris suæ. Cum enim annum ageret jam sexagesimum nonum, eundemque sibi extremum esse intelligeret, paucis ante mensibus, quam ex hac vita migraret, quasi comæatū petiturus, ad monasterium Purificationis se contulit, invisurus præsertim Franciscam Chetiam, probatæ virtutis virginem Deo sacram, quam ille olim, cum esset presbyter congregationis Oratorii, in Christo filiam aluerat atque educaverat; post multam vero dissertationem de rebus spiritualibus: « O quantum, inquit, filia, debemus Deo, qui e tantis malis tantisque periculis nos eripuit, qui talia ac tanta in nos beneficia contulit? » Tum illa secum cogitare cœpit, ideo Cæsarem hæc dicere, quod virginitatis donum a Deo accepisset, et fortasse Deus ipse iniecit illi hanc mentem, ut, ea ratione, servuli sui virtus omnibus patefieret: igitur ea fiducia et libertate quam Christiana charitas et Spiritus dare solent, sic eum interpellat: Dic, amabo, illustrissime domine, tu virginitatem custodis, nonne? at ille probe intelligens, et sacramentum abscondere bonum esse, et opera Dei revelare et confiteri honorificum esse, statim erexit se, aperuit caput, et ad Deiparam Virginem, ejus imago erat in altari proxime sito, oculos animumque convertens, ait: « Dei et sanctissimæ Matris beneficio, virgo sum, neque præter matrem meam quisquam tetigit unquam corpus meum. » Idipsum paulo antequam ex hac vita migraret, data occasione, communicavit cum sacerdote quodam religiosissimo.

Porro Deiparam Virginem summo studio, summoque honore semper prosecutus est Baronius, ejus patrocinio vitam, scientiam, et quæcunque

demum haberet, accepta referebat. Testantur hæc Annales ecclesiastici, in quorum tomo I, vitam beatissimæ Virginis Mariæ ex veterum orthodoxorum Patrum monumentis, summa fide, litteris mandavit; omnesque undique respersit ejusdem Virginis laudibus atque præconiis. Hanc, initio cujusque tomi, præfatur, hanc incessanter loquitur, atque concelebrat, huic demum in fine semper gratias agit, et quidem (ut dixi in Bibliotheca Mariana parte 1) Baronio *Annalium* ecclesiasticorum grandia volumina scribenti non defuisse præcipuum, et peculiare auxilium Deiparæ Virginis, quæ simul animos faceret, simul vires sufficeret ad tam grave munus aggrediendum et sustinendum, auctores certi pro explorato confirmant. Hos certe Annales (quos apud ecclesiam S. Mariæ in Vallicella elaboravit, scripsit, recitavit, ac sæpius repetivit) non tam suos, quam B. Virginis partus, natosque appellabat Cæsar, « ut enim (inquiebat ipse tomo VIII, initio) quos ad gœna Rachelis pariebat ejus ancilla, ipsa eos suos filios esse dicebat, Gen. xxx, ita suos, hac lege, esse dicat oportet nostros Annales ipsa Virgo sanctissima, quos summo labore, ad ejus gœna provoluti, enixis precibus, consuevimus parturire. » Sic ille. Optabat Deiparam Virginem sibi Arcam esse tutissimam, in qua lucubrationes suæ servarentur, atque tuta custodia muniarentur, ne fur obrepens, appetitus, videlicet, gloriæ raperet, vel tineæ et rubigo inhærescentes, spes, scilicet, fallaces exederent. Sciebat namque, quod si res suæ in ejusmodi archivo repositæ essent, nulla unquam temporis varietate, vel diuturnitate labefactæ, aut vetustate deletæ, perpetua memoria in terris viverent, et (quod magis optabat) æterna præmia, divina gratia largiente, assequerentur in cœlo. Apud sanctissimam Dei Genitricem Virginem Mariam rerum suarum omnium semper auspicem, ducem et moderatricem precibus contendebat, ut hæc apud eum (qui aperit os mutorum, et linguas infantium facit esse disertas [*Sap. x, 21*]), quique dat omnibus affluenter, et plusquam petimus) instantanter exoraret, ut verbis, scriptis, ac maxime omnium vitæ moribus, veritatem profitens, attestans, et prædicans, lingua, calamo, animique virtutibus ipsum laudaret, confiteretur ac celebraret, cui est in Trinitate perfecta, laus, virtus et gloria in sæcula sæculorum. Et licet ex innumeris donis, per Dei Genitricem sanctissimam Virginem Mariam acceptis, nihil diffideret, sed ingens ejus jam concepta fiducia roboraretur, ac semper securior redderetur, quod susceptum, eadem auspice, illustrandæ veritatis officium, optatum exitum consequeretur, tamen ad iter *Annalium* ecclesiasticorum feliciter prosequendum, desiderabat semper menti suæ affulgere, ac se præcedere sublimiorem illam, et excelsiorem, animatam columnam, in qua, multo felicius, humano generi visibilis Deus apparuit, ipsam, inquam, Dei Genitricem beatissimam Virgi-

nem Mariam, quæ suæ pulchritudinis fulgore corusca, gradiens antecederet, ac ducens, et docens non sineret, vel latum unguem, se ab arcta semita veritatis excedere, vel leviter aberrare. Sanctissimæ etiam Virgini Dei Genitrici Mariæ, ut conciliatrici divini numinis, sicut omnia sua accepta ferebat, ita pariter et offerebat, ut ipsa eadem, qualiacunque essent, dilecto Filio suo porrigeret: ut, impartita benedictione, sanctificaret: illamque, pro munere, gratiam posceret, ut ipse esset ei portio in terra viventium.

Sub mortem beatissimæ Virginis Mariæ Patronæ suæ (quam vivens præsidium sibi tutum, indeficiens, atque præsentaneum semper fuerat expertus) salutem animæ suæ ardentissimis precibus commendabat: et oblatam sibi ejusdem imaginem, multa cum animi pietate, osculatus est. Tandem die B. V. Mariæ sacro, nempe Sabbato, placidissime in Domino quievit, anno post Christum natum 1607, ætatis 69, pridie Kal. Junii.

§ II. — De Cæsare Montio.

Cæsar Montius, civis atque archiepiscopus Mediolanensis, ab Urbano VIII Pontifice Maximo in amplissimum S. R. E. cardinalium ordinem adlectus; vir vitæ integritate, litterarum scientia, rerumque usu spectatissimus; inter alias ardentissimi amoris sui, atque obsequentissimi animi erga Deiparam Virginem significationes, dum apud Hispanos apostolici nuntii munere fungere, singulis Sabbatis ad aram Divæ Virginis de Atoca, ordinis Prædicatorum, haud longe Madrito, ubi imago ipsius beatæ Virginis, beneficiis ac rebus miris celeberrima, colitur, semper sacra facere solebat. Cui, ejusdem ordinis Patres, de se optime merenti, in eo sacello, et effigiem posuere, et Missam quolibet Sabbato decantari decrevere. Sacrarium Toletanum religiosissime invisit, et effigiem miraculis claram beatæ Virginis, necnon, et imaginem ejusdem de Pilar, sacris utrobique perfunctus. Bis ad imaginem B. Virginis Montis Serrati invisendam se contulit, et miro cum devotionis affectu, sacrosanciam Deiparæ Virginis cellam Laureti veneratus est. Titulum Sanctæ Mariæ Transpontinæ nunquam mutavit, eique Ecclesiæ honorificum munus, supremis testamenti tabulis, legavit. Summa pietate erga Deiparam Montis Carmeli affectus fuit: cujus habitum semper gestabat. Ecclesiam, cum cænobio Carmelitarum Discalceatorum, sub titulo Domine Nostræ Montis Oliveti de Concesa, procul Mediolano viginti fere miliaribus, suis sumptibus magnifice exstruxit ac dotavit. Ut studium in Deiparam Mediolani propagaret, Patres sancti Bernardi Discalceatos advocavit. eisque ecclesiam beatæ Virginis, quam Lauretanam dicunt, concessit. Dum Romæ esset, singulis Sabbatis ad altare beatissimæ Virginis in templo S. Mariæ de Populo, vel ad altare sanctissimi Rosarii in templo Sanctæ Mariæ super Minervam, sacris operatus est. Sepulturam sibi elegit.

ante aram B. Virginis de Arbore, quæ in ecclesia metropolitana Mediolanensi religiosissime colitur; et testamento commendatissimum hæredibus ac posteris reliquit, ut penetrali corde erga beatam Virginem pietatem servarent. Mortalitatem laudatissime conclusit, sui apud omnes incredibili relicto desiderio, anno orbis redempti 1650, ætatis 56, die 16 Augusti. Cujus eximium erga augustissimam cælorum Reginam affectum celebrant, inter alios, Alexander Vitaleonus in libello inscripto: *Gloria S. Domus Lauretanæ*, et Romæ evulgato anno 1654, et P. Joannes Baptista Novatus, Mediolanensis, religionis Clericorum Regularium ministrantium infirmis theologus, et aliquando præfectus generalis, in Opere *De Eminentia Deiparæ Virginis Mariæ semper Immaculatæ*, quod Bononiæ anno 1659, in lucem evulgavit, ac eminentissimo Cæsaris nostri nomini consecravit. Inquit enim iste in Epistola Dedicatoria: « Magnifica nominis tui expressio, singularia, quæ divæ Parenti obsequia præstare consuevisti, ad multorum memoriam revocabit, quorum exemplo non pauci ad similia provocabuntur: quam vero hoc proficuum sit, aureum illud Anselmi *De excellentia Virg.* cap. 4, dictum testatur: Qui autem in dilectionis erga Mariam suavitatem transit non diffidendum, quin in retributionis ejus participium sit transiturus. Quare, cardinalis amplissime, non mirandum, si Mons tuus splendidissimus inter florentes colles emineat, felicibus de cælo auris affletur, benignissimo divini favoris virore vestiatur, perlucidis sapientiæ fontibus irrigetur, fructuosis rerum præclare gestarum arboribus coronetur; si talibus abundet pabulis, ut gregi dulciora et uberiora uberibus lacte turgentibus ministret, tali muniat custodia, ut oves in eo exsulent, lupique ab eo exsulent: Si erigatur mons hic veluti fortunatum religiosus domicilium, habitatoribusque veluti beata sedes; si in eo submissi animi violæ vernent, charitatis rosæ rubeant, cadescent lilia puritatis, reliquique virtutum omnium venustissimi flores suavissimum Paradisi spirent odorem: Sunt hæc, sunt dona quæ munificentissima Virgo tibi, ut suo studioso amatori largitur affluenter, et affluenter largietur, ut firmiter sperandum, majora. » Hæc ad Cæsarem Novatus.

§ III. — De S. Carolo Borromæo.

Carolus Borromæus, S. R. E. cardinalis, atque archiepiscopus Mediolanensis, vir admirandæ sanctitatis, et a Deo multipliciter cœlestium gratiarum muneribus insignitus, sanctissimæ Deiparæ Virgini Mariæ impensa devotione addictus, eam a pueritia ipsa sibi in patronam singularem assumpsit, ejusque perfligio in rebus adversis semper fidenter, dum vixit, usus est. Officium beatissimæ Virginis recognovit, atque in optimam formam restituit, a Sede apostolica approbatam; quod et quotidie flexis genibus recitabat, addita Corona

quam, ne in ipso quidem itinere, omittebat. Omnibus festivitatum Deiparæ Vigiliis, insuperque singulis Sabbatis, in magnæ Dei Matris honorem, pane tantum et aqua jejunabat. Publicum audiens Salutationis angelicæ signum, statim, etiamsi in lutulenta esset via, genua ponebat in solo, et de equo etiam, si equitaret, desiliebat, ut genuflexo Salutationem angelicam recitaret. Statuit ut annis singulis, feria 4 Dominicæ Quinquagesimæ, solemnibus supplicatio (cui semper ipse interfuit) ad templum S. Mariæ Gratiarum perageretur: et ut mense Julio, in die Visitationis beatissimæ Virginis Mariæ, in solemnibus pariter supplicatione, quam ipse semper comitabatur, septem urbis Mediolanensis ecclesiæ visitarentur. Festa sanctissimæ Dei Genitricis, summa devotione celebrabat: Nativitatis vero et Assumptionis, pontificalis Missæ, atque utrarumque Vesperarum solemnissima celebratione festivissima reddere studebat. Populum hortabatur, ut præcipuis Deiparæ festis communicaret. Romæ degens, secreto noctis tempore, paucis suis intimioribus amicis comitatus, basilicam S. Mariæ Majoris devote frequentabat, totamque illam montis partem quæ a templo S. Potentianæ incipit, genibus ascendebat. In hac basilica, dum ejus esset archipresbyter, non semel concionatus est, atque ipsius chorum restaurari, portasque reformari procuravit. Cultum etiam divinum in ea auxit, dum præbendas, ut vocant, beneficiarias in ipsa instituit, et candelabra argentea non exigui valoris eidem donavit. Cui propterea canonici, ad grati animi significationem, hoc in sacrario monumentum posuere: « S. Carolus Borromæus, hujus basilicæ archipresbyter cardinalis, canonicorum Odeum magnificentius imæ apsi circumduxit, institutis beneficiariis octodecim, ac duodecim etiam clericis, templi cultum mirifice auxit, supplicilem sacram plurimis donariis amplificavit. » In eadem ecclesia ingentem pecuniæ summam, ex rebus, quæ sibi ob fratris obitum obvenerant, venditis retractam, aliquando, post Missæ sacrificium, in centum pauperum virginum, quas ibi, supplicatione prævia, congregari jusserat, dotem liberaliter distribuit. Nocte Salvatoris natalitia, qua B. Virgo Deum hominem peperit, de pontificia synaxi, ad eandem S. Mariæ Majoris basilicam longe profectus, ibi abjectus ad sanctissimum præsepe precando, divinisque mysteriis contemplandis vigilabat, donec ad eandem synaxim mane in Vaticanum reverteretur. Apud Pium IV, Pont. Max. patrum suum precibus instituit, ut Diocletiani Thermæ, in ecclesiæ formam redactæ, sub titulo S. Mariæ Angelorum consecrarentur. Itinera longa et difficilia suscepit, peregrinando, ut B. Virgini dicata templa, suis pedibus inviseret. Dum ad sacrosancam B. Virginis Lauretanæ ædem proficisceretur, iter ad millia passuum circiter viginti sacro loco proximum, pedibus profecit. In sanctissima autem Virginis

ædicula Laureti, tota nocte vigilavit, proximo die qui Natalis Virginis erat, Missæ sacrum ritu celebriore fecit, et in eo concionatus est, eo pietatis ardore, ut omnes præsentés, incolæ et advenæ, vehementer commoverentur, effigiem suam a pectore argenteam, pondo librarum quinque, Lauretanæ Virgini donum obtulit. Ecclesiam metropolitanam Mediolanensem, quæ sacris B. Virginis Natalibus dicata est, variis, iisque insignibus, ornamentis, quæ adhuc videri possunt, decoravit. Inter alia autem altare magnificentum in ea extruxit, sanctissimæ Dei Genitricis sub titulo B. Virginis de Arbore consecratum; in quo pretiosam illam, et ad vivum expressam D. Annuntiæ de Florentia imaginem, a Francisco Mediceo, magno Etruriæ duce, ac intimo amico suo, sibi antea donatam, collocavit: ibi Rosarii beatissimæ Virginis sodalitatem cum omnibus privilegiis, indulgentiis et gratiis, quibus quælibet alia dicti Rosarii sodalitas Romæ vel alibi gaudet, instituit, in *Pastoralibus*, quas edidit, de hujusmodi institutione litteris, inter cætera fatas: « Auctoritate apostolica nobis a S. D. N. Papæ Gregorii XIII concessa, in nostram ecclesiam metropolitanam societatem generalem sanctissimi Sacramenti, cum amplo spirituum gratiarum thesauro, nuper introduximus; nunc vero, eadem auctoritate, in eadem nostra ecclesia instituere deliberavimus Rosarii societatem, quæ sanctissimi exercitii ac divinissimæ devotionis societas est, præterquam quod multis et singularibus gratiis ac indulgentiis est ditata. Et quidem justum est, ut ubi est societas Christi Domini nostri, sit etiam societas sanctissimæ suæ Matris, piissimæ Dominæ nostræ atque Advocatæ. Si hæc societas in aliqua civitatis ecclesia reperitur, debet etiam reperiri in metropolitana, aliarum matrice, quam, cum spiritu specialis devotionis erga Dei Matrem, magnus rexit Ambrosius, non solum omnino egregie de ea scribendo, sed ad ejus honorem augustissima templa consecrando. Præterea in ecclesia metropolitana, cum sit illa instar matris, ad quam frequentius filii recurrere debent, convenit, quod reperiatur hæc religiosa devotio erga Dei Matrem, cujus (Gregorio summo Pontifice attestante) cum semper fuerit hic clerus populusque devotissimus, variis temporibus, per tam magnæ ac singularis advocatæ intercessionem, infinitas gratias a Dei misericordia obtinuit. Unde postea factum est, ut ob ferventem hujus nostri gregis devotionem, tot ecclesiæ in hac civitate, ac diocesi, forte plusquam in multis aliis, ad ejus honorem erectæ sint. Nos igitur antiquam, sanctam, candidamque filiorum nostrorum dilectissimorum pietatem, etiam cum majore Spiritus ardore, in dies magis excitare cupientes, hodiernæ festivitatis occasione, supradictæ divini Rosarii societati principium dare volumus. Præter alias autem causas ob quas dicti Rosarii societatem hic in ecclesia metropolitana erigere

statuimus, hæc una est, quod in ea exsistat sacra imago B. Virginis de Arbore, quæ, ut scitis, cum devotione universæ hujus civitatis visitata est et frequentata. Quapropter rationi consentaneum valde est, ibi hanc singularem devotionem reperiri, ubi tam antiqua et devota B. Virginis reperiebatur imago, quæ quolibet primo Dominico die mensis, ob hanc institutionem, in supplicatione, quam ordinabimus, deferretur, etc.

Nullam omisit occasionem, qua populum sibi creditum possit ad Dei Matris cultum devotionemque excitare. Quamobrem, cum in terra Saronis sacra beatissimæ Virginis imago e suo loco removenda esset, ut super altare majus ecclesiæ noviter fabricatæ decentius collocaretur, decrevit, hanc mutationem celebri translatione peragendam : præsertim cum imago esset miraculosa, et multæ venerationis apud totam Mediolanensem diocesim. Ut igitur hæc actio, cum magno honore ac fidelium frequentia perageretur, ac in beneficium, fructumque animarum redundaret, indulgentiam plenariam a summo Pontifice impetravit, pro illis omnibus qui, peccatis expiati, ac sacra communione refecti, huic translationi interfuissent. Postea litteras pastorales per totam suam diocesim publicavit, in quibus cum multa doctrina, auctoritatibus, exemplisque demonstravit, quanta veneratione dignæ essent sacræ imagines ; ac particulare debitum, quo erga imaginem immaculatæ Dei Matris Mediolanenses obstringuntur, et quod hæc Saronis præsertim, in maxima semper fuerat veneratione. Ideo omnes hortabatur, ut ipsius translationi honorandæ præsentem esse velent. Quibus porro litteris adeo populum Carolus commovit, ut indicibilis hominum numerus, ad dictam translationem advenerit. Quam translationem, ut illustriorem redderet, idem ipse in pontificali habitu comitatus est, et solemnem Missæ celebratione, divini verbi prædicatione, ac Dominici corporis numerosissima communione honoratam voluit.

Prope terram Raudensem, a Mediolanensi urbe octo prope milliariibus distantem, parvum reperiebatur oratorium, in cujus pariete picta erat devota beatissimæ Virginis Filium exanimem in ulnis gestantis imago, quæ ob miraculorum signa olim patrata in multa erat apud populum veneratione. Cumque fama vulgaretur, ex hac beatissimæ Virginis imagine iterum nova miracula coruscasse, circa finem Aprilis anni 1583, ex omnibus Galliæ Cisalpinæ finibus ; magnus populorum numerus, cum muneribus, ad eam visitandam advenit. Quod intelligens Carolus, postquam ea, quæ ad ejus imaginem, invocata Virgine, mirabiliter impetrata dicebantur, legitimis testimoniis confirmata, vera esse deprehendisset : magnificum ibi, in honorem immaculatæ Dei Matris erexit templum, et ad divini cultus augmentum, fideliumque frequentissime concurrentium utilitatem, sacerdotum collegium stabilivit.

Brixiensem ecclesiam visitans, cum ad Tellinæ

Vallis, hæresi laborantis, fines venisset, se minime continuit, quin, millia passuum duodecim, pedes in eam penetrans, nobilem beatissimæ Virginis, quæ Tirani dicitur, adem inviseret : in ea, licet itinere fessus, pernoctaret, ibique etiam post Evangelium in Missæ sacrificio, concionem ad populum haberet. In Brixiensti diocesi, in Renovati montis vertice, est Deiparæ Virginis ecclesia, miraculis inelyta, in qua Carolus Federicum Borromæum ecclesiastica toga, et primis sanctioris vitæ libaminibus insignivit. Dum vallem Mesolinam in Helvetiis visitaret, devotione B. Virginis illectus, ad vallem perrexit Calacam, ut ecclesiam beatissimæ Virginis Dominae suæ, ibi supra montis fastigium positam veneraretur. Cujus porro montis ascensum, licet alte nivibus coopertum, et ad quatuor millaria via difficillima productum, pedes confecit, Missam illuc celebravit, ac gentes illas, fere silvestres, divini verbi prædicatione recreavit. Modestiam veniens, ibi Patrum Barnabitarum ecclesiam, quæ Mariæ Deiparæ dicata est, cum tribus altaribus dedicavit. Cum, tempore pestis, ad Dei iram avertebam, ac misericordiam impetrandam, ad templum B. Virginis, quæ a S. Celso, Mediolani cognominatur, solemnem supplicationem indixisset : dum ibi concionem ad populum haberet, maximam fiduciam peccatoribus iniecit misericordiam apud summum Deum inveniendi, si ad hunc cum vera pœnitentia recurrentes, intercessionem B. Virginis peccatorum advocatæ, ac veræ misericordiæ Parentis, implorarent. Et cum templum illud Deiparæ dedicatum, in maxima esset apud Mediolanensem populum veneratione, multis etiam elementissimæ Reginae cœli devotionem eidem populo persuadere studuit collegium nobilium Mediolani a se fundatum, ut sub beatissimæ Virginis Mariæ patrocinio illud poneret, collegium S. Mariæ nuncupavit : omniaque, quæ ipse condidit, sodalitia, confraternitates et loca pia, sub ejusdem beatissimæ Virginis Mariæ tutela præsidioque constituit. Omnibus autem, Dei Matrem in advocatam tribuebat ac jubebat, ut singuli sodales ac fratres ad studium erga eam declarandum, ipsius Rosarium et Officium recitarent. Sux familiæ insignia, quæ in variis locis palatii archiepiscopalis, cum nomine depicta erant, deleri, ac eorum loco, imagines Mariæ Virginis Dominae suæ substitui jussit. Spiritum sanctum deprecabatur, ut per B. Virginis merita, sibi omnes gratias, quibus divinæ majestati acceptior redderetur, concedere vellet : atque interdum hæc verba promebat : « Mater Dei, oro te, ut me Filio tuo commendare, atque in tuum servum recipere digneris. » Erga quinque precipuos B. Virginis dolores, speciali devotione affectus, hæc in oratione sua ponebat :

1. « O Domine, et Redemptor meus, Jesu Christe, in memoriam illius doloris, quem benedicta Mater tua passa est, quando Simeon prophetando te mortem obituro, pronuntiavit. Ego cum omni

humilitate, ac meorum peccatorum poenitentia, te salutans, dico : Pater noster, etc. Ave Maria, etc. »

2. « Et in memoriam illius doloris, quem ipsa passa est, quando trium dierum spatio tui præsencia caruit; ego cum omni humilitate, et veniaspe, dico : Pater noster, etc. Ave Maria, etc. »

3. « Et in memoriam illius doloris, quem ipsa passa est, quando intellexit te fuisse captum et ligatum; ego cum omni humilitate, et desiderio omnis virtutis, te salutans, dico : Pater noster, etc. Ave Maria, etc. »

4. « Et in memoriam illius doloris, quem ipsa passa est, quando te vidit cruci affixum; ego cum omni humilitate, et sancte vivendi moriendique voluntate, te salutans dico : Pater noster, etc. Ave, Maria, etc. »

5. « Et tandem in memoriam illius doloris, qui ejus animam pertransivit, quando te mortuum, atque in sepulcro positum conspexit; ego cum omni humilitate, atque affectu tui aspectu perfruendi; te salutans, dico : Pater noster, etc. Ave Maria, etc. »

Christi corpus et sanguinem in Eucharistiæ sacramento recepturus, Deiparæ Virgini in hæc verba humiliter supplicabat atque alios eidem, supplicare docebat : « O Virgo sanctissima misericordiæ plena, ostende pro nobis dulcissimo Filio tuo sacrum pectus ac beatissima ubera, quibus eum lactasti, ut ipse ostendat Patri gloriosum latus et sacratissima vulnera, quibus redempti sumus. Tuis meritis, et precibus digni reddamur tam magna sacramenta recipere, nullumque in nobis reperiatur obstaculum, in quibus tanta sunt suffragia charitatis. Amen. » Post Dominici autem corporis, sanguinisque receptionem, in hunc modum orabat : « O serenissima Virgo et Mater Domini nostri Jesu Christi, quæ in tuo sacratissimo utero portare meruisti ipsum rerum omnium Creatorem, ejus sacratissimum corpus et sanguinem recepi apud ipsum pro me intercedere digneris, ut quidquid per ignorantiam, negligentiam, irreverentiamque in hoc ineffabili Sacramento omisi, vel commisi, idem dilectus Filius tuus, sanctissimis tuis precibus exoratus, condonare dignetur. Amen. »

Statuit, ut die Sabbati semper Missa de beata Virgine celebraretur, nisi diei solemnitas, vel Ecclesiæ institutum interdum obstaret; quo casu, nisi, et id Ecclesiæ instituto impediretur, ejus omnino commemorationem fieri voluit. Statim illam et solemnem, quæ veteri Ecclesiæ instituto, perpetuoque usu de beata Virgine dicitur Antiphona : *Salve Regina*; vel alia, pro ratione temporis, in parochiali, tum urbana, tum diocesana unaquaque ecclesia, a paroco, et reliquis illius parochiæ clericis, quibus ab episcopo jussum fuerit : singulis etiam Sabbatis sub vesperum, ante crepusculum scilicet, pie religioseque cani ordinavit, convocatis etiam certo campanæ signo fidelibus. Decrevit, ut in cujuscunque ecclesiæ, præsertim parochialis, frontispicio, a superiori scilicet, parte ostii majoris, extrinsecus, pingeretur, aut sculpe-

retur decore religioseque imago beatissimæ Mariæ Virginis Jesum Filium in complexu habentis, a cujus latere dextero, exprimeretur effigies sancti, sanctæve, cujus nomine illa ecclesia nuncuparetur, a sinistro vero, alia sancti, vel sanctæ, cui præ cæteris parochiæ illius populus venerationem tribueret; quod si vel Annuntiationis, vel Assumptionis, vel Nativitatis S. Mariæ titulum, diemve festum, ea ecclesia haberet, beatissimæ Virginis effigies exprimeretur, quæ mysterii rationi conveniret.

Præcepit, ut unusquisque beatissimæ Virginis Mariæ Matris imaginem, domi suæ, locis honestis statueret : et ut milites in stationis loco, eandem ob oculos propositam haberent, quod et infirmis, et carcere detentis injunctum voluit. Hortabatur concionatores, ne ostendendæ doctrinæ et eloquentiæ causa, difficiles atque inanes quæstiones, fucumque orationis et pigmenta conquirerent, sed, inter alia fidei Christianæ capita, præcipue in angelicæ Salutationis dilucida explicatione versarentur. Omnibus, singulisque animarum curatoribus, et cæteris confessariis, sive sæcularibus, sive regularibus, in virtute sanctæ obedientiæ præcepit, ut facerent, antequam confessiones audirent, poenitentes eandem Salutationem angelicam recitare, acriter reprehendentes, si quos illius ignaros rudisque offendissent. Horarias preces B. Virginis, quas ipse (ut diximus) humi positus genibus obibat, a suæ diocesis clericis, necnon ab inferiori familia, quotidie recitari ordinavit. Mandavit, ut quicumque contumeliosis aut obscænis verbis gloriosam Virginem Mariam Dei Matrem expresse blasphemasset; si clericus esset, primum fructibus unius anni beneficiorum ecclesiasticorum, quæcunque habuisset, multaretur; si iterum in eo peccasset, eo beneficio, quod haberet, privaretur; et si plura obtineret, eo privaretur, quo ordinarius privandum censuisset : si tertio blasphemasset, dignitates et beneficia omnia, quæcunque habuisset, eo ipso amitteret, ad eaque deinceps retinenda, aut obtinenda inhabilis esset; si vero laicus fuisset, primum, aut etiam secundo pecunia multaretur, ex præscripta in concilio Lateranensi, ratione; tertio gravem poenitentiam publice ageret, eo modo, quo a sacris canonibus præscriptum est. Instruens concionatores verbi Dei, illos ne de beatissimæ ac immaculatæ Virginis Conceptione contra præscriptum sanctionis pontificiæ Pii V, disputare audent, admonebat, denuntians censurarum poenas transgressoribus, a Sixti IV, summi Pontificis Constitutionibus impositas. Quo autem animo erga immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptionem fuerit, patet ex ejus diplomate, quod pro eadem Conceptione promulgavit, ejus tenorem integrum affert Armamentarium Seraphicum, in *Regesto*, pag. 528. Statuit ut ad Mariæ nomen sacerdos celebrans, et clericus ministrans caput inclinarent, ut eorum exemplo, populus ad idem faciendum moveretur.

Edixit ut die sacro Purificationis beatissimæ Virginis Mariæ, retineretur usus ritusque benedictionis candelarum, cereorumve, cum plenus mysteriorum esset salutariumque utilitatum : quas non solum ex orationibus, quibus Ecclesia in ea benedictione utitur, sed ex omni rituali libro probato, parochus et concionator eo ipso die fidelibus studiose exponeret, quo religiosius illas et gestarent et haberent. Nam cum illius benedictionis precatio ad alia multa referretur, tum ad hæc in primis : ut candelæ valerent ad sanitatem animæ et corporis, terra marique : ut de locis, ubi accenderentur, dæmon, et quidquid dæmonis ars moliretur, machinareturve, depelleretur : ut mentes et corda fidelium igne et splendore sancti Spiritus accenderentur, illustrarenturque, ac depulsis vitiis tenebris viderent, quæ essent Deo grata, et salutis utilia : ut ignis charitatis, cum lumine fidei, in animis accenderetur, quo ad lumen æternum vitæ cœlestis perduceretur. Quæ omnia, a Christo Domino, qui est Deus verus, et splendor lucis æternæ, sibi concedi precaretur, intercessione, et sanctissimis meritis beatæ Mariæ Virginis, quicunque fideles, in illius honorem candelas, quibus benedictionis preces eo die adhibitæ essent, devote gestarent. Peregrinis, inter alias preces in itinere peragendas, precariæ coronæ B. Mariæ Virginis recitationem commendabat : militibus vero, Mariani Rosarii quotidiani, quod militibus, bello contra Turcas suscepto, olim præscriptum fuit, religiosum usum suadebat. Decrevit ut confessarii, confessione audita, pœnitentes monerent, ad beatissimam Mariam Matrem Dei sibi in cœlestem patronam deligendam, ejusque intercessionem quotidie implorandam. Clericos sui seminarii ad quotidianum Officij, Rosarii et Coronæ B. Virginis pensum astrictos voluit. Oblatos (quorum congregationem Mediolani, a se fundatam, sub protectione B. Virginis constituit) totos Marianos esse optavit : in eorumque institutione hæc verba exaravit : « Sanctissimam Virginem Dei Matrem perpetuo pro humano genere intercedentem, atque hujus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, ejus ministeriis sese obtulerunt, peculiarem patronam, præcipuo pietatis affectu prosequantur. Cumque illa Mediolanensi populo varia beneficia a Filio suo Domino nostro Jesu Christo sæpius alias impetraverit, in omnibus periculis, ærumnisque, sive totius Ecclesiæ, sive congregationis suæ, ad hæc autem, vel maxime in missionibus ab archiepiscopo imponendis, aliarumque gravium rerum tractationibus, ad illius patrocinium atque præsidium, fidenti animo, confugiant. » Sic ibi. Inter salutaria ejus monita suæ diœcesis populo data, hæc habentur : « Gloriosam Virginem Mariam in tuam accipies protectionem, et præcipue ad ipsam, in omnibus tuis necessitatibus, confuges. Ejus imaginem in tuo cubiculo habebis. Die Sabbati in Vesperis ibis vel ad tuam parochiam, vel ad aliam ecclesiam, in

qua Litanie B. Virginis canuntur, ut iis intersis. Quando mane, meridie et sero datur signum Salutationis angelicæ, flexis genibus ter dices *Ave Maria*, cum tribus illis versiculis : *Angelus Domini*, etc. *Ecce ancilla Domini*, etc., et *Verbum caro*, etc. Mane surgens e lecto, te semper gloriosæ Virgini Mariæ commendabis. »

Ex hujus mundi tempestuosissimo pelago ad portum tranquillitatis enatavit magnus magnæ Dei Matris cultor et amator Carolus, anno orbis redempti 1584, ætatis 47, 3 Nonas Novembris.

§ IV. — De Carolo a Lotharingia.

Carolus I, a Lotharingia, Claudii I Guisizæ ducis filius, natione Gallus, a Paulo III Pontifice Maximo in S. R. E. cardinalium ordinem relatus, magnarum variarumque virtutum princeps, quem Olivarius Franciæ nomophylax, ob ingenii stupendi fecunditatem, primis annis, naturæ monstrum nuncupabat : inter alias Christianæ pietate significationes, quibus impensum suum erga Deiparam Virginem studium comprobavit, in ejusdem Deiparæ Virginis cultum, cujuslibet hebdomadæ die Sabbato, jejunabat. Cœli civibus adjunctus est, anno salutis 1574, ætatis 49, die 26 Decembris.

§ V. — De Carolo II a Lotharingia.

Carolus II a Lotharingia, Gallus, ducis Mercurii et Vaudementari comitis filius, a Gregorio XIII Pontifice Maximo in S. R. E. cardinalium numerum electus : inter alias regias animi dotes, Mariæ Deiparæ Virginis studiosissimus cultor, ipsius sacrosanctæ domui Lauretanæ lampadem auream dono dedit, et ut perpetuo ibidem arderet, dotem assignavit. Cætera tanti principis in augustissimam cœli Reginam devotissimæ pietatis specimina, licet non desint, ad mæx tamen cognitionis notitiam hactenus non venerunt. Mortalem hominem exiit, anno salutis 1588, ætatis 26, 5 Kal. Novembris.

§ VI. — De Carolo III a Lotharingia.

Carolus III a Lotharingia, Gallus, Caroli Lotharingiæ ducis filius, S. R. E. cardinalis a Sixto V Pontifice maximo creatus, vir consilio, prudentia, vitæ exemplo, abstinentia, gravitate, justitia, religione, cæterisque virtutibus clarissimus : inter alia pietatis indicia, quibus se Deiparæ Virginis cultorem eximium atque amatorem ferventissimum declaravit, Lauretanæ ejusdem Deiparæ Virginis ædi, multiplex regie opulentie munus, per certos homines misit : videlicet crucem crystallinam, cum aurea Christi effigie, calicem item aureum, pede suffultum crystallino : candelabra duo : binos urceolos cum pollubro : vasculum aquæ lustralis, cum suo aspergillo : pyxidem, paciferamque imaginem, omnia e nobili crystallo, auro, electoque perfecta, binis ternisve aureorum millibus æstimata. In meliorem et tranquilliores vitam receptus est, anno salutis 1607, die 24 Novembris.

§ VII. — *De Carolo a S. Spiritu.*

Carolus de Sancto Spiritu, ordinis sanctissimæ Trinitatis Redemptionis captivorum, natione Italus, ob vitæ probitatem, singularem doctrinam, ac eminentem in rebus gerendis prudentiam, ad purpuratam dignitatem evectus, inter alia pietatis tributa beatæ Virgini impensa, suum erga purissimam ejusdem beatæ Virginis Conceptionem studium voluntatemque testatus est, scribendo *De Conceptione beatæ et immaculatæ Virginis Mariæ* libros duos. In isto miseriarum oceano fluctuare destitit, anno orbis redempti 1251.

§ VIII. — *De Christophoro Madrucio.*

Christophorus Madrucius, civis et episcopus Tridentinus, integritate morum, et singulari eruditione spectabilis, a Paulo III Pontifice Maximo Romana purpura donatus, Deiparam Virginem singulari prorsus devotione colebat, eique continuum fere jejunium perpetuamque abstinenciam dedicaverat. Inter alia religionis suæ erga augustissimam cœli Reginam testimonia, in sacrosancto templo Lauretano sacellum beatæ Virginis de Rosario, laudatissimorum, qua pictorum, qua plastarum operibus, exornavit; idem, auream fibulam ingentem (quali cardinales episcopi uti in pontificali amiculo solent) tribus margaritarum acervis, instar nodorum, nobilem, Lauretanæ Virgini obtulit. Ex legatione, qua apud Rodolphum Cæsarem functus erat, reversus, crucem argenteam, talium legatorum insigne, eidem Lauretanæ Virgini donum tulit, legationis feliciter obitæ, illius præsidio atque ope, monumentum. Sed, et ecclesiæ B. Virginis Lauretanæ, extra urbem Spoletinam, solemniter, primum lapidem imposuit, ipsius fabricam suo ære non parum juvit, ac bina candelabra argentea eidem liberaliter donavit, ad cultum atque ornamentum miraculosæ imaginis sanctissimæ Dei Genitricis, quæ ibidem sub Patrum Barnabitarum cura religiose asservatur. Fuit titularis Sanctæ Mariæ Transtiberim: illumque, utpote Sanctam Dei Matrem impenso colentem, Pius IV Pontifex Maximus Piceni legatione ornavit. Diem clausit extremum, anno salutis 1587, ætatis 66, die 5 Julii. Cujus corpus, triennio post obitum, integrum repertum fuit.

§ IX. — *De Clemente Monelianio.*

Clemens Monelianus, dictus etiam Clemens Delera, aliis Olera, ex oppido Monelia Genuensis diœcesis oriundus, ordinis Minorum, quem summæ doctrinæ et religionis virum, multisque prudentiæ documentis abunde probatum, Paulus IV Pontifex Maximus purpuratorum Patrum numero ascripsit: in obsequio beatæ Virginis eminens, pro peculiari animi sensu, quo erga ejusdem B. Virginis laudes, atque encomia rapiebatur, de Maria loquens dicebat: Hæc est illa, ad cujus nomen omnes animæ recreantur piorum. Eva si quidem, diabolo assentientis, mortem orbi et maledictionem intulit: Maria vero, angelo fidem adhibens, benedictionem

et vitam protulit. Per Evam serpentis affatu deceptam venit calamitas, per Virginem Spiritus sancti afflatu gravidam rediit beatitudo. Per prævaricationem Evæ iræ filii nascimur, per Mariam vero, Deo perfecte subditam, dicto angelico credentem, Christum accepimus, per quem renascimur, et filii Dei adoptivi efficiamur. Eva, Dei mandatum contemnens, gratiam Dei amisit, audivitque: *« Multiplicabo ærumnas tuas, et in dolore paries »* (Gen. iii, 16): Maria apud Deum inveniens gratiam, humilis audivit: *Ave, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui* (Luc. i, 28, 42). Sic ille.

Opinioni, quæ asserit beatam Virginem sine originalis peccati macula conceptam, se libentissimo calamo subscripsit, dum *De Incarnationis matrimonio* exponens prophetiam Adæ consentientis connubio Evæ, ex costâ sui lateris formatæ, ac dicentis, Gen. ii: *Hoc nunc os de ossibus meis, et caro de carne meâ*: diserte pronuntiavit, beatissimam Virginem dici specialiter carnem Christi, propter speciale privilegium præservationis ab originali peccato.

Alebat Deiparam Virginem Mariam, post Trinitatem summam, et ejus prolem beatissimam, præcipue a nobis amandam esse, laudandam ac venerandam, quia placuit ei (verè in hoc fortis, pia, dulcis pariter et severa, sibi parca, et nobis largissima) quod Unigenitus suus, pro salute nostra offerretur, et tantum etiam compassa est, ut (si fieri potuisset) omnia tormenta quæ Filius pertulit, ipsa multo libentius sustinisset. Scripsit, ediditque non semel, *Catholicarum Institutionum ad Christianam theologiam Compendium*, in quo dum de Conceptu, partu, virginitate, maternitate, adoratione, atque impeccabilitate beatissimæ Virginis luculenter disseruit, suum erga tantam Matrem, Patronamque affectum publico documento posteritati consignatum reliquit. Ex humanis migravit anno post Christum natum 1568, ætatis 66, 8 Idus Januarii, et in templo Sanctæ Mariæ de Araceli (cujus titulum ad purpuram promotus obtinuit, et ad mortem usque retinuit) suum corpus sepeliri mandavit.

§ X. — *De Conrado Eginonis de Urach.*

Conradus Eginonis de Urach, Sutionum dynastæ filius, primum Villarii, post Claravallis, demum Cistercii abbas, ac tandem S. R. E. cardinalis, episcopus Portuensis ab Honorio III creatus, sanguinis splendore et vitæ sanctimonia celeberrimus; ordinem Prædicatorum noviter inchoatum, auctoritate apostolica confirmavit, et mira charitate promovit, ad id ab ipsa Dei Parente, Domina sua amantissima, quæ ei apparuit, et quod ordinem sibi dilectum, et Filio suo gratissimum promovisset, gratulata est, inire excitatus. Plenus meritis, et miraculis clarus, obdormivit in Domino, pridie Kalend. Octobris, anno salutis 1227.

§ XI. — *De Constantino Sarnano.*

Constantinus Sarnanus, Picens ordinis Minorum

conventualium, quem Sixtus V. Pontifex Maximus, doctrina et vitæ integritate illustrem, sibi que familiarem, S. R. E. cardinalium albo inseruit : considerans S. Thomam Aquinatem, eximium Ecclesiæ doctorem, in iii parte suæ *Theologicæ Summæ*, dicere beatam Virginem in sui Conceptione, maculam originalis peccati contraxisse : Joannem vero Scotum, ingenii præstantia clarum (qui propterea Doctor Subtilis jure meritoque appellatur) contrarium asserere : et in iii lib. sent., dist. iii, q. 4, de possibili in dist. autem 18, xii lib. de facto sustinere, beatam Virginem in sui Conceptione non contraxisse peccatum originale : ut hos duos egregios scholasticæ theologiæ magistros, ut plerisque videri potest, inter se dissidentes conciliaret, aiebat peccatum originale dupliciter contrahi posse : primo modo, de facto : secundo modo, in debito ; sanctum igitur Thomam locutum, non de facto, sed de debito : nam ex solo debito beata Virgo originale peccatum contraxisset, nisi divina gratia præventa fuisset ; Scotum vero locutum non de debito, sed de solo facto, cum de facto beata Virgo, quia divina gratia præventa, originale peccatum non contraxerit. Hinc inferens,

tantos viros, uno eodemque spiritu ductos, pugnantia nec sentisse, nec voluisse, verbisque tantum, non autem rebus ipsis, inter se dissensisse. Ad astra volavit Sarnanus anno salutis 1595, pridie Kalend. Januarii, natus anno 1531, die 4 Octobris.

§ XII. — *De Cynthio Guidonis de Papa.*

Cynthius Guidonis de Papa, Romanus, de regione Transtiberim, Innocentii II Pontificis Maximi propinquus, ab Hadriano IV Pont. Max. in S. R. E. cardinalium ordinem relatus : inter alia pietatis suæ erga beatam Virginem specimina, ad ejusdem beatæ Virginis laudem templum ædificari curavit, ut patet ex subjecta inscriptione, quæ in tabula marmorea exstat in ecclesia Sancti Jacobi in Septimiano Transtiberim :

*Moribus et vita, nobili de sanguine natus,
Originem sumpsit de stirpe pontificatus,
En fuit nepos Innocentii Papæ secundi,
Notum sit cunctis instructis norma legendi,
Quod præsens opus ad laudem Virginis almæ,
Fieri fecit Cynthius Domini Petri Papæ
De filiis Joannis Guidonis Papæ.*

Mortalitatis palæstram deseruit, sub Lucio III, circa annum Domini 1185.

CAPUT IV.

De Decio Caraffa, Dominico Gymnasio, Dominico Pinello, Dominico de Ruvere, et Dominico Tusco, S. R. E. Cardinalibus.

§ I. — *De Decio Caraffa.*

Decius Caraffa, Neapolitanus, genere et virtute spectatissimus, ex archiepiscopo Damasceno, et nuntio apostolico in Hispania, S. R. E. cardinalis a Paulo V Pont. Max. creatus ; qua observantia Deiparam Virginem coleret, publico testimonio declaravit, dum anno salutis 1607, extra urbem Neapolitanam, in loco qui dicitur Fonseca, ecclesiam in ejusdem Deiparæ Virginis honorem, sub Annuntiationis titulo erexit ac dotavit. Nec aliud de tanti principis erga Deiparam Virginem observantia specimen mihi hactenus innotuit. E vivis cessit Neapoli, ubi erat archiepiscopus, anno salutis 1626, ætatis 79, die 23 Januarii, sepultus in ecclesia metropolitana Mariana.

§ II. — *De Dominico Gymnasio.*

Dominicus Gymnasius, S. R. E. cardinalis a Clemente VIII Pont. Max. creatus (quem allusione ad cognomen legitime facta, non sine clarissimis recte ab ipso gestorum testimoniis, Christianarum virtutum Gymnasium, oratione integra in ipsius funere habita, verissime asseruit præclari ingenii ac elegantis faciundæ vir P. Carolus Franciscus De Luca, Societ. Jesu), inter alia Mariani cultus præclara specimina, in castro Bononiensi, Imolensis diocesis (ex quo erat oriundus), ecclesiam et monasterium monialium Ordinis D. Dominici, sub invocatione gloriosissimæ Virginis Mariæ, ære proprio, insigni pietatis ac religionis opera fun-

davit. Idem Romæ, in propriis ædibus, monasterium monialium B. Mariæ Virginis de Monte Carmelo, munificenti liberalitate erexit et dotavit. Templumque huic monasterio proximum, D. Lucie sacrum, a se splendide reædificatum, Deiparæ quoque Virgini, ob propensissimam suam in illa colenda voluntatem, dicatum voluit ; marmorea Deiparæ Virginis statua super ipsius templi janua, nobiliter collocata, cum inscriptione :

*Deiparæ Virgini,
et S. Lucie
Virgini, ac Martyri.*

Scriptis in omnes Psalmos David *Enarrationes*, mysticis sensibus devotionisque affectibus refertas, quas et duobus magnis voluminibus Romæ edidit, anno 1636, illas autem nemini consecratas voluit, nisi illi, in cujus clientelam, ab ipsa pueritia, se devovit ; et quam unice semper in omni vita, post Deum, amavit, nempe Mariæ. Quapropter, in earumdem Enarrationum fronte, ipsemet cardinalis ad vivum expressus, ante Deiparæ imaginem genuflexus conspicitur, prædictas Enarrationes magnæ Dei Matri humiliter representans cum his verbis : « Quidquid illud est, quod offero, Mariæ commendatum volo. » Porro ipsius epistola, qua ille ingenii sui pietatisque monumenta Deiparæ Virgini nuncupavit, hujusmodi est :

« Beatissimæ semper virgini Deiparæ Mariæ. Labores istos meos, in exponendis sancti regis

Psalmis, cui aptius dicarem, haud comperi, quam tibi Virgini gloriosissimæ. Etenim Davidi adeo conjuncta progenie es, ut per te, Dei Genitricem, id impletum sit, ab eo acceptæ pollicitationis : *De fructu ventris tui, ponam super sedem tuam* (Psal. cxxxi, 11). Dicavit rex David opera sua Regi Christo Filio, fas sit et mihi enarrationes hæc meas tibi dicere, filiæ item ejus, et Matri Christi simul ac Reginæ : de te quippe is eximium illud protulit encomium : « Astitit Regina a dextris tuis, in vestito deaurato, circumdata virtutum omnium et sanctarum virginum varietate » (Psal. xlv, 10). Harum virginum in duobus, quæ extruxi, monasteriis, sub duarum varietate regularum, exhibui tibi comitatum, ut et Patris tui die nocteque Psalmos decantent. Et quid tutius turri David, quæ tui exstitit typus? Jure igitur optimo opus istud, quale quale est, depono devotus apud te, turrim ædificatam cum propugnaculis, adversus oblatrantes. Et certe mille clypei, ac innumeræ ex te pendentes confidentiæ meæ in tua protectione rationes, quibus hominum propulsentur jacula linguæ. Suscipe, Domina mea, munus istud, suscipe et me, monialesque meas in tui patrocinium, tuæque adjuves apud Filium tuum intercessione, quam merito omnium dixerim armaturam fortium. » Sic ille.

Multa Psalmorum loca de B. Virgine interpretatus est, ac in fine cujuslibet suæ in eosdem Psalmos enarrationis, fere semper eandem B. Virginem invocare, ejus gratiam et auxilium implorare, ejusdemque merita et intercessionem apud Deum interponere consuevit.

Mariæ Deiparæ Virginis buccinator egregius, illam appellabat : Reginam cœli et terræ, ex stirpe David sine macula ortam, quæ mundo dedit Salutarem Dei : Tabernaculum Dei, in quo Deus carne assumpta per novem menses habitavit : Solem, sole visibili lucidiorem, semper lacidum, et nunquam deficientem, quæ lucidissimum Filium Dei, qui est lux ipsa, concepit atque portavit : Terram, a Domino benedictam, ex qua fructus ventris ejus Jesus Christus conceptus et natus est : Basim scalæ, in qua innixus est Dominus, et usque ad cælum pervenit : Nubem levem, quæ genuit Salvatorem mundi : Montem de quo lapis sine manibus præcisus est, id est, Christus sine opere hominum natus : Dominam angelorum, et nostram : Cælum, per quod nobis cœli aperti sunt; cum aliis epithetis, nominibusque sexcentis.

Purissimæ Conceptionis Deiparæ Virginis fuit acerrimus propugnator. Unde tum alibi sæpe, tum vero enarratione in Psalmum xlv, ad illa verba : *Sanctificavit Tabernaculum suum Altissimus*; hæc aliquando litterarum monumentis consignavit : « Si gratia es plena, o beata Virgo, quomodo potuit esse in te originalis macula? Si Tabernaculum suum ab æterna ordinatione sanctificavit, quomodo in Tabernaculo suo, quod es tu, Virgo sanctissima, in

primo conceptionis tuæ instanti, permiserit Dominus coinquinatum aliquid, et non fecerit te totam immaculatam, totam puram, totam pulchram, Virginem Deo claram, Altissimi Filii Dei Domum mundam, Tabernaculum sanctissimum? Tota enim pulchra es, amica Dei, Mater Christi, Mater vitæ fidelium. Adjuvabit te Deus mane diluculo. Quid mane diluculo, nisi in primo instanti, in principio tuæ sanctissimæ Conceptionis, per gratiam Dei ab immunditia originali præservata? Mane sanctificatus est Joannes, hoc est, ante natiuitatem in ventre matris suæ, hoc idem de Jeremia dicitur, non tamen mane diluculo, non in ipso conceptionis instanti; mane diluculo, speciali sanctificationis ratione, per præsertionem a peccato originis, dispensata est Virgo, mane diluculo præservata est Mater Christi et Virgo: dignior enim erat prærogativa Matris Christi, quæ in corpore suo gestatura erat Filium Dei, Salvatorem, et Redemptorem Joannis, et totius mundi. » Hæc, et plura alia in hanc rem, pro immaculata Dei Matre, ac dulcissima Domina sua Dominicus.

Sanctorum auxilium implorabat, ut, mundus ipse ab omni carnis inquinamento, valeret B. Virgini Mariæ Dei Matri, totis viribus, et ferventi devotione servire. A Virgine vero Maria sanctissima unigeniti Filii Dei Matre, et advocata sua, nihil aliud petebat in terra, nisi ut, intercessione ejus, de terra ipsa perduceretur ad cælum.

Quolibet die Sabbati ad honorem Deiparæ Virginis (cui dies Sabbati sacratus) pauperibus parœciæ, aliisque pluribus, qui rei familiaris angustia premebantur, largas elemosynas erogabat: eodemque die, magnæ Dei Matri humili animo ac contrito corde hæc oratione supplicabat :

« O Virgo sanctissima Mater Dei, gratia plena, Sabbati dies est, quæ tibi a devotis tuis est dicata, succurre mihi pauperi, et indigno servo tuo, ut tecum partem aliquam in regno cœlorum, ubi habitas, et ego habere possim, per merita Passionis Filii tui Domini mei Jesu Christi. Inclina, Domine, aurem tuam ad dilectissimam Matrem tuam, pro me deprecantem, ut ego in torrentis via bibens, securus ad te transeam. Amen. »

Quo affectu, pietate, devotione Deiparæ Virginis festivitatis celebraret, ex subjectis, quas ipse composuit, orationibus, cuilibet potest esse perspicuum :

Dominici cardinalis Gymnasii in Festivitatibus Deiparæ Virginis Orationes.

In festo Conceptionis. Orat. I.

« Ad te confugimus, o beata Dei Genitrix, sine aliqua peccati originalis macula concepta, tota pulchra, habitaculum Filii tui laudatissimum, ab æterno ordinatum, et præservatum, mundissimum Tabernaculum Jesu Christi tui et Redemptoris mei. Per te, o Virgo, ille nos recipiat, qui per te nos redemit. Exaudi me, Virgo et Mater, Domina et Regina nostra, per hanc sanctam quam hodie ce-

cebramus, et immaculatam tuam Conceptionem, ut et tecum ad æterna mereamur pervenire regna cœlestia. Amen. »

Ejusdem in Vigilia Nativitatis B. Virginis. Orat. II.

« Sine te, Virgo Maria, sine Dei auxilio, quomodo me exsule a Domino, propinqua illi erit oratio mea? quomodo clamor meus ad illum pervenire poterit, cui intermedia facta est nubes multorum peccatorum meorum? Per Nativitatem tuam, Virgo benedicta, cujus hodie festum diem devote celebrando prævenimus quæ ideo nata es, ut, Christi Mater facta, nostra esses advocata; succurre mihi misero, peccata mea Domino Jesu Christo ac tibi confitenti, ut deleantur delicta mea, propter quæ deductus sum usque ad mortis portas: exaudi me, Virgo sacratissima, ut, deleta culpa, valeam per misericordiam Dei ad te pervenire. Amen. »

Ejusdem in festo Nativitatis beatiss. Virg. Orat. III.

« Succurre nobis, Virgo Dei Genitrix Maria, per sanctam Nativitatem tuam, cujus hodie festum colimus, succurre nobis miseris, juva pusillanimes, fiat impetrabile quod fida mente poscimus, redona quod rogamus, excusa quod timemus; quia tu es advocata peccatorum; per te delictorum veniam speramus, per te, beatissima, nostrorum est expectatio præmiorum: sentiamus omnes tuum juvamen quicquid celebramus tuam sanctam Nativitatem. Amen. »

Ejusdem in festo Annunt. beatiss. Virg. Orat. IV.

« Maria Virgo, quæ hodie angelum te salutantem audisti, preces etiam supplicantis populi tui in afflictione positi exaudi, respice; intercedere dignare, ut et nos ipsi tecum dicere valeamus: Ecce, Domine, populus tuus humilis; in nobis fiat voluntas tua, ut per te serva tua fiat anima nostra. Amen. »

Ejusdem in festo Visitationis. Orat. V.

Illuminare, illuminare Filii tui gratia digneris, sancta Dei Genitrix, cor servi tui, quod est in tenebris, quæ hodie transiliens montes cum festinatione, Elizabeth cognatam tuam visitare dignata es; quando exsultavit infans in utero ejus: Moyses quoque servus Dei cum Aaron populum Israel in captivitate Ægyptiorum positum visitando in manu forti Dei omnipotentis liberavit. In Ægypto constituta est anima mea. Tu, Mater Salvatoris, tu lumen in nocte, ne tenebræ me comprehendant. Tu nubes in die, ne sol mundanarum rerum me occidat, ne nubes variarum cogitationum cor meum obumbret. Intercede, D. Virgo Maria, pro me, qui non sum dignus ut meam protectione tua visites animam, quia peccavi coram Domino Deo meo, et coram te. Mater misericordiarum, exaudi me, ut exsultans merear et ego, de tribulationum hujus mundi periculis eductus, ad te Filiumque tuum Unigenitum Dei pervenire. Murmuraverunt Israelitæ in deserto, quia carnem desiderabant: at ego gaudeo, quia Filius tuus Dominus meus carnem

suam dat mihi quotidie ad manducandum, et sanguinem suum ad bibendam: panem angelorum manducaverunt illi, panem corporis Christi indignus ego veneranter suscipio. Ad terram lacte et melle manantem latantes pervenerunt illi, et gaudentes, ac divites, duce eisdem Filio tuo in deserto patribus nostris, quos manna cœlesti pascere dignatus est; te intercedente, Virgo Dei Genitrix, dux sit et mihi mirabilia sua confitenti, ut ex hac lacrymarum valle, cœlesti pastus pane, inoffensus et incolumis ad ipsum valeam et ego pervenire. Amen. »

Ejusdem in festo Purificationis. Orat. VI.

« Ave, Virgo virginum et Mater Christi, quæ hodie Filium tuum in templo præsentasti. Ecce ego senex cum, Simeone adoro Filium tuum, et te Matrem et Virginem confiteor, et agnosco, et adoro; fac me dignum, Mater misericordiarum, ut, me sene infantem Christam ferente, in cordis mei ulnis, ipse Filius tuus regat meam senectutem, ut, factus in puero puer, innovatus in ætate, efficiar mundus totus a peccato. Tunc et ego dicam exsultans: Nunc dimittis servum tuum, Domine, quia dignus factus sum, tua pietate, a spiritali morte liberari et eripi. Amen. »

Ejusdem in eodem festo. Oratio VII.

« Domine Jesu, senex Simeon te puerum hodie portabat, puer autem senem regebat, et tu, Domine, nunc me senem ita regas, ut te in corde portans, quod superest vitæ sine tui transigam offensione. Gloriosissima Virgo Maria, pueri Jesu Mater, in ulnas, quæso, puerum tuum et mihi præbeas, ut, illius exhilaratus consolatione, et prævalido munus tutissimæ spei robore, cum Simeone illo sancto exclamem: Nunc dimittis servum tuum in pace. Amen. »

Ejusdem in eodem festo. Oratio VIII.

« Virgo Dei Genitrix, Maria, quæ hac die Filium tuum in templo presentare voluisti, templum obnitor esse et ego Domini mei Filii tui, in ulnas intimi cordis mei ponas illum, ut illuc permaneat, donec in cœlestem patriam veniam ad ipsum, per intercessionem tuam et gratiam illius. Amen. »

Ejusdem in festo Assumptionis. Oratio IX.

Mater Dei Genitrix, Tabernaculum facta Jesu Christi Filii tui Salvatoris, impetra nobis salutem in sæcula ab illo, qui propter te nos redemit, et assumpsit te corporaliter in cœlum, ad æterna gaudia. Assumpta es, Mater Dei, hodie in cœlum, gaudet exercitus angelorum: exsultavit terra, quia, te intercedente, sperat pervenire ad gaudia sempiterna. Fiat Domina nostra Virgo, et advocata nostra. Intercede pro populo tuo, pro me misero peccatore, ut tecum sim, ut tecum ambulem, ut ad te possim et ego pervenire. Audi, et exaudi me, dulcissima Virgo Maria. Amen. »

Ejusdem in eodem festo. Oratio X.

« Pro nobis, Virgo gloriosa, Mater Domini Dei, intercede ut, muri Jerichuntini cadant, contraria-

rum, inquam, potestatum infestæ munitiones, ut et cum David exsultemus spiritu, quia hodie Arca Domini requievit; cum Gabriele archangelo et nos mereamur dicere: *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, Sancta Maria, ora pro nobis peccatoribus*, nunc, et semper, quia tu es unicum molestiarum levamen, per quam mors est expulsa, et vita introducta. Cum S. Bernardo, et ego dicam: Per te, Regina clemens, gratiæ suæ munera largiatur Jesus Christus Filius tuus, Dominus noster, qui est super omnia benedictus in sæcula. Sit pietatis tuæ ipsam, quam apud Deum gratiam, invenisti, notam facere mundo, reis veniam, medelam ægris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adjutorium, et liberationis sanctis tuis precibus obtinendo. Amen. »

Ejusdem in eodem festo. Oratio XI.

« Virgo Maria, Dei Genitrix, cujus Assumptionis diem celebramus, exaltata super sidera, porrige aures mihi in valle Cedar esistenti, ut tua intercessione libera sit a malis omnibus anima mea. Amen. »

Ejusdem in eodem festo. Oratio XII.

« Virgo Dei Genitrix, cujus hodie diem Assumptionis in cælum celebramus, intercede pro me, ut, digne servans divina præcepta, una cum creaturis universis quæ faciunt verbum Dei; laudem illum, et mente mea conspiciens Filium tuum, Dominum meum firma fide illi appropinquando, hymnum illum dicere cum sanctis ejus dignus efficiar, ut nunquam illum in hac vita laudare cessans, in regnum ejus admittar, et claritati corporis ejus conformis effectus, non amplius locali et transitorio cantu, sed perpetuo et immobili cœlestis stationis hymno, jugi modulatione canam, cui et Patri cum sancto Spiritu sit gloria æterna. Amen. »

Sanctissimæ Dei Matri in acerbissima Filii sui Domini nostri *Passione* dolorosa tenerrimo prorsus ac vehementissimo cordis affectu condolebat: unde feria sexta in Parasceve, quando ab Ecclesia Dominicæ Passionis recolitur memoria, ante Deiparam Virginem se prosternens, his illam orationibus humiliter deprecabatur.

« Adjuva me, gloriosa Virgo Maria, quæ hodie juxta crucem stabas dolorosa, dum pendeat Filius tuus in illa, fac me tecum plangere, Crucifixo condolere; gladius doloris cordis tui pertranseat et animam meam, quia pati voluit ipse, et tu simul, Domina mea, pro me misero peccatore, ut deleantur scelera mea. Intercede pro me, dulcissima Virgo, Mater Jesu, ut post exilium dignus efficiar audire: Euge, serve fidelis, ingredi in requiem Domini, quia te penitentem vidi et dolentem. Amen. »

« Virgo gloriosa Mariæ Mater, cujus et hodie animam pertransivit gladius, in Filii *Passione* socia, nunc in cælo in gloria sempiterna cum Filio tuo permanens; pro me misero peccatore intercede, ut in

tui pro illius *Passione* consortium, plangam et ego, donec vixero, quia mortuus est Filius tuus propter scelera mea, ut deleret illa, et salva fieret anima mea. Amen. »

Sicut autem Deiparæ Virginis in Filii *Passione* dolenti condolebat Dominicus, ita eidem in ejusdem Filii Resurrectione gaudenti congaudebat. Quapropter *Resurrectioni Dominicæ die* sacro his verbis ex cordis intimo expromptis eidem Deiparæ Virginis supplicabat.

« Succurre nobis, beatissima Virgo Dei Genitrix, ut quæ hodie Filium tuum a mortuis resurgentem vidisti; et populum tuum Christianum videas a peccatorum morte, intercessione tua, resurgentem, et æterna fruenter beatitudine. Fias Domina nostra, Mater divinæ gratiæ, et Advocata nostra.

« Virgo gloriosa Maria, tempus gaudii et lætitiæ est, cum jam resurrexerit Dominus Jesus Christus Filius tuus, memento mei, et intercede, ut cum latrone Deum confitente, et ego Jesum audiam pollicentem: Mecum eris in paradiso.

In die *Pentecostes*, Deiparam Virginem, quæ eo die in eodem loco, cum beatis apostolis congregata, superabundantius repleta esset Spiritu sancto, suppliciter exorabat, ut sibi succurrere dignaretur, juvaret pusillanimum, refoveret flebilem, oraret pro misero peccatore, ut per eam, obtenta gratia, remitterentur sibi peccata sua.

In festo *Sancti Angeli Custodis*, post humilem Deo factam suorum peccatorum confessionem, gloriosissimam Virginem Mariam, Matrem Dei, Dominam suam invocabat, ut ipsa juberet hanc suam humilitatem, et confessionem, per manus Angeli Custodis (cujus memoria eo die agebatur) ipsa interveniente, ad tribunal Filii sui perferri, ut omni ipse repleretur benedictione cœlesti:

S. Bonaventuram doctorem Ecclesiæ Seraphicum, ac sibi in dignitate socium, propensissimo cordis affectu venerabatur, sed non sine Maria, unde in ejus festivitate aliquando scripsit.

« S. Maria Dei Genitrix Virgo, quæ hodie Bonaventuræ a Domino Jesu Filio tuo impetrasti gloriam, intercede etiam pro me peccatore infirmo, ut Dominus dat benignitatem, terra etiam mea det fructus suos: ut, perceptis Bonaventuræ doctoris Ecclesiæ documentis, cum ipso, et ego mater, soror, et frater Domini effectus, dignus efficiar audire a Domino: Ingredere in requiem meam, quia tibi penitenti per *Passionem* meam remissa sunt delicta tua. Fiat, Domine. Amen. »

Sed flagrantissimum Dominici nostri erga Deiparam studium, meridiano solis splendore clarius elucescit, in plurimis tenerrimisque ejus affectibus, quibus tanquam pretiosissimis gemmis, aureas suas in Davidicos Psalmos Enarrationes pulcherrime inoculavit, quorum saltem quinquagenam (ne omnes colligendo fastidio sim) ad tanti viri erga Deiparam animum luculentius declarandum, hoc loco describere operæ pretium existimavi.

Affectus pii Dominici cardinalis Gymnasii erga Deiparam Virginem Mariam.

1. « Succurre mihi, Virgo Maria, sanctissima Mater orphanorum, intercede pro me. »

2. « Fiat, Domine Jesu, per intercessionem Matris tuæ, et Domine nostræ, Mariæ Virginis, ut exstinguatur in nobis calor igneus cupidinis, et anima nostra, sicut nix dealbata, fruatur æterna beatitudine. »

3. « Tu, Domine Jesu, tu sis salus mea, per merita B. Virginis Mariæ Matris tuæ, et Domine meæ. »

4. « In Salutatione B. Virginis Mariæ continuas laudes et præconia pronuntians, merear auxilium impetrare apud te, dulcissime Jesu, Redemptorem meum et Salvatorem. »

5. « Domine Jesu, per merita beatæ Genitricis tuæ Mariæ et Domine meæ, exaudi, adjuva, festina, donec comprehendam te. »

6. « Fiat, Domine Jesu, ut ego servus tuus in afflictione positus, tribulationes taliter sustineam, ut fortis evadens, venire merear ad te Deum meum fortem et vivum, per intercessionem sanctissimæ Virginis Mariæ. »

7. Succurre nobis, Immaculata Virgo, et Mater Christi Dei, Beata Maria, cujus et anima et caro in ventre matris tuæ Annæ mane diluculo munda ac sancta fuit, sine peccato concepta. Sicut per uteri fructum deleta fuere nostra delicta, nostra peccata; sic per intercessionem tuam fluminis impetus gratiæ descendat in nostra pectora. »

8. « Animam quam mihi dedisti, fac, ut reddam tibi Creatori et Redemptori meo, per intercessionem B. Virginis Mariæ Matris tuæ et Domine meæ. »

9. « Virgo benedicta, Maria, Mater Jesu, Mater misericordiarum, dicito Filio tuo, quia defecit in me vinum charitatis, ut merear et ego audire: Imple aqua hydrias, ut aqua lacrymarum vinum effecta charitatis, inveniam gratiam in oculis divinæ majestatis. »

10. Virgo et Mater tua, o Domine, ante crucem lacrymosa stans, orat pro me dolente, et pœnitente: Domine Jesu, per Matris tuæ intercessionem a peccatis meis absolve. »

11. « Adjuva me, Virgo gloriosa Maria, succurre mihi, intercede pro me, ut dignus efficiar promissionibus Christi Filii tui. »

12. Succurrat mihi intemerata atque beata Virgo Maria, ut ego servus ejus, ab illa merear protegi in die illa tremenda. »

13. « Dei Genitrix Virgo Maria, cum angelis cœlestibus salutem posce miseris, ut cum Judex advenerit Christus in fine sæculi, nos sempiterni gaudii faciat esse compotes. »

14. « Intercede pro me, beata Virgo Maria, ideo particeps Passionis Filii tui Jesu Christi facta, ut redemptionis meæ partem, et tua haberes passionem. »

15. « Matris Mariæ Virginis imploremus auxilium, ut ipsa intercedat pro nobis apud Filium suum. »

16 « Adjuva, nos templum Domini sanctum, Virgo

Maria, gratia plena, ut stillicidiis rivorum ex flumine aquarum multarum tuarum repleti, mereamur lucis perpetuæ, tanquam oves arietum, beatitudine perfrui. »

17. « O beata Virgo, Mater Jesu Maria, juva me pusillanimum, refove flebilem, et sub tuum præsidium fugientis deprecationem non despicias. »

18. « Succurre mihi, gloriosa Virgo Maria, ex cujus terra fructus salvationis mundo est genitus. »

19. « Tu, o Virgo Maria, Mater Christi, cujus animum pertransivit gladius Passionis Christi, quæ stella facta es hujus maris, ut ad te confugientium illuminatrix sis, succurre mihi tenebroso peccatori, ut te Stella duce, te pro me intercedente apud unigenitum Filium tuum Redemptorem, sit mihi via, per quam perducar ad gaudia æterna. »

20. « Virgo Maria, gratia plena, et misericordiarum Mater, intercede, succurre, adjuva, accelera, ut a periculis mundi hujus tenebrarum harum, ad lucem, quam inhabitas, et nos pervenire mereamur. Virgo clemens, Virgo fidelis, Mater amabilis, Mater Redemptoris, Mater humani generis. »

21. « Impetra mihi, ut tecum, sanctissima Mater, plangam, et Crucifixo condoleam, donec vixero, ut sua sancta cruce custodita anima mea, ad te incolumis valeam pervenire. »

22. « Ad te genua flectens, o Virgo Dei Genitrix Maria, Mater misericordiarum, humiliter peto, ut deletis peccatis meis sub umbra alarum tuarum protectus mundi crimina superando, sanctam Dei merear gratiam. »

23. « Beatissima Dei Genitrix, Virgo Maria, succurre mihi, adjuva me, intercede cum omnibus sanctis, ut Dominus mea deleat peccata, et ignorantiarum mearum obliviscens, saluum me faciat. »

24. Virgo Dei Genitrix, succurre mihi famulo tuo, ut digne in viis et præceptis Filii tui ambulans merear exaudiri. »

25. Beatissima Virgo, Dei Genitrix Maria, advocata mea, intercessione tua succurre mihi famulo tuo, sub cujus præsidium in hac miseriarum valle confugio. »

26. « Virgo Maria, Dei Genitrix, precibus tuis succurre mihi misero peccatori, ut digne et laudabiliter tibi gratias agendo, merear et ego, sub tuum præsidium confugiens, ab omni peccato in die mala liberari. »

27. « Gratia plena, Virgo Dei Genitrix Maria, ad me tuos misericordes convertens oculos, apud Filium tuum Jesum Christum intercede, ut absolvens me a peccatis meis, in gratiam suam recipiat, et sicut unum ex servis suis introducat in viam suam, ut nunquam declinem ab ipso, et sub alis ejus protectus, pabulum mortis discedat a me. »

28. « Adjuva me, benedicta Virgo Maria, et semper, et ubique, voce et opere benedicat anima mea Domino Jesu Christo Redemptori meo, et tibi. »

ut nunquam obliviscar retributionis ejus qui pro mea culpa semper illi fui infensus. »

29. « Tua intercessione, Virgo Dei Genitrix, propitiatur Dominus omnibus iniquitatibus meis, qui pro me factus est homo et infirmus. Spem tutam in illo habeo, si tui intercessione, Virgo Maria, fuero suffultus. Longe factus sum ab eo, quia peccavi nimis in vita mea. Tu, Mater sanctissima, ille Pater et Redemptor, cui notum est figmentum, et infirmitas mea: Non sum dignus vocari filius, ecce lugens et pœnitens, ad te clamo, perditus etiam, ad te venio, te deprecans, ut Dominus Filius tuus ignoscens mihi, delectat iniquitatem meam, dimittat peccata mea. »

30. « Virgo benedicta, Dei Genitrix, Maria, succurre mihi famulo tuo; memento mei, ut anima mea in salutari meo Jesu Christo salva fiat, in novissimo die. »

31. « Beata Virgo Maria, succurre misero mihi peccatori servo tuo pœnitenti, ut semper paratum sit cor meum te laudare et prædicare, et puro corde servire, ut tua apud Filium tuum Dominum intercessione merear ab omni culpa peccati liberari, et ad te digne valeam pervenire. »

32. « Gloriosissima Maria, Mater Christi, et Domina mea, succurre mihi indigno servo, ut liberatus ab omnibus tentationibus, et peccatis meis, tuam valeam digne laudare virginitatem. »

33. « Domina mea Maria Virgo Dei Genitrix, succurre mihi, ut intercessione tua, fide Jesu Christi congrua devotione suscepta, in mandatis Domini velim et cupiam nimis, ut inter sanctos et electos Filii tui valeam et ego annumerari. »

34. « O gloriosa Domina, succurre animæ meæ in hoc deserto existenti, ut tui intercessione pura et lota tota inveniat apud Deum. »

35. « Eia, advocata mea Maria, Mater Christi, oculos tuos ad me converte, ut te suscipiente me servum tuum, valeam ad Deum meum pervenire. »

36. « Virgo Maria Dei Genitrix, in vestitu deaurato circumdata varietate, intercessione tua merear pœnitens, et sub tuum confugiens præsidium inter electos tuos gloriæ veste circumdatus, ante Filium tuum Dominum nostrum Jesum Christum incolumis præsentari. »

37. « Virgo Maria, Dei Genitrix, et Domina, intercede pro me: ut in hac ærumnosa vita, non offendam pedem meum, sed iniquorum versutias evadens, per Passionem Filii tui, ope tua, merear ad imperturbabilem pervenire quietem. »

38. « Tu, spes mea, Virgo Dei Genitrix Maria, memor mei esto, quia servus tuus sum ego, ut, te intercedente, firmus in opere et fide, valeam præcepta Filii tui adimplendo, ad te pervenire. »

39. « O Maria Virgo, advocata nostra, succurre mihi captivo, adhuc in tenebris permanenti, ut Filium tuum Jesum Christum lucem meam sequendo, tenebras evadam hujus sæculi, et coram eo,

merear de te præsentari ad illius dextram in judicio. »

40. « O beata Maria Virgo, ne me derelinquas in hac vita ærumnosa, impetra ut digne in via Filii tui ambulem, et te intercedente ad eum pervenire possim per tuam misericordiam. »

41. « O Virgo Maria, ne me derelinquas in via, ut crucem portare valeam, donec ad te per Dei gratiam perveniam. »

42. « O Virgo dulcissima, Mater Christi, succurre mihi misero peccatori, ut te intercedente, valeam Domino meo Filio tuo servire. »

43. « Beata Virgo, Mater misericordiæ, Mater divinæ gratiæ, adjuva me apud Filium tuum, ut a pœnis eripiar quas pro peccatis meis mereor. »

44. « Non aurum, thus et myrrham tibi offero, Virgo Maria benedicta, sed quod eisdem muneribus declaratur, immolatur et sumitur, Jesum Christum Filium tuum in altari quotidie tibi offero, ut, te intercedente, per manus angeli in sublime altare tuum perferatur, ut, omni benedictione cœlesti repletus, merear gaudiis sempiternis perfrui. »

45. « Mater Christi, Virgo Maria, Advocata et Domina mea, in hac lacrymarum valle, succurre mihi misero peccatori, ut per bona opera extendens manus meas in sancta, benedicens Dominum, merear et ego per Filii tui gratiam ad te, in sæcula sæculorum, ubi habitas, pervenire. »

46. « Regina cœli, Mater Domini nostri Jesu Christi, ne me deseras in hac Babylonis confusione, sed adesto mihi efficaci tua solita protectionis ope, ut ad Filium tuum, atque ad te valeam pervenire. »

47. « Beata Virgo Maria, quæ in sexu fragili victoriam martyrii impetrasti, ignem quoque Filii tui dilectissimi in corde meo impetra, ut ad te securus digne valeam pervenire. »

48. « Salve, gloriosa Virgo Maria, et pro me Filium tuum Jesum Christum exora, ut ejus lux in tenebris meis luceat, et nox ista sicut dies illuminetur; sicque longe fiant a me omnia peccata, ut dignus, tua intercessione, efficiar promissionibus Christi. »

49. « Sancta Maria, Dei Genitrix Virgo, intercede pro me, ut digne valeam in omni generatione et progenie verba Filii Dei decantare, et funiculum hæreditatis Domini dilatare. »

50. « Virgo Dei Genitrix, juva pusillanimes, refove flebiles, sentiat anima mea juvamen tuum, cujus laus semper in ore meo nunc sit et in æternum. »

Cum ætatis suæ anno 82, Enarrationes in omnes Davidicos Psalmos (quas ante annos decem inceperat) feliciter absolvisset in die Natali gloriosissimæ Virginis Genitricis Dei Mariæ, eandem gloriosissimam Virginem Genitricem Dei Mariam statim suppliciter exoravit, ut pro se intercedere dignaretur, ad hoc ut in eo, quod tunc celebrabat Ecclesia, Nativitatis ejus festo, ad majores et ipse in virtutum studio renascetur progressus.

In Domina sua, Dei Genitrice Maria (cujus, post Deum, totus fuerat, cui vixerat, et quam semper spiraverat), exspiravit Dominicus, anno orbis redempti 1659, ætatis 89, iv Idus Martii.

§ III. — *De Dominico Pinello.*

Dominicus Pinellus, Genuensis, quem virum omnibus egregiis animi dotibus ornatissimum, Sixtus V., Pontifex Maximus in sacrum purpuratorum Patrum S. R. E. cardinalium senatum legit: inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, basilicam Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe (cujus erat archipresbyter) ingenti sumptu conquisitis operibus, partim novis, partim renovatis musivis, atque depictis, elegantissime, celeriterque ornavit, ut testatur marmoreum hoc supra majorem januam incisum, monumentum:

Dominicus S. R. E. cardinalis Pinellus ornavit, anno Domini 604.

Christiano orbi ereptus est, anno partus virginiei 1611, ætatis 72, die 9 Augusti.

§ IV. — *De Dominico de Ruvere.*

Dominicus de Ruvere, Taurinensis, Allobrox, doctrina, moribus et pietate insignis, a Sixto IV.

Pontifice Maximo in amplissimum S. R. E. cardinalium ordinem relatus; inter alia Mariæ servitutis auctoramenta, Romæ, nobile sacellum in templo Sanctæ Mariæ de Populo crexit, et congrua dote dotavit. Idem ecclesiam S. Mariæ Salutiarum virtute Bullæ Sixti IV., dum esset episcopus Taurinensis, in collegiatam crexit. Ecclesiam item Sanctæ Mariæ de Tivoletto, in territorio Vicinovi, reparavit, ibique eremitam constituit. E mortalium societate egressus est, anno orbis redempti 1501.

§ V. — *De Dominico Tusco.*

Dominicus Tuscus, Regiensis, a Clemente VIII, Pontifice Maximo ob eximia magnarum virtutum merita, amplissimo purpuratorum Patrum ordini ascriptus: quo animi affectu erga Deiparæ Virginis obsequia afficeretur, illud inter cætera argumento esse potest, quod in cathedrali Regii ecclesia (cujus olim fuerat canonicus), Visitationi beatæ Virginis, ejus protectioni semper humillime se commendaverat, insigne sacellum ornari mandavit, et sibi vivens locum ibi sepulturæ delegit. E mortalium statione evocatus est anno a Christo nato 1620, ætatis 86, die 6 Martii.

CAPUT V.

De Elziario de Sabrano, atque Evangelista Pallotta S. R. E. cardinalibus.

§ I. — *De Elziario de Sabrano.*

Elziarius (aliis Eleazarus) de Sabrano, Arianensis, ab Urbano VI, Pontifice Maximo cardinalitia purpura ornatus, et a Gregorio XI, Ecclesiæ Theatinæ præfectus, vir vitæ innocentia, et morum integritate insignis: inter alia pietatis suæ erga Deiparam testimonia, tercentum florenos ex testamento assignavit, ad hoc ut olivetum emeretur, ex cujus oleo semper ante Virginis imaginem in basilica Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe asservatam, lampades replerentur. Sic enim in archivio ejusdem basilicæ habetur: « Elziarius tit. Sanctæ Balbinæ presbyter cardinalis, suo testamento reliquit florenos tercentum, ex quibus emeretur unum olivetum, ex cujus oleo ardeant perpetuo tot lampades ante imaginem gloriosæ Virginis, anno Domini 1294. » Quo anno, vel paulo post, naturæ debitum solvit Elziarius.

§ II. — *De Evangelista Pallotta.*

Evangelista Pallotta, Picens, Joannis Baptistæ Pallottæ S. R. E. cardinalis (qui nunc vivit, et in fervore devotionis, et sinceritate cultus erga Deiparam Virginem nemini cedit) patruus, magnæ

humanitatis ac liberalitatis vir, atque ob eximia animi pietatem, ardentemque divinæ gloriæ zelum, semper, et ubique memorabilis, quem Sixtus V., Pontifex Maximus, post varios honorum gradus, Romanæ purpuræ dignitate decoravit: licet summo devotionis erga augustissimam Dei Genitricem affectu flagrans, illam semper ardentissime amaverit, ac fidele obsequium ipsi jugiter, in omni vita, exhibuerit: nihil tamen de illo hactenus mihi lectum, aut compertum, nisi quod in abbazia S. Genesii ecclesiam in honorem B. Virginis a fundamentis erexerit. Sed quæ indubie exstant, et me fugiunt, tanti principis erga Deiparam Virginem exactissimæ observantiæ testimonia, ea per feliciorum scriptorum calamos, ab oblivione vindicata, et morti erepta, ad posterorum notitiam revocanda, immortalitatisque astruenda esse, non diffido. Corpus deposuit Evangelista, Romæ, anno salutis 1620, in octava Assumptionis Deiparæ Virginis, die Sabbati, ejusque funus in ecclesia Sanctæ Mariæ Transpontinæ curatum est.

CAPUT VI.

De Federico Borromæo, Federico Cæsio, Felice Centino, Ferdinando Austriaco, Ferdinando Gonzaga, Ferdinando Mediceo, Ferrio de Cluniaco, Francisco Adietrichstein, Francisco Alidosio, Francisco Boncompagno, Francisco Gioiosa, Francisco Gonzaga, Francisco Lando, Francisco Mariade Monte, Francisco Pacieco, Francisco Quignonio, Francisco Rochefoucauldo, Francisco Toletto, Francisco Vendramino, Francisco Zabarella, Francisco Ximeno, ac Fulvio Corneo, S. R. E. cardinalibus.

§ I. — *De Federico Borromæo.*

Federicus Borromæus, ex clarissima Borromæorum Mediolanensium familia progenitus, vir ange-

licis moribus, ac integerrimæ vitæ exemplo suscipiendus, qui a Sixto V., Pont. Max. Romanæ purpuræ decus obtinuit, in cultu atque obsequio bea-

tissimæ Virginis Dei Matris eximius, si quis purpuratorum Patrum alius, potest jure merito deprædicari. Adhuc adolescens, dum Bononiæ sub cura cardinalis Pallotti, studiis operam daret, a sancto Carolo patruele suo, per litteras instantissime postalavit, ut sibi ad sacrosanctam B. Virginis Lauretanæ ædem proficiscendi licentiam concedere dignaretur. In Deiparæ Virginis æde, miraculis inelyta, quæ in Renovati montis vertice sita est, ab eodem sancto Carolo ecclesiasticam togam, et prima sanctioris vitæ libamina religiosissime accepit: et in ecclesia S. Mariæ Angelorum de Urbe, quam in cardinalitium titulum sortitus fuerat, a Clemente VIII, Pont. Max. archiepiscopus Mediolanensis solemniter fuit inauguratus. Inter alia amoris, atque obsequentissimi animi sui erga Deiparam pignora, ad templum S. Mariæ in Vallicella de Urbe extruendum, quatuor aureorum millia contulit: atque ejusdem templi aram maximam, in qua pulcherrima exstat Deiparæ Virginis imago, magnis sumptibus erexit. Mediolani ecclesiam S. Mariæ de Pedona a se restitutam, in collegiatam erexit, eique inter alia ornamenta pallium et tabernaculum argenteum dono obtulit. Ibidem etiam, ac in sua diocesi plures renovavit ecclesias, Mariano nomini dedicatas, atque ab illis (quia humilimus, et ab omni sæculari fastu alienus) nomen suum, ac Borromæe familiæ insignia prorsus exulare voluit. Dum Roma Mediolanum proficisceretur, plura adiit visitque in itinere Deiparæ Virginis templa, miraculorum fama illustria, et ad Lauretanam præcipue ædem substitit, incunabula illa B. Virginis sine fine venerando et contemplando: indeque ægerrime ipsum abscessisse, inviteque dædulum adnotaverunt familiares.

Bibliothecam amplissimam, et lectissimis quibusque ac undique conquisitis codicibus refertissimam, quam Mediolani regis prope sumptibus magnificentissime excitavit, Deiparæ Virgini Patronæ suæ, ac parenti urbis Ambrosio dedicatam voluit, atque ad solemnem ejus dedicationem Immaculatæ Virginis Conceptioni sacrum diem elegit.

Gropelliana archiepiscopatus rura, forte quodam anno, tantam vini copiam effudere, quantam ante nunquam. Cumque parum felix alibi annus vineis fuisset, ea publica penuria, emolumentum cardinali ingens latura erat, si alius quilibet fuisset. Scire voluit, quanti venundaretur, atque percontatus super ea re œconomum, postquam audivit, posse in præsentia, singulas metretas, quæ ad quatuor fere millia ascendebant, venundari quaternis aureis nummis, sed pretium haud dubie fore majus si æstivi menses, venditioni commodiores, expectarentur; aspernatus ejusmodi lucrum, distrahi protinus emne, vendique jussit. Omne vero vini pretium (præter ducentas metretas, quas in monasteria cœtusque pios divisit) in crucem, et candelabra argentea cedere voluit, quod Virgini Dei-

paræ donum in ara maxima ponere destinarat, posuitque eodem anno.

Ex Romano itinere, cum Florentiæ, apud Mediceos, principum eorum invitatu, pro amicitia, et vetere consanguinitate substitisset Federicus: voluit adamantem raræ magnitudinis ei donare Christierna Lotharingia, magnorum ducum Ferdinandi uxor, Cosmi mater, femina pietatis eximæ, eaque virtutum suarum parte, respiciens assidue virtutes, animumque cardinalis. Volebat hæc, pretiosissimæ indicaturæ gemmam hospiti tanto donare, non tam opum suarum, quam venerationis erga ipsum illustre specimen. Sed haud ignara contemptionis, fastidique ejus, adversus accipiendi dulcedinem, excogitaverat dolum, per quem accipere suum illud munus utcumque cogeretur. Et fuit hujusmodi largitricis dolus. Sciebat Deiparæ Virginis effigie, propter quam, Florentiæ visitur cœlesti ad eam nuntio dicata ædes, imo propter ejus picturæ excellentiam Florentia etiam ipsa visitur, mirifice delectatum fuisse cardinalem; quanto intelligentior artis ille esset, et quanto tenerior ille erga divina mysteria sensus, animusque erectior in cœlum, tanto plus temporis circa imaginem eam, nunc orando, nunc etiam oculis cuncta perlustrando consumpsisse. Sic aulæ illius procures, herili jussu, cardinalem ad templum Annuntiæ assectati renuntiarant, dominæque narrarant. Utitur igitur occasione hæc Christierna princeps, traditaque eburnea arca uni e familiaribus, jubet eam offerre cardinali, verbaque suo nomine addere hæc: Icunculam inesse Divæ, cujus aspectus nuper ipse satiari non potuisset. Haberet saltem, auferretque exemplar, et quotiescunque suis precibus ea simulacra adoraret, meminisset etiam commendare domum, quæ jam inde a D. Carlo esset in tutela Borromæe pietatis, et quæ cæteris tutelæ jura, continuata cum ipso patruele ejus, per pignus hoc cœleste renovaret. Hactenus læto serenoque vultu Federicus audiverat, responderatque magnifice de sacro munusculo, modeste de precibus suis, arculamque reserabat. Qua aperta, ubi offendit cum imagine gemmam, statim, intellecta fraude veluti pavefactus, accersito e suis abbate Besutio, qui familiarium antiquissimus aderat: Vos, inquit, pro ea, qua mecum estis antiqua servitute conjuncti, jurate sanctissimum jusjurandum, ut si quidquam unquam ab ullo mortalium, quod muneri datum sit, accipere nos vidistis, istud quoque reciperemus, ea lege, quæ repudiari munera regum vetat. Cum haud dubia res esset, audiretque circumfusa principis aula inviolabile per omne tempus institutum hoc manere cardinali, munera nulla, parva, sive magna accipiendi, silentium fuit, neque ut acciperet, ultra fatigabant. Sic arcula quidem retenta est, cum cœlesti B. Virginis simulacro, quod includebat; adamas vero cum stupore omnium relatus est in aulam. Ad Lauretanam ædem, in re qui-

deni aliquanto minore, cæterum majore frequentia, plausuque hominum spectata par animi magnitudo est. Lauretani tractus incolæ comportarunt ad Federicum Laureti subsistentem omnia, quæ mensis expetuntur, vini cados, sacchari sportas, venationis et aucupii genus omne, genus omne pomorum, quæ in hiemem asservantur (etenim Decembris tempus erat), genus omne bellariorum. Ob id struxere quamdam ejusmodi pompam, agmenque ferentium dona, quæ præpararant: bini, quaternive procedebant in ordinem, cum suo quique pondere; prout graviora, sive leviora, in singulos onera descripta, et divisa fuerunt. Hæc sic composita paria, longoducentes ordine decuriones ad cardinalem accersere, et meditata oratione precati sunt, ut devotæ sibi terræ, devotæque urbis animalia illa, et fructus, muneraque alia incolarum, accipere ne gravaretur; minima esse quidem, sed animos æstimaret, pietatemque regionis: mereri homines terramque ipsam simplicitate et amore, cultuque erga Borromæorum nomen, uti ante alios plerisque haberentur, nec sicuti cæteris, daretur repulsa munusculo, quod offerrent. Legatio dixerat hæc; et simul procedere cœperunt, qui sportas, cados et apros, ac reliqua, sine fine portabant. Per Lauretanæ ædis aulam ingressi, transibant ante cardinalem, exhibantque postliminio per horæ spatium: tanta multitudo fuit. Cardinalis, inspecto libenter agmine ferculorum, et laudata municipum in se benevolentia, dixit, collocari posse cuncta melius atque utilius, si Deiparæ ipsi, in cujus vere agro nata essent, hoc est, pauperibus, hospitibusque ejus fruenda relinquerentur, atque sicut imperarat, ita factum est. Doctoribus collegii a se Mediolanensi in urbe instituti numisma aureum sua manu dedit, cujus adversa pars Deiparæ Virginis effigiem præferret: legeque statuit, ut illud gestarent doctores e collo suspensum, et sine eo nunquam in publico apparerent. Anno 1626, imaginem thaumaturgam B. Virginis, quæ Mediolani in templo S. Laurentii religiosissime colitur, magna cum pompa ac totius populi concursu, in supplicatione deduxit, ac in locum illustriorem solemnissime transtulit.

Cum anno 1593, die 15 Octobris, titulum ecclesiæ S. Mariæ angelorum, ad Diocletiani Thermas, obtinisset, pro amore, quo erga Deiparam Virginem Angelorum Reginam, Dominam suam ardebat, licet hujusmodi titulum mutandi non semel oblata esset occasio, illum tamen ad mortem usque, constanti pietate retinuit, suosque libros, quos multos eruditè et diserte scripsit, imagine B. Virginis septem angelorum figuris circumdatæ, in prima ipsorum librorum fronte ornatos, in publicam lucem prodire voluit. Cum fere semper, et ubique Reginam cœli Mariam Virginem benediceret, præsertim vero hoc faciebat, dum erat in templo maximo Mediolanensi, eo quod ibi eandem cœli Reginam in speciali honore ac reverentia ha-

beri non ignoraret. Dum Mediolani fuit, semper interfuit processioni sanctissimi Rosarii, quæ prima cujuslibet mensis hebdomada in eodem templo fieri solet, et Litanis Lauretanis quæ ibidem ad altare B. Virginis de Arbore modis musicis decantabantur.

Jucundas de Deipara Virgine historias, ut audire, ita etiam aliis referre, summopere delectabatur: narrabatque aliquando ex vetustissimis Mediolanensis urbis Annalibus haberi, quod anno millesimo quadringentesimo octogesimo, in ejusdem urbis monasterio fuit Archangela quædam, quæ cum haberet quemdam sui studiosum, petiit is ab ea, ut a sanctissima Virgine impetraret, ut se haberet in filii loco. Obtinuit ipsa tantum munus: atque pro signo et monumento voluit ipsum parare sibi anulum aureum inclusa petra quadam et figura quam ipsa præscripsit; quem cum non inveniret ille, incidit in juvenem gratissimi aspectus, quem antea vidisset nunquam. Is, capta occasione, protulit ejusmodi anulum, dixitque esse venalem, atque ita emptum ille detulit ad Archangelam, quam deinde Archangela sanctissimæ Virginis, oblata temporis opportunitate, benedicendum obtulit. Cumque juveni reddidisset anulum, retinuit eum aliquandiu, donec scilicet sancte innocenterque vixit: sed postquam salutaria instituta dedit oblivioni, cœpitque dissolute vivere, annulus ei est abreptus invisibili modo, delatusque ad Dei servam, atque in hunc diem asservatur in monasterio illo, et per eum anulum multa mirabiliter impetrata sunt. Legendus est Federicus in opere *De verâ et occulta sanctitate*, lib. III, cap. 17, ubi de duabus puellis, quarum primam, nomine Musam, morientem Virgo Deipara ad paradisi gaudia iovitavit; altera vero septennis, cum psallendi studio gestiret, obtulit ei sese Deipara per quietem, eruditque ita, ut recte atque expedite legeret, cum litteram antea nullumque librum vidisset; et in opere *De Christianæ mentis jucunditate*, lib. III, ubi quomodo Deipara Virgo, vetulæ specie assumpta, Hermannum Steinfeldensem reprehenderit: quomodo eidem ægrotanti, et post incisam venam incautius dormienti apparens opem tulit: quomodo ipsi infantem Jesum gestandum obtulerit: eumque Josephi nomine nuncupaverit: et ne omnia congeram, quomodo eundem, ut fidelem capellanum suum, a quibusdam monialibus suscipi honorarique præceperit. Scripsit (ut alias dixi in *Bibliotheca Mariana*, parte prima) de moribus ejusdem Deiparæ Virginis librum unum, de quo ipse in suis Meditamentis litterariis Mediolani evulgatis anno 1652, in hunc modum loquitur: « Cum de Christi moribus egissemus, putavimus esse consentaneum, ut de sanctissima ejus Matre nonnulla etiam dicerentur; et licet admodum pauca de sanctissima hac Virgine scripserim, ea tamen causa scripti hujus brevitate defendet, non enim sequi volumus probabilia, quamvis vera essent,

quorum plena sunt pia aliquot volumina. Alia insuper fuit causa brevitatis, quia propositum nobis erat, ut evangelicis tantummodo locis uteremur, neque aliunde quidquam peteremus. » Sic ille. Exstant inter ejus Opera, Mediolani edita, anno 1646, tom. VI, VII, VIII, IX et X, de Nativitate B. Virginis sermones 12, quos ipse, et piissimo stylo conscripsit, et ad suum Mediolanensem populum in ejusdem Virgineæ Nativitatis festo, magno spiritus fervore habuit; in iis vero pium, purum, candidum divæ Virginis laudatorem sese luculenter demonstravit Federicus, et quam singulari pietatis ac tenerrimi amoris affectu augustissimam cœli Reginam veneraretur, apertissime declaravit.

Suavissimum Dominicæ Nativitatis, Virgineique partus mysterium aliquando mentis oculis contemplatus, in hæc verba prorupit: « Ubique fuit Maria mirabilis, sed in spelunca illa Bethleemica, et in obscuritate illa, ultra modum resplenduit. Postquam Virgo suum peperit Filium, quis potest perfecte intelligere quid illa faceret, quid cogitaret, qualis esset ejus animi ardor, quomodo disposita esset ipsius divina mens, quid optaret, quid peteret, quid impetraret? Credi debet, quod studeret variis modis Regi gloriæ humiliter inservire, et lacte nutrire illa membra, quæ ejus, et non alterius erant pars corporalis. Est igitur Mater, quæ Deum nutrit, et Deus vere nutritur: illa est vera Mater, et ille est vere Filius. » Hactenus ille. Veram autem Dei Matrem contra Nestorium, aliosque hæreticos, Mariam luculenter probavit Federicus in sermonibus de Nativitate Domini, præsertim sermone 3 quem legisse non pœnitebit.

Magno compassionis affectu prosequabatur dolorem B. Virginis, quem in Circumcisione amantissimi Filii perpessa est: « Si enim (dicebat) filia Pharaonis adeo pia fuit erga Moysen adhuc infantem, quid cogitare debemus de corde tenero Matris Dei Mariæ, dum vidit dolores, et sanguinem, et martyrium illud, quod in Circumcisione ejus innocens Filius patiebatur? Optime cognoscebat suum esse Filium, et sine mensura erat amor. Quapropter si Job de alienis loquens miseriis, dixit: Flebam quondam super eo, qui afflicto erat, et compatiebatur anima mea pauperi; quid nos dicere debemus de tali Matre, et de tanto Filio? Et si David adeo doluit pro puero in peccatis nato, ita ut justæ punitionis, et peccati sui gravis alienæque offensæ quasi oblitus, sustinere non posset illum infirmum videre: quid facere debuit Maria dum præsens fuit sero illi spectaculo, et propriis oculis aspexit viscera sua vulnera saucia, sanguineque cruentata et dolore plena? Neque in hoc fuit illa minoris animi quam aliæ matres, imo multo majoris, quia earum nulla vidit sibi circumcidi innocentem, ab omni culpa alienissimum, et quod majus est, Dei Filium, ut Maria vidit. » Hæc, et plura alia quæ apud ipsum in sermone 1 de Cir-

cumcisione Domini videri possunt, de dolore B. Virginis in Circumcisione Filii, in corde suo jucundissime simulque dolentissime meditabatur Federicus.

Quærentibus, an beatissima Virgo (quæ vere sanctitatis speculum fuit) toto vitæ suæ cursu, dedita fuerit pœnitentiæ operibus, et affligendi corporis disciplinæ, respondebat B. Virginem, pro sua conditione, statuque, tum intrinseco, tum extrinseco, in nullo genere virtutis a quoquam fuisse superatam. Dubitantibus vero quomodo potuerit Deipara Virgo delicatissimo suo corpore sustinere divini Spiritus impetum, flammæque cœlestes, siquidem tantum interioris luminis, tantumque divinorum munerum, ac præcipue tanto plus charitatis obtinuit, quam sanctorum aliorum præterea quisquam, in hunc modum satisfaciebat: « Non potuisset haud dubie (inquirebat) Virgo Deipara corporis viribus sustinere tantam vim, et copiam divinorum munerum, quantam omnibus animi sui partibus exceperit, nisi præcipuo quodam, et singulari munere, membra partesque corporis munitæ divinitus essent adversus offensionem, quam tot tantorumque donorum concursus intulisset. Assidue enim ea dona sine modo immittebantur, voluntasque, et memoria et ratio, sive intellectus perpetuo circumfluebant ejusmodi donis. Cumque exstasis etiam, sicuti credimus, et adesset, ita temperata debuit esse res, ut ne corpori minimum noceret, neve morbum ullum, aut dolorem inferret: contingeretque tantum, vel ipsius Virginis arbitrato, vel nutu divino, parceret, et moderaret. » Sic ille.

Integro discursu aliquando probavit, B. Virginem Mariam perfectæ rerum omnium cognitione præditam, nostra omnia, sive quæ agimus, sive quæ loquimur, perspecta habere, atque ideo ob illius reverentiam, nihil seu in actibus, seu in verbis nostris inordinatum, a nobis esse relinquendum.

Auditores suos, populosque suæ curæ commissos certos de rei hujus veritate esse volebat, videlicet, quod si beatorum mentes, ob mala nostra, et peccata quæ agimus, tristitiam capere possent, earum nulla majorem tristitiam caperet, quam B. Virgo. Et quia hoc esse non potest, nulla pura creatura tantum offenditur, et injuria afficitur, cum peccamus, quantum offenditur, et injuria afficitur B. Virgo, etiam hoc tempore, quando ipsa in cœlo empyreo vivit et triumphat. Angeli enim, et beatorum animæ, licet Deum ament, non ea tamen affectus magnitudine amant, qua illum assidue amat B. Virgo, ejus solus amor indicibili, et infinitæ charitati divinæ assimilatur. « Vis videre (inquirebat ipse) quod dum peccas, post Deum, magis offendis B. Virginem quam quamlibet aliam personam beatam, quæ vel ante mundum, vel post, fuerit creatione producta? Quantum in te est, tu illud destruis opus, ejus ipsa non solum fuit particeps, sed præ omnibus maximam partem habuit, cum mundi genuerit Salvatorem. Ideo, o

templorum violatores, o aleatores, o blasphemi, primam personam quam offenditis, quæ sit solum creatura, est Virgo sacrata, et dum peccatis non solum divinum illud Incarnationis opus destruitis, sed summo studio, quantum ad vos spectat, efficitis, ut nulla memoria, si fieri possit, nullus fructus, in mundo appareat, operum Redemptionis, Passionis Salvatoris et sanguinis Jesu Christi. Alterum nunc in ejusdem rei probationem argumentum addite, videlicet: tanto major est injuria, quanto major est persona, quæ illam recipit, et ideo scimus quod illud idem verbum, quod leviter offendit agricolas, intolerandum fere est personis nobilibus et potestate pollentibus. Hinc est, quod offensæ B. Virgini factæ, licet illis sint pares, quas alii sancti a scelestis operibus recipiunt, majores tamen semper evadunt respectu magnitudinis et dignitatis illius, quæ illas recipit. Annescis, quod quotiescunque Deum offendas, simul offendis, et injuria afficis hanc sacratissimam Virginem, cujus te ostendis esse fidelissimum servum, eamque adorare, et amore intimo revereri profiteris, dum coronam manu tenens, ecclesias ipsius sanctissimo nomini dedicatas frequentare non cessas? Noli credere, o auditor parum B. Virginis devote, quod ego verbis hisce meis te a bonis, quæ commemoravi, operibus retrahere velim, et frigidam reddere tuam in tantam Matrem benevolentiam, et extinguere residuum luminis, quod de ejus memoria vix in te vivit. Hoc enim Deus avertat: imo affirmo has bonas consuetudines, et religiosas et meritorias operationes a te nullo pacto esse relinquendas. Sed solum dico, vanam esse tuam fidem, si ob hoc solum credis mereri gratiam, favorem et auxilium hujus supernæ nostræ Mediatrix; nam cum honoribus, quos ipsi reddis, assidue jungis ignominias, eamque offendis et despicias operibus pessimis, tuosque corruptos appetitus sequendo. Si Reginam hanc vere amares, tu nunquam faceres, quod ei displiceret: imo ea omnia, quæ ei summopere placent, exsequi studes. » Sic ille.

Peccatores, qui B. Virginem non timerent, eamque humiliter non revererentur, pejores demonibus appellabat: cum Tartarei spiritus Dei Matris imperium nunquam refutaverint. Sine timore ullo absolute pronuntiabat nullum esse, sive in Ecclesia militanti, sive triumphanti, qui magnam Reginam honorare non teneretur, ob maxima beneficia, et præsentis, et præteriti tempore, ab ejus benignitate recepta: ut exempli gratia, ob pericula, quæ ejus ope evasimus: ob gratias quibus ab ipsa dignati sumus: et ob consolationes et adminicula, quibus eadem, superabundanti pietate miseræ vitæ mortali cujuslibet personæ peccatricis subvenire voluit. Imitatione B. Virginis, quæ verba audita conservans, et conferens in corde suo, divina mysteria secum ipsa tacite contemplabatur, fidelium mentes animabat ad propriæ conscientiæ discussionem, et ad solli-

cite cogitandum eaque ad ipsorum salutem pertinebant. Considerans B. Virginis maximam, tum in cælo, cum in terra, atque etiam in ipso inferno potestatem, statim inferebat, maxime decere fideles, erga beatissimam Virginem summa reverentia, et devotione affici, atque ejus imperio voluntate promptissima subjacere.

Licet omnia laudaret opera, quibus noster religiosus affectus, ac singularis reverentiæ cultus erga B. Virginem demonstratur: hæc tamen, inter alia, summopere probabat, et a populo sibi commisso instanter postulabat, requirebatque, ut scilicet unusquisque diligenter observaret tempora, et horas hujus magnæ Reginæ venerationi consecratis: videlicet, ejus festa solemnia, et quod in ipsis præsertim majestatis divinæ offensam omni diligentia devitaret, et quod firmiter proponeret se nec visurum, nec auditurum, nec facturum aliquam illarum flagitiosarum, et vitiosarum rerum, quæ Virgini displicent, et Deum ipsum offendunt. Aiebat omnes personas eminenti virtute ornatas semper fuisse beatissimæ Virginis devotione insignes; hancque illarum devotionem, fuisse sæpius causam magnitudinum earundem. Hac vero spe, tanquam stimulo, fideles ad ejusdem beatissimæ Virginis reverentiam impellens, modum valde facilem et communem omnibus proponebat, quo unusquisque purissimum ac pretiosissimum tantæ Dominæ amorem consequi posset; modus vero, quem proponebat, erat hujusmodi: ut quilibet quotidie culpam aliquam devitaret, hac speciali intentione, colendi atque honorandi sanctissimam Dei Genitricem Virginem Mariam. Mediolani sub titulo et protectione B. Virginis de Rosario pium erexit locum, ut in eo virgines orphanæ, pauperesque salvarentur: quem cum in vita, suis elemosynis sustentasset, in morte reliquit suarum facultatum hæredem. Ad altare imaginis B. Virginis de Arbore in ecclesia metropolitana, antequam suum corpus sepeliri voluit, quatuor quotidie sacrificia offerri ultimis testamenti tabulis ordinavit.

Ad lucis æternæ gaudium, sempiternæque gloriæ fruitionem, per mortem, pervenit devotissimus Deiparæ Virginis alumnus, anno post Christum natum 1651, ætatis 67, die 21 Septembris. Cujus corpus Mediolani ad altare B. Virginis de Arbore in cathedrali tumulatum est, in sepulcro, quod vivens sibi posuerat, cum hac inscriptione pariter a se formata:

Federicus Borromæus, cardinalis, et archiepiscopus Mediolani, sub præsidio B. Mariæ Virginis, hic quiescit in pace.

§ II. — De Federico Cæsio.

Federicus Cæsio, Romanus, episcopus Tudertinus, qui ob nobilitatem generis, eximiaque virtutum merita, sacro purpuræ honore a Paulo III, Pontifice Maximo exornari meruit, inter alias pietatis suæ erga Deiparam Virginem significatio-

nes, Romæ, in ecclesia Sanctæ Mariæ Pacis conspicuum sacellum, imaginibus decoratum, construxit et dotavit. Aliud item ad divæ Mariæ Majoris basilicam sacellum amplum ædificavit; in quo sacerdotibus sex a primogenito Cæsariæ familiæ præsentandis (ut dicunt) amplos annuos redditus, prædio præsertim Petræ latæ attributo, constituit. Idem aræ ornatum argenteum beatissimæ Virginis Lauretanae donum tulit. Cætera Marianæ religionis testimonia, quibus tantus princeps amorem suum erga augustissimam cœlorum Reginam, dum in hoc mundo viveret, expressit, adhuc me latent. Mortalitate exutus ad vitam transiit immortalem, anno salutis 1565, v Kalendas Februarii, sepultus ad Sanctæ Mariæ Majoris templum, in sacello a se ædificato.

§ III. — De Felice Centino.

Felix Centinus, Asculanus, ex procuratore generali ordinis Minorum Conventualium S. R. E. cardinalis a Paulo V, Pontifice Maximo creatus, vir in quo, pari cum doctrina, mores emendatissimi, ac animi dotes præclarissimæ præfulserunt: inter alia obsequiorum genera, quibus eximium suum erga Deiparam Virginem pietatis affectum luculenter testatus est, Maceratæ in ecclesia sua metropolitana (fuit enim Maceratensis episcopus) ad altare Conceptionis beatæ Virginis Mariæ, societatem Stellarii fundavit, ab Urbano VII, Pontifice Maximo indulgentiis honoratam, legesque pro eadem societate condidit, Maceratæ anno salutis 1639 in lucem evulgatas. Porro, dum vixit Felix, ut subditis suis in Deipara colenda exemplo præluceret, quolibet die festo, recitationi Stellarii in ecclesia sua semper interfuit: idemque Stellarium, ante prædictum Conceptionis altare genuflexus, una cum populo, singulari pietatis significatione, persolvit, in fine populo benedicens, in hæc verba: « Nos cum prole pia benedicat Virgo Maria. » Ecclesiam Patrum Capuccinorum Maceratesem, in honorem purissimæ Conceptionis Deiparæ Virginis Mariæ libentissime consecravit: atque in hujus rei memoriam, ante ejusdem ecclesiæ altare majus, subjectum exstat in lapide monumentum:

Die 12 Octobris 1614, illustrissimus et reverendissimus dominus F. Felix Centinus S. R. E. presbyter cardinalis Asculanus, episcopus Maceratensis, hanc ecclesiam in honorem Immaculatæ Conceptionis beatissimæ Virginis Mariæ consecravit, eandemque in ejus anniversario visitantibus centum dies de vera indulgentia concessit.

Parvam Deiparæ Virginis imaginem, argento inclusam, quæ ipsam ab angelo salutatum repræsentabat, semper e collo appensam gerebat Felix, ut indicaret se totum sub ejusdem Deiparæ Virginis patrocinio esse, cum sub illius tutela esse soleant Romæ domus, cujus insignia foribus appensa cernuntur. Hanc imaginem sæpe tenera oculorum devotione aspiciebat, atque ori admovens, impres-

sis oculis, prorsus filiali affectu amantissime salutabat. Coronam et Stellarium beatissimæ Virginis nunquam a se abesse patiebatur, hasque Marianæ pietatis tesseræ sæpe manu terens, atque ardenti affectu percurrrens, observantissimum suum in illis augustissimæ cœlorum Reginæ famulatum impensa voluntate declarabat.

Mortalitatis compede solutus, beatæ æternitatis iter feliciter arripuit, anno orbis redempti 1641, die 24 Januarii, septuagenario major.

§ IV. — De Ferdinando Austriaco.

Ferdinandus Austriacus, Hispaniarum infans, Philippi III, regis Catholici filius secundo genitus, die B. Virginis Mariæ sacro, nempe Sabbato, in hanc mundi lucem natus est, ut indicaretur illum, a nativitate ipsa, usque ad ultimum vitæ terminum, augustissimæ cœlorum Reginæ constantissima pietate, ac immutabili devotione victurum. Statim natus, a serenissima parente Margarita Austriaca regina Hispaniarum, eidem augustissimæ cœlorum Reginæ oblati est, ne prius naturæ, quam Mariæ vixisse videretur. Adhuc puer, B. Virginis ope ex periculoso morbo convaleuit. A Paulo V, Pontifice Maximo in S. R. E. cardinalium numerum cooptatus, ecclesiam nostram S. Mariæ in Porticu in titulum obtinuit; illam, inquam, ecclesiam, in qua asservatur miraculosa illa Deiparæ Virginis imago, aureis lineis in lapide pretioso saphirino, angelorum manibus efformata, et S. Gallæ viduæ Romanæ nobilissimæ in domum delata, quæ summorum Pontificum jussu, solemnî pompa per urbis vias circumlata grassantem in ea pestem non semel depulit, ac Turcarum imminentes impetus avertit. Cujus imaginis historiam a P. Josepho Matraria nostræ congregationis clericorum regularium Matris Dei rectore generali, Latino sermone luculenter scriptam, ac augustissimo suo nomini consecratam, pro eximio suo in Deiparam affectu, amantissime excepit, ac etiam acceptissimam sibi esse haud obscura significatione declaravit, dum statim nostris Patribus suæ Ecclesiæ, ac imaginis prædictæ cultoribus scuta tercentum munificentissima pietate assignavit, ex redditibus sui archiepiscopatus Toletani ab ipsis in annos singulos libere percipienda. Ut erat ab iis parentibus ortus, in quibus incredibilis erga immaculatæ Dei Matris Conceptionem ardor et pietas semper refulsit: egregia majorum suorum exempla æmulatus, se ejusdem Conceptionis cultorem devotissimum, insuperque zelatorem ferventissimum luculentissime demonstravit, dum anno a Virginali partu 1621, pro eadem Immaculatæ Virginis Conceptione Gregorio XV, Pontifici Maximo, his a se scriptis literis, humiliter supplicavit:

« Sanctissime Pater. — Adeo antiqua et recepta est in his regnis pia devotio erga mundam et puram Virginis Mariæ Dominæ nostræ Conceptionem ut quicumque velit contrarium, etiam per modum disputationis, tueri, notorium excitet scan-

datum : propterea toties, et tam instanter supplicatum est, ut vellet Sedes apostolica infallibili sua determinatione tollere omnem libertatem contra immaculatam Conceptionem sentiendi. Quod vero hucusque factum non sit, ego tribuendum puto divinæ voluntati, quæ ita disposuit, ut gloriosum hoc facinus felicissimo Vestræ Sanctitatis pontificatus servaretur, quæ alias tot signis suam in Immaculatæ Conceptionis mysterium devotionem ostendit. Eadem etiam ego commotus, necnon fervidis desideriis omnium incolarum horum regnorum, securus, et supplex oro Vestram Beatitudinem, ut dignetur totaliter resolvere negotium, quod in omnium votis est, et magni censetur momenti. Si vero rei gravitas moram exegerit, deprecor, ut interim prohibeat Vestra Beatitudo defendi contrariam sententiam, tam in publico, quam in secreto : adeo enim adversatur communi hominum devotioni, ut in omnibus scandalum generet. Dominus noster sanctissimam personam Vestræ Beatitudinis custodiat incolumem ad multos et felices annos, pro Christianæ reipublicæ emolumento. Madridi, quinta Novembris 1624.

Sanctissime Pater, osculatur sanctos tuæ Beatitudinis pedes suus humillimus filius, Cardinalis INFANS. »

Neque his contentus, anno Domini 1625, sub die 22, Februarii scripsit ad Urbanum VIII, Pontificem Maximum, pro eadem Immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptione epistolam, aureis sane litteris exarandam, quam Ms. vidi apud Bernardum de Toro Hispalensem.

Cum Bruxellæ in Belgio, in templo Eremitarum S. Augustini sodalitas mancipiorum B. Mariæ Virginis ejusque sanctissimi nominis fuisset instituta, cardinalis Infans virorum in Belgio primus, augustissima manu sua, sese in ejusdem sodalitatis album, mancipium beatæ Mariæ Virginis inscripsit, hoc modo :

El Cardenal Infante, esclavo de la Vergen Maria.

De qua tanti principis in mancipiorum album inscriptione, ita loquitur Bartholomæus de los Rios in sua *Hierarchia Mariana* lib. II, cap. 18 : « Maeste virtute, princeps gloriosissime, iterum te signa mancipium istius Dominae, cujus jamdudum in minori ætate, patris exemplo, professus eras famulatum : non pœnitet te facti, sed novo affectu profiteris, quod vivere vis, et mori mancipium B. Mariæ Virginis : vel in solo te ostendens, quod nihil orbis habeat supra omnem hominum stuporem admirabile, quod non debeat isti cœli, terræque Imperatrici humillime famulari : quando infans cardinalis, hoc est, seu sæculum, seu ecclesiam species, utriusque magnitudinis fastigium, et apex, uno tantum, hinc a Potentissimo monarcharum, inde a sanctissimo Pontificum gradu divisus, se ipsi tanta mancipat animi demissione, ut etiam compedibus ab indignis manibus meis acceptis, et propria manu signato nomine, se professus sit

mancipium Deiparæ, ejusque dulcissimi nominis Mariæ. O Virgo gloriosissima, struxerint tibi templa profusa liberalitate tot reges et principes : imagines tibi consecrarint pontifices : nomen tuum sanctissimum atque dulcissimum apostoli tui, qua Filii se extendit gloria, promulgarint : imperatores imaginem tuam curru impositam triumphabundam circumduxerint, nescio tamen an non plus unico isto actu tibi placuerit cardinalis infans Ferdinandus, tot regum et imperatorum sanguis, apostolus nominis] tui zelosissimus, pontificum omnium, si summum excepias, maximus princeps, denique cui quidquid hodie vivit principum, ultro magnitudinis, prudentiæ, virtutis bellicæ et divinæ palmam concedit : quando omnem istam in uno se collocatam magnitudinem, tibi mancipii humillimi obsequio subjecit. Audite, Christi fideles, audite, Virginis Mariæ quocunque nomine, aut titulo servi, hoc demum est inauditos cœlorum Reginae triumphos adornare, hoc est nomen ejus, qua patet orbis deprædicare, hoc est ejus gloriosissimam imaginem depingere, hoc denique est ei templum supra omnium structurarum miracula magnificentem exædificare. Avelli nequeo a gustu, quem ex consideratione hujus facti percipio, suavissimæque pietatis. Acuite calamos vestros, ex amore Virginis adhortor, scriptores, et principis hujus victorias ac triumphos, Ferdinandi virtutem, et indolem, infantis genus, et magnitudinem, cardinalis zelum, et religionem ; viri denique tam singulari Numinis providentia ad Belgii liberationem, hæreticorum subjectionem, temporumque horum difficillimorum conversionem nati merita, et gloriam, quibus potestis laudibus deprædicare ; quandoquidem jam singulari principis hujus virtute, et humilitate factum sit, ut omnes ejus laudes sint Virginis deprædicationes, omnia infantis spolia, sint Deiparæ tropæa, omnis denique Ferdinandi ovatio, sit Mariæ triumphus : nam quo gloriosius eum circumduxeritis, eo major erit Dominae istius gloria, cujus se qui tantus est, gaudet dicere humillimum mancipium. Tam avidè Virginis Mariæ laudes celebrarunt, tamque zelose mortales ad ejus obsequium sunt adhortati, ut fuerint etiam quibus ipsa apostoli sui gloriosum titulum tribuerit, quod eorum professio esset, quemadmodum apostoli ferebant Nomen Jesu coram principibus et gentibus : ita Nomen Virginis ad easdem deportare. Perge vero, perge, Ferdinando, implere orbem terrarum victoriis, subjungere rebelles, vincere ecclesiæ perturbatores, debellare gentes ex omni barbarie ad petendam per Austriacorum jugulum Ecclesiam excitas : hæc enim ipsa tua gloriosissima exercitatio jam apostolatus Mariani professio est, quandoquidem nusquam extendere possis tuas victorias, nunquam possit nominis tui quod jam orbem implevit, laus propagari, quin eodem magnificentissime inferatur Nominis Mariani gloria : cum omnes intelligunt te

mancipium ejus esse, illius te non tantum auspiciis pugnare, sed illi soli vincere, ipsi debere omnem gloriam, ipsam esse victricem, ipsam triumphatricem : te autem, qui tanta auxilio ejus patraveris, solum esse humillimum ejus, sanctissimique ipsius nominis mancipium. Multa fecisti, cardinalis et pontifex religiosissime, quando te ad mancipatum hujus Reginæ demisisti. Pontificum est consecrare statuas, collocare Virginis imagines populis venerandas : tu autem, cum mancipiorum sit imitari dominos suos, quando te scripsisti Deiparæ mancipium, eam exorsus es imaginem, quam dum quotidie ad Dominæ mores polis, tantaque factorum tuorum auges gloria, nobis quotidie reddis venerabilior. Substructiones templorum in Virginis honorem stupendas, quamvis nihil vetet ab ista tua facta ad liberalitatem indole sperare ; majoris tamen ego facio professionem istam mancipatus, qua cum nihil tibi retinueris, omnem magnitudinem, vires, industriam, totque præcællentes animi dotes, tot virtutes bellicas, verbo unico, totum te in hoc consecrasti Virgini, ut conciliata generali pace Europam universam facias Dei Virginisque amplissimum templum, in qua fugatis Barbaris, exstirpatis hæreticis, nihil audiatur quam nominis utriusque gloria. Huic operi impensurum te, nulla proprii commodi, sed tantum Dominæ tuæ habita ratione, promisisti, quando scripsisti te mancipium B. Mariæ Virginis. Hujus tu architectus sapientissimus jamdudum ideam concepisti, huic tu jam manum admovisti, quando per tot insperatas orbi Christiano victorias primus viam aperuisti operi perficiendo in Germania, in Belgio, in Francia. Hic invitatione suavissima præco pacis blandissimus, ibi plene desperatorum conservator insignis : in Germania hæreticorum victor, et ultor acerrimus, ubique triumphator gloriosus. Deus ergo et Virgo Domina tua cœpta et consilia tua secundet, ut perducto ad fastigium hoc templo pacis, tu per Virginem, et illa in te gloriosissimos agat triumphos, quibus omnes tui libentissime acclamabimus : ita solent vincere, ita regnare, ita triumphare, qui norunt cœli terræque Reginæ debito mancipatu servire. » Hactenus de los Rios.

Cum mancipiorum Deiparæ sit, tributum alicujus pensitatione, testari suam eidem Deiparæ serviendi voluntatem, Ferdinandus, qui se mancipium B. Mariæ Virginis scripserat, inter alias hujus tributum pensitationes pro supplicatione generali ardua, quæ Bruxellæ a mancipiis B. Virginis celebrabatur, pensitabat, tributum loco, centum florenos quot annis inter canonicos et religiosos, supplicationem comitantes, dividendos : et tringinta tres libras ceræ virginæ, ante imaginem beatæ Virginis de Bono Successu, in honorem annorum quibus Servator nobiscum conversatus est in terris, accendendas. Cumque anno 1637, P. Bartholomæus de los Rios de more illum invitaret ad

supplicationem mancipiorum ; adderetque eum mancipium esse B. Mariæ Virginis, ac propterea tributum pendendi admoneret. « Ego vero sum (inquit) mancipium, et libens tributum pendam, imo assignabo, unde quotannis desumatur ista pecunia, et cera, quæ me testetur mancipii officio Virgini Deiparæ deservire. » Verba calamus potest exprimere, sensum autem pietatis, quo tantus princeps ea pronuntiavit, neque ullus dicere, neque puto hoc legentium quisquam imaginabitur : poterunt tamen a tanta magnitudine exemplum capere serio se Virgini mancipandi, et constanter pendendi tributum, in signum sui mancipatus.

Anno 1635, cum in Belgium descendisset, supplicationi beatæ Virginis de Bono Successu, quæ Bruxellæ, ut dixi, quotannis a mancipiis B. Virginis solemniter celebratur, interesse voluit, illamque nullo modo retardari permisit, licet ea dies, qua peragi debebat, continuis imbris ita esset infesta, ut cœlum ipsum liquescere in nubes, ac defluere in terras videretur. Ipse autem, generosissimæ pietatis exemplo, per densissimos imbres, nudo capite, pedes, eo vultu, longissimo itinere incessit, quo visus est, inter suorum applausus, obstratos ad Nordlingam hostes, primo in Belgium ingressu triumphare. Cum vero in supplicatione prædicta solum imago B. Mariæ Virginis de Bono Successu circumferretur, augustissimum etiam Eucharistiæ sacramentum cum ipsa deinceps circumferri contra aulicorum ratiocinia, sua serenissima auctoritate stabilivit.

Memorabilem illam, multisque foetam victoriis, victoriam, quam anno 1638, recuperata Calloa, præter omnium opinionem et spem obtinuit, Deiparæ Virgini totam ascripsit, ejus ibidem impie crematam ab hæreticis statum iverat vindicatum. Quod, qua animi fortitudine, quo in Dei, Deiparæque honorem zelo accensus peregerit, qui principis pietatem novit, ignorare non potest. Certe tanto ipse animi dolore, tanto pietatis sensu injuriam a blasphemis hæreticis sanctissimæ semper virginis Mariæ statuæ illatam narrabat, ut lacrymas audientibus excuteret. In præfatæ autem victoriæ mnemosynon æviternum, in summo altari ecclesiæ parochialis in Calloa, collocata Deiparæ statua, maximi patrocinii, vindicatique sacrilegii testis, cum epigraphe :

B. Maria de Victoria.

Ob liberatam mirabiliter Calloam, libera servitute sibi mancipatum, ipsum hæreticorum triumphatorem Ferdinandum, ejusque fideles subditos, triumphans.

*Victus cecidit Hollandus,
Qui cecidit Ferdinandus
Virgini dat gloriam.
Ut hanc sæpe possit dare,
Tuque, Virgo, triumphare,
Sæpe da victoriam.*

Et cum tota vita sua augustissimæ Dei Genitrici, jugi, ac immutabili devotione vixisset, tandem ad conspectum Deiparæ Virginis Sylvæducensis, ani-

mum firmavit ad mortem, feliciterque emortuus est anno salutis 1641, ætatis 52, mense Novembri. Qua de re Jo. Vincartius lib. III *De cultu Deiparæ* n. 22, in hunc modum cecinit :

*Dicitur Austriades, quem raptum Belgia luget,
Extremum sati sic subisse diem.
Scilicet Hispanis dum cingitur Adria castris
Et patitur longas obsidione moras.
Ceperat hunc febris : sisti jubet ergo Mariæ
Effigiem ; ante oculos sistitur illa suos.
Crescit amor visu, pariter fiducia crescit,
At mala purpureum parca premebat opus.
Membra labant ; stabat major tamen ipse periclo
(Austriaci virtus qualis inesse solet) :
Ergo actum est, Genitrix, ergo defungitur, inquit,
Ut lubet : at vixi qualis et usque tuus.
Debeo prima tibi, debebimus ultima, Mater,
Sic melior cæpti finis amoris erit.
Desiit in lacrymis : lacrymæ decuere cadentem,
Venturi faustum funeris omen erant.*

§ V. — *De Ferdinando Gonzaga.*

Ferdinandus Gonzaga, Mantuanus, regii omnino animi princeps, non minus ab eminentia Romanæ purpuræ a Paulo V concessæ, quam a Marianæ pietatis prærogativa, nutricis cum lacte haustæ celebrandus ; ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Porticu titulo insignitus, pro ardentissimo suo erga Deiparam Virginem studio, multa ad hujus ecclesiæ ornatum moliebatur ; sed Francisco Gonzaga Mantuæ duce immatura morte prærepto, rebus ecclesiasticis abdicare se, et principatus curam coactus est suscipere. Tamen quantæ sibi credita Mariana ecclesia curæ esset, testatum ut relinqueret, candelabra quatuor, crucemque cælato opere, argentea omnia, pondo triginta fere librarum donavit. Numismata etiam aurea Sanctæ Mariæ in Porticu imagine, suæque ipsius effigie ornata, ac titulo cardinalis insignita eudit. Cum Carolo Nivernensium duce, et Adolpho comite ab Althain, fundavit religionem Equitum Militiæ Christianæ sub titulo Conceptionis beatæ et immaculatæ Virginis : juravitque ac promisit se semper defensurum ejusdem B. Virginis immaculatæ Conceptionem, et in hac re et in omnibus sanctæ Dei Matris gloriam promoturum ; imaginem thaumaturgam S. Mariæ de Gratiis, in ejusdem nominis templo Franciscanorum Patrum non procul Mantua disito elegantissime suis ornari sumptibus curavit, ut frequentior ad hanc populi pietas conflueret. Ad pronubum B. Virginis anulum frequenter, libenter, reverenter usque Perusiam est peregrinatus, qui consuit hunc esse non Onychinum, sed Chalcedonium. Mortalem hominem exiit anno Domini cæ Incarnationis 1626, die 30 Octobris.

§ VI. — *De Ferdinando Mediceo.*

Ferdinandus Medices, Cosmi Etruriæ ducis et Eleonoræ de Toletto filius, magni nominis et prudentiæ princeps ; quem Pius IV, Pontifex Maximus anno 1563, 6 Januarii cardinalitia purpura ornavit, licet hanc Francisco, fratri suo, magno Etruriæ duci sine liberis mortuo, in principatu succedens, anno 1588, prædie Idus Decembris, in publico se-

natu renuntiaverit : ut erat Deiparæ Virginis cultui mira devotione addictus, cum cardinalis creatus, Marianam ecclesiam, videlicet ecclesiam Sanctæ Mariæ in Dominica, in cardinalitum titulum obtinisset, ad suum erga Deiparam Virginem studium publico monumento posteritati consignandum, varia in eadem ecclesia ornamenta fieri curavit, a Panzirolo in thesauris abseconsis, Floravante Martinello in Roma sacra, aliisque scriptoribus memorata. Cætera autem, quæ tantus princeps, post dimissam purpuram, et jam dux Etruriæ, Marianæ posuit religionis monumenta, vide, si libet, apud Principes nostros Marianos cap. 6.

§ VII. — *De Ferrico de Cluniaco.*

Ferricus de Cluniaco, Burgundus, cujus mores egregii, prudentia, sapientia, et religio singularis, qui a Sixto IV, Pontifice Maximo Tornacensem ecclesiam, et sacræ purpuræ dignitatem adeptus, utramque provinciam non sine laude administravit. Inter alia perinsignia suæ erga Deiparam Virginem pietatis, et liberalitatis monumenta, in urbe Patavina collegium Tornacense, sub ejusdem Deiparæ Virginis titulo, fundavit. Decessit Romæ, anno salutis 1485, die 7 Octobris, sepultus in ecclesia Sanctæ Mariæ de Populo.

§ VIII. — *De Francisco a Dietrichstein.*

Franciscus a Dietrichstein, princeps Germanus, S. R. E. cardinalis, et Marcomannorum episcopus, vir vitæ integritate, morumque candore spectatissimus ; quem sanctus Philippus Neri, propter singularem hominis honestatem, unice diligebat : Virginem Dei præpotentis Matrem, supra quam dici potest, coluit : quod iis, qui celeberrimum illud Lauretanum beatæ Virginis templum, quod est in Picenis, viderunt, testimonio suo comprobabunt ; ibi etenim ipsius donum omnino præclarum conspexerint, tabulam magnam argenteam pondolibrarum multarum ante beatæ Virginis simulacrum collocatam, cum versiculo subjecto :

Adietrichstanidas tu pia Virgo fore.

Inter non pauca cœlitum templa, quæ a fundamentis erexit, templum beatissimæ Dei Genitricis apud suos, nempe Nuolsburgii Moraviæ, Lauretano non absimile, quo statis diebus multi mortales concurrunt, faciendum curavit. Lauretanum autem ad beatæ Virginis ædem cum voti solvendi causa ex urbe sæpe proficisceretur, forte incidit in id tempus, quo aderat mulier genio malo afflata : quæ, ut illum ingredierentem, et parietes illos sacros suppliciter demissequeretur venerantem aspexit, aggressa est, palmaque maxillam feriit nec opinanti. Ea re nihil perturbatus alteram præbuit ; geminavit mulier, vel furia potius, quæ mulierem agitabat. Mirum dictu ! Animi illa summa dejectio, atque incredibilis tolerantia in Virginea domo adeo Deo ac Deiparæ Virgini grata fuit, ut mulieri etiam a dæmone obsessæ saluti fuerit. Etenim pestis illa immanis ejulans e miseræ illius corpore abacta, ad loca fœda et inculta, situque et tenebris obsita

sempiternis ignibus in perpetuum crucianda remigravit: ut a viris præstantibus, apud quos hujus rei fides sit, relatum est. Ad æternæ quietis portum transiit, Brunæ, quo se contulerat ad conventus celebrandos xiii Kal. Octobris, anno salutis humanæ 1636, ætatis 66, cum circiter septem et triginta cardinalis et pontifex fuisset. Cor vero suum in templo beatæ Virginis Lauretanæ, quod ipse erexerat, sepeliendum ordinavit.

§ IX. — *De Francisco Alidosio.*

Franciscus Alidosius ex Castro Rini, Imolensis diœcesis, in S. R. E. cardinalium numerum a Julio II cooptatus: cum, eo in Bononiensi cathedra sedente, civitas Bononiensis assiduis belli terroribus affligeretur, Annibale Bentivolo castra cum Gallis in agro metante, atque omnia infesta circumquaque habente, monuit, ut imago beatæ Virginis, quam ipse totusque Bononiensis populus ut Parentem amantissimam Advocatamque fidissimam religiose admodum colebant, publica in supplicatione cum sanctorum capitibus deferretur. Quo facto, Bentivolis discedentibus, a belli terroribus civitas liberata est. Desiit esse inter vivos, anno salutis 1511, x Kal. Junias.

§ X. — *De Francisco Boncompagno.*

Franciscus Boncompagnus, Romanus, Gregorii XIII nepos, ab Urbano VIII cardinalitia purpura decoratus, cujus excellens virtus in monte dignitatis posita fulgentes lucis suæ radios quaquaversum effudit: inter alia manifesta Marianæ pietatis ac religionis quæ protulit, indicia, Neapoli, ubi erat archiepiscopus, extra mœnia civitatis, in ora maris, a fundamentis erexit peramplam ecclesiam, sub nomine Sanctæ Mariæ ad Capellam, in eaque ultra quatuordecim mille ducatos impendit. Coronam B. Virginis frequenter manu tenebat, ac quolibet sero, in sui palatii oratorio, totum Marianum Rosarium, vel ejus partem, simul cum tota familia devotissime recitabat. Sæpe dicere solitus erat, contra illos, qui remotas Marianas ecclesias, devotionis ergo, curiose adeunt, devotionem beatæ Virginis in cultu ejus imaginis, quæ ad lecti caput in proprio uniuscujusque cubiculo appensa est, præsertim pro mulieribus, tutiorem esse, et magis probandam. Decessit Neapoli, anno salutis 1641, die 9 Decembris, in ecclesia Sanctæ Mariæ ad Capellam a se exstructa, tumultus.

§ XI. — *De Francisco Gioiosa.*

Franciscus Gioiosa, seu Ioiosa, Gallus, S. R. E. cardinalis a Gregorio XIII, Pont. Maximo creatus; qui ad clarissimos suæ familiæ ducumque titulos, magnum justitiæ, integritatis et religionis decus adjecit, dum se indefessum catholicæ veritatis assertorem, et ecclesiasticæ dignitatis vindicem exhibuit, inter alia studii sui erga Deiparam Virginem specimina, cum novus esset Galliæ patronus declaratus, Roman petens ex Gallia, cum no-

bilissimorum hominum comitatu, Lauretum diverstit, deductusque in ædem beatæ Virginis Lauretanam, ibi in Virginis cella pie admodum sacris operatus, sibi in animo esse dixit, suum Galliæ patrociniū certissimæ mortalium Patronæ impensius commendare: ac proinde solemnem quadraginta Horarum supplicationem inibi instituire. Pium cardinalis consilium non modo auctoritas probavit Lauretani episcopi, sed etiam concio decoravit. A concione supplicatio summis hominum studiis celebrata, tum a clero Lauretano oppidanisque, tum a Capuccinorum manu, quam ad id Ioiosa secum adduxerat. Cardinalis autem in eo, cujus ipse auctor foret, nemini cedens, suis cæterisque omnibus, vel pietatis, vel modestiæ exemplo fuit. Lauretanæ porro beatæ Virginis ecclesiæ toto orbe celeberrimæ duodecim librarum millia contulit Ioiosa, qui et ex peregrinatione Hispanica rediit, ecclesiæ B. Mariæ Montis Serrati, quam veneratus est, duo millia libellarum Turonensium erogavit, ad recitandas quolibet die Deiparæ Virginis Litánias. Cætera me fugiunt. Mortalium vitam deseruit, anno Dominicæ Incarnationis 1615, die 2 Augusti.

§ XII. — *De Francisco Gonzaga.*

Franciscus Gonzaga, Mantuanus, Ludovici Mantuæ marchionis filius secundogenitus, in S. R. E. cardinalium album, sub tit. sanctæ Mariæ novæ, a Pio II, Pontifice Maximo relatus: vir, qui summa omnia, ad summam in Ecclesia gloriam habuit, genus, ingenium, linguam, auctoritatem, et gratiam hominum conatibus suis faventem: inter alia Marianæ pietatis specimina, Bononiensi populo (cujus erat episcopus) auctor fuit, ut beatæ Virginis clariora in dies suæ erga hanc civitatem misericordiæ documenta præbenti sanum in Galeria cederet. Vetus ac religiosus is ante exigui cujusdam hospitalis fuerat locus, gloriosæ ipsius Deiparæ imagine insignitus: verum negligentia, ut lit hominum, eo erat redactus, ut vicina familia ipsum sibi pro stabulo, sancta conservata imagine, vindicaret. Quod ut sæpe a piis hominibus improbatum, negligi sanctissima Virgo cognovit (eludant videlicet, qui cultum sacris imaginibus adimunt) repente ipsa quasi loci turpitudinem aversata, unum, atque alterum ibi se deprecantem votorum compotem fecit. Qua re animadversa, populus religione obstrictus certatim tantum auri argentique congegessit, ut magnificum, atque eximii operis oratorium, episcopo ipso procurante, construxerit. Quod nunc demum variis donis eximie decoratum videmus, quæ in dies salutarium remediorum mercedem ægri votorum damnati numini optime merito sacraverunt. Idem per Andream episcopum Sassinatem suffraganeum suum Kalendis Juliis ædem Sanctæ Mariæ in Monte Guardie consecravit, atque nomini S. Lucæ et beatæ Virginis dedicavit, atque indulgentia exornavit. Ex his tenebris abiit, anno salutis 1485, xi Kal. Novembris.

§ XIII. — *De Francisco Lando.*

Franciscus Landus, Venetus, ex patriarcha Gradensi Constantinopolitanus, ac deinde S. R. E. presbyter cardinalis a Joanne XXII Pontifice Maximo creatus, vir non minus pietate, justitia, prudentiaque, quam utriusque juris cognitione celeberrimus: inter alia obsequentis sui erga beatissimam Virginem affectus indicia, optans ut in basilica Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe divinus, simulque Marianus cultus augetetur, ad laudem, gloriam et honorem individuae Trinitatis, et gloriosissimæ Virginis Mariæ fieri curavit unum sacellum cum altari, juxta altare majus dictæ ecclesiæ, versus latus sinistrum, quo Evangelium cantatur, ipsumque sacellum sub nomine, et vocabulo Assumptionis beatæ Mariæ Virginis, intitulatum fore decrevit. Instituit autem in eo sacello duas perpetuas, ut aiunt, capellanas, redditusque annuos ad alendos sacerdotes attribuit. Et cum sepulcrum sui corporis in eadem basilica Sanctæ Mariæ Majoris elegisset, tandem ex hac luce decessit anno salutis 1417. Cujus beneficiis ut se gratos canoni in Sanctæ Mariæ Majoris testarentur, hoc publico elogio, quod in sacrario cernitur, eum decorandum curarunt:

Franciscus Landus, archipresbyter cardinalis, hac in basilica sacellum exstruxit, adjecta pro pluribus sacerdotibus dote, delectoque ibidem sepulcro, ubi mortuus conderetur.

§ XIV. — *De Francisco Maria de Monte.*

Franciscus Maria, ex marchionibus sanctæ Mariæ, a Monte Sanctæ Mariæ, suorum natali oppido, in Pisauriensi ditione, sito, cardinalis de Monte nominatus, vir zelo Dei plenus, justitiæque amator et cultor, qui Romanæ purpuræ dignitatem, sibi a Sixto V Pontifice Maximo delatam admirandis virtutibus illustravit: ut erat beatæ Mariæ Virginis obsequiis deditissimus, in ejus honorem, omnibus Sabbati diebus, solo pane et aqua contentus, jejunabat; eodemque die largas elemosynas pauperibus erogabat. Fuit titularis ecclesiarum Sanctæ Mariæ in Dominica, Sanctæ Mariæ Araceli, et Sanctæ Mariæ Transtiberim, Romæ in Domino obdormivit, anno salutis 1620, ætatis 73, die 27 Augusti.

§ XV. — *De Francisco Pacieco.*

Franciscus Paciecus, Hispanus, marchionibus Cerralui ortus, S. R. E. cardinalis, et archiepiscopus Burgensis, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem testimonia, in synodo Burgis celebrata anno 1575, ut habetur in libro *Constitutionum synodali*um prædicti archiepiscopatus lib. II statutum edidit, quo colentibus diem Immaculatae Virginis Conceptionis sacrum indulgentias concessit tenoris sequentis:

« Anno 1575, Conceptio Dominae nostræ, quæ calit in diem octavum Decembris colitur in ista Burgensi civitate, ex voto facto eam colendi, et carnes in vigilia non comedendi, atque in multis

etiam aliis hujus archiepiscopatus locis colitur ex devotione, dictum autem festum colentibus 80 dies indulgentiarum concedimus. » Sic ille.

Idem Deiparæ Virgini Lauretanae donum obtulit sacerdotalem amictum opere Phrygio conspicuum, sui affectus in illam testem. Et plura etiam alia in Deiparæ Virginis honorem præstitit, quæ me fugiunt. Obiit Brugis in Hispania, anno salutis 1579, x Kalend. Septembris.

§ XVI. — *De Francisco Quignonio.*

Franciscus Quignonius, ordinis Minorum, Hispanus, filius comitis de Luna, quem omnium virtutum prærogativa conspicuum Clemens VII Pontifex Maximus in sacrum S. R. E. cardinalium collegium cooptavit: ut erat amantissimus Deiparæ Virginis alumnus, in ejus conventu, qui sanctissimæ Mariæ de Angelis in Angelorum provincia nuncupatur, religiosum sancti Francisci habitum induere, et regulam profiteri voluit. Pietate in Deiparam, ejusque sine originalis peccati macula Conceptionem accensus, ordinavit Officium de eadem Immaculata Virginis Conceptione a prædicto summo Pontifice Clemente VII approbatum. Obiit anno salutis 1540.

§ XVII. *De Francisco Rochefoucauld.*

Franciscus Rochefoucauldus, Gallus, S. R. E. cardinalis, a Paulo V Pont. Max. creatus, vir pietate et litteris clarissimus, præter Ecclesiæ jejunia, singulis totius anni Sabbatis ad honorem beatæ Virginis jejunabat: tempore etiam Adventus, ut cor suum ad ejusdem beatæ Virginis Filium recipiendum dignius præpararet: quod ad annum usque ætatis suæ septuagesimum observavit. Dum litterarum studio adhuc incumberet, in omnibus Deiparæ Virginis festivitibus se sacra expiabat exomologesi. Maxima delectatione ac jucunditate afficiebatur in imaginibus sanctissimæ Dei Genitricis contemplandis, quas sæpe invisens, fixis oculis intuebatur, ac dulcissimis verbis, tanquam vivas alloquebatur, asserens magnæ esse consolationis videre imagines illorum quos amamus, quando ob absentiam in se ipsis videri non possunt. Ob singularem erga Deiparam affectum ab ipsa pueritia, se in ejus congregationis album ascribi voluit, suumque erga tantam Matrem studium fidelissimo semper famulatu comprobavit. Dicebat sæpe in Deiparæ Virginis devotione fiduciam nostram præcipue esse reponendam, eosque qui se vere Marianos cultores ostendissent, perire non posse pronuntiabat. Plures variasque collegerat magnæ Dei Genitricis Mariæ imagines, in quibus suas sitas delicias affirmabat, easque cum magna amoris ac reverentiæ significatione venerabatur, ut illius representativas, quam cum Ecclesia Causam nostræ lætitiæ, ac salutis humanæ Matrem intelligebat. Quotidie in vespers, cum domesticis suis in oratorio congregatis, Litanias B. Virginis recitabat. Et quando ob ætatem infirmitatemque hoc amplius exsequi non potuit, eas in sua præsentia recitari jussit, ut

famulis suis præberet exemplum Deiparam Virginem honorandi, atque ad eam in omnibus necessitatibus recurrendi. Semper Rosarium beatæ Virginis in manibus gestabat: ejus tunc statim partem aliquam recitabat, cum aliquam temporis partem a negotiis vacuum nanciscebatur. Quando jacebat in strato, quando ad ecclesiam proficiscebatur, quando in curru per civitatem vehebatur, vel quando in suo deambulabat viridario, nunquam de manu Coronam beatæ Virginis deponebat, ejus etiam cruci sæpe, magno affectu suavissima oscula infigebat. A prandio in suum succedens deambulacrum, eo tempore Rosarium integrum devotissime persolvebat cum multa spiritus consolatione degustans sacra nostræ salutis mysteria, in beatissima Virgine peracta. Hoc idem post cœnam faciebat, et de hujusmodi devotione loquens assererat, hanc esse armaturam, qua cor suum muniebat ad inimicorum impetus, in hora mortis, superandos: medium enim, quo in extrema illa hora magna acquiritur confidentia, erat sæpe Salutationem angelicum sanctissimæ Domine nostræ præsentare, cum esset impossibile illam eo tempore iis non assistere, qui toties in die ejus assistentiam postulassent. In hac porro Rosarii devotione adeo erat assuetus, ut in ultima ejus infirmitate, nocte diem mortis antecedente, licet aliqua lethargi specie, quæ ei auditus ac loquelæ usum ademerat, occupatus, a religioso quodam, qui ei assistebat, visus sit talia digitis signa ostendere, qualia ab iis, qui digitis precarios globulos per filum demittunt, ostendi solent. Interrogatus autem suumne vellet Rosarium, Et hoc, inquit, est, quod quero. Illoque accepto, exosculatoque, statim illius calculos, unum post alium, quasi Rosarium integrum recitare vellet, numerare aggressus est; quo in actu fere semper, agonia durante, usque ad omnimodam amissionem sensuum perduravit. Die Purificationis beatæ Virginis, jam morti paratus, non sine maxima spiritus tranquillitate cum Simone cecinit: *Nunc dimittis servum tuum, Domine*. Ordini S. Augustini, quem reformavit, Litanias B. Virginis quolibet die in sero persolvendas præscripsit. Monialibus vero Assumptionis beatæ Virginis ordinavit, ut, præter Rosarium in mane, post prandium Litanias Lauretanas simul recitarent, ad bene moriendi gratiam, B. Virginis intercessione mediante, consequendam. Orationem, qua se sodales B. Virginis, eidem B. Virgini dedicant, præsidiumque in morte cum primis ab illa postulant, postremis vitæ annis sæpius solebat iterare. Dum ultimum ageret vitæ spiritum, Rosarium B. Virginis manu tenendo, labiaque movendo, eo modo, quo poterat, non obscure demonstrabat, se Dominam suam Deiparam Virginem Mariam amantissimè salutare. Ex hac lacrymarum valle in cœlum abiit, anno salutis 1645, ætatis 87, die 14 Februarii.

§ XVIII. — *De Francisco Tolet.*

Franciscus Toletus, Hispanus, Cordubensis,

primus ex societate Jesu S. R. E. cardinalis, a Clemente VIII Pontifice Maximo creatus, vir doctissimus et ad Christianæ reipublicæ, fideique catholicæ beneficium natus, purissimæ Virginis Dei Matris studiosissimus, eam inviolabili observantia semper coluit, ac perseveranti famulatu prosecutus est. Quadraginta dies totos, etiam in ætate jam ultima, ante Assumptionis B. Virginis festum jejunabat, virgineumque illud Marianæ resurrectionis, et in cœlum transitus Pascha pia severaque Quadragesima præveniebat. Ad festa etiam Conceptionis, et Annuntiationis octo dierum jejuniis se præparabat; atque in his aliisque Deiparæ solemnitatibus, præter largiores eleemosynas tunc pauperibus erogatas, noctu pedibus ecclesias ejus religiose invisere consueverat.

Ad honorem B. Virginis singulos Sabbati dies illo jejunandi ritu habuit solemnes, ut victum omnem pane arcto, et aqua brevi definiret. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe duodecim lampades argenteas, et multa ornamenta, et sacras vestes donavit: maxime veneratus illam basilicam, quod nominis celebritate alias antecelleret, et prima in Urbe fuisset B. Virgini dicata. Ad hanc basilicam, singulis diebus Sabbati, e Vaticano, longo satis itinere, non curru vel jumento vectus, aut gestatus, sed pedes, quæcunque anni vel temporis tempestas esset, itare: illic se Mariæ pro aris sistere, et Filium Dei et Virginis æterno Patri apud Matrem litare consueverat. Hanc præterea basilicam, suarum omnium facultatum (una duntaxat excepta bibliotheca) hæredem instituit, ea ratione, ut tot instituerentur sacerdotia, quæ quotidie in honorem ejusdem Virginis, rem sacram haberent, quot pecuniæ suppellectilibus recipiendæ postularent. In festo S. Mariæ ad Nives, multas virgines, propriis sumptibus, in matrimonium collocari jussit. Templum B. Mariæ Virginis in Via Appia, dictum a Plantis, quod ibi Christus divo Petro Neronis rabiem fugienti apparuerit, et in lapide pedum suorum vestigia reliquerit, cum ob vetustatem ruinam minaretur, pro sua in B. Virginem pietate reficere cœpit, licet per mortem id perficere, et splendori restituere non valuerit. In sanctum Lucam evangelistam ut amores suos omnes jam pridem contulerat, sic et vires, conatus, et suam operam omnem: non aliam ob causam, nisi quia in eo frequentior incideret mentio de sanctissima Dei Matre, quam unice colebat, et de qua erat studiosissimus disserendi. Dicebat beatæ Virginis intercessionem, plurimum valere apud Deum, cum preces Matris a Filio plura et majora impetrent, quam servorum a Domino, imo filiorum adoptionis a Patre: et idcirco Deum voluisse sibi Matrem assumere, ut plurima ac maxima beneficia nobis impertiendi et peccatoribus veniam concedendi, causam et argumentum haberet ex parte nostra. Quantum autem ejus intercessio apud Deum posset, ex his tribus, quæ intercessorem maxime com-

mendant, intelligi volebat : nempe, ut is possit plurimum apud eum, apud quem intercedit, quod fit, si ei est gratissimus; præterea ut etiam sapiat, et prudenter agat ea, quibus opus nobis est, et quomodo subveniendum est; denique ut velit, nihil enim prodesset, si posset et saperet, sed nollet intercedere. Beatissimam autem Virginem, utpote Dei Matrem, omnia posse impetrare a Filio, et dilectissimam super omnes a dilectissimo : nihil ignorare eorum, quibus indigemus, cum esset prudentissima et sapientissima : et maxime cupere nostram salutem cum ejus charitas erga nos omnem sanctorum charitatem longo intervallo superaret, et nemo nos diligeret, post Filium, sicut ipsa, cujus eramus non solum servi, pretiosissimo sanguine dilectissimi Filii ejus redempti, sed filii adoptionis in ipso Joanne prope crucem adoptati : hinc deducens tantæ Matris intercessionem, efficacissimam esse : et inter beneficia inenarrabilia a Deo accepta, magnum locum tenere istud, quod Matrem Dei habemus intercedentem : et in hoc statum evangelicum supra legis illius statum plurimum inter cætera eminere.

Convenientissime factum asserebat, ut Deus (cum potuisset concipi, et nasci de B. Virgine, ejus consensu non requisito, sicut etiam de Adam dormiente Evam formavit), ipsius tamen consensum liberum habere voluerit : videlicet, ut nos omnes eidem B. Virgini strictissimo charitatis vinculo obligaret, insinualetque magno affectu esse a nobis prosequendam eam, cujus arbitrio salus hominum esset commendata, cum non aliter voluisset ipse homo fieri pro nobis, quam ipsa B. Virgine libere consentiente : concludens multum profecto nos B. Virgini debere, et quod caro Christi de ea sumpta esset, et quod consensum liberum exhibuisset, dicendo, *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.*

Beatissimam Virginem, in Passione Filii Dolorosam, singulari compassionis affectu prosequabatur : ac magnitudinem dolorum ipsius, licet inexplicabilem, ex septem præsertim capitibus conjiciebat. Primo, ex objecto ipso, super quo dolebat : erat enim Filius unicus, non qualiscunque, sed totus ipsius Matris ; cæteri enim filii non ex matris solius, sed patris etiam substantia sunt : Christus autem, secundum carnem, ex sola Matre substantiam accepit, utpote Spiritus sancti opera conceptus, unde erat Filius ipsius supra cæteros omnes. Si autem filiorum incommoda adeo tangunt matres, quanto magis tetigit Passio Christi talem Matrem ! Secundo, ex acerbitate Passionis quam Filius patiebatnr, quæ tanta fuit, quantam nemo unquam passus aut passurus erat. Si enim sperabat Pilatus, dura et saxeæ, seu potius ferina Judæorum corda, aspectu Christi flagellati ad commiserandum provocare, quantæ fuit compassio Matris, etiam post crucifixionem ! Et si feminas illas, quæ non erant conjunctæ, ita permovet, ut

super eum flerent, et lamentarentur, quantum putabimus Matri ipsi excitare dolorem ! Tertio, ex præsentia : quia præsentem vidit Filium in tormentis positum. Si enim Agar (*Gen. xxi*) non sustinuit Ismaelem puerum præ sibi morientem oculis cernere, sed recessit, ne videret : quantis vulneribus cor B. Virginis laceratum esse credimus, quæ propriis oculis morientem et patientem conspexit ! et si multi non possunt ferre reorum crudelia tormenta absque gravi passione, quo dolore B. Virgo innocentem Filium suum super omnes nocentes torqueri intuita est ! Quarto, a temporis longitudine : multæ enim horæ ab apprehensione usque ad mortem intercessere. Quinto, ex solitudine : quia consolantem non solum non habuit, sed etiam omnes experiebatur adversarios, et super Filii Passione illudentes et gaudentes : discipulos Christi in fugam conversos, Joannem et feminas paucas ita turbatos, ut consolatione egerent. Sexto, quia horribiles blasphemias, et scelera Judæorum perpetrata contra Deum audiebat, quæ eam summo opere affligebant. Septimo denique, ex dilectione vehementissima, qua Christum prosequabatur, quæ quanto major erat, tanto acerbioris passionis et cruciatus causa in ea fuit : dilectio enim quæ in martyribus minuit, in Maria auxit doloris vehementiam.

Conceptionem B. Virginis, ab originali labe liberam non solum corde tenuit, atque ore coram aliis confessus est ; sed calamo etiam scriptisque doctissimis defendit, eandem, si oportuisset, sua vita ac sanguine propugnaturus. Nam super illa verba Lucæ cap. 1, *Ave, gratia plena*, in hunc modum scripsit : « Nemo justus in hoc sæculo sine aliquo peccato fuit ; omnes quidem in originali concepti sunt, et quamvis quidam adulti per gratiam a mortali præservati fuerint, venialia tamen habuerunt, a quibus per gratiam ordinariam nemo est immunis. Ex quo factum est ut nullus merus homo ab omni peccato fuerit purus. At B. Virgo eam sortita est gratiam a Filio, quæ omne peccatum impedivit : nec enim originale contraxit, nec ullum actuale, non solum mortale, sed nec veniale admisit, quæ gratia ex privilegio divino illi concessa est. » Sic ille. Et quidem quod B. Virgo originale peccatum non contraxerit, ostendit ibi auctoritate S. Augustini in libro *De natura et gratia*, cap. 36, scribentis : « Excepta S. Virgine de qua propter honorem Filii, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem : inde enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quod concipere et parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum. » -- « Sunt enim (subdit Toletus) ponderanda verba sancti et egregii doctoris, Propter honorem Filii. Igitur spectabat ad honorem Filii, Matrem omni carere peccato. Rursus nota causam : Meruit concipere [et parere] ; igitur ante Conceptionem Filii omni carebat peccato, si

quia meruit concipere, inde est, nullum habuisse peccatum. Nota illud, Omni ex parte : igitur loquitur de omni peccato actuali atque originali ; et si honor fuit Filii, Matrem non habere veniale, igitur nec originale. Nam hoc gravius est, cum privet Dei gratia, et efficiat filium iræ et inimicum Deo. Præterea ibi Augustinus de omni peccato agit, etiam originali, nam generaliter probat omnes habuisse peccatum, etiam infantes, et utitur illo testimonio Pauli ad Rom. v : Omnes peccaverunt ; igitur B. Virginem ab omni peccato immunem fuisse asseverat. Hæc Toletus, quem Gregorius XIII, in quodam Brevi Romæ dato xvi Kal. Decembris anno Domini 1584, tanta doctrina præditum cognovit, ut illum a communi hominum conditione discernens, ejus scripta, ut cæterorum nullius judicio, ac examini subjicienda esse judicaverit. Legendus est Toletus in cap. i Lucæ, Annotatione 68, ubi probat, tum ex parte Christi, tum ex parte B. Virginis, congruum valde fuisse, ipsam B. Virginem nullius peccati, etiam originalis, fuisse participem, sed sanctam undequaque. Et ibidem Annotatione 115, ubi declarat beatam Virginem dici sine peccato conceptam, non quidem quod ex natura propagationis suæ immunis esset a labe, cum Adæ filia esset, et in lumbis ejus exstitisset : sed quia, ne peccato inficeretur, fuit per Dei gratiam præservata.

Vitam hanc cum meliore commutavit anno salutis 1596, ætatis 64, 14 Septembris, die Sabbati B. Virgini sacro, quem diem arctissimo panis et aquæ jejuniis toties vivens sanctificaverat. In agitudine autem beatissimam Dei Matrem in suum auxilium frequenter vocavit, orans ut sibi in supremo vitæ periculo adesse vellet, et cum illa usque ad extremum spiritum suavissime colloctus est. Ejus corpus ad amatam S. Mariæ Majoris basilicam delatum, in magnifico sane sepulchro e regione sepulchri Jo. Patricii, atque uxoris, ejusdem basilicæ fundatorum, humatum est, tali elogio.

D. O. M.

Francisco Toletus, Cordubensi S. R. E. presbytero cardinali, summo theologo, verbi Dei prædicatori eximio, in rebus magnis agendis consilio et prudentia singulari, qui ob excellentem virtutem et merita præclaro Clementis VIII Pont. Max. judicio primus in Soc. Jesu amplissimam dignitatem intulit, et sancta Dei Genitrice hærede instituta, presbyteris, qui ad ejus altare Missas celebrent, censum perpetuum attribui jussit : capitulum et canonici hujus basilicæ viro amplissimo, et optime de se merito posuere.

§ XIX. — *De Francisco Vendramino.*

Franciscus Vendraminus, patricius Venetus, ex Venetiarum patriarcha S. R. E. cardinalis a Paulo V Pontifice Maximo creatus ; vir pius, prudens, benignus, a fastu alienus, in pauperes liberalis, et quod ad rem facit, in Deiparæ Virginis amore eximius : inter alia suæ erga augustissimam

cæli Reginam pietatis, devotionisque indicia, ejus miraculosam imaginem, ex profanis ædibus, in sacrum virginum templum, quod Venetiis D. Mariæ Formosæ nuncupatur, solemniter ritu ornatumque transtulit, ubi hæc exstat inscriptio a Francisco Pola Veronensi eruditissimo viro concinnata :

*Testimonium hic esto immortale
Propensi huic domui cæli,
In hac parietis parte
Depictum Mariæ Virginis Matris
Simulacrum.
Suum præstantissimum numen
Variis eximiiis miraculis
Significavit, probavit.
Quod uti religiosius coleretur, et sanctius,
Franciscus Vendraminus,
Circumspectissima sanctione,
Ex hisce privatis, præfatis ædibus,
Ad illam publicam sacram ædem,
Quæ Formosæ Mariæ dicata est,
Rite transferri curavit,
Ad aramque donatam collocari.
1610.*

Pie cæssit e vita, plenior gloria quam ætate, Vendraminus, anno salutis 1619, die 5 Octobris.

§ XX. — *De Francisco Zabarella.*

Franciscus Zabarella, Patavinus, divini humanique juris interpret præstantissimus, a Joan. XXII Pontice Maximo in sacrum cardinalium collegium, ob summam sapientiam, cooptatus : vitæ præsertim puritate, ac in pauperes beneficentia, Deiparæ Virgini, quam puritatis ac misericordiæ Matrem noverat, in omni vita sua inservire studuit. A concupiscentiis enim carnis prorsus alienus, cæteros quoque ut ita essent sedulo admonerat. Et cum supra modum fortunarum suarum esset in omnes liberalis, in miserabiles præsertim multo propensius ferebatur : hosque in primis omni tempore, summa cum pietate fovere consueverat. Opinioni, quæ asserit beatam Virginem sine originali peccato conceptam, prono affectu atque animo adhæsit ; et in 2 Decretalium, cap. 9, de feriis § Conquestus, ex Poloniæ Chronica retulit, quemdam doctorem, nomine Paulum, dicendo Virginem Mariam conceptam fuisse in peccato originali, coram toto clero in Cracovia, civitate Poloniæ, expirasse in medio sermone.

Obiit Constantiæ, anno salutis 1417, ætatis 87, die sexta Novembris. Sed postmodum a suis in patriam translatus, Patavii in templo maximo repositus est, in Zabarellorum sacello, beatæ Mariæ Virgini dicato, in sublimi loco, cum figura marmorea ipsiusmet cardinalis quiescentis.

§ XXI. — *De Francisco Ximeno.*

Franciscus Ximenes, Cisnerus, Hispanus, ord. Min. ex archiepiscopo Toletano S. R. E. cardinalis a Julio II creatus (cujus gesta amplissima, et dignitatis plena, ne ab hominum memoria eveherentur, vii libris conscripsit Alvarus Gomecius) augustissimæ cælorum Reginæ cultui quam deditus fuerit, atque addictus, multa præclara monu-

menta virginæ Matris honori ab ipso erecta dedicataque, manifestis argumentis demonstrant. Turri Lacunæ (quod illi solum natale fuit) magnis impensis, ædem præclaram et magnificam Deiparæ erexit, in qua Franciscani sodales sanctissimæ Virginis numen religiosis precibus, et obsequiis demerentur. Hæc, insigne cœnobium sacrarum feminarum eidem Deiparæ condidit, annuis proventibus perpulchre instructum. Compluti, domum titulo Matris Dei ædificavit, ubi ægrotantes scholastici curarentur. Orani, mesquitam maximam, Mahometanis ritibus conspurcatam, postquam illam rite emundasset et expurgasset, Mariæ Victrici et angelicæ ad eam Annuntiationi dedicavit. In hoc autem templo, cœnotaphio ad aram maximam constituto, ut sibi anniversario sacro xv Kal. Junias, quo die Oranum capta fuit, parentarent, instituit, triginta millibus nummorum ad hanc operam in perpetuum datis. Inter multa, quæ e reipublicæ ecclesiasticæ utilitate, in Complutensi conventu, fecit decreta, primariis sacerdotibus (quos Curas vulgo vocant) præcepit, ut singulis Dominicis diebus, post horas Vespertinas campanæ sonitu, vicorum sibi subjectorum pueros, ad Deiparæ Virginis Salutationem convocarent, ibique eos per se, aut per æditum, Christianæ religionis symbola edocerent. Inter alia, quæ circa pietatem divis debitam religiose sanxit, diem Præsentationis Dei Genitricis Mariæ ii Kal. Octobris solemnî pompa et festo apparatu coli iussit. xiv vero Kal. Aprilis eadem solemnitate D. Josephus Virginis Mariæ sponsus ut coleretur, non solum sanxit, sed in Kalendarium Toletanum, in quo desiderabatur, referri mandavit.

Capta Granatensi urbe, anno 1499, xv Kal. Januariæ, eo scilicet die, qui Gothicis temporibus, Recesuintho rege procurante, angelicæ ad Deiparam legationi, ex institutione Eugenii II archiepiscopi Toletani consecratus religiosissime, et persancte colitur, plusquam tria millia hominum lustrali aqua, non privatis singulos de ecclesiastico more tingendo, sed aspersorio universos lustrando, expiavit Ximenius. Cum hoc igitur auspiciatissimo die, bona quadam Ximenii fortuna, tanta res fieri cœpta esset, ingentis hujus beneficii causa, quo respublica Granatensis tunc per eum affecta fuit, Deiparæ Virgini, sub cujus tutela ecclesia Toletana est, solemnîa sacra, cum Granate, tum Toleti eo die quotannis faciendâ curavit.

Post celebrem illam victoriam, quam, Ornano urbe capta, ex Afris hostibus reportavit, Compluto Toletum venit Ximenius, ut vota, quæ in periculis transmarinis voverat, in Virginis Deiparæ templo maximo, ubi illa coli gaudet, supplex redderet. Durant ad nostram ætatem sacri dies, in monumentum Africanæ victoriæ instituti, quibus postridie Dominicæ Ascensionis, atque altero insequenti, templi maximi sacerdotes sacra in Ximenii parentationem faciunt, amplis redditibus in hoc contri-

butis. Ad sacram vero templi Toletani Mariani suppellectilem renovandam tria nummorum aureorum millia una vice donari iussit. Sodalitatem Conceptionis B. Virginis Toleti erexit, ab Adriano VI anno 1522 confirmatam, aliisque Romanis Pontificibus amplissimis favoribus cumulatam, quæ adeo principum personarum nominibus nobilitata est, ut præter duces, marchiones, comites, equitesque magno numero, omnes archiepiscopi Toletani, post Ximenium nostrum, ipsique Hispaniæ reges, a Ferdinando et Isabella, omnes, ut patroni et confratres ascripti reperiantur. In erectionis porro prædictæ sodalitatîs, quod ipse divulgavit, diplomate, hæc inter alia posuit Ximenius: « Ob specialem devotionem, quam semper habuimus et habemus erga Immaculatam Conceptionem Matris Dei, volumus esse patroni et confratres sodalitatîs ejusdem Immaculatæ Conceptionis Matris Dei, quam Toleti fundavimus, optamusque quod archiepiscopi nostri successores, sint patroni et confratres dictæ sodalitatîs, quos magno affectu rogamus, ut profectui, utilitati atque incremento dictæ sodalitatîs invigilent, pro certo habentes, quod si illi hoc agent, a Dei Matre omnia, quæ desiderant, obtinebunt. » Sic ille.

Quoniam vero sodalitas jam dicta Conceptionis inter alia pietatis exercitia, pauperibus, infirmisque juvandis invigilat: Ximenius, præter alias peramplas opum donationes ipsi factas, quodam tempore, quo ob squalidum et impluvium cœlum, frugum inopia laborabatur, lectissimi frumenti quatuor millia, et amplius modiorum eidem in usus pauperum distribuendos dedit. Quæ summa, ob immane tunc grani pretium, admirationi fuit. Ideo sanctæ Dei Genitricis Conceptionis die, Ximenio anniversaria sacra, quotannis, fiunt, sodalibus ad cœnobium Franciscanorum solemnî pompa venientibus. Deinde (quoniam pharmacis et medicamentis ad ægrotantium curam comparandis, vicena nummorum millia, nongentos item frumenti modios, in singulos annos, quoad vixit, contulit) Ascensionis Dominicæ die, in eodem cœnobio solemnibus sacris laudes cœlitibus et Ximenio offerunt. Rursus quia tria millia nummorum aureorum dedit, quibus pascua miræ ubertatis coempta sunt, quæ nunc maximos proventus reddunt, Kal. Novembris ac postridie ejus diei, sacra in æde propria Ximenio parentantur, deque ipsius præclaris gestis apud sodales frequentes concio habetur. Et quoniam sodalitati a se institutæ condonationes (quas indulgentias appellant) quo majori religione sodalium animos devinceret, concessit, in Augustinianorum cœnobio, sub Idibus Augusti, ad aram Virginis Matris, quæ Gratiæ cognomen habet in Ximenii memoriam festum diem celebrant, stipe quinquaginta pauperibus tributa. Ædiculam, quæ juxta domum antistitis Toleti est, suæ sodalitati pro sacris peragendis Ximenius tradidit, qua in diem præsentem sodales

fruuntur. In hujus porro sodalitatis institutæ momentum iv Non. Octobr. (qui dies B. Francisco religiosus est) tanquam Ximenii tutelari, sodales sacra faciunt, quinquaginta sportulas totidem egenis distribuunt, et anniversario, funebribusque hostiis Ximenii animam et cognatorem expiant. Porro, ædiculæ pontificiæ traditæ gratia, sacra, per tria Paschata pro pontificibus Toletanis religiosissimo apparatu, peraguntur, et singulis quibusque hebdomadam Sabbatis, pro eorum salute, sub vesperam, preces ad Virginem funduntur. Vocans in suum patrocinium Deiparam Virginem Mariam (quam vivens semper amantissime coluerat) de hac rerum humanarum instabilitate, vani-

tateque in cælum decessit Ximenius, anno salutis 1517, ætatis 80, vi Idus Novembris.

§ XXII. — De Fulvio Corneo.

Fulvius Corneus, civis et episcopus Perusinus, Julii III Pont. Maximi sororis filius, S. R. E. cardinalis, tituli S. Mariæ in Via, ab eodem summo Pontifice renuntiatus, vir ingenii felicitate et incomparabili virtute clarissimus: inter alia pietatis suæ erga augustissimam cœli Reginam testimonia, sacerdotalem amictum opere Phrygio conspiciunt Lauretanæ Virgini donum obtulit. Ad mortalis vitæ exitum venit, anno Domini 1585, ætatis 66, die 2 Martii.

CAPUT VII.

De Gabriele Paleotto, Gabriele Tressio, Gaspere Borgia, Gaspere Contareno, Georgio Costa, Georgio Radziivil, Goffrido Vindocinensi, Gregorio Cortesio, Gualla de Bicherits, Guidone Ascanio Sfortia, Guidone de Pore, Gulielmo de Agrifolio, Gulielmo Alano, Gulielmo Estoutevilla, atque Gulielmo Syrleto S. R. E. cardinalibus.

§ I. De Gabriele Paleotto.

Gabriel Paleottus, Bononiensis, a Pio IV Pont. Max. præsertim per D. Caroli Borromæi (qui viri virtutem noverat) commendationem, in cardinalium collegium cooptatus, pro innata sibi erga sanctissimam Dei Genitricem pietate, ac religione, dum doctoris insignia consecutus, adhuc jurisprudentiam publice in patria profiteretur, vires studiorum laboribus defatigatas, post publicæ operæ intermissionem, maxime æstivis feriis, recreare solebat piis peregrinationibus, seu ad sacrosanctam ædem Lauretanam, seu ad alia insignia Deiparæ Virginis in Italia templa, religiose susceptis. Bononiensis antistes factus, seminarium, quod satis amplum, attributa etiam de suo pecunia, Bononiæ excitavit, optans cum Mariana pietate conjunctum; ad eam non tam verbis, quam exemplis clericos inducebat, dum inter alias pietatis exercitationes Officium parvum beatæ Mariæ Virginis, cum iisdem clericis frequenter recitabat. Cum assiduæ, ac vehementes pluviae maximam omnibus curam inieccissent, ne (ut sæpe contigerat) Bononiensis agri segetes jam maturescentes exstinguerent, multis frustra imploratis auxiliis, Paleottus una cum magistratibus decrevit, ut imago Deiparæ Virginis, quæ apud vicum S. Petri Bononiæ colitur, per urbem deferretur, atque illa religiose in pompa perlata, supplicatio de more adhibitis sacris, et profanis ordinibus ageretur. Quo facto, lux statim optatæ serenitatis affulsit, non tam cœlo, quam Bononiensium animis. Cum per Gregorium XIII, Ecclesia Bononiensi ad fastigium metropolitane dignitatis erecta, archiepiscopus ipse fuisset renuntiatus, ob eximium suum erga Deiparam studium, die Annuntiatæ Virgini dicata, prima sacra archiepiscopalia celebravit: inter quæ apud magistratus et senatores, de eadem Annuntiata Virgine Latinum sermonem habuit, Bononiensis senatus jussu tunc in lu-

cem evulgatum, ut ex Sigonio lib v *De episcopis Bononiensibus* dixi in *Bibliotheca Mariana* parte 1.

Sermonem vero a se habitum (integrum quandoque in Bibliotheca purpurea Mariana, si Deus voluerit, afferendum) in hæc verba conclusit: «Tu quoque, Regina cœlorum, populi Bononiensis præsidium, et clamantium ad te perfugium, hanc civitatem multarum hodie ecclesiarum matrem effectam, tu omnium Mater clementissima, in sinum benignitatis tuæ recipe. Tu clerum nostrum, magistratus, senatores, aliorumque civium ordines pietate tua custodi, clementia protege, ut cum dignitatis amplificatione crescant virtutum merita, ac sanctitatis, castitatis, veritatis, justitiæque studio se extollant, ut tuo hodie exemplo vere nos quoque canere possimus: Ecce servi Domini, fiat nobis secundum verbum tuum.» Hæc ille.

Beatissimam Virginem Mariam, quam ut parentem amantissimam, advocatamque fidissimam, religiose semper coluit, in omnibus quidem virtutibus, sed præsertim in humilitate, ejus decor, inter cæteras potissimum in illa effulsit, imitari satagebat. Unde archiepiscopali dignitate auctus: «Nos quoque, inquiebat, exemplo beatæ Virginis, per humilitatis portam ingredienti, quidquid hoc honoris est, multo meritis nostris excelsius: quidquid ponderis, multo viribus nostris gravius: quidquid officii, facultate nostra majus esse agnoscamus, et confiteamur divinæ hoc opus beneficentiæ esse, quæ parva extollit, quæ suscitât de pulvere egenum, quæ intellectum dat parvulis, et facit mirabilia magna, ut inde potentia, sapientiæ, bonitatisque suæ splendor magis luceat. Et quando eadem placuit, ut per nos, qui nobis ipsis non sufficimus, veluti tamen ministros suos nobilissimæ hujus provinciæ commodis consuleretur, iteremus sæpius eandem cum beata Virgine vocem, Fiat nobis secundum verbum tuum.» Sic ille.

Nullum agebat diem, quo B. Mariæ Corollæ et Officii precationem non adhiberet : ac Marianam pietatem, quam ab incunabilis hauserat, novis in dies documentis confirmabat. Et quidem parvum B. Virginis Officium Coronamque sole exoriente recitabat : vesperi vero, antequam cubitum iretur, universos domesticos ad beatæ Virginis Litanias cum aliis precibus recitandas convocabat.

In sua archiepiscopali basilica, ad dexterum latus aræ maximæ, in honorem beatissimæ Virginis Mariæ sacellum, marmoribus, picturis, organis, musicis, atque suppellectili valde spectabile extruxit, congruoque censu, ad divinum in eo cultum retinendum, locupletavit; ad quod apparatus quam maxime solemnem plurimas sanctorum reliquias aureis argenteisque thecis distinctas, a veteri, ubi in episcopio privatim asservabantur, loco transtulit, easque populo Bononiensi perpetuo colendas tradidit. Huic etiam sacello a se fundato omnem penitus ornatum pontificium, ac præterea candelabra, crucem, aliaque vasa argentea, in postremæ voluntatis suæ tabulis, reliquit. Placidissime animam Deo reddidit anno salutis humanæ 1597, ætatis 75, undecimo Kal. Augusti.

§ II. — *De Gabriele Tressio.*

Gabriel Tressius, seu Treius, Paniaqua Hispanus, vir cunctis numeris absolutus, et propter vitæ integritatem, et litterarum singularem splendorem omnibus venerandus, quem Paulus V Pontifex Maximus, anno 1615, in amplissimum S. R. E. cardinalium ordinem cooptavit, inter alia Mariani affectus specimina, quibus eximæ pietatis suæ erga sanctissimam Dei Genitricem studium luculenter demonstravit, pro purissima ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis Conceptione, multum operæ studiique posuit, et a Paulo V, Pontifice Maximo, omni qua potuit precum instantia postulavit, ut ipsius purissimæ Conceptionis mysterium Christiano populo auctoritate apostolica declarare dignaretur : ad id, et a propria erga tantum mysterium devotione, et a Catholici regis litteris (quarum exemplar subijcio) efficaciter provocatus.

Exemplar litterarum catholici regis Philippi III, ad cardinalem de Trejo :

« D. Philippus Dei gratia rex Castellæ, etc. R. Adm. in Christo Pater cardinalis, mihi valde chare et dilecte amice, quamvis jam perspectum habeas, quot, et quantæ, et quam justæ se offerant rationes, ut Sua Sanctitas velit, sicut desideratur, mysterium aperire purissimæ Conceptionis Domine nostræ, et episcopus Carthaginensis frater tuus (quem in illam mitto curiam, ut pro me legatione fungatur extraordinaria, et ut hoc solum postulet), in particulari te de omnibus informabit : attamen has ad te volui dare litteras, ut magnopere tibi injungam, sicut et injungo, ut eum adjuves, et dirigas in hoc negotio, ea sollicitudine et cura, quam rei gravitas expostulat, alliciendo et disponendo Suam Beatitudinem, ut hoc mysterium declaret, ad

hoc ut multa cessent inconvenientia, quæ sequuntur ex opinionum contrarietate, et præcipue quæ novissime visa sunt post decretum, quod Sua Beatitudo emisit : propterea quod non tam efficax fuerit remedium, sicut sperabatur, ex sancto et pio suo zelo et reipublicæ expediebat Christianæ. Ita ego Suae Beatitudini scribo, hoc ab eo efficaciter flagitans, sicut tibi tuus referet frater. Scripsi etiam cardinali Borix, ut eum adjuvet ad efficaciter et sollicite meo nomine instandum in hoc, et similiter cæteris cardinalibus, sicut ipse percipies. Ad omnia, quæ pro tui virili feceris, ut bene dirigatur et brevitate expediatur hoc negotium, magnopere gaudebo. Et sit, reverende cardinalis, mi valde et dilecte amice, Dominus noster in tui continua tutela et protectione. Datum Madridi, 9 Octobris anno 1618. Ego rex. Ex præcepto Suae Majestatis, Antonius de Arostigui secretarius. »

Eadem precum instantias apud Gregorium XV, Pontificem Max. Pauli successorem, continuavit Tressius; licet una cum aliis purissimæ Conceptionis fautoribus (quia ultimæ definitionis nendum in cælo statuta hora advenerat) ab ejus Sanctitate solum impetraverit, ut nullus, non solum in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, et aliis quibuscunque actibus publicis (quod statuerat Paulus), sed neque etiam in sermonibus et scriptis privatis imposterum asserere auderet, beatissimam Virginem fuisse conceptam in peccato originali, nec de hac opinione affirmativa, aliquo modo agere seu tractare, exceptis tamen quibus a sancta Sede apostolica fuerit super hoc specialiter indultum : et ut omnes et singule personæ ecclesiasticæ, tam sæculares, quam cujusvis ordinis et instituti regulares, in sacrosancto Missæ sacrificio ac divino Officio celebrandis, tam publice quam privatim, omni alio exploso, non alio, quam Conceptionis nomine uterentur. Alia licet non desint a tanto principe edita Marianæ religionis specimina, quia tamen illa ad meæ cognitionis notitiam hactenus non venerunt, hoc loco ea ad posteros transmittere non possum. Ad meliorem vitam transmigravit Tressius, obsequiorum, quæ Deiparæ Virgini præstitit, a Deo Optimo Maximo in cælesti regno præmia percepturus, anno a partu Virgineo 1630, die 12 Februarii.

§ III. — *De Gaspare Borgia.*

Gaspar Borgia, Hispanus, canonicus Toletanus, quem ob generis virtutisque nobilitatem, Paulus V Pontifex Maximus ad honoris cardinalitii fastigium sublimavit, Mariæ Deiparæ Virginis devotissimus cliens, inter alia, quæ in omni vita ostendit, Marianæ religionis specimina, multum pro beata Virgine et pro ejus immunitate ab originali labe laboravit, et non parum juit, ut Paulus V Pontifex Maximus ederet illud in favorem purissimæ Conceptionis beatissimæ Virginis decretum, præceptum continens de non affirmando, quod beatissima Virgo Domina nostra peccatum habuerit

originale, sive in sermonibus, sive in aliis actibus, propter scandalum, quod ex ejusmodi assertione recipit populus Christianus. Idem, apud eundem Paulum V, omni qua potuit precum efficacia instituit, ut ejusdem purissimæ Conceptionis Dominae nostræ mysterium, auctoritate apostolica, Christiano populo declarare dignaretur : ad id et proprio in tantum mysterium affectu, et catholici regis ad eum litteris, nunc subjiciendis, exstimulatus.

Exemplar litterarum catholici regis Philippi III, ad illustrissimum cardinalem Borgiam, qui tunc regii oratoris ordinarii vice fungebatur in urbe :

« D. Philippus, Dei gratia rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ etc. R. Adm. in Christo Pater cardinalis de Borgia et Velasco, mihi chare et valde dilecte amice. Episcopum Carthaginensem (per quem hanc accipies epistolam) in illam curiam mitto, ad obsequendam legationem extraordinariam apud Suam Beatitudinem, ut velit declarare mysterium purissimæ Conceptionis Dominae nostræ, ut sic cessent scandala, quæ eveniunt in populo Christiano ex opinionum diversitate, et quæ ultimo agnita sunt per decretum Suae Beatitudinis, cum non fuerit efficax illud remedium, quod suo pio et sancto zelo sperabatur, in re tanti momenti. Et quamvis probe norim, quod perspecta rei gravitate, et magna convenientia, ut hoc declaretur mysterium, sollicitè et diligenter, quantum in te fuerit, adjuvabis episcopum, ut Suae Beatitudini vivaciter repræsentet prementes urgentesque rationes, ut hoc fiat (de quibus ille bene est instructus, quas tibi referet, cum his quæ offeruntur), tamen hoc tibi volui injungere, sicut injungo, quod ei assistas, et adsis, cumque adjuves in omnibus quæ expedierint, eo affectu quem ego mihi de te promitto. Familiarius circa hæc cum eo communicato, et eum animadvertente de his, quæ tibi videbuntur expedire, ut fiant eo tempore et occasione, quibus hoc expediendum sit negotium. Omnia adijunge media, quæ fuerint necessaria ; meo etiam nomine pete a quibus expedierit, ad bonam negotii directionem, ut similiter instant apud Suam Sanctitatem (est enim causa hæc omnibus communis), certiores eos reddens, mihi valde placiturum, quod eorum quilibet per se, et quantum potuerit, adjuvet et promoveat opus hoc tam sanctum, in Dei obsequium et bonum Christianæ reipublicæ. Honora etiam, et existima valde, ipsum episcopum, sicut meretur propter suam virtutem, sapientiam et laudabilem zelum, quo pergit ad hoc negotium peragendum. De his omnibus maximopere gaudebo. Ad Suam Beatitudinem in episcopi commendationem et auctoritatem litteras dedi, quarum exemplar hic tibi mitto. Et sit, Rev. in Christo Pater cardinalis de Borgia et Velasco, mihi valde chare et valde dilecte amice, Dominus noster in tui continua tutela et protectione. Datum apud S. Laurentium 24 Septembris,

anno 1618. Ego rex. Ex præcepto Suae Majestatis Antonius de Arostigui secretarius. »

Sed et Borgia noster, pro ardenti suo erga immaculatam Virginem affectu, apud Gregorium XV, Pauli successorem, pro ultima decisione mysterii purissimæ Conceptionis preces renovavit, ab eoque una cum aliis obtinuit, ut ederetur illa constitutio, qua idem Pontifex omnibus et singulis mandat et præcipit, ne de cætero, donec articulus hujusmodi a Sede apostolica definitus, et per Sanctitatem Suam et Sedem apostolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in sermonibus et scriptis privatis audeant asserere, quod beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nec de hac opinione affirmativa, aliquo modo agere, seu tractare (exceptis tamen quibus a Sede apostolica fuerit super hoc specialiter indultum), et qua insuper mandat et præcipit omnibus et singulis personis ecclesiasticis, tam sæcularibus, quam ejusvis ordinis et instituti regularibus, ut cum sancta Romana Ecclesia de beatissimæ et intemeratæ Virginis Mariæ Conceptione festum solemniter et Officium celebret, in sacrosancto Missæ sacrificio ac divino Officio celebrandis, tam publice quam privatim, non alio quam Conceptionis nomine uti debeant.

Romæ ecclesiam Sanctæ Mariæ, nuncupatam de Sancto Joannino, pia liberalitate refecit Borgia, et pro propenso suo in Deipara Virgine colenda affectu, plura in ejusdem Deiparæ Virginis honorem præstitit, quæ me latent. Mortalem hominem exiit, anno Incarnationis Dominicæ 1645.

§ IV. — De Gaspare Contarenio.

Gaspar Contarenus, Venetus, clarissimo genere natus, et præstantissima virtute conspicuus, a Paulo III Pontifice Maximo (licet invitus) in purpuratorum Patrum collegium cooptatus, et S. Mariæ in Aquino titulo insignitus, cujus admirandam integritatem, doctrinam et eloquentiam, et apud summos reges gesta et scripta testantur, morem præsertim honestate, virginali pudore, et assiduo innocentia, justitiæ, pietatisque solidæ cultu Deiparæ Virgini honorem debitum exhibere studuit. Cum Lauretanæ beatæ Virginis aedi a Paulo III protector fuisset datus, ob singularem suum erga Dei Matrem affectum, per Galeatium Florentinum (qui postea Aquini artifex fuit) rem Lauretanam optime gerebat : sed ingenti sui expectatione concitata, cessit e vita, et quæ ad ampliorem Marianæ cameræ venerationem mentis utero conceperat, fetu operis edere non potuit. Ex hac luce migravit Bononiæ, anno salutiferi partus 1542, cum annum ageret 59, Kalendis Septembris, cujus corpus postea Venetias translatum in sepulcro majorum suorum, in ecclesia Sanctæ Mariæ de Horto collocatum est.

§ V. — De Georgio Costa.

Georgius Costa, Lusitanus, archiepiscopus Ulyssipponensis, ob eminentem virtutem, pietate ornatam, inter purpurati ordinis senatores a Sixto IV,

Pontifice Maximo relatus, inter alia Mariæ religionis specimina, Romæ in ecclesia Sanctæ Mariæ de Populo capellam construxit, dotemque dedit: atque alia bona, ob suam in Virginem singularem devotionem, eidem monasterio religiose contulit. E mortalium numero abiit, anno orbis Christiani 1508.

§ VI. — *De Georgio Radzivil.*

Georgius Radzivil, Lithuanus, Nicolai Radzivil, Olivæ ducis, et Niesvisii Palatini Vilnensis filius, episcopus primum Vilnensis, deinde Cracoviensis, qui in eximie virtutis merito et veræ pietatis estimatione insignem, Gregorius XIII, Pont. Max. sacro purpuratorum Patrum cœtui adjunxit, Virgini Matri Deiparæ ardenti studio devotissimus, ad illam in omnibus suis difficultatibus fidentissime recurrerebat, semperque subsidium apud illam et desiderii sui quietem plenam inveniebat. Quando ignotus mentitoque habitu iter arripuit, et pedes (ut aiunt) S. Jacobi corpus in Hispania visitavit, nullam prætermisit religione et cultu celebrem Deiparæ Virginis ecclesiam visitare, assiduisque devotionis studiis pietatisque exercitiis cœlestis Reginæ gratiam, dum vixit, sibi demereri studuit. Quæ propterea Regina, vere clemens, vere misericors, clienti suo observantissimo, in extremis mortalis vitæ terminis constituto, præsentiam suam exhibuisse, cumque ad æternum duratura supernæ gloriæ gaudia amantissime invitasse perhibetur. Miseram hanc vitam cum beata commutavit, anno Jubilei 1600, ætatis 44, mense Januarii.

§ VII. — *De Goffrido Vindocinensi.*

Goffridus, natione Gallus, patria autem Andegavensis, genere in primis claro ac nobili progenitus, ex abbate Vindocinensis monasterii, ordinis D. Benedicti, S. R. E. cardinalis, tituli S. Priscæ, in Monte Aventino, ab Urbano II Pont. Maximo creatus, sanctissimæ Dei Genitricis (quam præ affectus tederitudine bonæ Mariæ, bonæque Matris nomine nuncupabat) fuit a prima pueritia ad mortem usque observantissimus. Non solum omnipotenti Deo, Creatori suo piissimo, summo et vero Sacerdoti, sed etiam ejus beatissimæ Matri Mariæ semper Virgini se multum miserum et peccatorem confitebatur. Aliquid a Deo Opt. Max. postulaturus, cum ineffabili Dei pietate, gloriosam B. Mariæ semper Virginis intercessionem, quam (ut postea videbimus) sciebat efficacissimam, conjungebat. Sæpe Dei Matrem orabat, ut sui miseretur, et de convallæ lacrymarum, pressus peccatorum mole, ad illam clamabat:

*Virgo pia,
Sis mihi dux atque via,
Quem tu benedicta regis,
Observat præcepta legis.
Deum amat, Deum credit,
Nunquam ab illo recedit.
Rege quæso me miserum,
Sanctissima mulierum,
Ut divinæ memor legis,
Sim ad velle magni Regis:*

*Peccans corde, peccans ore,
Recessi a Creatore,
Sed succurre mihi reo,
Mater ejus sancta Virgo.
Fac mihi propitium,
Quem genuisti Filium,
Pro me apud ipsum ora,
Et succurre sine mora.
Qui assumpsit ex te carnem,
Exaudiet tuam precem,
Nihil tibi denegabit,
Quem mamilla tua pavit.
Et cui inter cunabula,
Chara dedisti oscula,
Quidquid illum petieris,
Impetrare poteris.
Deus puer ex te natus,
Et Filius nobis datus,
Mundet sua pietate
Me ab omni iniquitate. Amen.*

Aiebat, sine Deiparæ Virginis laude Deo placere impossibile esse, et cum laude ipsius, ei displicere posse neminem. Unde hortabatur, ut sanctissimam et admirabilem Virginem laudaremus; cum Virginis Filio placere sine Matris Virginis laude non possemus. « Diligamus, inquebat, eam, sicut charissimam Matrem, quam ipse diligit ut propriam carnem. Hæc est, dulcissima Mater Virgo Maria, quæ mortis peperit mortem, vitam hominis, diaboli confusionem, absolutionem peccatorum, omnium justorum beatitudinem. Hæc est cui angeli serviunt, archangeli famulantur, omnis etiam militia cœlestis exercitus hanc Virginem laudat et veneratur. Hæc sola post Deum super omnes creaturas obtinet principatum. »

Asserebat Dei Filium Matris suæ injuriam gravius ulcisci, quam suam, et nulla ratione inultam dimittere, nisi prius ipsa pro suo injuriatore rogaret. Affirmabat, Dei simul et Hominis Matrem incorruptam, post Filium suum esse præcipuum remedium peccatoribus, quo post lapsum fugiant: consilium ut pœniteant; auxilium ut convertantur, ne pereant. Nullam tam gravem esse peccati vel criminis plagam, ejus non esset, si ipsa vellet, medicina. Confessionem et pœnitentiam in hominibus desiderare peccatorum, ut pro illis occasionem habeat deprecandi. Quapropter suadebat, ut excellentissimæ ac piissimæ Matri Domini, semper Virgini Mariæ humiliter supplicantes, quod male fecimus, confiteri nulla occasione differremus, et per supplicabiles ipsius preces nos, et omnes actus nostros Domino commendaremus: ut ad ipsum, qui et peccantibus juste irascitur, et pœnitentibus misericorditer indulget, pervenire mereamur.

Considerans vero bonam Mariam peperisse Christum et in Christo peperisse Christianos, in hunc modum ratioinabatur: « Est itaque Mater Christi Mater Christianorum. Si Mater Christi Christianorum Mater est, patet profecto, quia fratres sunt Christus et Christiani. Nec solum Christus Christianorum frater est, sed pater omnium hominum, et præcipue Christianorum: et nos quidem Christiani

sumus, et voluntate, malitia et multiplici malignitate a tanta fraternitate facti degeneres, tanti Patris nos indignos fecimus hæreditate. Unde ad Matrem ipsius, et per ipsam ad ipsum recurramus, quia pia et misericordie dispensatione Matrem suam nostram esse voluit, ut nobis in nostra necessitate ferret auxilium. Et quoniam Redemptorem nostrum paratissimum ad ignoscendum novimus, et ejus gloriosam Matrem habemus, si volumus, in adjutorium, non est nobis jacendum in peccatis, sed citius resurgendum. Et quia nostris meritis hoc minus, imo nihil penitus agere possumus, aliunde quæramus consilium. Solummodo, et misericordia Redemptoris, et ejus Matris auxilio nobis restat agendum. Et ideo, Fratres, nos miseros et infelices humiliter confiteamur, et cum timore et dilectione oremus bonam Domini Matrem piam Virginem, ut nobis peccatoribus non indignetur, quam nunquam, ut dignum est, honoravimus, sed multis injuriis provocavimus ad iram. Non sit memor injuriarum, sed quo nos genuit amore vincatur, et matris pietate circa nos hæreat, quasi jam pro peccatis deputatos ad pœnam, suscipiat causam nostram piissima Mater, et negotium nostrum agat, nobisque auxilietur, ut nos a morte peccatorum, ejus auxilio suscitatos, inducat cum lumine fidei et sapientiæ in templum gloriæ cœlestis, et offerat Filio suo, et ad pedes ejus nos ponat. » Sic ille.

Virginitatis perpetuæ Deiparæ Virginis fuit acerrimus propugnator, ac de ea aliquando sermonem habens, hæc inter cetera dixit : « Quibusdam personis ascribitur, quod Matrem Domini, et ante partum et post partum prædicant quidem Virginem, sed portam ventris ejus apertam in suo partu et post partum statim clausam fuisse fatentur ; quasi ad horam fuerit Virgo, et ad horam perdidit virginitatem. Insanum est hoc dicere, et credere profanum. Qui hoc dicit, vel credit, Spiritui sancto contradicit, nam diffitetur veritatem quam Spiritus sanctus per Ezechielem prophetam confitetur dicentem, XLIV : Est porta in domo Domini clausa, et non aperietur. Ego autem in Spiritu sancto firmiter credo et indubitanter profiteor, et ad horam, et ad moram, et ante partum, et in partu, et post partum, eam fuisse Virginem, et peperisse in una persona Deum et hominem, et sine carnis apertione, et sine corporis et animæ corruptione. In paradiso fuisset quidem ista conditio, nisi primi parentes peccassent, quod sine corruptione, id est, sine læsione corporis et animæ crearent et crearentur, non tamen sine carnis apertione ; nam si deesset carnis apertio, virginitas servaretur, et ita unusquisque nasceretur de virgine : sed fieri minime potuit, ut nasceretur de virgine homo, nisi ille solus, qui est Deus et homo. Quicumque igitur super hoc aliter sapiunt, desipiunt, et quod est prorsus alienum a veritate narrant : sed errant, et nihil prodest eis Matrem

Salvatoris, et ante partum, et post partum confiteri Virginem, qui eam in suo partu fuisse Virginem negant ; Virgo etenim sancta fuit ante partum, et in partu Virgo sanctior, et sanctissima Virgo post partum, quia quanto majora egit in ea divina operatio, tanto major in ipsa sanctitas crevit atque religio. Hoc docemur fide catholica, et Christiana doctrina contrarium execratur. Nunquam igitur aperta, sed clausa semper et sigillata fuit uteri Matris Salvatoris nostri janua, per quam exivit ipse Deus homo, tanquam sponsus procedens de thalamo. Sicut radius ex stella procedit, sic Dei Filius processit ex Maria. Nec stella radio procedente corrumpitur, nec beata Mater Filio nascente violatur. » Sic ille.

De potentia atque efficacia precum beatissimæ Virginis apud Deum quam digne sentiret, satis abunde declaravit, dum hæc perennaturis litterarum monumentis consignavit : « Beata Maria, Mater Virgo et Sponsa intacta, piissima apud piissimum Filium suum obtinebit, ut nemo illorum pereat, pro quibus vel semel oraverit. Nec mirum, quia universum suis precibus mundum salvare potest, si ipsa voluerit. Et ipsa quidem pro universo mundo paratissima esset ad precandum, totusque mundus salvaretur, si precibus ejus se faceret dignum. Hæc veracissime apud omnipotentem Filium, ut diximus, orando, potest quidquid desiderat : sed pro illis, qui semper peccare considerant, nullatenus orat. Nam qui hujusmodi sunt, Deo placere ulla ratione non possunt. Cæteri sancti Dominum Deum orant, et orando impetrant. Sed honorabilis Virgo Maria si illum, ex eo, quod Deus et Dominus est, exorare merito creditur : ex eo tamen quod homo est, et natus ex ea, quasi quodam Matris imperio, apud ipsum impetrare quidquid voluerit, sua fide, non dubitatur. Nam si quilibet sanctus apud justum judicem Deum obinet, quidquid sibi jure debetur, hæc quæ est Mater Judicis, et omnium sanctorum Domina, jure Matris nunquam fraudabitur. Hoc est enim materni juris, apud filios dignitate sublimes, ut si eos matres eorum sæpius rogent, quia domini sunt, eis etiam aliquando quasi imperent, quia filii sunt. Bonum utique naturæ, quod Deus hominibus dedit, nunquam sibi, qui est summum bonum, et a quo bona cuncta procedunt, negabit. Et quod hæc beatissima Virgo Mater Dei fecisse legitur in terris, immerito facere dubitaretur et in cœlis. Nam vino deficiente nuptiarum in Cana Galilææ, dixit Mater Jesu ad Jesum, Virgo videlicet Maria ad Filium : *Vinum non habent* (Joan. II, 3), ac si ei ipsa præciperet, ut ipse faceret, quod qui non habebant vinum, haberent. Hæc bona Mater pietate quidem præcepit, quod bonus Filius pia obedientia complevit. » Hæc ille.

Erga omnia quidem beatissimæ Virginis mysteria, sed præsertim erga sacrosanctum ejus puerperium dulcissimo mentis affectu rapiebatur. Hinc

de eodem puerperio quatuor piissimos sermones composuit, in hisque exhortatus est omnes, ut Dei et hominis Nativitatem devotione celebrantes, exsultaremus : quia Dei et Domini nostri nativitas perditum vite remedium hominibus reddidit, novumque intulit cœlo gaudium : insuperque, ut Christum verum Deum et verum hominem de Matre Virgine natum toto corde credentes, et confitentes, et condignis nostræ fidei laudibus ipsum et beatissimam ejus Matrem Mariam Virginem humiliter atque suppliciter imploraremus : ut sua dulcissima pietate, et suæ dulcissimæ Matris intercessione, animas et corpora nostra a peccatis omnibus purgaret, virtutibusque illustraret, quatenus suæ sanctissimæ Nativitatis festivitatem digne celebremus, et eum, qui pro nobis nasci dignatus est, videre et habere mereamur.

Solemnitatem Purificationis beatissimæ Virginis Mariæ majoribus festivitatis anni asserebat non minorem, et eadem devotione, qua dies Nativitatis Domini, et Epiphanïæ, a Christiana religione noscitur celebrata, affirmabat esse celebrandam. Nam sicut illa erat sua præcipue, et Matris ipsius ; sic et ista erat sua specialiter, et Matris illius : et quidem illius diei solemnitas magna, qua Christus de Virgine Matre natus erat, et qua erat a Joanne baptizatus ; et ista æqualiter magna, qua ab ipsa eadem Virgine, et a justo Simeone erat Deo Patri in templo oblatum. Deus Pater ante tempora ex se genitum, ut homo fieret in ea, contulit Virgini Matri : Mater Virgo eundem ipsum ex se in tempore natum, eo die, hominem obtulit Deo Patri.

Utrum pro nitentissima Deiparæ Virginis Conceptione steterit, annon, patet ex serm. 3 de *Nativitate Domini*, ubi inquit : « Dei Filius sanctam in sancta, immaculatam in immaculata Matre animam suscepit, » et carnem. Atque ex serm. 5 de *Resurrectione Domini*, ubi scripsit : « Dei Filius in sanctissima Virgine totum hominem, id est, animam et carnem suscepit, sed talem qualem habuit Adam ante peccatum, non qualem Adam peccando fecit. Non enim aliqua ex parte non sanctissima esse poterat in qua plenitudo Divinitatis corporaliter habitavit. »

Corpus Christi Domini in Eucharistia sumptu-
rus, illud unum idemque vere, et non aliud confessus est, quod cooperante Spiritu sancto conceptum, natum est de Virgine Maria. Ejus porro ingenii monumenta, quibus suum erga Deiparam studium publico testimonio professus est, enumeravi in Bibliotheca Mariana parte 1, atque integra (si Deus favere perrexerit) afferentur in Bibliotheca purpurea Mariana, qua purpuratorum Patrum, eminentissimorum S. R. E. cardinalium de Maria Deipara Virgine Opera continebuntur. Vixit usque ad annum reparatæ salutis 1129.

§ VIII. — De Gregorio Cortesio.

Gregorius Cortesius, Mutinensis, monachus

Cassinus, vir Græcis Latinisque litteris mirum in modum eruditus, quem, ejus virtutis, probitatis, religionis, ac scientiæ fama inductus, Paulus III Pont. Max. in amplissimum S. R. E. cardinalium collegium ascivit, augustissimæ cœlorum Reginae Mariæ Dei Matri ab ipsa infantia devotus, cum quodam anno contigisset, ut dies ille, quem nos Parasceve appellamus, et qui anniversario ritu Christi Dei et Regis nostri obitus recordationem, singulis annis, renovare consuevit, idem esset, quo et cœlestis nuntii ad Deiparam Virginem missi memoria celebraretur : Cortesius, hac ipsa die, multum temporis in secreto absumens, diu cum animo suo versavit inenarrabilem illam mortis vim, quæ Deum Opt. Maximum non hominem fieri tantum, sed mori etiam, et eo præcipue mortis genere, coegisset, quo nullum ea tempestate magis contumeliosum et infame putabatur : et hoc quidem tali affectu, ut in meditatione ejus, non modo ignis exardesceret, sed oculi etiam vim lacrymarum profunderent. Cumque diutius in suavi gratissimoque hoc mœrore versatus fuisset, convertit deinceps animum ad Virginem Matrem illam, cujus innocentissimi mores, illibata integritas, humilitas excelsissima, ipsum Dei Filium ad se traxerunt, statimque, velut divino æstro percitus, hoc carmen effudit :

*Suave dicite, virgines,
Carmen, et vario caput
Flore cingite, totus hic
Transcat celebris dies
Et pia prece lætus.*

*Splendidum viden, ut micat
Lumen : advenit, advenit
Virgo, quæ peperit Deum,
Sola quæ meruit Parens
Virgoque, et Nurus esse.*

*Qualis in Libano cedrus,
Et velut platanus virens,
Explicat patulas comas,
Quæque crevit in arduis
Collibus cyparissus ;*

*Et velut crocea nitet
Veste quæ fugat emicans
Diva luciferum, aut nigræ
Farcta mercibus Indię
Salutat æquora navis :*

*Talis hæc graditur, rosis
Vincta purpureis caput,
Quæ throno sedet aureo,
Inter candida lilia,
Et rubros amaranthos.*

*Hinc atque hinc resonant chori,
Spirat undique cinnamum
Aura leniter instrepens,
Summa per juga montium,
Ridet undique terra.*

*Ipsa per medios venit,
Axe quadrijugo sedens,
Cana quam sequitur fides,
Et pudicitiae latus
Servat optima custos.*

*Cernis ut jubar induat
Solis, ut pedibus premat
Lunam, et ut caput ambient
Sidera, ut Dominam genus
Laudet omne animantium ?*

Ergo vos agite obvias

*Virgini date virgines,
 Splendeat rutilo chorus
 Igne, thura manu pia
 Lucidis date flammis.
 Ne tamen maculas pudor
 Uspiam male traxerit
 Sordidas, caveat rogo,
 Si qua virgineo cupit
 Ire proxima curru.
 Sentit illico Virginis,
 Virgo sentit anhelitum,
 Ut sagax leporem caris.
 Virgo quæ fuerit placet,
 Digna Virgine socru.
 Nam quot inveniet statim
 Tot nurus faciet sibi,
 Unicum genuit quidem,
 Sed potest tamen hoc, Deus
 Natus unicus ille est.*

Hæc Cortesius, qui (ut ipse dicebat) tantum abest, ut admirandum illud divinitatis sacrarium satis hoc hymno laudatum putaret, ut omnino ab ejus laudibus cessaturus esset, ni certo scivisset admirandæ bonitati hoc etiam accedere, ut quæ a mortalibus dantur munera, non propria celsitudine, sed eorum, qui illa offerunt, modulo esse metienda. Alioquin si nihil illi placitum esset, nisi quod ejus magnitudine dignum esse videretur, possent jam cœlestes spiritus ab ejus laude cessare, quos longe magis ei meritis concedere non dubitabat, quam eos ipsi hoc in genere concedamus. Cætera tanti viri eximium erga Deiparam Virginem studium amoremque testantia adhuc me latent. E vivis excessit Romæ, anno salutis 1548, xi Kal. Octobris.

§ IX.—*De Gualla de Bicheriis.*

Gualla de Bicheriis, aliis Jacobus Gualla de Bicheriis, nobilis Vercellensis, S. R. E. cardinalis, titulo Sanctæ Mariæ in Porticu, ab Innocentio III Pontifice Maximo creatus, inter alia suæ pietatis erga beatam Virginem specimina, ecclesiæ beati Eusebii Vercellensis quadraginta libras Papienses reliquit, pro uno capellano, qui ad altare beatæ Mariæ Virginis Missam ter in hebdomada celebraret: pecunias etiam et dona reliquit ecclesiis Sanctæ Mariæ de Lagatesco, S. Mariæ de Girunda, S. Mariæ de Ponte, S. Mariæ de Hipporedia, S. Mariæ de Lucedio, et aliis in diœcesi Vercellensi sitis. Item ecclesiis S. Mariæ Majoris et S. Mariæ Novæ de Urbe. Vita functus est circa annum a salutifero beatæ Virginis partu 1241.

§ X.—*De Guidone Ascanio Sfortia.*

Guido Ascanius Sfortia, Romanus, Pauli III, Pontificis Maximi, a quo cardinalis creatus, nepos, vir non modo nobilissimæ familiæ laude conspicuus, verum etiam propria virtute, et indolis præclaræ indiciis commendabilis, inter alia Marianæ pietatis specimina, una cum fratre Alexandro Sfortia, in basilica Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe in honorem Virginis Assumptæ sacellum, singulari artificio, ex Michaelis Angeli Bonarotæ modulo ædificavit. Idem hujus Marianæ basilicæ cernens indigentiam, sibi innata munificentia cum

Paulo VI Pontifice patruo egit, illumque precibus exoravit, ut in reparationem, manutentionem, decus et ornamentum dictæ basilicæ ac divini cultus in ea augmentum, sui archipresbyteratus redditus eidem basilicæ perpetuo assignare atque applicare dignaretur: sicut de facto, illius precibus permotus, assignavit et applicavit, ut ex subjecto diplomate comprehenditur.

« Paulus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, etc. Conspicimus salubriter expedire sane, ut dilectus filius Guido Ascanius Sfortia Sancti Eustachii diaconus cardinalis de S. Flora nuncupatus, camerarius noster, qui archipresbyteratum ecclesiæ beatæ Mariæ Majoris ejusdem urbis ex dispensatione apostolica obtinet, nobis nuper exposuit, redditus et proventus fabricæ ipsius ecclesiæ adeo tennes existant, ut ad illius reparationem et manutentionem non sufficiant, si omnes et singuli sanctæ Pudentianæ et sanctæ Euphemie ecclesiam, etiam de Urbe, et illis forsitam annexorum fructus, redditus et proventus, dudum eidem archipresbyteratui apostolica auctoritate perpetuo applicati et appropriati, ab eodem archipresbyteratu separarentur et dismembrarentur, ac ecclesiæ beatæ Mariæ, ad illius fabricæ hujusmodi in reparationem et manutentionem, ac decus et ornamentum ejusdem ecclesiæ, ac divini cultus in ea augmentum, necnon manutentionem cantorum et puerorum inibi divinas laudes Altissimi decantantium, per dilectos filios, capitulum et canonicos dictæ ecclesiæ beatæ Mariæ convertendi, perpetuo applicarentur et appropriarentur: profecto ipsius ecclesiæ beatæ Mariæ decori et ornamento ac utilitati, et necessitatibus opportune provideretur, cultusque divinus non solum in ea manuteneretur, sed etiam non modicum susceperet incrementum. Quare cum Guido Ascanius cardinalis et camerarius supplicaverit, ut omnes et singulos fructus, redditus et proventus hujusmodi, qui tercentorum ducatorum auri de camera, secundum communem estimationem, valorem annum non excedunt, ab eodem archipresbyteratu separare et dismembrare de benignitate apostolica dignemur; nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, omnes et singulos fructus, redditus et proventus applicatos hujusmodi, ab eodem archipresbyteratu apostolica auctoritate tenore præsentium, ipsius Guidonis Ascarii cardinalis et camerarii ad hoc expresso accedente consensu, perpetuo separamus, ac dismembramus, ac ecclesiæ beatæ Mariæ et fabricæ prædictis, pro reparatione, decore ac ornamento ac illius et cantorum, necnon puerorum inibi divinas laudes decantantium manutentione, divinique cultus augmento, perpetuo applicamus et appropriamus, etc. Datum Romæ apud S. Marcum, anno Incarnationis Domini 1545, xii Kalend. Junii, pontificatus nostri anno 11. »

Hujus porro beneficii, ut perpetua apud poste-

ros exstaret memoria canonici basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris ad grati animi significationem eidem Guidoni Ascanio hoc in sacrario monumentum posuere :

*Guido Ascanius
Et Alexander Sfortia fratres,
Hujus basilicæ archipresbyteri cardinales
In qua Virginis Assumptæ sacellum
Artificio singulari ædificarunt.
Sed Guido Ascanius liberalitate celebrior
Sanctæ Pudentiæ redivit
Archipresbytero conjunctim attributos
Retinendis musicis
Aliisque basilicæ commodis assignavit.*

Cælum petiit anno a Virginali partu 1564, Nonis Octobris, cum vixisset annos 45, menses 10, dies 12.

§ XI.—*De Guidone de Pore.*

Guido de Pore, Gallus, S. R. E. cardinalis, titulo Sanctæ Mariæ Transtiberim, a Clemente III Pontifice Maximo creatus, vir eruditionis ac pietatis fama celebris, dum totius ordinis Cisterciensis abbas generalis electus, devote de sibi commissi ordinis statu inquireret, per sanctam Virginem (cui addictissimus erat) responsum de cælo accipere meruit. Cisterciense sumptuosum templum, in beatæ Virginis honorem erectum, dedicavit, anno 1194. Officium beatæ Mariæ Virginis, quod hactenus a singulis ab initio Cistercii recitabatur in infirmitorio, a cunctis simul psalli præcepit, edita super hoc Constitutione: nec multo post in choro cantari jussit. Ab exactioribus, quibus vexabatur, impositis ad Virginem appellavit, ejusdemque interventu miraculoso Cistercium liberavit. Cælum petiit anno Domini 1206, decimo tertio Kalend. Junias, quem Kalendarium Cisterciense inter beatos numerat, et Chrysostomus Henriquez in *Fasciculo sanctorum* ejusdem ordinis.

§ XII.—*De Gulielmo de Agrifolio.*

Gulielmus de Agrifolio, Gallus, genere et virtute nobilis, ab Urbano V in purpuratorum Patrum senatum coopatus, quam eximie beatam Virginem coluerit, luculenter ostendit, scribendo in laudem ejusdem beatæ Virginis sermones, a Giacconio, Frizonio, Nomenclatore, aliisque memoratos. Jura naturæ persolvit anno salutis 1401, die 13 Januarii, ut dixi in Bibliotheca Mariana, parte I.

§ XIII.—*De Gulielmo Alano.*

Gulielmus Alanus, Anglus, S. R. E. cardinalis, a Sixto V Pontifice Maximo creatus, vir scientiæ, pietatis, modestiæ ac integritatis fama celeberrimus, inter alia, quæ scimus, sui in Deiparam affectus ac religionis argumenta, cum esset Oxoniensis Academiæ doctor, ejus academici a temporibus Scoti doctoris subtilis, Virginem Mariam ab omni originali labe mundissimam prædicant et fatentur, immaculatæ magnæ Dei Matris Conceptionem tenuit et defendit. Idem in suo, quod scripsit ediditque, *De Imaginibus*, opusculo, sacras Deiparæ Virginis imagines, contra hæreticorum blasphemias, validissime tutatus est. Occubuit

Romæ, anno salutis humanæ 1594, ætatis 65, xvii Kalend. Novembris.

§ XIV.—*De Gulielmo Estoutevilla.*

Gulielmus Estoutevilla, seu Totavilla, cardinalis Rothomagensis nuncupatus, Normannus, Gallus, ex monacho Benedictino, atque archiepiscopo Rothomagensi, ob familiæ splendorem et vitæ integritatem, ab Eugenio IV Pontifice Maximo cardinalitia dignitate ornatus, inter alias propensæ suæ erga Deiparam Virginem voluntatis significationes, sacravit aram divæ Annuntiæ de Florentia, ut patet ex inscriptione, quæ ibidem ad parietes legitur :

Gulielmus card. Rothomagensis, cum superni in terris nuntii munere funderetur, innumeris miraculis, locique religione motus, hanc Annuntiæ aram, summa cum celebritate et solempni pompa sacravit. Anno salutis 1452.

Idem basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe multos, ad cultum divinum, reliquit proventus : vasa aurea et argentea ingentis valoris donavit : naves laterales cum fornibus restituit, atque altare majus columnis quatuor porphyriticis a tornavit. Legavit præterea ducatos 1050 auri, ex quibus emerentur prædia, ut eorum fructus ipsius animæ suffragiis impenderentur. Ne vero tanti viri de se optime meriti unquam memoria deperiret, capitulum et canonici basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris, ad grati animi significationem, hoc in sacrario monumentum exstare voluerunt :

*Gulielmus Estouteville card. Rothomagensis
Regiæ vir nobilitatis S. R. E.
Camerarius*

*Utramque basilicæ concamerationem fecit,
Campanariam turrin,
Nola addita, restituit,*

*Geminas ad occidentem valvas aperuit,
Archangelo Michaeli, et B. Petro ad Vincula
Quatuor sacerdotes addixit,*

In ara maxima ciborum excitavit.

Sodalitium etiam Annuntiationis beatæ Virginis in ecclesia Sancti Genesii Lodovensis instituit, ministerio Joannis Dorchii præceptoris, ejusdem ecclesiæ vicarii sui generalis. Legati quoque potestate usus anno 1452, indulgentias contulit ecclesiæ Sanctæ Mariæ Boloniensis, non longe a Lutetia. Terram reliquit, cælum petiturus, octogenario major, anno salutis 1485, xvi Kalendas Februarii.

§ XV.—*De Gulielmo Syrleto.*

Gulielmus Syrletus, Sili in Calabria natus, Hebraicæ, Græcæ Latineque linguae peritissimus, et humanarum, aliarumque disciplinarum scientia inclytus, quem ob ipsius probitatem, pietatemque Pius IV, Pontifex Maximus, instante sacro collegio, cardinalem creavit : ut erat in Mariana pietate admodum emineus, cum non adessent nummi ad absolvendum sanctæ Mariæ de Montibus in urbe templum necessarii, præfectis dixit : Pergat Marianum opus inceptum, libros (quorum bibliothecam habebat instructissimam) vendam, et cum hi defuerint, Dei benignitas non

interibit. Ejus vivæ vocis oraculum pro Conceptione beatæ Virginis, exstat apud Armamentarium Seraphicum in *Regesto* pag. 171. Scripsit de basilica Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe tractatum egregium, qui ms. et adhuc ineditus in Bibliotheca Vaticana asservatur : ejusque meminit abbas

Paulus de Angelis in *Descriptione* ejusdem basilicæ lib. vi, cap. 5, et alibi.

Cætera tanti principis, quæ exstant, et me fugiunt, Marianæ pietatis specimina, adjungi ab iis qui ea sciunt, avidissime desidero. Ex hac luce cessit, anno a salutifero Virginis partu 1585, ætatis 71.

CAPUT VIII.

De Haymerico Burgundo, Henrico Caetano, Henrico de Cardona, Henrico Lusitano, Henrico Minutulo, Hieronymo Pamphilio, Hieronymo Rusticuccio, Hieronymo de Ruvere, Hieronymo Seripando, Hieronymo Stridonensi, Hieronymo Vidono, Hieronymo Xaverio, Hippolyto Estensi, Horatio Justiniano, Hugone Charensi, Hugone Verdala, atque Hugone Victorino, S. R. E. cardinalibus.

§ I. — De Haymerico Burgundo.

Haymericus, aliis Aymericus, Burgundus, Gallus, vir illustris, ex canonico regulari S. R. E. diaconus cardinalis a Calisto II, Pontifice Maximo, creatus, ad quem sanctus Bernardus plures scripsit epistolas, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, anno salutis 1125, ecclesiam Sanctæ Mariæ Novæ de Urbe, quæ ei in titulum obvenerat, et quæ una est ex vetustissimis diaconiis, titulo cardinalatus insignitis, cum monasterio, instaurandam curavit, et canonicos regulares congregationis Sancti Frigidiani Lucensis ibidem locavit. Quo anno ex hac vita migraverit, mihi hactenus ignotum.

§ II. — De Henrico Caetano.

Henricus Caetanus, patricia et Romana nobilitate natus, a Sixto V Pontifice Maximo S. R. E. cardinalis renuntiatus, vir summa foris domique auctoritate et apud omnes gratia, inter alia sui in Deiparam affectus pietatisque testimonia, dum ad Parisiensem legationem proficisceretur, et ecclesia beatæ Mariæ Consolatricis, apud Taurinates, non satis, pro miraculosæ imaginis beatæ Virginis ibi cultæ celebritate, illi videretur ampla, novam et augustiorem ædificari curavit. Idem Romæ, in templo Sanctæ Prudentiæ (quod jam fere vetustate consumptum ac collabens honorificentissime restauravit) pulcherrimum sacellum beatissimæ Virginis patri sacrum extruxit, pretiosisque lapidibus exornavit. Mortalem hominem exiit, anno Domini 1599, ætatis 50, Idibus Decembris, sepultus in sacello a se extructo.

§ III. — De Henrico de Cardona.

Henricus de Cardona, Hispanus, ducis Cardonæ filius, ex archiepiscopo Montis Regalis S. R. E. cardinalis a Clemente VII Pontifice Maximo creatus, vir singularis virtutis, ac dignus memoria sempiterna : inter alia pietatis suæ erga amabilissimam Dei Genitricem documenta, ecclesiam metropolitanam Montis Regalis, Deiparæ Virgini dicatam, magnificis donis et beneficiis auxit. Ecclesiam etiam sanctæ Mariæ Montis Serrati de Urbe, nationis Aragonensis, magna ex parte ædificasse dicitur : in qua et sepulturam accepit, anno Domini 1550, ætatis 45, die 7 Februarii.

§ IV. — De Henrico Lusitano.

Henricus Lusitanus, Emmanuelis Lusitanæ regis filius, S. R. E. cardinalis a Paulo III Pontifice Maximo creatus, et post mortem Sebastiani regis Lusitanæ in regno successor, qui non solum rara quadam sanctitatis perfectione, sed etiam regali majestate (quod ad ejus ætatem visum non fuerat) sacrum cardinalium collegium illustravit, et coronam galero, scepro baculum, et utramque purpuram copulavit, cum beatissimæ Dei Genitricis ac Virginis Mariæ obsequiis esset devotissimus ac devinctissimus, in solemnitate præsertim Assumptionis ejus, in viduas urbis Eborensis (cujus erat archiepiscopus) largiores pecunias effundebat. In proprium usum commentatus est, et in vivum suæ pietatis specimen posteris reliquit, meditationes, spiritus et succi plenas, in evangelia festivitatum Deiparæ Virginis, integras in Bibliotheca purpurea Mariana, Deo volente, reponendas. Aiebat Deo non convenire habere Matrem nisi Virginem, nec Matri Virgini habere Filium, nisi simul esset Deus. Admirans divinæ sapientiæ abyssum, quod apponi fecerit in lege, quod beatam Virginem a Purificationis lege excusabat, et tamen, voluerit eandem beatam Virginem purificari : asserebat hoc factum, ut manifeste cognosceretur, quam obediens esset divinæ legi ea, quæ cum non teneretur, legem adimplevit, et ut ipsa confunderet nostram inobedientiam, qui cum divina lege teneamur, tam male tamen ei satisfacimus. Addebat beatam Virginem exemplo Filii (qui ad tempus haberi voluit filius Josephi, et circumcidi, absque necessitate et obligatione) voluisse, quamvis non teneretur, et in substantia esset libera, adimplere omnem justitiam : maluisseque potius videri ad tempus peperisse ut cæteræ feminæ, cum humilitate et observantia legis, quam ostendere puritatem virginalem, cum superbia et inobedientia.

In festo Assumptionis Deiparæ Virginis, ejusdem Deiparæ Virginis gloriam ac triumphum contemplatus, tanquam pauper et exsul, desideriis, suspiriis, lacrymis et orationibus Dominam suam in cælum ascendentem sequebatur, et ut aliquam tanti festi cognitionem consequeretur, enixe laborabat. Ut etiam sentire in anima sua posset magnam gloriam,

quam beata Virgo in sua Assumptione accepit, eandem beatam Virginem in toto cordis affectu deprecabatur, ne suam gratiam sibi in hoc deesse pateretur, eamque sibi a Filio impetrare dignaretur, quatenus per ipsam posset sustentari, usque dum ad veram gloriam vitamque perpetuam perveniret.

In Eborensi academia, a se erecta, ac Societatis Jesu Patribus tradita, nobile collegium exædificavit, Purificatæ Virgini (cujus prope diem festum natus fuerat) rite dedicatum, ut in eo quinquaginta theologi alerentur. Cœleste regnum adeptus est anno orbis redempti 1580, die 31 Januarii, eodem die, ante octo et sexaginta annos natus: ejusque corpus in ecclesia Sanctæ Mariæ de Bethleem sepultum est.

§ V.—*De Henrico Minutulo.*

Henricus Minutulus, civis atque archiepiscopus Neapolitanus, in amplissimum purpuratorum Patrum ordinem a Bonifacio IX Pontifice Maximo relatus, inter alia pietatis suæ in Deiparam Virginem testimonia, construxit pulcherrimam marmoream portam majoris ecclesiæ Neapolitanæ, in honorem Assumptæ Virginis in cœlum, erectæ; rem equidem admirandam, et operis vastitate, et statu et sculpturæ artificio, cum columnis e porphyretico marmore; in qua ejus marmorea statua flexis genibus ante beatissimam Virginem conspicitur. Obiit anno salutis 1412, die 17 Junii.

§ VI.—*De Hieronymo Pamphilio.*

Hieronymus Pamphilius, Romanus, Innocentii X, nunc Ecclesiæ Dei apicis supremi, patruus, vir iis ingenii, pietatis, prudentiæ, aliarumque præclarissimarum virtutum ornamentis auctus, ut Romanæ purpuræ, quam a Clemente VIII accepit, non parum lucis splendorisque attulerit, a S. Philippo Nerio, magistro suo, cujus fuit unus e charissimis alumnis, edoctus, precatiunculas istas jaculatorias, ad Deiparæ Virginis opem implorandam, frequenter usurpabat, videlicet: « Virgo Maria Dei Genitrix, Jesum pro me ora. » Et: « Virgo et Mater, da mihi, ut semper tui sim memor; » atque ex his Coronam crebro in honorem Deiparæ recitabat, in hunc modum, ut ad numerum globulorum Coronæ beatæ Virginis, loco Orationis Dominicæ, et Salutationis angelicæ (quæ recitari solent) aliquam ex his precatiunculis, identidem repetendam, substitueret. Ad aram sui domestici sacelli imaginem beatæ Virginis de Pietate suspendit, suamque domum esse voluit sanctissimæ Dei Genitricis sacrarium. Hanc porro imaginem unicum habuit in rebus quibuslibet asyllum, sæpeque illam amanti obtutu respiciens, humi prostratus, in fragranti bonæ ac ardentis orationis thure, ei humiliter pro suis ac publicis totius Ecclesiæ necessitatibus supplicare solitus fuit. Ut cor suum, amore plenum, Matri Virgini Mariæ Domine suæ clementissimæ probaret, inter alia templa, Mariano nomini dicata, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Vallicella (ubi

ejus in spiritali vita ductor sanctus Philippus Neri degebat) frequenter adibat: in eoque, haud exigua temporis spatia inter preces et sacras de Deipara meditationes exigebat. Huic ecclesiæ ac ejus oratorio, Deiparæ Virgini in cœlum Assumptæ dicato, pro singulari affectu, quo amabilissimam Reginam Mariam Matrem Jesu prosequabatur, ultimis testamenti tabulis legavit ornamenta ac res omnes pretiosas, quæ erant in suo domestico sacello: atque in eadem ecclesia mortalitatis suæ exuvias post obitum sepeliri voluit.

Decessit anno Incarnationis Dominicæ 1610, ætatis 66, tertio Idus Augusti: cujus, qua exstant et me fugiunt, tenerissimi amoris ac devotissimi affectus erga augustissimam Dei Matrem ac Virginem monumenta, feliciori reservantur calamo.

§ VII.—*De Hieronymo Rusticuccio.*

Hieronymus Rusticucci, Fanensis, a Pio V Pontifice Maximo Vaticanus senator institutus, qui inter cætera virtutum ornamenta, tantum in omni vita modestiæ atque placabilitatis specimen præbuit, ut ea parte animi, qua irarum existit ardor, caruisse quodammodo videretur, licet in obsequiis beatæ Virginis fuerit eminens, atque in ea, quæ ipsius honorem tangerent, peculiari animi sensu raperetur, de ejus tamen erga augustissimam Dei Matrem pietatis indicii nihil hactenus rescire potui, nisi quod Lauretum profectus, aræ et sacerdotis vestes argenteas Lauretanæ Virginis effigie, et gentis suæ insignibus conspicuas, eidem Lauretanæ Virgini donum attulerit. E vita migravit anno salutis 1603, die 14 Junii, natus anno 1537, mense Januarii.

§ VIII.—*De Hieronymo de Ruvere.*

Hieronymus Bassus, de Ruvere, Savonensis, S. R. E. cardinalis Sixti IV, Pontificis Maximi, sororis filius, episcopus Recinetensis, deinde Prænestinus, vir in omni vita constans, integer, religiosus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem, cœlorum Reginam inclytam, documenta, cum ædis Lauretanæ tutelam, sibi ab eodem Sixto, avunculo suo, commendatam suscepisset, ob specialem, quem erga eandem Deiparam Virginem gerebat devotionis affectum, ipsius ædis Lauretanæ templum, a Paulo II Pontifice Maximo inchoatum, exædificavit, ejusque cultum sacra suppellectile, lectissimis sacerdotibus cantoribusque adauxit. Cum (eo Lauretanæ ædis protectore) ingens Turcarum manus Lauretanæ opulentæ imminens, divinitus esset fugata, adversus hujusmodi repentinos, qui iterum excitari poterant, hostium incursus, Lauretanum templum, destinatis propugnaculis, in arcis modum, primo quoque tempore communire cogitavit, quod et sub Julio II postea in effectum deduxit. Videns enim Julius Lauretanam ædem non minus sanctimoniam, quam opulentiam fama inclytam, in vico immunito, expositam seu militum seu barbarorum avaritiæ fore, Lauretanum templum, a Paulo II, ut diximus, inchoatum, cujus absolutio variis

casibus turbata fuerat, non solum exstruere, sed etiam (ut Robureus noster optabat) præmunire statuit. Bramantis ergo nobilis architecti consilio atque opera usus, per Hieronymum nostrum Laureti patronum rem urgere cœpit. Et Hieronymus, Lauretanam ædem omni ope orare, munus ac decus Roburæ familiæ ratus, basilicam in arcis modum exstruxit munivitque. Quippe sacella ipsa propugnaculorum instar assurgunt : additæ undique in summis muris pinnæ, aditusque sub tecto, ut ad propugnandum quoquoersus tuto discurrere miles possit. Haud parum memor, Carmelitanos Patres, totos atque in solidum Marianos (quorum etiam erat protector), nuper certis argumentis probasse Sixto IV. avunculo suo, sacram beatæ Virginis domum, priusquam e Galilæa discederet, Carmelitanorum commissam fuisse curæ, eosdem ex auctoritate Summi Pontificis, tunc sedentis, Innocentii VIII, Lauretano beatæ Virginis præposuit templo. Lectique triginta ex eorum numero maxime ad eam rem idonei. Quorum ex numero Baptista Mantuanus fuit, congregationis Mantuanæ vicarius generalis, qui Lauretanæ domus scripsit Historiam, et cardinali nostro dicavit, eo ipso anno, quo Lauretum venit, hoc est, millesimoquadringentesimo undenonagesimo.

Cum Recinetenses ex voto publice, ob depulsam pestilentiam, nuncupato, decreta supplicatione, coronam auream gemmis distinctam clarissimis, Lauretanæ Virgini donum tulissent, et anno ejus sæculi 56 corona B. Virgini fuisset imposita : a Hieronymo nostro simul impetratum est, ut ea nunquam removeretur. Cardinalisque beneficium Julii II et aliorum deinde Pontificum auctoritate firmatum. Et valuit apud finitimos populos grætiæ pietatis exemplum. Hinc ille mos increbuit, qui hodieque viget, ut Piceni urbes et oppida quotannis insigni supplicatione ac pompa coronam Lauretanæ offerant Virgini. Haud ita multo post, cardinalis noster sanctissimæ cellæ pavementum, qua supplicantium genibus attritum, qua avellentium manibus effossum (quippe avulsa inde saxa, sericoque involuta, pro reliquiis auferebantur) quadrato marmore discolori pulcherrime statuit. Opus scutulum est egregium, et vel in tanta, quanta nunc Lauretanum sacellum est, magnificentia visendum. Porro circa vestibulum templi magnificentissimas ædes a Bramante, architecto illa tempestate inclyto, descriptas, Robureus moliri cœpit, annuente pontifice. Cisternam quoque ingenti amplitudine in medio templi atrio exstruxit ornavitque, ne quando oppidanis advenisse deesset aqua. Humanam vitam pretiosa justorum morte conclusit, anno salutis reparatæ 1507, die 1 Septembris.

§ IX. — De Hieronymo Seripando.

Hieronymus Seripandus, Neapolitanus, ordinis Eremitarum S. Augustini, cui ob illustria virtutum merita, Pius IV, Pontifex Maximus, in magnum reipublicæ Christianæ et apostolicæ Sedis orna-

mentum, Romanæ purpuræ insignia honoremque detulit, inter alia devotissimi sui erga Deiparam Virginem obsequii experimenta, explicans illa Apostolici Symboli verba, *Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine*, scripsit de Conceptione, Partu et Laudibus beatæ Virginis concionem insignem, in qua suum Virgini sine originalis peccati macula conceptæ studium ac voluntatem testaturus, hæc litterarum monumentis consignavit : « Sancti Patres in consideratione propriæ conceptionis affligebantur, eorumque afflictionis causa erat peccatum, in quo communiter omnis humana creatura concipitur. Non loquor nunc de Maria Virgine, de qua, cum de peccatis agitur, nulla debet fieri mentio, cum sciamus quam magna et copiosa fuerit gratia contra omne peccati genus ei a Deo Optimo Maximo collata. » Sic ille. Legendus est in tractatu *De peccato originali*, ac in aliis quæ ad posteros transmisit, præstantissimi ingenii monumentis, in quibus eximia ejus in B. Virginem pietas, tanquam in speculo, elucet. Migravit in cælum, anno salutis 1563, ætatis 76, 16 Kalend. Aprilis.

§ X. — De S. Hieronymo Stridonensi.

Sanctus Hieronymus Stridonensis (quia ex oppido Stridonis in Dalmatia oriundus), vir in omni doctrinarum genere absolutissimus, et divinarum Scripturarum peritia inter omnes doctores maximus (quem fuisse S. R. E. presbyterum cardinalem, a Damaso Papa creatum, classis testatur auctorum, et late comprobatur Alphonsus Giacconius in peculiari libello, quem de hoc argumento elucubravil), tantus exstitit inclytæ cælorum Reginæ in omni vita sua amator et cultor, ut solem ipsum ignorare videatur, qui hoc ignorat. Hic (ut ex revelatione ipsius inclytæ cælorum Reginæ, Alano Rupensi facia, perspicuum est) Marianum Rosarium, seu orandi ritum ad calculos 150 angelicis Salutationibus frequentavit ; cui et singulare exstitit refugium, tum adversus hæreticos, tum ut in omni scientiarum genere tantum præstaret stylo, quantum orbis admiratur. Salutationem autem angelicam appellabat Arborem vitæ suscitantem mortuos, sanantem infirmos, conservantem vivos : Scalam Jacob, qua in cælum ascenditur, et tota cœlestis curia promeretur ac possidetur : Montem Dei verum, quo terrena relinquuntur, homines in bono firmanentur, sursum corda eriguntur, et hostes devincuntur : Prophetiarum Reginam, ad quam ceteræ semper sunt ordinatæ prophetiæ : denique Virginum puritatem, per quam Deo sunt desponsatæ.

Credebat quod Virgo Maria tota fuit fides in credendo, tota oculus in cognoscendo, tota charitas in diligendo, tota virtus in operando, tota candor in concipiendo, tota splendor in pariendo, et tota decus in ascendendo. Nulli dubium esse volebat, quin Dei Mater talis esse debuerit, quæ de peccato redargui non posset, cum hoc ad im-

properium Filii sui fuisset. Cujus præterea ab omni peccato immunitatem, super illud Psalmi xxxvii : *Et deduxit eos in nube diei* : aperte testatus est istis verbis : « Certe nubem levem debemus S. Mariam accipere : pulchre dixit, in nube diei ; nubes enim illa non fuit in tenebris, sed semper in luce. »

Quamquam nihil magis quam Mariam laudare desideraret, tamen timebat satis, et valde pertimescebat, ne laudator indignus inveniretur, cum sibi nec sanctitas, nec facundia suppeteret, ad tam beatam et gloriosam Virginem digne prædicandam. Nec solum de tali tantaque Virgine loqui se indignum fatebatur, sed et putabat, quod nemo esset, nisi qui quanta essent quæ panduntur, penitus ignoraret. Addebat tamen, et si ad virgineas laudes nemo idoneus inveniretur, votis omnibus, etiam quemlibet peccatorem, non debere ab iisdem laudibus cessare, quamvis explere non queat, quod sentit. Unde nec ipse cessans, dicebat : « Hæc est Virgo, quæ sola interemit universam hæreticam pravitatem : sola post Deum, quæ nos confirmet in omni veritate, suisque commendet meritis, et precibus auxilietur. Hæc est forma disciplinæ Christi, et exemplum perfectionis virginibus : a prophetis quidem prænuntiata, a patriarchis figuris et æigmatibus præsignata, ab evangelistis exhibita et monstrata, ab angelo venerabiliter atque officiosissime salutata. Talibus namque decebat Virginem oppignerari muneribus, ut esset gratia plena, quæ dedit cœlis gloriam, terris Dominum, pacemque refudit, fidem gentibus, finem vitii, vitæ ordinem, moribus disciplinam. Cæteris per partes præstatur ; Mariæ vero simul se tota infudit plenitudo gratiæ : vere gratia plena, per quam largo sancti Spiritus imbree superfusa est omnis creatura. Quidquid maledictionis infusum est per Evam, totum abstulit benedictio Mariæ. Erat Maria candida multis meritorum virtutibus, et dealbata nive candidior, Spiritus sancti muneribus simplicitatem columbæ in omnibus repræsentans : quoniam quidquid in ea gestum est, totum puritas et simplicitas, totum veritas et gratia fuit, totum misericordia et justitia, quæ de cœlo prospexit, et ideo immaculata, quia in nullo corrupta. In ea posuit Rex thronum suum, quia concupivit ejus speciem ac decorem : fuit enim plena charitate ac dilectione : et ideo sequitur post eam purpuratorum exercitus et candidatorum grex : quam si diligentius aspicias, nihil virtutis est, nihil speciositatis, nihil candoris gloriæque quod ex ea non resplendeat. Et ideo bene circumdant eam flores rosarum, et lilia convallium, ut virtutes virtutibus fulciantur, et formositas decore castitatis augeatur. Matrem Virginem ideo Deus elegit, ut ipsa omnibus esset exemplum castitatis, in qua velut in speculo refulget forma virtutis. Quid nobilius Matre Domini ? quid splendidius ea quam splendor elegit paternæ gloriæ ? quid castius ea, quæ corpus Christi sine

contagione corporis generavit ? Mariæ vita omnium est disciplina, cujus mores instituta sunt ecclesiarum, quæ præcellit cunctos, supereminet universis. Sicut in comparatione Dei nemo bonus, ita in comparatione Matris Domini nulla invenitur perfecta, quamvis virtutibus eximiis comprobetur. Hæc est hortus conclusus, fons signatus, puteus aquarum viventium, ad quam nulli potuerunt doli irrumperere, nec prævaluit fraus inimici, sed permansit sancta mente et corpore, multorum donorum privilegiis sublimata. O Genitrix gloriosa, o puerpera sublimis, cujus visceribus auctor cœli terræque committitur ! Felicia oscula labris impressa lactentibus, cum inter crebra indicia reptantis infantie, utpote verus ex te Filius, tibi, Mater, alluderet, cum verus ex Patre Dominus imperaret. Nam auctorem tuum ipsa conspiciens edidisti in tempore puberem, quem habueras ante tempora Conditorum. Felix puerperium, lætabile angelis, expectabile sanctis, necessarium perditis, congruum profligatis, qui post multas assumptæ carnis injurias, ad ultimum verberatus flagellis, potatus felle, patibulo affixus, ut te veram Matrem ostenderet, verum se hominem patiando tormenta monstravit. Tu ergo beata gloriosaque Maria, inter ista, et propter ista laudabilis, quæ sic meruisti donum fecunditatis, quæ virginitatis non amisisti suffragium. Tu es enim benedicta inter mulieres, tu prærogata cunctis virginum catervis, tu sequeris Agnum quocunque perrexerit : tu virgineos choros et ab incentive carnis illecebris alienos, per albertia lilia, rosasque vernantes ad fontem perennis vitæ invitas. Tu in illa beatorum felicissima regione, primi ordinis dignitatem adeptæ es : plantis rosidis oberrans inter paradisi amœnitates, et gramineos choros tenero poplite pergens, felicique palma, violas immarcescibiles carpis : concinentibus sine fine angelis conjuncta archangelisque sociata, indefessa clamitare voce, *Sanctus, sanctus, sanctus*, non desims. Sed quid dicam pauper ingenio, cum de te quidquid dixerò, minus profecto est, quam dignitas tua meretur ? Si Matrem vocem gentium, præcellis. Si formam Dei appellem, digna existis. Si nutricem cœlestis panis vocitem, lactis dulcedine reple. Lacta ergo, Mater, cibum nostrum, lacta cibum angelorum, lacta eum, qui talem te fecit, ut ipse fieret in te, qui tibi munus fecunditatis attulit conceptus, et decus virginitatis non abstulit natus ; qui priusquam nasceretur, te Matrem creavit ex qua nasceretur, ut illinc procederet tanquam Sponsus de thalamo suo, quo mortalibus oculis posset videri. Quanta fuit hæc dignatio, ut crearetur ex te quam creavit, portaretur manibus quas formavit, suggeret ubera quæ ipse implevit ? » His atque aliis laudibus salutis auctricem venerabatur Hieronymus : asserens, totum ad gloriam laudis Dei pertinere, quidquid digne Genitrici suæ impensum fuerit, atque solemniter attributum : honorem

maternum ejus esse qui est natus ex ea : Mariæ celebritatem, laudem, et favorem esse Salvatoris.

Mariam Theotocon veraciter confitebatur, Dei scilicet Genitricem, quia Deum vere genuit incarnatum. Laudem, amorem, atque imitationem beatissimæ Dei Genitricis omnium cordibus alte insculpere satagebat. Unde in epistola ad Paulam et Eustochium : « Hortor, inquit, vos et commoneo, in hac sacra solemnitate Genitricis Dei Mariæ, nolite cessare a laudibus. Quod si virgo es, gaude, quia meruisti esse, et tu, quod laudas ; tantum cura ut sis, quæ digne laudare possis. Quod si continens et casta es, venerare et lauda, quia non aliunde constat, ut possis esse casta, quam ex gratia Christi, quæ fuit plenissime in Maria, quam laudas. Quod si conjugata certe, aut peccatrix, nihilominus consistere, et lauda, quoniam inde misericordia omnibus profluxit, et gratia, ut laudent, et quamvis non sit speciosa laus in ore peccatoris, noli cessare a laude, quia inde tibi promittitur venia, unde et omnibus, ut laudes. » Et infra : « Diligite Matrem Domini, quæ vobis Sponsum genuit immortalem. Imitamini quam amatis beatam et gloriosam Virginem. Amate quam colitis, et colite quam amatis, quia tunc eam vere colitis et amatis, si imitari velitis de toto corde quam laudatis. » Denique : « Mariam imitamini moribus, sequimini castitate : » ut alia id generis plurima prætermittam. Sed quamvis in cæteris virtutibus non negaret, in humilitate tamen maxime Deiparam imitandam esse affirmabat. « Habetis, inquit, in ea, id est in Virgine, magisteria probitatis expressa ; quid primum eligere, quid respuere, quid sequi debeatis. Prima ejus virtus est fundamentum omnium virtutum et custos : humilitas ipsa, de qua gloriatur, quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Idcirco et vos humilitatem sectemini, et Matrem Domini, quæ se ancillam vocat, cordis amore imitari procurate, quæ didicit ab ipso Sponso, cui vos devovistis, humilitatem. Non enim beata Dei Genitrix a Filio suo Domino nostro didicit cælos fabricare, non angelos creare, non miracula Deitatis insignia operari, sed tantum humiliari, cæteraque virtutum documenta intra humilitatis custodiam aggregare ; et ideo, si placet vobis talis et tanta Virgo, placeat et opus virtutis. Quæcunque virgo sibi ab ea optat præmium, debet imitari exemplum. » Sic ille.

Ad sensum suæ pietatis erga beatam Virginem ostendendum, Bethleem pergens, præsepe Domini venerandus, præter monachorum cœnobiū, insigne ibi Deiparæ Virgini basilicam dedicavit, quod a quamplurimis memoriæ proditum est, teste Pio Rubeo Placentino Commentariorum in Vitam S. Hieronymi capite 9, n. 17. Idem scripsit contra Helvidium *De B. Mariæ Virginitate perpetua* librum unum, cujus ipse sæpius meminit in suis scriptis, et præsertim in Libro *De viris illustribus*,

in Epistola de custodia virginitatis ad Eustochium, et in Matthæi Commentariis. « Helvidius enim Auxentii discipulus (ut Gennadius habet in Catalogo), Symmachi imitator, religionis quidem studio, sed non secundum scientiam, librum scripsit, neque sermone, neque vera ratione nitidum : in cujus opere ita sanctarum Scripturarum sensum ad suam perversitatem flectere conatus est, ut earum testimoniis asserere voluerit, S. Mariam post Nativitatem Domini, quem Virgo peperit, Joseph sponso suo junctam, et ex ejus consortio filios suscepisse, qui fratres Domini appellati sint. Cujus pravitatem Hieronymus arguens libellum documentis Scripturarum sufficienter factum adversus eum edidit. » Hæc Gennadius, qui minus quam par est, optimum illum Hieronymi librum commendat, ut in Apparatu sacro inquit Pater Antonius Possevinus. Porro Hieronymus, sancto prius invocato Spiritu, ut beatæ Mariæ virginitatem, suo sensu, ore ejus defenderet : invocato Domino Jesu, ut sacri ventris hospitium, cujus novem mensibus inhabitator fuit, ab omni concubitus suspicione tueretur : invocato quoque Deo Patre, ut Matrem Filii sui Virginem ostenderet fuisse post partum : Helvidium velut idiotam, et Scripturas penitus ignorantem redarguit, oblatrantis canis, qui ex blasphemia sibi gloriam comparare studebat, maxillas confregit, eumque despectui omnino habuit, ut propria ejus verba declarant, quibus eundem ita alloquitur : « Imperitissime hominum, ad injuriam Virginis tuam rabiem contulisti, in exemplum ejus, quem fabulæ ferunt, cum vulgo esset ignotus et nihil boni posset facinoris excogitare, quo nobilis fieret, Dianæ incendisse templum, et nullo prodente sacrilegium fertur ipse in medium processisse, clamitans sese incendium subjecisse ; seiscitantibus Ephesi principibus quam ob causam hoc facere voluisset, respondisse, ut quia bene non poteram, male omnibus innotescerem. Et hoc quidem Græca narrat Historia. Tu vero templum Domine corporis succendisti, tu contaminasti sanctuarium Spiritus sancti, ex quo vis quadrigam fratrum et sororum processisse congeriem : denique cum Judæis voce sociata dicis : *Nonne hic est fabri filius ? Nonne Mater ejus dicitur Maria, et fratres ejus Jacobus, et Joannes, et Simon, et Judas. et sorores ejus omnes apud nos sunt ?* (Matth. xii, 55, 56.) Omnes, nisi de turba non dicitur. Quis te, oro, ante hanc blasphemiam noverat, quis dupondii supputabat ? Consecutus es, quod volebas : nobilis es factus in scelere. Ego ipse, qui contra te scribe, cum in eadem tecum urbe consistam, albus, ut aiunt, aterve sis, nescio. Prætermitto vitia sermonis, quibus omnis liber tuus scatet, taceo ridiculum exordium, O tempora, o mores : non quæro eloquentiam, quam ipse non habens, in fratre Craterio requisisti, » etc. Intuens sorores suas venerabilis Paula Romana, circa cultum sanctæ Dei Genitricis ac Virginis devotissimas, beato

Hieronymo, una cum filia Eustochio supplicavit, ut de ipsius Assumptione sermonem faceret, ejusdem Virginis præconia continentem, quarum pias petitiones vir pariter devotus admittens, cum summa diligentia, quod rogabatur, implevit, sermone illo ad eas dato, cujus initium est : *Cogitis me, o Paula*, etc. quem germanum Hieronymi factum doctissimi etiam agnoscunt auctores. In eo sermone B. Mariam singularibus omnino præconiis doctorum maximus attollit, appellans Genitricem Dei beatam : Interempticem unicam universæ hæreticæ pravitatis : Formam disciplinæ Christi : Exemplum perfectionis : Virginitatem pudicissimam : Primam inter primas summi regis cohortes : Reginam mundi : Vellus virgineum, in quod cælestis imber placido se infudit illapsu : Auroram novi diluculi rutilantem : Lunam sine sui defectu eoruscantem, cælestibus illustratam fulgoribus : Hortum deliciarum, in quo consita sunt universa florum genera et odora virtutum : Fontem totius Trinitatis sigillo signatum : Domum, in qua paratæ sunt nuptiæ Ecclesiarum Dei, et terrenis cælestia fœderata : Speculum in quo refulget forma virtutis : Spiritus sancti Sculpturam : Aquarum viventium Pateum : Sponsi immortalis Genitricem : Lanam candidissimam suo colore dealbatam : Purpuram verissimam, ad indumentum et gloriam summi Regis, divinitus aptissime dedicatam, cum aliis laudibus sextentis.

Luculentum etiam se Mariæ Virginis laudatorem ostendit in sermone 2, de Assumptione, in Epistola de Nativitate S. Mariæ ad Chromatium et Heliodorum, in Epistola ad Amicum ægrotum de viro perfecto : in Epistola ad Rusticum, Narbonensem episcopum, de 7 gradibus Ecclesiæ : in Epistola ad Mauritiū filiam, de laude virginitatis, in libro 1 adversus Jovinianum : in Apologia ad Pammachium : in Epistola ad Eustochium de custodia Virginitatis : in Epistola ad Cælantiam de Institutione matris-familias, et alibi sæpe in suorum operum tomis.

Obiit, Honorio imperante, anno Domini 422, ætatis suæ anno 91, ex Chronico S. Prosperi : vel anno Domini 420, ætatis anno 78, ex Annalibus cardinalis Baronii, et ad præsepe Domini, partu B. Mariæ Virginis nobile sepultus est. Cujus corpus postea Romam translatus, in basilica S. Mariæ Majoris, digno honore, servatur : translationem vero venerabilis Pater Lupus Hispalensis, hujusmodi stylo prosequitur : « Inter laudabiles prærogativas, quas reverendæ ac almæ Urbi divina clementia contulit abundanter, B. Hieronymi, doctoris egregii corpore exornavit. Cui et apud basilicam perpetuæ Virginis Mariæ, quam in vita magnificis et devotissimis laudibus studuit commendare, locum magnificum detulit. Qualiter itaque corpus ejusdem doctoris mirabilis a Bethleem ubi sepultus fuerat, ad prælatam gloriosæ Virginis aulam, quæ ad Præsepe dicitur, Romæ delatam fuerit, sicut a sanctis et honestis episcopis et ab antiquioribus

Patribus et sacerdotibus Deum timentibus assertionem veridicam percepinus, ad laudem ipsius Hieronymi beatissimi, brevi quidem sermone, cum dilectione legentibus refertur. Igitur postquam civitas sancta Jerusalem, propter hominum culpas, sacratissimis pene omnibus remansit orbata reliquiis, venerandi solum doctoris corpus in sancta Maria de Bethleem secretius tunc et absque decenti honore jacebat. Volens igitur ad magnificam Urbem, unde prius cardinalis recesserat, corpus suum deferri, et in præfata Genitricis Altissimi domo collocari, monacho cuidam in partibus ultramarinis agenti apparuit, cui et benigno oraculo : Scias, inquit, frater charissime, tuo corpus meum labore extumulandum, Romamque quantocius integre devoteque ante januam devotissimæ illius cryptæ, quæ Præsepe Domini appellatur, deportandum, ut in sancta illa basilica dulcissimæ Reginæ adhæreat, quam vivens ab infantia dilexi, in juventute quæsi, et in senectute totis viribus, licet insufficiens, prædicavi, ad extremum denique usque vite sanctis Scripturarum testimoniis collaudavi. Cæterum cum monachus jussis cælestibus obtemperare formidaret, post trinam demum jussionem, rem ipsam aggressus, ad locum accessit, atque duobus assumptis comitibus, sacrum inde sustulit pignus, mira undique odoris fragrantia exuberans. Quod ne scandalum aliquod oriretur, clam tandiu illud apud se retinuit quamdiu ad Urbem, sicut vir sanctus præceperat, proficisceretur. Denique iterum monachus, per visionem, de vitando in via populorum plausu admonitus, ne videlicet aliqua in reliquiis diminutio fieret, ad hujusmodi basilicam, cum comitibus, nocte perveniens, solis ecclesiæ canonicis convocatis, sacrum in ea pignus deposuit, inter columnas videlicet ejusdem, et januam præsepis : ubi et maxima lux, vocumque concentus, necnon suavissimus odor obortus est. Adhæreat nunc sepulturæ doctissimi laudatoris, et devotissimi sui Hieronymi luna lucidior, et sole splendidior, omnibus odora suavior, ros et convallium mysticis vallata, pretiosis liliis splendidissima semper Virgo Maria, quæ cuncta ad honorem et gloriam fidelissimi sui complevit, per Salomonem de se ipsa testimonium perhibente : *Qui elucidant me, vitam æternam possidebunt* (Eccl. xxiv, 31). » Hæc Lupus de sacri Hieronymi corporis translatione.

Neque hic omittam pulcherrimum Deiparæ Virginis de sancto Hieronymo elogium, quod apud divam Birgittam in ejus *Revelationibus* reperitur. Cum enim Birgitta hanc ad Deum de ejus virtute et magnificentia habuisset orationem, scilicet : « Benedictus sis tu, Deus meus, qui es trinus et unus : trinus in personis, unus in natura : tu es ipsa bonitas, et ipsa sapientia, tu ipsa pulchritudo et potestas : tu ipsa justitia et veritas, per quam sunt omnia, vivunt et subsistunt. Tu vere similis es flori crescenti singulariter in campo, de quo

omnes appropinquantēs florī, obtinent suavitatem in gustu, et alleviationem in cerebro, delectationem in visu, fortitudinem in reliquis membris. Sic omnes appropinquantēs tibi fiunt pulchriores, relinquendo peccatum: fiunt sapientiores, sequendo voluntatem tuam et non carnis: fiunt iustiores, sequendo utilitatem animæ et honorem Dei. Propterea, piissime Deus, da mihi id amare, quod te delectat, tentationibus viriliter resistere, mundana omnia contemnere, et te jugiter in memoria retinere. » Cum, inquam, Birgitta hanc ad Deum orationem habuisset, ei Deipara Virgo respondit: « Hanc salutationem promeruit tibi ille bonus Hieronymus, qui recessit de falsa sapientia, et invenit sapientiam veram, qui contempsit honorem terrenum, et lucratus est ipsum Deum. Felix talis Hieronymus, felices, qui ejus imitantur doctrinam et vitam, qui fuit amator viduarum, speculum penitentium, doctorque totius veritatis et puritatis. » Sic Deipara. Atque eidem Birgittæ iterum loquens, subdidit: « Quid tibi dixit magister ille ventilator verborum, quod Epistola Hieronymi mei, quæ legitur de Assumptione mea, non esset legenda in Ecclesia Dei, quia videtur sibi in legenda illa, quod Hieronymus dubitavit de Assumptione mea, eo quod dixit se nescire, utrum sim assumpta in corpore, vel non, vel a quibus personis asportata? Ideo ego Mater Dei respondeo magistro, quod Hieronymus non dubitavit de Assumptione mea, sed quia Deus non revelavit aperte hujusmodi veritatem, ideo Hieronymus maluit pie dubitare, quam definire non ostensa a Deo. Sed recordare, filia, quod dixi tibi prius, quod Hieronymus erat amator viduarum, imitator monachorum perfectorum, et assertor et defensor veritatis, qui et promeruit tibi orationem illam, qua me salutabas. Ideo nunc addo, quod Hieronymus fuit tuba ductilis, per quam loquebatur Spiritus sanctus, necnon et flamma inflammata de illo igne, qui venit super me et super apostolos in die Pentecostes. Ideo felices qui hanc tobam audiunt et sequuntur. » Hæc Mater Domini de Hieronymo.

§ XI. — De Hieronymo Vidono.

Hieronymus Vidonus, Cremonensis, vir pietate, doctrina, prudentia, aliarumque virtutum corona redimitus, quem Urbanus VIII, Pontifex Maximus, per honorum gradus amplissimo purpuratorum Patrum ordini aggregavit, inter alia exterius exhibita documenta illius amoris, quem interius erga semper amandam et nunquam satis dilectam Deiparam Virginem jugiter fovebat, Romæ in templo S. Mariæ de Victoria elegans pretiosumque sacellum eidem Deiparæ Virgini in cælum Assumptæ dicatum erexit ac dotavit. Cætera tanti principis erga augustissimam cœli terrarumque Reginam religionis auctoramenta, quæ ad mee cognitionis notitiam non venerunt, utinam alii huc attexere dignentur. Ex hac vita migravit ad meliorem, anno orbis redempti 1552, ætatis 51.

§ XII. — De Hieronymo Xaverio.

Hieronymus Xaverius, Hispanus, Cæsaraugustanus, ex generali magistro ordinis Prædicatorum S. R. E. cardinalis a Paulo V Pontifice Maximo creatus, vir doctrina pietateque incomparabilis, cæterisque virtutibus tanto culmine dignis ornatus, eximii sui in Deiparam Virginem affectus luculentum satis testimonium dedit, dum in capitulo generali sui ordinis, celebrato anno salutis 1602, et proprio et totius sui ordinis nomine, decretum edidit, quo stricte prohibuit, ne quis auderet in publico prædicare vel docere, quod beata Virgo fuerit concepta in peccato originali, propter scandalum fidelium. Idem primus fuit, qui Romæ in ecclesia Sanctæ Mariæ super Minervam introduxit modum recitandi Rosarium beatæ Virginis, alternis choris, quem deinde nonnullæ civitates, et præcipue Neapolis, cum magna spiritali consolatione ac animarum fructu receperunt. Erga Rosarium vero Deiparæ Virginis præcipua devotione affectus, non solum jussit prædicatores suos in suggestis populum ad hanc devotionem excitare ejusque miracula referre, sed ut eam ubique magis magisque propagaret, Rosarii societatem, in omni loco, aut tera, etiamsi locus, vel terra tantum millario distaret ab aliis locis, vel terris, in quibus jam dicta societas erecta esset, fundari posse concessit. Auctor etiam fuit, ut festum Sanctæ Mariæ ad Nives, sub die 5 Augusti in Prædicatorum ordine celebraretur. Obiit, quin potius cœlo natus est, anno 1608, in festo Nativitatis beatissimæ Virginis Mariæ.

§ XIII. — De Hippolyto Estensi.

Hippolytus Estensis, hujus nominis primus, Hercules I, Ferrariæ ducis filius, ab Alexandro VI Pontifice Maximo in amplissimum S. R. E. cardinalium ordinem cooptatus, vir admirabilis prudentiæ et judicio in tractandis rebus arduis ac magnis admirandus, puer etiamnum, nullam rem prius quam sacras laudes, quæ Deiparæ Virgini statis horis canuntur, memoriæ mandavit, hasque deinceps laudes nunquam præteriiit. Ob amorem beatæ Virginis, puellis maritandis, et publicæ sodalitati, ad id opus institutæ privatum multum contulit, neque annum prætermisit, quo non doti supra decem persolverit. Cætera me fugiunt. Sed de ejus erga augustissimam Dei Matrem pietatis obsequiis plura alii commemorabunt, mihi que nunc sufficit lampada in cursu cæteris tradidisse. Obiit Ferrariæ anno 1520, postridie Kalendas Septembris.

§ XIV. — De Horatio Justiniano.

Horatius Justinianus, Januensis, presbyter congregationis Oratorii Sanctæ Mariæ in Vallicella, S. R. E. cardinalis ab Innocentio X Pont. Max. creatus, vir non minus majorum titulis, quam propriæ virtutis meritis insignis, Deiparam Virginem Mariam imis præordiis venerabatur, ejusque Rosarium singulari quadam animi pietate

crebro persolvebat. Quidquid pateretur, quidquid desideraret, semper Mariam in obtutu habuit, et in negotiis ac rebus dubiis ejus auxilium semper imploravit. Invisibat frequenter eidem Virgini dictum altare, in ecclesia Sanctæ Mariæ super Minervam, ibique sapius sacrum faciebat. Eleemosynas pauperibus erogare solitus erat, ea conditione, ut juxta suam mentem beatissimæ Virginis Rosarium attente recitarent. Clarum etiam erga beatam Virginem devotionis tanti principis argumentum fuit imago quædam ejusdem beatissimæ Virginis juxta Græcum ritum expressa, cui ipse, tanquam charissimæ, prope lectum positæ, in extremo præsertim vitæ termino constitutus, sese demississimis precibus commendavit.

Ad locum transiit immortalem, anno orbis redempti 1649, ætatis 71, die 23 Julii.

§ XV. — *De Hugone de S. Charo.*

Hugo de S. Charo, alias de S. Theodorico, natione Gallus, in diœcesi Viennensi natus, primus ex ordine Prædicatorum in purpuratorum Patrum numerum ab Innocentio IV, Pontifice Maximo, ascitus, vir ingenio, moribus et doctrina præstantissimus, beatissimam Virginem Mariam, suavissimam Dei atque hominum parentem, ardentissimo amore ac veneratione amplissima complectebatur. Illam interdum enixe cupideque rogabat, ut nomen suum (quod interpretatur Stella maris, Domina, et amarum mare) interpretari dignaretur in nobis: nempe ut Stella maris, tenebras nostras illuminaret: ut Domina, adversarios nostros compecceret: et ut Mare amarum, noxias delicias nostras amarificaret. Aiebat cum Salomone, Ecclesiastici cap. xxiv, eos qui operantur in B. Virgine, non peccare: id est, eos qui B. Virginem ex corde colant, peccato perire non posse: omnes in laudem B. Virginis convenire debere, quia omnes ejus beneficia participant: B. Virginis librum esse grande, in quo tot sunt litteræ, quot virtutes, in eoque nescire legere illum, qui virtutes non haberet: consolationis vel visitationis dulcedinem non recipere a B. Virgine, nisi pueros, a puritate, de quibus Isaïa cap. vii: *Ecce ego, et pueri mei, quos dedit mihi Dominus*: cum provectæ ætatis homines de papilla non bauriant: in religioso posuisse Dominum testimonium honoris B. Virginis, quia per votum castitatis ejus virginitatem honorat, per votum obedientiæ obedientiam ancillæ Domini, per votum paupertatis ejus paupertatem. Hortabatur peccatores, qui gratiam peccando amiserant, ad B. Virginem currere, ut amissam gratiam apud eam invenirent, humiliter salutando, et secure illi dicendo: « Redde nobis rem nostram, quam invenisti gratiam apud Deum, quam nemo ante te potuit invenire: invenisti quod Eva amiserat: invenisti, quia quæsisisti apud Deum, qui est locus gratiarum. Non dicit angelus, habens gratiam apud Deum: sed, invenisti, quia res habita ut propria custoditur, res inventa restituitur illis, qui amiserunt.

Quia igitur non tibi soli retentura eras gratiam, sed omnibus qui eam amiserant, restitutura, ideo dixit angelus, Invenisti. » Considerans in Dei Matre omnem spem vitæ, et virtutis reperiri (ut cap. xxiv loquitur Ecclesiasticus), ad eam, sicut cervus ad fontem properans, omnia quæ sunt mundi affectu transiliendo, curriebat: ipsamque meliori modo, quo poterat, honorare concupiscens, a generationibus, id est operibus ejus, per imitationem adimplere satagebat; probe sciens et manifeste affirmans, veram Dei Matris venerationem, in ipsius præsertim imitatione repositam esse. Hanc porro beatissimæ Virginis imitationem, a se præclare admodum cultam, nobis etiam in virtutum maxima, charitate videlicet, excolendam luculenter commendavit, dum in suis Postillis super caput in Canticorum, de eadem beatissima Virgine, sub titulo Ferculi Salomonici, locutus, litterarum monumentis consignavit: « Hujus Ferculi media, charitate constricta, id est ejus cor, charitate fuisse repletum, propter filias Hierusalem, id est propter debiliores, qui sunt in Ecclesia, ut scilicet possent imitando charitatem beatæ Virginis, cum ea ascendere, et videre regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua. » Alibi etiam, nempe in Postillis super Psalmum Lxxx scripsit, quod cum Judith B. Virginem, tam facto, quam interpretatione designaret (interpretatur enim, confitens, sive, glorificans Deum), debebant omnes venire in Bethuliam, id est, in adorationem et honorem B. Virginis, ut viderent Judith, id est, ipsam B. Virginem, et virtutes ejus imitarentur, dicentes; *Tu gloria Hierusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri.*

In ea aliquando cogitatione delixus, quod solus angelus ingressus diceretur ad beatam Virginem, ut eam saluaret, pronuntiare non dubitavit, quod qui non fuerit angelicæ conversationis, frustra vel temere præsumit ad Virginem ingredi salutandam. « Quomodo enim (inquietabat ille) luxuriosus Virginem, vel superbis humilem salutabit? Et si forte salutaverit, non resalutabitur, quia indignus est. Oportere igitur, » affirmabat, « angelum esse eum, qui ad Virginem ingredi vult, et eam salutare cupit. Unde Hieronymus: In carne, præter carnem vivere, angelicum est, non humanum. Charitatem in communione vitæ probari: quia supernæ civitatis participatio est ejus in idipsum. Humilitatem angelicam cognosci in obedientia et ministerio. Per hæc tria quemlibet de mundo exire. Puritate abjici concupiscentiam carnis: charitate concupiscentiam oculorum: humilitate superbiam vitæ; et qui hæc abjecit, jam ingressum ad Virginem in cellam vinariam vere posse dicere: *Ave, Maria, gratia plena.* » Notum vero omnibus esse cupiebat, beatissimam Virginem dignam esse salutari non solum ab angelo, sed etiam ab homine magis, qui per se perditus, per eam salutem invenit: asserens, invitari nos ad salutem in

Mariæ Gabrielis exemplo, qui eam primitus salutavit : Joannis tripudio, et resalutationis lucro. « Nam si eam (subdebat ipse) salutaverimus, non est tam rustica, ut nos sine resalutatione dimittat Ecclesiastici xli : Erubescere a salutantibus de silentio : quod si fecerit, exsultabit in gaudio infans, id est, gaudium ineffabile in utero mentis nostræ, ut vere possimus dicere, *Ecce ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exsultavit infans in utero meo.* Hinc dicit Apostolus ad Rom. xvi : *Salutate Mariam, quæ multum laboravit in vobis, pro vobis orando, in Ægyptum fugiendo, paupertatem sustinendo.* » Qualiter vero B. Virgo a nobis salutanda esset, edocebat his verbis : « Salutanda frequenter, fideliter, sapienter. Frequenter quia tota pulchra est, Cantic. iv ; Isa xliii : Bene cane, frequenter canticum, ut memoria tui sit. Fideliter, ut corde, ore, opere, salutetur, ne merito possit dicere B. Virgo illud Isa. xxix : *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.* Sapienter, ut recta intentione salutetur. » Sic ille.

Versans illa verba Psalmi lxxx : *Buccinate in Neomenia tuba, in insigni die solemnitatis vestræ :* aiebat per Neomeniam, Nativitatem B. Virginis, quæ nascendo mense Septembri, progressa est ut nova luna, esse intelligendam, atque in hac Neomenia debere nos gaudere et buccinare tuba, ut eandem beatissimam Virginem prædicaremus et laudaremus, cum esset omni laude dignissima, diesque illa esset admodum insignis, utpote quia multis prophetarum oraculis præsignata beatam Virginem terræ aliquando assimilans, inter alia multa, in hoc terræ similem illam asseruit : quod sicut omne ædificium in terra fundatur, ita bona nostra omnia in ipsa beata Virgine fundare debeamus, cum ipsa dicat Ecclesiastici xxiv : *In me omnis spes vitæ et virtutis :* et quod sicut terra intra cadentes recipit, sic B. Virgo ad se confugientes recipiebat peccatores. Ut vero omnes ad B. Virginem confugerent, his verbis utebatur : « In forti munitione habitant homines securi et læti : in infirma autem sunt timidi. Item in magna munitione et opulenta multi, in maxima omnium est spes et refugium : sic ad B. Virginem omnes confugere debent, quæ est turris fortissima, et inexpugnabilis, et terribilis inimicis, ut castrorum acies ordinata. Opulenta est, virtutum et gratiarum abundantia : quia gratia plena, et in gloria plena : maxima autem est charitatis amplitudine, quia omnes amplectitur, unde cantat Ecclesia : *Sub tuum præsidium confugimus, sancta Dei Genitrix.* » Ad dilectionem cultumque sanctissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ omnes hac similitudine hortabatur : « Si quis esset obligatus multis debitis, et haberet portionem terræ, quæ sine omni semine et labore, in uno anno, tantam fructus copiam afferret, ut posset solvere omne debitum, et bene vivere de reliquo ; multum diligeret illam terram.

Ita nos debemus diligere et honorare beatam Virginem, quæ dedit nobis fructum, de quo redempti sumus ab obligatione gehennæ, et de quo vivemus in æternum in omni abundantia et suavitate. » Sic ille.

In suavissima suorum operum cithara, adeo frequenter, dulciter, luculenterque augustissimæ Dei Matris, Virginis Mariæ laudes cecinit, atque encomia decantavit, ut citharistæ Mariæ cognomen tum jure maximo sibi ipsi comparaverit ; nam, ut in sua Gallia purpurata refert Frizon, hæc in ejus antiquo sepulcro legebantur :

*Iste fuit, per quem patuit doctrina Sophiæ,
Præco Dei, doctor fidei, citharista Mariæ.*

Et quidem quomodo non citharista Mariæ, qui eam dixit : Advocatam apud Deum in causa eorum qui eam honorant : Apothecam gratiarum : Apem dulcissimi fructus, nempe Jesu : Amicam Dei humilitate, pulchram misericordiæ ubertate, suarum gratiarum plenitudine decoram : Auroram inter noctem humani generis, et lucem claritatis æternæ mediam : Aquæductum, quæ de paradiso, id est, a Deo, per creationem exiit, et aquas deitatis humano generi attulit : et Arcam sanctificationis, quæ in se totius sanctificationis fontem, Christum videlicet, continuit ? Quomodo non citharista Mariæ, qui eam appellavit, Collum Ecclesiæ, caput corpori jungens : Cypressum misericordia flexibilem, ac dilectione rectissimam : Cedrum inputribilem, et virginitate virentem : Castellum ad refugium peccatorum in terra positum : Columnam nubis ita stabilem, ut nec ab ipsis peccatoribus recedat : Domum Sapientiæ, ex qua effunduntur nobis dona gratiarum ; et Civitatem Dei in virtutibus fundatam, de qua multa gloriosa per prophetas dicta sunt ? Quomodo non citharista Mariæ, qui eam nuncupavit Exemplar virginitatis : Fundam Davidis : Ferculum Salomonis de lignis Libani, id est, de membris omni puritate candidissimis, quoad corpus, et altis virtutibus, quoad animam compactum : Fontem de loco voluptatis egredientem, a quo exiit fluvius irrigans totum mundum : Gloriam claustrarium, quibus, cum dixit : *Fiat mihi secundum verbum tuum*, dedit formam et regulam obedientiæ : Hortum voluptatis et deliciarum amoenissimum, omnigena arborum plantatione consitum : Hæreditatem Jacob : Honorificentiam laicorum : et Hester, quæ liberavit populum morti adjudicatum ? Quomodo non citharista Mariæ qui eam asseruit Ignem contra diabolum et tenebras peccatorum : Jordanem, per quem populus Christianus transit ad terram consolationis : Lætitiâ scholarium, et clericorum : Limum terræ, pietate tractabilem, de quo Deus Pater, vel Trinitas formavit hominem, scilicet Christum : Libanum candidam, mundam et castam, et vitæ altitudine eminentem, ac meritum prærogativa, super choros angelorum exaltatam, de qua aquæ gratiarum cum impetu fluunt : et Librum vitæ, de antiquorum patrum Abraham,

Jesse, David, pellibus compactum, in quo tot sunt litteræ quot virtutes? Quomodo non citharista Mariæ, qui eam celebravit, Medicamentum generationis, quod humanum genus, ab Eva percussum et vulneratum persanavit: Murum stabilem et firmum nobis ad defensionem datum, super quem ædificavit Dominus propugnacula argentea divinorum eloquiorum: Munitionem fortem, opulentam, magnam, et maximam ad se confugientibus: Navem amplam, quæ nos portat in cælum: Nebulam, ab ardore iræ Dei omnem carnem tegentem, humilitate tenuem, charitate rorantem, exemplo castitatis refrigerantem, et contra ardorem solis, id est tentationis, vel persecutionis obumbrantem; Ostium, per quod ingressus est ad nos Filius Dei: et Olivam, quæ fructum fecit in frigore, id est hieme peperit Salvatorem, de qua nascitur nobis oleum gratiæ, oleum lætitiæ? Quomodo non citharista Mariæ, qui eam pronuntiavit Principium Christi: Promissionem Israel: Phison, terram Evilat, id est dolentium, eos consolando, circumeuntem: Puteum aquarum, id est, populorum sæcularium, cum vita gratiæ viventium: Rosam pulcherrimam, quæ fæmæ suæ odore totam pigmentat Ecclesiam: Signiferam virginitatis: Stellam de nocte lucentem, et naufragantes hujus mundi ad portum salutis dirigentem: Sedem regiam, quæ Regem regum in utero suo concepit et portavit, et peperit: Sion, ob cœlestium contemplationem: et Sunamitidem, quæ Deum Patrem, ab amore humani generis quasi tepentem, calefecit? Denique quomodo non citharista Mariæ, qui eam prædicavit, Sagittam quæ Sponsum cœlestem vulneravit: Saram a Deo Patre visitatam, quæ concepit, et peperit Isaac, id est Christum, risum et gaudium nostrum: Sororem Dei, Dei Patris voluntati per omnia obedientem: Sponsam Christi, ab ipso omni virtutum genere prædotatam: Testamentum Altissimi: Testem in cœlo fidelem: Tramitem aquæ immensæ de fluvio dulci, non de mari amaro venientis: Thronum Salomonis, candore virginitatis eburneum, ac auro fulvo nimis charitatis eximiæ decoratum: Templum in quo preces porrigimus ad Deum: Tabernaculum Altissimi, in quo Deus mortalitatis nostræ armis se arnavit, ut contra diabolum militaret: Terram lacte et melle manantem, de qua per Nativitatem fluxit Christus, in quo est mel divinitatis, et lac humanitatis: Vineam, de qua vitis vera processit, tot vites habentem, quot virtutes: Viam rectam, per quam aquæ gratiæ fluunt in Ecclesiam: Virgam Dei, nos in omni tribulatione nostra consolantem: Vestem ovis, ob simplicium atque innocentium protectionem, et (ne plura congeram) Vellus, ex quo facta est a Spiritu sancto vestis, id est, caro Filii Dei, frigora pellens infidelitatis?

Possederat totum Hugonis cor animumque Maria, atque ideo nil mirum, si Hugo Mariæ laudes tam copiose luculenterque celebravit; quis enim

amans non ultro lubensque loquitur de amata? imo quis amans perpetuus in amati laudibus non est? Cum igitur Virgo Deipara universum Hugonis peccatus occupasset, non potuit Hugo non verbis effundere igneum erga ipsam amorem, corde clausum, atque in illo se eloquentem demonstrare. Felicem vero animam ad fontem vitæ perennem emisit nobilis hic et suavissimus præconiorum Deiparæ Virginis citharista, anno Redemptionis nostræ 1260, 14 Kal. Aprilis.

§ XVI. — De Hugone Verdala.

Hugo Verdala, Gallus, magnus militiæ ordinis Hierosolymitani magister, bellicæ non solum virtutis gloria, sed litterarum etiam, eloquentiæ, ac optimorum morum prærogativa suscipiendus, quem Sixtus V Pontifex Maximus ad se accitum, et honorifice, publico in senatu, exceptum S. R. E. diaconum cardinalem, tit. S. Mariæ in Porticu, pronuntiavit, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, frontem ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Porticu, cujus titulo fuerat insignitus, apertis fundamentis, extruxit, et odeum laquearibus auratis exornavit. Vivendi finem fecit anno Dominicæ Incarnationis 1595, 4 Nonas Maii.

§ XVII. — De Hugone de S. Victore.

Hugo de S. Victore, Saxo, Germanus, ex canonico regulari cœnobii S. Victoris in Andrio prope Parisios, S. R. E. cardinalis, et episcopus Tusculanus, ab Innocentio II Pont. Max. creatus, virtutum omnium splendore clarissimus, et qui ob perspicacissimum ingenium, cœlestemque sapientiam, qua polluit, alter sui temporis Augustinus appellari promeruit, Deiparæ Virginis fuit amantissimus ac ejus cultui immutabili devotione addictus. Ut acquiesceret precibus fratris ejusmodi amicissimi sui, qui verba illa: *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te*: quæ, in laudem Matris et Virginis, de Canticis canticorum sumpta, canit Ecclesia, compendiosa sibi expositione reserari flagitaverat, illa præsertim causa adductus, quod monasterium suum in honorem ejusdem Virginis consecratum esset, et idcirco omnino decens esset, eos, qui speciali titulo illius insignes essent, singulari quoque devotione charissimos inveniri, Hugo sermonem mirificum et nectarea dulcedine plenum, super prædicta verba, de Assumpta Deipara Virgine composuit, ac eidem charissimo fratri, ut fraternæ charitati ejus obtemperaret, libenter transmisit: sentiens se ad hoc vel maxime urgeri a charitate B. Virginis in ejus laudem præfata verba dicebantur.

Cum a sancto pontifice G. audisset, temerarium ac præsumptuosum hominem quemdam de sacrosancta B. Mariæ virginitate, non ea, qua decebat, reverentia, imo non sine impietate fuisse locutum; Mariani honoris zelo incensus, calamus arripiens, scripto libello Epistolari, quem *de B. Mariæ Matris Dei virginitate perpetua* prænotatum voluit, impietatem ac ignorantiam insulsi hominis doctissime

ac solidissime confutavit, in ipso libelli exordio, pro Domina sua, contra calumniatorem impium his verbis inductus : « De incorrupta virginitate Matris Dei hoc fides pie, et pietas fideliter confitetur, quod ejus perfectionem nullo modo imminuit conjugalis consensus, quemadmodum castitatem illius non violavit conceptus, nec integritatem abstulit partus. Ipsa namque eadem Virgo perpetua, et cum desponsaretur viro, non tamen deseruit, aut mutavit propositum continentiae : et cum secundaretur (non a viro), concepit sine libidine ; et cum filium ederet, peperit sine dolore. Quid dicis nunc, inquisitor contentiose, et non pie auditor ? Miraris, an diffidis ? simularis miranda, mirandus non es : si non credis credenda, tolerandus non es : si falsa conaris asserere, audiendus non es : si vera niteris oppugnare, convincendus es : denique si manifesta negas, confutandus es. Fateor, æquo animo ferre non possum temerariam præsumptionem tuam, quam tam impudica et nugaci loquacitate temerare sinceram et intactam maculare conaris. Stulte, istis tenebris tuis in Matrem lucis impegisti ; quid enim sibi voluerunt exsufflanda illa argumenta tua, quæ tu cum longa ac diutina ruminatione texuisses, quasi novum et magnum aliquod inventum prolaturus (sicut tibi consuetudinis est) circumire cœpisti, aures prurientes quærens, amplius quidem te doctis insipientem, quam insipientibus doctum demonstrans ? Quid enim ? doctor esse voluisti ? novitatis relator an assertor veritatis ? Sed esto, inveneras quid doceres. Cur tibi visum est infamare castitatem et oppugnare veritatem ? Sed forte (quod et ego magis suspicor) nihil contra veritatem molieris, sed solita et inolita levitate, auras popularis famæ captans, acumen ingenii tui probare putasti, si prius rem (quasi quæstionis ambage) apud alios involveres, ut in solutione ejus postmodum tu doctor appareres. At nunc res tibi in contrarium versa est ; in quæstione enim tua temerarius probatus es, sed in solutione non es doctus inventus. » Sic ille.

Hanc enim particulam, ex jam dicto libello, afferre volui, ut qui libelli illius ignem non habent, vel totum legendo sentire non possunt, saltem ex ipsius scintillula percipere valeant zeli ardorem, quo vir tantus erga ea, quæ Deiparæ Virginis honorem tangunt, æstuabat.

Maximum existimabat, quidquid sanctissimæ Dei Genitrici esset acceptum : et quæcunque in Scripturis, quæcunque in creaturis erant amabilia, quæcunque suavia, quæcunque dulcia, quæcunque pulchra, quæcunque redolentia, quæcunque jucunda, quæcunque pretiosa, quæcunque laudibilia, ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis laudibus convenientia esse pronuntiabat. Hinc Mariam appellabat Auroram veræ lucis præventionem, Florem pulchritudine, Favum dulcedine, Violam humilitate, Rosam charitate, Lilium suavitate, Vitem fructificatione, Aroma quodlibet

bona opinione, Castrum securitate, Murum fortitudine, Clypeum defensione, Columnam rectitudine, Sponsam fide, Amicam dilectione, Matrem fecunditate, Virginem integritate, Dominam dignitate, Reginam majestate, Ovem innocentia, Agnam munditia, Columbam simplicitate, Turturem castitate, Animal quodlibet mundum et domesticum munda et mansueta conversatione, Nubem protectione, Stellam, Lunam et Solem cujuslibet virtutis aut boni operis inchoatione, augmentatione, aut consummatione : denique (ne longior sim) Paradisum cœlestem cœlestis boni pulchritudine. Hoc autem in Maria laudanda solemne habuit Hugo, (quod utinam omnes Mariæ pro concione laudatores solemne etiam habeant!) ut in iis, in quibus ipsam laudabat, ad suum et suorum auditorum fructum, semper ejusdem eliceret ac requireret imitationem. Unde in sermonum suorum 46 qui est de Assumptione, cum beatissimam Virginem in multis proprietatibus ut violam laudasset, subjunxit : « Et nos, charissimi, nos, inquam, viola sumus : nos B. Virginem imitemur, quantum valeamus. Simus quasi naturaliter frigidi, per incendii carnalis extinctionem : simus virides per justitiæ inchoationem, et per ipsius perpetuitatem, vel cœlestium bonorum spem immarcescibilem et expectationem. Simus purpurei, nosmetipsos bene regendo : odoriferi, apud omnes nomen bonum obtinendo : caput ad ima deponamus, de nobis humillima semper sentiendo. Conformemur B. Virgini pro viribus, in sanctitate, ut consortes illius fieri mereamur in beatitudine. » Et in serm. 47, qui pariter est de Assumptione, cum sanctissimam Dei Genitricem cedro, cypresso, palmæ, rosæ, olivæ, platano, cinnamomo, balsamō, ac myrrhæ assimilasset, subtexuit : « Beatissimam Virginem, dilectissimi, pro viribus imitemur, ut et nos qualicunque modulo simus, quasi cedrus, per incorruptionem ; quasi cypressus, per fortitudinem ; quasi palma, per victoriam : quasi plantatio rosæ, per compassionem fraternam, quasi oliva per misericordiam, quasi platanus per operationem bonam, quasi cinnamomum per laudem et gratiarum actionem : quasi balsamum per bonam opinionem ; quasi myrrha per carnis nostræ mortificationem. Imitemur eam in bona conversatione, ut ejus meritis et precibus ei sociari mereamur in beatitudine. » Et in sermone 53 qui est in quolibet festo B. Mariæ, cum augustissimam Dei Matrem storaci, galbano, ungulæ, guttæ, libano, balsamo et terebintho comparasset, subintulit : « Nunc igitur ad nosmetipsos redeamus, et in iis quæ dicta sunt, B. Mariam pro viribus imitari studeamus, ut ejus meritis et precibus cum ipsa glorificari valeamus. Simus et nos quasi storax, clarificata voce cordium laudem Deo celebrando : quasi galbanus, reptilia cogitationum inutilium devotis orationibus effumigando : quasi ungula, libidinem carnis extinguendo : quasi gutta,

superbiam cordis subigendo : quasi libanus, castitatem corporis custodiendo : quasi balsamum , bonam famam circumquaque diffundendo : quasi terebinthus , Deum super omnia , et proximum sicut nos ipsos diligendo. In his omnibus imitemur B. Mariam sub brevitatem temporis , ut cum ipsa gloriari mereamur in diuturnitate æternitatis. » Denique in sermone 63 qui est de Nativitate B. Mariæ , cum semper nominandam et nulla oblivione tacendam Dei Matrem cum rosa composuisset , conclusit : « Imitemur , fratres , B. Virginem Mariam , maxime secundum hoc , quod de rosa superius diximus , et vitiositatis nostræ flammæ , secundum ejus naturam frigidam , exstinguamus : corda nostra , secundum formam ejus , in dilectione Dei et proximi latius expandamus : simus rubicundi , et si non pro Christo sanguinem effundendo , saltem infirmis ejus membris compatiendo : et odoriferi , bonam opinionem ubique dispergendo. Judaicam vitemus nequitiam , a malo declinando : B. Mariæ Virginis imitemur sanctimoniam , bene faciendo , ut ejus meritis et precibus evadere damnationem , et consequi mereamur beatitudinem. » Hæc ille. Ex quibus clare satis ac luculenter agnoscitur , quantum Hugoni cordi esset ac curæ B. Virginis imitatio , quæ sine dubio , inter omnes Mariani cultus praxes , ut eidem B. Virgini charior , sic etiam nobis utilior ac fructuosior invenitur.

Ut omnes peccatores ad B. Virginem libere et absque impedimento respicerent , ad ipsam confugerent , ab ipsa consilium quærerent , auxilium perciperent , per ipsam Deo reconciliati , venia lætificati , gratia locupletati , fide illuminati , spe confortati , charitate justificati , aliis virtutibus exercitati , bonis operibus adornati , et tandem gloria beatificati : cognitum omnibus esse cupiebat , B. Virginem esse Olivam speciosam in campis , id est , in planitie sæculi præsentis , vel in latitudine sanctæ Ecclesiæ ubique terrarum diffusæ. Orabat , ut sanctæ Mariæ Virginis meritis et precibus Sol justitiæ sibi semper illucesceret , semper staret , nunquam occumberet ; et exemplo Josue , cui sol stetit ad Gabaon , donec ulcisceretur se de inimicis suis , secum esset , ut suis fidelibus promissis , usque ad consummationem sæculi : donec et ipse , interfectis suis hostibus , supernis donaretur sedibus. Suum erga omnimodam B. Virginis puritatem sensum omnibus testatum ac manifestum esse voluit , tum in serm. de Assumptione tom. II super illa verba : *Tota pulchra es , amica mea , et macula non est in te* , ubi in persona Dei sic B. Virginem alloquitur : « Tota pulchra es , amica mea. Ego totus pulcher , et tu tota pulchra : ego per naturam , et tu per gratiam. Ego totus pulcher , quia omne quod pulchrum est in me est : tu tota pulchra ,

quia nihil quod turpe est , in te est. Antiqua illa Maria nominis tantum , non lepræ te reliquit hæredem : quia nec maculam , nec rugam habuisti , quam unguenta tergerent , sed unguenta acceperisti , ut speciem et formam tuam gratius commendarent. » Tum etiam libro IV *Eruditionum Theologicarum* , ex libro I *Miscellaneorum* , tit. VI , ubi loquens de fiscella Moysis Exodi II , de B. Virgine in hunc modum fatur : « Fiscella est Maria , scirpea , fragili ex carne , sine modo culpæ. Valida fiscella interius omne bonum continet , exterius nullum malum accedit. In tali vasi venit in Ægyptum hujus mundi Dominus. » Sic ille.

Pretiosa porro encomiorum talenta , quæ Hugo in magnam Dei Matrem , tanquam in sacrum gazophylacium , plena manu intulit (quorum jam titulos in Bibliotheca Mariana enumeravi ac , Deo volente , in Bibliotheca Mariana purpurea , integra afferentur) , operosum valde esset , hoc loco congerere : libensque omitto , quia ea in ipsius operibus editis , a quolibet videri possunt : quæ tamen de B. Virgine , ut purpura , purpuratus iste contextuit , a Mariana hac purpura non divellam : « Purpura autem regum est (inquit ille) . Hinc est , quod Alexander rex Syriæ misit Jonathæ purpuram et auream coronam , velut regio munere honorando. Sed et cum idem Jonathas , præfatus regi , et Ptolomæo regi Ægypti , apud Ptolemaidem occurrisset , jussit eum præfatus rex suis vestibus spoliari , et purpura indui , volens eum regio ornamento glorificare. Bene ergo purpura regalem significat dignitatem. Beata itaque Virgo Maria vere purpura fuit , quæ super omnes sanctos regali dignitate , velut Domina mundi et Regina cœli , effulsit : quæ se præ omnibus regaliter egit , et rexit , vitia depressit , virtutes erexit. Depressit enim in semetipsa superbiam , erexit humilitatem : depressit iram , erexit pacem : depressit invidiam , erexit charitatem : depressit tristitiam sæculi , erexit exultationem Dei : depressit tenacitatem , erexit largitatem : depressit gastromargiam , erexit parcimoniam : depressit luxuriam , erexit castitatem , imo virginitatem eximiam. Quia ergo mala depressit , et bona erexit , vel quia , secundum prophetæ sententiam , illa evellit et destruxit , ista ædificavit et plantavit , vere fuit purpura , vere regia dignitate decorata. » Hactenus Hugo , cujus hæc erat ob B. Virginem apostrophe : « O Virgo gratiosa , totum nobis quodam modo est a te , quod per illum nobis est , qui natus est ex te. »

Ad cœlitum consortium vitamque immortalem perrexit vir mira sapientia , et veneranda sanctitate candidatus , anno salutis 1159 , die 2 Februarii purificatæ Virgini sacro , quem , ante suscepta cardinalatus insignia , ex hac vita migrasse opinatur , in sua *Historia tripartita* , abbas Pennottus.

CAPUT IX.

De Jacobo Columna, Jacobo de Vitriaco, Joanne Castellar, Joanne Columna, Joanne diacono, Joanne Dominici, Joanne Fischerio, Joanne Franciogia, Joanne Francisco a Balneo, Joanne Francisco Gambara, Joanne Garzia Millino, Joanne de la Grolaye, Joanne Hailgrino, Joanne Morono, Joanne Oczko, Joanne Salviato, Joanne Siliceo, Joanne Turrecremata, Joanne Vincentio Gonzaga, Joannettino Doria, Jordano de Caccano, Jordano Ursino, Julio Antonio Sanctorio, atque Julio de Ruvere, S. R. E. cardinalibus.

§ I. — *De Jacobo Columna.*

Jacobus Columna, Romanus, S. R. E. cardinalis, tit. Sanctæ Mariæ in Via Lata, a Nicolao III Pontifice Maximo renuntiatus, eximie suæ in Deiparam pietatis clarum perhibuit testimonium, dum basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris (cujus fuit archipresbyter) anteriorem partem et absidem omnem, ut ex elogiis apparet, musivo opere, pro temporum conditione, elegantissime decoravit, et multa sacella (ut ex manuscriptis archivii cognoscitur) a fundamentis erexit. Nec plane contentus, dum viveret, basilicam jam dictam Sanctæ Mariæ Majoris amplificare, etiam post mortem auxit, velut ex testamento deprehenditur, in quo illam omnium prorsus quæ sui juris erant, hæredem instituit.

Obit, incertum quo loco et anno, sub Joanne XXII, Pontifice Maximo, ejusque sanctissimam Matrem suppliciter venerantis effigies, mira arte, consuetoque cardinalium ornatu conspicua, in Liberiana basilica adhuc conspicitur. Jacobo autem et Petro Columnæ (de quo iuxta) ejusdem basilicæ canonici, in grati animi pro beneficiis acceptis testificationem, hoc elogium in sacrario appendendum curarunt :

Petrus et Jacobus Columnæ, Hujus templi archipresbyteri cardinales, Ambo de re sacra præclare meriti, Sed Jacobus opere, sumptuque Collato cum Nicolao pontifice, Ex instauratione basilicæ Decessit illustrior.

§ II. — *De Jacobo de Vitriaco.*

Jacobus de Vitriaco, natione Gallus, a Gregorio IX Pont. Max. cardinalitia purpura donatus, vir longe eruditissimus, multo rerum usu insignis et gravissimis legationibus illustris, suum erga Deiparam Virginem studium amoremque spectatum fecit, dum Albigenisium hæresin, sua tempestate extortam (quæ ejusdem Deiparæ Virginis invocationem negabat), ut apostolicæ Sedis legatus, summa vi profligavit: et dum Nestorium, ejusque sequaces (qui B. Virginem Mariam Matrem Dei esse inficiabantur) validissimis rationum atque auctoritatum telis confossos reliquit. Inter alia fecundi sui et semper parturientis ingenii monumenta, scripsit, ac posterorum memoriæ tradidit, in feriis Deiparæ Virginis solemnioribus sermones egregios, in quibus declamandis, et ad populum habendis, facundia plurimum excelluit.

Dum in Palæstina moraretur, visitavit omnia fere loca Deiparæ Virginis præsentia consecrata: præsertim vero Nazareth, ubi B. Virgo Dei Filium hominem factum, angelo nuntiante, concepit, et

ibidem rem divinam fecit, ipso anniversario angelicæ Salutationis die: et Bethleem, ubi eundem, lætantibus angelis, immaculato utero editum et pannis involutum, in præsepio reclinavit. Visitavit etiam ecclesiam a D. Petro apostolo, in Anteradensi civitate, Deiparæ Virgini erectam, ac de illa, in 1 libro suæ *Hist. Orientalis* cap. 44, in hunc modum scripsit: « Anteradensis civitas, sic dicta, quasi ante Aradum sita, vulgari autem appellatione hodie dicitur Tortosa, in qua B. Petrus, Phœnicen circumiens, cum a partibus Hierosolymitanis transiret in Antiochiam, in honorem B. V. Mariæ modicam fundavit ecclesiolam, in qua etiam divina celebravit mysteria, quæ usque hodie in magno habetur honore, et multorum populorum accessu frequentatur: eo quod B. Virgo in illa, sibi ab infantia primitivæ Ecclesiæ consecrata, multa operatur miracula, et infirmis illoc venientibus grata confert subsidia sanitatum. Dicitur autem a multis, quod inter omnes B. Mariæ ecclesias ista fuerit prima. Non solum autem a Christianis, sed etiam a Sarracenis, in magna habetur reverentia; qui filios suos plerumque ad præfatam adducunt baptizandos, ut diutius vivant, vel ut corporalem recuperent sanitatem. » Hactenus ille. Loquens de monachis Cisterciensibus, qui Deiparæ Virgini unanimiter et uno humero ubique devotissime serviunt, hoc de B. Virgine narrabat exemplum: « Cum quadam die frater quidam, qui physicus probatus et nominatus fuerat in sæculo, communes cibos ordinis, quasi complexionis suæ contrarios, respueret, et aliis fratribus materia scandali singularis effectus fuisset: sequenti nocte vidit in somnis beatam Cisterciensis Ordinis Advocatam, Virginem Mariam, singulis fratribus, quasi in processione transeuntibus, in cochleari argenteo, et pyxide aurea, electuarium tribuentem; cum autem ad prædictum physicum perventum fuisset, et ipse os suum medicinæ porrigeret, B. Virgo manum retrahens, quasi indignando, et increpando dixit illi: *Medice, cura te ipsum.* »

Aiebat, principalem viam, per quam Dominus venit ad nos, fuisse B. Virginem, et per hanc viam nos Christo obviam pergere, eique occurrere posse: infelicem appellans animam illius, qui se malis operibus cruentasset, avaritiæ nigredine obscurasset, iracundiæ igne combussisset, assidua luxuria sordidasset, superbiæ tyrannide devastasset, et curis hujus sæculi aggravasset, ut per hujusmodi viam Christo occurrere, eumque in suo hospitio recipere non valeret. « In B. Virgine (inquiebat ille)

fecit Salomon noster thronum de ebore, carnem ex ea assumendo. Elegit enim Virginem incorruptam, ne vinum novum mitteret in utrem veterem. Hæc fuit illa virgo, quæ quæsitæ est ut calefaceret David, sine sui corporis corruptione: non enim Synagoga poterat eum calefacere, licet operiretur pellibus absque æstimatione et numero, id est sacrificiorum multitudine. Hæc fuit ostium humilitatis, per quod Dominus ad nos intravit. Hæc fuit scala Jacob, per quam Dominus ad nos descendit, et nos per eam ascendimus, per quam terrena cœlestibus conjunguntur. Hæc fuit Sara maturior, Rebecca sapientior, Lia fecundior, Rachel gratiosior, Anna devotior, et castior Susanna: in qua cedrus alta cum hyssopo, leo cum agno, seu ove, divinitas cum humanitate pariter habitavit. Hæc est mulier illa amicta sole, quam in Apocalypsi vidit Joannes, architecta, et protecta propitiatorio, quæ luna plena fuit in Conceptione, sed in solem conversa est in Filii Nativitate. » Sic ille.

Pro innata sibi in Mariana encomia propensione, Mariam appellabat Thalamum quietis, Thronum veri Salomonis, Cœnaculum refectionis: Hortum deliciarum, Domum habitationis, Templum sanctitatis, Pratum floridum, delectabile et amœnum: Cellam pigmentariam, Fiscellam Moysi intus et exterius, ad luxuriæ aquam arcendum, bituminatam: Arcam intus et foris deauratam, cœleste Manna in se continentem; eamque suppliciter humiliterque rogabat, ut se commendaret apud Filium, et loqueretur pro se bonum; ut ejus humilitas vanitatem et elationem suam excusaret apud Dominum: ejus virginitas corruptioni suæ veniam impetraret: ejus charitas suorum operiret multitudinem peccatorum, et ejus fecunditas sibi fecunditatem conferret meritum.

Versans illa Salomonis verba Prov. xxxi: *Facta est quasi navis institoris, de longe portans panem suum*, et ad laudes B. Virginis detorquens, hæc aliquando scripsit: « Eva quasi Navis confracta, et submersa fuit; beata autem Virgo navis integra fuit, cum velo charitatis et anchora spei, et gubernaculo discretionis et humilitatis, transiens mare hujus sæculi. Vidit Deus Pater servum suum, quasi phreneticum et insanum se præcipitasse in profundum; misericordia motus, misit Filium suum, ut cum integra et secunda nave, maris fluctus ingrediens, hominem naufragum, ad portum salutis perduceret. Fuit igitur Maria quasi navis institoris, id est Christi, qui tanquam mercator lucrum desiderans, multis se periculis exposuit: de longe autem panem suum portavit, quia de cœlo panem angelorum in utero suscepit. » Sic ille.

Temporalis vitæ luci subtractus, beatissimæ Virginis Dominae sibi amatissimæ ductu, aulae supernæ adyta penetravit, anno salutis 1244, pridie Kalend. Maii.

§ III. — De Joanne Castellar.

Joannes Castellar, Hispanus, S. R. E. cardinalis, tituli S. Mariæ Transtiberim, ab Alexandro VI creatus, archiepiscopus Tranensis ac tandem Montis Regalis, vir et majorum sanguine et propria virtute spectatissimus, licet fuerit in Deiparam Virginem studio ac pietate eminens, nihil tamen de eo hactenus scire potui, nisi quod beatæ Virginis Lauretanæ effigiem ex argento expressam, pondo librarum decem ad ipsam Lauretanam ædem pro beneficiis acceptis donum attulerit. Natus anno 1441 obiit Valentia, anno 1504, ætatis suæ anno climaterico 63.

§ IV. — De Joanne Columna.

Joannes Columna, Romanus, ab Honorio III, Pont. Maximo, cardinalitia purpura donatus, qui Constantinopoli primum, deinde in Syria, diu legationis munere functus, Hierosolymis columnam, ad quam Christum alligatum et flagellatum fuisse ferunt, Romam adduxit, et in suo S. Praxedis titulo locavit; pro maximo devotionis ardore, quo in Deiparam Virginem, ejusque cultum atque honorem amantissime rapiebatur, basilicam Sanctæ Mariæ Majoris de urbe, magnis muneribus (quorum etiam adhuc memoria viget) fulcire nunquam destitit; nec ullum tempus, vel occasionem omisit, quominus eandem basilicam sua liberalitate amplificaret, ut Honorius Papa III, in Bulla, quæ in ipsius basilicæ archivio asservatur, his verbis confirmat: « Honorius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Romanis archipresbytero, et canonicis ecclesiæ Sanctæ Mariæ Majoris, salutem, et apostolicam benedictionem. Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, et vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, monasterium Megalacio Squistuens. diocesis, positum in imperio Romanorum, cum pertinentiis suis, a dilecto filio nostro Joanne Columna, tituli Sanctæ Praxedis presbytero cardinali, cum in illis partibus legationis officio fungeretur, ecclesiæ vestræ concessum, sicut illud juste, canonice ac pacifice possidetis, vobis et per vos eidem ecclesiæ vestræ, auctoritate apostolica confirmamus et præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, etc. Datum Laterani, 14 Kalend. Augusti, pontificatus nostri anno 6. »

Obiit Joannes circa annum Domini 1243, sub Innocentio V Pontifice Maximo.

§ V. — De Joanne Diacono.

Joannes Diaconus, natione Italus, ex monacho Casinensi ordinis divi Benedicti S. R. E. cardinalis, vir humanæ divinæque sapientiæ laude admodum insignis, inter alia pietatis specimina, quibus affectum suum erga augustissimam cœli Reginam posteritatis memoriæ consignatum voluit, edidit (ut testantur Arnoldus Vuion lib. II *Ligni*

vitæ, cap. 70, et Petrus Diaconus, in libro *De Viris illustribus Montis Cassini* in laudem sanctæ Dei Genitricis et Virginis Mariæ carmina claruit anno Domini 860.

§ VI. — *De Joanne Dominici.*

Joannes Dominici, Florentinus, ordinis Prædicatorum, ex Ragusinæ ecclesiæ præsule, S. R. E. cardinalis a Gregorio XII Pontifice Maximo creatus, vir eruditionis eximiæ, miræ facundiæ, prudentiæ perraræ, et divini verbi præco excellentissimus, inter alia clarissima suæ pietatis erga Deiparam Virginem testimonia, scripsit (ut ex Leandro Alberto retuli in Bibliotheca Mariana, parte prima) *Super Magnificat almæ ejusdem Dei Genitricis laudes multa devotione conspicuas et sermones in præcipuis Deiparæ Virginis festivitibus*. Animam a Deo electam ad beatas cœli mansiones efflavit, anno salutiferæ reparationis 1420, quem claruisse miraculis, in III part. *Histor.* tit. 23, cap. 21, refert sanctus Antoninus.

§ VII. — *De Joanne Fischerio.*

Joannes Fischerius, Roffensis in Anglia episcopus, et S. R. E. cardinalis, a Paulo III Pontifice Maximo creatus, quo nihil aut doctius, aut sanctius Anglia protulit, gloriosissimæ Dei Genitricis Mariæ, a prima pueritia, observantissimus, illam nævo quovis, et labe tam actualis quam originalis peccati carentem, nedum voce, sed scriptis etiam editis, libere confitebatur. Aiebat sacratissimam Virginem ac Dei Matrem Mariam, propter eximiam splendoris puritatem (quippe in qua nunquam labe, aut tenuissima vitæ macula reperta est) majus esse in cœlo Ecclesiæ Catholicæ luminare; eamque justis omnibus quantumcunque bonis operibus splendeant, tanta adhuc supereminenti luce affulgere, ut semper ex ea discere possent, unde proficerent. Hæreticos, illosque, qui Virginis gloriosæ præcellentiam, velילו minuere studerent, miseros appellabat: iisque, nisi maturius resipiscerent, ultionem divinam haud dubie imminere ominabatur: cum ingentem, præ cæteris, singularis hæc, et eximia Virgo, quæ sola inter cæteras Deum enixa est, mereretur prærogativam: nec deberet ad cæteras argumento trahi, quod huic uni peculiariter donatum est. Inter alia laudatissima præstantis ingenii solidæque sapientiæ monumenta, scripsit (ut dixi etiam in Bibliothecæ Marianæ parte I) *Matris Jesu Mariæ carmen*, seu *Paraphrasin in Canticum B. Virginis Magnificat*, nec non, *de Nativitate beatissimæ Virginis luculentissimum sermonem*: in quo probans sacratissimam Virginem, Salvatoris nostri Matrem, Auroram merito dici oportere, eo quod ante eam nemo peccati expers fuerit, ac post eam Sol clarissimus Christus Jesus mundo ortus sit, qui tenebras illas, quibus mundus universus involutus et obductus fuit, lucis suæ splendore penitus dispulit: hæc inter cætera, hic nullo pacto reticenda, litterarum monumentis consigna-

vit: « Aurora (uti quotidianus rei usus docet) ex tenebris ortum habet: quod et Apostoli testimonio comprobatur: Deus, inquit, qui dixit de tenebris lucem splendescere. Quæ res Orpheum poetam in magnam admirationem rapuit, cum diceret: O nox, quæ lucem emittis. Et certe, res est admodum stupenda, si ex humanæ rationis modulo metienda sit, quod lux ex tenebris oriatur. Eodem plane modo, et hæc beatissima Virgo magnam nobis admirandi materiam præbet, eo scilicet quod sit ab omni prorsus peccati labe immunis, quodque tam præclarum lucis splendorem emittit, cum sit ab illis parentibus oriunda, qui peccati tenebris et nocte circumfusi ac obducti fuerunt. Porro post auroram oritur sol, perinde ac si ab ea productus esset, originemque duceret: ita et Salvator noster Christus Jesus, ab intemerata Virgine productus et natus, lumen suum in universum mundum diffudit. Deinde quemadmodum sol ab aurora ortus, ipsam luminis sui diffusionem multo illustriorem reddit: ita et Christus ab intacta Virgine natus, nulla Matrem peccati labe contaminavit, sed multo majori quam antea luminis et gratiarum accessione cumulavit, et plane replevit. Denique quamvis ita videri possit, quod aurora soli causam tribuat, certa tamen res est quod aurora, contra, causam a sole originemque hauriat: ita et beatissima Virgo, quamvis ipsa Salvatorem nostrum Christum Jesum in lucem ediderit, ille tamen Matrem creavit, ejusque in hunc mundum producendæ causa exstitit. Item, sicut aurora inter magnum solis splendorem et ingentes noctis tenebras, medio loco incedit: ita D. Virgo, inter splendorem justitiæ Solem, Salvatorem nostrum, et homines impios peccati tenebris obvolutos, media existit, et cum utrisque participat; est enim illa et ipsius Dei Filii et hominum peccatis obnoxiorum Mater. Cum igitur sacratissima Virgo Maria instar auroræ sit, quæ inter noctem nostram et Christi diem, inter tenebras nostras et Salvatoris splendorem, denique inter peccatorum nostrorum miserias et divinæ bonitatis misericordiam intercedat, quodnam aliud nobis implorandum est auxilium, ut ab his miseriarum nexibus explicati, misericordiam consequamur, quam quod ab hac gratiosa Mediatrix expectatur? » Sic ille.

Asserebat peccatores, divinæ gratiæ munere justos jam effectos, Virginis Matris tutelæ commendari, ut nimirum eos in suam fidem reciperet, et maternam eorum curam gereret. Quidquid boni ipse habebat, Mariæ Dei Matri acceptum humiliter referebat. Sacratissimam Virginem ex divina providentia, ab omni prorsus peccati labe munitam, aliquando contemplatus, recte illam in hunc modum compellare posse sibi videbatur: *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te*. Hortabatur omnes, ut sacratissimæ Virginis supplices essent, suamque miseriam agnoscentes, ingenue ejus opem implorarent,

quodcumque ab illa postularent, facile consecuturi: in hunc modum illam alloquentes: « Sanctissima beatissimaque Virgo, tu Dei Mater es. Mater misericordiæ, tu etiam hominum peccatis obnoxiorum et Mater es, et singulare præsidium: dulceque eorum omnium, qui rebus adversis et mœstitudine conflictantur, solatium. Ad te igitur, in magnis rerum angustiis constituti, confugimus, illud impense contententes, ut preces, quas fundimus, exaudire, calamitates et mala quæ patimur considerare, nobisque de remediis opportunis prospicere, pro materna pietate digneris. » Suadebat etiam, ut, quemadmodum mulier Chananaea, cum Domino supplex fieret, exaudita non fuit, mox tamen discipuli, commiseratione ducti, causam ejus apud Magistrum, ea, qua pollebant gratia, promoverunt, sic et nos, ne forte misericors Dominus, preces quas fundimus, propter scelerum nostrorum acerbiteriam, gratas non habuerit, ad clementissimam ipsius et misericordiæ Matrem converteremus, ejus fidem implorantes, ut causam nostram apud Filium procuraret, suæque auctoritate interposita, promoveret. Non tantum curabat de cœlestibus Deiparæ Virginis virtutibus, quæ omnem rerum creaturarum facultatem superant, disserere, quam nobis persuadere, ut ad sacratissimam Virginem Matrem orationes institueremus, quo divinam ejus opem rebus nostris afflictis imploraremus. Si enim calamitatibus subjecti, sanctissimam Virginem Matrem supplices adissemus, pro sua apud Filium auctoritate, quæ sunt nostris malis contraria, facili momento nobis impetrasset. Considerans prophetam Davidem, æterni supplicii metu concussum, clamorem ad Deum in hunc modum instituisse: *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me (Psal. xxxvii, 1)*, nos illius exemplo idem facere, orationemque ad sanctissimam Dei Matrem convertere docebat, dicendo: « Domina beatissima, te mediatricem statuas inter Filium tuum, et nos peccatorum pondere depressos, et illud ab eo contendas, ut nos æternis cruciatibus non adducat. » Nec solum ad beatissimam Dei Matrem orationem nos convertere docebat, ut ipsius apud Deum precibus in illis inferni cruciatibus, nullo unquam tempore finiendis, argueremur; sed etiam ne in Purgatorii tormentis, finem suo tempore habituris, corripemur: illam enixe deprecantes, ut obscuram peccati nubem, et tenebras a nobis depellere vellet, quo divina gratia muniti, et peccati fœditatem horrere, et Dei tremendi Judicis nostri præsentiam revereri possemus.

Glorioso pro Dei Ecclesia certamine consummato, ad æternæ felicitatis quietem perductus est, propensissimi vir in Deiparam obsequii, anno salutis 1531.

§ VIII. — De Joanne Franciogia.

Joannes Franciogia, Gallus, Burgundus, ordinis Cisterciensis, ex archiepiscopo Bisuntino S. R. E. cardinalis ab Innocentio IV Pontifice Maximo

creatus, theologiæ doctor litteratissimus et charissimus Deiparæ Virginis alumnus, inter alia illustria Marianæ pietatis specimina, monasterium Sanctæ Mariæ de Paradiso Viterbii fundavit, ut in eo sui ordinis moniales divinum et Marianum cultum urgerent. Vitæ finem imposuit Lugduni, anno salutis 1274, pridie Idus Julii.

• § IX. — De Joanne Francisco a Balneo.

Joannes Franciscus, ex comitibus Guidiis a Balneo, in Flaminia, utraque sanguinis et virtutis prærogativa lectissimus, quem inter purpurati ordinis senatores Urbanus VIII Pontifex Maximus cooptavit, quo amore erga augustissimam mundi Dominam ferretur, publico testimonio declaravit, dum ædium ipsius decorem diligens, abbatias Sanctæ Mariæ, in diœcesi Salernitana, Sanctæ Mariæ de Pantano, in diœcesi Tudertina, et Sanctæ Mariæ Saiani, in diœcesi Montis Feltrii, de suis redditibus varie exornavit. Creatori spiritum reddidit, ea nominis memoria, quam laudatissimis vitæ moribus promeruerat, anno salutis 1641, die 25 Julii.

§ X. — De Joanne Francisco Gambara.

Joannes Franciscus Gambara, Brixienis, S. R. E. cardinalis a Pio IV Pontifice Maximo creatus, vir sapientiæ, consilii et religionis plenus, qui majorum suorum nobilitatem, non tam purpuræ decore, quam suarum virtutum ornamentis cumulavit, a puero, sanctissimæ Virgini Dei Matri, ejus ope innumeris pene beneficiis se a Deo affectum fatebatur, addictus fuit. Ædem beatæ Mariæ Virginis de Quercu nuncupatam, extra et prepe mœnia Viterbiensis urbis positam, toto terrarum orbe celeberrimam, consecravit, eique calicem aureum, sex lampades argenteas et plura alia pretiosa ornamenta donavit. Sacræ Lauretanæ domui, moriens non pauca pie legavit. E vita abiit, anno Redemptionis nostræ 1587, ætatis 54, Nonas Maii, cujus corpus in divæ Mariæ de Populo depositum, deportatum est ad beatæ Mariæ Virginis templum de Quercu vocatum, et in sacello ab eodem dotato, statua et sepulcro ornato, reconditum.

§ XI. — De Joanne Garzia Millino.

Joannes Garzias Millinus, Romanus, a Paulo V Pontifice Maximo in amplissimum purpuratorum Patrum collegium cooptatus, vir pietate, prudentia et juris scientia notus, magnæque in rebus agendis auctoritatis ac peritiæ, qui legatus olim de latere ad Austriacos fratres Rodolphum Cæsarem, et Matthiam regem pacandos, missus est: inter alia obsequiorum genera, quibus pietatem suam erga Deiparam astruxit, et se totum a tantæ Domine clientela dependentem declaravit, Germanica legatione defunctus, Lauretanam domum invisit, ubi sacris peractis, ad longum tempus orationi operam dedit, archipresbyter sanctæ Mariæ Majoris factus, plurimi dignitatem illam semper fecit, cum propter suam in Immaculatam Virginem pietatem, tum propter loci ipsius præstantiam, quem in sedem suam ipsamet Virgo Nivium miraculo

æstivarum, post suam in cælum Assumptionem delegisset. Hinc cum per valetudinem licuit, frequens ibi fuit, nec solum, si quis dies festus vocaret, sed etiam cum relaxandi animi gratia, iter per urbem haberet. Maxime jucundum illi fuit, cum Paulum V, ejusdem basilicæ magnificentiam pontificis opibus curantem, ex animi sui sententia, conspexit. Donaria quædam, non parum pretiosa, huic basilicæ elargitus est, inter quæ utensilia quædam argentea auro perlita; et phrygio opere contextas vestes, ad aræ usum et ornatum, licet in hoc snarum facultatum vires desiderio pares non essent. Ejusdem vero ecclesiæ jura ac privilegia summo opere, ubicunque opus esset, defendit ac promovit, pontifices maximos de iis, quæ ad eam basilicam patriarchalem, et iisdem pontificibus immediate creditam, pertinerent, admonendo, et quam non solum deceret, sed ad divinum cultum prope necessarium esset, ut ea cæteris ecclesiis præferretur, propriæque jurisdictione uteretur, inculcando. Nihil plane pensius habuit, quam ut accuratissime divina in ea ministeria peragerentur, malebatque sibi, quam iisdem ministros, quos ipse providisset, deesse; quibus nullam unquam exemptionem, etsi facile potuisset, voluit impetrare.

Anno 1619, publica solemnitate, primum lapidem ecclesiæ nostræ Sanctæ Mariæ in Campitello fundamentis iniecit, cum, ut in nostras manus eadem ecclesia deveniret, non parum operæ suæ contulisset apud Summum Pontificem Paulum V. Lapis sic erat inscriptus :

M-P O-Y

Paulo V, Pont. Opt. Max.

Jo. Garzias, S. R. E. cardinalis Millinus, Tit. SS. Quatuor Coronatorum, Papæ Vicarius, Templum, quod Congregatio Matris Dei Deiparæ Natalibus curavit exstruendum, primum hunc lapidem solemnî ritu a se consecratum, in fundamenta coniecit. VI Idus Maii M. DC. XIX.

Cum lapide quædam ærea numismata conjecta sunt, quibus effigies ipsius cardinalis expressa ex una parte visebatur, cum epigraphe :

Jo. Garzias S. R. E. Card.

Millinus tit. Quatuor Coronatorum. Ex altera vero : Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Campitello Congregationi Matris Dei obtinuit, novæque curandæ primum lapidem posuit. Anno sal. 1619.

Ultimum, quod peregit, Sacrum, fuit de beata Virgine; nam cum anno 1629, in ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris, die festo Assumptionis Virginæ, Missæ sacrificium celebrasset, paulo post, lethali morbo correptus est, et 6 Nonas Octobris ejusdem anni, hora noctis 6 lucis hujus usuram amisit, cum ejus jam morituri vox in ea verba defecisset :

*Maria, Mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis suscipe.*

Corpus in templo sanctæ Mariæ de Populo, in

Millinorum sacello, ab ipso instaurato et ordinato tumulatum.

§ XII. — *De Joanne de la Grolaye.*

Joannes de la Grolaye, vel de Villariis, natione Gallus, ex abbate Sancti Dionysii Parisiensis, episcopo Lombardiensi, et oratore regis Francorum, S. R. E. cardinalis ab Alexandro VI Pontifice Maximo creatus, vir (ut refert Claudius Robertus) cui amor religio, cui honori sapientia, et cui bono odori justitia fuit, inter alia obsequiorum genera, quibus studium suum erga Deiparam Virginem comprobavit, dum Romæ ageret, curavit fabricari a Michaelæ Angelo Bonaroto, adhuc adolescente, excellentissimam iconem marmoream divæ Mariæ, Filium mortuum inter brachia materna tenentis, positam in capella regia Franciæ, in divi Petri, deinde ob novam fabricam alio translatam, ut notavit Hieronymus Garimbertus episcopus Galliciæ. Decessit Romæ anno salutis 1499, octavo Idus Augusti.

§ XIII. — *De Joanne Hailgrinio.*

Joannes Hailgrinius, aliis Halgrinus, sive Algrinus, Gallus, ordinis Cluniacensis monachus, ex decano, priore, seu abbate monasterii Sancti Petri de Abbatis Villa, et magistro gymnasii Parisiensis, archiepiscopus Bisuntinus, cui Gregorius IX Pont. Max. ob probitatis et scientiæ reverentiam, cardinalitiam purpuram detulit, vir fuit Mariæ colendæ et laudandæ propemodum natus. Ad honorem Matris et Filii, Cantica canticorum expositurus, se sensu pauperem modicumque (qua erat humilitate) agnoscens, ejusdem Matris auxilium implorabat, et beneficium Filii suppliciter petebat, ut quæ Verbum æternum genuit in tempore, in Verbi laudibus, verbum impetraret, et Verbum Patris humanatum in Virgine, in Matris præconiis suggereret verbum; petitionis autem suæ tam a Matre, quam a Filio plene cumulateque compotem factum, nemo, qui ejus opera attente legerit, inficiari audebit. De laudibus enim Virginis Matris et Christi Filii, eadem Cantica canticorum felicissime exposuit, totiusque Operis argumentum, his verbis breviter complexus est : « Continet hoc Canticum Matris et Filii, beatæ scilicet Virginis; et Domini Jesu Christi, applausum, jucundum et mutuum. Hic enim applaudit Mater Filio; hic Filius jucundatur in Matre : hic Matris privilegia describit Filius, hic excellentiam Filii describit Mater. Loquantur autem in hoc Cantico quatuor personæ, videlicet, Mater et Filius, et angeli qui Filio assistunt et Domino, et adolescentulæ virginis, quæ tanquam suæ dominæ assistunt Virgini. » Sic ille. Porro in ea Cantici canticorum expositione (quam una cum Thomæ Cisterciensis in Cantica Commentariis, anno 1521, Jodocus Badius Ascensius excudit Parisiis, quamque integram, si Deus voluerit, in Bibliotheca purpurea Mariana, ex Ascensiana editione afferam) se luculentissimum Mariæ Deiparæ Virginis encomiasten declaravit Hailgrinus, dum

ibi eam appellavit Tabernaculum Regis justitiæ : Pellem delicatam veri Salomonis : Stellam maris, quæ non solum bene merentes dirigit, sed etiam errantes et devios reducit ad portum salutis : Mediatrix Dei et hominum, quæ peccatores discordantes a Filio suo reducit ad concordiam : Reconciliatricem ovium erronearum : Columbam Dei simplicem, Spiritu sancto illustratam : Agrum, qui nondum floruerat, et tamen ejus florum fragrantiam Isaac in filio odorabatur : Terram, quæ illum fructum sublimem produxit, de quo dixit Isaias iv, 2 : *Et fructus terræ sublimis* : Virgulam fumi, quæ habens omnia aromata virtutum, omnium virtutum odore profudit Ecclesiam : Lectulum Salomonis, id est, Christi veri pacifici ; in ea enim, deitatis inclinato capite, Dei Filius requievit, velut in lectulo : Ferculum a Domino factum, propter filias Jerusalem, id est, propter salutem fidelium animarum : Amicam Dei pulchram in iis virtutibus, quæ coronant et venustant animam : Matrem Domini speciosam, propter ruborem verecundiæ et candorem innocentiae, cujus quanta sit species, ille solus novit, qui dedit : Turrim David, quam Christus in Jerusalem, id est, in Ecclesia sua ædificavit et erexit, ut esset peccatoribus munimen et refugium : Holocaustum Domino gratum : Sororem Domini, propter humanæ naturæ contubernium : Sponsam Domini, de cujus carne formatus est Sponsus ejus : Paradisum, in qua plantavit Deus lignum vitæ, quando in ea Filius Dei, qui vita est, carnem assumpsit : Urbem fortitudinis nostræ, in qua conclusus est Salvator per Incarnationis mysterium : Fontem signatum, de cujus rivo, id est Filio, hortus Ecclesiæ irrigatur : Libanum non incisum, quia sine incisione, cum integritate virginitatis, Filium peperit : Hortum Dei, quem Auster, id est, inspiratio sancti Spiritus perflât, id est, perseveranter insufflat gratiarum abundantia, ut ab ipsa abundanter et indeficienter defluant ad infirmos beneficiorum remedia : Auroram, quæ de tenebris Synagogæ exorta, Christum peperit verum Solem : Signum ævi, insigniens omnem ætatem præteritam et futuram : Lunam nostræ festivitatis : Sunamitem, in qua videntur chori castrorum adherentes, videlicet, ipsi beatæ sanctorum acies, qui cum ipsa pro nobis militant contra hostem : Filiam Principis, cinctam bysso castitatis et virginitatis astrictam balteo : Monitorium castitatis : Ostium Ecclesiæ, malignis obsistens spiritibus, ne ad devotos suos intrent et accedant : ut plura alia Marianarum laudum ornamenta, quibus, tanquam lucidissimis gemmis, auream expositionis suæ coronam pretiose inoculat, brevitati consulens omittam.

Qualis ejus fuerit de omnimoda beatæ Virginis puritate, et de totali a quolibet peccato immunitate sensus, ipsemet, suis verbis, luculenter aperuit, dum ad illud Canticor. ii, 2 : *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias* : in persona

Christi dixit : « Sicut lilium spinis est incomparabile, sic inter filias hominum, nulla Matri meæ comparabilis invenitur ; omnes enim aliæ spinas habeant, ista nitet, ut lilium sine spina ; » et dum ad illud : *Surge, propera, amica mea*, ejusdem Christi ore in hunc modum locutus est : « Surge, formosa mea, tota pulchra, in qua non est macula ; » et dum ad illud : *Hortus conclusus, soror mea sponsa*, de beata Virgine sub paradisi atque horti conclusi symbolo fatus, scripsit : « Hunc paradisum sic conclusit Dominus, ut nulli hosti maligno ejus pateret ingressus : nec tantum semel, sed etiam iterum vocatur, Hortus conclusus : et est ipsa iteratio veritatis confirmatio. Conclusit autem hunc Hortum tota Trinitas, quoniam potentia Dei Patris munivit Virginem contra diaboli violentiam ; sapientia Filii, contra hostis fraudulentiam ; bonitas Spiritus sancti, contra ejusdem malitiam ; » et dum ad illud : *Messui myrrham meam*, his dictis usus est : « Illa myrrha electa est, quæ sine vulnere, amaram carnis mortificationem designat, quam profert anima, nullo peccati vulnere sauciata. Talem myrrham messuit Dominus in beata Virgine, quæ licet vulnus peccati non haberet, se ipsam multipliciter mortificare curavit ; » et denique, dum ad illud : *Ego dormio, et cor meum vigilat*, deserte et absolute pronuntiavit, beatam Virginem Dei amicam, et secretorum Dei consciam, a jugo servitutis peccati et maledictione fuisse liberam ; hocque in salutatione angeli per verbum *Ave*, designari. Aiebat, quod, licet beata Virgo a multis quasi dormire videretur, quia contra indevotos non statim accingitur ad vindictam, et erga devotos non statim assurgit ad misericordiam, attamen vigilabat, quando volebat, sciebatque devotis postulare misericordiam, et contra indevotos suscitare vindictam, sicut ostendunt ipsius infinita miracula. Aiebat, quod sicut oleum rerum aliarum liquorem supernat, sic nomen Mariæ, et invocatio nominis ejus, omnium sanctorum nomina, et invocationes nominum superexcellerat, et superabat in efficacia subventionis, et obtentu divinæ gratiæ, et dæmonum fuga. Aiebat, quod sicut arbor triumphalis Dominicæ crucis terribilis est malignis spiritibus, sic beata Virgo, merito suæ rectitudinis, malignos spiritus terrebat atque expellebat. Aiebat, quod sicut pelles protegebant totum tabernaculum, sic beata Virgo sub umbra suæ defensionis, protegebat totam Ecclesiam, pie sollicita in precibus ad Filium, et in defensionibus contra inimicum. Aiebat denique, eum, qui diligit Filium, diligere et Matrem, et inseparabile esse consortium Matris et Filii in piæ dilectionis affectu : et ita Christum, et Matrem manere in eo qui diligit alterum, licet diversimode, cum in corde diligentis se maneat Christus per inhabitantem gratiam, Mater vero per devotionem ipsius. Dicebat, cujusque conscientiam esse Jesu et Mariæ quietis lectulum, si ipsa sit

florida, habens decorem pariter et odorem, ut sit decora per ornamenta virtutum, et in operibus odorifera per exemplum. Animas sanctas appellabat Jesu et Mariæ domos, quarum domorum tigna, id est virtutes, debebant esse cedrina, ut non vermiscerent nec putrescerent, sed per humilitatem in profundum radicatae, crescerent in immensum, sicut cedrus. Guttur beatæ Virginis, id est, preces ex gutture procedentes, asserebat esse sicut vinum optimum, quia sicut vinum optimum, sine difficultate, et cum delectatione sorbetur, sic petitiones beatæ Virginis, cum omni facilitate et delectatione admittebat Deus. Præter auream super canticorum Cantica in laudem beatæ Virginis Expositionem, scripsit Hailgrinus. *De præcipuis ejusdem beatæ Virginis festivitatis sermones egregios*, mihi hactenus invisos, devotissimi sui erga tantam Dominam obsequii ac propensissimæ voluntatis monumenta. Beatorum in cælo numerum auxit, anno salutis 1237, die 28 Septembris.

§ XIV. — *De Joanne Morono.*

Joannes Moronus, patricius Mediolanensis, a Paulo III Pontifice Maximo Romana purpura donatus, quem Pius V insigni prudentia et magnarum rerum usu præstantem dilexit, fecitque maximi, sapientique ejus consilio ad graviora negotia conficienda uti consuevit, inter alia pietatis indicia, quibus Mariam Deiparam Virginem sibi cordi esse demonstravit, anno 1579, ex concessione Gregorii XIII, aggregavit confraternitatem purissimæ Conceptionis, sitam in cœnobio Sancti Francisci Valentino, archiconfraternitati Charitatis de Urbe, ut patet ex hujus aggregationis diplomate, quod exstat apud Armamentarium Seraphicum, in *Regesto*, fol. 7, 4. Idem, periculoso implicitus morbo, Lauretana Virgine implorata, repente convaleuit. Itaque damnatus voti Lauretum protinus venit, et beatæ Mariæ gratiis actis, exstare voluit divini muneris monumentum. Proinde votivam inibi tabellam suspendit, hoc maxime titulo insignem:

*Joannes Card. Moronus, episcopus Portuensis,
Gravissima infirmitate oppressus,
A Deo, intercessione B. Mariæ semper Virginis
Liberatus,
Voti compos, votum persolvit,
Anno Domini MDLXV.*

Cum cardinali Urbinati in tutela Lauretanæ domus successisset, Vincentium Casalem Lauretanæ rei administrationi præposuit, spectata pietate ac fide virum; eoque patrono Lauretanum templum, ac supplex haud parva incrementa cepit. Canonici Lauretani, auctis stipendiis, ad amplificandum templi cultum incitati: pœnitentiarii linteis vestibus superinduti, sericis infulis (stolas vocamus) ad ipsorum et templi decorem ornati: duodecim pueris sacrorum ministris rubræ vestis insigne datum: novum odeum (quia vetus, aucto sacerdotum symphonicorumque numero, erat angustius) multo amplius, multoque commodius institutum,

ornatumque: ad solemne aræ ornatum, duodecim apostolorum simulacra, ex argento sesquicubitallia, egregio opere facta, pondo septingentarum ac viginti librarum: Lauretanæ Historiæ Summa, a Teremano præside olim edita, in octo præcipuas linguas, Græcam, Arabicam, Hispanam, Gallicam, Germanam, Illyricam, Latinam, Italicam versa: eademque in totidem ingentibus tabulis descripta, medio proposita templo, ut omnium nationum advenis ipsius Historiæ cognoscendæ copia foret: ut alia, brevitati consulens, omittam. Ad gaudia cœlestis aulæ migravit Moronus anno a Virginali partu 1580, ætatis 71, die 1 Decembris, humatus in æde Sanctæ Mariæ super Minervam.

§ XV. — *De Joanne Oczko.*

Joannes Oczko, a familia Vlassina, Bohemus, episcopus Olmutziensis, ex archiepiscopo Pragensi presbyter cardinalis basilicæ sanctorum duodecim apostolorum ab Urbano VI creatus, vir eximia in Dei Matrem religione spectatissimus, in domo archiepiscopali Pragensi (quam mirifice auxit) sacellum in honorem beatissimæ Mariæ Virginis construxit. Ferunt aliqui (ut narrat Augustinus Brunensis præpositus in Catalogo Olmutzensium episcoporum) huic Genitricem Dei Mariam in arce Radwile visibiliter apparuisse de quo plura in Bohemia pia Georgii Bertoldi Pontani a Bractembergh Olmutziensis præpositi. Rebus humanis excessit Joannes, Pragæ in Bohemia, anno salutis 1581, mense Februario.

§ XVI. — *De Joanne Salviato.*

Joannes Salviatius, Florentinus, Leonis X Pontificis Maximi (a quo Romanæ purpuræ decore auctus) ex sorore nepos, vir illustri germine clarus, mira prudentia insignitus, et omni prorsus virtutis splendore percelebris, inter alia obsequiorum genera, quibus tenerrimum suum erga Deiparam Virginem pietatis sensum declaravit, dum, anno 1525, esset Toleti Sedis apostolicæ a latere legatus, edidit Bullam, qua confraternitati Conceptionis Toletanæ concessit jus crucem propriam, cum insignibus solitis, publice deferendi. Bullam integram affert Armamentarium Seraphicum in *Regesto*, pag. 158, ejusque initium est: « Joannes, miseratione divina Sanctorum Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis de Salviatis, ad Hispanias, et alia regna et loca, ad quæ nos declinare contigerit, sanctiss. D. N. D. Clementis Papæ VII, et Sedis apostolicæ legatus de latere, dilectis nobis in Christo confratribus confraternitatis Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariæ in civitate Toletana institutæ, salutem in Domino sempiternam, » etc. Abiit e vita anno salutis 1553, v Kal. Novembris, natus anno 1490, die 24 Martii, in Vigilia Annuntiationis beatæ Virginis.

§ XVII. — *De Joanne Siliceo.*

Joannes Siliceus (aliis Joannes de Guiso Siliceus, vel Joannes Martinus Siliceus), natione Hispanus, Philippi II magister, invictus Christianæ sinceri-

tatis ac catholicæ fidei propugnator, quem Paulus IV Pontifex Maximus S. R. E. cardinalem renuntiavit, ut erat præcipua quadam erga Deiparam Virginem religione propensus, inter alia sui affectus erga tantam Dominam specimina, Salutationem angelicam, B. Virgini factam, commentatus est, mirisque eam locupletavit hieroglyphicis. Elegantissimum B. Virgini sacellum intra ecclesiam Toletanam construxit: ipsamque ecclesiam Toletanam, Deiparæ Virgini consecratam, cujus erat archiepiscopus, locupletare et illustrare studuit. Unde multa prædia alienata restituit; et impuris ac minus dignis hominibus in posterum fore purgatam voluit. Leges enim sanxit, Romani Pontificis auctoritate roboratas, ut nemo Judæorum aut Maurorum stirpe natus, in illo angustissimo Deiparæ Virginis templo, sacerdotis aut beneficii ecclesiastici titulo honestaretur, neve magistratum, aut humile quantumvis officium exerceret. Quievit in Domino anno orbis redempti 1557, ætatis 80, die 31 Maii.

§ XVIII. — De Joanne Turrecremata.

Joannes de Turrecremata, Hispanus, ordinis Prædicatorum, propter excellentiam, doctrinam, et morum probitatem ingenuam, ab Eugenio IV Pont. Max. ad amplissimum S. R. E. cardinalatus apicem sublimatus, inter alia eximii amoris sui erga augustissimam Dei Genitricem specimina, templum S. Mariæ ad Minervam in urbe nuncupatum, testudine ornavit, et primum ædium impluvium hujus Mariani templi (quod Claustrum vocant) e fundamentis a se erectum, picturis exornavit: quibus meditationes præcipuas utriusque Testamenti graphice inscriptas, ut facilius picturæ dignosci valerent, apponi jussit. Sacellum item in eodem templo erexit S. Mariæ cœli Reginae dicatum, ubi societatem fundavit, sub nomine Annuntiatæ, cujus interesset, quotannis, in festo Annuntiationis Virginis, puellas Romanas inopes, quarum pudicitia, ob paupertatem, non satis prospectum, certa pecuniæ quantitate, nuptui tradere. Ex multis enim eximiis et sanctis operibus, quæ fieri pro amore Dei Matris possunt, Regina virginum apprimè acceptum est, pauperes puellas, amore ejusdem beatæ Virginis, honesta dote instruere; sive quod hac ratione puellarum pudicitia consulatur, atque a periculo intereundi servantur; sive quod natura nostra, pauperula quædam puella sit, quam si Deus sibi, per Incarnationem, non despondisset, ejusque fuisset misertus, quid actum de nobis fuisset? Quæ causa, inter alias, Joannem nostrum impulit, ad eam quam diximus, societatem instituendam. Hæc autem societas, cujus Joannes noster primus auctor extitit et fundator, tam fuit Romano Pontifici commendata, ut illi perpetuum deinde Romæ morem invexerit, singulis annis, die Annuntiationis, solemnissimo cultu ad jam dictum S. Mariæ super Minervam templum procedendi, ubi Sacro

ab uno cardinalium celebrato, ipse Pontifex, ducentis et amplius virginibus pauperibus, qui viris se matrimonio jungere volunt, scuta 80, in dotem donat, centum vero iis quæ Deo sese desponsare desiderant.

Acerrimus fuit defensor et vindex revelationum cœlestium prædictæ sponsæ Christi S. Birgittæ viduæ de regno Sueciæ, et per consequens approbator istius revelationis, libro v, in fine, qua ipse Pater æternus, quid erga Filii sui Matrem actum fuerit, sic Birgittam edocuit: « De radice Adæ processit et de peccatoribus nata est, licet sine peccato concepta, ut Filius meus de ea sine peccato nasceretur; » necnon Revelationis istius, lib. vi, cap. 49, ubi Deipara Virgo, eandem alloquens Birgittam, hæc protulit verba: « Veritas est, quod ego concepta fui sine peccato originali, et non in peccato. » Certe cum, ex commissione Sedis apostolicæ, has S. Birgittæ Revelationes studiose et diligenter perlegisset Turrecremata, affirmavit, omnes a divino Spiritu veraciter emanasse, omnesque, fidei catholicæ veritate salva, et absque doctrinæ doctorum sanctorum injuria, sustineri posse: pronuntiavitque in testimonium veritatis sermonum, quos S. Birgitta, divini luminis gratia illustrata et inspirata, locuta fuisse creditur, posse ei convenientissime, secundum allegoricam intelligentiam, adaptari illa verba, quæ olim illi sanctæ et famosissimæ viduæ Judith ab Ozia principe, et presbyteris populi Israel (*Judith* cap. viii, 28) dicta leguntur: *Omnia quæ locuta es, vera sunt, et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio.* Neque ideo, quia de veritate Conceptionis beatissimæ Virginis Mariæ opus scripsisse dicitur Turrecremata, censi ex eo debet contrarius purissimæ ejusdem beatissimæ Virginis Mariæ Conceptioni, quam, Revelationes D. Birgittæ approbans, approbavit, et veram agnovit; opus enim illud de Conceptionis veritate (utpote viri integerimi, et late patienti doctrina priscis Patribus comparandi) summa cum veneratione excipere-mus, ac deoscularemur, si incorruptum, et ut ab auctore scriptum est, ad nos pervenisset. Sed cum post centum et amplius annos a F. Bartholomæo Spina in multis auctum, inversum, immutatumque, editum fuerit Romæ apud Antonium Bladum anno 1547, nullam jam opus Turrecrematæ, quod modo circumfertur, auctoritatem obtinet; nec Conceptionis veritas, quam titulus splendide pollicetur, nunc ex illo hauriri potest. Certe vir doctissimus Ambrosius Catharinus, Minorensis primum episcopus, ac postea Compasæ archiepiscopus, prudentissimo judicio statuit, opus *De Veritate Conceptionis*, sub nomine Turrecrematæ a Spina productum, non tam esse Turrecrematæ, quam Spinæ. En ejus verba, in Præfatione Disputationis de Conceptione B. Virginis ad synodum Tridentinam: « Hæc igitur in synodo cum tractarentur (intererat Catharinus synodo Tridentinæ anno

Domini 1546, quando sessione v de præservatione beatæ Virginis ab originali macula actum fuit), ecce novus liber, imo vetus a situ et carie jam semesus eripitur, qui non multo post, typis excusus, in lucem prodit. Libri ejus argumentum erat, contra immaculatam beatæ Virginis Conceptionem: cujus auctor inscribitur, cardinalis de Turrecremata, cum nondum tamen esset cardinalis, sed adhuc Frater sub ordine Prædicatorum constitutus. Editionis autem ejus libri promotor Fr. Bartholomæus Spina, ejusdem ordinis, et sacri palatii magister; et nescio, quis ejus discipulus (*fuit hic Albertus Duimius de Catharo*); ille enim Spina, eodem discipulo teste, qui epistolam præfatoriam ad eum librum ascripsit, zelo fidei totus incensus, magno labore, librum ab erroribus expurgari et publicari curavit: quem extrema ægritudine præventus, vix perficere valuit, quod totus liber ita vitio scriptoris erat corruptus, ut alicubi minus intelligibilis videretur. Horum igitur, hoc est Spinæ et discipuli, summa diligentia et solerti opera tandem est candori pristino restitutus: quin etiam tot insuper (eodem discipulo teste) adjecta et mutata, ut jam queat homo mediocri prudentia præditus olfacere, eum librum non tam esse Turrecrematæ, quam Spinæ. Sic Catharinus. Cui subscribunt viri doctissimi atque integerrimi Lucas Waddingus in Legatione pro Conceptione, pag. 121 et 150, Gaspar de la Fuente, Petrus de Valvas, Petrus de Alva et Astorga, Joannes Gutierrez, in Armamentario seraphico fol. 423, Antonius Calderon, cap. 5, § 31, et alii plures.

Et quidem Spina solus, et non Turrecremata (quem modestissime de pia opinione locutum suadet approbatio ab ipso facta revelationum S. Birgittæ, quibus, ut supra vidimus, gloriosissimæ Virginis a peccato originali præservatio tanta claritate astruitur), solus, inquam, Spina subnotare potuit in calce illius operis quinquaginta et octo errores, et eos quidem non quoslibet, sed errores in fide, ab hac conclusione exorientes; videlicet: beatam Virginem absque originali peccato conceptam; ac per hoc quinquages et octies hæreticos nos, qui eam conclusionem sequimur, declarare, sed de Spina alibi. Mortalis vitæ finem incurrens, immortalitatis invenit initium Turrecremata, anno post redemptum genus humanum 1464, die 26 Septembris.

§ XIX. — *De Joanne Vincentio Gonzaga.*

Joannes Vincentius Gonzaga, S. R. E. cardinalis a Gregorio XIII Pontifice Maximo creatus, vir ad beneficentiam natus, nec solum nobilitate generis, sed præclaris animi dotibus clarissimus, inter alia pietatis suæ erga augustissimam cœli Reginam obsequia, ecclesiam S. Mariæ in Cosmedin (quam in titulum obtinuerat) variis structuris ornavit: ibidemque sæcellum, sacristiam, et chorum hiemalem, ad divina officia canenda, extruxit.

Huic præterea ecclesiæ plurima ornamenta, totamque suppellectilem, testamento legavit, atque in ea corpus suum post mortem sepeliri voluit. Christiano orbi ereptus est, anno salutis 1591, ætatis 51, die 23 Decembris.

§ XX. — *De Joannettino Doria.*

Joannettinus Doria, Januensis, Joannis Andreae Melsiæ principis, ac D. Zenobiæ Carecto ex Finalis marchionibus filius, a Clemente VIII Pont. Max. in sacrum S. R. E. cardinalium ordinem ascitus, inter alia sui affectus erga semper amandam et nunquam satis dilectam Mariam Deiparam Virginem documenta, cum anno 1613, die 27 Decembris, Octavius de Aragonia præclarissimus classis Siculæ præfectus, octo tantum triremibus Panormio enavigans, decem Turcarum triremes invasisset, atque septem ovans captivas abducens, mille ferme Christicolæ e misera servitute exemisset, voluit Joannettinus, tunc archiepiscopus Panormitanus, eos omnes Christiani nominis homines, lauro, palmaque redimitos urbem obire, et ad D. Mariæ de Pede Grutta, gratias Deo Virginiq. acturos adesse. Illuc etiam ipse in pontificali habitu se contulit, atque ut moneret cives, undenam venirent suppetiæ in dubiis rebus, solemne illud: *Te Deum laudamus*, musicis modis decantari jussit. Pro eo quo æstuat ab erga B. Virginem ejusque puram Conceptionem amore, anno 1624, scripsit ad Urbanum VIII Pont. Max., pro decisione ejusdem puræ Conceptionis epistolam insignem, quam, una cum aliis hujus cardinalis epistolis, ad Hispanos causæ Conceptionis in Romana curia agentes, ea de re datis, legi olim ms., apud illustrem ac Mariano cultui addictissimum virum D. Bernardum de Toro, Hispalensem. Eodem anno, die 45 Augusti, cum senatu populoque Panormitano, voto ac juramento se astrinxit de tuenda Virginis Conceptione ab originis noxa, hac voti juramentique formula usus:

« Ad tuæ Majestatis pedes, o cœli terræque Regina, provolutus, ego cardinalis Joannettinus Doria, archiepiscopus Panormitanus, S. D. N. D. Urbani divina providentia Papæ VIII, de tuæ gloriæ amplificatione bene meriti, ejusdemque prædecessorum Romanorum Pontificum, ac sacrorum conciliorum, Tridentini præsentim, probatissimorumque Patrum, universo fere populo Christiano plaudente, vestigiis inhærens, in hoc tibi sacro templo, in hac nobis læta et fausta solemnitate, per merita Filii tui, te jam, ab ipsa æternitate, sine peccato originali prævisam et præservatam confiteor; testorque Deum et Filium tuum, me hanc sententiam de tua ab originali præservatione, meo jamdudum insitam pectori, Deo inspirante, constantissime ad ultimum vitæ spiritum retenturum, atque a mihi subjectis, quantum in me fuerit, teneri et doceri, Deo adjuvante, curaturum: et insuper Conceptionis tuæ sacratissimum diem festivitate solemnî, ac illius pervigilium ecclesiastico jejuniis celebraturum.

Ita voveo, ita spondeo, ita juro: sic me Deus adjuvet, et hæc sancta Dei Evangelia. Quam assertionem, votum et juramentum ad pedes SS. D. N. Urbani Papæ VIII submitto, ut hæc omnia apostolica benedictione promovere dignetur. Tu ergo, o felix, o summe felix, B. Virgo, quæ in æternitate, ab ipso Deo, electa fuisti et præservata, SS. D. N. Urbanum VIII diuturnitate felicissimæ pacis amplifica: catholicum regem Philippum, tuæ sine peccato Conceptioni constanter addictum, omnibus bonis accumula: et ineffabili pietatis tuæ largissimo dono diutius conserva: universæ reipublicæ Christianæ perpetuam pacem et tranquillitatem elargire: et ut Filius tuus mihi, et huic populo, animorum puritatem, corporumque incolumitatem concedat, et ab hac civitate, ac toto Siciliæ regno mortalitatis et pestilentiae flagellum avertat, impetrare digneris, piissima Mater. » Hæc Joannettinus, qui diem clausit extremum circa annum Redemptionis humanæ 1650.

§ XXI. — *De Jordano de Caccano.*

Jordanus de Caccano, Italus, Campanus, nobilissima familia oriundus, ordinis Cisterciensis monachus, atque ex abbate Fossæ novæ, S. R. E. cardinalis a Clemente III Pontifice Maximo creatus, vir Deiparæ Virginis amantissimus, totusque ejus obsequiis mancipatus, inter alia sui amoris obsequiique erga illam documenta, Ceccani ecclesiam Sanctæ Mariæ ad Fluvium condidit et dedicavit.

Mortalem hominem exiit, anno salutis 1210, aliis 1206, Kal. Martii.

§ XXII. — *De Jordano Ursino.*

Jordanus Ursinus, Romanus, majorum sanguine et propria virtute nobilissimus, quem rerum gerendarum peritia, et gestarum gloria spectatissimum, Innocentius VII Pontifex Maximus inter S. R. E. purpuratos Patres cooptavit, Bracciani, in Sutrina diœcesi, ecclesiam et conventum Sanctæ Mariæ Novellæ pro Patribus ordinis Eremitarum sancti Augustini fundavit, devotissimi sui erga augustissimam cœli Reginam obsequii apud posteros monumentum.

Idem suum erga basilicam Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe affectum luculenter declaravit, dum generalis urbis Romæ visitator, cernens monasterium Sancti Andreæ de Fractis, jam esse extinctum, quatuor, quæ supererant, monialibus alteri cœnobio assignatis, et redditibus, pro earum alimento, reservatis, omnia bona in eandem basilicam transtulit; ut patet ex Bulla Eugenii Papæ IV, in archivio prædictæ basilicæ asservata, cujus tenorem affert abbas Paulus de Angelis in Descriptione basilicæ Liberianæ lib. VII, cap. 1. E mortaliū numero abiit Jordanus, anno orbis redempti 1450, v Kalendas Junii.

§ XXIII. — *De Julio Antonio Sanctorio.*

Julius Antonius Sanctorius, nobilis Casertanus, Sanctæ Severinæ archiepiscopus, propter excellen-

tem sacrarum litterarum eruditionem et innocentissimæ vitæ laudem insigni cum religionis ardore conjunctam, inter purpuratos S. R. E. Patres a Pio V Pontifice Maximo relatus, et cardinalis Sanctæ Severinæ nuncupatus, inter alia Marianæ pietatis specimina, quibus internum suum erga augustissimam Dei Matrem affectum exterius declaravit, in ecclesia Sanctæ Mariæ Transtiberim fecit laqueare deauratum quod ante chorum, in suprema ejusdem ecclesiæ parte reperiit. Excessit e vita, anno humanæ reparationis 1602, ætatis 70, die 7 Junii.

§ XXIV. — *De Julio de Ruvere.*

Julius de Ruvere, Urbinas, Franesisci Mariæ Ruverei Urbini ducis, et Eleonoræ Gonzagæ filius, quem avita non minus nobilitate, quam propria virtute eminentissimum, Paulus III Pont. Max. in sacrum cardinalium collegium cooptavit, Lauretanæ domus protector constitutus (ut erat Deiparæ Virginis ab ipsa infantia devotissimus) in eam curam totus incubuit, nullique veterum patronorum pietate ac studio erga Lauretanam Virginem cessit. Ac primum, per Pompeium Palantherium ædis Lauretanæ præsidem, templi tholum intrinsecus exornandum marmorato opere curavit: et ad radices Lauretani collis, in via quæ fert ad portum Recinetensem, satis uberem ornatumque peregrinis præbuit fontem. Deinde, per Robertum Saxatellum, virum manu et consilio promptum, quem post Palantherium Laureto, cum summa potestate, præfecerat, ad augendam Lauretani templi majestatem, sacerdotum canonicorumque delectum habuit, eximii undique cantoribus ingenti pretio accitis. Symphonicorum chorum, nulli secundum instituit: sacram suppellectilem auxit; tabulis pulcherrime pictis, peripetasmatis comparatis, nitorem altaribus, templo splendorem addidit. Illa autem præcipua augustissimæ cellæ ornamenta: sibyllarum signa decem, e Ligustico marmore pulcherrime facta, et in suis loculamentis disposita: quatuor insuper æneæ valvæ, januis impositæ, mirabili opere ælatae, Hieronymi Lombardi, nobilis, illa ætate, statuarii et fictoris, manu. His accesserunt bina principum apostolorum simulacra ex argento, sexcubitalia, præclara arte perfecta, præcipuis diebus festi ornamento altaribus futura; quin etiam sacratissimæ Eucharistiæ honeste ac decore ad ægros deferendæ, mortuis rite sepeliendis, nominis Jesu et Mariæ religioni tuendæ, sodalitates quatuor constitutæ, Corporis Christi, Misericordiæ, Nominis Jesu, Rosarii que B. Virginis; et suum cuique sacellum cum sacra suppellectili, suis ad conveniendum locus, suæ leges datæ. Quibus sodalitatibus ingens sane et Lauretano populo commodum, et templo decus accessit. Nec templi finibus Julii nostri se tenuit cura. Nam Saxatelli opera, publicam bibliothecam cujusque generis libris instruxit: noxiis nemoribus, quæ supererant, excisis, circumjacentes lacunas penitus exiccavit:

submotoque Musionis fluvii mœnia subterlabentis alveo, Lauretanam habitationem longe salubriorem fecit. Inde ut peregrinis Lauretum petentibus liber et expeditus undique pateret accessus, vias omnes quæ Lauretum ferunt, jam longo usu vitiatas atque corruptas, partim laterculo, partim glareâ, magna ex parte, stravit. Navigium quoque ingens, subvehendis e Dalmatia ingentibus saxorum glebis, ad Lauretanæ ædificationis usum, ædificavit, magnamque saxorum vim Lauretum subvehendam curavit. Hisque lapidibus a Joanne Boccalino, architecto haud ignobili, præclara basilicæ Lauretanæ facies, antiquo opere, strui cœpta. Nec templo, oppido, viis ornandis intentus, charitatis, benignitatisque Christianæ munia intermisit. Nam Saxatelli jam dicti opera usus, centenos primo, inde duceños, sæpe etiam treceños, eoque amplius pauperes peregrinos hospitio exceptos, haud sane maligne alebat quotidie. Et quoniam vetus xenodochium viris erat attributum, crescenti in dies quoque seminarum multitudine, novum mulieribus hospitium extruxit, instruxitque. Honestiores etiam pauperum, quos a petenda propalam stipe retardabat pudor, occulta juvabat ope. Principes quoque viros humaniter æque liberaliterque tractabat. Lauretanam B. Virginis ædem (Julio nostro protectore) omnium gentium, omnium fere ordinum hospitam diceres. Haud facile alia apparuit magis divina providentia, in humana benignitate juvanda. Eleemosynarum, votivæque pecuniæ tanta vis exstitit, ut ad tot tantaque pietatis Christianæque benignitatis opera non suppetere solum, sed etiam superarent. Adeo res familiaris, Dei causa erogata,

divina quadam vi cumulator redit. Ex pecunia autem supereffluente (quo benignitatis fons perennis foret) luculenta sane ac frugifera prædia coempta, ex quibus tum aliæ commoditates plurimæ, tum vero annuum vectigal ternorum ferme aureorum millium Lauretanæ domui accessit, haud leve subsidium benignitatis cultusque divini.

Nec solum vivens, sed mortuus etiam Lauretanæ domus opulentiam Julius noster cumulavit: nam, ne minus liberalis moriens in Lauretanam Virginem esset, quam vivus fuerat, testamento sacram sacelli sui supellectilem, luculentam in primis et copiosam, B. Mariæ magna legavit ex parte. Missæ igitur Lauretum ab hæredibus: crux argentea præclara, cum binis candelabris egregio opere factis: pontificales amictus duo ex veste Attalica: totidem altarium ac sacerdotum sacris operantium vestes, ex auro textili: toralia insuper, et sacrorum calicum velamina, phrygio opere, auro argentoque distincta. Ad hæc sacra ara mobilis (petram sacratam vocant) e gemmis compacta, calices aurei aliquot, bini urceoli argentei, cum suo pollubro, pulcherrime cælati, aliaque generis ejusdem, haud obscura Roburæ munificentia ac Marianæ pietatis argumenta. Sed præter insignia pietatis monumenta, quæ in sacra B. Virginis Lauretanæ domo reliquit Julius, ad ampliorum ejusdem Lauretanæ domus cultum, in sacra eremi S. Crucis Avellanæ area, cellam B. Mariæ semper Virgini Lauretanæ nuncupatam, erigendam curavit. Excessit ex hac mortalium regione anno Redemptionis humanæ, 1578, in Nonas Septembris.

CAPUT X.

De Latino Frangipane, Latino Ursino, Laurentio Cibo, Ludovico Alemando, Ludovico Barry, Ludovico Borbonio, Ludovico Ludovisio, Ludovico Madruccio, ac Ludovico de Torres, S. R. E. cardinalibus.

§ 1.—De Latino Frangipane.

Latinus Frangipanis, vel (ut habent Vitæ cardin.) Malabranca, sacri ordinis Prædicatorum alumnus, Nicolai Ursini Papæ III ex sorore nepos, ab eodem Nicolao III sacro purpuratorum Patrum senatui ascriptus, nobilitate quidem sanguinis, ac familiæ splendore clarus, sed clarior virtutibus atque doctrina, inter alia testimonia, quibus ardens suum erga Deiparam studium luculenter declaravit, scripsit in laudem ejusdem Deiparæ et gloriosæ semper Virginis Mariæ Prosas, ab Eisengrenio, Antonio Senensi, Alphonso Fernandez, aliisque memoratas. E quibus duas vere piissimas, ex perantiquo codice Pergameno ms. quondam bibliothecæ Torrigianæ de Urbe excerptas, et Romæ anno 1651, typis Manelphii, in fine Marialis Isidori Thessalonicensis a me primum in lucem productas, ad Marianorum cultorum commodum, iterum hoc loco producere visum est, ut ex iis tanti principis ad-

miranda pietas, et singularis erga beatam Virginem devotio, mundo clarius innotescat.

Latini Frangipani S. R. E. card. Prosæ de beata Virgine.

Prosa prima.

Ecce ad te confugio,

Virgo, nostra salvatio,

Spes salutis et veniæ,

Mater misericordiæ.

Serva ad te fugientem.

Salva de te confidentem

Super omnes te adoro,

Super cunctos te imploro.

Tu omnium es potentior,

Inter omnes et dulcior,

Inter omnes humilior,

Inter cunctos sublimior.

Nullus enim confunditur,

Reus tantum non perditur,

Qui se tibi commendabit,

Qui te, Virgo, invocabit.

O Maria, Mater Dei,

Miserere, precor, mei,

Atque pro me ora Deum,
 Ut me salvet nimis reum.
 Ecce tibi me commendo,
 Mea vota nunc impendo,
 Tu, Domina, me suscipe,
 Et clementer me respice.
 Et visita me miserum,
 Oppressum mole criminum,
 Nam si tu me visitabis,
 Visitando, me curabis.
 Ave domum pietatis,
 Me absolvas a peccatis.
 Te devote invocare,
 Hoc est valde salutare.
 Nomen tuum dulce nimis,
 Memorandum est in primis.
 Ubi tuum nomen sonat,
 Spem salutis semper donat.
 Ille potest desperare,
 Qui te non vult invocare;
 Per te enim, salus nostra,
 Paradisi patet porta.
 Per te credo reparari,
 Per te credo me salvari,
 O Domina gloriosa,
 Super omnes speciosa.
 Memor esto servi tui,
 Fac me semper pace frui,
 O stella splendidissima
 O Domina dulcissima.
 Adsis mihi supplicanti,
 Et te multum invocanti;
 Fac me digne te laudare,
 Venerari et amare.
 Virgo pura ante partum,
 Et in partu, et post partum,
 Super omnes exaltata,
 Cunctis jure es prælata.
 O Beata beatarum,
 O Regina reginarum,
 Propter tuam pietatem,
 Pelle meam paupertatem,
 Et ad portum fac venire,
 Nunquam sinas me perire,
 Sed ad cæli palatia,
 Tua da ferri gratia. Amen.

Prosa secunda.

Ad laudem Virginis invitat hominem:
 Ipsa mens hominis, læta per Virginem,
 Maria nascitur, salus credentium;
 Et vere creditur salus nascentium.
 Puella nobilis, comes humilium,
 Magistra humilis, et dux nobilium,
 Regina gloriæ, Regis et filia;
 Sed Regis Filiæ ab intus gloria.
 Hac die nata est per quam pax redditur,
 Et vita data est, quibus hæc nascitur,
 In terris fulserit, in cælis lucida,
 Undis illuxerit hæc stella fulgida.
 Respiret naufragus in mundi pelago:
 Tranquillat pelagus Maria naufrago,
 Hæc mare turbidum nautis elucida;
 Per hanc fit lucidum, quod Eva turbidat.
 Trans fretum navigat fretus remigio;
 Securo remigat nauta navigio;
 Si navis frangitur, hæc est confugium:
 Ad hanc si fugitur, non fit naufragium.
 Hæc vita simplici decore duplicat;
 Decore duplici se Deo simplicit;
 Nam carne splendida dum mens pœniteat,
 Fit tota nitida, ut sponso splendeat.
 Jam mitti præmium hæc Dei Filia
 Ad Dei Filium, nardus et præmia,
 Hæc misso nuntio in cæli solium,
 De cæli solio eduxit nuntium.
 It ventis ocior, qui missus fuerat;

Misso velocior intrat, qui miserat;
 Amicis ostium patet cælestibus;
 Urbs hæc cælestium non patet hostibus.
 Nam munit Virginem turris humilitas:
 Et ambit humilem murus virginitas:
 Hæc intrat humilis, quod est mirabile,
 Jesus mirabilis castellum humile.
 Hunc ventris gremium, capiti hic spatia,
 Nullum hoc spatium, nec mundi gremia,
 Est hoc in sæculo novum miraculum,
 Tanto miraculo miratur sæculum.
 Collatum simili nil est mirabile,
 Huic mirabili quis videt simile?
 Hæc virum peperit, nec virum noverat,
 Hunc virum noverat, nec dum pepererat.
 Novit in utero virum et puerum,
 Vir est a puero, intrat in uterum;
 Hinc nobis oriens nunquam commoritur,
 Quo mundus moriens per mortem oritur.
 Ad hanc, qui pungitur, respectans, anguium
 Ultra non angitur viru pungentium;
 Ad hanc si respicit qui mari mergitur,
 Per hanc emergerit, ab hac respicitur.
 O sidus oriens, ut Solem parias,
 O Solem pariens, per quem tu radias,
 O Mater Numinis, quod servis suberat,
 O Mater hominis, qui ventis imperat,
 Nos apud Filium reos concilia,
 Reus consilium da, Regis filia,
 Ut trahat homines ad se Dux virginum,
 Clamat ad Virginem gemens cor hominum, Amen.

Vite cursum consummavit præclarus Deiparæ
 Virginis encomiastes, anno salutis 1294, iv Idus
 Augusti.

§ II. — De Latino Ursino.

Latinus Ursinus, Romanus, prosapia et virtute
 nobilissimus, quem Nicolaus V Pont. Max. purpu-
 ratis S. R. E. Patribus adjunxit, Deiparæ colendæ
 natus, religiose admodum celebrabat dies, qui
 ejusdem Deiparæ virginitati incorruptæ, ac ejus
 maternitati et Assumptioni dicati erant. In iis je-
 junabat, frequentissimeque ad eam oratione con-
 fugiebat. Ex quo id consecutus est, ut secundum
 quietem illam viderit aliquando pro se Filium de-
 precantem, ab eaque certior factus sit de hora
 mortis, et quod tunc dæmones, salutis nostræ hos-
 tes, non videret. Cælum petiit Romæ anno salu-
 tis 1477, ætatis 74, iii Idus Augusti.

§ III. — De Laurentio Cibo.

Laurentius Cibo, Genuensis, ab Innocentio VIII
 Pontifice Max., cui erat ex fratre nepos, in purpu-
 ratorum Patrum ordinem cooptatus, vir probitatis
 maximæ et ob justitiam, fidem, pietatem, a qua-
 rum virtutum cultu nunquam descivit, apud omnes
 summe commendatus, inter alia affectus sui erga
 Deiparam Virginem specimina, Romæ in ecclesia
 Sanctæ Mariæ de Populo sacellum exstruxit, pi-
 cturis eximiis ac dote ampla ornavit. Obiit anno
 salutis 1503, Kalend. Decembris, et in sacello
 S. Mariæ de Populo a se constructo sepultus
 est.

§ IV. — De B. Ludovico Alemando.

Ludovicus Alemandus, aliis Alemannus, Gallus, no-
 bili apud Burgundos familia natus, primum episcopus
 Madoviensis, tum Arelatensis archipræsul, deinde
 S. R. E. cardinalis a Martino V Pontifice Maximo

creatus (licet enim durante schismate per Eugenium Papam IV, titulo cardinalis privatus fuerit, schismate tamen extincto, per Nicolaum V, Eugenii successorem, honori pristino restitutus est, illumque post obitum, ob præstantia virtutum merita, inclytamque miraculorum gloriam, Clemens Papa VII, Romæ dato diplomate anno 1537, illum in cœlitum numerum, beatitatis nomine retulit, honoribusque, quibus beati coli consueverunt, una cum B. Petro de Luxemburgo, prosequendum decrevit), inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, dum in Germania esset Sedis apostolicæ a latere legatus, Cellensem Deiparæ Virginis ecclesiam, prævia confessione visitantibus, manus pro structura adiutricis porrigentibus, signum peregrinationis secum inde deferentibus, 400 dierum indulgentias, toties, quoties id fecissent, iisque, qui diebus Sabbatis et per Quadragesimam *Salve Regina* decantassent, vel decantationi interessent, quadraginta dierum, in perpetuum duraturas concessit.

Hic idem Ludovicus, signifer et dux fuit in concilio Basileensi, e plurimis Christianis partibus congregato, dum anno Domini 1459, pro purissima Deiparæ Virginis Conceptione, et ab originalis peccati macula præservatione, editum fuit decretum tenoris sequentis :

« Sacrosancta generalis synodus Basileensis, in Spiritu sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

« Elucidantibus divinæ gratiæ mysteriis mercedem gloriosam repromisit æterna Dei Patris Sapientia, dum ait : *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt* (*Eccli.* xxiv, 31) : quod etiam de gloriosa Virgine, quæ ipsam Patris Sapientiam, Dei Filium æternum in utero protulit, ac mundo peperit, sacrosancta legit Ecclesia. Nam quidquid de dignitate et sublimitate Virginis Matris educitur in lucem, hoc non dubium est ad laudem et honorem Filii sui pertinere. Et qui honorificant gratiam et sanctitatem Matris, honorificant et elucidant gloriosum nomen Filii ejus, qui ipsam sanctificavit et replevit gratia. Unde si in cæteris rebus elucidatio veritatis, quæ a Domino Deo est, præclara merita parturit : in ea re specialiter fructus uberrimos afferre speranda est, quæ sanctificationem et dedicationem templi illius concernit, in quo ante sæcula antequam terra fieret, et ab æterno, sibi mansionem ordinavit prima et æterna Veritas. Id quoque maxime congruit, ut pax habeatur in quæstionibus concernentibus sanctitatem illius, per quam pax diffusa est in terris. Hactenus vera difficilis quæstio in diversis partibus, et coram hac sancta synodo, super Conceptione ipsius gloriosæ Virginis Mariæ Matris, et exordio sanctificationis ejus facta est : quibusdam dicentibus, ipsam Virginem et ejus animam, per aliquod tempus, aut instans temporis, subjacuisse

actualiter originali culpæ : aliis autem e converso dicentibus, a principio creationis suæ, Deum, ipsam diligendo, gratiam eidem contulisse per quam a macula originali illam beatissimam personam liberans et præservans, sublimiori sanctificationis genere redemit, cum fundaret eam Altissimus ipse, et ipsam fabricaret Filius Dei Patris, ut esset Mater ejus in terris. Nos vero, diligenter inspectis auctoritatibus et rationibus quæ jam a pluribus annis, in publicis relationibus, ex parte utriusque doctrinæ, coram hac sancta synodo allegatæ sunt, aliisque etiam plurimis super hac re visis, et matura consideratione pensatis ; doctrinam illam disserentem, gloriosam Virginem Dei Genitricem Mariam præveniente et operante divini Numinis gratia singulari, nunquam actualiter subjacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali et actuali culpa, sanctam et immaculatam, tanquam piam et consonam cultui ecclesiastico, fidei, catholicæ, rectæ rationi et sacræ Scripturæ, ab omnibus catholicis approbandam fore, tenendam et amplectendam definimus et declaramus, nullique de cætero licitum esse in contrarium prædicare et docere. Renovantes præterea institutionem de celebranda sancta ejus Conceptione, quæ tam per Romanam quam per alias ecclesias sexto Idus Decembris, antiqua et laudabili consuetudine celebratur, statuimus et ordinamus, eandem celebritatem præfata die in omnibus ecclesiis, monasteriis et conventibus Christianæ religionis, sub nomine Conceptionis, festivis laudibus colendam esse, cunctisque fidelibus vere pœnitentibus et confessis, ea die Missarum solemnissimam, centum, primis autem, vel secundis Vesperis totidem ; sermoni vero verbi divini interessentibus, centum quinquaginta dies concessionem perpetuis temporibus duratura, de injunctis sibi pœnitentiis, hæc sancta synodus elargitur.

« Datum Basileæ, in sessione nostra publica, in majori ecclesia Basileensi solemniter celebrata, decimo quinto Kalendas Octobris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono. »

Hactenus decretum concilii Basileensis (cui Ludovicus noster tunc præerat) pro Conceptione gloriosissimæ Virginis Mariæ. Licet enim decretum hoc, quia concilium tunc temporis ab obedientia Eugenii IV Romani Pontificis desciverat, auctoritatem non habeat, magnum tamen apud aliquos auctoritatis robur habet : non solum quia a pluribus et selectissimis variarum nationum episcopis et theologis profectum, sed quia a Ludovico nostro emanatum, quem constat fuisse admirandæ sanctitatis, et incomparabilis doctrinæ, et post mortem, ob miracula, quibus fulsit, a Clemente VII, vero Pontifice, inter beatos fuisse recensitum.

Ad æternam feliciter evolavit requiem Deiparæ Virginis sine macula conceptæ cultor amantissimus

ac studiosissimus, Ludovicus Alemandus, anno salutis 1450, ætatis 60, die 17 Septembris, pro quo Numini in Missa in hæc verba litant Arelatenses :

Sacerdos, et pontifex, et virtutum opifex, cardinalis gloriose, pastor bone in populo, in patria Provincia, qui placuisti Deo vivens religiose, intercede pro nobis ad Dominum.

*Ora pro nobis, S. Ludovice cardinalis,
Ut per te eruanur ab universis malis.*

OREMUS.

Deus, qui meritis, et intercessione beati Ludovici Alemandi confessoris tui, atque urbis Arelatensis episcopi, et Sanctæ Cæcilie presbyteri cardinalis, dignaris mortuos suscitare, cæcos illuminare, claudis gressum, surdis auditum restituere : concede propitius, ut omnes, qui ejus implorant auxilium, petitionis suæ salutarem consequantur effectum. Per Dominum nostrum, etc.

§ V.—De Ludovico Barri.

Ludovicus dux Barri, parente Roberto I Barri duce, matre Maria Galliarum regis filia natus, genere et virtute nobilissimus, quem Alexander V, Pontifex Maximus, ad purpuratam S. R. E. cardinalium dignitatem promovit, pro peculiari cultu, quo colebat Virginem Matrem, in ecclesia cathedrali Virdunensi Deiparæ, multas erogavit pecunias pro fundatione. A regione mortalitatis excessit, anno salutis 1410, die 23 Junii, sepultus in ecclesia divæ Mariæ Virdunensis (cujus erat episcopus) cum hoc epitaphio :

*Hic situs est fulgens Ludovicus laude perenni,
Quem Barri genuit gens generosa ducum.
Filia regis erat, genitrix de culmine summo
Francorum, et cunctæ nobilitatis apex.
Hunc decus et mores quondam celebrare solebant
Dum Portuensi cardine dignus erat.
Egregius pariter præsentis pastor ovilis,
Ac Virdunensis pontificalis honor.
Nunc Matris precibus æternæ dona quietis
Illi pro meritis det Deus omnipotens.*

§ VI.—De Ludovico Borbonio.

Ludovicus Borbonius, Gallus, a Leone X in purpuratorum Patrum societatem vocatus, vir natalibus, et litteratura summus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, honestissimo desiderio exarsit, ut ea quæ a piis doctisque viris, in ejusdem Deiparæ Virginis laudem conscripta, in bibliothecis adhuc mss. latebant, per typos in aliorum commodum lucrumque publicarentur. (Quæ enim utilitas in sapientia absconsa et thesauro invisio ?) Unde in causa fuit, ut contemplatio melliflua super *Salve Regina*, seu eloquentissima, piissima ac plane aurea ejusdem Cantici Paraphrasis, auctore magistro Martino a Magistris, theologo Parisiensi excellentissimo (cujus Cortemplantationis, seu Paraphrasis, unicum tantum exstabat exemplar) a Jodoco Badio Ascensio Parisiis anno 1519, excuderetur, ac in mille volumina chalcographio transcriberetur. Hanc utinam

pietatem multi sibi ante oculos ponant ad imitandum, et sanctorum Patrum, piorumque auctorum Mariana monumenta, quæ in bibliothecarum angulis cum tineis blattisque luctantur, omnium profectui atque emolumento, suis consiliis, hortationibus, opibus, e tenebris in lucem eruenda procurent.

Mortalitatis spoliis exutus, immortalitatem induit Ludovicus, anno salutis restitutæ per Christum 1556, die 11 Martii.

§ VII.—De Ludovico Ludovisio.

Ludovicus Ludovisius, Bononiensis, Gregorii XV, Pontificis Maximi (a quo purpuram accepit) ex fratre nepos, vir heroicis virtutibus ornatus, excelsique animi dotibus fere ad miraculum instructus, reverentissimo quodam erga magnam Dei Matrem affectu ab ipsa pueritia imbutus fuit, atque ejusdem magnæ Dei Matris ope, a periculosissimo morbo aliquando convaleuit. Conceptionem beatæ Virginis immaculatæ toto cordis sui affectu amplexus est : ejusque festum, tanquam præcipuum nostræ redemptionis, nostræque salutis originem prædicavit, ut patet ex ejus sermonibus Bononiæ in lucem evulgatis, anno 1625, et per Joannem Paulum Nazarium inquisitorem Dominicanum approbatis et commendatis. Aduit, et summo studio apud patrum suum Gregorium XV, Pontificem Maximum, institit, ut anno a Nativitate Domini 1622, die 24 Maii decretum illud ederet Conceptioni beatissimæ Virginis Immaculatæ prorsus favorable, quo opinionem, asserentem beatam Virginem in originali peccato conceptam (cui Paulus V sua Constitutione silentium in publico indixerat) mutam omnino reddidit, dum ne in privatis quidem colloquiis, aut scriptis fandi facultatem permisit, jussitque præterea, ut in officiis divinis, omnes Conceptionis nomine uterentur. Quo decreto quantum Conceptioni sanctæ et immaculatæ Virginis favorit Gregorius, demonstrat inter alios vir doctissimus divus Antonius Calderon in suo Opere *De Conceptione B. Virginis*, Matrili edito, anno 1650, quo lectorem amando.

Dum aliquando Bononiæ (ubi ipse erat archiepiscopus) in ecclesia Sanctæ Mariæ de Galiera, Dominica secunda Adventus, in qua festum Conceptionis beatæ Virginis incidit, esset apud populum verba facturus : considerans ex una parte Evangelii currentis verba, quibus Dominus Jesus dubiis Joannis discipulis se verum Messiam ac Salvatorem variis modis declaravit, ex alia vero animadvertens, eo die Conceptionem beatæ Virginis Immaculatæ ab Ecclesia celebrari, illud Augustini inter Christum Dominum et beatam Virginem stantis exclamabat : « Positus in medio, quo me vertam, nescio : hinc pascor a vulnere, hinc lactor ab ubere. » Sermonem autem ad beatam Virginem convertens, super illa verba Matth. xi : *Quid existis in desertum videre, arundinem vento agitatam ? Hominem mollioris vestitum ?*

Plusquam prophetam : angelum qui præparabit viam tuam ante te : quæ in prædictæ Dominicæ Evangelio leguntur : integro discursu probavit, laudes a Christo Domino S. Joanni Baptistæ, recitatis verbis, attributas, magis proprie atque in excellentiori gradu Deiparæ Virgini convenire, hæc quatuor de eadem B. Virgine ostendens : Primo, illam non fuisse arundinem vento agitatum ; secundo, non fuisse hominem mollibus vestitum ; tertio, fuisse plusquam prophetam ; quarto denique, fuisse angelum Adventus Christi in mundum hominibus nuntium. Et quidem de beata Virgine, prout non exstitit arundo vento agitata, hæc dixit Ludovicus : « Visa est Virgo sanctissima in hujus mundi deserto, sicut dicitur in Canticis caput viii : *Quæ est ista quæ ascendit de deserto ?* et fuit, ut ita dicam, Arundo. Nam quemadmodum arundo, ex naturali proprietate, si pereutiat capita serpentum, illos sternit et occidit : ita beata Virgo ex gratia et singulari virtute sibi a Deo concessis, pereutiens caput potentissimi serpentis, nempe dæmonis, prostravit et vicit, in divinæ sententiæ executionem Gen. iii : *Ipsa conteret caput tuum*. Quapropter, serpens malignus, confusione plenus, animadvertens eam non esse ex aliarum mulierum conditione, sed illam, de qua dictum est, Cant. vi : *Terribilis ut castrorum acies ordinata*, cum suis asseclis ipsam fugiens, ut in Exodo cap. xiv legitur, vociferabatur : *Castra Dei sunt hæc, fugiamus*. Sentiensque se ab hac arundine percute instar pueri debilis Elisei, IV Reg. iv, elata voce clamabat : *Caput meum doleo, caput meum doleo* : ita ut, ex mea sententia, bene beatæ Virgini illa verba David applicentur, Psal. lxxvii : *Increpa feras arundinis*, cum sanctus Hilarius ibi per feras intelligat dæmones, feras inimicissimas hujus pretiosissimæ ac miraculosissimæ arundinis, qua Deus comminationem adimplevit : *Ipsa conteret caput tuum*. Fuit beata Virgo arundo, non quidem mobilis, quamvis in aquis humanarum miseriarum posita, ut lib. III Regum cap. xiv de Jeroboam dictum fuit : *Sicut moveri solet arundo in aqua* ; sed potius fuit arundo illa aurea, qua Joannes in Apocalypsi, cap. xxi, Dei civitatem mensurari conspexit : *Habebat mensuram arundineam auream, et mensus est civitatem de arundine aurea*, per quam Rupertus abbas intelligit distributionem gratiæ, et Lyranus gloriæ gradus, qui dispensantur in cælo. Recepit Maria supra omnes angelorum choros, ad mensuram scilicet plenitudinis gratiæ, quam consecuta est, dum in Dei Matrem electa fuit. Et ideo gratiæ et meriti plena, nunquam ab aliquis peccati ventis, nec a concupiscentiæ fomite, nec a carnalis contra spiritum rebellionem, nec a sensualitate contra rationem agitari potuit, vel contorqueri : nam, ut de ea loquitur gloriosæ memoriæ cardinalis Bellarminus, ratio imperabat, sensus parebat, nec sensus contra rationem, nec ratio contra Deum unquam insurgebat :

sed semper Filio suo firmiter innixa perseveravit, tali deliciarum concursu, ut ipsi angeli dicerent : *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum ?* Quidni delicias dixerim (inquit S. Bernardus) virginitalis decus cum munere fecunditatis, humilitatis insigne, distillantem charitatis favum, misericordiæ viscera, plenitudinem gratiæ, prærogativam gloriæ ? Fuit certe sanctissima Virgo Arundo, sed non vacua, cum de ejus purissime utero dicatur : *Venter tuus sicut acervus tritici* (Cant. vii, 2) : et ab ipso suæ Conceptionis instanti omni gratia plena mirabiliter remanserit, juxta salutationem illi ab angelo in Annuntiatione factam : *Ave, gratia plena* (Luc. i, 28), virtutibus omnibus ornata et munita, ut vitii omnibus humanisque defectibus se singulariter opponeret, ut mirabiliter exponit cardinalis Bellarminus dicendo : « Erat in Virgine æquitas contra iniquitatem, temperantia contra luxuriam, fortitudo contra ignaviam, prudentia contra temeritatem, honestas contra turpitudinem, fides contra incredulitatem, pietas contra scelus, omnes virtutes contra omnia vitia. Et Spiritus sanctus in persona ipsius : *In me gratia omnis viæ et veritatis, in me omnis spes vitæ et virtutis* (Eccli. xxiv, 25). Hoc totum ab instanti suæ Conceptionis habuit B. Virgo, quam quia Deus, ut futuram Verbi Matrem inspexit et amavit, ei dedit gratiam huic amori correspondentem : quæ licet creverit, excessit tamen, cum supremam angelorum atque hominum gratiam superaverit, ut docent S. cardinalis Petrus Damianus, et S. Vincentius Ferrerius. Fuit profecto beata Virgo Arundo, sed minime infructuosa ; nam nostræ utilitati produxit fructum super omnes alios fructus benedictum et pretiosum : *Benedictus fructus ventris tui*. Vel fuit instar illius Arundinis, quæ liquorum dulcissimum ac suavissimum producit : illa enim plena est pietatis et misericordiæ dulcedine, ut eam invocans, sancta canit Ecclesia : *Vita, dulcedo : dulcis Virgo Maria*. Fuit sanctissima Virgo Arundo, sed non eo modo, quo intelligit Ezechiel, loquens de Pharaone : *Fuisti baculus arundineus domui Israel, quando apprehenderunt te manu, et confractus es* (Ezech. xxix, 6) : nam fuit illa contra spirituales humani generis hostes animosior et fortior quam Abigail in facie exercitus David ; quam Debora in debellando rege Canaan ; quam Jael in magno duce Sisara transfigendo ; quam Esther in Hebraica gente a flagello subtrahenda (Esther viii, 7) ; quam Ruth in mundi honoribus, parentibus, divitiisque contemnendis : quam Judith in Olophernis capite obtruncando (Judith. xiii, 10) ; et quam omnes aliæ mulieres in sacris Litteris famosiores et celebriores. Atque ideo magis ei quam ipsi Judith ille convenit applausus, quo recepta fuit a populo Israel canente : *Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel, tu honorificentia populi nostri, eo quod castitatem amaveris, ideo et manus Domini confortavit te, et eris benedicta in æternum* (Ibid. xv, 10, 11).

Fuit sanctissima Virgo arundo, sed non ut illa, de qua dicitur, lib. IV Reg. cap. xviii : *An speras in baculo arundineo atque confracto ?* cum sit nostræ salutis secunda spes et fulcimentum. Unde a sancta Ecclesia vocatur : *Spes nostra, Mater sanctæ spei* : ab aliis, Spes publica : a S. Ephrem, Spes desperantium : et a S. Bernardo, consueto sibi affectu, maxima Fiducia, tota Ratio spei. Et si forte dicere volumus fuisse Arundinem, interdum erectam, et interdum inclinatam : si vitam ejus observaverimus, inveniemus, quod ipsa in prosperitate se ipsam humilitate inclinabat, atque in tribulationibus se ipsam fortitudine erigebat. Inclinauit se, quando sublimata fuit ad dignitatem maternalem : *Ecce ancilla Domini* ; et animose se erexit ad Simeonis vaticinium : *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*. Inclinauit se in humili tugurio Bethleemitico, dum et Filius, ut Rex, et ipsa, ut Regina a tribus Magis adorati fuerunt : *Et procidentes adoraverunt eum*. Sed constanter se erexit in fuga Ægypti per promptam suo Sponso cœlesti ac terrestri obedientiam : *Accipe Puerum, et Matrem ejus, et fuge in Ægyptum*. Et ne sermonem protraham, recessu humili se inclinavit, dum Filius tantis ac tam eximiis miraculis se ipsum Messiam Salvatoremque manifestat ; sed intrepide se erigit in Calvariæ monte, recipiens et patiens in proprio corde clavorum ac lanceæ vulnera, quæ suum benedictum Filium transigebant : *Stabat juxta crucem Jesu Mater ejus* (Joan. xix, 25). Et hæc quidem de beata Virgine, prout illa non exstitit arundo vento agitata, Ludovicus.

De eadem autem, prout non fuit homo mollibus vestitus, sic locutus est : « Non exquisivit Virgo gloriosa vestimenta delicata et vana, quia cum summa humilitate, et sancta paupertate, omnia terrena semper despexit : et quamvis ipsa esset sublimi genere regiaque stirpe progenita, nunquam tamen vel appetiit, vel induit splendidas illas superbasque vestes, quæ, ut in Evangelio dicitur, in domibus regum sunt : sed amavit, et magno studio secuta est sanctam paupertatem, sciens hanc esse charissimam Deo, qui Apostoli testimonio, *cum esset dives, propter nos egenus factus est, ut illius inopia divites essemus* (II Cor. viii, 9), et ideo pauperulum artificem in sponsum habere contenta, ut cæci Hebræi de Christo dicebant : *Nonne hic est faber, et fabri filius* (Matth. xiii, 55) ? digna postmodum facta est Spiritum sanctum in sponsum recipiendi : hoc enim titulo ipse Spiritus sanctus illam in Canticis appellavit, dicens : *Veni de Libano, sponsa mea* (Cant. iv, 8) : « ut in cœlis Regina sanctorum, et in terris Regina sis regnorum, » glossat Rupertus abbas. In angelica Annuntiatione sese ancillam pauperem professam : *Respexit humilitatem ancillæ suæ*, ipsius Dei Mater esse meruit. « Eris Mater semper intacta, juxta vaticinium, jam a sibylla Erythræa editum : Nascetur de Pauperula verus Deus, verusque homo. » Cum Dei Verbum

esset paritura, ex divina dispositione defertur in Bethleem, inter omnes Judææ civitates pauperiorem angustioioremque (et ideo ipsa non minus digna civitas Dei, quam Bethleem, adeo exaltatur, et magnificatur a S. Bernardo dicente : O Bethleem parva, sed magnificata a Domino : magnificat te, qui factus est in te parvus ex magno : in universa siquidem terra tam celebre est nomen tuum, ut beatam te dicant omnes generationes, ubique gloriosa dicantur de te, Civitas Dei) et ibi pro suo hospitio, vilioiorem abjectioremque locum elegit, stabulum scilicet, humile animalium receptaculum : ubi alia cunabula pro Rege cœli non habuit, quam præsepe, nec alias fascias ad ipsum cooperiendum, quam pauperes panniculos. Quæ abjectiones atque humilitates postmodum a gentibus et a mundi monarchis sublimioribus adeo celebratæ ac honoratæ sunt, ut in earum comparatione ditiora et pretiosiora ornamenta regalia, vilia reputentur. Audite S. Bernardum, quidnam dicat de illo felice stabulo : Quæ tibi civitas non invidet pretiosissimum istud stabulum ? De præsepio : Gloriosius hoc præsepe regum solis deauratis ; de pannis : Ipsi panni Salvatoris divitiæ nostræ sunt, pretiosiores omni purpura. Et de ejus paupertate : Ditior Christi paupertas cunctis opibus, cunctisque sæculi thesauris. Quapropter jure optimo sanctissima Virgo ab omni exteriori ornamento abhorrens, solum procuravit et obtinuit, interioribus divinæ gratiæ ornamentis indui, ut prædixit Propheta, psal. xlv : *Omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus*. Pulchritudines veræ et ornamenta digniora mulieris sapientis (scripsit card. Antonianus in lib. ii, *De educatione Christiana filiorum*) sunt castitas, modestia, verecundia, taciturnitas, sobrietas, amor sincerus erga maritum, filios et domum, aliæque similes virtutes : quod idem fere est, quod ad Timotheum scripsit Apostolus : *Mulieres in habitu ornato, cum verecundia et sobrietate ornantes se, et non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa ; sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona* (I Tim. ii, 9, 10). Talia fuerunt ornamenta Mariæ Virginis, non ordinaria, sed suprahumana, id est, ipsi, quæ erat Regina cœli, convenientia : ad ejus ornatum certatim convenerunt omnes pulchritudines et virtutes simul, ut aperuit, juxta Patrum expositionem, Joannes in Apocalypsi, cap. xii : *Mulier amicta sole, luna sub pedibus ejus, et in capite ejus corona stellarum duodecim*, non aliud per solem intelligens quam resplendentem ipsius puritatem quæ nunquam alicujus peccati umbram passa est : *Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te* ; et ardentissimum charitatis ignem, quo illa erga Deum et proximum æstuabat : Maria (inquit S. Bernardus) meruit, non velut summam tangi, sed operiri magis undique, et circumfundi, et tanquam ipso igne concludi ; per lunam sub pedibus contemtionem, quam habuit rerum terrenarum, luna ipsa variarum magis et

inconstantium : in luna, quæ menstruis suppletionibus deficit, mutabilitas temporalitatis accipitur (inquit S. Gregorius); vel ipsius in fide stabilitatem in qua, quasi luna, seipsam semper renovabat : vel cursum velocem, quem illa, præ omnibus aliis sanctis simul, in virtutibus peregit, sicut luna motu suo omnium aliorum planetarum superat motum. Per coronam duodecim stellarum, splendorem quem in ipsa, plusquam in aliquo alio subjecto, majorem reddebant, attributa, duodecim ordinibus, in quos Ecclesia sancta partitur, applicata, videlicet fides patriarcharum, lumen prophetarum, fervor apostolorum, fortitudo martyrum, intelligentia doctorum, patientia confessorum, sanctimonia sacerdotum, contemplatio anachoretarum, humilitas monachorum, puritas virginum, continentia viduarum, fecunditas conjugatarum. Universus pulvis pigmentarius (inquit S. cardinalis Petrus Damianus) in Virgine projectus est, quando in ea virtutum conventus reverendum sibi thalamum consecravit. Et quamvis ipsa externum omnem despexerit apparatus, cœlesti quadam pulchritudine præsentia angelica ac majestate divina non caruit, ut devotissimus S. Philippus eam invocare solebat : O Virgo aspectu pulcherrima, venustate affluens et decore; et Richardus cap. 26, in Cant. inquit : « Dubium non est, eam, quæ puritatem angelicam habuit, vultum etiam angelicum habuisse : alique graves Patres animadvertunt ab ipsius venerabili aspectu nescio quid divini prodiisse, quod mirifice proderat ad omnem inordinatum affectum reprimendum eumque in puriorem castioremque convertendum, atque ob hanc causam bene poterant ei applicari illa Zachariæ verba : *Bonum et pulchrum ejus germinans virgines* (Zach. ix, 17). Hinc est, quod solum, ut admirarentur ac revererentur ipsius venerabilem aspectum, e remotis regionibus multi se in Judæam transferebant, ut fecit S. Dionysius Areopagita, qui cum ad ejus præsentiam aspectumque pervenisset, pronuntiavit, nisi de mysteriis sanctæ fidei optime instructus fuisset, se illam pro Deo potius quam pro Dei Matre crediturum. In cuius rei propositum gloriosus martyr Ignatius dixit : Hæc et alia excitaverunt viscera nostra, et cogunt valde desiderare aspectum hujus (si fas sit fari) sacratissimi monstri, et cœlestis prodigii. Nec desunt alii sancti, qui ipsius pulchritudinem tam internam, quam externam meditantes, ob hanc eam appellarunt : Miraculum mundi, imo omnium miraculorum Abyssum, ut S. Ephrem Præstantissimum orbis terræ miraculum, et S. Jo. Damascenus, Miraculum omnium miraculorum maxime novum, et miraculorum Abyssum. » Et quidem in hoc argumenti genere plura alia produxisset Ludovicus, sed minime ignorans immensum Marianarum laudum mare intra modici vasis angustias non posse concludi, ad tertium quod proposuerat caput pertransivit, et Deiparam Virginem plusquam prophetam esse, his verbis demonstravit : « Cum divinæ

majestati summo opere placeat suis creaturis sua dona communicare, diversis temporibus dignatus est Deus simul cum aliis donis propheticum lumen tam Veteris quam Novi Testamenti viris sanctioribus impertiri, quemadmodum dixit Zacharias Luc. i : *Sicut locutus est per os sanctorum, qui a sæculo sunt prophetarum ejus* : atque ideo minime est in dubium revocandum, quin pariter propriæ concesserit Matri quod nec suis servis voluit denegare. Quod cæteris (inquit Bernardus) constat fuisse collatum, fas certe non est suspicari tantæ Virgini fuisse negatum : præsertim, cum inter Virginem et Matrem, et servos Dei, in gratia et merito maximum sit intervallum, ut bene dixit S. Jo. Damascenus : Dei Matris et servorum Dei infinitum est discrimen. Et ut omnis ambiguitas præcidatur, clare hoc affirmat Isaïas propheta, dicens : *Accessi ad Prophetissam, et peperit filium* (Isa. viii, 3) : quæ verba exponit Basilus : Quod Maria Prophetissa fuerit, ad quam proxime accessit Isaïas, per prænotionem spiritus, nemo contradixerit qui sit memor verborum Mariæ, quæ prophetico afflata Spiritu elocuta est dicens : *Magnificat anima mea Dominum*. Unde, cum evidentissimum sit quod ipsa habuerit donum et lumen prophetiæ, dum a principio suæ Conceptionis ditata fuit omnibus virtutibus et donis Spiritus sancti, qui locutus est per prophetas, quæ dona in ea aucta fuerunt, quando in suis purissimis visceribus Verbum concepit æternum, ita ut, sicut inquit Andreas Cretensis : Excepto Deo solo, est omnibus altior, constanter affirmare possimus, illam, et in cognitione divinorum mysteriorum et sacramentorum, et in lumine prævidendi et prædicendi res futuras, et interpretandi et declarandi præteritas, prophetis omnibus longe excelluisse. Ita affirmat S. Petrus Damianus cardinalis : Non providus prophetarum numerus huic beatissimæ Virgini poterit comparari. Et Rupertus abbas lib. i in Cant. eam vocat prophetarum Prophetissam, quia et prophetas docuit, et de ipsa omnes prophætæ prophetarunt. Insuper appellari potest B. Virgo prophetissa, et prophetis, qui ut lib. i Regum cap. ix legitur, videntes dicebantur, superior; quia non solum ipsa vidit oculis corporeis æternum Verbum incarnatum, a patriarchis et prophetis desideratum et promissum, sed digna fuit illud in suo virginali ventre concipere, mortali carne vestire, mundo parere, nutrire, et denique tam longo tempore suo casto pectori stringere. Unde majori ratione ipsi, quam aliis, applicari potest illud, quod Christus discipulis dixit : *Beati oculi, qui vident, quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi prophætæ et reges voluerunt videre, quæ vos videtis, et non viderunt* (Luc. x, 23, 24). Huic igitur puncto finem imponentes, illam tandem cum sancta Ecclesia invocemus : *Regina prophetarum*. » Sic ille. Sed qua oratione B. Virginem ut angelum nobis re-præsentaverit Ludovicus, operæ pretium est au-

dire. « Præcursor (inquit) Christi Joannes, dictus fuit angelus, id est nuntius, solum quia missus fuit, ut mundo Messiae nuntiaret adventum. Angelus vocari potest Maria : quia quemadmodum angeli ex quo se in Deum converterunt, a primo instanti suæ creationis nunquam ab actuali illius amore cessarunt : ita pariter B. Virgini ab ipsius immaculata Conceptione fuit privilegium hoc angelicum communicatum, ut graves hujus ævi theologi argumentantur. Potest Maria appellari angelus, quia non solum sua Conceptione, ut canit S. Ecclesia, *gaudium annuntiavit universo mundo*, sed quia ab ipsa ortus est magni consilii Angelus, Christus Deus noster ; atque ob hanc causam Regina et Patrona omnium angelorum nuncupatur a S. Ecclesia, Regina et Domina angelorum et omnium novem ordinum spirituum beatorum, quos longe multumque superat in puritate, ut ait S. Anselmus : Decens erat, ut ea puritate niteret, qua major sub Deo nequit intelligi : et confirmat S. Joan. Chrysostomus : Quidnam B. Maria sanctius ? non Angeli, non Throni, non Dominationes, non Seraphin, non Cherubin, non denique aliud quidpiam inter creatas res visibiles majus, aut excelsum inveniri potest. Et quidem rationi consonum erat, quod illa ea gratiæ plenitudine sublimaretur, quæ dignitati quodammodo (ut probat S. Thomas) infinitæ ad quam electa fuerat, conveniret : cum Deus, cujus ipsa est Mater, sit infinitæ perfectionis. Idem asserit S. Bernardinus, dicens : Oportuit, ut ita dicam, eam elevari ad quamdam æqualitatem divinam, per quamdam infinitatem perfectionum et gratiarum, quam æqualitatem creatura nunquam experta est. Et S. Gregorius in librum I Regum cap. i, confirmat, scribens : Quia ut Conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritum verticem supra omnes angelorum choros, usque ad solium Deitatis erexit. Unde mirum non est si in cælo etiam in pietate et misericordia erga nos, ipsos superat spiritus angelicos, ut dicit S. Anselmus ; si ipsi spiritus beati ad eam recurrunt, ut sibi preces porrigentibus gratias a Deo impetrent, ut affirmat S. Athanasius ; si angelicæ militiæ princeps, omnesque angelici ordines eam assidue circumdant, magna jubilatione contemplantur, magna humilitate adorant, magna promptitudine ei obsequuntur, et denique si ipsi, ut S. Bernardus ait, Data est potestas in cælo et in terra. » Hactenus eminentissimus hic cardinalis et Deiparæ Virginis amantissimus orator. Cui licet, cum Anselmo, immensitatem gratiæ, et gloriæ, et felicitatis Mariæ considerare cupienti, et sensus deficeret, et lingua fatisceret : omnes tamen hortabatur, ut semper stabiliores et constantiores in devotione Matris Dei Domine nostræ perseverarent, memores sententiæ S. Anselmi : Omnis peccator ad te conversus, et a te respectus impossibile est, ut pereat. « Ex vero corde (inquirebat) nos ipsos semper commendemus Virgini sanctissimæ, quæ cum sit omnibus prophe-

tis major, cognitionem dabit rerum utilium, ut ea amplectamur, noxiarumque, ut eas fugiamus. Te, Domina, exorante (exclamat S. Bernardus) tollatur hæc crassa nebula ab oculis, ut revelata facie gloriæ Domini speculautes, in immensum illud pelagus divini luminis absorbeamur, et Domini spiritu, ac Deo nostro in vinculis charitatis astricti, unum cum ipso efficiamur. Et ut Domina angelorum, non solum de ipsis ad nostram custodiam disponet, sed ipsamet ad defensionem nostram suum impendet patrocinium. Et denique, cum sit Virgo sancta, Dei atque hominis Mater, spem omnem nostram in ea reponamus, atque ad ejus auxilium cum S. Bernardo confugiamus dicentes : Tu Mater Regis, tu Mater exsulis : tu Mater Judicis, tu Mater rei, tu Mater Dei et hominis : cum sis Mater utriusque, discordiam inter tuos filios ne sustineas. » Sic ille.

Die Dominicæ Nativitatis, in sua metropolitana ecclesia Bononiensi aliquando perorans, probansque Christi ortum cælo, terræ, mari, mundo, et denique creaturis omnibus lætitiæ attulisse, de B. Virginis gaudio in hunc modum locutus est : « Præ omnibus lætatur et jubilat Virgo sanctissima. Si enim matres ob partus gaudium, graviditatis onus, et molestias, et in pariendo dolores, et pericula obliviscuntur, ut dixit Christus : *Mulier, cum parit, tristitiam habet, cum autem peperit, jam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum* (Joan. xvi, 21) : quam nos credimus fuisse lætitiæ beatæ Virginis, quæ in gestatione uteri nihil passa est, nec in partu dolorem sensit, aut periculum incurrit, nec detrimentum ullum in sua intacta virginitate sustinuit, ut inter alios Patres, testatur mirabiliter S. Fulgentius : Nulla fieri gravædo potuit concipienti, nulla tristitia parturienti ; qui enim venerat triste lætificare sæculum, ventris non contristavit hospitium ; imo cum divino partu Dei Matris crevit virginitas. Feliciter parturit (inquit S. Chrysologus) quæ virginitatis coronam magis magisque pariendo conquisivit et gloriæ ; et S. Augustinus : Crevit in ejus partu integritas corporis potius quam decrevit, et virginitas ampliata est potius quam fugata. Et si magnæ mulieres reginæ ac imperatrices in suorum filiorum nativitate lætantur, ob securitatem, quam capiunt, de successione in regnis atque imperiis, etiamsi non sine causa timere possint se naturæ monstra peperisse, quæ illis fortasse mortem sunt allatura, ut attulerunt, Orestes Clytemnestræ, Ninus Semiramidi, Ptolomæus Cleopatrar, Fabricius Fabiæ, Nero Agrippinæ : multo magis gaudere debet B. Virgo, certa se genuisse Regem cæli, Filium Dei, Dominum suum, qui non nascitur, ut mortem afferat, sed vitam, quemadmodum ipse protestatur : *Veni, ut vitam habeant, et abundantius habeant* (Joan. x, 10) : non ut occidat, sed ut occidatur. Non perdendum (inquit S. Bernardus), sed sua morte salvandum re-

quirit : et S. Bernardinus in hanc rem ait : Christum magis pro Virgine Matre sua redimenda, quam pro reliquis hominibus mortem oppetiisse : unde eam vocat Primogenitam Redemptoris, eique verba illa Canticorum applicat : *Vulnerasti cor meum, soror mea Sponsa* (Cant. iv, 9). Et si ante partum ipsa dixit : *Exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo* (Luc. i, 47) : quam credimus ejus fuisse jucunditatem, lætitiā, jubilum et consolationem, post sanctissimum partum ? Ita Ludovicus, qui pro tenerrimo ardentissimoque erga Matrem Virginem Mariam amabilissimam Dominam suam affectu, sæpe cum aliis de ipsa sermonem instituebat, ac ejusdem laudes atque encomia, ubi sese offerebat occasio, libentissime publicabat. Unde cum Bononiæ, Dominica 25 post Pentecoste, in congregatione nobilium apud Patres Soc. Jesu, quodam tempore, sermocinaretur, probaretque charitatem et amorem Dei humilitate vivificari atque accendi, hæc in laudem beatæ Virginis attexit : « Hujus rei perfectissimum exemplum habemus in sanctissima Virgine Dei Matre, quæ, dum a S. Elisabetha, Præcursoris matre, indignam se ejus visitatione reputante, summis laudibus extolleretur, dum inter mulieres benedicta appellaretur, et Beata prædicaretur : *Unde hoc mihi ut veniat Mater Domini mei ad me ? benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui : et beata quæ credidisti, quoniam perficientur in te, quæ dicta sunt tibi a Domino : quid respondit humilissima Virgo ? an suæ virginitati, suæ sanctitati, suisque meritis aliquid attribuit ? Non certe : sed totum gratiæ et bonitati Dei, dicens : Magnificat anima mea Dominum, et exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo, quia respexit humilitatem ancillæ suæ.* Se tanto dono indignam reputans, in Dei amore semper amplius accendebatur, eumque glorificabat, quod in suam humilitatem oculos ponere dignatus esset. » Sic ille.

Mariani autem cultus provehendi studiosissimus, Bononiæ ecclesiam Sanctæ Mariæ Viæ Majoris Carmelitanis Discalceatis Patribus, ecclesiam vero S. Mariæ de Galiera congregationis Oratorii S. Philippi Neri Presbyteris uniri curavit : et cum suis precibus a Gregorio XIV Pont. Max. eidem ecclesiæ S. Mariæ de Galiera, omnes indulgentias S. Mariæ Majoris de Urbe concedi obtinisset, et tamen videret eandem ecclesiam (qua in tota Bononiensi urbe locus non erat sanctior, et in qua ex singulari Sedis apost. privilegio magni indulgentiarum thesauri dispensabantur) a Bononiensi populo, non eo, quo optabat, devotionis fervore cultam veneratamque, Mariani honoris zelantissimus, publice de hac re pro concione aliquando conquestus est ; suumque ob id dolorem cunctis apertum testatumque esse voluit. Sed maxime tunc in Ludovico enituit Mariani honoris zelus, quando cum acerbissimo animi sui sensu intelligens sacrilegis impiorum manibus nonnullas bea-

tissimæ Virginis imagines in Bononiensi urbe, Mariæ cultui addictissima, fimo ac stercore deturpatas, præincredibili dolore cordis fere exanimis factus est, nihilque non egit, ut impiissimi sacrilegii auctores detegerentur, ac debito scelere supplicio punirentur.

Ex hac terræ palestra excedens Ludovicus ad præmia perrexit, Marianis cultoribus in regno cælesti a Deo optimo maximo reposita, anno salutis 1632, ætatis 37, die 18 Novembris. Cujus, quæ exstant, et me fugiunt, erga magnam Dei Matrem devotissimi affectus specimina, ac reverentissimi obsequii monumenta, ab aliis, quibus felicior est calamus, suo tempore publicanda non diffido.

§ VII. — De Ludovico Madruccio.

Ludovicus Madruccius, Germanus, civis et episcopus Tridentinus, quem majorum stemmatibus, et propria virtute clarissimum, necnon doctrina, probitate, beneque gerendæ reipublicæ peritia excellentem, Pius IV, Pontifex Maximus, in S. R. E. cardinalium numerum ascivit, inter alia obsequentissimi amoris sui erga Deiparam Virginem testimonia, Romæ in templo S. Honuphrii, eidem Deiparæ Virgini sacellum erexit. E mortalitatis carcere in cælum abiit, anno salutiferi partus 1600, die 2 Aprilis, sepultusque est in Mariano sacello a se erecto.

§ VIII. — De Ludovico de Torres.

Ludovicus de Torres, Romanus, ex archiepiscopo Montis Regalis in Sicilia S. R. E. cardinalis a Paulo V Pontifice Maximo creatus, vir religionis studio, vitæ integritate, animi candore, morum suavitate, rerum usu, ac pia quadam in omnes beneficentia spectatissimus, inter alia haud obscura testimonia, quibus eximium suum erga sacratissimam Dei Matrem studium comprobavit, in ecclesiæ beatæ Mariæ Virginis Montis Regalis, a Gulielmo II Siciliæ rege ædificata, hinc et inde in navibus lateralibus pavementum ex marmore rubro, albis lineis, seu venis vermiculato stravit, et ante altare majus, necnon ante altaria collateralia haud exigui valoris lampades collocavit. Prope fores, duo vasa marmorea, et pulchritudine et magnitudine conspicua, ad aquam benedictam introeuntibus exhibendam, posuit, et plura alia in ejusdem ecclesiæ commodum ornatumque molitus est, quæ longum esset in præsentia recensere. Hoc minime prætereundum silentio est, Ludovicum e veteribus tabulariis collegisse, et (ut dixi in Bibliotheca Mariana parte i) sub alieno Joannis Aloysii, seu Ludovici Lelli nomine edidisse historiam, seu descriptionem regalis templi, et monasterii Sanctæ Mariæ Novæ in Monte Regali. Morti debita solvit, anno Domini 1609, vii Idus Julii.

CAPUT XI.

De Marcello Lantes, Marco Sittico ab Altemps, Marco Vigerio, Mariano Perbenedicto, Matthæo Rhemensi, et Michaeli Bonello, S. R. E. cardinalibus.

§ I. — *De Marcello Lantes.*

Marcellus Lantes, Romanus, S. R. E. cardinalis, a Paulo V Pontifice Maximo creatus : ejus virtutes, et præsertim effusa, et nunquam interrupta in pauperes charitas libros integros merentur ; inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina :

Templum S. Mariæ apud Portam angelicam, in ejus ara maxima imago sanctissimæ Dei Genitricis, miraculis conspicua, a quodam Albentio Calabro, anno 1588, Romam delata, religiose asservatur, ære suo adeo in ædificatione juit, ut illius jure merito fundator dici possit.

Templum etiam, et monasterium monialium Discalceatarum, primitivæ regulæ ordinis beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo, S. Josepho, Deiparæ Virginis sponso, ac ipsi Deiparæ consecratum, non solum suis sumptibus promovit, sed ejus fundamentis primum lapidem posuit cum hac inscriptione :

*Jesus, Maria, Joseph.
Marcellus Lantes, Romanus,
Protector,
Primum lapidem posuit.
Die 26 Maii 1628.
Urbani VIII Pont. Max. anno v.*

Templum quoque S. Mariæ Liberatricis, in foro Boario, ad radices hortorum Farnesiorum, a S. Silvestro Papa olim consecratum, beatæ Virgini Mariæ dicatum, ampliori digniorque ædificio illustravit : ut subjecta inscriptione, quæ super majorem portam conspicitur, est manifestum.

Mariæ Virgini, cognomento Libera nos a pœnis inferni ; cui Michael Lantes, annis abhinc 34, sacellum hic in ædícula, loco humili, perangusto, miraculo tamen S. Silvestri Papæ in Draconem, et S. Franciscæ Romanæ parietinis illustri, excitavit ; eidem hanc ædem, in editiore exædificatam, ampliore ornatoremque Marcellus frater S. R. E. cardinalis a fundamentis extruxit, anno salutis 1617.

Licet in eroganda pauperibus eleemosyna semper et ubique effusus, effusior tamen in Deiparæ Virginis Dominae suæ festivitatis, quas jejuniis præveniebat, et devotissimo mentis suæ affectu celebrabat

Ad beatorum conscendit optatissimam mansionem, alter nostri temporis Joannes Eleemosynarius anno salutis 1632, die 19 Aprilis.

§ II. — *De Marco Sittico ab Altemps.*

Marcus Sitticus Altempsius, ex comitibus de Altemps, Pii IV Pont. Max. (a quo in purpuratorum Patrum ordinem cooptatus) ex Clara Medicea serore nepos, vir religione, prudentia, omniumque virtutum titulis conspicuus, ut erat singularis ejusdem ac propensæ erga Deiparam Virginem

pietatis, celebrem ejus basilicam, S. Mariæ Transiberim nuncupatam (quam in titulum obtinuerat) instauravit, ornavit, atque in ea, in splendidissimo sacello a se erecto ac dotato, imaginem thaumaturgam B. Virginis, a Clementia appellatam, solemnî ritu collocavit. Idem pro recuperata pueri, propinqua cognatione juncti, salute, ejus imaginem ex argento expressam, decem librarum pondo, B. Virgini Lauretanae donum misit : cui etiam obtulit sacerdotalem ornatum ex auro argentoque, opere tam reticulato, quam Phrygio contextum : atque eidem moriens pretiosa dona legavit. Nec alia cardinalis Marci Sittici ab Altemps pietatis erga Deiparam Virginem monumenta mihi hactenus innotuerunt. Decessit Romæ, anno Christi 1595, ætatis 62, 15 Kalend. Martii, et in ecclesia sui tituli, in sacello a se ædificato et dotato sepultus fuit.

§ III. — *De Marco Vigerio.*

Marcus Vigerius, Saonensis, ord. Minorum, ex episcopo Senogalliensi S. R. E. cardinalis, tituli S. Mariæ Transiberim, a Julio II, Pont. Maximo creatus, licet pro eximio suo erga magnam Dei Matrem affectu, omnia ejus mysteria pietate religiosissima veneraretur, peculiari tamen studio colebat ipsius Annuntiationem, Partum et Purificationem, ut ex libris, quos de his mysteriis edidit, cuilibet potest esse manifestum. Aiebat, canticum novum, ad quod cantandum David rex nos invitat, esse canticum gratiæ Novi Testamenti, ejus inter incunabula angelus gratiam præfatus est, dum Virginem salutans dicere incepit : *Ave, gratia plena*, excellentemque legationis gratiam, quam angelus ad Mariam missus a salutatione cœpit exponere, nulla lingua, pro minima parte, recenseri, nulloque ingenio comprehendi posse asserebat. « Quis enim, inquebat, mundi complementum et integrum ornammentum, aut verbis explicuisse, aut mente se penitus attingisse confidat ? Ea certe legatione (ut ipse verissime philosophabatur) suam ultimam perfectionem mundus accepit, quando Architectus mundi, Dei Filius, Patris æterni Sapientiæ Speculum, et Imago suo extremo operi se conjunxit. Nam quemadmodum circulus tunc incipit esse perfectus, quando lineæ, qua concluditur, initium jungitur extremo, ita creaturarum series et varietas impermutabilis, ac certus ordo, quo creata omnia connectuntur, et invicem revolvuntur (ut suam aliquando ultimam perfectionem assequeretur) erat consentaneum, principium creæ atque principium ultimæ creaturæ sociari. Dei Sapientia igitur, quæ obliquari non potest ; ars cui nihil decidere, nihil adjici possibile est, quæ sibi ipsi est rectitudo perennis : Verbum suum, quod erat in principio, principium per quod facta sunt omnia,

homini qui teste Moyse, omnibus jam creatis, formatus est, per hanc ipsam legationem sociavit, atque conjunxit, effecitque, ut idem Deus ipse, qui esset aternus, certo tempore cum homine de Virginis utero nasceretur Deus simul et homo, fieretque principium finis, unde finis universi principium rerum omnium diceretur et esset. » Sic ille.

Ex hac autem ratiocinatione inferebat, decens esse omnes creaturas legationem angelicam B. Virgini factam maxime venerari, quando omnes suam perfectionem inde fuerunt consecutæ. Sed, præter cæteras, angelos et homines eam maximo studio colere debere, quando, præter universi perfectionem, specialia et propria munera, et amplissima quidem, per hanc obtinuerunt. Angelorum namque numerus, qui fuerat minutus, inde suppetias accepit; homo, qui ex toto perierat, reparatus est, et restitutus in integrum, evasit in melius. Nempe qui antea amicus Dei, per justitiam originalem, fuerat institutus, et se, sua culpa, eo munere spoliaverat, angelicæ legationis beneficio, pro innata justitia gratiam, pro amicitia adoptionem, et jus filii naturalis est æsecutus a Deo, quando hominis Filius Dei Filius est factus.

Considerans sanctos Magos puerum Jesum sine Maria non invenisse, neque adorasse, in hac meditatione versabatur: « A rege aliquid petitori, ultra captatam loci et temporis opportunitatem, amicos regis suis postulatis adhibere nituntur. Qui habent coram judice causas, procuratores et advocatos (quos uno nomine patronos dicere possumus) fidos imprimis et iudicibus gratos conducunt. Volentes igitur adorare Dominum Deum, et ab eo gratiam petere, quasi a rege, quasi a iudice misericordiam impetrare, aut compensam damni, vel injuriæ postulare, cur nobis ipsis fidere præsumamus, nulla certe est ratio. Adhibenda sunt potentum suffragia, intercessiones amicorum, patronorum quoque præsidia interponenda sunt. Quem apud Regem regum, et Judicem omnium vivorum et mortuorum, vitæ ac necis causam habentes, illi magis amicum possumus interponere, quem patronum acenratorem et fideliorum adhibere, quam sanctam Mariam Virginem Matrem ejus? Quam, quia illum lactavit et aluit, pro nobis intercedentem certissime exaudiet. Dixit Salomon matri suæ Bersabæ: Pete, Mater mea, quod vis, neque enim fas est, ut avertam faciem ab ea quæ me genuit (*III Reg. ii, 20*). Quid putamus aliud dicere Dominum Jesum Christum, qui longe sapientior et justior est Salomone, qui matrem longe sincerius veneratur et amat? Mater Salomonis illum genuit, obstetrices abstulerunt, nutrices lactaverunt, bajulæ distinuerunt, et custodierunt, pædagogi et præceptores instituerunt; Maria Filio suo, Matris, obstetricis, nutricis, bajulæ et educatoris beneficia præstitit, et obsequia. Itaque adorare volentes Filium ejus, apud illum hanc inveniamus: quando Magi antequam adorarent, ingredienti domum invenerunt puerum cum Matre

ejus, et illa præsentem adoraverunt eum. » Sic ille. Et quia apertis a Magis coram magno Rege thesauris suis, mansit infans Jesus in Matris gremio, cum hilaritate faciei majestatem jam præferens, venustoque corporis motu et murmure suavissimo, grati animi notas ostendens, nihil tamen pro humanæ infantie imbecillitate loqui voluit: Vigerius non sine dulcissimo cordis sensu, Magos ad Matrem Virginem hac oratione usos, mente et cogitatione agitabat: « Debemus, o Regina cœli, Filio tuo, quem tenes in gremio, quidquid habemus, quidquid valemus, et sumus. Adorantes illum, debitum hoc nostrum in secreta cordis ara professi sumus. Nunc quantum possumus, debitum ipsum solvere, non ut liberemur (neque enim id velle debemus), sed ut plus debeamus, prompti sumus et præsto. Dissolvemus autem, simulque debebimus, si nos Filii tui obsequiis, nostrosque omnes comites designaveris. Nobis hoc maxime accedet gloriæ, non solum inter nostros, sed ubique gentium tanti principis milites, aut saltem pedissequos fieri, tibi vero fortasse non erit inutile, id præstitisse. Præstat namque animus, Herodem Salvatori suo, imo omnium salutem, Filio scilicet tuo tendere insidias, a quibus, nostra diligentia, infans tutus erit. Quod si vim apertam Herodes tentare constituat, nobis est ingens hominum et bellicorum apparatus copia, quæ remanentibus hic nobis apud te, mature omnia huc a nostris convehentur. Interea pro thesaurorum quos vides copia, non solum victui necessaria suppeditabimus, sed milites et arma parare poterimus, ad fraudem et vim hominis perditissimi propulsandam. Tantum nos effice dignos Filii tui, o Regina, ministros, nosque suscipe vernaculos servos. Tui enim sumus, et nusquam melius, quam hic tecum, ad Filii tui tutelam, pro suæ infantie et humanitatis imbecillitate possumus esse. Thesauros, quos coram illo aperuimus, pro illo tu suscipe, et ad necessarios usus, pro tua sapientia, dispensandos serva, nosque deinceps parere mandatis scito esse paratos. Hi venerabundi, et læti comites nostri seipsos nobiscum Filio tuo et tibi se cum muneribus nostris dono dant: ita comites simul thesauros apertos ingerunt. »

Ad hæc Virginem, Reginam prudentissimam, sic respondisse meditabatur Vigerius: « Cessate, quiescite, viri optimi, et vos, o Magi, audite quæso, Dei Ancillam, pro suo Filio, Deo vero et Rege summo studiis vestris satisfacere volentem. Quæ debere Filio meo, adorantes, apud vosmetipsos professi fueritis, quid etiam sibi munera vestra velint, vobis tacentibus, res loquitur. Non enim ad hominem adorandum, præsertim infantulum, et in præsepio reclinatum paupere, vos homines sapientissimos potestateque præcellentes, de tam remotis orbis terrarum oris adducere potuit, nisi fides et devotio erga meum Filium, major sane quam erga hominem haberi posset. Felices vos, quibus Deum verum, in carne natum cognov-

visse concessum est, et quid illi debeatis intelligere atque monstrare. Gestus, dulcis balbuties ac serenitas frontis Regis nostri, fidem faciunt, studium vestrae adorationis illi fuisse gratissimum, cujus est super omnia de agnita et culta veritate latari, quoniam ad hoc ipsum venit in mundum ut testimonium perhibeat veritati, et in viam pacis homines bonæ voluntatis dirigat. Sed quia non est ejus vim vi, fraudemque repellere fraude, qui pius est, mitis, et humilis corde, non reddens pro malo malum, sed in bono malum superans, et omnes fraudum caligines invincibili luce veritatis effugans, vestro vestrorumque famulatu, qui usui nobis cedere non posset, ne, quæso, gravetis Regem nostrum : vestratibus potius servate vos ipsos, vestra opera indiguis. Gratissimum hoc erit et Filio meo et Matri, si mature repetentes populos vestros, juste et tranquille eos servabitis. Puto vos non latere, minus hominem contra Deum posse, quam pulicem minimum contra maximum elephantum : non est enim scientia, non est prudentia, non virtus, non potentia contra Deum. Quare, viri optimi, neque bellicis apparatusibus adversus Herodem nobis est opus : thesauros porro vestros, quos in usus exponemus, aut quibus opportunitatibus conservabimus ? Sancitum est legibus æternæ sapientiæ, et revocari non debet, Filium meum pauperem hic vitam agere : ut non per divitias, quæ fortuitæ sunt, sed per virtutem, universum sibi subiciat orbem terræ. Quod enim per vim et arma, quod per pecuniam acquiritur, durare non potest : quia nullum violentum fit perpetuum : et causæ fortuitæ, fluxæ et momentaneæ, solidum effectum adducere non possunt. Veritate et virtute Filius meus omnem mundum subacturus est : quæ quoniam stabilia bona sunt, et immutabilia, regnum ejus hostes devastare non poterunt. Vobis, o Magi, opus est thesauris ; quoniam non nisi per illos jura vestra tenentur. Itaque, quos aperuistis, thesaurorum loculos claudite, reportate domum, vobis habete. Nos animorum vestrorum promptitudinem accipimus : pro qua, Regis nostri ac meo nomine, gratias vobis habemus et agimus : reteremus autem amplissimas, dum Filius meus celebrari faciet gloriosi nominis vestri, inter mortales, memoriam sempiternam : inter cœlites vera felicitate non defectura vos donabit, quarum ego rerum me vobis vadem exhibeo. Vos accipite, et cum pace felices regiones vestras vestro cum comitatu repetite. »

Ad hæc Magos, in hanc, quæ sequitur sententiam respondisse, consentaneum reputabat Vigerius : « Nostrum est, quod semper fuit, o Regina cœlorum, Filii tui Regis regum, cœlorum Conditoris ac Domini, tuisque parere decretis, monita suscipere, obsequi voluntati. Nunc autem quod tanta nec præmia manere pro exigua opera nostra promittis pro his insuper te nobis vadem præbes, quanquam nos pudeat nostris hæc meritis non de-

beri, pro Filii tamen tui profusa munificentia ; proque tua in omnes clementia, magno ac libenti animo promissa suscipimus, exsultantes ac gloriantes, ac nobis gloriosum fore profitentes, plusquam mereri potuerimus, accepisse. His igitur pollicitis tuis, magno debitorum pondere libenter onusti, ad propria remeabimus, populorum nostrorum commodis attentissime (ut jubes) invigilaturi. Referemus insuper thesauros nostros, ut jubes. Sed antequam illos hinc amoveamus (quoniam eis onerari non vis) rogamus saltem in animi grati et acceptionis indicium, tantillum de his non asperneris accipere quod præsentem inopiam tuam (si non vis ex toto relevare) saltem levare sufficiat. Hoc profecto te, o Regina, recusare pro tua clementia ac sapientia non convenit, ne nos contristes. Non te fugit Deum ipsum, quem tenes in gremio, suis humanis necessitatibus, per homines, ad diem subveniri constituisse. Ejus namque sapientia sic homines regit, moderatur, atque sustentat, ut quæ fieri in illis et de illis vult, per creaturam suam semper efficiat. Concede, quæsumus, dignos nos Dei sapientiæ ministros fieri : ne asperneris de nostra abundantia tuis ac Filii tui necessitatibus subveniri : fortasse, quoniam æquanimitate et mansuetudine, Herodis furorem evadere constituit Filius tuus, te, cum illo, longa peregrinatione, Herodianarum insidiarum periculo subtrahes ; accipe igitur hoc pusillum auri. Ne respuas, o Regina, quod te gravare non potest, quod sine anxietate ad futuras necessitates pro modico tempore sublevandas, donec saltem ablactetur infans, præsidio tibi sit. Videmus inter præsepis angustias, Filii tui, quem adoramus, incunabula collocata, unde indignis jumentorum odoribus Salvatoris forte lædatur infantia. Quare modicum et hoc thuris accipias, unde suffumigata domus salubrior fiat et infantis animales spiritus valeant confortari. Perspicuum est pro voluntaria paupertate, te, ad usum infantis, pannis non esse copiosam : si te abundantiorē facere voluerimus, scimus impedimento hanc esse suppellectilem : ne sudariolorum, fasciarum, pannulorumque indigentia sordescat aliquid in carne pueri, myrrham attulimus, vim habentem (ut ipsa nosti) ab omni putredine conservandi. Non ad delicias, sed ad munditiam etiam, paupertati tuæ ista conveniunt ; non enim a sordibus lædi decet pudicitiam tuam : quare et hoc paululum myrrhæ dignanter accipias, rogamus et supplicamus. Sic porrigunt aurum, thus et myrrham : quæ Maria læta fronte suscipiens, jam, quid ea munera sibi vellent, sapientissima mente revolvens, gratissima habere, vultu et voce demonstrat, abundeque Magis potestatem facit. » Et hæc quidem tenerrimo affectu ac dulcissimo cordis sensu, mente, animoque agitabat Vigerius.

Dolores sanctissimæ Virginis, quos ipsa ob mortem Filii juxta crucem perpessa est, frequen-

ter, non sine lacrymis, dolentissime meditabatur; cogitans, inter alia, mœstissimam Dei Matrem juxta crucem stantem, dum ipsa consideraret Filii sui angustias, duras sane et acerbissimas, quibus acerrime materno cruciabatur affectu, et nihilominus, pro sua sapientia et charitatis incendio, expenderet utilitatem humano generi inde provenientem, Dei Patris, et Filii sui, et Spiritus sancti gloriam inde surgentem, amorem immensum Patris, et Filii ad se ipsam, ad omnes homines liberandos, honorandos, glorificandos, beatificandosque, promptissimum Filium suum talia pati cogentem: si unquam alias, tunc maxime subjectum Magnificat cecinisse.

Magnificat anima mea Dominum: Filius meus, qui non jam dimidium animæ meæ, sed est tota anima mea, magnificat nunc, per passionem suam, Dominum Deum, Patrem suum, Sponsum meum. Anima mea, Filius meus, qui me corpore simul et anima vivam fecit, qui per has tam duras pœnas, me et omnes progenitores meos liberat a pœna inferni, reparat ad gaudia paradisi, vere nunc magnificat Dominum Deum, illum tanta justitia præditum ostendens, ut proprio Filio non parcat, sed mortem durissimam, pro justitia, illum subire compellat: tanta clementia, ut pro servis Filium tradat: tanta liberalitate et largitate, ut cum potuisset modis innumeris, longe facilius, sine injuria humanitatis, sine pœna Filii, hominum incommodis obviare, maluit tamen Filii sanguinem et vitam expendere. Stabat, et in se ipsa dicebat semper: *Exsultavit spiritus meus in Deo salutari meo*: expectans per Filium meum homines salvari, quod jam credidi, quod desideravi, nunc video, ideo exsulto, dum hic dolore ac tristitia quasi Mater pro tantis Filii mei pœnis affligor et stringor: inde utilitates, sequentes has pœnas, cogitans, et amore quo genus humanum amplector, quo Patrem et Sponsum meum, quo Filium meum prosequor, confortata dilator, subito ita exsulto, extra salto, salto extra tristitias, et vicissim contristor. Tantus est hic mihi motus contristationis, dum a Filii mei pœnis examinandis transeo ad utilitates inde surgentes, quod tantam agitationem ferre non possem. Deficerem certe; neque mirum: si enim acerbis dolor, dum nimis stringit, sufficit enecare; si gaudium excellens (quoniam nimis solet vitales resolvere vires) gaudentes exstinguit: ego in tanto dolore constituta, tantoque gaudio suffusa, exsultans inter hæc, nunc incredibili restricta dolore, nunc gaudio indicibili dilatata, quomodo ferrem? Sed quia respexit Filius meus, et Deus meus humilitatem ancillæ suæ, tenuitatem, scilicet virium mearum: vires præstitit, ut in tanto dolore et gaudio durare sufficerem, ideo ecce enim certe, ex hoc ejus auxilio, quod constans, impavida, imperturbata ibo juxta crucem Filii mei, quod nulla unquam mater facere potuisset, *Beatam me dicent omnes generationes*. Nam quod talem conceperim

Filium, Spiritu sancto factum est, non opere meo: quod lactaverim, quod educaverim, quod secuta sim semper, mihi est commune cum matribus multis: quod ad crucem ejus steterim sine querela, quod sanguinem ejus viderim de toto corpore profluentem, neque vocem dederim, quod unicum Filium morientem viderim, et non syncopizaverim, mihi est singulare privilegium, a Deo Patre, et Filio ejus, Filio meo, et a Spiritu sancto mihi tributum: quia uterque, cum Spiritu sancto, *fecit mihi magna, qui potens est*, Pater æternus omnipotens Deus, et sanctum nomen ejus; non illud tetragrammaton, quod nescii fabulantur; sed Filius suus Jesus, Verbum ejus, veritas ejus, quod illi est nomen sanctum, ineffabile et incomprehensibile. *Fecit mihi magna*, magnam? scilicet animi constantiam, magnam prudentiam, magnam sapientiam, magnam charitatem, per quæ ego ad crucem ejus sto, cogitans inter magna, quæ fecit in me, magnam ejus misericordiam. Sto igitur, et mente revolvo, quod nunc *misericordia ejus*, a progenie in progenies omnium sæculorum extenditur, *timentibus eum* timore sancto: cujus rei gratia Latro dexter non incondite dixit ad rebellem et contumacem pœnæ socium: Neque tu times Deum? Time eum, ut ejus misericordiam potius experiaris quam justitiam. Sum et ego de timentium numero. Quis enim te non timeat, o Fili, omnia potens? Tu es brachium Dei omnipotentis, tu es vires ejus. En aperta brachia tua, dulcissime Fili, ad tuam potentiam declarandam nunc video. Aspicite, omnes, *fecit potentiam in brachio suo* dextro, latronem illic pendentem absolvit a pœnis inferni: donavit gaudiis paradisi.

Fecit potentiam in brachio suo sinistro, latronem illie pendentem, superbum, contumacem, in-pœnitentem, et illi similes, *dispersit superbos* in supplicium damnationis æternæ, mente, verbo, proposito cordis sui, suæ voluntatis. Vel *dispersit superbos mente cordis sui*, id est, voluntate animæ suæ in superbia obstinatos. *Deposuit potentes de sede*; malignos spiritus et draconem principem eorum, potentes nequitia, et per tyrannidem opprimentes genus humanum: Filius meus per pœnas, quas video illum sustinere, jam de sede deposuit: mox illos fugabit. *Et exaltavit humiles*, patrum animas in sinu Abraham, illum ardentissimo desiderio postulantes. Esurientes has animas restituet libertati. Esurientes beatitudine saturari a Filio meo, per has pœnas *replevit bonis*; et *divites dimisit inanes*: quando diabolus et infernum, tantis opibus, et animarum justarum thesauris, injuste divites, juste exuit, et penitus inanes dereliquit. Reliquit etiam divites inanes, quasdam animas, quæ nullam frugem bonorum operum, attulerant, plenas inanitatibus et inanitionibus iniquitatum reliquit in pœnis. Joseph venditus a fratribus triginta argenteis, post calumniam incontinentis et prociacis femine, post carcerem, Ægypto præfi-

citur, fratres pascit invidiosos, et illis injuriam condonat. Sic ab Israel suo patre suscipitur. En Jesus magni Israel, non multarum, sed cunctarum gentium Patris, puer et Filius ejus, secundum divinitatem, homo perissimus, nullo peccato maculatus, per invidiam, a Juda, quem sibi in fratrem adsciverat, venditus, a Synagoga procaci falso accusatus, a pontificibus, in domibus Annæ et Caiphæ, quasi in carcere asservatus, et Pilato quasi Ismaelitis traditus, a Pilato autem nunc crucifixus, fratres et mundum famelicum pavit jam antea corpore simul, et sanguine proprio, nunc omnibus injuriam condonavit; ita suscipiet illum paulo post Pater æternus, sicut *suscepit Israel puerum, recordatus misericordiæ*: Israel super omnia lætatus est, suscipiendo Joseph, quod ille fratribus condonasset injuriam, quam ultus non esset: neque filiis improperavit pater, recordatus nempe misericordiæ sui Joseph, quem tam ardentem amabat: quoniam ille remiserat fratribus injuriam, pater voluit penitus esse remissam. Ita Deus omnipotens, magnus Israel, recordatus misericordiæ sui, meique Joseph, qui rogans in cruce pro fratribus dixit: *Pater, ignosce illis, illosque excusavit, Judæos habuit excusatos, et veniam præstitit illis, si modo voluerint acceptare. Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordiæ suæ.* Modum etiam susceptionis enarrat: *Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham, et semini ejus in sæcula.* Ita suscepit eum, sicut locutus est ad patres nostros. Et quomodo locutus est ad patres nostros, o Mater sanctissima, o Mater sapientissima, o Mater mœstissima, et inter angustias, pro tua sapientia, gaudia cogitans! Locutus est ad Adam: *Maledicta terra in opere tuo, spinas et tribulos germinabit tibi.* (Gen. iii, 17, 18.) Terra Judæorum, synagoga, maledicta sua iniquitate, quantumlibet bene culta fuerit a Filio meo in opere suo, in laboribus peregrinationum, doctrinæ et sanitatum, spinas in capite ejus, tribulos in pedibus et manibus germinavit. Unde Israel magnus, Joseph puerum suum suscepit, sicut locutus est ad patrem suum primum Adam. Videte spinas in capite, in manibus et pedibus tribulos ferreos. Locutus est ad Noe: *Cumque obduxero nubibus cælum, apparebit arcus meus in nubibus, recordaborque fœderis mei, quod pepigi vobiscum, et cum omni anima vivente, et non erunt ultra aquæ diluvii, ad delendam universam carnem* (Gen. ix, 14, 15); cum corpus Filii mei, Sedes Dei, verum Cælum, obductum est nubibus passionis, cum clavis affixum est cruci, apparuit arcus in nubibus, brachia arcuata inter angustias visa sunt, unde promittit Deus homines non ultra disperdere: quoniam redempti sunt pœnis inundantibus, quas arcus brachiorum cruci affixorum reducit in mentem. Suscepit ergo puerum suum, Filium suum, et meum, sicut locutus est ad Noe.

Ad Abraham autem locutus est ita: *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis Isaac et vade in ter-*

ram visionis, et offeres eum ibi in holocaustum, super unum montium, quem monstravero tibi (Gen. xxii, 2.) Venit Abraham in montem, erexit altare, ligna imposuit, filium superposuit, ut illum immolaret, gladium arripuit, sed prohibitus jugulare filium, invenit arietem, quem pro illo obtulit. Et magnus Abraham omnipotens Deus, unigenitum Filium suum Jesum Filium meum, sicut locutus est ad Abraham, in figura, duxit in illum ipsum montem, ubi altare Abraham dudum erexit, cruci locum designavit, ligna super altare, id est, crucem in loco preparato stabilivit, composuit Isaac super ligna, id est, Christum super crucem. Et quoniam de se nata in Filio Divinitas mori non potest, humanitatem quam de me sumpsit, quasi arietem immolavit. Non poterat Isaac pro peccatis hominum satisfacere, poterat autem Filius meus, quia sic decretum a Deo fuerat, per suam mortem, hominibus veniam impetrare. Ideo evasit ille, hic moritur in cruce. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis, ex Filii mei carnibus oblatis. Quis iste odor fuit, o Virgo sanctissima? Odor clementiæ, odor remissionis tantæ injuriæ, odor obedientiæ, odor satisfactionis: quando per suam mortem justitiæ satisfactum est. Ita suscepit Israel puerum suum, sicut locutus est ad Abraham, et semini ejus in sæcula. Primum germen legitimi seminis Abrahæ fuit Isaac. Ad hunc locutus est Dominus: *Quiesce in terra quam dixerò tibi, et peregrinare in ea: eroque tecum, et benedicam tibi* (Gen. xxvi, 2, 3). Ego sum illa terra, in qua Isaac Filius meus peregrinatus est cum quiete; nusquam enim quievit de cælo descendens Verbum Patris æterni, nisi in ventre meo per novem menses: nam ut primum est natus, extuli eum de Bethleem, et in Nazareth, domum habitationalis suæ reportavi: non multo post, Judæam cum illo deserui, Herodis crudelitatem fugiens. Eo mortuo, reversa sum cum Filio meo in terram nativitatis meæ, ubi ut adolevit Filius meus, pro sanctimonia et doctrinæ veritate odio habitus, nusquam stetit diu, quievit tantum in ventre meo. Implevit quod dixerat Deus ad Isaac in figura: *Quiesce in terra quam dixerò tibi*: implebit et paulo post in sepulcro reconditum lacerum corpus. *Ero tecum.* Fuit Deus cum humana natura Filii mei in ventre meo, erit cum exsangui et exanimi corpore in sepulcro. *Et benedicam tibi*: spero istud mox futurum. Non nocent, o Judæi, vestræ blasphemie Filio meo. Benedicet statim illi Deus: quæ sit futura benedictio, audite. Tibi enim et semini tuo dabo omnes regiones has, inferas in prædam, medias in tutelam, superas in regni gloriam. In nomine enim Domini Jesu, mei Filii, omne genu flectitur, cælestium, quia ministri; terrestrium, quia redempti; infernorum, quia subacti et carcerati. Secundum semen Abraham est Jacob. Ad hunc locutus est in visione Deus, quando ostendit illi scalam, stantem super terram, et cacumen illius cælum

tangens, angelosque Dei ascendentes et descendentes per eam, et Dominum scalæ innixum. Crux ista, in qua meum Filium pendentem video, scala est, cujus cacumen tangit et penetrat cœlos, per hanc nempe ad summum cœlorum Dei thronum ascenditur. En angelos ascendentes et descendentes per hanc scalam ad Filii mei sanguinem colligendum et conservandum. Gratiae innumeræ, per quas homines in angelos transeunt, a Deo Patre in homines, per Filii mei crucem, descendunt; homines, sine numero, per susceptas, virtute crucis, gratias ad cœlos ascendunt. En Dominum Jesum Christum, Dominum universorum, Dominum et Filium meum scalæ innixum; per clavos illi adhaeret, sustentatur in illa. Ergo suscepit illum Deus per crucem, sicut locutus est semini Abraham in scalæ visione quam retuli.

Atque hoc est Magnificat, quod a B. Virgine juxta crucem stante decantatum, tenerrimo compassionis affectu contemplabatur Vigerius. Imitationem Deiparæ Virginis (in qua tantæ Dominae præcipuus ac solidus jeluget cultus) et sibi ipsi primum, deinde etiam aliis efficaciter suadebat. Unde et dicebat : « Quem nostrum a peccatis purgari jam pudeat, qui omnium peccatorum, quasi putridæ sentinae fœtore sordemus, quando Virgo Mater sine macula, summi Regis Sponsa castissima, tota pulchra, legem Purificationis implevit? » Et iterum : « O matronæ, o virgines, utinam a magistra virtutis (nempe Maria) vestram pudicitiam tueri disceretis, quæ præconio laudum tam eminentium, et angelo excellentissimo summi Dei nuntio laudanti, non arrisit, neque tantis laudibus est exhilarata! Turbata est, id est, facie aspectuque quasi ad mœstitiam mutata; turbata est, id est, potius ad vultus gravitatem, quam ad serenitatem versa; deposuit oculos, se tantis indignam laudibus existimans, pro suæ de se opinionis modestia, crubuit sic laudari. Mementote, matronæ, mementote, o virgines, quid in suis laudibus egerit sancta Virgo : *Cogitabat qualis esset ista salutatio*, tantarum laudum titulis sublimata. Cogitate et vos cum laudamini, qualis sit salutatio; a quo sit, ad quam sit, ad quid sit : et quantumlibet vera sit, et a bono salutatore profecta, cogitate quid oporteat de ea credere : quid ad illam deceat respondere : sicut Maria fecit, quæ quamvis ab angelo veridico, summi Dei nuntio, et ad optimum finem misso salutaretur et laudaretur, cogitabat tamen examinans sapientissime, qualis esset ista salutatio, ne quid inconsulte respondisse videri posset. » Hæc et plura alia de imitatione beatæ Virginis Mariæ Vigerius.

Sententiæ, quæ tenet, beatissimam Virginem ab originali peccato præservatam, libentissimo calamo se subscripsit, dum in suo *Decachordo* lib. III, c. 8, publicis monumentis consignavit : « Sanctissimam Dei Genitricem, Virginem Mariam, congrue Filium suum nominare posse Jesum, et dicere illum Sal-

vatorem suum; cum iste dum hæc concepta est, ab originali peccato servaverit illæsam; pro humana enim conditione corruisset, nisi Deus illam ruinæ, pro lege communi, ei imminenti, subtraxisset. » Plura in laudem beatæ Virginis litteris mandavit, in Bibliotheca purpurea Mariana, si Deus voluerit, integra reponenda, quibus eximium suum erga magnam Dei Matrem studium satis abunde declaravit. In iis Mariam appellat : Virgam æquitatis et totius rectitudinis, de Radice Jessæ egressam, de qua flos Christus ascendit : Lilium inter spinas; cujus virginitatis decus spinæ virilis consortii non lacerare, neque dehonestare potuerunt : Virginem, totam pulchram, in qua macula nunquam fuit, aspectu decoram modestis, terribilem adversariis honestatis : Mulierem omni virtute ornatissimam, omnium hominum prudentissimam, temperatissimam, fortissimam, justissimam et sapientissimam : Apem solertissimam, quæ de odorifero virginittatis flore, deque suo sanguine roseo, mel Divinitatis, et ceram humanitatis, utroque lumine veritatis fulgido, et fervore charitatis ardente, in una Domini Jesu Christi persona, nobis invexit : Lumen fulgentissimum castitatis et sanctimonie omnibus hominibus; Pelagum infinita multitudo gratiarum; Fontem signatum, qui perpetua puritate scatere non desiit; Rivum indeficientem omnis gratiæ; Sponsam Patris æterni; Cooperatricem Spiritus sancti, ut alios honoris ac excellentiæ titulos, quibus amantissimam Dominam suam ornat, brevitati consulens, omittam.

Ad æternæ quietis portum transit Vigerius, Romæ, anno Christiano 1516, sepultus in basilica Sanctæ Mariæ Transtiberim.

§ IV. — De Mariano Perbenedicto.

Marianus Perbenedictus, Camers, in amplissimum cardinalium ordinem a Sixto V Pont. Max. relatus, virtutis et pietatis strenuus cultor, et qui avitam nobilitatem multiplici doctrina, vitæ integritate, scelerum odio, rei Catholicæ, ecclesiasticæ libertatis, et publici boni acri studio illustravit, sanctissimo Mariæ nomini adeo fuit in omni vita addictus, ut, etiamsi Mariani nomen a parentibus non accepisset, illud tamen singulari suo atque insigni erga Mariam Deiparam affectu, nullo negotio sibi comparasset. Ejus opera potissimum studioque perfectum est, ut primaria illa Virginis Annuntiata congregatio, Romæ fundata sit, multæque ex ea, veluti perenni quodam fonte rivuli, congregationes aliæ promanarint. Cum adhuc adulescens, Romæ in ecclesia Sanctæ Mariæ de Anima, quadam die, Gabrielem Flammam, illius ævi concionatorem insignem, e suggestu verbum Dei evangelizantem audisset, adeo Spiritus sancti gratia se motum sensit, ut statim se totum Deo et Deiparæ Virgini dederit ac devoverit. Sed proh dolor! præclaræ illæ purpurati hujus, ac vere Mariani principis erga Mariam Deiparam ardentissimi amoris notæ, quas in omni vita ostendit, adhuc me

latent; atque utinam eas ævi incuria ac malignantate adhuc suppressas ad aliorum utilitatem aliquando dies publicet. Ex hac infelici, ad æternam vitam religiosissime transmigravit, re, plusquam nomine Marianus, anno salutis per Mariam partæ 1611, ætatis 72, die 20 Januarii; cujus corpus ad basilicam Sanctæ Mariæ Majoris delatum, in pavimento, non longe a sacello Sanctæ Mariæ ad Præsepe, humatum est.

§ V. — *De Matthæo Rhemensi,*

Matthæus Rhemensis, ex monacho Cluniacensi S. R. E. cardinalis atque episcopus Albanus, ab Honorio II creatus, vir tantæ religionis et virtutis, ut Arnoldus Uvion, illum in Agiologio Benedictinorum, ad octavum Kalendas Januarias, retulerit, cum esset Deiparæ Virginis observantissimus, ad cœlestia quondam raptus, jucundissimo ipsius Deiparæ aspectu recreari meruit, et de gloria sibi in cœlo parata certificari. Quoties in cantibus, quoties in lectionibus, B. Virginis Matris Domini nomen legi, vel cantari advertebat, toties oculis sursum levatis, toties manibus in cœlum extensis, ubi mens ejus conversaretur, et quo sancta illa anima raperetur, monstrabat. Gravi morbo cruciatus, cum Dominicum corpus sibi afferri rogasset, eo allato: « Confiteor, ait, hoc sacrum Salvatoris mei corpus, illud vere et essentialiter esse, quod de S. Virgine Maria ab ipso sumptum est. » Cum ad eum venisset, visitandi causa, Joannes Cluniacensis monachus, et cum illo colloquens dixisset, videri sibi, quod in proximo esset moriturus, respondit ille, ex revelatione sibi facta, quando beatam Virginem vidit: Non hac certe, non hac nocte moriar. Datum enim mihi a Domino est, ut ea die, qua ipse de Virgine natus,

ad homines venit, eadem ego ab hominibus recedens, ad ipsum, ejus prævia misericordia, pergam: ut de facto, felicissimo itinere perrexist, anno salutis 1155.

§ VI. — *De Michaelæ Bonello.*

Michael Bonellus, ordinis Prædicatorum S. R. E. cardinalis Alexandrinus, Pii V Pontificis Maximi ex Gardina sorore pronepos, vir religionis, prudentiæ, integritatis, eximiæque virtutis laude præstantissimus, clementissimæ cœlorum Reginæ, cui se, ob collata beneficia, omnino devinctissimum profitebatur, studuit semper multiplicatis obsequiis congruum exhibere famulatum. Hunc, cum Pius V Pontifex Maximus gravi periculosoque implicitum morbo, jamque morti proximum cognovisset, dolens (illum etenim, non ob sanguinis necessitudinem, sed ob egregias virtutes, integrosque et castos mores unice diligebat) beatæ Virgini Lauretanæ pro eodem vota fecit, haud frustra. Extemplo enim Pii Pontificis preces audite, et moribundo cardinali salus reddita. Pontifex autem voti compos, celeritati divini muneris pari religionis celeritate respondit; dum, ut primum Michael per valetudinem iter illud exsequi potuit, eum ad Lauretanam Virginem misit, receptæ divinitus salutis testem, votivo cum dono, futurum. Donum vero fuit, aræ et sacerdotis præclara vestis argentea opere crispo, hoc insignis, quod et pro egregii cardinalis salute, et a Pio Pontifice sanctissimo mittebatur. A summo rerum moderatore in cœlestem patriam vocatus est Michael, anno salutis 1598, ætatis 57, 6 Kal. Aprilis, ejusque pars mortalis in sacra æde S. Mariæ super Minervam, ubi religiosum S. Dominici habitum induerat, humata est.

CAPUT XII.

De Nicolao Albergato, Nicolao Capoccio, Nicolao de Cusa, Nicolao Gaetano, Nicolao de Romanis, et Nicolao de Tudeschis S. R. E. cardinalibus.

§ I. — *De Nicolao Albergato.*

Nicolaus Albergatus, ordinis Carthusianorum, civis et episcopus Bononiensis, et S. R. E. cardinalis, a Martino III Pontifice Maximo creatus, vir celeberris sanctimonie et sapientiæ singularis, et qui in purpuræ fastigio eandem semper retinuit humilitatem, inter alia exardescens sui in Deiparam Virginem studii monumenta canonicam S. Mariæ ad Rhenum, proximis bellis afflictam ac canonicis regularibus vacuatam, accepto Pontificis decreto, restituit: Bononiæ etiam insignem fabricam hospitalis sanctæ Mariæ de Morte in ampliorē commodioremque formam reduxit, multisque salutaribus legibus stabilivit: et in ecclesia sanctæ Mariæ Valverdis, quæ extra portam sancti Mammæ, Bononiæ sita est, afflictis Italiæ rebus opem tulit, dum ibi pacem inter dissidentes Italiæ

principes composuit. Idem, cum assiduæ ac vehementes pluvie, ac tetra et immoderata tempestates, maximam curam omnibus Bononiensibus injecissent, ne (ut sæpe contigerat) segetes jam maturescentes exstinguerent: cæteris frustra imploratis auxiliis, decrevit, ut imago Deiparæ Virginis Mariæ, manu S. Lucæ expressa (quæ Constantinopoli allata, in æde S. Mariæ Montis Guardie servabatur) intra civitatis Bononiensis mœnia deferretur, atque illa religiose in pompa perlata, supplicatio de more, adhibitis sacris et profanis ordinibus ageretur: qua peracta, lux statim optatæ serenitatis affulsit. Senis (quæ Virginis civitas est) præsentis vitæ calamitatibus perfunctus, immaculatum spiritum ad cœles transmisit Nicolaus, anno salutis nostræ 1445, 4 Idus Maii, ætatis annum agens sexagesimum octavum. Quem, anno 1459, fuisse

archipresbyterum basilicæ S. Mariæ Majoris de Urbe, refert abbas Paulus de Angelis in Descriptione ejusdem basilicæ lib. III, cap. 5.

§ II. — *De Nicolao Capoccio.*

Nicolaus Capoccius, Romanus, episcopus Urgelensis, olim Francorum regis Joannis cancellarius, vir omnium gravissimorum munerum capax, quem amplissimo S. R. E. cardinalium ordini Clemens VI Pontifex Max. ascripsit inter alia pietatis, quæ extulit, æternum in ævum duratura, monumenta, ut erat Deiparæ Virginis amore flagrans, monachis, qui ordinis B. Mariæ Montis Oliveti nuncupantur, nobile monasterium in Monte Murcio ædificavit. Et Perusie cœnobium ecclesiamque pro monialibus ejusdem ordinis, suis sumptibus construxit. Idem, basilicæ sanctæ Mariæ Majoris de urbe archipresbyter, sacellum in ea, a patre inchoatum, maximo splendore perfecit : et collegium ibi duodecim sacerdotum erigi mandavit, qui, præter sacrum quotidie celebrandum, tenerentur divinis recitandis et celebrandis, cum capitulo dictæ basilicæ, semper interesse ; illis autem congruos redditus assignavit , ac ædes in dictæ basilicæ platea eisdem ad collegialiter vivendum concessit. Lucis usuram perdidit apud montem Falconem, anno salutis 1368, die 26 Julii, suumque corpus Romam transferri, et in basilica S. Mariæ Majoris, in sacello a se erecto, sepeliri ultimis testamenti tabulis curavit. Cui canonici S. Mariæ Majoris, ad grati significationem animi, hoc elogium in sacrario appendendum curarunt :

Nicolaus Capoccius, archipresbyter cardinalis, sacellum hac in basilica excitavit. Quod inter comovendum odeum, et valvas Occidentem versus aperendas, exturbatum est. Tria largitus sacello prædia est. Eademque in basilica extinctum condicorpus, suprema voluntate, curavit.

§ III. — *De Nicolao de Cusa.*

Nicolaus de Cusa, Germanus, Trevirensis diæcesis, ex canonico regulari atque archidiacono Leodiensi S. R. E. cardinalis a Nicolao V Pont. Max. creatus, magnarum virtutum vir, et clarum Germaniæ sidus, qui, rebus præclare gestis, nominis sui memoriam in ventura sæcula cum laude summa propagavit, de beatissima Virgine Dei Genitrice Maria (cujus ab ipsa infantia fuit cultor eximius) verba facturus, dicebat cum Petro Comestore :

*Si fieri posset, quod arenæ, pulvis et undæ,
Undarum gutta, rosæ, gemmæ, lilia, flammæ,
Æthera, cœlicolæ, nix, grando, sexus uterque,
Ventorum pennæ, volucrum, pecudum genus omne,
Linguae cuncta forent, minime depromere possent,
Quæ sis, et quanta, Virgo Regina, Maria.*

Opinioni, quæ tenet, B. Virginem ab originali labe fuisse a Deo, ex speciali privilegio, præservatam, non semel libentissimo calamo se subscripsit ; suumque erga illam ardens studium ac propensissimam voluntatem lib. V *Exercitationum*, ad illa verba : *Cælum et terra transibunt* : luculentissime

testatus est, his verbis : « Virgo gloriosa, cum esset prædestinata ante sæcula, ut ex ipsa reciperet Dei Filius naturam humanam, ut Dei Filius fieret Filius hominis, ita concepta est, ut dignum ad hoc habitaculum fieret. Induere se debuit Deus humanitate Mariæ, quare humana natura Virginis digna facta est ab initio. Nam etsi ipsa concepta fuit ex virili semine, via propagationis ab Adam, et quantum ad suum initium indiguit liberatore, quia in Adam, nisi liberentur, aut præserventur, omnes moriuntur, ut in Christo omnes vivificentur ; tamen sicut anima ejus rationalis nullo tempore fuit, antequam esset corpori unita : ita ipsa, dum crearetur, sancta creata fuit : sic etiam quod nulla duratione fuit verum dicere : Virginem fuisse sub peccato. Secundum enim instans naturæ ipsa ex Adam non fuit, uti omnes, indigens gratia quam assequuntur, quando possunt : sed non possunt, nisi prius sint capaces, hoc est, post infusionem animæ, quæ sola est capax gratiæ. Gratia igitur adfuit ei, quando ipsa fuit capax ejus. Ita ordine naturæ non prius fuit, uti omnes ex Adam, sed assecuta est prius omnibus gratiam. Nam Joannes Baptista et Jeremias sanctificati in utero, citius sanctificari potuerunt : Virgo autem non. Unde in nullo instanti aut naturæ aut temporis, quod sequitur instans naturæ post unionem animæ et corporis, fuit sub peccato. » Sic ille. Sed et earundem *Exercitationum* libro VIII, ad illa verba : *Sicut lilium inter spinas*, pro eadem B. Virginis ab originali peccato præservatione, hæc litterarum monumentis consignavit : « Cedit ad laudem Dei, et Virginis Matris, quod ipsa sub principatu auctoris mortis nullo unquam tempore fuit, in qua vita debuit incarnari. Non indiguit Virgo liberatore, qui ipsam absolveret a sententia in Adam et in posteros ex voluptate carnis lata, cui nunquam subjacuit : quia prævenit succurrere misericordia electæ Matri misericordiæ. Qui concipitur et nascitur liber, non indiget liberatore a servitute, in qua nunquam fuit. Præliberorem enim Virgo sancta habuit, cæteri liberatorem et postliberatorem. Christus enim sic omnium liberator, quod et Virginis liberator et præliberator, cæterorum vero liberator et postliberator. Ipsa sola, post Adæ lapsum, non indiga, sed pleni originali justitia, ut Eva, et multo magis creata fuit : sicut Christus secundum humanitatis naturam, in omni plenitudine justitiæ multo magis quam Adam creatus est. Sola ipsa electissima Dei Mater hoc habet, quod in initio mundi sub servitute maligni deficere nequivit : puta quod in creatione rationalis animæ in corpore, et in separatione a corpore, in potestate maligni nunquam fuit. Sola igitur gloriosissima Virgo non reperitur, tempore ullo, peccato originali subjacuisse. Anima ejus creata non in umbroso ex Adam corpore indiguit luce vitæ ; quæ copiose creationi absque mora ulla coaffuit. Non est Maria delata in libro mortis

principis mortis : quia nunquam in eo scripta fuit ; sed inscriptio ejus ex aeterna praeſcriptione antequam concepta ad librum vitae pervenit. » Hactenus aureus Nicolai nostri calamus, quem summa cum veneratione deosculor.

Inter alia obsequentis sui erga Deiparam argumenta, edidit Nicolaus de Annuntiatione gloriosissimae Virginis Mariae dialogum devotissimum, in Bibliotheca Mariana, parte II recensitum : ipseque et non alius (ut ego quidem arbitror) est ille, de quo ibi ipse sub Christiani nomine loquitur : qui volens festivitatem Annuntiationis digne peragere, intravit cubiculum suum, et prostratus humi, primo suam culpam dixit, post fletum et lacrymas, quadam intima devotione, et ferventi desiderio cogitavit, si posset debite memorare ea, quae eo die festo memoranda erant, et occurrens hoc illi non esse possibile, confugit ad orationem, ut ei daretur sapientia : apparuitque illi Virgo gloriosa, et terribus, haesit pavimento, ipsa autem confortavit eum, dicens : « Noli timere : ego sum Mater humilis, Mater misericordiae ; Mater tua, et omnium haeredum regni, cohaeredum Christi : » et tetigit eum tactu gratiae et fortitudinis, et resumpsit spiritum ; et confortatus, se parum et timide erexit dicens : « Recede a me, Mater Regis caelorum, quia peccator ego sum, homo omnium hominum sordidissimus, domus haec tota immunda est propter peccata mea. » Cui Maria respondit : « Quia te immundum cognoscis, gratia non cares, et quanto te immundiorem esse respicis, tanto te melius cognoscis. Ego autem Mater sum omnium, qui se ipsos cognoscunt : illi enim sunt filii illuminati omni scientia, et ego sum Maria illuminatrix. Unde cum illis participo lumen, qui seipsos cognoscunt : sed esto consolatus ; nam cum tibi peccata tua foeda sint et immunda, signum est, quod dignus es, ut a me visiteris, quae sicut myrrha electa praefere suavitatem odoris. Cui enim peccata sua sunt foetores displicentissimi, hic sanus est, habens sanum odoratum : hic habet lucidos oculos, qui suam intuetur vilitatem, et mereatur ipse, ut me sibi representem quae sum Mater pulchrae dilectionis, et eum ut Mater diligam et pascam. Sed quia toto corde flagitasti tibi dari sapientiae gratiam, ut digne possis meam recolere festivitatem, ecce ego adsum Mater gratiae, ut tuis petitionibus satisfaciam. » Erectus itaque paulisper Christianus (nempe Nicolaus noster) ad Matrem Gratiae sic exorsus est : « O Mater gratiae, dignum esset, quia ad meum miserum tugurium dignata es descendere, ut te aliqua digna laude et salutatione exciperem. Sed quis ego sum, qui aliquid tale proferre valeam, quod excedit omnem valorem ? Quibus te laudibus efferam, Virgo, quia quem caeli capere non poterant, tuo gremio contulisti ? Regina es caelorum, Mater angelorum et hominum, Jubilus prophetarum, et quidquid dici potest, tu excellis in eo quod Mater Dei es et hominis. Quo-

modo agam, saltem pro meo debito ? Nam ut te decet, impossibile est aggredi : contendere tamen debeo, ut in me non sit defectus ullus, quin omnia peragam. » Ad haec Maria : « Pater omnium coelestis, qui te creavit et cuncta, te instruit, quomodo me, ut Filii sui Matrem salutes : nam nihil gratius fieri potest, quam ut fiat, quod Deus ordinavit, ut scilicet Angelica Salutatione utaris, quando humanae ad salutandam Christi Matrem deficiunt laudes. » Confortatus est itaque spiritus Nicolai, et dixit : *Ave, Maria gratia plena, Dominus tecum.* Ad haec Maria, quasi in laetitia spiritus, et charitate supra modum arrisit Nicolao, dicens : « Angelus mihi eam ipsam Salutationem angelice protulit, et quanto ipsam audio magis angelice proferri, tanto magis gaudium adimpleor. Dum enim mihi memoria tantae gratiae devote praesentatur, interno gaudio perfundor. » Ad haec Nicolaus : « Dic, quaeso, Maria, quomodo ad hoc pervenire possim, ut angelice a me saluteris ? » Respondit Maria : « Angelus, spiritus est intellectualis : quanto igitur aliquis spiritualis magis est, et minus carnalis, tanto in eo spiritus est intellectualior, et minus distractus, sed collectior et ferventior, tantoque magis angelizat. Cogita igitur, dum me salutas, nunquam te satis me angeliformiter Salutasse, et semper salutando, contende interiori ferventia spiritus velle me salutare, et sic grate perges. » Nicolaus autem resumpsit altiori gradu salutationem : et vidit majori laetitia inflammari Mariam : quae eum amorosiori intuitu aspiciens, aiebat : « Fili, sic persevera, et te non deseram, ut mater, fovere et nutrire, ut sis particeps hereditatis filiorum Dei, et cohaeredum Filii mei. » Atque his aliisque pluribus enuntiatis, disparuit Regina misericordiae : et recedens, replevit devotum famulum suum Nicolaum omni spe, fide et charitate.

Ejus fuit opinionis, Christum Dominum fuisse diutius in utero B. Virginis, quam aliquem hominem : eumque plus nutrimenti accepisse a matre, quam ceteros, et quod ibi diutius fuerit, et a minori quantitate augeri coeperit. Aiebat neminem dubitare debere B. Virginem, quae Dei Verbo humanae naturae materiam ministravit, cunctas virgines omni virtutis perfectione excessisse, et inter omnes mulieres fecundas excellentiorem benedictionem habuisse : subdebatque illam, quae per omnia fuit ad unicum virgineum partum praedordinata, omnibus ex debito carere debuisset, quae aut puritati, aut vigorositati, simul et unitati tam praecellenti partus obesse potuissent. « Si enim (inquiebat) praeelectissima Virgo non fuisset, quomodo ad partum virgineum sine virili semine apta fuisset ? Si sanctissima et superbenedicta a Domino non fuisset, quomodo sacrarium Spiritus sancti, in quo Filio Dei corpus effingeret, facta fuisset ? Si post partum virgo non remansisset, prius excellentissimo partui centrum maternae fecunditatis, in sua extrema perfectione limpeditatis

non communicasset, sed divisive et diminute, non ut tanto Filio unico et supremo debuisset. Si igitur Virgo sanctissima se totam Deo obtulit, cui, operatione Spiritus sancti, etiam omnem fecunditatis naturam penitus communicavit, remansit in ipsa immaculata virginitas ante partum, in partu et post partum, supra omnem generationem naturalem communem incorrupta. Ex Patre igitur æterno, et Matre temporali, Virgine scilicet gloriosissima Maria, Deus et Homo Jesus Christus natus est: ex Patre maximo et absolute plenissimo, ex Matre plenissima virginali fecunditate, suprema benedictione referta, in temporis plenitudine. Non enim potuit esse Homo ex Matre virgine, nisi temporaliter, neque ex Patre Deo, nisi æternaliter; sed ipsa temporalis Nativitas requisivit in tempore plenitudinem perfectionis, sicut in Matre plenitudinem fecunditatis. » Sic ille: qui relicta hac mortali sarcina ad immortalem vitam transiit, recepturus suæ erga B. Virginem pietatis beatam cœlestis præmii coronam, anno salutis 1464, ætatis 63, die 11 Aug.

§ IV. — De Nicolao Gaetano.

Nicolaus Gaetanus, de Sermoneta, S. R. E. cardinalis a Paulo III Pont. Max. creatus, quem G. Conæus purpurati collegii lumen, et Romanæ togæ decus nuncupavit, et communi familiæ (erat enim ex gente Bonifacii VIII, cujus pontificatum sacrosanctæ Cellæ in Italiam adventus insignem fecerat) et privato quodam studio Lauretanæ Virgini unice deditus erat. Itaque sanus ac valens, in templo Lauretano, haud procul Deiparæ cella, sedem sepulcro suo delegit, idque magnifico sane opere extruxit. Præclara utique ac perampla est monumenti species, vario distincta marmore, et æneo Nicolai cardinalis simulacro, pulcherrime facto, insignis. Tabula marmorea sub eo posita, his incisa litteris:

« Nicolaus Gaetanus, cardinalis Sermoneta, gentilis Papæ Bonif. VIII, cum sub id tempus, quo ille Pontificatum iniit, sanctam hanc domum hic tandem divinitus consedisset, et multa se a Deo Opt. Max. B. Virginis Deiparæ precibus obtinuisse meminisset: sperans ejusdem opem morienti non defuturam, monumentum hoc marmoreum, vivens et incolumis sibi faciendum curavit: atque in eo, ubi mortalitatem exisset, corpus suum recondi voleit, annum agens 54. » Obiit annos natus ferme 60, anno salutis humanæ 1585, Kalend. Maii.

Nicolaus igitur vita functus ab urbe Roma Lauretum defertur. Ibi funus maximo apparatu factum, et absoluto dudum sepulcro corpus illatum, lapisque superpositus cum hoc titulo:

Hic habitabo, quoniam elegi eam.

Exstat hodie in templo Lauretano stragulum ingens ex veste Attica, quod undique ambit fascia prægrandis ex holoserico villosa, nigro, qua gentilitiis Gaetanæ familiæ insignibus, qua crucibus aureis

magnifice distincta, haud obscurum magnifici fune-rii argumentum.

§ V. — De Nicolao de Romanis.

Nicolaus de Romanis, Romanus, S. R. E. cardinalis, et episcopus Tusculanus, ab Innocentio III Pont. Max. creatus, quem hic idem Pontifex, pacis et salutis angelum Deo et hominibus gratum, præque aliis a se dilectum, haud inaniter asserebat, inter alia testimonia, quibus eximium suum erga sanctissimam Dei Genitricem affectum cultumque apud posteros comprobavit, imaginem beatæ Mariæ Virginis, a S. Luca evangelista delineatam et divinitus pictam, diu in Oriente cultam, et cœlesti disposito vectore angelico, postea in urbem advectam (dum e Transiberina regione, Honorii III Pontificis jussu, a S. Dominico ordinis Prædicatorum patriarcha ad templum monialium S. Sixti transferretur) propriis humeris, una cum Stephano de Fossanova cardinali S. Angeli (de quo suo loco dicemus) nudis pedibus incedens, religiosissime ac summa cum reverentia deportavit. Occubuit in Christo, anno salutiferi partus 1219.

§ VI. — De Nicolao de Tudeschis.

Nicolaus de Tudeschis, Siculus, Lucerna juris appellatus, ex abbate et archiepiscopo Panormitano S. R. E. cardinalis a Felice V pseudopontifice creatus (Felice tamen hujus electiones, in concilio Basiliensi factas, Nicolao V vero pontifice approbante, ratasque haberi volente), cum Catanæ, in conventu S. Mariæ Novæ Lucis religiosum ordinis S. Benedicti habitum induisset, Mannella de Torrelles ipsius Mater prædicto cœnobio Mariano medietatem Salinæ in agro Petraliæ, et medietatem gabellæ concimiliorum Castri Joannis, anno salutis 1400, ultimis testamenti tabulis legavit. Inter alia autem pietatis indicia, quæ Deiparæ Virginis amori, obsequiisque impendit Nicolaus, amabilissimæ Reginæ Mariæ Matris Jesu imaginem in sigillo, quo ad signandas litteras utebatur, in sculptam voluit: et se suæque gentilitia insignia, in templo D. Agathæ Maniacensi, ante nobilissimam B. Mariæ Virginis iconem depingi jussit. Quo vero affectu erga opinionem, quæ tenet B. Virginem sine originali peccato conceptam, raperetur, ipse in Commentariis primæ partis in 2 Decretalium librum *De Feriis C. Conquestus*, his verbis expressit: « Credendum est, Deum ab hac obligatione (contrahendi scilicet peccatum originale) absolvisse a principio B. Virginem, ex qua debebat carnem humanam assumere: et hæc opinio mihi placet, tanquam pia et satis rationabilis. Cum enim in ea non solum peccatum originale deleverit, sed etiam omnem pravitatem et concupiscentiam, adeo quod peccare non poterat, fortius credendum, quod a principio eam exemit ab illa obligatione originalis peccati. » Sic ille. Qui naturæ debitum solvit anno salutis 1445, mense Julio.

CAPUT IX.

de Octavio Aquaviva, Odoardo Farnesio, Odone de Chasteau-roux, Oliverio Caraffa, atque Othone Trusches S. R. E. cardinalibus.

§ I. — *De Octavio Aquaviva.*

Octavius Aquaviva, Aragonius, patricius atque archiepiscopus Neapolitanus, quem virum, animi candore, morum integritate, in adversis constantia, in prosperis humilitate, plane memorandum, Gregorius XIV Pont. Max. Romana purpura illustravit, inter alia Marianæ religionis specimina ab ipso, posteritatis documento, relictæ; cum esset commendatarius abbas ecclesiæ S. Marce de Præpetiano, quæ in Aprutio posita est, inter agrum oppidorum Notaresci et Morri, et sexto ab urbe Hadria lapide distat, erexit commodum ibi cœnobium Fratribus S. Francisci de Observantia, qui nunc eam sacram beatæ Virginis ædem incolunt: in quo is maximam pecuniæ summam impendit. E vivis excessit, anno post Verbum hominem factum 1612, ætatis 52, die 15 Decembris, sepultus Neapoli in sua ecclesia metropolitana Mariana.

§ II. — *De Odoardo Farnesio.*

Odoardus Farnesius, Alexandri Parmæ et Placentiæ ducis, et Mariæ regis Lusitaniæ Emmanuelis neptis filius, quem Gregorius XIV, Pontifex Maximus, inter purpuratos S. R. E. Patres annumeravit, vir comis, humanus, munificus, modestus et prudens, ut erat Mariano cultui addictissimus, sodalitates beatæ Virginis de Rosario, B. Virginis de Monte Carmelo, et ejusdem B. Virginis alias, suæ curæ in urbe commissas, beneficiis amplissimis atque erogata pecunia locupletavit. Caprarolæ, Patribus Excalceatis B. Mariæ de Monte Carmelo cœnobium et ædem a fundamentis erexit, eaque pro religiosorum Deiparam laudantium cultu, reditu et facultatibus instruxit. Romæ, sodalitiis sanctissimæ Virginis Annuntiatiæ, ad inopes virgines quotannis dotandas, dona contulit. Ad beatam Virginem Lauretanam, B. Virginem Rhegiensem, atque alias Deiparæ Virginis imagines thaumaturgas, insignem aureorum summam, alieno sub nomine, sæpe misit. Basilicam sanctæ Mariæ Majoris nudis pedibus aliquando invisit. Mortalitatem exiit anno salutis 1626, die 21 Februarii.

§ III. — *De Odone de Chasteau-roux.*

Odo de Chasteau-roux (aliis Otho de castro Rodulphi), Gallus, Bituricensis, qui ex monacho, et cœnobiarcha monasterii Grandissilvæ ordinis Cisterciensis, ad pupuratæ dignitatis culmen, Innocentio IV, summo Pontifice promovente, conscendit, vir ob eximiam sapientiam, virtutesque heroe dignas præstantissimus, inter alia eximii affectus erga Deiparam Virginem specimina, edidit de ejusdem Deiparæ Virginis festivitatis homilias, quæ integræ ex codicibus Bibliothecæ Vaticanæ, et

Bibliothecæ Cremonensis Augustinianorum, ubi cum aliis ejusdem Odonis homiliis MM. SS. reperiuntur, in Bibliotheca purpurea Mariana, si Deus voluerit, afferentur. Terram deseruit anno orbis redempti 1275, die 16 Januarii.

§ IV. — *De Oliverio Caraffa.*

Oliverius Caraffa, civis atque archiepiscopus Neapolitanus, nobilitate generis, pietate, religione, munificentia, prudentia, humanitate, usuque rerum princeps spectatissimus, quem Paulus II Pont. Max. amplissimo purpuratorum Patrum ordini ascripsit, ut devotionem beatæ Virginis, quam cordi suo alte impressam gerebat, publicis documentis apud posteros consignaret, Romæ templum sanctæ Mariæ de Pace, organo et aulaeis ditavit, ibique in beatæ Virginis cultum, pro canonicis regularibus Lateranensibus cœnobium suis sumptibus ædificavit, ut subjecta docet inscriptio:

D. Mariæ Virgini, et gloriosæ Deiparæ canoniceque regularibus congregationis Lateranensis Oliverius Caraffa episcopus Ostiensis Neapolitanus pie a fundamentis erexit, anno salutis Christianæ 1504.

In templo etiam Sanctæ Mariæ de Araceli, duas tertias partes eidem templo restituit: et in ecclesia Sanctæ Mariæ super Minervam sacellum fundavit, ornavit et dotavit. Societati etiam SS. Annuntiatiæ censum legavit, ad inopum puellarum dotes, quas Romanus Pontifex solemnī pompa quotannis distribuit. Neapoli quoque nobilissimam iconem, in summo altari cathedralis ecclesiæ, beatissimæ Virginis ad cœlum Assumptæ, cum apostolis circa sepulcrum admirantibus, suis sumptibus, fieri curavit, per Petrum Perusinum, pictorem ea ætate illustrem, Raphaelis Urbinatis magistrum, in qua Oliverii effigies conspicitur. In eadem etiam cathedrali Neapolitana, quæ Deiparæ Virgini Mariæ dicata est, ultra paramenta opulenta, dona argentea, et alios sumptus in Deiparæ honorem, subter chorum, ædificavit ex marmore electo, ornato diversis sculpturis, aram, cum sepulcro sibi, et successoribus archiepiscopis Neapolitanis. Obiit Romæ, anno salutis 1551, ætatis 80, xiii Kalendas Februarii, depositus in ecclesia S. Mariæ super Minervam.

§ V. — *De Othone Trusches.*

Otho Trusches, seu, Tuchesius, Germanus, civis et episcopus Augustanus, sacri Romani imperii princeps, cui Paulus III, Pontifex Maximus, ob excelsas animi dotes, atque eximia virtutum merita, purpuræ decus attribuit, inter alia pietatis suæ erga Mariam Deiparam Virginem monumenta, in sacrosancta beatæ Virginis ad Lauretanam sacel

lum crexit, laudatissimorum, qua pictorum, qua plastarum operibus conspiciendum. Vestem item auream opere præclaro; monile ex unionibus centum quinquaginta, certa per intervalla aureis distinctum globis: ad hæc aureum numisma pendulum, gemmis et margaritis insigne, Lauretanæ Virgini donum tulit. Idem hierothecam nobilem, Græcis litteris inscriptam, Roma Augustam detu-

lit, et in aede summa Virginis collocavit: in qua præter aliorum sanctorum pignora erat pars zonæ B. Virginis; necnon pars fasciarum, quibus eadem B. Virgo corpus Christi infantis obtexit. Nec alia mihi hactenus innotuerunt. Ab hominibus ad superos feliciter demigravit, anno salutis 1575, 4 Nonas Aprilis, cujus corpus in ecclesia Sanctæ Mariæ de Anima humatum est.

CAPUT XIV.

De Pandulpho Ostiensi, Paulo Æmilio Sfondrato, Paulo de Aretio, Petro Aldobrandino, Petro de Alliaco, Petro de Aubusson, Petro Aureolo, Petro Berullio, Petro Camporeo, Petro Capoccio, Petro Capuano, Petro Columna, Petro Damiano, Petro Deza, Petro Donato Casio, Petro de Fuxo, Petro Gonzales, Petro de Luxemburgo, Petro Maria Burghe-sio, Petro Paulo Crescentio, Petro Pazmany, Petro Valerio, Philippo Bavaro, Philippo Boncompagno, Philippo a Ferrara, Philippo Vastavillano, Pompeio Aragonio, et Pompeio Columna S. R. E. cardinalibus.

§ I. — De Pandulpho Ostiensi.

Pandulphus, Ostiensis episcopus, a Paschale II Pont. Max. S. R. E. cardinalis creatus, vir doctrina singulari et pietate mirabili refertus, qui parvulus, in Casino, fuerat D. Benedicto oblatus, inter alia obsequiorum genera, quibus sibi augustissimæ cælorum Regina gratiam conciliare studuit, scripsit (ut ex Petro Diacono in Libro *De viris Illustribus Montis Casini* dixi in Bibliotheca Mariana, parte II) *Rhythmum in Laudem S. Mariæ*, necnon *Sermones in SS. Dei Genitricis festivitibus*. Æternitati transcriptus est, anno orbis a Christo liberati 1454.

§ II. — De Paulo Æmilio Sfondrato.

Paulus Æmilius Sfondratus, nobilis Mediolanensis, Gregorii XIV Pont. Max. ex fratre Paulo Sfondrato nepos, S. R. E. presbyter cardinalis tit. S. Cæcilie, pietate in Deum, charitate in pauperes, plane memorandus, augustissimam Virginem Dei Genitricem Mariam accenso semper studio, ac assiduo cultu veneratus est. Cum ad Bononiensem legationem proficisceretur, Lauretum divertit: ibique Deipara (cui laminam argenteam antea dicaverat) enixe salutata, ingens eum cupido inaccessi! Lauretanam effigiem propius contemplandi. Igitur scalis admotis, venerabundus ascendit, B. Virginis lineamenta diu multumque contemplatus, annulum egregium, cardinalatus insigne, clam sibimet detrahit, et B. Mariæ dicatum descendens reliquit, sive religionis erga illam suæ pignus, sive illius erga se patrocinii argumentum. Annulus est aureus, egregio adamante illustris, quingentis aureis æstimatus. Hæc autem præcipua cardinalis Sfondrati laus, quod, intra biennium, ter Lauretanam Virginem ex eo itinere intervisit, tribusque eam eximiis muneribus coluit: adeo pium ejus animum augustissimæ cellæ dulcedo cœperat. Eodem quippe anno, Bononia Romam remigrans, Lauretum ad Patronam suam salutandam revertit, et ne appareret in ejus conspectu vacuus, crucem auream octo pulcherrimis

smaragdus visendam beatæ Virgini consecravit. Ea crux quatuor circiter aureorum millibus esse perhibetur: pendetque ex opulentissimo Deiparæ torque gemmato, egregium ejus ornamentum. Insequenti deinde anno, cardinalis Sfondratus Mediolanum repetens, Lauretanam revisit Virginem, eique annulum aureum, eximio adamante insignem, dono dedit. Adamas humano ungue major est, qui Christi pueri digito insertus, luminum percussu, veluti sidus emicat; hoc insignis donum, quod ad id ipsum ab illo emptum duobus aureorum millibus constat. Anno salutis 1615, die 6 Augusti testamentum a se ipso confectum, clausum, et sigillo suo munitum, publico scribæ servandum tradidit, atque in eo, simulacri beatæ Virginis Dei Matris, quod Laureti colitur, pectus aureo corde, centum aureis nummis æstimato ornari jussit, et in memoriam, aiebat, illius amoris quo ipsam Deiparam prosequi cupio. Annulum præterea, incisa ejusdem imagine nobilem, quo digitum decorabat, eidem Lauretanæ Virgini, testamenti tabulis donavit. In manus sanctissimæ, et (ut ipse dicebat) nunquam satis laudatæ Matris et Virginis Mariæ purissimæ, veræ peccatorum Advocatæ, ut in vita, ita etiam in morte, animam suam demississime ac affectuosissime commendavit. Mortalitatem explevit, vir immortalitate dignissimus anno salutis 1618, ætatis 57, die 14 Februarii.

§ III. — De Paulo de Aretio.

Paulus de Aretio, S. R. E. presbyter cardinalis (quem Jo. Antonius Petramellarius virtutum omnium exemplar splendidissimum, sacrique purpurei senatus decus atque ornamentum jure merito nuncupavit), ab ipsa pueritia beatissimam Virginem Dei Matrem præcipuo quodam venerabatur affectu. Adolescentulus enim, templum Sanctæ Mariæ de Misericordia, prope suam domum, in patria situm, frequenter visitabat, in eoque sacrosanctum Missæ sacrificium magna cum devotione audiens, augustissimo Eucharistiæ sacramento jucundis-

sine reficiebatur. Doctoratus lauream Bononiæ accepturus, illam die Sabbati recipere voluit, ob singularem suum erga beatam Virginem affectum. Ob quem etiam, Neapoli degens, quolibet die Sabbati, sua peccata apud confessorium humiliter confitebatur. Anno 1548, in patriam reversus, cum prædictum Sanctæ Mariæ de Misericordia templum ex parte dirutum invenisset, illius statim restorationi totum sese dedit, in quo, cum incredibili devotione, tam longas trahebat moras, ut in illo ejus omnes animi deliciæ repositæ esse viderentur. Religioso clericorum regularium Theatinorum habitu indutus, anno salutis 1558, die 2 Februarii, vota sua Domino reddidit, die scilicet Purificationi gloriosissimæ Virginis Domina nostræ sacro, eique ob tenerimum erga magnam hanc cœli terræque Reginam affectum, omni ex parte jucundissimo. Tunc ejus menti, hac occasione, infixæ est magna illa Virginis humilitas, quam in eo actu ostendit, cum seraphicos spiritus vincens puritate, se purificationis indigam declaravit; atque in hac tam magnæ humilitatis consideratione omnino immersus, seipsum cogitatione ad nihilum reducebat, gratiam recogitans singularem, illa ipsa die a Deo factam animæ suæ, tam ab omni merito alienæ, quam ipse, ob suam animi modestiam, existimabat. Jam, licet invitus, in amplissimum cardinalium collegium ascitus, ac Placentina insula donatus, dum quadam die (ut consueverat) Placentiæ ecclesiam Sanctæ Mariæ in Campania visitaret, precibus, in hac ecclesia, ad beatam Virginem fuis, mulierem a dæmone obsessam, ac crudeliter exagitatam, mirabiliter (ut persuasum fuit omnibus) liberavit. Factus archiepiscopus Neapolitanus, occasionem nactus est, studium suum erga cultum et venerationem sacrarum imaginum beatissimæ Virginis Mariæ palam omnibus faciendi. Hujus enim tempore, cum in Burgo Virginum, extra Portam Sancti Januarii, devotissima beatæ Virginis imago inventa esset, Paulus, utpote Regiæ cœli semper devotissimus, illam sæpius invisere, atque ante illam multa cum reverentia, diu in oratione persistere delectabatur. Imo cum multa miracula, quæ ad ipsius invocationem acciderant, ejus jussu juridice recognita ac vera inventa fuissent, illam etiam voluit supplicatione publica revereri. Ex quo Neapolitani populi erga illam, mirum in modum, aucta devotio. Optans autem, sacram hanc imaginem debito cultu ac reverentia custodiri, illius custodiam Dominicanis Patribus antistes optimus commendavit. Et quia ipsi innotuit, locum illum, ubi imago detecta est, Vallem sanitatis, ob amœnitatem forte salutiferi aeris, antiquitus appellatum, cum sacræ illi imagini nondum nomen aliquod esset impositum, jussit illam exinde beatam Virginem Sanitatis appellari, his marmoribus, in rei memoriam, verbis incisis :

*Templum sanctum hoc, sedis purgatum,
Divinoque cultui redditum,*

*Ubi sollicitudinem beatissimæ Matri Dei
De salute nostra palpabilem habes,
Ill. et Rev. Paulus de Aretio
S. R. E. presbyter cardinalis,
Tituli S. Pudentiæ,
Ac Neapolitanus antistes,
Almæ Prædicatorum familiæ concessit :
Anno 1577.*

Coronam beatæ Virginis sæpe gestabat in manu, magnamque Dei Matrem sacris precibus atque orationibus jugiter venerabatur. Omnibus tum civitatis Placentiæ, tum ejus diocesis parochiis ordinavit, ut in omnibus suis ecclesiis, sero, ad solis occasum, æris campani signo populum invitarent ad Salve Regina, seu aliam antiphonam, pro temporum varietate, simul concinendum. Cum Itrii in patria, eo præcipue adnente, Capucini Patres monasterium obtinuissent, voluit in eorum ecclesia peculiare construi sacellum, cum imagine beatissimæ Virginis, ac sui, ante hanc genuflexi effigie. Ad nomen Dei Matris, atque ad conspectum imaginum ipsius (etiam cum in via esset) semper, detracto pileo, seu bireto, caput inclinabat, et venerationem internam exterius demonstrabat. Licet autem omnes Deiparæ Virginis imagines debito cultu prosequeretur, unam tamen habuit, præ aliis, chariorem, ante quam in sui cubiculi secreto preces suas fundere, imo cor suum effundere solitus erat, quamque secum semper habere voluit, ubicunque tandem ei esset commorandum. Hanc in ultima infirmitate, prope lectum suum collocari jussit: altera addita Christi Servatoris in cruce pendens, ut illud Augustini posset melius usurpare: « Hinc pascor a vulnere, hinc lactor ab ubere. » Decessit anno orbis redempti 1578, ætatis 67, die 17 Junii.

§ IV. — De Petro Aldobrandino.

Petrus Aldobrandinus, a Clemente VIII Pontifice Max. (cujus erat ex fratre nepos) Romana purpura exornatus, vir magna apud principes gratia et auctoritate, perpetua animi æquitate et constantia, domi, forisque clarissimus, anno salutis 1598, ab eodem Clemente, Ferraria Romam redeunte, in Lauretanæ Virginis sacello, cum cardinali Cæsio, sacerdotio fuit initiatus. Eximium autem suum erga magnam Dei Matrem affectum luculenter explicavit, dum Romæ Sanctæ Mariæ Transtiberim basilicam restituit, extulit, aurato cælatoque ingentis pretii laqueari et horologio expolivit. In extrema laquearis parte, aream versus, hoc exstat monumentum :

Dei Matri, Virginique Mariæ in cælum Assumptæ, Petrus cardinalis Aldobrandinus S. R. E. camerarius D. D. anno 1618.

Mathæus Chariophilus, Iconii archiepiscopus, de aurato laqueari hæc :

*Tres aurum reges, Regique Deoque dederunt.
Auratum laquear dat tibi, Virgo, Petrus.
Descendentem illi e cælis, te Petrus adorat
Carne ascendentem, calitium Dominam.*

*Ergo ut stella Magis dux, Christi luce praeivit :
Sis dux in patriam, tu quoque stella Petro.*

Et in effigiem Dei Matris, in caelum evolantis, in eodem laqueari, coloribus affabre expressam :

*Aethera cum peteres, redivivo corpore, Virgo,
Humanos sensus id latuisse ferunt.*

*At nos ire palam te nunc super astra videmus,
Dum Petri auratum conspiciamus laquear.*

*Mentitur pictor : non hoc opus artis, at ipsa es,
Quæ templum invisens, rursus ad astra volas.*

Canonici Sanctæ Mariæ Transtiberim, ad perpetuam gloriæ cardinalis memoriam, in sacrarii ejusdem basilicæ vestibulo, marmorea in tabula hoc monumentum posuere :

Petro cardinali Aldobrandino S. R. E. camerario, Clementis VIII, Pont. Maximi, fratris filio, qui erga Mariam Dei Genitricem pietate, basilicæ hujus parietes, vetustate collabentes, restituit, tectum altius sustulit, laqueari calato exornavit; capitulum, et canonici Opt. Patrono. B. M. F. C., anno Christi 1620.

Hic idem cardinalis Lauretum tulit amictum argenteum nobilissimum, pro beatæ Virginis imagine, miro artificio elaboratum : in quo sculpta erat Ferrariæ civitas, atque expressa ipsiusmet cardinalis effigies, cum inscriptione :

Petrus cardinalis Aldobrandinus S. R. E. recuperatam ob Ferrariam gratias agit.

Idem etiam in æde Sanctæ Mariæ ad Aquas Salvas, cui vulgo Scala cæli nomen est, aram principem extruxit, et testudinem musivo opere exornavit.

E mortalium numero avulsus est, anno Christiano 1621, die 10 Februarii, ejusque corpus in ecclesia Sanctæ Mariæ super Minervam tumulo traditum.

§ V. — De Petro de Alliaco.

Petrus de Alliaco, Gallus, quondam dictus aquila Franciæ, atque aberrantium a veritate malleus indefessus, ex academiciæ Parisiensis cancellario, S. capellæ Lutetiæ thesaurario, magno Franciæ elemosynario, sedesque Cameracensis episcopo, S. R. E. cardinalis a Joanne XXIII Pontifice Maximo creatus, rara Deiparæ Virgini pietate addictus, cum collegii Navarrei amplissimam aulam, et bibliothecam regiam erexisset, ædesque baccalaureis theologis dedisset inhabitandas; pro earum foribus stare voluit Deiparæ Virginis imaginem. Scripsit vir litteratissimus *Super Salutationem angelicam Ave Maria, et super beatæ Virginis Canticum Magnificat, Meditationes piensissimas*, devotissimi sui erga augustissimam Dei Matrem obsequii, nunquam apud posteros interitura, monumenta. Et quia sponsi honor redundat in sponsam; cupiens Alliacus Deiparam Virginem honorare, composuit *De 12 honoribus S. Joseph, B. Virginis sponsi*, opusculum insigne, a Nomenclatore, Frizone, Ciacconio, aliisque scriptoribus memoratum. Se servum indignum beatæ Virginis, appellabat Alliacus; cogitansque, et desideranti animo cupiens, ad laudem Dei Matris aliquid di-

cere, stupebat mente, nec habens in lingua sua Mariæ dignissimis auribus verba digna, non sua, sed angelica verba eidem proferebat, dicens : *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum.* Aiebat beatæ Matris et intactæ Virginis aures nihil audire posse jucundius, vel recipere suavius, nil acceptare benignius, quam verba hæc angelica, quibus eadem beata Mater, et intacta Virgo, gratissime salutatur : *Ave*; quibus dignissime commendatur : *gratia plena*; quibus dulcissime consolatur : *Dominus tecum.* Optabatque verba hæc gratissima, dignissima, dulcissima, devotis cordibus inscribi, piis vocibus depromi, clementissimis quoque Mariæ auribus, a nobis (licet peccatoribus) humiliter proferri, et cum infatigabili devotione sæpius repeti. Per hanc gratissimam Salutationem, beatam Virginem deprecabatur, ut sibi servo suo impetraret gratiam salutarem, quatenus sic ei diceret *Ave*, quod per eam liberaretur a væ, non solum præsentis culpæ, sed etiam futuræ miseriæ. Considerans illa verba Salutationis angelicæ : *gratia plena* : per hanc gratiæ plenitudinem, piissimam Dei Matrem supplex orabat, ut hujus plenitudinis gratiæ se participem efficeret, et apud Filium suum acceptabilem redderet. Versans vero illa verba : *Dominus tecum* : Virginem et Matrem ardentè implorabat, ut Dominus, qui erat cum ea per specialem assistentiam, esse dignaretur secum per spirituales gratiam, ut esset tandem cum illo per finalem gloriam. Opinioni piæ, quæ asserit beatam Virginem absque peccati originalis macula conceptam, libentissimo calamo se subscripsit, dum in Explicatione Salutationis angelicæ, ad illud verbum : *Ave*; in hunc modum scripsit : « *Ave, o Virgo salutifera, quæ Evæ maledictionem in benedictionem transferens, sola esse meruisti sine væ. Meruisti quidem non tua justitia, sed divina gratia, ut sola esses sine væ culpæ venialis, et mortalis, et (ut pie creditur) etiam originalis, ut tibi merito a Sponso tuo intelligatur illud dictum esse in Canticis : Tota pulchra es, amica mea, et macula non est in te.* » (*Cant. iv, 7.*) Sic ille. Idem in meditatione super Canticum canticorum, ad illa verba, *Ferculum fecit sibi rex Salomon* (*Cant. iii, 9*), per ferculum Salomonis, de lignis Libani compactum, cujus columnæ argenteæ, reclinatorium aureum, atque ascensus purpureus; beatissimam Virginem, quæ verum Salomonem suo utero gestavit, interpretatus : hujus ferculi media, id est, cor ejus, charitate constratum, id est, decoratum affirmavit, propter filias Hierusalem, id est, propter animas nostras; ut eam, videlicet, imitando, possimus secum ascendere, et videre regem Salomonem in diademate suo. E sæculo in caelum recessit Alliacus, in Germania moriens, anno salutis 1425, die 9 Augusti.

§ VI. — De Petro de Abusson.

Petrus de Abusson, Gallus, ex magno Rhodiorum equitum magistro S. R. E. cardinalis ab In-

nocentio VIII Pont. Max. creatus, vir sane pietate, benignitate, clementia, iudicii acrimonia, prudentia, iustitia et fortitudine magnus, inter alia quæ exhibuit, Marianæ observantiæ, ac religionis signa, in Deiparæ Virginis honorem nobile sacellum erexit, sub titulo Sanctæ Mariæ de Victoria, ob victoriam de Turcis, ejusdem Deiparæ Virginis ope, reportatam, sui erga tantam Matrem propensissimi affectus, et debitæ gratitudinis, posterorum memoriæ, monumentum. E vivis ereptus est, anno salutis 1503, ætatis 30, die 30 Julii.

§ VII. — *De Petro Aureolo.*

Petrus Aureolus, Verberius, ordinis Minorum, natione Gallus, ex Parisiensis academici doctore, et provinciali Aquitanicæ, archiepiscopus Aquensis, et S. R. E. cardinalis a Joanne XXII Pont. Max. renuntiatus, vir sane ingenio clarissimus, eruditione admirandus, omniumque scientiarum peritia præstantissimus, pro ardenti suo erga Deiparam studio, non solum pie tenuit, crediditque, beatam Virginem non contraxisse peccatum originale, sed ad hoc etiam aliis ostendendum, validas rationes adduxit. Ejus etenim ista sunt verba, ex ipsius in librum in *Sent.*, distinct. 3, Commentariis fideliter deprompta : « Sicut in Scriptura sunt aliquæ propositiones universales, quibus promulgatur, quod nullus sine peccato nascitur : et, quod omnes peccaverunt : sic est ista propositio universalis in Scriptura, quod nullus sine peccato vivit : ut dicit Joannes in sua I Canonica, et Augustinus ibidem exponit illud de peccato actuali. Sed ista propositio negatur de beata Virgine, ut dicit Augustinus, *De natura et gratia*, c. 35 : Cum de peccatis agitur, nullam de Maria volo facere mentionem. Primæ ergo propositiones : quod nullus sine peccato nascitur, sunt valde universales ; istud autem fuit privilegium : privilegium autem derogat juri communi : sicut enim datum est beatæ Virgini ex privilegio, quod esset immunis a peccato actuali, quod fuit mater : sic ei possum attribueretur, quod nec concepta in originali : et si illud non alias asseritur, sed pie creditur, sic et istud. Item, si vis auctoritates sequi, prima facie ostendam tibi, quod beata Virgo fuit nata in peccato. Dicit enim Augustinus, de Fide ad Petrum : Firmissime teneo, omne quod ex concubitu nascitur, in peccato nascitur. Et alibi : Omnis, qui secundum legem propagationis concipitur, in peccato nascitur. Igitur, vel per hoc intelligis, illa habere locum in beata Virgine, vel non : si sic : ergo fuit nata in peccato ; et sic ejus Nativitas non est celebranda : si non ; habeo propositum, quod similiter dicam de omnibus auctoritatibus generalibus, in quibus habetur : quod omnis homo concipitur in peccato. Item quidquid honoris est possibile creaturæ exhiberi, totum debuit exhiberi Matri Christi, et cum teneas, quod saltem fuerit sanctificata in utero, non habes, unde probes, nisi quia istud fecit Deus aliis,

ut Joanni et Hieremiæ. Item Deus fecit corpus beatæ Virginis non esse incineratum, et hoc pie creditur, et tenet Ecclesia, nec hoc aliter probas, nisi quia fuit concessum (ut creditur) Joanni : et certe magis est indecens, et plus repugnat, quod beata Virgo fuerit in peccato concepta, quam quod fuerit incinerata. Item, si hoc non debeo pie tenere, est, quia repugnat fidei pietati : sed hoc non repugnat. Probo sic : Aut repugnat, quia hoc est de tribus privilegiis Christi, quæ ipse solus habuit : scilicet, quod est Redemptor omnium universalis, vel quia solus Christus sine peccato, et innocens solus : ergo beata Virgo cum aliquo peccato saltem originali : vel quia Christus aperuit januam cœli : etsi beata Virgo fuisset mortua in illo instanti, evolasset immediate, quia januam cœli solum peccatum originale claudit. Sed dico quod hæc non obstant : quia Christus, ex hoc non solum fuisset Redemptor, sed etiam Mariæ magis Redemptor, quia ipsam fecit esse sine odio Dei : ista est major gratia, si mediavit, ut non esset odita, quam si post oditam reconciliasset. Secundo non obstat, quod Christus solus sit innocens, quia Christus solus non debuit peccare, nec potuit : beata autem Virgo saltem potuit. Tertium etiam non repugnat, quod fuisset ei aperta janua, quia, quantum erat ex se, erat ei clausa : et tamen dando ei gratiam tantam, adhuc janua non fuisset aperta, nisi Christus fuisset passus, et si tunc fuisset mortua, non evolasset ante passionem Christi, nam janua non poterat aperiri, nisi per Passionem Christi, et ideo quantumcunque fuisset sine peccato originali, et decessisset, non propter hoc evolavisset, quia adhuc porta clausa esset. » Sic ille. Nec solum in Commentariis super *Sententiarum* libros, beatam Virginem sine originalis peccati macula conceptam tuetur Aureolus, sed et peculiare opus *De Conceptione Immaculatæ et beatissimæ Virginis* composuit, quod excusum Tolosæ anno 1314, exstareque M. S. in collegio Fuxensi dixi in Bibliotheca Mariana, part. II. Suæ etiam erga Deiparam Virginem pietatis luculentum testimonium dedit, in quæstione illa super lib. III *Sent.*, dist. 4, utrum beata Virgo possit dici Mater Dei hominis, vel hominis Dei. Nec non in illa super lib. IV *Sent.*, dist. 30 : utrum inter Mariam et Joseph fuerit verum matrimonium ; quas tu consule. Clarebat anno salutiferæ Redemptionis 1327.

§ VIII. — *De Petro Berullio.*

Petrus Berullius, seu de Berulle, natione Gallus, congregationis Oratorii Domini nostri Jesu Christi, in Gallia, fundator, vir divinæ gratiæ testimoniis illustris, quem ob summam pietatem et doctrinam singularem, qua hæreticos impetiit, Urbanus VIII Pont. Max. ad S. R. E. cardinalatus fastigium evexit, quanto Deiparam Virginem studio semper persecutus fuerit, illud testatur, quod puer septennis, integerrimæ ipsius puritatis candidissimus æmulator, virgineum tum mentis, tum corporis

pudorem, sub ejusdem auspiciis, voto devinctum constituit. Cum litterarum studiis adolescens operam daret, Palladem suam, Deiparam Virginem demereri quotidie aliquo officio solebat; qua sibi aspirante facilitas juvaretur ingenii. Nec frustra: is enim, cum in humanioribus litteris, tum in philosophicis ac theologicis, brevissimo temporis spatio, profectus apparuit, ut omnem et diligentiam ipsius, et facultatem cum longe superaret, Deiparæ beneficio accessisse videretur.

Per id tempus nihil ei erat antiquius, nihil solemnius, quam Deiparæ suæ et honori inservire, et imitari virtutes. Concinnandæ aræ, ac sacelli congregationis, sub ejusdem auspiciis dicati, exornandi negotium sibi susceperat; atque in eo adeo totus erat, ut nulli condiscipulorum pietatis ejusmodi igniculos non injiceret. Varius tamen erat, pro variis festivitibus, ille cultus, cui nova semper pietas novam ornatus rationem suggererat. Hujus rei causa, ex variis ipsius magnæ Domine virtutibus, argumentum ducere solebat; illud sacri vatis attendens, Psal. XLIV: *Assit Regina*, etc., *circumdanda varietate*.

Hinc verissime de se pronuntiatum in Proverbiis cap. viii. Deipara Virgo, ut ostenderet: *Ego diligentes me diligo, et qui mane vigilaverint ad me, invenient me*: eidem visibili specie identidem se dabat videndam; quodque Ecclesiæ vox, singultu, lacrymisque exorare saltem aliquando, post hoc mortalitatis exsilium, ab ea summis precibus contendit, huic aliquando feliciter videre, in ipso exsilii curriculo contigit, Matrem nimirum Virginem, et Jesum benedictum fructum ventris ipsius, Virgineo complexu devinctum.

Videre autem, etiam contingere, frui, osculari, per eam potuisset, nisi tantum beneficium modestissime recusasset. Aliquando enim ei apparens, divina cum prole, Mater, e suis manibus, puerum suum ut sibi acciperet, permittebat, offerebatque; at ille, ne audacissimus tanti muneris usu videretur, penitissimo humilitatis sensu recusans: « Haud ita, inquit, o sanctissima, haud ita fiet, quam pulchrius et jucundius, sinus tui habitator est, quem mihi defers, Infantulus! Illud unum mihi a te etiam atque etiam peto ac volo, ut in ipsius me societatem, et admittas, et serves. »

Profecturus in Hispaniam, Carmelitides aliquot sacras virgines, inde in patriam adducturus, ad quarum imaginem, ac formam, quædam inibi recens institutâ virginum familia componeretur; dum deliberat de itineris ejusmodi suscipiendi ratione, divini non plane adhuc certus consilii, exploratum sibi omnino esse maxime cupit, ne quid temere, Deoque non duce aggrediretur; cum summis precibus utendo, tum rem divinam in honorem Deiparæ sæpius ad aram Lauretani sacelli fieri curando, allaborare non prius destitit, quam nulla dubitandi ansa remaneret. Ipsa enim Dei Mater, divina aliquando mysteria peragenti appa-

rens, certiore fecit; si illud itineris adire sui causa vellet, sibi quidem rem gratissimam facturum; at, non ingraturam, si nollet. Jure enim suo in ea re uti posse; ac salva utrinque benevolentia: gratius tamen si vellet. Nihil aliud igitur sibi desiderandum putavit, Domine suæ voluntate sic explorata. Omnia posthabuit, biemis inclementiam, itinerum difficultates, navigationis pericula. In Hispaniam continuo solvit, initio Februarii, nihil tanta auspice veritus, nihil horrescens, vel si marinis vorticibus pedes imprimere, tempestatum spumas eluctari, medium per naufragium moliri iter oporteret. Ibi vero cum rem, quam petebat, plenam difficultatis reperisset; negantibus iis, quorum ductu eæ virgines regebantur, licere alio, ex suis asceteriis transferri; non spem idcirco tamen abjecit, sed geminatis precibus, quasi quibusdam machinis, adversantia quæque arietare nunquam cessabat. Frequenter autem ante Deiparæ quamdam imaginem provolutus, puerulo similis, in maternos complexus irruenti, hærentique, dum voti compos evadat: « Non te dimittam, divina Mater, dicebat, donec iis quæ ad tuam, tuique Filii Jesu gloriam spectantia deprecor, non subscribas. » Toto eo temporis spatio, quo Hispanicam profectionem complexus est, quotidie de beatissima Virgine (cum daretur) rem divinam fecit, illudque incredibile pietatis significatione repetebat: *Monstra te esse Matrem*. Ejusdem tandem auspiciis rem cœptam felicissime, atque ex sententia absolvit, die 20 Augusti 1604, Octava Assumptionis: virginibus, quas petebat, impetratis. Iis autem novi gynæcei quasi fundamentis institutis, nullis laboribus deinde parcebat, quibus nascentem Deo Deique Matri familiam posset promovere. Nec parvos eorum fructus carpere putabat, quando Deiparæ ipsi placere, ex frequentibus sibi ejusdem apparitionibus intelligebat. Inter quas ea fuit maxime insignis, cum proantistita monasterii eligenda aliquando esset; isque suffragia daturis assisteret: sese enim illic famulo suo videndam offerens cœlestis Domina, ratam se habere eam electionem, disertissimis verbis affirmavit, illud addens: « Summum illi se spiritum impartitam fuisse, ut optime filiarum suarum rebus consuleret: nec dissensuram sententia, quidquid ad bene eam constituendam familiam ipse deliberasset. » Contracta vero, ex laborum magnitudine, gravissima infirmitate, imagines hinc Jesu Filii, hinc sanctissimæ Genitricis, e regione, duabus conopæi columellis affixas, veluti geminum intuens clypeum, quo aegritudinis ictus, inconcussa patientia exceptos eluderet, quotidie millies salutando venerabatur, unumque solamen habebat.

Mariam de Trinitate, antistitam principis Carmelitidum monasterii Burdigalensis civitatis, phthisi laborantem, jamque a medicis destitutam, et vitam tabitico mistam sanguine propediem vomituram, cum visendi causa adiisset Petrus, misericordia

adductus, sibi alia, quam ut humana remedia quaereret, hortatus est. Audiit illa; votique religione erga imaginem Deiparae Virginis, Tuaresconi, beneficiorum mira munificentia celeberrimam sese obstrinxit, non tamen idcirco convaluerat. In partem enim beneficii servum suum Petrum Virgo ipsa Dei Mater vocabat. Nam cum maxime conducere virginæ familiæ rebus existimaret Petrus, ut ea, cui præcipue incumbabant, incolumitati restitueretur per Deiparam Virginem; postero die ad eam reversus, ingenti fiducia erga Dei sanctissimam Genitricem, eandem appellare, vehementerque precibus sollicitare, pro deposita coepit. Tum ad agram conversus: « Volo, inquit, recte valeas, ut perfectissimam sanctissimæ Deiparae vitam (cui te devoeo ac consecro, quatenus, in hoc ordine, illius jussis ac voluntati ancilleris) excolere imitando possis. » Vix ea, cum (dictu mirum!) ægra virgo, quodam veluti gravi pondere circa pectus allevata, sic repente convaluit, ut nec virium, nec coloris, nec valetudinis, ullam unquam jacturam passa esse videretur. Nulla inde pituita, nulla phthisis: consurgere ad solita munia: domesticis laboribus reddi: nihil eorum quæ prius experiri.

Peregrinationem ad Lauretanam domum suscepit Petrus, unde (cum nemo adeo marmoreus ac ferreus sit, quin ibi vel ipsius sanctitate loci afflari, emolliri que in pietatis sensum se miretur) quis dicat quo cultor Deiparae eximius cœlestium beneficiorum cumulo locupletatus recesserit? Illud tantum constat ex iis, quæ cum Maria de S. Hieronymo, Virgine Deo sacra, familiariter communicavit: hujusmodi erga Dei Matrem, mentem sibi occupatam sensisse confidentia, ut ab ea petere non dubitaret, in hora mortis suæ, divi Josephi ad instar, animam in sinum ipsius, ac Jesu Filii, efflare sibi ut liceret, idque piæ mentis votum tam alte in pectus descendisse, ut nonnisi cum vita, idem sibi petendi finem fecerit. Nec frustra, ut inferius videndum.

Inter purpuratos S. R. E. Patres ascriptum simul ac se intellexit, ad ædem Virgini Matri Dei sacram convolvit, se ut totum eidem devoveret, in ea ordinis eminentia: dignitates ac decora ad aræ ipsius calcem submisit, Reginae Magnæ munus reginarum Maximæ detulit. Semper se optimæ parentis e sinu, sicut ablactatum super Matre sua, a qua aliæque cognoscit, pendentem futurum, ætæ fœderis sanctione recepit, ac pollicitus est.

Familiæ suæ insignia, ne vulgarentur, diu Romam mittere tardavit. Voluisset pro gentilitio oratorii insigne usurpare; quo sanctissima Jesu ac Mariæ nomina spineo coronamento circumdata, ex ejus instituto, exprimuntur, apice tantum dignitatis superaddito. Sed amicis dissuadentibus, adduci tandem se passus, ut insigne etiam familiaræ, iisdem divinis nominibus subjectum, edi in lucem permitteret.

Multa constituit ad rectum congregationis suæ regimen, quibus præcipua erga Deiparam Virginem studii argumenta non contemnenda reliquit. Nimirum, ut ipsius Litaniae, singulis diebus mane, a mensa vero Litaniae Nominis Jesu decantarentur; affirmans, nunquam Matrem a Filio, in nostris precibus secernendam, utpote arctissimo charitatis vinculo illi conjunctam: ut dies festus Nomini Dei Matris esset eadem celebritate, qua alter dies Jesu Nomini sacer: quorum dierum alterum, sequenti a Nativitate Dominica luce, alterum a virginis Natalitiis auspiciari voluisset, nisi propriis festivitatis iis diebus occupatis, alterum ad finem mensis Januarii, alterum vero post Octavam Natalis Virginis, transferre fuisset coactus: ut non ii tantum dies, quos universalis Ecclesiæ pietas Deiparae festos concelebrat, sed et ii quos, præcipuo cultu, civitates ubique gentium, aut regularium ordines eidem addidere, susciperentur in suam congregationem.

Præcipua prosequi veneratione consuevit eos Ecclesiæ doctores, qui pro Dominicæ Incarnationis veritate, Virginisque maternitate acriter depugnant, Athanasium scilicet, Augustinum, Cyrillum.

Deiparae Virginis, post Jesu Christi Filii, in servitutem se voto asseruit: nihil indignum ratus, si prope Filium, omnium creaturarum moderatorem, solum sisteret Matri. Quanquam vero mancipii loco ei se semel devoverat; abire tamen diem non patiebatur, quin iterum vindicias secundum servitutem firmaret, novoque jura, tantæ Dominae dedititium sese offerret, hac oratione:

« O Virgo sancta, Mater Dei, hominum et angelorum Regina: te suppliciter veneror omnibus modis, quibus secundum Deum valeo, quibus secundum tuam magnitudinem debeo, et quibus unigenitus Filius tuus Dominus noster in terris et in cœlis te honorari desiderat. Animam meam et vitam meam offero tibi; volo semper tui juris esse, et tibi peculiarem vovere servitutem, et in tempore et æternitate a te dependere. Eligo te, o Mater gratiæ et misericordiæ, in animæ meæ Matrem, ob honorem, quo placuit Deo te in suam Matrem eligere. O hominum et angelorum Regina, accipio et agnosco te in Dominam meam supremam, ob honorem dependentiæ, quam a te, tanquam a Genitrice sua, voluit habere Salvator meus: et hoc præcipuo titulo, omnem quam, secundum Deum, possum, auctoritatem super animam meam tibi tribuo. Respice me, o Virgo sancta, sicut unum e tuis: et habe me bonitate tua sicut tuæ potentiæ subjectum et tuarum misericordiarum objectum. O vitæ et gratiarum origo, peccatorum refugium, ut a peccato liberer, et ab æterna morte præserver, ad te recurro. Fac, ut tua sub tutela vivam, privilegiorum tuorum sim particeps, ut tuæ celsitudinis, et gratiarum titulis, et jure servitutis, quam tibi vovi; quod meis offensis obtinere nequeo, impetrare va-

leam. Fac ut, extrema vitæ meæ hora, æternitatis meæ decisiva, sit præ manibus tuis, in honorem felicitis illius momenti Incarnationis, in quo Deus factus est homo, et tu Mater illius effecta es. O Virgo simul et Mater! o templum Divinitatis sacrum! o cœli et terræ miraculum! o Dei mei Mater! tuus sum, propter magnitudinum tuarum universalem titulum; sed tuus etiam esse volo, propter præcipuum titulum electionis, et liberæ meæ voluntatis. Do igitur totum me tibi, et Filio unico tuo, Domino meo Jesu Christo; et nolo dies prætereant, quin illi et tibi aliquam rependam servitutis meæ notam, in testimonium dependentiæ, in qua mori et vivere in æternum desidero. Amen. » Sic ille.

Inter alia devotionis monumenta, quibus impensum suum erga Deiparam studium comprobavit, edidit Gallice:

De Salutatione Angelica beatæ Virginis facta, ejusque excellentiis, Discursus 1.

De Feste Annuntiationis beatæ Virginis; Discursus 2.

De Mystero Visitationis ejusdem, Discursus 2.

De Gratiis, et magnitudinibus beatæ Virginis in Nativitate Filii, Discursus 1.

De Manuductione Dei ad devotionem B. Virginis, Discursus 1.

De Maternitate B. Virginis, Discursus 1.

De Dolore B. Virginis in Passione Filii, Discursus 1.

De Vita interiori et exteriori B. Virginis, Discursus 1.

De Concordia Virginitatis et Maternitatis in Maria Discurs. 1. et plura alia, eximie ab omnibus laudanda et probanda, quæ una cum ejus Operibus prodierunt Parisiis anno 1644. Ex iis quanto pietatis æstu, in eandem serveret Deiparam, intelligi facile poterit. Quorum quædam fragmenta decerpsi hujus fere sententiæ.

« Terra, inquit, sceleribus oppleta, cum Servatoris adventu jaceret indigna, Deus Virginem, semper Virginem nasci voluit, nulla illi scelerum contagione conjunctam, quæ susceperet, ac mundo pareret Servatorem mundi.

« Virgo Deipara non comprehenditur in iis controversiis, quibus agitur de peccato, nec in iis quidem, quibus fere, ac generatim de Gratia, nisi nominatim exprimatur, utpote, quæ quasi infinite supra communem ordinariamque gratiam elevata fuerit.

« Deipara Virgine, post tres divinas Personas, nihil est grandius.

« Deipara, in ordine gratiæ, singularem constituit hierarchiam.

« Ipsius gratia, prodigii ac miraculi simile est, in ordine maxime mirabili gratiæ. Hæc enim infinite elevata est, ac divina. Ea solus Jesus Christus dignus est solus ejus consuetudine ac so-

cietate dignus; quæ solitaria in terris est, si ille absit.

« Ipsius gratiæ ratio duo singularia privilegia habet, quæ nulli ab ipsa conveniunt; plenitudinem scilicet atque eminentiam: cum ejusmodi sit ea gratia, per quam Dei Genitrix facta est, ut omnes cæterorum gratias eminenter contineat, hominum, sanctorum, angelorum; ut Oceanus continet omnia flumina: ab eaque illæ profisciscuntur, ac derivantur, ut eadem flumina de mari exeunt.

« Novem angelorum chori respiciunt, atque adorant divina attributa, pro statu suæ gratiæ: Deipara vero Virgo pro statu, et gratia divinæ Maternitatis respicit, et adorat in suis proprietatibus tres divinas Personas.

« Divina Paternitas, exemplar est ipsius Maternitatis, Paterque ipse æternus et Virgo conveniunt in Incarnatione in personam Filii; ut Pater et Filius, in personam Spiritus sancti in Trinitate.

« Virgo inaccessibilis est peccato, tentationi, illusioni: ejusdem gratiæ privilegia, status virginis, sanctuaria sunt arcana, atque latentia maligno spiritui.

« Virgo familiariter agere solebat cum angelis, cum iisque ut angelus versari, intuebatur in propria essentia, non in solis speciebus assumptis

« Virgo antequam ab angelo Dei Mater salutaretur, cooperata est gratiæ, quam nunquam quæsiit; idque, divina quadam simplicitate, atque incomparabili fide.

« Votum virginitatis in Maria, origo fuit in Ecclesia status gratiæ virginitatis.

« Virgo pervenit ad Maternitatem divinam per virginitatem.

« Duæ sunt vitæ rationes in Virgine, altera qua præparatur inscia ad Maternitatem divinam: altera idem status Matris Dei.

« Admiratio Virginis in angelica Salutatione, pertinuit ad spiritum, non ad sensus: ad gratiam, non ad naturam: ad lumen, non ad imbecillitatem.

« Illud Virginis responsum: *Quomodo fiet?* verbum fide, prudentia, puritate, fecunditate plenissimum est, verbum item arbitrii, quod innuit, Deum posuisse in manu Virginis, ut deliberaret in ea re quidquid vellet, nihilque nisi per ejus consensum in ea esse facturum.

« Certamen fuit inter Virginem et angelum, tranquillum tamen, tacitum, clarum; ut certamen cœleste, ac cœlestium spirituum: quo in certamine eo plus se Virgo demisit, quò plus ab angelo laudibus tollebatur.

« Humilitas beatæ Virginis, ex magnitudine rerum quæ illi ab angelo nuntiabantur, nihil periculi extimuit. Humilitas enim Dei, atque exinanitio, quæ demonstrabatur, sustinuit, auxitque humilitatem ejus, nedum quidquam detraxerit, aut diminuerit.

« Hæc verba : *Fiat mihi secundum verbum tuum* : arguunt duplices in Virgine animi motus, valde diversos. Alterum demissionis ad subjectionem, ac nihilum creaturæ : alterum exaltationis ad Divinitatem, Deumque suum, quatenus fieret ejus Mater. Eoque momento, suum nihilum ingressa est, ut divinæ essentiae locus esset.

« Operatus est Deus in beata Virgine in hoc mysterio, simili ratione, qua operatur in se ipso ab æterno.

« B. Virgini potestas est, Filium suum mundo elargiendi, propter unionem cum voluntate paterna, ejusdemque Filii. Atque hæc potestas non transitoria est, vel ad momentum ejus Nativitatis in Bethlehem, sed permanens, diversa licet ratione.

« Filius Dei datus est beatæ Virgini ; per beatam Virginem mundo : quemadmodum in Trinitate essentia divina communicatur Filio, et per Filium Spiritui sancto.

« Maternitas B. Virginis, quæ cœpit in Incarnationis momento, perfecta est in Nativitate Jesu, cum materna super eum auctoritate uti cœpit.

« Jesus nascendo ex Virgine Matre, divine eandem tamen inhabitat, ineffabilique quiete, atque invariabili, centrum obtinet ipsius cordis, eo fere modo, quo est in sinu Dei Patris.

« Jesus est in Maria, et ut Filius, et ut Deus : ut Deus illi vitam ministrat, ut Filius vitam illi refert acceptam.

« Jesus et Maria accipiunt, dantque vitam in mysteriis Incarnationis ; non eadem tamen ratione : Jesus enim vitam dat accipiendo, Maria vero accipit dando.

« Dignitas divinæ Maternitatis perseverat etiam nunc in cœlo in beatissima Virgine, semper enim Mater est atque ancilla, uti Filius semper Deus et homo.

« Virgo duplicem gratiam habet super Filio suo, amoris videlicet ac potentiae : habetque peculiare jus, ac privilegium dandi illum, ac transferendi ad animas.

« Deus, Jesus, Maria, omne bonum Christianorum sunt, quod unice amare debent atque indagare.

« Incarnationis mysterium dividitur inter Trinitatem sanctissimam ac beatam Virginem.

« B. Virgo rerum omnium, quæ intra circulum circumferentiæ dominationis atque eminentiæ divinæ in rebus creatis sunt, maxima, dignissima, eminentissimaque est. Deus autem in ordine creaturarum, nullum in rem majorem habet imperium, nil sanctius unquam contemplatur.

« Omnes creaturæ relationem habent servitutis ad beatam Virginem.

« B. Virgo abyssus est magnitudinum, mundus excellentiarum, sua cœlum pulchritudine attrahen-

tium, terrestri vero obscuritati latentium. Nos vero cum eæ minime lateant, tria in iis præcipua ratione contemplari venerarique debemus. Maternitatem, qua ita Deo propinquavit, ut nihil supra dici excogitare possit. Eminentiam super omnes creatas res, juxta eminentiam ipsius gratiæ, atque auctoritatem respective ad ipsum Deum. Sanctitatem, respondentem, comparatamque ejus conditioni, quæ electa fuit, ut honorem Matris, et quidem dignæ Matris Dei obtineret. »

Plura alia de ipsius piis meditationibus asserre, et brevitas ratio non patitur, et ea, quæ hactenus allata sunt, omnium instar esse posse, mihi persuadeo. Illud superioribus pietatis erga beatissimam Virginem argumentis videtur addendum, quod nunquam domo pedem efferre consuevit, quin sacellum Virgini sacrum adiret, eique sese piissime offerret ; nunquam domum reverti, quin eodem loci gratias exsolveret. Idque moris, in sua congregatione ab eo suscepti, post ipsum adhuc perdurat.

Illud quoque memoratu dignum existimo, quod in ædificatione ejusdam sacræ domus, quæ episcopi urbis Diniensis opibus parabatur, contigit. Nam sub ipsis fere initiis, eodem episcopo morte sublato, cum omnium judicio, ab incepto omnino desistendum, ob turbatas rerum rationes, pecuniarumque defectum videretur, nunquam se id noster passurum affirmavit ; sed confugiendum potius ad beatam Virginem, quacum divitiæ sunt et gloria, nec quidquam eam negaturam, cum omnia nobis, cum Filio suo, jam donaverit. Quamobrem superiorem admonuit, ut ad opem illius se conferret exorandam, eo confidentius, quo ipsius Virginis res in ædificatione ejus ecclesiæ agebatur (sub auspiciis enim Deiparæ de Succursu erigenda erat). Paruit ille, cumque in summis aliquando angustiis laborare res nihilominus viderentur, nec deesset, qui hortaretur ab incepto tandem desistere, viri Dei verbo fretus, respondit sic exhortanti : Bono animo esset ; quinque tantum Salutationem angelicam coram Virginis imagine (quæ S. Lucæ evangelistæ opus existimatur) recitaret ; cætera divino consilio permitteret. Quod cum fecisset, brevi ejusdem Virginis liberalitatem expertus est, quæ piæ ejusdæm feminae pietatem excitavit, ut quæ necessaria erant, abunde suppeditaret.

Mense Aprili 1629, gravissimum in morbum cum incidisset, unoque tantum gradu mors atque ipse dividerentur, nihil adeo moleste ferebat, quam quod interea officium suum erga Dei Matrem præstare non posset. Cujus beneficio e mortis pene faucibus ereptum fuisse, ita constat ut in dubitationem revocari minime possit. Cum enim die festo Visitationis ejusdem Virginis, de rebus ad pietatem spectantibus, cum Maria a S. Hieronymo, familiari sermone colloqueretur, continuo quasi toto corpore aegritudine excussa, ita repente conva-

luit, ut exclamare potuerit, se in alium immutatum, aliamque vitam jam vivere, nulli ægritudini obnoxiam; eodemque tempore, ea, quacum loquebatur, virgo, Deiparam ipsam, visibili specie, ei sanitatem impartientem, se vidisse testata est.

Eo die, quo desiit esse mortalis, sacris ne operaretur, nulla impediri persuasione potuit. Dumque de Annuntiatione beatæ Virginis, sacra ipsa peragit, invocatis sanctis Jesu et Mariæ nominibus, sibi suæque congregationi tutelaribus, vita repente destitutus, evolavit ad superos, die 2 Octobri, anno salutis 1629, ætatis 54.

§ IX.—*De Petro Camporeo.*

Petrus Camporeus, episcopus Cremonensis, Ferdinandi Cæsaris diplomate, et Philippi Hispaniarum regis testificatione, industriæ et prudentiæ miraculum, prudentissimo Pauli V Pontificis Maximi iudicio ad Romanam purpuram erectus, vir innocentissimæ vitæ, atque omnis magnitudinis capax, qui in pontificiis comitiis, universæ Ecclesiæ regendæ, virtutum suffragiis destinatus est, eximiam erga beatissimam Virginem animi sui pietatem non paucis testatam reliquit. Dum esset commendator archihospitalis S. Spiritus in Saxia, ad sacellum divi Joannis Baptistæ marmoreum, in ejusdem sancti Spiritus ecclesiæ situm, quod suo sumptu exstruxerat, antiquissimam eam Virginis effigiem transtulit, ex qua facile eidem ecclesiæ antiquitus, Sanctæ Mariæ Saxonum nomen inditum, ubi quandiu archihospitale illud curavit, sacris quotidie operatus est. Ad ordinem vero purpuratorum Patrum inde evocatus, sacrificium tamen ibidem quotidie fieri, donec vixit, singulis autem Sabbatis musico concentu Litanias Lauretanas ante eam imaginem decantari curavit. Mutinæ in ecclesia beatæ Mariæ de Paradiso exstruxit, ornavit, dotavitque capellam, familiæ suæ patronatum, cui dimidium suppellectilis capellæ cardinalitiæ attribuit, ac Missam quotidianam constituit. Cremonæ similiter altare B. Virgini extraxit in ecclesia Castrinovi episcopalis diionis rure, ubi quotidie sacrificium offerri, ad ejus vicinæ commoditatem voluit. Apud Mutinam in ecclesia parochiali Lignanensi, ex ipsius mandato, inter cætera ad ejusdem ecclesiæ restaurationem pertinentia, beatæ Virgini sacellum positum, eleganterque adornatum est, ubi quotidianum sacrificium fieri ipsius nepotes curarunt. Burghesiani, apud Sanctam Mariam Majorem, sacelli, ipsius prudentiæ et integritati curam omnem atque administrationem Paulus V demandavit: unde factum est, ut Litanis, quæ singulis Sabbatis, musico modulato, ibidem decantantur, nunquam non interfuerit: quam consuetudinem, et in Cremonensi ecclesia, ubi simili ratione, ex veteri instituto, Litaniarum effigie tutelaribus Virginis decantantur, deinde ejus diocesis præsul continuavit: solitus, iisdem absolutis, populo benedictionem impendere, eo hilariori vultu, quo ille frequentior ad Virgineas

laudes celebrandas convenerat. Congregationem nostram Lucæ primitus erectam, quia Dei Matris, tenerrimo semper affectu dilexit, ei ecclesiam Sanctæ Mariæ Curtis Orlandinghorum, in Lucensi civitate, a summo Pontifice rite uniendam curavit: ex ea dum Romæ vixit, Patrem, qui sibi esset a conscientia secretis, elegit: eamque consiliis, officiis, elemosynis, ut ipsius Pater amantissimus, fovere nunquam destitit. Postquam sacris peragendis, caliganti senio impelitus, operam ulterius dare suam non potuit, e Discalceatorum Carmelitarum ordine sacerdotes assumpsit, qui quotidie in ara Deiparæ apud eos, sacra pro se facerent. Ipse vero ter in die Coronam beatæ Virginis recitabat; alteram quidem pro se: alteram pro benefactoribus vivis: tertiam denique pro suis amicis, conjunctis et benefactoribus defunctis. Prope aram beatæ Virgini dicatam, sepulchræ sibi locum elegit, ad quam quotidie, ut sacra fierent, providit: reliquaque cardinalitiæ capellæ suppellectili ipsam aram exornavit. Vitæ coronidem imposuit, Cremonæ, anno salutis 1643, pridie Nonas Februarii, ætatis unde nonagesimo, longiore dignus ævo, si tempora meruissent.

§ X.—*De Petro Capaccio.*

Petrus Capoccius, Romanus, quem scientia præditum, honestate decorum, atque in negotiis circumspectum inter purpuratos Patres Innocentius IV summus Pontifex ascripsit, in Mariam Deiparam Virginem pietate eminens, dum e Gallia iter ad ipsum Innocentium IV prosequens, Florentiam attigisset, ibi in magnifici templi beatæ Mariæ Virginis Annuntiatæ fundamenti, primum lapidem, sacro ritu, benedictum posuit.

In hujus cardinalis domo, anno a partu Virginis 1256, Alexandro IV Pontifice Maximo sedente, miraculum universo orbi, Romæque præcipue notum accidit. Nocte enim aqua putei in stabulo ipsius domus adeo se extulit exundavitque, ut equi in eo manentes pene mergerentur. Novitate rei exterriti domestici famuli, et causa diligenter investigata, aquam ex ore putei redundare, in eoque lapidem siliceum, in quo beatæ Mariæ Virginis imago depicta erat, supernatare conspexerunt. Cumque illum extrahere non valerent, omnia cardinali Petro retulerunt: qui statim eo se contulit, Deoque confisus, summa humilitate lapidem extraxit, cunctaque Pontifici enarravit; qui re bene discussa et veritate comperta, stabulum commutare in ecclesiam decrevit. Itaque populo Romano publicis supplicationibus indictis, in quibus venerabilis ille lapis, ipso Pontifice comitante, efferebatur, in eo ipso loco, et prope eundem puteum Petrus reposuit et ecclesiam exstruxit, nuncupatam Sancta Maria in Via. In potu autem aquæ putei jam dicti, intercessione sanctissimæ Virginis, gratia sanitatis in ægrotos incepit, quæ ex inde in dies, per tot sæcula, usque ad hæc nostra tempora

perdurat. Migravit Romæ, xiii Kalendas Junii anno 1259, sub Alexandro IV. Corpus vero in basilica Sanctæ Mariæ Majoris, cujus archipresbyter erat, et in qua sacellum construxerat, marmoreo tumulo, sepultum est, cum hoc epitaphio :

*Cardine prælatus genitum de stipite claro
Quem rea mors rapuit infima busta tenent.
Cultor justitiæ, rigidus servator honesti,
Quæque dari voluit, pauca relenta tulit.
Gente Capoccinus Petrus datus est tibi duplex
Esis ab Ecclesia, quod tueatur eam.
Prætulit arma togæ, Federicum schismate plenum
Belli jure fugat, undique clarus ovat.
Donat opes largas, largo de pectore fusas
Gratis in hac æde, Virgo Maria, tibi.
Aurum vestit opus, sculpsit manus arte magistra,
Mira columna levat, iste ministrat opes.
Condit opus sacra, condas animam, precor, hujus
Ædibus æthereis, intemerata parens.*

§ XI.—De Petro Capuano.

Petrus Capuanus, Amalphitanus, S. R. E. cardinalis, tit. S. Mariæ in Via lata, a Cœlestino III, Pontifice Maximo, creatus, vir opere et sermone pollens, multisque legationibus præclare obitis clarissimus, ut erat eximia erga Deiparam Virginem devotione spectabilis, domum pauperum in civitate Amalphitana construi fecit, sub vocabulo et denominatione Sanctæ Mariæ Virginis de Hospitali, eamque sub cura, regimine, protectione et administratione ordinis Cruciferorum supposuit. In qua languentes ac debiles, temporalium solatio destituti, misericorditer alerentur, et salutiferis fruerentur auxiliis : quam utique domum prædiis et possessionibus dilatata, pauperum Christi perpetuo mancipavit obsequiis, sperans sibi salubriter profuturum in cœlis, quod charitatis opera, sub tutela ac protectione Deiparæ Virginis, seminaret in terris. Obiit Romæ, anno 1208, vii Idus Martii, atque in ecclesia Sanctæ Mariæ de Ara cœli sepultus est.

§ XII.—De Petro Columna.

Petrus Columna, Romanus, S. R. E. cardinalis, tituli S. Eustachii, a Nicolao IV, Pontifice Maximo, creatus, Deiparæ Virginis ab ipsa infantia devotissimus, dum Avenionem pergens, in mari, sæva suborta tempestate, graviter jactaretur, beatæ Virginis imaginem, in S. Mariæ Majoris ecclesia positam mente accipiens, ut sibi opem ferret, suppliciter exoravit. Quæ servuli sui miserata, mox inter tenebras turbinesque ac procellas, eadem, quæ ibi inspicitur imago, parvulum Jesum gestans, refulsit, et una secum lucem, tranquillitatem ac salutem adduxit. Quod cum aliunde veraciter constet, etiam ex pictura apparet adhuc exstante, in una ecclesiæ columna, ante portam, quæ appellatur, Porta Reginæ : quia eadem imago, Regina appellata, super eam servabatur ; quæ porta ad baptisterium ducebat. Propter hoc miraculum idem cardinalis, atque Jacobus frater, etiam cardinalis, prædia et bona in basilicam transfe-

rentes, tandem in ea quiescere voluerunt. Et Petrus Avenione decessens, ad eam suum corpus asportari mandavit.

Idem erga imaginem beatæ Virginis a divo Luca depictam, Romæ in ecclesia sanctorum Sixti et Dominici, apud moniales Dominicanas religiose cultam, singulari devotione affectus, eidem lampadem argenteam dono dedit, atque, ut hæc ante prædictam imaginem jugiter arderet, dotem liberaliter assignavit. Qua de re in libro pergamenaceo, apud præfatas moniales asservato, hæc habentur : « Divus Petrus de Columna cardinalis, dedit 25 florenos pro quodam oliveto emendo, pro lampade argentea, quam ipse fieri fecit pro imagine beatæ Mariæ. Quod quidem olivetum emptum fuit in Tibure pro pretio librarum 49, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto. » Sic ibi.

Excessit Avenione anno orbis redempti 1326, ejusque corpus Romam relatum, in basilica Sanctæ Mariæ Majoris sepultum est, ad pedes sepulcri Nicolai IV.

§ XIII. — De S. Petro Damiano.

Beatus Petrus Damianus, Ravennas, ex monacho ordinis sancti Benedicti S. R. E. cardinalis, atque episcopus Ostiensis, quem Alexander II, Pont. Max. suum oculum, et apostolicæ Sedis immobile firmamentum nominavit, in Mariano cultu studioque nemini purpuratorum Patrum inferior fuit. Fratrem habuit, nomine Marinum, qui (ipso referente Damiano), dum vegetus adhuc et sanitate floreret incolumis, depositis nudatus exuviis, collo corrigiam, qua cingebatur, innexuit : altari se beatæ Dei Genitricis velut servile mancipium tradidit : mox se, quasi servum malum coram Domina sua fecit verberibus affici, dicens : « Domina mea gloriosa, virginalis munditiæ speculum, et omnium norma virtutum, quam ego te, miser et infelix, offendi, per obscenam carnis meæ putredinem, et eam, cujus tu, Mater et auctor es, violavi mei corporis castitatem ! Nunc itaque, quod solum remedium superest, me tibi famulum trado, tuæ ditionis imperio substrati cordis colla submitto. Flecte rebellem, suspice contumacem, nec tua pietas respuat delinquentem, cujus intemerata virginitas peperit veræ pietatis auctorem. Per istud ergo munusculum servitutis meæ, tibi nunc offero censum, et amodo, ac deinceps quoad vixero certi canonis appendam annuale tributum. » Quamdā ergo pecuniæ summam in altaris crepidine posuit, et sic de misericordia quam quæsierat, confusus abscessit. Hic autem Marinus, laicus quidem habitu, sed timoratus spiritu, ingravescente pulmonis ac pectoris valetudine, cum tandem ad extrema pervenisset, cujusdam diei jam illucescente, diluculo, repente cœpit, quasi cuiquam adventanti, gratulabundus aggliscere, jucundanter hilarescere, et festiva serenitate vultus alacriter as-

sultare. Mox et in verba prorumpens, cum magno animadversionis impulsu, circumsedentes alloquitur : « Levate, inquit, levate, ac Dominae meae reverenter assurgite. » Deinde aliorum mutatae vocis eloquium dirigens, aiebat : « Et quid est, Domina mea, Regina cœli et terræ, quia visitare dignata es pauperculum servulum tuum ? Benedic me, Domina mea, et ne patiaris in tenebras ire, cui lucem tantæ præsentia contulisti. » Cum igitur hujusmodi sermones implesset, iterumque a domesticis, ad cœlestis Reginae adventum, debitæ venerationis obsequia postularet : tanquam ab ægritudine dementatus delirare, ac vana et frivola profundere arguebatur. Ad quod ille : « Non ignoratis, ait, quia languoriste, quem patior, nunquam alienare mentes ægrotantium consuevit ? Firmiter igitur, et absque ulla prorsus ambiguitate cognoscite, quoniam angelicus comitata vestigiis, beata Redemptoris nostri me Mater invisit, hilaritatem mihi sereni vultus ostendit, benedixit me, et protinus abiit. » Atque his dictis, Marinus paulo post, vinculis carnis solutus, Dominam suam in cœlum abeuntem lætanter subsequens est. Hæc autem hoc loco exarata volui, non quod ad Damiani nostri laudem faciat, pietatemque Marianam in eo innuat, habuisse fratrem, Reginae cœli visitatione dignatum, qui eorum, qui Deiparam Virgini in servilia mancipia sese offerunt, fere prototypum fuerit exemplar : sed quod probabile multum apud me sit, Marianum Marini mancipatum, modo relatam, a Damiano quoque fratre, æmulatione atque imitatione expressum. Verumtamen ut nunc, quæ sunt Damiani certa, ac propria prosequamur, hic Dei Filio in oratione supplicaturus, timens, ne preces suæ, tam sordido (ut ipse pro sua animi demissione dicebat) ore prolatae, ad ejusdem Filii Dei præsentiam ascendere non valerent, beatam Virginem Mariam, Templum Dei vivum, Aulam Regis æterni, et Sacrarium Spiritus sancti, humillime deprecabatur, ut ipsa preces suas, ad Filium et Creatorem suum deferret ; imo ipsa illum pro se oraret et obsecraret, cujus nimirum vota non possent despici, cujus preces, in ejus conspectu, nequirent parvipendi. Considerans quoque seiosum tanquam infelicem, in crimine deprehensum, ductum ad furcas, raptum ad gladium, pertractum ad supplicium, ut Deiparam Virginem ad sui commiserationem inclinaret, exclamabat : « Ecce, Domina mea, infelix ego deprehensus in crimine, ducor ad furcas, raptor ad gladium, pertrahor ad supplicium. Exsurgat ergo Regina mundi, opponat se, ingreditur ad Filium, et liberet eum. » Sic ille. Qui et subjectas, ex amantissimi cordis pharetra, tanquam ignita jacula, profectas, ad Patronam suam Deiparam Virginem, dirigebat orationes :

*Pro nobis Virgo virginum
Tuum deposce Filium,
Per quam nostra suscepit,
Ut sua nobis præbeat.*

*Da cor tenebris eripi,
Da vera luce perfrui,
Quæ noctem vitæ veteris
Novis illustret meritis.*
*Per te purgemur vitiis,
Solvamur culpæ vinculis,
Mens vulsis spinis eruta,
Virtutum ferat germina.*
*Fac tuum nobis Filium
Pia prece propitium,
Quem graviter offendimus,
Tu mitem redde, quæsumus.*
*Tu nos venturo Judici
Commenda prece supplicii,
Tuis intentos laudibus
Mitis cernat et placidus.*
*Tu nos culparum nexibus,
Sacris absolve precibus,
Tua promentes merita,
Ad cœli transfer præsentia.*
*Tu nos arulso veteri,
Complanta novo germine,
Per te sit genus hominum,
Regale sacerdotium.*
*Tu solve quod debemus,
Averte quod timemus,
Impetra quod optamus,
Perfice quod speramus.*

Item : « Subveni, Domina, clamantibus ad te jugiter. Sancta Maria Virgo, Mater Dei et hominis, Templum Dei vivi, Virgo ante partum, et Virgo post partum, exaltata super choros angelorum, ora pro nobis omnibus. » Denique : « O Regina mundi, Scala cœli, Thronus Dei, Janua paradisi, audi preces pauperum, ne despicias gemitus miserorum : inferantur a te vota nostra atque suspiria conspectui Redemptoris, ut quæ nostris excluduntur meritis, per te locum apud aures divinas obtineant pietatis. Dele peccata, relaxa facinora, erige lapsos, solve compeditos, per te succidantur vepres et germina vitiorum, præbeantur flores et ornamenta virtutum. Placa precibus Judicem, quem genuisti singulari puerperio, Salvatorem, ut qui per te factus est particeps humanitatis nostræ, per te quoque nos consortes efficiat Divinitatis suæ. » Hæc Damianus.

Contra tempus nubilosum et tempestatem minitans, hæc ad sanctissimam Dei Genitricem Virginem Mariam deprecatione utebatur :

*O Miseratrix, o Dominatrix, præcipe dictu,
Ne devastemur, ne lapidemur grandinis ictu.
Est tibi latus Pontificatus, Mater ab avo :
Ergo precamur, ne moriamur turbine sævo.
Turbida leni, daque sereni temporis usum,
Redde serenum sidus æmanum, nube reclusum :
Virgo, regamus, ne pereamus peste, vel ira,
Tetra diescant, atque quiescant fulgura dira.*

Voluntaria oris sui, augustissimam Genitricem sibi beneplacita facere, exorabat, et de tanta Matre locuturus, uti ipsa sensum acueret, dirigeret stylum, et linguam venustiori eloquio respergeret, ardentissime desiderabat. Et quia hæc Domina singularem in ejus corde sibi vindicaverat principatum, ejus memoriam ille jugiter frequentabat. Ad ipsius nomen corpus humiliter inclinabat ; et quoties de ea sermo succederet, lætitia nimia ge-

stiebat. Et licet oratio deficeret, et dives cogitatio, vocis paupertate confunderetur, totus tamen ab affectione trahebatur; unde nec tacere, nec quiescere poterat, donec de sua Domina conceptus sermo, si non ut lampas, saltem ut scintilla accenderetur: « Qualiter (inquebat) eam laudare poterit mortalis hominis transitorium verbum, quæ illud de se protulit Verbum, quod manet in æternum? Quæ lingua in ejus laude inveniatur idonea, quæ illum genuit, cui omnia benedicunt, et cum tremore obediunt elementa? » Quantum tamen ipse ingenio valuit, quantum oratione, versuque consecutus est, tantum contulit ad Virginem orandam. Hanc dixit Auroram veri luminis præviam: Amorem specialem civium beatorum: Aulam speciosam cœlestis Regis: Agrum plenum, cui benedixit Dominus: Creaturam unicam, cui Deus identitate inest: Cœlum, in quo novem mensibus tota Divinitatis plenitudo permansit: Dominam benignissimam, nos amore invincibili amantem: Domum virginalem, septem columnis suffultam, id est, septem sancti Spiritus donis datam: Exordium totius humanæ salutis: Ærarium talenti, per quod sumus redempti: Facturam Dei, in qua ipse Deus omnium factor factus est: Filiam, ex qua ortus est Pater: Fenestram cœli: Fontem fontis vivi: Gloriam Dei: Gazophylacium Thesauri, quo sumus de cruenti prædonis servitio comparati: Genitricem lucis: Gaudium mundi: Hortum deliciarum: Imperatricem cœli: integritatem virginalem: Januam paradisi: Locum voluptatis, de quo fons ille debebat ascendere, qui universam terræ superficiem irrigaret: Librum signatum, victori viro datum: Lectulum sacratissimum, in quo Deus per humilitatis assumptæ mysterium quievit: Lilium inter spinas, de spinosa propagine Judæorum natum, munditia virginæ castitatis candescens in corpore, ardore geminæ charitatis flammescens in mente, boni operis odore flagrans, et intentione continua cordis ad sublimia tendens: Matrem veræ pacis: Nitorem orbis: Normam omnium virtutum: Odorem suavitatum: Originem principii: Opus, quod solus Opifex supergreditur: Portam Misericordiæ: Portam Templi clausam: Palatium Regis æterni: Puellam innuptam: Puritatem virginæ: Puerperam felicem, quæ sic gaudet de felicitate prolis, ut nequaquam doleat de amissione virginis: Rivulum exiguum, ex quo ortus est fons aquæ salientis in vitam æternam: Reginam cœli et terræ: Reclinatorium aureum, in quo Deus post tumultus angelorum et hominum se reclinans, requiem invenit: Stellam, ex qua Sol enituit: Sacarium, in quo Deus Dei Filius carnem suscepit: Solium divinitatis: Sponsam Domini: Speculum virginis munditiæ: Scalam ima supernis jungentem: Thronum Dei: Timorem singularem malignorum spirituum: Thalamum virginalem, qui venientem ad nuptias sanctæ Ecclesiæ Sponsum suscepit: Templum Divinitatis: Terram cœlestem, lactis

mellisque feracem: Tabernaculum, non corporea hujus aeris nube obtectum, sed Spiritu sancto invisibiliter obumbratum: et (ne undantiori titulorum imbre lectorem obruam) Virginitatem mirabiliter secundam, quæ novo et inaudito miraculo, et Mater dici potuit, et Virgo.

Perpendere omnes optabat, quam debitores essemus sanctissimæ Dei Genitrici; quantasque illi, post Deum, de nostra redemptione gratias agere deberemus. Illud siquidem Christi corpus, quod beatissima Virgo genuit, quod in gremio fovit, quod fasciis cinxit, quod materna cura nutrit: illud, inquam, absque ulla dubietate, non aliud, nunc de sacro altari percipimus, et ejus sanguinem in sacramentum nostræ redemptionis haurimus. Attendere etiam omnes cupiebat, quibus laudibus digna esset beata et gloriosa Virgo Maria, quæ illum nobis de castissimis suis visceribus genuit, qui nos de profundo gutture avidissimi draconis eripuit. Summam gloriam existimabat post Deum, videre Mariam, illi adherere, et in ipsius protectionis munimine demorari. Animam, Mariæ gladio in hoc mundo transfixam, cum ipsa postmodum de æternæ felicitatis dulcedine satiamdam non dubitabat. Angelicos spiritus felices appellabat, quia B. Virginis habebant præsentiam; nos vero, quos carcerariæ mortalitatis ærumna contorquet, si tantæ Virginis habeamus memoriam: et donec ipse dulcedine præsentiae satiaretur, se memoriæ suavitate consolabatur. Dicebat, Mariam esse Terram viventium, ad quam debemus intentis semper amoris gressibus festinare: bonum esse in Maria esse, melius immorari; optimum permanere: ad æterni Judicis non posse perire conspectum, qui Genitricis ejus sibi providit auxilium: Deiparam Virginem Mariam maris Stellam, nobis in exemplum relictam, ut sequamur vestigia ejus; et ad verum Solem nos pervenire posse, si Virginis et Stellæ nostræ vestigia fuerimus imitati. Rogabat clementissimam ipsius pietatis et misericordiæ Matrem, ut qui ejus laudis insignia frequentare gauderet in terris, ipsius intercessionis auxilium habere mereretur in cœlis quatenus, sicut per illam Dei Filius dignatus est ad nostra descendere, ita et ipse per illam ad ejus valeret consortium pervenire. Alter Augustinus, medius inter Jesum atque ejus Matrem suavissimum constitutus, corde hæc atque ore promebat: « Dulcis Dominus, dulcis Domina: hic Deus meus, misericordia mea; hæc Domina mea, misericordiæ porta. Ducat nos Mater ad Filium, Filia ad Patrem, Sponsa ad Sponsum. » Sic ille.

Mariani honoris cultusque zelantissimus, cum intellexisset, jejunium in Vigilia Assumptionis beatissimæ Virginis Mariæ, antiqua Patrum nostrorum traditione cultum, suo tempore a quibusdam, novas veluti sectas introducentibus, per invocationem et abusum passim negligi, et in prandiorum epulas mutari, vehementer indoluit: scriptaque ad congregationis suæ eremitas monachos ardenti

epistola, quæ inter epistolas ejus libro VI, est in ordine 3, hujusmodi jejunium ab abusu liberare, atque ad consuetudinem pristinam reducere tentavit. Probe sciens Sabbatum, quod *requies* interpretatur, quo videlicet die Deus requievisse legitur, satis congrue beatissimæ Virgini dedicatum, quam nimirum sapientia sibi domum ædificavit, atque in ea per humilitatis assumptæ mysterium, velut in sacratissimo lectulo requievit; ipsius cultum apud suos monachos et eremitas promovere satagit. Sed quæ pro Officio seu Horariis precibus beatissimæ Virginis Mariæ egit Damianus, quis digno potest eloquio recensere? Putat ecclesiasticæ Historiæ lumen Baronius tomo II, ad annum Christi 1056, Damianum nostrum auctorem fuisse, ut in monasterio suo Officium sanctissimæ Dei Genitricis dicendum assumeretur, atque ex hoc fonte deinde manasse, ut illud ipsum, toto Christiano orbe Occidentalis Ecclesiæ, non a monachis tantum et clericis, sed etiam a laicis, viris atque mulieribus, quotidianis pensis, Urbano II summo Pontifice monente, persolveretur. Verum (ut in sua *Psallentis Ecclesiæ Harmonia*, nuper Romanis typis evulgata, cap. 12, § 2, num. 2, observat vir doctissimus, simulque eruditissimus D. Joannes Bona, congregationis Reformatæ S. Bernardi ordinis Cisterciensis nunc abbas generalis) cum Vincentii Belyacensis, et Petri Diaconi auctoritate constet, trecentis et amplius ante Damianum annis, in utraque Ecclesia, Græca et Latina, Officium beatæ Virginis institutum, manifeste evincitur, illius auctorem non potuisse esse Damianum; præsertim cum Joannes Monachus, Damiani discipulus, Joannes Antonius Flaminus, Forocorneliensis, Augustinus Fortunius, Camaldulensis, et Hieronymus Rubeus, scriptores gravissimi et fide dignissimi, uniformiter asserant, Officium beatæ Virginis a Damiano non institutum, sed restitutum, ut cujus desuetudo paulatim irrepserat, ipso procurante, ad pristinam observantiam revocaretur. Et certe, nullam ille prætermisit occasionem, qua piissimum hunc ac saluberrimum, Horarias preces Deiparæ Virginis recitandi, usum a se cultum, apud alios etiam dilatare posset ac promovere. Hinc scribens ad religiosum virum Stephanum monachum, hæc inter alia dixit: « Cum in psalmodiæ studiis et divinis laudibus, te vigilanter exerceas, hortor, venerande Frater, et moneo, ut quotidianum quoque beatæ Mariæ semper Virginis Officium non omitas. Dignum quippe est, ut quæ laudum præconia meretur ab angelis, obsequiis etiam frequentetur humanis: eique, post Deum, totus orbis exhibeat laudem, per quam suscepit propriæ salutis Auctorem. Optima sane spes est apud eam habere confugium, quæ scilicet inter omnes cœlestis curiæ senatores, impetrandi apud Deum primum obtinet locum; nempe sororis meæ filius Damianus, religiosæ videlicet indolis adolescens, dum hæc coram eo scriberem, retulit, quod apud Gallias in litte-

rarum studiis constitutus, fama vulgante, cognovit: Clericus quidam Nivernensis Ecclesiæ, morbo depressus elanguit, jamjamque super exerescente molestia moribundus, ad extrema pervenit. Hic plane regulam sibi sanctæ servitutis indixerat, ut beatæ Dei Genitricis quotidiana, per singulas horas, laudum vota persolveret: cumque de vita illius jam nemo pene confideret, et velut egressurus, in ejus pectore spiritus anxie palpitaret, ecce gloriosa Mater Dei sibi visibiliter astitit, et sacri uberis papilla lac exprimens, ejus labiis instillavit: et divinæ virtutis antidoto protinus ille, resumptis viribus, ex infirmitate convaleuit. Et mox clericali-bus ornamentis indutus ecclesiam adiit, seseque choro psallentium fratrum lætus interserens, mirum videntibus spectaculum præbuit. Dicitur etiam, quod adhuc tunc in labiis ejus quædam lactis videbantur vestigia. Quæ autem sibi verba beata Virgo protulerit, quamvis mihi utcumque dicantur, quia certus non sum, non adhibeo fidem; quoniam in veritatis lineam, vel leviter, impingere pertimesco: quamvis per hoc convinci possit, quoniam eisdem labiis, quibus eam ille laudavit et coluit, gloriosa Virgo lac salutis immulsit: ut per illud corporis membrum, quo sibi venerabilis clericus, laudis obtulerat gloriam, congrua vicissitudine recuperandæ salutis suæ reciperet medicinam. » Hæc ille. Qui et viro cuidam nobili, ad quem Opusculum *De Horis Canonicis*, a se compositum transmisit, easdem Horarias beatæ Virginis preces, his verbis commendavit: « Cujus spiritus in amore Dei paulo ferventius inardescit, ad hoc etiam extenditur, ut Horas beatæ Dei Genitricis audire quotidie non gravetur. Et quia se occasio præbuit, quid ex fraterna relatione didicerim, mihi quidem non pigrum est scribere, si modo te non pigeat audire. Clericus enim quidam multis erat peccatis obnoxius, et præcipue carnalis illecebræ fœtoribus inquinatus: qui tandem languore correptus atque ad extrema perveniens, tremefactis visceribus expavescere, et accusante conscientia, divinum cœpit judicium medullitis formidare. Cumque spem in se nullius boni operis inveniret, totum se protinus ad postulandum beatæ Mariæ semper Virginis auxilium contulit, et sub ejus patrocinium, importuna cordis anxietate, confugit, hujusmodi fere verbis insistens: Non ignoro, inquit, o beata Regina mundi, quia te in multis offendi, et castitatis atque integritatis, cujus tu Mater es, ego in meo corpore signaculum violavi: innumeris etiam peccatorum sordibus involutus sum, nec dignus invenio, te totius munditiæ principem pollutis labiis invocare. Verumtamen, o Janua cœli, Fœnstra paradisi, vera Mater Dei et hominis, tu mihi testis es, quia septies in die laudem dixi tibi, et quamvis peccator, quamvis indignus, omnibus tamen canonicis Horis, tuæ laudis obsequium non fraudavi. Cumque hujusmodi verba clericus protulisset, decumbenti postmodum piissima Dei Geni-

trix astitit, et blande consolata, peccata sibi met dimissa ex largitate divinæ misericordiæ nuntiavit. Quod tamen nos trepidantes proferimus, quia utrum juxta relationis fidem vere contigerit, ignoramus. Hoc tamen procul dubio novimus quia quicquid quotidiana prædictis Horis Officia, in ejus laudibus frequentare studuerit, adjutricem sibi met ac patrocinaturam ipsius Judicis Matrem in die necessitatis acquirit. » Hactenus Damianus. Sed quod illi cum monasterii Gamungensis, S. Barnabæ, monachis accidit, piaculum omnino esset hoc loco præterire. Statutum erat, atque jam per triennium fere in hoc monasterio servatum, ut cum Horis canonicis, quotidie beatæ Mariæ semper Virginis Officia dicerentur. Erat autem inter eos Gozo, habitu monachus, reprobæ quidem vitæ, sed dicacis et accuratæ facundiæ. Hic cœpit conqueri, satis superque sufficere, quod sanctus præcipit Benedictus, nec novæ adinventionis pondus debere superponi, nec hujus monasterii monachos esse antiquis Patribus sanctiores, qui videlicet hæc superstitiosa ac supervacua judicantes, psallendi eis metam omnemque vivendi regulam præfixerunt: hac sane debere eos esse contentos, ne ab illa incautius declinantes per anfractus et invia ducerentur erronei. Quid plura? contra Reginam mundi præliari visus est, et confecit: ad hoc nimirum fratres versuta machinatione pellexit, ut solitas beatæ Mariæ laudes ulterius non offerrent. Sed, o divinum judicium, a pravitate intuitu non dormitans! Mox enim adversus prælatum monasterium tot adversitatum grandines, tot undique bellorum atque conflictuum exortæ sunt tempestates, ut ipsis quotidie monachis minaces gladii necis exitum intentarent. Fiunt undique deprædationes atque rapinæ; conflagrantur cum segetibus aræ; familiares ac servi sancti loci crudeliter trucidantur; et non jam imago mortis, sed mors ipsa grassatur; adeo ut tæderet jam monachos vivere, dum nequaquam possent, in procinctu certaminis, amicum quieti suæ possessionis officium custodire. Non parvis expensis ad Teutonum partes imperator expetitur; pragmaticæ sanctiones cum singulis imperialibus advehuntur, sed tantumdem est: in omnibus quippe studii non fructus, sed labor supervacuus. Unde cum Damianus noster petitione fratrum sæpe pulsaretur, quatenus sequester accederet, et si possibile esset, pacis inter eos fœdera continuaret; hac rogantibus voce respondit: « Christus est pax nostra; de quo etiam de Virgine recens nato angelitus dictum est: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax*. Quia ergo Matrem veræ pacis de vestro monasterio projecistis, dignum est, ut inquietis calamitatum tribulationumque procellis atque turbinibus agitemini. » Verum cum fratres illi hæc, quæ Damianus dixerat, non dubiis erumpentibus signis, vera probantes, in arcto siti, tandem ad cor rediissent, pavimento se humiliter prostrassent, ac percepta pœni-

tentia, nunquam de se cætero neglecturos solita Dei Genitricis præconia unanimiter promississent: mox post coruscas atque tonitruas, tanta cœli serenitas rediit, ut ab eo tempore ipsimet Fratres jucundæ pacis otio perfruerentur, ac de Seyllea voragine se delatos ad portum, gubernante Filio Virginis, gratularentur.

Felicissimo atque angelico ad cœlos transitu, mortalis vitæ peregrinationem absolvit ardentissimus beatæ Virginis amator, ejusque cultus studiosissimus promotor Damianus, Faventiæ, in domo eidem Virgini sacra, nempe in venerabili monasterio S. Mariæ quod extra portam nuncupatur, anno orbis redempti 1072, ætatis 66, die 22 Februarii; ibidem in basilica sanctissimæ Dei Genitricis summo cum honore tumulatus. Post mortem vero, Urbano cænobii sancti Georgii Ariminensis abbati, per visum apparens, inter cætera dixit: « An nescis, quod in camera S. Mariæ Virginis habito, in ejus sacrario demoror, ac illius camerarium me esse profiteor? »

Porro Bellarminus in lib. iv *De amissione gratiæ et statu peccati*, cap. 15, probans B. Virginem Mariam, singulari Dei privilegio, ab originali peccato fuisse immunem, inter alios Patres, qui huic positioni suis testimoniis suffragantur, adducit collegam suum Damianum, his verbis: « Habemus Petrum Damiani, qui in sermone de Nativitate S. Jo. Baptistæ scribit: altiore genere sanctificationis B. Virginem mundatam fuisse a peccato, quam Joannem, vel Jeremiam, qui in utero sanctificati leguntur. Non videtur autem aliud genus sanctificationis fingi posse, quam ut B. Virgo mundata sit a peccato, in quod necessario incidisset, nisi per gratiam præservata fuisset. Joannes vero et Jeremias sanctificati sunt a peccato, in quod jam, re ipsa, inciderant. Idem Petrus in sermone de Annuntiatione beatæ Mariæ: « Cum fecerit, inquit, Deus omnia opera sua valde bona, hoc melius fecit, consecrans sibi in ea, reclinatorium aureum, in qua sola se, post tumultus angelorum et hominum, reclinaret, et requiem inveniret. » Hactenus Bellarminus ex Damiano.

§ XIV. — De Petro Deza.

Petrus Deza, Hispanus, antiqua et nobili stirpe parentum editus, Lusitanique regibus sanguine junctus, vir non minus prudentia juris, et exacta legum notitia, quam judicii excellentia, et justitiæ summa observantia mirabilis; quem Gregorius XIII P. M. Romana purpura decoravit, inter alia pietatis suæ erga augustissimam Virginem specimina, ut in ecclesia Conchensi festum S. Nominis Mariæ, quotannis, solemni pompa celebraretur, apud Sixtum V, Pontificem Maximum, suis supplicationibus impetravit. Celebratur hoc festum Conchæ ab anno 1513, per Breve apostolicum, ritu duplici, ut reliqua festa majora per annum; illudque fundavit canonicus Petrus de Pozo, propter insignem devotionem, qua erga sanctissimum nomen Mariæ

afficiebatur; deditque pro fundatione sex millia maravediziorum, voluitque ut præbendam habentibus solverentur, eo modo, quo in matutinis fit, id est, solis ad illud comparentibus. Joannes vero de Pozo, Conchensis quoque canonicus, ac domini Petri nepos, posteaquam Pius V Pontifex Maximus ex decreto atque ordinatione sacrosancti concilii Tridentini multa festa, inter quæ et illud, reformasset, sanctitati suæ per cardinalem Deza supplicavit, ut in integrum restitui posset, legibus concilii servandis accommodatum, quod et impetravit, ut ex subjecto testimonio ejusdem eminentissimi cardinalis Deza liquebit.

« Petrus miseratione divina tit. S. Priscæ S. R. E. cardinalis Deza, dilecto nobis in Christo Joanni del Pozo Palominio, canonico ecclesiæ Conchensis, in Domino salutem. Nobis tuo nomine fuit expositum, esse in ecclesia Conchensi sacellum, seu capellam sanctissimæ Dei Genitrici dicatam, annuoque censu dotatam, in qua magna devotione ac solemnitate, proprio etiam ac peculiari Officio, festum de Nomine ejusdem semper Virginis, octavo ejus Nativitatis die, celebrari solebat; quoad ex decreto sacrosancti concilii Tridentini, atque jussu Pii V, Pontificis Maximi, vetus precandi ritus in melius est restitutus. Ex quo tempore, sub una duntaxat commemoratione, hactenus fuit celebratum. Quapropter enixe a nobis efflagitasti, ut supplices a sua Sanctitate facultatem impetraremus, quo id festum rursum sub integro proprioque Officio celebrari posset. Nos vero, partim nostra in beatissimam Virginem devotione permoti, partim etiam tuis justis ac piis votis satisfacere cupientes, a sanctissimo in Christo Patre ac domino Sixto divina Providentia Papa V, vivæ vocis oraculo super id nobis facto, facultatem obtinuimus, ut dictum festum in 17 diem mensis Septembris translatum, duplici ac proprio Officio, ad novam precandi formam, ut supra accommodato, deinceps in perpetuum libere isthic celebrari queat. Quam nos facultatem, tenore præsentium, tibi et isti ecclesiæ, a sua Sanctitate concessam largitamque declaramus et attestamus, non obstantibus Constitutionibus apostolicis, cæterisque quibuscunque. In quorum fidem, etc. Datum Romæ 16 Januarii anno Domini 1587, Petrus cardinalis Deza. » Obiit autem Deza octogenarius, anno salutis per Christum Dominum orbi restitutæ 1600, die 27 Augusti.

§ XV. — *De Petro Donato Cæsio.*

Petrus Donatus Cæsius, Romanus, ex Cæsiae gentis familia, quæ generis claritate, et rerum gestarum splendore Romæ nitet, exortus, vir sacrati juris scientia, ac integerrimæ vitæ exemplo laudatissimus, quem Pius V Pontifex Max. in amplissimum purpuratorum Patrum ordinem, eximie virtutis merito, cooptavit, cum gloriosissimam Virginem, Dei Genitricem Mariam, ex intimis cordis sui visceribus adamaret, dum Bononiæ legati munere fungeretur, ædi ejusdem gloriosissimæ

Virginis, Dei Genitricis Mariæ, in summo palatio a Julio III cœptæ, supremam imposuit manum: alteramque alibi ipsius Dei Matris ædem, vetustam ac pene collapsam, renovavit. Romæ etiam ecclesiæ Sanctæ Mariæ (quam de Vallicella vulgo dicimus) absidem fundavit, ædes multas coemit, sacerdotum habitationem ampliavit. Suavi mortis somno consopitus, æternam evectus est ad requiem, anno Christi Domini 1586, in Kal. Octobris, ejusque cadaver in eadem ecclesia S. Mariæ de Vallicella, sepultum est, hoc elogio:

*Petro Donato Cæsio
S. R. E. cardinali
Harum ædium amplificatori
Templique absidis fundatori.*

§ XVI. — *De Petro de Fuxo.*

Petrus de Fuxo, senior, Gallus, ordinis Minorum, a Martino V, Pontifice Maximo, cardinalitio honore insignitus, vir suo sæculo magnus, qui in concilio Constantiensi cum cardinalibus, et in Hispania legatus, schisma delevit, duos Hispaniæ reges confœderavit, et diversas provincias, ut pater patriæ, annis triginta duobus, summa cum laude administravit, inter alia pietatis obsequia, quibus Deiparæ Virginis amorem in corde suo ardere manifeste declaravit, anno 1457, Sedis apostolicæ a latere legatus, celebravit Avenione concilium provinciale, in quo inter alias ordinationes, statutum edidit tenoris sequentis: « Decretum in concilio Basileiensi factum de Conceptione beatissimæ Virginis Mariæ, statuimus inviolabiliter observari, districte omnibus inhibendo sub excommunicationis pœna, ne quisquam aliquid in contrarium prædicare, vel publice disputare præsumat. Quod si secus aliquis fecerit, dictam sententiam eum incurrere volumus ipso facto et in prima synodo per diœceses, per quemlibet celebranda, prædicta statuimus publicari, et curatis ecclesiarum injungi, ut hæc populo manifestent. Datum in ecclesia cathedrali Avenionensi, die 7 ensis Septembris, anno Incarnationis Dominicæ 1457, pontificatus domini nostri Calixti Papæ III anno 3. » Subscripserunt huic statuto, non solum ipse Petrus, qui toti præerat concilio, sed Alanus Coctivus S. R. E. cardinalis (de quo supra), Robertus Aquensis archiepiscopus, Petrus episcopus Aptensis, Georgius Senecensis, Gaucherius Vapincensis, Nicolaus Massiliensis, Petrus Dignensis, Petrus Glantavensis, Palamedes Cavallicensis, Pontius Vaicionensis, Joannes Rhegiensis, Stephanus Tricassinensis, Michael Carpektoractensis, et Joannes Auracisensis.

Animam cœlo reddidit Petrus noster anno post redemptum genus humanum 1464, die 13 Decembris.

§ XVII. — *De Petro Gonzales de Mendoza.*

Petrus Gonzales de Mendoza, Hispanus, marchionis de Sanctigliana filius, a Sixto IV, Pontifice Maximo, anno 1475, Cardine ordinis collega datus, patriarcha Alexandrinus, archiepiscopus Toletanus,

Hispaniarum primas, Castellæ ac Toleti regnorum archicancellarius, vir ad omnia summa natus, et suo sæculo magnus, quem universa Hispania coluit, et externi etiam principes venerati sunt: eximio pietatis devotionisque affectus erenissimam cœli terrarumque Reginam, a pueritia ad senectam usque, colere studuit: sciensque a majoribus suis, inter gentilitiæ domus tesseræ cæruleis litteris, in Campo aureo, hæc verba apposita: *Ave, Maria, gratia plena*: Deiparam Virginem non solum sæpe ore salutare, sed semper intimo amoris sinu eam excipere; et cultu, quo potuit, maximo, assidue venerari conatus est. Ut Hispaniæ primas, et sedis apostolicæ a latere legatus, templum maximum urbis Granatensis, quod rex catholicus Ferdinandus V, et Isabella serenissima conjux, ob victoriam de Mauris hostibus reportatam, purissimæ Conceptioni Domini nostræ erigendum voverant, in honorem ejusdem purissimæ Conceptionis erexit, dicavitque. Extra Calahorræ civitatem, ecclesiam Domini Nostræ de Hortis fundavit et dotavit; et ad constructionem ecclesiæ parochialis Sanctæ Mariæ de la Fluente, in urbe Guadalajara, ingentem pecuniæ summam contulit, cum aliam, extra eandem urbem, ecclesiam Mariano Nomini dedicatam, suis impensis, construxisset. Monasterio beatissimæ Virginis, Domini nostræ, cognomento de Sopretan, prope Hitæ Villam, largas elemosynas donavit in vita, moriensque tantam ei reliquit pecuniæ summam, ut ea, ejusdem monasterii templo manus ultima imponi potuerit. In ecclesia S. Mariæ de Guadalupe, quatuor capellanas fundavit et dotavit. Ecclesiam suam Toletanam, Mariæ Deiparæ Virginis consecratam, ac eidem Mariæ Deiparæ Virginis singulariter dilectam, tenerrimo amoris affectu dilexit, eamque multis ac eximiis donis, ornamentis, ac beneficiis munificentissime cumulavit. Sed et alia in Deiparæ Virginis obsequium præstitit Mendoza, dictus magnus Hispaniæ cardinalis, quæ hactenus ad inæ cognitionis notitiam non venerunt. Decessit anno salutis partæ 1495, ætatis 67, in Idus Januarii, suumque corpus in ecclesia jam dicta Toletana sepeliendum, ultimis testamenti tabulis, ordinavit.

§ XVIII. — *De Petro de Luxemburgo.*

Petrus de Luxemburgo, Gallus, imperatoris quidem, et regiis cognationibus illustris, sed animi splendore, et sanctitatis fulgore illustrior; qui licet a Clemente VII pseudopontifice, anno 1386, S. R. E. cardinalium numero aggregatus, a Clemente tamen VII Mediceo vero Pontifice anno 1527, apostolico diplomate in beatorum numerum relatus est: B. Virginis ab ipsa pueritia devotissimus, vix quintum aut sextum annum excesserat, cum castitatis florem Deo, in honorem ejusdem beatæ Virginis, voto promisit. Cum augustissimam Christi Servatoris Matrem filiali prorsus affectu prosequeretur, eam non alio nomine, quam Matris suæ, appellare solitus erat. In quinque Vigiliis solemn-

tatum amantissimæ Matris suæ, solius panis et aquæ jejunium hilari animo tolerabat. Quotidie vero, priusquam ad mensam accederet, centies Salutationem angelicam, flexis genibus, in faciem procumbens, recitabat. Spiritum Deo reddidit, anno 1387, ætatis 18, die 5 Julii, qui dies ejus sanctissimæ memoriæ quotannis consecratur Avenione, ubi nobile sacellum in ejus honorem est, et aliud Parisiis apud Cœlestinos.

§ XIX. — *De Petro Maria Burghesio.*

Petrus Maria Burghesius, Senensis, S. R. E. cardinalis ab Urbano VIII Pontifice Maximo creatus, Reginæ cœli a prima pueritia observantissimus, tanto erga illam affectu atque observantia in omni vita enituit, ut ipsius nomen, non minus in suo nomine, quam suo in corde semper insculptum gestaverit. Primum Missæ sacrificium, in basilica Sanctæ Mariæ Majoris, ante sacratissimam magnæ Dei Matris Virginis Mariæ imaginem, a D. Luca depictam, in Burghesiano sacello cultam, celebravit: erga quam porro imaginem tam amanti fuit pietate ac religione affectus, ut nulla dies elaberetur, quin ipse, vel per suum nobilem aulicum (laudando sane, simulque imitando posteris exemplo) illam religiose inviseret, ac demississime, in illa, divam suam veneraretur. Rebus humanis excessit, anno salutis mortalibus allatæ 1642, die 15 Junii.

§ XX. — *De Petro Paulo Crescentio.*

Petrus Paulus Crescentius, Romanus, ex apostolicæ Romanæ cameræ auditore S. R. E. presbyter cardinalis a Paulo V Pont. Max. creatus; vir, et nobilissimæ familiæ laude conspicuus, et propriæ virtutis meritis commendabilis; S. Philippi Nerei familiari consuetudine atque institutione usus, miram inde erga beatissimam Virginem pietatem hausit. Illud identidem affirmabat, fieri omnino non posse, ut quis non beatæ Virginis studio pietatis addictus, ad salutem pertingeret; e contra vero vix fieri posse, ut non pertingeret, huic si operam suam navare vellet. Nunquam familiari sermone hujusmodi pietatis cultum destitit promovere. Fortuna adversa si quis uteretur, vel magno aliquo ærumnarum fluctu jactatus, ipsius consilii clavo regi deposceret, ab hac una Virginæ pietatis aura res sibi tranquillæ optare, sperareque jubeat. Sæpe interfuit, dum in ecclesia Urbeveta (cujus erat episcopus) Rosariæ B. Virginis preces haberentur: popularique pietati, in iisdem habendis, sua præsentia non parum suffragatus est. Urbeveta ecclesia S. Mariæ Virginis Deiparæ Assumptæ sub tutela est. Hic vetus rebusque miris insignis divæ Virginis imago, ante quadringentos annos colebatur, quo tempore ad beneficia ipsius impetranda, undique gentium confluente maxima multitudine, et votivis pecuniis affatim congestis, ea templi moles excitata est, quam etiam nunc licet mirari. Erga quam imaginem Crescentius, antiquam illam populi sui pietatem navis incitamen-

us, ut excitaret, loco veteri dimoveri, novoque ac meliori collocari primum voluit. Deinde quo facilius felicisque cultores alliceret, singulis sabbatis, multa præulendum facum copia, imaginem sacram populo videndam detegi, dum numerosis musicorum vocibus Litanæ Lauretanæ, atque aliæ quædam sacræ odæ dicerentur, instituit. Quo tempore non solum aderat ipse, genibus ante B. Virginem semper flexis, sed et verba exhortationis ad populum habere solebat; vel saltem, si per occupationes non liceret, piæ alicujus lectionis pabulo gregem suum recreabat. Mortalitatem explevit, et placidissime obdormivit in Domino, anno orbis redemptionis 1645, die 25 Februarii.

§ XXI. — De Petro Pazmany.

Petrus Pazmany, Hungarus, et Hungariæ primas, qui societatem Jesu a prima ætate complexus, postmodum ob eximiam doctrinam, et spectatissimæ virtutis meritum, postulante Ferdinando II, augustissimæ memoriæ imperatore, cui summo erat in pretio, ab Urbano VIII Pontifice Maximo Romana purpura donatus est, beatissimæ Virginis, ab ipsa infantia, devotissimus, fatebatur ingenue, se, a puero, innumera beneficia, et liberalissima Dei manu, ejusdem divinissimæ Virginis intercessionem, impetrasse: et triumphabat lætitia plenus, quod Varadini, id est, eam in urbe natus esset, quam S. Ladislaus rex Hungariæ, ipsius cœlestis Regina jussu, extruxisset, et nobilissima ejusdem basilica illustrasset. Gloriabatur, suprema S. Stephani voluntate Hungariam Mariæ hæreditatem factam esse, et Mariam Hungaris esse in pretio, etiam dum suis nummis Deiparæ imaginem imprimunt, et hanc epigraphen: *Patrona Hungariæ*: dolebat vero ingemiscereque, dum considerabat hæreditatem hanc, quondam adeo præclaram, nunc prope ad nihilum redactam esse, et pro Hungaria sua his verbis Deiparæ Virginis supplicabat: « O Virgo benedicta, o benigna regni Hungariæ Domina, converte oculos in multa, quæ nobis desunt: miserere nostrarum prægrandium ruinarum. Ecce jam prope mortuum est, quod amasti, regnum: jam prope exinanitum est regnum tuum, nobilissima Domina nostra. Quocirca prodi coram Filio tuo in medium. Dic illi: Fili, in regno meo defecit vera religio, procul abest justitia: procul castus Dei amor: procul prisca pietas. In aquam abiit vinum illius potissima ex parte, fides transiit in errorem: templum desertum: virēs collapsæ: libertas jugo ethnico mancipata. » Sic ille. Hungariam autem allōquens, dicebat: « Mili crede, chara patria mea Hungaria, quod, si beatissimæ nostræ Dominæ consilio fueris obsecuta, habebunt obtinendi vim preces Virginis. Eapropter impense cordi inserte cœlestis hujus Reginae doctrinam, et fac quodecunque jusserit Christus: certa esto futurum, ut aquam tuam commutet in vinum, et profligatam fortunam tuam integritati restituat. »

Inter alia ferventis amoris sui erga augustissimam Dei Genitricem specimina, purissimum Marianæ Conceptionis mysterium dictione luculentissima explicavit eminentissimus hic ecclesiastes atque theologus; et concione integra, quam 8 Decembris in festo purissimæ Conceptionis dedit, magno rationum et auctoritatum pondere, solidis fundamentis constabilivit, quod ab originalis peccati macula vacua fuerit beatissimæ Virginis Conceptio. Ea vero quibus ille astruit immaculat hujus mysterii dignitatem, cum fere ad quatuor capita revocentur, carpiam et singulis aliquid, et lineam Apellis ostendam.

Primum est, ducto a præcellentissima Dei Matris dignitate argumento, ubi Christum Mariæ liberatorem fuisse defendit, ex illo Augustini argumentatus in Psalmo LXXXV: « Liberavit ab ægitudine, non in qua eras, sed in qua futurus eras: » et de iis, qui ad carcerem ducti non sunt, alias ducendo loquens Augustinus: « Inde, inquit, se recte dicunt liberari, quo, per liberatores suos, non sunt permitti perducii. » Unde idem in *Confess. c. 7*: « Gratiae tuæ deuto, quæcunque non feci mala. Et omnia mihi dimissa fateor, quæ te duce non feci. Ideo amplius te diligat, qui se videt peccatorum laqueis non implicari. » Atque hunc liberandi modum et filio et Matri fuisse magis gloriosum.

Quod vero sacræ Paginæ, dum de peccati originalis in totum genus humanum propagatione loquuntur, beatissimam Deiparam non includant, patet primo, nam concil. Trident., sess. 5, dum de originali peccato loquitur, relinquit nobis libertatem affirmandi, Deiparam sine illo esse conceptam: non relinqueret vero, si Scriptura id etiam de illa affirmasset. Secundo, Tridentinum, sess. 6, can. 23: « Tota, inquit, vita, peccata omnia venialia, ex speciali Dei privilegio, vitasse beatam Virginem tenet Ecclesia. » S. Th. III part., quæst. 27, art. 4: « Beata Virgo nullum actuale peccatum commisit, nec mortale, nec veniale. Non fuisset idonea Mater Dei, si peccasset aliquando: tum quia ignominia Matris ad Filium redundasset, tum quia singularem affinitatem habuit ad Christum, qui ab ea carnem accepit. »

Atque ex his ita ratiocinatur sapientissimus cardinalis: « Nec sæpius, nec magis evidenter affirmat sacræ Scripturæ auctoritas, omnes nos originali labe contactos, quam quod omnes peccemus: et tamen Ecclesia Deiparam ab omni actuale peccato semper immunem fuisse affirmat. Et id quod de omnibus mortalibus asserunt sacræ Litteræ, illa ita intelligit, ut ex omnium illorum numero eximat Dei Matrem. Eapropter etiam ea quæ de originali peccato in mortales omnes transfuso affirmat sacer Codex, possunt, cum exceptione divinæ Matris, intelligi. Accedit quod et hic ignominia Matris in Filium redundasset, ut de actuale peccato argumentatur sanctus Thomas. Deinde eo majori asseveratione dici potest, beatissimam Dei-

param non tantum ab omni veniali actuali, verum et ab omni originali labe fuisse innocentem, quo originale peccatum est deterius, ac magis exitiabile quam omnia mundi totius venialia peccata : illud est fons et radix actualium, quo etiam ex capite argumentatus Augustinus contra Julian. cap. 9, sub finem probat, Christum nunquam peccasse, eo quod originali labe infectus non fuerit, et adjungit : Profecto peccatum etiam major fecisset, si parvulus habuisset. Eadem ratione licebit, ex eo quod beatissima Virgo nullius actualis peccati rea fuerit, etiam ratiocinari, quod nec peccato originis fuerit maculata. Denique eo ipso, quod Ecclesia sub anathemate prohibuerit, ne quis hæreticam audeat censere esse sententiam de immaculata Conceptione, perspicue sententiam dixit, hoc mysterium nulli sacræ Scripturæ dogmati repugnare. Ergo juxta sensum Ecclesiæ, eximitur Dei Mater ab universalibus illis in Scriptura loquendi modis, quibus peccatum originale ad hominum universitatem extenditur ; sicut exempta fuit, ne cum dolore pareret, Gen. iii, v. 16, 19, et ne, Eccli. xl, 11, converteretur in terram. »

Alterum caput est, ignominia Christo inurenda, si dicere audeamus, illum tali Matre natum, quæ antea, immanis dæmonis mancipium et filia fuerit : « Nam cum Christi caro (inquit ille) sit e carne beatæ Virginis, tanquam veræ Matris Christi ; si caro Matris aliquando fuit in maledictione sub dæmonis jugo, etiam Christi carnem aliquando sub maledicto fuisse necesse esset dicere. » Addit deinde ibidem e sacra et profana eruditione plura, de honore, vel dedecore parentum in filios descendente.

Tertium caput est, filialis erga Matrem suam in Christo reverentia et necessitudo ac obligatio. Unde ait : Exodi i, v. 17 ; Levit. xv, v. 9 ; Prov. xx, v. 20 ; Matth. xv, Marci vii, v. 50, Filius patri, vel matri si maledicat, nefaria res censetur. At vero quisquis originali inquinamento contaminatus est, est filius iræ, Ephes. ii, v. 2 ; peccator, in condemnationem, Rom. v ; et Matth. xxv, iudex condemnandos vocat maledictos. S. Gregorius ait a Job cap. iii, et a Jeremia cap. xx, maledictam vocari noctem, in qua conceptus est homo, ideo quia ibi est peccatum originale. Heu ! quis ausit credere, quod filius, quo melior filius nunquam fuit, irato aliquando oculo aspexerit, vel maledicto subjectam viderit ? ut ne Pomponio illo Attico quasi inferior videatur, qui juratus affirmavit : se cum matre nonagenaria nunquam in gratiam rediisse, quia nunquam aliquid dignum venia intercessit. Ad hæc, filii etiam propriis periculis parentum honori consultum volunt, ac vitæ. Aeneas Anchisen e Trojano incendio effert per flammam, et mille sequentia tela. Cimon patri sepulturam voluntariis vinculis emit. Quid tale pro Matris suæ honore Christus, qui id, sola voluntate, citra sudorem potuit, ut illa originali scditate nunquam

sorderet ? Id si non fecit, quomodo illam honoravit ? In luto illam reliquit, ut postea elueret ? In dæmonis captivitate, in Dei maledictione, in statu quo damnationem æternam commerebatur, illam prius esse passus est, ut illam postea adornaret : et prius hostibus suis ludibrio esse permissam, sibi postea dilectam deligeret ? Si forte integrum esset mortalibus, matrem sibi suo eligere arbitrato, uti Deo integerrimum fuit, ecquid putas, essetne quispiam filiorum, qui talem sibi matrem eligeret, quæ prius, infami quapiam nota fuerit indecenter infamis ? Certe inter homines, immortaliter infamis haberetur, qui matrem, qui sponsam, citra sudorem omnem, a Tartarorum, seu ethnicorum captivitate, securam servare posset, neque tamen servaret : quanto id minus decet de Deo cogitare ?

« Matrem suam pluribus corporis animique dotibus ornavit Deus. Corpus illi semper virgo ; partus citra dolorem, facta est Mater Dei. Anima nullo unquam peccato inquinata, et admirabilibus beneficiis cumulata. Si penes Mariam fuisset alterutrum eligere, maluisset his donis omnibus carere potius quam, vel uno ictu oculi, in divinæ iræ et maledictionis statum incidere. Si cum Mathatia, vel Susanna eligenda sit, vel gratiæ Dei per peccatum, vel famæ ac vitæ jactura, sine peccato, imo infernus ipse, juxta Anselmi Chrysostomique sententiam : infamia, mors, infernus, præ peccato est eligendus. Nec dignus est amari a Deo, qui aliquid pluri æstimat, quam gratiam Dei. Si itaque Dei Mater maluisset illis corporis animique dotibus potius carere, quam exitialis illius labis nota inquinari, quis credat, quod illè Deus, qui Adamum et Evam, qui angelos absque ullo inquinamento creavit, id negaverit Matri suæ, quam hoc desideraturam sciebat, si illi electio offerretur ?

« Si dicas, illam dum conciperetur, nec dum fuisse Matrem Dei, quare Christum illi honorem illum non dedisse : parum perite id objicitur : alias nec sanctificatam in utero dices, nec natam sine macula, nec sine peccato conservatam, antequam Deum utero conciperet. »

Quarta ratio ducitur a festo Conceptionis B. Virginis, quia, ut S. Th. ait in part., quæst. 27, art. 1 : « In ipsa Nativitate fuit sancta, quia non celebrat Ecclesia festum, nisi pro aliquo sancto. » Et S. Bern. Ep. 174 : « Ortum Virginis indubitanter sanctum habeo. Nec fallitur Ecclesia, sanctum reputans Nativitatis ejus diem. Quomodo festus habeatur, qui minime sanctus est conceptus ? » Ita ille. « Cum ergo (subdit Petrus) nunc jam celebret Ecclesia festum Conceptionis B. Virginis, sancta est illa Conceptio ; si autem fuisset in peccato, esset maledicta, Job, cap. iii, non sancta. Certe lapidibus illum obrueremus, qui maledictum fuisse dicere auderet diem, quo beata Virgo, veluti purpurea salutis aurora, concepta est. Neque sanctificationis, sed Conceptionis diem statuit Ecclesia celebrandum.

« Verum enim vero, tametsi hæc non essent,

magnum tribunalium axioma est, quod, si de quopiam quæstio suboriatur; liberne sit, an servus; reus, an innocens? liber et innocens debeat censerī, donec indubitatis indiciis et luce clarioribus demonstrari possit, illum servum esse, vel reum. » Vide Aristotelem Problem. 29, quæst. 15: « Reum liberare volumus potius nocentem, quam condemnare innocentem. Etsi iniquum etiam est, liberum asseruisse, qui servus est; longe tamen iniquius, servum sanxisse, qui liber est. Idcirco cum beatissimam Virginem illius noxæ ream esse, indubitatis et luce clarioribus indiciis ostendi non possit, imo illam defendere sine ullo errore liceat per Ecclesiam; id nos illi non negare tenemur. » Hactenus sapientissimus cardinalis; cujus et in fine concionis prædictæ ista est ad beatam Virginem apostrophe: « O benedicta Virgo! O principis sacerdotum virga florens! O scala sanctissima, per quam non angeli, verum Dei Filius descendit ad nos! O cœlestis aquæductus, canalis et fluvius benedictionum! O rosa, nullius peccati flamma afflata! o arca testamenti, in qua non lapis, virga, vel manna, verum cœlestis opulentiae thesaurus est! Te coram humi provolutus, non solum susceptos in verbi divini prædicatione labores per tuas manus porrigo Deo meo; verum etiam, primum quidem reo huic capiti, deinde huic tuo regno Hungariæ universo, per te misericordiam imploro. Chara Domina nostra, monstra te esse Matrem, Matrem Christi. Filius tuus non minus te honorat, quam Salomon matrem suam, III Reg. II. Pete, Mater, pete a Filio tuo, ut sopitam in gente Hungarica erga te excitet pietatem, hæreses eradicet, blasphemos freno coerceat, peccato mersos illuminet, ut omnes, uno corde, Creatori fideliter serviamus. Amen. »

Civitatem Tirnaviensem in Hungaria insigni academia auxit, quam sub beatissimæ Virginis patrocinio constitutam esse voluit. Porro inscriptio sigilli, et insignium tesserariorum illius academiciæ, seu universitatis, hæc est: « Patrona Hungariæ, Mater Universitatis Tirnaviensis. » Scutum ipsum occupat sedens Virgo Mater, Parvulum sinu complexa, qui laureatum librum tenet. Ad pedes vero Virginis sunt insignia regni Hungariæ et tres pennæ Petri cardinalis Pazmany fundatoris.

Mortuus est Posonii, anno Domini 1637, nocte inter S. Josephi ac Joachimi dies media; ut qui spiritum se in regno Mariano, in civitate Mariana, id est, Mariæ jussu erecta, gloriabatur hausisse, eundem in medio Mariani sponsi Josephi et parentis Joachimi complexu deponeret. Princeps, si quis alius, in Deiparæ Virginis cultum propensus, ac de ejus honore in iis etiam, quæ de fidei controversiis multa exquisitè edidit, operibus, præcellentissimis modis meritis.

§ XXII.—*De Petro Valerio.*

Petrus Valerius, Venetus, Augustini, Valerii,

cardinalis (cujus supra memini), nepos, episcopus Famagustanus, mox archiepiscopus Cretensis, ac tandem Patavinæ ecclesiæ antistes, quem Paulus V Pontifex Maximus, exigentibus virtutum meritis, ad purpuratæ dignitatis fastigium extulit: inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, Veronæ, in ecclesia cathedrali, in honorem ejusdem Deiparæ Virginis, magnificum sacellum a fundamentis erexit, ac pro ejus perpetuo cultu novem capellanas instituit ac dotavit. In ecclesia etiam Sanctæ Mariæ Gratiarum, quæ in insula prope Venetias celebris est, nobilem capellam, suis sumptibus excitavit, et sacerdotibus, qui eidem inservirent, congruos redditus assignavit.

Idem, ære proprio, a fundamentis restituit sacellum beatæ Virginis nobilium de Zabarellis, quod in cathedrali urbis Patavinæ templo situm est. Cætera, quæ tanti principis erga augustissimam Dei Matrem cultum atque amorem tangunt, ad meæ hactenus lectionis notitiam non venerunt. Abiit ad honorum operum præmia, anno Domini 1629, nonis Aprilis.

§ XXIII.—*De Philippo Bavaro.*

Philippus Bavarus, serenissimi et nunquam satis laudati principis Gulielmi Baviaræ ducis filius, vere miraculum naturæ, sive sapientiam species rerum tam divinarum, quam humanarum, sive humanitatem, mansuetudinem, clementiam, qui Vaticanam purpuram, a Clemente VIII Pontifice Maximo acceptam, magnis virtutibus decoravit: dum adhuc (ut ita dicam) lac sugeret, Marianam pietatem exsuxit: Deiparam Virginem, erga quam non solum amore, sed ardore ferebatur, virgineo pudore et demissione animi præsertim coluit: nullo enim unquam impuræ Veneris vapore afflatus est, et ad mentis puritatem conservandam et augendam, octavo quoque die, piacularem confessionem obibat, et Deiparæ Virginis Filium Christum Servatorem, perennem puritatis fontem, in Eucharistiæ augustissimo Sacramento suscipiebat: tenuiorum domos benevolentiae causa subibat, nosocomia lustrabat, pauperibus ægrotisque nummos sua tradebat manu, et eorum pedes abluebat: homines, vel infimæ sortis, comi ac sereno vultu salutabat, compellabat, audiebat. Thaumaturgam divæ Virginis imaginem quæ Oetingæ in Germania colitur, unice diligebat, cui, ut semper, qua licet, adesset, sui effligiem corporis inter statuas principum, quæ sacelli per ambitum interiorum complures positæ sunt, collocavit. Abstulit eum terris dies 18 Maii anno 1598, tanta salutis æternæ fiducia, ut medicis curandi spem dimittentibus, impavidus juxta ac lætus dixerit: « Amici, in cœlo suavius vivemus. » Ætatis, quando decessit, agebat annum 22, dignusque erat, ut in republica vitam inciperet, cum finivit.

§ XXIV.—*De Philippo Boncompagno.*

Philippus Boncompagnus, Bononiensis, Gregorii

XIII Pontificis Maximi (a quo cardinalis creatus) ex fratre Boncompagno senatore nepos; qui in Christianæ reipublicæ muneribus regendis singularem ingenii et pietatis laudem obtinuit: inter alia devotissimi sui erga Deiparam Virginem obsequii monumenta, basilicæ Sanctæ Mariæ Majoris (cujus fuit archipresbyter) prædium Salonici donavit; eidemque candelabra et cruces argenteas, variaque altarium integumenta dicavit; ad extremum, ante Virginis effigiem corpori tumulum elegit. Cætera Deiparæ affectum spectantia rescire nondum contigit. Obiit anno salutis 1586, ætatis 38, septimo Idus Junii; cui canonici Sanctæ Mariæ Majoris, ad grati animi significationem, et posteritatis memoriam, hoc in suo sacrario monumentum exstare voluerunt:

*Philippus Boncompagnus,
S. Sixti cardinalis,
Salonici prædium canonicis donavit,
Candelabra, argenteas cruces,
Variaque altarium integumenta
Basilicæ dicavit.
Ad extremum ante Virginis effigiem
Corpori tumulum elegit.*

§ XXV.—*De Philippo a Ferraria.*

Philippus a Ferraria, Siculus, ob singularem eruditionem, morumque integritatem summam, episcopus primo Pacensis, deinde vero (ut quidam, referente Trithemio, volunt) S. R. E. eminentissimi cardinalis: beatissimæ Virginis cultor atque amator eximius, inter alia obsequiorum genera, quibus sibi ejusdem beatissimæ Virginis gratiam devincire studuit, edidit Sermones in præcipuis ipsius Deiparæ solemnitatibus. Nec alia ad meæ cognitionis notitiam hactenus venerunt. Claruit anno orbis redempti 1394.

§ XXVI.—*De Philippo Vastavillano.*

Philippus Vastavillanus, Bononiensis, Gregorii XII Pontificis Maximi sororis filius, ab eodem Gregorio, purpuræ honore et titulo Sanctæ Mariæ Novæ, ac deinde S. Mariæ in Cosmedin, inter diaconos cardinales coonestatus; inter alia pietatis suæ erga magnam Dei Matrem indicia, Lauretanæ domus patrocinio suscepto, per Vitalem Leonorium, quem Laureti præsidem constituit, sedula agrorum cultura, Lauretanæ domus vectigalia auctiora fecit, ac benignitate in pauperes peregrinos nihil remissa, in procerum hospitium lautum ac liberale curam ostendit. Itaque novum egregiumque conclave, quod nuper in pontificis Lauretanis ædibus exstructum erat, magnifice ac hoc ipsum ornatum voluit. Ibi principes viri excipiebantur, et quæcunque ad hõspitalitatis munus pertinebant, summa cum cura perficiebantur. Ita omnes læti domum redibant, liberaliter se Laureti habitos cultosque memorantes. Et ea res, fructuosa etiam Lauretanæ domui, non solum decora beatæ Mariæ exstitit.

Viam universæ carnis ingressus est Vastavilla-

nus anno salutis 1587, ætatis 47, xvi Kalend. Septembris.

§ XXVII.—*De Pompeo Aragonio.*

Pompeius Aragonius, Romanus, quem pietatis, prudentiæ, justitiæ, aliarumque virtutum nomini- bus clarissimum, Clemens V Pontifex Maximus in amplissimum purpuratorum Patrum collegium cooptavit; inter alia pietatis suæ erga sanctissimam Dei Genitricem pignora, edidit vivæ vocis oraculum, a Paulo V Pontifice Maximo acceptum, concedens Fratribus Minoribus, ut singulis Sabbatis, Officium Immaculatæ Conceptionis B. Virginis, quod incipit: *Sicut lilium*, recitare valeant; est autem hujus- modi:

« Pompeius miseratione divina tituli S. Balbinæ S. R. E. presbyter cardinalis, Aragonius nuncupatus, totius Ordinis S. Francisci protector, corrector et gubernator.

« Universis et singulis præsentibus litteras inspecturis, lecturis pariter et audituris, fidem facimus et attestamus, qualiter die 19 mensis Januarii anno ab orbe redempto 1609, sanctissimus Dominus et in Christo Pater D. Noster Paulus divina Providentia Papa V, suæ vivæ vocis oraculo nobis facto, ad instantiam et supplicationem Adm. R. P. F. Ludovici a S. Joanne evangelista, ejusdem Ordinis, in Romana curia commissarii generalis ultramontanæ familiæ, propter eximiam devotionem quam totus ordo habet in Deiparæ Virginis Immaculatam Conceptionem, concessit, quod omnes Fratres totius Ordinis supradicti, omnibus diebus Sabbati, festo novem lectionum non impeditis, possint recitare Officium Immaculatæ Conceptionis, quod incipit: *Sicut lilium*, etc., sub ritu semiduplicis. In quorum omnium et singulorum fidem ac testimonium præmissorum præsentibus manu nostra subscriptas, per secretarium nostrum subscribi, ac sigillo, quo utimur in similibus, jussimus communiri. Datum Romæ in palatio nostro solitæ residentiæ, sub anno partæ salutis 1609, die 21 Januarii, pontificatus ejusdem sanctissimi Domini nostri anno quarto. POMPEIUS, cardinalis Aragonius protector. » Exstat autem hoc vivæ vocis oraculum, subscriptum a Francisco Feren- tillo secretario, in principio fere omnium Breviariorum Ordinis Minorum, et Antuerpiæ anno 1636, Madriti anno 1611, et Romæ ex typographia reverendæ Cameræ apostolicæ excusum est. Terram deseruit, cælum petiturus Aragonius, anno salutis 1616, ætatis 64, die 4 Aprilis, fuitque titularis S. Mariæ in Aquiro.

§ XXVIII.—*De Pompeo Columna.*

Pompeius Columna, Romanus, S. R. E. cardinalis a Leone X Pontifice Maximo creatus, quo auctore Clemens Papa VII, obsidione liberatus, restituta Romæ pax, et hostilis exercitus mœnibus egressus fuit: inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, dum esset archiepiscopus Montis Regalis, templum cathedrale beatæ Virginis Mariæ,

a Gulielmo II, Siciliae rege, erectum, in multis decoravit ac illustravit. Cætera ad meæ cognitionis notitiam hactenus non venerunt. Mortalitatem ex-

plevit Neapoli anno salutis 1532, iv Kalend Augusti. Sepultus in Ecclesia monachorum beatæ Virginis Montis Oliveti.

CAPUT XV.

De Raphael Riario, Raymundo Nonnato, Raymundo Perauldo, Raynerio Capoccio, Reginaldo Polo, Riccardo Petrono, Roberto Bellarmino, Roberto Nobilio, Rodolpho Chevières, et Rodolpho Pio, S. R. E. cardinalibus.

§ I.—De Raphael Riario.

Raphael Riarius, Savonensis, Ligur, a Sixto IV Pontifice Maximo, amplissimo purpuratorem Patrum ordini ascriptus, ab eoque honoribus et fortunis honestatus: inter alia pietatis tributa beatissimæ Virginis soluta, dum esset summi Pontificis camerarius, miraculosam Conceptæ Virginis iconem, quæ nunc colitur in templo sanctorum Laurentii et Damasi, in venerabili ecclesia Sancti Salvatoris ad Fornicem, prope plateam Campi Floræ in urbe olim asservatam; cum hæc ecclesia jam esset profanata ac destructa, inde in prædictum templum sanctorum Laurentii et Damasi, a se, una cum adjunctis ædibus, magnis impensis, magnifice a fundamentis ædificatum, religiosissime transtulit; et ibidem sacellum ornatissimum sub Conceptionis beatæ Virginis titulo erexit; ut in eo jam dicta Conceptæ Virginis imago, omni studio pietatis et religionis, honorifice custodiretur, coleretur et susciperetur. Cætera obsequiorum genera, quæ tantus princeps, Deiparæ Virgini impensa voluntate persolvit, ad meæ hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Debitum naturæ solvit Riarius, anno salutis 1521, natus anno 1461.

§ II. — De S. Raymundo Nonnato.

Sanctus Raymundus Nonnatus (ideo Nonnatus dictus, quod cæso defunctæ matris utero prodiit), natione Hispanus, patria Portelensis, diœcesis Urgellensis in Catalonia, ordinis B. Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum, ipsius in Romana curia procurator generalis, totiusque Hispaniæ clarissimus sidus; diaconus quidem cardinalis tit. S. Eustachii, a Gregorio IX creatus, sanctorum vero catalogo ob egregiam vitæ sanctitatem, et miraculorum multitudinem, ab apostolica Sede ab immemorabili ascriptus; denique, hoc nostro ævo, ab Urbano VIII, extensione Officii, pro universa sua religione, donatus: ab ipsis fere incunabulis, augustissimæ cælorum Reginæ cultui, atque obsequiis addictissimus fuit. Cum annos, quibus bonum malumque discernitur, attigisset, atque a suo parente (ut a studio litterarum, quibus puer erat propensissimus, arceretur): in villam relegatus, oviculas aliquas ex propriis gregibus (licet Cardonæ comitibus sanguine junctas) pascere adactus esset, divina Providentia factum est, ut in agro in quo Raymundus suum pusillum pascebat gregem, parva ecclesia, seu eremitorium S. Nicolai Myrensi episcopo dicatum foret, in eoque perpulebra Deiparæ Virginis Do-

minæ nostræ imago, quam ipse genuflexus, intimo cordis affectu, summoque devotionis studio sæpe sæpius (ne dicam assidue) demississimo cultu venerabatur. Ante hanc imaginem, dum puer Raymundus cor suum aliquando effunderet, post suavissimum cum ea colloquium, hæc a Domina sua audire meruit: « Ne timeas, Raymunde, ex nunc enim te in meum recipio filium; quocirca ore pleno me poteris appellare Matrem, de meisque in posterum patrocinio et protectione confisus, securus esse. » Exinde, licet augustissimæ cælorum Reginæ servus esset humillimus, ac ejus sese mancipium infimum (ut omnes sane sumus) candide confiteretur, quotiescunque tamen imaginem Deiparæ Virginis conspiciebat, se ipsum haud continere poterat, quin illam elata voce Matrem suam amantissime appellitaret, asserens disertis verbis, nec aliam sibi matrem aliquando fuisse, nec fore, ut esset cordis sui Domina et Tutelaris, nisi ea, cui in filium, ipsa misericorditer annuente, se totum devoverat, et a qua anima et gressus sui in Dei mandatis jugiter dirigebantur. De beatissimæ Virginis puritate atque præstantia, data quæsitæque occasione, suavissimos cum aliis sermones permiscebat: atque ob ipsius præsertim amorem ejusdem filios, religiosos ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum (quem ex ipsius beatissimæ Virginis Mariæ revelatione, nuper Barcinonæ fundatum, jam probe noverat), tenerrimo prorsus affectu prosequabatur.

Cum sub id tempus, per Italiam totam, Hispaniasque, sanctissimi Mariani Rosarii, a D. Dominico Prædicatorum patriarcha, adinventus recitandi modus, late fuisset propagatus; nihil Raymundus greges suos pascenti, atque ante Deiparæ imaginem, in ædicula S. Nicolai oranti, dulcius ac suavius erat, quam hæc devotione uti, et Salutationes angelicas Matri suæ amantissimæ multiplicare. Cum quondam Tartareo hosti, sub falsa pastoris forma varios sibi errores paranti, respondisset, se non aliam posse apprehendere doctrinam, nisi eam, quam imago sanctissimæ Virginis Mariæ, illie in æde D. Nicolai sita, illum docebat: vix talia protulit, cum sacrosanctum Mariæ nomen dedignatus dæmon, fragore præcipiti, fumum evaporans stygium, sese dedit in Tartara; quapropter, cognita hostis fraude, Raymundus, nihil cunctatus, ad consuetum sibi asylum, divæ scilicet suæ imaginem, se proripuit dulcique affectu laudes gratesque Virgini liberatrici dixit. Cumque iterum, sui omnia jura,

corde libentissimo, Deiparæ Virgini resignasset, visa sibi illa est, hilari vultu, sui servitutem mancipatumque acceptare. Dissolvebatur hic in lacrymas, cœlesti dulcedine redundantes, mirisque consolationibus, ac spiritualibus deliciis, a consolationum ac spiritualium deliciarum Matre, cordis ejus intima replebantur. Aucta autem Raymundi pietas in Virginem est, quando cognovit, toties cœlestem angelum, sub pulcherrimi juvenis forma, vices suas in gregum custodia implere, ac super oves suas, ex cœli Reginae præcepto, invigilare, quoties ipse ad jam dictam S. Nicolai ædiculam se conferebat, ut ante sanctissimæ Dei Genitricis Dominae suæ imaginem, cor suum, ac plenissimos amoris sensus aperiret. Cum a Deipara Virgine Maria, quæ sibi apparuerat, intellexisset, se rem gratissimam eidem Deiparæ facturum, si in ipsius honorem, virginitatem suam Deo sacrasset; continuo in ipsius Deiparæ præsentia, virginitatis votum emisit, et quod Deo voverat, (ut instantissime petierat, et ardentissime optabat) se usque ad mortem perfectissime impleturum a Domina sua certitudinem accepit. S. Nicolaum Myrensem episcopum (cujus ædiculæ incolæ erat fere assiduus) sæpe sæpius summo affectu deprecabatur, ut suus intercessor esse dignaretur apud Reginam, et Dominam illam, a qua tantis gratiis favoribusque quotidie indesinenter cumulabatur. Familiari B. Virginis colloquio jussus, pascuis saltibusque relictis, Barcinonem proficisci, suoque Ordini de Mercede Redemptionis captivorum nomina dare: late obsecuturum se respondit, ni de patris sui displicentia formidaret. Verum patris licentia per virum principem (Cardonæ, scilicet, comitem) qui eadem loca venationis causa frequentabat, B. Virginis admonitu obtenta, Barcinonem, ut jussus fuerat, concedens, post navatam illic studiis operam, per manus S. Petri Nolasci fundatoris candidum ejusdem B. Virginis habitum, summa cum animi sui jucunditate, suscepit. Conscriptus in sæcrum Marianorum clientum numerum, relatu incredibile est, quam grato animo beneficium, a D. Virgine acceptum, prosequeretur. Sæpe totam sui meliorem portionem, cor videlicet, augustissimæ cœlorum Reginae in holocaustum lætanter offerebat: atque in tantæ Dominae cultu, obsequiisque, alacriori ac ferventiori studio seipsum exercere enitebatur; præcipuo autem sensu pro viro illo principe orationes fundere consuevit, quo auctore, placato patre, omnibus, quæ sunt mundi renuntiaverat.

In Africam, redimendis captivis, ex sui Ordinis instituto profectus, Christianæ religionis causa, Virgine Domina sua in adjutorium appellata non solum ob illata sibi verbera pœnam non sensit, sed potius lætissima dulcedine perfusus est. Ejusdem B. Virginis favore, cum labia ipsius repagulo ferreo fuissent occlusa, ne verbum Dei disseminaret, expeditius tamen loqui auditus est. Jam in S.

R. E. cardinalium ordinem ascriptus, cum die quodam imbris madido, hiemisque tempore, in Barcinonensis urbis via, pauperem, ætate et canitie venerandum, sine capitis tegumento, pluvie frigori que expositum deprehendisset; compassione motus, statim pileum sibi detractum, cano senis capiti, libenti animo. summaque voluntate imposuit; quod quam gratum Deiparæ Virgini acciderit, ex hoc potest haud difficulter agnosci, quod Raymundus domum rediens, atque orationi, juxta morem, enixe incumbens, in extasin raptus, vidit, se ad pulcherrimum deduci viridarium, in eoque conspexit speciosissimam Reginam (quæ sine dubio Virgo fuit Deipara) cum frequenti virginum comitatu varios flores colligere, ex iis pulcherrimam coronam pertexere, ac tandem in præmium pilei, quem paulo ante seni pauperi dederat, supra sui capitis verticem collocare. Hanc autem florum coronam, a Deipara Virgine oblatam, cum sibi in cœlo reservari petiisset Raymundus, atque interim, dum in hac vita degeret, coronam spinarum, quæ dolorum tolerantia contexta est, si concedi instantè postulasset, immisso capitis dolore, qui ab eo tempore ad obitum usque perduravit, continuo voti compos effectus est.

E stadio hujus mortalitatis, vix quadragenarius, excessit, angelicis manibus sacra synaxi refectus, circa annum reparatæ salutis 1240. Cujus corpus, cum suum esse vellent Cardonæ comites (in quorum domo obierat), suum vero Barcinonense cœnobium ordinis S. Mariæ de Mercede (ubi religiosum habitum induerat), litem exortam B. Virgo diremit, dum illud ad ædiculam S. Nicolai (in qua Raymundus, adhuc puer, pietatis suæ lac suxerat, atque a sua imagine tot ibi gratias favoresque acceperat) per mulam, oculis captam, fecit mirabiliter deportari. Voluit enim suavissima Dei Mater, ac benignissima mundi Domina, servum suum Raymundum, præcipuo religionis cultu, eo in loco honorari, in quo ille a pueritia, tenerrimo semper summoque filiali affectu, seipsam studuerat honorare. Ab eo namque tempore, prædicta ædicula S. Nicolai, in celeberrimum conversa est templum, ipsius S. Raymundi Nonnati nomini dedicatum; quod ad hodiernum usque diem (præsertim vero ultima Dominica Augusti, qua ejusdem S. Raymundi festum, tota Catalonia, quotannis, solemnissime colitur) permagno ac incredibili populorum concursu, ob crebra, quæ ibi exhibentur, miraculorum beneficia, frequentatur.

§ III. — De Raymundo Perauldo.

Raymundus Perauldus, Gallus, Surgeriis in Xantonibus natus, ex episcopo Gurcensi, et nuntio apostolico per totam Germaniam, S. R. E. cardinalis ab Alexandro VI Pontifice Maximo creatus, vir egregie pius et doctus, adeoque opulentia contemptor, ut elargiendo, nihil sibi retinuerit; inter alia affectus sui erga Deiparam Virginem documenta, anno salutis 1502, dum in Germania esset

Sedis apostolicæ legatus, edidit de confraternitate Rosarii ejusdem Deiparæ Virginis Bullam unam, quæ Magdeburgi, sæculo superiori, custodiebatur; ut refert Joannes Andreas Coppensteinus, lib. III, de eadem Fraternitate, cap. 6 et 8. Morti succubuit, anno orbis redempti 1550, ætatis 70, Nonis Septembris. Fuit titularis ecclesiarum S. Mariæ in Cosmedin et S. Mariæ Novæ.

§ IV. — *De Raynerio Capoccio.*

Raynerius Capoccius, Viterbiensis, ex monacho Cisterciensi S. R. E. cardinalis, tituli Sanctæ Mariæ in Cosmedin, ab Innocentio III Pontifice Maximo creatus, vir per omnia eximius, et qui cum purpura, vitæ sanctitudinem, et præsertim obsequentissimum erga Mariam Deiparam Virginem amoris affectum assidue conjunxit: dum Viterbii nocte aliquando oraret, cœlitus illi somnus immisus est, moxque astitit matrona quædam longe decora, flammantem cereum manu præferens: ea, apprehensa Capoccii dextera, visa illum in proximum nemus ducere, suoque illo cereo arbusta magno ambitu exurere. Evigilans Capoccius, visum memoria repetit, stupetque, quid istud sibi vellet ignarus: anachoretam adit, nomine et vitæ candore Album, a quo non semel, de rebus obscuris divina responsa expetierat et acceperat. Albus, nocte eadem, illo ipso loco, Mariam Deiparam aspexerat, splendido, regioque solio sedentem, suadentemque, qui tum quoque adesse videbatur. Capoccio, uti eo loci templum ejus nomini extrueret. Quocirca Capoccio ex Albo mysterium, ejusque interpretationem petenti, facilis, ac prompta fuit Albi responsio: Virginem sanctissimam omnino cupere, uti templum ibi excitet, suæ tutelari sacrum. Lætus hoc oraculo Capoccius, e monte Sancti Martini, in quo Albi domicilium Viterbio proximum, propere locum sibi cœlitus ostensum petit, nocturnique incendii vestigia, et situm, sacris ignibus, virginea manu, futuræ ædi designatum, conspexit. Extemplo manum operi admovet, Romaque deducto sancto Dominico, Prædicatorii ordinis antesignano, cui erat maxima familiaritate conjunctus, templum, cœnobiumque ultro offert.

Præter hanc ecclesiam, construxit Capoccius ecclesiam Sanctæ Mariæ de Paradiso, ut ex catalogo Viterbiensium episcoporum manuscripto habetur; et alia etiam præclara Marianæ pietatis specimina edidit, quæ me fugiunt.

Decessit anno 1212, vi Kal. Junii, sepultusque est Viterbii in ecclesia S. Mariæ, quæ dicitur ad Gradus, a se fundata, ante majus altare: de eoque in propinquiiori sacello, hoc epitaphium, penicillo expressum legitur:

*Raynerio Capoccio Viterbiensi,
Tit. S. Mariæ in Cosmedin
Diacono Cardinali.
Ædis hujus, cœlitus demonstratæ,
Religioso fundatori,*

*Familiæque Prædicatorum piissimo largitori
Fratres, ad beneficii memoriam sempiternam,
Amplissime benemerito, ante digniorem
Aram condito nuncuparunt.*

§ V. — *De Reginaldo Polo.*

Reginaldus Polus, Anglus, regio sanguine ortus, a Paulo III Pontifice Maximo Romana purpura donatus, vir, in quo par fuit nobilitati virtus, et utrique haud impar rerum divinarum cognitio, summaque pietas, quæ cum admirabili continentia certavit: erga sacratissimam Dei Matrem Virginem Mariam præcipua quadam et pia devotione affectus, anno 1546, die 17 Junii, dum in Tridentina œcumenica synodo esset Sedis apostolicæ legatus, declaravit non esse suæ intentionis comprehendere in decreto de peccato originali beatam et immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem: sed observandas esse Constitutiones felices recordationis Sixti Papæ IV sub pœnis in ejus Constitutionibus contentis. Qua declaratione quantum Dei Genitricis purissima Conceptio favorem acceperit, domestico hoc exemplo ostendit Lezana in *Apologetico* pro Conceptione, cap. 13: « Si rex (inquit) aut princeps publico legis edicto statueret, omnes sibi subditos, cujuseunque honoris et honestatis sint, alicui oneri, vectigali, tributo, impositionive astrictos esse: cum hoc tamen expresse declararet non esse suæ intentionis reginam sibi desponsatam sub hoc edicto comprehendere; quis tam improbus exactor existeret, ut a regina regia sponsa tale vectigal exigeret? Aut quis non putaret regiam voluntatem esse, ut regina omnino libera, immunisque a tali solvendo tributo permaneret? Hoc igitur pari in præsentī accidit eventui. Spiritus namque sanctus, qui per Patres Tridentinæ synodi loquitur, omnes homines sub originalis jūgo mansisse declarat: sub hoc tamen decreto Dei Genitricem, consociam et sponsam sibi comprehendī penitus prohibet. Qualiter ergo licebit alicui, aut tali reginæ tale crimen impingere, aut eam non omnino liberam et immunem putare? » Sic Lezana. Cujus ibidem, et ista sunt verba: « Licet clare concilium Tridentinum non definiat, Dei Matrem sub generalibus Scripturæ locutionibus, in quibus omnes homines sub peccati originalis vineulo constrictos esse dicitur, non includi nobis tamen facultatem ad id affirmandum tribuit. Si namque existimaret sub illis generalibus regulis comprehendī: quo jure posset, non modo eam excipere, sed nec asserere non esse suæ intentionis comprehendere beatam Virginem Mariam? Si autem in sacris Litteris non continetur oppositum nostræ assertioni, quis eam audebit negare? Aut qua facie talem ac tantam dignitatem, tam eximie Dei Matrem decorantem diffiteri audebit? » Hactenus ille. Sed quam faverit sanctissimæ Deiparæ Virginis Conceptioni concilium Tridentinum, cui Reginaldus noster, tanquam Sedis apostolicæ legatus, præfuit, optime inter alios demonstrat

Waddingus in legatione, sect. 2, tract. 8, quem consuluisse non pœnitebit. Obiit Reginaldus, magnus in Tridentina synodo Marianæ excellentiæ advocatus, anno salutis 1558, xvi Kal. Decembris.

§ VI. — *De Riccardo Petrono.*

Riccardus Petronus, Senensis, nobili genere ortus, qui cum suo tempore in jurisprudentiæ difficultatibus, tanquam oraculum publicum adiretur, et doctrinæ eximiæ opinione, maximam, tota Italia, existimationem acquisivisset, a Bonifacio VIII Pontifice Maximo, in amplissimum S. R. E. cardinalium ordinem relatus est: pro amore illo, quo in Deiparam Virginem ardebat, inter multa ædificia, quibus civitatem Virginis, et patriam suam Senam, magnifice ornavit, monasterium Carthusianorum, in ejusdem Deiparæ Virginis in cœlum assumptæ honorem, a fundamentis erexit, sui erga augustissimam cœli Reginam religiosi affectus monumentum. Stamen mortalitatis abruptum, anno salutis 1513, iv Kal. Martii, ejusque corpus Senis in templo maximo Mariano, marmoreo monumento sepultum est.

§ VII. — *De Roberto Bellarmino.*

Robertus Bellarminus, Soc. Jesu, a Clemente VIII Pont. Max. ad cardinalitiam purpuram suscipiendam adactus; vir virtutum meritis toti orbi Christiano conspicuus, fideique catholicæ athleta robustissimus: a pueritia ipsa quotidie Horarias beatissimæ Virginis preces venerabundus legebat: ejusdemque implorabat nomen, per illustres titulos, quos Litánias vocant. Idem demittebat per filium adductos precarios globulos, qui numerant Virginis, aut singuli, vitæ annos; aut deni, virtutum Rosas. Suasor erat sociis, vana ut sua mutarent gaudia, itarentque ad templum aliquod, vel iconem Virginis Deiparæ frequentatione populi venerabilem, et in hanc sententiam sæpissime impulit socios. Nihil illi tam gratum, quam invitari ad cœtus sodalium, qui devovent se Virgini Dei Genitrici. Sed quo affectu esset erga sanctissimam Deiparam, succedentibus annis patuit, quando, tum voce in pulpitis, tum calamo in scribendo, zelantissimum se præbuit ipsius cultus honorisque propagatorem ac propugnatorem. Populos ad imitationem virtutum beatæ Virginis suis sermonibus invitabat atque ad patrociniū ejusdem implorandum efficaciter impellebat. « Si Reginam nostram (inquiebat) in diademate, quo in Assumptione a Domino coronata est, intueri desideramus, beatæ Mariæ vestigiis insistamus, eamque, quantum infirmitas nostra patitur, imitemur. Beatæ Mariæ pedibus provolvamur, ejusque patrociniū imploremus, ejus preces flagitemus, eam advocatam apud Deum habere toto animo cupiamus. » Sic ille. Magnas nobis utilitates a Deiparæ proposito exemplo provenire assererat: hanc vero inter alias, ut, cum in varias tentationes inciderimus,

non conqueramur. « Numquid enim (dicebat ille) non prælare nobiscum agitur, si similes Mariæ efficiamur? Mater sine peccato existens, nihil in hac vita, nisi tribulationes invenit; et tu terræ vermiculus, in peccatis natus, in peccatis vivis, et tamen indignaris, si non omnia pro voto succedunt? Discamus ergo, discamus, exemplo Mariæ, quod Christianorum est proprium, bona agere et mala pati. » Sic ille. Neminem prorsus esse affirmabat, qui aliquo nomine ad Mariæ thronum aditum non habeat: nam si virgo erat, invocare poterat virginum Virginem: si matrimonio copulatus, invocare poterat Matrem et Sponsam Dei: si dives ac nobilis, invocare poterat cœli Reginam: si miser atque afflictus, invocare poterat amaritudinis mare: si peccator, invocare poterat Matrem misericordiæ: denique si justus, invocare Matrem Solis justitiæ. Ut nihil erat, quod eum cum Bernardo magis delectaret, ita nihil erat, quod eum terreret magis quam laudes et gloriam beatæ Virginis prædicare. De qua apud populum dicturus, ipsam beatam Virginem appellabat, ejusque opem implorabat, ut sibi vocem et verba et vires suppeditaret, ut talia per eam diceret de ea, quæ Deo et ipsi honorem et gloriam, et auditoribus utilitatem aliquam, ac emolumentum afferrent. Spem suam Mariam nuncupabat, et post Dominum, in ipsius potissimum intercessione confidebat. Elogium illud, quo beata Virgo ab Ecclesia, in Antiphona *Salve Regina*, *Dulcedo* appellatur, optimo jure in ipsam beatam Virginem, contra hæreticos id inficientes, quadrare asseverabat; ob innumerabilia beneficia, quibus illa semper consolata est, et quotidie consolatur afflictos: cum non sit angulus orbis terræ, in quo non luceat memoria aliqua beneficiorum ejus.

Inter alia, quæ in laudem B. Virginis, litterarum monumentis consignavit, in Bibliotheca Mariana recensita, scripsit atque edidit super *Missus est angelus Gabriel* conciones 5, quibus plurima, pulcherrimaque ejusdem B. Virginis encomia complexus est. Mariam ibi appellat Abigail prudentissimam, et pulcherrimam, quæ Davidis, id est, Dei iram justissima indignatione succensam contra stultum Nabal, id est, hominem peccatorem, suis precibus et intercessione mitigavit: Annam felicissimam, quæ post multas lacrymas, multaque jejunia, tandem a Deo Filium, multo Samuele majorem et meliorem obtinuit, eumque statim ab infantia, in templum allatum, Domino consecravit: Judith fortissimam et castissimam, quæ non caput Holofernis amputavit, sed caput draconis conculcavit et contrivit: Advocatam peccatorum, quæ a peccatoribus justissimam Dei iram precibus suis et intercessione avertit: Plantam peregrinam, quæ fructum protulit nuptiarum, et florem virginitatis non amisit: Membrum Ecclesiæ præstantissimum, pulcherrimum et gloriosissimum: Vellus candidissimum et tenuissimum, merito suæ pietatis et in-

noentiae, cui tota se infudit Divinitatis plenitudo : Vas amplissimum et capacissimum, omni vanitate vacuum, et gratia usque ad summum repletum : Lumen et Decus orbis terræ : Domicilium virtutum : Florem humani generis : Aciem sanctitatis : Angelum terrestrem, vitæ puritate : Comitum individuum Filii sui : Evam novam : ut plura alia laudum præconia, quibus ipse excellenti ingenio, summaque animi contentione, et singulari ac prope incredibili devotione, Deiparam attollit et prædicat, brevitati consulens, omittam.

Excellentiæ, honorisque Deiparæ Virginis, adversus hæreticorum blasphemias, acerrimus exstitit defensor : sibi que ad easdem blasphemias profligandas, vocem, et latera, et impetum, et ardorem Spiritus ministrari vehementer cupiebat. Unde Lutherum, luteum plane hominem, qui nihil, nisi in luto, et cæno volutari, desiderabat : quia hic in sermone quem habuit aliquando in Natali die B. Virginis Matris Dei, in istam vocem blasphemio atque impuro ore proruperat : Omnes Christiani æque magni sumus, sicut Mater Dei, et æque sancti sicut ipsa, zelo Dei plenus, his dictis perstrinxit : « O linguam præcidendam ! o blasphemiam inauditam ! *Dignare me, laudare te, Virgo sacrata, da mihi virtutem contra hostes tuos.* Tunc Deiparæ Virgini æqualis es, qui castitatem vovisti, et monachus monialem, hoc est, sacrilegus sacrilegam uxorem duxisti ? qui paupertatem voluntariam professus es, et templa atque altaria spoliasti ? qui obedientiæ jugo collum subiecisti, et jugum postmodum excussisti, et sacra vincula disruptisti, et majoribus tuis, et sanctis pontificibus, et Ecclesiæ Matri, et Deo parenti obtemperare recusasti ? Tu, qui gloriam Deo, sanctis venerationem, templis ornatum, vim sacramentis, cultum debitum imaginibus sacris, canonicis Libris auctoritatem, majoribus obedientiam, et multis millibus miseriorum, et per te deceptorum hominum, vitam et salutem æternam eripuisti ? et quomodo tam excors, tam stultus es, ut tam aperte tecum ipse pugnes, ut cui te parem esse dicis, ejus diem festum celebres, et de laudibus ejus ad populum verba facias ? » Hæc et plura alia contra Lutheri blasphemias, castissimæ Virginis amator Bellarminus. Qui et pro Mariæ virginitate in partu et post partum, contra Bezan, et pro ejusdem divina maternitate contra Nestorium, et pro ejusdem Antiphona *Solve Regina*, contra Petrum pseudomartyrem, validissime et gloriosissime decertavit.

Et quoniam ejus tempore non defuerunt, ex hæreticis, qui Ecclesiam universam, et ipsum concilium Tridentinum accusarent, quod opinionem de immaculatæ Virginis Conceptione (quam ipsi manifestum errorem esse credebant) non solum tolerare, sed etiam ut piam et probabilem recipere videretur ; neque defuerunt etiam, qui impudenter affirmarent, ab Ecclesia Romana defendi Conceptionem immaculatæ Virginis Mariæ, tanquam

articulum fidei : Bellarminus pro Domina sua calamum arripiens, tria breviter, contra illos, evidentissime demonstravit. Primo non haberi adhuc apud catholicos pro re certa et explorata, ac fide catholica tenenda, B. Virginem sine peccato fuisse conceptam. Secundo, hanc ipsam opinionem non esse ullo modo hæreticam, vel erroneam judicandam. Tertio, non esse etiam temerariam, sed piam admodum ac probabilem ; atque adeo contraria sententia longe probabilior. Et primum quidem satis aperte ostendit ex Pontificiis Sixti IV et Pii V Constitutionibus, et concilii Tridentini Decreto : quibus disertis verbis pronuntiatur, nondum esse quæstionem istam de Conceptione B. Virginis ab Ecclesia Romana et apostolica Sede definitam. Secundum perspicuum fecit, tum ex iisdem Constitutionibus et decreto, quibus excommunicationis pœna statuitur in eos qui hanc hæreticam vel erroneam damnare audent : tum etiam docendo, Virginem Deiparam ab originali peccato fuisse immunem, non repugnare expresso Dei verbo, neque Ecclesiæ declarationi ; nullumque esse Scripturæ vel conciliorum locum, ubi disertis verbis legatur, B. V. Mariam in originali peccato fuisse conceptam. Tertium denique luculenter evicit, afferendo probabiles, congruentesque rationes : primum ex Scripturis, deinde ex Patribus ; tum ex consensu Ecclesiæ, postremo ex ratione, quibus non temere, sed pie et recte existimatur, B. Virginem Mariam, singulari Dei privilegio, ab omni peccato fuisse immunem. Hæc autem contra hæreticos late, atque evidentissime demonstrata, videre potest, qui cupit, in lib. IV *De Amissione Gratiæ et Statu peccati*, a cap. 15 et deinceps.

Porro requisitus Bellarminus a Paulo V Pontifice Maximo, ut inter alia, suum circa hoc sensum aperire vellet, videlicet, an esset definibilis quæstio de Conceptione B. Virginis ? post navatam lectioni atque orationi operam, dixit : Sententiam suam esse, posse definiri Conceptionem B. Virginis sine peccato originali, esse accipiendam ab omnibus fidelibus, ut piam et sanctam : ita ut nulli deinceps liceat contrarium sentire, vel dicere, sine temeritate et scandalo et suspitione hæresis. Probabat hoc Bellarminus, ratione ducta a Scriptura et Patribus generatim ; nam Scripturæ loca, per se sumpta, non exstant clara, et Patres inveniuntur varii. Sic igitur formabat rationem : « Scriptura clare testatur, B. Virginem esse veram Dei Matrem, Lucæ II : *Ecce concipies et paries*, etc. Patres multi dicunt beatissimæ Virgini, quia Mater Dei est, convenire dignitatem et eminentiam sanctitatis et gratiæ super omnem puram creaturam. Chrysostomus in Liturgia, et Theodoretus in Cantica, dicunt, B. Virginem esse puriorem et honoratior, quam Cherubini et Seraphini. S. Gregorius Papa in primum caput libri Regum dicit, B. Virginem esse montem in vertice montium, quia

merita sua erexit super omnes sanctos, et super omnes angelos. S. Anselmus, in libro *De Conceptu virginali*, cap. 18 : Decuit, inquit, Virginem ea puritate nitere, qua major sub Deo nequit intelligi. S. Augustinus in libro *De Natura et gratia* cap. 36, dicit, Cum de peccatis agitur, se nolle de B. Virgine ullam habere quæstionem. Denique nullus negat, B. Virgini nullum privilegium negandum, modo sit possibile puræ creaturæ, et non sit contra privilegia Christi. Certum est autem, possibile esse puræ creaturæ habere gratiam in ipso primo instanti creationis; id enim contigit angelis, in quibus Deus fuit simul condens naturam, et largiens gratiam, ut dixit S. Augustinus lib. xii *De Civitate Dei*, cap. 1. Et idem dicunt communiter scholastici de Adam et Eva. Præterea, possibile est puræ creaturæ, carere omni peccato : tales sunt omnes angeli boni : ergo debuit hoc tribui Virgini Deiparæ, quæ est purior omnibus angelis, saltem quoad remotionem a culpa. Vera enim puritas dicit duo : remotionem a peccato, et approximationem Deo, qui est infinita puritas. » Objectioni vero, quæ communiter fieri solet, scilicet, hoc esse contra Scripturam, in Epistola ad Romanos cap. v : *In quo omnes peccaverunt* : respondebat Bellarminus : beatam Virginem peccasse in Adam, quando erat in lumbis Adæ, et ut loquitur sanctus Augustinus lib. i *De Baptismo parvulorum*, cap. 10, quando omnes in illo unus homo fuerunt, non vero quando exstitit in persona sua ; et quia peccavit in Adam, in se quoque peccatum habituram, nisi per gratiam præventa fuisset ; nec obstare, non esse Christum Redemptorem omnium, si B. Virgo non habuit peccatum originale : quod est contra Paulum II Cor. v : *Christus pro omnibus mortuus est ; ergo omnes mortui sunt* : dici enim poterat, B. Virginem esse mortuam morte peccati, de jure, non de facto ; quia debuit mori, sed præservatam esse ex merito Christi , ac proinde liberatam esse nobiliori modo : quomodo ille, qui damnatus est ad mortem, et antequam veniat ad patibulum, liberatur. Tales enim locutiones sunt in Scriptura, Gen. ii : *Quacunque hora comederis, morte morieris*, id est, de jure, non de facto. Psal. lrv : *Eruisti animam meam ex inferno inferiori* ; ideo eruisti, quia fecisti, ut non caderem in infernum inferiorem. Et ad Rom. viii : *Corpus quidem propter peccatum mortuum est*, id est, morti obnoxium. Addebat Bellarminus aliam rationem a simili : « Nam instituendo Nativitatem, Præsentationem et Assumptionem celebrari, sine licentia sentiendi contrarium, definita sunt ista mysteria, et temerarius esset, qui negaret : ergo, inquebat, potest definiri etiam Conceptio, tollendo licentiam concessam : nulla enim est ratio, cur potuerint illa definiri, et hoc non possit ; nam de illis nullum habemus testimonium Scripturæ sacræ, nec perpetuam traditionem, nec testimonia Patrum, nisi aliqua pauca, et temporum posteriorum. » Et hoc

quidem fuit Bellarmini judicium de definibilitate Conceptionis B. Virginis, Paulo V Pontifici Maximo, in congregatione Sanctæ Inquisitionis, anno 1617, die ultima Augusti repræsentatum ; quod utinam, (ut universus fere orbis optat) suum tandem aliquando sortiatur effectum. Asserebat autem Bellarminus, sententiam, quæ tenet B. Virginem fuisse sine originali peccato conceptam, non posse definiri esse hæreticam : « Quia ecclesia, sive Sedes apostolica definivit contrarium. Sixtus enim IV, in Extravagante *Grave nimis*, etc., expresse definit eos qui dicunt hæreticum esse dicere, B. Virginem sine peccato originali esse conceptam, falsum dicere : et excommunicavit illos excommunicatione reservata summo Pontifici. » Nec item posse definiri, non esse tenendam ut piam, sed ab omnibus rejiciendam, ut temerariam et scandalosam, « quia hoc est dicere, quod Sedes apostolica erraverit in approbando Officio Conceptionis, et tota Ecclesia erraverit in eo recipiendo, quod certe falsissimum et erroneum est. »

Obtinuit Bellarminus in suæ cardinalitatis dignitatis titulum ecclesiam S. Mariæ in Via ; hujusque ecclesiæ chorum et testudinem ad honorem B. Virginis, quam unice, post Deum, amabat, perfecit, atque undique opere plastico adornavit. Morti proximus Salutationem angelicam clare recitavit sæpius, aliisque orationibus subinde interposuit suavissimum Mariæ Nomen, et per intervalla etiam illud : *Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostræ, Amen*. Ad portum tandem æternæ salutis feliciter pervenit, anno salutis 1621, ætatis 79, die 17 Septembris : et medium cor Christo, alterum dimidium Mariæ, testamento legavit, ut refert Gaspar Tausch in sua *Sanctissima Matre Dolorosa*, lib. iii.

§ VIII. — De Roberto Nobilio.

Robertus Nobilius, Politianus, S. R. E. cardinalis, Julii III Pont. Max. ex sorore nepos, qui ea puritate, qua primævæ culpæ lavacrum egressus est, eadem pene ingressus creditur in cælum ; Mariæ Deiparæ Virginis se cultorem studiosissimum, ab ipsa infantia demonstravit ; dum adhuc puerulus, sacratissimam ipsius Deiparæ Virginis imaginem, in domestico sacello sitam, qua genuum flexione, qua thuris oblatione, qua cereorum accensione, qua laudum canticis, qua florum ornamentis, aliisque similibus pietatis religionisque significationibus studuit honorare. In senatorium ordinem a patruo ascitus, tituloque antiquissimæ ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Dominica insignitus, ob id præsertim gaudio perfusus est, quod ejus curæ, amantissimæ Domine suæ ecclesia, fuisset commendata. Aliquid scripturus, iis, quæ scribenda essent, semper sacratissimum Mariæ nomen præfigebat. Compassionem et dolorem beatissimæ Virginis, quem ipsa in passione et morte Filii sui

perpressa est, tenerrime cum sui animi sensu, sæpe dolentissimus meditabatur. Qualibet Sabbati die, sacratissimæ cœlorum Reginæ venerationi, ex Ecclesiæ institutione addicta, aulicos omnes, servosque a minimo usque ad maximum, secum in eadem mensa discumbere volebat; quibus etiam, Marianæ humilitatis imitator præcipuus, humiliter ministrando inserviebat. Scripsit in laudem beatissimæ Dei Matris orationem, in qua suum erga eandem abunde declaravit affectum; orationisque initium est: « Nos maxima consolatione sustentant beatæ Virginis preces, quas pro hominum salute ad Filium fundit: ipsa enim est omnium hominum singulare perfugium, angelorum Regina, Christi Mater, etc. »

Cætera me fugiunt. Æternitati autem maturus evolavit in cœlum, angelicis moribus adolescens, et beatæ Virginis apprime studiosus, anno salutis 1559, ætatis 18, xv Kalend. Februarii.

§ IX. — *De Rodulpho de Chevrières.*

Rodulphus de Chevrières, Gallus, vir moribus consiliisque spectatissimus, quem Urbanus IV Pontifex Maximus, anno salutis 1261, amplissimo purpuratorum Patrum senatui aggregavit: in honorem Deiparæ Virginis Mariæ, quam toto vitæ suæ tempore speciali cultu veneratus est, ecclesiam metropolitanam Montis Regalis in Sicilia, a Gulielmo II Siciliæ rege ædificatam, consecravit, eamque in die dedicationis visitantibus unius anni et 40 dierum indulgentias concessit. Huic etiam ecclesiæ bona a Carolo Siciliæ rege, quem ut legatus apostolicus coronaverat, occupata restitui curavit, et multa alia religiosæ pietatis signa erga magnam Dei Matrem ostendit, quæ hactenus ad meæ cognitionis notitiam non venerunt. Christiano orbi ereptus est, anno a Virginis partu 1270, iv Idus Augusti.

§ X. — *De Rodulpho Pio.*

Rodulphus Pius, S. R. E. cardinalis Carpentis, ex pia, nobilissima et antiquissima familia natus;

ob vitæ innocentiam, animi magnitudinem, prudentiam aliasque virtutes, necnon ob multos pro apostolica Sede susceptos labores, quacunque laude cumulandus; etiamsi Pii cognomen a majoribus non accepisset, singulari tamen, atque insigni sua in Deiparam Virginem pietate, illud sibi nullo negotio peperisset. Cum in Lauretanæ domus beatæ Virginis tutela cardinali Contareno successisset; templum illud augustæ Cellæ thesauro insigne, nemo eo impensius studeat expolire. Itaque tanti principis, ac patroni in Lauretano beatæ Virginis templo, adjectisque ædibus, ad hodiernum usque diem, multa et illustria monumenta conspiciuntur. Inter quæ eminet sacellum, asservando, ministrandoque sanctissimo Christi corpori destinatum, quod egregiis picturis, opere marmorato inauratoque adornavit. Auctoritate Iulii III Pontificis Maximi leges tulit, quibus cleri populiue Lauretani mores composuit, ut sanctius beatæ Virgini deservirent. Cum in domo Lauretana animadverteret minorem sacerdotum numerum, quam et assiduis advenarum ad beatam Virginem cursus, et loci sanctitas postularent, de collocandis illic Societatis Jesu Patribus, fundandoque ibidem collegio auctor fuit. Ejus dona Lauretanæ Virgini oblata sunt, Christi crucifixi effigies argenteæ justæ magnitudinis, cum Calvario Monte, ac simulacris beatæ Virginis, et sancti Joannis, ex argenteo expressis; bina itidem argentea candelabra cubitalia; et patera argentea bilibris pulcherrime facta. Ad hæc, amiculum eximium episcopale, ex veste Attalica, cujus præcipuum ornamentum erat aurea ingenti specie fibula, tribus cumulis margaritarum insignis, quali cardinales et episcopi uti solent. Textilis insuper pictura, Christi ortum referens, ex serico, auroque mira arte perfecta. Cætera, quæ purpuratus hic, vere pius, ostendit, amoris et pietatis suæ erga Deiparam Virginem specimina, adhuc me latent. Humanis rebus ereptus est, anno salutis 1564, ætatis 64, vi Nonas Maii.

CAPUT XVI.

De Scipione Burghesio, Scipione Cobellutio, Scipione Gonzaga, Silvio Antoniano, Simone Langham, Simone Talliavia, Stanislao Hosio, Stephano Fossanova, et Stephano Pulosio, S. R. E. cardinalibus.

§ I. — *De Scipione Burghesio.*

Scipio Burghesius, Romanus, Pauli V Pontificis Maximi (a quo cardinalitia purpura donatus) ex sorore nepos, magnarum virtutum princeps, ejus pietatis ac magnificentie monumenta, et præsentis et posteris, non sine admiratione, prædicabunt: augustissimæ cœlorum Reginæ, ingenui obsequii servitute, ab ipsa infantia mancipatus, inter alia addictissimæ voluntatis suæ in tantam Dominam specimina, ac in ipsam religiosi cultus debitæ observantiae testimonia, suis precibus adfuit apud avunculum Paulum V, ut promulgaret decretum

illud, de non affirmando, quod beata Virgo Domina nostra peccatum habuerit originale, sive in sermonibus, sive in aliis publicis actibus, propter scandalum, quod ex ejusmodi assertionem recipit populus Christianus.

Nec solum apud avunculum suis precibus adfuit, ut præfatum promulgaretur decretum, sed ab eodem avunculo instantissime petiit, ut mysterium purissimæ Conceptionis Domine nostræ declarare dignaretur, ad id, et suæ devotionis affectu, et subjectis, quas ad eum Hispaniarum rex Philippus III dedit, literis provocatus.

« Reverendo admodum in Christo Patri cardinali Burghesio, suo valde charo et dilecto amico, Philippus, Dei gratia rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ, etc. Reverende admodum in Christo Pater cardinalis, mi chare et valde dilecte amice. Episcopus Carthaginensis in istam proficiscitur curiam, ut oratoris mei extraordinarii fungatur munere, et instet apud sanctissimum Dominum, ut velit mysterium purissimæ Conceptionis Domine nostræ aperire. Et licet ego de hoc ipso scribam suæ Beatitudini, idemque humiliter, et ea quam rei gravitas exposcit, instantia flagitem, cardinalique de Borgia commendem ut meo nomine, ille etiam omnia quæ expedierint, media adjiciat, ut tollantur scandala et incommoda quæ ex diversis his opinionibus oriuntur; et præcipue illa, quæ novissime constat evenisse ex decreto a sua Sanctitate promulgato; propterea quod minus efficax sit remedium quam sperabatur, et credibile sit, quod dum sua Beatitudo bene perceperit iustas efficacesque rationes quæ offeruntur, et in promptu sunt, dignabitur nobis declarare hoc mysterium. Nihilominus volui, ut tibi etiam tua sit pars in causa tanti obsequii, et honoris Dei nostri, et gloriæ ejusdem Genitricis: et te affectuosius deprecari, sicut et deprecor, ut suæ Beatitudinis animum ad hoc disponas ea cura et sollicitudine, qua ego te hoc facturum confido, et sicut ipsius rei qualitas exigit, ad bonum et quietem Christianæ reipublicæ. Omnia particularius intelliges per cardinalem Borgiam, et prædictum episcopum, quem honorabis et existimabis, quemadmodum per semetipsum et multas præclarasque animi dotes meretur, in quo mihi singulariter complacere. Et sit, reverende admodum cardinalis, mihi valde dilecte amice, Dominus noster in tui continua tutela et protectione. Datum Madriti, 9 Septembris, anno 1618. Ego rex. Ex præcepto suæ majestatis, Antonius de Aróstigui Secretarius. »

Idem Scipio frontem marmoream celebris templi Sanctæ Mariæ, quod in urbe a Victoria appellatur, cum postibus ex arbore Indica confectis fabricavit: sacrosanctæ domus beatæ Virginis Lauretanæ (quam eximiis regiisque dum vixit, muneribus auxit) aquæductus perfecit: templum S. Mariæ super Minervam binis organis, miro artificio elaboratis, exornavit: apud montem Fortinum, Burghesianæ ditionis oppidum, ecclesiam et domum Franciscanorum Reformatorum, sub titulo sanctissimæ Dei Matris, a fundamentis exstruxit: apud montem Compatrium, terram sub imperio subjectam, templum Assumptæ in cælum Virgini dedicatum, magnificentissimis sumptibus erexit: in Exquilino beatæ Virginis sacello (præter plurima maximaque munera, quæ eidem contulit) quatuor sacerdotia, seu capellanas, in cultum beatæ Virginis instituit: nullamque, aut vix ullam prætermisit beatæ Virginis ecclesiam, nomine ac miraculis celebrem, quin illam dum viveret suo aliquo

dono beneficioque cumulaverit. Nec solum in vita, sed in morte etiam in Marianas ecclesias, munificentiam suam exercuit Scipio. Ultimis enim testamenti sui tabulis, ecclesiæ sanctissimæ Annuntiatae catechumenorum, apud Comitum Turrem, legavit scuta 200; ecclesiæ Sanctæ Mariæ Montium, scuta 200; Ecclesiæ Sanctæ Mariæ super Minervam, scuta 200; Sanctissimæ Annuntiatae, scuta 200; ecclesiæ Sanctæ Mariæ Novæ, in Campo Boario, scuta 200; ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Anima, scuta 200; societati beatæ Virginis de Monte Carmelo apud Sanctum Chrysogonum, scuta 200; ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Campo Sancto, scuta 200; ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Suffragio, scuta 200; ecclesiæ Sanctæ Mariæ Majoris calicem aureum cum patena; et denique domui beatæ Virginis Lauretanæ (cujus fuerat protector) scuta decem millia.

Exstant vota ad sacratissimum Virginem Mariam, Dei Matrem, quæ religiosissime colitur Laureti, pro salute hujus eminentissimi principis, cum de mense Julii anni 1610 febris laboraret, a Jacobo Mascardo typis evulgata: exstatque simul gratiarum actio, eidem sanctissimæ Virgini Mariæ, pro salute eidem eminentissimo principi concessa.

Antequam morbo supremo decumberet, familiari, illum roganti, ut animi et corporis gratia in Tusculanum secederet, longe melius diversorium cogitare se respondit, Exquilinum B. Virginis sacellum.

Ex hac lacrymarum valle ad terram viventium, et gaudentium feliciter evolavit, anno salutis 1633, die 2 Octobris.

§ II. — De Scipione Cobellutio.

Scipio Cobellutius, Viterbiensis, vir doctrina, prudentia et morum integritate insignis, quem, propriæ virtutis intuitu, Paulus V Pontifex Maximus anno salutis 1616, ad cardinalitii gradus apicem evexit: beatissimam Virginem Genitricem Dei Mariam, toto pectore amans et colens, inter alia pietatis officia, quibus eximium suum erga illam studium apud posteros testatum reliquit, haud parum laboravit, ut numismata, inscripta de illibata Conceptione, libere cudi possent in urbe, et ut eis indulgentiæ a summis pontificibus concessæ, sartæ tectæ conservarentur atque illibatæ. Nam cum anno 1619, die 19 Novembris, reverendissimus sacri palatii magister, omnibus metallorum incussoribus, vulgariter dictis, *Medagliari*, abstulisset quascunque apud eos invenisset imagunculas, communiter nuncupatas *Medallia*, quæ Conceptionis Virginis Mariæ imaginem, seu hieroglyphicum haberent, hæc circumdata inscriptione: *Concepta sine peccato originali*: et, generali publicato edicto, statuisset, ne aliqua imago appositis litteris, vel sine illis, absque ejus expressa licentia, in posterum ulli generi metallorum incuderetur, (quod, licet sine conscientiæ reatu, dissimulare et

condonare potuisset; potuit tamen licite etiam facere; quia sæpius lege lata cautum erat, ut nullus ex his incussoribus ullam incuderet, vel cælaret imaginem, effigiem, aut verba, in quovis metallo, non obtenta prius licentia, quam pro illis cudendis non obtinuerant). Hanc factam multam, et illa sublata toreumata, dure ac moleste omnes fere pertulere, et præsertim acerbe sensit dux Albuquerqueius, qui novus catholici regis orator tunc in urbem advenerat. Hic autem cum sanctissimum dominum Paulum V Pont. Maximum convenisset, et cum eo egisset ut libere illa emblemata seu medallia in posterum cuderentur, cum nihil continerent a fide absonum, imo omnia ultimo suæ sanctitatis decreto summæ consona: respondit sanctissimus Pater oratori, relatum sibi a magistro sacri palatii, hanc factam confiscationem, propter transgressas statutas leges, de prius præbenda licentia, ut huiusmodi cuderentur: et quia propterea applicatas illis medallii, claris verbis sine macula testantibus Conceptionem, indulgentias, erant qui jactabant, jam controversiam definitam; vel qui verebantur, aut objiciebant definitum iri. Cumque institisset orator, longe abesse a definitione indulgentiarum concessionem, vel applicationem; nullamque subesse (quæ sibi videretur) causam, propter quam Conceptionis numismata prohibenda iisque indulgentiæ denegandæ essent: jussit sua beatitudo informari eminentissimum cardinalem nostrum Scipionem Cobellutium, huicque rem hanc discutiendam commisit. Porro eminentissimus hic cardinalis, pro peculiari studio, quo erga Deiparæ Virginis gloriam rei que veritatem afficiebatur; cum auditis informationibus, animadverteret, nihil novum, vel inauditum, nihil religioni Christianæ contrarium, aut quod in fide erroris suspicionem generaret, in prohibitis et confiscatis medallii contineri, consideraretque imaginem purissimæ Conceptionis, in Ecclesia Catholica satis approbatam et longa annorum serie frequentatam; ponderaret etiam in inscriptione hac: *Concepta sine peccato originali* medallii superaddita, nihil non religiosum et pium adverti, nec quidquam distinctum in ea exprimi, quod in Conceptionis imagine non præcessisset; præsertim cum major sit imago sermone, id est, plus et pluribus significet et repræsentet, quam verba, ut dicitur in 7 synodo, actione 4, quod divina Providentia factum est, propter idiotas homines, quibus plus imagines, quas vident, significant, quam verba, quæ nec legunt nec intelligunt, possunt exprimere; justissimo iudicio iudicavit, licentiam excudendi in medallii Conceptionis imaginem, cum illis verbis: *Concepta sine peccato originali*, non esse per magistrum sacri palatii denegandam. Nec ob stare putavit inane commentum, pro huiusmodi licentia retardanda; videlicet, his medallii applicari posse indulgentias, quæ absolute a summo Pontifice concedebantur, per quas res expressis verbis de-

clarata definiretur; et sic affirmativa sententia secreto et latenter veniret explodenda: sciebat enim sapientissimus cardinalis, nullum eatenus aliquando asseruisse, vel leviter insinuassee, rem quampiam indulgentiis quantumcunque magnis commendatam, eo ipso esse definitam; minimeque ignorabat, concessionem indulgentiæ actum esse meræ spiritualis jurisdictionis, definitionem vero spectare solum ad potestatem clavis scientiæ, quæ penes solum summum Pontificem remanebat. Dicerat etiam, concessionem indulgentiæ ex se, vel ex suo officio, esse etiam apud episcopos, qui, ut cum sancto Thoma in iv, d. 20, q. 1 et 2, aiunt, Richardus, Paludanus et alii, de jure (sive humano, sive divino, modo non disputo) possunt indulgentias limitatas, juxta juris dispositionem, concedere: definitionem vero fidei, nec ex jure humano, vel divino, nec ex officio, vel delegatione privatim, per se, apud episcopos reperiri, cum hi nihil definire vel statuere de fide valeant. Nec eum latebat solida doctrina Suarez, tomo IV, in iii part., disp. 55, sect. 6, indulgentiam ideo concedi imagini, vel simili rei sacræ, non ut credatur de fide, quod repræsentat, sed ut illa imago in majori reverentia habeatur, et consequenter, ut devotio fidelium erga ipsum prototypum vehementius excitetur: satisque esse, quod huiusmodi imagines et res, ex se, seclusa indulgentia, sint veluti instrumenta quædam ad actum honestum et religiosum, ad hoc, ut earum usui adjungantur indulgentiæ. Nonne Leo X, Fratribus Minoribus, Missam de Conceptione dicentibus, aliisque tam fratribus, quam monialibus eam audientibus, indulgentiam plenariam, et ad instantiam oratoris regis catholici, ipsis Conceptionis imaginibus multas et magnas indulgentias elargitus est? Nonne Julius II, omnes fideles, in Castellæ regno constitutos, purissimæ Conceptionis imaginem, quam moniales, Deo se in honorem Conceptionis Virginis Mariæ devotes, gestant in Scapulario, in pectore ferentes multis indulgentiarum beneficiis cumulavit? Nonne Adrianus VI, confraternitatem Toletanam sanctæ Conceptionis Mariæ a regibus catholicis Ferdinando et Isabella fundatam, ab imperatore Carolo V renovatam, et a cardinali Ximeno in meliorem formam redactam, variis indulgentiis decoravit? et ut alios Pontifices, brevitati consulens, omittam, nonne Gregorius XIII confraternitatem et sacellum, vel, ut vocant, capellam Conceptionis, sitam in conventu Jesu Ordinis Minoris, in civitate regum, regni Limensis in India, et alias, si quæ sunt in toto illo regne confraternitates Conceptionis, multis indulgentiis, et præcipue in ipso die Conceptionis indulgentia plenaria, ditavit et illustravit? et tamen, ex his, atque aliis indulgentiis, quas summi pontifices in reverentiam et honorem sanctæ Conceptionis Mariæ, suis diplomatis concesserunt, quis dicere unquam præsumpsit, aut præsumit definitum esse,

Virginem non habuisse maculam originalem? Summus Pontifex in indulgentiarum concessione, potestate jurisdictionis, thesauros Ecclesiae dispensans, poenam temporalem remittit, non abscondita mysteria sacrae Scripturae clavi scientiae aperit, et licet imaginibus Conceptionis, quae ex se instrumenta sunt actus honesti et religiosi, bene applicet indulgentias, per quas vehementius excitentur fideles erga ipsum mysterium, et imaginem in majori reverentia et veneratione habeant, non tamen controversiam ipsam, per hujusmodi applicationem, dirimit et definit. Hæc omnia animadvertens prudentissimus cardinalis, justum et æquum sibi videri pronuntiavit, ut tam indulgentiæ, quam licentia concederentur; et licet ad obveniendum populi errori, et nimio adversariorum timori, ne forsitan, aut facile putaretur negativa sententia definiri, aut affirmativa penitus explodi, consultum sibi videri dixerit, ut ad illam inscriptionem: *Maria concepta sine peccato originali*, adjungerentur hæc verba, *Pie creditur*: attamen cum postea magis attente considerasset, nunquam Ecclesiam tali phrasi et stylo usam in celebratione mysterii conceptionis, nullatenus expedire judicavit bono et profectui opinionis, beatam Virginem originale peccatum contraxisse negantis, imagines Conceptionis excudi et indulgentias admitti cum illa declaratione et clausula, *pie creditur*, sed absolute et absque ulla restrictione, ut antea, excudendas et admittendas esse.

Cælum petiit pientissimus cardinalis, hujus erga suam Dominam obsequii, aliorumque multorum, quæ eidem impenderat, præmia a divina bonitate percepturus, anno orbis redempti 1626, die 11 Augusti, cum paulo ante, quasi præsentiens mortalis vitæ finem, ut se ad cæli iter melius præpararet, ad Lauretanam B. Virginis domum, votivam peregrinationem religiose peregrisset.

§ III. — De Scipione Gonzaga.

Scipio Gonzaga, Mantuanus, ex patriarcha Hierosolymitano S. R. E. cardinalis a Sixto V Pontifice Maximo creatus, familiæ nobilitate, vitæ integritate, litterarum scientia, rerumque usu princeps spectatissimus, Deiparae Virgini impense devotus, inter alias devotionis suæ in illam tesseras, cum titulum ecclesiæ S. Mariæ de Populo, de novo a Sixto V institutum, omnium primus obtinisset, non solum incredibili gaudio perflusus est, sed totum suum sacrarium evacuans, sanctissimæ Virgini, quæ in eadem ecclesia religiose colitur, liberaliter erogavit. Mortalitatem omnium laude conclusit, sui apud omnes ordines incredibili relicto desiderio anno salutis 1593, ætatis 50, die 11 Januarii.

§ IV. — De Silvio Antoniano.

Silvius Antonianus, Romanus, a Clemente VIII Pontifice Maximo in S. R. E. cardinalium numerum relatus, innocentiae et sanctimoniae exemplar, et qui purpuræ auctoritatem non ad aliquem contem-

nendum, aut vexandum, sed ad probos juvandos, ornandos, et ad oppressos erigendos adhibuit: Deiparam Virginem præcipua quadam veneratione colens, cum per sudum liceret, præsertim Sabbato, in una ex ecclesiis beatæ Mariæ dicatis sacrum faciebat, addita elemosyna, quod et in cæteris ecclesiis semper fecit. Ubi per hiemem sedendo frigus collegisset, a lectione surgens, inambulansque, tertiam Rosarii, cui semper devotus fuit, præcubundus, partem percurrerebat: et quotidie parvum beatæ Mariæ Virginis Officium recitabat. Quando aliquis suæ familiæ ægrotabat, eum ipse sæpe invisens, blande appellabat, laborantem consolabatur, febris æstus et tormenta ut æquo animo toleraret, et ad beatissimæ Virginis Mariæ intercessionem confugeret, accurate monebat. Hieronymum Badesium materteræ nepotem perpulit, ut Sixti V sacellum ad Præsepe, in templo Sanctæ Mariæ Majoris, tribus libris complecteretur, quod opus heroicis versibus conscriptum, ab omnibus celebratum, edidit, eoque nomine a liberalissimo Pontifice, qui prolixè ingenia fovebat, centum aureos et redditus ecclesiasticos tulit. Cum beatissimæ Virginis Mariæ intercessione, Clementem VIII Pontificem Maximum, a gravissimo periculosissimoque morbo convaluisse intellexisset, lætitia exsiliens, Josepho Castalioneo, ut soteria scriberet, auctor fuit. Archiepiscopi Neapolitani morte, abbatiam Sanctæ Mariæ Montis Viridis Clemens Silvio administrandam dedit. Isque ubi a monachis Cassinensibus finitimis, quos per litteras, de ejus ecclesiæ Marianæ cultu consuluerat, templum tecto, campana, sacris vestibus, instrumentoque omni, et foribus carere, oppletum fimo, quod armentorum stabulum diu fuisset, certior factus est: illico mandavit, templum repurgari, restaurari, ornari, instruique, suo sumptu, quatuorque altaris paratus, totidemque sacerdotis planetas coloribus quaternis fieri, et in campanam aureos sexaginta erogari jussit. Amico autem suo gratiosissimo, qui tum rerum suarum rationem putare consueverat, acrius præproperam impensam reprehendenti, expectandumque certe, dum ex agrorum locatione pecunia redigeretur, monenti, respondit, cunctationem prorsus omnem detestabilem esse, ubi de cultu domus Dei agitur. « Nonne, inquit, meministi hilarem datorem a Deo diligi? quin potius divina factum Providentia censeamus, ut meæ commissa fidei hæc sit ecclesia, diutius neglecta, et in profanos usus contumeliose destituta: nimirum germani negotiatoris est, nihil repræsentare, nihil in rem quampiam, cujus ratio ignoretur, expendere. Sacerdotia nobis creduntur, non quo locupletemur, sed quo ecclesiasticorum bonorum procuratores et dispensatores simus, quæ partim Ecclesia, partim pauperes sibi vendicant. » Agi deinde cœptum a nonnullis de abbatiæ agris conducendis, quanti superioribus annis locari soliti essent; quingentis, scilicet, aureis annuis; quod cum minus monachis Cassinensibus, qui soli fer-

tilitatem nossent, probaretur, Silvio persuaserunt, ut trium annorum cultura, agrorum fides exploraretur, ipsi studium et curam benigne polliciti; primi vero anni proventu, mille et quingentos aureos ad se pervenisse, ut accepit Silvius, familiarem suum, a quo vehementius objurgatus fuerat, accivit: « Vide, inquit, quam potens sit Deus, quamque cumulatus rependat iis, quibus Dei cultus et honor est curæ. Substantia cum bene erogatur, augetur. »

Ecclesiæ S. Mariæ Majoris de urbe, pollubrum et urceolum argenteum cum planeta violacea, auro argenteoque contexta, ultimis testamenti tabulis legavit.

Privatus adhuc, in templo Sanctæ Mariæ in Vallicella sacellum construxit, beatæ Virginis partui sacrum; quod cardinalis ampliavit, variis levigatisque marmoribus picturisque exornavit, rebus omnibus, quæ ad altaris cultum sacrosanctique mysterii celebrationem spectant, splendide comparatis. In infirmitate, et morti proximus, ut in omni vita sua semper fecit, beatissimam Virginem Mariam Dei Matrem suppliciter invocare non cessabat. Assumptionis Deiparæ festo, viatico sacratissimi corporis Christi accepto, extremaque sancta unctione delibutus, et a sanctissimo Papa, sui amantissimo, benedictione donatus, postridie migravit ad Dominum, anno salutis 1603. Corpus sacra pompa ad ædem Virginis Deiparæ in Vallicella delatum, in sacello, quod ipse construxerat, lavatum est.

§ V. — *De Simone de Langham.*

Simon de Langham, Anglus, ordinis D. Benedicti, ex archiepiscopo Cantuariensi, ac totius Angliæ primate S. R. E. cardinalis ab Urbano V Pontifice Maximo creatus, vir qui in tota vita sua, omnibus, quæ gessit muneribus, non minus providus atque sagax quam beneficus et liberalis fuit: ut suum erga Deiparam Virginem cordialem amorem devotionemque apud posteros contestaretur, ad Druentiam fluvium ecclesiam Sanctæ Mariæ de Bono passu pro Carthusianis Patribus fundavit. Æternæ vitæ adytum moriendo penetravit, anno salutis 1570, xi Kalendas Augusti, sepultusque est in Mariana ecclesia, a se erecta.

§ VI. — *De Simone Talliavia.*

Simon Talliavia, de Aragonia, Siculus, Caroli Terræ novæ ducis filius, quem Gregorius XIII, Pontifex Maximus, magnis ejus virtutibus et Caroli parentis meritorum plenitudine ductus, purpura inter S. R. E. diaconos cardinales decorandum censuit; inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem officia, calicem aureum, opere, gemmis et margaritis insignem, crucem crystallinam, cum Christi effigie aurea, et quatuor candelabra argentea, pulcherrime facta, Lauretanæ Virgini donum obtulit. Idem in Lauretano beatæ Virginis templo sacellum unum e majoribus, picturis divi Thomæ Aquinatis præclare facta exprimentibus, gypso au-

roque adornandum curavit. Sed et ecclesiæ Sanctæ Mariæ Constantinopolitanæ in urbe quinque aureorum millia legavit, in eaque sacerdotium pro duobus sacerdotibus Siculis instituit.

Diem clausit extremum, anno orbis redempti 1604, ætatis 55, die 20 Maii.

§ VII. — *De Stanislae Hosio.*

Stanislaus Hosius, Polonus, S. R. E. cardinalis a Pio IV creatus, vir vitæ sanctitate, eruditionis præstantia, eloquentiæ gloria, et præsertim (quod huc facit) Marianæ pietatis prærogativa celeberrimus, eo ipso die, quo Gabriel archangelus lætissimum sanctissimæ Virgini nuntium attulit, futurum, ut conciperet et pareret Salvatorem, invocato Dei nomine, ex manibus archiepiscopi Strigoniensis insignia cardinalatus accepit. Plura ingenii sui eximia monumenta posteris reliquit, bis et trigiesies, ipso vivente, variis locis excusa, et ex Latina in Gallicam, Germanicam, Polonicam, Scotticam, Anglicam, Armenicamque linguam translata: quorum utilitas tam est omnium laudibus pervulgata, ut quod olim de quodam S. Gregorii Thaumaturgi scripto creditum est, id multi de Hosii quoque nostri libris existimare non dubitaverint: nempe quod eos ipsa Mater Dei Virgo Maria scribenti dictaverit. Inter multa autem et præclara litterarum monumenta, posterorum memoriæ transmissa, edidit *Explicationem Salutationis angelicæ*, quam (si Deus favere non destiterit) in Bibliotheca purpurea Mariana, quam paro, integram lectori repræsentabo. In ea, cum Ephrem Syro, Deiparam appellat, Spem Christianorum: cum Andrea Hierosolymitano, divinam cum hominibus Reconciliationem: cum S. Irenæo, Evæ advocatam: cum S. Methodio episcopo et martyre, glorificatam et Deo dignam Sedem, animatam Arcam legislatoris nostri Dei, Cælum vere comprehensibile ejus, qui loco non potest comprehendere; Principium, Medium et Finem nostræ festivitatis; Margaritam regni pretiosam; Fontem uberrimum totius sanctitatis; Altare animatum panis vitæ; Thesaurum dilectionis Dei; cum aliis pluribus honoris titulis. Salutationem Angelicam nobis, præ aliis orationibus, debere esse commendatam, ex eo deducebat, quod illa non ab hominis ingenio profecta, verum de cælo, per angeli præconium, in terras delata esset; et quod ita brevis esset et succincta, ut in ea ediscenda nihil esse posset negotii, et verborum in ea numerum sententiarum superaret ubertas, ac denique quod quoties hac utimur Salutatione, felicitis illius horæ statim admoneamur, quæ prima, post infelicem parentis nostri casum, humano generi læta cumprimis illuxit: qua Deus afflictionem populi sui miseratus, misso angelo, feminam sibi delegit, cujus ministerio, quam per feminam diabolus invexerat, mortem aboleret, eamque vita sempiterna commutaret.

Laudem, glorificationem, invocationemque Deiparæ Virginis, his verbis, ære auroque incidendis,

inculcabat : « Quidni gl'orificemus, quidni magnificemus eam, quam electam a sæculo, quam ab Altissimo præcognitam, sibi pręparatam, quam longe ante patribus nostris cęlitis promissam, quam typis mysticis adumbratam, quam prophetarum oraculis videmus esse pręnuntiatam ? Hęc est enim illa, de qua, in ipsis, adhuc rudibus, mundi primordiis, Conditor ipse primum edidit vaticinium, olim fore mulierem, quę calcaneo lethiferi serpentis caput protereret. Hęc est novi Adę nova Eva, non noverca, quod illa vetus, quę suos fœtus, prius etiam quam pareret, exstinxit ; sed Mater, neque Mater morientium, quod illa, sed reviviscentium, quę mysterio quodam ineffabili, quod nulla possit humana mens comprehendere, de cujus osse genita fuerat, eum ipsa de sua carne vicissim genuit ; nec ab alio fecundata, quam quem peperit : ut inextricabili quodam ænigmate simul eadem fuerit et Filia et Sponsa et Mater. Quid autem nobis aliud illa virga sacerdotalis adumbrabat, quę sine radice germinavit, quam hujus virgineam fecunditatem, quę neque mortali manu consita, neque terreno succo irrigata, et cęlitis concipiendo floruit, et sine cruciatu pariendo vivificum fructum edidit ? Jam et niveum illud Gedeonis vellus, quod in arę siccę medio maduit, cujus alius pręfigurabat simulacrum, nisi Marię ? quę procul quidem a carnis contagio semota, verum cęlesti rore ter compluta, Trinitatis opificio, Deum pura concepit, pura enixa est, pura post editum partum permansit ? cujus obtineat imaginem nisi Marię, divini vatis insignis illa porta, non ad aquilonem, unde panditur omne malum, sed ad exortum spectans, unde Sol oritur novus, et novator omnium ? cujus integritatis claustra princeps pacis non modo non violavit, vel ingrediens, vel egrediens, verum etiam consecravit ? Hanc denotabat signum illud magnum, quod in cęlo scribit apparuisse Joannes : fuit enim revera Maria, amicta lumine tanquam vestimento ; fuit induta justitię Solem, eum de quo scribit Apostolus : *Induimini Dominum Jesum Christum* : in illo manebat et ipse in ea ; vestivit illum, et vestita est ab illo ; vestivit illum substantia suę carnis, et vestita vicissim est ab eo gloria majestatis ejus ; vestivit nube Solem, et ipsa vestita est Sole. Mysticus quoque Moysi rubus flagrare visus, pręgnantem hujus virginitatem portendebat, quę sola mortalium nomen est puerperę promerita, cum uxoris officium nunquam pręstitisset. Hanc pręludebat et mulier illa prophetica, quę novo quodam et inaudito miraculo zona sui corporis illibata, virum circumdedit, citra virilem operam. Siquidem Jesus Christus ante luciferum genitus, ex hac sumpsit carnis initium, et quem cęli cęlorum non capiunt, is intra Virginis hujus viscera claudi dignatus est. Mons etiam ille magnus, quem vidit Daniel, unde sine manibus excisus est lapis, lapis angularis ille qui fecit utraq; unum, cujus nisi

Marię typum gerebat ? quam prę cęteris Isaias quoque, nunc de radice Jesse Virgam orituram, nunc evidentius Virginem parituram esse prędixit ? quam et Salomon requirere visus est, cum diceret : *Mulierem fortem quis inveniet ?* Quam ergo sic, et oracula prophetarum pręcinnisse, et mysticę Synagogę typicas imagines delineasse, et facundos Ecclesię doctores suis postea virtutibus exornasse, suisque coloribus depinxisse videmus, quidni laudes illius decantemus ? quidni, quoties usus venerit, supplices opem illius imploremus ? Sic ille.

Hęreticis obstrepentibus, dicentibusque, B. Virginem non esse ab hominibus invocandam, cum unus nobis sufficeret Christus, respondebat cum uno ex ejusdem B. Virginis amatoribus, nempe Bernardo : « Sufficere poterat Christus, siquidem omnis sufficientia nostra ex Deo est, nobis bonum non erat hominem esse solum, congruum magis, ut adesset reparationi nostrę sexus uterque, quoniam corruptioni neuter defuisset. Fidelis plane et potens mediator Domini et hominum, homo Christus Jesus ; sed divinam in eo homines reverentur majestatem ; Deus autem noster ignis consumens ; quidni vereatur peccator accedere, ne quemadmodum fluit cera a facie ignis, sic pereat ipse a facie Dei ? Opus est igitur mediatore ad mediatorem istum, nec alius nobis utilior quam Maria. Crudelis nimirum Eva, per quam serpens antiquus pestiferum etiam ipsi viro virus infudit ; sed fidelis Maria quę salutis antidotum et viris et mulieribus propinavit : illa ministra fuit seductionis, hęc propitiationis : illa suggessit pręvaricationem, hęc injecit redemptionem. » Sic ille ex Bernardo, subdebatque : « Si quis d'ivos colit, Christum laudat in sanctis : qui sanctos invocat, Christi per sanctos auxilium invocat : qui sanctos imitatur, Christum imitatur in sanctis : qui sanctos adorat, Dei dona in sanctis adorat : quanto magis idem quisque facere credendus est, in ea laudanda, colenda, invocanda, adoranda, ex cujus utero processit is, per quem sancti sunt, quotquot sancti sunt ? Affectus in Matrem, pietas est in Filium : quandoquidem in Matre Filium, et Matrem ob Filium veneramus, ut omnis honor Matri pręstitus in ipsum redundet Filium. » Hactenus ille.

Mariam, gratia plenam ab angelo dictam asse-rebat, quod sola esset, de qua propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, haberi quęstionem, non modo Augustinus, verum etiam universa voluit Ecclesia ; quod vel inde sciri possit, ad vincendum ex omni parte peccatum plus ei gratię collatum esse, quia concipere et parere meruit, quem constat nullum habuisse peccatum. Etenim, hac una Virgine excepta, si sanctos alios omnes et sanctas congregare licuisset, cum hic viverent, et interrogare, num fuerint absque peccato, quantalibet fuerit in isto cor-

pore excellentia sanctitatis, incunctanter una voce cuncti clamassent : *Si dixerimus, quod peccatum non habeamus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est* (1 Joan. 1, 8). Nec humilior id, quam verius respondissent. Plenior itaque gratia fuit Maria, quam omnes alii, cum sola sit, quam omni peccato fuisse vacuum persuasum habeamus. Scriptum est autem de Christo quoque, quod sit plenus gratia et veritate ; verum ab hac plenitudine tanto longius abfuit Maria, quam abfuerunt a Mariæ plenitudine sancti reliqui. Si igitur doctissimus pientissimusque hic cardinalis persuasum habuit solam Mariam post Christum, et per Christum, omni peccato fuisse vacuum, ergo etiam ab originali credidit esse immunem, alioquin non omni peccato vacuum persuasum habuisset.

Paucis ante mortem annis, ex quadam occasione confiteri, ac Deo gratias agere auditus fuit : quod intemeratæ Virginis Mariæ precibus factum esset, ut integritatem corporis sui conservaret, nec ullam unquam mulierem cognovisset. Peregrinos et mendicos, piam illam et veterem Polonorum cantilenam de intemerata Virgine Maria, *Boga Rodzica* nuncupatam, canentes, magna cum animi sui voluptate et dulcissimis lacrymis audiebat. Ut regnum, a constitutione mundi a Deo electis paratum, consequi posset, B. Mariæ Virginis precibus humiliter adjuvari petebat.

Prædie festi S. Mariæ ad Nives, cum jam tempus resolutionis suæ instare intelligeret, ante horam noctis septimam cœpit Matutinas Horas de S. Maria Virgine ad Nives, cum maxima vocis laterumque contentione, cumque lacrymis et suspiriis devotissime recitare. Ubi vero ad præclarum illum D. Ambrosii et Augustini hymnum ventum est, nequidquam suis renitentibus, languentia et effeta membra in terram voluit prosternere et genibus flexis totam illam gratiarum actionem devotissime persolvere. Post horam noctis septimam sanctissimæ Eucharistiæ, ac sacræ extremæ unctionis sacramentis recreatus, Primam, Tertiam et Sextam de beata Virgine devotissime attentissimeque recitavit. Subinde Virginis gloriosæ et intemeratæ Dei Genitricis Mariæ intercessionem implorans, ut sibi viam ad perpetuas nives, et sempiterni temporis refrigerium, orationibus suis patefaceret. Cum autem ad Nonam ventum esset : Sufficit, inquit, jam non dicemus Nonam, nisi fortasse cum angelis in cœlo. Jussit deinde Dominicæ Passionis historiam legi, in qua cum ad illa verba ventum esset, ubi Dominus emisisset spiritum legitur, alta voce ita ut ab omnibus exaudiretur, angelicam Salutationem articulatim distincteque recitavit. Et postquam prorsus omnia, quæ pro animæ commendatione præcipit Ecclesia, lecta perfecta que fuissent, illo ipso beatæ Virginis Mariæ festo, quod in

Nonas Augusti incidit, hora nona, qua spiritum suum Dominus in cruce emisisset legitur, plenus dierum et gratiæ, plenus omni sapientia et intellectu, in senectute bona, quietissime et placidissime obdormivit in Domino, anno a salutifero Virginis partu 1579, ætatis 76. Sepultus est, nona Augusti, ita ut volebat, in ecclesia sua titulari S. Mariæ Transiberim ; in quo olim loco fons olei effluxisse, in Nativitate Salvatoris nostri, memoratur ; ad dexteram partem altaris majoris, sub imagine Assumptionis gloriosissimæ Virginis Mariæ, mosaico opere olim facta.

§ VIII.—De Stephano Fossanova.

Stephanus de Fossanova, Romanus, ex abbate Cisterciensis S. R. E. cardinalis tit. Sancti Angeli ab Innocentio III Pontifice Maximo creatus : inter multiplicata obsequia, quibus clementissimæ cœlorum Reginæ congruum semper studuit exhibere famulatum, anno Domini 1219, die 24 Februarii, sacratissimam illam ac dulcissimam Virginis Matris imaginem, a sancto Luca evangelista delineatam, ac divinitus postea depictam, quæ nunc in ecclesia Sancti Sixti, apud moniales Dominicanas religiose asservatur, dum hæc, Honorii III jussu, a sancto Dominico ordinis Prædicatorum patriarcha, e Transiberina regione ad prædictam Sancti Sixti ecclesiam transferretur, partito cum Nicolao Albanensi episcopo labore, nudis pedibus incedens, propriis humeris reverentissime deportavit. Unus fuit ex fundatoribus pulcherrimi ac vastissimi templi abbatiæ S. Galgani ordinis Cisterciensis in agro Senensi, in honorem B. Mariæ Assumptæ et S. Galgani confessoris excitati : et non longe ab hoc templo, eo in loco ubi S. Galganus obiit, nobile sacellum sub invocatione S. Mariæ Rotundæ ædificavit, in cujus sacelli sacrario visitur adhuc picta hujus cardinalis imago Deiparam Virginem sanctumque Galganum suppliciter adorans. Ex hac lacrymarum valle ad securiorem vitam migravit, anno Redemptionis humanæ 1227, sepultus in basilica Sanctæ Mariæ Majoris.

§ IX. — De Stephano Palosio.

Stephanus Palosius, Normannus, Romanus, ex canonico Sanctæ Mariæ Majoris, et Urbani cleri camerario, episcopus Tudertinus, ac deinde S. R. E. cardinalis ab Urbano VI Pontifice Max. creatus, quem populus Romanus, quod vir gravis, prudens, et reipublicæ amantissimus esset, maxime coluit : inter alia suæ erga beatissimam Virginem devotionis specimina, ecclesiæ Sanctæ Mariæ Majoris (cujus fuit archipresbyter) medietatem Casalis Sancti Pastoris, positi extra Portam Nomentanam, dono dedit. Cætera me fugiunt. Obiit Romæ anno 1598, 3 Kalendas Maii, sepultus in basilica Sanctæ Mariæ Majoris.

CAPUT XVII.

De Thoma de Capua, Thoma Jorsio, et Thoma de Vio Cajetano, S. R. E. cardinalibus.

§ I. — *De Thoma de Capua.*

Thomas de Capua, Campanus, S. R. E. cardinalis ab Innocentio III Pontifice Maximo creatus: vir pietate, doctrina, prudentia, morum probitate, et pontificiis legationibus egregie gestis præstantissimus, erga sanctissimam Dei Genitricem maxime devotus, inter alia obsequiorum genera, quibus suum in tantam Matrem studium atque amorem comprobavit, edidit in *ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis commendationem, Antiphonam*, incipientem: *Virgo Parens, gaude*, etc. Ad immortalitatis gaudia pertransivit, anno salutis 1243, 11 Kalend. Septembris.

§ II. — *De Thoma Jorsio.*

Thomas Jorsius, (aliis Joyce) Anglus, ordinis Prædicatorum, S. R. E. cardinalis a Clemente V Pont. Max. creatus, vir integritate et doctrina clarus, ac omnibus virtutibus ornatissimus: inter alia Marianæ devotionis, in corde suo ardentis, experimenta, edidit: *De Conceptione beatæ Virginis tractatum unum, et sermones de festis ejusdem beatæ Virginis per annum*. Mortuus est apud Allobroges, dum legatione fungeretur apud Henricum VII imperatorem, anno post natum de intemerata Virgine Salvatorem 1511.

§ III. — *De Thoma de Vio Cajetano.*

Thomas de Vio Cajetanus, ordinis Prædicatorum, vir scientiarum omnium eminentia celeberrimus, a Leone X Pont. Max. purpuratorum Patrum numero ascriptus, et proprio et sui ordinis nomine, Deiparæ Virginis devotissimus, publice coram aliis verba facturus, pro felici successu, precibus et votis semper ad eandem Deiparam Virginem supplex ibat. Unde in oratione 1, de vi cultus divini et orationis efficacia, coram Alexandro VI Pont. Max. habita, dixit: « Verum quia ignorantibus quid agere debeamus, hoc superest refugii, ut oculos nostros ad Patrem luminum dirigamus, ejus opem quo uberius impetremus, Reginam cæli una, precor, adeamus: Ave Maria, etc. » Et in oratione secunda de unione Verbi cum natura humana, coram eodem: « Sicut de unione Verbi cum natura hominis aliquid disserere, ut tanto loco dignum quidpiam afferrem. Attamen primum Mariæ numen, ut præsens nobis adsit, humiliter imploremus, dicentes: Ave Maria. » Et in oratione tertia de causa et origine mali, coram eodem summo Pontifice: « Operæ pretium esse arbitror quam brevissime discutere prius, unde malum in universo sit; verumtamen nostro ut aspiret instituto, Mariam summi boni parentem adeamus: Ave Maria. » Et in oratione quarta de immortalitate animarum, coram Julio II Pont. Max. habita: « Verum quo tam arduum negotium dignius tractemus, divæ Mariæ numen implere-

mus: Ave Maria. » Et in oratione quinta, de corporum cruciatu, coram eodem: « Divæ itaque Mariæ tribunal solita prece veneremur: Ave Maria. » Denique in oratione sexta, de Ecclesiæ et synodorum differentia, coram eodem summo Pontifice Julio II: « Sed quoniam nihil est, quod homo de semetipso, sine auxilio opeque divina possit polliceri, ad gloriosam ipsam Virginem, Dei Matrem, primum convertam orationem meam: Ave Maria. » Inter alia studii sui erga cælorum Reginam inclytam studia, edidit Cajetanus: in quæstiones S. Thomæ Aquinatis, de Sanctificatione, Virginitate, Desponsatione, Annuntiatione, Conceptione et Partu B. Virginis doctissima commentaria: necnon, commentaria eruditissima super *Missus est angelus*, canticum *Magnificat*, et alia quæ sancti evangelistæ scripserunt de B. Virgine. Confessus etiam est, et non negavit (quidquid pro majori oppositæ sententiæ probabilitate litterarum monumentis consignaverit) sententiam quæ tenet B. Virginem ab originali peccato fuisse præservatam, probabilem et tutam esse, et cum veritate sacræ Scripturæ reliquisque necessario creditis a Christi fidelibus sustineri posse; dum in opusculo, *De Conceptione ad Leonem X*, cap. 2 et 3, in hæc verba scripsit: « De parte autem altera, credente scilicet, beatam Virginem præservatam a peccato originali, licet quidam scripserint, quod contrariatur sacræ Scripturæ et determinationi Ecclesiæ, quidam autem quod non: mihi tamen theologorum minimo distinguendum videtur circa sensum hujus opinionis; nam potest dupliciter intelligi: primo, ut B. Virgo sit præservata totaliter a peccato originali, ita quod fuerit exempta ab omnibus ad dictum peccatum spectantibus. Secundo, ut beata Virgo sit præservata a sola macula peccati originalis per infusionem gratiæ personalis. Est autem inter istos duos sensus major distantia quam inter cælum et terram. Nam cum anima alicujus hominis, qui generatur, incurrit originale peccatum, non solum macula originalis contrahitur, sed in primo instanti, in quo anima rationalis creando infunditur, et infundendo creatur, prius secundum naturæ ordinem caro, seu materia, cui anima infunditur est infecta, utpote genita ex commistione utriusque parentis; et propterea anima, quæ infunditur carni illi, contrahit maculam in seipsa originalis peccati, quia infunditur carni infectæ; neque solam maculam ex carnis infectione contrahit persona in utero geniti, sed multa alia, scilicet, reatum clausæ cæli januæ, fomitem peccati, et poenam mortis temporalis: ita quod infecta caro, cui infunditur anima, est, in qua fundatur ratio non potentiæ contrahendi originale peccatum,

sed ratio contracti in propria persona debiti, quod contrahatur in anima rationali sua, peccatum originale, et secundum maculam et secundum reatum peccatorum spiritualis et temporalis : imo est talis carnis infectio, peccati originalis initium ; inexistens in persona, quæ tunc simul concipitur et concepta est. Quocirca positio dicens B. Virginem præservatam totaliter a peccato originali, dicit ipsam non contraxisse carnem suam infectam, ac per hoc non solum sine macula peccati conceptam, et reatibus et fomite, sed etiam sine debito in propria persona habendi hæc. Positio vero dicens B. Virginem præservatam solum a macula peccati originalis, et iis quæ a macula sunt inseparabilia (ut est reatus æternæ pœnæ damni), non negat B. Virginem carnem habuisse infectam, ac per hoc in propria persona debitum contrahendi maculam originalis peccati, et quoad maculam, et quoad reatus omnes, et fomitem, sed præservante Dei gratia non redundavit in animam illius macula peccati originalis, licet redundaverit et fomes, ligatus tamen per gratiam, et reatus clausæ januæ vitæ æternæ, et mortis temporalis, quia hæc pœna, scilicet mortis, erat naturæ, ex parte carnis, illa, scilicet clausæ januæ, erat naturæ ex parte temporis, quia scilicet Christus adhuc non aperuerat per suam mortem januas paradisi, clausas per originale peccatum ; et similiter fomes ex parte carnis se tenet. Inter has igitur opiniones, hæc mihi videtur, quoad fidem, differentia, quod positio dicens, B. Virginem esse præservatam a peccato originali, et reatibus, etc., est contraria fidei catholicæ, quoniam repugnat his, quæ in sacra Scriptura et aliis documentis fidei certis et necessariis continentur. Oportet namque de B. Virgine firmiter credere, quod Christus est mortuus pro ipsa, et quod ipsa est mortua morte peccati ; quoniam in sacra Scriptura habetur ista conditionalis : *Si Christus est mortuus pro omnibus, omnes mortui sunt*, ut patet II Cor. v. Constat enim, quod omnis conditionalis vera est necessaria, et quod a destructione consequentis ad destructionem antecedentis valet argumentum ; formata ergo ratione clare apparebit Scripturam esse falsam, et fidem nostram, procedendo sic : *Si Christus mortuus est pro omnibus, omnes mortui sunt* ; sed per istam positionem, non omnes mortui sunt, quia B. Virgo non est mortua morte peccati, ergo Christus non est mortuus pro omnibus ; quod est manifesta hæresis. Nec potest hic locus glossari, quod omnes distribuat generaliter, et quod patitur exceptionem, et similia ; quoniam constat, quod in hanc positionem illud signum, Omnes, distribuit pro omnibus, sine ulla exceptione : quoniam hæreticum constat esse dicentem, Christum non esse mortuum pro omnibus, sine ulla exceptione. Nec etiam potest negari, quod de morte peccati sit sermo in consequenti : unde Augustinus in VI, contra

Julianum, tractans hæc verba Apostoli, concludendo dicit hæc verba : Consequens ergo esse voluit ut omnes intelligantur mortui, si pro omnibus mortuus est. Quia ergo non in corpore, restat ut in peccato mortuos esse omnes, pro quibus mortuus est Christus, nemo neget, nemo dubitet, nisi qui se negat, aut dubitat esse Christianum. Hæc ille. Unde cum opinio illa neget, B. Virginem mortuam morte peccati ; ac per hoc, Christum non mortuum esse pro ipsa, sustineri iudicio meo non potest. Et ne longius protrahatur hoc, oportet summarie ante oculos habere, quod istæ quinque positiones sunt omnino confutandæ, scilicet : Christus mortuus est pro B. Virgine : B. Virgo est aliquo modo mortua morte peccati : B. Virgo est reconciliata Deo per Christum : B. Virgo est redempta per mortem Christi : B. Virgo etiam post sanctificationem sui, non nisi per Christi mortem aditum habuit paradisi apertum. Quibus adduntur aliæ, aut per se notæ (scilicet quod omnis reconciliatus fuit inimicus ; et quod B. Virgo mortua est morte temporali), aut determinatæ per Ecclesiam, scilicet : Omnis homo redemptus a Christo fuit jure captivus ; et, Mors est pœna peccati originalis : et aliæ propositiones certæ et indubitatæ, quæ aut nullo modo, aut vix possunt salvari ab hujusmodi opinione, si tamen opinio nominanda est, cum videatur manifestus error in fide. Unde Sixtus IV in Extravagante : *Grave nimis*, de hac positione non se impedit, sed solum de præservatione B. Virginis a macula peccati originalis, ut expresse patet legenti illam. Damnanda ergo videtur specialiter positio, quæ assereret, B. Virginem totaliter præservatam a peccato originali, ut scilicet nihil ejus incurrerit, quamquam neminem adhuc sciam hoc tenuisse. In secundo autem sensu intellecta opinio de præservatione B. Virginis, scilicet, quod præservata est a macula peccati originalis, et non ab infectione carnis, ac per hoc, nec a debito, in propria persona, illius maculæ, nec a fomite et pœnis, non est contraria sacrae Scripturæ, nec determinationi Ecclesiæ, nec aliquibus necessario creditis : quoniam B. Virgo, præservata ex speciali præventionem gratiæ a macula originalis peccati, et habens cætera, quæ diximus, non est extra latitudinem mortuorum, inimicorum, indigentium remissione peccatorum, captivorum, habentium carnem peccati, obnoxiorum morti et clausuræ cæli : et consequenter non est extra latitudinem eorum, pro quibus Christus mortuus est, reconciliatorum, redemptorum, liberatorum, mundatorum, introductorum denique per Christi mortem in vitam æternam animæ et corporis. Et in promptu ratio est, quia ex eo, quod habuit carnem infectam, cum fomite ligato, et reatibus, egebat futuro remedio, per incarnationem et mortem Jesu Christi exhibendo : et ex eo quod in propria persona habuit debitum

contrahendi maculam originalis peccati, imo initium, unde redundare in animam suam debebat originalis peccati macula, gratia illa, quæ præveniendō sanctificavit eam, ligando etiam fomitem, habuit rationem gratiæ mundatiivæ, reconciliatiivæ, redemptivæ, etc.

« Liberans namque animam a macula non actualiter habita, sed ex propria carne tunc debita, et in eadem carne tunc initiata, non est extra latitudinem liberantium a peccato, mundantium a sorde, redimentium a captivitate. Neque enim uno modo tantum quodlibet horum dicitur, sed latitudinem habet. Dicitur namque captivus non solum qui totaliter in captivitatem est reductus, sed qui cœpit in sui aliqua parte duci in captivitatem, et obnoxius est captivitati. Et similiter dicitur mors peccati non solum ipsa actualis mors, sed debitum initium in propria persona habendi illam. Et similiter dicitur a peccato originali mundatus, non solum qui a contracta actuali macula mundatus est, sed qui a macula quidem in debito, et initio in propria persona fundata, et reliquis tot quasi partibus peccati originalis actualiter contractis mundatus est; et sic de aliis. Nec putet quisquam de mea hæc phantasia me proferre, sed videat D. Thomam in part. II, q. 81, art. 3 (ubi inter alia tractat etiam illud, ad Rom. V : *Per unum hominem peccatum transiit in omnes, et per peccatum mors*) sustinentem, quod per mortem sufficit intelligere debitum, seu reatum, in propria persona, mortis : quamvis nunquam actualiter aliquis moreretur. Ex quo habetur, quod cum Apostolus duo simul dicat : scilicet, quod in omnes pervenit peccatum et mors : sicut secundum, scilicet mors, sufficienter salvatur, exponendo mortem, vel in actu, vel in debito in propria persona ; ita et primum, scilicet peccatum, salvatur, exponendo peccatum in actu, vel in debito in propria persona. Dixi autem toties in propria persona, quoniam si debitum, aut initium peccati originalis non ponitur proprium illius, qui concipitur, sed commune ; jam non salvaretur, quod illa persona esset mortua, redempta, reconciliata, etc. Salvatur quoque manifeste in hac positione singularis prærogativa Jesu Christi, quod solus conceptus est sanctus, et non in carne peccati, sed in similitudine carnis peccati : non solum ea ratione, quia ipse ex vi, seu natura suæ conceptionis, quæ nativitas in utero vocatur, sanctus nascebatur ; sed etiam, quia B. Virgo concepta est cum carne infecta, sed cum anima sancta, ex gratia impediendæ redundantiam infectæ carnis in maculam animæ. Salvantur et omnes universales propositiones in Scripturæ et Ecclesiæ determinationibus, ut facile puto apparere exercitatis ingeniis, ex dictis. Nec obstat dictis si objiciatur, quod reatus et fomes dicti consequuntur infectam carnem, mediante macula in

anima, ac per hoc si macula non est subsecuta, nec ista sunt secuta ; imo videtur, quod sine maculæ incursu injuste anima rea remaneat, cum pœnæ istæ, propriæ culpæ originalis, tamen sint pœnæ ; hoc, inquam, non obstat, quia mediatio maculæ licet sit ordinaria, non tamen est sic necessaria, ut impedita macula, oporteat impeditam esse consecutionem aliorum ; sufficit enim, quod omnium harum communis radix, scilicet infecta caro, sit in instanti illo, quo anima infunditur infectæ carni. Nec est injustum, quod habenti culpam in proprio debito, et initio, actualis culpæ incursus impediatur, et reatus pœnarum naturæ remaneant, quoniam extra propriam culpam originalem omnino non est, qui in proprio debito, et initio illam habet. Et quoniam in hoc sensu prædicatur hodie B. Virgo præservata a peccato originali, ab his qui dicunt ipsam sine originali peccato conceptam (ita quod per peccatum originale intelligunt maculam peccati originalis, ut patet ex prædicta Bulla, seu Extravagante Sixti IV, edita in favorem hujus opinionis, de præservatione a macula originalis peccati ; et ex studio Scoti in III Sent., dist. 3, q. 1, ad hoc tendentis, ut a culpa, offensa inimicitiaque animam B. Virginis in Conceptione præservaret, et qua pueri, nunc per baptismum, et olim per circumcisionem liberi sunt effecti), ideo cum de duabus opinionibus de Conceptione B. Virginis erit reliquus sermo, an mundata, an præservata fuerit ab originali peccato, de ipsa macula originalis peccati intelligendus est. Quocirca coercendæ sunt prædicatorum linguæ, scriptorumque manus in hac questione. » Hæc (et quidem prorsus Basilicæ) Cajetanus. Quare autem hanc de immaculatæ Virginis Conceptione sententiam, sic a se allatam explicatamque, pro ardenti suo in Deiparam Virginem affectu, libentissimis mentis suæ ulnis non exceperit Cajetanus, in opusculo prænotato : Fides Cajetana, in controversia Conceptionis beatissimæ Virginis Mariæ, ad libram veritatis appensa, etc., quod editioni paratum jam habeo ; candide pleneque lectori meo, si Deus dederit, manifestabo.

Cum aliquando, per schedulam sibi transmissam, intellexisset Cajetanus, magistrum quemdam in theologia, in commendationem sanctissimi Joseph, et in laudem ejus, dum sermonem ad populum haberet, inter alia dixisse, quod hæc propositio erat vera : Ex sanguinibus Joseph fuit formatum corpus Christi, ex sanguinibus scilicet propriis B. Virginis, sed Joseph sancto per contractum matrimonii datus : flagrantissimo suo erga Deiparam Virginis honorem zelo actus, dictum istud, ut falsum, suis scriptis, ex eo confutavit, quod sanguis beatæ Virginis non sit datus beato Joseph ; et quod sanguis non dicatur alicujus simpliciter, nisi sit ipsius ut pars, quæ scilicet est, aut fuit pars ejus, et non ex eo quod est alicujus possessive, ut

ager, aut servus. Confutavit etiam novum errorem suis diebus exortum, dicentem : Christum conceptum ex sanguine B. Virginis purissimo, non quocunque, sed in corde existente, ita quod ex tribus guttis sanguinis circa cor beatæ Virginis conceptus esset Christus : ostendens errorem hunc repugnare non solum dictis sanctorum Patrum, sed Scripturæ sacræ, ex voce angeli dicentis : *Ecce concipies in utero*, non, in corde.

Supplicantibus quibusdam, indulgentiamque petentibus in festo Spasmi B. Mariæ et ejus Octavis (quod celebrabatur a Dominica in Passione usque ad Dominicam Palmarum inclusive), impositum fuit Cajetano, ut ipse consuleret, si id quod dicebatur de spasmo esset canonicum. Cajetanus vero, præcepto sibi facto confestim obtemperans, *De Spasmo beatissimæ Virginis Mariæ* tractatum pulcherrimum composuit, in eoque inter alia probavit, neque litteræ Evangelii, neque rationi consonum esse, beatam Virginem in Passione Filii passam esse spasmus proprie dictum, ut sumitur a physicis. Rationi quidem, quia cum spasmus proprie dictus sit morbus contrahens nervos, non conveniebat, ipsum asserere in beata Virgine, quæ per omnia, quantum fas est, Filio similis, non debebat (sicut Filius non elanguit) al quo morbo languescere. Litteræ vero Evangelii, quia, cum Joannis xix dicatur quod beata Virgo *stabat juxta crucem*, si spasmus, id est, nervorum diram contractionem, in itinere, quando Salvator sub cruce cecidit, passa fuisset, quomodo tam cito liberata ad crucem venisset, et juxta hanc, non sedens, sed stans, ab evangelista prædicari potuisset? Quamvis enim dolor ingens spasmus causare valeat, non tamen necessario causat, ut patet in Salvatore nostro, cujus dolor fuit maximus absque spasmo. Nec solum spasmus, proprie dictum, a beata Virgine ablegavit Cajetanus, sed etiam spasmus vulgariter dictum, quo quis præ doloris magnitudine syncopen, seu extasin patiens, cadit. Cum enim beata Virgo fuerit gratia plena, Luc. i, oportebat corporales defectus de ea negare, qui plenitudinem perfectionemque gratiæ impediunt : constat autem quod dolor, extra se personam faciens, exercitium rationis impedit pro tunc, et tunc erat tempus maxime actualiter secundum rationem, considerandi Passionem Christi : igitur hujusmodi dolor gratiæ perfectionem, secundum actualement considerationem

rationis, turbasset, quod est valde inconveniens. Non fuit igitur hujusmodi casus in B. Virgine. Confirmabat hoc Cajetanus, quia gratius erat Deo, quod beata Virgo compateretur ei secundum rationem, quam secundum partem sensitivam ; quia illa pars est nobilior, et proprie meritoria, et per se grata. Oportuit ergo ut dolor beatæ Virginis ita esset summus, quod tamen tota pars sensitiva regularetur et subderetur rationi ejus vigilant. Stante autem rationis exercitio ac dominio actuali super partem inferiorem, non accidit dolor extra se faciens personam et casum. Hinc inferebat Cajetanus, quod cum spasmi nomen, nec proprie, propter dignitatem corporis, neque vulgariter sumptum, propter dignitatem animæ, de beata Virgine verificaretur, non erat de Spasmo, sed potius de Dolore ipsius B. Virginis festum celebrandum. Invehebatur autem, et merito, in garrulos quosdam prædicatores Passionis Christi, qui femineos clamores et motus beatæ Virgini, in ejusdem Passionis dolore, attribuebant ; atque ab omnibus intelligi optabat, B. Virginem contemplationi admixtæ tunc vacasse, conferendo divina, prius visa, et sibi certa, humanis, quæ tunc videbat ; summa infimis, et e contra ; et consequenter, affectum cogitationibus consonum, secundum rectam rationem habentem, ut condoleret, ut compateretur, cum tam excelsum, tam vilibus subjectum, ex charitate propria, pro mundi salute, prospiceret.

Sed nimis operosum esset singula Marianæ pietatis specimina, quæ Cajetanus, dum in hoc mundo viveret, ostendit, hoc loco percensere ; tantum, pro coronide, attexam, quod cum ipse circa festum Assumptionis beatæ Virginis, ingravescente morbo, diem resolutionis suæ instare cerneret, eo potissimum die, quo beata Virgo in cælum ascendit, quasi cum ipsa Virgine cælum ascensurus, exspirare cupiebat, dicebatque : « Utinam mihi hoc potissimum tempore ad illam cœlestem vitam, posita hac putri mortalis corporis mole, liceat migrare. » Felicem vero animam Deo Optimo Maximo, a quo profecta erat, libentissime restituit Cajetanus, anno salutiferæ redemptionis 1534, ætatis 65, 4 Idus Augusti, suumque corpus, ob humilitatem ac virginei templi reverentiam, non intra, sed extra ecclesiam Deiparæ Virginis, quæ in urbe super Minervam appellatur, sine ulla funebri pompa, humili tumulo sepeliendum, ultimis testamenti tabulis ordinavit.

CAPUT XVIII

De Vincentio Justiniano, Vincentio Laureo, Vitali a Furno, atque Wilhelmo Enckenwoertio, S. R. E. cardinalibus.

§ I. — De Vincentio Justiniano.

Vincentius Justinianus, Januensis, ex magistro generali ordinis Prædicatorum S. R. E. cardinalis

a Pio V Pontifice Maximo creatus, vir splendore generis, ac eximia pietatis, doctrinæ, prudentiæ, aliarumque virtutum prærogativa perillustris ;

Deiparæ Virginis amantissimus, inter alia, quæ sui in illam amoris posteris reliquit testimonia, Romæ in templo Sanctæ Mariæ super Minervam egregium sacellum ædificavit, et magnam monasterii eidem Mariano templo juncti partem, nempe bibliothecam insignem, et vicinas amplas ædes, in quibus hodie Inquisitionis congregatio celebratur, extruxit. Cætera, quibus vir tantus amorem studiumque suum erga Deiparam voluit esse testatum, ad meæ hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Mortalitatis exuvias deposuit, Romæ, anno 1582, ætatis 63, die 28 Octobris, in præfato Sanctæ Mariæ super Minervam templo tumulatus.

§ II. — *De Vincentio Lauro.*

Vincentius Laureus, civis Tropiensis, Calaber, ex episcopo Montis Regalis in Subalpinis, S. R. E. cardinalis, tituli S. Mariæ in Via, a Gregorio XIII Pontifice Maximo creatus, vir virtutibus et multiplici scientiarum notitia florentissimus : inter alias Marianæ pietatis ac clientelæ tesseræ, plurimum oblectabatur cultu imaginis Deiparæ Virginis collacrymantis, quam Albertus Duterus, celeberrimus pictor, olim adeo affabre tantoque artificio pinxerat, ut et veras lacrymas profundere et insipientium animos ad ipsam in cælis regnantem Virginem traducere videretur. Hanc autem imaginem, cum Romano collegio Societatis Jesu, una cum bibliotheca, non mediocri impensa congesta, ultimis testamenti tabulis legasset Laureus ; Clemens VIII, qui tunc summo totius Christianæ reipublicæ commodo Christi vices in terris gerebat, sibi ab ejusdem collegii Patribus concedi postulavit. Mortali veste exutus est Laureus, anno salutis 1592, xvii Kal. Januarii, natus anno 1525, quinto Kalend. Aprilis.

§ III. — *De Vitali a Furno.*

Vitalis a Furno (quem Willotus, Possevinus et alii, Joannem Vitalem a Furno appellavit) Gallus, Vasatensis, Vasco, sive Aquitanus, ordinis Minorum, theologus suo tempore præstantissimus, fama ac sanctitate clarus, ob idque S. R. E. cardinalis a Clemente V summo Pontifice creatus : inter alia præclara eximæ suæ erga sanctissimam Dei Genitricem Virginem Mariam pietatis monumenta, scripsit *de Conceptione ejusdem sanctissimæ Dei Genitricis librum unum*, a Bernardino Bustensi in *Mariæ*, Luca Waddingho in *Bibliotheca Franciscana*, aliisque memoratum ; in quo inter alia refert et testatur, se vidisse specialem quemdam librum *Retractionum D. Thomæ*, in quo in particulari retractabat opinionem quam docuerat de beatissimæ Virginis Conceptione. Deum Patrem benedicebat, quod Filium suum posuisset inter se ipsum et homines mediatorem, et Matrem Filii inter reum et Judicem mediatricem : Virginem vero benedicebat, quia cum ipsa esset Mater Dei, vellet etiam esse Mater rei, ac utriusque Mater existens, eloquio suo pacem conciliaret, nec inter filios suos discordiam pateretur. Eamdem

quoque benedicebat, quod prohiberet gladium divinæ severitatis a sanguine nostræ iniquitatis, et quod priorem misericordiam posteriore superasset ; asserens priorem misericordiam fuisse illam, qua carnem propriam dedit Filio, ut fieret pretium nostræ redemptionis ; posteriorem vero, quando spiritus ejus transverberabatur gladio Passionis, cum moriebatur, et mori non poterat, et tamen mori cum Filio appetebat. Aiebat, beatam Virginem impetrare nobis veniam : temperare et revocare latam contra nos sententiam : excitare divinam clementiam : confundere hostis astutias : cor peccatoris movere ad pœnitentiam : et sicut rei fugiunt ad Ecclesiam, ut salventur, sic peccatores recurrere ad Mariam, ut a mortis sententia liberentur. Peccatorem, timentem judicari a Christo secundum forum justitiæ, hortabatur, appellare ad Christi Matrem secundum forum misericordiæ : et memoriam beatæ Virginis, cordi indelebiter impressam, remedium efficax contra omnes tentationes proponebat. Assimilans beatam Virginem cum monte Sinai, dicebat, illam montem (in quo lex non ad securitatem, sed ad pietatem pertinens data est) fumantem appellari, quia per ipsam in amorem Dei accendimur et inflammamur. Scripsit aliquando, suffragio beatæ Virginis, fluxum carnalis delectationis et affectionis in pudorem et carnis mortificationem converti : et sicut Judæi vivere non potuissent, nisi Esther pro ipsis Assuerum rogasset, sic non posse vivere peccatores, nisi pro ipsis Maria obsecret Christum. Mariam appellabat Scalam Jacob, per quam viri angelici ascendant in cælum : Mare, per quod Christus venit in mundum, et veri Israelitæ perveniunt ad portum : Ostium, per quod nobis patet introitus ad regnum : Arcem, de qua natus est panis de cælo descendens : Laminam auream, in qua Cælatoris, id est, Spiritus sancti opere insculptum est sanctum Domino Verbum humanatum : Domum aromaticam arte mirifica a summo Artifice factam : Thronum aureum, in quo Rex æthereus consecratus est Pontifex : Arcum fœderis, a peccatoribus ictum divinæ ultionis et percussionis revocantem : Virgam vigilantem, qua peccatores excitantur ad futuræ tribulationis considerationem ut convertantur et vivant : Nubeculam a terra elevatam, et rore Spiritus sancti repletam, in qua Iris nostræ reconciliationis apparuit : Vitem benedictam et generosam, in terra promissionis plantatam, cujus una fuit Deitas humanata : Auroram cunctis virtutibus radiosam, quæ solem peperit, Dei Filium generando : Columnam nubis, nos in mundi hujus deserto dirigentem, a Deo in munimentum diabolicæ tentationis nobis datam : Vestigium hominis, ob perfectam cum Filio suo in natura, gratia et gloria conformitatem : Terram stabilitate firmam, quia nunquam peccavit ; humilitate infirmam, devotione mellifluam, pietate lactiferam, et (ne plura congeram) Hortum a Deo

excultum, per multa tribulationis et mortificationis genera, et omni genere arborum, id est, plantatione virtutum consitum, ut esset Paradisus voluptatis in quo poneretur secundus Adam.

Mortali vitæ valedicens, æternam vitam invenit Vitalis, anno Christi 1317, die 16 Augusti, die post Assumptionem dilectissimæ Dominæ suæ beatissimæ Virginis Mariæ.

§ IV. — *De Willelmo Enckenwoertio.*

Willelmus, aliis Guilielmus, Enckenwoertius, Belga, ex episcopo Dertusensi S. R. E. cardinalis ab Adriano VI creatus, vir in egenos et in omnes homines beneficentissimus, eximii sui in Virginem cultus sempiternum apud posteros exstare voluit monumentum, templum et hospitale Teutonicorum beatæ Mariæ de Anima in urbe. Nam cum anno 1350, sedente Clemente VI, et imperante Carolo IV, ex causa Jubilæi, quidam Teutonicæ nationis viri, qui prole carebant,

propriis ædes Hospitalitati peregrinorum, qui, e provinciis imperio subjectis, Romam venirent, destinassent, templumque, licet non valde amplum, beatæ Mariæ Virgini, sub titulo de Anima, statuisent, conditione apposita, ut inibi pro salute animarum suarum apud Deum effunderentur a suscipiendis hospitibus preces: Willelmus deinde noster hoc templo, solo æquato, alterius capacioris et angustioris formæ, ut nunc videmus, construendi auctor fuit, cui inscriptio:

*Templum B. Mariæ de Anima Hospitalis
Teutonicorum M. D. XIV.*

Domum præterea, quam habitabat, necnon alias adjacentes, e quibus quotannis non spernendus reddit census, hospitio et ecclesiæ testamento adixit, ac in ea post mortem humari voluit. Decessit Romæ, anno 1534, ætatis 70, vir, si quis alius, Mariani cultus rationibus provehendis intentus.

LAUS DEO AC DEIPARÆ VIRGINI MARIÆ.

IV. CÆSARES MARIANI

SEU

DE CHRISTIANIS IMPERATORIBUS IN TER AUGUSTAM DEIPARAM VIRGINEM
MARIAM SINGULARI PIETATIS AC VENERATIONIS
CULTU PRÆCELLENTIBUS

LIBER UNUS

EX VETERUM RECENTIORUMQUE AUCTORUM MONUMENTIS EXTRACTUS

A P. HIPPOLYTO MARRACCIO.

« Orthodoxorum imperatorum sceptrâ, qui te, o Deipara, supra omnem purpureum colorem, et omne aurum, et margaritas, et pretiosos lapides, coronam et indumentum, et inamissibile imperii sui ornamentum habent, in pace et quiete regito. Malefidas nationes barbaras, quæ te Deumque ex te natum blasphemias lacerant, pedibus eorum substernito ac subiecito. Exercitui qui semper tuis innititur patrocinis, hora congressus, esto adiutrix. »

(Ex S. GERMANO patriarcha Constantinopolitano, in orat. 1, de Præsentatione B. Virginis.)

Augustissimæ cæli terræque Imperatrici Virgini Deiparæ Mariæ,

Ante cujus thronum cælestis aulæ primatibus verendum, augustissimi ipsi Romanorum Cæsares,

Qui principum orthodoxorum summitates, Christiani nominis columnina, humanarum dignitatum apices, majestatum fastigia, orbis rectores, floresque humani generis appellantur et sunt.

Supplices ac venerabundi diademata deponentes ac ex ipsius obsequio magis quam ipso, quo

pollent, imperio gloriantes, familiari obsequio nudatum inclinant cervicem satisque ac nimium reputant in ima postremaque mancipiorum illius classe censi,

Hoc de Christianis imperatoribus singulari in eam pietatis ac venerationis cultu præcellentibus qualecunque Opusculum, una cum seipso toto ex intimo corde, atque e penitissimis animi medullis, submississime offert et commendat addictissimorum servorum minimus Hippolytus MARRACCIUS.

LECTORI.

Cæsares Marianos, in Præfatione libri *De Pontificibus Maximis Marianis* olim promissos, et jamdudum ad coronidem perductos, en tandem aliquando, post varias impedimentorum remoras, Deipara favente, in lucem publicam, mi Lector, evulgo. Faxit Deus, ut erga augustissimam superum Imperatricem, summiq; Imperatoris Matrem Virginem Mariam amor (dum faciem Cæsares præbent) incrementa in omnibus capiat, utque hi, qui per seipso studiose satis ad Marianæ pietatis arcem nituntur, Cæsareis hisce exemplis provocati, ad eandem pietatem ardentius inflammentur. Revocavi enim in hoc Opere Marianam Romanorum Cæsarum pietatem, ut nostra fiat, nobisque imitatione inhæreat. Nostraque erit verecundia, hæc præclara Cæsarum memoria, si miro suo exemplo, nostram illi non excitent socordiam. Verba habent suadelam, exempla violentiam, pulchreque de Indis dicebat Zeno (ut lib. II *Stromatum* refert Clemens Alexandrinus) se unum malle videre Indum qui torreatur, quam omnes de laboris perpeffione probationes; plus enim exemplum, quam evidentior rhetoricorum ratio movet, cum loqui facile sit, præstare difficile. Cæsarea porro hæc Marianæ pietatis exempla, tanquam novis incussis stimulis, ad imitationem nos compellent, si ratione, animo, attentaque mentis consideratione, ea a nobis fuerint perpensa. Quamvis autem imperatores Christianos fere omnes Mariæ Deiparæ cultu ac veneratione præcellentes fuisse non dubitem, eos tamen solum hic in medium producendos censui, quorum Marianam pietatem expresse celebrant historiographi, nolens de aliorum gestis, altissimo scriptorum silentio pressis, vel mihi adhuc ignotis, ad placitum divinare. Et licet de Christianorum Cæsarum in Deiparam Virginem pietate, plus sit quod sive ob scriptorum incuriam negligentiamque, sive ob deperdita per bellorum rabiem, vastatasque incendiis urbes, vetustatis exemplaria, amissum deplorari, quam quod litteris conservatum, typorum beneficio, ad Marianorum cultorum commodum in publicam mundi lucem evulgari possit: omnia tamen, quamvis oppido pauca (si immensum numerum supputes eorum, vel quæ me latent, vel quæ ex tragicis bellorum tumultibus, antiquis depopulationibus, deplorandum fecere naufragium) in hoc genere, de ipsis Cæsaribus reservata, monumenta libelli hujus angustiis, non sine labore fideliter comprehensa, ad posteriorum longiorem recordationem, in publicam lucem sisto: ut post majorem Dei, ejusque sanctissimæ Genitricis gloriam, unice spectatam, iisdem Cæsaribus honori, ac venerationi, cæteris serviant ad exemplum. Si quid autem in hoc opere pro humana tenuitate deliqui, correctioni sanctæ Matris Ecclesiæ, ac eruditorum omnium judicio, libens, submitto, Deiparæ Virgini ex cordis intimo offerens, si quid in illo apparuerit laude dignum. Tu interim, salve, et vale, candide sincereque Lector; meque, tum vivum, tum mortuum (quod demississime exposco) beatissimæ Dei Matri, Virgini Mariæ, communi Patronæ, in tuis precibus amanter habeas commendatum.

CÆSARES MARIANI.

CAPUT PRIMUM.

§ I.— *De Alberto I, Austriaco imperatore.*

Albertus Austriacus, hujus nominis I, Occidentis imperator, qui cum duodecies collata acie pugnans, semper contra hostes victor exstisset, a scriptoribus ob id Albertus Victor, seu Triumphator est jure merito cognominatus; inter cætera (quæ

ignoramus) devotionis suæ erga Deiparam Virginem documenta, monasterium Eremi Deiparæ Virginis in Helvetia cœlitus consecratum, in suam suorumque protectionem singularem assumpsit. In Gemnico Austriæ pago monachorum Carthusianorum cœnobium omnino splendidissimum sub ti-

tulo Throni B. Mariæ Virginis ædificavit; et in Germania, in Constantiensi diœcesi, cœnobium templumque familiæ Cisterciensis in valle spatiosa atque cultissima, in ejusdem Deiparæ Virginis honorem fundavit ac dotavit. Mortalitatis compede solutus est anno salutiferi partus 1508, die 4 Maii. Cujus insignem in Deiparam affectum nobilis juvenus Rhetorico-Academica Viennensis in suo *Liliorum Campo*, seu *Albo Austriaco Mariano*, hoc elogio celebravit:

*Albertus I, Cæsar
Cæsaris filius
Austriaco-Marianus.
Quid agis, calame?*

*Liliis inscribis suo sanguine purpuratum,
Muricem lacti mîsces;*

Sed adhuc venialis hic error est:

Belle ornat purpura candorem innocentæ.

Vir prioris ævi,

*Austriaco artificio candorem servavit in purpura,
Credidisses conchyli adnatum unionem:*

Exosus fucos

Unde et ignavum fucos pecus habuit insidiatores

Et cui succubuit dextra æmula, ipse succubuit

Cognatæ dexteræ an sinistræ?

Certe sinistro casu.

Stare dignus more Austriaco post victorias.

Erras iterum, calame:

Stat qui Virginea fulcitur manu.

Romanum scias, vel melius Marianum.

Invocato auxilio Virginis gloriosissimæ

In gremio principis spirantis

Suum reddidit spiritum.

Felix casus!

Nunquam statur in morte melius

Quam tali casu.

§ II. — De Alberto II, Austriaco imperatore.

Albertus Austriacus, hujus nominis II, Occidentis imperator, omnibus perfecti principis ornamentis clarus, tanto animi studio (ut æquum erat) in B. Virginem ferebatur ut sua majestate non indignum arbitraretur publice coram clero in choro Deiparæ laudes occinere. Priusquam Romanæ coronæ caput subderet, illacrymatus est; non sunt viro semper indignæ lacrymæ: Xerxes deslevit suos. At Alberto causa melior. *Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur?* (Matth. xvi, 26.) Ut sensit, dixit. Audiit hoc non jam fortuna, sed Maria, in cujus manibus sortes suas reposuerat. Cellas igitur evocatum absolvit ab hac solitudine. Cellis reduci cœlos aperuit Janua cœli, postquam eum instar Filii orare docuisset: Domine, ignosce illis, qui in hac mea morte rei sunt, et ego eisdem ignosco propter te. Tam artificioso Austriaci rhetoris exordio, quo auditoris Dei mores expressit in suis, non potuit nisi optimus respondere vitæ epilogus. Vixit bene qui tam bene dixit. Diem clausit extremum anno orbis redempti 1439, die 27 Octobris.

§ III. — De Alexio Comneno imperatore.

Alexius Comnenus, Orientis imperator, pro eximio suo erga augustissimam Deiparentem cultu, in prælio adversus Scythas, altera manu tenebat gladium, altera, vexilli loco, Deiparæ Virginis humerale seu amiculum. Idem Basilium quendam

hæresiarcham, qui inter alios errores delirans dicebat suos omnes concipere Verbum Dei et parere, sicut B. Virgo peperit, non solum detexit, sed flammis etiam comburendum tradidit.

Idem in festis Nativitatis, Luminum et Palmarum (quod, ut ex Codino colligitur, omnibus imperatoribus Constantinopolitanis solemne fuit) egrediens pro more stabat ante sanctissimam Deiparam Victricem, seu Victoriæ effectricem: finito autem matutino, ante eandem imaginem, ubi etiam Virginis Odegetriæ, seu viæ Ducis erat imago, domum idem imperator revertebatur.

Die 8 Septembris, in festo Nativitatis Deiparæ, abibat ad venerabile monasterium Libis. Die 21 Novembris, in Præsentatione Deiparæ Virginis, quando templum ingressa est, abibat ad venerandum monasterium spectatæ et admirandæ Virginis Deiparæ. Die 2 Februarii, in festo Occursus seu Purificationis, recipiebat se imperator ad Blachernarum templum, comitantibus barangis, qui semper imperatorem equitantem comitabantur. Die 15 Augusti, in Dormitione sanctæ Deiparæ, conferebat se ad S. Sophiam, et ibi pernoctabat. Die 2 Julii, qua colitur memoria depositæ venerandæ vestis Deiparæ, proficiscebatur imperator ad Blachernium templum, atque in omnibus prædictis non solum ad Vesperas veniebat imperator, sed ad Liturgias.

Quatuor quotannis Vigiliæ in imperiali palatio peragebantur, videlicet magni Canonis, Virginis Acathistæ, Annuntiationis et magni festi. Et in hisce Vigiliis imperator eligebat suo arbitratu conclave, ut divinum Officium audiret. A prima Vigilia peregrinabatur quasi in palatio sanctissimæ Deiparæ Odogetriæ imago, et ibi manebat usque ad magnam Dominicam Paschæ: cui imagini venienti occurrebat imperator ad ipsam portam palatii anlæ. Secunda vero Paschatis abeuntem deducebat usque ad excelsos gradus, et facta ibi imperatorum commemoratione, imperator revertebatur. Abiit Alexius ad plures an. Christi Domini 1118, imperii 37.

§ IV. — De Andronico Seniore imperatore.

Andronicus Senior, Orientis imperator, cujus palatium non modo honestæ disciplinæ et omnis virtutis officinam, sed et eloquentiæ doctrinæque optimum gymnasium Nicephorus Gregoras appellavit, multis sane eisque haud obscuris pietatis significationibus devotionem suam erga augustissimam Virginem declaravit. Nam cum Junior Andronicus, alter Absalon, Constantinopolim, qua erat ambitione, nocturnis incursionibus insidiosoque exercitu furenter occupasset, hunc avum suum clandestino hostium adventu, subitaque irruptione obstupefactum in maximos angores sollicitudinesque coniecit: inimicorum etenim repentino clamore tumultuque e lecto surrexit, ubi securus et incautus dormiebat. Cumque omnia circumspiciens, nihil humane opis ac defensionis inveniret, ad

Deiparæ illam ipsam imaginem, quæ pictore divo Luca, merito ac jure præcipuum quemdam honorem deposcebat, confugiendum occurrendumque putavit, ut vitæ desperatissimæ necisque præsentissimæ remedium inveniret. Ergo coram sancta prostratus imagine, Dei Matrem confidenter oravit ne se desereret extrema ab ipso nepote metuentem, qui imperandi cupiditate cæcatus, divina humanaque jura scelestissime violarat. Hæc non irritis precibus senex honoratus petivit Andronicus. Opem enim pro consueta sua misericordia Dei Mater illico tulit, nepotemque efferatum juvenem in eam mentem impulit, ut avum aras tenentem honorifice mansueteque tractaret, atque ei se lenem et facilem in illa victoria ira præberet. Licet enim prospero rerum eventu gestiret, bellique reliquias persequi in animum induxisset, tamen ut in regiam ingressus avum senem vidit orantem et Virginis præsidium implorantem, ita flexus animo est, ac loci religione commotus, ut eandem Virginem et in primis sit veneratus, et avum comiter acceptum habitumque dimiserit. « Interim, inquit, Nicephorus Gregoras in sua *Romanorum Historia* lib. III, magnus ad palatii fores tumultus auditur, Junioris imperatoris ingressum nuntians, et plausus armorum magnus; erant enim milites amplius 800, cum imperatore ingressi, simul etiam undique faustis acclamationibus Junior imperator salutabatur. Senior, tumultu et clamore audito, de lecto surrexit perturbatissimus, et omni ope destitutus ducum atque militum (palatium enim, cubiculi ministris adolescentibus exceptis, desertum prorsus erat), ad sacram imaginem Dei Genitricis Odegetriæ confugit, ante multos dies in palatium translata, quæ ei firmo solatio erat. Hæc igitur fretus, et humi prostratus, ardentem cum lacrymis obtestatur, ne periclitantem deserat, et sicariorum ensibus objiciat. Exaudivit preces ejus, et festinum tulit auxilium, quæ quidvis potest, castissima Dei Genitrix: nam dum ille in palatio Deiparam ad hunc modum deprecatur, Junior imperator foris omnibus ducibus et tribunis suis convocatis, graviter edicit ne avum imperatorem vel manu vel ullo contumelioso dicto violarent, nec quemquam prorsus omnium. Vix etiam a lacrymis temperans, palatium ingreditur, ac primum venerabili Dei Genitricis imagine, ut decet, adorata, deinde avum illi inhærentem abductum salutavit, amplexus est, et blandis verbis recreavit. » Sic ille. Huic præterea Seniori Andronico improvisa morte decedenti (gelidam avidissime biberat, et testaceis operam dederat, quibus sit aqua jucundior) Mariæ Virginis quædam imago, quam solebat gestare, in sinuque habere, consolationi fuit, ejusque se patrocinio, instante obitu, pie ac religiose commendavit. Cumque in tempesta nox esset, nemoque sacerdos appareret, sacramentisque muniret, solitudinis dolorem hæc ipsa lenivit imagine, quam comedere non dubitavit, ac secum ferre quodammodo. Hoc enim mihi

probabilius sit quam cum Gregora affirmare, Andronicum instante obitu, cum nullus sacerdos præsto esset, qui sacra impertiret, lacrymantem et in genua procumbentem, parvam illam Dei Matris effigiem sacrosanctæ Eucharistiæ loco in os inseruisse, etsi doctoris Petri Canisii interpretatio hujus facti non displiceat. « Nam cum videret, inquit (*De B. V.* lib. V), se temporis angustia prohiberi quominus sacrosanctæ Eucharistiæ viatico muniri posset, adhibita Virginis imagine testari voluit, se bene quidem sperare tum de Christi benignitate, tum de Matris ejus intercessione, quæ suis nimirum precibus apud Deum compensaret quod ipse coactus et invitatus sacramenti sumptione præstare non posset. »

Cum se moriturum ex quodam morbo, quo Deiparæ ope postea convaluit, existimaret, multis precibus Annam imperatricem magno Domestico commendavit, comprehensamque ejus dexteram dextere imperatricis implicuit, et ante iconem Deiparæ hæc dixit: « Tibi hanc et Romanos omnes trado atque commendo, tibi ex hoc curæ erunt. »

Cum ei nuntiatum esset pincernam quemdam, quem in Turcam se in Asiam infundentem cum multo milite misisset, rebellare, et prope esse ut a militibus imperator acclamaretur, vehementissime consternatus est, et ad numina conversus, omnem spem in sanctissima Dei Genitrice, et Salvatore Christo collocavit. Itaque a legionibus imperatoris victus est pincerna, quarum præfectus tertia post captivitatem die visum ei ademitt. Pie obiit Andronicus anno salutis 1334.

§ V. — De Andronico Juniore imperatore.

Andronicus Junior, Orientis imperator, pace composita cum avo Andronico Seniori, ingressus Deiparæ Odegetriæ templum, amplissimas Deo pacis auctori et sanctissimæ ejus Matri gratias egit. Ad bellum processurus, ante Deum Deique Matrem pro felici successu comprecabatur, et sacrificium laudis iisdem sacrificabat. Idem Cizicum trajecit ut Deiparæ signum in templo apud Hirtacium asservatum veneretur. Cum Dydimothici morbo oppressus biduum sine sensu jacuisset, dieque tertio, quasi ex alto somno experrectus, illius aquæ guttulas sibi afferri postulasset, quas Deipara consecrabat et salubres faciebat (erat Constantinopoli fons miraculorum crebritate notissimus), quæ cum ori ejus esset infusa, non modo relevatus morbo est, sed etiam omnino curatus. Confirmata autem valetudine Dydimothico Byzantium abiit, ut castissimæ Deiparæ vitali fonti sanitates magis quam aquas emananti, quibus et ipse lethali illo morbo levatus esset, gratias ageret. Vita functus est anno nati Salvatoris 1341.

§ VI. — De Arcadio imperatore.

Arcadius Theodosii Magni filius, Orientis imperator, inter alia pietatis suæ erga Deiparentem

testimonia, venerandam sanctissimæ Dei Matris zonam Hierosolymis, quæ ad eum usque diem ibi cum pretiosa veste a femina virgine servata erat, Constantinopolim delatam in splendido scrinio, quod sanctam appellavit Arculam, reposuit. Ita ex *Menæis Græcorum* Roderus in suo *Viridario sanctorum* parte prima. Quod confirmat Euthymius monachus in Encomio ejusdem zonæ, apud Laurent. Surium t. IV, *De Vitis sanctorum* sub die 31 Augusti, dum ibi inter alia hæc tradit: « Hodie proponatur, honoretur et adoretur zona, quæ divina virtute cælos superat et resplendet plusquam radii solares, manetque integra et intacta plurimorum annorum curriculis, nongentorum, inquam, et amplius; nam, ut scriptum invenimus, admiranda et semper splendente arca, in qua est pretiosa hæc zona recondita a tempore Arcadii, qui olim imperavit in fide recte sentiens, quique fuit filius magni illius et qui virtutibus refulsit Theodosii, hic fuit reposita tricesimo primo hujus mensis, salvaque, illæsa, et impolluta, ut videtis, permansit usque in hodiernum diem, nullo modo

foedata, aut offuscata, aut ejus colore ullo modo mutato, sed resplendens supra nivem, et tanquam modo ex coccino laborata, sic est proposita virtute sancti et vivifici et adorandi Spiritus. » Ex hac autem vita subreptus est Arcadius anno a Christo nato 408, ætatis 31.

§ VII. — *De Arnulpho imperatore.*

Arnulphus imperator, Carlomanni, Boiorum regis, filius, religiosissimi parentis vestigia secutus, inter alia Mariana pietatis specimina, Randisdorffensem Sancti Pancratii ecclesiam a se constructam Oetingano beatissimæ Virginis templo transcripsit, cum pleno rerum emolumentorumque omnium jure. Possessiones etiam, quas ad lacum Benacum in Italia habebat Oetinganum monasterium, quæque a Carolomanno eidem videntur attributæ, cum aliis in Germania, propter commoda vicinitatis commutavit. Diem supremum explevit Oetingæ anno salutis 899, mense Novembris, aliis Decembris, ibidem in sacello divæ Virginis tumulo Carolomanni patris illatus.

CAPUT II.

§ I. — *De Balduino Belga imperatore.*

Balduinus Belga, Flandriæ comes et Hierosolymorum rex, qui, circa annum Domini 1204, primus ex Latinis creatus est Orientis Imperator, inter alia pietatis suæ erga Deiparentem testimonia, Cortraci sub Torneacensi episcopatu collegium canonicorum cum templo divinissimæ Virginis nomini dicato fundavit; et dotem pro quolibet canonico bis mille florenorum constituit. Idem Venetæ reipublicæ in Ptolemaide sacram Virginis ædem et forum concessit, pluribusque aliis privilegiis in Hierosolymitano regno dotavit. Cætera me fugiunt. Imperabat anno post Christi Nativitatem 1205.

§ II. — *De Basilio Macedone imperatore.*

Basilus, Macedo, hujus nominis I, Orientis imperator, quantopere sacram Virginem adamaret, multorum benevolentissimæ Matris templorum partim quæ erant vetustate confecta, renovatione, aliorum ad ejusdem sacræ Virginis et Matris honorem mirabili fundatione monstravit. Ædem enim Deiparæ a Leone imperatore ad fontem portæ Constantinopolitanæ, quæ Aurea dicitur, ædificatam, et priscam pulchritudinem amiserat, restauravit; aliamque cui Pega nomen, quæ motu terræ exciderat, a fundamentis refecit, et stabilem et pulchriorem, quam prius fuerat, effecit; similiter et aliud Deiparæ sacellum, cui a Sigmate cognomen erat, diro casu deformatum, a fundamentis exædificavit, et priore firmitus reddidit.

Videns civilem et infimæ notæ plebeculam in platea quod Forum appellatur commorantem necessariis victui addictissimam, et quod nullum prope sacrarium haberet, animi sui curam obli-

scentem, pulchrum templum et venerandum Dei Matri in ipsa platea construxit, quo imbres ac hiemes vulgus arceret, salutisque suæ oblectamentum et præsidium haberet. Aliud item gloriosissimæ Deiparæ in Chalcopratiis divinum templum maxime venerandæ sacræque urnæ, humile et lumine carens, utrimque absidibus, quæ lumen exciperent, erectis, tectoque in sublime elato, altitudine illustravit, et luminis splendoribus condecoravit. In apside celeberrima divinique templi quod a magna Dei Sapientia nomen sumpsit, Deiparæ imaginem absque semine Matrem Filium ulnis gestantem effinxit, et apostolorum principes Petrum ac Paulum utrimque apposuit. Sed et in nomen et memoriam sempiternam Deiparæ Virginis divinum pulcherrimumque templum exstruxit in quo convenere ars et divitiæ, et fervens fides, et semper liberalissima munificentissimaque voluntas, et omnia ubicunque visuntur pulcherrima, quæ convisentibus potius quam audientibus credibilia sunt. Duas præterea ædes oratorias in nomen et gloriam Dei Matris religiose in Pegis construxit et in Marciani ambulationibus, inter imperatoris ambitus, duo pulcherrima et jucunditatibus omnibus demulcentia oratoria Deiparæ posuit. In præmium autem Marianæ pietatis, ac benefactorum operum, tam terra quam mari sæpe devicit hostes, ut Curopalatas, et alii veteres recensent auctores. In eo autem prælio magnopere est demonstrata divina potentia, quod gestum est ab ipso per Andream ducem, pium valde virum, adversus Saracenos Tarsi regnantes. Ad quem cum eorum princeps litteras misisset superbiæ et maledictorum plenas, et hæc indicantes: « Tunc videbo an Ma-

riæ Filius, ejusque Parens tibi proderit, cum contra te cum meo exercitu progrediar; » quas litteras convitii plenas acceptas, ipsi imagini Dei Genitricis appendit, hæc locutus: « Vide, o Mater Dei, tuque ipsius Filius et Deus, qualia exprobravit et superbe dixit contra tuum superstitem populum barbarus iste arrogans. » Quibus dictis, assumptis Romanis copiis contra Tarsum proficiscebatur et cum ad Podandum pervenisset, ibi cum hostibus congressus, multa cæde fundit et fugat barbarorum multitudinem, cum prius ibi eorum dominus occubisset, pauci vero vix se Tarsum incolumes recipiunt. Sepultis autem suis, et hostibus in unum locum coactis, magnaue erecta ad posteriorum memoriam columna, in patriam rediit cum spoliis. Debitum naturæ solvit anno orbis redempti 866, die 1 mensis Martii.

§ III. — *De Basilio Porphyrogenito imperatore.*

Basilius Porphyrogenitus, II hujus nominis, Orientis imperator, cum sanctissimæ Dei Genitricis, quam mirifice semper coluit, adjutorio contra Bulgaros insignem victoriam reportasset, solvendis Deiparæ votis Athenas usque perrexit, multisque pretiosis muneribus ædem sacram exornavit. Unde Michael Glycas (IV part. *Annal.*) de eo loquens ait: « Quin et Alehridem ipsam, quo in oppido regia Bulgarorum erat, occupavit; indeque magnas opes, gemmas nimirum et uniones, aurique centenarios centum abstulit. Secundum hæc Athenas profectus, cum munera gratiarum actionis ergo Deiparæ vota reddidisset, ac illius templum multis iisque splendidis et magnificis donariis ornasset, Constantinopolim reversus, aureaque corona redimitus quæ cristam et apicem in parte superiori habebat, per portas magnas ingressus triumphum egit. » Hæc ille.

Hujus Basilii Porphyrogeniti imperatoris jussu Menologium Græcorum conscriptum est; in cujus una parte (alia enim, vel quia abdita, vel quia perditâ, adhuc desideratur) sex tantum menses, nempe Septembrem, Octobrem, Novembrem, Decembrem, Januarium et Februarium continenti, quam ad fidem membranacei codicis Vaticani Petro Arcadio Coreyrensi, viro clarissimo, Latine versam, quam primum publici juris faciet vir doctissimus D. Ferdinandus Ughellus, abbas Cisterc., hæc de Deipara habentur:

« Quinto Idus Septembris commemoratio Joachim et Annæ parentum Deiparæ. »

« In Judæorum templo erat vir quidam nomine Joachimus, justus et dives, qui festis diebus, duabus ex facultatibus suis factis partibus, alteram pauperibus erogabat, alteram vero Deo offerebat. Exceptus est aliquando probo, cum Deo, de more, festo die, munus offerret suum, a Judæo quodam negante fas esse ei qui nullo acceptus esset filio, una cum cæteris dona templo afferre. Attulit ea res tantam homini aegritudinem, ut vitato hominum conspectu et luce, procul domo solitarius vitam ageret, votisque ac precibus a

Deo piblem peteret. Nec minus Anna uxor domi quotidie orabat. Misit autem Dominus angelum, qui utrumque bene sperare juberet, fore enim ut brevi admirandæ sobolis parentes essent, Deiparæ semper Virginis Mariæ, quæ salutem universo orbi esset allatura. Quæ res eundem quem oraculum prædixerat exitum habuit. »

« Quinto Idus Decembris Conceptio S. Annæ Matris Genitricis Dei.

« Dominus et Deus noster cum animæ tum sibi templum domumque sanctam præparare vellet, misit angelum suum ad Joachim et Annam justos, qui se ex eis Matrem sibi destinasse prænuntiaret, et infecundæ et sterilis Annæ Conceptio Virginis fecunditati fidem postea faceret. Concepit igitur Anna Mariam, et peperit, non, ut quidam dicunt, septimestrem, aut sine viri opere, sed angelica quidem prædictione, exactis tamen novem mensibus, atque adeo ex viri conjunctione. Solus enim Dominus noster et Deus Jesus Christus sine ulla commistione ac semine, modo quodam illi soli noto, nobis autem ineffabili et inexplicabili, ex Virgine sancta natus est; cumque perfectus esset Deus, omnia sibi, quæ ad carnis œconomiam pertinent, perfecte assumpsit, prout humanam naturam ab initio condidit atque effinxit. »

« Sexto Idus Septembris, Nativitas beatissimæ Reginæ nostræ Deiparæ semper Virginis Mariæ.

« Cum omnium opifex Deus cælum et hanc universi faciem creasset, postremo hominem effinxit, qui illum solum cognosceret, coleret, seseque ad illius unius voluntatem plane conformaret. Inviuit diabolus Adam, primumque per uxorem Evam deceptu impulit ut Conditoris sui violaret imperium. Auctor etiam fuit reliquis mortalibus, ut neglecto Dei cultu, vulgo vanissimæ idolorum superstitioni sese addicerent. Deus autem misertus figmenti sui, legem dedit et prophetas. Verum cum hæc nihil efficerent, decrevit mittere Filium suum et Verbum, quod, assumpta hominis effigie, hominem, quem diabolus in suam potestatem redegerat, in libertatem vindicaret. Eam igitur ob causam disposuit ut nasceretur quæ generaret Filium incarnatum, Maria, inquam, nulla notata labe, nulla aspersa lacryma, ex sanctis parentibus Joachimo et Anna, quorum precibus tam singularem ventris fructum concessit Deus. Quamobrem diei huic festo inditum nomen est Nativitas, quem nos statum anniversarium celebrantes, maximas Deo nostro gratias agamus. »

« Undecimo Kalend. Decembris, Præsentatio Dei Genitricis, cum in Sancta sanctorum introducta fuit.

« Secundus, post admirabilem illum Annæ sanctæ partum, quo nobilissimam Dei Genitricem semper Virginem Mariam peperit, jam exibat annus, cum Joachim vir uxori auctor esse cœpit ut de voto dicata Deo filia in templum duceretur. Cui Anna: Tertium prius expleat annum, ne forte

parentum desiderio quod pro ætate ferre non possit, non dirigatur in conspectu Domini. Maria igitur annos tres nata, cum magno puellarum comitatu, quæ accensas faces præferrent, ducebatur in templum. Adhibita autem fuit a patre eo consilio hæc pompa, ne ad ea, quæ retro sunt, converteretur puella, sed totam se templi ministerio manciparet. Exceptam igitur Mariam Zacharias, precatusque ut illius nomen augeret Dominus, in altaris gradu collocavit, ubi angelico ad duodecimum annum sustentata ministerio, a pontificibus Josepho desponsata fuit. »

« Octavo Kal. Januarii Commem. Immaculatæ Nativitatis Domini nostri Jesu Christi ex beata Virgine. »

« Deus benignissimus misertus humani generis quod gravi dæmonis tyrannide premebatur, misit Gabrielem angelum qui hæc Mariæ diceret: *Ave, gratia plena, Dominus tecum*. Statimque purissimo ejus utero conceptus est Dominus noster et Deus. Exactisque a Conceptione novem mensibus editum est a Cæsare Augusto ut quidquid gentium Romano pareret imperio censeretur. Profectus ergo est etiam cum Maria custos illius Joseph Bethlehem, ut in sua censeretur tribu. Ibiq; instante partus tempore, cum nullus ibi ob affluentem undique multitudinem esset in diversorio locus, angustam subiit specum, atque inoffenso utero peperit Dominum nostrum Jesum Christum, quem rerum universitatis Conditorem fasciis involutum, in irrationabilium præsepio collocavit, ut nostra nos irrationalitate liberaret. »

« Kalend. Januarii, Commem. sanctæ Circumcisionis Domini nostri Jesu Christi. »

« Dominus ac Deus noster, cui omne cor patet, futurorumque præsciis, ut fidem faceret iis hæreticis, qui eum non humanum, sed phantasticum quoddam corpus sumpsisse contenderent, atque etiam ut omnem cavillandi occasionem Judæis adimeret, si paululum ab eorum institutis ac legibus deflexisset, voluit ab octavo ortus die ab immaculata Matre simul et Virgine in templum deferri et circumcidi. Nominatusque Jesus, quod illi omen, priusquam incorrupto Virginis utero conciperetur, ab angelo fuerat impositum, reverens est domum, ubi humanitus educatus, progressum in dies in sapientia, ætate et gratia faciebat. »

« Quarto Nonas Februarii, Commem. Occursus Simeonis senis excipientis Dominum nostri Jesum Christum. »

« Dominus noster Jesus Christus œconomice secundum carnem, quam revera assumpserrat, fidem facturum, ut cætera omnia, quæ lege sancita erant, præstitit, ita illud Judæorum institutum servare voluit, quorum moris fuit, ut quadragesimo a puerperio die, marem, cui bene precaretur sacerdos, et par turturum aut duos pullos columbarum Domino sisterent. More igitur et instituto gentilitio agens Dominus noster Jesus Christus, a Maria Matre Deique Genitrice et Josepho opinione tantum patre, delatus in templum, exceptus est a Simeone justo, qui hisce Deo verbis gratias egit: *Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace* (Luc. II, 29). Anna etiam prophetis, quæ tam sancto cœtui intererat, dato Christo Servatori testimonio, Deo laudem tribuit, qui populum suum respexisset. Hujus igitur congressus memoriæ hic dies festus dicatus est. »

« Septimo Kal. Januarii, Commem. fugæ Dei Genitricis in Ægyptum. »

« Duabus de causis Dei Genitrix in Ægyptum fugere cum infante et Joseph jubetur, cum ut impleretur quod dictum est a propheta: *Ex Ægypto vocavi filium meum* (Matth. II, 15); tum vero etiam ut impiam quorundam hæreticorum opinionem redargueret affirmantium phantastice natum esse Christum. Nam si ab infantia occisus esset, nullus certe salutis nostræ relictus fuisset locus: sin neque gladio, neque alio supplicii genere extingui potuisset, ut administrationem dispensationemque obiret, multi existimassent phantastice natum, neque revera carnem assumpsisse humanam, quando nulla etiam adducta causa, ausi tamen sunt infelices hæretici dicere eum non hominis naturam, sed imaginem induisse. Quibus de causis fugam arripuit in Ægyptum; atque etiam ut corruentibus Ægyptiorum idolis declararet, si cruci fuerit affixus, atque a mortuis resurrexerit, salutem universo orbi attulisse. »

Hæc de Deipara in Græcorum Menologio Basilii Porphyrogeniti imperatoris jussu, ut diximus, conscripto. Qui porro Basilius extremum vitæ spiritum exhalavit anno Christiano 1026.

CAPUT III.

§ I. — De Carolo Calvo imperatore.

Carolus Calvus, Romanorum imperator, hujus nominis II, Caroli Magni pronepos, Germaniæ et Galliæ rex, inter alia pietatis suæ erga Deiparentem monumenta, sacrum beatæ Mariæ indusium, quod illud idem esse fertur, quo induta erat dum Dei Filium concepit, dono dedit ecclesiæ Carno-

tensi. Idem monasterium beatæ Virginis ad Schaldis a beato Adelberto et beata regina conjuge fundatum, et a Normannis vastatum, insigni magnificentia, additis plurimis redditibus instauravit. Idem prope Coloniam monasterium nostræ Dominiæ, quod nunc sanctorum Cornelli et Cyriani dicitur, recens imperium adeptus, construxit; in cujus

templi sacrario sanctissimæ Deiparæ Virginis pelum pene integrum deposuit, ubi etiamnum multa religione servatur et ostenditur, ut in suo Martyrologio Gallicano, 31 Aug., testatur Andreas du Saussay. Obiit anno 858, 14 Octobris.

§ II.—*De Carolo Crasso imperatore.*

Carolus Crassus imperator, qui imperare cœpit anno 881, ad suum erga beatam Virginem Mariam pietatis devotionisque studium astruendum, anno salutis 885, OEtingano ejusdem beatæ Virginis Mariæ sacello donavit complures villas, vinearumque Rantosdorfensium et Tabshemensium partem, ut in sua *Historia OEtingana* refert Jacobus Irsing. Cætera ad meæ hactenus cognitionis notitiam non venerunt. Vivere desiit hic Carolus anno 888.

§ III.—*De Carolo Magno imperatore.*

B. Carolus (ut talis enim ab antiquo etiamnum colitur in variis Ecclesiis Belgii, Germaniæ, Franciæ) æ rerum gestarum magnitudine cognomento Magnus, Francorum rex, et imperii Occidentalis imperator a Leone III, Summo Pontifice, nominatus; ut in re bellica felicissimus, in gubernanda republica sapientissimus, ita in cultu B. Virginis religiosissimus fuit. Vix unquam visus in prælio vel in publico est quin aurei velleris loco iconculam Deiparæ ex collo circumferret. Anno 778 Saracenis Navariam, Deiparæ haud dubio ductu, vi eripuit, et anno 795, Hungaros iisdem auspiciis Marianis debellavit. Ex novem cathedralibus ecclesiis quas fundavit, et viginti ac quatuor monasteriis quæ in Germania unde prope Moguntiam oriundus erat, erexit, quibus singulis singulas ex auro litteras ducentorum pondo ad ordinem ritu alphabetico, et tempus foundationis signandum attribuit, earumdem ecclesiarum et monasteriorum magna pars honori Deiparæ Virginis, ejus perstudiosus erat, et quam præ omnibus invocari vehementer cupiebat, dedicata invenitur. Excellunt inter hæc ecclesia Paderbornensis, quæ patronam apud Deum habet ipsam B. V. Mariam, quam quoque multis reliquiis exornavit; ecclesia Verdensis supra fluvium Aleram in honorem Matris Salvatoris mundi, cui præesse voluit S. Swibertum, miraculis clarum; ecclesia Hildesemensis in honorem B. V. Mariæ fundata, quam ejus filius Ludovicus complevit; ecclesia Hamburgensis itidem in honorem Matris Jesu Mariæ, cui primum pastorem dedit S. Heridagum; et præsertim basilica Aquisgranensis, rotundo schemate constructa, auro, argento, columnis marmoreis Roma et Ravenna advectis, cancellis denique ac portis ex ære solidis ornata, et quod majus est, ingenti sacrarum reliquiarum thesauro signanter vero beatissimæ Virginis Mariæ indusio, quod ab imperatoribus Constantinopolitanis dono acceperat, ab eo ditata, de qua idem ipse in diplomate foundationis: « Sed et ibidem (ad Aquas Grani nimirum) monasterium S. Matri Domini nostri Jesu Christi omni labore ac sumptu, quo potui, ædificavi, lapidibus ex marmore pretioso adornavi,

quod Domino adjuvante et cooperante, sic formam suscepit, ut nullum ipsi queat æquiparari. »

« Præterea a domino Leone Romano Pontifice hujus templi consecrationem et dedicationem fieri impetravi, præ nimia devotione quam erga idem opus habui. Decebat enim ut idem templum, quod cunctis monasticis ædificiis in regno nostro, forma et structura præesse videtur, in honorem sanctæ Dei Genitricis regali studio a nobis fundatum, dignitate consecrationis præcelleret, sicut ipsa Virgo super omnes choros sanctorum præcellens exaltata est. Illic vero domino apostolico, et omnibus prædictis nobilibus, et egregiis personis congregatis, merui ab omnibus obtinere, præ nimia devotione, quam erga ipsum locum et Matrem Domini nostri Jesu Christi habebam, ut in templo eodem sedes regia locaretur, et locus regalis, et caput Galliæ trans Alpes haberetur, » etc.

Dicta est autem in hoc diplomate et a majoribus Aquisgranensis ecclesia Monasterium S. Mariæ, eo quod viginti clerici a S. Carolo Magno instituti, regulariter et canonice in ea vixerint, sub obedientia in communi intra claustrum, simul manducantes et dormientes, juxta statuta concilii Moguntinensis cap. 9, sub eodem Carolo celebrati; sed hoc suave jugum, tam Moguntini, quam plerique alii postea excusserunt, et ex regularibus clericis facti sunt proprietarii canonici: qui enim hodie canonici sæculares dicuntur, olim fuerunt clerici claustrales, seu regulares, ideoque ipsorum ecclesiæ non collegia, sed monasteria vocabantur.

Porro de Aquisgranensi illa Mariana basilica, in qua prædictus Carolus sepeliri voluit, et sepultus est, ita scribit Canisius: « Duravit in nostram ætatem usque (et etiamnum hodie post ætatem illius durat) frequens piorum ad eam sacram ædem peregrinatio, ut permulti remotis locis, ac ex media etiam Pannonia religionis ergo peterent Aquisgranum, illicque suam erga Deiparam observantiam pia liberalitate et liberali pietate publice testarentur. » (Lib. v. cap. 25.) Tradit Petrus Cratepolius in libro *De sanctis Germaniæ*, sanctos Manulphum et Gundolphum, episcopos Tungrenses, e monumentis surrexisse, et Leoni III, Pont. Max., fuisse adjutorio ut ecclesia B. V. Mariæ in Aquisgrano consecraretur, et inde ad requiem suam denuo concessisse; prædictæ autem ecclesiæ consecrationem factam esse in præsentia 565 episcoporum, quot dies sunt in anno. Sed et in Westphalia a fundamentis in Deiparæ honorem monasterium ædificavit, et ad insignem raramque amplitudinem erexit Carolus, quod postea miraculis adeo resplenduit, ut ad illud plurimi confluentes, urbem celeberrimam in loco Mimmimgrødæ dicto condiderint, ac ex monasterio Carolino deinceps illam appellarint. In civitate Veronensi cathedralis basilica beatissimæ Mariæ Virgini Assumptæ dedicata est, illustris et vetustate mirabilis, pluribus ditata sanctorum reliquiis, numeroque clero, qui divinum

cum dignitate persolvit pensum, ornata. Hæc olim Dianæ Ephesinæ templum fuisse quidam scribunt, quod postea Carolum Magnum, post subactam Veronam, vetustate deformatum vel restituisse vel exedificasse narrant anno 778, ita ut ille conditor ejusdem existimetur. Sigambræ etiam et Campidonæ in gloriam Deiparæ templa erexit, ut fere innumera, quæ alibi ad ipsius honorem ædificanda vel reficienda curavit, brevitati consulens omittam. Idem Carolus Magnus imaginem sanctissimæ Virginis a D. Luca depictam ab Helena Augusta Hierosolymis Constantinopolim translatam a Nicephoro imperatore Constantinopolitano acceptam, quæ nunc in Polonia apud Clarummontem servatur, religione et miraculis celeberrima, Leoni, Russiæ principi, dono dedit. Idem quoque ne sine Virginis icone sepulturæ daretur, mandato cavit morti proximus. Hic idem imperator Capuam veniens, hospitatus dicitur in ecclesia S. Mariæ Suricorum, in Capua veteri, hoc cognomine dicta a vico Suricorum appellato, ubi sita erat, indeque circumjacens locus appellatus Sedes imperatoris, ut refert Camillus Peregrineus in *Historia principum Longobardorum* edita Neapoli anno 1643.

Anno octingentesimo tertio OEtingam accessisse ad B. Virginis sacellum visitandum illudque muneribus locupletasse traditur.

Porro Carolus hic quievit in pace an. 814, ætatis 70, 28 Januarii, cum imperasset 14 annis.

§ IV. — De Carolo IV imperatore.

Cordatissimus princeps Carolus IV imperator, cum adhuc esset Moraviæ princeps, a patre Joanne, rege Bohemiæ, in Germaniam redituro Parmæ relictus, templum ibi Deiparæ Virginis nomini hac occasione posuit. Ostensum illi divinitus in somnis est Guignonem, Delphinum Viennensem, ad divinum tribunal raptum, atroci supplicio ob adulteria punitum, unde Carolus, ut cœlestis moniti memor esset, ac ne infelici alterius exemplo lasciviret, templum B. Virginis posuit in Parmensi agro, et in loco, in quo per nocturnam quietem ea species observata erat, atque ad celebrandum in eo divinum cultum vectigalibus locupletavit.

Pro eximio animi studio quo in Deiparam ferebatur, cum imperium administraret, inter alia, quæ suis Bohemis veræ pietatis exempla reliquit, non pauca collegia canonicorum et monasteria fundavit Pragæ, imo etiam extra Bohemiam in Italia in honorem sanctissimæ Virginis collegiatam erexit, magnificeque dotavit, quam sua ætate in villa Terentii Parmensis agri exstitisse scribit Æneas Silvius lib. *De Bohemorum origine*.

Alberto a Kolobrath capitaneo regni Bohemiæ Maria Deipara Virgo filo serico super terram nive coopertam expanso monasterii exstruendi situm, iv Nonas Januarii anno 1374, cœlitus demonstraverat. Huic autem in honorem ejusdem B. Virginis monasterium exstruere supplicanti annuit Carolus IV, imperator et rex Bohemiæ, ac bona stabilia ab

Alberto addicta monasterio, pietate ingenua et liberalitate regia ab extorsionibus et gravaminibus quibuscunque ordinariis et extraordinariis exemit.

Idem fundationem monasterii B. M. Virginis ad Gratiâ, diœcesis Pragensis, in regno Bohemiæ, in loco dicto Schaltiz, a Theodorico episcopo Mindoensi factam, suo diplomate approbavit et confirmavit.

Hic idem imperator cum ad honorem B. Virginis Annuntiatae de Florentia (cujus beneficio non solum ex infirmitate convalescerat, verum etiam ex ærumnoso quodam hærentis animi, et prope amentis mœrore liberatus fuerat) ecclesiam cum cœnobio Pragæ a fundamentis erexisset pro fratribus Servit. ejusdem B. Virginis, sanctum eorumdem Servorum beatissimæ Virginis habitum cum regina uxore suscepit, quem loco cilicii (id plerique proceres et nobiles matronæ usu habere solent) super nudas carnes, quousque vixit, summa cum pietate gestavit.

Vita functus est anno 1379, die 24 Februarii, postquam imperasset 32 annis.

§ V. — De Carolo V imperatore.

Carolus V, pius et felix, ex Austriaca familia, Romanorum imperator, pro magna sua erga augustissimam Virginem religione, sæpe ad ædem B. Virginis Hallensem religionis causa ventitare solitus, donis eam auxit. Statuam argenteam viri armati genibus nixi, manibus in cœlum sublati supplice habitu dedit dicavitque. Item scyphum grandem inauratum operis antiqui. Item militari forma chlamydem, villosa serico, auro intextam, insignibus imperii et gentis Austriæ decoratam: quid in ea, nisi suam Divæ militiam et victorias aut consecrans aut referens acceptas? Cives autem ab insolito in hunc principem affectu donum hoc super alia honestant, et quotannis supplicatione solemnî prima Dominica Septembris ea chlamyde statuam Virginis ornatam templo efferunt. Efferunt, inquam; nam mox via procedentes mos habet sæpiusque vestes statuæ Marianæ mutare, et pia aliorum etiam dona admove; sed primum, ut dixi, locum chlamys Cæsarea tenet.

Cum anno 1555 terrena spernens, cœlestia suspirans, Belgicas provincias filio suo Philippo solemniter Bruxellæ resignasset, atque anno insequenti Hispaniam ex Belgio peteret, Deo ibidem in cœnobio S. Justi, Eremitarum Hieronymianorum vacaturus: Philippum amplexus, postremis verbis religionem catholicam commendavit, atque una cum illa, imo in illa ipsa cultum ac venerationem eximiam sanctissimæ Deiparæ, quam a Lutheranis et Calvinistis sciebat maximam pati persecutionem, qui eandem nihilo digniorem suis sacrilegis concubinis æstimabant. Quam sedulo autem paternæ huic monitioni Philippus obaudiverit, testantur gravissima eaque continua bella maximis impendiis ab eodem pro religione catholica in Belgio conservanda, et hæresi extirpanda, per annos plurimos suscepta, ut vel ob illa solum gloriosum

illud regis Catholici cognomentum sit promeritus. Marianum etiam affectum abunde suis Brabantis ostendit, quando prima ordinis sui Aurei Velleris comitia non alibi quam in basilica Mariana Artuerpiensi celebrare voluit, Deiparæ auxilium pro recens suscepto regimine, vel hoc pacto sibi deprecatus, utpote cui ordo ille sacer est. Sed et basilicæ ejusdem tholum maximum tribus donatis fenestris vitreis ad honorem sanctissimæ Trinitatis exornavit: æmulatus in hoc Mariano obsequio patrem suum Carolum, qui astante Christierne, Danorum rege, amplissimi ad persolvendas Deo laudes chori primo lapide posito, fundamenta feliciter jecit anno Christiano 1521.

Cum Mosa, Burgensis episcopus Palatinus, gravi detineretur infirmitate, ad eum Carolus amantissimas scripsit litteras, quibus ut suam salutem divæ Virgini Deiparæ, quæ Toleti pietate maxima colitur, commendaret, hortabatur.

Ædem B. Virginis Lauretanam miro cum devotionis affectu invisit, et in loco ubi ipsa B. Virgo concepta, educata, ab angelo salutata Salvatore æculorum verbo concepit, devote oravit.

Erga ecclesiam B. Virginis Montis Regalis a Guilielmo II, Siciliæ rege, fundatam, quanta fuerit pietate inclinatus, ex ipsius litteris ad Siciliæ proreges datis, quarum meminit Lellus in *Hist. Montis Regalis* ad an. 1522 et 1535, haud potest difficile agnosci.

Imaginem B. Virginis Montis Serrati toto orbe celeberrimam, diversis temporibus, quinquies sua præsentia veneratus est, eique semper pretiosa dona obtulit, et privilegia ab Hispaniæ regibus concessa confirmavit.

Dum an. 1550 et 1552 fuit Mantuæ, sæpe ad templum S. Mariæ Gratiarum ab urbe Mantuana quinque milliariis distans profectus est, ut ibidem thaumaturgam B. Virginis imaginem veneretur.

Sæpe Christum Dominum humiliter deprecabatur, ut ob preces gloriosæ Virginis Mariæ Matris suæ, sua sibi omnia peccata dimittere, in ultima vitæ hora ab infernali hoste defendere, ac tandem ad æternam gloriam perducere dignaretur.

Hic idem Carolus imperator albo confraternitatis Septem Dolorum beatissimæ Virginis nomen suum consecravit, eandemque confraternitatem haud parum promovit, dum Joanni Condembergio auctor fuit, ut ortum, progressum et miracula hujus confraternitatis conscriberet, quemadmodum ex subjectis litteris apparet.

«Dilecto et fideli secretario nostro magistro Joanni de Condemberge, Decano in Abbenbrouch, nec non Reymersualensi, ac S. Salvatoris, Brugensi pastori.»

«Dilecte et fidelis. Dudum superstitute adhuc inclytæ recordationis Philippo, rege Castellæ, domino et parente nostro colendissimo, ipso adhuc in ephebis agente, Virgini sacer cœlus sive fraternitas vulgo dicta divæ et intemeratæ Virginis de

Septem Doloribus in ecclesiis tuis Abbenbrocensi, Reymersualensi et Salvatoris Brugensi initium habuit, tuoque labore et cura tam a summo Pontifice, quam a plerisque antistitibus et episcopis confirmata fuit, eodem genitore nostro auctore et in contubernium illud ascripto. Quæ fraternitas jam ubique gentium pullulat et augescit, clarens innumeris signis atque miraculis. Cum itaque nos, nostrique fratres et sorores, nihil a vestigiis paternis et avita religione degenerantes, auctoritatem nostram eidem confraternitati adiacere cupiamus, et in ea nostrum dare nomen, et ut nostri, et præcipue genitoris nostri in dicto contubernio, et in animis contubernalium seu confratrum ejusdem perpetuo vivat, sitque posteritati perpetuum monumentum, te summo opere hortamur, ut quæcunque de eadem apud te sunt, quæque in ea ab initio sui ortus in hunc usque diem acciderunt, quantaque Deus omnipotens ob merita suæ sacratissimæ Genitricis in ipsa operatus est, ad perpetuam rei memoriam, et in sempiternam gloriam pietatis præfati nostri parentis, ad nostram ibidem protectionem et conservationem in corpus ac volumen unum redigere studeas, teque laboris haudquaquam poeniteat; cujus temporale primum a nobis quidem, ab immortalis vero Deo procul dubio uberrimum et incomparabile recepturus es stipendium. Vale. Ex Bruxella, » etc.

Miraculosæ imagini beatissimæ Virginis de Gratia in urbe Valentia, non solum privilegium Henrici II, Castellæ regis, in ejus favorem factum confirmavit, sed tria millia morapitnorum in annos singulos Carolus hic imperator adjecit.

Inter cætera argentea Deiparæ Virgini Finariensi oblata donaria, lychnum ostentant tercentorum scutorum pretio stantem, quem Carolus V imperator obtulit, qui anno salutis 1525 præsens ibi adfuit miraculis. Claram imaginem adoraturus, multas arces honori Deiparæ dedicavit, inter quas illa celebris Mariæ Burgi Belgici; Toleti regiam et gravissimam fundavit confraternitatem ab Adriano VI Pont. Max. approbatam, in obsequium et laudem Immaculatæ Conceptionis beatissimæ Virginis Mariæ, in qua ipse œconomus et primus confrater inscribi voluit. Cujus devotionem in Virginem imitati totius regni proceres, se ejusdem sodalitiæ legibus subjecerunt, in quibus multoties profitebatur expresse se omnia et illa magna, quæ exhibebantur, obsequia Deo obtulisse in honorem Immaculatæ Conceptionis suæ Genitricis. Atque hanc sodalitatem per cunctas Hispaniæ civitates propagari præcepit piissimus imperator. Exstat hujus invictissimi principis celebre edictum ubi multa supremus imperator pro sancta atque illibata Deiparæ Virginis conceptione, ejusque regia confratria profert. Celebre hoc edictum egregiamque ejus expositionem apud Petrum de Oieda, Soc. Jesu theologum, cap. 9 sui tractatus reperiet lector. Super sua arma bellica imaginem Conce-

ptionis beatissimæ Virginis deferebat Carolus, ut ex Gil. Gonzales de Avila refert in suo Memoriali ad regem catholicum Philippum IV, S. Gonzales de Castilla, Soc. Jesu theologus, amicus meus. Factus Virginis libertus, ipsa hæresi landatrice, mortalis vitæ cursum absolvit anno 1553, ætatis 68, imperii 40, die 21 Septembris.

§ VI. — *De Conrado II imperatore.*

Conradus, Franciæ Orientalis dux, et II nomine, atque electione per principes Germanos denuntiatus Romanorum imperator, inter alia devotionis suæ erga Deiparam Virginem monumenta, ecclesiam cathedralem quam in Dei Matris honorem magnificentia imperatoria dignissimam apud Spirenses Henricus II Cæsar inchoaverat, neque mortis interventu perfecerat, perfecit atque dotavit.

Præcedentium regum et imperatorum vestigia secutus, nihil prius habuit quam ut suæ adversus Deiparam Virginem, locumque quem elegit ipsa, eremum videlicet in Helvetia, animum et affectum aliqua benevolentia et liberalitate omnibus patefaceret; haud absque Giselæ conjugis insigni pariter pietate, et in eandem eremum, reliquarum reginarum et augustarum exemplo, propensione, accedente ad id Aribonii Moguntiacensis eximii præsulis voto et petitione, non paucas in Sequanis Steimbrunnæ sitas possessiones ejusdem eremi Deiparæ monasterio donavit, et ejus rei hoc testimonium exstare voluit.

« In nomine sanctæ et individuae Trinitatis, Conradus, divina favente clementia, rex. Si venerabilia sanctorum loca aliquibus bonis nostris ditare ac sublimare studuerimus, profecto animæ nostræ remedium, regnoque nostro stabilitatem inde promoveri confidimus. Quapropter noverint omnes Christi nostrique fideles, qualiter nos interventu ac petitione dilectissimæ conjugis nostræ Giselæ reginæ, et Aribonis, Moguntinæ sedis venerabilis archiepiscopi, ad monasterium monachorum Meginrades Cellæ in honorem S. Mariæ Dei Genitricis constructum, mansos 12, sitos in loco Steinebruno, in pago Suntgove, in comitatu Ottonis, cum omnibus ad eosdem mansos pertinentibus, cum mancipiis utriusque sexus, cum areis, ædificiis, agris, campis, terris cultis et incultis, vineis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis, aquarumve decursibus, piscationibus, molendinis, viis et inviis, exitibus et redditibus, quæsitis et inquirendis, seu cum omni utilitate, quæ ullo modo inde provenire poterit, donamus atque de nostro jure in usum fratrum ibidem Deo servientium omnino transfundimus, ea videlicet ratione, ut prædicti monasterii abbas Wirunt, sibi que posthinc succedentes, liberam habeant potestatem quidquid sibi placuerit ad utilitatem monasterii et monachorum faciendi, quatenus illos magis delectet, pro nostra et conjugis nostræ vita devotius supplicare. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas

stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, hanc paginam inde conscriptam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri. Actum Spiræ, anno 1025. »

Idem omnia ejusdem monasterii eremi Deiparæ Matris in Helvetia, privilegia, bona et jura confirmavit et illustravit, ut patet ex ejus diplomate dato Turegum anno Domini 1027, cujus copiam affert Christophorus Hartmannus in Annalibus eremi Deiparæ Matris in Helvetia, pag. 120.

Decessit anno salutis 1039, imperii sui 15.

§ VII. — *De Constante imperatore.*

Constans, ab aliis Constantius, vel Constantinus nuncupatus, Heraclii imperatoris nepos, quisquis ille fuerit, attamen circa annum Domini 663 Romanam veniens, Vitaliano I pontifice, ad basilicam S. Mariæ Majoris properavit, eamque beneficentiæ suæ muneribus auxit. Obiit Syracusis anno orbis redempti 668.

§ VIII. — *De Constantino Duca imperatore.*

Constantinus cognomento Ducas, hujus nominis X, Græcorum seu Orientis imperator ab Isaacio Comneno creatus, cum Uzicas Scytharum gentem cum sexcentis millibus bellicosorum virorum imperium Romanum pervadentem, legatione missa muneribus placare non potuisset, necessitate coactus contra eos bellare, cum centum quinquaginta millibus solis ad prælium se præparans, orationibus interim ad Deum ejusque sanctissimam Matrem fuis, indictis jejuniis, et supplicationibus adhibitis, pugnante Deo eosdem in fugam vertit. Quapropter Deo et Dei Genitrici, quibus victoriam referebat acceptam, sacrificio cum gratiarum actione peracto recta Constantinopolim se conferens, urbem admirationis et stuporis plenam, vota que Deo pro accepta salute persolventem invenit, omnibus quod factum erat divinum miraculum consentibus. Ex hac vita migravit Constantinus anno Christi 1067, imperii sui anno 8.

§ IX. — *De Constantino Magno.*

Heros longe clarissimus Constantinus Magnus imperator, hujus nominis I, Mariani cultus amator et propagator insignis, postquam devictis Romani imperii usurpatoribus, libertatem Romæ et Christianis invicta liberalique manu concesserat, urbe Romana S. Silvestro Papæ, a quo baptizatus fuit, donata, olim Byzantinam, nunc Constantinopolitanam civitatem a se reparatam et auctam, convocatis ad dedicationem multis episcopis, incruento Missæ sacrificio, precibus, votisque (ut ait Nicephorus, lib. viii, cap. 25) B. V. Mariæ Dei Genitrici solemniter cum pompa dedicavit. Unde et Theodoretus eam urbem Mariæ appellat, atque ab aliis passim Civitas Dominæ nominata reperitur. Hæc porro civitas quamdiu Deiparæ cultui fuit dedicata, tamdiu inexpugnabilis exstitit, Dei Genitricis prasidio, quæ eam sæpe a Persis, Hunnis, Avaribus, aliisque barbaris miraculose defendit. Quamdiu Deiparam coluit, tamdiu Romani Pontificis,

Christi Vicarii, et totius Ecclesiae catholicae auctoritatem agnoscens, viris doctis et sanctis ita floruit, ut tot concilia generalia in ea celebrata sint. At ubi impietas Iconoclastarum et furor schismaticorum avitum cultum Deiparae exterminavit, tota illa nominis et imperii gloria, et Luna toties triumphatrix a vexillis Byzantinis ad labara Mahometica deviata et triumphata transivit. Ab eo tempore, quo hæc civitas devotionem erga Virginem proposuit, Deiparae patrocinio indigna a communione sanctæ Sedis apostolicæ separata, nullum concilium, nullum virum sanctum miraculis clarum, paucissimos homines doctos habuit, ac tandem prædæ hostili toties patuit, et finaliter a Turcis anno Domini 1452 capta est, quorum gravissimum jugum usque in præsentem diem perferre cogitur. Idem Constantinus imperator multis in provinciis celeberrimas ad honorem B. Virginis summis impensis construxit ecclesias. Meminit sanctus Gregorius Turonensis de ea sanctissimæ Genitricis Mariæ, ab eodem in Gallia, in Arvernensi territorio excitata, in ejus erectione ejusmodi insigne miraculum accidisse testatur. « Maria vero, inquit, gloriosa Genitrix Christi, ut ante partum, ita virgo creditur et post partum, quæ, ut supra diximus, angelicis choris canentibus in paradisum, Domino præcedente, translata est, cujus basilica ab imperatore Constantino admirabili opere fabricata renidet, ad quam adductæ columnæ, cum præ magnitudine levari non possent, eo quod esset circuitus earum sexdecim pedum, ac diebus singulis casso labore fatigarentur, apparuit artifice sacra Virgo per visum dicens: Noli mœstus esse; ego enim tibi ostendam qualiter hæc queant elevari columnæ. Et ostendit ei quæ aptarentur machinæ, qualiter suspenderentur throeclæ, atque funes extenderentur, illud addens: Conjunge tecum tres pueros de scholis, quorum hoc adjutorio explere possis. Quod cum ille vigilans, quæ præcepta fuerant coaptasset, vocatis tribus pueris a scholis, e. exit summa velocitate columnas. Præstitum est populis spectare miraculum admirandum, ut quod multitudo virorum fortium levare nequiverat, tres pueruli absque virtute perfecti corporis sublevarent. » (*De gloria Mart.* lib. II, cap. 9.)

Romæ in ea Capitolii parte, in qua paulo ante Christi ortum Augusto Cæsari e cælo Virgo Deipara Infantem gremio sustinens apparuerat, idem Constantinus templum postea ædificavit in memoriam Dei Genitricis Mariæ, cui nomen Ara cæli.

Neapoli, ut constans est fama, duo Deiparae templa erexit, alterum S. Maria in Porta Nova, ab uno ex nobilium sedili ei proximo sic dictum, quod prius Græcis, qui suo idiomate ibi aliquandiu divina Officia celebrarunt, ab ornamentis, appellatum est Cosmedin; alterum est S. Maria Rotunda, ad aliud nobilium sedile, quod Nidi vulgo appellant templum, figura rotundum; quod ob marmorea ethnicae superstitionis monumenta (al-

terum scilicet, in quo hostiæ mactabantur, earum cruore alicubi infectum; alterum quod vel tripus, vel vas erat, in quo ignis Vestæ custodiebatur: nunc aqua lustralis ad templi januam in eo servatur), olim Vestæ delubrum a nonnullis rerum antiquarum peritis existimatur. Sacrum illud antrum, in quo B. V. Maria Deum hominem incorrupte peperit, ab Helena matre eximiis monumentis exornatum, ipse etiam Constantinus ornamentis regalibus honoravit.

Idem, ut habetur in Itinerario quodam Persico, quod libris Haytonis Armeni attestitur, in urbe Media amplissima, ad mare Caspium sita (quam nunc Camarit vocant) perhonorificum Deiparae templum condidit.

Sacra B. Virginis imago, quæ nunc in Polonia apud Clarum Montem Censtochoviæ conspicitur, in capella palatii cum aliis reliquiis a Constantino Magno reposita fuit. Ubi in veneratione apud Græcos imperatores ad tempora usque Caroli Magni perduravit.

In Guadagnoli monte (qui sub dominio est comitum Romanorum, Poli Ducum) exstat ecclesia S. Mariæ de Vultesulla, seu, ut alii nuncupant, de Mentorella, quam hic idem Constantinus ædificavit, et sanctus Silvester Papa consecravit.

Cum sanctus Elpidius, primus Toletanus præsul, a sancto Jacobo constitutus, Toleti in Hispania templum sanctissimæ Virgini in terris adhuc superstiti dedicasset, et funditus pene postea Dacianus subvertisset, hic idem piissimus Constantinus Magnus suis impensis reædificavit anno 312.

Oretanum templum in Hispania in honorem B. Virginis ab Oretanis exstructum ad fluvium Sabalonem hic idem imperator instauravit.

Tantam vero in Deiparam pietatem (ut in Litanias Lauretanas disc. 374, inquit Justinus Miechovius) satis abunde remuneravit Deus; nam ejus imperium tantis opibus, tanta benevolentia populorum, tot clarissimis victoriis ac triumphis nobilitavit, ut post eum secundus imperator tam felix vix fuisse legatur.

Vivendi finem fecit, æternum victurus, eximius Deiparae cultor Constantinus, anno Christi 337, anno imperii 31.

§ X. — *De Constantino Monomacho imperatore.*

Constantinus Monomachus, imperator, inter alias, quæ me latent, Marianæ pietatis significationes, templum et monasterium S. Mariæ de Niamoni in insula Chio hac occasione fundavit. Anno orbis reparati vicesimo supra millesimum, tres solitudinis Provati montis cultores, religiosi viri, Joannes, Josephus et Niceta, septem circiter millibus passuum ab urbe Chio, sanctitatis opinione florebant. His aliquando per nocturnas vigilias cum silvam e regione hospitalis speluncæ lucidissimis ignibus quasi conflagramentem videre contigisset, propius visendi studio accedere ausis mirabile monstrum ostenditur: antiquæ enim myrti truncus

illic innoxie, Mosaici in modum rubi, flammarum magna vi circumlambi, quas accuratius dum introspectiunt, effigiem Deiparæ Virginis tabella depictam in medio pendere demirantur. Demissis ad terram corporibus adorant, mox et in speluncam suam transferre non dubitant, opem inde tutelamque maximam sibi pollicentes. At imago eadem ter translata, ter mirum sane in modum ad suam myrtum reversa est. Quamobrem non obscure Deiparæ Virginis consilio intellecto, inde eam dimovere non amplius audent. Casulam tandem eidem ædificant pro templo, eoque sæpissime ad officia pietatis præstanda se conferunt. Aliquot post annis contigit ut Constantinus noster Monomachus, vir generosus ac nobilis, pro rerum humanarum vicissitudine Constantinopoli pulsus, atque in Chii insulam relegatus exsularet: ad quem tres illi viri pro dignitate consalutandum, in Chii civitatem profecti, ubi indignius fortunam suam ferentem intellexere, consolari eum aggressi, illud pro certissimo promissere fore ut quam primum in pristinos honores ac dignitates restitueretur. Quam consolationis partem diu dubitavit ille admittere, cui turbidissimis rebus nulla penitus reditus spes relinquebatur. Illis tamen, ita ut prædixerant, fore constantius affirmantibus, et Constantinopolim brevi non solum revocandum, sed maximo etiam cum honore ac triumphali more rediturum pollicentibus, fidem tandem adhibuit aliquam Constantinus, recepitque se non sane immemorem eorum futurum, si quando ea quæ aiebant non vana evenissent. Nihil sibi opus esse ad pauperem vitam degendam retulerunt viri: illud tamen ab eo imperii ad fastigium evecto præstari se maxime optare ut Deiparæ imagini, de qua modo dixi, templum construeret. Annuit Monomachus; pignusque rogatus dedit anulum digito statim deductum. Haud ita multo post Zoe imperatrix, mortuo viro, secundas nuptias initura, ad Monomachum classe plurimarum navium, nobilissimaque palatinorum hominum manu missa, honestissime Constantinopolim reduci iussit, quem nimirum imperio conjugioque suo dignissimum judicaret. Quamobrem et ille nuntio lætissimus discessit, et tres illi solitudinis cultores innumeris Deo Optimo Maximo gratiis relatis, cupidissime Mariani templi ædificationem expectabant quam primum juberi. Componendis tandem imperii rebus Monomachus dum operam impendit, totus annus dilabitur, nec ulla interea de re pacta mandata. Proinde religiosi viris non abs re visum Constantinopolim simul proficisci, ut memoriam promissi muneris, occupationum multitudine obrutam, Monomacho vel pignoris ostensione refricarent. Quo facto, atque ab imperatore ipso mandatis de ea re artificibusque acceptis ad cremum suam revertuntur. Statimque ædificatio templi ac religiosæ domus cœpta est, ea amplitudine ac magnificentia quæ imperatoris piissimi liberalitatem opulentiamque

deceret, quæque plurium annorum spatio perfici potuerit.

Obiit Monomachus anno salutiferæ Incarnationis 1054, duodecimo ab imperio suscepto, absoluta jam templi Mariani religiosique domicilii structura, quæ vivens luculentissimis redditibus ac donariis, tum ad sacræ Deiparæ cultum, tum ad religiosorum hominum ibi commorantium victum ditavit; prædiaque non in ipsa tantum insula, sed et in aliis Ægei Maris assignavit, quorum plurium monachis qui sub regula S. Basilii ibidem commorantur possessio nondum periit. Ad hæc privilegiis multis atque immunitatibus ad nostra usque tempora perdurantibus decoravit.

[§ XI. — *De Constantino Palæologo.*

Constantinus Palæologus imperator, cum urbem Orientalis imperii sedem ac domicilium amisisset, amissamque sub Mariæ auspiciis felicissimo eventu recuperasset, ubi primum Constantinopolim, constitutis rebus recuperatisque, pervenit, coram divæ Matris imagine illa, cujus pictura sancto Lucæ tribuitur, gratias primum egit et præ lætitia colacrymatus est, mox illam eandem religiosa gloriosaque pompa circumlatam pedes ipse prosequitur: eam enim in sui effligie pius et gratus imperator triumphare voluit, cui victoriam acceptam referebat. Idem in obsidione imperantis urbis Constantinopolitanæ, inter luculenta, magnifica, et ad animos militum commovendos aptissima ad fortiter contra mahometicam belluam pugnandum, ob hanc præsertim rationem adhortatus est, quia Constantinopolis urbium regina et imperii domicilium Mariam Deiparam sibi tutelarem delegit, et a Constantino Magno eidem dicata est. « Adveniens igitur hostis, fratres, nos obsedit, et ore aperto hiat quotidie dum tempus aptum inveniat ad deglutendum nos et urbem hanc, quam ter beatissimus et Magnus Constantinus imperator ille excitavit, omniumque castissimæ et supra quam dici potest purissimæ Domine nostræ Deiparæ ac semper virgini Mariæ consecravimus ei que donavit, ut Domina auxiliatrix et protectrix patriæ nostræ Christianorumque perfugium foret, spes et gaudium Græcorum omnium, gloriatio omnium per Orientem habitantium, et illam olim longe lateque prædicatam et illustrem et ut rosam agri florentem delere nititur. » Sic ille inter alia, ut in suo Chron. lib. III, c. 14, refert Georg. Phranza Protovestiarius. Gloriose occubuit anno orbis redempti 1453.

[§ XII. — *De Constantino Pogonato.*

Constantinus IV, Orientis imperator, cognomento Pogonatus, beatissimæ Virginis ejusque omnimodæ puritati addictus, non solum anno Domini 680, una cum universa et generali sexta sancta Synodo, act. XI, approbavit epistolam synodicam S. Sophronii Hierosolymitani patriarchæ, in qua eadem omnimoda puritas expressa habetur; sed in edicto etiam a se publicato in eadem synodo, act. 48, ut suam in Deiparam aptius ma-

nifestaret devotionem, hæc inseruit clara verba de divina æterni Verbi incarnatione : « Credo per spontaneam se exinanisse humilitatem et in vulva illibatæ Virginis Deique Genitricis Mariæ habitasse, et animam et corpus per Spiritum, et ex sancta et immaculata carne ejus in propria subsistentia carnem sumpsisse nobis consubstantialem. » Hic idem Constantinus, Deiparæ auxilio suos juvante, ingentem Saracenorum classem septem jam annos sibi infestam a suis tandem finibus expulit ac devicit, ut in suo *Historiarum Compendio*, p. 360, tradit Georgius Cedrenus. In vivis esse desiit anno redemptionis nostræ 686.

§ XIII. — De Constantino VII imperatore.

Constantini VII imperatoris, et matris Irenes tempore, sub annum 780, in longis Thraciæ muris quidam fodiens invenit arcam lapideam, in eaque virum jacentem cum inscriptione hac aureæ incisa laminæ :

Christus nascetur ex Virgine Maria; credo in eum. Sub Constantino et Irene imperatoribus, o Sol, iterum me videbis.

Quisquis ille fuit, qui hæc de Christo et ejus Matre præcinit, profecto luxit in tenebris, et in illorum numerum referri potest quos divus Paulus *juxta fidem* defunctos esse affirmat, *non acceptis repromissionibus, sed a longe eas aspicientes et salutantes* (Hebr. II, 15). Cæterum Constantinus, hoc nomine VII, et ejus præclara mater Irene hanc laminam ex auro solido in mortui hominis pectore inventam in maximo pretio habuerunt. Fuit ea dies Byzantinis maxime læta, siquidem nemo dubitavit quin illud hominis esset antiqui, et Christi adventum præcurrentis. Imperabat hic Constantinus anno orbis redempti 790.

§ XIV. — De Constantino VIII imperatore.

Constantinus, hujus nominis VIII, Orientis imperator, Leonis VI cognomento Philosophi, seu Sapientis, filius, qui et Constantinus Porphyrogenitus appellatus est, erga sanctissimam Dei Matrem Virginem Mariam pius, religiosus ac liberalis, nunquam, cum supplicationes fierent, ad sacrum ipsius templum in Blachernis situm accedebat inanis, sed magnifica dona, qualia imperatorem Deiparæ amantem decebant, semper afferebat, ut ex Curopalate, Baronio, aliisque auctoribus colligitur. Hunc inter melodos Græcorum non immerito enumeravit Leo Allatius in *Opere De libris Eccl. Græc.*, dissert. 1, cum inter alia quæ pio ac erudito calamo composuit, in Græcorum Proclética circa finem, hujus Constantini exstant undecim Exapostilaria, totidemque in laudem B. Virginis Theotocia. Quæ porro Theotocia, quia rara sunt, et quia adhuc inedita, a P. Ludovico Marraccio, fratre meo, e Græco in Latinum translata, ad tanti Caesaris in Deiparam studium luculentius exprimendum, libentissime exscribo.

Constantini imperatoris, Leonis filii, Theotocia ex ejusdem Exapostilariis

[Theotocium I.]

Cum discipulis gaudebas, Virgo Deipara, cum Christum vidisses e sepulcro, post tres dies, sicut dixerat, resurgentem : quibus discipulis apparuit docens eos, ac manifestans eis præstantiora mysteria, præcipiens eis ut baptizarent in Patre, et Filio, et Spiritu ; ut nos ipsius resurrectionem crederemus, et te, o Puella, glorificarem.

[Theot. II.]

Angelus quidem ante Conceptionem tuam, Christe, salutem attulit Virgini. Angelus vero lapidem sepulcri tui revolvit : ille quidem ineffabilis lætitiæ symbola pro tristitia annuntians ; iste vero pro morte te vitæ auctorem prædicans et magnificans, ac verbis manifestans resurrectionem mulieribus et sacris ministris.

[Theot. III.]

O Sol, qui hodie e sepulcro, tanquam sponsus e thalamo, exortus es, infernum despolians, mortemque ad nihilum redigens : per intercessionem illius quæ te peperit, emitte nobis lucem, lux illuminans corda et animas ; lux faciens ambulare universos in semitis præceptorum tuorum, et in viis pacis.

[Theot. IV.]

Cum dixisses *Arete*, tristitiam primorum parentum, Domine, commutasti, adducens pro ea lætitiâ resurrectionis tuæ in mundum. Hujus igitur lucem, o vitæ largitor, quæ corda illuminat, lucem miserationum tuarum emitte, per eam quæ peperit te, ut clamemus tibi, Amator hominum, Deus homo, gloria resurrectioni tuæ !

[Theot. V.]

Immensam misericordiam tuam laudo, Factor meus, quia temetipsum exinanisti, ut ferres et salvares naturam hominum vitiatam ac perditam ; et cum Deus esses, sustinuisti fieri similis mei ex purissima Dei filia, et descendere usque ad infernum, volens me salvare intercessionibus illius, quæ te peperit, Domine misericordissime.

[Theot. VI.]

Factor creaturarum et rerum omnium Deus humanam carnem suscepit ex immaculatis sanguinibus tuis, sanctissima Virgo, ac meam naturam penitus corruptam renovavit, relinquens te post partum, sicut invenerat ante partum ; unde fideliter te omnes celebramus, clamantes : Salve, Domina mundi.

[Theot. VII.]

Magna et admiranda propter me operatus es, Christe mi, qui multus es in misericordia : ex Virgine enim puella natus es ineffabiliter ; et crucem suscepisti ; mortemque sustinuisti ; in gloria resurrexisti ; et naturam nostram a morte liberasti : gloria sit, Christe, gloriæ tuæ ; gloria sit virtuti tuæ.

[Theot. VIII.]

Unum Trinitatis ineffabiliter, Puella, peperisti,

duplicem naturam, et duplicem operationem, unum vero personam. Hunc igitur semper deprecare pro iis qui cum fide te adorant, ut ab omnibus hostis insidiis liberentur; omnes enim nunc ad te confugimus, Domina Deipara.

[Theot. IX.]

Cum Filium tuum vidisses post tres dies e sepulcro resurgentem, Dei sponsa sanctissima Virgo, omnem animi angustiam deposuisti, qua, utpote mater, affecta fueras, cum illum patientem aspexeris, et gaudio plena, cum illius discipulis, laudum munera illi offerebas. Propterea salva eos, qui nunc te prædicant Deiparam.

[Theot. X.]

Dominum qui post diem tertium e sepulcro surrexit, Virgo, deprecare pro illis qui te laudant, te affectu beatificant: omnes enim habemus te refugium salutare, et mediatricem ad illum; sors enim tua et famuli tui sumus nos, o Deipara; et ad tuam defensionem omnes respicimus.

CAPUT IV.

§ I. — De Emmanuele Comneno imperatore.

Emmanuel (alii Manuel) Comnenus, Orientis imperator, inter cætera devotionis suæ erga Deiparam argumenta, in festis B. Mariæ Virginis Nativitatis, Præsentationis, Conceptionis, Annuntiationis, Purificationis, Assumptionis, jus dicere prohibuit, omnemque aditum ad tribunalia illis diebus exclusum esse voluit. Dies Natalis inviolatæ Dominae Deique Genitricis (inquit ille in sua *Constitutione de Feriis*), qui celebratur ad diem 6 Idus Septemb., feriatum est. Consimiliter Novembris dies 21, quod tum Dei Genitricis introitus in templum celebratur: Decembris dies 9, in quo S. Conceptio sanctissimæ Matris Dei nostri celebratur: Februarii dies 23, propterea quod obviam Servatori sit, idem: Martii dies 23, propter allatum Deiparæ lætum illum nuntium: Augusti dies 13, propter gloriosissimam sanctæ Deiparæ migrationem, ita ut hisce diebus omnis ad tribunal aditus præclusus, sit nec ullus eorum, qui jus dicunt, quidquam ad jurisdictionem pertinens peragat. Julii et die 2 propter depositionem pretiosæ vestis Deiparæ, atque die Aug. 31 propter depositionem pretiosi cinguli labis expertis Deiparæ vacationem ex parte tribunal habere jussit. Idem, pro victoria contra Pannonios obtenta, Deo gratias agens, Constantinopolim imaginem Dei Genitricis Virginis Mariæ in curru splendidissime et magnificentissime adornato positam, quem quatuor equi nive candidiores trahebant, triumphare fecit. Quem porro triumphum libro v suorum Annalium his verbis describit Nicetas Chroniatus: « Pannoniis superatis, imperator tanta victoria lætus et exultans, Deo gratias actis, statim rei benegestæ nuntios in urbem mittit, ac post dies aliquot, et ipse Con-

[Theot. XI.]

O tremendum mysterium! o stupendum miraculum! Per mortem mors omnino exterminata est. Quis ergo non laudabit, et quis non adorabit resurrectionem tuam, o Verbum, et Deiparam quæ te secundum carnem castissime peperit? Cuius intercessionibus libera omnes a gehenna. »

Constantinus in Oratione de non manufacta Christi Dei nostri imagine, missa ad Abagaram, et ex Edessa ad Constantinopolim translata, quæ Oratio exstat apud Surium t. IV, *De Vitis Sanctorum*, sub die 16 Aug., meminit monasterii sanctissimæ Deiparæ quod vocabatur Eusebii, in loco qui dicebatur Optimatum: necnon venerabilis templi semper Virginis et Dei Matris Mariæ, quod est in Blachernis, in quibus prædicta Christi Domini imago perhonorifice fuit excepta. Vita functus est anno a Virginali partu 960, ætatis 54, die 9 Novembris.

Constantinopolim ingressus, triumphum ducit ab Orientali porta, quæ ad arcem patet, eumque ob insignem et incruentam victoriam, quam splendidissime et magnificentissime adornat. Expansæ sunt omnes purpureæ et auratæ vestes, et cives alii aliunde ad pompam illam confluentes instar torrentis ex monte decurrentis, fora, ades, templa, officinas, et loca omnia urbis amplissimæ deseruerunt. Sunt et captivi in triumpho ducti; platea illa utrinque suggesta habuit ad binas et ternas contignationes educta: tecta quoque omnia spectatioribus referta fuerunt; imperatorem quadrigæ argenteæ auratæ cum equis nive candidioribus præcedebant, quibus imposita erat imago adjutricis et insuperabilis commilitonis Matris Dei. Neque vero axis magnum sonuit, quia non videbat acrem deam Minervam, quæ falso virgo dicitur, sed veram Virginem, quæ Verbum inexplicabili ratione per verbum peperit. Tum currum imperatoris propinqui atque amici senatus viri magistratibus et dignitatibus insignes pone sequebantur. Deinde ipse imperator prodiit equo feroci insidens, vir inclytus et maximus, ornamentis illustribus insignis, comitante Comite Stephano triumphus auctore, qui ob victoriam et rem bene gestam celebratur; magnum templum ingressus Deoque coram omni populo laudato, in palatium pergit, laxataque nimia bellorum contentione ludisequestribus recreatur. » Hucusque Nicetas. Mortis autem sarcina exutus est Emmanuel anno Virginis partu 1180, pridie Nonas Octobris.

§ II. — De Emmanuele Palæologo.

Emmanuel (alii Manuel) Palæologus, II hujus nominis, Orientis imperator, Deiparæ Virgini

quam fuerit addictus, satis superque docet insignis oratio in summe venerandam tantæ Matris Dormitionem ab ipso conscripta: quæ quidem, quia inedita, multisque adhuc obscura, ex Vaticana Bibliotheca deprompta, ac per eruditum, omnique virtutum genere illustrem virum Joan. Matthæum Cariophilum Iconiensem episcopum de Græco in Latinum sermonem translata, integra hoc loco in eruditorum gratiam apponetur.

Oratio in summe venerandam Sacratissimæ nostræ Dei Matris Dormitionem.

Dei Mater (bonum quippe arbitror, et valde pulchrum, te potiori titulo, qui unus satis sit ad explicandam gloriam tuam, statim initio appellare), faveto iis, quæ in honorem tuum dicenda sunt, et finem huic orationi impone convenientem proposito, ut, dum admiranda tuæ dormitionis mysteria celebrare aggredior, non procul a scopo aberrem. Nam certe illum attingere hominibus est impossibile.

Accedamus igitur bona spe fulti, laborum supra vires susceptorum te adjutrice implorata. Non est novum aut dissidentaneum a Dei Matre, imo potius perquam decens et conveniens, migrationem ex hac vita, quam et futuram natura horret, et præsentem ferre præ dolore non potest, tibi contra fuisse materiam gaudii cujusdam ac voluptatis. Oportebat enim illam tuis moribus ac vitæ consonam esse, ipsique tuo partui omnis admirationis pleno, ut quidquid in te unquam fuit stupendum esset. Hæc de causa, ut apertius loquar, separatio animæ a corpore, quam vocare mortem nostri moris est, et ad cujus vel nudum nomen turbamur, merito tibi celebritas plena hilaritatis et oblectamenti existit occasio terrenis sublimior. Siquidem usque adeo tibi cedunt omnes, vel illi etiam qui summam consecuti sunt laudem, ob ea, de quibus præclare gestit commendari generosus animus, ut sane distantia excellentiæ reperiri non queat. Ergo illud etiam, quod maxime novum est, cæteris profecto aliis ne venire quidem in mentem debet, nimirum morientes gaudere; tibi vero uni obvenisse fatentur omnes, qui sapiunt, purissime cœlis excellentiori Deum enixæ. Quod recte affirmatum esse, suo loco demonstrabitur, occasione diei præsentis, quo tu in cœlum e terra migrasti, quod viventi etiam conveniens plane fuisset locus æque ac vitam cum Filio, ac Rege simul degere, simulque regnare. Hæc igitur celebritas longos sermones postulat, tum ad extollendam gloriosam tuam dormitionem, tum ad reliqua omnia, quæ in te sunt vehementer admiratione digna. Veruntamen nos omni ipsis plurimis, ut quæ a multis et eximiiis viris benevolentè enarrata sunt, materiam exsequamur initio sumptam, nec res gestas attingentes nar-rando, nec immorantes laudando.

Te enim, Immaculata, ubi Dei Matrem appellaverimus, omnia comprehendimus quæcumque ad necendas laudes spectant. Nam cum multis iisque amplissimis abundas titulis, qui Dei te Matrem

dixit, laudationi imposuit coronilem. Hæc enim revera est summa encomiorum, quæcumque non modo lingua hominum, sed ipsorum quoque de te proferat angelorum. Quid enim ad laudem tantum valet, quantum asserere ipsam te Divinitatis flammam suscepisse utero, et purissimæ illius lucis supra omnes creaturas competent factam, nullum tamen inde detrimentum passam? Quid tandem fuerit, quod longe inferius non sit? Quare appellatione hac quasi generali quodam titulo, cum animi studium et voluntatem satis declaraverimus, specialibus non abutendum arbitramur: hoc enim plane esset existimantis, perveniri saltem posse prope id, quod condecet, cum nec fieri possit, nec a mentis sanæ viro sperari, perinde ac si quis ad restinguendam vehementissimam sitim, quæ maxime premeretur, persuaderet sibi, posse facillime aquam omnem exhaurire potabilem, et proinde integros Euphrates et Tigres aggrediretur ebibere. Nam nec ille mentis compos haberetur a sapientibus, nec ipsi si vehementissimo erga te insanientis animi studio compulsi laborem subiremus, qui ad finem perducere non potest, conati videlicet hymnum tuis meritis respondentem offerre. Nam sicut vecordis esset arbitrari lucidiores fieri radios multarum ope lucernarum, aut immensum hoc pelagus unius guttæ adjectione augeri, similiter et conari laudibus te, Virgo, extollere vas donorum omnium divinorum plenum, tantaque sublimatam dignitate, ut eam vel fingere nulla mens possit: siquidem in-circumscriptum, nullis contentum spatiis, inaccessibilem ipsi etiam naturæ spirituali, postquam circumscripto tuo utero voluit circumscribi, circumscriptum efficere potuisti, et spatio contentum, et accessibilem tibi secundum hypostasim. Captus enim est (ut ita dicam) animæ tuæ pulchritudine, qui non subjacet affectibus animi, et conclusus spatio est in te, qui nullis includitur terminis, teque suorum donorum fecit thesaurum, et promam condam. Hoc te mysterium, ut quæ nullis aretatum terminis utero suscepisti, et Cherubim fecit honorabiliorem, et Seraphim gloriosorem, vel comparatione ipsa haud facili. Nam quantum inter gloriam tuam, summumque angelorum ordinem intersit, solus noverit Deus, captum vero humanum fugit omnino, adeo superior es universa natura spirituum. Taceo enim genus nostrum mortale, cum Deo sis proxima, nihilque intermedium sinas inter te tuumque Filium, quod demonstratione ulla indigere non arbitror. Nam si tu una cum Filio es (qui enim aliter?) ille vero cum Patre, et Paraclyto, liquet esse tibi locum apud illos, quo nullus sit dignior; quare et ineffabili illorum gloriæ tantam habes vicinitatem, quantam nec maximus cœlestium mentium ordo. Hanc porro assecuta es, o immaculata, propter voluntatis tuæ propositum, quæ etiam ostendit naturam suapte sponte perhabilem ad revera bonum. Naturam enim esse angelis superiorem illi soli convenit, qui universum

produxit e nihilo. Tu vero cum illis de nobilitate naturæ nequaquam certaveris, memor ejus, quod a tuo proavo dictum est de Salvatore nostro, cum solam in eo mortalem partem consideraret: *Minuisti eum paulo minus ab angelis (Hebr. ii, 7)*, quorum ab initio natura condita fuit immortalis. Cæterum quod attinet ad gloriam et splendorem, quem habes in Deo, summumque in te miraculum, licet modestissima sis, illis nequaquam cesseris: nam si quis tibi conferre velit substantias corporis expertes, inveniet (ut Paulus inquit) eas esse administratorios spiritus, qui ad ministerium mittuntur, propter eos, qui hæreditatem capient salutis: te autem, o Virgo, primitiarum, et reconciliationis vim obtinentem apud eum, qui primitiæ et reconciliationis est apud suum Patrem humano infensum generi, ob injuriam prævaricationis. Ut enim ipse, quia Filius, apud Genitorem propitiatus, tu pariter apud ipsum utpote Genitrix. Quanto igitur præstantius hoc est illorum officio, tanto tu illis. Quapropter optimo consilio mentem ac linguam continere decrevi, quæ ad nectendas laudes prosilire cavent, et favent ad hoc mihi luculenter, qui a principio usque adhuc egregias tibi contexuerunt encomiorum coronas. Taceo angelorum ordines, qui mihi videntur præclarissimos tibi hymnos tacitis concinere vocibus, stupendisque præconiis, quæ mortalium mens capere non queat. Inferiorum mentionem faciam. Quinam vero illi? Prophetæ, apostolorum cœtus, pontificum catervæ, oratorum sophistarumque ipsorum in re theologica celeberrimorum, et in omni doctrinæ genere eximiorum tam nostræ, quam extraneæ; et si venuste dicendum est aliquid, confessores suæ vitæ curriculo, martyres per ea, quæ passi sunt, voces ex ore illorum profectæ adhuc lac redolentes clamabant *Hosanna*: ipse inter natos mulierum major, qui salubribus Conditorum celebravit, adhuc positus in matris utero, cum officio linguæ uti non posset, et summatus quisquis Filio tuo quidpiam obtulit, dum illi gloriam tribueret, te quoque gloriæ participem declarabat, quando, quidem ad parentes etiam referenda sunt quæ nati habent.

Certe multos et egregios in dicendi facultate videmus quotquot in tuarum laudum pelagus sese dederunt, qui, et optima dicendorum inventionem, et luculenta narrationem, summoque ordine, et admirabili ornatu, tot tantaque congesserunt, quot vel a mente inveniri poterant immuni peccato obscurante, vel enarrari a lingua cunctarum perita disciplinarum climata.

Sed horum universorum quamvis tanta polleant vi dicendi, adeo sunt inferiora tuo merito, tantum ut distent, quantum a te, quæ laudaris, qui laudes offerunt, licet etiam collectis omnium perfectionibus una quis absolutissimam conficeret orationem. Adeo nihil invenire est tuis laudibus offerendum; quod possit prope accedere ad id quod te condecorat. Namque animæ tuæ fulgor supra solares ra-

dios, et fere nullum habens finem, sive laudem, sive plausum, sive encomium, atque ut uno verbo dicam, quidquid ad cohonestandam adhibemus plenam gratiis animam, longo superat intervallo, et laborem omnem ostendit inanem. Ad tantum ergo celsitudinis magnitudinisque evectæ, quid nos afferre poterimus, quod sit non indignum? Vitam enim prima inter homines innocentissimam egisti, mentemque habuisti omni prorsus culpa vacuum, et corpus illi consentaneum, tantaque Spiritus radiatione, gloria, et splendore ornata fuisti, ut vel ipsas superaveris Deo pretiosissimas creaturas, idque, ut dictum est, longissimo intervallo. Ad quid ego moror, remque totam uno verbo non complector? Vas facta es aptum suscipiendo consubstantiali Patri coæterno illi Verbo, quod ex Patre quidem sine tempore, ex te vero in tempore, et ex utroque prodiit sine ulla læsione. Itaque nec Deo opus erunt nostra encomia. Quinam, et unde? Nec tibi ejus Matri, et illi quidem eo quia naturam habet supereminere, quod aliquando, caducis etiam rebus, et quæ apud nos sunt, tribuere consuevimus. Cum Dei natura infinites infinita omnem mentem omni stupore repleat, et omne bonorum genus tanta excellat affluentia, quantum animo comprehendere non licet; nam illa nullo finitur termino, nec enim potest, sicut et seipsam negare. Cujus enim terminus est interminabilitas, et quod manifeste scitur, est esse occultum, qua ratione quis possit ejus definire substantiam? Rerum vero in te admirandarum, o Virgo, causa est voluntatis propositum. Nam ex rectitudine mentis, et probitate morum fit, ut superes vim encomiorum, non quod flos naturæ et honor, ac decus, et cætera id genus omnia et jure quidem optimo, namque ob naturæ excellentiam habenda Conditori gratia, ob animi vero propositum laudandus qui sic voluit. Omittam igitur laudationem meliori sane consilio: videntur enim mihi dicturi omnes, optime laudes a me elaboratas, quod animus fuerit ne attingere fere laudes, licet ut a scopo parum deflecterem, vehementissimus tui amor effecerit. Nec mirum, cum et inanimata ipsa sponte sua moveantur in tuas laudes. Sed, o cœtus Dei, et festivitatis amans, nam secundo a primo pendet, et hoc præsefert illud, ad vos deinceps conversi solvemus debitum vobis, et Virgini. Dixi autem *meliori consilio* de industria, ne fortasse videamur in progressu sermonis velle rursus encomia nectere, cum illa non adhibere amplius decreverimus. Hoc porro evenire omnibus necesse est, qui aliquem de illa sermonem habere voluerint. Alterum enim e duobus erit omnino, aut nihil dicere de Virgine, aut si dicas laudare. Nulla enim ratione fieri potest, ut loquaris de illa et laus non sit, quod loqueris, quandoquidem et ipsa et quidquid spectat ad ipsam, celebratissimam habent gloriam. Quare dignus plane venia sum, si inceptum primo consilio sermonem prosequendo, quæ

dicam, insertas habebunt ipsius laudes, etsi nihil dici potest, quod dignam contineat laudationem; non enim permittit hoc magnitudo gratiæ, qua pollet. Quis enim dignis illam laudibus celebret, quæ cœli absidibus excelsior, radiis purior, res est omnium pretiosissima Deo? Nec si utriusque generis quisquis angelorum, inquam, et hominum decem ora, decem linguas haberet, aut eadem decies millies multiplicata. Et hyperbolice quidem hujus ansam locutionis mihi dedit Homerus. Arbitror tamen, quod sum dicturus, majorem esse hyperbolen, non tamen a veritate alienum; nam si universa angelorum multitudo, et universum hominum genus in unam omnino coirent rem, et proinde unum os et unam omnes linguam haberent, ac totum hoc animal compactum resolveretur in unam Stentoris vocem, sive etiam illa sine proportionem clamosiorem, et hæc illis darent ad peragendum Dei Matri hymnum, fieri non posse puto, illa dignum, aut digno proximum: satius ergo est præterire silentio, quam velle sermone longo illam celebrare, quæ tam illustribus factis gloriosa, tam admirandis, ac supra ordinem naturæ eluxit, perinde ac si quis ope scalarum vellet cœlum conscendere. Et hæc quidem hactenus. Quod restat, ut ostendam, unam ex omnibus Dei Matrem obisse gaudentem, ut exordiendo diximus, hoc certe succedet, ipsa supra vires nostras; favente laboribus, cujus auxilio freti illos suscepimus. Hoc autem ut probetur, non opus esse arbitror ambagibus et labyrinthis; sed vestra causa isthæc dicemus: Dei Matri, quæ ipsummet gaudium, hoc est Verbum sine tempore contubernale semper habebat, quid morienti posset acerbi contingere, aut qua vi res ulla omnino gaudium ejus perpetuum et sine intermissione potuisset infringere? Profecto enim illa relinquebat abeundo, quibus non erat alligata vivendo, imo vero quibus tristabatur, dum pro conditione naturæ iis uti cogeretur. Migrationem ergo exoptabat. Quam ergo diem votis omnibus perpetuo cupiebat, qua ratione advenientem libentissime non exceperet, per quam fiebat, ut semper cum Filio victura esset, cum Filio eodemque Deo ac Conditore? Cedo, persuademus? arbitror. Quid enim? hæc annon concludant necessario? an non veritatis sint consona? illi toto vitæ tempore nihil contigit, de quo esset dolendum, cur ergo doluisset advenisse, quo venturo vehementer lætatur? quorum enim jucunda est expectatio, jucundissima est prorsus præsentia. Quod vero est perspicue jucundissimum, probare quod non sit molestum, omnino est supervacuum. Una res beatam us animam viventis pupugit, non fuisse cum Salvatore simul carne passam et mortuam, ex quo fiebat, ut vita ipsi longior non permittens quam primum ire ad illum, haberetur intolerabilis multo magis, quam nobis mors; ita igitur affectam ne dolore vacuum migrasse liquet; nisi quis dicat illud fuisse dolori, quod nec Filius detrectavit,

nimirum summe unitorum disjunctionem, animæ dico et corporis; hoc autem cum natura necessarium sit, dolorem affert non diuturnum: non enim adeo præteritum, quam absens et futurum terret; fere enim effugit instans et quodammodo sensum latet momento eveniens, et antequam fiat præsens avolat: licet affirmare, volentibus tempore non mensurari, adeo velox est. Quin etiam humana omnia justa quodammodo sunt, nec reperire est voluptatem ulla in re sine tristitia, et contra, ut sapiens quidam ex antiquis dixit: Non est in quocumque reperire vitam sine tristitia. Dixisset vero et oppositum, si opus fuisset: Non est in quocumque reperire vitam voluptatis expertem. Quid si prævaleat quod vincit, omnino necesse est inferius, et debilius statim plane cedat fortiori atque majori. Cum hæc ita sint, quidni dicendum dolorem tunc ab illa vehementi lætitia, qua Dei Mater perfundebatur vita excedens, fuisse absorptum? Nam si quæ a Filio reposita sibi erant in cœlo post vitam hanc fruenda, habens perpetuo summam voluptatem percipiebat: cur præferendum non esset omnibus quod fecit, ut reipsa frui liceret illis per omne ævum? Hoc unum illi erat cordi, e rebus humanis hinc discedere, quod cum ab initio innatum desiderium esset per totam vitam vere, ac germanæ sublimisque philosophiæ sensu indesinenter irrigatum vigeat, utpote quod fruenda spiritualia se ipsis tradebat, non obumbrante amplius intuentem animum corporea mole. Adeo cor ejus hoc desiderio tabescebat, ut aboleri non posset; ortum porro illud eo tempore quo Natus ejus ad Patrem ascenderat, cœlestem illam animam nunquam deseruit. Hoc etiam fuit pons ad immortalē vitam et incorruptionem illi, quæ fuit pons liberatis a corruptione. Hæc fuit scala ad Filium scalæ ascendentium cum salute ad eum, qui cœlum habet sedem, et quem Virgo peperit, et qui cum animo semper versabatur, quod et ipse nunquam non agebat, nam post ejus etiam ascensum ad Patris sinum, unde venerat ad nos, Matris spiritus ab eo nunquam distabat, si enim ubi thesaurus, ibi et cor, ut illius est sententia, qui Virginis est thesaurus, et pretiosior cunctis thesauris, qua ratione non esset illi conjunctus Parentis spiritus, quæ illum supra capacitatem mentis peperit, sicut et spiritus ejus cum illa, ut nec tempore disjungeretur, nec ulla vi casus abstraheretur? Et si ubi ipse, illic erit et minister, quomodo non necessario Mater? Cæterum relicta fuit in terra, et cum suis non est abrepta visceribus, cum ascenderet per nubem, ne subducentibus sese repente ambobus discipulorum oculis, illi manerent semimortui. Nuper enim compactis, et imperfectis, quod perficiens Spiritus nondum in eos advenisset, si utroque orbatu fuissent, ob rei novitatem vita illis acerbissima visa esset, et fortasse sine solatio manentes etiam omnino desperassent; at illa discessum Filii ægerrime passa, ut putatis, ita illum tamen tulit

sicut et illusiones, et crucem, et mortem ejus. Confidenter enim affirmarem æque ac quidvis aliud non minus animam ejus quam Filii pertulisse dolores, quando divinum illud corpus a nefariis illis et sanguinariis fgebatur vulneribus; et jure quidem, cum ob cæteras omnes causas, tum ob illam; nam sicut eo mundi principem a principatu exturbante gaudebat, ita et patiente patiebatur jure ut Mater omnium nati amantissima, sicut et virginum florentissima. Pertulit igitur charissimi corporalem disjunctionem ad tempus, non sine lacrymis: gaudebat tamen una cum illo revertente in cælum, et cum illo vivebat spiritu conjunctissima, utpote Mater, sicut et ille cum ipsa; quin etiam simul ac nata fuit, dixerim quoque simulatque concepta B. Virgo, sua illam gratia implebat, qui sibi futuram præstituerat Matrem, imo vero cum illa erat ipse, antequam esset nata; factum quippe et compactum est illi corpus temporibus suis, ut loquitur Paulus, de sanguinibus Immaculatæ, nunquam tamen non fuit illi conjunctus, statim atque in sterili matris utero cœpit esse. Cur enim aliter sit sentiendum? nam si eximium Joannem scimus in utero plenum sancto Spiritu fuisse, cur idem de purissima Virgine non sit merito affirmandum? Hoc sibi vult illud Gabrielis, *Dominus tecum*: quod ipse docet distinguendo tempus in hunc modum: nam volens Conceptionis modum intemeratæ Virgini declarare interroganti, tempore usus est non præsentis, sed futuro, et sanctum quidem Spiritum superventurum in ipsam, Altissimi vero virtutem obumbraturam, ipsi prædicebat: salutando autem Virginem aiebat, *Ave*, et gratia plenam appellans, et benedictam in mulieribus, prædicans, tanquam super alias bonam ex iis, quæ ipsi inerant laudem pangens; non enim gratia plenam quasi futuram, sed ut existentem quod erat, appellavit, et benedictam salutavit, quasi diceret: Cum gratia sis plena, o Virgo, *Dominus tecum*; quia vero illum habes in anima, *benedicta es in mulieribus*. Et hæc quidem ita se habent: quæ vero sequuntur ad futura spectant, et subsecuta sunt consensum prius præbente illibata Virgine gratissimum Deo munus et quo nullum potius offerri poterat; quid enim illi æquetur, quo Deus indignuit, ut eo uteretur, quasi fundamento, et basi mysterii, per quod renovata omnia multo melius instaurata, quam olim essent? quæ perspicuum est ita esse, quoniam simul ac ipsa sese sponte obtulit, et prompto animo fieri optavit, quod Deo placitum erat, *Ecce*, inquit, *ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*, beneplacito Patris cooperante Spiritu, consubstantialis illis, coæternus, et contemporaneus, Deus Verbum conceptum in utero Virginis non expertæ nuptias, induit hanc nostram substantiam sine sorde prodiens, quæ cum assumpta natura, duas non confundens naturas creantem, et creatam, unum quod exstitit, secundum hypostasim deificans quod assumpsit, perque illud salvans universam massam

velut in fermento. O magnitudinem puritatis in Dei Matre, ob quam Creator ejus designatus non est, in ventre, quem condiderat, formari! O generosum sensum in puella adeo tenera! O animum in muliebri corpore immutabilem! Quid enim sincerius, purius, generosius anima salutationem hanc arbitrata non fraudulentam, sed credente fieri posse materiali ventre suscipi totum fulgur divinitatis, eodemque tempore Verbum sine temporis principio in sinu Patris principio carentis existere atque in hujus temporali utero gestari? Horum, ut mea fert opinio, causa est assignanda Dei Genitricis conscientia, quæ tantum animum addebat; fieri enim non poterat, ea puritatem non servante, et accedentem non præbente animositatem, magnum hoc opus, et generosum ab ea præstari: quare et verba ipsa, quibus usa est perspicue ostendunt, ipsam se non indignam tanto judicasse beneficio, ut Mater, inquam, ejus fieret qui stupendum hoc opus patrabat. Non, non sit Manuæ, non Danieli, quanquam de visione eorum quid sentiendum nescio, si accurate consideretur, aut quo tandem modo ad illos accesserit qui apparuit. Certe non obscurum est, ipsi atque illis non æque apparuisse habitum et splendorem angelicum, sicuti et colloquium cum B. Virgine non ejusdem erat honoris, cujus et sermones habiti cum illis; siquidem, is dixit, Perimus, Deum vidimus, alterum vero fere defecit animus, penetrante nimirum timore repente in sensus intimos, et nisi ab utroque recessisset citius visum illud insolitum, fortasse vitam uterque citissime terminasset. Nam et omnes in universum quotquot visionibus dignati sunt, eadem passi sunt, quæ et isti; at Virgo turbata primo in sermone, inquit: non enim ut illi ob aspectum angeli, idque ut ne videretur, quanta res esset salutatio, ignorare; mox sese obtulit Opifici fide sincerissima plenam, ut materialis venter exciperet ignem immaterialem. Quantum vero hoc est, quod non Deus agat quæ supra naturam et rationem sunt, magna res est, nam et rerum naturam et rationem ipse condidit. At Virginem se confidenter obtulisse talem ministram et verbis Gabrielis habuisse fidem, res est plane omnium maxima. Ostendit igitur se ipsam Deo gratissimam Virgo, dum quod utrique naturarum posse contingere difficile creditu est, ipsa de se credit ac de Deo, creaturis excelsiorem, cum tamen creatura esset et ipsa. Itaque cum multa et magna sint, quæ Dei Matrem illam fecerunt, nullum est huic oblationi præferendum: quod inde liquet; nam neque archangelus ascendit, nec Deus descendit ut præfixum ante sæcula mysterium ad finem pro salute omnium perduceret, nisi postquam admiranda illa verba ex ejus ore prolata sunt, et jure quidem optimo: oportebat enim purissimam Virginem, cujus et anima et corpus omni labe carebant, quæ una ab omni aeternitate inter homines sublimior exstitit, veteri maledicto, et humano generi coævo, ut quæ

nata erat vas plenum benedictionis, de qua prima parvulus exciderat et quam ipsi Gabriel a summo Deo nuntiaverat esse omnino qualem diximus. Quidni enim eam, quæ sui partus novitate salutis sui generis ministra fuit, cum plane præfinitum esset ante productum hunc mundum, antequam essent angelici ordines, hoc tempore impleri? Conveniebat etiam, arbitror, Patrem quoque Filii perpetuæ Virginis incarnationem sui ac Matris Unigeniti suo comprobante beneplacito, ipsum præterea qui incarnationem obiit Verbum genitoris puris editum de visceribus, necnon sanctissimum et perfectionis largitorem Spiritum, beatam videlicet Trinitatem, conscia etiam Virgine assensumque præbente mysterium perficere benignitatis, et justitiæ plenum, ut et libertas arbitrii locum haberet, et nulla prorsus intercederet violentia, ex quo nec serpens antiquus assuetus calumniis posset hoc insimulare, ac veluti notam quandam impingere benignitatis, et justitiæ Dei, quod operata esset mysterium citra consensum immaculatæ Virginis; clamaret enim, convenire Deo nemini benefacere nolenti, nec dona per vim conferre; esse enim prorsus hæc illi inimica et odiosa. Verum dixerit forte quispiam vir scitus alterius hæc esse festivitatis. Respondemus: Alterius quidem, o amice, non tamen alienæ, sed maximæ huic affinis, nam connexæ sunt inter se invicem, et altera pendet ab altera cujusdam instar catenæ revera aureæ: quippe quæ pariter celebrantur ad gloriam gloriosæ. Non ergo ut indomiti equi faciunt, divagata est oratio, quo non debebat, sed illuc tendit, quo dirigitur: nam etsi visa est digredi, tamen in illis erat, per quæ inferebatur, quod volebamus, et hoc ita esse ostendam. Quid igitur ex his concluditur? Illum, quem beata Virgo sine viro peperit, conjunctum illi semper fuisse intime. Et quid inde? Quod ipsissimum gaudium, Filium, inquam, semper inhabitantem in se habens suum cum gaudio spiritum manibus ejus commendavit. Et si hæc ita se habent, id quod omnes puto affirmaturos, digni sumus venia, quod simile quid nobis contigerit, atque illi, qui forte in pratum cujusvis generis floribus ornatum profectus, dum vellet unum legere, ab alio illectus illum decerpit, victus nimirum ab ejus pulchritudine et fragrantia. Scio daturos veniam æquos auditores, si parum digressi sumus a materia præsentis celebritatis, et iis dicendis, quæ ad unam ipsam pertinent. Itaque revertamur ad nostra, et cum jam probaverimus consentaneum et conveniens fuisse, mortem Virgini nullum attulisse dolorem, hoc idem etiam, si placet, necessarium ostendamus.

Cum enim verum gaudium Dei Matri esset conjunctum, quo malo posset illam afficere dolor vocatam a Filio ad vitam immortalem illo migrationis modo? nam et ipsa revera ipsissimum erat gaudium; non modo quia e cunctis mulieribus sola effugit damnationem ob peccatum et partum in dolori-

bus, sed quia Mater etiam exstitit ipsissimi gaudii. Dolor ergo omnis alfuit. Quod si omnino placet, esto dolor accesserit, sed statim etiam recessit, vix, ut ita dicam, suæ præsentis sensum præbens. Quoniam ergo dolore vacua erat Virgo, perspicuum est, sincerissimam adfuisse latitiam. Certos autem sum, omnes mihi assentiri rationibus, quibus verum demonstravimus, persuasos, nihil purissimæ Virgini optabilius fuisse, quam ex hac vita decedere; adeo grata erat illi mors, qua nos tristamur et jure quidem optimo. Nam quia nulla erat alia via qua posset abire ad Filium, nisi hinc demigrando, cum Filii consuetudinem exoptaret, quantum verbis exprimere nemo queat, necessario illud quoque exoptabat, per quod assequi poterat, quod ut summus finis optatissimum erat; hoc autem nemo miretur; non enim quasi finem optabat sejungi animam a corpore. Quorum? hoc enim fuisset aberrare a veritate: illa vero ab omni peccato semper fuit immunis: sed cupiebat, ardebat, exoptabat mortem, quasi veliculum quoddam, aut navigium, quo transire posset ad immortale regnum, et vitam, Filium ac Deum, ad quem omnia desideria tendunt, ultra quem non licet progredi aut quidquam velle: non enim potest esse satietas Dei, et bonorum illorum, ut in hac vita contingit necessario, in qua res fluxæ amarus, et non fluxis præferimus: fit enim, ut cum rebus fluentibus desiderium quoque animi vacillet, cum præsertim illud cito capiatur satietate. Nulla igitur res poterat solari ejus animam summo desiderio æstuantem, nisi ex hac vita decessio. Quid si B. Paulus cupiebat dissolvi, et esse cum Christo? cui etiam David ac Simeon preces fundendo congruentia locuti videntur: ille dum ait: *Educ de custodia animam meam*; et, *Quando veniam et apparebo ante faciem Dei*? (*Psal. CXLII, 8*); hic autem cum dixit: *Nunc dimittis servum tuum* (*Luc. II, 29*); quibus utique vocibus uti fuissent, arbitror, si opus fuisset, illi etiam qui suum pro Christo effuderunt sanguinem, et dolores intolerandos sustinuerunt: et illi pariter, qui in spiritualia certamina descenderunt, confessorum cœtus, et omnino quibus uti scopus propositum est, quod est optimum, et solum illud spectant. Si igitur hæc ita se habent, auditores, qua ratione Dei Mater dicenda non sit longe maximo affectu in hoc laudabili desiderio plusquam alii fuisse? Certe in illis etiam vehementissimus fuit iste affectus; nec aliud optabant quam, si quid præcipuum erat, conferebatque suapte natura ad hoc, ut essent cum Christo. Verum illis Virgo tanto excellentius optavit, quantum discriminis est inter ipsam et illos: tum ratione sanctitatis et virtutum officiis, quantameunque quis animo præfixerit hujus rei mensuram, tum ratione conjunctionis cum Deo, cum is satus ipsius exstiterit; qua quidem in re nullam esse invenire mensuram. Cum igitur tanto desiderio flagraret migrationis e terra in cœlum, ubi tempus advenit, quod optabat perpetuo, quidni gauderet et latere

tur? Quod si vel optimo temperamento naturæ præditis dum morte solvuntur, aliquid molestiæ vestigium brevissimo tempore sibi, non est mirandum: homo enim Virgo erat, et oportebat illam naturæ congruentem esse, non adversariam illi videri, quod fuisset et secum pugnare. Naturæ igitur debitum divina Virgo penitus non aversata, cum si aliter factum esset, res absurditate non careret, secuta plane est rerum naturam et aliquantulum, uti jam diximus, molestiam cepit. Nec tamen ex hoc videor meis ipsis sermonibus adversari, quasi contraria affirmantibus, non enim possunt velle impossibilia. Sed exordium sermonis mei, et quædam addita postmodum exordio corona, luculenta mihi defensio sunt. Etenim probari non poterat, immaculatam Virginem omni dolore caruisse, sed pro naturæ legibus momento temporis communis hujus mortis percepisse dolorem, verum tanta affluentem lætitia ut prorsus ab ea mœror omnis effugerit, cessit enim se fortiori. Ita et ejus Filius, assumpta nostræ carnis massa, noluit iis carere, quæ carnis sunt propria, sine quibus homo in suis naturalibus esse perfecte non potest: tristatus est, dolore affectus, non solum in cruce et Passione, sed etiam quando Lazarus mortuus est, lege nostræ naturæ lacrymas emisit ex oculis: ex itinere defatigatus est, ciboque indiguit, et somno ac potu, ac summam iis, quibus fluxa nostra continetur vita, quæque in se corpus non recipit, nisi prius ex eorum indigentia condolescat. Adeo fuit nostri amans Salvator; non enim carnis et sanguinis particeps factus contentus fuit, et collatis in omnes beneficiis, non ulterius progredi, sed quasi fieri non posset, salvari hominem, ipso non patiente, Passionem et mortem optavit, tam exuberanti affectu ut non possit exprimi; et testatur illud: *Baptismo habeo baptizari, et quomodo coarctor usque dum perficiatur* (Luc. xii, 50). Quare et contristatus est, doloresque expertus in cruce. Cæterum doloris tempus brevissimum, ut merito ne dici quidem fortasse tempus possit; sed gaudii tempus dolori succedentis et ineffabile est et interminabile. Quod si hæc de Salvatore dicta vera sunt, annon erit minus piæ mentis de Matre ejus diversa sentire? Decebat sane Dei Filii Matrem Filio et manibus ejus cum lætitia commendare spiritum, sicut ipse in manus Patris. Quin illud etiam decebat Matri plusquam cæteris omnibus in quavis humana re convenire cum Filio. Etsi natus ejus pro gaudio sibi proposito, ut Paulus ait, ego vero dixerim pro gaudio tunc præsentem, sustinuit crucem, confusione contempta (Hebr. xii, 2), et omni dolore amato, ut paulo ante ostensum est; par certe erit et æquum, imo etiam plusquam par erit Matrem quoque ejus morientem pro spe proposita, quæ plane dubia non erat, nullum fere dolorem sensisse. Hæc porro esse rationi consona, nec abhorre a sensu pietatem colere volentium, ostensum esse arbitror ex dictis. Verum ut immorantes pergratum faciamus iis qui

libenter audiunt, hæc insuper addimus. Atque utinam quæ dicenda sunt non ut inania excipiantur, sed primo quidem ad utilitatem vestram, qua mihi nihil antiquius, cum iis vehementer ego delecter, per quæ vos possitis esse felices. Deinde sint etiam opto non injucunda ut spero; quandoquidem et illam cui offeruntur hæc loco muneris, licet ab ejus dignitate plurimum distent, et rerum nostrarum nihil prorsus indigeat, at libenter tamen accepturam scio quod a benevolo famulo offeratur. Puto autem confitendum esse nos a scopo non aberraturos, favente Dei Genitrice, per quam imbecillissimæ difficillima facillima fiunt. Dico igitur tria esse propter quæ omnes mortem pertimescunt. Primum quidem, quod non est valde manifestum conscientiæ quid futurum sit in altera vita quando universum genus nostrum surget a Deo judicandum, nisi cui divinitus fuerit revelatum. Secundum quod discessio fiat ab omni genere voluptatis, et cognitione, et amicis, et antiqua consuetudine, et hujusmodi. Tertium commune hoc, quod anima separatur a corpore, ex quo fit, ut compactum ex elementis corpus corrumpatur, quod naturaliter omnia fugiunt. Cum ergo tria hæc sint quæ supponimus, quibus concludendum est quod volo, exordium a medio statui. Sane iis qui tenentur vitæ desiderio propter præsentia tantum, qui hæc etiam quasi finem ultimum sectantur, intoleranda est merito mors, ut quæ illos a consortio rerum sibi pretiosarum sejungat, quibus veluti pueris, et generoso animo nolentibus uti, sed ficta hæc et umbratica præferentibus veritati et stabilitati mors jure terribulum est, et detestanda magis quam cæteris. Ut enim affecti sumus ad præsentia, ita et separantem ab illis mortem toleramus. Nam si viriliter proclivitate ad infima resistamus, levior nobis videtur mors spe bona plenius. Quod si ad posteriora segnes fuerimus, illam non mediocriter exhorrescimus. Porro iis qui turpius indigniusque aguntur ab affectibus, quam mancipia, naturaliter ratione subjectis mors et est, et videtur longe gravior ac molestior; ita ut, quanquam res dictu mirabilis est, cum multo majori adnixa voluptatem spectamus, quodque videtur celeberrimum, rationem non sequentes ducem, fiamus tunc, ut ita dicam, magis mortales quam sumus. Cum verò honestum ac bonum spectamus fiat quodammodo in nobis mortalitas: Tantum pollet in nobis arbitrii vis. Satis dictum arbitror de morte, licet propositum nobis non esset de ea philosophari, quomodo, et quamobrem, et quibus magis, et quibus minus, quibus etiam intoleranda sit, ac terribulum valde molestum. Cæterum reddendæ rationis antea vitæ timor, quod primo loco diximus, et judicii dies, et horrendum tribunal, et satellites regi et judici astantes qui statim quod ille cogitaverit executione mandent, et insopitus ille vermis, et tenebrosus ignis, et ad hæc incertitudo sententiæ. *Quis enim cognovit sensum Domini?* (I Cor. ii, 16), et *Cogitationes*, inquit,

mortalium timida. Hæc et similia universos plane terrent, et pavorem incutiunt animis non eorum tantum qui rerum præsentium illecebris delinuntur, qui nec vivere vellent, ni sibi liceat indulgere genio, sed virtuti quoque deditorum, qui concupiscentiam et iram rationis freno regere volunt. Subit enim omnibus et horrorem injicit, non tamen pari modulo. Siquidem ad cujusque vitam hæc variantur. Itaque et eos qui sancte vixerunt, et qui secus, incertitudinis formido adoritur, ad justitiam respicientes humanam, *quia non justificabitur*, inquit, *in conspectu tuo omnis vivens* (*Psalm. cxlii, 2*). Si enim B. Paulus, cælum ille contingens animus, vas electionis, nihil sibi quidem conscius est, sed non in hoc justificatus est, ut ille ipse ait, quis, quæso, alius, si sapiat, de anima sua confidat, quando Salvator sedebat ad iudicandum æquissimus et nullius deceptionis capax, rationem exigens ab unoquoque, non eorum tantum quæ egit et dixit, et cogitavit, sed etiam quæ agere, et dicere, et cogitare debebat? O qualiter tunc mei similes tremore pavescent, quibus nulla cura fuit hæc observare, nec libuit (utinam haud ita esset) ad Creatoris voluntatem se accommodare? Qui iudex, cum sederit, non habebit opus accusatoribus, non libellis, non testibus, sed gesta a nobis melius ipse novit, quam ipsi nos. Hac igitur causarum serie ob quas horribilior nobis et seipsa videtur mors, omnino superior erat gloriosissima Creatoris Mater. Nam neque incerta iudicii sententia, per quam sane penduntur tenebrarum præsentis vanitatis occulta, poterat ejus cogitationes turbare, neque ex hac vita migratio. Et jure quidem optimo: summam quippe illi constantiam ac fiduciam præbebat consuetus ab ineunte ætate ascensus ad Deum et proveniens inde gratia, sive deificatio. Quare non erat formidanda ferenda tunc sententia qua damnantur qui contumeliosi sunt in legem Filii ejus, nec ægre ferenda decessio ob caducarum rerum deperditionem. Beata enim Virgo adhuc etiam vivens pro nihilo ducebat et inane habebat quod tenendo non tenetur, et elabitur, dum manu prehensum est; tales vero sunt res hujus sæculi, ut abstineret atque ab eis omnino refugeret, nisi quantum necessitas cogeret, ne interiret corpus, si negarentur illi per quæ sustentatur: quod et nova et antiqua pariter lege vetitum est, et apud plurimas etiam barbarorum nationes. Itaque omnibus quæ sensum illiciunt et decipiunt aspectu suo, ac inani hac gloria tenebras animæ effundunt, superior erat. Quidquid enim non erat animæ fructus, alimonia virtutis, aut non faciebat ad profectum spiritualem, nullius plane momenti sacratissimæ Virgini, et alienum habebatur ac ludicrum et puerile solatium, umbra, somnium, fumus, et si quid his levius dicat quispiam. Et propterea Virgo hæc gloriosissima, dum esset in vita, tantum abhorrebat ab iis per quæ nos vincimur, quantum mortui vita olim defuncti. Quomodo ergo moleste

ferret decessum ab iis quorum nullo tenebatur affectu? aut cur angeretur ab eis quibus, cum posset, non oblectabatur, sed valere dicebat, voluptates, et falsi nominis gloriam, et quod hominem hominibus videtur reddere sublimiorem, cum ex lato eodem et massa compactus sit? Diceret illi theologorum supremus post theologum tonitruum filium Gregorius Nazianzenus, et blandimenta consuetudinis etiam ex re nostra, et haberi a nobis in pretio, qui amamus et admiramur, quidquid deorsum fertur, et serpit instar colubri: at quibus studium est spiritualia quærere et sublimia, caput quæ erigunt sursum, illud ad inferiora flectere exosum est. Dolet igitur repentibus humi rerum caducarum amissio. Qui etenim futura non negligebant, quomodo præsentia spernerent? At cui terrenorum cura postponebatur, certe abjungi etiam ab illis nulla erat sollicitudo.

Quare tristitiæ nobis et terribula suapte natura accidunt, et quodammodo utrinque appetimur, tum præsentium amissione, ut diximus, tum pavore futurorum, ut jam ostendimus: quorum neutro beata Virgo petita est. Oportebat enim migrationem quoque ejus esse naturæ superiorem, et nostræ non assimilem: cum in ea quidquid fuit natura sublimius fuerit. Ita plane. Cæterum dolorem illum, qui profunde animam attingit in morte (quod tertium et postremum est) communem habere non dedignata est beata Virgo cum universo mortalium genere; licet non æque ac cæteri fuerit illum experta. At quid ego abutor æqualitatis nomine, ubi nulla mensura, nulla prorsus fieri potest comparatio? tanto enim intervallo distant a nobis quæ spectant ad Virginem, quanto amplius est bulla cælum. Non ergo illam mors, etsi omnes homines cum dolore tollit, alio modo sustulit, quam quo diximus, nimirum sicut Filium; et ad hoc tantum, ut homo esse dignosceretur. Sed de his satis, quod attinet ad separationem animæ et corporis beatissimæ Virginis; nam cælesti ejus animæ superna ac divina pervaganti omni tempore mors jucunda potius (ut principio sermonis dixi), quam molesta procul dubio censetur, ut quam illuc trans mittebat, quo abire cupiebat, ad suum Filium, ad ejus Patrem, ad Paracletum Spiritum, sacrosanctam ipsam Trinitatem apud quam est vera lux inaccessibilis, indeficiens voluptas sine satietate, corona immarcescibilis, vita æterna, beatitas, ubi plene liceret illi participem esse regni et honoris Filii excellentiori modo, utpote Matri, quam potius possint, qui virtutis nomine primas omnium ferunt. Quid illos dico, quandoquidem et mentes incorporeas sua gloria longe superavit? Eo porro magnitudinis evecta est, ut supra diximus, imo vero ut nullus explicare valet sermo, non solum quia peperit salutem et redemptionem et sanctificationem animarum et corporum nostrorum, sed quia etiam puritate supra modum et inenarrabili erga Deum affectu animam et corpus talia reddidit,

ut suum uterum exhibuerit locum universa implentis, et nullo circumscripti loco. Arbitror enim immensam animæ ejus pulchritudinem e virtute provenientem non fuisse posteriorem causam, cur ex ea Deus carnem assumeret. Quinimo ipse, qui incarnatus est, voluntatem ejus ducendi vitam Deo placentem, mandatisque ejus inhærentem anteposuit muneri gestandi illum in ventre, et lactandi uberibus. Nam cum illa propter hæc beata exclamaretur, ipse, Quinimo, inquit, beata est, quia verbum Dei audit, et illud custodit: ex quo plenum omnibus fecit, utrum ex duobus præferendum sit, et beatius jure habendum, partus videlicet, an virtus. Nemo enim adeo desipuere, ut cum purissima Virgo beata ob partum affirmaretur, alium existimet beatiorum a Salvatore dictum propter mores. Verum probata mulieris voce, agnitione, benevolentia et probitate per verba illa, Quinimo, dictum ejus sapientissimæ comprobavit; deinde sequenti sermone quasi Matrem cum Matre conferens, verbis illis usus est quæ dignum erat ab uno ejus ore proferri. Dum enim docebat illam mulierem, omnes in sublimiorem evehebat sensum. Arbitror autem, si opus esset clarioribus verbis explanare sententiam, ita illum dixisse, qui homo fieri voluit: O mulier, quæ beatam prædicas, vere beatam oportebat Matrem esse mihi illam, cujus anima incredibili pulchritudine esset ornata, et qualem nulla unquam habuere tempora. Itaque prævio in ipsa summo candore ob eximiam animi integritatem, sublimitatemque ac modestiam, subsecutum est, ut mea fieret Mater, factumque est, ut ad lucem, quæ ejus animam inhabitabat, me lucem insuper acquireret omnium luminum creatricem. Amant enim omnia, quæ affinitate conjuncta sunt, accedere ad affinia. Ita sane. Cum vero exigeret necessitas, ut impassibilis et immortalis passibilem et mortalem assumeret carnem, ut (si explicandum mihi est non magis sermonibus Trinitatis hac de re consilium antiquum, verum et maximum) suscepta Passione, et morte, et quadam corporis gustata corruptione, omnes homines si vellent, a passionibus et morte et corruptione liberaret: non enim erat afferenda vis, sed volentibus conferenda salus: dedit potestatem (inquit) præcipuo dilectus illi amore iis qui credunt in eum, filios Dei fieri. Quare Trinitati quidem tum ob consilium istud pro nobis illi coæternum: neque enim habet principium temporis Dei consilium, sed ab omni æternitate commune est tribus consubstantialibus personis, quæ proprietatibus distinguuntur: tum quia illud suo tempore implevit, agendæ sunt gratiæ; beatissimæ autem Virgini, tum ob virtutis officia, tum ob inde provenientem vitam commendationem, propter quam Dei Mater est facta. Sed jam tempus arbitror contrahendi desiderium, ne simul cum immorandi aviditate protrahatur non deliciens oratio. Eveniret enim nobis dum satisfacere illi conamur, quod et pueris

qui suam in muro umbram nituntur apprehendere.

Quapropter suspensis prioribus animi sensibus ad portum silentii sermonem nostrum deducere jam annitemur, nec audiemus amplius animi motus suadentes, ut encomiorum Virginis satiety nos capiat. Deponendum igitur illud desiderium, quod nullum afferre solatium potest, et studium assidue auget. Gaudeamus affatim, o cœtus, Deo, addo, etiam mihi charissime, et gratulemur Dei Matri ad Filium cum lætitia commeanti. Tragici et lugubris nihil admittatur, nec ullius vultus præferat tristitiæ vestigium, sed omnia puram exprimant lætitiā, hilaritatem, jucunditatem, et ingens gaudium. Oportet enim benevolos famulos cum Domina gaudente gaudere, ut etiam simul tristari, si tristaretur. Quidni enim jure optimo exsiliendum sit, et exsultandum, hilarique vultu, et tripudiis canendum abeunti Virgini, una cum angelis et martyribus, et confessorum choris? Quandoquidem quod cæteris omnibus intolerabile fecit natura, hoc vehementissimi materies gaudii et oblectamenti supra modum (ut exordiendo dicebamus) gloriosissimæ Virgini exstitit; extineta (ut ita dicam) flamma diuturni desiderii, migrationis (inquam) ex hac vita. Cupiebat enim dissolvi et esse cum Christo, magis quam Paulus, qui hoc dixit, si conferre licet. Si quidem illi mors præstitit, ut oculis animæ desideratum sibi videret immortalibus immortalem longe quidem felicius, quam dum ulnis gestaret illum, et lacte nutriret. Non tantum igitur gratulemur gaudenti Virgini inenarrabile gaudium, sed illud quoque addamus. In cœlum ipsa eunte simul et nos ascendamus alacriter quotquot ardente ejus desiderio flagramus, et fieri hoc poterit, si purgata mente et ratione ad lucem ejus contemplativæ animæ vi, quantum fas est, prope accedamus. Quod si taliter affecti erimus, rejectis tenebrososis, puri cum pura perpetuo erimus, perque ipsam cum ejus Filio ac Patre et Spiritu sancto, Trinitate beatissima; fas quippe non est impuro et non purgato purum attingere. Porro tenebrosa rejiciemus et sordida, lucidique erimus et puri, si, ut compendio dicam, declinantes ab omni malo (ut inquit David) fecerimus omne bonum, ut per hæc velut instrumenta, et in præsentī vita favorem ejus et gratiam mereamur, et cœlestium fiamus bonorum compotes maternis precibus Virginis potentissimæ apud Filium, quem decet omnis gloria, honor et adoratio cum ingenito ejus Patre, ac sanctissimo bono et vivifico Spiritu nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

Hic idem pientissimus imperator Emmanuel Palæologus, ob vehementissimum suum in Deiparam amorem, præter orationem modo allatam, composuit etiam, ut alibi in Mariana Bibliotheca recensuimus, in eandem Deiparam Virginem Mariam canonem deprecatorium, qui Græce Ms. exstabat apud eruditissimum virum Leonem Allatium, at-

que a P. Ludovico Marraccio fratre meo Latinitate donatus, est ut sequitur.

Emmanuelis Palæologi imperatoris canon deprecatorius in sanctissimam Dominam Deiparam pro præsentibus periculis.

Ode I.

Omnis ordo atque ætas fidelium, ad Matrem Dei, omnium moderatoris voces tollamus, populum tuum libera a calamitatibus, tuæque civitati victoriam adversus hostes concede.

Vides, Virgo, Chaganungalum hostem graviter prementem hæreditatem tuam: ut eum, qui hunc ipsum progeniit, ita istum et illius assecclas funditus dele.

Quam multis molestis ac duris populus tuus, o omnino inculpabilis, afflictus est, et nisi velociter ipsa precibus tuis succurras, pessumibunt omnia gravissima jactura.

O Virgo, quæ cœli terræque, et omnium quæ in eis sunt Conditorum omnique carnis moderatorem secundum carnem peperisti, apud ipsum pro nobis fiducialiter intercede.

O Virgo, quæ Deum ineffabiliter peperisti, Advocatam agens apud eum pro iis, quorum gratia, ipse commiseratione motus, mortalis factus est, votum assequeris. Ideo nec moreris.

Ode II.

Quoniam multis calamitatibus, ut nunquam antea, omnes, o augusta Puella, premimur populus tuus; tu nunc studiose ante finem præveniens a malis nos eripe.

Sola Dei misericordia per tuas intercessionem, o Virgo, confidere nobis datur, etenim vita in malis versatur, ut famuli fideles spes nostras assequamur, o omni laude dignissima.

Tu, o purissima, Portus nobis es et Propugnaculum, in te spes nostras pie collocantibus: nunc igitur talis appare, gravissima jactatis tempestate.

Præses, et tegmen forte, et munimentum apares tu, Deipara, omnibus ad te accurrentibus cito affer opem.

Ode III.

Natura nostra primæva prævaricatione vulnerata est. Nihilominus Deus ille, cui tu, Puella, Mater es, multa misericorditer passus et crucifixus jam antea ipsam a corruptione et inferno liberavit. Eidem ergo nunc supplica, ut liberet ab hostibus te fideliter laudantes.

Ode IV.

Sexcentis erroribus lassati in altum caput sublevare omnino non possumus. Tu ergo, o purissima, Deo ferventer supplica pro nobis.

Cœtus te laudantium, o mundissima, ad tuum templum fideliter accurrentes, atque ingruentium calamitatum propulsationem exposcentes, spes suas assequantur.

Impossibile est, o immaculata, præsidium tuum invocantes, irritò voto frustratos reverti. Quamob-

rem ante te procidentes, te fideles rogamus, ut ab hostibus nostris redimamur.

Plurimis gratiis tuis antea potiti, o Deipara, Ave tibi acclamamus teque obsecramus, o gloriosissima, ut adversus hostes te inhonorantes, tuis victoriam largiaris.

Ode V.

Spiritus quidem carni malæ, caro autem passionibus, heu mihi, turpiter subjecta est, o purissima: quamobrem nos in malorum multorum discrimine constitutos libera, Dei Mater, intercessionibus tuis.

Corpus peccatis plenum est, anima vero malis gaudet: sermo, cor, mens ad pejora inclinat, et nunc in rebus calamitosis versamur, tu vero, o Virgo, ab his libera servos tuos.

Præveniat nos, o bona Domina, consueta Filii tui omniumque Dominatoris misericordia, quæ molesta omnia nobis instantia depellat, et libera nos ab erroribus, intercessionibus tuis.

Res graves multifariam nunc nobis impendent. Has tu cito, o Puella, dissipa in morem fumi, venti vehementis impetum nullo modo sustinere valentis.

Ode VI.

Vitæ commotio, o Virgo, animam turbat,urbationes usquequaque inferunt difficilia nobis hæc tempore, hæc quantocius precibus tuis propulsa. Rerum molestiarum fluctus navim illam demergere minantur, ejus tu, Dei Mater, manu tua gubernacula moderaris, hos igitur sterne, et tranquillitatem precibus tuis concede.

Multis lacrymis opus est, o Virgo, nobis qui Christi præcepta aspernati sumus, propter quod cum rebus sinistris luctamur, ab his nos redime ad optimam vitæ rationem traducens.

Si tuos, o sanctissima, nunc ab hostibus liberaveris, nihil erit novi; magis autem erit tua vetus consuetudo, o vertex bonitatis; ab his itaque ut liberemur celeriter largire.

Ode VII.

Unum quoddam præceptum transgressus est, vae nobis, o Domina, primus pater Adam, et facti sui pœnam statim dedit Deo. Cum vero ad iram multoties Deum commoverimus, quantas pœnas dare oportet! Sed libera nos.

Nec propheta, nec princeps, nec dux auxiliari nobis hodie potest, nec ullus est, qui cohibeat res adversas, omnes enim Deo sunt obnoxii criminis. O quam graves pœnas expectare æquum est, nisi tu, o purissima, præcipias!

Mystice nos baptisma e servis malis Dei pueros effecit, peccatum tamen fiduciam nos habere non sinit. Propterea, o sanctissima, calamitatum multitudo circumdatos intercessionibus tuis libera.

Nequaquam præcepta Dei, omnium Principis, servavimus, o purissima; undique igitur contra nos hoc adversitatum flammam vehementem excitat.

Sed tuis ad Filium tuum precibus illam exstinguas.

Ode VIII.

Salvatorem mundi peperisti, o Domina, bonum ac beneficium te glorificantibus. Hanc ergo jam manu exora, ut ab hostibus liberet tuos, dum multi exstant fideles.

Filius tuus, o Virgo, liberavit tres pueros ab igne voracissimo, omnia quippe potest. Hujus ejusdem manu libera nos omnes, o Sponsa Dei, a gentis immanissimæ furore.

Deus per plurimam misericordiam incarnatus est ex te, o Puella universos salvare volens. Hunc vero, o purissima, erroribus nostris propitium reddere posse, confidentiam habes : accelera igitur, o Dei Mater.

Ille quem genuisti, magis gaudet donare gratiam quam ii, quibus ipsa datur, gaudeant accipere. Proinde tu apud illum pro nobis legatione fungens universa expeditas. Perge itaque, o Deipara.

Ode IX.

Deum, o Virgo, secundum carnem genuisti, qui etiam pro nobis voluntarie passus est. Cum sustinisset autem mortem, mortis vinculis eos absolvit qui erant in inferno. Huic igitur supplica ut ii qui te laudant, a rebus sinistris valeant exsolvi.

Hominum genus Deo peccavit, et usque nunc procedunt, o intemeratissima, sed non sunt hominum errores hujusmodi, quos Dei sanguis eorum gratia effusus mundare non posset. Ideo nunc ipsum pro nobis, o Domina, exora.

Hostis tyranni antiqui potentiam disperdas, o purissima, velut mollem et enervem intercessionibus tuis, atque illius fastum in altum sublatum dejicias, o Virgo, tuosque servos cum rebus gravibus innumeris luctantes velociter invise.

Eos qui nos hoc tempore terrent, o purissima, tu trepidos ac timidos in fugam conjice et horum prosperum cursum ipsa reseca. Da autem populo tuo, ut statuere possit ex ipsis tropæa, ut olim

A majoribus nostris statuere dedisti. Hactenus pietissimus Emmanuel Palæologus.

Anno Christi MCCCCXXII et anno 52 imperii hujus Emmanuelis Palæologi, et Joannis illius filii, Amurat-Beis fortissimorum militum cum exercitu in urbem Constantinopolitanam irruit, quam et expugnasset utique, nisi immaculatissima Domini Mater conservasset. Et testimonia nobis de hoc suppetunt testium omni exceptione majorum : testimonia enim quæ habentur ab hostibus, dum id asserunt, fide digniora sunt : cum vero hostes atque adversarii hoc testimonio suo constabiliverint, multo verissimum est hoc sanctissimæ Virginis miraculum. Namque Mersaita, et patriarcha Turcarum affirmabat propositam tunc illis fuisse civitatem ad prædam, quemadmodum viri docti Persæ ætate Mahometi calculaverant, invenerantque hoc anno, mense, dieque hora urbem a nobis debellandam esse : et futurum id erat omnino astrorum vi et astronomorum artificio : sed mulierem illam violaceis vestibus amictam per castrum obambulantem, et super propugnacula intrepide, dum pugna iniebat, vim astrorum obtudisse, et astrologorum artificia, quamvis illa non a terra neque ex hominibus, sed e cælo, et invisibili potestate vim obtinebat. Similiter exercitus universi Turcarum jurejurando Mersaitæ dictum confirmabant, et omnibus narrabant pugnae hora, dum cum audacia et impetu, qui coerceri non poterat, ad muros castri pervenerant, ut ascenderent, Græcosque fugarent, urbemque caperent, vidisse mulierem violaceis vestibus indutam deambulantem super propugnacula exterioris castri : qua visa, statim tenebris, procella, timore ac tremore correptos omnes in fugam se, et non ad bellum dedisse, et vi influxuque illius mulieris formidinem sibi immissam et urbem liberatam.

Hæc autem peracta sunt anno nongentesimo trigesimo supra sex millesimum, mensis Augusti 24, feria 2, hora diei septima.

Vivebat adhuc Palæologus anno Christianæ salutis 1422.

CAPUT V

§ I. — De Federico I, imperatore.

Federicus Occidentis imperator hujus nominis I, ex Sueviæ ducibus per Germanos electus, ut in re bellica felix, et in gubernanda republica sapiens, ita in amore beatæ Virginis pius et in ejus cultu propagando religiosus admodum fuit. Turcas enim, Deiparæ hostes, qui ei præcipuum Matris Dei honorem adimunt, haud semel in bello miraculose devicit ; et privilegia omnia a Carolo Magno concessa ecclesiæ S. Mariæ Aquisgrani, ejusque civibus (quæ quidem permagna sunt) diplomate suo confirmavit et auxit. Edidit etiam diploma in favorem monasterii S. Mariæ Grandis Fontis, necnon monasterii S. Mariæ intra urbem Bisuntinam,

ut videre est apud Bibliothecam Cluniacensem Martini Martier, pag. 1414

E vita migravit anno salutiferæ reparationis 1190, 11 Junii, cum imperasset triginta septem annis.

§ II. — De Federico II, imperatore.

Federicus Occidentis imperator, hujus nominis II, vir rei bellicæ gloria omni ævo memorabilis, nullo unquam labore fatigatus, nullis casibus victus, inter alia Marianæ devotionis illustria specimina, privilegia omnia a Carolo Magno concessa ecclesiæ Sanctæ Mariæ Aquisgrani, ejusque civibus, item aucta a Federico I, diplomate suo firmavit.

Idem ecclesiæ S. Mariæ Montis Regalis apud Panormum, quam Gulielmus II Siciliae suus consanguineus a fundamentis creverat, multa privilegia atque indulta impertitus est, quæ apud Aloysium Lellum in ejusdem ecclesiæ Historia videri possunt.

Idem cum omnia sacra vasa a templo S. Mariæ de Admiranto Panormi insigni, ad sumptus belli sustentandos, abstulisset, pro eorum restitutione Scupellum oppidulum eidem templo dedit, ut monstrant ejus tabulæ Panormi expeditæ die 15 Aug. anni 1220.

Diem clausit extremum anno 1250, imperii sui tricesimo tertio.

§ III. — De Federico III, imperatore.

Federicus Occidentis imperator Austriacus, qui fuit hoc nomine III, cognomento Pacificus, pro singulari pietatis affectu, quo in Deiparam Virginem ferebatur, sublata in cælum Virginis ferias religiosissime venerari consuevit. Nam pridie ejus diei quem diem festum, atque hilarem triumpho divinæ Matris Ecclesia dicavit, a cibo et vino (pane duntaxat et aqua contentus) temperabat : et qui sibi parcus et austerus, Christo liberalis fuit, multa quippe monasteria fundavit annuiscue fructibus stabilita reliquit.

Ex dato Neustadt 1450, omnibus ad beatam Virginem cellensem peregrinantibus saluum conductum donavit, bonaque et homines ibidem commorantes in suam tutelam suscepit. Ad ejus insuper intercessionem indulgentiis in devotionis incrementum ecclesia ejusdem beatæ Virginis Cellensis a Nicolao Papa V facta est locupletior. Sacram ædem beatæ Virginis Lauretanam devote invisit.

Templa quoque honori Deiparæ consecravit, quod nobis sacra ædes Patrum Cisterciensium, magnificis sumptibus ædificata Neostadii in Austria, contestatur, quemadmodum et altera Græcis metropoli Styriæ longe magnificentioribus expensis exstructa.

Idem Societatis Rosarii confirmationem ab Alexandro episcopo Foroliviensi et in Germania legato a latere consecutus est.

Decessit anno Domini 1493, postquam imperasset quinquaginta tribus annis.

§ IV. — De Ferdinando I, imperatore.

Ferdinandus Austriacus, optimus et omnibus modis catholicus princeps, Caroli V Romanorum imperatoris frater, rex Bohemiæ, Ungariæ ac idem Romanorum post Carolum fratrem imperator augustissimus, cujus ad omnem posteritatem perennis et celeberrima transibit memoria, inter alia pietatis suæ erga Deiparentem monumenta, cum adhuc esset Romanorum rex, insigne donum Virgini Lauretanæ misit, argenteam scilicet beatæ Virginis effigiem sesquipedalem pondo librarum 31, cujus genibus advoluta erat Anna Bohemiæ regina ex argento. In basi titulus duplex : alter a fronte :

*Sereniss. ac Potentiss. Romanorum, Ungariæ,
Bohemiæ Rex, Archidux Austriæ, etc.*

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X.

Ferdinandus

*Hanc argenteam effigiem D. Virgini offerendam
Transmisit anno 1552, mense Maio.*

Alter porro titulus a tergo :

*Ferdinandus Romanorum, Ungariæ, Bohemiæ
Rex, Archidux Austriæ, etc., ex voto
Salutis, in memoriam dulcissimæ conjugis
Annæ, hanc ipsius argenteam effigiem
Mariæ Virgini dedicavit, consecravitque.*

Edidit de imagine beatissimæ Virginis Mariæ in numismate Ungarico necessario apponenda decreta duo : primum quidem Posenii anno a Virginali partu 1550 ; secundum vero ibidem anno 1557, ut videre est in decretis regum inclyti regni Ungariæ Viennæ Austriæ excusis anno 1628. Obiit anno Domini 1564, imperii sui sexto, mense Julio, ipsis feriis D. Jacobi apostoli. De quo ita in *Campo Litorum* sive *Albo Austriaco Mariano* edito Viennæ 1649 :

*Aquilas et signa in campum extulit, quæ interponeret
Solem inter et lunam.*

Nova oppositione percussa luna, eclipsim passa est.

Quid mirum?

*Prima lux Ferdinandi in signo Virginis
Quæ didicit lunam calcare.*

Primus

*Evocavit in Austriam Jesu Socios, novam militiam,
Eodem secum Christo duce in hæresim præliaturos,*

*Quos cognoverat in Tridentino concilio
Immaculatæ Conceptæ Virginis*

Propugnatores.

*Huic quam devotus vixerit, testatur
Argentea statua*

*Quæ illi Lauros decerpit
Laureti.*

§ V. — De Ferdinando II, imperatore.

Ferdinandus Austriacus hujus nominis II, Romanorum imperator semper augustus, alter nostri temporis Constantinus, quem parem sanctimonia, pietate, integritate, clementia, superior ulla ætas non vidit ; incredibili semper, dum vita superstes fuit, erga gloriosissimam cælorum Reginam Mariam Deiparam devotione enituit. Illi præcipuum non modo cultum, sed amorem etiam impendit ; ut patronam cliens reverebatur, ut filius amabat matrem. Quotidianum ei certum precum pensum persolvit, dum vixit. Orationem matutinam (cui mane statim a lecto surgens antequam cubiculo egrederetur horam integram tribuebat) Salutatione angelica expansis in crucem manibus septies recitata concludebat. Duobus sacerdotibus successive ad aras operantibus quotidie aderat pietate summa, et secundo sacro absoluto, Lauretanæ beatæ Virginis Litanias sacerdote præeunte recitabat, nisi ea ipsa die vellet adesse cantoribus musico illas concentu modulantibus, quod post decantatas Vesperas diebus Dominicis, festisque omnibus ac Sabbatis usurpabat. Præter recitationem Coronæ beatæ Virginis ejusdemque Officii, orationem ad beatam Virginem persolvebat pro bona morte, ad quam quotidie, nec secus ac si tunc foret sibi moriendum, comparabat. Vel ipsa nocte

intempesta cum evigilaret, in huiusmodi voces erumpebat :

*Maria, Mater gratiæ,
Mater misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis suscipe :
Monstra te esse Matrem,*

et id genus plurimas. In rebus omnibus exiguis, mediocribus, maximis, ad Virginem Matrem unicum habuit perfugium. Quidquid pii fecit ab egressu lecti mane usque ad noctem Virgini dicatum voluit. Quinquagesies minimum annis singulis, et exomologesim facere, et synaxim sumere cum fuerit solitus, id usurpabat vel maxime in solemnioribus Deiparæ quam in Patronam elegerat, festis : diebus vero qui Virginis Matris festa præcurrunt, non modo sibi, sed aulæ toti abstinentiam indixit. Quandoeunque vel sua confessurus peccata, formulam Ecclesiæ consuetam præmittebat, vel etiam alias recitabat, et Deo confitebatur, post Deum adjugebat *beatissimæ et semper immaculatæ Virginis*.

Duodennis patre orbatus initiatur Styriæ dux et Carinthiæ antiquo more in pannoso opilionis habitu. Purpuratos inter procures, ordinumque vexilla ducitur ad Pratum, in cuius medio sedes e rudi lapide ventis obnoxia atque corrupta. Illic alapa a rustico accipit, aquam e petaso libat, gladium quaquaversum librat in patientiæ, sobrietatis, fortitudinis argumentum. Æquitatis et catholicæ religionis defensionem jurat, et ad vicinum Deiparæ templum cum pompa progressus, trabea ibi, cæterisque dignitatis insignibus coram Divæ imagine ornatur, et quasi per illam principatu donatus, tum primum princeps et haberi et esse incipit. Cum Cæsareæ adhuc Majestatis expers Græcii degeret, de Lauretanæ Marianæ basilicæ ædificatione monitus a Gulielmo duce Baviaræ, ejusdem instinctu cæsam et silva materiam Lauretanæ Virgini donavit. Hæc in onerariam imposita et Adriatico mari commissa, Lauretum incolumis, beata Virgine favente, pervenit. In ea magna vis erat ingenium trabium asserumque tribus aureorum millibus æstimata.

Laureti etiam, quo annos natus non plus viginti maxima devotione accesserat, Deiparam in supremam bellorum exercituumque suorum ducem adlegit, et coram Virgine Matre Deo vovit vel cum vitæ discrimine abacturum se e Styria, Carinthia, Carniola, sectas, sectarumque magistros ; idemque tertio supra quadragesimum anno Ungariæ Bohemiæque jam rex et Cæsar, se in Bohemiæ, illique regno adjunctis provinciis, acturum, Cellis (ubi in Styriæ et Austriæ finibus præcipua religione Virgo colitur) sancte constanterque vovit. Hocque dum vixit, effectui tradere semper summo conatu studuit, paratus pro fide catholica sanguinem fundere, paratus omnia perdere, odio haberi, persecutiones atque adversa omnia sustinere. Anno 1618, die 1 mensis Julii, Mariana Ungariæ corona redimitus, is

fuit erga Virginem Matrem, ut voverit, se omnem operam positurum, ut felicissima olim sub beatæ Virginis ope Ungaria in florem iterum pristinum quasi postliminio reverteretur. Quemadmodum exstat in libro cui titulus est : *Maria, Mater Agonizantium*, Prax. II, die Nativitatis Deiparæ sacro in regem Romanorum coronatus fuit, et lux illa, quæ Deiparæ mortales quondam prima obtulit auras, Ferdinando coronam dedit, ut refert Jacobus Damianus *De Bello Germanico* lib. III.

Bis propria manu in Albo congregationis beatæ Mariæ Virginis Assumptæ, quæ in domo est professæ Societatis Jesu Viennæ nomen suum inscripsit, semelque rex hisce verbis :

Anno Domini 1618, die 7 Novembris Ferdinandus Ungariæ Bohemiæque rex, archidux Austriæ, sodalis beatissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ scripsit, sub cujus præsidium se semper commendat.

Iterumque imperator hisce verbis :

M. DC. XXIV, Ferdinandus II, confrater Sodalitatis B. M. Virginis, sub cujus præsidium se quam devotissime commendat.

Sed nulla est in utraque Austria, nulla in Ungariæ Bohemiæque regnis, nulla in Styria, Carinthia, Carniola beatissimæ Virginis pia sodalitas, in cuius album nomen suum non retulerit, imo in cuius album ejus exemplo, augusta conjux, rex, regina, ac liberi cæteri sua quoque nomina non inscripserint. Petiere hoc ipsum in remotissimis provinciis posita sodalitia, et inter cætera Insulense apud Flandros, et impetravit facillime : nihil enim magis optabat Cæsar piissimus, quam ut ubique inter Mariæ servos nominaretur. Porro de Ferdinando II, imperatore, augustissimum suum nomen in Codicem beatæ Virginis Cancellatæ referendum Insulam transmittente loquitur Jo. Vincartius, qui inter cætera scripsit : « Nemo omnium alia mente transmissa Insulam Flandrorum augustissima nomina existimet, quam ut Cancellatæ Virginis sodalitas a Margarita Balduini Constantinopolitani imperatoris filia ante annos circiter 400 cœpta, Cæsareis postliminio decoribus renovaretur. Secuti statim Cæsarem Augusta, Ferdinandus III, Bohemiæ et Hungariæ rex apostolicus, Maria Austriaca regina, Philippi IV, Hispaniarum regis, iidemque Ferdinandi cardinalis Austriaci soror, Leopoldus Uvichelmus archidux Austriæ, totiusque Germaniæ primas, Maria Anna serenissimi Maximiliani Baviaræ ducis atque electoris jam conjux, denique Cæcilia Renata imperatoris liberi. » Sic Vincartius. Qui etiam qua majestate augustissima hæc imperatoris Ferdinandi II, Cæsareæque familiæ nomina in membranis politissimis pictoria arte auroque illis descripta, quæve celebritate ac pompa a canonicis Insulensibus excepta, et in beatæ Virginis Cancellatæ tabulas relata fuerint, elegantissima oratione demonstrat, hoc a sodalitia Cancellato Cæsareis nominibus positum perennaturum orbi exhibens monumentum :

Ad Gloriam
Maximæ cælorum terrarumque Imperatricis
Mariæ
Ferdinandus II, sacratissimus imperator,
Ferdinandus III, Hungariæ et Bohemiæ
Apostolicus rex,
Cum conjugibus augustissimæque familia,
Imperatrice regina,
Archiduce filio Cæsaris,
Ejusdemque Serenissimis filiabus
Venerandaorbi sua nomina atque symbola
Libro
Congregationis B. Virginis
A Cancellis
Inserenda propriis manibus inscribere
Pietatis ergo.
Viennæ Austriæ in curia imperiali
VI Nonas Maias, Anni M. DCXXXV.

Ad loca pia, et præcipuo in cælestes cultu celebriora, libenter peregrinatus est Ferdinandus, præsertim junior : ad nulla tamen libentius, quam ad Virginis templa. Vix unquam aliquid gravioris momenti sensit imminere, quin concepto vel peregrinationis vel donarii voto, Virginis opem imploravit et obtinuerit. Dixit aliquando nihil se unquam a beata Virgine petivisse quod non impetravit. Ratisbonæ 1636, cum in comitiis degeret, peregrinationem Cellas vovit, et cum eo Augusta, si Ferdinando III Romanorum regnum ab electoribus deferretur. Ibidem donarium Bogenbergensi Virginis templo, si Adamus comes Suvartzembergius, Brandenburgici electoris princeps legatus, idemque catholicæ fidei cultor (vir prudens, et cordatus, qui ut revaleret reipublicæ multum intererat) sanitati restitueretur. Secuto eventu voti utriusque reus, secundum illico exsolvit, de primo pridie obitus Augustam allocutus : « Meminerimus, inquit, magnæ Matri reddere, quod vovimus : utrique nostrum Cellas ire si minus liceat, alterum certe ire necesse est ; » ut et factum ab Eleonora imperatrice absoluto luctus primo anno, quo statum purissimo auro conflatum, quæ Ferdinandum II genua flectentem, et juncitibus manibus Deiparam supplicantem referebat, in eodem templo Cellensi obtulit, cum hac statuæ basi incisa inscriptione : « Voti hujus beatæ Virgini Cellensi Ratisbonam iturus se reum fecit anno 1636, quo item ex votis suis ibidem coronari in Romanorum regem vidit filium Ferdinandum III oblatum anno 1658. »

Anno salutis 1630, comitiis imperii Ratisbonæ finitis, cum Eleonora imperatrice, conjuge, liberisque supplex ad Oëtinganam divam Virginem profectus est, et ciborium (sic Ecclesia craterem Eucharisticum appellat) aureum, capax, in cocili emblemate picturatum, quadringentis adamantibus distinctum gazæ Marianæ intulit.

Integros 20 annos bellis petitus, armorum suorum summam præfecturam semper Virgini commisit. Hujus imaginem regio vexillo, meliori omine quam Aquilam, jussit militi præferri. Hanc non modo verbo familiarique sermone, sed datis ad duces litteris mandatisque Generalissimam nuncupavit. Non secus ab exercitu voluit coli, quam

armorum Moderatricem : in eos qui minus reverenter habuerunt, egit ut in transfugas, et non solum divina sed militari etiam lege reos. Delatum est ex Italia a Cæsariano milite Virginis templum direptum fuisse ac expilatam. Illico sua manu Italico idiomate ad supremum tribunal litteras dedit 2 Novembris 1629, quas Latine redditas subjicio : « Dilecte comes, per occasionem mercatorum scripsi tibi hodie mane, id quod intelleximus de excessibus et facinoribus commissis, uti dicitur, a meo milite adversus imaginem benedictæ Virginis. Chare comes, nosti quot gratias et victorias acceperim de manu Dei per intercessionem sanctissimæ ejus Matris Generalissimæ meæ. Quod si vero milites mei non abisterent ab hisce suis sceleribus, timendum est mutari posse gratiam in punitionem. Mando tibi igitur quam primum serio, ut super hac re diligentissimam inquisitionem instituas, et fontes severissimo exemplo castiges, quovis respectu seposito, prout facturum non dubito eum ministrum qui gratiam domini sui desiderat. » Hactenus piissimus Cæsar.

Sancti Benedicti monachis e Monte Serrato ab Hispania in Austriam profectis, optatum in suburbio Viennensi locum ecclesiæ in Virginis Dei Genitricis memoriam construendæ, monasterioque erigendo concesserat Ferdinandus. Tribunus præsidiarie urbis militi præfectus, incommodum ratus eo loci molem tantam erigi, multa opponebat : accedere ad propugnacula civitatis plusquam expediat, posse hostibus munimento cedere, si Viennam contingat obsideri ; removenda hæc esse ab arcibus, non admovenda. Cognovit tribuni querelas Cæsar, et illico : « Deus bone, inquit, quid causatur tribunus ? at ego nullum tuendæ civitatis propugnaculum aptius novi quam Virginis templum ; malo Virginem in proximo coli, quam in urbe militem esse ; securiorem mihi tutelam ab eo polliceor, quam ab hoc. Dicatur tribuno me in sententia persistere ; eo loci, quo dixi, velle templum construi : nihil esse quod a Virginis templo timeatur, plurimum autem quod speretur. »

Actum est Decembri mense 1636, Ratisbonæ, ut Laurentio de Hoffkirchen baroni Austriaco rebeli, qui plures annos contra Ferdinandum hostibus militaverat, Cæsaris Ferdinandi clementia locum faceret ad veniam. Erant multa quæ dissuaderent, unum fuit quod Cæsarem in petita impulit. Dictum est Virginis imaginem Boleslaviæ in Bohemia celebri populorum accursu coli solitam, in Hoffkirchen potestate esse : illam recuperari posse, pristinoque honori restitui, si ille in gratiam recipiatur : ut hæc piissimus Cæsar audivit, mandavit Nonis Decemb. Litteras patentes expediri quibus Laurentio baroni de Hoffkirchen clementer venia concedebatur, hæc expressa conditione et pacto : si is Domine nostræ Virginis beatiss. imaginem, uti pollicebatur, qui pro illo agebant, secum referret. Sub felicissimis Deiparæ Virginis, quam

exercituum suorum ac ducum Ducem nominabat auspiciis, tam feliciter toties pugnavit, ut vel ideo hostis ei nunquam defuisse videatur, ne deesset materia triumphorum. Stetit ille semper invictus, Diva clientem suum et causam tuente, tametsi in nullius unquam principis eversionem, aut majore molimine, aut diuturniore pertinacia, aut a pluribus conspiratum sit et pugnatum.

Cum audisset Alsaciæ tabernas per imminentem Dei Genitricis imaginem in portæ fastigio ab Manfredii inimici insidiis liberatas, ipsamque imaginem tormentorum et scloporum globis impetitam nihil tamen proinde læsam, Deiparam in regni Bohemi custodem elegit, atque ex templis Hussitarum statuas Georgii Podibradii regis Hussitarum dejeci et Marianas substitui jussit. Hinc Jacobus Damianus *Belli Germanici* lib. iv, pag. 93 et 96, cecinit :

*Inde ratus terrore pari reserare tabernas
Alsaciæ, positam rigidis in collibus urbem
Agnina distendit circum, clavesque jubenti
Quippe serant, mittunt nitratas aggere ab alto
Indigenæ glandes, atque illum mœnibus arcent.
Quippe metum obsessis adimit de culmine turris
Et portæ incumbens diæ Genitricis imago
Avertitque globos, quos undique digerit hostis
Spe nimum facili cassus, frendensque repulsa.
Tutricem hanc tabulam Leopoldus episcopus urbem
Extulerat supra, servandaque mœnia princeps
Credidit. Illa fidem præstat; simul omnia demens
Huc vertit tormenta nothus, volat omnis in unam
Plumbea Christiparam grando, crepitantibus addit
Carmina dira pilis, blasphemæ scommata miles.
Vulneris illa expers, sola omnes rejicit ictus,
Vicinisque sinit saxis vestigia tantum.
Attigat hoc postquam Fernandi Cæsaris aures
Prodigium : O regni, dixit, mihi, Diva, Bohemi
Jam custos eris, hæc mihi dant exempla tabernæ
Nec differre licet, quando sic exigis, inde
Diva nothum, et per te Pilsena, Taborque rebellis
Accipiunt nostros, omnisque Bohemia jussus.
Instandum est operi. Sic satus, feria puris
Verba notat foliis Cæsar, decretaque mandat
Lichstinio, qui jura Pragæ suprema serebat.
Paruit exemplo Carolus, cunctasque per urbes
Quas Hussi furor, et Ziskæ felicia dudum
Prælia compulerant, veteres excindere ritus
Signa Podibradii sterni jubet, atque Marie
Victrices statuas vano pro rege ponit.*

Apud milites ducesque catholicos is est creditus Ferdinandus, cujus apud Deiparam precibus plus posset tribui ad victoriam consequendam, quam maximorum exercituum armis et viribus. Malle se dixit e primis ducibus quispiam, ut Ferdinandus supplex semel ad Virginis ædem accederet, ibique Litanias recitaret, quam ut selectorum militum duodecim millia ad se subsidio mitteret : plus se ab ejus precibus, quam ab horum viribus sperare. Dux Tilius Ferdinandæ vim precis expertus, dictitabat, a globulis, ad quorum singulos Angelicam (e Catholicorum more) Salutationem ille recitaret, quam a globis, qui e militum tormentis, sclophisve in hostem mitterentur, plus se opis victoriæque spem habere.

Quadam vice, ab ingenti Bohemorum, Ungarorum, aliorumque hæreticorum exercitu, Viennæ circumcinctus, se omni humano auxilio destitutum vi-

dens, cum a quodam viro religioso rogaretur, quamnam spem evadendi haberet, cum etiam ipsos cives, imo et suos domesticos, ac cubicularios vitæ suæ insidiantes haberet, respondit : Ego potentissimam bellatricem Generalissimam meam habeo beatam Virginem Mariam sub cujus patrocinio, etsi tot hostibus cinctus, securus maneo. Nec frustra Ferdinandus spem suam in beata Virgine collocavit, ejus ope atque auxilio insignes mirandasque victorias de quibusvis suis hostibus reportavit, et mille pericula quæ ei tum hæretici, tum perversi catholici parabant, illasus evasit : ut luce clarius apparuit in obsidione Viennensi per ducem hæreticum Behleemum Gabor acriter tentata, atque in conjurationibus contra eum, et totam familiam Austriacam per Vallensteinium ac alios machinatis, adeo ut vel ex inimicorum ore hæc Mariana Cæsaris pietas, simulque Cæsarea Mariæ protectio commendarentur.

Anno 1620, Maximilianus Bavariae dux, junctis copiis cum Busquojo Cæsarei exercitus duce prope Pragam, Fridericum electorem palatinum penitus profligavit, eo ipso loco, quo ante annum status Bohemici accersito Federico ad regnum capessendum occurrerant. Contigit hæc victoria in octava festi Omnium Sanctorum, in quam incidebat 22 Dominica post Pentecosten, qua in Evangelio legitur : *Reddite Cæsari, quæ sunt Cæsaris, et quæ sunt Dei Deo.* (Luc. xx, 25.) Tributa vero est victoria Patrocinio sanctissimæ Virginis, cujus imaginem inter rudera domus, cui nomen Straconiz, unius catholici Bohemi repertam P. Dominicus a Jesu Mariæ Virginis pietate et zelo Carmelita discalcatus, qui Bavaro duci a Pontifice Romano eusem benedictum attulerat, certamque victoriam promittebat, in ipso pugnae ardore militibus ostendebat, addens animos ad vindicandam impietatem, cujus in uno imaginis oculo suffosso exstabat monumentum. Postea hæc imago ab imperatore Ferdinando II missa fuit Romam, ubi solemnī pompa, totius cleri Romani, sac. coll. cardinalium, ipsomet Summo Pontifice Gregorio XV præsentē, reposita fuit in ecclesia religiosorum dicti ordinis Carmelitani, quæ primum extructa anno 1606, nomen habuit a S. Paulo in extrema parte montis Quirinalis, jamque dicitur de Victoria ab ipsa imagine, quæ Virginis de Victoria appellatur. Imo et imperator ipse nobilissimum in eodem ipso prælii loco templum extruxit, cui nomen etiam Virginis de Victoria. A quali victoria? cujus memoriam nullo unquam apud catholicos in Germania delebit oblivio; nam, ut taceam, quemadmodum ait Spondanus in *Annalibus*, e vestigio pene totam Bohemiam ad obsequium imperatoris redactam, Austriam coercitam, Moraviam pacatam, Silesiam repressam, Hungariam recuperatam, religio catholica ex captivitate in libertatem asserta est et profusa, protestantium retusa audacia.

Post memorabilem istam victoriam, quam sub

Praga, prælata ante exercitum Deiparæ imagine, de rebellibus Bohemis et Ungaris reportavit Ferdinandus, convenerunt duo milites, unus religione catholicus, et gente nobilis, alter dux belli Vittembergicus qui rebellium Bohemorum castra sequebatur. Tunc catholicus: Quæso, inquit, strenue domine, fas mihi quærere quid tandem fieri poterit, ut omnis animus vester in pedes conciderit? annon vobis ac catholicis copiosus exercitus? annon vobis locus multo æquior quam catholicis? annon penes vos Moravi equitatus robor? annon vos tormentorum bellicorum numero superiores? annon fessum Catholicum agmen vos jam disposita per quietem acie excepistis? Annon vobis urbs, a tergo munimentum, vicinum palatium Stella nomine propugnaculum? Unde ergo catholicis victoria, et vobis fuga? Tunc Vittembergicus: Nec nos nostras, nec hostium vires ignoravimus: quis utrinque numerus esset legionum, scivimus, et ita equitatum equitatu, turmas turmis, legionem legioni opposuimus, prout licuit. Certe hic ducum nec industria potest accusari, nec prudentia. Arma nobis cum hoste paria fuere, locus opportunior; sed cum jam in aciem prodissimus et pugnae felix initium dedissemus: ecce nobis ex adverso castra steterunt, gens incognita, et nunquam visa se opposuit legio, de qua nihil nobis unquam innotuit, se ostendit. Hic ea omnium animos invasit consternatio, ut nemo nisi fugam cæperit circumspicere. Nec est quod quis adeo nobis vitio vertat: ipsi equi, quibus insidebamus, stabant et tremebant, mox partes nostræ labare, deinde multum declinare, ac tandem ruere, demum omnes apertissime fugere, et sane plures nostri in fuga cæsi quam pugna. Et quæ hæc fuit invisa legio, quæ acies illa incognita? quæ nova castra nisi angelorum? Certe nullus militum e formidanda illa, et fulminatrice legione stipendium nec ab imperatore nec a ducibus exegit: beata Virgo clienti suo Ferdinando imperatori exercitum illum angelorum hostibus tam tremendum de cælo misit, quo suæ fiduciae in Deum, et devotionis erga Deiparentem præmium reciperet. Historiam narrat Joannes Bellus in *Laurea Austriaca*, et post eum Hieremias Drexelius in *Horologio*, hora noctis quinta. De hoc etiam bello et victoria exstat liber Autherti Miræi, et Constantii Peregrini, qui bello interfuit, estque R. P. Henricus Fitzsimon Soc. Jesu, qui ita se nominat, quia constanter peregrinatur.

Porro beneficiorum a Deipara acceptorum memor Ferdinandus non solum omnes suorum exercituum celeberrimas victorias summæ totius universi Imperatrici, tanquam omnium copiarum suarum Generalissimæ attribuebat, sed hostium vexilla pene innumera ex victoriis conquisita, velut trophæa ipsi statuere erat solitus, ut videre est Viennæ in sacra domo Lauretana, pietate sua conjugisque augustæ Eleonoræ constructa et Romæ in templo S. Mariæ de Victoria, in basilica S. Petri, et in

ecclesia Nationis Germaniæ S. Mariæ de Anima, ubi legitur hæc inscriptio:

*Virgo Parens, cujus ductu Fernandus ab hoste
Rettulit insignem Nordlinga teste triumphum:
Hæc tibi castrorum Matri pro munere victor
Signa inimica sacrat, tanti monumenta favoris.*

Gloriosissimæ cælorum Reginæ Mariæ, per quam reges regnant, per quam principes imperant, imperium omnino acceptum referebat. Noverat enim anno 1619 Deiparam Joanni Suicardo archiepiscopo Moguntino electori ita præsentem dixisse: Constante age, Suicarde, noli timere, elige Ferdinandum. Cum etenim in dieta Francofurtensi princeps hic nunquam satis laudatus suppliciter oraret Deiparam, ut imperium Ferdinando II impetraret, sed inter tot exortas, tum a Palatino, tum ab aliis hæreticis, difficultates vix speraret fore ut ex animi sententia negotium succederet; ecce tibi gloriosa Imperatrix augustissima specie se statim offert, et electorem blande allocuta, affirmat Ferdinandum II fore imperatorem: electus est. Tanta immaculatam Deiparæ Virginis Conceptionem pietate coluit, ut ex Urbani VIII, Pontificis Opt. Maximi, indulto eam in omnibus suis regnis et provinciis hæreditariis tanquam festum etiam in foro fieri fecerit celebrari; prout etiam processioni annuæ, quam ejusdem immaculatæ Conceptionis archiconfraternitas Viennæ in templo S. Hieronymi solemnissime et pomposissime, Deiparæ Gratiarum imaginem circumferendo, Dominica v post Pascha peragit, sua Cæsarea Majestas semper devotissime adesse solebat. Anno 1634, cum Viennæ in domo professa Soc. Jesu erecta esset congregatio Immaculatæ Conceptionis beatissimæ Virginis Mariæ, nihil antiquius optimus imperator habuit, quam ut et ipse, et ejus augusta conjux, ac omnes liberi, novelli hujus sodalitii fundamenta, in ejus album nominibus propria manu exaratis, cohonestarent. Anno 1636, scriptis ad imperii principes catholicos litteris hortatus est, ut ubique Conceptæ Virginis immaculatæ festivitas præcipua quadam veneratione coleretur, et suus hæreticorum ac rebellium victrici honor vindicaretur.

Ardenter cum Romano Pontifice egit, ut Virginem sine originali macula fuisse conceptam pronuntiaret, litteris ad Urbanum VIII Pontificem Maximum ea de re datis tenoris sequentis:

Beatissime Pater,

Ut a prima juventute nostra singularem devotionis cultum erga potentissimam cæli terræque Reginam, Virginem Deiparam, in intimis animi nostri penetralibus, temporis successu magis magisque effervescere sensimus, ita in rebus plerumque dubiis et periculosis, quando omnia in exitium ruitura videbantur, et armatus rebellium furor humana pene consilia transcenderat, quotiescunque ad patrocinium illius, qua decebat fiducia, confugimus, subitam e cælestibus opem, Numinis

præsentiam, et insperata frequenter sociata sumus experti. Spectat igitur ad grati animi testificationem, ut imperialis sollicitudo concurrat, imo reliquorum regum et principum studia antevertat, si quæ offeratur occasio, ad honorem et gloriam illius in terris dilatandam, cuius magnitudinem vix ipsa cælorum immensitas capit.

« Sanctitati vestræ constat, de intemerata Conceptione beatissimæ Virginis quæstiones ab annis pene trecentis inter theologos agitatæ quemadmodum in rixas et animorum dissensiones, in scandala, et religionis catholicæ ludibrium abiverint : neque Summorum quidem Pontificum sapienti iudicio adhibita moderatio, et privilegia in favorem illibatæ Conceptionis ante sesquisæculum concessa, neque anniversaria festivitas in Ecclesia recepta, ritumque solenni peragi solita altercandi libidinem, prout varia sunt hominum ingenia, inhibere potuerit. Supersunt etiamnum monimenta optimorum conatuum, quibus Sanctitatis vestræ prædecessores, in hoc ipso particulari, erga purissimum Spiritus sancti tabernaculum, mentem et affectionem suam declararunt, et sic decisionem, cui velut divinæ, universa merito Ecclesia acquiescat, ad perpetuandam felicissimi pontificatus memoriam Sanctitatis vestræ oraculo reservasse videantur. Quam proinde non perfunctorie, sed per amorem Virginis castissimæ D. i Genitricis, Patronæ nostræ singularis, quanto possumus affectu rogamus, ut pro auctoritate sibi divinitus concessa sanciat atque determinet, ab originali etiam culpa omnino fuisse immunem, quam purissimam nævi omnis expertem, Matrem divinæ gratiæ, et super omnes choros cœlitum exaltatam veneramur. Ita futurum haud dubie ut disputationum argutiæ, et contentionum fervor, atque cum omnium applausu immaculatæ Conceptionis celeberrima festivitas, Summi Pontificis jussu, imperatoris rogatu, ea dehinc solemnitate peragatur, ne cui fidelium ulla vel dubitandi, vel altercandi occasio superesse possit. Nostram peculiarem devotionem hoc beneficio magnopere augebit Beatitudo vestra, cui felicissimum et hujus et plurium subsequentium annorum decursum obsequente animi affectu precamur. Dat. in civitate nostra Viennæ, die 13 mens. Januar. anno Dom. 1624.

Sanctitatis vestræ, etc.,

FERDINANDUS, etc. »

Hoc idem officii a Ferdinando filio cum ipso Conceptæ Virginis die, anno 1625, Ungariæ rex inauguratus esset, factum esse, ut postea dicemus, magnopere gavisus est.

Viennæ insigne templum et collegium Societatis Jesu in honorem beatæ Virginis exstruxit ac dotavit.

Sacrosanctæ domui beatæ Virginis Lauretanæ dono dedit calicem aureum librarum trium miro

artificio elaboratum, ac triginta sex adamantibus aliisque gemmis pretiosis inoculatum.

Miraculosæ Dei Genitricis imagini in Benedictinorum cœnobio oppidi Cellensis in Styria, olim a Ludovico Bohemæ rege subtus terram inventæ, adeo devotus erat, ut quamplurimis donis eam exornare nunquam omitteret. Sæpiusque inter alios principes et zulicos exclamavit : O utinam invenirem plures, qui alchimiam facerent ! Et rogatus, quare hoc optaret ? Ut, inquit, plura dona possem offerre divæ Virgini et ecclesiis. Obtulit etiam imagini S. Mariæ de Victoria urbis, cuius ope insigne contra hæreticos victoriam reportaverat, coronam imperialem librarum novem ex solido auro compactam, cum duobus magnarum unionum circulis, aliisque summi valoris gemmis, ut alia brevitate studio omittam.

Obiit Viennæ vere Marianus imperator anno orbis redempti 1657, ætatis 59, die 15 Februarii, postquam 18 annis imperasset, in adversis fortiter et in prosperis humiliter. De quo jure merito a nobilissima juventute Rhetorico-Academica Viennensi scriptum :

Ferdinandus II

Cæsar Marianus.

Quid hic moliris, calame ?

Rudis Apelles tam nobilem vis delineare Alexandrum ?

Perge tamen.

Maximum Christiani orbis miraculum,

Virtutum omnium Compendium,

Catholicæ Atlas religionis,

Hæreseos Vindex :

In quam fulminatrices aquilas misit, aut potius signa

Mariana

Auspice Generalissima sua

Maria :

Unde in Ferdinandi bellis

Semper fuit

Castrorum acies ordinata.

Pro fide contra fidei hostes copias

Legitime certantibus

Cum illis annos Imperii victoriis computarent

In campis Mariano prælia signo.

Hujus sodalitiis

Prope innumeris Augustum nomen dextera,

Qua sceptrâ gestabat, inscripsit.

Mariæ protector sodalitatibus.

Huic aras et templa posuit.

Urbium monumenta.

Nullum tuendæ civitatis propugnaculum aptius novit

Quam Virginis templum.

Memor ab illis se genitum,

A quibus in solo Occidente supra 70 templorum millia

Ditissima pietate erecta.

Immaculatæ Conceptionis

Principum assertor et propugnator Princeps,

Maculas suas fateri solitus

Beatissimæ et semper Immaculatæ

Virgini.

Sæpe Mariani voti reus

Nunquam felicius, quam ad vesperam viæ.

Peregrinus ad Cellas Virgineas ire venit :

Si fasces filio deferret Imperii :

Delulit.

Voti avieta Virgo

Cæsari totæ suo cælum pro Cellis aperuit.

*Reum voti citavit ad tribunal :
Sed non potuit Cæsar causa cadere,
Qui tam ardentem causam egit
Mariæ sine macula conceptæ.
Inter mille titulos Ferdinando II debitos
Unus esto instar omnium,
Immaculatæ Conceptionis Propugnator.*

§ VI. — *De Ferdinando III, imperatore.*

Ferdinandus Austriacus hujus nominis III, Romanorum imperator semper Augustus, beatissimæ Virginis auspiciis imperium ex voto Ferdinandi II Deiparæ Cellensi anno 1636 nuncupato consecutus est, ut supra in eodem Ferdinando II memoravimus. Ob eximiam suam in Deiparam pietatem anno 1625 ipso Conceptæ Virginis die Ungariæ rex inaugurari voluit. Qua etiam die missis ad Urbanum VIII litteris postulavit, exemplo piissimi parentis Ferdinandi II qui id quoque desideravit, ut Virgo absque peccati originalis macula concepta sanctæ Sedis apostolicæ publico decreto pronuntiaretur. Vix imperiali chlamyde indutus est, cum illico duas coronas aureas imperiales adamantibus aliisque inæstimabilis pretii gemmis refertas Deiparæ miraculosæ in oppido Cellensi obtulit, annuamque processionem natæ Virginis festo cum tota aula Cæsarea in dicto oppido celebrandam instituit : cui singulis annis ipse imperator a Vienna usque quatuor dierum spatio interesse solet. Ejusdem etiam ecclesiam novis jactis fundamentis mirum in modum amplificavit, et tot muneribus, statuis argenteis et aliis ornamentis condecoratam auxit et augeat, ut alterum Lauretum, si non superare, saltem adæquare videatur.

Exstat Viennæ Austriæ in templo S. Hieronymi Deiparæ Virginis mysteriosa imago mira beneficia supplicibus evidenter impertiens, ad quam augustissimus imperator Ferdinandus III suam Cæsaream prolem Dei altissimi immaculatæ Matri duos tubos argenteos in modum cereorum opere præclaro fabrefactus offerendo, cum maxima devotione et fiducia fecit commendari. In eodem templo S. Hieronymi a Patribus Franciscanis Strictioris Observantiæ instituta est confraternitas sub titulo Immaculatæ Conceptionis Deiparæ Virginis Mariæ, cujus in Albo hic idem pientissimus imperator, qui Cæsaris parentis non minus in virtutes quam in imperium et regna successit, gloriosissimum nomen suum, una cum laudatissimo symbolo, Pietate et Justitia, Cæsarea sua manu inserere voluit. Sed clientum Deiparæ numero non Viennæ solum, aliisque per Germaniam sodalitatibus adungi contentus fuit, sed anno salutis 1640, in purificatæ Virginis pervigilio in Parthenicæ sodalitatibus Lovaniensis in Belgio tabulas quas sibi mitti jussit, nomen suum ipse retulit, adjecto symbolo illo suo : Pietate et Justitia. Et profecto pietatem Cæsaris videbit hic omnis posteritas iisdem quibus augustum illud nomen, litteris satis expressam ; quot enim apices a sceptrifera illa manu cernet exaratos, totidem se notas venerationis

credet intueri, quibus Parthenias congregationes Cæsar est prosecutus. Sed quid ego Cæsaris pietatem verbis conor adumbrare ? ipsum juvat audire Ferdinandum, ne qui assequi optimi imperatoris sensus teneritatem non possumus, ab iis tamen, qui eam non intelligunt, quique Virginem minus aut amant, aut æstimant, ei blandiri censeamur. Cum igitur Parthenicæ sodalitatibus Album ei fuisset, ut jusserat, oblatum, in quod referri solent, qui se Divæ in clientes, et servos perpetuos consecrant, quique eam amare ut Matrem, observare ut Reginam et Dominam colere ut cæli terræque Moderatricem profitentur, his verbis ipse se voluit inscribere :

*Illius ego Cætus sub invocatione tua congregati,
Augustissima Maria,
Me libens et merito unum profiteor ;
Tibi ego me, meosque Conjugem ac Liberos,
Tibi Romanorum Imperium, cui me Deus præfecit,
Tibi Regna a majoribus accepta,
Tibi tutelæque tuæ Populum, et Exercitus meos
Tibi tuoque Filio militantes
Committo :
Tu me in tuum admitte
Qui Filio tuo, qui Tibi, qui utriusque honori
Vivo, regno, pugno :
Tuus igitur ego ero,
Maria.
Tui erunt quicumque mei.
Tua erunt, ditiones et regna mea et Imperium,
Tui populi, et exercitus,
Tu eos protege, tu eis vince,
Tu in eis regna et impera,
Ita voreo
M. DC. XL.
Tuus Pietate et Justitia.*

FERDINANDUS.

Neque vero majestate sua quidquam indignum se committere arbitratur, cum illam ad sodalium cætus et nomina dimittit, cum in Mariæ tutela esse, cum ei servire perpetuo magna voluntate gestiat. Nunquam pietas minuit majestatem, quam vel sola potest augere, vel plurimum illustrare.

Ille idem Ferdinandus pro ardentissima sua in Deiparam Virginem veneratione, anno salutis 1647, in amplissimo urbis Viennensis foro columnam excitavit ingentem (suæ monumentum pietatis æternumque imperii munimentum) cui conceptæ sine labe Virginis simulacrum luna, sole, sideribus circumvallatum, magna totius ejusdem urbis lætitia ac exultatione imposuit. Deiparam insuper sine macula conceptam per quam principes imperant, in peculiarem Austriæ Patronam singulari pietate suscepit, vovitque ac promisit ejusdem Immaculatæ Conceptionis festum in eadem Austria quotannis solemniter, etiam quoad forum, prævio more Ecclesiæ consueto jejunio, in ejusdem festi pervigilio celebrandum. Qua de re illustrissimum simulque pientissimum comitem Gulielmum Slavatum in Opusculo vere aureo, quod sub hoc titulo : *Maria Virgo immaculatæ conceptæ, publico voto Ferdinandi III Romani imperatoris in Austriæ Patronam electa*, anno 1648, Viennæ Austriæ

typis Cosmerovianis evulgavit, præstat audire loquentem :

« Quo tempore (inquit ille) Vandalicus turbo jam universam prope Germaniam secundo Marte pervagatus, Bohemiæ sese, ac hæreditariis augustissimæ Austriadum familiæ provinciis violentior infundebat, sacratissimus juxta ac pientissimus imperator Ferdinandus III, ut labantibus imperii fideique rebus fulerum subjiceret, laboriosi pariter ac sumptuosi operis columnam erexit : futuram posteris sæculis, non minus Austriacæ pietatis monumentum, quam statutum (ut sperare licet) furori Balthico colossum terminalem. Moles est, si materiam spectes, solido excisa lapide, et perferendis in ævum sine offensione cœli injuriis perquam idonea. Basin circumducti per artem quaterna in latera, æqualibus a semet spatiis discedentia, coronant cancelli, et modico ab eodem intervallo divisi angustam in circuitu viam aperiunt. Basi, qua parte coeuntibus lateribus in angulos acuitur, quaterna insistent, vel heroum vel angelorum simulacra, qui caput galea, umbone pectus, lævam elypeo, ac ense dexteram armati, ictum singuli in subjectum pedibus monstrum deliberant; ac primus quidem, qui Orientem prospicit, in draconem vires omnes insumere videtur, cui ingeniosum lemma ex sacris ascriptum de pelta emicat : *Ipsa conteret.* (Gen. iii, 15.) Alter, qui frontem Occidenti porrigit, pari armorum nisu in edomitum leonem intentus, epigraphen præfert : *Conculcabis.* (Psal. xc, 13.) Tertius, qui vultu ad Meridiem converso aspidem calcatur, et ferientis similis contrucidat, inscriptionem de elypeo ostendit : *Ambulabis super.* (Ibid.) Postremus, qui in Aquilonarem plagam, et vultu, et armis minatur in basiliscum desæviens, hoc proculeatam belluam lemmate alloquitur : *Non pro te lex.* (Esther xv, 15.) Media in proceram altitudinem assurgit columna et prope paris cum ædibus altitudinis supremo vertice portat ingentis magnitudinis statuam, quæ sine macula conceptam Deiparentem Virginem, tam antiqui serpentis caput victore calcaneo proterentem, quam velut e sublimi specula in suorum salutem excubantem repræsentat. Stabat jam in amplissimo, ac urbis capaci foro ante ædes sacras domus professæ Patrum Societatis Jesu solidata moles. Sed dubiæ adhuc eam inspectantium nutabant cogitationes, quam tandem in partem pientissimi Cæsaris sese consumeret deliberatio, donec incisa basi epigraphæ, omnem sustulit dubitationem. Ea vero fuit augustissimo ipso imperatore dictante in hæc verba concepta, et artificioso chronographico conclusa :

Deo Optim. Max.
Supremo Cœli, Terraque Imperatori
Per quem reges regnant.
Virgini Deiparæ
Immaculatæ conceptæ
Per quam Principes imperant :
In peculiarem Dominam

Austriæ Patronam
Singulari Pietate
Susceptæ,
Se, liberos,
Populos, Exercitus,
Provincias
Omniaque denique
Concedit, donat, consecrat.
Et in perpetuam rei memoriam
Statuam hanc
Ex voto ponit

FERDINANDUS III, AUGUSTUS.

« Tunc scilicet patuit Austriacæ pietatis consilia in Immaculatam Virginis Conceptionem publico ac peculiari cultu et honore prosequendam vel studio et amore propugnandam conspirasse; sed ne in re nova quidem, et hactenus a sæculis inaudita, fragile quidquam et quod ætatem non ferret, statueretur, placuit coactis in concilium Austriæ ordinibus, provinciali ac urbeo senatui religiosorum, superioribus, episcopo et clero ea quæ publicum contingerent, et nisi conspirantibus capitibus ægre perennarent, in deliberationis argumentum proponere. Ea vero fuerunt : venisse sibi in mentem diu amatam, ac privato semper honore cultam Immaculatam Virginis Conceptionem, in publicam etiam venerationem promovere : hanc erectam a se statuam quam etiam solemniter ecclesiastico ritu a Pontifice velit dedicatam. Velint proinde jubeantque diem Decembris Octavam immaculatæ Conceptioni sacram, non solum festo ritu a statibus ac universo populo celebrari, quod jam pridem gloriosissimæ memoriæ augustissimus parens Ferdinandus II decrevisset : sed pridiano etiam jejunio anteveniri, ac omnium voto Austriæ Patronam dici. Neque difficile fuit extorquere ab iis consensum, quibus exemplum principis est imperium : proni iverunt omnes in sententiam in quam prævit primus imperator.

Dicitur ergo dedicationi dies 18 Maii anni M. DCXLVII, qui ubi illuxit, universam prope civitatem ad pietatis obsequia excitavit. Convenerunt enim sub horam octavam matutinam cumulatissima panegyri sacratissimi Cæsaris non tam imperio, quam exemplo provocati, serenissimi archiduces filii : Ferdinandus IV, tunc Bohemiæ, ac mense post Ungariæ rex, solemnibus comitiis inauguratus ; serenissima Maria Anna, nunc potentissimo Hispaniarum regi regina desponsata, tres sedis apostolicæ, catholici regis ac reipublicæ Venetæ legati, aula Cæsaria ac regia, reginæque gynæceum, ac omnis summi mediique nominis nobilitas, religiosi ordines, omnis hominum conditio, ordo, status ac sexus ad sacras ædes rever. Patrum Discalceatorum S. Augustini, aulæ Cæsareæ conterminas : quas cum confluentium multitudo fecisset angustiores, effusus in plateas populus innumerus, vias ipsas, et fora meatibus coarctabat, gaudebatque vel sic in pietatis partem venire. Exinde ergo per instructas æquali ponte vias, non minus modesto ad pietatem comparato, quam augusta majestate verendo

ordine processum est ad templum reverendorum Patrum Societatis Jesu professorum in summo foro situm, ubi ad quietem composito subeuntium strepitu R. P. Joannes Gans e Societate Jesu, sacrae theologiae doctor, et sacrae Cæsareae majestati a conscientia, ad stipatissimam concionem, qua pollet summa, et per principes cathedras jam a plurimis annis, maximo cum plausu approbata dicendi facultate, ea facundiae ubertate de laudibus Immaculae Conceptae Virginis, praesentique ejus in rebus calamitosissimis patrocinio dixit, quam vehemens animorum motus, ac certa omnino in auditorum pectoribus impetrandae per ejusdem auxilium tranquillitatis spes insequeretur. Dictionem excepit sacra ad summas aras Liturgia; faciente ad Cæsareos symphonicorum choros illustrissimo ac reverendissimo principe Philippo Friderico, episcopo Viennensi. Jamque ad eam partem deductum erat sacrificium, qua pacis osculum praesenti principi per subdiaconum in privatum oratorium deferri consuevit, cum augustissimus ipse imperator, dissimulata majestate, toto oris corporisque habitu ad pietatem, aequae ac demissionem composito, in publicum egressus, ad cancellos summae arae, ad quam sollemnis pompa agebatur constitit, seseque humi in genua demisse provolvit, donec oblata hostia per sacrificantem antistitem absumeretur. Tum vero posito gladio in manus illustrissimi comitis Joannis Rodulphi a Puchaim, intimi sui consilarii ac supremi camerarii, intra ipsos cancellos progressus obvium habuit conscientiae suae arbitrum jam praefatum R. P. Joannem Gans, una cum ministrante clero, qui impositam Evangeliorum libro voti formulam teneret. Immolans autem pontifex ad prostratum Cæsarem conversus, latentem in Eucharistia Deum, cui votum ediceretur, proponebat. Tum voce, quae a circumstanti populo facile exaudiretur, votum auspicatus Cæsar:

« Omnipotens (inquit) sempiternus Deus, per quem reges regnant, in cujus manu sunt omnium potestates et omnium jura regnorum: Ego Ferdinandus coram divina tua majestate humiliter prostratus, meo successorumque meorum nomine, immaculatam Filii tui Matrem semper Virginem Mariam, hodie in peculiarem Dominam et Patronam hujus archiducatus invoco et assumo; insuper voveo ac promitto ejusdem Immaculae Conceptionis festum, quod cadit in diem 8 Decembris, solemmniter, etiam quoad forum, in hac provincia quotannis, praevio more Ecclesiae consueto jejunio, in ejusdem pervigilio celebrandum. Te deprecor, supreme cæli terraeque Imperator, qui quod Matri tuae impenditur tibi impensum reputas, votum hoc meum quod suggerere clementer dignatus es, benigno favore proseguere, atque ad protegendum me, domum meam, populosque mihi subjectos dexteram tuae majestatis extende. Amen.

« Die 18 Maii 1647 in ecclesia domus professae Societatis Jesu ante aram summam in manu pri-

cipis et episcopi Viennensis Philippi Friderici de familia Braineriorum.

« Finierat, et dictus rev. Pater Cæsareae majestati a secretis conscientiae conscriptam voti formulam ad serae posteritatis memoriam in domo professae conservandam receperat; cum de pontificis manu sacratissimam Synaxim accepit imperator, et cancellis iterum, junctis ante pectus manibus egressus, eo corporis situ ac reverentia hospitem Deum adoravit, qui etiam circumstantes peculiari religionis ac pietatis sensu afflaret. Exactum jam erat sacrificium, sed necdum pietatis officia terminata. Placuit enim Augusto post adoratum Deum, secunda religionis obsequia in ejus immaculate conceptam Matrem conferre. Assumpta ergo in pietatis consortium utraque serenissima prole, Hungariae Bohemiaeque rege Ferdinando, ac Hispaniarum regis sponsa Maria Anna, comitante pontifice ac clero universo, de angustis ecclesiae parietibus in foripatulum, ad erectum sine macula conceptae Virginitropaeum sese penetrat imperator. Effunduntur simul religiosi ordines omnes, ac undantis populi nimbus; surgentemque medio in foro molem spectatissima obsidione coronant. Accedit vicinior statuae sacrorum pontifex, et conceptis eandem verbis ac solito ritu, Dei, Immaculaeque Virginis Matris honori consecrat, dedicatque. Insecutus est symphonicorum omnium e tota urbe collectorum, et in plures, quae vocum quae instrumentorum, ac etiam tubarum caestrium, ac tympanorum choros divisorum plausus, qui cum Lauretanam elogiorum seriem augustissimae Matri decantarent, calidam in circum prostrato populo devotionem, certumque praesidii fiduciam excitarunt. Ascenderat jam non tam suo, quam pietatis fervore calidior dies in meridianam stationem, cum dimissa matutina imperatoris, vespertinam cepit imperatrix Eleonora solemnitatem meditari. Jussit enimvero post solis occasum, ita forum omne illustrari, ut nulla circumpateret fenestra, quae non geminato luminari praetexta augustae familiae insignia irradiaret: cancellos deinde qui colossus ambiunt, totidem resplendere lampadibus, quot ipsi columnellis assurgunt: ac demum pensibilibus lucernis in vastae magnitudinis coronam, aut plenam iridem eleganter ductis, statuam ipsam redimiri. Valuit ea quidem res ad amœnum oculorum spectaculum, ad quod plebs omnis, omnisque civitas effunderetur; sed vel maxime ad incendenda novae pietatis officia, ad quae merito augustissimus ipse Ferdinandus III, Augusta Eleonora, rex Bohemiae Ferdinandus, ac Hispaniarum sponsa regina Maria Anna obductis jam cælo tenebris majestatis suae lucem conferrent. Tenuit ea pompa in alteram noctis horam; neque prius spectatorem dimisit, quam post imploratum melico concentu per augustos Virginis titulos cæli praesidium, impertita pontificis manu ac voce benedictio populum signasset. Sic terminatus est dies ille, perpetua apud posteros luce radiaturus, quo

augustissimus Ferdinandus immaculatæ conceptæ Virginis imaginem populorum devotioni proposuit ipse secuturæ posteritati pietatis exemplar proponendus. At vero ne uno die nata denascetur sequentibus veneratio, placuit sacratissimo Cæsari de pietatis consulto imperare, ut occidentis hebdomadæ vesper, hoc est Sabbati crepusculum, decantato Lauretanæ Virginis encomiorum syllabo, et dictis per sacerdotem de beatæ Virginis Immaculata Conceptione, pro imperatore et pro pace orationibus, celebraretur. Atque ut jussum promoveret liberalitate, statuit æterna fundacione sexcentos annuos Rhenenses, ex quibus ducenti quadrageni musices directori, ac duodenis vocibus in stipendium cederent; alii decem supra ducentos in melica instrumentis, et organum impenderentur: quinquageni curatis, ac fascigeris ad aram statuae astuturis persolverentur, centenis denique emeretur majoris campanæ pulsus, quo populus ex D. Stephani turri ad dictam solemnitatem evocetur.

«Hoc itaque in perpetuum rite sancteque stabilito, sub vespertinum Sabbati crepusculum, post datum diuturniorem e dicta turri D. Stephani maximi campanæ aris pulsum, magna semper plebis, civium, mediæ summæque nobilitatis multitudo in forum congregatur, et dum Lauretanis salutatur Immaculata Virgo elogiis, in genua procidua, suas, publicæque rei necessitates deprecatur. Accedunt et pervigilia, festique omnes augustissimæ Virginis dies, quibus sanctius terminandis eadem semper celebritate convenitur. Auspiciis his datum est ipso visitantis Elisabetham Virginis, qui primus tunc adveniebat, festo die, quando pientissimo Augustæ Eleonoræ voto ac desiderio, omnes totius urbis sodalitates partita devotione, ita sibi octavam totam, una cum pervigilio pie obeundam dimiserunt, ut aliquot diebus, una vel plures, magno funeralium illustres splendore, et ad antistitis comitatum numeroso clero candidatæ per confertissimam adgeniculantium multitudinem propinquiores sese inferrent statuae, et Virginis affusæ simulacro, pro sacratissimi imperatoris incolumitate, qui tunc bellicis vicinior erat periculis, protectricem suam deprecarentur. Ac primum quidem Vesperum pervigilli sortita est venerabilis congregatio Defunctorum ex æde D. Augustini ad forum delata, cujus illustrissimum cæteroquin pompam augustæ imperatricis Eleonoræ præsentia fecit augustiorem. Ipse visitantis Virginis dies cessit Parthenico cœtui sub titulo Immaculatæ Conceptionis B. Virginis ad S. Hieronymum congregato, cujus solemnitates auxerunt regię majestates Ferdinandi IV, et Mariæ Annæ, sponsæ. Tertius inde dies datus est sodalitati Corporis Christi, quæ ex nobilioribus Hispanis ad S. Michaellem sub directione rever. Patrum Barnabitarum conflata est. Quartum sibi vindicavit excellentissimus ac reverendissimus antistes Viennensis cum SS. Sacramenti sodalibus in basilica S. Stephani congregatis. Quintum solemnem fecerunt

congregatio S. Crucis ex templo rever. Patrum Franciscanorum Conventualium, et S. Sebastiani ex æde rever. Patrum Benedictinorum ad Scotos adducta. Sextum magna celebritate coluit sodalitas SS. Rosarii, quæ ab ipsis rever. Patribus ordinis S. Dominici, quorum directione ea excolitur deducta, sine macula conceptæ Virginis supplex fuit. Septimum quoque augustæ Eleonoræ præsentia radiavit, ut augustiorem redderet apparatus sex congregationum in domo professa Patrum Societatis Jesu institutarum, quæ ex proceribus Austriacis, civibus Viennensibus, opificibus Germanis, tyronibus mechanicarum artium, ac Italis coaruerunt. Octavus dies obvenit S. Barbaræ sodalibus in Cæsareo victorum collegio congregatis. Postremum denique unitæ tres collegii academici congregationes sub titulis Purificatæ, sine macula conceptæ, ac gloriosæ in cœlos assumptæ Virginis, sibi festive obeundum assumpserunt.

«Hæc est augustissimi Cæsaris Ferdinandi III, nullo antecessorum provocata exemplo in te pietas, hæc nobilium civium plebisque Viennensis æternum, ut auguramur, duratura devotio, o terræ optima cœlique maxima Imperatrix, Maria. De immaculata tua conceptione nulla apud nos esse poterit controversia, in cujus confirmationem stant saxei colossi. Litem indixerit Ferdinando Cæsari, qui te non dixerit immaculatam. Qui ne degeneres simus sub tanto capite subditi, dicimus millenis vocibus uno animo: Ave, immaculate concepta Virgo Maria. Tu vero Virgo Mater semper immaculata, quæ tuo simulacro in columna extolleris, respice de sublimi in prostratam tuis honoribus Austriam: circumspice propius propiusque semper in nostra funera succedentes bellorum insultus, et ubi deficient humanæ vires, una pro nobis decerta, castrorum acies ordinata. Tu quoque magnæ Matris major Fili, Deus fortis, bellator Deus, Deus exercituum, defende, quæsumus, B. Maria semper virgine sine macula concepta intercedente, augustissimam ab omni adversitate familiam, et toto corde tibi prostratam, ab hostium propitius tuere clementer insidiis.» Hactenus Selavata.

De eodem argumento exstat R. P. ac viri cl. Caroli Francisci De Luca, Soc. Jesu, elegantissimum carmen elegiacum, quod sub hoc titulo: *Immaculatæ Virginis immaculata conceptio in columna dedicata*, prodiit Pragæ cum licentia eminentissimi Ernesti cardinalis ab Harach, Archiep. Pragensis, typis academicis, anno 1648, ad quod destino lectorem.

Hic idem pientissimus imperator Ferdinandus III, ad propagandum, quem cœperat, Virginis sine macula conceptæ honorem, novum adinvenit in augustissimam Deiparentem religiosi cultus argumentum. Nam sua nondum pietate satur, versare consilia cœpit, an eundem quoque in Universitatem suam Austriaco-Viennensem secure posset derivare. Sed in eam facile partem universa consumpta est deliberatio, in quam pietas inclinabat. Accede-

bat pietati pondus ab exemplis aliarum celeberrimarum per orbem Christianum Universitatum, Coloniensis et Moguntinæ (ap. Surium *De rebus memor.* an. 1061), Parisiensis (ap. Gordonium et Canisium, lib. 1, *De Deipara*, cap. 7), Salmanticæ, Toletanæ, Complutensis, Cæsaraugustanæ, Herdensis, Tarraconensis, Barcinonensis, Hispalensis, Valentiniæ et aliarum per Hispanias academiarum (ap. Barbosam ad sess. S. concilii Trid. in Remiss., et Balthassar. Porren. in cap. 28) quæ adamantino jam olim sancito statuissent neminem ad capessenda academici honoris insignia admittere, qui non prius dicto sacramento polliceretur, ex singulari in Virginem affectu, ejusdem immaculatam conceptionem asserere, et pro virili propugnare; sed acrius mentem incitabat tum propensior semper in hanc immaculatæ conceptionis partem Ecclesiæ sensus, quantumvis hactenus in eo sententiarum litigio determinatum sit nihil, tum facultatis suæ, ac supremi in universitatem dominii legitima potestas, qua probabiles quæcunque, et ab Ecclesia non rejectas opiniones, non minus suæ Universitati tuendas propugnandasque præcipere valeat; quam suprema religionum capita, vel ad docendas angelici Doctoris, vel ad defendendas Scoti, aut cujuscunque alterius magistri sententias suos obligare potuerunt. Demum ad faciliorem consultationis terminum deduxit ratio, quæ suadebat decere in ea potissimum urbe, in qua et semetipsum Aug. imperator ad Immaculatæ Conceptionis cultum ac venerationem voto, et proceres, populumque suum jejunii præcepto astrinxisset, inconcussam omnino de eadem Immaculatæ Conceptione vigere sententiam: ne dum inter sapientes plena est docendi libertas, populus quoque scindatur in partes, et inchoatæ nuper religionis in Virginem calor exstinguatur. Pronum enim est frigescere venerationem, quam non sustinet firmata personæ cultæ excellentia. His ergo permotus argumentis pientissimus imperator hujusmodi decretum ad Universitatis rectorem et academicum consistorium expedit:

« Decretum Cæsaris.

« Quæ nostra sit in Virginem sine originali macula conceptam devoti animi inclinatio, ex eo abunde intelligere potuistis, quod impetrato prope hinc a biennio omnium ordinum consensu, eandem nos in archiducatus nostri, et sceptrorum, coronarumque tutelarem Patronam publico voto elegerimus, ejusque Immaculatæ Conceptionis festum die 8 Decembris quotannis prævio jejunio celebrandum suscepimus, ac ejusdem honori erectam in summo foro statuum solemniter dedicaverimus. Quoniam vero etiam propagari in dies, et videmus cum gaudio, et avemus quam maxime ejusdem Immaculatæ Conceptionis cultum ac religionem, ne quam. forte opinionum diversitas et sententiarum lites apud imperitum vulgus pariant confusionem, aut voluntatum animorumque scissionem, ideo expedire judicavimus ab Universitate

nostra, quam sanæ probæque doctrinæ parentem agnoscent omnes, perennaturum statutum erigi, quod ad magistratus academici instaurationem quotannis dicto sacramento innovetur, ut nemo in Austriacam hanc Universitatem nostram, sive ad cujuscunque officii administrationem, sive ad honoris gradum in quacunque facultate suscipiendum admittatur, sive in alia Universitate promotus in nostram assumatur, nisi prius edito juramento polliceatur se, donec aliter a Sede apostolica determinatum fuerit, publice ac privatim velle pie tenere et asserere gloriosam Dei Genitricem Virginem Mariam absque originalis peccati macula fuisse conceptam, eandemque opinionem non modo in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, aliisque actibus publicis defendere ac propugnare, sed etiam neque privatim dicto, vel scripto, vel quovis discursu in adversum quidquam tractare, quod alias summorum Pontificum constitutionibus cautum, et a pluribus universitatibus actitatum non ignoratis. Quare mandamus tibi, rector, et toti academico consistorio, ut ejusmodi statutum erigatis quantocius, facultatibus ac nationibus intimetis, et cum omnibus facultatum decanis, procuratoribus nationum, omnibusque doctoribus, magistris, licentiatis, baccalariis, et Universitatis membris ac subditis, ad proximam Virginis ab archangelo salutæ celebritatem, juramentum in forma Universitatis solemniter deponatis, idque revolutis annis sub magistratus academici renovationem, priusquam primum consistorium celebretur, renovetis. Præcipimus insuper ipso Deiparæ sine macula conceptæ festo a theologica Facultate ejusdem honori publicam in basilica S. Stephani orationem ad academicos de more haberi, eodemque sub Vesperum die, Virginis Lauretanæ encomia, in summo urbis foro decantari, ad quæ suo spectabiles habitu Universitatis rectorem, decanos et nationum procuratores comparere jubemus. Non intendimus tamen hoc nostro sancito Ordini Sancti Dominici quidquam præjudicare aut derogare, confidimus tamen ejusmodi ab illis subjecta Universitati, et facultatibus præsentanda, quæ in præsentī causa id præstent, quod in aliis per Christianum orbem universitatibus, simile statutum habentibus, ordo ille, perinde constitutionibus suis ac pontificiis illæsis, præstare potest. Non dubitamus fore omnino ut rector, consistorium ac tota Universitas nostra hereditarii sui principis ac domini, successorisque legitimi piorum fundatorum voluntati obsequiose conforment; qua re nostram quoque gratiam ac favorem sibi indubitate devincient. Viennæ 19 Januarii 1649. »

Pientissimi autem Cæsaris obsequiosa nutibus Universitas celeberrima Viennensis statutum de intaminata beatæ Virginis Conceptione a se posterum asserendā, unanimi omnium votorum consensu, conclusit die 11 mensis Maii anni 1649.

quod plane decretum æternaturæ marmori incidendum, ut plurimum non sine jucunditate subjiciatur obtutibus, operæ pretium duxi hoc loco describere :

« Festum beatissimæ Virginis Mariæ absque peccati originalis macula conceptæ, tanquam singularis Patronæ, ut alia Universitatis festa majora post præcedentis diei jejunium, deinceps quotannis publica chori et fori solemnitate ab omnibus membris academicis in templo S. Stephani celebretur, et finito sacro a Facultate theologia in honorem hujus tituli Latina oratio habeatur. Eodem die absolutis Vesperis rector et decani consueto habitu ornati subsequentibus academicis ad beatæ Virginis columnam a sac. Cæsar. Majestate ante templum domus professæ Soc. Jesu, in foro erectam, procedant, ibique flexis genibus Litanis Lauretânis intersint. Nemo imposterum ad gradum baccalaureatus, magisterii vel doctoratus aut alibi promotus in aliquam facultatem recipiatur, nec ad professuram vel consessum consistorii admittatur, nisi prius ad manus RR. domini cancellarii academici præstiterit sequentis formulæ juramentum :

« Ego N. spondeo, voveo ac juro me, juxta summorum Pontificum Pauli V et Gregorii XV Constitutiones, publice ac privatim velle pie tenere et asserere beatissimam Virginem Mariam Dei Genitricem absque originalis peccati macula conceptam esse, donec aliter a Sede apostolica definitum fuerit. Sic me Deus adjuvet, et hæc sancta Dei Evangelia. »

« In præsentatione doctorandorum post emissam fidei professionem idem juramentum juxta formulam hic præscriptam subnectatur.

« Hoc ipsum juramentum Dominica infra Octavam Corporis Christi R. dominus cancellarius academicus in templo domus professæ Soc. Jesu præsentante sac. Cæsar. Majestate inter cantati sacri solemnia, post dictum a se Symbolum, ipse primus flexis genibus ante altare Deo præstet, postmodum ad ejusdem consentientis manus, rector suo ac totius Universitatis, similiter decani facultatum, academica toga, et epomide ornati, suo, et suorum collegiorum nomine id ipsum rite præstent. Tandem die ac loco designandis reliqui doctores omnes et singuli, sive facultati quam profitentur incorporati sint, sive extra facultatem collegia Universitatis matricula comprehendantur, coram ipso domino cancellario emittant. Cæterum cum sac. Cæsar. Majestas clementissime Ordini S. Dominici nihil præjudicare aut derogare velit per suum decretum hujus rei causa emanatum, confidat tamen, uti sese etiam iidem Patres benevole obtulerunt, ejusmodi ab illis subjecta Universitati, et facultatibus præsentanda, quæ omne id in hac causa præstituri sint, quod in aliis catholicis universitatibus simile statutum habentibus, ordo illorum secundum suas Constitutiones et decreta

Pontificum præstat, censuerunt facultates eodem Patres nullo vigore præsentis decreti juramento in hac causa obligandos esse, rogandamque suam Cæsar. Majestatem, ut hoc Universitatis judicium et statutum clementissime dignetur approbare.

« Quæ omnia ut in viridi posthac observantia perennet, quotannis post instaurationem novi magistratus academici, antequam primum consistorium celebretur, rector electus, festo aliquo sibi commodo in æde sacra D. Stephani præfatum juramentum, nomine totius Universitatis, in manus cancellarii ejusdem Universitatis, inter Missarum solemnia, post *Credo* decantatum, uti prima vice factum, præsentibus omnibus decanis et facultatum doctoribus innovabit. » Hactenus universitatis decretum. Quod ut magis sortiretur in posteras ætates firmamentum Posonii die 17 Maii anni 1649 summo cum gestientis animi gustu confirmavit Ferdinandi III, de quo agimus, sacra Cæsarea Majestas decreto tenoris sequentis :

Decretum Ferdinandi III imperatoris, quo statutum de Immaculata B. Virginis Conceptione ab Universitate Viennensi imposterum asserenda confirmatur.

« Nos Ferdinandus III, divina favente clementia, electus Romanorum imperator semper augustus, etc., tenore præsentium notum facimus quibus expedit universis, comparuisse coram nobis honorabilem devotum nobis dilectum P. Zachariam Trinkelium, domus professæ Soc. Jesu Viennæ præpositum, theologiæ doctorem, et pro tempore ejusdem facultatis decanum, utpote ab Universitate nostra Viennensi, ad nos ablegatum, et litteris credentialibus sufficienter ab eadem provisum, qui demisse nobis exposuit qualiter ejusdem Universitatis rector et consistorium, post omnium facultatum informationes et vota, tam scripto quam viva voce prolata, tandem unanimi sententiarum conspiratione, juxta benignissimum nostrum placitum et mandatum die 19 Januarii currentis anni 1649 Viennæ emanatum, peculiare statutum condiderint perpetuis deinceps temporibus valiturum atque observandum de Immaculata Virginis Conceptione ab eadem Universitate imposterum asserenda : humillime nobis proinde supplicans ut statutum hujusmodi, ad majus robur et firmitatem, seræque posteritatis memoriam auctoritate nostra Cæsarea atque archiducali benignissime confirmare ac ratificare dignemur. Cum igitur statutum hoc nobis volentibus a prænominata Universitate Viennensi ita factum et conditum sit, ex quo nos specialem beatissimæ Virginis Mariæ in multis et magnis regnorum et imperii nostri difficultatibus opem et patrocinium eidem Virgini Deiparæ immaculate conceptæ in peculiarem Austriæ Patronam assumptæ, nos, liberos, populos, exercitus, provincias, et omnia denique singulari pietatis affectu et cultu dedicavimus, donavimus et consecravimus, atque in perpetuam ejus rei me-

moriam in urbe nostra Vienna conspicuam ante templum domus professæ Soc. Jesu, in publico ibidem foro columnam ereximus, et immaculatæ conceptæ Virginis imaginem in supremo ejus columnæ vertice collocatam, populorum devotioni proposuimus, necnon solemnî voto nos, nobisque subjectos populos, ac præcipue quidem Austriacæ provinciæ ordines, atque omnes ejus ac civitatis nostræ Viennensis incolas atque inhabitatores universos, accedente ac præhabito eorumdem libero consensu obligavimus, præmisso ecclesiastico de more jejuniû, ejusdem Immaculatæ Conceptionis diem octavam Decembris quotannis publice ac solemniter, etiam quoad forum, festum agere; ut hæc ipsa pietas in subditorum nostrorum animis solidiores radices ageret, et omnis etiam quæ ex diversarum opinionum et sententiarum maxime inter viros doctos, a quorum sensu reliqui pendere solent, propugnatione et publicatione, sive ea in ecclesiasticis cathedris, sive in publicis scholis, sive etiam in privatis sermonibus et scriptis fiat, facile exoriri potest perturbatio, dissensio, jurgia et quæ inde consequitur Dei offensio, in terris nostris hæreditariis tollerentur: ideo animo bene deliberato, maturo accedente consilio, deque certa nostra scientia, antedictum statutum ab Universitate nostra Viennensi confectum benignissime approbamus, ratificamus atque confirmamus, volentes ac etiam auctoritate nostra Cæsarea et archiducali firmiter statuentes et jubentes ut statutum istud perpetuis amodo et in futurum temporibus, suum robur et firmitatem obtineat, atque ab omnibus pie, sincere, candide et inviolabiliter observetur: harum vigore litterarum manu propria subscriptarum, et sigillo nostro Cæsareo communitarum. Datæ in arce nostra regia Posonii, die 17 Maii 1649. — FERDINANDUS, *m. p.* »

Erga eandem etiam puram sanctamque augustissimæ Virginis Conceptionem quam pie fuerit animatus perspicue omnino deprehendi potest ex ipsius litteris plane Cæsareis, quas cum audisset, decretum quoddam in ejusdem omnino puræ sanctæque Conceptionis præjudicium, in vulgus sparsum, scripsit ad serenissimum principem Philippum IV, Catholicum Hispaniarum regem; sunt autem hujusmodi:

« Serenissime princeps, consobrine, gener, ac frater charissime,

« Ad nos relatum est quemadmodum sub finem pontificatus quondam Urbani VIII, decretum quoddam, quo in posterum in typo titulum Immaculatæ Conceptionis addere non liceat, fuerit conceptum. Non dubitamus quidem quin Serenitati vestræ jam antehac de re abunde constet, eamque pro eo, quo erga Deiparam fertur cultu ac veneratione, non minus ac nos ægre modesteque ferat: quin etiam vehementer miretur, hanc disceptionem tum summorum Pontificum auctoritate et decretis determinatam nunc denovo post tot

annorum intervallum in dubium vocari; siquidem centum et amplius effluerint anni quod Sixtus IV, Pont. Max. fideles Officio propriû et Missæ sacrificio ad Immaculatam Conceptionem peculiaribus indulgentiis invitavit; adeoque etiam deinde a sancta Sede contra sentientibus silentium impositum fuerit, ut neque in pulpitis ac cathedris, ac neque in privatis colloquiis contra Immaculatam Conceptionem loqui queant; ac postea quoque a Gregorio XV, 24 Maii anni 1622, edictum sit ut omnes in Missa et Officio divino, tam publice quam privatim, non alio quam Conceptionis nomine uterentur. Tametsi igitur nobis exploratum sit Serenitatem vestram cum suapte indole ac pietate incitatam, tum augustæ domus nostræ, nominatim vero ejusdem quondam domini genitoris, ac prædecessoris socii nostri charissimi laudatissimo exemplo extimulatam, in eam curam vel ultro toto pectore incumbere, quo B. Virgini Matri debitus, ac velut acquisitus honor, non modo non imminuatur, sed magis magisque illustretur augeaturque; quippe quæ minime omnium ignorare possit hoc dicti colendissimi domini socii nostri fuisse elogium: quod si omnino necessarium putaret se Romæ adesse, et ad pedes Sux Sanctitatis provolvi, ad hoc, ut pro sanctissimæ Virginis originali justitia extrema ferretur sententia, et causa ista per Spiritus assistentiam definiretur, ipse quam primum fieri posset, aliis quibuscunque rebus posthabitis, et omnibus superatis difficultatibus Romam contendere, et Sux Sanctitatis sistere se vellet: pro nostra tamen parte facere nolumus quin Serenitatem vestram hujus velut officii utriusque nostrum communis amantèr commonefaceremus, proque mutuæ fiduciæ consuetudine requireremus, ut apud Sanctitatem Suam opportuna sua officia conjungere, atque id pro viribus per oratorem suum Romæ residentem curare velit, quo supradictum sub Urbano VIII decretum Sedes apostolica moderetur, ac in effectum deduci minime patiatur: minime dubii quin, quemadmodum ad Deum ipsum pertinet ut sanctissimæ Matri debitus honor sartus tectus conservetur, ita quanto ferventius eundem defendendum susceperimus, is quoque causam nostram eo potentius vindicabit et tuebitur. Quod reliquum est, Serenitati vestræ affectum consobrini, generi ac fratris amantissimi offerimus. Datæ in arce nostra Lincensi, 1 die Sept. 1648. »

Sed et Pragæ, in foro veteris civitatis, sui erga Immaculatam beatæ Virginis Conceptionem affectus aliud æternaturum exstare voluit monumentum pientissimus Cæsar, dum ibidem, ut in Viennensi foro, columnam cum Deiparæ Virginis statua, ejusdem Immaculatæ Conceptionis honori erigi curavit, hæc addicta epigraphæ:

*Virgini Genitrici
Sine originis labe*

*Conceptæ,
Propugnata et liberata urbis ergo
Cæsar,
Pius et justus,
Hanc statuam
posuit.*

Hic idem augustissimus simulque religiosissimus imperator Ferdinandus II, spiritu virgineo plenus, ingeniosa pietate composuit Officium quoddam, aureis sane litteris exarandum, cunctorumque eneomiis celebrandum, in Deiparæ Virginis commendationem, pro felici morte obtinenda, et hostibus superandis, sub nomine magni magnæ agonizantium Matris amatoris, excusum Viennæ Austriæ, typis Cosmerovianis, anno salutis 1644, una cum libello prænotato: *Maria, Mater agonizantium.*

Anno 1630, pro ardenti suo in Deiparam affectu, Oetinganum sacellum Marianum supplex invisit, ac gazæ Marianæ intulit crucem argenteam, sex pedes altam, scitissime factam. Ad Romani deinde imperii fastigium evehctus, discum aureum, imblemate incoctili, pyropisque per marginem in mæandros eleganter errantibus exornatum, cum urceis pariter aureis donavit.

Anno 1652, diem 8 Septembris multis titulis celebrem, utpote beatæ Virginis Nativitati sacram et etiam Ferdinando IV regi Hungariæ et Bohemiæ natalem, ignibus triumphalibus, et plurium electorum, qui Pragæ aderant, præsentia honoratam, speciali cultu prosecutus est Ferdinandus. Sed quomodo? Ivit cum Eleonora Augusta et Ferdinando filio rege ad Montisserratense beatæ Virginis monasterium: audivit concionem eximiam quam rever. D. Joannes Caramuel Lobkowitz, tunc illius monasterii abbas, nunc ex regni Bohemiæ officiali generali episcopus Misiensis, vir eruditissimus et doctissimus, ad populum cum plausu habuit; sacro pontificali, et Horis divinis interfuit; mansit in cœnobio meridie; convixit in refectorio; abstinuit a carnibus, piscibus et cibis monasterii contentus, licet Nativitatis festum eo anno incidisset in diem Dominicam, tantumque diem non comessionibus, ut multi, sed jejuniis et orationibus Austriaco more solemnem reddidit.

Exemplo augustissimi parentis sui Ferdinandi II, Deiparam Virginem suam belli Imperatricem non semel nominavit. Templum in Ehebetten divæ Virginis ad Ratisbonam destructum renovavit, et singulis diebus in eo sacrum fundavit. Posenii quoque ad aram divæ Virginis, necnon Laureti sacrum quotidianum celebrandum assignata dote constituit, divæ Virginis Montisserrati cognomine monasterium ædificavit. Omnibus festis divæ Virginis confitetur et communicat. Pridie festorum divæ Virginis, si non sint jejunia, servat cum tota aula abstinentiam a carnibus. Quotidie Coronam divæ Virginis orat, et ab alio aliquo pro se orari ordinavit. Litanias Lauretanæ quas ad statuam divæ Virginis in Viennensi foro erectam, cantan-

das singulis Sabbatis decrevit, ipse frequenter sua musica et præsentia honorat.

At tanti principis splendidissima Marianæ religionis argumenta quibus suos in augustissimam cœli Reginam amoris sensus a cunis ipsis insignissime declaravit, et continuo in præsens vivissime declarare non cessat, feliciores scriptorum calami posteritatis memoriæ consignabunt.

§ VII.—De Ferdinando IV Austriaco.

Ferdinandus IV Austriacus, Romanorum, Hungariæ et Bohemiæ rex, Ferdinandi III imperatoris (de quo nunc egimus) filius primogenitus, futurus et ipse imperator (quia ad hoc jam electus) si patri vita superstes fuisset, natus est e Maria, Philippi IV, Hispaniæ regis Catholici sorore, Viennæ Austriæ, voti feliciter compote, ac voti rea, quod ediderat, si feliciter nasceretur. Nascenti prima in hac luce dies fuit dies illa quæ nascenti Dei Matri anniversario cultu consecrata est, Viennæ ex tunc, hoc etiam capite, ac deinceps quotannis Augustæ celebris: ut proinde Ferdinandus IV, jam inde ab usque primis vitæ annorumque suorum originibus in ære Virginis Matris futurus censeretur; quippe Mariæ augustæ filius, augustissimæ Virginis Mariæ die natali natus, eidemque Ferdinando II avo piissimo amantissime dedicatus.

Ab infantia in tenerrimo et augustissimo divini Eucharistiæ sacramenti, ac Dei Matris cultu ita educatus, ut in sacello privato una cum sorore sua, moderna Hispaniarum regina, sacro quotidie interesset, Lauretanæ beatæ Virginis Litanias una cum sacerdote, qui sacrum celebraverat, recitaret.

Habebat certas præstitutas preces, quam fideli penso persolvebat Virgini Matri; adjecto quoque festis Dominicis diebus ejusdem, pro sodalium legibus, ex more, officio. Familiaris illi ejusdem Rosarii et libelli usus.

Quam accurate quamque perseveranter se in persolvendo Mariano quotidie penso habuerit, inde liquido constat quod etiam parvulus flexis humi genibus vesperi voce clara orare consueverit, neque pacate indormire potuerit, nisi prius e suis diligenter interrogatis audisset, eum consueto precum penso satis omnino fecisse.

Albo Marianarum sodalitatum plurium se inscripsit; fuitque ex illa percelebri Partheniorum pactione unus, qui Litanias Lauretanæ cum oratione de sancto Josepho, pro felici morte quotidie recitant, singuli pro omnibus sociis pactionis. Eapropter, præter statas alias preces, Litanias pro felici morte quotidie recitabat; earum ingens pretium præmiumque in agone, ut dicemus, expertus.

Neque otiosum esse voluit suum nomen in albo sodalium. Eapropter examen conscientiæ, quod Marianis Partheniis in quotidiano usu est, quotidie tam enixe accurateque faciebat, ut ab ea, quæ tunc serio rei suæ incumbere advertebatur, fla-

gratia remittere non nihil juberetur, ne immo-
dice quid ageret, seque attereret.

Cum se ad festa beatæ Virginis percolenda, vel
alias per confessionem expiaret, atque ad conscientiam
dispiciendam ante confessionem quartam
fere horæ partem sufficere didicisset: ne quid
minus faceret, arenaria clepsydra metiebatur tem-
pus, et illud sacræ ad exomologesim apparationi
dabat.

E more sodalium, in sodalium aliasque in pur-
gatorio animas propensissimus, cum alias, tum
haud ita multo ante mortem, pro illis in Missæ
sacrificia millies celebranda stipendium assigna-
vit.

Beatæ Virginis imagines erant illi invitamenta
suspiriorum ac tenerrimæ pietatis. Sæpe in con-
clavi repertus orans de genibus. Familiæ illi eæ
quas jaculatorias vocamus preces, quas ille viso
templo quopiam, vel conspecta Christi beatæ Dei-
paræ imagine, nec raro in conciliorum consessu
et tacitus crebrius usurpabat.

Publica reverentiæ signa erga beatam Virginem
libens dabat, cum se ferret occasio. Coram au-
gusta Immaculatæ Deiparæ statua in foro domus
professæ Societatis Jesu Viennæ sæpius humi
positis genibus Reginam cœli supplex consalutabat,
Sabbato et alias.

Festum Conceptionis beatæ Virginis semper et
ubique immaculatæ, quod cadit in diem octavum
Decembris, prævio jejunio, in ejusdem pervigilio
celebrabat; votique ac jurisjurandi religione se
obstrinxit ad sectandam et propugnandam senten-
tiam liberantem Virginem Deiparam a peccato
originali.

Quidquid agentem deprehenderet Marianus ille
ad beatam Virginem ter quotidie, mane, meridie,
vesperi consalutandam pulsus, omissis omnibus,
hoc agebat ut Virginem salutaret; id quod jam
de illo constabat, nec erat qui obturbaret.

Miram erga beatæ Virginis festa reverentiam
combiberat jam inde a natali suo die, tanquam in
beatæ Virginis nascentis festo natus, ad ejusdem
festa omnia religiosissime percolenda. Nullum cœli
Reginæ festum prætermisit sine cœlesti Eucharis-
tiæ convivio. In quo sacramento modestissima
reverentia honorando, præclarum sui dabat spe-
ctaculum solemnī corporis Christi supplicatione.
Ratisbonæ vero, cum forte in sacerdotem incidisset
qui angelorum Panem ad ægrum deferebat,
e curru in platea desiliit in genua venerabundus;
hereticis divinam in Eucharistia majestatem sus-
picientibus, coram qua humana majestas ita sese
dimitteret.

Ut una erga Eucharistiæ sacramentum, et Dei
Matrem amoris plurimum reverentiæque condi-
scret, ac se ad cœleste illud epulum appariate
adeundum per opem supremæ Virginis præpararet,
huic anno 1644, ipso nascentis Deiparæ die pri-
mum accubuit novus hospes atque conviva, archi-

triclīni præfectura in hoc epulo Virgini Matri com-
missa; utpote quæ hujus leges convivii scite
plane pernorit, sciatque nos illi apte instruere.

De beatæ Virginis legere, colloqui, ac etiam
scribere delectatus, angustus Deiparæ titulos, ma-
gnificaque elogia, quæ majestatis illius gloriam,
et maternæ pietatis teneritatem perquisitus expli-
cant, pio labore ingenioque undequaque selegit,
ac digessit, annotavitque pro thesauro cordis ita
in calanum redundantis. Quem argumentosæ,
regiæ, Marianæ apiculæ laborem e flore vario in
mel reconditum, ut plures gustarent, elogia illa
anno 1633 typis data sunt ad publicum incitamen-
tum ceterumque exacuendæ virtutis.

Anno 1646, die B. Virginis Mariæ ad Nives, rex
Bohemiæ coronatus. Rex rubicundus a regia pur-
pura, candidus a Nivibus Marianis, eoque put-
chrior.

Sed etiam tunc novo auctoramento est Virgini
auctoratus, quando anno 1647, in Mariani Hun-
garicæ regni regem Apostolicum (ut est vetus ejus
regis vocabulum) est electus: et ipso die sanctis-
simæ Trinitatis coronatus, ut esset rex ejus gen-
tis, quæ olim Mariæ familia elogio pulcherrimo di-
cebatur, et erat; sed erat! Quibus coronis accessit
nupera in Romanorum regem electio et coronatio.
Quot regnis, tot titulis Reginæ cœlorum obstrictus.
Cum Bohemia Suevico, Hungaria Transylvanico,
utraq; hæretico bello arderet, ubi ea regna peri-
clitari audivit: Modo, inquit, non perdamus regnum
cœlorum.

Illud etiam inter Mariana Ferdinandi IV decora
reposuerim, quod cum P. Bernardus Geyer nunc
Soc. Jesu per Austriam præpositus provincialis (qui
illi jam inde ab usque teneris a confessionibus
erat) Ferdinandum ægrotum jam sui impotem re-
perisset, implorata B. Virginis Lauretanæ ope,
Ferdinandus beneficio accensi cerei Lauretani plane
sibi sit restitutus; ita ut sibi probe compos gene-
ralem de vita universa exomologesin instituerit
accurate atque distincte. A confessione, ut indul-
gentias lucraretur, ter sanctissima Jesu et Mariæ
nomina flagranter cum sensu pronuntiavit, tum de-
mum absolutione accepta, cum confessorio suetam
illam precandi formam recitans: *Passio D. N.
Jesu Christi, et merita B. Mariæ semper Virginis, etc.*
illa vix ad finem perducta prece a sensibus iterum
alienus, paulo post placidissime in Domino obdor-
mivit.

Exspiravit vero teneram et usquequaque candi-
dam suam animam integerrimus rex Ferdinandus
IV, in Octava B. Virginis Visitantis, Viennæ Austriæ
in eodem conclavi in quo ante annos unum et
viginū natus fuerat, die ejusdem Virginis nascentis.

Anno 1554, 2 Julii, qui dies est B. Deiparæ Vi-
sistantis, suprema ægritudine tentatus est, ut Ma-
riæ visitatio custodiret spiritum egressurum: *Visi-
tatio tua custodivit spiritum meum.*

Asseverant qui ægro adfuere illum affirmate dixisse (an tunc sibi omnino constiterit, necne, incertum habeo) se sacrosanctam hostiam intueri. Adesse quoque beatissimam Christi Matrem bene precantis gestu, atque ab hac se benedici.

Ecce quomodo in Ferdinando IV primis respondit ultima. Lauretana Virgo ab infantia culta nunc illi morienti cereo suo adfert lucidum intervallum, ut accensa candela Mariana se dispiciat et expiet, veluti purificationis diem celebraturus. En alte imbibita jam inde a teneris erga SS. Eucharistiam et Dei Matrem religio quale offert levamentum morienti; et in umbra illi ostendit fore ut

maternis Reginae benedictionibus impleatur, dicturo Jesu: Cui tu benedixeris, sit ille benedictus. Ita Ferdinandi IV, Romanorum, Bohemiae, Hungariae regis vita fuit ut circulus aureus, ejus centrum erat Deus, circumferentia vero tenera, solida, virginea quædam pietas erga Dei Matrem, quæ Dei thronus est, sive Agni, coram quo throno cum viginti quatuor senioribus regibus prostratus Ferdinandus IV, rex junior, coronas suas, Romanam, Hungaricam, Bohemicam capite inclinato deposuit, et unam, quæ Reginae cœli filiorum est, accepit.

CAPUT VI.

§ I. — De sancto Henrico II imperatore.

Henricus Occidentis imperator hujus nominis II, alius I, ex Bavariæ ducibus, cui morum ipsa perfectio Sancti cognomen dedit, tantus B. M. Virginis cultor exstitit, ut connubio sociatus cum Cunegunda, virginitatis florem integrum atque inviolatum Mariæ Virginis ope conservaverit:

Conjuge virginea virgo permansit et ille.

In mediis itineribus, quæ multa et longa confecit, si quando in urbem aliquam esset ingressus, noctem primam illa in æde precando consumebat, quam B. Virgini dicatam reperisset.

Hanc eandem immaculatam Virginem calice immensæ magnitudinis honoravit. Quod vero templum in ejusdem Dei Matris honorem magnificentia imperatoria dignissimum apud Spirenses Henricus inchoaverat, neque mortis interventu perfecerat, Conradus Cæsar absolvit. Porro monasterium Almæ Virgini inscriptum et sacratum in Argentinensi ditione situm, quod vetustas prope consumpserat, ita refecit ac reposuit Henricus, ut magis novum fecisse, quam vetus reparasse diceretur. Ecclesiam S. Mariæ Virginis ad Veterem Capellam in Bavaria olim a Theodone Bavariæ principe constructam in collegio canonicorum extulit, ampliavit et plumbo textit. Basileæ primarium templum Deiparæ erexit, curavitque sede pontificia ornari. Ob preces conjugis Cunegundæ ecclesiæ S. Mariæ Ordinis S. Augustini sanetimonialium Passarii dedit partem silvæ Nortwal in comitatu Adalteronis. Ad imitationem Constantini Magni, civitatem Bambergam recens a se constructam a Pontifice Benedicto VIII, anno 1019, in honorem Dei Genitricis Mariæ dedicari voluit, ut ex Glabro scripsit Baronius, in *Annalibus* ad eundem annum. Glabri verba de eodem Henrico loquentis hæc sunt: In terra Theodisca a novo civitatem ædificavit, vocabulo Babemburg, quam Benedictus Papa in honorem Dei Genitricis consecravit. Anno 1007, 21 Octobris, ecclesiæ B. Mariæ Cameracensis comitatum Cameracensem donavit. Magnam præbuit occasionem per sororem Giselam Stephano Hungarorum regi desponsatam,

ut is abjecto cum universo regno idolorum cultu, sacris nostris initiaretur, ac Deiparam imprimis coleret, quam sane incredibili studio baptizatus prosequi cœpit, et sanctus ipse sanctum filium suum Emericum in hoc pio instituto reliquit hæredem. Hic idem pientissimus ac innocentissimus imperator Henricus monasterio et ecclesiæ eremi SS. Dei Genitricis in Helvetia privilegia omnia a suis prædecessoribus concessa confirmavit, datis tribus amplis, egregiis eidem monasterio et ecclesiæ merito semper profuturis diplomatis, quorum tenorem integrum affert in prædicti eremi Annalibus Christophorus Hartmanus. Uxorem religiosissimam feminam ejusdem virginalis propositi sociam habuit atque participem.

Cumque ob devotam immortalis Domino continentiam, spe prolis se sponte privassent, Deum sololis et posteritatis auctorem bonorum suorum hæredem assumpserunt. Ex quo factum est ut ecclesias Henricus, si Godfrido Viterbiensi, qui Conradi regis nobilis scriba fuit, amanuensisque præclarus, habenda fides est, prope mille fundaverit. Et quamvis templa construendi et anniversariis pecuniis locupletandi, et quasi sponsas dotandi finem nullum Henricus faceret, totusque in eo esset ut Dei cultum religionemque proveheret, talem se tamen in imperio administrando præstitit, ut de solis armis egisse videatur. Itaque Germanici fines imperii quam longissime protulit, Bohemiam subdidit, Burgundiam in ditionem recepit, cunctam Germaniam, totam Galliam, universamque Italiam in officio continuit, et harum trium bellicosarum nationum pacem fecit esse diuturnam. Quam autem regum pietas ad prosperam regni fortunam valeat, exemplo (sit hic idem Henricus, quem religionis studiosissimum beneficentissimumque fautorem Deus immortalis tam multis tamque insignibus triumphis decoravit; Virginisque cultor singularis, inque cœlitum relatus numerum illud Salomonis usurpat: *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa.* (Sap. vii, 11.)

«Fertur de hoc Henrico, inquit Naclerus, quod

semper primam noctem ingrediens urbem solitus fuerit in ecclesia S. Mariæ Majoris manere. Contigit autem semel, quod dum solitarius oraret, visus sit sibi Christus pontificalibus indutus procedere Missam celebraturus, quem sequebatur sanctus Laurentius, et loco subdiaconi sanctus Vincentius, post hos Virgo Dei Genitrix cum multitudine virginum et angelorum, dehinc Joannes Baptista cum patriarchis et prophetis; post hos Petrus et Joannes cum cæteris apostolis et evangelistis, et sanctus Stephanus cum martyribus, sanctus Martinus cum confessoribus. Angeli inceperunt introitum: *Suscepimus, Deus, misericordiam tuam, et dum cantaretur: Justitia plena est dextera tua*, omnes Christum et B. Virginem imitantes, extenderunt digitos in Henricum, tanquam id elogium ei optime congruerit. Post Evangelium indicibili jubilo angelus librum deosculatum a Christo præsentavit B. Mariæ, et post eam omnibus per ordinem deosculandum. Demum B. Virgo illi angelo innuit ut etiam librum Henrico ad osculandum porrigeret, dicens: Præbe ei pacis osculum, cujus mihi virginitas placet; et cum præ nimio gaudio raptus nesciret ad plenum intendere, angelus ipse in nervo tangens dixit: Hoc tibi erit signum dilectionis Dei propter castitatem et justitiam; et exinde usque ad mortem, ut alter Jacob, claudicabat, ex quo eventu vocatus est Henricus Claudus. » Hæc Naclerus. Hic idem pietissimus imperator se suumque imperium summæ cælorum Imperatrici propensissima voluntate subjecit atque addixit, ut in suo *Mundo Mariano*, p. 1, testatur Laurentius Chrysogonus. Aliquos B. Virginis crines seu capillos amplissimum quondam B. Virginis sacrum in Croylandia monasterium asservavit, quos crines hic idem Henricus imperator ab Hugone Francorum rege Christianissimo aurea in pyxide acceptos illi cenobio regia munificentia donarat. Ad superos profectus est anno 1024, 14 Julii, imperii 24.

§ II. — De Henrico III, imperatore.

Henricus hujus nominis III, Occidentis imperator, ex Saxonie ducibus, a Clemente II Pontifice Optimo Maximo Romæ coronatus, inter alia Marianæ pietatis orbi exhibita documenta, Deiparæ Virgini, ob primam de Hungaris victoriam Hamburgi Sustriæ, in ipsis finibus Hungariæ ædem dicavit, et præposituræ titulo canonicorum Regularium nuncupavit. Idem cathedralem ecclesiam Goslarii in Saxonia in honorem Deiparæ Virginis erexit, eamque per Leonem Pontificem IX, una cum 72 cardinalibus et episcopis personaliter præsentibus consecrari fecit. Idem ecclesiæ Marianæ Hecmetum insignem dedit crucem, e solido auro factam, et pretiosissimis gemmis ac margaritis illustratam, talique inscriptione ornatam:

*Contulerat Sanctæ felix hæc dona Mariæ,
Semper ut æternæ capessat munera vite
Henrich Conradi natus de stirpe monarchi,
Ex Gisela genitus multum satis ipse benignus.*

SUMMA AUREA DE B. V. MARIA. X

Hic idem Henricus III imperator privilegia et jura omnia monasterii et ecclesiæ Heremi Deiparæ Virginis in Helvetia, Cæsarea auctoritate rata jussit, Spiræ expedito diplomate anno Dom. Incarnationis 1040, 11 Non. Feb. Cujus diplomatis tenorem integrum in gratiam et honorem, memoriamque sempiternam tanti et tam benevolentis imperatoris affert in Annalibus ejusdem Heremi Deiparæ Virginis Christophorus Hartmannus ordinis S. Benedicti monachus. Devixit anno salutiferæ Redemptionis 1057.

§ III. — De Henrico IV, imperatore.

Henricus hujus nominis IV, Occidentis imperator, Henrici III imperatoris filius, a Gregorio papa VII coronatus, inter alia sui erga Deiparam cultus pietatisque specimina, ecclesiæ cathedrali Antuerpiensem ipsius Deiparæ nomini dedicatam rebus auxit, donisque locupletavit. Sumptus etiam tribuit fabricæ templi S. Mariæ Ultrajectensis, quod Conradus Ultrajectensis episcopus ædificavit. Privilegiis quoque et gratis auxit monasterium Heremi Deiparæ Virginis in Helvetia, ut patet ex ejus diplomate dato Basileæ anno salutis 1064, vii Kalend. Martii. Valedixit mortali vitæ anno postquam Virgo peperit 1106.

§ IV. — De Henrico V, imperatore.

Henricus hujus nominis V, Romanorum imperator Augustus, inter alia pietatis suæ erga augustissimam Dei Matrem specimina, monasterio et ecclesiæ Heremi Deiparæ Matris in Helvetia privilegia omnia antecessorum suorum sua Cæsarea auctoritate confirmavit, expedito diplomate Argentinae anno Dominicæ Incarnationis 1011, vii Non. Octobris; ejus diplomatis integrum exemplar affert Christophorus Hartmannus in ejusdem Heremi Annalibus, dum agit de Gerone abbate X. Decessit hic Henricus anno salutis 1126, xv Kal. Junii.

§ V. — De Henrico VI, imperatore.

Henricus VI, Occidentis imperator, cujus testamentum pium admodum et laudabile appellatum. XII *Annalium ecclesiast.* cardinalis Baronius, inter alias sui erga Deiparam affectus palam exhibitas declarationes, ecclesiæ Marianæ Hemmenrodensi (de qua ven. abbas Clærevallensis S. Bernardus aliquando dixit: *Hic vere claustrum est B. Mariæ Virginis*) ecclesiæ de Altruppe in diocesi Spirensi, cum omni jure libere tenendam et quiete possidendam, tam in pratis, quam in silvis, et in aquis prius contulit, deinde vero cum jure patronatus eidem Hemmenrodensi ecclesiæ ex providentia consilii sui confirmavit, ut patet ex diplomate ejusdem Henrici dato apud Augustam anno Dom. Incarnationis 1191, ejus tenorem affert Nicolaus Heesius in *Manipulo Hemmenrodensi*, p. 42.

Idem Panormitanum Siciliae xenodochium Theutonice sub Deiparæ auspiciis præparavit. In Mesanensi templo maximo in honorem Deiparæ

Virginis erecto, Feruliti oppidum in Calabria religiose obtulit, ut constat ex ejus diplomate dato Messanæ anno 1197, quod ad tanti principis erga Magnam Dei Matrem affectum luculentius exprimentum, integrum libet hoc loco subicere :

« Henricus VI, divina favente clementia, Romanorum imperator semper Augustus, et rex Siciliæ. Inter cætera quæ imperatoriæ dignitatis nostræ occupationibus occurrunt, discretionis nostræ deliberatio ad ea debet mentis et animæ apponere diligentiam, quæ honorem Dei respiciunt et ecclesiarum promotionem, earum præcipue quæ in honorem B. Virg. Mariæ cognoscuntur constructæ, quo laus æterna nobis accedit, et præsentis imperii gubernacula favente Domino gloriosius suscipiunt incrementa. Qua sane consideratione attendentes qualiter ecclesia Messanæ in honorem B. Virginis constructa multo tempore consecrationis munere caruisset, ne ampliori tempore maneret desolata, sed divini obsequii jugiter ibi ministeria celebrarentur, ipsam solemniter consecrari ordinavimus; et in dotem consecrationis ejus, de consueta benignitate nostra, in honorem Dei et B. Virginis obtulimus ei et donavimus Casale Ferulitii, cum omnibus tenimentis et pertinentiis suis, et hæc ipsi præsentī scripto in perpetuum confirmamus, etc. Datum in civitate Messanæ anno Dom. Incarnationis 1197, die 25 Sept. »

Decessit anno salutiferi partus 1198, ex Bellarmino in Chronol. part. II.

§ VI. — De Henrico VII, imperatore.

Henricus hujus nominis VII, Occidentis imperator, vir non minus armis quam religione præclarus, B. Virginem haud vulgari honore prosecutus, festo illo die apparente quo in cælum Dei Mater ascendit, imperatoriis negotiis intermissis, rebus duntaxat cœlestibus operam dabat, animamque divinorum arcanorum cogitatione pascibat; tantumque ex pietate erga Deiparam Virginem in devotione profecit, eoque sanctitatis ascendit, ut quotidie sacrosanctam Eucharistiam, qua animi vita sustinetur, susciperet. Ad feliciorē vitam piissime migravit anno salutis 1315, imperii sui 5, in festo Assumptionis Deiparæ. Gratum enim habuit benigna Domina annum servi sui tributum, et pro mundi diademate vestivit stola immortalitatis, et secum assumpsit in gloriam.

§ VII. — De Heraclio, imperatore.

Heraclius imperator, laudatissimus ac in bello felicissimus princeps, nunquam inibat prælium antequam B. Virginem supplicationibus sibi demereri studisset: eique post devictos hostes aurea arma suspendebat. Ut mirum non sit, si Dei Genitricis auxilio ac protectione munitus, tot tamque insignes de inimicis victorias reportaverit. Anno Dom. 610, cum propter ignaviam Phocæ imperatoris crudelitatemque in suos, Persæ cunctas Asiæ regiones usque ad Chalcedonem cepissent, neque ille reipublicæ ruenti opem ferret, Heraclius in Chos-

roen movit. Animadvertens autem Heraclius Chosroen humanis viribus vinci amplius non posse, ad Virginem supplex confugit, eam totius expeditionis præsidem elegit et dici voluit, eidem (ut Constantinus Manasses in Annalibus testatur) Byzantinam urbem cum filio populoque commisit, acceptaque ejusdem B. Virginis Mariæ imagine a Stephano metropolita Cyziceno, ipsum vicit; imaginem autem Deiparæ quam secum tulit Heraclius, fuisse non manu factam testis est Theophanes ex Georgio Pisida, et Matthæus Westmonasteriensis anno gratiæ 620, ubi sic habet: « Heraclius imperator, collecta armorum multitudine adversus Cosdroom movit iter, ferens secum sacram Dei Genitricis iconem, quæ apud Byzantium est, non hominis manu, sed divino miraculo pictam; et paulo post Heraclius iconis Dei Genitricis fultus auxilio omnes adversarios suos in bello peremit, aut turpiter in fugam coegit. » Sic ille. Idem anno salutis 627, 12 Decemb., die Sabbati, Dei Genitricis ope, de Persis triumphavit incruenta fere victoria ex parte sua, decem de suis tantummodo desideratis, potiusque est opimis spoliis, nimirum auratis armis Razatis, ducis Persarum, quod totum Dei Genitrici, quam in auxilium totius belli asseverat imperator, tributum est. Sed militante belli duce Theodoro ejus fratre, miraculosam de iisdem Persis retulit victoriam: Deo enim per intercessionem beatæ Virginis opitulante, pugna commissa, grando miræ magnitudinis contra Barbaros e cœlo cecidit, eorumque plurimos percussit. Itaque in fugam vertuntur Persæ, qui nihilominus postea novis aucti copiis, Constantinopolim per decem dies obsident, sed frustra. Deiparæ enim quam plebs Constantinopolitana impense colebat ab ipsis Constantini Magni temporibus, operam adfuisse, etiam ex hostium confessione constat: dum Persæ viderunt prima luce mulierem illustrem eunuchis comitatam porta Blachernarum exeuntem (erat namque in Blachernis templum Deiparæ a Constantinopolitanis frequentari solitum) quam cum Heraclii opinarentur esse uxorem, et ad suum regem ire ob mariti absentiam, petendæ pacis causa, transitum ei concesserunt, subsequentem ex urbe hominum turbam ipsi adorituri. Ut vero fossæ ambitum egressam non ire ad regem viderunt, insecuti sunt eam usque ad locum, cui Veteris Saxi nomen est, ubi cum eam fere essent assecuti ipsa cum suis repente ex oculis eorum evanuit. Persæ autem tumultu concitati inter se congressi, ad vesperam usque mutuas strages ediderunt. Itaque dux eorum cum paucis domum redit; at in Euxino mar oborta tempestas ita eos afflixit, ut paucissimi evaserint.

Propter hæc autem tam admiranda a castissimâ Dei Genitricis sub Heraclio imperatore opera patrata, celebrabatur quotannis Constantinopoli dies festus, Acathistus nuncupatus, quo Dei amantissimus populus Constantinopolitanus totam noctem absque ulla intermissione hymnum pro gratiarum actione

Deiparenti decantabat, tanquam illi, quæ pro omnium salute excubias egisset, et cœlesti sua virtute tam insigne tropæum contra hostes erexisset. Acathistum vero nominavit, quod tunc populus et clerus universus eodem ardore idem facerent, nemine cessante, nemine a divinis laudibus conquiescente. Unde in *Rituale Græcorum* libro (apud Greiserum lib. III Commentariorum in cap. 12 Codini) legitur: « Acathistos, quasi carens sessione dictus est, quod totus populus tota nocte stando hymnum Deiparæ concinuerit, quodque cum in omnibus aliis ædibus ex more sedere liceat, in istis divinæ Matris erecti omnes stantes auscultamus. Precibus pugnatricis et invictæ Matris tuæ, Christe Deus, ab omnibus nos libera calamitatibus, et miserere nobis, tanquam solus clemens et humanus. » Sic ibi.

Atque in Bibliotheca Bavarica exstat de die Acathistico oratio hæc titulo: « Narratio utilis ex ve-

teri historia collecta, et in memoriam revocans inexpectatum illud miraculum factum quando Persæ et Barbari regiam hanc civitatem obsederunt, qui perierunt, divinam ultionem læpserunt, civitas vero illasa permanens intercessionem Deiparæ, quotannis ex illo tempore hymnum gratiarum agendarum causa concinit, diem illum Acathiston, quasi sessionis expertem nominans. »

Sane Heraclius Deiparæ adeo studiosum se profitebatur ut, teste Paulo Diacono lib. XVIII, dum in Africa imperator appellatus esset, Constantinopolim se contulerit cum navibus castellatis, habentibus intra se arculas et imagines Dei Matris, quemadmodum pixides. Ex hac vita ad immortalem transiit anno 641, imperii sui 31. De quo merito dictum, teste Victorello (p. II, cap. 25):

Veni ego, vidi ego, vicisti tu, maxima Virgo.

Tu nostri semper pectoris ægis eras.

CAPUT VII.

§ I. — De Joanne Cantacuzeno imperatore.

Joannes Cantacuzenus, Constantinopolitanus imperator, inter alia incensæ suæ erga Deiparam voluntatis palam prodita testimonia, cum Didymotichi imperatorium ornatum publice caperet, imperialem tiaram ante immaculatæ Virginis, Dei Matris, imaginem humi positam manu sua tollens ipse capiti suo imposuit. Idem cum Constantinopoli ab Isidoro patriarcha denuo imperatoriis insignibus exornandus esset, in templo Dei Genitricis in Blachernis exornari voluit; in quo pariter templo Irenem conjugem Augustam pro consuetudine coronavit. Deiparæ Hodegetriæ imaginem in Constantinopolitana urbe celeberrimam supplex venerabatur: ad cujus templum debita ejusdem adoratione, ac de præstita victoria gratiarum actione functurus aliquando petivit, et super qua (ut iusjurandum firmius esset) universis audientibus, aliquando juravit se nec meditatam esse, nec fecisse quidquam qualecunque contra imperatricem et filios.

Scriptis de rebus ab Andronico Palæologo juniore, imperatore Constantinopolitano, nec non a se gestis libros IV, in quibus non semel honorificentissimam appellationem inseruit sacrosanctæ Virginis Dei Matris, cui post Deum augustissime venerandæ, et miseris temporibus religiosissime implorandæ Græcia usque ad extremum quasi halitum suum, donec nimirum superbissimo Turcarum dominatu oppressa est, deditissima fuit, præsertim nova illa Roma et Regina urbium Constantinopolis, ubi Joannes prædictos libros litterarum monumentis ad posteritatem consignavit.

Idem Mariani cultus, quem Christiani Mariæ tribuunt, se adversus Mahometanos egregium defensorem exhibuit, ostendens Mariam Dei creaturam et ancillam, sed reliquis mortalibus præpo-

ndendam, et angelis honore præstantiorem, eandem nobis advocatam et adjutricem, effectricemque miraculorum; solum Deum a catholicis adorari, Mariam infra Deum invocari. Ejus verba, quæ Mahometanam retundunt maledictam, simulque Mariæ causam et dignitatem nefarie oppugnatam egregie vindicant, in lib. III, *De Deipara*, cap. 19, ascribit Canisius, et Blossius in *Appendice Collyrii hæreticorum*. Sunt autem hujusmodi: « Sanctam Mariam semper Virginem creaturam Dei esse dicimus, Deique ancillam: credimus autem et confitemur quod ei similis, nec natus sit, nec sit nasciturus ex viro et muliere homo aliquis usque ad consummationem sæculi; et secundum humanam quidem naturam angelis eam inferiorem esse judicamus tanquam hominem; honore vero et sanctimonia angelos omnes incomparabiliter superare asserimus, eo quod Filium et Verbum Dei secundum carnem peperit. Omnes etiam illam advocatam et auxiliatricem agnoscimus, quæ indesinenter pro peccatoribus orat atque intercedit, edit et operatur miracula maxima stupendaque. Hanc autem adoramus et colimus non ut Deum, sed ut Matrem Filii Dei secundum carnem. » Sic ille.

Imperabat anno a partu Mariano 1545.

§ II. — De Joanne Comneno imperatore.

Joannes Comnenus, Orientis imperator, tantopere Deiparam coluit ut nunquam sine ejus imagine ad bella proficisceretur. Cujus insignem victoriam contra Scythas opera beatæ Virginis an. 1122 ab ipso obtentam his verbis in sua *Historia* describit Nicetas Choniates: « Cum Romanorum phalanges urgentibus hostibus et audacius se inferentibus laborarent, imaginem Dei Genitricis cum gemitu et miserabilibus gestibus intuens, lacrymas bellicis sudoribus calidiores fundebat. Neque id frustra. Statim enim cœlesti robore armatus Scy-

thicam aciem profligat, quemadmodum olim Moses extensione manuum Amalechiticis turmas dissipavit. Assumptis igitur armigeris, qui elypeis oblongis et prominentibus galeis, instar muri inexpugnabilis, muniuntur, cum Scythis congreditur, qui cum dissoluta illa curruum serie ad manus venirent, in turpem versi fugam, a Romanis alacriter persequentibus magno numero cæduntur Hamaxobii illi, castrisque direptis innumerabiles capiuntur. » Et infra : « Ille de Scythis parta victoria, et illustri edito facinore, Joannes Deo et beatæ Virgini vota persolvit, diemque festum Pazinacorum appellatum, in rei gestæ monumentum et grati animi testimonium celebravit, et ad posteros celebrandum transmisit. »

Aliam etiam, non multo post, contra Hunnos et Persas memorabilem victoriam ope pariter sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ obtinuit. Cui ut unice victrici religiosum paravit triumphum, ab eodem Niceta descriptum : « Byzantium reversus triumphum indicit, et curruum argento inter punctum compingi jubet, opus admirabile, et gemmis atque non pretiosissimis ornatum. Cum dies supplicationis adesset, omnis generis tapetes auro et purpura intertexti vicos exornabant, nec deerant Christi et sanctorum effigies in eis ad vivum expressæ. Erant et tabulata utrimque propter spectatores structa, digna admiratione ; fuit autem hic locus urbis sic instructus qui ab Orientali porta usque ad magnum palatium pertinet. Quadrigæ a quatuor equis nive candidioribus trahabantur : imperator vero non conscendit, sed Dei Genitricis imaginem in eo collocavit, ob quam lætitia exultabat, et animo pene linquebatur, cui victorias ut collegæ imperii acceptas ferebat. Habenas viris potentissimis moderandas, et cognatis suis curruum curandum dedit, ipse crucem manu gestans, pedes antecessit, atque in conspectu omnis populi ob successus gratias Deo actis in palatium abiit. » Huc usque Nicetas. Differt autem hic triumphus a festo Pazinacorum, sicut differt etiam victoria : quæ non eodem anno cum præcedenti victoria contigit, quia festum erat anniversarium, ut expresse intellexit Canisius lib. v, *De beata Maria* cap. 28, et post eum Joannes Bonifacius in *Historia Virginali* lib. III, cap. 13. Triumphus vero semel tantum factus est.

Emigravit ex hac calamitosa vita Comnenus anno salutiferi partus 1145.

§ III.—*De Joanne Duca imperatore.*

Joannes Ducas, Orientis imperator, Theodori Lascaris imperatoris gener, vir magno ingenio animique constantia et morum gravitate insignis, inter alia plura quibus amorem suum erga augustissimam cœli Reginam evidenter declaravit, Magnesiæ Deiparæ Virginis nomine templum elegantissimum (quod Sosandra dicitur) maximis sumptibus, amplitudine et varietate structuræ insigne,

ædificavit, in quo et post obitum sepeliri voluit. Decessit anno partus virginei 1255.

§ IV.—*De Joanne Xemisca imperatore.*

Joannes Xemisca, Orientis imperator, ope beatæ Virginis, in quam mira fuit devotione propensus, de infinitis pene Barbaris adversus Romanos simul fœdere junctis ingenti gloria triumphavit. Eo enim contra Rossos dimicante, cum dubia ancepsque victoria in neutram partem inclinaret, tandem aliquando cœlitus adjuti imperatorii milites victores exstiterunt. Nam hostium ora subito coorta tempestas subinde verberabat, et in equo visus est quidam Romanos defendens, Barbarosque profligans. Agebantur illo ipso die Theodori, et ducis et martyris inclyti, seriæ a Christianis, cujus opera mandante Virgine illa est parta victoria, id ita Byzantina quadam religiosa muliere prædicante, quæ pridie illius diei, quo pugna est cum Scythis Rossisque commissa, in somnio Virginem vidit venientem magno cœlitum comitatu, et ita cum martyre Theodoro loquentem : Miles optime, meus Joannes idemque tuus periculoso prælio gravique premitur : tuum est laboranti ferre suppetias. Hoc ille admonitu cum cœtantibus Constantinopolitanis auxilio fuisset, hostibus attritis, clarissimam Xemisca victoriam reportavit. Ut autem gratus imperator gratias pro navata opera martyri redderet, ornatissimum Theodoro templum vetere diruto collocavit, urbemque Euchaniam, ubi ejus sepulcrum venerabatur, Theodoropolim appellavit. Bello Rossero, qua diximus felicitate, confecto, Byzantium Xemisca reversus, insigni triumpho et populo excipitur acclamante. Patriarcha cum clero obviam venit : senatus et populus coronas obtulerunt ; curruum insuper triumphalem apparaverunt, quem equi albi quatuor impellebant. Coronas imperator accepit, ne suorum obsequium aspernari videretur : unico tamen duntaxat equo triumphavit ; curruum spoliis ornavit oneravitque regum illorum quos bello devicisset, Virginisque Deiparæ simulacrum superimposuit : curruum equo vectus, ut diximus, anteivit, triumphandique gloriam victrici Mariæ Virgini nostræque cœlesti Bellonæ beneficii memor gratusque concessit.

Diem clausit extremum anno salutis 975.

§ V.—*De Isaacio Angelo imperatore.*

Isaacius Angelus, Orientis imperator, Dei Genitricem tanta veneratione coluit, ut ad ejus imagines animo pene linqueretur, ideoque pluriimas auro et gemmis ornatas in iis fanis adorandi causa dedicavit, ubi frequentissimus erat piorum hominum concursus.

Cum a Brana tyranno exagitaretur, Dei Genitricis imaginem ex Hodegio monasterio transtulit in mœnia urbis, ubi bellum et aggressus hostium timebatur ; atque ita D. Virginis ope ab imminenti exitio liberatur, et victoriam consequitur. In gravi quondam periculo constitutus, Dei Genitricis imaginem ex sinu prolatam crebro ample-

ctens, partim supplex orabat, ut imminens periculum effugere liceret.

Vita functus est anno 1194.

§ VI. — *De Justiniano, imperatore.*

Justinianus I, imperator, quem sanctus Gregorius Papa piæ memoriæ imperatorem appellavit, quemque Romana synodus sub Agathone Pontifice præ omnibus æmulatorem veræ et apostolicæ fidei prædicavit, in Maria colenda tam sedulus fuit ut maxima et venustissima ei domicilia fabricarit.

Anno enim sui imperii tertio (ut inquit Procopius) apud Absagos populos, habitantes ad montem Caucasum, templum Deiparæ erexit, sacerdotesque illic constituit, a quibus populi illi Christianam religionem addiscerent. Anno item sui imperii quarto templum Hierosolymis eidem Dei Genitrici locavit, cui nullum plane aliud æquiparari potest, magnarumque pecuniarum reditu honoravit. Sed ut idem tradit Procopius, aliud ipsimet Dei Genitrici semper Virgini Mariæ in Hiericho ædificavit templum; insuperque in Sinai monte, in quo degabant monachi vita sanctissimi, ad radicem ejus nobilem erexit ecclesiam Deiparæ itidem Mariæ nomine nuncupatam. Scribunt etiam non pauci magnum Deiparæ templum a Justiniano in Pega esse conditum: multasque præterea Carthagine, postquam singulari Dei beneficio et Deiparæ opitulatione Africa potius est, ab eodem in laudem ejusdem fecundæ Virginis immensi operis basilicas apparatus. « In primis autem grati animi signum illud rependit (inquit de Justiniano loquens in suis *Annalibus* Baronius) cum ob gratiarum actionem, veluti triumphales quosdam fornices, et cujus fulgur præsidio et intercessione ad Deum vicerat, ipsi Dei Genitrici semperque Virgini Mariæ Carthagine nobiles ædificavit ecclesias. Quodammodo enim visi sunt mutuis officiis atque etiam beneficiis certasse Dei Genitrix atque Justinianus. Cum enim hic adversus improbos Nestorianos ejus defendisset summum omnium titulum dignitatis, quo vere Dei Mater appellaretur; ab ipsa datum est ei ut imperio potiretur; et cum ipse complures erexisset ecclesias, ab ea repensum est ut quam facile universam Africam subjugaret; qui rursus ob accepta a Deo tam ingentia munera pluribus ipsam basilicis honoravit, quas Carthagine extruendas curavit. » Hæc Baronius. Varias tulit contra hæreticos leges, præsertim contra impios Nestorianos, asserentes beatam Virginem non Dei, sed hominis tantum Matrem, necnon mente captos Eutychianos, veram ex sacra Virgine et Deipara Maria incarnationem, hoc est, nostram salutem pernegantes; et quamdiu sanus esse voluit, pietatis suæ fructum tulit uberrimum, victorque sæpius contra nationes barbaras evasit.

Troparium seu Cantilenam in laudem Christi ejusque sanctissimæ Matris composuit Justinianus, eamque ecclesiæ inter psallendum usurpandam tradidit, in hæc verba: « Unigenitus Filius et Ver-

bum Dei, qui cum immortalis esses, dignatus es propter salutem nostram incarnari ex sancta Dei Genitrice et semper Virgine Maria, et immutabili ratione homo factus, et crucifixus, Christe Deus, morte mortem proculcasti, et qui unus es sanctæ Trinitatis, et glorificaris cum Patre et Spiritu, salva nos. »

Suum quoque pium in Deiparam animum his verbis in codice scriptis orbi prodidit: « Hoc etiam deprecantes exoramus sanctæ et gloriosæ semper Virginis et Dei Genitricis Mariæ precibus, ut quidquid minus est reipublicæ nostræ per nos ultimos servos, restituat in suo nomine Deus, et dignos nos faciat servitium ejus adimplere. » Sic ille de divini auxilii imploratione locutus, precibus B. Virginis, quam solitus invocare esset, ejus quoque opitulatione plura a Deo beneficia consequi meruit.

Hic idem imperator Justinianus, anno salutis 544, Festum Purificationis Deiparæ Virg. Mariæ die 2 Februarii instituisse perhibetur a multis, occasione pestis quæ plurimos quotidie absunchebat Constantinopoli. Nam cum plaga invalesceret, nec ullum remedium posset reperiri, revelatum est cuidam sancto viro ut iv Nonas Februarii; Purificatio beatæ Virginis Mariæ celebraretur, et sic lues omnis cessaret, ut reipsa contigit. Ita Sigibertus in Chronico ad annum Domini 542. Paulus Diaconus Aquileiensis lib. xvi *Historiæ Romanorum Miscellæ*; Durandus in *Rationali divin. Officiorum*, lib. vii, cap. 7; Nicephorus Callistus, lib. xvi *Hist. eccles.*, cap. 28; alique permulti. Sed cum evidentissimis argumentis evineatur festum Purificationis vetustius esse quam ut Justinianum Cæsarem possit habere auctorem, dicendum est non alia ratione festum hujusmodi a Justiniano institutum, nisi quia cum ante ipsum his et illis locis celebraretur, re cum episcopis communicata, præceperit ipse ut solemnī festo per totum Romanum imperium ab omni populo, in quo adhuc multi gentiles erant, feriretur, abstinendo ab operibus servilibus. Vide si placet Canisium lib. v *De Deipara*, cap. 24; et Colvenerium in Ka'end. Mariano die 2 Febr., ut alios, brevitati consulens, omitam.

Idem Justinianus imperator, ab iis quibus officia largiebatur, juramentum per sanctissimum Mariæ nomen exigebat. « Testor (versio est Holoandri) ego jurejurando omnipotentem Deum, et unigenitum Filium ejus Dominum nostrum Jesum Christum, et sanctum Spiritum, necnon sanctam et gloriosam Dei Genitricem et perpetuam Virginem Mariam, quod sacratissimis et pientissimis dominis nostris Justiniano, et Theodoræ conjugī, occasione concessi mihi ab illorum pietate officii, puram conscientiam et genuinum præstiturus sum servitium. »

De hoc eodem imperatore Justiniano tradunt historici, cum mensam illam Hierosolymis accepisset,

super qua Christus Dominus in monte Sion cum discipulis supremam cœnam celebrarat, auro, argento ac gemmis eandem magnificentia regia liberaliter exornasse, atque in templo S. Sophiæ servandam posuisse, expressis in medio ejus sanctissimis nominibus Jesu et Mariæ. Nihil siquidem religiosissimus princeps noverat dignius, quod in sacram mensam magis deceret quam par illud sanctissimorum nominum Jesu et Mariæ. Hanc etiam (ut in suo *Historiarum Compendio*, p. 517, refert Georgius Cedrenus) in orbem ejusdem mensæ posuit inscriptionem :

Tua de tuis offerimus servi tui, Christe, Justinianus et Theodora ; ea tu propitius accipe, Fili Dei, Verbum, qui nostri causa carnem assumpsisti, et cruci affixus fuisti, ac nos in recta tui fide conserva, et quam nobis commisisti rempublicam, eam ad tuam gloriam auge et tuere, intercedente sancta Deipara Virgine Maria.

Mortalitatis vinculis solutus est anno salutis 566, imperii 58.

§ VII. — *De Justino II imperatore.*

Justinus Junior, Justiniani filius, Romanorum imperator hujus nominis II, vir pietatis studiosissimus, in edicto quod de fide Christiana et concordia ejusdem ad Christianos ditionis suæ misit, præclarum beatæ Virgini testimonium dedit in hæc verba : « Confitemur ipsum unigenitum Filium Dei, Deum Verbum ante sæcula quidem et absque tempore ex Patre genitum non factum, in extremis autem diebus propter nos et propter nostram salutem descendisse de cœlis, et incarnatum ex

Spiritu sancto, Domina nostra sancta gloriosa Dei Genitrice, et semper virgine Maria, et ex ipsa natum esse. » Sic ille.

Idem cum vastari a Persis audiret imperium, ad conciliandum sibi Dei numen, divæ præpotentis Domini nostri veræ naturalique Parenti templum apposuit admirandum, et synagogam quæ erat Constantinopoli, Judæis ereptam, ac rite expiatam Dei nostri sanctissimæ Genitricis esse fecit ecclesiam. Cumque ad moriendum vicinus mente desiperet, ac prorsus deliraret, resque imperii in summum essent adductæ discrimen, misericordiæ Mater judicii ac sensus integritatem sanitatemque restituit. Ergo Tiberium II religione ac virtute præstantem maximo cum reipublicæ bono imperii successorem nominavit, et cum eo paterne locutus, quid faceret, quid contra fugeret, sapienter salutariterque præcepit. Et cum Justinus hic, principio bonus, sese contaminasset in fine, pecuniarumque avidissimus multos bonis et fortunis eversos perdidisset; vetuit ne se avaritia sævitique pravis adulatorum consiliis adductus, sequeretur. Illud etiam Tiberium his verbis admonuit : Ne sis superbus, et non peccabis. Licuit auxiliante quoque Deipara peccata confiteri et quicquid deliquisset audienti aperire presbytero. Ita unius fabricæ templi catholico et se quamvis sero corrigenti Justinino felicissima fuit.

Vitæ diem clausit extremum anno vivificati generis humani 582, cum imperasset 16 annis et mensibus 9.

CAPUT VIII.

§ I. — *De Leone imperatore.*

Leo hujus nominis I, Orientis imperator, cognomento Magnus, vir tenerrimæ atque ardentissimæ in Deiparam Virginem charitatis, templum eidem Deiparæ (inquit Nicephorus) in loco, qui Fontis nomen habet, erexit, ubi densæ et ingentes cupressi, pratum etiam teneris refertum floribus, quasi quidam paradisus amœnus et pulcher, fons insuper pellucida et potabili aqua tacite scatens, et ut semel dicam, quæcunque sacrum templum decerent, omnia erant. Abest ab urbe (scilicet Constantinopolitana) regio hæc stadio uno; dotes quas terra habere potest, omnes obtinet, antiquitus Matri Dei consecrata. Optimum ibi est cœlum, locus ipse variis consitus arboribus, platanorum proventu plurimo, et eupressorum proceritate perquam amœnus fuit, herbam protulit mollem et copiosam, diversi generis flosculos prætendentem, toris commodam, nec minus pascuis utilem. Fons ubertim et pellucide profluens cum loco ipsi gratiam ingentem et amœnitatem præbuit, tum pulchrum eum et copiosum reddidit. Divina præterea gratia aquæ ipsi indita ad miraculorum edendorum proventum efficacem eam præstitit. Interces-

sit tempus longum, et cœnum paulatim undæ aggestum fontem obruit, initiumque quo unda proflueret obstruxit. Etiam densitas aditu ad fontem obstructo, cum diuturnitas insuper temporis accessisset, oblivione locum obduxit, ita ut limus uliginosus esset, et humore tantum tenui dignosceretur. Verum enimvero Leo iste, cum nondum divino nutu imperiali dignitate exornatus, privatus degeret, et circa eum locum alienbi deambulare, in hominem cæcum tota via errantem incidit, et vicem ejus miseratus (erat enim vir bonus, misericors et in rebus omnibus consideratus et providus) manu eum duxit, oculi ei vicem præstans, gressumque ejus per loca plana dirigens, si quid in itinere spinarum aut duri esset, quod incedentem offendere posset, removit. Atque ille quidem hunc ducebat, hic autem sequebatur, et jam itinere aliquanto confecto prope cœnosum hunc locum venerant, cæcusque ille siti plurimum conficiebatur, et quin concideret parum aberat, ita humor omnis in eo, æstu vehementissimo exaruerat.

Itaque Leoni valde institit, ab eoque crebrius contendit ut siti ejus mederetur, et viæ laborem

in umbra quapiam aliquantulum recrearet. Erat hoc inenarrabilis cognitionis et sapientiæ Dei, quæ mirifice omnia instituit. Ille igitur misericordia erga pauperem motus densam silvam omnem perlustravit, et si quis aquæ humor ibi scateret scrutatus est. Ut vero post fatigationem multam, infecta re, ad illum rediit, et anxie admodum queritaretur quod misero illi in tali casu nihil solatii conferre posset, vocem incredibilem præter opinionem ex alto ad se delatam audit, quæ diceret : Non ita anxietate te macerari oportet, Leo ; ecce aqua prope est. Proinde nova hac voce consternatus, denuo undam inquirere institit, sed et ipse cæcus prorsus fuit : circum enim eam versabatur, minime tamen eam videbat, quod et silvæ densæ opacitas ei obstaret, et cœnum profundius illum inde removeret. Quapropter partim indignans, quod quem manu duxerat cæcus ærumnam eam pateretur, partim vocem eam in animo fixam considerans, et aquam rursus investigans, denuo eam ipsam exaudii suave quiddam et facetum cœlitus sonantem vocem : nam et de nomine eum compellavit, et imperialem dignitatem primo quoque ei temporè adventuram certo denuntiavit, ita inquiring : Leo imperator, densum hunc et umbrosū locum ingressus, turbidam aquam hauri, eaque sitim hominis agri refice, et limum cœnosum manibus cape, quo cæci oculos inungas. Quæ vero sum, dudum hunc obtinens locum, eoque me oblectans, mox scies. Tu fac ut ædem hic mihi sacram construas, in qua identidem verser et suaviter deambulem, in qua etiam precantibus omnibus, locumque hunc cum ardore et fide certa adeuntibus optata præstem omnia. Neque quidquam est prorsus quod mihi adversetur, et non continuo potestati meæ cessurum sit, etiamsi dæmon sit, aut morbus, qui omnem superet medicinæ curam, aut aliud quidquam, quod factura non sim, dummodo rite pieque sit petitur.

Verbis ejus Leo parens, cœnum et undam ad cæcum parum id jam curantem, ut in quo spiritus prope extinctus esset, attulit, et oculos ejus luto, non secus ac Servator illius a nativitate cæci, linivit ; deinde etiam aquam præbuit oculos attritanti. Ecce autem majestas et magnificentia tua, o Dei Genitrix, se exhibet, et misero illi aqua turbida et lutum Siloe fit ; confestim enim visum recipit, et diuturnas abiecit tenebras, oculis præter spem omnem solem, sed potius cœnum et lutum inspicies ; sicut namque sol primum, qui visui lucem primus dat, ab eo conspicitur, sic tum lutum quod lumen illi subministrarat primum ab eo est conspectum : qua in re illud etiam admirandum fuit, nam quod oculis valentibus maxime adversatur, id tum, natura et vi sua deposita, salutare est factum. Leo postea pro eo, atque Dei Genitrix prædixerat, ad imperiale sublatus fastigium, statim pro tanto illius in se beneficio ei gratiam rependit, et loco eo repurgato, et fontis vena altissime investigata

et restituta, quidquid erat cœni et terræ aggestæ ejiciendum curavit, et fonte ipso circumquaque structura solida probe munito, delubrum Dei Matri construxit, et ædificium ipsum supra fontem statuit, atque id Fontem nominavit. Opus si videas insigne præstantius certe quam ut verbis explicari queat. Hæc Nicephorus. Huic splendore proximum accessit templum quod in honorem ejusdem sanctissimæ Virginis ab eodem Leone excitatum est in Blachernis, ut in ipso ipsius sacras exuvias collocaret, vestem nimirum Hierosolymis tunc allatam, quam innumera miracula decorarunt. Hanc porro vestem (præfatus inquit Nicephorus) Mater Dei ad Filium migrans, mulieri Hebrææ cælibi seu viduæ reliquit, quæ etiam usque ad illud ipsum tempus incorrupta permansit, et multa miracula edidit. Postquam autem Candidus et Galbius, germani fratres, patricia dignitate præditi Hierosolymam profecti omnia ibi loca perlustrarunt, et exosculati sunt, atque inde etiam in Galilææ partes venerunt, et thesaurum huic apud Judæam quandam asservatum reppererunt, consilium ejus auferendi ceperunt, et Hierosolymorum urbe peragrata, et sancto quoque loco salutato, ex Palestina discessuri, arcam eadem longitudine et latitudine, qua illa erat, in qua divina Dei Matris vestis reposita erat, fieri curarunt, eamque vacuum solito ornameto coopertam per fraudem in loco suo deposuerunt, alteram autem illam cum sacrosancta veste receperunt, et cum ea quam celerrime Constantinopolim recurrerunt, in suburbana regione, cui Blachernæ nomen erat, occultare divinum thesaurum volentes. Quandoquidem vero rem tentare, quæ fieri nequiret, visi sunt ingratis, etiam ad imperatorem retulere, atque ille incredibili elatus voluptate, rotundo in eo loco, ubi asservabatur, constructo templo, cum magna veneratione sacram arcam in eo collocavit, ubi nunc quoque veneranda illa vestis integra servatur, veluti invictum, perpetuum urbis præsidium, quæ varios repellit morbos, et miraculis, quæ in ea fiunt, naturam et vim temporis superat.

Pulcheria quidem celebris imperatrix ingens sub Marciano Dei Matri condidit templum, ubi sepulcrales fascias reposuit : Leo autem Magnus aliud construxit, in quo magnifice vestem illam consecravat. Hactenus ille.

Diximus supra cap. 4, cum de Arcadii imperatoris erga augustissimam Deiparentem pietate dissereremus, venerandam sanctissimæ Dei Matris zonam Hierosolymis Constantinopolim delatam ab eodem Arcadio imperatore in splendido serinio, quod sanctam appellavit Arculam, fuisse collocatam : Leo autem, de quo nunc agimus, imperator post annos decem supra quadringentos, sanctam hanc hierothecam, propter conjugem suam Zoen (quæ divinitus didicerat futurum, ut si sacra zona sibi applicaretur, sanitatem recuperaret) ab impuro dæmone vehementer agitatam, aperuit : repertum-

que sacrum cingulum, perinde ac si modo confectum esset, radiabat, signatum aurea bulla adjuncta codicillo, qui singillatim annum, indictionem et diem exprimebat quo sanctum hoc cingulum Constantinopolim erat deportatum, manibusque ipsius imperatoris in Lipsanoteca obsignatum, quod Leo imperator exosculatus, per patriarchæ tunc præsentis manus super imperatricem extendit, sanitatemque restituit.

Meliori vita potitus est Leo anno salutis per Christum reparatæ 474, mense Januario.

§ II. — *De Leone VI imperatore.*

Leo, hujus nominis VI, Orientis imperator, Basilii imperatoris filius, cui ob rerum divinarum humanarumque scientiam Philosophi seu Sapientis cognomentum hand temere tributum est : ut Marianam pietatem, sollicitè a se cultam, longe lateque toto orbe proveheret, scripsit Græce de Conceptione, Nativitate, Præsentatione, Annuntiatione, Partu, Purificatione et Assumptione sanctissimæ Virginis orationes disertissimas, doctissimas pietissimasque, quibus se ejusdem sanctissimæ Virginis amatorem fervidum, oratoremque eximium luculentissime declaravit. Quis enim facile explicare queat verbis qualia in iis ac quanta angelorum Reginæ præconia laudum reddat ? « Ave, inquit, Arca, in qua Dominus, cum signum manuum suarum per te a lapsu reparasset, requiescens in suam surrexit requiem. Ave, Mons pinguis, cujus pinguedinem videns naturæ Cultor et Sator, ex te omnium bonorum abundantiam nobis produxit. Ave, elegantissimum Scripturæ divini Verbi Volumen, cujus beneficio cum gravissimo servitutis iugo prememur, libertas nunquam auferenda nobis est comparata. Ave, Virga, ex qua cum tanquam vitalis flos efflourisset, mox maledictio interitus effectrix interiiit. Ave, Forceps, quæ carbonem tolerari nescium complexa es, quo a peccati sordibus, cum labia attingit, expurgamur. Ave, Mensa, quæ panem illum novo et naturæ inaudito modo confectum gestas, quo sustentati qui ob cultum et satum spinarum fame peribamus, ex tanto discrimine evasimus. Ave, Porta, quæ soli Regi ad salutem nostram procurandam ingressuro præparata es et destinata, claustris venerandæ virginittatis tuæ immotis. Ave, Palatium, ex quo humili habitu progressus Rex erectam contra nos mortis potentiam sustulit, durissimamque ipsius et molestissimam tyrannidem in quietem commutavit. Ave, quæ tanquam lilium in medio confusissimi et perturbatissimi passionum humanæ naturæ campi efflouristi, et propter hoc Rex, ex sua celsitudine, sine ejusdem detrimento descendens cum terrigenis habitavit, constructa sibi ex suaveolentia sua domo. Ave, quæ cœlestem margaritam nobis reclusisti, quæ ab avita egestate nostra liberati sumus. Ave, per quam ad melioris mundi reparationem, humano genere undis obruto, semen salutis conservatum est. Ave, Virga, qua assumpta secundus Moyses, vel potius antiquo illo

antiquior, et Dominus submergit persecutores, servat vero eos, quos labor luti et laterum attriverat. Ave, Paradise, cujus fructum edentes insitam nobis et interitus effectricem rubiginem abjecimus, et ad floridam senique expertem formam traducti sumus. Salve, Rube, per quem cœleste mysterium est manifestatum, quia cum divinitatis ille ignis, qui sustineri et comprimi nequit, humanam materiam comprehendisset, luminis quidem communio nem immittit, at neque comburit, et assumit naturam divinitatis flamma circumdatam. Salve, Lucerna, ex qua Splendor Patris elucescens, cum mundum genitori in templum dedicasset, eundem suæ cognitionis lumine collustravit. Salve, Vortex, ex quo torrens vitæ exortus, eos qui jamjam siti rerum ad salutem pertinentium morituri erant, non solum vitali potu in vitam restituit, sed et omnes sordes quas ex via inter passiones contraxerant, abluit. Salve, Nubes, ex qua Justitiæ sol existens infidelitatis caliginem in omnes terræ fines diffusam disjecit, sublato divinæ cognitionis lumine iis quibus oculi ad divinum lumen hauriendum non cæcutiunt. » Hanc appellabat Cœlum cœlo honoratius, Causam communis instaurationis, fœderis et sanctimonie Arcam, honestissimum Thalamum, divinissimum Thronum, omnis virginitatis Imaginem, peccatorum Refugium et Præsidium, Candelabrum perpetuo lumine collustratum, Tegumentum, Perflugium et Anchoram, quæ totum mundum continet et servat, divinum gloriæ Dei Templum, Sponsam regis æterni, Tabulas nostræ libertatis, Manifestationem magni mysterii, Oeconomiam Dei ad homines attemperationis, Matrem Patris omnium, Correctionem errati Evæ, Hilaritatem ineffabilem, Habitaculum gloriæ, Virginem æternam, Gaudium commune generis nostri, Propitiatorium sacratissimum, Locum implentis omnia, Domum sedentis super Cherubim, Radicem Dei progerminatricem, Lætitiâ humani generis, Originem lucri, Gloriationem salutis nostræ, et facilius arbitrabatur cœli sidera oratione complecti, quam Virgineæ gloriæ magnitudinem metiri.

Aiebat Deiparam de terris ad cœlos transvectam, scalam factam esse mortalibus, quæ ad cœlos scandant, ipsamque quamvis a nobis in Assumptione discesserit, beneficentiam suam non abstulisse, sed ab alto patrocinii sui alis nos fovere.

Aiebat ibi malis manendi nullam relinqui facultatem, ubi Maria præsens est; neque tristia et adversa loci aliquid reperire, ubi ejus splendor effulget; nihil commodum reperiri quod Maria volente non suppetat; nullas esse adversariorum vires, quæ eadem opulante non propulsentur.

Aiebat angelorum choris dulce esse Marianas laudes concinere, potiusque angelos nihil habere quam Regis Matrem benedicere, eidemque inservire, gnaros ministerium ipsi præstitum ad Filii honorem redundare. Vice munerum et oblationum, quas Mariæ ex animo offerebat, ab ipsa

postulabat, non vitæ longitudinem (non enim adeo eam amabat, neque insatiabili desiderio hujus amaræ navigationis, et quam conjunctam habet agitationis tenebatur), sed si ita decretum, ut ex hac vita subduceretur, largiretur, uti peccatorum pondere levaretur: quod si diutius in carne manendum esset, concederet ut fructuose gregem pasceret, simulque secum pasceret, duceret et educeret, ne in illo operum omnium accurato examine propter subditos damnationis sententia adversus se ferretur. Nihil suum, sed linguam, orationem et regnum, et si quod aliud, id omne beatæ Virginis curæ et benevolentiae munus ducebat. Et ut servaretur insidiis rapacium ferarum superior, nutrireque in vivificis pascuis pietatis, et cum opus esset hinc migrare, in salutaribus atriis quietem nancisceretur, ubi timor nullus, nullæ turbæ aut sollicitudo insidiarum, sed plena requies, et tranquillitas et exultatio, eandem beatam Virginem intensissime deprecabatur. Leonis certe hujus orationes ipsas integras, in quibus iste suæ erga augustissimam Virginem ardentissimæ pietatis vestigia haud leviter impressa reliquit, necnon fragmenta Mariana, ex ipsius operibus collecta, in quibus idem singularem suam erga magnam Dei Matrem religiosissimi animi propensionem satis luculente demonstravit, hoc loco afferre nullo pacto omitterem, nisi in ipsius Leonis *Mariæ* quod sub auspiciis pietate et justitia gloriosissimi principis Ferdinandi III, Austriaci, Romanorum imperatoris semper Augusti, anno 1651, typis Manelphii Romæ edidi, ea jam omnia, etiam additis notis, in Marianorum cultorum gratiam utilitatemque produxissem.

Porro Caesarum pientissimus et litteratissimus Leo ex laborioso mortaliq; imperio ad tranquillum regnum immortalemq; triumphum feliciter emigravit, circa annum salutiferæ redemptionis 911, die 11 Junii, sive, ut alibi legitur, Maii.

§ III. — *De Lothario II imperatore.*

Lotharius hujus nominis II, Occidentis imperator, inter alia pietatis suæ erga Deiparam argumenta, donationem decimæ quam Henricus IV, Romanorum imperator, dederat ecclesiæ cathedrali S. Mariæ Antuerpiensi ratam habuit. Obiit anno Domini 1158, 19 sui imperii anno.

§ IV. — *De Lothario III imperatore.*

Lotharius hujus nominis III, Romanorum imperator Augustus, inter alia pietatis suæ erga Deiparam Virginem documenta, monasterii Heremi Deiparæ Virginis in Helvetia non solum privilegia antiqua confirmavit, sed etiam ejusdem monasterii advocatis leges, quibus tenerentur, instituit magno rei publicæ privatæque bono. Repentino morbo extinctus est anno salutis 1157, pridie Kalend. Octobris, justitia, pietate, fortitudineq; nulli veterum secundus.

§ V. — *De Ludovico I imperatore.*

Ludovicus, cognomento Pius, hujus nominis I,

Occidentis imperator, Caroli Magni filius, sed multo etiam magis paternæ pietatis hæres, venerandam Dei Genitricis imaginem tanti fecit, ut eam ad pectus, quocunque iret, religiosissime circumferret, in venationibus ad arborem collocari juberet, ut eam e regione positam inter venandum crebro videret, a tergo relictam subinde respectaret, ad eandem precaturus sape recurreret. «Omni in loco, omnique in via (inquit de eo loquens in sua *Maria Augusta* Ferreolus Loerius) jugi imaginis Mariæ consortio nunquam separatur, adeo ut per horrida silvarum, per aspera montium, per lubrica vallium et plana camporum animi gratia feram volantem insequens, sisteret subinde ferrum, et genibus humi reclinibus coram imagine sacra pronus, se in vota precesque conjiceret.» Idem divina monitus visione, ad arboris truncum novi templi fundamenta jecit, opusque illud sanctissimæ Virginis nuncupavit. Accidit enim ut in venatione, orare cupiens, beatæ Virginis imaginem, quam ejus sacellanus deferre consueverat, arbori jusserit affigi, sed absoluta oratione, equum subito conscendit. Sacellanus immemor icunculæ quoad postredie iterum regi proponenda fuit, redit citius ad locum in quo reliquerat, reficere conatur, nec valet. Cujus miraculi certior factus Ludovicus, et in somnis a Deo monitus ut eodem loco templum Deiparæ construeret, paruit, et Hildesheim est vocatum. Hic idem Ludovicus, qui Pii cognomen est assecutus, in Wormatiensi suburbio monasterium condidit, et Deiparæ Virgini, quam incredibiliter adamabat, sinceris affectibus oblatum Mariæ Matris cœnobium appellavit. Idem Tornacensem beatæ Virginis ecclesiam liberaliter dotavit. In vivis esse desiit anno Domini 841, imperii 27.

De quo quidam dicunt, ope et auxilio beatæ Virginis rediisse ad regnum et imperium, cum a propriis filiis in monasterium detrusus fuisset.

§ VI. — *De Ludovico III imperatore.*

Ludovicus, Romanorum imperator, hujus nominis III, Arnulphi imperatoris filius, paternæ pietatis æmulus, inter alia pietatis suæ erga augustissimam Dei Genitricem monumenta, circa annum Domini 901, quo imperabat, Oetinganæ Deiparæ Virginis sacello ac monasterio insigne prædium donavit, atque in diplomate Oetinganam ædem locum sacrosanctum appellavit. Nec alia de eo hactenus innotuerunt.

§ VII. — *De Ludovico IV imperatore.*

Ludovicus, hujus nominis IV, Occidentis imperator, ex ducibus Bavarie, Mariæ Virgini Deiparæ usque adeo deditus fuisse traditur, ut ejus pulchram, quæ adhuc exstat, effigiem ex Italia in Bavariam suis ipse manibus deportarit, et in monasterio Etalensi, quod in Assumptæ Virginis laudem mediis in silvis forma rotunda construxit ac pro Benedictinis dotavit, ut maximum amoris et pietatis suæ monumentum pie ac religiose collocarit. Sacre autem hujus imaginis historiam necnon præfati celeberrimi

Etalensis monasterii foundationem his verbis orbi prodidit Wolfgangus Herman Ottingensis : « Anno a Nativitate D. N. Jesu Christi 1514, defuncto Henrico VII hujus nominis imperatore, principes electores sacri R. imperii Frankfordiæ unanimi voto Ludovicum IV, comitem Palatinum Rheni, utriusque Bavariae ducem in regem Romanorum elegerunt. Inde die sacra Epiphaniæ Domini anni 1515 regia corona insignitus, et adstatim in imperatorem electus fuit. Subsequenter vero anno regiminis 15, magno procerum suorum comitatu, pro imperiali diademate nanciscendo Romam profectus, sed a Friderico, archiduce Austriæ, impeditus, ab Joanne XIII hujus nominis Romanorum Pontifice, illud consecrari nequivit. Unde dictus imperator Ludovicus magna complexus perturbatione, considerans anxius et sollicitus quonam pacto optatum diadema assequi, et ad patriam cum gloria remeare posset, tandem orationi intendens quasque devotissimas ad beatam Virginem Mariam preces fudit, ut a piissimo suo Filio Domino et Redemptore nostro gratiam sibi impetraret. Completa itaque oratione per imperatorem, apparuit sibi clausis januis venerandæ senectutis monachus nigro habitu, confortans eum, cujus et si monitis obtemperaret, a sua tristitia liberaretur. A cujus quidem imperator non parum turbabatur aspectu, tristisque sub pectore volutans illius dicta sibi, tandem respirans imperator ait illi : Si modo quæ petis justa sunt vota, et Deo ejusque castissimæ Genitrici non repugnantia, paritulum tibi polliceor. Rogans itaque imperator quidnam hoc esset, in quo sibi gratificare posset, dixit ei monachus : Quod peto nec Deo nec ejus gloriosæ Genitrici adversabitur, imo beneplacitum erit eis; subjungens : Tu postquam reversus fueris in regionem tuam, in honorem Assumptionis beatæ Mariæ Virginis monasterium ædificabis, illudque religiosis Fratribus de ordine Benedictino plantabis : locus vero illius in tuæ regionis finibus erit, Amspfrang appellatus. Quæ itaque verba imperator exacte observabat et annotabat. Post hæc itaque dixit iterum monachus : Crastina die veniet tibi vassallus quidam locuples a te infeudari petens, et quodquod petieris et pluris dabit tibi, quo fiet ut imperiale diadema consequi, et ad patriam feliciter redire, ac monasterium tibi revelatum ædificare poteris. Quibus itaque collatis hinc inde monachus se imperatori manifestavit et declaravit quia sit angelus a Deo missus, utque rogata perficeret hortabatur. Quod se quidem imperator summo studio facturum promittebat. Hinc monachus quamdam B. Mariæ Virginis imaginem albi coloris ex manica sua corripuit, et in signum præmissorum imperatori illam tradidit. Imperator itaque non sine multa admiratione et desiderio imaginem accepit, quam sæpe ac sæpius intuebatur et amplectebatur, convocans præterea omnes suos aulicos, referens eis omnia et singula gesta

hinc inde, et ostendens eis imaginem traditam : quibus postmodum sic Romæ divulgatis imperator (ut quamvis Romanus Pontifex sibi diversari videretur) a Romanis tamen utriusque status magno honore susceptus et prosecutus fuit. Conduxerunt itaque eum catervatim non sine magna solemnitate et processione in Lateranensem ecclesiam, in qua imperator cum uxore sua Margaretha, Flandriæ marchionissa, 17 mensis Januarii anno Christi 1528 a cardinali Stephano de Columna imperiale diadema suscepit. Quibus peractis supervenerunt principes Italiæ, qui de feudis se investiri petierunt, et magna pretia et munera imperatori obtulerunt. Anno itaque post D. N. Nativitatem 1529, imperator reversus est in Germaniam, et dum appropinquaret provinciæ suæ, venit ad forum Barsten Kerch appellatum, et ibi de loco Amspfrang diligenter inquirebat. Mox venator quidam magister Henricus Wend appellatus, in Ober-Ammergaw habitans, dictum sibi locum indicabat, et imperatorem eo deducebat, et illuc perventi locum desertum ac nemus densum et umbrosus viderunt. Dum ergo sic in equitatu procederent, et ad abietem magnam venirent, mox Cæsaris equus anterioribus pedibus ter ad terram prostrabatur, nec longius ire poterat. Quo facto imperator eo commotus auspicio, cogitans hunc esse locum monasterium ædificandi, ut ex revelatione monachi acceperat, et ab equo descendens abietem illam succidere et radicibus extirpare jussit. Sicque in eo opere corpus hominis mortui olim a latronibus interfecti integrum et incorruptum reperiunt. Imperator inde nemus omne desiccare mandavit, et circa eum locum pro venatoribus domum (ut eo commodius feras et animalia silvestria, quæ ibi circumtrecæ morabantur, arceri et propelli possent) extrui præcepit; operariosque omnes privilegio immunitatis atque libertatis condonabat. Sic ergo cœptum est monasterium ædificari, et in suffodiendo fundamento plura mortuorum corpora inventa sunt, quoniam et eum locum plerumque latrones et prædones antea occupaverant. Cæsar itaque 28 mensis Aprilis, anno 1530, in monasterii fundamentum lapidem primum posuit, inde refectorii fundamenta jacta sunt, et inter fodiendum octo mortuorum corpora reperta sunt. Extructo postea muro septem cubitis, in terram corruit, ita quod fundamenta tum profundius poni necessarium fuit. Sicque fodiendo iterum inventa sunt corpora novem, quod non sine levi argumento muri disruptio designavit. Consummatis itaque omnibus ædificiis monasterii, appellatum est ab imperatore monasterium Etal, eo quod vallis deserta et inhabitabilis fuerat, deditque imaginem divæ Virginis supradictam in idem monasterium, utque deinceps monasterium beatæ Mariæ Virginis in Etal nuncuparetur, et quod beata Virgo Maria a piis omnibus in eo loco frequentaretur et veneraretur, indiditque imperator nomen imagini Fan-

atrix, eo quod instituto hujusmodi causam præbuisset. Cujusmodi autem materiæ dicta imago sit, mortalium nemo periculum facere seu experiri potest, quia perspicuum est, et de quanto plus aspicitur, et de tanto placabilior cernitur. » Hactenus Wolfgangus. Cui præterea monasterio annulum aureum a tribus regibus Deiparæ Filio oblatum Ludovicus obtulit, suumque Rosarium, quo in dies solitas preces Virgini recitabat, consignavit.

Hic idem Ludovicus ante imperium, in imperio, post abrogatum imperium (jurene, an injuste, disputent alii) cum omnes propemodum in exitium ejus conspirarent, semper illud usurpavit (quianunquam nomen Cæsaris deposuit) :

Spes in Matre sitas Virgine Cæsar habet.

Ipsam respiciens tanquam mediis Palinurus in undis, ingeminabat: *Ad hanc Cynosuram.* Unde in

tabula depictus Ludovicus, dextera signum Deiparæ diademate coronatæ gestans, etiamnum nobis occinit :

*Ni Virgo Cynosura foret, tu sero natanti
Porrigeres facilem, cæca patrona, manum.
Nunc nemo tibi vota facit ; fortuna salusque
Nostræ Virgo Parens unica gentis erit.*

Quem affectum in vitæ fine potissimum deprompsit, quando omnium, præterquam pietatis immemor, post Deum clementiæ Patrem, Deiparam ut misericordiæ Matrem invocavit. Hic vivere desiit anno salutiferæ redemptionis 1347, die 11 Octobris, Monachii in æde Mariana, quam ipse erexerat, et quæ nunc amplissima est totius Baviaræ basilicarnum, conditus, superimposito regii splendoris tumulo, quo serenissimus Maximilianus, elector Bavarus, deditissimum Mariano cultui imperatorem honorare voluit.

CAPUT IX.

§ I. — De Marciano imperatore.

Marcianus, seu Martianus, Orientis imperator religiosissimus, in beatæ Virginis obsequia mire propensus, cum Pulcheria conjuge Augusta singula quæ corpus ejusdem beatæ Virginis attigerant, aut usui fuerant, monumenta undequaque terrarum avidissime conquisivit, ut Constantinopolim translata, imperantis urbis custodia essent et præsidium. Quapropter cum a Juvenali, Hierosolymorum archiepiscopo, sanctissimæ Virginis tumulum seu loculum cum fasciis sepulchralibus accepisset, in templo cui Blachernæ nomen est, quod Verbi Matri incredibili pulchritudine, et omnis generis materia ornatum construxerat, proxime ad sacram divinamque mensam piis consecravit ac deposuit manibus. Idem amore in beatam Virginem libera voluntate consensit ut Pulcheria conjux virginitatem, quam ab ineunte ætate sponderat, illibatam ad obitum usque conservaret. Ardore etiam in eandem incitatus, adversus Eutychnianos Deiparæ Virginis hostes sanctionem edidit, qua illos poenis omnibus subiecit, quæ superiorum imperatorum legibus adversus alios hæreticos constitutæ fuerant. Contra Eutychem et aliosque hæreticos a sancto Leone I Pontifice expetit concilium generale Chalcedonense, quod Chalcedone interventu 650 episcoporum habitum est. Hic enim Eutyches beatæ Virgini valde injurius erat, cum Christi carnem non de sacro Virginis corpore assumptam, sed de cælo deductam fuisse deblateraret, mentireturque impudenter Christum non de sacro Virginis utero verenum esse, sed per eundem Virginis uterum tanquam solis radios penetrasse, ut constat ex sancto Vigilio, episcopo Tridentino, qui contra eundem Eutychem scripsit.

Vita pie functus est Marcianus anno orbis per Christum salvati 457, imperii 6, die 26 Januarii.

§ II. — De Matthæo Cantacuzeno imperatore.

Matthæus Cantacuzenus, Constantinopolitanus imperator, in templo Deiparæ Virginis in Blachernis a Philotheo patriarcha coronatus, ab ineunte ætate ad Deiparentis cultum apprime inclinavit : quæ itidem optimæ erga eum matris officiis functa est ; quippe cor ejus ita ad tribulationes aptavit, ut eas non æquo modo animo, sed libenti emitteretur. Solitudinem ante omnes curas chariorem fecit ; maternoque sinu susceptum quietæ vitæ adeo amore succendit, ut pluris diem quiete ductum, quam sæcula procelloso sæcularium æstu faceret. Tum sæpius officii sui partes Deiparæ liberatrici recensens, quod olim Themistocles, insonabat : Perissem, nisi perissem. Exinde internos sensus contestans, multum temporis cum ea absumebat, eique vigilias, lucubrationes ac monumenta sua dicebat. Eo quoque pertinuit canticorum Cantica eruditissimo stylo enucleare, quo non minus suam erga illam pietatem, quam felicem facilemque in scribendo indolem ostendit. Quæ autem super ipsa canticorum Cantica (versionem Græcam LXX Interpretum secutus) de Maria Deipara Virgine religiosissime ac sapientissime explicavit, quia ex interpretatione doctissimi viri P. Vincentii Riccardi, clerici regularis, prodierunt Romæ ex typographia Stephani Paulini anno a virginali partu 1624, hic referre supersedeo. In iis porro appellatur Deipara : Ager qui spicam vitæ germinavit ; Arca Dei vera ; Arx tuta, undique munitione vallata atque præsidio munita, nullis omnino hostium insidiis patens ; Aurora ad cujus splendorem peccati recesserunt tenebræ ; Beneplacitum Dei, in quo Deo et Patri complacuit nostri generis operari salutem ; Causa sacræ pacis et salutis totius orbis ; Collis thuris, Dei nimirum immolati ; Columba Dei in oculis nil habens iniquitatis, sed omnia pura et decore composita ;

Conciliatrix pacis; Cumulus tritici vallatus liliis, id est, undique divinis munita dogmatibus doctrinisque Christi qui carnem ex ipsa sumpsit; Curvus unigeniti Verbi Dei; Delicium dignum, quod Deo et Patri sit cordi; Domicilium Dei electum; Domus Dei quam septem columnæ, videlicet Spiritus sancti dona firme undique constrictam erigunt; Electa Deo ante mundi constitutionem; Equa pacifici Regis Christi, super quam pacificus Rex Christus ascendit; Filia Salomonis et Aminadab; Flos, ex quo fructus natus est vitæ; Fons scaturiens aquam immortalitatis, ob virginitatem signatus; Genitrix Salvatoris; Gutta fideles omnes fragrantia replens; Hierusalem revera cœlestis, super quam propugnacula Ecclesiæ opifex Christus ædificavit; Hortus conclusus qui Christum veluti vitæ pomum germinavit; Hospitium unigeniti Filii Dei; Lectus in quo requievit pacificus Rex Christus; Lilium in medio spinarum, quia sola in medio earum, quæ in tristitia sunt filiarum Adam, gaudium et lætitiā ex Dei nuntio est consecuta; Luna, in qua Sol iustitiæ posuit tabernaculum suum; communicans ei divinum suum atque inexplicabile lumen; Lux perfecta et præter modum exuberans, sicut est in suo corpore sol; Mater Verbi illibata; Mons Dei ex quo angularis ille lapis excisus est Christus; Murus in altitudinem usque cœli erectus, et ad ipsum plane cœli culmen se extendens; Officina divinæ dispensationis; Operatrix unica conceptionis Filii Dei; Pecus Dei signatum; Porta clausa, quam per Gabrielem vox unigeniti Filii Dei pulsavit; Puella Dei ex radice David genita; Puerpera Dei purissima; Ramus qui ex radice omni gratia refertus ascendit; Recubitus Christi; Regina omnium; Reseratrix paradisi; Sella non lignea sed carnea, in qua cœlorum Rex Jesus requievit; Signaculum cordis Dei; Soror unigeniti Filii Dei; Sponsa quæ a Deo generationem habuit, et tota Dei effecta est atque divina; Sion nostra nova; Tabernaculum Verbi; Templum Dei purissimum; Terra bona quæ vitæ spicam protulit; Turris nullis unquam exposita insidiis, atque ab omni prorsus subdola versuti illius fraude aliena; et ne plura congerendo tædio sim, Vehiculum Christi de peccato regnantis; Vineā vera, quæ botrum nobis protulit Christum; Virga solida quæ ex tribu Judæ germinavit, et Virgo illibata, pulchra, immaculata, veneranda, beata, inculcata, castissima, purissima, atque ex omni parte labis experta. Clarebat Matthæus sanctissimæ Dei Genitricis luculentissimus encomiastes anno post natum de Virgine Salvatorem 1350.

§ III. — De Mauritio imperatore.

Mauritius, Romanorum imperator, Tiberii II successor, qui sub Gregorio Papa I imperabat anno Domini 590, inter alia pietatis suæ erga beatam Virginem specimina, edictum divulgavit quo sacrosanctæ Dei Genitricis Assumptionem 15 Augusti

mensis die celebrari præcepit, teste Nicephoro lib. xvii *Hist. eccles.*, cap. 28; Genebrardo in *Chronicis*, atque aliis. Asserit autem et recte Baronius in suis ad Martyrologium Romanum Notis sub die 15 Augusti, Assumptionis Deiparæ Virginis solemnitate ab Ecclesia antea institutam, a Mauritio imperatore solum in Oriente sanctione edita promulgatam.

Quod enim jamdudum Ecclesiæ decretis sancitum fuerat, nec bene ubique observatum, Mauritius lege civili edixit ut in toto Romano imperio (in quo adhuc multi erant infideles) omnes ab operibus servilibus abstinerent, ut in suo Calendario Mariano die 13 Aug., num. 53, notat Colvenerius.

Idem Mauritius in memoriam Dei Genitricis, quam haud parum venerabatur, Litaniam instituit, laudesque illi decantari iussit, teste Canisio lib. v *De Deipara*, cap. 24.

Tradit etiam Nicephorus lib. xviii *Hist. eccles.* cap. 9, ubi agit de prodigiis quibusdam imperium Romanum Mauritio portendentibus, quod in multam noctem rem divinam Mauritio faciente, atque incensum offerente in basilica sacri Dei Genitricis templi, quod a Justiniano apud Antiochenos nomen habet: velum quo sacrosancta mensa contegitur igne comprehenso exarsit, ita ut in stuporem et consternationem coniectus Mauritius, ad eam rem expavesceret. Gregorius autem urbis ejus hierarcha, qui ibi præsens astabat, divinum quoddam id esse, atque res novas et sublimis denuntiare dixit. Cum vero in Oriente aliquando Mauritius esset, Christus ei evidenter et manifesto apparuit, et ab eo ut contumelias sibi illatas vindicaret, petiit; quæ sane certa de imperio ejus divinatio fuit: a quo namque Christus vindictam, præterquam ab imperatore atque eo tantopere in illum pio exigendam efflagitaret? Cum vero vigesimum jam in imperio Mauritius princeps ageret annum, nonnulli ex plebe rebus novis solliciti seditonem adversus eum moverunt, eundemque saxis petentes conviciis insuper prosciderunt. Ibi tum ille ægre periculo vitato, in Dei Genitricis templum, quod Blachernas populus nominare consuevit, salvus confugit. Insuper idem imperator in ædem S. Mariæ Majoris de Urbe sibi confugiendum putavit, cum Isaacium exarcham vitæ suæ hostiliter insidiantem cerneret: quemadmodum Paulus Diaconus et Joannes Nauclerus, atque ex eis Canisius memoriæ prodiderunt.

Obiit 17 sui imperii anno, Christi 602.

§ IV. — De Maximiliano I imperatore.

Maximilianus, Austriacus imperator, eo nomine I, virtutibus et animi magnitudine, itemque benignitate cum optimis comparandus, pietatem eximie ostendit habuitque in beatam Virginem, quod abunde testantur sacra ejus donaria, quæ hodieque in Mariana Hallensi basilica cernuntur.

Calix in primis cum patena inauratus, cui in-

sculpta Austriae gentis insignia, superaddito pileo archiducali, ex quo liquet sub initia et adhuc archiducem dedisse. Ejusdem est D. Maximiliani statua argentea bipedalis, quæ mitram ducalem capite, crucem una manu, altera gladium gestat, et ab eo dependentes argenteas duas claves. Fama tenet (et clavium argumento astruas) Bruxellenses ante alias Belgii provincias tunc Maximiliano septemdecim provinciarum principi velut obedientiae tesseram salutarem dependisse, qua simul in Deiparae cultum accenderentur. Et quid ni ipsum Maximilianum testem Mariana devotionis demus? Conspicitur etiam nunc genibus nixus in sacelli dextro latere tabulato paululum altiore loricatus et cætero cultu militari. Pone eum Albertus dux Saxoniae geniculatur itidem armatus, qui bellis tunc Belgicis fidam fortemque operam Maximiliano præbuit, et filio ejus Philippo. Est et tertius velut per submissionem paulum ab illis remotior, genu pariter flexo, quem ex gentibus Meluniae esse apparet, ac fortasse Robertum Melunium illius ævi rebus consiliisque mistum. Sed et insuper ab eodem imperatore Maximiliano arbor est, sive frutex rosæ ex auro puro cum plusculis ramis floribusque, item bipedalis, quam sacratam a se Pontifex Maximiliano donum misit (solet namque Pontifex Dominica *Lætare*, sive iv in Quadragesima, rosam auream benedictione solemniter sacrare, eamque alicui principi de Ecclesia bene merito donare, unde et Dominica in *Rosa* dicitur), ipse porro Divæ Hallensi misit. An non velut omen, aut votum, ut sua ope vellet Belgicas ditiones sub novo imperio Austriae familiae iterum revirescere et pace suaviter florere. Qui Maximilianus sepe auxiliarem Deiparam sensit; palam enim in Atrebatium urbe a Francis avellenda, et suo principi restituenda, tenebatur occupatus, ejusque civium optimi, quod viribus non poterant, astu patrandum suscipiunt; sed trepidi et anxii ut inter plures ne res emanaret, aut in eventu falleret, animos ad Deum et ad Divam vertunt, voventque huic si aspiraret, nudis pedibus Hallensem ejus aedem invisere, oblatusque e ferro et cera tabulas, rei gestæ monumentum. Amplius egenis pecuniae certam summam pro Virginis honore elargituros, et denique aqua et pane vitam toleraturos, donec vota ista persolvissent: factum et hoc, et illud est. Cives et urbs principi suo reddita (a quo haud dubie hanc pietatem didicerant) et vota nostræ Divæ maxima pietate fuerunt exhibita. Confraternitati Septem Dolorum beatæ Virginis Mariæ, a Philippo I, Hispaniarum rege, filio suo, institutæ proprium nomen libentissime inscripsit, atque in Mariana pietate subditis omnibus, dum vixit, exemplo præluxit. Obiit anno 1519, 11 Januarii, cum imperasset 26 annis, et sanctissimæ Dei Genitricis frequentissime simul ac devotissime plurimum sese moriens commendavit, ut in illius oratione funebri inquit Jo. Faber.

§ V. — De Maximiliano II imperatore.

Maximilianus Junior imperator, Ferdinandi I Caesaris maximus natus filius, imperatoriae plane humanitatis et elementiae princeps, inter alia pietatis suæ erga Deiparentem testimonia publicavit decretum de imagine sanctissimæ Virginis Mariæ in numismate Hungarico imprimenda, ut ab antiquo usitatum est in Hungaria. Hic dum anno 1551 in Hispaniam proficisceretur, cum maxima sui spiritus consolatione sacratissimum templum S. Mariæ Gratiarum, quod quinque fere miliaribus a Mantuana urbe distat, invisit; atque in eo almæ Dei Matris imaginem, miraculis et populorum concursu celeberrimam non semel veneratus est. Defunctus sæculo, Christo vixit, Idibus Octobris anno datæ salutis 1576, ætatis 49.

§ VI. — De Michaelæ Curopalate, imperatore.

Michael Curopalates, Orientis imperator, a patriarcha Nicephoro imperatorio diademate coronatus, inter piissimos atque orthodoxos Ecclesiæ principes merito censendus, affectus sui erga Deiparam haud obscura ostendit indicia dum in Iconoclastarum ipsius imaginum hostium audacia compescenda laboravit. Quemdam vero falsum eremitam, qui icona sanctissimæ Dei Genitricis deposuerat, lingua recisa multavit, ut ex Theophane tom. IX *Annal. eccles.* refert cardinalis Baronius. Imperabat anno salutis nostræ 812.

§ VII. — De Michaelæ Palæologo, imperatore.

Michael Palæologus, Orientis imperator, cum urbem Constantinopolitanam amissam beatæ Virginis ope recuperasset, coram imagine beatæ Virginis Mariæ a sancto Luca depicta primum gratias dixit, illamque religiose præferri voluit, ac deinde pedes ipse comitatus atque stipatus in urbem processit. Rem gestam describit Nicephorus Gregorius lib. iv *Hist. Romanæ*, his verbis: « Post dies complures imperator Constantinopolim intrat, non prius tamen quam sacrosanctæ Deiparæ, quasi viæ monstratrici (Hodegetriam vocant), imago per portam quam Aeream dicunt ingressa esset, ubi cum illi (id est Deiparæ) gratiæ hymnis actæ fuissent, tum demum pedes præcedente sacrosancta imagine est ingressus. » Sic ille. Quibus profecto gestis clare significavit se beatæ Virginis opera urbem recuperasse. Et quoniam in libro *Pentecostarii* Græce ms. monasterii Cryptæ Ferratæ exstat canon in S. Pascha, ejus Theotocia, ut initiales litteræ, Michael Anax, præferunt, sunt Michaelis imperatoris (quæ quidem Theotocia R. Pater D. Romanus Vassallus, Basiliani ordinis abbas et provincialis meritissimus ex prædicto *Pentecostario* fideliter exscripsit, ac P. Ludovicus Marraccius, frater meus, in Latinum sermonem transtulit).

Emigravit ex hujus vitæ carcere Michael Palæologus anno Verbi incarnati 1294, imperii 55.

CAPUT X.

§ I. — *De Othone I imperatore.*

Otho hujus nominis I, Occidentis imperator, ope beatæ Virginis Dei Genitricis Mariæ, in cujus cultum eximia pietate ferebatur, anno salutis 955, insignem contra Hungaros, seu Hunnos victoriam reportavit. Idem eremitorium beatæ Virginis in Helvetia (ita enim vocant Deiparæ sacellum a S. Meinrado mediis in silvis ferarumque receptaculis inchoatum) ita honoribus et possessionibus largissimis ampliavit ut ejus præcipuus fundator et conditor habitus et celebratus sit. Quod porro eremitorium innumeris fere declamatum miraculis, nuper flammis horrendis omnia alia absumentibus, integrum Deiparæ protectione servatum est.

Idem quoque imperator Otho pro amore intermeratæ semper Virginis Mariæ ejusdem ecclesiæ immunitates renovavit et auxit.

In Parentina Istriæ civitate cathedralis ecclesia Deiparæ Virgini dedicata est; quam ex divino instinctu hic idem Otho imperator curavit exædificandam circa annum nostræ salutis 958. Cum enim per Adriaticum mare in Italiam cursum instituisset, sed oborta sævissima tempestate spem omnem salutis abjecisset, ferunt trepidanti Deiparam Virginem sese obtulisse, præcepisseque ut ubi primum incolumis deveheretur, ibi in sui nominis honorem templum censu dotatum edificaret, ubi rubentia lilia animadvertisset erumpere. Cum dicto minacique tumore fluctuum visum evanuit, secundisque velis Parentinum tenuit portum, indicavere rubri coloris lilia locum, templumque Virgini excitavit, dotavitque maximis privilegiis, juribusque firmavit. Cæterum cum Joannem XII Papam exorasset ut in admirandæ facti memoriam sempiternam ipse per se ecclesiam illam consecrare dignaretur, excusationem incommodi itineris a Pontifice tulit, ita tamen ut in sui locum patriarcham substitueret Aquileiensem, qui augustioris honoris ergo stipatus Polensi, Tergestino, Petinensi, Novensi, Concordiensi, Brixiano, Feltrensi, Vicentino, Tervisienensi, Veronensi, Putavino, Adamoque Parentino, id munus rite cumque dignitate obiret. Factum celebre produnt ejusdem ecclesiæ privilegia, ejusdemque Papæ Joannis diploma. Mortis imperio subjectus est Otho iste anno orbis redempti 975.

§ II. — *De Othone II imperatore.*

Otho hujus nominis II, Occidentis imperator, cultum suum erga Deiparam inter alia testatum fecit confirmando, dum Ravennæ moraretur, abbatæ S. Mariæ cui Ceresio titulus est, jura omnia ac prærogativas quæ firmaverant superiores Cæsares, atque etiam Arardo comes et Lambertus eidem abbatæ Marianæ dono dederant. In quibus præcipue numerantur castrum Taibanum, Carbonaria major et minor, et in Cæsenate agro complura, quæ omnia tabulis augustalibus ipsis

Othonis describuntur. Exstant autem hæ tabulæ in Bibliotheca sacrarum virginum D. Andree, dat. 18 Kal. Februarii anno Incarn. Dominicæ 981, indictione 9, regni 20, imperii 14, Ravennæ. Idem ad postulationem Andree abbatis, abbatiam S. Mariæ in Palatiolo, ejusque bona ac jura omnia in suam accepit clientelam. Idem Otho II imperator pro amore et affectu erga monasterium Heremi Deiparæ in Helvetia, anno 975, de voluntate et jussu parentis sui Othonis I, ejusdem monasterii privilegia amplissima sua auctoritate et diplomate confirmavit; et ubi primum solus imperii potitus est ut suum erga idem monasterium Heremi Deiparæ amorem et studium patefaceret, eadem privilegia rursus confirmavit, paternasque donationes novo diplomate approbavit, anno 975 ingrediente. Sed ne patri Othoni I largitione et propensa voluntate erga monasterium jam dictum concedere videretur, anno 980, Beroviam, et Vangense sacellum, Lateriam, Bocariam, Cinctamque terræ Rhetia, et alia ejus circuitus et comitatus loca in præfati Mariani monasterii usum convertit, ipsique augusto diplomate munificentissime largitus est. Decessit Romæ anno 983.

III. — *De Othone III imperatore.*

Otho hujus nominis III, Occidentis imperator, rerum gestarum claritudine Mirabilia mundi vocatus, et pro altero Salomone virtutis et scientiæ laude habitus, inter alia pietatis suæ erga sanctissimam Virginem testimonia, castellum S. Mariæ, ducatus Cameracensis, in oppidum erexit. Idem ob amorem et reverentiam sanctæ Dei Genitricis Mariæ, Rothardi episcopi precibus inclinatus, immunitates Marianæ ecclesiæ Cameracensis ab antecedentibus imperatoribus concessas suis litteris confirmavit, forestam sive silvam eidem ecclesiæ Cameracensi attribuens ob remedium animæ suæ, et ejusdem sanctæ Dei Genitricis amorem. Sed et basilicam S. Mariæ Aquisgranensem in diœcesi Leodiensi a Carolo Magno imperatore constructam, atque a Normannis destructam instauravit, ut suo libro de Canonicorum Collegiis per Germaniam refert Albertus Miræus.

Leodiensi ecclesiæ Sanctæ Mariæ non solum bona et privilegia ab aliis imperatoribus concessa suis diplomatibus confirmavit; sed eidem ecclesiæ nova ipse bona et privilegia addidit, ut patet ex Joanne Chapeville, de Gestis Præs. Leod. tom. I.

Idem Otho III imperator non obscuris suum erga monasterium Heremi Deiparæ Virginis in Helvetia amorem et affectum indicibus patefecit, dum patris Othonis II, et avi Othonis I, privilegia, immunitates et donationes eidem monasterio factas, sua auctoritate et munificentia certa pariter et rata esse voluit, diplomatibusque sancivit; et dum sollicitante nullo, suapte pietate et affectione illi multa apud Rhetos, aut jam potius in Vindelicia (Algoviam

nunc vocant, pro Alpingovia, quatenus se in Alpes erigit porrigitque) loca concessit, expedito hujus rei diplomate anno Dom. Incar. 998.

Exstant in tabulario seu archivio Romano, ut in fine Historiæ Ravennatum refert Hieronymus Rubeus, sub nomine hujus Othonis III imperato-

ris, privilegium de monasterio S. Mariæ in Aula regia, et confirmatio donationis monasterii S. Mariæ de Bangaritia in ditone Ravennate.

Ex hac mortalitate discessit anno salutiferæ Nativitatis 1002, sepultus Aquisgrani, ante altare S. Mariæ in choro.

CAPUT XI.

§ I. — De Rodulpho I imperatore.

Rodolphus hujus nominis I, ex Hapsburgensi comite Romanorum imperator, inter alia pietatis suæ erga Deiparam documenta, monasterium beatæ Virginis, cui nomen Maris Stella, in diocesi Constantiensi apud Helvetios, amore fovit, gratiis auxit, bonis locupletavit. Idem palustri ac insalubri loco, qui a frequenti morte Morientium Campus vocabatur, Mariæ templum erexit quod Vitæ nomen meruit a Maria, cui multi salutem, vitam multi debere professi sunt exemplo Austriaco, Mariæ inter flammillas illæsas de genu supplices. Porro pietatem eucharisticam et Marianam Rudolphi juvenus rhetorico-academica Viennensis, in *Campo Liliorum*, sive Albo Austriaco-Mariano, edito Viennæ 1649, in hæc verba scripsit :

*Rudolphus I Cæsar
Eucharistico-Marianus Austriacus,
imo scribi nomine non potest,
Tot auctor titulorum, quot augetur posterorum
sanguis,
Nec simplex tantum meretur encomium,
Qui Filio pariter, et Matri devotus vivit.
Filiales Virgini deputavit honores, Virgineos Filio :
illum
Secutus per avia, vitam reperit ;
istam
Suscitata in Morientium Campo æde Virginea
Viventium sensit Matrem.
Hæc pestilentis afflatum aeris difflavit.
Peregrinis deinceps accessus eo patuit, unde prius
Domestici arcebantur.
Quo pietatis igne Rudolphus arserit
Maria testatum fecit.
Ad iconem suam flammillas admisit,
sed innoxias.
Violari non potest elementari flamma, quod igne
soli datum est
Pietatis Marianæ.
Credidit Cæsar
Pius idem et primus
Non bene adorari Deum in hostia
Nisi honoretur etiam in Matre.
Sumpsit quippe de Matre Deus, quod sumimus
in hostia.
Et qui nunc latet in orbe eucharistico,
idem latuit olim in Virgine.
Hinc orbis Domina, Domus Austriaca,
Per tot ducta viros
Agnosce, posteritas, Mariam unam esse
Per quam reges regnant et principes imperant
Austriaci.*

Decessit Rodolphus anno Christi 1291, pridie Kal. Octobris.

§ II. — De Romano IV imperatore.

Romanus hujus nominis IV, Orientis imperator, Argyrus seu Argyropolus nuncupatus, cujus insignis in Deiparam pietas a veridicis piisque pariter rerum Christianarum scriptoribus eximie commendatur, inter reliqua devotionis suæ in augustissimam Virginem testimonia in erigendis ornandisque Deiparæ consecratis altaribus et templis totus fuit.

Virgini Deiparæ, ut Constantinus Manasses in *Annalibus* testatur, delubrum magnificentissimum extruxit, quod spectatissime Templum nuncupabant.

Domum etiam Triacontaphylli emptam in monasterium convertit a Deipara denominatum, nullis parcens sumptibus. Exornavit quoque capita columnarum Mariani templi Blachernensis auro atque argento. Cumque aram ejusdem templi reficere vellet, veterem imaginem suspensam invenit, eamque renovari jussit. Videns etiam muri incrustationem argento tectam jussit adimi et novam fieri.

Hic idem pientissimus imperator Romanus cum antiquam Dei Genitricis imaginem, quæ erat in Blachernis, occultatam tempore Constantini Copronymi iconomachi reperisset, ad cultum pristinum venerationemque revocavit.

Unde de eo loquens Baronius in *Annalibus* ad annum Christi 1037, scripsit : « Hoc anno Romanus imperator totus in erigendis et exornandis ecclesiis antiquam Dei Genitricis imaginem, quæ erat in Blachernis, occultatam tempore Constantini Copronymi iconomachi reperit, quam et ad cultum pristinum revocavit. Hæc Curopalata, et ex ipso Cedrenus. Cedreni autem verba res gestas dicti Romani imperatoris describentis hæc sunt : Tectorio opere amoto, inventa est imago in tabella coloribus depicta Deiparæ Christum ad pectus applicatum tenentis, quæ a Copronymo in istum usque diem per annos 500 duraverat integra. » Sic ibi. Inde contigit ejus ope et auxilio ut Romanus publico imperii munere laudabiliter perfunctus, omnium laudes, applausus et congratulationes in optima sua administratione recipere meruerit. A regione mortalitatis excessit anno post partum Virginis 1034, imperii 5, die 11 Aprilis.

CAPUT XII.

§ I. — De Sigismundo imperatore.

Sigismundus hujus nominis I, Occidentis impera-

tor, vir doctus et doctorum patronus, beatæ Virginis Dei Servatoris Parenti colendæ admodum pro-

pensus, inter alia obsequii sui in illam illustria documenta, sub dato Posonii, et alteri OEniponti confirmavit omnia jura monasterii beatæ Virginis Cellensis, et peregrinantes ad ecclesiam ejusdem beatæ Virginis Cellensis in suam protectionem suscepit. Decretum edidit, majus appellatum, quo omnes regni sui iudices ordinarios per gloriosam Virginem Mariam jurare coegit, quod omnibus et singulis coram eis litigantibus absque cujusvis personæ, divitis scilicet et pauperis acceptatione, omnibusque prece, præmio, favore et odio postpositis et remotis, prout scilicet secundum Deum et ejus justitiam faciendum cognoverint, justum et verum judicium et justitiam facturi essent. Neque

enim Sigismundus iudices suos tam sacrorum hostes fore credebatur, tamque impios atque fœdifragos, ut quæ per gloriosam Virginem Mariam jurati promississent in animum inducerent violare.

Anno 1453, cum Mantuam pervenisset, ut erat Deiparæ Virginis devotissimus, templum S. Mariæ Gratiarum, quod a Mantuana urbe quinque fere milliaribus distat, et ob innumera quæ ibi augustissima cælorum Regina mortalibus confert beneficia gratiarum, est fama et populorum concursu celeberrimum, visitare non omisit. Vitam hanc corruptibilem cum immortali commutavit anno 1440, in festo Conceptionis Mariæ Virginis, ætatis suæ 70, imperii anno 27.

CAPUT XIII.

§ I. — De Theodoro Lascaro imperatore.

Theodorus Lascarus, qui et Cyrus, Theodorus Duca Lascarus, Græcorum in Oriente imperator, de cujus vita et rebus gestis plura Gregoras, Cuspinianus, Volateranus, et alii; devotionis suæ erga sanctissimam Deiparam argumentum reliquit canonem deprecatorium, qui ex perantiquo codice cl. viri Leonis Allatii excerptus, a P. Ludovico Marraccio, fratre meo, Latinitate donatus est, ex quo quædam tantum extracta sunt:

« Salve, Propitiatorium animarum, Virgo Mater, quæ gaudium peperisti; salve, Regina; salve, Templum Christi; salve, Augustissima, salve, Tutela animarum simul et Firmamentum.

« Salve, beatæ vitæ Primitiæ; salve, maledictionis ablatrix Domina; salve, Deo Desponsata; salve, Christi Dei Nubes lucidissima; salve, Virgo divina quæ passionum pelagum divisisti.

« Salve, Lactatrix vitæ; salve, Verbi Mater, Dei Sponsa; salve, Stabilitas scientiarum; salve, angelorum Glorificatio; salve, Dei Mater; alve, Lucerna refulgens.

« Salve, quæ Christi caput fuisti; salve, pristini lapsus Relevatio; salve, Invicta; salve, Patrona mundi; salve, Immaculata; salve, regni Christi Dei Familiaritas.

« Largire mihi lacrymarum fontes, cordialem, o Deipara, humilitatem, vitam irreprehensibilem et conversationem puram, o mundissima, ut glorificem divinitas bonitatis tuæ. »

§ II. — De Theodosio Juniore imperatore.

Theodosius II, Orientis imperator, cujus insignem pietatem immensamque religionem commendat Baronius, tom. V *Annal.* ad an. Christi 425, ut erat Mariani cultus mirificus cultor, synagoga Judæorum in templi formam redacta, et pulchritudine atque amplitudine exornata Constantinopoli imperii sede, insignem Dei Matris ecclesiam construxit, ubi minoribus aliis adjectis ædificiis venerandam Dei Matris zonam in ipso sanctioris mensæ tumulo reposuit, et ex eo tempore ea Dei Matris ædes Sacri Tumuli nomen est consecuta. Hujus

opera et auxilio sacrosancta synodus Ephesina (auctoritate Cœlestini Pontificis indicta) congregata fuit. In ea damnatus Nestorius, præsul Constantinopolitanus, quod negaret sanctissimam Virginem Mariam vocari debere Deiparam. Idem sanctione edita damnavit libros impii Nestorii, eumque mandavit deportari in Oasim. Hujus imperatoris epistola ad divum Augustinum, Hipponensem episcopum, pro Deipara Virgine contra Nestorium, exstat in Templo eremitano sanctorum ac beatorum ordinis Augustiniani, parte prima, ex Bibliotheca monasterii S. Justinæ de Padua excerpta fideliter ac descripta. Hujus epistolæ meminit Liberatus in suo *Breviario*, ut in præfato eremitano templo p. 86, R. P. Ambrosius Staibanus Tarentinus, Augustinianus, S. theologiæ baccalaureus, testatur. In ea autem religiosissimus imperator post relatam nuper exortam, hæresim Nestorii, Mariam Virginem vere Deiparam impiissime pernegantis, ad concilium Ephesinum invitat Augustinum, ut ejus præsentia ac patrocinio felicitus de impietate pietas, de falsitate veritas triumpharet. Divus tamen Augustinus a Theodosio invitatus prius ad cœlitum concilium adiit, quam litteras acciperet, ut in sua *Aula sancta*, cap. 17, inquit Raderus. Hic idem religiosissimus imperator Theodosius validissimo Eugenii tyranni exercitui et viribus in prædam objectus ad imaginem Deiparæ magis orando quam feriendo pugnavit ac vicit, ut ex Eutropio, lib. xxii *Rerum Romanarum*, in suo *Regum Palladio*, diatriba 5, scribit Joannes du Rozier.

Corpus deposuit anno salutis 450, imperii 45, iv Kal. Augusti.

§ III. — De Theophilo imperatore.

Theophilus, Orientis imperator, Michaelis Baldi imperatoris filius, licet alioquin malus, tamen (ut in suis *Annalibus* sive *Historiarum Compendio* scribit Georgius Cedrenus) justitiam colens, et, ut putabat, erga sanctissimam Dei Matrem pietatem, singulis septimanis per viam publicam satellitibus stipatus, ad Blachernense ejusdem Deiparæ fanum equitabat, interque equitandum omnibus maxime

injuriis affectis vacabat, ut ii suas querelas proponere possent, neque ab sentibus et poenam metuentibus impedirentur.

Nec solum ad Deiparæ templum Blachernense singulis septimanis per vi feriam pro more procedebat, sed etiam ipsummet perquam venerabile templum sanctissimæ Deiparæ, quod in Blachernis extra urbis muros positum ab incursantibus Barbaris diripiebatur, intra mœnium septa clausit. Cum sacrarum imaginum hostis acerrimus contra easdem etiam persecutionem instaurasset, extremo morbo laborans, cum ex immodico dolore ac mœstitia animi qua tenebatur, paululum obdormisset, vidit in somnis sanctissimam Deiparam in ulnis gestantem Jesum puerum, ac terribili angelorum lucidissimorum satellitio circumseptam graviter sibi exprobrantium propter sacras ac venerandas imagines, ac continue cum ira verberantium. His vero ad longum satis tempus ita se habentibus, a somno excitatus Theophilus, atque hoc illucque caput nulla requie movens exclamare cœpit : Hei ! mihi misero, vapulo propter imagines, propter imagines cædor. Paulo post pensilem e collo Theostisti præfecti Coniglio osculatus imaginem, debitum naturæ solvit anno salutis nostræ 842, imperii sui anno 12. Quem defunctum, precibus Theodoræ conjugis ac sanctorum salutem consecutum scribit nonnemo.

CAPUT XIV.

De Zenone imperatore.

Zeno, Orientis imperator, qualis fuerit, affectum tamen suum erga Deiparentem haud obscure de-

claravit, dum Cyzici in Hellesponto permagnificum templum, quod olim oraculi jussu constructum fuerat, et Cybele deorum matri dicatum, eliminatis atque prostitutis simulacris, sanctissimæ Dei Matri Mariæ nomine dedicavit. Hic cum viduæ cujusdam filiam virginem ad libidinem suam exsatiandam subripuisset, vidua illa, summo dolore affecta, non cessabat vindictam petere a beata Virgine (cui valde erat addicta) contra imperatorem, orans eam et deprecans, ac cum lacrymis dicens : Vindica me de Zenone imperatore. Cum ergo multis diebus hoc fecisset, apparuit ei tandem per visum sancta Dei Genitrix dicens : Crede mihi, mulier, ultionem tuam sæpe facere volui ; sed manus ejus prohibet me. Erat enim valde misericors et eleemosynas faciens.

« Accepimus (verba sunt Michaelis Glycæ, *Annal.* p. 4) Zenonem imperatorem virgini cuidam vitium obtulisse ; cujus mater iniquo casum hunc animo ferens, continentibus perpetuæ illæ Deiparæque Virgini precibus supplicaverit, ut facinus istuc impunitum non relinqueret. Tandem ab ea divinam quamdam vocem hujusmodi verba profertentem auditam esse : Cupimus nos quidem injuriam tibi factam ulcisci, mulier, verum Zenonis dextera nos id facere nequaquam sinit. » Hic idem imperator Zeno scripsit ad Alexandrinos Honoticam Constitutionem a Nicephoro Callisto, lib. xvi, cap. 12, *Historiæ ecclesiasticæ* relatam, in qua Mariam, ut Virginem sanctam et Dei Genitricem deprecavit. Valedixit mortali vitæ anno Domini 490.

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

POLYANTHÆA MARIANA. (Continuatio.) 9

Liber XII. — Nomina et elogia Deiparæ Virginis Mariæ incipientia a littera N. 9

Liber XIII. — Nomina et elogia Mariæ incipientia a littera O. 38

Liber XIV. — Nomina et elogia Virginis Deiparæ incipientia a litt. P. 63

Liber XV. — Nomina et elogia Virginis Mariæ incipientia a litt. R. 174

Liber XVI. — Nomina et elogia Deiparæ Virginis incipientia a litt. S. 234

Liber XVII. — Nomina et elogia Mariæ incipientia a littera T. 330

Liber XVIII. — Nomina et elogia Virginis Deiparæ incipientia a litteris U. V. Z. 443

SECTIO QUINTA.

FAMILIA MARIANA.

I. — Pontifices Maximi Mariani, Liber unus.

Dedicatio operis. 593

Prefatio ad lectorem. 593

CAPUT PRIMUM. — De S. Petro. 597

Cap. II. — De Callisto I. 616

Cap. III. — De S. Dionysio I. 616

Cap. IV. — De S. Silvestro I. 616

Cap. V. — De S. Liberio I. 617

Cap. VI. — De S. Damaso I. 617

Cap. VII. — De Innocentio I. 618

Cap. VIII. — De Celestino I. 618

Cap. IX. — De Sixto III. 619

Cap. X. — De S. Leone I. 620

Cap. XI. — De S. Hilario. 620

Cap. XII. — De S. Gelasio I. 621

Cap. XIII. — De Symmacho I. 621

Cap. XIV. — De Joanne I. 621

Cap. XV. — De Joanne II. 621

Cap. XVI. — De S. Joanne III. 622

Cap. XVII. — De S. Gregorio I. 622

Cap. XVIII. — De Bonifacio IV. 623

Cap. XIX. — De S. Martino I. 626

Cap. XX. — De Eugenio I. 626

Cap. XXI. — De S. Agathone I. 627

Cap. XXII. — De S. Benedicto II. 627

Cap. XXIII. — De Sergio I. 627

Cap. XXIV. — De Joanne VII. 627

Cap. XXV. — De Gregorio II. 628

Cap. XXVI. — De Gregorio III. 628

Cap. XXVII. — De Stephano III. 629

Cap. XXVIII. — De Paulo I. 629

Cap. XXIX. — De Adriano I. 630

Cap. XXX. — De Leone III.	651
Cap. XXXI. — De Paschali I.	654
Cap. XXXII. — De Gregorio IV.	658
Cap. XXXIII. — De Sergio II.	640
Cap. XXXIV. — De Leone IV.	640
Cap. XXXV. — De Benedicto III.	642
Cap. XXXVI. — De Nicolao I.	645
Cap. XXXVII. — De Adriano II.	645
Cap. XXXVIII. — De Stephano VI.	644
Cap. XXXIX. — De Gregorio V.	644
Cap. XL. — De Gregorio VII.	644
Cap. XLI. — De Urbano II.	646
Cap. XLII. — De Paschali II.	648
Cap. XLIII. — De Gelasio II.	648
Cap. XLIV. — De Callisto II.	649
Cap. XLV. — De Innocentio II.	649
Cap. XLVI. — De Eugenio III.	650
Cap. XLVII. — De Adriano IV.	650
Cap. XLVIII. — De Alexandro III.	650
Cap. XLIX. — De Clemente III.	651
Cap. L. — De Celestino III.	652
Cap. LI. — De Innocentio III.	652
Cap. LII. — De Honorio III.	659
Cap. LIII. — De Gregorio IX.	671
Cap. LIV. — De Innocentio IV.	671
Cap. LV. — De Alexandro IV.	673
Cap. LVI. — De Urbano IV.	673
Cap. LVII. — De Nicolao IV.	673
Cap. LVIII. — De Celestino V.	674
Cap. LIX. — De Bonifacio VIII.	675
Cap. LX. — De Clemente V.	676
Cap. LXI. — De Joanne XXII.	677
Cap. LXII. — De Benedicto XII.	679
Cap. LXIII. — De Clemente VI.	679
Cap. LXIV. — De Urbano V.	680
Cap. LXV. — De Gregorio XI.	680
Cap. LXVI. — De Urbano VI.	684
Cap. LXVII. — De Bonifacio IX.	685
Cap. LXVIII. — De Innocentio VII.	688
Cap. LXIX. — De Alexandro V.	688
Cap. LXX. — De Martino V.	689
Cap. LXXI. — De Eugenio IV.	690
Cap. LXXII. — De Nicolao V.	690
Cap. LXXIII. — De Callisto III.	691
Cap. LXXIV. — De Pio II.	692
Cap. LXXV. — De Paulo II.	693
Cap. LXXVI. — De Sixto IV.	697
Cap. LXXVII. — De Innocentio VIII.	701
Cap. LXXVIII. — De Alexandro VI.	702
Cap. LXXIX. — De Julio II.	703
Cap. LXXX. — De Leone X.	707
Cap. LXXXI. — De Adriano VI.	711
Cap. LXXXII. — De Clemente VII.	712
Cap. LXXXIII. — De Paulo III.	718
Cap. LXXXIV. — De Julio III.	721
Cap. LXXXV. — De Marcello II.	723
Cap. LXXXVI. — De Paulo IV.	724
Cap. LXXXVII. — De Pio IV.	726
Cap. LXXXVIII. — De S. Pio V.	726
Cap. LXXXIX. — De Gregor. XIII.	730
Cap. XC. — De Sixto V.	735
Cap. XCI. — De Urbano VII.	737
Cap. XCH. — De Clemente VIII.	738
Cap. XCH. — De Paulo V.	740
Cap. XCIV. — De Gregorio XV.	747
Cap. XCV. — De Urbano VIII.	753

II. — Antistites Mariani, Liber unus.

Dedicatio operis.	763
Prefatio ad lectorem.	766

CAPUT PRIMUM.

§ 1. — De Ableberto, Camerac.	769
2. — De Acacio Melitenensi.	769
3. — De Achelnoto Cantuar.	769
4. — De Adalberto Pragensi.	769
5. — De Adalgotto Curiensi.	770
6. — De Adelberone Basil.	770
7. — De Adelboldo Traject.	770
8. — De Adelgisio Novariensi.	770
9. — De Adolpho Mogunt.	771
10. — De Adolpho Leodiensi.	771
11. — De Agathodoro Tarracon.	771
12. — De Agnello Ravennat.	771
13. — De Agricola Avenion.	771
14. — De Alberone Verdun.	772
15. — De Alberto Hierosolym.	772

16. — De Alberto Magno Ratisp.	772
17. — De Aldobrandino Nicos.	775
18. — De Alefrido Hildesheim.	776
19. — De Alexandro Alexand.	776
20. — De Alexandro Foroliv.	776
21. — De Alexandro Lucensi.	776
22. — De Alexandro Plocensi.	777
23. — De Alexandro Tersaet.	777
24. — De Alexandro, S. Domin.	780
25. — De Alexandro Ticinensi.	780
26. — De Aloysio Veronensi.	780
27. — De Alphano Salernitano.	781
28. — De Alphonso Abulensi.	781
29. — De Alphonso Bonon.	782
30. — De Alphonso Toletano.	782
31. — De Althelmo Schireburn.	782
32. — De Altamanno Patav.	785
33. — De Amato Nuscensi.	785
34. — De Amato Senonensi.	785
35. — De Ambrosio Compans.	785
36. — De Ambrosio Lamocensi.	784
37. — De Ambrosio Mediolan.	784
38. — De Ambrosio Calaritano.	788
39. — De Amedeo Lausann.	788
40. — De Amzone Taurinensi.	788
41. — De Amone Tullensi.	789
42. — De Amphiloquio Icon.	789
43. — De Amphiloquio Sydensi.	790
44. — De Anastasio Antioch.	790
45. — De Anastasio Interamn.	791
46. — De Anatolio CP.	791
47. — De Andrea Cretensi.	792
48. — De Andrea Fesulano.	794
49. — De Andrea Traiectensi.	796
50. — De Andrea Vladislav.	796
51. — De Andrea Orgellensi.	796
52. — De Andrea Asculano.	796
53. — De Anfrido Ultraject.	797
54. — De Angelo Rovinensi.	797
55. — De Angelo Gebennensi.	797
56. — De Angelo Tagastensi.	797
57. — De Angelo Tudertino.	798
58. — De Angelo Pacensi.	798
59. — De Angilberto Mediolan.	798
60. — De Annone Coloniensi.	798
61. — De Anselmo Cantuar.	800
62. — De Anselmo Moguntino.	805
63. — De Antipatro Bostreno.	805
64. — De Antonino Florentino.	805
65. — De Antonio Acernensi.	807
66. — De Antonio Asturiensi.	807
67. — De Antonio Carthag.	807
68. — De Antonio Gandensi.	807
69. — De Antonio Acernensi.	808
70. — De Antonio Barensi.	808
71. — De Antonio Granatensi.	808
72. — De Antonio Grassensi.	810
73. — De Apollinari Laodic.	810
74. — De Archangelo Tribun.	810
75. — De Ardighio Florentino.	810
76. — De Arnesio Coloniensi.	810
77. — De Arnoldo Trevirensi.	812
78. — De Arnoldo Acheront.	812
79. — De Arnoldo Pacensi.	812
80. — De Arnulpho Suession.	812
81. — De Aspreno Neapolit.	813
82. — De Athanasio Alexand.	813
83. — De Attico CP.	813
84. — De Audoeno Rhotomag.	815
85. — De Audomaro Morinensi.	815
86. — De Auitrio Traiectensi.	815
87. — De Augustino Hippon.	816
88. — De Augustino Isolan.	816
89. — De Augustino Nebiensi.	816
90. — De Augustino Convers.	816
91. — De Augustino Isolanensi.	818
92. — De Avito Claramontano.	818

CAPUT II.

§ 1. — De Bacchylo Messanensi.	818
2. — De Balduino Cantuar.	819
3. — De Baptista Pennensi.	819
4. — De Baptista Rhegiensi.	819
5. — De Barbato Benevent.	819
6. — De Bartholomæo CP.	820
7. — De Bartholom. Laudun.	820
8. — De Bartholomæo Coron.	820
9. — De Basilio Cæsariensi.	820

10. — De Basilio Seleuciensi.	820
11. — De Bennone Metensi.	821
12. — De Berardo Barensi.	821
13. — De Bernardino Nazar.	821
14. — De Bernardo Anglon.	822
15. — De Bernardo Calenensi.	822
16. — De Bernardo Mont. Alb.	822
17. — De Bernardo Toletano.	822
18. — De Bernardo Tolosano.	825
19. — De Bisantio Barensi.	825
20. — De Blasio Tribunensi.	825
21. — De Bodone Tullensi.	825
22. — De Bogumilo Gnesnensi.	824
23. — De Bonifacio Ferentino.	824
24. — De Bonifacio I. ausanensi.	824
25. — De Bonifacio Moguntino.	825
26. — De Bonito Arverno.	825
27. — De Brinolpho Scarensi.	826
28. — De Britio Martulensi.	827
29. — De Brunone Herbipol.	827
30. — De Brunone Hildesiano.	827
31. — De Broneo Signensi.	827
32. — De Burchardo Constant.	828
33. — De Burchardo Herbipol.	828

CAPUT III.

§ 1. — De Cæsario Iliberitano.	828
2. — De Cæsario Arelatensi.	829
3. — De Carolo Montis Reg.	829
4. — De Carolo Tornacensi.	829
5. — De Chiliano Herbipol.	829
6. — De Christophus Vecton.	829
7. — De Christophoro Cæsar.	829
8. — De Cæcilio Seduio Oretano.	830
9. — De Conrado Assisiensi.	830
10. — De Conrado Constant.	830
11. — De Conrado Frisingensi.	832
12. — De Conrado Traiectensi.	832
13. — De Constantino Const.	832
14. — De Corbiniano Frising.	832
15. — De Cornelio Bizontino.	835
16. — De Cornelio Gandavensi.	835
17. — De Cosma Majumano.	835
18. — De Cosmo Cellensi.	835
19. — De Cunero Leovardiensi.	834
20. — De Cypriano Carthagin.	834
21. — De Cyrillo Alexandrino.	835
22. — De Cyrillo CP.	837
23. — De Cyrillo Hierosolym.	838
24. — De Cyro Smyrnensi.	838

CAPUT IV.

§ 1. — De Dagiberto Novar.	839
2. — De Davide Menevensi.	839
3. — De Davide Benevent.	840
4. — De Decio Aleriens.	840
5. — De Deodato Nivernensi.	841
6. — De Desiderio Morinensi.	841
7. — De Desiderio Placent.	841
8. — De Didaco Bracharensi.	841
9. — De Didaco Cassanensi.	842
10. — De Didaco Hydruntino.	842
11. — De Didaco Nicæno.	842
12. — De Didaco Toletano.	842
13. — De Dionysio Alexand.	842
14. — De Dionysio Brugensi.	843
15. — De Dionysio Parisiensi.	843
16. — De Diodone Camerac.	846
17. — De Dominico Torcellano.	847
18. — De Donno Cænoman.	847
19. — De Donodo Senensi.	848
20. — De Dulcitio Agagnensi.	848
21. — De Dunstano Cantuar.	848
22. — De Durando Aniciensi.	849

CAPUT V.

§ 1. — De Eadmero, S. Andreæ	849
2. — De Eberhardo Salisburg.	849
3. — De Ecclesio Ravennat.	849
4. — De Edmundo Ardac.	851
5. — De Edmundo Cantuar.	852
6. — De Eginio Constantiensi.	853
7. — De Egwino Wigorniens.	853
8. — De Eleocadio Raven.	853
9. — De Eleutherio Tornac.	855
10. — De Eleuther. Mont. Mar.	855

11. — De Elia Aniciensi. 856
12. — De Eligio Noviomens. 856
13. — De Elpidio Toletano. 856
14. — De Emmanuele Segov. 857
15. — De Engelberto Colon. 857
16. — De Engranno Camerac. 857
17. — De Ennodio Ticinensi. 858
18. — De Epiphania Salamina. 858
19. — De Erulpho Verdensi. 861
20. — De Ernesto Pragensi. 861
21. — De Eskilo Lundunensi. 861
22. — De Ethelwoldo Vinton. 864
23. — De Eucharío Herbipol. 864
24. — De Eucherio Lugdun. 864
25. — De Everio Catanensi. 865
26. — De Eugenio Toletano. 865
27. — De Evodio Aniciensi. 865
28. — De Evodio Antiocheno. 866
29. — De Eusebio Vercellensi. 867
30. — De Eusebio Emiseno. 867
31. — De Eustachio Regiensi. 867
32. — De Eutychio CP. 867
33. — De Exuperio Bajocensi. 868
34. — De Exuperio Tolosano. 868

CAPUT VI.

- § 1. — De Fabricio Plebano. 869
2. — De Fausto Regiensi. 869
3. — De Felice Trevirensi. 869
4. — De Feliciano Fulginat. 869
5. — De Ferdinando Algarb. 869
6. — De Ferdinando Colon. 869
7. — De Fernando Limensi. 872
8. — De Ferrico Remensi. 875
9. — De Firmino Ambianensi. 875
10. — De Florentio Tuamensi. 875
11. — De Francisco Antuerp. 875
12. — De Francisco Astensi. 874
13. — De Francisco Atrebat. 874
14. — De Francisco Bobiensi. 874
15. — De Francisco Burgensi. 874
16. — De Francisco Camerac. 874
17. — De Francisco Fesulino. 875
18. — De Francisco Geben. 875
19. — De Francisco Mantuano. 875
20. — De Francisco Monopol. 876
21. — De Francisco Osabrug. 877
22. — De Francisco Segoviensi. 878
23. — De Francisco Abulensi. 879
24. — De Francisco Algarensi. 879
25. — De Friderico Aquileiensi. 879
26. — De Friderico Coloniensi. 880
27. — De Friderico Nebrøn. 880
28. — De Friderico Viennensi. 880
29. — De Frigidiano Lucensi. 881
30. — De Frithw. Cand. Cass. 881
31. — De Frontone Petragon. 881
32. — De Fructuoso Tarracon. 881
33. — De Fulberto Camerac. 882
34. — De Fulberto Carnotensi. 882
35. — De Fulgentio Ruspensi. 882

CAPUT VII.

- § 1. — De Gabriele Clodiensi. 883
2. — De Gabriele Mediolan. 883
3. — De Gabriele Rhemensi. 884
4. — De Gaugetico Trevirensi. 884
5. — De Gaspere Algarensi. 884
6. — De Gaudentio Brixien. 883
7. — De Gavino Abredonio. 885
8. — De Gebardo Salisburg. 886
9. — De Gebardo Constant. 886
10. — De Genesio Arvernorum. 886
11. — De Gennadio CP. 887
12. — De Genulpho Cadurcensi. 887
13. — De Georgio Aniciensi. 887
14. — De Georgio Antibariensi. 888
15. — De Georgio Nazareno. 888
16. — De Georgio Nicomed. 889
17. — De Gerardo Antiocheno. 890
18. — De Gerardo Cameraciensi. 891
19. — De Gerardo Cannadiensi. 891
20. — De Gerardo Hildesheim. 893
21. — De Germano CP. 893
22. — De Germano Moraviensi. 896
23. — De Gerone Coloniensi. 896
24. — De Gilberto Pictaviensi. 896
25. — De Gilberto Aquisiensi. 896

26. — De Godebaldo Ultraject. 896
27. — De Godefrido Spirensi. 897
28. — De Godefrido Hildesh. 897
29. — De Godescalco Atrebat. 898
30. — De Gonzalo Limensi. 898
31. — De Goswino Hieropol. 898
32. — De Gregorio Corinthio. 898
33. — De Gregorio Nazianzeno. 898
34. — De Gregorio Neocesar. 899
35. — De Gregorio Nysseno. 903
36. — De Gregorio Tauromenii. 904
37. — De Gregorio Terrac. 904
38. — De Gregorio Thessalon. 904
39. — De Gregorio Turonensi. 904
40. — De Grifphone, Maronit. 903
41. — De Gualterio Panormit. 906
42. — De Gualtero Pictaviensi. 906
43. — De Guaido Cameraciensi. 906
44. — De Guidone Aretino. 907
45. — De Guidone Cerviciensi. 908
46. — De Guidone Elnensi. 908
47. — De Guilielmo Atrebat. 908
48. — De Guilielmo Gandavensi. 909
49. — De Guilielmo Lodovensi. 909
50. — De Guilielmo Lugdunensi. 909
51. — De Guilielmo Vinton. 909
52. — De Guilielmo Parisiensi. 909
53. — De Gundisalvo Tolosano. 910

CAPUT VIII.

- § 1. — De Harduino Noviomens. 910
2. — De Hartmanno Brixien. 911
3. — De Haymone Alberstat. 911
4. — De Helia Aquileiensi. 911
5. — De Hemmingo Aboensi. 911
6. — De Henrico Brunsvic. 912
7. — De Henrico Cesarienti. 912
8. — De Henrico Constant. 912
9. — De Henrico Placentino. 912
10. — De Henrico Ruremund. 912
11. — De Hereberto Coloniensi. 912
12. — De Heriberto Aystetensi. 913
13. — De Hermagora Aquil. 913
14. — De Hermann Colonien. 913
15. — De Hermann Mimigern. 914
16. — De Hermann Monaster. 914
17. — De Hernando Granatensi. 914
18. — De Hesychio Hierosolym. 914
19. — De Hieronymo Albensi. 916
20. — De Hieron Monteregal. 916
21. — De Hieronymo Papiensi. 916
22. — De Hieronymo Salerno. 916
23. — De Hieronymo Vladislav. 916
24. — De Hierotheo Segoviensi. 917
25. — De Hilario Arelatensi. 918
26. — De Hildeberto Turonensi. 918
27. — De Hildulpho Trevirensi. 919
28. — De Hildwardo Tenerem. 919
29. — De Hippolyto Portaensi. 919
30. — De Hugolino CP. 920
31. — De Hugone Armacano. 920
32. — De Hugone Lincolnien. 920
33. — De Humberto Sebastensi. 921
34. — De Hunfrido Morinensi. 921

CAPUT IX.

- § 1. — De Jacobo Audomarensi. 921
2. — De Jacobo Christopol. 921
3. — De Jacobo Hispalensi. 922
4. — De Jacobo Januensi. 923
5. — De Jacobo Laquedonensi. 922
6. — De Jacobo Lausannensi. 924
7. — De Jacobo Mechliniensi. 924
8. — De Jacobo Nisibensi. 925
9. — De Jacobo Plocensi. 926
10. — De Jacobo Zemoniensi. 927
11. — De Ignatio Antiocheno. 927
12. — De Ildephonso Toletano. 950
13. — De Inguelrano Camerac. 956
14. — De Injurioso Turonensi. 957
15. — De Joanne Aceraensi. 957
16. — De Joanne Ethiopie. 957
17. — De Joanne Antiocheno. 958
18. — De Joanne Antuerpiensi. 958
19. — De Joanne Aquiscintino. 958
20. — De Joanne Atrebatensi. 958
21. — De Joanne Bambergensi. 958
22. — De Joanne Bellicensi. 959

23. — De Joanne Brixien. 959
24. — De Joanne Cabilonensi. 959
25. — De Joanne Cantuariensi. 960
26. — De Joanne Compostel. 960
27. — De Joanne Comubrie. 960
28. — De Joanne CP. 960
29. — De Joanne Eboracensi. 963
30. — De Joanne Euchaitarum. 963
31. — De Joanne Gnesnensi. 963
32. — De Joanne Hildersem. 964
33. — De Joanne Korkagen. 964
34. — De Joanne Landawensi. 964
35. — De Joanne Laudunensi. 964
36. — De Joanne Lodovensi. 965
37. — De Joanne Milnensi. 965
38. — De Joanne Moguntino. 965
39. — De Joanne alio Mogunt. 965
40. — De Joanne Monopolit. 967
41. — De Joanne Placentino. 967
42. — De Joanne Ravennat. 967
43. — De Joanne Sebastien. 968
44. — De Joanne Senensi. 968
45. — De Joanne Thessalon. 969
46. — De Joanne Tornacensi. 969
47. — De Joanne alio Tornac. 969
48. — De Joanne Tossiniano. 969
49. — De Joanne Trevirensi. 969
50. — De Joanne Tungren. 969
51. — De Joanne Valentin. 969
52. — De Joanne Viennensi. 950
53. — De Joanne alio Vienn. 950
54. — De Joanne Vladislav. 950
55. — De Joanne Usbitensi. 951
56. — De Joanne Aquilonensi. 951
57. — De Joanne Aretino. 951
58. — De Joanne Rovensi. 952
59. — De Joanne alio CP. 952
60. — De Joanne Hierosolymit. 952
61. — De Joanne Icondensi. 952
62. — De Joanne Juvenatensi. 953
63. — De Joanne Muranensi. 953
64. — De Joanne Portus Divit. 953
65. — De Joanne Ratisponensi. 953
66. — De Iodoco Spirensi. 953
67. — De Iona Aurelianensi. 953
68. — De Josepho Aleriensi. 954
69. — De Josepho Oriolano. 954
70. — De Josepho Thessalonie. 954
71. — De Ireneo Lugdunensi. 954
72. — De Isidoro Fulginat. 955
73. — De Isidoro Hispalensi. 955
74. — De Isidoro Thessalonie. 956
75. — De Juliano Conchensi. 958
76. — De Juliano Toletano. 958
77. — De Julio Adjacensi. 958
78. — De Julio Juvenacensi. 958
79. — De Ivone Carnotensi. 959
80. — De Ivone Cracoviensi. 959
81. — De Juvenali Hierosol. 959
82. — De Juvenali Salutiensi. 960

CAPUT X.

- § 1. — De Lavino Machlin. 960
2. — De Lamberto Atrebat. 960
3. — De Lamberto Constant. 964
4. — De Landulpho Taurin. 964
5. — De Laurentio Dublin. 964
6. — De Laurentio Gnesnensi. 966
7. — De Laurentio Veneto. 967
8. — De Lazaro Massiliensi. 968
9. — De Leandro Hispalensi. 968
10. — De Ledrado Lugdunensi. 968
11. — De Leontio Burdigal. 968
12. — De Leontio Neapol. Cyp. 969
13. — De Lixica Toletano. 969
14. — De Luca Vladislaviensi. 969
15. — De Lucifero Senensi. 970
16. — De Ludovico Aceraensi. 970
17. — De Ludovico Mantuano. 970
18. — De Ludovico Tolosano. 970
19. — De Ludovico Tornacensi. 972
20. — De Lutholpho August. 972
21. — De Lupo CesarAugust. 972

CAPUT XI.

- § 1. — De Machario Antioch. 972
2. — De Machario Epidaur. 973
3. — De Machario Philadelp. 973

4. — De Magno Heracliensi. 973
5. — De Mainard. Comaclensi. 973
6. — De Malachia Dunensi. 973
7. — De Marciano Syracus. 974
8. — De Marciano Constantini. 974
9. — De Marco Caesaraugust. 974
10. — De Marco Fulginate. 975
11. — De Marco Tuglilensi. 975
12. — De Mario Salernitano. 975
13. — De Marquardo. 976
14. — De Marsilio, S. Sebast. 976
15. — De Martino Algeriensi. 976
16. — De Martino Barcinon. 976
17. — De Martino Gnesnensi. 977
18. — De Martino Siguntino. 977
19. — De Martino Turonensi. 977
20. — De Martino Vercellensi. 978
21. — De Materno Tungrensi. 978
22. — De Mathano Sancton. 981
23. — De Matthæo Ephesino. 981
24. — De Matthæo Aberdon. 981
25. — De Matthia Genseni. 981
26. — De Matthia Spirensi. 982
27. — De Matthia Vladislav. 983
28. — De Maurilio Andegav. 983
29. — De Maurilio Rothomag. 983
30. — De Mauritio Cenomann. 984
31. — De Mauritio Massalub. 985
32. — De Mauritio Parisiensi. 985
33. — De Mauro Casenate. 986
34. — De Maximiliano Tornac. 986
35. — De Maximo Gradensi. 986
36. — De Maximiano Ravenn. 987
37. — De Maximo Regiensi. 987
38. — De Maximo Taurinensi. 987
39. — De Meinwerco Paderb. 988
40. — De Melchioro Parag. 989
41. — De Melchioro Rossensi. 990
42. — De Mellone Rhotomagensi. 990
43. — De Memmio Catalaun. 990
44. — De Methodio Tyrensi. 990
45. — De Metrophane Smyrn. 992
46. — De Michaelæ Merspurg. 992
47. — De Michaelæ Salubriensi. 992
48. — De Milone Aurelianensi. 993
49. — De Milone Morinensi. 994
50. — De Modesto Hierosol. 994
51. — De Monupho Trajectensi. 994

CAPUT. XII.

- § 1. — De Neapolione Perusino. 994
2. — De Nicasio Remensi. 994
3. — De Nicephoro Croton. 994
4. — De Nicolao Barensi. 995
5. — De Nicolao Dyrrach. 995
6. — De Nicolao Lexoviensi. 995
7. — De Nicolao Massiliensi. 995
8. — De Nicolao Myrensi. 995
9. — De Nicolao Polinianiensi. 997
10. — De Nicolao Recinetensi. 997
11. — De Nicolao Vladislav. 998
12. — De Nicolao Waterford. 998
13. — De Nivelone Suesion. 999
14. — De Norberto Magdeb. 999
15. — De Notgero Leodiensi. 999
16. — De Notherio Veronensi. 1000
17. — De Nithardo Bamberg. 1000
18. — De Nithardo Bamberg. 1000

CAPUT. XIII.

- § 1. — De Octavio Panormit. 1000
2. — De Odone Bajocensi. 1000
3. — De Odone Cameracensi. 1001
4. — De Onuphrio Florent. 1001
5. — De Oobaldo Trajectensi. 1001
6. — De Oswaldo Wigorn. 1001
7. — De Othwino Hildenesch. 1002
8. — De Ottone Bambergensi. 1002

CAP. XIV.

- § 1. — De Faride Salisburg. 1003
2. — De Paschali Burgensi. 1004
3. — De Paulino Lucensi. 1005
4. — De Paulo Atrebatensi. 1005
5. — De Paulo Brixiensi. 1006
6. — De Paulo Burgensi. 1006

7. — De Paulo Derthonensi. 1006
8. — De Paulo Emisseno. 1006
9. — De Paulo Vladislaviensi. 1006
10. — De Peregrino Antiss. 1007
11. — De Petro Alexandrino. 1007
12. — De Petro Antiocheno. 1007
13. — De Petro Arequipensi. 1008
14. — De Petro Caesaraugust. 1008
15. — De Petro Carnotensi. 1008
16. — De Petro Cariensi. 1008
17. — De Petro CP. 1009
18. — De Petro alio CP. 1009
19. — De Petro Equilino. 1012
20. — De Petro Hierosolym. 1012
21. — De Petro Hispalensi. 1012
22. — De Petro Iprensi. 1013
23. — De Petro Neapolitano. 1013
24. — De Petro Norvicensi. 1013
25. — De Petro Pampilon. 1013
26. — De Petro Parisiensi. 1013
27. — De Petro Picensi. 1013
28. — De Petro Ravennatensi. 1014
29. — De Petro Senogalliens. 1014
30. — De Petro Tarentasiensi. 1014
31. — De Petro Vigevanensi. 1015
32. — De Petro Upsalensi. 1015
33. — De Petro Cajetano. 1016
34. — De Petro alio Hierosol. 1016
35. — De Petro Siguntino. 1016
36. — De Petronio Bonon. 1016
37. — De Philippo Bamberg. 1017
38. — De Philippo Neapolit. 1017
39. — De Philippo Trevirensi. 1017
40. — De Philippo Jaccensi. 1019
41. — De Philotheo CP. 1020
42. — De Photio CP. 1020
43. — De Piatone Tornacensi. 1021
44. — De Pio Hispalensi. 1021
45. — De Pimino Meldensi. 1021
46. — De Placido Alexanensi. 1021
47. — De Polycarpo Smyrn. 1022
48. — De Pomponio Neopol. 1022
49. — De Poppone Aquil. 1022
50. — De Potentiano Senon. 1022
51. — De Pothino Lugdun. 1023
52. — De Proclo CP. 1023
53. — De Prosdodimo Patav. 1024
54. — De Pulchro Viridun. 1026

CAPUT XV.

1. — De Rabano Moguntin. 1027
2. — De Rachone Arverno. 1027
3. — De Rachone Eduensi. 1027
4. — De Raphaelæ Ragusæ. 1028
5. — De Raynaldo Barensi. 1028
6. — De Rathodo Tornacensi. 1029
7. — De Rathodo Trajectensi. 1029
8. — De Raymundo Tiracon. 1030
9. — De Regino Constant. 1030
10. — De Remigio Dorcest. 1030
11. — De Remigio Remensi. 1031
12. — De Richardo Armacan. 1031
13. — De Richardo Cicest. 1031
14. — De Richardo Dunelm. 1031
15. — De Richardo Remensi. 1032
16. — De Roberto Aquinate. 1032
17. — De Roberto Lincoln. 1032
18. — De Roberto Wellensi. 1032
19. — De Roderico Toletano. 1032
20. — De Rodolpho Halberst. 1032
21. — De Rogerio Bituricensi. 1033
22. — De Romano Rothomag. 1033
23. — De Romualdo Barensi. 1033
24. — De Romualdo Monopol. 1033
25. — De Romualdo Salern. 1034
26. — De Romulo Fesulano. 1034
27. — De Rosimano Polinian. 1035
28. — De Rothardo Camerac. 1035
29. — De Rudolpho Vratislav. 1035
30. — De Ruperto Vaughn. 1035
31. — De Ruthio Scoto. 1036
32. — De Rutilio Lauretano. 1856

CAPUT XVI.

- § 1. — De Sampson Remensi. 1037
2. — De Sanctio Salmatic. 1037
3. — De Sanctio Toletano. 1037
4. — De Saviniano Senon. 1038

5. — De Scipione Casalensi. 1039
6. — De Scrutario Aniciensi. 1039
7. — De Sebastiano Mogunt. 1040
8. — De Sebastiano Nixæ. 1040
9. — De Sergio Damasceno. 1040
10. — De Servatio Traject. 1040
11. — De Sever. Septemped. 1041
12. — De Severo Alexandrino. 1041
13. — De Sicardo Cremonensi. 1042
14. — De Siffredo Carpenter. 1042
15. — De Sigefrido Mogunt. 1042
16. — De Sigefrido Spirensi. 1043
17. — De Sigewino Colon. 1043
18. — De Sigone Claromont. 1043
19. — De Simone Eliensi. 1043
20. — De Simperto August. 1043
21. — De Simplicio Convers. 1043
22. — De Sophronio Hieros. 1044
23. — De Spiridione Trimit. 1044
24. — De Stanislao Plocensi. 1043
25. — De Stephano Camerac. 1043
26. — De Stephano Capuano. 1043
27. — De Stephano Leodic. 1043
28. — De Stephano Turon. 1046
29. — De Stephano Cephalud. 1046
30. — De Suenone Danorum. 1046
31. — De Sulpitio Bituricensi. 1047
32. — De Switherto Werd. 1047
33. — De Symmacho Capuano. 1047

CAPUT XVII.

- § 1. — De Tammone Verdensi. 1047
2. — De Tarasio CP. 1047
3. — De Theobaldo Assisiat. 1047
4. — De Theodoro Cyri. 1048
5. — De Theodor Citizensi. 1049
6. — De Theodorico Colon. 1049
7. — De Theodorico Colon. 1050
8. — De Theodorico Magdeb. 1051
9. — De Theodorico Metensi. 1051
10. — De Theodorico Trevir. 1052
11. — De Theod. Anas'asiop. 1052
12. — De Theodoro Caesaraug. 1054
13. — De Theodoro Cariensi. 1054
14. — De Theodosio Syracus. 1054
15. — De Theodoto Ancyran. 1054
16. — De Theoduino Leod. 1055
17. — De Theolepto Philad. 1055
18. — De Theophane Nicæno. 1056
19. — De Theophane Taum. 1057
20. — De Theophylacto Bulg. 1057
21. — De Thoma Cantuar. 1057
22. — De Thoma Imolensi. 1060
23. — De Thoma Panamensi. 1060
24. — De Thoma Senensi. 1061
25. — De Thoma Valentino. 1061
26. — De Thoma Vicecomp. 1064
27. — De Thoma Cameracensi. 1065
28. — De Thoma Hierosolym. 1065
29. — De Thoma Veneto. 1066
30. — De Timotheo Ephesino. 1066
31. — De Timotheo Strongul. 1066
32. — De Tito Bostreno. 1066
33. — De Toribio Limensi. 1067
34. — De Tricidio Paduano. 1069
35. — De Trophimo. 1069

CAPUT XVIII.

- § 1. — De Valerio Algarensi. 1069
2. — De Valerio Lucensi. 1069
3. — De Vasco Eborensi. 1069
4. — De Udalrico Augustano. 1070
5. — De Udono Magdeburg. 1071
6. — De Vedasto Atrebat. 1072
7. — De Venantio Pictav. 1072
8. — De Verano Cavellie. 1072
9. — De Victore Bononiensi. 1073
10. — De Vidone Aquensi. 1073
11. — De Vigilio Antissiodor. 1073
12. — De Vigilio Tridentino. 1074
13. — De Villano Eugubino. 1074
14. — De Vincentio Bellovac. 1074
15. — De Vincentio Gravin. 1074
16. — De Vindiciano Atrebat. 1074
17. — De Virone Scoto. 1074
18. — De Vitaliano Capuano. 1075
19. — De Uriele Moguntino. 1075

20. — De Walfrido Eborac. 1075
21. — De Wernhario Argent. 1076
22. — De Wilboldo Camerac. 1076
23. — De Wilfrido Hangustad. 1076
24. — De Willigiso Moguntino. 1076

CAPUT XIX.

- § 1. — De Zaccharia Chrisopol. 1076
2. — De Zaccharia Gard. 1076
3. — De Zaysone August. 1076
4. — De S. Zenone Veron. 1077

III. — *Purpura Mariana, liber unus.*

- Dedicatio operis. 1078
Præfatio ad lectorem. 1079

CAPUT PRIMUM.

- § 1. — De Achille de Grassis. 1081
2. — De Adam Eston. 1083
3. — De Egidio Alkernotio. 1083
4. — De Egidio Columna. 1083
5. — De Agapito Columna. 1083
6. — De Alano Coetiv. 1086
7. — De Alberico Cassinensi. 1086
8. — De Alberto Atriaco. 1087
9. — De Alexandro Estensi. 1089
10. — De Alexandro Farnes. 1090
11. — De Alexandro Oliva. 1094
12. — De Alexandro Peretto. 1093
13. — De Alexandro Riario. 1096
14. — De Alexandro Sfortia. 1097
15. — De Alexandro Ursino. 1097
16. — De Aloysio Estensi. 1097
17. — De Alphonso Richel. 1098
18. — De Andrea Atriaco. 1099
19. — De Andr. Matth Palm. 1099
20. — De Andrea Signino. 1099
21. — De Anselmo Mantuano. 1100
22. — De Antonio Barberino. 1100
23. — De Antonio Cajetano. 1101
24. — De Antonio Caraffa. 1101
25. — De Antonio Casino. 1102
26. — De Ant. Jac. Venerio. 102
27. — De Anton. Maria Gallo. 1102
28. — De Ant. Maria Salviato. 1103
29. — De Antonio de Monte. 1104
30. — De Antonio Sanctacr. 1105
31. — De Antonio Saulio. 1106
32. — De Aratore N. 1106
33. — De Armando Richelieu. 1107
34. — De Arnuldo Vetz. 1109
35. — De Ascanio Columna. 1109
36. — De Augustino Cusano. 1109
37. — De August. Galamino. 1110
38. — De Augustino Oregio. 1110
39. — De Augustino Valerio. 1111
40. — De Auxia de Podio. 1111

CAPUT II.

- § 1. — De Bartholomæo Cæcio 1111
2. — De Benedicto Justiniano 1113
3. — De Benedicto Ubaldo. 1113
4. — De Bern. de Ambasia. 1114
5. — De Bernardo Divitio. 1114
6. — De Bern. Maciejowski. 1114
7. — De Bernardo Sandoval. 1113
8. — De Bernardo Uberio. 1113
9. — De Bertrando de Monte Faventio. 1116
10. — De Bertrando a Turre. 1116
11. — De Bessarione Trapez. 1119
12. — De Bonav. Baduario. 1119
13. — De S. Bonav. Fidanza. 1120

CAPUT III.

- § 1. — De Cæsare Baronio. 1131
2. — De Cæsare Montio. 1137
3. — De S. Carolo Borrom. 1138
4. — De Carolo I a Lothar. 1146
5. — De Carolo II a Lothar. 1146
6. — De Carolo III a Lothar. 1146
7. — De Carolo a S. Spiritu. 1147
8. — De Christop. Madrucio. 1147
3. — De Clem. Molentiano. 1147

10. — De Conradò Egmonis de Urach. 1148
11. — De Constant. Sarnano. 1148
12. — De Cynthio Guidonis de Papa. 1150

CAPUT IV.

- § 1. — De Decio Caraffa. 1150
2. — De Dominico Gymnasio. 1150
3. — De Dominico Pinello. 1161
4. — De Domin. de Ruvere. 1161
5. — De Dominico Tusco. 1161

CAPUT V.

- § 1. — De Elziario de Subrano. 1161
2. — De Evangel. Pallotta. 1161

CAPUT VI.

- § 1. — De Federico Borrom. 1164
2. — De Federico Cosio. 1170
3. — De Felice Centino. 1171
4. — De Ferdin. Atriaco. 1172
5. — De Ferdin. Gonzaga. 1177
6. — De Ferdin. Mediceo. 1177
7. — De Ferrico de Clun. 1178
8. — De Fr. a Detrichstein. 1178
9. — De Francisco Alidiso. 1179
10. — De Francisco Boncompagno. 1179
11. — De Francisco Gioiosa. 1179
12. — De Francisco Gonzaga. 1180
13. — De Francisco Lando. 1181
14. — De Fr. Maria de Monte. 1181
15. — De Francisco Pacieco. 1181
16. — De Franc. Quignonio. 1182
17. — De Fr. Rochefoucauld. 1182
18. — De Francisco Toletto. 1183
19. — De Franc. Vendiamino. 1187
20. — De Francisco Zabarella. 1188
21. — De Francisco Ximeno. 1188
22. — De Fulvio Corneo. 1192

CAPUT VII.

- § 1. — De Gabriele Paleotto. 1192
2. — De Gabriele Tressio. 1193
3. — De Gaspere Borgia. 1194
4. — De Gaspere Contareno. 1196
5. — De Georgio Costa. 1196
6. — De Georgio Radzivil. 1197
7. — De Goffrido Vindocin. 1197
8. — De Gregorio Cortesio. 1201
9. — De Guala de Bicheris. 1203
10. — De Guldono Ascanio Sfortia. 1203
11. — De Guidone de Pore. 1205
12. — De Gulielmo de Agrifol. 1205
13. — De Gulielmo Alano. 1205
14. — De Gulielmo Estoutev. 1206
15. — De Gulielmo Syrleto. 1206

CAPUT VIII.

- § 1. — De Haymerico Burgundo. 1207
2. — De Henrico Caetano. 1207
3. — De Henrico de Card. 1207
4. — De Henrico Lusitano. 1208
5. — De Henrico Minutulo. 1208
6. — De Hieronymo Pamph. 1209
7. — De Hieron. Rusticue. 1210
8. — De Hieron. de Ruvere. 1210
9. — De Hieronymo Serip. 1211
10. — De S. Hieron. Siridon. 1212
11. — De Hieronymo Vidono. 1219
12. — De Hieronymo Xaverio. 1220
13. — De Hippolyto Estensi. 1220
14. — De Horatio Justiniano. 1220
15. — De Hug de S. Charo. 1221
16. — De Hugone Verdala. 1236
17. — De Hugone de S. Vict. 1226

CAPUT IX.

- § 1. — De Jacobo Columna. 1231
2. — De Jacobo de Vitriaco. 1231
3. — De Joanne Castellar. 1234
4. — De Joanne Columna. 1234
5. — De Joanne Diacono. 1234
6. — De Joanne Dominici. 1235
7. — De Joanne Fischerio. 1235
8. — De Joanne Franciogia. 1237
9. — De J. Franc. a Bañeo. 1238

10. — De J. Fr. Gambara. 1238
11. — De Joanne Gazzia Milluo. 1238
12. — De J. de la Grolaye. 1240
13. — De Joanne Hailgrinio. 1240
14. — De Joanne Morono. 1243
15. — De Joanne Oczko. 1244
16. — De Joanne Salviato. 1244
17. — De Joanne Siliceo. 1244
18. — De J. Turcremata. 1245
19. — De J. Vinc. Gonzaga. 1247
20. — De Joannettino Doria. 1248
21. — De Jordano de Caccano. 1249
22. — De Jordano Ursino. 1249
23. — De Jul. Ant. Sancterio. 1249
24. — De Julio de Ruvere. 1250

CAPUT XIII.

- § 1. — De Latino Frangipane. 1251
2. — De Latino Ursino. 1254
3. — De Laurentio Cibo. 1254
4. — De B. Lud. Alemando. 1254
5. — De Ludovico Barry. 1257
6. — De Ludovico Borbonio. 1257
7. — De Ludov. Ludovisio. 1258
8. — De Ludov. Madruccio. 1268
9. — De Ludovico de Torres. 1268

CAPUT XI.

- § 1. — De Marcello Lantes. 1269
2. — De Marco Sittico ab Altemps. 1269
3. — De Marco Virgerio. 1270
4. — De Marcano Perbened. 1282
5. — De Matthæo Remensi. 1280
6. — De Michaelæ Boneio. 1281

CAPUT XII.

- § 1. — De Nicolao Alberгато. 1282
2. — De Nicolao Capoccio. 1283
3. — De Nicolao de Cusa. 1283
4. — De Nicolao Gaetano. 1287
5. — De Nicolao de Romanis. 1288
6. — De Nic. de Tudeschis. 1288

CAPUT XIII.

- § 1. — De Octavio Aquaviva. 1289
2. — De Odoardo Farnesio. 1289
3. — De Odone de Chateau-Roux. 1289
4. — De Oliverio Caraffa. 1290
5. — De Othone Truschis. 1290

CAPUT XIV.

- § 1. — De Pandulph. Ostiensis. 1291
2. — De Paulo Em. Sfondrato. 1291
3. — De Paulo de Aretio. 1292
4. — De Petro Aldobrandino. 1294
5. — De Petro de Alliaco. 1295
6. — De Petro de Abusson. 1296
7. — De Petro Aureolo. 1297
8. — De Petro Berullio. 1298
9. — De Petro Camporeo. 1307
10. — De Petro Capoccio. 1309
11. — De Petro Capuano. 1308
12. — De Petro Columna. 1309
13. — De S. Petro Damiano. 1310
14. — De Petro Deza. 1318
15. — De Petr. Don. Cæcio. 1319
16. — De Petro de Fuxo. 1320
17. — De P. Gonz. de Mendoza. 1320
18. — De Petro de Luxemb. 1321
19. — De Pet. Maria Burgh. 1322
20. — De P. Paulo Crescentio. 1322
21. — De Petro Pazmany. 1323
22. — De Petro Valerio. 1327
23. — De Philippo Bavaro. 1328
24. — De Ph. Boncompagno. 1328
25. — De Phil. a Ferrara. 1329
26. — De Phil. Vastavillano. 1329
27. — De Pompeio Aragonio. 1330
28. — De Pompeio Columna. 1330

CAPUT XV.

- § 1. — De Raphaele Riario. 1331
2. — De S. Raym. Nonnato. 1331
3. — De Raym. Peraldo. 1334
4. — De Raynerio Capoccio. 1335

5. — De Reginaldo Polo. 1336
 6. — De Riccardo Petrono. 1337
 7. — De Roberto Bellarm. 1337
 8. — De Roberto Nobilio. 1342
 9. — De Rodulpho de Chevr. 1343
 10. — De Rodulpho Pio. 1343

CAPUT XVI.

- § 1. — De Scipione Burgh. 1346
 2. — De Scipione Cobellutio. 1346
 3. — De Scipione Gonzaga. 1349
 4. — De Silvio Antoniano. 1349
 5. — De Simone de Langh. 1351
 6. — De Simone Talliavia. 1351
 7. — De Stanislao Hosio. 1352
 8. — De Stephano Fossanova. 1356
 9. — De Stephano Palosio. 1356

CAPUT XVII.

- § 1. — De Thoma de Capua. 1357
 2. — De Thoma Jorsio. 1357
 3. — De Thoma de Vio Cajet. 1357

CAPUT XVIII.

- § 1. De — Vinc. Justiniano. 1363
 2. — De Vincentio Laureo. 1363
 3. — De Vitali a Furno. 1363
 4. — De Wilhelmo Enckenw. 1367

IV. — *Cæsares Mariani,*
liber unus. 1367

- Dedicatio operis. 1367
 Lectori præfatio. 1369

CAPUT PRIMUM.

- § 1. — De Alberto I, Austr. 1369
 2. — De Alberto II, Austr. 1371
 3. — De Alexio Comneno. 1371
 4. — De Andronico Seniore. 1372
 5. — De Andronico Juniore. 1374
 6. — De Arcadio. 1374
 7. — De Arnulpho. 1375

CAPUT II.

- § 1. — De Balduino Belga. 1375

2. — De Basilio Macedone. 1375
 3. — De Basilio Porphyrog. 1377

CAPUT III.

- § 1. — De Carolo Calvo. 1379
 2. — De Carolo Crasso. 1381
 3. — De Carolo Magno. 1381
 4. — De Carolo IV. 1385
 5. — De Carolo V. 1384
 6. — De Conrado II. 1387
 7. — De Constante. 1388
 8. — De Constantino Duca. 1388
 9. — De Constantino Magno. 1388
 10. — De Const. Monomacho. 1390
 11. — De Const. Paleologo. 1392
 12. — De Const Pogonato. 1392
 13. — De Constantino VII. 1395
 14. — De Constantino VIII. 1395

CAPUT IV.

- § 1. — De Emman. Comneno. 1395
 2. — De Emm. Palæologo. 1396

CAPUT V.

- § 1. — De Federico I. 1415
 2. — De Federico II. 1416
 3. — De Federico III. 1417
 4. — De Ferdinando I. 1417
 5. — De Ferdinando II. 1418
 6. — De Ferdinando III. 1429
 7. — De Ferdinando IV. 1444

CAPUT VI.

- § 1. — De S. Henrico II. 1447
 2. — De Henrico III. 1449
 3. — De Henrico IV. 1450
 4. — De Henrico V. 1450
 5. — De Henrico VI. 1450
 6. — De Henrico VII. 1451
 7. — De Heraclio. 1451

CAPUT VII.

- § 1. — De Joan. Cantacuzeno. 1453

2. — De Joanne Comneno. 1454
 3. — De Joanne Duca. 1455
 4. — De Joanne Xemisca. 1456
 5. — De Isaacio Angelo. 1456
 6. — De Justiniano. 1457
 7. — De Justino II. 1459

CAPUT VIII.

- § 1. — De Leone. 1459
 2. — De Leone VI. 1363
 3. — De Lothario II. 1465
 4. — De Lothario III. 1465
 5. — De Ludovico I. 1463
 6. — De Ludovico III. 1466
 7. — De Ludovico IV. 1466

CAPUT IX.

- § 1. — De Marciano. 1469
 2. — De Matth. Cantacuzeno. 1470
 3. — De Mauritio. 1471
 4. — De Maximiliano I. 1472
 5. — De Maximiliano II. 1474
 6. — De Mich. Curopalate. 1474
 7. — De Mich. Palæologo. 1474

CAPUT X.

- § 1. — De Othone. 1475
 2. — De Othone II. 1475
 3. — De Othone III. 1476

CAPUT XI.

- § 1. — De Rodulpho. 1477
 2. — De Romano IV. 1478

CAPUT XII.

- De Sigismundo. 1478

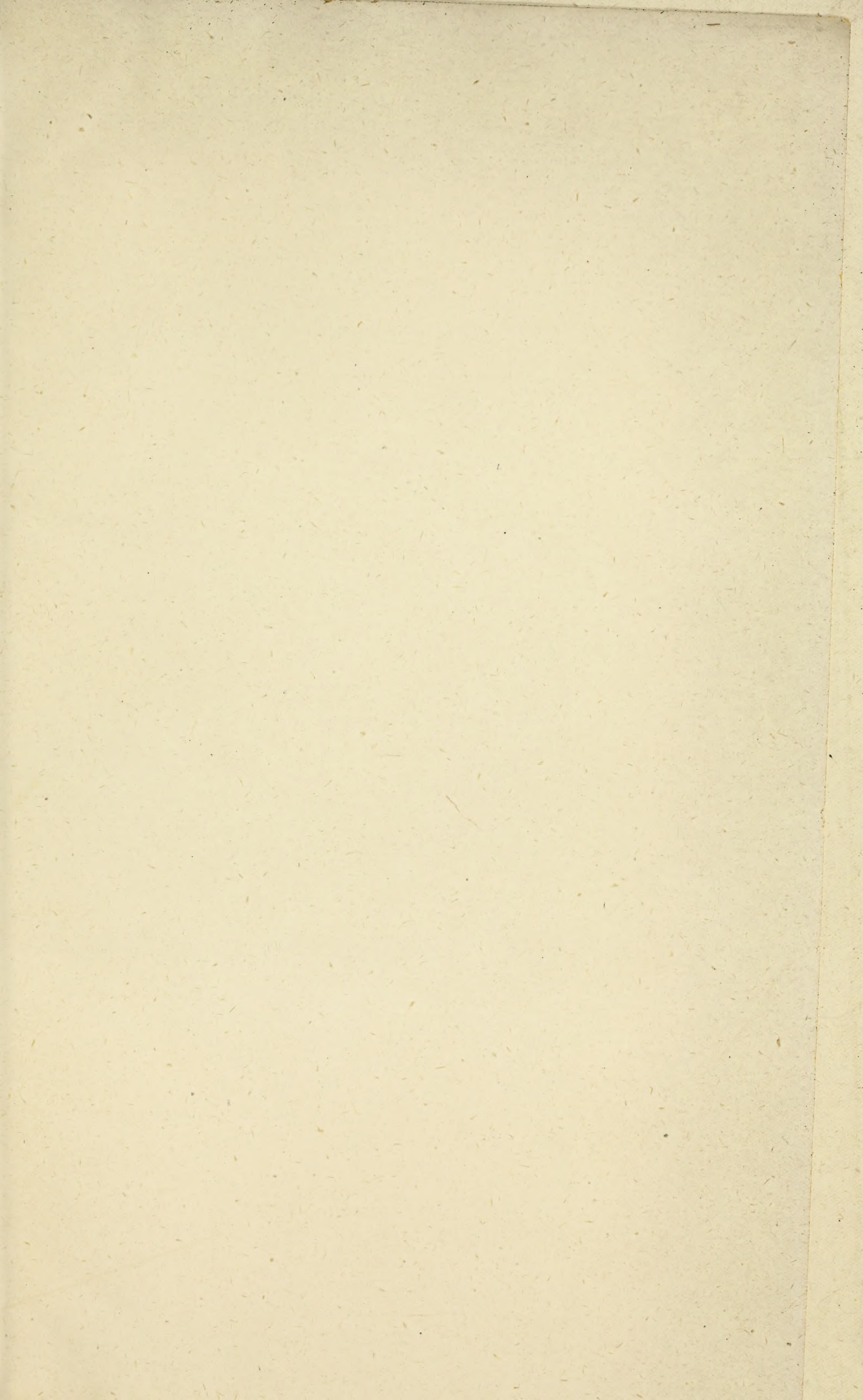
CAPUT XIII.

- § 1. — De Teodoro Lascaro. 1479
 2. — De Theodosio Juniore. 1479
 3. — De Theophilo. 1480

CAPUT XIV.

- De Zenone. 1481

FINIS TOMI DECIMI.

84-B21305

GETTY RESEARCH INSTITUTE

3 3125 01197 0510

